F. 374

Additional variant t.p.

ANDREAE VESALII

Invictiſſimi Caroli V. Imperatoris Medici

OPERA OMNIA ANATOMICA & CHIRURGICA

IN DUOS TOMOS DISTRIBUTA.

2BD 79 Piet
a/E/p

46301

F. 374

ANDREAE VESALII

Invictiſſimi Caroli V. Imperatoris Medici

OPERA OMNIA ANATOMICA & CHIRURGICA

Cura

HERMANNI BOERHAAVE

Medicinae, Botanices, & Chemiae in Academia Lugduno Batava Profeſſoris,

&

BERNHARDI SIEGFRIED ALBINI

Anatomes & Chirurgiae in eadem Academia Profeſſoris.

TOMUS PRIMUS.

Tabulis aeneis Pulcherrimis Ornatus.

LUGDUNI BATAVORUM

Apud { JOANNEM DU VIVIE, ET JOH. & HERM. VERBEEK. } Bibliop.

MDCCXXIV.

BIBLIOPOLARUM ADMONITIO

Ad Subſcribentes.

Conſultum erit curare, ut pars haec prima operum Veſalii non adſtringatur, feriaturque, quia alias figurae ob recens excuſionem forte vitiarentur; nec commode compingi poterit, quod Titulus, Praefatio & Vita Veſalii, aliaque, adhuc deſiderantur, quae omnia in diſtributione partis ſecundae exhibebuntur, quae ut brevi publici etiam juris fiat, pro viribus operam damus. Hic Tomus eum in finem extraditur, ut ſubſcribentium deſideriis & votis ſatisfiat. Valete faveteque.

WAARSCHOUWING.

De Intekenaars worden verſogt dit Werk weinig te doen perſſen, en niet te kloppen, uit vreeſe dat de Plaaten, nog vers gedrukt zynde, zouden overzetten; ook moet het Werk niet worden ingebonden, om dat de Tytels, Voorreede, 't Leven van Veſalius enz. enz. niet haaſtig genoeg konden gereed zyn, 't geen men geven zal, om de Intekenaars niet langer op te houden, by de uytgaaf van het tweede Deel, waar aan met alle mogelyke ſpoed word voortgegaan.

WELLCOME LIBRARY INSTITUTE

J. Wandelaar fecit.

F 374

ANDREAE VESALII

Invictiſſimi Caroli V. Imperatoris Medici

OPERA OMNIA ANATOMICA & CHIRURGICA

Cura

HERMANNI BOERHAAVE

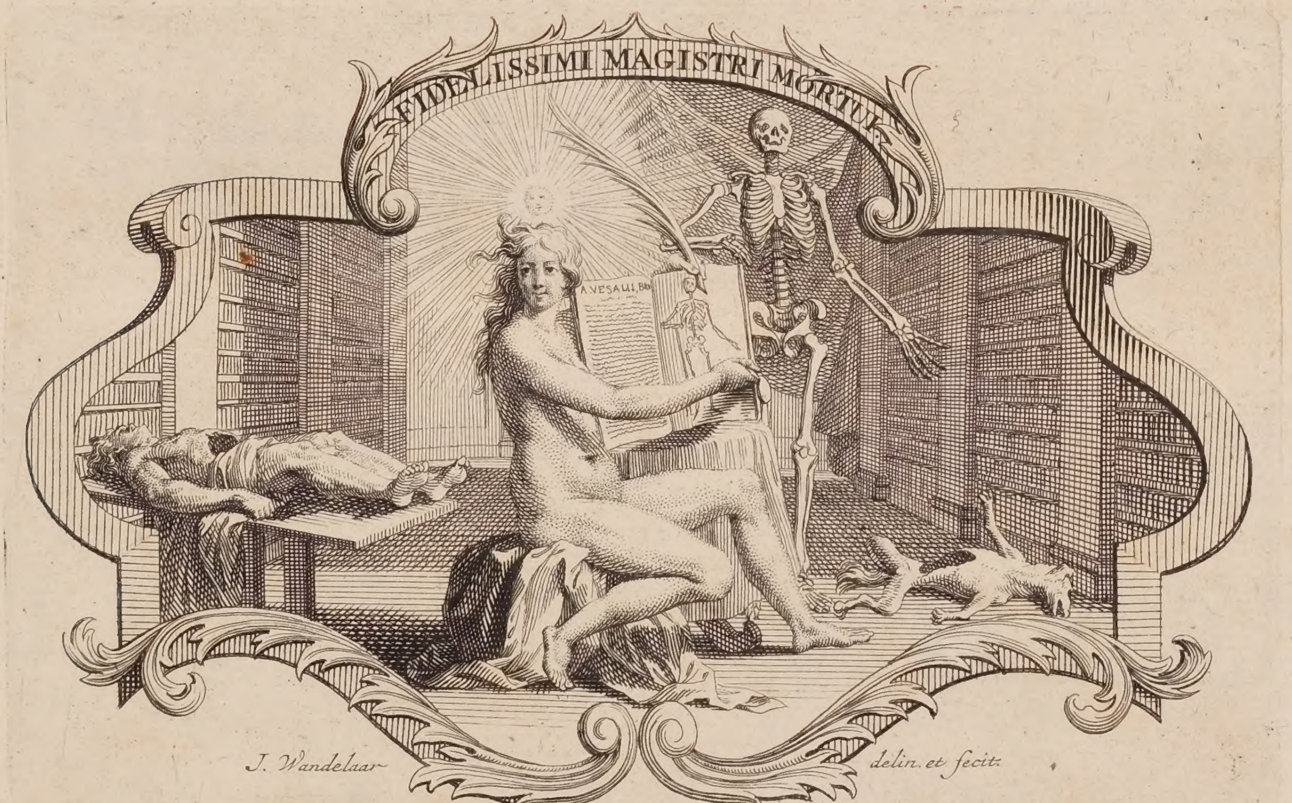
Medicinae, Botanices, Collegii Practici, & Chemiae in Academia Lugduno-Batava Profeſſoris,

&

BERNHARDI SIEGFRIED ALBINI

Anatomes & Chirurgiae in eadem Academia Profeſſoris.

TOMUS PRIMUS.

LUGDUNI BATAVORUM,

Apud { JOANNEM DU VIVIE, ET JOAN. & HERM. VERBEEK. } Bibliop.

MDCCXXV.

ILLUSTRIBUS ET AMPLISSIMIS

ACADEMIAE BATAVAE CURATORIBUS

ALBRECHTO NICOLAO,

BARONI DE SCHAGEN, TOPARCHAE IN GAUDRIAN, EQUESTRI ET NOBILIUM ORDINI ADSCRIPTO, MAGISTRORUM RATIONUM COMITATUS HOLLANDIAE PRINCIPI, JUDICII VENATICI ADSESSORI, CURATORI AGGERUM, VIARUM, ET AQUARUM RHENOLANDIAE, SOCIETATIS INDICAE ORIENTALIS RECTORI ETC.

HERMANNO VAN DEN HONERT, J. U. D.

SENATORI, ET CONSULI DORDRECHTANO, AGGERUM ALBLESSERWERDENSIUM PRAEFECTO, ETC.

CORNELIO VAN VALKENBURG, J. U. D.

SENATORI, ET CONSULARI, ET CUM MAXIME HARLEMENSIS URBIS PRAETORI, CURATORI AGGERUM, VIARUM, ET AQUARUM RHENOLANDIAE ETC.

*

NEC NON EORUM COLLEGIS

AMPLISSIMIS ET NOBILISSIMIS

URBIS LEIDAE CONSULIBUS,

JOHANNI VAN DEN BERG, J. U. D.

CONSULUM PRIMO, RHENOLANDIAE PRAETORI SUMMO, EJUSQUE AGGERUM, VIARUM, ET AQUARUM PRAEFECTO.

CONRADO RUYSCH, J. U. D.

ACADEMIAE QUAESTORI.

HENRICO VAN WILLIGEN, J.U.D.

ABRAHAMO HOGENHOUCK, J. U. D.

ET

VIRO AMPLISSIMO

PETRO GYS, J. U. D.

SENATORI, ET MODO JUDICI URBANO, CURATORIBUS ET CONSULIBUS AB ACTIS.

NOBILE HOC OPUS,

CUI RENASCENTI NON TRALATITIAM IMPENDERUNT CURAM,
TESTANDAE GRATITUDINIS
ET REVERENTIAE ERGO
INSCRIBUNT

HERMANNUS BOERHAAVE,

ET

BERNHARDUS SIEGFRIED ALBINUS.

PRAEFATIO,

QUA ET VITA AUCTORIS continetur.

LECTORI EDITORES.

Medicinam, quae corporis humani valetudinem curat, nulla quidem re felicius promoveri, quam perfecta partium, quae illud conſtituunt, cognitione, certiſſimum habetur. Quare & prima totius diſciplinae hujus pars cenſetur Anatome. Hanc utique acerrimo excolendam ſtudio, optimi olim conſultores, Aegyptiorum medici commendabant, atque conſilii habuerunt Graecos ſequaces, quos & diſcipulos illorum jure ſummo dixeris. Apud priores tanta ſane fuit artis aeſtimatio, ut ipſi gentis ſapientiſſimae Reges, Plin. xix. 26. namque cura fuit & his mederi, legantur cadavera incidiſſe: ut morborum cauſas cognoſcerent. Atque acutiſſimi inter illos ingenii Manetho Chronic. Gr. Pag. 14. apud Euſebium commemorat, exercuiſſe Medica Athoſtin, libroſque conſcripſiſſe anatomicos. Quis ergo miretur, Hippocratem, quo alius nemo ſubducta magis ratione ad medendi diſciplinam fuit, ſcientiae hujus exempla dare ubique loci maxime inſignia? Ita ſcilicet, quos habuit magiſtros, Aegyptii, & gentilitia Illi doctrina, dictaverant. Chirurgica intento evolvas apud Ipſum animo, excutias vel alia, luculentiſſima occurrent ſummae hac in parte peritiae documenta. Ne alia infinita enarremus, ſane vel unica pleuritidis per varios eventus deſcriptio maximam arguit in ſecandis corporibus ad morbos ſcrutandos induſtriam. Poſtea vero in Alexandrina ſchola quam fuit anxia anatomes cultura? Unus ubi memoratur Herophilus tercentena incidiſſe ſua manu cadavera, quin & ſpirantium praeterea viva aperuiſſe corpora. Qui vaſa chylum ex inteſtinis haurientia deſcripſit non ducere ad portarum venam, ſed ad glandes quaſdam in centro meſenterii locatas. Alter vero Eraſiſtratus pari ornatus laude. Utinam tantis parta laboribus inventa praelucerent noſtris ſeculis! ſed, eheu! exceperis, quae Galenus hinc inde fragmenta nobis transſcripſit, alia perierunt omnia. Atque hic quidem integram totius anatomes ſyntaxin nobis reliquit; ſic tamen, ut propria inventa vix, hauſtam vero a Praeceptoribus, & a priſcis praecipue, tradiderit, atque digeſſerit, ſcientiam. Eo tamen ipſo nunquam interiturae laudis beneficium poſteris praeſtitit, quod & anatomica prae caeteris ad uſus commendavit medicos, felixque ipſe applicuit, & veterum conſervata reliquit mo-

numenta. Poſt illius deinde tempora, nihil hac in arte profectum fuit, memorabile quod ſit: optimo quoque ſummam in deſcribendo Galeno laudem ſibi quaerente. Erat quoque illa tempeſtate communis ſententia, humani corporis veram fabricam conſtare, ſi Galeni ſuper ea ſenſus animo comprehenſus erat. Ipſaque credebatur natura, ſe ut exprimeret, hujus Artificis dextera unice uſa fuiſſe, neque unquam fido huic & ſacro interpreti ſuo dediſſe verba. Quam proclive ingenium hominum eſt omnium a moleſto labore explorandi ad credendi libidinem! non deinde manu ad detegendas, non oculis ad perſpiciendas, non patientia ad addiſcendas, non fide ad deſcribendas, partes uſi ſunt medici; ſed, ſpreto taedioſo hoc & lento laborioſae indaginis faſtidio, ſola credulitate freti, quales ex libris Galeni in muſaeo intellexerant ſtructuram corporis ejuſque actiones, habuere pro veris. At neque vel Arabes boni quid poſtea attulerunt, ſubtili licet ingenio, atque mira uterentur ad artem diligentia: Hi enim jurantes in Galeni verba, ultrà hunc ſapere ne quidem affectaverunt. Prorſus, ut a Galeni aetate in Mundinum uſque mera repetitio ejuſdem doctrinae fuerit, nihilque fere arti additum, quod vel liquido novum appareret, vel alicujus eſſet momenti. Princeps tum Italia laudatur, quae artis nobiliſſimae antiqua monumenta praeclara induſtria eruere cepit, atque nova illius promovendae ultra inſtrumenta felici ſane rerum ſucceſſu excolere, utriſque doctrinam veram inſtaurare. Ut enim perſpicax ſubtilis nationis indoles Romanas primo & Graecas litteras, ſub barbarie ſepultas, emergere, atque reviviſcere juſſit, totique impertivit Europae; ita & liberales ſcientias puro conſcriptas ſermone, longis de tenebris reſuſcitavit, lucique aſſeruit. Hanc Italiae laudem damus, qui vera ſola ſequimur. Anno ſcilicet 1315 primus a Galeno animum manumque operi adhibuit, deditque publico librum de anatomia, in quo manifeſto apparet, Auctorem exercitaſſe artem ipſam. Invenit operis novitas talem applauſum, ut decreto publico Mundini de Anatome liber praeſcriberetur praelegendus in academiis Italicis, atque trecentis fere annis religioſe ita obſervatum fuerit. Hinc, ſi quid novi quis haberet, Mundino id adjungere ſolebat. Unde & prodierunt Magni Alexandri Achillini, Bononienſis in illum notae anno 1520. per fratrem Ejus Philotheum Achillinum editae. Verum anno 1521. commentariis ampliſſimis, atque utiliſſimis, librum Mundini illuſtravit verus ille Herophilus Italorum, Joannes Carpus Berengarius, Bononienſis Profeſſor. Hic Vir, hic fuit, qui ſolidis ſuperſtructam fundamentis anatomen inſtauravit, hic conſcripta dein Iſagoge, anno 1523. edita, hanc quaſi perpolivit. Sed ſpectanda propius anatomicarum tunc rerum conditio in Italia. Laudamus in Mundino ſuccinctam, & naturalem, deſcriptionem partium, ut hae ſecundum ordinem ſecanti occurrunt; atque curam Viri in enarrando. Sed macilenta plerunque, a vero plus vice ſimplici aberrans, neque explicate definiens juxta praecepta artis, diſplicet hiſtoria.

Sty-

Stylum foede barbarum condonandus: caliginoſi quippe habenda temporis ratio, quo aliud magis obſcurum vix cognoſcitur. At rerum quam craſſa ſaepe ignoratio? multa eam probant; ſed matricis illi aſſerta in ſeptem cellas diſtinctio allegata ſufficiat. Ut Matthaeus Curtius ante Veſalii opera edita publice dicere auſus ſit, omnia in Eo bona Galeno, propria autem falſa eſſe: Achillini vero quam jejuna, & ſtrigoſa, didicimus perlecto rariſſimo opuſculo. Carpi quidem diffuſiſſimi, at hercle boni, in Mundinum commentarii praeclaram rei anatomicae ſcientiam, proprio comparatam exercitae artis uſu, certiſſime teſtantur; neque ſpernenda quoque Latina Viri dictio. Quin & primus forte figuras ligno incidendas curavit, quibus Lectorum oculis partium imago objiceretur. dum in magno ad Mundinum commentario Bononiae anno 1521 evulgato tabulas novemdecim inſeruit, in iſagoge vero biennio poſt emiſſa in publicum viginti duaſque dedit. Rudi pictas arte fatemur tabellas, at primas agnoſcimus, miramurque magis, vel primas tales nobili inſtituto inchoamenta dediſſe. A quo dein caeteri iterum abſtinuere manus. Neceſſario, utiliſſimoque, operi artem accommodavit ſuam Albertus Durerus, geometrica doctus & pingendi ſolertiam, dum anno 1534 ſymmetriam corporis quatuor depinxit libris, ſed lineamentis ducendis totus occupatus, vix partium fabricam exponens. Poſt quem unicus ad noſtras pervenit manus, qui ſtructuram conatus iconibus aſſequi primus, Argentinenſis medicus, Gualtherus Hermannus Ryff, qui anno 1541 in folio tabulas evulgavit novemdecim, excuſas Argentinae in officina libraria Balthaſaris Piſtoris. in quibus ait, ſingula humani corporis membra ad vivum picturae lineamentis quam juſtiſſime expreſſa eſſe. Revera Carpianae icones his cedunt: ſunt hae locupletiores, ſequuntur partium ordinem, minutiſſima quaeque appoſitis lineis, & appictis literis, deſignant, capitis utique, & encephali partes, ſatis examuſſim explicant, neque Veſalianarum & jam emiſſarum iconum ſunt adeo imitamenta. Prorſus ut naſciturae mox in perfectionem artis praeludia fuerint. Quas autem Joannes Dryander Heſſus anno 1537 promiſerat, non apparuere: praeter illas, quas ex Carpi Iſagoge, mutuatus erat; quibus aliam, qua vaſorum pulmonalium decurſum ſimulare affectat, annectit, binaſque exteriorum muſculorum effigies. Oſſium Thoracis compagem, ventriculum; inteſtina, lienem, hepar, renes, genitalia organa, caput depinxit poſtea anno 1541, poſt Veſalianas primas dudum evulgatas, & Ryffianas, quae hic repetuntur. Atque pauca Nos praefari haec oportuit: ut pateat, quid prae caeteris praecipui praeſtiterit Veſalius. Quantum ſuperaverit Auctores omnes, quos temporum memoria dederat a nata inter mortales medicina uſque ad Ejus dies, hinc licet conſpicere, factaque juſta comparatione, de veris Viri meritis ſincere judicare.

Prooem. pag. 1.

Andreas Veſalius Bruxellis Metropoli Brabantiae natus, anno 1514,

ultimo decembris, dodrante poſt quintam matutinam; unde effigiei aetatis annus vigeſimus octavus adſcribitur, idque dum excuſi operis annus notatur 1542, qui ſemper a Typographis uno anteverti ſolet.

Dedicat. Operis. & Guinter. Edit. 2. 1539. Epiſt. de Chin. pag. 628.

Patrem Ille habuit cognominem, qui Carolo Quinto medicamentarius fuit aulicus.

Avum vero ſuum celebrat ipſe Everardum Veſalium, qui mathematicarum peritiſſimus diſciplinarum ſingularia edidit ſuae in his ſcientiae in publicum documenta; in medicis autem profecit uſque adeo, ut eruditiſſimos commentarios ad libros Rhazis, in omnium tunc manibus verſantis, conſcripſerit; quin in quatuor etiam primas Hippocratis aphoriſmorum ſectiones doctam conſcripſit commentationem; quam auctor noſter adhuc poſſedit; per quae omnia ita inclaruit Viri ſapientia, ut vocatus fuerit in aulam, ut patris ſui obiret vicem, qui jam gravis annis, hoc munere abiverat, atque fungeretur archiatri officio apud Sereniſſimam Mariam Valleſiam, quae unica gentis Burgundicae Haeres Maximiliano Imperatori nupſerat. Honores hos, miraſque Viri dotes, eo magis celebrare oportet, quod trigeſimus illi & ſextus aetatis annis jam fatalis fuerit.

Ibid.

Pater hujus Everardi, atavus ergo noſtri, memoratur Joannes Veſalius, filio ſuo multos per annos ſuperſtes, qui aulicus dudum Auguſtae Maximiliani medicus, provecta dein nimis aetate, & labori aulico atque obſequiis impar, impetravit, ut filius Everardus in dignitatem loci ſuccederet. Lovanium ſe, in ſeceſſum Muſarum recepit; neque ibi ſilentio vitam tranſigendam ratus, artem medicam publice docuit, ubi & notas in quartum Fen eruditas edidit. fuitque tanta hac tempeſtate hujus Viri celebritas, & auctoritas in arte, ut eruditiſſimi illo tempore ſcriptores Illius nomini ſcripta ſua evulganda inſcriberent, ab ipſa hac dedicatione ſcilicet pretium ſuis operibus ſperantes. Collegit & hic bibliothecam ex libris omnium fere medicorum manuſcriptis, quos ſuis privatis ſumtibus conquiſivit undique.

Ibid.

Sed, quod magis mireris, Lector; ipſius Joannis hujus Petrus genitor medicus laudatur & ipſe ſua aetate ſatis celebris.

pag. 795. Franciſc. Veſ. Ep. ante Reſponſ. ad Fallop.

Frater erat auctori noſtro natu minor, dictus Franciſcus Veſalius, qui diu ante Andream mortuus. Hic vero adeo verſatus fuit in Anatomicis, tantoque in ſacra medica amore, ut, licet juſſu Parentum juriſprudentiae ſe dicare cogeretur, tamen ad medica reſiliret ſemper. Imo, poſt multas peregrinationes per varias orbis plagas, ſperabat tandem aliquando ſe poſſe fratris ſui Andreae vices tueri atque refutare, quae adverſarii in fratre notaverant? quum Ille ſcilicet anno 1555 a ſtudiis ſuis penitus remotus, atque aulicam vitam degens, omni careret otio ad objectiones tam acerbe factas undique repellendas. Ita ſane ut videatur in Veſaliana ſtirpe culta haeſiſſe medicina, ut in Aſclepiadaea olim habitaſſe gente, antiquitas notabat.

Ori-

PRAEFATIO.

Oriundi fuerant majores antiquiſſima , & celeberrima Cliviae Weſa- Ep. de Chin.
lia, vel Faeſula. Inſignia autem ſtirpis gentilitia gerunt tres muſtelas, In tab. ad
quod animalis genus Belgis Weſel appellatur. Hinc & ipſe quoque prius princip. op.
nomen ſuum Weſalium, vel Weſſalium ſcripſit: quin & ipſe quoque Guin- Ep. dedic.
therius, dum Eum laudat in inſtitutionibus Anatomicis hoc Eum appel- ante Guinth.
lavit nomine, tam in prima illarum editione anno 1536, quam in altera Metis data anno 1539.

Tali ortus ſtirpe, his natus parentibus, ſtimulos ſenſit, caveret, ne Dedicat.
degeneraret a priſca majorum virtute, atque partam a Genitoribus famam Oper. ad
virtute ſua augere ſumma contendit ope. Curaverant parentes, puer Caeſ.
Lovanii in collegio caſtrenſi humanioribus , & peripatetica doctrina, imbueretur. Eluxit ſtatim erga Phyſica fervens in tenera aetate amor. Latinum ibi ſermonem ita addidicit, ut dictio Ejus deinde pura, caſta ſimul & florida Lectori admirationi ſit. Graeca vero ad perfectiſſimam uſque calluit peritiam. Stylus hinc in magno opere talis obſervatur; ut, obtrectans ubique, non abſque invidiae ſuſpicione, Riolanus putet, ſcripturae huic imparem Veſalium uſum Eruditiſſimi cujuſdam Viri commodata manu; atque Joannem quidem Oporinum, Graecae apud Baſileenſes Linguae Profeſſorem, hanc in ſe provinciam ſuſcepiſſe, abſque ulla veri ſpecie alii opinantur. Id abſonum credere. Equidem faciat quis Latine ſciens periculum ſcribendo naturalem corporis hominis hiſtoriam, ignarus ipſe Anatomes, ex aliena deſcriptione. Nae millies imprudens ille impinget in veritatem rei, atque verborum proprietatem. Sed & Veſalius eodem ſcribendi genere uſus in iis, quae ad Guintherium commentatus, tum & in epitome , & de vena ſecanda. Poſteaquam vero in aula egit diu ab omni muſarum commercio alienus, antiqua ſenſim elapſus elegantia, aliquantum deflexit. Miramur interim Riolanum, qui vituperet ampullatam Viri dictionem, protractiores ſententias , obſcuram rei deſcriptionem: quum uſus ſit dicendi ſimpliciſſimo genere, longe magis perſpicuo, atque minus abrupto, quam Riolanus. Sed ita ſolet placens potiſſimum ſibi, alienique ſaepe meriti ultra aequum ſeverus Cenſor.

In graecis quid profecerit ſcire eſt vel ex eo, quod Galeni graeca ita pag. 688. 680. 48.
in muſaeo juvenis evolverit, ut helluo eorum Falloppio audiat, & Gale- 266. 257.
ni diſcipulus. Quin & annotationes ad Galeni Graeca plurimas in unum digeſtas volumen conſcripſit. Ex Galeno in Italia & Germania edito mendas Interpretum expurgavit. Errores in numeris, voces ex Graeco in Latinum verſas ab hominibus anatomes ignaris correxit ubique. Alia in Eodem innumera reſtituit. Notas in anatomica Galeni, una cum aliis Ejuſdem operibus, multo quam prius emendatioribus, jam evulgando paratas habuit. Verbo dixerimus: ſcientia Viri in Graecis adeo clara, ut Aldinus Junta celeberrimus ille Venetiis typographus hunc unice rogaverit, vellet textum Galeni Graecum, atque verſionem Latinam caſtigare,

qua gratia & miſit Illi emendationes quam plurimas. De his hactenus certo conſtat. Sed nihil magis a veroſimili diſſidet, quam quod ex relatione neſcio qua Joannis Caji, Medici celebris Britanni, noſtroque Bononiae contubernalis, dum ibidem magno operi conſcribendo, atque depingendo occupabatur Veſalius, Riolanus ſcribit. Quaſi accepta ad emendandum plus corrupiſſet ad augendam obloquendi materiem. Quis credat, eam in Juvene viginti quinque annorum, & candido, & optimo, ſcelerum atrocitatem. Quis tantam admittat negligentiam in Viris eruditiſſimis, qui lectas ad Galenica caſtigationes miſerant? fuiſſentne hi temere paſſi, ſuos labores ita impune perire, corrumpi, temerari? Sed anxia eſt & nimia Riolani diligentia, quoties captare licet, quod carpat gloriam Veſalii. Adeo nobis hoc ſimile vero habetur, quam Hippocratem incendiſſe ſpoliata prius a ſe grammatophylacia Cnidiorum. Sed dignos laude Viros neque dimittit poſt fata livor. Quum etiam clara adhuc ea aetate Arabum doctrina haberetur, quorum libros haud penitus ſtudiorum ex manibus eripiendos poſtea ſaepe dictitat Veſalius, ſuum eſſe cenſuit & horum ſcripta ex ſemet intelligere poſſe: diffidens verſioni Latinae, fontes maluit adire, ipſamque hanc Arabicam, caeteraſque
pag. 140. Aſiae, addiſcere: ut veros caperet Auctorum ſenſus. Familiari ad haec uſus praeceptore Lazaro Hebraeo de Frigeis, cum quo verſabatur in legendo Avicenna. Fuitque is ipſe poſtea Auctor Synonymorum Hebraeorum, & Arabicorum, quae adſcripta miramur Graecis vocabulis & Latinis, quibus explicantur partes, tabulis depictae, in appoſitis ad illas in-
pag. 680. dicibus. Atque in his quoque tantos fecit induſtria ſua profectus, ut integram paraphraſin in decem libros Rhazis ad Regem Almanſorem confecerit. Fuit enimvero ſingularis ſurgentis ad meliora poſt barbara fata ſeculi Veſaliani felicitas, ut puri ſermonis caſtitatem in Latinis edocti Graeciſque, ſaepe & in Hebraicis, Juvenum animi, ita demum his praeſidiis aditum ſibi aperirent ad artes, atque in his reperta arcana tantidein ſubſidii adjutamento conſignarent poſteris.

Quae dum acri ille proſequeretur ſtudio, interea tamen nata ad Ana-
Melch. Ad 130. tomica indoles ſemper emergens ſeſe oſtentabat, ut vel puer animalium penetralia nudare, atque viſcera inſpicere ſoleret, mures, glires, talpas, feles, canes, quoties poſſet aperiens, qualiſque aliquando futurus eſſet vel jam oſtentans.

Academias inde alias, hoc celeberrimas aevo, atque eruditiſſimis in omni ſcientiarum genere Viris illuſtres frequentavit. Monſpelienſium cum Tagaultio commilitone ſcholam coluit. Lovanium ſtudiorum cauſa repetivit aliquoties. Pariſinam academiam, Jacobi Sylvii tunc lumine fulgentiſſimam celebrat ipſe prae caeteris; hic primo nomen medicinae Hujus ſub auſpiciis dedit, Ejuſdem ſedulum ſe triennii ſpatio auditorem fatetur amatiſſimum fuiſſe, Anatomica hic didiciſſe, vidiſſe aliquot ſub Sylvio brutorum diſſectiones. ſic tamen, ut manum ipſe operi mox

pag. 923. de Ven. Sec. Dedic. ad Caeſ. de 7. Chir. pag. 680. Dedic. ad Caeſ. pag. 851.

ſedulo adhibuerit, ut in tertia jam ſectione, cui unquam aſtitit, praeceptorum ad nova ſtupentium hortatu, & ſodalium precibus, incitatus ſua manu publice anatomen adminiſtraverit longe abſolutiorem, quam prius unquam viderat. Altera dein ſectione publica manui movendae famulantes muſculos, atque abdominis viſcera, accuratius exhibuit. Atque ita quidem ſummus Vir anatomicae artis tirocinia Lutetiis ſub Sylvio depoſuit, unde & illum ſibi, dum vivat, obſervandum laudat, multumque Illi ſe tribuere velle profitetur, ſemper Eum reverentia proſequutus fuit, atque amicitiam Praeceptoris miris quidem modis, ſalva tamen veritate, ſemper ambivit. Ut tamen palam conſtet omnibus ratio traditae tum Pariſiis anatomicae diſciplinae, eorumque, quae Sylvio debet Veſalius, ex veris rerum monumentis operae pretium rem geſtam eruere, atque ordine exponere, quo aequus judex ſincere verum examinet. Suo Sylvius more Galeni de uſu partium libros studioſis praelegebat; quum ventum erat ad medium primi, ubi anatomica incipiunt demum tractari, dixit difficiliora haec, quam quae candidati medicinae aſſequerentur; adeoque fore retulit, ut ſeſe pariter, ſuoſque auditores, ſi pergeret, fruſtra diſcruciaret. Ingenti ergo ſaltu in librum quartum ivit, eumque aggreſſus ad decimi uſque portionem tractavit. Poſtea, intermediis iterum omiſſis praelegit poſteriores ita, ut ſingulis quinis, ſeniſve diebus, librum abſolveret integrum. Et Galeni quoque de muſculis libros expoſuit ſimul, nullum vero alium anatomicum librum. Neque auditores interea admonuit unquam, ullam rem in Galeno ſcribi, quae diverſo ſe modo in animalibus haberet. Ut ita nil doceret praeſens, praeter ea, quae aperte ex ipſo Galeni ſcripto omnino diſci poterant. Nec humanum vel ſemel cadaver incidit ut oſtenderet diſcipulis partium ſtructuram, ſed caninas interdum partes in ſcholas apportandas curabat, ut vel ſic anatomica demonſtratione defungeretur. Hae etiam ipſae canum inciſiones ſub Demonſtratoris auſpicio a ſolis peragebantur Chirurgis, dictante dein & ſuper demonſtratis diſſerente Profeſſore. Nec durabant diu, ſed intra triduum abſolvebantur hae ſectiones. Munere praelegendi functus, poſt abſolutos Auditores, reverſus aliquoties Sylvius expertus fuit diſcipulorum diligentiam, dum occupatos deprehendit in diſſecandi opere. Accidit, ut Sylvius diceret in lectione; ſe reperire non poſſe membranulas venae arterioſae, & aortae appoſitas, ſequenti die redeunti poſt praelectionem ad diſcipulos, hi, quos inter Veſalius, eaſdem oſtenderunt. Veſalius interim ſodales exhortans, cum iis in coemiterio Innocentium lautiſſimam oſſium copiam per multas ſaepe horas verſans collegit. Accidit forte, ut uno cum ſocio vaderet ad ingentes oſſium acervos, ut inde ſibi quaedam compararet, qui in monte Falconis ſunt ex cadaveribus ſuſpenſorum eo deponi ſolitis, a ferocibus petitus canibus in tantum venerit diſcrimen, ut metueret tot canum ad experimenta Antaomica occiſorum ferales ſe hic

Marginal notes: pag. 667. 823. 824. — pag. 667. — pag. 664. — pag. 680. — pag. 680. Riolan. Anthr. pag. 30.

 datu-

daturum poenas. Quos per conatus ita profecit Pariſiis, ut propria formatus diligentia Artifex, Sylviumque dexteritate manus longe jam ſuperans, publica ibidem demonſtratione haud ſemel defunctus ſit: quam- pag. 680. vis rudiorem ſe fuiſſe eo tempore ipſemet libere dicat. Atque ex omnibus hiſce videre eſt, quam vere urgenti importune Sylvio reſponderit palam, ſe ab Eo non didiciſſe anatomica.

pag. 862. Eadem Lutetiis opportunitate medica interpretantem audivit Clarum purae Artis inſtauratorem Joannem Fernelium Ambianum, quem praeceptorem ſe habuiſſe gratus gloriatur.

Tandem & Joannem Guintherium Andernacum, miris illum jactatum & volutum caſibus Virum, ſummaeque interim eruditionis laude nobilem, audivit, coluit, frequentavit. Docebat ille eo tempore anatomen ibidem, ſecabat quandoque & cadavera, conſcripſit anatomicas Inſtitutiones ſermone pure Latino, aperta ſimplicique dictione, juxta Galeni ordinem, atque ex eo ſolo materiem unice mutuatus. Graecae hic callidiſſimus linguae, cujus fuerat prius Lovanii Profeſſor. Agnoſcit aperte in editis anno jam 1536 libris, Andream Weſalium Myropolam Imperatoris filium habere juvenem magnae exſpectationis; in altera vero editione 1539 Metis repetita fatetur candide, in elaborando hoc opere ſe manus habuiſſe auxiliatrices Andreae Veſalii, Juvenis in Anatomicis diligentiſſimi, & medicinae purioris profeſſoris non poenitendi. In libello autem quem ſuper medicina veteri & nova evulgavit, anno demum 1569, quinquennio adeo poſt fata Veſalii, idem refert Andream Veſalium in Anatomicis operam ſibi dediſſe, ſeque Illi demonſtraſſe Lute- Dedic. Inſtit. Anat Guint. pag. 675. tiis. Veſalius quidem Guintherio acceptam fert magnam ſtudiorum partem, quo ſe uſum praeceptore doctiſſimo ait & humaniſſimo, nihil de Anatomicis commemorans. Caeterum quando Joannes Dryander, in Marpurgenſi Schola Matheſios profeſſor, & Medicinae, ſua edebat Anatomica, in quibus undique raptas aliorum de libris iconas pro ſuis emittebat, audacter & petulanter, rerum interea ignarus, ſcripſit ad Joannem Echtium, inſignem Coloniae Medicum, Veſalium ingratum ſe geſſiſſe in ſcribenda anatome. Accuſat ſimul, inter alia, Eum celeberrimos ſuae aetatis Medicos tacitum praeteriiſſe, atque diſſectionis profeſſores. Omnium vero maxime exprobrat, quod Guintherium haud agnoſcat ſuum in anatomicis praeceptorem. Tum vero adeo urebat nobilem virum turpis criminis intentatio, ut nigerrimam cogeretur ingrati maculam eluere, palamque teſtatus ſit, ſe Clariſſimum Joannem Guintherium, multis colere nominibus, praeceptoris loco honorare publicis in ſcriptis. Sed cupere ſe, ut tot ſuo corpori plagae infligantur, quot unquam viderit ſectiones tentantem Guintherium in hominum vel brutorum corporibus, praeterquam in menſa conviviorum. Addit denique invitus, provocare ſe ad animi religionem Guintherii, an non debeat Veſalio, ſi quid forte auſus fuerit in anatomicis ſibi proprium vindicare,

dicare, extra communes Galeni libros. Atque haec quidem Ille ſuperſtite, & florente, Guintherio, publice. Neque vero verbulum alter repoſuit. Ne tum quidem, quando diu poſt triſtiſſima Veſalii fata, ſua in publicum emitteret. Quae quum curioſus omnium, quae ad anatomica ſpectant, ſcrutator Riolanus pulchre ſciverit, neceſſe non habebat invidiam oblique conflare Veſalio, quaſi gratum minus Andernaco ſe geſſiſſet, poſteaquam propriis olim verbis honoraſſet: nuſquam quippe dixerat Veſalius anatomica ſe ab Eo hauſiſſe, ſed magnam ſtudiorum partem. Nicolao autem Florenati rationem ſtudendi in arte Hippocratica debere ſe gratus agnoſcit. Haud decuit nos negligenter tradere hiſtoriam ſtudiorum Veſalii, aut magiſtros ſilere quibus uſus fuit ad praecepta doctrinae. Debuimus quoque cum cura notare, quid quantumque, per Illos, Pariſiis praecipue profecerit? quid propriae acceptum ferendum induſtriae habuerit? ut ita recte ſuper his judicare incorruptus quiſque judex queat. Meritis quippe dignis viri detractum ivit nimis cum Galliis Italia. Quamvis enim Pariſinos Medicos Praeceptores ſuos appellat, ſciri tamen intereſt quouſque intelligi hoc encomium oporteat. Dedic. Inſt. Anat. Guinth. Dedic. para. ad Rhaz. De ſec. Ven.

Lovanii rurſum, Gallico bello oriente, ſtudiorum gratia habitans, anatomen ſodalibus demonſtrando almam ibi Academiam inſolenti ſpectaculo totam in ſe convertit. Quanto quidem ardore diſcendi actus tunc fuerit uno diſcamus ab exemplo. Lutetiis Lovanium reverſus ob belli turbas, obambulabat cum celeberrimo Gemma Friſio. Exſpatiantes ſors duxit ad locum, ubi extremo affectorum ſupplicio cadavera in exemplum publice ſolent exponi. Conſpicit Veſalius corpus latronis ante annum ſtramine leviter ambuſti alligatum palo, quod aves prae ſuavitate ita carne ſpoliaverant; ut nudata quam optime compages oſſium, & dealbata, ſola ligamentorum tenacitate cohaereret. Ad praedam fruſtra diu quaeſitam allectus Veſalius, gaudet, cupidus potiri: adjutore ergo Gemma, altum conſcendit palum, ſuffixique corporis oſſa praecipua artuum avulſit, & furtim, per vices, domum retulit. Reſtabat cum capite, & thorace, truncus, quae alte ad palum ferrea nectebantur catena, ut adeo ſine valida vi divelli haud poſſent, neque interdiu domum deferri. Audax juvenis veſperi urbe exivit, atque totam ſe noctem ea excludi patitur, nocte vero media ſolus, per horrida cadaverum undique ſuſpenſorum ſpectacula, ſummo labore, maximaque induſtria, crucem conſcendit, oſſa omnia vi avellit, ſollicite colligit, longe inde remoto loco ſepelit, poſteaque clam per vices domum ſibi detulit, atque conficit inde ſceleton, quod Pariſiis attuliſſe ſecum fingebat, Praetoris metu, ſuoſque dein & publicos in uſus adhibuit. En facinus periculoſae aleae. Quo dein opus haud erat: Praetore Urbano cadavera punitorum capitali poena liberaliter concedente. Dedic. ad Caeſ.

Talibus ſe, ſodaleſque ſuos, incitamentis urgens, incepit oſſium ſyntaxin

taxin compingere ex corporibus hominum, ſimiarum, Cercopitheco-
Dedic. ad Caeſ. rum, aliorum quadrupedum, avium quoque. Hinc ſupellectile dives
anatomica Lovanii accuratius jam docebat, ſecans publice, ſub praeſide
Dedic. Guinth. Inſt. Anat. Joanne Armenteriano, Medicinae inter Lovanienſes Profeſſore, cui poſt-
ea Guintheriana anatomica publice dedicavit.

pag. 664. Fuit dein circa hæc tempora in expeditione, quam Imperator in Gal-
los movebat, anno 1535. tumque ſua manu cadaver humanum aperuit,
quum ſecanti Pariſiis bis modo adſtiterat; quo quidem tempore viginti
annos natus erat. Utique promovit ſuam quotidie, extenditque magis,
Dedic. Inſt. Anat. Guinth. ſcientiam: ut publice ipſe narret, dum Inſtitutiones Andernaci a ſe cor-
rectas, auctaſque ederet, III. Nonas Maji 1538, ſe jam in tribus Aca-
demiis in Europa celeberrimis anatomen adminiſtraſſe, viginti tum &
quatuor annos natus. Lovanii, Patavii, alibi non ſemel, publice ſe
De ſec. Ven. pag. 621. adminiſtraviſſe anatomen ſcribit Kal. Jan. 1539. & April. 1539.

Ep. de China tota fere. Venetiis quoque Mediciam didiciſſe legitur ſub Medicis artem ibi
exercentibus, quibuſcum aegros vidit. Anatomicam poſtea ſcientiam
porro labore improbo, inter deteſtabiles ſordium ſpurcitias, proſeque-
batur, nec ſumtibus parcens. Aetate vero integra, quaeque pecunia-
riae rei minime intenta, uxore, liberis, rei familiaris omni cura liber, to-
tum ſe immerſit anatomicis, idoneos ſibi legens, qui in partem laborum
venirent, ſocios. Fatigabat precibus judices moleſtiſſimis, ut capitis
damnatos certo afficerent ſupplicii genere: ut in propoſitum ſuum ex
corporibus diſceret, quibus inveſtigandis incumbebat maxime. Nunc
eoſdem orabat, differrent in tempora ſectioni opportuna capitalia ſuppli-
cia. Studioſos incitabat, invigilarent ad cadaverum ſepulturam, ea ut
monumentis ſuos in uſus eriperent. Hortabatur, notarent ſedulo,
quae de morbis aegrotantium in noſocomiis decumbentium Profeſſores
Medicinae diſſerebant; ut mortuorum dein cadavera nacti, rectius in-
quirerent in morbi, mortiſque, cauſas, grataque hac diſcendi occaſione
poſſent frui, laetari. Corpora nactus eorum, qui ultimis erant poenis
affecti, vel & e ſepulchris educta, in cubiculum vexit, ſuoſque in
uſus per tres & ultra ſeptimanas aſſervavit. Horretne legenti animus?
O juvenilis ardor & impetus conſtantia fultus repagula eluctatur ferrea,
voluptates unas agnoſcit, quas parit ſcientia, caeteras illecebras nec no-
vit, nec ambit. Tali opus erat ingenio, artibus his, ut nobile conde-
ret opus. Diſcendi avidus, commune bonum promovendi ardens, eni-
xus eſt, atque emerſit.

pag. 762. Interea tamen haud datum ſemper Nobili viro votis frui. Sed ab
ephebis ſtatim de anatomica ſpeculatione ad uſum artis medicae avoca-
pag. 2083. tus fuit, per bella, & itinera. Anno enim 1528, qui vix decimus
quintus aetatis erat, peſtem jam tractavit Chirurgus, & Medicus. Sti-
pag. 624. 664. pendia meruit in bello Gallico ad annum 1535. inchoato; in bello Gel-
pag. 682. drico, quod Imperator confecit anno 1543. Quando abiens Caeſar,
juſſit

juſſit reſtaret Neomagi, ut curaret valetudinem afflictam Nauagerii Legati Venetorum. Ubique tamen anatomen ſemper, & Chirurgiam, quantum pote, exercuit.

Atque his quoque omnibus effectum eſt rebus, ut, impulſus parta jam fama viri, ſapientiſſimus Venetorum ſenatus, qui optima quaeque ſuae ſemper Patavinae Academiae conciliat, auctorem noſtrum vixdum viginti natum & duos annos, lauto invitaverit ſtipendio, ad Anatomica & Chirurgica publice praelegenda, demonſtranda, excolenda. Quo munere praeclare per ſeptem fere annorum decurſum publicus Scholae Patavinae Profeſſor functus eſt. Bononiam quoque mox vocatus auctoritate publica ad anatomes doctrinam demonſtrandam, aedibus exceptus Joannis Andreae Albii profeſſoris Medicinae, confecit ibi hominis & ſimiae ſceleton.

Dedic. aad Caeſ. pag. 761 deSec Ven. & in titulo operis.

pag. 67.

Tum vero Coſmus Hetruſcorum magnus dux, decus & praeſidium artibus & literis, annuo ſexcentorum coronatorum honorarium obtulit, Piſas Veſalium vocavit, ut publice Profeſſorium munus in Anatome & Chirurgia obiret; juſſitque, ut cadavera Illi vel ex coemiteriis ad vota, uſuſque, concederentur.

pag. 630 867.

Patavii publice anatomen demonſtrando ſervavit ordinem, quo in magno opere anatomica deſcribendo poſtea; tres ut minimum integras ſeptimanas operi impendens ſemper. Bononiae mox, in eadem hyeme, ſimiles eodem ſpatio temporis habebat. Atque dein, eâdem ſemper hyeme iterum Piſis. Solebat Galeni libros ſequi, quos ter jam praelegerat ſtudioſis, priuſquam ullam in eo mendam annotare fuiſſet auſus; imo Galenum extollebat alterum ab Hippocrate Medicinae Principem, diſſectionis Profeſſorem primarium, atque coryphaeum, rarum naturae miraculum, ſummum naturae admiratorem, nec non omnium bonorum auctorem. Quum tamen ita aſſiduo verſaretur in ſecandis cadaveribus, atque ſemper compararet cum Galeno omnia, quae obſervabat, incepit ſenſim annotare, quae deprehendebat diverſa, atque ex his volumen ingens conficere, tum vero dedit ſe quam maxime ſimiarum anatome, dumque caudatas examinat atque non caudatas, plurima quotidie obſervabat notatu digna; omnibus his rite penſitatis colligere coactum ſe ſenſit tandem, Galenum ſimiarum accuratas ſatis deſcriptiones falſo applicuiſſe hominibus, ex credita ſimilitudine, neque hominum interim deſcripſiſſe corpora ex contemplatione eorundem. Quo magis intentus his, eo liquidius haec videre ſe putabat: quare incepit omnibus diffidere, bene gnarus autoris, a quo omnia haberent caeteri, Galeni; ſumſit inde animos de reſuſcitanda propriam per induſtriam anatome. Dum vero de modo circumſpicit, quo tantum opus moliri feliciter queat, vidit haudquaquam id poſſe fieri, niſi novam omnino hiſtoriam, anatomicam conderet ex iis inprimis, quae ipſe ex cadaveribus obſervata cum auctorum anatomicorum deſcriptionibus comparando invenerat,

Dedic. ad Caeſ.

pag. 680.

Ded. ad & de Rad. Chin.

rat,

rat, haecque omnia ſimul uno contenta libro orbi proponeret. Reperiebat enim tot vitia in anatomicis, ut neminem videret, quem ſequeretur fidum ducem, niſi ubique refellendo abuti vellet Lectoris patientia; contra vero rationis eſſe, ſola narrare, quae fideli oculorum uſu detecta forent. Haec ſecum noctes dieſque ſollicita dum mente agitat, utque fieri natum aliis mentem ſuper his aperit, ſummos ſtatim Viros adhortatores, atque Auctores periclitandi vires habuit; quos inter magna cum laude celebrat Marcum Antonium Genua Patavinum Profeſſorem, atque Wolfgangum Herwort patricium Auguſtanum, inchoando operi impulſores maximos.

L. 1. C. 8. Ded de. ſe. vena.

Incepit ergo revolvere, quae incidendi uſu certa didicerat; tum digerere; atque conſcripta denique in hiſtoriam abſolutam fabricae corporis humani referre non modo, ſed & pictas per tabulas oculis ſubjicere fidelibus. Stetit haec animo ſententia, anatomen, illique innixam Chirurgiam, nobiliſſimas haberi medicinae partes. Has ideo doluit ſuo ſeculo ſeparatas ab ea arte, quae morbis curandis occupatur, coli. Quare omnium primo conatus fuit iconibus exprimere eas corporis partes, in quibus vulnera, ulcera, tumores; luxata, fracta, contuſa, accidunt, atque exercita Chirurgi arte curantur, jocatus Medicos reliquos ſyrupis praeſcribendis unice occupari. Emiſit ergo effigies quaſdam anatomicas, anno 1539, Venetiis, ſpeciminis cauſa ſolum, & tentamenti inſtar. Has alii ſtatim depravatas, & titulis ornatas majoribus, evulgabant; dum detento apud Italos Veſalio, procul illum abeſſe Germani putarent, neque rediturum unquam: tuto itaque licere ſibi plagiarii judicabant alieno parta labore gloria abuti. Hinc natae hoc tempore in variis locis tabellae anatomicae.

Ded. ad Caeſ. & pag. 630.

Ep. ad Oporin.

Poſt tabulas has primo abſolvit epitomen ſuam ex ſeptem libris magni operis collectam, hancque Sereniſſimo Principi Philippo Caroli filio inſcripſit, licet aliquot dein menſibus, poſt evulgatum opus magnum, demum ediderit in publicum. Compoſuerat eo hanc propoſito tantum, ut & foret index majoris operis, atque Chirurgis inprimis ut prodeſſet. Caeterum figurae ſe in ea oſtentant omnium ſane, quae unquam prodierunt, pulcherrimae, artem ſi ſpectas, vel veritatem rei expreſſae. Series pictorum in epitome muſculorum petitur unice a ſola ratione loci, ſitus, & viciniae, qua illi locantur in ipſo corpore: ut habeatur vera ſpecies partium corporis a Chirurgo, unde certo Ille ſciret quis eorum quoque loco corporis reperiretur, ut dextram ſapienter regere ſecundum partium ſcientiam, abſque errore, poſſet.

Ded. ad Caeſ. pag. 193.

Abſolvit deinde ocyus opus incomparabile anatomicum, quod periturum nunquam, omnis aevi tempore praeclariſſimum habebitur omnium, quae in hanc uſque horam ab ullo mortalium edita fuerunt. Oratio diſerta hic enarrat ampliſſime omnia, quae faciunt ad fabricam corporis perfecte intelligendam non modo, ſed & artificioſa demonſtratione exponen-

ponendam oculo. Tabulae certe, quae deſcriptas ſermone partes ex vero depingunt, ſpecioſa magnitudine, naturaeque ipſius genuina facie, antecellunt omnes, quas ulla vidit aetas. Indices vero iconibus appoſiti, tanta cum cura, anxiaque diligentia, depicta explicant, ut hac in re amplius quid deſiderari nequeat. Sed dum conſideras textum, admiraberis labores Viri, qui incredibili accuratione, & induſtria plane ſtupenda, ſingulis vel minutiſſimis particulis deſcriptis figuram aſſignat in margine citatam ita exacte; ut ſi quis legerit deſcriptiones ſimulque reſpexerit & ad iconas, putet ſe audire ſecantis ſermonem ad partes oculis demonſtratas.

Unum eſt in contemplandis muſculorum figuris hic valde obſervatu neceſſarium. Hoc ſcilicet in opere Auctor alio illos ordine, quam in epitome depictos dedit. Enimvero, ea hic ſerie offert, qua anatomicus neceſſe habet, eos in demonſtratione proſequi, ut ſpectatori attento oſtendat, ſucceſſive praeparet, ſeparet, tollat, relinquat, uno in cadavere omnes, quoties in theatro anatomen exercet publico. Conſueverat ita eos Auctor quotannis, una hyeme, in tribus Italiae Academiis, exhibere, curavitque artifices pingere cadaverum imagines in demonſtrationes ſucceſſivas diſpoſitorum. Incredibile quantum hinc adjumenti Profeſſoribus publicis artis utiliſſimae: habent quippe, quem ſecuri ſequantur per inextricabilem hunc labyrinthum, ducem; cujus filo coeca regantur veſtigia cupidis uno in corpore omnium muſculorum, tendinum, ligamentorum, indicationem recte aggredi, atque abſolvere. Haec ille ſeptem libris examuſſim explicat, ad ſingula ubique Galeni ſcripta allegat, ſenſa Viri cum obſervatis confert, peracri dein judicio & cenſura errores perſtringit, ut quandoque acutius in his cernere viſus ſit; tandem colligit non hominum, brutorum vero, corpora explorata fuiſſe a Galeno deſcripta. Hinc turbae illae, hinc illae lachrymae! Anatomici uſque omnes inculpatum ubique dixerant Galenum, erantque ſequuti in omnibus. Error ergo Galeno adſcriptus erat exprobratio facta univerſis Anatomicis. Id vero fama inclyti ſenes pati haud potuere a juvene vigeſimum & octavum annum nondum egreſſo, utque intolerabilem ipſis habitam contumeliam amolirentur, invidiam, odia, rabiem, armavere. Dux inſurgentis turbae Jacobus Silvius famoſiſſimus Pariſinae Profeſſor Scholae, Medicus eruditiſſimus certe, tali vero ingenio qualem in apologia pro Herodoto ſuis depinxit Stephanus coloribus. Ferretne hic, dediſcenda ſeni, quae juvenes docuerat! Veſalius autem vigeſimo jam quinto aetatis ſuae anno magnum hoc opus conſcribere inceperat: ſequenti enim jam ſcribebat caput undecimum libri primi Calendis auguſti 1542. Patavii abſolvit. Labore ſupra humano Tabulas confecit: tum corpora aptando, quam oculos, manus, mentem, pictoris regendo. Pictore uſus videtur praecipue Joanne Stephano, inſigni ea aetate Artifice; cujus opera, & induſtria imprimis egere

Ded. ad Caeſ. pag. 139.

pag. 41.

Ded. ad Caeſ.

de Sec. Ven.

 ſe

Ep. ad Oporim. ſe ſcribit ipſe anno 1539. Laudat & praeſtitam ſibi in his operam a Nicolao Stopio. Sculptorem quoque ſuum commemorat ibidem, non nominat, quem omnium artificioſiſſimum Joannem Calcar fuiſſe cognoſcimus. (Dougl. Bibl. Anat.) Utique verſati in arte Viri, hujus ſe manum agnoſcere vel hoc ſeculo fatentur. Ab his, dum arte utendum fuit, adeo eſt divexatus, ut deſperabundus putaret, deteriorem ſe, atque infeliciorem eſſe, ferendo moroſiſſimorum hominum ingenium, iis ipſis, quorum corpora Ei ad ſectionem contigerant. (Ep. de Chin.) Quas tulit impenſas, dum impellere conatur ſummos artifices ad horrida expellium cadavera pingenda, qui venerem ſpirantem Gratiisque cinctam unice amant. Sed generoſus liberali viro animus omnes his facultates impendere paratus erat. Ille ſuo aere redemtas gratis typographis largiri dein maluit tabulas, vel addito praeterea quocunque munere, quam ut illi has mutando, & in minores redigendo formas corrumperent. (Ep. ad Opoc.) Quum aliquas tabularum haberet paratas, paucas illas Pater Auctoris Caeſari Carolo quinto obtulit, jam ante annum 1539, qui magna eas cum voluptate perſpexit, & quam appoſitiſſime de ſingulis percunctatus eſt: ut Nicolaus Florenas Archiatrus Caeſari ad eum perſcripſerit, tabulas illas Caeſareae majeſtati, & praeſtantiſſimis Viris unice probari. (Ded. ad Caeſ. ded. Ep. de Secand. Ven.) Paucas has fuiſſe inde certo colligitur, quod Cal. Jan. 1539. ſcribat, ſe, poſt tabulas Caeſari probatas, jam habere adhuc duas alias de nervis, muſculorum autem iconas ſe nondum confeciſſe, neque interiorum partium, ſed fruſtra jam tentaſſe modum, quo id fieri poſſet commodiſſime, neque ſubterfugere laborum moleſtias: ſi modo opportunitas cadaverum, atque artificioſa Joannis Stephani dextra juvarent. Unde conſtat, intra hoc temporis ſpatium confectum opus: quod Caeſar offerendum ſibi indulſit, quodque, ſuperſtite utroque parente, factum Cal. Aug. 1542. quum Epitomes ſerius editae inſcriptionem feciſſet Id, Aug. 1542. Philippo Caroli quinti filio: utrumque autem Patavii contigit. Dein anno 1546. novam Baſileae editionem meditans degebat; Ubi ea occaſione anatomen ilico exercuit, ſceleton Virile conſtruxit, Auditorio medico donavit, vel hodie ſuperſtes cum hac inſcriptione: (Luidan. Merklin. de Script. Med. Melch. ad de Vit. Med.)

ANDREAS VESALIUS. BRUXELLEN.
CAROLI V. AUG. ARCHIATRUS
LAUDATISS. ANATOMICARUM
ADMINISTR. COMM.
IN HAC URBE REGIA
PUBLICATURUS
VIRILE QUOD CERNIS SCELETON
ARTIS ET INDUSTRIAE SUAE
SPECIMEN
ANNO CHRISTIANO
1546.
EXHIBUIT, EREXITQUE.

Gratias propterea meruit, laudesque aeternas Nobilis Auctor. Sed, quae

quae ſummorum eſt Virorum individua calamitas, bilem, meras calumnias, & iras peſtilentes, pro praemiis tulit. Minitante Pariſiis Sylvio, Euſtachio Romae mitius licet detonante, calumniante interea Marpurgi Dryandro. Vidit, qua erat prudentia, nihil inde boni, interim pretioſum ſibi periturum tempus; itaque honorificentiſſimas, omniſque plenas reverentiae, literas Sylvio, quem plurimi ſemper fecerat, Ep. de Chin. ſcripſit Veſalius, rogavit, ut exponeret, quae minus arriderent. Sylvius ad has reſpondet per epiſtolam, magni ſe Veſalium facere, amicum retinere velle; ea tamen lege tantum, ne male loquatur in Anatomicis de Galeno. Secus ſi fecerit, tum ſe, diſcipuloſque ſuos, ituros in Veſalium. Verum palinodiam ubi cecinerit, & publice de Galeni anatomicis recte ſcripſerit ſe tum illi amicum fore. Tractet ergo Galeni reprehenſiones mitius, & quidem ita, ut inventa nova addi poſſent ad libros, quos Sylvius de re anatomica erat meditatus. Saevis interim minis terrere non deſtitit, quod diſcipuli ſtylum in Veſalium acuerent: quum interim ille fere eſſet ſolus, qui moveret omnia, caeteri vero inviti ad partes traherentur. Omnia haec ſedato pectore concoquenda putavit Veſalius. Nec potuit generoſa anima ex recoctis aliorum laboribus corollas nectere, aut ſcripta prius dictionis ſplendore ornata, Pag. 682. 662. 674. tranſpoſita, quandoque obſcurata, pro ſuis efferre. Quibus ita ſe habentibus, Ille interea ſtipendia meruit Caeſarianis in caſtris; finitoque Bello Gelrico anno 1543, poſt editum jam opus; diu moras habuit Pag. 621. Neomagi, ut Illuſtris Navagerii Venetorum legati, curaret, poſt abitum Caeſaris, valetudinem labefactatam. Inde Ratisbonam ivit, amicorum ibi literas reperit, epiſtolam de China conſcripſit: Atque Patavium mox, Bononiam, Piſas, repetivit, rurſumque publice ibidem incidit cadavera. Pridie ſectionis publico tunc ſcripto invitavit omnes, ut in rem venirent praeſentem, atque ſecanti coram omnibus in cadavere oſtenderent errores, quos jactabant, ſe reperiſſe in libris ejus: ut in ipſo ita theatro publica demonſtratione decideretur de veritate rei. Sic rumores, & cavillationes, fortis compeſcuit, omnium applauſu, & adjutamento fruens. Studioſi enim Patavii ex ipſis monumentis ſubducebant Pag. 663. 867. cadavera in Ejus uſum; idemque factitabant Bononiae; Piſiſque mandato publico Coſmus magnus Dux corpora dari juſſit.

Ita creſcebat quotidie apud Italos magni Veſalii magis, magiſque, gloria: occupabat inter hos unus tres celeberrimas Italiae Academias, trahebatque ex univerſa Europa ſtudioſos anatomes. Mox itaque juniores inde nati Medici omnes ab ejus ſtabant partibus. Spectat id frendens, metuitque, ira memor Sylvii, fruſtraque machinata plurima, flammati tandem cordis aeſtum premere ulterius impar, evomuit anno 1551 in Veſalium diras diriſſimas, exulceratiſſimi animi teſtes, praetereaque nihil. Turpi in voce luſu Veſanum ubique appellitat, literarum imperitiſſimum, arrogantiſſimum, calumniatorem maledicentiſſimum,

***** mum,

mum, rerum omnium ignariſſimum, transfugam, impium, ingratum, monſtrum ignorantiae, impietatis exemplar perniciofiſſimum quod peſtilentiali halitu Europam venenat, cujus errata omnia vel appellare operis eſſet infiniti. Haec verbis nefarium manifeſtantibus animum. Ut vero Cornelium Baarsdorpium Caeſaris Archiatrum ſuas in partes contra Veſalium traheret, ſceleto infantis Eum donavit, ſperans Caeſarem infenſum Veſalio reddere Optimi Baarſdorpii auxilio. Quin eo rabies proceſſit Viri in negotio Anatomico, ut furibundus homo, proh pudor! Caeſarem ipſum publice implorare auſit, ut Majeſtas tanti Imperatoris Veſalium male mulctet. Quando autem ad rem ventum, videbat, non poſſe ſe tueri Galenica contra Veſalium: quare eo pervenit
pag. 851. amentiae, ut ridiculo, & pluſquam puerili, commento aſſeruerit, homines tempore Galeni aliter, quam ſua aetate fabrefactos fuiſſe. Quas
Tract. de Ven. Azyg. pag. 248. hominis ineptias in Veſalium, Bartholomaeus Euſtachius, Vir ſapiens, magnique Galeni admirator unicus, ſalſe deriſit, cenſuitque prudenter, talibus defenſoribus prodi cauſam, & pluſquam vulnerari. Tamen Sylvii auctoritas, quae Illi ampliſſima inter omnes, ita quidem nocuit Veſalio, ut apud Caeſarem, alioſque ſummates Viros, de operibus Ejus peſſimus ſpargeretur rumor; atque cenſura ſuper iis exerceretur iniquiſſima. Id ubi Veſalio innotuit, adeo Viro optimo commovit animum, ut vocatus jam in aulam, Italiam relicturus, & itineri jam accinctus, iratus una combuſſerit hora, quae acerrimis nata laboribus digeſſerat in volumen ingens obſervata in Galeni libros anatomica; tum & integrum de formulis medicamentorum librum; utilia multa congeſta de materia medica; Librorum Galeni exemplar, in quo dum ſecabat, ſolitus erat adſcribere, ſi quid occurrebat novi, aut ſingularis momenti; tum & Paraphraſin, qua Arabum cum Galeno, caeteriſque Graecis, in iis Artis partibus, quas Rhazes ſingulis libris tractabat, collationes inſtituerat. Calidi ſero poenituit conſilii, quoties poſtea laboris recordaretur quondam jucundi, pulchrorumque uſu profectuum. Heu jacturam! Qua fuerat cura, qua ſcientia, ad dignoſcendas, & examinandas, ſtirpes, quo animo, quam acri ſeveritate ad eruendas harum
pag. 621. 628. 629. 630. medicatas virtutes, videas in libro de radice Chinae, ubi de Sarſaparilla, Tormentilla, Chamaedry, Rhapontico vero, Terebinthina, atque in Chirurgia inprimis, ubi plurima miro ordine ex vero pertractat.
pag. 73. 74. Cogitanti poſtea perdita haec per novos labores repetere aulica obſtitit vita. Omnibus tamen his modeſte ſatis, niſi ſemel forte, Veſalius, opportunitate nata, reſpondit, neque aliud acerbum regeſſit Sylvio; co-
pag. 675. actus modo palam tandem profeſſus fuit, Praeceptorem ſe in Anatomicis nullum agnoſcere: Quia Sylvius nuſquam a Galeno erratum ait, Veſalius Illi ubique reclamat; totoque deinde de radice China libello, occu-
pag. 662. patiſſimus licet variis negotiis, argumenta undique copioſa aggerit, quibus probet, Galenum omnia, quae habet propria in anatomicis,

ſum-

ſumſiſſe ex brutis, canibus praecipue, bobus, ovibus, potiſſima de ſimiis, caudatis, & non caudatis. Et licet hanc ſcripſerit Ratisbonae Id. Jun. 1546. tamen vel ſic Libro Sylvii anno dein 1551 reſpondit. Sylvius enim, priuſquam ſcripto, omnia eadem in omnibus ſuis diſſertationibus ad nauſeam uſque auditoribus ingeſſerat. Iis ergo Sylvianis ſcriptis nihil niſi in altera editione operis repoſuit. Sed generoſo plane & laudabili inſtituto Renatus Henerus Lindoenſis, medicus clarus, cauſam Veſalii contra Sylvium egit. Degebat hic ſtudiorum gratia Pariſiis, diligens Sylvii auditor, eo tempore, quo ſcriptum contra Veſalium edebat, mirabatur quam maxime, quod audiret hunc ſuum Praeceptorem invehi in Veſalium omni in diſſertatione ad nauſeam uſque & taedia, poſtquam vero rabioſum vidit libellum, indignabatur. Praecipue quum Lutetianos Profeſſores improbare idem opus coram intelligeret. Audiverat quoque Monſpelienſes damnare hoc ſcriptum, quin & Fuchſium Tubingae, Maſſam Venetiis, Rondeletium Monſpelii, libere docentes anatomica contra Galenum intellexerat. His igitur omnibus impulſus Henerus tertio Id. Novembris anno 1554 Venetiis edidit apologiam pro Veſalio contra Sylvii ſcripta, atque agendi rationem. Quum vero nunquam ſe vidiſſe Veſalium fateatur, tanto ſane magis ex amore veri, & ex aequi ſtudio, hoc egiſſe credimus. Utique ſuis hoc in ſcripto Virtutibus, meritiſque Sylvium ornat. Nec reſpondit ille vapulans. Rurſum anno 1562 Franciſcus Puteus Vercellenſis medicus evulgavit Apologiam Galeni contra Veſalium, in quo libro, poſt praefationem doctiſſimam de inventoribus Medicinae, acerrime Veſalium inſectatur.

Huic vigeſimo ſexto Martii anni 1563 reſpondit, Gabriel Cuneus Mediolanenſis, qui Mediolani anatomica & Ticini docuit, in quo acri certe ſale Puteum perfricat. Cardanus propria in vita ait Veſalium ipſum, aſſumto hoc nomine, reſponſi auctorem. Id ſtylus confirmat, & orthographia Veſalio ſingularis. Sed inprimis ſe prodit tectus alieno nomine verus ſcriptor, quando memorat, ſe in bello medicum examinaſſe multa Germanorum, & Helvetiorum corpora. Id vere in Caſtrenſem Caeſariani exercitus Medicum, vix in Cuneum cadit. Quare & nos Veſalianis hic adjunximus.

Gabriel Falloppius Mutinenſis, Veſalii multos per annos diligens admirator & diſcipulus, Piſanus primo, dein Ferrariae, denique Patavinus Profeſſor, emiſit anno 1561 ſuas obſervationes Anatomicas, poſtquam Ferrariae tredecim prius annos docuerat publice, & anatomicas ſcholas octo jam per annos aperuerat diſcipulis: fatebatur, ſe omnia vera, quae protulit in anatome, Veſalio accepta ferre. Multa ille hic Veſalianis nova inventa addidit, in plurimis correxit. Nimiam in carpendo Galeno procacitatem Veſalii accuſavit; tamen in re ait Veſalium vera in Galenum ſcripſiſſe. Liber lectus cum Veſalii opere perfectam fere anatomen exhibet; dum commentarii perpetui vice fungitur: hinc uni-

pag. 687. 689. 722. 758.

 vi-

vimus hic nunquam ſeparanda ſcripta. Liber hic, inter Anatomicos omnium optimus, percuſſit Veſalium. Vera ſatis vidit, interim in aula Madriti adeo deſtitutus omni ſupellectile anatomica, ut ne unam quidem calvariam comparare poſſet, fruſtra optabat renaſcituram artis denuo exercendae opportunitatem. Reſponſum tamen paravit, & abſolvit 27. Decembris anno 1561. Madriti in aula Regis. Facile colligitur, ſcriptum hoc impar fore Falloppianis, neque referre antiquam Veſalii in his ſapientiam. Nam viginti jam annos remotus ab anatomicis, omni carens inſtrumento anatomico & cadavera inſpiciendi opportunitate, aulicis obnoxius totus obſequiis, haeret crebro, vera negat, ſaepe minus proba aſſerit; aliter bona multa & in eo reperiuntur. Direxerat ſtylum ad Falloppium, dederat librum Paulo Teupulo Venetorum apud Hiſpaniae Regem Oratori, ut illud Patavii redderet Falloppio. Verum bello fuit impeditus legatus, ut anno demum 1562, defuncto jam Falloppio, Patavium pervenerit. Scriptum ideo Teupulus retinuit, ſuppreſſitque. Donec Veſalius, Hieroſolyma petens, Venetiis demum anno 1564, vigeſimo quarto Maji edendum curaverit. Acerbe tulit obſervationes has Veſalius, ut queratur, Gabrielem Falloppium acutiſſimum olim diſcipulum in Academia Patavina, omnia ex ipſo deſumſiſſe, & propriis armorum ſuorum inſtrumentis eum necare, trucidare, & ex toto, ut ajunt, orbe exulem publicare, auſum eſſe. Sed profecto, ſi ſuperſtes a reſponſo fuiſſet Falloppius, habuiſſet ſatis, quae redderet. V. C. ubi ait poſt haec acta Veſalius, muſculos oculum arbitrario agentes motu, non quinque, ut arbitrantur falſo Columbus, Valverda, Falloppius, Borgarutius, ſed ſeptem omnino eſſe, ſi Diis placet; quis ignorantiae pertinacis reatu ſolvat?

Praef. Typogr. ad exam. Fallopp. & pag. 948.

Egit reliquum vitae in aula primo Caeſarea, quo brevi poſt annum 1543 vocatus, admirationi fuit ob ſummam ſanandi, atque praedicendi, ſcientiam: quum enim tumor mirabilis, & ingens, ad lumbos viri, ſuſpenſos teneret Adolphum Occonem, & Achillem Piriminum, Graſſerum, medicos Auguſtanos praeclaros, in conſilium vocatus Veſalius, ſtatim ab exploratione dixit dilatatam eſſe arteriam magnam. Mortui inciſio exhibuit in vaſtam dilatatam latitudinem, plenam coagulato ſanguine: ut Veſalius praedixerat: unde in admirationem rapti fuere omnes. Quum etiam Maximilianus Comes Burae legatus ex Anglia redux, anno 1548 Bruxellis angina laboraret; Veſalius, qua erat judicii raritate, mortis horam aegroto, ac fere momentum, praedixit. Buranus, deplorata ſalute convivium magno apparatu juſſit inſtrui, omnique gaza, ac ſupellectile argentea expoſita, amicos vocavit; cum quibus accumbens dona liberalitate ſumma diſtribuit, extremum vale, nihil commoto animo dixit, inde lecto impoſitus, hora & momento a Veſalio indicatis, expiravit. Hinc ſummo Eum encomio Thuanus celebrat. Deinde, quum Imperatorios honores & regios depoſuerat anno 1555 Carolus

Thuan. L. xxxv. & L. v.

Quin-

Quintus, Medicus vixit in aula Philippi II. Hiſpaniarum Regis; Cujus ſummam gratiam demeruit: Quum enim Regis filius Carolus ex contuſo capite adeo lethaliter decumberet, ut conclamatum de eo putaretur, Rex Veſalium, Hiſpanis exoſum, adduxit ad Principem, qui mox cauſam mali, unicumque remedium indicavit, tumque, jubente Rege, perfecit, incidendo pericranium: unde ſanus ſtatim evaſit Princeps, de quo deſperaverant Medici Hiſpani, qui tamen prius Veſalium in exteriori ſuperficie corporis parum quid ſcientem, nihil de morbis interioribus, contempſerant coram Rege. Hinc eas fortunas habuit in aula, ut profiteatur, non debere ſe ulli in Europa Medico invidere. Quum vero ſumma ſic felicitate frueretur, ſubito converſa fata magni Viri fortuna properavit. Joann. Schenk. Obſ. de Cap. hum.

Hiſpanum curabat Nobilem, nec morbi cauſam ſatis intelligere ſe dolens petiit ab amicis defuncti corpus aperire, ut morbi rationem, & mortis ſcrutaretur cauſam. Quo conceſſo, viſum cor in aperto jam pectore adhuc palpitans. Cognati accuſant homicidii apud judices, & impietatis ad tribunal inquiſitionis Hiſpanicae. Oberat ſcientia: neque enim ignorantia excuſare poſſe videbatur ſummum Anatomicum, qui mortis vitaeque ſigna perſpicaciſſime tenere merito credebatur. Voluit ergo extremum de reo ſupplicium ſumere Inquiſitio. Nec Rex auctoritate valuit, vel & precibus, ſervare carum ſibi per annos viginti & duos Andream. Poſtremo datus Regi, totique ſimul deprecanti aulae, eo omine, ut peregrinatione religionis ergo ſuſcepta Hieroſolymas expiaret crimen. Ivit ergo Venetias exul Veſalius anno 1564, indeque cum Jacobo Malateſta Ariminenſi, qui terreſtribus Sereniſſimae Reip. copiis dux erat, navigavit in Cyprum, inde Hieroſolymas; unde a Senatu Veneto, largiſſimi ſtipendii oblatione vocatus Patavium, ut mortui pridem Falloppii in Anatomicis locum ſuppleret. Rediit ergo, ſed adverſis ventis ejectus in Zacynthum inſulam, in loco ſolitario, inops, omnique carens ſubſidio, miſerabiliter vitam finivit menſe octobri, anno eodem, vix natus ipſe quinquaginta annos; fuiſſetque projectum cadaver eſca feris, niſi forte illo temporis articulo aurifaber acceſſiſſet, qui Eum agnovit, & vili funere donavit ad Divae Mariae aedem cum hac inſcriptione: Languet. Ep. ad Peucer. Caſtellan. de Vit. Ill. Med. Thuan. L. xxxv.

ANDREAE VESALII BRUXELLENSIS TUMULUS.
QUI OBIIT IDIBUS OCTOBRIS
ANNO 1564
AETATIS VERO SUAE QUINQUAGESIMO,
QUUM HIEROSOLYMIS REDIISSET.

Atque ita tandem dira Sacerdotum tyrannis horribili mortis genere Virum ſuſtulit, cui parem nulla tulerunt ſecula, cujus memoriae grata aſſurget medicina, quamdiu ſibi curae erit ſua cuique ſanitas. Neque mira-

miramur tamen eccleſiaſticorum ergo hunc Heroa odia: vitam agebat,
quando vera reſurgebat linguarum & artium liberalium cultura. Lite-
rarum tunc ſtudio deditis volupe erat craſſos ubique monachorum er-
Pag. 570. rores exponere; explodere, irridere. Unde & ille ſalſiſſime hos exce-
pit ſaepe numero. Neque ferebat, ignariſſimos fabricae corporis hu-
mani, quae multis ſaepe locis homini belluis communis eſt, minas in-
tentare accuſationis haereſios objiciundae, ſi anatomicus ſenſa ſua libere
pag. 516. proferret de uſu cerebri: ut terrerent ignorantiſſimi rerum gnaros. Quin
& tulit quam aegerrime faſtum in Eccleſiaſticis Cenſoribus, horum de-
teſtans altum ſupercilium, & pinguiſſimam ignorantiam. Nec tacuit,
ſed verbis odia movit. Aliquando & joculario ſermone luſit, in mo-
nachorum mores, ritus, veſtes. ut vix abſque riſu legere eſt, quae libe-
re ſatis ſcribit, occaſione muſculi cucullaris, de veſtitu Benedictino-
Pag. 536. rum, Franciſcanorum, & Jacobitarum. Neque Scholaſticis pepercit
magis, Alberto, Scoto, Thoma; dum deliria horum in fingendis en-
cephali partibus falſiſſima irridet, quae puerili commento excogitave-
rant, ut mera pro Auctoritate uſus poſſent aſſignare fictis partibus ine-
pag. 463. ptiſſimos. Caſtiſſimos dein Sanctoſque horum hominum mores prodit,
quando narrat hilaris, Studioſos ſuos pulcherrimae meretriculae, in
quam deperierat Pater reverendus, cadaver, raptum ſepulchro, in thea-
trum attuliſſe ad uſus anatomicos, in rabiem fere acto monacho. Talia
divulgans inflixit vulnus pectori univerſi ordinis, ſenſitque memorem
nunquam ignoſcentis turbae iram. Accedebat Hiſpanorum invidia vix
tolerantium Germani in aula famam; ſucceſſuſque felix livorem augebat.
Argenter. Ep. ad Lector. Ut Argenterius palam ſcribat, Veſalium, quia ſcripſerat contra Gale-
num, Caeſaris aula, & familia, fere excluſum fuiſſe. Sectatoreſque
Galeni omnia in Eum moliri, quem amore, non odio, proſequi debe-
rent, ſi modo ſenſibus plus, quam hominum praejudicatae opinioni ad-
dicti eſſent, ſpectarentque, quantam utilitatem ex divino illo opere de
Anatomicis, non ſolum Arti Medicae, ſed & mortalibus omnibus at-
tulerit. Haec, & priora Virum peſſumdederant.

Scripſit, & evulgavit anno 1537 paraphraſin in Nonum Rhazae. Ubi ſe Andream Weſalium vocat & hunc ſuum primum juvenilem conatum, & ſtudiorum praeludium, appellat.

Anno 1538. evulgatas additiones, & correctiones, in Guintherii Inſtitutiones.

Anno 1539. Epiſtolam de vena ſecanda in pleuritide.

Anno 1540. circiter primas tabulas anatomicas impreſſas Venetiis.

Anno 1543. de humani corporis fabrica libros ſeptem. Baſileae impreſſos.

Anno 1543. Epitomen ſuorum de fabrica corporis humani Librorum. Baſileae.

Anno 1546. Epiſtolam de uſu radicis Chinae.

Anno

Anno 1555. de humani corporis fabrica libros ſeptem auctos & mutatos. Baſil.

Anno 1563. ad apologiam Putei.

Anno 1564. Examen obſervationum Falloppii conſcriptum jam anno 1561.

Ab anno 1540, uſque ad 1564 plurima conſilia medica, quae inveniri queunt apud Ingraſſiam, Montanum, Garetium, Scholtzium, &c.

Chirurgiam abſolvit poſt annum 1561: ut ex multis locis patet. pag. 901.

Utinam intacta perveniſſent cum his, quae combuſſit, ſupra memorata!

Pauca liceat apponere de Scriptis Veſalii! haec talia eſſe aſſerimus,
quae hac in materia aliis omnibus palmam praeripiunt. Nemo ſane ca-
rere his poterit, qui res naturales, praeſtantiam hominis, aut medici-
nam curat. Chirurgus vero, ad vulnera, ulcera, tumores, luxata, fra-
cta, intelligenda, & curanda, hinc ſolum neceſſaria ſcitu haurire pote-
rit. Neque tamen vel ita quis putet, quaſi ſola hic craſſiorum partium de-
ſcriptio traderetur. Enim vero plurima hic reperias, quae ſubtiliſſima in
arte habentur, atque vel hodie a plurimis jactantur recentiſſima. Si attento pag. 798.
quis animo evolvit, quae de elliptica inter binas maximas venas apertu-
ra, atque appenſa illi membrana, ſcribit, & de canali inter duas maxi-
mas arterias communi, tum etiam circa venoſum ductum, qui ex amplo
venae portarum ſinu in cavam venam porrigitur, quae quidem omnia
foetui in utero propria ſunt, admirabundus haerebit. Ubi horum dein
omnium ſitum, magnitudinem, effectum, enarrat, accuratio Viri tanto
ſane magis eximia habetur, quo Recentiorum libri plura ſuper his com-
mentantur. Specta, quae nervum opticum ad oculi fundum ingredien-
tem deſcribunt nihil ſupra deſiderabis. Conſidera, quae exaravit circa
ligamentum, quod penis corpus oſſi pubis nectit; quae de loco inſerti
teretis ex acetabulo vinculi in femoris caput; de laminis Cartilagineis in pag. 811.
articulo genu & femoris; de meatu Hepatico, Cyſtico, communi, ve-
ſica fellis, bile foetus, bile eſurientium habet; tot leges teſtimonia ſum-
mae hominis induſtriae. Viventium quoque animantum, corpora ape- pag. 360.
ruit: ut oculis conſpiceret actiones corporis; indeque pulcherrima de-
tecta optime deſcripſit. Cadavera hominum, qui poſt cognitos illi pag. 674.
morbos obierant, creberrime aperiebat; quo cauſas morbi ſcrutaretur
& mortis. Unde appoſitiſſima de Ictero commentatus fuit; de hae- pag. 463.
morrhoidibus pulcherrima obſervata enarravit; de liene rariſſima propo- pag. 438. pag. 824.
ſuit; verbo dixerimus, tantam materiem ex inciſis corporibus ad hiſto-
riam morborum conſcribendam ſuos in uſus collegerat, per obſervatio-
nes proprias, ut integro & ſingulari opere hanc proſequi propoſuerit.
O ſi daretur frui his experimentis Viri, quae cepit ad utilitatem medi-
cam! fata inviderunt nobis fructum laboris, quem anno jam 1535 in-

choaverat, produxerat vero ad 1564 uſque. Quam pretioſus hic fuiſſet theſaurus, cujus jacturam fecimus, hinc dolentibus conſtat.

pag. 463. 824. Imo in deſcriptione partium ſedulo advertit animum ad omnia, vel minutiſſima, quae faciunt ad veram Phyſiologiam. Id ubique videre eſt. exemplo ſit arteriarum, & venarum tumor, pro explicando mulierum fluxu menſtruo, quem eleganter inde explicat.

pag. 471. 472. pag. 315. pag. 325. Anceps quoties, vel ignarus rerum haerebat, aperto candore modeſtus fatebatur ignorantiam, puruſque tacuit, Propriis ſaepe diffiſus oculis, & Galeno nimium credulus, erraviſſe ſibimet viſus eſt. Quae juvenis diſputaverat, de ſecanda in pleuritide hujus, alteriuſve lateris vena, pag. 824. poſtea ipſe parvi fecit. Errores agnovit, detexitque ipſe, quos in deſcribendis cordis fibris commiſerat imprudens. Hinc in altera editione tot ſeverus caſtigavit loca, quot ſincera minus poſtea deprehenderat.

Tamen vel ita vitia quaedam retinuit; maxime, ubi de larynge, pag. 243. Edit. Leyd. lingua, oculis & renibus tractat. Ut vere Euſtachius annotavit, atque Romae ſaepe retulit, quae deinde accipientes alii objecere Veſalio. Sed ardor deproperandi foetus hanc ſubinde caecitatem peperit. Quis vero mortalium hancce imprudentiae feſtinationem animo excuſſerit ad palmam contendenti in palaeſtra gloriae? Caeterum fama pulcherrime functi Veſalii ſtatim excitavit undique ingenia, quorum eximia in rei anaDougl. Bibl. An. tomicae promotionem merita. Horum quidem pars longe maxima hujus Scholae debetur, omnes Ejus exemplo incenſi. Eminuere Nicolaus Maſſa, & Angelus Fortius, Venetiis. Lutetiis, & dein Divoduri Joannes Guinterius Andernacus. Joannes Dryander Marpurgi. Lutetiis Joannes Fernelius, Carolus Stephanus, Jacobus Sylvius, & Ludovicus Vaſſaeus. Tiguri Conradus Geſnerus. Patavii Baſſianus Landus, Gabriel Falloppius. Moguntiae Gualtherus Hermannus Riif. Francofurti Jodocus Willichius Boruſſus. Tubingae Leonhartus Fuchſius. Valentiae Ludovicus Collado. Renatus Hennerus. Joannes Valverda in Hiſpania. Piſis Realdus Columbus. Bononiae Bartholomaeus Magius, Volcherus Coiter, Julius Caeſar Arantius. Ferrariae Joannes Baptiſta Cannanus. Ticini Gabriel Cuneus, Martyr Tronus. Monſpelii Gulielmus Rondeletius. Baſileae Felix Platerus, qui Veſalium celebrat praeceptorem ſuum, in inſcriptione ſceleti Baſileae. Sed unus omnium inſtar, imo cunctos ſuperans, Romae caput extulit Bartholomaeus Euſtachius Sanctoſeverinas, eruditione anatomica atque exercitatione artis caeteros vincens omnes, naturam corporis humani per pictas effingendi tabulas felicitatis & fidei incomparabilis. Has anno 1552 confectas De Ren. pag. 41. jam habuiſſe ſe aſſerit, videturque ad dimenſionis geometricae ſeveritatem concinnaſſe ideo, ut Galeni & Veſalii ſcripta cum ipſa natura compararet, atque ita litium inter diſſentientes finem faceret. Hoc iconum contemplatio manifeſto docet, hoc Carmen Pini tabulis Euſtachianis praefixum teſtatur. Durum Veſalius fuiſſet expertus adverſarium; ſi,

Eo

Eo ſuperſtite, Euſtachius librum de conſenſu & diſſenſu Anatomicorum ad Tabulas has conſcriptum, evulgaſſet. Agnovit Euſtachius merita Veſalii, procacitatem vero in Galeno carpendo damnavit. Hunc pag. 27. Veſalius indicare videtur, ubi ait, nugari eos, qui Auctorum potius 28. placitis, quam veritati rei addicti, aſſerunt, Eum nolle videre foramina in oſſe cuneiformi; & mentem Galeni aliter interpretantur.

Ut vero ex ſcriptis magni Veſalii ſua deinceps anatomica hauſerunt plurimi, ita tabulas Ejuſdem, ipſo ſuperante, variis locis, atque temporibus diverſis multi ſunt imitati haud abſque turpi imminutione & magnitudinis & ſpecioſae formae. Id aegrius tuliſſe videtur, quam acerrimas adverſariorum invectivas. Chalcographus Geminus, qui cum Illo vixe- pag. 193. rat, ex libris ejus in artis diſpendium, ſine ulla diſſectione, compen- 681. 823. dia fecerat, ut & alii. Dein in Anglia figuras epitomes, obſcure, citra artificium, cum ſumtu tamen, ita fuit imitatus, ut ipſum pudeat, homines putare, haec ab Eo profecta eſſe: queritur enim ductus vaſorum, proprio marte delineatos, adeo depravatos eſſe, ut vix ullum ſpecimen ſuae videat induſtriae; atque omnia, abſque proportionis obſervatione, turpiſſime imminuta. Palam teſtatur, malle ſe, cum privatae rei jactura, figuras ſuas Typographis quibuſcunque, & alia quaeque, gratis dare, quam ut adeo turpiter non vulgari labore parta vitiarentur. Dolet, ſe, reſpectu & metu talium epitomiſtarum ſectionis ignariſſimorum, brevitatem affectare debere; quum aliter in ſecunda hac editione multa haberet, atque utiliſſima quidem, addenda.

Atque haec quidem praecipua, quae in fronte operis Tibi, Lector, enarranda duximus. Vitam Auctoris deſcripſimus, praecipue ex propriis Ejus operibus, & ex Thuano, Zwingero, Riolano, Petro Caſtellano, Joanne Schenkio, Melchiore Adamo, van der Linden, Merklino, Platero. Leydae primo Novembris anni MDCCXXV.

ANDREAE VESALII,

Invictiſſimi Caroli V. Imperatoris Medici,

DE

HUMANI CORPORIS FABRICA

LIBRI VII.

ANDREAE VESALII
DE
CORPORIS HUMANI FABRICA
LIBRORUM VII.
CONSPECTUS.

LIBRI PRIMI,

Qui iis, quae univerſam corpus ſuſtinent, ac ſuffulciunt, quibuſque omnia ſtabiliuntur & adnaſcuntur, dedicatur. Pag. 1

Cap. I. *Quid os, quiſque oſſium uſus & differentia.* 1
--- II. *Quid cartilago & quis ipſius uſus & differentia.* 3
--- III. *Nomina quibus oſſium cartilaginumque partes, ſedeſve appellantur.* 5
--- IV. *De oſſium cartilaginumque inter ſe ſtructura & contextu.* 10
--- V. *Capitis ſtructurae ratio, quotque ejusdem figurae.* 15
--- VI. *De octo capitis oſſibus, & ſuturis haec invicem, & cum conterminis ipſis maxillae ſuperioris oſſibus, committentibus.* 18
--- VII. *De oſſe jugali, & oſſibus praeruptae rupi aſſimilatis.* 29
--- VIII. *De oſſiculis, auditus organi conſtructionem ingredientibus.* 30
--- IX. *De duodecim ſuperioris maxillae oſſibus, in quorum claſſem naſi oſſa etiam referuntur.* 32
--- X. *De maxilla inferiori.* 38
--- XI. *De dentibus.* 40
--- XII. *De oſſium capitis & maxillae ſuperioris foraminibus, & multis in interna calvariae ſede occurrentibus oſſium ſinibus.* 42
--- XIII. *De oſſe* υ *literae imagini comparato.* 48
--- XIV. *De dorſo.* 49
--- XV. *De colli vertebris.* 52
--- XVI. *De thoracis vertebris.* 61
--- XVII. *De lumborum vertebris.* 66
--- XVIII. *De oſſe ſacro, & oſſe coccyge.* 68
--- XIX. *De thoracis oſſibus.* 74
--- XX. *De cartilaginea, quae cordis baſi adſcribitur, ſubſtantia, ſeu cordis oſſe.* 80
--- XXI. *De Scapulis.* 81
--- XXII. *De claviculis.* 86
--- XXIII. *De humero, ſeu brachii oſſe.* 89
--- XXIV. *De cubiti oſſibus, ulna, & radio.* 92
--- XXV. *De brachiali.* 98
--- XXVI. *De poſtbrachiali.* 101
--- XXVII. *De oſſibus digitorum manus.* 103
Cap. XXVIII. *De oſſiculis, quae ſeſamo ſemini comparantur.* 106
--- XXIX. *De oſſibus, ſacri oſſis lateribus commiſſis.* 107
--- XXX. *De femore.* 112
--- XXXI. *De duobus in tibia repoſitis oſſibus.* 115
--- XXXII. *De patella.* 119
--- XXXIII. *De pedis oſſibus.* 120
--- XXXIV. *De unguibus.* 125
--- XXXV. *De palpebrarum cartilaginibus.* 126
--- XXXVI. *De auris cartilagine.* ibid.
--- XXXVII. *De naſi cartilaginibus.* 127
--- XXXVIII. *De aſperae arteriae cartilaginibus.* ibid.
--- XXXIX. *De oſſium cartilaginumque numero.* 130
--- XL. *Quo artificio humani corporis oſſa & cartilagines inſpectioni apparentur.* 131
--- XLI. *De inſtrumentis quae anatomes ſtudioſo debent eſſe ad manum.* 138

LIBRI SECUNDI,

Qui ligamentis Oſſa Cartilagineſque invicem committentibus, & Muſculis, voluntariorum motuum inſtrumentis, dedicatur: & figuras ipſi proprias, proponit. 144

Cap. I. *Quid ligamentum ac quis ligamenti uſus & differentia.* 174
--- II. *Quid muſculus.* 178
--- III. *De muſculorum differentiis.* 182
--- IV. *Muſculorum numerum non prompte diffiniri.* 188
--- V. *De cute, cuticula, & membrana per univerſum corpus cuti ſubjecta, praeterea & adipe inter cutem membranamque illam repoſito.* 190
--- VI. *Qui cuticulae, cutis, adipis, & carnoſae membranae natura per ſectionem obſervari debeat.* 193
--- VII. *De muſculoſa frontis cutem movente ſubſtantia.* 194
--- VIII. *Muſculoſae frontis ſubſtantiae adminiſtratio.* 194
--- IX. *De muſculis palpebrarum.* 195
--- X. *Muſculorum palpebras moventium adminiſtratio.* 196
--- XI. *De oculorum muſculis.* ibid.

--- Cap.

LIBRORUM ET CAPITUM CONSPECTUS.

Cap. XII. *Oculi muſculorum adminiſtratio.* 198
--- XIII. *De buccarum, labrorum, & naſi alarum muſculis.* ibid.
--- XIV. *Muſculorum buccas, labra, & naſi alas moventium adminiſtratio.* 200
--- XV. *De muſculis inferiorem maxillam moventibus.* 202
--- XVI. *Muſculorum inferiorem maxillam moventium adminiſtratio.* 204
--- XVII. *De Muſculis oſſi υ referenti commiſſis.* 205
--- XVIII. *Propriorum oſſi υ referenti muſculorum adminiſtratio.* 206
--- XIX. *De linguae muſculis.* 207
--- XX. *Linguae muſculorum adminiſtratio.* 209
--- XXI. *De laryngis muſculis.* 210
--- XXII. *Laryngis muſculorum adminiſtratio.* 213
--- XXIII. *De muſculis brachium moventibus.* 215
--- XXIV. *Muſculorum brachium moventium adminiſtratio.* 220
--- XXV. *De ligamentis humeri ad ſcapulam articuli.* 222
--- XXVI. *De muſculis ſcapulam moventibus.* 223
--- XXVII. *Muſculorum ſcapulam moventium adminiſtratio.* 225
--- XXVIII. *De muſculis caput moventibus.* 226
--- XXIX. *Caput moventium muſculorum adminiſtratio.* 229
--- XXX. *De capitis & primae ſecundaeque cervicis vertebrarum ligamentis.* ibid.
--- XXXI. *De muſculis abdominis.* 230
--- XXXII. *Abdominis muſculorum adminiſtratio.* 233
--- XXXIII. *De virilium teſtium & muliebris uteri muſculis.* 235
--- XXXIV. *Muſculorum teſtium adminiſtratio.* 236
--- XXXV. *De muſculis thoracem moventibus.* ibid.
--- XXXVI. *Muſculorum thoracem moventium adminiſtratio.* 242
--- XXXVII. *De thoracis ligamentis.* 243
--- XXXVIII. *De muſculis dorſum moventibus.* 244
--- XXXIX. *Muſculorum dorſum moventium adminiſtratio.* 248
--- XL. *De vertebrarum ligamentis.* 249
--- XLI. *De muſculo, nervoſa ſua exilitate mediae volae, & internae digitorum ſedis cuti ſubnato.* 250
--- XLII. *De carnea ſubſtantia, interiori digitorum regioni, ipſorumque radicibus, & mediae ſedi volae ſuperſtrata.* 251
--- XLIII. *De muſculis, manus digitos moventibus.* 252
--- LXIV. *De muſculis motuum brachialis opificibus.* 261
--- XLV. *De Muſculis radium in pronum & ſupinum agentibus.* 263
--- XLVI. *De muſculis cubitum flectentibus & extendentibus.* 164
--- XLVII. *De ligamentis, ab humeri cum ſcapula articulo ad extremam uſque digitorum aciem conſiſtentibus.* 266
--- XLVIII. *Adminiſtratio muſculorum & ligamentorum brachium, cubitum & manum occupantium.* 268
--- XLIX. *De muſculis peni peculiaribus.* 272
--- L. *De cervicis veſicae muſculo.* 274
--- LI. *De recti inteſtini muſculis.* 275
--- LII. *Colli veſicae & ani muſculorum adminiſtratio.* 276
--- LIII. *De muſculis tibiam moventibus.* 277
--- LIV. *Tibiam moventium muſculorum adminiſtratio.* 282
--- LV. *De muſculo in poplite occultato, qui non recte Galeno praecipuus tibiae flexionis autor habetur.* 284
--- LVI. *De muſculis femur moventibus.* ibid.
Cap. LVII. *Muſculorum femur moventium adminiſtratio.* 288
--- LVIII. *De lateſcente tendine, cuti plantae ſubnato.* 289
--- LIX. *De muſculis pedem moventibus.* 291
--- LX. *De muſculis, pedis digitos moventibus.* 294
--- LXI. *De ligamentis, ilium oſſa ſacro colligantibus, & coxendicis ac genu articulorum, deque reliquis omnibus, quae in tibia & pede habentur ligamentis.* 298
--- LXII. *Muſculorum in tibia & pede ſedem obtinentium, & ligamentorum omnium quae hactenus non reſecta ſunt, adminiſtrandi ratio.* 300

LIBRI TERTII,

Quo venarum arteriarumque per univerſum corpus ſeries deſcribitur, & peculiares ipſi figuræ, quibus potiſſimum conveniunt, Capitibus præponuntur. 304

Cap. I. *Quid vena, & quæ ipſius ſubſtantia & uſus.* 304
— II. *Quid ſit arteria, quaeque ipſius ſubſtantia & uſus.* 306
— III. *Quis venarum & arteriarum numerus.* 307
— IV. *De glandulis, vaſorum diductibus roboris gratia immiſſis, adnexiſque.* 308
— V. *Venae portae propaginum ſeries.* 309
— VI. *Quonam pacto venae cavae ſoboles in jecoris ſubſtantia, portae venae propaginibus committantur, quaque ratione vena cava jecori eas ſoboles offerat.* 319
— VII. *Ejus venae cavae partis, quae ſupra jecur conſiſtit, diſtributionis ſeries.* 322
— VIII *Venae axillaris & humerariae per brachium cubitumque & manum ſeries.* 329
— IX. *Venae cavae portionis ad partes infra ſeptum transverſum locatas diſtributae ſeries.* 332
— X. *Venae cavae ſoboles in crus digeſtae.* 334
— XI. *De umbilici vena.* 337
— XII. *Unde arteria magna principium ducat, & in quos ramos ipſius adſcendens pars digeratur.* 340
— XIII. *Amplioris deſcendentiſque magnae arteriae trunci in ſuos ramos ſeries.* 343
— XIV. *Venarum arteriarumque cerebri ſeries.* 347
— XV. *De vena arteriali, & arteria venali.* 353

LIBRI QUARTI,

Qui nervis proprius, ac ipſi peculiares figuras in Capitum, quibus praecipue conveniunt, fronte exhibet. 359

Cap. I. *Quibus corporis partibus nervi nomen tribuatur, ac quid proprie nervus vocetur, & demum quid is ſit, una cum ipſius differentia & uſu.* 359
— II. *Quot nervorum paria a cerebro & dorſalis medullae parte adhuc in calvaria conſiſtente, originem ſumant.* 364
— III. *De olfactus organo nonnulla.* ibid.
— IV. *De primo nervorum a cerebro originem ducentium pari.* 366
— V. *De ſecundo pari nervorum cerebri.* 367
— VI. *De tertio pari nervorum cerebri.* ibid.
— VII. *De quarto pari nervorum cerebri.* 369
— VIII. *Quinti nervorum cerebri paris ſeries.* ibid.
— IX. *De ſexto pari nervorum cerebri.* 369
— X. *De ſeptimo pari nervorum cerebri.* 372
— XI. *De dorſali medulla, & nervorum ab ipſa prodeuntium numero.* 377
— XII. *Septem nervorum parium cervicis vertebris pro*

ſilientium ſeries. 378

Cap. XIII. *Series duodecim parium nervorum dorſalis medullae, thoracis complexae vertebris.* 381

—XIV. *Nervorum per brachium, cubitum & manum ſeries.* 382

—XV. *Quinque parium nervorum e lumborum vertebris prodeuntium ſeries.* 387

—XVI. *Nervorum e ſacro oſſe proſilientium ſeries.* 388

—XVII. *Nervorum femur, tibiam & pedem adeuntium diſtributionis ratio.* ibid.

LIBRI QUINTI,

Qui Organis nutritioni, quæ cibo potuque fit, & dein propter partium connexum ac viciniam inſtrumentis generationi famulantibus dedicatur, & omnes ſibi peculiares figuras ſeriatim ſimulque mox in initio oſtendit, quo minus eaedem figurae pleriſque capitibus paſſim præponendae veniant. 393

Cap. I. *Hominèm, ut augeretur, diutiuſque viveret, inſtrumentis eguiſſe variae nutritioni famulantibus, ac demum quae inſtrumenta nutritioni circa cibos potuſque verſanti, privatim ſint extructa.* 412

—II. *De peritonaeo.* 413

—III. *De ſtomacho & ventriculo.* 415

—IV. *De omento.* 421

—V. *De inteſtinis.* 424

—VI. *De meſenterio.* 430

—VII. *De jecore.* 431

—VIII. *De bilis flavae veſicula.* 435

—IX. *De liene.* 437

—X. *De renibus.* 440

—XI. *De veſica, urinae receptaculo, & meatibus illam è renibus in veſicam deducentibus.* 443

—XII. *Naturam propagandae ſpeciei providiſſe.* 446

—XIII. *De virorum organis generationi ſubſervientibus.* 447

—XIV. *De virilis membri, peniſve ſtructura.* 453

—XV. *De utero, reliquiſque mulieribus generationi famulantibus organis.* 455

—XVI. *De uteri acetabulis.* 467

—XVII. *De involucris foetum in utero tegentibus.* 468

—XVIII. *De mamillis.* 472

—XIX. *Omnium organorum quinto hoc libro deſcriptorum adminiſtrandi ratio, ac nonnulla generatim de Anatomen diſcendi, docendive ordine.* 475

LIBRI SEXTI,

Qui Cordi ipſique famulantibus organis dedicatur, ac mox in fronte figuras ſibi proprias, offert, quo minus & hîc quoque eaedem figurae variis Capitibus paſſim praefigantur. 487

Cap. I. *Quas partes rerum opifex aereae ſubſtantiae reficiendae fabrefecerit, & quae privatim vitali ſpiritui ſubminiſtrent.* 492

—II. *De membrana coſtas ſuccingente.* 493

—III. *De membranis cavitatem thoracis interſepientibus.* 495

Cap. IV. *De aſpera arteria.* 496

—V. *De faucium glandulis.* 501

—VI. *De Gargareone.* 502

—VII. *De pulmone.* 503

—VIII. *De cordis involucro.* 505

—IX. *De cordis ſitu & forma.* 507

—X. *De cordis ſubſtantia.* 508

—XI. *De cordis ſinibus, ſeu ventriculis.* 510

—XII. *De cordis vaſis, & eorundem orificiis.* 511

—XIII. *De undecim membranulis quatuor orificiorum cordis.* 512

—XIV. *De cordis auriculis.* 414

—XV. *Cordis, ipſiuſque hactenus commemoratarum partium functio & uſus, ipſarumque adeò conſtructionis ratio.* 516

—XVI. *Cordis, pulmonum, reliquorumque reſpirationi ſervientium organorum adminſtrandi ratio.* 520

LIBRI SEPTIMI,

Qui cerebro principis animaliſque facultatum ſedi, & ſenſuum organis dedicatur: moxque in initio omnes propemodum ipſius figuras, uti & duo proxime praecedentes libri, commonſtrat. 526

Cap. I. *Cerebrum gratia principis animæ, quemadmodum & ſenſus quoque; ac motus ex noſtro arbitratu pendentis, exſtructum eſſe.* 535

—II. *De dura membrana cerebrum ambiente, & membranula ſub cute calvariam obcingente.* 537

—III. *De tenui cerebrum involvente membrana.* 539

—IV. *De cerebri ac cerebelli numero, ſitu, forma, involutionibus & ſubſtantia.* 540

—V. *De calloſo cerebri corpore, & dextri ſiniſtrique cerebri ventriculorum ſepto.* 543

—VI. *De cerebri ventriculis.* 545

—VII. *De cerebri corpore, teſtudinis forniciſve imagini comparato.* 547

—VIII. *De cerebri glande nucis pineae imaginem exprimente.* 548

—IX. *De teſtibus & natibus cerebri.* 549

—X. *De cerebelli proceſſibus vermis imaginem exprimentibus, ac demum tendinibus illos continentibus.* 549

—XI. *De infundibulo, & glandula in calvariae cavitate ad cerebri pituitae expurgationem paratis, & reliquis dein ductibus pituitae excretioni famulantibus.* 550

—XII. *De quibuſdam vaſorum plexibus cerebro adſcriptis.* 553

—XIII. *De olfactus organo.* 554

—XIV. *De oculo, viſus inſtrumento.* ibid.

—XV. *De auditus inſtrumento.* 559

—XVI. *De guſtus inſtrumento.* 560

—XVII. *De tactus inſtrumento.* ibid.

—XVIII. *Cerebri, ac omnium quae praeſenti libro traduntur organorum adminiſtrandi ratio, unà cum venarum & arteriarum ac nervorum denique brachia & crura perreptantium examine.* ibid.

—XIX. *De vivorum ſectione nonnulla.* 567

AN-

AD DIVUM
CAROLUM QUINTUM,
MAXIMUM, INVICTISSIMUMQUE IMPERATOREM,
ANDREAE VESALII
in ſuos de Humani corporis fabrica libros,
PRAEFATIO.

VTCUNQUE varia in artibus ſcientiiſque tractandis graviter obſtent, quò minus accuratè perdiſcantur, minuſque foeliciter in uſum ſuccedant, CAROLE CLEMENTISSIME CAESAR, tamen haud mediocre diſpendium quoque adferre arbitror, nimiùm diductam diſciplinarum, quae uni cuipiam arti abſolvendae famulantur, diviſionem, & multò adhuc magis ejus artis exercitiorum adeò moroſam ad diverſos artifices diſtributionem, ut qui artis ſcopum ſibi praefixerunt, unam ejus partem ita complexentur, ut caeteris, quae ipſum maximoperè ſpectant, & ab illo ſejungi nequeunt, relictis, nihil unquam egregium praeſtent, ac propoſitum finem nunquam attingentes, à vera artis conſtitutione perpetuò declinent. Nam, ut caeteras quidem ſilentio praetereram, & de ea, quae ſanitati hominum praeficitur, aliquantiſper ſermonem inſtituam, profectò in hac, reliquarum omnium, quas hominis ingenium adinvenit, longè commodiſſima, & in primis neceſſaria, perdifficilique, ac operoſa, nihil peſtilentius irrepere potuiſſet, quàm quòd aliquando, & praecipuè poſt Gotthorum illuviem, Manſoremque Bocharae in Perſia regem (ſub quo Arabes nobis adhuc cum Graecis meritò familiares vigebant) medicina eouſque lacerari coeperit, quòd primarium ejus inſtrumentum, manus operam in curando adhibens, ita neglectum ſit, ut ad plebejos, ac diſciplinis medicæ arti ſubſervientibus neutiquam inſtructos, id quaſi videatur eſſe demandatum. Quamvis enim tres medicorum ſectae olim extiterint, Logica videlicet, Empirica, & Methodica, nihilominus tamen illarum autores, univerſae artis ſcopum, ad conſervandam ſanitatem, morboſque profligandos direxerunt. deinde huc omnia, quae ſinguli in ſuis ſectis arti neceſſaria exiſtimabant, referentes, triplici auxiliorum inſtrumento utebantur: quorum primum, victus fuit ratio: ſecundum, omnis medicaminum uſus: tertium, manus opera, quae vel prae caeteris medicinam eſſe deficientium additionem, & ſuperfluorum ablationem, eleganter oſtendit, ac nunquam non ſui uſum in affectuum curatione praebet, quoties in re medica obimus, quorum beneficio hanc generi humano ſaluberrimam eſſe, tempora uſuſque docuerunt. Triplex haec medendi ratio, cujuſcunque ſectae medicis aequè erat familiaris: ipſique proprias manus pro affectuum natura curationi accommodantes, non minorem induſtriam in illis exercendis impenderunt, quàm inſtituendae victus rationi, aut medicamentis dignoſcendis, ac componendis. quemadmodum praeter caeteros divini Hippocratis libros, ii liquidò arguunt, quos de Medici munere, de Oſſium fracturis, Articulorum luxationibus, ejuſque generis malis, omnium abſolutiſſimè conſcripſit. Quin & Galenus, poſt Hippocratem medicinae princeps, praeterquam quòd Pergamenſium gladiatorum curationem ſibi ſoli commiſſam ſubinde gloriatur, neque ingraveſcente jam aetate, ſimias ab ipſo ſecandas, famulorum opera excoriari voluit, crebrò inculcat, quantum manus artificio oblectatus ſit, quàmque ſtudioſè id cum caeteris Aſiae medicis exercuerit. Imò veterum nullus non aequè attentè curationem quae manu fit, atque eam quae victu ac medicamentis perficitur, poſteris tradidiſſe videtur. Verùm maximè poſt Gotthorum vaſtationem, quando omnes ſcientiae, antea pulcherrimè florentes, utque decebat exercitae, peſſum ivere, lautiores medici primùm in Italia, ad veterum Romanorum imitationem, manus operam faſtidientes, quae in aegris manu facienda ducerent, ſervis praeſcribere, ac illis tantùm architectorum modo aſtare, coeperunt. Mox quum ſenſim caeteri quoque veram medicinam exercitantium incommoda detrectarent, quaeſtui honorique nihil interim ſubducentes, à priſcis medicis promptè degenerarunt, coquendi modum, omnemque adeò victus praeparationem aegrorum cuſtodibus, medicaminum compoſitionem pharmacopolis, manuum vero munus tonſoribus relinquentes. Atque ita temporis ſucceſſu, curandi ratio tam miſerè divulſa eſt, ut medici quidem, ſe phyſicorum nomine venditantes, medicamentorum & victus ad reconditos affectus praeſcriptionem ſibi duntaxat arrogaverint: reliquam autem medicinam, iis quos Chirurgos nominant, vixque famulorum loco habent, relegarint, turpiter à ſe, quod praecipuum & antiquiſſimum eſt medicinae membrum, quodque naturae ſpeculationi (ſi modò aliud) praecipuè innititur, depellentes: id quod tamen hodie apud Indos maxime reges exercent, Perſae haereditario jure ſuis liberis, perinde ac quondam tota Aſclepiadum Familia, tradunt, Thraces cum pleriſque nationibus ſummè colunt, ac venerantur. ea artis parte propemodum neglecta, quam olim multi, tanquam eludendis interimendiſque hominibus excogitatam, è Republica proſcripſerunt: ut quae citra naturae opem nihil penitus accommodet, imo & illam alioquin in morbo à ſe explicando ſatagentem, juvare ſtudens, frequenter totam peſſundet, & ab officio prorſus abſtrahat. Unde etiam illi potiſſimùm debemus, quòd tot conviciis in medicos jaci ſolitis, haec ſacratiſſima ars eluditur: quum tamen ipſius pars, quàm liberalibus diſciplinis inſtituti, à ſe turpiter divelli ſinunt, praecipua laude illam per-

petuò illuſtret. Quando enim ingeniorum fons Homerus medicum virum multis praeſtantiorem eſſe affir-
mat, & cum univerſis Graeciae poëtis Podalyrium & Machaonem celebrat, hi divi Aeſculapii filii non ideo
praedicantur, quòd febriculam, & quae ſola Natura, abſque medici auxilio leviùs, quàm illo adhibito, ple-
runque ſanat, removerent, hominumve palato in reconditis deploratiſque affectibus ſubſervirent: ſed quia
luxationum, fracturarum, contuſionum, vulnerum, & reliquarum continuitatis ſolutionum, ſanguiniſque
fluxus curationi potiſſimùm praeeſſent, ac ſpiculis, telis, atque aliis ejuſmodi malis (quae bella inprimis in-
ferunt, diligentemque medici operam ſemper expetunt) generoſiſſimos Agamemnonis milites liberarent. Ve-
rùm haudquaquam unum medicinae inſtrumentum aliis praeferre propoſui, quum triplex dicta auxiliorum
ratio minimè disjungi diſtrahique poſſit, & tota ad unum artificem attineat: atque ad hanc ut debitè exequa-
tur, omnes medicinae partes ex aequo ita conſtitutae parataeque ſint, ut ſingula eò feliciùs in uſum referan-
tur, quo quis cumulatiùs omnia invicem jungat. Quamvis etiam rarus omnino morbus occurrit, qui non
ſtatim triplex praeſidiorum inſtrumentum requirat: itaque opportuna victus ratio inſtituenda, & medica-
mentis, ac demum manu aliquid moliendum ſit. adeò ut hujus artis tyrones modis omnibus hortandi ve-
niant, ut illorum (ſi Diis placet) phyſicorum ſuſurros vilipendentes, Graecorum more, ac quemadmodum
artis natura & ratio penitus praecipit, manus quoque curationi admoveant, ne laceram deinceps medicinam,
in communis hominum vitae perniciem convertant. Atque hoc eò inſtigandi ſunt diligentius, quò in arte
integrius hodie eruditos, à manus opera, tanquam a peſte, ideo praeſertim abſtinere cernimus, ne à medi-
corum Rabinis apud indoctam plebem pro tonſoribus traducantur, ipſiſque poſtmodum neque par cum iſtis
vix dimidiatò medicis quaeſtus, neque honor, neque apud imperitum vulgus & principes quoque aeſtimatio
accedat. Haec etenim deteſtabilis multorum opinio inprimis remoratur, quò minùs totum curandi artifi-
cium, vel hoc etiam ſeculo aſſumamus, & interiorum affectuum curationem duntaxat nobis aſciſcentes,
magna mortalium noxa (ut ſemel verèque dicam) modica ſolùm ex parte, medici eſſe ſtudeamus. quippe
quum primùm ad pharmacopolas univerſa medicamentorum compoſitio relegaretur, mox etiam medici impen-
ſè ipſis neceſſariam ſimplicium medicaminum cognitionem amiſerunt: atque ut tot barbaris vocibus, & fal-
ſis etiam pharmacis officinae ſcaterent, totque elegantiſſimae veterum compoſitiones nobis pariter deeſſent,
ac adhuc complures etiam lateant, autores fuere: & inexhauſtum denique laborem pararunt cùm aetatis no-
ſtrae, tum qui ante annos aliquot hanc praeceſſere eruditiſſimis viris, indefeſſo ſtudio ſimplicium medica-
mentorum cognitioni ſic incumbentibus, ut illam priſtino nitori reſtituere conati, plurimum contuliſſe vi-
deantur. Caeterùm perverſiſſima haec curationis inſtrumentorum ad varios artifices diductio, adhuc multò
execrabilius naufragium, ac longè atrociorem cladem praecipuae naturalis philoſophiae parti intulit: cui,
quum hominis hiſtoriam complectatur, firmiſſimumque totius medicae artis fundamentum, ac conſtitutio-
nis initium jure habenda ſit, Hippocrates & Plato tantum tribuerunt, ut illi inter medicinae partes primas
eſſe adſcribendas non dubitarint. Haec namque cùm priùs a medicis unicè excoleretur, ipſique in hac ad-
ipiſcenda omnes nervos intenderent, tum demum miſerè collabi coepit, quum ipſi manuum munus ad alios
rejicientes, Anatomen perdiderunt. Dum enim medici ſolam interiorum affectuum curationem ad ſe perti-
nere autumabant, viſcerum duntaxat cognitionem ſibi abundè ſufficere arbitrati, oſſium, muſculorum, ner-
vorum, venarum, arteriarum, quae oſſa muſculoſque perreptant, fabricam, velut ad ipſos non ſpectantem,
neglexerunt. Ad haec, quum univerſa adminiſtratio tonſoribus committebatur, non ſolùm vera viſcerum
cognitio medicis periit, verùm etiam diſſecandi induſtria prorſus intercidit: eò quòd ſcilicet hi reſectionem
non aggrederentur: illi verò, quibus manus artificium delegabatur, indoctiores eſſent, quàm ut diſſectio-
nis profeſſorum ſcripta intelligerent: tantùm abeſt, ut difficillimam artem, manu ipſis traditam, id homi-
num genus nobis aſſervaret, utque haec deploranda curativae partis diſperſio, deteſtabilem ritum in Gymna-
ſiis non inveheret, quo alii humani corporis ſectionem adminiſtrare, alii partium hiſtoriam enarrare conſue-
verunt. his quidem graculorum modo, quae nunquam aggreſſi ſunt, ſed tantùm ex aliorum libris memoriae
commendant, deſcriptave ob oculos ponunt, altè in cathedra egregio faſtu occinentibus: illis autem adeò
linguarum imperitis, ut diſſecta ſpectatoribus explicare nequeant, atque ex phyſici praeſcripto oſtendenda
lacerent, qui manu ſectioni nunquam adhibita, tantùm ex commentario nautam non ſine ſupercilio agit.
Atque ut ſic omnia perperàm docentur, ac ridiculis quaeſtionibus dies aliquot abeunt: ita quoque ſpectato-
ribus in illo tumultu pauciora proponuntur, quàm lanius in macello medicum docere poſſet. ut eas praeter-
eam ſcholas, ubi de humani corporis compage reſecanda vix unquam cogitatur: uſque adeo vetus medicina
a priſtino decore ante plures annos deſcivit. Porrò quum illa jampridem in tanta hujus ſeculi (quod TUO
NUMINE prudenter moderari volunt ſuperi) felicitate cum omnibus ſtudiis ita reviviſcere, atque a profundiſ-
ſimis tenebris caput ſuum erigere coepiſſet, ut veterem candorem citra controverſiam in nonnullis Acade-
miis propemodum recuperaſſe videretur, nihilque illa impenſius adhuc deſideraret, ac prorſus emortuam hu-
mani corporis partium ſcientiam, ipſe tot praeſtantium virorum exemplo provocatus, huic pro mea virili, ac
iis quibus poſſem rationibus opem ferendam duxi. & ne, omnibus aliquid communium ſtudiorum gratia tan-
to ſucceſſu attentantibus, ſolus torpeſcerem, aut etiam a meis progenitoribus, non obſcuris ſanè medicis,
degenerarem, hoc naturalis philoſophiae membrum ita ab inferis revocandum putavi, ut ſi non abſolutius
apud nos, quàm aliàs unquam, apud priſcos diſſectionum doctores verſaretur: eò tamen pertingeret, ut a-
liquando haud puderet aſſerere, noſtram diſſectionis rationem cum antiqua illa conferri poſſe: hacque tem-
peſtate nihil ſimul ita collapſum, moxque integritati reſtitutum, ac Anatomen fuiſſe. Verùm id ſtudium
neutiquam ſucceſſiſſet, ſi, quum Pariſiis medicinae operam darem, huic negocio manus non admoviſſem
ipſe, ac obiter mihi & conſodalibus à quibuſdam tonſoribus in una atque altera publica ſectione viſceribus
aliquot ſuperficietenus oſtenſis, acquieviſſem. adeò enim perfunctoriè illic, ubi primùm medicinam proſpe-
rè renaſci vidimus, Anatome tunc tractabatur, ut ipſe in brutorum aliquot ſectionibus meo marte exercita-
tus, tertiam, cui unquam mihi adeſſe contigit, ſectionem (quae circa viſcera ſolùm potiſſimùmque, ut illic
moris

moris fuit, verſabatur) ſolito abſolutius, & commilitonum & praeceptorum hortatu adductus, publicè adminiſtrarem. Quum autem ſecundò illam aggrederer, muſculos manus cum accuratiori viſcerum diſſectione conatus ſum oſtendere. praeter octo enim abdominis muſculos turpiter, perverſoque ordine laceratos, nullum unquam muſculum, ut neque etiam os aliquod, multóque minus adhuc nervorum, venarum, & arteriarum ſeriem, quiſquam mihi (quod verè dixerim) commonſtravit. Mox Lovanii, quò ob belli tumultus mihi redeundum fuerat, quòd illic decem & octo annis de Anatome ne ſomniaverant quidem medici, utque de ejus Academiae ſtudioſis benè mererer, ac ipſe in re prorſus abdita, & mihi ad univerſam medicinam apprimè neceſſaria, peritior redderer, accuratius paulò quàm Pariſiis, humanam fabricam ita inter reſecandum enarravi, ut juniores ejus Academiae profeſſores nunc magnum, atque adeò ſerium in hominis partibus dignoſcendis ſtudium impendere videantur, probè intelligentes, quàm egregiam philoſophandi ſupellectilem earum notitia ipſis ſuppeditet. Porrò Patavii in clariſſimo totius orbis gymnaſio, quia ad medicinae chirurgicae profeſſionem, mihi jam annis quinque ab illuſtriſſimo, & erga doctrinarum ſtudia longè liberaliſſimo Senatu Veneto concreditam, Anatomes tractatio pertinet, eam in hominis conſtructione inquirenda navavi operam, ut modò ſaepius hanc ita adminiſtraverim, ridiculoque ſcholarum more exploſo, ſic docuerim, ut in ipſa nihil quod à veteribus proditum ad nos pervenit, deſiderare poſſimus. At medicorum ſegnities nimiùm cavit, ne Eudemi, Herophili, Marini, Andreae, Lyci, ac aliorum diſſectionis Procerum ſcripta nobis reſervarentur, quùm ne fragmentum quidem alicujus paginae ſuperſit tot illuſtrium autorum, quos vel Galenus ſecundo commentario in Hippocratis librum de Natura humana, plures viginti commemorat: imò & ipſius Anatomicorum librorum vix dimidia pars ab interitu eſt vindicata. Qui verò Galenum ſunt ſecuti, in quorum claſſem Oribaſium, Theophilum, Arabes, & noſtros quotquot legere hactenùs mihi contigit, recenſeo (illorum bona ſcripſerim venia) omnes, ſi modò quid lectu dignum tradiderunt, ex ipſo id ſunt mutuati. & per Jovem ſtudioſè ſecanti, nihil unquam minus aggreſſi videntur, quàm corporum ſectionem: adeò mordicus horum primarii neſcio cui dicendi generi, aliorumque in reſecando oſcitantiae fidentes, Galenum in diſpendioſa compendia turpiter redegerunt, nunquam ab illo, dum ipſius ſenſa aſſequuntur, ne latum quidem unguem recedentes: imò librorum frontibus adjiciunt, ipſorum ſcripta è Galeni placitis penitùs conſarcinata, ſuaque illius eſſe omnia. Atque ita huic univerſi fidem dedêre, ut nullus repertus ſit medicus, qui in Galeni anatomicis voluminibus vel leviſſimum quidem lapſum unquam deprehenſum eſſe, multòque minus deprehendi poſſe cenſuerit: quum interim (praeterquàm quòd Galenus ſe frequenter corrigit, ſuamque negligentiam in quibuſdam libris commiſſam, in aliis, poſteà exercitatior redditus, non ſemel indicat, contrariaque ſubinde docet) nobis modò ex renata diſſectionis arte, diligentique Galeni librorum praelectione, & in pleriſque locis eorundem non poenitenda reſtitutione conſtet, nunquam ipſum, nuper mortuum corpus humanum reſecuiſſe. At verò ſuis deceptum ſimiis (licèt ipſi arida, ac veluti ad oſſium inſpectionem parata hominum cadavera occurrerint) crebrò veteres medicos, qui hominum conſectionibus ſe exercuerant, immeritò arguere. Quin etiam quamplurima apud illum invenias, quae in ſimiis quoque minùs rectè eſt aſſecutus. Ut taceam, mirandum eſſe maximè, in multiplici infinitaque humani corporis organorum ad ſimiam differentia, nullam ferè niſi in digitis, ac poplitis flexu, Galenum animadvertiſſe: quam cum caeteris procul dubio omiſiſſet, niſi citra hominis diſſectionem ipſi fuiſſet obvia. Verùm in praeſentia haudquaquam inſtitui, falſa Galeni, diſſectionis profeſſorum facilè primarii, dogmata perſtringere: multòque adhuc minus in ipſum bonorum omnium autorem, mox initiò impius, ſuaeque autoritatis parùm obſervans haberi velim. Haud enim ignoro, quàm medici (longè ſecus quàm Ariſtotelis ſectatores) turbari ſoleant, quum multò ſaepius quàm ducenties à vera hominis partium harmoniae, uſus functioniſque deſcriptione, Galenum declinaſſe, in unius, quam modò in ſcholis exhibeo, Anatomes adminiſtratione, obſervant, torvè interim, & ſummo defendendi ſtudio diſſectas particulas expendentes. Quamvis & hi veritatis amore ducti, paulatim inde miteſcant, ſuiſque oculis ac rationibus non inefficacibus plus fidei, quàm Galeni ſcriptis adhibeant: haec verè paradoxa non ex aliorum conatibus emendicata, neque autoritatum congerie tantùm firmata, huc illuc ad amicos tam ſedulò perſcribentes, & ad illorum inſpectionem, ac demùm ad verae Anatomes cognitionem, adeò ſollicitè & amicè hortantes, ut ſpes ſit, hanc brevi in omnibus Academiis ita excolendam, quemadmodum in Alexandria olim exerceri conſuevit. Quod quò felicioribus Muſarum auſpiciis ſuccedat, quantùm in me fuit, praeter illa quae aliàs hujus argumenti in lucem edidi, & quae plagiarii quidam, me procul à Germania abſentem arbitrati, tanquam ſua illic emiſerunt, jam de integro humani corporis partium hiſtoriam eo ordine in ſeptem libros redegi, quo in hac urbe, & Bononiae, & Piſis, in illo eruditorum virorum coetu ipſam pertractare ſoleo. Hac ſiquidem ratione, qui ſecanti adfuere, demonſtratorum habebunt commentarios, caeteriſque leviori negotio Anatomen oſtendent. Quanquam alioquin & his, quibus inſpectio denegatur, minimè futuri ſint inutiles, quùm cujuſque humani corporis particulae numerum, ſitum, formam, ſubſtantiam, ad alias partes connexum, uſum, munus, ac ejuſmodi permulta, quae in partium natura diſſecantes rimari conſuevimus, unà cum mortuorum vivorumque reſectionis artificio, ſatis diffuſè perſequantur, & partium omnium imagines ſermonis contextui inſertas ita contineant, ut veluti diſſectum corpus operum Naturae ſtudioſis ob oculos collocent. Ac *primo* quidem libro omnium oſſium cartilaginumque naturam enarravi, quae, quòd illis reliquae partes ſuffulciantur, & ſecundum haec deſcribantur, ab Anatomes ſtudioſis primùm cognoſcenda veniunt. *Secundus* liber ligamenta, quorum beneficio oſſa cartilagineſque invicem connectuntur, & dein muſculos, motus è noſtro arbitratu pendentis opifices, commemorat. *Tertius*, venarum, quae muſculis & oſſibus, caeteriſque particulis familiarem, quo enutriantur, ſanguinem deferunt, ac dein arteriarum, inſiti caloris ſpirituſque vitalis temperiem moderantium, frequentiſſimam ſeriem complectitur. *Quartus* non modò nervorum, qui muſculis animalem ſpiritum perferunt, ſed & reliquorum quoque omnium propagines edocet. *Quintus* organorum nutritioni, quae potu & cibo perficitur, famulantium conſtructionem tradit: ac inſuper ob ſedis viciniam, inſtrumenta etiam continet, ad ſpeciei ſucceſ-

ſionem à ſummo rerum Opifice fabricata. *Sextus* cordi vitalis facultatis fomiti, ipſique ſubminiſtrantibus particulis dicatur. *Septimus* verò cerebri & ſenſus organorum harmoniam ita proſequitur, ut illic nervorum à cerebro originem ducentium ſeries quarto libro expreſſa, non repetatur. Quippe in horum librorum ordine digerendo, Galeni ſententiam ſum ſecutus, qui poſt muſculorum hiſtoriam, venarum, arteriarum, nervorum, & dein viſcerum Anatomen pertractandam duxit. Quantumvis non ineptè, ac potiſſimùm apud hujus ſcientiae tyronem, aliquis cum vaſorum diſtributione, viſcerum cognitionem ita perſequendam contendet, quemadmodum in Epitome praeſtiti: quam veluti horum librorum ſemitam, ac in illis demonſtratorum indicem praeparavi, SERENISSIMI PRINCIPIS PHILIPPI, MAJESTATIS TUAE FILII, VIVIQUE PATERNARUM VIRTUTUM EXEMPLARIS, ſplendore decoratam. Verùm hîc quorundam judicium mihi ſuccurrit, qui non duntaxat herbarum, ſed & humani corporis partium, quantumvis etiam exquiſitiſſimas, delineationes rerum naturalium ſtudioſis proponi, acriter damnant: quòd has non picturis, verùm ſedula reſectione, rerumque ipſarum intuitu diſci oporteat. perinde ſanè, ac ſi hoc nomine veriſſimas, & utinam à typographis nunquam depravandas partium icones, ſermonis contextui adhibuiſſem, ut ſtudioſi illis freti, à corporum ſectione temperarent: ac non iis potiùs, quibus poſſem modis, medicinae candidatos ad conſectiones propriis manibus obeundas hortarer. Profectò ſi veterum, qui pueros domi in conſectionibus adminiſtrandis, perinde atque in pingendis elementis & lectione exercebant, conſuetudo huc uſque deducta fuiſſet, non picturis modò, verùm & omnibus commentariis, perinde atque veteres illos, facilè nos carere permitterem: qui tum primùm de adminiſtrandis diſſectionibus ſcribere ſunt aggreſſi, quum non liberis ſolùm, ſed alienis etiam viris, quos virtutis nomine ſuſpiciebant, artem communicare, honeſtum eſſe cenſuerunt. Cùm primùm enim pueri non ampliùs in ſectionibus exercebantur, protinus neceſſariò accidit, ut Anatomen infeliciùs diſcerent, exercitatione, quam in pueritia auſpicari ſolebant, abolita. Adeò ut quum ars Aſclepiadum familia excidiſſet, multiſque ſeculis in deterius vergeret, opus fuerit libris, qui ſpeculationem ipſius integram conſervarent. Quantum verò picturae illis intelligendis opitulentur, ipſoque etiam vel explicatiſſimo ſermone rem exactiùs ob oculos collocent, nemo eſt qui non in geometria, aliiſque mathematum diſciplinis experiatur. Utcunque verò ſit, toto opere id unicè ſtudui, ut in negocio longè reconditiſſimo, neque minùs arduo, quamplurimis prodeſſem, humanique corporis fabricae non decem, aut duodecim (uti obiter ſpectanti apparet) ſed aliquot mille diverſis partibus extructae hiſtoriam, quamveriſſimè & abſolutiſſimè pertractarem, ac intelligendis hujus doctrinae Galeni libris, inter caetera ipſius monumenta, praeceptoris operam maximè requirentibus, non ſpernendam frugem medicinae candidatis adferrem. At interim non me latet, quàm conatus iſte, meae aetatis, qua vigeſimum octavum annum nondum exceſſi, occaſione, parum autoritatis habebit, ac quam minimè ob crebram non verorum Galeni dogmatum indicationem, ab illorum morſibus erit tutus, qui, perinde ac nos in Italicis ſcholis, Anatomen ſedulò non ſunt aggreſſi, quosque jam ſenes invidia ob juvenum recte inventa tabeſcentes, pudebit cum caeteris Galenum ſubſecutis, hactenus caecutiviſſe, eaque, quae modò proponimus, etſi magnum ſibi in arte nomen arrogent, non animadvertiſſe, niſi magno alicujus numinis patrocinio ex more commendatus, in lucem auſpicatò prodeat. Verùm quia majori nullo, quàm DIVI CAROLI, INVICTISSIMI MAXIMIQUE IMPERATORIS, nunquam intermorituro nomine tutiùs muniri, ſplendidiùſque ornari poteſt, TUAM MAJESTATEM obſecro, ut juvenile hoc meum ſtudium multis rationibus cauſiſque ſibi obnoxium, ſub IPSIUS ductu, ſplendore, ac patrocinio, in hominum manibus tantiſper verſari ſinat, donec per rerum uſum, ac quod aetate creſcit judicium, eruditionemque, hunc laborem SUMMO OPTIMOQUE PRINCIPI dignum reddam, aut aliud non rejiciendum alîus ex arte noſtra depromti argumenti munus offeram. Quamvis augurer, ex univerſa Apollinea diſciplina, adeòque tota naturali philoſophia, nihil TUAE MAJESTATI gratius acceptiuſve procudi poſſe, hiſtoria, qua corpus & animum, ac praeterea divinum quoddam numen ex utriuſque ſymphonia, & noſmetipſos denique (quod verè hominis eſt) cognoſcimus. Atque ut id pluribus colligo argumentis, ita inde in primis conjicio, quòd in illa librorum frequentia, qui felicis memoriae MAXIMILIANO ROMANO MAXIMO IMPERATORI, AVO TUO, conſecrati fuere, nullus praeſentis negocii libello unquam gratior extiterit. Neque unquam obliviſcar, qua voluptate tabulas meas Anatomicas inſpexeris, quàmque curioſè de ſingulis percunctatus ſis, quas pater meus Andreas, MAJESTATIS TUAE à pharmacis primarius juxtà ac fideliſſimus, aliquando intuendas obtulit. Ut nunc praeteream incredibilem illum, ut in omnes diſciplinas, ita etiam multò maximè in Mathematicas, & praeſertim ejus, quae mundi aſtrorumque ſcientiam pertractat, amorem, & in TANTO HEROE admirabilem EJUS peritiam. Adeò ut haud fieri queat, quin ut mundi ſcientia unicè teneris, ita etiam aliquando omnium creaturarum abſolutiſſima fabricatione expendenda delecteris, & immortalis animae diverſorio inſtrumentoque conſiderando voluptatem capias: quod quia permultis nominibus mundo egregiè correſpondet, veteribus haud ab re parvus mundus nuncupabatur. Caeterùm, uti modò homini digniſſimam ſui corporis ſtructurae cognitionem, per ſe longè commendatiſſimam, & cui tantoperè vel Romae ſummos viros, tum rebus, tum diſciplinis philoſophicis per omnia praecipuos, operam impendere juvit, minimè hic praedicandam ſtatui: ita quoque Magni illius Alexandri, qui non niſi ab Apelle pingi, à Lyſippo in aere duci, & à Pyrgotele ſculpi voluit, probè memor, multò minùs hic laudum TUARUM aliquid recenſendum duxi, ne jejuna & parùm exercitata oratione, illis pro luce tenebras offundam. praeſertim quùm prorſus improbandus ſit, nimiùm receptus in praefationibus ritus, quo abſque omni delectu, & ferè praeter meritum, veluti ex typo & formula quapiam, vilis alicujus praemioli gratia, omnibus adſcribi ſolent, ſuſpicienda doctrina, ſingularis prudentia, mira manſuetudo, acre judicium, indefeſſa liberalitas, erga literatos & ſtudia mirus amor, in rebus agendis matura celeritas, omniſque adeò virtutum chorus, quo TUAM MAJESTATEM non minùs quàm dignitate, ac felicitate, rerumque geſtarum triumphis univerſos mortales anteire, nullus non (quamvis hic à me non dicatur) perſpectiſſimum habet. unde etiam ſummi numinis loco adhuc VIVUS coleris: quod ut Dii ſtudiis & toti orbi non invideant, ſed diutiſſimè mortalibus incolume, perpetuòque felix ſervent ac tueantur, precor. Patavii. Calend. Auguſti, Anno poſt natum Chriſtum M. D. XLII.

JOANNES OPORINUS LECTORI.

Quoniam Epiſtola, quam unà cum Tabulis, ad hoſce de Humani corporis fabrica libros & ipſorum Epitomen paratis, ab ANDREA VESALIO ex Italia miſſam accepimus, pleraque continere nobis viſa eſt, quorum alioquin Lectorem initiò admonendum putaſſemus, quaeque Typographis, praecipuè ita parvi Principum decreta pendentibus, & ad ea quae in rei literariae uſum evulgantur depravanda natis, ſignificanda videbantur: operae pretium duximus, illam ita quoque, uti ad nos miſſa eſt, candidis Lectoribus communicare.

JOANNI OPORINO,

GRAECARUM LITERARUM

Apud BASILIENSES

PROFESSORI,

Amico chariſſimo ſuo

S.

Accipies propediem, mi Oporine, *per Mediolanenſes mercatores Danonos, tabulas ad meos de Humani corporis fabrica libros, & eorundem Epitomen ſculptas. Utinam tam integrè ac tutò Baſileam perferantur, atque ſedulò cum ſculptore, & Nicolao Stopio, in humanioribus ſtudiis apprimè verſato juvene, eas compoſui: ne aliqua ex parte atterantur, aliudve incommodum ipſis vectura inferat. Inter tabularum ſeriem exemplar fruſtatim repoſuimus, ſimul cum impreſſo ſingularum figurarum typo, cui quo quaeque loco reponenda veniat, adſcripſi: ne fortè illarum ordo ac diſpoſitio tibi tuisve operis negotium faceſſeret, figuraeque non ordinatim imprimerentur. In exemplari promptè diſcernes, ubi genus characterum ſit immutandum. quandoquidem ſcripturae partem, quae organorum hiſtoriam complectitur, continuoque orationis contextu ſingulis capitibus abſolvitur, lineis ab ea diſtinxi, quae ad characterum, qui in tabulis ſculpti occurrunt, explicationem juvat: ob idque figurarum & earundem characterum Index appellatur. In continua orationis ſerie, nuſquam figuris indicandis interrupta, literulas expendes, quas in officinis ſuperlineares nuncupatis: quae illis reſpondent annotationibus, quas interiori margini non tanta induſtria, quanto labore & taedio, adhibui, ut lectori velut ſcriptorum eſſent commentarius, exprimens in quanam potiſſimum figura pars, cujus mentio incidit, ſpectari poſſit: uti annotationes in exteriori margine obviae, eorum quae enarrantur ſeriem & argumentum quodammodo proponunt. In interioribus, ne eſſem prolixior, eam rationem obſervavi, ut quotieſcunque figura indicatur, quae capiti, ubi annotatio ſpectatur, praefixa eſt, nullum capitis numerum indicem: quem alioquin appono, ſi figura alteri praeponatur capiti. Rurſus, ſi figura in libro, ubi annotatio occurrit, inveniatur, libri numerum figurae haud ſubjicio. Quamobrem verò figuras hoc illove loco collocandas duxerim, in librorum titulis, & characterum ferè indicibus explicatum reperies. Notarum enim, quibus partes in delineatione quapiam inſigniendae fuerunt, loco, characteres, quorum in officinis perpetuò uſus eſt, in tabulis ſculpſimus: primùm ferè à majuſculis, & dein aliis Latinorum orſi: inſuper Graecorum minoribus, mox ab eorundem grandioribus, qui Latinis non ſunt familiares. Quum verò hi omnes non ſufficerent, numerorum typos aſſumpſimus, & ſi quae alia notula in communibus typis occurrebat. In horum indicum deſcriptione obſervatum eſt, ut indicans, unamque privatam explicationem habens character, in margine liber collocetur: ſi verò peculiarem non habeat indicem, ac veluti cum alio charactere exprimatur, ipſi punctum in margine ſubjeci, ut una cum caeteris lectori in ſerie obvius fieret. Verùm nunc iis quibus poſſum modis hortor, & rogo pariter, ut omnia quàm nitidiſſimè & ocyùs excudantur: utque in meis conatibus expectationi, quam omnes de tua Officina, nunc primùm magno ſtudioſorum commodo, felicique Muſarum omine inſtituta, conceperunt, ſatisfacias. Præcipuum ſtudium in tabularum impreſſione erit impendendum, quòd non vulgariter ac ſcholaſticè, velutque ſimplicibus duntaxat lineis ſint expreſſae: nuſquam picturae ratione (ſi interdum locum, quo res delineatae ſuffulcirentur, excipias) neglecta. Et quanquam hic judicio valeas, nihilque non de tua induſtria & ſedulitate mihi pollicear, hoc unum percuperem, ut inter excudendum id exemplar quàm proximè imitareris, quòd à ſculptore ſpeciminis ſui loco impreſſum, unà cum ligneis formis recluſum invenies. ita enim nullus character, quantumvis etiam in umbra reconditus, oculatum ſedulumque lectorem latitabit. & quod in hac pictura longè eſt artificioſiſſimum, mihique ſpectatu perquàm jucundum, linearum in quibuſdam partibus craſſities ſimul cum eleganti umbrarum obfuſcatione apparebit. Verùm non eſt quòd haec tibi praeſcribam, quum in papyri laevitate & denſitate,*

ac inprimis in veſtrarum operarum diligentia poſitum ſit, ut ſingula nitidiſſimè ex tua Officina omnibus proponantur, multiſque fiant communia. Dabo operam, ut non ita multo poſt ad vos proficiſcar, & ſi non toto impreſſionis tempore, ſaltem aliquamdiu Baſileae commorer, mecum formulam decreti Senatus Veneti allaturus, quo cavetur, ne quis tabularum aliquam abſque meo conſenſu imprimat, aut quavis ratione meorum ſcriptorum quicquam imitetur. Caeſaris, quantumvis tu generale in omnes libros, quos primus imprimis, habeas, mater mea ad te Bruxella mittet. dudum enim mihi impetratum fuit: ſed ut recentius eſſet, ad pluresque annos utile, hactenus non curavimus deſcribendum. Regis Galliae, ſe mihi adepturum recepit ipſius apud Venetos Orator, Monſpeſſuli antiſtes. Licet hac ex parte parùm ſim anxius: imò diplomatum exemplaribus ne paginam quidem occupandam duxerim. Nam quid Principum decreta apud bibliopolas, & in omnibus angulis nunc denſiſſimè ſatos typographos valeant, abundè in meis Anatomicis tabulis, ante annos tres Venetiis primùm impreſſis, & poſtmodum miſerè paſſim depravatis, majoribuſque interim titulis exornatis, eſt animadvertere. Auguſtæ enim, mea nuncupatoria ſubducta epiſtola, neſcio quis rabula Germanicè eſt praefatus, & praeter meritum in Avicennam, reliquoſque Arabes blaterans, me inter quoſdam ſuccinctos Galenos connumerat, & (quo emptori fucum faceret) me coëgiſſe in ſex tabulas falsò aſſerit, quae Galenus pluribus quàm triginta libris diffusè complexus eſt. Dein Latina ſe Germanico idiomate donaſſe ſubjungens, atteſtatur Graecas & Arabicas voces ab ipſo adhibitas: quùm interim non ſolùm tales omnino ſubduxerit, ſed ea ex reliquo orationis contextu omiſerit, quae convertere nequivit, quorumque nomine tabulae inprimis debebant eſſe commendatiores. praeterquàm quòd Venetam ſculpturam perversè iſtic ſunt imitati. Hoc Auguſtano ſculptore longè rudior imperitiorque extitit, qui Coloniae iiſdem tabulis manum admovit: quantumvis illic neſcio quis in typographi gratiam ſcribat, non tantùm ex meis tabulis hominis conſtructionem meliùs quàm ex humanae fabricae reſectione intueri poſſe, verùm etiam ipſos ex elegantiſſimis figuris feciſſe multò elegantiores: quum tamen & picturam valdè corruperint, & nervorum delineationem parùm feliciter imitatam adjecerint, quam ego characterum adhibito indice, uni atque alteri amico, qui id tantiſper dum ipſe eam ederem, à me expetebant, ruditer delineaveram. Pariſiis tres priores eleganter expreſſerunt, aliis interim propter ſculpturae (uti conjicio) difficultatem & in Latina & Gallica editione, omiſſis: quum potiùs à prioribus, ſi ſtudioſorum habenda erat ratio, abſtinendum fuiſſet. Caeterùm apud Argentinenſes quidam plagiarius de ſtudiis peſſimè eſt meritus, quòd meas tabulas, quae alioquin nunquam ſatis magnae ſtudioſis proponi poterunt, tam foedè contraxerit, & turpiſſimè pictas, ac praeter omnem rationem circumſcriptas, cum Auguſtani verſione emiſerit. Hujus gloriae is invidere viſus eſt, qui undecunque citra delectum compilatis ex aliorum libris, imaginibus, Marpurgi & Francofordiae ejus generis libros adhuc emittere pergit. Adeò ut divina illa & foeliciſſima Italorum ingenia leviter feram, & valde exoſculer, quòd aliud in pleriſque Germaniae medicis judicium ob ſordidorum quorundam typographorum mancipia requirant, quae nullum non ſcripti genus, vilis alicujus praemioli à typographis emungendi gratia, abſque omni delectu contrahere, emutare, tranſcribere, ſuoque nomine, ut novum quid editum videatur, decretaque Principum ſileant, emittere audent. Haec eò ſcribo, ut intelligas, quàm parùm illa impreſſioni tuae adhibenda putaverim. Quin potiùs ſignificandum duxerim, me multò lubentiùs tabulas alicui induſtrio typographo quocunque tranſmiſſurum, quantumque in me eſſet, operam meam in rei literariae uſum communicaturum: quàm ut ineptus aliquis, cui pro mea virili rationibus omnibus obeſſe conabor, tabulas tanto labore in communem ſtudiorum uſum confectas imitaretur: illaeque turgido quopiam praefixo titulo, cum diſpendioſa quorundam meae corporis humani hiſtoriae contractione, in hominum manus venirent. Atque haec potiſſima eſt cauſa, cur tabulas meo ſumptu paraverim: ac nunc iterum atque iterum abs te contendam, ut quàm integerrimae & mundiſſimae à tuis operis ſerventur. Vale. Venetiis, nono Calendas Septembres.

Tuus

ANDREAS VESALIUS.

AN-

ANDREAS VESALIUS

Bruxellenſis

Invictiſſimi Caroli V. Imperatoris Medicus.

ANDREAE VESALII, DE CORPORIS HUMANI FABRICA

LIBER PRIMUS,

iis quæ univerſum corpus ſuſtinent ac ſuffulciunt, quibuſque omnia ſtabiliuntur & adnaſcuntur, dedicatus.

CAPUT PRIMUM.

QUID OS, QUISQUE OSSIUM USUS ET DIFFERENTIA.

Quia primum hoc Caput omnibus pariter oſſibus eſt commune, ipſi nulla illorum praeponitur delineatio, neque etiam hac ratione ullam ſibi vendicat peculiarem. niſi quis fortè omnes figuras arbitraretur hic praefigendas, quae ſingulorum oſſium capitibus neceſſariò adhibebuntur, quibuſque univerſus & integer oſſium contextus, cum variis eorundem nominibus, ad primi hujus libri calcem exprimetur. Verùm omnes huc reponere, vel ideo parùm conduceret, quòd tunc eaedem ſibique ſimiles figurae paſſim eſſent obviae, ac praeter modum paginas occuparent: quòdque ſtatim initiò de Lectoris in totius operis leviter ſpectandis imaginibus, totoque adeò librorum & capitum ordine curſim ante ſeriam lectionem expendendo, induſtria & ſtudio nimiùm diffidere videremur.

Oſſis natura. *Oſſium uſus.* *Oſſium differentia.*

OS caeterarum hominis partium maximè eſt terreum, ac proinde aridiſſimum & duriſſimum. Ejus enim temperamenti ſummus rerum opifex Deus ſubſtantiam meritò efformavit corpori univerſo fundamenti inſtar ſubjiciendam. Nam quod parietes & trabes in domibus, & in tentoriis pali, & in navibus carinae ſimul cum coſtis praeſtant, id in hominis fabrica oſſium praebet ſubſtantia. Oſſium ſiquidem alia roboris nomine tanquam corporis fulcra procreantur: è quorum numero ſunt tibiarum & femorum oſſa, & dorſi vertebrae, ac omnis ferè oſſium contextus. Alia, praeterquam quòd ſuſtinent, reliquis etiam partibus veluti propugnacula, tutiſſimique valli & muri à Natura objiciuntur: quemadmodum calvaria, vertebrarum ſpinae, & tranſverſi earundem proceſſus, pectoris os, coſtae. Alia tendinibus praecipua ſui parte innata, quorundam oſſium articulis praelocantur, tendinum robori eleganter ſuccurrentia, laxoque articulorum motui quodammodo praefecta. Hac etenim occaſione, [a] patella in genu occurrit, ipſaque pariter [b] oſſicula ſeſamo ſemini à diſſectionum peritis aſſimilata ſecundo pollicis manus internodio, & quatuor reliquorum digitorum primis internodiis, & primis etiam internodiis quinque digitorum pedis, apponuntur. Dentes porrò incidendis & confringendis & atterendis moliendiſque cibis privatim conducunt, perinde ac duo auditus inſtrumenti [c] oſſicula peculiari uſu, audiendi officio famulantur. Verùm cujuſque oſſis primarium munus, capita, quibus ſingula oſſa ſumus deſcripturi, fuſius oſtendent, quandoquidem in praeſentia abundè ſit, generatim illorum uſum recenſere: quo (ut ſemel dicam) oſſa fulcrorum modo univerſam corporis molem ſuſtentant, & iis omnia adnaſcuntur & firmantur, & ab iiſdem ſuſpenduntur, adeò ſanè ut ex oſſium uſu aut officio, non alia quàm modò ferè diximus, deſumi poſſit illorum differentia. In magnitudine verò oſſa variant, quòd nonnulla quidem ſint grandia, ut femur, tibiae os, humerus, & oſſa ſacri oſſis lateribus utrinque connexa: nonnulla autem parva exiſtant, ut brachialis oſſa, dentes, & oſſicula quae ſeſamo comparantur. Alia rurſus ampla ſunt, ut oſſa ſacri oſſis lateribus coarctata, ſcapulae, ſacrum os, verticis oſſa, frontis & occipitii. Alia anguſta & gracilia & longa, ut fibula, radius, ulna, & coſtae. Porrò ſatiùs erit omnes differentias, quas à forma petere integrum eſſet (cum innumerae occurrant) ad privatas oſſium deſcriptiones reſervare. Arduum quippe eſſet, oſſibus nondum enarratis aſſequi, quaenam horum ſint aſpera: ut ea quae lapidea in calvariae baſi vocabimus, quòd praeruptae rupi ſimilia videantur. item quae laevia ſint, ut verticis oſſa, frontis os, pectoris os. deinde quae triangulum referant, ut ſcapulae: & quadrangulum, ut verticis oſſa: & quae cunei ſpeciem obtineant, ut ſeptimum in capite enumerandum os: & quae cribri ac ſpongiae,

a utraque fig. ca. 32. 8 muſcul. tab. k.
b 1 fig. ca. 25 T, V, X. fig. c. 28. fig. 2. c. 33. ψ, ω.
c fig. cap. 8.

Differentia à magnitudine & forma.

ut

ut octavum capitis os: & quae jugis aſſimilentur, ut ea quae jugalia vocantur: & quae ſ noſtrum imitentur ut claviculae: & quae enſis effigiem oſtendant, ut pectoris os: inſuper quae υ referant, ut linguae radici impoſitum os: & quae radii, quo latiores cordulae texuntur, figuram exprimunt, ut cubiti os, radii nomine donatum: & quae cubo teſſeraeque & grandini comparemus, ut pedis os, à cubi forma nomen obtinens: & quae cymbae ſeu ſcaphae modo cava exiſtant, ut pedis os, cui cymbae imago nomen dedit: & quae molae, ſcuto, & patellae ſimilia dicantur, ut os genu articulo praepoſitum: ad haec quae totius Italiae circumſcriptionem quodammodo proponant, ut femur: & quae fibulam repraeſentent, ut tenuius in tibia os, fibula appellatum: & quae coccygis, ſeu cuculi avis roſtro comparentur, ut ſacro oſſi ſuppoſitum os, quod coccyx nuncupatur: dein quae incudis, vel molaris dentis effigiem leviter repraeſentent, ut minus organi auditus oſſiculum: & quae malleum, ut grandius ejusdem organi oſſiculum: praeterea quae à verticuli forma nomen ſortiantur, ut dorſi vertebrae: & quae clavo correſpondeant, ut dentes: & quae mediam majuſculae piſae, ſeu ciceris formam prae ſe ferant, ut duo pedis oſſicula, primo pollicis internodio ſuppoſita: ejuſque generis oſſium, quae forma invicem variant, permulta, non ita obiter ab illo, cui oſſa adhuc incognita ſunt, intelligerentur.

Differentia ab appendicibus, proceſſibus, capitibus, &c.

Atque hac etiam ratione, quae in oſſibus proceſſuum, appendicum, capitum, ſuperciliorum, ſinuum, & tuberculorum occurrunt imagines, in praeſenti neutiquam recenſendae veniunt: quemadmodum neque aliqua, quae ex hiſce ſumi poſſit, oſſium differentia, quum quid proceſſus, appendix, ejusque ordinis reliqua ſint, hactenus non expreſſerim, iſta ſecundo ab hoc capite pertractaturus.

Ab Oſſium commiſſuris.

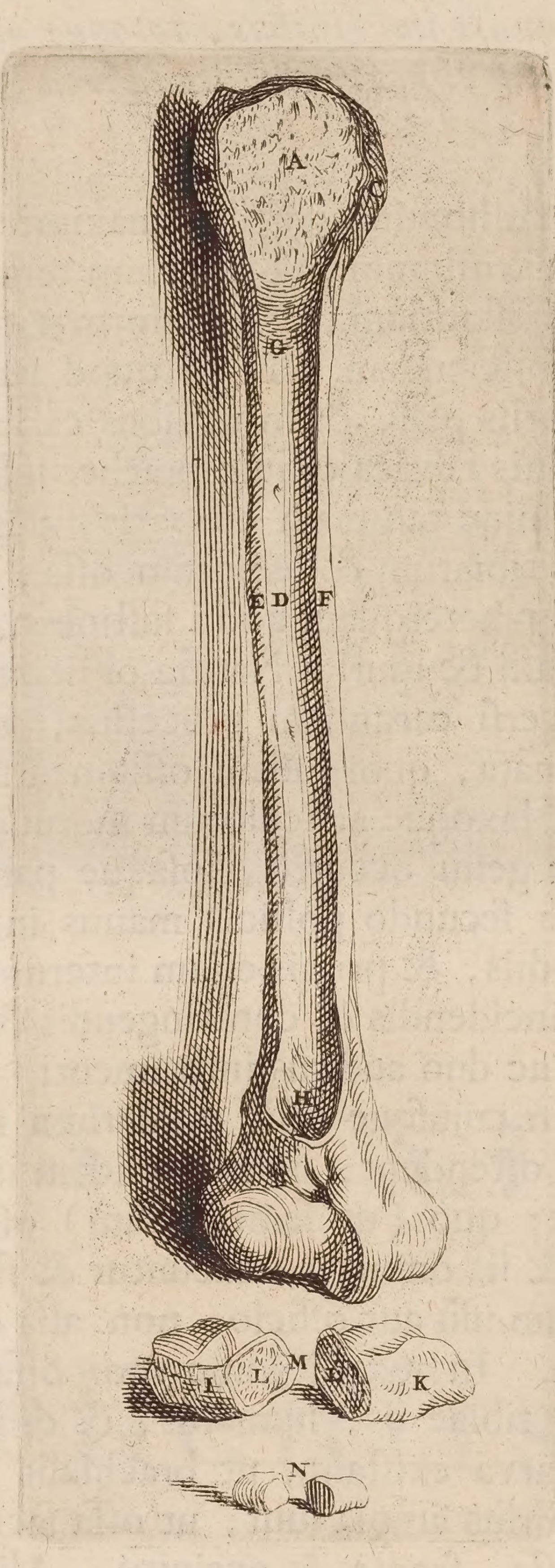
Ac proinde etiam differentiae ab oſſium commiſſurarum ſpeciebus petitae, niſi commiſſuris accuratè explicatis, obviae eſſe non queunt. Quòd autem quamplurimae ſint, & cognitu non admodum faciles, quartum caput atteſtabitur.

A cartilagine.

Item differentias, quae à cartilagine dependere poſſunt, nondum natura cartilaginis expoſita, haud promptè quivis aſſequeretur. Incognita enim cartilagine, intellectu difficile eſt, quænam oſſa cartilagine prorſus deſtituantur, ut verticis oſſa: quae illa undique ferè, ut quaedam brachialis oſſa, aut aliqua tantùm ex parte, ut femur, incruſtentur: quae item in cartilaginem degenerent, ut naſi oſſa, coſtae, pectoris os.

Ab oſſium ſubſtantia & conſtitutione.

His igitur differentiis in ſuum locum aſſervatis, eas quae à ſubſtantia & oſſium conſtitutione colliguntur, ſermoni hìc adjiciamus. Sunt enim quaedam oſſa planè ſolida, neque quovis pacto effracta, interiùs cavernulis ſinibusve obſita videntur: ut, praeter caetera, duo naſi oſſa, & quod in oculorum ſede minimum, ac ſuperioris maxillae oſſium ſecundum numerabitur: & ea quae ſeſamo ſemini comparantur: & duo oſſicula auditus organo propria. quae omnia, niſi temporis ſucceſſu impenſè reſiccata, nullam omnino cavitatem intus oſtendunt. Nonnulla verò exteriùs, quaſi continua cruſta aut lamina obducerentur, ſolida apparent, ſed effracta. quaedam parvis tantùm ſinibus cavernuliſque compactiſſimae ſpongiae, vel laeviſſimi pumicis foramina quàmproximè referentibus, intùs oppleta cernuntur, quandam exſiccati fungi ſpeciem exprimentia; ut in minorum oſſium numero,

Quoniam quae hic traditur oſſium differentia in figuris, capitibus ſingulis, quibus privatim os aliquod deſcribitur praepoſitis, & non fracta oſſa oſtendentibus, ita ut reliqua quae hoc capite pertractantur, non eſt obvia, hîc appinximus humeri ſecundum longitudinem diſſecti alteram partem, quae ipſius capite, quod ſcapulae articulatur, cavernulas pumicis modo efformatas, & A inſignitas commonſtrat: quemadmodum & ſquamam illis cavernulis obductam, & B notatam. C autem inſcribitur portio exterioris ſuperficiei iſtius oſſis, hic conſpicua, & dictae ſquamae contermina. Inſuper D ſinum commonſtrat ampliter cavum, qui ſolidiſſima craſſaque oſſis parte E ac F indicata circumdatus, ſecundum humeri longitudinem exporrigitur. Ad ſinus verò ſummum, ubi G reponitur, & imum ubi H viſitur, oſſeæ occurrunt lineæ, medullam hoc ſinu contentam intexentes. Caeterum ſub humero os cymbam referens, ac undecima figura trigeſimi tertii capitis exprimendum, hic verò per medium diſſectum, & I & K inſignitum delineavimus, ut oſſis appareret ſubſtantia pumicis inſtar conſtructa. Ac utrunque quidem L, cavernoſam fungoſamve hujus oſſis notat ſubſtantiam. M verò, ſquamam, quae oſſis conſtituit ſuperficiem, & undique illi fungoſae ſubſtantiae circumducitur. Praeterea huic oſſi unum oſſiculorum ſubjunximus, quae primo pollicis pedis internodio coarctata, in ſecunda trigeſimi tertii cap. figura ω & ψ oſtendentur. Atque hoc ideo, N notatum, integrè per medium diviſimus, ut aliquod os impenſe ſolidum, & cavernulis penè deſtitutum, in conſpectum quovis pacto veniret.

brachi

brachialis oſſa, & tarſi oſſa: in majorum autem, ſacrum os, vertebrarum corpora, pectoris os, calcis os, talus, deinde & verticis oſſa. quaedam verò praeter has cavernulas, nulla ſerie aut numero poſitas, amplum aliquem & inſigniter cavum oſtendunt ſinum, qui ſolidiſſima validiſſimaque oſſis ſubſtantia circundatus, in extremis angulis, oſſeis veluti lineis interſtinguitur. Hunc ſinum ſingula oſſa, quibus obtigit, unicum ferè adipiſcuntur. Sunt autem hujus claſſis inter minora oſſa, pedii, poſtbrachialis, & digitorum oſſa: atque ex his potiſſimùm primae & ſecundae digitorum acies, quantumvis ſecus Galeno Anatomes profeſſorum praecipuo viſum ſit, oſſa digitorum ſolida conſtituenti. Grandiora verò oſſa ejuſmodi ſinu donata, ſunt, femur, tibiae os, humerus, maxilla inferior, quartum ſuperioris maxillae os, frontis os, temporum oſſa; & plerumque ipſum cuneiforme os. Dentes autem, qui omnium oſſium facilè ſunt duriſſimi, hujus generis ſinum quoque obtinent: ſed interim dictis nuper cavernulis, & pumicis modo efformatis foraminulis, prorſus deſtituuntur. Majores iſti ſinus, & illa pumici ac fungo non abſimilis conſtructio, oſſibus contigerunt, cùm quò motus nomine, quum neceſſariò magni alicujus uſus occaſione craſſa, aut alioquin grandia eſſe debuerunt, leviora redderentur: tum ut medullam proprium ipſorum nutrimentum illis continerent, aut privatim aërem, aliquamve peculiarem materiam (ut frontis os, & temporum oſſa) praeter medullam, amplecterentur. Neque ſolum in majoribus iis oſſium ſinibus, ut quiſpiam fortè arbitraretur, medulla reponitur: verùm illae etiam ſpongiae modo extructae cavernulae, non minus quàm inſigniores illi ſinus, medulla infarciuntur. Praeter cavernulas & ſinus, quibus oſſa intus ſcatent, quaedam etiam amplis foraminibus ſunt pervia: ut occipitis os, & vertebrae, quà dorſalem tranſmittunt medullam. pubis quoque oſſa, quò pondere minus gravent, caeteris omnibus grandius foramen obtinent. Alia autem parvis perforantur foraminibus, ut pleraque capitis & maxillarum oſſa, venis, nervis, arteriis viam praebentia: & os quod inter capitis oſſa octavum numerabitur, odorum gratia tenuibus foraminulis cribri, aut ut quibuſdam placuit, ſpongiae modo perforatum cernitur. Alia exterius ac in ſuperficie nullum quod ſenſu dignoſcitur, foramen commonſtrant: ut brachialis oſſa, & dentes, & digitorum oſſium permulta. Non paucis autem oſſibus foraminula obtingunt, quae exterius ac in ſuperficie ſunt conſpicua: non tamen univerſum os penetrant, ſed tantùm venis & arteriis craſſiora oſſa ſubeuntibus praeparantur. Ejuſmodi foramina in calcis oſſe, & talo, & craſſioribus ſacri oſſis ſedibus, & in grandium vertebrarum corporibus paſſim occurrunt: quòd videlicet haec corpulentiora ſint, quàm ut à vaſis ipſorum ſuperficiem tantùm perreptantibus, alimentum commodè poſſint aſſumere. Ab oſſium ſenſu levis admodum pendet differentia. Solos enim dentes ſenſu praeditos, reliqua autem oſſa illo deſtituta arbitramur: quamvis non nimium temerè oſſibus omnem ſentiendi vim adimere conveniat, quum in crebris quas manu obimus curationibus, interdum oſſa dolore affici, etiam praeſtantiſſimi medici affirment: non ignorantes interim membranam quandam oſſibus circumduci, quam ob id Graeci περιόστεον (ac ſi circumoſſalem diceres) vocarunt, cujus gratia aliis oſſa (ſi quid modo ſentiunt) ſenſu pollere viſum fuit. Praeterea & ſoli dentes tota ſede qua extra gingivas prominent, nudi ſunt: reliquis interim oſſibus omni ex parte tectis, & ante ſectionem latitantibus. Ad haec, dentes ubi prominent, communi membrana oſſa involvente deſtituuntur, ut & calvariae interior ſuperficies, quà cerebrum continetur, quam dura cerebrum induens membrana proximè ſuccingit: quum alioquin caeteris oſſibus dicta prius membrana undique circumducatur, ſi eas ſedes exceperis, quibus oſſa vel articulantur invicem, vel alioquin mutuò conſtruuntur.

In 1. de uſu partium & 2. lib. Comment. in Hipp. lib. de Fracturis.

Qua oſſium parte medulla reponatur.

Ab oſſium foraminibus.

A ſenſu

Ab occultatione.

A membrana oſſa circumcingente.

CAPUT II.

QUID CARTILAGO ET QUIS IPSIUS USUS ET DIFFERENTIA.

Quum & praeſens quoque caput omnibus ſimul cartilaginibus commune ſit, nullas quibus illae delineantur figuras (quia ſcilicet omnes alioquin hîc adhibendae erant) ipſi praepoſuimus, earum imagines ad ſingula quibus privatim deſcribuntur capita aſſervantes.

Cartilago oſſe mollior eſt: terreſtris tamen ac duriſſima partium corporis ſecundùm os particula, prorſus ſolida, & nullis foraminibus cavernuliſque oſſium modo intus oppleta; & medullae ac ſenſus ferè expers. Hujus uſus perquàm varius eſt. Primùm namque idem praeſtat, quod oſſa, quum velut fulcrum quoddam ſit cui proximae partes adnaſcantur & adſtabiliantur. [a] Cartilagines enim, quibus larynx conſtat, oſſium munere eleganter funguntur, quippe ipſis quidam implantantur muſculi, ac nonnulli ab illis enaſcuntur. Inſuper laryngem perinde effingunt, atque ruſticorum domus ex trabibus confectas cernimus, priuſquam ſtramina, tegulae, & lutum illis adhibentur. Neque ſanè hominum oſſa & cartilagines carne nudatas, ac poſtmodum unà contextas, propius cuipiam imagini aſſimilaveris, quàm tuguriorum fabricae jam primùm erectae, & nondum ramis aut terra ornatae. Pari quoque ratione car-

Cartilaginis natura.

Uſus communi oſſium uſui reſpondens.

a figur. ca. 38. & fig. c. 21. lib. 2.

cartilagines aliae oſſium vicem obeunt, quae inibi reponuntur, ubi nullo locato oſſe, muſculi ſuam inſertionem tentant, quod palpebris evenit. In harum enim extremis [b] oblongae conſiſtunt cartilagines, in quas [c] muſculi palpebras moventes inſeruntur. Ad haec naſi alae [d] cartilaginibus efformantur, quae muſculorum inſertionem perinde ac oſſa excipientes, unà cum [e] aliis cartilaginibus à naſi [f] oſſibus prognatis apicem naſi eleganter oſſium ritu ſuffulciunt, eriguntque. Praeterea coſtarum oſſa in cartilagines [g] finiunt, ſuffulciendi munere illis oſſibus reſpondentes. Verùm ex abundanti cartilaginibus oſſium vicem hac in parte ſubeuntibus, peculiaris uſus, ob molliorem, magiſque ſequacem, quàm oſſibus obtigit, temperiem, accedit, quo quam efformant cavitatem promptius dilatari & conſtringi patiuntur, quàm ſi rigidae, oſſiſque modo durae eſſent. Atque ita hujus etiam uſus occaſione aſperae arteriae [h] cartilagines C noſtri imaginem exprimentes, in hoc ab oſſibus diſcrepant, quòd praeter id quod bellè ſuſtinent, citra varium articulorum contextum, ſecus quàm oſſa comprimi diſtendique poſſunt. Adde & alium cartilaginis uſum neutiquam infimum, quò haec oſſibus occaſionem praebet, ut in continuis frequentibusque motibus attritu minus vitientur. Oſſium namque commiſſurae motus gratia extructae, propter oſſium ſiccitatem ex mutuo contactu, levi opera rumperentur, niſi oſſa, tota ſede qua ſe invicem contingunt, articulumque formant, cartilagine quadam veluti cruſta ſeorſim obducerentur, & haec cartilago ſuo in duritie mollitieque temperamento oſſium impetui reſiſteret, & unà incidentis vim cedendo leviter exolveret. Neque ſolum cartilago in oſſium affrictu, quo minus mutuo contactu atterantur, commoda eſt: at ita laevis planaque viſitur, ut promptiſſimè oſſis caput in ſuo ſinu volvatur, nullaque aſperitas motus promptitudinem impediat: accedente huc viſcido lubricoque humore, & veluti ſmegmate quopiam, quo rotulas & cardines, ut ad reflectendum reddantur aptiores, oblinimus. Quin etiam ſagax rerum Opifex adeò praeſtantem cartilaginis uſum in articulis fore cognovit, ut non ſolum ad eum quem diximus modum oſſa, in mutuo contactu cartilagine laevi & lubrica incruſtaverit, verùm in nonnullis articulis privatorum quorundam motuum gratia, tertiam inſuper quandam adhibuerit, quae neutrius oſſis cartilagini, ſed tantum membraneis articuli ligamentis orbiculatim connaſcitur, & veluti cartilaginum oſſibus obductarum quoddam interſtitium efficitur, utrinque quà inter alias cartilagines conſiſtit, laeve, & lubricum, & multo illis cartilaginibus, quae oſſibus obnaſcuntur (quò promptius comprimatur, aſſurgatque iterum) mollius. Hujuſmodi [i] cartilaginem inferioris maxillae ad temporum oſſa articulos intercedere, ſuo loco audies: deinde [k] aliam pectoris oſſis cum clavicula articulum, [l] & nexum claviculae cum ſuperiori ſcapulae proceſſu [m], & ulnae cum brachiali [n], & tibiae oſſis cum femore: in quo articulo hujus generis cartilagines, ſinus, quibus femoris capita excipiuntur, magna Naturae providentia peculiariter augent. Hujuſmodi itaque uſum cartilago in articulis ſuppeditat. ad quem rurſus accedit, quod in pleriſque oſſium commiſſuris non ad motum inſtitutis, cartilago quaſi glutinis vice intervenit [o]: quemadmodum in pubis oſſium commiſſura fieri animadvertimus [p], & pueris, in appendicis cum reliquo oſſe coalitu. Porrò de conglutinantis cartilaginis natura, ubi oſſium commiſſurarum differentias perſequemur, denuò agendum erit: uti & cartilaginis ſpecies, quam ligamenta cartilaginoſa aliquando efformare docebimus in ligamentorum enarratione pertractabitur. Sunt autem ejus generis in corporum vertebrarum [q] contextu [r], in coxendicis articulo [s], & in Genu. Cartilagines inſuper quaedam in hoc fabricantur, ut quippiam in ipſis quod continuò erectum eſſe oportuit, firmetur. Cujus generis palpebrarum ſunt cartilagines, quae cilia ſeu palpebrarum pilos erectos ſuſtinent: praeterea nudae prominenteſque corporis particulae, & oſſium fines alteri oſſi non commiſſi, cartilagine adaugentur, ut tali conſtent ſubſtantia, qualis neque frangi propter mollitiem, neque rumpi propter ſiccitatem queat. Quòd autem cartilago non minus quàm ungues ea formetur ſubſtantia vel pueri nos docent, qui majuſculam cartilaginei piſcis aut vituli cartilaginem nacti, eam in globulum ſcindunt, ac ut validiſſimè frequentiſſimeque reſiliat, lapidi cuipiam injiciunt. Is enim reſultus liquidò cartilaginis temperiem ita arguit, ac quum caeſim punctimque cartilago ſuperficietenus cultro petitur, & ab illo dein reſilit. In cartilaginum, quae nudis partibus contigerunt, numero, obſervabis naſi cartilagines, [t] eam quae in mucronem gladii modo a pectoris oſſis fine exacuitur, ſpuriarum coſtarum [u] cartilagines, & [x] eam quae oſſis Coccygis termino adnaſcitur: & auris cartilaginem, quae tenuis molliſque eſt, ac cute obducta, auris corpus oſſis inſtar pulchrè ſuffulcit. Caeterum iſti cartilaginum inter ſe variantes uſus, earundem quoque differentias explicant, adeò ut nunc neque has, neque cartilaginum formas, prolixius enarrare conveniat, praeſertim quum ſingulae cartilagines perinde ac oſſa a nobis privatim veniant deſcribendae. Quamvis fortè aliquis hîc adhuc additum velit in minoribus natu cartilagines molles eſſe: in ſenioribus verò ita ſubinde indurari, ut fragilis ac friabilis oſſis naturam referant. quod potiſſimum laryngis accidit cartilaginibus, & illis quas ſuperiores coſtae educunt. Hae enim temporis ſucceſſu, idque maximè in brutis, oſſeae fiunt, exterius duntaxat, cartilagine veluti membrana quapiam obcinctae, quae ab oſſea illa cartilaginis ſubſtantia per elixationem levi negotio abſcedit & divellitur.

Cartilaginem oſſe ſequaciorem eſſe.

Cartilaginis uſus in articulis.

Tertia in articulis quibusdam cartilago.

Cartilago glutinis vicem ſubiens.

Ligamentorum ſubſtantiam ingrediens cartilago. Cartilagines aliquid continuò erigentes. Extantibus particulis adnatae cartilagines.

Cartilaginum differentiae.

b *fig. cap.* 35.
c *fig. cap.* 10. *lib.* 2.
d 4 *muſ. t.* L.
e 4 *muſ. t.* K.
f 1. *fig.* 9. *cap.* Z Z.
g 1, 3. *fig. c.* 19. *A in B.*
h 14, 15. *fig. cap.* 38.
i *fig. capiti* 10 *inſerta.*
k 4 *fig. cap.* 22 S.
l 4. *fig. c.* 22. R.
m 1, 2, 3 *fig. cap.* 24 T.
n 8 *fig. c.* 32.
o *in integris oſſ. fig.* S.
p *fig. cap.* 40. *lib.* 2. *charact.* 2, 5.
q *ejuſdem fig. char.* 3.
r 2 *fig. c.* 49. *lib.* 2. P.
s *fig. c.* 1. *lib.* 2. X.
t 1. *fig. cap.* 19. K.
u 1. *fig. c.* 19. E. F.
x 2, 3 *fig. cap.* 18. C.

TER-

TERTII CAPITIS FIGURA.

J. Wandelaar fecit.

CAPUT III.

NOMINA, QVIBVS OSSIVM CARTILAGINVMQVE PARTES, SEDESVE APPELLANTVR.

TERTII CAPITIS FIGURAE ejuſdemque characterum Index.

Propoſita modò figura, aliquot oſſa in hoc tantùm delineantur, ut oſſium partes & ſedes, quarum nomina hoc capite perſequar, in nonnullis ſaltem oſſibus exprimantur. Cujuſmodi verò hîc occurrant oſſa, characterum index docebit.

A *Dextrum femur, cujus appendices ſua ſede dimovimus, ac veluti quodam interſtitio à reliquo oſſe disjunximus.*

B *Dextrum femur, cui appendices ſuis ſedibus adhuc commiſſae haerent.*

C *Maxilla inferior, unà cum humiliori dentium ſerie.*

D *Hîc os dextro ſacri oſſis lateri coarticulatum, externa ſede exprimitur.*

1. 2. 3. 4. E, F. G. H. I, II, III, &c. H H. *Sub jam commemorato oſſe, & inferiori maxilla, pedis dextri oſſa ita videntur, ut quatuor tarſi oſſa, characteribus* 1. 2. 3. 4 *inſignita, cum oſſe cymbae non abſimili, ac E indicato, & talo F inſcripto, & calcis oſſe G ſignificato, à quinque pedii oſſibus I, II, III, IIII, V, notatis, & digitorum oſſibus H & H oſtenſis, adeò removeantur, ut ſedes, qua pedii oſſa tarſi oſſibus committuntur, intueri poſſit. Hac namque ratione ſinus in ſuperficie tantùm inſinuati, & capita leviter admodum protuberantia, opportunè commonſtrantur.*

I *Pedi ſubjacet humerus, anteriorem ipſius ſedem oſtendens.*

K *Scapulae portio, in hoc ex dorſo poſteriorive parte depicta, ut ſpinam ipſius cum ſua appendice lineis interſtincta, variiſque partibus efformata oſtenderet. Reliqui characteres oſſium partibus oſtendendis hunc in modum ſerviunt.*

L &c. *Quatuor L in femore A notato poſitis, quatuor femoris appendices indicantur.*

M &c. *Quatuor M in femore B notato locatis, etiam quatuor femoris appendices inſinuantur, quarum circumſcriptionem lineae notant, quibus illae à reliquo femoris oſſe dirimuntur.*

N, N *Superius N in oſſe ſacri oſſis lateri commiſſo, appendicem notat oſſis ilium. inferius autem N, appendicem oſſis coxendicis.*

O &c. *Aliquot O in pedii oſſibus ponuntur, & deinde in primo ſecundoque pollicis oſſe, & primo ſecundoque medii digiti appendices aliquot in his oſſibus inſinuantia.*

P *Humeri appendix.*

Q *Appendix ſpinae ſcapulae.*

R *Lineae, quae plures ſpinae ſcapulae appendicis portiones intercedunt.*

S, S *In utroque femore duo ſcripſimus S, femoris notantes proceſſus.*

T *Proceſſus acutus inferioris maxillae.*

V, V *Duo ſunt proceſſus, in oſſe alteri ſacri oſſis lateri coarctato.*

X *Proceſſus ſuperioris appendicis pedii oſſis, parvo digito praepoſiti.*

Y, Y *Duo proceſſus, ſeu tuber inferioris ſedis humeri, qua cubiti oſſibus articulatur.*

a, a, a *In utroque femore ter a ponitur, tria femoris oſtendens capita.*

b *Caput maxillae inferioris dextrum.*

c *Caput tali, ſinum oſſis quod cymbam refert, ſubintrans.*

d *Caput tali, tibiae ſinum ſubiens, quod & F notatur.*

e, e, e, e *Aliquoties in pedis figura e occurrit, capita notans pedii & digitorum oſſium.*

f *Caput humeri ſuperius, quod ſcapulae articulatur.*

g, g *Duo capita inferiora humeri, ſeu potius ſedes, quibus ulna & radius articulantur.*

h, h *In utroque femore ſemel h ponitur, cervicem capitis indicans, quod coxendicis oſſi immittitur.*

i *Cervix in inferiore maxilla.*

k *Cervix in talo.*

l, l *Cervices pedii oſſium.*

m *Cervix in humero.*

n *Acetabulum in coxendicis oſſe, cui femur inarticulatur.*

o *Acetabulum in humero, anteriorem ulnae proceſſum admittens.*

p, p, p *Superficietenus exſculpti ſinus, qui in tarſi oſſibus videntur.*

q, q *Pedii oſſium minimè extuberantia tubercula.*

r, r *Supercilia in coxendicis oſſe, ad ſuperiorem acetabuli ſedem conſpicua. Si fortè in cartilaginibus ejuſmodi quoque oſſium partes aut ſedes contueri lubet, omnes ferè quae in cartilaginibus ſpectari poſſunt, effigies cartilaginum trigeſimo octavo capiti praepoſitae commonſtrabunt.*

Varias eſſe voces, quibus oſſium partes ſedeſque nuncupantur.

Utcunque vocum multitudo, & varius illarum vel apud eundem authorem uſus, rerum deſcriptionem arduam reddat: nulla tamen aequè varia pugnanſque dictionum eſt congeries, ac nominum, quibus oſſium partes ſedesque indicantur. Ut enim ad ſequens caput varias adhuc appellationes aſſervem, quibus commiſſurarum oſſa jungentium ſpecies ſignificantur, huc modò referuntur, ἐπίφυσις, ἀπόφυσις, κορώνη, κεφαλὴ, ἄρθρον, κόνδυλος, τράχηλος, αὐχὴν, κοτύλη, κωτυληδὼν, ὀξύβαφον, γλήνη, ἴτυες, ὄφρυες, ἄμβονες, χεῖλη, βαθμίδες, ejusque generis voces quamplurimae, quae Graecorum ſunt nomina: Latinis autem, & ſi privatim nonnulla tantum illis habeantur, interpretum tamen laſcivia, tot nominum myriades paſſim ita ſunt obviae, ut jam nobis ſeorſum unumquodque Graecorum nomen aſſumendum veniat: & quid veteres, qui pueros domi ſedulo diſſecandi rationem docebant, illis intellexerint, addendum, quò tandem cujuſmodi voce nos quoque ſimus uſuri, ſtatuatur. ἐπίφυσιν itaque, quàm Latini appendicem, applantationem, adnexum, additamentum, adnaſcentiam, & aliis innumeris profectò modis reddunt, perpetuò appendicem appellabo. Eſt autem ἐπίφυσις ſeu appendix, os alteri oſſi adnatum, & peculiarem obtinens circumſcriptionem, neque illius oſſis, cui committitur, penitus vera portio. Hujuſmodi appendicis naturam, quoties aut vituli, aut hoedi, aut agni, aut alicujus junioris animalis pars aliqua menſae apponitur, diſcere licet. Femore enim, humero, tibia, radio, ulna, aut alio his ſimili oſſe à caeteris oſſibus carnibuſque liberato, & validius nonnihil extremis partibus attrectato, ab illo veluti aliud quoddam os decidere conſpicimus, appendicis nomine donatum. Atque id in junioribus duntaxat animantibus intuemur: in aetate enim provectis, appendices adeò pertinaciter ſuis oſſibus adnaſcuntur, ut ab oſſe avelli nequeant, vixque conjunctionis lineam exprimant, & verae ſuorum oſſium portiones eſſe videantur: cum interim in nuper natis magnam cartilaginis portionem inter appendicem & os cui ea adnectitur, intercedere videamus, quae appendicem oſſi glutinis modo connectit. Coalitus hic non [a] laevi planaque contingit ſuperficie: verùm os, cui appendix committitur, plerunque ſinibus quibuſdam & aſperitatibus abundat, quibus appendicis tubercula ſinuſque mutuo ingreſſu validè accommodantur. Praeterea [b] connexus iſte hoc quoque privatim nanciſcitur, quòd os cui appendix committitur, nulla prorſus ſui ſede mollius, & in duritia infirmius, quàm circa ipſum connexum, cernatur. Perpetuò enim os inibi pumicis ſpongiaeve modo multis cavernulis intus plenum eſt. & quamvis id ſubinde reliqua propemodum ipſius longitudine unum ſinum ampliter cavum, & duntaxat medulla oppletum ſibi vendicet, ac duriſſimum validiſſimumque ſecundum ſinus illius longitudinem exiſtat: nihilominus tamen priuſquam appendici os annectitur, ſinus ille deficit, & ipſum mollius redditum, cavernulis ſcatet, quemadmodum & appendix ipſa, quae reliqua oſſis parte mollior ſemper cernitur. Atque id ita perficitur, ut Galenus appendices, ſinuum medullam continentium opercula eſſe tradiderit. quaſi verò appendicum cavernulae medulla, aut ſucco ipſi prorſus ſimili deſtituerentur, & non quamplurima oſſa ſinibus, quibus medulla oſſuoſis fibris non intertexta continetur carentia, appendicem adſciſcerent. Amplis enim oſſibus, quae ſacri oſſis lateribus coarctantur, ejuſmodi ſinus neutiquam adeſt: nihilominus tamen toti ilium oſſis ſpinae [c] appendix coaleſcit, quemadmodum & toti infimae ſedi coxendicis oſſis. Quin & ſcapulae nulla ferè ex parte medulloſae, [d] quatuor appendices annectuntur. duae quidem ad ipſius baſim, una ad mucronem interioris ſui proceſſus, & quarta ad ſuperiorem ipſius proceſſum: [e] quae peculiariter ex pluribus particulis exſtruitur. Demum dorſi vertebrae ejus generis ſinu carent: attamen ipſarum corpora ſuperius inferiuſque ſibi [f] appendices vendicant. Imò non modò vertebrarum corpora appendices habent, ſed etiam tranſverſorum in thorace ac lumbis vertebrarum proceſſuum & ſpinarum mucronibus appendices annectuntur. Inſuper & coſtarum radici vertebris coarticulatae appendix committitur, etiam ſi coſtarum os nullo amplo ſinu medullam recipiente donetur. Caeterùm vertebrae & puerorum dentes, qui etiam appendicibus decorantur, non ſolum indicant oſſa his ſinibus deſtituta appendices obtinere: verùm etiam argumento ſunt, non ſolis grandibus oſſibus Naturam appendices dediſſe: quantumvis antehac Anatomicorum praecipui oppoſitum aſſeruiſſe videantur, appendices magnis tantum oſſibus adſcribentes, adeò ſanè, ut ſi appendicum rationem rectè ſcrutabimur, eas non ſinuum opercula quocunque tandem modo ſtatuamus, verùm illis rerum Opificem uſum eſſe, haud immeritò aſſeremus, quum os aliquod parte quapiam mollius quam reliqua ipſius ſede fabricandum duxit, ſive commodae opportunaeque articulationis, quae craſſam, ac proinde non prorſus ſolidam compactamque oſſis ſedem requirebat, ſive molliorum corporum inſertionis, exortuſve, aut ejuſmodi alicujus occaſione. Quantumvis interim Galenus undecimo libro de Partium uſu, appendicum ſubſtantiam reliqua oſſium quae illis donantur ſede ſolidiorem dunioremque eſſe cenſuerit: appendices in nuper natis parum expendens, quibus magna ex parte ſunt cartilagineae, quemadmodum & in ſenibus caetera oſſium ſede (uti jam antea dixi) molliores rarioreſque occurrunt. Oſſium itaque amplos illos & oſſuoſis fibris non undique oppletos ſinus habentium, femori quidem [g] quatuor annectuntur appendices: unus capiti,

ἐπίφυσις. Appendix.

Lib. 11. de uſu Partium. Appendices ſinuum medullam continentium non eſſe opercula.

Non ſolùm grandibus oſſibus appendices contingere. Galen. lib. de Oſſibus.

a *Expende femoris appendices fig.* A.

b *fig. capiti* 1. *inſerta inter* G *&* A.

c N. N *fig.* D.

d X, Y, E, K. *fig.* 1. 2. *cap.* 21.

e Q. R, *fig.* K.

f 1 2. *fig. cap.* 17. A, B, *&c.*

g *Quatuor* L. *fig.* A. *dein* 4. M. *fig.* B.

capiti, quo coxendicis oſſi inarticulatur: unus inferiori ipſius parti, quae tibiae com-
mittitur: & duo alii duobus ipſius proceſſibus, quos ferè rotatores vocamus. Tibiae
oſſi & fibulae ad genu & ad pedem appendices adnaſcuntur. Radius quoque juxta bra-
chiale & humerum appendicibus donatur. Humero autem tantummodò ſuperius, quà
ſcapulam ſpectat, appendix contingit: quemadmodum ulnae duntaxat ad brachiale.
quanquam huic interdum in admodum puerulis ad ſupremam ipſius partem parva appen-
h *ad X & Y fig. 6. c. 24.* dix adnata [h] occurrat, uti & humero [i] tota inferior pars cubiti, articuli portionem ef-
i *quod ſub N conſiſtit in I fig. cap. 23. & ſub O 2 fig.* formans, quibuſdam appendice efformari viſa eſt. Atque haec oſſa grandia ſunt, qui-
bus inſignes Natura ſinus largitur. Parva autem, quae & nos quoque ejus generis ſi-
nu contra Galeni placitum donari diximus, haudquaquam appendice carent: quippe poſt-
brachialis & [a] pedii oſſa ad unum omnia manifeſtiſſimam appendicem obtinent, ubi pri-
a *O O in fig. pedis.* morum digitorum oſſium ſinus ad articulationem ſubeunt. Superius verò quà haec oſſa
brachiale & tarſum reſpiciunt, ſubinde appendicem quidem adipiſcuntur, at firmius ſem-
per quàm ima parte, ipſorum oſſi coalitam. Item omnia digitorum oſſa ſuperius & in-
ferius appendicibus plerunque decorantur, ſi ultima excipias, quae ſuperius tantùm ap-
pendices habent. ἀπόφυσις, quem interpretes proceſſum, exceſſum, explantationem, & *ἀπόφυσις. Proceſſus.*
neſcio quibus aliis vocibus vertunt, nobis proceſſus appellabitur: eſtque oſſis pars, ni-
hil à ſuo oſſe differens, quàm quòd tuberculi ſeu gibbi inſtar ex oſſe procedit, quem-
admodum ex arboris trunco radices & rami extuberare procedereque videntur. Ejuſ-
modi proceſſus, qui & ἐκφύσεις quandoque vocantur, in oſſibus ſunt quamplurimi. Nul-
b *8. fig. 15. cap. numeris notantur.* la enim dorſi eſt vertebra, quae non multis donetur. Quandoquidem aliquot [b] cervi-
cis vertebras etiam plures undecim proceſſus habere, thoracis autem vertebras ſeptem,
c *T & I fig. C* lumbrorum vertebras novem, ſuis locis docebimus. Deinde & [c] inferior maxilla proceſ-
d *YY fig. 1.* ſibus utrinque duobus donatur, & [d] humerus quoque, & omnia corporis oſſa proceſſus
oſtendunt, quoties extra planam ſuperficiem aliqua ſui ſede extuberant. Porrò proceſ-
ſuum, ſicut & appendicum, nonnullae ſunt differentiae. Quibuſdam enim proceſſibus *Proceſſuum & Appendicum differentiae.*
e *SS, fig. AB.* appendix adnaſcitur. Nam femoris proceſſus [e] rotatores nuncupati & ſcapulae ſpina
(quae proceſſus ſcapulae eſt) appendicem obtinent: quemadmodum & interior quo-
que ſcapulae proceſſus. Aliis proceſſibus nulli ſunt appendices. nam maxillae inferio-
ris, tali, & reliquorum ferè fungoſorum oſſium proceſſibus appendices rariſſimè con-
tingunt, modò & eorum quoque oſſium proceſſus fungoſi ſint. Rurſus ipſi appendices
f *fig. 1, 2 ca. 24 R.* plerunque ſibi proceſſus vendicant. Ulnae enim appendici [f] proceſſus accidit, quem
columnae, & quo ſcribimus ſtilo, diſſectionum periti aſſimilarunt. Tibiae quoque oſ-
g *fig. 3 cap. 32 i.* ſis inferiori appendici [g] proceſſus obtigit, quem interiorem malleolum nuncupamus. De-
h *X in pede.* inde & pedii oſſis parvum digitum ſuſtinentis ſuperior appendix [h] proceſſum habet, cui
i *15. Muſc. tab. a, b.* [i] octavus pedem moventium muſculus inſeritur. Appendix quoque infima femoris,
k *1, 2. fig. cap. 30. E, F.* in [k] duos proceſſus adeò inſignes dividitur, ut utrique capitis nomen ſeorſim merean-
tur. Ad appendicem itaque & proceſſum referuntur, quae jam explicabimus oſſium ca-
pita, cervices, ſinus, tubercula & ſupercilia. Quanquam tamen proceſſus nomen illis
tantum proceſſibus adhiberi ſatius erit, qui alteri oſſi non articulantur. Femoris nam-
que & humeri capita proceſſus ferè non nuncupamus: quemadmodum ſanè acutos ma-
xillae inferioris proceſſus, & tubera humeri, quae ad cubiti articuli latera prominent.
Deinde & proceſſus appendicibus ornatos, non appendices, ſed proceſſus ſimpliciter
appellare, opportunius fore putamus. Femoris enim rotatores, & ſcapulae & verte-
brarum proceſſus, etiam ſi appendices habeant, proceſſus aliorum Anatomicorum mo-
re (qui ſubinde ἐπίφυσιν cum ἀποφύσει confundunt) nuncupabimus: Appendicis autem
proceſſum ſimpliciter nunquam, non addito appendicis nomine, proferemus. quippe
interiorem malleolum, inferioris tibiae oſſis appendicis proceſſum eſſe dicemus. At
haec omnia, obiter tantum intellectis nominibus, in oſſium deſcriptionibus erunt ob-
via, ut & proceſſuum quoque uſus in ſingulis oſſibus manifeſtus evadet. Conferunt au-
tem proceſſus praecipuè ad commodam articulationem, & oſſium commiſſuram: deinde *Proceſſuum uſus.*
ad multarum partium exortum, aut inſertionem. Si enim oſſa nullibi extuberarent, ne-
que collium ritu educerentur, ac rurſus vallium modo exculperentur, pauciſſima ex ipſis
naſci, ipſiſque inſeri poſſent. Nunc autem proceſſus montis inſtar prominent, à quo
plura quàm ex plano pronaſcuntur, aliaque ei dein inſeruntur, & ſuper ipſum exaedifi-
cantur. Quinetiam proceſſus quoſdam propugnaculi vice quodammodo eſſe, ſcapularum
& vertebrarum proceſſus teſtabuntur. κορώνη, ſeu κορωνὶς, & κορωνὸν, interpretibus qui- *κορώνη.*
buſdam cornix, aliis corona dicitur. At veteres Graeci in oſſibus hac voce acutum ſi-
gnificabant proceſſum, quem ad arcus cornu & inciſionem, ubi nervus ſedet, refere-
l *T. fig. C. & 6 muſ. tab. A, B.* bant. Hujus generis [l] unus utrinque in inferiore maxilla habetur, cui temporalis mu-
ſculi tendo inſeritur. Deinde in temporum oſſe [m] alius cernitur, quem mammarum pa-
m *4, 5 fig. 6 cap. k.* pillis aſſimilant. Sic & in eodem oſſe [n] alius conſiſtit, qui gallorum calcaribus, &
ſcriptorio ſtilo comparatur. Verùm Galenus non ejuſmodi acutos proceſſus, muſculo-
n *ejuſd. fig. 1.* rum inſertionibus & exortibus paratos, ita ſolum appellaſſe videtur: ſed & nonnulla oſ-
o *1 fig. cap. 15 B.* ſium capita, aliorum oſſium ſinus articulationis ergò ſubeuntia. Occipitii enim oſſis [o] ca- *In libro de Oſſibus.*
p *2. fig. cap. 15 N.* pitula primae cervicis vertebrae [p] ſinibus articulata, non ſemel eo nomine appellavit:

quum interim, idque potiſſimum in homine, acuti proceſſus nomen neutiquam merentur. κεφαλὴ & κεφάλαιον, Latinis nomine capitis explicantur: qui hac voce appellant oſſis tuberculum, alterius oſſis cavum articulationis motuſque arbitrarii occaſione ſubintrans. Et caput rurſus prominens aut depreſſum nuncupamus, ad ipſius cervicem id referentes. Femoris enim q caput, coxendicis oſſis r ſinui inarticulatum, prominens dicitur, quòd ab ipſius cervice ad verticem uſque longus pertingat ductus: quemadmodum & humeri s caput ſcapulae commiſſum, prominentis capitis loco numeramus, quòd ipſius eminentiſſima parte cervicem aut collum longè excedat. Verùm pedii oſſium t capita, quae tarſi oſſibus committuntur, adeò depreſſa planaque ſunt, ut vix dicere queas, num ipſa tarſi oſſium ſinus ſubintrent, aut tarſi oſſium tubercula in ſe recipiant. Praeterea neque in v trium interiorum tarſi oſſium cum oſſe cymbam referente contextu, à ſinibus capita diſtinguere licet. dein ejuſmodi capitula in pleriſque vertebris x haberi, ſuo loco admonebimus. In praeſentia enim ſufficit addidiſſe, Graecos Naturae operum ſtudio flagrantes, capita prominentia nuncupaſſe, quae manifeſtum oſtendunt tuber, & ipſorum medio (quantum ad ſuperficiem ſpectat) magis quàm lateribus, aut in orbiculo, eminent & extuberant. depreſſa autem, quae adeò obſcuro tubere gibbove praedita ſunt, ut num caput, num ſinus ea vocari debeant, non ſatis conſtet. Atque haec poſteriora capita illi κονδύλους videntur appellaſſe, priora autem ſimpliciter κεφάλαια. At de condylo non ita multo poſt quaedam (quum ita variè à multis id nomen uſurpetur) adhuc ſubjiciemus. ἄρθρον, quem nos Articulum dicimus, Graeci primùm vocarunt, oſſium commiſſuram ad motum paratam. Verùm Hippocrates crebrò, idque potiſſimum in libris de Fracturis & articulis, ac Galenus etiam in eorundem librorum Commentariis, articulum nominarunt rotundam oſſis partem, in proximi oſſis cavum ſinumve immiſſam, & capitis nomine appellatam. Hujuſmodi caput, Latini etiam vertebrum ſeu vertebram appellare videntur, quando femoris a caput coxendicis oſſis b ſinum ſubingrediens, ita nominant. quanquam aliis rurſus univerſum coxendicis oſſis cum femore articulum ita vocare libuit. Satius tamen fuerit, vertebrae nomen c dorſi oſſibus tantum accommodare, ut nobis vertebra idem ſignificet, quod Græcis σπόνδυλος, nimirum quodvis dorſi os: quod & verticulum nonnullis dicitur, à verticuli videlicet, quo mulieres fuſos aggravant, forma. Caeterum capita quae jam dicto modo extuberant, quibuſdam oſſibus ſimplicia obtigerunt, ut femori qua coxendicis oſſi articulatur, pedii & d poſtbrachialis oſſibus, qua digitorum prima oſſa ſubeunt. Aliis duplicia ſunt, ac gemina, & ſinu quodam interſtincta, ut e femori quà tibiae committitur, f primis & ſecundis digitorum oſſibus, in inferioribus partibus, quae ſubſequentium oſſium ſinus ſubintrant. Rurſus capitum alia rotunda conſpiciuntur, ut femoris ſupremum caput: alia à dextra ſede ſiniſtrorſum longius ducuntur, atque ita quodammodo lata fiunt, ut maxillae inferioris g capita. & alia à priori ſede retrorſum longius feruntur, ut h capita occipitii oſſis primae vertebrae ſinus ſubeuntia. praeter alias innumeras capitum ex forma differentias, in privatis oſſium deſcriptionibus explicandas. Porrò oſſium capita non ſemel Galeno ἐπιφύσεις, ſeu appendices vocantur, fortaſſis quòd eorum nonnulla appendice conſtent: quemadmodum femoris capita, ſuperius humeri caput, pedii & poſtbrachialis oſſium capita, quibus primis digitorum oſſibus coarctantur. Sed interim pleraque oſſium capita neutiquam appendice formantur. Talus enim prorſus appendice caret: quemadmodum & maxilla quoque inferior capita, non autem appendices obtinet. Unde non admodum recipienda venit Galeni oratio, qua κώλων, hoc eſt artuum capita, ἐπιφύσεις & κονδύλους vocari docuit. Porro κόνδυλον Latini nunc articulum, nunc nodum, nunc gibberum, nunc caput, nunc capitulum, nunc digitorum oſſa vertunt: quòd admodum variè hanc vocem à Graecis haberi cognoſcant. In Galeni enim jam dicta oratione, artuum capita eo nomine nuncupari videntur. In libris autem de Adminiſtrandis ſectionibus, ita duo inferiora femoris capita vocat, & tubera capitave inferiora humeri, perinde ac ſi eo nomine indicarentur gemina oſſium capita. quod & Hippocrates in libro de Articulis inſinuat, ubi luxatum humerum κονδύλοις hoc eſt digitorum articulis reſtituere docet. Veriſimile enim eſt, digitorum oſſa ita ab aliquibus fuiſſe nuncupata, quod geminis i capitibus, quemadmodum femur inferiori ſede donentur. & potiſſimum prima quatuor digitorum oſſa, quae in luxationis reſtitutione, manu in pugnum acta, humerum extrorſum, & dein ſurſum praecipuè ducunt. Caeterùm Galenus in primo de muſculorum motu, κόνδυλον appellat, depreſſum oſſis capitulum, quando κεφαλὴν ſeu caput, κοτύλη ſeu acetabulo, profundove ſeu alto ſinui confert: κόνδυλον verò, ſeu depreſſum, minimèque extuberans & planum capitulum, γλήνη, quam ſinum eſſe dicimus, adeo leviter in oſſe caelatum, ut an ſinus, an capitulum ſit, dijudicare vix poſſis. Atque in hunc modum à primis diſſectionum profeſſoribus, κονδύλου nomen procul dubio inſtitutum fuit. quamvis interim facilè curavero, ne hoc nomen quicquam obſcuritatis alibi in noſtra oratione pariat: quum non minus promptum fuerit, obſcurè & leviter extuberans capitulum, aut internum externumve femoris juxta genu caput, dicere, quàm ambigua voce condylum, vel nodum, vel quippiam ſimile ſermoni inſerere.

Marginal notes (left):

κεφαλὴ, κεφάλαιον. *Caput.* *Capitum alia prominentia, alia depreſſa.*

ἄρθρον. *Articulus.*

Vertebrum. Vertebra.

σπόνδυλος.

Capitum differentiae.

In 11. *de uſu partium,* κόνδυλος.

Marginal notes (right):

q *Metire id à D ad B* 1 *fi. cap.* 30.

r 1, 2 *fig. cap.* 29. *e, f, g.*

s *Ab m ad f in fig.* 1.

t *q, q in pede.*

v *Confer s, t, u* 13. *fig. c.* 33. *cum n, m, l fig.* 10.

x 9. *fig.* 15. *c.* δ. *& fig* 16 *cap.* X, Y.

a b *Immitte A* 1. *fig. c.* 30. *in e, f, g fig.* 1. *c.* 29.

c *figurae cap.* 14, 15, 16, 17.

d 1 *fig. c.* 27. C

e 1 *fig. c.* 30. *E, F, I.*

f 2 *fig. c.* 27. *G, H, L.*

g 1, 2 *fig. cap.* 10 A.

h 1 *fig. cap.* 15. *à C. ad D.*

i G, H. *fig.* 2. *cap.* 27.

Tæῶ-

Τράχηλον & αὐχένα Latini collum & cervicem nuncupant, his vocibus oſſis partem, quae collo noſtro reſpondet, ſignificantes. Collum namque & cervix tenues oſſium ſunt proceſſus, quorum extremum craſſius redditum, in oſſis caput finitur. Hujuſmodi cervices nullibi perinde conſpiciuntur, ac in [a] femore juxta ipſius caput, coxendicis oſſi inarticulatum. Dein in maxilla inferiori adeo inſignis [b] cervix ſe offert, ut & caput inferioris maxillae, cervicis nomine ab Anatomicis ſubinde donatum fuerit. Quin etiam in talo quoque cervix [c] apparet, ante orbiculatum ipſius caput conſpicua, quod naviformi oſſi inarticulatur. Ad haec, [d] pedii & poſtbrachialis oſſa, quà digitis coarctantur, cervices oſtendunt. In reliquis autem oſſibus illae non aeque manifeſtò conſpiciuntur. Caeterùm aliquando non modò tenuiores oſſium partes in capita extuberantes, cervices dicuntur: quin etiam & tenues proceſſus ita vocamus, qui latiores dein redditi, ſinum conſtituunt, cui aliud os coarctatur, quod ſi in aliquo oſſe conſpicitur, ſanè in ſcapula eſt maniſeſtiſſimum: cujus [e] arctior pars ante ſinum cui humerus inarticulatur poſita, cervicis quoque nomen ab Anatomes profeſſoribus obtinuit. κοτύλην & κοτυληδόνα ac inſuper ὀξύβαφον, Latini in oſſium deſcriptione (nulla namque nobis modo menſurarum eſt ratio) acetabulum & acceptabulum, & vulgò pyxidem & interdum buccellam vocant: his nominibus ſinus indicantes, qui altius profundiusve deſcendunt, excavanturque, ac oſſium capita excipiunt. Obſervatur autem ejuſmodi ſinus [f] in coxendicis oſſe, quo femoris caput admittitur: dein & in [g] oſſe cymbam referente, in quem tali caput ingreditur. Neque ſanè in univerſo corpore alii ſinus, quibus oſſium capita inarticulantur, illis duobus profundiores exiſtunt. Verùm arbitror à primis diſſectionis profeſſoribus, non ſolum inſigniter profundos ſinus acetabuli nomine appellatos eſſe, ſed omnem ſinum alterius oſſis caput excipientem: modò quivis illum primo intuitu ſinum eſſe atteſtaretur. γλήνην autem ab ocularis ſinus (quantum conjector) forma ſinus dicitur, qui leviter & ſuperficietenus tantùm cavatus eſt: ac talis occurrit, ut ignores num aliud os admittat, aut aliud os ſubeat, nihilo ſecus quàm ſi duo plani laevigatique aſſeres invicem imponerentur. atque ſic γλήνη depreſſo reſponderet capiti, quod omnium primum κόνδυλον nuncupatum eſſe arbitror. Tales ſinus habentur in [h] tarſi oſſibus, qua pedii oſſa ipſis coarctantur. Item [i] oſſis cymbam referentis ſedes, quibus id tarſi oſſa excipit, hujuſmodi quoque ſunt: ut & [k] brachialis oſſium nonnullae, quibus poſtbrachialis oſſa articulantur. Praeterea in prima cervicis vertebra, [l] ubi haec depreſſa ſecundae vertebrae capitula admittit, vix cavati illi ſinus occurrunt. Verùm haec non ita dico, quaſi inhibere velim, ſinus quoſdam (qui etſi manifeſti ſinus formam prae ſe ferant, tamen non admodum profundè inſinuantur) etiam γλήνας appellari. Nollem enim contentioſè rixari, num tibiae oſſis [m] ſinus, quibus inferiora femoris capita inſident, κοτύλης aut γλήνης nomen mereantur. Attamen ſi articulationis ſpecies diligenter diſcuſſerimus, meritiſſimò κοτύλην vocabimus apparentem ſinum: γλήνην verò, ſinum adeò obſcurum, ut ambigamus an verè ſinuum numero veniat adſcribendus. Quamobrem autem ſinus nunc leviter, nunc profundè inſculpantur, ſequenti capite, quod oſſium commiſſurarum differentias explicabit, oſtendemus: quandoquidem articulationis gratia tam ſinus quàm capita formentur. Hic autem ſuffecerit nomina duntaxat declaraſſe: & ſi cui interim viſum fuerit, licebit & alias quaſdam ſinuum differentias hîc quoque ſermoni obiter adjicere. Quippe praeterquam quòd alii altè, alii verò in ſuperficie tantùm inciduntur, alii rotundi orbiculareſque ſunt, ut coxendicis oſſis [n] ſinus, femoris caput excipiens, & digitorum oſſium [o] ſinus, quibus poſtbrachialis oſſa inarticulantur. Alii autem oblongi ſunt, ut radii [p] ſinus, brachiale admittens: & primae vertebrae [q] ſinus, qui occipitis oſſis capitula excipiunt: & maxillae ſuperioris [r] ſinus, admittendae inferiori maxillae parati, in horum quoque ſinuum numero reponuntur. Alii gemini ſunt, ut tibiae oſſis ſinus, quibus inferiora femoris capita committuntur: dein digitorum oſſium [s] ſinus plerique gemini quoque cenſentur. Alii trochleis rotuliſque reſpondent, ut humeri [t] ſinus, ulnam mutuò admittens. Alii C referunt, ut [u] ſinus ulnae, quem humerus ingreditur. Caeterùm ut ſinus & capita articulorum gratia conſtituuntur, ita quoque & ἴτυες, ὀφρύες, ἄμβονες, χείλη, quae Latinis ſupercilia & labra nuncupantur. Sunt autem proceſſus ad ſinuum orbem inſtar labrorum prominentes, ſinuumque profunditatem augentes. Hi tametſi in omnibus articulis ferè & oſſium commiſſuris conſpicui ſint, evidentiſſimè tamen ipſorum naturam in profundiſſimis ſinibus oſtendunt. Quare etiam in coxendicis oſſis ſinu, cui femur inarticulatur, altiſſima, maximéque prominentia videntur [a] ſupercilia, ut ſinum impenſius cavum redderent, femoriſque luxationem accuratius prohiberent. Quo minus enim oſſa promptè luxentur, ſupercilia in primis conducunt. Βαθμίδες autem, ſinus quidam eſſe creduntur, qui baſis firmamentique ritu, ultrà quàm animanti ex uſu ſit, os moveri haudquaquam ſinunt. In [b] anteriori enim humeri ſede, & in [c] poſteriori ſinus exculpitur, ulnae [d] proceſſum excipiens. Anterior namque ſinus priorem ulnae admittit proceſſum, quando cubitus extremè flectitur: poſteriorem autem ſinum poſterior ulnae proceſſus in cubiti extenſionibus ingreditur. Quoniam itaque poſterior ſinus in anteriorem non eſt pervius, hi ulnam ultrà quàm expedit, haudquaquam moveri ſinunt. Si enim eſſent pervii, neque proceſſibus obviam irent, cu-

bitum

a *fig.* A, & B, *b b.*
b *fig.* C. 1 & 1, 2. *fig. cap.* 10. B.
c *in pede k.*
d *in pede l, l.*
e 1, 2. *fig. cap.* 21 C, D.
f *in fig.* D.
g 11 *fig.* 33. *cap. k.*
h *p, p, p in pede, &* 12 *fig. ca.* 33 1, κ, λ, α, β.
i *fig* 10. *cap.* 33. *n, m, l.*
k 6 *fig.* 25 *c.* M, L, K.
l Y *quartae fig. c.* 15 *excipit c quintae fig.*
m 7 *fig.* 31 *cap.* F, G.
n *fig.* D. *n.*
o 1 *fig. cap.* 27 D.
p 8 *fig.* 24. *cap. x, z, y.*
q 2 *fig. c.* 15 N
r 5 *fig. c.* 6 *h.*
s 2 *fig.* 27 *cap.* I, K.
t 1, 2 *fig.* 23. *c.* K, L, M.
u 1 *fig.* 24. *cap.* E, C, D.
a *in fig.* D. *r, r.* & 1, 2 *fig. cap.* 29 *i, i.*
b 1 *fig. cap.* 23 N.
c 2 *fig. cap.* 23 O.
d 1 *fig. cap.* 24 C, D.

τράχηλος. αὐχήν. *Collum. Cervix.*
Galenus initio lib. de Oſſibus.
Galenus in lib. de Oſſibus. κοτύλη. ὀξύβαφον. *acetabulum, &c.*
γλήνη.
Sinuum differentiae.
ἴτυες. ὀφρύες. ἄμβονες. χείλη. *Supercilia. Labra.*
βαθμίδες.

bitum aequè in acutum angulum extenderemus, atque modò flectimus. Atque ita primi diſſectionum profeſſores, hos ſinus βαθμίδας vocarunt: quamvis Hippocrati non hujuſmodi tantum ſinus ita appellentur, verùm etiam reliqui, quibus oſſium capita paſſim inarticulantur. Ulnae namque [e] ſinum, C modo exculptum, & quem humeri orbita ſubit, βαθμίδα nuncupavit, quemadmodum alii totum cubiti cum humero articulum. Illi quos paulo antè in humero narrabam ſinus, id privatim ſibi vendicant, quòd illi ferè ſoli omnium ſinuum alterius oſſis proceſſus in articulorum motibus excipientium, cartilagine vix incruſtentur: quemadmodum alii plerique oſſium ſinus, articulandis oſſibus non parati, ſed ſolùm in hoc inciſi, ut ligamenta aut muſculi in ipſis validius aptiorique ſede inſerantur, & interdum quoque aliqua ex iiſdem initium commodius ducant. Cujuſmodi [f] ſinus in interno latere magni externique proceſſus femoris obſervatur, & in talo & calce, in [g] medio duorum articulorum, quibus haec oſſa invicem coarctantur. At haec omnia (quemadmodum & ſinus, quibus tendines vehuntur, atque ne ſua aberrent ſede, continentur, [h] quales in externa radii ſede juxta brachiale non pauci occurrunt) in privatis oſſium deſcriptionibus magis erunt obvia: & ſi aliud quodpiam nomen, quo in oſſium deſcriptione utendum erit, hic praetermiſerim, id ſequentibus capitibus recenſebo. Vereor enim ne iſta, utcunque utilis ſit, ante oſſis cujuſque enarrationem prolixitas, ab Anatomes ſtudio aliquem properandi cupidum deterreat, iſque non mediocri diſpendio aliud perquirat compendium. Quamvis non minus Galeni librorum occaſione, quàm quae ſubſequetur oſſium deſcriptionis gratia, in hunc modum nomina praelibaverim.

Libro de fracturis.

Sinus articulationis nomine non parati

e 1 *fig. cap.* 2 C, E, D.

f 1 *fig. cap.* 30 R.

g 4 *fig.* 33 c. T, T. & 7, 8 *fig.* V, V.

h 2 *fig. cap.* 24. γ, δ, ε, ζ.

CAPUT IV.

DE OSSIUM CARTILAGINUMQUE inter ſe ſtructura & contextu.

Oſſa humani corporis inſtar unius continuique oſſis, lapideae cujuſdam ſtatuae modo, ſimul confingi conſtruique nequierunt. Nam etſi ita quidem hominis fabrica injuriis minus foret obnoxia, & ipſius oſſa firmiorem adipiſcerentur ſedem, neque luxari ac diſtorqueri poſſent: tamen quia homo motu (qui animali maximè, ſi quid aliud, proprius cenſetur) neutiquam deſtitui debuit: & quum motus citra oſſium diviſiones commiſſuraſque haud perficiatur, hominem è multis oſſibus fabrefieri admodum conduxit. Quinetiam oſſa invicem componuntur non tantum motus gratia, ſed etiam alicujus corporis tranſitus occaſione, aut ſecuritatis, ſeu noxas melius ferendi cauſa, aut partium diverſitatis nomine. Propter motum quidem digitorum oſſa invicem committuntur, deinde ulna & radius cum humero, & humerus cum ſcapula, & femur cum tibia, praeter ejuſmodi innumeros oſſium connexus. Tranſpirationis verò ſeu tranſitus alicujus corporis gratia, ſuturas capitis efformari, tunc dicam, quando has fortè fuliginoſa cerebri recrementa tranſmittere, & durae cerebri membranae fibris viam praebere docebo, ex quibus membrana calvariam obcingens conflatur. Pariter quoque & in capitis ſuturarum ſermone, calvariam non uno oſſe, ſed pluribus efformari audies, ne fortè haec quapiam ex parte laeſa, latè rumpatur, vitiumque veluti in fictilem ollam longius quàm ad oſſis circunſcriptionem pertingat, ſed ut ipſum unà cum oſſe ad ſuturam terminetur. Ad haec, propter partium differentiam, verticis oſſa utcunque mollia duris temporum oſſibus committi, in eorum oſſium commiſſurarum ſermone intelliges. Omnia igitur oſſa ſimul cum cartilaginibus inter ſe ſunt contigua, neque os ullum (niſi aliquod in cordis baſi conſiſtat) ſeorſim per ſe habetur: ſed aut pars continui eſt, aut aliud os, mediante ſubinde cartilagine, contingit, alterique adnectitur: adeò ut ſagax rerum parens Natura, oſſibus ſimul cum cartilaginibus ipſis adnatis, tanquam uno continuoque, & tanquam pluribus ad commemoratos uſus hominem uti voluerit. Caeterùm ut varius compoſitionis oſſium uſus eſt, ita quoque multiplex ejuſdem eſt ratio. Primùm itaque voluntarii motus gratia, oſſium naturalis fit compoſitio, quae à Graecis ἄρθρωσις & ἄρθρον, nobis articulatio articuluſque nuncupatur. Verùm motus hujuſce in omnibus articulis non idem eſt modus: quandoquidem alii motus evidentes ſunt, neque quenquam latent. Nemo enim non caput ſuper collum moveri ſentit, femurque ad coxendicis os, & manum ad cubitum. Atque haec articulationis ſpecies evidentem motum oſtendens, διάρθρωσις dicitur, quaſi laxa eſſet dearticulatio: quemadmodum & Hippocrates eam ἀπάρθρωσιν, quaſi abarticulationem, vocavit. Quorundam articulorum neque validus, neque manifeſtus, ſed obſcurus, adeòque difficilis latenſque motus ſentitur, ut is neutiquam à ſingulis promptè dijudicari queat. Cuivis enim poſtbrachialis oſſium ad brachialis oſſa coarticulationis motus non eſt obvius: ſi tamen

Hominem pluribus oſſibus conſtare, motus gratia.

Tranſitus alicujus, ſeu reſpirationis gratia.

Gratia difficultatis patiendi.

Partium differentiae gratia.

Quibus commiſſurarum differentiis oſſa invicem compinguntur, & quae harum motum edunt.

ἄρθρον. Articulus.

Διάρθρωσις. Lib. de Artic.

in planam ſuperficiem primùm digitos extenderis, ac indicem dein, minimumque digitum medio & annulari inſtar X, ſeu decuſſatim ſubjeceris, digitorumque radicibus veluti ſemicirculum ſtatuere coneris, poſtbrachialis oſſa non prorſus immobilia apparebunt. Atque idem quoque in brachialis oſſium inter ſe commiſſuris, & calcis cum talo, talique cum oſſe cymbam exprimente, ac rurſum hujus cum tribus interioribus tarſi oſſibus, & calcis cum tarſi oſſe cubum referente, tarſique oſſium cum pedii oſſibus nexu, uſu venit. Harum namque commiſſurarum vel maximos motus, niſi mente ſedulò adhibita, animadvertes. Vocata eſt autem haec articulationis ſpecies, συνάρθρωσις, quaſi coarticulationem dixeris, quae ſolius motus quantitate à dearticulatione diſcrimen recipit.

συνάρθρωσις. Coarticulatio.

Caeterùm utramque articulationis ſpeciem Natura non ſimplici compoſitionis genere nexuit, quemadmodum etiam neque omnibus articulis par motus forma attribuitur.

Articulos omnes non iiſdem agi motibus.

Alii enim flectuntur & extenduntur, atque in hoc illudque latus adducuntur & abducuntur, ac demùm veluti in gyrum quoque circumvertuntur. Femur enim & brachium hos motus oſtendunt. quippe brachium pectori adducis, & retrorſum ad dorſum agis, dein ſurſum ad caput moves, deorſumque ad ilia fers: ac demum circumagis quoque, quum pollice in menſam fixo, reliquis digitis circulum quàm potes maximè moliris. Ita & femur antrorſum retrorſumque & introrſum ad aliud femur, & extrorſum ab alio ducis, & circumvertis pariter, quum calce in terram firmato, quaſi circulum facturus, digitos huc atque illuc in latera agis. Hoc enim pacto circumverſionis motum ſubaudire convenit: non autem quum brachium modò antrorſum, modò ſurſum, modò retrorſum, modò deorſum, ſuccedentibus motibus veluti in circulum, ac quaſi funda lapidem emiſſurus, moves. Alii articuli duntaxat flectuntur & extenduntur, atque in latera moventur, omnis motus circumverſionis expertes: ut prima digitorum internodia, & ipſum brachiale quà cubito jungitur. Alii verò flectuntur & extenduntur, ſimulque circumvertuntur, nullum interim in latera motum ſibi vendicantes: ut radius ad humerum flectitur & extenditur, ac etiam circumvertitur, ſeu in pronum ſupinumque agitur. Alii ſolum flectuntur & extenduntur: ut ulna ad humerum, & tibia ad femur, & ſecunda & tertia quatuor digitorum internodia, & tertium pollicis. Alii duntaxat circumvertuntur: ut prima cervicis vertebra ſupra ſecundam, velut ad axem cum univerſo capite circumvolvitur: & radius ſupra ulnam, non niſi in pronum ſupinumque circumverſionis motu ducitur. Quoniam igitur omnes articuli non ſimili pollent motu, nequaquam mirum videri debet, diverſa quoque compoſitionis forma ſeu ſpecie eoſdem neceſſariò compingi. Ac ſpecies haec eſt tripartita, & à vetuſtiſſimis Graecorum triplici voce fuit donata, ἐναρθρώσει videlicet ἀρθρωδίᾳ, & γιγγλύμῳ.

Tres articulorum formæ.

Quanquam fortaſſis haec nomina à Diocle, & illis qui primùm reſecandi rationem commentariis tradidere, poſtmodum fuerint confuſa. ἐνάρθρωσις itaque articulationis ſpeciem ſignificabat, in qua excipientis oſſis cavum ſinuſve altus, & acetabuli modo exculptus eſt, caput autem quod illi inarticulatur extuberans.

ἐνάρθρωσις.

adde & ſinum in hac articulationis differentia ſimiliter ac caput eſſe ſimplicem, unicum ſcilicet ſinum, & unum caput, [a] perinde ac in femoris articulatione cum coxendicis oſſe [b], & in humeri cum ſcapula [c], & poſtbrachialis pediique oſſium cum primis digitorum oſſibus fieri conſpicimus. Commemorati modò articuli manifeſtis pluribuſque motibus donantur. Femur enim & humerus flectuntur ac extenduntur, & ad latera ducuntur, ac dein circumvertuntur. Prima autem digitorum oſſa non circumvertuntur, ut neque [d] brachiale in radio circumvertitur, etſi haud ſecus quàm illa digitorum oſſa flectatur & extendatur, & in latera quoque agatur. Praeterea [e] radius quantumvis ad humerum flectatur, & extendatur, & inſuper circumvertatur, motu tamen deſtituitur laterali, quòd Natura privatim horum articulorum, qui etiam inarticulatione componuntur, capita non ad amuſſim extruxit rotunda, idque magni alicujus beneficii, ut ſuis locis docebimus, occaſione. Natura enim etſi hanc articuli ſpeciem in ſimplicibus articulis tum ſemper machinetur, quum pluribus ſimul motibus oſſa moveri cupit, non tamen omnibus mox inarticulationibus triplex motuum genus tribuit: at tertium plerunque genus, quo non indigebant, peculiari ſtructura ipſis abſtulit, qua interim articuli conſulitur robori: iſque validior, & minus luxationi expoſitus redditur, quàm ſi ea conſtaret fabrica, cujus ope triplici motuum differentia polleret. Quanquam interim inarticulatio, non tantum in articulis manifeſtiſſimos motus edentibus ſpectatur, ſed [f] tali etiam rotundum caput (ut & obſcurorum motuum quaedam proponantur exempla) oſſi cymbam referenti inarticulatur, perinde ac quaedam brachialis [g] oſſa invicem, non minus quàm ſecundae, tertiae, quartae, & quintae, ſextaeque coſtarum cartilagines pectoris oſſis ſinibus hac articuli ſpecie [h] committuntur. ἀρθρωδία ſpecies articuli eſt, quae unius oſſis cavum ſinumve leviter tantum, ac veluti ſuperficietenus exculptum habet, & alterius oſſis caput depreſſum, vixque extuberans adipiſcitur, perinde ac ſi planae quodammodo ſuperficies hunc contextum efficerent.

ἀρθρωδία.

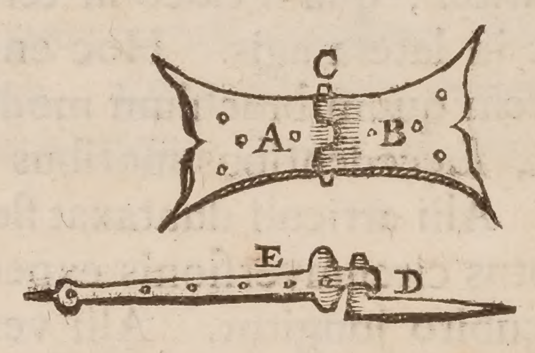
Uti enim in enarthroſi, quis ſinus caputque ſit, judicatu eſt facillimum: ita è diverſo in arthrodia, utraque adeò obſcura ſunt, ut ignores cuinam oſſi ſinus aut capitis nomen opportunè debeas adſcribere. Hac ſpecie committuntur [i] tria interiora tarſi oſſa, cymbam referenti oſſi,

[a] *Immiſſum hic finge* A 1, 2 *fig.* 30. *cap. in e, g, f,* 1 & 2 *fig.* 29 *capit.*
[b] 1, 2 *figurarum cap.* 23 *in* A, B 2 *figuræ cap.* 21.
[c] 1 *tabellæ fig. c.* 27. C *in* D.
[d] *characteres* 1, 2, 3 *fig.* 1, 2. *cap.* 25 *in x, y, z. fig.* 1 *c.* 24.
[e] *q fig. cap.* 24 O *ad* P 1 *fig. cap.* 23.
[f] *Junge* O 3 *fig. cap.* 33 *in k* 11 *fig. cap. ejuſdem.*
[g] 2 *fig. cap.* 25 *charact.* 7 *in* 1,
[h] *ac ſi* E 3 *fig. cap.* 19 *immitteres in x aut y fig.* 6 *cap. ejuſdem.*
[i] *Junge s, t, u fig.* 13 *cap.* 33 *cum n, m, l fig.* 10.

ſi,

ſi, & [k] pedii oſſa tarſi oſſibus [l], nonnullaque brachialis oſſa poſtbrachialis oſſibus, dein [m] quartum brachialis os tertio brachialis oſſi, & [n] clavicula ſuperiori ſcapulae proceſſui. In quibus commiſſuris adeò obſcuri ſunt motus, ut perquàm arduè ſentiri dejudicarique poſſint. ita ſanè, ac ſi Natura hanc articulationis differentiam in ſimplici unicoque duorum oſſium articulo fabricaret, quum vix tantillum os moveri ſtatuit. γίγγλυμος manifeſtis ſinibus capitibuſque perficitur, ſed nequaquam ſimplicibus, unave tantum ſuperficie, aut gibba, aut cava, aut plana conſtantibus. Occurrit enim ginglymos, quum mutuo ingreſſu oſſa invicem junguntur, ſic ut unius oſſis gibba, alterius cava ſubintrent: & rurſus unius oſſis ſinus, alterius gibba admittant; perinde ac oſtiorum feneſtrarumque cardines, à quibus tertia haec articuli ſpecies nomen invenit, contexuntur. Atque ut illorum duae praecipuae ſpectantur differentiae, ita quoque mutui oſſium contextus, duplex eſt potiſſimum ratio. Cardines enim, quibus plerunque duo aſſeres invicem haerent, ſic mutuo gibbi ſunt & cavi, ut unius ferri gibba in alterius ferri cava ſuſcipiantur, & unius cava alterius gibba admittant, & clavus dein omnia ſimul gibba permeet. Cardines verò quibus oſtia aut feneſtrae parietibus firmantur, ita ſe habent, ut ferrum rectà parieti infixum, tereti & tanquam ex perpendiculo ſurſum ducto emineat tubere, quod cavum ferri oſtio feneſtraeve clavibus firmati orbem ſubingreditur, adeò ut cavus ille orbis ſeu annulus aut vertebra teres excipiat tuber, & ferrum ex quo id educitur, vertebram illam mutuo ingreſſu admittat. Ad imaginem itaque priorum cardinum ([o] praecipuè ſi alterum ipſorum ferrum, unum duntaxat in ſui medio gibbum habeat, & ſuprà infraque exciſum ſit: alterum verò duo oſtendat gibba, in eorumque medio excavetur) ſecundi & tertii quatuor digitorum manus & pedis committuntur [p] articuli, & praeter alios quamplurimos, femoris ad tibiam [q] articulus. Unum namque horum articulorum os duo habet capita in medio ſinu quodam dirempta: alterum verò duos obtinet ſinus, in medio tubere quodam diſtinctos. atque ita duo unius oſſis capita, alterius oſſis binos ſubeunt ſinus: & unius oſſis ſinus, alterius oſſis tuber admittit. Ad ſecundi autem cardinis formam [r], ulna videtur humero conjungi, quum orbicularis ulnae ſinus ad humeri orbitam rotulamve flectitur & extenditur, ſeu alioquin advolvitur. quamvis inſuper & in hoc articulo pleraque cum priori cardine conveniant, Molitur autem Natura mutuos iſtos contextus, quum articulorum robori in primis vult eſſe conſultum, unique tantùm motui illos praeeſſe ſat eſt. quod nuper commemorati atteſtantur articuli, quos tantùm flectere extendereque poſſimus, nullo alio interim indigentes motu. Caeterùm dictos hactenus Naturae in tribus articulorum ſpeciebus formandis ſcopos, in articulis ſubaudire convenit, qui ſimplices ac unici tantum in duorum oſſium applicatione occurrunt. Non vulgaris enim ſubinde uſus occaſione impedita, duo oſſa ſimplici articulo neutiquam committere potuit, ſed duos, ac interdum quoque plures à ſe invicem diſtantes, neque ſibi continuos nexus articuloſve effinxit. Ut enim in media cubiti longitudine radius ab ulna plurimum non levi ſanè cauſa dehiſceret, ipſa [s] duplici articulo, non autem ſimplici per totam cubiti longitudinem tenſo, radium ulnae commiſit: juxta cubiti quidem flexum, radii [t] capitulo [u] ſinum ulnae ſubeunte, & juxta brachiale, ulnae [x] capitulo in radii [y] ſinum articulato. quum interim duobus illis nexibus radius tantùm circumvertatur, ſeu in pronum ſupinumque ducatur. Dein propter dorſalis medullae tranſitum [z], occipitis os primae vertebrae duplici articulo nectitur, utroque ad inarticulationis ſpeciem quodammodo extructo: & tamen illius beneficio, caput ſupra primam vertebram, meritò ob ſtructurae in diſtantibus invicem articulis rationem, in poſteriora & anteriora tantùm agitur. Inſuper [a] prima vertebra, ſupra ſecundae vertebrae corporis latera, duabus veluti arthrodiis, ſeu planis contextibus, jungitur: & ſecundae vertebrae dens, primae vertebrae quodammodo inarticulatur: attamen tribus illis articulis prima vertebra cum capite ſupra ſecundam, duntaxat (uti ſuis locis contra Galeni ſententiam docebimus) circumagitur. Ad haec, quia dorſalis medullae quoque gratia, caeterae dorſi vertebrae perforandae, & ſimul multae conſtituendae fuerant, Natura non ſimplicibus nexibus articuliſque in duarum vertebrarum compoſitione eſt uſa. praeter contextum enim rarum & peculiarem, quo vertebrarum [b] corpora non laevi lubricoque, ut caeteri omnes articuli, attactu, compinguntur, à ſecunda cervicis vertebra ad duodecimam uſque thoracis, arthrodia quodammodo ſubditae vertebrae aſcendentes nobis appellandi proceſſus, ſuperpoſitae ſeu incumbentis vertebrae deſcendentibus proceſſibus ſubmittuntur. Verùm interim hae vertebrae praeter manifeſtam flexionem & extenſionem, etiam motum in latera experiuntur. quemadmodum & lumborum vertebrae, quae perinde ac duodecima thoracis deſcendentibus proceſſibus, in ſubditae vertebrae adſcendentes proceſſus enarthroſi articulantur. Caeterum quid Galeno in mentem venerit, neſcio, quum vertebrarum contextum ad ginglymon refert.

Superiori figura cardo exprimitur, quo hic duos aſſeres haerere ſcribimus. ac A *unum indicat ferrum,* B *alterum, quae clavo* C *indicato, ad mutuum ipſorum ingreſſum firmantur.*

Inferiori figura alius delineatur cardo, in quo D *ferrum notat parieti infixum,* E *autem ferrum quo oſtio aut feneſtrae clavis affigitur.*

γίγγλυμος.

Qui Natura interdum duo oſſa pluribus articulis commiſit.

Libro de Oſſibus, & 3 lib. Commentar. in Hippoc. lib. de Artic.

k *fig. cap.* 31, *q ad p, p.*
l *char.* 8 *ad* III, IIII *fig.* 1, 2 *c* 25.
m *fig.* 1 *c* 25 *char.* 4 *ad* 3.
n 3 *fig. cap* 22 Q *ad* L 1 *fig. cap.* 21.
o *ut hic ſuperior habet figura.*
p *in* 2 *tabellae figurae cap.* 27 *junge* G, H, L *ad* I, K, M.
q *confer* G, F, & I 1 *fig. c.* 31 *cum* E, F, & I *fig.* 1 *c.* 30.
r *fig.* 1, 2 *cap.* 23 K, L, M *ad* C, D, E *fig.* 1 *cap.* 24
s 1 *fig. cap.* 24 *h, i.*
t 3, 9 *fig. cap.* 24 *m.*
u 5, 11 *fig.*
x 5 *fig. cap.* 24 *p.*
y 7 *fig. cap.* 24 *o.*
z *Confer* 1 *figuram cum ſecunda c.* 15.
a *Confer* 4 *figuram cum* 5 *cap.* 15.
b *fig. c.* 14 R, R. *Atque ita deinceps ſpecta illam figuram & alias trium ſubſequentium dein cap. ad proceſſus aſcend. & deſcend.*

nam

nam etſi praeter primam cervicis, & duodecimam thoracis (quae ſuprà infraque ſuis aſcendentibus & deſcendentibus proceſſibus à proximis illi vertebris excipitur, uti prima, quaſi ſupra infraque ſibi contermina oſſa admittit) omnes vertebrae una parte ſuſcipiantur, altera, uti prius dixi, recipiant: non tamen hic ginglymos, ut ipſe arbitratur, eſt recenſendus. Neutiquam enim Galenus expendit, ſe ita ad ginglymon tribus [c] oſſibus, ea ratione opus habere: primo videlicet, quod ſuperiori ſua ſede exciperetur: ſecundo, quod ſuperiorem hanc ſedem admitteret: tertio, quod à primi oſſis inferiori ſede ſuſciperetur. At jam tempeſtivum fuerit, commiſſuras omni prorſus motu deſtitutas aggredi: quarum prima γόμφωσις dicitur. eſtque, cum inſtar clavi os oſſi infigitur, qua [d] dentes ad unum omnes maxillarum praeſepiolis tanquam clavi adeò impinguntur, ut ne tantillum quidem moveantur. Caeterùm veteres interdum inſtar clavi connexum, etiam ad articulum, ſed alia ratione contulerunt, quum oſſa invicem alterius oſſis beneficio, tanquam clavi cujuſdam interventu, coarctari dicerent. quemadmodum Ariſtoteles innuit, quum duo oſſa cava in medio clavum habere ſcribit [e], tibiam & calcis os ſinus obtinere, & talum ſuis tuberibus eos ſinus clavi ritu ita ſubire arbitratus, ac ſi duo aſſeres eodem ſpiculo committerentur. Verùm trigeſimo tertio capite tali hiſtoria tradetur, cujus connexus ad tibiam & calcem ginglymo, in hominibus, ut & in quadrupedibus articulatur. Homines enim talo non deſtituuntur, quamvis is à ſolipedum ac biſulcorum talo forma (non autem ſitu, uti ſuo dicemus loco) diſcrepet. Sutura, quam ῥαφὴν Graeci appellant, compoſitio quaedam eſt, ad conſutarum rerum ſimilitudinem. Hanc nonnulli quum explicare ſtudent, ſerratam compagem ſtructuramque, alii in unguem commiſſuram eſſe definiunt. Sed illi nobis in memoriam revocant, mutuum ſerrarum contrario occurſu ingreſſum, quo dentatae alterius ſerrae partes in alterius ſinus ſubeunt. Hi verò, quae in unguem committi dicuntur, quum gibbae videlicet partes ad unguium figuram ſtructae, in ſinus quibus concinnè excipi poſſunt, inſeruntur, qua connexus ſerie arcarum ſeu lecticarum aſſeres ſubinde invicem compingi cernimus. Caeterùm poſteriores, ſuturae formam accuratius quàm priores explicant. quemadmodum omnium proximè eam aſſimilant, qui ſuturas ad limborum ſuturae effigiem conferunt, quando, ut de unguibus diximus, panni unius floſculi in alterius ſinus mutuis ingreſſibus conſuuntur. Ejuſmodi [f] ſuturis oſſa capitis magna ex parte compinguntur: & inter reliquas ſemper ſuturae ſpeciem elegantiſſimè ea oſtendit [g], quam Λ literae in occipitio comparamus. ἁρμονία oſſium ſtructura eſt per ſimplicem lineam, citra omnem tuberis, ſinus, & aſperitatis mutuum ingreſſum commiſſa. Ad hunc [h] modum quaedam maxillae ſuperioris oſſa, & praeſertim naſi inter ſe jungi putantur. Caeterùm quia harmoniae connexus vix unquam ad amuſſim inſtar ſimplicis lineae perficitur, ſed nonnullae aſperitates mutuò ingredientes, perpetuò ferè cum oſſa rumpuntur, in harmonia occurrunt, plerique ſuturarum voce etiam harmonias plurimùm complexi videntur. σύμφυσις eſt naturalis oſſium unio, qua commiſſurae forma appendices ſuis oſſibus connaſcuntur [i], in aetate quidem minoribus, quum oſſa adhuc mollia fungoſaque exiſtunt, cartilaginis interventu: in grandioribus verò, ubi jam oſſa induruere, appendices citra alicujus corporis interventum oſſibus adeò uniuntur, ut coalitus lineam vix conjicere queas. Hac quoque unione, oſſa ſacri oſſis lateribus commiſſa, invicem [k] in pube coaleſcunt. Dein admodum pueris utriuſque lateris os tribus formari oſſibus apparet, quae tribus lineis in coxendicis oſſis acetabulum concurrentibus interſtinguuntur: ut etiam in agnis videre eſt, in quibus cartilago lineas has ſicut in pueris intercedit. in paulò autem provectioribus tres illae partes adeò connaſcuntur, ut ne linearum quidem ſpecies ſe offerat. At de his oſſibus, ipſis dicando capite pertractabitur: quemadmodum & de vertebris, quae in pueris quoque pluribus conſtant partibus. quemadmodum & occipitis os, & alia corporis pleraque: quae alioquin unius oſſis nomine ideò habentur, quòd coalitus imago planè in aetate provectioribus lateat. Libri Introductorii, ſeu Medici, qui Galeno aſcribitur, author, oſſium diſciplinam inſtituens, non ejuſmodi unionem, quam nos jam deſcripſimus, σύμφυσιν vocat, verùm ſuturas ad harmoniam quodammodo accedentes. Maxillae enim ſuperioris oſſium commiſſuras, συμφύσεις (at non rectè interim) appellat. Omnes oſſium conſtructurae ſpecies, aut alicujus, aut nullius corporis beneficio committuntur. Univerſi namque articuli [l], ligamentis invicem alligantur, quae orbiculatim oſſa inveſtiunt. interdum verò & haec in oſſium medio conſiſtunt [m], ut in femoris cum coxendicis oſſe articulo, & in vertebrarum corporum [n] nexu. Hic oſſium connexus, ligamentorum auxilio commiſſus, Graecis συννεύρωσις nuncupatur: nervi interim voce ad ligamenta propriè dicta, & ad tendines, nervoſque qui à cerebro dorſalique medulla prodeunt, deducta. Haec namque omnia veteres, ut & vulgus hodie, nervi nomine ſubaudierunt: & praecipuè Ariſtoteles cùm aliàs ſemper, tum maximè quum oſſium recenſet contextum. Nonnulla verò oſſa carnis etiam ope committuntur [o], que

Serrata compago.

Inſtar unguium commiſſura.

Aſſerum nexus.

Limborum varia inſutitio.

c quaſi ſpectares 3 figurae cap. 19. S, T, V. ut T primum ſit, S 2, V 3.

d Immitte dentium ſeriem A, A notatam fig. cap. 11. in quartam fig. cap. 6.

e Expende quî in 3 integrarum fig. Ω inter Φ & a conſiſtit.

Quae oſſium commiſſurarum differentiae nullo praeditae ſunt motu.

γόμφωσις.

Cap. 9. libri 2 de Partibus animalium.

ῥαφή. Sutura.

f 1 fig. 6 cap. & A, B, C, D 3 fig. 6. cap.

g B in tertia integrarum.

ἁρμονία.

h 1 fig. cap. 12 à Z adſ.

σύμφυσις.

i fig. cap. 40 lib. ſecundi 1, 2. 4, 5.

k 1 figura integrarum 5.

Quorum beneficio oſſa invicem committuntur.

l fig. c. 1 lib. 2.

m fig. cap. 49 lib. 2 P.

n fig. cap. 14 R, R.

Ligamentorum. συννεύρωσις.

o Paſſim in muſculorum tabul. ut ſeptima tab. Q, X.

Lib. 2. de Part. anim. cap. 9.

ut generatim omnes articuli muſculis obducti. Muſculi enim quum ab uno oſſe plerun-
que principium ducentes alteri inſerantur, vinculorum etiam loco jure habentur, oſſa-
que invicem nectunt. Caeterùm quia muſculi veteribus pleriſque, & potiſſimùm Ari-

Carnis. συνσάρκωσις.

ſtoteli, carnis nomine appellantur, connexus qui muſculis fit, συνσάρκωσις meritò nun-
cupatur. Porrò & dentes quoque in ſuis alveolis carne quapiam firmari videntur, adeò
ut ea quaſi ratione, oſſium conſtructio reperiretur, in qua caro non duntaxat muſculo-

Cartilaginis.

rum modo connexum exterius ambiret, ſed & interveniret quoque. Inſuper alia carti- *p fig. cap. 40 lib. 2. characteres 1,2.4,5.*
laginis medio connaſcuntur. quippe p appendices in prima aetate cartilaginis interven- *q 1 fig. integrarum 5.*
tu ſuis oſſibus committuntur, quemadmodum & q pubis oſſa, & r oſſis υ imitantis oſſicula. *r fig. 1,2. cap. 13 G.*

συγχόνδρωσις.

Hæc connexus ſpecies à cartilagine συγχόνδρωσις vocatur. Suturae autem & harmoniae

Quae nullius corporis interventu committantur.

nullius corporis beneficio, quàm oſſium ſtructurae coëunt. Nam etſi durae cerebrum in-
veſtientis membranae fibrae aliquot ſuturas tranſcant, non tamen ob id eas connectunt:
quemadmodum neque cartilagines in articulis oſſa oblinentes, ad oſsium firmitatem &
connexum quicquam auxiliantur. Praeterea in ſenioribus appendices non amplius carti-
laginis, quae glutinis vicem ſubeat, interventu oſſibus connaſcuntur, ſed cartilagine
prorſus deperdita, adeò committuntur, ut, quemadmodum jam antea quoque dixi, co-
alitus regionem obſervare arduum ſit. Inſtitutum modò erat huic capiti finem impone-
re, atque ad ſingulares oſſium deſcriptiones ſermonem dirigere, niſi magnopere Galeni

Quae potiſſimum à Galeni placitis hoc capite declinant.

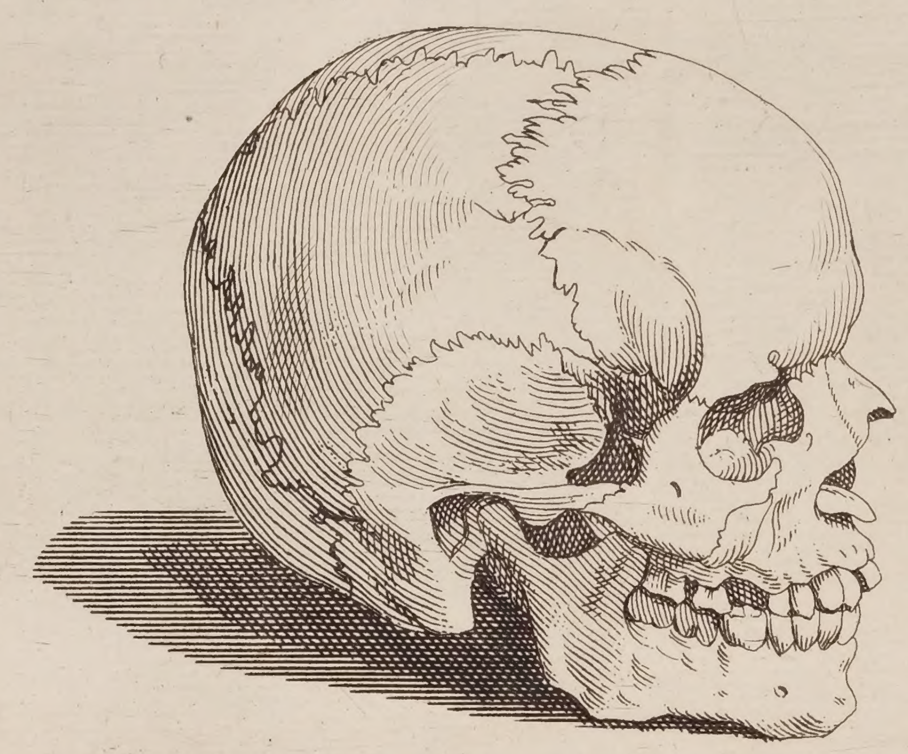
authoritas me remoraretur: quae meritò prohibet, adeò leviter ea quae in praeſenti ca-
pite ab ipſius placitis deflectunt, praetergredi. Ut enim ex multis, praeter priùs etiam
commemorata, aliquid proponam, primùm ipſius dogmati non acceſſi, quo in libro de
Oſſibus, ſuturam, harmoniam, & gomphoſim, ſynarthroſis ſpecies eſſe docet. Ego
enim ſynarthroſi obſcurum, & non manifeſtum aſcripſi motum, iiſdemque articulatio-
nis differentiis ac formis illam atque diarthroſin fieri commemoravi: dein ſuturae, har-
moniae & gomphoſi non obſcurum aut difficilem, ſed nullum prorſus motum dedi, &
has connexus ſpecies nequaquam articuli nomine cum Galeno ſum complexus. quod pro-
fectò neque ab ipſo faciundum fuerat, niſi brachialis, & poſtbrachialis, & tarſi, &
pedii, & coſtarum cum pectoris oſſe cartilaginum conſtructionem ſuis locis enarrans,
haec per ſynarthroſin committi falsò aſſerere voluiſſet. Quum enim inibi verè haec oſſa
ſynarthroſi coarctari diceret, nonne animadvertendum ipſi fuerat, haec neque ſutura,
neque harmonia, neque gomphoſi connecti? Quod ſanè fieret, ſi modò ſynarthroſis
ſpecies harmoniam, ſuturam, & gomphoſim rectè ſtatuiſſet. Verùm per me cuivis in-
tegrum erit, de ſynarthroſi ex ſuo arbitratu conſtituere: ſi interim non ignoret, hanc
longè ſecus plerumque à Galeno accipi, quàm initio libri de Oſſibus. Nam vel in XIII,
XIX, XXI, XXIIII, capitibus ejuſdem libri, aliter quàm inibi, Galenus ſentit. De-
inde Introductorii ſeu Medici author, Galeni decreto non acquieſcens, & ſibi privatim
oſſium connexus dividens, inquit: Ea aut ad motum componi, vocarique eam com-
poſitionis ſeriem ἄρθρον, ſeu articulum: aut ad nullum motum, ac tunc συνάρθρωσιν ap-
pellari: cujus ſpecies, ſuturam, gomphoſim, & ſymphyſin enumerat. Verùm hac ra-
tione brachialis, poſtbrachialis, tarſi & pedii oſſium compoſitioni ſynarthroſis accom-
modari nequaquam poſſit, quum neque ſutura, neque gomphoſi, multoque minus ſym-
phyſi invicem connectantur. Inſuper magis à Galeni dogmate receſſi, quum omnes oſ-
ſium commiſſuras, aut alicujus corporis beneficio, aut nullius committi proponerem:
quandoquidem Galenus id ſoli ſymphyſi, in libris de Oſſibus tribuerit, atque ſynneu-
roſin, ſynſarcoſin, & ſynchondroſin, ſymphyſeos tantùm ſpecies enumeraverit. Quòd
autem illum non ſim ſecutus, primam occaſionem mihi ipſius parùm vera praeſtitit o-
ratio, qua fungoſa molliaque inter ſe nullis mediis per ſymphyſin connaſci, ſicciora
verò denſioraque nonnullis intermediis coaleſcere docuit. Comperio enim in mollibus
adhuc & teneris oſſibus, appendices cartilaginis interventu ſuis oſſibus uniri: in duris
verò & aſſiccatis, & in ſenibus, nihil prorſus ſymphyſin intercedere. Deinde nulla
prorſus mihi ſe exhibet ſymphyſis, ſeu unio, quam ligamenti interventu verè unitam
liceret aſſerere. adeò ut ſynneuroſis ſub ſymphyſi comprehendi nequeat, dummodo nul-
la unio ligamenti ope perficiatur: uti ſanè articuli ad unum omnes ligamenti beneficio
coëunt, nunc (ut & antea dixi) orbiculatim obducti, nunc etiam in mutuo oſſium con-
tactu intervenientis. Praeterea ad amuſſim mihi ſingula perpendenti, multo adhuc mi-
nus ſymphyſis ſeſe obtulit, quam carnis interventu committi quis rectè aſſereret. In
nullo enim oſſium connexu caro intercedit, niſi fortaſſis in dentium cum maxillis con-
nexu, qui gomphoſis, non autem ſymphyſis cenſetur: quantumvis etiam ille dentium
connexus nullum oſtendat motum, non magis ſcilicet quàm harmonia, aut ſutura. At
carnis interim, hoc eſt muſculorum auxilio, omnes ferè committuntur articuli: quem
connexum ſymphyſis ſpeciem nemo dicere poſſit. Ad haec, Ariſtotelis quoque locus

Cap. 9.

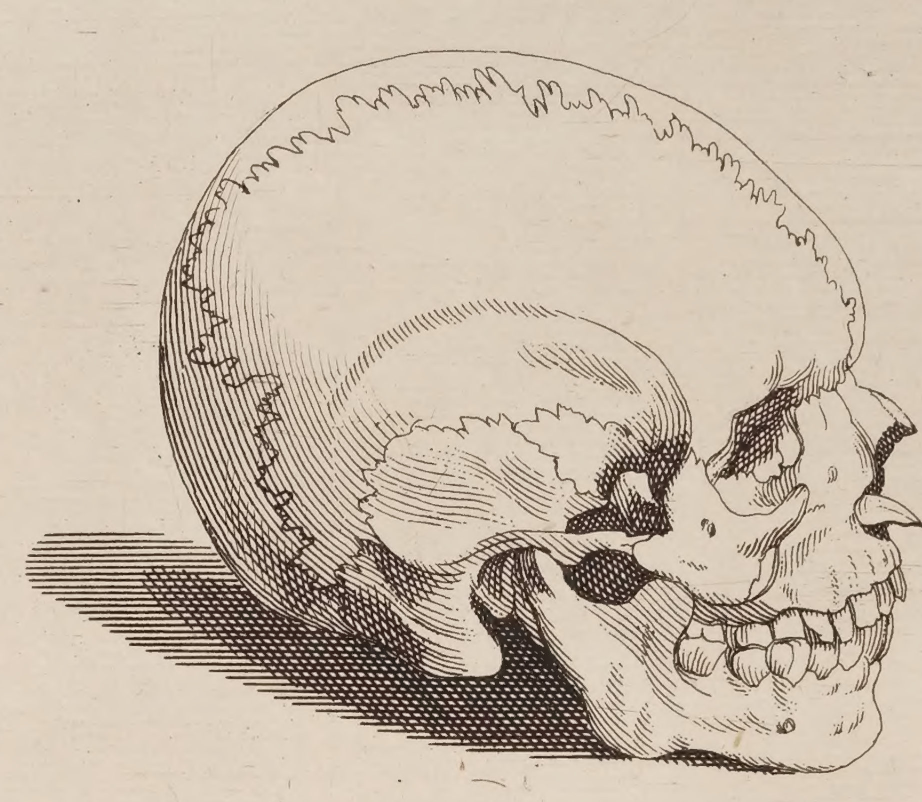
ſecundi libri de Partibus animalium, ut promptius à Galeno diſſentirem, admonuit: u-
bi Ariſtoteles oſſa nervis, carne & cartilagine committi affirmat, eum connexum uni-
verſim ad omnes oſſium commiſſuras doctiſſimè referens. Quamvis etiam hanc Ariſto-
telis ſententiam Galenus haud oſcitanter praeteriit, quando eorum quae in libro de Oſ-
ſibus docuit immemor, ad finem ſecundi de adminiſtrandis ſectionibus libri, oſſium con-

ſtru-

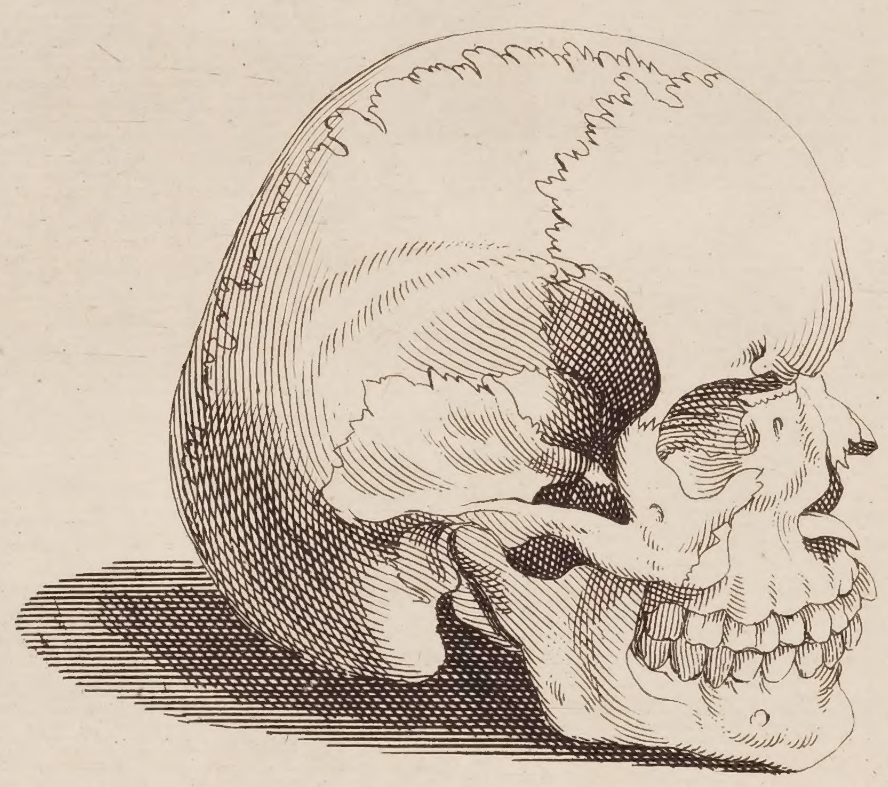
PRIMA QUINTA
CAPITIS FIGURA.

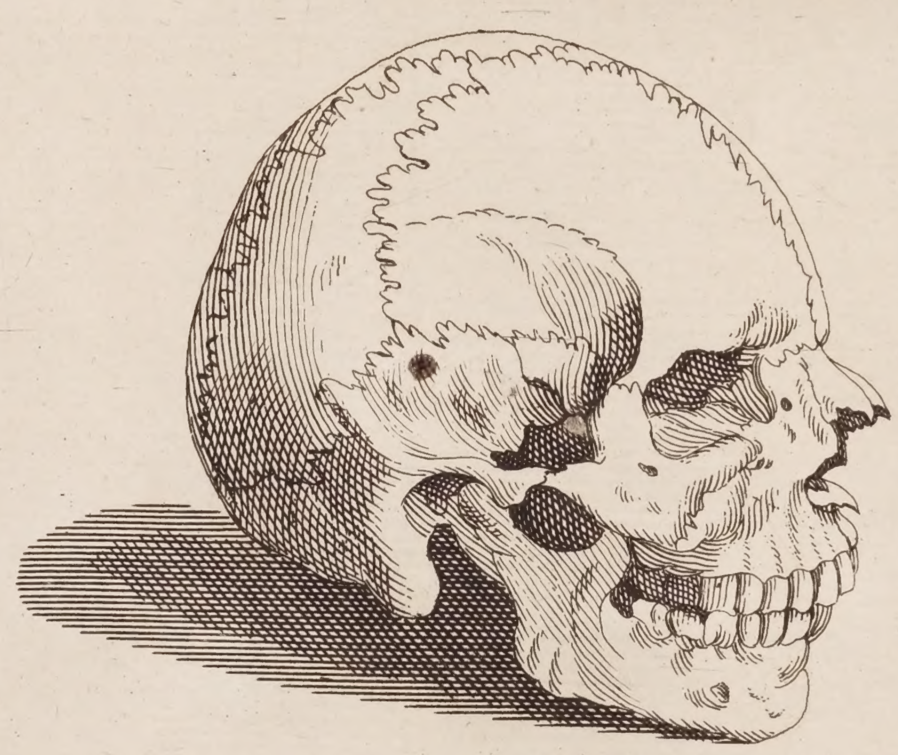
SECUNDA.

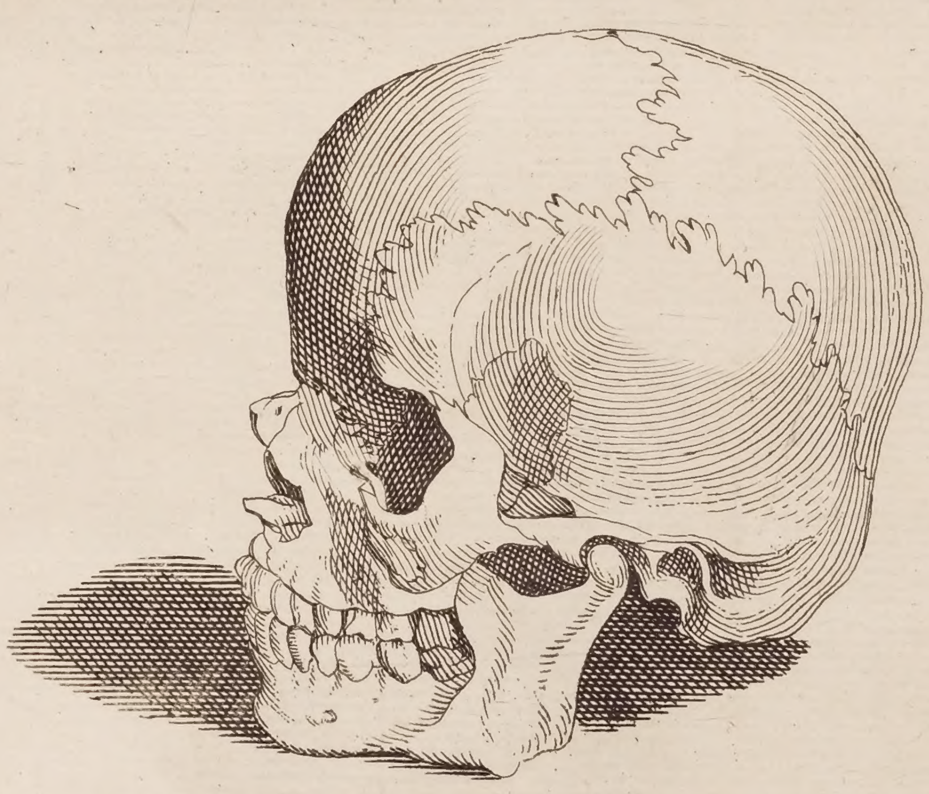
TERTIA.

QUARTA.

QUINTA.

I. Vandelaar fecit.

ſtructiones perfunctoriè, licet ſanè eleganter, percurrit, & quodammodo Ariſtotelis verba recenſet. Caeterùm nunc tandem tempeſtivum fuerit, privatas ſingulorum oſſium hiſtorias aggredi, iiſque à ſtructurae capitis ratione, & variis ejuſdem figuris initium ponere.

CAPUT V.

CAPITIS STRVCTVRAE RATIO, quotque ejuſdem figurae.

QUINQUE FIGURARUM QUINTI Capitis index.

Prima figura, naturalis capitis ſeu calvariae forma, oblongam ſphaeram utrinque leviter depreſſam referens, & anterius poſteriusque extuberans, delineatur.

Secunda, primam non naturalem capitis figuram demonſtrat, in qua anterior eminentia periit.

Tertia, ſecundam capitis figuram non naturalem oſtendit, in qua poſterior eminentia deperditur.

Quarta, tertia non naturalis capitis figura indicatur, in qua utrunque tuber, anterius nimirum & poſterius, intercidit.

Quinta, quartam non naturalem capitis figuram expreſſimus, in qua ambae naturalis figurae eminentiae ad latera, non autem antrorſum retrorſumque ſpectant.

Humanum caput, oculorum gratia efformari, cancrorum, locuſtarum, & quorundam quae capite deſtituuntur animalium oculos manifeſtò commonſtrare, Galenus docuit. His ſiquidem oculi ſuper proceſſus praelongos locantur, neque imi, quemadmodum os, naſus, & aures in pectore ipſis conduntur. Oculos enim alta eguiſſe ſede, atteſtantur hoſtium incurſus, latronumque ſpeculatores, qui muros, montes, & altas turres eodem uſu aſcendunt, quo nautae navium antennas, terram ocyus, quàm qui ſubſunt in navi, conſpecturi. Commemoratis igitur animalibus teſtacea & dura cute obtectis, integrum fuit oculos in oblongis proceſſibus tutò reponi, quòd illi duriores erant futuri, & tunica extrorſum obduci poterant, quae ab illorum animalium cute prognata, ſimul duriſſima & teſtacea eſſet. Homini verò, propter corporis ſubſtantiam, & mollem tenuemque, qua oculi inveſtiuntur, membranam, exquiſitioremque ſenſum, totos oculos neceſſariò molles habituro, hi praelongis proceſſibus citra periculum apponi nequierunt. Quando itaque in imo hominis oculos locare, non erat eorum functioni commodum, & nudis cervicibus eos adnectere haudquaquam decebat, Natura nec oculorum uſum prohiberi, neque eorundem ſecuritatem vitiari volens, partem extruxit altam, & eleganter oculos ab injuriis vindicantem. Superius enim palpebras, ſupercilia, & frontis os collocavit: inferius verò, praeter palpebras, malae etiam & genae oculos tutantur. Internis autem partibus naſus muri inſtar oculis interjectus eſt, exterius deinde validiſſimum os externum oculorum ſedis angulum occupat, adeò ut editis ac extuberantibus undique partibus oculi ſepiantur, utiliterque veluti in ſinuoſa valle latitent. Caeterùm horum quae oculos muniunt coacervatio & congeries, caput minimè eſt; quamvis etiam illa ſine capite conſiſtere nequeant. Quae igitur fuit neceſſitas, hic quoque alias componi partes, quarum fabrica capitis nomen meretur? Singula ſenſus organa, viſus nimirum, odoratus, guſtus, & auditus, quae nervo indigent molli: nervo quidem, quòd ille ſit animalis ſpiritus facultatiſque vehiculum: molli autem, quoniam affici & diſponi quodammodo oportet, ab extrorſum incidente ſenſibili. Quando itaque oculi mollibus cerebri nervis indigebant, ac mollia omnia ſi ulterius procederent promptè divulſa frangerentur, offenderenturque, aut etiam viae longitudine plus aequo indureſcerent, cerebrum jurè non procul ab oculis reponi debuit. Atque ita colligitur, cerebrum in capite locari oculorum cauſa, odoratus autem & auditus guſtuſque organa propter cerebrum. Quanquam & haec organa alioquin altiſſimam ſedem opportunè ſortiantur. Aures enim quum ſonum percipere debeant, qui natura in ſublime fertur, rectè in altis corporum partibus locatae ſunt. Item nares, eo quòd omnis odor ad ſuperiora ducitur, meritò ſurſum ſunt: & quòd magnum cibi & potionis judicium ad nares quoque pertinet, non ſine cauſa vicinitatem oris illae ſequuntur. Jam guſtatus, qui ſentire eorum quibus veſcimur genera debet, commodè habitat in ea oris parte, qua eſculentis & poculentis Natura iter patefecit. Tactus autem toto corpore aequaliter ſuſus eſt, ut omnes ictus, omneſque nimios & frigoris & calo-

Caput oculorum gratia formatum.
Lib. 8. de uſu partium.

Qui Natura oculos muniverit.

Cerebrum oculorum gratia in capite locari, & deinde cerebri nomine reliquos ſenſus.

Naturalis capitis figura.

caloris appulſus ſentire poſſimus. Gaeterùm [a] calvariae figuram maximè naturalem concinnamque omnes definiunt, quae inſtar ſphaerae utrinque in anteriora leviter compreſſae ſpectatur: ac veluti compreſſionis occaſione, anteriori parte multo anguſtior, quàm poſteriori, redditur. Formae hujus rationem Galenus ad cerebrum refert, calvariam, quum cerebri ſit [b] receptaculum, ac veluti galea & propugnaculum, illius debere formam exprimere aſtruens: & addens pariter, quî poſteriori cerebri parti cerebellum allocetur, dorſaliſque medulla illinc prodeat: anteriori verò parte ad olfactus organa, & ad oculos à cerebro proceſſus educantur. quum interim nos facilè in ſeptimo libro oſtendemus, cerebrum nulla peculiari eguiſſe figura, & poſteriorem ejus partem retrorſum magis quàm ipſum cerebellum [c] prominere, ac praeterea proceſſus illos olfactui ſervientes, & viſorios nervos ex cerebri baſis quaſi medio, non autem ex anteriori ipſius ſede initium ducere: adeò ut cerebri ratione nihil obſtiterit, quo minus calvariam inſtar exacti globi, ſphaeraeve, utpote figurae injuriis repellendis promptiſſimae, efformatam cernamus. Verùm maxillae ſuperioris, & naſi, oculorumque ſedium, & temporalium muſculorum habenda fuit ratio, & inſuper connexus calvariae cum dorſi vertebris gratia, poſteriorem capitis partem latiorem capacioremque fieri decuit, ſi modò juſti ponderis haud negligenda erat occaſio.

In lib. de Aëre, aquis, & locis.

Hippocrates porrò naturalis appellatae nobis formae cauſam in obſtetrices nutriceſque videtur rejeciſſe, quum aſſerit quoſdam oblonga capita exiſtimaſſe eſſe pulchra, hoſque ideo in puerulis ea compreſſiſſe, atque ita tandem natura in hanc oblongam formam procreata eſſe: eo propè modo, quo pleraſque nationes peculiare quid in capitis forma ſibi vendicare conſtat. Genuenſium namque, & magis adhuc Graecorum & Turcarum capita globi ferè imaginem exprimunt, ad hanc quoque (quam illorum non pauci elegantem, & capitis quibus variè utuntur tegumentis accommodum cenſent) obſtetricibus nonnunquam magna matrum ſolicitudine opem ferentibus. Germani verò compreſſo plerunque occipitio, & lato capite ſpectantur, quòd pueri in cunis dorſo ſemper incumbant, ac manibus ferè citra faſciarum uſum, cunarum lateribus utrinque alligentur. Belgis oblongiora caeteris propemodum reſervantur permanentve capita, quòd matres ſuos puerulos faſciis involutos, in latere & temporibus potiſſimum dormire ſinant. Utcunque autem ſit, Anatomici eam capitis figuram appellant naturalem, quae ad oblongae ſphaerae formam potiſſimum extruitur, priorem poſterioremque partem obtinens magis proceram.

Prima non naturalis capitis figura. Secunda. Tertia.

Omnes autem reliquae ab hac evariantes figurae, non naturales cenſentur: quemadmodum ea, in [d] qua anterior eminentia à ſyncipite, frontiſve elatiori ſede producta perit: poſterior autem, quae occipitis eſt, reſervatur. Item [e] quae huic planè contraria viſitur, ac poſteriorem, occipitii nimirum, eminentiam manente anteriore perdidit. Deinde [f] tertia, naturali adhuc magis opponitur, in qua ambae capitis eminentiae abolentur, & caput ad amuſſim rotundum, & inſtar exactae ſphaerae, ac veluti ſcillae obſervatur: qua figura Therſites ab Homero fuiſſe traditur. hanc enim ab ipſo φοξὸν appellari, nonnulli aſſerunt: quanquam pleriſque omnes acuminatas capitis figuras eo nomine, & ὀξυκεφάλου, nuncupare libuerit.

Quarta.

[g] Quarta ſpecies non naturalis figurae ab Hippocrate quoque enumeratur, in qua caput in latera ad utranque aurem inſignius, quàm in anteriori poſteriorique ſede, prominet. At haec naturali capitis figurae omni ex parte diſſimilis eſt, haud ſecus quàm ſi ad alteram aurem in naturali figura faciem, ad alteram verò poſteriorem cervicis ſedem fingeres.

Lib. 9. de Uſu partium.
Variae inſuper capitis figurae.

Verùm Galenus alibi hanc excogitari quidem, non autem in rerum natura conſiſtere poſſe affirmat: quamvis interim Venetiis puer multis partibus deformis, & admodum amens, hac figura hodie conſpiciatur. Imò apud Bononienſes mendicus obambulat, cui caput quadratum, ſed latius paulo quàm longius contigit, Praeterea Genuae puellus annos natus fortè tres, à mendica oſtiatim circumlatus eſt, & paulo poſt in nobiliſſima Belgarum Brabantia ab hiſtrionibus fuit propoſitus, cujus caput in utrunque latus protuberans, duobus virorum capitibus grandius extitit. Verùm arbitror illum puerum ſimili affectu laboraſſe, quem Auguſtae Vindelicorum in bienni puella obſervavi, cujus caput in menſibus plus minus ſeptem ita increverat, ut nullum viri caput unquam viderim, quod non mole illi cederet. Fuitque is affectus, quem veteres hydrocephalum vocarunt, ab aqua quae in capite aſſervatur, ſenſimque colligitur. Quanquam ea non inter calvariam, & exterius ipſam ſuccingentem membranam, aut cutem (ubi aliàs aquam reponi, medicorum libri docent) huic puellae fuerit collecta: verùm in ipſius cerebri cavitate, adeoque in dextro ſiniſtroque illius [h] ventriculis: quorum cavitas amplitudoque ita increverat, ipſumque cerebrum ita extenſum fuerat, ut novem ferè aquae libras, aut tres Auguſtanas vini menſuras (ita me ament Superi) continuerint. Ad haec, ut cerebrum in capitis vertice, membranae quaſi modo erat tenue, & quodammodo continuum cum tenui ſua membrana corpus: ita quoque calvaria fuit prorſus membranea, tantaque duntaxat ſede oſſea, quanta calvariae puellae erat amplitudo, priuſquam caput extra modum increſceret: ea ferè ratione, qua in nuper natis pueris, frontis os & verticis oſſa conſtare cernimus, ubi illa alioquin mutuò ſunt contermina, & in admodum pueris, inſigni intervallo, amplitudineque viſuntur membranea. Cerebellum interim, cerebrique univerſa baſis, ſecundum naturam habebant, uti & nervorum productiones. Dein nullis prorſus ſedibus, quàm

in

[a] *prima fig. & pleraeque 6 cap. fig.*
[b] *Apparet id figuris ferè omnibus libri 7.*
[c] *in 1 & 2 fig. cap. 2. lib. 4.*
[d] *2 figurae.*
[e] *3 figurae.*
[f] *4 figurae.*
[g] *5 figurae.*
[h] *6 fig. lib. 7* D, D & E, E.

in cerebri ventriculis adeò atque dixi adauctis, aquam reperi, & puella ad mortem uſque ſenſibus omnibus integrè eſt uſa: & quoties caput, quum illam paucis ante mortem diebus conſpexi, ab adſtantibus movebatur, & nonnihil, quantumvis etiam leviter, erigebatur, gravis ilico tuſſis puellae moleſta fuit, cum difficili reſpiratione, & totius faciei miro rubore, ſanguiniſque ſuffuſione, & lacrymarum proventu. Reliquo corpore mediocriter habuit: etſi laxis infirmiſque, ſed non reſolutis tamen fuerit articulis, neque praeſente etiam inſigni macie, aut etiam ſeroſo in membris tumore, aut morbi comitialis, aut tremoris alicujus notis. Jecur quum paulo poſt mortem ſpectaretur, ſubpallidum, & nonnihil naturali aliàs jecore contractius duriuſque occurrit: liene interim maximo & molli conſpicuo, perinde ac ſi jecoris vices aliquandiu obiviſſet: adeò ut cum praeſentibus medicis nihil aeque admiratus fuerim, ac tantam aquae vim in cerebri ventriculis abſque majoribus ſymptomatibus tam diu fuiſſe collectam. Quemadmodum eodem ferè tempore non vulgariter nos mirari coëgit, nobiliſſimi & unà doctiſſimi viri cor, in cujus ſiniſtro ventriculo glanduloſae (ſed ſubnigricantis interim) carnis libras propemodum duas reperimus, corde inſtar uteri, ac puellae illius cerebri, ad ejus carnis molem extenſo, & homine ante mortem habitu utcunque melancholico, & admodum vigili, & pulſu praedito miris ſanè modis inaequali & vario, quique arteriae contractionem manifeſtè oſtendebat. Ita enim multis menſibus ante mortem (quum tamen alioquin veluti ſanus obambularet) pulſus aut arteria potius contrahi viſa fuit, ut trium aut quatuor pulſationum ictuumve intervallo contracta maneret, velutque expulſionem moliretur. Imò poſtremis vitae ſeptimanis, ex novem ictuum intervallo tres tantum aut duae dilatationes arteriae, tactui ſubinde occurrerunt. Dein animalis facultas cum principis animae functionibus ad mortem uſque ſatis conſtabat, quae non tam ex cordis vitio proximè obvenit, atque ex ſiniſtri cruris gangraena, quae ab impedito arteriae pulſu occaſionem perinde duxit, ac ſi intermiſſi illi ex cordis vitio pulſus, cruris illius nativum calorem parum aptè eventilaſſent: potiſſimum quum ex ſclopeti ictu ante annos aliquot ipſi vitiata eſſet [i] arteria quae fibulam petit. Caeterùm ejuſmodi perquam innumera alio Opere latius perſequemur, quo diſſectorum à me hiſtorias, ad morborum cognitionem, totiusque artis medicae tractationem apprimè idoneas deſcribemus: quum interim praeſenti Opere, corporis humani affabrè compoſiti tantùm hiſtoriam enarrare inſtituamus, monſtruoſa omnia, & quae in malè ſanis aegriſque ſolum occurrêrunt, ſilentio praeterituri. Capitis autem figurarum non naturalium hic meminimus, quòd illae à diſſectionum Profeſſoribus ſunt quoque paſſim pertractatae: quodque non naturales capitis vocatae effigies, etiam in egregiè prudentibus (quandoquidem ſcilicet cerebrum nulla, uti jam innuimus, propria admodum indigeat figura) interdum ſpectentur, etiamſi tales calvariae, ac potiſſimum ſuturarum ſpecie, ut proximo dicetur capite, à naturali forma differentes, nobis in coemiteriis perquàm rarò ſeſe offerant: ut profectò ſubinde forſan occurrerent, ſi Alpium quae Stiriam ſpectant, accolarum coemiteria ſcrutaremur: quum illos homines, non dictis modò capitis figuris, ſed longè etiam magis diſcrepantibus deformes eſſe audiam.

i *fig. cap.* 12. *lib.* 3 A.

CAPUT VI.

DE OCTO CAPITIS OSSIBUS, ET SUTURIS haec invicem, & cum conterminis ipſis maxillae ſuperioris oſſibus, committentibus.

PRIMA SEXTI CAPITIS FIGURA, QUAE DUAS VERTICIS OSSIUM portiones invicem nonnihil ſejunctas commonſtrat, ut commodius artificioſiſſima ſuturae fabrica oculis ſubjiceretur.

SECUNDA SEXTI CAPITIS FIGURA, PORTIONEM QUANDAM oſtendens verticis oſſis, ſerra à reliqua oſſis parte diviſam, ut calvariae in fronte, vertice & occipitio proponatur ſubſtantia, quae duabus denſis ſolidiſque efformatur ſquamis ſeu laminis, quas vulgò capitis appellamus tabulas & diploas. hicque ipſarum ſuperior exteriorve ει inſignitur, interior autem οι. In harum medio cavernoſa ac veluti fungoſa fiſtuloſave oſſis conſiſtit ſubſtantia, cui αι inſcripſimus.

TERTIA SEXTI CAPITIS FIGURA, INTEGRAM CALVAriam abſque inferiori maxilla in ſiniſtro latere depictam exhibens.

QUARTA SEXTI CAPITIS FIGURA, CALVARIAM SINISTRO LAteri magis incumbentem exprimit, ut & baſis calvariae in conſpectum nonnihil veniret. Aliquot verò ſuturarum cauſa, ab hac figura os jugale ſerra ademimus. ipſam namque ſuperioris maxillae oſſibus cognoſcendis, & quibuſdam calvariae foraminibus oſtendendis ſubſervire, ſuorum characterum inſinuabit Index.

CHARACTERUM TERTIAE ET QUARTAE figurarum Index.

Praeſens characterum index, tertiae ac quartae figurae communis erit, quòd ſcilicet eidem ferè characteres in utraque collocentur: etſi caſu quis aut tertiae, aut quartae figurae duntaxat peculiaris occurret, illi pro figurae ratione, aut 3 aut 4 ſubjiciam.

A, B Coronalis anteriorve ſutura earum quae tranſverſim ducuntur. Hujus dextra pars in tertia, ſiniſtra verò in quarta ſpectatur.

C, D Poſterior ſutura tranſverſarum, quae Λ Graecorum majuſculae literae aſſimilatur. In tertia hujus ſuturae ſiniſtra pars conſpicitur, in quarta verò dextra. Lambdoïdea ſutura.

E 3 Sutura à medio ſuturae Λ referentis ad medium coronalis, ſeu à D ad B deducta. Sagittalis ſutura.

F *Squamoſa conglutinatio, ac in tertia quidem figura videtur ſiniſtra, in quarta autem*
G *dextra. Dein in ambabus à C ad G intervallum notatur, quod non mutuò incumben-*
H *tium ſquamarum, ſed verae ſuturae conſtructionem oſtendit. Quod autem à G ad H per F porrigitur, vera ſquamaeformis eſt conglutinatio, verticis oſſi & temporis oſſi communis. Ab H autem ad A indicatur glutinatio ſquamaeformis, oſſi verticis & frontis oſſi communis.* Squamoſa ſutura.

I 3 Siniſtrum verticis os.

K Dextrum verticis os.

L Frontis os, quod unicum eſt.

M Occipitis os, ſimiliter unum.

N Siniſtri temporis os in tertia, dextri autem in quarta oſtenditur.

O Os cuneiforme, quod unicum eſt, & conjugis expers.

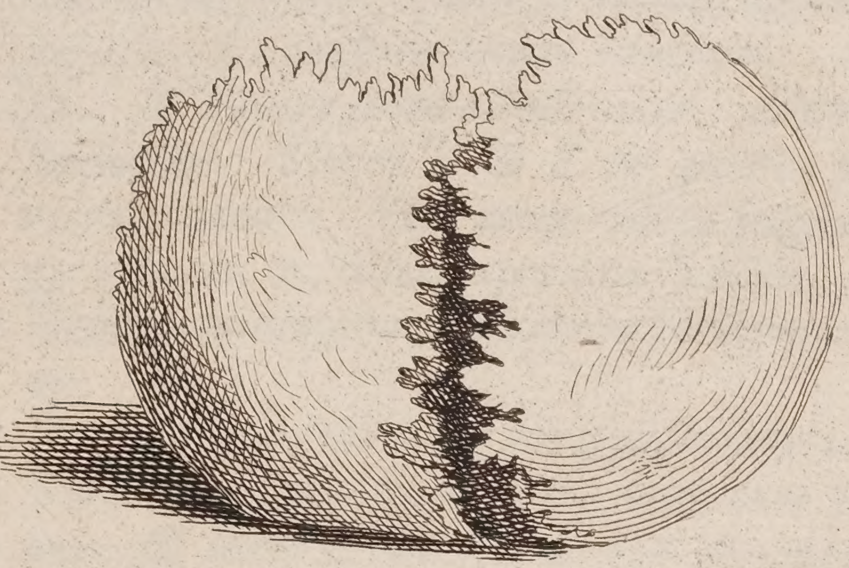
P Cuneiformis oſſis proceſſus, veſpertilionum alis comparati. Hi utrinque duo ſunt, in
2, 3, 4, 5 quarta figura conſpicui, & praeter P, etiam numeris his 2, 3, 4, & 5 notati, ac denique in quinta figura accuratius ſeſe offerentes. Pterygoïdei, Aliformes proceſſus.

Q, Q, Q Primum in utroque latere ſuperioris maxillae os, quod pluribus Q inſignitur, ne fortè ſedem Q, quod d vicinius eſt, notatam, aliud os à praeſenti eſſe arbitrareris. Li-
** nea inter duo Q conſiſtens, ac * inſignita, proceſſum ejus oſſis delineat, qui cavitatem in tempore exſculptam valde auget.* Jugale, vel Malae os, vulgo.

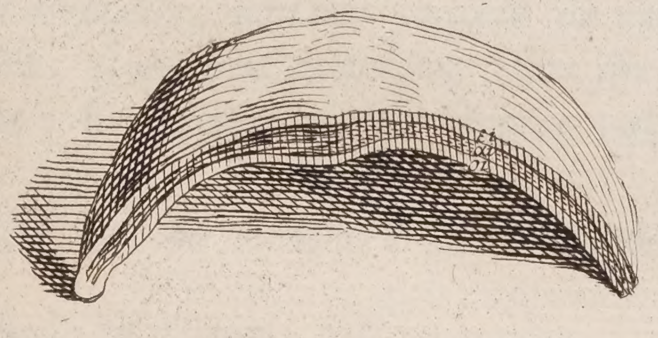
R, R, R Lenis in frontis oſſe & verticis aſperitas, à qua ſemicirculi modo temporalis muſculus pronaſcitur.

S S Quartum maxillae ſuperioris os: in tertia ſiniſtrum, in quarta dextrum notatur. Os Maxillare ſuperius.

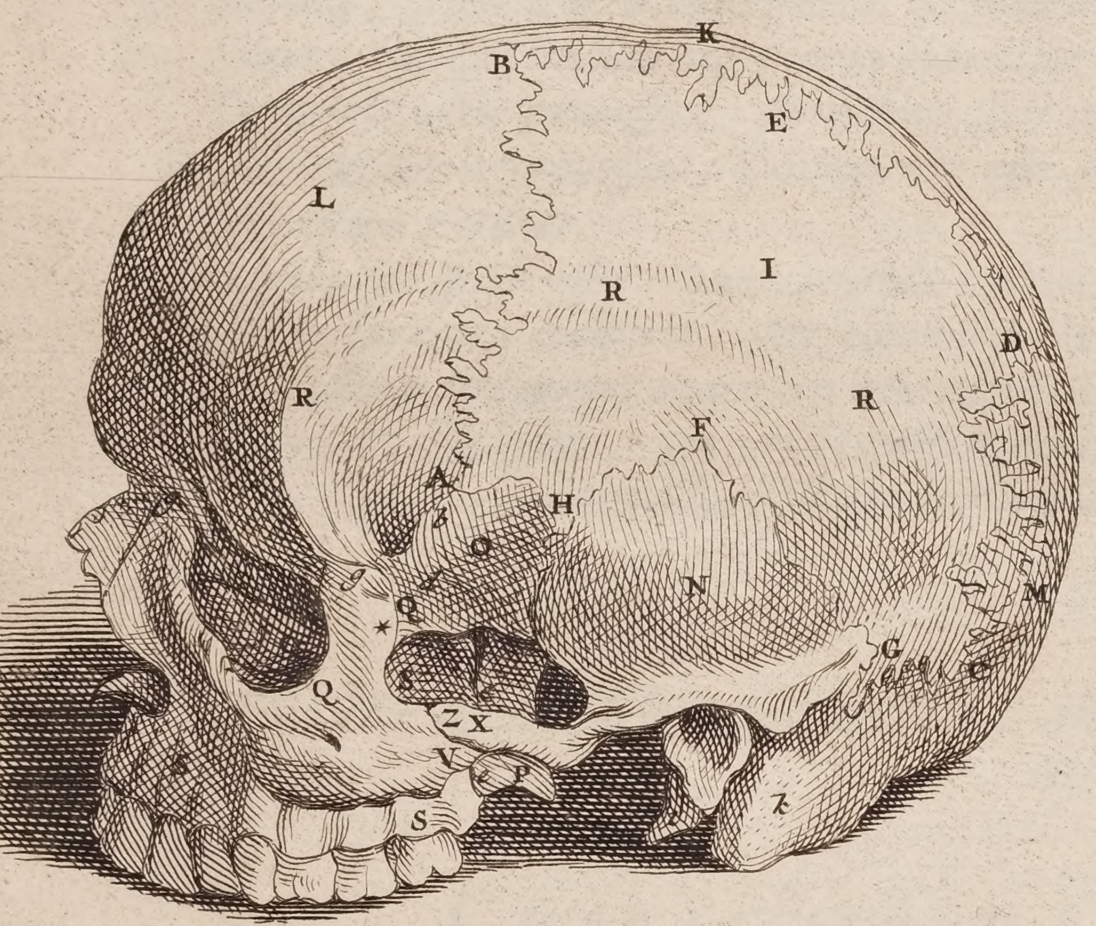
Prima sexti capitis figura.

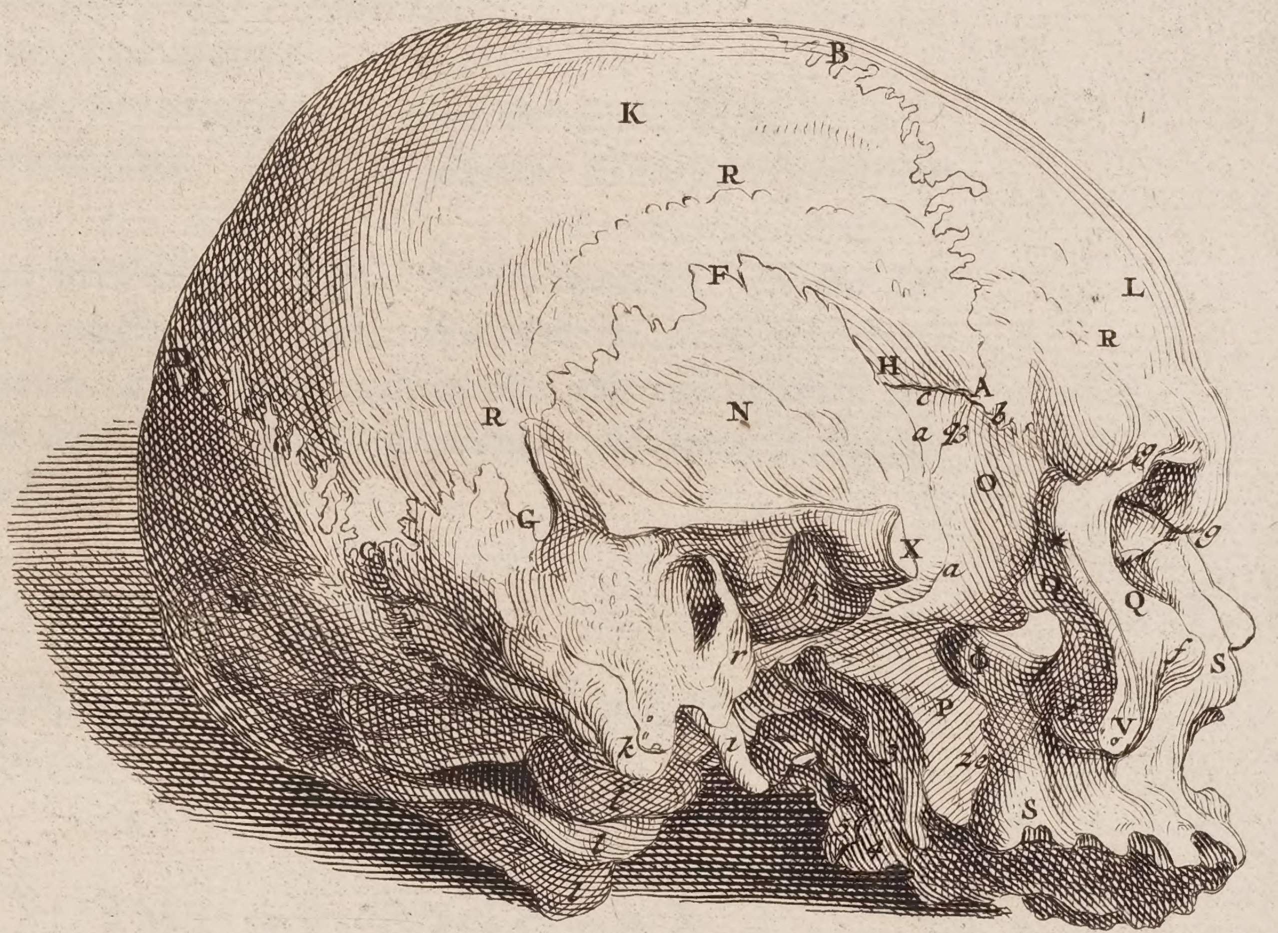
Secunda sexti capitis figura.

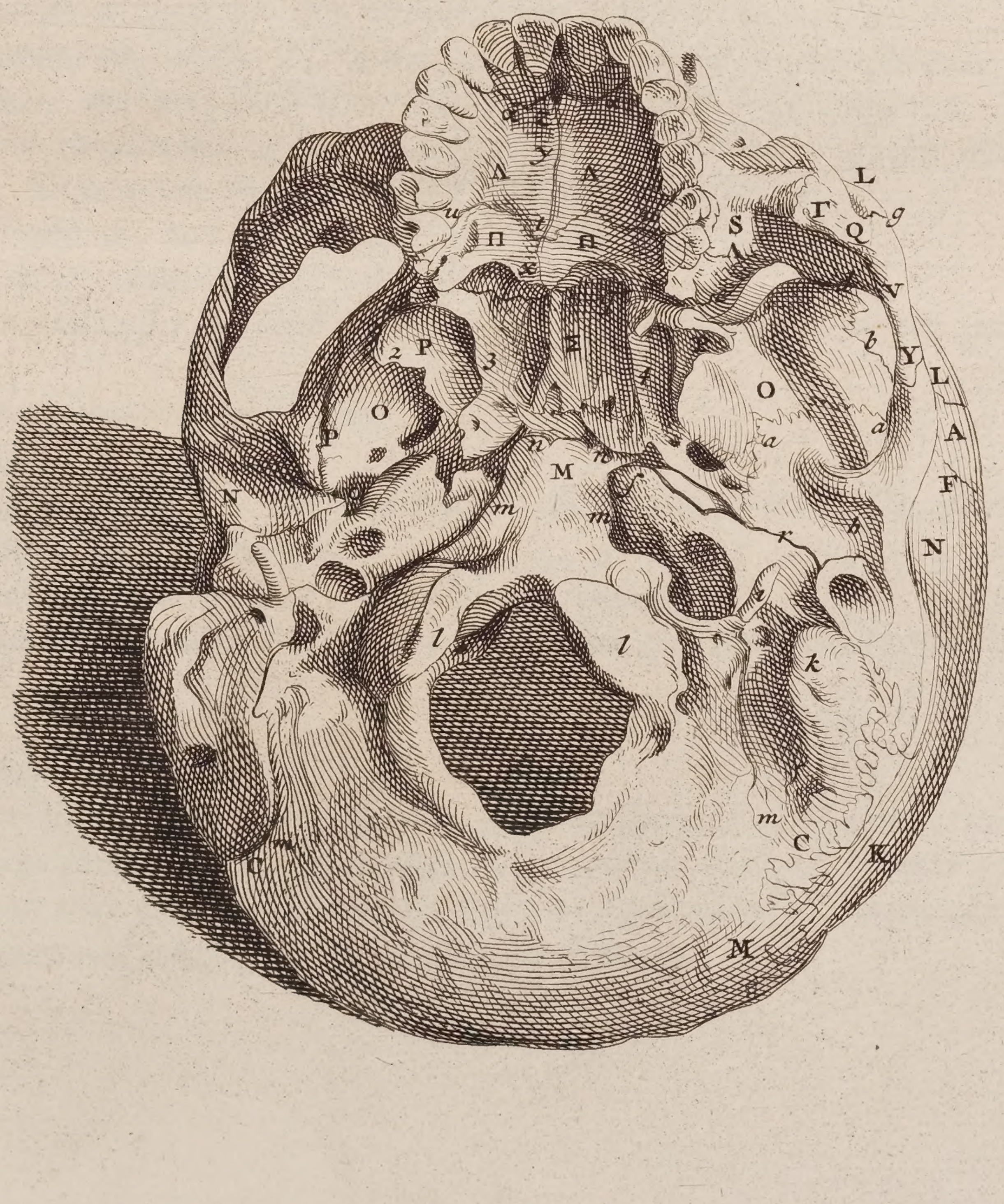
Tertia sexti capitis figura.

Quarta sexti capitis figura.

Quinta sexti capitis figura.

I. Wandelaar fecit.

V, X 3 *Calvariae ſedes, quam os jugale appellamus. V hic notat proceſſum temporis oſſis, ad jugalis oſſis conſtitutionem eductum. X verò, proceſſum primi maxillae ſuperioris oſ-*
Z 3 *ſis. Z autem ſutura indicatur, dictos nuper proceſſus nectens, quibus jugale os ef-*
V, X 4 *formatur. Porrò V & X in quarta figura notant ſedes, à quibus proceſſus illos ſerra reſecuimus.* Hic arcus oſſeus Jugum hodie appellatur: Os jugale autem dicitur vulgo primum maxillae ſuperioris Veſalii.

a a *Suturae cuneiforme os circumſcribentis intervallum, illi oſſi ac temporis oſſi commune.*

b *Suturae cuneiforme os circumſcribentis intervallum, huic & frontis oſſi commune.*

c 4 *Pars haec cuneiformis oſſis interdum peculiare videtur oſsiculum, ſquamae modo te-*
℥ *nue, & linea à cuneiformi oſſe diremptum, quam ℥ in quarta figura indicavimus. Verùm haec non ita crebrò ſe offert.*

e *Suturae os cuneiforme circumſcribentis intervallum, ipſi & maximo ſuperioris maxillae oſsi paulo antè S inſignito commune.*

f, f 4 *In quarta figura f conſpicis, praeſenti Capiti nihil ſerviens: notatur enim ſutura primo & quarto ſuperioris maxillae oſsibus communis, quam cum reliquis maxillae ſuperioris ſuturis perſequar.*

gg *Sutura, frontis os à cuneiformi & maxilla ſuperiori dirimens.*

h 4 *Sinus, cui capitulum inferioris maxillae inarticulatur.*

i *Temporis oſsis proceſſus, ſcriptorii ſtili modo prominens.* Styloïdes proceſſus.

k *Mammillaris proceſſus, è temporis oſſe productus. Quarta figura utriuſque lateris proceſſum k notat.*

l, l 4 *Capita occipitii oſſis, quae primae cervicis vertebrae ſinibus articulantur. In horum medio foramen occurrit, dorſalis medullae cauſa caelatum. Verùm ut praeſenti ca-*
Φ 4 *pite oſſium foramina enarrare non inſtituimus, ſic neque eadem hic characteribus inſignienda duximus. Quamvis privatim in quarta figura Φ ponatur, ad quod à duodecimo Capite foraminibus dedicando remittêris.*

QVINTA SEXTI CAPITIS FIGVRA, BASIM CALVARIAE referens.

CHARACTERUM QUINTAE FIGURAE index.

Quintae figurae multos characteres, tertiae & quartae figuris communes, in hunc modum adhibuimus.

A *Coronalis ſuturae extremum, in temporis cavo conſpicuum.*

C, C *Sutura Λ exprimens: atque hi characteres inferiorem hujus ſuturae crurum partem notant, ubi haec non amplius ſuturae effigiem accuratè commonſtrat.*

F *Squamaeformis conglutinatio non omni ex parte hic viſitur. quare etiam alios characteres tertiae & quartae figurarum ipſi non accommodavimus.*

K *Verticis ſiniſtrum os, verùm modica ipſius conſpicitur portio.*

L *Frontis os, cujus etiam modica pars hic occurrit.*

M, M, M *Maximam occipitii oſſis partem hic cernere licet, totam nimirum quae in calvariae baſi conſiſtit.*

N, N *Vtrinque unum temporis os notatur.*

O O *Cuneiforme os.*

P P *Proceſſus cuneiformis oſſis, veſpertilionum alarum imagini reſpondentes. Qui nume-*
2, 3, 4, 5. *ro quatuor ſunt, his characteribus 2, 3, 4, 5 notati.*

Q, Γ *Primum maxillae ſuperioris os, quod & Γ hic notavi.*

S, Λ *Maximum quartumve maxillae ſuperioris os, & hoc quoque peculiariter aliquot Λ indicatur.*

V, X *Os jugale.*

T *Sutura oſſis jugalis.*

a, a *Suturae os cuneiforme circumſcribentis intervallum, illi & temporum oſſi commune.*

b *Suturae os cuneiforme circumſcribentis intervallum, illi ac frontis oſſi commune.*

d *Hac ſede occultatur ſuturae os cuneiforme circumſcribentis intervallum commune illi & oſsi externum angulum ſedis oculorum conſtituenti.*

e *Suturae os cuneiforme circumſcribentis intervallum, illi & quarto maxillae ſuperioris oſsi commune.*

f *Haec ſutura ſuperiori maxillae peculiaris cenſetur, ac proinde hic non venit explicanda.*

g *Sutura frontis oſsi & ſuperiori maxillae communis.*

h *Sinus, cui capitulum inferioris maxillae inarticulatur.*

i *Proceſſus ſcriptorio ſtilo non abſimilis.*

k *Mammillaris proceſſus.*

l, l *Capita occipitii oſsis, quae primae cervicis vertebrae coarctantur.*

m,m,m *His characteribus, qui quintae figurae, ut & ſubſequentes, proprii ſunt, notantur ſuturae* Λ *imitantis additamenta, per calvariae baſim antrorſum deducta, atque ad ſe invicem, nempe ad n tendentia.*

n, n *Linea, dicta nunc additamenta jungens, ac oſsi cuneiformi & occipitis oſsi communis.*

o, p *Sutura à linea n indicata, in dextrum latus repens, inter os cuneiforme & ſiniſtri temporis os. Verùm ab n ad o non propriè ſutura eſt, quemadmodum neque ab anteriori m ad n: ſed rima, & oſsis ab oſſe notabilis diſtantia, ſecus nimirum quàm in aliis ſuturis harmoniisve occurrit.*

q, q Π *Suturae os cuneiforme circumſcribentis intervallum, illi & ſextis ſuperioris maxillae oſsibus* Π *notatis commune. Verùm ut cuneiforme os ſuturis circumſcribas, hanc quintam figuram & tertiam cum quarta intuere, ſingularum animaduertens characteres. Ab n igitur ad o, hinc ad p, a, ω, H, b, d, e, & q procede, atque ita utrinque cuneiforme os ſuturis terminatum fingito, ſed non niſi hominis calvaria inſpectioni adhibita, ut quae in omnem partem promptè verti poterit. quum interim hic tres ſimul tabulae inſpiciendae ſint, ut vel in externa calvariae ſede id os circumſcribas. quod quo levius praeſtes, ſuturam* Λ *ſimilem cum ſuis additamentis, & linea occipitis oſſi & cuneiformi communi, ſutura denique cuneiforme os circumſcribente, hic delineavi, iiſdem characteribus in hac figura, atque in tertia, quarta, & quinta undique adjectis.*

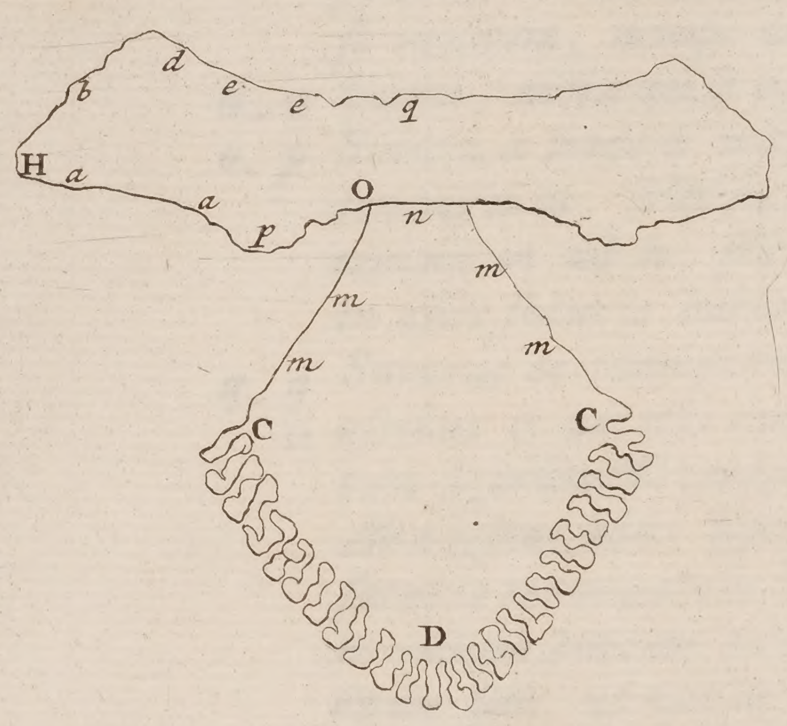
r *In hac quinta figura, ut & in quarta, temporis oſsis linea notatur, inibi ſuturae modo os, cui auditorii meatus initium inſculpitur, continens, & veluti à reliquo oſſe ſejungens.*

ſ *Oſſis temporis aſperitas & proceſſus, quo id tranſverſam reſpicit lineam, cuneiformi oſsi & occipitis oſsi communem, & n notatam.*

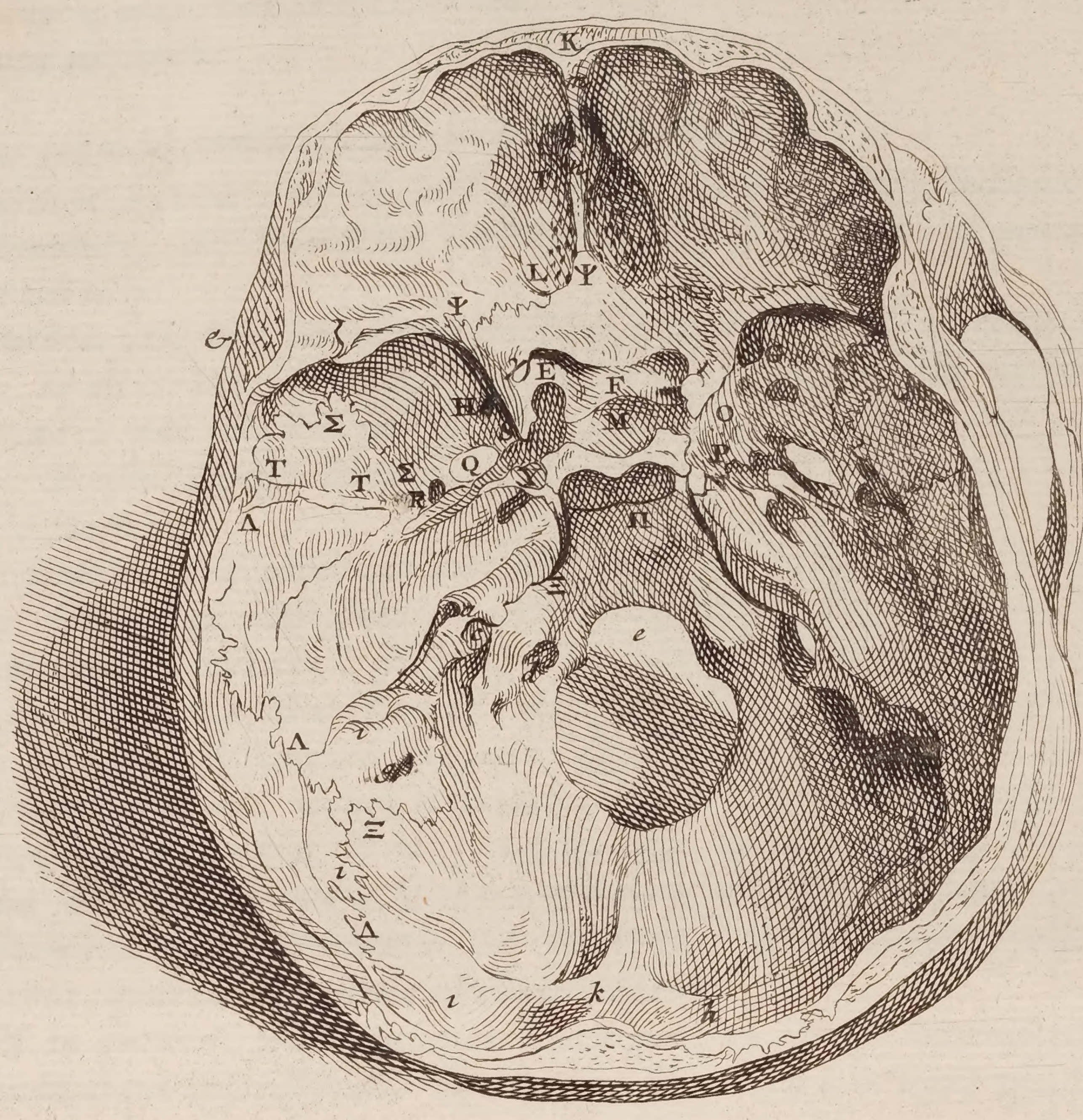
ʒ *Octavi capitis oſsis proceſſus, ſeu ſeptum cavitatem narium intercedens.* Vomer. *Reliqui characteres oſtendendis ſuperioris maxillae oſsibus privatim conferunt.*

SEX.

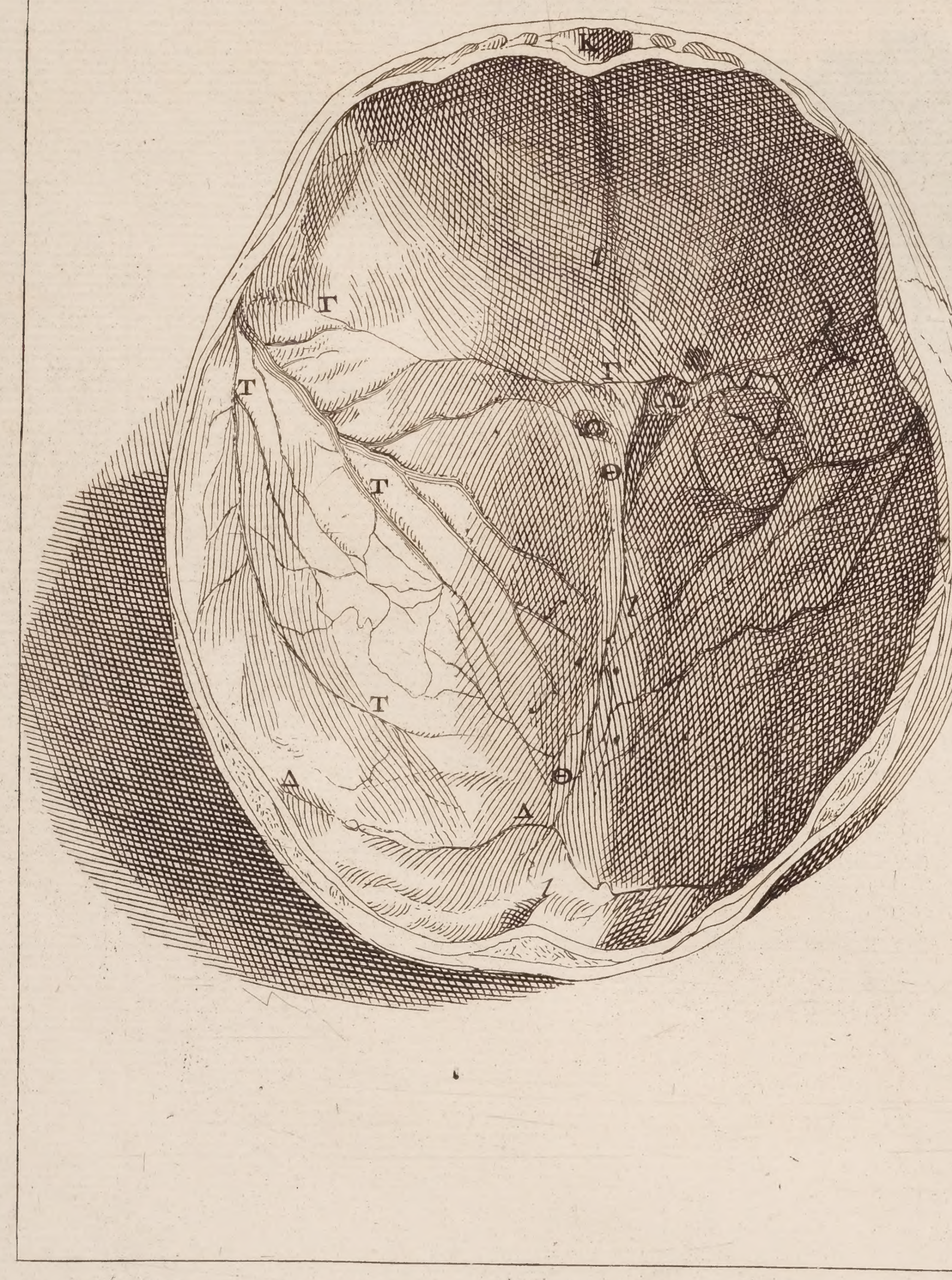
Figura ad Quintæ figurae indicis litteras Q Q pertinens.

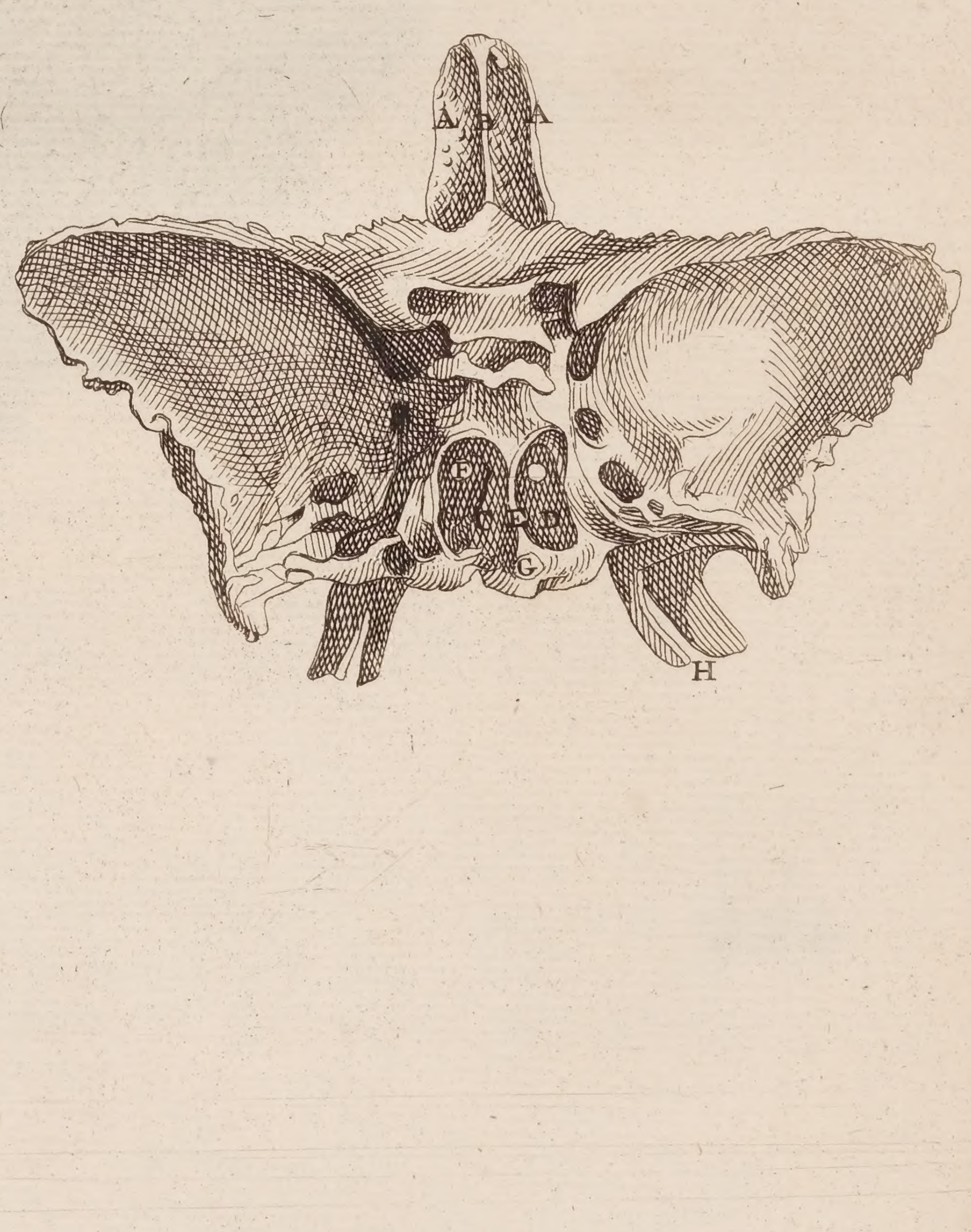
Sexta Sexti Capitis Figura.

Septima Sexti Capitis Figura

Octava Sexti Capitis Figura

SEXTA SEXTI CAPITIS FIGVRA, INTERNAM CALVAriae baſis ſedem oculis ſubjiciens. Hic namque calvariam delineavimus, in qua ſuperior ipſius pars, ſubſequenti figura exprimenda, ad eum modum ablata eſt, quo cerebri fabricam oſtenſuri, caput ſerra dividere conſuevimus.

SEPTIMA SEXTI CAPITIS FIGVRA, RELIQVAM INTERnae ſedis calvariae partem commonſtrans, figura ſexta non expreſſam.

CHARACTERUM SEXTAE ET SEPTIMAE figurarum index.

Duae proximè praecedentes figurae pluribus ornantur characteribus. verùm huc potiſsimum ſerviunt majuſculi Graecorum, capitis oſsium ſuturas indicantes: quae in interna calvariae ſede, qua cerebrum continetur, etiam ſe ſpectandas offerunt. Reliqui autem characteres in his figuris conſpicui, calvariae foraminibus oſtendendis conducent.

ΓΓ 7 *Coronalis ſutura, non adeò exactam ſuturae compagem, ac in externa calvariae ſede, exprimens.*

ΔΔ *Sutura Λ literam referens, notatur in ſeptima. Verùm & in ſexta Λ eam quoque indicat ſuturam.*

ΘΘ7 *Sagittalis ſutura.*

ΛΛ6 *Squamoſa ſiniſtri temporis conglutinatio.*

ΞΞ6 *Additamentum ſiniſtri lateris ſuturae Λ imitantis, quod per calvariae baſim contendit.*

Π6 *Linea cuneiformi oſsi & occipitis oſsi communis, quae duae ſuturae Λ imitantis latera additamentave jungit.*

ΣΣ6 *Suturae os cuneiforme circumſcribentis intervallum, illi & temporis oſſi commune.*

ΨΨ6 *Suturae cuneiforme os circumſcribentis intervallum, commune illi & frontis oſsi, & octavo capitis oſsi. Si itaque à Π ad Σ, & hinc ad aliud Σ, hinc verò ad primum Ψ, ac inde ad ſecundum Ψ perrexeris, cuneiforme os in ſiniſtro latere internaque calvariae ſede circumſcribes. Vnde ſi eoſdem characteres in dextro latere ad ſuas ſuturas poni finxeris, eodem modo ut in ſiniſtro latere, per characteres pergens, univerſum cuneiforme os complectêris.*

OCTAVAE FIGURAE, EJUSDEMQUE CHARACTERUM index.

Quamvis modò tabularum frequentia lectori minimè moleſtus eſſe velim, eoque potiſsimum nomine ſingula capitis oſſa privatis inſuper figuris non exprimam: tamen quia oſsis cuneo comparati, & dein octavi capitis oſsis circumſcriptio, non ita promptè ac caeterorum capitis oſsium intelligitur, praeſenti figura cuneiforme os cum octavo capitis oſſe, à caeteris omnibus liberum. ea facie exprimitur, qua internam calvariae ſuperficiem reſpicit. quod ideo maximè praeſtitimus, ut cavernae in cuneiformi oſſe plerunque occurrentes, in conſpectu eſſent, uti characterum oſtendet index.

A, B, A *Octavum capitis os.* Cribriforme ἠθμοειδὲς. *verùm B privatim ſeptum inſignitur, olfactus organorum ſedes interſtinguens.* Criſta Galli.

C, D *Duae praecipuae cuneiformis oſsis cavernae.* Sinus ſphenoïdales.

E *Septum indicatas modò cavernas interdividens.*

F *Alterius cavernae ſeu antri foramen, in narium amplitudinem pertinens.*

G *Cavitas in humiliori ſede ſepti poſita, quod duo potiſsima antra interſepit.*

H *Cuneiformis oſsis proceſſus, veſpertilionum alis ſimiles.*

Cur univerſum cerebrum oſſibus ambiatur, & quamobrem illa varia ſint, & ſuturis maxima ex parte commiſſa.

Cerebrum rationis ſedem (quae inſtar Regis in altiſſimo corporis ſita, duabus concupiſcibilibus animis dominatur ac praeeſt) tuto quodam munimento cuſtodiri magnopere expedit. Quocirca etiam providus rerum Opifex, non ſoli cuti, carnoſiſque partibus, ut in abdomine: aut per intervalla à ſe invicem remotis oſſibus, ut in thorace, cerebri commiſit cuſtodiam, ſed undique os ipſi inſtar galeae circumpoſuit. Verùm etſi nulla occaſione galea haec, totam qua cerebrum continetur cavitatem conſtituens, variis extrui debuit oſſibus, quae invicem articulata, motu pollerent voluntario: nihilominus ipſa octo peculiaribus conſtat [a] oſſibus, quae [b] ſuturarum, aut alio valido prorſuſque immobili & tenaci contextu mutuo, & dein aliis inſuper duodecim maxillae ſuperioris oſſibus compinguntur, & unà cum illis calvariam, uti in coemiteriis occurrit, conſtituunt. Quum enim illa galea differentibus admodum ſedibus neceſſariò efformatur, quumque ideo oſſeam ipſius ſubſtantiam & naturam inſigniter in duritie, craſſitie, in finibus proceſſibuſque, & magnis intus cavitatibus effingendis variari oportuit, non unico tota potuit effingi oſſe. ut taceam nos vulgò arbitrari, illam minus injuriis eſſe expoſitam, ſi pluribus extruatur partibus: quum ſcilicet oſſium fracturae, aliaque nonnulla illorum vitia, cum ipſis oſſibus terminentur, neque per totam galeam, perinde ac fictilium vaſorum fiſſurae, procedant. Dein frequens hic oſſium contextus, ad vaporoſorum quoque & fuliginoſorum excrementorum purgationem conducit. quippe quum caput tectum quoddam calidae domus referat, excrementa ea quae ſurſum conſcendunt excipiens, ac proinde copioſiore indigens evacuatione, neceſſum fuit duram ſolidamque, non verò intus ac foris cavernoſam, & foraminulis inſtar ſpongiae aut pumicis obſitam, & ideo prorſus infirmam, & conterminis partibus nimium aſperam & inimicam oſſium [c] ſubſtantiam, illi excrementò alicubi egreſſum praebere, quem praeſtant variae oſſium ſuturae. Quanquam galea haec, ſeu calvaria, non dictis tantum occaſionibus ſuturas obtinuit, ſed praecipuè, ut per illam membraneae tranſirent [d] fibrae, quae praeter [e] vaſorum quorundam fines, duram cerebri membranam ipſi calvariae committerent: & hujus dein interventu ac beneficio, cerebrum quod promptè aliàs ob mollitiem concideret, ſuoſquemet [f] ventriculos & cavitates comprimeret, admodum concinnè, uti ſeptimo docebimus libro, ſuſtinerent, ac veluti ſuſpenſum ſervarent. adeò ut durae cerebri membranae fibrae, quae ſuturas tranſeunt, & dilatatae explicataeque membranam calvariae exterius obductam conſtituunt cauſa, ſuturas potiſſimum parari, eaſque pro cerebri formae, capitis oſſium cavitatem imitantis, ratione digeri arbitremur.

a Illa adnotabimus, quum in capitis contextu ſeriatim deſcribentur.
b Suturas, ut & alios contextus, ſuo loco deſcribemus.

c Cujuſmodi excarnis calvariae ſedis ſit ſubſtantia, 2 fig. oſtendit.
d 1 fig. lib. 7, G, H, I.
e ejuſdem fig. F.
f Pete hos, ſi lubet, ſeriatim ex 4, 5, 6, 7, 10, 11 fig. lib. 7.

Naturalis figurae capitis ſuturae.

Coronalis ſutura.

Λ literam referens.

Sagittalis, & varius ipſius ductus.

Quandoquidem igitur oblongum corpus vinculis & apprehenſionibus ſecundum longitudinem ipſius, & dein tranſverſim ductis, opportunè ſublevatur, ac veluti ſuſpenſum continetur, naturalis vocata capitis figura primùm tres ſuturas obtinet: duas quidem tranſverſas, quarum [g] altera in ſyncipite eſt, in occipitio [h] altera: [i] tertia à medio poſterioris, ſeu ejus quae in occipitio conſiſtit, per capitis longitudinem ad medium uſque anterioris extenditur. Anteriorem coronalem vocant, quandoquidem coronae potiſſimum in ea capitis parte collocantur: poſteriorem à literae Λ imagine, λαμβδοειδῆ nominant: tertia per verticem capitiſque longitudinem procedens, ὀβελαῖα Graecis nuncupatur, quòd veru ſagittaeve inſtar recta incidit. unde etiam à virgae ductu, ῥαβδοειδὴς fuit appellata. Haec interdum, & inprimis quibus lata anguloſaque admodum frons obtigit, per [k] frontis medium ad naſi uſque ſummum, at non adeò inſigni atque in ipſo vertice complexu, exquiſitave adeò ſuturae compage prorepit. Atque id nonnulli viris omnibus, alii autem mulieribus peculiare eſſe falſo contendunt: quum rariſſimè in viris, atque adhuc multo rarius, aut vix unquam in mulieribus illud accidere, non obiter animadverterimus. Et hoc vel inde conjicias, quòd ex viginti quae in coemiteriis occurrunt calvariis, vix duas, cui frontis os dividatur, reperias: neque ulla, etſi ſecus tradiderit Ariſtoteles, in ſuturarum enarratione prorſus aberrans, viris ac mulieribus hac in parte univerſim videtur differentia. Caeterùm quadrupedibus à poſteriore ſutura Λ referente, ſagittalis ſutura ad ſuperciliorum uſque medium protenditur [l]: id quod canum calvariae, equorum, boum, & id genus animalium, quibus cum fronte maxilla admodum protenditur, manifeſtè oſtendunt. Non enim audiendus eſt Ariſtoteles, qui canibus continuam, nulliſque ſuturis diſtinctam aſcribit calvariam: quum canum calvariae commemoratas hactenus ſuturas, & quae hoc toto capite enumerabuntur ferè omnes, eleganter exprimant. Non deſunt etiam, qui infantibus hanc ſuturam per medium occipitii oſſis ad [m] foramen uſque dorſali medullae viam porrigens deſcendere, totumque occipitii os dividere aſſerant: quod ſanè & nos quoque obſervavimus. verùm potius ea diviſio ad unionem coalitumque, quàm ad ſuturae ſpeciem referenda eſt: quum haec cartilaginis beneficio in pueris perficiatur, & in aetate provectioribus nullum ejus diviſionis rudimentum occurrat. Unde etiam ejuſmodi diviſionis ratio non hic in ſuturarum ſermone, ſed potius in occipitii oſſis deſcriptione enarranda venit. Quòd autem Herodotus,

g 3, 4 fig. A, B, in 7 Γ Γ.
h 3, 4 fig. C, D, in 6, 7 Δ Δ.
i 3 fig. à D per E ad B. in 7 Θ Θ.

k tale quid oſtendunt 2, 4 fig. 5. cap.

Virorum capita à mulierum non perpetuò variare.

7. cap. lib. 3. Hiſtor. anim. & 2. de Part. anim.

l Canina calvaria 1 fig. cap. 9.

Lib. 2. cap. 7. de Hiſtor. anim.

m 6 fig. e.

Lib. 9 Capita ſuturis deſtituta.

tus, ac praeter illum plerique etiam alii, in Perſia calvarias reperiri ſcribunt, nullis prorſus ſuturis interſtinctas, ipſeque Ariſtoteles ſuo tempore viri calvariam abſque ſuturis repertam tradit, neutiquam miror: quum valde ſenum calvariae nobis ſuturarum ſitum duntaxat, idque perquàm obſcurè, referant, nulla interim ſuturae conſpicua imagine. Neque profectò mirum eſt, ſenibus ſuturas concreſcere, ſiquidem illis vertebras uniri connaſcique cernamus: & oſſium quoque ſupercilia proceſſuſque ita ipſis excreſcere conſtet, ut conſuetis motibus illorum oſſa agi nequeant. Caeterùm tres jam enarratae ſuturae, calvaria in latus cubante, literam H, aut potius ϰ (propter ipſius extrorſum obliquatas ſuis apicibus columnas) exprimunt.

Non naturalium capitis figurarum ſuturae.

In capitum autem formis à naturali ſtructura evariantibus, ſuturae ad hunc modum ſe habent[a]. Ubi anterior capitis eminentia perit, ſutura coronalis aboletur, ſervata ea quae Λ exprimit, unà cum ſagittali, quae tunc ad medium uſque ſuperciliorum porrigitur[b]. At poſteriori eminentia deficiente, ſutura Λ referens deperditur, manente coronali, & ſagittali interim per occipitii medium ad calvariae uſque baſim ducta. Quapropter ſi hanc capitis figuram occipitio inniti finxeris, utraque remanentium ſuturarum effigies T literae ſimilis erit: quemadmodum & primae quoque non naturalis figurae, quum illa fronti innititur, ſuturae T, aut magis fortè Y referunt.[c] Anteriori verò poſterriorique eminentia ſimul concidentibus, binae quae tunc videntur ſuturae, ad rectos angulos ſe invicem interſecantes, X literam repraeſentant. Una namque tranſverſa ab unius auris regione, ad alterius auris regionem, per medium caput deducitur: altera autem à [d] foramine in occipitis oſſe, dorſalis medullae gratia inciſo, per capitis longitudinem ad ſummum uſque naſi pertingit, illius ritu, quam ſagittalem vulgò dicimus. Haec ſiquidem ſemper in tribus prioribus capitis figuris à naturali differentibus ſervatur: duae autem tranſverſae cum totius capitis figura variè intercidunt[e]. Quintae capitis figura, ut prorſus naturali eſt contraria, ſic quoque omnino pugnantes cum ipſa ſuturas nanciſcitur. Coronalis enim, & illa quae Λ refert, ſecundum capitis procedunt longitudinem, recta interim ſeu ſagittali tranſverſim lata.

a 2 fig. 5 cap. — b 3 fig. 5 cap. — c 4 fig. 5 cap. — d 6 fig. e. — e 3 fig. 5 cap.

Squamoſae temporum commiſſurae.

Suturas capitis etiam in interna calvariae ſede conſpici.

Quamobrem in temporibus ſquamoſae potius occurrant conglutinationes, quàm ſuturae.

Verùm nunc & ad reliquas capitis commiſſuras ſermonem dirigamus. eſtque primùm [f] una utrinque à ſagittali ſutura quodammodo aequè diſtans linea, per capitis longitudinem ſupra aurem porrecta. Huic [g] principium ab humillima ſuturae Λ imitantis ſede pendet, qua haec propter occipitii inferiora vix amplius integram ſuturae refert effigiem. Hinc nonnihil praeſens linea quodammodo recta fertur: & [h] mox ſurſum aſcendens, quaſi inſtar ſemicirculi ad coronalis ſuturae terminum perrepit. Haec maxima ex parte duobus oſſibus conſtat, mutuò ſibi incumbentibus, connexiſque: non per ſuturam quidem, ſed paulatim [i] verticis os deſcendens, inſtar ſquamae attenuatur, atque in [k] os infrà ab auribus adſcendens, ſimiliterque in ſquamam attenuatum ſubintrat, utriſque oſſibus, quà invicem compinguntur, aſperitatem quandam mutuam obtinentibus. Unde etiam neque Hippocrates, neque aliquis eorum qui accuratè corporis fabricam expenderunt, ſuturarum nomine eas lineas dignatus eſt: ſed à ſquamae ſimilitudine, eas λεπιδοειδῆ προσκολλήματα, hoc eſt, ſquamoſas conglutinationes appellarunt. Non enim cum pleriſque arbitrandum eſt[l], has conglutinationes minus quàm [m] tres ſuturas prius enarratas, in calvariae cavitate qua cerebrum reponitur apparere, ob idque ſuturarum nomine neutiquam donari. Quamvis interim tres ſuturae, ipſaque potiſſimum coronalis, non tam ſuturae, quàm harmoniae effigiem inibi exprimant. Caeterùm ſquamoſarum conglutinationum, de quibus hîc ſermo eſt[n], pars coronali ſuturae proxima, etiam verticis [o] oſſi, & [p] illi quod cuneo aſſimilabimus, communis cenſenda eſt. quemadmodum etiam maximè antica conglutinationum [q] ſedes[r], ad frontis os & cuneiforme referetur: perinde ſanè ac ſi Natura ipſas potius, quàm ſuturas hic conſtituiſſet, quòd calvariae ſedes temporali [s] muſculo, tanquam ſtrato quopiam & pulvinari tecta, non aequè craſſa (ne ſcilicet fruſtra pondere nimium gravaret) eſſe debuit, ac excarnes calvariae regiones, & ipſius baſis, quam multarum [t] cavitatum & foraminum occaſione inſigniter varieque craſſam eſſe oportuit: uti illae, ne nimium brevis via vulnerantibus aut alioquin laedentibus occurrerent, craſſae ſpectantur: quamvis tamen non prorſus durae & ſolidae, at inter duas denſas ſquamas, ponderis potiſſimum vitandi cauſa[u], cavernoſae. Quum itaque tota ea calvariae ſedes, qua conglutinationes illae excurrunt, tenuis fieri potuit, ſuturarum compoſitio ampliores craſſioreſque oſſium ſedes requirens, hic fuiſſet invalida. praeterquàm quòd [x] oſſa à baſi conſcendentia, duriora ſunt [y] deſcendentibus, adeò ut hac quoque gratia conglutinationes ſic effingantur, ut duriorum oſſium ſquammae meritò exterius conſcendant, molliorum verò introrſum dimittantur, ac veluti à ſolidioribus in plana alioquin ſuperficie obtegantur. Quòd vero temporalis muſculus praecipua harum conglutinationum ſit cauſa, ipſarum oſtendit [a] ſedes, ſuturae Λ referenti contermina, quae tanto intervallo ſuturae exprimit imaginem, quanta excarnis qua incedit calvariae eſt portio, quantoque intervallo ipſa oſſa craſſa exiſtunt. Quin etiam ad anteriorem conglutinationum [b] ſedem, ſuturae illic ſpeciem cernimus, ubi [c] oſſa ſuperiorem maxillam conſtituentia, cum capitis oſſibus craſſa evaſerunt, adeò ut toto ipſarum ductu conglutinationes iſtae non prorſus ſquamoſae occurrant.

f 3, 4 fig. F. & 6 fig. Λ, Λ. — g 3, 4 fig. à C ad G. — h 3, 4 fig. à G per F, H ad A. — i 3 fig. I. & 4 fig. K. — k 1, 4 fig. N. — l 6 fig. Λ, Λ. — m 7 fig. Γ, Γ. Δ, Δ. Θ, Θ. — n 3, 4 fig. ab H ad A. — o 3 fig. I. — p 3, 4 fig. O. — q 3, 4 fig. b ſub A. — r 3, 4 fig. ad L & O. — s 4 muſc. tab. Γ. — t Has proponent temporis oſſis & cuneiformis hiſtoriae. — u 2 fig. αι conſiſtit inter ει & οι. — x 3 fig. N, O. — y 3 fig. L, l. — a 3, 4 fig. à C ad G. — b 3, 4 fig. à b verſus g. — c 3, 4 fig. Q, Q ad L.

Suturae octavum capitis os circumſcribentes.

Praeter dictas hactenus ſuturas & contextus[d], alia in capitis cavitate cerebrum ambiente potiſſimum ſpectatur, frontis oſſi, illique[e] oſſi communis, quod[f] olfactus organorum ſedes conſtituit, ac inſtar cribri pervium cernitur. Id enim os veluti frontis oſſis baſi inſertum, hac ſutura ipſum ambiente in capitis cavitate obſcurè circumſcribitur, aliam quoque ſuturam obtinens, ipſi & ſuperioris maxillae oſſibus communem. Praeſens enim os[g], oſſeum ſeptum, foramina narium interdividens producit, quod[h] ſutura quadam per humiliorem ſui ſedem, ipſiuſque longitudinem ducta à maximis ſuperioris maxillae oſſibus, quae dentes continent, & * iis quae ad palati verſus fauces terminum habentur, & ſexta ſuperioris maxillae numerabuntur oſſa, dirimitur: perinde ac ab oſſe cuneum referente[m] inibi etiam ſeparatur, quà narium foramina in fauces pertinent. Cujuſmodi autem hoc cribri modo perforatum ſit os, poſtquam alias inſuper ſuturas expreſſero, in caeterorum capitis oſſium enarratione perſequar.

d 6 *fig. ad characteres* π, L, Ψ.
e 8 *fig.* A, B, A.
f 13 *fig.* 7 *lib.* L, *dein* D.
g Ξ 5 *fig. dein* O 1 *fig.* 9 *capitis.*
h 1 *fig.* 9 *capitis g.*
* 2 *fig. cap.* 9 Π, Π.
m 2 *fig.* 12 *capitis ſecundum* ϖ, μ, ν, ξ.

Suturae capitis oſſibus & aliis communes.

Sunt enim & aliae adhuc ſuturae capiti cum aliis oſſibus communes, nimirum cum ſuperiori maxilla, &[n] eo oſſe quod à cunei ſimilitudine σφηνοειδὴς vocant, quod ſimiliter unicum, ac, ut permulta corporis oſſa, conjugis expers eſt: ab aliquibus inter capitis oſſa, ab aliis inter maxillae ſuperioris oſſa connumeratum. Quamvis tamen capitis oſſibus longè rectius, quàm ſuperioris maxillae adſcribetur, quum haud minimam calvariae cavitatis, qua cerebrum reponitur, ſedem cum caeteris oſſibus conſtituat, quae ab omnibus Anatomicis capiti attribuuntur. Quibus verò id circumſcribatur ſuturis, recenſere nunc conabimur.

n 3, 4, 5 *fig.* O, P, *& tota ferè* 8 *fig.*

Suturae Λ imitantis additamenta.

Cuneiformis oſſis circumſcriptio.

Suturae Λ imitantis[o] extrema, quae juxta occipitii humiliora, non amplius exactam ſuturae compagem exprimunt, verſus capitis inferiora baſimve protenduntur, ac per mediam baſis ſedem (quae praeruptae rupi & imagine & duritia ſimilis eſt) & quà caput primae cervicis vertebrae articulatur, in anteriora prorepunt, mutuò ſenſim appropinquantia. Quum autem juxta narium foramina oris amplitudinem ſpectantia pertigerint[p], tranſverſa linea ſimul junguntur, quae nec ſutura nec harmonia meritò dici poteſt, ſed ad coalitum prorſus eſt referenda. In pueris enim cartilagine in eum modum oppletur, quo in illis appendicum cum ſuis oſſibus unio committi viſitur: in natu verò grandioribus praeſens linea omnino latet, perinde ac unio appendicum in aetate provectis obſcureſcit. Utcunque ſit, haec linea & occipitis oſſi, & oſſi cuneum imitanti communis eſt. &[q] ab hac utrinque in latera[q], ſutura per temporum cava obliquis anfractibus ſurſum ducitur, verſus[q] anteriorem ſquamoſarum conglutinationum ſedem. Ubi verò ſutura haec[r] anteriorem illarum ſedem attigit (quod notabili intervallo à coronalis ſuturae in cavis temporum extremo eſt) in priora modicè deorſum ad coronalis extrema ducitur[s]. Hinc rurſus parumper deorſum repit, quouſque ſuperioris maxillae contingat os, quod externum oculi ſedis angulum conſtituere docebitur[t]. Hinc declivis per cava quoque temporum incedit: inde ad poſteriorem intimorum dentium ſedem ducta[u], per totam narium amplitudinem tranſverſim fertur. Haec ſutura à tranſverſa linea, quam ſuturae Λ referentis extrema committere diximus, in hunc modum ſurſum ad cava temporum utrinque ducta, & deorſum ad palatum uſque ab utroque latere, eo quo ſcriptum eſt modo, rurſus deſcendens, cuneiforme os exterius circumſcribit[a]. Interius verò in capitis cavitate, hujus oſſis circumſcriptio leviori negotio, quàm externa ſede deprehenditur: ſi modò quis accuratè dictae jam ſuturae progreſſum expenderit. nam haec paſſim ac pluribus locis ſedibuſque ſeſe offert. Linea enim primùm oſſi occipitis & cuneiformi communis, pariter &[b] exterius, &[c] interius apparet: quemadmodum & ſuturae etiam intervallum, à linea obliquè ſurſum per cava temporum uſque ad anteriorem conglutinationum ſquamaeformium ſedem pertinens, etiam[d] interius &[e] exterius cernitur, & commune eſt oſſibus temporum & cuneiformi, ac demum verae ſuturae, non autem ſquamarum nexus, ſpeciem oſtendit. Quod autem ab hac ſede antrorſum ad coronalis extrema ducitur, ſquamoſam refert conglutinationem, verticis oſſi & cuneiformi communem. Intervallum verò à ſuturae coronalis extremis ad oſſa externos oculorum ſedium angulos conſtituentia procedens, etiam ſquamoſae conglutinationis formam commonſtrat, eſtque frontis oſſi & cuneiformi commune. Praeſentis ſuturae intervallum ductuſve conglutinationi ſquamoſae reſpondens, exterius tanto elatius, quàm in interiori calvariae ſuperficie, apparet, quanto intervallo cuneiforme os inſtar ſquamae attenuatum, frontis & verticis oſſibus committitur. Caeterùm ſuturae cuneiforme os circumſcribentis[f] intervallum, quod per cava temporum deorſum fertur, in interna calvariae ſede non conſpicitur, ſed tantùm in cavis temporum &[g] oculorum ſedibus, in externis ſcilicet earum ſedium angulis. Atque hoc ſuturae intervallum commune eſt cuneiformi oſſi, & oſſibus externos oculorum ſedium angulos occupantibus[h]. Intervallum autem ejus quam modò proſequimur ſuturae, juxta poſteriorem intimi dentis ſedem prorepens, exterius apparet, & in narium etiam amplitudine: eſtque commune cuneiformi oſſi, & ſuperioris maxillae utrorumque laterum maximis oſſibus. Intervallum verò ejus ſuturae in ſuperiori narium amplitudinis ſede conſpicuum, in[i] interna calvariae ſede melius quàm in[k] externa, ſpectanti occurrit: & commune eſt ipſi oſſi cuneiformi, & illi oſſi, quod cribri modo perforatum dicitur. Porro interna calvariae ſede, non ſolum praeſentis ſuturae intervallum illi oſſi & cuneiformi

Quibus ſedibus ſutura occurrit, cuneiforme os circumſcribens.

o 5 *fig.* C, C, *dein utrinque m, m. Sed potiſſimum fig. indici characterum inſerta huc facit.*
p 5 *fig. nn.* 6 *fig.* Π.
q *in* 5 *fig. ab n per o & p in dextro latere, in ſiniſt. per a & a ad* A. *in* 3, 4 *fig. per a, a verſus* H.
r 3, 4 *fig. ab* H *ad* A.
s 3, 4 *fig. ab* A *ad b.*
t 3, 4, 5 *fig. à b per d ad e.*
u 5 *fig. q, q.*
a *In* 6 *fig. ſecundum* Π, Σ. Σ, Ψ & Ψ.
b 5 *fig. n, n.*
c 6 *fig.* Π.
d 6 *fig. à* Π *per* Σ, Σ.
e 5 *fig. ab n per a, a ad* A. *In* 3, 4 *fig. a, a ad* H.
Confer 3 & 4 *figuras bis ſextae.*
f 3, 4 *fig. à b per d ad e.*
g 1 *fig.* 9 *cap.* Q.
h 3, 4, 5 *fig. e.*
i 6 *fig.* Ψ *adſiniſt. latus* L *poſitum.*
k 5 *fig. q, q.*

formi

l 6 fig. ψ. ad dextr. latus L poſitum.
m 1 fig. 9 cap. S, T.
n 1 fig. 9 cap. N.

formi commune obvium eſt, verùm etiam utrinque ad id intervallum[l], aliud ejuſdem ſuturae intervallum ſeſe offert, quod cuneiformi & frontis oſſi commune cenſetur. atque id etiam[m] in oculi ſedis radice liquidò cernitur, juxta eminentiorem illius regionem. Adeò, ut ſi ad amuſſim oculorum ſedes expenderis[n], radicem ipſarum, & magnam externi earum lateris juxta interiora portionem, à cuneiformi oſſe conſtitui ſpectabis, ſi modò in hominis fabrica hujuſmodi etiam duxeris intuenda, illiſque caperis, quae etſi ad artis uſum non magnopere conducant, immenſi tamen Creatoris admirabilem arguunt induſtriam, & proculdubio à veteribus Anatomes Profeſſoribus ſedulò ac ſtudioſe fuerunt examinata. Caeterùm hoc ſuturae intervallum, quod & cuneiformi & frontis oſſi commune exiſtit, magna pars alterius ſuturae eſt duarum, quas capiti cum aliis oſſibus Galenus communes eſſe retulit: tunc ſcilicet, quum unius loco illam enumerat, quae cuneiforme os inibi circumſcribit, quà id occipitis oſſi, & temporum ac verticis oſſibus contiguum eſſe narravimus[o]: alteram verò, à cavis temporum per mediam oculorum ſedem ad naſi ſummum, ſeu ſuperciliorum medium, pertingere ait. quemadmodum etiam pertingit, illic incipiens, ubi cuneiforme os circumſcribens ſutura, per cava temporum deorſum verſus intimum dentem primùm deſcendit. Atque haec ſutura primo ipſius intervallo, frontis os à ſuperioris maxillae oſſe externum oculi ſedis angulum conſtituente ſejungit: dein magno intervallo cuneiformi oſſi & frontis oſſi communis efficitur, toto nimirum ductu, quo cuneiforme os frontis oſſi in oculorum ſedibus & calvariae interna ſuperficie contiguum eſſe viſitur. Unde etiam id intervallum in ſuturae cuneiforme os circumſcribentis dimenſione, non autem in frontis oſſis à caeteris maxillae oſſibus ſeparatione, habendum venit. Uti ſanè ſubſequens ſuturae tranſverſim per oculorum ſedem ductae intervallum, frontis os à ſecundo, tertio, quarto, & quinto maxillae ſuperioris in altero latere oſſibus dirimens, frontis oſſi & illis maxillae oſſibus commune exiſtit, tota nimirum ſede, qua praeſens ſutura internum ſedis oculi angulum, & ſuperciliorum medium occupat.

Galeni locus in libro de Oſſib. explicatur, & ſutura frontis os à maxillae oſſibus, & cuneiformi dirimens.

o 3, 4 fig. à b ad g, g. Dein 1 fig. 9 cap. R, S, T, V, X, Z. unde & hujus ſuturae intervalla petes.

Verùm de ſuperioris maxillae oſſibus ſuturiſque nono agemus Capite, illic neceſſariò rurſus ſuturae hujus ſermonem inſtituturi. nunc autem octo capitis oſſa, dictis hactenus ſuturis circumſcripta, privatim ſunt aggredienda. quorum duo verticis ſunt, utrinque nimirum unum: duo item infra haec, ad utramque ſcilicet aurem unum, quae temporum vocantur oſſa. quintum frontis eſt os, ut ſaepius, unicum. ſextum occipitis, ſimiliter unum. ſeptimum cuneiforme, unum quoque. octavum id eſt, quod ad cribri aut ſpongiae refertur imaginem.[a]

a 3 fig. I fig. 4 K. In utraque autem os circumſcribitur B, D. A, B. C, D. C, G, F, H, A.
b Supra R, R 3, 4 fig. Internam verò ipſius ſubſtantiam 2 oſtendit figura ω inter ει & οι

Verticis oſſium circumſcriptio.

Verticis itaque oſſibus in ſuperiori parte ea ſutura peculiaris eſt, quae recto tramite ſecundum capitis longitudinem ducta, haec oſſa invicem dirimit. In anteriore autem ſede verticis oſſa coronali ſutura, & poſteriore Λ imitante, ab aliis diſcernuntur. Inferioribus verò ſedibus, ſquamoſis conglutinationibus circumſcribuntur: quo fit, verticis oſſa quadrilatera videri, undique ſibi quodammodo ſimilia, praeterquàm ubi inſtar ſquamae attenuantur, temporumque oſſa ſubeunt. Hic enim tenuiſſima ſunt, ſed ſolida, & neutiquam fiſtuloſa: quemadmodum[b] reliqua ipſorum ſede, qua temporalibus muſculis non obteguntur, fiſtuloſa cavernoſaque inter ſuas ſquamas cernuntur, eandem craſſitiem undique ea ſede obtinentia. quanquam interim qua frontis oſſi committuntur, tenuiora, quàm juxta occipitii os appareant. Si vero aliquibus donantur ſinibus, aut foraminibus, illa duodecimo Capite ipſis dedicando percurram.[c]

c 3, 4 fig. L. Circumſcribitur verò B, A. A, b, g, g. In 6 fig. ſecundum, & extra η, L, ψ.
d Ad latus η, & L fig. 6.
e 6, 7 fig. K.

Frontis oſſis circumſcriptio.

Frontis os circumſcribitur coronali ſutura, & ea quae octavum capitis os terminat: & illa quae à temporum cavo incipiens, ac per medium oculorum ſedium ducta, ad ſuperciliorum uſque congreſſum fertur, ac frontis os à maxillae ſuperioris oſſibus ſeparat, inque ſuturarum numero ultimum locum ſibi vindicavit. Frontis itaque os quodammodo orbiculare eſt, nullibi tenuius, quàm[d] ubi ſuperiorem oculorum ſedis regionem conſtituit, & octavo capitis oſſi committitur. Hic enim veluti duobus tenuibus efformatur ſquamis, in medio vacuis, & aëre oppletis, quemadmodum & ipſius[e] cavitas, quam inter ſuas ſquamas ad ſupercilia naſique ſummum haberi audies. Ubi etiam hoc os cavitatis ergò, reliqua ipſius ſede craſſius eſt, ac veluti protuberat. Verùm altera illarum ſquamarum, quae oculi ſedem reſpicit, exteriorque eſt, laevis viſitur: quae autem internam capitis ſpectat amplitudinem[f], inaequalibus nubis ferè forma tuberibus eminet, quae cerebri revolutionibus mutuò correſpondent. In temporibus, ubi temporales muſculi conſiſtunt, frontis os tenue etiam eſt, ac ſolidum, minimeque intus cavernoſum[g], praeterquàm ubi cum verticis oſſe inibi jungitur. Natura enim illic aliquo intervallo utrumque os verſus interiora privatim craſſius effecit, ne fortè nimia oſſium tenuitas calvariam ibidem plus aequo infirmam redderet. Caeterùm frontis os in fronte, paulo ſupra ſupercilia, & reliquam dein ipſius ſedem, quae excarnis eſt, nullam inter ſuas ſquamas cavitatem oſtendit notabilem, & multo craſſius ſpiſſiuſque quàm verticis oſſa ſentitur. Quà tamen illud his committitur[h], & ſagittalis ſutura in coronalem incidit, frontis os tenuius infirmiuſque eſt, quàm in ipſa fronte. Haec ſedes, qua dictae jam ſuturae invicem committuntur, totius calvariae pars molliſſima rariſſimaque occurrit: eſt enim illa, quae in nuper natis infantibus adhuc membranea, ac recenti caſeo ſimilis tangenti-

f Tale quid oſtendit 12 & 13 fig. 7 lib.
g 6 fig. ad latus 3
h 3 fig. B.

Molliſſima rariſſimaque calvariae pars

gentibus ſentitur, & quae in puerulis manducantibus reſpirantibuſque movetur. Quoniam verò haec ſedes Arabibus Zeudech nuncupata, inter excarnes capitis partes tenuiſſima eſt, & ſuturae nuſquam laxius haerent, medici huic cauteria vulgò dicta, vel candeſcente auro, vel ferro, vel urente quopiam medicamine, pro affectus ratione (ſed parum tutò interim, exiguoque adeò commodo) adhibent. Locus autem iſte in nobis, apice medii digiti promptè conjicitur, ſi brachialis principium ſuperciliorum medio quis accommodaverit, ac medium digitum ad capitis verticem rectà depreſſerit.[i]

Occipitis oſſis circumſcriptio.

Occipitis os ſutura Λ ſimili, & ejuſdem ſuturae additamentis, & linea haec jungente terminatur. Unde etiam quinque quodammodo lateribus conſtat, duobus quidem à Λ imitantis ſuturae cruribus efformatis: & aliis duobus, quae ab ejuſdem ſuturae additamentis ſepiuntur, ac demum quinto à linea quae occipitis oſſi & cuneiformi communis habetur, deſcripto. Hoc os in craſſitie admodum inaequale eſt, neque omni ex parte ſibi reſpondet. Quicquid enim ipſius in occipitio excarne, ac à muſculorum exortibus inſertionibuſque liberum eſt, inſigniter craſſum cernitur, tanto ſcilicet oſſe frontis craſſius, quanto illud verticis oſſium craſſitiem vincit.

Occipitis os ubi craſſiſſimum.

Neque etiam occipitis os tota excarni ſede parem adipiſcitur craſſitiem, verùm ad ejus ſedis radicem[k] in medio longè craſſiſſimum apparet[l], illa nimirum regione, qua duos maximos durae cerebri membranae ſinus, ſanguinem & ſpiritum vitalem venarum arteriarumque modo continentes, jungi, alioſque duos ſinus educere, in cerebri vaſorum enarratione audies. Videtur enim Natura oſſis craſſitie huic ſinuum concurſui proſpexiſſe, tum quòd ex ipſius laeſione extremum homini impenderet periculum, tum quòd hanc occipitii ſedem oculis deſtitutam, ſubinde percutiendam, ac crebrò in terram variis caſibus illidendam, haud ignoraret. Craſſiſſima haec occipitii oſſis ſedes, ſimiliter atque tota excarnis ipſius oſſis pars, intus cavernulis conſtant, utrinque valida obductis ſquama: quemadmodum verticis & frontis oſſa, ubi excarnia ſunt[m], conſtare retulimus. Verùm reliqua occipitii oſſis ſedes, cui poſteriorem colli regionem ſibi vindicantes muſculi partim inſeruntur, & à quo partim principium ducunt, ſolida, admodumque denſa, ſed perquàm tenuis, neque cavernulis donata, cernitur. Eſt autem haec ſedes, quam cerebellum implet. Ne verò ob inſignem illam tenuitatem, oſſis robori malè conſuleretur, in hujus ſedis, qua os tenue eſt, medio[a], obiongum, & inſtar lineae exporrectum eminet tuberculum, oſſis robur inibi plurimum adaugens. Porrò quia id internam calvariae amplitudinem vergit, duos quaſi ſinus, utrinque videlicet unum efformat, quos cerebellum infarcit. Hoc tuberculum, quemadmodum & tenuis iſta occipitii oſſis pars, pertinet à radice excarnis partis occipitii oſſis, ad poſteriorem uſque regionem foraminis dorſali medullae parati.[b] Ab anteriori enim parte foraminis dorſalem tranſmittentis, & quà occipitis os maximè in anguſtum cogitur, id ſenſim ita craſſeſcit, ut inſigniter etiam craſſum, ſed appendicis modo rarum videatur, quà cuneiformi oſſi committitur.

Occipitis oſſis capitula.

Hoc os in externa ſede ad latera foraminis medullae dorſalis gratia exculpti[c], duo proponit capitula, quae primae cervicis vertebrae articulantur, quorumque beneficio caput proprio motu flectitur & extenditur. Haec capitula in puerulis, appendicibus conſtant: quarum coalitus in ſenioribus, uti & reliquarum appendicum, latet. Praeterea puerulis id os tribus extruitur partibus, quae lineis tribus cartilagine oppletis dirimuntur. Atque harum una à ſagittalis ſuturae termino ad foraminis dorſali medullae parati poſteriorem pertingit ſedem. aliae duae à foraminis lateribus tranſverſim, in ſuturae Λ referentis additamenta pertinent. Adeò, ut admodum pueris in occipite duo habeantur occipitis oſſa, & unum in baſi capitis, cuneiformi oſſi commiſſum. Occipitis os intus laeve, minimeque aſperum eſt: perinde ac exterius tota ipſius ſede excarni, etiam laeve cernitur. Sede autem huic ſubjecta, & ubi occipitis os non minimam capitis baſis portionem conſtituit, id egregiè aſperum inaequaleque ſe offert, ut commodius ab ipſo ligamenta & muſculi quidam pronaſcerentur, & rurſus quidam alii tutius firmiuſque illi inſererentur.

Temporum oſſium circumſcriptio.

[d] Temporum oſſa circumſcribuntur ſquamoſis conglutinationibus, & ſuturae quae Λ refert additamentis, itemque ſuturae cuneiforme os terminantis intervallo, quod utrinque à tranſverſa linea, quae occipitis oſſi & cuneiformi communis eſt, ſurſum per cava temporum ad ſquamoſas conglutinationes obliquè contendit. Haec oſſa non perperam dicerentur circularia, niſi extra circuli deſcriptionem ea oſſium pars promineret, quae Λ referenti ſuturae proxima eſt, capitiſque[e] mammillarem educit proceſſum, qui in utroque temporis oſſe unus habetur, non ſolum ad opportunam caput moventium muſculorum, qui à pectoris oſſe & claviculis principium ducunt, inſertionem protuberans, verùm ut auditus organo apta hic conſtitueretur ſedes, magna cavitate indigens.

Mammillaris proceſſus.

Temporis oſſis cavitas.

Ac proinde etiam temporis os, non hic modò mammillari proceſſu extuberat[f], ſed etiam in capitis cavitatem, ut ampla vacuaque ſedes in ipſo conſtitueretur, qua auditus organum tum ſuo nervo dilatando, tum etiam ſinibus efficiendis, & peculiaribus oſſiculis reponendis, opportunum locum adipiſceretur. Cujuſmodi verò haec ſint oſſicula, ſecundo ab hoc capite exſequar, nunc temporis oſſis hiſtoriam abſoluturus: cujus jam recenſui proceſſum, qui à vaccini uberis papillae forma Graecis quidem μαστοειδὴς, nobis autem mammillaris nuncupatur. major enim eſt: quàm ut aptè teneris muliercularum papillis vel

i 3, 4, 5 *fig.* M, M. *Circumſcribitur autem in* 3 C, D. *dein in* 5 *m, m, m, m, & n, n.*

k 6 *fig. k.*

l 7 *fig.* 7 *lib.* R.

m *quemadmodum videre eſt in* 2 *figura.*

a *In* 6 *fig. à k ad foramen e notatum. aut expende haec in* 9 *fig. lib.* 7.

b *In* 6 *fig. ab e ad* π.

c 4, 5 *fig. l, l.*

d 3, 4, 5 *fig. alterum os* N *notatur, & in* 3, 4 *circumſcribitur à C per* G, F *ad* H. *dein in* 5 *à C per m, m ad n, & illinc per a, a ad* H *figurae* 4, 3.

e 3, 4, 5 *fig. k. cui inſeritur* Θ 4 *muſcul. tabul.*

f *inter* T *& i* 6 *fig. aut* 8 *fig. lib.* 7 Z.

Proceſſus ſcriptorio ſtylo ſimilis.

Temporis oſſis proceſſus, jugalis oſſis portionem conſtituens.

vel maximè etiam turgidulis aſſimilari poſſit. Deinde temporis os [g] alio donatur proceſſu, qui non longè à mammillaris proceſſus interno latere initium ducens, oblongus, tenuiſque, & perquàm ſolidus eſt. unde etiam ab acus imagine illum Graeci βελονοειδῆ vocant, à ſtyli verò ſcriptorii ſpecie γραφοειδῆ & στυλοειδῆ, ac dein à galli calcaris imagine πλῆκτρον. Hic etſi ſolidus videatur, quum tamen tenuis exiſtat, & admodum promineat, levique occaſione abrumpatur, in calvariis è terra effoſſis raròoccurrit. Ex hoc proceſſu ad os *υ* referens, & ad linguam [h] muſculi porriguntur, quemadmodum & ad inferiorem maxillam, [i] illi nimirum, quorum beneficio ea deorſum trahitur. Deinde *υ* referens os, aut [k] oblongorum teretiumque oſſiculorum, aut validi teretiſque ligamenti interventu huic proceſſui committitur. His [l] alius adhuc in temporis oſſe accedit proceſſus neutiquam infimus, qui mediam oſſis jugalis partem efformat: quod proximo capite nihil aliud eſſe audies, quàm duorum oſſium proceſſus, obliqua [m] ſutura invicem nexos. Ad hujus proceſſus radicem ante auditorium [n] meatum [o] ſinus oſſi inſculpitur, tranſverſim oblongus, cui inferioris maxillae [p] capitulum inarticulatur. & hic auditorii meatus initium, quod impenſe craſſum eſt, veluti [q] ſutura quapiam exigua obſcuraque à reliquo temporis oſſe alicubi, & potiſſimum anteriori inferiorique ſede diſcernitur. Caetera oſſis amplitudo, verticis ſpectans os, ampla & tenuis admodum, ſed ſolida & cavernulis deſtituta cernitur, exterius laevis, intus verò inaequaliter extuberans, ſecundum [r] cerebri revolutionum quae inteſtinorum gyris comparantur effigiem. Ad baſim verò capitis, hoc os aſperum & inſigniter inaequale eſt, & potiſſimum [s] ubi proceſſus ritu tranſverſam reſpicit lineam, occipitis oſſi & cuneiformi communem. Hac enim parte inaequaliter extuberat, pumiciſque modo aſperum occurrit, tranſverſo foramine pervium, quo ſoporalis arteriae [t] praecipuam ſobolem in calvariam ferri audies.

g 3,4,5 fig. i.
h 1,2 fig. cap. 19 F, & 4 muſc. tab. Q.
i 5 muſc. tab. H, I.
k 1 fig. cap. 13 L, M, N.
l 3,4,5 fig. X.
m 3 fig. Z. & 5 fig. Y.
n 2 fig. 12 cap. a.
o 4,5 fig. b.
p 1,2 fig. cap. 10. A.
q 4, 5 fig. r.
r 3 fig lib. 3 C, C.
s 5 fig. ſ.
t 1 fig. cap. 14 lib. 3 L.

Cuneiforme os.

Media oſſis cuneiformis ſedes qualis.

Caeterùm quibus ſuturis [a] cuneiforme os circumſcribatur, ſuperius abundè diximus. Hoc, ſi quod aliud, inſigniter varium eſt: unde etiam non injuria à multiplici forma Graeci id quoque πολύμορφον nuncupavere. Ad latera enim, & in temporum cavis, tenue & perquàm ſolidum eſt, & denſum. In ſui autem medio, capitiſque adeò baſi, omnium totius capitis oſſium longè ſpectatur craſſiſſimum, quamvis ſanè non ſimul denſiſſimum & duriſſimum. In ſuae enim craſſitiei medio, inter ipſius nimirum ſuperficiem cerebro, ſeu durae cerebri membranae conterminam, & eam quae oris cavitatem reſpicit, quodammodo inſtar cavarum imaginum, quas è cera fundi cernimus, [b] vacuum cavumve exiſtit, ad eam ferè rationem, qua frontis os [c] ad ſuperciliorum ſedem, & quarta maxillae ſuperioris [d] oſſa, ubi narium latera conſtituunt, inania creantur: idque tum vocis gratia, tum, ne ſi tota ſua craſſitie, quam neceſſariò, vel communis oſſium uſus occaſione nanciſcuntur, eſſent ſolida, nimio pondere hominem gravarent. Cava itaque hunc in modum oſſis cuneiformis ſedes, duo inſignia oſtendit [e] antra, tenui quodam oſſeo [f] ſepto interſtincta: in cujus inferiori etiam ſede, qua veluti bipartitur, exiguum conſiſtit [g] antrum, non ſecus quàm ſi ſeptum illud in hac cava ſede ad totius oſſis robur, inſtar mediae alicujus in domo parietis conduceret. Cavitas haec undique continua obducitur ſquama, neque uſquam eſt pervia, quàm in narium amplitudinem, ad quam duobus pertinet [h] foraminibus aërem admittentibus. Nihil enim praeter aërem in hac cavitate continetur, cum molli quadam medulla, magnitudine ſuis quibus amplectitur ſedibus non reſpondente. Si quando verò in quibuſdam calvariis antra haec non occurrunt, Natura hujus oſſis craſſitiei ea [i] ratione proſpexit, qua talus, & calx, aut appendices ipſae oſſium formantur. Ipſum namque tum intus cavernoſum ad ſolidioris compactioriſque pumicis ac ſpongiae formam effingitur, & ejus compoſitionis ſuperficiebus continuae, quamvis non craſſae, obducuntur ſquamae. Sive enim hoc pacto, ſive antris illis, craſſities cuneiformis oſſis conſtet, interna ipſius [k] ſuperficies, quae cerebrum ſpectat, nunquam in integris, & carie non vitiatis oſſibus mihi aſpera & cavernoſa, foraminuliſve plena occurrit, at laevis, perinde ac reliqua ipſi contermina capitis ſuperficies. Interior haec cuneiformis oſſis ſedes, [l] ſinu quodam donatur amplo, & [m] glandem continente, cui cerebri pituita inſtillatur. Sinus hujus eminentiſſimae [n] partes, veluti quatuor conſtant proceſſibus, quibus dura cerebri membrana validè committitur, quique inferiorem lecticae menſaeve partem utcunque exprimunt, & κλινοειδεῖς inde vocantur. Ab ipſo dein ſinu, utrinque duo diducuntur oblongi [o] ſinus, quibus ſoporales incumbunt [p] arteriae, & per quos pituita videtur ad [q] foramina defluere, quae privatis venis, ſeu arteriis, ſeu nervis tranſmittendis primariò exſculpuntur, & ad [r] rimas quaſdam cuneiformi oſſi & temporalibus oſſibus communes. Verùm de totius calvariae foraminibus ſinibuſque duodecimo agam capite: hic autem oſſis cuneiformis hiſtoriae gratia, levis haec quorundam neceſſariò incidit mentio, ut conſtaret, id os mihi in ſua ad cerebrum ſuperficie non videri cavernulis obſitum, aut citra ſquamae laeviſve oſſis obductionem, pumicis aut ſpongiae talem referre ſpeciem, qualem proponit [s] effracta appendix, aut verticis os [t] inter ſuas ſquamas. quum interim nonnulli autorum potius placitis, quàm veritati addicti, me ejuſmodi foraminula non velle conſpicere nugentur, exiſtimantes pituitam debere per cavernulas & foraminula ſpongiae fabricae reſpondentia (uti Galenus docuit) tranſcolari. quumque inſuper aliqui, dum meam de repurganda

a 3,4,5 fig. O, P. & privatim 8 fig.
b Sedes haec occurrit in 8 figura ad C, D, E, F, G.
c 3, 4 fig. cap. 12 K oſtendit cavitatem frontis oſſis.
d 1,2 fig. cap. 9 A, A.
e 8 fig. C, D.
f 8 fig. E.
g 8 fig. G.
h 8 fig. alterum foramen F inſignitur.
i Occurrit haec in figura capiti 1 inſerta, ad A, B & dein L, L, M.
k Ubi M conſiſtit, 3 fig. cap. 12.
l 3 fig. cap. 12 M.
m 16, 18 fig. lib. 7. A.
n quatuor anguli circa M fig. 3 cap. 12.
o 3 fig. cap. 12 O, P.
p 16 fig. lib. 7. E, F.
q 3 fig. cap. 12 G, H, Q, R, S, Y.
r 2,3 fig. cap. 12. N.
s figurae 1 capiti inſertae A.
t ut α inter ε & ε.

ganda

ganda pituita ſententiam expendunt, Galenum ita non ſenſiſſe arbitrantur, quòd libro de partium uſu nono vocem ἠθμῷ, quod eſt cribro, aut colo, pro σφηνὶ, quod eſt cuneo, à librariis aut ſcriptoribus illic poſitam ſibi perſuadeant: ubi Galenus pituitae ad palatum egreſſum docens, inquit, glandem cui cerebri pituita inſtillatur, ab oſſe cribrum referente excipi. perinde ac ſi Galenus per tortuoſa, & non recto ductu pervia foraminula cavernulaſque pituitam in cuneiformi oſſe tranſcolari, ne per ſomnium quidem (ut ipſi ajunt) cogitaſſet, ſi ſcilicet legeretur, ab oſſe cuneum referente glandem eam excipi. Verùm hic in cuneiformis oſſis deſcriptione, uti neque unquam aliàs, unius aut alterius dictionis, quae fortè depravata eſſet, occaſione, à Galeno non diſſentio. Utcunque enim dicta nuper vox immutetur, non tamen totius libri ſeries, ita ut Galeni ſententiam non aliquo adhuc modo aſſequamur, poterit vitiari. Galenus namque quum in octavo de uſu partium, olfactus [u] organa proceſſus nervis ſimiles, ab anterioribus ſedibus priorum cerebri [x] ventriculorum enaſci, & meatuum duorum inſtar pituitam, quum paulo amplius juſto excedit, ad [y] foraminula odoribus tranſmittendis exſculpta diffundere (at non verè interim) docuiſſet, ac illam per ea tranſcolari dicens, ſedulò tranſcolandi moram, à tranſitus tempore diſtinxiſſet, quo per cribrum rectà pertuſum aliquid transfunditur: in nono inquam de Partium uſu libro ſermonem univerſum de excrementorum cerebri purgatione abſoluturus, primùm cauſam perquirit, cur verticis, frontis, occipitii, & temporum oſſa ad fuliginoſorum adeoque tenuium excrementorum purgationem debuiſſent eſſe cavernoſa & foraminulenta. dein quum ejuſmodi, utpote aſperam, conſtructionem inibi fieri non potuiſſe deducit, futuras ad eam expurgationem auxiliari reperit: & ſenſim rationes texuit, quamobrem in capitis baſi ad pituitae expurgationem oſſa oportuerit eſſe cavernoſa & foraminulis plena, non verò continua ſquama interius & exterius incruſtata. Atque ita quum ejus compoſitionis neceſſitatem, ut ipſe quidem exiſtimat, admodum callidè invenit: mox, ut pituitam ad illam uſque compoſitionem deducat, ſubjungit, ſe in octavo libro meatus duos (ipſa nimirum olfactus organa) quibus ad nares pituita educitur, tractaſſe, hicque [z] alios duos inſuper enarrandos, qui in cerebri ſubſtantia exſculpti, & ſuis finibus mutuò [a] coëuntes, pituitam in [b] cyathum & infundibulum à tenui cerebri membranà pronatum deferunt, per quod illa deinceps in [c] glandem quandam defluit. Galenus itaque haec commemorans, pituitam uſque ad oſſeam illam deducit fabricam, quam pituitae occaſione cavernoſam & foraminulentam debere eſſe, ſuis argumentis collegit. Dein rurſus de tranſcolandi modo ita agit, ut ſermonem octavi libri cum nono communem reddat, neque aliam deſcenſus pituitae ad palatum, quàm per foraminula odorum nomine caelata, rationem deſcribat. Quum igitur cavernularum, quam toto hoc contextu Galenus proponit, ſubſtantia, pumicis & ſpongiae imagini reſpondeat, quumque tam ſtudioſe colandi per ſpongioſum corpus modum (quem in Venetorum vocatis ciſternis fieri videmus) ab eo qui per cribrum fit, diſcernit, veteresque, quaſi illius uſum ignoraſſent, arguit: cuique conſtare debebat, quae Galeni ſit ſententia, & qui per magna & recta, ſeu utrinque pervia foramina, quae nobis in cuneiformi oſſe occurrunt, pituitam citra ridiculam & prorſus inartificioſam moram deduci non exiſtimaverit: quovis tandem pacto illa dictio, cujus prius memini, legeretur. Quòd autem Galenus in libro de Partium uſu undecimo, ubi os cuneiforme, quod aliàs in illis libris palati os (etſi palatum vix contingat) undique vocavit, quodque ex ipſius ſententia vulgus medicorum os colatorii nuncupat, cuneo aſſimilans, denſum ac durum eſſe tradidit, & nihilominus foraminulorum ſuorum pituitam expurgantium inibi non eſt oblitus, ejuſmodi cenſetur, ac permulta in Galeno occurrunt. Ut enim taceam, quàm pulchrè ſibi conſentiat, oſſis cuneiformis vacua inaniſve [d] ſedes, & antra, totiuſque adeò oſſis hic fabrica atteſtantur, quàm ſua veritati ſint conſona, qui propter robur ſibi confictum, & in cerebri ſubſtantia, & infundibulo, tenuique membrana, & glande pituitam excipiente, & aliis partibus innumeris potius quàm in oſſe ſtatuendum, hîc quaedam rara & peculiaria imaginatur, non expendens occipitis os, [e] quà cuneiformi coaleſcit, nullibi quàm illic rarius & minus denſum & durum evaſiſſe, & appendicum quodammodo ſubſtantia idcirco extrui, quòd inibi craſſum, non tamen ideò quoque durum & denſum eſſe debuerit. Verùm quum hic ſermo iis quae mihi à quibuſvis tandem objiciuntur diluendis, non ſit dedicatus, neque hic de pituitae expurgatione ſeriò veniat pertractandum, reliquam adhuc cuneiformis oſſis hiſtoriam modò abſolvemus. In humiliori itaque ipſius ſuperficie, ubi tunicae narium cavitatem ſuccingentis potiſſimum nomine aſperum eſt, & oſſeo narium [f] ſepto committitur, quatuor inſignes educit [g] proceſſus, utrinque binos, & veſpertilionum alarum modo tenues & prominentes: unde etiam ab illarum imagine, πτερυγοειδεῖς nuncupantur. In duarum alarum medio ſinus cavitaſque occurrit, à qua validus enaſcitur [h] muſculus, qui ſui lateris maxillam inferiorem moventium tertius numerabitur. Adeò ut hujus praecipuè muſculi exortus cauſa, proceſſus iſti extuberent, cùm ut is aptum ex illis duceret principium, tum etiam ut principium ab ipſis tutò muniretur.

* Octavum capitis os in frontis oſſis baſi comprehenſum, ſutura illa circumſcribitur, quae

Cuneiformis oſſis proceſſus alis ſimiles.

Octavum capitis os.

u 12 *fig. lib.* 7 C, D. 13 *fig.* L, L. *verùm non ſunt cava meatuum modo.*

x 4 *fig. lib.* 7 L M, L M.

y 3 *fig. cap.* 12 l *ſupra* L. & 13 *fig. lib.* 7 D, D, G, G.

z 6 *fig. lib.* 7 Q. & 7 *fig.* I *unus, alter vero* 7 *fig.* K.

a 14 *fig. lib.* 7 D.

b *ejuſdem fig.* C, C. & 15 *fig.* E *ad* F.

c 16. 18 *fig. lib.* 7 A.

d 8 *fig.* C, D, G.

e 5 *fig.* M. 6 *fig.* Π.

f 5 *fig.* Σ.

g 4, 5 *fig.* P, P. & *deinde charact.* 1, 2, 3, 4.

h 6 *muſc. tab.* D.

* 8 *fig.* A, B, A. *in* 6 *fig. ſecundum* ✕, Δ, ✠.

i 1 fig. cap. 9 g. quae id à frontis oſſe & cuneiformi terminat, & [i] illa inſuper, quam in humiliori na-
rium ſepti regione incedentem, hoc os à maxillae ſuperioris oſſibus dirimere, antea di-
ximus. Praeſens os, praeter narium ſeptum ab ipſo eductum, & in mediam naſi carti-
k 12 fig. lib. 7 C, D, E. laginem anteriori in ſede terminatum[k], olfactus etiam organorum ſedes in calvariae ca-
vitate conſtituit, & multis inibi foraminulis odorum & aëris ad cerebrum ingreſſus cau-
ſa, pervium eſt. quae quum pueros Anatomen docentium quidam cribri aut coli fora-
minulis contulêrunt, id os à cribri vel coli imagine, ἠθμοειδὲς appellarunt. Alii autem
haec foraminula ſpongiae potius, quàm cribri foraminibus aſſimilantes, ipſum σπογγοειδὲς
vocandum putarunt. quamvis interim tenue, ſubſtantiaque denſum, ac veluti ſolidum
l figurae cap 1 impoſitae L ſeſe offerat, non verò, ut [l] interna craſſorum oſſium ſedes, fungoſum & laxum. Dein
m 6 fig. n. in calvariae cavitatem oblongum exerit [m] proceſſum, ſepti cujuſdam modo ſedes inter-
n 3 fig. lib. 7 D, D & N. dein 12 fig. lib. 7 H. dividentem, quibus olfactus organa reponuntur. Quin etiam proceſſui illi, quem gallo- *Cartilago aut os in cerebro.*
rum criſtae nonnulli contulerunt, durae cerebri [n] membranae proceſſus validè connaſci-
tur, qui dextram cerebri partem à ſiniſtra dirimit.
o 7 fig. lib. 7 M. Quandoquidem verò Galenus alicubi cartilagineae ac oſſeae cujuſdam ſubſtantiae me- *Lib. 4 de Adminiſtrandis diſſectionibus.*
minit, quae juxta cerebri [o] glandem nucis pineae imagini à diſſectionum peritis aſſimi-
latam conſiſteret, hincque forſitan aliquis in mea capitis oſſium hiſtoria quidpiam velu-
ti à me praetermiſſum deſideraret, ſtudioſos admonitos velim, in canis calvaria, ſecus
quàm in hominis, latum tenueque admodum os ſpectari, ab occipitis oſſe pronatum, ac
p 8 fig. lib. 7 R, R, R. toti ſuperiori cerebelli [p] ſedi non ſecus inſtratum, quàm durae cerebri membranae [q] pro-
q 7 fig. lib. 7 O, O, O & 8 fig. lib. 7 V, V. ceſſum in hominibus cerebello obductum cernimus, qui id à cerebro, quà cerebello inni-
titur, disjungit ac ſeparat, quique ea [r] parte eſt duriſſimus ac craſſiſſimus, qua in ante-
riores cerebri ventriculos [s] juxta dictam nuper glandem, ex proprio ipſi ſinu vaſa [t] edu-
r juxta V fig. 7 lib. 7. cit. Cujus partis ſediſve durities quibuſdam tanta in nonnullis animalibus viſa eſt, ut
cartilagineam, aut etiam oſſeam, illam appellaverint. niſi fortaſſis tenue illud latum-
s 7 fig. lib. 7 T. que canis os, de cerebri cartilagine aut oſſe diſputantes ſubaudiverint, etiamſi in homi-
t 6 fig. lib. 7 H. ne neutiquam occurrat: quum ſcilicet adeò confuſam multorum animalium anatomen ple-
roſque veteres, perinde ac Galenum, propoſuiſſe, neminem latêre debeat.

CAPUT VII.

DE OSSE JUGALI, ET OSSIBUS praeruptae rupi aſſimilatis.

Huic capiti nulla praefigitur figura, quòd jugale os in praecedentis capitis tertia & quinta figuris V & X notatum fuerit: quemadmodum & ipſius ſutura in tertia quidem Z, in quinta autem Y indicabatur. Oſſa verò quae rupi praeruptae aſſimilantur, ſeu quae lapidea vocamus, etiam quinta praecedentis capitis figura oſtenduntur, tota ſede, qua C, C, M, M, M, m, m, m, m, k, & hujuſmodi in calvariae baſi characteres occurrunt.

Inter corporis oſſa, quaedam propriis circumſcriptionibus terminiſque *Quibuſdam oſſium ſedibus perinde ac ſi undique circumſcriberentur, nomina imponi.*
deſtituta, non ſecus quàm ſi peculiaria eſſent oſſa, diſſectionum Pro-
feſſoribus deſcribuntur, inque oſſium numerum cum caeteris referun-
tur. Hujus generis eſt os Jugale Latinis, Graecis verò ζύγωμα ob hoc
nuncupatum, quòd utraque oſſa (ſunt enim utrinque ſingula) boum
equorumve jugis comparentur. Conſtat autem os jugale, aut potius *Os jugale.*
calvariae ſedes hoc nomine dicta, ex duorum oſſium proceſſibus in-
a 3 fig. cap. 6 Z. vicem [a] obliqua ſutura coëuntibus[b]. ac poſterior quidem ejus pars, temporis oſſis pro-
b 3, 5 fig. 6 cap. X. ceſſus eſt: [c] anterior autem pars, illius oſſis proceſſus exiſtit, quod univerſum oculi ſedis ex-
ternum angulum efformans, maxillae ſuperioris oſſium primum numerabitur. Uterque *Jugalis oſſis uſus.*
c 3, 5 fig. 6 cap. V. proceſſus, ſeu ſedes, quam jugale os dicimus, medullae eſt expers, & ſolida, ſuaque
d 4 muſculorum tabula primum D, dein Γ, poſt Δ. duritie pellendis injuriis apta, quo [d] idoneum temporali muſculo efficeretur propugnacu-
lum, foris quidem gibbum, intus autem cavum. Quamvis interim Natura non ſic ſolum *Quî Natura temporalibus muſculis proſpexerit.*
temporalem muniverit, verùm inſuper ipſum in capitis oſſibus magna ex parte occulta-
vit, ſinum oſſibus inſculpens, illi recipiendo apprimè idoneum, & eum undique vici-
narum partium tuberibus promontoriiſque circumſepientem. Atque id meritiſſimò Na-
tura molitur, quandoquidem temporum muſculi malè affecti, convulſiones, febres, ſo-
pores, amentias inferant, quòd nervorum principio proximè accedunt, & tantum os eos
e fig. ante 2 cap. lib. 4 poſitae Q, R, b, c, d. à cerebro ipſiuſque membranis dirimit. Adde [e] quinos nervorum cerebri ſurculos (prae-
ter tres enim aliis notos Anatomicis, duos adinveni) ſingulis muſculis exporrigi: ob id-
que non injuria divum Hippocratem pronunciaviſſe, plagas praecipuas, ac ſtuporem in-
ducentes, eſſe temporales. Sed horum muſculorum praeſtantiam in ſecundo libro cum
reliquis ad unum omnibus abundè proſequemur. ubi etiam docebitur, jugale os in hoc
praeci-

praecipuè formatum, ut ab ipſo maſſeter, ſive manſorius muſculus (quem inferiorem maxillam moventium ſecundum deſcribemus) opportunè principium ducat.

Oſſa praerupta rupi ſimilia.

Veteribus [f] λιθοειδῆ, oſſa vocabantur, quae petram & effractam rupem non duritia modò, verùm etiam imagine referunt. Hujuſmodi autem eſt inferior capitis pars, qua dorſalis medulla è calvaria delabitur, ac ubi [g] mammillares & [h] ſtylum referentes temporum oſſium proceſſus exoriuntur. Ejus enim regionis oſſa omnium univerſi corporis duriſſima & ſolidiſſima (auditus organi, uti arbitror, occaſione) exiſtunt, commodi muſculorum exortus ac inſertionis gratia, praeruptae aſperaeque rupi quàm ſimillima. Unde etiam hanc partem meritò ita nominandam arbitror, nullumque in corpore os propria finitum circumſcriptione petroſum lapideumve à veteribus fuiſſe appellatum reor. Quanquam rurſus non ignorem, plurimos temporum oſſa hoc nomine privatim tantumque indicaviſſe, non quidem adhuc univerſa, verùm illam ipſorum portionem, quae dictos antè proceſſus educit. Per me igitur ita temporum oſſa nominare licebit: modò neminem lateat, dictam nobis calvariae baſis regionem, creberrimè petroſum os nuncupari: & dein interdum oſſa quaedam commemorari, ac ſi propria donarentur circumſcriptione: quum tamen nihil aliud verè cenſenda veniant, quàm duorum oſſium mutuo coëuntium (ut jam diximus) fines, & aliquando unius alicujus oſſis una ſedes: quemadmodum eveniſſe audies in [i] oſſibus, quae ſacri oſſis lateribus coarctata, triplex nomen pro ſedium ratione aſſumunt.

[f] *Haec in 5 fig. 6 cap. baſi ſunt obvia.*
[g] *3, 4, 5 fig. cap. 6 k.*
[h] *ejuſdem fig. i.*
[i] *Tres figurae cap. 29.*

CAPUT VIII.

DE OSSICULIS, AUDITUS ORGANI conſtructionem ingredientibus.

OCTAVI CAPITIS FIGURA, VARIIS EFFORMATA partibus.

OCTAVI CAPITIS FIGURAE, AC ejuſdem characterum index.

Haec figura, auditus organi oſſicula exprimit. Praecipua enim illius figurae effigies, portionem ex dextri temporis oſſe exectam commonſtrat: quae dein per medium diviſa, duas quae in illius oſſis cavitate reponuntur, membranas, unà cum oſsiculis ob oculos ponit: uti characterum index hunc in modum explicabit.

A, A *Foraminis portio, quod ab aure introrſum ad membranam B notandam pertinet.*
B *Membrana tranſverſim foramini obducta, quod ab aure in cavitatem fertur, in temporis oſſe auditus organi nomine exſculptam.*
C *Unum auditus organi oſſiculum, malleolo aſsimilatum.*
D *Quinti nervorum cerebri paris nervus.*
E *Quinti paris ramus, per caecum foramen ad muſculum temporalem potiſsimùm digeſtus.*
F *Quinti paris ramus, per foramen procedens, quo vena auditus organum petens excipitur.*
G *Series nervi quinti paris ad planam cavitatis ſedem hic auditus organi occaſione caelatae.*
H *Sedes orbicularem circulum referens, cujus anteriori ſedi auditus organi oſsiculum jam I notandum committitur.*
I *Alterum auditus organi oſsiculum, quod incudi & molari denti comparatur.*
K, K *Cavernulae indicantur, quibus cavitas auditus organo parata, intus ſcatet.*
L *Mallei ab omnibus conterminis partibus liberi anterior facies.*
M *Mallei ab omnibus partibus liberi poſterior facies.*
N *Incudis, ſeu molaris dentis ab omnibus partibus liberi anterior facies.*
O *Incudis, ſeu molaris dentis ab omnibus partibus liberi poſterior facies.*
P *Incudis ac mallei, ita ut in aure committuntur, ſimul nexorum anterior facies.*
Q *Incudis ac mallei unà junctorum poſterior facies.*

Etiamſi

Cavitas auditus organo parata, & foramina ab ipſa educta: ac demum quinti paris nervorum cerebri in illam ſeries.

a in praecipua effigie & in penultima figura contextui cap. 12 inſerta. b 3 *fig. cap.* 12 *a* c 1,2 *fig. cap.* 2 *lib.* 4 *a.* d 2 *fig. cap.* 12 *a.* e 2 *fig. cap.* 12 *b.* f 1,2 *fig. cap.* 2 *lib.* 4 *c.* g 2 *fig cap.* 12 V. h 1,2 *fig. cap.* 2 *lib.* 4 *b.* i *fig. cap.* 14 *lib.* 3 *n.* k 1,2 *fig. cap.* 2 *lib.* 4 Φ. l H. m G. n I, N, O.

Etiamſi in ſeptimo libro cum reliquorum ſenſuum organis, auditus inſtrumenti fabricam ſimus pertractaturi, nihilominus tamen ipſa oſſiculorum quorundam illam ſubeuntium occaſione, nunc obiter venit deſcribenda, ne fortè in ſeptimum uſque librum ea oſſicula prorſus aſſervantes, in univerſa alioquin oſſium hiſtoria, illa praeteriiſſe videamur. Quanquam neque Galenum, neque ante illum quemvis alium haec, uti & alia ſanè non pauca, obſervaſſe, hinc conjicitur, quòd iſtorum nuſquam inciderit mentio. Temporis itaque oſſi magna admodumque varia inſculpitur [a] cavitas, quatuor à ſe producens foramina, quorum [b] primum utcunque amplum, ſed anfractuoſum, in capitis ſedem, qua cerebrum continetur, ſpectat, alterius lateris quinti paris nervorum cerebri [c] nervum admittens. [d] Secundum foramen jam dicto brevius, ſed multo amplius, ad aurem pertinet. [e] Tertium foramen anguſtum eſt, varieque implexum: & caecum, uti ſuo dicemus loco, appellatum, nervi quinti paris [f] ramum tranſmittit. [g] Quartum nunc dicto nonnihil amplius occurrit, & neutiquam perinde tortuoſum. dein antrorſum, uti illud antrorſum, procedens, praeter alium nervi quinti paris [h] ramum, cui iter praebet [i], venam tranſmittit, auditus organum petentem. Verùm quinti paris nervus haudquaquam totus in binos illos ramos abſorbetur, ſed inſigniori ſua [k] portione, cavitatem temporis oſſi inciſam, membranae quodammodo ritu ſuccingit & oblinit: non quidem univerſam, ſed nonnullas tantum ipſius ſedes, haud ſecus quàm ſi inſignior nervi portio in plures diduceretur membranas, aliquot ejus cavitatis regionibus obductas. Inter caeteras autem cavitatis ſedes, quarum quaedam planae ſunt & laeves, quaedam verò laxioris pumicis & ſpongiae modo cavernoſae, admodumque profectò variae, ſibique diſſimiles [l], una eſt orbicularis & plana, oſſeoque circulo lineae in modum extuberante, ſepta, ac demum praecipua quinti nervi [m] portione tanquam membranula quapiam obducta.

Oſſiculum incudi aut molari denti comparatum.

Ad circuli hujus exteriorem, aurique proximam ſedem, [n] oſſiculum reponitur, duobus tenuibus & acutis proceſſibus, ſeu cruribus firmatum, adſtabilitumque. horum exterius, ac auri vicinius, eſt brevius & craſſius, latiuſque, ac in acutum deſinit apicem. Alterum crus, quod interius conſiſtit, & membranae orbicularem illam cavitatis ſedem ſuccingenti magis, quàm exterius crus, innaſcitur, longius nonnihil & tenuius eſt, ipſiuſque extremum quaſi in unculum ceſſat, quo membranae illi implicatur, firmiuſque innectitur. Oſſiculi hujus pars extra membranam prominens, ſuperius partim plana, partim rotunda cernitur: quemadmodum minores nonnulli incudes effingi ſolent, quorum amplior pars plana eſt: altera, quae veluti in mucronem deſinit, inſtar coni rotunda. Grandiores enim incudes penitus plani depreſſive & quadranguli fiunt. Caeterùm ſi hoc oſſiculum, quia tantum binis donatur cruribus, incudi aſſimilare minus placuerit, nihil profectò obſtiterit [o], molari denti duabus tantum radicibus praedito id conferre.

o *fig. cap.* 11 K *talem proponit dentem.* p C, L, M. q B.

Oſſiculum malleolo non admodum diſſimile.

[p] Alterum oſſiculum, à jam commemorato plurimùm variat, alterique innaſcitur membranae. Foramen enim cavitatis, ſeu antri in temporis oſſe inciſi, quod aurem ſpectat, ea parte qua cavitatis amplitudini vicinum eſt, [q] membranula tenuiſſima & prorſus pellucida in eum modum obtegitur, quo vas ſuo fundo obturari dicimus. Huic itaque membranulae tranſverſim id oſſiculum innaſcitur, itaque ipſi intus tranſverſim inſternitur, ac in tympanis fidem unam atque alteram craſſiorem membranae, ſeu aſinorum pelli, obtendi conſpicimus. Ut verò oſſiculum validius firmaretur, longum tenuemque habet proceſſum, quo membranae ſecundum illius latitudinem innaſcitur. Hunc proceſſum liceret [r] femoris oſſis parti comparare, quae ab ipſius proceſſibus, quos rotatores vocamus, ad inferiora uſque femoris capita pertinet. imò ſi haec inferiora capita à reliquo femore reſecta finxeris, univerſum oſſiculum femori opportunè aſſimilabitur. Quemadmodum enim femur juxta ipſius cervicem duos adſciſcit proceſſus, ſic etiam oſſiculum hoc eadem ſede proceſſulos aliquot ſibi vindicat, quorum beneficio membranae ſuae firmius innaſcitur. Dein, ut femoris oſſis cervix obliquè verſus corporis interiora, ad coxendicis oſſis ſinum vergens, in caput ad amuſſim rotundum ceſſat: ita etiam oſſiculum à membrana introrſum abſcedit, in rotundum caput deſinens, quod laeve minimeque aſperum eſt, & ſuperiori parti alterius oſſiculi, quod molari denti, aut incudi aſſimilavimus, ita tenuiſſimarum membranarum interventu [s] committitur, ac ſi malleus incudi laxè alligaretur: non ſecus, quàm ſi oſſiculum poſtremò enarratum, malleoli praeſtaret munus, alterum verò incudis vicem gereret, ſed pro mallei mole nimis quàm parvi.

Secundi oſſiculi ad femoris os comparatio.

r *figurae cap.* 30. s P, Q.

Auditus organi oſſiculorum uſus.

Num autem oſſicula incudis & malleoli officio ita fungantur, atque formam referunt, & leviſſimo afflatu ſecundum oſſiculum cum membrana cui innaſcitur, inter diſſecandum movetur, primo oſſiculo interim quodammodo quieſcente, à me haudquaquam aſſertum velim, quandoquidem auditus rationem non ſatis ex ſententia percipiam. Non quòd mihi animo exciderit, commune illud medicorum ad partium temperiem, ac formam demum eſſentialem, aſylum, & aëris gyri, quos ex hujus percuſſu in aurem ferri, & quandam membranam ferire, vulgo nobis è lapillorum in aquam jactu perſuademus, interim

organi hujus conſtructionis prorſus ignari. Longè enim diviniora rerum Opifex callidiſſimo artificio hic machinatur, quorum fabricam ſatis dilucidè in ſcholis quidem commonſtro, uſum autem & operandi modum non magis quàm oculi ipſius aſſequor. Verùm quia de auditus organo poſtea pertractabitur, hic ſat ſit oſſicula recenſuiſſe: quae ſi hoc ſermone non fueris aſſecutus, vituli, aut agni, aut alterius animalis capite in menſam poſito, temporum os nunc hoc, nunc illo modo divides. Quanquam multo ſatius ſit, haec in crudo capite, quàm in cocto aggredi: idque in homine potius, quàm alio quovis animali. Neque ſolum hac adminiſtratione, ſpectatu jucundiſſimam oſſiculorum conſtructionem adinvenies, verùm inſuper omnium penè muſicorum inſtrumentorum fabricae rationem ex auditus organi compage deſumptam perinde admiraberis, ac vel hoc in primis nomine, auditus organi harmoniam ſumma voluptate intueri ſolitus eſt, non modò muſicorum abſolutiſſimus, verùm & noſtrae aetatis philoſophorum eximium decus, Marcus Antonius Genua, cui rerum naturalium ſtudioſi tantum debebunt, quantum frugis ex hoc meo conatu ipſis accedet: quippe qui ad hunc inchoandum primus autor, ac ſedulus monitor haud minus extitit, quàm rarum virtutis exemplar Wolphangus Heruuort, patricius Auguſtanus, ob incredibilem erga literas earumque cultores amorem, immortalitate digniſſimus, ac mihi dum vivam unicè colendus, quòd ad hujus operis abſolutionem, quantum in ipſo fuit, nihil fecerit reliqui.

Marcus Antonius Genua, & Wolphangus Heruuort, hujus operis & inchoandi & abſolvendi autores praecipui.

CAPUT IX.

DE DUODECIM SUPERIORIS MAXILLAE OSSIBUS, in quorum claſſem naſi oſſa etiam referuntur.

PRIMAE NONI CAPITIS FIGURAE, ejuſdemque characterum index.

Haec figura anteriorem calvariae ſedem exprimit, maxillae ſuperioris oſſa, quàm datum eſt accuratiſsimè, oſtenſura. Humanae autem calvariae caninam ſubjecimus, ut Galeni ſuperioris maxillae oſsium deſcriptio, leviori negotio à quovis intelligatur. Praeterea, ut oculorum ſedes, ac in iis apparentes ſuturae oſſaque apertius ſpectarentur, hominis calvariam occipitio inniti, & anteriori ſede ſuper caninam erigi oportuit. Praeſentis autem figurae characterum indicem ita digeram, ut majuſculi Graecorum, maxillae ſuperioris oſsibus (quae ſex utrinque erunt) primùm adhibeantur: reliquis autem oſsibus & ſuturis, ut ſors fert, omnes accommodentur. Caeterùm priores aliquot characteres oſtendendis foraminibus capitis juvabunt, quare etiam illi ad Caput his dicandum opportunè reſervabuntur. Sunt autem illi A, B, uſque ad I.

I, I *Frontis os. I etiam ponitur in oculorum ſedibus, eam frontis oſſis partem notans, quae ſuperiorem oculorum ſedium regionem conſtituit.*

K *Verticis os ſiniſtrum.*

L *Siniſtri temporis os.*

M *Mammillaris proceſſus ſiniſter, juxta quem proceſſus ſtylum referens etiam occurrit.*

N *Cuneiforme os, in ſiniſtri temporis cavo & in dextri oculi ſede N inſignitur. In ſiniſtri autem oculi ſede G & H reponuntur, idem os indicantia: quanquam illi characteres hujus ſedis foraminibus oſtendendis peculiariter ſubſerviant. Ad haec, N quoque reponitur ad intimum ſiniſtri lateris dentem, notans cuneiformis oſſis particulam, & dein ſuturam, id os à ſuperiori maxilla hac in ſede dividentem.*

Γ Γ *Hoc os nobis primum maxillae ſuperioris numerabitur. ac Γ in oculi ſede poſitum, hujus oſſis partem notat, in oculi ſede conſpicuam.*

Δ *In ſiniſtri oculi ſede Δ tantum apparet, ſuperioris maxillae ſecundum os indicans.* Unguis, Lacrymale.

Θ *In ſiniſtri quoque oculi ſede Θ tantum occurrit, tertium maxillae ſuperioris os indicans.* Ethmoïdis pars illa, quae *Os planum* hodie.

Λ Λ *Quartum maxillae ſuperioris os. Λ in oculi ſede poſitum, hujus oſſis partem notat, quae inferiorem oculi ſedis regionem magna ex parte conſtituit.* Maxillare ſuperius.

Ξ *Quintum maxillae ſuperioris os.* Naſi. *Sextum verò in ſecunda figura* Π *notandum, hic nullibi ſeſe offert.*

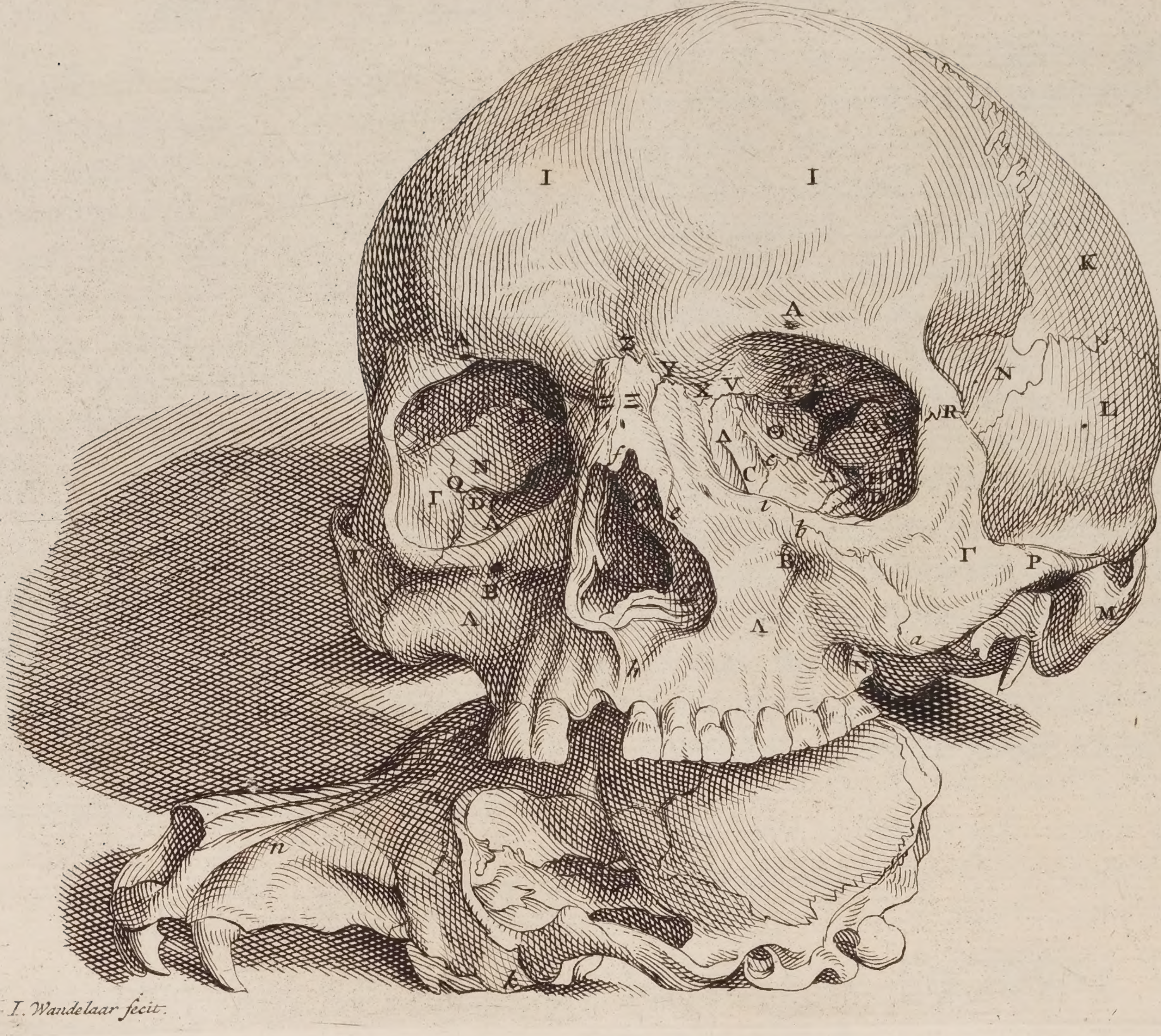
O *Narium ſeptum, quod octavi capitis oſſis cribri modo perforati proceſſus habetur.*

P *Sutura duos oſſium proceſſus committens, quibus jugale os efformatur.*

Q *A Q ad S ſutura notatur, cuneiforme os à primo maxillae ſuperioris oſſe dirimens, ac hic in oculi ſede conſpicua, in dextrique oculi ſede ad characterem Q clarius ferè, quàm in ſiniſtri, apparens.*

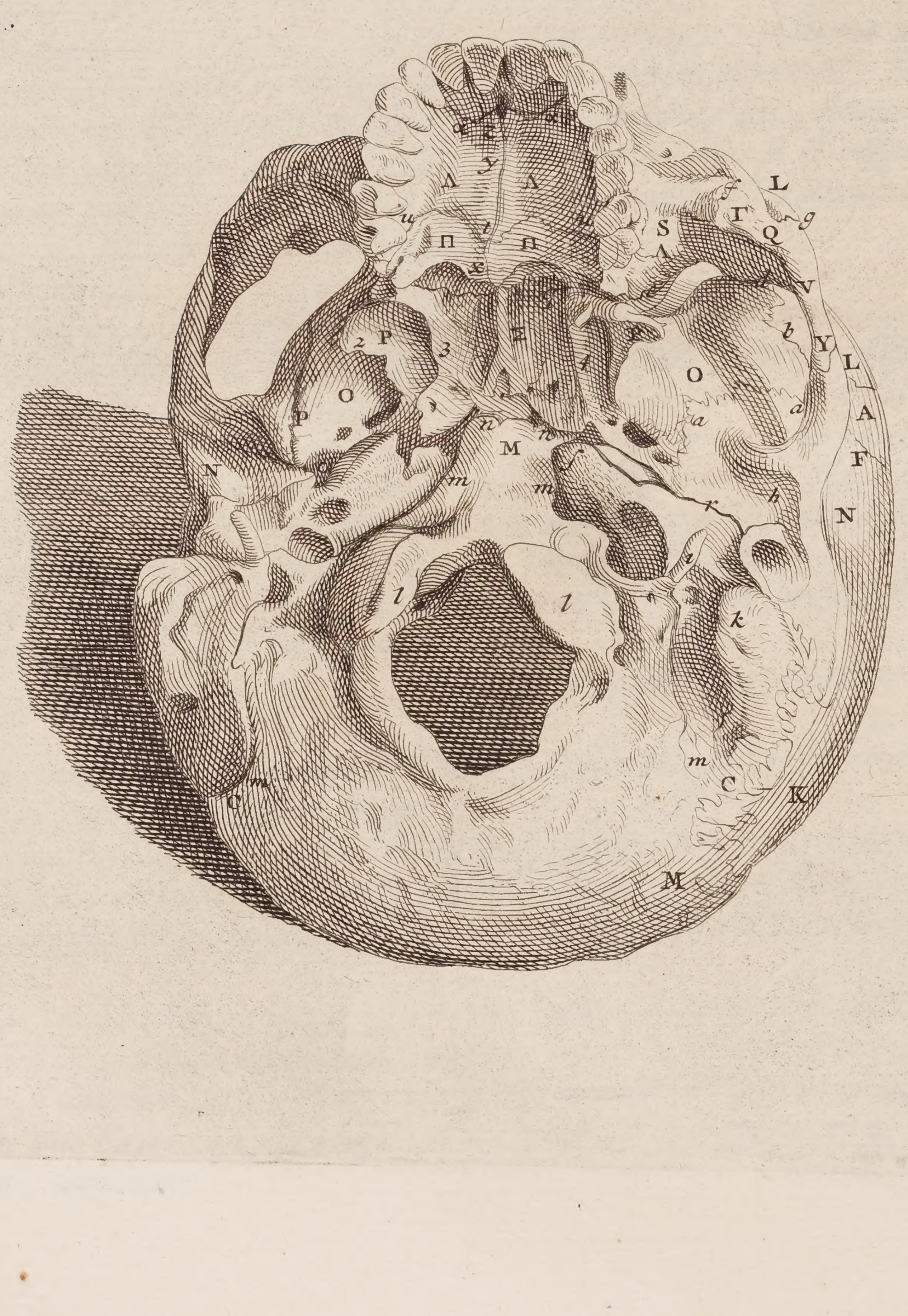
R, S,

PRIMA IX. CAPITIS FIGURA.

I. Wandelaar fecit.

SECUNDA IX. CAPITIS FIGURA.

R, S, T, V, X, Y, Z, Sutura frontis os à maxilla ſuperiori & cuneiformi dividens. Ab R enim ad S, ſuturae intervallum notatur, frontis oſſi & primo maxillae oſſi commune. Ab S ad T ſuturae hujus intervallum indicatur, frontis oſſi & cuneiformi commune. A T ad V intervallum metitur, tertio maxillae oſſi & frontis oſſi commune. Ab V ad X intervallum inſignitur, commune frontis oſſi & ſecundo maxillae oſſi. Inter X & Y intervallum conſiſtit, quarto maxillae oſſi ac frontis oſſi commune. Ab Y verò ad Z ſignificatur intervallum commune frontis oſſi, & quinto maxillae oſſi.

a Maxillae ſedes aſpera, inaequaliſque. Verùm ab a ad b ſutura indicatur, primo & quarto maxillae oſſibus communis, ubi haec in anteriori calvariae ſede eſt conſpicua.

b A b ad Q ſuturae primum os à quarto dividentis pars indicatur, quae in oculi ſede eſt conſpicua, quaeque in hujus figurae ſiniſtra oculi ſede characteribus paucioribus occupata, eſt manifeſtior.

c Ab V ad c ſutura notatur, ſecundo oſſi & tertio communis. Quicquid autem ſurſum per anteriora juxta C & Δ ad X uſque ducitur, ſecundum os à quarto dirimit.

d d ſervit deſcribendo tertio maxillae oſſi. T enim ad V ſuperiorem ejus oſſis ſedem deſcribit. V ad c anteriorem, T ad d poſteriorem, c verò ad d inferiorem.

e e ad Y ſuturam notat, quarto maxillae oſſi & quinto communem.

f f ac Z ſuturam inſinuat, quinto unius lateris oſſi & quinto alterius lateris oſſi communem.

g In narium amplitudine g ponitur, ſuturam indicans, qua ſeptum narium à quartis maxillae ſuperioris oſſibus disjungitur.

h Sutura, aut harmonia potius, quartis maxillae ſuperioris oſſibus communis, cujus beneficio illa invicem in muſtacis vocata regione dirimuntur.

i Ad ſuperiorem foraminis B notati ſedem, i ponitur, indicaturum quarti oſſis ſuturam, quae elatius quàm id foramen conſiſtit, ipſique quarto oſſi duntaxat peculiaris eſt.

k Ab hoc charactere, eorum qui in canis calvaria occurrunt primo, ad l uſque, ſutura notatur à mala ſurſum adſcendens, ad medium uſque inferioris ambitus ſedis oculi.

l, m Ab l uſque ad m ſutura notatur, à medio inferioris regionis ambitus ſedis oculi, ad ſupercilia uſque juxta internum oculi angulum adſcendens.

n Sutura ab illa quae externum naſi oſſium latus circumſcribit, inter caninum dentem & inciſorium ipſi proximum delata.

SECUNDAE FIGURAE, EJUSDEMQUE CHARACTERUM index.

Secunda figura, calvariae baſim palatumque exprimens, eam maxillae ſuperioris oſſium ſedem proponit, quae praecedente figura non fuit obvia. Quanquam verò haec pluribus inſignitur characteribus, eos tamen hic tantum explicabimus, qui ad maxillae ſuperioris oſſium ſpectant hiſtoriam.

L Hic modica oſſis frontis portio in conſpectum venit.

OO PP Cuneiforme os.

Q, Γ Primum ſuperioris maxillae os.

S, Λ Quartum ſuperioris maxillae os.

V, X Calvariae ſedes, quam os jugale Anatomes peritis vocari, jam antea dictum eſt.

Y Sutura, quae duos proceſſus os jugale efformantes committit.

d Hic latitat ſutura, primo maxillae ſuperioris oſſi & cuneiformi communis. dein ſuturae primo oſſi & quarto communis ſedes, in temporis cavo conſpicua.

e Sutura quarto maxillae oſſi & cuneiformi communis.

f Suturae primo maxillae oſſi & quarto communis pars, in anteriori maxillae regione apparens.

g Sutura frontis oſſi & primo maxillae oſſi communis.

Π Sextum maxillae ſuperioris os. Palati.

q Ab e verſus q ſutura ſexto maxillae oſſi & cuneiformi communis indicatur.

Ξ Septum narium, & ſedes qua id à cuneiformi oſſe dirimitur.

t, u A t ad u tranſverſa notatur ſutura, ſexto maxillae oſſi & quarto communis.

x Ab x ad t ſutura indicatur, duobus ſextis maxillae ſuperioris oſſibus communis.

y Sutura notatur rectà per palatum ducta, & quartis maxillae oſſibus communis.

z Privatim indicatur foramen in anteriori palati ſede, poſteriorique dentium inciſoriorum regione apparens: ad cujus latus interdum obſcura occurrit ſutura, tranſverſim
α aliquouſque in quarto ſuperioris maxillae oſſe prorepens, & α inſignita.

SUPE

Quae calvariae pars ſuperior vocetur maxilla.

Superiorem maxillam in oſſium hiſtoria appellamus, eam calvariae partem, quae poſt octo capitis oſſa, ſedem qua cerebrum continetur, ſimul efformantia, & duo utriuſque auditus organi oſſicula, nobis adhuc commemoranda ſupereſt: quaeque inferiorem oculorum ſedis partem, & latera, magnamque illam narium cavitatem, & altiorem naſi regionem, & palatum conſtituit, ſuperioremque dentium ſeriem complectitur.

Cur pluribus conſtet oſſibus, & iis cavis & levibus.

Hanc non unico quidem, ſed pluribus extrui credimus oſſibus, ut pellendis injuriis reddatur promptior, noxaſque minori ſuſtineat incommodo: quum ſcilicet partis ſuae alicujus vitium ſimul cum ipſius circumſcriptione terminetur, neque in totam maxillam, veluti per fictile vas, pertingat. Verùm alia inſuper copiae oſſium habetur ratio, ipſa nimirum maxillae ſedium varietas, quae non undique oſſa pariter aut denſa, aut dura, aut craſſa, aut mollia exigit: utcunque interim haec maxima ex parte duris conſtet, ſed iis admodum levibus. nam praeter narium, quam efformat, cavitatem, illa intus ad ejus cavitatis latera impenſe exiſtunt cava, inſigniaque antra ſic continent, ut maxillae ſuperioris compoſitionem imaginibus pulchrè aſſimilaveris, quas intus cavas è cera fundimus: quo ſcilicet neceſſariae ipſius magnae moli peculiaris raraque accedat levitas, quae pondere non gravans, etiam producendae voci miris modis ſit opportuna.

Lib. II. de Uſu partium.

Haudquaquam enim Galeno eſt aſſentiendum, qui ſuperiorem maxillam medullae expertem, duriſque oſſibus, nec levitate indigentibus, efformatam docet, quòd haec perinde ac inferior non moveatur. Quum interim haec illa multo ſit validior, & oſſe conſtet injuriis propellendis longè promptiori.

Brevis maxillae oſſium enumeratio.

Caeterùm maxillae ſuperioris oſſa (praeter ſuperiores dentes, & tenuia quaedam, fungoſa, & quodammodo membranea, cartilagineaque oſſicula, in narium cavitatis ſummo occurrentia) duodecim ſunt, ab utroque latere ſena. quorum [a] primum, ſedis oculi externum conſtituit angulum. [b] ſecundum & [c] tertium, ad oculi ſedis internum referuntur angulum. [d] quartum omnes ſui lateris ſuſcipit dentes. [e] quintum è duobus quae naſo adſcribimus oſſibus, alterum cenſetur. [f] ſextum cum ſuo conjuge ad palati finem collocatur, quà narium [g] foramina in oris amplitudinem pertinent. Haec invicem & conterminis ipſis capitis oſſibus, per ſuturas & harmonias compinguntur. at quum harmoniae iſtae magna ex parte, ſi quando eſtringuntur, intus mutuum quendam contextum referant, quem ſuturae quodammodo comparare queas, illae ſuturarum etiam nomine in ſuperioris maxillae hiſtoria à diſſectionum peritis donantur. Ut verò has omnes cum circumſcriptis ab ipſis oſſibus opportunè expendas, quîque Galeni hîc obſcurae alioquin, parumque ſibi conſentientes deſcriptiones, canibus & ſimiis potius, quàm hominibus quadrent, obſerves, perinde atque ego in ſcholis facere conſuevi, omnes humanae calvariae, quae tibi undique occurrunt, ſuturas, quantumvis leviter conſpicuas, & harmoniae etiam ſpeciem referentes, in altero latere attramento obliterabis: ita enim promptius ſic veluti incraſſatae & tinctae obviam venient, leviorique negotio univerſam oſſium circumſcriptionem, noſtra, quam modò ſubjiciam, accommodata hiſtoria, comprehendes, canis & ſimiae dein fabricam conſideraturus.

a 1,2 fig. Γ,Γ. b 1 fig. Δ. c 1 fig. Θ. d 1,2 fig. Λ,Λ. e 1 fig. Ξ. f 2 fig. Π. g 2 fig. cap. 12 n, o.

Primi maxillae oſſis hiſtoria.

[a] Primum itaque ſuperioris maxillae os, alteram oſſis jugalis partem conſtituit, & nonnihil temporis, ſuperciliique, ac ſedis oculi, totum videlicet exteriorem angulum, in ſe comprehendit, non minimam malae etiam portionem efformans. Conjungitur autem hoc os, temporis oſſi, interventu [b] ſuturae, quae duos proceſſus os jugale efformantes jungit. Dein committitur oſſi cuneiformi, [c] ejus ſuturae beneficio, quae per cava temporum declivis ducta, [d] etiam in oculi ſede conſpicitur, huicque primo maxillae oſſi & cuneiformi communis eſt. In ſuperiori parte [e] nectitur frontis oſſi, ea ſede, qua ſupercilii habetur extremum. Fit verò haec commiſſura illius [f] ſuturae beneficio, quae à cavis temporum per oculorum ſedes ad ſuperciliorum medium fertur, frontiſque os à maxilla ſuperiori & cuneiformi diſcernit. Inferiori autem parte inſigni amplitudine primum os quarto ea ſutura compingitur, quae tribus locis in conſpicuo eſt: [g] in cavo ſcilicet temporum ſub oſſe jugali, [h] in anteriori maxillae regione juxta malam, [i] & in oculi ſedis inferiori parte. Suturae pars in cavo temporum conſpicua, ab inferiori fine ſuturae, os cuneiforme à primo maxillae oſſe dividentis incipit, obliquè deorſum nonnihil in priora tantiſper deſcendens, quouſque ad [k] infimam malae ſedem, ubi haec aſpera inaequaliſque eſt, pertingat. Pars autem in anteriori maxillae ſede occurrens, à mala obliquè ſurſum contendit, ad mediam regionem inferioris ambitus hîc oculi ſedem circumſcribentis, Pars verò in oculi ſede apparens, à medio inferioris ambitus ſedis oculi, per humiliora ejus ſedis retrorſum obliquè ad infimam [l] ſuturae, cuneiforme os à primo maxillae oſſe dirimentis regionem conſcendit. Hunc igitur in modum primum os circumſcribitur, quatuor (uti diximus) oſſibus commiſſum: temporis ſcilicet oſſis proceſſui alteram oſſis jugalis partem efformanti, dein cuneiformi oſſi, frontis oſſi, & quarto maxillae oſſi.

a 1,2 fig. Γ,Γ. b 1 fig. P. 2 figura Y. c 3, 4 fig. 6 capitis d. d 1 fig. Q. e 1 fig. R. f 1 fig. R, S, T, V, X, Y, Z. g 4 fig. 6 cap. f, f. h 1 fig. ab a ad b. i 1 fig à b per D ad Q. k 1 fig. a. l 1 fig. Q.

Secundum maxillae os.

[a] Secundum os caeteris omnibus longè minus, & ſquamae quaſi modo tenue, in interno oculi ſedis angulo conſiſtit, ubi [b] foramen habetur, cui [c] caruncula praeeſt, internum oculi angulum occupans, & in hoc creata, ne quid pituitae ad oculi ſedem à cerebro

a 1 fig. Δ. b 1 fig. C. c fig. 19. cap. 14. lib. 7. λ.

bro expurgatum, in genas defluat, ſed totum per id foramen in narium amplitudinem procumbat. Oſſiculum hoc ſuperiori parte, [d] modico intervallo ſuturae terminatur, frontis os à ſuperiori maxilla diſtinguentis. unde etiam ſuturae illius interventu, oſſiculum id frontis oſſi committitur. Ab hac ſutura, [e] alia ſecundùm poſteriorem oſſiculi regionem deſcendit, quae ſecundùm oſſiculi inferiora dein repens, per anteriorem illius regionem ſurſum in eam ſuturam denuò aſcendit, quam frontis os à ſuperiori maxilla dirimere diximus. Caeterùm ſutura, quae ad eum modum in orbem penè fertur, in poſteriore oſſiculi regione (quae oculi ſedis conum reſpicit) ſecundo oſſiculo communis eſt, & illi quod tertium maxillae nobis enumeratur. Ad inferiorem verò oſſiculi partem, & ſecundum anteriorem ipſius regionem, ſutura haec communis eſt ipſi oſſiculo, & quarto maxillae ſuperioris oſſi. Unde etiam praeſens oſſiculum ſuperiori parte frontis os, poſteriori tertium maxillae os, inferiori verò anteriorique quartum maxillae os contingit. quod quia laxè haeret, anteriorique parte quarto oſſi harmonia verius quàm ſutura jungitur, in calvariis è terra effoſſis rarò occurrit: potiſſimum quum inſuper tenue ſit, & humida hac ſede poſitum, facilè putreſcat. In coctis verò calvariis, & arte ad oſſium diſciplinam paratis, abſque negotio ſervatur.

d 1 fig. ab V ad X.
e 1 fig. ab V ſecundum Δ, &c deorſum, ac illinc rurſus ſurſum ad X.

Tertium maxillae os.

[a] Tertium os ſimiliter ferè ac ſecundum tenue, & ſquamae inſtar pellucidum, ſi quando effringitur, intus amplis ſinibus aëre oppletis ſcatere cernitur, paulo minus toto quadrangulum, & in interno latere ſedis oculi repoſitum. [b] Superius enim terminatur ſutura frontis oſſi, & ſuperiori maxillae communi. [c] anterius communem ſuturam cum ſecundo maxillae oſſe adipiſcitur. [d] Poſterius communem cum cuneiformi oſſe ſuturam obtinet. [e] inferiori parte, cum quarto maxillae oſſe, communi ſutura donatur. Unde etiam quatuor oſſibus tertium hoc os connectitur, ſuperius ſcilicet frontis oſſi, anterius ſecundo maxillae oſſi, poſterius cuneiformi, inferius quarto maxillae oſſi. Interius verò, quà narium ſpectat amplitudinem, cum inordinata oſſium compage intus in narium ſummo repoſita, coït.

a 1 fig. Θ.
b 1 fig. à T ad V.
c 1 fig. ab V ad c.
d 1 fig. à T ad d.
e 1 fig. à c ad d.

Quartum maxillae os.

[a] Quartum ſuperioris maxillae os, reliquorum ipſius oſſium longè maximum, omnes ſui lateris dentes excipit, variiſque ſuturis circumſcribitur: quemadmodum & ipſum quoque varium eſt, huc atque illuc in plura loca pertingens. Primùm itaque ſutura illa terminatur, quae primum os ab ipſo diſcernit: eam dico, quae ſimul in [b] cavo temporis, [c] & in anteriori maxillae regione, & [d] in oculi ſede conſpicitur. Deinde quartum os terminatur ſuturis, ſecundum maxillae os & tertium ab ipſo dirimentibus: [e] quae ſecundùm totam ſedis oculi longitudinem in inferiori ejus ſedis parte, & in anteriori regione ſecundi maxillae oſſis, ducuntur. Ad haec, juxta ſuperciliorum medium, quartum os ſuturae ſuperiorem maxillam à frontis oſſe disjungentis finitur [f] intervallo, quod ab anteriori ſede ſecundi oſſis, ad exterius quinti nobis enumerandi oſſis latus pertinet. à quo quartum dirimitur, [g] ſutura à naſi ſummo juxta ipſius externum latus, deorſum ad quinti ejus oſſis longitudinem porrecta. Secundum narium verò à facie ad oris uſque amplitudinem inceſſum, quartum maxillae os ab illorum ſepto [h] ſutura interſtinguitur, per humillimam ſepti ſedem prorepente. In poſteriori ſede quartum os à cuneiformi dirimitur, [i] tum in oculi ſede, [k] tum etiam juxta intimum dentem, ubi ſutura cuneiforme os à ſuperiori maxilla terminans conſiſtit. In palati fine, verſus interiora, quartum os [l] tranſverſa ſutura ab illo oſſe ſejungitur, quod ſextum maxillae appellamus, quodque hic ad narium foramina cum ſuo conjuge reponitur. Atque has omnes ſuturas quartum os cum aliis ſibi conterminis oſſibus habet communes: iiſque [m] alia accedit quarto oſſi dextri lateris, & quarto ſiniſtri lateris oſſi propria, quae per palati longitudinem prorepens, non ſolum in palato, verùm & in narium amplitudine eſt conſpicua. [n] uti & in anteriori maxillae ſede ſub naribus illic cernitur, ubi ſuperioris labri ſulculus conſiſtit: etſi interim illic linea potius, quàm ſutura cenſeri debeat. Quartum itaque os ſeptemdecim conterminum eſt oſſibus, primo videlicet, ſecundo, tertio, quinto, & ſexto maxillae ſuperioris: deinde frontis oſſi, cuneiformi, & octavo capitis oſſi, ipſi videlicet foraminum narium ſepto. ac demum quartum maxillae os ſuo conjugi, ſeu alterius lateris quarto oſſi jungitur: quemadmodum & octo dentibus ſibi ipſi infixis, quoties ſuperior maxilla ſedecim dentibus decoratur. Praeſens os magna ex parte latera & inferiorem ſedem foraminum narium conſtituit: & ad haec latera, non vulgari ſanè ad vocis productionem uſu, cavum eſt, & cereis imaginibus intus vacuis perquàm ſimile, neutiquam verò ſolidum. Huic oſſi, praeter alia ipſius foramina, [o] unum accidit, quod ab inferiori oculi ſedis regione incipiens, deorſum in anteriorem maxillae partem porrigitur. Iſtud ubi primùm in oculi ſede inchoatur, notabili intervallo ſuperius, veluti oſſea conſtat ſquama: ubi autem in anteriorem maxillae partem pertinet, jam penitius in oſſe exſculptum viſitur: atque etiam intervallum notatu dignum apparet inter oculi ambitum & ſuperiorem foraminis ſedem. Hoc intervallum creberrimè non continuum eſt, ſed [p] ſutura donatur, quae huic quarti oſſis particulae (ubi foramen conſiſtit) propria peculiariſque eſt. Quis verò hujus foraminis uſus cenſeatur, in communi omnium cal-

a 1, 2 fig. Λ, Λ.
b 4 fig. cap. 6 f, f.
c 1 fig. ab a ad b.
d 1 fig. à b ad D.
e 1 fig. ab X ſecundum C ad c, dein ad d.
f 1 fig. ab X ad Y.
g 1 fig. ab Y ad e.
h 1 fig. g occurrens in O.
i 1 fig. à D ad H.
k 1 fig. N 2 fig. e.
l 2 fig. ab u ad t.
m 2 fig. à t per x ad ζ.
n 1 fig. h.
o 1 fig. Λ in oculi ſede poſitum, dein B.
p 1 fig. i.

calvariae foraminum ſermone exſequar. in praeſentia autem obiter in illius mentionem incidi, quò aptius ſuturam quarto oſſi propriam hic recenſerem: ne quis fortè, quum ipſam obſervaret, illam plura conſtituere oſſa, ac altius quàm ab oculi ſedis ambitu ad foramen uſque ferri arbitraretur. Praeterea in anteriori palati ſede, ad poſteriorem inciſoriorum dentium regionem, aliud [q] foramen ſe offert, quartis maxillae ſuperioris oſſibus commune, & ex palato in narium amplitudinem ſpectans. Ad hujus foraminis latera interdum [r] ſutura apparet, aut potius linea, in pueris cartilagine oppleta, quae quaſi ad caninorum dentium anterius latus pertingit, nuſquam tamen adeò penetrans, ut hujus ſuturae beneficio, quartum maxillae os in plura diviſum cenſeri queat: [s] quod (ut paulo poſt dicam) canibus & ſimiis porciſque accidit, in quibus ſutura quartum os in duo dividens, non ſolum in palato, verùm exterius in anteriori maxillae ſede, etiam conſpicuè cernitur, nullam appendicum cum ſuis oſſibus coalitus ſpeciem referens.

q 2 fig. ζ.
r 2 fig. α, ω.
s 1 fig. caninae calvariae n.

Quintum maxillae os.

[a] Quintum maxillae ſuperioris os, ex duobus naſi oſſibus alterum eſt, oſſiculum videlicet durum, ſolidum, latum, tenue, oblongum, & quadrangulo potius quàm triangulo ſimile. [b] Superiori enim parte non in acutum deſinit angulum: verùm adeò obtuſum eſt, ut inibi duobus donetur angulis, ea ibidem finitum ſutura, quae frontis os à ſuperiori maxilla illic terminat. [c] Externum verò oſſis latus communem ſuturam nanciſcitur cum quarto maxillae oſſe, quae ſecundum naſi latus, tantum declivis pertingit, quanta quinti hujus oſſis eſt longitudo, quae in homine longè brevior quàm canibus & ſimiis viſitur. [d] Internum vero oſſis latus, quo conjugi ſuo committitur, ſuturam obtinet harmoniae non admodum diſſimilem, ac utriſque naſi oſſibus communem. Haec à medio ſuperciliorum ex ſutura frontis oſſi ac ſuperiori maxillae communi incipiens, declivis ſecundum oſſium naſi longitudinem porrigitur. [e] Inferiori autem parte, quintum os ſutura haud intercipitur, neque alteri oſſi jungitur: verùm hoc unà cum ſuo conjuge aſperum inaequaleque eſt, & [f] in cartilaginem finit deorſum procedentem, eoque molliorem, quo longius ad naſi apicem defertur. Hanc cartilaginem cum reliquis naſi & totius corporis cartilaginibus privatim poſt oſſium enarrationem proſequemur.

a 1 fig. ℥.
b 1 fig. ab Ɏ ad Z.
c 1 fig. ab Ɏ ad c.
d 1 fig. à Z ad f.
e 1 fig. ab f ad e.
f 4 muſculorum tabulae, K, L.

Sextum maxillae os.

[a] Sextum os, cum ſuo pari non minimam palati & narium amplitudinis portionem conſtituit. Reponitur enim ad palati extremum, quà nares in fauces pertinent: eſtque os tenue, ſed ſolidum, latumque. Id [b] poſteriori ſede partim cuneiformi committitur oſſi, partim liberum eſt, ſemiparentheſis (formam referens. Ubi cuneiformi oſſi committitur, [c] illa circumſcriptum eſt ſutura, quae juxta poſteriorem intimi dentis ſedem fertur, maxillamque ſuperiorem à cuneiformi oſſe dirimit, ea potiſſimum parte, ubi os cuneiforme ſuos educit [d] proceſſus, veſpertilionum alis ſimiles. [e] Anteriori parte & externo latere ſextum os ſutura terminatur, ipſi & quarto maxillae oſſi communi, ac tranſverſim in palato ducta. [f] Interiori autem latere, quo ſe conjugi ſuo jungit, ſutura quadam terminatur, quae ambobis ſextis oſſibus communis eſt, portioque [g] illius exiſtit, quae per palati longitudinem prorepens, quarta maxillae oſſa invicem ſeparat. Contingit igitur ſextum os, cuneiforme os, quartum maxillae, & ſuum conjugem, & poſtremò narium ſeptum: quod etiam à ſexto oſſe, quemadmodum à quarto, ea dirimitur [h] ſutura, quam per ſepti humiliorem ſedem duci, antea commemoratum eſt.

a 2 fig. π.
b 2 fig. ab ℥ verſus e.
c 1, 2 fig. e.
d 1, 2 fig. P.
e 2 fig. à t ad u.
f 2 fig. à t ad x.
g 2 fig. t, y, z.
h 1 fig. g.

Univerſa ſuperioris maxillae oſſa eſſe duodecim.
Non omnia praeſenti capite hactenus tradita, Galeni placitis reſpondere. quorum quaedam ad capitis uſque finem recenſentur.

Hactenus itaque ſex alterius lateris deſcripſi oſſa, quae ſi ſenis oppoſiti lateris connumerentur oſſibus, omnia ſuperioris maxillae oſſa conſurgent duodecim, quibus nullum octo capitis oſſium adjeci. Caeterùm ſi ad amuſſim ſingula quae hoc capite perſecutus ſum, excuſſeris, ac demum non perfunctoriè Galeni ſuperioris maxillae deſcriptionem evolveris, permulta jam occurrerunt, in quibus ab illius placitis declinem. quae etſi omnia in praeſentia (tuae fidens induſtriae) non commemoravero, nonnulla tamen ſubjiciam, è quibus meae diligentiae ſpecimen aliquod animadvertere queas. Galenus itaque in libro de Oſſibus, ſuturas maxillae peculiares deſcripturus, earum ſeriem à [i] malae infima & extima ſede aggreditur, quam ego aſperam inaequalemque eſſe recenſui, quod [a] maſſeter muſculus ſui principii validiſſimam nerveamque admodum portionem illinc educat. Hîc igitur Galenus ſuturam deſcribit, primum maxillae os à quarto dirimentem: ac primam appellat ejus ſuturae partem, quae [b] in cavo temporis eſt conſpicua. [c] Secundam verò numerat, hujus ſuturae partem in anteriori maxillae ſede occurrentem, quae ab illa malae aſperitate ſurſum ad medium inferioris ambitus ſedis oculi pertingit. Hanc poſtmodum tripartitò ait diſcindi, ac [d] primam hujus ſecundae ſuturae partem prope magnum ſeu internum oculi ſedis angulum exteriori in parte ad medium ſuperciliorum, & communem frontis & maxillae ſuturam inquit procedere. Hac ſuturae parte homines deſtituuntur, verùm in canibus caudatiſque ſimiis eſt manifeſtiſſima. [e] quamvis interim non exactè ad ſuperciliorum feratur medium, ſed ad eam tantum ſedem, in qua quartum maxillae os à ſecundo dirimitur. Ut itaque Galenum aſſequaris, hanc partem ex canis petes calvaria. Porrò ſecundam partem ſecundae ſuturae, inquit Galenus, [f] per concavum ſedis oculi ſub magno angulo ad communem capiti & maxillae ſuturam pertinere, hancque eundem angulum comprehendere. Haec pars ea eſſet ſutura, quam ſecundum & tertium ma-

i 1 fig. a in homine, in cane k.
a 4 muſc. tab. Δ.
b 4 fig. 6 cap. f in temporis cavo.
c 1 fig. ab a ad b in homine. in cane à k ad l.
d 1 fig. in cane ab l ad m.
e 1 fig. ad X, non ad Z.
f finge in 1 fig. à b per e & d ad T continuam duci ſuturam, uti in cane eſt conſpicuum.

maxillae oſſa in inferiori ipſorum ſede, à quarto dirimere docuimus. Verùm haec in homine nequaquam ſecundae Galeni ſuturae committitur: multoque minus primam partem ſecundae ſuturae contingit, quum haec in canibus tantum & ſimiis, non autem hominibus cernatur. Porrò g foramen, quod huic ſecundae parti Galenus ſubjici ſcribit, id eſſe opinor, quod in oculi ſede oblongum, admodumque patulum eſt, inter quartum maxillae os & cuneiforme conſpicuum. h Tertiam partem ſecundae ſuturae Galenus appellat portionem ſuturae primum os à quarto dividentis, quae in oculi ſede ſpectatur, unà cum illa quae cuneiforme os à primo maxillae oſſe disjungit, atque in oculi ſede etiam ſpectatur. Galeni enim eſt ſententia, ſub dictis duabus ſuturis (quae duae primae partes ſunt ipſius ſecundae ſuturae) tertiam ejuſdem partem inferiorem in ſede oculi ambitum inſcendentem, interius ad imum contendere, ibique communi ſuturae capiti & maxillae ſuperiori jungi. His ſuturis Galenus tria maxillae ſuperioris oſſa circumſcribi, poſtea ſubjecit, quibus haec capiti committitur. i Primum eſſet, quod ego primum maxillae ſtatui. k Secundum, ea quae mihi ſecundum & tertium numerabantur: duo enim illa unius oſſis loco ex Galeni placito recenſerentur. l Tertium, pars eſſet noſtri quarti oſſis, quicquid ſcilicet ipſius in oculi ſede conſiſtit, ea nimirum pars, in qua m foramen incipit, ab oculi ſede in anteriorem maxillae regionem pertinens. Quòd verò Galenus peculiaria conſtituat oſſa, quibus inciſorii dentes infiguntur, hinc accidit, quòd ſuis nimium favens ſimiis, eas homini ſimiles eſſe, plus ſatis ſibi perſuadebat. In canibus enim & ſimiis, porciſque, ac aliis animalibus, quibus canini dentes validi exertique obtigerunt, n duae (uti prius dixi) occurrunt ſuturae, aut harmoniae potius, admodum conſpicuae, quibus homo deſtituitur. A ſutura enim quintum caninae maxillae os à quarto diſtinguente, alia prodit ſutura, obliquè deorſum inter caninum & inciſorium canino proximum delata, & cum illa communis evadens, quae in palati extremo juxta inciſorios dentes tranſverſim in illis animalibus fertur. Haec ſutura citra omnem cartilaginis interventum adeò inſignis eſt, ut quartum à me enumeratum maxillae os, canes in duo diviſum commonſtrent. Verùm non arbitrandum eſt, ſuturam hanc, inter dentium praeſepiola in canibus aut ſimiis ductam, à ſuperciliorum medio deorſum continuo progreſſu (etſi Galenus ita doceat) ferri: quum, uti jam admonuimus, ex medio ferè ductu illius ſuturae incipiat, quae externum quinti oſſis latus terminat. Quod ubi in cane ſimiave inſpexeris, accurate expendito, quàm impoſſibile ſit, hanc ſuturam porrigi inter dentes hominis, maxillam adepti breviſſimam, & dentibus caninis prorſus exiguis donati. Inſuper animadvertito, quid in libris de Partium uſu Galenus ſibi voluerit, quum duodecim ſuperioris maxillae eſſe oſſa obiter ſcripſit: uti & Introductorii ſeu Medici autor, duodecim tantum maxillae oſſa, è Veterum indubiè placito, enumerat: aut quum Galenus haec oſſa prolixius commemorans, novem tantum recenſet, nullumque os privatim inciſoriis dentibus tribuit, in eo etiam numero cuneiforme os haud complectens.

g 1 fig. D.

h 1 fig. à b ſecundum D per Q ad S.

i 1 fig. Γ.

k 1 fig. Δ & Θ.

l 1 fig. Λ in oculi ſede poſitum, atque id Galeni os quodammodo illic circumſcriberetur. b, C, c. d, H, D.

m 1 fig. Λ in oculi ſede.

n Canina calvaria n.

Lib. 11.

CAPUT X.

DE MAXILLA INFERIORI.

Utrarumque Decimi Capitis Figurarum, & earundem characterum index.

Prior, ſeu dextra hujus capitis figura, inferiorem maxillam unà cum ſuis dentibus anteriori facie exprimit. Poſterior figura, inferiorem maxillam ſimul cum humiliori dentium ſerie, poſteriori ſede delineatam exhibet. Figura autem tertio hujus libri capiti praepoſita, & C inſignita, maxillam à latere delineatam oſtendit.

A 1, 2 *Alterum maxillae inferioris capitulum, quo illa temporis oſſi dearticulatur.*
B 1, 2 *Cervix, ſeu collum capitis A inſigniti.*
C 1, 2 *Alterius lateris acutus proceſſus, cui temporalis muſculus inſeritur.*
D 2 *D in umbra latitat, ſiniſtrae figurae amplum indicans ſinum, cui tertius maxillam moventium inſeritur muſculus.*
E 1, 2 *Aſperitas ad poſteriorem inferioremque maxillae ſedem conſpicua, ad quam manſorius inſeritur.*
F 2 *Foramen, tertii paris nervorum cerebri ſobolem admittens.*
G 1 *Foramen, quo dicti nuper nervi ſurculus in humilius labrum procidit.*
H 2 *In haec tubercula maxillam detrahentes muſculi implantantur, & quidam linguae ſubſervientes ab ipſis oriuntur.*

Homini breviſſimam obtigiſſe inferiorem maxillam.

Maxillam homini ferè unico oſſe extrui.

6 muſculorum tabula maxillam per medium ſectam proponit.

Animalium omnium homo inferiorem maxillam, pro totius corporis mole, breviſſimam adipiſcitur. Huic enim facies obtigit rotunda, non autem longa, ut reliquis animalibus, quae cibum aſſumptura inclinantur. Duram verò hominibus maxillam fieri decuit, quòd ſola mobilis ſit, & varios atque fortiſſimos motus in mordendo mandendoque ſuſtineat. Caeterùm ne ſic dura ſolidaque nimio pondere ipſam moventibus muſculis incommodo foret, ſinus & cavitates notatu dignas, medullaque infarctas oſtendit, interim appendicis undique expers. Sinus hi non adeò in poſteriori maxillae parte homini ac quadrupedibus exſculpuntur, ſed antrorſum magis, verſus menti regionem & ad maxillae latera. Plurimis animalium maxilla duobus conſtat oſſibus in ſummo mento, per unionem connexis. Homini autem, unico conformatur oſſe, ac in ſummo mento lata & craſſa, non verò, ut in caeteris animalibus, acuta cernitur. Nulla enim parte maxilla difficilius quàm hîc diſcinditur. & coctione, aut carie in terra illam diſſolvi, nondum animadverti. Canum verò, boumque & aſinorum maxillae, etiam citra coctionis beneficium, invicem parvo conatu interdum divelluntur. Quamvis interim Galenus, & alii plerique poſt Hippocratem diſſectionum periti, maxillam non unicum eſſe os aſſeruerint, ſed coctum in ſumma menti extremitate laxari, ob idque ipſum coaluiſſe, manifeſtum indicium eſſe. Utcunque ſit, hactenus mihi nulla gemino conſtructa oſſe occurrit. Et licet fortè inter tot hominum myriades, in canino aliquo homuncione, aut puerulo, talem quampiam maxillam aliquando obſervarem, non tamen ideò mox aſſeram, hominis maxillam duplici oſſe conſtare: quin Celſo potius, aut illi Graeco autori, ex quo Celſus, quicquid de oſſibus prodidit, mutuatus eſt, accedam, qui cum Galeno canes (nam de ſimiis tandem alia ipſi fuit in libro quarto de adminiſtrandis ſectionibus ſententia) parum curans, maxillam ſimplici oſſe componi docuit. Et quamvis haec in pueris duobus oſſibus per unionem commiſſis efformaretur, non ideo tamen ſimpliciter duplici oſſe maxillam conſtare, rectè diceremus, niſi etiam occipitii os, vertebras, & oſſa quae ſacri oſſis lateribus coarctantur, pluribus effingi oſſibus donaremus. ſiquidem haec in pueris compluribus oſſibus mutuò per unionem coëuntibus extrui, nemo negaverit.

Duo utrinque maxillae proceſſus.

Inferior maxilla utrinque in duos deſinit proceſſus, quorum [a] alter in mucronem productus, muſculi temporalis inſertionem excipit, totus ab illius tendine complexus. [b] Alter, qui poſterior eſt, in capitulum tranſverſim oblongum finit, ſibi correſpondenti

[a] 1, 2 *fig.* C. & 6 *muſc. tabul.* A, B.
[b] 1, 2 *fig.* A. B.

c ſinui

c 5 fig. 6 cap. b.

[c] ſinui inarticulatum, qui ad jugalis oſſis radicem & anteriorem auditus organi ſedem temporis oſſi inſculpitur. Huic ſinui, ut & maxillae capitulo, cartilago cruſtae modo obducitur. verùm praeter hanc cartilaginem omnibus articulis pariter communem, inter ſinum capitulumque alia reponitur cartilago laevis, tenuis, & mollis, ligamentique naturae, quod ad ſubſtantiam ſpectat, nonnihil compos. Haec ligamentis articulum in orbem continentibus, non autem oſſibus, connata, durorum praeſentis articuli oſſium impetus exolvit, & quo minus mutuo affrictu in validis aſſiduiſque maxillae motibus oſſa rumpantur, ſcitè unà cum cartilaginibus ſinui & capitulo obnatis praeſtat.

Peculiaris in maxillarum articulo cartilaginis effigies.

d 2 fig. F.
e 1 fig. G.
f 2 fig. earum quae 2 cap. 4 lib. praeponuntur T.
g dictae figurae V & b muſculorum tab. G.
Maxillae foramina.

Dein maxilla duobus utrinque donatur foraminibus, quorum [d] alterum in interiori ipſius regione, non procul à nunc commemoratis proceſſibus, [e] alterum verò in exteriori ſede ad labri inferioris radicem latusque cernitur. Interius, quod & amplius, & inaequale, ſeu aſperum eſt, viam praebet [f] portioni nervi tertii paris nervorum cerebri ad dentium radices diſperſae, unà cum venula & arteria, quae dentibus & maxillae nutriendis hoc foramen ſubeunt. Exterius verò, ejus nervi [g] ſobolem ex maxilla in humilius labrum ſinit procidere, eſtque longè minus interiori. Porrò ſi ſetam exſiccatae maxillae interno foramini indideris, eam ab hoc foramine ad externum uſque levi opera protrudes. & ſi maxillam effregeris, continuum iter ab uno foramine in alterum canalis modo caelatum obſervabis. Praeter haec foramina, in maxillae externa ſuperficie, alia prorſus nulla reperias: niſi fortè & alveolos praeſepiolaque illis annumerare lubeat, quibus dentes inſtar clavorum infigi, mox trademus. Quòd verò horum quoque ſinuum alveorumque gratia, inferior maxilla etiam craſſior evaſerit, hinc potiſſimum conſtat, quòd in vetulis, illiſque quibus dentes eruti ſunt, ac in quibus ipſi dentium alveoli ſuccreverunt, maxilla ab imo ſurſum multo tenuior & anguſtior efficiatur.

Dentium alveoli.

Maxillae in poſteriori ſede amplitudo, tenuitas, ſinus, aſperitates.

h 2 fig. D.
i 1, 2 fig. E.
k 6 muſc. tabula D.
l 1, 2 fig. E.
m 2 fig. H.
n 5 muſc. tab. H, I.
o 1, 2 fig. 19 cap. lib. 2 H.
p 4 muſc. tab. N.

Maxilla, ubi dentes ipſi non infiguntur, eaque ſede, qua commemoratos nuper educit proceſſus, latiſſima, &, ſi latera ſpectes, tenuiſſima, [h] intusque ac [i] exterius quaſi amplo & in ſuperficie tantum cavato ſinu inſculpta viſitur, quò aptius muſculi maxillam, praeter temporalem muſculum attollentes, inſertionem molirentur, [k] isque qui illorum in ore deliteſcit, minus ſua craſſitie ac mole faucium anguſtiam infarciret: adeò, ut intus magis quàm foris, maxilla meritò inſinuetur. Quin etiam huic latiori maxillae ſedi id ſeparatim accidit, quòd aſpera inaequaliſque cernitur, idque potiſſimum juxta ſedis illius [l] inferiorem poſterioremque regionem. quod etiam muſculorum inſertionis occaſione rerum Opifex machinatur, non ignorans aſperis inaequalibuſque locis promptius aliquid adhaerere, & adnaſci, quàm planis & glabris. Pari etiam ratione interior maxillae ſedes ad mentum [m] aliquot tuberculis aſperitatibuſve extuberat, ut [n] muſculi (quorum ope ipſa deorſum trahitur) ſuam inſertionem validius conficerent, ac denique [o] nonnulli linguae peculiares muſculi hinc aptius enaſcerentur. Tale quid etiam uſuvenit in externa inferioris maxillae ſede, ad ſummi menti regionem, [p] ut nimirum labri humilioris muſculi commodius illinc pronaſcerentur.

CAPUT XI.
DE DENTIBVS.

VNDECIMI CAPITIS FIGVRA, aliquot conſtans partibus.

Undecimi Capitis Figurae, Ipsiusque Partium & characterum Index.

Hac figura tam ſuperioris maxillae, quàm inferioris dentes, in altero tantum latere, quum ſcilicet utriuſque lateris eadem ſit ratio, exprimuntur. Si verò dentes maxillis adhuc infixos contemplari viſum ſit, ſuperioris Capitis figurae inferiorem commonſtrant ſeriem, quemadmodum tertia & quinta ſexti capitis figurae ſuperiorem. ubi & quarta ejus capitis figura alveolos promptè oſtendit, quibus dentes inibi evulſi infiguntur.

A A *Dextri lateris octo ſuperiores dentes.*
B B *Dextri lateris dentes octo inferiores.*
1, 2 *Duo dextri lateris inciſorii.*
3 *Dens caninus dexter.*
4,5,6,7,8 *Quinque molares dextri. Porrò numerum hunc tam inferiori quàm ſuperiori dentium claſſi accommodare integrum eſt.*
C *Baſis notatur molaris dentis.*
D *Acies dentis inciſorii.*
E *Media molaris dentis pars hic delineatur, ſinum in dentibus conſpicuum oſtenſura.*

Dentes ſentire. Libro quinto de Medicamentorum compoſitione ſecundum locos.

Oſſium ſolos dentes ſentiendi vim obtinere, Galenus non perfunctoriè atteſtatur, aſſerens ſe dentium dolore vexatum, diligenter expendiſſe, num dentes ipſi doleant: ſenſiſſeque manifeſtò, dentem non modò dolere, verùm etiam pulſare, carnibus inflammatione obſeſſis non diſſimiliter. Applantantur enim dentium radicibus [a] molles quidam nervuli, à tertio nervorum cerebri conjugio propagati, quorum gratia dentes duntaxat evidenti inter oſſa ſentiendi facultate donatos credimus. Noverat namque rerum Opifex, hos crebrò occurſuros iis quae ſecant, vel frangunt, vel rodunt, vel validè excalefaciunt, aut refrigerant, vel alia quavis occaſione alterant: quibus omnibus dentes multo aliter, quàm reliqua oſſa, nudi exponuntur.

a 2 fig. 2 cap. lib. 4 S & X X.

Dentium à caeteris oſſibus differentia.

Verùm hi non ſolum ſenſu, & quia nudi ſunt, ab aliis oſſibus diſtinguuntur: at etiam quia illos plus caeteris oſſibus enutriri, & longiori vitae tempore incrementum accipere, ideò praecipuè arbitramur, quòd dentes illis quos eximimus oppoſiti, ſubinde in eruti dentis locum extra reliquam dentium ſeriem ſuccreſcant: ob hoc videlicet, quòd contrariis dentibus non amplius atterantur. Reliqui enim dentes tantum augentur, quantum laevigandis cibis comminuuntur.

Dentium numerus.

Sunt autem dentes plurimùm numero triginta duo, una ſerie in utraque maxilla ſedecim, inſtar juſtiſſimae choreae ſiti.

Inciſorii. *b 1, 2. D.*

[b] Quatuor priores, adverſive, quia ſecant, inciſorii vocantur: ſunt enim lati & acuti, quò oblatum ipſis cibum mordendo cultri modo promptè abſcindant, dividantque.

Canini. *c charact. 3.*

Deinceps [c] canini utrinque ſinguli conſtituuntur, ampli quidem ſua baſi gingivis proxima: ipſorum autem fine à gingivis remoto, acuti: ut ſi quid propter duritiem ab inciſoriis non praeſcinderetur, hoc illi confringerent. Porrò ipſis id nomen inditum eſt, quòd exertis canum (qui hos habent multos, & hac ferè ſede inſignes) dentibus correſpondent.

Molares. *d 4, 5, 6, 7, 8.*

Poſt hos, [d] maxillares ſeu molares quini ab utroque latere habentur, aſperi, ampli, duri,

&

& magni, quò inciſa ab inciſoriis, effractaque à caninis in laevorem exactum terere poſſint. Si enim prorſus laeves crearentur, idonei ad proprium munus minimè exiſterent: ſiquidem ab inaequalibus aſperisque omnia melius terantur. quare & molas, quibus fruges moliuntur, temporis proceſſu, diuque minuendo laevigatas, rurſus incîdi at-

Dens molaris C inſignitur.

que exaſperari videmus. Neque ſi aſperi quidem eſſent, non autem omnium oſſium duriſſimi, plus commodi ex iis eſſet, ut qui prius contererentur, quàm cibos in laevorem comminuerent. Quin etiam, ſi aſperi & duri facti, non eſſent unà & ampli, neque tales plus illis concredito accommodarent muneri, ſi modò quae leviſſimè atteri debeant, in amplis firmari baſibus oporteat. Inciſoriis enim & caninis niſi longiſſima mora quicquam, propter ipſorum ſtrictam & anguſtam aciem, comminuitur.

Quî dentes maxillis inſigantur.

Dentes ad unum omnes in maxillarum ſinibus clavorum ritu inſiguntur, qui propter imaginem, quam cum brutorum praeſepibus habent, Graecis φάτνια, Latinis autem praeſepiola nuncupantur. quemadmodum & à fovearum ſpecie βόθρια, ac veluti alveoli & foſſulae quibuſdam videntur appellati, ita ſanè dentes ipſis inſertos, ad amuſſim ſtringentes continentesque, ut non promptè vel tantillum hi commoveantur.

In capit. initio eam quae ſaepius occurrit radicum ſeriem expreſſimus.

Dentium radices.

Caeterùm dentes omnes non paribus radicibus, dictis jam inſiguntur ſinibus. quandoquidem parvis una radix, duae verò majoribus, tres autem & quatuor maximis obtigerunt. Inciſorii enim ſingulis immittuntur radicibus. Canini quoque radices habent ſingulas, quae inciſoriorum radicibus multo altius inſeruntur: tantoque majores ſunt, quantum caninorum robur excedit. unde & inter inciſorios duo medii altioribus haerent radicibus, quàm duo laterales, caninis proximi: nimirum quòd medii latiores grandioresque ſint. Molares radicibus inter ſe variant. nam qui maxillae inferiori ſunt infixi, binis radicibus: qui ſuperiori, ternis ſubinde inſiguntur. Differunt tamen & hi interdum. qui namque ſuprà ſunt, quaternis: qui infrà, ternis radicibus immitti aliquando deprehenduntur, praeſertim duo denti intimo proximi. Dein frequentiſſimè duos molares ſuperiores, canino denti ſuccedentes, duobus tantum immitti radicibus ſpectabis, tres reliquos ternis: ſic & duos inferiores canino proximos, una radice, tres reliquos duabus. Praeterea obſervabis quoque omnium intimos minoribus inſigi radicibus, quàm illis attiguos.

Dentium numerum aliquando variare.

Inciſoriorum & caninorum numerus, rarò in hominibus, ut molarium, mutatur. Interdum enim in utroque latere quinque molares occurrunt, interdum quatuor: nonnunquam quatuor à ſiniſtris, quinque verò à dextris: vel contra in ſiniſtris quinque, ex dextris quatuor: vel infra quatuor, ſupra autem quinque. quam differentiam potiſſimum pariunt poſtremi dentes, quos plerique genuinos vocant, etiamſi Cicero ita molares vocaverit.

Genuini dentes.

Sunt autem illi, qui primùm poſt pubertatem, venerisque uſum, hominibus cum maximis ſubinde cruciatibus prodeunt: id quod medici parum obſervantes, aut alios dentes evellunt, aut humorum vitio eos infeſtari ſibi perſuadentes, aegros catapotiis atque id genus pharmacis obruunt: quum dolore affectis nullum levi gingivarum ad poſtremum dentem ſcarificatione, ac interdum oſſis pertuſione, praeſentius remedium adferri poſſit. id quod ipſe etiam modò experior, cui haec ſcribenti trigeſimus ſecundus dens aetatis meae vigeſimo ſexto anno ſuccreſcit. Atque id etiam arguunt permultae calvariae in coemiteriis occurrentes, in quibus poſteriores illi dentes veluti in cavea quapiam adhuc reponuntur ac latitant, quibuſdam ſuae baſis apicibus os tenuiſſimum perforantes. Cujuſmodi calvariam nuper mihi exhibuit humanae fabricae quàm ſtudioſiſſimus ac valde peritus juvenis, Joannes Paulus Guiducius Urbinas, mihi amiciſſimus. Caeterùm Ariſtoteles, aliique complures, viris copioſiores dentes quàm mulieribus adſcribunt. quod cuivis, num veritati conſentiat, non minus promptum eſt experiri, quàm mihi falſum id eſſe dicere, quum nulli non dentes numerare liceat: ex quorum frequentia plerique etiam vitae longitudinem brevitatemque arguunt. Dentes non ſolum dictos nunc praeſtant uſus, verùm etiam ad vocis modulationem juvant, quum dura lapideaque conformentur ſubſtantia, [e] exiguas, ſed notatu dignas cavitates intus obtinente:

e dens E inſignitus.

Dentium cavitas.

quae ut dentes leviores ſint, commodiusque enutriantur, occaſionem praebent. Hujus cavitatis cauſa, ſi quando dentibus foramina ex humorum acrium erodentiumque influxu oboriantur, quae ad eam cavitatem uſque pertingant, ocyſſimè dentes ad radicis uſque extrema eroduntur.

Dentium appendices.

Deinde puerorum dentes imperfectis & mollibus, & quaſi medulloſis conſtare radicibus, non praetereundum eſt: quemadmodum & pueris dentium partem extra gingivas conſpicuam, dentis radici appendicis quaſi modo committi. Atque id quidem vel ſeptennes pueri didicimus, quum vacillantes nobis ſociisque dentes, & praecipuè inciſorios, unguibus, aut filo denti circundato, eximere conſuevimus. Quin & in mulis quoque, ac multis canibus, dentium reſervatis radicibus, ipſorum appendices procidere indies obſervamus. Atque id ſanè accuratiſſimè expendendum eſt, ne pueris reliquam effracti alicujus ex caſu dentis portionem unquam eruamus, ſed duntaxat appendicem, in cujus locum alia (modò radix ſervetur) promptè ſuccreſcet. Dein plurimum id quoque in pueris animadvertiſſe conducit, quibus mox ab ineunte aetate molares dentes erodi vitiarique ſolent. In his namque operae pretium eſt, molarium dentium appendices (quae non ita ut inciſoriorum procidere in ipſis ſolent) auferre, quò nov

ea

earum loco ſuccedant, denteſque integri ſerventur. Si enim appendicum unio, aetatis progreſſu firmabitur, appendix nunquam decidet. quinimò vel pubertatis tempore aliquot dentes cum radicibus, ob eroſionis vitium, plerumque eruendi venient.

CAPUT XII.

DE OSSIUM CAPITIS ET MAXILLÆ SUPERIORIS foraminibus, & multis in interna calvariae ſede occurrentibus oſſium ſinibus.

Cur foraminu n deſcriptio inſtituatur.

Quandoquidem in venarum, nervorum & arteriarum deſcriptionibus, foraminum calvariae ignorantia non modicum obſcuritatis adferret, quumque in illis enarrandis (quum cognitu ſint difficillima) Anatomicorum praecipui multum aberrarunt, operae pretium fore duxerim, hoc caput omnibus illis foraminibus dedicare. Ut verò id fiat compendioſius, quatuor figuras praeſenti negotio famulantes, huc reponam, unumquodque foramen cum ipſi praefixo charactere ſeorſum ita enarraturus, ut ſermo characterum ſimul indicis & capitis contextus vices opportunè ſuppleat. Indè, ſi caſu, aut induſtria aliquis ſinus vel proceſſus eorum quae hactenus deſcripta ſunt oſſium, fuerit omiſſus, illum etiam nunc deſcribam.

PRIMA DVODECIMI CAPITIS FIGVRA, ANTERIOREM calvariae ſedem exprimens, ac proinde omnia etiam foramina in oculi ſede, maxillaque ſuperiori, in hac ſuperficie apparentia, oſtendens. Caninum autem caput humanae calvariae ſubjectum, jam prius maxillae ſuperioris oſſibus ſuturiſque indicandis unicè, perinde ac tota haec figura, juvit.

SECVNDA DVODECIMI CAPITIS FIGVRA, EXTERIOrem calvariae baſis faciem, quà palatum reſpicit, proponens.

TERTIA DVODECIMI CAPITIS FIGVRA, INTERNAM calvariae baſis ſedem commonſtrans.

QVARTA DVODECIMI CAPITIS FIGVRA, SVPERIOREM internae calvariae ſedis partem ſpectandam offerens.

Age igitur characterum indicem aggrediamur, ſingulis characteribus ejus figurae, cu-
A 1 jus ſunt peculiares, numerum ſubjicientes. Atque ita A in prima figura foramen, frontis oſſi proprium notatur, ad medium ſupercilii inciſum, quo [a] ramus minoris tertii paris nervorum cerebri radicis ex oculi ſede ad frontis muſculoſam cutem diſpergitur. Hoc in utroque latere non ſemper perfectum orbiculareque exiſtit foramen, ſed ſubinde ſinus duntaxat ſemicirculi ritu exſculptus apparet. Aliquando in uno quidem latere foramen, in altero autem ſemicircularis tantum ſinus, perinde atque hîc cernitur.

a 2 fig. 2 cap. lib. 4 N, & 4 muſculorum tab. H.

B 1 Foramen, quo dictae minoris tertii paris nervorum cerebri radicis [b] ſoboles, ex oculorum ſede in genas ad ſuperioris labri & alarum naſi muſculos procidit. Praeſens foramen inſtar oblongi meatus in quarto ſuperioris maxillae oſſe ſculpitur: & in anteriori maxillae ſede, ubi in prima figura B ponitur, foraminis hujus ductus penitius in oſſe caelatur. per oculi verò ſedem, ubi A in ipſa occurrit, tenui tantum ac ſquamae ſimillimo oſſe tegitur.

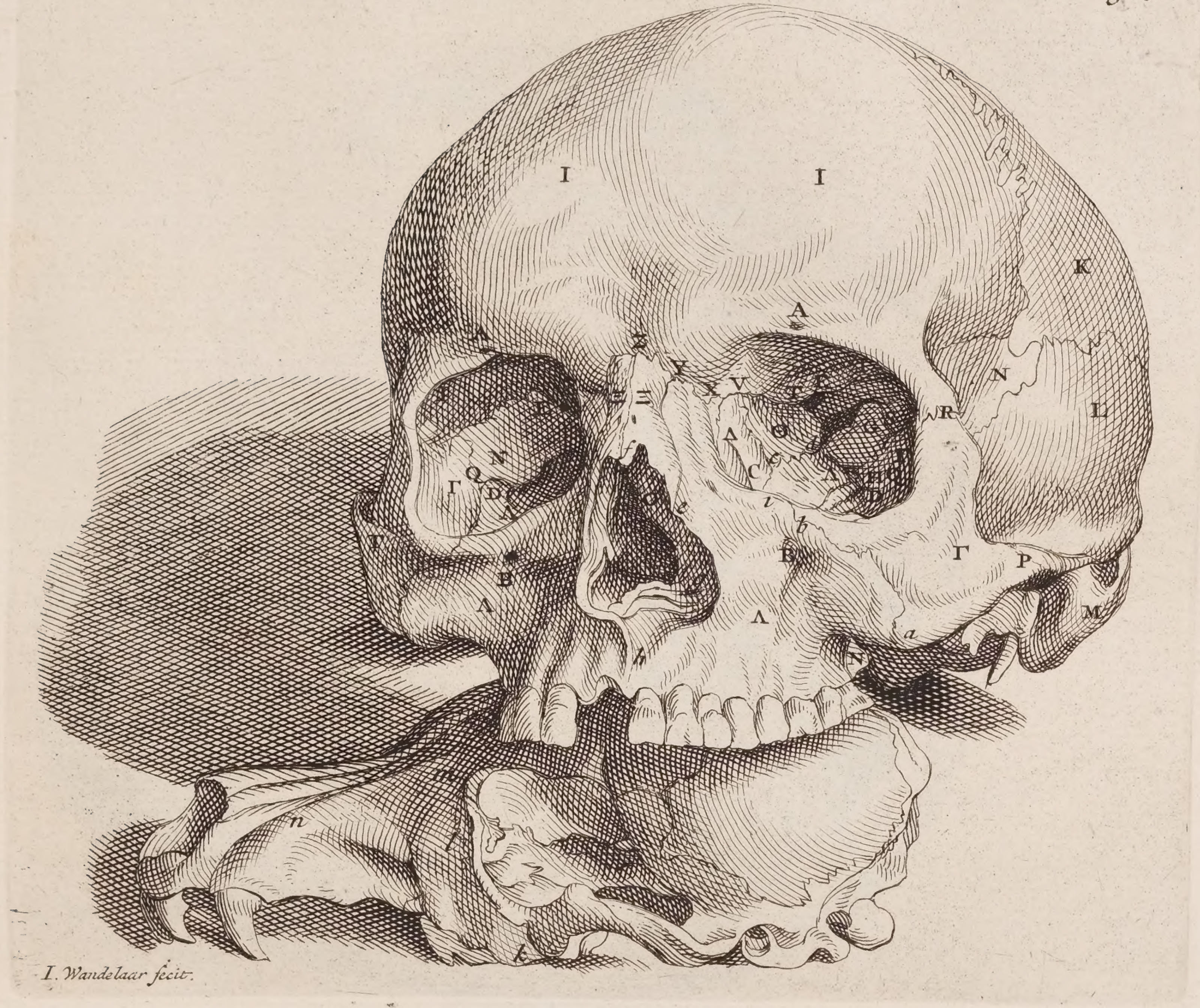
b 2 fig. 2 cap. lib. 4 O. & 4 muſculorum tab. I.

C 1 Foramen nunc commemorato amplius, quod ex magno internove oculi angulo in narium cavitatem rectà deorſum pertinet, ſecundo ſuperioris maxillae oſſi & quarto pariter commune. Iſtud [c] portiunculae minoris tertii paris nervorum cerebri radicis viam praebet, & nonnihil pituitae ex cerebro ad oculi ſedem confluentis, ad nares tranſmittit. Caeterùm praeter id foramen, aliud quoque grandius pituitae ex oculi ſede in narium amplitudinem, hincque magis ad fauces quàm naſum defluxui praeparatur. Quod quum profundius latitet, neque ullo pacto praepoſitis jam figuris indicari poſſit, quartam ſexti capitis ſpecta figuram, à qua jugale os (quò cavum temporis exactius oculis ſubjice-
Φ. retur) execuimus, illi figurae Φ adſcribentes, ut ſaltem foraminis hujus in cuneiformi oſſe inciſi ſedes indicaretur. Quo autem id magis in calvariis conſpectum fugit, eo minus

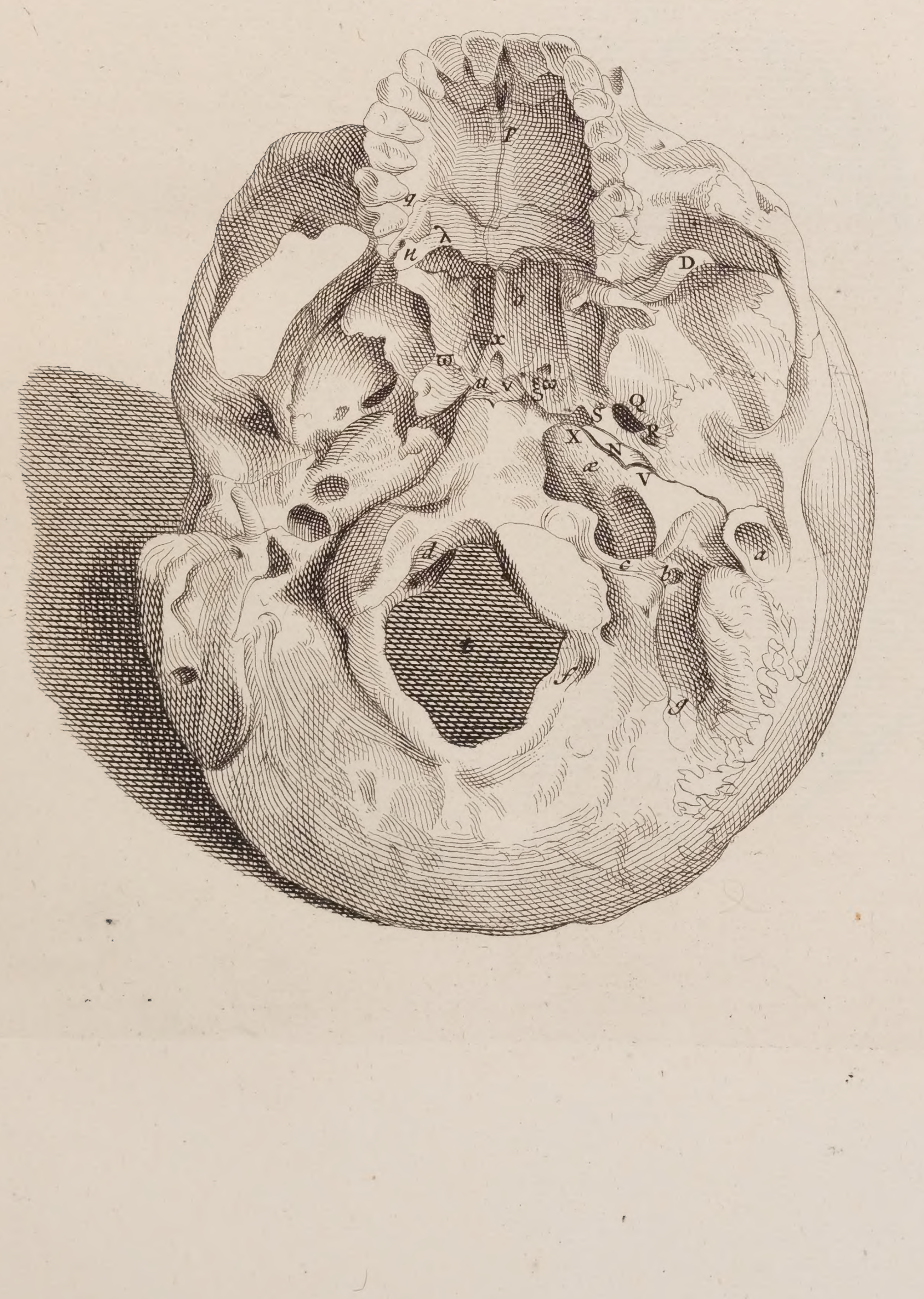
c 2 fig. 2 cap. lib. 5. P.

Praecipuum excolandae in nares pituitae paratum foramen.

PRIMA XII. CAPITIS FIGURA.

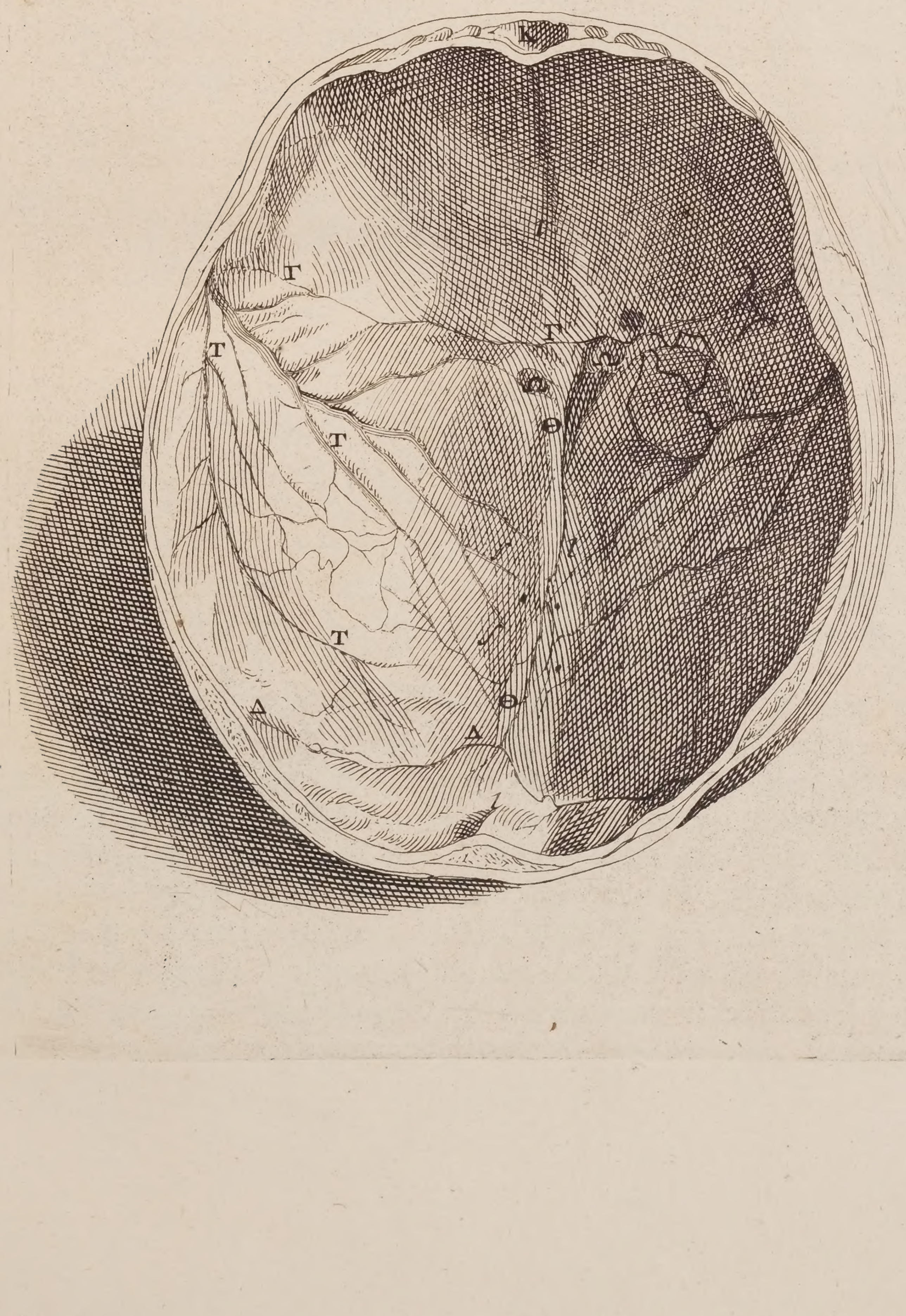
SECUNDA XII. CAPITIS FIGURA.

TERTIA DUODECIMI CAPITIS FIGURA

QUARTA DUODECIMI CAPITIS FIGURA

nus quoque mirandum eſt, hoc quacunque etiam dignum ſit animadverſione, hactenus
diſſectionum peritos latuiſſe.

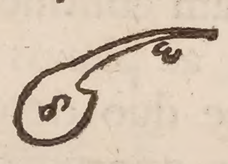
D 1, 2 Praeſens foramen cuneiformi oſſi & quarto maxillae ſuperioris oſſi commune, omnium
quae in oculi ſede conſpiciuntur, facilè maximum eſt, ac inſtar patentis rimae oblongum,
[a] *2 fig. cap. 2. lib.* 4. Q. commemoratae jam ſaepius minoris tertii paris nervorum cerebri radicis [a] ramulo viam dat
[b] *4 muſc. tab.* Γ. in [b] temporalem muſculum, & [c] manſorium ex oculi ſede digeſto. Dein [d] nervulo cui-
dam paratur, quem juxta quinti paris nervorum cerebri radicem exoriri nos primò repe-
[c] *4 muſc. tab.* Δ. rimus. Simulatque enim nervulus ille proprio ductus [e] foramine, ex calvariae amplitu-
[d] *1, 2 fig. cap. 2 lib.* 4 *d juxta a.* dine in oculi ſedem procidit, foramine nunc D indicato in nuper dictos exporrigitur mu-
ſculos, & [f] illum qui in ore deliteſcens, maxillam inferiorem moventium tertius nume-
[e] *paulo pòſt in ſua ſerie notabitur* H. rabitur. Quin etiam foramen hoc, praeterquam quòd externo ſuo latere muſculi tempo-
ralis hinc quoque educti initio commodam unde id prodeat ſedem offert, pulchrè unà
quoque iter praebet pituitae hàc defluenti ad inſigne in narium cavitatem pertinens fo-
[f] *6 muſc. tab.* D. ramen, quod in quarta ſexti capitis figura Φ notavimus.

E 1, 3 E in tertia figura poſito, & E in utriſque oculorum ſedibus primae figurae obvio, fo-
ramen indicatur, in ſedis oculi radice ſeu vertice elatiſſimum, & in cuneiformi oſſe in-
[g] *13 fig. lib.* 7 N, O. ciſum, quod foris, quà oculi ſedem ſpectat, prorſus orbiculare cernitur [g], nervo viſo-
rio (cujus gratia exſculptum eſt) amplitudine reſpondens. Verùm interius, ubi cerebro
propius accedit, juxta externum ipſius latus, exiguum eundemque acutum obtinet angu-
γ. lum, qui venulae cum viſorio nervo hac excidente paratur. Angulum hunc γ notat. Is
namque inter E & γ in tertia hujus capitis figura conſiſtit.

F 3 Huic ſinui cuneiformi oſſi hac in ſede inciſo, viſoriorum nervorum [h] coitus inniti-
[h] *13 fig. lib.* 7 M. tur.

G 1, 3 G in primae figurae ſiniſtra oculi ſede occurrit: in tertia autem figura, G dextrum ejus
figurae latus ideo occupat, quòd in ſiniſtro latere foramen G indicatum, nuſquam ob-
vium ſit, eo quòd hujus figurae calvaria in latus vel
iſtius foraminis aliquo modo videndi cauſa inflexeri-
mus. Inſculpitur autem cuneiformi oſſi, ac humi-
liore ſui parte paulo minus toto orbiculare eſt, ela-
tiore verò in acutum longumque & anguſtum deſinit
angulum. Foramen hoc, etiamſi Galeno ſecus viſum *Lib. 9. de Uſu partium.*
ſit, nervi viſorii foramen amplitudine vincit. & ſi ſi-
militer atque illud prorſus orbiculare eſſet, facile tri-
plo aut quadruplo efficeretur amplius. Verùm in-
terim humilior ipſius pars (quam paulo minus toto orbicularem eſſe diximus) viſorii ner-
vi foraminis amplitudinem adhuc longè ſuperat. Praeſens foramen caelatur [i] ſecundi pa-
[i] *14 fig. 7 lib.* G. ris nervorum cerebri, in oculi ſedem progredientis gratia: dein [k] minoris etiam tertii
[k] *eadem figura* H. paris nervorum cerebri radicis, quae frontis & totius ferè faciei cuti, & occurrentibus
ſub illa muſculis, ac inſuper ad nares & muſculos inferiorem maxillam attollentes dige-
[l] *fig. cap.* 14 *lib.* 3 X. ritur. Haec quidem per humiliorem foraminis ſedem procidunt, unà cum [l] inſigni ſo-
poralis arteriae ramo, ex interna calvariae amplitudine elabente. Verùm per elatiorem
[m] *eadem fig.* G. & 13 *fig. lib.* 7 H. foraminis ſedem, [m] vena ex oculi ſede, durae cerebri membranae hic diſtribuitur, &
ſuae diſtributioni in calvariae baſi ſinus exſculptos habet, venularum tuberibus congruen-
z. tes, & in ea calvariae ſede conſpicuos, cui in tertia figura z inſcribitur. Neque profe-
ctò nervis his duntaxat, & venae, & nuper dictae inſigni arteriae, amplum id foramen
excavatur: verùm etiam pituitae ex cerebro in oculi ſedem, & hinc in narium amplitu-
dinem promananti. adeò ut non injuria foraminis hujus inſignis amplitudo, venae & ar-
teriae & nervis ipſam tranſeuntibus impar conſpiciatur.

Quoniam praeſens foramen obſcurè in hujus capitis figuris cernitur, hic foraminis dextri lateris effigiem delineavi, atque humiliorem ipſius partem δ, *ſuperiorem vero, ſeu ejuſdem foraminis angulum* ε *inſignivi. Quanquam utriuſque lateris foramen etiam pulchrè in octava ſexti capitis figura in conſpicuo ſit.*

H 1, 3 Foramen iſtud ad amuſſim orbiculare, multo quàm duo proximè commemorata arctius
[a] *1, 2 fig. cap. 2 lib.* 4 *d juxta a.* eſt, ac in cuneiformi oſſe, cui etiam inſculpitur, longius procedit, [a] nervulum tranſ-
mittens, quem quum haud procul à quinto pari nervorum cerebri oriatur, minorem ejus
paris radicem vocabimus, unaque cum quinto pari deſcribemus. Quia verò foramen hoc
[b] *1, 2 fig. cap. 2 lib.* 4 L *juxta* M. nonnunquam amplius, & veluti oblongius ſeſe offert, & ſimul cum dicto nervulo [b] gra-
ciliorem tertii paris nervorum cerebri radicem, cum [c] ſecundo alias pari excidentem com-
[c] *ejuſdem fig.* K. plectitur, ipſum in ſiniſtro tertiae figurae latere ſub G, aliter quàm in dextro ex-
preſſum conſpicis.

I 3 Hac ſede in octavo capitis oſſe [a] multa, ſed exigua ſpectantur foramina, odorum &
[a] *12 fig. lib.* 7 E. aëris in inſpirationibus ad cerebrum ingreſſus nomine inciſa. Haec non ut hactenus di-
cta, ipſo ductu inceſſuve recta ſunt, & utrinque pervia, ſed obliqua, & anfractuoſa,
ſpongiarumque foraminibus ſimilia. Inter reliqua tamen utrinque unum eſt rectum, &
grande ſatis, quod primum quodammodo eſt, & anteriori frontis oſſis ſedi proximum,
[b] *13 fig. lib.* 7 G. & *fig. cap.* 14 *lib.* 3 H. [b] venam ad duram cerebri membranam ex narium amplitudine exporrectam tranſmittit.
Verùm caetera interim hujus ſedis foramina, etiam recta & utrinque pertuſa viderentur,
ſi modò interiora narium oſſicula in ipſorum ſummo non pari ſemper numero repoſita, &
inſigniter fungoſa, & nonnihil membranea cartilagineaque eximerentur. Num vero
haec foraminula pituitae cerebri expurgandae ſecundariò efformentur, ſeptimo libro per-

tractabimus. In praeſentia tamen addendum duxi, his nunquam niſi oppleto, ac praeter naturam affecto cerebro, pituitam excolari, & leviſſima pituitae copia hac defluente, ea foramina obturari, aliaque gravedinis ſymptomata induci. Inſuper admonendus es, in omnibus calvariis non aeque frequentia hîc apparere foramina: quemadmodum & [c] ſedes, quibus [d] olfactus reponuntur organa, non pariter amplae in ſingulis conſpiciuntur. Caeterùm canis animal minimè pituitoſum, at exactiſſimo odoratu praeditum, ut has ſedes habet ampliſſimas, ita quoque permulta, admodumque patentia in illis cernuntur foramina, antrorſum, non autem ut homini deorſum, ſpectantia.

c 12 *fig.* 7 *lib.* E
d *eadem figura* D.

K 3, 4 Cavitas inter duas frontis os conſtituentes ſquamas, ad ſuperciliorum regionem in fronte & in ſuperiori parte ſedium oculorum repoſita, & quibuſdam reconditis foraminibus in narium amplitudinem pertinens, quam nonnulli olfactus organum eſſe aſſerunt, propter aërem in illa concluſum, quem adoratui mirificè neceſſarium eſſe non ambigimus. Quàm verò haec cavitas ad frontis oſſis levitatem in neceſſaria hic ipſius oculorum gratiâ craſſitie & forma, plurimum conferens, capax ſit, & qui oſſeis veluti fibris ſquammuliſque interſtinguitur, promptè obſervabis, ſi frontis os in ſuperciliorum regione fregeris: eſt enim ampliſſima, & molliuſculum corpus membranula obductum complectitur, quod medullae quodammodo reſpondet: univerſum tamen ejuſmodi eſt, ut nullum ſimile in toto corpore reperias, praeterquàm in [e] cavernis antriſve in cuneiformi oſſe conſpicuis. Praeterea quibus Gallico morbo anterior frontis oſſis ſquama eroditur, aut vulnere perfringitur, tanto impetu in exſpiratione aërem ex cavitate illa propelli cernimus, ut is etiam candelae lumen promptiſſimè exſufflet.

e 8 *fig.* 6 *cap.* C, D

L 3 Foramen, aut rima potius, talis formae, qualem unguis apice quis cerae imprimeret, quae [f] durae cerebri membranae hîc firmandae extruitur. Neceſſum quippe erat, non hic ſolum, ubi ea membrana multis foraminibus eſt pervia, verùm aliis compluribus locis calvariae alligari, & duram membranam fibras vinculaque per calvariam tranſmittere. quamvis etiam rimas has aëri in cerebrum ducendo aliquid auxiliari intueberis, ſi illas intruſa ſeta, in nuperrimè dictam frontis oſſis cavitatem, nariumque amplitudinem deſinere expenderis, ac denique in oſſis cuneum imitantis antra pertinere animadverteris.

f *ſub* D 13 *fig.* 7 *libri.*

M 3 Sinus in cuneiformis oſſis medio inciſus, ac glandulam continens, cui pituita ex cerebro defluens inſtillatur. Ab hoc ſinu, qui laevis eſt, ac planus, & quodammodo quadratus, utrinque duo derivantur ductus, ſinuum modo exſculpti: quorum prior ad ſecundum foramen nobis in oculi ſedis radice enarratum, ac G inſignitum tendit, & pituitam in oculi ſedem, & hinc per foramina, quae prius C & Φ expreſſimus, defert. Poſterior ſinus ad aſperum inaequaleque foramen, ſeu rimam potius deorſum porrigitur, qua pituita ori palatove potiſſimum influit, & aër quoque inter ſpirandum calvariam petit. Rimam hanc temporis oſſi & cuneiformi oſſi communem, N notavimus in ſiniſtro latere ſecundae figurae, & in dextro tertiae. Ductus vero & ſinus non adeò commodè (quum non admodum cavi videantur) in tertia figura ſe ſpectandos offerunt. quanquam interim priorem ſinum O, poſteriorem vero P in eadem figura indicaverimus: ut his adjutus characteribus, ſinuum ſedem in veris calvariis ocyus adinvenias.

Meatus purgandae cerebri pituitae parati.

Quoniam haec ſeptimo libro peculiaris figura, quantumvis rudis, praeſenti loco accuratius intelligendo non inutilis eſt, hîc illam adjeci, A glandulam indicans, cui pituita influit, B pelvim, ex tenui membrana cerebri extructam. C, D, E, F quatuor veluti ductus, à glande aut ſinu potius, quo continetur, pituitam deducentes.

N.

O.P.

Proceſſibus, qui orbiculatim circa ſinum M inſignitum apparent, ac inferiori menſae aut lecticae ſedi veteribus comparabantur, [a] dura cerebri membrana firmiſſimè adnaſcitur, ac veluti ea ſede ſuſtinetur, qua hîc à calvariae baſi abſcedit, inſignioreſque ſoporalium arteriarum ramos ſibi ſubditos habet, qui commemoratis nuper pituitam deducentibus viis ſeu ſinibus perinde innituntur, ac ſi illorum potiſſimum nomine eſſent exſculpti, ipſaque pituita ſecundum arterias diffluerent. Caeterum mediam oſſis cuneiformis ſedem, in qua quadratus ille ſinus M notatus conſiſtit, ſimul cum ſinibus ramos ſoporalium arteriarum continentibus, non eſſe extima ſua ſuperficie cavernoſam, & ſpongiae modo foraminibus obſitam, multoque minus pituitam ipſi influentem tanquam per ſpongiam longiori mora (uti Galeni eſt ſententia) colare, in ſexto capite cum totius cuneiformis oſſis hiſtoria comprehendimus.

a 15 *fig.* 7 *lib.*

Lib. 9 *potiſſimum, de Partium uſu.*

Q 2, 3 Ad latus inaequalis aſperaeque rimae ſeu foraminis N notati, verſus anteriora magis, aliud occurrit foramen, in cuneiformi oſſe inciſum, quod laeve eſt, & non ad amuſſim orbiculare, ſed circulo reſpondet utrinque modicè in longum compreſſo. Hac enim effigie foramen inſinuari decuit, quod duo teretia corpora invicem membranis connexa, ſimul erat tranſmiſſurum. [b] Tertii namque paris nervorum cerebri craſſiori, praecipuaeque radici ſimul cum [c] quarto pari viam praebet.

b, c 14. *fig. lib.* 7 I, K. & 2 *fig.* 2 *cap.* 4 *lib.* M, Z

R 2, 3 Rurſus ad externum foraminis Q indicati latus, aliud multo minus illo, & exactè orbiculatim, in cuneiformi oſſe cernitur, quo internae jugularis venae [d] portio à ſoporali abſcedens arteria, calvariam ſubintrat. Aliquando exiguum foramen ad internum latus foraminis, duo nuper commemorata nervorum paria tranſmittentis, obſervatur, ejuſdem venae ramulo paratum. Verùm id in uno calvariae latere rarò viſitur, atque adhuc

d *fig. cap.* 14 *lib.* 3 F.

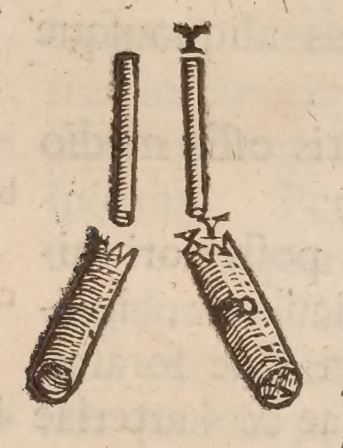
adhuc multo rarius in utroque. Nos tamen id foramen ſiniſtro lateri hîc quoque ap-
S. pinximus, ac S in ſecunda & tertia figuris inſignivimus, quod una calvaria caeteris quas unquam vidi elegantior, virique mediae aetatis longè formoſſimi, id foramen proponat.

T, T 3, 4 d 1 fig. 7 lib. D, D. Sinus à foramine R indicato, per interiora calvariae venarum quaſi ſerie aſcendentes, & convexo dimidiatae venae correſpondentes, inque hoc caelati, ne calvariae os [d] ſinus in dura cerebri membrana venarum modo ductos premat, conſtringatque.

V 2 a Praecipua pars figurae 8 capitis. Foramen hoc in externa tantum infernaque calvariae baſis ſede (idque non admodum promptè) eſt obvium: hinc enim obliquè verſus exteriora protenſum, [a] in auditorii organi cavitatem temporis oſſi inſculptam deſinit. Quare etiam id paulo pòſt cum aliquot ejus cavitatis foraminibus delineatum, rurſus ſubjiciam. Efformatur autem, ut viam por-
b 2 fig. 2 cap. lib. 4 b. rigat quintae conjugationis nervorum cerebri [b] ramulo, ab auditus organi cavitate hàc ad muſculos inferiorem maxillam attollentes excurrenti. Inſuper hoc etiam foramine ju-
c fig. cap. 14 lib. 3 n. gularis internae [c] ſoboles auditus organum petit: ac aër etiam in temporis oſſis antrum auditus organo proprium, per id foramen fertur. Id quod facilè perceperis, ſi attracto in os aëre, illum quaſi per aures propellere conaberis, in auribus ſonum percepturus ventorum, aut aquae turbinum ſonis parum abſimilem.

X 2, 3 a fig. cap. 14 lib. 3 L. Inſigne foramen, majori ſoporalis arteriae [a] ramo calvariam ingredienti excavatum, quod non rectà calvariam perforat, ſed inſtar oblongi meatus, ex poſterioribus obliquè introrſum in priora temporis oſſi inſculpitur. Oſſis pars hoc foramine pervia, ubi deorſum ad fauces ſpectat, ac in ſecunda figura œ notatur, inſtar pumicis aſpera inaequaliſque viſitur. Caeterùm hujus foraminis progreſſum commonſtrant X in ſecunda & tertia figuris poſitum, & deinde haec quam modò adjicimus figura, in qua utraque X, ut & in majoribus figuris, ſitu invicem minimè reſpondent. Hunc verò obliquum, & in oſſe longo tramite procedentem ductum, Natura fortaſſis effinxit longioris obliquiorisque arteriae ſoporalis inceſſus gratia: nimirum ut vitalis ſpiritus hoc errabundo ductus itinere, cerebro exquiſitius praepararetur. Quare etiam Galenum in primis admiror, quem cum pleriſque aliis foraminibus grande hoc foramen latuit: & qui per foramen tertii & quarti paris nervorum cerebri Q indicatum, ſoporales arterias calvariam ingredi, in ſuo de nervorum diſſectione libro ſcriptum reliquit. Et quemadmodum de hoc foramine, neque canes, neque ſimias hîc etiam intuitus, falſa poſteris tradidit: ita non mirum eſt, ipſum mirabilem illum reticularem plexum ſua imaginatione in hominibus quoque confinxiſſe, ac vaſorum cerebri ſeriem non undiquaque veram poſteris prodidiſſe.

Praeſens figura foraminibus X & Y notatis, promptius oſtendendis juvat.

Complectitur enim utriuſque lateris foraminum ductus, ea ſerie poſitos, qua illi in calvariam immiſſis ſetis, aut ex plumbo filis ferri cernuntur. Utrunque igitur X ſiniſtrum foramen notat, maximo ſiniſtrae ſoporalis arteriae ramo paratum. Utrunque verò Y foramen indicat, ſoporalis arteriae ramulum in narium amplitudinem excurrentem tranſmittens.

Y 3 E regione foraminis nunc dicti, ac X inſigniti finis, qui calvariae cavitatem reſpicit, aliud foramen cuneiformi oſſi proprium inchoatur, rectà antrorſum in narium uſ-
a fig. cap. 14 lib. 3 ſ, t. que amplitudinem, meatus oblongi modo protenſum, & arteriae [a] ramo viam exhibens, qui à ſoporalis arteriae majori portione calvariam ingrediente, ad naſum uſque exporrigitur, inibi cum aliis eò porrectis arteriae ſurculis pulſum edens ſenſibilem.

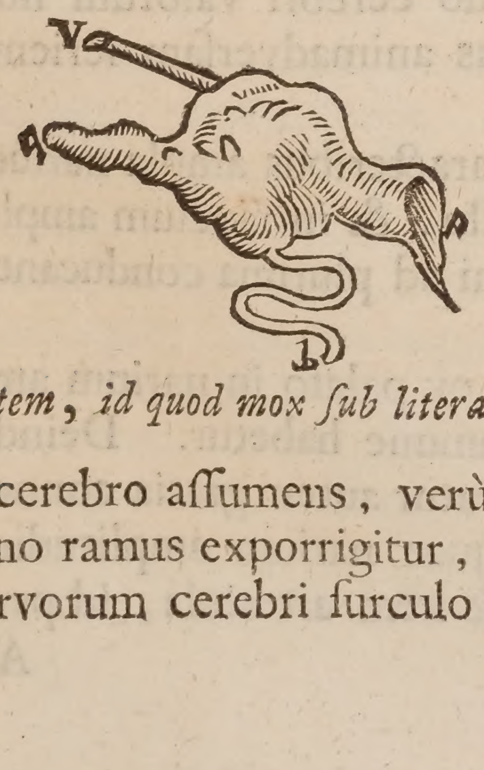
a 2, 3 a 2 fig. cap. 2 lib. 4 a. Meatus [a] quinto nervorum cerebri pari adaptatus, auditoriuſve porus, cujus principium interiùs in calvariae amplitudine occurrens, a notatur in tertia figura poſito. Exteriorem autem ipſius partem, quae ab aure excipitur, ac auriculae quodammodo imagine reſpondet, aſperaque viſitur, & ſcaphus nonnullis eſt nuncupata, ſecundae figurae a indicat. Meatus iſte, etſi intus admodum amplus cavuſque ſit, adeò tamen tortuoſus & anfractuoſus, ac impenſe varius invenitur, ut non niſi rariſſimè, magnoque caſu, impulſam tranſmittat ſetam. licet quo minus ſeta tranſmittatur, non ipſius meatus gyri anfractuſve in cauſa tantum ſint, verùm etiam quòd is ad aurem, & dein quà cerebrum reſpicit, arctior evaſerit, quàm in [b] medio, ubi admodum amplus latuſque, & impenſe varius occurrit. Verùm interim haudquaquam audiendus eſt Ariſtoteles, quum ab aure ad cerebrum ,, nullum aſſerit pendere meatum. at in oris pa- ,, latum uſque ſemitam pertingere, & venam de ,, cerebro eódem deſcendere inquit. In calvariae enim amplitudinem auditorius meatus pertinet, & [c] venam quoque admittit: non quidem illam à cerebro aſſumens, verùm ab interna jugulari calvariam ingrediente, à qua auditus organo ramus exporrigitur, per foramen jam antea V expreſſum, & quinti quoque paris nervorum cerebri ſurculo viam praebens. Praeterea ſi ſetam auditus meatui exterius inde-

b fig. 8 cap. lib. I.

Lib. I. Hiſtor. animal. cap. II.

c fig. cap. 14 lib 3 n.

Hanc rudem figuram in hoc appoſui, ut foraminum ductus in conſpectu eſſet, quae V & a & b notamus.

Significet igitur rudi Minerva, utrunque a auditorium meatum. V foramen, ſuperius V notatum. b autem, id quod mox ſub litera b explicabitur.

dideris, hancque modicè in anteriora introrſumque obliquè protruſeris, in foramen V notatum, illam multo facilius quàm in calvariae amplitudinem ferri conſpicies.

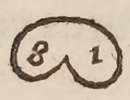
b 2 Foramen ex auditus organi cavitatis in temporis oſſe inciſae medio, retrorſum ad hanc externae calvariae ſedis juxta [a] mammillarem proceſſum regionem pertingens, inque internam calvariae ſedem nuſquam pertinens. Hoc quia anfractuum & ſui inceſſus labyrinthorum occaſione impulſam ipſi ſetam aut plumbeum filum, non promptè ad auditus uſque organi cavitatem tranſmittit, τυφλὸν Graecè, & caecum Latinè nuncupatur, [b] ramulo nervi quinti paris nervorum cerebri praeparatum: quem quum Natura indureſcere voluit, admodum callidè per duriſſimi ſicciſſimique oſſis anfractuoſum foramen illum deduxit.

Foramen caecum.

[a] 3,4,5 *fig. cap.* 6 K.
[b] 2 *fig. cap.* 2 *lib.* 4 c.

c 2, 3 Foramen occipitis oſſi & temporis oſſi commune, ac [a] ſexto pari nervorum cerebri, & [b] majori internae jugularis venae ramo, [c] minorique ſoporalis arteriae ſoboli paratum. Iſtud, quia hàc tranſeuntia organa craſſa ſunt, amplum viſitur, tranſeuntium corporum formae reſpondens. Non enim examuſſim circulare eſt, ſed quodammodo geminum intortumque, & ipſius una pars (quae interior eſt) nervo ex calvaria antrorſum quodammodo elabenti paratur: altera verò (quae exterior eſt) venae & arteriae calvariam ad poſteriora ingredientibus ſubſervit.

Hîc ſeorſim quod modò deſcribitur foramen expreſſimus interiori quidem ipſius parti θ, exteriori autem ι adſcribentes.

[a] 9 *fig.* 7 *lib.* N.
[b] *fig. cap.* 14 *lib.* 3 C.
[c] *ejuſdem fig.* I.

d 2, 3 Foramen in occipitii oſſe gratia [a] nervi ſeptimi paris nervorum cerebri inciſum, quod quidem orbiculare eſt, ſed ductu oblongum, obliquumque. Ex poſterioribus enim, internaque calvariae ſede antrorſum deſcendit, quò citius ſeptimi paris nervus hoc ductus foramine, ſexto pari committeretur: amboque ſimul cohaerentes, tutius aliquouſque proreperent.

[a] 9 *fig. lib.* 7 O. & 2 *fig. cap.* 2 *lib.* 4 r.

e 2, 3 Foramen unicum, caeteriſque omnibus facilè maximum, quod occipitis oſſis medio [b] dorſalis medullae gratia inſinuatur.

[b] 9 *fig. lib.* 7 H.

f 2 Non inſigniter amplum foramen, quod ab externa calvariae ſede, ex poſteriori nimirum ſede [c] capitis occipitii oſſis, quod primae cervicis vertebrae articulatur, incipiens, in internam calvariae ſedem longo ductu per os fertur, in elatiori ſede foraminis, quod ſeptimum tranſmittit par, & d notatur, ceſſans. Hoc [d] venae & [d] arteriae gratia caelatur, per tranſverſos vertebrarum cervicis proceſſus ſurſum conſcendentium. Caeterùm in quibuſdam caluariis id foramen in altero latere aliquando deeſſe reperies, interdum etiam in utroque: verùm tunc hujus foraminis vices gerit ſeptimi paris nervorum cerebri foramen, quod tunc non ad amuſſim orbiculare cernitur, ſed oblongum, & nervo ſimul cum vena arteriaque tranſmittendo idoneum.

[c] 5 *fig.* 6 *cap.* I.
[d] *fig. cap.* 14 *lib.* 3 D & K.

g 2, 3 Foramen id ad poſteriorem regionem proceſſus mammillaris, juxta ſuturae Λ referentis [a] latus, in temporis oſſe caelatur, & tranſverſim calvariam ingrediens, viam externae jugularis venae [b] ramo hàc calvariam petenti offert. Animadverti quoque interdum id foramen, modò in altero latere, modò in utroque defuiſſe.

[a] 3,4,5 *fig.* 6 *cap.* C.
[b] *fig. cap.* 14 *lib.* 3 E.

Calvariae ſinus durae membranae vaſis cedentes.

[c] In tertia figura, non oſcitanter ſinus in interna calvariae amplitudine, qua cerebrum continetur, animadvertendus venit, in quem tria foramina c & f & g inſignita, & venis arteriiſque tranſmittendis parata ſubeunt. A' foramine enim c notato, & interna parte foraminis f inſigniti, in dextra ſiniſtraque calvariae ſede ſinus incipit, quem in

h, h, h. ſiniſtro latere h, h & h indicavimus, in dextro autem tribus i. Sinus iſti obliquè inſtar

i, i, i. quartae circuli partis ſurſum in poſteriora tantiſper conſcendunt, dum dexter ſiniſtro inibi committatur, ubi k repoſuimus. Hujus enim coïtus ſedes in media regione occipitis oſſis viſitur, quae inter elatiſſimam ſuturae Λ exprimentis [d] regionem, & poſteriorem foraminis dorſalem medullam transmittentis, ac e inſigniti regionem, media conſiſtit,

k. & k inſcribitur, ubi occipitis os craſſiſſimum denſiſſimumque eſſe, in ejus oſſis hiſtoria retulimus. Ex hoc duorum ſinuum congreſſu, alius rectà ſurſum fertur, ſub eminentiſſima parte ſuturae Λ ſimilis, & ſub tota ſagittali ſutura, & frontis oſſe, uſque ad olfactus organorum ſedium ſeptum, ν quodammodo in tertia figura inſignitum. Hunc ſinum

l l m quarta figura aliquot l notatum gerit: tertia autem in frontis oſſe, litera m eundem indicat. Caeterùm ſinus hi exſculpuntur durae cerebri membranae gratia: cujus vaſis ipſos, ne illa calvariae oſſibus premerentur, cedere tunc audies, quando cerebri vaſorum non minus elegantem, quàm parum ab aliis diſſectionis Profeſſoribus animadverſam ſeriem, in tertio libro exſequar.

[c] *Vide hic praeter figurae cap.* 14 *lib.* 3 M, N, O, P. *etiam* 7 *fig. lib.* 7. P, Q, R, S. *dein* 9 *fig.* S, T. *inſuper* 1 *fig.* C. & 2 *fig.* B.
[d] *fig.* 3. *cap.* 6 D.

n, o 2 Animum accommoda ſecundae figurae palato, in quò his characteribus ampla narium

x. foramina ſepto quodam inſigni x notato, ab invicem interſtincta, & in faucium amplitudinem à naſo tendentia, n ac o indicantur. quae etſi homini ad plurima conducant, praecipuè tamen naturali inſpirationi vocique cenſentur idonea.

p 2 Foramen hoc juxta poſteriorem dentium inciſoriorum ſedem ex palato in narium amplitudinem deſinit, quartiſque maxillae ſuperioris oſſibus commune habetur. Deinde hominibus unicum adeſt, equis verò & canibus geminum. Paratur autem gratia connexus, conſenſuſque [e] tunicae palatum ſuccingentis, cum illa [f] quae narium amplitudini obducitur. Portiuncula enim illius tunicae ſimul cum venula, & item arteriola, id pertranſit.

[e] 2 *fig.* 2 *cap. lib.* 4. *inferius* Z.
[f] *ejuſdem figurae humilius* P.

Ad

q 2 Ad palati finem, juxta maxillae ſuperioris ſexta oſſa, utrinque duo viſuntur forami-
λ. na: unum quidem altero prius, & amplius. prius enim anteriusve, ac λ inſignitum, notatu dignae eſt amplitudinis, ex palato ſurſum in poſteriora ad oculi ſedis verticem radicemve properans. Inibi enim deſinit, ubi foramen occurrit, quod alterum pituitam in nares expurgantium eſſe retulimus, & ſub litera Φ jam antea deſcripſimus. Poſterius
κ. autem, κ notatur, eſtque exiguum omnino, & ſurſum aſcendens, aliquando in idem foramen cum anteriori λ inſignito terminatur: interdum verò peculiarem terminum, in ſutura cuneiformi oſſi & quarto ſuperioris maxillae communi adipiſcitur.

Praeter foramina hactenus commemorata, ſi calvariam in manus ſumpſeris, alia quamplurima (ſed exilia) obſervabis, venis transmittendis & membranarum nexibus exculpta. Viſuntur verò hujus generis aliqua è directo majoris interiorisve anguli ſedis oculi, juxta ſuturam ſecundo & tertio maxillae ſuperioris oſſi & frontis oſſi communem. Haec in cavitatem pertingunt, inter frontis oſſis ſquamas comprehenſam, & K prius indicatam. Horum quoque ſedes in prima praeſentis capitis figura, T & V indicatur: quibus characteribus nuper dictam ſuturam ſuo loco expreſſimus. Deinde in frontis quoque oſſe juxta ſuperciliorum ſedem hujuſmodi quoque occurrunt foraminula: quemadmodum & in utroque naſi oſſe, quod quintum ſuperioris maxillae recenſuimus. Inſuper in primo maxillae oſſe, quod externum oculi ſedis angulum conſtituit, unum aut alterum hujus generis foramen invenitur. Praeterea oſſis cuneum referentis latera, quae temporum cava cum aliis oſſibus conſtituunt, tali quoque foramine donantur. Ad haec, in lateribus ſagittalis ſuturae in verticis oſſibus, & potiſſimùm juxta ſuturam Λ ſimilem,
ſ, ſ. talia etiam apparent, quorum ſedes in quarta figura aliquot ſ in umbra latitantibus indicantur. Verùm praeter commemorata, unum notatu dignae magnitudinis habetur interiùs in frontis oſſe, quà octavi capitis oſſis anterior pars ipſi committitur, & anterior
m, η. ſepti olfactus organorum ſinuum pars cernitur, nimirum inter tertiae figurae m & η conſpicuum. Pertingit autem hoc foramen in frontis oſſis cavitatem, ſuperius K indicatam. In quarto quoque ſuperioris maxillae oſſe, juxta magnum interioremve oculi ſedis angulum, dicti jam ordinis foramen etiam ſe offert. In baſi verò oſſis cuneum imitantis, extrinſecus, quà id ſepto narium committitur, ſubinde quina numero viſuntur, ac
μ, ν, ξ. tria quidem μ, ν, ξ inſignita poſteriùs conſiſtunt, utrinque nimirum unum, & in horum medio tertium, quae antrorſum inſtar arctiſſimorum meatuum producta, in narium amplitudinem deſinunt. quamvis interim medii foraminis ν indicati finis, ſetam rarius ad-
ϖ, ω. mittat. Alia autem duo, quae ϖ & ω inſignivimus, anteriùs incipiunt, & recto tramite antrorſum quoque conſcendentia, in oculi ſedis verticem radicemque terminantur. Caeterùm horum foraminum termini hìc commodè delineari nequeunt. quare etiam eo vehementius hortor, ut ex hominum calvariis potius, quàm ex nudis oſſium picturis, haec diſcas, foraminis cujuſque ſedis conjecturam hinc à characteribus ſumens, & conſideratè, an me aliquod foramen notatu dignum praeterierit, expendens. Superſunt adhuc in tertia figura & quarta Graeci majuſculi characteres, quibus in ſuturis calvariae indicandis, jampridem uſi ſumus: adeò ut nullus praeter Ω in quarta occurrens, veniat e-
a 1 *fig. lib.* 7 K. narrandus. Illo enim ſinus quidam in vertice notantur, quibus [a] duram cerebri membranam innaſci audies. Atque horum ſinuum non eadem ſemper eſt ſeries: quippe modò nulli, modò pauci, modò plures, atque hi varii, cernuntur: profectò (ſi quis me audit) illis animadvertendi, qui nimis promptè hanc verticis ſedem urunt, aut in oſſium
b 8 *fig. cap.* 6 C, D. fracturis nimium intrepidè ac confidenter terebrant. Huc quoque referrem [b] ſinus duos cuneiformis oſſis, in ipſius medio antrorum modo repoſitos, niſi jam antè in ejus oſſis hiſtoria ipſos deſcripſiſſem, perinde ac amplas cavitates in quartis maxillae ſuperioris oſſibus ad narium amplitudinis latera repoſitas.

Foraminula per calvariae ſuperficiem ſparſim obvia.

CAPUT XIII.

DE OSSE υ LITERAE IMAGINI COMPARATO.

PRIMA XIII CAPITIS FIGURA.

SECUNDA FIGURA.

DECIMITERTII CAPITIS FIGURARUM,
earundemque characterum Index.

Prima figura anteriorem faciem exprimit oſſis υ imaginem referentis, unà cum minoribus elatioribusve ipſius lateribus, & oſſiculis, quae his uſque ad temporum oſſium proceſſus in ſtyli modum exertos connectuntur.

Altera figura poſteriorem oſſis υ referentis regionem commonſtrat, ſimul cum elatioribus coſtis: verùm interim illis oſſiculis non delineatis, quae ad proceſſus ſtyli ſpeciem exprimentes pertingunt.

A, B, C 1 *Grandius mediumque oſſis υ referentis oſſiculum, anteriori ſede conſpicuum. Verùm A & B gibbam hujus ſedis regionem indicant. In horum characterum medio peculiare*
*. *hujus regionis apparet tuberculum, * notatum. C autem indicat ſinum transverſim oblongum, & in ſuperiore medii iſtius oſſiculi ſede obvium.*

Ꝺ 2 *Poſterior grandioris oſſiculi ſedes, ſinuata & cava.*

E, F 1, 2 *Humiliora oſſis υ referentis latera, quae cum medio oſſiculo figuram υ ſimilem repraeſentant.*

G 1, 2 *Connexus humilioris lateris, cum latiuſculo grandiorique oſſis υ referentis oſſiculo.*

H 1, 2 *Humilioris lateris apex, qui laryngis cartilaginis ſcutum exprimentis proceſſui alligatur.*

I, K 1, 2 *Superiora oſſis υ referentis latera, humilioribus longè tenuiora, magisque teretia.*

L, M, N 1 *Tria oſſicula, ſuperioribus lateribus utrinque ut plurimùm commiſſa. Caeterùm ad oſſis υ referentis inſpectionem etiam faciunt, praeter quintam muſculorum tabulam ad characterem L, priores aliquot figurae duodecimi Capitis libri ſecundi ad A, B, C, Ꝺ.*

Oſſis υ referentis ſitus & nomina.

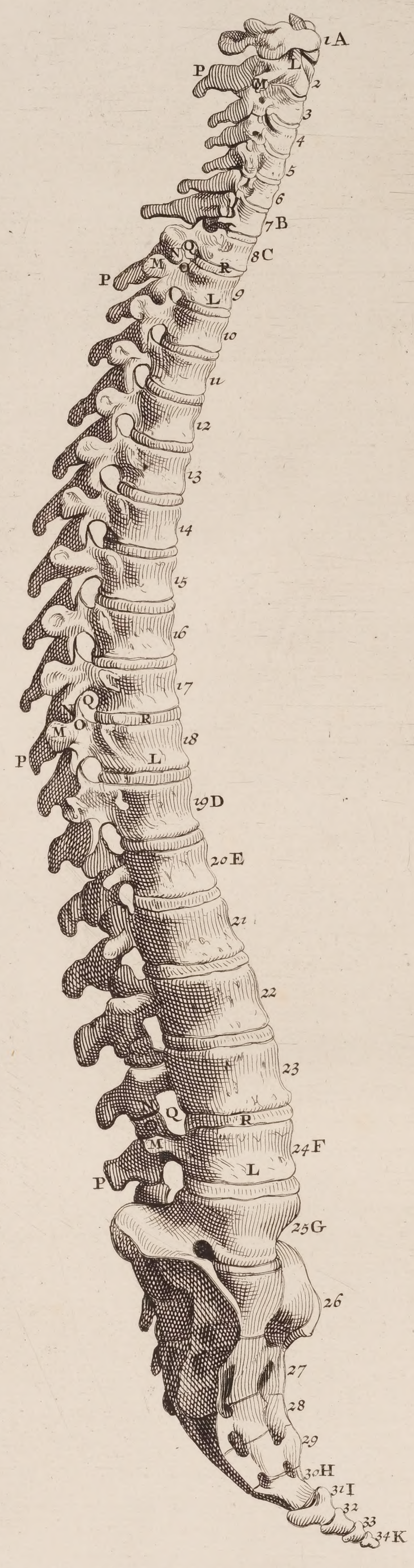
Eminentiſſimae laryngis parti os unitatis nomine comprehenſum, ſed variis multiplicibusque oſſiculis extructum, praeponitur, quod nonnulli à litterae υ figura ὑψιλοειδὲς, alii ſuccinctius ὑοειδὲς appellant: qua voce diſſectionum rudes deluſi, in Galeno os ſuem referens verterunt. Alii rurſus id os à Λ imagine λαμβδοειδὲς nuncupatur: quo etiam nomine interpretes decepti, [a] ſuturam capitis Λ literae ſimilem vertere conſueverunt. ejuſmodi tamen mendas pro noſtra virili nuper ex Galeno, in Italia & Germania latinè edito, ſubduximus. Herophilus quoque id os παραστάτην appellaſſe dicitur, fortè quòd linguae, aut laryngi, aut faucibus apponatur, vel adſtet: quemadmodnm ipſi in organis generationi famulantibus quaedam [b] παραστάτης κιρσοειδὴς, & [c] παραστάτης ἀδενοειδὴς vocantur. Non deſunt etiam, qui quum in faucibus conſiſtat, id φαρύγγετρον nuncupavere. Nos verò paſſim, os υ referens, aut voce contractiore, hyoïdes nominare inſtituimus. Homo igitur hoc os longè aliter quàm quadrupeda, quae hactenus aggreſſi

Medium oſſis υ referentis oſſiculum.

ſumus, extructum obtinet, ac maximum [d] oſſis υ referentis oſſiculum eſt latiuſculum, & foris gibbum, privatoque tubere prominens: intus autem, ſeu poſteriori ſede, cavum. in anteriori etiam ſede ſuperiùs quaſi in oblongum ſinum deprimitur, pro figurae nimirum ipſi idoneae, & muſculorum ligamentorumque illi commiſſorum ratione. Superiori enim ſinui implantantur [e] tertius & quartus hujus oſſis peculiares muſculi: ad tuberis verò in hac ſede conſpicui latera, quae quodammodo in gibba ſede ſinuantur, inſertionem tentant [f] duo primi huic oſſi peculiares muſculi. Ex poſterioris autem ſedis cavo, muſculi [g] duo priores linguam moventes, praecipuè enaſcuntur. Praeterquàm quòd gibba extrorſum, cava verò introrſum, atque ab injuriis extrinſecus occurrentibus remotius oppor-

a 3, 4 *fig.* 6 *cap.* C, D. *&* 3 *integrarum* B.
b 22, 23 *fig. lib.* 5 *à* δ *ad* ε, *& etiam* ξ.
c *eiſdem figuris* ξ. *&* 4 *fig. cap.* 49 *lib.* 2 R.
d 1 *fig.* A, B, *, C. 2 *fig.* D.
e 4 *muſc. tabula* R.
f 4 *muſc. tab.* S, T. *& alii ejus oſſis muſculi* Q, V.
g 1, 2 *fig. cap.* 19 *lib.* 2 D, D.

DECIMIQUARTI
CAPITIS FIGURA.

I. Wandelaar fecit.

portunè collocentur. Grandius id oſſiculum paulo ſupra laryngem conſiſtens, tangenti-
bus occurrit, ipſius interim lateribus penitius ferè latitantibus. Huic enim latiori oſſi- *Latera oſſis υ referentis humiliora.*
h *Unum* 1, 2 *fig.* E, F. *Alterum* I, K. culo utrinque h alia duo uniuntur, quae oſſis υ referentis latera cum Avicenna in capite
de Gutture appellamus: quorum alterum humilius eſt, alterum ſuperius. Humilius oſ-
i 1, 2 *fig.* G. ſiculum nonnihil brevius latiuſque ſuperiori eſt, nullique alteri oſſi committitur, i quàm
lateri medii ac latiuſculi oſſis υ referentis oſſiculi, ad quod cartilaginis ligamentique car-
k 1, 2 *fig.* H. tilaginei interventu validè, & notatu digna amplitudine nectitur. Verùm k finis ipſius
l 3, 4 *fig. cap.* 38. A, B. l ſuperiori ſui lateris proceſſui cartilaginis laryngis, quae ſcuti imaginem exprimit, col-
ligatur. Humiliora haec oſſis υ referentis latera, muſculis aliquot admittendis educen-
diſque apta, ſimul cum medio grandiorive oſſiculo, υ imaginem pulchrè exprimunt. Por- *Superiora latera, & commiſſa ipſis oſſicula.*
rò ſuperiori oſſiculo ſeu lateri, quod magis teres viſitur, & elatiori ſedi lateris medii oſ-
m 1 *fig.* L, M, N. ſis υ referentis oſſiculi, tanquam ex puncto committitur, m alia rurſus oblonga teretiaque
oſſicula tantiſper continua ſerie uniuntur, quouſque ipſorum finis, temporis oſſis com-
n 3, 4 *fig.* 6 *cap.* 1. pingatur n proceſſui, ſcriptorii ſtyli imaginem proponenti. Oſſicula haec non pari ſem-
per obſervantur numero, ut plurimùm tamen terna quaternave utrinque cernuntur. quan-
quam etiam interdum, idque maximè in mulieribus, illa viderimus ſimul cum ſuperio-
ribus oſſis υ referentis lateribus omnino deeſſe, & ipſorum vicem teres quoddam, vali-
dum & oblongum ligamentum gerere, quod ab oſſis υ referentis medio oſſiculo ad ſty-
lum imitantem uſque proceſſum pertinebat. Os itaque υ referens, raro liberum, neque
nulli contiguum eſſe oſſi, indicant ſuperiora oſſis latera, temporum oſſibus connexa: &
inferiora, cartilaginis ſcuto ſimilis proceſſibus commiſſa. Cartilagines enim laryngis,
ut & coſtarum cartilagines, oſſium praebent uſum: & quod ad contiguitatem ſpectat,
in oſſium quoque claſſem recenſentur. At quum os υ referens non adeò firma, atque *Quî hyoïdes os firmetur.*
reliqua oſſa, nititur baſi, propriis id muſculis in omnem poſitionis differentiam ita tra-
hi, in ſecundo libro narrabimus, ut neque in latera, neque ſurſum aut deorſum, ne-
que prorſum aut retrorſum, ſecus quàm homini ex uſu eſt, ſua ſede dimoveri queat,
maximos ſanè plurimoſque uſus, etſi minimum ſit, praeſtans: quos tunc recenſebimus, *Ipſius uſus.*
o 1, 2 *fig.* 19 *cap. lib.* 2 D, D & E. quum o aliquot linguae muſculos ab ipſo enaſci, illudque linguae, fundamenti, ac tu-
tiſſimae baſis modo ſubjici, & p muſculorum laryngis quaedam principia porrigere oſten-
p 1, 2 *fig. cap.* 21 *lib.* 2 F. *deinde* 2, 3 *fig.* K. demus.

CAPUT XIV.

DE DORSO.

Decimiquarti Capitis Figurae,
ac ipſius characterum Index.

Hac figura univerſi dorſi oſſa ex latere expreſſimus, ut primùm integer illorum cernatur contextus, ac poſtmodum ſingulae dorſi partes privatis Capitibus delineentur.

A, B *Collum ſeptem conſtans vertebris, quae numeris internae ipſarum ſedi appoſitis ſigillatim notantur.*

C, D *Dorſi pars, thoracem conſtituens, & duodecim formata vertebris.*

E, F *Dorſi pars, quinque complectens lumborum vertebras.*

G, H *Os ſacrum, ſex oſſibus ſeu vertebris efformatum.*

I, K *Os coccyx, quatuor extructum oſſiculis.*

L, L *Aliquot vertebras L inſignivimus, nimirum in tota dorſi compage ſecundam, nonam, decimamoctavam, & vigeſimamquartam: ita indicaturi vertebrarum partem, ſeu ſedem, quam ipſarum corpus nuncupamus.*

M, M *In iiſdem vertebris M viſitur, in quibus L occurrit, vertebrarum proceſſus notans in latera exporrectos, atque ideò tranſverſos, aut laterales nobis appellatos.*

N, N *In octava totius dorſi fabricae vertebra N obſervabis, dein in decimaſeptima, & vigeſimatertia. Notantur autem N quidam vertebrarum proceſſus deorſum nutantes, quibus ſuperiores ſeu incumbentes vertebrae ſubditis articulantur vertebris. Hos proceſſus ab ipſorum ductu, deſcendentes nominabimus.*

O, O *In vertebris quae poſtremò commemoratis ſubjiciuntur, O viſitur, indicans vertebrarum proceſſus ſurſum ſpectantes, quibus ſuperpoſitae ſubjacentibus articulantur, quoſque aſcendentes proceſſus rectè nuncupabimus.*

P, P *Illis vertebris P inſcribitur, quas prius L, M & O inſignivimus. Notantur autem vertebrarum proceſſus in corporis poſteriora exerti, & aculeo ac ſpinae comparati.*

Q, Q *Prope eaſdem vertebras Q reperis, quibus poſtremò enarratos characteres inſcripſimus. Ac Q nullam vertebrae notat partem, ſed foramen in vertebrarum conſiſtens lateribus, & nervos à dorſali medulla pronatos tranſmittens.*

R, R *Cartilagineum ligamentum, vertebrarum corpora interveniens. Caeterùm quum tres figu-*

figurae, & earum praecipuè tertia, ad praeſentis libri calcem poſitae, dorſum pariter commonſtrent, non abs re illas etiam obiter hic intueberis, unà cum tertii libri figuris, nervorum à dorſali medulla originem ducentium ſeriem exprimentibus, & ad undecimi ejus libri capitis initium repoſitis.

Dorſum, ut commodè communi oſſium uſu ſuſtineat, extructum.

Rerum parens Natura homini dorſum, quod Graecis ῥάχις & νῶτον dicitur, carinae cujuſdam inſtar, & fulcri, machinata eſt. Illius enim ope recti ambulamus, & erecti conſiſtimus. Verùm Natura in hoc duntaxat dorſum non fabrefecit, ſed perinde atque aliàs ſubinde membrum aliquod ad varios ſimul uſus aptum reddit, ita nec hic quoque induſtriae ſuae eſt oblita. Dorſi enim oſſibus, ne tantum ſuſtinerent, corpusque communi oſſium uſu ſolum ſtabilirent, magnum inſculpſit [a] foramen, quo idoneum [b] dorſali medullae per dorſum deſcenſurae iter, ac veluti ſacra quaedam fiſtula, Graecis ἱερὰ σύριγξ nuncupata, adaptaretur. Atque hoc foramen ſic eſt caelatum, ut ejus gratia diſſectionum periti à verticulorum quibus fuſi aggravantur imagine, oſſa dorſi vertebras appellaverint. Dein Natura non ex uno ſimplicique oſſe dorſum conſtituit, etſi ita ad ſtabilitatem, & magis à luxationibus diſtortionibusque tutam dorſalis medullae ſedem, fuiſſet commodum: at variorum motuum, quibus hominem neceſſariò agi oportuit, occaſione, pluribus oſſibus dorſum extruxit, utcunque etiam ſic luxationibus magis reddatur expoſitum. Quamobrem verò id non ex duobus aut tribus oſſibus tam longis, ac in toto brachio eſt humerus, & ulna cum radio, in crure autem femur & tibiae os cum fibula, ſed quatuor ferè & triginta efformetur [c] oſſibus (quorum ſeptem ad cervicem, duodecim ad thoracem, quinque ad lumbos, ſex ad ſacrum os, & quatuor ad coccyx os referimus) ipſa potiſſimum dorſalis medulla in cauſa eſt: quam, quum [d] triginta parium nervorum debebat eſſe origo, quumque inſtar cerebri, partibus ſub capite locatis, erat futura, ab omni ſanè compreſſione ac diſtortione muniri ſervarique decuit liberam, ne omnes mox partes ejuſmodi cuipiam dorſalis medullae vitio inferiores, ſenſu careant, motuque deſtituantur voluntariò. Quàm promptè autem dorſalis medulla contunderetur, aliasve graviſſimis noxis eſſet expoſita, ſi dorſum duobus aut tribus tantum oſſibus conſtaret, ex angulari cubiti genuque flexione, & cujuſvis articuli magno laxoque motu praediti oſſium tranſpoſitione diſcimus. adeò, ut neceſſum fuerit, dorſum tot parvis oſſibus conſtrui, quae invicem ſuccedentia, ſenſimque ſimul ad motum aliquid conferentia, dorſum moveri permitterent, & interim nullum prorſus in acutum angulum conficerent motum, dorſali medullae ob compreſſionem non leviter noxium. Hinc itaque ſolers Natura in omnibus animalibus, tam avibus, quàm piſcibus, & reptilibus, & quadrupedibus, tantam ejuſmodi parvorum oſſium ſemper inſtituit ſeriem, quanta colli & totius reliqui corporis eſt pars, quae dorſalem complectens medullam, moveri debuit. Oſſium namque illa parcit multitudini, & magis adhuc laxae ipſorum compoſitioni, quum medulla ſede quapiam continetur, quam moveri non erat neceſſe. quemadmodum teſtudines pulchrè oſtendunt, quae in collo tantum & circa caudae initium vertebras obtinentes, in immobili ipſarum teſta viam nanciſcuntur longam, quae dorſalem amplectens medullam, nullis conſtat vertebris. Dein aves quoque id ipſum, ne quid de hominis ſacro dicam oſſe, atteſtantur, quum illis thorax, ſecus ac collum, paucis conſtet vertebris: tantaque oſſis ſacri appareat in illis longitudo, ſimplici ferè unicove oſſe fabricata. Mirum namque eſt, quàm affabrè Natura omnibus animalibus, ut ipſis ex uſu erat, dorſi oſſa conſtituerit. quod vel in coordinatione magnitudineque oſſium inſuper diſcimus, quum natantium animalium & ſerpentium oſſa mox à capite veluti à baſi ſenſim diminui cernimus: & greſſilium animalium oſſa ad eam corporis trunci ſedem, quae femoribus firmatur, ipſisve aliàs proxima eſt, maximum ipſorum os habere expendimus: à quo, tanquam à baſi, ampliſſimaque qua veluti ſuffulciuntur ſede, reliqua oſſa ad caput conſcendentia, paulatim redduntur minora. perinde ac illa etiam, quae à baſi ea, maximoque illo oſſe, à quo veluti dependent, deorſum verſus caudam, aut aliquid caudae proportionatum, pertingunt, redduntur arctiora. Sic itaque in homine, maximum dorſi oſſium, [e] ſacrum eſt os, quod ſuis lateribus illis committitur oſſibus, quae unà cum ipſo corpus concinnè firmant, & femorum ad coxendicem articulationes ſuſcipiunt. Neque ſanè ſacrum os ideò duntaxat, quòd ſex veluti peculiaribus oſſibus ſeu vertebris extruitur, & perinde ac ſi ſimplex unumve os tantum eſſet, nominatur, magnum eſſe dicimus: verùm etiam quòd ſex ipſius oſſium ſupremum, & dein illi ſubditum, ſingula dorſi oſſa ſeorſum magnitudine vincunt, ipſumque ſupremum veluti baſis etiam in mole eſt ſtatuendum. Viginti autem quatuor vertebrarum ipſi incumbentium, [f] ea occurrit maxima, quae ſacro oſſi proximè coarticulatur. & reliquae dein, quantum poſitu ab illo diſcedunt, tanto etiam ſpectantur minores. Haecque diminutio uſque ad ipſum perficitur caput, praeterquam ſi quando vertebra interveniat paulo major ſubjecta. quod ſanè non abſque magna occaſione fieri, primae cervicis vertebrae oſtendet hiſtoria, quae illam reliquis cervicis vertebris latiorem eſſe docebit, gratia commodae [g] quinti & [h] ſexti caput moventium muſculorum inſertionis, &

Ut dorſali medullae aptum paretur iter.

Dorſi oſſium copiae cauſa.

Dorſi oſſium non par magnitudo.

a *In quatuor ſubſequentium capitum figuris id eſt obvium.*

b *Tres fig. capiti* 11 *libri* 4 *propoſitae.*

c *Seriatim in figura hujus capitis occurrunt numeris inſignita.*

d *Spectanda ſunt in tribus fig. cap.* 11 *lib.* 4.

e G, H. *&* I *fig. cap.* 18 A, B, C, D, E, F. *& integrarum fig.* M. *cui committitur* Θ, *& illi rurſus* Λ.

f F *aut char.* 24.

g 14 *muſ. tab.* I, H.

h *ejuſdem tab.* K, L.

& [i] ſecundi ſcapulam attollentium muſculi exortus. Quemadmodum & [k] ſecunda cervicis vertebra, articulationum cauſa, aliquot ſibi ſubditis validior craſſiorque eſſe docebitur. Oſſa verò ſex, quibus ſacrum os compingitur, & quatuor oſſicula, quibus coccyx os conſtituitur, ita in magnitudine ſe habent, ut continua ſerie veluti in mucronem à lata baſi, adeoque primo ſecundoque ſacri oſſis oſſibus [l] imminuantur. Caeterùm etſi dorſi oſſium moles tam ſit inaequalis, neque illa à capite ſenſim minora reddantur, nihilominus foramen dorſalis medullae cauſa exſculptum, non oſſium magnitudini, ſed dorſalis medullae proportioni reſpondet. quum enim illa gignendis nervis ſenſim [m] attenuatur, jure in ſuperioribus oſſibus ampliora foramina, quàm in demiſſioribus ſe offerunt. Praeterea ab hac dorſalis medullae in dorſi oſſibus via, omnibus nervis ab illa pronaſcentibus iter patet per [n] foramina inter ipſa oſſa ſic inſculpta, ut duo ſemper oſſa ad unius foraminis conſtitutionem aliquid conferant, quamvis interim non in iiſdem undique ſedibus. Nam etſi quamplurima oſſa in ſuis lateribus haec obtineant foramina, in [o] oſſe tamen ſacro, & [p] ſupremis cervicis vertebris, illa anteriùs & poſteriùs conſiſtunt. idque potiſſimum (uti ſuo dicemus loco) oſſium dorſi tum inter ſe, tum ad alia contermina ipſis oſſa contextus occaſione. quem Natura, totius dorſi roboris, & motuum ipſius pariter rationem habens, admodum profectò ſtudioſe molitur. Ampliſſimis namque oſſium [q] ſedibus, quae vertebrarum appellamus corpora, tanquam latis baſibus illa invicem, ac ſi unum ſimul eſſent os, unaque ſeries, commiſit, non quidem laevibus & lubricis [r] ſuperficiebus, uti aliàs ferè ſemper in articulis fieri cernimus: verùm baſes illas, amplasve ſedes exaſperans, [s] cartilagineum ipſis interjecit ligamentum, quod illis ſedibus connatum, vertebrarum corpora validiſſimè connectit. & quum impenſe craſſum ſit, molliorisque cartilaginis temperiem ſibi vendicet, hacque ratione comprimi & attenuari à prementibus, & muſculorum vi aliquo allectis oſſibus queat, & quum rurſus non compreſſum, in priſtinam craſſitiem promptè exurgat, in cauſa ſanè eſt, ut vertebrarum corpora ejus interventu conſtricta, illis quibus indigent motibus agi poſſint: qui leves ſunt, & circulares potius, admodumque obliqui, quàm quovis tandem pacto in rectum angulum inclinati. Porrò praeter rarum hunc, & nullis ferè quàm dorſi oſſibus communem contextum, qui ad anteriorem foraminis dorſalem tranſmittentis ſedem, adeoque ad totius corporis interiora [t] conſiſtit, juxta poſteriorem foraminis ejus ſedem, Natura utrinque unum extruxit [u] articulum, qui lubricis & laevibus caeterorum corporis univerſi articulorum modo fit ſuperficiebus. Ex elatiori enim vertebrarum ſede, hîc duo ſurſum educuntur [x] proceſſus, quos ideo adſcendentes nuncupamus: & ex humiliori ſede [y] alii totidem deorſum exeruntur, deſcendentes proceſſus idcirco appellati. Hiſque proceſſibus vertebrae poſteriori hac ſede articulantur, verùm non undique paribus ſinibus & tuberibus, eodemque, ut ſequentibus jam docebitur Capitibus, ingreſſu. ubi etiam audies, [z] primam cervicis vertebram, quam ſupra ſecundam peculiari motu circumagi oportuit, tribus his contextibus à caeteris vertebris variare. & quia ſacri oſſis oſſa non debebant reliquarum vertebrarum modo moveri, ideo ipſa ſimul undique [a] connata coalitave eſſe intelliges. [b] Oſſiculorum autem oſſis coccygis contextum (qui ſimplex & unicus eſt) illi reſpondere ſcribam, quo vertebrarum corpora ligamenti cartilaginei interventu attexuntur. Porrò quemadmodum Natura dorſi oſſium motibus, quoad fieri potuit, validis, luxationique minus obnoxiis contextibus (ne quid de reliqua ligamentorum adferam ſerie) providit: ita quoque dorſalis medullae inter hos contextus deſcendentis gratia, quo ſcilicet ab extrinſecus occurſantibus melius muniretur, alii adhuc dictis nuper inſigniores proceſſus, ab oſſibus illam continentibus educuntur. Ex poſteriori enim illorum ſede, longi enaſcuntur in poſteriora [c] proceſſus, quos ſpinas appellamus, ab illis etiam totius dorſi compagem, ſpinam vocitantes. Praeterea ex tranſverſis lateralibusque ſedibus alius utrinque promitur [d] proceſſus, quem tranſverſum nuncupamus, in ſuo mucrone perinde ac poſteriores proceſſus cartilagine eo uſu donatum, quo oſſium extremis alteri oſſi non attextis, cartilagines obnaſci ſcimus. Caeterùm hi proceſſus, non tantum ut dorſali medullae & ſubditis partibus inſtar propugnaculi ſint, creantur: verùm inſuper educendis frequentium muſculorum exortibus, & admittendis eorundem inſertionibus unicè conducunt, & tranſverſi praeterea thoracis vertebrarum [e] proceſſus, coſtarum articulationibus ſunt accommodi. quemadmodum ſacri oſſis tranſverſi proceſſus contextui famulantur, quem id os cum oſſibus ex latere ipſi commiſſis [f] molitur. Quamobrem verò prima cervicis vertebra privatim ſpina [g] deſtituatur, & cur [h] ſpinae cervicis vertebrarum, ut & earundem transverſi [i] proceſſus, ſpectentur bifidi, & cur thoracis vertebrae (in primis verò ſuperiores) longiſſimas educant [k] ſpinas: contrà autem, quae in [l] lumbis ſunt, & oſſis ſacri [m] oſſa, & [n] demum quàm proceſſus hi omnes ductu formaque varient, & quibus privatim appendices obtigerunt, & quae corporum vertebrarum in ſingulis ſit forma, & quae appendices ſuprà infraque peculiariter obtinent, quatuor ſequentibus Capitibus enitar perſequi, unum Caput ſingulis majoribus dorſi ſedibus tribuens. Brevi namque & ſuccincto ſermone complecti nequit, quàm multa, rara, peculiariaque Natura in dorſi oſſium conſtructione moliatur.

Dorſalis medullae viae proportio.

Foramina nervos tranſmittentia in dorſi oſſibus etiam caelari.

Vertebrarum corpora, & quis eorundem contextus.

Cartilagineum ligamentum, corpora vertebrarum intercedens.

Articuli adſcendentibus & deſcendentibus proceſſibus parati.

Dorſi oſſium ſpinae, ſeu poſteriores proceſſus.

Tranſverſi proceſſus.

i 13 *muſc. tab.* Q.
k *Confer in figura hujus capitis ſecundam vertebram cum ſubditis, aut id ſpecta in* 10 *&* 11 *figur. cap.* 15.
l G, H, I, K. *& tota* 1, 2 *fig. cap.* 18.
m 1 *fig. cap.* 11 *lib.* 4.
n Q, Q.
o 1, 2 *fig. cap.* 18. *char.* 2, 3, 4, 5, 6.
p 11 *fig. cap.* 15 Y, *m, r. aut ſpecta* 2 *&* 3 *fig. cap.* 11 *lib.* 4.
q L, L, L.
r *figurarum cap.* 16 *&* 17 A.
s R, R, R. *& figurae capiti* 40 *libri* 2 *inſertae char.* 3.
t *uti ſpectas in* 8 *muſcul. tab.*
u N *cum* O.
x O, O, O. *&* 8 *fig. cap.* 15 *char.* 3, 4. *&* 1 *fig. cap.* 16 T, V. *&* 2 *fig.* X, Y. *&* 2 *fig. cap.* 17 I, K.
y N, N, N. *&* 8 *fig. cap.* 15 *char.* 5, 6. *&* 2, 3 *fig. cap.* 16 *a, b. &* 3 *fig. cap.* 17 N, O.
z *Specta* 10, 11 *fig. cap.* 15.
a *Specta* 1, 2 *fig. cap.* 18.
b 3 *fig. cap.* 18 G, H, I, K.
c P, P, P.
d M, M, M.
e 1, 2 *fig. cap.* 16 H, I.
f 2 *fig. cap.* 18 L, M, N, O, P *committuntur cum* 3 *figurae cap.* 29 A, B, C, D, E, F.
g 3 *fig. cap.* 15 X.
h 8 *fig. cap.* 15 *ϖ, ξ.*
i *ejuſdem fig. char.* 8, 7 *&* 9, 10.
k 1, 2 *fig. cap.* 16 N, O, P.
l 2 *fig cap.* 17 C, D, E, F, G.
m 2 *fig. cap.* 18 *d, d, d.*
n *Si lubet has ſpectare differentias, confer quatuor ſubſequentium cap. figuras inter ſe.*

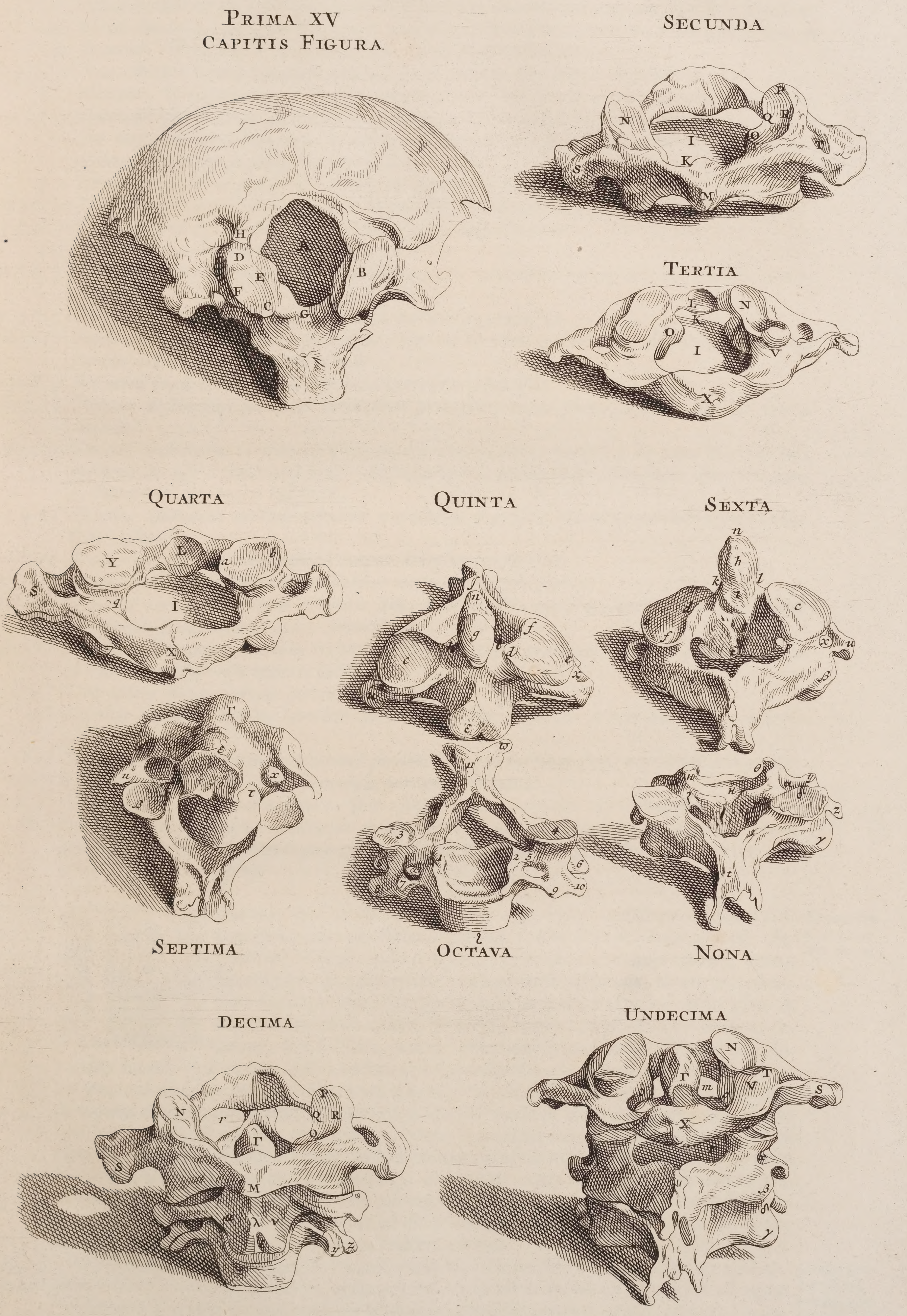
CAPUT XV.

DE COLLI VERTEBRIS.

Undecim Capitis Decimiquinti figurarum, & earundem characterum Index.

Prima figura, occipitii oſſis partem ab aliis oſſibus liberam, & in externa calvariae baſis ſede conſpicuam, proponit.
Secunda, primam colli cervicisve vertebram anteriori ſuperiorique facie expreſſam continet.
Tertia, primae cervicis vertebrae ſuperiorem poſterioremque faciem oculis ſubjicit.
Quarta, primam cervicis vertebram inferiori poſteriorique facie delineatam exhibet.
Quinta, ſecundae cervicis vertebrae anteriorem commonſtrat faciem.
Sexta, ſecundae cervicis vertebrae poſteriorem faciem deſignat.
Septima, ſecundam cervicis vertebram inferiori facie ſpectandam offert.
Octava, tertiae cervicis vertebrae anteriorem ſuperioremque faciem oſtendit.
Nona, tertiae cervicis vertebrae poſterior ſuperiorque facies delineatur. Quoniam verò hujus cervicis vertebrae inferior ſedes ſecundae vertebrae inferiori ſedi reſpondet, illam hic non apponimus, ne fortè praeſenti Capiti nimius tabularum acervus praeponatur. Atque hac etiam ratione, caeteras cervicis vertebras tertiae ſubjectas ſingulatim non depinximus, praecipuè quum illarum deſcriptio ex trium ſuperiorum vertebrarum figuris promptè deſumi queat.
Decima, trium primarum cervicis vertebrarum compago anteriori parte depicta cernitur.
Undecima, trium primarum cervicis vertebrarum contextus poſteriori facie exprimitur.

A in 1 *Foramen in occipitis oſſe, dorſalis medullae gratia exciſum.*
B 1 *Dextrum occipitis oſſis capitulum, quod primae coarticulatur cervicis vertebrae. Siniſtrum verò capitulum, C, D, E & F inſignitur. Siquidem C & D capituli notant* *C, D, E, F* 1 *longitudinem, ſeu ductum, quo longitudinem in horum capitulorum deſcriptione metimur. Dein E inſinuat internum latus capituli, quod magis deorſum, quàm externum F inſignitum protuberat.*
G 1 *Anterior foraminis dorſalem tranſmittentis ſedes, quae ob teretis cujuſdam ligamenti inſertionem aſpera & inaequalis eſt.*
H 1 *Sinus in poſteriori ſede utrorumque capitulorum occipitis oſſis inciſus, ac viam primo dorſalis medullae nervorum pari porrigens.*
I 2, 3, 4 *Foramen tranſmittendae dorſali medullae in prima cervicis vertebra exculptum.*
K 2, 3 *Hic primae vertebrae corpus exculpitur, ſecundae vertebrae dentem, qui Γ notabitur, ſuſcepturum.*
L 3, 4, 10 *Sinus in poſteriori ſede corporis primae vertebrae inciſus, ac cartilagine incruſtatus.*
M 2 *Proceſſus & tuberculum, in anteriori corporis primae cervicis vertebrae ſede prominens.*
N 2, 3, 10, 11 *Dexter primae vertebrae ſinus, quo dextrum occipitis oſſis capitulum excipitur.*
O, P, Q, R. *Siniſtrum ſinum in ſecunda & decima figuris O, P, Q, R notavi: O quidem & P, ejus ſinus longitudinem indicaturus: Q verò, internum latus, longè ipſo exteriori R inſignito, declivius.*
S 2, 3, 4, 10, 11 *Transverſus primae cervicis vertebrae proceſſus dexter, cui ſiniſter reſpondet.*
T 2, 11 *Foramen tranſverſo primae vertebrae proceſſui inſculptum.*
V 3, 11 *In dextro tantum latere ſinus primae vertebrae indicatur, qui cum occipitii oſſis ſinu H notato communem efficit ductum, quo primum dorſalis medullae nervorum par elabitur.*
X 3, 4, 11 *Hac aſpera ſede prima cervicis vertebra poſteriori deſtituitur proceſſu.*
Y 4 *Dexter primae cervicis vertebrae ſinus, dextrum ſecundae vertebrae tuber c ſignandum excipiens.*
a, b. *Siniſtrum autem ſinum a & b notavimus: a quidem internum ipſius latus, b autem externum indicantes.*
c 5, 6 *Dextrum ſecundae vertebrae tuber, ſeu inſigniter depreſſum capitulum, commemoratum jam priùs primae vertebrae ſinum Y inſignitum ſubingrediens. d, e, f, ſiniſtrum oſtendunt capitulum. verùm d privatim latus ipſius notat internum, elatiuſque. e verò externum, & depreſſius. f autem eam capituli partem, quae ad poſteriora veluti extra circuli circumferentiam educitur.* *d, e, f.*
Γ 7, 10, 11 *Secundae cervicis vertebrae proceſſus, quem à dentis imagine dentem vocabimus, quique etiam in quinta figura & ſexta conſpicuus, pluribus notatur characteribus, privatim aliquid ſignificantibus. g enim in quinta, tuberculum ipſius notat cartilagine obductum.* *g.*

I. Wandelaar fecit

h. *ctum. h in ſexta, notat poſteriorem dentis ſedem, quae craſſior eſt, magisque quàm*
i. *dentis radix in poſteriora extuberat. i ſinum indicat, ad quem transverſum ligamen-*
k, l. *tum advolvitur, quod dentem in prima vertebra conſtringit ac continet. k & l utrinque ſinus inſignitur, ad dentis principii radicisve latera inciſus, atque anterioris ſecundi nervorum dorſalis medullae paris propagines admodum exiguas tranſmittens. Cae-*
m. *terùm foramen, hoc ſinu & primae vertebrae ſinu efformatum, in undecima figura m*
n. *ſignatur. Poſtremò n in quinta figura dentis notat mucronem.*

o 3, 11 *Sedes dextri lateris notatur aſpera, inter primae vertebrae ſuperiorem ſinum N indicatum, & inferiorem T indicatum conſiſtens, ubi foramen non pervium conſpicitur.*

p 6 *Sinus ad poſteriorem ſecundae vertebrae tuberis c inſigniti ſedem exculptus, & cum ſinu mox q notando commune foramen conſtituens, quo ſecundum nervorum dorſalis medullae conjugium in poſteriora proſilit.*

q 4 *Primae vertebrae ſinus, quo dicti jam foraminis pars efformatur.*

r 10, 11 *Via, ſeu foramen, dextram portionem ſecundi conjugii in poſteriora tranſmittens.*

ſ 5, 6, 7 *Poſterior proceſſus, ſeu ſpina ſecundae cervicis vertebrae.*

t 9 *Tertiae cervicis vertebrae ſpina.*

u 5, 6, 7 *Dextri lateris tranſverſus ſecundae cervicis vertebrae proceſſus, cui ſiniſter correſpondet.*

x 5, 6, 7 *Foramen tranſverſi ſecundae cervicis vertebrae proceſſus.*

y, z 9, 10 *Transverſus ſiniſtri lateris proceſſus, tertiae cervicis vertebrae. Verùm y internam partem, z autem externam notant.*

α 8, 9 *Foramen tranſverſi tertiae cervicis vertebrae proceſſus.*

β 6, 7, 11 *Dexter deſcendens ſecundae vertebrae proceſſus, cujus ſinus formam ſeptima figura indicat.*

γ 9, 11 *Dexter deſcendens tertiae cervicis vertebrae proceſſus. verùm γ in nona & undecima poſteriorem ipſius indicat ſedem. Inferior autem ipſius ſedes, ſeu ſinus, imagine ſinui reſpondet in ſeptima β inſignito.*

δ 9, 11 *Dexter aſcendens tertiae cervicis vertebrae proceſſus, ac nona quidem figura ipſius tuber oſtendit.*

ε 5, 6, 7, 10 *Sedes, qua ſecundae vertebrae corpus deorſum porrigitur.*

ζ 9 *Sedes, qua tertiae cervicis vertebrae corpus declivius fertur.*

η, θ, κ, 9 *Superior tertiae vertebrae corporis ſedes ſinuata. & η quidem ſinum indicat, θ verò & κ utrinque prominentem ipſius proceſſum.*

λ, μ, ν 10 *Anterior ſecundae vertebrae corporis ſedes, in qua λ prominens indicat tuber, μ verò & ν utrinque depreſſa tuberis latera.*

ξ, ϖ 8 *Duo apices ſpinae tertiae cervicis vertebrae.*

ϱ 8 *Inferior corporis tertiae cervicis vertebrae ſedes. ſuperior autem numeris 1, 2 inſignitur.*

ς 8, 9 *Sinus inferiorem partem conſtituens foraminis, quo tertium dorſi nervorum par exilit.*

τ, τ 7 *Sinus ſuperiorem dicti jam foraminis partem efformans.*

1, 2, 3, &c. *Hi characteres in octava figura, proceſſuum tertiae cervicis vertebrae numerum indicant. Quandoquidem 1, 2 notantur duae eminentes partes ſuperioris ſedis corporis vertebrae. 3, 4 duo aſcendentes proceſſus. 5, 6 duo deſcendentes proceſſus. 7, 8, 9, 10 tranſverſi proceſſus. 11 ſpina.*

Homo pulmonis occaſione collo donatur.

Pulmonis, qui in thoracis cavitate reponitur, occaſione, homini collum dari, hinc potiſſimum conſtat, quòd hoc perpetuò cum illo deperditur. Quum enim [a] aſperam arteriam, qua inſpirantes, aërem attrahimus, & exſpirantes, eundem rurſus efflamus, ab ore in pulmonem ferri oportuit, neceſſariò quoque ſpacium aliquod inter hunc & fauces intercedere debuit. ſiquidem homo opportuna per longum canalem, ſeu fiſtulam potius, efflatione (quae vocis eſt materia) donandus fuerat: qui tantam colli nanciſcitur longitudinem, quanta aſperae arteriae ad vocis generationem ex uſu eſt. Praeterea quum partes ſcapulis conterminas, & brachia, & ſeptum denique tranſverſum, [b] nervos à dorſali medulla collum perreptante adipiſci oportebat, illorum quoque propagationis cauſa, neceſſum fuit, in ſpacio inter caput & thoracem medio vertebras reponi, quibus collum cervixve hominis texeretur. Non enim hîc avium quadrupedumque, quibus longa obtigerunt crura, colli uſum recenſere propoſitum eſt: quamvis interim collectu promptum ſit, Naturam illis, quòd manibus carent, colli maxillarumque longitudine ad cibum aſſumendum proſpexiſſe, hacque ratione illis pluribus vertebris quàm homini collum extrui.

Cervicis vertebrae ſeptem. Occipitis oſſis capitula, quae primae articulantur vertebrae.

Conſtat autem humana cervix [c] vertebris ſeptem: in quarum hiſtoria eam quoque occipitis oſſis [d] partem complectar, quae primae articulatur vertebrae, quaeque ad ambo [e] foraminis ſui, quo dorſalis medulla in dorſum procidit, latera, unum obtinet [f] capitulum, magis ad [g] anteriorem foraminis ſedem, quàm poſteriorem vergens. Capitula haec, ſi [h] priorem [i] poſterioremque ipſorum ſedem ſpectes, oblonga ſunt, & arcta, ſicque

a *Hanc oſtendit fig. 1 cap. 38. Vaſa autem per collum repentia, & pulmones, fig. calci 3. lib. appoſita, ut & illa quae 4 lib. fini inſuitur.*
b *2, 3 fig. capiti 11 praepoſitae* ϖ, ϱ, ς, τ, Φ, *, ϑ, *dein n.*
c *fig. cap. 14* A, B. *& in tribus integris ab* I *ad* K.
d *tota 1 fig.*
e *1 fig.* A.
f *dextrum 1 fig.* B *oſtenditur.*
g *verſus* G *1 fig.*
h *1 fig.* C.
i *1 fig.* D.

ſicque prorſus exſtructa, ac ſi rotundum aliquod oſſis caput (quale femoris eſt coxendicis oſſi [k] articulatum) in duas partes diſcinderes, ac utrinque ad foraminis in occipitis oſſe caelati latera, unam illius capitis partem reponeres. Si enim utraque occipitis oſſis capitula internis lateribus juncta fingeres, ex ambobus rotundum quodammodo caput tibi conſurgeret, adeò ut conſtet utrunque capitulum eſſe oblongum, [l] interiorique latere magis quàm [m] exteriori ad eum modum protuberans, quo rotundi alicujus capitis in tota ipſius ſuperficie media, magisque prominens pars, proceriùs, quàm partes in orbiculo poſitae, exeritur. Haec capitula, uti mox dicemus, [n] primae articulantur vertebrae, quae reliquis omnibus dorſi oſſibus undique ſolidior eſt, & denſior, formaque à caeteris omnibus plurimùm differt.

Primae vertebrae foramen, dorſalem tranſmittens medullam.

[o] Foramen namque ipſi, dorſalis medullae gratia inciſum, obtinet ampliſſimum, quòd haec etiam inibi reperiatur craſſiſſima.

Qui ipſius corpus excavetur, ut ſecundae vertebrae dentem excipiat.

Deinde ipſius corpus poſteriori ſua ſede, qua dorſalis incedit medulla, admodum [p] excavatur, ut inſignis ſecundae vertebrae [q] proceſſus, quem dentem appellabimus, axis alicujus modo in primae vertebrae reponatur corpore, haecque (uti poſtea docebimus apertius) unà cum capite ad illum circumvertatur.

Corporis ipſius ſinus.

Quod ut fieret commodius, anterior excavatae in primae vertebrae corpore regionis ſedes [r] ſinum obtinet leviter inciſum, & cartilagine incruſtatum, cui [s] anteriorem dentis illius ſedem extuberantem, cartilagineque oblitam, congruere audies.

Tuberculum.

Caeterùm ne prima vertebra in ſuo corpore ſic excavata, & corpore propemodum hac occaſione deſtituta, plus aequo imbecillis invalidaque redderetur, [t] proceſſu quodam & tuberculo in anteriori ſede augetur, cujus beneficio illa extra reliquam anteriorem vertebrarum ſedem craſſeſcit, robuſtiorque efficitur: praeterquàm quod ipſum etiam accommodum ſit ſuſcipiendae inſertioni, [u] primi dorſum moventium muſculorum paris. Galenus verò in quarto de Adminiſtrandis diſſectionibus, tuberculum id in hoc exertum docet, ut nimium capitis flexum prohiberet, caputque in flexione ſuſtineret: aut in cauſa eſſet, ut flexum caput, alacriùs denuò in poſteriora ſurſum reflecteretur. quum interim nulla ratione caput in ullo ipſius motu tam laxè inclinari poſſit, ut tuberculum illud contingat: tantum abeſt, ut tuberculum ipſi à Galeno adſcriptum uſum praeſtet. Quanquam etiam quouſque is capitis motus ſit aſſecutus, ad capitis finem non levibus occaſionibus ſubjiciam, reliquo toto capite orationis contextum diſſentientibus mihi Galeni placitis alioquin non interturbaturus.

Sinus, quibus occipitis os inarticulatur.

Prima itaque vertebra ad latera [x] cavitatis, quà ſecundae dentem admittit, eſt validiſſima, & pro ſua proportione craſſiſſima, & utrobique [y] unum oſtendit ſinum, quo ſui lateris occipitii oſſis capitulum excipitur. Ut verò ſinus capitulis exquiſitè reſponderent, ipſi (ſi [z] priora [a] poſterioraque ſpectes) oblongi ſunt, & [b] exterioribus lateribus aſſurgunt, [c] interioribus verò cavantur, non ſecus profectò, quàm ſi ambo ſinus ex uno rotundo profundoque ſinu eſſent diſciſſi. Si enim coxendicis oſſis [d] ſinum divideres, & utrinque in prima cervicis vertebra unam ipſius partem collocares, iſti primae vertebrae ſinus tibi conſtituerentur, in quibus occipitis oſſis capitula flectuntur & extenduntur, ſeu antrorſum retrorſumque rectiſſimo, nulloque pacto in latus inclinante motu aguntur.

Tranſverſi primae vertebrae proceſſus.

Ad exteriora horum ſinuum latera, prima cervicis vertebra [e] tranſverſos ſuos educit proceſſus: quorum unus utrinque eſt, multo proceriùs, quàm caeteri tranſverſi vertebrarum cervicis proceſſus, exertus, & craſſiuſculus: non tamen aequè in hominibus, ac in canibus caudatisque ſimiis inſtar alae cujuſdam amplus. Educuntur autem tranſverſi primae vertebrae proceſſus inſigniùs, ut ex abundanti, & praeter reliquos cervicis tranſverſos proceſſus, commodam duorum muſculorum inſertionem ſinguli acciperent. Illis enim privatim [f] quinta & [g] ſexta muſculorum caput moventium paria inſeruntur. & non levis portio [h] muſculorum ab ipſis enaſcitur, qui ſcapulas attollentium ſecundi numerabuntur.

Via primi paris nervorum dorſalis medullae.

Proceſſus iſti magno perforantur [i] foramine, per quod [k] arteria & vena hàc calvariam petentes feruntur. Ad poſteriorem quoque ſinuum, quibus caput inarticulatur, ſedem, [l] ſinus utrinque in prima vertebra exſculpitur, cui [m] alius in occipitis oſſe correſpondet, ad poſteriorem utriuſque capituli ſedem caelatus, & unà cum primae vertebrae ſinu viam praebens [n] primo nervorum dorſalis medullae pari. Canibus verò in prima cervicis vertebra non ſinus tantum nervo cedens, ſed integrum foramen utrinque inciditur, quòd illis prima vertebra, quum inſigniter ampla altaque ſit, commodè perforari queat. Quamvis interim in homine major viae nervum tranſmittentis portio in vertebra, quàm occipitis oſſe exſculpitur. Haec viae portio in vertebra occurrens, etiam ad poſteriorem [o] foraminis ſedem pertinet, quo transverſus proceſſus eſt pervius: ut is non nervo duntaxat, ſed [p] venae etiam & arteriae iter porrigat calvariam ſubeuntibus, per [q] foramen ad radicem capituli occipitis oſſis, poſteriori in ſede exſculptum.

Prima vertebra ſpina caret.

Prima cervicis vertebra, poſteriori proceſſu ob hoc inter reliquas vertebras ſola [r] deſtituitur, quòd is, quum nullius muſculi occaſione procul educi debuit, [s] tertium muſculorum caput moventium par aculei modo vulneraſſet, & aptum quo id duceretur iter, ac ſedem occupaſſet. Ea tamen parte, qua aliae vertebrae in poſteriorem proceſſum ſpinamve deſinunt, haec [t] aſpera eſt, & veluti acuta linea extuberat, quo facilius [u] quartum caput moventium muſculorum par hinc principium ſumeret.

Sinus primae vertebrae, capitula ſecundae excipientes.

In inferiori primae cervicis vertebrae regione, ſub duobus, quibus caput excipitur, ſinibus, [x] alii totidem inſculpuntur, leviter ac in ſuper-

k 1, 2 *fig. cap.* 30 A.
l 1 *fig.* E.
m 1 *fig.* F.
n *totae* 2, 3, 4 *figurae.*
o 2, 3, 4 *figur.* I.
p 2, 3 *fig.* K.
q 7, 10, 11 *fig.* Γ.
r 3, 4 *fig.* L.
s 5 *fig.* g.
t 2, 10 *fig.* M.
u 8 *muſc. tab.* A, B.
x 3 *fig.* K.
y 2, 3, 10 *fig. dextrum notant* O.
z 2 *fig.* O.
a 2 *fig.* P.
b 2 *fig.* R.
c 2 *fig.* Q.
d 1, 2 *fig. cap.* 29 *e, f, g.*
e 2, 3, 4, 10 *fig.* S.
f 14 *muſ. tab.* H, I.
g *ejuſdem tab.* K, L.
h 13 *muſc. tab.* Q.
i 2 *fig.* T.
k *ultimae fig. lib.* 3 *ſ.*
l 3, 10 *fig.* V.
m 1 *fig.* H.
n 3 *fig. cap.* 11 *lib.* 4 F, *dein* G.
o 2 *fig.* T.
p *ultimae fig. lib.* 3 *ſ.*
q 2 *fig. cap.* 12 *ſ.*
r *ubi* X *occurrit in* 3, 4, 11 *fig.*
s 14 *muſc tabul.* A, B.
t 3, 4, 11 *fig.* X.
u 14 *muſ. tabul.* G, F.
x 4 *fig dexter* Y. *ſiniſter* a, b *notatur.*

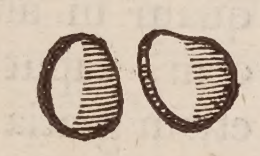
y 4 fig. inter a & b. z 4 fig. b. a 4 fig. a.

perficie tantum cavi, ob idque etiam γληνοειδεῖς appellati. Horum circumferentia orbicularis eſt, [y] in medio vix aliquid, quod dijudicari poſſit, cavi obtinens, ſed [z] exteriora ſinuum ſupercilia longè inferius quàm [a] interiora deſcendunt.

Capitula ſecundae.

b 5, 6 fig. c dextrum, ſiniſtr. d, e, f. c 5, 6 fig. f. d 5, 6 fig. d. e 5, 6 fig. e.

His ſinibus cartilagine obcruſtatis, [b] duo ſecundae cervicis vertebrae excipiuntur capitula, quae ad latus corporis ejus vertebrae habentur minimùm prominentia. Horum circumferentia ſinuum quoque modo orbicularis eſt, quamvis interim nonnihil [c] poſteriori parte extra circuli convexum deduci videatur. Ad haec, [d] internum latus capitulorum elatiùs [e] exteriori latere aſſurgit. Verùm haec laterum altitudo depreſſioque non adeò inſignis eſt, atque ſuperciliorum primae cervicis vertebrae ſinuum. Deinde capitula in medio ſeu centro non aequè prominent, ac primae vertebrae ſinus inter ſupercilia cavantur: non ſecus ſanè, quàm ſi capitulorum latera procerius quàm ipſorum medium exurgerent. Unde etiam fit, in nudis oſſibus invicem adaptatis, ſinus non ad amuſſim capitulis reſpondere, & in illorum ſinuum medio ſpacium non prorſus oppletum dehiſcere. quod hominibus privatim accidit: canibus autem & equis, aliiſque animantibus plurimùm caput circumducentibus, unum continuum amborum ſecundae vertebrae laterum eſt caput, & ſinus quoque in prima cervicis vertebra continuus apparet, capiti illi concinnè reſpondens. Hanc in hominibus inaequalitatem Natura ſubinde peculiari cartilagine corrigit, quae praeter cartilagines oſſibus cruſtae modo obnatas, ſinum & capitulum intercedit, ac ligamentis in orbem articulum continentibus duntaxat adnaſcitur, & ſuperius inferiusque admodum viſcoſo humore, tanquam ſmegmate, oblinitur. In medio duorum ſecundae vertebrae capitulorum, ex ſuperiori corporis ſui regione, [f] proceſſus quidam inſignis & altus, admodumque ſolidus enaſcitur, quem quòd denti, ac potiſſimum hominis canino aſſimiletur, ὀδοντοειδῆ & ὀδόντα Graeci vocarunt: quo etiam nomine Hippocrates ſecundam vertebram nuncupavit, non autem (ut Julius Pollux, & Caelius, diſſectionum prorſus imperiti malè recenſent) primam. Verùm alii hunc proceſſum à turbinis, ſeu nucis pinei imagine, κωνοειδῆ: alii, quòd cuſpidis pyramidisve, aut etiam olivae nuclei modo extuberat, πύρηνον & πυρηνοειδῆ appellarunt. Proceſſus hic primae vertebrae [g] cavitatem ſubit, quam illic haberi ſcripſimus, ubi primae vertebrae corpus deberet conſiſtere, & ubi [h] ſinum illi inſculpi ſcripſimus, qui cartilagine oblitus, anteriorem dentis partem laevi & lubrico [i] tubere capitulove prominulam excipit. Poſterior dentis pars, è regione ejus capituli [k] poſita, magis extuberat, craſſiorque eſt, quàm ubi primùm is à ſecunda vertebra producitur. Hìc enim utrinque ad latera ſingulos [l] ſinus, & [m] tertium in poſteriori ſede obtinet. Qui in dentis lateribus conſiſtunt, unà cum primae cervicis vertebrae ſinibus, qui ipſis reſpondent, [n] foramen utrinque parant, [o] nervulo tranſmittendo aptum, quem interdum hàc in [p] muſculos collum flectentes procidere vidimus, ſecundique paris nervorum dorſalis medullae ſurculum cenſemus. Sinus verò in poſteriori dentis ſede conſpicuus, in hoc exſculpitur, ut ligamentum inſigniter validum ipſi firmius obvolvatur, quod ab uno primae vertebrae latere, in [q] interna ipſius ſede, ad aliud tranſverſim procedit, dentem accuratè in cavitate primae vertebrae continens: & cavens praeterea, ne is ſua ſede aberrans, dorſalem medullam hìc comprimat. Caeterùm ut ligamentum aptius enaſceretur, prima vertebra [r] ea ſede, qua id originem ducit, ſive inſeritur, aſpera inaequaliſque eſt, & foramen quoque non altè penetrans oſtendit. [s] Superior dentis pars, ſeu ipſius apex, in mucronem teſtudinis capitis modo exacuitur, ut [t] altiùs extra primam vertebram prominens, robuſtum tereſque educeret ligamentum, quod occipitis oſſi ad [u] eam ſedem inſeritur, quae in anteriori parte foraminis dorſalem medullam tanſmittentis, aſpera leviterque extuberans cernitur, modiceque inſertionis finem admittit [x] primi dorſum moventium muſculorum paris. Ejuſmodi itaque primae vertebrae cum ſecunda contextus perficitur, qui univerſus capitis ſubſervit motui, quo id veluti ad axem unà cum affirmata tunc ipſi prima vertebra, ſupra ſecundam circumagimus. quae in poſteriori praecipuorum capitulorum, quibus primae vertebrae articulatur, ſede leviter [y] exſculpitur, ut commune cum prima vertebra [z] foramen utrinque conſtituat, quo [a] ſecundum dorſalis medullae nervorum par primaria ſua portione in poſteriora labitur. Verùm majorem hujus foraminis partem prima efformat vertebra, inſigniter ſatis ad poſteriorem ſedem ſinuum, quibus ſecundae articulatur vertebrae, [b] inſinuata. Reliqua in ſecunda cervicis vertebra commemoranda, caeteris

Hic peculiarem utriuſque lateris cartilaginem nonnunquam à nobis obſervatam depinximus.

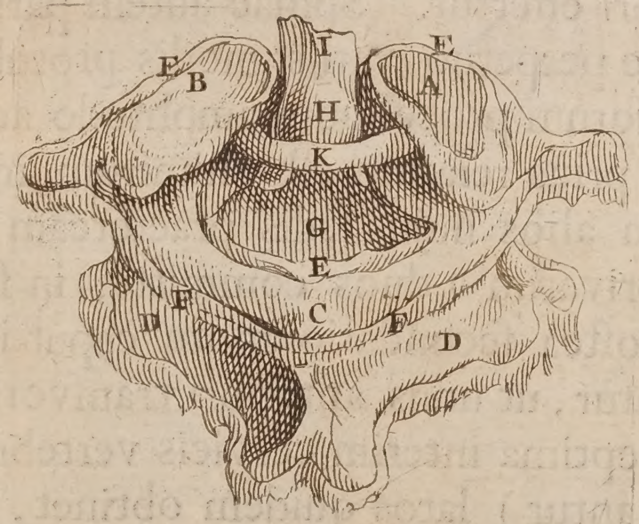
Secundae vertebrae dens.

Libro de Articulis.

Dentis cum prima vertebra contextus.

f 5 fig. g, n. & 6 fig. h, i, k, l, n. & 10, 11 fig. Γ. g 3 fig. K. h 3 fig. L. i 5 fig. g. k 6 fig. h. l 5, 6 fig k, l. m 6 fig. i. n 11 fig. m. o 2 fig. cap. 11 lib. 4 N. p 8 muſc. tab. A, B. q 3 fig. K. r 3, 11 fig. o, o. s 5, 6 fig. n. t 10, 11 fig. Γ. u 1 fig. G. x 8 muſc. tab. A, B.

Quamvis praeſens figura privatim ſecundo libro ſit propria, illam tamen huc repoſui, quòd iis quae hic traduntur intelligendis non mediocriter juvet. Significetur itaque obiter A, B, C, prima cervicis vertebra. D & D ſecunda vertebra. G ſecundae corpus. H ſecundae vertebrae dens. I teres ligamentum à dente occipitis oſſi inſertum. K tranſverſum ligamentum, dentem in prima vertebra ſtringens.

Foramen, ſecundum par dorſalis medullae nervorum in poſteriora tranſmittens.

y 6 fig. P. z fig. 11. r. a 3 fig. cap. 11 lib. 4 I. b 4 fig. q.

ris etiam quinque inferioribus vertebris magna ex parte ſunt communia.

Spina ſex humiliorum cervicis vertebrarum.

[c] Haec enim ſimiliter atque [*] illae, ſpinam obtinet: quae hoc privatim in cervicis vertebris ſibi vendicat, quòd ſuo mucrone [d] bipartitur, ac praecipuè ſecundae vertebrae, triumque ipſi ſubjacentium ſpinae. Sexta enim vertebra admodum obſcurae ſuae ſpinae diviſionem oſtendit, atque adhuc multo minus ſeptima. quae privatim hoc cum ſexta ſortitur, quòd ipſius ſpina plerumque donetur appendice, ac procerius educatur, quodammodoque ad ſuperiorum thoracis vertebrarum [e] ſpinarum imaginem ſuo mucrone accedat. Superiorum verò cervicis vertebrarum ſpinae appendicibus carent, & latae, inaequales, aſperae, & (ut ita dicam) ramoſae, & inferiùs cavae, & ſuperiùs gibbae cernuntur. In ſuperiori dein ſede ſecundum ſpinae longitudinem longa extuberat linea, quemadmodum & ſede inferiori, ut ambae educendo admittendoque ſerviant ligamento, quod ſpinarum occupat intervalla, dextroſque ſpinis commiſſos muſculos à ſiniſtris dirimit. Caeterùm diviſionis in proceſſulos potiſſima occaſio, muſculi cenſentur, in poſteriori cervicis ſede repoſiti. ut enim hi promptius principium ducerent, & validius quoque in vertebrarum ſpinas inſertionem molirentur, ſpinae etiam in proceſſulos dirimuntur. Atque id Natura in his colli vertebris peculiariter machinatur, quòd non adeò longas ſpinas à parvis illis vertebris, atque à thoracis lumborumque vertebris producere tutum fuerat. Deinde major muſculorum copia, eaque admodum varia, in cervicis poſteriori ſede, quàm in aliis dorſi partibus collocatur: quemadmodum ubi muſculos ſcapulas, thoracem, caput & dorſum moventes perſequar, auditurus es fuſiſſimè. Porrò muſculorum etiam gratia, ſecundae vertebrae ſpina proceriùs, quàm aliquot ipſi ſuccedentes ſpinae, exeritur, caeteriſque latior & craſſior viſitur, quòd ſcilicet haec privatim [f] tertio muſculorum caput moventium pari, & [g] ſexto quoque principium praebeat. Ne tamen Natura injuſtè ex gracili vertebra prolixiorem latioremque educeret ſpinam, ipſa ſecundam aliquot ſibi ſubditis grandiorem effecit. quanquam id non tam ſpinae producendae gratia, quàm ut ſecunda articulationi abundè ſufficeret, quam cum prima molitur vertebra. Atque hoc illud eſt, quod antea innuimus, Naturam ſemel ac iterum ſuperiorem vertebram inferiore majorem creaſſe. Secunda enim craſſior, & major validiorque eſt tertia: dein primam vel transverſorum proceſſuum occaſione, omnibus cervicis vertebris latiorem eſſe, ſuprà docuimus.

c 5, 6, 7 figuris ſ.
** 9 fig. t. & 8 fig. charactere II.*
d 8 fig. ξ. π.
e 1 fig. cap. 16 N, O, P. Haec erunt obvia, ſi 7 fig. ſpinam cum ſpinis caeterarum figurarum contuleris. aut N, O, P obſerves 1, 2 figurae capitis 16.
f 14 muſc. tabul. A, B.
g Eadem tabula, K, L.

Secundam vertebram aliquot ſibi ſubditis majorem eſſe.

Transverſorum cervicis vertebrarum proceſſuum natura.

Foramen transverſorum proceſſuum.

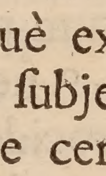
Caeterùm transverſi proceſſus in reliquis colli vertebris non admodum exporriguntur, [h] & in primis ſecundae vertebrae, cui brevis & ſimplex utrinque transverſus obtigit proceſſus. Videtur autem is in ſecunda vertebra minus quàm in aliis prominere, breviorque eſſe, propter hujus vertebrae capitulorum, quae primae ſinus ſubeunt, amplitudinem, craſſitiemque. Inſuper ea capitulorum amplitudo in cauſa etiam eſt, [i] foramen quo transverſus ſecundae vertebrae proceſſus perforatur, non rectà, ſed obliquè exſculptum videri, ſecus atque in prima cervicis vertebra, [k] & quinque ſecundae ſubjectis, quarum tranſverſus proceſſus recto amploque foramine pervius eſt, quo ſolae cervicis ornantur vertebrae, ut [l] venam arteriamque ſurſum ducant, quae dorſali medullae, ac tandem ipſi cerebro ſanguinem ſpiritumque derivant. Praetera quatuor vertebrae, quae ſtatim ſecundam ſequuntur, hoc etiam peculiariter ſibi vendicant, quòd illorum [m] transverſi proceſſus ampli & bifidi ſunt: non tamen, ut earundem ſpinae, aſperi & inaequales. Transverſi enim proceſſus, forma invicem reſpondent, & interior ipſorum pars ſemper latior eſt, elatiusque ipſa poſteriori effertur. Spinae autem partium impar in omnibus quaſi vertebris eſt forma, & illae perpetuò variis modis protuberant & exaſperantur. Quamvis interim haec transverſorum proceſſuum amplitudo ac bipartitio eadem ratione accidat, qua ſpinas bifidas eſſe, prius relatum eſt, nimirum muſculorum in primis ortus inſertioniſque gratia. Ut enim alios hujus ſedis praeteream muſculos, utrinque tranſverſis vertebrarum proceſſibus privatim [n] duos committi, in ſecundo libro ſcribemus, quorum beneficio collum, & poſtea ſecundario motu caput in latera ducuntur. Hi muſculi in utroque latere ita collocantur, ut unus anteriori tranſverſorum proceſſuum ſedi, alter verò poſteriori aſcribatur. Septima interim cervicis vertebra tranſverſos proceſſus (qui canibus & ſimiis rarò perforantur) latos quidem obtinet, at admodum obſcurè bipartitos. Quum enim ampli procerique ſint, nulla incumbit neceſſitas, eoſdem quoque bifidos fieri, praecipuè quando muſculi collum in latus ducentes, non adeò validè ſeptimae ac caeteris committantur: quòd haec obſcurè, non ſecus quàm thoracis vertebrae, in latus moveatur.

h 5, 6, 7 figuris u.
i 5, 7, 11 fig. x.
k 8 fig. α.
l ultima 3 lib. figura ſ.
m 8, 10. fig. y, z. & 9 figurae numeri 7, 8, 9, 10.
n 8 muſc. tab. alter C notatur. 14 autem tab. alter N.

Aſcendentium & deſcendentium proceſſuum natura.

[o] Aſcendentes [p] deſcendenteſque proceſſus, quibus vertebrae mutuò articulantur, in omnibus cervicis vertebris ſecundae ſubjectis ſibi ſimiles ſunt: & ſecunda quoque deſcendentes proceſſus obtinet, aliarum proceſſibus non diſſimiles. Qui itaque deorſum ſpectant, & ſubditam admittunt vertebram, orbiculari ſinu ab anteriori ſede inſigniter obliquè deorſum in poſteriora ducto, & nihil minus quàm altè caelato inciſove, ornantur. Aſcendentes verò proceſſus, qui incumbenti immittuntur vertebrae, capitulum orbiculare habent, quod adeò leviter ſuperficietenuſque extuberat, ut ignores ſinuumne id, an capitum numero adſcribere debeas. Hoc capitulum aſcendentium proceſſuum ſinui congruit:

o 9, 11 fig. δ, & numeri 8 fig. 3, 4.
p 6, 7, 9, 11 fig. γ.

Metire obliquum ductum ab a ad b.

& cartilagine perinde ac ſinus incruſtatum, ab anteriori ſede deorſum in poſteriora admodum etiam obliquè fertur. id quod non obiter conſiderandum eſt. Nam obliquus ille ductus in cervicis vertebris, quae thoraci propriores ſunt, minor ſemper, ac ſecundùm corporis longitudinem rectior evadit, quòd illae vertebrae non adeò laxè ac ſuperiores moveri, atque ob id etiam non tam laxè articulari debeant.

Corporum cervicis vertebrarum contextus.

Hic confer cervicis vertebras, thoracis & lumborum vertebris fig. cap. 14.
q *9 fig.* ζ. & *8 fig.* ϱ.
r *9 fig.* η, θ, κ. *Nonae autem figurae numeri* 1, 2.
* *fig. cap.* 14 R, R.

Verùm Natura non ſolum his vertebris laxiores communicavit articulos, ſed ut collum promptiùs omnino quàm reliquae dorſi partes, inſigni uſu moveri poſſit, ipſa aliud inſuper colli vertebris privatim elargitur. Quum enim vertebrarum thoracis & lumborum corpora invicem planis minimeque extuberantibus committantur ſuperficiebus, ad eum modum, quo duo ampli aſſeres mutuò incumbunt, Natura [q] inferiorem cervicis vertebrarum corporis partem oblongam, capitiſque alicujus articuli ad motum evidentem facti ritu, extuberare voluit, ac [r] ſuperiorem corporis vertebrarum partem amplo ſinu ita excavavit, ut oblongum ſuperioris vertebrae corpus in hunc ſubditae vertebrae ſinum ingrediatur, vertebrarumque compago ad motum, potiſſimùm verò lateralem, & qui verſus humeros fit, promptior conſurgat. Atque haec compago, quae etiam, ut in thorace & lumbis, * cartilaginei, & impenſe craſſi, pulchreque viciſſim cedentis & aſſurgentis ligamenti perficitur interventu, in ſecundae vertebrae cum tertia, & deinde in aliquot ſubjacentium vertebrarum corporibus magis eſt conſpicua. Colli autem ſeptima, primae thoracis quaſi omnino plana innititur ſuperficie, ac etiam ipſius corpus elatiori ſede non adeò atque ſuperiorum vertebrarum excavatur: idque praecipuè accidit, quòd ſuperiores laxius inferioribus moveri, ex uſu ſit. Quòd verò ſecundae vertebrae corpus in [s] anteriori ſede non planum reliquorum cervicis vertebrarum corporum modo viſitur, at tubere ſecundum longitudinem ducto, amplioris lineae forma eminet, & utrinque ad ejus tuberis latus deprimitur, [t] muſculi illi in cauſa cenſendi ſunt, qui collum flectentes, & hac ſede coëuntes, in iſtam vertebrae corporis formam validius inſeruntur. Verùm quum tertia cervicis vertebra ſecundae ſubjaceat, & utriuſque lateris collum flectens muſculus ſupra hanc etiam inſeratur, non mirum eſt, anteriorem corporis tertiae vertebrae faciem ſecundae vertebrae nonnihil eſſe conſimilem: imò dictorum muſculorum occaſione anteriorem omnium cervicis vertebrarum ſedem veluti compreſſam, non autem ut thoracis lumborumque vertebrarum, ſemicirculi, aut potius noſtri C inſtar, protuberantem videri.

s *5, 10 fig.* λ, μ, ν.
t *8 muſc. tab.* A, B.

Proceſſuum numerus.

Lib. 13 de Uſu partium.

Obſervato hic 8 figuram, cujus numeri proceſſus ſeriatim denotant.

Quae quum ita ſe habeant, neminem latet, omnibus cervicis vertebris non eundem proceſſuum obtigiſſe numerum. Ne autem aliquid hic praetermiſiſſe videar, neceſſum fuerit vel Galeni nomine, alicujus vertebrae cervicis proceſſus ita recenſere, ut undecim numero in illis proceſſus adinvenias: totidem namque his vertebris à Galeno adſcribuntur. Aſſumito itaque tertiam, aut quartam, aut quintam, aut ſextam colli vertebram, ac primùm duos numerato proceſſus in ſuperiori corporis ſede, utrinque videlicet unum ad latus cavitatis, cui incumbentis vertebrae oblongum corpus inſidet. tertium autem & quartum recenſe duos adſcendentes proceſſus, qui incumbentem ſubeunt vertebram: quintum vero & ſextum, duos deſcendentes, quibus ſubditae vertebrae adſcendentes proceſſus excipiuntur. Porrò ſeptimum, octavum, nonum & decimum, numerabis tranſverſos proceſſus: qui quum utrinque ſint ſinguli, ac illi rurſus gemini bifidique cernantur, quatuor conſtituunt proceſſus. undecimus erit ipſa ſpina. Verùm quum vertebrae, quibus geminus utrinque tranſverſus accidit proceſſus, ſpinam quoque [u] bipartitam gerant, nihil obſtiterit, cur minus hic duodecimum quoque fingas, Galeni numerum aucturus. Item quia [x] oblongum vertebrae corpus inferiori ſede proceſſus modo quoque educitur, quid prohibebit, & id pariter decimitertii proceſſus loco, caeteris adjicere? Quòd autem in prima cervicis vertebra, & ſecunda, ſeptimaque, alius proceſſuum obſervetur numerus, iſque adhuc varius, citra negotium ex his quae hactenus ſcripſimus, promptè colligitur.

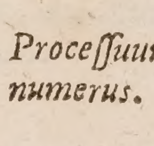
u *8. fig.* ξ, ϖ.
x *8 fig.* ϱ. & *9 fig.* ζ.

Foraminum nervos in latera tranſmittentium natura.

y *fig. cap.* 14 Q, Q.
z *8, 9 fig.* ς.
a *7 fig.* τ.

[y] Foramina in vertebrarum lateribus, nervis à dorſali medulla tranſmittendis, & venis quoque ac arteriis ad illam admittendis parata, eadem ſerie ſub ſecunda cervicis vertebra ad ſacrum uſque os conſtituuntur. Inter latus enim poſterioris ſedis corporis vertebrae, & aſcendentes deſcendenteſque proceſſus, ſinus quidam [z] ſupra [a] infraque in ambobus lateribus exſculpitur, qui cum proximae vertebrae ſinu commune foramen efformat, quo nervus proſilit. Verùm ſinus iſti in omnibus vertebris non pari ſe habent modo: in cervicis enim vertebris ſemicirculus in ſuperiore vertebra, & ſemicirculus in inferiore exſculpitur, utraque vertebra parem operam ad foraminis conſtitutionem praeſtante. Aut ſi quis adamuſſim ſingula excutiat, inferior vertebra in cervice paulo majorem portionem foraminis conſtituit, ipſa ſuperiore. [b] Sinus enim in ſuperiore vertebrae parte, [c] inter proceſſum aſcendentem, & proceſſum quem elatior corporis vertebrae pars producit, exſculptus, profundior eſt [d] ſinu qui [e] inter deſcendentem proceſſum & corpus vertebrae caelatur. In lumborum vertebris contraria eſt ratio: ſuperior enim vertebra ſuperiorem foraminis ſedem lateraque efformat, inferiore interim vertebra duntaxat inferiorem foraminis partem, ſeu veluti tertiam ſolum circuli portionem, conſtituente. Sinus enim in illis vertebris inter corpus ac deſcendentem proceſſum exſculptus, multis numeris ejus cavitatem ſuperat, qui in ſuperiore vertebrae parte inter corpus ipſius & adſcendentem proceſſum occurrit. Thoracis autem vertebrae medio ſe habent modo:

In colli vertebris.

In lumborum vertebris.

In thoracis vertebris.

b *8, 9 fig.* ς.
c *9 fig. inter* δ & θ.
d *7 fig.* τ.
e *7 fig. inter* β & ε.

modo: quae enim ex illis collo propius accedunt, colli vertebris hoc nervorum foramine reſpondent: quae juxta lumborum vertebras conſiſtunt, lumborum etiam vertebris in foraminis forma aſſimilantur. Quamobrem verò Natura, in alia ſede nervorum foramina [f] inter occipitis os & primam vertebram, ac rurſus [g] inter hanc & ſecundam caelaverit, quàm in reliquis vertebris, cuivis obvium eſſe arbitror, qui primae vertebrae cum capite, & ejuſdem vertebrae cum ſecunda, articulorum compagem ſedesque intellexerit. Hae namque liquidò commonſtrant, in lateribus articulo occupatis, vertebras illas inſculpi neutiquam potuiſſe, niſi prorſus infirmum invalidumque Natura hic feciſſet contextum, & mutuo oſſium in aſſiduis motibus affrictu, nervos rumpi vitiarique cupiviſſet. Qua verò providentia haec foramina [h] in ſacro oſſe exſculpſit, in ejus oſſis hiſtoria percurſa.

[f] *2 fig. cap. 11 lib. 4 H, & 3 fig. F.*
[g] *2 fig. cap. 11 lib. 4 N, & 3 fig. I.*
[h] *2 fig. cap. 11 lib. 4 charact. 25. ad 30 uſque. & 3 fig. E. ad 56.*

Vertebrarum appendices.

Caeterùm quod ad praeſens Caput adhuc ſpectat, colli vertebrae aliud nihil ſibi privatim adſciſcunt. Nam etſi illarum vertebrarum ſecundam ſequentium corpora ſuperius inferiuſque, & ipſius etiam ſecundae corpus infrà appendices in minoribus natu oſtendant, id quoque omnibus thoracis & lumborum vertebris commune eſt. Quemadmodum & vertebras non uno oſſe in puerulis efformari, omnibus commune eſt vertebris. Prima enim cervicis duobus conſtat oſſibus, invicem appendicum more commiſſis, ubi primae [i] anterior pars conſiſtit, & [k] quà aliae in ſpinam exacuuntur. [l] Reliquae autem cervicis & thoracis & lumborum vertebrae, praeter appendices, tribus extruuntur partibus. Una enim linea cartilagine oppleta, à foramine dorſali medullae parato ad ſpinae uſque apicem pertinet. Aliae autem duae ab eodem foramine productae, corpus vertebrae à duobus tranſverſis proceſſibus, reliquiſque vertebrae poſterioribus partibus dirimunt. Caeterùm in aetate paulo provectioribus, haec oſſium frequentia abolletur: appendices tamen etiam vigoris tempore aliquando non ita difficulter diſtinguuntur. In ſenibus autem non ſolum appendicum connexus obliteratur, verùm vertebrarum corpora aliàs magno intervallo ob [m] cartilaginei ligamenti interventum diſſita, adeò coaleſcunt, ut modò tres, modò quatuor vertebras in illis ita concreviſſe, ac ſimul in coemiteriis effodi videas, ut invicem divelli nequeant. Coalitus iſte quorundam tempore pronaſcentium proceſſuum fit interventu, quos corpus unius vertebrae ab externa ipſius ſuperficie in aliud producit. Caeterùm coalitum hunc in cauſa eſſe, cur minus dorſum moveant ſenes, & quòd nequaquam dorſum exſtendant, ipſique magis incurventur, neminem ambigere reor, praecipuè ſi quis aliquando gibboſi vertebras inſpexerit, hasque incurvatas, quodammodoque luxatas, ſuiſque corporibus pertinaciſſimè unitas. Quanquam ad haec, difficilem in ſenibus motum augent oſſium ſuperciliorum mira aſperitas, & oſſium tubercula, quae capita in ſuis ſinibus moveri prohibent. Poſtremò & inſignis ligamentorum durities prompto vertebrarum motui obſtat.

Vertebram in pueris pluribus conſtare oſſibus.

Vertebrarum in ſenibus nexus.

[i] *2 fig. M. 3, 4 fig. L.*
[k] *3, 4 fig. X.*
[l] *prima linea, in 7 fig. à foramine illo per ſ ducetur. ſecunda autem & tertia à foramine per τ & τ.*
[m] *fig. cap. 14 R.*

Quae hoc capite Galeni ſcriptis parum convenerunt. Lib. 12. de Uſu partium. 4 de Adminiſt. diſſect. lib. de Oſſibus, cap. 8.

Huic Capiti modò finem imponerem, ſi in cervicis vertebrarum hiſtoria mihi prorſus cum Galeni ſcriptis conveniſſet. nam ut pleraque taceam, quibus Galenum ex primae vertebrae tranſverſorum proceſſuum amplitudine, ex viis ramos primi paris & ſecundi dorſalis medullae nervorum tranſmittentibus, ex ſeptimae vertebrae transverſi proceſſus perforatione, ejuſmodique non paucis, ſimias potius & canes, quàm hominem in illis vertebris deſcripſiſſe, levi negotio oſtenderem, neutiquam praetereundum eſt, Galenum de capitis ſupra primam vertebram, & primae vertebrae ſupra ſecundam, & dein reliquarum cervicis vertebrarum motibus, longè ſecus ac ego ſentire. Quinimò id tantò diligentius venit expendendum, quanto majori ſtudio Galenus, diligentem & eruditum ſolertemque & induſtrium requirit auditorem, qui ea capere poſſit, quae in duodecimo de Partium uſu libro, de capitis motibus pertractat. Quid multa? tam paucos quae inibi docentur aſſequuturos contendit, ac velut rei difficultate lectorem, eumque inprimis qui in Mathematis & demonſtrandi methodo parum eſt exercitatus, ita deterret, ut nemo non conari debeat ipſius ſenſa eruere, ac denique num ex merito ab illis tantopere declinem, hunc in modum mecum obſervare. Galenus capiti duos motus adſcribens, unum in annuendo renuendoque, alterum in latera fieri docet. ac prioris quidem loco eum habet, quo caput antrorſum flectimus, inclinamus, annuimuſque, ac deinde quo caput retrorſum reflectimus, & reclinamus, ea prorſus functione, qua Thraces & Cretenſium plerique hac etiam aetate abnuunt. Illi enim abnuentes, in poſteriora caput rectà removent, ſublevantve: non autem ut nos, id circumagunt, ſeu circumducunt. Caeterùm altero motu Galenus illum ſubaudit, quo caput in latus inclinamus, ac veluti humeris ſeu ſcapulis admovemus. Quòd autem haec de laterali motu, atque adeò de renuendo annuendoque ipſius ſit ſententia, ex quarto de Adminiſtrandis ſectionibus libro doceberis, ſi modò accuratè expendas, quo ſitu Galenus occipitis oſſis capitula, quae primae vertebrae inarticulantur, locari, aſſurgere, innitique aſſerit, quum in hoc illudve latus caput agitur, & quum ex Galeni placito renuimus annuimusve: qui priorem motum, qui annuendo renuendoque fit, ſecundae cervicis vertebrae beneficio, aut ſupra ſecundam perfici affirmat: poſteriorem verò, quo caput in latera ducitur, ſupra primam cervicis vertebram fieri ait: quemadmodum cùm ex pluribus ipſius locis, tum praecipuè ex quarto de Adminiſtrandis ſectionibus libro colligere promptiſſimum eſt. Ut

Galeni de capitis motibus ſententia.

enim

Alia quàm Galeni de capitis motibus ſententia.

enim illos libros omnium poſtremos ſcripſit, ita quoque ſuam ſententiam & brevius & apertius in illis, quàm aliàs, explicuit. Num verò hoc ejus placitum veritati ſit conſonum, ipſe nunc mecum inquirito: aliter multo quàm Galenus, capitis motus conſtituens. Caput itaque aut primario motu quieſcente collo movemus, aut ſecundario, quum ſcilicet caput colli motum ſequitur, etiamſi id in aliam partem, quàm collum movetur, ducere coneris. Proprii capitis motus duo ſunt. priore id antrorſum flectimus, retrorſumque inclinamus, extendimusve: quem motum conficis aut rigido immotoque collo, aut collo etiam ſimul moto, ſive id pari motu cum capite agas, ſive contrario. Quamvis enim in anteriora collum ducas, caputque neceſſariò collum inſequatur, nihilominus tamen caput proprio motu in poſteriora poſſis reflectere, & unà promptè obſervare, collum & caput ſeorſum proprios & privatos in flexu reflexuque motus obtinere. Alter proprius capitis motus, is cenſendus eſt, quo caput ita quodammodo circumducimus, in gyrumve agimus, ac rota ad axem revolvitur, quemque etiam quieſcente collo obibis, ſi modò dextra, modò ſiniſtra viciſſim intueri ſtudueris, caputve circumverteris. Praeſens motus capiti omnino eſt proprius, & collum illo deſtituitur. unde etiam quocunque modo collum moveris, hic capitis circumactus commodè perficitur. Flexo enim collo, capiteque cum illo inclinato, id facilè in gyrum ducis. ſic etiam, ſi collum fuerit extenſum, aut in latus humero admotum, caput promptè circumagis. Caeterùm ut caput uno motu, qui circumactu fit, privatim donatur: ita collum quoque peculiarem motum, quo in latus veluti ad humeros ducitur, ſibi vendicat. Caput enim nullum proprium obtinet motum, quo in latus inclinatur, ſed colli tantum beneficio, motuque ſecundario illuc fertur. Nobisque denegatum eſt, caput huic illive ſcapulae vel minimum, niſi collo illuc ducto, admovere. Duobus itaque propriis motibus caput donatur: quorum priorem, qui flexione ac reflexione perficitur, capitis cum prima cervicis vertebra, articulorum beneficio, celebrari diximus: uti poſteriorem motum, quo caput in gyrum agitur, ſupra ſecundam cervicis vertebram, velut ad axem confici, relatum eſt.

Caput ſupra primam vertebram flecti & reflecti, non autem in latera, aut aliter duci.

Mea itaque ſententia duplicibus capitis cum prima vertebra articulis caput flectitur & extenditur, ſeu antrorſum retrorſumque rectiſſimo motu ducitur. Nulla autem ratione illorum articulorum ope in latera fertur, quamvis id Galeno tot locis ſit proditum. Immoto namque collo, caput ne tantillum quidem in latera movere poſſumus. Et, ſi caput ſupra primam vertebram in latus ageretur, quis ambigit, in eo motu primam vertebram debere immotam ſervari? ſi modò in motu alterum articuli os oportere quieſcere, Ariſtoteles in libro de Communi animalium greſſu, rectè demonſtraverit. Praeterea, quum primae vertebrae cum capite articulationes ſint ejuſmodi, ut ne minimo quidem temporis momento parvam exarticulationem ac luxationem ſuſtineant, quin homo mox reſpirationis expers, mutus, & abſque motu & ſenſu, tanquam affecta nervorum radice, reddatur, quî poterimus cum Galeno Naturae tantam imponere oſcitantiam, ut fateamur eam in digniſſimis totius corporis articulis ita dormitaſſe, ut neceſſum ſit, oſſis quod movetur caput, ex ſinu, cui aliàs inarticulatur, ita debere ſublevari, ut ſinum non amplius contingat, ipſique non aliqua ex parte ita firmetur & inſiſtat, ut reliqua omnia oſſa penitus ex ſuo ſinu neutiquam in concreditis ipſis motibus abſcedere dehiſcereve novimus? Galenus namque caput ſupra primam vertebram in latus duci arbitratus, in quarto de Adminiſtrandis diſſectionibus aſſerere coactus eſt, capite in dextrum latus ducto, dextrum tunc occipitii oſſis capitulum in dextrum primae vertebrae ſinum ſtringi, ſiniſtrum verò capitulum ex ſiniſtro ſinu aſſurgere: & contrà, ſi quando caput in ſiniſtrum latus inclinatur. Non igitur huic gemino capitis cum prima vertebra articulo motum in latus, ſed ſimplicem flexum & reflexum tribuamus: & in Galeni excuſationem haudquaquam ſtudeamus hic comminiſci, ab illo motum in latera intellectum, quem ego in gyrum & circumactu fieri dico: neque etiam illum motum ſupra primam vertebram fieri, cum Julio Polluce concedamus. Praeter id enim quòd Galenus illum motum minimè lateralis motus loco habuit, quis adeò ſtupidus eſt, ut duo oblonga occipitis oſſis capitula mutuò diſtantia, & duos primae vertebrae ſinus altos, ſeu profundos, & ſimiliter oblongos, ac ab invicem lato intervallo diductos ſubeuntia, circumagi poſſe autumet? Quis enim unquam circinum utriſque cruribus aſſeri infixum, circumduci animadvertit? Neque eſt quod quis Galeno patrocinaturus, occipitis capitula ſibi depreſſa planaque confingat, hacque ratione caput ſupra primam vertebram circumagi poſſe contendat. quum Galenus inter reliqua oſſium capita, κορώνης nomine vix ulla unquam dignatus ſit, praeter haec occipitis oſſis capitula, quae paſſim κορώνας (ſed non rectè admodum) vocat, eo nomine raros, qui in canibus potius quàm hominibus occurrunt, oſſis occipitis capitulorum mucrones inſinuans.

Non ſemel in libro de Oſſib. & 4. de Admin. diſſect.

Supra ſecundam vertebram caput cum prima vertebra circumagi, neutiquàm verò flecti & reflecti.

Quod verò ad primae vertebrae cum ſecunda contextum attinet, neutiquam cum Galeno annuere poſſum, caput quovis tandem pacto illius auxilio flecti, & in poſteriora reclinari. Quandoquidem ſi ſingula in horum oſſium fabrica perquiſiveris, ſecunda cervicis vertebra tibi trabem referet, cui terrae infoſſo axem infigimus. Ipſe autem dens, axis erit: prima verò vertebra (cui caput in hoc circumactus motu, ac ſi cum illa unum idemque eſſet corpus, jungitur) trabi aſſimilabitur ad axem revoluto. Dein liga-

ligamentum denti tranſverſim obductum, abundè commonſtrat primam vertebram nequaquam ſuper ſecundam flecti. ſi modò quieto dente, prima vertebra antrorſum retrorſumque in flexu movenda eſſet. Quis enim ambigit, ligamentum id dentem in primae vertebrae cavitate continere?

Lib. 12. de Uſu partium.

& illi non tantam laxitatem (etſi Galenus ipſi eam tribuat) adſcribi poſſe, ut primam vertebram adeò à dentis contactu in anteriora ferri ſinat, ut caput juſtum experiatur flexum? Porrò jam duo apud Julium Pollucem nomina mihi ſuccurrunt, quorum unum primae accommodat vertebrae, alterum ſecundae. ac prima quidem ἐπιστροφεὺς, ſecunda verò ἄξων ipſi nuncupatur. Haec nomina proculdubiò à veteribus manarunt, qui pueros in Anatome exercebant, hoc quidem nomine vertebram volentes innuere, ad quam velut ad axem alia circumvertitur: illo autem vertebram, quae tanquam ad axem circumvolvitur. Quòd verò à veteribus ante Galenum haec nomina uſurpata exiſtimem, praeter poëtas, Celſus mihi autor eſt, qui, tametſi ipſius codex, ubi cervicis explicat vertebras, vitiatus ſit, ipſeque minime à ſe intellecta verterit, attamen à veterum quopiam eam ſententiam aſſumpſiſſe videtur, quae meae ac ipſi denique veritati eſt proxima.

Non potuiſſe caput ſupra primam vertebram in latus duci, neque etiam circumagi.

Quòd autem Natura flexum tantum & reflexum, non verò inſuper alios duos motus, quorum alter in latera, alter in gyrum circumactuque fit, ſupra primam vertebram perfici voluerit (quemadmodum brachium & femur triplici motuum differentia aguntur) hinc potiſſimum factum ducito, quòd primam vertebram magis ampliusque quàm reliquas omnes, dorſalis medullae cauſa, perforari operae precium fuerit, quodque ob id unus duntaxat rotundus amplusque ſinus in illa efformari nequiverit, neque etiam occipitis os foraminis ſui occaſione in unum tantum grande caput extuberare potuerit. quod in illo primae vertebrae ſinu, perinde ac femur in coxendicis oſſis ſinu, omni motus ſpecie ageretur. Quum itaque duplici articulo, dextro nimirum & ſiniſtro, caput jungendum erat, omniſque propemodum duplex articulus ſimplici ſolum motui (quum ille inſignis eſt) famuletur, meritò Natura caput ſupra primam vertebram flecti ac reflecti voluit. Nam ſupra hanc in latus moveri haud potuit: niſi Natura hic ſui oblita, unum occipitis oſſis capitulum in uno vertebrae ſinu ſtringi, aliud verò capitulum egregiè attolli, ac à prima vertebra prorſus disjungi cupiviſſet: quae aliàs ſemper ſtudet, ut articuli oſſa mutuò ſint contigua, neque ab invicem abſcedant,

Lib. 4. de Adminiſtr. diſſect.

& neſcio quam vacuam à Galeno confictam ſedem ſtatuant. Praeterea minus adhuc caput in gyrum ſupra primam vertebram moveri potuit, niſi Natura acutum proceſſum in capitis amplitudinem, qua cerebrum continetur, à prima vertebra produxiſſet, ad quem caput perinde ac ad axem volveretur, ac deinceps alia quàmplurima nunc concinnè efformata, vitiare propoſuiſſet.

Non potuiſſe caput ſuper ſecundam vertebram flecti & reflecti, neque etiam in latus inclinari.

Super ſecundam itaque vertebram caput ſummo artificio in gyrum movetur. ſi enim flecteretur, dens dorſalem frangeret medullam. Quum enim quieſcente dente, prima vertebra deorſum duceretur, poſteriori ſede ſurſum elevata: tunc dorſalis medulla in primae vertebrae foramine prorſus coarctata, compreſſaque abrumperetur. Dein prima vertebra ſupra ſecundam retrorſum nullo modo reflecti poſſet, niſi prima in anteriori ſede, qua dentem continet, prorſus exſculperetur: primaque tunc vertebra à dente non praepedita, retrorſum liberè duceretur. Adde, caput neutiquam in latus ſupra ſecundam moveri potuiſſe: eadem ratione qua probavimus, lateralem motum ſupra primam nequiviſſe fieri. Aliàs enim neceſſum eſſet, primam vertebram in altero latere à ſecunda plurimùm attolli, quod periculum nunc in circumactu non impendet.

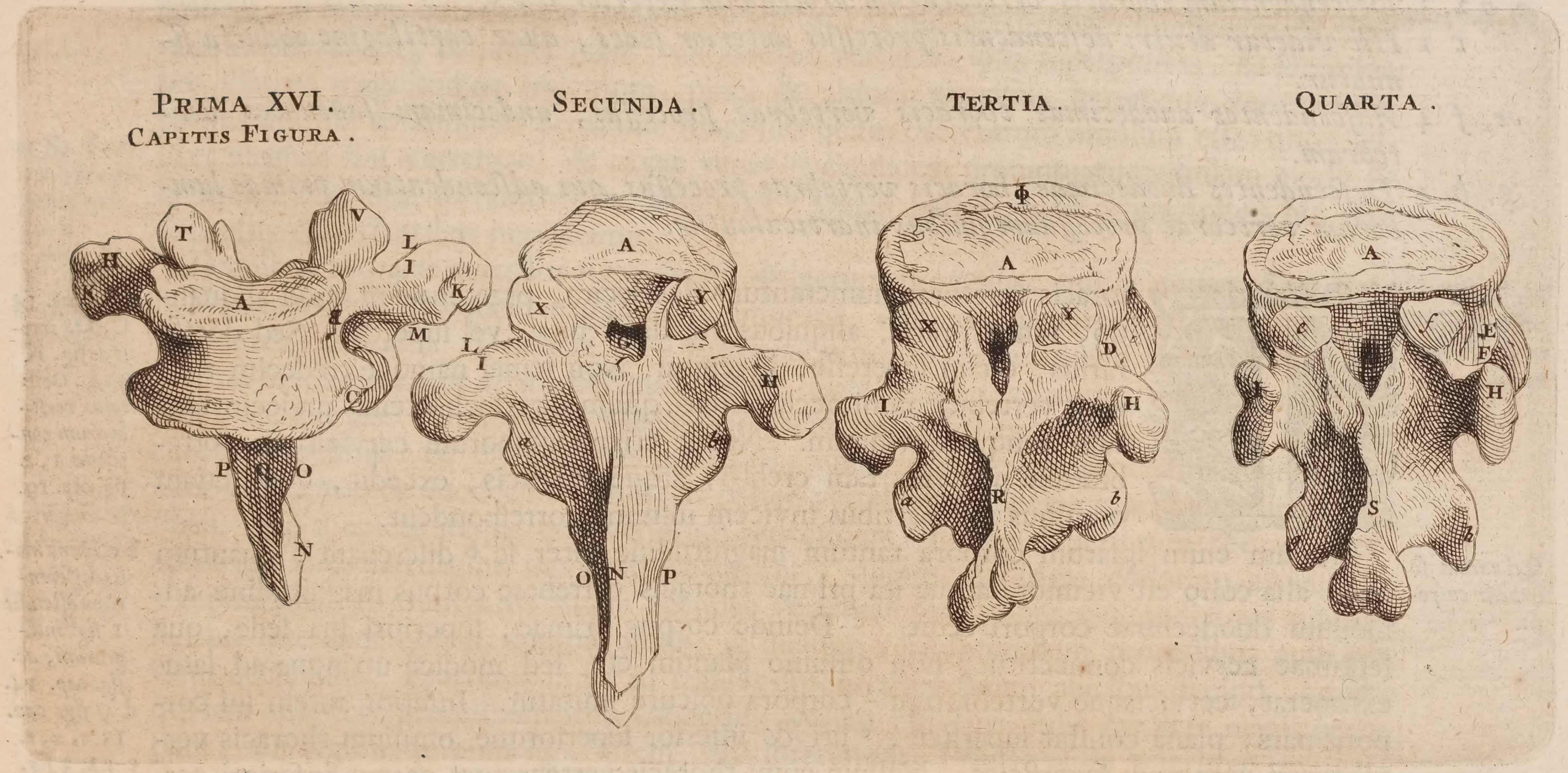
Quibus vertebris motus lateralis committatur.

Lateralem itaque motum Natura non vulgari induſtria omnibus cervicis commiſit vertebris, quae ſingulae ſeorſum in latus moveri nequeunt: verùm ſimul omnes ſuccedentibus motibus illuc adeò concinnè inclinantur, ut caput ſecundario motu in latus citra omnem noxam ipſarum auxilio commodè feratur.

CA-

CAPUT XVI.

DE THORACIS VERTEBRIS.

QUATUOR DECIMISEXTI CAPITIS FIGURARUM, & earundem characterum Index.

Duodecim thoracis vertebrarum eas hic delineavimus, quas oſtendendae illarum deſcriptioni ſufficere duximus. Prima enim figura unam ex mediis thoracis vertebris anteriori parte delineatam oſtendit, cui decem ſuperiores thoracis vertebrae ferè correſpondent.

Secunda, eandem vertebram, quae prima explicatur figura, poſteriori facie ſpectandam offert.

Tertia figura, thoracis undecima vertebra poſteriori facie oſtenditur.

Quarta, duodecimam thoracis vertebram poſteriori facie expreſſam continet.

A 1, 2, 3, 4 *In omnibus figuris A obſervatur, ſuperiorem corporis vertebrae partem notans, cui* Φ. *inferior imagine correſpondet.* Φ *verò in tertia figura poſitum, appendicem notat ſuperiorem corporis vertebrae, quae adhuc poſt oſſium coctionem & emundationem ferè relinquitur, & in humiliori corporis ſede aliam habet ſibi ſimilem.*

B 1 *Medium ejus ſinus, quem duabus vertebrarum corporis communem eſſe dicemus, cuique coſtae radix inarticulatur.*

C 1 *Ejuſmodi ſinus pars in inferiori vertebrae corporis ſede ſculpitur, quae tanto minor eſt ſuperiori parte B inſignita, quanto communis ſinus coſtae articulandae paratus, ad ſubjacentem vertebram magis quàm ad ſuperpoſitam pertinet.*

D 3 *Sinus undecimae vertebrae, cui undecima dextri lateris coſta inarticulatur.*

E 4 *Sinus duodecimae vertebrae, cui duodecima dextri lateris coſta coarctatur.*

F 4 *Sinus aſper & profundus, ex quo ligamentum prodit, duodecimam coſtam ſuae connectens vertebrae.*

G 2, 3, 4 *Aſperum foramen, poſteriori vertebrae corporis ſedi, quae dorſalem medullam reſpicit, inciſum.*

H & I 1, 2, 3, 4 *Tranſverſi proceſſus vertebrarum thoracis.*

K 1 *Sinus in apice tranſverſi proceſſus, cui coſta articulatur, conſpicuus.*

L 1 *Sedes tranſverſi proceſſus, quam gibbam eſſe dicemus.*

M 1 *Sedes tranſverſi proceſſus cava.*

N, O, P 1, 2 *Spina, ſeu poſterior proceſſus. ac in ſecunda quidem figura ſuperior ſpinae exprimitur ſedes, in qua N & O & P tres lineas notant, triangularem figuram ſimul conſtituentes. & intervallum inter N ac O una eſt ſuperficies ſuperior, & aliud intervallum inter N & P altera eſt ſuperficies ſuperior. Verùm prima figura tertiam ſpinae ſuperficiem notat, quae inferior eſt, ac inter O & P conſiſtit. Quod autem juxta N in prima figura non umbratum cernitur, alterius ſuperiorum ſuperficierum eſt portio.*

Q 1 *Linea in tertia ſuperficie extuberans, quae aſpera & inaequalis eſt.*

R 3 *Spina undecimae thoracis vertebrae.*

S 4 *Spina duodecimae thoracis vertebrae.*

T, V 1 *Vertebrarum thoracis, quae ſupra duodecimam conſiſtunt, adſcendentium proceſſuum anterior ſedes.*

X, Y 2, 3 *Adſcendentium thoracis vertebrarum proceſſuum poſterior ſedes, qua illi proceſſus extuberant, & cartilagine incruſtantur.*

a, b 2, 3 *Deſcendentium thoracis vertebrarum proceſſuum exterior ſedes.*

c 1 *Hîc videtur dextri deſcendentis proceſſus anterior ſedes, quae cartilagine obducta ſinuatur.*

e, f 4 *Adſcendentes duodecimae thoracis vertebrae proceſſus, undecimam ſubeuntes vertebram.*

g, h 4 *Deſcendentes duodecimae thoracis vertebrae proceſſus, qui adſcendentium primae lumborum vertebrae proceſſuum ſinibus inarticulantur.*

Plurimum duodecim thoracis eſſe vertebras.

Thoracis vertebrae numerantur [a] duodecim, praeterquàm quòd aliquando, tametſi rarò, aliquibus vel deeſt una, vel ſupereſt. Sed deeſſe rarius, quàm ſupereſſe, invenitur. Non ſemel namque tredecim thoracis vertebrae mihi occurrerunt, quum interim hactenus undecim tantum nunquam viderim. Neque etiam lumborum cervicisque vertebrarum numerus tam crebrò, atque thoracis, excedit, quae etiam omnibus ſuis partibus invicem minimè correſpondent.

[a] *fig. cap.* 14 C, D. *integrae fig.* K *ad* L. *Dein totus vertebrarum contextus* 1, 2 *fig. cap.* 19.

Qui earum ſe habent corpora.

Primùm enim ipſarum corpora tantum magnitudine inter ſe [b] diſcrepant, quantum una, alia collo eſt vicinior. atque ita primae thoracis vertebrae corpus magnitudine admodum duodecimae corpori cedit. [c] Deinde corpus primae, ſuperiori ſua ſede, qua ſeptimae cervicis connectitur, non omnino planum eſt, ſed modicè utrinque ad latus extuberat, cervicisque vertebrarum [d] corpora obſcurè imitatur. Inferior autem ſui corporis pars, plana conſtat ſuperficie, [e] uti & inferior ſuperiorque omnium thoracis vertebrarum corporum ſuperficies. Nullum enim thoracis vertebrarum corpus inferiori parte, vel leviſſimè deorſum exeritur, inque ſubſequentis vertebrae corporis ſinum ([f] cervicis vertebrarum ritu) deſinit. Utcunque etiam aliter Galenus atteſtetur, parem quaſi articulationem thoracis vertebris tribuens, quam praecedente Capite cervicis vertebrarum corpora moliri docuimus. Ad haec, primae ſecundaeque thoracis vertebrae corpus non adeò anteriori parte orbiculatim prominet, ac reliquarum thoracis vertebrarum corpora, quae multo magis quàm ſupremarum corpora ad ſemicirculi, ſeu potius literae C convexi imaginem accedunt, proceriusque in thoracis cavitatem protuberant. Videntur enim duae ſuperiores thoracis vertebrae, cervicis vertebrarum modo, in anteriori corporis ſui ſede depreſſae, multoque magis convexum ſemiparentheſis (, quàm C exprimere. Quod ipſis privatim cùm articulationis laxo motui aptae gratia, tum [g] muſculorum collum flectentium occaſione evenit: qui ita primarum thoracis, omniumque cervicis vertebrarum corporibus utrinque inſternuntur, ut liquidò ea corpora ab illis in planum comprimi conſtet.

Lib. de Oſſib. cap. 9.

[b c] *Hanc molis differentiam oſtendit* 1 *fig. integrarum, ac fig. cap.* 14.
[d] 9 *fig. cap.* 15 η, κ, θ.
[e] 1, 2, 3 *fig.* A.
[f] 8 *fig. cap.* 15 ϛ. & 9 *fig.* ζ.
[g] 8 *muſc. tab.* A, B.

Sinus, quibus coſtae ad vertebrarum articulantur corpora.

Praetereà omnibus thoracis vertebrarum corporibus hoc commune accidit, quòd utrinque ſinus habeant, coſtarum capitibus inarticulandis aptos. Verùm ut haec in illo articulo variant, ita etiam iiſdem omnino ſinibus non omnes vertebrae decorantur. Ubi enim prima thoracis vertebra ſecundae committitur, & ſecunda tertiae, atque ita deinceps ad nonae uſque cum decima connexum, [h] ſinus quidam in ambobus lateribus juxta [i] foramina nervos tranſmittentia inſculpitur, utrarumque invicem colligatarum vertebrarum corporibus communis, ac partim in ſuperioris vertebrae corpus, partim in inferioris exciſus. quanquam interim grandior ipſius portio ad inferiorem potiſſimùm pertineat vertebram. Sinus iſte cartilagine incruſtatus, obtuſi anguli penè forma caelatur, quemadmodum & coſtarum [k] capitulum ſinum ſubiens, anguli obtuſioris modo extuberat. Caeterùm prima thoracis vertebra cum undecima & duodecima hoc habet proprium, quòd utrinque peculiarem offerat ſinum, proximis ipſi vertebris non communem, in ipſiuſque duntaxat corpore inciſum. Ad ſuperiorem enim ſedem corporis primae thoracis vertebrae, ſinus utrobique exſculpitur rotundus, & ſatis inſigniter cavus, ac denique cartilagine oblitus, cui primae thoracis coſtae radix rotundo capitulo inarticulatur. Deinde ad inferiorem hujus ſinus ſedem alius inſigniter profundus conſpicitur, aſper, & foraminibus quibuſdam inaequalis, nullaque cartilagine inunctus: à quo validiſſimum prodit ligamentum, coſtam in ſuo ſinu robuſtiſſimè ſtringens. Pari ratione rotundus ſinus in duodecimâ tantum vertebra, duodecimae coſtae gratia inſculptus, ad inferiorem ipſius ſedem, alium quoque aſperum, ſed minus inaequali primae vertebrae ſinu, profundum adipiſcitur, ligamenti duodecimam coſtam firmius vertebrae adnectentis nomine caelatum.

[h] 1 *fig.* B, C. *Sed manifeſtius* 3 *fig. cap.* 19 X, *d.*
[i] 1 *fig. cap.* 14 Q, Q.
[k] 4 *fig.* 19 *cap.* L. *Haec petes ex* 4 *fig.* E, F.

Caeca foramina in vertebrarum corporibus.

Poſtremò thoracis vertebrarum corporibus etiam ſubſtantiae ratione quaedam accedit differentia. quanto enim cujuſque vertebrae corpus grandius majuſque eſt, tanto etiam minus apparet ſolidum, ſed fungoſum, & multis inaequalibus variiſque foraminibus incerta ſerie punctum, in quae venae arteriaeque corpus vertebrarum enutriturae ſubintrant. Niſi enim vaſorum ſurculi craſſorum oſſium ſubſtantiae inſinuarentur, impoſſibile eſſet, mediam intimamque, & à ſuperficie remotiſſimam oſſis ſedem, ſibi nutrimentum (quandoquidem ita à vaſis oſſa perreptantibus diſtat) allicere. Inter caetera

hujus

l 2, 3, 4 *fig.* G.

hujus generis foramina, nullibi inſigniora ſe offerunt, [l] quàm in poſteriori corporis vertebrarum regione, dorſalem medullam reſpiciente. in qua plurimis vertebris unum peculiare cernitur foramen, pro vertebrae mole magnum, & aſperum, & in multa caeca deſinens foraminula. Et quamvis Galenus haec privatim lumborum vertebris videatur adſcribere, ſi tamen quis ſingula ſtudioſè rimabitur, conſpiciet primam lumborum & thoracis duodecimam, & undecimam, aliquotque vertebras ipſis ſuperpoſitas, ea foramina pro illarum magnitudine inſigniora, plura & altiora nanciſci, harumque vertebrarum corpus illorum foraminum occaſione fungoſius quàm caeterarum omnium eſſe: quòd ſcilicet magnae ſint vertebrae, & cavae venae [m] caudicem promptuarii cujuſdam modo ſibi innitentem non ſortiantur, ac duntaxat [n] venae pari carentis propaginibus hic ferè exhauſtis & ceſſantibus implicentur.

Libro de Oſſibus, cap. 16.

m *fig.* 6 *cap. lib.* 3 *praepoſitae & verſus* o.

n *ejuſd. fig.* F, *dein* G.

o 1, 2, 3, 4 *fig.* H, I.

Tranſverſi proceſſus cujuſmodi.

Omnibus thoracis vertebris [o] tranſverſi obtigerunt proceſſus, qui in novem ſuperioribus vertebris vix quicquam magnitudine differunt, coſtarum quae ipſis articulantur, ſubſervientes contextui. Decimae verò vertebrae proceſſus minus quàm ſuperiorum vertebrarum extuberant: ut etiam decimae coſtae, quae ipſis articulantur, admodum parvae ſunt, & ſpuriae. Undecimae autem vertebrae tranſverſi proceſſus, minores ſunt decimae proceſſibus: & duodecimae proceſſus, undecimae cedunt proceſſibus. quòd ſcilicet undecimae & duodecimae thoracis coſtae vertebrarum duntaxat articulentur corporibus. Ad [p] apices itaque tranſverſorum proceſſuum, novem ſuperiorum thoracis vertebrarum ſinus cartilagine incruſtati occurrunt, quibus quoddam coſtarum articulatur [q] capitulum. In tranſverſis autem decimae vertebrae proceſſibus ejuſmodi ſinus aut nulli, aut interdum obſcuri conſpiciuntur: in duarum verò infimarum proceſſibus nulli penitus occurrunt. Praeterea ſinus in tranſverſorum proceſſuum apicibus ſculpti, omnes quidem anteriore proceſſuum ſede habentur: verùm alii ejus ſedis medium magis occupant, alii regionem ipſius ſuperiorem, alii inferiorem. Primae enim vertebrae tranſverſorum proceſſuum ſinus deorſum ſpectant, nonae verò ſurſum, mediae autem medio ſe habent modo. Quod Galenus quidem parum animadvertiſſe videtur, quùm coſtarum nexus explicans, hujuſmodi ſinus omnes deorſum ſpectare, ac inferiori apicis tranſverſorum proceſſuum ſedi inſculpi arbitratur. qui decimam thoracis vertebram, & duas huic ſubjectas nequaquam tranſverſis proceſſibus in 13. de Partium uſu, ob id debebat privare, quòd illi totius dorſi in latus motum eſſent praepedituri. Si enim motus illius ratione Natura tranſverſos proceſſus illis vertebris abeſſe voluiſſet, non magis vertebras decimae (quam Galenus adſcendentibus ſuis ac deſcendentibus proceſſibus, ut paulò pòſt dicemus apertius, à proximis ipſi vertebris excipi tradidit) ſubditas, quàm ſuperpoſitas, debuiſſet illis proceſſibus privare. Nam ſi inferiorum vertebrarum tranſverſi proceſſus motui laterali obſtaculo erant futuri, profectò ſuperiores non minus illi motui, quàm inferiores obſtitiſſent. Quemadmodum enim dorſi pars, quae vertebrae ſuprà infraque exceptae ſubjicitur, ſurſum in illo motu ducitur: ita etiam ſuperjacentem partem deorſum ferri neceſſum eſt, ſi modò veluti in ſemicirculum dorſum in latus duci debeat, cujus ſemicirculi circumferentiae medium punctum vertebra illa meritò cenſetur, quae ſuprà infraque (quaecunque ea tandem ſit) ſuſcipitur. At quid opus eſt huic ſermoni, adhuc propter vertebram utrinque ſuſceptam intellectu difficili, immorari? quum decima, & duae ipſi ſuccumbentes thoracis vertebrae, tam inſignes tranſverſos proceſſus habeant, quàm illorum uſui in muſculorum exortu inſertioneque expedit. Quin etiam Galenus ſui neſcio quàm memor, paſſim omnes coſtas duobus internodiis articulari prodidit, uno ſcilicet vertebrae corpori, altero autem tranſverſo proceſſui. quod ſi eſſet (uti ſanè non eſt) numquid & decima thoracis vertebra, & duae ipſi ſubditae, neceſſariò tranſverſis donarentur proceſſibus? Quo autem ductu illi aut ſurſum aut deorſum porrigantur, tunc dicemus, quum thoracis vertebrarum ſpinas ſermoni quoque addiderimus.

p 1 *fig.* K. & 3 *fig. cap.* 19 *c, b.*

q 4 *fig. cap.* 19 M.

Libro de Oſſibus, & octavò de Adminiſt. diſſect.

In lib. de Oſſib.

Tùm alibi ſaepius, tum maximè octavò de Admin. diſſect.

Thoracis vertebrarum ſpinae.

Natura enim omnibus thoracis vertebris ſpinam toto inceſſu ſimplicem, minimeque [r] bifidam largitur, etſi interim in omnibus vertebris non ſibi forma ſimilem. Superiores namque novem vertebrae [s] longiſſimas educunt ſpinas, non admodum amplas, attamen ex ampla baſi in mucronem ſenſim deſinentes, triangulique imaginem ita referentes, ac ſi triangulari conſtarent pyramide. Superiori enim ſede [t] rectam acutamque oſtendunt lineam, ſecundum ipſarum longitudinem exporrectam, & deinde utrinque ad [u] latera juxta inferiorem ipſarum ſedem, conſimilem etiam obtinent lineam. adeò ut ſpinae unius, tres longae acutaeque lineae, ternas ſuperficies efforment: quarum [x] duae ſuperiorem ſpinae ſedem conſtituunt, [y] tertia autem inferiorem. Tres iſtae ejuſdem ſpinae ſuperficies, in novem ſuperioribus vertebris ut plurimùm pares & aequè amplae cernuntur, & duae ſuperficies exactè leves ſunt: tertia autem & inferior aſpera eſt, & veluti [z] linea ſecundum ipſius longitudinem ducta interdividitur. Ab hàc tertiae ſuperficiei linea ligamentum prodit, quod lineae duabus reliquis ſuperficiebus communi inſeritur, quodque invicem ſpinas colligans, intervallumque earundem opplens, dextros ſpinae muſculos à ſiniſtris dirimit, illi reſpondens ligamento, quod [a] inter ulnam & radium, [b] ac inter tibiae os & fibulam conſiſtere dicam. Interdum ſuperiores ſuperficies inferiori ampliores apparent, ipſaeque ſpinae à lateribus magis (quemadmodum in quadrupedibus

r 8 *fig.* 15 *cap.* ξ, ϖ.

s 1, 2 *fig.* N, O, P.

t 2 *fig.* N.

u 1, 2 *fig.* O, P.

x 2 *fig. una ab* O *ad* N, *altera ab* N *ad* P.

y 1 *fig. inter* O & P.

z 1 *fig.* Q.

a 7 *muſc. tab.* S, T, V.

b 1 *fig. cap.* 1 *lib.* 2 *a inter* E & I.

occurrit) ſunt depreſſae. Decima thoracis vertebra non ita prominentem, atque ſuperiores vertebrae, ſpinam exerit, neque haec triangularem illam imaginem adeò ſcitè commonſtrat. Duae enim ſuperiores ſuperficies amplae admodum ſunt: tertia autem inferiorve anguſta cernitur, eaque non depreſſa, minimeque aequalis. Praeterea ſpinae hujus mucro obtuſus ampluſque eſt, non, ut ſuperiorum vertebrarum ſpinae, acutus & ſtrictus. Undecimae vertebrae [c] ſpina adhuc minus quàm decimae exporrigitur, & utrinque magis deprimitur, ampliorque (ſi latera inſpexeris) efficitur. Deinde inferior ipſius ſuperficies in lineam inſigniter extuberat, arctaque & aſpera viſitur, hujuſque ſpinae mucro admodum obtuſus eſt, ac ſpiſſus. Duodecimae [d] ſpina adhuc magis à ſuperiorum vertebrarum ſpinis variat, ad lumborum vertebrarum [e] ſpinae imaginem magna ex parte accedens, quae utrinque admodum depreſſa eſt, & lata & ampla. Caeterùm ut omnibus vertebris non eadem ſpinarum forma accidit, ſic etiam ſpinae invicem ductu diſcrepant. Novem namque ſuperiorum thoracis vertebrarum ſpinae, ut & cervicis, inſigniter declives feruntur, ſeu à ſummo ad imum tendunt. Decimae autem thoracis vertebrae ſpina minus quàm ſuperiorum ſpinae deorſum connivet, magiſque rectà retrorſum fertur. Undecimae ſpina adhuc rectius erigitur, & hujus rectitudinem duodecimae ſpina vincit. Verùm interim harum nulla adeò rectà fertur, quin ipſius mucro ſemper magis deorſum quàm ſurſum vergat. quod etiam omnium in lumbis vertebrarum ſpinis accidit, deorſum magis quàm ſurſum ſpectantibus. Atque haec in hominis dorſo ſubaudienda ſunt. Canibus enim, ſimiis, leporibus, & aliis ferè quadrupedibus prorſus contraria eſt ratio, Galeni dogmatibus pulchrè quadrans. His enim decimae thoracis vertebrae ſpina neque deorſum neque ſurſum vergit: & duae deinceps, quae ſtatim decimae ſubjiciuntur, ſpinam habent obſcurè ſuperiora ſuo mucrone ſpectantem. Reliquae verò has adhuc ſubſequentes, ſpinas obtinent ab imo ſurſum porrectas.

Spinarum ductus.

Lib. de Oſſib. & libro 13. de Uſu partium.

c 3 *fig.* R.

d 4 *fig.* S.

e 2 *fig. cap.* 17 C, D, E, F, G. *Obſervato fig. cap.* 14. & 2 & 3 *fig. integrarum.*

Tranſverſorum proceſſuum ductus.

Tranſverſi colli vertebrarum proceſſus, quemadmodum & novem ſuperiorum thoracis, ex Galeni ſententia, declives, ſeu à ſummo ad imum deberent porrigi: verùm id adeò obſcurè leviterque fit, ut vix mentione dignum videatur. Quandoquidem ſi tranſverſos colli vertebrarum proceſſus non perfunctoriè conſideraveris, illos dices [f] externo ſeu poſteriori eorum latere deorſum reſpicere: [g] interno autem, ſeu anteriori latere, quod poſteriori latius eſt, ſurſum tendere. Tranſverſi autem novem ſuperiorum thoracis vertebrarum proceſſus, toto ipſorum corpore retrorſum ſurſumque magis, quàm deorſum feruntur. Verùm [h] ſuperior eorundem pars gibba viſitur, [i] inferior cava, & nonnihil ſinuata, quaſi hac ratione deſcenſus ad inferiora ſpeciem proceſſus illi referrent. Tranſverſi autem duodecimae thoracis vertebrae proceſſus non ſolum ſurſum connivent, verùm etiam egregiè retrorſum ducuntur, quemadmodum & undecimae & decimae proceſſus nonnihil ſurſum ſpectant. [k] Tranſverſi vertebrarum in lumbis conſiſtentium proceſſus admodum obſcurè ſurſum ducuntur: quanquam vertebra ſacro oſſi commiſſa, paulò manifeſtius caeteris, ſuos proceſſus ſurſum efferre cernitur. Porrò in paulo antè commemoratis animalibus, tranſverſi proceſſus colli vertebrarum perquàm conſpicuè & manifeſtò deorſum tendunt. Thoracis autem vertebrarum proceſſus, aut non deorſum feruntur, aut admodum leviter. Lumborum verò vertebrarum proceſſus inſigniter in altum obliquè porriguntur, & Galeni deſcriptionibus ad amuſſim conveniunt. Quòd verò ſpinarum & tranſverſorum proceſſuum ductu ea animalia tantopere ab homine diſcrepent, muſculi dorſum moventes in cauſa ſunt, ſecus longè in hoc quam illis occurrentes, uti quoque admodum impar in utriſque dorſi motuum ſpectatur ratio. Quandoquidem verò muſculorum hiſtoria in ſecundum uſque librum nobis eſt differenda, quî adſcendentes deſcendenteſque thoracis vertebrarum ſe habeant proceſſus, modò non inopportunè aggrediemur.

f 8, 10 *fig. cap.* 15 *x.* g *earundem fig. z.*

h 1, 2 *fig.* L.

i 1 *fig.* M.

k 1, 2, 3 *fig. cap.* 17 H.

Tum alibi, tum in lib. de Oſſib.

Differentia ab aſcendentibus & deſcendentibus proceſſibus, eorundemque articulationis ratio.

Vertebrarum omnium quae ſupra ſacrum os habentur, articulationum, quae iſtis conſtant proceſſibus, ea eſt ratio, ut ſuccumbens vertebra ſupra jacentem ſubintret, & ab illa ſuſcipiatur, aut ſuccumbens ſuperiorem in ſuos ſinus ita excipiat, ut univerſae, duabus tantum demptis, una parte ſuſcipiant, altera ſuſcipiantur. Prima enim cervicis vertebra, & ſuperiori & inferiori ſede ſuſcipit. [l] ſuperiori quidem occipitis oſſis capitula, [m] inferiori autem ſecundam cervicis vertebram. etſi interim hi ad primam pertinentes vertebram articuli, adſcendentibus deſcendentibuſque nobis vocatis proceſſibus (quum nimirum haec illis deſtituatur) non ſint adſcribendi. [n] Duodecima verò thoracis (niſi alia quaepiam interdum ejus vices ſubeat) utrinque, ſeu ſuprà infraque ſuſcipitur, nullam interim admittens. Omnium itaque hac vertebra ſuperiorum, ad primam uſque cervicis, elatior, inferiorem ac ſubſtratam excipit, ut decima thoracis undecimam, & nona decimam. Quae autem ſub utrinque ſuſcepta locantur, ſuperiori quidem ſui parte ſuperjacentem excipiunt, inferiori verò ſubjacentem ingrediuntur. atque ita prima lumborum vertebra à ſecunda, & haec à tertia ſuſcipitur. Thoracis vertebrae ſupra utrinque ſuſceptam repoſitae, eandem in adſcendentibus deſcendentibuſque proceſſibus ſpeciem cum [o] colli vertebris obtinent. Sunt porrò hae thoracis vertebrae, ſecundum Galeni ſententiam in libro de Oſſibus, novem ſuperiores: aut alicubi in libris de Uſu partium, decem. Is enim hic undecimam, illic verò decimam thoracis utrinque ſuſcipi tradidit, uti in

l 2 *fig.* 15 *cap.* N *ſuſcipit* 1 *fig.* B.

m 4 *fig.* 15 *cap.* Y *ſuſcipit* 5 *fig. c.*

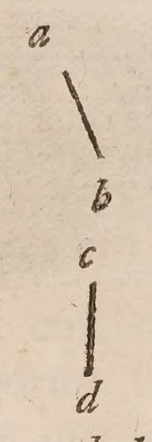
n *fig. cap.* 14 E, & 3 *integrarum ad* 12 *coſtam.*

Lib. 13.

o 7 *fig.* 15 *cap.* β. *dein* 9 *fig.* δ. & 11 *fig.* β, δ.

in ſimiis & canibus cernebat. Mihi autem nunquam in homine decima utrinque excipi viſa eſt, ſed plurimùm duodecima. Aliquando enim cum ſacrum os quinque tantum oſſibus efformatum reperi, undecima mihi utrinque ſuſcepta occurrit. Verùm Bononiae Galli cujuſdam ſacerdotis oſſa contexuimus, in quibus prima lumborum utrinque ſuſcipitur, & illa tranſverſos ſuos proceſſus perinde ſibi articulatos gerit, ut duodecima thoracis vertebra duodecimas coſtas. Quum igitur frequentiſſimè duodecima thoracis utrinque ſuſcipi appareat, ab hac ſequentem modò orationem inſtituemus. Undecim thoracis vertebrarum adſcendentes [p] proceſſus ſurſum extuberant, & in [q] exteriori poſteriorive ſede, notatu digna orbiculari que circumferentia cartilagine incruſtantur. quae adeò leviter ac plana ſuperficie eminet, ut num ſinus, num capitulum cenſenda ſit, vix internoſcas. Deſcendentes autem proceſſus [r] interna anteriorive ipſorum ſede, qua foramen dorſalis medullae gratia caelatum reſpiciunt, ſinum adipiſcuntur quodammodo orbicularem, & leviter ac ſuperficietenus tantum exſculptum, & cartilagine incruſtatum, nuperque dicto capitulo ad amuſſim correſpondentem. Hi ſinus & capitula, à colli vertebrarum proceſſuum ſinibus capituliſque in ductu ſolum variant. Colli enim vertebrarum ſinus & capitula obliquè ab anterioribus ſurſum porriguntur, aut contrà obliquè deorſum tendunt. Nihil enim refert, ſive ſurſum, ſive deorſum porrigi dixeris, modò obliquitatem illorum intelligas, & cum thoracis vertebrarum ſinuum capitulorumque ductu eam conferas: qui quadantenus recto perficitur tramite, quo firmior, minuſque ad motum ſequax thoracis vertebrarum eſſet contextus. Quum igitur thoracis vertebrarum, ut & colli, adſcendentes proceſſus poſteriori ſua ſede protuberent, deſcendentes verò interna ſede caelentur, meritò adſcendentes inferioris vertebrae proceſſus, ſubintrant deſcendentes ſuperioris vertebrae proceſſus, inferiorque vertebra à ſuperiori excipitur.

p 1 *fig.* T, V.
q 2, 3 *fig.* X, Y.
r 1 *fig.* c.

Ab a ab b colli vertebrarum proceſſuum ductus metitur. à c vero ad d thoracis.

Caeterùm lumborum vertebrae alia ratione coordinantur. [s] Adſcendentes enim illarum proceſſus interno latere quo ſe invicem illi reſpiciunt, ſinum habent oblongum, & ampliter ſatis cavum & rectum. [t] Deſcendentes autem proceſſus, latere ſuo externo (modicè interim verſus anteriora) oblongo & veluti recto protuberant capitulo, quod in inferioris vertebrae adſcendentis proceſſus ſinu aptè excipitur. Adeò, ut in lumborum vertebris inferior vertebra ſuis ſinibus ſuperioris admittat capitula: ſecus quàm in cervice & thorace, ubi ſuperior ſuis ſinibus inferioris vertebrae capitula excipit. Duodecima autem thoracis vertebra [u] adſcendentes proceſſus ſimiles gerit adſcendentibus ſuperiorum illi thoracis vertebrarum proceſſibus, quos poſteriori ſua ſede extuberare diximus. Atque ideo duodecima illis proceſſibus undecimae thoracis vertebrae deſcendentes ſubit, ipſaque ab undecima excipitur. [x] Deſcendentes etiam duodecimae proceſſus extuberant, non quidem ipſius adſcendentium proceſſuum modo, verùm ut deſcendentes vertebrarum in lumbis occurrentium proceſſus. Quum igitur hi, adſcendentium primae lumborum vertebrae proceſſuum ſinus ſubintrent, quid promptius colligi poſſit, quàm ſuprà infraque duodecimam ſuſcipi? Verùm interim non ita multum refert, an haec, an undecima, an alia quaepiam utrinque ſuſcipiatur: modò nos ſingularis Naturae hic non lateat induſtria, quae in dorſi medio vertebram effinxit ſtabilem, & utrinque ita ſuſceptam, ut in cameratis & arcualibus aedificiis architectos inter utriuſque lateris lapides unum locare cernimus, qui utrinque ſuſcipitur, ipſo interim nullum ſuſcipiente: quemadmodum caeteri omnes unum lapidem ſuſcipiunt, & ab alio excipiuntur, ſuſtinenturque. Ut enim dorſum ſibi dicatis ageretur motibus, hanc vertebram utrinque ſuſceptam quieſcere, quodammodoque firmari neceſſum fuit, reliquis interim omnibus ab hac & à ſe invicem leviter ſecedentibus. Illa enim quieſcente, quum dorſum flectimus, ſuperiores deorſum ducimus, inferiores autem aliquo pacto ſurſum incurvamus. In tenſione verò rurſus oppoſito motu vertebras agimus: ſi quidem hi dorſi motus, & alii quos antea commemoravimus laterales, circulari, non autem prorſus angulari figura celebrentur. Quàm parùm verò haec cum Galeni in decimotertio de Partium uſu, placitis conveniant, ſi mutuò loca contuleris, promptè animadvertes. Hic autem in thoracis vertebris, ad radicem adſcendentium deſcendentiumque proceſſuum, adeoque ad poſterioris earundem proceſſus ſeu ſpinae exortum, inſignes adhuc [y] obſervandae ſunt aſperitates, inaequaliterque extuberantes proceſſuli, in hoc parati, ut valida hinc pronaſcerentur ligamenta, tantò robuſtius firmiuſque thoracis vertebras invicem colligantia, quantò obſcuriori motu thoracis vertebras, quàm cervicis moveri, ex uſu fuit.

s 2 *fig. cap.* 17 K, L, M.
t 2, 3 *fig. cap.* 17 O.
u 4 *fig. c. f.*
x 4 *fig. g. h.*
y 23 *fig. r circa* G.

Quo modo lumborum vertebrae mutuò dearticulentur.

Quamobrem unam vertebram in dorſi medio utrinque ſuſcipi oportuerit.

Figura hujus Operis fronti adhibita, varios arcus oſtendit.

Quae quum ita ſint, omnes thoracis vertebrae ſeptem donantur proceſſibus: [z] duobus nimirum tranſverſis, [a] duobus adſcendentibus, [b] & totidem deſcendentibus, [c] unoque poſteriori, ſeu ſpina. Quî autem foramina nervos tranſmittentia, in thoracis ſe habeant vertebris, ſuperiori Capite expreſſimus.

z 1, 2, 3, 4 *fig.* H, I.
a 1 *fig.* T, V. 2, 3 *fig.* X, Y.
b 2, 3 *fig. a, b.*
c 1, 2 *fig.* N, O, P.

Thoracis vertebrarum proceſſuum numerus.

CA.

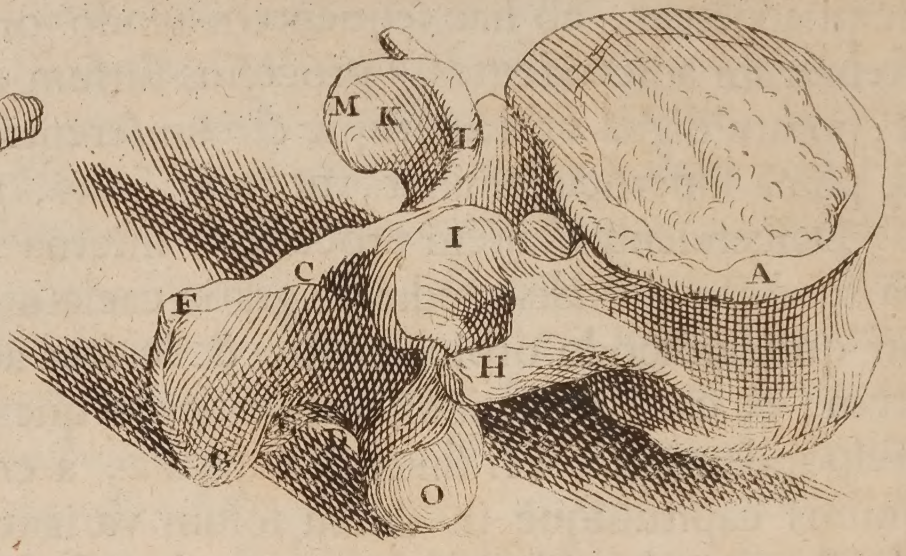
CAPUT XVII.

DE LUMBORUM VERTEBRIS.

PRIMA XVII. CAPITIS FIGURA.

SECUNDA.

TERTIA.

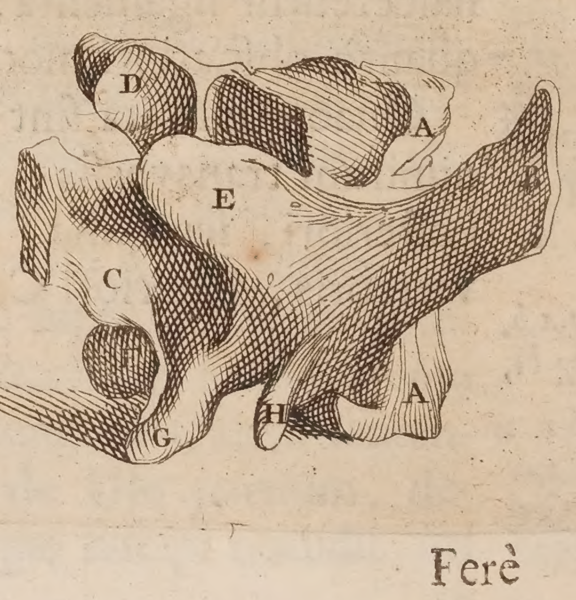
TRIUM DECIMISEPTIMI CAPITIS FIGURARUM, & earundem characterum Index.

Quoniam omnes lumborum vertebrae eadem forma conſtant, unam duntaxat ipſarum triplici facie hic expreſſimus: Prima quidem figura anteriorem vertebrae faciem, Secunda latus, Tertia poſteriorem faciem proponentes.

A 1, 2, 3 *Appendix ſuperior corporis vertebrae.*
B 1, 2 *Appendix inferior corporis vertebrae.*
C, D, E, F, G *His characteribus non in eadem figura obviis, ſpina ſimul notatur, ac ſinguli privatim in ſpina aliquid hunc in modum indicant.*
C 1, 2, 3 *Indicatur ſpinae lumborum vertebrae ſuperior pars, ſeu lata aſperaque ipſius linea.*
D 2 *D latitat in umbra, ſub ſpina ſecundae figurae, notans lineam inferiorem ſpinae.*
E 2 *E non procul à D diſtat, notans alterius lateris ſinum, ad latus lineae D inſignitae conſiſtentem.*
F, G 2, 3 *Appendix ſpinae, triangulum referens, qui in baſi G notatur, in acuto autem angulo F inſignitur.*
H 1, 2, 3 *Alterius lateris tranſverſus proceſſus.*
I 1, 2, 3 *Adſcendens alterius lateris proceſſus. Verùm K, L & M in ſecunda figura & tertia*
K. L. *expreſſiùs alterius lateris adſcendens notatur proceſſus. K enim ſinus inſignitur. L verò anterius ejuſdem ſinus labrum, ſeu ſupercilium.*
M. *M autem poſterius ſupercilium indicatur.*
O 2, 3 *Deſcendens alterius lateris proceſſus. O in tertia figura poſitum, ejus proceſſus caput notat.*

QUARTA DECIMISEPTIMI CAPITIS FIGURA.

Quo leviori opera proceſſuum hoc Capite privatim deſcribendorum ſedem formamque aſſequaris, praeſenti figura caudatae ſimiae lumborum vertebram dextra facie expreſſimus. in qua A & A vertebrae illius notant corpus. B tranſverſum proceſſum hic manifeſtò ſurſum ſpectantem. C ſpinam, quae etiam ſurſum vergit. D & E duos indicant adſcendentes proceſſus. F verò & G duos deſcendentes proceſſus inſinuant. Poſtremò H indicatur proceſſus, quo humanae lumborum vertebrae privantur.

Ferè

a fig. cap. 14 E, F. tres integrae L ad M.

Cujuſmodi ſint lumborum vertebrarum corpora.

Ferè omnia quae ad lumborum vertebras ſpectant, antea recenſuimus: ac proinde illarum deſcriptioni modò prolixius non immorantes, obiter prius commemorata reſumemus: dein ea quae hoc caput privatim ſibi vendicabit, ſubjecturi. Sunt itaque lumborum [a] vertebrae numero quinque, omnium quas hactenus deſcripſimus maximae & craſſiſſimae: ob quod etiam ipſarum corpora multis foraminibus opplentur, quae non pervia ſunt, at duntaxat vaſorum nutrimentum adferentium occaſione parata. Foramen verò dorſali medullae in his exſculptum, tanto minus eſt incumbentium vertebrarum foraminibus, quanto jam toto progreſſu dorſalis medulla gignendis nervis [b] tenuior graciliorque evaſit.

Foramina.

b 1 fig. cap. 11 lib. 4 E, F.
c fig. cap 14 Q.

[c] Foramen emittendo nervo & admittendae venae arteriaeque in ambobus vertebrarum lateribus caelatum, ferè univerſum ad ſuperiorem refertur vertebram, quae ejus foraminis ſuperiorem ſedem ac latera conſtituit, quum interim ſubjecta inferiorve vertebra duntaxat humiliorem foraminis ſedem efformet.

d 1, 2, 3 fig. H.
e 1, 2 fig. cap. 16 H, I.
f Oſtendit id 1 fig. integrarum.
g 1 fig, integrarum Θ, o.

Tranſverſi proceſſus.

[d] Tranſverſi harum proceſſus utrinque ſinguli, longè tenuiores ſunt thoracis vertebrarum [e] tranſverſis proceſſibus. At interim admodum procerè educuntur, quaſi coſtarum uſum in lumbis nonnihil praeſtarent. ac proinde etiam prima & quinta lumborum vertebrae brevioribus tranſverſis [f] donantur proceſſibus, quàm mediae, non ſecus quàm ſi ſuperiùs infimae thoracis coſtae, & inferiùs ilium [g] oſſa eos proceſſus longius exeri prohibuiſſent, neque eoſdem inibi coſtarum vices adeò obire neceſſum fuiſſet. Praeterea nullius vertebrae tranſverſi proceſſus ſurſum manifeſtò aſſurgunt, praeter quintae vertebrae proceſſus, quibus quo minus tranſverſim aliorum modo porrigantur, ilium quoque oſſa obſtant, illius vertebrae corpori vicinius accedentia, quàm mediarum in lumbis vertebrarum tranſverſorum proceſſuum eſt longitudo.

h 2 fig. C, D, E, F, G.
i 2 fig. à C ad D.
k 1, 2, 3 fig. C.
l 2 fig. D lineam, E autem alterum ſinum notat.
m 2, 3 fig. F, G.

Spina.

[h] Spina his eſt valida & craſſa, at pro ipſarum mole non admodum procera aut longa. Si dextrum ſiniſtrumque in ſpina ſpectes, ipſa tenuis eſt: [i] ſi autem ſuperiora inferioraque conſideres, latiſſima. [k] ſuperius quidem acuta, & in aſperam deſinens lineam: [l] inferius verò craſſior, & quaſi duobus donata ſinibus. in quorum medio linea educitur, à qua ligamentum ad ſuperiorem ſpinae inferioris vertebrae lineam pronaſcitur, quod ſpinarum intervallum opplens, dextros muſculos à ſiniſtris dirimit. Spinae [m] mucro appendice, ut & thoracis vertebrarum ſpinae, conſtat: & valde obtuſus, ac quodammodo triangularis viſitur. ſi modò utrinque ad latera unam trianguli coſtam, & tertiam (quae aliis longè brevior eſt) in ſpinae appendicis baſi conſtituas.

n 1, 2, 3 fig. I, K.
o 2, 3 fig. K.
p 2, 3 fig. N, O.
q 3 fig. O.

Adſcendentes proceſſus.
Deſcendentes proceſſus.

[n] Adſcendentes proceſſus interno latere, quo ſe invicem è regione ſpectant, [o] ſinum adipiſcuntur profundum, & ſi animum ſuperiori & inferiori ſinus partibus accommodaveris, rectum & oblongum. [p] Deſcendentes proceſſus inſigniter declives feruntur, & externo ipſorum latere in [q] oblongum rectumque capitulum deſinunt, quod magis vertebrae anteriora quàm poſteriora reſpicit. Capitula haec in ſubjectae vertebrae adſcendentes ſubeunt proceſſus, quemadmodum etiam antea fuſius exequutus ſum.

r 4 fig. H.

Proceſſus, quem Galenus ex abundanti lumborum vertebris adſcribit lib. 13. de Uſu part. & lib. de Oſſibus cap. 10.

Conſtat itaque lumborum vertebras ſeptem duntaxat exerere proceſſus, unum ſcilicet poſteriorem, ſeu ſpinam, duos tranſverſos, & totidem adſcendentes & deſcendentes. adeò ut huic capiti hactenus, quod priùs non recenſui, nihil ferè adjectum ſit. Neque etiam aliud ſubnecterem, niſi Galenus lumborum vertebris ex abundanti unum utrinque tribueret [r] proceſſum, quem ad inferiora vergentem, juxta foramen ſitum ſcribit, quò nervus à dorſali medulla principium ducens prolabitur. Ego hunc proceſſum in humanis vertebris nunquam reperi. unde etiam in hoc obſervando eadem via & ratione mihi utendum duxi, qua ea indagare ſoleo, quae à Galeno deſcripta, in homine haudquaquam mihi occurrerent, quaeve ſecus quàm ipſe tradidit, habere cernerem. Conſuevi enim haec omnia mox in brutis animantibus examinare, quae Galeni deſcriptionem perſaepe mihi oſtenderunt: aut veluti manu ducentia, quid ſibi voluerit, edocuerunt. Hic itaque proceſſus me tantiſper latuit, donec omnium partium diſſectionem Bononiae in ſimia illa aggrederer, cujus oſſa praeter humanum ſceleton, Joanni Andreae Albio, Hippocraticae medicinae apud Bononienſes Profeſſori clariſſimo, compegi: quum is, ut vir eſt ſplendidiſſimus, omni humanitate, admodumque liberaliter in ipſius aedibus me Bononiam Anatomes docendae gratia vocatum, ſecundò excepiſſet. In ſimiae igitur lumborum vertebris ad radicem [s] tranſverſi proceſſus in inferiori ipſius ſede, [t] acutus conſpicitur proceſſus, rectà deorſum protenſus, & ſinus qui nervi nomine illic inciſus eſt, externum latus quodammodo conſtituens, ac veluti intervallum cum deſcendente proceſſu efformans, in quod adſcendens inferioris vertebrae proceſſus ſubintrat. Quamquam is praecipuus hujus proceſſus non ſit uſus, ut neque etiam in hoc potiſſimùm creatur, quo hàc procidentem nervum ab injuria vindicet, illique inſtar propugnaculi exiſtat. Peculiari enim cuidam extruitur [u] muſculo, quem ſimiae cum canibus communem obtinent, & quo homines inferiorem dorſi partem non aequè ac illa animalia in circulum flectentes, non minus deſtituuntur, quàm omni praeſentis proceſſus ſigno. Enaſcitur verò hic muſculus nerveo & utcunque lato principio ex coxendicis oſſis ſede, qua primarii femur flectentes muſculi deorſum convolvuntur. Hinc obliquè ad-

s 4 fig. G.
t 4 fig. H.
u Petes hunc ex ſimiae aut canis ſectione.

adſcendens, & in lumborum regione primùm carneus evadens, omnibus ſui lateris acutis vertebrarum inſeritur proceſſibus, ſuperiorique inſertionis ſuae extremo in vertebram ceſſat, illi quae utrinque ſuſcipitur, mox ſubditam. Inferiori extremo non pariter in canibus ac ſimiis deſcendit, quum in plures lumborum vertebras his, quàm illis inſeratur. uti etiam ſimiarum plures lumborum vertebrae hunc obtinent proceſſum: qui tanto ſemper eſt manifeſtior, longiusque è vertebris exeritur, quo hae illi quae utrinque ſuſcipitur vertebrae ſunt viciniores, muſculusque iſte validiorem in illas molitur inſertionem. Adeò ut thoracis etiam vertebrae inferius quàm utrinque ſuſcepta, quae illis animalibus plurimùm eſt decima, collocatae, hunc proceſſum ſibi perinde vendicent, ac lumborum vertebrae ſuperiores. nam ſacro oſſi proximae, & muſculi hujus inſertionem non plenè excipientes, proceſſu illo privantur. Quod à Galeno venerat obſervandum, quum ſibi primùm hunc proceſſum innotuiſſe ſcribit, & quum alibi muſculos in lumbis poſitos, dorſique motibus inibi famulantes, parum rectè veteribus cognitos fuiſſe jactitat, ſuas undique proponens nobis ſimias, ubi accuratius, ac veluti ſtudio quidpiam perſequitur. Verum interim omnes à me hactenus diſſectae ſimiae, quae potiſſimùm fuerunt caudatae, non ſecus quàm canes, in lumbis plures quinque obtinuerunt vertebras: neque ſat ſcio, num aliqua ſimiarum genera breviori corporis trunco, quàm noſtrae hac donata, caſu reperiantur, quibus tantum quinque in lumbis, quemadmodum hominibus, conſiſtunt vertebrae. quum Galenus quinque tantum paſſim enumeret, reliquum nihilominus ſuum ſermonem ſimiis (uti jam oſtendimus) potius, quàm homini accommodans. niſi etiam fortè poſito hîc à veteribus ſimul omnibus numero, ita acquieverit, ut pauciores vertebras, quàm ipſi in ſimiis offerebantur, poſteris tradiderit: forſan in humanis ipſi ruri oblatis, at ſanè, ut veriſimile eſt, domum non allatis ſceletis, quinarium obſervans numerum: & in reliqua interim fabrica, pleniorique oſſium hiſtoria, hominis vertebras ſimiarum vertebris ſimiles paresque eſſe, citra diligentius examen, ſibi (quemadmodum aliàs ſaepe) perſuadens.

Lib. 13. de Uſu partium. Lib. 5. de Adminiſt. diſſect. Simiis & canibus plures quinque in lumbis eſſe vertebras.

CAPUT XVIII.

DE OSSE SACRO, ET OSSE COCCYGE.

Trium Decimioctavi Capitis Figurarum, & earundem characterum Index.

Praeſentes figurae univerſum dorſi oſſium, quae lumborum vertebris ſubjiciuntur, contextum exprimunt. ac prima quidem figura, quae dextrum latus occupat, anteriorem horum oſſium faciem ſpectandam proponit. Secunda verò in ſiniſtro conſiſtens latere, poſteriorem oſtendit faciem, modicè in latus delineatam, ſinus commonſtrandi gratia, cui dextrum ilium os coarctatur. Tertia autem figura in dictarum medio repoſita, integrum coccyx os ea forma magnitudineque oculis ſubjicit, qua id in vegetae aetatis hominibus plurimum obſervatur.

A, B, C, D, E, F, G, H, I, K *Hi characteres in prima figura decem denotant oſſa, quintam lumborum vertebram ſubſequentia: quorum ſex ſuperiora, ſacri oſſis loco in homine habiturus ſum: quatuor verò inferiora (quae etiam G, H, I, K in tertia figura inſinuantur) mihi coccyx, ſeu (uti interdum loquimur) coccygis os appellabuntur.*

L, L, R *In prima figura notantur tranſverſi oſſium ſacrum os conſtituentium proceſſus. verùm hic L & L privatim indicant amplitudinem proceſſus ſecundi oſſis. R autem, & in hac, & in ſecunda figura, oſtendit proceſſus tranſverſi quinti oſſis tuberculum, cui nonnulla implantantur ligamenta.*

M. *In ſecunda itaque figura L, M, L & R tranſverſos proceſſus oſſis ſacri oſſium inſinuant.*

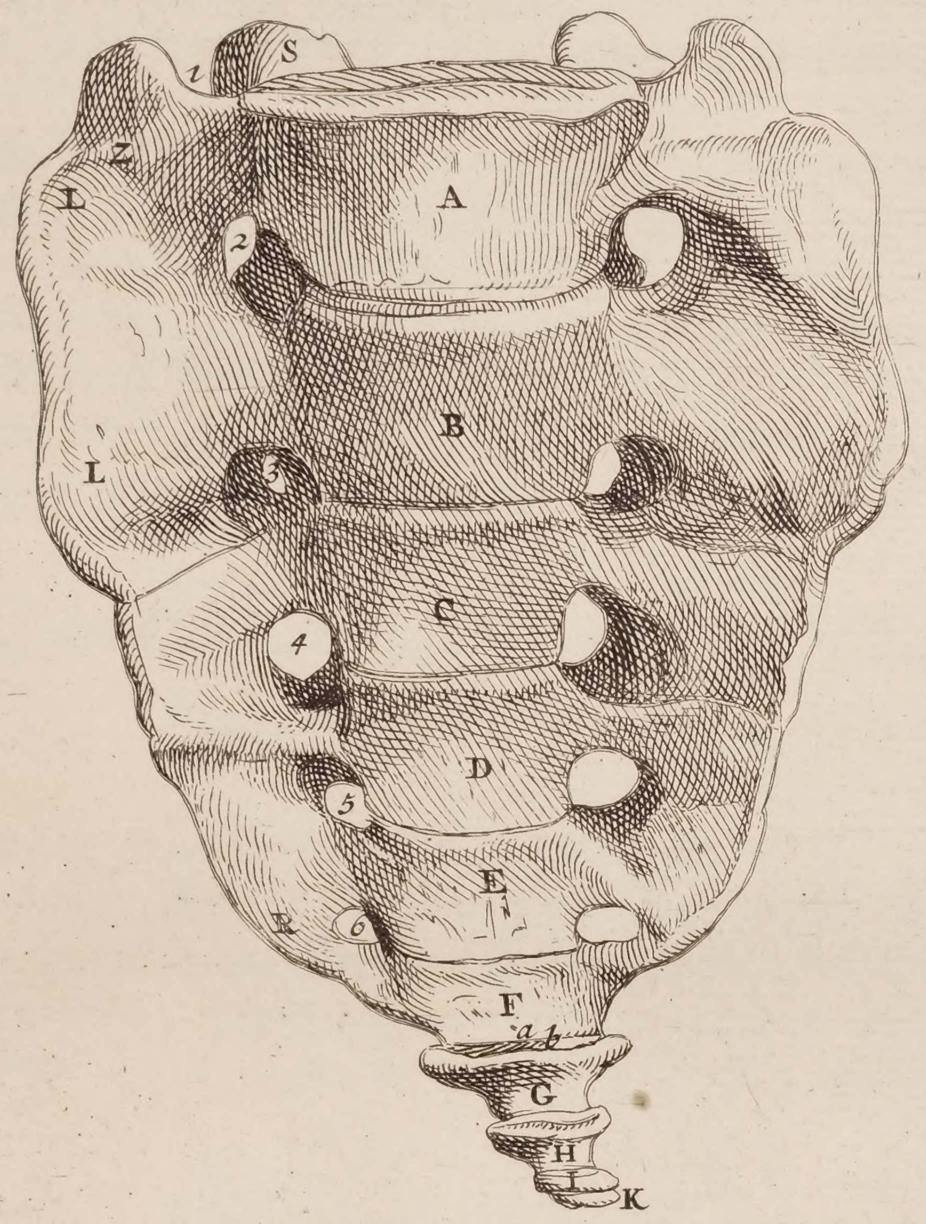
N, N, *Deinde O, O, poſtremò P, Q, & Φ in ſecunda figura oſſis ſacri dextrum ſinum notant, cui dextrum ilium os connectitur, & qui poſtmodum in plures ſinus & tubera ſubdividitur. N enim & N notatur ipſius oblongus ſinus, & anterior. O verò & O tuberculum indicant, inſtar amplae cujuſdam lineae prominens, ac anteriorem ſinum N & N notatum, à poſteriori P, Φ & Q inſignito dirimens. P enim ſuperiorem ſinus poſterioris ſinum notat, Q autem inferiorem. Φ verò tuberculum deſignat, ſuperiorem ſinum ab inferiori interdividens.*

S *In prima & ſecunda figura, primi oſſis dexter adſcendens notatur proceſſus.*

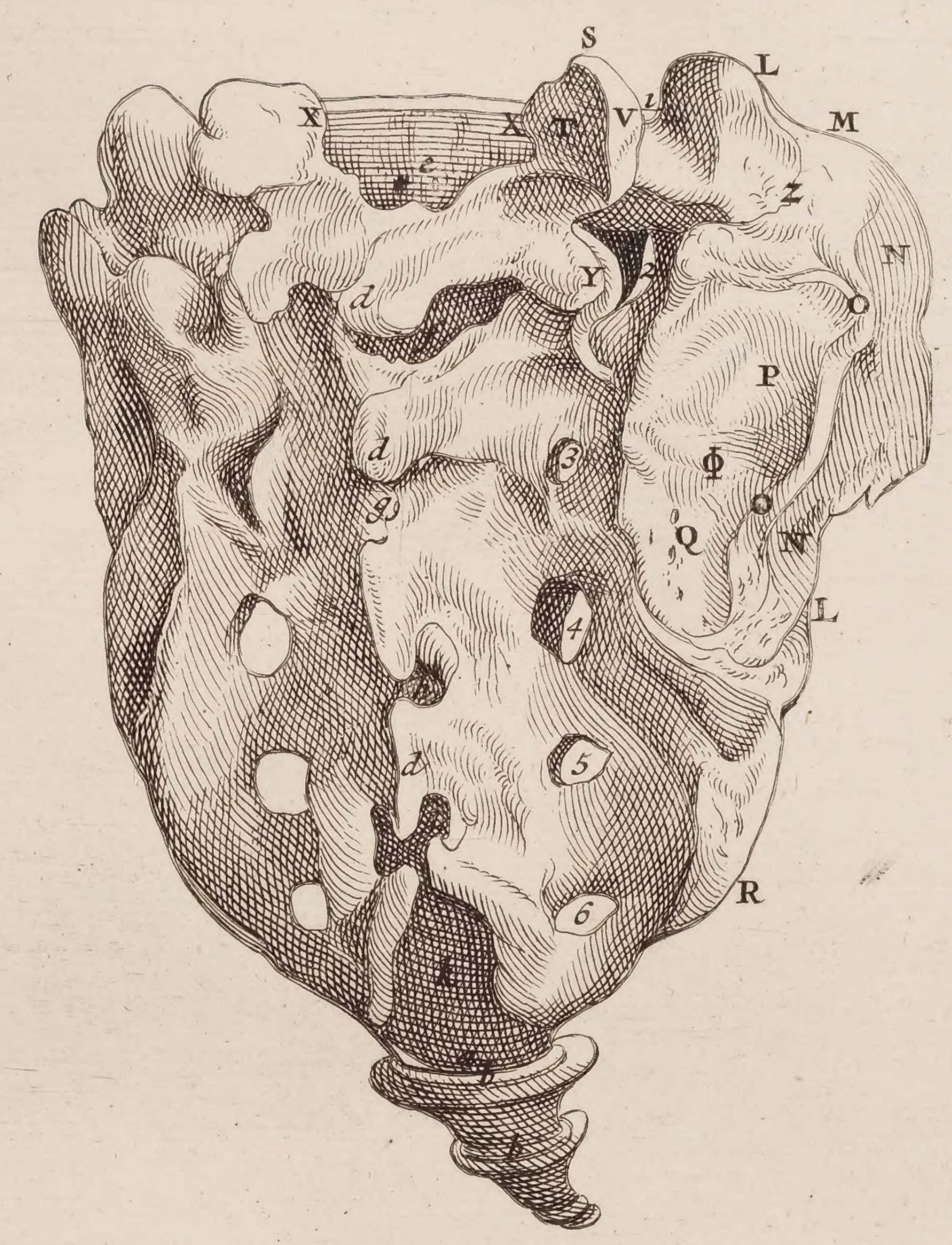
T, V, X *Hi characteres in ſecunda figura tantum apparent. ac T quidem notat ſinum adſcendentis proceſſus, cui capitulum deſcendentis dextri proceſſus quintae lumborum vertebrae inarticulatur. V Verò & X, ſinus hujus anterius poſteriusque notant ſupercilium. quanquam interius etiam ſupercilium in ſecundae figurae adſcendente ſiniſtri lateris proceſſu, X inſignivimus.*

Y *In ſecunda figura connexus frequenter apparens ſignificatur, quo primi ſacri oſſis deſcen-*

PRIMA XVIII.
CAPITIS FIGURA.

SECUNDA.

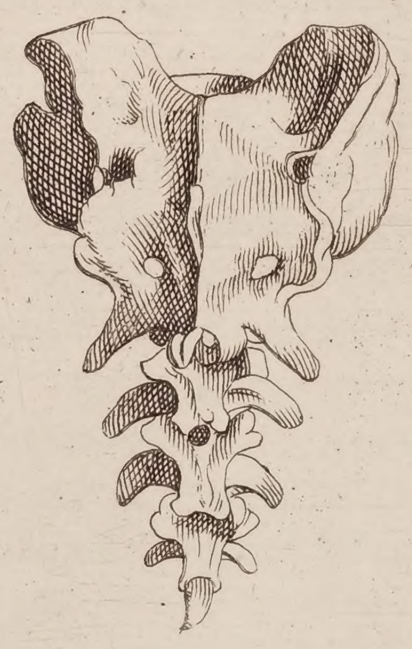
TERTIA.

QUARTA.

QUINTA.

I. Wandelaar fecit.

ſcendentes proceſſus, adſcendentibus ſecundi oſſis ad eum modum committuntur, quo hac ſede lumborum vertebras articulari, jam multo antea didiciſti.

Z *In prima ſecundaque figuris connexus notatur tranſverſi proceſſus primi oſſis, cum tranſverſo ſecundi oſſis proceſſu.*

a *In prima figura & ſecunda, indicatur inferior extuberanſque ſexti oſſis pars, quae primo coccygis oſſis oſſi coarticulatur.*

b, b *In tribus figuris inſinuatur cartilaginoſum ligamentum, coccygis oſſis commiſſuras intercedens.*

c *In ſecunda & tertia inſignitur cartilago, mucroni coccygis oſſis adnata.*

d, d *In ſecunda, ſacri oſſis oſſium ſpinae, poſterioresve proceſſus oſtenduntur.*

e, f, g, h, i, k *Hi characteres in ſecunda figura admodum latitant, notantes dorſalis medullae in oſſe ſacro iter, foraminaque hic inter ſpinarum intervalla ſubinde conſpicua.*

1, 2, 3, 4, 5, 6 *His numeris in prima & ſecunda, inſcribuntur foramina, nervorum à dorſali medulla in ſacro oſſe complexa originem ducentium, quae ſex conſtituunt paria, quorum quinque inferiora in anteriori ac poſteriori ſacri oſſis ſede excidunt.*

QUARTAE ET QUINTAE DECIMIOCTAVI CAPITIS
Figurarum, & earundem characterum Index.

Quoniam in praeſentis Capitis contextu, Galeni gratia, ſimiarum & canum ſacri oſſis & coccygis mentio incidet, non ab re duximus, & hic quoque ea oſſa, uti in ſimiis obſervantur, exprimere: quarta quidem anteriorem ſedem ſacri oſſis & dein coccygis explicantes, quinta verò eorundem oſſium poſteriorem ſedem proponentes. Numerus igitur ille 1, 2, 3, 4, 5, 6 *indicat oſſa, quorum ſexto cartilago privatim ſubnaſcitur.* 1, 2, 3, 4, 5, 6.

a *fig. cap.* 14 E, F. b *fig. cap.* 14 G, H, & I, K. *dein integrarum fig.* M, N. & *hujus Capitis figurarum tota* 1, & 2. c *fig. cap.* 14 *charact.* 25, 26, 27, 28, 29, 30. & *hujus Capitis fig.* 1 A, B, C, D, E, F. d *latiſſimae portiones figurarum cap.* 29. *integr. fig. o.* e *integr. fig.* Λ. f *integ. fig.* Φ.

Decem oſſa adhuc in dorſo enarranda. *Quid ſacrum, ſeu amplum os.*

Sub lumborum [a] vertebris [b] decem reponuntur oſſa, quibus reliqua dorſi pars, à lumbis ad anum uſque pertinens, conſtituitur. horumque [c] ſex ſuperiora invicem ita coaleſcunt, ut inſtar unius ferè oſſis ex ſepulchris ſimul omnia effodi ſoleant, quod πλατὺ Graecis, latum verò & amplum Latinis ideo videtur appellatum, quòd ejus latitudo, idque potiſſimum in homine, cui illud ad proportionem prae caeteris animalibus, non ſecus quàm univerſum aliàs dorſum, obtigit latiſſimum, facilè reliquarum vertebrarum amplitudinem elatiori ſua ſede ſuperat, iis baſis tutiſſimique fulcri modo ſubjectum. Non enim arbitror veteres id amplitudine omnibus corporis contuliſſe oſſibus, quum ilium [d] oſſa ipſo longè ſint ampliora. Unde verò id etiam ἱερὸν, ſeu ſacrum vocarint, non ſatis mihi conſtat, niſi à rara quadam effigie formaque id acciderit, aut quòd adeò egregii, & cuivis (qui vel obiter illud ſuae baſi innitens ſpectat) variis modis obvii propugnaculi imaginem referat: aut quòd divinitus, citra muſculorum auxilium, in partu illius cum ilium oſſibus connexus reſerari, dehiſcereque, ac denuò committi pleriſque (at falſo interim) perſuaſum ſit: aut fortè quòd grande magnumque viſitur. quemadmodum apud Poëtas Ilium, mare, famem, & alia quaedam, ſacra nuncupari credimus. Verùm & tunc (uti de amplitudine dictum eſt) ſacrum os vertebris duntaxat eſſet conferendum, quum oſſa ipſi utrinque coarctata, & [e] femora, & interna tibiarum [f] oſſa, illo grandiora exiſtant, & tamen unico tantum oſſe efformentur, ſacro ex ſenis interim compacto. Alii hujus nominis rationem ſolicitè indagantes, neſcio quid de veterum ſacrificiis comminiſcuntur. praeterquàm quòd nonnulli alia inſuper ipſi indant nomina, cum omnibus caeterorum oſſium nomenclaturis ad hujus libri calcem ideo ſubjicienda, ne hic aut alibi etiam ineptis barbariſque vocibus orationis contextum plus aequo interturbemus. [g] Quatuor itaque oſſicula ſacro oſſi ſuccedentia, à quadam coccygis, ſeu cuculi avis roſtri figura, ac veluti colore, non ſecus quàm ſi unum aliquod etiam eſſent os, Graecis, uti & Latinis, κόκκυξ praecipuè appellantur, quemadmodum nunc in univerſa decem horum oſſium hiſtoria conſtabit apertius.

g *fig. cap.* 14 *characteres* 31, 32, 33, 34. & 1, 3 *fig. hujus cap.* G, H, I, K.

Quid os coccyx.

h *in medio* A, B, C, D, E F *fig.* 1. i *fig. cap.* 14 R. k *in* 2 *fig.*

Sacri oſſis deſcriptio. Ipſius oſſium inter ſe connexus.

Sex igitur ſuperiora oſſa, ſacrum os efformantia, invicem ita conſtruuntur, ut anterioris ſuae ſedis medio talem oſtendant [h] connexum, qualem vertebrarum proponerent corpora, ſi eouſque coaluiſſent, ut nihil amplius cartilaginei [i] ligamenti inter ipſa conſpiceretur. quamvis interim pueris, quibus haec oſſa nondum plenè, aut aequè validè, ac in provectae aetatis hominibus, coaluerunt, non ſecus quàm in illorum appendicum nexu, cartilago quaedam in hac unione occurrat. In lateribus verò anterioris ſedis, ubi transverſi ſex horum oſſium vocati proceſſus (qui non minus quàm oſſium corpora lati ſunt) mutuò compinguntur, longè adhuc obſcurior, quàm in medio, connexus apparet ſpecies. [k] In poſteriori autem ſede unio prorſus aboletur, unumque veluti os ex illis ſex efformatum cernitur. Nulla enim hic unionis ſe offert linea, niſi interdum in primi oſſis

cum ſecundo coalitu. Primum namque os nonnunquam ſecundo, poſteriori ſede ea articuli forma [l] committitur, qua adſcendentes deſcendenteſque in lumbis vertebrarum [m] proceſſus mutuò ſolent articulari. Verùm etſi illi ſacri oſſis proceſſus ita jungantur, tranſverſi tamen primi oſſis proceſſus omni ex parte ſecundi oſſis [n] coaleſcunt proceſſibus: & omnes iſti connexus adeò ſunt validi, ut primum os ne tantillum quidem ad ſecundum moveri queat. Memini tamen, ſacrum os non ſemel in coemiteriis mihi obvium fuiſſe, cui primum os abruptum erat, quodque ac ſi lumborum penè eſſet [o] vertebra, ſeorſum inveniebatur. & niſi primum illud os craſſis & amplis donatum fuiſſet proceſſibus, à lumborum vertebris forma vix diſcerni potuiſſet. Porrò in pueris, ſex horum oſſium coalitus, etiam in poſteriori ſede eſt conſpicuus, quemadmodum in iis anteriori quoque parte illum inſigniter manifeſtum eſſe diximus. Praeterea ut nullis hominibus in anterioris ſedis medio, coalitus ſpecies locusve omnino penituſque obliteratur, ita etiam perpetuò in poſteriori ſacri oſſis ſede, coalitus imago ſe offert, qui oſſium corporibus perficitur.

Foramen dorſali medullae paratum.

Si enim [p] foramini dorſali medullae in omnibus ſimul ſacri oſſis oſſibus inciſo, animum accommodaveris, per foraminis progreſſum, oſſium corpora ita liquidò inibi committi cernes, atque in anteriori ſede. Univerſa ſex horum oſſium [q] ſeries ex ampla baſi deorſum in mucronem ducta, eſt ejuſmodi, ut ſingula oſſa tanto reddantur minora, quanto humiliorem in ſacro oſſe, ipſaque adeò ſerie, locum ſibi vendicant. Quanquam nihilominus [r] ſecundum os, inter reliqua oſſis ſacri oſſa, privatim amplioribus, craſſioribuſque, & antrorſum retrorſumque magis prominentibus tranſverſis extruatur [s] proceſſibus.

Superior ſacri oſſis ſedes cujuſmodi.

Primi ſeu eminentiſſimi oſſis ſuperior [t] pars, ſuperiori cujuſvis lumborum vertebrae [u] ſedi forma correſpondet. In ſui enim medio orbiculari protuberat [x] corpore, appendice donato, & inferiori quintae lumborum vertebrae corporis ſedi in amplitudine congruente. Hoc enim illi perinde [y] committitur, ac vertebrarum corpora in lumbis mutuo [z] craſſi ligamenti cartilaginei interventu connecti cernimus. Dein poſterior primi oſſis ſedes duos aſcendentes educit [a] proceſſus, pari modo exſculptos, quo adſcendentes vertebrarum in lumbis proceſſus [b] excavantur. Hique ſacri oſſis proceſſus admittunt deſcendentes quintae lumborum vertebrae proceſſus, eadem penitus ratione, qua lumborum vertebrae invicem ejuſmodi proceſſibus coarctantur.

Inferior cujuſmodi.

Sexti verò oſſis humilior [c] pars admodum gracilis (uti & ipſum os exiguum occurrit) nullos deſcendentes adipiſcitur proceſſus, quibus ſibi ſubdito oſſi coarticularetur: verùm duntaxat in orbiculare, ſed paulo latius, deſinit tuberculum, aut corpus, quod primo oſſis coccygis [d] oſſiculo non aliter committitur, quàm vertebrarum corpora inter ſe ampli cartilagineique ligamenti medio conſtringuntur.

Latera cujuſmodi.

Tranſverſis oſſis ſacri oſſium proceſſibus in externo latere, parumper verſus poſteriora, [e] ſinus exſculpitur, cui alterius lateris ilium [f] os validiſſimè coarctatur. Eſt autem hic ſinus admodum aſper & inaequalis, ac primùm quidem per ipſius longitudinem in medio extuberantem habet [g] lineam, aut amplioris lineae inſtar prominens tuberculum. quod ſinum ipſum rurſus veluti in unum [h] anteriorem ſinum, & alterum [i] poſteriorem dirimit. Anterior utcunque ſimplex eſt, aſper tamen, & inaequaliter admodum inciſus cernitur. Poſterior altius cavatur: at in medio [k] proceſſum oſtendit tranſverſim extuberantem, qui ſinum hunc poſteriorem denuò in unum [l] ſuperiorem & alterum [m] inferiorem interdividit. His ſinibus tuberibuſque conveniunt ilium oſſa, [n] mutuis tuberibus ſinibuſque donata. Verùm interim ſinus iſti & tubera, levi lubricaque cartilagine aliorum ſinuum capitumque ad articulationem fabricatarum modo haud obducuntur: quum nihil praeter cartilaginea educant ligamenta, ſacrum os robuſtiſſimè ilium oſſibus citra lubricum planumque contextum ita ferè adnectentia, ut appendices ſuis compinguntur oſſibus. Sinus iſti tranſverſis ſacri oſſis proceſſibus inſculpti, & poſteriori ſede non perviis foraminulis ligamentorum educendorum gratia exaſperati, ad tria potiſſimum ſuperiora ſacri oſſis referuntur oſſa. quippe inferiora proceſſus habent tenues, at amplos tamen, & mutuò continuos, ex quibus [o] muſculus pronaſcitur, quem femur moventium quartum ſtatuemus. Verùm tranſverſus quinti oſſis proceſſus ea parte, qua tranſverſo ſexti oſſis unitur proceſſui, [p] tuberculum utcunque craſſum & prominens in hoc educit, ut opportunè duo [q] ligamenta hic ſacro oſſi implantarentur: quorum alterum ab acuto coxendicis oſſis [r] proceſſu enaſci docebitur, alterum ab elatiori

Poſterior ſedes cujuſmodi.

poſteriorique [s] ſede appendicis, qua coxendicis os donari audies. Caeterùm [t] ſpinae, poſterioreſve proceſſus, etiam oſſis ſacri oſſibus obtigerunt, tanto in ſingulis oſſibus prò-ceriores, quanto os ipſum, unde prodeunt, grandius ſuperiuſque eſt. Sextum tamen os, & quintum ferè, ea [u] ſede, qua ſpinam alia educunt, quaque dorſalis medullae porrigitur terminus, dehiſcunt, varieque, & non omnibus pari ſemper modo, aperta ſunt, & ſpinis denique deſtituuntur. Utcunque verò ſit, nulla ſacri oſſis ſpina, ſi modò quid rectè aſſequor, ne minimum quidem ſurſum connivet, at deorſum omnes potius ſpectant. & non aliter quàm in caeteris vertebris, cum tranſverſis proceſſibus intervallum quoddam & ſedem conſtituunt, in quam nonnulli dorſum moventes [x] muſculi aptè reponuntur, & à qua illi juſtiſſimè cum [y] aliis hinc initium ducentibus muſculis enaſcuntur. Unde etiam poſterior haec ſacri oſſis ſedes inſigniter aſpera, ac veluti carioſa eſt, ut muſculorum ſcilicet principia commodius ab illa cum ligamentis educantur. Tota dein

gibba

---

[l] 2 *fig.* Y.
[m] *infimum* N & O *fig. cap.* 14.
[n] 2 *fig.* Z.
[o] *figurae cap.* 17.
[p] 2 *fig.* e, f, g, h, i, k.
[q] *hanc proponit* 1, 2 *fig.*
[r] 1 *fig.* B.
[s] 1, 2 *fig.* L, L.
[t] *ſuprema ſedes* 1, 2 *fig.*
[u] *ſuperior ſedes* 1, 2 *fig. cap.* 17.
[x] *ſupra* A *fig.* 1.
[y] *fig. cap.* 14 F *committitur* G.
[z] *fig. cap.* 14 R *proximum* L.
[a] 1, 2 *fig.* S, *dein* T, V, X.
[b] 2, 3 *fig. cap.* 17 K.
[c] 1, 2 *fig.* a.
[d] 1, 2, 3 *fig.* G.
[e] 2 *fig.* N, N, O, O, P, Q, Φ.
[f] *quod eſt ſupra* S, N, c *fig.* 3 *cap.* 29.
[g] 2 *fig.* O, O.
[h] 2 *fig.* N, N.
[i] 2 *fig.* P, Φ, Q.
[k] 2 *fig.* Φ.
[l] 2 *fig.* P.
[m] 2 *fig.* Q.
[n] 3 *fig. cap.* 29 A, B.C, C.D, D, E, F, G.
[o] 11 *muſc. tab.* Φ.
[p] 1, 2 *fig.* R.
[q] 10 *muſc. tab.* γ & δ.
[r] 2 *fig. cap.* 29. d.
[s] *ejuſdem fig.* l.
[t] 2 *fig.* d, d, d.
[u] 2 *fig.* i, k.
[x] 13 *muſ. tab.* Γ, & 14 *tab.* T.
[y] 10 *muſ. tab.* T *muſculi* Θ. 12 *tab.* K *muſculi* Δ.

gibba & curva ſpectatur, quo ita tutius propugnaculi ritu iis quas ſacrum os continet partibus praeeſſet. Anteriori verò ſede id leve ac latius eſt, non autem aſperum, ſed ſimum cavumque, quo aptiorem illis organis, quae cum aliis ipſi commiſſis [z] oſſibus inſtar pelvis cujuſdam complectitur, ſedem efformet. ac infimam dorſi regionem, veluti ſemicircularem, non autem rectam cum ſubdito ipſi coccyge oſſe conſtituat. Interdum, neque id infrequenter, os ſacrum quinque tantum extruitur oſſibus, in tota ferè ipſius fabrica nihil aliàs peculiare oſtendens, quàm in foraminum nervos ipſius tranſmittentium, uti paulo pòſt dicam, ſerie. A dorſalis enim medullae [a] parte in ſacro oſſe repoſita, ſex plerumque nervorum pullulant paria, eorumque [b] primum inter quintam lumborum vertebram, & primum ſacri oſſis os perinde egreditur, ac nervi in lumbis & thorace è vertebrarum proſiliunt lateribus. A tergo namque corporis primi oſſis, & ante priorem adſcendentis ejuſdem oſſis proceſſus ſedem, [c] ſinus utrinque cavatur, qui cum quintae lumborum vertebrae ſinu commune foramen conſtituit, quo ſui lateris nervus elabitur, & vena arteriaque dorſalem medullam hic petentes ingrediuntur. Porrò reliquis nervorum paribus, foramina non parantur in ſacri oſſis lateribus ſuperiùs ilium oſſium connexu occupatis, & inferiùs ita per tranſverſum tenuibus, ut in latera nimis longo ductu perforari nequiverint. adeò, ut quando ſacrum os ſex efformatur [d] oſſibus, in anteriori & poſteriori ipſius ſedibus, decem orbicularia ſpectentur foramina, in utroque nimirum earum ſedium latere [e] quina, quae inter oſſa, quà invicem illa coaleſcunt, exſculpta, tanto arctiora redduntur, quo humiliorem in ſacro oſſe ſedem obtinent. uti & [f] nervi, quibus viam praebent, non pari mole inferiùs & ſuperiùs conſtant. Pari etiam occaſione, foramina in poſteriori ſede caelata, illis ſunt minora, quae in anteriori ſpectantur: quòd hac ſede craſſiores nervi, quàm illa elabuntur, quodque plures inſignioreſque venae & arteriae per anteriora foramina, quàm poſteriora, ſacrum os ſubeunt. Foraminibus itaque hunc in modum ſe habentibus, ſecundum ſacri oſſis nervorum par duos antrorſum, & totidem retrorſum educit ramos, per quatuor inter primum os & ſecundum apparata illis foramina. Dein alia inſuper paria eum in modum proſiliunt, ut excidens par ad ſubditum os, quemadmodum & in vertebris, numero referatur. Praeter haec autem foramina, nervorum occaſione inciſa, in poſteriori ſacri oſſis ſede, [g] alia ſubinde occurrunt, inter oſſium ſpinas, in viam, qua dorſalis medulla ducitur, pertinentia. & ligamentis perinde oppleta, ac intervalla foraminave inter ſpinas reliquarum vertebrarum conſpicua.

Anterior.

Foramina nervis emittendis parata.

z *integrarum fig.* Θ *committitur* M.
a 1 *fig. cap.* 11 *lib.* 4 F, G. & *char.* 24, 30.
b 2 *fig. cap.* 11 *lib.* 4 *charact.* 25.
c 1, 2 *fig. charact.* 1.
d *ut in omnibus noſtris figuris.*
e 1, 2 *fig. charact.* 2, 3, 4, 5, 6.
f *Specta eos in* 2, 3 *fig. cap.* 11 *lib.* 4.
g 2 *fig. f, g, h.*

Caeterùm ſi quando ſacrum os quinis tantum conſtat oſſibus, tunc in anteriori ipſius ſede duo deſunt foramina, ſextoque pari in poſteriori tantum ſede (at verſus latera magis) iter exſculpitur, alia tunc etiam obvia inferioris ſedis ſacri oſſis cum coccyge oſſe articuli ſpecie. Supremum enim coccygis oſſis oſſiculum, tum ſinu elatiori ſuae ſedi exſculpto, quinti oſſis ſacri corpus non tantum excipit, verùm duos etiam inſuper exerit proceſſulos, qui ſurſum educti, quinti oſſis ſacri oſſis proceſſulis deorſum ſpectantibus coaleſcunt: & exigua admodum ligamenti cartilaginei portio, reliquo nexui intervenit, propemodum oſſis ſacri oſſium mutuae ſtructurae reſpondenti. quum interim, quando ſex ſacri oſſis ſeſe offerunt oſſa, coccygis oſſis [h] elatiſſimum oſſiculum proceſſulos nullos poſteriori in ſede extollat, & laxè ſexti oſſis ſacri oſſis [i] corpori duntaxat, idque cartilaginei [k] ligamenti medio, committatur. Oſſiculum hoc ad ſinus ſui latera utrinque tranſverſim ſurſumque extuberat, & hinc ſenſim verſus inferiora anguſtum redditur, & ſecundo coccygis oſſis [l] oſſiculo perinde ut ſexto oſſis ſacri oſſi [m] firmatur. Secundo oſſiculo dein tertium & quartum ſuccedunt, eodem penitùs modo invicem commiſſa, tantoque arctiora brevioraque, quanto unumquodque in ipſa ſerie humiliorem locum obtinet. Quartum [n] oſſiculum ſuo mucrone, quo recti inteſtini poſticam, infimamque [o] ſedem contingit, in [p] cartilaginem terminatur, ejuſdem uſus gratia, qua vertebrarum ſpinis, reliquorumque oſſium extremis cartilagines obnaſci retulimus. Praeterea his quatuor oſſiculis nullum inciditur foramen, quo dorſalis medulla incedat, aut ex quo ulli exiliant nervi. Horum dein oſſiculorum ſubſtantia, appendicum ſubſtantiae correſpondet. fungoſa namque eſt, & rara, & in pueris admodum cartilaginea. Ipſorum inſuper univerſus contextus ex ampliori baſi in mucronem deſinit, introrſumque inſigniter obliquo flexu incurvatur: & laxi nexus occaſione, in partu, ac interdum in magna ani apertione, eſt mobilis. Quum itaque is quatuor illorum oſſiculorum contextus veluti ex baſi quadam ſenſim in arctum ceſſet, incurveturque, & quodammodo pectoris oſſis modo, priuſquam exareſcit, obſcurè rubeat, veriſimile eſt, veteres, qui pueros artem reſecandi corpora docebant, hunc ad cuculi roſtri contuliſſe ſpeciem: hincque κόκκυγα praecipuè, uti prius diximus, appellaſſe, ut & ὀῤῥοπύγιον, quòd contextus ille, mobilibus in avium cauda oſſiculis, non verò quadrupedum caudae initio, magna ex parte conveniat.

Quid eveniat, oſſe ſacro tantum quinque oſſibus exſtructo.

Coccygis oſſis deſcriptio.

h 1, 2, 3 *fig.* G.
i 1, 2, *fig. a.*
k 1, 2 *fig. b.*
l 1, 2, 3 *fig.* H.
m 3 *fig. b.*
n 3 *fig.* K.
o 1. *tab. fig. cap.* 49 *lib.* 2 M.
p 3 *fig. cap.*

Quàm verò noſtra haec ſacri oſſis & coccygis oſſis hiſtoria, Galeni congruat deſcriptionibus, promptè expendes, ſi illas (quum nimirum ſibi undique haud reſpondeant) primùm mutuò, & dein cum noſtris contuleris. In libris namque de Partium uſu, ſacri oſſis non ſemel incidit mentio: idque inibi quatuor oſſibus extrui docetur, nullo interim

Qui Galenus ſacrum os & coccygis deſcripſerit.
Lib. 12. 13. 15. & *alibi.*

terim verbulo de coccyge oſſe adſcripto. Et praeterquàm quòd coccygis oſſis Galenus iis libris non meminerit, haud ambigendum eſt, hoc ipſi illos libros ſcribenti, & juſtum nervorum numerum neutiquam tradenti, fuiſſe incognitum. Quatuor enim oſſis ſacri oſſa eſſe docens, talem illorum extremo cartilaginem adnaſci ſubjungit, qualem nos coccygis oſſis mucroni obtingere diximus, & in quam oſſium fines alteri oſſi non commiſſi, perpetuò ferè degenerant. Praeterea in duodecimo de Partium uſu, tranſverſos ſacri oſſis proceſſus tenues & ſubtiles eſſe aſſerit: quum in libro de Oſſib. eos (uti mehercule ſunt) craſſos & amplos eſſe doceat. Dein hoc libro, ſacrum os tantum tribus efformari oſſibus percenſet, iis alia tria ſubjici ſcribens, quae coccygis nomine donavit. In libris quoque de Adminiſtrandis ſectionibus, ſacri oſſis & coccygis ſubinde meminit, quemadmodum nonnunquam in Commentariis in Hippocratis librum de Articulis: verùm ea prorſus (quoad ipſius ſententiam aſſequor) ratione, qua in libro de Oſſibus plenius quàm alibi illa deſcribuntur. Ut autem accuratiùs modò judices, num illic ſimiae potius, quàm hominis oſſium tradatur conſtructio, lubens nunc enarrabo, quî oſſa ſub lumborum vertebris repoſita, in ſimiis & canibus occurrant. quod vel ideo faciendum eſt diligentius, ut illorum modis omnibus execranda conſtet impudentia, qui quum Galenum homines magis quàm ſimias deſcripſiſſe contendunt, ipſius libros ita indies turpiſſimè depravant, & neſcio quid non tandem librariis ſcribiſque imponentes, magis magiſque praeſtant, ut illi tandem Chimerae cujuſdam modo, neque ſimiis, illiſve quae Galenus potiſſimùm ſecuit brutis, neque hominibus accommodari poſſint.

Cap. 11. & 12.

Lib. 2, 6. potiſſimùm.
Lib. 3. Commentariorum.

Os tribus in ſimia & cane efformatum oſſibus, quod ſacrum vocamus.

In ſimia itaque & cane, ſub infima lumborum vertebra, [q] os quoddam reponitur, tribus efformatum oſſibus, ita invicem junctis, ut in anteriori ſede, juxta eorum medium, talem connexus oſtendant ſpeciem, qualem vertebrarum corpora mutuò compacta exhiberent, ſi quando ſic coaluiſſent, ut ne tantillum quidem moveri poſſent, & in ipſorum medio omnis cartilago temporis ſucceſſu jam evanuiſſet. quanquam & in catulis, trium illorum oſſium unio, cartilagine etiam aliqua, perinde ac appendicum connexus, repleatur. In lateribus anterioris dictae nunc ſedis, haec oſſa in aetate provectis vix aliquam coalitus exprimunt imaginem, quemadmodum & poſterior ipſorum ſedes, omnino (niſi fortè in admodum catulis) continua conſpicitur. Primum os ſuperiori ſua ſede, non ſecus ac quaepiam lumborum vertebra, orbiculare obtinet corpus, infimae lumborum vertebrae ita commiſſum, ut lumborum vertebrae mutuò compinguntur. Dein primum id os adſcendentes proceſſus exerit inſinuatos, quibus infimae lumborum vertebrae deſcendentes excipiuntur proceſſus. Inferior tertii oſſis ſedes inferiori cujuſvis lumborum vertebrae ſedi in hoc reſpondet, quòd orbiculari corpore & deſcendentibus proceſſibus, quemadmodum & illa, donetur, quibus ſubdito ſibi cuidam [r] oſſiculo haud aliter coarticulatur, ac vertebrae in lumbis invicem componuntur. Trium iſtorum oſſium latera, quae tranſverſis ipſorum conſtant proceſſibus admodum amplis & latis, ſibique invicem continuis, ſinum quoque verſus poſteriorem eorundem ſedem habent inſculptum, qui aſper & inaequalis, ſui lateris ilium oſſis ad haec oſſa nexui famulatur. Sinus iſte ad proportionem tanto humani oſſis ſacri ſinu brevior eſt, quanto ilium os in homine multo latius quàm in quadrupedibus cernitur. Deinde tranſverſi proceſſus ſecundi oſſis in his magnitudine non excedunt primi oſſis proceſſus, ſecundumque os modis omnibus minus eſt primo, ut & tertium ſecundo. Tribus his oſſibus continuum etiam inſculpitur foramen, quò dorſalis medulla prorepat, & poſteriori ſua ſede ſingula ſpinam poſterioremve proceſſum educunt, ſurſum potius, quàm deorſum, etſi tamen non inſigniter, ſpectantem: & tanto minorem, quanto os à quo exoritur, in ſerie minus exiſtit. In ſpinarum intervallis nulla occurrunt foramina, neque oſſa quicquam inibi dehiſcunt, imò ſpinae inſtar unius lineae invicem continuae ſimul plerumque protuberant. Foramina tamen nervis emittendis parata, in anteriori ſede & poſteriori, quatuor ſe exhibent, utrinque nimirum bina, quibus ſecundi & tertii parium nervorum, qui ad haec oſſa referuntur, ramis antrorſum retrorſumque iter praebetur. Primo autem pari foramen eo pacto, quo in lumborum vertebris, paratur, ad tergum videlicet corporis primi oſſis, & humillimae lumborum vertebrae.

[q] 4 fig. charact. 1, 2, 3. & figura 5 poſteriorem oſtendit ſedem.

[r] 4 fig. charact. 4.

Cujuſmodi oſſicula in ſimia & cane ſub ſacro oſſe occurrant, adeoque ipſorum coccygis oſſis deſcriptio.

Dorſalis medulla his animalibus neutiquam in tertii oſſis extremo finitur, ſed deorſum per alia inſuper [s] oſſicula incedit, viam nervis, lumborum vertebrarum modo offerentia, ad poſteriorem nimirum ſuorum corporum ſedem, non verò etiam anteriùs, quo ſecundum & tertium oſſis ſacri oſſium paria praecipuos ipſorum educunt ramos. Nervi itaque ſub tertio oſſe exilientes, ac primum dorſalis medullae in ſubditis illi oſſiculis contentae nervorum par conſtituentes, foramina [t] inter tertium os & primum id oſſiculum perinde obtinent, ac nervi è lumborum vertebris egredientes, à tergo nimirum corporum vertebrarum. Sub tertio igitur oſſis ſacri oſſe, [u] alia tria, interdumque in caudatis ſimiis & quibuſdam canibus plura ſuccedunt oſſicula, lumborum vertebris conformatione ſimillima. In nullo namque ab illis imagine diſcrepant, niſi quòd tranſverſos proceſſus latiores, quàm lumborum vertebrae, obtinent, & eoſdem magis deorſum, quàm ſurſum conniventes: dein quòd ſpinam aut nullam, aut perquàm puſillam à ſe porrigunt. Corporum enim forma penitus illis reſpondet vertebris, niſi fortè pro oſſiculorum mole, haec aliquis, minima quaeque expendens, ampliora eſſe adſtrueret.

[s] 4 fig. charact. 4, 5, 6. Spectantur tamen & in 5 fig.

[t] 4 fig. inter char. 3 & 5.

[u] 4 fig. charact. 4, 5, 6.

ret. In adſcendentibus verò & deſcendentibus proceſſibus ne minimum quidem variant: parique articulatione contextuve illorum ſupremum cum infima ſacri oſſis parte, & ipſa dein invicem committuntur, quo lumborum vertebrae inter ſe. adeò, ut in horum oſſiculorum quoque corporum nexu, cartilaginis, aut potius cartilaginei ligamenti notatu digna occurrat portio. Praeterea haud ſecus quàm in lumborum vertebris, via dorſali medulla in his oſſiculis paratur, illaque tribus nervorum paribus iter perinde ac lumborum vertebrae accommodant, poſt tergum nimirum (uti & prius diximus) ſuorum corporum, & ante adſcendentes deſcendentesque eorum proceſſus. Infimum [x] oſſiculum, è quo dorſalis medulla quodammodo inconjugata ſimplexque proſilit, non caudatis ſimiis aliorum oſſium extremis ſimiliter, in cartilaginem fortè ceſſat. Canibus verò & caudatis ſimiis, quibus haec oſſicula ſunt impenſe laxa & mobilia, infimo oſſiculo alia permulta continuo ordine adnectuntur oſſicula, dorſalis medullae gratia non perforata, ſed ſolida & oblonga, & ſuperiùs inferiusque, quà invicem cartilaginei ligamenti beneficio, quemadmodum vertebrarum corpora compinguntur, craſſiuſcula: in medio autem tenuia, caudamque, ut ſemel dicam, conſtituentia. Quandoquidem igitur in ſimia & cane, mox ſub lumborum vertebris unum occurrit os, ex tribus [y] oſſibus, tanquam è vertebris quibuſdam ſic coalitum, ut ipſorum nexus à vertebrarum commiſſura potiſſimùm differat, quòd in illo nullum cartilaginoſum ligamentum, perinde ac [z] inter vertebrarum corpora reponatur: & quum os iſtud ſpinas ſurſum magis quàm deorſum vergentes profert, quumque ſecundo & tertio ſuorum nervorum paribus (ut hic Galeno aliquid concedamus) foramina anteriùs & poſteriùs exſculpta habet, arbitror inquam, illi id os in libro de Oſſibus ſacri oſſis loco deſcriptum. Item quia in ſimiis & canibus ſub iſto tria ut minimum ſuccedunt [a] oſſa, quae dorſalem medullam quoque tranſmittentia, in corporum ſuorum nexu, ligamentum cartilagineum ſecus quàm tria eorum animalium oſſis ſacri oſſa, adipiſcuntur: & quum ideo citra multam longamve decoctionem, aut magnam aliàs vim, haud aliter quàm lumborum vertebrae invicem promptè divellantur, quumque haec oſſa nervos duntaxat à tergo ſuorum corporum, non verò antrorſum quoque, emittant, mihi perſuadeo, Galenum illa coccygis oſſis nomine donaſſe. exiſtimoque ipſum inter ſacri ſui oſſis cum coccyge oſſe, in nexu & nervorum eductione ac foraminibus, praecipuas ſtatuiſſe differentias. Quippe quum oſſis coccygis oſſibus plus cartilaginis, quàm ſacro oſſi tribuit, eam ſubaudiendam duco [b] cartilaginem, quam veteres praecipuum corporum vertebrarum eſſe vinculum, ſecus atque Galenus, affirmabant, quamque ego ſubinde cartilaginoſum (uti revera eſt) appello ligamentum. Nequaquam enim cum nonnullis ſibi admodum peritis Galeni librorum corruptoribus exiſtimo, illum hic de ea loqui cartilagine, quae oſſium adnaſceretur lateribus. quum plus ejus cartilaginis, ac cartilaginei etiam ligamenti, ilium oſſa excipientibus [c] ſinibus, idque potiſſimùm poſteriori ipſorum ſede, qua ilium oſſa nonnihil à ſacro oſſe dehiſcunt, obtingat, quàm oſſibus quae mox ilium oſſium cum ſacro connexui, ſive in [d] ſimia, ſive in [e] homine ſubſunt. Quòd verò corruptores illi, ne Galenus [f] ſena humanorum oſſium praeteriiſſe aut ignoraſſe videretur foramina, in Capite ipſius de coccyge oſſe adjiciunt, nervos illius oſſis & anteriùs quoque educi, hoc à librariis omiſſum, intrepidè contendentes, ideò venit improbandum, quòd, uti antea in oſſium nexu coalituve, ſic modò in nervorum ductu egreſſuque omnem ſecludant differentiam, qua Galenus coccygis ſui oſſa à ſacri oſſibus peritè admodumque anatomicè ex ſimiarum canumque fabrica diſtinxit, cui poſthac Galeni deſcriptiones neutiquam accommodari poterunt. Caeterùm quî vel ſic etiam adauctae, aut depravatae potius, vitiataeque, ad hominis decem oſſa lumborum vertebris ſuccumbentia referantur, nequeo ſatis colligere. Ut enim ſex primorum oſſium, quae ſacri oſſis loco mihi deſcribuntur, inter ſe coalitum, & in una ſerie ex ampla baſi quodammodo in mucronem ceſſantem contextum, & nervorum parem antrorſum retrorſumque productionem, & ſpinas haud ſurſum eminere, taceam, neſcio quamobrem quatuor [g] oſſa, quae coccygis oſſis loco à me ſunt pertractata, nullamque dorſali medullae viam praebent, Galenus neglexiſſet, quum duo horum ſuperiora tam ſint inſignia, & illa conſtent fabrica, tantumque cum reliquis ſuppeditent uſum, ut ab humanum corpus ſecante non debeant facilè praeteriri. Verùm illi librorum Galeni everſores ajunt, noſtrum coccyx os ab ipſo dedita opera praeteritum, quòd è monumentis cum ſacro oſſe non effodiatur. aut quòd Galenus id perinde ac os υ referens, & cordis os, & oſſicula ſeſamo ſemini comparata, tyronibus non voluerit in libro de Oſſibus proponere. aut quòd omnia quatuor ejus oſſa, unius cartilaginis loco habuerit. Poſtremumque iſtud in primis approbat, ne in libris de Uſu partium Galenus aliis ſuis ſcriptis minus coaptari poſſit. ut ſcilicet tria ſui oſſis ſacri oſſa trium loco, & tria oſſa ſui coccygis oſſis unius tantum vice enumerarentur: & noſtrum coccyx os cartilago ea eſſet; quam quarti oſſis, ſacri oſſis extremo adnaſci, in iis libris prodidit. Haec quum referuntur, ac meae ſententiae objici ſentio, illos mihi audire videor, qui Galenum & Avicennam, aut neſcio quos tandem medicos & philoſophos, aut pugnantia ejuſdem autoris ſcripta, inter ſe non diſſentire, conantur admodum ridiculè magnoque ſupercilio oſtendere: eaque autoribus ipſis imponunt, quae ne per ſomnium quidem cogitarunt, quaeque ab illorum ſententia

ſunt

Marginal notes (left):

x 4 *fig. charact.* 6.

y 4 *fig. charact.* 1, 2, 3.

z *fig. cap.* 14 R, R.

a 4 *fig. charact.* 4, 5, 6. *quos conferes cum ejuſdem figurae char.* 1, 2, 3.

b *fig. cap.* 14 R, R. & *figurae capiti* 40 *lib.* 2 *inſertae charact.* 3.

c 2 *fig.* N, N, O, O, P, Q.

d 4 *fig. charact.* 4, 5, 6.

e 1 *fig.* D, E, F.

f 1 *fig. notantur foramina alterius lateris, char.* 4, 5, 6.

g 1, 3, *fig.* G, H, I, K.

Marginal notes (right):

Galeno ſacrum os & coccygis os ut in ſimia ſe habent deſcripta.

In fine capitis 11. *ubi etiam primo pari videtur eundem egreſſum cum* 2 & 3 *parum exquiſitè praebere.*

Cap. 8. *lib. de Oſſibus.*

Talis eſt Galeni liber, cum Sylvii editus commentariis.

ſunt prorſus aliena. Si enim Galenus noſtrum coccyx os in capite libri de Oſſibus undecimo & duodecimo, idcirco omiſiſſet, quòd illius tractatio ad eos qui introducuntur, haud pertineret: indubiè in libri de Oſſibus fine, noſtri coccygis perinde meminiſſet, ac aliorum oſſiculorum, quae alibi plenius deſcripſit. quum tamen in nullis Galeni libris, iſtius noſtri coccygis incidat mentio. Quòd autem id è monumentis aut ſepulchris à ſacro oſſe diſſolutum occurrit, ipſiusque oſſicula vertebrarum modo disjuncta ſpectantur, argumento eſt, Galenum veterum deſcriptiones ſuis ſimiis accommodaſſe, quòd nimirum oſſa ipſarum ſacro oſſi ſuccedentia invicem, marceſcentibus ligamentis diſſolvantur, ſecus quàm tria noſtri ſacri oſſis humiliora. Neceſſum namque eſt cum his hominibus de nullo ſacro hominis oſſe, quàm quod ſenis extructum ſit oſſibus, ſermonem inſtituere. Nam quum quinque aut quatuor tantum in homine reperiuntur oſſa, noſtrum ſacrum os conſtituentia, tunc illa nullo penitus modo Galeni ſex oſſibus accommodari queunt, quum ne numerus quidem oſſium reſpondeat, dorſali medullae viam offerentium. Dein ſi diſſolutorum ab invicem in coemiteriis oſſium habenda eſſet ratio, quid de vertebris, coſtis, manus, pedis, pectoris, & omnium ferè partium cenſendum eſſet oſſibus? quum haec ſecus quàm noſtri ſacri oſſis oſſa ſeſe offerant dirempta & diducta? Porrò quum fingunt Galenum coccyx noſtrum os meritò cartilaginis loco habuiſſe, quòd ipſius oſſa in pueris mollia & cartilaginea ſpectentur, &, ut ipſi ajunt, quatuor tantum cartilagines eſſe appareant, eſt ejuſmodi, ac ſi Galenus puerorum potius, quàm mediae aetatis hominum, aut brutorum hiſtoriam texuiſſet. At hi nimis obiter expendunt, hanc in multorum oſſium ſubſtantia, in tota appendicum ratione, & numero in primis, in coſtarum cartilaginibus, & alibi ferè centies, ſimiis & canibus, utpote ſicciſſimis, maximeque oſſeis, ut ſic dicam, animalibus, elegantius congruere, quàm homini, prae caeteris ferè humidiſſimo & molli. At per me integrum eſt, quidvis ab illis hominibus comminiſci, ac cum Galeni ab ipſis depravata ſententia ſuis auditoribus imponere, modò pro mea virili veram hominis exhibeam ſtudioſis fabricam. qui tunc maximè Galeni libros, tanquam ſacroſancta, non duxerim emutandos, quum in magno infinitoque hominis cum ſimiis & iis brutis, quae Galenus potiſſimùm aggreſſus eſt, diſcrimine, Galeni hiſtoria illis quàm homini eſt conformior: praecipuè ſi quando diſcrimen illud, quantumvis inſigne, à Galeno non videatur fuiſſe animadverſum, vel alioquin expreſſum. Quinimò ipſe audiendus eſt initio tertii libri Commentariorum in Hippocratis librum de Articulis, quum ait ſe de Oſſibus librum conſcripſiſſe, cum ſigillatim quale unumquodque os eſſet, praecipuè quidem in ipſis hominum aridis cadaveribus, ſin minus, in ſimiis certè, diligenter inſpexiſſet: ita pulchrè indicans, ſe omni ſtudio ſaltem ſimias enarraſſe, haſque homini in oſſium conſtructione eſſe ſimillimas. Unde etiam nullus omnium Anatomicorum Galeni librorum mihi magis, quàm hic de Oſſibus, illi videtur adſcribendus: iſque ſanè eſt, quem toties praedicat, graviterque dignum cenſet, qui ſubinde legatur, totusque, quum ita ſuccinctus ſit, memoriae commendetur. Et quamvis ille exactiùs ſimiis quam hominibus reſpondeat, paucioribus tamen falſis ſcatet deſcriptionibus, & mendis profectò, quàm caeteri omnes: uti in ſcholis apertè, & ſanè (ita mea ſecundent Superi) citra omnem prorſus affectum, candidè ſolitus ſum in rerum praeſentia oſtendere. utcunque interim quorundam ſenum maleferiatorum, & invidia (quòd haec nimirum ipſos lateant) tabeſcentium calumnias, falſiſſimasque obtrectationes nequeam ſubterfugere.

Prae caeteris Anatomicis Galeni libris, librum de Oſſibus ipſi tribuendum.

CAPUT XIX.

DE THORACIS OSSIBUS.

PRIMA DECIMINONI CAPITIS FIGVRA, QVA thoracis oſſium integra compago anteriori facie exprimitur, duodecim nimirum thoracis vertebrae, & duodecim utrinque coſtae, unà cum pectoris oſſe pluribus efformato oſſibus.

SECVNDA DECIMINONI CAPITIS FIGVRA, poſteriorem integrae thoracis oſſium compagis faciem proponens.

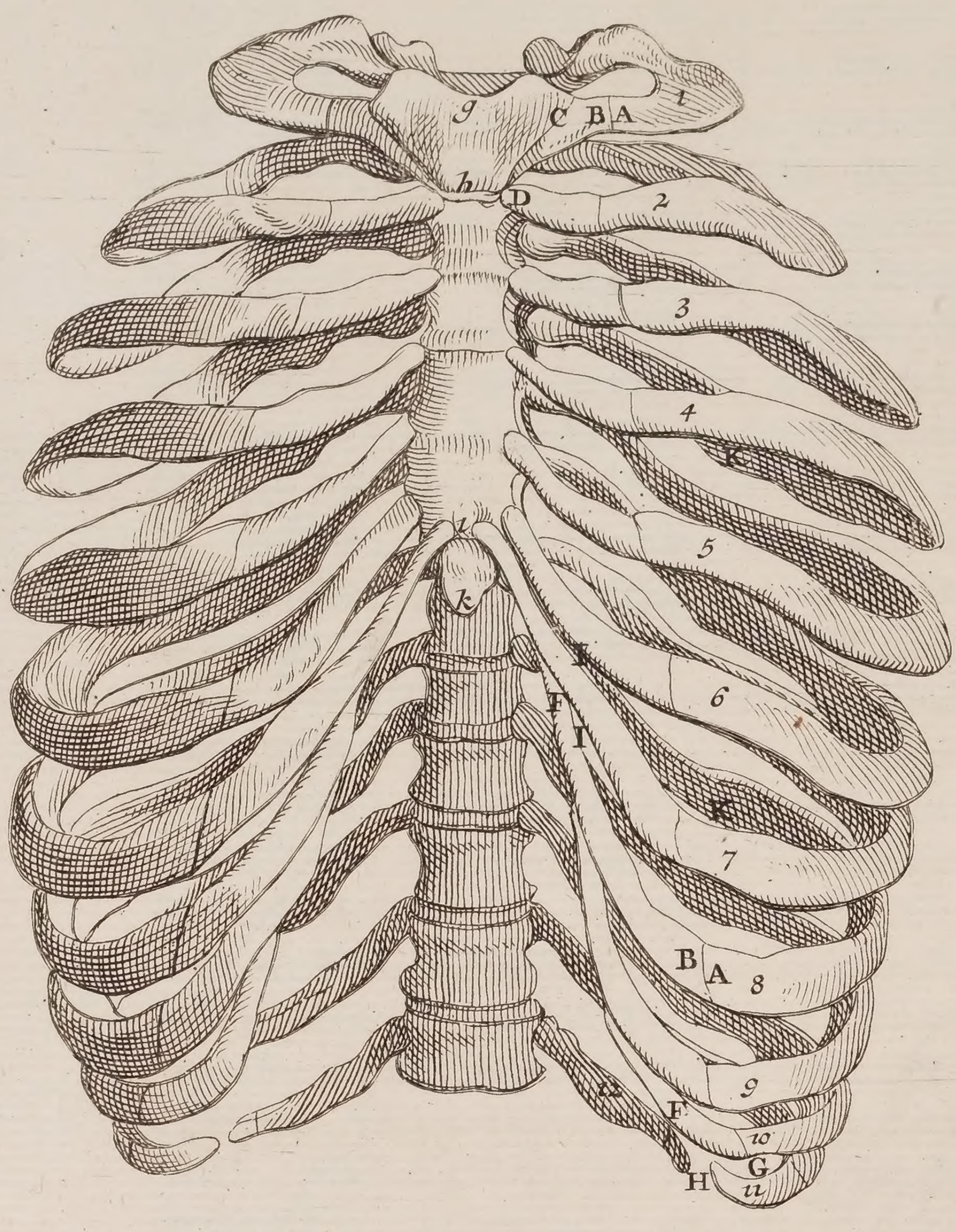
TERTIA FIGVRA EX MEDIIS VERTEBRARVM thoracis, tres continet vertebras, dextro latere expreſſas, unà cum media ejuſdem lateris coſta. Atque hujus figurae beneficio, coſtarum ad vertebras articulatio, dein & coſtarum quoque ductus oſtenditur.

QVARTA FIGVRA EXPRIMITVR COSTAE POSTERIOR & vertebris proxima portio, ut capitula exactè in conſpectum venirent, quibus novem ſuperiores coſtae vertebris articulantur. Praeterea hujus coſtae partem effregimus, ut oſſea coſtarum interiori in ſede oſtenderetur ſubſtantia, Φ indicata.

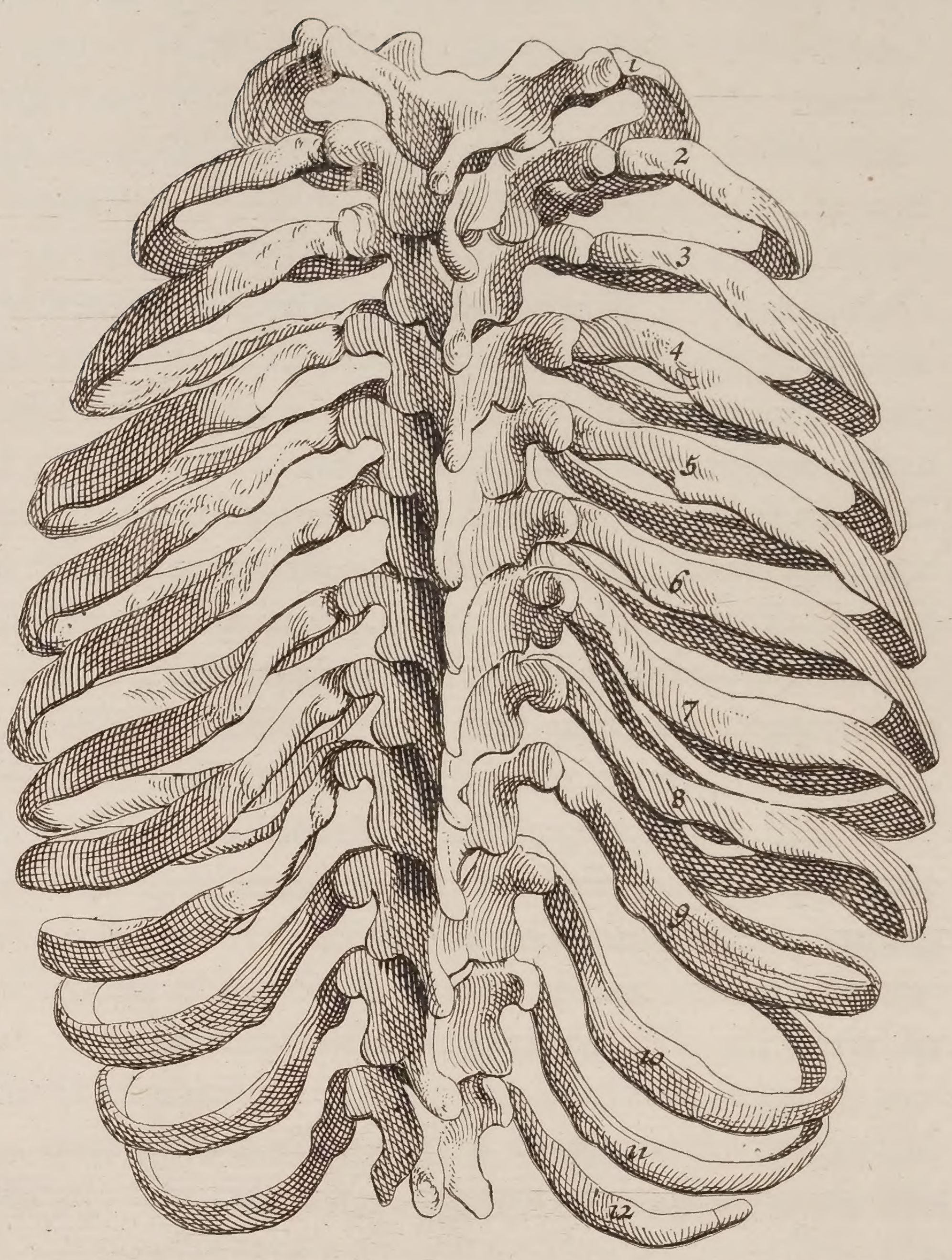
Φ.

QVIN-

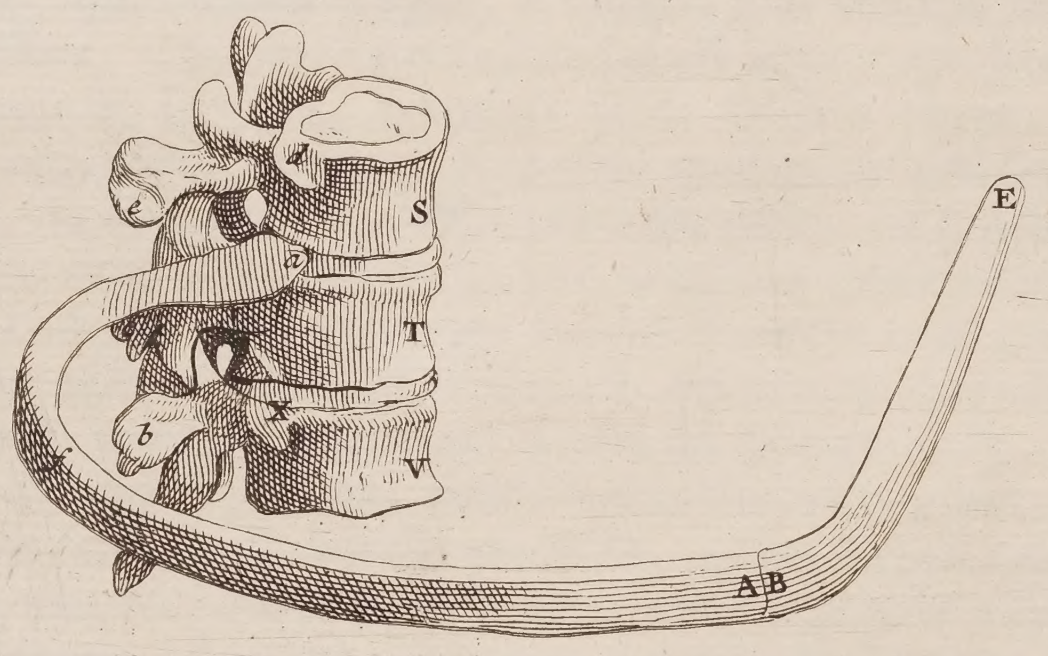
PRIMA XIX.
CAPITIS FIGURA.

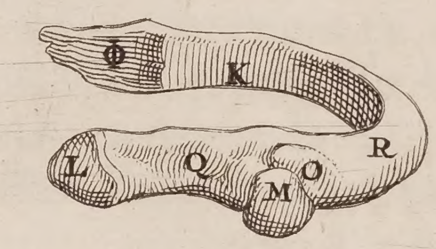
SECUNDA.

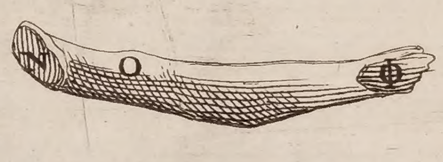
TERTIA.

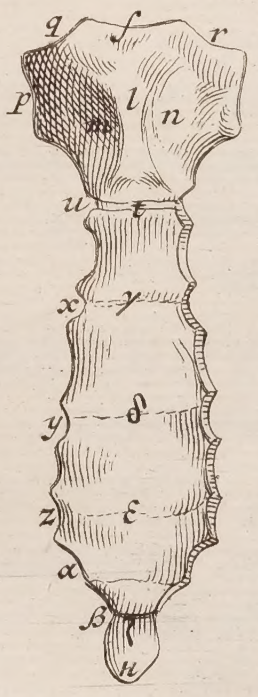
QUARTA.

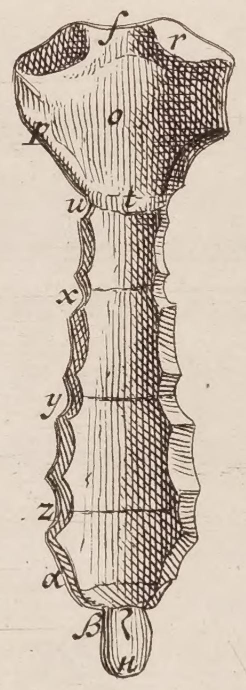
QUINTA.

SEXTA.

SEPTIMA.

I. Wandelaar fecit.

QVINTA FIGVRA PORTIONEM EXHIBET DVODECImae coſtae poſteriori facie, & qua duodecimae thoracis vertebrae coarctatur, depictam. Hanc quoque, ubi ⊕ poſitum cernis, à reliqua ſua portione effregimus, oſſeam coſtae ſubſtantiam oſtenſuri.

SEXTA FIGVRA, ANTERIOREM PECTORIS OSSIS à cartilaginibus coſtarum liberi partem proponens.

SEPTIMA, PECTORIS OSSIS CARTILAGINIBVS coſtarum liberi poſteriorem commonſtrans faciem.

B, B 1, 3 *Cartilagineae coſtarum ſubſtantiae principium. Linea enim B & A intercedens, ejus ſubſtantiae cum oſſea coalitum notat.*
C 1 *Primae coſtae cartilaginis cum pectoris oſſe coalitus.*
D 1 *Secundae coſtae cartilaginis cum pectoris oſſe articulatio, à qua etiam promptè ſubſequentium quinque coſtarum articuli ſpecies colligitur.*
E 3 *Cartilaginis capitulum, quo ſecunda coſta ac quinque ſubſequentes, pectoris oſſi inarticulantur.*
F, F 1 *Terminus cartilaginis illegitimarum coſtarum, qui acutus ſpectatur.*
G 1 *Sedes, qua undecimae coſtae cartilago à decimae cartilagine frequenter dehiſcit.*
H 1 *Sedes, qua duodecimae coſtae cartilago ab undecimae perpetuò dirimitur.*
I, I 1 *His ſedibus coſtarum cartilagines inaequaliter protuberant, ſua intervalla plerunque opplentes.*
K, K 1, 4 *Hac regione internae mediarum coſtarum ſedi ſinus oblongus exſculpitur, cui vena, arteria & nervus inſident.*
L 4 *Capitulum, quo coſtae vertebrarum corporibus articulantur.*
M 4 *Capitulum, quo coſtae tranſverſorum proceſſuum apicibus articulantur.*
N 5 *Species capituli, quo undecima & duodecima coſtae vertebris articulantur.*
O 4, 5 *Tuberculum, in coſtarum poſteriori ſede juxta apicem tranſverſi vertebrae, cui coſta articulatur, proceſſus conſiſtens, ad quod undecimus dorſum moventium muſculus coimplantatur.*
Q 4 *Intervallum, inter L & M apparens, quod aſperum ligamenti producendi gratia efficitur.*
R 4 *Haec quoque ſedes, inſertionis muſculi thoracem moventium quarti gratia potiſſimum exaſperatur.*
S, T, V 3 *Tres ſimul contextae vertebrae.*
X 3 *Sinus duobus vertebrarum corporibus communis, cui coſtae capitulum inarticulatur.*
a 3 *Coſtae ad vertebrae corpus articulus.*
b 3 *Sinus in tranſverſo vertebrae exſculptus proceſſu, cui coſta etiam articulatur.*
c 3 *Coſtae ad tranſverſum proceſſum articulus.*
d 3 *In ſuprema vertebra S inſignita, etiam d talis ſinus indicatur, qualem inter mediam & infimam vertebram X expreſſimus.*
e 3 *Sinus articulandae coſtae in tranſverſo proceſſu caelatus, vertebrae S inſignitae.*
f 3 *Coſtae regio in poſteriora maximè exporrecta. Ab a igitur & c ad f coſta à vertebris deorſum obliquè in poſteriora fertur: ab A verò & B ad E, ſurſum in anteriora circulatim reflectitur.*
g. h. i. k 1 *His characteribus in prima figura pectoris os notatur. ac g quidem ad h, primum pectoris indicatur os. h verò ad i uſque, ſecundum. i ad k uſque, tertium. k autem mucronatam pectoris oſſis notat cartilaginem. Verùm jam exactius pectoris os in ſexta & ſeptima aggrediemur.*
l 6 *In anteriori primi oſſis ſede protuberans inſtar trianguli pars, quae t, q, & r poſſet circumſcribi.*
m, n 6 *Sedes utrinque ad partem eam protuberantem depreſſa.*
o 7 *Poſterior primi oſſis ſedes, quae utcunque cava cernitur.*
p 6, 7 *Sedes primi oſſis, cui primae coſtae cartilago innaſcitur.*
q, r 6 *Sinus primi oſſis, quibus clavicularum capitula articulantur: ac r etiam in ſeptima figura dextrum indicat ſinum.*
ſ 6, 7 *Sedes inter duos clavicularum nomine inſculptos ſinus conſiſtens, quae lunae modo excavatur.*
t 6, 7 *Hac ſede primum os ſecundo committitur.*
u 6, 7 *Communis primi & ſecundi oſſis ſinus, cui ſecundae coſtae cartilago coarctatur.*
x, y, z, α, β 6, 7 *Sinus ſecundi oſſis, quibus cartilagines tertiae, quartae, quintae, ſextae & ſeptimae coſtarum inarticulantur.*
γ, δ, ε 6, 7 *His ſedibus interdum in pueris ſecundi oſſis diſtinctiones apparent, perinde ac ſi id ex pluribus efformaretur oſſibus, per unionem mutuò coaleſcentibus.*
ζ 6, 7 *Hoc tertium pectoris oſſis os cenſetur, quod in cartilaginem enſis mucroni non abſimi-*
η. *lem, ac η in ſexta & ſeptima notatam, finitur. Foramina, quibus interna pectoris*

oſſis ſedes abundat, etſi notis non indicentur, ſeſe facile demonſtrant. Juverit modò, tres quoque figuras obiter inſpicere, quibus ad praeſentis libri calcem totus oſſium contextus triplici facie proponuntur. Deinde non mediocriter juverit, octavae muſculorum tabulae, & decimaequartae tabulae thoracem hic contueri: quòd illae veriorem thoracis formam, coſtarumque ductum oſtendant, quàm ex illis oſſibus delineari queunt, quae noſtra induſtria rurſus compinguntur, & non ſatis obliquum coſtarum ductum commonſtrant. unde etiam majus quàm deceat intervallum, inter humillimae coſtae apicem & ilium oſſis ſpinam referunt.

Quid thorax. Lib. I. Hiſtor. animal. cap. 7.

Omnium thoracis oſſium ſtruem 1 & 2 fig. oſtendunt.

Pectus.

Pectoris os.

a integrae figur. ab O ad s.

b 1 fig. g, h, i.

Thoracem opportunè vocabimus, quicquid coſtis interceptum circumſcriptumque eſt: non autem cùm Ariſtotele, [a] univerſum corporis truncum, quem à jugulo ad pubem uſque metimur. Anteriorem verò thoracis ſedem, Pectus: & [b] latum in ea ſede conſiſtens os, cui coſtae coarticolantur, Pectoris os ritè nominabimus. quò minus tres Graecorum, & in primis Galeni voces, θώρακα, στῆθος, & στέρνον, oſcitanter videamur confundere. Pectoris itaque os, & coſtae, itemque duodecim dorſi vertebrae, quas thoraci hactenus adſcripſi, thoracis ſunt oſſa. Eſt autem admirabilis ſummi rerum Opificis induſtria, qua totus thorax neque oſſeus, neque carnoſus efficitur, verùm os cum muſculis viciſſim alternatimque commutatur. quanquam interim calvaria quidem univerſa oſſea, abdomen verò muſculoſum magna ex parte extruatur. Caeterùm decet haec accuratè, praecipuoque ſtudio expendere. quum enim tria ſint principia hominem diſpenſantia, os quidem immobile, ac nullis interſtinctum muſculis, primo principio circumdatur, muſculi verò tertio: at ſecundo ex oſſibus muſculiſque medium quid circumtexitur. Cerebrum namque in nullos uſus muſculis eguit, quum nulla calvariae pars aut dilatatione, aut compreſſione indigeat. Quare etiam meritò calvaria, veluti galea & murus immobilis ipſi circumponitur. Porrò ſi organis jecori famulantibus, ventriculo ſcilicet, & inteſtinis, & veſicae, ac demum ipſi utero, non minimo ſanè generationis inſtrumento, aliquod tale ſeptum circumponeretur, ubi cibum & potum ventriculus ſuſciperet? quorſum utero geſtantium tumor emineret? quà educerentur excrementa, aut quomodo partus felici conatu propelleretur? nullo hîc opem ferente muſculo? Thoracis autem motus, quem maximè ad aëris inſpirationem requirimus, omnino aboleretur, ſi ſolis duntaxat oſſibus thorax conſtaret. Si verò is ſolis muſculis motuum opificibus conformaretur, ii pulmoni & cordi, nulla etiam re externa eos urgente, inciderent Ut igitur aliqua thoracis capacitas intus fiat, ac thorax etiam motu agatur voluntario, muſculi [c] alternatim oſſibus ſunt interpoſiti. Mox autem & hoc ad ſecuritatem non parum cordi pulmonique conducit: magis enim nunc muniuntur, quàm ſi ſolis muſculis thorax fabricatus eſſet. Quinetiam oſſea thoracis moles firmandis ſuſtinendiſque ſcapulis (quibus dein brachia coarctantur) mirificè confert. has enim ſolis inniti coſtis, & claviculas nullo oſſe, quàm ſcapulis & pectoris oſſe firmari, docebimus. Praeterea ſi nullis oſſibus thorax conſtaret, nullus eſſet locus, unde ſcapulis & brachiis & abdomini, ac aliis quibuſdam membris muſculi pronaſcerentur: neque ullis fundamentis muſculi haererent, aut conſiſterent. Atque hanc ſanè oſſei thoracis neceſſitatem, ſi quid aliud, profectò teſtudines pulcherrimè edocent: quae etſi tam tuto ſepiantur domicilio, tamen in pectoris & thoracis laterum ſedibus elegantiſſimum & jucundiſſimum ſpectatu oſſium demonſtrant textum, in hoc duntaxat incredibili artificio creatum, ut illi priora crura innitantur: utque muſculi teſtudinis humerum moventes, commodè originem ſumant. Quum igitur neque reſpiratio, neque vox abſque thorace fieri poſſit: quumque cor, inſuperque cum ipſo pulmo, thorace muniri debeant, ad quatuor velut ſcopos rerum Opificem in thoracis fabrica potiſſimum attendere oportuit: vocem nimirum, reſpirationem, cordis & pulmonis magnitudinem. Thorax enim, qui quodammodo ovali conſtat figura, tam amplus eſt, [d] quantam pulmonis molem eſſe oportuit. At pulmo interim thoracis ſequitur formam, non autem thorax pulmonis. In pulmonis enim hiſtoria ipſum diſces nulla peculiari eguiſſe forma, ut neque jecur, neque lienem, neque quodammodo cerebrum.

Haec oſtendunt 7 & 8 muſc. tab.

Opificis rerum in thorace creando induſtria.

Haec commonſtrant priores 5 lib. figurae.

c 6 muſc. tab. S, T, V, X. & 11. tab. T, T, V.

Haec integrae figurae Q. R. S. T. V. Z. Γ. Δ.

d 12, 13 fig. lib. 6.

Porrò jam tempeſtivum erit, thoracis oſſa ſeriatim deſcribere: & cum duodecim ejuſdem vertebras prius [e] enarravimus, à coſtis ſermonem auſpicari, quae viris & mulieribus ab utroque latere [f] duodeno conſtant numero: à quo ſi quando variant, tredecim ſaepius quàm undecim ſolum ſeſe offerunt: quemadmodum tredecim quoque thoracis vertebras ſaepius quàm undecim tantum occurrere, ſuprà retulimus. Singulis enim thoracis vertebris, ſingulae in ambobus lateribus articulantur coſtae. Quòd autem viros coſta quapiam in altero latere deſtitutos, ac viros unius coſtae numero à muliere ſuperari, vulgus opinatur, ridiculum planè eſt: etiamſi Evam ex Adae coſta à Deo procreatam, Moyſes prodiderit. Quamvis enim forſitan Adae oſſa, ſi quis ea in ſceleton compegiſſet, ex altero latere una caruiſſent coſta: non ob id tamen omnibus quoque viris unam deficere neceſſe eſt. Ariſtoteles homini octo coſtas tantum tribuit: conceſſurus etiam, quoſdam gentis Tur-

Coſtarum numerus.

e fig. cap. 14 C, D. & figurae capitis 17.

f 1, 2 fig. charact. 1, 2 uſque ad 12.

Viris ac mulieribus idem coſtarum numerus.

In 2. cap. Geneſ.

Lib. I. Hiſtor. animal. cap. 15.

Turdulorum ſeptenis coſtis creari, ſi modò id alicujus idonei autoris teſtimonio ipſi conſtitiſſet. Verùm ut hîc Ariſtoteles aliorum duntaxat ſuffragiis ſuum dogma firmaret, ita quoque non diſſimile vero eſt, illic octo coſtas homini ex aliorum relatu eundem adſcripſiſſe, hacque ratione rem ipſi non viſam parum rectè nobis tradidiſſe. Quamquam interim dum memoratum jam Ariſtotelis locum aliquando Patavii enarrarem, à ſummae (propter ſingularem literarum ac Juris civilis cognitionem) ſpei adoleſcentibus, Jacobo Nigro, & Joanne Centurione, patriciis Genuenſibus accepi, generoſiſſimos Ligures in veterum monumentis ἑπταπλεύρους fuiſſe appellatos: quum tamen is populus, ut eſt navali terreſtrique pugna ſtrenuus, optima quoque membrorum ſymmetria ac numero ſit ſpectatiſſimus. Sunt itaque plurimùm utrinque duodecim coſtae: ac ſeptem ſuperiores pectoris oſſi & vertebris, ut poſtea dicemus, articulantur: quinque autem humiliores ſolis compinguntur vertebris, & ad pectoris uſque os non pertingunt, ſed in thoracis deſinentes lateribus, ſuarum cartilaginum finibus [g] invicem committuntur: duodecima duntaxat excepta, quae ab undecima penitus [h] dehiſcit, neque aliqua ex parte ipſam contingit. id quod & undecimae non rarò uſu venit, decimae cartilaginem tunc non [i] attingenti. Quinque iſtae humiliores, quòd pectoris oſſi non articulantur, νόθαι, quaſi dicas ſpuriae & illegitimae, Graecis appellantur.

Corporum in Liguribus ſymmetria.

g 1 fig. F.
h 1 fig. H.
i 1 fig. G.

Omnibus coſtis commune eſt, quòd [k] oſſea ſimul [l] cartilaginoſaque conſtent ſubſtantia, quodque [m] appendicem ea ſede ſibi vendicent, qua vertebrarum connectuntur corporibus. Oſſea coſtarum ſubſtantia non omni ex parte ſibi ſimilis eſt. ubi enim coſtae vertebris coarticulantur, & ubi dorſum conſtituunt, ſolidiores multo drioresque ſunt, quàm in thoracis lateribus, & juxta pectoris regionem, ubi magis fungoſa extruuntur ſubſtantia, quae tenui ſquama, ſeu lamina obducitur: haecque illic demum tenuiſſima eſt, ubi in cartilaginem degenerat. Cartilago etiam non parem undique oſtendit ſpeciem: inferiorum enim coſtarum cartilago mollior eſt. unde etiam fortaſſis nonnulli illegitimas coſtas privatim χόνδρους, quaſi cartilagines dicas, vocari tradunt. Superiorum verò coſtarum cartilago durior eſt, ſolidiorque, ac in valde ſenibus intus oſſea efficitur: quemadmodum in ovibus & bobus, aliiſque ferè omnibus ejus generis animantibus mediocris etiam aetatis fieri cernimus, quorum cartilago intus friabili conſtat oſſe, exterius tantum cartilagine veluti membrana quapiam obvoluto. Atque id etiam in ſimiis & canibus, utpote ſicciori temperie quàm homines conſtantibus, adeò eſt manifeſtum, ut haud mirum ſit, Galenum illorum praecipuè animalium fabricam docentem, verarum coſtarum cartilagines, oſſeas: ſpuriarum autem cartilagines, exquiſitas eſſe cartilagines ſcripſiſſe. Hujus cartilaginis moles in omnibus coſtis non eadem eſt, ut etiam omnium coſtarum non par eſt longitudo. prima namque & duodecima breviſſimae ſunt, mox ſecunda & undecima, quae omnes brevibus donantur cartilaginibus. Sexta verò, ſeptima & octava, longiſſimae ſunt, ac longiſſimas etiam obtinent cartilagines. Primae coſtae cartilago ampliſſima eſt, quemadmodum & prima coſta caeteras quoque amplitudine ſuperat: mox hanc ſecunda, & deinde tertia in amplitudine ſubſequuntur. duodecima verò & undecima omnium ſunt tenuiſſimae, & in tenuiſſimas quoque terminantur cartilagines. Mediae autem medio ſe habent modo: quamvis harum quandoque cartilagines in progreſſu, oſſea ſuarum coſtarum ſubſtantia efficiantur latiores. Quum enim ſex ſuperiorum coſtarum cartilagines dehiſcentia efforment intervalla, totoque ductu ab invicem aequè diſtent: ſextae tamen, ſeptimae, octavae, & interdum nonae coſtarum cartilagines variè in progreſſu lateſcunt, invicemque continuatae intervalla ipſarum ſuamet ſubſtantia [n] implent. Ad haec, quinque ſpuriarum coſtarum cartilagines in acutum [o] mucronem deſinunt, verarum autem cartilagines non item. Primae enim coſtae cartilago, [p] ſuo fine qui pectoris oſſi validè connaſcitur, amplior fit, quàm qua primùm ab oſſea coſtae educitur ſubſtantia. Secundae ac tertiae, triumque ſubſequentium coſtarum cartilagines modicè in progreſſu arctantur, & ſingulae in [q] capitulum finiunt, quo has pectoris oſſi coarticulari poſtea docebimus.

k 3 fig. ab a per f ad A.
l eadem fig. à B ad E. aut 1 figur. A, B.
m 4 figur. L, M.
4, 5 figur. fractam oſtendunt coſtam ad Φ.

Coſtarum ſubſtantia & appendix.
Oſſea ſubſtantia.
Cartilaginea ſubſtantia.
Lib. 8. de Adminiſt. ſect. & partim in lib. de Oſſib. cap. 13.
Coſtis omnibus non par longitudo.
Non par amplitudo.

n 1 fig. I, I.
o 1 fig. F.
p 1 fig. C.
q 1 fig. D. dein 3 fig. E.

Coſtis non omni ex parte eadem adeſt laevitas. interna enim ſede, qua membranam ipſas ſimul omnes ſuccingentem ſpectant, univerſae laeves minimeque aſperae apparent. tertia tamen, & quae illam ad decimam uſque ſubſequuntur, in interna ipſarum ſede verſus humiliora [r] ſinum oſtendunt, ipſis ſecundum earum longitudinem exſculptum, non quidem per univerſam coſtae longitudinem conſpicuum, ſed maximè ea ſede, qua primùm à vertebris abſcedunt, & in thoracis latera ferri incipiunt. Sinus iſte paratur [s] ramo, quem vena conjuge carens, coſtae exporrigit: deinde etiam illò vehitur arteriae magnae [t] ſoboles, & [u] nervus à dorſali medulla pronatus. Verùm quia haec vaſa in mediis coſtis grandia ſunt, ac pari ſemper incedunt ſerie, in tribus autem ſuperioribus minima, eademque ſparſim ducta occurrunt: non mirum eſt, medias coſtas his ſinibus magis quàm ſuperiores ornari. Porrò tres coſtae humiliores, etiamſi magna illis attendantur vaſa, quum tamen tenues & interna ſede depreſſae cernantur, etiam citra magnam hujuſmodi ſinuum operam, illis vaſis tutum iter praebent. Sinus iſte vaſis deducendis caelatus, inferiorem coſtae partem acutiorem tenuioremque efficit, quàm ſit ſuperior, quae obtuſior magiſque teres cernitur. Externa, eademque gibba coſtarum ſe-

Coſtarum laevitas & aſperitas.
Coſtarum ſinus.

r 1, 4 fig. K.
s fig. 6. cap. lib. 3. G, G.
t fig. cap. 11. lib. 3. k, k.
u 2 fig. cap. 11, libri 4. praecipui rami coſtarum ductum ſervantes.

des, non omni ex parte laevis eſt. ea enim [x] parte, qua coſtae vertebris alligantur, praeterquàm quòd capitula efformant, quibus vertebrarum inarticulantur ſinibus, etiam aſperae inaequalesque ſeſe offerunt, quo aptius hinc ligamenta educantur, coſtas vertebrarum corporibus & tranſverſis earundem proceſſibus colligantia. Praeterea in hac externa coſtarum ſede, ſimulatque à tranſverſis vertebrarum abſcedunt proceſſibus, [y] tuberculum quoddam aſperum inaequaleque viſitur, tendinibus [z] undecimi dorſum moventis muſculi excipiendis paratum: qui partim in apices tranſverſorum proceſſuum, & partim in haec coſtarum inſeruntur tubercula. Deinde, quà coſtae adhuc magis à tranſverſis vertebrarum recedunt proceſſibus, in hac poſteriori externaque ipſarum ſede, * aſperae inaequalesque ſunt, ac etiam veluti tubere quodam modicè prominenti donantur, ut in illas apta inſertionis ſedes ejus [a] muſculi efficeretur, quem in homine thoracem moventium quartum numerabimus. Dein haec aſperitas non duntaxat illius muſculi inſertioni idonea eſt, imò etiam [b] externi intercoſtales muſculi hinc enaſci docebuntur, qui hac juxta vertebras regione non ſolum ab inferiori ſede ſuperioris coſtae in elatiorem humilioris coſtae partem pertinent, verùm etiam ab externa unius coſtae ſede ad externam alterius hîc exporriguntur. Reliqua verò regione coſtae laeves aequalesque ſunt, niſi fortè quiſpiam eas modicè aſperas in ſuperiori & inferiori ſede eſſe contenderet, à qua intercoſtalium muſculorum pendet origo, in quamque eorundem etiam inſertio perficitur. Prima tamen coſta ſuperiori ſede, qua latiſſima eſt, privatim aſpera inaequalisque cernitur, ut [c] muſculus dorſum moventium quartus hinc principium opportunè ſumat.

Coſtarum aſperum tuberculum.

x 4 *fig.* L, M, *ſed praecipuè* Q.
y 4, 5 *fig.* O.
z 13 *muſc. tab.* Γ.
* 4 *fig.* R.
a 12 *muſc. tab.* Δ.
b 11 *muſc. tab.* V.
c 8 *muſc. tab.* C.

Coſtarum ad vertebras articulatio.

Coſtis omnibus non par ad vertebras obtigit articulatio. novem enim ſuperiores [d] duplici coarctantur articulo, undecima autem & duodecima ſimplici, quemadmodum & decima quoque rariſſimè duobus articulis ſuae committitur vertebrae: utcunque etiam ſecus Galeno viſum fuerit, qui ſingulas coſtas duplici articulo vertebris coarctari docuit. Caeterùm coſtae duobus nodis articulatae [e] duo oſtendunt capitula: unum quidem, quo [f] ſinui vertebrarum corporibus inciſo inarticulantur: alterum autem, quo [g] internae ſedi apicis tranſverſi proceſſus firmantur. Atque haec capitula ſinibus illis reſpondent, quos vertebris, quum earum recenſeretur conſtructio, inſculptos retulimus. Prima igitur coſta rotundo capitulo primae thoracis vertebrae corpori inarticulatur: ac deinde tranſverſum ejuſdem vertebrae proceſſum tantiſper adſcendit, quouſque ipſius apici alio capitulo inarticuletur. Secunda verò coſta, & ſeptem ſubſequentes, communi ſemper duarum vertebrarum corporum ſinui, non rotundo, ſed inſtar obtuſi anguli protuberante capitulo inarticulantur: tranſverſis autem proceſſibus perinde ac prima coarctantur coſta. quamquam & hîc quaedam in articulis, propter ſinus non eadem ſede in tranſverſis proceſſibus exſculptos, conſurgat differentia. Superiorum enim vertebrarum tranſverſi proceſſus, ſuos ſinus in humiliori parte internae illarum ſedis inciſos gerunt, inferiorum autem (uti ſuprà etiam contra Galeni ſuffragium admonuimus) in ſuperiori parte: mediarum verò vertebrarum ſinus medio ſe habent modo. Caeterùm quòd coſtarum articulatio, quae ad vertebrae corpus efficitur, tanto elatior fit illa quam coſtae ad tranſverſos proceſſus moliuntur, quanto apex tranſverſi proceſſus demiſſior eſt, ſinu vertebrae corpori exſculpto, hîc etiam non venit negligendum. Porrò trium inferiorum coſtarum articulatio, quae ad vertebrarum duntaxat corpus perficitur, ſinibus quoque non admodum altè cavatis, neque valde protuberantibus [h] capitulis perficitur. Atque hac ratione coſtae vertebris committuntur. quam autem articuli ſpeciem cum pectoris oſſe moliantur, & quo ductu à vertebris antrorſum contendant, tunc primùm opportunè explicabimus, quum pectoris oſſis conſtructionem ſermoni addiderimus: quae profectò enarratu eſſet facilis, ſi humanum os, ſimiarum & canum & vitulorum, ejuſque generis animantium oſſi reſponderet.

Tum aliàs ſaepius, tum maximè 8. de Adminiſt. ſect.

d 3 *fig. a, c.*
e 4 *fig. unum* L, *alterum* M.
f 3 *fig.* X, *d.*
g 3 *fig. b, c.*
h 5 *fig.* N.

Quadrupedum pectoris oſſis deſcriptio.

In his namque animalibus (ut etiam inter edendum videre eſt) pectoris os ſeptem conſtat oſſibus, non admodum inter ſe forma differentibus. In canibus enim, porcis, & ovibus, invicem conveniunt: in ſimiis verò, & ſciuris, propter clavicularum articulationem, primum ſupremumque os aliquantulo caeteris amplius videtur. Septem haec oſſa latiora, quàm profunda craſſave ſunt: & qua invicem committuntur, latiora nonnihil, quàm in ipſorum medio exiſtunt. Horum connexus cartilaginis interventu interdum tam laxè perficitur, ut à vertebrarum, quam corporibus ſuis proponunt, [i] compage modicum differat: eſt tamen is connexus ad ſymphyſin ſeu unionem ita referendus, ut appendicum cum ſuis oſſibus connexus. niſi quòd hunc connexum etiam in admodum decrepitis bobus eſt cernere. Unde etiam Galenum in libro de Oſſibus miror, qui pectoris oſſa ſynarthroſi ſcripſerit committi: quum tamen neque harmonia, neque ſutura, multoque adhuc minus gomphoſi componantur, quas compoſitionis ſpecies in ejus libri initio ſub ſynarthroſi complectitur. In harum commiſſurarum lateribus ſinus utrinque exſculpitur, cui cartilaginis alicujus, in quam coſtae degenerant, capitulum inarticulatur. Ad primi enim oſſis cum ſecundo contextum, ſecundae utriuſque lateris coſtae cartilago immittitur. Ad ſecundi oſſis cum tertio commiſſuram, tertiae utriuſque lateris coſtae cartilago (ut & reliquae ſuccedentes quatuor utrinque cartilagines ſua ſerie ſuorum oſſium commiſſuris) coarctatur. Verùm primi oſſis lateribus, primae coſtae cartilago non articulatur,

i *fig. cap.* 14. R, R.

tur, ſed prorſus adnaſcitur. Septimum os, quod reliquis gracilius, magiſque teres eſt, in cartilaginem exacuitur, ipſo oſſe latiorem, enſiſque mucroni quàm ſimillimam. Huiuſmodi ſanè pectoris oſſis in canibus & ſimiis eſt ratio. quam Galenum ſpectaſſe annues, quum ipſius de pectoris oſſe hiſtoriam, his quae modò praelibavimus, contuleris. [k] Verùm ſi humanum pectoris os (quod, ut generatim dicam, amplum, & ſi cum aliorum animalium oſſibus conferatur, longè breviſſimum eſt) intuitus fueris, multo aliter id habere animadvertes: uti etiam homini pectus meritò obtigit breviſſimum, & ſimul latiſſimum. Nunquam enim, quod certò affirmare poſſim, in humano pectoris oſſe mihi ſeptena occurrerunt oſſa, neque etiam haec in homine eodem ſemper numero cernuntur. In adultis enim tria ferè conſpiciuntur, prorſus inter ſe varia. ac [l] primum quidem inſigniter amplum eſt, & nonnihil etiam craſſum: ita tamen, ut ipſius craſſities ab amplitudine plurimum vincatur. Os id [m] poſteriori ſede, qua thoracis reſpicit cavitatem, modicè cavum eſt: in anteriori autem gibbum, & in medio ſecundùm ipſius longitudinem longè craſſius, quàm in lateribus. videtur enim in anterioris ſedis [n] lateribus depreſſum, atque ut apte primae coſtae cartilaginis craſſitiei [o] reſponderet, extenuatum. In medio autem, roboris gratia, [p] trianguli modo protuberat. [q] Superior etiam oſſis pars multo craſſior ampliorque eſt [r] inferiore, & utrinque unum [s] ſinum longum, ac verſus poſteriora inciſum, & cartilagine incruſtatum obtinet, cui claviculae [t] caput inarticulatur. In horum ſinuum medio, propter extuberantia illorum interiora latera, primum iſtud os in ſuperiori hac ſede [u] lunatum cernitur, & veluti foveam oſtendit, quam σφαγὴν & jugulum vocamus. [x] Inferior oſſis pars utcunque aſpera eſt: & ſecundo, quod jam deſcribam, oſſi cartilaginei ligamenti interventu adeò laxè committitur, ut nunquam horum oſſium lateat connexus, imò & ipſius quoque motus in magnis reſpirationibus interdum animadvertitur. [y] Secundum os multo amplius eſt, quàm craſſum: [z] ſuperiori ſede, qua primo connectitur oſſi, ſtrictius eſt, [a] quàm prope inferiorem. At nullibi interim aequè amplum cernitur, ac elatior primi oſſis ſedes. Quà ſecundum os primo committitur, in utroque connexus latere [b] ſinus inſtar obtuſi anguli inſculpitur, ambobus oſſibus communis, & cartilagine incruſtatus, cui ſecundae coſtae [c] cartilago inſtar obtuſioris trianguli verticis protuberans inarticulatur. Praeter hunc ſinum praeſens os utrinque [d] alios multos ſibi vendicat, inſtar obtuſioris anguli cavos, & paribus intervallis ab invicem nequaquam diſtantes. Primus enim in altero latere huic oſſi proprius ſinus, qui tertiae coſtae cartilagini paratur, à ſinu ſecundae coſtae gratia inciſo longius diſtat, quàm ſecundus hujus oſſis peculiaris ſinus, quartae coſtae gratia caelatus, à ſinu removetur tertiae coſtae cartilaginem ſuſcipiente. Rurſus, plus intervalli conſiſtit inter ſecundum ſinum & tertium, quàm inter tertium & quartum: adeò ut ſinus ſextae & ſeptimae coſtarum nomine in hoc oſſe ſculpti, ſe invicem contingant, & non tam altè, atque ſuperiores, excaventur. Suſcipit itaque hoc os privatim tertiae, quartae, quintae, ſextae & ſeptimae coſtarum cartilagines, ſecundae coſtae cartilaginis [e] modo protuberantes. Secundum os in pueris ex [f] plurimis efformatur oſſibus, invicem unione per cartilaginis interventum contextis. Verùm haec unio, neutiquam canis aut ſimiae oſſium compagi venit conferenda, quum longè magis lateat, inferioraque oſſa multo breviora ſuperioribus cernantur. Et in coemiteriis ſecundum os integrum, & à primo disjunctum ferè ſemper effoditur, quemadmodum vertebrae mutuò diremptae eximuntur. & ſi fortuitò in ſecundo oſſe aliquam compaginis ſpeciem, ac ſi ex pluribus id conſtaret, obſervabis, ea potiſſimum apparebit, [g] ubi tertiae coſtae cartilago oſſi articulatur, & deinceps [h] ubi quartarum coſtarum cartilagines pectoris oſſi junguntur. [i] Tertium verò os exiguum eſt, & inferiori ſecundi oſſis ſedi interna ex parte eadem ratione committitur, qua primum ſecundo jungi relatum eſt: illicque ſecundo oſſi nectitur, qua ſeptimarum coſtarum cartilagines infimae ſecundi oſſis ſedi articulantur. Hoc os modicè amplum eſt, ac tenue, humilioriique ſede in mucronatam cartilaginem degenerat. Verùm id non infrequenter, & potiſſimum in minoribus natu, deeſſe reperies, & [k] mucronatam cartilaginem inde enaſci conſpicies, ubi ſeptimarum coſtarum cartilagines mutuò ferè coeunt, ſecundoque oſſi pectoris oſſis articulantur. Tria haec pectoris oſſa ſimul juncta, manubrii alicujus gladii imaginem referunt. primi namque oſſis ſuperior, admodumque lata ſedes, illi manubrii parti reſpondet, quae ſub parvo digito in apprehenſione conſiſtit. Secundum autem os, illi parti congruit, quam manus tota intus complectitur, in qua ſinus coſtarum cartilaginibus parati, eum praeſtant uſum, quem in gladiis ex manubrii aſperitate quaerimus, quoties intortis nodoſiſque funiculis, aut ſcabra piſcis cute, illud obduci curamus. Tertium os, unà cum cartilagine, (niſi haec nonnunquam ſuo mucrone bifida geminaque occurrat) reliquae gladii parti aſſimilatur: adeò ut nonnulli univerſam hanc oſſium ſtruem ξιφοειδῆ, ab enſis imagine vocarint. alii, qui canes potius ac ſimias, quàm homines ſpectarunt, mucronatam cartilaginem duntaxat illo nomine dignantur: quòd haec ſcilicet gladii mucronis formae accedat: ipſumque canum pectoris os, enſis imagini non ita aptè, ac humanum os conferri poſſit. Haec imaginum collatio atteſtatur, veteribus illis hominum cadavera, Galeno autem ſimiarum, diſſectioni fuiſſe adhibita. cui ſententiae, Celſi quoque oratio, qua ille pectoris os utrinque lunatum eſſe, ex veterum quo-

Left margin notes: k tota 6, 7 figur. — l 1 fig. à g ad h. 6 autem fig. & 7 ab ſ ad t. — m fig. 7 o. — n 6 fig. m, n. — o 6, 7 fig. p. — p 6 fig. q, r, l. — q 6, 7 fig. q, r, ſ. — r 6, 7 fig. t, u. — s 6, 7 fig. q, r. — t 1 fig. cap. 22 A. — u 6, 7 fig. ſ. — x 6, 7 fig. t. — y 1 fig. ab b ad i. — z 6, 7 fig. t. — a 6 figur. juxta ε. — b 6, 7 fig. u. — c 1 fig. D. — d 6, 7 fig. x, y, ζ, α, β. — e 3 fig. E. — f 6 fig. γ, δ, ε. — g 6 fig. γ. — h 6 fig. δ. — i 1 fig. ab i ad k. 6, 7 fig. ζ. — k 1 fig. k. 6, 7 fig. η.

Right margin notes: *Humani pectoris oſſis deſcriptio.* — *Pectoris oſſis ad enſem comparatio.* — *Pectoris os utrinque lunatum.*

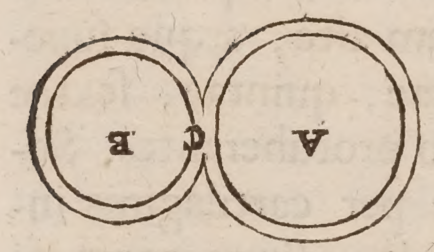
quopiam tranſcripſit, ſuffragatur. id enim de ſimiis & canibus falſo protuliſſet, quum tale quid in illis nihil appareat. in homine verò primum pectoris os ſuperiùs, & ſecundum inferiùs, multo latiora ſunt, quàm ubi haec invicem committuntur. *Pectoris oſſis ſubſtantia.* Pectoris oſſis ſubſtantia admodum fungoſa molliſque eſt, & anteriori ſede magis continua ſquama, quàm poſteriori obducitur. Poſterioris enim ſedis ſquama multis inaequalibuſque donatur foraminibus, quae haud pervia ſunt, ſed [l] vaſis ſolùm viam praebent, id os enutrientibus. *(l ſecundùm A, A fig. 2. lib. 6.)* *Pectoris oſſis uſus.* Haecque foramina in primo oſſe tanto magis ſunt conſpicua, quanto hujus oſſis craſſities ſecundi oſſis craſſitiem excedit. Quòd itaque pectoris os, illis coſtis quae orbiculatim thoracis amplitudinem efformant, ſtabiliendis procreatum ſit, neminem latêre arbitror: *Mucronatae cartilaginis uſus.* quemadmodum neque, quod propugnaculi etiam vicem ſecundariò gerat, eoſque uſus homini praeſtet, quos generatim thoracis oſſa praebere, in hujus Capitis initio retulimus. Cartilago, in quam pectoris os exacuitur, ſubditarum quoque illi partium eſt propugnaculum, & malum granatum vulgò appellatur, quòd (ut arbitror) unius balauſtii apicis imagini illa accedat. A qua etiam forma, vulgus ipſam epiglottalem appellat cartilaginem, ab imagine videlicet laryngis [m] operculi, pectoris oſſis cartilagini ſpecie non admodum abſimilis. *(m 12, 13 fig. cap. 38.)* Verùm hujuſmodi nominum copiam ad praeſentis libri calcem, unà cum caeterorum oſſium nominibus ſubjiciemus. modò autem nihil in thoracis oſſium hiſtoria addendum ſupereſt, niſi fortè coſtarum ductus, qui longè in coſtarum oſſibus, quàm in cartilaginibus eſt alius.

Coſtarum ductus. Coſtarum enim oſſa [n] quum primùm à vertebris abſcedunt, egregiè in poſteriora deorſum obliquantur, & [o] hinc ad thoracis latera deorſum ſemper obliquè verſus anteriora declinant, [p] quouſque in cartilaginem deſinunt, obliquè ac circulatim ſurſum in anteriora conſcendentem: adeò ut coſtae, ubi cartilaginem primùm educunt, arcuatim & in angulum quodammodo ſurſum reflectantur. [q] Iſte coſtarum ductus non in illis ſolum, quae pectoris oſſi committuntur, evidens eſt: verùm & in reliquis omnibus, ſi fortè duodecimam exceperis, cujus cartilago admodum obſcurè ſurſum ſpectat. quamquam etiam hic inflexus potiſſimum in mediis, quinta nimirum, ſexta, ſeptima, octava & nona viſitur.

(n 3 fig. ab a per c ad f. o 3 fig. abf ad A. p eadem fig. à B ad E. q Haec integrae, & potiſſimum ſecunda.)

CAPUT XX.

DE CARTILAGINEA QUAE CORDIS BASI ADSCRIBITUR SUBSTANTIA, SEU CORDIS OSSE.

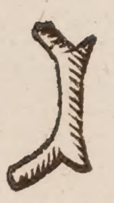

Haec figura magnae arteriae & arterialis venae radices perfunctoriè exprimit, ab omnibus connatis corporibus partibusve diviſas, & duobus circulis ſimillimas. Ac A quidem arteriae magnae radicem notat, B verò arterialis venae radicem. C autem connexum, quo vaſa ea invicem in ipſo exortu connaſcuntur. Verùm conduxerit haec ex ſexti libri figuris, potiſſimum autem octava & decima, petere: quas huic Capiti praeponerem, ſi non iiſdem figuris paginas occupare vererer.

Lib 8. de Adminiſt. ſect.

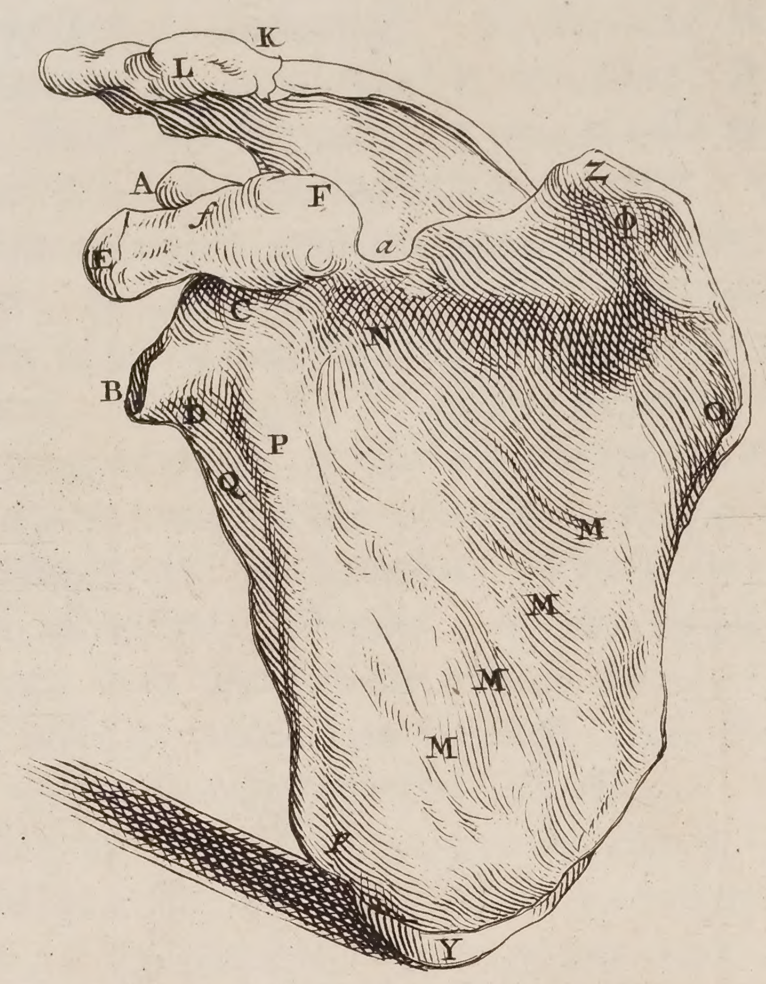
Humanum cor vero oſſe deſtitui. Cartilaginea cordis ſubſtantia.

Ne forſitan hoc libro os aliquod praetermiſiſſe videamur, jam oſſeae cordis ſubſtantiae facienda eſt mentio. Galenus namque ab elephantis corde, à quopiam ſuorum familiarium os eximiae magnitudinis exſectum prodidit: & grandium quidem animalium cordibus os, minorum verò cartilaginem adſcribit. Ego autem hactenus, uti in nullo corde, ita neque in humano (quod humida admodum, ſi reliquis animalibus conferatur, eſt conſtitutione) exquiſitum os reperi: eaque ſede, qua Galenus cordis os conſtituit, ſubſtantiam obſervo cartilagineam, quae mea quidem ſententia nihil eſt aliud, quàm [a] magnae arteriae & [b] venae arterialis radices, à corde principium ducentes. *(a 10 fig. lib. 6 ſub B, C, D.)* Quippe radices hae, in quibus membranarum baſes conſiſtunt, quae materierum è duobus illis vaſis in cor refluxui praeficiuntur, multo duriores ſunt, quàm reliqua illorum vaſorum ſubſtantia, adeò ut radices cartilaginis natura participare nonnihil videantur: *(b 8 fig. lib. 6 ſub E, F, G. quibus charact. membranae notantur.)* quae in bobus, & magis adhuc in cervis, ſicciſſima oſſeaque temperie donatis, ita tempore indureſcit, ut quadrupedum coſtarum cartilagines in album & friabile os, extrinſecus cartilagine tanquam membrana obductum, degenerare ſcripſimus. Hae itaque vaſorum radices [c] perinde ad ſe mutuò ſunt conterminae, ac ſi [d] duos circulos in puncto invicem committeres, continuareſque, ita ut dexter circulus venae arterialis eſſet radix, ſiniſter verò (qui amplior exiſteret) magnae arteriae. *(c C. d A, B.)*

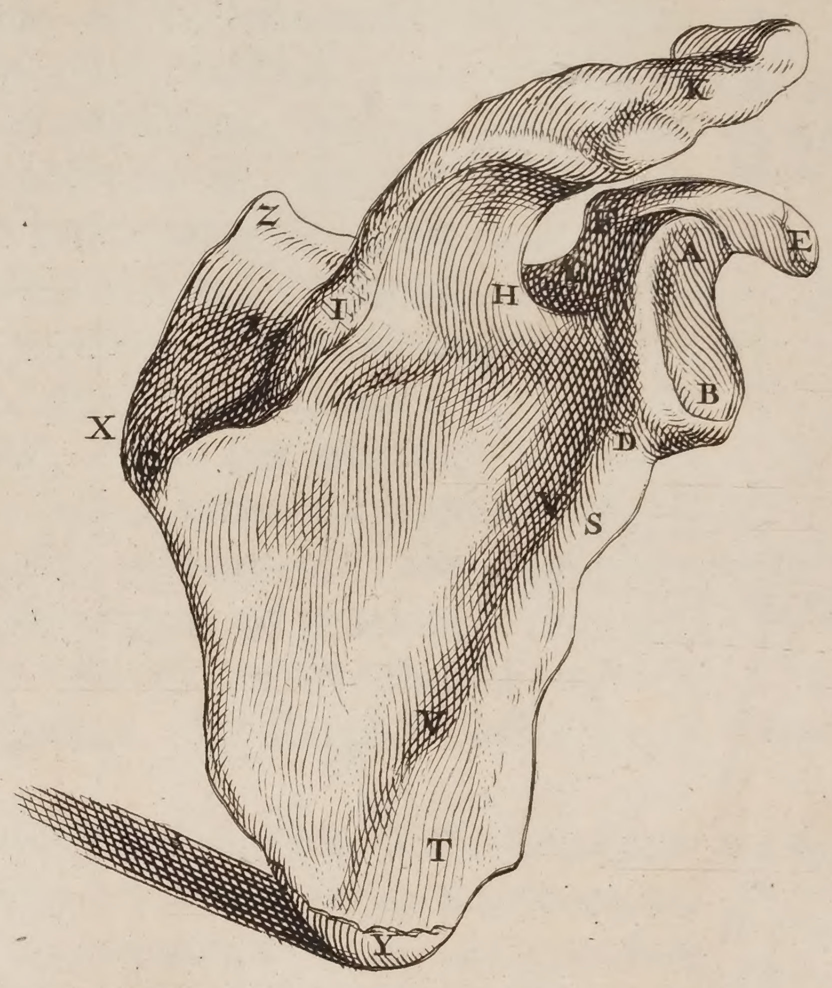

Ubi autem circuli mutuò committerentur, is locus eſſet, quo haec vaſa ſuis orbibus ſimul connaſcuntur, uniunturque, ac ubi praecipua oſſeae cartilaginis conſiſteret portio, quae oblonga & veluti teres eſſet: tota nimirum ſede, qua illae radices invicem committuntur, & reliquae interim circulorum portiones eſſent reſectae. Ac proinde per me licebit radices has, pro animalis in quo incides temperamento, & magis adhuc aetate, aut cordis cartilaginem, aut os vocare, modò accuratè ipſarum naturam quis intueatur, neque

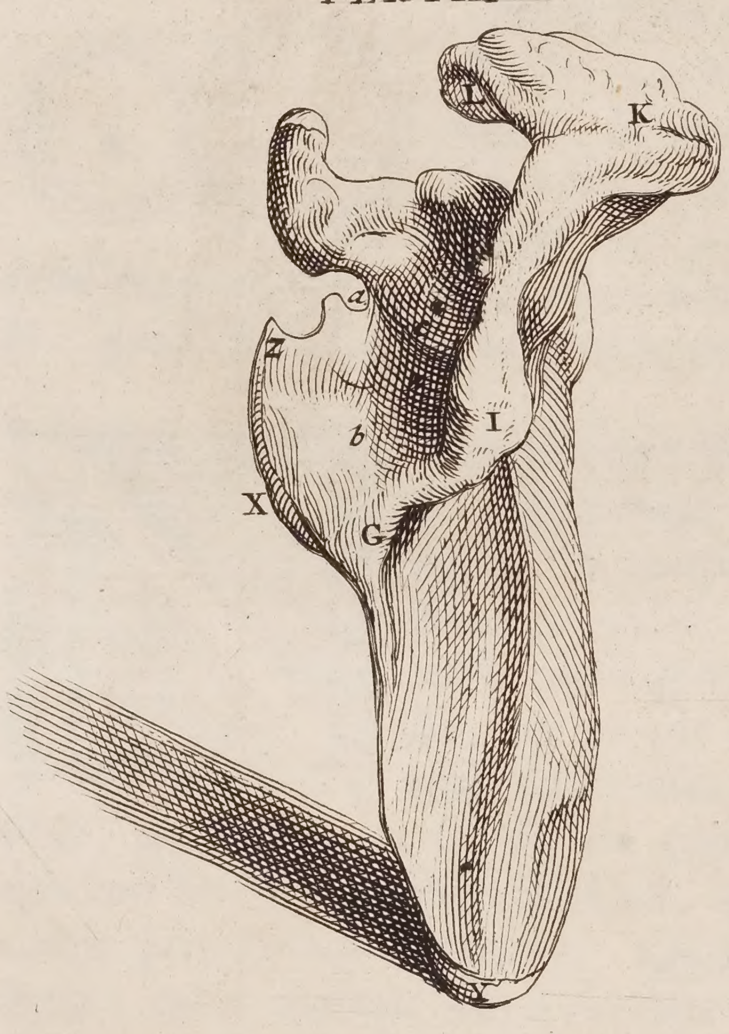
PRIMA XXI.
CAPITIS FIGURA.

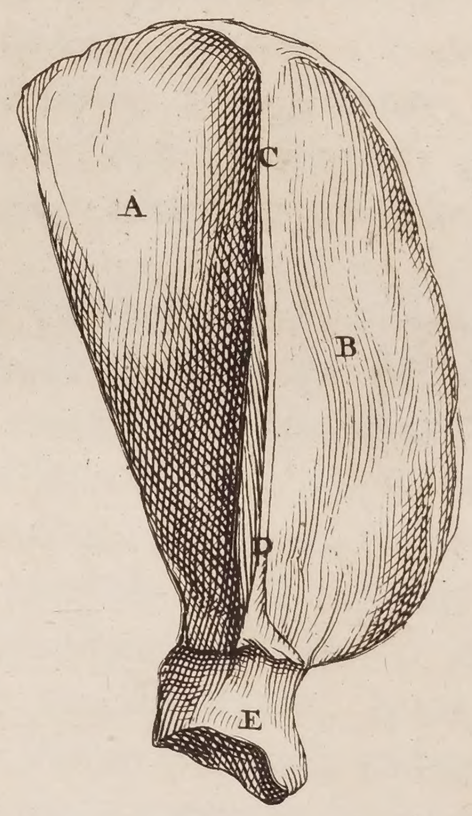
SECUNDA

TERTIA

QUARTA

I. Wandelaar fecit

que unà cum Galeni ſectatoribus, ipſius ſenſa admodum oſcitanter eruentibus, tam ſtolidus ſit, ut cordis os inſtar Λ aut υ efformatum ſibi perſuadeat. Qui enim poſt Galenum humani corporis hiſtoriam ſcribere aggreſſi ſunt, in humani cordis baſi os quoddam extructum recenſent, quod laryngi ᵉ praepoſito, & ab υ imagine ὑοειδὲς nuncupato oſſi aſſimilant. Neque ſat fuit illis hominibus, ad hunc modum os in humani cordis baſi confingere: quin imò ſermoni adjecere, cordis baſim, atque ideo etiam univerſum cor, ab ipſo non ſecus firmari, quàm linguae radix illo oſſe quod laryngi praeponitur. Arbitrantur namque, cor ejuſmodi oſſe firmatum, moveri: non expendentes, cor etiam tali oſſe donatum, ipſo non minus ſuffulciri poſſe, quàm ferreus palus lectum in aëre ſuſtineret, quando is lecto alligatus, ſimul cum ipſo deorſum ex alto projiceretur. Quamvis interim quatuor cordis vaſorum ad conterminas ſedes connexum nonnihil cor ſuſtinere, haud inficiari poſſumus. uti etiam ex univerſa Galeni de cordis oſſe hiſtoria, in qua veteres, ſuique temporis medicos, qui id in homine reperiri negabant, praeter meritum arguit: nobis quoque fatendum eſt, Galenum id quod pertractat os, in humano corde, prae caeteris, uti monuimus, humido & molli, nunquam eſſe aggreſſum.

Anatomicorum lapſus.

e 1, 2 *fig.* 13. *cap.*

Potiſſimum 8. *de Adminiſt. diſſect.*

CAPUT XXI.

DE SCAPULIS.

Trium Vigesimi Primi Capitis Figurarum, earundemque characterum Index.

Prima figura internam, ſeu anteriorem ſcapulae dextrae ſedem exprimit.
Secunda, dextrae ſcapulae externam poſterioremve ſedem oſtendit.
Tertia, ſcapulam dextri lateris in latus depictam continet, ut ſinum gibbae exterioriſque ſcapulae ſedis proponeret, qui inter elatiorem ſcapulae coſtam, & ſcapulae ſpinam conſiſtit.

A, B 1, 2 *Scapulae ſinus, cui humeri caput articulatur.*

C, D 1, 2 *Cervix ſeu collum ſcapulae.*

E, f, *F in prima figura, & E, F in ſecunda, interiorem inſinuant proceſſum ſcapulae, in quo F protuberantem notat partem, cui clavicula alligatur, & penè innititur. E verò, proceſſus hujus appendicem. f autem, aſperam commonſtrat partem, à qua ligamentum pronaſcitur, hinc in ſuperiorem ſcapulae proceſſum pertinens.*

G, H 2 *Radix ſpinae ſcapulae, ſeu ipſa ſcapulae ſpina, quae in homine ſuperiorem ſcapulae educit proceſſum, in quo K & L in prima figura & tertia, & L in ſecunda quoque occurrunt, privatim aliquid indicantia.*

I 2, 3 *Scapulae ſpinae pars craſſior, interdum appendice decorata.*

K 1, 2, 3 *Ubi K in prima & tertia conſiſtit, coalitus incedit appendicis proceſſus ſuperioris ſcapulae, cujus mediae ſedi K ſecundae figurae inſiſtit.*

L 2, 3 *Sinus ſuperioris proceſſus ſcapulae, leviter caelatus, & articulandae claviculae accommodus.*

M, M, M 1 *Inſtar obliquarum linearum tubercula, quae ſinus perinde in ſcapulae cavo conſtituunt, ac ſi illi à coſtarum convexis eſſent impreſſi.*

N, O 1 *Sedes in interna ſcapulae regione magis cavae, quae ſecundae figurae literis G & H reſpondent.*

P 1 *Protuberans craſſiorque inferioris coſtae pars, quae in internam ſcapulae ſedem prominet.*

p 1 *Hac ſede inferior ſcapulae coſta latuſve efficitur acutius, ideoque magis prominet, ut tertius brachium moventium muſculus hinc promptius exoriretur.*

Q 1 *Scapulae inferioris coſtae aſper ſinus, unde interior cubitum extendentium pronaſcitur muſculus.*

S 2 *Ad ſcapulae externam ſedem protuberans inferioris coſtae pars.*

T 2 *Impreſſio & amplitudo inferioris coſtae, unde tertius brachium moventium muſculus naſcitur.*

V, V 2 *Hic externa ſcapulae ſedes propter craſſitiem inferioris coſtae inſigniter cava cernitur.*

X 1, 2, 3 *Appendix baſis ſcapulae, ad principium ipſius ſpinae coalita.*

Y 1, 2, 3 *Appendix inferioris anguli baſis ſcapulae.*

Φ 1 *Superioris anguli ſedes, in internam ſcapulae regionem modicè protuberans.*

Z 1, 2, 3 *Superior baſis ſcapulae angulus.*

a 1, 3 *Semicirculare foramen, ſeu ſinus, in ſuperiore coſta ſcapulae conſpicuus.*

b, c 3 *Sedes in externa ſcapulae regione, inter ſpinam & elatiorem ſcapulae coſtam conſiſtens. Verùm b privatim ſcapulae ſedem hic notat tenuiſſimam, & quodammodo pellucidam. c autem foraminulum indicat hìc frequenter apparens, & venulae inibi ſcapulam nutriturae viam praebens.*

QUAR-

QUARTA VIGESIMI PRIMI CAPITIS FIGURA.

Praeſenti figura externam ſeu poſteriorem canis ſcapulae ſedem in hoc delineavimus, ut promptè expenderetur hominis ſcapulae ad canis, aut ovis differentia, quam in ſummo humero, aut ſuperiori ſcapulae proceſſu notabimus. Significet igitur A & B ſcapulae gibbum, ſeu dorſum. ac A quidem ipſius inferiorem ſedem, B autem ſuperiorem, & animantis collo capitive propinquiorem. C & D ſpinam ſcapulae notent, ſuper ſcapulae cervicem non excedentem. E ſcapulae cervicem.

Scapularum ſitus & nexus.

Scapularum, utrinque una, poſteriori thoracis regioni verſus ſuperiora [a] innititur: & occipitis oſſi, cervicis thoracisque vertebris, coſtis ac oſſi ʋ referenti, muſculorum duntaxat interventu copulatur. Occipitis quidem oſſi, beneficio [b] ſecundi ſcapulam moventium, qui etiam hanc plurimarum cervicis & thoracis vertebrarum ſpinis committit, quemadmodum & [c] tertius illam tranſverſis vertebrarum cervicis nectit proceſſibus. & [d] quartus ipſam aliquot thoracis & cervicis vertebrarum ſpinis firmat. Coſtis verò ſcapulam nectunt [e] primus illam moventium muſculus, & thoracem moventium [f] ſecundus. Oſſi autem ʋ referenti ſcapula [g] ſeptimi ejus oſſis peculiarium muſculorum ope haeret. In hominibus praeterea, & ſimiis, & ſciuris, & ſi quae alia claviculis donantur, ſcapula ligamentorum auxilio claviculae [h] contexitur, illique eſt contermina. In omnibus verò animalibus brachii os ſeu humerus ſcapulae [i] inarticulatur.

Scapularum uſus.

Ac proinde ſi hominem ſcapula deſtitutum finxeris, nuſquam vocatum humeri articulum opportunè conſtitues. Ad ejus namque fabricam, neceſſum eſt, humeri caput alicujus oſſis ſinum ſubire, ac ut moveatur, in aliquo oſſe veluti in baſi quapiam ſtabiliri: adeò ut hunc ſcapulae uſum cenſeri oporteat praecipuum. cui alius mox ſubſequitur, non ſanè poenitendus, partium nimirum thorace contentarum cuſtodia. Poſteriori enim thoracis ſedi Natura ſcapulas tanquam duos clypeos & ſcuta objecit. hinc rurſus alium uſum homini acceſſurum minimè ignorans, quo [k] complures muſculi motuum brachii ac thoracis & cubiti autores, ſedem qua ſuffulciantur, & à qua originem ducant, commodè adipiſcuntur. Magnae igitur ſingularisque induſtriae eſt, ſcapulas tam variis prorſusque neceſſariis uſibus adaptare, & undequaque non ſecus eas exſtruere, quàm ſi privatim ad ſingulos uſus, uti nunc deſcribemus, confingerentur.

Scapulae forma triangularis.

Baſis ſcapulae.

Scapula enim inaequalis eſt admodum, omnique ex parte ſibi diſſimilis. praeter varios namque ipſius proceſſus, ſinus, tubera, appendices, ejusque generis reliqua, è quibus oſſium diſcrimina petimus, ſcapula trianguli differentibus coſtis lateribusve efformati imaginem quodammodo exprimit. [l] Primum enim ipſius latus, quod ſcapulae baſim perpetuò vocabimus, ea ſcapulae ſedes eſt, quae ſecundum dorſi longitudinem, thoracis vertebrarum ſpinis proximè exporrigitur, obliquaque conſtat linea, ſuperiùs & inferiùs ad exteriora corporisve latus obliquè tanquam in circuli convexum inclinata, in medio autem paululum lunata & cava. Verùm interim ſcapulae baſis nonnunquam continuo ductu, hunc ferè in modum (,homini, perinde ac caeteris quaſi animantibus, gibba eſt. Deinde baſis haec admodum tenuis ſpectatur: quamvis inferiore tamen parte & ſuperiore nonnihil quàm in medio craſſior appareat, inferiorisque partis craſſities, partis ſuperioris craſſitiem adhuc vincat.

Baſis appendices.

Huic baſi plerunque [m] duae adnaſcuntur appendices: una quidem, quae grandior craſſiorque & longior eſt, ad baſis inferiorem conſiſtit angulum, inſigniter obtuſum, ac veluti orbicularem: altera autem appendix aliquantulum ſub ſuperiore habetur angulo, illique baſis ſedi coaleſcit, à qua vocatam nobis ſcapulae [n] ſpinam principium ducere audies.

Baſis cartilago.

Praeter has appendices, baſi inſuper mollis quaedam adnaſcitur cartilago, ejus cartilaginum generis, quo oſſium extrema nulli commiſſa oſſi, augeri ſolent. Verùm in hominibus haec cartilago longè brevior minorque eſt, quàm in ovibus & bobus, aliiſque quadrupedibus, quorum ſcapulae thoracis potius incumbunt lateribus, quàm, ut in homine, poſteriori thoracis ſedi vertebris proximae. Atque ita primum ſcapulae latus ſe habet: duo autem reliqua inter ſe variant.

Superioris inferiorisque laterum differentiae.

[o] Inferius enim, ab humiliore baſis ſede admodum obliquè ſurſum in exteriora ducitur: [p] ſuperius verò (quod tanto brevius eſt inferiore, quanto inferius eſt ipſa baſi brevius) nonnihil deorſum in exteriora fertur, quodammodo tranſverſim procedens.

Tres ſcapulae anguli, ac laterum plenior deſcriptio.

Duo haec latera in [q] angulum coëuntia, latiuſculam ſcapulae partem ſuis externis finibus complectuntur, quam ſcapulae cervicem dicimus, cuique ſinus inſculpitur articulando humero apparatus. Caeterùm duo haec latera ſuis finibus tertium eum ſcapulae angulum conſtituentia, non ſolum ductu & brevitate inter ſe diſcrepant, verùm etiam craſſitie. Inferius enim latus, quo altiùs à baſi ſurſum conſcendit, eo [r] craſſius & multo ſpiſſius efficitur. non aliter quàm ſi Natura hujus lateris beneficio, ſcapulae alioquin tenui & infirmae magnum robur additum voluiſſet, ac deinde ſecundariò quibuſdam muſculis commodi exortus locum praeparaſſet. Praeter id enim, quòd muſculorum quorundam gratia (ut mox ſubjiciam) hujus lateris craſſities internam ſcapulae ſedem [s] caviorem reddit, & in externa ſede ſeu gibbo, veluti [t] ſinum efformat, ipſum quoque in ſua externa ſede prope inferiorem baſis ſcapulae angulum [u] compreſſionem obtinet, deorſumque quadantenus educitur, ut [x] muſculus illinc principium ſumeret, cujus ope brachium veluti à pectore retrorſum flectimus.

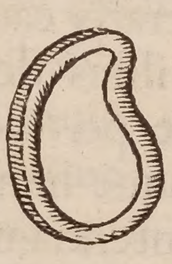
a *trium integrarum* R.
b 9 *muſc. tab.* Γ, Δ.
c 12 *muſc. tab.* G.
d 10 *tab.* Γ.
e 5 *tab.* Γ.
f 7 *tab.* L.
g 5 *tab.* R, S.
h *integrarum* Q *ad* λ
i *integrarum fig.* S *ad* R.
k 4 *muſc. tab.* Ξ. 7 *tab.* M, & L, & I. 11 *tab.* L & Γ & G. 7 *tab.* L. 6 *tab.* Θ, *m*, *n*. 11 *tab.* Θ, *f*. 5 *tab.* R, S.
l 1, 2, 3 *fig.* à Z *per* X *ad* Y.
m 1, 2, 3 *fig. una* Y, *altera* X.
n 2 *fig.* G, H. 3 *fig.* G.
o 1, 2 *fig.* à B *ad* Y.
p 1, 2 *fig.* à Z *per* F *ad* A.
q 1, 2 *fig. inter* A, B.
r *ad primae fig.* P. *ad* 2 *fig.* S.
s *inter* 1 *fig.* N, O, P, *p*.
t *inter* 2 *fig.* G, H, S, T.
u 2 *fig.* T.
x 8 *muſc. tab.* K. & *tab.* 13 S.

mus. Quinetiam interna hujus lateris ſede, juxta elatiorem ipſius partem, qua ſcapulae cervicem terminat, oblongus quoque ſpectatur y ſinus, aliquantulum aſper & inaequalis, z muſculoque principium porrigens, quem cubiti extenſionis autorem ſtatuemus. Porrò ſuperius latus, tenue minimeque craſſum eſt, ad eam uſque ſedem, qua ſcapulae cervicis a ſuperior pars conſiſtit. illic enim impenſe craſſeſcit, ipſique privatim juxta interioris ſcapulae, quem hinc enaſci audies, b proceſſus radicem, c ſinus quidam ſeu medium foramen inſtar ſemicirculi inſculpitur, viam porrigens quinti paris nervorum dorſalis medullae d ſurculo, hàc unà cum venula arteriaque poſteriorem ſcapulae ſedem adeunti.

y 1 fig. Q. z 12 muſc. tab. T. a 2 fig. C. b 1,2 fig. F. c 1 fig. a. d 3 fig. cap. 11. lib. 4i.

Cervix ſcapulae. Scapulae e cervix craſſa eſt, ipſaque ſcapula ex ampla tenuique baſi ad hanc coarctata, & ſecundum latitudinem incraſſata cernitur. Cervicis tamen f longitudo ſeu intervallum, quod à ſuperiori corporis parte ad inferiorem metior, admodum cervicis craſſitiem ſuperat, quae ab anteriori parte in poſteriorem pertinet. *Sinus humero excipiendo paratus.* Cervix hinc magis adhuc extrorſum ducta, dilatatur: & ut ipſa oblonga eſt, ita etiam oblongum efformat g ſinum, inferiori quidem parte circulari circumferentia terminatum, ſuperiori autem parte in acutum quodammodo exporrectum. Atque id propter h impreſſionem accidit, hîc internae cervicis ſedi factam, tendinis ejus i muſculi ducendi gratia, qui intrò antrorſumque brachium circumvertit. Praeterea ſinus cervicisque ſcapulae k ſuperior pars, in hoc procerius extuberat, quò aptius hinc l duo validiſſima hujus articuli pronaſcerentur ligamenta, & m externum quoque caput ejus muſculi commodè hinc principium duceret, qui cubitum flectentium eſt anterior. Hic ſcapulae ſinus cartilagine reliquorum articuli ſinuum modo incruſtatus, non admodum altè caelatur. neque etiam ipſius longitudo & amplitudo reſpondent, humeri n capitis quod ipſi inarticulatur, longitudini & amplitudini, propter varios eoſque admodum laxos motus, quibus humerus ad hunc ſinum agi debuit. Quamquam interim Natura, quum ſcapulae ſinum ita leviter non ſine maxima occaſione exſculpſiſſet, illumque non valde amplum longumque creaſſet (praeter peculiaria hujus articuli ligamenta, quae in ſecundo libro unà cum muſculis proſequemur: & quoſdam ſcapulae proceſſus, paulo infrà explicandos) cartilaginem quandam ligamenti ſubſtantiae compotem, in hoc ſinu crebrò effingit, qua ipſum auget, profundioremque efficit, nimiamque luxandi promptitudinem impenſe corrigit. *Cartilago ſcapulae ſinum frequenter augens.* In hujus enim ſinus ambitu ea cartilago ponitur, ſcapulae interim, neque etiam humero connata, ſed tantum ligamentis articulum in orbem amplexantibus adnexa, illiſque o cartilaginibus proximè reſpondens, quae inſtar creſcentis lunae in genu articulo ſemper occurrunt. Hujus itaque cartilaginis externa ſedes craſſa eſt, ſenſimque ad ſinus centrum ducta graciléſcit, ac multo ante centrum deſinit: quaſi quis ſinum in ambitu anulo augeret, cujus corpus inſtar trianguli eſſet contuſum: & iſtius trianguli externum latus, exteriorem articuli ambitum reſpiceret: inferius verò latus ſinui incumberet: ſuperius autem, humeri caput ſpectaret. adeò ut iſtius cartilaginis beneficio, quotieſcunque reperitur, ſinus ſcapulae profundior evadat, & interim cartilago impetui compreſſionique oſſium facilè cedens, laxum hujus articuli motum minimè cohibeat.

e 1,2 fig. C, D. f 1,2 fig. à C ad D. g 1,2 fig. A, B. h 1 fig. C. i 7 muſc. tab. r. & 8 tab. H. k 1. fig. d. l 5 muſc. tab. unum e, 13 tab. alterum V notat. m 6 muſc. tab. m. n 1,2 fig. 23 cap. A, B, C. o tota 6 figur. cap. 31.

Hac figura cartilaginem ſcapulae ſinum adaugentem utcunque expreſſimus.

Duo ſcapulae proceſſus. Interior proceſſus. Proceſſus verò, quibus praeſenti articulo Natura etiam proſpexit, duo cenſentur: quorum alter p ſuperior eſt, paulo pòſt latius deſcribendus: q alter verò interior & minor, qui r ampla radice ex ſuperiori ſede cervicis ſcapulae principium ducit, & hinc utcunque latus antrorſum fertur, anteriori articuli parti, at magis verſus ſuperiora, s oppoſitus. Inferior hujus proceſſus pars, inſtar antiquae Graecorum literae C, noſtro C non admodum abſimilis, cava eſt: unde etiam is σιγμοειδὴς appellatur. Alii verò à quadam imagine, quam cum altera obtinet anchorae parte, quae terrae infigitur, ἀγκυροειδῆ ipſum vocarunt. Nonnullis quoque à corniculae roſtri ſpecie, κορακοειδὴς dicitur, inferna ſede cavus, & inſigniter laevis, ne munus inſertionemque t muſculi impediat, brachium in anteriora circumvertentis. Superiori parte proceſſus iſte aſper & inaequalis occurrit. in elatiſſima namque ſui principii ſede, craſſior quàm reliquo inceſſu cernitur, & inaequali prominet u tubere, cui clavicula ferè innititur, valideque alligatur. In x apice verò, ubi appendicem ſibi vendicat, & interno ſuo latere, etiam aſper eſt, ut aptius internum anterioris cubitum flectentium muſculi y caput ab ipſo exoriretur, & z ligamentum, quod peculiarium humeri articuli ligamentorum primum recenſebimus, hinc principium obtineret. * Inter apicem quoque ſuum, & tuberculum, ſuperior ipſius ſedes exaſperatur, ut a ligamentum hinc promptius educeretur, ab interiori proceſſu in ſuperiorem ſcapulae proceſſum pertinens, utque in totam ipſius longitudinem commoda foret inſertio b muſculi ſcapulam ad pectus moventis, cujus ſanè potiſſimum gratia (ſi accuratè ſingula expenderimus) proceſſum hunc à Natura homini datum eſſe fatebimur. Caeterùm nunc tempeſtivum erit, ſuperiorem ſcapulae proceſſum aggredi, & cum ipſius hiſtoria anteriorem poſterioremque ſcapulae ſedes perſequi. *Anterior ſeu coſtis proxima ſcapulae ſedes.* Scapula itaque c anteriori ſede ſima & cava eſt, ut commodè coſtarum convexis reſpondeat, ac ſuper ipſas ſtabilita, debitè moveatur. Deinde etiam, ut opportuna hîc ſedes adaptaretur muſculo, qui totam an-

*p 1,2,3 figur. K. q 1,2 fig. E, F. r 1.2 fig. F. s integrarum fig. μ. t 7 muſc. tab. r. 8 tab. H. u 1,2 fig. F. x 1,2 fig. E. y 6 muſc. tab. n, o muſculi Θ. z 5 muſc. tab. d. * 1 fig. f. a 5 muſc. tab. c. b 5 muſc. tab. r. c 1 figura.*

anteriorem ſcapulae ſedem implens, intrò antrorſumque brachium circumvertit. Cava haec ſcapulae ſedes laevis quidem eſt, ſed non omni ex parte aequalis. nam juxta inferiorem ipſius ſedem [d] tubercula quaedam obtinet, modicè inſtar obliquioris lineae extuberantia, quae quodammodo ſinus conſtituunt, ac ſi thoracis coſtae, quibus ſcapula hac ſede incumbit, temporis ſucceſſu in ſcapulam comprimerentur, ipſaque ſcapula illarum effigiem cedendo aſſumeret. Hi enim ſinus tuberaque in ſenibus apparent magis, quàm in juvenibus, quibus omnia minus adhuc conſpicuè excreſcunt. Ad haec, ſcapulae anterior ſedes [e] ad radicem elatioris anguli baſis ſcapulae nonnihil protuberat, aptamque regionem efficit, cui [f] alter ſcapulam attollentium muſculorum validè inſertatur. [g] Praeterea ſcapulae anterior ſedes, quà proceſſui, quem ex poſteriori ſcapulae ſede educi, illique ſedi inſtar ſpinae cujuſdam eſſe audies, correſpondet, inſignius quàm alibi excavatur: non ſecus quàm ſi Natura, quum proceſſum illum fingeret, anteriorem ſcapulae partem in poſteriora extraxiſſet, ſicque ipſius cavitatem dictorum jam uſuum gratia adauxiſſet. Inter reliquas tamen anterioris ſcapulae ſedis regiones, ea maximè cavam ſe exhibet, quae ipſius cervici eſt proxima. praeter id enim, quod in poſteriora inibi videtur extracta, ſcapulae etiam [h] cervix hîc impenſe craſſa, antrorſumque protuberans, hanc cavitatem non leviter auget: quemadmodum & [i] inferius ſcapulae latus, quod quum craſſum ſit, illam quoque profundiorem reddit.

Poſterior ſcapulae ſedes, ſeu dorſum.

[k] Poſterior ſcapulae ſedes, gibba eſt, quòd hanc figuram injuriis citra noxam ferendis accommodatiorem eſſe, Natura haud ignoraverit. Verùm ſi preſſius hanc ſedem contemplamur, duae in ipſa occurrunt cavitates, muſculis ſuſcipiendis aptiſſimae, & [l] proceſſu quodam inſigni, qui inſtar ſpinae ex hac ſede educitur, diremptae. [m] Una enim ſub eo proceſſu inter inferiorem ipſius ſedem, & extuberantiorem craſſioremque inferioris ſcapulae lateris partem conſiſtit. [n] Altera verò inter ſuperiorem proceſſus ſedem, & ſuperius ſcapulae latus habetur. Atque hanc quidem [o] muſculus occupat, quem brachium circumvertentium primum ſtatuemus: illam autem, [p] qui ejuſdem muneris opificum tertius numeratur. Porrò etſi haec externa poſteriorve ſcapulae ſedes, cùm illius ſcapulae proceſſus, tum ſuorum laterum gratia, duas has quaſi cavitates oſtendit, nihilominus univerſa (quoniam extuberare cernitur) ſcapulae dorſum à veteribus fuit appellata, ſimilitudinem à verò hominis dorſo ſumentibus. Proceſſum autem, qui ab hoc ſcapulae dorſo enaſcitur, ſuperiorisque ſcapulae proceſſus radix exiſtit, ſpinam vocarunt, ad poſteriorem vertebrarum proceſſuum ſpinarumve imaginem.

Superior proceſſus, ſeu ſummus humerus, cujus jam diligens inſtituitur deſcriptio.

Summus humerus verò nobis dicitur, quod illis ἀκρώμιον nuncupabatur: quamquam non adeò promptum ſit divinare, quid quiſque hac voce intellexerit. Neque etiam vel Hippocratis cauſa nomen id negligendum, aut de ipſo obiter ſtatuendum eſt, ſi modò divina illius de oſſium fracturis & luxationibus, idque genus malis oracula, ad nos quoque pertinere duxerimus. Quare etiam non ab re fuerit, ſcapulae ſpinam, ſummumque humerum, uti viſum erit, deſcribere, atque tunc demum Hippocratis & Galeni ſententiam ſermoni adjicere. Ex tota igitur propemodum latitudine dorſi ſcapulae [q] validus craſſuſque enaſcitur proceſſus, non quidem è dorſi [r] longitudinis medio, verùm non procul à ſuperiori ipſius ſede. Proceſſus iſte (qui ſcapulae ſpina eſt) ſenſim magis magiſque augetur, ac [s] tandem juxta ſcapulae cervicem à ſcapulae dorſo abſcedens, tereſque quodammodo apparens, modicè antrorſum fertur, inſigniter ſupra ſcapulae cum humero articulum [t] lateſcens, & ampla donatus appendice, quae in pueris [u] pluribus oſſiculis conformatur, cartilaginis interventu coaleſcentibus. Hujus proceſſus pars omnis anterior, & poſterior, & humilior, laevis minimeque aſpera cernitur: ſuperior autem ipſius ſedes neutiquam laevis eſt, ſed rudis, & foraminulis quibuſdam non perviis decorata. idque potiſſimum in ſuperiori ſui appendicis ſede, & [x] ubi non procul à ſcapulae baſi proceſſus iſte craſſior apparet, ac ſubinde appendicem quoque nanciſcitur. Neque has ſanè aſperitates fruſtra machinatur Natura, quum [y] maximus ſcapulam ſurſum ducens muſculus illis implantetur, & principium praebeant [z] digniſſimo brachium moventi muſculo: quem, quòd brachii cum ſcapula articulum eleganter integit, ἐπωμίδα (quemadmodum & hunc ipſum aliquando proceſſum) diſſectionum periti vocarunt. In anteriori proceſſus ſede, juxta ipſius extremum, [a] ſinus adeò leviter & ſuperficie tenus inſculpitur, ut num capitulum, num ſinus ſit, aegrè dijudices. Huic modicè prominens claviculae [b] capitulum articulatur, validiſſimiſque ligamentis conſtringitur. interveniente hîc peculiari cartilagine, illi prorſus ſimili, quam in maxillae inferioris cum capite articulis obſervari retulimus, quae ſcilicet utrinque quà oſſa ſpectat, laevis & lubrica eſt, ligamentiſque articulum amplectentibus duntaxat continuatur.

Peculiaris cartilago claviculae cum ſuperiori ſcapulae proceſſu articuli.

Dicti itaque modò proceſſus pars, [c] quae ſcapulae dorſo proxima eſt, Spina, uti jam ſcripſi, opportunè nominatur: quae etiam in [d] canibus, ovibus & equis cernitur. Proceſſus verò [e] partem, quae à ſcapula antrorſum verſus exteriora abſcedit, ac ſenſim dilateſcit, inque ſolis hominibus, & animalibus clavicula donatis, obſervari poteſt, ſummum humerum appellamus: id nomen à Graecis mutuantes, qui proculdubio brachii oſſis cum ſcapulis articulum, ὦμον nuncuparunt. ac proinde ἀκρώμιον hanc proceſſus partem vocarunt, quòd articuli ſuperiorem extremamque conſtituat ſedem ac veluti illius tutiſſimum habeatur propugnaculum. Atque ita ſanè ab

Hip-

d 1 *fig.* M, M, M.
e 1 *fig.* Φ.
f 12 *muſc. tab.* G.
g *Confer hic* N, O *fig. primae cum* H *&* G *fig.* 2.
h 1 *fig.* C, D.
i 1 *fig.* P.
k 2 *figura.*
l 2 *fig.* G, H, I.
m 2 *fig inter* G, H, D, S, T, Y.
n 3 *fig. inter* Z, *a*, I, G. *& praecipuè b, c.*
o 6 *muſc. tab. k.* 11 *tab.* G.
p 11 *muſc. tab.* Γ.
q 2 *fig.* G, H.
r *Non in medio* Z *&* Y *fig.* 2, *ſed magis ad* Z.
s *ab* H *verſus* K *fig.* 2.
t 1, 2, 3 *fig.* K.
u *fig. cap.* 3 Q, R.
x 2, 3 *fig.* I.
y 9 *muſc. tab.* Γ. Δ.
z 10 *muſc. tab.* Δ.
a 1, 2 *fig.* L.
b 3 *fig. cap.* 22. Q.
c 2 *fig.* G, H.
d 4 *fig.* C, D.
e *ab* H *verſus* K *fig.* 2.

Hippocrate perpetuò accipitur, cùm aliàs ſaepius, tum praecipuè quando in libro de articulis, humerum (quem ipſe βραχίονα vocat) nequaquam ad ſuperiora (impediente nimirum ſummo humero) luxari docet, & quum de effracto ſummo humero pertractat, libroque de Oſſium natura, eundem è ſcapula (uti ſane eſt veriſſimum) enaſci docet. Quamquam & hîc Galenus etiam libro de Oſſibus audiendus eſt, qui compaginem [f] praeſentis proceſſus cum clavicula ἀκρώμιον nonnullis diſſectionum profeſſoribus vocari aſſerit. Ubi etiam ſubjungit, hîc quoſdam tertium os praeter proceſſum hunc, & claviculam in ſolis hominibus ponere, idque acromion & κατακλεῖδα vocare. Tertium hoc os Galenus decimotertio de Partium uſu, in hominibus recenſet, & ſimias illo privat: quemadmodum & in libris de Adminiſtrandis ſectionibus, & in ſuis in Hippocratis de Articulis librum commentariis. Scribit enim, praeter hunc ſcapulae ſuperiorem proceſſum, & claviculam, tertium quoddam os eſſe cartilagineum, quod claviculae ad illum ſcapulae proceſſum contextui inſternitur, & à quo membranae ligamentaque pronaſcuntur, quorum beneficio contextus iſte validius committitur. Galenus in quinto de Adminiſtrandis conſectionibus libro, hujuſmodi os Hippocrati ἀκρώμιον vocari ait, ipſeque eo nomine ibidem id appellat: quemadmodum in libro de Oſſibus teſtabatur, quoſdam hîc tertium quoddam os collocare, idque ab illis ἀκρώμιον nuncupari. quum interim Galenus ſubinde in libris de Partium uſu, & in libris de Adminiſtrandis ſectionibus, ac ferè in omnibus in Hippocratem commentariis, hunc ſcapulae proceſſum, aut ſaltem hujus ſcapulae proceſſus cum clavicula compagem, ἀκρώμιον vocitaverit. adeò, ut non parum Galeni inconſtantiam hîc admirer, multoque magis tantiſper admiraturus ſim, dum in homine tertium id cartilaginoſum os mihi occurrat. Neutiquam enim arbitror, Galenum peculiarem ſuperiùs commemoratam hujus articuli cartilaginem oſſis loco habere, quum ejus generis cartilagines ad ligamenti naturam à vera cartilagine plurimum recedant, multoque minus oſſeae ullo pacto ſint: praeterquam quòd haec in ſimia perinde ac in homine reperiatur. Et ſi fortè oſſis loco habenda eſſet, praeterquam quòd Galenus aliter hujus meminiſſet, & articulum intervenire, non autem ipſi inſterni ſcripſiſſet: etiam reprehenſione non careret, quod peculiare os in claviculae cum pectoris oſſe [g] articulo, & rurſus in inferioris maxillae ad temporum oſſa [h] articulis, & [i] in genu non ſtatuiſſet, quum interim illic hujus generis cartilagines manifeſtius quàm hîc in ſummo humero appareant, etiamſi illae Galeno prorſus incognitae & praetermiſſae videantur. Hactenus itaque mihi hîc nunquam, quantumvis diligenter ſecanti, tertium os animadvertere licuit. Satiſque perſpectum habeo, Galenum id nunquam etiam vidiſſe: & ſi auſim eouſque in ipſum impietatis progredi, affirmarem illum hujuſmodi os confinxiſſe à quadam cum [k] oſſium quae ſeſami ſemen referunt, ſimilitudine, quae quibuſdam muſculorum capitibus vel tendinibus firmata, aliorum oſſium articulis contextibuſque praeponi audies. Dein nullum unquam animal, praeter hominem, ſimiam, & ſciurum, & ſi rectè memini, glirem, mihi occurrit, ſuperiorem hunc ſcapulae obtinens proceſſum: adeò ut vix ambigam, eum qui primus hominem duntaxat ἀκρωμίῳ donari ſcripſit, intellexiſſe ſolum hominem hunc proceſſum obtinere: quando illum in canibus, ovibus, capris, leporibus (qui etiam interiorem ſcapulae proceſſum ſeparatim nanciſcuntur) & aliis quae menſae apponi ſolent quadrupedibus, nullum ſuperiorem ſcapulae proceſſum (at duntaxat ſpinam) ſpectaret, parum de ſimiis cum Galeno ſolicitus. Porrò cujus uſus gratia is homini & aliis animalibus claviculas nanciſcentibus detur, tum demum melius explicabimus, ubi clavicularum hiſtoriam aggrediemur. Praeter hoc enim, quòd humeri ad ſuperiora luxationem is proceſſus prohibeat, & tutiſſimum humeri articulo propugnaculum ſit, & quòd muſculorum inſertioni & exortui eleganter famuletur, in hoc potiſſimum juvat, [l] ut accedente clavicula, humeri articulum à thoracis lateribus & coſtis quàm longiſſimè removeat, illumque in eo ſitu reſervet, quo maximè ad ſuos motus indiget. Caeterùm Galenus etiamſi paſſim interiorem ſcapulae proceſſum ἀγκυροειδῆ appellet, in decimotertio tamen de Uſu partium, ſuperiorem proceſſum eo nomine donavit: quemadmodum & is κορακοειδὴς ab illo quoque nonnunquam eſt perinde appellatus, ac ſibi undique Galenum conſtare cernimus. At jam opportunum fuerit, ſcapularum ſermoni modum imponere: praecipuè quum nihil narrandum ſuperſit, quàm baſim ſcapulae, quà appendicibus decoratur, utcunque fungoſam fiſtuloſamque videri, & nonnulla foraminula in ſcapulae ſpinam porrigi, quae ipſi (quum craſſa ſit) venas deducunt, nutrimentum illi ſuppeditaturas. Cernitur autem [m] unum ſubinde in illa amplitudine, quam ſuperior ſcapulae coſta cum ipſius ſpina efformat: ac etiam in interna ſcapulae ſede, qua haec impenſius cavatur. Deinde & in cervicis [n] ambitu, ejuſdem uſus, producendorumque ligamentorum gratia, hujus quoque generis occurrunt foraminula.

Margin notes (left):

f *integrarum* Q *ad* λ.

g *Grandior pars 4 figurae cap.* 22.

h *fig. marginis cap.* 10.

i 8 *figur. cap.* 31.

k 1 *fig. cap.* 25 V, V. & 2 *fig. cap.* 33 ψ, ω. & *ipſa patella* k *inſignita in* 8 *muſc. tab.*

l *integrarum figur.* Q & λ.

m 3 *fig.* e.

n 1, 2 *fig. juxta* C, D.

Margin notes (right):

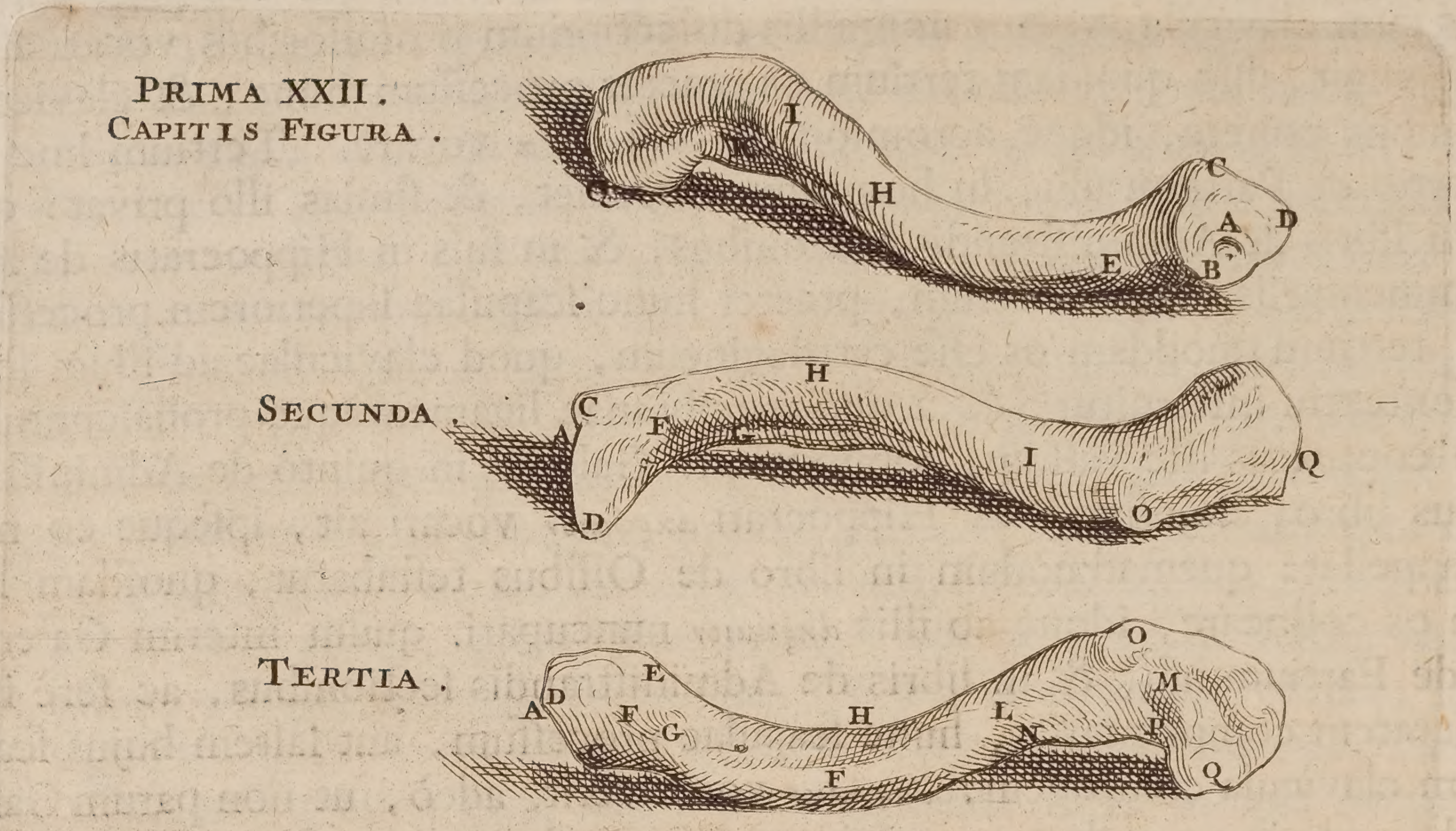
Tertium os à Galeno in ſuperioris ſcapulae proceſſus cum clavicula nexu recenſeri.

Quibus tantum animalibus ſuperior ſcapulae proceſſus obtigerit.

Summi humeri uſus.

CAPUT XXII.

DE CLAVICULIS.

TRIUM VIGESIMI SECUNDI CAPITIS FIGURARUM, & earundem characterum Index.

Prima praeſentis capitis figura, dextri lateris claviculam anteriori externave & ſuperiori ſede expreſſam habet.

Secunda, poſteriorem interioremve claviculae faciem, unà cum ſuperiori ipſius ſede oſtendit.

Tertia, inferiorem claviculae ſedem commonſtrat.

A 1, 2, 3 *Claviculae capitulum, quod pectoris oſſi articulatur.*

B 1 *Capituli hujus primus angulus.*

C 1, 2, 3 *Secundus capituli angulus.*

D 1, 2, 3 *Capituli nuper commemorati tertius angulus. In prima tamen figura, univerſa triangularis capituli circumſcriptio eſt conſpicua literis B, C & D. perinde ac in figura, manifeſtioris doctrinae gratia, indici characteris D hîc ſuperpoſita.*

E 1, 2 *In anteriori claviculae ſede protuberans notatur linea, è directo primi anguli B inſigniti conſiſtens.*

F 2, 3 *F & G in tertia figura, protuberans linea inferioris ſedis claviculae indicatur, quam F & G in ſecunda figura utcunque etiam oſtendunt.*

G 2, 3 *G privatim indicatur aſperitas, ad lineae F inſignitae poſteriora apparens.*

H 1, 2 *Claviculae longitudinis medium, quod teres eſſet, niſi linea F inſignita, inferiori ex parte protuberaret.*

I 1, 2 *Hac ſede clavicula ad ſuperiorem ſcapulae tendens proceſſum, dilateſcit, ſuperiorique ſede (quae etiam I ad K uſque notatur) gibba eſt.*

K 1 *Aſperitas in ea claviculae ſede conſpicua, ubi haec anteriori ſui parte maximè cava cernitur.*

L, M 3 *Latiuſculae ſedis claviculae inferior pars, leviter ſinuata, & aſpera, non autem ſuperioris partis modo gibba.*

N 3 *Hac ſede clavicula etiam aſpera eſt, perinde ac juxta M, ex qua ligamentum ad internum ſcapulae proceſſum fertur.*

O 2, 3 *Claviculae ſedes maximè retrorſum introrſumve protuberans, & hujus ſedis peculiare tuber.*

P 3 *Locus inſigniter aſper, in inferiori claviculae ſede conſpicuus, qua ſuperiori ſcapulae proceſſui coarticulatur.*

Q 1, 2, 3 *In tertia figura Q capitulum inſignitur, quo clavicula ſuperiori ſcapulae proceſſui committitur. In prima verò figura & ſecunda, Q ſedes indicatur, qua id capitulum conſiſtit.*

QUARTA XXII. CAPITIS FIGURA.

Hanc figuram integrùm erit praeſentis Capitis quartam conſtituere, in qua pars R inſignita, cartilaginem exprimit articulo claviculae cum ſuperiori ſcapulae proceſſu peculiarem. Altera autem pars, S indicata, cartilago eſt peculiaris claviculae cum pectoris oſſe articulo.

Claviculàrum numerus.

a integrarum Q ad O & λ.
b 7 fig. cap. 19 r.

In utriſque lateribus claviculae [a] (quae Graecis κλεῖδες nominantur) ſingulae conſiſtunt, pectoris oſſi & ſuperiori ſcapulae proceſſui coarctatae. Pectoris oſſi in illis articulantur [b] ſinibus, quos in primi ipſius oſſis ſummae ſedis lateribus exſculptos diximus. ac quemadmodum ſinus illi oblongi ſunt, ab anterioribusque partibus deorſum in poſteriora ducti, & antica ſede quàm poſtica latiores, internoque latere altiores quàm externo cernuntur: ita quoque ſe habent clavicularum [c] capita, pectoris oſſi connexa. Haec enim ſinuum (in quibus deorſum & ſurſum praecipuè volvuntur) modo oblonga ſunt, ac depreſſa: & ſi quis accuratius eorum circumſcriptionem animadverteret, illam quodammodo triangulam judicaret. [d] Unus enim angulus in anteriori capitis parte ad humiliora conſiſtit, utcunque obtuſus. [e] Secundus etiam obtuſus eſt, in ſuperiori capitis parte nonnihil verſus poſteriora conſpicuus. [f] Tertius acutior longiorque eſt, in poſteriori ſede repoſitus, deorſumque declinans. Porrò ut praeſentes anguli obtuſi ſunt, ita etiam trianguli lineae inaequales, extrorſumque obliquatae occurrunt. [g] Quae enim à primo angulo ad ſecundum ducitur, breviſſima eſt: à ſecundo autem angulo ad tertium [h] procedens, illa multo longior viſitur. [i] quae verò à primo ad tertium fertur, omnium longiſſima, maximeque curva eſt. Caput hoc claviculae multa cartilagine incruſtatur, laeveque eſt: cartilagine tamen unà cum tenuiſſima appendice effracta, caput aſperum ac inaequale cernitur. Verùm etſi clavicula hîc cartilagine non minus quàm & pectoris oſſis ſinus abundet, nihilominus tamen Natura huic articulo [k] cartilaginem interjecit, illi ſimilem, quam privatim in inferioris maxillae ad temporum oſſa articulis reponi commemoravimus. Inter pectoris enim oſſis ſinum, claviculaeque caput, cartilago quaedam adeò ampla intervenit, atque capitis & ſinus eſt amplitudo. Haecque tenuis undecunque eſt, ac aequa omni ex parte conſtat craſſitie: & quà ſinum & caput articuli reſpicit, admodum laevis eſt, & unctuoſo humore perfuſa, & pectoris oſſi & claviculae nuſquam connata, ſed tantùm ligamentis, articulum in orbem amplexantibus.

Earundem ad pectoris os articulatio.

c 1, 2, 3 fig. A.
d 1 fig. B.
e 1, 2, 3 fig. C.
f 1, 2, 3 fig. D.
g 1 fig. à B ad C.
h 1, 2, 3 fig. à C ad D.
i 1 fig. à B ad D.
k 4 fig. S.

Peculiaris cartilago articulationis claviculae cum pectoris oſſe.

l ad Q 1, 2, 3 fig.
m 1, 2 fig. ab A verſus H.
n 1, 2 fig. ab H verſus Q.

Mira claviculae curvitas.

Clavicula hinc non recto tramite, ad [l] alterum ipſius porrigitur articulum, quo ſcapulae ſuperiori proceſſui connectitur, vixque manifeſtum motum experitur. [m] A pectoris enim oſſe procedens, extrorſum ſenſim curvatur, & anteriori parte gibba, poſteriori verò concava efficitur. [n] Verùm ilico poſt medium ipſius longitudinis, contrario ductu procedit. introrſum namque curvatur, & gibba fit, anteriori autem ſede concava viſitur: in anteriora rurſus inſigniter prominens, ubi ſuperiori ſcapulae proceſſui proxima eſt: adeò ut bis gibba, biſque cava reddatur. Pars enim ipſius pectoris oſſi contermina, & παρασφαγὶς à juguli vicinio dicta, retrorſum, ſeu ad thoracis interiora magis pertinet. quae autem ſuperiori ſcapulae articulatur proceſſui, ac quia humeri articulo inſternitur, ἐπωμὶς quibuſdam nuncupatur, antrorſum vergit, & ab interna thoracis ſede extrorſum removetur, clavicula interim in medio ductu etiam obliquata. Juxta ipſius igitur cum pectoris oſſe articulum, anteriori parte gibba eſt, poſteriori autem cava. non procul verò à ſuperiori ſcapulae proceſſu, anteriori parte inſigniter brevique flexu cava cernitur: poſteriori autem, gibba & convexa. Atque ut res ſedulò propter crebras clavicularum luxationes fracturaſque expendenda breviter dicatur, claviculae ductus huic noſtro ſ reſpondet, praecipuè ſi id in medio ductu paulo magis majuſculi S ritu in hunc modum S obliquari fingeremus. Neque horum ullum temerè & fruſtra à rerum Opifice factum eſt. ubi enim clavicula jugulum ſpectat, meritò poſteriori ſeu interiori parte cava eſt, quum hàc praeter venas & arterias quàmplurimas, aſpera arteria, ſtomachus, ſextum par nervorum cerebri, & in primis inſignium nervorum ſeries à dorſali medulla axillam petens, ferri debebant: quibus potiſſimum nervis clavicula viam exporrigit, & propugnaculi etiam loco praefigitur. Quia verò à jugulo, aut potius à ſuae longitudinis medio clavicula in poſteriora porrigitur, neque alicujus uſus gratia hîc in anteriori ſede gibba eſſe debuit, neceſſariò rurſus juxta ſuperiorem ſcapulae proceſſum antrorſum vergit, quouſque proceſſus illius [o] partem contingat, cui aptè coarticulari poſſet. Tantùm autem inibi antrorſum fertur, quantùm retrorſum ante hunc inflexum [p] abſceſſerat. Si enim clavicula à ſuae longitudinis medio ad colli latera prorepens, duntaxat in poſteriora tenderet, neque elatiori ſcapulae proceſſus apici articularetur, nihil profectò inhiberet, totam ſcapulam, claviculae beneficio non firmatam, ſuper thoracem cadere, thoraciſque lateri proximè applicari, [q] articulumque humeri coſtis viciniſſimum fieri, hacque occaſione quàmplurimos brachii motus aboleri. Brachium namque ob id potiſſimùm in homine & ſimia, & aliis quae claviculis donantur animalibus, tam variis differentibusque motibus duci poteſt, quòd ipſius cum ſcapula articulus à thoracis latere plurimùm diſtet. Si enim articulus ille thoracis coſtas contingeret, vel quavis ratione ipſis proximè, quemadmodum in aliis quadrupedibus, locaretur, ipſas manuum circulationes & jactationes ad pectus, dorſum, collum, & ilia, nequaquam moliremur: perinde ac evenire novimus, quum luxatus humerus in coſtas procidit, vel ſcapula inſtar alae ob effractam claviculam dependet. Ne igitur adeò neceſſariis deſtitueremur muniis, Natura humeri articulum à thorace plurimùm ſejunxit, id praeſtans ſuperiori ſcapulae

Haec organa ferè ſimul oſtendit ultima fig. lib. 3. dein ultima quarti.

Curvitatis uſus.

o 1 fig. cap. 21 L.
p 2, 3 fig. O.

Humeri articulus cur à coſtis removeatur, & claviculae ſuperiorisque ſcapulae proceſſus uſus.

q Haec petes ab integris fig. ubi articulus ex R cum S compactus, à coſtis removetur, propter nexum Q ad λ.

Claviculae ad ſuperiorem ſcapulae proceſſum nexus.

pulae proceſſu, qui ita educitur, ut claviculae beneficio à pectore detruſus, ſuſtentetur ac ſtabiliatur, ipſeque articulus hac occaſione procul à thorace abſcedat. Articulatur verò clavicula huic proceſſui minimùm extuberanti [r] capitulo, eoque latiore, quàm longo: taliſque hîc conſurgit articulatio, ut quodnam os ſuſcipiat, ſuſcipiaturve, dijudicare vix queas: interveniente hîc etiam peculiari cartilagine, quam ſuperiori Capite propter eos deſcripſimus, qui huic articulo tertium quoddam os, praeter ſuperiorem ſcapulae proceſſum & claviculam, parum rectè adſcribunt.

r 3 *fig.* Q.

Claviculae ſubſtantia, tubera, aſperitates, laevitates, & foramina.

Claviculae [s] pars, quae ſuperiori ſcapulae proceſſui connectitur, latiuſcula eſt, quemadmodum & proceſſus quoque latus ampluſque cernitur. Praeterea haec claviculae pars, ut & illa quae pectoris oſſi committitur, intus fiſtuloſa, magiſque rara eſt, quàm reliqua claviculae portio, quae in ſuae longitudinis [t] medio ſolidiſſima eſt, quòd etiam ſit tenuiſſima, quodammodoque teres. non enim prorſus teres eſt, quum in humiliori ipſius parte veluti in [u] lineam protuberet, quae non procul incipit à claviculae capite, pectori articulato, juxta medium ſcilicet poſterioris & anterioris ejus capitis angulorum. Pertingit autem haec linea paululum ultra claviculae longitudinis medium, in hoc parata, ut [x] muſculus thoracem moventium primus ab ipſa principium duceret. Juxta hujus lineae principium, propter caput claviculae, [y] aſperitas ſinuoſa conſpicitur, unde validum pronaſcitur ligamentum, claviculam pectoris oſſi illic colligans, [z] qua ipſi primae thoracis coſtae cartilago connaſcitur. Quinetiam ad aliud hujus lineae extremum, altera occurrit [a] aſperitas, & veluti aſper quidam ſinus, quo clavicula [b] tuberculo radicique interioris ſcapulae proceſſus penè incumbit, ac à quo ligamentum promitur, claviculam illi tuberculo pertinaciter colligans. Porrò inferior haec claviculae ſedes, ubi linea illa deſinit, claviculaque [c] ampla viſitur, ſinuoſa fit, & aſpera, idque potiſſimùm juxta connexum claviculae ad ſuperiorem ſcapulae proceſſum, ubi ligamenta articulum hunc continentia, validiora quàm ſuperiori ſede enaſcuntur. Superior totius claviculae regio laevis omnino eſt, praeterquàm juxta ipſius articulos, ubi ligamentorum producendorum occaſione, quemadmodum & muſculorum gratia, nonnihil exaſperatur. A claviculae enim ſuperiori parte, juxta pectoris os, [d] muſculus ille enaſcitur, qui etiam à pectoris oſſe pronatus, in [e] mamillarem capitis proceſſum implantatur, caputque moventium muſculorum ſeptimi paris alter numerabitur. Superiori verò claviculae parti, ſcapulae ſuperiori commiſſae proceſſui, [f] muſculus ille inſeritur, qui ſcapulam ſurſum ducentium primus recenſebitur. In anteriori etiam claviculae parte, ad radicem primi ſui capitis anguli, [g] linea quoque protuberat, ante medium longitudinis claviculae deſinens, à qua non minima pars [h] muſculi brachium pectori adducentis principium ducit. Ad haec, in anteriori claviculae ſede, ubi retrorſum inflectitur, & ubi non procul ab ipſius cum ſuperiori ſcapulae proceſſu articulatione cava viſitur, etiam [i] aſperitas notatu digna conſiſtit, [k] muſculo brachium attollenti parata, cujus principii magna pars hinc pronaſcitur. In poſteriori claviculae ſede, nihil quod non dictum ſit, inaequale occurrit, praeter quoddam [l] tuberculum, hîc protuberans, ubi clavicula inibi maximè gibba eſt: idque tuberculum veluti illius gibbae ſedis angulum conſtituit, ligamentumque ad interiorem ſcapulae proceſſum educit. Praeterea, in maximè ſolida claviculae parte, idque potiſſimùm in poſteriori ipſius regione, duo, & interdum tria non pervia ſpectantur foramina, in hoc caelata, ut venulas admittant, claviculam enutrientes.

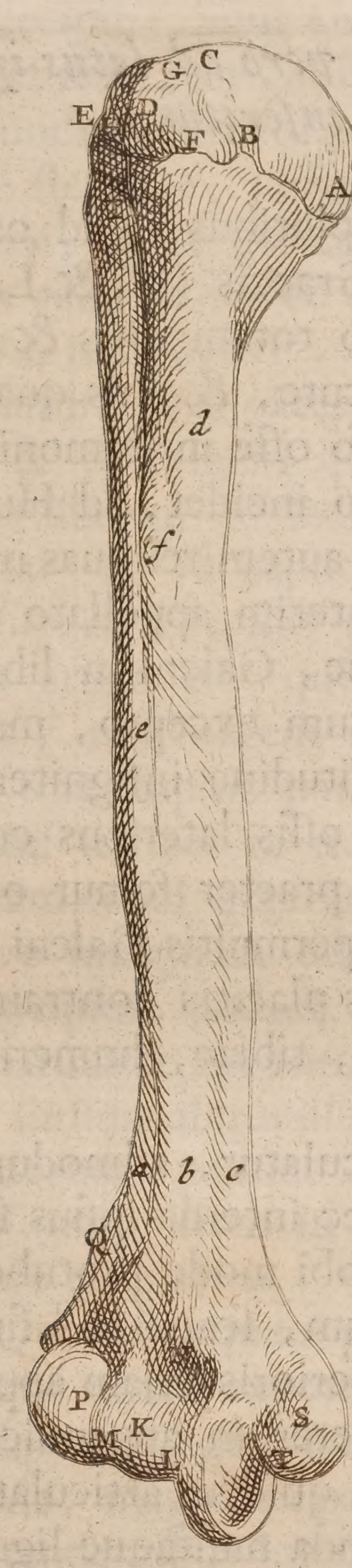
s 1, 2 *fig. ab* I *ad* Q.
t 1, 2, 3 *fig.* H.
u 2, 3 *fig.* F, G.
x 4 *muſc. tab. d.*
y 2, 3 *fig.* G.
z 1 *fig. cap.* 19 C.
a 3 *fig.* N.
b 1, 2 *fig. cap.* 21 F.
c 3 *fig. ab* L *per* M *ad* Q. *praecipuè autem* P.
d 4 *muſc. tab.* Θ.
e 3, 4, 5 *fig. cap.* 6 *k.*
f 9 *muſc. tab.* Γ, Δ. *dein* 4 *tab. b.*
g 1, 3 *fig.* E.
h 3 *muſc. tab.* Δ. *dein à* K *ad* L.
i *ad* 1 *fig.* K.
k 4 *muſc. tab. ab e ad f juxta* Ξ.
l 1, 2, 3 *fig.* O.

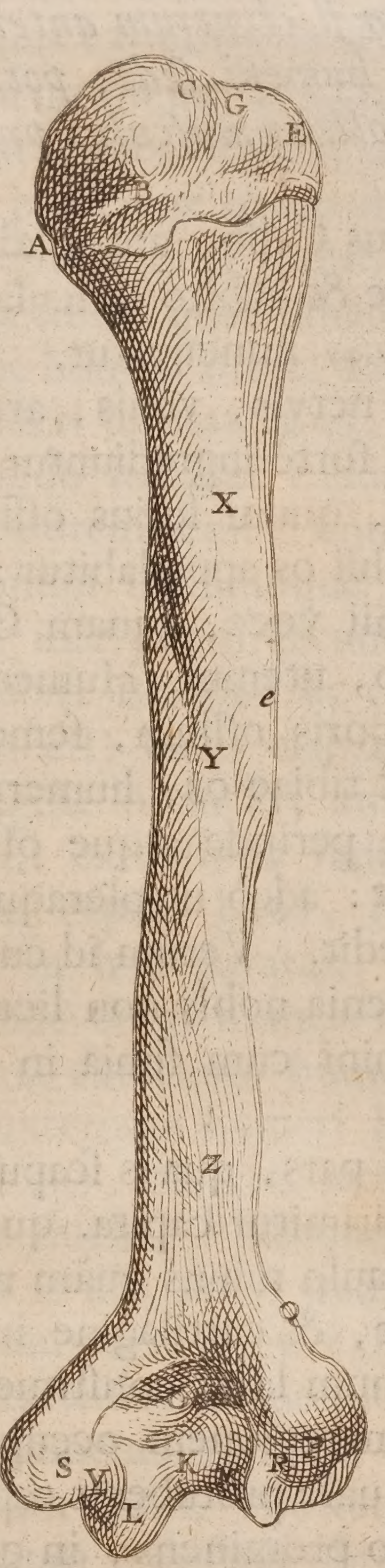
CA-

CAPUT XXIII.

DE HUMERO, SEU BRACHII OSSE.

PRIMA VIGESIMI tertii Capitis figura, dextri humeri anteriorem faciem referens.

SECUNDA HUJUS Capitis figura, dextri humeri poſteriorem faciem proponens.

CHARACTERUM DUARUM VIGESIMI TERTII Capitis Figurarum Index.

A, B, C, D, E, F, G, H *Horum characterum alii in prima figura, alii verò in ſecunda obvii ſunt, indicantes humeri appendicem, uti modò ſubjiciam, valde variam.*

A, B, C *In ambabus figuris rotundum humeri caput circumſcribitur, quod ſcapulae inarticulatur.*

D, E *His characteribus in prima figura externum aſperumque humeri appendicis caput notatur, cui ligamenta articuli inſeruntur. Verum D rurſus externi hujus capitis anterius caput tuberve indicat. E verò poſterius, quod in ſecunda figura magis quàm in prima eſt conſpicuum.*

F, G *Duo iſti characteres in prima, & G tantum in ſecunda, ſinum indicant patulum, qui interius humeri appendicis caput ab exteriori dirimit.*

H, I 1 *Sinus externum caput in duo dividens, ac externo capiti anterioris muſculi cubitum flectentium paratus. Ac H quidem ipſius ſedem in humeri appendice notat, I verò eam quae in humeri cervice conſiſtit.*

K, L, M 1, 2 *Humeri rotula, ad quam ulna flectitur & extenditur. ac K quidem ſinum rotulae notat, L verò internum ſinus latus, M autem externum.*

N 1 *Sinus ad ſuperiorem rotulae partem in humeri anteriori ſede inciſus.*

O 2 *Sinus ad ſuperiorem rotulae partem in humeri poſteriori ſede admodum altè excavatus.*

P 1, 2 *Humeri caput, cui radius articulatur, cuique exterioris humeri tuberis nomen tribuimus.*

Q 1, 2 *Hac ſede humerus ad magnum uſque ſuae longitudinis intervallum plurium muſculorum exortus occaſione, inſtar acutae lineae protuberat.*

R 2 *Sinus in exteriori humeri tubere, quarti manum petentium nervi gratia exſculptus.*

S 1, 2 *Interius nobis appellatum humeri tuber, quod muſculorum educendorum nomine potiſſimum eminet.*

T 1 *Interioris tuberis ſinus, tertio nervo manum adeuntium paratus.*

V 2 *Sinus interioris tuberis, quo quintus brachium petens nervus vehitur.*

X, Y, Z 2 *Poſterior humeri ſecundum ſuam longitudinem ſedes. ac X quidem notat partem ſuperiorem, quae ſinuata eſt: Z vero inferiorem, quae gibba cernitur. Y impreſſionem indicat, ad quam quartus nervus brachium accedens revolvitur.*

a, b, c, d 1 *Anterior ſedes humeri, in qua b inſinuat prominentem ejus partem: a verò & c locum, qui*

qui utrinque ad illam partem deprimitur. Deinde tres iſti characteres ſimul notant inferiorem anterioris humeri ſedis partem ſinuatam: d verò ſuperiorem, quae gibba viſitur.

e 1, 2 *Aſperitas paulo ſupra medium longitudinis humeri conſpicua, & praecipuam portionem educens muſculi cubitum flectentium anterioris.*

f 1 *Aſperitas in anteriori humeri ſede, potiſſimum verò ad latus ipſius externum apparens, cui brachium attollens muſculus praecipuè inſeritur.*

Humerus. *Brachium.*

Humerum poſt femur non eſſe omnium oſſium maximum.

Humerus Celſo, atque aliis compluribus, [a] id os vocatur, quod ſcapulae & cubito articulatum, Graecis (uti & Latinorum non paucis) βραχίων nuncupatur. Ut verò totam oſſis & muſculorum molem, cum nervis, venis, arteriis, cute, & aliis quae brachii conſtructionem fortè ingrediuntur, ab ipſo oſſe in ſermonis contextu diſtinguamus, quum ſolius oſſis mentio incidet, id Humerus, aut interdum Brachii os appellabitur: quum autem reliquas membri partes unà cum oſſe indicabimus, Brachii voce, (quam Celſus interim appellato nobis cubito tribuit) clarioris doctrinae ſtudio, utemur. Humerus itaque, Galeni in libro de Oſſibus ſententia, omnium totius corporis oſſium, femore tantum excepto, maximum eſt: licet tamen in homine fibula & tibiae os, humerum longitudine inſigniter vincant. dein tibiae os craſſitie ac gravitate, perinde atque oſſa ſacri oſſis lateribus coarticulata, pondere, humerum longè ſuperant: adeò ut pleraque nobis praeter femur occurrant oſſa, quibus humerus magnitudine cedit. Verùm id cum aliis permultis Galeni concedemus autoritati, quum quorundam venia nobis non liceat ipſius placitis contraire, & neutiquam vel hîc innuere, quae homini cum ſimia in femoris, tibiae, humeri & cubiti longitudine ſpectetur differentia.

a *integrarum* S *ad* R, & *ad* T, V.

Confer hic integrarum S *cum* Λ, *dein cum* Φ & Ψ: *inſuper cum* Θ.

Superioris humeri partis deſcriptio.

Humeri igitur ſumma pars, qua is ſcapulae articulatur, admodum magna [b] conſtat appendice, quae in duo dirimitur capita. quippe haec interna ipſius ſede [c] amplum, & in ambitu orbiculare, & paulo minus quàm medii globi modo protuberans efformat caput, quod laeve, aequaleque, & cartilagine incruſtatum, ſcapulae [d] ſinui articulatur. Hoc caput, appendicis internum latus conſtituens, ſuperioris etiam appendicis ſedis aliquantulo plus quàm mediam regionem occupat. Caeterùm appendicis externum latus, in [e] aliud aſperum & inaequale protuberat caput, non quidem articulationi cuipiam erectum, ſed duntaxat collis modo prominens, in quem valida multaque ligamenta, humerum ſcapulae nectentia, opportunè implantentur. Ad externum interioris capitis latus, quod in eminentiori & ſumma appendicis ſede habetur, & deinde in anteriori, poſteriorique hujus capitis ſedibus [f] amplus quidam patulusque ſinus orbiculatim ducitur, interius caput ab exteriori dirimens, & idoneam quoque ligamentorum inſertioni ſedem parans. In hunc namque ſinum in anteriori humeri ſede magis quàm in poſteriori patulum, ſeu amplum, profundumque, tanquam in vallem, ligamenta inſeruntur, perinde ac illa in exterius caput, veluti in collem & promontorium aliquod implantari dicebam. Et quemadmodum omnium oſſium ſedes, in quibus aliquid inſeritur, aut principium ducit, aſperae inaequalesque ſunt: ſic quoque & praeſens ſinus, unà cum exteriore capite, aſper meritò inaequalisque cernitur. Porrò praeterquam quòd exterius caput inaequaliter prominet, variumque eſt, alio quodam [g] ſinu veluti in duo rurſus capita dividitur, in [h] anterius nimirum, & [i] poſterius, quod anteriori multo eſt grandius. Sinus enim iſte paululum verſus exteriora in anteriori appendicis ſede caelatus, inſigniter profundus, longus, & ſecundùm cavitatem ſeu concavum ad amuſſim teres perinde viſitur, ac corpus ſecundùm connexum teres eſt, cujus gratia inſculpitur, quod [k] externum caput eſt muſculi cubitum flectentium anterioris. Caeterùm hic ſinus non tantum ad appendicem pertinet, verùm etiam per eam humeri oſſis [l] ſedem protenditur, cui appendix coaleſcit, & quae humeri cervicem perquàm brevem & impenſe craſſam conſtituit.

b 1 *fig.* A, B, F, H.
c 1, 2 *fig.* A, B, C.
d 2 *fig. cap.* 21 A, B.
e 1 *fig.* D. 1, 2 *fig.* E.
f 1 *fig.* G, F. 2 *fig.* G.
g 1 *fig.* H, I.
h 1 *fig.* D.
i 1, 2 *fig.* E.
k 6 *muſc. tab. muſculus* Θ *notatur, caput autem* m.
l 1 *fig.* I.

Inferioris humeri partis deſcriptio. Humeri orbita, cui ulna articulatur.

Inferior humeri pars, quae [m] duobus in cubito exiſtentibus oſſibus, ulnae nimirum & radio articulatur, & obſcura appendice in pueris quibuſdam conſtat, longè magis adhuc varia eſt, tum ſinuum, tum capitum ac tuberum copia & imagine. In medio enim inferioris humeri ſedis, [n] ſinus primùm cum ſuis tuberibus talis prorſus conſpicitur, qualem in trochleae rotula eſt cernere, ad quam funes volvuntur. Nam ut rotula haec rotunda orbicularisque in ambitu eſt, in lateribus autem plana & lata: ſic etiam in iſta humeri ſede orbicularis rotundaque conſpicitur pars, quam nullae imagini propiùs quàm rotulae aſſimilaveris. Dein, quemadmodum rotula in ambitu, cui chorda advolvitur, ſinu quodam (ut ſic dicam) tereti, & laevi, ac lubrico exſculpitur, & ſinus hujus latera utrobique protuberant, funemque in ſe, quo minus aberret, aequè amplexantur: ita etiam haec humeri pars in medio ſinuata eſt, & utrinque protuberat. In hoc tamen ab exquiſitae rotulae tuberibus differt, quòd rotulae ſinus latera aequaliter ferè exporriguntur: haec verò humeri pars [o] interno quidem latere admodum inſigniter prominet, & ad amuſſim rotulae reſpondet: [p] externo autem latere, multo minus educitur. idque [q] capitis humeri occaſione, cui radium articulari audies, quodque ad externum humeri

m *Quatuor priores cap. ſequentis figurae.*
n 1, 2 *fig.* K, L, M.
o 1, 2 *fig.* L.
p 1, 2 *fig.* M.
q 1, 2 *fig.* P.

meri orbitae latus poſitum, citra eminentem valde ſui productionem, eleganter unà cum radio obſtat, quo minus ulna extrorſum promptè luxetur. Caeterùm in ſuperiori orbitae ſeu rotulae hujus ſede, Natura duos inſignes exſculpſit ſinus: [r] unum quidem anteriori in parte, [s] alterum verò in poſteriori, qui multo amplior, profundior, & quovis modo inſignior eſt anteriori. Sinus hi quaſi ſquama duntaxat dirempti, [t] proceſſus ulnae in ſuperiori ipſius parte conſpicuos excipiunt. Atque horum anteriorem, quum cubitus flectitur, anterior ſinus admittit: quum verò cubitus extenditur, poſterior ſinus poſteriorem ulnae proceſſum recipit. Sunt enim hi ſinus extremae flectionis extenſioniſque termini, tanta providentia facti, ut cubitum in acutiſſimum angulum flecti ſinant, & vix ultra rectam lineam eundem extendi permittant: quòd ſcilicet nulla prorſus in angulum extenſione, ſicuti ſanè flexione, indigeamus, praecipuè quum humerus ad ſcapulam admodum laxè circumverti, & in poſteriora inſigniter duci queat. Quia verò praeſentes ſinus in cubiti motibus veluti baſes & obſtacula ſunt, quae ulnam non ultro ferri ſinunt, Hippocrates eos βαθμίδας nuncupavit, cui etiam humeri orbita à quadam [u] cardinum imagine γιγγλιμοειδὴς appellatur. Ad externum humeri orbitae latus, uti jam prius obiter monuimus, [x] rotundum & oblongum quodammodo habetur caput, quod ſimiliter atque orbita, cartilagine incruſtatum & laeve, ſuperiorem radii [y] ſinum ſubintrat, radiuſque (ut aliàs fuſius exequar) ad id caput in pronum ſupinumque agitur. Deinde capitis longitudo, quam à ſuperiori ipſius parte ad inferiorem ſecundùm humeri longitudinem metior, in cauſa etiam eſt, quòd in cubiti flexione ac tenſione, caput id à radii ſinu (qui rotundus, non autem oblongus eſt) haud elabatur, aberretve. Atque hac etiam occaſione, tota capitis pars cartilagine obducta, anteriorem tantum humeri ſpectat ſedem, quòd ſcilicet in nulla cubiti extenſione radius poſteriorem humeri ſedem adeat. Veruntamen ad externum hujus capitis latus, humerus inſigniter protuberat, montis rupiſve imaginem oſtendens, in hoc paratae, ut quamplurimi muſculi hinc opportunè principium ducant. [z] Ab hac enim humeri ſede (quam in muſculorum, venarum, arteriarum & nervorum hiſtoria externum humeri tuber appellabimus) & acuta linea, ab illa ſurſum aliquouſque per externum humeri latus conſcendente, ſex enaſcuntur muſculi, quorum [a] primus & altiſſimus, caeteris latior eſt, & inter radium moventes facilè longiſſimus, illum in ſupinum ducit. [b] Secundus ſub primo exoritur, bicorni tendine brachiale extendens. [c] Tertius is eſt, cujus ope index, medius & anularis extenduntur. [d] Quartus, quem praecipuum parvi digiti extenſionis authorem ponemus. [e] Quintus, qui ulnae exporrectus, extenſionis quoque brachialis opifex eſt. [f] Sextus, radium in ſupinum agentium alter numerabitur: qui etiam ab infima externi hujus humeri tuberis ſede, magna ex parte initium ſumit. Poſterior autem tuberis regio [*] muſculis cubitum extendentibus intecta, [g] ſinum quendam obtinet, illi juxta [h] externum latus orbitae humeri inſculptum, quo [i] quartus brachium adeuntium nervus vehitur. Quemadmodum verò externum humeri latus inferiore ipſius ſede protuberat, ita quoque ab interno orbitae humeri [k] latere, muſculorum nervorumque ratione inſignis acutuſque exoritur [l] proceſſus, internum humeri tuber meritò nobis appellandus, quod nullius articulationis gratia, perinde ac [m] externum, radio inarticulatum, prominet. Ab ipſius itaque apice, nonnihil ampla, [n] muſculus enaſcitur, qui lato tendine internam manus cutem adit: deinde [o] duo flexus brachialis authores. Ex infima verò tuberis hujus ſede, portio ejus [p] muſculi exoritur, qui radium in pronum moventium ſuperior habetur, cum obſcura quorundam digitos flectentium [q] muſculorum principii parte. Caeterùm nervorum occaſione, quibus tuber iſtud commodam ipſorum inceſſus ſedem exporrigit, ac veluti propugnaculum iiſdem efficitur, in anteriori ſua ſede, juxta humeri orbitam, [r] ſinum leviter exſculptum oſtendit, quo [s] tertius brachium petentium nervus dirigitur. In poſteriori autem ipſius ſede, [t] alio ſinu, [u] quintum brachii nervum deducit. [x] Porrò utcunque internum humeri tuber grande ſit, & in viventibus tactu promptè deprehendatur, non tamen ob id Galeno credendum eſt, qui id externo grandius eſſe prodidit, quum externum multo majus interiore ſit. nam quòd tactui non ita atque internum ſeſe offert, non ipſius quantitas in cauſa eſt, verùm radius, cui id articulatur, quique quo minus tactu ipſum dijudicari poſſit, prohibet. Nihilominus, ſi ſimiarum, & magis adhuc canum, & inſuper quadrupedum (quibus craſſus inſigniter obtigit radius, ad tenuiſſimam ulnam non mobilis) humerum expendes, Galeni ſententiam illi aptius multo, quàm hominis humero coaptabis.

r 1 *fig.* N.
s 2 *fig.* O.
t 1, 5 *fig.* 24 *cap.* C, D.
* *primae figurae cap 4 inſertae* A.
x 1 *fig.* P.
y 9 *fig. cap.* 24 O.
z 2 *fig.* P. *verſus* 1 & 2 *fig.* Q, *quo linea notatur.*
a 12 *muſc. tab.* Θ.
b 11 *tab.* Λ.
c 9 *tab.* Z.
d 9 *tab.* Θ.
e 9 *tab.* Λ.
f 11 *tab. m.*
* 13 *muſc. tab. b, c, d.*
g 2 *fig.* R.
h 2 *fig.* M.
i 2, 3 *fig. cap.* 11. *lib.* 4 Φ.
k 1, 2 *fig.* L.
l 1, 2 *fig.* S.
m 1, 2 *fig.* P.
n 3 *muſc. tab.* Π *educens l.*
o 3 *muſc. tab.* Λ, *m.*
p 7 *tab.* Q.
q 5 *tab.* Θ. *dein* 6 *tab.* Ξ.
r 1 *fig.* T.
s 2 *fig. cap.* 11 *lib.* 4 τ.
t 2 *fig.* V.
u 2 *fig. cap.* 11 *lib.* 4 *.
x *Obſervato hìc integrarum fig. cubiti articulum.*

Externum humeri tuber, cui radius articulatur.

Internum tuber inferioris ſedis humeri.

Tum alibi, tum etiam libro de Oſſib. cap. 16.

Caeterùm humerus, ut & medias ipſius ſedes unà deſcribamus, per longitudinem teres quodammodo eſt: verùm poſteriori ſede amplior, magiſque depreſſus, quàm anteriori. Hujus namque ſedis [y] medium, utcunque ſecundum longitudinem tereti forma extuberat, quae dein in [z] lateribus nonnihil comprimitur. Latera autem humeri magis, ut & anterioris ſedis medium, extuberare, quàm deprimi conſpiciuntur. Haecque accumbentium muſculorum ratione accidunt, qui, quum ipſorum fabricam rationemque habueris perſpectam, ſuo voto eleganter os compreſſiſſe tibi videbuntur. Ex abundanti autem, in poſteriori humeri ſede, juxta ſuae longitudinis medium, [*] quaedam apparet compreſſio, ad quam [a] nervus brachium adeuntium quartus,

y 1 *fig. b.*
z 1 *fig. a, c.*
* 2 *fig.* Y.
a 2, 3 *fig. cap.* 11 *lib.* 4 Φ.

Mediarum humeri partium deſcriptio.

ab interno brachii latere in externum latus obliquè deorſum repit. Quî verò anteriores quidem & exteriores humeri ſedes gibbae, poſteriores autem & interiores ſimae Galeno in libro de Oſſibus viſae fuerint: & cur in ſecundo libro de Partium uſu, humerum exteriùs gibbum eſſe, interiùs autem ſimum prodiderit, non ſatis aſſequor. Nam niſi humerum ſtatuerimus rectum eſſe, gibbus profectò cenſebitur [b] anteriori ſuperiorique par- *b 1 fig. d.*
te, ſimus verò [c] poſteriori ac ſuperiori: rurſus [d] anteriori inferiorique ſimus, [e] poſteriori *c 4 fig. X,*
& inferiori gibbus. Deinde, ni fallor, interiùs, & potiſſimum ad inferiora, gibbus, *d 1 fig. b.*
exteriùs verò ſimus. Atque hanc formam muſculi potiſſimum inducunt, cubiti flexio- *e 2 fig. Z.*
nis & extenſionis opifices: quamvis interim minor humeri ſit obliquitas, quàm quae in diſſenſionem vocari debeat. [f] Aſperitas autem, quae in anteriori humeri ſede, ſupra *f 1, 2 fig. e.*
medium ſuae longitudinis, verſus exteriora conſiſtit, in hoc paratur, ut validior muſculorum brachium moventium hîc ſuccedat inſertio, & [g] poſterior cubitum flectentium mu- *g 8 muſc. tab. Γ, dein L.*
ſculus hinc idoneum educat principium. Haecque aſperitas tanta eſt, ut in admodum ſenibus hinc inſignis proceſſus enaſci conſpiciatur, in primis ad [h] muſculi brachium at- *h 10 muſc. tab. Δ. dein 11 tab. P.*
tollentis inſertionem paratus. Praeter hanc aſperitatem, [i] alia occurrit juxta ſinum, quo externum muſculi caput vehitur, qui cubitum flectentium anterior eſt: cujus inte- *i 1 fig. f.*
rioris capitis [k] carnoſa pars, huic aſperitati connaſcitur. Foramina notatu digna in hu- *k 6 muſc. tab. o ubi muſculus Θ notatur.*
mero nulla occurrunt, praeter pauca juxta ſinuum & capitum ſupercilia, in hoc inciſa, ut hinc ligamenta validius educerentur, aut eadem hîc implantarentur. Sunt etiam nonnulla, ſed rara foramina, ſecundum humeri longitudinem conſpicua, & venis admittendis potiſſimum in interno ipſius latere (quà maxima ſcilicet vaſorum fertur ſeries) caelata, & in amplum [l] ſinum medullae aſſervandae gratia, & humeri levitatis occaſione *l figura 1. capiti inſerta.*
paratum, pertinentia.

CAPUT XXIV.

DE CUBITI OSSIBUS, ULNA, ET RADIO.

Prima vigeſimiquarti Capitis figura, ſiniſtri cubiti duo exprimens oſſa, anteriori facie delineata. Quòd verò in hac, uti & in ſubſequentibus ferè hujus Capitis omnibus figuris, ſiniſtri lateris oſſa ſint obvia, quum tamen alioquin quodammodo ſemper dextra potiùs, quàm ſiniſtra explanentur, fortuitò & caſu hinc accidit, quòd in lignis ſeu formis, pro ſiniſtris dextra hîc depinxerimus. quamvis interim in oſſibus, dextrumve an ſiniſtrum proponatur, nihil interſit.

QUID DECEM FIGURAE, QUAS SERIATIM PRIMAE HUJUS Capitis figurae ſubjecimus, denotent, ac omnium characterum quae undecim figuris inſcribuntur, Index.

Secunda vigeſimiquarti Capitis figura, utrumque ſiniſtri cubiti os, radius nimirum & ulna, exteriori facie proponitur. Tertia, ſolus radius interna ſede: quarta autem, radius externa ſede delineatur. Quinta internam ulnae ſedem, ſexta verò externam exprimit. Septima ſiniſtri radii inferiorem oſtendit portionem, cui brachiale inarticulatur: atque hanc partem veluti ex inferiori, ſeu aliàs ulnam ſpectante facie, ita delineavimus, ut ſinus in conſpicuo ſit, quo ulnae capitulum hîc juxta brachiale excipitur. Octava figura, ad dextrum cubitum, perinde ac tres ipſam ſequentes, pertinens, inferiorem radii portionem exteriori facie ſic delineatam continet, ut ſinus pateat, cui brachiale inarticulatur. Nona ſuperiorem radii portiunculam indicat, in qua ſinus obſervatur, quem humeri caput ſubintrat Decima inferiorem ulnae portiunculam exhibet, partem quae brachiale ſpectat oſtendens. Undecima ſuperiorem ulnae partem expreſſam offert, in qua ſinus tuberaque & proceſſus occurrunt, quibus humeri orbita ſeu rotula adaptatur.

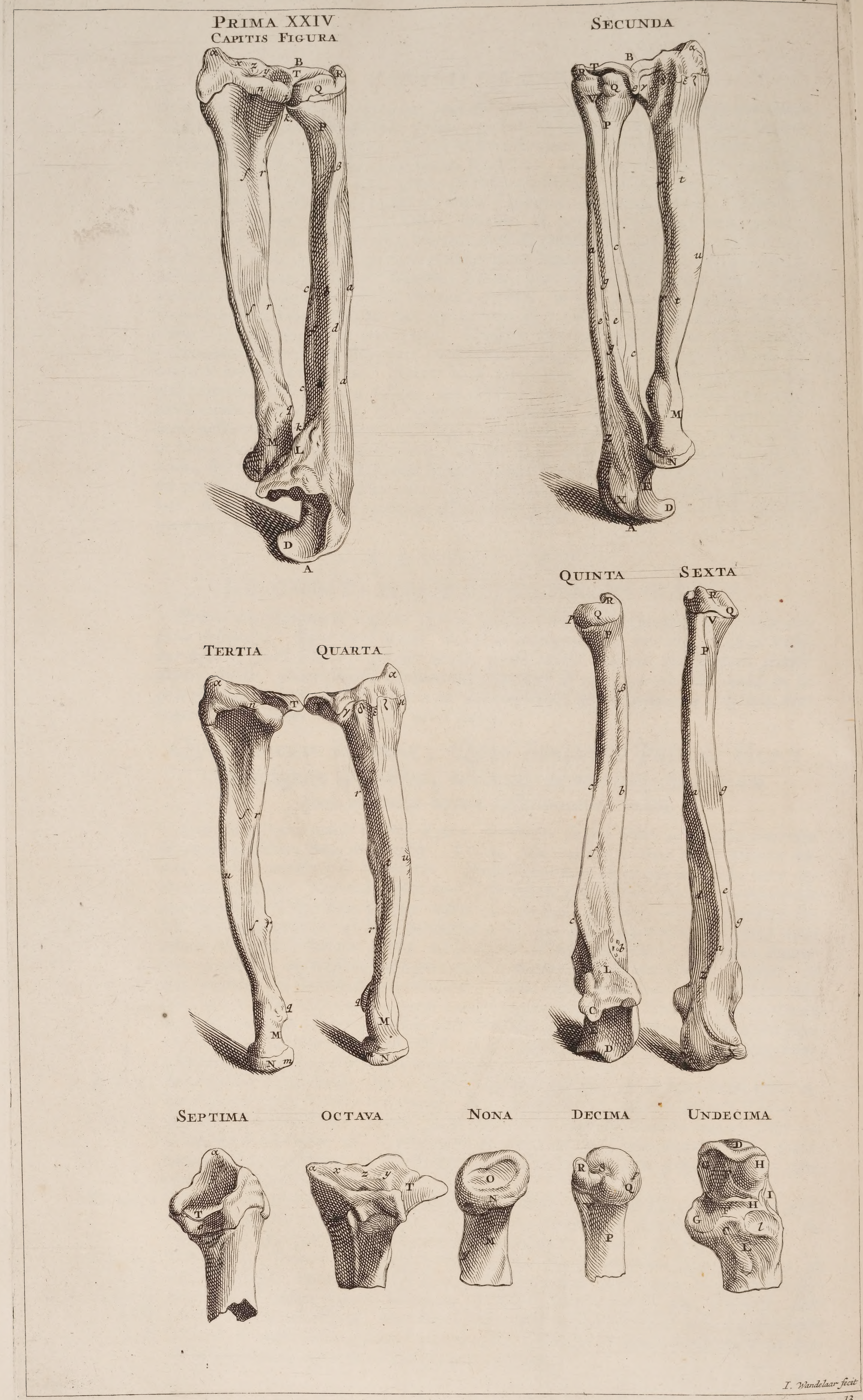
A, B 1, 2 *Intervallum his characteribus incluſum, Cubitus vocatur. ac A ſuperiorem ipſius notat partem, quae humero coarctatur: B verò inferiorem, quae brachiale ſpectat.*

C 1, 5, 11 *Anterior proceſſus ulnae, humeri ſinum ſubiens, in elatioris humeri rotulae ſedis anteriori parte caelatum. Et C quidem in prima figura internam proceſſus notat ſedem, cartilagine incruſtatam: in quinta verò & undecima externam ſedem indicat, aſperam & inaequalem.*

D 1, 2, 5, 11 *Poſterior ulnae proceſſus, ſinum intrans, in humeri poſteriori ſede ad elatiorem ipſius rotulae regionem exſculptum. Ac D in prima quidem, & ſecunda, & quinta, internam proceſſus ſedem indicat: in undecima autem externam, ſeu poſteriorem.*

E 1, 2, 5 *Ulnae ſinus, humeri rotulam excipiens. Hunc ſinum undecima figura exactiùs, ut*
F, F. *modò ſubjiciam, notat. F & F tuber, quod ſecundum ſinus hujus longitudinem fer-*
G, G. *tur. G & G, latus tuberis internum. H & H, latus tuberis, ſeu, ſi mavis, ſinus*
H, H. *ulnae, externum. I & K, ſinus hujus ſedes, qua in ſuis lateribus infima ipſius parte*
I, K. *à laevi circumferentia nonnihil intermittitur, ligamentorumque producendorum gratia aliquantulum aſper & modicè foratus cernitur.*

Pro-

Prima XXIV Capitis Figura
Secunda
Tertia
Quarta
Quinta
Sexta
Septima
Octava
Nona
Decima
Undecima
I. Wandelaar fecit

L 1, 5, 11 *Proceſſuli, ſeu magna aſperitas in radice anterioris ulnae proceſſus C inſigniti conſpicua, & quorundam muſculorum exortui & inſertioni aptam ſedem parans.*

M 1, 2, 3, 4, 9 *Cervix ſeu collum radii.*

N, 1, 2, 3, 4, 9 *Radii capitulum, cui ſinus inſculpitur, quem humeri caput ingreditur. Sinum hunc O in nona figura indicat. O.*

P 1, 2, 5, 6, 10 *Vlnae cervix.*

Q 1, 2, 5, 6, 10 *Vlnae appendix notatur.*

R 1, 2, 5, 6, 10 *Vlnae appendicis proceſſus, quem ſtylo ſcriptorio comparamus.*

S 10 *Sinus appendicis ulnae, cui cartilago jam T notanda adnectitur, ſeu potius innaſcitur.*

T 1, 2, 3, 4, 7, 8 *Cartilago, quae ulnae appendicis maximam portionem à brachiali dirimit. ac T quidem in prima & octava, cartilaginis ſedem indicat, qua primùm à radii appendicis ſinu, x, y & z indicando, pronaſcitur. In ſecunda verò ſedem notat, qua cartilago radii appendici adnaſcitur. In tertia, cartilaginis ſedes indicatur, brachiale reſpiciens. In quarta, cartilaginis ſedes, ulnae incumbens, occurrit.*

V 2. 6 *Sinus in ulnae appendice, & oſſis ulnae, cui appendix adnaſcitur, ſede, in hoc paratus, ut alterius brachiale extendentium muſculi tendinem deducat.*

X, Y, Z *Hi tres characteres in ſexta, & X ac Z in ſecunda, triangulum circumſcribunt, qui in ulna excarnis gibbusque eſt. Verùm Z privatim trianguli notat verticem.*

a, a 1, 2, 6 *Prima protuberans ulnae linea.*

b, b 1, 2, 5 *Secunda protuberans ulnae linea. Verum β privatim in prima & quinta figuris, hujus lineae ſedem indicat, obliquè ſecundum cervicem ulnae ductam.* β.

c, c 1, 2, 5 *Tertia protuberans ulnae linea.*

d 1, 6 *Vlnae latus, prima linea & ſecunda circumſcriptum.*

e 2, 6 *Vlnae latus, prima & tertia linea circumſcriptum.*

f 1, 5 *Latus ulnae, inter ſecundam lineam & tertiam conſiſtens.*

g, g 2, 6 *Linea illi ulnae lateri peculiaris, quod prima linea tertiaque continetur.*

h, i 1 *Duo hi characteres ſedem utramque notant, qua radius ulnae coarctatur. ac h quidem ſedes indicatur ſuperior, & humero proxima. i verò inferior, & brachiali contermina.*

k, k 1 *Tota hac ſede (eo quòd radius arcuatim obliquatur) duo cubiti oſſa invicem dehiſcunt.*

l 5, 11 *Sinus ulnae inciſus, in quo radii capitulum volvitur.*

m 3, 4, 9 *Radii capituli ſedes, quae ulnae ſinui, l inſignito inſidet.*

n 1, 3 *Inferioris radii appendicis interior ſedes notatur: in reliquis autem figuris, ſecunda nimirum, quarta, ſeptima & octava, exterior ſedes extenditur, aliis characteribus ornata.*

o 7 *Sinus in radii exſculptus appendice, in quo ulnae appendix excipitur.*

p 5, 10 *Protuberans ulnae appendicis pars, radii ſinum o indicatum ingrediens.*

q 1, 2, 3, 4, 9 *Amplus abruptusque radii proceſſus, cui tendo muſculi cubitum flectentium anterioris inſeritur.*

r, r 1, 2, 3, 4 *Acuta radii linea, ipſius inferna ſede, qua ſecundùm cubiti longitudinem ulnam reſpicit, extuberans.*

ſ, ſ 1, 3 *Internum lineae r prius inſignitae latus.*

t, t 2, 4 *Externum lineae r indicatae latus.*

u 2, 4 *Hac ſede radius aſper eſt, ut duo ex quatuor ipſi peculiaribus muſculis, hîc validius inſererentur.*

x, y, z 1, 8 *Sinus in radii appendice, articulando brachiali inciſus. Et z quidem notat ſinus tuberculum nonnihil prominens, & ſinum ipſum veluti geminum conſtituens, cujus partes x & y indicari poſſunt.*

α 1, 3, 4, 6, 7, 8 *Radii appendicis maximè eminens portio, quae ſinum cui brachiale articulatur, interiori ſede adauget.*

γ, δ, ε, ζ, η *His characteribus in ſecunda & quarta figuris gibba externaque inferioris radii appendicis regio, cum ipſa oſſis cui appendix coaleſcit ſede, notatur. & ſinguli characteres aliquem hujus ſedis ſinum privatim indicant. γ quidem primum ſinum, δ ſecundum, ε & ζ tertium, η quartum. In ſecunda autem figura θ ſinum indicat, radio ulnaeque communem. Sinus iſti vehendis ſerviunt tendinibus.* θ.

a 1, 2 *fig.* A, B. *integrarum fig.* T, V.

b *tota fig.* 5 & 6. *aut* 2 *fig. integrarum* Y.

c *tota* 3, 4 *fig. aut* 2 *fig. integrarum* X.

Univerſa [a] pars inter brachium & brachiale poſita, Graecis πῆχυς, Latinis verò Cubitus appellatur. Haec duobus conſtat oſſibus, invicem incumbentibus & dearticulatis: quorum [b] inferius, quod & longius eſt, πῆχυς quoque ac Cubitus vocatur. Ne autem homonymia ſermoni aliquid obſcuritatis pariat, quoties integrae duobus illis oſſibus exſtructae partis mentio incidet, Cubiti voce utendum duximus, inferius quidem os ulnam, [c] ſuperius verò, quod κερκὶς Graecis dicitur, Radium nuncupantes. Duo haec oſſa, longa ſunt, & omni propemodum ex parte inter ſe varia.

Cubitus.

Vlna.

Radius.

Ulnae ad humerum articulatio, & ipſius hic proceſſuum & ſinus deſcriptio.

Ulna enim ad humeri [d] orbitam, rotulamve, apto in hoc exſculpta ſinu, & idoneis donata proceſſibus articulatur. In ſuperiori namque ipſius ſede, admodum craſſa & ſolida, [e] duos inſignes adipiſcitur proceſſus: quorum quum unus altero prior anteriorve eſt, hunc quidem anteriorem, illum verò poſteriorem haud inopportunè vocabimus. Anterior itaque [f] ſinum in priore humeri ſede ad elatiorem rotulae ipſius regionem exſculptum reſpicit, ſuiſque tuberibus illi ſinui adamuſſim coaptatur, reſpondetque. amplus enim eſt, & obtuſo angulo ſimilis, & perquàm durus, ac ſolidus. Poſterior autem proceſſus, anteriori forma quodammodo correſpondens, [g] ſinum ſubintrat, qui in poſteriori humeri ſede ad elatiorem rotulae regionem caelatur. cum tamen ſinus iſte anteriore ſinu multo profundior ampliorque exiſtit, proceſſus etiam poſterior anteriore craſſior ampliorque meritò evaſit, & anguli magis adhuc obtuſi ſpeciem referet. Proceſſum hunc Athenienſes quidem ὠλέκρανον, Dores autem κύβιτον, Hippocrates verò ἀγκῶνα, Galenus porrò jam ὠλέκρανον, jam ἀγκῶνα appellarunt. Quae voces magno eorum qui Latina legunt incommodo, ab interpretibus confunduntur, non has ſolum unico cubiti nomine crebrò vertentibus, ſed & ulnam, & totam partem inter brachium ac brachiale ſitam, & humeri cum ulna ac radio articulum, & internam ejuſdem articuli ſedem, ipſiusque flexum. Caeterùm [h] in horum ulnae proceſſuum medio, quà ſe invicem è regione ſpectant, grandis exſculpitur ſinus, humeri rotulam excipiens, illique omnino reſpondens. Primùm enim inſtar ſemicirculi, aut paulo etiam profundius quàm ſemicirculus, caelatur: noſtrique C, ac Graecorum *C* imagini accedit. unde etiam ab ejus characteris forma, Veteres hunc ſinum σιγμοειδῆ appellarunt. Deinde ſinus iſte non tantum obiter ad C, ejuſque potiſſimùm, cui introrſum curvati eductique apices in hunc modum C reſecarentur, imaginem exſculpitur: verùm ut ad amuſſim humeri rotulae congrueret, in ipſius medio, [i] tubere obtuſo amploque protuberat, quod ſecundum ſinus illius longitudinem fertur, & utrinque ad [k] latera ita comprimitur, ſinuaturque, ut funi chordaeve ad trochleae rotulam convolutae, poſſit conferri. Quemadmodum enim teres chorda, rotulae ſinui pariter ſecundùm concavum tereti involvitur, ita quoque hoc ulnae ſinus tuber ſinui rotulae convenit: & depreſſa ſinuataque rurſus tuberis latera, rotulae ſinus extuberantibus aequantur lateribus. Quod ut fiat exactius, internum ulnae ſinus latus altiùs ipſo externo cavatur: quum internum rotulae latus multo proceriùs externo promineat, extuberetque. Univerſus hic ulnae ſinus laevis eſt, & cartilagine incruſtatus, & unà cum ſuis proceſſibus rotulae humeri, ut ſemel dicam, ſic coaptatus, ut ejus beneficio cubitus duntaxat, citra luxationis periculum, flectatur & extendatur. ad quod non ſolum ſpectatu jucundiſſimus ille, qui mutuo ingreſſu perficitur, oſſium contextus opitulatur, verùm etiam ligamentorum articulum ſtringentium robur. Ut enim valida articulum ambirent ligamenta, proceſſuum [l] ſedes ſinum non reſpicientes, aſperae inaequaleſque ſunt. Quamquam denuò non ligamentorum tantum, ſed & muſculorum nomine proceſſus aſperi cernantur. Poſterior enim poſterioris proceſſus ſedes, quae interdum in puerilis appendice conſtare viſa eſt, ac gibbi & gibberi nomen apud nonnullos meretur, admodum inaequaliter protuberat, quodammodoque ſinuata conſpicitur, ut cubitum extendentium [m] muſculorum inſertionem fortius exciperet. Ita & anterior prioris cubiti proceſſus pars, in hoc aſpera exiſtit, ut validior [n] muſculi cubitum flectentium poſterioris inſertio efficeretur, & muſculi [o] ſecundos ac [p] tertios digitorum articulos flectentes, hinc promptius originem ducerent. Neque ſolum haec anterior prioris proceſſus regio exaſperatur, verùm & juxta ejus proceſſus radicem, eorum muſculorum nomine aſperis [q] quibuſdam tuberculis Natura ulnam decoravit. Ad haec, ut validioribus ligamentis hic articulus amplexaretur, in infima ulnae ſinus C literam referentis ſede, [r] utrinque ad latera ſinulus inſtar anguli cujuſdam imprimi cernitur, & ipſe ſinus C ſimilis à ſua circumferentia inibi deſinit, aſperque redditur: non alia ſanè occaſione, quàm ut ex hac ulnae parte foraminulis non perviis obſita, ligamentorum fortium penderet exortus.

Radii ad humerum articulatio.

Atque in hunc modum ulna humero articulatur: radius autem, quà humero jungitur, utcunque tenuis eſt, & ex [s] oblonga tenuique cervice, quodammodo in amplum orbiculatumque porrigitur [t] capitulum, quod ea parte, qua humerum ſpectat, [u] ſinum obtinet rotundum, & non impenſè cavum, quem humeri [x] caput, ad externum orbitae ſuae latus exertum, ſubintrat. Ad hoc caput radius, quieſcente ad humerum ulna, in pronum ſupinumque agitur: & interim, quo minus cubitus flectatur, extendaturque, radii cum humero articulus, nequaquam obſtat. Tanta enim eſt humeri capitis longitudo, tantaque id ſede laevi & lubrica cartilagine incruſtatur, ut radii ſinus in illo quoque motu ab ipſo non abſcedat, ullave ex parte dehiſcat.

d 1, 2 *fig. cap.* 23 K, L, M.
e 1, 2, 5, 11 *fig.* C *anterior,* D *poſterior.*
f 1 *fig. cap.* 23 N.
g 2 *fig. cap.* 23 O.
h 1, 2, 5 *fig.* C, D. *dein* E.
i 11 *fig.* F, F.
k *eadem fig.* G, G. *dein* H, H. *quae conferes cum* K, L, M 1, 2 *fig. cap.* 23.
l 11 *fig.* C, D.
m 13 *muſc. tab.* b, c, d.
n 8 *muſc. tab.* Γ.
o 5 *muſc. tab.* Θ.
p 6 *muſc. tab.* Ξ.
q 5, 11 *fig.* L.
r 11 *fig.* I, K
s 3, 4, 9 *figur.* M.
t *eiſdem fig.* N.
u 9 *fig.* O.
x 1 *fig. cap.* 23 P.

Ulnae ad brachiale ductus, & inferioris ipſius ſedis hiſtoria.

Caeterùm ulna à ſuo cum humero articulo deorſum [y] recta penè verſus brachiale fertur, ſenſim gracileſcens, tenuiorque tantiſper facta, dum ad brachiale uſque pertingat. illic enim ex [z] tenui longaque cervice, rurſus nonnihil aucta, [a] appendice donatur inſtar capituli cujuſdam rotunda, ſed interim varia. Haec namque inferiori ipſius parte [b] proceſſum obtinet, quem, quia in acutum procedit, Graeci diſſectores à ſcriptorii ſtyli imagine γραφοειδῆ & στυλοειδῆ appellant: in hoc formatum, ut ſinum adaugeat, quo brachiale ad cubitum articulari docebimus, utque ab ipſo [c] ligamen articulum hîc continens pronaſcatur. Verùm hujus proceſſus uſum paulo pòſt, vel Galeni nimium illi tribuentis no-

y 1, 2 *fig. ab* A *verſus* B.
z 1, 2, 5, 6, 10 *fig.* P.
a *eiſdem fig.* Q.
b *eiſdem fig.* R.
c 12 *muſc. tab.* I.

d 9 fig. S.
e 1,2,3,4,7, 8 fig. T.
f in margine cap. 10.
g 4 fig. cap. 22 K, S.
h 2, 10 fig. V.
i 9 muſc. tab. A.
k 6 fig. X, Y, Z. & 9 muſc. tab. V.
l eadem tab. S, T.
m 2, 6 fig. à Z per a, a. uti & primae fig. a, a.
n 9 muſc. tab. A.
o eadem tab. z.
p 1, 2, 5 fig. b, b.
q 1, 6 fig. d.
r 2, 6 fig. e.
s 1, 2, 5 fig. c, c.
t 7 muſc. tab. V.
u 1, 5 fig. f.
x 6 muſc. tab. z.
y 7 muſc. tab. Q.
z 2, 6 fig. g, g.
a 10 muſc. tab. A, z, Π.
b 1, 5 fig. β.
c 7 muſc. tab. X.

Qui ulna ſecundum ipſius longitudinem ſe habeat.

nomine, explicatius aggrediar. Inferior haec ulnae appendicis ſedes brachiale reſpiciens, ad internum latus acuti iſtius proceſſus inaequalem nanciſcitur [d] ſinum, in quem [e] cartilago firmatur, quam à radio pronatam, magna ex parte ita inter brachiale & ulnam reponi audies, ut neque brachiali, neque ulnae adnaſcatur, ejuſque generis cartilago ſit, [f] quam privatim in maxillae inferioris ad temporum oſſa articulis, [g] & in clavicularum cum conterminis oſſibus nexu, contineri dudum retulimus. Porrò ſi hunc appendicis ulnae ſinum & acutum ipſius proceſſum exceperis, tota illius ſedes brachiale ſpectans, obtuſi depreſſique capitis ſuperficiem refert, ad eumque modum cartilagine incruſtatur, quo ſinus capitaque articulorum obduci laevigarique ſolent. Ad haec, ulna appendix in externa ipſius ſede [h] ſinum quoque ſibi inſculptum gerit, qui oblongus, & ſecundum cavum teres eſt, tendini paratus ejus [i] muſculi, qui poſt brachiali ante parvum digitum inſertus, brachialis extenſionis autor habetur. Caeterùm praeter hanc appendicem, ulnae per ipſius longitudinem forma & impreſſiones quaedam, & ipſius inſtar linearum tubera, adhuc obſervanda veniunt. Humilior enim ulnae ſedes ad poſterioris ipſius juxta humerum proceſſus radicem, quà cubito innitimur, aliquouſque [k] gibba eſt, ſua amplitudine triangulum referens, qui excarnis, & muſculis non intectus, mox adempta cute conſpicitur, duntaxat nervoſam tenuitatem [l] muſculorum excipiens, quorum beneficio cubitus extenditur. Hujus trianguli [m] vertex deorſum exporrigitur, & lineae modo ob hoc maximè ultra medium longitudinis ulnae protuberat, quòd hujus lineae latera à muſculis duobus comprimantur, ipſave ulna muſculis illis cedat, quorum [n] alter exteriori lineae lateri exporrigitur, poſt brachiali ante parvum digitum inſertus, ac brachiale extendens. [o] Alter, qui interno lineae lateri exporrigitur, & cui ulnae os impenſius cedit, brachiali ante parvum digitum inſeritur, idque flectit. Praeter hanc lineam, aliae adhuc duae cernuntur, cum nuper dicta ſic ulnam conſtituentes, ut ipſa ab humero verſus brachiale procedens, non teres, ſed triangularis quodammodo videatur. [p] Secunda igitur protuberans linea, ab interiori latere radicis anterioris proceſſus ulnae rectà deducitur, & commune [q] latus cum prima linea conſtituit, quod ab illo muſculo impreſſum eſt, quem modò brachiale flectere diximus. [r] Aliud autem ulnae latus cum ſecunda linea, [s] tertia efformat linea, quae trium linearum acutiſſima aſperrimaque eſt, & ab externo latere radicis anterioris ulnae proceſſus longiſſimè procedit: inque hoc educitur, prominetve, ut ab ipſa validum pronaſceretur [t] ligamentum, quod radium ulnae ſecundùm cubiti longitudinem robuſtioris membranae inſtar connectit. [u] Latus hoc inter ſecundum lineam & tertiam repoſitum, muſculorum gratia comprimitur, qui internam cubiti ſedem occupant, quibuſque hîc ab ulna & radio apta paratur ſedes. Horum autem praecipuus eſt, [x] quem tertium quatuor digitorum articulum flectere audies. Verùm quia muſculi ſecundum iſtud latus occupantes, in ipſorum per ulnam progreſſu, etiam ſui exortus portionem ab illa aſſumunt, ipſum magis aſperum occurrit, quàm latus inter ſecundam lineam & primam conſpicuum: à quo nullus pronaſcitur muſculus, niſi juxta ulnae cum humero articulum, ubi [y] is principium ducit, qui radium in pronum ducentium ſuperior eſt. Latus tertia & prima lineis circumſcriptum, reliquis duobus minùs eſt compreſſum, & privatim [z] lineam obtuſam, ſed longam, & modicè prominentem, ac viciniùs tertiae lineae, quàm primae deductam, adipiſcitur. Hanc Natura [a] trium muſculorum gratia produxit, qui ab ipſa triplici principio originem ducunt. Ac primum quidem ejus muſculi eſt, qui radium in ſupinum ducentium brevior habebitur. ſecundum autem & tertium pollicis ac indicis famulari motibus, in ſecundo libro docebimus: quem eo leviori negocio intelliges, quo conſideratius ea quae modò narramus, in oſſibus ſpectaveris. Sunt enim haec non minus viſu cognituque jucunda, quàm cerebri & aliarum, quas hodie ſolum miramur, partium ſectio. ut interim de ſummo in artis noſtrae operibus uſu nihil dicam, dum ad has lineas ſcopum figentes, fractum ac luxatum os ritè nos repoſuiſſe, certiſſimò cognoſcimus. Ad hunc itaque modum ulna multum etiam ultra medium ipſius longitudinis ſe habet. Ubi verò brachiali propinquiùs accedit, teres omnino eſſet, niſi ſecunda linea inſigniùs inibi [b] protuberaret, ac oblique deorſum protenſa, ſedem adaptaret [c] quadrangulari muſculo, qui radii in pronum motus opifex, hinc principium ſumere docebitur. Porrò ſi quid de ulna adhuc dicendum ſuperſit, id jam unà cum radii hiſtoria perſequar, qui obliquus eſt, quatenus ulna recta.

d 1 fig. h.
e 1 fig. i.
f 1 fig. inter k & k.

Radii obliquitas.

Radius namque [d] ſuprà [e] infraque ulnae committitur: in [f] medio autem, ac per reliquam longitudinem ita arcuatim obliquatur, ut admodum ab ulna dehiſcat. quod partim fit, ut radius obliquo ductu ulna ſuffultus, in pronum ſupinumque promptè ageretur: partim, quò apta ſedes muſculis conſtitueretur, quos neceſſariò internam externamque cubiti regiones occupare oportuit. Quamquam magis obliqui ſui motus occaſione, quàm muſculorum gratia radium obliquari, plurimumque in medio ductu duo cubiti oſſa invicem abſcedere, illa nos doceant animalia, quibus neque radius, neque radii beneficio manus in pronum ſupinumque ducitur. Equus namque, ovis, ejuſque generis animalia, ſolidis aut biſulcis donata unguibus, tota cubiti longitudine radium ulnae adeò connatum aſtabilitumque obtinent, ut ne tantillum quidem citra ulnam radius moveatur. In canibus verò, & felibus, & iis animalibus quibus pedes in digitos dirimuntur, radius mo-

vetur quidem, ſed tanto obſcurius ac difficilius, quanto nos manuum motus perfectiores obimus. Diſtat igitur in his quoque animalibus radius ab ulna, verùm longè minus quàm in homine: & non adeò laxam articulationis ſpeciem in illis, atque in homine cernimus. unde etiam haud miror, Galenum non accuratius radii ad ulnam explicuiſſe articulos, inter ſe admodum varios: ſuprà enim ulna radium excipit, infrà verò haec à radio excipitur.

Radii ad ulnam articulatio.

Ad externum namque latus anterioris ulnae juxta humerum proceſſus, [g] ſinus quidam inſtar quartae circuli partis tranſverſim exſculpitur, laevis, & cartilagine incruſtatus. Huic ſinui [h] internum latus capitis radii, cui ſinus inſculpitur, humeri externum caput excipiens, appoſitè congruit, ac laeve & orbiculatum hîc factum, in illo ulnae ſinu volvitur. Infrà autem juxta brachiale, ubi radius craſſeſcit, dilataturque, & inſigni [i] appendice donatur, hujus appendicis humillimae ſedi [k] ſinus inſculpitur, illi non abſimilis, quem paulo antè in ulnam inciſum retulimus. In hunc ſinum cartilagine incruſtatum, ſuperior appendicis ulnae [l] ſedes, capituli modo protuberans, cartilagineque obducta, revolvitur: hacque ratione radius utriuſque articuli beneficio tantummodo in pronum ſupinumque agitur.

g 5, 11 fig. l.
h 3, 4, 9 fig. m.
i 1, 3 fig. n. Verùm in aliis figuris radii illa appendix quoque eſt obvia.
k 7 fig. o.
l 5, 10 fig. p.

Radii per ipſius longitudinem laevitas & aſperitas.

Non procul à ſuperiori articulo, ubi radii [m] cervix conſiſtit, radius [n] aſperum abruptumque educit proceſſum, qui internam cubiti ſedem reſpicit, & inſertioni anterioris cubitum flectentium [o] muſculi aptam ſedem parat. Rurſus reliquo ab humero verſus brachiale ductu, radius non omnino teres & laevis eſt: verùm per ipſius longitudinem humiliori ſua ſede [p] acutam & inſigniter extuberantem producit lineam, quae tertiam ulnae lineam reſpiciens, [q] ligamentum admittit, membranae validiſſimae ritu ambo cubiti oſſa, quà invicem dehiſcunt, colligans. [r] Externum hujus lineae latus, perinde ac [s] internum quoque, compreſſum ſinuatumque eſt: ut hoc internam cubiti ſedem occupantibus muſculis, illud verò iis qui in externa habentur, cedat. Porrò internum latus externo aſperius eſt, quòd [t] muſculus tertium pollicis os flectens, non infimam ſui exortus portionem ab illo latere privatim obtineat. Superior radii ſedes è directo dictae nuper lineae conſiſtens, penè teres eſt, & juxta medium ſuae longitudinis aliquouſque [u] aſpera occurrit, ut in hanc duo muſculi validiorem molirentur inſertionem: quorum [x] alter radium in ſupinum agentium brevior eſt, [y] alter verò radium in pronum ducentium ſuperior, cujus potiſſimum occaſione aſperitas illa caelatur, quòd ipſe nerveam potius quàm carneam inſertionem efficiat, longiuſque in oſſe producatur.

m 1, 2, 3, 4, 9 fig. M.
n eiſdem figuris q.
o 6 muſc. tab. Θ.
p 1, 2, 3, 4 fig. r. r.
q 7 muſc. tab. T, V, S.
r 1, 3 fig. ſ, ſ.
s 3, 4 fig. t, t.
t 6 muſc. tab. n.
u 2, 3, 4 fig. u.
x 12 muſc. tab Λ. & deind d, e.
y 7 muſc. tab. Q.

Inferioris radii partis hiſtoria.

In radii [z] ſede, brachiali contermina, pleraque examuſſim inquirenda veniunt. Primùm enim hanc partem augeri, ac dilatari, incraſſarique oportuit, ut apta conſtitueretur ſedes, cui [a] brachiale articulari queat. neceſſum etenim erat, brachialis cum cubito articulum, in hominibus paulo minus toto ad radium referri: ſi modò quieſcente ad humerum ulna, manus radii beneficio, & velut ſecundario, in pronum ſupinumque agi debuit. Si namque ſinus brachiale excipientis par portio, in ulna & radio exſculperetur, & ipſe interim ſinus ſuperiorem brachialis ſedem imitans, neceſſariò tranſverſim oblongus eſſe deberet, prorſus foret impoſſibile, radium & manum ſimul in pronum ſupinumve ferri, ulna ad humerum quieſcente, ac veluti hujus motus baſi ac fulcimento. Pars enim brachialis, quae tunc ulnae ſinui inarticularetur, clavi modo obſtaret, quo minus vel tantillum radius, immota ulna, moveri poſſet. Operae pretium igitur fuit, inferiorem radii partem ſinus cui brachiale inarticularetur occaſione, admodum craſſeſcere.

z tota 7 & 8 fig.
a 5 primarum fig. cap. 25 charact. 1, 2, 5.

Cartilago brachiale ab ulna dirimens.

Verùm quia tenue os nimium augeri, nequaquam expediebat, Natura etiam brachialis portionem ab ulna ſuſtineri voluit: at ita, ut ulna ex puncto, ſuoque adeò acuto [b] proceſſu, brachiale vix contingeret. Ne enim ulna, reliqua ſui appendicis ſede, brachiali citra alterius corporis interventum committeretur, Natura ab inferiori ſede [c] ſinus in radii appendice brachialis gratia exſculpti [d] cartilaginem deduxit: quae ulnae appendicem adſcendens illam à brachiali dirimit, itaque articulum hunc aptat, ut ulna brachiale quidem ſuſtineat, verùm proximè non contingat, totuſque ſinus (uti ſanè oportuit) ad radium ſpectet.

b 1, 2 fig. R,
c 8 fig. x, y, z.
d 1, 2, 3, 4, 7, 8 figurarum T.

Atque haec ſanè tanto velim inquiri diligentius, quò magis cum Galeni dogmatibus pugnant. non enim lubet in hoc negotio, alioqui ſatis prolixo, paſſim Galeni loca, à quibus prudens diſſentio, ſubnectere, rationemque cur aliter ſentiam ſubjicere, quum diligens lector etiam non admonitus, haec abundè animadverſurus ſit. Verùm ne nimium ipſius interim placita, eaque potiſſimùm quae à ſtudioſis in publicis ſectionibus, ut expendantur, requirere ſoleo, jam praeteriiſſe videar, in radii ulnaeque Galeni hiſtoria, portionem & particulam modò aſſumam, prolixius ſaepiuſque ab ipſo inculcatam. eſt autem haec, acutus ulnae proceſſus, quem ſtylo comparamus. Ut itaque praeteream, quòd magnam, & (quantum ex ipſius ſcriptis aſſequor) dimidiam ſinus cui brachiale in articulatur portionem, ulnae adſcribit, acuto huic proceſſui privatum ad brachiale contextum inibi tribuit, ubi ulnam radiumque in libro de Oſſibus pertractat. Ubi autem paulo pòſt brachialis oſſa recenſet, contextus illius ſpeciem exprimit, quando ſcilicet [e] tertium ſuperioris brachialis oſſium ordinis os, quod parvum digitum ſpectat, ſinuatum eſſe, atque in illud acutum ulnae proceſſum ingredi commemorat, ac veluti duos brachialis cum ulna & radio articulos proponit: quorum unum quidem ad radium & ulnam ſimul refert, alterum verò ad acutum ulnae proceſſum. atque ad hunc quidem ar-

Libro de Oſſib. Primo de Adminiſt. diſſect. Secundo de Uſu part.

e 1, 2, 4, 5 fig. cap. 25. charact. 3.

articulum pertinere aſſerit, brachiale in obliquum ducere: ad illum verò, in rectum, cujus opera manum extendimus, inflectimusque. Arbitror autem Galenum per obliquum motum, illum intelligere, quo manus in utrunque latus ducitur, pari nimirum motu, quo digitos invicem adducimus & reducimus: ita enim obliquum lateralemve motum aliàs ferè ſemper Galenus intelligit. Quod ſi eſt, quid dici poſſet abſurdius, quàm hunc motum acuti illius proceſſus munere celebrari? quum is, ſi brachiale altiùs ſubingrederetur, eum motum haud ſecus impediret, quàm longus aliquis baculus ſecundum ulnam ad cubitum ligatus, & ad externum uſque poſtbrachialis latus ſuo apice pertingens, pulchrè obſtaret, quo minus in externum latus manus abduci poſſet. Porrò ſi Galeni locum in ſecundo de Partium uſu excutere volueris, inibi illum quoque duplicem articulum recenſere, ac eum qui acuto fit proceſſu, in hoc factum dicere, animadverſurus es, ut manus illius ope in pronum ſupinumque, & deinde etiam in latus duceretur. Hanc ſententiam, re adamuſſim perpenſa, non minus quàm priorem veritati repugnare fateberis. idque tunc potiſſimùm, quando omnem ferè brachialis articulationem, ad radium ob hoc praecipuè referri diſces, ut radii motum, qui in ſupinum & pronum fit, manus ſecundariò ſequeretur: & inſuper colliges, illos motus debere impediri, ſi acutus ille proceſſus, ex Galeni ſententia, brachiali articularetur. quod oves, bovesque liquidò oſtendunt. nam ipſorum brachialis ad cubitum articulatio, Galeni deſcriptionibus, quantum ad acutum ſpectat proceſſum, reſpondens, neque in latera, neque in pronum, neque ſupinum aptè moveri poteſt. Illis namque animalibus acutus ulnae appendicis proceſſus oblongus eſt, & ſinum privatim in brachialis oſſibus ſibi vendicat, nullaque cartilago peculiaris ulnam ac brachiale intervenit, praeter eam quae oſſibus cruſtae modo obducitur. cujuſmodi tamen cartilago in homine ſpectatur, in quo etiam proceſſus ille non tantum cartilaginis illius altitudinem excedit, quantum [f] ſuperior illius qui in radii appendice ſculpitur ſinus pars porrigi educique cernitur. Eminet autem illa radii pars eadem cum acuto illo proceſſu ratione, ut ſcilicet ſinum efformaret brachiali aptum, [g] hincque validiora articulum continentia producerentur ligamenta. Quum verò huic radii ſinui non unicum tantum brachialis articuletur os, verùm inter tria brachialis oſſa, quae radium ulnamque ſpectare docebimus, [h] duo ad ſolum radii ſinum referantur, & [i] tertium cartilaginem illam à radio peculiariter pronatam, & acutum ulnae appendicis proceſſum reſpiciat, radii ſinus [k] geminus eſſe apparet, eo quòd ſinus modicè [l] inibi protuberat, ubi ſecundum brachiali os primo committi, Capite quod ſubſequitur dicturi ſumus.

f 1, 3, 4, 5 *fig. α.*
g 12 *muſc. tab. k & ι.*
h 1, 2, 4, 5 *fig. cap.* 25. *charact.* 1, 2.
i *earundem figur. charact.* 3.
k 8 *fig. x, y.*
l 8 *fig. ζ.*

Sinus radii, deducendis locandisque muſculis & ipſorum tendinibus apti.

Nunc verò inſuper conſiderandum venit, radii partem, cui appendix ſua hîc coaleſcit, ipſamque appendicem [m] interna parte ſinuatam & leviter cavam videri, cùm ut [n] muſculo cederent radium in pronum ducentium inferiori, tum ut exactum iter [o] tendinum ſeriei adaptaretur, qui cubito exporrecti, digitorum flexui famulantur. Externa autem hujus radii ſedis pars, quemadmodum & externa brachialis regio, gibba eſt, quòd ita (quum extrà ponatur) injuriis ferendis pertinacior reddatur. Ne tamen muſculorum tendines, manum hàc petentes, & gibba illa ſede deducti, hinc inde aberrarent, ſinus multi huic ſedi inſculpuntur, quibus tendines [p] tranſverſis obducti ligamentis, tanquam per anulos trajici, in ſecundo libro deſcribemus. Sunt autem hujuſmodi ſinus numero quatuor. ac [q] primus quidem amplus eſt, [r] tendinibus paratus, qui indicem, medium & anularem extendunt. [s] Secundus [t] tendinem tranſmittit, indicem & medium à pollice in latus abducentem. [u] Tertius quodammodo geminus eſt, [x] bicornem tranſmittens tendinem alterius muſculi brachiale extendentium, unà cum tendine [y] muſculi pollicem verſus indicem evertentis, extendentiſve. [z] Quartus ſinus leviter admodum exſculptus eſt, vixque ſinus nomen meretur: aſper tamen locus eſt, qui ligamentum tranſverſim [a] tribus tendinibus obvolutum educit: quorum unus brachialis oſſi pollicem ſuſtinenti inſeritur, ſecundus primo pollicis oſſi, tertius autem ſecundo & tertio pollicis oſſibus. Verùm quarti ſinus ſedes, ligamenti illius gratia, non duntaxat aſpera eſt, protuberatque, verùm etiam ut [b] tendo illi validius implantetur muſculi radium in ſupinum agentium longiſſimi. Praeter hos ſinus, etiam in externa articuli, quo radii appendix juxta brachiale appendici ulnae articulatur ſede, [c] ſinus etiam conſiſtit, qui ulnae & radio pariter communis, tendinem vehit [d] muſculi, cujus potiſſimum beneficio parvus digitus extenditur. Notatu digna foraminula, praeter ea quae nervorum & muſculorum exortibus ſubſerviunt, neque ulnae, neque radio obtigerunt: & undique, praeterquàm ubi appendices ſibi vendicant, ſolida impenſeque dura conſtant ſubſtantia. quamvis interim [e] ſinum, perinde ac humerus, femur & tibiae oſſa, ſecundum ipſorum longitudinem intus exſculptum obtineant, medullae reponendae paratum, & oſſium levitati accommodum.

m 1, 3 *fig. η.*
n 7 *muſc. tab.* X.
o *in manu* 5 *& 6 muſcul. tab.*
p 1, 2 *muſc. tabulae numeri hac ſede poſui.*
q 2, 4 *fig. γ.*
r 9 *muſc. tab.* Z.
s 2, 4 *fig. δ.*
t 10 *muſc. tab. p.*
u 2, 4 *fig. ε, ζ.*
x 11 *muſc. tab.* Λ.
y 10 *muſc. tab. o.*
z 2, 4 *fig. η.*
a 10 *muſc. tab. k, m, n. & 2 tab. b, c.*
b 12 *muſc. tab.* Θ, *b.*
c 2 *fig. θ.*
d 9 *muſc. tab.* Θ.
e *qualis apparet in figura capiti 1 inſerta.*

CA-

CAPUT XXV.

DE BRACHIALI.

Sex Vigesimi Quinti Capitis Figurarum, & earundem characterum Index.

Duae priores figurae non praeſenti tantum ſerviunt Capiti, verùm etiam tribus ordine jam ſubſequentibus, quibus manus partes quoque explicantur. Prima enim figura internam manus oſſium ſedem proponit. Secunda verò, eorundem oſſium externam oſtendit faciem. Quatuor autem figurae, has ſeriatim ſubſequentes, huic Capiti ſunt propriae, ac duntaxat octo brachialis oſſa varia facie exprimunt. Illa namque quae tertia inſcribitur, octo brachialis oſſium ſimul in ſua ſede commiſſorum internam faciem commonſtrat. Quarta, eadem oſſa externa facie delineata complectitur. Quinta ſuperiorem brachialis oſſium partem continet, qua cubito articulantur. Sexta, brachialis oſſium internam oſtendit ſedem, cui primum pollicis os, quatuorque poſtbrachialis oſſa coarctantur. Characterum verò index erit hujuſmodi.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 *Octo his numeri characteribus, octo brachialis oſſa in omnibus ſex figuris inſigniuntur, ſi modò in illa ſuperficie, in qua brachiale ſe offert, omnia in conſpectum veniant.*

I, II, III, IIII *In prima & ſecunda figura notantur quatuor poſtbrachialis oſſa.*

A, B, C 1, 2 *Tria pollicis oſſa.*

D, E, F 1, 2 *Tria indicis oſſa. atque eadem ratio in caeteris eſt digitis.*

G 3, 6 *Quinti brachialis oſſis ſinus, ſedesque cui primum pollicis os articulatur. Sinus hu-*
a, b. *jus longitudinem tranſverſim in ſexta figura ab a ad b metimur. Internam verò ſe-*
c, d. *dem c, externam autem d notat. ac d quidem in quarta figura etiam eſt conſpicuum.*

H 3, 4, 6 *Sedes ſexti brachialis oſſis, cui poſtbrachialis os indicem ſuffulciens coarctatur. h ve-*
h. *rò in quinto oſſe ſedem indicat, quam idem quoque poſtbrachialis os contingit.*

K 3, 4, 6 *Sedes ſeptimi brachialis oſſis, cui poſtbrachialis os, medium digitum ſuſtinens, coar-*
k. *ctatur. k verò in eiſdem figuris ſedes indicatur, qua idem poſtbrachialis os, ſextum brachialis os contingit.*

L 3, 4, 6 *Sedes octavi brachialis oſſis, cui poſtbrachialis os, anulari praepoſitum, coarctatur.*

M 3, 4 6 *Sedes octavi brachialis oſſis, cui poſtbrachialis os, parvum digitum ſuſtinens, coarticulatur.*

N 1, 2 *Oſſiculum ſubinde accumbens externo lateri articulationis octavi brachialis oſſis, ad poſtbrachiale os, quo parvus digitus ſuſtinetur.*

O 2, 3, 6 *Proceſſus octavi brachialis oſſis, in internam brachialis ſedem protuberans.*

P 2, 3, 6 *Proceſſus quinti brachialis oſſis, ex quo tranſverſum pronaſcitur ligamentum, quod in octavi oſſis proceſſum O notatum inſertionem tentans, tendinibus obducitur, ex cubito internam manus ſedem adeuntibus.*

Q 2 *Appendix poſtbrachialis oſſis indicem ſuſtinentis ſuperior, quae brachiali coarctatur.*

R 2 *Appendix poſtbrachialis oſſis indici praepoſiti inferior, quae capitulum conſtituit, primi indicis oſſis ſinum ſubiens, quaeque longè manifeſtior eſt ſuperiori.*

S 1, 2 *Intervallum occurrens inter poſtbrachialis os indici praepoſitum, & id quod medium ſuſtinet. In caeteris autem poſtbrachialis oſſibus eadem appendicum intervallorumque eſt ratio.*

T 1, 2 *In prima figura, ex duobus ſeſaminis oſſibus internae ſecundi pollicis articuli ſedi praepoſitis, internum os notatur: in ſecunda verò figura, externum.*

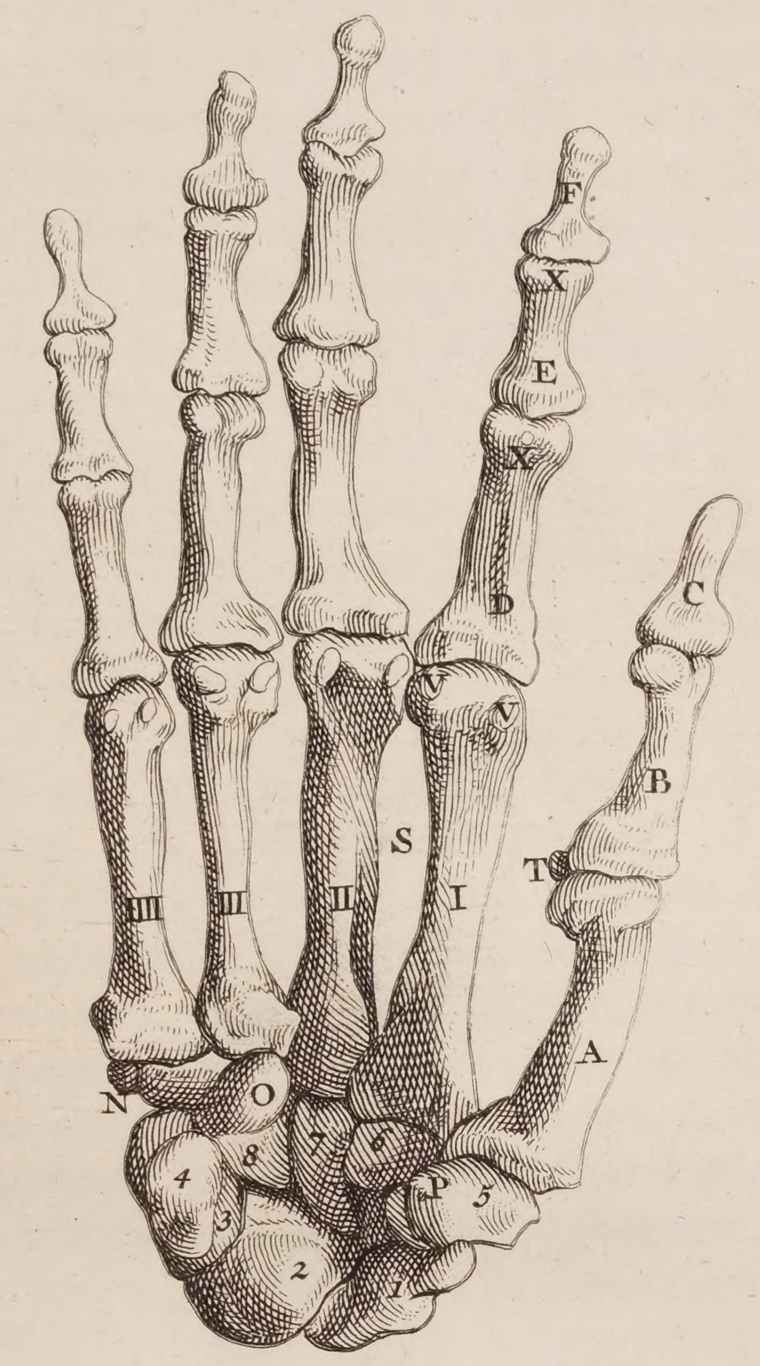
V, V 1 *Duo ſeſamina oſſicula, primo indicis articulo praepoſita.*

X, X 1 *Inferiori X oſſiculum notatur ſeſaminum, ſecundo indicis articulo praepoſitum. Superiori verò, oſſiculum tertio indicis articulo attributum. In caeteris digitis eadem quae in indice hoc oſſiculorum eſt ratio.*

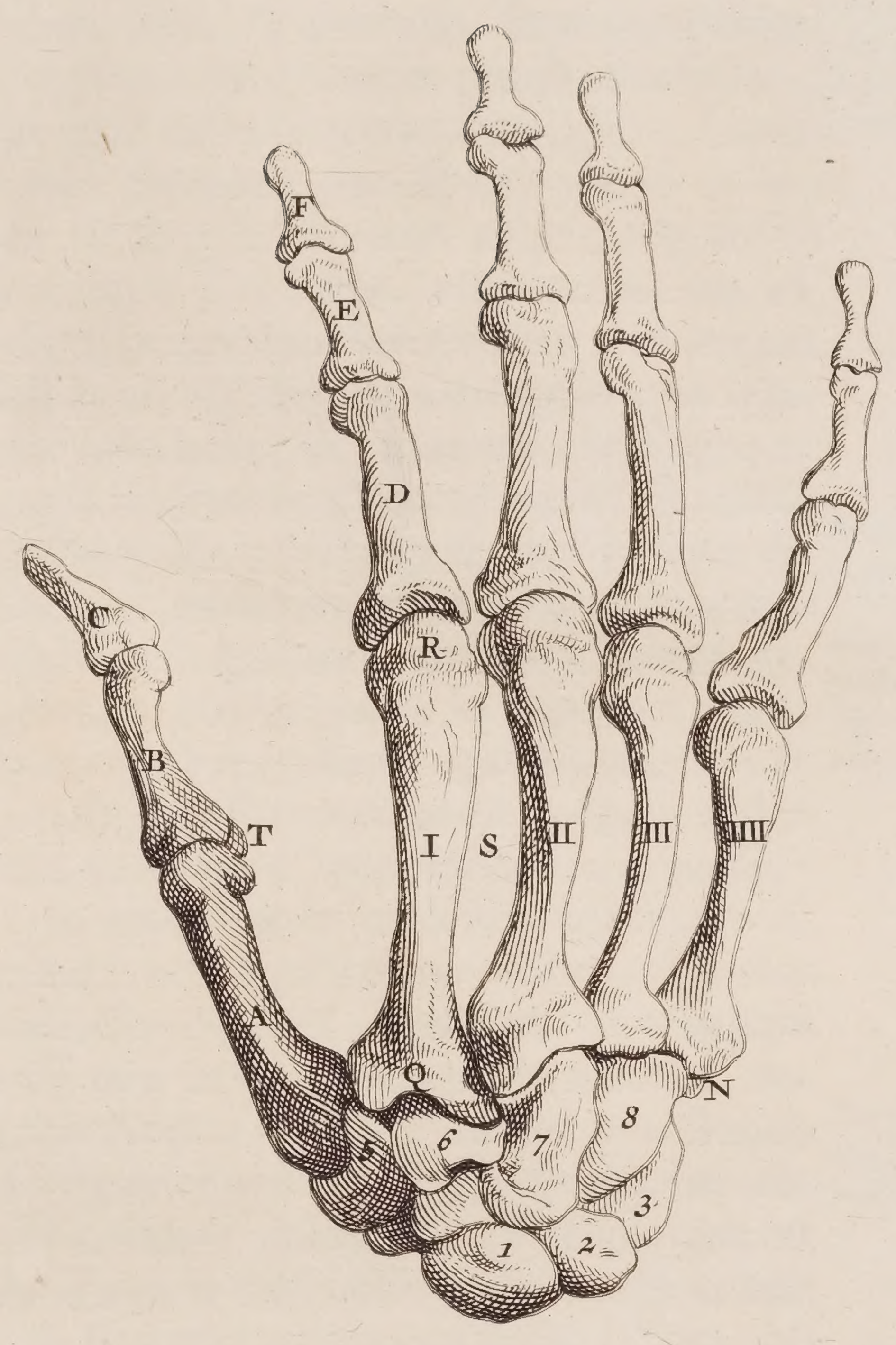
Hippocrati, quemadmodum & Galeno ſubinde, manus (aut χεὶρ potius) vocabatur, [a] quod vulgò brachium appellamus, quum hominem cruribus & brachiis donari dicimus, id ſcilicet univerſum, quod à ſcapula ad extremum uſque digitorum, unguiumque terminos pertinet. [b] quod verò Latinis ferè omnibus manus nuncupatur, & ab infima cubiti [c] ſede, laxoque illo manum cubito jungente articulo, ad digitorum uſque ſummum metimur, Hippocrati ἀκρόχειρ, ac ſi extremam ſummamve manum diceres, appellabatur. quae diſtinctio, etſi Graecis fortè ſit commoda, latinè tamen ſcribentibus non undique poteſt eſſe uſui. Manum itaque in brachiale tantum, & poſtbrachiale, & digitos dividentes, ſingulis ipſius partibus ſua tribuemus Capita, praeſente eam [d] partem deſcripturi, quae cubito articulatur, & à Graecis κάρπος, à no-

a *tota 2 figura cap. 2 lib. 3.*
b *tota 1 & 2 fig.*
c *integrarum fig. V. cui junguntur Z, Z. dein Γ, Γ, & Δ, Δ.*
d *integrarum Z, Z. & omnium hujus cap. figurarum charact. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.*

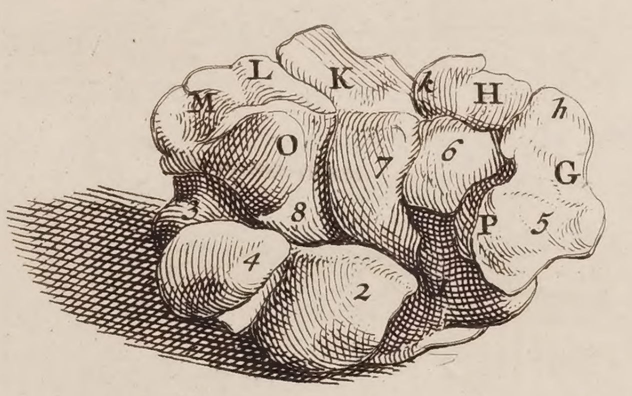
PRIMA XXV
CAPITIS FIGURA

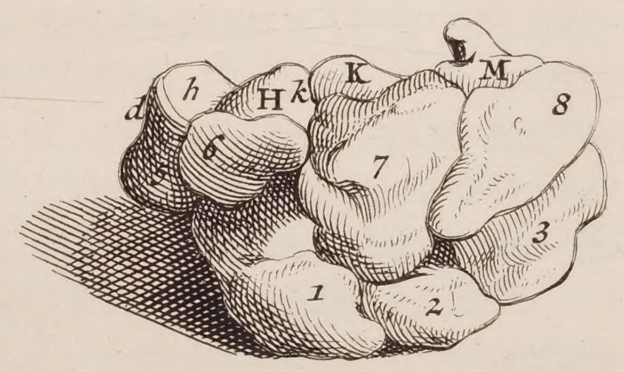
SECUNDA

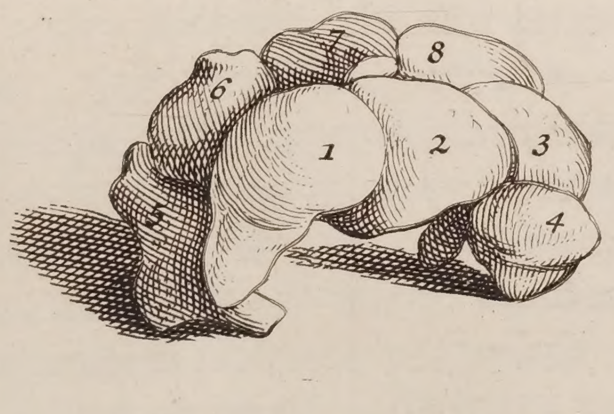
TERTIA

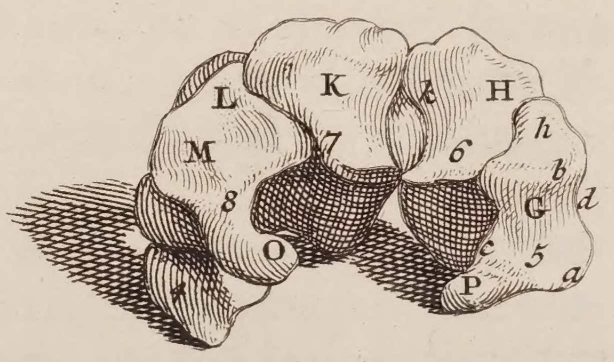
QUARTA

QUINTA

SEXTA

I Wandelaar fecit

Brachiale octo oſſibus conſtrui, inter ſe forma differentibus.

à nobis verò Celſum imitantibus, brachiale vocatur, octoque oſſibus duplici ordine diſtinctis conſtruitur: quae in natu grandioribus dura ſunt, & parvula, intusque parum fungoſa, modicaque medulla appendicum modo oppleta: non autem prorſus medullae, uti quibuſdam viſum eſt, expertia, & potiſſimùm quae horum occurrunt majora. Haud parem enim omnia ſortiuntur magnitudinem, ut nec formam, nec ſitum: quum ex omnibus nullum ſit, quod alteri omnino reſpondeat, & ſingula privatim aliquid adipiſcentur, quo ab invicem diſcerni queant. Porrò utcunque ſint varia, nihilominus mutuò tam concinnè adaptantur, ad tantamque compoſitionis accedunt harmoniam, ut eorum numerus non admodum inventu facilis ſit. [e] Niſi enim validiſſima cartilagineaque ligamenta, quibus obducuntur, ſimul cum membranis reſecueris, & accuratè abraſeris, unum eſſe tibi omnia videbuntur, aut cum Celſo ipſa incerto conſtare numero, & inter ſe connata eſſe opinaberis. [f] Caeterùm cuncta nerveis his cartilaginoſisque nexibus ſimul conſtricta, duas integras ſuperficies unà efformant, exteriori quidem regione, quantum manui ex uſu eſt, gibbam, interiori autem ſinuatam, quantumque & hoc manui expedit, concavam. Hae tantum ſuperficies ligamentis obvinciuntur. [g] ſuperiùs enim, quà oſſa cubito committuntur, laevia ſunt, & cartilagine incruſtata: quemadmodum & [h] inferius, quà poſtbrachialis oſſibus, & primo pollicis oſſi coarctantur. Quin etiam ubi oſſa ſe invicem contingunt, laevibus & lubrica cartilagine incruſtatis donantur finibus & capitulis, quibus invicem coarticulantur. In mutuo enim nullorum brachialis oſſium contactu, ligamenta membranaeve interveniunt, niſi in inferioris ordinis oſſium inter ſe connexu, ubi nonnihil, ſed vix animadverſione dignum, ligamenti cartilaginei veluti in puncto intercedit: uti inferiora etiam oſſa non adeò contterminè invicem, atque ſuperiora, conſtringuntur. Quod etiam meritò Natura molitur, in hoc potiſſimum duos brachialis oſſium ordines confingens, quòd [i] ſuperior cubito, [k] inferior autem alia prorſus ratione poſtbrachiali & primo pollicis oſſi debuerit committi. His namque ut diſtinctis diremptiſque coarticulatur oſſibus, cubito autem unius oſſis inſtar. adeò ut hoc articulationis diſcrimen, potiſſima inſuper cenſenda ſit ratio copiae brachialis oſſium. cui diſſectionum periti ſecundariò addunt patiendi difficultatem, exiſtimantes brachiale injuriis ferendis pertinacius fieri, quia multis componitur oſſibus, occurſantium vim articulorum cauſa cedendo exſolventibus, eo modo, quo haſtam ſagittamve difficilius laxa quàm tenſa penetrare conſpicimus. Quamquam rurſus & ad innumeras manus motuum differentias, hanc oſſium vim & copiam à Natura non poſtremo loco extructam eſſe animadvertimus. Quatuor in ſuperiori brachialis ordine, qui cubitum ſpectat, repoſitis oſſibus, ex ipſorum qua ordinantur ſerie, nomina non ab re imponemus: [l] primum perpetuò vocantes, quod ſuperioris ordinis internum conſtituit latus: [m] ſecundum verò, quod huic ſubſequitur, atque magis ab interno abſcedit latere: [n] tertium, quod ſecundo ad externum latus proximum eſt: [o] quartum verò, quod externum latus jam omnino occupat. Quatuor pariter inferioris ordinis [p] oſſa, quintum, ſextum, ſeptimum & octavum nuncupabimus, atque in hunc modum ſingulorum hiſtoriam aggrediemur.

Brachialis oſſa quibus ſedibus, ligamentis, & quibus cartilagine obducantur.

Cur duo brachialis oſſium ordines.

Brachialis oſſium nomina.

Brachialis ad cubitum articulus.

Primum itaque, ſecundum & tertium, invicem validiſſimè proximeque committuntur, & uno ordine juncta, ſuperiorem brachialis ſedem ita efformant, ut inſtar unius alicujus oſſis lati, & tranſverſim oblongi capitis, in radii ſinum concinnè articulentur. Ac primum quidem & ſecundum, in [q] ſinu radii appendici inſculpto reponuntur: tertium verò [r] cartilagini innititur, quam à radio pronatam, magna ex parte ulnam à brachiali dirimere ſcripſimus. Quamquam externum tertii oſſis latus etiam [s] acutum appendicis ulnae proceſſum tunc contingit, quum in externum latus manum inclinamus. Verùm interim tertium id os, ſinum cartilagine oblitum, qui viſu dignoſci queat, in homine nequaquam adipiſcitur, quem proceſſus ille ſibi proprium haberet, quum etiam proceſſus ipſe niſi ſecundùm ſinus, quo brachiale arctatur, latus perinde extuberet, ac reliquorum ſinuum ſupercilia, ipſeque radii appendicis in interiori ſinus latere [t] apex. Atque id vel tactu leviter dijudicatur, ſi manu in latus internum ducta inter brachiale & ulnam, alterius manus pollicis apicem inſerere quis fuerit adniſus.

Quae quartum os ſibi peculiaria vendicet.

[u] Quartum brachialis os ulnam haudquaquam contingit: at ſuperiori ſua ſede eam hujus articuli ligamenti portionem admittit, quae ab acuto ulnae appendicis proceſſu enaſcitur. Dein ſuperiori quarti oſſis ſedi [x] tendo muſculi inſeritur, qui brachiale flectentium eſt inferior. Ex humiliori autem ipſius ſede [y] muſculus pronaſcitur, cujus beneficio parvum digitum à reliquis abducimus. Praeterea & [z] muſculus ſuae originis portionem hinc aſſumit, qui duorum primum parvi digiti os flectentium habetur exterior. adeò ut quartum hoc os neque inferiori, neque ſuperiori ipſius ſede, neque etiam externo ipſius latere, alteri oſſi committatur: ſed tantum interno ipſius latere, depreſſo admodum capitulo, tertii oſſis externo lateri (magis tamen ad manus volam) in eum modum coarticulatur, quo oſſa per planas omnino ſuperficies, cartilagine interim lubrica oblitas, conſtrui diximus. Hoc itaque quartum brachialis os, id peculiare ſibi vendicat, quòd uni tantum brachialis oſſi jungatur, quodque omnium brachialis oſſium minimum ſit, reliquisque minus protuberet, ſinueturque. Eſt enim quodammodo ſphaericum, ſed paulo longius quàm craſſum: quia ſcilicet inferiùs muſculos educit, ſuperiùs autem validiſſimi

Cui oſſi committatur.

e 8 *muſc. tab.* Δ & 12 *tab. l.*

f *confer* 1 *figuram* 2. *dein tertiam quartae.*

g 5 *figura.*

h 6 *figura.*

i *omnium ferè figur. charact.* 1, 2, 3, 4.

k *omnium fig. charact.* 5, 6, 7, 8.

l *quinque primarum figur. charact.* 1.

m *earundem figur. charact.* 2

n *earundem figur. charact.* 3.

o *earundem figur. charact.* 4.

p *ſeriatim in omnibus fig. charact.* 5, 6, 7, 8.

q 1, 8 *fig. cap.* 24 *x, y.*

r 1, 2, 3, 8 *fig. cap.* 24 T.

s 1, 2, 5, 10 *fig. cap.* 24 K.

t 1, 2, 7 *fig. cap.* 24 *α.*

u *Non eſt quòd poſthac oſſa in margine adnotem, quum numeri characteres in omnibus ferè cap. figuris ſint obvii.*

x 4 *muſc. tab.* δ.

y 3 *muſc. tab.* γ.

z 4 *tab.* ζ.

tendinis inſertionem, uti diximus, excipit, eaque ratione ſurſum deorſumque magis quàm in latera protuberare debuit.

Cui ordini adſcribendum veniat.

Unde etiam veteres diſſectionum profeſſores, id (uti conjicio) Rectum appellarunt, ambigentes quem in ordinem ipſum referrent. nos autem ſuperiori ordini adſcripſimus, quòd tertio hujus ordinis oſſi coarticuletur, ac revera in eo ordine conſiſtat. Nuncuparunt etiam Anatomici praeſens os, cartilaginoſum: non ſecus quàm Marinus [a] os genu articulo praepoſitum, eo nomine donavit, quod molam patellamque vocamus.

a 1, 2 fig. cap. 32. & integrarum z.

Non ſanè (quantum reor) quòd id os molle, omninoque cartilagineum eſſe arbitrati ſint, quum omnium brachialis oſſium facilè duriſſimum & ſolidiſſimum ſit: at quòd coctum exteriùs cartilagine obductum viſatur, propter muſculorum principia, tendinumque fines, qui poſt elixationem cartilaginis molliuſculae ſpeciem referunt.

Lib. 2. de Uſu part.

Galenus hoc os, octavum brachialis os videtur recenſuiſſe, id proprium ipſi tribuens, quòd propugnaculum nervi cujuſdam ſit, qui ab interna manus ſede ad externam ſecundùm id brachialis os reflectitur. Hic nervus me non latet, verùm ad hoc oſſiculum in hominibus non revolvitur. eſt enim [b] ille nervus, quem à quinto brachium petentium, paulo pòſt cubiti longitudinis medium, ab interna cubiti ſede in poſteriorem porrigi, atque duos ſurculos parvo digito, totidemque anulari, unum autem medio derivare, in quarto libro audies.

b 2 fig. cap. 11 lib. 4 charact. 46.

Primum os quot oſſibus conterminum ſit.

Si viſum fuerit, hic figuras conſpicies, quot oſſibus quodque os committatur examinaturus.

Porrò praeter quartum brachialis os, nullum penitus occurrit, non pluribus adnexum contiguumque oſſibus. Primum enim, praeterquàm quòd radio articulatur, etiam ſecundo brachialis jungitur oſſi, amplo utcunque capitulo in ſecundi oſſis ſinum ſubiens. Deinde alio capite multo ampliore, & ab inferiore ipſius ſede educto, communem ſinum ingreditur, quem quintum brachialis os cum ſexto efformat. Verùm Natura praecavens, ne primum os undique aliorum oſſium ſinus ingrederetur, & ipſum interim tyranni more nullum ſuſciperet, inſignem in ipſo caelavit ſinum, quo unà cum ſecundo brachialis oſſe (cui is ſinus quoque communis eſt) ſeptimi oſſis omnium facilè maximi grande rotundumque admitteret caput. atque ita primum os radio, & ſecundo brachialis oſſi, & quinto, ſexto, ac ſeptimo committitur.

Quot ſecundum.

Secundum os (quod tanto minus eſt primo, quanto ipſum majus eſt tertio) connectitur primo oſſi, & ſeptimo, uti jam diximus. tertio autem, amplo connexu planis ſuperficiebus conſtringitur: adeò ut ſecundum os radio, & tribus brachialis committatur oſſibus, primo videlicet, ſeptimo & tertio: neque etiam multum ab octavo removetur.

Quot tertium.

Tertium os, cui quartum articulari, jam prius diximus, modicè protuberante, ſed amplo capitulo ſinum ſubit octavi oſſis: hincque facilè conſtat, id os & ulnae, magiſque adhuc [c] peculiari hujus articuli cartilagini, dein & ſecundo oſſi brachialis, & quarto & octavo conterminum eſſe.

c 1, 2 fig. cap. 24 T.

Quot quintum.

Quintum brachialis os, quod inferioris ordinis primum recenſuimus, ſuperiori ſua ſede in ſinum ſibi exſculptum primi brachialis oſſis capitulum excipit, & externo latere etiam ſinuatum, ſexti oſſis capitulum admittit.

Primi pollicis oſſis & poſtbrachialis oſſium ad brachiale contextus.

Verùm praeterea id [d] primum quoque pollicis os ſuſtinet. inferiori namque ſua ſede [e] ſinum adipiſcitur patulum & [f] oblongum, ac in [g] interna [h] externaque regione magis quàm in lateribus ac medio exſculptum, cui primi pollicis oſſis capitulum ea articulationis ſpecie committitur, quae motum edit omnibus manifeſtum: aliter multo quàm brachialis oſſium inter ſe connexus, cujus motus ita latet, ut vix dijudicari queat.

d 1, 2 fig. A.
e 3, 6 fig. G.
f 6 fig. a, b.
g 6 fig. c.
h 6 fig. d.

Atque hac etiam articuli ſpecie, obſcuriſſimo motu praedita, quatuor [i] poſtbrachialis oſſa, quatuor inferioris ordinis oſſibus adnectuntur. Primum enim poſtbrachialis os indici praepoſitum, magna ex parte [k] ſexto brachialis oſſi coarticulatur, [l] portionem quoque quinti oſſis attingens. Ubi enim quintum os ſexto coarctatur, communis ſinus utrique oſſi exſculpitur, cui capitis primi poſtbrachialis oſſis pars articulatur. adeò ut quintum brachialis os, praeter primum ſextumque brachialis oſſa, etiam primum pollicis os, unà cum primo poſtbrachialis oſſe contingat. Porrò ſecundum poſtbrachialis os, medium ſuffulciens digitum, depreſſo, ſed obliquo, capite [m] ſeptimi oſſis brachialis ſinui leviſſimè, at obliquè interim, exſculpto articulatur, acutiore ſui parte, latereque interno, [n] ſextum brachialis os modicè etiam contingens. Duo autem reliqua poſtbrachialis oſſa, ea ſcilicet quae anularem & parvum ſuſtinent, duntaxat octavo brachialis oſſi [o] laevibus, ac in ſuperficie tantum excavatis ſinibus coarctantur.

i 1, 2 fig. I, II, III, IIII cum charact. 5, 6, 7, 8.
k 3, 4, 6 figur. H.
l 3, 4, 6 figur. h.
m 3, 4, 6 figur. K.
n earundem fig. k.
o 3, 4, 6 fig. L. dein M.

Quot oſſibus ſextum os conterminum ſit.

Sextum itaque brachialis os duobus committitur poſtbrachialis oſſibus, illi nimirum quod indici praeponitur, & obſcurè illi quod medio ſubjicitur digito. brachialis autem tribus committitur oſſibus: primum enim os ſuo ſinu excipit, & ſuo capite in quinti oſſis ſinum ſubintrat. dein ſeptimo oſſi leviſſimè protuberante capitulo, aut potius plana ſuperficie articulatur: eſtque inferioris ordinis minimum, quemadmodum ſeptimum maximum. quintum autem & octavum medio ſe habent modo, quanquam octavum quinto paulo grandius cernatur.

Quot ſeptimum.

Septimum os ſuo capite rotundo, ac impenſiùs protuberante, in communem primi ſecundique oſſis ſinum ſubit, hacque ratione duobus illis oſſibus committitur. ab interno autem latere ſexto oſſi articulatur: ab externo verò articulatur octavo oſſi, ampla admodum articulatione, quae depreſſo fit capite, ſinuque in ſuperficie tantum caelato. Hanc articulationem aliqua ex parte cartilaginei ligamenti intervenit portio: quae etſi ſeptimum os validè octavo oſſi committat, attamen id omnium brachialis oſſium creberrimè verſus interiora luxatur: tum quòd grandius ſit,

ſit, neque ita facile, ac contermina, occurrentium impetum ſuſtineat: tum etiam, quòd ligamentum interna ſede hoc os vicinis colligans, non aequè craſſum ſit, atque in reliqua brachialis regione. Atque id hinc potiſſimum accidit, quòd Natura ligamenti mo-
p 5 muſc. tab. Θ. & 6 tab. Ξ. le craſſitieque, p tendinibus iter praepedire noluerit, qui frequenti multitudine, hàc ad digitos flectendos ab interna cubiti ſede prorepunt. Utcunque verò ſit, ſeptimum os quatuor brachialis connectitur oſſibus, primo nimirum, ſecundo, ſexto, octavo, & poſtbrachialis oſſi, medium digitum ſuſtinenti. Octavum os, cunei quodammodo ritu ſeptimum & tertium ſubintrat, illiſque duobus committitur: ſeptimo quidem, ut paulo antè retulimus. tertium autem, in ſinum ſibi exſculptum admittit: dein duobus etiam poſtbrachialis coarctatur oſſibus, quae annulari & parvo praeponuntur: adeò ut quin- *Quot octavum.*
q 1, 2 fig. N. r 1 fig. V, V, X. tum os quatuor oſſibus conterminum ſit. quibus ſubinde parvulum accedit q oſſiculum, ex illorum numero, r quae ſeſami ſeminis imagini aſſimilantur. Ad externum enim latus coarticulationis poſtbrachialis oſſis parvum ſuſtinentis cum octavo brachialis oſſe, ejus generis reponitur oſſiculum, ſedem quaſi oppleturum. quae ideo hîc quodammodo vacua relinquitur, quòd hoc poſtbrachialis os ſua ſuperiori parte totum octavo brachialis oſſi inniti nequeat, atque in externum làtus paululum abſcedat. Videtur itaque id oſſiculum hanc articulationem firmare, ac poſtbrachialis os, parvum ſuſtinens digitum, nonnihil ſuffulcire. niſi etiam communi ferè ſeſaminorum munere ac *Oſſiculum adnexum quarti poſtbrachialis oſſis cum brachiali repoſitum.*
s 9 muſc. tab. d muſculi A. uſu, s tendini ſubſerviat, qui huic poſtbrachialis oſſi inſertus, à muſculo brachiale moventium tertio educitur. Quotieſcunque igitur oſſiculum iſtud ſe offert, octavum brachialis os ex abundanti illi quoque, quemadmodum & prius commemoratis oſſibus, contiguum viſitur. Quinetiam & hoc adhuc octavum os ſibi proprium vendicat, quòd ipſius
t 2, 3, 6 figur. O. interna ſede, qua manus volam ſpectat, notatu dignum educit t proceſſum, ab externo latere verſus internum latus inclinantem, & interno ſuo latere C modo exſculptum, ut aptam conſtitueret ſedem, qua tendines muſculorum digitos flectentium (qui ex cubito procedunt) opportunè vehi continerique poſſent. Ut verò tanti tendinum moli ſedes *Octavi oſſis proceſſus.*
u 2, 3, 6 figur. P. haec aptior redderetur, etiam quintum brachialis os interna ſua ſede u proceſſum educit, verſus externum latus vergentem, & in externo latere pariter exſculptum, ejuſdem omnino uſus, quo octavi oſſis proceſſus gratia, nimirum ut tendinibus illis via exhibere- *Quinti oſſis proceſſus.*
x 4 muſc. tab. Θ. tur, ac poſtmodum ex proceſſuum illorum apicibus validiſſimum x ligamentum enaſcere-
y fig. capiti 1 lib. 2 inſerta. tur, quod tranſverſim tendinibus circundatum, ipſos, ne à ſua ſede y aberrent, exſurgantve, contineret, amplecteretur que. Haec ſedes tendinum nomine excavata, & ligamentis obducta, utcunque laevis eſt: quemadmodum & reliquos quoque ſinus, quibus tendines tanquam in anulis vehuntur, laeves & lubricos eſſe novimus. Quum tamen ligamenta ex hoc ſinu prorſus evellimus, oſſaque illis omnino libera ſpectantur, is quoque ſubaſper educendorum ligamentorum occaſione exiſtit: quemadmodum & reliqua brachialis oſſium pars, extra hunc ſinum, easque ſedes, quibus oſſa articulantur, inaequalis, & inſigniter ſatis aſpera eſt, ut fortiora educat ligamenta, eademque validius excipiat, quibus oſſa obvinciri, ac invicem colligari, jam antea retulimus.

CAPUT XXVI.

DE POSTBRACHIALI.

Poſtbrachialis delineatio ſumenda eſt ex duabus prioribus figuris jam praecedentis Capitis, quibus quatuor poſtbrachialis oſſa I, II, III, IIII inſcribuntur. Verùm ſubſequentis Capitis prima figura ad A poſtbrachialis os indicem ſuſtinens exprimit, omni oſſe liberum.

a 1, 2 fig. cap. 25 I, II, III, IIII. & integrarum Γ. Pars manus, à brachiali ad radicem uſque digitorum a pertinens, Graeciſque μετακάρπιον appellata, Celſo, & aliis Graecorum interpretibus permultis, palma dicitur: quibuſdam autem pectus & pecten (uti & Graecorum nonnullis στῆθος, & κτεὶς, ac κτενίον) nuncupatur. Quandoquidem verò in palma plerique etiam brachiale complectuntur, ac aliis rurſus palma idem quod vola denotat, quumque pedis pedio, pectinis & pectoris nomen etiam accommodatur, ego μετακάρπιον modò, uti & hactenus feci, poſtbrachiale appellabo. quod Galeno quatuor conformatur oſſibus:
b 1, 2 fig. cap. 25 A. ad charact. 5. Eudemo autem, Celſo & Ariſtoteli, quinque: prout nimirum pollicis b os, quinto brachialis oſſi articulatum, hi quidem poſtbrachiali, Galenus verò digitorum oſſibus adnumerant. Porrò nonnulli id poſtbrachiali adſcribunt, quòd non ut prima reliquorum di- *Poſtbrachialis voce utendum. Quibuſdam poſtbrachialis oſſa quatuor, quibuſdam quinque enumerari.*
c 1, 2 fig. cap. 25 D. gitorum c oſſa nudum exeratur, ſed quodammodo poſtbrachialis oſſium ritu lateat, vul-
d 1, 2 fig. cap. 25 B, C. guſque ob id pollicem duobus tantum donari d oſſibus exiſtimet: quodque primum pollicis os tota ipſius forma poſtbrachialis oſſibus multo magis, quàm primis aliorum digitorum oſſibus reſpondeat. Galenus autem id os inter digitorum oſſa recenſet, quòd ſuprà infraque per διάρθρωσιν, hoc eſt, laxam, & quae manifeſtum motum edit, articuli

ſpeciem articuletur: ſuprà quidem brachiali, infrà verò ſecundo pollicis oſſi: quum interim quatuor poſtbrachialis oſſa, infrà tantum, quà digitis committuntur, ea articuli ſpecie conjungantur. Suprà enim, vel Galeni ſuffragio, brachiali per συνάρθρωσιν coarticulantur: hoc eſt, differentia articuli, qui perquàm obſcurum, & quem ſentire vix queas, motum oſtendit. Ita namque arbitror Galenum ſynarthroſeos nomine in Capite libri de Oſſibus decimonono uſum. Haudquaquam enim exiſtimandum eſt, ipſum adeò perfunctoriè poſtbrachialis oſſa vel in ſimia, vel cane intuitum eſſe, ut aut ſutura, aut clavi ritu, aut harmonia, haec brachiali coarctari voluerit. quamvis ea Galeni eſſet ſententia, ſi illum ſui dogmatis non oblitum hîc dixerimus, quo in libro de Oſſibus ſynarthroſeos ſpecies diffuſè exequitur. Utut verò ſit, quò rectiùs nos ipſius placito accommodemus, quatuor quidem poſtbrachialis, quindecim autem digitorum oſſa, ſemper enumerabimus.

In initio libri.

Quatuor poſtbrachialis oſſa cujuſmodi ſint.

In longitudine.

Sunt itaque poſtbrachialis oſſa reliquis digitorum oſſibus longiora, & magna ex parte teretia. Longiſſimum & craſſiſſimum indici praeponitur, atque ita ſenſim fiunt breviora & tenuiora, ut omnium facilè breviſſimum tenuiſſimumque parvo praeponatur digito. At quia os indicem ſuſtinens, magis [e] ſuperius brachiali articulatur, ſuove inibi nexu ad cubitum vicinius accedit, quàm os medio praepoſitum digito, hoc illo in manu adhuc integra meritò longius eſſe apparet, & deorſum, adeoque ad digitos magis deducitur. Caeterùm omnia poſtbrachialis oſſa, digitorum quos ſtabiliunt numero pulchrè correſpondentia, & longo intus ſinu, quo medulla in ipſis reponatur, quemadmodum brachii os, donata, [f] ſuperiùs & [g] inferiùs appendices obtinent: quorum ſuperiores, quae ipſorum ad reliquum os coalitum in pueris nonnunquam aegrè oſtendunt, brachialis oſſibus, uti antea diximus, coarctantur: ipſaque oſſa hîc externa ſede nonnihil latiora quàm interna occurrunt, ut poſtbrachiale unà cum brachiali ſuperficiem exteriùs gibbam, intus verò cavam, aptius hîc conſtitueret. Quin etiam appendices hae lateribus ſe invicem contingunt, & cartilaginei ligamenti interventu invicem alligantur. Inferiores appendices conſpicuo nexu oſſibus coaleſcunt, grandeſque ſunt admodum, & in rotundum, ac ab externa manus ſede in internam oblongum caput deſinunt: quod cartilagine obductum, primi digitorum oſſis ſinum ſubintrat. Hae etiam lateribus ſe contingunt, ſed non adeò vicinè, ac ſuperiores. nihilominus tamen quà invicem reſpiciunt, ſinuatae ſunt, ligamentaque cartilaginea educunt, quorum opera validè mutuò connectuntur. In medio autem ductu, & ſecundùm poſtbrachialis longitudinem, quoniam, oſſa inibi multo quam ſupra infraque tenuiora ſunt, ipſa ab invicem dirimuntur, & digno notatu [h] intervallo dehiſcunt, idque magni cujuſdam uſus gratia. in quolibet enim trium intervallorum, quae quatuor poſtbrachialis oſſa conſtituunt, [i] duo reponuntur muſculi illorum octo, qui prima quatuor digitorum oſſa flectunt: quorum etiam unus ad internum latus poſtbrachialis oſſis indicem ſuſtinentis habetur, & externo lateri oſſis parvo digito praepoſiti unus quoque exporrigitur. Verùm quum hi muſculi vix poſtbrachialis oſſibus ſint longiores, oſſiumque intervalla non tantum hient, diducanturve, ut ſufficiens muſculorum moles in ipſis collocari queat: poſtbrachialis oſſa meritò, quà volam conſtituunt, omnia ſimul cava apparent, dictiſque jam muſculis aptam exporrigunt ſedem, qua praecipua ipſorum reponatur portio. In externam verò oſſium ſedem muſculi nihil prominent: & parem inibi cum oſſibus ſuperficiem conſtituentes, illorum gibbum, quod depreſſum magis, ac planum, quàm teres cernitur, ne minimum quidem excedunt. adeò, ut quemadmodum ulnam & radium attenſis ipſis cedere oſtendimus muſculis, ſic quoque poſtbrachialis oſſa ſecundùm longitudinem anguloſa, & lineis quibuſdam pulchrè extuberantia ſpectentur, pro muſculorum videlicet, qui ipſis exporriguntur, ratione. uti etiam poſtbrachialis os, indicem ſuſtinens, in internam manus ſedem, quà brachiali articulatur, notatu dignum educit [k] proceſſum, cui [l] muſculus brachiale moventium ſecundus inſeritur. Dein poſtbrachialis os, parvo praepoſitum digito, quà brachiali committitur, externo ſuo latere, veluti à brachiali [m] protuberat, ut commodè tendinis inſertionem admitteret [n] muſculi brachiale moventium tertii. Inſuper oſſa indicem & medium digitos ſuffulcientia, ipſorum externa ſede ad brachiale [o] ampla quoque & aſpera ſunt, ut bifidum excipiant tendinem [p] muſculi brachiale moventium quarti, qui ideo potiſſimum videtur bipartiri, & dein lateſcere, quòd ſimplex & teres uni alicui proceſſui parum aptè infereretur, qui extra brachialis & poſtbrachialis exteriorem gibbamque ſedem extuberaſſet.

In appendicibus.

In mutuo nexu.

Poſtbrachialis oſſium intervalla.

Qui poſtbrachialis oſſa muſculis cedant & adaptentur.

e *Expende hanc diverſam articulorum ſedem & oſſium productionem in* 1, 2 *fig. cap.* 25 *ad characteres* 5, 6, 7. I, II.

f 2 *fig. cap.* 25 Q.

g *eadem fig.* R. *atque ita reliqua deinceps illinc pete, primam figuram ſecundae comparans.*

h 1, 2 *fig. cap.* 25 S.

i *Intuere* 8 *muſc. tabulam ſub* Δ, & 12 *tab. m.*

k 1 *fig. cap.* 25 *ſupra charact.* 6 & 7.

l 3 *muſc. tab.* Λ.

m 1, 2 *fig. cap.* 25 *ſupra* N.

n 9 *muſc. tab.* Ξ.

o 2 *fig. cap.* 25 *ſupra charact.* 5, 6, 7.

p 11 *muſc. tab.* Δ.

CA-

CAPUT XXVII.

DE OSSIBUS DIGITORUM MANUS.

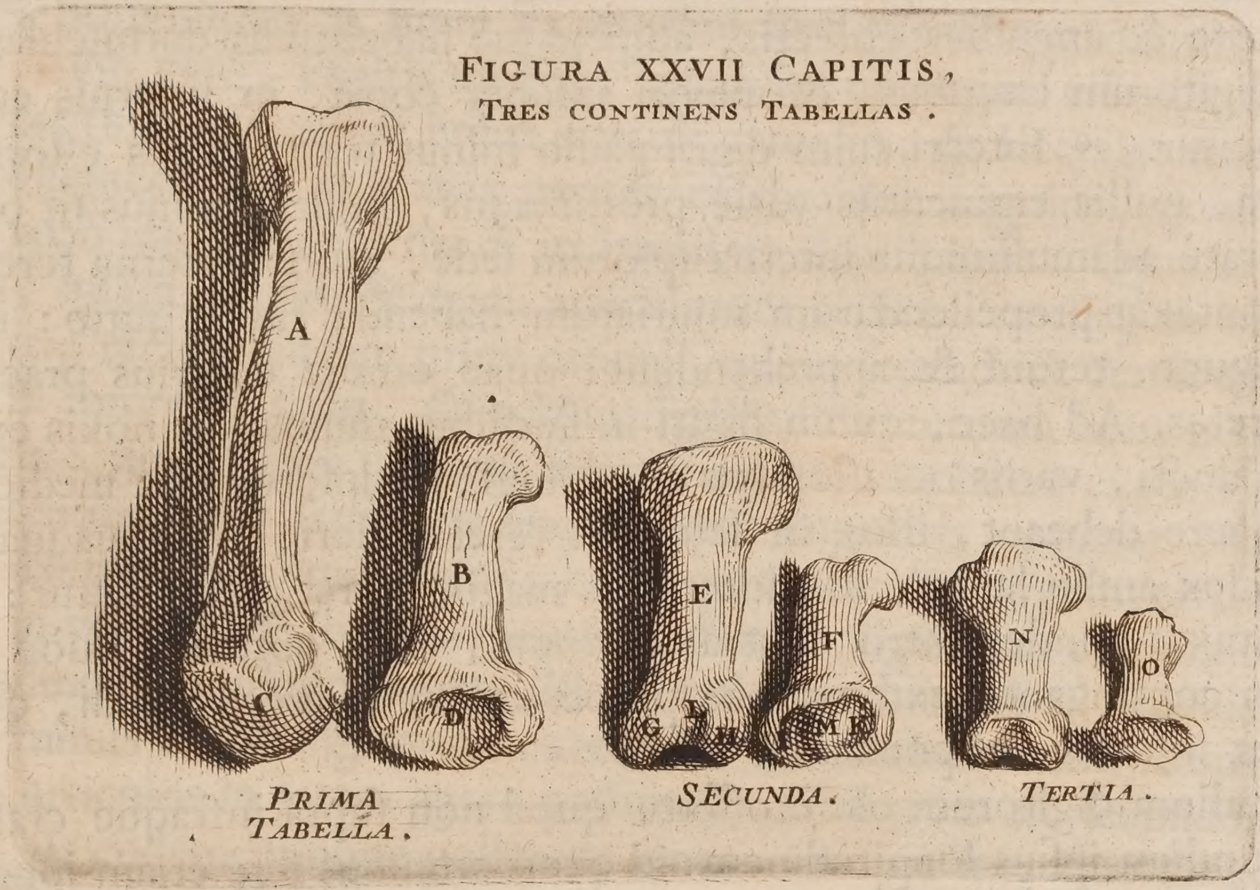

FIGURA XXVII CAPITIS, TRES CONTINENS TABELLAS.

TRIUM TABELLARUM HUJUS CAPITIS FIGURAE, & earundem characterum Index.

Oſſium digitorum ſeriem duae priores figurae, ad initium vigeſimi quinti Capitis repoſitae, commonſtrant: quemadmodum & tres integrum oſſium contextum exprimentes figurae, ad hujus libri calcem locandae. Figura autem hîc occurrens, ac in tres veluti tabellas digeſta, digitorum articulos oculis ſubjicit. Harum enim prima, duo
A. *exprimit oſſa: quorum alterum A inſignivi, eſtque poſtbrachialis os, indicem ſuſtinens.*
B. *alterum B indicatur, eſtque primum indicis os ab externa ſede, quemadmodum & il-*
C. *lud poſtbrachialis os, delineatum. Praeſenti itaque tabella, primi digitorum articuli*
D. *effigies proponitur. C enim caput rotundum notat poſtbrachialis oſſis. D verò ſinum pri-*
mi oſſis, quo caput C inſignitum excipitur.
E, F. *Secunda tabella primum indicis quoque os notat, E notatum, & ſecundum pariter*
G, H. *F inſignitum: ut horum oſſium delineatio ſecundi quatuor digitorum articuli ſpeciem*
I, K. *proponeret. G itaque & H duo indicant capitula primi indicis oſſis. I verò & K ſi-*
L. *nus ſecundi oſſis, quos duo primi oſſis capitula ſubintrant. L autem ſinum ſignificat,*
in medio capitulorum primi oſſis conſiſtentem, ac in quem tuberculum ſecundi oſſis in-
M. *ter duos ſinus I & K notatos prominens, & M inſignitum ſubingreditur.*
N. O. *Tertia tabella ſecundum indicis os N inſignitum, & tertium O notatum proponit, tertii cujuſque digiti articuli ſpeciem oſtenſura, quam quia penitus ſecundo quatuor digitorum articulo reſpondet, aliis characteribus non obliteravimus. Verùm iſtas articulorum imagines etiam ex duabus primis vigeſimiquinti Capitis figuris petere, integrum eſt. Varias autem digitorum appellationes, cum caeteris oſſium nominibus ad hujus libri calcem reperies.*

Singulos digitos tribus oſſibus merito efformari.

Omnes manus digitos [a] ternis conſtare oſſibus, inſtar [b] aciei cujuſdam & agminis, optima ſerie poſitis, ſuperiori Capite recenſuimus. Quòd verò neque pluribus, neque paucioribus extrui debuerint, vel hinc promptè colligitur, quòd oſſa ſi illum excederent numerum, perfectam validamque extenſionem, qua manu veluti unico tantum compoſita oſſe, utimur, vitiarent, hanc minus firmam, quàm nunc ſit, efficientia: quodque, ſi paucioribus oſſibus digiti efformarentur, in tam varias pugnantesque figuras illos agere nequiremus. Quia autem praelocatum os poſtpoſito, aut vehens vecto, majus fieri operae pretium eſt: Natura quoque primum cujuſque digiti os grandius ſecundo, & id rurſus majus tertio, jurè fabrefecit, inferiora oſſa non ſolum longitudine, ſed & craſſitie & latitudine minuens, hacque potiſſimum ratione digitos ex ampliori baſi ſenſim in mucronem coarctans. Ipſa enim non leviorem digitorum oſſium numeri, magnitudinisque rationem habuit, quàm integrorum digitorum, quos meritò quinos ex iis quibus funguntur muniis extrui videmus: horumque quatuor uno ordine collocatis, unum magnum quodammodo opponi, & inſtar promanus cujuſdam

Decens illorum moles.

[a] 1, 2 *fig. cap.* 25 *pollicis oſſa* A, B, C. *indicis verò* D, E, F. *indicantur. qualis ratio etiam reliquorum eſt.*

[b] *Hanc ſpectas, quum ſimul omnia oſſa in ſua ſerie occurrunt.*

dam (unde etiam ἀντίχειρ Graecis, ut nobis à pollendo pollex, vocatur) illis exiſtere. Sic pariter digitos adeò mole ac robore invicem differre cernimus, atque illorum officia mutuò variant. uti quamobrem longitudine inaequales ſint, ſpectamus, quoties rotundum aliquod corpus amplectimur, aut commiſſis inter ſe digitis, in manu aquam, vel ejuſmodi quid continemus, aut conjunctos ſimulque extenſos digitos aliquò vi inſerimus.

Quae integrorum digitorum ſit forma.

Caeterùm quo diligentius manuum uſus unà cum diſſectione expenderimus, eo etiam magis conſtabit, non eandem penitus formam digitorum oſſibus, & integris obtigiſſe digitis, adhuc cute & unguibus obtectis, adipemque habentibus duriuſculam, qui nervis oppletus, in digitorum lateribus, & majori inſuper copia, in internis eorundem ſedibus, cuti ſubjicitur. [c] Integri enim digiti paulo minus toto teretes efformantur, quòd ejuſmodi figura, nullis eminentiis variè protuberans, injuriis minus ſit obnoxia. Non ita autem accuratè adamuſſimque interna ipſorum ſede, atque externa teretes occurrunt, quòd in hac duntaxat propellendarum injuriarum habenda fuerat ratio: illa verò digiti molliunt, ſubigunt, terunt & apprehendunt: quae omnia deterius praeſtarent, ſi hîc redderentur teretes. Ad haec, quum digiti in lateribus minus ſint noxis expoſiti, quumque invicem adducti, variis occaſionibus conſtringi, in ipſorumque medio nullam ſedem vacuam relinquere debeant, illos in lateribus teretes fieri, haudquaquam ex uſu erat. unde etiam pollex ambo latera, ſed internum magis, teretia adipiſcitur: parvus autem externum duntaxat, index verò contrà internum, teres obtinet: quòd his ſedibus illi digiti alios non contingant, externaeque propemodum digitorum ſedi, quantum ad abigendas pertinet injurias, reſpondeant.

c Hos ſana & obeſula proponit manus.

Quî digitorum oſſa ſuprà & infrà ab integris digitis forma varient, & cujuſmodi oſſium ſit ſubſtantia.

Lib. I de Uſu partium.

Caeterùm nullum digitorum os ſe offert, quod non ſuprà infraque craſſius & amplius ſit, quàm ſecundùm ipſius longitudinem: id quod omnibus ferè etiam longis oſſibus commune cernitur, ad articulationem perpetuò craſſeſcentibus, auctisque. Si enim undique pari atque in articulis conſtarent craſſitie, homini pondere moleque admodum incommodarent. & ipſi articuli, niſi amplioribus concinnè adaptarentur baſibus, & non magis quàm reliqua aliàs oſſium longitudo augerentur, penitus eſſent infirmi. Hac igitur ratione, etſi digitorum oſſa dura ſint, & denſa, non tamen, ut Galenus arbitratur, medullae prorſus ſunt [d] expertia. Praeter id enim, quòd ſuprà infraque appendicum fere modo nonnihil fungoſa exiſtunt, etiam ſingulis ſinus contigit grandior, medullae aſſervandae gratia, ut & in poſtbrachialis oſſibus, paratus. Porrò quibusnam articulorum formis digitorum oſſa articulentur, modò enitar perſequi, ſuo dein loco quam haec per ipſorum longitudinem referant imaginem, explicaturus.

d Haec pete ex variè fractis oſſibus.

Articulorum, quibus digitorum oſſa invicem & conterminis oſſibus committuntur, ratio. Primi pollicis oſſis ad brachiale contextus.

[e] Quinti itaque brachialis oſſis [f] ſedes, quae primi pollicis articuli gratia, laevi & lubrica cartilagine incruſtatur, tranſverſim oblongo amploque prominet [g] tubere, & [h] anterius [i] poſteriusque (ſed longè magis anterius) inſinuatur. [k] Primum verò pollicis os ſuprà tranſverſim, ſeu ab interno latere ad externum, oblongo amploque ſinu inſculpitur, & anteriùs poſteriusque (at magis anteriùs) extuberat, dictae quinti brachialis oſſis ſedi, mutuo ingreſſu congruens. quamvis tamen non adeò inſigni, ut hic articulus unico tantum agatur motu, reliquorum ferè articulorum eo ingreſſu nexorum ritu. Is namque, etſi potiſſimum laterali polleat motu, quo pollicem indici admovemus, & ab eodem rurſus abducimus, ipſeque articulus ad hunc praecipuè motum extructus videatur: nihilominus tamen aliquantulum flectitur & extenditur, tantoque magis flectitur, quàm extenditur, quanto articulus ipſe in anteriorem manus ſedem, ſeu volam, magis quàm in poſteriorem externamve ſedem producitur.

e figurarum cap. 25 charact. 5.
f 3, 6 fig. cap. 25 G.
g 6 fig. cap. 25. ab a ad b.
h ejuſdem fig. c.
i ejuſdem fig. d.
k 1, 2 fig. cap. 25 A.

Quî primum pollicis os ſecundo articuletur.

Primum pollicis os ſecundo veluti [l] inarticulatur: inferior enim ipſius pars in unicum deſinit caput, unicum ſimplicemque ſecundi oſſis ſinum ſubiens. Verùm id caput non adamuſſim rotundum eſt, nec pariter in orbem undique deprimitur. In poſteriori namque ipſius ſede, & magis adhuc in lateribus non minus ferè, quàm mediae ipſius ſedis vertice extuberat, & ad interiorem tantum ſedem eductum, inibi deprimitur, itaque cartilagine obductum adaptatur, ut ſecundum pollicis os, ſupra id caput magis flectimus, quàm extendimus, ac in latera ducimus.

l Hic articulus nonnihil reſpondet 1 tabellae ad C & D.

Quî ſecundum tertio.

Tertius pollicis [m] articulus, & à primo & à ſecundo conſtructionis ſpecie admodum variat: quippe inferior ſecundi oſſis pars in duo oblonga bipartitur [n] capitula, ab externa ſede in internam procedentia, & in hanc privatim educta & orbiculata. Haec [o] ſinu quodam oblongo dirimuntur, non minus quàm ipſa capitula cartilagine incruſtato, & in internam ſedem magis quàm in externam pertinente. Superior verò tertii oſſis ſedes, duos obtinet [p] ſinus, [q] tubere quodam oblongo disjunctos, & duo ſecundi oſſis capitula excipientes. ipſum autem tertii oſſis tuber ſinum ſubingreditur, in ſecundi oſſis capitulorum medio cavatum. Hac igitur ratione, ſecundum os in tertium ſubit, & viciſſim tertium excipit, amboque oſſa mutuo ingreſſu tam ſcitè coarctantur, ut tertium os duntaxat extendi flectique queat: nequaquam autem, vel minimum etiam, in latus ducatur. Quandoquidem verò ſecundi oſſis capitula cum eorundem ſinu in internam ſedem adeò atque diximus pertingunt, conſiſtuntve, tertium os in angulum flectitur, & interim velut à flexione tantum erectum, non ultra rectam lineam bene articulatis viris extenditur.

m hic prorſus reſpondet ſecundae tabellae.
n 2 tab. G, H.
o 2 tab L.
p 2 tab. I, K.
q 2 tab. M.

Quî ſecundi & tertii quatuor digitorum articuli.

Pari prorſus articulationis ſpecie, reliquorum digitorum [r] ſecundi [s] tertiique compinguntur articuli, ſolamque acutam flexionem, & rectam tantum extenſionem, citra omnem

r ut ſecundae tab. G & H in I & K. ac M in L.
s ut 3 habet tabella.

t 1 tab. A cum B.
u 1 tab. C.
x 1 tab. D.

Qui illorum primus.

omnem in latera motum, experiuntur. Caeterùm primus quatuor digitorum [t] articulus, unico perficitur [u] capite, & unico item [x] ſinu. Poſtbrachialis enim oſſa in unum ſingula deſinunt caput, ab externa oſſis ſede in internam multo longius, quàm ab uno latere ad aliud, tranſverſimve latum & amplum. Dein caput hoc in internam manus ſedem longè magis, quàm in externam pertinet, longiorique inibi intervallo cartilagine incruſtatur. Sinus tamen in ſuperiori ſede primi quatuor digitorum oſſis caelatus, utcunque orbicularis eſt, primumque os ſupra caput illud flectitur & extenditur, ac in latera utrinque agitur: non verò, capitis formae, quam ita oblongam eſſe diximus, occaſione, etiam circumvertitur. Praeterea hujus articuli extenſio, & laterales motus, non aequè ac flexio ſunt inſignes, aut in acutos pariter celebrantur angulos, quòd caput poſtbrachialis oſſium adeò modicè exteriùs & in lateribus deprimitur. Quanto tamen id caput magis exteriùs, quàm ſecundi & tertii articulorum capita, cartilagine obducitur, tanto etiam magis extra rectam lineam primi articuli, quàm ſecundi & tertii extenduntur. perinde ac index in internum latus, & parvus digitus in externum latus magis quàm caeteri digiti inclinantur: quòd primi ipſorum articuli capita in ea latera exporriguntur, & veluti in orbem dilatentur. adeò ſanè, ut undecunque ſingularis occurrat Naturae induſtria, tam ſolicitè partium robori conſulentis, ut primos articulos circumverti noluerit, quum manus radiive in pronum & ſupinum motus, abundè digitorum circumductui accommodent. Quemadmodum inſuper motus illi, ſimul cum humeri ad ſcapulam circumactu, praeſtant, quo minus aequè digitorum extenſione ac flexione indigeamus: ſic quum primos digitorum articulos in latera agere poſſimus, nihil opus eſt ſecundos & tertios tam laxè componi, ut eodem quoque pollerent motu. Atque ita, quo diligentius haec, unum profectò Naturae artificium ex alio mox proponentia, expendo, eo etiam magis Galenum miror in libris de Partium uſu, omnes digitorum articulos ad mutuum ferè ingreſſum comparaſſe: & in libro de Oſſibus eandem articuli ſpeciem omnibus oſſibus tribuere, quum ait, ſuperioris oſſis caput in ſubſequentis ſinum ingredi, non ſecus quàm ſi inarticulatione omnes ſimul articulos committi arbitratus fuiſſet. Deinde in libris de Adminiſt. ſect. ita muſculorum undique contra veterum placita inſtituit hiſtoriam, ut tendines digitos in latera ducentes non minus ſecundis & tertiis, quàm primis digitorum tribuat oſſibus. Utcunque verò ſit vel articulorum ratione digitorum oſſa ab integrorum digitorum imagine plurimum variant. & inſuper tertium os inferiori ſua [y] ſede, qua nulli coarctatur oſſi, etiam protuberat, aſperumque capitulum duobus quaſi exiguis uncis donatum obtinet, ut toti internae hujus oſſis ſedi [z] tendo, qui ipſum flectit, adnaſcatur, ac demum ſuo fine, veluti in oſſis apicem, qui nonnihil ſuo extremo cartilaginoſus evadit, validiſſimè inſeratur. [a] Atque hujus etiam tendinis occaſione tertium os tota interna ſua ſede, qua modicè protuberat, aſperum inaequaleque occurrit.

Naturae in digitorum articulis ſcopi.

Libro 1.

y apices 1, 2 fig. cap. 25.
z 6 muſc. tab. θ muſculi η. & γ muſculi z.
a Confer hic undique primam fig. cap. 25 ſecundae, & oſſa inter ſe.

Tertii digitorum oſſis extremum & apex cujuſmodi.

Interna oſſium ſedes cujuſmodi ſecundum longitudinem.

Caeterùm interna primi pollicis oſſis ſedes ſecundum ipſius longitudinem internae reſpondet ſedi oſſium poſtbrachialis, quae paulo acutiùs quàm teres forma, extuberat. quum tamen prima quatuor digitorum oſſa, uti & eorum ſecunda, & ſecundum quoque pollicis tota regione inter articulos ipſorum conſpicua deprimantur, & potius in plana ſuperficie ſinuentur, quàm extuberent: idque tendinum qui ipſis exporriguntur cauſa, qui quum teretes ſint, tereti etiam corpori nequiviſſent inniti. Quinimò non tantum ejuſmodi tendines oſſibus illis exporriguntur, at ligamenta etiam ab oſſibus educuntur, in quibus tendines veluti in anulis repunt, quibuſque ad depreſſam oſſium ſedem continentur, ab illaque exurgere haud permittuntur. Conſiſtit autem in ſecundo pollicis oſſe [b] tendo, tertium ipſius os flectens. in primis verò quatuor digitorum oſſibus, duo ſe offerunt tendines, quorum [c] unus ſecundum ſui digiti flectit os, [d] alter tertium, qui etiam ſecundo deducitur oſſe, quum interim primo pollicis oſſi nullus ejuſmodi alligetur tendo, quod ſimiliter ac poſtbrachialis oſſa externa ſede latum depreſſumque magis eſt, quàm gibbum: quantumvis tamen reliquorum oſſium digitorum externa ſedes ſit prorſus gibba, & teres, hiſque ſedibus inſtar membranarum expanſi dilatatique inſerantur [e] tendines, neque ulli teretes ipſis vehantur. At tertia interim digitorum oſſa, etſi externa ſede teretia ſint, ab articulatione tamen, quo ſecundis committuntur oſſibus, ad ipſorum extremum ducta, non aequè ac reliqua eminent: ſed unguibus cedentia, tanto minus protuberant, quantam ſedem ungues occupant, ne ſcilicet integer digitus in tertio oſſe proceriùs quàm in reliquis oſſibus exurgat. Latera primi pollicis oſſis, uti & tertiorum oſſium latera, ſunt quodammodo teretia. Primorum verò oſſium, qui in quatuor ſunt digitis, & ſecundorum oſſium quinque digitorum latera dimidiae partis lateri reſpondent, quae à tereti corpore per medium eſſet reſecta: quòd nimirum ea oſſa ſede interna debuerint eſſe plana, & externa gibba. neque hîc quicquam pollicis, & indicis, & parvi digiti oſſium latera, privatim (ut integri aliàs digiti) ſibi vendicant: adeò ut Galenus parem integrorum digitorum, & eorundem oſſium formam, minus rectè videatur proponere.

b 6 muſc. tab. θ muſculi η.
c 5 muſc. tab. ο muſculi Θ. & 6 muſcul. tab. δ muſculi ε.
d 6 muſc. tab. γ muſculi z. & 6 tab. f. muſculi c.
e 9 muſc. tab. tendines muſculorum Z, Θ, f.

Latera cujuſmodi.

CA-

CAPUT XXVIII.

DE OSSICULIS, QUAE SESAMO SEMINI COMPARANTUR.

*Huic Capiti praecipuè famulatur prima figura, vigeſimoquinto Capiti praepoſita, & internam manus ſedem unà cum oſſiculis hoc Capite deſcribendis commonſtrans: ad characteres nimirum N, T, V, V, X & X. quorum etiam N & T, in ſecunda ejus Capitis figura cernuntur. Item huc impenſè facit ſecunda figura, trigeſimotertio Capiti praelocanda, ad characteres μ, ψ, ω & *. Quin etiam figurae integram oſſium compagem referentes, & ad primi libri calcem poſitae, haec oſſicula k notata proponunt.*

Caeterùm privatim hac tabella duo delineantur oſſicula, primo pollicis in pede internodio ſubjecta, ac in ſecunda trigeſimitertii Capitis figura ω & ψ inſignita. ac A quidem hic notat interioris oſſiculi inferiorem ſedem, terrae innitentem: B ejuſdem oſſiculi ſuperiorem ſedem, quae caput ſpectat pedii oſſis pollicem ſuſtinentis. C exterioris minoriſque oſſiculi ſuperiorem ſedem indicat: D verò humiliorem.

Cujuſmodi ſeſamina ſint oſſicula.

Praeter oſſa tribus jam proximè praecedentibus Capitibus explicata, [a] alia quaedam exigua in manu occurrunt, ſeſamo ſemini à diſſectionum peritis comparata. Cujuſmodi tamen ea ſint, & quibus ſedibus, quoque numero in homine, aut etiam ſimia reponantur, neminem obſervaſſe deſcripſiſſeve ſcio. atque adhuc minus illorum oſſiculorum uſus à quoquam exactè vereque eſt pertractatus. Opportunè igitur quot hujus generis oſſicula diligenti muſculorum tendinumque examine hactenus invenerim, hic perſequar. Muſculorum namque magis quàm oſſium inſpectione, praeſentium oſſiculorum non poenitendum numerum, tam in pede, quàm in manu comperi: quum ſcilicet maxima ex parte, ac tota ferè, tendinibus innaſcantur, unaque tantum ſuperficie, laevi & lubrica cartilagine incruſtrata, alterius cujuſdam oſſis lubricam laevemque ſedem contingant, peculiaribus ligamentis illi oſſi nuſquam commiſſa. perinde ſanè ac [b] os genu articulo praepoſitum, ac patella nobis appellatum, tendinibus quibuſdam tibiam extendentibus innatum cernimus. Imò non aliunde ſeſaminorum oſſium conſtitutionem promptius, quàm ex patellae fabrica petas. videntur namque haec oſſicula tendinibus immerſa, innataque, ut ſua duritie in quibuſdam motibus impetum oſſis ſuſtineant, excipiantque, cui tendo ejuſmodi adauctus munitusque oſſiculo, praetenditur. Atque quum impetum illum oſſis reprimunt, unà quoque in hoc ipſa conferre quis haud immeritò putaverit, ne cui praeponuntur os, facilè ex ſua articulatione proſiliat: adeò ut patella, utpote os ſeſaminis longè grandius, horum naturam ſcitè oſtendat. Spectantur autem haec tanto inſigniora, ac quodammodo plura, quo ſenioris, magiſque oſſuoſi hominis corpus ſectioni adhibes. In pueris namque adhuc ſunt cartilaginea, & non admodum in ſuis, quibus continentur, tendinibus conſpicua. unde etiam in canibus & ſimiis, & aliis ferè quadrupedibus, magis quàm in homine, animali videlicet humidiore, minusque duris oſſibus praedito, ſeſe offerunt.

Patellae fabricam ſeſaminorum naturam docere.

a *1 fig. cap.* 25 T, V, X, X.

b *figurae cap.* 32. *dein ſpecta 6 muſc. tab.* *. & 8 *muſcul. tab.* k.

Quot in manu occurrant ſeſamina.

Homo itaque, qui juſtum attigit incrementum, [c] bina in anteriori ſede ſecundi pollicis manus articuli habet oſſicula, capiti primi pollicis oſſis, quod ſecundi pollicis oſſis ſinum ſubit, praepoſita, tendinibusque [d] muſculorum innata, qui principium ex vola ducentes, ſecundum pollicis flectunt articulum. Conſiſtunt verò haec oſſicula, foenugraeci ſeminis molem vix excedentia, ad anterioris articuli ſedis latera, [e] tendinemque per ipſorum medium conſcendere ſinunt, qui tertii pollicis articuli flexionis autor habetur. Ac quemadmodum haec oſſicula ad ſecundum pollicis cernuntur articulum: ita quoque ad primos quatuor digitorum articulos, [f] alia duo ſpectantur, dictis nuper minora, ſed pari interim cum illis modo brevibus [g] muſculorum tendinibus innexa: qui à poſtbrachialis oſſibus pronati, primos quatuor digitorum flectunt articulos. Inſuper in anteriore tertii pollicis articuli ſede unicum invenitur oſſiculum, articuli medio praepoſitum, ac laevi ſua ſuperficie ſinui congruens, qui inter duo ſecundi pollicis oſſis cernitur capitula, tertii oſſis ſinus ad articulationem ſubeuntia. Innaſcitur autem id oſſiculum tendini tertium pollicis os flectenti, hicque ad articulum lateſcenti. Hoc oſſiculo [h] aliud minus multo, & quaſi prorſus cartilagineum, in ſecundo & tertio quatuor digitorum articulis occurrit, ſitu cum pollicis oſſiculo reſpondens, & tendini innatum, cujus beneficio articulus ad quem oſſiculum refertur, flexionem obtinet. Caeterùm oſſiculis ad mediam articulorum ſedem occurrentibus adhuc minora ſpectantur, quae in duris extremeque ſeneſcentibus viris ad externam digitorum ſedem nonnunquam reperimus, tendinibus digitos extendentibus ad omnes fere articulos calli in modum innata, aut tendinibus ibidem longo attactu ita indureſcentibus, ut oſſei evaſiſſe videantur.

c *unum 1 fig. cap.* 25 T. *alterum 2 fig. cap.* 25 T.

d *7 muſc. tab.* 1, 2, 3.

e *6 muſc. tab.* θ *muſculi* η.

f *1 fig. cap.* 25 V, V.

g *8 muſc. tab.* Δ.

h *1 fig cap.* 25 X, X.

i Oſtenduntur 2 fig. cap. 33. In pede i omnia cum manu ſunt paria, praeterquàm quòd in quatuor pedis digitis haec oſſicula tanto ſunt minora, minusque conſpicua, quanto magis manus digiti pedis digitos magnitudine ſuperant. Ut autem pedis pollex amplioribus quàm manus pollex efformatur oſſibus, ita quoque multo grandiora ipſi, quàm manus pollici obtigerunt oſſicula. Ac k duo ſatis inſignia primo ſubjiciuntur pollicis articulo, capiti appoſita pedii oſſis, quod primo pollicis oſſi inarticulatur. Horum interius dimidio ferè majus eſt exteriori, ac indici pedis viciniori, adeò ut dimidiam majuſculae piſae jam cortice emundatae molem quodammodo aequet, uti etiam forma illi non admodum eſt diſſimile. Innaſcuntur autem haec duo pollicis oſſicula nerveae l muſculorum juxta inſertionem parti, qui primum pollicis os flectunt. m Oſſiculum verò, ſecundo pollicis ſubditum articulo, innectitur n tendini ſecundum pollicis os flectenti: multoque etiam minus eſt exteriori eorum quae ad primum pollicis referuntur articulum. *Quot in pede obſervantur ſeſamina.*

k 2 fig. cap. 33 ψ, ω. & figura praeſenti capiti praepoſita.
l 14 muſc. tab. β.
*m 2 fig. cap. 25 *.*
n 14 muſc. tab. δ, δ muſculi A.

Oſſiculorum quae hoc Capite tractamus claſſi, quis fortè adnumerabit o oſſiculum, quod ſubinde in manu conſpicimus, juxta connexum poſtbrachialis oſſis, parvum digitum ſuſtinentis, ad octavum brachialis os, quod ad p tendinem ferè ſpectat, hîc poſtbrachiali inſerto, & brachialis extenſionis opifici. Deinde bina recenſebit in poplite occurrentia oſſicula, quae duorum primorum pedem moventium muſculorum innaſcuntur q capitibus, mox in illorum ex femoris oſſe principio. Oſſicula enim haec laevi ſua & lubrica ſuperficie, qua extra muſculorum ſubſtantiam prominent, elatiorem ſpectant ſedem poſterioris regionis inferiorum femoris r capitum, quorum impetum illa ſolvunt & ſuſtinent, hoc privatim ſibi vendicantia, quòd muſculorum exortibus, non verò aliorum ferè omnium oſſiculorum ſeſamo comparatorum modo tendinibus innectantur. Praeterea his forſan adjicietur oſſea pars, in ſenum tendine occurrens, qui ad os s teſſeram referens, ſingulari Naturae induſtria reflexus, ſeptimi pedem moventium muſculi tendo exiſtit. Inſuper his accedit t oſſiculum, non ſemel repertum ad externum latus articulationis pedii oſſis parvum digitum ſuſtinentis, cum pedio, ad inſertionem nimirum u tendinis octavi pedem moventium muſculi. Horum tamen omnium nullum aequè magnum durumque eſt, ac interius oſſiculum duorum quae ad primum pollicis pedis ſpectantur articulum. unde etiam ſuſpicor magos & occultae philoſophiae ſectatores hujus oſſis meminiſſe, quum in homine durum quoddam, & nulli corruptioni obnoxium, & ciceri imagine reſpondens oſſiculum eſſe tradunt: id poſt mortem in terra reconditum, inſtar ſeminis, hominem extremi judicii die producturum affirmantes. Illud enim pedis oſſiculum in infima hominis ſede collocatur, inſigniter durum: quamvis tamen dentibus duritia cedat, neque minus ipſis dentibus corruptioni obnoxium ſit: ipſumque etiam x octavum brachialis os ciceris imaginem melius, quam hoc pedis oſſiculum exprimat. Num tamen Arabes, & verè occulti illi tenebricoſique philoſophi, ex hoc oſſiculo, ipſis Albadaran nuncupato, hominem rurſus propagandum rectè ſentiant, Theologis diſceptandum relinquo, qui liberam ſibi de reſurrectione, animarumque immortalitate ac eventu, diſputationem & ſententiam vendicant. *Cujuſmodi oſſicula ſeſaminis adnumerari poſſunt.* *Albadaran oſſiculum.*

o 1, 2 fig. cap. 25 N.
p 9 muſc. tab. p muſculi A.
q 12 muſc. tab. ϖ, ϱ. ϖ, ϱ muſculorum Φ, Ψ.
r 1 fig. cap. 30 E, F.
s 15 muſc. tab. X muſculi V.
t ad n figurae 2 capitis 33.
u 15 muſc. tab. b muſculi a.
x 1, 2 fig. cap. 25 N.

CAPUT XXIX.

DE OSSIBUS, SACRI OSSIS LATERIBUS COMMISSIS.

Trium Vigesimi Noni Capitis Figurarum, & earundem characterum Index.

His tribus figuris os delineatur, dextro ſacri oſſis lateri commiſſum. ac prima quidem anteriorem oſſis ſedem eo ſitu exprimit, quo id in ſceleto ab anteriori regione inſpecto ſe offerret. Secunda figura, hujus oſſis ſedem undecunque exprimit, quae externa eſt, corporisque interiora non ſpectat, eo nimirum ſitu, quo id integram oſſium compagem ex dextro latere intuenti occurreret. Tertia figura oppoſito ſitu internam hujus oſſis ſedem appoſitiſſimè oſtendit. Caeterùm etſi omnes harum figurarum notae privatim aliquid, ut mox perſequar, indicent, ipſis tamen obiter integrum quod hîc delineatur os, in ilium os, & coxendicis, pubisque tanquam in peculiares ipſius ſedes, ſubdividere licebit. ut nimirum in ſecunda figura à c, per b, ad S: ac rurſus in tertia, ab S, per N, ad c lineam duci fingeres, ilium os à coxendicis oſſe quodammodo terminantem. Quicquid enim ſupra hos habetur characteres, ilium os nuncupabitur. Quod autem inter hos characteres, & in ſecunda figura inter V, per ſ, & h, ad Φ. Φ: & in tertia inter V, per O, & ſ, ad Φ intercluditur, coxendicis oſſis loco nobis erit. Reliqua verò totius oſſis ſedes, pubis os appellabitur: quae ſcilicet in ſecunda figura ad ſiniſtrum latus characterum V, ſ, h, & Φ conſiſtit: in tertia autem ad dextrum latus V, O, ſ, & Φ.

A, B, C, C, D, D, E, F, G in 3 *Sedes ilium oſſis notatur, quae ſacri oſſis tranſverſis nectitur*

ctitur proceſſibus. ac A quidem & B privatim indicantur ſinus, quos anterior trium ſuperiorum oſſis ſacri oſſium tranſverſorum proceſſuum protuberans pars ſubit. Et B rurſus oſſis ilium pars indicatur, inſtar cultri acuta, tenuiſque. C & C oblongum tuber ilium oſſis, proceſſuum ſacri oſſis oblongo ſinui congruens. D & D longus ilium oſſis ſinus, qui ſacri oſſis tuber dorſi ſpinae modo protuberans admittit. E & F & G ſedes ilium oſſis, non adamuſſim ſacri oſſis ſinibus tuberibuſque reſpondens. quamquam E & F duo veluti tubera indicentur, ſinus ſacri oſſis obſcurè ingredientia. G autem ſinus notatur, qui oſſis ſacri tuber admitteret, tranſverſim duos illos ſacri oſſis ſinus intercedens.

H, I 2, 3 *Quicquid ad dextrum H & I in ſecunda figura habetur, & in tertia ad ſiniſtrum, portionem ilium oſſis indicat, poſteriùs quàm tranſverſorum ſacri oſſis proceſſuum amplitudo eductam.*

L, R, R, P *in prima: Q verò, H, R, R, P in ſecunda: & P, L, H, Q in tertia, appendix ilium oſſis indicatur. Caeterùm L internum appendicis latus privatim notatur. R verò & R externum appendicis latus, interno minus compreſſum. P anterius appendicis extremum, Q poſterius appendicis extremum.*

K, K 3 *Sedes ad horum characterum ſiniſtrum latus, in ilium oſſis interna regione conſiſtens, nono dorſum moventium muſculo principium praebet.*

M, N, O 3 *Tuber, à quo principium decimi femur moventis muſculi pendet. Amplitudo autem, quae P, L, K, K, M, N, S in tertia figura circumſcribitur, principium offert ſeptimo femur moventi muſculo.*

T 1, 2, 3 *Sinus in elatiori coxendicis oſſis ſede caelatus, & ſexto ac ſeptimo femur moventibus muſculis, unà cum primo crus petente nervo, viam praebens.*

S 1, 2, 3 *Tuber externum latus dicti nunc ſinus conſtituens, iliumque oſſi & coxendicis pariter commune.*

X 1, 2, 3 *Tuber internum dicti nuper ſinus latus efformans.*

Z, Y 2 *Prima in ilium oſſis dorſo admodum obſcurè apparens linea.*

a, b 2 *Secunda dorſi ilium oſſis linea.*

e, f, g 1, 2 *Sinus, acetabulumve coxendicis oſſis, cui femur inarticulatur. Porrò g ſeparatim hujus ſinus ſedem notat, laevi cartilagine non incruſtatam, altiuſque quàm reliqua ſinus ſuperficies inſculptam.*

i, i 1, 2 *Supercilia acetabuli in coxendicis oſſe caelati.*

h 1, 2 *Sedes ubi ſupercilia intercidunt, ac veluti ſinu quodam inſigni donantur.*

c 2, 3 *Sedes, qua nervus caeterorum corporis maximus, atque ex pluribus nervis conflatus porrigitur.*

d 2, 3 *Proceſſus coxendicis oſſis, à quo ligamentum ad ſacrum os enaſcitur.*

k 1, 2, 3 *Sinus coxendicis oſſis, ad quem decimus femur moventium muſculus, veluti ad rotulam reflectitur.*

l, m, n, o, p, q *in ſecunda figura, l autem duntaxat in prima, coxendicis oſſis appendix notatur. ac l quidem poſterior appendicis terminus inſignitur, q verò anterior: m autem prima appendicis impreſſio, o ſecunda, n tertia, p ad q uſque quarta. quae ſingulae peculiarium muſculorum parantur initiis.*

u 1, 2 *Sedes, qua dextrum pubis os, cartilaginis interventu ſiniſtro coaleſcit. Sed u in prima figura privatim notat oſſis aſperitatem, à qua cartilago abſceſſit: in ſecunda verò, externa ejus oſſis ſedes viſitur, quae muſculorum educendorum occaſione aſpera eſt.*

r 1, 2, 3 *Pubis oſſis foramen, omnium oſſium foraminum patentiſſimum.*

V 1, 2, 3 *Sinus ſuperiori pubis oſſis ſedi inciſus, quo maxima crus petens vena & arteria, ac in viris ſeminaria vaſa deducuntur.*

ſ 1, 2, 3 *Sinus in elatiori foraminis pubis oſſis ſede inſculptus, ac venae cuidam & arteriae, tertioque crus petenti nervo, viam porrigens.*

t 1, 2, 3 *Hac ſede pubis os nonnihil, ne nimium extenuetur, craſſeſcit, & in viris ſecundum penis muſculum, & alterum ipſius corpus, educit.*

Transverſis trium ſuperiorum oſſis ſacri oſſium [a] proceſſibus, utrinque unum connectitur [b] os, cui integro nullum nomen Galenus inditum affirmat: unde ἀνώνυμον, ac ſi dicas innominatum, quidam id appellarunt. Verùm lata ipſius, & ſuperior, ac poſterior, ſacroque oſſi commiſſa pars, Ilium os vocatur: anterior autem oſſis pars, qua in pubis regione cum alterius lateris oſſe [c] committitur, ampliterque perforatum eſt, Pubis os: media verò ejuſdem ſedes, ad femoris ingreſſum poſita, Coxendicis os appellatur. adeò ut unius lateris os ſibi continuum, non ſecus denominetur, quàm ſi tribus propria circumſcriptione terminatis exſtrueretur oſſibus: poſteriori ſcilicet, anteriori, & medio: ſeu ilium oſſe, pubis oſſe, & oſſe coxendicis. Caeterùm Celſo univerſum os, coxae os: autori verò Introductorii, ſeu Medici, quemadmodum & Hippocrati, nonnunquam ἰσχίον (quod eſt coxendix) dicitur. quamvis interim

Lib de Oſſib. cap.20.

Ilium os.

Pubis.

Coxendicis.

In lib. de Articulis.

a 2 *fig. cap.* 18 *à ſuperiori* L *per* M *ad* L. *Sinus autem tuberaque proceſſuum*, N, O, P, Q, Φ *indicantur.*

b *tota* 1, 2, 3 *fig. Integrarum verò figurar.* Φ. *Quomodo autem horum oſſium ſedes circumſcribendae ſint, ex characterum indice petendum eſt.*

c *integrar. fig.* 5.

PRIMA XXIX
CAP. FIG.

SECUNDA.

TERTIA.

I. Wandelaar fecit.

terim & latiorem poſterioremque hujus oſſis partem, ilium: anteriorem verò, pubis os uterque, aliorum diſſectionis profeſſorum modo nuncupet.

Oſſium ſacri oſſis lateribus commiſſorum uſus.

d integrarum fig. Δ in Θ.

His oſſibus non parva in uſu cum ſcapulis eſt affinitas. ut enim ſcapulae potiſſimum articulandis humeris formantur, ita ſanè haec oſſa in hoc praecipuè ſunt accommoda, d ut femora ipſis articulentur, horumque ope homo erigatur & ſedeat. Dein, ut ſcapulae cernuntur amplae, variiſque proceſſibus donatae, quo muſculis pluribus educendis aptiores eſſent: ſic haec oſſa omnem ferè conſtructionis rationem in eum modum fabricatam oſtendunt, ut ab ipſis omnes propemodum femur moventes muſculi pronaſcantur: praeter alios, qui ab illis principium ducentes, tibiarum & thoracis & dorſi motibus famulantur, & peni in viris peculiares exiſtunt. At quinam muſculi & ligamenta, peniſque corpora ab his oſſibus enaſcantur, orationis ſeries, oſſium partes enarrans, ſenſim edocebit. Nunc autem minimè praetereundus eſt ipſorum uſus nequaquam infimus, quo multis corporis partibus inſtar fulcrorum ſubjiciuntur, & pleraſque continent & amplexantur. e Duo enim haec oſſa ſimul cum ſacro oſſe veluti pelvim quandam efformant, f quae inteſtina concinnè ſuſtinet, & veſicam, & in foeminis uterum elegantiſſimè comprehendit, ac demum eas quas amplectitur partes tutò munit.

e 1,3 integr. fig. Θ cum M.
f Petuntur haec ex 5 lib. figuris, praecipuè autem 22, 24, 25.
g 3 fig. A, B, C, D, E, F, G.

Ilium oſſis ſedes ſacro oſſi commiſſa qualis.

Ilium itaque oſſis g ſedes, ſacro oſſi commiſſa, egregiè varia eſt: quemadmodum ſacri oſſis tranſverſos proceſſus ea ſede, qua illi oſſi connectuntur, admodum varios multipliceſque eſſe retulimus. Singulis namque illorum proceſſuum ſinibus, ilium oſſis tubera, & eorundem proceſſuum tuberibus, ilium oſſis ſinus ita correſpondent, ut multis partibus mutuo ingreſſu ilium os ſacro committatur: non quidem connexu ad motum conſtructo arbitrarium, aut ſinibus tuberibuſque laevibus, & cartilagine lubrica incruſtatis: verùm connexu validiſſimo, & in ſymphyſis ſeu unionis claſſem quaſi referendo: quae cartilaginoſi ligamenti, aut potius purae cartilaginis interventu perficitur. Ilium oſſis ſinuum, & tuberum, quibus id ſacro oſſi committitur, forma, ex ſacri oſſis deſcriptione levi negocio petitur. Ut enim tranſverſos ſacri oſſis proceſſus primùm oblongo ſinu donari dictum eſt, ita etiam ilium os, h oblongum tuber ſinui congruens obtinet. & quia proceſſuum ſinus anterior pars, ſinuſve ſupercilia, ſatis inſigniter extuberant, porriguntur que, ilium etiam oſſi ad anteriorem oblongi ſui tuberis ſedem i ſinus inſculpuntur, quos extuberantes illae proceſſuum partes ſubeunt. Ubi autem humillima eorum k ſinuum ſedes conſpicitur, ilium os quaſi in cultri aciem exacuitur, ut eandem cum quarti oſſis ſacri oſſis l tranſverſo proceſſu conſtituat ſuperficiem. Rurſus oblongo ſacri oſſis tuberi, quod inſtar latioris lineae in proceſſuum ſinibus eminere relatum eſt, m oblongus etiam ilium oſſis ſinus convenit, tuber id ad amuſſim ſuſcipiens. Porrò duobus proceſſuum ſinibus ad poſteriorem dicti nunc tuberis ſedem conſiſtentibus, & tuberi tranſverſim in illorum ſinuum medio prominenti, ilium os non aequè accuratè n reſpondet, quum ſacrum os ilium oſſi non admodum hac ſede ſit conterminum: ſed plurima cartilago ligamenti natura participans, haec oſſa intercedat, totam amplitudinem, qua invicem oſſa inibi dehiſcunt, infarciens. Univerſa igitur ilium oſſis ſedes ſacro commiſſa, aſpera eſt, ac inaequalis, & inſigniter craſſa: quemadmodum & reliqua oſſa illis ſedibus, quibus invicem compinguntur, ampla craſſaque ideo eſſe novimus, ut validiorem ampliorem que connexum efficerent. Atque haec craſſa ilium oſſis pars o in poſteriora longè magis quàm tranſverſorum ſacri oſſis proceſſuum amplitudo, porrigitur, prominetque: tum quòd ilium os ampliſſimum latiſſimumque ſcapulae modo eſſe oportuit, ut femur moventes, & alios pleroſque muſculos, paulo pòſt enarrandos, à ſe pronaſci ſinat: tum ut ad poſteriorem ſacri oſſis ſedem aptum conſtitueret locum, à quo p quartus hominis thoracem moventium muſculus principium duceret: unà cum dorſum moventium q undecimo, qui ſimul cum illo thoracis muſculo, ab interno latere oſſis ilium (qua id in poſteriora ferri diximus) & ab oſſis ſacri poſteriori ſede, originem nanciſcitur: ſimiliter ac r muſculus dorſum moventium decimuſtertius, ab hac etiam oſſis ſacri, & ilium oſſis ſede, initium ſumit. Tota ilium oſſis amplitudo planae ſemicirculari figurae non admodum abſimilis, ſuperiori ſua ſede ſecundùm totam ſemicirculi circumferentiam, s appendicem obtinet, quae veteribus Spina ilium oſſis dicebatur. Ipſi namque dorſum ilium oſſis vocarunt, externam ſuae amplitudinis ſedem: quia haec ampla eſt, & ſi cum interna conferatur, quodammodo gibba. Appendicis autem ſedes extrorſum prominet, ac veluti illius dorſi cenſetur ſpina. Verùm etſi veteres haec nomina rectè inſtituerint, & Galenus etiam eorum nominum, ut & oſſis ſedium quoque differentiam, apud illos fuiſſe animadverterit: nihilominus is ſubinde Dorſum cum Spina in tibiam & femur moventium muſculorum deſcriptione confudit. quod nos, quoad licebit, evitantes, Dorſum oſſis ilium ſuae amplitudinis externam regionem appellabimus: Spinam verò, ſemicircularem ipſius appendicem, quae aſpera, inaequaliſque, & t interno u externoque latere ſuperius compreſſa viſitur. Comprimitur quidem interna ſede, ut inibi amplior reddita, carnoſam x tranſverſi abdominis muſculi partem, illinc aptius educat. Externo autem latere appendix comprimitur, ampliorque fit, ut potiſſima obliquè y adſcendentis abdominis muſculi carnea pars hinc principium ſumat, & obliquè z deſcendens abdominis muſculus illic inſeratur. His enim tribus muſculis univerſa ſuperior appendicis ſedes occupatur.

h 3 fig. C, C. & dein ſeriatum confer cum 2 fig. cap. 18.
i 3 fig. A, B.
k 3 fig. B.
l 2 fig. cap. 18 humilius. L
m 3 fig. D, D.
n 3 fig. E, F, dein G.
o 2, 3 fig. H, I.
p 12 muſc. tab. Δ.
q 13 muſc. tab. Γ.
r 14 muſc. tab. T, V.
s 1 fig. L, R, R. 2 fig. H, R, R, P. 3 fig. P, L, H, Q.
t 1, 3 fig. L.
u 1, 2 fig. R, R.
x 6 muſc. tab. Δ.
y 4 muſc. tab. Π.
z 3 muſc. tab. Θ.

Ilium oſſis pars retrorſum magis quam ſacri oſſis tranſverſi proceſſus ex porrecta.
Ilium oſſis appendix.
Spina.
Dorſum.
Lib. 2 de Adminiſt. diſſect.
Quibus muſculis appendix occupetur.
Ilium oſſis dorſi lineae, & quibus id occupatur muſculis.

atque ut illi ampliores carnoſioreſque in ilium lateribus, quàm juxta dorſum, aut in abdominis anteriori ſede ſunt: ita quoque appendicis [a] pars, quae abdominis latera reſpicit, anteriorque eſt, unà cum ilium oſſis ſede, cui appendix committitur, craſſior eſt, quam [b] pars vertebris & dorſo proxima. [c] Anterius verò appendicis extremum, anteriorve ſpinae ilium oſſis pars ideo eſt craſſiſſima, ac veluti antrorſum educitur, quòd praeter abdominis muſculos ipſi commiſſos, duobus muſculis principium porrigat: quorum [d] alter tibiae motorum primus, [e] alter autem ſextus cenſebitur. Caeterùm ab ilium oſſis dorſo [f] tres potiſſimum enaſcuntur muſculi, ſuis principiis id univerſum occupantes. Quantam verò ipſius ſedem ſinguli oppleant, [g] duae admodum obſcurè in hoc dorſo utcunque aſpero eminentes indicant lineae, quae inſtar ſemicirculi ductae, totius dorſi amplitudinem in tres ſedes diſterminant: quarum primam, quae extra poſteriorem lineam in poſteriori potiſſimum dorſi regione conſiſtit, muſculus ſibi vendicat femur moventium primus. Secundam verò ſedem, inter duas lineas conſpicuam, muſculus obtinet femur moventium ſecundus. Ex tertia ſede, à priori breviorique linea, ad coxendicis uſque articulum pertingente, principium porrigitur muſculo femur agentium tertio.

Quibus interna ilium oſſis amplitudo.

Ab interna autem ilium oſſis ſede, primùm [h] muſculus enaſcitur, qui dorſi motorum nonus erit, quique ex [i] laevi, ſed utcunque ampla ilium oſſis impreſſione, ad regionem tranſverſi quintae lumborum vertebrae proceſſus conſpicua, exortus ſui portionem adipiſcitur. Dein praeter hanc ilium oſſis compreſſionem, [k] alia inſignis in ipſius interna ſede eſt amplitudo cava, & minimum aſpera, [l] muſculoque occupata femur moventium ſeptimo, quem carneo amploque principio inſtar ſemicirculi ex hac amplitudine pronaſci, ac deinde ſenſim arctari, ſimulque cum [m] ſexti femur moventium muſculi tendine, [n] primoque crus petente nervo, per [o] ſinum ferri docebimus, ſibi privatim in coxendicis oſſe, ſeu media univerſi quod hoc Capite proſequimur, oſſis parte exſculptum.

Sinus coxendicis oſſis ſuperiori ſedi inſculptus.

In elatiori enim coxendicis oſſis ſede, ſinus inciditur amplus, qui in mundato oſſe foraminulis quibuſdam in hoc oppletus cernitur, ut is ligamentum educat, cujus beneficio os inibi laeve, lubricumque, ac veluti oleo inunctum cernitur, ut rectè ad hunc ſinum ſeptimus ille femoris muſculus, unà cum ſexti muſculi tendine, reflecti convolvique poſſit.

Sinus ejus tubera.

Utrinque ad ſinus iſtius latera, [p] unum inſigne prominet tuber, ſinum augens, ac quo minus hàc deſcendentes muſculi ex ipſo declinent, accommodum. Dein tuber ad externum ſinus latus conſiſtens, iliumque oſſi & coxendicis oſſi pariter commune, privatim [q] nonum tibiam moventium producit muſculum, cujus etiam uſus gratia utcunque amplum inaequaleque viſitur, [r] parvum ſinulum inſtar ſciſſurae ſibi vendicans, à quo muſculus ille fortius enaſcitur. Interius verò tuber, plurimùm ad coxendicis oſſis robur confert, quod neceſſariò craſſum validumque eſſe oportuit, tum articulationis roboriſque nomine, tum etiam quòd id totius corporis, uti mox dicemus, altiſſimo ſinu, cui femur articulatur, caelandum fuerit.

Quomodo coxendicis oſſis robori ſit proſpectum.

Atque hujus etiam uſus occaſione, ilium os interna ipſius ſede ad elatiorem ſui cum ſacro oſſe connexus regionem, [s] craſſum validumque redditur, & veluti ad interni tuberis internam ſedem continuo tubere porrigitur: quod non ſolum coxendicis oſſis robur adauget, verùm etiam principium offert [t] muſculo femur moventium decimo, qui internam pubis oſſis ſedem occupans, & ex tota interna coxendicis oſſis ſede etiam pronatus, femur extrorſum circumvertit.

Acetabulum femori articulando paratum.

Externae itaque coxendicis oſſis (cujus robori tam ſolicitè Natura proſpexit) ſedi [u] amplus rotunduſque, & omnium corporis ſinuum, cui oſſa articulantur, profundiſſimus ſinus inſculpitur, non omni ex parte laevis, lubricaque cartilagine incruſtatus. In anteriori enim ſede, non modica ipſius [x] portio altius quàm reliqua illius circumferentia inciditur, ac aſpera, caeciſque foraminulis quibuſdam oppleta cernitur, [y] ligamenti producendi gratia, quod teres in verticem capitis femoris inſeritur. Deinde praeſentis ſinus [z] ſupercilia, quae nonnullis puerulis appendice efformata vidimus, in anteriori ipſius ſede leviùs quàm in poſteriori protuberant, quòd ſcilicet femur ſedentibus magis in angulum flecti oportebat, quàm ſtantibus, aut aliud quid agentibus extendi, aut in poſteriora duci. Praeterea in [a] humiliori coxendicis ſinus, acetabulive ſuperciliorum ſede, animadvertendum quoque eſt, ſupercilia non continuo ductu orbiculatim ferri, ſed incîdi, ac intermitti, ac veluti iter parare [b] venulae hac in aſperam & cartilagine non obductam acetabuli ſedem exporrectae, articuloque alimentum ſuppeditanti, à quo viſcidus adaptetur humor, cujus auxilio articulus promptè mobilis evadat. Ne tamen ſinus hujus in ſupercilio inciſi ratione, articulus nimium luxationi obnoxius redderetur, Natura validum cartilagineumque ligamentum orbiculatim ſuperciliis adnexuit, quod nullibi intermiſſum apparet, acetabulumque adhuc magis quàm ſupercilia adauget, & venulae illi viam praebet, inter os & poſteriorem ipſius ligamenti ſedem tutò prorepenti. Caeterùm nunc quoque perpendenda veniunt caeca foraminula, paſſim in coxendicis oſſis acetabuli ſuperciliorum externa ſede in hoc parata, ut validiſſimum educant [c] ligamentum, orbiculatim femur coxendicis oſſi colligans.

Sinus quo craſſiſſimus corporis nervus fertur.

Quinetiam modò [d] ſedes animadvertenda eſt, quae inter anteriorem ilium oſſis partem, quae ſacro committitur oſſi, & poſteriorem coxendicis regionem exſculpitur, ut [e] nervo viam praebeat, qui crus adeuntium quartus, omnium-

a 2 *fig. ab* R *per* R *ad* P.
b 2 *fig. ab* R *per* H *ad* Q.
c 1, 2, 3 *figur.* P.
d 3 *muſc. tab.* Σ. *dein* ſ.
e *ejuſdem tab.* Φ. *dein x.*
f *primus* 9 *muſc. tab.* Π. *ſecundus* 10 *tab.* Σ. *tertius* 11 *tab.* Σ.
g 2 *fig.* Z, Y *linea poſterior. anterior autem ab a ad b ejuſdem fig.*
h 8 *muſc. tab.* Ξ.
i *ad ſiniſtrum latus* K, K *figurae* 3.
k *inter* P, L, K, K, M, N, S *figur.* 3.
l 8 *muſc. tab.* Λ.
m *ejuſdem tab.* Θ.
n 2 *fig. cap.* 11 *lib.* 4. *charact.* 57.
o 1, 2, 3 *figur.* T.
p 1, 2, 3 *fig. externum tuber* S *inſignitur, internum verò* X.
q 4 *muſc. tab.* Φ.
r S *in primae figurae ſinulo ponitur.*
s 3 *fig.* M, N, O.
t 16 *muſc. tab.* F, G, & 13 *tab. r.*
u 1, 2, *fig. e, f, g.*
x 1, 2 *fig. g.*
y 2 *fig. cap:* 49 *lib.* 2 P.
z 1, 2 *fig. i, i.*
a 1, 2 *fig. h.*
b *fig. cap.* 6 *lib.* 3 *praepoſitae ei.*
c *fig. cap.* 1 *lib.* 2 P. P.
d 2, 3 *fig. c.*
e 2, 3 *fig. cap.* 11 *lib.* 4. *charact.* 71.

Coxendicis oſsis acutus proceſſus. *Sinus, ad quem decimus femur moventium muſculus volvitur.* *Appendix coxendicis oſſis.*

omniumque corporis nervorum ex pluribus compoſitus maximusque exiſtit. Eſt quoque hîc obſervandus coxendicis oſſis [f] acutus proceſſus, qui [g] ligamentum educit, in [h] tranſverſum proceſſum quinti ſacri oſſis pertinens, & qui [i] muſculo principium porrigit, quem aut decimo femur moventi muſculo adſcribemus, aut privatim undecimum femur moventium numerabimus. [k] Neque etiam praetereundus eſt ſinus, coxendicis oſſis poſteriori externaeque regioni ſub dicto nuper proceſſu exſculptus, ad quem mira Naturae ſolertia, veluti ad trochleae rotulam, decimus femur moventium muſculus reflectitur. Inſuper non perfunctoriè coxendicis oſſis [l] appendix indagabitur, toti infimae ipſius ſedi, cui ſedentes innitimur, adnata, & oſſis, cui coaleſcit, amplitudinem ſervans: quod cùm roboris gratia, tum muſculorum exortus cauſa, inſigniter craſſum viſitur. Ab hac enim appendice, ut minimum quatuor grandes exoriuntur muſculi, quorum ſingula capita [m] privatim in appendice impreſſionem ſedemque ſibi vendicant, in emundato integrae aetatis hominis oſſe ſatis conſpicuam. [n] Primus horum muſculorum, tibiam moventium tertius erit, qui ab elatiore, & maximè poſtica ejus appendicis ſede principium ducit. [o] Secundus, tibiam moventium quartus habebitur, cujus principium minus quàm primi muſculi latum eſt, magiſque verſus anteriora, juxta extimum primi muſculi latus, pronaſcitur. [p] Tertius, tibiae motorum quintus numerabitur. [q] Quartus verò, maxima portio eſt ejus muſculi, quem femur moventium quintum ſtatuemus, quique maximam praeſentis appendicis ſedem ſuo principio occupans, totius corporis muſculorum facilè craſſiſſimus eſt. Sic itaque poſterior, latave, & dein media ejus quod deſcribimus oſſis partes ſe habent.

Pubis oſſis hiſtoria. *Oſſium ſacro oſſi nexorum in viris & mulieribus differentia.*

Anterior verò, quae Pubis os dicitur, tenuis utcunque cernitur, & dextrum os ſiniſtro [r] cartilaginis interventu, quaſi unionis modo committitur. quo enim homo aetate fit provectior, eo ſemper connexus iſte minus cartilagine oppletur, minusve oſtendit cartilaginis. Atque id viris pariter ac mulieribus commune eſt. neutiquam enim cum plebejis medicis arbitrandum eſt, pubis oſſa viris eſſe continua, mulieribus autem in hoc cartilaginis interventu compacta, ut partus tempore remitti, invicemque disjungi queant. Parturientibus namque mulieribus (uti neque quadrupedibus) haec oſſa invicem non disjunguntur: verùm id mulieres in hoc oſſium coalitu peculiare ſibi vendicant, quòd ipſis non tam longa linea, atque in viris, committuntur. Deinde coxendicum oſſium infimae partes (dextram dico & ſiniſtram) in mulieribus mutuò longè magis diſtant, quàm viris. Praeterea infimae pubis oſſium partes mutuò ſub ipſorum connexu diremptae, multo etiam magis mulieribus quàm viris ſejunguntur, ac veluti ſinuatae, tenueſque redditae, invicem diſtant. adeò ut in mulierum oſſibus vacua ſedes inter coccyx os & internas regiones infimarum partium coxendicum oſſium, multo amplior quàm in viris occurrat. Haecque differentia tam eſt inſignis, ut vel ipſa abundè doceret, pubis oſſa in partu non recludi: etiamſi tactus inter pariendum, idem non levi opera atteſtaretur. Hac itaque ratione (ne id quod de [s] coccyge oſſe ſuo loco proditum eſt, adjiciam) Natura foetui excludendo proſpexit. Quo autem minori negocio leviusque mulieres uterum gererent, ilium oſſa illis multo ampliora ſunt, ipſorumque [t] ſpina in latera longè magis quàm in viris educitur, & etiam illa oſſa extrorſum inſignius cavantur: & ut ſemel dicam, haec commodam geſtando foetui ſedem efformant. Quòd autem nuper natis puellis, partus facilioris gratia, apud nullas gentes pubis oſſa aut comprimantur, aut disjungantur, neminem diſſectionis ſtudioſum latère arbitror: quantumvis id pertinaciter vulgus nunc de his, nunc illis nationibus affirmet. Quamobrem verò pubis os maximo totius corporis oſſium [u] foramine (quod etiam propter magnitudinem, ab oſtii imagine θυροειδὴς nuncupatur) pervium ſit, illi demum cognoſcunt, qui adamuſſim inter ſecandum didicere, quinam muſculi à coxendicis & pubis oſſibus pronaſcantur: illi enim arguunt, pubis os amplam & aptam educendis muſculis ſedem neceſſariò oportuiſſe fieri. Ne verò interim fruſtra animal gravaret, ſed ut leve eſſet, eo quo diximus foramine donatur. Neque eſt quod hàc aliquis [x] vaſa ſeminaria, aut maximas crurum [y] venas & [z] arterias, aut etiam [a] nervos deduci arbitretur: quemadmodum nemo non credit, qui Anatomes rudis, nudam oſſium compagem intuetur. Illa enim organa aliam nanciſcuntur viam: quippe maxima crus petens vena, arteriaque, ſimul cum [b] ſecundo crus adeunte nervo, proprium [c] ſinum obtinent, in ſuperiori pubis oſſis ſede inſinuatum, è regione elatioris ſedis nuper dicti [d] foraminis. Porrò ſeminariis vaſis etiam elatiùs quàm pubis os prominet, in abdomine iter paratum eſſe audies. Deinde ingens illud pubis oſſis foramen valida [e] membrana oppletur, quae [f] muſculum internae foraminis ſedi proximum ab illo dirimit, [g] qui externam foraminis ſedem occupat. Neque profectò aliquid, foramen hoc tranſit, praeter [h] venam, & [i] arteriam, [k] nervumque, non ad genu uſque ramorum ſerie digeſtos. Praeterea haec vaſa non per foraminis medium feruntur: ſed in elatiori foraminis ſede [l] ſinus caelatur, illis vaſis deducendis paratus. Caeterùm ſuperior pubis oſſium [m] pars, qua invicem committuntur, idcirco exaſperatur, quòd [n] rectos abdominis muſculos hinc enaſci, Naturae viſum fuerit. Deinde anterior quoque oſſium ſedes inibi aſpera eſt, ut nervoſum caput [o] ſecundi tibiam moventium muſculi hinc ritè pronaſceretur. Ad haec, in anteriori pubis ſede, [p] à coxendicis oſſis acetabuli interno

Cur pubis os maximo foramine pervium, & dein ipſius ſinus & tubera.

f 2, 3 *fig. d.*
g 13 *muſc. tab. o.*
h 1, 2 *fig. cap.* 18 R.
i 13 *muſc. tab. x. aut* 12 *tab. β. ubi decimus muſc. α inſignitur.*
k *Hîc ſpecta* 13 *muſcul. tab. r, ſ, t, u, x, y, ζ.*
l 2 *fig. l. poſteriorem, q autem anteriorem appendicis ſedem notat.*
m 2 *fig. prima impreſſio m, ſecunda o, tertia n, quarta à p ad q.*
n 10 *muſc. tab.* Φ.
o *ejuſdem tab.* Ψ. & 11 *tab.* μ, *dein* ϖ.
p 11 *tab.* Ψ.
q 11 *tab. charact. & ac* 12 *tab.* Ξ.
r *integrarum fig.* 5.
s 1, 3 *fig. cap.* 18 G, H, I, K.
t 1, 3 *fig.* L. & 1, 2 *fig.* R, R.
u 1, 2, 3 *figur. r.*
x 20 *fig. lib.* 5 e, & *in verſus u. aut* 21 *fig.* γ *ad* ζ.
y *fig. cap.* 6 *lib.* 3 ς.
z *fig. cap.* 12 *lib.* 3 φ.
a 2 *fig. cap.* 11 *lib.* 4 *charact.* 71.
b *ejuſdem fig. charact.* 60.
c 1, 2, 3 *figur.* V.
d 1, 2, 3 *figur. r.*
e 2 *fig. cap.* 49 *lib.* 2 O, O.
f 16 *muſc. tab.* F, G.
g 8 *muſc. tab.* Ψ.
h 1 *fig. cap.* 6 *lib.* 3 α.
i *fig. cap.* 12 *lib.* 3 ς.
k 2 *fig. cap.* 4 *lib.* 4 *charact.* 66.
l 1, 2, 3 *fig. f.*
m *ad dextrum latus u ſecundae fig.*
n 5 *muſc. tab.* Λ.
o 16 *muſc. tab.* Δ.
p *ab h* 2 *figurae ad u.*

terno latere, ad pubis oſſium uſque commiſſuram, tuber, & quaedam veluti prominentia conſpicitur, à qua [q] octavus femur moventium muſculus principium ducit. Quemadmodum verò haec anterior pubis oſſis ſedes protuberat, ita quoque poſterior [r] acutam oſtendit lineam, à qua muſculus femur moventium decimus ſui etiam exortus [s] portionem aſſumit. His omnibus accedit pubis oſſis [t] craſſities, juxta infimam pubis oſſium connexus ſedem, & magni illius foraminis internum latus, ubi pubis os quodammodo teres craſſumque ob hoc in viris viſitur, ut ipſius oſſis robur adaugeatur: utque hinc praeter quoſdam penis [u] muſculos, alterum corpus [x] eorum quae penem conſtituunt, originem duceret.

q 7 *muſc. tab.* *α.*
r 3 *fig.* O.
s 16 *muſc. tab.* G.
t 1, 2, 3 *fig. t.*
u 1, 2 *fig. cap.* 49 *lib.* 2 L, K.
x *earundem fig.* A, B.

Oſſa ſacri oſſis lateribus commiſſa, in puerulis tribus efformari oſſibus.

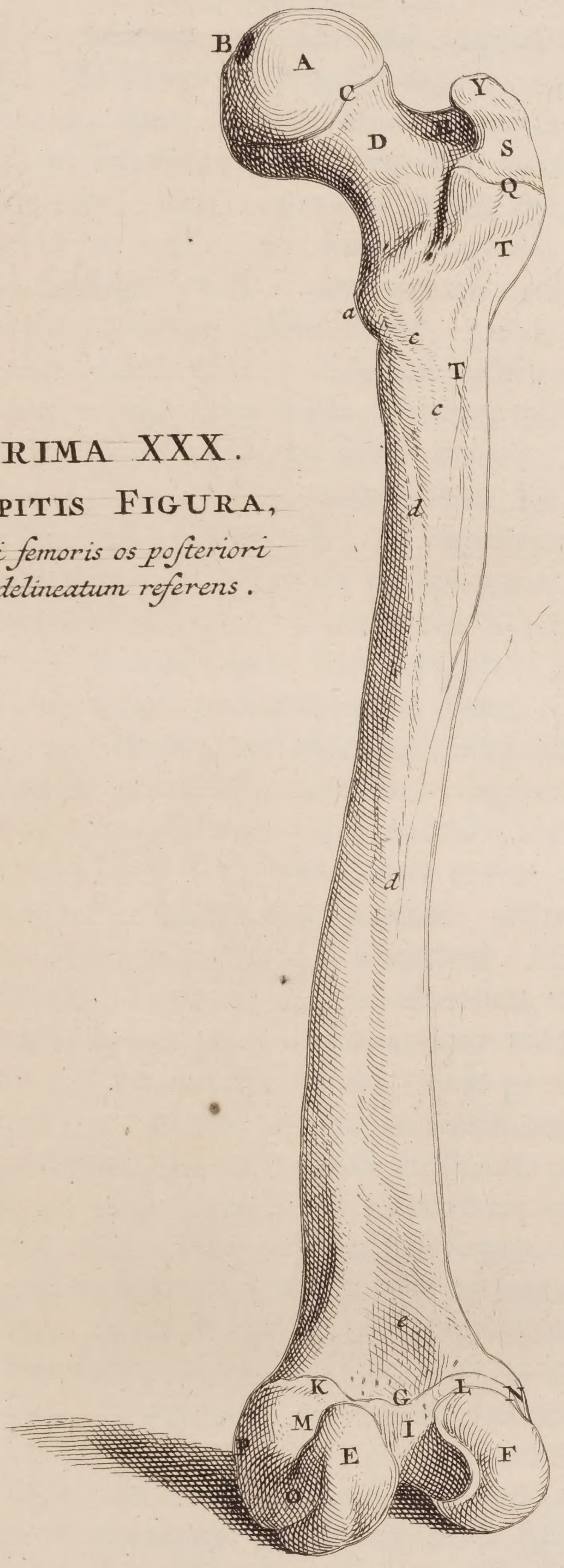
Atque in hunc modum oſſa ſe habent, ſacri oſſis lateribus connexa, quorum utrunque in nuper natis pueris, tribus conſtat oſſibus, quae ternis lineis cartilagine oppletis diſtinguuntur. Hae lineae à coxendicis acetabuli centro, ubi invicem ſunt conterminae, porriguntur: una quidem ad ſuperiorem acetabuli ſedem, ſecunda ad externum acetabuli latus: tertia autem ad latus internum, quae etiam per pubis os procedit, ubi id quodammodo teres eſt. adeò ut lineae alterius lateris os neutiquam in eas ſedes interſecent, quas ilium os, & coxendix os, & pubis os nuncupabimus.

CAPUT XXX.

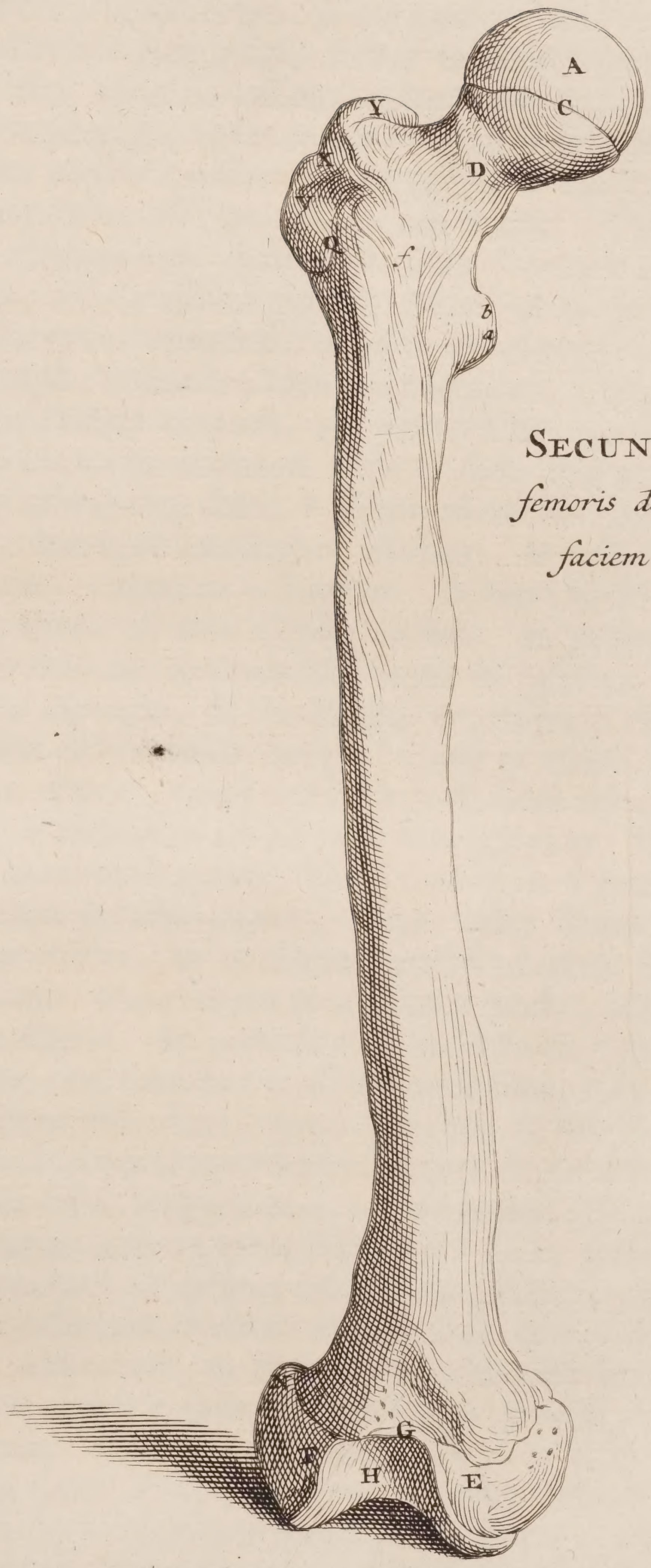
DE FEMORE.

CHARACTERUM, QUI DUABUS TRIGESIMI Capitis figuris adhibentur, Index.

A 1, 2 *Caput femoris, acetabulum oſſis coxendicis ſubiens.*
B 1 *Sinus, femoris capiti inſculptus, & teretis ligamenti inſertionem à coxendicis oſſe excipiens.*
C 1, 2 *Appendicis, rotundum femoris caput efformantis, cum reliqua femoris portione coalitus.*
D 1, 2 *Cervix femoris.*
E, F 1, 2 *Inferiora femoris capita. ac E quidem internum, F verò externum notat.*
G 1, 2 *Haec linea coalitum indicat appendicis, duo inferiora femoris capita conſtituentis.*
H 2 *Sinus, qui utriſque capitulis E & F inſignitis eſt communis, ac quem patella ſubit.*
I 1 *Sinus ac intervallum, duo inferiora femoris capita invicem dirimens.*
K 1 *Ab hac ſede interioris capitis primus pedem moventium muſculus initium ducit.*
L 1 *Hinc ſecundus & tertius pariter pedem moventes muſculi exoriuntur.*
M 1 *Huic interni capitis ſedi, quinti femur moventium muſculi tendo inſeritur.*
N 1, 2 *Sinus in externo inferiorum femoris capitum exſculptus latere, quo quartus tibiam moventium muſculus vehitur.*
O 1 *Hac ſede internum latus interioris femoris capitis compreſſum eſt, ut hàc tendines primi, ſecundi, tertii & quinti tibiam moventium muſculorum aptius porrigerentur.*
P 1 *Hac regione idem interioris capitis latus inſigniter protuberat, & dictorum jam tendinum reflexui eſt accommodum.*
Q, R, S, V, X, Y *Exterior femoris proceſſus. verùm ſinguli characteres non in utraque figura ſimul obvii, aliquid privatim, ut modò ſubjiciam, indicant. Q quidem in prima & ſecunda coalitum appendicis hujus proceſſus ad reliquum os. R autem in prima, ſinum internae praeſentis proceſſus ſedi caelatum. S verò in prima figura, primam*
T, T. *exterioris proceſſus impreſſionem. Caeterùm T, T in prima, inſignitur aſpera linea, deorſum à prima impreſſione ducta: V autem in ſecunda, exterioris proceſſus ſecunda impreſſio: X verò, tertia impreſſio. At Y in ambabus figuris quarta indicatur impreſſio.*
a, b 1, 2 *Interior femoris proceſſus. Verùm b privatim in ſecunda, hîc appendicis indicat coalitum.*
c, c 1 *Linea aſpera, à radice interioris proceſſus deorſum obliquè gratia octavi femur moventium muſculi procedens.*
d, d 1 *Linea ſecundùm femoris longitudinem protuberans, & quinti femur moventis muſculi inſertionem admittens.*
e 2 *Hac ſede femur amplum, ac veluti compreſſum eſt, quum interim reliqua ferè longitudine teres ſit.*
f 2 *Aſpera ſedes, à qua octavus tibiam moventium muſculus ſui exortus initium ducit.*

PRIMA XXX.
CAPITIS FIGURA,
dextri femoris os poſteriori facie delineatum referens.

SECUNDA FIGURA,
femoris dextri anteriorem faciem ostendens.

Femoris [a] os, quod μηρὸν Graeci vocant, magnitudine cunctis humanae fabricae oſſibus praeſtat: in avibus autem & omnibus ferè quadrupedibus, tibiae oſſi & fibulae, longitudine cedit, ſuprà quidem coxendicis oſſi, infrà autem tibiae oſſi, diverſa articuli ratione, omnibus pariter coarctatum. Superiori enim parte, qua ſimiliter atque inferiori [b] appendice donatur, rotundiſſimum [c] caput obtinet, prolixae [d] cervici ad interiora inclinatae adnatum, coxendicisque oſſis [e] acetabulo exquiſitè congruens. Univerſum hoc caput, cujus gratia femur flecti & extendi, & in latera duci, & denique circumverti poteſt, laeve, cartilagineque incruſtatum viſitur: at nonnihil inferiùs, quàm ipſius verticis medium conſiſtit, anguſtum, profundumque, & inaequalem obtinet [f] ſinum, cui teres [g] ligamentum, à coxendicis oſſis acetabulo enatum, robuſtiſſimè implantatur. Inferiori autem ſede femur inſigniter craſſum eſt, & in duo oblonga [h] capita, omnium totius corporis oſſium capitum maxima, dirimitur, quae in poſteriorem femoris ſedem longè magis quàm in anteriorem porriguntur, & in lateribus non minus ferè quàm ipſorum medio extuberant, lateribusve vix deprimuntur, quemadmodum etiam ipſorum cum tibiae oſſe articulo ex uſu fuerat. [i] Haec namque oſſi tibiae mutuo ingreſſu ad eum modum articulantur, ut tibia duntaxat flecti extendique poſſit: nequaquam verò in latus, vel tantillum quidem, duci. utcunque etiam id Galeno viſum fuerit, qui in tibiae motuum examine, femoris ad coxendicis os motu deludebatur. Caeterum iſta femoris capita retrorſum ideo producuntur, quòd tibiam in angulum flecti, & non extra rectam lineam extendi, aut antrorſum erigi ſatius erat: adeò ut motus illius ratione, femoris capita in anteriori femoris ſede nequaquam promineant. Et quamvis haec, in anteriori eorumdem ſede, [k] ſinum oſtendant utriſque capitibus communem, & impenſe patulum, laevique cartilagine cinctum, is tamen aliquo tibiae oſſis tubere excipiendo non paratur: verùm os orbiculare, & brevi ſcuto non abſimile, apto [l] tubere ſinum illum ſubire, altero ab hoc Capite audies. In poſteriori femoris ſede capita haec magno [m] intervallo invicem dirimuntur, atque in ipſorum medio amplum profundumque ſinum, utcunque aſperum, & cartilagine nequaquam obductum habent, qui aſperum inaequaleque tibiae oſſis [n] tuber excipit, quod in tibiae oſſis ſinuum medio protuberat, [o] ligamentumque educit, quod validiſſimè illi ſinui inſeritur, unà cum alio admodum robuſto ligamento, à poſteriori tibiae oſſis ſede pronato. Juvat etiam ſinus iſte, deducendo totius corporis maximo [p] nervo, hàc ſimul cum [q] vena & arteria in tibiam contendenti. Humiliora enim femoris capita, quum tibiae flexus gratia adeò in poſteriora ducantur, etiam id praeſtant, ut in illorum medio nervum illum ſimul cum vaſis tutiſſimò deorſum repere ſinant: atque etiam proceſſuum modo, aliquot muſculorum pedem moventium principia porrigant. In poſteriori enim femoris regione, ab elatiore interni capitis [r] ſede primus pedem moventium [s] enaſcitur muſculus, cujus capiti haud procul ab exortu ſeſaminum innectitur oſſiculum, quod laevi ſua & lubrica ſuperficie, qua ex muſculi ſubſtantia prominet, laevem interni femoris capitis regionem ſpectat, durumque ipſius contactum excipit, & citra muſculi noxam, communi ſeſaminorum uſu, illius impetum diſſolvit. Ab externi autem capitis ſuperiori [t] ſede, ſecundus pedem agentium educitur [u] muſculus, cui perinde ac primo ſeſaminum obtingit oſſiculum. adeò ut bina ad poplitem ejus generis referenda veniant oſſicula, in cervis, canibus & leporibus, utpote ſiccis animalibus, admodum, ut & in ſenio confectis hominibus, conſpicua. Inſuper ab externo femoris capite is quoque [x] muſculus prodit, quem tertium pedis motibus praefectorum ſtatuimus. Praeterea ſi [y] muſculus in poplite latitans, ab oſſe aliquam ſui exortus portionem ſumit, hanc ſanè ab externo hoc femoris capite mutuatur. praecipua enim ipſius origo ex [z] ligamento pendere docebitur, dictum nunc femoris caput tibiae potiſſimùm colligante. Deinde in elatiorem capitis interni [a] regionem modicè verſus ejus capitis internum latus [b] tendo inſeritur, quinti femur moventis muſculi, cujus etiam inſertionis occaſione hoc femoris caput inibi compreſſam oſtendit [c] ſedem, tendini excipiendo aptam. Atque ita anterior & inferior, poſteriorque horum capitum ſedes ſe habent: latera verò eorundem, nulla cartilagine incruſtata, multis caecis foraminulis opplentur, ut validiſſima genu articulum continentia ligamenta hinc aptè pronaſcantur. Porrò externum exterioris capitis latus, privatim [d] ſinum nanciſcitur, obliquè ipſi juxta poſteriorem ejus lateris regionem inſculptum, ac [e] quarti tibiam moventium muſculi tendini paratum. Quo minus enim tendo ille hac obliquè reflexus, à ſuo ductu àberret, Natura ipſi hunc ſinum, lubrico & laevi ligamento obductum, praeparavit. Internum verò latus interioris capitis femoris, etiamſi ad ipſum plures convolvantur reflectanturve [f] tendines, nullum tamen ejuſmodi manifeſtum adipiſcitur ſinum. At oſſe ligamentis emundato, juxta poſteriorem ejus lateris ſedem lata, ſed admodum interim profunda, apparet [g] compreſſio, qua tutò tendines deferri queant, à ſua ſede tuberis beneficio non reclinantes, quod in medio dicti nunc lateris latè [h] protuberat, atque ſecundùm ipſius poſteriorem ſedem tendines opportunè deferri ſinit. Tendines autem hàc deducti, trium primorum & quinti tibiam moventium muſculorum cenſebuntur.

Ad

Femoris ſuperius caput.

Duo inferiora femoris capita, & eorundem ſinus.

Lib. 3 de Uſu part. & 2 de Admin. di[...]

a *tota* 1, 2 *fig. & integrarum* Λ, *ſuperiùs cum* ϖ, *inferiùs cum* Φ *articulatum.*
b 1, 2 *fig. ſuprà* C, *infrà* G.
c 1, 2 *fig.* A.
d 1, 2 *fig.* D.
e 1, 2 *fig. cap.* 29 ϵ, *f, g.*
f 1 *fig.* B.
g 1 *fig. cap.* 49 *lib.* 2 P.
h 1, 2 *fig.* E, F.
i *junge* E, F, I 1, 2 *fig. ad* G, F, I 7 *fig. cap.* 31.
k 2 *fig.* H.
l 2 *fig. cap.* 32 A, B, C, D.
m 1 *fig.* I.
n 7 *fig. cap.* 31 I.
o *fig. cap.* 1 *lib.* 2 X.
p 10 *muſc. tab* ξ. *dein* η, θ.
q *ultimae figur. lib.* 3 r, u.
r 1 *fig.* K.
s 12 *muſc. tab.* Φ.
t 1 *fig.* L.
u 12 *muſc. tab.* Ψ.
x 13 *tab.* Φ.
y 14 *tab.* Γ.
z *fig. cap.* 1 *lib.* 2 T.
a 1 *fig.* M.
b 12 *muſc. tab.* Ξ. *dein* η, ζ.
c 1 *fig.* K.
d 1, 2 *fig.* N.
e 10 *muſc. tab.* Ψ.
f 16 *muſc. tab. tendines muſculorum* L, Δ, R, V, V. *aut* 2 *tab. q, γ, β, δ, δ.*
g 1 *fig.* O.
h 1 *fig.* P.

Duo femoris proceſſus, ſeu rotatores.

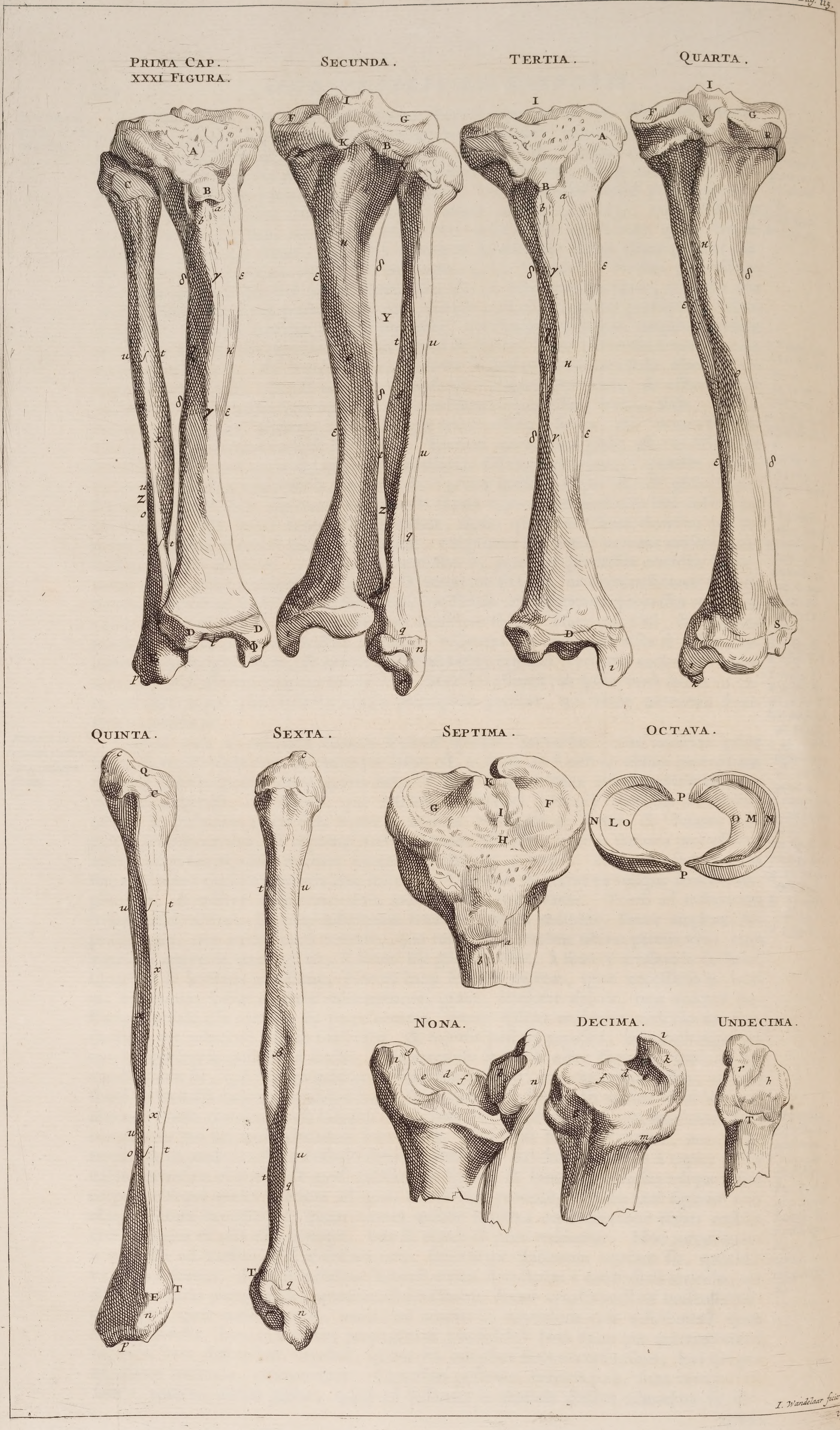
Ad femoris oſſis cervicem, cui ſuperius femoris caput adnaſcitur, duo conſpiciuntur proceſſus: quorum [i] alter externum femoris latus occupat, omniumque corporis proceſſuum, nulli alteri oſſi commiſſorum, facilè maximus eſt, [k] inſigni etiam donatus appendice. [l] Alter minor eſt, & quod ad magnitudinem ſpectat, priori neutiquam comparandus, multoque inferiùs in interno femoris latere nonnihil verſus poſteriora conſpicuus, & [m] appendice ſimiliter adauctus. Graeci ambos τροχαντῆρας, quaſi rotatores dicas, nuncupant: hunc interiorem, illum verò exteriorem appellantes. quum tamen ſimpliciter τροχαντῆρα dicunt, perpetuò externum ſubaudiunt: quem etiam propter amplitudinem, & quandam cum nate imaginem, γλουτὸν vocarunt. Horum proceſſuum idem uſus cum reliquis ferè oſſium proceſſibus eſt: in hoc enim parantur, ut collis ritu muſculorum inſertionem probè admittant, aliiſque muſculis eleganter principii ſui ſedem praebeant. Interior namque femoris proceſſus, qui modicè oblongus, neque admodum inaequalis eſt, in hoc prominet, ut illi [n] ſexti & ſeptimi femur moventium muſculorum tendines inſerantur. Ad hujus proceſſus radicem in poſteriori femoris ſede, aſpera quaedam ducitur [o] linea, obliquè deorſum in poſteriora aliquouſque ducta, & octavi femur moventis [p] muſculi inſertioni aptata. Exterior femoris proceſſus, interna ſede, qua femoris caput reſpicit, aſperum inaequalemque commonſtrat [q] ſinum, cui [r] nonus & [s] decimus femur moventes muſculi inſeruntur. Externa autem ſedes gibba eſt, in oſſeiſque hominibus & aetate provectis quatuor impreſſiones ſedeſque proponit, [t] quatuor muſculorum inſertionibus excipiendis paratas. Ac [u] prima quidem ampla eſt, & gibba in poſteriori proceſſus ſede apparens, cui primus femur moventium muſculus lata inſertione implantatur. Ab hujus compreſſionis radice, aſpera quaedam [x] linea deorſum per femoris poſteriora nonnihil obliquè deducitur, cui primus ille femur movens muſculus validiſſimè etiam inſeritur. [y] Secunda compreſſio in anteriori proceſſus conſiſtit latere, magis quàm prima inaequalis & aſpera, & utcunque ſinuata, ac demum ſecundi femoris motuum autoris muſculi ſerviens inſertioni. [z] Tertia ad ſuperiorem proceſſus regionem viſitur, inter primae & ſecundae elatiores conſiſtens ſedes. Haec gibba eſt, & inſertionem tertii femur moventis muſculi admittit. [a] Quarta, in apice proceſſus ſe offert, reliquis tribus longè arctior, & quarti femur moventis muſculi tendinem excipiens. Horum ſanè muſculorum inſertionem exterior proceſſus aſſumit: ab ipſius verò radice in anteriori externaque ipſius ſede [b] muſculo principium praebet, qui tibiae motorum ſeptimus recenſebitur.

[i] 1, 2 *figur.* Q, Y.
[k] *femora figurae cap. 31 hîc autem* Q.
[l] 1, 2 *fig. a.*
[m] 2 *fig. b.*
[n] 8 *muſc. tab. Unus* Θ, *alter* Λ. *In* 14 *autem tab. c, d.*
[o] 1 *fig. c, c.*
[p] 7 *muſc. tab.* α.
[q] 1 *fig.* R.
[r] 13 *muſc. tab.* α. 8 *tab.* Ψ.
[s] 13 *muſc. tab. r, x, y, ζ.*
[t] *primus* 9 *muſc. tab* Π. *ſecundus* 10 *tab.* Σ. *tert.* 11 *tab.* Σ. *quart.* 11 *tab.* Φ.
[u] 1 *fig.* S.
[x] 1 *fig.* T, T.
[y] 2 *fig.* V.
[z] 2 *fig.* X.
[a] 1, 2 *fig.* Y.
[b] 5 *muſc. tab.* Λ. 10 *tab.* μ.

Femoris ſecundùm ipſius longitudinem forma.

[c] Quod verò ad reliquam femoris formam ſpectat, univerſum femur anteriori ipſius ſede, & in lateribus teres & utcunque laeve eſt, undique ab [d] octavo tibiam moventium muſculo circumdatum: cujus gratia anterior femoris ſedes juxta ipſius cervicis radicem nonnihil ampla eſt, & [e] aſpera, quo validiùs & ampliori principio muſculus ille enaſceretur. In poſteriori autem ſede femur in acutum quodammodo fertur, & [f] lineam inſigniter protuberantem, & aſperam inaequalemque oſtendit, quae à femoris proceſſuum radice aliquouſque ultra medium longitudinis femoris prorepit. Huic lineae [g] quintus femur movens muſculus pertinaciter inſeritur: [h] ipſaque duntaxat ex reliqua femoris amplitudine, ab octavo tibiam movente muſculo non circumdatur. Porrò ad inferiorem hujus lineae [i] ſedem, ac juxta inferiorum femoris capitum radicem, femur amplum depreſſumque, non autem teres cernitur, quo tutius hàc maxima tibiam petens vena, cum arteria & nervo feratur: ac ne, ſi femur hîc gibbum eſſet, à femore errabunda declinet. Quamvis & levitatis occaſione, Natura hanc femoris partem, quae neceſſariò in latera, inferiorum ipſius capitum educendorum gratia, lateſcere debuit, non voluerit poſteriori in ſede eſſe teretem & prominentem, quum ſcilicet nullorum muſculorum productioni aut inſertioni ibidem ſubſerviat, & injuriis non ſit expoſita, inferioribuſque femoris capitibus in poſteriora ductis, quodammodo ſepiatur. adeò ſane, ut ſpectatu jucundiſſimum ſit, quî Natura praeter partium functionem, praecipuumque uſum, roboris ſimul & levitatis rationem undique habuerit, quae etiam femori ſecundùm illius longitudinem [k] ſinum communicavit longum & amplum, qui medulla oppletus, maximum iſtud corporis os pro ſua mole admodum leve efficit. Praeterea femoris [l] ductus, non recto tramite à coxendicis oſſis acetabulo deorſum tenditur: ſed femoris cervix à capite ipſius valde extrorſum obliquè, & quaſi tranſverſim fertur, & hinc femur rurſus reliquo ipſius corpore obliquè verſus interiora ad genu deſcendens procedit. Quam ſanè figuram non obiter Natura excogitavit: quum omnes quibus à prima conformatione femur rectius quàm homini ex uſu eſt, contigit, vari & claudi in genu reddantur. Hoc autem quàm non modò ad curſum, ſed ambulationem, firmamque ſtationem noxium ſit, quotidie videntes diſcimus. Dein ſi utriuſque femoris cervix non ſtatim à coxendicis articulo, uti diximus, foràs porrigeretur, quaenam ſedes internis femur amplexantibus muſculis reliqua eſſet? quae rurſus nervis, venis, ac arteriis in univerſum crus diſtributis? quae item glandulis, horum vaſorum propagationi praefectis? Non enim per externas cruris regiones haec deſcendere decebat, quum ita omnibus foris occurſantibus, levi quaque occaſione laedenda, exponerentur. Caeterùm poſterior femoris pars, ſima cavaque viſitur: anterior autem gibba, quòd ad ſeſſiones is femoris ductus admodum ſit idoneus:

[c] *ab f ad* G *figurae* 2, & *à c ad* G *figurae* 3.
[d] 7 *muſc. tab.* γ. & 13 *tab.* δ, δ.
[e] 2 *fig. f.*
[f] 1 *fig. d, d.*
[g] 12 *muſc. tab.* Σ, Ξ.
[h] 13 *muſc. tab.* ε, ε.
[i] 1 *fig.* e.
[k] *Pete illum ex fracto aliquo femore.*
[l] *Progreſſus eſt ab* A *per* D, *c, c, d, d ad* 1 *figurae* I. *aut per* D, *f ad* H *figurae* 2. *Aut expende integrarum fig.* A.

Prima Cap. XXXI Figura.
Secunda.
Tertia.
Quarta.
Quinta.
Sexta.
Septima.
Octava.
Nona.
Decima.
Undecima.
I. Wandelaar fecit

neus: uti etiam ad multa quae ſedentes obimus munia, quando ſcilicet unum femur alteri injicimus. ut modò taceam, quàm eleganter femur muſculis cedat, poſteriorem ipſius ſedem occupantibus.

CAPUT XXXI.

DE DUOBUS IN TIBIA REPOSITIS OSSIBUS.

TRIGESIMIPRIMI CAPITIS FIGURARUM, & earundem characterum Index.

Undecim hujus Capitis figurae ad dextram ſpectant tibiam, ac prima utrumque in tibia locatum os anteriori facie exprimit, craſſius nimirum, interiuſque quod tibiae os vocabimus: & gracilius, quod exteriùs poſitum, fibula nobis potius quàm ſura nuncupabitur. Secunda figura, tibiae os ſimul cum fibula poſteriori facie appoſitiſſimè delineatur. Tertia, ſolius tibiae oſſis anterior ſedes commonſtratur. Quarta, tibiae oſſis poſterior facies oculis ſubjicitur. Quinta, fibulam anteriori facie exprimit. Sexta, fibulam poſteriori ſede delineatam exhibet. Septima, tibiae oſſis ſuperiorem oſtendit ſedem, cui femur articulatur. Octava, duas continet cartilagines, quae ſinus adaugent, quibus femoris capita in tibiae oſſis ſinibus excipiuntur. Nona, imam tibiae oſſis & fibulae ſedem anteriori parte proponit, ut cavitas in conſpectum veniret, tali cum tibia articulationi parata. Decima, ſolam tibiae oſſis infimam ſedem poſteriori ex parte delineatam offert, qua talus excipitur. Undecima, internum latus inferioris fibulae ſedis commonſtrat, quod talo articulatur. Characterum autem index erit hujuſmodi.

A, B *His duobus characteribus in prima figura, ſuperior tibiae oſſis appendix notatur. In tertia verò & ſecunda, indicatur linea coalitum commonſtrans appendicis cum reliqua oſſis portione.*

C *Appendix ſuperior fibulae in prima figura indicatur, in quinta autem coalitus appendicis cum reliquo oſſe inſignitur.*

D *In prima appendix tibiae inferior, in tertia appendicis illius coalitus indicatur.*

E *In prima appendix fibulae inferior, in quinta coalitus appendicis ad os notatur.*

F, G 2, 4, 7 *Sinus tibiae oſſis, quibus inferiora femoris capita articulantur.*

H, I, K 7 *Tibiae oſſis tuber, ſinus, quibus femoris capita excipiuntur, dirimens. ac H quidem ipſius anterior ſedes indicatur, I verò media, & impenſiùs prominens. K autem poſterior. Atque hi characteres in ejus tuberis ſedibus, quae ſinuantur, obvii ſunt. & horum K & I in ſecunda figura, tertia & quarta, idem quod in ſeptima, indicant.*

L 8 *Cartilago, externum tibiae oſſis ſinum adaugens, quo externum femoris caput excipitur.*

M 8 *Cartilago, internum tibiae oſſis ſinum augens, cui internum femoris caput articulatur.*

N 8 *Hac ſede cartilagines, tibiae oſſis ſinus augentes, videntur craſſiſſimae.*

O 8 *Hac ſede nuper dictae cartilagines ſunt tenuiſſimae, ac ante ſinuum centrum deficiunt.*

P, P 8 *His ſedibus illae cartilagines in apices terminantur.*

Q 5 *Fibulae ſinus leviter caelatus, cui tibiae oſſis capitulum jam R indicandum coarticulatur.*

R 4 *Tibiae oſſis capitulum, quod fibulae ſuperiùs coarctatur.*

S 4, 10 *Sinus tibiae oſſis, quo id inferiorem fibulae ſedem excipit.*

T 5, 6, 11 *Internum fibulae latus, quod tibiae oſſi inferius committitur.*

V 2 *Contextus ſuperior fibulae ad tibiae os.*

X 2 *Contextus inferior fibulae ad tibiae os.*

Y 2 *Intervallum, quo fibula à tibiae oſſe inter ſuos articulos dehiſcit.*

Z 1, 2 *Hac ſede fibula non rectà ducitur, ſed introrſum nonnihil obliquatur, exteriorique latere ſima fit.*

a, b 1, 3, 7 *Anterior tibiae oſſis ſedes, in quam muſculi tibiam extendentes inſeruntur.*

c 5, 6 *Superioris fibulae appendicis proceſſus, cui tendo quarti tibiam moventis muſculi inſeritur.*

d, e, f, g, h 9 *Sedes, cui ſuperior tali pars lateraque articulantur. ac d quidem, & e, & f ſuperiorem hujus ſedis regionem in nona & decima figuris commonſtrant. Deinde rurſus d notat ejus regionis tuber. e verò & f partem hujus regionis utrinque ad tuberis d notati latus altiùs quàm ipſum tuber inſinuatam. Porrò g ſedis hujus internum latus indicat, quod ab externo latere conſtituitur proceſſus inferioris appendicis tibiae oſſis, quem Φ in prima figura indicat. Caeterùm h in nona & undecima externum hujus ſedis, quae talo aptatur, latus oſtendit, ab interno conſtitutum latere appendicis inferioris fibulae, in prima figura E notatae.*

Φ, i *In prima figura Φ, proceſſus indicatur inferioris appendicis tibiae oſſis, qui exterior eſt malleolus. Caeterùm i in ſecunda, tertia, nona & decima, eundem appendicis proceſſum notat.*

k 4, 10 *Sinus interioris malleoli, ex quo cartilagineum ligamentum talo inſeritur.*

l 1, 3, 9 *Sinus aſper & inaequalis in anteriori ſede inferioris appendicis tibiae oſſis conſpicuus, à quo ligamentum cartilagineum ad tali cervicem pronaſcitur.*

m 2, 4, 10 *Hac ſede ſinus ſpectantur, qui tres tendines ad pedis inferiora protenſos deducunt.*

n 2, 5, 6, 9 *In prima figura E externum notat malleolum. is namque aliud nihil eſt, quàm inferior fibulae appendix, qui in pleriſque figuris n indicatur.*

o, p 1, 5 *Umbrata haec fibulae ſedes, ab o ad p uſque pertinens, ea fibulae pars eſt, quae nuda, nulliſque muſculis tecta, ante ſectionem ſe offert.*

q, q 2, 6 *Hac ſinuata fibulae ſede, ſeptimi & octavi muſculorum pedem moventium tendines reflectuntur.*

r 2, 6, 11 *Sinus inferioris fibulae appendicis, à quo ligamentum in talum fertur.*

ſ, ſ 1, 5 *Prima fibulae linea, ſeu primus ejuſdem angulus.*

t, t 1, 2, 5, 6 *Secunda fibulae linea.*

u, u 1, 2, 5, 6 *Tertia fibulae linea.*

x, x 1, 5 *Primum fibulae latus. Verùm x & x privatim hujus lateris lineam indicant, inibi gratia muſculi pollicem extendentis modicè prominentem.*

α, α 1, 5 *Secundum fibulae latus.*

β, β 2, 6 *Tertium fibulae latus.*

γ, γ 1, 3 *Prima tibiae oſſis linea.*

δ, δ 1, 2, 3, 4 *Secunda tibiae oſſis linea.*

ε, ε 1, 2, 3, 4 *Tertia tibiae oſſis linea.*

ζ 1, 3 *Primum tibiae oſſis latus.*

η 1, 3 *Secundum tibiae oſſis latus.*

θ 2, 4 *Tertium tibiae oſſis latus.*

κ 2, 4 *Aſpera tertii tibiae oſſis lateris linea, cui muſculus in poplite latitans inſeritur.*

Tibia. *Fibula.* *Tibiae os.*

In tibia, perinde ac in cubito, bina reponuntur a oſſa, quae Hippocrates perpetuò tibiae oſſa appellat. ac horum b alterum interius eſt, & craſſius, quod totius membri nomine κνήμη & tibia nuncupatur: c alterum verò exteriùs locatur, & interiori admodum craſſitie cedit, Graecis quidem περόνη, Latinis autem ſura & fibula vocatum. Ego evidentioris doctrinae ſtudio, craſſius os, tibiae os appellabo: id à tibia, hoc eſt, toto membro diſtinguens, quod his oſſibus, muſculis, venis, arteriis, nervis, & cute haec omnia ambiente formatur. Gracilius autem os, fibula opportunè dicetur: ne, ſi id ſuram vocaremus, eam quis ſubaudiat muſculorum poſteriorem tibiae ſedem occupantium craſſitiem & pulpam, quae etiam ſura nobis appellatur, quamque Graeci, quia veluti tibiae venter eſt, γαστροκνημίαν nuncupant.

a tota 1 & 2 fig. integrarum Φ & Ψ ad Λ & Ω. b tota 3, 4 figurae. c tota 5, 6 figurae.

Tibiae oſſis & fibulae appendices. *Sedes cui femur ad tibiam articulatur.*

Tibiae itaque oſſi, & fibulae, quibus longus ſinus, aſſervandae medullae paratus, ad oſſiumque levitatem accommodus, ſecundùm ipſorum longitudinem inſculpitur, ſuprà infraque appendix coaleſcit: ac ſuperior quidem tibiae oſſis d appendix admodum craſſa lataque eſt, & anteriori ſede magis quàm poſteriori † deorſum ducitur. Huic * duo oblongi inſculpuntur ſinus, invicem e aſpero inaequalique tubere diſtincti, & lubrica cartilagine incruſtati, quibus inferiora femoris f capita excipiuntur. Tuber autem ſinus diſtinguens, grandem g ſinum ſubit, femoris capita inferiori ac poſteriori in ſede dirimentem. Dein tuber ex ſuperiori h mediaque ipſius ſede, quae aſpera & ſinuata, neque ulla cartilagine inuncta viſitur, validiſſimum emittit i ligamentum, nuper dicto femoris capitum intervallo ſinuive, in poſteriori potiſſimum ipſius ſede, inſertum. adeò ſanè, ut media hujus tuberis ſedes in hoc aſpera ſinuataque ſit, quò felicius ligamenta in femur porrigat, haec è maximè protuberante ſua ſede, ac deinde ex k poſteriori ipſius regione educens. Ab l anteriori namque tuberis regione, quae minimum prominet, etiamſi illa ſimiliter aſpera ſit, ac latè ſinuata, nullum tamen ligamentum femori inſeritur: ſed ligamenta inibi producuntur, quae m cartilagines anteriori hujus tuberis ſedi colligant, quas nunc tibiae oſſis ſinus augere dicam. Quum enim duo tibiae oſſis ſinus, femoris capita admittentes, quodammodo ſuperficie tenus duntaxat inſculpantur, neque adamuſſim femoris capitum gibbis (etiamſi Galeno ſecus viſum fuerit) ſuis cavis reſpondeant, Natura mirabili artificio ſinuum profunditatem adauxit. quippe praeter lubricas cartilagines tibiae oſſis ſinibus & femoris capitibus cruſtae modo obductas, utrique ſinui unam adhibuit cartilaginem, neque femori, neque tibiae oſſi aliter quàm ligamentorum beneficio connexam. Haec namque orbiculatim ligamentis genu articulum amplexantibus ſolum connaſcitur, & praeterea ligamenti interventu, anteriori poſteriorique ſedi tuberis connectitur, quod tibiae oſſis ſinus, femoris capita excipientes, dirimit. Iſtae cartilagines, exactè ſimplici cartilagine molliores ſunt, & quaſi ligamenti naturae participes. Dein quà oſſibus applicantur, impenſe aequales, lubricae, laeves, ac denique unctuoſo hu-

*d tibiae oſſis appendices primum A, B 1, 3 fig. dein D 1, 3 fig. fibulae autem C 1, 5 fig. inſuper E 1 & 5 figur. † 1, 3 fig. B. * 2, 4, 7 figur. F, G. e 7 fig. H, I, K f 1, 2 fig. 30 cap. E, F. g 1 fig. 30 cap. I. h 2, 3, 4, 7 fig. I. i fig. cap. 1 lib. 2 X. k 2, 4, 7 figur. K. l 7 fig. H. m tota 8 figura, ubi dextra L, ſiniſtra autem M inſignitur.*

Cartilagines quibus tibiae oſſis ſinus augentur. *Lib. 3. de Uſu part. & in commentariis in Hippoc. librum de Fracturis.*

n 8 *fig.* N. o 8 *fig.* O. p 8 *fig.* P, P.

humore oblitae ſpectantur. Ad haec, in articuli ambitu [n] craſſae ſunt, & multo ante ſinuum centrum [o] extenuatae deſinunt. Harum ſiquidem figura lunaris eſt, quemadmodum interioris ſinus internum latus, & exterioris ſinus externum. Praeterea nullibi craſſiores, quàm ad lateris ſui medium cernuntur. [p] quà enim anteriori poſteriorique tuberis tibiae oſſis ſinus diſtinguentis ſedibus appropinquant, tenuiſſimae ſunt, & in acutos apices finiunt: quorum qui anteriori ejus tuberis ſedi committuntur, invicem proximi ſunt, dextraque cartilago ſiniſtrae ibidem alligatur. Apices verò poſteriorem tuberis ſedem accedentes, magis mutuò diſtant, neque invicem, ut anteriores, committuntur. Ligamentum enim craſſiſſimum, ex tubere in femur inſertum, poſteriores cartilaginum apices diſtinguit. Quae quum ita ſint, levi negotio colligitur, quàm concinnè harum cartilaginum auxilio, oſſis tibiae ſinuum cavitas adaugeatur, non ſolum quidem in hominibus, verùm in omnibus quae hactenus vidi quadrupedibus & avibus. His namque in genu articulo ejuſmodi quoque cartilagines reponuntur. unde etiam in menſa cuivis harum naturam contueri promptiſſimum eſt, ſi modò exactè genu articulum quis inſpexerit: neque paſſim cum Ariſtotele, & Galeno in tertio de Partium uſu, quadrupedum genu illic eſſe exiſtimaverit, ubi tibiae inferior pars illorum talo coarctatur. Atque hoc ſanè modo tibiae os femori articulatur.

Lib. de Communi animalium greſſu.

Fibulae ad tibiae os nexus.

q 5 *fig.* Q. r 4 *fig.* R. s 2 *fig.* X. t 2 *fig.* V. u 4, 10 *figur.* S. x 5, 6, 11 *figur.* T. y 2 *fig.* Y *inter* V & X *conſiſtens.* z 1 *fig.* 24 *cap. à* k *ad* k. a 1, 2 *fig.* Z. b 1 *fig.* A, B. *dein* 1, 3, 7 *fig. a, b.* c 6 *muſc. tab. charact.* 5, 6. *dein* 8 *tab.* Ω, *g, h, i, &c.* d 5, 6 *fig. c.* e 10 *muſc. tab.* Ψ. 2 *tab.* α. f 2 *muſc. tab.* χ. & 6 *tab.* Φ.

Fibula autem non adeò altè conſcendit, ut femur contingat: verùm ſuperior ipſius appendix interno ſuo latere [q] ſinum gerit amplum, & leviter admodum inſinuatum, cui minimum protuberans tibiae oſſis appendicis [r] caput coarticulatur, quod ad externum tibiae oſſis latus verſus poſteriora conſiſtens, cartilagine, ſimiliter atque ſinus fibulae, incruſtatur. Porrò [s] ima ſede fibula tibiae oſſi diverſa articuli ratione, quàm [t] ſuprà coarctatur. externum enim tibiae oſſis latus, oblongum oſtendit [u] ſinum, cui protuberans internum fibulae [x] latus immittitur, quod aſperum nonnihil eſt: quemadmodum & tibiae oſſis ſinus aſper quoque, & laevi cartilagine neutiquam incruſtatus cernitur. Sinus enim ille fibulam lubrico contactu non excipit: verùm quà haec oſſa invicem committuntur, validum intercedit ligamentum, non quidem duntaxat in circuitu ipſa connectens, at etiam ubi mutuò ſe contingunt. Per reliquam tibiae longitudinem, fibula à tibiae oſſe [y] plurimùm dehiſcit. non quidem quòd haec radii [z] modo obliquè ducatur, ac veluti à tibiae oſſe foràs obliquetur: ſed quòd tibiae os ſuprà infraque adeò craſſum ſit, & in reliqua ipſius longitudine gracile, ut fibula illis tibiae oſſis ſedibus, quibus craſſum cernitur, commiſſa, facilè à tota graciliori tibiae ſede multùm diſtet. quamvis tanto adhuc minus fibula à tibia dehiſcat, quanto minus recta conſpicitur. Fibula enim [a] paulo ſub medio longitudinis tibiae, introrſum ac verſus tibiae os nonnihil curvatur, externoque ipſius latere ſima, ſeu concava redditur. Caeterùm tibiae oſſis fibulaeque ductum, & per ipſorum longitudinem extuberantes lineas, impreſſionesque, tum demum opportuniùs deſcribam, ubi ſupernas infernasque illorum partes, quibus aliis coarctantur oſſibus, plenè expreſſero. Superior itaque tibiae oſſis appendix, ad eum quem dixi modum femori fibulaeque coarctatur. ac [b] anterior proceraque ejuſdem ſedes, unà cum tibiae oſſis anteriori ſede, appendici proxima, & à pleriſque Graecorum ἀντικνήμιον vocata, utcunque aſpera & foraminulenta cernitur, ut validiſſimos [c] muſculorum tibiam moventium exciperet tendines: quorum etiam tendinum gratia, ſuperior fibulae appendix inſigniter externo ipſius latere & ſuperiori parte [d] protuberat, robuſtiſſimum [e] quarti tibiam moventis muſculi tendinem exceptura: praeterquàm quòd haec fibulae ſedes caput educat [f] ſeptimi pedem moventis muſculi.

Ubi fibula à tibiae oſſe dehiſcat.

Tibiae oſſis ſinus & tubera, quibus talo articulatur.

g 9 *fig. d, e, f, g, h.* h *totae* 3, 4, 5, 6 *fig. cap.* 33. i 9, 10 *fig. e, f.* k 9, 10 *fig. d.* l 1 *fig.* Φ. & 2, 3, 9, 10 *figur. i.* m 9 *fig. g.* n 2, 3, 9, 10 *fig. i.* o 2 *muſc. tab.* η. p 4, 10 *figur. k.* q *fig. cap.* 1 *lib.* 2 *f.* r 1, 3, 9 *fig. l.* s *fig.* 3 *cap.* 33 N. t 2, 4, 10 *fig. m.* & 15 *muſc. tab. charact.* 1, 2, 3. u *ejuſdem tabul.* D, E *primus notatur, ſecundus* O, *tertius* P. x 1 *fig.* E. *dein* 2, 5, 6, 9 *fig. n.*

Inferiores tibiae oſſis & fibulae appendices, ſimul [g] ſinum ſedemque efformant, cui [h] talus mutuo quaſi ingreſſu articulatur. In infima enim appendicis tibiae oſſis ſede, ſinus inſculpitur amplus, & quodammodo [i] geminus. media namque ſua ſede, amplo, ſed modicè prominente [k] tubere interſtinguitur, liquidoque altiùs ad tuberis ejus latera excavatur. Ad internum hujus ſinus latus, inferior tibiae oſſis appendix, valido magnoque [l] proceſſu deorſum fertur, qui externo ipſius [m] latere, quo ſinum reſpicit, cavus, & ſimiliter ac ſinus ipſe, laevis & cartilagine incruſtatus eſt: interno autem [n] latere, alterum crus reſpiciente, gibbus eſt. ac quum [o] excarnis ſit, nulliſque muſculorum partibus obtectus, in nobis tactu facilè percipitur, eſtque interior malleolus. Proceſſus hic in infima ipſius ſede verſus poſteriora [p] ſinum obtinet aſperum, ex quo [q] ligamentum prodit cartilagineum, tibiae os talo colligans. Atque ejuſmodi etiam ligamenti producendi gratia, anterior appendicis inferioris tibiae oſſis [r] ſedes, in humillima ipſius parte, etiam ſinum proponit tranſverſim oblongum, & aſperum, & inaequalem: à quo ligamentum prodit, tibiae oſſi [s] cervicem tali nectens. Poſterior etiam hujus appendicis ſedes, ubi primùm internum educit malleolum, [t] depreſſa eſt, ſinusque oſtendit, qui tranſverſis obducti ligamentis, muſculorum tendines hàc pedem adeuntes, tutò, ne ſuis ſinibus aberrent, ferri ſinunt. Sunt autem illi numero tres, [u] quintus ſcilicet pedem moventium, & duo pedis digitorum flexui famulantes. Porrò externum inferioris appendicis tibiae oſſis latus, nullum educit proceſſum interno malleolo reſpondentem: verùm [x] appendix fibulae externo tibiae oſſis lateri adnexa, impenſe hìc craſſeſcit, deorſumque magis quàm interior malleolus fertur. ac in cauſa eſt, ut rarius in externum pedis latus,

Interior malleolus.

Fibulae cum talo articulatio.

Talum ante ſectionem tactui non occurrere.

Exterior malleolus.

Lib. de Oſſib. cap. 22.

quàm in internum, talus luxetur. Tanto enim fibula hîc declivius ipſo tibiae oſſe deſcendit, quanto altius tibiae os ad femur ſuprà porrigitur: adeò ut fibula ne minimum quidem longitudine à tibiae oſſe vincatur. Inferior haec fibulae appendix, externum [y] latus ſinus conſtituit, talum excipientis. Verùm appendix interno ipſius latere adeò protuberat, & cartilagine incruſtatur, ut eam à [z] talo veriùs ſuſcipi, quàm eundem excipere, meritò quis dixerit. etiamſi externum tali latus appoſitè tegat, atque in eum modum unà cum interno malleolo talum comprehendat, ut nuſquam in integris hominibus talus contingi queat. [a] Tibiae enim oſſis appendix ſuperiorem ipſius integit ſedem, & internum quoque ipſius latus. fibula autem inferiori ſua appendice externum tali latus occupat: anterior tali ſedes, quae in nuda oſſium compage oculis ſubjicitur, tendinibus occultatur, per pedis ſuperiora ad digitos deductis. ita etiam poſterior ipſius ſedes, quae non minus in nudis ſceletis eſt conſpicua, tendinibus obtegitur in calcem inſertis, & quibuſdam hàc pedis inferiora ſubeuntibus. Ima haec fibulae pars, talo commiſſa, externoque ſuo latere gibba, & nulla prorſus muſculi parte [b] obtecta, exteriorem conſtituit malleolum, quem ſimul cum interiori malleolo à quibuſdam talum perperàm appellatum fuiſſe, Galenus teſtatur. Atqui is error ad nos uſque manavit. Nam, ut caeteros taceam, Eraſmus noſter Roterodamus in ſuo de talorum luſu Dialogo, malleolos in hominibus talos ſimul cum Plinio vocari innuit. quod nonnullis Galeni interpretibus adeò arriſit, ut σφυρὰ, hoc eſt malleolos, ſubinde talos reddiderint. Poſterior itaque exterioris malleoli ſedes amplum oſtendit [c] ſinum, qui tranſverſo obductus [d] ligamento, ſexti & ſeptimi pedem moventium muſculorum tendines deducit, illos, quo minus à ſua ſede reclinent, continens. Internum ejuſdem malleoli latus in infima ipſius ſede verſus poſteriora, profundum aſperumque oſtendit [e] ſinum, ex quo [f] ligamentum prodit cartilagineum, hîc fibulam talo validiſſimè connectens.

y 9, 11 *fig. h.*
z 6 *fig. cap.* 33 H.
a *Confer figuras integram oſſium compagem exprimentes, muſc. tabulis in pede.*
b 1 *muſc. tab.* ε. 2 *tab.* ζ. *& integrarum figur.* φ.
c 2, 6 *fig. q.*
d 2 *muſc. tab.* Σ. *ligamentum. muſculi autem* χ *&* ψ.
e 2, 6, 11 *figur. r.*
f *fig. cap.* 1 *lib.* 2 *g.*

Excarnis fibulae pars.

Fibula ſecundum ipſius longitudinem triangula.

Caeterùm ex univerſa fibulae amplitudine, nulla ipſius pars nuda excarniſve eſt, praeter infimae ipſius partis externum [g] latus, quod etiam aliquouſque ſupra appendicem fibulae inferiorem excarne cernitur. quum interim reliqua ipſius amplitudo muſculis obtegatur, ita fibulam amplexantibus, ut haec paſſim ipſis cedere, ab illiſque veluti in angulos comprimi videatur. Si enim fibulam examinaveris, eam ſecundum ipſius longitudinem triangulam eſſe conſpicies, atque id potiſſimum juxta ſuae longitudinis medium. In anteriori enim fibulae ſede, acuta & inſigniter protuberans apparet [h] linea, primum fibulae angulum conſtituens. In poſteriori autem ſede, fibula deprimitur, planaque eſt, ac utrinque unam egregiè extuberantem obtinet [i] lineam: quarum interna ſecundum fibulae angulum, externa autem tertium conſtituit: hiſque tribus angulis, lineiſve, tria fibulae continentur [k] latera. ac unum quidem inter primam & ſecundam conſiſtit, quod ſimul cum tibiae oſſis externo [l] latere aptam ſedem praebet illis muſculis, qui à tibiae anteriori ſede in pedis ſuperiora feruntur. Sunt autem illi, pedem moventium [m] ſextus, deinde quatuor pedis digitos [n] extendens, ſimul cum [o] nono pedem moventium, & illo qui pollicem [p] extendit, ac privatim in primo hoc fibulae latere [q] lineam quandam ſibi vendicat, modicè protuberantem, à qua illi muſculo principium offertur. Secundum latus, prima linea & tertia terminatur: & amplum, egregieque ſinuatum, [r] ſeptimo ac [s] octavo pedem moventibus muſculis locum praebet. Quinetiam latus hoc utcunque aſperum cernitur, ut octavus ille muſculus hinc univerſum ipſius principium pulchrè educat. Tertium latus, ſecunda & tertia lineis circumſcriptum, à muſculis comprimitur poſteriorem tibiae ſedem occupantibus, & potiſſimum ab eo [t] qui pollicis ſecundum os flectit, ab hocque fibulae latere carneus enaſcitur. Secunda linea privatim [u] ligamentum educit, fibulam tibiae oſſi tota illa ſede, qua haec oſſa invicem dehiſcunt, colligans, & in [x] ſecundam tibiae oſſis lineam inſertum.

g 1, 5 *fig. o, p.*
h 1, 5 *fig. ſ, ſ.*
i 1, 2, 5, 6 *fig. ſecunda linea t, t notatur. tertia autem u, u.*
k *primum latus* 1, 5 *fig. x, ſecundum* 1, 5 *fig.* α. *tertium* 2, 6 *fig.* β.
l 1, 2 *fig.* ζ.
m 3 *muſc. tab.* Ψ.
n 4 *muſc. tab.* Ψ.
o 4 *tab.* Ω.
p 5 *tab.* Φ.
q 1, 5 *fig. x, x.*
r 6 *muſc. tab.* Φ.
s 6 *tab.* Ψ.
t 14 *tab.* Λ.
u *fig. cap.* 1 *lib.* 2 *a.*
x 1, 2 *fig.* δ, δ.

Tibiae oſſis ſecundum ipſius longitudinem figura.

Tibiae enim os, ſimiliter ac fibula, ſecundùm longitudinem quadantenus triangulare eſt. ac prima ipſius [y] linea in anteriori oſſis ſede conſiſtit, inſigniterque prominet. unde etiam Spina Anatomes profeſſoribus appellatur. Haecque adeò acutè porrigitur, ut nuſquam potius concertantes pueros pedibus invicem petere videamus, quàm ad anteriorem tibiae ſedem, ubi linea proximè cuti ſubjecta, hanc cultri modo ſcindit, quoties ipſa impetu ad tibiae os colliditur. [z] Secunda & [a] tertia tibiae oſſis lineae, poſterioris ſui [b] ſedis angulos conſtituunt. ac tertia quidem ejus ſedis internum efformans angulum, non admodum acutè producitur: ſed obtuſa, propemodumque teres eſt. Secunda autem externum poſterioris ſedis tibiae oſſis angulum educens, paulo eſt acutior, ligamentumque admittit, fibulam tibiae oſſi, quà haec invicem diſtant, colligans. His tribus lineis, tria tibiae oſſis conficiuntur latera. ac [c] primum quidem prima ſecundaque linea terminatur, ſinuatumque eſt, ac planum: eorundemque muſculorum occaſione cavatur, quibus primum fibulae [d] latus cedere dictum eſt. [e] ſecundum verò tibiae oſſis latus prima tertiaque linea terminatur, & inſigniter gibbum eſt, nulloque prorſus obtectum muſculo: Graecis κρέα, & frequentius adhuc ἀντικνήμιον nuncupatur. [f] Tertium tibiae oſſis latus, ſecunda & tertia circumſcriptum lineis, non valde depreſſum eſt, ac muſculis occupatur, poſteriorem tibiae ſedem ſibi vendicantibus: praecipuè verò [g] illo qui quatuor digitorum tertii oſſis flexus autor habebitur, & [h] illo quem pedis motorum quintum ſtatuemus. Ad haec,

y 13 *fig.* γ, γ.
z 1, 2, 3, 4 *fig.* δ, δ.
a *earundem fig.* ε, ε.
b 2, 4 *fig.* θ.
c 1, 3 *fig.* ζ.
d 1, 5 *fig. x.*
e 1, 3 *fig.* η. *&* 1 *muſc. tab. x, y.* 2 *tab.* θ. η.
f 2, 4 *fig.* θ.
g 14 *muſc. tab.* Ξ.
h 15 *muſc. tab.* D, E.

i 2, 4 fig. n. *k 14 muſc. tab. Γ.* haec, tertium latus in ſuperiori ipſius ſede aſperam oſtendit [i] lineam, obliquè exporrectam, cui [k] muſculus inſeritur, quem in poplite latitantem vocamus. Hujuſmodi ſanè fibulae tibiaeque oſſis lineae & latera levi negocio arguunt, quàm ſuffulciendis, educendisque, & admittendis muſculis haec oſſa conveniant. Articuli verò oſtendunt, quàm affabrè motibus, quos cruribus molimur, obeundis, Natura haec exſtruxerit: qui tanto ſanè opportunius ſui rationes offerunt, quo omnes ſimul cruris articuli, in coxendice nimirum, in genu, & tali cum conterminis oſſibus nexu, magis expenduntur: quum unus ſcilicet alteri praeſtet, ut non aequè multis omnes ſubſervire debeant motibus. unde etiam fit, articulos quoſdam exſtrui potuiſſe validiores, & luxationi minus expoſitos.

CAPUT XXXII.

DE PATELLA.

PRIMA XXXII capitis figura, anteriorem patellæ faciem oſtendens.

SECUNDA FIGURA, poſteriorem patellæ ſedem proponens.

CHARACTERUM SECUNDAE figurae Index.

A, B *Dextri cruris patellae tuber, ſinum inferiorum femoris capitum ſubiens.*
C *Sinus, qui interno femoris capiti adaptatur.*
D *Sinus patellae, gibbo externi femoris capitis congruens.*
E *Hac parte patella inferiori ſua ſede tibiae os ſpectat, & veluti proceſſum educit, qui ſimiliter atque tota anterior ipſius ſedes, tendinibus tibiam extendentibus innaſcitur, quemadmodum pulchrè oſtendit octava muſculorum tabula, charactere k, qui innaſcitur characteribus g, h, i. Foraminula verò hac parte, ut & in patellae anteriori ſede conſpicua, etiam citra characterum operam promptè obſervantur.*

a tota 1, 2 fig. integrarum verò figur. Σ. Anteriori genu ſedi [a] os quoddam praeponitur orbiculare, & brevi ſcuto non abſimile, quod à molaris lapidis rotunditate Graecis μύλη, & ab ipſius ſede ἐπιγονατὶς: Latinis autem mola, & à patellae imagine, patella potiſſimum vocatur. *Patellae ſitus & forma.* Hoc poſteriori ſua ſede, qua femur ſpectat, laevi lubricaque cartilagine, magna ex parte obductum viſitur, *b 2 fig. cap. 30 H.* apto tubere ſinibusque [b] anteriori inferiorum femoris capitum ſedi eleganter congruens. *c 2 fig A, B.* Secundùm ipſius enim longitudinem [c] tubere amplo & mediocriter prominenti extuberat, quod patulum femoris capitum ſinum in anteriori illorum ſede exſculptum ſubit. *d 2 fig. C, D.* [d] Utrinque ad tuberis hujus latera, unus habetur ſinus, prominentes & cartilagine incruſtatas femoris capitum ſedes excipiens. Verùm ut exterius femoris caput antrorſum magis, quàm interius caput, porrigitur, & ampliori ſede laevi cartilagine obducitur: ita ſanè exterior patellae ſinus, ad tuberis ſui externum latus conſiſtens, longè amplior latiorque interiori ſinu occurrit. Patella igitur illa parte, qua femoris os contingit, laevis & lubrica, perinde ac illud, cernitur. *e tota 1 figura.* [e] Anteriori autem ipſius ſede, & in lateribus aſpera, & caecis quibuſdam foraminulis obſita ſpectatur: quemadmodum & in poſteriori ipſius ſede, *f 2 fig. E.* [f] ubi infima ſui parte, tanquam acuto quodam proceſſu deorſum ducitur, elatioremque tibiae oſſis ſedem reſpicit: aſpera etiam, & foraminulis illis ornata eſt, quò aptius firmiusque tendinibus tibiam extendentibus innaſcatur. *g 8 muſc. tab. k.* [g] Univerſa enim patella, tota ipſius amplitudine ſedeque, ubi lubrica cartilagine non obducitur, tendinibus illis innaſcitur, neque femori, neque tibiae aliter quàm tendinum beneficio commiſſa. *Quî patella femoris oſſi connectatur.* Hoc enim privatim patella ſibi vendicat, quòd alteri oſſi ligamentorum ope non alligetur, ſed tendinibus illis genu articulum tranſcendentibus innata, & unica tantum ſuperficie ex ipſis quodammodo eminens, ad femoris os validiſſimè conſtringatur. Patellae ſubſtantia in natu grandioribus impenſe dura & ſolida eſt, utcunque etiam Galenus eam extrinſecus cartilaginoſam eſſe aſſerat: *Patellae ſubſtantia.* ac Marinus quoque, cum aliis Anatomicorum praecipuis, eam ſeparatim cartilaginoſum os vocaverit, & ſuum quod patellis dedicavit Caput, de Cartilaginoſis oſſibus inſcripſerit. Atque iſti fortaſſis animum adhibuere tendinum cui patella innaſcitur ſubſtantiae, quae elixa, molliuſculae cartilaginis ſpeciem obtinet, earum partium modo, ex quibus nervoſa

muſculorum capita, aut ligamenta, principium ducunt, aut in quae eadem inſeruntur. Verùm quando patella debitè à tendinibus emundatur, aut ſola in coemiteriis occurrit, nequaquam cartilaginea, ſed perquàm ſolida fortiſque cernitur, non quidem in hominibus tantum, ſed in bobus etiam, ovibus, & caeteris quadrupedibus: quorum etiam genu articulo rerum Opifex patellam praepoſuit, multo quàm in hominibus longiorem & anguſtiorem: quemadmodum in pleriſque avibus, inferiorum femoris capitum occaſione, latiorem & breviorem. Creatur autem patella, quo minus promptè femur in tibiae genuve flexu, in anteriora luxetur. *Patellae uſus.* Verùm hunc patellae uſum, quem ipſi ſolum diſſectionum periti videntur tribuiſſe, quis meritò ſecundarium indicabit, ſi haud ſegniter expendat, quî haec validiſſimi tendinis, cui inſeritur, robori conſulat, quoties genu impenſe flectitur, ipſeque ideo tendo à prominente antrorſum femore premendus foret, ſi patella duritie ſua femoris impetum, durumque contactum non ſuſciperet, innoxieque pari uſu admitteret, quo [h] permulta ſeſamo ſemini comparata oſſicula, rerum Opificem exſtruxiſſe innuimus.

h *1, 2 fig. cap. 25 T, V, X. & 2 fig. cap. 33 Ψ, ω.*

CAPUT XXXIII.

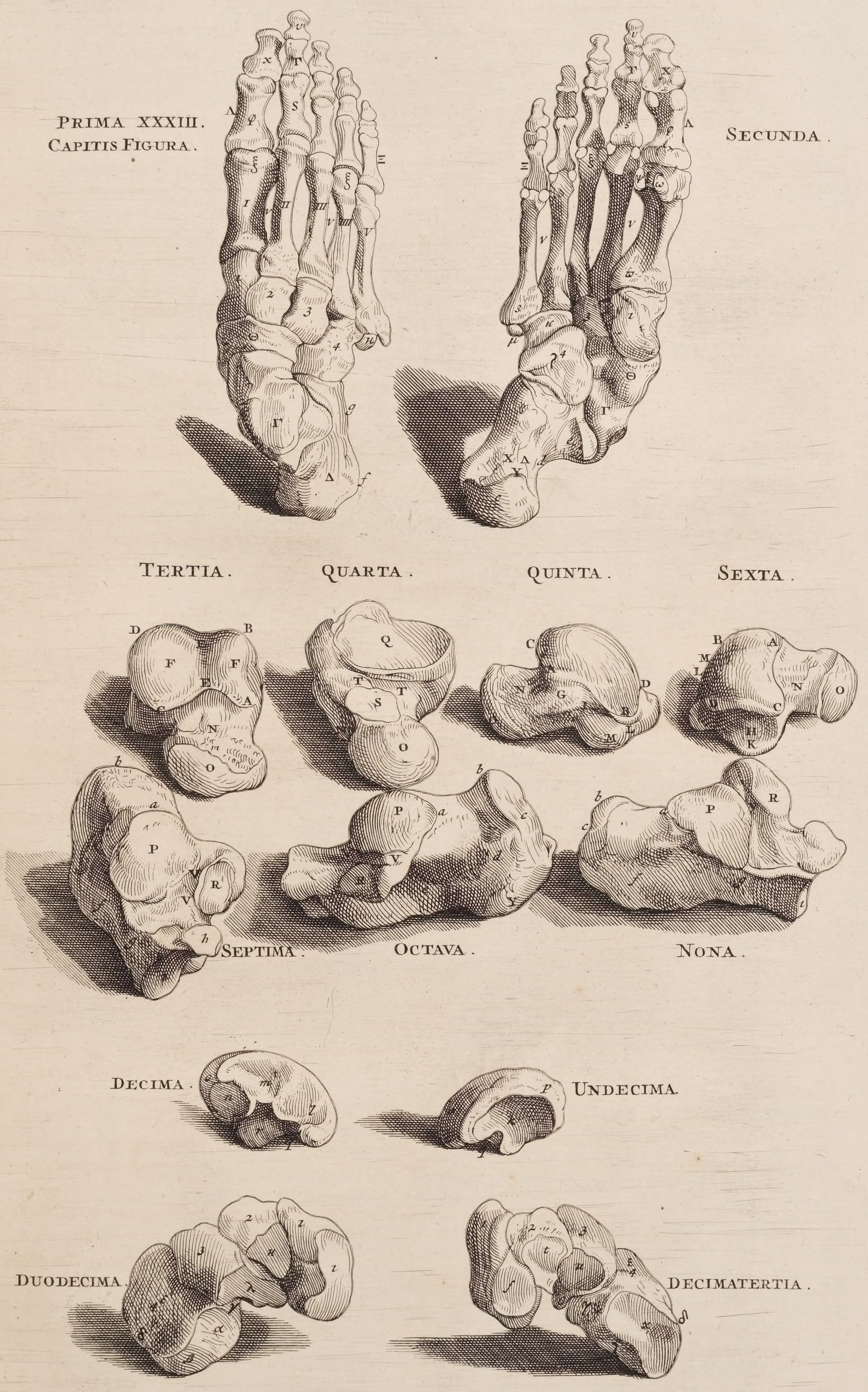
DE PEDIS OSSIBUS.

Tredecim Praesentis Capitis Figurarum, & earundem characterum Index.

Prima figura integram dextri pedis oſſium ſtruem ſuperiori facie exprimit. Secunda, dextri quoque pedis oſſium compagem ea ſede delineatam proponit, cui ſtantes innitimur. Tertia, dextri pedis talus anteriori facie ita oculis ſubjicitur, ut ipſius ſuperior pars in conſpectum veniat. Quarta, ejuſdem tali inferior ſedes ab anteriori facie exprimitur. Quinta, talus ab interno latere ſpectatur. Sexta, talum conſpiciendum offert, externo latere deſignatum. Septima, dextri pedis calcis os anteriori ſede ita exprimitur, ut externum ipſius latus magis quàm internum appareat. Octava, calcis os ab interno latere oſtenditur. Nona, calcis oſſis externum latus commonſtrat, & perinde ac duae praecedentes, ſuperiorem calcis ſedem depictam exhibet. Decima, pedis os cymbam referens anteriori facie, qua tarſi oſſibus committitur, delineatum cernitur. Undecima, ejuſdem oſſis poſteriorem refert ſedem. Duodecima, quatuor tarſi oſſium ſimul nexorum anterior facies conſpicitur, cui pedii oſſa coarctantur. Decimatertia, quatuor tarſi oſſium poſterior facies ſpectatur, quae calci & oſſi naviformi eſt contermina.

Γ 1, 2 *Talus.*
Δ 1, 2 *Calx.*
Θ 1, 2 *Cymbam referens os.*
1, 2, 3, 4 *His numeri characteribus in prima figura, ſecunda, duodecima & decimatertia, quatuor tarſi indicantur oſſa.*
I, II, III, IIII, V *Quinque pedii oſſa in prima figura notantur, quae in ſecunda etiam citra characterum appoſitionem ſunt conſpicua.*
Λ, Ξ 1, 2 *Digitorum pedis oſſa.*
A, B, C, D 3, 5, 6 *Tali tuber, inferiori tibiae oſſis appendici articulatum. ac A quidem ad B, primum hujus tuberis latus indicat: C verò ad D, ſecundum: & A ad C, tertium: B autem ad D, quartum.*
E, E 3 *Sinus dicti jam tuberis tali, ſecundum ipſius longitudinem inſculptus.*
F, F 3 *Duae tali tuberis partes, elatius quàm ſinus E indicatus prominentes.*
G 5 *Internum tali tuberis latus, quod cartilagine incruſtatum, interno malleolo committitur.*
H 6 *Tali tuberis ſinus, externo ipſius lateri inſinuatus, qui cartilagine ſimiliter obductus, externum malleolum excipit.*
I 5 *Sinus tali aſper, cui ligamentum cartilagineum ab interno procedens malleolo inſeritur.*
K 6 *Tali ſinus, cui ligamentum cartilagineum ab externo malleolo pronatum innaſcitur.*
L, M 5, 6 *Duo ſinus, quos poſterior tali regio verſus internum latus ſpectandos exhibet, qui deducendis reflectendiſque muſculorum tendinibus parantur, hàc pedis inferiora ſubeuntibus.*
N 3, 4, 5, 6 *Tali cervix.*
O 3, 4, 5, 6 *Tali caput, oſſis cymbam referentis ſinum ſubiens.*
P 7, 8, 9 *Calcis oſſis caput, cartilagine obvolutum, & in tali ſinum Q notandum ingrediens.*
Q 4 *Tali amplus ſinus, calcis caput P jam indicatum admittens.*
R 7, 8, 9 *Calcis oſſis ſinus, cui inferior tali capitis ſedes S jam indicanda articulatur.*
S 4 *Inferior tali capitis, quod oſſi cymbam referenti articulatur, ſedes, calcis ſinum ſubiens.*

Aſper

I. Wandelaar fecit

T, T 4 *Aſper tali ſinus, ex quo cartilaginea ligamenta calci inſeruntur.*

V, V 7, 8, 9 *Aſper calcis ſinus, cui cartilaginea ligamenta ex nuper dicto tali ſinu immittuntur.*

X, Y, Z 2 *Calcis oſſis ſedes, quae pede in terram firmato, deorſum ſpectat. Verùm Y & Z in ſecunda, & Y in octava, & Z in nona, privatim hujus ſedis proceſſum notant, muſculis quibuſdam educendis aptum, & propinquiùs reliqua calcis ſede terrae innitentem.*

a, b 7, 8, 9 *Ab a ad b, ſuperioris calcis ſedis intervallum notatur, à poſteriori tali regione ad poſticam calcis deductum.*

c 2, 8, 9 *Poſtica calcis ſedes.*

d, e 2, 8 *Internum calcis latus. Verùm e privatim ſedem notat, qua tendines quidam hàc reflectuntur, pedisque inferiora petunt.*

f, g 1, 7, 9 *Externum calcis latus. Verùm g ſeparatim hujus lateris regionem inſinuat, cui ſeptimi & octavi pedem moventium muſculorum tendines exporriguntur.*

h, i 7 *In ſeptima figura, anterior calcis ſedes eſt conſpicua. & h quidem ejus ſedem indicat, quae talo committitur. i verò eam notat, quae oſſi cubum imitanti articulatur.*

k 11 *Admodum cavus oſſis cymbam referentis ſinus, tali caput O ſignatum ſuſcipiens.*

l, m, n 10 *Anterior oſſis cymbae aſſimilati ſedes, tres perquàm leviter prominentes commonſtrans ſuperficies, quibus tria interiora tarſi oſſa coarticulantur.*

o, p 11, & o in 10 *Superior oſſis cymbam referentis ſedes, qua pedis ſuperiora ſpectat.*

q, r 10, & q in 11 *Inferior oſſis cymbam referentis ſedes, terram intuens. Verùm q privatim hujus ſedis ſinum indicat, quò ſextus pedem moventium muſculus deducitur.*

ſ, t, u 13 *Tres planae trium interiorum tarſi oſſium ſuperficies, quae naviculari coarticulantur oſſi.*

x 13 *Oſſis cubum referentis ſinus, in ſuperficie leviterque caelatus, quo calci id articulatur.*

α, β 12 *Oſſis cubum referentis ſedes, cui pedii os, anularem ſuffulciens digitum, & illud quod minimo praeponitur, planis ſuperficiebus coarctantur.*

γ 12, 13 *Oſſis cubo aſſimilati ſedes, quae tertio tarſi coarctatur oſſi.*

δ 12, 13 *Oſſis cubo aſſimilati ſedes, externum pedis ſpectans latus.*

ε 12, 13 *Oſſis cubo aſſimilati ſuperficies, in pedis ſuperiori conſiſtens ſede.*

ζ 2, 13 *Oſſis cubo aſſimilati ſedes, terrae innitens.*

η 2 *Sinus oſſis cubo aſſimilati, ad quem ſeptimi pedem moventium muſculi tendo reflectitur.*

θ 13 *Proceſſus tertii tarſi oſſium, cui quintus pedem moventium muſculus inſeritur.*

ι 12 *Sedes intimi tarſi oſſium, cui pedii os pollici praepoſitum articulatur.*

κ 12 *Huic ſecundi tarſi oſſis ſedi, pedii os indicem ſuſtinens coarctatur.*

λ 12 *Huic tertii oſſium tarſi ſedi, os pedii articulatur, cui medius innititur.*

μ 1, 2 *Oſſiculum ad externum articulationis latus obvium, quo pedii os, parvo praepoſitum digito, oſſi cubum exprimenti committitur.*

ν, ν 1, 2 *Intervalla, ſedesque, quibus pedii oſſa invicem dehiſcunt.*

ξ, ξ 1, 2 *Capitula pedii oſſium, ſinus primorum digitorum oſſium ſubeuntia.*

π 2 *Proceſſus pedii oſſis pollicem ſuffulciens, cui ſeptimi pedem moventis muſculi tendo implantatur.*

ρ 2 *Proceſſus pedii oſſis, minimo praepoſiti, cui octavi pedem moventis muſculi tendo implantatur.*

σ, τ, υ 1, 2 *Tria indicis oſſa. Eadem ratio medii, anularis, minimique eſt.*

φ, χ 1, 2 *Duo pollicis oſſa.*

ψ, ω 2 *Duo oſſicula, pedii oſſi pollicem ſuſtinenti ſuppoſita, ac in ſeſaminorum numerum relata.*

* 2 *Oſſiculum ſecundo pollicis internodio praepoſitum. Reliqua autem pedis ſeſamina oſſicula, nullis notis inſignivimus.*

Quadrupedum cum hominis cruribus ac pedibus ſimilitudo.

Quemadmodum canes, muſtelae, feles, cuniculi, lepores, urſi, ſimiae, ſciuri, omniaque quadrupeda, quibus pedes in digitos finduntur, eandem cum hominibus, femoris ad coxendicis os, & femoris ad tibiam articuli ſpeciem obtinent: ita ſanè par quoque in poſteriorum pedum oſſibus illis, & huic cernitur contextus. Quippe ſi illorum animalium pollicis conſtructionem à noſtro differre, & magis minusque ad illum accedere, ac plures interdum paucioresve digitos illis animalibus obtingere ſubaudias, nullo prorſus oſſe humanum pedem (cui talum, calcis os, naviculare os, quatuor tarſi, quinque pedii, & quatuordecim digitorum oſſa, praeter non pauca ſeſamina oſſicula, [a] adſcribimus) donari ſpectabis, cui penitus ſimile, tum ſitu, tum articulatione, tum movendi ratione, in dictis animalibus non reperias: quibus pes illic incipit, ubi Ariſtoteles proportionalem noſtro genu articulum in omnibus quadrupedibus ſtatuit. Unde etiam liquet, quàm hoc meum de quadrupedum oſſibus paradoxum, Ariſtotelis, omniumque (quod ſciam) philoſophorum, & inter Anatomicos facilè principis Galeni de communi animalium greſſu, in crurum flexione, extenſione, ſeſſione, ac femorum cum dorſo ductu, & corporis erectione, dogmata perturbet. Caeterùm ab hac oſſium in illis animalibus cum homine ſimilitudine, pedis oſſium ſermonem aggreſſurus, quò minus aliquis hîc mox initio à me requireret, quae tot chartis in tertio

[a] *quicquid 1 & 2 fig. continent.*

Lib. de Communi animalium greſſu.

Lib. 3 de Uſu part.

Partium uſu Galenus perſequitur. quando hominis pedem (qui alioquin breviſſimus eſt) quadrupedum pede longiorem eſſe ſcribit, adeoque diffuſe hominem in oſſium compoſitione ab aliis animalibus diſtinguit: ac demum tam ſolicitè, cur homo erigatur, ſedeatque, ratiocinatur, in Pindaro irridendo magis, quàm ſpectandis oſſibus occupatus. Arbitror itaque, ſtudioſos poſthac hominum & quadrupedum, & avium quoque oſſa invicem collaturos, ac quonam pacto nos quatuor veluti cruribus innixi progediamur, quaque ratione felis aut canis (ne quid de ſimiis & ſciuris & currentibus leporibus dicam) ſedeat, aut erectus parieti innitatur, ac denique ſingula ſeorſim, in quo conveniant aut diſcrepent, indagaturos: ut deinceps placita tantorum virorum adeò latè pertractata, rectiùs evolvant: tandemque admoniti agnoſcant, quàm manifeſtò hujuſmodi oſſium ſimilitudo illa redarguat.

TALI ſitus, ac ipſius cum tibiae oſſe & fibula articulationis ratio.

Hominis itaque [b] talus (qui forma canum, urſorum, ſimiliumque animalium, quibus pedes in digitos dirimuntur, & dein ſolipedum ferè: non autem biſulcorum talo, & ſolidis unguibus praeditorum animalium talo reſpondet, & ἀστράγαλος & ἄστριος Graecis appellatur) ſub tibiae oſſe & fibula continetur, magna ſui ſede ab illorum oſſium appendicibus, ut ſuprà retuli, comprehenſus. Elatior enim tali pars, quae ſurſum, quoties totus pes terrae innititur, ſpectat, inſigni admodum prominet [c] tubere, lubrica cartilagine incruſtato, ac denique inverſae in baliſta, ut vocamus, nuci, aut quartae rotulae cujuſdam parti non abſimili. Eſt namque hoc tali tuber rotulae illius partis modo orbiculare ac laeve, & quatuor lateribus ſeu coſtis terminatum. ac [d] prima quidem & [e] ſecunda ad tuberis latera ſecundùm ipſius longitudinem veluti in orbem ducuntur: [f] tertia ſecundùm anteriorem tuberis terminum, [g] quarta autem ſecundum poſteriorem feruntur. adeò ut hoc tali tuber quadrangulare quodammodo ſit, ob idque etiam Graecis τέτρωρον, Latinis autem quatrio appelletur. Neque verò coſtis illis duntaxat praeſens tuber quartae illi rotulae parti correſpondet: ſed rotulae etiam, ad quam funis reflectitur, modo, [h] ſinu quodam in ipſius medio donatur, qui leviter admodum caelatus, ad latera [i] utrinque magis protuberat, illi [k] ſedi exactiſſimè conveniens, quam in ima tibiae oſſis appendicis ſede talo excipiendo paratam ſcripſimus. Caeterùm hoc tali tuber, non ſuperiori ſua tantùm ſede, illi rotulae parti aſſimilatur, verùm uti rotulae latera, quibus ipſa veluti in furcula, aut ut aliis placet, in trochlea, ſuffulcitur, detrita & laevia, unctaque viſuntur: ita quoque tali tuber ad latera, quibus malleolos contingit, comprimitur, laevique cartilagine incruſtatum cernitur, quamvis non pari modo utrinque. In interno ſiquidem latere, [l] parva amplitudine & ſuperficie tenus tantum comprimitur, quòd ſcilicet inferioris tibiae oſſis appendicis proceſſus, interiorem malleolum conſtituens, & hoc tali latus comprehendens, non admodum amplo [m] ſpacio, laevi cartilagine incruſtetur. Externum verò tali tuberis latus [n] ampliter ſinuatum, & majori intervallo cartilagine incruſtatum apparet, ut aptam ſedem conſtituat, cui [o] internum exterioris malleoli latus concinnè congruat, [p] qui magis deorſum, quàm interior malleolus, exporrigitur. Univerſo itaque hoc tali cum tibiae oſſe & fibula articulo, & mutuo veluti ingreſſu, talus flectitur & extenditur, abſque omni ferè in latera motu: quo etiam canes tanto magis deſtituuntur, quanto illorum tali tuber profundiore quàm in homine ſecundum ipſius longitudinem exſculpitur ſinu, magisque mutuo ingreſſu tibiae coarctatur.

Sinus tali, quibus à tibiae oſſe & fibula ligamenta aſſumit.

Quemadmodum verò externum interioris malleoli latus aſperum [q] ſinum obtinere diximus, ex quo [r] ligamentum cartilagineum, talum tibiae oſſi colligans, pronaſcitur: ita quoque ejus ligamenti recipiendi gratia internum tali latus aſpero [s] ſinu inſculpitur, perinde ac externum quoque tali latus [t] caelatur, ut [u] ligamentum admittat, ab interno exterioris malleoli latere eductum. Hujuſmodi quoque ligamentorum ratione, poſterior tali ſedes, ad deſcripti jam tuberis [x] radicem conſiſtens, aſpera eſt, ut inibi ligamenta exciperet, à tibia principium ducentia, & rurſus alia in calcem porrigeret.

Sinus, quibus tendines deducit.

At praeter ejuſmodi aſperitatem, poſterior quoque tali ſedes, [y] ſinus oſtendit, muſculorum tendinibus, qui hàc pedis inferiora ſubeunt, vehendis parati. [z] Deſcendunt autem hàc tendo quinti pedem moventium muſculi, & muſculi ſecundum pollicis os flectentis, & illius tendo, qui tertia quatuor digitorum oſſa inflectit.

Tali cum oſſe cymbam referente articulus.

Ab anteriore tali ſede, idque magis ab interno hujus ſedis latere, oblonga producitur [a] cervix, quae aliquouſque progreſſa, in [b] caput rotundum, lubricaque cartilagine incruſtatum deſinit, quod navicularis oſſis alto [c] ſinui inarticulatur, contextum efformans, cujus beneficio pedem modicè obſcuroque motu in latera agi circumducique arbitramur.

Tali ad calcem contextus.

Inferior tali pars, duplici articulo calcis oſſi articulatur, illique totus inſternitur. ac unus quidem in poſteriori conſiſtit regione, ubi calcis os amplo latoque prominet [d] capite, amplum profundumque tali [e] ſinum ingrediente. Alter verò anterior eſt, ac verſus internum pedis latus vergens, ſecus quàm poſterior ſe habet. Calcis enim os hîc oblongo [f] ſinu exſculpitur, qui cartilagine incruſtatus, [g] humiliorem & tranſverſim oblongo laevique tubere gibboſam tali [h] capitis ſedem excipit, quod naviculari oſſi inarticulatur.

Sinus inter talum cum calce commiſſuras apparens.

In horum articulorum medio, [i] talus & [k] calx pariter exaſperantur, profundosque obtinent ſinus, ex quibus cartilaginea pronaſcuntur ligamenta, talum calci validiſſimè connectentia. Atque iſti aſperi horum oſſium ſinus adeò altè caelantur, ut in emundatis oſſibus, & poſtmodum invicem commiſſis, magnum inter talum

b 1, 2 *fig.* Γ. *& totae* 3, 4, 5, 6 *figurae, ac integrarum* Ω *ad* Φ *&* Ψ. *dein ad a & b.*
c 3, 5, 6 *fig.* A, B, C, D.
d 3, 5, 6 *fig. ab* A *ad* B.
e 3, 5, 6 *fig. à* C *ad* D.
f *earundem fig. ab* A *ad* C.
g *earundem fig. à* B *ad* D.
h 3 *fig.* E, E.
i 3 *fig.* F, F.
k 9, 10 *fig. cap.* 31 *d, e, f.*
l 5 *fig.* G.
m 9 *fig. cap.* 31 *g.*
n 6 *fig.* H.
o 9, 11 *fig. cap.* 31 *h.*
p *Confer* 1 *figurae cap.* 31 E *cum* Φ.
q 4, 10 *fig. cap.* 31 *k.*
r *fig. cap.* 1 *lib.* 2 *f.*
s 5 *fig.* I.
t 6 *fig.* K.
u *fig. cap.* 1 *lib.* 2 *g.*
x *poſt* B, D *fig.* 5.
y 5, 6 *fig.* L, M. *aut* 15 *muſc. tab. charact.* 1, 2, 3.
z *ejuſdem tab.* D, E. O, P. *muſculos notant.*
a 3, 4, 5, 6 *fig.* N.
b *earundem fig.* O.
c 11 *fig. k.*
d 7, 8, 9 *figur.* P.
e 4 *fig.* Q.
f 7, 8, 9 *figur.* R.
g 4 *fig.* S.
h 4 *fig.* O.
i 4 *fig.* T, T.
k 7, 8, 9 *figur.* V, V.

talum calcemque inibi pateat intervallum, in viventibus cartilaginoſis illis ligamentis oppletum: quae adeò pertinaciter talum calci colligant, ut vix tantillum is ſupra calcem moveatur, ſuaque inferiori ſede tam ſit immobilis, ut ſuperiori, qua tibiae articulatur, occurrit verſatilis. Talus, quum pari undique propemodum indigeat robore, neque muſculorum inſertionem excipiat, neque iiſdem principium offerat, nulla donatur appendice: quemadmodum & ſi magnum ſit os, nec ſinu quopiam amplo, quo medullam aſſervet. adeò ut in tanto ſuae imaginis formaeve diſcrimine, intus duntaxat rarus fungoſusque ſpectetur, inibique ſolidiſſimus denſiſſimusque evadat, ubi proceſſus conſtituendis articulis aptos exerit.

CALCIS oſſis ſedes terram ſpectans.

[l] Calcis os, Graecis πτέρνα nuncupatum, omnium pedis oſſium facilè maximum eſt, ac ſimili ferè cum talo conſtat ſubſtantia, [m] eaque parte, qua ingredimur, non omnino teres ſpectatur: verùm tutae baſis, ſtabilitatisque gratia, nonnihil latiuſculum, & quorundam muſculorum occaſione aſperum & inaequale. Primùm enim in inferiori ipſius ſede tranſverſim juxta poſteriora deorſum prominet, ac aſperum educit [n] proceſſum, à cujus anteriori ſede [o] muſculus principium ducit, qui quatuor pedis digitorum ſecundum os flectit. Dein illic [p] muſculoſa ſubſtantia enaſcitur, quaternas producens particulas, quibus quatuor digitos pollici adducimus. Horum enim muſculorum educendi gratia, haec inferior calcis ſedes, latior & inaequalis eſt, & proceſſus ille ob hoc prominet, terraeque propinquiùs quàm reliquum calcis corpus accedit, quo minus ſcilicet illorum muſculorum capita inter calcandum comprimantur. Superior calcis ſedes, [q] à poſteriori tali parte ad poſticam uſque ipſius calcis regionem pertinens, teretis corporis ſpeciem refert, privatim nihil praeter exiguam aſperitatem, in quam tibiae oſſis & tali ligamenta inſeruntur, commonſtrans, & à muſculorum exortu & inſertione & articulatione libera. Poſterior autem haec calcis regio, extra tibiae oſſis rectitudinem admodum, in hoc retrorſum educitur, ut tibia opportunè inſtar perpendicularis lineae in pede, tanquam in alia linea tranſverſim ducta, ſuffulciatur, utque totius corporis robuſtiſſimus [r] tendo [s] poſteriori calcis parti inſeratur. Huic enim depreſſae, & utcunque aſperae parti (quae in pueris appendice conſtat) tendo implantatur, ex primo, ſecundo & quarto pedem moventibus muſculis conflatus. In quadrupedibus autem, ut canibus, ovibus, & equis, poſterior haec calcis oſſis pars ex abundanti ſinum quendam oblongum ſibi vendicat, quo tendo is tutò vehitur, qui in illis ſecus ac in homine latum tendinem plantae cuti ſubnatum procreat. Caeterùm calcis laterum, quae ampliter ſunt depreſſa, lataque [t] internum latus laeve, & inſigniter ſinuatum conſpicitur, ut aptam conſtituat ſedem muſculorum tendinibus, hàc pedis inferiora petentibus, tutiſſimoque reflexis. Deducuntur verò ad internum hoc latus, praeter praecipuam pedis inferiora petentem [u] venam, & [x] arteriam, & [y] nervum, [z] tendo quinti pedem moventis muſculi, & [a] tendines duorum muſculorum, qui ultimos pedis digitorum flectunt articulos. Hi tendines potiſſimum ad poſteriorem proceſſus calcis ſedem convolvuntur, cui Natura [b] ſinum inſculpſit, tali caput excipientem, & anteriorem tali cum calce articulum conſtituentem. adeò ut is proceſſus, in internum pedis latus protuberans, internum calcis latus impenſe cavum efficiat, unà hîc opem ferente [c] interno poſterioris calcis ſedis latere: quod ideo inſignius ad pedis interiora prominet, ut [d] muſculus ab illo enaſcatur, cujus beneficio pollicem introrſum à caeteris digitis abducimus. Externum autem calcis [e] latus non ſinuatur, ſed aſperum & inaequale, ac excarne eſt, ſi modò humiliorem ipſius [f] ſedem exceperis, quae [g] muſculum educit, parvum digitum à caeteris digitis in externum latus abducentem. Deinde anterior hujus lateris [h] ſedes, aliqua ex parte laevis, modiceque admodum in ſuperficie ſinuata cernitur, tendinibus cedens ſeptimi & octavi [i] muſculorum pedem moventium, qui ad poſteriorem [k] externi malleoli ſedem reflexi, ſecundum hanc calcis regionem porriguntur. Caeterùm calcis anteriorum partium, [l] ea quae è regione magni digiti habetur, & proceſſus modo in internum calcis latus excedit, talo, quemadmodum antea diximus, articulatur, nulli interim alteri oſſi contigua. At [m] pars minimo digito ſitu reſpondens, in anteriori ſua facie laevis eſt, & lubrica cartilagine incruſtatur, depreſſo amploque prominens capite, quod oſſis teſſeram imitantis [n] ſinui coarticulatur: qui ſimiliter lubrica obductus cartilagine, ſuperficie tenus duntaxat inſculpitur, ea articuli ſpecie calci commiſſus, quam planis veluti ſuperficiebus fieri dicimus.

Superior calcis ſedes, extra tibiae rectitudinem retrorſum ducta.

Internum calcis latus quale.

Externum latus.

Anterior calcis pars.

OSSIS cymbam referentis ſinus.

Anterior oſſis ſedes, & tres ipſius planae ſuperficies.

[o] Naviculare os, poſteriori ſede admodum [p] profundo, & tranſverſim oblongo, [q] caputque tali (uti ſuprà diximus) excipiente, donatur ſinu: inde etiam à cymbae, ſeu ſcaphae imagine, σκαφοειδὲς nuncupatum. Anterior ipſius ſedes, lubrica quoque cartilagine incruſtatur, & tres admodum leviter prominentes commonſtrat [r] ſuperficies, tribus tarſi [s] oſſibus, quae ipſi articulantur, paratas, adeoque modicè protuberantes, ut num ſinus, num capita ſint, penè dijudicare nequeas. Harum ſuperficierum intima, & interno pedis lateri proxima, reliquis duabus amplior eſt: & inſigniùs quàm illae ideo prominet, quòd tarſi os ipſi coarticulatum, majus & amplius ſit, & profundiùs quoque ſinuetur aliis duobus tarſi oſſibus, quae reliquis duabus ſuperficiebus committuntur. Laeves has, adeoque obſcurè protuberantes ſuperficies, diſſectionum periti, à planarum cubi teſſeraeve

l 1, 2 *fig.* Δ. *& tota* 7, 8, 9 *fig. integrarum autem* 2, 3 *figura a.*
m 2 *fig.* X, Y, Z.
n 2 *fig.* Y, Z. *&* 8 *fig.* Y. 9 *autem figurae* Z.
o 14 *muſc. tab.* Θ.
p 14 *muſc. tab.* λ, μ. *&* 15 *tab.* N.
q 7, 8, 9 *fig. ab a ad b.*
r 13 *muſc. tab.* λ. *aut* 14. *tab. tendo ex n, o, q conflatus.*
s 2, 8, 9 *figur. c.*
t 2, 8 *fig. d, e. ac e ſinuatam indicat ſedem.*
u *ultimae libri* 3 *fig.* δ.
x *ultimae libri* 4 *fig.* ω.
y 14 *muſc. tab.* κ.
z 14 *tab.* ε, η.
a 7, 8, 9 *figur.* R.
b 2, 8 *fig.* Y.
c 6 *muſc. tab.* ϗ.
d 1, 7, 9 *fig. f, g.*
e 2, 9 *fig.* Z.
f 2 *muſc. tab.* Π. *&* 14 *tab.* ς.
g 1, 7, 9 *figur. g.*
h 6 *muſc. tab.* Φ. *dein* Ψ.
i 6 *tab.* ω.
k 7 *fig. h.*
l 7, 9 *fig. i.*
m 13 *fig. x.*
n 1, 2 *fig.* Θ. *& tota* 10 *&* 11 *fig integrarum autem b cum* Ω, *& d, e, f.*
o 11 *fig. k.*
p 3, 4 *fig.* O.
q 10 *fig. l, m, n.*
r 1, 2, 12, 13 *fig. charact.* 1, 2, 3.
s 11 *fig. o, p. &* 10 *fig. o.*

ſuperficierum imagine, cubos vocant, quum tria tarſi oſſa cubis ejus oſſis quod cymbam refert, coarctari docent. Superior hujus oſſis [t] ſedes, gibba, & quodammodo rotulae modo ſecundùm tranſverſum orbicularis eſt, eam obtinens figuram, quae pedi hac in ſede fuit optima, injuriiſque ferendis pertinacior. Atque haec ſedes univerſa nonnihil aſpera eſt, quò felicius ligamenta educat, id os talo & tarſi oſſibus connectentia. Inferior oſſis cymbae ſimilis [u] ſedes utcunque ſima & anguſta viſitur, ut hac parte cavitatem pedi magnopere neceſſariam adaugeat. Verùm haec oſſis pars, ſuperiori parte aſperior ac inaequalior cernitur: quòd hinc validiora ligamenta, quàm ex ſuperiori enaſci debuerint. Praeterea inferior haec ſedes juxta internum ipſius latus, [x] ſinum obtinet, ad quem ſexti pedem moventis [y] muſculi tendo appoſitiſſimè reflectitur. Naviculari itaque oſſi, ut neque etiam calci, neque talo, in manu nullum proportionale os conſiſtit. quae autem adhuc in pede recenſenda ſuperſunt, manus partibus aliqua ex parte correſpondent: cujuſmodi tarſi ſunt oſſa, brachialis oſſibus conferenda.

Superior ſedes.

Inferior.

Quibus pedis oſſibus in manu nullum reſpondeat.

t 10 *fig. q, r.* & 11 *fig. q.*

u 10 *fig. q, r.* & 11 *figur. q.*

x 10, 11 *figur. q.*

y 3 *muſc. tab.* Ψ.

TARSUS.

Vocatur autem Graecis ταρσὸς, quatuor pedis [z] oſſium ſeries: quorum tria naviculari coarctantur, quartum verò calci. quamvis interim Graeci ſubinde tarſi nomen, quo etiam remorum in navibus ſeriem, & palpebrarum cartilagines exprimunt, non his ſolum oſſibus accommodent, verùm univerſam pedis ſuperiorem partem eo nomine plerumque intelligant: uti Galenus in libris de Adminiſtrandis ſectionibus perpetuò facit, tendines, & venas, & arterias, nervoſque ſecundùm tarſum ferri ſcribens, quae per pedis ſuperiora exporriguntur, digitoſque accedunt. Latinorum quamplurimi hanc oſſium ſtruem, plantam nuncupant: verùm quando plantae nomen latiùs patet, non ineptè tarſi nomine, dum aptius ſeſe offerat, mihi utendum duxi. Tarſi igitur ad [a] brachiale conſtructionis proportio non eſt obſcura: ex quatuor enim oſſibus tarſus, ex duplicatis autem brachiale conſtituitur. Ex pluribus namque & minoribus particulis apprehendendi organum componi debuit: ex grandioribus verò, paucioribuſque, ambulandi inſtrumentum. Tria tarſi oſſium interiora, planis quodammodo [b] ſuperficiebus naviculari oſſi coarctata, proprio carent nomine: at nonnullis ſimul omnia χαλκοειδῆ appellantur. Quartum autem, extrinſecus ſitum, à cubi ſeu teſſerae forma (quum quaſi ſex habeat latera) κυβοειδὲς vocatum eſt. Atque unum ipſius [c] latus poſterius eſt, quod [d] calci committitur: [e] ſecundum anterius, quo continua ſuperficie duobus pedii [f] oſſibus coarctari docebitur. [g] tertium interius eſt, quo ipſi proximo tarſi oſſi coarticulatur. [h] quartum pedis exterius reſpicit latus, vixque lateris nomen meretur, quum admodum obſcurè planum ſit. [i] quintum ſuperius eſt, nulli etiam nexum oſſi, ſed pedis ſuperiora ſpectans. [k] ſextum terram reſpicit, nulli ſimiliter oſſi commiſſum, caeteriſque lateribus longè inaequalius, & privatim oblongo quodam [l] ſinu donatum, ad quem maxima Naturae ſolertia, ſeptimi pedem moventis [m] muſculi tendo revolvitur. Quia verò aliquot hujus oſſis latera ad eum modum obſcura & inaequalia ſunt, quodque os non adamuſſim teſſerae imagini accedit, Arabes ab inaequali effigie, & quadam grandinis imagine, id grandinoſum appellarunt. Alii rurſus à multiplici forma illi idem nomen cum cuneum referente capitis [n] oſſe indiderunt, id πολύμορφον vocantes. Hoc tarſi os (uti & antea monuimus) calci coarticulatur, terraeque innititur: reliqua autem tria ſimul cum naviculari ſurſum à terra ſublevantur, ut pedem hac ſede cavum altumque conſtituant. [o] Tarſi oſſa quantitate & figura inter ſe diſcrepant, nec ſuperiori nec inferiori parte aequaliter porriguntur. Os enim cubum referens, & primum os, quod interius pedis latus occupat, duobus quae in medio habentur, multo majora ſunt. atque illorum duorum rurſus grandius eſt, quod cubum referenti nectitur: quemadmodum & cubum referens, intimo oſſe grandius cernitur. Quinetiam os cubum referens, poſteriùs, ad calcem ſcilicet, vergit: intimum verò os antrorſum verſus pollicem multo magis, quàm caetera, eminet. Ex mediis, quod intimo oſſi proximum eſt, breve occurrit, non adeò antrorſum, atque id quod cubum referenti committitur, productum, Omnia ſimul juncta, ſuperiorem eorum ſuperficiem gibbam arcuatamque efformant, inferiorem verò cavam, ſimamve: quemadmodum & pedi ex uſu eſſe, nemo non novit. Duo media cunei accedunt imagini. quà enim pedis ſuperiora ſpectant, lata arcuataque nonnihil ſunt: quà verò plantam conſtituunt, non ſecus acuta viſuntur, quàm ſi cuneorum ritu inter intimum & extimum tarſi oſſa ipſa injicerentur. Deinde tarſi os, oſſi cubo ſimili coarctatum, privatim acutius & demiſſius in pedis inferiora porrigitur, quàm ſecundum tarſi os, intimo commiſſum, quòd ipſius huc deducto [p] proceſſui tendo quinti pedem moventis [q] muſculi validiſſimè inſeratur. Tarſi oſſa, ubi lateribus invicem committuntur, tota connexus amplitudine, laevi lubricaque cartilagine non obducuntur, ſed duntaxat in poſteriori laterum ſede, oſſi cymbam referenti proxima: quippe in reliqua parte nonnihil mutuò diſtant, cartilaginoſorum ligamentorum interventu invicem copulata. Haec omnia appendicibus deſtituuntur, & perinde ac naviculare quoque os, ſubſtantia tali exſtruuntur.

Tria tarſi oſſa interiora.

Quartum & extimum os.

Tarſi oſſium formam & quantitatem variam eſſe.

z 1, 2, 12, 13 *fig. charact.* 1, 2, 3, 4. *integrarum fig. d, e, f, g ad b, c.* & *b, b.*

a *figurarum* 25 *cap. charact.* 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.

b 13 *fig. ſ, t, u.*

c 13 *fig. x.*
d 7 *fig. i.*
e 12 *fig. α, β.*
f 1 *figur.* IIII, V.
g 12, 13 *figur. γ.*
h 12, 13 *figur. δ.*
i 12, 13 *fig. ε.*
k 2 *fig. ζ, η.* 13 *fig. ζ.*
l 2 *fig. κ.*
m 15 *muſc. tab.* V, X.
n 8 *figur. cap.* 6.

o *Confer invicem tarſi oſſa primae fig. cum* 2. & *rurſus duodecimae cum* 13 *figurae oſſibus.*

p 3 *fig. θ.*
q 15 *muſc. tab.* D, E. *dein c, d.*

PEDII hiſtoria.

Tarſum ſubſequitur pedis [r] pars, quam Hippocrates à coſtarum in pectore fortaſſis ſerie ϛῆθος, alii verò Graeci πεδίον, Latini plantam, & nonnulli pecten, veſtigiumque appellant. Caeterùm quum illae Latinorum voces in muſculorum narratione, & in vaſorum ner-

r 1 *fig.* I, II, III, IIII, V. *integrarum verò fig. h, h. ad d, e, f, g, ac i, i.*

nervorumque deſcriptionibus plurimum obſcuritatis (ſi modò illis uteremur) adferrent: conduxerit profectò, & hîc quoque à Graecis nomen mutuare. eſt enim & planum (quo nomine alii πεδίον vertunt) in hac ſignificatione, qua pedis partem ſignificat, penè inauditum. Pedion igitur, manus [s] poſtbrachiali reſpondet: verùm quinque oſſibus, non autem quatuor, ut poſtbrachiale, conformatur. In manu namque pollicem reliquis digitis opponi decebat, atque hac ratione primum ipſius os brachiali, articulo laxiore, quàm quatuor poſtbrachialis oſſa, alligatur. quare etiam primum pollicis os digitis, non autem poſtbrachiali, Galenum ſecuti, adſcripſimus, pollici perinde ac caeteris digitis tria oſſa tribuentes. Quinque verò pedii oſſa, quae tota ſubſtantia & ſinu longo medullam complectente, poſtbrachialis oſſibus reſpondent, [t] tarſi oſſibus planis, iiſque laevibus ſuperficiebus una ſerie committuntur. Pes enim, quum ambulandi ſit organum, ſtabilitatis ſecuritas illi maximè convenit, quae in uno ordine locatis indiget, non ſolum quidem pedii, verùm etiam & digitorum oſſibus. Pedii itaque os, pollici praepoſitum, intimo tarſi committitur oſſi: quod indicem ſuffulcit, ſecundo: quod medium ſuſtinet, tertio oſſi coarticulatur. duo autem reliqua, oſſi cubum referenti attexuntur. [u] perinde ac octavo brachialis oſſi ea poſtbrachialis oſſa committi proditum eſt, quibus anularis & medius innituntur. Et quemadmodum articuli, quo poſtbrachialis os, minimum digitum ſuſtinens, brachiali nectitur, externo lateri [x] oſſiculum quoddam apponi diximus: ita etiam non raro in pede [y] oſſiculum viſitur, ad externum latus articuli poſitum, quo quintum pedii os cubiformi oſſi articulatur. Porrò quemadmodum tarſi oſſa non eadem linea anteriori parte finiunt, ſic etiam pedii oſſium aliud alio magis in poſteriora porrigitur. Pedii oſſa illic, ubi tarſo committuntur, lateribus ſibi proxima craſſaque ſunt, & aliqua ex parte planis laevibusque ſuperficiebus invicem coarctantur. Quà autem à tarſo ad digitos abſcedunt, tenuiora fiunt, atque in illorum medio [z] intervalla efformant, quibus [a] muſculoſa reponitur ſubſtantia, cujus auxilio primi digitorum articuli flectuntur. Atque ut pedii oſſa illi ſubſtantiae aptiorem ſedem porrigant, non adeò acuta tenuiaque ſuperiori parte, atque ea quae terram ſpectant, viſuntur. Ubi autem digitis articulantur, omni ex parte poſtbrachialis [b] oſſibus reſpondent, & appendice donata, in unicum [c] caput deſinunt, ſinum primi digitorum oſſis ſubiens. Pedii os, pollici praepoſitum, quod caeterorum omnium craſſiſſimum eſt, & caput magis quàm reliqua orbiculatum (ut pollex in latera magis quàm reliqui digiti moveretur) poſſidet, ea parte qua tarſo articulatur, in inferiori ipſius ſede terrae contermina, [d] proceſſum exerit, cui ſeptimus pedem moventium [e] muſculus inſeritur. Et ſimili etiam occaſione pedii os, minimum ſuffulciens digitum, quà tarſo articulatur, inſignem commonſtrat [f] proceſſum, in externum pedis latus excedentem, in quem octavi pedem moventium [g] muſculi tendo inſeritur.

s 1, 2 fig. cap. 25 I, II, III, IIII.

Pedium quinque oſſibus conſtare.

t Sedes in tarſo ſeriatim notantur ι, κ, λ, α, β.

Pedii ad tarſum coarticulatio.

u 2 fig. cap. 25. charact. III, IIII, ad 8.

x 1, 2 fig. cap. 25 N.

y 1, 2 fig. μ.

z 1, 2 fig. ν, ν.

a 15 muſc. tab. L.

Pedii oſſium intervalla.

b 1 fig. cap. 27 C. dein D. ac inſuper illinc digitorum reliquam pete articulationem.

Pedii ad digitos articulatio.

c 1, 2 fig. ξ, ξ.

d 2 fig. ϖ.

e 15 muſc. tab. V, X, dein Y.

f 2 fig. ϱ.

g 15 muſc. tab. a, dein b.

Pedii oſſa, [h] digiti ſubſequuntur, qui ex ternis [i] oſſibus omnes ad eorum quae in manu ſunt, ſimilitudinem extructis conſtant: pollice tantum excepto, qui inter alios duplici tantum [k] oſſe extruitur, ut anterior cavitatis pedis ſedes firmius terrae innitatur. Cujuſmodi verò pedis digitorum articulis, [l] oſſicula ſeſamo ſemini comparata adlocentur, ſimul cum manus oſſiculis jam antea recenſuimus, quòd eadem propemodum in iſtis pedum manuumque ſit ratio. Caeterùm illis ſecluſis oſſiculis, pedem à manu uno oſſe vinci ſuperarive manifeſtum eſt. haec enim vigintiſeptem efformatur oſſibus: octo nimirum brachialis, quatuor poſtbrachialis, & quindecim digitorum. Pes autem vigintiſex tantum donatur oſſibus: calce nimirum, talo, naviculari oſſe, quatuor tarſi oſſibus, quinque pedii, & quatuordecim digitorum. Atque id Galeni nomine hîc addendum duxi, qui in ſecundo libro Commentariorum in Hippocratis librum de Fracturis (ubi is inquit, hominis pedem multis ac parvis oſſibus non ſecus ac manum efformari) ſcribit, pedi non aliter quàm manui vigintiſeptem adeſſe oſſa: parum mehercule perpendens, ſe bis cubum imitans os enumerare: aut praeter id os, alia quatuor tarſi recenſere. quemadmodum ſanè facit eodem in libro, quum quatuor tarſi oſſa cubum referenti oſſi, & illi quod cymbae aſſimilatur, articulari (ſed parum profectò anatomicè) tradit. Caeterùm nunc tempeſtivum erit, ungues, & quae adhuc reliquae ſunt, cartilagines recenſere: ſi modò omnia quae corpus firmant, ſuſtinentque, hoc libro, uti inſtitutum fuit, abſolvenda veniunt.

PEDIS digiti.

h 1, 2 fig. Λ, Ξ. integrarum autem ι, 1 ad h, h.

i 1, 2 fig. ς, τ, υ.

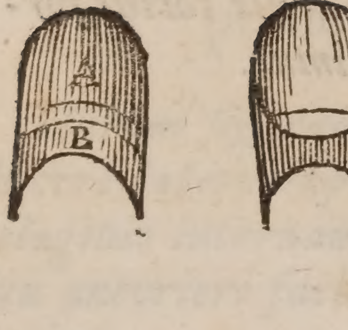
k 1, 2 fig. φ, χ.

*l 2 fig. ψ, ω, *, ſub s, & juxta ξ.*

Pedem à manu uno oſſe, contra Galeni placitum, ſuperari.

CAPUT XXXIV.

DE UNGUIBUS.

His duabus figuris unguem ita expreſſimus, quemadmodum conſpici ſolet, quum à manu ad ſceleti praeparationem cocta, aut pede, divellitur. Ac dextra quidem figura, internam unguis regionem, ſeu cavum ipſius denotat, altera interim unguis gibbum oſtendente. Caeterùm A hîc unguis ſedes indicatur, ante confectionem apparens. B verò ſedes inſignitur, quae mollis eſt, nullibique detegitur, ac veluti radix unguis cenſenda venit.

Cur digiti unguibus donati.

Manuum pedumque digiti unguibus decorantur, ut ipſis firmamenti vice ſint. Digiti enim ſuis partibus carneis, quibus in extremo donantur, mollia duntaxat corpora apprehendunt. Dura autem, & propter hoc carnis naturam pellentia, violenterque à ſe cogentia, digiti ſine unguium adminiculo nequeunt amplecti. Ipſorum enim caro, quam poſtea veluti duriuſculam quandam adipem cuti ſubſtratam eſſe docebimus, tunc reflectitur, ſubvertiturque, ob id firmamento indigens. Quinetiam pleraque dein commoda ex unguibus homini accedunt, ſi quando radere quid, aut ſcalpere, aut vellicare, aut excoriare, aut evellere oporteat. Summus rerum Opifex juſtiſſimè unguium (qui & munimenta & propugnacula digitorum cenſentur) duritiem effinxit. Si enim duriores quàm nunc ſunt, inſtar oſſis cujuſdam procrearentur, ita quidem ad apprehendendum magis eſſent idonei, ut qui ne minimum reflecti reclinarique poſſent: at rumperentur promptiſſimè, non ſecus quàm alia, quae dura fragilique conſtant temperie. Itaque ſecuritati ſimul & robori providens, illos mediocriter duros extruxit: ut neque uſui, cujus gratia creati ſunt, quicquam incommodaret: neque ipſi (quòd ſua mollitie extrinſecus incidentium vim, cartilaginum ritu, exſolvere poſſunt) levi quaque occaſione afficiantur. Ob eandem hanc cauſam gibba conſtant ſuperficie, quòd hac figura injuriis reſiſtendis melius comparentur. Quò minus verò ſuſpenſi vacillent, ligamento quodam extremi digitorum oſſis juxta ſuum articulum radici, eorum ſuperiori termino colligantur. Quoniam autem carni cutique illos connaſci operae pretium fuit, haec extrinſecus univerſae unguium radici circumdatur, illa interius uſquequaque ipſis ſubnaſcitur. In unguium radicem, non modò arteriam, venamque, ſed etiam nervum porrigi, Galenus atteſtatur: ipſoſque ex his ſenſum, vitam & alimentum, aliarum partium modo, aſſumere ſcribit. Scio quidem, non ſolum duos [a] nervulos ad unguium uſque radicem ferri, ſed eoſdem cum [b] venis ſub unguibus quoque ad digiti ſummum repere. ungues autem ſenſus omnis interim expertes eſſe arbitror. Ac proinde non leviter illorum, qui ungues ex oſſis, nervi, cutis (quidam & carnis addunt) concretione gigni cenſent, ſententiae accedo. Quòd verò venae, arteriae & nervi, quemadmodum in hortis alveoli, in unguibus non diſpenſentur, vel hinc conſtat, quòd pilorum modo ab radice procedentes augeantur. Satius enim erat, & hos pilorum ritu ſemper renovari, atque quum indies atterantur, nunquam non incrementum admittere, quod potius in longum, quàm latum & profundum aſſumunt.

Unguium naturam eſſe juſtam.

Unguium nexus.

Lib. 2 de Adminiſt. diſſect.

a *manus 2 figurae cap.* 11 *lib.* 4.

b *manus figurae cap.* 6 *lib.* 3.

CAPUT XXXV.

DE PALPEBRARUM CARTILAGINIBUS.

Hac figura ſuperioris inferiorisque palpebrae cartilaginem à reliquis partibus liberam delineavimus.

Utrique palpebrae, tam inferiori, quàm ſuperiori, una contigit cartilago, utcunque mollis & longa: in palpebrarumque extremo, quà illae invicem connivent, inter cutem & membranulam palpebras intus ſuccingentem, repoſita. Huic cartilagini, palpebrarum pili (quos cilia vocant) infiguntur, in illaque, tanquam in durius quoddam ſolum, inſerti eriguntur. Ideo enim cartilagines hae (quas ab illa pilorum ſerie, remorumque in longis navibus, ſeu galeris, ſimilitudine, ταρσοὺς vocamus) potiſſimum creantur, ut pilos illos erectos, neque caeterorum pilorum modo flaccidos dependentesque contineant. Dein ſuperior etiam creatur, ut [a] muſculorum ſuam palpebram moventium implantationi, & opportuno palpebrae motui ſubſerviat: quemadmodum in ſecundo libro, eorum muſculorum naturam explicantes, non obiter docebimus.

a *fig. cap.* 10 *lib.* 2 A, *b*, C, D, *e. ac* 3 *muſc. tab.* C, D.

CAPUT XXXVI.

DE AURIS CARTILAGINE.

Quoniam auris cartilago à cute, qua obducitur, exquiſitè libera, auris totius formam (ablata interim ejus pinnula) exprimit, illam hîc non delineavimus.

Quis

Quis potiſſimum auris in excipiendis aëris convolutionibus gyrisque uſus cenſeatur, quibusque nominibus auris ſedes donentur, in auditus organi conſtructionis ſermone, libro ſeptimo exequendum eſt. Hîc autem obiter auris recenſenda venit cartilago, quae auris formam referens, in hoc formatur, ut cute veſtita, auris corpus inſtar vanni conſtituat, idemque commodè ſuſtineat, & erectum ſervet. Eſt autem haec cartilago mollis & tenuis, tanto ſemper à capitis oſſe verſus auris extrema evadens mollior, quanto auris orbiculo propius accedit, & quo minus ſuſtinere aliquid debet. Ac proinde etiam in auris pinnula, hujus cartilaginis nulla exporrigitur portio, quòd ſcilicet hanc propendentem, neque erigi neque ſuffulciri oporteat. Ad temporis igitur os haec cartilago durior ſentitur, & ut firmiori radice haereat, craſſior. enaſcitur enim in orbiculo [a] foraminis auditus meatui in temporis oſſe caelati: cujus circumferentia ideo exaſperatur, ut promptius auris cartilaginem educat. Quamobrem verò Natura ex hujuſmodi cartilagine aurem conſtituerit, non verò oſſeam aliquam ſubſtantiam ipſi indiderit, in ſecundo Capite executus ſum: quum Naturam tanta providentia cartilaginis temperiem finxiſſe dicerem, ut haec oſſis modo nonnulla ſuſtineat commodè: & interim adeò mollis ſit, ut occurſantium impetu non rumpatur, ſed cedendo leviter eum exſolvat: atque ita extremas partes injuriis minus expoſitas, quàm ſi oſſeae eſſent, reddat.

a 2 *fig. cap.* 12 *a.*

CAPUT XXXVII.

DE NASI CARTILAGINIBUS.

Quamquam naſi cartilagines tactu propemodum ante ſectionem debitè dignoſcantur, nihilominus tamen quartae muſculorum tabulae naſus has literis K & L inſignitas, utcunque proponit.

Rerum Opificem, naſi terminum extremumque cartilaginibus eadem ratione extruxiſſe, qua auris cartilaginem paulo antè procreatam diximus, quadrupedum naſi extremum ferè comprobat: quod ideo minori amplitudine, quàm hominis naſi terminus cartilagineum exiſtit, quòd non aequè ac hominis naſus ex reliqua faciei ſuperficie extuberat. Ab inferiori itaque naſi oſſium [a] ſede, qua haec aſpera & latiora, quàm ſuperiori [b] ſede exiſtunt, duae enaſcuntur cartilagines, quae deorſum in anteriora exporrectae, invicemque conjunctae, ſenſim molliores evadunt: ac in naſi extremo, veluti in cartilagineum ligamentum degenerantes, totam anteriorem naſi regionem conſtituunt, quae à naſi oſſium inferiori ſede ad naſi terminum apicemque pertinet. Ab oſſeo autem [c] ſepto, narium foramina dirimente, quod octavi Capitis [d] oſſis partem eſſe, ſuprà commemoravimus, alia enaſcitur cartilago, quae à tota anteriori ſepti illius ſede antrorſum procedens, internae duarum primarum cartilaginum regioni ſecundum ipſarum longitudinem adnaſcitur, tanto magis ligamenti naturae compos mollisque, quo naſi extremo fit vicinior. Haec pari ratione in ea naſi parte, quae veluti ex faciei planicie porrigitur, naſi foramina interdividit, qua oſſeum illud ſeptum ipſa [e] foramina ibidem disjungit, ubi ſuper palati regionem, à naſo ad fauces uſque ducuntur. His tribus naſi cartilaginibus, aliae duae, utrinque nimirum ſingulae accedunt, quae magis adhuc aliis cartilaginibus ligamentorum natura participant, & orbiculatim ſingulae unum naſi foramen conſtituunt. Cartilagines hae internis ſuis lateribus invicem colligantur, & aliarum naſi cartilaginum extrema integunt, ſolaeque motu pollent voluntario, cujus ope ſurſum deorſumque, & introrſum extrorſumque velluntur, propriis in hoc donatae [f] muſculis. Harum cartilaginum latiores mollioresque partes in naſi lateribus, verſus poſteriora, conſiſtunt, ac naſi alae nuncupantur: quòd quaſi alarum modo nares occludant, reſerentque, homini ita inter reſpirandum haud vulgarem uſum praebentes.

a 1 *fig. cap.* 9 *ab f ad e.*
b *eadem fig.* *à* Z *ad* Y.
c *ejuſdem fig.* O.
d 8 *fig. cap.* 6 A, B, A.
e 2 *fig. cap.* 12 *o*, *.
f 3 *muſc. tab.* F. 4 *tab.* K.

CAPUT XXXVIII.

DE ASPERAE ARTERIAE CARTILAGINIBUS.

Tertiae Et Reliquarum Duodecim Hic Seriatim poſitarum figurarum, & earundem characterum Index.

Harum figurarum prima, quae tertia inſcribitur, primam laryngis cartilaginem ex dextro latere expreſſam oſtendit. Figura autem, quae quarta ordine eſt, ejusdem cartilaginis internam ſeu poſteriorem faciem proponit. Quinta, eadem cartilago externa ſeu anteriori facie delineatur. Sexta, ſecundae laryngis cartilaginis anteriorem com-

monſtrat faciem. Septima, ſecundam laryngis cartilaginem ex dextro latere expreſſam continet. Octava, ſecundam laryngis cartilaginem poſteriori ex facie depictam offert. Nona, laryngis tertia cartilago ex dextro latere delineatur. Decima, tertiae cartilaginis anterior ſedes occurrit. Undecima, eandem cartilaginem poſteriori facie oculis ſubjicit. Duodecima, inferiorem laryngis operculi ſedem oſtendit, qua id laryngis cavitatem ſpectat. Decimatertia, ſuperiorem laryngis operculi ſedem continet, quae palatum reſpicit. Decimaquarta, unam aſperae arteriae trunci cartilaginem, C modo extructam, anteriori externave facie videndam objicit. Decimaquinta, eandem cartilaginem poſteriori facie proponit, quae internam aſperae arteriae amplitudinem ſpectat.

A, B 3, 4, 5 *Duo elatiores primae cartilaginis proceſſus.*

C, D 3, 4, 5 *Duo humiliores primae cartilaginis proceſſus.*

E, F in 8, *in* 7 *verò duntaxat E. Secundae cartilaginis ſedes, quibus inferiores primae cartilaginis proceſſus coaleſcunt.*

G, H 3, 4, 5 *Hac ſede prima cartilago arctiſſima breviſſimaque viſitur, ſubinde lineam oſtendens, quae dextram cartilaginis partem à ſiniſtra inſtar duarum cartilaginum dirimit.*

I 6, 7 *His ſedibus ſecundae cartilaginis regio ſpectatur, laryngis internam amplitudinem reſpiciens. Reliquis autem ſedibus, quae his tribus figuris conſpiciuntur, ſecunda cartilago exteriorem laryngis regionem ſeu amplitudinem conſtituit.*

K, L 6, 7 *Inferior ſecundae cartilaginis ſedes, perfectum efformans circulum. ac K quidem hujus partis anteriorem notat regionem. L verò poſteriorem inferioris hujus ſedis regionem indicat, deorſum proceſſus inſtar eductam, ac in octava etiam figura L inſignitam.*

M 7, 8 *Linea, ſpinae modo in poſteriori ſecundae cartilaginis ſede protuberans.*

N, O 8 *Sinus in poſteriori ſecundae cartilaginis ſede, ad lineae illius M notatae latera inciſi.*

P, Q 6, 7, 8 *Duo ſecundae cartilaginis tubercula, ſeu capita, ſinus tertiae cartilaginis ſubeuntia.*

R, S 9, 10, 11 *Duae tertiae cartilaginis partes.*

T 9, 10, 11 *Haec tertiae cartilaginis regio vacua eſt, ac duntaxat membraneis ligamentis occupatur.*

V, X 9, 10, 11 *Tertiae cartilaginis ſedes, quibus ſecundae cartilagini articulatur.*

Y, Y 9, 10 *Tertiae cartilaginis proceſſus, qui lingulam laryngis efformant.*

Z 9, 10, 11 *Tertiae cartilaginis regio, vaſorum parti aſſimilata, qua manus lavaturis aquam affundimus.*

a 12, 13 *Laryngis operculi baſis, quae primae laryngis cartilagini continuatur.*

b 12, 13 *Apex, ſeu in poſteriora antrorſumque verſus dorſum eminens laryngis operculi regio.*

Praeter quindecim figuras modò explicatas, huc cum primis faciunt figurae Capiti vigeſimoprimo lib. ſecundi praeponendae, quibus laryngis muſculi explicabuntur. inter caeteras autem, illas opportunè non minus quàm ſi hîc locarentur, inſpicies, quae illarum figurarum tres poſtremae habebuntur, quibus laryngis lingulae ſeu rimae imago, quàm fieri potuit accuratiſſimè, delineatur.

Ubi aſperae arteriae natura pertractabitur.

Licet ſextus liber, cordi reſpirationiſque organis dedicandus, [a] aſperae arteriae naturam diffuſe pertractabit, in praeſentia tamen ipſius cartilagines explicandae veniunt, ne quicquam oſſeum cartilagineumque hîc non expreſſum, in muſculorum enarratione nos remoretur. In ſexto igitur libro docebimus, aſperam arteriam à faucibus in thoracis cavitatem deduci, & multiplici ramorum ſobole in pulmonem diffundi, ut aerem illi reddat, & eundem rurſus ab ipſo educat. Neque ſolum hanc reſpirationis inſtrumentum ponemus, verùm etiam principaliſſimum ipſam vocis eſſe organum atteſtabimur, exactè tum ſuae ſubſtantiae rationem pertractaturi. Conſtat enim partim cartilaginibus, partim membraneis vinculis, ſimplicibuſque membranis, ſeu tunicis, ac demum muſculis ipſius capiti peculiaribus.

[a] *tota* 1 & 2 *fig. cap* 9 *lib.* 4 H, I, K, L, M, M.

PRIMA laryngis cartilago.

Ac caput quidem hoc aſperae arteriae (quod laryngem potius quàm guttur mihi appellandum putaverim) primùm tribus conſtituitur cartilaginibus: quarum [b] prima, maxima ampliſſimaque & anterior eſt, foris quidem gibba, intus autem cava, ſcuto quodammodo ſimilis, non rotundo, ſed praelongo, quali veteres in praeliis uſos, & Turcarum aliquot adhuc, in navibus praeſertim, uti cernimus. Atque hanc ob cauſam diſſectionum periti eam θυρεοειδῆ (quaſi ſcutiformem, aut ſcuto ſimilem diceremus) vocarunt. Haec in homine ſuperiori ſede amplior, quàm inferiori conſpicitur: quod tamen ad imaginis ſpectat ſpeciem, ipſa ambabus ſedibus ſibi reſpondet. [c] Suprà enim [d] infraque binos educit proceſſus, utrinque in lateribus ſingulos. ac horum quidem duo ſuperiores procerius inferioribus educti, membraneis vinculis, oſſis υ referentis humilioribus [e] lateribus [f] alligantur. Inferiores autem, [g] lateribus ſecundae cartilaginis verſus poſteriorem ipſius ſedem uniuntur. Scutiformis haec cartilago, quae viris antrorſum magis quàm mulieribus prominet, tactuique magis exponitur, ſubinde gemina, idque potiſſimum in viris obſervatur. In ipſius enim [h] medio, ubi breviſſima eſt, maximeque antrorſum extube-

[b] *tota* 3, 4, 5 *fig. & figurarum cap.* 21 *lib.* 2 g & *h.*

[c] 3, 4, 5 *fig.* A, B.

[d] *earundem fig* C, D.

[e] 1, 2 *fig. cap.* 13 E, F.

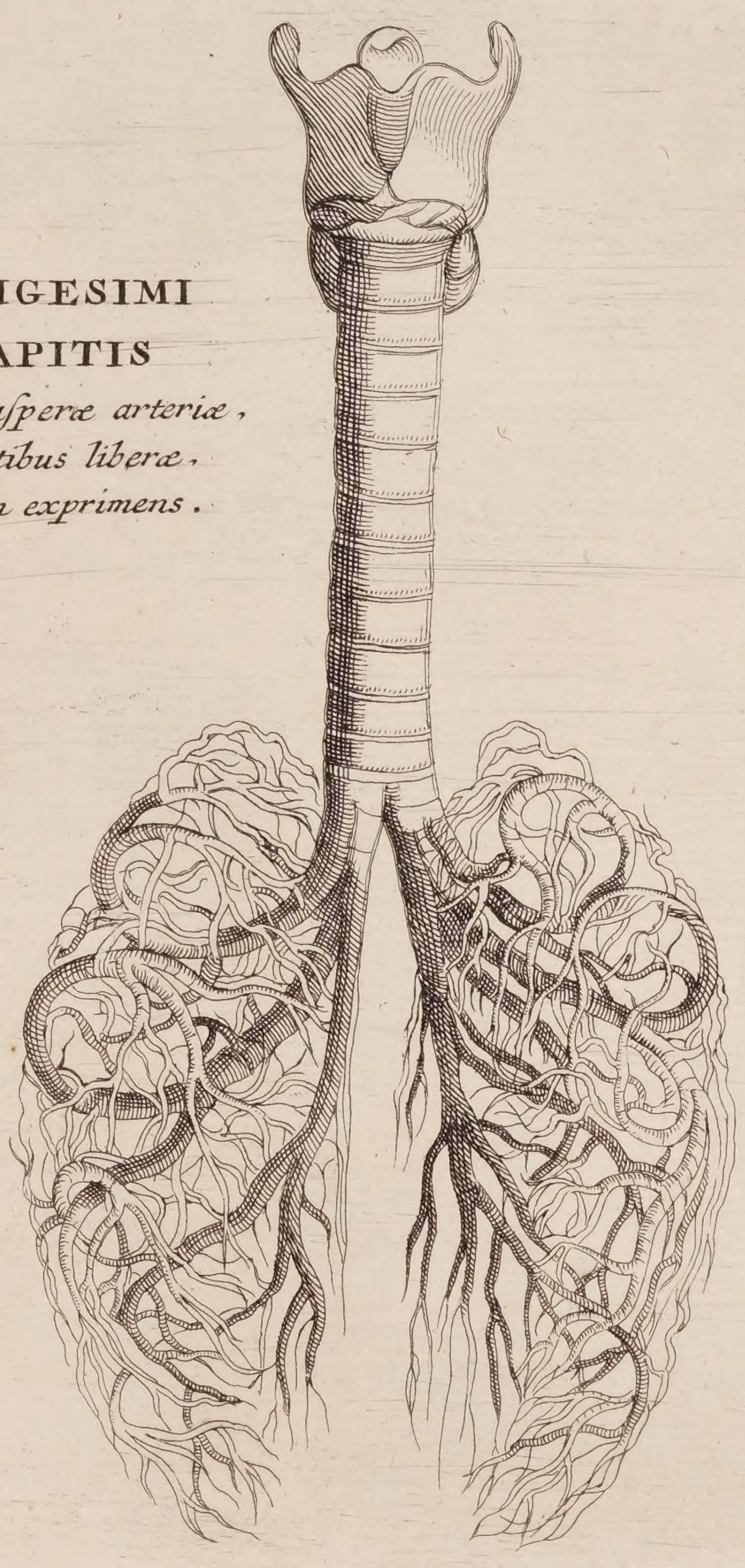
[f] 2, 3 *fig. cap.* 21 *lib.* 2 C.

[g] 8 *fig.* E, F. & 7 *fig.* E.

[h] 1, 2, 3 *figur.* G, H.

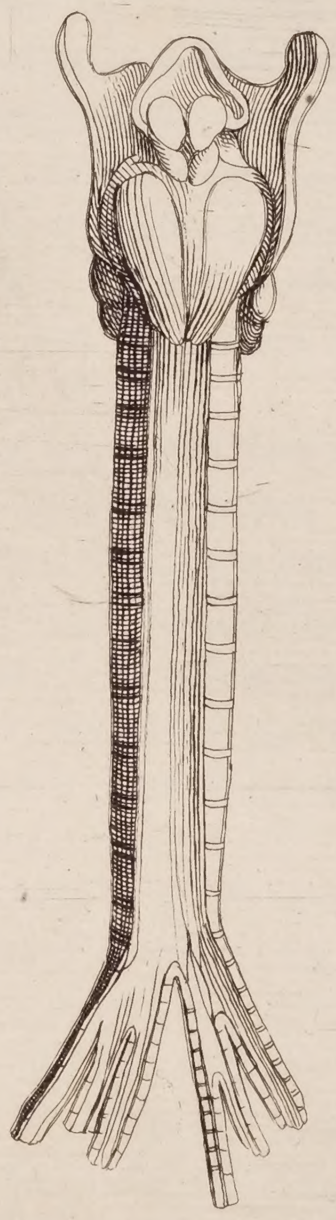
PRIMA TRIGESIMI OCTAVI CAPITIS

Figura, totius aſperæ arteriæ, ab omnibus partibus liberæ, anteriorem faciem exprimens.

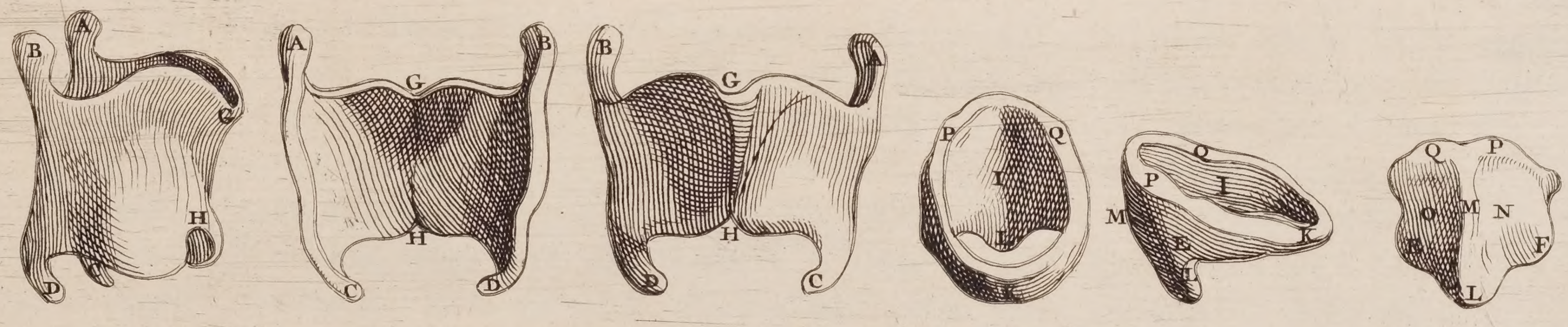

SECUNDA

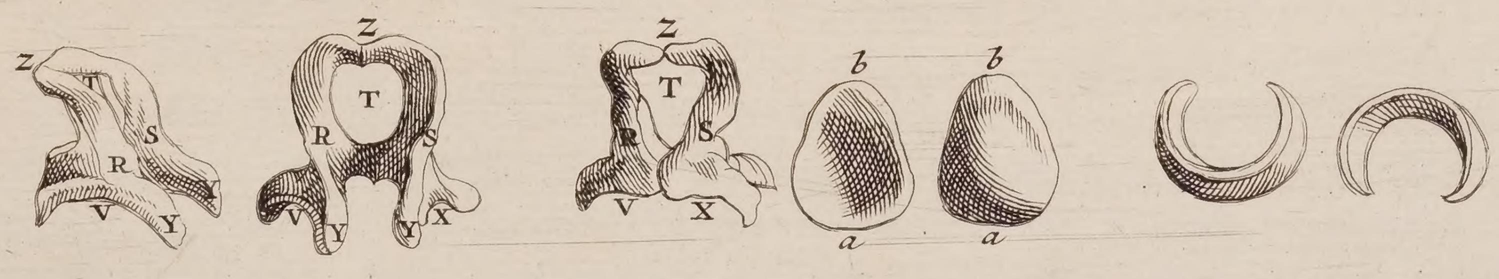
Figura, aſperæ arteriæ caudicis tantum, poſterior facies delineatur. ab re enim fuiſſet, huic etiam figuræ, ramorum in pulmonis ſubſtantiam pertinentium ſeriem appingere, quum illam prima figura abunde oculis ſubyciat.

III IV V VI VII VIII

IX X XI XII XIII XIV XV

I. Wandelaar fecit

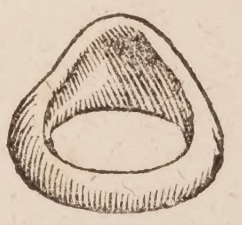
tuberat, ſecundùm ſuam longitudinem crebrò linea ducitur, quae adamuſſim à membranulis repurgata, duas cartilaginis partes mutuò commiſſas etiam ante ſectionem fuiſſe arguit. Atque id ſanè hominibus peculiare obtigit. boum enim cartilago ſimplex eſt, & plurimum ab hominis cartilagine forma variat: quam ſedulò ab architectis ſpectari velim. mirum namque eſt, quàm ſcitè boum ſcutiformis cartilago propugnaculi formae accedat, quamque affabrè id ſpeculatoribus in ipſius elatiori ſede (ob privatos ipſi inciſos ſinus) accommodum ſit, & quàm aptè bombardarum ictibus retorquendis comparetur: haud ſecus profectò, quàm ſi machina quaedam eſſet portatilis, quae duobus proceſſibus ſuis humilioribus, tanquam duobus palis terrae infigi, ac exercitui praeponi poſſit.

SECUNDA laryngis cartilago.

i tota 6, 7, 8 fig. & figurarum cap. 21 lib. 2 i, dein k. — k 2, 3, 5 fig. cap. 21 lib. 2 H. & 14, 15 fig. lib. 5 A, B, C, D. — l 6, 7 fig. K, L. — m 6 fig. I. — n 8 fig. L, M 7 fig. M. — o 8 fig. N, O. — p 6, 7 fig. cap. 21 lib. 2 P. — q 6, 7, 8 figur. P, Q. — r 10 figur. V, X. — s 8 fig. E, F. — t 6, 7, 8 figur. L. — u 6 fig. cap. 21 lib. 2 P.

[i] Secunda cartilago minor eſt prima, & major tertia, maximaque ſui portione in poſterioribus laryngis ſedibus reponitur, quà [k] ſtomachus deorſum à faucibus fertur. Quantum enim ſcutiformis cartilago à perfecta circuli figura deficit, hoc ipſa ſuperiori poſteriorique ejus parte ſupplet. Ima autem ipſius [l] ſede perfectum conficit circulum, cujus anteriorem partem ſub ſcutiformis cartilaginis radice, tactu in antica laryngis regione percipimus. Interna hujus cartilaginis [m] amplitudo exactè levis eſt: poſterior autem ipſius ſedes, ſtomachum ſpectans, longa extuberat [n] linea, ſecundum cartilaginis longitudinem, ſpinae quaſi modo exporrecta. Haec duos praeſentis cartilaginis [o] ſinus dirimit, magnaque ex parte conſtituit, in quibus duo figuntur [p] muſculi, recto ductu à ſecunda cartilagine in tertiam inſerti. Superior hujus cartilaginis ſedes, qua poſteriorem laryngis regionem efformat, in duo deſinit [q] tubercula oblonga, & utrinque ſingula, quae tertiae cartilaginis [r] ſinibus inarticulari mox audies. Secunda cartilago primae eo modo committitur, quem ſuprà expoſui, quum humiliores primae cartilaginis proceſſus ipſi uniri dicebam. Ut verò firmior eorum proceſſuum fieret connexus, ſecunda cartilago inibi, qua proceſſus ipſi coaleſcunt, modicè [s] extuberat, craſſiorque eſt: & in hac utrinque protuberante ſede, ſinus viſitur, ſui lateris proceſſum validiſſimè excipiens. [t] Inferior cartilaginis ſecundae pars, ubi laryngis poſteriora conſtituit, nonnihil tenuis cernitur, deorſum magis, quàm reliqua ipſius inferioris partis ſedes, porrecta: idque, ut [u] muſculi ex remotiori ſede initium ducerent, qui rectà per cartilaginis ſecundae longitudinem expanſi, tertiae cartilagini inſeruntur. Huic cartilagini nullum nomen eſt inditum: ac idcirco peculiari quodammodo nomine, Innominata vocari poteſt. Si quis tamen ſedulò ejus effigiem inſpexerit, atque alicujus rei formae illam conferre, tandemque hinc nomen indere voluerit, vix aliam ipſi conformiorem adinveniet, illo Turcarum anulo, quem ſagittantes dextro imponunt pollici, ut ejus anuli beneficio arcus nervum robuſtiùs trahant. Is enim anulus illa parte, qua pollicis interiora reſpicit, anteriori ſecundae cartilaginis ſedi ſimilis viſitur: qua verò externam pollicis ſedem tegit, poſteriori ſecundae cartilaginis regioni utcunque convenit.

Anuli, quo Turcae ſagittantes utuntur, effigies.

TERTIA laryngis cartilago.

x tota 9, 10, 11 fig. & figurarum cap. 21 lib. 2 l.

[x] Tertiam laryngis cartilaginem Graeci ἀρύταιναν & ἀρυταινοειδῆ vocarunt, quòd quum integra adhuc eſt, & membrana aſperam arteriam intus ſuccingente adhuc obducitur, illi ollarum parti ſimillima ſit, qua aquam manus lavaturis affundimus, quamque Graeci ἀρύταιναν, & Latinorum aliqui gutturnium appellarunt. Illi namque ollarum oris ſede aptius congruit, quàm ligneis illis & longis conchis, quibus nautas vela, olitores autem hortos irrigare conſpicimus. ſiquidem & ejuſmodi obliquatis vaſculis Graeci hanc cartilaginem contuliſſe videntur, non quidem toti vaſculo, ſed ipſius mucroni. Utcunque ſit, tertiam laryngis cartilaginem unicam ſimplicemque omnes deſcripſere: quum interim membranis ſuis liberata, perpetuò duabus conſtituatur [y] cartilaginibus, ligamentorum & laryngem ſuccingentis membranae duntaxat beneficio, invicem admodum laxè commiſſis. Ac harum una quidem dextro ſecundae cartilaginis [z] lateri, altera verò ſiniſtro innititur, [a] ſinum laevem & altè ſatis caelatum obtinens, quo ſecundae cartilaginis tuberculum excipit: itaque articulatur, ut ad internam laryngis amplitudinem, ac rurſus extra illam moveri poſſit, haecque caeteris laryngis cartilaginibus maximè mobilis exiſtat. Utriuſque cartilaginis baſis ampla eſt, & anteriori ſede in longum [b] proceſſum finit, in interiora laryngis exporrectum. Superiores verò harum cartilaginum [c] partes ſenſim à baſi invicem [d] dehiſcentes, ac dein tenuiores, molliorеſque, & adipoſae redditae, mutuò uniuntur: & dextrae cartilaginis ſuperior pars, ſiniſtrae cartilaginis parti conjuncta, eam laryngis [e] ſedem extruit, quae illi vaſorum parti congruit, qua aquam manibus affundi, paulo antè commemoravimus. Haec laryngis ſedes adeò mollis flexiliſque eſt, ut vomentibus in internam laryngis amplitudinem antrorſum reclinetur, aſperamque arteriam adeò exquiſitè integat, ut ne minimum quidem ex vomitu arteriae ipſi illabatur. Caeterùm etſi tertia haec cartilago gemina ſit, duabuſque meritò ſui officii cauſa extruatur cartilaginibus, ob id tamen eam duarum cartilaginum loco non enumerabimus: ſed unius tantum, aliorum Anatomicorum more, nobis habebitur, quo minus illorum placita (etſi cartilagines interim numeraverint potius, quàm deſcripſerint) plus aequo turbare videar.

y 9, 10, 11 fig. R, S. — z 6, 7, 8 figur. Q, P. — a 10, 11 figur. V, X. — b 9, 10 figur. Y. — c 9, 10, 11 fig. Z. — d 10, 11 figur. T. — e 3, 9, 10, 11 fig cap. 21 lib. 2 l.

Laryngis operculum.

f tota 12, 13 fig. & 3, 4, 5, 6, 11 fig. cap. 21 lib. 2 L.

His tribus laryngis cartilaginibus, [f] alia quaedam accedit, quae laryngis perelegans efficitur operculum, accuratè prohibens, ne quid cibi aut potus in illam defluat. Enaſcitur

tur autem hoc laryngis operculum ampla & antrorſum curvata g baſi, ab interiori ſcutiformis cartilaginis regione, juxta partem ipſius elatiorem. Hinc introrſum h procedens, trianguli, aut ut Hippocrates pulchrè docuit, hederae folii imaginem exprimit: cujus baſim operculi à ſcutiformi cartilagine exortus, ipſiusve cum ea cartilagine connexus efformat. Verticem verò ea pars conſtituit, quae introrſum veluti ad ſtomachi regionem producitur. Corpus hoc, quà palatum reſpicit, gibbum eſt, ac mollius: quà autem laryngi innititur, cavum, ſimumque, ac multo quàm ſuperiori parte durius. In extremo autem ipſius, quo ſtomachum ſpectat, inſigniter molle eſt: pinguique obductum membrana, ligamenti quodammodo naturam refert, ſuperiorique tertiae cartilaginis ſedi ſubſtantia convenit. quà verò ſcutiformi committitur cartilagini, etiam multa abundat adipe: neque inibi adeò durum, atque in ſuo medio, cernitur. Plerique corpus hoc, praecipuum vocis organum eſſe putaverunt, id temerè γλωττίδα & ἐπιγλωττίδα vocitantes: quum tamen haec nomina penitus pugnantes, diverſaſque prorſus partes veteribus ſignificent. Γλωττὶς enim laryngis i rimam indicat, quam duo tertiae cartilaginis k proceſſus, in media laryngis cavitate pingui membrana obducti, conſtituunt, & quam praecipuum vocis eſſe organum, ſuo loco demonſtrabimus. Veteres namque ejuſmodi rimam γλωττίδα, ſeu lingulam vocarunt, ab ea lingularum ſimilitudine, quas ex duabus arundinum laminis compactas, tibiis accommodamus. l Ἐπιγλωττὶς autem nuncupatur laryngis operculum, dictae jam laryngis lingulae impoſitum, & ne quid inter edendum in eam decidat, cavens. Quòd verò haec noſtri ſeculi medicos lateant, non ipſi tantum in cauſa ſunt, nihil praeter autorum ſenſa, citra omnem diſſectionis uſum, ſectantes: verùm & Celſus etiam iſta perperàm (uti ſanè quae ad Anatomen ſpectant permulta) intelligens, laryngis operculum, lingulam appellavit, non expendens, id Graecis ἐπιγλωττίδα fuiſſe appellatum, quod laryngis rimae, quam lingulae fiſtularum aſſimilamus, incumbat. Quinetiam Celſi (qui forſan laryngis operculum, humanae linguae imagini contulit) errore Theodorus Gaza deluſus, in Ariſtotele ἐπιγλωττίδα lingulam vertit, quum interim Ariſtoteles laryngis intelligat operculum. Ut modò praeteream, quoties apud Galenum, tum interpretum, tum etiam graeci exemplaris ſcriptorum vitio, γλωττὶς pro ἐπιγλωττὶς, ac rurſus diverſo ordine, legatur. Verùm haec latius ſuo loco exequar. hîc namque tantum de laryngis cartilaginibus ſermonem inſtituiſſe ſat eſt, quanto ad muſculorum in ſecundo libro tractationem indigemus. Ac proinde etiam m cartilagines, quae C noſtri formae magna ex parte conveniunt, & mox ſub larynge per univerſum aſperae arteriae caudicem, & omnes ipſius in pulmonis ſubſtantia digeſtos ramos, ſeriatim occurrunt, unà cum caeteris ad aſperae arteriae hiſtoriam pertinentibus, in ſexto libro pertractabuntur.

Lib. 4 de Morbis.

Laryngis lingula, ſeu rima, & praecipuum vocis organum.

Lib. 2 de Partibus animalium, cap. 3. Praecipuè in 8 lib. de Uſu part.

Reliquae cartilagines aſperae arteriae, C ſimiles.

g *12, 13 figur. a.*
h *earundem fig. b.*
i *11 fig. cap. 21 lib. 2. c. dein 12, 13 fig. d.*
k *9, 10 fig. Y, Y.*
l *Confer L cum c fig. 11 cap. 21 lib. 2.*
m *totae 14, 15 fig. & ſub larynge in aſperae arteriae caudice & ramis 1 & 2 figuris.*

CAPUT XXXIX.

DE OSSIUM CARTILAGINUMQUE NUMERO.

Quandoquidem parum dubito, pleroſque abſoluta nunc ſingulorum oſſium & cartilaginum hiſtoria, hîc alicubi illorum numerum, perinde ac in noſtris ſcholis ſtudioſi ſolent, à me deſideraturos: modò oſſa & cartilagines obiter ſic recenſebo, ut quinam certo comprehendi queant numero, quiſque promptè percipiat. In provectae igitur aetatis homine, cui appendices jam ſuis oſſibus plenè coaluerunt, licebit oſſa hunc ferè in modum numerare. Calvariae viginti ſunt oſſa, octo nimirum capitis vocata, & maxillae ſuperioris duodecim: ita tamen, ut frontis os unicum hîc duntaxat ſtatuamus, & dein jugalia & lapidea privatim non enumeremus, quum quorundam illorum viginti oſſium partes ſedesve tantum ſint, propriaque circumſcriptione deſtituantur. Auditus organi oſſicula quatuor ſunt, duo ſcilicet ad ſingulas aures. Dentes utplurimum cenſentur trigintaduo. Maxillae inferioris os unicum. Oſſis υ referentis oſſicula, ſunt ferè undecim, cervicis vertebrae ſeptem, thoracis duodecim, lumborum quinque. oſſa ſacri oſſis ſex, oſſicula coccygis oſſis quatuor: coſtae vigintiquatuor. Pectoris oſſis tria enumeravimus oſſa, aliis autem ſeptena recenſentur. ſed agè, hoc catalogo tria tantum ſint: & aliàs, quotquot ex tuo arbitratu viſum fuerit. Scapulae duae, totidem claviculae, humeri duo, ulnae duae, radii duo: brachialium oſſa ſedecim, utriuſque ſcilicet manus octo: poſtbrachialium item oſſa octo, in utraque nimirum manu quatuor. digitorum oſſa triginta, utriuſque ſcilicet manus quindecim. Seſamina oſſicula in ſingulis manibus ut minimum occurrunt duodecim. ac proinde jam vigintiquatuor illa in manibus ſtatuamus. Oſſa ſacri oſſis lateribus commiſſa, duo, utrinque nimirum unum. femora duo. in utroque poplite duo ſeſamina oſſicula. duo tibiarum oſſa. fibulae duae, patellae duae, calces duae, tali duo, navicularia oſſa duo: tarſi oſſa in utroque pede quatuor, pedii oſſa in utroque pede quinque, digitorum oſſa in utroque pede quatuordecim: pedis unius ſeſamina oſſicula vel minimo numero ſunt duodecim. Ac proinde ſi haec oſſa in unum numerum rejicies, univerſa erunt (ſi rectè addo) trecenta & ſeptem: qui-

Oſſium numerus.

quibus ſi pectoris oſſa quatuor adhuc adjici velles, & duo maxillae inferioris oſſa ſtatueres, & cordis denique cartilagineam ſubſtantiam in oſſium claſſe unius oſſis loco haberes, trecenta & tredecim conſurgerent. Porrò ſi privatim omnes inſuper appendices, eo quòd oſſa ſint, propria omnino in pueris ſaltem circumſcriptione terminata, enumerare lubebit, facilè dictum nuper numerum ſemel, ac rurſus dimidio duplicabis. quod vel hinc colliges, ſi vertebras, ſcapulas, femora, tibiae oſſa, & alia, quae multis appendicibus donantur, in memoriam revocaveris: ac dein etiam recorderis, unam ſubinde appendicem pluribus quoque efformatam eſſe partibus: uti in illa evenit, quae ſuperiori ſcapulae obtigit proceſſui. Rurſus, ſi oſſa, ut in pueris viſuntur, ſubduxeris, Dii boni, quantum oſſium acervum cumulabis? quum occipitis os ferè tribus, & multae vertebrae, non habita appendicum ratione, duobus, plurimae autem tribus conſtent oſſibus: quumque pectoris os in illis quoque pluribus, quàm in iis qui juſtum attigere incrementum, oſſibus compingatur: & oſſa, quae ſacro coarctantur, etiam ſingula tribus fabricentur oſſibus. adeò ut cuique ſuo voto numerum oſſium confingere ſit integrum. Quamquam in certo cartilaginum numero diffiniendo, plus adhuc ſit operae, quum tam reperiantur variae, ac non in omnibus aetatibus eaedem. Nihilominus, ut num quavis tandem ratione in numerum redigi poſſint, expendas, eae primùm recenſeantur, quae oſſibus ſunt prorſus continuae: ut utriuſque auris cartilago, ex temporis oſſe pronata: duae naſi, à duobus naſi oſſibus exortae: ea quae à narium ſepto pronaſcens, ad naſum quoque refertur: vigintiquatuor coſtarum cartilagines: eae in quas totius dorſi oſſium ſpinae, & multi eorundem tranſverſi proceſſus finiunt: ea in quam pectoris os exacuitur: baſis utriuſque ſcapulae cartilago: ea quae oſſis coccygis mucroni obtigit: exiguae, quae ultimis digitorum manus & pedis obtigerunt oſſibus. Dein omnes laeves & lubricae cartilagines, quibus oſſa ad articulorum fabricam incruſtantur, quaeque non ſecus quàm articulorum ſuperficies, ſunt quàmplurimae, ac trecentorum & quinque oſſium numerum longè excedunt. Inſuper quae in appendicum cum ſuis oſſibus connexu ſpectantur, quae etiam dictum oſſium numerum ſuperant, praeter eas quae oſſium quorundam partes mutuò in pueris privatim committunt. Adduntur his, quae in ſacri oſſis oſſium mutuo contextu interveniunt, ea quae pubis oſſa invicem nectit. Item illae, quae ligamenti natura participantes, etiam oſſibus ſunt continuae: ut eae quibus oſſis υ referentis oſſicula compinguntur, eae quae vertebrarum interveniunt corpora, eae quae ſunt inter tria pectoris oſſa: eae quae occurrunt inter ſacrum os, & oſſa ipſi commiſſa: eae quae oſſicula coccygis oſſis mutuò jungunt. Caeterùm earum quae oſſibus non ſunt continuae, utriuſque oculi ſtatuuntur duae: quarum una in ſuperiori, altera in humiliori conſiſtit ipſius palpebra. alarum naſi duae. in larynge tres praecipuae: quarum prima ſubinde, tertia autem perpetuò reperitur gemina. laryngis operculum: cartilagines C imaginem exprimentes, quae in aſperae arteriae caudice, & ipſius in pulmonem digeſtis ramis ſunt innumerae: cartilaginea cordis baſis ſubſtantia. Poſtremò, quae in articulis ſunt liberae, ac oſſibus non prorſus continuae: quales nonnunquam in duobus humilioribus primae vertebrae ad ſecundam nexibus duae occurrunt, & aliquando in utriuſque lateris humeri ad ſcapulam articulo una. ſemper autem in articulis maxillae inferioris ad temporum oſſa, duae: in clavicularum cum pectoris oſſe, & dein cum ſuperioribus ſcapularum proceſſibus, quatuor: in utroque genu duae. quae verò inter ulnam & brachiale quodammodo ſpectatur libera, radio eſt continua. Quum itaque cartilaginum tam multiplex ſit ratio, oſſiculorumque ſeſamo comparatorum, quum haec adhuc prorſus ſunt cartilaginea, & induratae quodammodo calloſaeque tendinum ſedes, haud exiguus acervus referri huc queat, non facilè ex cujuſque ſententia ipſarum numerum diffinire poſſem. ac proinde jam tempeſtivum erit, modum ſubjicere, quo oſſa & cartilagines ad diſciplinam parentur, aut per Anatomen diſcantur: ad eam videlicet methodum, qua ſemper poſt partium deſcriptionem, illarum ſecandi artificium (prout id ſuo loco aptius fieri poſſe putavero) ſubjiciam.

Cartilaginum numerus.

CAPUT XL.

QUO ARTIFICIO HUMANI CORPORIS OSSA ET CARTILAGINES INSPECTIONI APPARENTUR.

Conſueverunt medici, Hippocraticae arti dignè incumbentes, non mediocri labore oſſa, quae ad diſciplinam ſervantur, apparare, ſive ea invicem juncta, ſive ſingula ſeparatim eſſent inſpecturi. Solent enim ſuſpenſum, vel aliàs mortuum cadaver, magna ex parte primùm carnibus liberare: & viſcera, nullo ſoluto corporis articulo, exſecare. poſtea oblongae arcae ita diſſectum corpus immittebant, hanc calce opplentes, ac nonnihil aquae dein aſpergentes. Deinceps ubi arcam ad hunc modum octiduo obſervaſſent, eam undique anguſtis foraminibus perforatam, rapi-

Oſſium in calce macerandorum, ac dein in flumine emundandorum ratio.

rapido illigabant fluvio, ut calx unà cum marceſcentibus jam carnium reliquiis, temporis ſucceſſu deflueret, ac undique ab oſſibus abſcederet. Poſt dies aliquot, exemptum cadaver paſſim cultrorum beneficio emundabatur, mente adhibita, ne aliquis oſſium connexus in eo opere diſſolveretur, ligamentaque oſſa colligantia (quorum ſcilicet interventu in poſterum adhuc haererent) integra cuſtodirentur: ac demum omnia, praeter oſſium articulos, niterent. Emundatum cadaver, eo ſitu, quo id aut ſedens, aut erectum, hacque aut illa forma compoſitum ſpectari volebant, ſoli exponebatur: ut ligamenta ſolis aeſtu reſiccata, oſſium articulos in eo poſitu continerent. Verùm haec praeparandi ratio, praeterquàm quòd moleſta, ſordida, ac difficilis eſt, nullos ferè oſſium oſtendit proceſſus, appendices, capita, ſinus, & ejus generis reliqua, in oſſibus praecipuo ſanè ſtudio ſpectanda: quòd ſcilicet haec omnia inſigniter nigricantibus ligamentis adhuc obducantur. adeò, ut hic oſſium mundandi repurgandive modus, ad doctrinam penè nihil accommodet. Quemadmodum neque ridicula muſculorum, tendinum, ligamentorum, nervorum, venarum & arteriarum videndi ratio, qua hactenus Medicinae candidatis noſtrae artis profeſſores impoſuerunt, quicquam commodi adfert: ſed duntaxat ſtudioſorum animos cohibet, ne eorum quae jam dicebam organorum demonſtrationem à Rabinis illis expetant. Hi namque aſſerebant, illa ſolum è corporibus in aquarum gurgitibus (ſi Diis placet) emaciatis, non autem è nuper mortuis diſcenda eſſe. quaſi verò quicquam eruditione dignum, in corporibus ad eum modum coaptatis, prorſusve hac ratione corruptis, diſci poſſit. Caeterùm quonam pacto aliae corporis particulae ſint aggrediendae, ſuis locis affatim proſequar. Oſſa autem, ut modò ſubjiciam, levi negocio concinnabis, ſi diſcendi ſaltem cupidus, & quod in diſſectionum ſtudioſo Galenus in primis requirit, laborum patiens, ac induſtrius fueris. Alicunde itaque nactus cadaver, qualecunque id ſit (quamvis tamen morbo emaciatum, longè aptius cenſebis) vas unum, carnibus & viſceribus & cuti reponendis, & ſanguini denique admittendo, ad manum eſſe curabis, unà cum magno grandique lebete, aut cacabo, cujuſmodi illi ſunt, quibus lixivium mulieres igni adhibent. is namque coquendis oſſibus eſt aptiſſimus, illique oſſa opportunè injicies. Praeterea & ampla papyrus chartave in aſſere quopiam diſtendetur, ut huic cartilagines non elixandae applicari, ſeriatimque imponi poſſint. Mox acutiori cultro orbiculatim per frontem & tempora & occipitium, ſectionem tentabis, ad calvariam uſque penetrantem. Ad hujus deinceps ſectionis orbiculum, ſerra calvariam divides, parum ſolicitus, etiamſi cerebrum vities, aut paulo humilius elatiusve calvariam dividas: quandoquidem nunc duntaxat oſſa ac cartilagines intueri, ſervareque propoſitum eſt. a Diſſecta igitur calvaria, cerebrum ſolis manibus ex ipſa evulſum, vaſi injiciendum eſt: ac calvariae pars, à reliquo capite adempta, cacabo indetur, liberata tamen prius ab illa verticis cute. Jam utranque aurem proximè à temporum oſſe abſectam, ſeorſum in chartam, cui cartilagines adhibentur, collocato, unà cum palpebris, & naſi extremo, quod cartilaginibus conſtat, quae viciniſſimè ab illis quibus committuntur oſſibus, ſimul cum cute ſunt reſecandae. Deinceps maxillam inferiorem à ſuo cum capitis oſſibus connexu liberabis: ac cartilagines, quas privatim in ipſius cum capite articulis haberi diximus, cultello à ligamentis articulum continentibus diſſecabis: eas chartae illi, cui promptè haerebunt, ſeriatim applicans. Quando inferiorem maxillam adimis, & eam obiter cute & lingua (relictis, ſi voles, muſculorum applantationibus) liberas, ac tandem in cacabum rejicis, integram quoque laryngem, cum oſſe υ referente, & lingua, & ſtomachi aſperaeque arteriae portione, è faucibus auferes, ac chartae illi non aliter emundatam impones. Jam à pectoris oſſis mucrone ad pubem uſque ſectionem molieris, ad omentum uſque penetrantem. cui deinceps aliam ſectionem, quae tranſverſim à dextro ilio ad ſiniſtrum pertingat, adjunges, & abſque delectu omnia quae peritonaeo continentur, laniorum more evelles, eaque vaſi injicies. Abdominis cutem unà cum ipſius muſculis obiter ab oſſibus diſſecabis: & ſanguinem ſpongiis excipiens, eum in vas exprimes. Dein à jugulo ad pectoris oſſis uſque mucronem, adeò profundam duces ſectionem, ut illa ad pectoris uſque os penetrante, ſimul cum cute muſculos thoraci inſtratos, à coſtarum oſſibus, earundemque cartilaginibus, adimere poſſis, & claviculae ſimul nudae, carnibusque liberae appareant. Quippe hae acutiori cultello à pectoris oſſe veniunt liberandae, & cartilagines his articulis propriae (quemadmodum inferioris maxillae cartilagines aggreſſus es) accuratè ſunt adimendae, & dein chartae ſeriatim adhibendae. Pectoris os, unà cum coſtarum cartilaginibus, ſtudioſe à coſtarum oſſibus liberabitur, ſectionibus acutiori & non admodum craſſo cultro per cartilagines inibi ductis, ubi coſtarum oſſa in has degenerant. Atque id promptè obitur, ſi modò memoria non exciderit, primae coſtae cartilaginem à pectoris oſſis medio magis in latus, quàm ſecundae coſtae cartilaginem ferri. Neque tantum cartilagines pectoris oſſi coarctatae, à coſtis ſunt dirimendae: verùm etiam omnes ſpuriarum coſtarum cartilagines, quae vel intercoſtalium muſculorum interventu ſuperioribus cartilaginibus haerebunt. Disjunctis hunc in modum cartilaginibus, pectoris os à jugulo attolles, & id venis & arteriis à jugulo ad ipſum porrectis, & membranis quoque liberabis, quae thoracis cavitatem interſepiunt. Poſtremò cartilagines à ſepto tranſverſo reſecabis, & ipſas ſimul cum pectoris oſſe

Oſſium per coctionem parandi modus.

a Ita divides, ut ſeptima fig. cap. 6 à ſexta figura liberata cernitur. Verùm non eſt ut tibi modò in oſſibus cartilaginibusque probè inſtituto, hoc Capite aliquid adnotem, potiſſimum quum ſingulis ferè dictionibus alioquin characteres eſſent adhibendi.

oſſe non aliter mundatas, in chartam repones. Dein alterius lateris ſcapulam unà cum clavicula à thorace diſſecaturus, longam ſectionem à ſummo humero per brachium & cubitum ad pollicem uſque duces, & ſcapulam, humerum, cubitum, & manum cute carnibusque nudabis, non admodum anxius, etiamſi aliqua tendinum carniſque portio oſſibus adhuc appenſa relinquatur. adeò, ut etiam ſuffecerit, relicta manus cute, illam aliquot ſectionibus hîc atque illic ſcindere, quo poſtea leviori negotio manus elixetur. Modò clavicula à ſuperiori ſcapulae proceſſu ſecabitur, mente adhibita, num praeter illum proceſſum, quem ſummum humerum appellamus, & claviculam, inibi aliud tertium os occurrat. Hoc ubi praeſtiteris, ac peculiarem ejus articuli cartilaginem chartae adhibueris, claviculam in cacabum conjicies, ſcapulamque ab humero, & deinde humerum à cubiti oſſibus ſeparabis: & cubitum cum manu connexum relinquens, ſimul omnia in cacabum quoque locabis. Priuſquam tamen ſcapula cacabo indetur, opportunè feceris, ſi cartilaginem, ſcapulae ſinum, quo humeri caput excipitur, aliquando augentem, à ſcapula diremeris, chartaeque cum caeteris cartilaginibus applicueris. Iſtud ſimiliter in altero latere eſt praeſtandum, ac ilico ad thoracem denuò accedendum, ex quo primùm pulmonem cum corde & ſepto tranſverſo exſecabis: & priuſquam cor in vas conjicias, cordis baſim per tranſverſum à reliquo cordis corpore divides: & deinde baſim rurſus à vaſis, quae ab ipſa prodeunt, ſic auferes, ut venae arterialis & magnae arteriae orificia illaeſa habeas, ac poſtmodum (ſi viſum fuerit) in cartilaginum numero illa ſervaturus, chartae applices: aut etiam, num mutua illorum duorum vaſorum radix os quoque in homine ſit, expendas. Ubi igitur reliqua quae in thorace inveniuntur, in vas rejeceris, cadaver in pronum vertes: & utcunque licebit, cervicem, reliquumque dorſum, unà cum tota thoracis amplitudine, carnibus emundabis: ſtudioſe cavens, ne coſtam aliquam (utpote fragilem) rumpas: aut nimiùm vicinè carnem diſſecans, proceſſum aliquem vities. Atque id adhuc magis cavendum eſt, quum jam ſingulas coſtas ſeorſum à vertebris thoracis es liberaturus. Etenim reſupinato cadavere, cultello acutiore coſtae cujuſque capitulum à vertebrae corporis ſinu venit ſeparandum: & deinde ligamentis ſenſim diviſis, à tranſverſis quoque vertebrarum proceſſibus coſtae ſunt adimendae, obiterque repurgatae, in cacabum mittendae. Crura ad eum modum, quo brachia & manus aggreſſus es, attrectabis, femur univerſum carnibus emundans, mox & tibiam, & pedem. Quum tamen genu nudas, & ad poſteriorem radicis inferiorum femoris capitum ſedem, num inibi ſeſamina quaepiam conſiſtant oſſicula, expendis, ex tendinibus anteriorem genu ſedem occupantibus, patellam exſecabis, & in cacabum non ſecus ac femur conjicies ilico, atque id à coxendicis oſſe tibiaque liberaveris, & cartilagines reſecueris, quae tibiae oſſis ſinus, femoris capita excipientes, adaugent. quippe & illas non inopportunè chartae agglutinabis: ac deinceps tibiae os, unà cum fibula & pede, cacabo indes. Id ubi in utroque crure praeſtitum erit, & oſſa ſacri oſſis lateribus coarctata, aliquantulum repurgata fuerint, cartilaginea ligamenta, vertebrarum corpora intercedentia, adamuſſim veniunt exſecanda, & chartae ſeriatim accommodanda. Ligamentis igitur, quae vertebrarum corporibus in ſuperficie obducuntur, acutiori cultro ademptis, inter oſſis ſacri ſummum & cartilagineum ligamentum, os ſacrum ac infimam lumborum vertebram interveniens, ſectionem tentabis, quae ligamentum id ab oſſe ſacro dividat. Rurſus inter infimae lumborum vertebrae corpus, & elatiorem dicti nunc cartilaginei ligamenti regionem, ſimilem duces ſectionem, hacque ratione integrum auferes ligamentum. quod ubi chartae impoſueris, ſequentia tantiſper exſcindes, dum ad ſecundam uſque cervicis vertebram deveneris. Quum igitur vigintitria ligamenta cartilaginea ad hunc modum chartae erunt adhibita, dorſum in tres quatuorve partes cautè & leniter disjungendum venit, ne impetu id tentans, caſu aliquem vertebrae proceſſum confringas. Quare etiam cavendum eſt, ne primam vertebram à capite negligentius liberare ſtudeas. Licebit enim cum capite cervicis vertebras cacabo imponere, ut & thoracis vertebras cum lumborum vertebris: modò illas à ſacro oſſe prius disjunxeris. Os ſacrum autem, unà cum oſſibus ipſi utrinque commiſſis, quae ilium, coxendicis & pubis oſſa conſtituunt, & dein cum coccyge oſſe, nihil prohibet cacabo indere: quum ſcilicet ilium oſſa adhuc cruda, à ſacro difficulter & arduè ſeparentur, & pubis oſſium cartilago etiam tunc vitietur: quam aliàs integram aſſervabis, ſi pubis oſſa non dirempta, cacabo injeceris. Oſſibus ad hunc modum cacabo immiſſis, aqua is univerſus implebitur, ut oſſibus altè in aquam ſubſidentibus, nulla oſſis pars emineat. Hoc enim in primis toto coctionis tempore obſervandum eſt, ne os aliquod aqua non tegatur: multoque magis, ne id ex cacabo prominens, fumum excipiat, cujus etiam occaſione grandem cacabum eſſe convenit. Univerſae coctioni nullum peculiare adhibetur artificium: ſed ut in caeteris elixationibus, ſpuma ſedulò auferenda eſt, quo jus clarius reddas, ipſaque oſſa minus ſordida extrahas. Pari etiam ratione pinguedo omnis (quae plurima nonnunquam iis qui morbis non fuerunt emaciati, ſupernatare ſolet) eſt haurienda, ac in vas aliquod vel vulgi nomine reponenda, quod illi in obliterandis cicatricibus, & nervis tendinibusque producendis multum tribuit. Coctioni nullum tempus praefinitur, quum id ex aetatum ratione plurimum variet. Duabus enim aut tribus horis pluſquam ſatis ſit, puerulorum oſſa

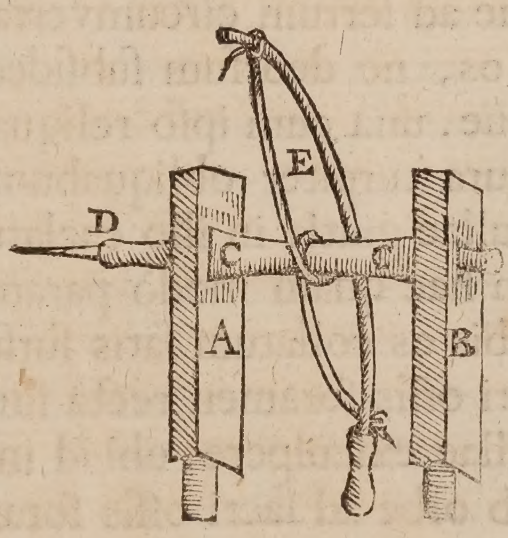
coquuntur: quum ſcilicet in illis ſtudendum ſit, ne quum oſſa mundas, appendices decidant: quarum interim coalitus in provectioris aetatis hominibus vix unquam, quantumvis coxeris, diſſolvitur. Is itaque coctionis ſcopus eſt, ut oſſa cultrorum beneficio, uti inter edendum fit, aptè mundari queant. ut autem id facias opportunius, pedetentim nonnulla oſſa inter elixandum forcipe eximes, eaque ſolus repurgabis: niſi fortaſſe ſtudioſus adſit ſodalis, qui unà manus operi adhibeat. Summopere enim cavendum eſt, ne imperitior aliquis oſſium ſupercilia, proceſſus, capita & ſinus radendo vitiet, aut alicunde cartilaginem laevem, & cruſtae modo oſſibus obductam imprudens auferat. haec namque, quum carnem, ligamenta, tendines & membranas oſſa ambientes adimis, accuratiſſimè ſervanda venit. Neque verò officium id hac duntaxat ratione inepto alicui, & Anatomes parum ſtudioſo, minus committi velim: at ut unumquodque os privatim purgans, ſinus ipſius & capita, & potiſſimum ligamentorum naturam, & tendinum inſertionem, muſculorumque exortum ſedulò contempleris. Non enim facilè dixerim, quantum cognitionis partium eo opere tibi paraturus ſis. Quandò igitur hunc in modum ſeriatim oſſa ex bulliente jure extrahis, ac mundata terrae aut ſportulae alicui imponis, non admodum anxiè expendito, quodnam os prius tibi occurrat. Manum tamen cum cubiti oſſibus extrahens, obſervabis, ne violentius brachiale à cubiti oſſibus ſejungas: ſed cultro articuli ligamenta ſenſim dividens, brachiale à cubiti oſſibus accuratè liberabis, uti & in poſtbrachialis oſſium à brachiale ſeparatione. Caveri enim cuperem, ne brachialis oſſa invicem dirimantur. unde etiam ilico atque id integrum à cubito, & pollicis primo oſſe, & poſtbrachiale disjunxeris, obiter duntaxat tendines ligamentaque ipſi obnata divelles: id ſtudens, ne oſſa in interna externaque ipſorum ſuperficie penitus ligamentis emundentur, ſed ut ligamentorum beneficio adhuc invicem haereant. Brachiale enim ita igni adhibito, ligamenta inde ſenſim reſiccata, ipſius oſſa firmiter continent, leviorique negotio in oſſium connexu illud cubiti & poſtbrachialis oſſibus committitur: niſi fortè in jungendis oſſibus peritior, brachialis oſſa mutuò dirimere, ac ligamentis emundare, poſtmodumque aeneis filis invicem committere audeas, aut etiam disjuncta aſſervare velis. Mox ubi brachiale in eum modum igni appoſueris, chartam quamvis aſſumes, cui poſtbrachialis & digitorum oſſa, non praetermiſſis undique ſeſaminis oſſiculis, exactè emundata imponas: quo minus haec illi chartae involuta, neque alterius manus oſſibus confuſa, in committendis oſſibus negotium augeant. Conduxerit igitur, manuum pedumque oſſa ſeparatim in quatuor chartas recludere. Priuſquam tamen hujus illiusve manus aut pedis oſſa chartae implicas, antea ſemper indagandum eſt, num aliquod os non mundatum ſuperſit: ne quum putamina & jus abjiciendum curas, unà aliquot oſſa oſcitanter auferenda porrigas. Si fortè unguem quoque aſſervare viſum ſit, illum, dum pedis manusque digitorum oſſa expurgas, avelles. Non minus enim humanos ungues, quàm avium & quadrupedum ungues, elixatione, aut calentis aquae vi, abſcedere conſpicimus. Porrò quum ulnam & radium emundas, cartilago non negligetur, quae à radio profecta, magna ex parte ulnam à brachiale dirimit. Haec namque ab ulna liberatur, ut radio adhuc connata, in oſſium connexu, rurſus ulnam & brachiale intercedat. Quinetiam quum caput purgas, accuratiſſimè caveto, ne membranam, quae auditus organi foramen ſuccingit, evellens, oſſicula illa negligenter eximas, quae ejus organi conſtructionem ſubintrant: quippe illa ſtylo quopiam in foramen miſſo, ſunt ſtudioſe evellenda, & pariter excutienda. Haec oſſicula ad reliquam oſſium colligationem, aliquò recondes, & vertebras omnium poſtremo è jure eximes, quemadmodum & ſacrum os: niſi fortè poſt aliquantulam elixationem, coccyx os à ſacro liberare lubeat: quòd ſcilicet hujus oſſicula, ob cartilaginea ligamenta, quae ipſa connectunt, ſi diutius coquantur, ab invicem ſejungi ſoleant. Si tamen coccygis oſſis praeſcindendi gratia, os ſacrum prius exemeris, id denuò cacabo eſt immittendum, coccyxque os privatim in chartam aut ſportulam conjiciendum, in quam minuta locabis oſſicula: cujuſmodi dentes ſunt, ſi fortè ipſorum aliquis exciderit, aut aliqua oſſis portio oſcitanter effracta fuerit. Verùm ut pubis oſſium cartilaginem ſerves, priuſquam ilium oſſa à ſacro liberas, pubis oſſa anteriori poſteriorique ſede leviter ſunt à ligamentis ac ambientibus membranis emundanda, ac dein invicem ſolis manibus ſejungenda, ut ipſa intercedens cartilago, ab altero oſſe abſcedat, unique duntaxat commiſſa maneat, levi negotio poſtmodum in oſſium connexu, cum altero pubis oſſe jungenda. Oſſa hac ratione purgata, denuò numerabis, non quidem manuum & pedum oſſa, quae jam ſeorſum chartis prius involviſti: verum recenſebis calvariae partem, quam ſerra à reliquo capite ademiſti: in qua conſiderabis, num portiunculae temporum oſſium, quae inſtar ſquamae verticis oſſibus applicantur, atque ſerra à caetera temporum portione auferri ſolent, ex elixatione deciderint, ne fortè illas cum oſſium ſpoliis aut jure dones rejiciendas. Deinde, num dens aliquis ex ſuperiori inferiorive maxilla exciderit, perpendes: & vigintiquatuor vertebras, totidemque coſtas enumerabis, duas claviculas, duas ſcapulas, duos humeros, duas ulnas, & radios duos: ſacrum os, à quo jam antea coccyx os ademptum eſt: duo grandia oſſa, ſacri oſſis lateribus nexa: femora duo, tibiae oſſa duo, & fibulas duas, item patellas ſimiliter duas. Ubi omnia enumeraveris, magnopere conduxerit, oſſa denuò

mundae

mundae & bullienti aquae indere: ac mox exempta, ſeorſum aſpero rudique linteo abſtergere: & ſi quae ligamentorum, aut membranarum, aut muſculorum inſertionis exortusve ſint reliquiae, eas defricare ac abſtergere: ſtudio interim adhibito, ne lubrica, & cruſtae modo oſſibus adhibita cartilago ſimul auferatur. Interea verò dum haec in orbem igni appoſita leviter deſiccantur, aurium cartilagines cute detegentur, chartae cum reliquis cartilaginibus applicandae. Idem quoque in palpebrarum & naſi cartilaginibus moliendum eſt: ac deinceps acutis cultellis os υ referens, à muſculis ipſi commiſſis, quàm licebit exactiſſimè, crudum emundabis. Purgato illo oſſe, laryngis cartilagines ſimiliter crudas accuratè carnibus membranisque liberabis, ſimul cum una atque altera aſperae arteriae trunci cartilagine, C imagini comparata. Jam pectoris os, ipſique connexas cartilagines, ſedulò emundabis: quod eo minus promptè perfeceris, quo id pluribus obducitur membranis, pingueque eſt, & interim coquendum neutiquam venit, vixque calente aqua aſpergendum. Quum verò cartilagines carne ſpolias, cavendum eſt, ne membranam cartilaginibus proximè obductam, illique correſpondentem auferas, quam circumoſſalem dicimus. Quippe hac membrana à cartilaginibus diſcerpta, illae infirmiùs pectoris oſſi committuntur, & contractae, breves & intortae evadunt. Inſuper quo minus cartilagines hae contrahantur, pectoris os ad ignem non eſt exſiccandum: ſed alicubi tantiſper, dum oſſa nectere propoſueris, in loco non nimis humido reponendum, ne rurſus cartilagines plus aequo flacceſcant, ac poſtea deformem thoracis oſſium fabricam conſtituant. Nihil enim aequè elegantem ſceleti ſtruem vitiat, atque pectoris os cum cartilaginibus, ſi modò illae negligentius obſerventur, & non jam compactis oſſibus potius quàm antea exſiccari permittantur. Reliquas autem cartilagines, chartae adhibitas, licebit igni nonnihil admovere: at ita, ne nimium convellantur: quum ſatius ſit, & has quoque poſt compactionem ſiccari. Jam integrum tibi eſt, oſſa & cartilagines ad eum quem mox dicam modum contexere, aut diſſoluta aſſervare: quod longè etiam praeſtiterit, ſi modò aut connexis, aut diſſolutis carendum eſſet. Oſſa namque disjuncta, & in oblongam arcam ſeriatim poſita, quovis tempore ſeorſum conſpici, ac omnia quae ad oſſium cognitionem ſpectant, edocere poſſunt. quae autem erecta, ſimulque commiſſa ſunt, ſinus capitaque oſſium non admodum accuratè commonſtrant: ſed ut verè dicam, ad oſtentationem potius quàm ad diſciplinam conducunt. Quamquam rurſus ad hanc illa oſſa accommodatiſſima ſint, quae ex Italicis ſubducuntur monumentis, penus modo (ut hîc ferè omnia) extructis, & ſub impluvio aliquo, aut alioquin aëri ita expoſitis, ut haec pluvialem aquam quandoque excipiant. Praeter id namque, quòd monumenta ejuſmodi humida ſunt, etiam aqua ſubinde accedit, cujus beneficio omnia quae oſſibus adnaſcuntur, promptiſſimè marceſcunt: adeò ut illa oſſa poſt aliquod tempus exempta, & dein abluta, ſint integerrima, nihilque non in oſſibus ſpectandum commonſtrent, modò in arcam ſeriatim citra connexum reponantur. ad conjungendum enim propter deperditas coſtarum totiusque corporis cartilagines, prorſus quodammodo ſunt inutilia. ſi namque illarum fortè aliquae reperiuntur, ob putredinem ſunt friabiles, & undique ab oſſibus liberae. Rurſus oſſa ad hunc uſum ſunt inepta, quae è terra apud alias nationes effodiuntur, & cumulatim in coemiteriis aſſervantur. Praeter hoc enim, quòd illa carie ob terrae ſiccitatem afficiuntur, omnia ejuſdem hominis oſſa nunquam, velut in dictis nuper monumentis reperias, vel Pariſiis etiam in Innocentum coemiterio: ubi, ſi uſquam modò mehercule, quamplurimos oſſium quae è terra fodiuntur, habes acervos: qui mihi primùm cognoſcendis oſſibus vacanti, adeò uberem ſuppeditarunt copiam, ut longo indefeſſoque ſpectandi uſu edoctus, etiam obvinctis oculis cum ſodalibus interdum deponere auſus fuerim, unius mediae horae ſpacio nullum os ex tot acervis porrigi poſſe, quod, cujuſmodi eſſet, tactu non dijudicarem. Atque id eo faciendum erat ſtudioſius, quo diſcendi cupidus, magis praeceptorum opera, in hac medicinae parte (quod verè dixerim) deſtituebar. Porrò quod ad coctorum oſſium connexum erectionemque attinet, ea mox poſt emundationem (ne nimium indureſcant) committenda ſunt. nam ſtatim à coctione, oſſa ſolis ſubulis, quibus ſuppinguntur calcei, citra negotium perforantur, aeneisque filis mutuò alligantur: quod quiſque, prout manum nactus eſt induſtriam, & ad ea quae hactenus toto libro deſcripſimus, minus obaudivit, ſuo marte perficiet. Verùm interim ſi quando oſſa alicui aridiora durioraque obtingent, quàm ut illorum qui coria ſubulis perforant ritu, illa ex voto terebrare poſſet, haudquaquam abs re erit, id inſtrumentum operi adhibere, quod aliquando in hunc uſum, quum in duriſſima quaedam oſſa, ſpectatu ob ſiccam hominis mediae aetatis temperiem jucundiſſima, incidiſſem, oſſibus perforandis paravi: ſumptis videlicet duobus ſtipitibus, trium ferè palmarum longitudine, & craſſitie trium propemodum digitorum: qui deinde altera parte, non procul ab

Quae oſſa ad diſciplinam utiliſſima.

Emundata oſſa quomodo jungenda.

Hac figura inſtrumentum id expreſſimus, quo duriora oſſa levi negotio perforantur. Significent itaque A & B duos ſtipites, qui menſae aut ſcamni alicujus angulo poſſunt infigi. C, C axim. D axis partem, cui ferrum, ſubulae in modum inditur. E verò arculum, quo axis circumvolvitur.

extremo orbiculari, & quod pollicem admitteret, foramine, perforabantur, ut axis in illis volvi poſſet, quae longa erat palmas ferè tres, & ſuis extremis craſſitie pollicis, in medio autem duplicata craſſitie, teres, ut ſcilicet extrema, ſtipitum foraminibus convenirent, ac in illis commodè volverentur: & media craſſitudo axem ita cohiberet, ut ſtipitibus ſecundùm ejus craſſitiei longitudinem validè alicujus menſae vel ſcamni angulo intruſis, & cum axe illis indita firmatis, ipſa duntaxat in ſtipitibus circumduci poſſet, non autem antrorſum aut retrorſum ageretur. Atque ita unum axis extremum, ad trium ferè digitorum latitudinem, pollicis modo teres erat: ad quatuor autem, vel quinque digitorum latitudinem, duplo craſſius. & reliquum axis, pollicis craſſitiem ita aequabat, ut extra alterum ſtipitem, & ultra menſae ſcamnive amplitudinem aliquouſque promineret, illique ferrum immitteretur, quo oſſa perforabam: modò tenuius, modò craſſius, pro rei uſu, illorum ratione aſſumens, qui ſphaerulas, orationibus Dominicis, & ad divam Virginem ſalutationibus ſanctè enumerandis aptas, indies praeparant. Caeterùm media illa axis craſſities, inter firmatos conſiſtens ſtipites, exactiſſimè fuit teres, ut tenue lorum ipſi aptius circumvolveretur, quod ſemel axi circumductum, oblongi baculi extremis tanquam arcui nectebatur: ut baculo ſurſum & deorſum ſiniſtra manu, tamquam lyra ludente, viciſſim ducto, axis cum ferro ipſi indito, in ſtipitibus circum ageretur, ac os, quod dextra manu adhibebam, perforaret. Hoc itaque inſtrumento, aut ſolarum ſubularum ope, oſſa perforabuntur. & ad manum erit aeneum filum, partim craſſius, partim tenuius: quod poſtmodum, quo magis ſequax reddatur, & quo rariùs, quantumvis intortum, frangatur, erit igni, ut aliquandiu candeſcat, imponendum. His aderunt duae tenaculae, ſeu forcipes: unus quidem, quo filum intorquebitur: alter autem, quo jam intortum abſecabitur. Inchoabis autem oſſium colligationem à pedibus, ac primùm calci talum junges, & deinde cubiforme os calci, & cymbam referens talo, & tria interiora tarſi oſſa cymbam referenti: deinde his committes pedii oſſa, hisque ſeriatim digitorum oſſa, cum oſſiculis ſeſamo comparatis. quae ideo cautius & tenuiori ſubula perforabis, quòd duriora ſolidioraque ſunt, & ex ſubulae impetu promptius diviſa diſſiliunt. Ubi utrunque pedem junxeris, tibiae oſſis tuber, quod ſinus femoris capita excipientes dirimit, tanto foramine in tibiae uſque cavitatem, qua ipſius medulla reponitur, terebrandum eſt, quantum excipiendo duriori baculo ſufficiat: qui femori etiam intruſus, clavi ritu ita tibiam femori committat, uti fundi vaſis aſſeres abſque glutine necti cernimus. Eſt enim in femoris inferiori ſede aliud foramen moliendum, illi è directo conſiſtens, quod in tibia fieri volebam, ut idem baculus & femori & tibiae indatur, hujuſque ope articulus genu inflexus maneat. Praeter hunc baculum tamen, femur tibiae oſſi utrinque craſſiori filo committendum eſt, non praetermiſſis cartilaginibus, tibiae oſſis ſinus augentibus. quae quum haec oſſa jungentur, ſimul cum illis conſtricta, in articulo genu ſervabuntur. Mox fibula tibiae oſſi ſuprà infraque alligabitur, & patella ſimul femori ac tibiae oſſi firmabitur. Hoc ubi in utroque crure praeſtitum erit, ſacri oſſis lateribus ilium oſſa craſſiori filo ſunt nectenda: ac deinde pubis oſſa, interveniente etiam illorum cartilagine, jungenda. Jam ad manum erit orbicularis aſſer, in quem oſſa erigentur. convenit autem, hujus aſſeris orbem tantum eſſe, ut pedes illi eo ſitu, quo oſſa erigenda ducis, aptè firmari queant. In hujus aſſeris medio foramen paratur, ut quum oſſa in erectam arcam recondes, inferior arcae fundus axem habeat, quae foramini illi indita, orbem convolvi ſinat. Praeter hoc foramen, aliud juxta orbis circunferentiam aptabitur, in quo lignum firmari queat, quod inſtar teli, aut haſtae, aut falcis (utcunque viſum erit) paratum, ſceleti manus ſuffulciet. Extructo in hunc modum orbi pedes impones, & aſtantis alicujus ope ſuper pedes reliqua crurum oſſa inniti curabis: ac deinde femorum capita in coxendicum oſſium acetabulis indes, ut rectè filo aut virgula intervallum metiaris, quod ab orbe ad humiliorem ſedem foraminis pertinet, in ſacro oſſe dorſalis medullae gratia inciſi. Hoc etenim intervallum edocebit, qua menſura ferrum fabricandum ſit, quod orbi affixum, & oſſis ſacri reliquarumque vertebrarum foramini dorſalem medullam tranſmittenti inditum, univerſa oſſa pulchrè ſuſtinebit. Ferrum namque ita aptandum eſt, ut validè orbis medio clavis affigatur, & ab orbe ad infimam uſque nuper dicti foraminis ſedem, teres aut quadratum ſit. ab illa autem ſede ſurſum latius quàm craſſius eſſe convenit, ut poſtmodum ad dorſi inflexum obliquari queat, vertebraeque ipſi ita latioribus quoque adhibitis intruſisque bacillis adaptentur, ut immotae maneant, neque ad ferrum circumvertantur. Atque ideo ferrum inibi primùm tenuius fiet, ubi ſacrum os, ne deorſum ſubſideat, ſuffulciendum venit. Niſi enim hoc os firmetur, ſuſtineaturque, unà cum ipſo reliquae vertebrae ſenſim deſcendent, temporisque ſucceſſu ſceleti crura turpiter obliquabuntur. Verùm quia os ſacrum (quantumvis foramen dorſalis medullae gratia in illo caelatum, cultri ope rectum agas, ut ferrum per ipſum tranſmittas) in hac quam modò paramus oſſium ſtrue, non ſatis in poſteriora obliquatur, neque ad pubis os collatum ſatis ſurſum ſpectat: ſoleo interdum ex [a] medio corporis ſecundi oſſis ſacri oſſis foramen rectà ſurſum in debito ſacri oſſis ſitu, in foramen uſque dorſalis medullae exſculpere, ubi id in altiſſima ſede primi oſſis ſacri oſſis conſiſtit. Accuratè igitur ab orbe ad ſacri oſſis foraminis, ſive id ſit finis ejus quod dorſali para-

Hujuſmodi inſtrumenta ferè ſeriatim proponit tabula cap. 41. ad charact. S, T, V, X, Y.

a *Quaſi à* B *primae figur. cap.* 18 *foramen duceres ſupra e ſecundae figur. ejuſdem cap.*

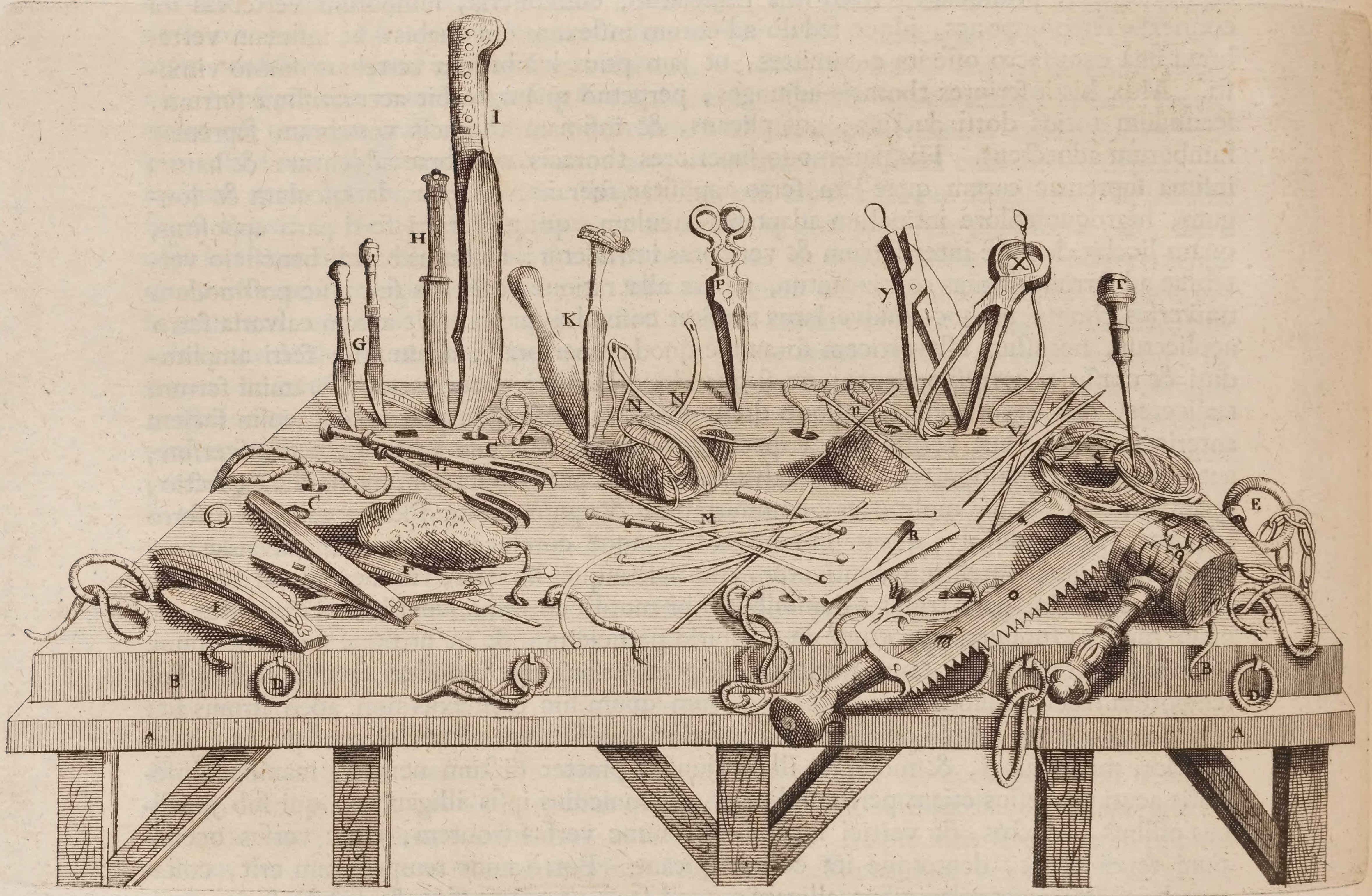
paratum eſt medullae, ſive novum prorſus ipſi oſſi, uti jam dicebam, inſculpſeris, praeparandi ferri longitudo metienda venit. De reliqua autem ferri longitudine non adeò curandum eſt: quum haec, ſi fortè longior ſit, poſt oſſium compactionem facilè praeſcindatur. Et etiamſi oſſa arcae imponenda duxeris, magnopere juverit, ferrum plus minus duabus palmis longius quàm univerſum ſit ſceleton, fieri: ut ipſius portio extra verticem eminens, ſuperioris arcae fundi foramini poſſit indi, in ipſoque convolvi. Caeterùm oſſe ſacro, cum ipſi utrinque nexis ilium oſſibus, uti jam diximus, ad ferrum orbi fixum ſuffulto, craſſiori filo femoris capita coxendicum acetabulis innectes: diligenter perpendens, quantum haec aut extrorſum aut introrſum intorqueas, ne fortè crura turpiter intorta committas: aut patellae, interiora potius crurum, quàm anteriora reſpiciant. quod ſanè futurum eſt, niſi adamuſſim ſecundum totius cruris ſitum, femoris capita ſuis finibus junxeris. Utcunque tamen feceris, in hoc connexu filum prorſus intorquendum non eſt, priuſquam pedes orbi & tibiis eo ſitu commiſeris, qui tibi apparebit elegantior. Hunc à baculi, quo manus ſtabilientur, forma, potiſſimum petes: alium quippe ſitum meſſoria falx, & alium haſta, aut Neptuni tridens, aut aliud quodvis inſtrumentum expetit. Modò vertebrae omnes ſeriatim accommodandae ſunt, quo cujuſque ſitum ordinemque inventu non arduum obſerves. hunc namque vertebrarum forma, & articulationis ratio promptè oſtendunt. Quum primùm itaque ordinatim omnes in menſam repoſueris, quinque lumborum vertebras invicem committes duobus nexibus, in corporum lateribus factis, qui unà cartilagineum ligamentum contineant, quod vertebrarum corpora intervenit. Hujuſmodi ligamenta ſeriatim à charta, cui illa applicaſti, ſunt aſſumenda: eo ſemper relicto, quod eas intercedit vertebras, quas invicem nunc non alligas. quemadmodum in praeſentia eſt ligamentum, ſeu cartilago, ſacrum os & infimam lumborum intercedens vertebram, idque quod ſupremam lumborum & infimam thoracis vertebras intervenit. Junctis enim lumborum vertebris, ſex inferiores thoracis invicem, & poſtmodum ſex ſuperiores unà cum cervicis humiliori connectentur. Reliquae autem cervicis mutuò non ſunt colligandae: ſed eas interveniens cartilagineum ligamentum, corpori inferioris vertebrae duntaxat eſt glutinandum. quandoquidem cervicis vertebrae, ferro tantum inditae, ſuam ſervant ſedem, neque thoracis vertebrarum modo coſtas ſuſtinere debent. Ilico igitur atque vertebras ad eam quam praecepi rationem, priuſquam ferrum illis trajiciatur, commiſeris, lumborum vertebras ita connexas ferro impones, idque ſedulò ad eorum inflexum obliquabis: ac infimam vertebram unà cum ſacro oſſe ita committes, ut jam prius lumborum vertebras mutuò vinxiſti. Mox his inferiores thoracis adjunges, perpetuò quàm licebit accuratiſſimè ferrum, ſecundum totius dorſi ductum, complicans, & infimam thoracis vertebram ſupremae lumborum adnectens. His pari modo ſuperiores thoracis vertebrae addentur: & harum infima ſupremae earum quae jam ferro appoſitae fuerant, alligata, latiuſculum & longum, nigroque colore intinctum adaptabis baculum, qui poſteriori ferri parti appoſitus, quàm licebit demiſſè inter ferrum & vertebras intrudetur, ut hujus baculi beneficio vertebrae ad ferrum firmius contineantur, neque ulla ratione verſatiles ſint, ne poſtmodum univerſus thorax in hoc illudve latus turpiter convolvi queat. Ut autem calvaria ferro applicetur, neceſſum eſt verticem foramine quodam perforari, adamuſſim ferri amplitudini & craſſitiei correſpondente: ne ſi quando orbiculari alicui verticis foramini ferrum trajiceres, calvaria quavis occaſione quoquoverſum circumvertatur. prout enim faciem anteriora exactè, aut verſus latera ſpectare volueris, foramen verticis aut tranſverſim, aut obliquè inſculpi oportet. Jam calvaria quoque perforanda eſt, ut ligulis ea ſectio, quam ſerra in calvaria molitus es, committatur: & quum viſum fuerit, calvaria à ferro adempta, rurſus diſſolvi queat. ſummopere namque conducet, internam calvariae amplitudinem, qua cerebrum continetur, quotieſcunque libuerit, intueri. quod ut fiat, utraque calvariae pars tribus foraminibus ſibi mutuò correſpondentibus perforabitur. ac unum quidem foramen opportunè in occipitio perficietur, & in utroque tempore unum. At inferiorem maxillam, non neglectis hìc peculiaribus cartilaginibus, aeneo filo in ipſius temporum oſſium finibus committes. Verùm quum hic connexus non adeò firmus ſit, ut accuratè dentes mutuò applicet, ſed inferior maxilla dependeat, elegansque ſit, hanc ſuperiori modò jungi, & modò ab illa disjungi: praeter dictum nexum, maxillae inferioris acuti proceſſus etiam perforandi ſunt, & funiculus ipſis illigandus, qui ſub jugalibus oſſibus trajectus, & vertici incumbens, nunc verſus frontem, nunc verſus occipitium tendi poſſit, dentesque ita collidi queant. Porrò nunc tempeſtivum erit, coſtas vertebris & ſuis cartilaginibus alligare: quod ſanè ut adamuſſim & ſedulò facias, primùm omnes dextras coſtas à ſiniſtris diſcernes, conjectura vel à ſinu ſumpta, quo vena, nervus & arteria ſecundum coſtas exporrigitur: dein à ſuperiori coſtarum ſede, quae latior ſpiſſiorque inferiori occurrit. Deinceps in hunc ferè modum ((())) coſtas menſae ſeriatim impones, ut dextrae ſiniſtris reſpondeant, curans. Promptum enim erit, ſingulas ſuis ſedibus ponere: ſi ea modò memoriae non exciderint, quae ad internoſcendas coſtas ſuprà commemoravimus. Ex hac coſtarum ſerie, primam utriuſque lateris coſtam ſuae cartilagini ad pectoris os adnectes, & deinde ſodali pectoris os cum adnexis ipſi cartila-

tilaginibus in ſua ſede tenendum porriges, ac deinceps primas coſtas primae thoracis vertebrae tranſverſis proceſſibus alligabis. Inſuper ſecundas coſtas ſuae committes vertebrae, & poſtmodum ipſarum cartilaginibus, atque ita ſeriatim omnes: obſervans interim, ut illas coſtas toto intervallo prorſus dehiſcere ſinas, quae ante ſectionem cartilaginibus invicem diremptae fuerant. Nunc humeros ſpiſſiori filo ſcapulis nectes, & deinde tenuiori filo claviculas ſuperioribus ſcapularum proceſſibus, mox ſcapulas coſtis, & claviculas pectoris oſſi. Quum tamen humeros ſcapulis advincies, expendendum eſt, quonam ſitu manus collocandas duxeris. Hic enim multum refert, quomodo ſcapulae ſinui, caput humeri committatur. In quo etiam connexu cartilago neutiquam praetereunda eſt, cujus auxilio ſcapulae ſinus interdum adaugetur: atque ita etiam cartilagines, clavicularum articulis peculiares, non neglectae, ſuis articulis nectentur. Caeterùm cubiti oſſa humero vincienda non ſunt, priuſquam manus tota ipſi fuerit nexa. Radius itaque, habita ad futurum manus ſitum ratione, ſuprà infraque ulnae eſt colligandus. deinde ſi brachialis oſſa disjuncta, ſuisque ligamentis libera ſunt, ea invicem veniunt committenda: aliàs autem ſuorum ligamentorum interventu abundè continentur. Inferiori ipſorum ſedi primùm pollicis os, & quatuor poſtbrachialis oſſa, ac deinde his digitorum oſſa, unà cum ſeſaminis oſſiculis adnectes. Poſtremò autem brachiale radio junges, & deinde ulnam humero. Atque ubi id in utroque latere praeſtitum erit, manus baculo illi alligabis, quem validè orbi infixum, inſtar falcis, aut aliter extruendum dixi. Erectis nunc oſſibus, & ex oſſe υ referenti, & auditus organi oſſiculis, ac aſperae arteriae, auriumque & palpebrarum cartilaginibus, & ungue, cordisque cartilaginea portione, monile licebit confingere: his omnibus catenulae, aut exſiccato cruris aut manus nervo adnexis.

CAPUT XLI.

DE INSTRUMENTIS QUAE ANATOMES STUDIOSO DEBENT ESSE AD MANUM.

ANATOMICORUM INSTRUMENTORUM DELINEATIO.

QUADRAGESIMIPRIMI CAPITIS FIGURARUM, ejuſdemque characterum Index.

Praeſenti figura, menſae cuidam incumbentem finximus aſſerem, quo in vivorum ſectionibus utimur: dein huic aſſeri omnia propemodum accommodavimus, quibus in diſſectionum adminiſtrationibus, adeoque tota Anatome quis uti poſſet.

Men-

A, A Menſa, cui reliqua omnia modò ſeriatim indicanda ſuperſternuntur.
B, B Aſſer, vivis ſectionibus adminiſtrandis idoneus.
C, C Varia foramina, quibus laqueos pro animalis mole adhibemus, quum femora & brachia vincimus.
D, D Ejuſmodi anuli manibus pedibusque ligandis adaptantur.
E Huic anulo maxilla ſuperior, libera inferiori, catenula alligatur, ut caput immotum ſervetur, ac interim neque vox, neque reſpiratio vinculorum aliàs occaſione praepediantur.
F, F Diverſa novacularum genera, quibus ſpongia accumbit.
G Cultelli, ad earum ſpeciem formati, quibus calami adaptantur.
H Vulgaris qui menſae adhibetur culter.
I Grandis ac validus culter.
K Cultri è buxo parati.
L Hamuli.
M Varii ſtyli, unà cum ſiphone.
N, N Obliquatae acus cum filo craſſiore, quo literarum faſciculos colligamus.
n Minores acus, quas vulneribus ſuendis accommodamus.
O Serra.
P Forficula.
Q Malleus ligneus.
R Arundines, inflando pulmoni & aliis quibuſdam partibus idoneae.
S Filum aeneum, oſſibus nectendis aptum.
T Subula forandis oſſibus parata.
V Varia ſubularum ferramenta.
X Forpex, intorquendis filorum extremis comparatus.
Y Forpex, quo intorti, & oſſa jam committentis fili reliquias praeſcindimus.

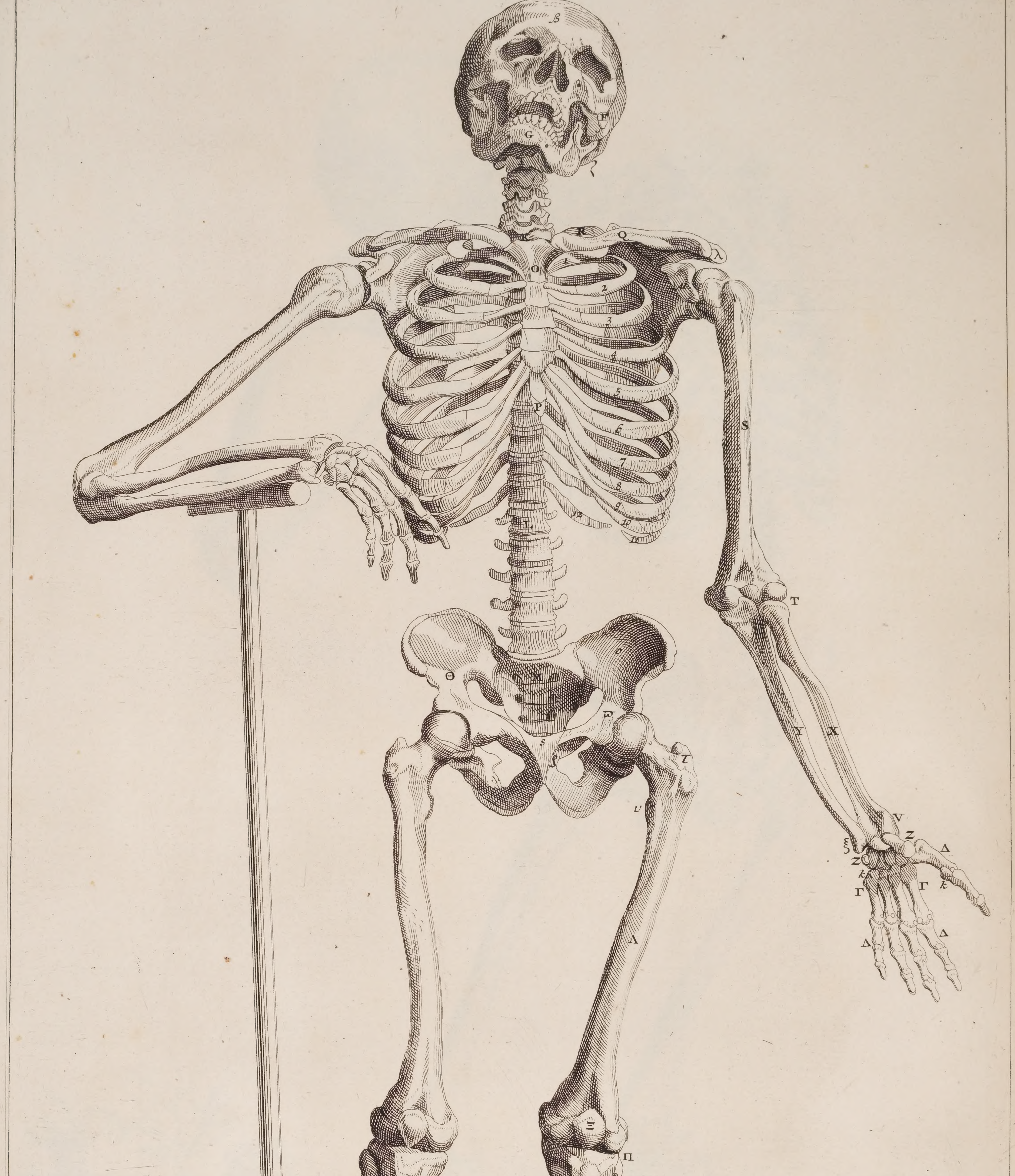
Quandoquidem ſuperiori Capite in nonnullorum inſtrumentorum mentionem incidimus, quibus ad Anatomen utimur, quumque non infrequens horum ſimiliumque in ſubſequentibus libris ſermo occurret: haud abs re fore duxerim, ea omnia obiter, ut in hujus Capitis figura exprimuntur, utque diſſectionum ſtudioſis ad manum eſſe debent, recenſere.
a F. Primùm itaque plures comparandi ſunt [a] cultri, quibus tonſores in abradendis pilis utuntur, & quos vulgò novaculas dicimus. *Novaculae.*
ac harum quaſdam acutas eſſe convenit, quaſdam verò retuſiores. quamvis iſtarum major ſemper, quàm ipſe velis, futura tibi ſit copia. Eligendae ſunt minores & leviores: quamvis etiam grandes aliquot adeſſe, nihil prohibeat. plures verò coëmendae ſunt, quòd levi quaque occaſione in membranis, aut tendinibus, ligamentisquè findendis corrumpantur: & quum fragili admodum conſtent ferro, promptè exiliant, praecipuè ſi novas, & acuendo non detritas, operi adhibueris. Quibuſdam ex his, & potiſſimum minoribus, illud ferri tuberculum non inutiliter aufertur, quod cultrum extra manubrii rectitudinem extendi prohibet. atque id tunc in primis tentandum venit, quum nullae reperiuntur novaculae obliquo extructae manubrio: quales illae ſunt, quibus noſtrates & Galli tonſores utuntur. Italis enim, ut & Anglis ferè, rudes, & magnis erectisque capulis ſeu manubriis praeditae novaculae ſunt in uſu: quarum capuli ſubinde in obliquis ſectionibus,
b G. quo minus ſcilicet manum ex ſententia inflectas, obſtaculo ſunt. His [b] parvos cultellos, *Parvi cultri, quibus calami adaptantur.*
quibus calamos adaptamus, addere oportet: & ex his nonnullos orbiculato cuſpide, nonnullos verò oblongo acutoque eſſe convenit. Horum autem potiores ſunt, penitus fer-
c I *muſc. tab. charact.* I, 2, 3, 4, 5, 6. Δ. ſ. Ξ. rei: aliis enim, quum [c] tranſverſa ligamenta ſcindere conamur, capulus promptè frangitur: ipſumque ferrum imbecillius, emollita nimirum ex calidae aquae lotione reſina, in capulis firmatur. Prorſus reſpuendi ſunt incurvati, ac falcibus ſimiles: quoniam ſolo propemodum mucrone inter diſſecandum utimur, qui introrſum in curvis illis cultellis reflexus, difficulter tranſverſis ligamentis, & potiſſimum per univerſam interiorem di-
d H, I. gitorum ſedem, ſubjicitur. Praeterea non inutiliter adhibentur [d] cultri aliquot illorum, *Vulgares cultri.*
quos menſae apponimus. quorum unum & alterum majorem eſſe convenit, ſed retuſum & craſſum, ferreumque potius quàm chalybeum, aut ſaltem non impenſe fragilem. Si
e K. viſum fuerit, poteris his adjicere [e] duos è buxo, aut ligno guajaco confictos: atque ex *Buxei.*
his alterum tenuem & oblonga cuſpide ſcindes, alterum verò latum & orbiculari cuſpide eſſe ſines. Verùm illos raró admodum ſectionibus adhibeo, quum retuſiores novaculae
f L. ſemper ſint ad manum. Licebit etiam [f] hamulos duos effingere, illos referentes, quos *Hamuli.*
Capitis initio appinximus. Conſuevi autem illos parare ex furculis, quae Italorum menſae indies apponuntur, & à pyramide nomen ſibi vendicant. Si enim utraque ejuſmodi furculae crura magis lima attenuaveris, & dein eorum apices obliquè nonnihil inſtar ſemicirculi inflexeris, hamulum tibi elegantem paraveris, cujus mucrones lima ex arbitrio

acuere eſt integrum. atque ita unum hamulum obtuſiorem, alterum verò acutiorem com-
parare juverit. Quamquam interim relictis hamulis, ungues ſubinde operi in elevandis
quibuſdam corporibus utilius adhiberes, niſi ſiniſtrae manus umbra ſectionem obtenebra-
Styli. ret. Inſuper g ſtylos longos, breves, & craſſitie varios, ex argenteo aut aeneo filo tibi g M.
diſſecari curabis, & quoſdam ex molliſſimo maximeque ſequaci plumbo, ab aurifabro
quopiam educi trahique inſtar filorum ſines. Hi enim unà cum porcinis aliquot ſetis, ad
varios uſus, & praeſertim ad obliquorum ductuum foraminumque naturam inveniendam,
mirè conferunt. Juverit quoque ſiphonem adeſſe, ſi fortaſſis illum per penem aliquan-
do veſicae indere liberet, ut in eo opere reddereris exercitatior. Et quemadmodum nu-
cleum ſiphoni affinximus, ita quoque quibuſdam ſtylis illum adhiberi, & quoſdam etiam
ſiphonis modo incurvari conduxerit. Neque profectò mediocriter utiles ſunt ſtyli ali-
quot, inſtar mediae canalis exſtructi: ita nimirum, ut ſiphones parantur, in quorum
cavitatem ſectio tentatur, ex qua è veſica calculus evellitur: aut ad eam ſtylorum for-
mam, in quibus piloſi ſerici textores ſericum in pilos ſeriatim ſecant. Conferunt nam-
que illi ſtyli in ſectionibus, quibus membranam longa ſectione dividimus, caventes, ne
Acus variae. quid ſubditorum aut in membrana complexorum laedatur. h Acus quaſdam habere con- h N.
venit, inſtar (literae, aut (obliquatas. quod ilico praeſtabitur, ſi vulgares acus ignitas,
ac veluti ductiles redditas, obliquaveris. Conduxerit verò has eſſe magnas & parvas,
ut filum funiculoſque graciles tranſmittant. Praeter incurvas has, & retuſiori quaſi cu-
ſpide praeditas acus, i tales quoque ad manum ſint, quibus in conſuendis vulneribus u- i *n.*
timur, aut quibus chirothecae aut pelles alioquin conſuuntur: ut cutem aliquando ſuere
valeas, quoties metuis, te abſente, aliquid à ſpectatoribus diſcendi cupidis vitiandum.
Filum. His acubus k filum adaptatur ſericum, quo vulnera committuntur, aut peculiare aliquod, k *ipſi filo a-*
ſi fortè quaepiam conſuta diſſolvi turbarique ab aliis, quum abes, vereris. Caeterùm ad *cus ſunt infi-*
vaſa religanda, communi illo utêris filo, quo literarum faſciculos colligamus, quod prae- *xae.*
ſtantiſſimum ex Germania in Italiam adfertur: apud alias autem nationes imbecillius &
Forficula. craſſius, minuſque intortum & laeve reperitur. l Forficula, non niſi abſcindendis poſt l P.
ligationem funiculis eſt accommoda, quod etiam quovis obitur cultro. m Serra verò, m O.
quam interdum operi adhibemus, ea conducet, qua gangraena, aut ejus generis affecti-
bus vitiata membra praeſcindimus: cui muneri illae magis ſunt idoneae, quae à pectinum
artificibus petuntur, quàm quae impenſe tenues, & ob id nimium vibratiles, apud chi-
Malleus. rurgos magno ſupercilio ſervantur. n Malleus, ſi quando illo ad o grandiorem cultrum n Q.
impellendum, quum aliorum animalium effringes calvarias, aliudve os illo diſcindes, qui- o I.
Canulae. vis ferè erit accommodus. Non inopportunè etiam ex arundinibus oblongi aptabuntur
p calami, quibus miniſter aliquis hoc illudve corpus commodiùs quàm folle inflare poſ- p R.
Inſtrumenta ſit. q Forpicum verò, quibus aeneum filum in oſſium compactione intorquemus, & q Y.
connectendis r aliarum, quibus id praeſcindimus, uti & s ſubularum, & t aeneorum filorum, & dein r X.
oſſibus idonea. u inſtrumenti cujuſdam, quo oſſa promptè terebrantur, rationem, in praecedente Capi- s T.
te complexi ſumus. x Aſſeres verò, quibus magno uſu vivas obimus ſectiones, paratu t S.
Aſſeres vivis quoque faciles ſunt: & illos ad finem ſeptimi libri deſcribemus, ubi vivorum perſeque- u *in contextu cap. 40.*
ſectionibus mur Anatomen. x B, B. & *fig. occurrens in contextu cap. 19 lib. 7. & in infima ſede figurae in fronte operis poſitae.*
accommodi.

CHARACTERUM, QUI TRIBUS UNIVERSUM SCELETON exprimentibus figuris adhibentur, Index, unà cum variis oſſium nominibus.

Tribus figuris, quibus tota oſſium ſtrues exprimitur, quaſque integras nuncupare ſoleo, iidem ferè inſcribuntur characteres. quamquam ſi quis illorum alicui tantum figurae peculiaris ſit, ex numero promptè obſervabitur, quem ſingulis characteribus modò in Indice ſubjiciam, quo potiſſimùm inſtitui oſſium nomina (ſed citra ipſorum rationem) adſcribere: primùm ea collocaturus, quibus toto ſermonis contextu praecipuè utor: dein Graeca, mox (ſi quae alia ſint) Latina, probatioribus recepta autoribus: idque ita, ut ordo hîc vim quandam habeat. His ſuccedent Hebraea, verùm aliqua ex parte adhuc Arabica, quum ſcilicet ex Hebraeo Avicennae interprete propemodum omnia, à familiari mihi amico Lazaro Hebraeo de Frigeis (cum quo in Avicennae lectione verſari ſoleo) ſint tranſcripta. Atque illis nominibus ideo latinas literas ſubjungendas duxi, quòd horum pleraque in Arabum libris latinitate donatis adhuc occurrant: ac proinde etiam meritò poſt haec locum habebunt alia in Latinis Arabum interpretibus paſſim obvia, ſimul cum iis quae in noſtrae aetatis manualium medicorum libris leguntur. Os itaque Graecis nominatur ὀστέον, *Hebraeis autem* עצם *hezem. Cartilago autem* χόνδρος, השחוסים *haſcechuſim. Caeterùm oſſium nomina opportunè auſpicabimur à calvaria, quae Graecis dicitur* κρανίον, κόγχος, κύτος, κωδεία, σκαφίον.

CORPORIS
HUMANI
OSSA,
POSTERIORI
FACIE
PROPOSITA.
I. Wandelaar fecit

HUMANI CORPORIS
OSSIUM SIMUL
COMPACTORUM ANTERIOR
FACIES.

20

HUMANI CORPORIS OSSIUM EX LATERE DELINEATIO.
VIVITUR INGENIO, CÆTERA MORTIS ERUNT.
I. Wandelaar fecit.

φίον. *Calva, cerebri galea. Atque ita nonnullis totam capitis molem, uti in coemiteriis occurrit, aut alioquin vulgò pingitur, vocare libuit: aliquibus verò eam duntaxat partem, quae crinibus ornatur, cujus circulus* στεφάνη & περίδρομος *nuncupatur.* תיק המוח *theek hamoah,* קדרות המוח *chederath hamoach. theca & olla capitis, teſta capitis, & ſcutella capitis, aſoan.*

Suturae, quibus capitis oſſa invicem committuntur, generatim vocantur ῥαφαί, שלבים *ſcelavim. ſenan, direzan, adoren, comploſa.*

A 2, 3 *Sutura coronalis,* στεφανιαία. הכלילי *hachlilii,* קשתי *chaſcthii. arcualis, ſutura puppis.*

B 2, 3 *Graecorum majuſculum* Λ *referens ſutura,* λαμβδοειδής, & *ab* υ *ſimilitudine* ὑψιλοειδής. למדיי *lamdii. laude, hypſili, ſutura prorae.*

C 3 *Sagittalis ſutura,* ὀβολιαία, ῥαβδοειδής. *Inſtar teli, veru, aut virgae ſecundum capitis longitudinem prorepens ſutura.* החיי *checii,* שפודיי *ſcefodii. nervalis, idque potiſſimùm, ubi haec coronali committitur: qui locus etiam zeudech, idque in primis Meſuae vocatur.*

D 2, 3 *Haec compago, verae ſuturae imaginem non exprimens, cum ſua conjuge vocatur, contextus ſquamarum modo commiſſi,* λεπιδοειδεῖς, κροταφίαι, *temporales, ſquamaeformes.* קלפיים *chelaphiim. Corticales, mendoſae. Reliquae calvariae ſuturae, & contextus alii ipſius omnes, propriis deſtituuntur nominibus.*

α 2, 3 *Hoc os, perinde ac ſuum conjunx, vocatur os verticis,* βρέγματος, κορυφῆς. *Sunt quibus, utraque ſyncipitis oſſa nuncupantur.* עצם הקדקד *hezem hachodchod. Nervalia, paria, arcualia: quamquam alii ita jugalia vocitent oſſa. Parietalia, quo nomine nonnullis temporum oſſa dicuntur. oſſa rationis, ſeu cogitationis.*

β 1, 2, 3 *Frontis os,* μετώπε, *quibuſdam ſincipitis.* עצם המצח *hezem hamezzech. Coronale, os puppis capitis, os inverecundum, os ſenſus communis.*

γ 2, 3 *Occipitis, ſeu occipitii os,* ἰνίε. עצם העורף *hezem hahoreph. Laude os, pyxis os, os prorae, os memoriae. Sunt qui & baſillare (quòd magnam capitis baſis portionem conſtituat) nuncupent: etiamſi id nomen cuneiformi oſſi privatim inditum fuerit.*

δ 2, 3 *Temporum oſſa utrinque ſingula,* κροταφῶν, κορσῶν, κορρῶν, λεπιδοειδῆ, *aliquibus etiam* λιθοειδῆ. *lapidea, lapidoſa.* הצדעים *hazedahim,* עצמות האזניים *hazzamoth haoſnaim. aurium: etiamſi id nomen duobus oſſiculis accommodari poſſit, auditus organi conſtructio-*

ꝗ. *. *nem ingredientibus, & in ſcamno, cui ſecunda figura cubitis innititur,* ꝗ & * *expreſſis. Quandoquidem* ꝗ *oſſiculum notat incudi aut molari denti aſſimilatum: * verò, id quod malleolo, aut femoris oſſi comparamus. Quia verò haec oſſicula priſcis Anatomes profeſſoribus fuerunt incognita, non mirum eſt, illa nominibus deſtitui. Caeterùm temporum oſſa quibuſdam tymparum, mendoſa, parietalia, dura, armalia dicuntur.*

ε 2 *In temporis oſſe proceſſus, ſtyli acusve imaginem referens,* ςυλοειδής, γραφοειδής, βελονοειδής, πλῆκτρον. *calcar capitis.* חמו מרהץ *chemo marhezz. Os calaminum, ſagittale, clavale, acuale.*

ζ 1, 2, 3 *Temporis oſſis proceſſus, uberis papillam referens.* μαςοειδής, *mamillaris,* עצם פטמיי *hezem potmii.*

E 2, 3 *Os cuneo comparatum.* σφηνοειδὲς, *Galeno* κατὰ τὴν ὑπερῴαν ὀστοῦν *(etiamſi palatum vix contingat) circumſcribitur,* πολύμορφον. *Cuneiforme, palati os, baſillare: quamvis ſic etiam appellent occipitis os.* מושב המוח *moſcav hamoach. Baxillare, paxillum, os colatorii, os cribratum, cavilla: quamquam & ita talum quoque vocent.*

η 2 *Sedes calvariae, quam lapidoſam dicimus.*

θ 2 *Cuneiformis oſſis proceſſus, veſpertilionum alis aſſimilati.* πτερυγοειδεῖς. עצם כנפיי *hezzem chenaphii.*

F 1, 2, 3 *Haec ſedes, ſimul cum ſua conjuge in altero latere, vocatur oſſa jugalia & conjugalia.* ζυγώματα, ζυγοειδῆ, ζυγώδη, συζυγώδη, καγκρὸς. עצמות הזוג *hazamoth hazogh. Oſſa paris, paria, quae nomina illi etiam temporum adſcribunt oſſibus, anſae oſſium temporum, arcualia oſſa. Octavum capitis nobis enumeratum os, quod cribro, aut colo, & quibuſdam ſpongiae confertur, ob idque* ἠθμοειδὲς & σπογγοειδὲς *nuncupatur: uti & vulgò criſtatum dicitur, nullibi ſeſe offert in tribus his integram oſſium compagem exprimentibus tabulis, quum in interna tantum occurrat calvariae amplitudine, quemadmodum oſtendit octava figura Capitis ſexti, ad A, B, A. Niſi fortè, quia narium ſeptum conſtituit extra dictam amplitudinem, id aliqua ex parte videri quis contendat.*

Superioris maxillae duodecim oſſibus nullum inſcripſimus characterem, quòd privatis deſtituantur nominibus. Caeterùm ſuperior maxilla dicitur σιάγων, γένυς, γένος.

G. *mandibula.* הלחי העליון *halechi hahelioi. quae nomina & inferiori maxillae, G in tribus figuris notatae, accommodantur, quam Halyabatis interpres privatim Faucem vocat.*

Dentes, ὀδόντες, שניים *ſcinajim, plurimùm in utraque maxilla ſedecim figuntur: quorum quatuor medii anterioresque, inciſorii vocantur.* τομεῖς, διχαςῆρες, κτένες, γελασῖνοι. *riſorii, quaterii.* המחתכים *hamechatechim. quadrupli. Verùm duo medii barbaris privatim duales appellantur. Qui utrinque inciſoriis proximus eſt, caninus vocatur:*

 ſunt-

ſuntque ita utriuſque maxillae duo canini. κυνόδοντες. כלבים או מתלעות chelaviim, aut metaleboth. Mordentes, hos quidem quoque riſorios vocaverunt. Quinque autem utrinque inſequentes, molares appellantur. μυλῖται, γόμφοι. molares, maxillares, paxillares, menſales, Cicero genuinos: quo nomine alii eos appellant, qui poſt pubertatem ferè creſcunt, ac Graecis σωφρονιστῆρες, κραντῆρες, ὀψίγονοι vocantur: noſtris dentes ſenſus ac ſapientiae & intellectus, ſerotini, aetatem complentes, dein cayſeles. נגאויד naghuid, neguegidi, nanged, alhalm. Molares verò, Hebraeis dicuntur טוחנות tochanoth.

H 2 Os υ referens (quod in ſecundae figurae menſa depictum jacet) ὑψιλοειδὲς, ὑοειδὲς, λαμβδοειδὲς, παραστάτη, φαρύγετρον. os υ aut Λ imaginem exprimens. עצם לאמי או למדי hezem lhami aut lamdii. Linguae os, & fulcrum, gutturis os, os laude, os morſus Adam. Alfaic.

I, K, L, M, N His characteribus, in tribus figuris ferè conſpicuis, dorſum notatur, quod ῥάχις, ἄκανθα, νῶτον, ἱερὰ σύριγξ, ſpina, tergum, hominis carina, שדרה ſcidra nuncupatum, multis extruitur vertebris, σπονδύλοις, cubis. חוליות chulioth. Verticulis, oſſibus fuſi, quae in poſteriori ſede acutum educunt proceſſum, qui ſpina, ἄκανθα, Siminea, adſenaſcem, ſenaſem vocatur. Caeterùm ab I ad K indicatur cervix. τράχηλος, αὐχὴν, collum. צואר או גרון zavor vel gharron. Tenon, athlas, quod nomen alii ſeptimae cervicis vertebrae duntaxat tribuunt. Porrò à K ad L vertebrae inſigniuntur thoracis, θώραξ, aliquando & νῶτα, μετάφρενα. pectoris, interdum dorſi ſimpliciter. חזה chaze. Interſcapilii. Ab L ad M vertebrae lumborum. ὀσφύς, ἰξύς, ψοιῶν. renum. מתנים mothnaim. Alchatin. Ab M ad N os ſacrum proponitur. ἱερὸν, πλατὺ. latum, עצם פי הטבעת hezen pi hatabahath. Lumbare, oſſa clunium, clavium, alagas, agit, abhans, abhaum, vetula, oſamium, oſanum, quae nomina ſubſequenti jam oſſi à quibuſdam tribuuntur. N itaque inſcribitur coccyx os. κόκκυξ, σπονδύλιον, ὀρροπύγιον. עצה haaze. Caudae os, alhoſos: dein reliqua, quae oſſi ſacro ex quorundam interpretum ſententia adſcripſimus nomina.

O 1, 2, 3 Pectoris os. στέρνον. quo nomine nonnulli ſuperiorem oſſis partem appellant, inferiorem tunc στῆθος nuncupantes. עצם החזה hezem hehace thorax, aſſer, caſſos, ſcutum cordis. Superiorem hujus oſſis ſedem, quae jugulum conſtituit, vocant furculam ſuperiorem: & ſedem inferiorem, appellant furculam humiliorem.

P 1, 2, 3 Mucronata pectoris cartilago, enſi comparata. ξιφοειδὴς, enſiformis. עצם בדליי רחב hezem bedelii rachauch. גרוני gheroni, אלהנגרי alchangri: quibus nominibus univerſum pectoris os ſubinde donatur. Malum granatum, enſifoidis, cultralis, epiglottalis cartilago, ſcutum, clypeus oris ſtomachi, medium furculae inferioris.

1, 2, 3 &c. uſque ad 12. In tribus figuris duodecim thoracis coſtae, tam verae ac legitimae, quàm nothae, ſpuriaeve, vel mendoſae indicantur. πλευραί. צלעות zelaboth. Spuriae vocantur etiam νόθαι.

Q 1, 2, 3 Claviculae. κλεῖδες. claves, jugula. Sunt qui & has humeros appellarunt. ככם ſcechem. Furculae.

R 1, 2, 3 Scapula. ὠμοπλάτη, ἐπινώτιον, πλάτη, ὦμος. Haec Latinis plerumque etiam humerus nuncupatur, ſcoptulum opertum, ſcoptula. כתף chatheph. Spatula, clypeus & ſcutum

λ. thoracis. Caeterùm λ in tribus figuris, ſuperior ſcapulae inſignitur proceſſus, quem ſummum humerum ferè vocamus, ἀκρώμιον: aliquando autem Hippocrati τοῦ ἀκρωμίου ὀστέον, Galeno etiam nonnunquam ἀγκυροειδὴς, κορακοειδὴς, κατακλεὶς, ἐπωμὶς dictus. Summus armus, אגרסו חרטום agraſſo chartom, פי העורב pi hahoreuh. Roſtrum porcinum, caput ſcapulae. alacharam, manchar, algorab, deſtructum. Proceſſus autem ſcapulae interior

μ. inferiorve, in prima figura μ indicatus, dicitur ἀγκυροειδὴς, & Galeno interdum κορακοειδὴς, σιγμοειδὴς. Anchoraeformis, C literam referens profeſſus. עין הכתף hajin hacateph. Oculus ſcapulae, quo etiam nomine ſcapulae ſpina nuncupatur.

S 1, 2, 3 Humerus, ſeu brachii os, βραχίων. Brachium. ſunt quibus ulna vocetur. קנה הזרוע chane hazeroha. עצד hazad. Parvum brachium, adjutorium brachii, canna brachii, aſeth.

T, V 1, 2, 3 Tota haec ſedes, cubitus nobis, Celſo autem brachium nuncupatur. πῆχυς, ὠλένη ὠλένος, πυγὼν. Cubitus, ulna: quae nomina etiam inferiori hujus ſedis oſſi tribuuntur. זנדין zandin, זרוע zeroha. שתי עמודים ſcete hamudim. Aſaid, aſeid, alſahad.

X 1, 2, 3 Superius in cubito os, radius nobis appellatum. κερκὶς, παραπήχιον. עמוד העליון hamud haelion. Focile minus brachii, canna, arundo minor brachii.

Y 1, 2, 3 Cubiti inferius os, ulna nobis dictum, eiſdemque cum toto cubito vocibus donatum. παραπήχιον. עמוד התחתון hamud hatachthon. Focile majus brachii, canna, ac arundo

ν. major & inferior brachii. Hujus proceſſum, in ſecunda figura ν inſignitum, Graeci nuncupant ὠλέκρανον, κύβιτον, ἀγκῶνα: Latinorum quidam gibberum, gibbum. Addita-

ξ. mentum necatum. Proceſſus autem ξ inſignitus, ac ſtylum referens, στυλοειδὴς nuncupatur.

Z, Z 1, 2, 3 Brachiale. καρπός. Palma quibuſdam. רסג raſegh. Raſcha, raſeta. aſcam, oſſa raſete.

Poſt-

Γ I, 2 *Poſtbrachiale.* μετακάρπιον, ἄνδρων, στῆθος, κτεὶς, κτένιον. *permultis palma, pectus manus, pecten.* מסרך כף היד *masrech chaph haiad. alſelanuat.*

Δ, Δ I, 2, 3 *Digiti.* δάκτυλοι. אצבעות *hezbahoth. Horum oſſa dicuntur* φάλαγγες, σκυταλίδες, κόνδυλοι. *Agmina, acies, articuli, internodia. Dein ſingulis digitis privata tribuuntur nomina. Pollex enim, ſeu primus, dicitur* μέγας, ἀντίχειρ, *magnus, promanus. Secundus,* λιχανὸς, *index. Tertius,* μέσος, *medius, impudicus, infamis, verpus. Quartus,* παράμεσος, ἰατρικός. *anularis, medicus, cordis digitus, & potiſſimum ſiniſter. Quintus,* μικρὸς, *parvus, minimus, auricularis.*

Θ I, 2, 3 *Oſſa ſacri oſſis lateribus commiſſa, quorum utrinque unum eſt, in tres veluti ſedes*
o. *(etſi continuum ſit) à diſſectionis profeſſoribus diſtinctum. ac prima quidem o inſignitur, ilium os nuncupata,* λαγόνων, עצם הכסל *hezem hacheſel. Alharta, anchae, in-*
π. *terdum lumbare. Secunda autem ſedes, mediaque, ac* π *inſignita, coxendicis os nuncupatur,* ἰσχίον, עצם הירך *hezem haiarech, coxae os: quibus nominibus pleriſque totum os etiam vocatur, uti &* ἀνώνυμον. *Althavorat, pixis os, femoris os, ſed valde*
ϱ. *perperàm. Tertia verò ſedes, anteriorque, ac* ϱ *inſignita, pubis os dicitur,* ἥβης, *pectinis,* גבי הערוה *gabe haherva,* אלעאנא *helhana. Penis os, pudibundum, & feneſtratum os. hoc etiam barbari femoris os ſubinde appellitant. Verùm univerſum os Hebraeis dicitur* עצמות גב הערוה *hazamoth ghau haherva.*

ς I, 2, 3 *Coalitus pubis oſſium. verùm privatim cartilago hic inſignitur, eorum oſſium unionem interveniens.*

Λ I, 2, 3 *Femur, ſeu femoris os, femen.* μηρὸν. פחד הירך *pachad, haiarech. Os coxae, coxa, agis, anchae os. Quibuſdam crus appellatur.*

τ I, 2, 3 *Exterior femoris proceſſus, qui rotator & natis ferè nuncupatur,* τροχαντὴρ μέγας, γλουτός. *Malum granatum teſticulorum. tharuca, trachametra major. Minor verò in-*
υ. *teriorque proceſſus,* υ *inſignitur.*

Ξ I, 2, 3 *Patella.* μύλη, ἐπιμυλὶς, μυλακρὸς, κόγχη, κόγχος, ἐπιγονατίς. *Mola, ſcutiforme os, genu rotula.* עין או מגן הארכובה *hayn au maghen haharcuba. Oculus genu, polus, adaicon, raſga, alraſafe, aresfatu.*

Π, Σ I, 2, 3 *Haec pars univerſa Celſo crus nuncupatur. quamquam Galeno* σκέλος *dicitur, quicquid à coxendicis oſſe, ipſisve inguinibus, ad extremum uſque digitorum pedis pertinet: femur nimirum, tibia, & pes ipſe. Nominatur itaque ſecus pars haec,* Π *&* Σ *interſepta, tibia,* κνήμη, שוק *ſcoch. Quibus nominibus hujus quoque ſedis grandius inte-*
Φ. *riusque os, cui* Φ *inſcripſimus, obvium eſt, quod tibiae os ferè nuncupamus,* προκνήμιον, *& interdum* ἀντικνήμιον *appellatum,* קנה הגדול *chane hagadol. Focile majus, & arundo, & canna major, ſeu domeſtica cruris.*
Ψ. *Caeterùm exterius graciliusque os,* Ψ *inſignitum, ac fibula nobis dictum, appellatur* περόνη, παρακνήμιον. *Sura.* קנה הקטן *chane hachaton. Focile minus, canna, & arundo minor cruris.*

φ, χ I, 2, 3 *Inferiores tibiae oſſis & fibulae ſedes, malleoli appellatae,* σφυρὰ, πέσα: *Latinorum autem nonnullis malè tali appellantur.* שתי קצוות הבולטים משני הקנים *ſete chezzavoth haboletim miſcene hachanim, Claviculae, cavillae, cahabin. Ac* φ *quidem interiorem indicat malleolum,* χ *autem exteriorem.*

Ω I, 2, 3 *Talus,* ἀστράγαλος, ἄστραγος. *Latinis interpretibus quibuſdam parum rectè malleolus appellatur, fortaſſis huc quorundam non Anatomicorum ſententia ductis, qui τὼ σφυρὰν malleum, neutro autem genere* τὰ σφυρὰ *talos potius ſignificare contendunt.* הקרסול *hacharſul,* ערקום *haarcchom. Baliſtae os, ſeu baliſtae nux, cavilla, chahab, alſochi.*

a 2, 3 *Calx.* πτέρνα, χαλκάνεος. *Calcis os.* עקב *haacheu. Alrip, calcar pedis.*

b I, 2 *Os cymbam ſcaphamve referens.* σκαφοειδὲς. *Naviculare, naviforme.* עצם השוה או ספינה קטנה *hezem haſcave, aut ſephinachotena.*

c, c I, 2, 3 *Haec pedis pars, quatuor efformata oſſibus, nobis tarſus, ut & Graecis, ferè nun-*
d, e, f. *cupatur.* רסג *raſegh. Raſeta pedis, & oſſa raſetae pedis. Tria autem interiora, d, e, f*
g. *inſignita, privatim* χαλκοειδῆ *quibuſdam appellantur. extimum verò, ac g notatum, vocamus os cubum teſſeramve referens.* κυβοειδὲς, πολύμορφον. *Cubiforme, quadratum.* כרדי *chardii,* עצם נפרד *hezem nipirath. Grandinoſum, varium, nerdi.*

h, h I, 2, 3 πεδίον. *planta, planum, veſtigium, & ſolum.* μετάταρσος, στῆθος. *Pectus, & pecten.* מסרך הרגל *masrech hareghel. Alſelameet.*

i, i I, 2, 3 *Pedis digiti.*

k I, 2, 3 *Charactere k oſſicula notantur ſeſamina,* σησαμοειδῆ. הלתסמניאת *heltheſaminiath. Alſemſeminia.*

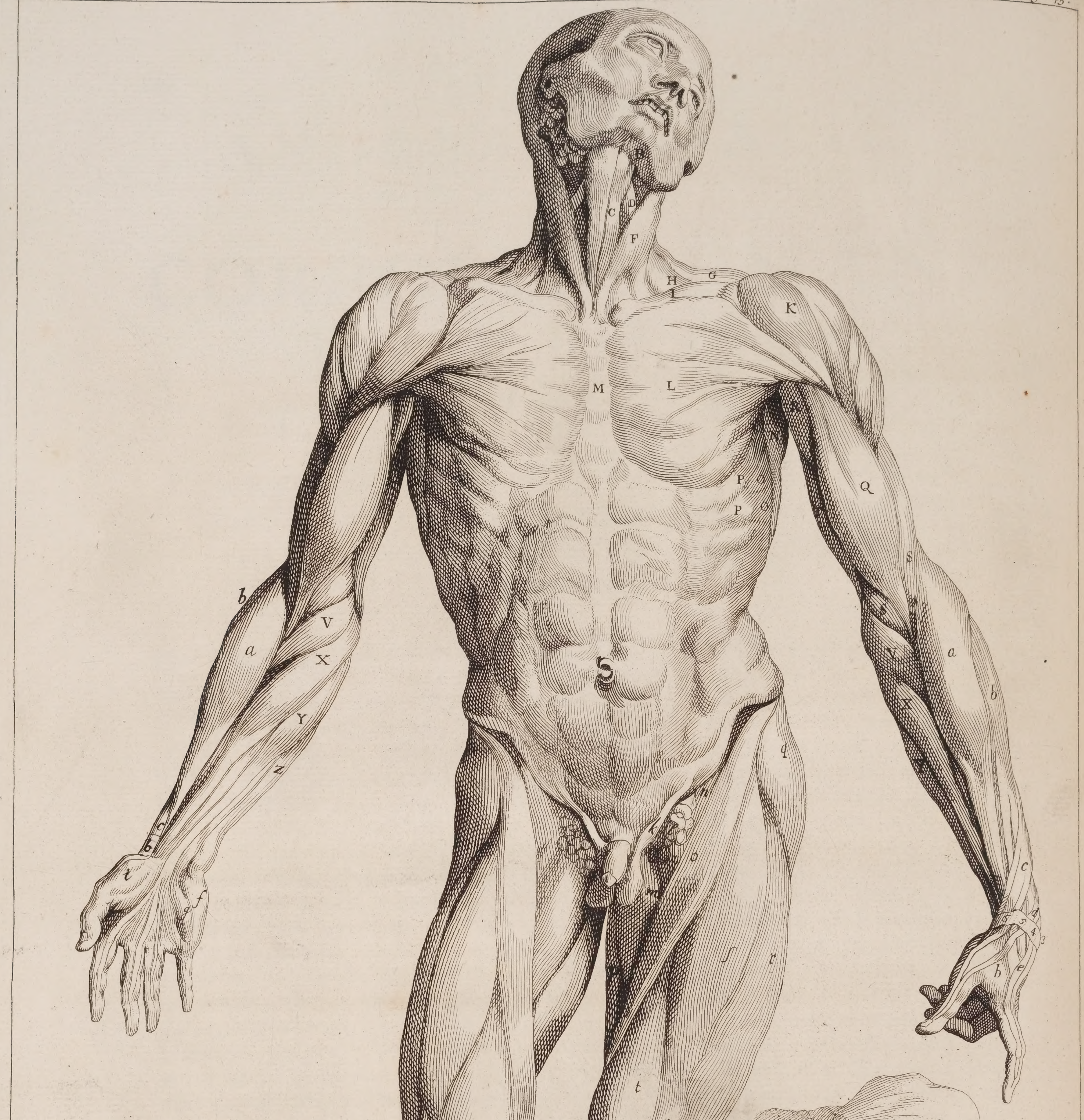
LIBRI PRIMI FINIS.

ANDREAE VESALII,
DE
CORPORIS HUMANI FABRICA
LIBER SECUNDUS,

Ligamentis oſſa cartilaginesque invicem committentibus, & Muſculis, voluntariorum motuum inſtrumentis, dedicatus: & figuras ipſi proprias, uti nunc deſcribetur, proponens.

Tabulae ſeriatim modò ſequentes, omnibus ferè ſecundi libri Capitibus communes erunt. Primae enim quatuordecim, integros exprimunt homines: harumque ordine prima, anteriorem viri faciem delineatam continet: ſecunda latus oſtendit: tertia, quarta, quinta, ſexta, ſeptima, octava, anteriorem faciem quoque proponunt, in hoc illudve latus, pro muſculorum, qui indicantur, natura & ſitu, magis repoſitam. Sex verò octavam conſequentes, poſteriorem corporis faciem referunt, omnes propemodum ita effigiatae, ut muſculi in praecedente tabula omnino conſpicui, in ſequente reſecti, ab inſertione pendeant. Deinde omnes tabulae ita invicem congruunt, ut uni, quae anteriorem exprimit faciem, alia ſuccedere poſſit, poſteriorem exhibens. Integrum namque erat, tertiae ſubjungi nonam, mox quartam, dein decimam: inſuper quintam, illi verò undecimam: poſtmodum ſextam, ab hac duodecimam: deinceps ſeptimam, quam ſequeretur decimatertia: cui rurſus ſuccederet octava, & huic decimaquarta. Unde etiam non inopportunè feceris, ſi utraque ſerie has muſculorum tabulas intuearis, atque quid ſingulae potiſſimùm exprimant, ex ipſarum earundemque characterum indicibus obiter requiras, quò promptius à Capitum contextu ad eas recurras. Perpaucis enim ſecundi libri Capitibus peculiares figurae praeponentur: iis nimirum duntaxat, quorum muſculi communibus figuris ſcitè omnes exprimi nequiverunt. in quorum numero ſunt, oculum moventes muſculi, laryngis muſculi, peni peculiares, & recto inteſtino & cervici veſicae proprii. Dein primi Capitis fronti tabella adhibebitur, ligamentorum differentiis oſtendendis praecipuè apta: & ſecundi Capitis initium eas oſtendet figuras, quae muſculorum compoſitioni intelligendae ſunt idoneae.

Porrò non ſuffecerit, in una tabula muſculum aliquem intueri, etiamſi illum charactere inſigniverim: ſed ut videas, ubinam quiſque emineat, alterive ſuccumbat, paſſim tibi is venit inquirendus, & potiſſimùm ſpectandus, ubi totus ſe offert. quod ferè fit, ubi peculiariter uni muſculo plures characteres adhibentur, praecipuè quum is extra aliorum ordinem majuſculo Graecis charactere peculiari notatur. Quòd verò in integras tabulas, muſculorum effigies ita digeſſerim, neque ſingulis Capitibus ſinguli articuli cum ſuis muſculis appicti ſint, ea potiſſimum occaſione factum puta, quòd illi, ſi privatim articuli pingerentur, à nemine, niſi Anatomes peritiſſimo, poſſent diſtingui. Nunc autem, quum omnia cohaereant, cuivis obvium eſt, qua ſede quiſque muſculus reperiatur: adeò ſanè, ut prorſus fuiſſet operaepretium, integras ad hunc modum tabulas delineari, quantumvis etiam ſeorſim articuli fuiſſent expreſſi. Inſuper ſi ſingulis Capitibus ſuos muſculos adhibere, vel aliqua ratione neceſſarium fore putaſſem, non hoc uſu ſtudioſi caruiſſent: quandoquidem praeter ſumptum, nullus labor inſuper mihi impendendus erat. Ex his namque integris tabulis neceſſariò ſculptis, particulas ſingulas articulosve ſeorſim tranſcindendos dare, non majoris mihi eſſet operae, quàm ex chartis, quibus tabulae jam impreſſae ſunt, nunc caput, nunc brachium, nunc crus aut thoracem, utut viſum eſſet, abſcindere, & ſculptori offerre. Ad haec, idem ſemper labor lectori in vertendis foliis impendiſſet, quum eadem pagina & muſculorum effigiem, & characterum indicem, ac deinde muſculorum deſcriptionem hiſtoriamque continere nequeat.

J. Wandelaar fecit.

Primae Musculorum Tabulae
characterum Index.

Prima tabula anteriorem corporis faciem exprimit, à quo cutim cum adipe, & omnibus in ſuperficie extantibus nervis, venis & arteriis reſecui, nulla etiam relicta carneae vocatae nobis membranae portione, vel in illis ſedibus, quibus haec muſculoſa evadit, quaſque omnes in tertia potius tabula, jam multis locis diſſecta, quàm in hac expreſſimus, ut iſta ſimul cum ſecunda & nona illis carneae membranae ſedibus non ita obſcurarentur: quin commodè id univerſum proponerent, quod pictores & ſculptores in muſculorum ratione ſolum ferè expendunt. Verùm quid aliae potiſſimum commonſtrent tabulae, ipſarum characterum edocebit index. Praeſentis autem tabulae characteres, ut modò ſubjiciam, ſe habent.

A *Glandulae quàmplurimae notantur, quae ſub aurium radice, ad poſteriorem inferioris maxillae ſedem repoſitae, cavitatem hîc opplent, tutaeque vaſorum diſtributioni praeficiuntur*; Parotis. *Hac ſede, qua glandulae reponuntur, citra characteris adminiculum, praeſciſſae hîc auris foramen obſervatu eſt facillimum.*

B *Siniſtri lateris muſculus, ab inferiori maxilla in os υ referens inſertus.* Myloyoïdeus.

C *Muſculus à pectoris oſſe pronatus, qui cum ſuo conjuge inſeritur in os υ referens.* Sternoyoïdeus.

D *Muſculus gracillimus, à ſuperiori ſcapulae coſta, in os υ referens inſertus: ac in quarta muſculorum figura V & V, in quinta autem R & S notatus.* Coracoyoïdeus. *Sedes, quae utrinque ad literae D latera viſitur, cavaque eſt, nervos continet ſexti paris nervorum cerebri*, Octavi paris hodie, quod Vagum, *interioribus venis jugularibus, & arteriis ſoporalibus concomitatos.*

F *Muſculus, à pectoris oſſe & clavicula, in mamillarem temporis oſſis proceſſum, carnea inſertione implantatus, & caput moventium ſeptimi paris alter.* Maſtoïdeus, Sternomaſtoïdeus, Sternocleidomaſtoïdeus.

G *Portio muſculi ſcapulam moventium ſecundi. Praeſentis muſculi aliud nihil hic eſt conſpicuum, quàm quòd in claviculam, & ſummi humeri ſedem claviculae connexam, inſeritur. Verùm in nona figura totus apparet muſculus,* Γ & Δ *inſignitus.* Cucullaris, Trapezius.

H *Sedes haec jugulares venas exteriores tranſmittit. quare etiam citra omnem muſculi diſtinctionem, in vivis (niſi fortè qui ſpiritum validius contineant, jugularesque turgidas reddant) ſolum cava apparet. Vena autem hinc reſecta, & mucoſis quibuſdam membranulis ademptis, ille occurrit muſculus, quem D inſignivi: & etiam unus, qui à prima thoracis coſta, in anteriorem tranſverſorum proceſſuum cervicis vertebrarum ſedem inſertus, C in octava muſculorum tabula notatur.*

I *Claviculae anterior ſedes, quae excarnis occurrit.*

K *Muſculus brachium attollens, cujus principium à clavicula, ſummo humero, & ſcapulae ſpina enaſcitur: atque hîc ipſius pars ſpectatur, à clavicula & ſummo humero pronata.* Deltoides.

L *Muſculus, brachium pectori adducens.* Pectoralis.

M *Pectoris os, excarne apparens. nam muſculus pectori brachium adducens ad oſſis latus, primùm carneus eſſe incipit. & quamvis dexter ſiniſtrum nervoſo, & membranae modo tenui exortu contingat, ob hoc tamen in vivis adhuc hominibus pectoris os non prorſus occultatur.*

N *Sub axilla N latitat, partem notans muſculi, brachium deorſum verſus dorſum detrahentis, ac ſequenti tabula* Γ *indicandi.* Latiſſimus Dorſi, Aniſcalptor.

O, O *Haec digitorum imago, muſculi aliquot inſertiones indicat, qui in octo ſuperiores thoracis coſtas inſertus, inſpirationi famulatur, & in octava muſculorum tabula F & F inſignitur.* Serratus anticus, major, inferior.

P, P *Iſta digitorum effigies, exortus eſt muſculi abdominis obliquè deſcendentis, quem pluribus characteribus hîc notare non libuit: quemadmodum neque recto etiam abdominis muſculo notam adhibui, quòd prorſus adhuc ſub obliquorum nervoſis tenuitatibus, & muſculo brachium pectori adducente, reconditus ſit: utcunque etiam tubera, quae ſecundùm abdominis longitudinem porrecta conſpicis, recti abdominis muſculi ſint. quae quo minus extuberent, obliquorum tendinum tenuitatibus non inhibentur: quemadmodum neque cutis craſſities in non admodum obeſis obſtat, quo minus eadem ante ſectionem ſpectentur.*

Q *Anterior cubitum flectentium muſculus.* Biceps Cubiti: flexor radii.

R *Sub axilla R reconditur, notans dicti jam muſculi, interioris capitis carnoſam partem, peculiaris muſculi ritu hic extuberantem.* Coracobrachiaeus, Perforatus.

S, S *Muſculus poſterior cubitum flectentium, quem duobus inſignivi characteribus, ne ſedes illis characteribus notatas, diverſos eſſe muſculos quis arbitraretur.* Brachiaeus internus: flexor ulnae.

Muſcu-

T *Muſculus ab inferiori ſcapulae coſta enatus, cubitique extenſioni ſubſerviens.* Gemelli pars interior, quae Longus aliis.

V *Superior muſculus eorum qui radium in pronum agunt.* Pronator teres. *Caeterùm quum praeſentis figurae cubitorum & manuum non eadem ſit facies, haud inopportunè dextro & ſiniſtro lateri V ac ſubſequentes aliquot characteres adhibui.*

X *Muſculus, ante indicem poſtbrachiali inſertus, idque flectens.* Flexor Carpi radialis.

Y *Muſculus, latum tendinem in manum producens.* Palmaris longus. *Sedes autem, quae utrinque ad hujus tendinis latus in cubiti longitudine protenditur, nulloque charactere inſignitur, muſculus eſt, flexionis ſecundi quatuor digitorum articuli autor, quem quintae figurae Θ indicat.* Perforatus, Sublimis.

Z *In dextro cubito indicatur muſculus, ab interno humeri tubere principium ducens, qui recto brachialis oſſi inſertus, brachiale flectit.* Flexor Carpi ulnaris.

a *In utroque cubito muſculus notatur, radium in ſupinum ducens: qui ab humeri oſſe natus, inferiori radii appendici implantatur.* Supinator longus.

b *In utroque cubito muſculus inſinuatur, bicorni tendine brachiale extendens.* Extenſor Carpi radialis, Bicornis, Radiaeus externus.

c *In utroque cubito indicantur duo muſculi, ex ulna originem ducentes: quorum unus tendinem brachialis oſſi offert, pollicem ſuſtinenti: alter in binos diſſectus tendines, unum primo pollicis oſſi, alterum ſecundo & tertio inſerit.*

d *In ſiniſtra manu hîc occurrit tendo muſculi, pollicem verſus indicem evertentis.*

e *In ſiniſtra manu ſpectantur tendines, in exteriorem indicis ſedem exporrecti.*

3, 4, 5, 6 *In ſiniſtra manu notatur tranſverſum ligamentum, in cubiti externa ſede conſpicuum. verùm numeri characteres ſeorſim indicant, quot in hac manus ſuperficie ſinus anulique diſſecantibus apparere poſſunt. Sunt autem omnes quatuor radio proprii, illisque tendinibus adaptati, in quorum regione numerum conſpicis. In dextro cubito etiam 6 ſpectatur, idem quod in ſiniſtro indicans.*

f *Muſculus in dextra manu ſpectatur, externum volae latus occupans, ac parvum digitum à caeteris abducens.* Abductor minimi digiti.

g *Ad internum latus muſculi f inſigniti, ſe offert portio muſculi duorum parvi digiti primum os flectentium exterioris, ſeu os illud in externum latus magis inflectens.* Flexor primi internodii minimi digiti.

h *In ſiniſtra manu, ſedes muſculi indicatur, pollicem indici proximè adducentis.* Adductoris pollicis.

i *In dextra manu muſculus occurrit, pollicem ab indice plurimum abducens.* Abductor pollicis: *atque ad demiſſius hujus latus, portio ejus muſculi viſitur, qui primum pollicis os flectentium eſt ſuperior.*

k *Tunica, teſtem ac ipſius vaſa ſeminaria involvens, quae hàc in viris prorepunt. Mulieribus enim haec vaſa, cum reliquis generationi famulantibus organis, in alto corporis reconduntur.*

l *Ad ſiniſtri teſtis latus l occultatur, notans glandulas cavitatem hic in inguinibus replentes, qua inſignis vena cum arteria crus adit. Glandulis enim reſectis, hic magnus exſurgeret ſinus.*

m *Muſculus, à pubis oſſe in femur procedens, & in octava tabula Σ notatus, femurque moventium octavus.* Pectineus.

n *Hàc prorepunt duo muſculi, quorum alter femoris motorum ſextus habebitur, in octava tabula Θ notandus.* Lumbalis, ψόας magnus: *alter verò ſeptimus, in eadem tabula Λ indicandus.* Iliacus internus.

o *Ab ilium oſſe pronatus muſculus, qui tibiae inſertus, illius motorum primus eſt.* Sartorius, Faſcialis femoris.

p *A pubis oſſium commiſſura enatus muſculus, ac tibiam moventium ſecundus.* Gracilis.

q *Sextus inter tibiam moventes muſculus, cujus carnoſa ſubſtantia hîc conſpicitur: tendo autem ipſius adeò tenuis eſt, ut ſubjectorum illi muſculorum circumſcriptionem non obliteret. Quapropter etiam privatim hîc ſe non oſtendit, quemadmodum neque in ſecunda muſculorum figura. in tertia tamen & quarta, adhibita ſcilicet ſectionis quadam ratione, utcunque oculis ſubjicitur, in hac quidem charactere 3, in illa vero Φ notatus.* Faſcia lata, Membranoſus.

r *Praeſens muſculus, etſi cum aliis inibi ad ſuperficiem repoſitis, nuper dicto membraneo tendine ſexti tibiam moventium muſculi obducatur, attamen ſeſe oſtendit: quemadmodum neque in muſculoſis, integra adhuc cute, conſpectum fugit. Notat autem r privatim ſeptimum tibiam moventium muſculum.* Vaſtum externum.

ſ *Muſculus ſupra coxendicis oſſis articulum principium ducens, & inter tibiae motores nonus.* Rectus. *Verùm & hic membraneo obtegitur tendine, muſculi tibiam moventium ſexti.*

t *Muſculus, femoris os univerſum quodammodo amplectens, tibiamque moventium octavus, ſexti etiam muſculi tendine hîc obtectus.* Vaſtus internus.

u *Sedes haec u notata, ad ſiniſtrum ſpectatur genu, eſtque quarti tibiam moventis muſculi pars.* Bicipitis.

Tota

SECUNDA
MUSCULORUM
TABULA
I. Wandelaar fecit

x, y *Tota haec tibiae oſſis regio excarnis eſt, nulloque obtegitur muſculo.*

z *Muſculus, pedis motorum ordine ſextus, ac per transverſum ligamentum in anteriori tibiae ſede poſitum, & δ indicandum, deſcendens, pediique oſſi pollicem ſuſtinenti inſertus.* Tibiaeus anticus. Tibialis anticus.

α *Muſculus, quatuor pedis digitos extendens, qui ſub muſculo z inſignito, maxima ſui portione occultatur.* Extenſor digitorum pedis longus.

β *Quatuor digitos extendentis muſculi portio, quae pedi in anteriora attollendo ſuppetias ferens, pedem moventium nonus cenſetur.* Hodie vulgo pro parte Extenſoris digitorum pedis longi habetur; plerumque tamen, ortu, progreſſu, inſertione, diſtinctus ab eo obſervatur.

γ *Pollicem extendens tendo. Carnoſa autem muſculi hunc tendinem educentis pars, in alto aliis ſubjicitur muſculis.* Extenſor Pollicis pedis longus.

δ *Transverſum ligamen, in anteriori tibiae ſede locatum, & quatuor ultimò notatis muſculis viam porrigens.*

ε *Exterior malleolus, ſeu fibulae excarnis pars.*

ζ *Muſculus fibulae exporrectus, qui in pedii os pollicem ſuſtinens, inſertionem molitur, ac pedem moventium ſeptimus numerabitur.* Peronaeus, primus, anticus, longus, fibuleus.

η *Muſculus, ab externo femoris capite pronatus, & pedem moventium ſecundus.* Gaſtrocnemius externus *Veſalio*; Pars externa Gaſtrocnemii externi, vel Gemelli cruris, aliis.

θ *Hunc characterem, & aliquot ſubſequentes, in dextro crure repoſui, quòd illis indicandi muſculi, in eo ſint conſpectiores. θ itaque notatur muſculus, ab interno femoris capite pronatus, pedemque moventium primus.* Gaſtrocnemius internus *Veſalio*; Pars interna Gaſtrocnemii externi, vel Gemelli cruris, aliis.

ι *Tendo totius corporis gracillimus, ab illo enatus muſculo, qui ab externo femoris capite principium ducens, pedem moventium tertius deſcribitur.* Plantaris.

κ *Maximus ſurae muſculus, à commiſſura fibulae ad tibiae os enatus, pedisque motorum facilè robuſtiſſimus, & quartus.* Soleus, Gaſtrocnemius internus hodie dictus.

λ *Muſculus, quatuor pedis digitorum tertium os flectens, modica ſua parte hic ſe offert.* Perforans, Profundus, Flexor Digitorum longus.

μ *Portiuncula quoque hic viſitur, pedem moventium quinti,* Tibiaei poſtici. *Verùm haec, ut & muſculi paulo antè in dextra potiſſimùm tibia commemorati, dilucidiùs multo in dextra ſequentis tabulae tibia, quàm hîc modò conſpiciuntur.*

ν *Tranſverſum ligamentum, à tibia in calcem pertinens.*

ξ *Muſculus pollicem in internum latus agens, hicque interno pedis lateri totus exporrectus.* Abductor Pollicis.

ϖ *In ſiniſtro pede muſculus notatur, pollicem aliis digitis adducens, ſeu illum in latus externum movens.* Extenſor Pollicis brevis, Cowperi. *Apparent ad haec, ſub tendinibus muſculi quatuor digitos extendentis, ac α notati, tendines indicem, medium & anularem in externum latus abducentes,* Extenſor digitorum brevis, *qui commune ſibi vendicant caput cum ea portione, quae pollici ſervit, ac ϖ inſcribitur.*

SECUNDAE MUSCULORUM TABULAE characterum Index.

Secunda tabula primae, quod ad ſectionem ſpectat, omnino correſpondet, & in latus verſa, eoſdem cum illa commonſtrat muſculos, unà cum oſſium ſedibus, in ſuperficie prominentibus, quodammodoque excarnibus. Facies itaque propemodum univerſa, & caput quoque quum paulo minus toto ſit oſſeum, literis niſi pauciſſimis in hunc modum inſignitur.

A *Temporalis muſculus. Quicquid autem ſupra ſemicirculum hunc, quo temporalis muſculi exortus circumſcribitur, conſiſtit, prorſus excarne eſt.*

B *Os jugale,* Jugum, *Foramen illud ad oſſis hujus terminum ſeſe offerens, auditorius eſt meatus.*

C *Muſculus, à mandendo manſorius praecipuè nuncupatus, & inter maxillam inferiorem moventes ſecundus deſcribendus.* Maſſeter.

D *Muſculus, buccarum motibus ſubſerviens, qui ex una maxilla in alteram pronaſcitur.* Buccinator.

E *Muſculus ſiniſter, ab inferiori maxilla in os υ referens productus.* Myloyoideus.

F *Muſculus, à pectoris oſſe in os υ referens inſertus.* Sternoyoideus.

G *Muſculus ſiniſter, à ſuperiori pectoris oſſis ſede principium ducens, & in humiliorem cartilaginis ſcuti imaginem repraeſentantis regionem inſertus. Is enim, quum ſub muſculo F inſignito latitet, non prorſus in latere hîc conſpectum fugit.* Sternothyroideus.

H, H *Muſculus à ſuperiori ſcapulae coſta ad os υ imagini ſimile properans, qui ablato adipe, & jugulari externa hinc diligenter execta, juxta humilius H eſt conſpicuus,* Coracoyoideus. *Deinde ſuperius H indicat etiam glandulas, ad auris radicem & internam inferioris maxillae ſedem hîc repoſitas.*

I *A pectoris oſſe & clavicula principium ducens muſculus, & in mamillarem temporis oſſis proceſſum inſertus.* Maſtoideus.

K, L *Muſculus ſcapulam moventium ſecundus. ac K quidem notat ſuperiorem ipſius partem, quae ſcapulam ſurſum trahit. L verò inferiorem, cujus beneficio ſcapula deorſum agitur. Ad dextrum latus L hic quoque dextri muſculi portio ſeſe ita offert, ut ad ſiniſtram natem, dextram hac quoque figura conſpicimus. Verùm in nona muſculorum tabula, utriuſque lateris muſculus literis Γ & Δ eſt ſpectatiſſimus.* Cucullaris.

M *Muſculus brachium attollens, qui longè accuratiùs in quarta figura Ξ, & in decima Δ indicabitur.* Deltoides. *quod ideo additum volui, ne quis hunc muſculum multis donatum impreſſionibus, plures eſſe ex vera hac integraque delineatione ſibi perſuadeat, praecipuè quum hae impreſſiones, peritos ſculptores pictoreſque ludant: quos non hic ſolum, ſed & in toto externo brachii latere velim eſſe attentiſſimos, quòd malè muſculum, quem jam N notabimus, veluti in cubiti exteriora protrahant. Quamquam ſanè difficile ſit, muſculorum initia, quae ab externo humeri tubere, & linea ab ipſo ſurſum ducta, ſeriatim oriuntur, in mortuis pulchrè exprimere: quòd vel levi ſolum inter excoriandum cubiti flexione & extenſione, muſculi ab illis capitibus educti, in cubiti flexus regione flacceſcant, aliumque inflexum in mortuis quàm vivis oſtendant. Unde etiam quum ſubſequentes aliquot muſculos explico, abs te quoque ſpectari velim nonae tabulae dextrum brachium: uti & decimae tabulae brachia, cum ſecunda figura ſecundi hujus libri Capitis: quòd ſcilicet in illis foelicius Naturam, quàm in praeſentis brachii muſculorum S, T, V, X notandorum exortibus imitati fuerimus.*

N *Quamquam ex ſubſequentibus characteribus nonnullos in utroque brachio repoſitos cernis, tantiſper tamen ſiniſtro duntaxat animum adhibebis, donec & dextri meminero. N itaque notatur poſterior cubitum flectentium, qui in vivis altiùs ſupra brachium attollentis muſculi inſertionem enaſci videtur, quàm revera principium ducit: licet hic non nimis inferiùs incipiat, ſed (quod pictoribus animadvertendum eſt) fortaſſis etiam elatiùs quàm deceat.* Brachiaeus internus.

O *Muſculus cubitum extendens, qui ab humeri capitis ſcapulae articulati cervice principium adipiſcitur.* Pars exterior Gemelli, quae Brevis, aliis.

P *Muſculus cubitum quoque extendens, cujus origo ab inferiori ſcapulae coſta pendet.* Pars Gemelli interior, quae Longus, aliis.

Q *Hac ſede duo dicti nuper muſculi cubitum extendentes, in unum coëunt, non amplius duplicis muſculi imaginem repraeſentantes*, hinc uno Gemelli nomine appellantur. *Quòd autem hic inſignius quàm reliquo progreſſu extuberant, praeter ipſorum partem ſummè carnoſam alius cubitum extendentium in cauſa eſt, qui hic ſub illis occultatus, ab humero ſeu brachii oſſe pronaſcitur, in duodecima figura X, in decimatertia autem d indicandus.*

R *Hac parte cubiti extenſionis autores in poſteriorem ulnae proceſſum, & articuli ligamenta implantantur, nerveam ſuae inſertionis partem in triangularem hanc ſedem porrigentes, quae excarnis ulnae eſt portio.*

S *Muſculus ab humero enatus, qui in inferiorem radii appendicem inſertus, radium in ſupinum ducit.* Supinator longus.

T *Muſculus, bicorni tendine brachiale extendens.* Extenſor Carpi radialis, Bicornis.

V *Muſculus indicem, medium, & anularem praecipuè extendens.* Extenſor Digitorum communis.

X *Muſculus, extenſionis parvi digiti primarius autor.* Extenſor minimi digiti.

Y *Muſculus brachiale extendentium inferior.* Extenſor Carpi ulnaris.

a *Muſculus brachiale flectentium inferior.* Flexor Carpi ulnaris.

b, c *Duo hic indicantur muſculi, quorum ſuperior b inſignitus, brachiali inſeritur: inferior autem, cui c inſcriptum eſt, in duos diducitur tendines, unum primo pollicis internodio inſerens, alterum duobus ſuperioribus ejuſdem internodiis implantans.*

1, 2, 3, 4, 5, 6 *His numeris notatur tranſverſum ligamentum, in exteriori ſede cubiti repoſitum, in totque rurſus anulos diviſum, quot numeros ſcripſimus.* 1 *enim indicat ligamentum radio ulnaeque commune.* 2 *ligamentum ulnae proprium.* 3, 4, 5, 6 *verò inſinuant quatuor ligamenta radio peculiaria.*

d *Sedes muſculi, aut ipſe etiam muſculus, pollicem indici proximè adducens.* Adductor Pollicis.

e *Tendo muſculi pollicem ad indicem evertentis. Verùm modò tempeſtivum eſt, & dextro brachio animum accommodare: ac partim eaſdem notas, quas in ſiniſtro ſpectaſti, partim verò novas intueri. Idem igitur ſignificat N ac N, P, S, T, a. ſed vix hic muſculi a inſigniti linea conſpicitur. dein b, c, & 4, 5, 6, & d ac e idem in dextra, quod in ſiniſtra manu referunt. Caeterùm privatae dextrae manus notae ſunt hujuſmodi.*

Z *Anterior cubitum flectentium muſculus.* Biceps.

f *Muſculus ſuperior radium in pronum moventium.* Pronator teres.

g *Muſculus ſuperior brachiale flectentium.* Flexor Carpi radialis.

h *Latum in vola producens tendinem muſculus.* Palmaris longus.

i *Muſculus gibbam ſcapulae ſedem occupans, qui extrorſum brachium circumvertens, illud moventium ſeptimus numerabitur.* Infraſpinatus, à quo Teretem minorem non diſtinxit.

k *Muſculus brachium moventium tertius, quo illud retrorſum ad dorſum elatiùs, quàm jam ſignando muſculo ducitur.* Teres major.

Γ *Praeſentem muſculum, qui brachium moventium quartus habebitur, nona tabula O, & detectum adhuc magis decima Θ oſtendent.* Latiſſimus Dorſi, Aniſcalptor. *At quum externum ſecundumve ipſius latus nullibi opportuniùs quàm in hac tabula oſtendetur, hic aliquot characteres adjicere erit operae pretium. Eſt itaque muſculus hic, cujus beneficio brachium agitur deorſum, triangularis quodammodo figurae, cujus internum latus ſpinarum apicibus exporrigitur (qui praeſenti muſculo principium offerunt) ab*

l, m. *l ad m pertinens. Exterius verò latus, quod à ſacro oſſe ſurſum obliquè in priora ad*

n. *inſertionem properat, ab m ad n uſque pertinet. n enim inſinuat hujus muſculi partem, ſuae inſertioni proximam, quae citra alterius muſculi diſſectionem conſpici nequit. Atque hoc latus eſt, quod in prima tabula N notat, in ſequenti verò V. & rurſus longè accuratiùs dextrum ſeptimae tabulae brachium O litera hanc inſertionem commonſtrat. Tertium latus ab l ad n porrigitur, quod tranſverſim ductum, humiliori baſis ſcapulae angulo inſternitur. Atque l etiam indicat hujus muſculi partem, muſculo cui L inſcripſimus ſubjectam.*

Δ *Ne parvum o in umbra ad pectoris ſedes plus ſatis lateret, Δ inibi poſitum habes, muſculum indicans, quo brachium pectori adducitur.* Pectoralis.

o, o, o *Hujuſmodi formae, quaſi anguli acutioris ritu procedentes, inſertiones muſculi ſunt ejus qui in octo ſuperiores thoracis coſtas, manus modo inſertatur.* Serratus anticus, major, inferior.

p, p, p *Exortus abdominis muſculi obliquè deſcendentis, qui mutuò cum muſculi jam dicti, & aliquot o inſigniti inſertionibus ingrediuntur. Quod autem in univerſa abdominis ſede conſpicitur, obliquus ille eſt muſculus: quamquam rectus abdominis muſculus nonnihil propter obliquorum tendinum tenuitatem (quemadmodum & ante ſectionem) hic extuberet.*

q *Principium primi tibiam moventium muſculi, quem ſequenti figura Σ notatum cernes. Hic autem in dextro femore q etiam indicatur.* Sartorius.

r *Muſculus tibiam moventium ſextus, qui latum producit tendinem, omnibus ferè femur amplexantibus muſculis obductum. verùm quum iſte membranae propemodum ritu tenuis ſit, ſubditorum ipſi muſculorum inſpectionem multo minus quàm cutis ipſa hic occupat. Muſculum hunc in tertia tabula Φ, & in quarta charactere 3 notabimus.* Faſcia lata, Membranoſus.

ſ *Portio muſculi tibiam moventium noni, quem in quarta tabula Φ exprimam.* Recti tibiae.

t *Muſculus tibiam moventium ſeptimus, membraneo tendine ſexti tibiam moventis muſculi obtectus.* Vaſtus externus.

u *Muſculus ſiniſtrum femur moventium primus. Qui verò dextrum femur agit, etiam magna ex parte hic ſe offert.* Glutaeus major.

x *Regio majoris exteriorisve proceſſus femoris, quem rotatorem,* trochanterem, *dicimus.*

y *Conſpicua, jam ablata cute, ſecundi femur moventis muſculi pars.* Glutaei medii. *Reliqua autem primo femur movente muſculo u ſuperius indicato, & illo quem latum producere diximus tendinem, quemque r notavimus, occultatur.*

α *Quartus tibiam moventium muſculus, qui hic externo ipſius latere eſt ſpectatiſſimus, ac nullibi in dextro crure apparet.* Biceps tibiae.

β *In utroque femore tertius notatur tibiam moventium muſculus.* Seminervoſus, Semitendinoſus.

γ *In dextro tantum femore indicatur ſecundus tibiam moventium muſculus.* Gracilis.

δ *In dextro crure bis δ poſui, muſculum indicaturus, quem quintum femoris motorem enumeraturus ſum. In ſiniſtro autem crure δ juxta poplitem ponitur, quintum quoque ejus cruris notans muſculum.* Tricipitem.

ε, ζ *In dextro femore indicatur quintus femur moventium muſculus.* Triceps. *ac ε quidem hujus muſculi poſteriorem partem indicat, ζ verò poſteriorem anterioris partis portionem, quanta ſcilicet ſeſe hac figura (quod & de caeteris adhuc magna ex parte latitantibus muſculis intelligendum eſt) ſpectandam offert.*

η *Muſculus hic extuberans, tibiam moventium octavus cenſebitur.* Vaſtus internus.

κ, θ *Excarnis tibiae oſſis pars: verùm interior malleolus privatim κ notatur.*

λ *In utroque crure ſuram conſtituentium indicatur muſculus, quem pedem moventium primum numerabimus.* Gaſtrocnemius internus, *Veſ.* Pars interior Gaſtrocnemii externi, vel Gemelli cruris, aliis.

μ *Muſculus in utroque notatur crure, pedem moventium ſecundus.* Gaſtrocnemius externus *Veſ.* Pars exterior Gaſtrocnemii externi, vel Gemelli cruris, aliis.

ν *Gracillimus totius corporis tendo, à muſculo enatus, qui pedem moventium tertius habebitur.* Plantaris.

ξ *Maximus ſuram conſtituentium muſculus, ac pedem moventium quartus.* Soleus.

ϖ *Muſculus, tertios quatuor digitorum pedis flectens articulos.* Perforans, Profundus, Flexor digitorum pedis longus.

ϱ *Portiuncula muſculi, qui pedem moventium quintus erit.* Tibiaei poſtici.

ς *Transverſum ligamen, ab interno malleolo in calcem pronatum.*

τ *Muſculus pollicem in internum latus ab aliis abducens digitis.* Abductor pollicis.

υ *Ligamentum, muſculo ſecunda quatuor digitorum internodia flectenti*, Perforato, Sublimi, Flexori digitorum pedis brevi, *obnatum, & lati manus tendinis vicem in planta gerens.*

φ *In utroque crure muſculus modicè conſpicitur, qui in anteriori tibiae ſede locatus, pedem moventium eſt ſextus.* Tibiaeus anticus.

χ *Muſculus fibulae exporrectus, qui pedis motorum ſeptimus numeratur.* Peronaeus primus, anticus, longus, Fibuleus.

ψ *Muſculus nuper dicto ſubſtratus, pedemque moventium octavus. hujus tendo, ut & ſeptimi, ſub tranſverſo ligamento, mox* Σ *notando, eſt conſpicuus.* Peronaeus ſecundus, poſtius, Semifibulaeus.

ω *Muſculus quatuor digitos extendens.* Extenſor digitorum pedis longus. *ad latus autem ſiniſtrum characteris* ω, *occurrit hujus muſculi portio, bicorni tendine in pedii os ante parvum digitum inſerta, quam pedem moventium muſculorum nonum appellabimus, in quarta muſculorum tabula* Ω *aptius expreſſum.*

Θ *Tendo muſculi, pedis pollicem extendentis.* Extenſoris pollicis longi.

Λ *Tranſverſum ligamentum, tibiae oſſi & fibulae commune, in utroque crure indicatur.*

Ξ *Exterior malleolus, ſeu fibulae oſſis excarnis ſedes, triangulum quaſi referens.*

Σ *Tranſverſum ligamentum, à fibula in calcem pertinens.*

Π *Muſculus, abductionis parvi digiti à reliquis autor.* Abductor minimi digiti.

Tertiae Musculorum Tabulae,
quam ſequens proponet pagina, characterum Index.

Praeſens tabula, anteriorem corporis faciem exprimens, in hoc à prima muſculorum tabula differt, quòd muſculos ex carnoſa membrana conſtitutos, & aliquot etiam faciei muſculos, ab adipe adamuſſim liberatos, commonſtret: quodque magis ad muſculorum diſciplinam, quàm priores duae, ſit comparata, uti ſubſequens characterum index nunc inſinuabit.

A *Rectae ſecundùm frontem ductae lineae, frontis & ſuperioris naſi ſedis muſculoſam conſtituunt ſubſtantiam.* Frontalis.

B *Temporalis muſculus, ſupra quem carnea membrana fibris etiam carneis aliquando enutritur, & aures utcunque movet.*

C *Muſculus, interiorem oculi occupans angulum, & palpebram attollens.*

D *Muſculus, palpebram deorſum trahens, & minorem exterioremve angulum ſibi vendicans.*

E *Mutuus palpebrae muſculorum ſecundum palpebrae longitudinem connexus.*

F *Muſculus, media ſui parte naſi alam, altera verò ſuperius labrum petens. Quemadmodum ſanè varium muſculorum fibrarum in labiis implexum indicare non licuit, ita quoque characterum copia faciem alioquin ſatis obſcurum, non ſum aliter hîc occupaturus.*

G *Malum, ac jugalis oſſis anterior ſedes, quae prorſus excarnia ſunt.*

H *Muſculus ſuperiori labro proprius, ac à malo quaſi à G pronatus.* Zygomaticus.

I *Muſculi maxillam inferiorem moventium ſecundi,* Maſſeteris, *origo, ipſaque adeò jugalis oſſis ſedes, muſculo jam* Γ *notando vix obtecta.*

Γ *Muſculus, carnoſa conſtans membrana, & praecipuus buccarum labiorumque & anterioris colli cutis motuum dux, qui hîc ſubditis ſedibus in utroque latere haeret, reliqua carnoſae membranae parte, quae carnea non efficitur, à corpore jam reſecta.*

K, L. *Quod autem ad praeſentis muſculi fibrarum progreſſum attinet, K ad L uſque, muſculi principium notat, è regione oſſis pectoris, ac mediae claviculae ſedis oſſi pectoris pro-*

M. *ximae incipiens, cujus fibrae recto tramite ſurſum ad M exporriguntur. Ab L ve-*

N. *rò ad N, principii pars notatur, è regione reliquae ſedis claviculae & ſummi humeri ſedis incipiens, cujus fibrae obliquè ſurſum in anteriora porriguntur. Deinde etſi ea muſculi pars, quae in poſteriori cervicis ſede conſiſtit, non ſeſe ſpectandam offerat,*

O. *nihilominus O ad auris radicem poſitum, tranſverſas fibras illinc prorepentes utcunque oſtendit. Quare etiam in muſculi lateribus deſcribendis, primum latus tibi fingendum eſt ab N ad O, ſecundum ab O ad H. K verò per L ad N, tertium indicabit latus. A K autem ad M, quartum habes latus. Intenſiùs enim nigricans linea, à K ad*

I. Wandelaar fecit.

K ad M ducta, dextri muſculi cum ſiniſtro interſtitii loco habenda eſt. Quadratus Genae, Platyſma myoides.

P *Brachium attollens muſculus, quem hic in anteriore corporis facie L, N & Q circum-*
Q. *ſcribunt. quamquam inferiùs, quàm Q conſiſtat, ſua inſertione prorepat.* Deltoides.

Δ *Muſculus brachium pectori adducens, qui in ſequenti tabula ſimul venit inſpiciendus. ibidem namque à ſuis liberatus initiis, Δ perinde ac hic notatur, iiſdemque ferè characteribus ibidem atque hic ita circumſcribitur. K ad L uſque, principii ipſius pars, à clavicula originem ducens. K verò ad R, principii pars, ex media latitudine oſſis*
R. *pectoris pronata. Quinetiam R notat muſculi membraneam partem, quae ad mucronatae cartilaginis latus, oblique deſcendentis muſculi abdominis nervoſae tenuitati ex-*
S. *porrigitur. S autem ſignificat carneam muſculi partem, à ſextae & ſeptimae coſtarum cartilaginibus, propter obliquè deſcendentem abdominis muſculum peculiariter exor-*
Q. *tam. Q praeſentis muſculi inſertionis index eſt, qua inter brachium attollentem (qui P notatur) & priorem cubitum flectentium, Z indicandum, in humerum inſeritur. Porrò ſi latera ipſius, & fibrarum inſertionem intueri animus ſit, ſequentem etiam*
T. *inſpicito tabulam, quae praeſentis muſculi inſertionem, Q & T (qui character illi tabulae eſt peculiaris) notatam exhibet: quo ad hunc modum, ambarum tabularum characteribus ſimul junctis, quinque muſculi latera metiaris. Primum à K ad L. Secundum à K ad R. Tertium ab L ad Q. Quartum ab R ad T. Verùm in praeſenti tabula lata muſculi inſertio occultatur. unde etiam fit quintum latus, à Q ad T pertinens, in quarta duntaxat tabula eſſe conſpicuum.* Pectoralis.

V *Muſculus brachium deorſum trahens, idque moventium quartus.* Latiſſimus Dorſi, Aniſcalptor.

5, 6, 7, 8 *His numeris, inſertiones aliquot muſculi thoracem moventium ſecundi notantur. ac ſinguli numeri earum coſtarum, in quas hic conſpicuae inſertiones fiunt, ſedes denotant.* Serrati, antici, majoris, inferioris.

Θ *Abdominis muſculus, obliquè deſcendens, qui cum ſuo conjuge univerſam abdominis ſedem cooperit, & magnam quoque thoracis ſedem integit. Praeſentis muſculi exortus, qui è coſtis pendet, etiam quodammodo numeris indicatur, quibus ſecundi thoracem moventis muſculi inſertiones ſignificantur, quum ſcilicet exortus ille mutuò his inſertionibus reſpondeat. Caeterum R ad X albam excarnemque abdominis oſtendit lineam, quam aliter ſimplici colore non datur exprimere. & quamquam fortè omnium exemplarium tabulas ſuis coloribus diſtinguere, eſſet quidem operae pretium, ſumptus tamen quibuſdam eſſet non admodum modiocris.*

X *Penis, ſua cute, quam praeputium vocant, liberatus.*

Y *Vaſa ſeminaria, ſua adhuc tunica, quam peritonaeum educit, intecta.*

Z *Muſculus anterior cubitum flectentium.* Biceps.

a, a *Poſterior cubitum flectentium muſculus.* Brachiaeus internus.

b *Muſculus cubitum extendens, qui ab humiliori ſcapulae coſta principium ſumit.* Gemelli pars interior, quae Longus, aliis.

c *Muſculus, bicorni tendine brachiale extendens.* Extenſor carpi radialis, Bicornis, Radiaeus externus.

d *Muſculus, radium in ſupinum ducens, qui inferiori radii appendici implantatur.* Supinator longus.

e *Superior radium in pronum moventium muſculus.* Pronator teres.

Λ *Muſculus brachiale flectentium is, qui poſt brachiali ante indicem inſeritur. Ac f ipſius*
f, g, h. *notat principium, g tendinis ex muſculi ventre exortum: h ſedem, qua tendo negligentiùs ſecantibus deſinere putaretur.* Flexor Carpi radialis.

Π *Muſculus, latum manus producens tendinem, cujus caput i indicatur, tendinis autem*
i, k, l. *ipſius principium k. at l locum inſinuat, ubi tendo primùm dilateſcere incipit.* Palmaris longus.

m *Muſculus alter inferiorque brachiale flectentium, qui quarto brachialis oſſi praecipuè implantatur.* Flexor Carpi ulnaris.

n *Hic obſcurè videtur portio muſculorum, quorum alter brachiali, alter verò pollici tendines offert: quibus in decima Ξ, & dein k & l inſcribuntur.*

o *Excarnis primi pollicis internodii ſedes.*

p *Muſculus, ab indice pollicem remotiſſimè abducens.* Abductor Pollicis.

q *Inſignior duorum primum pollicis os flectentium.*

r *Muſculus, minimum digitum maximè à reliquis in latus amovens.* Abductor minimi digiti.

Σ *In dextro crure primus notatur tibiae motuum opifex, cujus initium ſ inſignitur, t*
ſ, t, u. *tendinis illius principium, u ejuſdem inſertio. Caeterùm character 2, inſertionem ſecun-*
2, 3. *di notat tibiam moventis muſculi: 3 verò, inſertionem tertii.* Sartorius.

Φ *Sextus tibiam moventium muſculus, cujus principium x notat: y verò ſedem, qua car-*
x, y. *noſus eſſe deſinit, membranaeque modo toti femoris amplitudini obducitur.* Faſcia lata, Membranoſus. *Non licuit aliter ipſius tendinem membranamve exprimere, quàm hic modò*

modò in utroque femore obſervatur: in quo tenuiſſimam ipſius partem, interiori femoris ſedi obductam, veluti laceram membranam diſſecuimus, ut ſectio aliquantiſper membranae naturam commonſtraret.

Quicquid enim ad externum inaequalis illius lineae ſectionisve latus habetur, ipſa adhuc eſt ſexti muſculi membrana, ſeu tendo.

α *Muſculus tibiam moventium nonus.* Rectus.

β *Octavus tibiam moventium, magis in ſiniſtro crure, quàm in dextro, à ſexto tibiae motuum autore detectus muſculo.* Vaſtus internus. *Septimo tibiam moventium muſculo,* Vaſto externo, *characterem non adhibui. nam etſi aliquo pacto ſub ſexti tibiam moventium tendine, ſeu membrana, perinde ac in muſculoſis viris ſub cute, protuberare videatur: hac tamen figura, nulla ſui portione eſt detectus.*

γ *In inguinum regione indicantur muſculi, quos femur moventium ſextum,* Lumbalem magnum, Pſoam, & *ſeptimum,* Iliacum internum, *recenſebimus. Caeterùm γ glandulas quoque inguinum inſinuat, unà cum ſinu, ex quo vaſa crus petentia reſecui.*

δ *Muſculus femoris motorum octavus.* Pectinaeus.

ε *Muſculus, tibiae motus opificum ſecundus, cujus tendinem character* ϟ *commonſtrat.* Gracilis.

ζ, η *Excarnis tibiae oſſis pars. verùm η privatim internum notat malleolum.*

ϒ *Sextus pedem moventium muſculus. cujus exortum* ϑ *indicat:* κ *autem principium ſui*

ϑ, κ *tendinis, cujus ductus citra characterum appoſitionem manifeſtus eſt, quamquam* ξ *inſertionis quaſi ipſius ſedem oſtendat.* Tibiaeus anticus.

λ *Muſculus ſeptimus pedem moventium.* Peronaeus primus, anticus, longus.

μ *Muſculi pollicem extendentis tendo.* Extenſoris pollicis longi.

ν *Muſculus quatuor digitos extendens.* Extenſor digitorum longus.

ξ *Muſculus pollicem à caeteris digitis in internum latus abducens.* Abductor pollicis.

ο *Tranſverſum ligamen, in anteriori tibiae ſede poſitum, & facta ſectione, hìc in latera reflexum.*

ϖ *Tendo bicornis muſculi pedem moventium noni.* Vulgo partis Extenſoris digitorum longi.

ρ *Primus pedem moventium muſculus.* Gaſtrocnemius internus *Veſ.* Pars interior Gaſtrocnemii externi, vel Gemelli cruris, aliis.

ς *Pedem moventium quartus muſculus.* Soleus, Gaſtrocnemius internus, vulgo.

τ *Longiſſimus gracillimusque tendo, à tertio pedis motuum autore productus muſculo.* Plantari.

υ *Muſculus, tertium quatuor digitorum os flectens.* Perforans, Profundus, Flexor digitorum longus.

φ *Muſculus pedem moventium quintus.* Tibiaeus poſticus.

CHARACTERUM QUARTAE MUSCULORUM TABULAE, quam ſequens proponet pagina, Index.

Quarta tabula quamplurimos praecedentis tabulae muſculos, ſectionis ſerie ademptos, commonſtrat: & deinde pleroſque, qui prioribus figuris nondum in conſpectum venêre, videndos offert. quod omnes ad octavam uſque muſculorum tabulam ſubſequentes, tantiſper praeſtabunt, dum oſſa anteriori facie nuda occurrant.

Γ *Muſculus temporalis, cujus principium, ſemicirculo non abſimile, A, B & C circumſcribitur.*

D *Oſſis jugalis,* Jugi, *externa ſedes, quae excarnis eſt.*

Δ *Maſſeter, qui inter muſculos inferiorem maxillam moventes ſecundus deſcribetur. E hujus muſculi principium indicatur, à malo exortum. F principii ipſius portio, auri pro-*

E, F. *xima. Atque ita ab E ad F totus ipſius principii ductus ſecundùm jugalis oſſis lon-*

G. *gitudinem metitur. G infima muſculi inſertionis ſedes notatur. Porrò ſi muſculum hunc triangulo aſſimilare lubet, E, F & G tres angulos tibi proponere finges: quorum tertius, G indicatus, tam eſt obtuſus, ut etiam latus dici queat.*

H *Nervulus minoris radicis tertii paris nervorum cerebri, hàc frontis muſculoſam compagem & elatiorem palpebram petens.* Primi rami quinti nervorum paris.

I *Nervulus dictae modò radicis, ad ſuperius labrum & externam alae naſi ſedem propagatus.* Secundi rami quinti paris.

K *Cartilago, in quam ſiniſtrum naſi os deſinit.*

L *Ala naſi ſiniſtra, dictae modò cartilaginis extremo alligata, incumbensque. Inter K & L, narium cute jam cum quibuſdam membraneis ligamentis ablata, in conſpectum venit anterior alae naſi muſculus, nimiſquàm tenuis.*

M *Muſculus, à ſuperiori maxilla in inferiorem inſertus, ac buccas moventium in altero latere ſecundus.* Buccinator.

N *Muſculus ſiniſter inferiori labro peculiarium, cujus ſanè corpus minori negotio, quàm multiplex ipſius fibrarum interſectio delineari poteſt: quod etiam in muſculo M notato uſuvenit. Auris autem foramen citra O appoſitionem ſeſe oſtendit: uti etiam auris radici ſubditae glandulae, eum characterem quodammodo exprimentes.*

Vix

I. Wandelaar fecit.

26

O *Vix conſpicua eſt ejus muſculi portio, qui inferiorem maxillam deorſum vellit.* Biventris.

P *Hac ſede os υ referens reponitur.*

Q *Muſculus, à temporum oſſis proceſſu ſtyli formam imitante enatus, ac oſſi υ referenti inſertus.* Styloyoideus, Styloceratoyoideus.

R *Muſculus ſiniſter, ab inferiori maxilla in os υ referens, inſertionem tentans, cujus conjunx nonnihil quoque hic ſe ſpectandum praebet.* Myloyoideus.

S, T *Dexter & ſiniſter oſſis υ referentis muſculi, à pectoris oſſis ſummo pronati.* Sternoyoidei.

V, V *Muſculus gracilis & longus, qui à ſuperiori ſcapulae coſta oſſi υ referenti implantatur.* Coracoyoideus.

Θ *Muſculus capitis motibus ſubſerviens, qui ab oſſe pectoris principium X notatum ſumit:*
X, T. *deinde aliam principii partem, T indicatam, à claviculae ſede, pectoris oſſi proxi-*
Z. *ma, obtinet. Caeterùm Z inſertionem ipſius inſinuat, qua univerſum mamillarem capitis proceſſum amplexatur.* Maſtoideus.

a *Clavicula, magna ex parte anteriori ipſius ſede excarnis.*

b *Muſculi ſcapulam moventium ſecundi in latiorem claviculae partem & ſummum humerum inſertio.* Cucullaris, Trapezii.

c *Muſculorum hic magnam obſcuritatem pariunt vaſa caput adeuntia, & nervi in brachium excurrentes.*

d *Muſculus, à clavicula in primam thoracis coſtam inſertus, thoracemque moventium primus.* Subclavius.

Ξ *Muſculi brachium attollentis,* Deltoidis, *anterior pars: poſteriorem verò decima oſtendit tabula, adhuc in ſua ſede repoſitam, ac Δ praecipuè inſignitam. Proximè autem ſequens tabula anteriorem hanc partem ab exortu liberam, reflexamque ac γ notatam*
e, f, g. *commonſtrat. Porrò in praeſenti tabula, e, f & g conſpicuam hîc muſculi brachium attollentis partem, trianguli ritu circunſcribunt.*

h *Muſculi brachium pectori adducentis,* Pectoralis, *inſertio, quam in dextro brachio Q*
Q, T, Δ. *& T notavi, & ipſi muſculo Δ quoque impoſui, ut hi characteres ad praecedentis ta-*
K, L, R. *bulae notas referantur, ad quam quoque K, L & R ſpectant.*

i *Pectoris os, liberum ab initiis muſculorum brachia pectori adducentium.* Pectoralium.

2, 3, 4 *Secunda, tertia & quarta thoracis coſtae, ad quas reliquae ſeriatim ſubſequuntur: atque in harum intervallis, exteriores muſculi intercoſtales ſunt obvii. Lineae autem in coſtis ductae, atque ad characterum ſiniſtram conſiſtentes, oſſa coſtarum ab earundem cartilaginibus determinant: ſunt enim illae notae cartilaginibus inſcriptae.*

k *Muſculus ſcapulam moventium primus.* Serratus minor, anticus, ſuperior.

l *Muſculus thoracem moventium ſecundus.* Serratus anticus, major, inferior.

m *In dextra axilla m latitat, muſculum notans, quo brachium deorſum trahitur, idque moventium quartus nobis habetur.* Latiſſimus Dorſi.

n *Dextri lateris rectus abdominis muſculus, hîc altiùs quam obliquè adſcendentis muſculi nervoſa tenuitas conſcendens.*

o *Abdominis muſculus, obliquè deſcendens, quem hîc in poſteriora ab abdomine reflexum finximus.*

Π *Abdominis muſculus, obliquè adſcendens, ac totam ſui lateris abdominis ſedem amplectens. Hunc quodammodo circumſcribunt o, n, p, q, & linea ſecundùm inferiorem abdominis ſedem, ad ilium os, & coxendicis, & pubis ducta.*

p, q *Portio abdominis muſculorum obliquè deſcendentium, quae ad albam in abdomine apparentem lineam eſt relicta. Caeterùm q privatim ſignificat penis conſtructionem, qui ad pubis os, quà primùm flaccidus, deorſum denuò propendet, diſſectus eſt. Duo itaque velut inſigniores circuli, duo ipſius ſunt corpora: circulus autem ſub illis conſiſtens, meatus eſt, urinae ſeminique communis.*

r *Ablatis jam teſtium & vaſorum ſeminalium exterioribus involucris, teſtes hîc cum ſuis vaſis rectà deorſum propendent.*

ſ *Exterioris tunicae teſtis ea hîc adſervata eſt portio, quae vocatum teſtis conſtituit muſculum.* Cremaſterem.

t *Muſculus cubitum flectentium anterior,* Biceps, *cujus interioris principii carnoſae, & hic in dextro brachio valde conſpicuae parti, nullum adhibui characterem: quum is hic, uti neque in ſequenti tabula, adhuc auferri poſſit. Intervallum autem, inter duo ipſius apparens principia, humeri ſeu brachii os exiſtit.*

u *Muſculus cubitum extendens, cui ab humiliori ſcapulae coſta principium praebetur.* Gemelli pars interior, quae Longus aliis.

x, x *Poſterior cubitum flectentium muſculus.* Brachiaeus internus.

y *Muſculus ſuperior radium in pronum ducentium.* Pronator teres, rotundus.

α *Muſculus radium in ſupinum agentium longior.* Supinator longus.

β *Muſculus quatuor digitorum ſecundos flectens articulos.* Perforatus, ſublimis flexor digitorum manus.

Σ *Muſculus, qui ab interiori humeri tubere ortus, & ulnae longitudini exporrectus, bra-*

chiale

γ, δ. *chiale flectit.* Flexor Carpi Ulnaris. *ac γ quidem ipſius denotat initium: δ verò, ipſius in quartum brachialis os inſertionem.*

ε *Alter brachiale flectentium muſculus, qui à cubito ſectionis ſerie reſectus, deorſum hic pendet.* Flexor Carpi Radialis.

ζ *Muſculus, primum parvi digiti internodium verſus exteriora flectens.*

η *Hic muſculus propendet, parvum digitum à reliquis in externum latus abducens.*

θ *Tranſverſum ligamen, in interna brachialis ſede obvium, tendinibusque hàc repentibus obductum.*

ι *Muſculus major primum pollicis os flectentium.*

κ *Propendet hic ab inſertione muſculus, cujus beneficio pollicem ab indice removemus.*

λ *Latus tendo manus, unà cum ipſius muſculo,* Palmari longo, *à ſummis quatuor digitorum aciebus in dextra manu dependens. Praeterea hic in utriusque manus vola tendines occurrunt, mucoſis membranis induti, atque ad digitos, quo illos flectant, protenſi.*

μ *Secundus femur moventium muſculus.* Glutaeus medius.

ν *Primus femur moventium muſculus,* Glutaeus major, *nonnihil hic quoque ſeſe offerens: quòd tabulae hujus imago, ut externam tibiae ſedem magis oſtenderet, in latus ſit poſita.*

ξ *Oſſis dextro ſacri oſſis lateri commiſſi ſedes, à qua primum,* Sartorium, *& ſextum,* Membranoſum, *tibiam moventes reſecuimus.*

& *Charactere & ſedes inſignitur, majoris exteriorisque femoris proceſſus.*

ο *Nonus tibiam moventium muſculus,* Rectus, *cujus initium ſupra coxendicis articu-*

ο, π, ρ. *lum incipiens, ο notatur. π vero tendinis ipſius principium: ρ autem ſedes indicatur, qua praeſentis muſculi tendo ſubditis connaſcitur tendinibus.*

ς *Muſculus femur moventium ſeptimus,* Iliacus internus, *hàc deſcendens, ſe offert.*

τ *Muſculus femur moventium ſextus,* Lumbalis, ψόας magnus, *ſuo tendine cum ſeptimo muſculo hàc prorepens.*

υ *In ſiniſtro femore muſculus υ inſignitur, femur moventium octavus.* Pectinaeus.

φ *Quinti femoris motibus ſervientium muſculi,* Tricipitis, *anterior portio hîc ſpectatur.*

χ *Secundus tibiam moventium muſculus.* Gracilis.

ψ *Octavus tibiam moventium.* Vaſtus internus.

ω *Septimus tibiam moventium muſculus,* Vaſtus externus, *in dextro femore inſignitus, quòd ibidem is ſit conſpectior.*

2 *Primus tibiam moventium muſculus,* Sartorius, *ab ilium oſſis ſpina reſectus, & à femore avulſus, ab inſertione ſua propendet.*

3 *Sextus tibiam moventium muſculus,* Faſcia lata, *ab ilium etiam oſſe liberatus, & à caeteris amplexantibus femur muſculis, cutis modo abſtractus, ab ea ſede propendet, cui validiſſimè juxta ſuperiorem fibulae appendicem inſeritur.*

4 *Sextus pedem moventium muſculus,* Tibiaeus Anticus, *ab anteriori tibiae ſede reſectus, humi hîc procumbit, ipſius tendine ad inſertionem adhuc relicto, quae in ſini-*

5, 6. *ſtro pede magis quàm dextro eſt conſpicua, ad characterem 6. quemadmodum & ſub dextro genu, tendinis primi, tibiam moventium muſculi,* Sartorii, *inſertio eſt eadem ratione aſſervata, charactereque 5. inſignita.*

7 *Septimus pedem moventium muſculus.* Peronaeus primus, anticus, longus, fibulaeus.

8, 9. *Excarnis tibiae oſſis pars, à cujus externo latere ſextus pedem moventium muſculus,* Tibiaeus anticus, *ablatus eſt. Verùm 9 privatim interiorem notat malleolum.*

ϒ *Muſculus quatuor pedis extendens digitos.* Extenſor digitorum longus. *Charactere 10*

10, 11. *ipſius exortus inſignitur. 11 vero ipſius ſedes, qua portionem ſuam emittit, quam noni pedem moventis muſculi loco numerabimus, & hic Ω notavimus. Caeterùm chara-*

12. *ctere 12 muſculi ϒ inſigniti ſedes inſcribitur, quatuor tendines, quibus quatuor digiti extenduntur, pullulans.*

Ω *Uti & jam paulo antè ſcripſi, Ω muſculus notatur inter pedis motores nonus, qui bi-*

13. *corni tendine in pedii os, parvum digitum ſuſtinens, inſertionem 13 indicatam molitur.*

14 *Muſculus pollicem extendens.* Tenſor pollicis longus.

15 *Muſculus pedem moventium octavus,* Peronaeus ſecundus, poſticus, ſemifibulaeus, *hîc ſeſe parum offert ſpectandum.*

16 *Muſculus pedem moventium ſecundus.* Gaſtrocnemius externus *Veſ.* Gemelli, ſeu Gaſtrocnemii externi aliorum pars exterior. *Reliquos autem in poſteriori tibiae ſede non notabimus, quòd eadem hic cum tribus tabulis praecedentibus ſit ratio.*

17 *Portio muſculi,* Extenſoris brevis, *hic ſeſe in pedis ſuperiori parte offert, qui pollicem indici adducit.*

QUINTA
MUSCULORUM
TABULA
I. Wandelaar fecit.

Characterum Quintae Musculorum Tabulae, Index.

Quemadmodum quarta tabula multos diſſectos ablatoſque oſtendebat muſculos, qui in tertia tabula erant integrè conſpicui: ita ſanè haec quinta ſectionis ſerie plurimos ademptos habet, quos quarta penitus detexerat. unde etiam haec pleroſque omnino proponit, quos ſexta tabula reſectos commonſtrabit. Interim verò haud negligendum eſt, quod ſtatim in hujus libri initio monuimus, tabulas anteriorem corporis faciem exprimentes, mutuo cum illis ſectionis ordine reſpondere, quae poſteriorem faciem oſtendunt: perinde ſcilicet, ac ſi haec decimam ſubſequeretur tabulam. Muſculos namque quos decima tabula reſectos continet, haec nullibi facit obvios.

A *Foramen, quo nervulus tertii paris nervorum cerebri,* primi rami quinti paris, *frontis, & ſuperioris palpebrae muſculoſam petit ſubſtantiam.*

B *Temporalis muſculus.*

C *Hic magna oſſis jugalis portio eſt execta, ut temporalis muſculi cum muſculo nunc D indicando coitus in conſpectum veniret.*

D *Secundus inferiorem maxillam moventium muſculus,* Maſſeter, *quem manſorium ferè appellamus.*

E *Foramen, quo ſurculus tertii paris nervorum cerebri,* ſecundi rami quinti paris, *ad ſuperius labrum & alam naſi deducitur.*

F *Amplus muſculus, à ſuperiori maxilla in inferiorem productus, ac buccarum motibus ſervientium in altero latere ſecundus,* Buccinator.

G *Nervi utrinque ad hunc characterem occurrentes, labro inferiori exporriguntur. Caeterùm ſuperior characteris ſedes, fungoſam labrorum ſubſtantiam inſinuat, ad utrunque labrum conſpicuam.*

H, I *Muſculus, inferiorem maxillam deorſum trahens,* Biventer. *Singuli characteres ſingulos ejus muſculi ventres notant, in quorum medio excarnis tereſque muſculi pars conſiſtit.*

K *Portio muſculi caput moventis, qui à pectoris oſſe & clavicula enatus, toti mamillari proceſſui inſeritur.* Maſtoidei.

L *Os* υ *imaginem referens, à quo primum & ſecundum & tertium par eorum qui id movent muſculorum reſecuimus.*

M *Primus & ſecundus linguae muſculi ab oſſe* υ *referente pronati.* Ipſa muſculoſa linguae moles, oſſis hyoidis baſi adcreta.

N *Laryngis cartilago, ſcutum referens, & jam narrandis muſculis adhuc obtecta,* Thyroidea.

O *Dexter duorum muſculorum, qui ab oſſe* υ *referente, in cartilaginem ſcuto ſimilem inſeruntur.* Hyothyroideus.

P *Dexter duorum muſculorum, qui à pectoris oſſe ſcutum imitanti laryngis cartilagini inſeruntur.* Sternothyroideus. *Ad hujus muſculi exterius latus, congeries viſitur ſoporariae arteriae, interioris venae jugularis, & ſexti cerebri nervorum paris.*

Q *Aſperae arteriae anterior ſedes.*

R, S *Muſculus oſſi* υ *referenti proprius, & à ſcapulae ſuperiori coſta enatus,* Coracoyoideus. *Singuli characteres ſingulos ipſius indicant ventres. Pars autem in horum medio conſiſtens, ejus muſculi ſedes eſt, tendinis ſubſtantiae non abſimilis.*

T *Portio muſculorum ſecundi paris caput moventium.* Complexorum.

V *Tertius ſcapulam moventium muſculus, ex transverſis ſuperiorum cervicis vertebrarum proceſſibus initium ducens,* Levator, Patientiae.

X *Quoniam hic locus nihil aliud peculiariter, quàm ſeptima tabula in homine oſtendiſſet: & quia in Galeni verba jurati, ipſius ſententiae, quum haec pingerentur, plus aequo favimus: muſculum hîc ex cane delineatum cernis, quo homines prorſus deſtituuntur, & qui Galeno tertius thoracem moventium habetur, ſequenti tabula integer* Γ *notandus.*

Y *Dextri lateris claviculam hîc à pectoris oſſe avulſimus, adhuc ſummo humero connexam, & ſibi adhuc muſculum,* Subclavium, *ſervantem, qui thoracis motorum primus*

Z. *numerabitur, hicque Z inſignitur.*

a *Summus humerus, ſeu ſcapulae elatior proceſſus.*

b *Interior demiſſiorve ſcapulae proceſſus.*

c *Ligamentum brachii oſſis ad ſcapulam articuli peculiarium quartum ab interiori ſcapulae proceſſu ſummum petens humerum.*

d *Ligamentum teres, ab apice interioris ſcapulae proceſſus, in anteriorem ſedem externi capitis humeri inſertum, ac hujus articuli, poſt membraneum omnibus articulis commune, primum.*

e *Aliud teres ligamentum, ex eminentiſſima ſcapulae acetabuli ſede, ad externum quoque humeri caput procedens, atque hujus articuli peculiarium ligamentorum ſecundum.*

f *Hac ſede duo ligamenta, d & e inſignita, ſuis lateribus uniuntur, & velut transverſum efformant ligamentum, transmittens caput externum muſculi cubitum flectentium anterioris,* Bicipitis, *ac mox* ζ *notandi.*

g *Pectoris os, cui ſeptem ſuperiorum coſtarum cartilagines utrinque connectuntur.*
h *Prima thoracis coſta: reliquae dein etiam, unà cum ipſarum intervallis, citra characterum opem ſunt conſpicuae.*
Γ *Muſculus ſcapulam moventium primus*; Serratus minor, anticus, ſuperior. *i & k hujus muſculi principium notant, quandam manus ſpeciem perinde in exortu, ac muſculus ipſi ſuccumbens, & m inſignitus, in inſertione repraeſentans. l tendinem praeſentis muſculi indicat. Porrò i, k & l ſimul, hujus muſculi trianguli ſpeciem quodammodo oſtendunt.*
i, k. l
m *Muſculus, qui à ſcapulae baſi pronatus, octo ſuperioribus thoracis coſtis inſeritur.* Serratus anticus, major, inferior.
Δ *Dexter rectorum abdominis muſculorum. Ac n carneum recti abdominis muſculi principium, triangulo non abſimile notat. o principium ejuſdem muſculi nerveum inſcribitur, penè univerſum efformans muſculum. Toto intervallo, à p ad q pertinente, recti abdominis muſculi internis ſuis lateribus invicem contingunt. Tota autem ſede ſupra q, aut mox ſupra umbilicum conſiſtente, tanto magis muſculi mutuò ſejunguntur, quanto altius conſcendunt. Caeterùm q notabit etiam obliquorum abdominis muſculorum nervoſae tenuitatis, ad transverſum abdominis muſculum, hac in parte ad pectoris uſque ſedem connexum. Porrò r linea inſignitur, quae carneam recti muſculi partem finit, quaeque ultima ipſius inſertionis in homine eſt portio, uti in quarta tabula ad characterem n eſt cernere. Intercapedine igitur ab r ad ſ pertinente, ſe offert recti ſimiae abdominis muſculi tendo ſeu membrana, excarniſve muſculi pars. t autem indicat carneam muſculi ſedem, primae coſtae & ſecundae thoracis inſertam. eſtque latus ille tendo & carnea haec pars is muſculus, quem Galenus quintum thoracem moventium enumerat, in hominibus haudquaquam, ut in caudatis ſimiis & canibus, conſpicuus. Nos autem hîc illum, Galenum intelligendi gratia, delineavimus, quòd alioquin haec pectoris ſedes, ſequentium duarum tabularum pectoribus erat abſque his muſculis reſponſura. Poſtremò, u, u, u notantur inſcriptiones, ſeu nervea delineamenta, transverſim recto muſculo impreſſa, quibus obliquè adſcendentis muſculi nervoſa exilitas pertinaciſſimè connaſcitur.*
n, o. p, q. r. ſ. t. u, u, u.
x *Linea haec portiunculam notat muſculi abdominis obliquè adſcendentis, qua is transverſo abdominis muſculo inibi adeò validè committitur, ut inter diſſecandum, niſi relicto ejuſmodi ſigno, à transverſo liberari nequeat.*
y *Transverſus abdominis muſculus.*
α *Obliquè adſcendens abdominis muſculus, ab abdomine hîc reflexus.*
β *Vaſorum ſeminalium portio. Caeterùm tres illi quodammodo circuli, ad rectorum muſculorum radicem, ſeu juxta n & o ac p conſpicui, idem quod in mox praecedente tabula, abſecti nimirum penis conſtructionem ac naturam, oculis ſubjiciunt.*
γ *Reverſa eſt muſculi brachium attollentis*, Deltoidis, *anterior pars: adeò ut ſedes ipſius in conſpicuo ſit, quae anteriorem humeri articuli regionem proximè integebat.*
δ *In ſiniſtro brachio inſertionis pars adhuc reliqua eſt, muſculi brachium attollentis*, Deltoidis.
ε *Excarnis nunc humeri pars, inter duo capita apparens, muſculi cubitum flectentium anterioris*, Bicipitis.
ζ *Muſculus cubitum flectentium anterior*, Biceps.
η *Muſculus, cubiti extenſionis autor, cujus principium ab inferiori ſcapulae coſta pronaſcitur.* Gemelli pars interior quae longus aliis.
θ, θ. *Poſterior muſculus cubitum flectentium*, Brachiaeus internus.
ι *Superior muſculus eorum qui radium in pronum agunt.* Pronator teres, rotundus.
κ *Radium moventium longiſſimus, cujus auxilio radius in ſupinum ducitur.* Supinator longus.
Θ *Quatuor digitorum ſecundum os flectens muſculus*, Perforatus, Sublimis, *cujus principium ſub muſculo radium in pronum agentium ſuperiore*, Pronatore terete, *& ι notato, reconditum, λ inſignitur. μ verò, muſculi hujus in quatuor carneas partes diſtributio indicatur, quae poſtmodum in ſingulos tendines degenerant.*
λ, μ.
ν, ξ. *Transverſum interioris brachialis ſedis ligamentum, longa ſectione diviſum, & utrinque in latus reflexum. Verùm ν praeterea muſculum priorem primum pollicis os flectentium commonſtrat. ξ autem muſculum, cujus ope primum parvi digiti internodium extrorſum flectitur. Porrò quod ad quatuor tendinum, ſecundum quatuor digitorum os flectentium ſeriem attinet, omnia ſunt conſpicua: quamvis interim tendinibus indicem & parvum digitum petentibus ο inſcripſerim.*
ο
ϖ *Nonnihil hîc ſeſe offert muſculus, quatuor digitorum tertium flectens os*, Perforans, Profundus.
ϱ *Portio muſculi tertium pollicis os flectentis*, Longiſſimi pollicis Cowp. *qui in ſiniſtro cubito eſt conſpectior.*
* *Muſculus ulnae exporrectus, quo brachiale flectitur, hîc ab exortu & ulna liberatus, à ſua pendet inſertione.* Flexor Carpi ulnaris.
ς *Secundus femur moventium muſculus*, Glutaeus medius.
τ *Apparet hîc obſcurè femoris caput coxendicis oſſis ſinum ſubiens, & ligamento adhuc obductum: ſed τ in hoc praecipuè adhibetur, ut cervix ſeu collum femoris hîc indicaretur.*

Fe-

SEXTA
MUSCULORUM
TABULA.
I. Wandelaar fecit.

υ *Femoris magnus exteriorve proceſſus.* Tronchanter major.

φ *Femur moventium ſeptimus*, Iliacus internus, *qui perinde ac tres modò ſubſequentes, modica tantum ex parte eſt conſpicuus.*

χ *Muſculus femur moventium ſextus.* Lumbalis, Pſoas magnus.

ψ *Femur moventium octavus.* Pectinaeus.

ω *Quintus femur moventium muſculus.* Triceps.

Λ *Septimus tibiam moventium muſculus*, Vaſtus Externus. *Charactere 2 ipſius amplum prin-*
2, 3. *cipium, à radice magni femoris proceſſus enatum, indicatur. 3 hic in tendinem latum deſi-*
nit, cum octavi, Vaſti interni, *& noni*, Recti, *muſculorum tibiam moventium tendinibus*
4. *commixtum, unitumque. 4 haec linea illum in anteriori femoris ſede terminat, ubi octavus muſculus*, Vaſtus internus, *ipſi primùm ſubjici incipit.*

Ξ *Octavus tibiam moventium muſculus.* Vaſtus internus.

Π Π *octavum tibiam moventium muſculum*, Vaſtum internum, cujus haec pars Cruraeus hodie dicitur, *indicat: ſed privatim ſinum oſtendit, cui nonus tibiam moventium muſculus*, Rectus, *inſidebat, quem mox charactere 5 notabimus. Maximam itaque ſinus ſedem octavus muſculus*, Vaſtus internus, *conſtituit: verùm ſeptimus*, Vaſtus externus, *ejus tantam portionem efformat, quanta à linea, charactere 4 inſignita, ad umbram ſeptimi muſculi uſque protenditur: ita ſanè, ut ab utriſque muſculis ſinus iſte conſurgat.*

5 *Hoc charactere muſculus inſignitur tibiam moventium nonus*, Rectus, *qui à ſuo exortu liberatus, & à femore avulſus, illic à genu pendet, ubi ſeptimi*, Vaſti externi, *& octavi*, Vaſti interni, *tibiam moventium muſculorum tendinibus commiſcetur.*

6 *Hic ſuo liberatus etiam initio, & à femore abſtractus, ab inſertione propendet tibiam moventium ſecundus muſculus.* Gracilis.

Σ *In hac tibia, tibiae os anteriori ſede prorſus excarne cernitur, propter hactenus reſectos muſculos: ſupereſt enim ex omnibus illi adnatis, tantum is quem modò Φ notabimus.*

Φ *Muſculus, ab interno tibiae oſſis latere & ligamento membraneo in tibiae longitudine oſſa colligante enatus, ac pollicem pedis extendens.* Extenſor pollicis pedis longus. *Hujus*
7. *tendinem 7 inſcriptum conſpicis.*

8 *Septimus pedem moventium muſculus.* Peronaeus primus, anticus, longus, fibulaeus.

9 *Octavus pedem moventium muſculus, parum ſe ſpectandum, quum ſeptimo recondatur, offerens.* Peronaeus ſecundus, poſticus ſemifibulaeus.

Ψ *Carnea moles, in ſuperiori pedis ſede repoſita: quae in quatuor carneas partes digeſta, quatuor educit tendines, & pollicem tresque ipſi proximos digitos in latus externum movet.* Extenſor digitorum, & pollicis pedis, brevis.

Ω *Hic proſternitur muſculus*, Extenſor digitorum pedis, longus, *quatuor extendens digitos, unà cum ipſius portione, quam noni pedem moventium muſculi vice recenſuimus, ac cui jam*
&. (&) *characterem inſcriptum cernis. Muſculis poſteriorem tibiae ſedem occupantibus nullos adhibui characteres, quòd ipſorum eadem cum praecedentibus tabulis adhuc ſit ſeries & copia.*

Sextae Musculorum Tabulae, characterum Index.

Sextae tabulae caput in poſteriora reflexum eſt, & maxillam inferiorem in ſummo mento diviſam, & utrinque in latera diductam refert.

A *Hic eadem jugalis oſſis portio reſecta eſt, quam in quinta tabula quoque ademeramus. Notatur verò A privatim temporalis muſculus, ablato jam manſorio muſculo.*

B *Acutus maxillae inferioris proceſſus, cui temporalis muſculus validiſſimè inſeritur.*

C *Siniſtra maxillae inferioris pars.*

D *Muſculus in ore delitеſcens*, Pterygoideus internus, *qui internae inferioris maxillae ſedi, ubi latiſſima eſt, inſeritur, eamque moventium tertius habetur.*

E *Gurgulio, à palati fine propendens.*

F *Glandula ſiniſtra, amygdalae non abſimilis, ac eminentiſſimae laryngis ſedi appoſita: niſi etiam paulo altius in faucibus, quàm larynx, conſiſtat.*

G *Lingua: verùm ſuperior characteris pars, laryngis operculo eſt contermina.*

H *Hac ſede plures capitis & colli motibus famulantes muſculi confunduntur.*

I *Muſculus inferiorem maxillam deorſum trahens*, Biventer, *hic ab exortu pendet.*

K *Tertius hominis ſcapulam moventium.* Levator, Patientiae.

L *Glandula inſigniter carnea, quae ſiniſtro laryngis radicis lateri adnaſcitur, ac in altero latere conjugem obtinet.*

M *Aſpera arteria, ipſi incumbentibus muſculis jam libera.*

N *Haec congeries, eſt vaſorum & nervorum lateribus aſperae arteriae exporrectorum. quamquam & muſculi dorſum moventium primi*, Longi colli, & Recti interni majores Capitis, *aliqua ex parte hic ſe oſtendant.*

Γ *Quoniam hanc pectoris collique ſedem, illi ſimilem delineare oportuiſſet, quam ſequens oſtendit tabula: non abs re fore duxi, ex cane hunc Galeni muſculum exprimere, qui*
O *à transverſis vertebrarum cervicis proceſſibus originem O notatam ducens, ad quartam*

 uſque

P, Q. uſque coſtam carnoſus fertur: ubi P notatus, in membraneum ceſſat tendinem Q inſi-
gnitum, & deorſum ad aliquot adhuc coſtas pertinentem.
R Muſculus, à ſcapulae baſi principium ducens, thoracemque moventium ſecundus, Ser-
ratus anticus, major, inferior.
Pectoris os citra characterum impoſitionem conſpicuum eſt, quemadmodum & coſtae,
& earundem intervalla, unà cum exterioribus muſculis intercoſtalibus. Quo tamen me-
S, T, V. liùs ſingula expendas, ſignificet S tertiae coſtae os, T tertiae coſtae cartilaginem, V
muſculum exteriorem intercoſtalium, in tertiae & ſecundae coſtarum oſſium intervallo
X. repoſitum, cujus fibrae deorſum in priora feruntur. X verò denotabit exteriorem in-
tercoſtalium muſculum, inter ſecundae & tertiae coſtarum cartilagines conſpicuum,
cujus fibrae ſurſum in anteriora prorepunt.
a Arteria & vena, ſub pectoris oſſe deorſum ad abdominis ſuperiora propagatae, hicque
à rectis abdominis muſculis reſectae.
Δ Transverſus abdominis muſculus, quem coſtarum ductus, ſeu fines, & oſſis ſacri oſſis
b. ſiniſtro lateri commiſſi regio, abundè hic circumſcribunt. Caeterùm b ſedem notat, qua
obliquè adſcendentis muſculi tendo, transverſo abdominis muſculo pertinaciſſimè adna-
c. ſcitur, priusquam rectum conſcendat. c autem indicat aſperitatem, quam muſculorum
obliquè ductorum cum transverſis muſculis connexus inibi molitur, ubi recti muſculi
ſupra umbilici ſedem, verſus pectoris os mutuò dehiſcunt.
d Foramen, vaſis ſeminariis virorum viam praebens.
e Vena & arteria, in rectos abdominis muſculos, conterminasque ſedes ſurſum excur-
rentes, à magna vaſorum crura adeuntium diſtributione.
f Hic ſiniſtri lateris rectus abdominis muſculus, à pubis oſſe dependet, vaſorum poſte-
riori ipſius ſedi commiſſorum ſeriem quoque proponens.
g Spina oſſis ilium, carnoſis partibus duorum obliquorum abdominis muſculorum liberata.
h Scapulis & ſiniſtro brachio mentem accommoda. ibidem namque h ſuperiorem notat
ſcapulae angulum, cui muſculus ſcapulam moventium tertius, & K inſignitus, inſeritur.
i Summus humerus, ſeu ſcapulae elatior proceſſus.
k Muſculus brachium moventium quintus, Supraſpinatus, ſcapulae ſinum occupans, qui
inter elatiorem ipſius coſtam, & ſuperioris proceſſus, radicem, ſeu ſcapulae ſpinam,
conſiſtit.
l Interior ſcapulae proceſſus, anchorae imaginem referens.
Θ Muſculus anterior cubitum flectentium, Biceps, cujus exterius caput, quod à ſcapu-
m, n. lae acetabuli ſupercilio naſcitur, m notat. n verò indicat internum caput, ab interio-
ri ſcapulae proceſſu enatum. Quo tamen hujus capitis nerveam partem à carnea ex-
quiſitiùs diſcernas, hujus tabulae dextrum brachium ſpectabis, in quo n nerveam par-
o, p, q. tem denotat, o autem carneam. Caeterùm p duorum capitum coitum indicat: q verò
tendinis, quem muſculus hic educit, principium.
r, r Muſculus poſterior cubitum flectentium. Brachiaeus internus.
ſ Muſculus, cubiti extenſionis autor, cujus principium ab humiliori ſcapulae coſta ena-
ſcitur. Gemelli pars interior, Longus aliis.
Λ Muſculus radium moventium longiſſimus, Supinator longus, cujus altiſſimam partem,
t. quae hic oculis ſubjici poteſt, t indicat: ipſius enim ortus in nono muſculorum tabula
ſpectari poteſt, quae hunc muſculum X inſignitum habet, uti decima tabula illum li-
u. tera e oſtendit. Caeterùm in hac tabula u praeſentis muſculi inſertionem notat, quam
in inferiorem radii appendicem molitur.
x Muſculus ſuperior duorum, qui radium in pronum ducunt. Pronator teres.
Ξ Muſculus, tertium quatuor digitorum os flectens, Perforans, Profundus. & α quidem
α, β. hujus muſculi caput inſinuat. β autem ſedem, qua muſculus in quatuor partes carneas
diſcinditur, quae ſingulos poſtmodum porrigunt tendines. Porrò qua ratione ad ter-
tium uſque digitorum internodium tendines hujus muſculi porrigantur, & incumbentis
muſculi tendines tranſeant, hîc in utraque manu eſt conſpicuum. Sit tamen, doctrinae
γ, δ. gratia, γ tendo, tertium medii digiti os accedens. δ autem tendo, qui ſecundum os flectit,
ut nunc dicam, cum caeteris ſui muſculi tendinibus, ex vola ad inſertionem uſque avulſus.
ε Muſculus ſecundum quatuor digitorum flectens articulum, Perforatus, Sublimis, qui
ſuo principio, adeoque à cubito liberatus, à tendinum ipſius in ſecunda quatuor digi-
torum oſſa inſertione propendet.
ζ, ζ Hos characteres referre oportet ad quatuor muſculos, quorum beneficio quatuor digiti
adducuntur pollici, Lumbricales, atque hi interno lateri tendinum tertium os flecten-
tium porriguntur.
η, θ Muſculus tertium pollicis os flectens, Longiſſimus pollicis manus, η notatur. θ autem
ipſius tendinem proponit, inter muſculos primum pollicis os flectentes, & eos qui ſecun-
dum pollicis os flectunt, prorepentem.
κ Muſculus major primum pollicis os flectentium, hic ab inſertione dependet.
λ Muſculus minor primum pollicis os flectentium, qui ſub majori κ indicato recondeba-
tur. Inter λ verò & κ, primum pollicis os nudum excarneque apparet.

Mu-

μ *Muſculus primum parvi digiti os verſus exteriora flectens. Tuberculum verò ante hujus muſculi initium apparens, ulnae eſt ſedes, qua validiorem ligamenti exporrigit portionem brachiale cubito colligantis.*

ν *Tertius femur moventium muſculus, hîc magna ex parte conſpicuus.* Glutaeus minor.

ξ *Magnus exteriorve femoris oſſis proceſſus.* Trochanter major.

ο *Muſculus femur moventium ſeptimus.* Iliacus internus.

ϖ *Muſculus femur moventium ſextus.* Lumbalis, Pſoas magnus.

ϱ *Muſculus femur moventium octavus.* Pectinaeus.

ς *Quintus femur moventium muſculus.* Triceps.

Π *Octavus tibiam moventium muſculus*, Vaſtus internus, *univerſum femoris os quodam-*
τ. *modo amplectens.* τ *inſinuatur amplum hujus muſculi principium, à radice magni femoris proceſſus, & femoris collo enatum. Deinde* Π *privatim indicat ſinus illius portionem*, Cruraeum, *quo nonus tibiam moventium muſculus continetur. Caeterùm carnoſae hujus muſculi partis terminus, inſtar ſemiglobi extuberans, in utroque femore*
υ. υ *inſignitur.*

Φ *Dependet hic muſculus tibiam moventium ſeptimus*, Vaſtus externus, *cujus cavitas argumento eſt, qui octavum tibiam moventium amplexetur muſculum, & qui horum tendines unà coëant. Quod ut commodiùs expenderes, in dextro genu ſeptimus muſculus adeò ab octavi muſculi tendine diſſectus eſt, ut & patellae ſeu molae pars ibi-*
*. *dem in conſpectum veniat, * notata.*

χ, ψ *Haec ſedes, ad exteriorem genu regionem occurrens, oſtendit portionem quarti tibiam moventis muſculi*, Bicipitis. *atque hic* χ *notat quarti muſculi ſedem, ipſius inſertioni proximam.* ψ *autem eam partem abſectam oſtendit, cui coxendicis oſſis appendix principium praebet, quum reliqua à femoris oſſe initium ducat.*

Σ *In ſiniſtra tibia totum externum tibiae oſſis latus conſpicuum eſt. Id dico latus, quod ad externam ſedem excarnis etiam ante ſectionem partis habetur, quam & dextra tibia totam oculis ſubjicit. Caeterùm* Σ *privatim notat ligamentum, tibiae os & fibulam, quà haec invicem dehiſcunt, intercedens.*

ω *Externus malleolus, & pars fibulae excarnis.*

Φ *Muſculus pedem moventium ſeptimus*, Peronaeus primus, longus, anticus, fibulaeus.

2, 5. *Character* 2 *ipſius exortum indicat.* 5 *tendinis principium, quod anteriori & poſte-*
4. *riori parte, ac dein interiùs, quà fibulam ſpectat, carne adnutritur, ac* 4 *partem*
3. *notat anteriorem carneam,* 3 *verò poſteriorem.*

Ψ *Octavus muſculus pedem moventium*, Peronaeus ſecundus, poſticus, ſemifibulaeus, *ma-*
6. *gna ſui portione ſub ſeptimo occultatus. Caeterùm charactere* 6 *hujus muſculi tendo, ad poſteriorem exterioris malleoli ſedem reflexus, indicatur.*

Ω *Muſculoſa moles, cujus beneficio pollex & tres ipſi proximi digiti in externum latus ducuntur.* Extenſor pollicis & digitorum pedis brevis.

7 *Hic procumbit muſculus pollicem extendens, ſuaeque inſertioni adhuc haerens.* Tenſor pollicis longus.

8 *Muſculus parvum digitum in exteriora abducens, hac ſede obvius eſt.*

9 *Secundus muſculus pedem moventium.* Gaſtrocnemius externus *Veſ.* Pars externa Gaſtrocnemii externi vel Gemelli Cruris.

χ *Muſculus in dextro pede inſignitur, pollicem in internum latus à caeteris digitis abducens. Poſteriori dextrae tibiae ſedi nullos adhibuimus characteres, quòd ea cum praecedentibus tabulis prorſus reſpondeat.*

SEPTIMAE MUSCULORUM TABULAE characterum Index.

Septimae muſculorum tabulae corpus laxato fune, à quo inter pingendum pendebat, in poſteriora tantùm procidit, quantùm reſecto jam peritonaeo, & omnibus quae illo amplexantur, videndo ſepto transverſo ſufficit. quod etiam in praeſenti tabula ad ſiniſtram ea forma appictum cernis, qua exſectum, parietique ſuo lentore haerens, nobis apparuit. Quo minus autem dextra ſcapula, effractae alae ritu deorſum decumberet, illam funiculo ita ſuſpendimus, ut univerſum ipſius cavum in conſpectu ſit.

A *Gurgulio, à palati termino propendens, inferiori interim maxilla prorſus amota.*

B *Aliquot cervicis vertebrarum corpora anteriori ſede, qua muſculis non obteguntur, ſe hîc oſtendunt.*

C, D *Primum par muſculorum dorſum moventium.* Longi Colli, & Recti interni majores Capitis.

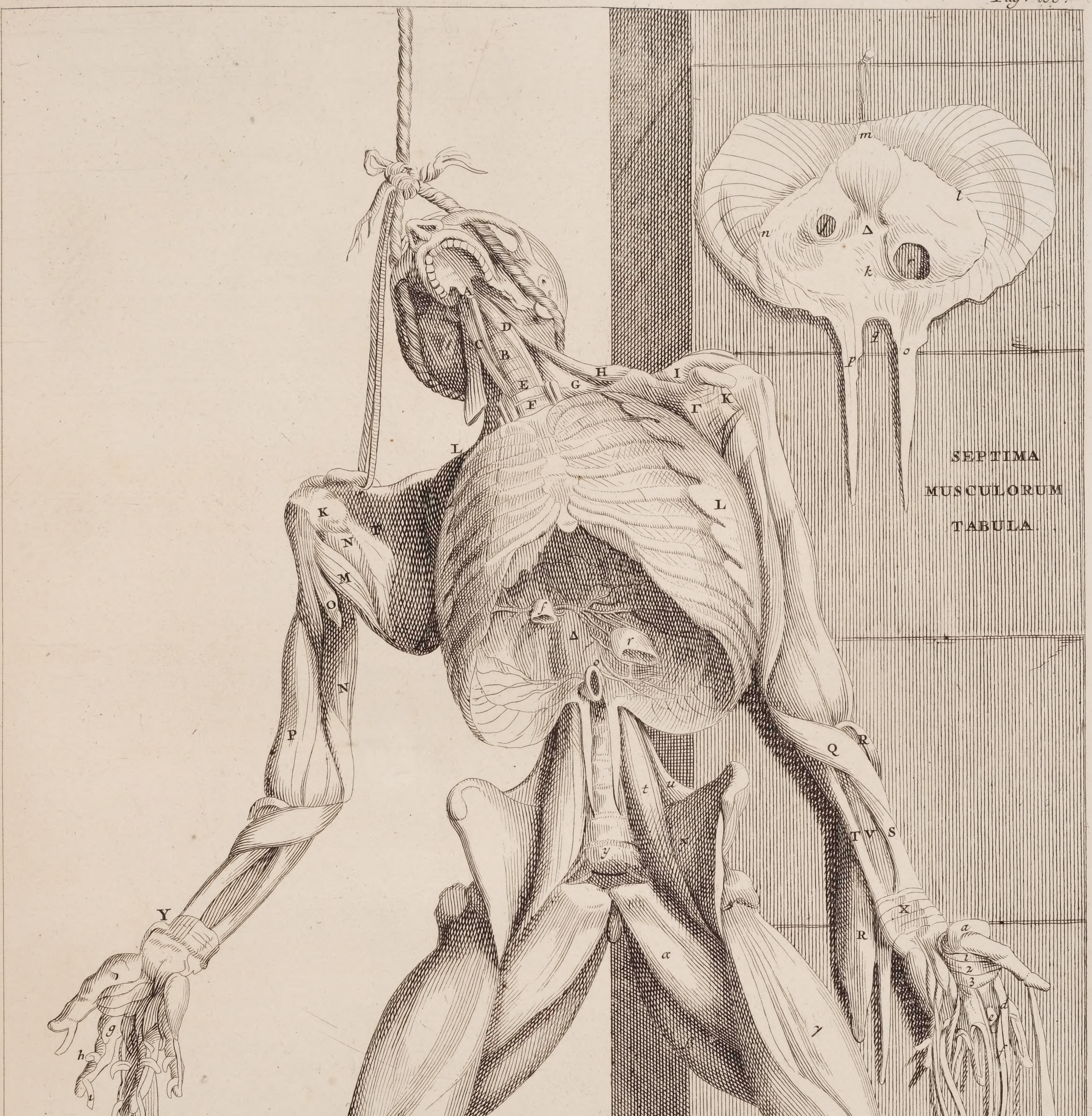
E *Stomachi ſeu gulae hîc praeſectae pars.*

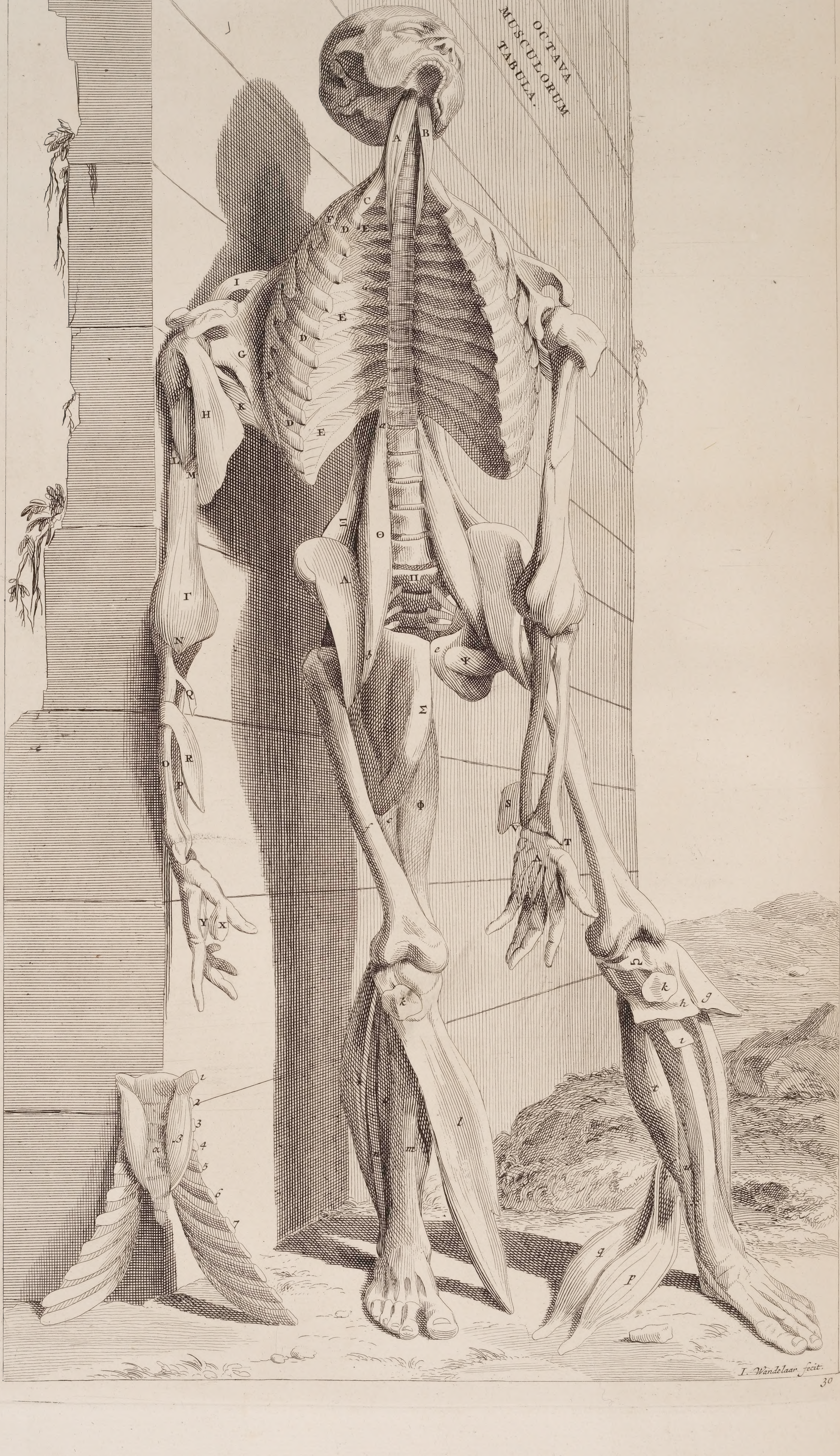
F *Aſperae arteriae ſtomacho inſtratae pars, hîc quoque juxta jugulum à reliqua caudicis ſui portione liberata. Caeterùm vaſa utrinque ad aſperae arteriae latera occurrentia, ſoporales ſunt arteriae, cum internis jugularibus venis, & ſexto nervorum cerebri pari.*

G *Muſculus alter ſecundi paris dorſum moventium.* Scalenus.
H *Scapulam moventium tertius, qui in dextro latere tranſectus eſt.* Levator, Patientiae muſculus.
I *Muſculus brachium moventium quintus, inter elatiorem ſcapulae coſtam, & ſuperioris ipſius proceſſus radicem repoſitus.* Supraſpinatus.
Γ *Muſculus brachium moventium ſextus,* Subſcapularis, *totam ſcapulae cavam ante-*
K. *rioremve occupans ſedem. Hujus inſertio K inſignitur, reliquaque ipſius forma ex ſcapulae imagine deprehenditur. quamquam ſi praeſentis muſculi triangularem figuram volueris conſtituere, licebit K, L & L ſimul conferre.*
L, L *Muſculus thoracem moventium ſecundus, octo ſuperioribus coſtis manus modo inſertus.* Serratus anticus, major, inferior.
M *Brachium agentium tertius, & ab inferiori ſcapulae coſta, juxta baſis ſcapulae inferiorem angulum enatus.* Teres major.
N, N *Muſculus cubitum extendentium, cujus initium ſuperiori N inſignitum, à ſcapula educitur.* Gemelli interior pars, quae Longus dicitur aliis.
O *Portio tendinis muſculi brachium moventium quarti.* Dorſi latiſſimi.
P *Cubitum flectentium poſterior, qui totus ferè hic eſt conſpicuus.* Brachiaeus internus.
Q *Radium in pronum conſtituentium ſuperior.* Pronator teres.
R, R *Anterior cubitum flectentium,* Biceps, *qui ab oſſibus, unde initium duxit, liberatus, ac à brachio avulſus, à ſua dependet inſertione.*
S *Radius.*
T *Vlna.*
V *Ligamentum inter radium & ulnam, quà invicem dehiſcunt, intercedens.*
X *Radium in pronum moventium inferior muſculus, propemodum quadratus.* Pronator quadratus.
Y, Y *A dextro radio (qui cum univerſa manu magis quàm ſiniſtra attollitur,) dependet à ſua inſertione longior radium in ſupinum ducentium muſculus.* Supinator longus.
a *Minor primum pollicis os flectentium muſculus, ſuo initio liberatus, ab illo cui inſeritur oſſe tantum pendet.*
1, 2, 3 *Tribus his characteribus muſculi notantur ſecundum pollicis os flectentes.*
b *Dependet à ſua inſertione muſculus tertium pollicis internodium flectens.* Longiſſimus pollicis manus.
c *Muſculus tertii quatuor digitorum oſſis flexus autor,* Perforans, Profundus, *à cubito reſectus, deorſum eſt reflexus. Hunc ſedulò intuebere, quòd illius tendinibus muſculi,* Lumbricales, *attendantur, quatuor digitos pollici adducentes: quorum is qui*
d. *indicem movet, d inſignitur, perinde ac reliqui tres, ab inſertione dependens. Quin-etiam tendinum muſculi ſecundum quatuor digitorum os flectentis,* Perforati, Sublimis,
e. *portiones hîc adhuc ſervantur. ac portioni quidem indici propriae e inſcripſi: tendini*
f. *autem tertium indicis os flectenti, f. Caeterùm in dextra manu dictorum muſculorum*
g. *duntaxat conſpiciuntur inſertiones. ac g in indice inſertionem indicat muſculi indicem*
h, i. *pollici adducentis: h inſertionem tendinis ſecundum indicis os flectentis. i inſertionem tendinis, qui tertii ejus digiti oſſis flexioni praeficitur.*

Praeſentis tabulae thorax, quòd ad intercoſtales ſpectat muſculos, praecedentis tabulae thoraci reſpondet: unde etiam characteribus non venit obliterandus.

Δ *Septum tranſverſum, cujus membraneus circulus in ſepto extra corpus expanſo, &*
k, l, m, n. *ſuo mucore parieti agglutinato, circumſcribitur k, l, m, n. quod verò exteriùs hos characteres ambit, & foris exiſtit, fibriſque interſtinguitur, carneam ſepti partem*
o, p. *eſſe putato. o, p Duo ligamenta, ſeu tendines ſepti, vertebrarum in lumbis conſi-*
q. *ſtentium corporibus inſerti. q Septi ſciſſura, qua id vertebrarum incumbit corporibus, ac magnam arteriam, venamque conjugis expertem tranſmittit, aut illis cedit, quarum orificia q in corpore hujus tabulae poſitum indicat, quemadmodum & arteriae*
r. *ramos in ſeptum excurrentes. r Foramen ſepti, ſtomacho viam praebens, qui etiam*
ſ. *r in corpore inſignitur. ſ Foramen in ſepto tranſverſo, venae cavae caudici paratum, qui in corpore ſ notatus conſpicitur.*
t *Muſculus femur moventium ſextus.* Lumbalis, Pſoas magnus.
u *Muſculus dorſum moventium nonus.* Quadratus, Triangularis Lumborum.
x *Femur moventium ſeptimus,* Iliacus internus, *qui perinde ac ſextus, propter ablatum peritonaeum, magis quàm in praecedentibus tabulis ſe offert.*
y *Sacrum os hic inſignitur, nervique aliquot ab ipſius medulla educti, obvii ſunt.*
α *Femur moventium octavus.* Pectinaeus.
β *Quintus femur moventium.* Triceps.
γ *Tibiam moventium octavus.* Vaſtus internus.
δ *Muſculus pollicem à caeteris digitis amovens, ſua tantum haeret inſertione.*
ε *Dependet & hic quoque ab inſertione muſculoſa moles, pollicem & tres ipſi proximos digitos in externum latus ducens.* Extenſor pollicis & digitorum pedis brevis. *Quae verò in praeſentis tabulae tibiis occurrunt, illis reſpondent, quae prioribus tabulis fuere*

SEPTIMA
MUSCULORUM
TABULA.
I. Wandelaar fecit.

I. Wandelaar fecit.

30

fuere obvia. hactenus namque ex poſteriori tibiae ſede nullus eſt abſectus muſculus: & in anteriori tibiae regione, hoc figurae ſitu, nihil praeter excarnem, etiam ante anatomen, tibiae oſſis partem, eſt obvium.

CHARACTERUM OCTAVAE MUSCULORUM tabulae Index.

Haec tabularum anteriorem corporis faciem exprimentium poſtrema eſt, muſculos in anteriori hac ſede ex ſectionis ſerie adhuc reliquos proponens. Vt verò interiores intercoſtalium oſtenderet muſculos, & eos qui in interna thoracis ſede pectoris oſſis attenduntur lateribus, os illud unà cum coſtarum cartilaginibus exectum, & ſub dextrae manus indice ita propoſitum cernis, ut internam ipſius referat faciem, thoracis cavitatem reſpicientem.

A, B. *Muſculi collum, ſuperioremve dorſi partem flectentes, dorſumque moventium primum conjugium.* Longi Colli, & Recti interni majores Capitis.

C *Muſculus à prima enatus coſta, ſecundique dorſum moventium paris alter,* Scalenus.

D, D *Exteriores muſculi intercoſtales, in coſtarum oſſium intervallis conſpicui.*

E, E *Interiores muſculi intercoſtales, in coſtarum oſſium intervallis obvii.*

F, F *Muſculus octo thoracis coſtis inſertus, ipſiuſque motorum ſecundus,* Serratus anticus, major, inferior.

G *Vtrinque ſcapula modò nuda excarniſque eſt, muſculi F inſigniti ope adhuc corpori haerens.*

H *Muſculus dependet, brachium antrorſum circumvertens, ſcapulaeque cavum occupans.* Subſcapularis.

I *Muſculus ſuperiori ſcapulae baſis angulo inſertus, ipſamque agentium tertius, ab inſertione pendens.* Levator, Patientiae muſculus.

Γ *Poſterior cubitum flectentium muſculus,* Brachiaeus internus, *cujus principii elatior*
L, M. *exteriorque pars L inſignitur, demiſſior verò interiorque pars M. Inſertio autem*
N *praeſentis muſculi N indicatur.*

O *Radius.*

P *Vlna.*

Q *Tendinis muſculi cubitum flectentium anterioris pars,* Bicipitis.

R *Muſculus ab inſertione dependet, radium in pronum moventium ſuperior,* Pronator teres.

S *Muſculus à ſiniſtra ulna dependet, radium in pronum ducentium inferior,* Pronator quadratus.

T *Sede T inſignita, ligamentum, brachiale ad cubitum nectens, craſſius apparet, ut*
V *etiam ſede V notata.*

X *Muſculi ab inſertione propendent, ſecundum pollicis internodium flectentes.*

Δ *In poſtbrachiali dilucidiùs exprimi nequierunt octo muſculi, quatuor digitorum primos articulos flectentes,* Interoſſei. *Caeterùm dextra manus in latus picta eſt, ut muſcu-*
Y. *lum Y inſignitum offerret, qui primùm indicis os introrſum flectit.*

Θ *Sextus femur moventium muſculus,* Lumbalis, Pſoas magnus, *cujus initium è vertebra-*
a, b. *rum procedens corporibus, a inſignitur. b verò ipſius ſedes indicatur, qua tendinem educere incipit.*

Λ *Septimus femur moventium muſculus,* Iliacus internus.

Ξ *Muſculus dorſum moventium nonus,* Quadratus, Triangularis Lumborum.

Π *Sacrum os, ex cujus anterioribus foraminibus nervi proſilire hic videntur.*

Σ *Octavus femur moventium muſculus, qui ut valde eſt carneus, nonnihil hic laxus propendet.* Pectinaeus.

Φ *Quintus femur moventium muſculus,* Triceps. *Verùm Φ privatim hujus muſculi par-*
c *tem notat poſteriorem, c autem anteriorem.*

e *Pubis oſſis anterior ſedes, quae hoc latere ex ſectionis ſerie, carne eſt denudata.*

Ψ *Muſculus femur moventium nonus, anteriorem pubis oſſis foraminis ſedem occupans.* Obturator externus.

Ω *In ſiniſtro genu tendines, ſeptimi tibiam moventium muſculi,* Vaſti externi, *g inſigniti,*
g, h, i. *& octavi,* Vaſti interni, *h indicati, & noni,* Recti, *i notati, à genu reflexi ſunt: ac patel-*
k *lam ipſis innatam, ac k inſignitam, oculis ſubjiciunt. In dextro autem crure octavus tibiam moventium muſculus,* Vaſtus internus, *ſolus ab inſertione ac integer dependet,*
l *l notatus, & patellam ſibi innatam ſervans, cui etiam k inſcripſimus.*

m *Tibiae oſſis anterior ſedes, omni prorſus muſculo libera.*

n *Fibulae anterior ſedes, ex diſſectionis ſerie muſculis omnibus jam denudata.*

o *Ligamentum inter tibiae os & fibulam inibi repoſitum, ubi haec oſſa invicem dehiſcunt.*

* *Qui hic ſpectantur muſculi, illi ſunt, quos ſexta muſculorum tabula expreſſit literis Φ & Ψ, ſeptimus,* Peronaeus primus, anticus, longus, *nimirum & octavus,* Peronaeus ſecundus poſticus, *pedem moventium. In ſuperiori pedis ſede modò nulli adhuc reliqui ſunt muſculi, oſſaque duntaxat ligamentis obducta, in conſpectum veniunt. Caeterùm muſculi, qui ha-*

hactenus in tibiae poſteriori ſede fuere obvii, ſectionis ſerie nunc auferri incipiunt. at
p, q, r. *p, q, r notant primum ac ſecundum pedem moventium*, Gaſtrocnemium externum & internum; Gemellum, Gaſtrocnemium externum aliis, *à quarto ejuſdem motus autore muſculo,*
ſ, t. Soleo, Gaſtrocnemio interno aliis, *t inſignito, ad characterem ſ propendentes, quo privatim notatur tendo tertii pedem moventium muſculi*, Plantaris, *qui inter ſ & u deducitur.*
u *Muſculi pars hic occurrit, quatuor digitorum tertium articulum flectentis*, Perforantis, Profundi, Flexoris digitorum longi.
x *Hic obſcurè ſe offert pedem moventium quintus*, Tibiaeus poſticus.
α *Pectoris oſſis poſterior, ſeu cor ſpectans ſedes.*
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 *His characteribus ſeptem verarum coſtarum indicantur cartilagines. Reliquae autem quatuor cartilagines, octavae, nonae, decimae & undecimae coſtarum cartilagines ſunt.*
β *Muſculus humanum thoracem moventium ſextus*, Triangularis Sterni.

Nonae Musculorum Tabulae characterum Index.

Nona tabula, omnium poſteriorem corporis faciem exprimentium prima occurrit, nullum abſectum habens muſculum, praeter eos quos carnea membrana conſtituit, tertiaque tabula obvios fecit. Verùm transverſa in externa cubiti ſede juxta brachiale repoſita ligamenta hic diſſecuimus, quòd prima & ſecunda tabulis abundè fuerint conſpicua, & numerorum characteribus inſignita.

A *Temporalis muſculus.*
B *Os jugale.*
C *Maſſeter praecipuè appellatus muſculus, ſeu inter muſculos maxillam inferiorem moventes ſecundus deſcribendus. Auris verò foramen, cum ipſi ſubjectis glandulis, citra characterem eſt obvium.*
D *Muſculus caput moventium, qui à pectoris oſſe & clavicula enatus, in mamillarem temporis oſſis proceſſum inſeritur*, Maſtoidaeus.
Γ, Δ *Muſculus ſecundo loco inter ſcapulam moventes recenſendus*, Cucullaris, Trapezius.
E, F *Atque hujus principium, ab occipitii oſſe pronatum, E ac F inſignitur. E verò uſque*
G *ad G, muſculi notatur principium ab occipite, ad octavae uſque thoracis vertebrae ſpi-*
H, I. *nam, à mediarum vertebrarum apicibus quodammodo enatum. H, I inſertio indicatur, quam muſculus in ſcapulae ſpinam, & ſummum humerum, latiuſculamque claviculae*
* *ſedem molitur. * hac ſede praeſens muſculus, quaſi membraneum ſemicirculum obtinet,*
K *ſeu carnoſae ipſius fibrae in ſemicirculi hic ceſſant circunferentiam. Hac parte K inſignita, cervix collumve, thoracis elatiſſimae parti committitur. Lineae autem, laterave muſculum circumſcribentia, in hunc modum colliguntur. Ab E ad F prima protenditur, ad occiput transverſim ducta. Quòd autem hujus extremum F notatum, non tantum ab auris radice diſtare hic videatur, quantum F removetur ab E, pictura in cauſa eſt, oculum fugiens: quod & ſiniſtrum brachium, in anteriora porrectum, liquidò commonſtrat, quod fortè ὀπτικῆς ignarus, plus aequo brevius eſſe arbitraretur. Porrò ſecunda linea praeſentis muſculi ab E per K ad G metitur. Tertia autem ab F ad H. Quarta ab H ad G. Atque his lineis muſculus terminatur. Inſertionis autem linea, ab H ad I protenſa, & ille quoque ductus, qui ab I ad K metiri poſſet, nullae prorſus ſeparationis diviſioniſve muſculi in partes, notae exiſtunt.*
L *Muſculus brachium attollens, ejusque motorum ſecundus*, Deltoides.
M *Muſculus gibbam ſcapulae ſedem occupans, brachiumque moventium ſeptimus*, Infraſpinatus.
N *Muſculus ab humiliori ſcapulae coſta pronatus, & brachium moventium tertius*, Teres major.
O *Muſculus brachium agentium quartus, ſequenti tabula ⊖ inſigniendus*, Latiſſimus dorſi, Aniſcalptor.
P *In praeſentis tabulae dextro latere, P indicat portionem abdominis muſculi, quem obliquè deſcendentem vocamus.*
Q *Nonnihil in dextro brachio occurrit anterior brachium flectentium muſculus*, Biceps.
R *Poſterior cubitum flectentium muſculus*, Brachiaeus internus.
S *Muſculus cubitum extendentium, cujus principium ab humeri pendet cervice*, Pars Gemelli exterior, quae Brevis aliis.
T *Muſculus cubitum extendentium, cujus principium ab humiliori ſcapulae coſta pronaſcitur*, Interior Gemelli pars quae longus aliis.
V *Vlnae ſedes triangula, nullis obtecta muſculis, excarniſve, ac praecipuè inſertionem excipiens nervoſae cubitum extendentium muſculorum inſertionis.*
X *Muſculus radium in ſupinum agentium, qui in inferiorem radii appendicem inſeritur*, Supinator longus.
Y *Muſculus, bicorni tendine brachiale extendens*, Extenſor carpi radialis, Bicornis, Radiaeus externus.

Mu-

I. Wandelaar fecit.

Z *Muſculum Z inſignitum*, Extenſorem digitorum manus communem, *autorem extenſio-*
a *nis indicis, medii ac anularis recenſebimus, cujus initium a indicatur. Sedes verò,*
b *qua carneus eſſe deſinit, tendineſque educit, b inſignitur.*

Θ *Muſculus, qui nobis parvi digiti extenſionis autor recenſebitur*, Extenſor minimi digiti. *Caeterùm etſi in externa poſtbrachialis ſede, & ad digitorum radicem aliquo modo exprimere conati ſumus, qui duorum muſculorum, quos Z & Θ inſignivimus, tendines commiſceantur, & variè lateſcentes, ſuiſmet ipſorum portionibus rurſus unian-tur: nihilominus tamen, quum haec commixtio omnibus non ſit eadem, hanc ex variis ſectionibus te potius quàm ex hac unica delineatione, petere optaverim.*

Λ *Muſculus brachiale extendentium*, Extenſor Carpi ulnaris, *cujus principium c inſigni-*
c, d. *tum, ab humero pendet: inſertio autem d indicata, in poſtbrachialis os perficitur, parvum digitum ſuſtinens.*

Ξ *In utroque cubito Ξ inſignitur muſculus*, Flexor Carpi ulnaris, *brachiale flectens; quartoque brachialis oſſi inſertus, ac in nulla muſculorum tabula aequè atque hic conſpicuus. Quemadmodum & muſculi latum manus tendinem producentis*, Palmaris longi,
q *initium, hic ad characterem q eſt obvium, unà cum exortu muſculi brachiale flectentis, qui poſtbrachiali inſertus, Λ in tertia muſculorum tabula notatur.*

e *Muſculi hàc obliquè prorepentes, illi ſunt, quorum alter unum tendinem brachialis oſſi pollicem ſuffulcienti inſerit: alter verò unum tendinem primo pollicis oſſi offert, alium ſecundo & tertio pollicis oſſi inſerens.*

f *Muſculus tribus pollicis oſſibus externa ſede inſertus, & pollicem verſus indicem evertens.*

g *Muſculus pollicem indici proximè adducens.*

h *Muſculus, parvi digiti à reliquis abductionis autor.*

Π *Primus femur moventium muſculus*, Glutaeus major, *i, k, l, m & n circumſcriptus.*
i, k, l, m, n. *Quandoquidem i uſque ad k, ſui principii partem notat, quae ex oſſis ilium ſpina enaſcitur. k autem ad l, principii partem indicat, ab oſſe coccyge, infimaque ſacri oſſis ſede pendentem, ubi etiam ſiniſter muſculus dextro contiguus eſt. m indicat elatiorem ipſius inſertionis partem. n autem inſertionis infimam notat partem: quae quia inter muſculos tibiam moventes hic penitiùs ſe inſinuat, reconditque, omni ex parte non eſt conſpicua.*

o *Secundus femur moventium muſculus*, Glutaeus medius, *magna ex parte primo adhuc obtectus.*

p *Sextus tibiam moventium muſculus*, Membranoſus, Faſcia lata, *in latum illum degenerans tendinem, qui femur amplexantibus muſculis obvolvitur: attamen non ad eam pertingit craſſitiem, ut ſubditos ipſi muſculos obſcurare poſſit, adeò ut illis quoque*
q. *characteres jam ſim inſcripturus. Caeterùm q notat hujus ſexti tibiam moventium muſculi carnoſae partis terminum.*

r *Septimus tibiam moventium muſculus*, Vaſtus externus, *membraneo tendine ſexti tibiam moventium muſculi obtectus.*

ſ *Quartus tibiam moventium muſculus*, Biceps, *ſeptimi muſculi poſteriori ſedi attenſus.*

t *Tertius tibiam moventium muſculus*, Seminervoſus, Semitendinoſus, *in utroque crure (quemadmodum & ſubſequentes aliquot) notatus.*

u *Muſculus, quem quinti tibiam moventium loco habemus.* Semimembranoſus.

x *Apparet & hic quoque portio muſculi femur moventium quinti.* Tricipitis.

y *Muſculus ſecundus tibiam moventium.* Gracilis.

α *Muſculus tibiam moventium primus.* Sartorius, Longiſſimus femoris.

β *Octavus tibiam moventium muſculus.* Vaſtus internus.

γ *Nonus tibiam moventium muſculus*, Rectus, *modica ex parte, ut & duo proximè praecedentes muſculi, conſpicuus.*

δ *Hoc ſinu, tibiam accedens arteria, unà cum maxima cruris vena, & nervo quoque totius corporis craſſiſſimo vehuntur.*

ε *Muſculus primus pedem moventium.* Gemelli, Gaſtrocnemii externi, pars interior; Gaſtrocnemius internus, *Veſ.*

ζ *Secundus pedem moventium muſculus.* Gemelli, Gaſtrocnemii externi, pars exterior, Gaſtrocnemius externus, *Veſ.*

η *Septimus pedem moventium muſculus.* Peronaeus primus, anticus, longus, fibulaeus.

θ *Octavus pedem moventium muſculus*, Peronaeus ſecundus, poſticus, ſemifibulaeus, *ſub ſeptimo occultatus, modicè admodum ſe hic ſpectandum offert.*

ι *Excarnis fibulae pars, ipſeque adeò exterior malleolus.*

κ *Aliqua ex parte portiuncula hic occurrit, muſculi pedem moventium noni*, qui vulgo pro parte extenſoris digitorum pedis longi habetur: *hic enim ipſius tendo ad inſertionem ſuam ſe offert.*

λ *Muſculus parvum digitum à caeteris abducens.*

μ *In ſiniſtra ſura, tendo tertii pedem moventium muſculi*, Plantaris, *notatur.*

ν *Interior malleolus.*

DECIMAE MUSCULORUM TABULAE,
characterum Index.

In hac omnium tabularum decima, poſteriorem verò faciem exprimentium ſecunda, muſculi aliquot, qui in praecedente tabula erant prorſus conſpicui, jam ſectionis ſerie adempti dependent: multique in illa non obvii, hîc ſeſe commonſtrant. Verùm interim prorſus ablatus eſt ille muſculus, quem nona tabula Γ *&* Δ *inſignivimus, quòd videlicet nuſquam aptè formam ipſius dependens oſtendere potuiſſet, quorundamque muſculorum inſpectionem occupaſſet.*

A *Dexter primi paris caput moventium muſculus.* Splenius.

B, B *Secundi paris caput moventium dexter.* Complexus.

C *Scapulam moventium tertius muſculus.* Levator, Patientiae muſculus.

D *Clavicula, ſectionis ſerie muſculis hîc denudata.*

E *Muſculus humani thoracis motorum tertius, ſequenti tabula F notandus.* Serratus, poſticus, minor, ſuperior.

Γ *Muſculus ſcapulam moventium quartus*, Rhomboides, *cujus primum latus ad dorſi ver-*
G, H. *tebrarum aliquot ſpinas deductum, à G ad H metitur. Secundum verò latus, ad ſca-*
I, K. *pulae baſim pertinens, ab I ad K protenditur. Tertium latus à G ad I, & quartum ab H ad K pertinet.*

L *Muſculus brachium moventium quintus, inter ſcapulae ſpinam, & elatiorem ſcapulae coſtam locatus.* Supraſpinatus.

M *Scapulae ſpina, ac ſummus humerus, à ſecundo ſcapulam moventium muſculo,* Cucullari, *liber.*

Δ *Muſculus brachium moventium ſecundus*, Deltoides, *quem in poſteriori corporis ſede*
P *promptè circumſcripſeris, ſi P muſculi inſertionem eſſe cognoveris. P namque ac N &*
N, O. *O, trianguli modo, dictam muſculi partem terminant, anteriori interim parte* Ξ *in quarta tabula muſculorum inſignita.*

Q *Brachium moventium ſeptimus muſculus, gibbam ſcapulae ſedem occupans.* Infraſpinatus.

R *Muſculus brachium moventium tertius, ab humiliori ſcapulae coſta circa ejus baſim enatus.* Teres major.

& *Hac ſede aliquot dorſum moventes muſculi exporriguntur, unà cum humanum thoracem moventium quarto,* Sacrolumbali.

Θ *Hunc muſculum ſecunda tabula* Γ *inſignitum proponebat: eſt autem is, cujus beneficio brachium deorſum, verſus dorſum vellitur, idque moventium quartus*, Latiſſimus Dor-
S, T, V. ſi. *S & T, muſculi hujus principii indicant longitudinem: V partem ipſius inſertioni proximam, quae hîc oſtendi nequit: verùm in ſeptima tabula O inſignita, utcunque*
X. *fuit obvia. X autem muſculi latus ea ſede indicat, ubi ab ilium oſſe non amplius enaſcitur. Circumſcribes verò praeſentis muſculi latera ab S ad T, dein à T per X ad*
T. V, *inſuper ab S ad V. Caeterùm T notabit inferiorem ſcapulae baſis angulum hîc extuberantem, & tertio muſculi latere intectum.*

Z *Obliquè deſcendentis abdominis muſculi portio.*

a *Muſculus, ab humiliori ſcapulae coſta principium ducens, & cubiti extenſionis opifex.* Gemelli pars interior, quae Longus aliis.

b *Muſculus, à cervice capitis humeri juxta ſcapulam originem ducens, ac cubiti extenſionis autor.* Gemelli interior pars, quae Brevis aliis.

c *Portio anterioris cubitum flectentium muſculi,* Bicipitis.

d *Portio poſterioris cubitum flectentium muſculi,* Brachiaei interni.

e *Muſculus radium in ſupinum agentium longior, qui à brachio ad humiliorem uſque radii appendicem protenditur,* Supinator longus.

f *Muſculus, bicorni tendine brachiale extendens.* Extenſor Carpi radialis, Bicornis, Radiaeus externus.

g *Hac ſede ligamentum conſpicitur membraneum, ſuperiorem radii partem humero colligans. Sunt verò ab hac ſede reſecti tres muſculi, qui deorſum à manu pendent.*

h, h *Hac ſede, inter utrumque h, h occurrente, ulna jam carne omni, muſculiſve libera cernitur.*

i *Muſculus brachiale flectentium, qui quarto brachialis oſſi inſeritur.* Flexor Carpi Ulnaris.

Λ, Ξ, Π *Tres iſti characteres, tria notant muſculorum principia, ab ulna pronata. Primum* Λ *inſignitum, illud eſt, quod radio ante medium illius longitudinis inſertum, muſculum conſtituit, radium in ſupinum agentium breviorem,* Supinatorem brevem.

k, l. *Secundum principium* Ξ *indicatum, illud eſt, quod in duas portiones, k & l notatas dirimitur. k enim eam ſignificat portionem, quae tendinem brachialis oſſi pollicem proximè ſuſtinenti offert. l verò inferiorem inſinuat portionem, quae dein bipartita, unam par-*
m, n. *tem, quae m inſcribitur, primo pollicis oſſi inſerit: alteram n indicatam, in ſecundum & tertium pollicis oſſa implantat. Porrò tertium principium,* Π *inſignitum, illud*

DECIMA
MUSCULORUM
TABULA
J. Wandelaar fecit.

I. Wandelaar fecit.

33

UNDECIMAE MUSCULORUM TABULAE
characterum Index.

A, A Siniſter primi caput moventium paris muſculus. Splenius.

B, B Secundum par muſculorum caput moventium, in ſiniſtro tantùm latere characteribus inſignitum. Complexi.

* Muſculus hîc obſcurè occurrit, cujus beneficio inferiorem maxillam deorſum agimus. Biventer, Digaſtricus.

C Muſculus ſcapulam moventium tertius. Levator, Patientiae muſculus.

D Clavicula, hac in parte nunc muſculis denudata.

E Dependet hîc muſculus, à ſcapula oſſi υ referenti inſertus. Coracoyoideus.

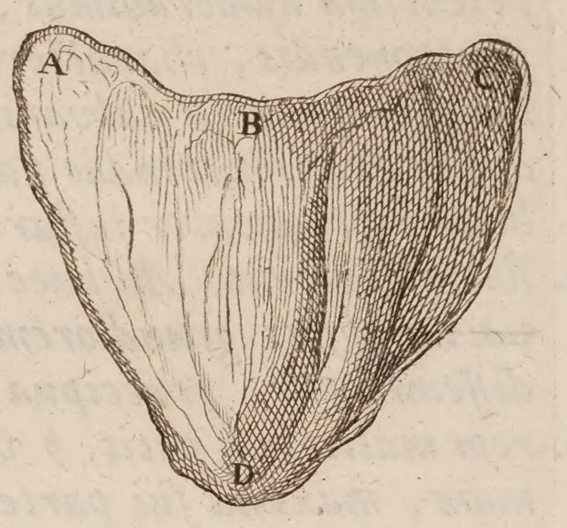
F Humanum thoracem moventium tertius. Serratus, poſticus, ſuperior, minor.

G Brachium moventium quintus. Supraſpinatus.

Γ Muſculus, ſcapulae gibbum ſub illius ſpina occupans, ac brachium moventium ſeptimus, Infraſpinatus, cujus initium ab H ad I pertinet, inſertionis verò ſedes K indicatur: at-
H, I, K. que ita totus trianguli modo H, I & K circumſcribitur.

L Muſculus ab humiliori ſcapulae coſta ad humiliorem baſis ipſius angulum originem ducens, brachiumque moventium tertius. Teres major.

M Hîc muſculus brachium moventium ſecundus, Deltoides, ab exortu liberatus, antrorſum tota parte reflectitur, quam proximè praecedens tabula, O, N & P circumſcribebant. Atque ita interna muſculi ſedes, qua humeri articulo incumbit, hac tabula in conſpectum venit, & trianguli vertex etiam quodammodo proponitur, ad cujus ſi-
N. militudinem veteres hujus muſculi initium deſcribebant. N enim ea muſculi pars eſt,
O. quae baſi ſcapulae fuit proxima: O autem illa, cujus initium à ſummi humeri cum clavicula articulo pendet. Dein ſi D eam muſculi partem eſſe finxeris, cui clavicula initium largitur, promptè aſſequêris, muſculi ſuo exortu liberi principium inſigniter obtuſum angulum referre, uti figura modò inſerta comprobat, qua tota muſculi interna ſedes exprimitur, articulum proximè integens. Atque hîc A, B, C, muſculi indicant principium: ab A quidem ad B, principii portionem, à ſummo humero & ſcapulae ſpina pronatam: à B verò ad C, reliquam principii partem, quae claviculae debetur. Poſtremò D muſculi inſertionis ſedes inſignitur. Quod autem ad trianguli obtuſum attinet verticem, nulli non obvium eſt, B humiliùs poni, quam A & C, quibus characteribus triangulum terminari promptè animadvertis.

P Dictus nuper brachium moventium muſculus, ab omnibus, unde principium ducit, ſedibus liberatus, ac ab inſertione duntaxat in dextro brachio pendens, pulchrè oſtendit, hanc transverſim in humerum fieri.

Q Humanum thoracem moventium quartus. Sacrolumbalis.

R Muſculus dorſum moventium undecimus. Longiſſimus dorſi.

S Dorſum moventium decimusquintus, ſeu octavi dorſum moventium paris alter. Semiſpinatus.

T, T Characteribus T, T, duas coſtas earum quae jam ſectionis ſerie deteguntur, inſignivi-
V mus, V verò earundem coſtarum intervallum: ut intercoſtalium muſculorum exterioris ſpecies obſervaretur, qui in coſtarum oſſium intervallis conſiſtunt.

X Muſculus thoracem moventium ſecundus. Serratus antìcus, major, inferior.

Δ Quintus humanum thoracem moventium muſculus, hîc univerſum ſe ſpectandum offerens. Serratus, poſticus major, inferior.

a, b Obſcurum impenſeque membraneum muſculi obliquè adſcendentis abdominis initium, à ſpinarum apicibus inter a ac b pronatum.

c Muſculus ab inſertione hic dependet, brachium moventium quartus. Latiſſimus Dorſi.

Θ Muſculus cubitum extendens, Pars Gemelli exterior; quae Brevis aliis, cujus initium
d, e. d inſignitum, à cervice capitis humeri educitur, quod ſcapulae articulatur. e autem ſedem indicat, qua praeſens muſculus ab alio cubitum extendentium muſculo, mox f indicando, amplius propter mutuum connexum diſtingui nequit.

f Cubitum extendentium muſculus, Gemelli interior pars, quae Longus aliis, ab humiliori ſcapulae coſta pronatus, ac cum muſculo Θ inſignito ad characterem e coiens.

g Muſculus cubitum flectentium poſterior. Brachiaeus internus.

h, h Longior muſculus radium in ſupinum ducentium. Supinator longus.

Λ Muſculus bicorni tendine brachiale extendens, Extenſor Carpi radialis, Bicornis, Ra-
i diaeus externus, cujus initium in dextro brachio i inſignitur, ſedes verò, qua tendinem
k, l. educit, k indicatur. tendinum autem ipſius inſertio, l notatur.

m Muſculus radium in ſupinum ducentium brevior. Supinator brevis.

Ra-

n *Radius, diſſectionis ſerie magna ex parte denudatus.*
o *Vlna. In horum oſſium medio ligamentum occurrit, tota ſede illa oſſa intercedens, committensque qua invicem dehiſcunt.*
Ξ *Secundum principium trium principiorum, quibus ulna ſeriatim originem praebet, ab ulna hic eſt reſectum: & ut commodè ejus ſeries tota conſtaret, illud, quaſi quis manu id elevaſſet, depinximus: ne ab inſertionibus deorſum pendens, manum obſcuraret: aut*
p *ſi per manus interiora dependiſſet, ipſummet obſcurum evaſiſſet. Caeterùm p ejus prin-*
q *cipii pars eſt, quae tendinem brachiali offert. q autem tendo, primo pollicis oſſi inſer-*
r *tus. r verò is tendo, qui ſecundo & tertio pollicis inſeritur oſſibus.*
ſ *Muſculus pollicem indici proximè admovens.*
Π *Tertium principium eorum quae ab ulna pronaſcuntur, hic ab inſertione ſua pendens.*
t *Ac t quidem notat ejus principii portionem, quae indici ac medio praecipuè tribuitur:*
u *u verò eam quae pollici eſt peculiaris.*
Σ *Tertius femur moventium muſculus*, Glutaeus minor, *cujus initium z, y, x circumſcri-*
x, y, z. *bitur. Quod verò ad horum characterum latera, ſuperiusque ſpectatur, ilium oſſis dorſum eſt, primo ſecundoque femur moventibus muſculis*, Glutaeo majore, & medio, *liberum.*
α *Caeterùm α tertii illius muſculi inſertionem proponit.*
Φ *Quartus femur moventium muſculus*, Iliacus externus, Pyriformis, *à tribus humi-*
β. *lioribus ſacri oſſis oſſibus initium ſumens, & illic primùm tendinem educens, ubi β conſpicitur. Inſertio autem ipſius ſub α quoque conſiſtit.*
γ *Magnus femoris proceſſus.*
δ *Secundus femur moventium muſculus*, Glutaeus medius, *ab inſertione duntaxat deorſum pendet.*
ε *Septimus tibiam moventium muſculus*, Vaſtus externus. *Quid verò ζ indicetur, ad*
ζ *characterem Ω paulo pòſt commemoraturus ſum.*
η *Ligamentum ab oſſe ſacro, in coxendicis oſſis acutum pertinens proceſſum.*
θ *Muſculus decimus femur moventium*, Obturator internus, Marſupialis, Burſalis, *hàc*
ι, κ. *ab interiori pubis oſſis ſede reflexus, ac veluti inter duos muſculos*, Geminos, *ι & κ inſignitos, prorepens.*
λ *Caput tertii tibiam moventium muſculi*, Seminervoſi, Semitendinoſi, *quod primum eorum cenſetur, quae à coxendicis oſſis appendice pronaſcuntur. Muſculus interim ipſe, à femore avulſus, deorſum ab inſertione pendet, mox ς notandus.*
μ *Caput quarti tibiam moventium*, Bicipitis, *quod quatuor ut minimùm capitum, à coxendicis oſſis appendice pronatorum, ſecundum numeramus. Muſculus autem ab hoc eductus capite, à femore eſt avulſus, ϖ paulo pòſt inſigniendus.*
Ψ *Muſculus*, Semimembranoſus, *quem quinti tibiam moventium loco habemus, cujus*
ν *initium ν inſignitur, quod tertium eorum capitum habetur, hinc à coxendicis oſſe edu-*
ξ *ctorum. ξ verò praeſentis muſculi oſtendit ſinum, cui tertius tibiam moventium alio-*
ο. *quin inſidet. ο hic quintus muſculus in tendinem deſinit, anteriori tibiae oſſis ſedi implantandum.*
Ω *Subſequenti tabula muſculum*, Tricipitem, *explicabo, quem femur moventium quintum recenſemus, characteribus Ξ, Σ & Π inibi indicandum. In praeſenti autem idem*
&, &. *muſculus, characteribus & ac &, tum ζ ac Ω inſignitur, ſingulisque peculiaris muſculi pars indicatur. Vterque enim character &, poſteriorem notat muſculi partem, ζ verò & Ω anteriorem. Caeterùm ζ privatim indicat ejus anterioris partis anteriorem portionem. Ω autem poſteriorem ſignificat portionem anterioris partis.*
ϖ *Quartus tibiam moventium muſculus*, Biceps, *hic ab ipſius parte, quam femoris os*
ϱ. *educit, quaeque ϱ inſignitur, pendet, ipſius capitis portione adhuc in exortu relicta, & μ ſuperius notata.*
ς *Muſculus tibiam moventium tertius*, Seminervoſus, *ab inſertione pendens, cujus capitis portio in ipſius origine adhuc relicta ſuperius λ eſt inſignita.*
τ *Muſculi tibiam moventium octavi*, Vaſti interni, *portio. Tibiae autem nullum adhibui characterem, quòd ſequenti tabula iidem, qui hic modò, proponantur muſculi, illic characteribus ex ſectionis ſerie occupandi.*

DVODECIMAE MVSCVLORVM TABVLAE,
characterum Index.

Γ *Siniſter primi caput moventium muſculorum paris muſculus*, Splenius, *cujus principium*
A, B. *A notat: B verò & C inſertionem, quam in occipitis os molitur. D autem ſedem in-*
C, D. *dicat, qua dexter muſculus à ſiniſtro primùm abſcedit. Poſtremò E inſinuat internum*
E. *inſertionis dextri muſculi latus. Quare ſi illum muſculum in trianguli formam agere viſum fuerit, illum circumſcribes lineis, A, B. A, C. B, C. Quinetiam ſi intervallum inter dextrum muſculum & ſiniſtrum conſiſtens, quoque trianguli modo ſpectare volueris, circumſcribes id opportunè, à B ad E, dein à B ad D, & ab E ad D.*

n *Radius, diſſectionis ſerie magna ex parte denudatus.*

o *Vlna. In horum oſſium medio ligamentum occurrit, tota ſede illa oſſa intercedens, committensque qua invicem dehiſcunt.*

Ξ *Secundum principium trium principiorum, quibus ulna ſeriatim originem praebet, ab ulna hic eſt reſectum: & ut commodè ejus ſeries tota conſtaret, illud, quaſi quis manu id elevaſſet, depinximus: ne ab inſertionibus deorſum pendens, manum obſcuraret: aut*
p *ſi per manus interiora dependiſſet, ipſummet obſcurum evaſiſſet. Caeterùm p ejus prin-*
q *cipii pars eſt, quae tendinem brachiali offert. q autem tendo, primo pollicis oſſi inſer-*
r *tus. r verò is tendo, qui ſecundo & tertio pollicis inſeritur oſſibus.*

ſ *Muſculus pollicem indici proximè admovens.*

Π *Tertium principium eorum quae ab ulna pronaſcuntur, hic ab inſertione ſua pendens.*
t *Ac t quidem notat ejus principii portionem, quae indici ac medio praecipuè tribuitur:*
u *u verò eam quae pollici eſt peculiaris.*

Σ *Tertius femur moventium muſculus*, Glutaeus minor, *cujus initium z, y, x circumſcri-*
x, y, z. *bitur. Quod verò ad horum characterum latera, ſuperiusque ſpectatur, ilium oſſis dorſum eſt, primo ſecundoque femur moventibus muſculis*, Glutaeo majore, & medio, *liberum.*

α *Caeterùm α tertii illius muſculi inſertionem proponit.*

Φ *Quartus femur moventium muſculus*, Iliacus externus, Pyriformis, *à tribus humi-*
β. *lioribus ſacri oſſis oſſibus initium ſumens, & illic primùm tendinem educens, ubi β conſpicitur. Inſertio autem ipſius ſub α quoque conſiſtit.*

γ *Magnus femoris proceſſus.*

δ *Secundus femur moventium muſculus*, Glutaeus medius, *ab inſertione duntaxat deorſum pendet.*

ε *Septimus tibiam moventium muſculus*, Vaſtus externus. *Quid verò ζ indicetur, ad*
ζ *characterem Ω paulo pòſt commemoraturus ſum.*

η *Ligamentum ab oſſe ſacro, in coxendicis oſſis acutum pertinens proceſſum.*

θ *Muſculus decimus femur moventium*, Obturator internus, Marſupialis, Burſalis, *hàc*
ι, κ. *ab interiori pubis oſſis ſede reflexus, ac veluti inter duos muſculos*, Geminos, ι & κ *inſignitos, prorepens.*

λ *Caput tertii tibiam moventium muſculi*, Seminervoſi, Semitendinoſi, *quod primum eorum cenſetur, quae à coxendicis oſſis appendice pronaſcuntur. Muſculus interim ipſe, à femore avulſus, deorſum ab inſertione pendet, mox ς notandus.*

μ *Caput quarti tibiam moventium*, Bicipitis, *quod quatuor ut minimùm capitum, à coxendicis oſſis appendice pronatorum, ſecundum numeramus. Muſculus autem ab hoc eductus capite, à femore eſt avulſus, ϖ paulo pòſt inſigniendus.*

Ψ *Muſculus*, Semimembranoſus, *quem quinti tibiam moventium loco habemus, cujus*
ν *initium ν inſignitur, quod tertium eorum capitum habetur, hinc à coxendicis oſſe edu-*
ξ *ctorum. ξ verò praeſentis muſculi oſtendit ſinum, cui tertius tibiam moventium alio-*
ο. *quin inſidet. ο hic quintus muſculus in tendinem deſinit, anteriori tibiae oſſis ſedi implantandum.*

Ω *Subſequenti tabula muſculum*, Tricipitem, *explicabo, quem femur moventium quintum recenſemus, characteribus Ξ, Σ & Π inibi indicandum. In praeſenti autem idem*
&, &. *muſculus, characteribus & ac &, tum ζ ac Ω inſignitur, ſingulisque peculiaris muſculi pars indicatur. Vterque enim character &, poſteriorem notat muſculi partem, ζ verò & Ω anteriorem. Caeterùm ζ privatim indicat ejus anterioris partis anteriorem portionem. Ω autem poſteriorem ſignificat portionem anterioris partis.*

ϖ *Quartus tibiam moventium muſculus*, Biceps, *hic ab ipſius parte, quam femoris os*
ρ. *educit, quaeque ρ inſignitur, pendet, ipſius capitis portione adhuc in exortu relicta, & μ ſuperius notata.*

ς *Muſculus tibiam moventium tertius*, Seminervoſus, *ab inſertione pendens, cujus capitis portio in ipſius origine adhuc relicta ſuperius λ eſt inſignita.*

τ *Muſculi tibiam moventium octavi*, Vaſti interni, *portio. Tibiae autem nullum adhibui characterem, quòd ſequenti tabula iidem, qui hic modò, proponantur muſculi, illic characteribus ex ſectionis ſerie occupandi.*

DVODECIMAE MVSCVLORVM TABVLAE,
characterum Index.

Γ *Siniſter primi caput moventium muſculorum paris muſculus*, Splenius, *cujus principium*
A, B. *A notat: B verò & C inſertionem, quam in occipitis os molitur. D autem ſedem in-*
C, D. *dicat, qua dexter muſculus à ſiniſtro primùm abſcedit. Poſtremò E inſinuat internum*
E. *inſertionis dextri muſculi latus. Quare ſi illum muſculum in trianguli formam agere viſum fuerit, illum circumſcribes lineis, A, B. A, C. B, C. Quinetiam ſi intervallum inter dextrum muſculum & ſiniſtrum conſiſtens, quoque trianguli modo ſpectare volueris, circumſcribes id opportunè, à B ad E, dein à B ad D, & ab E ad D.*

F, F *Siniſtri lateris muſculus ſecundi paris caput moventium*, Complexus, *qui variis muſculis, ut ſequens tabula pulchrè oſtendet, eſt conformatus.*

G *Scapulam moventium tertius.* Levator, Patientiae muſculus.

H, H. *Brachium moventium quintus.* Supraſpinatus.

I *Summus humerus, à connatis ipſi muſculis liber. Caeterùm neque coſtas, neque earundem intervalla characteribus in praeſente tabula inſignivimus, quòd in hac eadem, quae in praecedente tabula, ad characteres T, T, V ſit ratio.*

Δ *Muſculus humanum thoracem moventium quartus*, Sacrolumbalis, *cujus initium K*

K, L. *inſignitur: L verò ſedes indicatur, qua primùm longiſſimo dorſum moventium muſculorum, N mox notando, non ampliùs pertinaciter (quemadmodum inferiùs à K ad L*

M, M. *uſque) adnaſcitur. Tendines autem praeſentis muſculi aliquot M, M indicantur.*

N *Dorſum moventium undecimus muſculus, ſeu dorſum moventium ſexti paris dexter.* Longiſſimus Dorſi.

O *Dorſum moventium decimusquintus muſculus, hic modicè conſpicuus.* Semiſpinatus.

P *Scapulae dorſi ſedes, ſub ſummi humeri radice, aut ſcapulae ſpina conſiſtens, modò excarnis eſt, ob liberatum muſculum, quem nunc Q notabo.*

Q *Muſculus brachium moventium ſeptimus*, Infraſpinatus, *dictam nuper ſcapulae ſedem occupans. verùm hic ab illa exſectus, à ſua dependet inſertione.*

R *Muſculus brachium moventium tertius.* Teres major.

S *Secundus thoracem moventium muſculus.* Serratus anticus major, inferior.

T *Muſculus cubitum extendentium, qui ab humiliori ſcapulae coſta initium ducit.* Pars interior Gemelli, quae Longus.

V *In ſiniſtro brachio muſculus cubitum extendentium exterior, ab ea ſede propendet, qua cum interiori, T notato, impenſe commiſcetur. In dextro autem brachio propendens ea pars, reſecta cernitur.* Pars exterior Gemelli, quae Brevis.

X *Hac ſede ab humero carnea exoritur portio*, Brachiaeus externus, *quam ſecundi muſculorum cubitum extendentium loco habebimus, ſequentique tabula d notabimus.*

Y *Muſculus cubitum flectentium poſterior.* Brachiaeus internus.

Θ *Muſculus radium in ſupinum ducens*, Supinator longus, *qui ab humero multo ſupe-*

a *riùs, quàm externum illius conſiſtit tuber, inibi exoritur, ubi a adſcripſimus, ipſius*

b *inſertionem, quam in humiliorem radii appendicem molitur, b indicantes.*

Λ *Muſculus alter, cujus ope radius in ſupinum agitur*, Supinator brevis. *Hujus ini-*

c, d *tium c indicatur, inſertio autem d inſignitur.*

e *Nervea portio, ſeu inſertionis terminus muſculi ſuperioris radium in pronum agentium.* Pronatoris teretis.

f *Radius.*

g *Ulna.*

h *Ligamentum, radium ulnamque, quà invicem dehiſcunt, committens.*

i, k *Hanc ſedem, ſinuum vehendis muſculorum tendinibus paratorum, & cartilaginis ulnam à brachiali dirimentis nomine, pluribus ornaſſem characteribus, niſi illa ſuperiori libro pulchrè fuiſſent obvia, praecipuè autem in ſecunda & quarta figuris Capitis vigeſimiquarti.*

l *Hac ſede, jam ex ſectionis ſerie muſculis tendinibusque libera, aliter ligamenta, quibus oſſa compinguntur, proponi nequeunt.*

m *Poſtbrachialis os, anularem ſuffulciens digitum: quod ideo privatim notavimus, ut oſſa poſtbrachialis ab ipſorum intervallis, muſculisque illa occupantibus, interſtingueres.*

n *Hîc muſculus reponitur, pollicem indici proximè adducens.*

o *Muſculus, bicorni tendine brachiale extendens*, Bicornis, Radiaeus externus, Extenſor carpi radialis, *ab inſertione in dextra manu propendet: in ſiniſtra autem ſuae inſertionis termini duntaxat ſunt aſſervati.*

p *Hîc bona transverſi abdominis muſculi pars occurrit.*

q *Ilium oſſis dorſum, nunc prorſus excarne, muſculisque liberum ſpectatur.*

r *Femoris caput, coxendicis oſſis acetabulum ſubiens: aut ipſum potius ligamentum, praeſentem ambiens articulum.*

ſ *Ligamentum, à ſacro oſſe in acutum coxendicis oſſis proceſſum deſinens.*

t *Dependet hic ab inſertione tertius femur moventium muſculus.* Glutaeus minor.

u *Quartus femur moventium muſculus, hîc quoque ab inſertione propendens.* Iliacus externus, Pyriformis.

x *Magnus exteriorve femoris proceſſus.*

α *Decimus femur moventium muſculus*, Obturator internus, Burſalis, Marſupialis, *cujus praecipuam partem in decimaſexta muſculorum tabula opportunè ſpectabis, ad characteres F, G, H. Praeſens autem tabula eam muſculi partem commonſtrat, quae ad peculiarem ipſi in coxendicis oſſe caelatum ſinum reflexa, ad magnum femoris ducitur proceſſum*

β *Muſculus gracilis, ab acuto coxendicis oſſis enatus proceſſu, elatiorique muſculi α inſigniti ſedi exporrectus.* Gemellus ſuperior, Marſupii ſuperior pars.

Mu-

DUODECIMA
MUSCULORUM
TABULA.
I. Wandelaar fecit.

J. Wandelaar fecit

γ Muſculus ſimiliter gracilis, à coxendicis oſſe etiam pronatus, & inferiori exporre-
ctus parti ejus muſculi, quem α notavimus. Gemellus inferior, Marſupii pars inferior.
Ξ, Σ, Π. Muſculus femur moventium quintus, Triceps. Verùm Ξ privatim notat poſteriorem
δ hujus muſculi partem, cujus caput partim nerveum, ac δ inſignitum: & partim car-
ε neum, ε notatum, à coxendicis oſſis appendice enaſcitur, hincque prodeuntium capi-
ζ. tum numero quartum cenſetur. ζ Hac ſede poſterior haec quinti femur moventis mu-
ſculi pars, admodum carnea eſt, veri muris, ut ita dicam, effigiem prae ſe ferens.
η. η Hic poſterior quinti muſculi pars in tendinem degenerat, interiori capitum femoris
inſertum. Caeterùm Π & Σ, anteriorem quinti femur moventium muſculi indicant par-
tem: ac Π quidem ejus partis poſteriorem portionem, Σ verò anteriorem. Quo autem
haec non admodum ſanè obvia, promptiùs percipias, eoſdem illos Graecorum majuſcu-
los characteres in ſequenti tabula repoſiturus ſum, in qua muſculus ſuis principiis
liberatus, duntaxat illa inſertione adhuc fixus propendet, quam in interius femoris
caput circa poplitem molitur: & characteres inibi iiſdem quibus in praeſenti tabula,
muſculi quinti ſedibus, erunt obvii.
θ. Muſculus tibiam moventium ſeptimus. Vaſtus externus.
κ, κ. Muſculus tibiam moventium octavus. Vaſtus internus.
λ Ampla depreſſaque femoris oſſis ſedes, ſupra radicem inferiorum ipſius capitum, po-
ſteriori in ſede conſiſtens.
μ, ν Quartus tibiam moventium muſculus, Biceps, in ſiniſtro crure ab inſertione pendens.
ac μ quidem partem illius indicat, à coxendicis oſſe enatam: ν verò partem, cui fe-
mur principium praebet.
ξ Tibiam moventium quintus muſculus, Semimembranoſus, à femore avulſus, & ab
inſertione tantum pendens.
Φ Primus pedem moventium muſculus. Gemelli, ſive Gaſtrocnemii externi pars interior.
Gaſtrocnemius internus Veſ.
Ψ Secundus pedem moventium muſculus, Gemelli, ſive Gaſtrocnemii externi pars exte-
rior. Gaſtrocnemius externus Veſ. Caeterùm hujus muſculi (perinde ac primi) prin-
cipium duobus notatur characteribus, ut duae utriuſque principii partes melius oc-
ϖ currerent. Eſt enim principium partim carneum, ac ϖ inſignitum: partim nerveum,
ρ, τ. ac ρ indicatum. τ autem ſedes ſignificatur, ubi primùm duo iſti primi pedem moven-
ς tium muſculi contigui fiunt. ς Hactenus muſculi illi in ſura extuberant, hicque car-
υ nei eſſe deſinunt: verùm haec tubera, nona tabula etiam accuratè exprimuntur. υ Ten-
dinis, qui è duobus praeſentibus muſculis educitur, principium.
ω Initium muſculi pedem moventium tertii, Plantaris, cujus tendinem proponit chara-
& cter &, in ſiniſtra poſitus tibia.

Decimaetertiae Muſculorum Tabulae
characterum Index.

A, B, C, D, E, F, G, G Dextra portio ſecundi muſculorum caput moventium paris, Complexorum, in quo ſinguli characteres aliquid privatim inſinuant. A enim indicatur muſculus ſecundi paris, acuto principio ex tranſverſis quintae & quartae thoracis vertebrarum proceſſibus enatus. B muſculi hujus ſedes, qua carneus eſſe deſinit, ac velut in tendinem degenerat. Porro B quoque muſculum ſignificare debet, qui à ſeptimae cervicis vertebrae ſpina enaſcitur, & cum muſculo A inſignito commiſcetur. Congreſſus autem ſedi, C inſcriptum eſt, ubi uterque exactè carneus efficitur. D utriuſque muſculi inſertionem notat. E ſecundi paris tertius in altero latere muſculus indicatur, cujus etiam principium in alto latitat, inſertione interim ipſius ad F conſpicua. Poſtremò G ac G, ſecundi paris carnea moles inſignitur.

H Muſculus dorſum moventium quintus. Spinalis Colli.

I Portio muſculi dorſum moventium ſexti. Tranſverſalis Colli.

K Decimusquintus dorſum moventium, ſeu eorum muſculorum octavi paris alter. Semiſpinatus.

Γ Vndecimus dorſum agentium, Dorſi Longiſſimus, cujus principium à ſacro oſſe pen-
L, M. dens, L inſignitur: ipſius verò anſulae, tendinesve, M, M notantur, ſuperiori interim M ad hujus muſculi ſummum repoſito.

ϰ Character ϰ, loco N poſitus, muſculum dorſum moventium nonum indicat. Quadratum, Triangularem Lumborum.

O, O Muſculus hic ab exortu propendet, thoracem hominis moventium quartus. Sacrolumbalis.

P, P Hae coſtarum aſperitates, earum tubercula referunt, in quae quartus thoracem moventium muſculus inſerebatur. Quod autem ad coſtas, earundemque intervalla attinet, eadem hic atque in aliquot praecedentibus tabulis eſt ratio.

Q Scapulam moventium tertius. Levator, Patientiae muſculus.

R Scapula, poſteriori parte prorſus jam muſculis liberata.

Bra-

S Brachium moventium tertius, Teres major, hic pulchrè conſpicuus.

T Secundus thoracem moventium muſculus. Serratus anticus, inferior, major.

V Tertium ligamentum peculiare articuli humeri.

X Dependet muſculus brachium moventium quintus. Supraſpinatus.

Y In utroque brachio poſterior humeri pars, excarnis prorſus, muſculisque libera cernitur.

a Poſterior cubitum flectentium muſculus. Brachiaeus internus.

b, c, d Muſculi cubitum extendentes. Ac b is inſignitur, qui ab humiliori ſcapulae coſta initium ducit, Gemelli pars interior quae Longus aliis: c ille, qui ab humeri capitis cervice exoritur, Gemelli exterior pars, quae Brevis aliis: d autem, carnoſa pars, quae ab humero ad medium ferè longitudinis ipſius originem ſumit, Brachiaeus externus.

e Radius.

f, g Muſculus radium in pronum ducentium ſuperior, Pronator, teres, cujus inſertionem privatim g inſinuat.

h Dependet hic ab inſertione muſculus radium in ſupinum moventium brevior, Supinator brevis.

i Vlna.

k Ligamentum, radium ulnae, quà haec oſſa invicem dehiſcunt, committens.

l Reſecto muſculo, pollicem indici proximè adducente, hic notatur is qui primum indicis os introrſum flectit.

1, 2, 3 Tribus his characteribus tres notantur muſculi, ſecundum pollicis articulum flectentes. Quod ad oſſa hic in manu, & ligamenta ſpectat, omnia praecedenti tabulae reſpondent.

m Ilium oſſis dorſum, quemadmodum & coxendicis oſſis exterior ſedes, prorſus excarne occurrit.

n Coccyx os excarne, ſeu muſculis ipſi adnatis liberum cernitur.

o Ligamentum à ſacro oſſe, coxendicis acuto proceſſui inſertum.

p Femoris caput.

q Magnus exteriorque femoris proceſſus.

r Hic ab inſertione propendet decimus femur moventium muſculus, Obturator internus,
Burſalis, Marſupialis, internam ipſius ſedem, quae oſſibus undique attenditur, common-
ſ, t, u. ſtrans. Atque ita ſ, t, u, hujus muſculi tendines notant, ad coxendicis os reflexos.

x, y, z. Tribus his characteribus, carnoſa indicatur pars, Marſupium, Gemini, vaginae quaſi modo decimum femur moventium muſculum inibi deducens, quà ad coxendicis os reflectitur. Atque ita x hujus carnoſae partis ſupremam indicat ſedem, y mediam, z autem infimam.

α Muſculus femur moventium nonus, Obturator externus, hàc ab anteriori oſſis pubis foraminis ſede magnum petens femoris proceſſum.

β, γ In dextro femore duae muſculorum notantur inſertiones, in parvum femoris factae proceſſum. Ac β quidem inſertionem indicat muſculi femur moventium ſexti, Lumbalis, γ autem femur agentium ſeptimi, Iliaci interni.

δ, δ Muſculus tibiam moventium octavus, Vaſtus internus, univerſum femur propemodum ambiens.

ε, ε Aſpera femoris indicatur linea, cui quintus femur moventium muſculus, Triceps, inſeritur.

Ξ, Π, Σ Quintus femur moventium muſculus, Triceps, ab interno femoris capite propendet, in quo Ξ poſteriorem ipſius notat partem, Π verò & Σ anteriorem. atque hic rurſus privatim Π poſteriorem indicat portionem partis anterioris, Σ verò anteriorem partis anterioris portionem.

Φ Muſculus, Plantaris, in pedem moventium claſſe tertius enumeratus, ac principium
ζ. Φ indicatum, à femoris externo obtinens capite: tendinem autem illic educens, ubi ζ inſignitur.

η, η Muſculus, quem in poplite latitantem vocamus. Poplitaeus, Subpoplitaeus.

Ψ Quartus pedem moventium muſculus, Soleus, Gaſtrocnemius internus aliis, cujus ini-
θ tium θ indicatur. ipſius autem ſedem, qua tendo duorum primorum pedem moventium
κ, λ. muſculorum illi primùm pertinaciſſimè adnaſcitur, κ notavimus. λ verò tendinis inſignitur inſertio, qui è duobus illis primis pedem moventibus & tertio conſurgit.

μ Hac ſede tibiae os muſculis liberum conſpicitur, quemadmodum & magna portio exterioris capitis duorum humiliorum femoris capitum.

ν Tendo muſculi pedem moventium octavi. Peronaei ſecundi, poſtici, ſemifibulaei.

ξ Tendo ſeptimi pedem moventium, Peronaei primi, antici, longi, fibulaei, qui ſecundùm poſteriorem externi malleoli ſedem, quemadmodum & tendo ν inſignitus, hàc reflectitur.

Ω Praeſenti charactere indicatam volui figuram, ad dextrum integri hominis hac decimatertia tabula expreſſi crus repoſitam, lapidique innitentem: quo tandem inferior pedis ſedes oculis ſubjiciatur, & ſectionis ſerie, muſculi in hac apparentes, ſenſim in
ϖ ſequentibus tabulis proponantur. Significetur itaque primùm ϖ ligamentum, ſeu membranea

DECIMAQUARTA
MUSCULORUM
TABULA.
J. Wandelaar fecit.

branea ſubſtantia, primo digitos moventium muſculo, Perforato, Sublimi, Flexori digitorum pedis brevi, obnata, latique tendinis vicem in planta ſubiens.

ρ Muſculus, pollicem à caeteris digitis introrſum abducens.

ς Muſculus, abductionis parvi digiti à caeteris opifex.

τ, τ Primus ſecundusque pedem moventium muſculi, Gemellus, Gaſtrocnemius externus; Gaſtrocnemius externus & internus Veſ. in integro quidem homine à quarto pedem moventium propendentes: in iſta autem figura, quam Ω proponit, ſua ſede adhuc repoſiti.

υ Tendo tertii pedem moventium muſculi, Plantaris, qui ζ in integro homine notabatur.

φ Portio quarti pedem moventium muſculi, Solei, Gaſtrocnemii interni aliis, quem in integro homine Υ inſignitum cernis.

χ Tendo ex primo, ſecundo & quarto pedem moventium muſculis conflatus, calcique inſertus: quamquam χ hic privatim cavitatem proponat, inter anteriorem hujus tendinis partem, & poſteriorem ſedem aliorum muſculorum conſpicuam, qui hanc tibiae ſedem occupant.

ψ, ω Excarnis, nulliſque muſculis, vel ante ſectionem, obtecta tibiae oſſis pars.

* Hic portiones occurrunt muſculi tertium quatuor digitorum articulum flectentis, Perforantis, Profundi, & quinti pedem moventium, Tibiaei poſtici.

Decimaequartae Musculorum Tabulae characterum Index.

Praecipua hujus tabulae imago, jam ſectionis ſerie ſcapulis & brachiis caret, & genua flectit, ut plantam altero crure ſpectandam proponeret. Ad genua verò, ne alia quaepiam integra delineanda eſſet tabula, caput unà cum duabus primis cervicis vertebris reponitur, quartum muſculorum caput moventium par oſtenſurum. Deinde dextro pedi (qui ſectionis ſerie illi ſuccedit, quem figura juxta integriorem decimaetertiae tabulae imaginem repoſita, & Ω indicata, commonſtrat) alia accumbit figura, ſe-

Δ ctionis quoque ordine integrioris hic imaginis pedem ſubſequens, ac Δ inſignita.

A, B Tertium caput moventium par, à ſecundae cervicis vertebrae ſpina occipiti inſertum. Recti capitis majores, poſtici.

C Mamillaris proceſſus, tam in praecipua imagine, quàm illa quae ad genua ſpectatur, conſpicuus.

D Hic character, cum tribus ſubſequentibus, figurae ad genua locatae proprius eſt, tranſverſum primae cervicis vertebrae indicans proceſſum.

E Spina ſecundae cervicis vertebrae, atque ita etiam E ſecundam cervicis denotat vertebram.

F, G Quartum caput moventium muſculorum par, à prima cervicis vertebra occipiti inſertum. Recti minores capitis, poſtici.

H, I In cervice praecipuae imaginis inſinuatur quintum par muſculorum caput moventium. Obliqui ſuperiores.

K, L Sextum caput moventium par, à ſpina ſecundae vertebrae, transverſis primae proceſſibus inſertum. Obliqui inferiores.

M Muſculi ſcapulam moventium tertii, Levatoris, pars, in primo muſculi exortu relicta.

N Dorſum moventium muſculorum tertius. Scalenus.

O Dorſum moventium ſeptimus muſculus, ſeu quarti paris alter. Transverſalis Colli.

P Character P in lumbis reponitur, notans nonum dorſum moventium muſculum, Triangularem, Quadratum lumborum.

Q Undecimus dorſum moventium muſculus, Dorſi longiſſimus, hic ab ultima ipſius in-
R ſertione pendens, ac ſinum R inſignitum oſtendens, quo decimotertio dorſum moven-
S tium, Sacro, cedit: ipſius autem principium S indicatur.

T, V Decimustertius dorſum moventium muſculus, Sacer, cujus principium V notatur, fi-
X nis verò X: quod etiam principium decimiquinti dorſum moventium muſculi, Semiſpinati, indicat, jam Y inſigniendi.

Y Decimusquintus dorſum moventium, Semiſpinatus, cujus ſuperius extremum, à inſi-
a gnitum, ſub ſeptimo dorſum agentium reconditur.

Coſtis & intercoſtalibus muſculis nullos adhibui characteres, quòd haec cum praecedentibus tribus tabulis ſunt communia. atque eadem etiam ratione, oſſa jam ſectionis ordine denudata non explicantur, quòd haec ex integris oſſium figuris ſint petenda. Conduxerit tamen, hujus thoracis, ut & octavae tabulae thoracis, formam & coſtarum ductum cum illis conferre, quòd omnia hic magis ſuo ſitu exprimuntur, quàm ex oſſibus, noſtra induſtria rurſus compactis, delineari queunt. Quocunque enim modo oſſa connecto, ſemper mihi majus inter humillimae coſtae apicem & ilium os intervallum conſurgit, quàm omnibus ſuo ſitu in homine poſitis occurrit.

b, b Ligamentum, ſeu membrana, pubis oſſis foramen occupans.

c Muſculus ſextus femur moventium, Lumbalis, Pſoas magnus, ab inſertione propendens.

d Muſculus ſeptimus femur moventium, Iliacus internus, ab inſertione quoque propendens.
e Hîc muſculus propendet femur moventium nonus. Obturator externus.
f, g Pendet hîc carnea pars, ſeu, ſi voles, privati muſculi, decimum femur moventium deducentes. Marſupium, Gemini.
r Muſculus, quem in poplite latitantem vocamus, Poplitaeus, Subpoplitaeus, cujus exor-
h, ι tum h inſignivimus, ipſius interim inſertione ι notata.
k, k Septimus pedem moventium muſculus, Peronaeus primus, longus, anticus, fibulaeus, in utraque occurrens tibia.
l In ſiniſtra tantum tibia notatur octavi pedem moventis muſculi, Peronaei ſecundi, po-
m. ſtici, ſemifibulaei, tendo, cujus inſertio in pedii os, parvum ſuſtinens, facta, m inſignitur.
n A ſiniſtri pedis calce quatuor humi proſtrati pendent muſculi, pedis motorum opifices. n
o enim & o, duos primos pedem moventium, Gemellum, Gaſtrocnemium externum aliis,
p, q inſinuant, p autem tertium, Plantarem, q verò quartum, Soleum; Gaſtrocnemium
r. internum aliis. Caeterùm r privatim tertii muſculi tendinem hic notat.
ſ Ligamentum, ſeu membrana pedis, à digitorum terminis pendet, quae lati in manu tendinis vicem gerebat.
t Dependet muſculus, pollicem à caeteris digitis abducens.
u Muſculus hîc à ſua inſertione dependet, minimum digitum à reliquis in latus abducens.
Θ Muſculus ſecundum quatuor digitorum os flectens, Perforatus, Sublimis, Flexor digi-
x, α. torum brevis, x ipſius principium à calce enatum, α illius in quatuor tendines partitio. Caeterum qua ratione hujus tendines diviſi, ſubditos transmittant tendines, in dextro integrioris imaginis pede expreſſum habes. quamquam & figura Δ notata, haec etiam commonſtret, muſculum illum ab inſertione propendentem, & Θ quoque inſignitum obtinens.
β Muſculus, primum pollicis os introrſum flectens: qui in uno pede, ſuo loco aſſervatus, in altero ab inſertione dependet.
Δ Muſculus, ſecundum pollicis os flectens, Pollicis pedis flexor longus, γ in dextra ti-
γ, δ. bia hujus muſculi notatur principium. Ea ſede, qua ſuperius δ occurrit, praeſens muſculus ab interno ipſius latere tendinem educit, qui in carnea ipſius ſubſtantia ali-
ε quousque inceperat, juxta characterem ε. Humilius autem δ in utraque etiam figura plantam referente, tendinem indicat, pollici jam proximum.
Ξ Muſculus, quatuor digitorum tertium os flectens, Perforans, Profundus, Flexor digi-
ζ torum longus, cujus principium aliquantiſper altiùs adhuc, quàm ζ, ſub muſculo in
η poplite latitante conſiſtit. η tendo illius, ab interno etiam latere carnoſae ſuae ſubſtan-
θ. tiae enatus, atque in pedis planta, in quatuor alios tendines inibi, ubi θ occurrit, diviſus.
κ Hic ſeſe oſtendit portio muſculi, Tibiaei poſtici, quem inter pedis motores quintum numeramus.
λ Muſculoſa caro, quae in quatuor portiones diducta, tendinibus tertium quatuor digitorum os flectentibus exporrigitur, & quatuor pedis digitos ad pollicem movet, Lumbricales. Ut verò & tendines illos, & has muſculoſae ſubſtantiae portiones accuratiùs
ν cognoſcas, tendinem, qui tertium indicis os flectit, ν notatum conſpicis: portionem
μ verò, indicem pollici adducentem, μ.

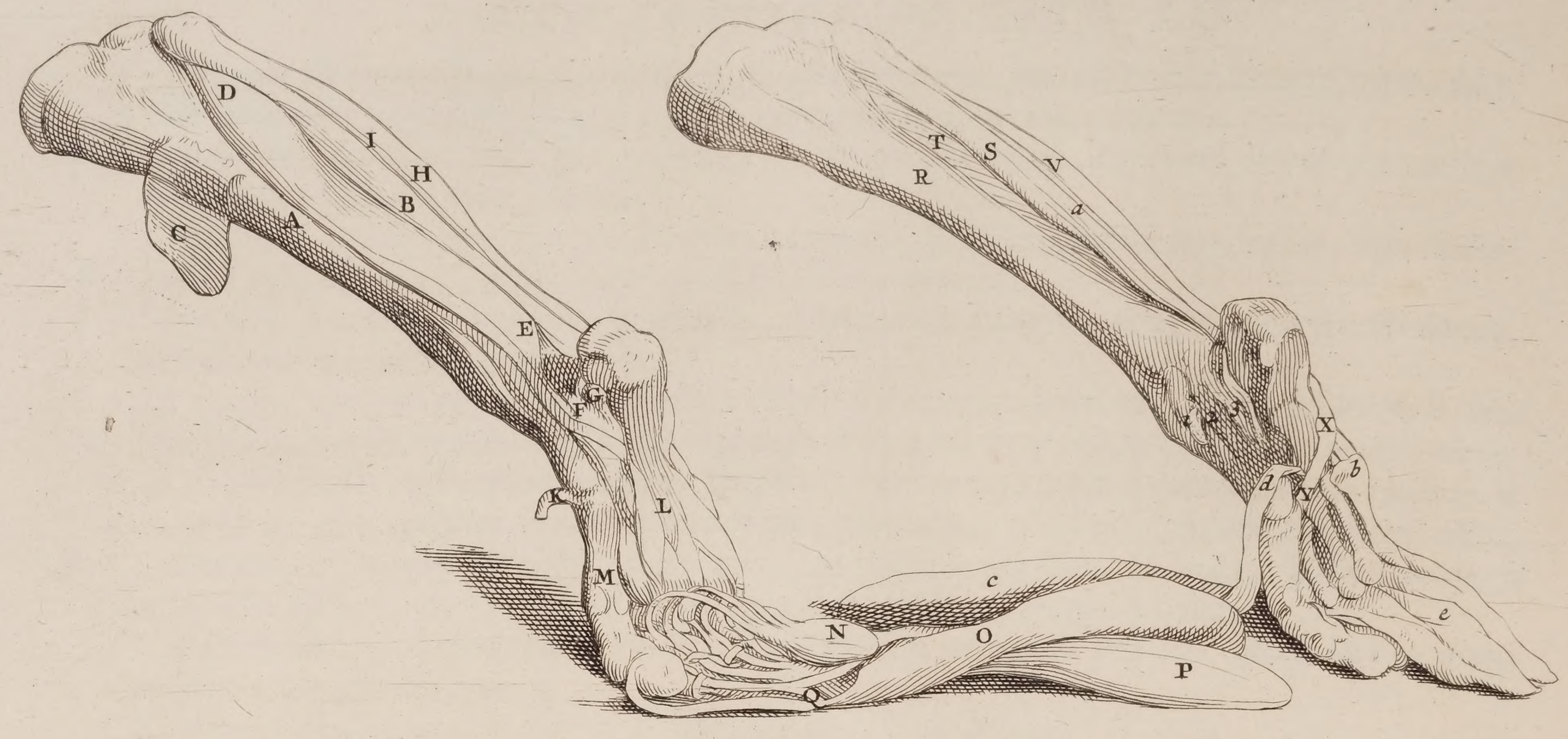
DUARUM DECIMAEQUINTAE MUSCULORUM TABULAE
Figurarum, earundemque characterum Index.

Duae praeſentis tabulae figurae, in ea ſervantur effigie, in qua integrioris imaginis decimaequartae tabulae dextra tibia ſimul cum pede ſeſe exhibuit. Atque prior hîc figura in ſectionis ſerie figuram ſubſequitur, quam praecedens tabula Δ notatam oſtenderat. Poſterior autem hujus tabulae figura ſuccedit priori. Notae verò harum figurarum ita ſe habent.

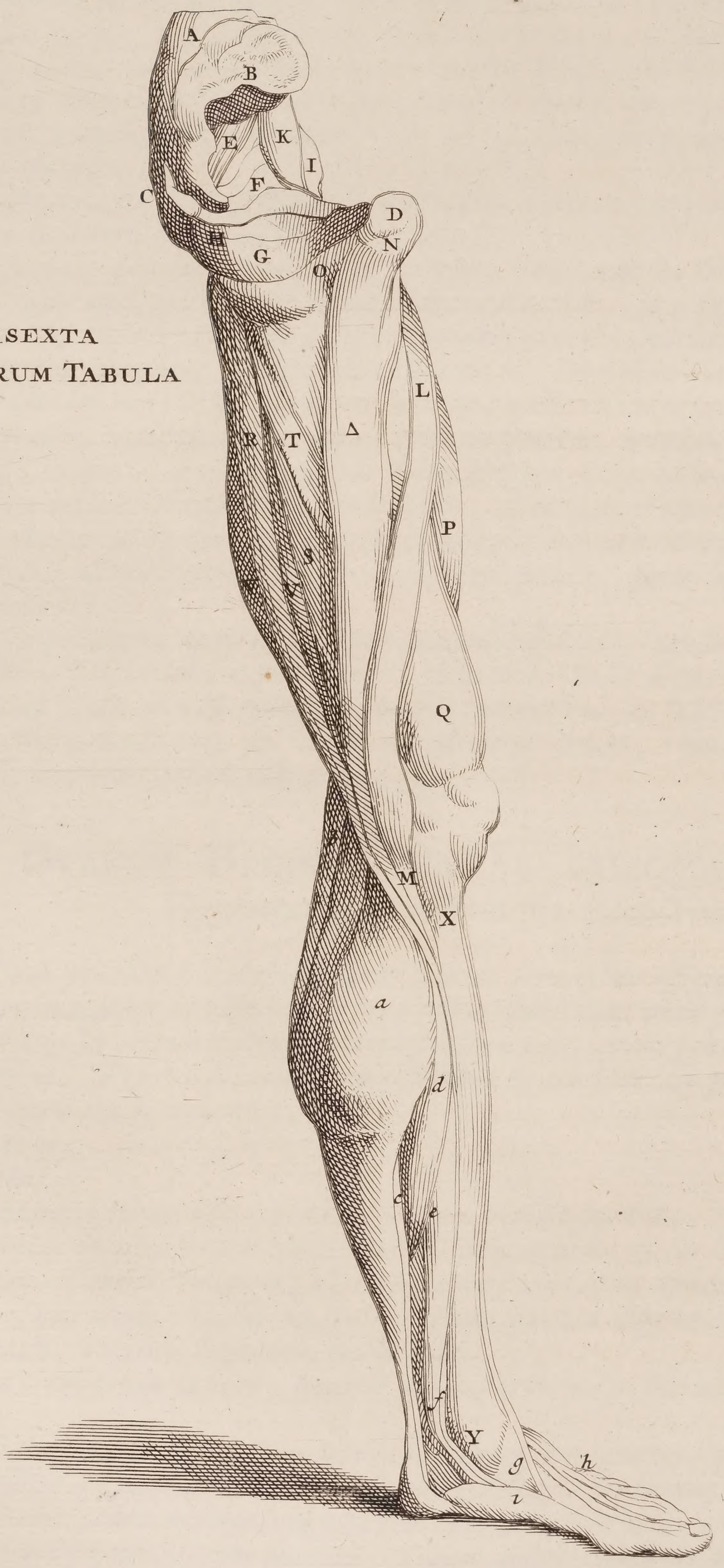
A I Tibiae os.
B I Fibula.
C I Muſculus à tibiae oſſe dependet, qui in poplite latitat.
D, E I Muſculus quintus pedem moventium, Tibiaeus poſticus: ac D quidem ipſius notat principium, E verò tendinem, ab interno muſculi latere pronatum.
F I Sinus, quo tendo vehitur muſculi tertium quatuor digitorum os flectentis. Perforantis, Profundi, Flexoris digitorum pedis longi.
G I Sinus, cui tendo inſidet, ſecundi pollicis internodii flexionis opifex, Pollicis flexoris longi.
H I Muſculus pedem moventium ſeptimus, Peronaeus primus, anticus, longus, Fibulaeus, hic adhuc ad fibulam, uti & ſubſequens, illique ſubſtratus, ſe offert.
I I Muſculus pedem moventium octavus. Peronaeus ſecundus, poſticus, ſemifibulaeus.
K I Sexti pedem moventium muſculi, Tibiaei antici, tendinis portio, ad ipſius inſertionem hic aſſervata.

Mu-

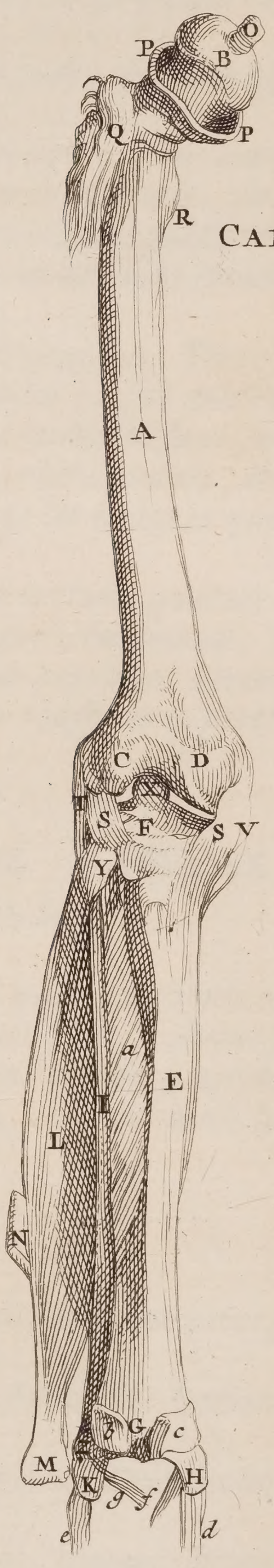
Decimaquinta Musculorum Tabula

Decimasexta Musculorum Tabula

Capitis Prima Figura

I. Wandelaar fecit.

L 1 Muſculoſa congeries, primum quatuor digitorum os flectens, abſecta nimirum jam ejus congeriei parte, primum pollicis os flectente.
M 1 Oſſicula ad primum pollicis internodium repoſita, quae à ſeſami ſeminis imagine nomen invenerunt, quaeque ab Arabibus & Occultis philoſophis dimidiati ciceris formae aſſimilantur.
N 1 Pendet hic muſculoſa ſubſtantia, quae ſingulis quatuor digitorum internis lateribus portionem exporrigit, digitos pollici adducentem.
O 1 Muſculus ſecundum pollicis os flectens, Pollicis Flexor longus, humi proſtratus jacet, inſertione ſua tantum haerens.
P 1 Muſculus tertium quatuor digitorum os flectens, Perforans, profundus, flexor digitorum longus, ab inſertione tantum haeret, ac humi extenſus viſitur.
Q 1 Portio tendinis ſecundum pollicis os flectentis, illi tendini commixta, qui tertium indicis os flectit.
R 2 Tibiae os.
S 2 Fibula, ſimiliter ac tibiae os poſteriori ſede jam prorſus muſculis libera.
T 2 Ligamentum membraneum, fibulam tibiae oſſi illic committens, ubi haec oſſa invicem dehiſcunt.
V 2 Muſculus pedem moventium ſeptimus, Peronaeus primus, anticus, longus, Fibulaeus.
X. X hàc ſeptimi muſculi tendo, ſub oſſe cubum teſſeramve imitante reflectitur, & late-
Y. ſcit quoque. Y tendinis hujus in pedii os pollicem ſuſtinens inſertio.
a 2 Muſculus ſub ſeptimo occultatus, & pedem moventium octavus, Peronaeus ſecundus,
b. poſticus, ſemifibulaeus, cujus inſertionem b notat, quae in pedii os, parvum ſuffulciens digitum, perficitur.
1, 2, 3 Tribus his characteribus, in ſecunda ſiniſtrave figura, tres ſinus indicantur, tendinibus à poſteriori tibiae ſede inferiora pedis ſubeuntibus exſculpti. Atque 1 ſinum notat, quo quinti pedem moventium muſculi, Tibiaei poſtici, tendo vehitur. 2 ſinum tendini tertium, quatuor digitorum os flectenti, Profundi, inſinuatum. 3 verò ſinum indicat, nomine tendinis caelatum, cujus beneficio ſecundus pollicis articulus flectitur, Flexoris longi.
c 2 Muſculus humi dependet pedem moventium quintus, Tibiaeus poſticus, in dextra figu-
d. ra D & E notatus, ac in ſiniſtra figura ad inſertionem d inſignitus.
e 2 Muſculoſa moles, primum quatuor digitorum os flectens, hic ab inſertione pendet, à pedii oſſibus, quae jam nuda excarneaque ſpectantur, liberata. Interoſſei interni.

DECIMAESEXTAE TABULAE, EJUSDEMQUE characterum Index.

Decimamſextam tabulam licuiſſet ſtatim tertiae muſculorum tabulae ſubjicere: ſed quoniam corporis duntaxat pars exiſtit, huc eam reponere magis viſum fuit, qua ſiniſtri femoris, tibiae, pedisque interna facies, nullo liberata muſculo, exprimitur, unà cum oſſe ſacro, & oſſe ipſius ſiniſtro lateri commiſſo, ut decimus femur moventium muſculus ea ſui parte alicubi in conſpectum veniret, quae internam pubis oſſis & coxendicis oſſis ſedem occupat.

A Os ſacrum.
B Oſſis ſacri latus, cui dextrum ilium os committebatur.
C Ligamentum à ſacro oſſe, in coxendicis oſſis appendicem pertinens.
D Siniſtri pubis oſſis ſedes, quae dextro pubis oſſi committebatur.
E Notatur quartus femur ſubiens nervus.
E, F, G Decimus femur moventium muſculus, Obturator internus, Burſalis, Marſupialis, cujus tres veluti partes, E, F, G inſignitae, inſcriptionibus quodammodo diſtinguuntur. Atque his partibus ab interna pubis oſſis ſede, & interna quoque coxendicis oſſis re-
H. gione, muſculus iſte carneus pronaſcitur. Ad ſedem verò H indicatam, arctior redditur, & ad ſinum ſibi in coxendicis oſſe inſculptum reflexus, ad magnum femoris perfertur proceſſum.
I Conſpicua eſt portio ſeptimi femur moventium muſculi. Iliaci interni.
K Portio ſexti femur moventium muſculi. Lumbalis.
L Primus tibiam moventium muſculus, Sartorius, Longiſſimus, cujus ſedes, qua juxta
M internum femoris caput in tendinem ceſſat, M indicatur.
Δ Secundus tibiam moventium muſculus, Gracilis. N & O muſculi hujus principium, ab
N, O. oſſis pubis commiſſura pronatum indicant. M quoque, etſi in primo tibiam moventium ponatur muſculo, hujus ſecundi muſculi etiam ſedem notat, qua prorſus in tendinem deſinit.
P Nonus muſculus tibiam moventium, Rectus, parva ipſius portione hic conſpicuus.
Q Octavus tibiam moventium muſculus Vaſtus internus.
R Tertius tibiam moventium muſculus, Semitendinoſus, Seminervoſus, cujus tendo, quemadmodum & primi & ſecundi tibiam moventium muſculorum, M quoque indicari poteſt & promptiſſimum etiam eſt intueri, ubinam muſculorum tendines in anteriorem tibiae oſſis ſedem inſerantur.

S, T *Quintus femur moventium muſculus*, Triceps. *verùm S poſteriorem ejus muſculi partem notat. T autem ejus muſculi anterioris partis poſteriorem indicat portionem.*
V, V *Quintus tibiam moventium muſculus*, Semimembranoſus.
X, Y *Excarnis tibiae oſſis pars. verùm Y interiorem notat malleolum.*
a *Primus pedem moventium muſculus.* Gemelli, ſeu Gaſtrocnemii externi pars interior, Gaſtrocnemius internus *Veſ.*
b *Secundus pedem moventium muſculus.* Gemelli, ſeu Gaſtrocnemii externi pars exterior; Gaſtrocnemius externus, *Veſ.*
c *Tendo tenuiſſimus, idemque ſummè gracilis, qui à tertio pedem moventium muſculo,* Plantari, *educitur.*
d *Muſculus ſuram conſtituentium maximus, pedemque moventium quartus.* Soleus, Gaſtrocnemius internus aliis.
e *Muſculus, quatuor pedis digitorum tertium os flectens.* Perforans, Profundus; Flexor digitorum longus.
f *Portio muſculi pedem moventium quinti.* Tibiaei poſtici.
g *Tendo ſexti pedem moventium muſculi.* Tibiaei antici.
h *Tendines digitos extendentes.*
i *Muſculus, pollicem à caeteris digitis introrſum abducens.*

Tabularum muſculorum, & earundem characterum indicum finis.

CAPUT I.

QVID LIGAMENTVM, AC QVIS LIGAMENTI VSVS ET DIFFERENTIA.

Figura hîc in latere poſita, univerſum femoris os exprimit, unà cum tibiae oſſe, & fibula: quibus ea ligamenta adhuc connata haerent, quae primi Capitis contextu intelligendo ſubſerviunt.

A, B, C, D *Femoris os.*
B *Femoris oſſis caput, ſinum coxendicis oſſis ſubiens.*
C, D *Femoris oſſis humiliora capita, quae tibiae articulantur.*
E, F, G, H *Tibiae os.*
F *Eminens ſuperioris ſedis tibiae oſſis proceſſus, qui ſinum ſubingreditur, quem duo humiliora femoris oſſis capita in ipſorum medio continent, & qui ligamentum mox X inſinuandum educit.*
G *Sedes tibiae oſſis, qua complures vehuntur tendines eorum muſculorum, qui anteriorem tibiae regionem occupant.*
H *Interior malleolus.*
I, K *Fibula. verùm K exterior malleolus privatim inſignitur.*
L, M *Muſculus notatur in ſura maximus, pedemque moventium quartus, atque inter reliquos corporis muſculos intenſiſſimè livens. Verum M hujus muſculi tendinem, calcis oſſi inſertum, particulatim indicat.* N *N autem portiunculam tendinis primi & ſecundi pedem moventium muſculorum oſtendit, quae quarto pedem moventi muſculo connaſcitur, ac ſimul cum illo unita, calci inſeritur.*
O *Teres ligamentum, femoris os coxendicis oſſi jungens.*
P, P *Ligamentum, orbiculatim femoris cum coxendicis oſſe articulum amplectens.*
Q *Ligamentorum portiones, ex magno externoque femoris proceſſu in muſculorum ſubſtantiam abſumptae, ac potiſſimùm in tibiam moventium ſeptimi.*
R *Portiunculae ligamentorum quoque, à radice interioris minoriſque proceſſus femoris pronatae, & in octavum tibiam moventem muſculum praecipuè degenerantes.*
S, S *Membraneum ligamentum, reliquis etiam omnibus articulis commune, quod univerſum genu articulum ambit: ea tantùm parte excepta, cui mola patellave praeponitur.*
T *Ligamentum, genu articulo proprium, quod externo ipſius lateri attenditur.*
V *Ligamentum hoc, etiam genu articulo peculiare cenſetur, interno ipſius lateri attenſum.*
X *Ligamentum, ex tibiae oſſis proceſſu F notato, in femoris os inſertum.*
Y *Ligamentum, ſuperiorem fibulae partem tibiae oſſi connectens.*
Z *Ligamentum, inferiorem fibulae partem tibiae alligans.*
a *Membraneum ligamentum, fibulam tibiae oſſi toto ductu, quo invicem haec oſſa dehiſcunt, committens.*
b, c *Hîc ligamentum notatur, tendines anuli ritu amplectens, qui à tibiae anteriori ſede, in pedis ſuperiora porriguntur. Vt verò ipſius natura exactiùs oculis ſubjiceretur, id ſectione ſecundùm longitudinem ducta diviſum, unaque ſui parte in latus reflexum finximus.*
d *Ligamentum, à tibiae oſſe ad calcem inſertum, & tendines hàc ad pedis inferiora deſcendentes continens.*

Liga-

e *Ligamentum, à fibula ad calcem porrectum, & tendinibus hàc pedis inferiora petentibus obductum.*

f *Ligamentum cartilagineum, ab interno malleolo, in tali internum latus inſertum.*

g *Ligamentum cartilagineum, fibulam talo colligans.*

Huc ſanè & tabulam retuliſſem, trigeſimo praeſentis libri Capite proponendam, quae primae cervicis vertebrae ad ſecundam & primae ſecundaeque ad caput connexum exprimit: niſi quam hîc modò exhibui, omnem utcunque ligamenti differentiam & uſum commonſtraret.

Quandoquidem primus liber omnia quae ad oſſium cartilaginumque hiſtoriam ſpectare duximus, recenſuit: praeſens ipſorum ligamenta, & eos quibus moventur muſculos, peropportunè proſequetur. [a] Ligamentum itaque, quod nervi generatim dicti nomine etiam comprehendimus, Graecisque σύνδεσμος nuncupatur, corpus eſt ſimilare, primario ex oſſe, aut cartilagine principium ducens, durum, ſed tamen cartilagine mollius, album, varioſque in colligando, continendo, obtegendo, dirimendo, & muſculis conſtituendis, uſus praeſtans.

a *undique in figura, Capitis hujus initio praepoſita, ligamenta occurrunt.*

Quid ligamentum.

Niſi enim oſſium & cartilaginum articuli, non laevi ſanè occaſione exſtructi, [b] ligamentis tenerentur, nihil ſanè prohiberet, illos quovis ferè motu luxari, & à ſua naturali ſede egredi. Unde etiam miranda eſt rerum Opificis Dei induſtria, qui ex mutuò coarticulatis partibus ſubſtantiam quandam pronaſci voluerit, ita duram, ut eas ſimul adamuſſim tutoque colliget: & quo minus per violentos & continuos, propemodumque indefeſſos motus à ſe invicem rumpantur & diſſiliant, pulchrè praeſtet. & interim in mollitie ita temperatur, ut tantum tendi remittique poſſit, ut articulorum, quibus ſinguli ex ſua conſtructionis ratione agi debent, motus haudquaquam prohibeat, & quo minus concinnè celebrentur, obſtet. adeò ut iſte praecipuus primariuſque ligamenti habeatur uſus, à quo etiam ſuum nomen potiſſimum invenit.

b O. P. S. T. V.

Ligamentorum uſus in colligando.

Ligamenti ſubſtantia.

[c] Secundo autem uſu ligamentum, tendines ſuis, quibus vehuntur, ſinibus continet, ac ne ex ipſis declinent, aut ab illis eleventur, praecavet. Hujus generis ligamenta in externa cubiti ſede, quà brachiale illi articulatur, [d] ſex viſuntur: in interna verò brachialis regione, [e] unicum inſigniter validum. deinde in interna digitorum manus ac pedis ſede, unicum quoque in tota ferè ipſorum longitudine conſiſtit. In anteriori inſuper tibiae ſede, quà pedi articulatur, [f] unum quoque occurrit, amplum & validum. & [g] alia denique inter tibiam & calcem, ac inter fibulam & calcem obſervantur, omnia potiſſimum in hoc creata, ne tendo in muſculi contractione è proprio ſinu aſſurgat. Niſi enim hujuſmodi ligamentum anteriori tibiae ſedi juxta pedem praepoſitum, inter reliquos, quibus viam praebet, tendines, eos qui digitorum extenſionis authores ſunt, tranſmitteret & contineret: illi, quoties digitos tenderemus, antrorſum à tibiae & pedis articulo prominerent nihilo minus ſanè, quàm ſi funiculum uni digito alligatum: ad genu uſque protenderes, illoque digitum elevare conareris. funiculus namque ille, verſus genu attractus, plurimum à pedis cum tibia articulo abſcederet. At ſi alium funiculum tranſverſim infimae tibiae ſedi obligaveris, & ſub illo eum quo digitum extendi volebam, traduxeris, funiculus iſte, etiamſi protrahatur, non amplius à tibia rectus abſcedet: ſed tibiae pedique, tranſverſi vinculi occaſione toto ductu exporrectus, digitum elevabit. Hanc Naturae ſolertiam aurigas anulis illis imitari cernimus, quos equorum jugis connectunt, ut oblongiori habena per anulum trajecta, equos, quibus non inſident, opportuniùs reflectant. Quia verò ligamenta haec, perinde ac anulus habenae, tranſverſim tendinibus obducuntur, aut potius illos orbiculatim amplexantur, Graecis ἐγκάρσια fuere nuncupata. nos autem illa nunc tranſverſa, nunc anularia appellamus. Interior ejuſmodi ligamentorum ſuperficies anulis, per quos funes trajiciuntur, penitus reſpondet, quum ſecundùm cavum (uti tendo ſecundùm convexum) orbicularis ſit, & laevis, & viſcido humore, ceu oleo quopiam, perfuſa. Quippe haec ligamenta non ſolùm tendinibus, qua cutem ſpectant, extrinſecus obducuntur: verùm etiam velut ſtratum ipſis fiunt, oſſiſque duritiem correctura, inter os & tendines ſeſe inſinuant, undiquaque in orbem eos, citra omnem prorſus connexum amplexantia, & ut anulus habenam, tranſmittentia. Horum ligamentorum ferè ordini adſcribendae ſunt membranae, tranſverſim alicui integrae muſculorum congeriei obductae, ac ne illi inter ſe implicentur, ſuave ſede aberrent, pulchrè auxiliantes. hujuſmodi enim membranas in tota cubiti, femoris & tibiae longitudine, muſculis praeeſſe recenſebimus. Inſuper & tranſverſum primae cervicis vertebrae [h] ligamentum, dentem ſecundae vertebrae in ſuo ſinu continens, ac ne ille aliquan-

c *b, c.*

d 1 *muſc. tab. charact.* 3, 4, 5, 6. *ſecundae autem tab. charact.* 1, 2, 3, 4, 5, 6.

e 4 *tab.* θ.

f 1 *tab.* δ. 2 *tab.* λ.

g 2 *tab.* ς. *dein* Σ. *verùm ſuffecerit ſemper unum atque alterum in ſingulis exemplis adnotaſſe.*

h *fig. cap.* 30. K.

Ligamenti in tendinibus continendis uſus.

do dorſalem medullam comprimat, inſtar valli prohibens, in horum quoque numero haberi poteſt. Praeterea, ſi non fictos penitus arbitrarer cerebelli [i] proceſſuum, qui vermibus comparantur, motus, inter haec ligamenta quoque enumerarem, tenuis cerebri membranae partes, quae anteriorem cerebelli ſedem, cerebri [k] natibus, & poſteriorem [l] dorſali medullae connectunt. Quandoquidem Galenus illas membranae partes in hoc formari arbitratus eſt, ne proceſſus vermium modo exſtructi, à ſua ſede reclinarent. His itaque tenuis membranae omiſſis partibus, huc quoque referam membranas, ſeu ligamenta potiùs ex oſſibus pronata, & quoſdam oſſium ſinus ideo ſuccingentia, ut, etſi muſculum tendinemve ſinui incumbentem, anuli modo orbiculatim undique non amplexentur, nihilominus tamen (quum nullus elevationis tendinis alioquin metus ingruat) ſinum ita ſubungat, & ipſa viſcido quoque humore ſic oblinentur, & laevia ſint, ut pinguis rotulae modo, muſculum & tendinem ſibi ſupervehi ſinant, & quo minus is atteratur praeſtent. [m] Reperies autem non ſine ſumma voluptate hujuſmodi ligamentum, in poſteriori coxendicis oſſis ſede, ſinui obnatum, ad quem muſculus reflectitur, qui internam pubis oſſis ſedem occupans, femur extrorſum circumagit: deinde etiam in ſuperiori coxendicis oſſi [n] regione, qua [o] duo muſculi deſcendunt, primarii femoris flexus opifices. Huc quoque ſpectant ligamenta, cartilagineam ligamentorum naturam ſervantia, quae oſſium acetabulorum cavitatem augent, cujuſmodi ad coxendicis ſinus, quo femur excipitur, ſupercilium obnaſcitur. Et fortaſſis huc reponendae eſſent ligamentoſae [p] cartilagines, quas in genu articulo haberi, in primo libro retulimus. Videtur namque Galenus & genu cartilaginibus, ligamentorum nomen indidiſſe, licet ad colligationem nimis quàm parum (uti ad femoris capita continenda plurimum) conducant.

Lib. 8 de Uſu part.

Ligamenta aut membranae ſinibus obductae, ad quos muſculi reflectuntur.

Ligamenta, oſſium acetabula augentia.

Lib. 2. de Adminiſt. ſect.

[i] 12 fig. lib. 7 B, D. c, d. H, I.
[k] 10 fig. lib. 7 E, F, G, H.
[l] 9 fig. lib. 7 H, aut E ad H.
[m] ſpecta 12 tabulae α, β, γ. dein 13 tab. ſ, t, u, x, y, z.
[n] 1 fig. cap. 29 lib. 1 T.
[o] 8 tab. Θ, Λ.
[p] 8 fig. cap. 31 lib. 1.

Uſus ligamentorum, quae inſtar propugnaculi ſunt.

Porrò tertius ligamentorum uſus cenſebitur, quo illa inſtar indumenti & propugnaculi, corporibus quibuſdam obducuntur, in quorum albo in primis tranſverſa ſecundi uſus ligamenta comprehendimus, & privatim mucoſas quaſdam membranulas, tendinibus tunicae ritu circundatas, [q] cujuſmodi in manu praecipuè obſervantur. Tendines enim muſculorum, qui ex cubito ad digitos procedunt, membranulis propriis obteguntur: & potiſſimùm ea tendinum portio, quae in brachialis ſinu, & manus vola, ad digitorum uſque radices habetur. Caeterùm hae membranae à tendinibus, ipſiſque muſculorum peculiaribus membranis potius, quàm ab oſſe, primariò ortum ducunt: unde etiam membranarum ordini non ineptè adſcribuntur. & ſi hujus generis membranas inter ligamenta cum Galeno enumeraverimus, reliquae propemodum corporis membranae huc quoque non inopportunè referentur: quoniam quibuſdam obducuntur corporibus, & velut vincula eorum exiſtunt. Eſſent autem ex harum numero, peritonaeum praecipuè, membrana coſtas ſuccingens, interſepientes thoracis cavitatem membranae: dura, & magis adhuc tenuis cerebri membranae, unà cum omnibus quos educunt proceſſibus. Praeterquàm enim quòd non minus ab oſſibus ferè, quàm caetera ligamenta, enaſci conſpiciuntur, etiam in ſe aliquid colligant, continent & amplexantur, proximiſque oſſibus aſtabiliunt.

Lib. 1 de Adminiſt. diſſect.

[q] 4 tabulae manus vola.

Has oſtendunt priores figurae 5, 6, 7 librorum.

Ligamentorum uſus, quae inſtar interſtitii ſunt.

Quartus ligamentorum uſus haberi poterit, quo ſepti alicujus ac interſtitii vice illa muſculos intercedunt. cujus notae [r] ligamentum illud profectò eſt, quod inter ulnam radiumque ſecundùm cubiti longitudinem porrectum, muſculos internam cubiti ſedem occupantes ab exterioribus interdividit. & [s] illud quoque, quod tibiae oſſi fibulam, membranae cujuſdam validioris ritu, ubi invicem oſſa haec dehiſcunt, connectit. dein praeter [t] ligamentum in ſpinarum intervallo occurrens, & dextros muſculos à ſiniſtris dirimens, his quoque adnumerari poſſent [u] membranae, pubis oſſium foramina occupantes, muſculoſque anteriori foraminum ſedi attenſos, ab illis qui poſteriori committuntur, oſſis quaſi modo diſcernentes.

[r] 7 tab. V. dein S, T.
[s] hujus cap. fig. a.
[t] 14 tab. b, b.
[u] 2 tab. figurae cap. 49 O, O.

Ligamentorum uſus, quo muſculi conſtructionem ſubeunt.

Quae ligamenta unicum tantùm praeſtant uſum, quae plures.

[x] Quintus ligamentorum uſus neutiquam infimus eſt: in hujus enim ordinem ea ligamentorum portio reponenda venit, quae muſculi conſtitutionem ingreditur, muſculoque non infimam ſubſtantiam ſuppetit. Qua autem ratione id fiat, ſequenti Capite, quod muſculorum conſtructionem enarrabit, opportunè proſequemur. Hîc verò ſuffecerit addidiſſe, muſculorum etiam ad oſſium cartilaginumque colligationem plurimum auxiliari, quum capite ſuo ex uno oſſe aut cartilagine principium ducat, & ipſius fine in aliud os vel cartilaginem implantetur. Hac itaque ratione ligamentorum uſus commiſcere, promptum erit. ſunt enim primi duntaxat uſus omnia, quae femoris os coxendicis oſſi, & tibiam femori colligant. nullum enim aliud homini, quàm colligandi officium praeſtant: niſi etiam forſitan aliquis tertio ligamentorum uſu, ipſa oſſibus obduci aſſereret. Secundi verò duntaxat uſus nullum reperies: quum omnia tertio uſu inſtar propugnaculi, aut ab oſſis injuria vindicis inſtar, tendinibus ſint. Verùm ex his occurrent nonnulla, quae aliud nullum beneficium, quàm ſecundi & tertii uſus conferunt, neque oſſa aut cartilagines invicem nectunt: qualia omnia ſunt, quae uni ſolummodo oſſi propria continuave cenſentur. ut [y] quatuor illa, quae in externa cubiti ſede, radii appendici adſcribuntur, & [z] unum ulnae proprium. Ea autem ſecundi uſus ligamenta, quae duobus oſſibus ſunt communia, primi etiam ligamentorum uſus vicem ſupplent. tendinem namque, quem tranſmittunt, tuentur, & oſſa etiam invicem ligant: ut [a] illud ſex tranſverſorum cubiti liga-

[x] Q, R. & 1 fig. cap. 2 C.
[y] 2 tab. charact. 3, 4, 5, 6.
[z] 2 tab. charact. 2.
[a] 2 tab. 1.

b 2 *tab.* A. ligamentorum, quod radio & ulnae commune dicemus. deinde tranſverſum quoque b ligamentum, anteriorem tibiae ſedem juxta pedem occupans, & ad fibulam tibiaeque os c 4 *tab.* 6. relatum, & tranſverſum internae c brachialis ſedis ligamentum, pluribus omnino oſſibus commune. Tertii duntaxat uſus illa ſunt, quae tendinibus ſecundum ipſorum longitudinem obvolvuntur: niſi etiam primi uſus ſint, quòd tendines vicinis ſedibus commiſſos ſervent, aut ligent. Quamquam rurſus ex his quaedam & quinti uſus vicem gerant: d *vide* 6 *tabulae* γ, ζ. *&* 7 *tab.* d, f. d quandoquidem mucoſae membranae, tendinibus tertium quatuor digitorum os flectentibus, in brachiale & vola obductae, etiam muſculis gracilibus, quatuor digitos pollici adducentibus, principium praebent. Caeterùm in quarti ſolummodo uſus numero pro- e 14 *tab.* b, b. pemodum habendae ſunt e membranae, in pubis oſſium foraminibus obviae. Id autem, f 7 *tab.* V. g *a.* *&* 15 *tabulae* 2 *fig.* *a.* quod in f cubito & g tibia habetur, etiam primi uſus ligamentum exiſtit, quum & ad oſſium connexum egregiè auxilietur. quamvis etiam haec omnia & ad quinti uſus ligamentorum claſſem rejici poſſent, quòd non obſcurè muſculis etiam principium porrigant. Qui enim internam & externam pubis oſſis foraminis ſedem obtegunt muſculi, ab illius quoque foraminis membrana partim enaſci dicentur: uti etiam ab ejuſmodi ligamento in tibia nonnulli muſculi originis portionem aſſumunt.

Porrò ut ligamentorum non idem uſus eſt, & plures inter ligamenta ejus gratia conſurgunt differentiae: ita quoque in ortu, inſertioneque, & partibus quas committunt, variant: *Ligamentorum differentiae.* *Ab uſu.* *Ab ortu.* quum alia ad ſolas ſpectent cartilagines, ut laryngis, & naſi alarum ligamenta: alia ad ſola oſſa, ut genu, cubiti, humeri, & alia permulta corporis ligamenta: alia ad cartilaginem & os pertineant, ut ea quae pectoris oſſi, coſtarum nectunt cartilagines. Alia verò aliam partem quampiam oſſi aut cartilagini committunt, ut corporis membranae ad unam ferè omnes: *A partibus, quas connectunt.* atque haec ſemper duabus partibus ſunt communia. Alia verò uni duntaxat oſſi privata cenſentur, ut ſex cubiti exteriorum ligamentorum, quae tranſverſim ducuntur quinque. *A partibus, quibus committuntur.* nam primum, quod ulnae radioque commune eſt, non ad unicum tantum os referetur. Inſuper & quae pubis oſſium foramina opplent membranae, huc quoque ſpectant, ſi modò illae (quum non ligent) in ligamentorum numero habeantur. Subſtantia demum alia conſtant molliori, magiſque membranea, ut omnia ferè quae in *A ſubſtantia.* orbem articulos ambiunt: quamquam in illis rurſus quaedam ſit differentia. Digitorum enim internodia mollius ambit ligamentum, quàm humeri articulum: & hujus denuò duritiem, coxendicis articuli ligamentum longè ſuperat. Alia autem dura ſunt, mediamque inter ligamenta quae articulos ambire dixi, & cartilagines, naturam ſortiuntur. unde etiam Graeci haec νευροχονδρώδη σύνδεσμα, quaſi ligamenta cartilaginea dicas, appellant. Hujus generis omnia propemodum ſunt, quae extrinſecus articulis non obtenduntur, ſed h O. inter oſſa ipſa latitant: quale illud eſt, h quod ex medio capitis femoris in coxendicis i *fig. cap.* 14 *lib.* 1 R. acetabulum fertur, & i ea quae vertebrarum corpora intercedunt, & k id quod ex me- k X. dia tibiae ſede, quà haec femur reſpicit, inter femoris capita ducitur, & l quaedam mal- l *f, g.* leolos talo nectentia, & quod ſacrum os iliumque oſſa intervenit, & generatim omnia quae inter oſſa ſedem habent. Unde etiam & ſitu ligamenta inter ſe pugnant, quum *A ſitu.* alia extrinſecus oſſibus obducantur, ut molliora illa: alia autem inter ipſa oſſa, ubi ſe invicem reſpiciunt, continguntque, ſituentur, quemadmodum cartilaginea propemodum univerſa. A forma quoque ligamenta differentiam mutuantur: *A forma.* ſunt enim quaedam prorſus lata, membranea & tenuia: uti illud, quod ſecundùm cubiti longitudinem inter ulnam radiumque conſpicimus: & illud, quod pari modo inter fibulam & tibiae os, ubi haec mutuò dehiſcunt, obſervatur, & etiam pleraque in orbem articulos circundantia: eaque tandem omnia, quae tendinibus muſculiſque obvolvuntur. Alia autem craſſa ſunt, m *fig.* 30 *cap.* I. & ex his quaedam teretia: ut m ligamentum ex dente ſecundae cervicis vertebrae, in n *ejuſdem fig.* H. occipitis os procedens: & n id pariter, quod tranſverſim denti obducitur, primaeque o 2 *fig. cap.* 49 P. vertebrae eſt peculiare: deinde & o ligamentum, femoris caput coxendicis oſſi in articuli medio committens, teres etiam viſitur. Alia ampla lataque ſunt, ut p tertium pe- p 13 *tab.* V. culiarium humeri articuli ligamentorum: praeter membraneum quoddam, in orbem articulum ambiens. Inſuper genu articuli peculiaria omnia, craſſa quidem ſunt, non tamen prorſus teretia: ut & cartilaginea, talum tibiae & fibulae colligantia. Rurſum quaedam continua, & nullo foramine pervia cernuntur, ut ligamentorum maxima multitudo. quaedam verò aliquid tranſmiſſura perforantur, ut ligamenta anuli modo tendines tranſmittentia: & membrana pubis oſſis foraminis, nervo cum vena & arteria viam praebens: ut & membraneum ligamentum, inter tibiae os & fibulam conſiſtens. *Ligamentis communia.* Commune autem omnibus ligamentis eſt, quòd obtuſo admodum ſenſu (nollem enim dicere nullo) participent: ne propter crebrum frequentemque motum, & continuum affrictum, dolore vexentur. *Viſcidus ligamentorum humor.* Qua etiam ferè ratione (quum ſcilicet natura ſicca ſunt) ne ocyus exſiccentur, ligamenta mucoſo quodam lentoque humore, ut etiam articulorum cartilagines, oblinuntur.

CAPUT II.

QUID MUSCULUS.

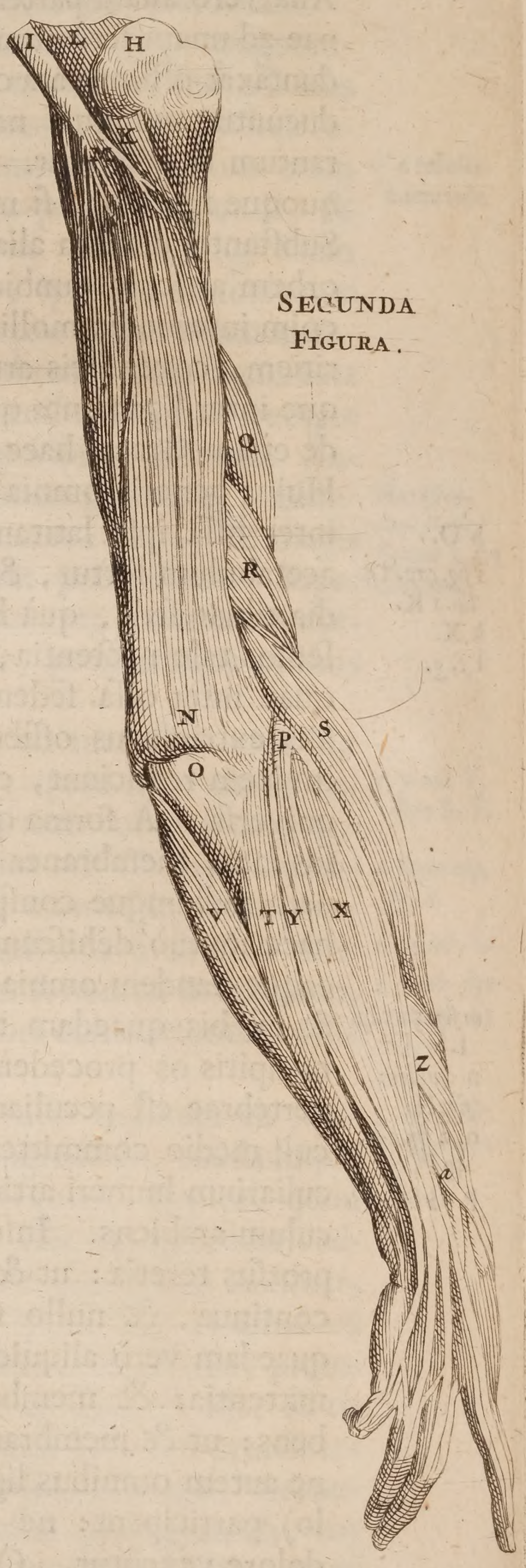
Prima hujus Capitis figura, muſculi ſtructurae ratio, qua omnes diſſectionis profeſſores muſculum formari hactenus tradiderunt, utcunque exprimitur. Quod enim
Φ, Ω. *inter Φ & Ω continetur, nervi cujuſdam eſt portio ſuprà infraque abtruncata. verùm haec characterum indice opportuniùs explicabuntur.*

A *Nervi in plures ſoboles diſtribuendi portio.*
B *Nervi A notati ſoboles, muſculi conſtitutionem ſubiens.*
C *Ligamentum, quod ab oſſe ad muſculum conſtituendum pronaſcitur, cui aequa ferè cum nervi ſobole debebat eſſe proportio.*
D *Ligamenti & nervi ad muſculum efformandum congreſſus, ac prima in fibras diſtributio, muſculique caput.*
E *Sedes, qua fibrarum maxima eſt diviſio, & qua muſculi venter conſiſtit.*
F *Diviſionis fibrarum concurſus, commixtioque, & tendinis ſeu caudae muſculi initium.*
G *Tendinis pars, quae movendo oſſi inſeritur.*

SECUNDAE FIGURAE,
ejuſdemque characterum Index.

PRIMA SECUNDI CAPITIS FIGURA.

SECUNDA FIGURA.

Secunda figura, muſculorum humerum, ſeu brachii os, & cubiti oſſa, & externam manus ſedem ambientium fibras, à carne quodammodo liberas, commonſtrat, unà cum quarto brachium adeuntium nervo: ut hic, quàm fieri poſſet commodiſſimè, muſculi fabricae natura oculis ſubjiceretur.

H *Humeri caput, quod ſcapulae articulatur.*
I *Quartus brachium petens nervus.*
K *Principium muſculi cubitum extendentis, qui ab humeri capitis radice exoritur.*
L *Principium alterius cubitum extendentis muſculi, qui ab humiliori ſcapulae coſta pronaſcitur.*
M *Sedes, qua quartus brachium accedens nervus, duobus cubitum extendentibus muſculis propagines offert.*
N *Cubitum extendentium muſculorum finis, ſeu eorundem in poſteriorem ulnae proceſſum inſertio.*
O *Poſterioris ulnae proceſſus pars, quae excarnis perpetuò cernitur.*
P *Quartus brachium petens nervus, inibi conſpicuus, quà poſteriori ſede exterioris tuberis humeri innititur, ac muſculis hinc ab humero principium ducentibus ramos offert.*
Q *Initium eſt cubitum flectentium muſculorum poſterioris.*
R *Caput oblongi muſculi, qui radii appendici juxta brachiale inſertus, radium in pronum ducit.*
S *Muſculus, bicorni tendine brachiale extendens.*
T *Muſculus brachiale extendentium alter, qui è regione minimi digiti poſtbrachiali implantatur.*
V *Muſculus ulnae exporrectus, & brachiale flectens.*
X *Muſculus indicem, medium & anularem extendens.*
Y *Muſculus, quo minimum digitum praecipuè extendi docebo.*
Z *Carnea pars ejus muſculi, qui in tres diductus tendines, unum brachialis oſſi pollicem ſuſtinenti inſerit, ſecundum primo pollicis oſſi, tertium ſecundo pollicis oſſi & tertio.*
a *Muſculus, cujus beneficio pollex indici adducitur.*

Muſcu-

Muſculum motus voluntarii, ex noſtroque arbitratu pendentis proprium eſſe inſtrumentum, omnibus conceſſum videtur diſſectionum profeſſoribus: idemque ab omnibus muſculi conſtructionis modus enarratur. Qui equidem probabilis apparet, magnumque Naturae artificium commonſtrat: attamen quum in pauciſſimis muſculis, aut potius in nullis illum obſervem, ſecus profectò quàm illi, de muſculorum conſtructione ſentire cogor. Quae autem omnium ferè ſit ſententia, nunc, quam potero breviſſimè, & ſimul explicatiſſimè ſubjiciam: eorum placita in continuam orationis ſeriem, quae veritati proximè ſit conſona, congeſturus. Diffiniunt itaque muſculum, partem eſſe inſtrumentalem ex nervo, ligamento, carne, venis & arteriis confabricatam, motuſque voluntarii peculiare organum, in cujus fabrica ad hunc ferè modum Naturae opus recenſent. Quum bina ſint corpora, quibus in praeſenti ſermone (qui de muſculi conſtitutione eſt) indigemus, ligamentum ſcilicet, & nervus ſua propria voce dictus: quumque ligamentum ſit durum, nervus verò mollis: miranda Creatoris eſt induſtria, qui in ſingulis motui voluntario praefectis partibus, utroque utitur, neque in ligamenti locum nervum aliquando tranſponens, neque in nervi regionem ligamentum. Conceſſum enim eſt omnibus, neque durum ad ſenſum (utpote quod non facilè afficiatur) neque molle ad motum (quum imbecillius ſit) eſſe idoneum. Ergo neque per ſolos nervos movetur aliqua particula, neque per ligamenta. Nervus enim ſenſitivus quidem eſt, quatenus mollis: invalidior autem, quàm ut moveret & transferret totum membrum. Ligamentum verò tutò quidem colligare, & interim membrorum motibus non obſtare poterat: ipſum tamen motus voluntarii organum per ſe nequivit produci, quum originem ex oſſe aut cartilagine, non autem nervi modo, ex cerebro voluntarii motus fonte obtineat. Nemo enim ambigit, hujuſmodi fontis ſeu principii corpus molle oportuiſſe fieri: quandoquidem neque ex molli perfectè durum, neque ex duro molle quicquam enaſci, poſſibile eſt. His igitur occaſionibus, Natura neque ſolis ligamentis uti ad motus voluntarios potuit: quoniam neque ſenſu, neque motu praedita ſunt, ut quae animae principatus ſedi non continuentur. neque nervis etiam ſolis utendum fuerat, cùm hi propter mollitiem tenuitatemque transferre tam magna pondera minimè valerent. Permixtum igitur ex ambobus oportebat aliquod creari motus organum, quod omnino nervo eſſet durius, & ligamento mollius: & ideo quoque participare ſenſu, minus quidem quàm nervus, magis autem quàm ligamentum. Inſuper decuit & id quoque in medio roboris & imbecillitatis, aliorumque contrariorum, quae ligamentis & nervis inſunt, exiſtere. Atque hac occaſione motus inſtrumentum, utriſque ipſum componentibus ſubſtantiis communicat: non tamen exactè alteram, neque ſolam, neque eam impermixtam obtinet, ſed ex ambabus commiſcetur. Verùm quum nihil alicui per totum confundi poteſt, non confractum prius in minimas particulas, neceſſarium fuit utrunque, nervum videlicet & ligamentum, in fibras tenues diſcindi, deinde ſibi invicem eas copulari ad voluntarii motus organi generationem. Perficitur autem nervi ac ligamenti in fibras diſtributio in hunc modum. nervus accedit ligamentum, ac ſimul commixta in fibras duas quodam modo digeruntur, illae rurſus ſingulae in alias, & hae iterum in plures tantiſper dividuntur, donec in tenuiſſimas membraneaſque fibras procedant. poſtquam hae ad extremum diffuſionis pervenere, rurſus ut diviſae fuerunt, mutuo concurſu coaleſcentes, & commixtae in unum colliguntur. Et quemadmodum [a] prima diviſio, muſculi caput conſtituebat: ita haec [b] poſtrema collectio finem muſculi efformat, quem Graeci ἀπονεύρωσιν, quaſi enervationem dixeris, & ut nos quoque, tendinem muſculorum appellant. [c] Medium verò, in quo diviſionis ſeries conſiſtit, muſculi ventrem nuncupamus, ſimilitudinem à mure, & lacerta, & piſcis muſculi, aut alioquin communi piſcium forma mutuantes. Muſculi namque ſeu lacerti caput, muris lacertaeque capiti conferimus: tendinem autem caudae, & ventrem ventri. Caeterùm ſi Natura ſolummodo ita nervum & ligamentum diviſiſſet, nec medias regiones, fibrarumque interſtitia molli infarſiſſet ſubſtantia, quae fibris, thori ac texturae alicujus, & firmae ſedis loco eſſet, haudquaquam muſculi vel tantillo temporis ſpatio fibras illas infractas incorruptasque ſervarent. Eſt autem ſedes ea, ac thorus, ſimplex caro fibris obducta, quae non aliter fibris committitur, quàm calathis aliiſque fiſcellis lac, dum harum rerum periti id in illis coagulant. Finge igitur fibras ex nervo & ligamento diffuſas, juncis reſpondere, lacti verò ipſi ſanguinem, & caſeo carnem proportionari. nam ut ille ex lacte, ita haec ex ſanguine paratur. Quamquam tanto veriorem tibi confinges imaginem, quanto per caſeum plures crebrioreſque juncos funiculoſve porrectos, & non ſolum ad caſei latera attenſos, imaginatus fueris. Ne autem caro haec, reliquaque muſculi ſubſtantia, ſanguine nutrimentoque indiga relinqueretur, & ſuus innatus calor non refocillaretur, venas ac arterias, tanquam rivulos quoſdam, muſculis immiſceri fuit neceſſarium. Deinde quoque membranam, univerſum muſculi corpus integentem, à ligamentis, quae muſculi caput & finem oſſibus committunt, produci oportebat. Commemorata jam muſculi conſtructio, quantumvis concinna & elegans diſſectionum imperito apparere queat, ad amuſſim nulli prorſus convenit muſculo: quum nullum in univerſo corpore adinvenias, qui

Quid muſculus, ipſiuſque compoſitionis ratio, ſecundum aliorum Anatomicorum ſententiam.

Haec ex prima figura ſeriatim petes.

Ligamenti & nervi in muſculo neceſſitas.

Muſculum natura inter ligamentum & nervum eſſe medium.

Ligamenti & nervi permixtio.

a 1 *fig.* D.
b 1 *fig.* F.
c 1 *fig.* E.

Muſculi caput.
Finis, ſeu cauda, & tendo.
Venter.

Carnis in muſculo uſus.

Venae & arteriae in muſculo neceſſitas.
Muſculi membrana.
Muſculum non aequè nervi ac ligamenti naturâ participare.

qui parem ligamenti, ſeu ex oſſe aut cartilagine exortus ſui, & nervi portionem ſibi aſſumat. Nam ut caeteros taceam, [d] tendo in poſteriorem calcis ſedem inſertus, ſolus craſſior eſt [e] quatuor femur petentium nervorum radicibus, utcunque eas ſimul collegeris. Deinde ſi nunc omnes tibiae inſertos tendines, ac reliquos pedis oſſa accedentes perpenderis: quae nunc cum tendine illo, in calcem inſerto, erit proportio, ut illa ſcilicet mediam tendinum portionem nervo, & mediam ligamento formari oſtendat? Profectò ſi tendines nervis hîc comparabuntur, neutiquam nonageſimam tendinum portionem nervis conſtare fatebimur. Deinde ſi fortaſſis aliquis muſculus parem ligamenti & nervi portionem ſibi vendicare reperiretur, eſſet profectò [f] temporalis, & [g] ſeptum tranſverſum, quippe in hoc [h] duo ſatis inſignes nervi implantantur: illum verò etiam [i] quinque nervorum propagines adire docebo, quamvis interim in neutro neque trigecupla nervi cum ligamento videatur proportio. Sed quid tantopere Galeni praecepta, tanquam oracula ſubverentes, & ipſius libros de Muſculorum motu exoſculantes, de illis dicemus muſculis, qui latiſſimo oriuntur principio, ac ſenſim in anguſtum verſus ipſorum inſertionem deſinunt? cujuſmodi, praeter temporalem, inter reliquos, brachium [k] attollens eſt: deinde [l] is qui brachium pectori admovet, & femoris motibus famulantes propemodum omnes: in quorum exortibus nervum, qui, ut Galenus cenſet, cum ligamento diffundi poſſit, confingere nequimus. Nam ſtatim in ejuſmodi muſculorum origine multo major fibrarum eſt copia, quàm in muſculi reliqua parte: ſiquidem in illis muſculis, & praecipuè qui femoris motibus praeſunt, fibra ab ipſo ortu non amplius in plures dividuntur: imò ſenſim ad inſertionem properantes, invicem colliguntur, muſculos triangularis figurae efformantes. Unde etiam conſpicuum evadit, ſi modò illam, quae Anatomicis proponitur, nervi ac ligamenti diviſionem commixtionemque in muſculis fieri oporteret, ſingulis fibris in ortu nervulum debere miſceri: quod neutiquam accidere, ipſa

Nervum ſingulis muſculis, ita ut aliis diſſectionum profeſſoribus viſum fuit, non miſceri.

nervorum ſeries commonſtrat. Quandoquidem in pleriſque muſculis duntaxat nervulum admodum gracilem, neque magis quàm venam diviſum, ad ſuperficiem muſculi nunc interiorem, nunc exteriorem, venae ac arteriae modo exporrigi, membranaeque muſculi adhaerere conſpicies, neutiquam autem in fibras per muſculi ſubſtantiam diffundi. Quod inter pleroſque corporis muſculos in [m] illis liquidò condiſces, qui ab ilium oſſe, femoris os accedunt. ex quibus etiam quoſdam reperias, quorum ne ſuperficiei quidem nervus, uti neque vena & arteria, vix ut contiguus omnino ſit, attendatur. Neque id hîc ſolum obſervabis, imò etiam in quadrato [n] muſculo, radium in pronum movente, cui numquam nervum, venam & arteriam exporrigi intuitus ſum: praeter illos nervos, venas ac arterias, quae cum tendinibus digitos flectentibus ad manum prorepunt: quae etſi à muſculo illo non multum diſtent, ipſum tamen non contingunt, & minus adhuc illi adnaſcuntur & inſeruntur. Adde neque nervulum obſervari inſertum in graciles [o] muſculos, qui quatuor digitos pollici adducunt: ut neque in [p] illos, qui primi quatuor digitorum oſſis flexionibus praeſunt. Adjunge praeter hos, abdominis etiam [q] muſculos (quos prius, quia omnibus notiores videntur, recenſere decuerat) nullam nervi cum ligamento proportionem oſtendere: quum nequaquam in ſingulis muſculorum, qui obliquè & tranſverſim fibras porrigunt, principiorum ſedibus nervus implantetur: quumque ipſorum enervatio ſeu tendo multo latior eorundem origine exiſtat, quod cum pleriſque muſculis habent commune. Non eſt itaque muſculus inter ligamentum & nervum natura medius: neque etiam illa, quam vulgò imaginantur, ligamenti & nervi fit commixtio. Nam etſi fortè nervum in muſculi alicujus caput inſeri animadverſurus ſis, nunquam ſanè nervi ſoboles, ligamenti fibrarum modo, ad tendinis uſque principium diffundi, aut aliquo pacto ligamenti fibris uniri, vereque permiſceri reperies. Quod profectò in nullo muſculo perpendes facilius, quàm in illis [r] qui ab interno humeri tubere principium capiunt: illorum etenim capita ſunt acuta, & nervorum inſertiones in ipſorum ſubſtantia, non ſolum autem in ſuperficie adipiſcuntur. Atque id etiam in [s] illo animadvertes, qui à fibulae ſuperiori appendice principium ſumens, ad pedem prorepit: ſic & in [t] iis, qui ab inferiorum femoris capitum radicibus ad calcem feruntur.

Omnium muſculorum capitibus nervos non inſeri, aut alioquin attendi, etiamſi alias ipſorum ſubſtantiae nervus inſeratur.

Non enim omnes muſculi, nervi implantationem (quando in ipſorum ſubſtantiam nervus porrigitur) in capitis exortu adipiſcuntur: ſed ſubinde multo inferiùs quàm caput habetur, & in medio ſui quodammodo ductus & longitudinis. quod, praeter temporalem muſculum, [u] anterior cubitum flectentium muſculorum oſtendit, nervi primùm [x] propaginem aſſumens, ubi duo ipſius capita in unum coëunt. Idem in nonnullis femoris os amplexantibus obſervatur, & in abdominis muſculis, & pleriſque qui in collo habentur, & in omnibus ferè qui coſtis inſternuntur. Verùm utcunque nervi, vel in muſculi ſubſtantiam ſeſe inſinuent, ſive ipſius tantum ſuperficiei attendantur, ſemper ferè ſua ſerie & propaginibus, ſecundùm muſculi ductum (quod & [y] recurrentes nervi arguunt) porriguntur.

Tendinem ligamento, non autem nervo reſpondere.

Rurſus tendo elixus, neque ſapore, neque colore, neque ſubſtantia à ligamento variat: niſi fortaſſis illum molliorem, non quidem omnibus ligamentis, ſed tantum quibuſdam eſſe quis contenderet. utut tamen ſit, tendo muſculi capiti mollitie nequaquam cedit: quamvis id ſtatim in ortu purum, & nervo minimè mixtum eſſe ligamentum, nemo inficias ire poſſit. Neque etiam mirandum eſſet, tendinem ligamento oſſa colliganti utplurimum mollio-

d *14 tab. tendo muſculorum n, o, q.*
e *2 fig. cap. 11 lib. 4 charact. 57, 60, 66, 71, licet vera proportio ex nervorum tabulis, ut neque è venarum, peti nequeat.*
f *4 tab. Γ.*
g *7 tab. Δ.*
h *2, 3 fig. cap. 11 lib. 4 n.*
i *2 fig. cap. 2 lib. 4 Q, R, b, c, d.*
k *4 tab. Ξ. 10 tab. Δ.*
l *3 tab. Δ.*
m *9 tab. Π. 10 tab. Σ. 11 tab. Σ.*
n *7 tab. X.*
o *6 tab. ζ. 7 tab. d.*
p *8 tab. Δ.*
q *ſeriatim abdominis regio 3, 4, 5, 6 tabularum.*
r *3 tab. Π. Λ. m. & 9 tab. q.*
s *6 tab. Φ.*
t *12 tab. Φ. Ψ. ω.*
u *6 tab. Θ.*
x *2 fig. cap. 11 lib. 4 charact. 5, 5.*
y *2 fig. cap. 2 lib. 4 m. p. & fig. cap 9 lib. 4 inſertae Q, S.*

liorem, minusque cartilagineum eſſe: cum ligamentorum, quae oſſa mutuò colligant, ſubſtantiae, in duritie eadem non ſit ratio. Adde etiam, tendinem elixum cum nervo non proportionari: hic enim elixus aut crudus, ſi per tranſverſum dividatur, ex multis quaſi funiculis conſtructus apparebit, non aliter, quàm ſi chordam aliquam craſſiorem diviſiſſes. tendo autem ſolidior, & magis ut ligamentum ſimilaris, continuuſque viſetur: praecipuè ſi craſſum aliquem tendinem ex illis qui pedem, aut tibiam, aut manum adeunt, examini adhibueris. In latis enim & quodammodo membraneis tendinibus ſeries fibrarum aliquanto eſt manifeſtior: quo etiam nomine à veris membranis inter diſſecandum diſtinguuntur, [z] quemadmodum in peritonaei cum obliquorum & tranſverſorum abdominis muſculorum nervoſis tenuitatibus collatione eſt cernere. Ac licet id in quovis animante inter edendum intueri integrum ſit: in bubula tamen carne id feceris aptiſſimè, cum pars aliqua menſae apponetur, quam inſignis perreptat nervus, qui plerunque cum vena & arteria inter glandulas conſpici conſuevit. Invento autem nervo, nunquam tendo deeſſe poterit, qui modò propoſita non edoceat. Uti etiam in avium excarne in cruribus ſede, noſtro calci ſimul cum talo tarſoque & pedio in motus ſpecie quodammodo reſpondente, ac veluti tibiae loco ab aliis habita, tendinum cum nervis diſcrimen expendere promptum eſt, quod ſcilicet tendines inibi (perinde ac in oſſiculis ſeſamo comparatorum alioquin regione etiam fere evenit) prorſus oſſei reddantur, ſtylosque illos conſtituunt, quibus repurgandis dentibus nonnulli utuntur. Deinde id, quo diſſectionum profeſſorum plerique tendinem nervo miſceri, atque ex ligamento & nervo aequaliter, aut plus minus confuſis fieri, maximè probare contendunt, prius num ita ut illi proponunt, res ſe haberet, perpendendum erat, priuſquam aliquid inferrent. Dicunt namque, tendinem capite muſculi ob id craſſiorem eſſe, quòd is non capitis ſolum muſculi ſubſtantia, ſed & nervo quoque conſtet. [a] Quaſi verò quis rectè aſſerere poſſit, exortus muſculorum ſurae ſimul collectos, quod ad nerveam generatim dictam attinet ſubſtantiam, minores eſſe ſuorum muſculorum tendine, qui calci inſeritur, & perinde ac ſi [b] brachium attollens muſculus, pauciores fibras in ortu haberet, quàm ipſarum collectio ad inſertionem oſtendit. Erat itaque id prius probandum, quàm falſa concluſio inducenda. Quemadmodum & haec quoque inefficax aſſumptio eſt: Tendo ſenſu exactiſſimo participat, nervo igitur & ligamento conſtat. Quaſi verò muſculorum capita, & praecipuè ligamentoſa, & prorſus excarnea, minus ipſis tendinibus ſentiendi vi pollerent, & laeſa convulſionis periculum minus quàm tendines inducerent, etiamſi capitibus mox in exortu nervus non inſeratur, ſed tantum attenſus occurrat, isque etiam ſubinde notabili intervallo à capite remotus. Hac igitur occaſione, & hujuſmodi pluribus, quas recenſere prolixum foret, efficitur, ut fateri cogar, nullam prorſus aliam nervi in muſculos, quàm venae & arteriae diſtributionem eſſe: & pari etiam ratione nervum, qua venam arteriamque, muſculum accedere. Neque ullam aliam in vena arteriaque cum nervo differentiam ſtatuo, quàm quòd ad finem ſeu inſertionem muſculi nervus numquam, ut aliquando illa vaſa, implantetur, quamquam etiam pauciſſimos prorſus muſculos ejus generis enumerare poſſem. Sunt verò inter alios [c] recti abdominis, qui & à venis & arteriis, ſub pectoris oſſe deorſum repentibus, ramulos aſſumunt, & [d] temporalis etiam ab inferioribus ſuis ſedibus [e] vaſa admittit, quum is tamen ex elatioribus principium deducat. Ut itaque vena nutriendo muſculo ſubſervit, & arteria ipſius innatum calorem recreat: ita quoque nervum animalem ſpiritum continuè ipſi deferre, nervumque illo ſpiritu muſculum numquam indignum relinquere arbitror, ut neque vena alimento muſculum deſtituit. Deinde ſpiritus animalis vi, & debitae peculiariſque muſculi conſtructionis, eſſentialiſque formae beneficio, muſculum contrahi & laxari ſentio: neque aliter ſuum munus obire, quàm oculum, reliquaque ſenſuum organa: quae ſingula propriam peculiaremque fabricam obtinent, & animali ſpiritu (quem per nervos cerebrum ipſis porrigit) imbuta, ſuis funguntur muniis. Non enim alius animalis ſpiritus oculo, aut linguae, aut auditus organo, quàm muſculis diffunditur: verùm ſuae conſtructionis ratione, & accedente ſpiritu, oculus videt, lingua guſtat, auditus organum ſonos percipit, & ſanè muſculus ipſe voluntariis motibus praeeſt. Atque hac etiam ratione omnia, quibus nervus attenditur, ſentiendi vi pollent, niſi propria eorum ſubſtantia id prohibeat. Caeterùm ut quamplurimos muſculos arteria non contingit, quorundam autem ſuperficiei tantum attenditur, & aliquando adnaſcitur, interdum verò etiam in muſculorum ſubſtantiam penitius ramos exporrigit, & interim omnium calorem temperat, tam eorum ſcilicet quos non proximè contingit, quàm illorum quorum ſuperficiei adnaſcitur, ac in quorum ſubſtantiam penitius diſſeminatur: ita profectò & nervis uſuvenit, qui ſuam facultatem tam illis muſculis exporrigunt, quibus vix attenduntur, quàm quorum ſuperficiei adnaſcuntur, & in quorum ſubſtantiam aliqua ramorum ſerie digeruntur. quamquam nervos propinquius venis quàm arteriis aſſimilare queas. Pauciores enim muſculi venae, quàm arteriarum attactu inſertioneque deſtituuntur: licet etiam quoſdam prius recenſuerim, quos neque nervo, neque vena proximè contingi obſervabis, qui nihilominus interim, ut neque alimento, & vitali facultate, ita quoque ſpiritu animali non privantur. Eſt itaque muſculus,

z *Confer abdomen 6 tabulae cum abdomine 1 figurae lib. 5.*

Excarne muſculi caput tendine non ſemper eſſe tenuius.

a *collige id ex 14 tab. n, o, q.*

b *Confer* A, B, C, *cum* D *in figura indici 11 tabulae inſerta.*

Muſculorum capita maximè carnis expertia, non minus quam tendinem ſentire.

Quid nervi muſculis verè praeſtent.

c *obſerva 6 tab. f. a.*

d *3 tab.* r.

e *fig. cap. 6 lib. 3 ae. & fig. cap. 12 g.*

Qualiter muſculi ſuum munus obeant.

Quid verè muſculus ſit.

Caro, praecipua muſculi ſubſtantia.

lus, voluntarii motus inſtrumentum, uti oculus viſus, & lingua guſtus, ex ligamenti natura in fibras complures diviſa, & carne has continente firmanteque fabricatum, venarum, arteriarum & nervorum ſurculos in ſe interdum aſſumens, ac nervorum beneficio animali ſpiritu numquam, dum ſanum eſt animal, deſtitutum. Atque hanc carnem, non ſolum ſtratum aliquod, & veluti thorum & fulcrum eſſe exiſtimo, quo muſculorum fibrae, nerveaeve generatim dictae diviſiones contineantur: aut etiam carni cum Platone & Ariſtotele (quibus muſculorum ratio penitus latuit) tam levem uſum duntaxat tribuo, ut adipis & pinguedinis, ac veſtimenti alicujus modo, in aeſtu calori obſtare, & in frigore frigus potiſſimùm arcere concedam: verum muſculorum carnem, cui alia nulla in univerſo corpore eſt ſimilis, praecipuum autorem eſſe, mihi perſuadeo, cujus beneficio (non deficientibus interim nervis, animalium facultatum nunciis) muſculus craſſior effectus, ſeſe breviat & colligit, itaque partem cui inſeritur, ad ſe allicit & movet: & cujus dein occaſione ſe rurſus laxat & educit, attractamque partem remittit: perinde ſanè ac cerebri, cordis, jecoris, pulmonum, lienis, renum, ventriculi & teſtium propriam ſubſtantiam, primarium ſuarum functionum autorem eſſe, nobis conſtat. Quòd verò muſculorum carni, aut carni ſimpliciter, nullum adipem intexi, omnes hactenus falſo prodiderint, obeſi boves, quos Brabanti ſale condiunt, atteſtantur, in quorum muſculorum fibris per carnem adeps attenditur. Adde etiam, obeſarum mulierum muſculos, qui femur extendunt pinguitudine, adeò oppletos inter diſſecandum videri, ut ambigas, num caro adipi, an adeps carni commiſceatur. Neque hîc de muſculorum ſuperficie ſolùm loquor, verùm de intima & maximè carnea ipſorum ſubſtantia, quam praecipuam muſculi partem eſſe aſſerui. Tendines autem, & enervationes illae, quas caro deſtituit, in illis tantum muſculis habentur, qui longo ductu feruntur, plusque habent ſpacii, quàm carnea muſculi ſubſtantia requirit. Breves enim, & ſuccincto arctove loco repoſiti muſculi, tendine carent, & undique carnoſi ſunt: ut laryngis omnes, ſi [f] duos rectos exceperis, quatuor muſculorum tertiam cartilaginem primae jungentium: illi enim longi, in inſertione nerveam naturam obſcurè exprimunt. Deinde inter eos qui oſſa movent, [g] qui primum pollicis flectunt articulum, & [h] qui pollicem indici maximè admovet. Inter magnos autem hujus generis eſt quadratus [i] muſculus, ſcapulam dorſo admovens: & [k] muſculus, qui à ſcapulae baſi enatus, octo elatioribus coſtis implantatur. Verùm de innumeris muſculis tendine carentibus, tendinumque generibus, jam agemus, muſculorum differentias aggredientes, quae inſuper muſculorum conſtructionis rationem, à me propoſitam, pulchrè docebunt.

Adipem etiam carni paſſim attendi.

Tendines quando muſculis dentur. Muſculi tendinibus deſtituti.

f 6, 7 *fig. cap.* 21 P. *Obliqui autem* 7, 8 *figur.* R.
g 6 *tab.* κ, λ.
h 11 *tab.* ſ.
i 10 *tab.* Γ.
k 7 *tab.* L.

CAPUT III.

DE MUSCULORUM DIFFERENTIIS.

Unde muſculorum differentiae petantur.

A ſubſtantia.

Differentias muſculorum non paucas recenſere, promptiſſimum eſt, ab illorum ſubſtantia, ortu, inſertione, quam movent particula, forma, foraminibus, colore, ſitu, fibrarum ſpecie, & muſculi capite, ventre, tendine, ac denique ex mutuo muſculorum concurſu, aut unius muſculi velut in plures ſeparatione. Quae igitur à ſubſtantia petuntur differentiae, ex venis, arteriis, nerviſque potiſſimum pendent. Nullum enim corporis muſculum reperias, qui non aliqua ligamenti membranaeque portione in fibras ſecta, & carne illas continente firmanteque, ac praecipua adeò muſculi ſubſtantia conſtituitur. Verùm praeter haec, alii nervum, arteriam & venam in ſuum corpus quoque diffundi ſinunt: ut [a] ſeptum tranſverſum, & maximus totius corporis [b] muſculus, qui femur moventium quintus erit: praeterea abdominis omnes, ac praecipuè [c] recti. In alios nervus nullus, neque vena, neque arteria (quod animadverti poteſt) inſeritur: ex quorum claſſe [d] muſculus eſt, qui latum in manu educit tendinem. deinde praeter alios quàmplurimos, quadratus [e] muſculus, radium in pronum vertens: & [f] graciles illi, qui digitos ad pollicem in latera agunt. Solus nervus quibuſdam propaginibus in illorum [g] muſculorum capita diſtribuitur, qui à radicibus capitum femoris principium ſumunt, atque ad calcem ducuntur. horum namque ſubſtantiae neque vena, neque arteria penitus inſeritur. Latus in collo [h] muſculus, qui genas movet, venis abundat & nervis, arteria interim deſtitutus. Qui verò ſolam nanciſcitur arteriam, nullus occurrit. Caeterùm adeps, quem interdum muſculorum fibris per carnem digeſtis attendi diximus, in macilentis non reperitur. In obeſis autem illi muſculi adipe potiſſimum abundant, [i] qui ilium oſſibus obducuntur, ac clunes, & veluti ſedentibus pulvinaria conſtituunt.

a 7 *tab.* Δ.
b 12 *tab.* Σ, Ξ.
c 6 *tab.* f.
d 3 *tab.* Π.
e 7 *tab.* X.
f 6 *tab.* ζ. 7 *tab.* d.
g 12 *tab.* Φ, Ψ, ω.
h 3 *tab.* Γ.
i 9 *tab.* Π. 10 Σ. 11 Σ.

Ab ortu.

In ortu magis adhuc muſculi variant: alii enim ab oſſe originem ſumunt, ut [k] qui à femoris oſſe & coxendicis oſſe ad tibiam procedunt, & plurima muſculorum multitudo. Alii à cartilagine ipſorum ortum obtinent: ut omnes laryngis muſculi, quos laryngis proprios nuncupabimus: deinde intercoſtales muſculi, [l] qui inter coſtarum cartila-

k *Iſti in ſedibus, quas occupant, in tabulis ſunt citra notarum opem conſpiciendi.*
l 6 *tab.* X.

tilaginum habentur intervalla. Alii à membrana quapiam enaſcuntur: cujuſmodi ſunt oculi omnes [m] muſculi, à dura membrana viſorium nervum involvente nati: deinde duo [n] muſculi ſtomachum retrò amplexantes, & in ſcutiformis cartilaginis latera inſerti. his namque ab externa ſtomachi tunica principium pendet. Idem & de [o] circulari ani & veſicae cervicis muſculo cenſendum venit. Alii à membrana tendines obvolvente enaſcuntur: ut quatuor graciles [p] muſculi, quatuor manus digitos ad pollicem in latus ducentes. Alii ab alio quovis ligamento originem petunt: ut [q] duo pollicis primum internodium flectentes, qui à tranſverſo [r] ligamento tendines in brachialis interna ſede tranſmittente enaſcuntur. Tales etiam ſunt, [s] qui in ſuperiori pedis regione locati, pedis digitos extrorſum ad latus movent, qui à ligamentis tibiam talo, & talum calci & naviformi oſſi, calcemque cubiformi oſſi colligantibus enaſcuntur. Alii veluti ex altero muſculo prodeunt: ut [t] qui à circulari ani muſculo, veluti digiti duo, meatum urinarium, quà ſub penis corporibus ferri incipit, amplexantur. Alii velut ex nullo corpore principium obtinent: verùm membraneae partes aliqua ſui ſede carneae, ac muſculoſae, ſeu muſculi evadunt: ut omnes [u] muſculi ex carnea membrana conſtituti, qui in collo & facie in hominibus habentur: deinde & teſtis [x] muſculus, in rubicundo teſtis & vaſorum ſeminalium involucro, inſtar carnoſioris lineae innatus. Quinetiam [y] ſepti tranſverſi ortum, ex peritonaei & tunicae coſtas ſuccingentis partibus, ipſius centro adnatis, pendere fateamur neceſſe eſt: niſi illius ortum, contra aliorum muſculorum rationem, ubi coſtis inſeritur, eſſe dicamus. Caeterùm non omnes muſculi ab una duntaxat parte originem ſumunt: permulti enim ex pluribus oſſibus enaſcuntur. nam dorſum moventibus muſculis plures plerunque vertebrae principium praebent. Sic & abdominis [z] muſculus, obliquè deſcendens, à pluribus coſtis exorditur. [a] Qui brachium pectori admovet, ex pectoris oſſe, & quarundam coſtarum cartilaginibus, & ipſa demum clavicula enaſcitur: quemadmodum & [b] is, cujus auxilio brachium attollitur, ex ſcapula quoque & clavicula procedit. Pariter etiam [c] recti abdominis muſculi, à [d] cartilagine, pubis oſſa interveniente, & ab ipſis oſſibus enaſcuntur. adeò, ut quidam muſculi ex pluribus oſſibus, alii ex oſſe cartilagineque non ineptè principium habere dicantur. Alii ex pluribus ejuſdem oſſis proceſſibus enaſcuntur: ut [e] prior flectentium cubitum, qui ab eminentiori ſede cervicis ſcapulae, & proceſſu ipſius interiore educitur.

m 1, 2 *fig.* *cap.* 11.
n 2, 3, 5 *fig.* *cap.* 21 I.
o 1. 2 *fig.* *cap.* 49 M. *dein* 4 *fig.* N.
p 6 *tab.* ζ. 7 *tab.* *d.*
q 6 *tab.* κ, λ.
r 4 *tab.* θ.
s 6 *tab.* Ω.
t 1, 2 *fig.* *cap.* 49 H, I.
u 3 *tab.* A. *dein* Γ.
x 22 *fig.* *lib.* 5 Ψ.
y 7 *tab.* Δ.
z 3 *tab.* Θ.
a 3 *tab.* Δ.
b 4 *tab.* Ξ. 10 *tab.* Δ.
c 5 *tab.* Δ.
d *integrarum* *fig.* *lib.* 1 *s.*
e 6 *tab.* Θ.

Ab inſertione.

Ab inſertione verò integrum eſt dicere, muſculorum alios in os, ut qui femur & tibiam, caputque movent, inſeri. alios verò in cartilaginem: ut laryngis omnes, & qui palpebrarum motuum autores ſunt, & qui narium alis adſcribuntur. alios in cutem, ut labrorum muſculos. alios in aliud quidvis: ut oculorum muſculos, in duram oculi tunicam: & penis quatuor muſculos, in penis corpora, & urinae meatum: dein teſtis muſculum, in vas ſemen à teſte ſurſum deferens. Ad haec, muſculos recto inteſtino proprios, in ejus inteſtini exteriorem tunicam: & circularem veſicae colli muſculum, ad meatus urinae corpus applantari inſerique cernimus. Caeterùm & ab inſertione muſculi iſto quoque modo differunt. Quidam à pluribus partibus enati, in unicam inſeruntur: ut muſculus brachium pectori admovens, & is qui brachium attollit, ex pluribus orti ſedibus, duntaxat in humerum inſeruntur. Ita etiam [f] qui brachium deorſum trahit, ex plurium vertebrarum ſpinis oritur, attamen in humerum tantummodo deſinit. Pari etiam ratione & ſcapulae motuum autores muſculi ad unum omnes, ex pluribus oſſibus initium ſumunt, & uni tantum ſcapulae implantantur. Quidam verò ex uno oſſe exorti, in plura inſeruntur. [g] Muſculus enim, qui à ſcapulae baſi prodit, reſpirationique ſubminiſtrat, in octo ſuperiores thoracis coſtas inſeritur. Ejus quoque generis ſunt, [h] qui quatuor pedis & manus digitos extendunt, deinde [i] qui naſi alas, ſimul & ſuperius labrum movent, in cutem cartilaginemque implantantur: quemadmodum & ſeptum tranſverſum, quod alicubi oſſi, alicubi cartilagini innaſcitur. Quidam etiam à pluribus enati oſſibus, in plura quoque inſeruntur: ut [k] muſculus à cervicis vertebrarum ſpinis enatus, qui in aliquot ſuperiores thoracis coſtas implantatur, thoracemque moventium in homine tertius habebitur. Praeterea dorſum moventes muſculi ad unum ferè omnes, in hunc ordinem referuntur.

f 10 *tab.* Θ.
g 7 *tab.* L.
h 5 *tab.* Θ. 6 *tab.* Ξ. 14 *tab.* Θ, *dein* Ξ.
i 3 *tab.* F.
k 11 *tab.* F.

Ab ea quae movetur particula.

Item his differentiis illae conſentiunt, quae ab ea quam muſculus movet, particula deſumi poſſent: quum omnes muſculi ejus, cui inſeruntur, partis voluntario motui praeſint. Porrò ab inſertione & ortu ſimul, alia ſumitur differentia, quum alii muſculi ab illo oriantur oſſe, quod movendo ab ipſis oſſi, cui etiam inſeruntur, alligatum eſt, proximumque viſitur: ut [l] tres muſculi ex ilium oſſe in femoris os inſerti, [m] ſeptimus & [n] octavus tibiam moventium, qui à femoris oſſe enati, tibiae implantantur. Alii verò à ſuperiori aliquo oſſe, & non illi, cui inſeruntur, proximo, originem ducunt: ut muſculi tibiae motibus famulantes, qui à magnis oſſibus ſacro oſſi connexis principium obtinent: ex quorum numero ſunt univerſi tibiam moventes, ſeptimo & octavo tantum exceptis. Iſtis reſpondent, qui ſecundum cubiti aut tibiae longitudinem extenſi, digitos adeunt.

l 9 *tab.* Π. 10 *tab.* Σ. 11 *tab.* Σ.
m 5 *tab.* Λ.
n 5 *tab.* Π.

A forma.

Forma etiam omnium muſculorum haud eadem eſt. Quidam enim ſunt, quos muri aut lacertae (ſi ipſis pedes abſectos finxeris) ac piſci muſculo, quem & mytulum vocant, &

Muſculi nomen unde deſumptum.

& aliis multis piſcibus appoſitè conferas: ut ſcilicet muſculi caput, lacertae, aut piſcis, aut muris capiti, ventrem autem corporis trunco, tendinem verò caudae aſſimilare queas. Eſt autem hujus ordinis muſculus, [o] qui ab interno humeri tubere enatus, ac radici poſtbrachialis oſſis, quo index ſuſtinetur, inſertus, brachialis flexioni ſubſervit. Talis etiam eſt, [p] qui primus in tibiae anteriori ſede occurrit, & in pedii os, cui magnus digitus articulatur, inſertus, ad pedis elevationem famulatur. Qui autor eſt longiſſimae pollicis abductionis à caeteris digitis, & alius, qui parvum digitum à caeteris maximè in latus amovet, tam in pede, quàm in manu, ad nuper dictam quoque figuram eleganter * accedunt. Unde etiam arbitror, inter reliquos corporis muſculos (quaſi nulli eſſent alii) illos, [q] qui ad pollicis manus primum articulum habentur Bruxellenſibus, & aliis quibuſdam nationibus mures nuncupari, aliis verò ita appellari cubitum flectentium [r] anteriorem. Italorum autem vulgus in quibuſdam corporis partibus, neſcio quem piſciculum eſſe fingit, eo nomine indicans muſculos, piſcis imagini non abſimiles. Utcunque ſit, ab ejuſmodi ſimilitudine omnes muſculi à Graecis & Latinis ſuum nomen ſortiuntur, etiamſi quamplurimi muſculi illorum animalium effigiem nulla ex parte referant. Quidam enim figura conſtant triangulari: ut brachium [s] attollens muſculus, & [t] is qui ſcapulam pectori adducit, & [u] qui brachium declivè ad dorſum vellit. Alii quatuor efformantur angulis: ut ſcapulam dorſo admovens [x] muſculus, & [y] qui ad brachiale poſitus, radii motus in pronum autor eſt, qui ambo etiam quodammodo quadrati ſunt: ut & latus ſub colli & genarum cute occurrens [z] muſculus, qui ex carnea membrana conſtituitur. Alii quinque angulos exprimunt, ut is † qui brachium pectori adducit. [a] Qui ex ſcapulae baſi natus, octo ſuperioribus coſtis inſeritur, ſi obiter ſpectetur, quadrangularis apparebit: at ſi ipſius in coſtas inſertiones quis perpenderit, tot angulos ſuae inſertionis lateri tribuet, quot digitis illud implantatur. Atque hujus etiam figurae eſt, abdominis [b] muſculi obliquè deſcendentis exortus, & quorundam thoracem moventium inſertio. Sed plures anguli etiam tribuuntur muſculo latum tendinem ſub manus cute producenti, & aliis omnibus in plures tendines ceſſantibus. Verùm angulis his poſtpoſitis, mirabilis formae eſt [c] muſculus, ſingulis coſtarum radicibus tendines exporrigens, quem palmiti non ineptè aſſimilaveris: ut palmitis quidem lignoſa pars, muſculi carnoſa eſſet portio: folia autem ab altero duntaxat latere educta, ipſi tendines. Quinetiam hujus quoque ordinis eſt, longiſſimus dorſum moventium [d] muſculus, qui in apices tranſverſorum proceſſuum thoracis vertebrarum potiſſimùm inſeritur. [e] Septi quoque tranſverſi figura admodum rara eſt: accedit autem rajae (quem βάτον Graeci appellant) piſcis effigiei, ſi modò illi prius caudam ſecundùm longitudinem diviſam finxeris. Anulis verò reſpondent, qui faecium excretionibus praeficiuntur: tam is ſcilicet [f] qui ad anum ſpectat, quàm [g] qui orbiculatim veſicae cervicem ambit. Piramidem verò & turbinem [h] muſculus refert, inter oculi muſculos ordine ſeptimus. [i] Muſculus quem palpebram deorſum agere credimus, noſtro C ſimilis viſitur. In tibiae etiam hominis poſteriori ſede, juxta calcem, [k] muſculorum imagines occurrunt, laniorum ſecuri aliquantulum ſimiles: ut muſculus ſecundum pollicis os flectens, & qui tertium quatuor digitorum os flectit, & unus qui ſub planta tendinem porrigens, ad pedis in poſteriora reflexionem juvat. Horum namque muſculorum venter, ſecuris ferro, tendo autem capulo obſcurè reſpondet. Jam ſi utriuſque lateris [l] muſculum, qui ſecundus inter ſcapulae motores habebitur, conſideraveris, non cum quibuſdam parum religioſis, à Satanae qui Jeſum in deſerto tentavit, ſed ab horum muſculorum forma Franciſcanos, Jacobitas, & praecipuè Benedictinos ſuae cucullae imaginem mutuaſſe contendes, quantùm ſcilicet ejus, dorſum ſcapulaſque integit. Verùm ne in muſculorum figuris recenſendis, & potiſſimùm eorum qui ad femur tibiamque pertinent, in monachos alicubi impingam, duntaxat commemoratis à figura differentiis adjiciam, quoſdam muſculos ampliorem multo habere inſertionem, quàm ortum. qualis [m] ille eſt, qui à ſcapula pronatus, octo thoracis coſtis inſeritur: dein [n] tranſverſus abdominis muſculus, quemadmodum & [o] obliquè deſcendens. Alii latum obtinent principium, & ſenſim coarctati, in acutum feruntur: ut [p] muſculus brachium ſurſum agens, & [q] alius qui id deorſum ad dorſum trahit, praeterea omnes ab ilium oſſe in femur inſerti. Alii ortum inſertioni aequalem nanciſcuntur: ut [r] qui ſcapulae baſi inſertus, eam dorſo attrahit, dein & [s] intercoſtales omnes: praeterea quadratus [t] muſculus in cubito, juxta brachiale reconditus, radiumque in pronum circumvertens. Ex enarratis muſculorum differentiis liquidò conſtat, alios eſſe longos & graciles: ut eum [u] qui ab ilium oſſis appendicis anteriori parte in tibiam fertur, totiuſque corporis longiſſimus eſt, & etiam gracilis. [x] Muſculus à ſcapula ad os [υ] referens deductus, pro ſua proportione ſimiliter longus & gracilis eſt, quemadmodum & teſtium [y] muſculi. Alii autem ampli admodum ſunt: ut abdominis [z] obliquè deſcendentes muſculi, & ſeptum tranſverſum. Huc quoque referri poſſent inſertionis principiique formae. nam aliud principium velut puncto tantum fit: ut [a] muſculi latum tendinem in manu producentis principium, & principia eorum [b] muſculorum, qui à coxendicis oſſis appendice pronati, in tibiae os & fibulam inſeruntur. Quidam verò inſtar ſimplicis lineae principium obtinent: ut [c] is quo brachium deorſum, verſus dorſum trahitur: & [d] is quoque, qui ſcapulae baſi in-

- o 3 *tab.* Δ.
- p 1 *tab.* ζ.
- * *In manu notantur* 3 *tab.* p & x. *in pede autem* 2 *tab.* τ & π.
- q 3 *tab.* p, q.
- r 1 *tab.* Q.
- s *fig. indici* 11 *tabulae inſerta.*
- t 5 *tab.* Γ.
- u 10 *tab.* Θ.
- x 10 *tab.* Γ.
- y 7 *tab.* X.
- z 3 *tab.* Γ.
- † 3 & 4 *tabulae* Δ.
- a 7 *tab.* L.
- b 3 *tab.* Θ. & *charact.* 6, 7, 8.
- c 12 *tab.* Δ.
- d 13 *tab.* Γ.
- e 7 *tab.* Δ.
- f 1, 2 *fig. cap.* 49 M.
- g 4 *fig. cap.* 49 N.
- h 2 *fig. cap.* 11 O.
- i *fig. cap.* 10 D, & *tab.* 3 D.
- k 1 *fig. tab.* 15 D, E. O, P.
- l 2 *tab.* K, L. 9 *tab.* Γ, Δ.
- m 7 *tab.* L.
- n 6 *tab.* Δ.
- o 4 *tab.* Π.
- p 4 *tab.* Ξ. 10 *tab.* Δ.
- q 10 *tab.* Θ.
- r 10 *tab.* Γ.
- s 6 *fig.* X, V. 11 *tab.* V.
- t 7 *tab.* X.
- u 3 *tab.* Σ.
- x 5 *tab.* R, S.
- y 22 *fig. lib.* 5 Ψ.
- z 3 *tab.* Θ.
- a 3 *tab.* Π.
- b 10 *tab.* ν. 11 *tab.* λ, μ, ν.
- c 10 *tab.* Θ.
- d 10 *tab.* Γ.

e 9 tab. Λ, Δ inſertus, eam dorſo attrahit: deinde cum aliis compluribus, e qui inter ſcapulam ſurſum
trahentes prior majorque recenſebitur. Alii rurſus muſculi non lineae ſimplicis modo,
f 9 tab. Π. 10 tab. Σ. 11 tab. Σ. verùm latae ſuperficiei ritu enaſcuntur: ut f tres, qui ab ilium oſſis dorſo femur adeunt,
& g muſculi cavam gibbamque ſcapulae ſedem occupantes, quorum ope brachium circum-
g 7 tab. Γ. 11 tab. Γ, G. agitur. Quinetiam hae lineae ſuperficiesque, in rectas, circulares & angulares rurſus
ſubdividi poſſent. at ne haec curioſiùs quàm decet, aliquis me perſequi arbitretur, ad
alias differentias orationem reflectam, ſi prius addidero, inſertiones ſimiliter alias, re-
ctae lineae inſtar, & ſecundùm oſſis longitudinem fieri, cujuſmodi eſt muſculi brachium
i 4 tab. Q. T. pectori admoventis i inſertio: alias per tranſverſum, & lata apprehenſione, ut k muſculi
k 11 tab. P. brachium attollentis inſertio. Velut punctum autem inſeritur, l tendo prioris muſculi
l 6 tab. Θ, q. flectentium cubitum.
m 7 tab. Δ. dein r, ſ ac q. Caeterùm & ad formam quoque foramina fortaſſis ſpectant, quae quibuſdam muſculis *A foraminibus.*
inſunt: ut m ſepto tranſverſo bina obtigerunt foramina, quibus venam cavam ſtomachum-
que tranſmittit: quà autem magnae cedit arteriae, & vertebris viam praebet, vix fora-
n 1, 2 fig. cap. 49 M. mine pervium eſt, ſed ſectione quadam inibi diviſum dici debet. Praeterea n orbicularis
o 4 fig. cap. 49 N. recti inteſtini muſculus, & o ille qui veſicae cervicem ambit, anulum referunt, perfo-
ratorumque loco habendi ſunt. Eſt & unus quoque perforatorum is p muſculus, qui à
p Spectа hunc in epitomes figuris, hic autem 8 tab. C. prima thoracis coſta pronatus, anteriori tranſverſorum cervicis vertebrarum proceſſuum
ſedi inſeritur, ac venam in brachium cum arteria tendentem, unà cum multis nervis
tranſmittit. Alii foramine nullo ſunt pervii, ut corporis reliqui ferè omnes. nam for-
taſſis quis intercoſtales ideo perforatos eſſe dixerit, quòd venas, nervos & arterias, ad
muſculos coſtis inſtratos tranſmittant. Et aliquot inſuper abdominis muſculi in perfo-
* 3 tab. Y. in Θ. 4 tab. r in Π. 5 tab. β in y. ratorum quoque claſſem non immeritò fortè numerabuntur, quòd * ſeminalibus vaſis
alicubi viam in viris praebent. Quamquam etiam perforati dici poſſint q muſculi, qui
ſecundo digitorum quatuor manus & pedis oſſi tendines, qui id flectant, largiuntur:
q 5 tab. Θ. & 14 tab. Θ. quum illi longa ſectione diviſi, ſubditum ipſis tendinem ad tertium digitorum os con-
ſcendere ſinant.

In magnitudine autem muſculi variant, quòd alii maxima conſtent mole: ut maximus *A magnitudine.*
r 13 tab. Ξ, Π, Σ. corporis r muſculus, qui toti propemodum femoris longitudini implantatus, femoris mo-
s 9 tab. Π. torum quintus numerabitur. Deinde magnus quoque eſt femur moventium s primus: in-
t 5 tab. Λ. ſuper & tibiae motorum nonnulli, praecipuè autem t ſeptimus & u octavus: ſic & pedis
u 6 tab. Π. motus autorum x quartus, à fibula principium obtinens. Minimi verò ſunt, y qui in ter-
x 13 tab. Ψ. tiae cartilaginis laryngis baſi reponuntur, & z qui primam cartilaginem ſecundae copu-
y 6, 7, 8 fig. cap. 21 V. lant: dein proprii laryngis ferè omnes, ut & penis muſculi. Reliqui in horum medio
z 1, 4 fig. cap. 21 N. & 5 fig. O. conſiſtunt, nunc majoribus, nunc minoribus accedentes.

Omnibus muſculis ferè communis obtigit color: ubi enim carne vacant, nervoſorum *A colore.*
corporum modo albent, quod in principiis & enervationibus praecipuè accidit: ubi au-
tem carne abundant, carnis quoque modo rubent, cui fibrae nerveae permiſcentur. Por-
rò ea parte, qua rubent, interdum candorem unà obtinent: quod illis muſculis uſuve-
nit, qui tendinem, priuſquam caro deſinat, in ſui etiam ventris medio educere videntur.
a 6 tab. Φ. Eſt autem talis, a qui à fibula enatus, inter calcem & fibulam, ſuo tendine inferiora pe-
dis ſubit, ac tandem in os pedii pollici praepoſitum inſeritur, pedisque motorum ſepti-
mus erit. Sunt etiam & ejus generis in tibia nonnulli, quemadmodum & in cubito. Alii
b 4 tab. Ξ. tale quid in ipſa inſertione oſtendunt: b muſculus enim brachium ſurſum trahens, pro-
pter ipſam inſertionem, interna quidem ſede, qua os reſpicit, candicat, externa autem
magis rubet. Alii muſculi aliqua ſui parte prorſus lividi plumbeive conſpiciuntur: ut ſu-
c 13 tab. Ψ. rae c muſculorum facilè maximus, qui pedem moventium quartus recenſebitur: deinde
d 11 tab. Σ. & nonnulli, ab ilium oſſe enati, & praecipuè d qui ex illis articulum proximè integit,
e Seriatim ſpecta 5 tabulae Λ, Π, 4, 5. femurque moventium tertius erit: e praeterea & ex tibiae motoribus aliquot, praecipuè
autem ſeptimus & octavus, ubi nonum tanquam in proprio ſinu continent. Livor iſte
muſculis accidit, peculiaris ipſorum membranae gratia: quae interdum adeò craſſa eſt,
ut prorſus non videatur pellucida. unde quum craſſa nerveaque ſit, & caro ſubtus rubeat,
aut nigricet potius, facilè color ex nigro & albo permixtus conſurgit. quamvis non idem
carnis rubor in omnibus hominibus occurrat: uti ſanè neque ſanguinis, quo caro enu-
tritur, natura eadem eſt. Porrò albam hanc muſculi ſubſtantiam, quae adhuc excarnis *Nervea muſculorum pars.*
eſt, in ſermonis contextu nerveam, quaſi diceremus ligamentoſam, appellabimus, hac
voce illam à carnea diſtinguentes: verùm quae in harum partium media eſt, non inop- *Carnea.*
portunè livida nobis vocabitur.

Par etiam ſitus omnibus muſculis non contigit: quoniam alii ad corporis habentur ſu- *Livida.*
perficiem, cutique accumbunt, ut omnes ex carnea membrana conſtituti: & alii innu- *Differentia à ſitu.*
meri, quos ferè ſemper inter articulorum motores primos recenſebo. Alii penitus recon-
f 14 tab. Γ. diti deliteſcunt: ut in poplite latitans f muſculus, pubis oſſium foraminibus proximè g at-
g 16 tab. F, G. 8 tab. Ψ. tenſi, ſub ſtomacho h latitantes. Alii rurſus ſecundum membri longitudinem locantur,
h 6 tab. A, B. ut omnes in tibia repoſiti: illo tantum excepto, qui in poplite occultatur, obliquumque
i 7 tab. Q. 11 tab. m. ſitum ſibi peculiariter vendicat: ut & i illi, qui radii mediae propemodum longitudini
k 7 tab. X. inſeruntur, propriisque radii motibus ſubſerviunt. Tranſverſim autem fertur, k qui juxta
bra-

brachiale locatus, radium in pronum movet. Quin etiam diverſum muſculorum ſitum, ſeu potius fibrarum ductum, abdominis muſculi eleganter oſtendunt: quum [l] alii obliquè deorſum in priora ferantur, [m] alii ſurſum obliquè in priora, [n] alii rectà ſurſum, [o] alii prorſus orbiculatim, tranſverſimque.

l 3 *tab.* Θ. m 4 *tab.* Π. n 5 *tab.* Δ. o 6 *tab.* Δ.

A fibrarum genere.

Fibrarum genus omnibus ferè muſculis unum duntaxat ſimplexque eſt: niſi enim [p] muſculo brachium pectori adducenti, & etiam illi qui [q] ſecundus inter ſcapulam moventes eſt, duplex, & genarum labrorumque [r] muſculis multiplicius adhuc fibrarum genus tribuerimus, ſingulis prorſus muſculis unicum tantum fibrarum genus, muſculorum ductui & formae magna ex parte reſpondens adſcribetur. Muſculi autem, quos ab aliorum numero videbamur ſecludere, ita ſe habent. Muſculus brachium pectori admovens, fibras quaſdam ex ſuperioribus deorſum, verſus exteriora ductas adipiſcitur: quaſdam verò ab inferioribus ſurſum, etiam verſus exteriora. Qui ſcapulam moventium ſecundus eſt, quaſdam etiam à ſuperioribus deorſum in priora, ſeu extrorſum protenſas obtinet: alias autem ab inferioribus ſurſum ſimiliter in priora, aut extrorſum. Unde illis duobus duplex fibrarum genus accidit, quae in illo, cujus ope brachium pectori admovemus, in aliqua ſui ſede, idque potiſſimum juxta inſertionem, inſtar X ſe interſecant, ſeu decuſſatim feruntur. Rurſus, ſi labra moventium muſculorum, eos qui ab inferiori maxilla & malis ortum ducunt, inſpexerimus, variam profectò fibrarum juxta inſertionem differentiam intuebimur. Quemadmodum & latum muſculum, qui carnea conſtat membrana fibras, rectas, obliquas & tranſverſas obtinere conſpicimus. & prout etiam diverſae fibrae his muſculis obtingunt, ita quoque diverſis famulantur motibus, ad harum illarumve fibrarum tenſionis remiſſionisque rationem. Ad haec, quid de lingua dicemus, [s] omni fibrarum genere intertexta? aliud ſanè nihil, quàm & muſculis diverſas adeſſe fibras, & has ſeorſum ſuis ſubſervire motibus. Nequaquam enim hanc fibrarum in eodem muſculo contrariam ſeriem penitus inficiari poſſumus, & praecipuè in illis muſculis, ubi mutua perficitur fibrarum interſectio, ſeu ubi fibrae decuſſatim aguntur: adeò ſanè, ut prorſus aliorum Anatomicorum (qui omnibus muſculis ſimplex & unicum fibrarum genus adſcribunt) placito acquieſcere nequeam. etſi interim per me licebit unumquemque de fibrarum genere ſuo arbitratu ſtatuere, modò has ab ipſarum inceſſu petitas muſculorum differentias, uti nunc ferè propoſui, ſubintellexerit, ac etiam fibras non aequè in omnibus muſculi partibus collectas & tenues eſſe didicerit.

p 3, 4 *tab.* Δ. q 9 *tab.* Γ, Δ. r 3 *tab.* Γ, H, F. 4 *tab.* M, N. s 3 *fig.* 19 *cap.*

Galenus cùm alibi ſaepius, tum maximè ubi cor non eſſe muſculum, probare nititur: ſecus tamen lib. 1 de Adm. ſect.

A fibrarum compactione.

In muſculis enim acuto capite enatis, & in craſſum tendinem finientibus, in ventris muſculi medio, ubi is craſſiſſimus eſt, fibrae tenuiſſimae, invicem propter carnis interventum magis diſtant, quàm in capitis & tendinis initio. Aliis autem muſculis in principio & origine, plures, & magis diſſitae, laxioresque obtingunt fibrae, quàm in fine: ut omnibus ferè, qui ex lato principio inſtar trianguli in acutum feruntur, & ampla ſuperficie principium ducunt. Aliis muſculis in ortu fibrae magis conſtringuntur, quàm in ipſa inſertione: quod illi accidit [t] muſculo, qui à ſcapulae baſi enatus, octo thoracis coſtis inſeritur. Quin etiam id in [u] ſepto tranſverſo uſuvenit, cujus fibrae plures, magiſque invicem remotae ſunt in ipſa inſertione, quàm in capite, vel reliquo ipſius corpore. Aliis propemodum aequalis undecunque fibrarum eſt ratio: ut [x] illi, qui ad brachiale locatus, radium in pronum ducit, [y] intercoſtalibus, & laryngis primam cartilaginem ſecundae [z] nectentibus, & [a] muſculis orbicularibus, qui recto inteſtino & veſicae cervici obducuntur. Alii rurſus muſculi toto ipſorum corpore rectà ferri videntur, obliquas tamen habent fibras: ut dorſum moventium [b] ſextum par, cujus muſculi tendines in apices tranſverſorum proceſſuum praecipuè inſeruntur. Verùm illis etiam muſculis aliquid privatim evenit, qui duobus donantur ventribus: ex quorum albo illi ſunt, [c] qui inferiorem maxillam deorſum trahunt: & [d] illi, qui à ſcapulis ad os υ referens porriguntur. His enim in fibris accidit, ac ſi duo, unus poſt alium ſcilicet, poſiti eſſent muſculi, qui acutum caput & teretem tendinem oſtenderent.

t 7 *tab.* L. u 7 *tab.* Δ. x 7 *tab.* X. y 6 *tabulae* V, X. z 4, 5 *fig. cap.* 21 N, O. a 1, 2 *fig. cap.* 49 M. & 4 *fig.* N. b 13 *tab.* Γ. c 5 *tab.* H, I. d 5 *tab.* R, S.

A muſculorum capitibus.

In muſculorum capitibus exortibusque quàmplures conſurgunt differentiae: quarum prima à forma craſſitieque muſculorum deſumi poſſet, quam ſuperiùs commemoravimus. Secunda verò à ſubſtantia ad hunc modum accipi poterit, quòd alii penitus carnei in exortu appareant, fibris duntaxat raris & incompactis interſtincti, ut [e] qui ab ilium oſſe femur accedunt. Alii nervei in ortu apparent, & rurſus quidam ex his illicò in ipſius oſſis contactu carnei evadunt: ut [f] maximi in ſura muſculi origo, & in externa internaque cubiti ſede plurium muſculorum principia. Quidam verò longo ductu nervei permanent, priuſquam carnem adipiſcantur: ut inter reliquos tibiam moventes, [g] qui tertium caput à coxendicis oſſis [h] appendice aſſumit, & tibiae motorum quintus cenſebitur: dein [i] muſculus brachium deorſum ad dorſum trahens. Alii unico quidem capite oriuntur: verùm haud ſecus, quàm ſi duo obtinerent. quaedam enim ipſorum principii pars aliquouſque nervea apparet, quaedam prorſus carnea, quod [k] rectis abdominis evenit muſculis, quà ex pubis oſſibus enaſcuntur: dein [l] duobus ex radice capitum femoris principium ducentibus, & calci inſertis. Alii, duo ſortiuntur capita: & unum nerveum prorſus eſt, longoque ductu tale permanet: alterum verò, ut rectorum abdominis muſculorum principia, carneum nerveumque ſimul viſitur. Atque id in [m] anteriori cubitum

e 9 *tab.* Π. 10 *tab.* Σ. 11 Σ. 8 *tab.* Δ. f 13 *tab.* Ψ. g 11 *tab.* Ψ. h 2 *fig. cap.* 29 *lib.* 2 *l, q.* i 10 *tab.* Θ. k 5 *tab.* Δ. & *n, o.* l 12 *tab.* Φ, Ψ. & *ϖ, ϱ.* m 6 *tab.* Θ. & *m, n, o.*

tum flectentium muſculo uſuvenit, cujus caput à ſcapulae cervice enatum, prorſus nerveum cernitur: quod verò ab anchoram imitante proceſſu enaſcitur, nerveum carneumque ſimul exiſtit. Iſte etiam muſculus ilicò commonſtrat, quoſdam muſculos plura habere capita, in ipſo exortu invicem neque continua, neque contigua: hoc namque illi ultimo commemorato evenit muſculo. Aliis unicum eſt caput, ut univerſis qui tibiam cubitumque amplexantur, quibus omnibus aut in inferiori, aut ſuperiori parte capita ſunt: ſepto tamen tranſverſo caput in medio conſiſtere credimus, non autem in altero extremorum. Dein oſſiculorum quae ſeſamo ſemini comparantur ratione, ipſa muſculorum capita variant. inter reliquos namque muſculos, capita duorum primorum pedem moventium, mox in exortu, ſeſaminum ſibi privatim innatum habent oſſiculum, quo inferiorum femoris capitum vim reprimunt & exſolvunt.

A ventribus.

Quae à muſculorum ventribus ſumuntur differentiae, praecedentibus differentiis ferè omnes explicatae ſunt, quum muſculorum formas & fibras recenſerem. Neque hîc aliud addendum eſt, quàm ventrem muſculi illic propriè reponendum eſſe, ubi fibrae muſculi invicem minus compinguntur, ac copioſiore carne continentur. ac proinde quibuſdam muſculis, in ipſo exortu ventres potiſſimum habentur, ut qui ab ilium oſſe in femoris os inſeruntur: aliis ad finem, ac ad inſertionem magis quàm ad caput, ventres conſiſtunt: ut ſepto tranſverſo, quod carnoſius in extremis, atque ipſis adeò inſertionibus, quàm alibi conſpicitur. [n 14 *tab. n, o, p, q.*] Aliis muſculis ventres ſtatim poſt ortum incipiunt, ut ſuram [n] conſtituentibus. Aliis muſculis venter longiùs ab ortu conſpicitur: ex quorum numero is eſt, [o 10 *tab.* Θ.] [o] qui brachium deorſum ad dorſum trahit: & [p] unus inter tibiae motores, qui à coxendicis oſſis appendice enatus, [p 11 *tab.* Ψ.] ſuum caput diu nervoſum obtinet, tibiamque moventium quintus mihi habebitur. Aliis venter per univerſum muſculi corpus permanet: ut intercoſtalibus, & illi qui ad brachiale repoſitus, radium in pronum agit, & laryngis non paucis. Atque ita aliqui muſculi ventrem ad ipſam uſque inſertionem ſervant: ut nunc poſtremò commemorati. Aliorum ventres longè admodum ab inſertione diſtant: [q 13 *tab.* Φ, ζ.] ut [q] muſculi illius, qui à femoris externo capite natus, in calcem tenuiſſimo longoque tendine fertur: & illorum omnium, qui ex cubito tibiave procedentes, digitorum motibus famulantur: [r 3 *tab.* Φ.] & [r] ejus qui membraneum tendinem, muſculis ſecundùm femoris longitudinem protenſis obductum profert. Alii rurſus geminum ventrem oſtendunt: cujus generis muſculi ſunt, quos paulo antè inferiorem maxillam deorſum trahere, & quos à ſcapulis in os υ referens pertinere dicebam. [s 5 *tab.* Δ. *& u, u, u.*] Deinde [s] recto abdominis muſculo ex abundanti quaedam tranſverſim ductae impreſſiones inſunt, quae illum muſculum ita exornant, ac ſi pluribus efformaretur ventribus. Hujuſmodi verò impreſſiones, ſeu lineamenta, & circumſcriptiones, quas Graeci περιγραφὰς vocavere, ſunt veluti albae quaedam lineae, in muſculi alicujus ſubſtantia impreſſae: quarum quum frequens nobis mentio incidet, non abs re feceris, ſi has in rectis muſculis, [t 8 *tab.* A, B.] atque iis etiam [t] qui ſub ſtomacho latitant, in muſculorum tabulis intueri non gravaberis.

Muſculorum impreſſiones.

A tendinibus.

Quae à tendinibus ſumi poſſent differentiae, ex commemoratis ferè etiam pendent. Quidam enim in tendinem enervationemve prorſus non deſinunt: [u 3 *tab.* Γ, H, F.] ut labrorum [u] muſculi, [x 1 *fig. cap.* 49 M.] & [x] rectum inteſtinum & [y] veſicae cervicem ambientes, [y 4 *fig. cap.* 49 N.] & laryngis omnes: illis tantum exceptis, [z 6, 7 *fig. cap.* 21 P.] [z] qui recto donantur ſitu, ac ſecundae cartilagini tertiam committunt: hi ſiquidem in inſertione nerveum quid commonſtrant. At non ſolum illi, qui aliud praeter os movent, tendinibus deſtituuntur: verùm (etiamſi ſecus in primo de Muſculorum motu, & alibi quoque Galenus ſentiat) eorum quibus oſſa moventur, quàmplurimi tendinibus carent: neque in inſertione magis nerveum quid, quàm omnes muſculi in ſuis ventribus commonſtrant. Eſt autem ejus claſſis in manu, [a 11 *tab. ſ.*] [a] qui pollicem indici proximè adducit: dein duo, [b 6 *tab.* κ, λ.] [b] qui primum pollicis os inflectunt: ac [c] qui ad brachiale [c 7 *tab.* X.] poſitus, radii motus in pronum autor eſt. Intercoſtales etiam muſculi tendine privantur: ut & ille grandis [d 7 *tab.* L.] [d] muſculus, qui à ſcapula ortus, octo ſuperioribus thoracis coſtis inſeritur: deinde [e 4 *tab. d.*] [e] is qui à clavicula in primam fertur coſtam. Atque ita etiam inſignis [f 8 *tab.* Ξ.] [f] muſculus, inter moventes dorſum non infimus, qui ab ilium oſſe in vertebras lumborum & infimam coſtam ducitur, flexioniſque dorſi autor eſt, nullibi nerveum quid (perinde ac dorſum moventium alii permulti) oſtendit. His accedit ſeptum tranſverſum, in inſertione nullibi nerveam ſubſtantiam exprimens, [g 7 *tab. o, p.*] [g] praeterquam ubi lumborum vertebris exporrigitur. Neque etiam in homine recti abdominis muſculi, [h 4 *tab. n.*] [h] ubi coſtarum cartilaginibus implantantur, tendinem commonſtrant: ut [i 5 *tab. ab r ad t.*] [i] neque in ſimiis & canibus, quibus ad primam uſque coſtam conſcendunt. At in illis, quà pectoris oſſi exporriguntur, in medio ductu nerveam naturam habent, ac ſi inter illos prorſus reponendi eſſent, qui duos commonſtrant ventres. Neque etiam complures muſculi, in occipitii os capitis motuum gratia inſerti, tendinem magis in inſertione, quàm in ipſorum ventre oſtendunt, praeter alios ſanè quàmplurimos corporis muſculos. Porrò alii muſculi tendines habent, [k *fig. cap.* 11.] ut eorum qui aliud quàm os movent, [k] ſex oculi muſculi: ſeptimus enim in nerveam ſubſtantiam non deſinit. Ex muſculis oſſa moventibus omnes qui ex cubito manum adeunt, tendinibus ornantur. Tendinum quidam lati membraneique ſunt: ut ſex

oculi muſculorum tendines, & [l] obliquorum, & [m] tranſverſorum abdominis. Alii omnino teretes: ut [n] qui ex cubito procedentes, digitos flectunt. Alii paulo minus toto teretes, & latiores nonnihil, quàm profundiores: ut [o] tendo in calcem inſertus, & [p] tendo in latum ceſſans tendinem, priuſquam brachiale attingit. Et alii tendines breves ſunt: ut [q] circumvertentium brachium muſculorum tendines, & radium moventium, [r] qui circa mediam radii longitudinem inſertionem moliuntur. Alii autem longiſſimos edunt tendines: ut [s] muſculus ab externo femoris capite natus, & gracilem tendinem, priuſquam genu articulum prorſus ſuperavit, educens. quin etiam is qui latum in manu educit tendinem, & omnes qui ex cubito & tibia procedentes, digitorum motibus ſubſerviunt: & praeter nonnullos tibiae inſertos, is etiam, [t] qui ex ilium oſſe natus, in membranam omnibus femoris amplexantibus muſculis obductam deſinit, ac tibiae oſſi fibulaeque inſeritur. Muſculi qui tendines educunt, illos alicubi ab extremo porrigunt: temporalis tamen, ex ſui corporis medio tendinem emittere, Galeno in libris de Uſu partium dicitur. Quid autem hac de re ſentiam, Capite de muſculis maxillam inferiorem moventibus ſcribam. Privatim etiam robuſtiſſimo tendini, ad tibiae extenſionem auxilianti, os ipſa nimirum patella [u] innaſcitur: perinde ac brevibus [x] muſculorum tendinibus, quorum beneficio ſecundum manus pollicis os, & primum quatuor digitorum manus, & primum quinque pedis digitorum os flecti docebimus, quibus ſeſamo comparata [y] oſſicula peculiariter ad inſertionem propemodum innaſcuntur. uti etiam aliis quibuſdam tendinibus, reliquorum digitorum oſſium flexioni praefectis, ejus generis oſſicula quaedam inſerta innataque audies. Sic & [z] tendo ex tibia inter fibulam calcemque ductus, & ſub cubiformi oſſe, priuſquam in pedii os, quod pollicem ſuſtinet, inſeratur, protenſus, quà ſub illo oſſe reflectitur, inſtar oſſis, duriorisve cartilaginis indureſcit, modicè ibidem dilatatus. Ad haec, unus muſculus plures emittit tendines, ſingulos quaſi ex privatis ſui ventris carnoſis propaginibus educens: ut * qui in cubito locati, ad quatuor digitorum manus flexionem auxiliantur. Alii unum quidem educunt tendinem, at is poſtmodum in plures diſcinditur: ut [a] muſculi ex tibia enati tendo, qui in pedis planta, tertiis quatuor digitorum oſſibus tendines exporrigit: deinde [b] qui bicorni tendine in poſtbrachialis oſſa inſeritur, & ad brachialis extenſionem juvat. [c] Qui autem indicem, medium & anularem manus extendit, in harum differentiarum medio conſiſtit. is namque neque plures educit tendines, neque etiam ipſius tendo in plures dividitur, ſed medium quid inter jam dictos commonſtrat. Rurſus plures muſculi unum efficiunt tendinem: [d] tres enim ſurae maximi, tendinem unum in calcem inſerunt. Inſuper & cubitum extendentes [e] muſculi in unum coëunt, unamque ſimul inſertionem efformant. [f] Praeterea & tres tibiam extendentium maximi, in unum quoque tendinem, cui patellam innaſci diximus, colliguntur. At de muſculorum numero & concurſu aliquid nunc ſubjiciendum venit: & ſi quid ex muſculorum differentiis omiſſum ſit, quum ſeorſum ſingulos percurram, in libri hujus progreſſu explicabitur.

l 3 *tab.* Θ 4 *tab.* Π.
m 6 *tab.* Δ.
n 6 *tab.* γ, δ.
o 13 *tab.* λ.
p 3 *tab.* k, l.
q 7 *tab.* Γ. 11 *tab.* Γ, G.
r 7 *tab.* Q. *dein* 12 *tabul.* Λ.
s 13 *tab.* φ, ζ
t 5 *tab.* φ.
u 8 *tab.* k.
x 7 *tab. charact.* 1, 2, 3. & 8 *tab.* Δ. & 14 *tab.* β. & 15 *tab.* L. *a c e.*
y 1 *fig. cap.* 25 *lib.* 1 T, V, V. & 2 *fig. cap.* 33 *lib.* 1 ψ, ω.
z 2 *fig. tab.* 15 X.
* 5 *tab.* Θ. 6 *tab.* Ξ.
a 14 *tab.* Ξ, *dein* θ.
b 11 *tab.* Λ.
c 9 *tab.* Z.
d 14 *tab.* n, o, q.
e 13 *tab.* c, d, e.
f 8 *tab.* g, h, i, *dein* k.

A mutua muſculorum in officio oppoſitione.

Quemadmodum & haec eſſe poſſit, muſculos quoſdam habere alios, qui ſuo motui opponuntur: ut flectentibus digitos opponuntur, qui eoſdem extendunt. Sic qui caput inclinant, contrarios ſortiuntur, qui idem rurſus in poſteriora relevant. At quidam, motus ſui nullum habent contrarium. teſtium namque [g] muſculis nulli, qui teſtes deorſum trahant, opponuntur. Neque etiam anum ſurſum [h] vellentes, qui eundem privatim deorſum trahant, oppoſitos adipiſcuntur. Ut neque etiam circulares illi, qui recti inteſtini finem, & veſicae cervicem amplexantur: & poſtmodum [i] muſculi à nobis inventi, qui laryngis operculum ſurſum atque in anteriora movent, nullos quoque oppoſiti motus ſocios obtinent.

g 22 *fig. lib.* 5 ψ.
h *fig. cap.* 51 B, C.
i 2, 3, 4 *fig. cap.* 21 K.

A munere.

Sic etiam à muſculorum munere differentia pendet: quum alii rectis praeſint motibus, ut qui quatuor & manus & pedis digitos extendunt. Alii duntaxat obliquis ſubminiſtrant motibus, ut radii motores omnes. Alii utrunque motum praeſtant: ſi enim [k] muſculus à pectoris oſſe & clavicula enatus, ac in mamillarem occipitii oſſis proceſſum inſertus, qui in dextro eſt latere, unà cum ſiniſtro contrahitur, caput flexionem rectiſſimam experitur: ſi verò is ſolus, quieſcente ſiniſtro agit, caput ſiniſtrorſum in anteriora circumvertitur.

k 4 *tab.* Θ.

CAPUT IV.

MUSCULORUM NUMERUM NON PROMPTE DIFFINIRI.

Aliis alium muſculorum numerum propter fibras & motus ſtatui.

Arduum difficileque eſſe, muſculorum numerum perſequi, ac ſemel, quot univerſi corporis ſint, recenſere, praecedens Caput liquidò ſatis commonſtraſſe reor. non ſanè quòd illum deſcribere, prorſus impoſſibile ſit: ſed quòd varia, eademque non admodum abſurda de muſculorum numero unicuique poſſit eſſe ſententia. Aliquis namque unum dicet eſſe muſculum, [a] qui brachium pectori adducit, eo quòd nulla ſui parte ſibi non continuus contiguuſque ſit. Alius verò duorum mu-

a 3, 4 *tab.* Δ.

muſculorum loco illum fortaſſis cenſendum contendet, quòd omnes ipſius fibrae non parem ductum obſervent, ipſeque muſculus utcunque contrarios motus obeat. Ejus enim pars, cui clavicula, & media pectoris oſſis pars, claviculae proxima, principium praebent, deorſum obliquè, verſus muſculi in brachium inſertionem, ſuas fibras porrigit, & brachium pectori elatius, quaſi ad guttur claviculamque trahit. Inferior autem pars, quae à reliqua pectoris oſſis ſede, & quibuſdam coſtarum cartilaginibus enaſcitur, ſurſum obliquè ad brachium fibras dirigit, brachiumque humiliori pectoris ſedi adducit. Utriſque autem muſculi partibus in ſe collectis, brachium pectoris medio admovetur. Praeterea ad hanc muſculorum continuitatem, & unius inſtar partis circumſcriptionem, & nullam, ut inter duos manus digitos, ſectionem, ſed diverſum fibrarum ductum, ac latum muſculi principium, variumque ejuſdem munus, non ſolum, quem nunc recenſuimus,

b 9 *tab.* Γ, Δ.

muſculum quis referre poteſt: verùm & illum, [b] quem ſcapulam moventium ſecundum recenſebo, qui continuus quidem eſt, attamen ſuperiori ſua parte ſurſum, verſus occipitium ſcapulam attrahit: inferiori verò deorſum, verſus dorſum: media autem ſede, aut utraque ipſius parte, rectâ retrorſum ſcapulam movet. Dein hujus muſculi fibrae, ſupra ſcapulae ſpinam conſpicuae, deorſum in exteriora feruntur: quae autem ſub ſcapulae ſpina videntur, ſurſum in exteriora contendunt: verùm nullae interim decuſſatim ſe mu-

c 4 *tab.* Δ. 10 *tab.* Δ. *& privatim figura indici* 11 *tabulae inſerta.*

tuò interſecant. Item [c] qui brachium attollit, unus quidem continuitate eſt: verùm apud Anatomicorum praecipuos non defuiſſe videntur, qui duos hunc eſſe dicerent, unum à clavicula, alterum à ſcapula oriri contendentes, ac motibus, non autem continuitati animum adhibentes. Quinetiam praeter alios pleroſque his adnumerari poſſint, femoris

d 9 *tab.* Π. 10 *tab.* Σ. 11 *tab.* Σ. 8 *tab.* Λ.

motibus famulantes omnes, [d] qui triangulae figurae proximi ſunt, & interim nullam disjunctionis aut incontinuitatis notam referunt: verùm fibras veluti ex latiori baſi ad conum tendentes, & ideo non pari prorſus ductu delatas, ſibi vendicant. Fibrarum etiam

e 6 *tab.* V, X. *dein* 8 *tabulae* E, E, *& interior pectoris ſedes, humi illic poſita.*

ductus diverſitas, aliis [e] quatuor intercoſtales muſculos in verarum coſtarum intervallis conſtituit, propter diverſam illarum inter coſtarum oſſa & cartilagines ſeriem, nihilominus tamen continuitas ſervatur: unde etiam aliis duo tantummodo in toto intervallo recenſentur. Sed & muſculorum dorſum moventium [f] quàmplurimi, varium muſculis adſcribi numerum indicant: quum alius continuitatem perpendens, unum utrinque ſtomacho ſubjectum eſſe dicet: alius fibris & explantationibus implantationibusque attendens,

f 8 *tab.* A. B. 14 *tab.* O.

tot muſculos recenſebit, ex quot oſſibus is enaſcitur, & in quot inſeritur. alius non oſſibus, ſed quibuſdam levibus impreſſionibus inſcriptionibuſque attendens, tot muſculos enumerabit, quot inſcriptiones viderit. Atque id maximè in [g] ſecundo caput moventium

Ab impreſſionibus.

g 13 *tab.* A, B, C, D, E, F.

pari uſuvenit, quod ex pluribus enaſcitur oſſibus, & multas oſtendit fibras: & praeterea in hominibus adeò varias privatorum muſculorum deſcriptiones obtinet, ut id par quibuſdam neutiquam duorum muſculorum loco haberi poſſit, ſed plurium, neque id quidem adhuc eodem numero omnibus. Caeterùm & muſculorum capita numerum turbant. non

A capitibus.

h 4 *tab.* Θ.

enim dubito, [h] muſculum à pectoris oſſe & clavicula enatum, ac poſtmodum in mamillarem temporis oſſis proceſſum inſertum, duorum muſculorum numero nonnullis Anatomicorum proceribus comprehenſum fuiſſe, quòd eam principii partem, quam à pectoris oſſe educit, ab illa quae à clavicula prodit, nonnihil diremptam putarint, quodque una aliquantulum nervoſior altera ſit, etiamſi reliquo ductu muſculus non ſeparetur, neque diverſam fibrarum naturam habeat. Pari etiam ratione certiſſimum eſt, non defuiſſe, qui

i 12 *tab.* Φ. *dein* Ψ. *inſuper* ϖ, ϱ.

[i] primum & ſecundum pedem moventes muſculos, à radicibus femoris capitum originem ducentes, ſeorſum ſingulos poſuerint eſſe duplices: quòd unam originis partem nerveam,

k 5 *tab.* Δ. *dein n, o.*

alteram carneam, ut & [k] recti abdominis, proponant. Alii tamen eam originis diverſitatem non tanti, ut ejus gratia muſculorum numerus ipſis excreſceret, fecerunt, & ſingulos unius loco habuerunt. At hoc poſtremum magis adhuc uſuveniret, in anteriori

l 6 *tab.* Θ. *dein m, n ac o.*

cubitum flectentium [l] muſculo: qui etſi nullis, quod ſciam, duorum numero habitus fuit, duo tamen diſtincta nanciſcitur capita, magis quàm nuper dictorum muſculorum capita invicem dirempta: quamvis in communem conveniant muſculi ventrem, qui unicum tandem educit tendinem. adeò, ut ad capita reſpicientibus, non idem omnibus placitum fuerit. Quamquam id illis conſtitutum fuiſſe videbatur, ut unum dicerent muſculum, cujus capita in eundem muſculi ventrem porriguntur, quod jam dictis fit muſculis: atque plurium muſculorum vice eos haberent, qui etſi in unum coeunt tendinem, ventribus tamen non continuantur. Quod exactiſſimè in ſurae muſculis obſervatum eſt,

m 14 *tab.* *n, o, q.*

quum [m] muſculos validum illum calcis tendinem conſtituentes, tot numero eſſe volunt, quot ventres, qui tres viſuntur: duo nimirum à femore producti, quos etiam quatuor aliis enumeratos dixi: & tertius, qui pedem moventium eſt quartus. Idem quoque ma-

n 5 *tab.* Λ. Π. *charact.* 5.

ximis tibiam extendentibus [n] muſculis, ſeptimo videlicet, octavo & nono tibiam moventium contingit: qui etſi unum tendinem tibiae inſertum unà producant, tamen quoniam ventribus non continuantur, plurium muſculorum loco cenſentur. Caeterùm tendinum ratio talis eſt, ut omnes unum numerent muſculum, qui uno enatus capite, uni-

A tendinibus.

o 14 *tab.* Z.

cum educit tendinem, etiamſi ille poſtmodum in plures dividatur: quemadmodum [o] muſculo accidit, qui tertios quatuor digitorum pedis flectit articulos. Ita etiam muſculus unum caput habens, & adhuc carneus, in plures tendines diſſectus, qui ejuſdem motus

autores exiſtunt, unius muſculi loco comprehendebatur: quemadmodum [p] muſculus quatuor manus digitorum ſecundos flectens articulos: & is etiam, [q] qui tertios inflectit: à quo nos illum ſuo diſtinguemus loco, [r] qui pollicis tertium internodium flectit, quòd is ab illo prorſus ſit ſejunctus: & ſi alibi fortè ipſi continuus cernatur, id obſcurè admodum in primo tantum eſt exortu. In dictorum modò claſſe etiam ferè, praeter aliquot alios muſculos, habetur, [s] qui indicem & medium atque anularem manifeſtè extendit. Verùm ſi tendines in diverſa ſpecie oſſa inſerantur, diſſectionum periti muſculum, qui tendines educit, plurium muſculorum numero recenſent. quemadmodum nonnulli [t] muſculum, qui pollici duos tendines, & unum brachialis oſſi pollicem ſuſtinenti exporrigit, duorum loco enumerarunt, etiamſi omnes iſti tendines ad everſionem faciant: pollicis quidem tendines, ad pollicis motum: brachialis autem, ad brachialis. Verùm tale quid in anteriori tibiae ſede magis adhuc eſt [u] conſpicuum: ad medium enim longitudinis tibiae, à muſculo quatuor pedis digitos extendente, carnoſus educitur muſculus, qui in pedii os minimo digito praepoſitum inſeritur, ad pediſque elevationem in anteriora juvat, quum digitorum interim tendines digitos extendant. Adeò ut alicui videatur duos hîc enumerandos eſſe muſculos, alii verò unicum: prout hic exortus continuitati, ille verò diverſis tendinibus, & in varia oſſa inſertionibus, differentibuſque functionibus animum adhibuerit.

A mutuo connexu.

Neque minorem in numero obſcuritatem parit mutuus muſculorum connexus. [x] Qui enim à pectoris oſſis ſummo enati, in os *υ* referens inſeruntur, internis ſuis lateribus adeò invicem adnectuntur, ut quis hos duos eſſe, alius autem unicum, non ineptè dixerit. Quod etiam illi commonſtrant, [y] qui à circulari ani muſculo enati, veſicae meatum, ubi primùm ſub penis corporibus exporrigi incipit, tanquam duo digiti, amplexantur.

A concurſu.

Numeri etiam muſculorum obſcuritatem auget eorundem concurſus: ex quorum albo, ſi quis alius, [z] quartus tibiam moventium profectò eſt, qui à coxendicis oſſis appendice enatus, validus deorſum fertur: & ad medium longitudinis femoris nerveus factus, alteri carnoſae parti connaſcitur, cui femoris os initium praebet. Dein ambae hae partes, ea ſcilicet quae à coxendice ducitur, & ea quam femori adſcribimus, unum tendinem ſimul efformant, elatiſſimae fibulae parti robuſtiſſimè inſertum: adeò ut & unum & duos muſculos hunc recenſeri, nihil prohibeat, dummodò à vera deſcriptione non declinetur. Porrò & ad hunc variarum partium concurſum, [a] illi muſculi referri poſſunt, qui cubiti extenſionis habentur opifices: quum & tres & duo & unus, ante inſertionem, tendiniſque productionem, connexus continuitatiſque ratione, enumerari poterunt. Uti & vario numero [b] decimum femur moventium muſculum haberi, nihil prohibet, propter carneas partes, quas ſibi veluti novos muſculos aſſumit, ad ipſius ſecundùm poſteriorem coxendicis oſſis ſedem, reflexum: quos alius fortè à decimo, propter varium exortum, numero ſejunget: alius, quòd ſimul cum decimo concurrant, & ante inſertionem, totiuſque tendinis productionem decimo connaſcantur, unianturve, hos cum reliqua decimi muſculi portione, unius tantum loco recenſebit. Atque hinc fit, ut toto ſermonis progreſſu accuratè mihi de muſculorum numero veniat conſtituendum, ad quos jam tempeſtivum eſt accedere, ne prolixiùs in generali muſculorum explicatione haeſiſſe videar. Caeterùm ne quid obſcuritatis ſequens pariat oratio, & praecipuè quum cutis motores pertractaturus ſum, aut quoties crebra carnoſae membranae mentio incidet, nunc cutis & membranae ejus naturam proſequar.

p 5 *tab.* Θ.
q 6 *tab.* Ξ.
r 6 *tab.* Η.
s 9 *tab.* Z.
t 10, 11 *tab.* Ξ.
u 4 *tab.* Ψ, Ω.
x 4 *tab.* S, T.
y 1, 2 *fig. cap.* 49 H, I *ab* M.
z 10 *tab.* Ψ. 11 *tab.* ϖ, ϱ.
a 2 *tab.* O, P, Q, R. 11 *tab.* Θ, *f*, *e*. 12 *tab.* T, V, X. 13 *tab. b*, *c*, *d*.
b 16 *tab.* F, G, H. *dein* 12 *tab.* *α*, *β*, *γ*. *&* 13 *tab.* *r*, *ſ*, *t*, *u*, *x*, *y*, *z*.

CAPUT V.

DE CUTE, CUTICULA, ET MEMBRANA PER universum corpus cuti ſubjecta, praeterea & adipe inter cutem membranamque illam repoſito.

Partes hoc Capite deſcribendae, vigeſima quinti libri figura utcunque exprimuntur, juxta r, ſ, t: dein & in vigeſimaquinta figura ejuſdem libri, juxta dextram mamillam.

CUTIS quid.

Cutis, omnium corporis partium eſt indumentum, corpori inſtar nativi tegumenti obductum, non duntaxat omnium hominis partium, ſed univerſae ſubſtantiae, quam generationi & corruptioni ſubjectam ſcimus, duritie mollitieque media.

Cutis ſubſtantia.

Eſt enim cutis, veluti ſanguine praeditus nervus, ac inter nervum muſculorumque carnem quiddam planè medium, perinde ac ſi ex mixtis utriſque conſtitueretur.

Cutis differentia.

Haec in homine, Herodoto ἀνθρωπὴ aut ἀνθρωπειὴ dicta, boum & equorum tergoribus, ex quibus coria adaptantur, reſpondet, & non pari ratione omnibus ſubjectis ipſi partibus adhaeret, connectiturque.

A connexu.

Secus enim in manus vola & pedis planta ſubditis partibus adnaſcitur: aliter rurſus in fronte ſibi ſubditae muſculoſae ſubſtantiae,

&

& aliter in labris, palpebris, auribus, naſo, ano, ac pudendo, quam ferè per univerſum corpus, ſubſtratis partibus cutis committitur, ac inter ſecandum, diverſa ratione à ſubditis aufertur. Deinde in omnes cutis regiones non aequalis eſt nervorum diſtributio, *A nervorum copia.* nec cutis etiam undecunque eadem craſſities: internae enim manuum cuti, plurimae nervorum fibrae porriguntur, verticis verò cuti pauciſſimae. Quinetiam faciei cutis mollior & tenuior, verticis autem & plantae pedum durior viſitur. Quae internam manus ſedem inveſtit (niſi labore calloſior evaſerit) *A mollitie.* exquiſitiſſimè in duritie mollitieque inter reliquam cutem, & omnia prorſus corpora, media eſt, quàm proximè aequali ad pondus temperamento accedens. Utcunque verò ſit, cutis homini pro magnitudine corporis tenuior, quàm animantibus quadrupedibus obtigit: quamquam etiam homini profectò in vertice, dorſo, cruribus, & pedis planta, craſſa ſit admodum, ſed non omnibus aequaliter. Quinetiam aliae cutis partes prorſus immobiles ſunt, & circumactu difficiles: ut *A motu.* volae & plantae cutis. aliae verſatiles quidem ſunt, ſed nullo aguntur motu voluntario: ut tota corporis cutis, ea excepta quae movetur, ut eſt frontis & faciei univerſa, & quae anteriorem colli ſedem lateraque complectitur. Atque haec motu participat, aut propriis in hoc famulantibus muſculis, ut cutis frontis, colli, genarum & labrorum: aut vicinae ipſius cutis gratia, ut malarum cutis, quae muſculis deſtituta, ſimul cum proxima ipſi cute (at obſcurè interim) movetur. Quòd quidem alia cutis ſedes piloſa ſit, ut *A pilis.* verticis, axillarum, pudendorum, in viris menti: alia autem penitus pilis orbata, ut palmae & plantae cutis, omnibus conſpicuum eſſe arbitror. Quemadmodum neminem *A foraminibus.* latere ſcio, cutem maximam totius corporis partem eſſe, perpetuo contextu efformatam: niſi quòd tenuibus foraminulis, ad fuliginoſorum excrementorum propulſionem, & pilorum generationem paratis, pervia ſit: atque etiam in palpebris, naſo, auribus, ore, ano, pudendo, & ubi unguibus viam praebet, interpellitur, perforataque conſpicitur. Ad haec, ex caetera cutis regione, interna manus cutis (ut & pedis plantam inveſtiens) maximè continua, minimeque perforata viſitur: quod & nuper natorum cuti aliquibus adſcribere libuit. Cuti alia tenuis, & prorſus exſanguis cuticula obducitur, propemodum *CUTICULA quid.* ceparum tenuioribus ac pellucidis reſpondens involucris: niſi quòd alicubi, & praeſertim in vola, & pedis planta, craſſior duriorque occurrit. Hanc quum cutis (quae δέρμα Graecis vocatur) velut quaedam efflorеſcentia ſit, ἐπιδερμίδα illi appellant. Quod *Cuti venas & arterias ac nervos porrigi, ipſamque ſenſus eſſe compotem.* ſi aliquando attritu in ſcabie, aut in vulneribus, ex unguentorum applicatione, aut ignis admotione, aut ferventis aquae infuſione, aut ex longo itinere auferatur, & interdum veſiculae ac papulae inſtar à cute abſcedat, promptiſſimè, aliterque ac vera cutis renaſcitur, quae ſola ſanguinis & vitalis ſpiritus compos eſt, ob quod venarum arteriarumque alicubi, & nervorum tenuiſſimae partes, fineſque ad eam confluunt, ipſamque ſimul concretae quibuſdam efformare creduntur. Neque ſanè audiendus eſt Ariſtoteles, cutem *Lib. 2 de Anima, cap. 11.* ſenſu deſtituens, non ſecus, quàm ſi carnis cuti ſubditae duntaxat beneficio tactus ſenſus perficeretur: quum cuti proprios, certaque ſerie nervos exporrigi, ex Anatome diſcamus, illi praecipuè, quae in facie eſt, ac brachio, cubito & manu, deinde & cruribus & pedibus. Per reliquum autem corpus, etiamſi non ordinata ſerie nervi ad cutem deducantur, attamen complures in illam deſinunt, ſub ipſaque, & potiſſimùm ad thoracis latera exporriguntur, membrana cuti ſubdita (ut & venae ipſae) ſuffulti: quemadmodum etiam in quarto libro, qui nervis dedicabitur, enarraturus ſum explicatius. Atque ita muſculorum (quos carnem Ariſtoteles appellabat) gratia, cutis nequaquam ſentit: verùm, ut diximus, propriorum nervorum occaſione. Et quamvis verticis cutis obſcuriori ſenſu ſit praedita, attamen ſentit, utcunque etiam incommodiſſimum Naturae fuerit, ſurſum ad verticem nervos diſtribuere, ipſaque etiam cutis hic non admodum ſenſu indiguerit. Deinde quis non quotidiana experientia edoctus, cutem à ſubditis muſculis, aut oſſibus quoque avulſam, & poſtmodum ſcalpello ictam, unguibuſque compreſſam, ſentire non didicit? Neque eſt, quod Ariſtotelis ſectatorum quiſpiam hîc neſcio quam Terreſteritatem mihi aſtruat: quum nervi à dorſali medulla (& potiſſimum humiliori ipſius ſede) enati, ipſa cute duriores ſint, & his adhuc ipſi tendines, quos potiſſimùm facilè affici, nemo inficiatur. Imò ſi non minus rationi, quàm experientiae ſimul fides habenda erit, auſim aſſerere, muſculorum ventres quamplurimos (ut quorundam femur amplexantium) obtuſius quàm ipſam faciei manuſque cutem affici. Atque etiam mihi ridendi videntur, qui cutem ob hoc ſentire poſſe averſantur, quòd nullum hîc ſit medium: quaſi verò etiam nervum propriis membranis prorſus denudatum, aut etiam in medio diviſum, graviſſimè cruciari non videremus, quoties ipſius denudatae ſubſtantiae acriores pulveres inſperguntur. Et ſi medium etiam praeter rationem in tactus ſenſu ridiculè deſideraremus, nonne in promptu eſt ipſa cuticula cuti obnata, & interim (ut putamus) ſenſu privata?

At nunc membranam quoque aggrediamur, cuti per univerſum corpus ſubditam, quae *CARNOSA membrana.* cuticula longè robuſtior craſſiorque eſt, & fibris quibuſdam raris, his qui ſubſternuntur illi muſculis adhaeret, cuti verò pertinacius committitur. Siquidem quamplurimae venae, & pauciſſimae tenuiſſimaeque arteriae, cutem nutrientes, & nervorum propagines, cuti ſenſum communicantes, hanc membranam tranſeunt, ipſaeque inter cutem & illam

prorepentes, hac ſuffulciuntur, membranamque cuti copulant, praeter continuam quandam, ſibique proximam fibrarum membranearum ſeriem, cujus etiam beneficio membrana validiſſimè cuti connaſcitur. Haec non eandem in univerſo corpore craſſitiem obtinet: verùm quibuſdam corporis ſedibus, carnoſis fibris adaugetur: & craſſior reddita, adeò carnoſa efficitur, ut muſculi nomine donetur.

Praeſens membrana cur carnoſa dicatur.

Hujuſmodi regio in tota [a] colli amplitudine habetur, & in [b] fronte, & in reliqua propemodum facie: quibuſdam autem animalibus undecunque ferè carnoſis oppletur fibris, & praeſertim illis quae totius corporis cutem (ut nos frontis) movent. Audio & homines fuiſſe, qui in thoracis regione, & alibi etiam in corpore cutem movere valuerint, quibus proculdubio membrana haec, ſimilis equorum aſinorumque carnoſis membranis contigit.

a 3 tab. Γ.
b 3 tab. A. ac in ejus tabulae facie.

Ex Avicenna Hebraeo.
קרום
המכסה
הגולגולת
או הקדירה
cherum hamechaſe hagulgoloth, aut hachedera.
Panniculus carnoſus.

Porrò huic membranae, quam aliarum membranarum nomine ὑμένα Graeci appellant, non perperàm vocem Carnoſa adjectam arbitror, quum inter reliquas corporis membranas haec ſola propemodum carnoſa appareat, vereque talis cenſenda ſit. Quod Arabes paulo exactiùs perpendentes, primi omnium, quod ſciam, hanc membranam Carnoſam appellaviſſe videntur. Atque id ſanè penitius hujus noſtrae aetatis medicorum praecipuis indagandum fuerat, qui panniculum carnoſum, à Barbaris quibuſdam non malè mehercules eo nomine appellatum, octo abdominis muſculos eſſe contendunt, & contra Galeni ſententiam, ac rei veritatem, cuti membranam in univerſo corpore, & in ipſo demum abdomine (de quo duntaxat ſapere videntur) ſubtendi inficiantur. Alii, etſi per univerſum corpus à me hanc membranam demonſtrari conſpexerint, adeò ineptiunt, ut hanc non fateantur eam eſſe, cujus Galenus tum alibi ſaepius, tum in tertio de Adminiſtrandis ſectionibus meminit, eo quòd ego adipem inter cutem & hanc membranam oſtendo, ſaepe trium etiam digitorum craſſitudine: quodque hominis membrana tantum à cute ſemper abſcedat, quanta adipis eſt craſſities. Debebant profectò ejuſmodi Naturae & veritatis hoſtes perpendere, Galenum de ſuis ſimiis, non autem hominibus locutum, quibus nullus adeps inter membranam & cutem intervenit: ipſaque membrana non fibris duntaxat cuti continuatur, ſed prorſus undique citra alterius corporis interventum ipſi contigua eſt. Unde etiam non adeò arduum eſt, in homine cutem ſolam illaeſa membrana dividere, ac in ſimiis, canibus, & illis animalibus, ex quibus Galenus Anatomen deſcripſit. Huic membranae ea parte, qua muſculorum proprias reſpicit membranas, lentor ille mucoſus, quem cuti Ariſtoteles tribuit, obducitur, ob hoc fortaſſis, ne ipſa ſubjectorum muſculorum motum praepediat. Membranis enim omnibus, quae corpus, quod ſitum locumque aliquando mutat, continent, ambiuntve, mucoſo quodam lentoque humore, quà corpus id reſpiciunt, oblini, commune habetur.

ADEPS, ſeu pinguedo.

Sunt itaque tria, univerſum hominis corpus perpetuò cingentia: cuticula nimirum, cutis, & membrana haec carnoſa. quibus & quartum accedit, ipſa videlicet pinguedo, ſeu adeps, πιμελή Graecis nuncupatus: qui, niſi extremè homo emacietur, undique propemodum inter cutem, & quam nuper diximus membranam, copioſiſſimè continetur.

Ubi adeps copioſior ſit.

Ex venis enim compluribus, & arteriis (ſi quae reperiantur) membranam perreptantibus, atque inter illam cutemque propagatis, plurimus ſanguis reſudat, membranae frigiditate, calorisque inopia, in adipem, ſeu pinguedinem, aut ut alii etiam in cornutis animalibus vocant, axungiam degenerans. Eſt namque haec adipis ad univerſi corporis membranas, lig menta, & (ut ſemel dicam) ad omnia ſanguine indiga, frigidaque corpora, generationis ratio: videlicet quòd ex venis emanans ſanguis, frigoris vi congeletur, illisque adhaereat corporibus. Verùm interim à Natura cautum eſt accuratiſſimè, ne adeps naſcatur, ubi noxia inutilisve eſſe poſſit. Non enim Natura adipem cerebri membranis obduxit, non teſtium involucris, non internae ſedi cordis involucri, quamvis tamen cor hac non deſtituerit: non internae ligamentorum ſedi, quae tendinibus tranſverſim obvolvuntur: neque etiam palpebrarum, aut frontis, aut penis cuti adipem ſubjecit, neque etiam adeò multum manus pedisque externae ſedi. quemadmodum profectò copioſiſſimum clunibus obduxit, ut illi adipe, pulvinaris vice uterentur.

Quibus animalibus adipis copia.

Adeps humidis frigidisque animantibus (ex quorum numero homo & porcus ſunt) plurimus colligitur: ſiccis verò & calidis nullus, aut perquàm exiguus: ut leonibus, & canibus venaticis, ipſique etiam ſimiae. Quamquam praeter hominem, & porcum, & ericium, nunquam aliud terreſtre occurrerit quadrupes, quod inter cutem & carneam membranam, adipem nanciſcitur, utcunque etiam aliàs oves & glires illi ſubinde reperiantur praepingues. Albet autem adeps, etſi in omnibus animalibus non aequè, & in homine minus adhuc quàm in caeteris omnibus, quòd membranae, cutisque, & alia, quibus adhaeret, corpora, alba, & non carnis modo rubra ſint: omnia enim quae in noſtro corpore ab aliquo emutantur, mutantis alterantisque colorem quàm poſſunt proximè etiam ſortiuntur. Et ridiculum prorſus eſt, ob hoc adipem album arbitrari, quòd aëreae ſubſtantiae compos ſit: quum oſſe, & cartilagine, & ligamento, & tendinibus vix aliquid candidius occurrat, quibus nihil aequè terreum in corpore reperias.

Adipis uſus.

Adipi inter cutem membranamque collecto, eum uſum adſcribere poſſumus, quem veſti tribuimus: ut corpus ſcilicet calefaciat frigoris tempore, & ſi Soli homo exponatur, veſtis quoque modo refrigeret, calorem, quo minus penetret, inhibens. Atque tam levis

eſt

eſt adipis uſus, ut homini neceſſariam corporis partem aut ſubſtantiam nequaquam deeſſe putemus, ſi adipe fortaſſis deſtituatur. Unde etiam haud mirum eſt, nuper natos pueros, aliorumque animalium foetus, nihil adipis, quibuſvis etiam membranis attenſum adnatumve oſtendere.

CAPUT VI.

QVI CVTICVLAE, CVTIS, ADIPIS, ET CARNOSAE membranae natura per ſectionem obſervari debeat.

Quî muſculorum ſecandi ratio ipſorum interjicietur hiſtoriae.

Uti praecedente libro, poſtquam oſſium cartilaginumque hiſtoriam abſolvi, rationem modumque tradidi, quo quis haec ad diſciplinam opportunè ſibi parare queat: ita quoque hoc libro, omnium quae ſeriatim tradentur, ſecandi artificium poſt cujuſque enarrationem ſic ſubjungam, ut quis in uno corpore omnem muſculorum ac ligamentorum diſſectionem rectè aggreſſurus, & ordine abſoluturus eſt. Unde etiam alia modò muſculorum deſcribendorum tradendorumve ſeries, quàm in mea horum librorum Epitome, nonnunquam incidet, in qua viciniae potius quàm ſectionis rationem in ordine digerendo habuimus: adeò ut variis ſcopis, varii praefigantur ordines. Quamquam & hîc fortè vicinitatis rationem habuiſſem, muſculorumque ſecandi modum ad libri calcem veluti uno quopiam Capite, unaque ſerie rejeciſſem: niſi is longior omnino eſſet, & ſubinde aliquid ad muſculorum hiſtoriam pertinens contineret, quod alioquin in ipſorum deſcriptionibus fuiſſet complectendum, ne dicam Galeno (qui in muſculorum quàm in aliarum corporis partium hiſtoria prolixior & diligentior eſt) intelligendo, nos debere aliquando accommodare. Varius itaque in eodem libro ordo non tantum eſſet ineptus ac incommodus, verùm inſuper prolixitatem fruſtra augeret. Utcunque interim per me licebit unicuique mea Capita lectione ſuo arbitratu tranſponere, qui eos quoque ferre cogar, qui ne per ſomnium quidem in ſectionibus exercitati, & aliorum laboribus quovis tandem praetextu ſibi vindicandis dediti, ac denique auream quandam mediocritatem ſe aſſecutos arbitrati, meos conatus & vigilias in epitomen, aut diſpendium potius aliquod turpiter concinnabunt, peſtilentique fuco ſtudioſis imponent: nuncque mihi profectò autores ſunt, ut praeter animi ſententiam ſubinde brevitati ſtudere, ab iiſque non ſemel, quae alioquin utiliſſima forent, me temperare cogar. Ea igitur ratione, quam modò praeſtantiorem ducimus, partium praecedente Capite traditarum anatomen auſpicaturus, novacula acutiori, in abdomine, aut quacunque viſum fuerit corporis parte, adipe non deſtituta, cutem ad adipem uſque recta ſectione, & deinde tranſverſa (ut ſaltem unum, aut plures angulos moliaris) incides, tam leviter ac moderatè cuti novaculam admovens, ut ſolam ipſam, illaeſa interim carnea membrana, dividas. Quod ſine negotio in homine facies, & praecipuè pinguiori: quum ſubinde, & potiſſimum in mulieribus, adipis craſſities duorum digitorum latitudinem in thorace & abdomine ſuperet: in coxis autem ac clunibus etiam palmae latitudinem, in mulieribus non extremè etiam obeſis vincere, in publicis ſectionibus viderimus. Ac proinde ſectiones ducendae ſunt eo accuratiùs, quo macilentius obtigerit corpus. Deinde etiam conandum eſt, ut hanc ſectionem citra negotium obire aſſueſcas, cùm propter muſculos ex carnea membrana conformatos, tum ad diſcendas nervorum venarumque ſeries, inter cutem membranamque hanc ſparſas. Poſtquam igitur cutem ad adipem uſque (non tacta interim carnea membrana) diſſecueris, hamulo aut unguibus, in aliquo ex ſectionibus angulo cutem attolles: & diligenter tranſverſis acutiori novacula ad cutem ductis ſectionibus, cutem ab adipe, quouſque libuerit, ſeparabis. Cuti deinde reflexae ardentem candelam admovebis, ut cuticula ignis vi veſiculae inſtar abſcedat, ſeorſimque cutem & cuticulam intuearis. Dum verò cutem ab adipe liberas, nervulos indagare convenit, & venas, quae ſuper membranam in adipe prorepentes, cutem adeunt: deinde ipſa quoque membrana, fibris illis frequentibus cuti commiſſa, ſedulò inſpicienda eſt. Jam ſi obeſum ad manum ſit cadaver, adipem à membrana liberare contendito: quod eadem prorſus ratione, qua cutem adipe ſejungebas, praeſtandum eſt. Cavendumque, ne membrana oſcitanter cum adipe auferatur: in quo Galenum ſecuti Anatomici aberrarunt, eam membranam in homine reperiri inficiantes, haecque potiſſimùm occaſione neceſſariò ignorantes muſculos, ex carnea membrana conſtitutos, & per illam exporrectas venas & nervos. Ablato adipe, levem ſectionem per carnoſam membranam ad ſubjectos ipſi muſculos uſque induces: & parva opera, ſolis ferè digitis per tranſverſum hinc inde actis, aut buxeo cultello, aut ſi voles, novacula, illam à ſubditis partibus ſeparabis: aliamque membranae à cute ſeparationem eſſe diſces, quàm membranae ab illis quibus incumbit corporibus avulſionem, quam Herophilus δάρσιν nuncupavit. Haec enim factu facilis eſt, ocyuſque perficitur, illi operationi penitus reſpondens, qua bobus, vitulis, ovibus, leporibus cutem citra negotium auferri vi-

Cutis adminiſtratio.

Cuticulae.

Adipis.

Carnoſae membranae.

Diſcrimen ſectionis inter cutem & carnoſam membranam, & dein inter carnoſam & ſubditos illi muſculos.

videmus: imò avulſio haec adeò prompta eſt, ut ſolo flatu hoedis, agnis, & etiam junioribus vitulis, membranam hanc cum cute à ſubditis corporibus ſeparari indies cernamus. Verùm cutis ab adipe aut à membrana ſeparatio, non niſi frequentiſſimis ſectionibus, acutiſſimisque novaculis, longoque ſpatio completur. Quod etiam & lanii nos docent, quoties ſub axillis cutem auferre conantur, carnoſam membranam, corpori bovis adnexam (ne nimium carnis auferant) relinquentes. Neque iſta tantum apud lanios diſcuntur, verùm etiam cuticulae natura, quum lanii obuſtos prius porcos deradunt: aut potius, quum calidae aquae ipſos immergentes, unà cum cuticula pilos deſcalpunt.

CAPUT VII.

DE MUSCULOSA FRONTIS CUTEM MOVENTE SUBSTANTIA.

Carneam membranam, quae univerſae cuti ſubjicitur, quibuſdam corporis ſedibus carneis fibris augeri, & alicubi in muſculi naturam degenerare, prius commemoravi. Nunc autem pertractabitur, cur & quo nam pacto id ſub frontis cute accidat, quam προμετωπίδιον Graeci vocant: quemadmodum & inſinuatas illi lineas, στολίδας & ἀμαρυγὰς appellant. Ut itaque ſupercilia attollantur, & interdum demiſſa, oculi ſedem anguſtam reddant, ipſamque corrugata muniant, frontis cutis univerſa, quae depilis eſt, ſimul cum naſi cute, motu voluntario opportunè agitur: quod carnoſae membranae, totius frontis & naſi cuti ſubtenſae, fit beneficio. [a] haec namque carneis fibris augetur quàmplurimis, & muſculoſa reddita, plures nervorum propagines mutuatur. Deinde frontis naſique cuti membrana haec tenacius, & citra adipis alicujus, aut perquàm modici interventum connaſcitur, quàm per reliquum corpus cuti adnecti conſuevit. Quod etiam aliis impoſuit Anatomicis, arbitrantibus frontis cutem, carnoſam muſculoſamque ſubſtantiam eſſe: quum cutis non magis hîc, quàm alibi, carniformi ſubſtantia donetur, ſed duntaxat praeſens membrana carnoſior reddatur, cuti ipſi (quemadmodum jam diximus) pertinacius, quàm in abdomine, aut dorſo, aut cruribus connata, haud ſecus, quàm ſi membrana unum corpus cum cute eſſet efformatura: quandoquidem ſic rectè idem motus amborum, membranae ſcilicet & cutis perficitur. Porrò hujus muſculoſae compaginis fibrae, mutuò ad latera accumbentes, à naſi ſummo uſque ad mediam frontis ſedem (quae inter primas capillorum radices & ſupercilia conſiſtit) & ad hujus quoque loci latera, carnoſiores viſuntur, omnes ſurſum recto tramite procurrentes, ſi modò interim perquàm raras exceperis, obliquo ductu exporrectas. Atque haec ſanè recta fibrarum ſeries, non perfunctoriè à medicis venit perpendenda, ne in fronte tranſverſas potius, quàm rectas moliantur ſectiones. Accidit enim, quum tranſverſim quandoque ſectionem inibi, & maximè juxta ſupercilia, ubi carnoſiores eſſe fibras dixi, aliquis tentat, ad palpebrarum radices, tum ſupercilia, tum contiguam ipſis cutem deorſum ita convolvi, & oculos, quibus incumbunt, aggravare, ut neque aperiri ex ſententia queant, neque liberè ſuo munere fungi.

Frontis muſculoſa ſubſtantia.

Fibrarum in fronte ſeries.

In fronte tranſverſae ſectiones non tentandae.

[a] *Hanc non aliter quàm in 3 tabulae fronte delineare licuit, ad* A.

CAPUT VIII.

MVSCVLOSAE FRONTIS SVBSTANTIAE ADMINISTRATIO.

Deſcriptae modò muſculoſae [a] ſubſtantiae adminiſtratio, duplex tibi erit. Una quidem, qua ſimul cum carnoſa membrana cutem à membrana calvariam cingente auferes. Altera autem, qua cutem à muſculoſa ſubſtantia ſeparabis, carneam membranam capiti affixam relinquens. Ut verò utranque in uno cadavere ex ſententia perficias, detonſis crinibus, à vertice rectà per frontem & ſuperciliorum medium, ad naſi uſque extremum, ſectionem novacula per cutem duces: deinde aliam in ſincipite, ſecundùm coronalis ſuturae ductum, ad tempora & aurium radices uſque moliere. Ductis ſectionibus, in altero latere, hamulo, aut ſummis digitis, cutis propter ſectionum angulos (qui in elatiſſima frontis ſede, & ipſo ferè vertice erunt) elevanda eſt, ac ſimul cum carnea membrana ad ſupercilia uſque avellenda, eodem prorſus modo, quo carneam membranam à ſubditis muſculis ſeparari, ſuperiùs relatum eſt. At in alio latere, varias eaſdemque tranſverſas ſectiones experieris: donec relicta ad calvariam carnea membrana, cutem commodè ab ipſa, ad ſupercilia uſque adimas, jam in palpebrarum [b] muſculos incidens. Neque id tam factu arduum eſt, atque alii videntur innuere diſſectionis proceres: quum, uti antea teſtatus ſum, membrana non eo pacto cuti connaſcatur, ut unum prorſus ex ambobus ſimul confuſis corpus conſurgat.

Duplex adminiſtratio.

Prior.

Poſterior.

[a] 3 *tab.* A.

[b] 3 *tab.* C, D.

CA-

CAPUT IX.

DE MVSCVLIS PALPEBRARVM.

Quamvis tertia muſculorum tabula, ad characteres C, D, E, hos muſculos utcunque exprimat, hic tamen iſtam peculiarem locavimus figuram, in qua A primam indicat palpebrae muſculum: b verò & C, muſculi illius principium. D autem ſecundum muſculum inſinuat, cujus initium e notatur. Mutuus verò duorum muſculorum connexus, F inſignitur.

Palpebram utramque, tam inferiorem, quàm ſuperiorem, efformat mem- *Palpebrarum conſtitutio.*
a 18 *fig. cap.* 14 *lib.* 7 *n, n.* — brana, quae à calvariam ſuccingente membrana principium ducit,
& unum continuum cum adhaerente albave oculi a tunica corpus
b *fig. cap.* 35 *lib.* 1. — exiſtit, deinde & cutis quoque cum carnea membrana. Atque
haec ſimul ad palpebrarum fines, & ubi b cartilago cilia erigens,
& tarſus dicta, conſiſtit, firmiſſimè uniuntur. Per reliquam verò
palpebrarum regionem, cutis carnoſae membranae, ut in caeteris
ferè omnibus corporis partibus, quod ad connexum attinet, committitur: at nullus
interim adeps, ſed unctuoſus duntaxat quidam humor, inter cutem membranamque
jacet. In ſuperiori quoque palpebra, ſecundùm univerſam ipſius amplitudinem ex abun- *Duo palpebras muſculi.*
danti, carnea membrana muſculoſis adaugetur fibris, ac velut duos efficit muſculos, in
medio cutis & ejus membranae, quam adhaerenti oculi tunicae continuam eſſe diximus,
repoſitos. Moveri enim oportebat ex noſtro arbitratu ſuperiorem palpebram, *Superiorem palpebram cur moveri oportuerit.*
alioqui in nullum uſum nobis accommodaturam. Etenim fruſtra palpebras Natura
largiretur, ſi aliquando extrinſecus illato, verſus hominis oculos, ſcarabaeorum & can-
crorum oculis longè molliores, quod percuſſurum ipſos & laeſurum eſſet, ex noſtro
arbitratu eas non clauderemus. Duos itaque tenues, latos, membraneos, ac ſubſtan-
tia propemodum omni ex parte ſibi ſimiles muſculos Natura produxit, unum in ma-
c A. *dein* C, *b* & 3 *tab.* C. — jori oculi ponens angulo, alterum in minori. c Qui portionem majoris anguli occu- *Unus muſculus.*
pat, ex media anguli ſede ad naſi latus incipit, ſuo principio etiam ſuperciliorum
partem naſo proximam contingens. Hujus finis amplus, quemadmodum totus etiam
muſculus, cartilagini, in quam pili firmantur, applantatur, mediam ipſius ſedem, quae
d D. *dein e.* & 3 *tab.* D. — majorem reſpicit angulum, univerſam occupans. d Alter verò muſculus totum minorem *Alter.*
angulum amplectitur, ductum quodammodo ſemicircularem obtinens. A medio nam-
que inferioris palpebrae exortus, per minorem angulum circumducitur, & in ſuperio-
rem palpebram adſcendens, in reliquam cartilaginis dimidiam ſedem ſeſe inſerit: priori-
que muſculo, non ad cartilaginem tantùm, ſed etiam per reliquam ſuperioris palpebrae
e F. & 3 *tab.* E. — longitudinem ita e committitur, ut niſi fibris ambos diſtinxeris, uterque unus eſſe ap-
parebit. Fibrae enim ſecundi, noſtro C, palpebra ſurſum ducta, reſpondent: ea au-
tem connivente, acutum magis efficiunt angulum. Prioris verò muſculi fibrae, minus
f *b.* — obliquae conſpiciuntur, & velut ex duplici ducuntur principio: f nimirum ex angulo ma-
g C. — jori, g & ſupercilii parte naſo contermina. Muſculus iſte ſuperiorem palpebram attol-
lit, ſecundus verò eam deorſum agit. Simul namque ſemper attrahitur, tam altera tar-
ſi pars, cui contractus muſculus non implantatur, quàm reliqua: idque tarſi, cui mu-
ſculi inſeruntur cartilagineae conſtitutionis, beneficio. ſi namque is eſſet membranoſus,
vel carnoſus, vel quomodocunque libet (ut reliqua palpebrae ſedes) mollis, praeterquàm
quòd cilia non reſervaret erecta, attractam ex muſculi collectione partem reliqua haud-
quaquam ſequeretur. Quemadmodum enim ſi baculum aliquem obliquum & retortum, *Cur tarſus perinde ac reliqua palpebra non eſt mollis.*
utra voles parte apprehenſum, attraxeris, ſe totus ſequitur: pari modo tarſus nunc u-
trumque etiam muſculum univerſus alternatim ſequitur. Quod verò palpebrae motus,
eodem ritu, quo reliqui totius corporis motus, qui oppoſitis perficiuntur muſculis, ce-
lebrentur, omnibus conſpicuum eſſe debet, uno ſcilicet muſculo in ſe contracto, altero
verò à propria functione quieſcente, & longiore reddito, laxatoque. Si enim uterque
muſculus convelleretur, & ad ſeipſum ſibi continuam tarſi partem alliceret, ſurſum qui-
dem pars ejus, quae magnum reſpicit angulum, revelleretur, deorſum autem traheretur
ea quae parvo vicinior eſt: ac ita non magis aperiretur oculus, quàm clauderetur: eaque
videretur palpebra, quam in Praeſagiorum libris retortam vocavit Hippocrates. Cujus *Difficilem eſſe palpebras moventium muſculorum cognitionem.*
ſanè oraculi gratia non oſcitanter palpebrarum muſculos à ſtudioſis obſervari velim: eſt
enim, ut omnium propemodum in facie motuum, eorum quoque ſpeculatio ardua.
Quod vel Galenus facilè atteſtatur, qui in libris de Affectorum locorum cognitione, tres
palpebrae muſculos ſecus atque alibi recenſuit. Duos enim illos, quos jam enumeravi,
innuit, palpebram deorſum trahere: & tertium à fronte natum, ductus palpebrae ad
ſuperiora autorem ponit. Neque adeò adhuc palpebrarum motus admirandus venit, atque
pelliculae illius, quam in avibus & teſtudinibus, aliisque plurimis animalibus, ex majore

 oculi

oculi angulo, quoties oculus connivet, toti oculo obduci conſpicimus, & quae aperto oculo, rurſus ad majorem oculi angulum collecta, quid ſimile commonſtrat, noſtrae h carunculae, in majore oculi angulo repoſitae. Quae itaque ad ſuperioris palpebrae motum pertinent, ſic ſe habent, inferiori interim palpebra optimis rationibus & minori & immobili.

Inferior palpebra immobilis.

h 19 fig. cap. 14 lib. 7 λ.

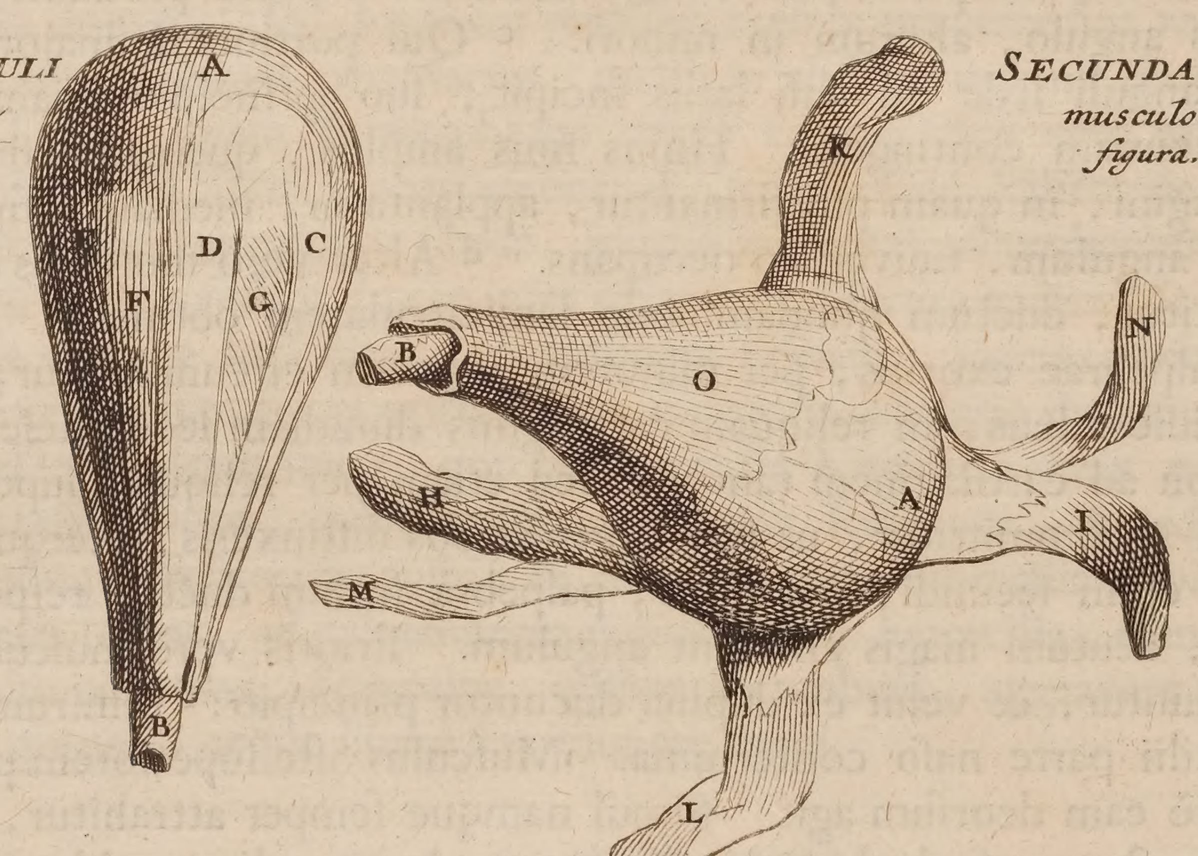
CAPUT X.

MUSCULORUM PALPEBRAS MOVENTIUM ADMINISTRATIO.

Muſculorum palpebras moventium adminiſtrationem illi reſpondere convenit, qua muſculoſam frontis ſubſtantiam es aggreſſus: nimirum, ut in unius lateris palpebris, muſculos unà cum cute ad ipſarum uſque inſertionem auferas: ac dein muſculos à cute, quoad id tibi conceſſum erit, integros ſepares. In alterius verò lateris palpebris, cutis à muſculis ad ipſos uſque tarſos eſt auferenda, muſculis ad illam membranam integrè aſſervatis, aut dimiſſis, quae ab adhaerente albave oculi tunica pronaſcitur, & internam palpebrarum ſedem conſtituit, interque ſe & cutem muſculos ſuperiorem palpebram moventes comprehendit, citra omnem (quemadmodum ferè & in fronte) adipis interventum. Ubi igitur muſculos, aut potius carneam membranam, hîc ſuperioris palpebrae motuum gratia muſculoſam redditam, à cute liberaſti, nitêris dein illam à ſubdita ipſi membrana tranſverſis undique ſectionibus adimere, quo palpebrarum motuum rationem, perquàm ſanè obſcuram & difficilem, abſolutiùs perdiſcas: ne quid interim de affectibus dicam, his ſedibus tam crebrò oboriuntibus, diligentemque manus operam expetentibus.

CAPUT XI.

DE OCULORUM MUSCULIS.

Prima Oculi musculorum figura.

Secunda Oculi musculorum figura.

UNDECIMI CAPITIS FIGURARUM,
& earundem characterum Index.

Quandoquidem in integris muſculorum tabulis, oculi muſculos depingere non dabatur, ipſeque oculus ex calvaria ad muſculorum oſtenſionem evellendus ſit, hic ipſorum delineationem extra reliquorum muſculorum proportionem repoſuimus. Ac in harum prima quidem, oculus ſimul cum ſuis muſculis, in ipſorum ſede adhuc repoſitis, una facie delineatur. Secunda verò ſex primos oculi muſculos, ab inſertione humi proſtratos, commonſtrat, ſeptimo adhuc ad viſorium nervum ſua in ſede aſſervato.

A 1, 2 *Anterior oculi ſedes, in qua iris conſiſtit.*

B 1, 2 *Viſorius nervus, inibi reſectus, quà primùm ex calvaria in oculi ſedem delabitur.*

C, D, E 1 *Tres in hac facie muſculi occurrunt, nondum ſcilicet aliquo muſculo ſede liberato.*

F, G 1 *Intervallorum inter ſex primos muſculos conſiſtentium, & adipe oppletorum, duo in hac facie apparent.*

H, I, K, L, M, N Primi ſex oculi muſculi. Verùm H muſculum notat, quo oculus ſurſum agitur: I, quo deorſum: M & N, quibus leviter circumagitur: K, quo ad majorem oculi angulum ducitur: L, quo ad minorem angulum fertur.

O Septimus oculi muſculus, nulla ex parte à viſorio nervo liberatus, ſed ab adipe ipſum alioquin integente omnino detectus.

Quum

Oculos motu voluntario moveri.

Quum neque ex lateribus, neque aliis omnino ſedibus, quàm ad pupillae rectitudinem, oculorum perficiatur viſio, pauciſſima ſanè videremus, ſi oculi penitus eſſent immobiles. At quia tres oculorum nobis occurrunt motus: unus nimirum, quo hi intrò verſus naſum adducuntur, & quo extrorſum ad parvum angulum aguntur: ſecundus, quo ſurſum tenduntur verſus ſupercilia, & deorſum ad malas trahuntur: tertius, quo obſcuro admodum motu circumvertuntur: meritò ſingulis motibus bini adaptantur muſculi, quorum [a] primus ad internum oculi conſiſtit latus, introrſumque oculum agit. [b] Secundus autem ad externum latus repoſitus, illum extrorſum ducit. [c] Tertius ſuprà habetur, oculumque ſurſum movet: uti [d] quartus, qui infrà locatur, deorſum. Hi quatuor muſculi, ut rectis oculi praeſunt motibus, ita quoque rectum ſitum obtinent, ſibique omni ex parte ſimiles ſunt. Capita enim ipſorum ex dura cerebri [e] membrana, nervum viſorium obtegente, & è nervo [f] ſecundi paris nervorum cerebri, mox in nervi viſorii è calvariae cavitate prolapſu originem ducunt: dein ipſorum venter amplior, quàm profundior, attamen propemodum teres viſitur: & quum ad oculi uſque regionem, quae inter poſteriorem & anteriorem media habetur, venter ille pervenit, in latam membraneamque ceſſat enervationem, quae ultra mediam eam oculi regionem in anteriora perfertur, & durae oculi [g] tunicae, tanquam movendo oſſi, non procul ab [h] iride, majorique oculi circulo inſeritur, recta ſecundùm oculi latitudinem incedente linea. Porrò [i] quintus & [k] ſextus, circumductionis ſunt opifices, dictiſque nunc quatuor forma quidem & ortu reſpondent: at minores, & ductu & inſertione ab illis differunt. Unus namque à dura cerebri membrana, viſorium nervum ambiente, è regione minoris anguli originem ducit, & in humiliorem oculi ſedem, nervoſa ſua tenuitate juxta iridem obliqua linea implantatur. Alter verò à viſorii nervi membrana, è regione majoris anguli enaſcitur, & durae oculi tunicae, nervoſam ipſius tenuitatem obliqua quoque linea ad ſuperiorem oculi ſedem inſerit. Caeterùm etſi hi ambo circumverſioni praecipuè conducant, attamen & ſurſum deorſumque oculum quodammodo agunt. Sex iſti muſculi, quum ſimul omnes ſuum adhuc ſervant ſitum, unaque committuntur, [l] figuram conſtituunt turbinatam: cujus conus, ipſorum eſt exortus: baſis verò, eorundem inſertio. Breviſſimo enim ductu, nervo connectuntur viſorio: quum in illorum quam unà conformant capacitate, multus contineatur [m] adeps duriuſculus, & albus admodum, qui rurſus alteri cuidam obvolvitur muſculo.

Primi quatuor oculum moventes muſculi.

a 2 *fig.* K.
b 2 *fig.* L.
c 2 *fig.* H.
d 2 *fig.* I.
e *Specta* x *&* y *fig.* 17 *cap.* 14 *lib.* 7.
f 1, 2 *fig. cap.* 2 *lib.* 4 K.
g *fig.* 16 *&* 17 *cap.* 14 *lib.* 7.
h *earundem fig.* x.
i 2 *fig.* M.
k 2 *fig.* N.

Quintus & ſextus.

l *tota prima fig.*
m 1 *fig.* F, G.

Adeps oculi muſculis interpoſitus.

n 2 *fig.* O.

Septimus muſculus.

Eſt enim praeter commemoratos oculi muſculos, [n] alius adhuc grandis, & undecunque ab illis & eo quem diximus adipe circundatus, ac ſolus ſimilem figuram illi quam priores ſex ſimul efformabant, conſtituens. Nam muſculus iſte paulo anteriùs, quàm ſex illi, à dura quoque membrana, nervum viſorium involvente, principium aſſumit carneum, quod nervum illum orbiculatim ambiens, in prioraque porrectum, inſtar turbinis tantiſper dilateſcit, dum muſculus poſteriorem oculi ſedem contingat, illique circuli modo carneus implantetur, non quidem proximè ad nervum viſorium, ſed ferè ubi oculus hac poſteriori ſede ampliſſimus fieri incipit. Quemadmodum verò inter hunc muſculum, & ſex priores, adipem repoſitum dixi: ita etiam inter nervum ipſum, & praeſentem muſculum, eo intervallo, quo is à nervo abſcedit, adeps colligitur. Muſculus hic nullam prorſus inſcriptionem obtinet, niſi fortaſſis unam in inferiori ſede, ſecundùm ipſius longitudinem protenſam. Unde etiam miror, hunc non unius muſculi loco ab Anatomicis enumeratum fuiſſe, ſed ab aliis duorum, ab aliis trium: quum interim muſculum hunc vix obiter omnes deſcripſerint. Ac proinde etiam vereor, ipſos non admodum aptè illius uſum expreſſiſſe, dum hunc privatim retentionis oculi in ſua ſede autorem eſſe aſſerunt, nullum praeterea illi uſum adſcribentes. Quum tamen ſex priores muſculi id munus ſibi aptius vendicare poſſint, quòd externa ipſorum ſuperficie, membranae oculi ſedem in calvaria exſculptam ſuccingenti, fibris quodammodo connaſcantur, ſeptimum muſculum undique in ſe occultantes, ac ne calvariam ullibi contingat, arcentes. Quinimo fortè non deerunt, qui ſex muſculorum exortum non à membrana nervum inveſtiente, verùm ab illa quae os ſuccingit, pendêre contendent, quum interim ſeptimus muſculus multis intervallis undiquaque ab os ſuccingente membrana diſtet: quod profectò factum non fuiſſet, ſi modò hujus beneficio oculum in ſua ſede retineri, ac quodammodo ad cerebrum trahi oporteret. Proinde ſi ipſius naturam accuratè rimatus fueris, illum inſtar tegumenti viſorio nervo obduci concedes, & poſtmodum etiam oculum rectis motibus agere fateberis, prout nimirum has illaſve ſui corporis fibras contraxerit, laxaveritve.

Septimi officium.

Oſtendit haec prima figura.

CAPUT XII.

OCULI MUSCULORUM ADMINISTRATIO.

Adminiſtratio in oculo à calvaria reſecto, & hunc eximendi modus.

Rectius muſculorum oculum moventium adminiſtrationem, illo ex calvariae [a] ſinu evulſo, perficies. Evellitur autem promptè univerſus, integra adhuc calvaria, ſi omni ex parte oblongo cultello, ad os ſemper ductis in circuitu ſectionibus, à ſuo ſinu ipſum liberaveris, & tandem nervum viſorium, ubi primùm ex calvaria procedit, abſecueris. Si verò calvaria fortè ad cerebri inſpectionem prius fuerit diſſecta, ipſumque cerebrum avulſum, conduxerit duabus lineis calvariam ſerra dividere: una quidem linea à regione majoris anguli, verſus viſorii nervi foramen facta: altera autem à minori angulo, ad prioris ſectionis, juxta foramen illud, terminum. Si enim ad eum modum ſerram in oculi uſque ſedem penetrare coëgeris, totam ſuperiorem ſedis partem, inſtar cujuſdam trianguli auferes: ac deinceps undique oculo à pinguedine liberato, illum adimes: aut ſi viſum erit, oculum ab oſſe undecunque liberatum, ſolius viſorii nervi interventu, calvariae appendêre ſines. Evulſum ſodali tenendum porriges ſic, ut ſummis dextrae manus digitis nervi viſorii finem (quem & elevabit) ſiniſtra autem manu velut in pugnum coacta, in indice ac pollice anteriorem oculi partem comprehendat. Mox adipem oculo circumpoſitum, & glandulas, venarum & arteriarum diviſionem intercedentes, adimito. Dein conſideratis muſculorum ductibus, &, quam ſimul omnes conſtituunt, forma, ſex capita primorum à nervo viſorio, cultello acutiori liberato: ac ſingulos deinde muſculos leviter ſecando, ad mediam uſque oculi regionem deducito, unumquemque ſupra laevam ſodalis manum, quaſi ſtellam effigiaturus, extendens. hac namque ratione cujuſque implantationem, formam, & uſum levi negotio condiſces. Porrò nihil aequè diligenter praecavendum venit, ac ne [b] adhaerentem albamve oculi tunicam à [c] cornea prorſus abradas, nimiumque oculum emungas, priuſquam ſex muſculorum inſertionem intuitus fueris: aliàs enim (niſi fortè exercitatior ſis) eam vitiabis, nervoſam alicujus muſculi tenuitatem unà cum adhaerente membrana incurioſe abſecans. Jam ubi adipem in media horum muſculorum cavitate coacervatum, unguibus aut cultello à ſeptimo oculi muſculo adempſeris, illum quoque aggredi integrum eſt. Qui itaque nervum ambiat, circulatimque in oculi radicem implantetur, examina, ipſum à nervo prorſus ad duram uſque oculi tunicam radendo. Caeterùm ſi oculum, calvariae adhuc haerentem, adminiſtrare animus ſit, muſculorum capita primùm liberans, ad eum quem jam dixi modum, muſculos attrectabis, capita ſcilicet à nervo adhuc fixo, ad inſertionem uſque deducens. Commodiùs tamen, minorique moleſtia priorem ſectionem obibis. In utroque tamen adminiſtrandi modo, oculi ſitus ſemper perpendendus eſt, quem [d] caruncula indicabit, majorem angulum in homine occupans, & (ut creditur) pituitam in genas defluere praecavens. Haec namque (dummodo cognoſcas, an dextrum, an ſiniſtrum oculum in manus adſumpſeris) oculi regionem, quae magnum ſpectat angulum, perpetuò commonſtrabit, à qua ilico reliqua oculi latera opportunè petes. Aut ſi lubet, neglecta caruncula, poteris cultello corneam membranam, priuſquam oculum à calvaria reſecabis, punctim in aliqua parte radere, hincque oculi regiones ſemper augurari. Intereſt autem, oculi regiones, propter obliquos muſculos potiſſimùm, cognoſcere.

a 1 fig. cap. 9 lib. 1 T, V, Θ, & alii multi characteres.

Haec quaſi oſtendunt duae cap. 11 figurae.

b 18 fig. cap. 14 lib. 7 η, κ.

c 17 fig. cap. 14 lib. 7 κ.

Adminiſtratio oculi muſculorum, quum is adhuc calvariae haeret.

d 19 fig. cap. 14 lib. 7 λ.

CAPUT XIII.

DE BUCCARUM, LABRORUM, ET NASI ALARUM MUSCULIS.

Libro ſuperiore, [a] duo naſi oſſa in [b] duas deſinere cartilagines, atque horum extremo ſecundùm latera alias [c] duas molles & latas cartilagines (quas alas vocant) accumbere alligarique, ſcriptum fuit. Nunc verò muſculos, qui eas movent, ſimul cum buccarum labrorumque motoribus exequemur, buccarum & labrorum motus hic intelligentes, quos quieſcente etiam inferioris maxillae oſſe obimus. Aliis ſiquidem muſculis maxillae os, aliis verò buccae labraque, motu aguntur voluntario.

a 1 fig. 9 cap. lib. 1 Ξ, Ξ.
b 4 tab. K.
c 4 tab. L.

Alterius lateris primus muſculus, vel ſimul omnium primus ac ſecundus.

** QUADRATI GENAE. Lib. 4 de Adminiſtrandis ſectionibus.*

Duorum itaque primorum, qui buccas & labra movent, in utroque latere [d] ſinguli habentur membranei, admodumque ampli.* Ex omnium enim vertebrarum cervicis ſpinarum regionibus, deinde ſcapularum, & clavicularum, & pectoris oſſis ſedibus originem ducunt, uſque ad faciei medium protenſi. Suntque hi aliud nihil omnino, quàm carnea membrana, carnoſis fibris adaucta, & dictis jam regionibus muſculoſa penitus reddita. Caeterùm fibrae à nullo prorſus oſſe originem (ut fortaſſis quiſpiam, ab aliis Anatomicis luſus, arbitraretur) ducunt, neque etiam quis muſculos hos ab aliquo oſſe principium

d 3 tab. muſculus Γ notatur circumſcriptus H, I, O, N, L, K, M.

cipium petere, non perperam dicturus eſt. At quia fibris his multi [e] nervorum ſurculi exporriguntur, qui à ſubditis membranae corporibus in illam excurrunt, membrana ſubſtratis ſibi ſedibus validius hîc, quàm in reliquo ferè corpore affirmatur, varium ſanè fibrarum proponens inceſſum. Fibrae enim [f] à pectoris oſſis ſede, mediaque claviculae regione, pectoris os ſpectante, ſurſum verſus faciem conſcendentes, ſecundùm colli longitudinem recto tramite protenduntur. [g] Quae autem ex reliqua claviculae ſede, & ſummi humeri, & ſcapulae ſedibus, ad cervicis uſque ſpinam incipiunt, obliquè ſurſum contendunt, tantoque obliquiores viſuntur, quanto cervicis ſpinae ſunt propinquiores. Omnes enim carneae fibrae, à cervicis vertebrarum ſpinarum ſedibus prorepentes, ſurſum tranſverſim feruntur, idque eo magis, quo muſculus occipitio vicinior exiſtit. Porrò ejuſmodi fibrarum ductus, in collo admodum conſpicuus eſt: nullaque fibrarum interſectio, ut neque etiam in ſummo mento, & in inferioris maxillae juxta aurem regione ſeſe offert. Verùm ubi fibrae jam labra [h] contingunt, inter ſe adeò confunduntur, ut rectas & obliquas & tranſverſas jam amplius diſtinguere, prorſus arduum & impoſſibile ſit, idque praecipuè ſecundum totam inferioris labri regionem. Superior enim hujus muſculi [i] pars, ab elatiore ſui principii, quod per ſpinae cervicis ſumit longitudinem, ſede, ſecundum occipitii oſſis baſim fertur, mox ſub aurem, ut ipſius radicem perreptando contingat, incedens. Imò interdum hîc adeò carneis ſuis fibris adſcendit, ut & auris ipſius beneficio quibuſdam hominibus, uti & ſimiis, moveatur. Muſculus dein ab aure in faciem ductus, [k] illum quem inferiorem maxillam moventium ſecundum ſtatuemus, integit muſculum: & paulo validius oſſi in mala, quàm alibi in reliquo ipſius progreſſu connaſcitur, hinc ad naſi uſque radicem pertingens. unde etiam fit, [l] primum quidem muſculi latus per cervicis ſpinae longitudinem, [m] ſecundum autem ab occipitii medio ad ſuperius uſque labrum opportunè ac manifeſtò diffiniri. Reliqua verò duo ipſius latera (ſortitur enim quatuor) haud aequè ſunt diſtincta. [n] Quod enim à ſpina ad ſummum uſque pectoris oſſis, ſecundùm ſcapulam & claviculam exporrigitur, inaequale eſt, ac varium. Quandoquidem non inſtar rectae lineae carnoſarum fibrarum hic apparet principium, ſed inſtar obliquae, admodumque inaequalis, nunc paululum ſub ſcapulae ſpina & clavicula incipiens, nunc paulo ſuperius, & nunc è regione. [o] Quartum autem latus, quod à ſummo mento, ad ſuperiorem pectoris oſſis ſedem protenditur, vix ob id diſtingui poteſt, quòd hominibus utriuſque lateris muſculi hic adeò coëant, ut duo muſculi unus eſſe videantur: quodque hac in parte carnoſiores longè, quàm in reliqua ipſorum ſede exiſtant. Hi muſculi buccas, & totum inferius labrum deorſum retrahunt, & ad latera ſimul cum ſuperiori labro abducunt: aut, ut dicam verius, reliquam faciei cutem, quae à muſculoſa frontis & naſi ſubſtantia, & palpebrae muſculis non movetur, circumagit, ad hoc opitulante [p] lato quoque, & quodammodo orbiculari muſculo, à tota ferè ſuperioris maxillae longitudine, in inferioris longitudinem, ad gingivarum radicem inſerto. Eſt autem hic muſculus * ſimiliter membraneus, & varia fibrarum ſpecie intertextus, totam eam buccarum ſedem complectens, quam inflare poſſimus. Neque ſanè aliud corpus id univerſum, quod inflatur, cenſendum eſt, quàm cutis, cui immediatè ſuccumbit [q] primus jam commemoratus muſculus: deinde, prout obeſiores homines ſunt, adipis major minorve copia: & poſtmodum quidam ſuperioris labri [r] muſculus, & [s] alius, labro quoque eidem, & alae naſi communis, quos poſtea deſcribemus. praeterea orbicularis & amplus muſculus, cujus naturam explicare jam contendimus, cujuſque internam ſuperficiem os ſuccingens tunica oblinit, ipſique adeò connaſcitur, ut nullo prorſus modo illacera à muſculo, aut muſculus ab illa auferri queat. Imò ſecundus hic buccarum muſculus, vix aliud eſt, quàm carnoſarum fibrarum implexus admodum tenuis, ac quodammodo membraneus. Cognoſces autem eam, quam diximus, utriuſque jam commemorati buccarum muſculi, & potiſſimùm primi functionem promptiſſimè, ſi inferiore maxilla ſuperiori adducta, immotaque, plurimùm ad quamcunque partem, ſedemve, labra & buccas duxeris: unaque etiam obſervaveris, quî anteriorem colli cutem, primi muſculi beneficio, unà cum buccis deorſum vellere poſſis. Rurſus ſi immota colli cute, totam buccarum ſedem, quam inflare integrum eſt, nunc in oris amplitudinem volueris: nunc autem extrorſum, nunc ſurſum, nunc deorſum, nunc prorſum, nunc retrorſum duxeris, ſecundi muſculi functionem, & motus, quos illius & aëris in ore vi obimus, plurimùm admiraberis. Caeterùm Galenus [t] primo utriuſque lateris muſculo, qui ipſum, quum libros de Uſu partium conſcriberet, latuit, quemque à ſe tandem inventum fuiſſe, non ſemel in libris de Adminiſtrandis ſectionibus inculcat, adeò favit, illumque, ut veterum oſcitantiam magis argueret, tanti momenti eſſe tradidit, ut in quarto de Adminiſtrandis ſectionibus, ipſum duntaxat omnium functionum, quas labris & ore, edentes, aut bibentes, aut differentes obimus, autorem videatur ſtatuere, [u] nervis quoque huc concurrentibus movendi officium privatim tribuens, & nullam ferè (uti tamen decebat) aliorum inſuper muſculorum mentionem faciens. Sunt autem nervi ejuſmodi utrinque bini: quorum unum ex foramine inferioris maxillae, ad inferius labrum elabi, ſuo loco docebimus: alterum, ex oculorum ſede per peculiare foramen deductum, in malarum regionem decumbere audies. Verùm quum ejuſmodi nervi (ſi modò moti-

e *Hanc nervorum ſeriem aliquo pacto oſtendit collum 3 fig. cap.* 11 *lib.* 4.
f 3 *tab.* à K *ad* L.
g 3 *tab. ab* L *ad* O.
h *juxta* H, M 3 *tab.*
i 3 *tab. ab* O *ad* H.
k 4 *tab.* Δ.
l 3 *tab. quaſi ab* O *ad* N.
m 3 *tab. ab* O *ad* H, M.
n 3 *tab. quaſi ab* N *per* L *ad* K.
o 3 *tab. ab* M *ad* K.
p 4 *tab.* M. 5 *tab.* E.
q 3 *tab.* Γ.
r 3 *tab.* G, H
s 3 *tab.* F.
t 3 *tab.* Γ.
u 4 *tab.* I. 5 *tab.* G. & 2 *fig. cap.* 2 *lib.* 4 O, V.

Nonnullis hominibus aures moveri.

Secundus alterius lateris, ſeu omnium 3 & 4.
**BUCCINATOR.*

motibus praeeſſe debuerint) muſculis indigeant, & omnes labrorum motus illis [x] latis & tenuibus tantùm peragi nequeant, ipſique alios exigant auxiliares, meritò Natura alios [y] quatuor muſculos movendis labris conſtruxit. Quorum principia, evidentia quidem & manifeſta ſunt, anteaquam labrorum extremis permiſcentur: concreta verò illis, omnifariam redduntur obſcura, & inſeparabilia à reliqua labrorum ſubſtantia. Univerſa enim labrorum cute, & oris amplitudinem ſuccingente tunica, toti muſculoſae naturae commixtis, ac muſculis, ut quiſpiam non ineptè dixerit, ibidem corruptis, unà cum [z] fungoſa, quam poſtea explicabimus, ſubſtantia, hominis labra procreantur.

[x] 3 tab. Γ.
[y] alterius lateris unus G, H 3 tab: alter 4 tab. N notatur.
[z] 5 tab. G.

Labrorum conſtitutio, dein quatuor muſculi labris proprii, ſeu in altero latere tertius, & poſtea quartus, vel omnium 5, 6, 7, 8
† ZYGOMATICI.
** DEPRESSORES LABII INFERIORIS.*

Quatuor itaque enarrandorum jam muſculorum duo primi † labro ſuperiori peculiares ſunt, ipſorumque in utroque latere [a] unus habetur, qui à maxillae ſuperioris oſſe, ubi mala conſiſtit, carnoſo principio enatus, deorſum obliquè in priora fertur, quouſque in ſui labri latus ſeſe inſerat. Duorum inferiorum * utrinque etiam [b] unus obſervatur, ſuperiori muſculo latior, ſed brevior. Exoritur namque carneus & hic quoque, ab inferioris maxillae humiliori parte, ad menti quaſi latera, hinc ſurſum obliquè in priora protenſus, latusque permanens, in mediam inferioris labri ſedem implantatur. Sunt itaque omnes quatuor lati, ac quodammodo, quod ad fibras attinet, duplici donati initio: ipſorumque fibrae circa inſertionem, X literae modo ſeſe interſecant, pertinaciter (uti admonuimus) labrorum cuti immixtae. His muſculis duodecim motus ut minimùm obimus: quatuor quidem obliquos, in utroque labro duos: & alios octo rectos, in utroque labro quatuor. Duo quidem adamuſſim recti fiunt, quando labra plurimùm à ſe invicem diſtant: hoc quidem à duobus muſculis ſurſum agentibus ad nares tenſo, altero autem deorſum ad mentum ducto, dum duo inferiores muſculi laborant. dein quando ad ſeſe labra retrahuntur, & invicem coëunt, uno ex ſuperiore loco deorſum, altero ex humiliore ſurſum protenſo. Caeterùm ab internis horum muſculorum fibris, labra introrſum convertuntur & ſubimplicantur, ab exterioribus verò foras evelluntur: ut ita & duo alii in ſingulis labris recti conſurgant motus, qui paulo minus toto ad obliquos quaſi referendi ſunt. Quatuor verò obliqui motus, unico duntaxat laborante muſculo, reliquo interim laxato, celebrantur. Si enim dexter ſuperioris labri muſculus, remiſſo ſiniſtro, contrahitur, dextra labri pars obliquo motu, ſiniſtra dependente, attollitur: atque hac ratione reliqui tres obliqui motus labrorum peraguntur.

[a] 3 tab. G, H.
[b] 4 tab. N.

Alarum naſi muſculus, praeſentis Capitis in altero latere 5, aut omnium 9 & 10.

Ut verò validiùs adhuc ſuperius labrum moveretur, & ſecundùm totam ipſius ſubſtantiam muſculis participaret, illi alia portio [c] muſculi elargitur, qui narium [d] alam extrorſum ſurſumque agit. A mala enim, juxta proprium ſuperioris labri [e] muſculum, carneus quidam, ſed tenuis membraneusque enaſcitur muſculus, qui in ipſo modicè verſus priora deſcenſu, in duas portiones partitur, unam naſi alae radici, alteram ſuperioris labri parti, quam Latini muſtacem, Graeci verò ὑπήνην vocant, inſerens. Portio naſi alae exporrecta, eam extrorſum ſurſumque movet: quae autem labro propria eſt, id quoque ſurſum vellit: & tantus hujus portionis cum alae portione eſt connexus, ut ſuperius labrum, immota ala, ſurſum vehementer movere nequeas.

[c] 3 tab. F.
[d] 4 tab. L.
[e] 3 tab. G.

In altero latere 6, aut omnium 11 & 12.

Verùm praeter hunc alae muſculum, [f] alius in interna narium amplitudine habetur: qui ad ſuae cavitatis externum latus, ſub tunica nares ſuccingente reconditus, impenſe tenuis eſt, ac membraneus: inque interiorem alae regionem inſertus, illam introducit & colligit: hacque ratione cum oppoſito ſibi muſculo in repentinis inſpirationibus & exſpirationibus homini accommodus redditur. Sunt itaque hoc Capite nobis enumerati duodecim muſculi, ſi omnes utriuſque lateris junxerimus: duo quidem lati, ex carnea conſtantes membrana: duo admodum varii, ex una quaſi maxilla in aliam pronati: & quatuor labris proprii, & totidem alarum naſi. niſi fortaſſis illum, qui labrum ſuperius & alam ſimul adit, propter ipſius [g] diſſectionem in progreſſu, & in diverſas partes inſertionem, duos fingere, atque ita quatuordecim muſculos ſtatuere, viſum fuerit. Sic etiam nihil obſtat, & duos, qui carnea membrana efformantur, unum dicere, quum adeò in anteriori colli parte continuentur, ut [h] diviſionem nullam notatu dignam oſtendant.

Muſculorum epilogus.

[f] ad regionem K tab. 4.
[g] ſub. F 3 tab.
[h] 3 tab. ab M ad K.

CAPUT XIV.

MUSCULORUM BUCCAS, LABRA, ET NASI alas moventium adminiſtratio.

Primi ac ſecundi duodecim praecedentis Capitis muſculorum adminiſtratio.

Horum muſculorum adminiſtrationem, à [a] latis, & ex carnea conſtantibus membrana muſculis, opportuniſſimè auſpicaberis, ac primùm acutiori novacula in cute rectam ſectionem, à ſummo mento, mediaque inferioris labri ſede (ubi cutis in ruborem deſinit) ad pectus uſque, ſecundùm colli longitudinem duces, ita quidem adamuſſim, ut ſola cutis ad ſubjectum uſque muſculum, carneamve membranam dividatur. Deinde alia ducenda eſt ſectio, ad utriuſque labri extremum, ſecundùm ruboris finem, ſic ut orbiculari ſectione os univerſum obducatur. His

[a] 3 tab. Γ.

alia

alia per naſi longitudinem addetur ſectio: & ſi prius frontis muſculoſam compagem, &
palpebrae muſculos aggreſſus fueris, nulla praeter has (niſi ſub aure, ad medium uſque
occipitii) in facie eſt ducenda: aliàs enim ex ſummo narium, ſub inferiori palpebra &
aure, verſus occipitium tranſverſam moliri deberes ſectionem. Caeterùm à fine ſectio-
nis ad pectoris uſque os ductae, transverſa una ſub clavicula, & ſummo humero, & ſca-
pulae ſpina ad dorſum uſque perficietur. Licebit & his transverſam ex faucibus, ſeu ex
gutturis regione, uſque ad ſpinam adjicere. His tentatis ſectionibus, hamulo cutis le-
vabitur: ac in altero latere, acutiori novacula, cutis à ſubjecto membraneo muſculo,
omni induſtria liberabitur. quod nullibi feceris moleſtiùs, quàm ubi laqueus cervicem
compreſſit: hîc enim laquei occaſione, cutis membraneo muſculo pertinaciſſimè conna-
ta reperitur: & etiam cutis inſtar cornu adeò inibi mox indureſcit, ut vix novaculam
admittat. Quamquam muſculorum ſectioni corpus opportunius adhibebitur, ex quo ve-
nae prius ſectae, univerſum ſanguinem in aquam calentem effuderint: quandoquidem — *Corpus muſculorum ſectioni opportunum.*
tunc non toties venae ſanguine inanitae, dum muſculos dividis, venient colligandae,
atque adeò frequenter ſpongiis abſtergendae. Ex altero autem cadaveris latere, unà
cum cute (quod factu facillimum eſt) muſculum latum tenuemque auferes: & utrinque
muſculi naturam, & fibras, nervosque, ac munia (ſi hinc inde ſuas, quas prius enar-
ravimus, partes attraxeris) intuebere. Fibrarum autem hujus muſculi ſeriem nequaquam
oſcitabundus in tota humiliore inferioris maxillae ſede praeteribis: quin prius eas ſtru-
marum, vel, ut vulgò dicimus, ſcrophularum gratia diligenter examinaveris, quo in eo
abſceſſus genere, quum uſus expetet, foelicius ac magis induſtriè tumentes glandulas ex-
ſeces. Adminiſtratio enim ſectionis in hoc affectu extra fibrarum ductum tentata, ad-
modum obſcoenè hinc inde colli cutem aut tendit, aut corrugat. Ubi haec igitur ſedu-
lò obſervaveris, ejus lateris muſculum, quem ſubditis corporibus adempta cute affixum
reliquiſti, omni ex parte adimes, adminiſtrationemque ad proprios labrorum muſculos
convertes, qui in conſpectum veniunt, quamprimùm adipem ademeris, qui his praeci- — *Adminiſtratio 5, 6, 7, 8.*
puè in buccarum regione incumbit, & unà cum lato, qui ex carnea conſtituitur mem-
b 4 *tab.* N. — brana, permiſcetur muſculo. Liberabis itaque ab inferiori maxilla primùm [b] duorum,
qui inferiori labro elargiuntur capita, ſenſim ea ad inſertionem uſque, ut fibras examines,
c 5 *tab.* G. — deducens Atque hîc labra fungoſae cujuſdam [c] ſubſtantiae interventu, maxillae oſſi con-
nata reperies, quae labris opitulatur, quoties diſtrahuntur, tenuesque fiunt, & quoties — *Labrorum fungoſa ſubſtantia.*
contracta incraſſantur, ac corrugantur. Quippe ejuſmodi ſubſtantia omnino & inani-
tur, & repletur promptè: inanita quidem ſubmittitur, repleta verò attollitur. Praeter
d *ad latera* G *tab.* 5. & 2 *fig. cap.* 2 *lib.* 4 V. — hanc ſubſtantiam occurrent & [d] nervi duo, majoris tertii paris nervorum cerebri radicis
ramuli, ex maxilla inferiori in eos quos jam diſſecas, muſculos diffuſi. Caeterùm poſtea-
quam inferiores liberati fuerint, à malis [e] duos quoque ſuperiores diſſecabis: illisque ad
e 3 *tab.* à G *ad* H. — ſuperius uſque labrum deductis, quatuor muſculorum functiones, capita huc illuc tra-
f 3 *tab.* F. — hens, ſpectabis. Dein [f] muſculo alae naſi, & ſuperiori labro communi, à malis dera-
ſo, ac ad alam uſque & labrum deducto, ejus quoque uſum contemplabere. Hîc vo- — *Adminiſtratio 9 & 10.*
g 4 *tab.* I. & 2 *fig. cap* 2 *lib.* 4 O. — lens praetermitto [g] nervum, minoris graciliorisve tertii paris nervorum cerebri radicis
propaginem, ex ſuperiori maxilla excidentem, ac nuper dictis muſculis communicatum:
ſiquidem nervorum omnium ſeriem, quàm dabitur accuratiſſimè in quarto libro, proſe-
quar. Atque eadem ratione hîc nullam neque venarum, neque arteriarum mentionem
h *fig. cap.* 6 *lib.* 3 T, V. — facio, etiamſi lato muſculo [h] externa jugularis ſit contermina, quum tertius liber venis
arteriisque dedicabitur. Integrum itaque eſt, ut conſideres membranoſa ligamina, na-
rium alas caeteris naſi cartilaginibus colligantia, & deinde mutuum earum cartilaginum
i 2 *fig. cap.* 2 *lib.* 4 *humilius* P. — connexum. nam de narium [i] tunica, in nervorum diſtributione ſimiliter pertractabitur.
In praeſentia autem ſuffecerit, adhuc ſermoni adjeciſſe, tunicam illam, quae narium ca-
vitatem ambit, aliquouſque cultello à ſubditis partibus abradendam eſſe, ut commodè
k 4 *tab.* K. — tenuem membraneumque [k] muſculum, intrò alam moventem, intuearis. His omnibus
l 4 *tab.* M. — reſectis, ſecundus alterius lateris enarratus mihi [l] muſculus, externa ipſius ſuperficie ſpe- — *Adminiſtratio 11 & 12.*
ctatiſſimus eſt. Ut tamen ipſius naturam quoque examuſſim obſerves, undecunque un- — *Adminiſtratio 3 & 4.*
guibus hamulisque eſt divellendus: ac poſtmodum à maxillis & dentium gingivis dera-
ſus, à tunica, oris cavitatem oblinente, quoad fieri poteſt commodè, venit liberan-
dus. Et quo hujus muſculi rarior, magisque admiranda eſt conſtructio, fibrarumque
mirabilior implexus, eo ſtudioſiùs illum in multas particulas non mediocri delectatio-
ne diſcerpes: & ad buccarum motum, non verò maxillae inferioris, illum auxiliari ſpe-
culaberis.

CA-

CAPUT XV.

DE MUSCULIS INFERIOREM MAXILLAM MOVENTIBUS.

Inferiorem maxillam, ſuperiore quieſcente, moveri.

Inferior [a] maxilla homini, quieſcente interim immotaque ſuperiore, motu agitur voluntario: quemadmodum animalibus ad unum omnibus, ſi fluviatilem crocodilum exceperis, cui unico ſuperior maxilla mobilis viſitur, inferiore interim cum temporum oſſibus adeò unita, ut ne tantillum quidem moveri queat, ipſaque duos ſinus nanciſcatur, quibus ſuperior ſingulis utrinque capitulis latis, nec [b] noſtris admodum diſſimilibus inarticulatur, magna ex parte lacertarum teſtudinumque inferiori maxillae reſpondens: quemadmodum etiam totus crocodilus imagine (non autem magnitudine, & geniculatis caudae tuberibus) lacertae ſimilis viſitur. Hominis inferior maxilla ad ſuperiorem, quum os claudimus, inſigni validoque admodum motu ſurſum ducitur, & deinde manducantibus prorſum ac retrorſum in lateraque circumfertur: & denique quum os aperimus, nunc rectà, nunc paululum in alterutrum latus declinans, deorſum agitur.

a *figurae cap.* 10 *lib.* 1.
b 1, 2 *fig. cap.* 10 *lib.* 1 A.

Maxillae inferioris motus, quos octo complent muſculi.

Primus alterius lateris muſculus, ſeu TEMPORALIS.

Complemus verò hos maxillae motus, [c] quatuor utrinque muſculis: quorum [d] unus, ſui lateris tempus occupans, ac proinde temporalis ab omnibus nuncupatus, principium ducit [e] à verticis & temporis & frontis oſſibus, & oſſe cuneum imitante, & eo oſſe, quod minorem externumve ſedis oculi angulum amplectitur, maxillaeque ſuperioris oſſium mihi primum habetur. [f] Inſtar tertiae enim circuli partis muſculus iſte à verticis ac frontis oſſe multo elatius enaſcitur, quàm [g] commiſſura ſquamaeformis conſiſtit: & hinc ſenſim craſſeſcens, & carnoſior redditus, arctatusque, in cavitatem inibi in capitis oſſibus concinnè, magnaque Naturae induſtria, totius muſculi gratia exſculptam, & vallis pulchrè circundatam, ſeptamque, deſcendit, à temporis oſſe, & cuneum imitante, & frontis, & illo quod externum oculi ſedis angulum efformat, toto ſuo inceſſu enatus. Quum verò ad [h] jugale uſque os pertingit, admodumque craſſus (ſed anguſtus interim) evaſit, ſuperiori quoque jugalis oſſis ſedi adnaſcitur, [i] muſculo illi admodum [k] continuus, quem ſecundo loco enumeraturi, à jugali potiſſimum oſſe enaſci docebimus. Univerſum itaque temporalis muſculi corpus, ad jugale uſque os carneum eſt, & exteriori tantum ſede, propter propriae membranae craſſitiem, perquàm lividum: idque potiſſimum ad exortus ſui initium, & ipſius ad os jugale connexum. Ubi verò acutum maxillae inferioris [l] proceſſum contingit, in brevem, quamquam inſigniter validum, nerveumque, finit [m] tendinem, ſua amplitudine proceſſum amplectentem, illique validiſſimè inſertum. Ad tendinem hunc omnes temporalis muſculi fibrae, tanquam ex tribus circuli partibus, ad ſuum centrum procurrunt: tendinemque hunc efformant illorum muſculorum ritu, [n] quos gibbum & cavum ſcapulae implere audies, & qui ex ilium oſſe pronati, femoris motibus famulantur. ita profectò, ut ſatis mirari nequeam, quidnam peculiare illud ſit, tantopere in temporali muſculo à Galeno decantatum. Neque ſatis aſſequor, quamobrem is Naturam tot laudibus efferat, quaſi hîc magno ſingularique artificio ab aliorum muſculorum forma declinaſſet, tendinem educens non ex muſculi extremo, ut aliàs ſemper, ſed ex muſculi medio: quum ego in tendinis productione hîc nihil rarum, ac à commemoratis muſculis ſanè quàmplurimis diverſum reperiam. adeò, ut non mirer, Galenum ſecus de temporali muſculo in quarto de Adminiſtrandis ſectionibus libro (dum jam ſectionum eſſet peritior) ſermonem, quàm in undecimo de Partium uſu inſtituiſſe. Quod verò temporalis muſculi ſit munus, tum opportunè explicabitur, ubi duos adhuc muſculos orationi adjecero.

Lib. 11 *de Vſu partium.*

c 4 *muſc. tab.* Γ. & Δ. & 6 *tab.* D. & 5 *tab.* H, I.
d 4 *tab.* Γ. 3, 5 *tab.* B. 2, 6, 9 *tab.* A.
e 3, 4 *fig. cap.* 6. *lib.* 1 R, R. *unde haec oſſa petes.*
f 4 *tab.* A, B. C.
g 3, 4 *fig. cap.* 6. *lib.* 1 F.
h 2 *tab.* B. 4 *tab.* D.
i 4 *tab.* Δ.
k 5 *tab.* C.
l 1, 2 *fig. cap.* 10. *lib.* 1 C. & 6 *tab.* B.
m 6 *tab.* A.
n 11 *tab.* Γ. 7 *tab.* Γ. 9 *tab.* Π. 10 *tab.* Σ. 11 *tab.* Σ. 8 *tab.* Λ.

Secundus, ſeu MASSETER

[o] Secundus itaque hoc Capite commemorandorum, ille eſt muſculus, quem ad poſteriorem maxillae inferioris ſedem, ſub oſſe [p] jugali poſſimus manu amplecti. Dum enim pollicem inter auris radicem & inferiorem maxillam inſeris, medium verò digitum genae admoves, illumque quaſi in oris amplitudinem protrudere tentas, totam praeſentis muſculi externam ſuperficiem contines. quam denuò tactu dignoſces, ſi mutuò adductas prius maxillas, adhuc validius comprimere adniſus fueris: quia tunc muſculus ille in ſe magis collectus, pollicem & indicem feriet, ſeſe dilatans & contrahens. Praeterea & hunc quoque muſculum in equis vides ſpectatiſſimum: is enim cum [q] illo quem tertium in univerſa ſerie ſtatuemus, ii ſunt muſculi, quos crebrò in equis amplectimur, obſervaturi, num carneus aut nerveus nobis equus proponatur, & num is fauces mollibus laxiſque glandulis oppletas infarctasque habeat. [r] Enaſcitur itaque ſecundus hic muſculus nerveo & amplo validiſſimoque principio, ab ea malarum [s] ſede, qua infima pars ſuturae illius conſiſtit, quae maxillae ſuperioris [t] os, totum minorem oculi ſedis angulum occupans, [u] mediamque oſſis jugalis portionem educens, maximo ejuſdem maxillae [x] oſſi conjungit: quod dentium ſuperiorum praeſepeola continere, ac narium amplitudinem magna ex

o 3 *tab.* Δ. 2, 9 *tab.* C. 5 *tab.* D.
p 4 *tab.* D *ſupra* Δ.
q 6 *tab.* D.
r 4 *tab.* E.
s 1 *fig. cap.* 9 *lib.* 1 *a.*
t *ejuſdem fig.* Γ.
u 3, 5 *fig. cap.* 6 *lib.* 1 V.
x 1 *fig. cap.* 9 *lib.* 1 Δ.

y 4 *tab. ab* E *ad* F *à* D. ex parte conſtituere, ſuperior liber edocuit. [y] Deinde hoc muſculi principium à malis
in poſteriora ducitur, è tota inferiori interiorique oſſis jugalis ſede ad aurem uſque pro-
natum. Ut verò id in malis impenſe nerveum eſſe dicebam, ita quoque ubi ab inferiore
a 5 *tab.* C. exterioris jugalis oſſis ſuperficiei parte prodit, nerveum lividumque conſpicitur: [a] ubi au-
tem ab interiore jugalis oſſis ſede originem ducit, ac magna amplitudine inibi conſiſten-
ti, tendinemque ſuum producenti muſculo temporali adnaſcitur, carneum eſt. Muſcu-
lus hoc enatus principio, deorſum tendit, totamque inferioris maxillae amplitudinem,
in externa poſteriorique ipſius ſede conſpicuam amplectitur, illi validiſſimè partim car-
b 4 *tab.* G. neus, partim nerveus latiſſima inſertione [b] implantatus. Ex tota autem inſertionis am-
c 1 *fig. cap.* 10 *lib.* 1 E. plitudine, nulla inſignior, nullaque validior eſt ea quam muſculus molitur in [c] aſperita-
tem, in infima maxillae inferioris ſede velut proceſſulis aliquot extuberantem: [d] ubi mu-
d 4 *tab.* G. *ubi totum muſculum circumſcribes* E, F, G. ſculus etiam eſt anguſtiſſimus, & obtuſiorem trianguli alicujus angulum quodammodo
exprimit. Totus enim quadantenus triangularis eſt. una namque ipſius linea ſecundum
totam principii amplitudinem porrigitur: ſecunda à malis, ſeu anteriori principii parte,
ad infimam maxillae inferioris ſedem retrorſum ducitur, illam quam nuper diximus ma-
xillae aſperitatem contingens: tertia linea, ab aure, ſeu poſteriore principii ſede, in
anteriora deorſum ad demiſſiorem ſecundae lineae ſedem fertur, angulum cum illa linea
tam obtuſum conſtituens, ut ferè hîc muſculo aliud latus poſſit adſcribi. Utcunque ve-
rò ſit, obtuſus hic angulus, ſeu, ſi modò ita velis, quartum hoc muſculi latus, multo
ſtrictius eſt amplo illius principio. unde etiam ilico fibrarum ipſius quoque ductum varia-
e 4 *tab. ab* E *ad* G. re neceſſe eſt. [e] Fibrae enim ab anteriore principii parte originem ſumentes, deorſum
in poſteriora feruntur: [f] quae autem à poſteriore principii ſede prodeunt, obliquè deor-
f 4 *tab. ab* F *ad* G. ſum in anteriora repunt, omnes ex amplo principio ad obtuſum quem recenſui an-
gulum protenſae, maxillaeque inferioris amplitudini citra tendinis eductionem inſer-
tae. Galenus hunc tantum maxillam moventium muſculum, maſſeterem ſeu manſo-
rium undecunque appellavit: quumque in quarto de Adminiſtrandis ſectionibus libro
illum deſcribit, ſatis videtur innuere, quoſdam fuiſſe Anatomicos, qui duos maſſete-
res in uno latere enumerarunt, fibrarum praeſentis muſculi ductui & lato principio
(ut ipſe cenſet) animum adhibentes. & dein alios extitiſſe quodammodo inſinuat, qui
tres maſſeteres utrinque recenſuerunt, muſculi hujus principiis & inſertionibus atten-
dentes: perinde ac ſi ſingulos muſculi angulos, unius muſculi loco, praeter omnem
ſane rationem, enumeraſſent. Verùm mihi muſculus iſte unius tantum loco, quovis
tandem pacto habetur: arbitrorque, eos qui duos maſſeteres ſtatuerunt (in quorum claſ-
g 4 *tab.* Δ. ſe fuit Hippocrates) [g] unum quidem maſſeterem commemoraſſe praeſentem muſcu-
h 4 *tab.* Γ. lum: alterum verò maſſeterem, ipſum [h] temporalem, cum [i] eo quem in ore delite-
i 6 *tab.* D. ſcentem, temporalique admodum continuum eſſe, ac inſuper ad manducandum appri-
mè etiam conducere audies. Atque quum alii hunc à temporali numero disjungerent,
k 4 *tab.* Δ. *&* 4 *tab.* Γ. [k] tres maſſeteres conſtituerunt, quòd mordentibus manducantibuſque omnes tres (uti
& 6 *tab.* D. mox dicemus) ſuppetias ferant. quantumvis ego interim, dictionis fugiens aequivocum,
ſecundum maxillam moventium muſculum, maſſeterem paſſim cum Galeno appella-
verim.

l 6 *tab.* D, [l] Tertius itaque muſculus principium perquàm nervoſum aſſumit, ex tota cavitate ſinu- *Tertius muſculus, qui in ore latitat.* PTERYGOIDEUS INTERNUS.
m 5 *fig. cap.* 6 *lib.* 1 P. *dein charact.* 2, 3, 4, 5. ve oſſis cuneum referentis [m] proceſſuum, qui veſpertilionum alis comparati, unà cum
eorundem ſinu in hoc extruuntur, ut muſculi hujus principium concinnè ambiant, idque
ab ipſis opportunè enaſcatur. Caeterùm ilico atque nerveum illud principium dictorum
jam proceſſuum cavitatem ſinumve egreditur, ipſum carneus, amplus & craſſus efficitur
muſculus, internae temporalis muſculi parti juxta ſui tendinis productionem inſertionem-
que admodum connatus, & magna ex parte maſſeteri, ſeu ſecundo maxillam moven-
tium muſculo ſimilis, itaque in internam poſterioremque maxillae ſedem ampla & lata,
impenſeque etiam nervea inſertione implantatus, atque ille in externam maxillae ſedem
figitur. Ut verò tertius hic muſculus ſua craſſitie oris ſpatium fauceſque minus occupa-
n 2 *fig. cap.* 10. *lib.* 1 D. ret, maxillae (uti & in primo libro explicuimus) amplus patenſque [n] ſinus inſculpitur,
in quem muſculus commodè reponatur, magnaque ſui portione latitet. Tribus his mu- *Deſcriptorum hactenus muſculorum munus.*
ſculis, cum ſuis in altero latere conjugibus, primario concreditur, ut maxillam inferio-
rem nobis mordentibus ſimul ſurſum ducant & contrahant. nulli enim privatim id munus
commiſſum exiſtimo: etſi fortè temporalis & maſſeter, utpote grandiores, amplioreſ-
que, validius quàm tertius id praeſtent. Quàm verò muſculi iſti hoc munus alacriter
valideque compleant, etſi in omnibus hominibus ferè ſit obvium, hiſtriones tamen per-
multi id liquidò atteſtantur, quorum quidam ferreos quoſdam palos dentibus perinde ac
manibus ferè tractant: quidam verò maximas trabes, inferioribus tantum dentibus in-
nitentes, miro robore ſuſtinent. Vidimus namque Patavii Tridentinum hiſtrionem,
mira articulorum tamen laxitate praeditum, qui ferreum palum vigintiquinque librarum,
dentibus à terra ſublevatum, & aliquandiu in ore erectum, retrorſum à tergo pun-
ctim parieti injecit, quem triginta pedum intervallo ab hiſtrione deſtitiſſe, ipſe me-
titus ſum. Turcum inſuper quendam, ut & Mantuanum, non admodum procerae
ſtaturae hiſtrionem, à duobus adductam erectamque viris trabem, ſolis inferioribus

dentibus ſuffulciſſe, & aliquamdiu geſtaſſe, ſaepius vidi, quum interim aſtantium plerique trabem à terra ſublevare vix poſſent. Caeterùm maxillae verſus priora poſterioraque motus, quem manducantes potiſſimum obimus, ſecundis ſeu maſſeteribus praecipuè conficitur, idque latorum ſuorum principiorum, ductusque fibrarum gratia. Anterioribus enim principiorum partibus contractis, inferior maxilla prorſum ducitur, mentumque in anteriora prominet. Poſterioribus verò principiorum ſedibus in ſe collectis, retrorſum, ac velut ad aures maxilla retrahitur: quamvis huic etiam motui temporales muſculi latis principiis pronati, & in acutum verſus ſuas inſertiones deſinentes, ſuppetias nonnihil ferre videantur, prout has illasve ſuorum corporum fibras colligunt, aut remittunt. Inſuper maſſeterum, & in ore deliteſcentium muſculorum in primis opera, inferior maxilla in latera circumducitur: dextro enim maſſetere duntaxat, & ſiniſtro in ore deliteſcente, ſimul contractis, maxilla in dextrum latus agitur: ſiniſtri autem lateris maſſetere, & dextri lateris in ore deliteſcente, unà contractionem molientibus, inferior maxilla in ſiniſtrum latus mordentibus manducantibusque circunfertur.

Alterius lateris maxillam moventium quartus, aut omnium 7 & 8. BIVENTRES DIGASTRICI.

Enarrationi adhuc ſuperſunt duo [o] muſculi, utrinque ſinguli & graciles & oblongi, originem ducentes ex prominentibus oſſium temporum [p] proceſſibus, qui ſcriptorii ſtyli imaginem referunt. Hinc membraneo latiuſculoque capite exorti, ſtatim carnoſi teretesque fiunt: ac verſus priora maxillae, ubi ſummum mentum habetur, obliquè procurrentes, interiori ejus parti inſeruntur: & dexter muſculus ſiniſtro, in ea inferioris maxillae [q] ſede unitur, ubi vel horum muſculorum occaſione, ea exaſperatur, proceſſulosque inaequaliter extuberantes gerit. Muſculi hi, quum ambo in ſe colliguntur, os aperiunt, maxillamque inferiorem rectà deorſum vellunt. ac dein obliqui ipſorum ſitus ductusque gratia, quum alteruter ſolum agit, is obliquae, ac ad ſuum latus deductionis maxillae, autor exiſtit. Caeterùm utriſque his muſculis peculiare aliquid, & nulli totius corporis muſculo, praeterquàm [r] uni, quem contra Galeni placitum oſſi υ referenti adſcribam, commune obtigit. His namque in [s] medio itinere, quod ab exortu ad inſertionem uſque emetiuntur, pars carnoſa prorſus aboletur, & exſanguis nervoſaque efficitur, ceu tendo, vel ligamentum quodpiam, carniformibus fibris neutiquam enutritum: ita ſanè, ac ſi quis ex duobus muſculorum ventribus, in quorum medio teretis tendinis ſpecies cerneretur, utrunque muſculum conflari diceret.

o Alterius lateris muſculus notatur in 5 fig. H, I. 4 tab. O. 6 tab. I.
p 3, 4, 5 fig. cap. 6 lib. I 1.
q 2 fig. cap. 10 lib. I H.
r 5 tab. R, S.
s 5 tab. inter H & I.

Lib. 11 de Partium uſu.

Verùm hîc non perperàm, neque ocioſe à conſueta muſculorum fabrica rerum Opifex declinavit. quod ego, perinde ac Galenus, non ad exortum ipſorum referam, quem ille è directo eorundem inſertionis aliàs debuiſſe fieri (ſi loci ratio id modò admiſiſſet) aſſerit: quum obliqui motus, cui etiam praeeſſe debuerunt, occaſione, is quem nunc obtinent exortus, ipſis ſit impenſe neceſſarius: isque interim rectum maxillae motum, quum ambo unà laborant, neutiquàm impediat. Neque etiam ad organorum in faucibus & in maxillae inferioris amplitudine conſiſtentium frequentiam (quaſi haec muſculos iſtos in ipſorum medio carneos eſſe vetaſſet) iſtud rerum Opificis artificium adeò referendum duxerim, atque ad reflexum eum, quem muſculi ſecundùm inferiorem maxillae [t] angulum moliuntur, ubi [u] tertii maxillam moventium muſculi infima pars conſiſtit. Quum enim muſculi maxillam detrahentes, ad angulum hunc in ipſorum collectione inſigniter valideque contrahi debuerunt, & quum graciles omnino ſunt, ſuae tenſionis impetum innoxiè non ſuſtinuiſſent, niſi ibidem nervei excarnesque ac duri facti fuiſſent, ac denique muſculorum naturam aſſumpſiſſent, qui nervei illis ſaltem ſedibus evadunt, quibus ad os aliquod veluti ad trochleam reflectuntur: quemadmodum videre eſt in [x] ſexto & [y] ſeptimo, & magis adhuc in [z] decimo femur moventium muſculis. Inſuper & roboris quoque cauſa, [a] gracilis longiſſimusque ille muſculus, qui à ſcapula oſſi υ referenti inſeritur, in medio ductu prorſus nerveus evadere docebitur: nimirum ut impetum promptius repellat ſuſtineatque validiſſimi illi accumbentis [b] muſculi, quem ſeptimi caput moventium muſculorum paris alterum ſtatuemus.

t 2 fig. cap. 10 lib. I E.
u 6 tab. D.
x 8 tab. Θ.
y 8 tab. Λ.
z 13 tab. r, ſ, t, u.
a 5 tab. R, S.
b 4 tab. Θ.

Ligamenta maxillae articulorum.

Ligamenta inferiorem maxillam temporum oſſibus alligantia, ligamentis alios articulos membranae inſtar ambientibus correſpondent, nihil ſibi quicquam peculiare vendicantia.

CAPUT XVI.

MVSCVLORVM INFERIOREM MAXILLAM MOVENTIVM ADMINISTRATIO.

Temporalis adminiſtratio.

Eorum qui maxillam inferiorem movent, muſculorum adminiſtrationem à [a] temporali opportunè aggredieris. Capite igitur in latus reclinato, grandiori cultro, & admoto etiam malleo, [b] jugale os ad aurem & malam excindes, & acutiori cultello undequaque à muſculo temporali liberabis, exactè tum temporalis muſculi ad illud os connexum, & maſſeteris exortum conſiderans. Ablato jugali oſſe, temporalis muſculi principium, quod ſecundùm capitis longitudinem trium ferè circuli partium inſtar exoriri dicebatur, undecunque cultello proximè ab oſſe abrades, quouſque totum

a 4 tab. Γ.
b ut in 5 tabula ad C, inter B & D.

totum muſculum à capitis & maxillae ſuperioris oſſibus ademeris. Jam temporali muſculo deorſum & extrorſum reflexo, intuebere nervoſiſſimum ipſius tendinem, acutum maxillae inferioris proceſſum amplexantem. deinceps qui is muſculo in ore deliteſcenti, & maſſeteri committatur, ſpectabis. poſtremò, ſi aperto ore, muſculi temporalis initia ſurſum trahere non detrectaveris, ipſius quoque munus promptè condiſces. Nunc integrum eſt, [c] maſſeterem à jugali oſſe & malis liberatum, ab humiliori maxilla ſimiliter cultello deradere, atque illius inſertionem munuſque non oſcitanter perpendere. [d] Muſculum in ore deliteſcentem adamuſſim, non niſi inferiori maxilla in menti regione per medium diſſecta, adminiſtrare poteris: ac proinde grandiori cultro operi adhibito, ipſam à ſummo mento auſpicatus, per medium dentium inciſorium divides: illamque manibus apprehendens, vi utramque ipſius partem in latera reflectes, & à temporis oſſis illi inſculpto [e] ſinu luxabis. Mox circa maxillae extrema, oris tunicam à ſubditis ſibi corporibus, cutis inſtar ſeparabis, quouſque muſculus in ore reconditus ſeſe omni ex parte offerat: quem, ſi viſum fuerit, aut oſſibus commiſſum relinques, aut ab ipſis deraſum abjicies, ipſius quoque functionem non oſcitanter expendens. [f] Muſculum maxillam deorſum trahentem, inferiori ſedi maxillae ſecundum ipſius longitudinem exporrectum, & maxillae in interna ſummi menti ſede inſertum, modò reperies: quum is nulla peculiari opus habeat adminiſtratione, muſculo maſſetere jam cum [g] glandulis & venis & arteriis, quae auribus ſubjiciuntur, reſectis. Quamquam interim quarti hujus muſculi, ſuique conjugis, perinde ac tertiorum, ſeu in ore deliteſcentium muſculorum ſectionem, & officii munerisve eorundem examen, tum demum opportunius aggredieris, quum linguae & oſſis υ referentis & laryngis muſculos perſcrutaberis.

c 4 tab. Δ.
d 6 tab. D.
e 4, 5 fig. cap. 6 lib. 1 h.
f 5 tab. H, I.
g ſub F 4 tabulae.

Maſſeteris.
Muſculi in ore deliteſcentis.
Muſculi maxillam deorſum trahentis.

CAPUT XVII.

DE MVSCVLIS OSSI υ REFERENTI COMMISSIS.

Os [a] υ referens, in faucibus ſuperiori laryngis ſedi praelocari, & radici linguae fundamenti vice, ſuper quod moveri eam oporteat, & plurium muſculorum velut anchoram eſſe, jam antea diximus. Ex muſculis verò qui oſſi committuntur, alii quidem ipſi ſunt proprii, & ſolius ſui gratia conſtructi, qui omnes ab aliis oſſibus principium ſumentes, oſſi υ ſimili inſeruntur: alii autem ex oſſe hoc procedentes, aliis organis famulantur. Qui igitur oſſi ipſi peculiares propriique ſunt, potiſſimùm praeſtare creduntur, ne os non admodum ſtabili firmatum baſi, hinc inde ad latera, vel ſurſum aut deorſum, vel prorſum aut retrorſum praeter rationem convellatur. Sunt porrò hi ad minimum numerum redacti ſeptem, ad maximum autem octo, utrinque nimirum quatuor, ut univerſi quatuor conſtituant paria.

a tota 1, 2 fig. cap. 13 lib. 1. & 1 fig. cap. 21 lib. 2 A.

Muſculi oſſi υ referenti commiſſi, partim ipſi, partim aliis ſubſerviunt partibus.

[b] Primus caeteris validior & craſſior, biſidus aut geminus eſt, ſcutiformi laryngis cartilagini, & aſperae arteriae in collo exporrectus. Lato namque & carneo principio ex eminentiori pectoris oſſis ſede, ad partem magis internam exoritur: rectaque ſurſum tenſus, ac parem ſemper ipſi origini latitudinem ſervans, in [c] anteriorem oſſis υ referentis ſedem inſeritur, carnoſo innexu totam amplitudinem medii oſſiculi, cui oſſis υ referentis latera firmantur, apprehendens. Huic muſculo ſecundùm ipſius longitudinem in medio linea inciſa eſt, cujus occaſione, ex duobus, dextro videlicet & ſiniſtro muſculis conſtare, non ineptè dicitur: ac duorum muſculorum, ſeu unius paris vice enumeratur, qui os υ referens deorſum, ſi quando violentiùs à ſuperioribus muſculis ſurſum vellitur, retrahunt: & [d] ſcutiformi cartilagini, & aſperae arteriae, propugnaculi loco haberi poſſunt.

b 4 tab. S, T. 1 tab. C. 2 tab. F.
*c conſule 1 figuram capitis 13 lib. 1 ad * A, B, & caet.*
d 5 tab. N. dein Q.

Ipſi propriorum primum par, ſeu alterius lateris 1. STERNOYOIDEI.

[e] Tertius & quartus, utrinque nimirum unus, his duobus opponuntur: & ampli, breves, ac omni ex parte carnei, à maxilla inferiori, ſub ſummo mento interiùs enaſcuntur: hincque deſcendentes, ac admodum modicè arctiores redditi, υ referenti oſſi duobus primis contermini inſeruntur, [f] eandem prorſus inſertionis latitudinem in anteriori oſſis ſede cum illis obtinentes. Ac proinde hi os ſurſum, oppoſito duorum inferiorum motu, deinde & modicè in exteriora protrahunt: quemadmodum & illi quoque in exteriora os perquàm obſcurè promovent.

e 4 tab. R. 1 tab. B. 2 tab. E.
f Confer 1 tabulae B cum C.

Secundum par. MYLOYOIDEI.

[g] Quintus ac ſextus, ab utroque videlicet latere ſinguli, admodum graciles tereteſque ſunt muſculi, qui à [h] proceſſuum, ſtylum & galli calcaria referentium, radicibus explantati, υ referenti oſſi ad latus amplitudinis inſeruntur, quam primi quatuor muſculi occuparunt. eſt autem haec regio, ubi oſſis latera cum medio oſſiculo coëunt. Muſculi hi toto ductu [i] illis exteriùs attenduntur, quos maxillam inferiorem deorſum trahere retuli: qui etiam ab eiſdem ſtylum imitantibus proceſſibus, ſed paulo humiliùs, quàm hi oſſis υ referentis muſculi, exoriuntur: quibus ne os aut in dextrum, aut in ſiniſtrum revellatur, prohibendi munus concreditum eſt, & praeterea illud quoque ſurſum nonnihil, introrſumque contrahunt.

g 4 tab. Q.
h 3, 4, 5 fig. cap. 6 lib. 1 i.
i 4 tab. O. 5 tab. H, I.

Tertium par. STYLOYOIDEI.

Quartum par. CORACOYOIDEI.

At [k] ſeptimus & octavus praeſentis oſſis muſculi, utrinque etiam ſinguli, graciles longique viſuntur: nullus enim univerſi corporis his ſimul & gracilior & longior occurrit. Deinde uterque enervationem quandam, perinde ac muſculi maxillam deorſum trahentes, privatim vendicat. [l] in medio namque ipſius ductu carneus eſſe deſinit, tendinis aliquouſque naturam oſtendens, à qua denuò carneus evadit, itaque duos veluti ventres nanciſcitur. Principium etenim carneum, ex elatiori ſcapulae coſta, juxta ipſius cervicem, & proceſſus anchoram imitantis [m] radicem obtinet: & ſub [n] muſculo ſcapulam attollentium primo occultatus, ſurſum obliquè protenditur, ſub [o] muſculo à pectoris oſſe & clavicula in mamillarem capitis proceſſum inſerto, qui hunc oſſis υ referentis muſculum adeò comprimit, ut carnoſus ſub illo eſſe deſinat, tendinisque ſpeciem oſtendat, perinde ac ſi digniori illi caput moventi muſculo cederet, aut ipſe durior factus, in contractione impetum incumbentis muſculi faciliùs exſolveret. Nam ſimul atque illum ſuperavit, rurſus carneus apparet, quouſque in eam oſſis υ referentis regionem implantetur, in [p] quam quintum aut ſextum inſertionem moliri dictum eſt. Galenus quarto de Adminiſtrandis ſectionibus libro, iſtos quarti paris muſculos ſcapulis proprios eſſe arbitratur, horum ope illas ſurſum ad guttur agi aſſerens. Quàm verò id veritati conſonum ſit, obſervari peroptarim: mihi enim oſſi υ referenti, non verò ſcapulis, proprii videntur, nec quicquam his cum ſcapularum motu commune eſſe exiſtimo. Quippe minores ſunt, minusque firma (quum υ referenti oſſi committantur) baſi ſtabiliuntur, quàm qui ſcapulas (quibus brachia, cubiti & manus appendent) attollere obliquo motu poſſint. Deinde ſubſtantia formaque caeteris oſſis υ referentis muſculis, nequaquam autem ſcapularum motuum autoribus, reſpondent. Quod Veteres pulchrè norunt, ex quorum ſententia Galenus in libro undecimo de Partium uſu, hos muſculos oſſi υ referenti adſcribit: licet rurſus ſui oblitus, in decimotertio de Partium uſu, eoſdem inter ſcapulae motores commemoret, facilè in illis, ut & in aliis pleriſque ſcapulae muſculis, aberrans. Quinetiam os υ referens his muſculis omnino indiget, ſi demum id contrario motu agi debuit illi, quem quintus & ſextus muſculi perficiunt. Videntur itaque mihi poſtremo loco enumerati muſculi, deorſum ac utrinque ad latera os υ referens detrahere. & niſi his illa concrederetur actio, oſſis υ referentis ſitus prorſus fallax eſſet. Adde, muſculis his, ubi ſcapulae committuntur, [q] nervulum applantari: nequaquam autem, ubi oſſi υ referenti inſeruntur. Sunt igitur, mea quidem ſententia, octo muſculi, ſolius oſſis υ referentis occaſione efformati, in hoc ſcilicet, ne hinc inde ex ſua ſede id turbetur, fundamentumque plus ſatis infirmum linguae, & ipſi quoque laryngi efficiatur.

Quartum par, ſcapularum motibus non ſubſervire.

k 5 tab. R, S. 4 tab. V. V. 1 tab D. 2 tab. H.
l inter R & S tab. 5.
m 1 fig. cap. 21 lib. 1 F.
n 4 tab. b. aut 9 tab. Γ.
o 4 tab. ⊙.
p 4 tab. P.
q à ramo i notato fig. 2 cap. 11 lib. 4.

Muſculi hyoidi oſſi non proprii.
† HYOTHYROIDEI.

Caeterùm muſculi, quos huic oſſi non proprios eſſe dixi, ex ipſo originem mutuantur: horumque quatuor laryngi, & alii linguae porriguntur. [r] Primi duo † laryngem adeuntes, lati & carnoſi ſunt: & ab inferiori oſſis υ referentis ſede enati, ac poſtea anteriori ſcutiformis cartilaginis parti attenſi, tandem humiliori ejus cartilaginis ſedi ſecundùm latitudinem inſeruntur. [s] Alii duo paulo minus toto teretes ſunt, & graciles: ex [t] mediaque oſſis υ referentis interna ſede principium ducentes, radici laryngis [u] operculi implantantur. Quod verò horum quatuor ſit munus, & quos ex his Galenus praetermiſerit, in muſculorum laryngis enarratione docebitur. Linguae autem [x] muſculorum ſermo, mox poſt ſubſequens Caput inſtituetur.

r 1 fig. cap. 21 F.
s 2, 3 fig. cap. 21 K.
t 2 fig. cap. 13 lib. 1 D.
u 2, 3 fig. cap. 21 L.
x 1, 2 fig. cap. 19 H.

CAPUT XVIII.

PROPRIORVM OSSI υ REFERENTI MVSCVLORVM ADMINISTRATIO.

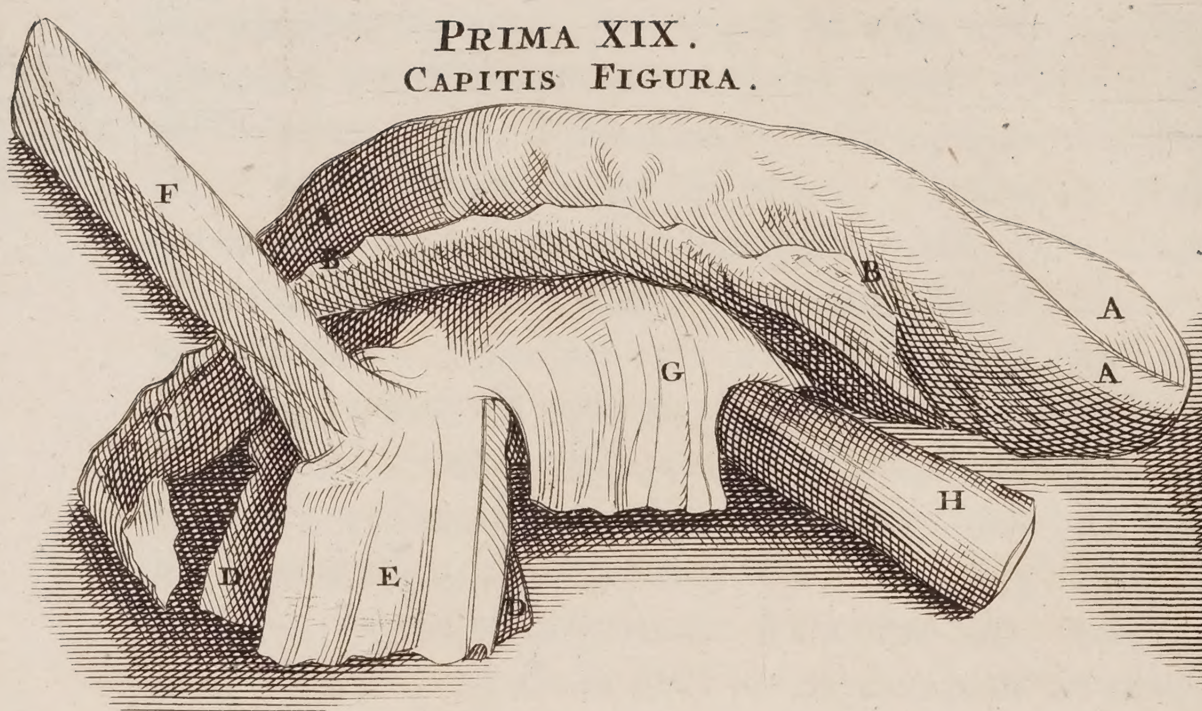
Secundi paris adminiſtratio.

Commodè horum muſculorum ſectionem adminiſtraturus, cervici (ut in poſteriora pendente capite, ea exporrigatur) trunculum aut oblongum lapidem ſubjicies: & venis, arteriis, ac glandulis, quae in harum diſtributionibus locantur, utcunque reſectis, minoribus cultellis ſectionem auſpicabere. Ac primùm quidem ab inferiori maxilla, quae adhuc integra eſt (niſi illam [a] muſculi ipſam deorſum trahentis, & [b] ejus qui in ore deliteſcens, maxillam attollit, occaſione fregeris) obliquos & latos muſculos, qui [c] tertii & quarti loco habebantur, derades, eos uſque ad regionem, qua oſſi υ referenti implantantur, diſſecans. Deinde [d] primi & ſecundi capite à pectoris oſſe liberato, utroſque verſus os deducito, illos à [e] muſculis ſeparans, qui ipſis ſubſtrati à pectoris oſſe in ſcutiformem laryngis cartilaginem pertinent. Quum enim primorum oſſis υ referentis muſculorum originem aggrederis, ſtudendum eſt, ne initia [f] muſculorum, à pectoris oſſe & clavicula ad mamillarem capitis proceſſum adſcendentium, vities: ac ne ex eadem ſede natos, nuperque dictos ſcutiformis cartilaginis muſculos unà auferas. [g] Quintum & ſextum ſummis digitis, aut exiguo cultello à conterminis partibus, uſque ad ſtylum referentes capitis proceſſus deduces, illorumque initia illinc liberabis. [h] Septimum & octavum vix, niſi ſecundo ſcapulam

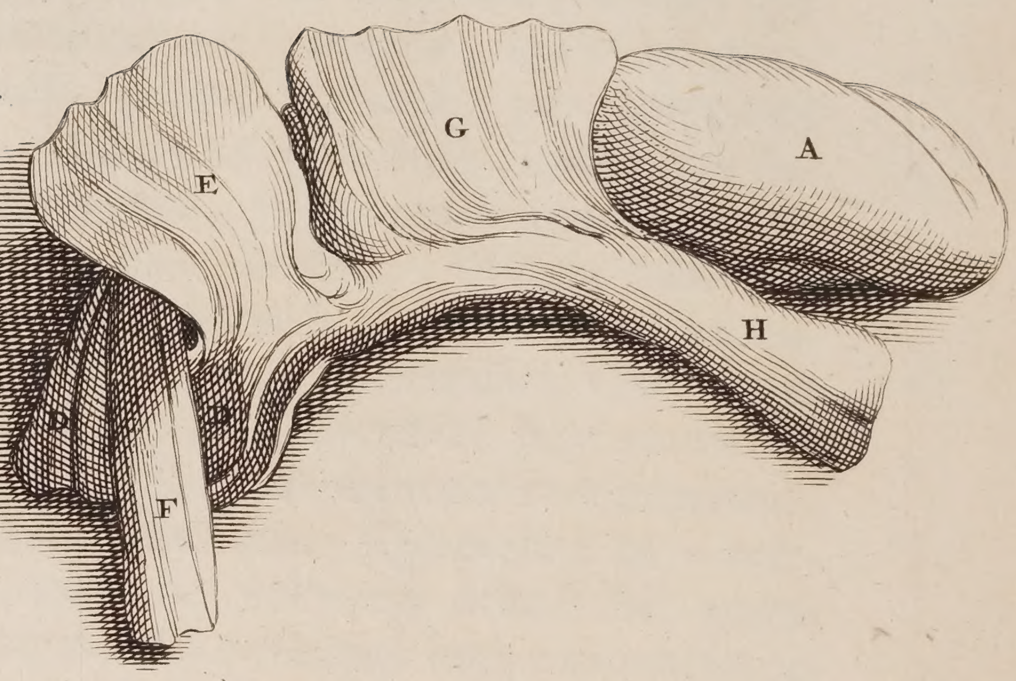
Primi paris.
Tertii paris.
Quarti paris.

a 5 tab. H, I.
b 6 tab. D.
c 4 tab. R.
d 4 tab. S, T.
e 5 tab. P.
f 4 tab. ⊙.
g 5 tab. Q.
h 5 tab. R, S.

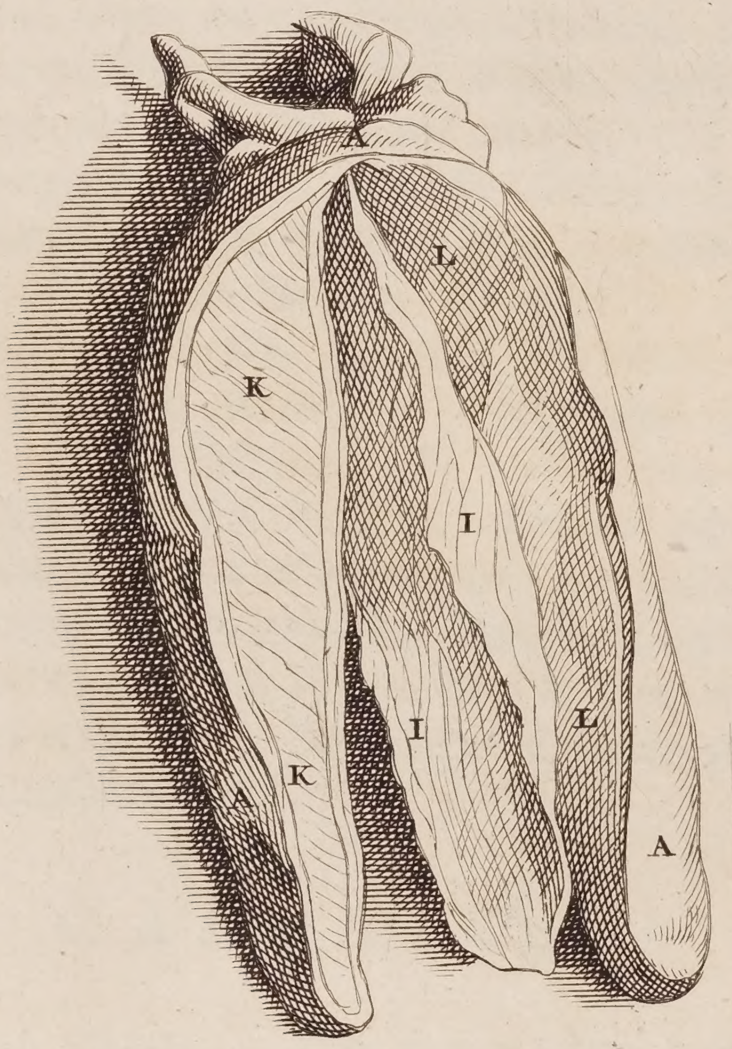
PRIMA XIX.
CAPITIS FIGURA.

SECUNDA.

TERTIA.

i 9 tab. Γ, Δ. Iam moventium i muſculo, & illo qui à pectoris oſſe & clavicula mamillarem proceſſum petit, abſectis, aggredi promptum eſt. nihil tamen prohibet, ipſos à vicinis partibus, exiguo longoque cultello buxeo, aut ſolis digitis liberare, ipſorumque capite apprehenſo, id à ſcapula cultello dividere. Quamquam hos, donec muſculos ſcapulam moventes aggredieris, interdum ſervandos duco: ut, quemadmodum non ſemel ipſe tentavi, tu quoque experiaris, num muſculi illi ſcapulam, omni prorſus carne liberam, ſurſum agere poſſint: contemplerisque, quàm bellè primo quoque tenſionis impetu rumpentur. Muſculorum verò oſſi υ referenti non propriorum ſectio, in eum locum reſervabitur, qui earum quibus illi inſeruntur partium anatomen pertractabit.

CAPUT XIX.

DE LINGVAE MVSCVLIS.

TRIUM DECIMINONI CAPITIS FIGURARUM, & earundem characterum Index.

Prima figura linguam, unà cum ipſius muſculis, à reliquo corpore liberatam, ex dextro latere commonſtrat, muſculorum dextri lateris naturam ac ſitum, quàm fieri licet, proximè exprimens.

Secunda figura eadem, quae prima, oculis ſubjicit: verùm ut primi linguae muſculi, ac item noni natura aliquo pacto hic magis, quàm in prima conſpiceretur, tertium & ſeptimum linguae muſculos ſurſum refleximus, quinto interim deorſum ab ipſius inſertione propendente.

Tertia figura novem linguae muſculos abſectos habet: ac lingua ſecundùm longitudinem diviſa cernitur, linguae ligamento hic ab utriſque linguae corporibus dirempto, & corporum ſuperficie, quae ligamento continuatur, hic apparente. Atque eum in modum hominis (ut ſemel dicam) linguae conſtructio eſt expreſſa, quo nobis hanc picturis aſſequi datum fuit.

A, A, A 1, 2, 3 *Linguae portio, ante conſectionem in hiante ore conſpicua, & tunica adhuc obtecta, ipſi, ac toti ori, & ſtomacho, item & aſperae arteriae communi.*

B, B 1 *Haec linea dictae nuper tunicae partem notat, ſecundùm inferioris maxillae latera ab ore diſſectam. Linguae enim portio ſupra lineam conſiſtens, illa adhuc obtegitur tunica: quae autem ſub linea cernitur pars, hîc (uti etiam nunquam) illa tunica non ſuccingitur.*

C 1 *Jam dictae prius tunicae portio, quam hic ab intimo palati unà cum lingua praeſcidimus.*

D, D 1, 2 *Primus linguae muſculus.* Muſculoſa linguae moles ab oſſe hyoide quaſi enata.

E 1, 2 *Tertius linguae muſculus.* Hyogloſſus: qui in Baſiogloſſum, Ceratogloſſum, & Chondrogloſſum, à quibusdam hodie dividitur.

F 1, 2 *Quintus linguae muſculus.* Stylogloſſus.

G 1, 2 *Septimus linguae muſculus.* Mylogloſſus nonnullis.

H 1, 2 *Nonus linguae muſculus.* Geniogloſſus.

I, I 3 *Linguae ligamentum, cui linguae corporum fibrae continuantur.*

K, K 3 *Dextri linguae corporis fibrarum ſpecies.*

L, L 3 *Siniſtri linguae corporis fibrarum ſpecies. Verùm hae adeò confunduntur, invicemque permiſcentur, ut viſu, nedum pictura, eas queamus aſſequi.*

Linguae moles ori exquiſitè congruit, in omnem enim ejus ſedem commodè pertingit: quod ſanè, ſi minor eſſet, ipſi negaretur. neque rurſus prae oris anguſtia impeditur: quamvis tamen id facillimè contingit, ſi aliquando in magnitudinem praeter naturam excreverit. Quoniam verò promptè ipſam noſtro arbitratu, quocunque agi conveniebat, hanc muſculoſam fieri ſummus rerum Opifex voluit: operaeprètiumque fuit, multos illi elargiri muſculos, qui variorum motuum autores exiſterent. Caeterùm qui, qualesque, & quot numero ipſam agant, cognitu eſt quàmdifficillimum: adeò enim invicem connectuntur, ipſorumque fibrae mutuò tam variè coëunt, ut juſtum numerum formamque muſculorum, & motuum linguae differentias cognoſcere, non injuria arduum cenſeatur. Imò linguae conſtructionem hactenus à nemine adamuſſim perſpectam fuiſſe, neque etiam ocyus fore metuo: ita, ut fateri cogamur, eò Conditoris noſtri in effingendo ex terra Adamo artem induſtriamque proceſſiſſe, ut tota haec non inveniatur, quantumvis longo temporis ſpacio, idque à viris illuſtribus, fuerit indagata. Quouſque tamen in linguae conſtructione Galenus eximium Naturae miraculum artificiumque perſpexerit, minimè conſtat:

Linguae magnitudinem juſtam eſſe, illamque muſculis egere, quorum cognitio difficilis eſt.

ea ſiquidem libri de Adminiſtrandis ſectionibus pars, in qua linguae muſculos proculdubio recenſuit, nobis unà cum libris de Muſculorum reſectione interiit. In libris autem de Partium uſu, per tranſennam, leviterque duntaxat de linguae motu, abſque peculia-

Quid linguae in muſculis rarum obtigerit.

ri alicujus muſculi enarratione meminit. Ego, quantum hactenus aſſecutus ſum, linguam rarum quippiam, ac peculiare praeter caeteros muſculos ſortiri obſervo. Ad radicem enim, qua ampla lataque eſt, ac veluti ſtabilitur (uti ſuo fine, ut ad motum promptior exiſtat, in obtuſum mucronem deſinit, tenuiſque viſitur) proprios quoſdam, ac ſuis fibris utcunque diſtinctos obtinet muſculos: & quorundam ipſorum fines illic terminantur, ubi lingua in longitudinem ferri incipit, cum ſua radice quodammodo angulum illic conſtituens, ubi [a] corpus, laryngem in ciborum voratu obturans, ſeſe offert. Alii eorum muſculorum hic neutiquam ceſſant: ſed mixti invicem, raram corporis partem efformant, nempe duorum veluti oblongorum muſculorum concurſum, qui ligamentum quoddam tenuiſſimum, membraneum, ac ad linguae craſſitudinem latum, in ipſorum medio plerunque adipiſcuntur.

a 2 fig. cap, 21 L.

Haec ferè tertia fig. ſeriatim proponit literis K, K. L, L. I, I.

Linguae pars ante ſectionem conſpicua, quibus conſtet particulis.

ſic ſanè, ut univerſum linguae corpus, ante ſectionem nobis apparens, ex duobus illis muſculoſis corporibus, ligamento hoc, accurrentibus venis, arteriis & nervis, ac binis haec omnia integentibus membranis conformetur: una quidem muſculis omnibus communi, quae eſt anterior: altera autem ejus tunicae pars cenſetur, quae univerſam oris amplitudinem ſuccingit, & eadem continuaque cum interna aſperae arteriae ac ſtomachi tunica exiſtit, privatimque tertii paris nervorum cerebri praecipuas [b] portiones ſibi vendicat, quarum etiam beneficio lingua guſtatorium efficitur organum. Rarum verò id, atque peculiare, quod duo haec muſculoſa corpora obtinere diximus, ad hunc quaſi modum ſeſe habet. Quum caeteri corporis muſculi unicum ferè fibrarum genus, aut rectum ſcilicet, aut obliquum, aut tranſverſum duntaxat obtineant: haec tamen corpora obliquas, transverſas, rectaſque fibras ſimul adepta mihi videntur, quae invicem adeò coëunt, commiſcenturque, ut in his aliquod fibrarum genus ſectione aſſequi propemodum ſit impoſſibile. imò muſculoſa haec corpora quippiam non abſimile cordis [c] ſubſtantiae, in ea fibrarum contrariarum commixtione adipiſcuntur: quamquam non adeò, atque cor, ſolida conſtent ſubſtantia. Nam carnoſae fibrae in pinguioribus, & jam aetate provectis animalibus, pinguedinem in lingua, ſpongioſum quid & fungoſum exprimente, adnatam obtinent: & fibrae multo quoque rariùs in lingua conſeruntur, quàm in compactiſſima cordis ſubſtantia. Atque haec vel inter edendum cuivis evadunt perſpicua, quàm ſcilicet à vulgaris muſculorum carnis natura, formaque, & guſtu, linguae pars, quam in deliciis habemus, variet. Verùm ex quibusnam muſculis ea conformetur, ac unde muſculi linguae, quos inter diſſecandum obſervavi, originem

b 2 fig. cap. 2 lib. 4 Y, Y.

c 11 fig. lib. 6 I, I.

Inter manifeſtos linguae muſculos duo primi.
** MUSCULOSA LINGVAE MOLES.*
Tertius & quartus.
† HYOGLOSSI.

ducant, nunc opportunè ſubjicietur. [d] Duo ſunt recti *, & impenſe craſſi, obſcureque ab invicem, ac ſi plures duobus eſſent, aliquot locis diſcreti: qui ex media, ſuperiorique [e] oſſis υ referentis ſede, carnei, ſed utcunque fungoſi, principium ducunt: ac ſecundùm linguae longitudinem protenſi, ipſius medio inſeruntur, hancque contracti rectà intrò, & velut ad poſteriora vellunt. [f] Tertius & quartus †, ex [g] duobus ſuperioribus oſſis υ referentis oſſiculis oriuntur: quae ad ipſius latera haberi, ac ipſorum fine ad ſtylos uſque imitantes capitis proceſſus deſinere diximus. Quamquam etiam interdum hi muſculi ab [h] humilioribus ejus oſſis lateribus, quae ſuperioribus ſcutiformis cartilaginis proceſſibus colligantur, principium ſumant, tunc nimirum, quum ſuperiora oſſis latera non planè oſſea, cum ligamentorum natura aliquid commune adipiſcuntur, quod potiſſimùm in mulieribus obſervatur. Muſculi igitur illinc exortum adepti, & obliquè quodammodo procedentes, linguae lateribus implantantur. Si horum alter, uno remiſſo laxatoque, contrahatur, lingua, & potiſſimùm ſua radice, in latus deorſum vellitur: at ſi ſimul uterque agat, lingua in neutram partem inclinans, deorſum verſus interiora quoque movetur.

d 1, 2 fig. D, D.

e figurae capitis 13 lib. 1, ſed praecipuè 2 figurae D, & 1 fig. C.

f 1, 2 fig. E.

g 1, 2 fig. cap. 13 lib. 1 I, K.

h earundem fig. E, F.

Quintus & ſextus. STYLOGLOSSI.

[i] Quintus ac ſextus, ſimiliter carnoſi, & utcunque craſſi, duobus nuper dictis opponuntur: ac à temporum oſſium [k] proceſſibus, qui ſtyli acusque imaginem referunt, explantati, linguae ad nuper [l] dictorum fines innaſcuntur. Hi, quoties ambo convelluntur, verſus interiora linguam ſurſum agunt: at ſi alter duntaxat in ſe colligatur, lingua ſurſum tracta, ad alterum latus inclinatur.

i 1, 2 fig. F.

k 3. 4. 5 fig. cap. 6 lib. 1 i.

l 1, 2 fig. E.

Septimus & octavus. MYLOGLOSSI quibuſdam.

Sunt & [m] alii duo, linguam ad inferiora contrahentes, ad lateraque involventes: qui ex inferioris maxillae lateribus, intus ad dentium molarium radicem utrinque lato, & utcunque mucoſo principio enati, linguae, ſecundùm ipſius longitudinem, uſque ad ligamenti finem, quo faucibus illa colligatur, ſeſe inſerunt, non quidem prorſus in linguae medium, ſed [n] duorum, quos primos enumeravimus, muſculorum latera. Horum altero tantùm ſuas fibras colligente, conſpicua ante ſectionem linguae pars, in contracti muſculi latus connivet: at utroque laborante, pertinaciter lingua faucibus recto motu adigitur.

m 1, 2 fig. G.

n 1, 2 fig. D, D.

Nonus. GENIOGLOSSUS.

Poſt hos [o] carnea quaedam moles ab [p] interna quoque inferioris maxillae ſede, ex menti regione enaſcitur, ab illis praecipuè proceſſulis, ipſorumque lateribus, qui inaequaliter in interna inferioris maxillae ad ſummum mentum ſede extuberant. Praeſens moles ſurſum retrorſumque ad fauces ducta, in linguae radicem, amplam inſertionem molitur, quemadmodum etiam lato principio originem ſumit. Haec moles linguam ad mentum contrahere videtur, nunc exquiſitè ad labrorum medium, nunc autem ad latus, prout nimirum has illaſve fibras

o 1, 2 fig. H.

p 2 fig. cap. 10 lib. 1. H.

laxat & intendit: fibrae enim ipſius, ſecundùm totam illius amplitudinem, ab anteriori ſede retrorſum rectà ducuntur. Deinde muſculus iſte, praeter fibras, velut quaſdam inſcriptiones quoque rectà progredientes ita obtinet, ac ſi harum occaſione plurium muſculorum numero etiam habendus eſſet.

Muſculoſa ſubſtantia linguae partis, ante ſectionem conſpicuae.

q 3 fig. K, K. L, L.

r 3 fig. I, I.

Enarratos jam muſculos, qui undique attenſum habent adipem, inter diſſecandum ad linguam porrigi cernimus, & horum plurimos circa ipſorum fines invicem confundi, ac [q] duo muſculoſa linguae corpora conſtituere: quae triplex fibrarum genus adeò confuſum permixtumque obtinent, ut fibras internoſcere ſit quàmdifficillimum. Reliquarum tamen omnium obliquae tranſverſaeque in corporum medio plurimae reperiuntur, quae mihi utrinque in proprium linguae [r] ligamentum longè tenuiſſimum, & membranae non abſimile, tanquam in ipſorum firmamentum, hominibus, canibus & ſimiis ſecus quàm bobus & ovibus propemodum, deſinere videntur: rectae verò pauciores ſeſe offerunt, omnes propemodum in externa illorum corporum ſuperficie excurrentes. Tranſverſarum fibrarum beneficio, linguae corpus ante ſectionem apparens, in ſe contrahi, incraſſarique, & rurſus egeri tenuarique arbitror: id enim in ligamentum fibrarum inſertio tibi diſſecanti utcunque commonſtrabit. Rectis autem fibris, lingua in ſemicirculum, ad palatum faucesque convolvi ſpectatur: prout nimirum aut ſuperiores, aut inferiores collectae fuerint. Porrò obliquis fibris in latera linguam agi omnino conjector, ſic ſanè, ut alii interim muſculi linguae moveant radicem: alii verò linguae corpus, ante conſectionem in hiante ore conſpicuum. Ligamentum verò, cui fibrae firmantur, linguae oſſis vice datum eſt. Haud enim decuiſſet, linguae ſecundùm ipſius longitudinem os, aut cartilaginem, quantumvis etiam in exiguas diviſam vertebras, innaſci, quum tam variis diverſiſque motibus inter mandendum loquendumque moveri linguam oportuerit, ipſaque interim nullum corpus ſuſfulciat, ac quovis etiam ſerpente agilior fluctuoſiorque eſſe debeat. Atque haec ſanè ita trado, ut mihi occurrerunt: lubens, ſi quid ſeſe notius veriusque mihi offerret, id impertiturus.

s 2 fig. cap. 2 lib. 4 π, dein g.

Ligamentum linguam faucibus colligans.

Porrò [s] nervos à ſeptimo praecipuè pari nervorum cerebri, & à ſexto, linguae muſculis motus principium praebentes, de induſtria, ut & caeteros nervos, in quartum librum rejicio: & iccirco etiam hîc, niſi de ligamento linguam faucibus colligante, pauciſſima recenſenda ſuperſunt. Eſt autem id quod ad palatum, reflexa lingua, apertoque ore, ſub ipſa conſpicitur, magni uſus gratia efformatum. Niſi enim id eſſet ligamentum, lingua nimium aliquando retrorſum in ſe colligeretur, nec facilè exerta intrò traheretur: praeterea neque ſedem obtineret ſtabilem & tutam, ut quae undique eſſet ſoluta. Utroque enim munere ligamentum fungi, ex artis operibus experimur, quoties id praeſcindimus, ut propter nimiam humiditatem laxum reſiccamus.

CAPUT XX.

LINGVAE MVSCVLORVM ADMINISTRATIO.

Adminiſtratio quinti & ſexti.

a 1 fig. cap. 19 B, B, C.

b 1, 2 fig. cap. 19 F.

Noni.

c earundem fig. H.

Muſculorum linguae ſectio, cum hactenus commemoratorum in ore muſculorum ſectione communis erit. Deducta igitur, quantum licet, utraque maxilla, & [a] oris tunica, cutis modo à ſubditis organis, quàm licet exquiſitiſſimè cultello undecunque detracta, omnium primi ſecabuntur [b] obliqui, quorum principium à proceſſibus ſtylum imitantibus venit liberandum. Jam hos ad linguae radicem ſtudioſe ſecutus, eam [c] carneam molem, quam nono loco recenſui, ab inferiori maxilla liberabis: atque quàm poteris accuratiſſimè, ipſius inſcriptiones, & ipſi immixtum adipem, deinde illius etiam exortus & implantationis latitudinem ſpectabis. Atque haec perfeceris promptiſſimè, ſi modò ad dentium inciſoriorum radicem, & ſub mento viciſſim ſectionem tentaveris. Mox poſt hos aggredieris, [d] qui ab internae maxillae ſedis lateribus enaſcuntur, & linguam ad latera movent. Poſt hos autem, aliorum [e] duorum obliquorum, ab oſſis υ referentis lateribus originem ducentium, principia liberabis. Poſtremò autem [f] illi ab oſſe υ referente adimentur, quos primos recenſuimus, quique maximam linguae radicis partem conſtituere videbuntur. In hujusmodi adminiſtratione, exiguum cultellum liberandis muſculorum capitibus operi accommodabis: ad reliquam verò ſeparationem, buxeum cultellum, quòd mucoſi admodum ſint muſculi, adhibere, nihil prohibet. Caeterùm linguae reliquum corpus ad hunc modum aggredi conſulo. Ante omnia id ambiens craſſior membrana, toti communis ori deradetur: firmiùs enim connaſcitur, quàm ut citra coctionem, cutis modo à lingua auferri poſſit. Deinde illa membrana, quae muſculis, omnibus eſt communis, quamquam fruſtra ſeparare contenderes, relicta, ſectio ad linguae medium, ſuper id quod diximus [g] ligamentum, & ſecundùm linguae longitudinem ducetur, non ſuperficialis tantùm, ſed quae ad medium uſque linguae penetret, aut etiam univerſam dividat. Mox hamulis & cul-

d earundem fig. G.

Septimi & octavi.

e earundem fig. E.

Tertii & quarti

f earundem fig. D, D.

Primi & ſecundi.

Reliqui linguae corporis adminiſtratio.

g 3 fig. cap. 19 I, I.

cultellis, fibrarum corporis linguae naturam ſedulò inquires: ac quî fibrae ligamento committantur, eaeque invicem varient & commiſceantur, perſpicies.

CAPUT XXI.

DE LARYNGIS MUSCULIS.

Tredecim Vigesimiprimi Capitis Figurarum, & earundem characterum Index.

Quoniam in integris muſculorum tabulis, in praeſentis libri initio ſeriatim poſitis, omnes laryngis muſculi oculis ſubjici nequierunt, non abs re fore putavi, in hujus Capitis fronte privatim laryngis muſculos hac figurarum copia exhibere.

Prima figura, oſſis ᵛ referentis, & hîc ſuis muſculis omnibus propriis liberati anterior facies exprimitur, unà cum anteriori laryngis, & aſperae arteriae caudicis (qui in collo conſiſtit) ſede, nullo interim laryngis muſculo reſecto. Qui verè muſculi hic ſint conſpicui, characterum index dilucidè explicabit.

Secunda figura, eadem quae prima ex dextro latere commonſtrat. quamquam hic non tantam aſperae arteriae caudicis portionem (quum id fruſtra factum fuiſſet) aſſervaverimus: dein ſuperiora oſſis ᵛ referentis latera hinc etiam reſecuimus.

Tertia, ſecundae penitus reſpondet: niſi quòd haec ex poſteriori facie eadem quae illa ex latere commonſtrat. Verùm & hîc ſtudiò ſuperiora oſſis ᵛ referentis latera, perinde ac in prima, delineantur.

Quarta antèriorem laryngis ſedem, cum portione caudicis aſperae arteriae proponit, reſecto jam ᵛ referente oſſe, cum muſculis ab illo & à pectoris oſſe laryngi oblatis. Servantur itaque adhuc ex communibus laryngis muſculis, quintus & ſextus, ac dein muſculi laryngis operculo proprii.

Quinta figura, à quarta ſectionis ordine nihil variat, ſed eadem quae quarta, ex ſiniſtro latere eleganter ſpectanda offert.

Sexta laryngem, à reliquo aſperae arteriae caudicis liberatam, ita poſteriori facie exprimit, ut neque ſtomachi, neque communis alicujus muſculi portionem adhuc reliquerim, interea tamen nulla laryngis cartilaginum ſua ſede dimota.

Septima laryngem ex dextro latere ita expreſſam continet, ut ipſius operculum jam reſectum ſit, unà cum muſculis primae cartilagini ſecundam nectentibus. Dein primae cartilaginis in hoc latere inferior proceſſus, à ſecunda liberatus eſt: ipſaque prima antrorſum, atque à ſecunda ſic reflexa occurrit, ut media primae cartilaginis ſedes, in poſteriori regione nuda ſe ſpectandam offerat.

Octava à ſeptima in hoc differt, quòd hîc rectos muſculos illorum quatuor, qui tertiam cartilaginem ſecundae nectunt, reſcidimus, ipſaque ſecunda cartilago magis detecta appareat.

Nona ab octava in hoc variat, quòd praeter muſculos nuper dictos, etiam quatuor muſculorum tertiam ſecundae jungentium obliquos, & dein duos in tertiae cartilaginis baſi poſitos, abſtulimus, ſervatis duntaxat cum tribus cartilaginibus illis muſculis, qui tertiam primae alligant.

Decima, ex anteriori laryngis ſede ſe ſpectandam praebet, ablata jam prima cartilagine, & duntaxat cum ſecunda & tertia apparentibus muſculis, tertiam primae committentibus.

Undecimam, ut & duas ſequentes, oſtendendae laryngis linguae ſeu rimae gratia delineavimus. Exprimitur itaque hîc larynx, à reliquo aſperae arteriae trunco, & ſuis communibus muſculis libera: atque haec, aſſervato adhuc ipſius operculo, poſteriori ſuae ſedi incumbit, ſuperiorem faciem commonſtrans.

Duodecima in hoc ab undecima differt, quod haec inferiorem laryngis ſedem delineatam contineat.

Decimatertia hoc à duodecima habet varium, quòd laryngis rimam, ſeu lingulam, magis coarctatam occluſamve repraeſentet. Caeterùm characterum index erit ejuſmodi.

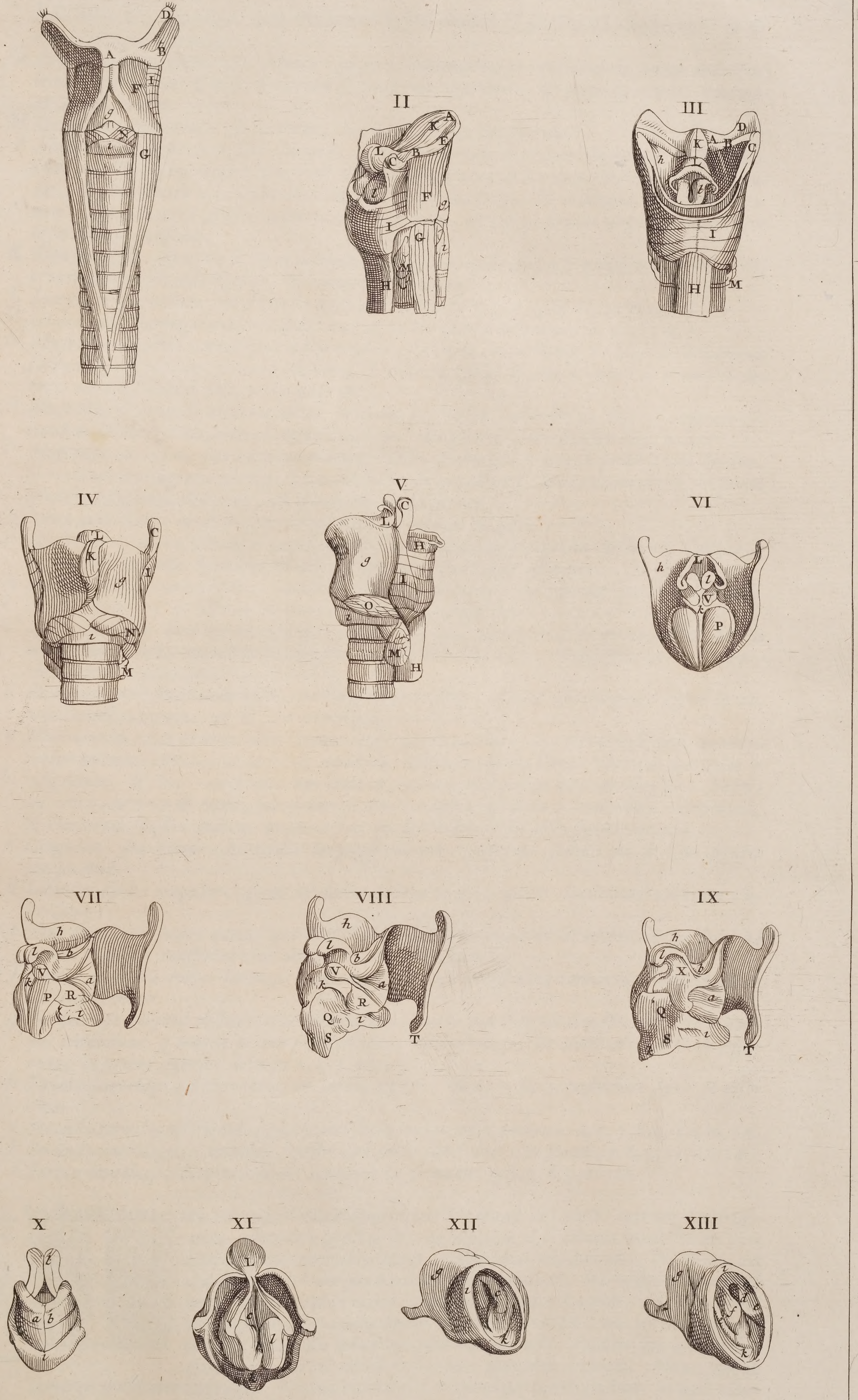
A In prima, ſecunda & tertia figuris, ᵛ referens notatur os, non prorſus ſuis membranulis liberum.

B C. In prima, ſecunda & tertia, humilius oſſis ᵛ referentis latus, ſuperiori ſcutiformis cartilaginis alligatum proceſſui, qui C in ſecunda, tertia & quarta figuris indicatur.

D E. In prima & tertia, ſuperius notatur oſſis ᵛ referentis latus, à ſecunda figura inibi reſectum, ubi E adſcriptum cernis.

F Muſculus ab oſſis ᵛ referentis inferiori ſede enatus, ac humiliori primae cartilaginis ſedi

Prima XXI. Cap. Fig.

I. Wandelaar fecit

ſedi inſertus, Hyothyroideus. In prima figura dexter & ſiniſter eſt conſpicuus, in ſecunda dexter duntaxat.

G Muſculus ex pectoris oſſis ſummo, ad humiliorem primae cartilaginis ſedem deductus, Sternothyroideus. Prima dextrum & ſiniſtrum exprimit, at ſecunda dextri tantummodo portionem.

H Gula, ſeu ſtomachus, in ſecunda, tertia & quinta conſpicuus.

I Muſculus ex poſteriori ſede ſtomachi, primae cartilaginis lateri inſertus, Thyropharyngeus, Pharyngothyroideus Veſ. Ac tertia dextrum & laevum ferè univerſum oſtendit, & potiſſimum utriuſque initium: ſecunda dextrum, & minimam ſiniſtri portionem. Quinta verò ſiniſtri inſertionem exprimit, ut etiam prima & quarta utriuſque inſertionem proponit.

K Duo muſculi, ab oſſe υ referente enati, ac in laryngis operculi radicem inſerti. Hi occurrunt in ſecunda figura, & tertia, & quarta.

L Laryngis operculum, in ſecunda figura, & dein in 3, 4, 5, 6, & 11 conſpicuum.

M Glandulae, laryngis radici ad aſperae arteriae latera adnexae, in 2, 3, 4 & 5.

N Muſculus à prima cartilagine ad ſecundam protenſus, exteriorve primam cartilaginem ſecundae jungentium. Cricothyroideus. Dextri muſculi & ſiniſtri pars in prima videtur, uterque autem integer in quarta.

O Muſculus à ſecunda cartilagine in primam protenſus, alteriusve lateris interior ſecundam cartilaginem primae connectentium. In quinta ſolus ſiniſter exprimitur.

P Muſculus ab infima ſecundae cartilaginis ſede, poſteriori in parte principium ducens, & tertiae cartilagini inſertus, Cricoarytaenoideus poſticus. Sexta dextrum & ſiniſtrum oſtendit, ſeptima dextrum, & quodammodo ſiniſtrum.

Q Sedes jam dicti, ac P inſigniti muſculi, in octava & nona.

R Muſculus à latere ſecundae cartilaginis, in tertiam cartilaginem inſertus, Cricoarytaenoideus lateralis. Septima & octava dextrum duntaxat oſtendunt.

S Sinus ſecundae cartilaginis, in octava & nona notatur, cui inferior primae cartilagi-

T. nis proceſſus, T in octava & nona inſignitus, connaſcitur.

V Alter muſculus duorum in tertiae cartilaginis baſi locatorum. Arytaenoideus. Sexta utriuſque lateris muſculum repraeſentat, ſeptima dextrum, & ſiniſtri portiunculam, octava etiam dextrum.

X In nona figura ſinus indicatur, cui muſculus inſidet, tertiae cartilaginis baſim in altero latere occupans, ac V jam expreſſus.

a Muſculus ex tota primae cartilaginis longitudine enatus, ac tertiae inſertus, aut muſculus primae cartilagini tertiam copulans. Thyroarytaenoideus. Decima dextrum a

b. inſignitum, & ſiniſtrum b notatum indicat, ablata interim prima cartilagine. Septima verò, octava & nona, integrum dextri lateris muſculum a indicatum exprimunt, & elatiorem ſiniſtri ſedem, quam ob hoc quoque b litera in illis figuris notavi.

c Lingulae, ſeu rimae, in medio laryngis obviae, ſuperior ſedes, in decima figura conſpicitur.

d Inferior facies lingulae, quam in decimatertia magis, quàm duodecima apertam expreſſimus.

e, e Duo ſinus, utrinque unus, qui clauſa lingula, ſeu rima, in humiliori ipſius ſede ad latera evadunt conſpicui, in duodecima & decimatertia.

f Callus in medio rimae laryngis apparens, ubi ipſa potiſſimùm connivet, in decimatertia exprimitur.

g Ne fortaſſe aliquid obſcuritatis cartilagines literis non inſignitae adferant, illas quoque notabimus. g itaque prima, Thyroidea, eſt cartilago, in anteriori parte ſe offerens, in prima figura, dein in 2, 4, 5, 12, 13.

h Prima cartilago, Thyroidea, in tertia figura, & 6, 7, 8, 9, poſteriori facie ſe offerens.

i Secunda cartilago, Cricoidea, anteriori facie conſpicua in prima 2, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 12, 13.

k Secunda cartilago, Cricoidea, poſteriori facie ſpectatur, in ſexta, 7, 8, 9, 11, 12, 13.

l Tertia cartilago, Arytaenoidea, occurrit in ſecunda, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11.

Tres laryngis [a] cartilagines libro ſuperiore deſcripſi, tertiam cartilaginem, etiamſi [b] gemina ſit, ne aliorum diſſectionis profeſſorum placita nimium interturbarentur, unius loco enumerans. Praeterea his cartilaginibus [c] corpus ſimiliter cartilaginoſum, ſed adipoſae membraneaeque ſubſtantiae etiam compos, incumbere retuli, quod ἐπιγλωττὶς nuncupatur. [d] γλωττίδα enim, corpus quoddam, aut potius laryngis ſedem, in medio ipſius locatam eſſe recenſui, rimulae ſeu fiſſurae lingularum, quibus tibiae inflantur: perquàm ſimilem. Nunc itaque laryngis perſequar muſculos. Quum enim haec ex pluribus cartilaginibus, ut aptè clauderetur, aperireturque, conſtruitur: quumque ſpiritus retentionis, & vocis item occaſione, motu eam agi oportet voluntario, jurè muſculos cartilaginum motores Natura ipſi

a Spectandae ſunt fig. cap. 38 lib. I.

b 9, 10, 11 fig. cap. 38 lib. I R. S.

c tota 12, 13 fig. cap. 38 lib. I.

d Conſpicitur in 11, 12, 13 fig.

communicavit: quorum quidam & exortibus & inſertionibus, ſolis committuntur cartilaginibus, propriique idcirco laryngis appellantur: alii autem, ab aliis partibus enati, laryngis cartilaginibus, ipſiusque operculo inſeruntur, ob id communes ferè nuncupati.

Duodecim proprios eſſe laryngis muſculos, communes octo.

[e] Proprios humana larynx duodecim nanciſcitur: horumque quatuor primam cartilaginem ſecundae jungunt, quatuor tertiam ſecundae connectunt, duo tertiam primae copulant, & duo in baſi tertiae cartilaginis ſedem habent. Communes autem octo numeramus: ſex quidem primae cartilagini, duos autem laryngis operculo inſertos. Cujuſmodi verò omnes ſint, jam ordine proſequar, à propriis ſumpto ſermonis initio.

e *Paulo pòſt ſinguli ſeorſim adnotabuntur.*

Propriorum 1, 2, 3, 4. CRICOTHYROIDEI.

Quatuor itaque primam ſecundae jungentium, ad inferiora laryngis utrinque [f] duo habentur, in priori parte ipſius, verſus latera locati. atque hi breves ſunt, ſed lati, tenues, ac carnoſi: unusque alteri incumbit, ac ambo ſe invicem fibris ad X literae ſimilitudinem interſecant. Exterior namque ab inferiori primae cartilaginis ſede fibrarum originem ducit, quae deorſum obliquè in priora procedentes, ſecundae cartilaginis parti, priora laryngis ſpectanti, inſeruntur. Interior huic ſubjectus, ac forma exteriori ſimilis, à ſecundae cartilaginis ſede, quae primae ſubjicitur, originem ducit, primae cartilaginis humiliori ſedi implantatus, & fibris ex poſtica parte obliquè in anticam adſcendentibus praeditus. Quatuor iſti muſculi, [g] intercoſtalibus muſculis apprimè reſpondentes, primam ſecundamque cartilaginem invicem adducunt, laryngis rimulam clauſuri. Ad hunc ſanè modum hos quatuor muſculos locari, non infrequenter oſtendi: aliquando tamen unicum duntaxat utrinque reperi, ductum fibrarum [h] anterioris enarrati nobis muſculi ſervantem, ſed interim paulo craſſiorem. Praeterea, quum alterum duntaxat adeſſe obſervavi, non ſemel, idque praecipuè in viris, duos graciles, ſed carneos animadverti muſculos: qui ex media longitudine [i] ſpinae ſecundae cartilaginis enati, ac tandem deorſum obliquè ducti, in inferiores primae cartilaginis [k] proceſſus inſertionem moliebantur. atque hi manifeſtò primam quoque cartilaginem ſecundae propinquiùs accommodabant, rimulam laryngis hac functione arctantes.

Praeſens figura, ſextae hujus Capitis fronti praepoſitae omni ex parte correſpondet: niſi quòd haec privatim muſculos ſpectandos exhibet, quos à ſecundae cartilaginis ſpina, ad inferiores primae cartilaginis proceſſus aliquando deductos vidi. A itaque & A prima laryngis notatur cartilago. B verò ſpina ſecundae cartilaginis. C autem & D duo muſculi, à ſecundae cartilaginis ſpina principium ſumentes, ac in primam cartilaginem inſerti.

f 1, 4 *fig.* unus N, *alter* 5 *fig.* O.
g 6 *tab.* V, X. *ſed potius confer* 8 *tabulae* D *cum* E.
h 3 *fig.* N.
i 8 *fig. cap.* 38 *lib.* 1 M.
k 3, 4, 5 *fig. cap.* 38 *lib.* 1 C, D.

Propriorum 5, 6, 7, 8. CRICOARYTAENOIDEUS POSTICUS.

Quatuor verò muſculorum, ſecundae cartilaginis tertiam committentium, duo quoque utrinque habentur: ac [l] unus quidem exactè in tota ſui lateris poſteriori ſecundae cartilaginis ſede, ſecundum ipſius longitudinem, qua ſtomachum ſpectat, locatur: & carneo principio ab infima ſecundae cartilaginis [m] parte enatus, ac deinde rectà ſurſum procedens, tantiſper lateſcit, donec tertiae cartilaginis radici, [n] qua ſecundae coarticulatur, utcunque nervoſus implantetur.

CRICOARYTAENOIDEUS LATERALIS.

[o] Alter muſculus, nunc dicto contiguus, & omnino carneus, à ſecundae cartilaginis ſede enaſcitur, quae primae cartilaginis internam regionem reſpicit, primaeque inferiorem proceſſum [p] admittit. Ex hac itaque ſede praeſens muſculus, carnoſum latumque ducens principium, ac ſurſum obliquè protenſus, tertiae cartilagini inſeritur, totam ſui lateris tertiae cartilaginis radicis ſedem occupans, à priori ac recto muſculo non amplexam. Hi quatuor tertiam cartilaginem ad exteriora laryngis retrorſum evertunt, lingulam, aut ipſam, ſi voles, laryngem aperientes. Ac duo quidem primi, poſteriorem cartilaginis ſecundae ſedem (quae horum gratia utrinque ſecundum longitudinem [q] exſculpitur, & in medio acuta veluti [r] linea, ac dorſi quodammodo ſpina, prominet) occupantes, recto motu id praeſtant: reliqui autem, ut obliquo ſitu praediti ſunt, ita quoque tertiam cartilaginem in poſteriora obliquè revellunt.

l 6, 7 *fig.* P.
m 8 *fig. cap.* 38 *lib.* 1 L.
n P, Q 6, 7 *fig. cap.* 38 *lib.* 1 *committuntur* V & X *figurae* 10 & 11 *ejuſdem cap.*
o 7, 8 *fig.* R.
p 8, 9 *fig.* T *ad* Q.
q 8, 9 *fig.* Q & 8 *fig. cap.* 38 *lib.* 1 N *aut* O.
r 8 *fig. cap.* 38 *lib.* 1 M.

Propriorum 9 & 10. THYROARYTAENOIDEI.

[s] Nonus & decimus, qui tertiam primae copulant, etiam utrinque ſinguli ſunt lati & carnei: enaſcuntur autem invicem continui, ex [t] media primae cartilaginis ſede, ſecundum totam ipſius internae ſedis longitudinem. Dexter (idem de ſiniſtro ſubaudi) velut triplex ſui principium oſtendit, propter quaſdam ipſius inſcriptiones, adeò impreſſas, ut harum occaſione triplex muſculus eſſe videatur, à principio obliquè ſurſum adſcendens, & dextrae tertiae cartilaginis partis anteriori ſedi implantatus. Duobus his validis ſanè muſculis tertia cartilago primae adducitur, illorumque beneficio duae tertiae cartilaginis [u] partes, contractis nimirum muſculis connivent, ipſaque lingula horum potiſſimùm auxilio comprimitur.

s 7, 8, 9, 10 *fig. unus* a. *alter* b.
t 4 *fig. cap.* 38 *lib.* 1 G, H.
u 9, 10 *fig. cap.* 38 *lib.* 1 Y, Y.

Propriorum 11 & 12. ARYTAENOIDEI.

[x] Undecimus ac duodecimus, in baſi tertiae cartilaginis conſiſtunt, ea regione, qua [y] ſtomacho larynx committitur, tertiaque cartilago ſecundae coarticulatur. Sunt autem ab utroque latere ſinguli, qui ex radice tertiae cartilaginis, quà haec primae proxima eſt, principium ſumunt: & ſecundùm baſim tertiae cartilaginis modicè ſurſum protenſi, ad tertiae cartilaginis medium (ubi duae ipſius partes invicem colligantur) finiunt, ſe mutuò inibi contingentes. Praeſentes itaque muſculi breves, & exteriùs quodammodo pyri modo rotundi, intus verò omni ex parte cartilagini tertiae connati ſpectantur: & ubi ſe invicem contingunt, latiores craſſioresque ſunt, quàm ſtatim in ipſorum exortu. Ambo muſculi, tertiae cartilaginis baſim conſtringentes, duaſque ejus cartilaginis partes invicem com-

x 6, 7, 8 *fig.* V.
y 2, 3, 5 *fig.* H.

comprimentes, lingulam claudunt, arctantque: & unà argumento ſunt, tertiam cartilaginem neceſſariò eſſe geminam: quum, ſi ſimplex eſſet, ab illis muſculis conſtringi ne-
z 7, 8, 9, 10 *fig. a, b.* quiret: uti neque à z duobus tertiam primae jungentibus occludi, neque à a quatuor ſe-
a 7 *fig.* P, R. cundae tertiam nectentibus aperiri potuiſſet. Ex duodecim igitur laryngis peculiaribus muſculis, octo laryngem arctant, quatuor ſcilicet primam ſecundae nectentes, & duo tertiam primae committentes, ac demum duo in baſi tertiae cartilaginis repoſiti: quatuor verò ipſam reſerant, aperiuntve, illi nimirum, qui tertiam ſecundae jungunt.

Alii quoque muſculi, quos communes vocamus, utriuſque etiam motus quodammodo duces ſunt, per quem ſpiritalis meatus lingulave amplificatur & comprimitur. Horum
b 1, 2 *fig.* F. 5 *muſc. tab.* O. enim primi duo, utrinque b ſinguli, ex tota propemodum inferiori c oſſis υ referentis ſe- *Communium primus & 2. HYOTHYROIDEI.*
c 1, 2 *fig.* A. de principium ducunt: ac lati & carnei, & internis lateribus invicem proximi, contiguique viſuntur. Hinc deorſum protenſi, & mutuò internis lateribus abſcedentes, ſinguli in ſui lateris inferiorem primae cartilaginis ſedem implantantur, tanta latitudine, atque ipſorum originum eſt latitudo. Toto autem deſcenſu, qua anteriori primae cartilaginis ſedi exporriguntur, ipſi fibroſis tantùm nexibus in eum modum haerent, quo aliàs incumbentes invicem muſculi, mutuò committuntur.

Ad praeſentium muſculorum inſertiones, quae non minus quàm ſui exortus carneae *Communium 3 & 4. STERNOTHYROIDEI.*
d *Alter* 1, 2 *fig.* G. 5 *tab.* P. exiſtunt, d alii duo muſculi, aequè propemodum ampli, primae cartilagini implantantur, ab interiori e regione oſſis pectoris, in jugulo carneis, ſed non latis principiis ortum du-
e 7 *fig. cap.* 19 *lib.* 1 *ſ, verſus o.* centes: qui ſurſum ſecundùm anteriorem aſperae arteriae ſedem protenſi, ac ſenſim latiores redditi, illi quam diximus primae cartilaginis ſedi inſeruntur.

f 1, 2, 3, 4, 5 *fig.* I. f Quintus ac ſextus communium laryngis muſculorum, transverſi ſunt, & ipſorum u- *Communium 5 & 6. THYROPHARYNGEI. PHARYNGOTHYROIDEI Veſ.*
g 2, 3, 5 *fig.* H. trinque habentur ſinguli, g ſtomachum amplexantes. Ex ſtomachi enim poſtica parte, vertebras cervicis reſpiciente, ſecundùm ſtomachi longitudinem principium ſumunt, adeò invicem continui, ut utrorumque muſculorum idem unitumque principium eſſe videatur. Hinc ampli & carnoſi, verſus priora transverſim protenſi, lateribus primae cartilaginis, ſecundùm ipſorum laterum longitudinem implantantur, tota amplitudine, qua ſtomachum contingunt, impenſe ipſi connati, continuique. Hi ad poſteriora contrahunt primae cartilaginis latera, ſecundae cartilagini eam ita applicantes, ut laryngem quoque, *Deſcriptorum jam communium muſculorum functio.* ſeu lingulam coarctent. Qui verò ab oſſe υ referente procedunt, primam cartilaginem à poſterioribus ſurſum quodammodo abducentes, laryngem dilatant. Verùm his contrariam functionem adipiſcuntur muſculi, à pectoris oſſe primae cartilagini inſerti. illi namque humiliores primae cartilaginis ſedes contrahunt, eaſdemque deorſum vellunt, non-
h 5 *tab.* Q. nihil unà contrahentes ſtringentesque h aſperam arteriam, ne quicquam, quum vocem edit homo, reduplicetur, ipſave plurimùm dilatetur.

i 2, 3, 4 *fig.* K. Praeter hos ſex, alios i duos animadverti, propemodum teretes, ac ex media interio- *Duo muſculi laryngis operculi.*
k 2, 3, 4, 5 *fig.* L. ri oſſis υ referentis ſede explantatos, & radici laryngis k operculi inſertos. Hos Galeno, quum in nullis quae hodie extant operibus, illorum meminerit, incognitos fuiſſe opinor: non enim (quod fortè quis arbitraretur) in Galeni communium laryngis muſculorum numerum ſunt rejiciendi. Quamvis enim hos octo eſſe dixerit, tamen ſex tantùm deſcri- *Lib. 7 de Uſu part.* bens, omnes octo primae cartilagini committi, poſtmodum ſermoni ſubnexuit. Duobus his id munus concreditum eſt, ut laryngis operculum, cibis potuque depreſſum, denuò
l 2, 3 *fig.* A. elevent. ipſorum namque principiis verſus l os υ referens tractis, operculum illud erigitur. Veruntamen muſculos, qui his duobus oppoſito munere fungerentur, nullos obſervavi. Neque id mirum eſt, quum cibus & potus ſuo pondere everſum elevatumque laryngis operculum facilè comprimant, & ipſummet mole etiam ſua gravatum, laryngi
m *fig. cap.* 51 B, C *inteſtini muſculi notantur, figura autem* 22 *lib.* 5 ψ *teſtis.* promptè applicetur. Quamvis non hi ſolum muſculi oppoſitis deſtituantur, ſed & m illi, quorum beneficio rectum inteſtinum & teſtes ſurſum allicimus. Corpora enim, quae ſua natura plus ſatis deorſum tendunt, nec peculiarem motum in ductu, qui deorſum fit, exigunt, ad eam actionem minimè propriis indigent muſculis.

Larynx rarum aut peculiare ligamentum prorſus nullum obtinet, praeter membranea, *Laryngis ligamenta.* articulos orbiculatim cingentia: adeò, ut privatim nobis neutiquam veniant deſcribenda. & ſi quid fortè larynx, propter membranam, qua oblinitur, ſuccingiturve, proprium
n *Spectatur* 11, 12, 13 *figuris.* ſibi vendicet, id ad n lingulae refertur hiſtoriam.

CAPUT XXII.

LARYNGIS MUSCULORUM ADMINISTRATIO.

Fabricam laryngis in bove primùm, ſi viſum fuerit, deinde exercitatior redditus, in homine aggredieris. Adminiſtratis itaque nunc ſectionis
a 4 *tab.* S, T. R. Q. V, V. ſerie propriis oſſi υ referenti a muſculis, ſtatim tibi occurrent b duo, *Adminiſtratio primi & 2 communium.*
b 5 *tab.* O. ab illo oſſe ad primam cartilaginem procedentes: quorum principia parvo cultello ab oſſe liberans, paulatimque muſculos à cartilagine ra-
c 5 *tab.* P. dens, eos ad ipſorum uſque inſertionem deducens. parique ratione *Communium tertii & 4.* c muſculos, à pectoris oſſe ad primam cartilaginem ductos, primùm

 ab

ab oſſe ſeparabis: ac poſtea ipſos ab aſpera arteria leviter divellens, ad primam uſque car-
tilaginem, cui inſeruntur, eoſdem conſequêris. Quatuor his diligenter inſpectis, ſectio-
nem per palati tunicam, fauciumque intima duces, ac laryngem cum ſtomacho è fauci-
bus eximes, ad eum prorſus modum, quo lanii boum laryngas exſecare conſueverunt.
Liberatam dein, & à corpore cum aſperae arteriae & ſtomachi portione reſectam laryn-
Communium 5 & 6. gem, ſodali tenendam porriges: ac mox [d] muſculos ex ſtomachi poſteriori parte ad pri- *d 2, 3, 5 fig. cap. 21 I.*
mae cartilaginis latera productos inſpicies. quod ut fiat promptiùs, ipſos longa ſectione,
ubi illorum capita ſeſe contingunt, dividito: & hamulo aut ſummis digitis alterius capite
apprehenſo, totum à ſtomacho ad primae uſque cartilaginis latera accuratè ſeparato. Li-
cebit modò ſex horum muſculorum laryngi communium actionem diſcere, dummodo
Duorum laryngis operculi. ipſorum capita huc illuc, verſus ſua principia attraxeris. quo facto, omnes ilico à prima
cartilagine liberabis, atque ad [e] duos, quos operculi laryngis radici implantari dictum eſt, *e 2, 3, 4 fig. cap. 21 K.*
ſectionem conferes. Linguae igitur [f] tunicam, quae cum palati tunica, & laryngis & *f 1 fig. cap. 19 C.*
ſtomachi interiori, ipſiusque demum operculi communis eſt, ad operculi radicem lunari
linea incides, ac hamo exceptam, cutis modo excoriabis. Mox enim illorum muſculo-
rum fines in promptu erunt: quos poſteaquam ad os υ referens, leniter ipſos ab adipe
illis proximè accumbente ſeparando deduxeris, ab oſſe eos diſſecabis. Ut autem illorum
functionem diſcas, laryngis operculum digito deprimes: ipſorumque capitibus verſus υ re-
ferens os attractis, operculum everti, antrorſumque tendi & elevari conſpicies. Modò
& hos quoque muſculos, & ſtomachum, ipſumque (ſi libuerit) operculum à larynge in
totum adimes, ut tres laryngis cartilagines cum duodecim ipſi propriis muſculis ſolae re-
Hominis glandes, quarum loco in bobus ſunt muſculi. linquantur. Quum tamen reliquam aſperae arteriae partem à ſecunda cartilagine abſecas,
inſpicito [g] glandulas, hominis laryngi appoſitas, & ut in ſexto libro exequar, utcun-
que carneas. In bove autem harum loco carneam prorſus reperies ſubſtantiam, ad ſe- *g 2, 3, 4, 5 fig. cap. 21 M.*
cundae cartilaginis latera repoſitam, & muſculo cuipiam ſimilem, qui ſeptimus & octa-
vus communium laryngis muſculorum in bove cenſeri poſſit: quum interim homo ejus
ſubſtantiae, ſeu muſculorum vice, quemadmodum nuper dixi, grandes inſignesque obti-
Laryngis rimula ſeu lingula quomodo ſpectanda. neat glandulas. Caeterùm nunc tempus eſt, ut adamuſſim [h] lingulae ſeu rimae formam *h quemadmodum cernere eſt in 11, 12, 13 fig. cap. 21.*
intuearis. cernes enim, laryngem ſuperiori parte & inferiori amplam eſſe: in medio au-
tem rimam oblongam habere, ex ea quam in primo libro explicuimus ſubſtantia confor-
matam. Ut verò hanc propriis manibus ſubinde diſtendas, aperiasque, priuſquam mu-
ſculorum ſectionem auſpiceris, dextrae manus pollice, medioque digito, laryngis latera
comprehendes, indice interim interiori tertiae cartilaginis amplitudini inſerto: ſiniſtrae
autem manus pollicem ac indicem inferiori laryngis orificio immittes, ac duobus illis ſi-
niſtrae manus digitis ſecundam cartilaginem à prima abducere conaberis, dextraeque ma-
nus indice tertiam cartilaginem extrorſum evertes. liquidiſſimè enim hac ratione inſpicies,
quî lingula aperiatur. Si verò ſiniſtra manu ſecundam primae adduxeris, & dextrae ma-
nus pollice ac indice tertiam cartilaginem verſus interiora protruſeris, ac invicem duas
ipſius partes connivere feceris, lingulam adamuſſim claudi intuebere. Scribo autem haec
paulo fuſiùs, ut Galenus aliquando intelligatur: nec poſthac laryngis operculum, vocis
principaliſſimum eſſe organum, qui hodie ſeſe Galenicos profitentur, contendant: &
idem corpus, γλωττίδα vel lingulam, & ἐπιγλωττίδα, ſeu laryngis nobis vocatum opercu-
lum exiſtere opinentur, ignorantes profectò lingulam in medio eſſe laryngis, ac tibia-
Adminiſtratio propriorum 1, 2, 3 & 4. rum linguis, quibus illae inflantur, quàm ſimillimam. Quum itaque lingulam tuis ma-
nibus, utcunque viſum fuerit, & clauſeris, & aperueris, proprios laryngis muſculos
diſſecabis, à [i] quatuor primae cartilagini ſecundam nectentibus auſpicatus. Levi igitur *i 21 cap. fig. 4 N, dein 5 fig. O.*
ac transverſa ſectione exteriorem muſculum à prima cartilagine liberabis, praecavens, ne
interiorem ſimul convulneres. hoc ablato, interiorem ſimiliter à ſecunda cartilagine ab-
rades, mentem adhibens illi quam dixi fibrarum interſectioni. Neque hoc duntaxat ad
amuſſim, num ſcilicet unus duove ſint, rimaberis: ſed etiam, dum ſtomachum à laryn-
ge liberas, diligenter expendes, num [k] eos quos interdum obſervari dicebam, muſculos *k fig. capiti 21 inſertae C, D.*
reperturus ſis, qui à ſecundae cartilaginis ſpina in humiliores primae cartilaginis proceſ-
ſus inſeruntur. Quatuor itaque ſecundam cartilaginem primae jungentibus à larynge re-
ſectis, in altero laryngis latere [l] proceſſum inferiorem primae cartilaginis à ſecunda li- *l ut T ab S fig. 8, 9 cap. 21.*
Propriorum 9 & 10. berabis: ac primam hac ratione à ſecunda antrorſum reflectes, [m] duos inſpecturus mu-
ſculos, tertiam primae colligantes. Ubi hos utcunque examinaveris, integrum erit, a- *m 7, 8, 9, 11 fig. cap. 21 a, b.*
cutiori cultello primam cartilaginem à reliquis duabus adimere, aut ſi voles, ad duos
muſculos illi tertiam nectentes adpenſam ſervare, ac poſtmodum te ad [n] quatuor tertiam *n 7 fig. cap. 21 P, R.*
Propriorum 5, 6, 7 & 8. ſecundae nectentes conferre: quos licebit à ſuis principiis, quae ex ſecunda cartilagine
ſumunt, liberare, atque ad tertiam, cui inſeruntur, deducere. Poſtremò [o] qui in ter- *o 7, 8 fig. cap. 21 V.*
Propriorum 11 & 12. tiae cartilaginis ſunt baſi, auferes, ſimiliter quoque eorum principia primùm liberans, ac
ad finem uſque, quo ſe mutuò contingunt, deradens. Ablatis muſculis, cartilagines
invicem ſeparabis. nec fieri poterit, quin nunc accuratè lingulae ſubſtantiam habeas per-
ſpectam: quemadmodum & naturam illius quoque, & uſum, & formam, ex admini-
ſtrationibus nimirum, quas propriis manibus jam es aggreſſus.

CA-

CAPVT XXIII.

DE MVSCVLIS BRACHIVM MOVENTIBVS.

Alius viciniae quàm ſectionis ordo.

Vicinitatis quidem ordo, ante muſculos brachium moventes, capitis & dorſi, & ſcapulae motuum duces oportuiſſe deſcribi indicabit, ſi demum partes jam enarratis propinquiores aggredi, inſtitutum eſſet. Verùm quum integris adhuc brachium moventibus muſculis, ſcapulam moventes adminiſtrari nequeant, quumque multo minus, illis nondum ablatis, aut capitis aut dorſi diſſecare datum ſit: operaepretium me facturum duxi, ſi brachii, & dein ſcapulae motores, ante caput moventes muſculos, ſectionis nomine, uti & Galeni ordinis in quarto & quinto de Adminiſtrandis ſectionibus, occaſione perſequar. Brachium itaque antrorſum ad pectus, & retrorſum verſus dorſum, & ſurſum ad cervicem caputque, & deorſum ad thoracis latera movetur: & praeter hos motus, brachium, quacunque ſede ductum ſit, quodammodo in gyrum quoque agitur, itave circumvertitur, ac ſi baculum aliquem in utraſque manus non flexas, ſed ſecundùm longitudinem tantùm mutuò appoſitas acciperes, ac deinde alternatim, prorſum retrorſumque actis manibus, baculum volveres: adeò, ut triplici motuum genere brachium agi conſtet.

Brachii motus quot.

Primus brachium moventium. PECTORALIS.

a 2, 3, 4 *tab.* Δ. 1 *tab.* L.
b 3 *tab.* à K *ad* R.
c 3 *tab.* ab R *verſus* S.
d 3 *tab.* à K *ad* L.

Pectori brachium [a] unicus adducit muſculus, originem ſumens [b] ex media pectoris oſſis latitudine, & ipſi inſertis cartilaginibus: deinde quoque privatim [c] ex ſeptimae & octavae coſtae cartilaginibus, & [d] ex media claviculae ſede, qua haec pectoris os ſpectat. Principii pars à clavicula procedens, omnino carnoſa apparet: quae verò ex pectoris oſſis ſecundùm dextrum ſiniſtrumque medio enaſcitur, alteriusque lateris muſculi initio contigua eſt, nervoſior, membranoſiorque, & minus craſſa viſitur. Attamen quae ex oſſis pectoris latere, ipſique inarticulatis cartilaginibus pronaſcitur, penitus jam carnoſa exiſtit: quae verò privatim ex ſeptimae octavaeque coſtarum cartilaginibus, juxta mucronatam cartilaginem exoritur, membranea & tenuis aliquouſque conſpicitur. Muſculus ex his ſedibus prodiens, & paulatim craſſior carnoſiorque redditus, ſenſim arctatur: atque in acutum tantiſper procedit, quouſque amplo & nerveo, admodumque robuſto, ſed brevi [e] tendine, humero ſeu brachii oſſi ſecundùm ipſius longitudinem implantetur, [f] ſubter humeri capitis cervicem, in interiore ipſius regione, nonnihil interim in priora vergens. [g] Hujus muſculi fibrae invicem variant: & paulo ante tendinis productionem, adhuc in carnea muſculi parte, deinde & ſecundùm totam tendinis amplitudinem ſeſe decuſſatim interſecant. Quae enim ex clavicula, & medio pectoris oſſis longitudinis claviculae contermino enaſcuntur, ex ſuperioribus deorſum obliquè in exteriora procedentes, ſuperiorem tendinis partem, ſecundùm totam ipſius amplitudinem efficiunt: carnoſaeque toto ductu, praeterquàm in muſculi ad humerum inſertione, permanent. Sed quae ex reliqua pectoris oſſis ſede, ac privatim ex ſeptimae & octavae coſtarum cartilaginibus originem mutuantur, obliquè ſurſum protenſae, inferiorem tendinis partem ſecundùm ipſius latitudinem conſtituunt: & citiùs carnem ipſarum, qua implentur, ſuffulciunturque, quàm ſuperiores amittunt. Superiùs enim ad inſertionem uſque, muſculus carneam naturam reſervat: inferiùs autem, multò ante inſertionem, lividus nerveusque conſpicitur: quod ſuperiores fibrae proculdubio, propter breviorem ductum adeptae ſunt. Id namque omnibus commune eſſe diximus muſculis, ut tanto breviori donentur tendine, quo ſuccinctiori ductu, pro motus ipſorum ratione feruntur. Caeterùm ſuperiora inferioraque in tendine voco, non quae humeri caput propinquiùs accedunt, aut remotiùs ab illo reclinant: ſed ad tendinis, quae ſecundum latitudinem perficitur, inſertionem, has poſitionis differentias in praeſenti refero non ſecus, quàm ſi hanc chartam ſubdita altiorem, aut etiam anteriorem diceres. Eſt itaque muſculus hic quodammodo quinquilatris, ſed inaequalibus coſtis conſtitutus. [h] Una namque ſecundùm mediam claviculae longitudinem ducitur: ſecunda, ad oſſis pectoris longitudinem procedit: tertia, ſecundùm inſertionis longitudinem fertur: quarta, à media claviculae ſede, ad inſertionis partem, humeri capiti propinquiorem, proficiſcitur: quinta verò à remotiore ab humeri capite inſertionis parte, ad pectoris oſſis mucronatam cartilaginem protenditur. haecque coſta, illa demum eſt, quae anteriorem cavitatis axillae ſedem efformat, poſteriore interim illo conſtituta [i] muſculo, quem brachium deorſum dorſo admovere audies. Caeterùm ut brachium pectori adducens muſculus, differentes fibras, ac latum & amplum, variumque principium ſortitur, ſic quoque aliis atque aliis pectoris regionibus brachium admovet. Si enim ſuperiores ipſius fibrae, à clavicula & ſuperiori pectoris oſſis ſede eductae, contrahantur, verſus pectoris ſuperiora, & ad claviculam brachium adducitur: ſin inferiores fibrae contendantur, praeſens muſculus humilioris brachii ad pectus adductionis opifex redditur, ſiquidem tunc ad [k] mucronatam pectoris cartilaginem & ſpurias coſtas brachium fertur. At ſi utraeque, & potiſſimùm mediae, laboraverint, in neutram partem brachium inclinans pectori adigent. Quia igitur hic mu-

e 3 *tab.* Q. 4 *tab.* Q, T *in brachio.*
f *juxta f, e fig.* 1 *cap.* 23 *lib.* 1.
g *Hîc conferes* 3 *tabulae muſculum* Δ *cum muſculo* Δ 4 *tabulae.*
h *prima coſta* 3, 4 *tab.* K, L. *ſecunda à* K *ad* R. *tertia* 4 *tab.* Q, T. *quarta ab* L *ad* Q. *quinta ab* R *ad* T.
i 3 *tab.* V. 10 *tab.* Θ.
k 1 *fig. cap.* 19 *lib.* 1 k.

muſculus amplum, atque ex variis natum oſſibus principium obtinet, & fibras ſeſe interſecantes, contrariaque ſerie ductas, & ad haec differentes etiam motus adipiſcitur: nihil obſtiterit fortaſſis, ipſum geminum pronunciare, ac duorum muſculorum loco cum aliquot diſſectionis proceribus enumerare, quamquam unius duntaxat vice mihi toto orationis contextu habebitur. Quandoquidem verò inferior muſculi pars, quae humiliores fibras producit, verſus inferiora brachium pectori adducit, meritò quoque minor, & ſecundùm profundum tenuior ſuperiori parte evaſit, quae ſurſum agit, cuique vehementior validiorque functio concreditur. Praeter hunc muſculum (pace interim Galeni dixerim) nullus alius brachium pectori admovet. Nam quem is inter brachii muſculos primùm enumerat, quemque juxta mamillas exiguum, ad humeri articulum adſcendere, ac ad ſpurias coſtas brachium adigere ſcribit, in homine neutiquam reperies. Non enim nos fugere poſſet, quum hunc obliquè ſub cute, in aliorum ſuperficie extantem, ſurſum ad articulum humeri prorepere Galenus recenſeat, & illum in membraneam deſinentem exilitatem, articulo inſeri affirmet, propter humeri oſſis [l] ſinum, [m] exterius caput muſculi flectentium cubitum anterioris amplexantem. Nec quiſpiam ſanè illum me oſcitanter cum cute auferre arbitrabitur, qui aut humeri articuli muſculorum ſectionem aggreſſus fuerit, aut adminiſtranti adſtiterit. Et quomodo, quaeſo, muſculus aliquis ex mammarum regione incipiens, & aliorum ſuperficiei incumbens, etiamſi vel fibrae cujuſdam craſſitiem duntaxat aequaret, à quopiam in homine ignorari poſſet? ſi demum [n] inter illum quem modò recenſui muſculum, & illum quem brachium attollere audies, ad articulum conſcenderet. Nam etſi ejus muſculi pars, cuti ſubjecta, imperitè adimeretur, illa nihilominus pars ſeſe offerret, quae inter duos illos brachium moventes muſculos ſeſe inſinuans, articulo eſſet proxima. At quorſum attinet, oſcitantiae excuſationem hic praetexere, quum Galenum ſimiarum, me autem pro viribus, hominum conſtructionem deſcribere, vel hic brachii muſculus atteſtetur? homines enim illo privantur, & in ſimiis ad hunc modum obſervatur. Cute detracta, [o] is quem nos in homine primùm occurrere diximus, pari modo in ſimiis ac hominibus conſpicitur, nullo prorſus alio tectus muſculo. Verùm ſub hujus humillima [p] coſta, ſeu latere, ſuper * obliqui abdominis muſculi (quem deſcendentem vulgo dicimus) principium, gracile membraneumque muſculi initium reperitur, longè ſub papillae regione conſiſtens. Initium hoc carnoſum evadens, ſed gracile interim permanens, ſub magno illo brachium pectori adducente muſculo, ſurſum obliquè ad humeri articulum porrigitur, eam prorſus, quam Galenus tradidit, inſertionem tentans. Ac proinde neque hujus muſculi inſertio, neque ipſius ductus, niſi magno illo muſculo penitus elevato, in conſpectum veniunt: quod non perfunctoriè, ut Galenum intelligas, venit obſervandum. Niſi enim hunc Galeni muſculum, ſuo progreſſu ita occultatum, & tantùm membraneo principio modicè admodum extare cognoveris, erroneus omnino, atque admodum difficilis quintus de Adminiſtrandis ſectionibus liber ſtatim in ipſa fronte videbitur, quum is paſſim illum in aliorum, ac proinde etiam in ejus, quem nos brachium pectori attrahere diximus, ſuperficie, ſub cute exporrectum, minus rectè tradiderit. Praeter hunc, Galenus alium deſcribit [q] muſculum, quem altioris brachii ad pectus ductionis autorem eſſe exiſtimat. Iſte profectò in homine nequaquam me fugit: at minimè tamen, ut Galenus autumat, brachium pectori verſus elatiora admovet: imò ſcapulae gratia, ut ſcilicet eam ad pectus ducat, creatus eſt: quod & ipſius origo & ductus, ſuique tendinis inſertio, luce clariùs demonſtrant. [r] Principium enim ſub [s] muſculo, quem ego brachium pectori accommodare retuli, ſumit, illique omnino ſubſternitur. [t] Enaſcitur autem carnoſo principio à ſecunda, tertia, quarta & quinta, nonnunquam (ſed perquàm raró) & ſexta, ſuperioribus thoracis coſtis, non quidem (etſi Galenus non ſemel aliter affirmet) ubi pectoris oſſi coarctantur, & ex ipſo pectoris oſſe, ſed anteaquàm coſtarum oſſa in cartilaginem pectoris oſſi inarticulandam deſinere incipiunt: nec prorſus recto tramite, rectavè linea enaſcitur, ſed quaſi digitis quibuſdam, ex coſtarum oſſibus longiùs exortis, procedit. Hinc ad exteriora porrectus, anguſtior & craſſior efficitur, quouſque ad humeri cum ſcapula articulum, in latum nerveumque [u] tendinem, carne mixtum finiat, quo [x] proceſſus anchorae imaginem referentis interno lateri implantatur, illic nervoſior evadens, ubi is proceſſus ex ſuo appendice [y] nervoſiorem interni capitis partem emittit, ejus muſculi, quem inter cubitum flectentes anteriorem recenſebimus. Nequaquam autem tendo iſte, articuli ligamentum in homine contingit, ut ſanè, ſed admodum adhuc obſcurè, in caudatis ſimiis, quibus anchoram imitans proceſſus modicè extuberat: deinde nullam ſcapulae regionem vacare, praeter hunc proceſſum, reperias, cui tendo ille commodè implantari poſſit. Ad haec, ſi muſculi hujus fabricam adamuſſim perpenderis, proculdubio ſuae potiſſimùm inſertionis gratia illum exeri aſtrues. Iſtius muſculi fibrae ſeſe non decuſſatim interſecant, quemadmodum [z] muſculi, qui nobis brachium pectori adducere dictus eſt. Quum itaque hoc ſitu ac figura muſculus iſte à Natura creatus ſit, quî obſecro ad altiora, quàm primi muſculi [a] ſuperior pars, brachium pectori admovebit? Ejus enim principiùm longè à prioris muſculi ſuperiori principio ſuperatur: quum hoc à clavicula, & ſuperiori pectoris oſſis ſede, inſigniter etiam deorſum obliquè feratur: illud verò ex ſecunda coſta, & tertia,

Muſculus brachium pectori adducens, quo ſimia abundat. Lib. 5 de Adminiſtran. ſect. & 13 de Partium uſu.

Muſculum qui ſcapulam antrorſum agit, à Galeno malè pro brachii motore haberi.

Lib. 5 de Adminiſt. ſect.

l 1 *fig. cap.* 23 *lib.* 1 H, I.
m 6 *tab. m muſculi* Θ.
n 3 *tab. inter* Δ *et* P, *in linea ab* L *ad* Q.
o 3 *tab.* Δ.
p *inter* R & S *tabulae* 3.
* *tab.* 3 Θ.
q 5 *tab.* r. 4 *tab. k.*
r 5 *tab. ab i ad k.*
s 3 *tab.* Δ.
t *Haec petes ex* 4 *tab.* I, *dein charact.* 2, 3, 4 & *k.*
u 5 *tab. l juxta b.*
x 5 *tab. b: aut* 1 *fig. cap.* 21 *lib.* 1 E, *f*, F.
y 6 *tab. n muſculi* Θ.
z 3, 4 *tab.* Δ.
a 3, 4 *tab.* K, L.

b 5 tab. ab i ad l. quem ductum conferes cum K, L ad Q 3 tabulae.
c 5 tab. l.

tia, primùm, ut vel elatiſſimè procedat, longeque inferiùs habeatur, ac minus obliquum ductum (qui & jam ad [b] ſuperiora ferè pertinet) moliatur. Quamobrem ſi haec omnia haud ſegniter perpenderis, & Galeno conceſſeris, muſculi [c] inſertionem, quae è regione humeri capitis in internum ſcapulae proceſſum perficitur, nonnihil articuli ligamentum apprehendere: neceſſariò fateberis, eam quam muſculus iſte moliretur brachii adductionem, neque humiliorem, neque altiorem fieri ea quam à primo muſculo effici, dudum dixi.

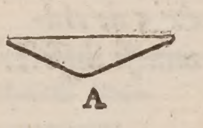
d 3 tab. Δ.
e 4 tab. Ξ. 10 tab. Δ. dein 1 tab. K. 2 tab. M. 3 tab. P. 5 tab. γ. 9 tab. L. 11 tab. M, P. & praecipuè figura ejus tabulae indici inſerta.
f 4 tab. ab e ultra f.
g 3 tab. linea ab L ad Q.
h ultimarum fig. lib. 1 Q ad λ.
i 2 fig. cap. 21 lib. 1 à K per I ad G.
k 10 tab. ab. N per M ad O.
l figurae indici 11 tab. inſertae A, B, C concurrunt ad D.
m 11 tab. dependet P.
n 4 tab. Δ. ad Q, T.
o figurae indici 11 tabulae inſertae A per B ad C primam notat, ſecundam ab A ad D. 3 à C ad D. Aut conſule 4, 10, 11 tabulas, ne hic in notando nimius ſim.

Secundus brachium moventium. DELTOIDES.

Unum igitur [d] muſculum, omnium adductionum brachii ad pectus autorem eſſe cenſeo: & [e] eum qui brachium ad ſuperiora attollit, unum quoque ſtatuo. Eſt porrò hic muſculus carnoſus, varia etiam, ſed continua principia ſortitus, ac velut ex diverſis muſculis (ſi lato ipſius principio, & variis inſcriptionibus attenderis) conformatus. [f] Ex media enim claviculae parte, ſecundùm ipſius longitudinem, quae ſcapulam ſpectat, principium ducit, muſculo brachium pectori adducenti [g] contiguus: deinde ex ſuperiori ſcapulae proceſſu, ſeu ſummo humero, [h] ubi is claviculae committitur, [i] & tota quoque ſcapulae ſpina, [k] prodit, continua veluti linea, & principio nerveo, quod vix bene pronatum, ilico carnoſum, craſſumque admodum & extuberans efficitur. Mox à principio muſculus carnoſus permanens, [l] in anguſtum, tanquam in trianguli verticem tantiſper porrigitur, donec humero tendine amplo, & ex carne nervoſaque ſubſtantia mixto, robuſtoque, ad humeri oſſis latitudinem, non modicè ſub ipſius cervice [m] inſeratur. Ipſius inſertio, quae intus quàm extra nervoſior eſt, non adamuſſim ſecundùm transverſum perficitur: ſed modicè obliqua ab anterioribus, deorſum in poſteriora nonnihil vergit, nihilque minus quàm declivis, rectave (etſi Galenus ſecus atteſtetur) occurrit, qui ipſi eandem inſertionis formam tribuit, cum [n] muſculo brachium pectori adducente, quam ſecundùm rectum, ac humeri longitudinem perfici diximus. Totus itaque muſculus, ſi quis illum obiter intueatur, trianguli imaginem prae ſe fert: ac proinde à Δ ſimilitudine, Graeci illum δελτοειδῆ appellarunt: quemadmodum etiam ob id, quòd humeri ad ſcapulam articulo, quem ὦμον vocarunt, inſternitur, illumque quodammodo contegit, eundem ἐπωμίδα nominarunt. Ego autem toto ſermonis contextu, muſculum appellabo brachium attollentem, muſculumve brachium moventium ſecundum. Caeterùm coſtae hunc deſcribentes, ita ſeſe habent. [o] Prima, à media claviculae longitudinis ſede, ad ſummum humerum contendit, & hinc per ſcapulae ſpinam, ad ejuſdem uſque baſim. Secunda, à clavicula obliquè deorſum ad inſertionis internum latus ducitur. Tertia, à ſcapulae baſi, ubi ejus ſpina eminere incipit, ad externum latus inſertionis obliquè deorſum in priora contendit. Caeterùm veteres Graeci videntur & exortum praeſentis muſculi cuidam trianguli vertici aſſimilaſſe, quem muſculus vix antea oſtendit, quàm ſuo principio undique liberatus, in planum ponitur. Tunc enim principii pars, quae brachium pectori adducenti muſculo proxima eſt, & deinde quae ad baſim ſcapulae habetur, ambae magis ea principii parte prominent & attolluntur, quae à ſummo humero pendet, & quaſi valde obtuſum trianguli verticem exprimit. Hujus fibrae invicem non aliter variant, quàm quòd anteriores, quae claviculae debentur, deorſum obliquè in poſteriora ferantur: poſteriores verò, quae à ſcapulae ſpina pendent, obliquè in priora deſcendant. Quae autem à ſummo humero, & ipſius cum clavicula articulo pronaſcuntur, rectà deorſum procurrunt. Quamvis interim nullae ſe invicem fibrarum muſculi brachium pectori adducentis ritu, decuſſatim interſecent: etſi tamen ob inſcriptiones nonnullas obliquè ductas, fibrae parumper implicari conſpiciantur. Si itaque muſculi pars, à clavicula principium ducens, in ſe colligitur, brachium ſurſum ad anteriora colli & faciem attollitur. Si verò fibrae à ſummo humero, & claviculae ſede ipſi commiſſa, originem mutuantes, contrahuntur, brachium rectà, & in neutram partem vergens, aſſurgit. At ſi poſterior muſculi pars, ex ſcapulae ſpina prodiens, in ſe conglobatur, ad poſteriora cervicis, ipſumque occiput, brachium vergit. Muſculi hujus initia, ex tota amplitudine illorum quae diximus oſſium non exoriuntur: ſed duntaxat inſtar craſſioris lineae, undecunque à prominentiori ipſorum ſede, adeò ut parva omnino initii craſſities occurrat. Neque id prorſus negligendum eſt: quum praeter hunc muſculum, qui brachium motu proprio attollat, nullus ſit, neque etiam brachium alio egeat, qui eodem cum illo fungatur munere. Quamquam non ignorem, Galenum hîc alios quoſdam deſcribere, at id tam verè, ut ſibi in decimotertio de Partium uſu, & quinto de Adminiſtrandis ſectionibus, minimè conſtet: cujus loca ſi omnia proſequerer, in nimiam prolixitatem praeſens Caput excreſceret. Addam tamen cercopithecis prorſus eandem eſſe ſpeciem muſculi brachium attollentis, cum hominum muſculo. Canes autem, equi, boves, in hoc articulo, non ſolùm in oſſibus, ſed maximè in muſculis & ligamentis, ab hominis conſtructione variant.

Lib. 5 & etiam 3 de Adminiſtrandis ſect.

A notat trianguli, de quo hîc agitur, verticem.

p 13 tab. S. 7 tab. M. 8 K. 9 N. 10 R. 11 L. 12 R.
q 1, 2, 3 fig. cap. 21 lib. 1 Y. ſedes autem, unde muſculus prodit, 1 fig. p, & 2 fig. T.

Tertius brachium moventium. TERES, ROTUNDUS MAJOR.

[p] Muſculus brachium rectà ad dorſum agens, carnoſus eſt, & craſſus, & inter caeteros hujus articuli muſculos utcunque teres. Oritur autem carneo principio, ex inferiori ſcapulae baſis [q] angulo, à baſi quidem modicam principii partem aſſumens, ſed inſignem ab inferiori ſcapulae coſta: ex media enim coſtae illius longitudine, baſi ſcapulae propinqua, & ab externa gibbave humilioris anguli baſis ſede, continua carnoſaque origine

gine enaſcitur. Juxta medium verò longitudinis coſtae inferioris, muſculus hic à ſcapulae oſſe abſcedit: & modicè ſurſum in priora tenſus, humerumque accedens, in validum, brevemque, ſed latum ceſſat tendinem, qui non ſolum forma (quam ad latitudinem & craſſitiem ac inſertionem refero) [r] illius tendini correſpondet, qui ad pectus movet: verùm hi duo muſculi in eandem ferè regionem implantantur, in eorum medio intervallum demittentes, cui [s] tendo [t] muſculi inſeritur, quem retrorſum ad ilia brachium movere, paulo pòſt ſubjiciam. Quamvis interim tendo muſculi ab inferiori ſcapulae coſta pronati, paulo viciniùs humeri capiti implantetur, quàm illius tendo, quem brachium pectori adigere relatum eſt. Hîc rurſus non me fugit, praeſentem muſculum inter brachium circumvertentes à Galeno perperàm recenſeri, atque ab illo [u] muſculum triangularem, & ſcapulae gibbum occupantem, & mihi in circumvertentium brachium claſſem ponendum, ab ipſo autorem ductus brachii ad dorſum poni.

r 4 *tab.* Q, T *muſculi* Δ.
s 7 *tab.* O.
t 10 *tab.* Θ.
Lib. 13 *de Partium uſu, lib.* 5 *de Adminiſt. diſſect.*
u 11 *tab.* Γ.

Quartus brachium moventium.
LATISSIMUS DORSI, ANISCALPTOR.

Brachium deorſum trahitur, à [x] magno quodam, latoque admodum muſculo, qui à ſpinarum apicibus, quae à ſexta thoracis vertebrae ſpina, ad oſſis ſacri uſque medium habentur, [y] principium ſumit, omnino inſtar amplae membranae tenue, continuumque, ac rectà linea pronatum. Verùm ubi muſculos dorſum moventes id principium perreptavit, eamque coſtarum regionem contingit, quae maximè in dorſo, verſus poſteriora extuberat, carnoſum denſumque efficitur: & univerſus muſculus ad eum modum auctus, in [z] anguſtum tantiſper procedit, donec tendinem latum & validum humero inſerat, ſubter ipſius cervicem, & ſecundùm ipſius longitudinem, in medio [a] tendinis brachium pectori admoventis, & [b] tendinis qui brachium in poſteriora ad dorſum agit. Hic itaque muſculus etiam triangularis eſt, ſed planè inaequalibus conformatur [c] coſtis. Duas enim longiſſimas obtinet: unam, quae ſecundùm dorſi longitudinem porrigitur: alteram, quae ab oſſe ſacro, per ilia & inferiorem thoracis partem, ſurſum ad tendinis inſertionem conſcendit, alterumque axillae cavitatis vallum conſtituit. Tertia verò coſta, caeteris multo brevior, à ſextae thoracis vertebrae ſpina, [d] ſuper angulum ſcapulae, quem ipſius baſis humilior pars oſtendit, ad inſertionem tendinis transverſim vehitur. Pro trianguli coſtarum inaequalitate, etiam muſculi fibrae differunt: quae enim per ilia & ſpuriarum coſtarum extrema ſurſum porriguntur, prolixiſſimae, ac minus obliquae ſunt: quae verò ab inferiorum vertebrarum thoracis ſpinis enaſcuntur, breviores ſunt, & transverſim magis prorepunt. Muſculus iſte, motus brachii deorſum opifex eſt, non quidem id ſimplici motu, ſed vario, pro fibrarum diſcrimine, praeſtans: quandoquidem prout ſuperiores fibrae, aut inferiores in ſe colliguntur, contrahunturve, ita quoque deorſum, nunc ad ſuperiora, nunc ad inferiora, brachium verſus dorſum deprimitur. Porrò muſculum hunc, dum ſcapulae humiliorem [e] tranſcendit angulum, fibris quibuſdam ſcapulae committi, atque ipſi aliqua inſigniori apprehenſione adnaſci, Galenus ſcriptum reliquit: deinde non modò brachium duntaxat ab hoc muſculo moveri aſſeruit, imò etiam illum inſertionis hujus beneficio, detractionis ſcapulae ad inferiora autorem eſſe commemorat. Profectò etſi quàm maximè verear, Galeni placitis obviam ire, & lubens hoc Capite ſaltem unicum muſculum citra controverſiam plenè deſcribere optem: haudquaquam tamen, ut res ſeſe habet, hîc ſubticere queo. Praeſens enim muſculus, dum humiliorem ſcapulae baſis angulum integit, ſcapulae oſſi, non niſi muſculorum, qui ab illo pronaſcuntur, interventu, contiguus viſitur: neutiquam autem oſſi connatus, ut neque etiam, cui incumbit ibidem muſculorum regioni, aliqua peculiari inſertione committitur, connaſciturque. Non enim aliter inibi ſubditis adnectitur muſculis, quàm muſculis dorſum moventibus, & thoracis & abdominis, qui huic muſculo non minus quàm illi ſcapulam occupantes ſubſternuntur. Quum itaque muſculus hic nullam in ſcapulam moliatur inſertionem, proprio etiam motu unà cum brachio eam nequaquam, ut Galenus opinabatur, deorſum vellit. Et ſi illum tota ea ſede, qua angulo ſcapulae ſupervehitur, ſcapulae innaſci, aut quovis tandem pacto validius haerere aut necti darem, id tantum mehercules transverſis perficietur fibris, illis inquam, quae in elatiſſima ſuae originis ſede habentur, & à ſextae, ſeptimae, octavae, nonae & decimae thoracis vertebrarum ſpinis dependent, quae ſanè non deorſum ſcapulam moverent, ſed rectà ad dorſum. Quod Galenus facilè animadvertiſſet, ſi ſedulò praeſentis muſculi initium obſervaſſet. Nam etſi in quinto de Adminiſtrandis ſectionibus libro obiter ſcripſerit, muſculum hunc ex ſpinis vertebrarum, praecipuè autem quibus ſpuriae coſtae coarctantur, principium ducere: attamen (ut ſibi undique pulchrè conſtat) iſtum muſculum inibi exortus ſui verticem aſſumere tradidit, ubi [f] ſecundus noſter ſcapulam moventium muſculus ceſſat, cujus inferiorem partem Galenus demiſſiorem humilioremve muſculum vocat poſteriorum ſcapulam moventium, quemque in quarto de Adminiſtrandis ſectionibus libro, ad duodecimae uſque thoracis vertebrae ſpinam pertingere affirmat: etſi interim homini ad octavae propemodum thoracis vertebrae ſpinam terminetur, ſuoque etiam fine, notatu digno intervallo brachii muſculo incumbat, cujus modò hiſtoriam inſtituimus.

x 2 *tab.* Γ. 10 *tab.* Θ. I N. 3 V. 4 *m.* 7, 9 O. 11 *c.*
y 10 *tab. ab* S *ad* T.
z 2 *tab. l, m verſus n.* 10 *tab.* S, T, X *verſus* V.
a 4 *tab.* Q, T *muſculi* Δ.
b 7 *tab.* M.
c 10 *tab. prima coſta ab* S *ad* T. 2 *à* T *per* X *ad* V. 3 *ab* S *ad* V.
d *ad ſedem* Y *tab.* 10.
Lib. 13 *de Partium uſu, & 5 de Adminiſt. diſſect.*
e *ad ſedem* Y *tab.* 10.
f 9 *tab.* Γ, Δ. *verum hic de parte ipſius* Δ *inſignita tantum agimus.*

Muſculus alius, quo ſimiae & canes abundant.

Quia autem de ſcapulam agentibus muſculis, peculiari pertractabimus Capite, ad brachii motuum opifices, qui adhuc reliqui ſunt, ſermonem jam opportunè reflectemus, inter quos Galenus alium enumerat muſculum, ejuſdem ferè functionis, cui nuper dictus praeeſt,

praeeſt, gratia efformatum, ut ſcilicet brachium deorſum trahat: atque hunc quidem *Lib. 1 & 5*
latum amplumque eſſe recenſet, ſed tenuem interim. Membranam enim, quam nos *de Adminiſt.*
carnoſam vocamus, fibris carneis augeri narrat, quum primùm ilia contingit: ac fibras *diſſect. & 13*
has ſurſum tenſas, carnoſiores tantiſper effici tradit, donec membrana ampli & tenuis *lib. de Vſu part.*
g 3 *tab.* Γ. [g] muſculi naturae, quem buccas movere diximus, reſpondeat, humeroque implantetur.
Deinde hunc muſculum Galenus omnes qui illum praeceſſerunt latuiſſe, atque ab ipſo in
ſimiis inventum, nuſquam non jactitat. Ego profectò in ſimiis & canibus, plurimiſque
quadrupedibus ipſum obſervavi, non tamen in omnibus aequè latum, carnoſumve. At
in ſimia (ut id privatim dicam) ad hunc modum mihi apparuit: Membrana carnoſa, ſe-
cundum ſpinae totius longitudinem firmiùs ſubditis organis, quàm alibi connaſcitur, haud
aliter, quàm ſi ex ſpinarum apicibus, tanquam ex oſſibus aut cartilaginibus, principii
ſui portionem, aliorum ligamentorum modo educeret. Verùm in ea ſede, qua mem-
brana è regione quinque lumborum vertebrarum conſiſtit, iliumque os contingit, carneis,
ſed tenuibus rariſque fibris adaugetur: quae ſurſum obliquè verſus axillam prorepentes,
ac ex lata baſi ſenſim in arctum collectae, muſculum amplum, at tenuem exprimunt,
qui in mucronem deſinens, obſcurè, vixque admodum, in humerum implantatur, ten-
h 3, 4 *tab.* Δ. dini ejus [h] muſculi continuus, quem brachium pectori adducere commemoratum eſt. In
canibus manifeſtam inſertionem in humerum non oſtendit, & videtur muſculi bra-
chium pectori adducentis tendini aliquo pacto admiſceri, aut potius propriae ejus
muſculi membranae adnaſci. In equis quoque, bobus & ovibus, & id genus anima-
libus, admodum evadit conſpicuus. unde etiam conſulo, illum in bove potiſſimùm per-
pendi: quod fiet promptiſſimè, ſi excoriati bovis axillam inſpexeris. Apparebit namque
is amplus, & conterminis ſedibus rubicundior: illiuſque maximam portionem ablatam
eſſe comperies, quam lanii cuti adnatam relinquunt, eo quòd carnoſam membranam unà
cum cute auferre inter excoriandum conſuevere: atque ideo etiam tantam praeſentis mu-
ſculi partem, quanta nondum prorſus, & inſigniter carnoſa apparet, auferunt. Quapro-
pter etiam juvabit, excoriantes lanios videre, qui longè acutiori cultello, majorique mo-
ra in axillis cutem adimunt, quàm in reliquo corpore, ubi membranam unà cum cute à
ſubditis corporibus ſeparant. Non inutile quoque erit, excoriatam cutem jubere tibi ex-
porrigi, ut & cuti eorum muſculorum portionem adhuc adnatam contempleris: obſer-
i 10 *tab.* Θ. veſque, huic muſculoſae carni paulo rectiores fibras intertextas eſſe, quàm amplo illi [i] mu-
ſculo, quem brachium deorſum ad ſpinam movere teſtamur. Atque haec in ſimia, &
quae proximè nominata ſunt animantibus didici: at in homine me ejuſmodi quid repe-
riſſe, nequeo affirmare, quantumvis rectè cutem ab adipe, & quum obeſius accidit cor-
pus, adipem à membrana carnoſa, & membranam à ſubditis illi muſculis, per totum
thoracem abdomenque non laceram ſemper diſſecem.

Qui brachium circumagunt, tres mihi conſtituuntur muſculi, omnes ex ſcapula du-
k 12 *tab.* H, H. 13 X. 6 K. 7, 10 L. 11 G. centes originem, & latis tendinibus, articulum continentibus ligamentis implantati. [k] Pri- *Quintus brachium moventium. SVPRASPINATVS.*
mus itaque, qui ordine brachium moventium quintus haberi poteſt, ſcapulae [l] ſinum oc-
cupat, qui inter ſuperiorem ſcapulae coſtam, & ejuſdem ſpinam, ſeu ſuperioris proceſſus
l 3 *fig. cap.* 21 *lib.* 1 *b, c.* ſui radicem viſitur. Procedit enim à ſcapulae baſi: & omnino carnoſus, totum, quem
diximus, ſcapulae ſinum implet, oſſi ſemper validè, ac ſi ab ipſo toto progreſſu enaſce-
m 5 *tab. c inter a, b.* retur, connatus. Quum verò ad ſuperiorem cervicis ſcapulae ſedem pertingit, ſub [m] li-
gamento validiſſimo, ſummum humerum interiori ſcapulae proceſſui colligante, in ante-
riora contendit: & in amplum validumque ceſſans tendinem, humeri ad ſcapulam arti-
culum ſuperat, ejus articuli ligamento pertinaciſſimè, obliqua quodammodo inſertione
implantatus. Eſt itaque muſculus hic oblongus, & exteriùs gibbus: intus autem illi re-
ſpondet ſinui, ſeu cavitati, quam implet. deinde fibras ſecundum ſui longitudinem expor-
n 4 *tab.* Z. 10 *tab.* Δ. rectas habet: quae ſi brachium attollentis [n] muſculi fibris conferantur, transverſae pror-
ſus exiſtunt. Hujus muſculi Galenum non meminiſſe opinor, niſi fortè inter brachium
attollentes (quos varios, neque ſemper eoſdem recenſet) illum reponat: quamvis ipſi bra-
chii ad ſuperiora contractio, quam obſcurè verſus anteriora molitur, praecipuè deman-
data non ſit. Deinde Galeni deſcriptionum nulla illi congruit, etiamſi ſcapulae eminen-
tiori coſtae quendam exporrectum obiter narret: quem ſi quis hunc noſtrum eſſe dixerit,
non tamen ipſi inſignem cum brachium attollente muſculo connexum (imò vix conta-
ctum) tribuere poterit.

o 7 *tab.* Γ. 8 *tab.* H. [o] Sextus brachium moventium muſculus admodum eſt carnoſus, ac concavam inter- *Sextus brachium moventium. SVBSCAPVLARIS.*
p 7 *tab. ab* L *ad* L. namque ſcapulae ſedem opplet, ex [p] baſi totius ſcapulae carneam originem deducens, &
q 7 *tab. ab* L, L *verſus* K. in trianguli [q] verticem, ad ſcapulae formam tantiſper arctatus, dum ad interiorem arti-
culi regionem pertingat, cui amplo tendine quaſi in ſemicirculum implantatur, brachium
introrſum circumvertens. Hujus muſculi ſuperius latus [r] illi admodum continuum exi-
r 7 *tab.* I. ſtit, quem poſtremò recenſui: adeò ſanè, ut niſi diligenter animum adhibueris, uterque
s 1 *fig. cap.* 21 *lib.* 1 *ab* A *per a ad* Z. unus eſſe tibi apparebit: ſextumque muſculum ad [s] elatiorem ſcapulae coſtam, inflexio-
nem in poſteriora feciſſe, atque ita portionem gibbae ſedis ſcapulae etiam occupare, &
eum quem quintum vocavimus, conſtituere aſſeres.

t 11 *tab.* Γ. 2 *tab.* i. 9 M. 10, 12 Q. [t] Septimus verò brachium moventium muſculus ille eſt, quo Galenus decimotertio *Septimus. INFRASPINATVS.*

de

de Partium uſu (nam quinto de Adminiſtrandis ſectionibus, omnes à ſcapula in humerum porrecti muſculi mirè confunduntur, & praeſens muſculus ferè inter brachium attollentes inibi recenſeri videtur) brachium retrorſum ad dorſum agi credidit: [u] illum enim, qui verè id munus praeſtat, quemque inter hujus Capitis muſculos tertio loco recenſui, Galenus circumvertentis ad exteriora vice deſcripſit. Caeterùm hic ſeptimus muſculus, cujus ope brachium ad exteriora circumagi ſcio, univerſum ſcapulae gibbum, [x] quod ſub ipſius ſpina habetur, implet. [y] Exoritur enim carnoſus ex ſcapulae baſi: deinde arctior ad ſcapulae formam [z] redditus, tandem articuli ligamento, tendine amplo, at brevi, tanquam in ſemicirculum extrinſecus inſeritur, ita ut trium muſculorum brachium circumagentium tendines, in orbem quaſi univerſum articuli ligamentum amplexentur, & qua ratione ſinguli ſuis fungantur muniis, facilè demonſtrent.

u 13 *tab.* S.
x 2 *fig. cap.* 21 *lib.* 1 *inter* G, I, H, D, T, Y.
y 11 *tab. ab* H, I.
z 11 *tab. ab* H, I *ad* K.

CAPUT XXIV.

MUSCULORUM BRACHIUM MOVENTIUM ADMINISTRATIO.

Si hactenus ad brachium moventes uſque muſculos, caeteros diſſectionis noſtrae ſerie, & in primis [a] latum illum, qui buccarum motibus praeeſt, carneaque membrana efformatur, adminiſtraveris, cutem quoque ex ſuperiori ſcapulae parte, & pectoris elatiori ſede ademiſti: ac proinde haec à brachio, abdomine, & univerſo thorace, uſque ad femora & nates, nunc ita cum adipe auferetur, ut carnea membrana illaeſa, corpori adnata maneat. Quod profectò, niſi laborum ſis patiens, diſcendique cupidus, moleſtè perfeceris: cum tot ſectionibus cutis prorſus aliter liberanda veniat, quàm ſi carnoſam membranam unà cum cute adimeres. Ablata cute, unam rurſus lineam, à media pectoris regione, ad pubis uſque os, in membrana carnoſa duces: & deinde aliam à pubis oſſe transverſim, ſecundùm coxendicis articulum, ad ſacri oſſis uſque ſpinam: & tertiam à ſummo humero, aduſque mediam brachii regionem. His ductis ſectionibus, membranam carnoſam hamulo aut unguibus apprehendes, & ab univerſo thorace & abdomine auferes, ipſam interim glandulis, quae in axillis habentur, adhuc connexam ſinens. Avulſa itaque ad axillae uſque cavitatem membrana, haec ad lucem extendenda eſt: ac diligenter animadvertendum, num ea ſub axillis in carnoſum degeneret muſculum, à lumbis & ſpuriis coſtis (ut Galenus docuit) incipientem. Verùm interim ſedulo cavebis, ne eò ruditatis venias, ut adeps, qui in thoracis lateribus, totoque dorſo occurrit, carnis loco tibi imponat. Vidi enim quoſdam tam rudes, ac in ſimilaribus partibus dignoſcendis adeò negligenter verſatos, ut primo intuitu adipem dorſi, carnem eſſe arbitrarentur, quòd multo magis illum hîc, quàm alibi propter incubitum rubere cernerent. Quando enim cadaver longo morbo non extenuatum, una atque altera die dorſo incubuit, tota incubitus ſedes, quaſi inflammatione obſeſſa rubet, atque ideo & ejus ſedis adeps. Caeterùm univerſa jam membrana à corporis trunco & media brachii regione liberata, brachium pectori adducentem [b] muſculum aggredieris, ante omnia perpendens, num alicubi promineat ille gracilis muſculus, quo caudatae ſimiae donantur, quique à mamillarum regionibus ſurſum obliquè fertur. Verùm quum iſto homines deſtituuntur, jam muſculi brachium pectori adducentis caput, à clavicula, & tota oſſis pectoris regione, ipſique inſertis cartilaginibus, novacula aut cultello abrades, ac hamulis aut ſummis digitis apprehenſum, ad humerum uſque à ſubjectis corporibus ſeparabis. Dum verò muſculi hujus caput novacula liberas, accuratè ſtudendum eſt, ne quid aliud unà cum illo auferas. In canibus enim ac ſimiis, verarum coſtarum cartilaginibus [c] muſculus obtenditur, quem ferè [d] recti abdominis muſculi partem eſſe dicemus, & qui à Galeno vice proprii thoracis muſculi habetur, quemadmodum in muſculorum thoracem moventium enarratione dicturi ſumus latiùs. Nunc autem ejus memini, ut etiamſi ego in homine illum minus reperiam, ſtudioſi tamen ipſum obſervare conentur: commilitoneſque inter diſſecandum ſeſe admoneant, ejuſmodi muſculum ex Galeni ſententia hîc latêre, ac proinde non oſcitanter muſculum brachium pectori adducentem oportere ſuo principio liberari, aut liberatum, non deberi negligenter abjici. Neque huic ſolùm animus accommodandus eſt, verùm & illi, qui in ſimiis ſub muſculo brachium ad pectus movente occultatus, ad articuli ligamentum exporrigi aliter atque in hominibus dicebatur. Caeterùm magnum hunc pectori brachium adigentem muſculum in praeſentia humero adhuc appenſum relinquens, ad reliquos brachii accedes: quos commodè adminiſtrare nequis, niſi prius ablato [e] muſculo, qui ab occipitii oſſe procedens, per totam cervicem extenditur, & [f] toti ſcapulae ſpinae, ſummoque humero, unà & huic proximae claviculae [g] ſedi inſeritur, quique hinc per ſcapulae gibba & baſim deorſum protenditur, donec mucrone ſuo octavae thoracis vertebrae ſpinae committatur. Eſt enim muſculus iſte ab occipitio, ad octavam uſque thoracis vertebram, ſpinarum apicibus quodammodo connexus, ab ipſiſque principium ſumit. Verùm de hoc

Muſculi, quem carnoſa membrana in ſimiarum & canum axillis conſtituit, examen.

Primi brachium moventium muſculi adminiſtratio.

Lib. 6 de Adminiſt. conſect.

Adminiſtratio ſecundi ſcapulam moventium, ut reliquos brachii ſcitè aggrediaris.

a 3 *tab.* Γ.
b 3 *tab.* Δ.
c 5 *tab. ab* r *ad* ſ & t.
d 5 *tab.* Δ.
e 9 *tab.* Γ, Δ. *ubi muſculus iſte plenè circumſcribitur.*
f 2 *fig. cap.* 21 *lib.* 1 G, I, K.
g 1, 2 *fig. cap.* 22 *lib.* 1 *ab* I *verſus* Q.

hoc muſculo, & caeteris ſcapulam moventibus, poſtea agemus. nunc autem obiter ejus
mentio incidit, quòd poſteriores brachium moventes conſpici aptè nequeant, niſi ille à
ſpina & occipitio ad ipſius uſque inſertionem liberatus fuerit. Adminiſtratur verò nova-
cula aut cultello, ſecundùm ſpinae dorſi longitudinem facta ſectione, quae muſculum il-
lum duntaxat ad ſubjecta uſque vulneret: deinde altera ſecundum occipitium eſt ducen-
da, quae ibidem etiam muſculi principium ab occipitii oſſe liberet. At ſi fortaſſis ſubje-
ctum aliquem muſculum illis ſectionibus vitiandum metuis, buxeum cultellum exterio-
ribus muſculi lateribus ſubdes, illi ſcilicet lateri, quod ab occipitio ad claviculam fer-
tur: & deinde illi, quod à ſummo humero, ſeu clavicula, ad octavae thoracis verte-
brae ſpinam deſcendit. Cultello enim lateribus indito, & ſurſum deorſumque acto, à
ſubditis muſculis illum ſcapulae muſculum abſcedere coges, atque ipſius nervei principii
craſſitiem facilè tunc conjecturabis, muſculumque à ſubſtratis corporibus jam liberatum,
parvo negotio ad ipſius inſertionem perduces. Verùm rurſus ſub hoc, uti etiam in pe-
culiari hujus muſculi enarratione audies, obſervandum eſt, ne unà cum ipſo muſculus
ab occipitio in ſcapulam procedens auferatur, quem Galenus ſcapulam quoque ſurſum
trahere prodidit. Neque hoc eò dico, quaſi homines hunc cum ſimiis communem ha-
berent: verùm ut non perfunctoriè, an illo quoque homines donentur, animadvertas, &
ſimia adminiſtrationi ſimul adhibita, haec noſtra cum Galeno (ſi modò diligens Naturae
ſis admirator) conferas: neque etiam canibus hic confidas, qui quemadmodum equi,
& boves, & caetera quae claviculis carent animalia, plurimùm in brachium & ſcapulam
moventibus muſculis, à ſimiis variant. Quae adhuc alium inſuper habent muſculum, ab
externa ſede transverſorum proceſſuum quatuor primarum cervicis vertebrarum enatum,
& in ſcapulae ſpinam inſertum, quo homines etiam carent: eſſet tamen & iſte quoque
in hominibus, ſi reperiretur, jam diſſecandus. In ſimiis igitur, tribus his ſcapulam at- *Adminiſtratio*
tollentibus muſculis ad ipſorum uſque inſertionem poſt liberata eorundem principia dedu- *ſecundi bra-*
ctis, in homine autem unico duntaxat, quem is tantum ex tribus illis ſimiarum muſcu- *chium mo-*
h 4 *tab.* Ξ. lis obtinet, verſus inſertionem perducto, [h] muſculum, cujus beneficio brachium eleva- *ventium.*
10 *tab.* Δ. mus, aggredieris, ejus caput ab univerſa ſcapulae ſpina, ſummo humero, & claviculae
media ſede, novacula aut cultello proximè oſſi adjecto abſecans, donec illum transver-
ſam in humerum inſertionem moliri conſpexeris. Poſteaquàm verò hujus muſculi trian-
gularem figuram, & ſui capitis, quod jam obtuſum trianguli verticem oſtendet, formam
perpenderis, non ſolùm in ſuperficie is undique eſt intuendus: ſed ſumma diligentia in-
quirendum venit, num tota illa moles, articulum exteriùs integens, quamque nos unius
muſculi loco habemus, plures muſculi ſint, mutuò ſibi incumbentes: quemadmodum
Galenus in quinto libro de Adminiſtrandis confectionibus videtur innuere, immeritò, uti
aliàs ſaepius, veteribus diſſectionis profeſſoribus (qui in hominum cadaveribus ſeſe exer-
cebant) neſcio quam oſcitantiam imponens. Examinabis itaque univerſum muſculi prin-
cipium, ac quomodo craſſeſcat, carnoſusque ſenſim muſculus efficiatur, conſiderabis:
ac inſuper tendine etiam (qui ſimplex eſt) examinato, per transverſum undique muſcu-
lum hunc divides: ut aliquando fatearis, illum nihil minus quàm duplicatum eſſe, ne-
i 9 *tab.* Π. que illam referre ſpeciem, quam [i] tres primi, ab ilium oſſe enati, & femoris motibus
10 *tab.* Σ. famulantes muſculi, ſimul mutuò incumbentes, pulchrè exprimunt. Caeterùm duobus *Quarti admi-*
11 *tab.* Σ. primis brachium moventibus muſculis ab humero abſectis, [k] muſculum, qui brachium *niſtratio.*
k 10 *tab.* Θ. deorſum movet, à ſubditis illi partibus ad inſertionem uſque liberabis. quod factu eſt fa-
cillimum, ſi ſecundùm ſpinae longitudinem, à qua principium aſſumit, lineam duxe-
ris, quae membraneum ipſius principium duntaxat perſecet. Quum itaque principium
liberaveris, hamulo aut digitis id apprehendes, univerſum muſculum retuſiori novacula
l 10 *tab.* Υ. à ſubditis muſculis ſeparans. In hac adminiſtratione, [l] qualiter muſculus iſte baſis ſcapu-
lae humiliorem angulum tranſcendat, ſcapulaeque adhaereat, contueberis: & deinde,
ſi principium ipſius variè ad originis locum protenderis, manifeſtè quo modo hic muſcu-
lus brachium detrahat, & nihil minus quàm ſcapulam primariò moveat, addiſces. Porrò
quum lineam illam moliris, qua ejus muſculi principium à ſpinarum apicibus liberas, ca-
m 11 *tab. a,* vendum ſanè eſt, ne unà quoque diſſeces [m] initium abdominis muſculi obliquè adſcen-
b. dentis: & deinde [n] illius, qui transverſim à ſpinis quoque vertebrarum enatus, in deci-
n 11 *tab.* Δ. mam & undecimam thoracis coſtas inſeri dicetur. Quapropter ſi tuis manibus parum fi-
o 9 *tab.* Γ, Δ. dis, idem in hoc muſculo tentabis, quod in illo experiendum probavimus, qui [o] ſecun-
dus ſcapulam moventium nobis numeratur: ut ſcilicet protenſam manum, aut buxeum
cultellum externo muſculi lateri ſubdas, atque illum transverſim ſurſum deorſumque a-
ctum, tantiſper moveas, donec ad ſpinarum usque apices muſculum à ſubditis organis
diviſum eſſe conjeceris. hac namque ratione principii ſui membranei craſſitiem promptè
cognoſces, & quàm altè cultellus aut novacula ad hoc ſeparandum immitti debeat, ex-
quiſitè intelliges. Verùm omnino opportunè feceris, ſi ſtylum aliquem longiorem, ro-
tundoque ornatum tuberculo, ſub muſculi principio rectè protenderis, & ſenſim cul-
tello ſub muſculo ad ſtyli latus demiſſo, principium diviſeris, cultelli ſemper acie extror-
ſum ducta, & leviter obliquata, ſurſumque ſemper cum ſtylo protuſa, ad eum ferè mo-
dum, quo chartam dividimus. niſi etiam eo artificio uti velis, quod eruendis è veſica

calculis adhibemus, quum ſiphonem inſtar dimidiae canalis effictum, veſicae cervici indimus, ut dein in ejus cavitatem ſectio moliatur, eo prorſus modo, quo piloſi ſerici textores ſericum in pilos dividunt: his enim rationibus omnia pulchrè dividuntur, quae ſecundùm ſtyli longitudinem diſſecanda, in poſterum ſubinde audies. Quando igitur [p] muſculum, quo brachium declive agitur, ad humerum perduxeris, tendinem ipſius ab humero liberabis: ac demum [q] muſculo retrorſum brachium trahenti te accingens, ipſius initium ſimiliter ab humiliori ſcapulae coſta abſcindes: & accuratè indagabis, num Galenus veriùs huic circumvertendi munus attribuerit, quàm nos [r] muſculo gibbam ſcapulae ſedem occupanti. Poteris itaque tertium brachii motuum opificem muſculum, tam diu humero appenſum relinquere, donec illum qui ſcapulae gibbum opplet, & ſeptimus nobis enumeratur, à ſcapula ad articuli uſque ligamentum abraſeris, ut ſcilicet eo veriùs ſingula expendas. [s] Muſculum, qui ſcapulae cavitati incumbit, quae inter ſpinam & ſuperiorem ipſius coſtam viſitur, à ſcapula ad ipſius uſque inſertionem derades duabus lineis, una per ſpinae ſcapulae ſuperius latus, altera ſecundum elatiorem ejuſdem coſtam, ductis. Brachium circumagentium [t] muſculus, qui internam ſcapulae ſedem ſibi vendicat, non niſi priùs ſcapulam ſectionis ſerie à claviculis ſolveris, commodè ſe ſpectandum offert. Verùm quia integris adhuc ſcapulam moventibus muſculis, inopportunè hanc à clavicula ſeparaveris, aut etiam unà cum clavicula à thorace ipſam praeter rationem modò ſejungeres, ab ejus muſculi, quem ordine brachium moventium ſextum eſſe retuli, adminiſtratione tantiſper temperabis, dum ſectionis ſerie cavum ſcapulae tibi occurret, & muſculum hunc ex illo promptè deradere queas. Conduxerit quoque interdum & [u] quintum brachium moventium muſculum hucusque reſervare, ut quî ſexto continuus ſit, pulchrè & commodè perſpiciatur.

Tertii adminiſtratio. *Septimi.* *Quinti.* *Sexti.*

p 10 *tab.* Θ.
q 13 *tab.* S.
r 11 *tab.* Γ.
s 12 *tab.* H, H.
t 7 *tab.* Γ.
u 7 *tab.* I.

CAPUT XXV.

DE LIGAMENTIS HUMERI AD SCAPULAM ARTICULI.

Primo libro [a] rotundum magnumque humeri caput, & non admodum latum, neque inſigniter profundum ſcapulae [b] acetabulum (propter varios, quos brachio obimus, motus) meritò exſtructa eſſe retuli. Ne autem laxus adeò articulus malè cuſtodiretur, & humerus quovis ferè motu ſua ſede excideret, [c] proceſſus quosdam ſcapulae, & varia deinde ligamenta, invicem oſſa colligantia, Naturam produxiſſe ſubjunxi. Caeterùm quum jam articulum quodammodo munientes proceſſus, ac pleroſque hunc ſtringentes [d] muſculos abſolvi, tempus ſanè poſtulat, ut articuli etiam ligamenta ſeriatim nunc pertractem. Tria itaque robuſta humerum in ſcapulae acetabulum connectunt ligamenta, praeter commune, omnes articulos inſtar membranae, nunc tenuioris, nunc craſſioris ambiens vinculum. [e] Quod igitur amplum & membranoſum eſt, omnibusque articulis commune, orbiculatim ex ſuperciliis cervicis ſcapulae principium aſſumit, ac totum articulum ambiens, in radicem interni capitis humeri primùm inſeritur: & deinde totius exterioris capitis amplitudini, ac utriusque cervici implantatur. Aliorum verò trium [f] duo quidem ad amuſſim inſtar nervorum teretia viſuntur, [g] tertium verò nonnihil amplum. Enaſcitur autem [h] primum ex [i] apice interioris proceſſus ſcapulae: & hinc procedens, internis anterioribusque [k] partibus exterioris humeri capitis circumtenditur, validiſſimè hujus capitis ſedis impreſſioni adnatum. [l] Alterum verò, quod craſſius majusque iſto eſt, ex cervicis ſcapulae ſuperiori [m] parte, ubi ſummo humero ſubmittitur, ortum ducit: & interius humeri caput ſuperans, inſeritur toti illi exterioris capitis [n] regioni, quae ad externum latus ejus ſinus extuberat, qui exteriori [o] capiti muſculi cubitum flectentium anterioris viam praebet. Hujus ligamenti anterius latus, poſteriori primi ligamenti connaſcitur lateri, [p] ac ſimul ambo velut transverſum ligamentum efformant, caput dicti nunc muſculi in ſuum ſinum ſervans. [q] Reliquum verò tertium, ex eadem cum ſecundo regione principium nanciſcitur: ac obliquè hinc porrectum, inſeritur in totam poſteriorem exterioris capitis humeri [r] ſedem, adeò ut praeſens ligamentum poſteriorem articuli ambiat regionem: ut enim amplum obtinet principium, ita quoque ampliorem molitur in humerum inſertionem. Caeterùm praeter haec tria, quae praecipuè humerum, ne deorſum extrorſumque ab acetabulo ſcapulae labatur, continent, aliud eſt adhuc [s] ligamentum, humerum ſurſum & in anteriora, ad mediam nimirum inter ſummum humerum, & interiorem ſcapulae proceſſum, ſedem luxari prohibens: hoc enim ſimiliter validum, ab interiori proceſſu ſcapulae, ſurſum obliquè ad ſummum humerum porrigitur, articulum humeri cum ſcapula nusquam contingens. Atque huic eidem muneri ſubſervit [t] nerveum caput anterioris cubitum flectentium muſculi, quod ab eminentiſſima ſcapulae acetabuli ſede enatum, inter articuli ligamenta humeri caput tranſcendere, illiusque [u] ſinui incumbens, deorſum inferri audies.

Ligamenta humerum ſcapulae connectentia.
Caeteris articulis commune.
Tria propria.
Primum.
Secundum.
Tertium.
Ligamen ab interiori ſcapulae proceſſu in ſuperiorem pertinens.

a *Haec ſeriatim petes ex* 1 & 2 *fig. cap.* 23 *lib.* 1 A, B, C, D, E, F, G.
b 2 *fig. cap.* 21 *lib.* 1 A, B.
c 1 *fig. ultimarum lib.* 1 μ, λ.
d *magna ex parte qui brachium movent.*
e *Id quum nullam obtineat craſſitiem, ſecus delineari nequit, quàm illic occurrit, ubi in tabulis oſſa detecta ſpectantur, ut* 8 *tabula.*
f 5 *tab.* d & e.
g 13 *tab.* V.
h 5 *tab.* d.
i 5 *tab.* b.
k 1 *fig. cap.* 23 *lib.* 1 D.
l 5 *tab.* e.
m 1 *fig. cap.* 21 *lib.* 1 A.
n 1, 2 *fig. cap* 23 *lib.* 1 E, *juxta* H *figurae* 1.
o 6 *tab.* m *muſculi* Θ.
p 5 *tab.* f.
q 13 *tab.* V.
r *ab* E *ad* F 2 *fig. cap.* 23 *lib.* 1.
s 5 *tab.* c, *à* b *ad* a.
t 6 *tab. caput* m *muſculi* Θ.
u 1 *fig. cap.* 23 *lib.* 1 H, I.

Ho-

Horum quoque ligamentorum adminiſtratio, non niſi ſcapulam moventibus muſculis, & cubitum flectentibus diſſectis, aggredienda eſt, quae tunc cultellis parvulis, ſed acutioribus celebrabitur. atque omnium primum id ſecandum veniet, quod ex interiori ſcapulae proceſſu exoritur: deinde alia duo peculiaria, ab ipſorum radice ea liberans, uſque ad humerum ſingula deduces. Neque hîc interim oſcitanter animus adhibendus erit, ne quum ſecundum ligamentum aggredieris, unà quoque caput exterius cubitum flectentium muſculorum anterioris praeſcindatur, niſi fortaſſis antea ademptum unà cum toto muſculo eſſet. Porrò ligamentum ab interiori ſcapulae proceſſu, in ſummum humerum pertinens, [x] muſculo brachium attollente ablato, citra ſectionem evadit conſpicuum. [y] Illud verò, quod ſcapulae acetabuli cavitatem aliquando auget, diviſo prorſus articulo, in conſpectum venit.

Ligamentorum adminiſtratio.

x 4 tab. z. 5 tab. γ. y 1 fig. occurrens in contextu 21 cap. lib. I.

CAPUT XXVI.

DE MUSCULIS SCAPULAM MOVENTIBUS.

Scapula iiſdem quo brachium agitur motibus, ſi illum duntaxat exceperis, quo id circumverti diximus. Hanc itaque pectori admovet triangularis [a] muſculus, illi ſubſtratus [b] muſculo, cujus beneficio brachium pectori adducimus. Eſt namque hic primus ſcapulae muſculus, quem in vigeſimotertio Capite ex ſecunda, tertia, quarta, quinta, & interdum ſexta, ſuperioribus thoracis coſtis, paulo antequàm in cartilagines illae ceſſant, [c] principium aſſumere, ac valde à Galeni deſcriptionibus variare docui. adeò ut hîc neque ipſius ſubſtantia, quae tota, niſi juxta breviſſimum tendinem, carnea eſt: neque [d] inſertio, quam in interius latus anchoram imitantis proceſſus molitur: neque fibrarum ductus, qui ex amplo principio in obtuſum verticem, nuſquam interſectae feruntur, diffuſiùs recenſenda veniant. Si itaque hujus muſculi altiores fibrae contrahantur, elatiùs ſcapulam pectori admovent: inferioribus verò in ſe contractis, verſus pectus demiſſiùs ſcapula adigitur. At totius muſculi fibris, aut mediis potius laborantibus, ſcapula in neutram partem declinans, pectori adducitur. Quamquam interim ſcapula pectoris oſſis ſummo, aut mucronatae cartilagini non aequè atque brachium adducitur, quod inſignibus in motu differentiis, nunc pectoris elatiori ſedi, nunc demiſſiori admovetur, [e] quemadmodum ipſius quoque muſculus elatiùs & demiſſiùs ipſo ſcapulae muſculo initium ducit.

a 5 tab. Γ. b 3, 4 tab. Δ. c 5 tab. ab i ad k. d 5 tabulae l in b. e confer K, R 3 tab. cum i, k tab. 5.

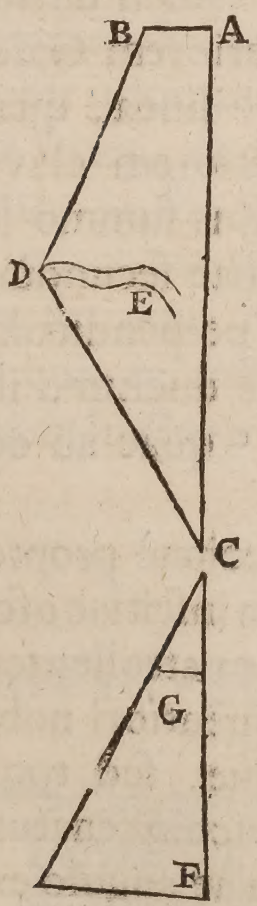
Primus ſcapulam moventium. SERRATUS MINOR, ANTICUS, SUPERIOR.

Porrò ſcapulam ſurſum ad caput validi attollunt muſculi: ſiquidem & ipſa grandi mole conſtat, plurimamque ipſi carnem adnatam ſuſtinet. [f] Primus eſt, quem ante aliquot brachium moventes muſculos diſſecandum diximus, quique oritur ab occipitii oſſe transverſa [g] linea, ab ejus oſſis medio, verſus auris radicem porrecta, & cujus externum latus ab auris pinnula tantum removetur, quanta ipſius muſculi ab occipitio exortus eſt longitudo. Si enim occipitii intervallum, quod ab ipſius medio ad aurem pertinet, in duas aequales regiones diviſeris, earum unam, quae occipitii medio vicinior eſt, praeſentis muſculi principium (quod carneum, ſed tenue interim exiſtit) occupare intueberis. In occipitii medio dexter muſculus ſiniſtrum contingit: ac ambo invicem juncti, unaque veluti ex ſpinarum vertebrarum apicibus [h] principium ducentes, per cervicis thoraciſque ſpinam, uſque ad octavam thoracis vertebram protenduntur. Dexter (idem de ſiniſtro intelliges) qua quodammodo ex ſpinarum apicibus enaſcitur, membranoſus tanta ferè amplitudine apparet, quanta vertebrarum in ſuo latere eſt [i] latitudo: reliqua verò tota regione carneus (ſi unicum duntaxat [k] locum exceperis) conſpicitur, quem paulo pòſt explicabimus. Duae itaque hujus muſculi jam enarratae ſunt lineae, quarum una ſecundùm occiput, altera ſecundùm ſpinas fertur. Praeter has autem, aliae duae obliquae ſunt: [l] una ex termino transverſae lineae, quo aurem ſpectat, obliquè deorſum verſus anteriora tantiſper protenditur, quouſque latiorem claviculae [m] partem contingat, ſummo humero coarticulatam. [n] Alia à lineae poſtremò commemoratae fine, quo ipſa cla-

*f 9 tab. Γ, Δ. 1 tab. G. 2 K, L. 4 b. g 9 tab. ab E ad F. h 9 tab. ab E per K ad G. i 6 fig. cap. 15 lib. 1 ab ſ ad u. & 9 fig. à t ad z. k 9 tab. *. l 9 tab. ab F ad H. m 1, 2 fig. cap. 22 lib. 1 ab I ad Q. cum L fig. 1 cap. 21 lib. 1. n ab H ad G 9 tab.*

Secundus ſcapulam moventium. CUCULLARIS, TRAPEZIUS.

Quamvis muſculi hujus, de quo in praeſentia agimus, effigies, ex nona tabula ad Γ & Δ, aliiſque his circumductis characteribus peti poſſit, nihilominus rudibus lineis in ſuperiori figura hic illius circumſcriptionem expreſſi. Inferiori verò effigie trapezion, quam obſcurè Galenus in quarto de Adminiſtrandis ſectionibus libro proponit, delineavi. Pertinet itaque ab A ad B transverſa linea, ſecundùm occipitium protenſa. Ab A verò ad C, linea recta ab occipitio, ad octavae uſque thoracis vertebrae ſpinam ducta. A B verò ad D, linea obliquè ab occipitio ad claviculam pertinens. A D ad C, linea obliquè à clavicula ad ſpinam octavae thoracis vertebrae procedens. Poſtremò à D ad E, inſertio muſculi in ſpinam ſcapulae, & ſummum humerum, & elatiorem claviculae partem facta notatur. In humiliori porrò figura, F indicat trianguli rectangulum, & baſim etiam: G verò lineam, toto ductu aequè diſtantem à baſi. Univerſum autem ſpacium, quod ab F ad G habetur, τραπέζιον, ſeu menſalem figuram notat, a qua ſecluditur acutiſſimus praeſentis trianguli angulus, ſupra G conſiſtens.

claviculam tangit, deorſum verſus poſteriora obliquè tantiſper deſcendit, dum unà cum termino rectae [o] lineae, ſecundùm ſpinam exporrectae, acutum angulum conſtituat, è regione octavae thoracis vertebrae conſiſtentem. Quatuor his lineis muſculus circumſcribitur. verùm praeter has, [p] aliam transverſam in ipſius medio quodammodo nanciſcitur, qua [q] toti ſcapulae ſpinae, & ſummo humero, & claviculae latiori parti inſertatur. Hac parte, qua ſuam molitur inſertionem, nervoſus ſimul & carnoſus viſitur: [r] ea verò ſede, qua ſcapulae cervicem ſpectat, & quarta ipſius linea à clavicula, deorſum ad octavam thoracis vertebram prorepit, ſemicirculum quodammodo membraneum ac nerveum commonſtrat, quaſi hîc (ne fortè ſcapulae gibbum [s] occupantes muſculos arctiùs premat, aut minus pertinaciter illorum impetum ſuſtineat) carneus ac mollis eſſe nequiret. Reliqua autem ſede, uti jam admonuimus (niſi quà dorſi ſpinae committitur) omnino carnoſus exiſtit: ſed tamen undique tenuis eſt, ea ſui [t] ſede excepta, qua toti ſuperiori ſummi humeri ſedi, & latiori claviculae parti validiſſimè implantatur. [u] Fibras non uno omnes modo porrectas habet. nam quae ab occipitio, cervicisque vertebrarum ſpinis protenduntur, oblique, ut & exterior ejus muſculi partis linea, antrorſum ad ſcapulae ſpinam, & ſummum humerum, & latiorem claviculae ſedem deſcendunt, tanto ſemper obliquiores, magisve transverſae, quo magis à cervicis vertebrarum ſpinis, thoraci propinquioribus, principium ducunt, adeò ut illae, quas cervicis radix exporrigit, jam paulo minùs toto transverſae ſint. Quae verò à thoracis vertebrarum ſpinis verè enaſcuntur, ſurſum verſus anteriora tenſae, tanto quoque rectiores, minusque transverſae viſuntur, quo octavae thoracis vertebrae ſunt viciniores. Ejuſmodi fibrarum ſeries commonſtrat, hujus muſculi beneficio non modò univerſam ſcapulam ſurſum attrahi, ſed etiam deorſum velli, rectaque ad dorſum agi. Si namque [x] ſuperior muſculi pars inter ſecandum verſus ſuam originem trahatur, totam ſcapulam ſurſum attolli conſpicis. At ſi [y] humilior muſculi pars, quae inter ſcapulae ſpinam, & octavam thoracis vertebram conſiſtit, in ſe collecta fuerit, ſcapula deorſum vellitur. Deinde [z] media muſculi parte inter diſſecandum attracta, ſcapulae molem rectà retrorſum duci cernimus. Atque hinc fit, praeſentem muſculum motibus omnino pugnantibus praefici, fibrasque contraria ſerie ductas obtinere: quamvis interim nulla prorſus ſui ſede hunc disjunctum, inconjunctumve eſſe, quis verè dixerit. Proinde unitatis ratione, muſculus iſte unius loco mihi habebitur: quo minus autem functionis gratia is duorum aut plurium vice à quopiam recenſeri queat, per me non obſtiterit. At Galenum miror, qui hunc muſculum disjungens, ad medium ferè libri quarti de Adminiſtrandis ſectionibus, ſuperioris muſculi partis prolixiùs, quàm de aliquo totius corporis, contra Lycum nimis profectò invidioſe diſceptans, meminit: ad calcem verò ejus libri, inferiorem muſculi partem vix obiter nominavit, tunc ſcilicet, quum ſcapulam duobus propriis muſculis ad dorſum agi inſinuaret: quorum inferior, eſt hujus noſtri muſculi humilior pars, ab octo ſuperioribus, non autem (ut Galenus inibi docet) duodecim thoracis vertebrarum ſpinis praecipuè originem aſſumens, quam etiam alibi demiſſiorem ſcapulae muſculum appellavit. Utcunque ſit, parva hîc nobis cum Galeno futura eſt diſſenſio, ſi ambos ipſi enarratos muſculos, unum continuum corpus eſſe annuerit. Nam etſi fortaſſis muſculi hujus [z] inſertio, quae inſtar latae, ac obliquè admodum procedentis lineae perficitur (quantumvis etiam & in hac tota muſculus continuus ſit) illum in duos diſtinguere appareret, nulla tamen prorſus diſcriminis nota [a] inter dorſi ſpinam & ſcapulae baſim habebitur. ubi tamen diſtinctionem lineamque, ſecus ac res ſe habet, confingere debes, ſi modò ſuperiorem Galeni muſculum, trapeziae figurae quovis pacto aſſimilaturus ſis. Ea ſiquidem [b] linea, quae à cervicis radice, ſecundùm ſcapulae ſpinam, & ſummum humerum, & latiorem claviculae ſedem duceretur, comparanda venit baſi trianguli rectanguli, in cujus ſummo linea aequè diſtans à baſi ducta ſit. Quemadmodum ea muſculi [c] linea, quae ſecundùm ſpinae cervicis longitudinem fertur, illi trianguli lineae aſſimilatur, quae perpendiculariter trianguli illius baſi incidit. [d] Quae autem ad occipitium transverſim ducitur, illi lineae correſpondet, quae in trianguli vertice aequè cum baſi diſtat. At [e] quae ab occipitio ad claviculam procedit, obliquo trianguli lateri confertur.

[o] 9 *tab.* *ab* E *ad* G.
[p] 9 *tab.* *ab* H *ad* I.
[q] 3 *fig.* *cap.* 21 *lib.* 1 *à* G, *per* I, K *ad* L.
[r] *Inter* H *&* G *occurrit* * 9 *tab.*
[s] *praecipuè* M 9 *tab.*
[t] 4 *tab.* *b.*
[u] *Has lineae referunt in* 9 *tab.* *muſculo ductae.*
[x] 9 *tab.* Γ.
[y] 9 *tab.* Δ.
[z] *ad* K *tabulae* 9.
[z] 9 *tab.* *ab* H *ad* I.
[a] 9 *tab.* *ab* I *ad* K.
[b] 9 *tab.* *à* K *per* I *ad* H.
[c] 9 *tab.* *ab* E *ad* K.
[d] 9 *tab* *ab* E *ad* F.
[e] 9 *tab.* *ab* F *ad* H.

Muſculus ſcapulam attollens, quo ſimia abundat.

Caeterùm nunc magis à Galeni dogmatibus mihi reclinandum eſt, idque praecipuè propter ſimiarum ad homines differentiam. Primùm enim, ſi Galeno credideris, teipſum inſcitiae oſcitantiaeque inter ſecandum inſimulabis, quum deinceps alios muſculos ſcapulam attollentes, in homine ſedulò indagare conaberis. Ex Galeni namque placito, ſub eminentiori nobis dicti jam muſculi parte alium inquires, qui illo longè gracilior, minorque, ſed totus tamen carnoſus eſſe deberet: & qui ex occipitii oſſe, ſub nuper dicto muſculo enatus, deorſum modicè verſus anteriora obliquè deſcenderet, & altiori baſis ſcapulae angulo exporrectus, in latum tendinem deſineret, ad medium uſque baſis ſcapulae interiùs inſertum, è regione radicis ſpinae ſcapulae. Huic id munus concreditum eſſet, ut ſcapulae baſim verſus occiput attolleret. Verùm hunc fruſtra mecum in homine (quòd ipſe illo deſtituatur) indagabis: quum interim promptiſſimè is in caudatis ſimiis occurrat, eam prorſus fabricam, quam Galenus ipſi tribuit, quamque ego jam deſcripſi, ſervans. Rurſus in caudatis ſimiis alium obſervamus muſculum, à Galeno quoque enumeratum, qui car-

Tertius muſculus ſimiae ſcapulam attollentium.

carnoſo principio, ex primae cervicis vertebrae transverſo proceſſu, dein & ex tertiae & quartae vertebrae transverſis proceſſibus enaſcitur, non quidem ex interna ipſorum ſede, ſed ab externa magis. Hic muſculus, poſtquàm primùm ex reliquis muſculis, qui cervicis vertebris adnaſcuntur, emerſit, teres, ſed tamen latior, quàm profundior apparens, deorſum in poſteriora, verſus ſcapulae baſis ſuperiorem angulum perfertur, illiusque internae ſedi carnoſus ac latior redditus inſertatur. Inſuper ſimiae alio quoque muſculo donantur, quem inter Galeni muſculos ſcapulas attollentes, ſi quartum de Adminiſtrandis ſectionibus adamuſſim diſcuſſeris, quarto loco enumerari reperies. Atque hic mihi ab interna transverſi primae cervicis vertebrae proceſſus ſede, deinceps & tertiae quoque & quartae cervicis vertebrarum transverſis proceſſibus, carneo principio enaſci viſus eſt: quod praedicto nunc muſculo latius redditum, deorſum quoque, ſed minus in poſteriora tantiſper ducitur, dum carnea lataque inſertione in ſcapulae ſpinam inſeratur, in ea ſpinae ſede, qua haec ſummum humerum producit, ac quae quodammodo è regione cervicis ſcapulae conſiſtit. Caeterùm ut homines prorſus ſecundo Galeni muſculo, qui ab occipite in ſimiis exoriri dictus eſt, deſtituuntur, ita etiam & quarto.

Quartus, quem ſimiae ſibi privatim ſecus quàm homines vendicant.

f 7 *tab.* H. 6 *tab.* K. 8 I. 10, 11 C. 12 G 13 Q. g 10 *fig. cap.* 15 *lib.* 1 S. h *ejuſdem fig.* ζ. i 5, 6, 7 *fig. cap.* 15 *lib.* 1 u. k 1 *fig. cap.* 21 *lib.* 1 Φ.

Tertius hominis ſcapulam moventium. LEVATOR.

Verùm [f] tertium muſculum homo cum ſimiis communem nanciſcitur, ſed nonnihil quàm ſimiae validiorem. Exoritur enim homini muſculus validus à [g] transverſo primae cervicis vertebrae proceſſu: deinde & [h] transverſo proceſſu tertiae vertebrae, quartae & quintae, quaſi disjunctis conſtaret principiis: uno nimirum, quod primae cervicis debetur vertebrae: altero autem, quod tribus ſecundae vertebrae proximè ſubjectis adſcribitur. quamquam etiam interdum à [i] transverſo ſecundae cervicis vertebrae proceſſu muſculus hîc, ſed parva origine enaſci viſus ſit. Principia haec, ſimulatque ex reliquis vertebras cervicis amplexantibus muſculis emergunt, unà coëunt, & validum efformant muſculum, nonnihil latiorem, quàm profundum, qui lata carneaque inſertione in [k] internam ſuperioris anguli ſcapulae baſis ſedem inſeritur, ſcapulam ſurſum verſus anteriora, cervicisque latera trahens. Non inopportunè itaque hic muſculus nobis ſcapulam attollentium alter dicetur, aut ſaltem omnium ſcapulae motorum tertius in hac noſtra ſerie locabitur. Galenus ſuis omnibus ſcapulam attollentibus muſculis, addidit oblongum gracilemque [l] muſculum, quem ex oſſis υ referentis lateribus procedentem, ſcapulae, propter ipſius cervicem, interiori ex parte inſeri, ſcriptum reliquit, & ejus muſculi beneficio in anteriora colli ſcapulam attolli opinatus eſt. Ego autem in Capite de oſſis υ referentis muſculis, hujus oſſis gratia, non autem ſcapulae, muſculum hunc efformatum aſſerui: ac proinde cujusnam motus autor is cenſeri debeat, diligenti ſectione venit indagandum. In hoc enim ſimiis nulla cum hominibus eſt differentia, niſi quòd ſimiis toto progreſſu carneus videatur: hominibus autem in medio ductu gracileſcit, tendinis ſpeciem commonſtrans, & duobus quaſi muſculorum ventribus donatus. quod ſanè Galenus, ſi hominem unquam ſecuiſſet, non minus animadvertiſſet, quàm [m] muſculos inferiorem maxillam deorſum ducentes duobus donari ventribus obſervavit.

l 5 *tab.* R, S.

Muſculus, inter ſcapulam attollentes à Galeno perperàm deſcriptus.

m 5 *tab.* H, I.

n 10 *tab.* Γ. o 10 *tab.* à G *ad* H. p 10 *tab. ab* I *ad* K. q 11 *tab.* Θ.

Quartus hominis ſcapulam moventium. RHOMBOIDES.

[n] Unus adhuc muſculorum ſcapulam moventium reliquus eſt, qui hanc retrorſum ad dorſi ſpinam, verſus ſuperiora nonnihil agit. Hic muſculus amplus & tenuis, ſed omni ex parte carneus viſitur: & à quartae, quintae, ſextae & ſeptimae cervicis vertebrarum, deinde quatuor aut quinque primarum thoracis vertebrarum ſpinis [o] principium ducens, toti propemodum ſcapulae baſi carneus, ac aequè ut in exortu [p] latus inſeritur, fibras obtinens non prorſus transverſas, at nonnihil obliquè à dorſo, ad ſcapulae baſim deorſum ductas. Quibus verò muſculis hic quadrilateris muſculus (cui Galenus nimium latum initium adſcripſit) & alii omnes tegantur, quibusve illi obducantur, ſectionis ſemper ſeries, & muſculorum tabulae levi negotio commonſtrant. Quod profectò non oſcitanter in illo [q] muſculo obſervandum praecepimus, qui brachii ad dorſum verſus inferiora motus autor eſt: quem Galenus in libro decimotertio de Uſu partium, ſcapulam quoque deorſum ducere, parum rectè prodidit. Ego autem hujus quoque modò memini, ne quis in muſculorum ſcapulam moventium numero, Galeni nomine alium inſuper, quàm hactenus enarravi, requirat.

Lib. 4 de Adminiſt. ſect.

Muſculum quo brachium detrahitur, ſcapulam non movere.

CAPUT XXVII.

MVSCVLORVM SCAPVLAM MOVENTIVM ADMINISTRATIO.

a 5 *tab.* Γ.

Primi adminiſtratio.

Horum muſculorum adminiſtrationem pari, qua reliquos omnes, methodo aggredieris. [a] Primi enim, quo ſcapula pectori adducitur, principium, novacula à coſtis, unde prodit, liberandum eſt: & deinde toto muſculo à thorace ad internum uſque ſcapulae proceſſum ſeparato, ipſiusque attractis principiis, cujus potiſſimùm motus opifex habendus ſit, inquires: num ſcilicet brachium potius, ut Galenus docebat, quàm ſcapulam, uti ego dicebam, moveat. [b] Secundum muſculum, quem & ſcapulam attollere & deorſum trahere dixi, in mu-

b 9 *tab.* Γ, Δ.

Secundi.

muſculorum brachium moventium adminiſtratione jam antea es aggreſſus: unde etiam hîc ipſius ſectionem neutiquam oportet repetere, quemadmodum nec eorum muſculorum obſervationem, qui ſimiis in collo privatim tribuuntur, & à Galeno, perinde ac ſi hominibus quoque communes forent, deſcribuntur. *Tertii.* Verùm [c] tertius ſcapulam moventium, qui à cervicis vertebris ad ſuperiorem ſcapulae baſis angulum ducitur, ſuo principio prorſus liberandus non eſt, niſi aliquot cervicis muſculis antea praeſectis. (c 7 *tab.* H. 13 *tab.* Q.) Ac proinde operaepretium erit, illum transverſim, ubi primùm ex cervicis muſculis emergit, abſcindere: ipſiusque principio ad vertebras relicto, illum à ſcapula liberare, illius tamen functione prius perpenſa. *Quarti.* [d] Quartum muſculum levi longaque ſectione à ſpinarum apicibus ſecabis: & ubi ipſius inſertionem adamuſſim obſervaveris, eundem à ſcapula amovebis, (d 10 *tab.* Γ.) ſedulò cavens, ne * tertium hominis thoracem moventium muſculum ſimul reſeces, aut ſaltem imprudenter ſuo exortu liberes. (* 10 *tab.* E. 11 *tab.* F.) Deinde ſi [e] longus ille muſculus, quem contra Galeni ſententiam, oſſi υ referenti proprium eſſe retuli, adhuc aſſervatus ſit, non oſcitanter ſpecta, num ſcapulae, an illius oſſis gratia, hunc rerum Opifex procreaverit. (e 5 *tab.* R, S.) *Claviculae à ſcapula liberatio.* Nunc cultello, quàm licebit proximè, ligamenta à ſummo humero & claviculis, quà invicem committuntur, reſecabis, ſummum humerum à claviculis liberans, & [f] peculiarem hujus articuli cartilaginem obſervans, quae illi ſimilis eſt, [g] quae in maxillae inferioris ad temporum oſſa articulis, & [h] claviculae rurſus cum pectoris oſſe nexu adinvenitur. (f 4 *fig. cap.* 22 *lib.* 1 R. g *in margine cap.* 10 *lib.* 1. h 4 *fig. cap.* 22 *lib.* 1 S.) Deinde accuratè perpendes, num tertium aliquod os hîc, praeter claviculam, & ſummum humerum, cum ipſius appendice, dictaque nunc cartilagine exiſtat: cujus Hippocratem in libro de Articulis, de brachii luxationibus differentem meminiſſe, Galenus docet. Sed quid de illo oſſe ſentiam, primo libro ſum executus. Ubi itaque claviculam à ſcapula diremeris, haec in ſua ſede diligenter ſervanda venit. Verùm vaſis ex thorace in brachium proreptantibus funiculis binis interceptis, & deinde in funiculorum medio reſectis, ſcapulam à thorace evertes, ut jam circumvertentis brachium [i] muſculi naturam inſpicias, qui cavam ſcapulae ſedem occupat. (i 7 *tab.* Γ.) Hoc itaque ab oſſe undique eraſo, atque ad articuli ligamentum deducto, & ejus functione perpenſa, illum quoque abjicies, ut nunc ſcapula nulli alteri firmata parti, à thorace maximi [k] muſculi interventu haereat, qui thoracem moventium ſecundus enumerabitur. (k 8 *tab.* F.)

CAPUT XXVIII.

DE MUSCULIS CAPUT MOVENTIBUS.

Capitis motus. Superiori libro, cervicis vertebrarum fabricam deſcribentes, & Galenî ſententiis nos meritò parum accommodantes, caput propriis motibus & ſecundariis moveri retulimus. Quot enim propriis motibus cervix agitur, totidem etiam ſecundariis caput movetur: ac cervix quidem extenditur, ſeu in poſteriora verſus dorſum ducitur, & in anteriora flectitur: deinde utrinque ad latera, ad humeros ſcilicet etiam inclinatur. Caput autem uno proprio motu, vel quieſcente etiam cervice, flectitur & extenditur, ſeu antrorſum & retrorſum, idque ſupra primam cervicis vertebram, fertur: & dein alio ipſi prorſus peculiari motu ſupra ſecundam vertebram, veluti ad axim circumducitur, ſive flexum, ſive extenſum cum cervice, aut citra cervicem exiſtat. In latera verò, ſeu verſus humeros, caput non, niſi cervicis beneficio, ac veluti ſecundario, inclinatur: quum immota rigidaque cervice, ne minimum quidem caput proprio motu humeris adducamus. Tempeſtivum itaque nunc fuerit, iis muſculis, qui cervicis praeſunt motibus, in ſuum locum aſſervatis, eos aggredi, qui propriis capitis motibus famulantur, ſeptenis complexi paribus, partim caput, partim primam cervicis vertebram agentibus, quorum ſex in poſteriori cervicis conſiſtunt ſede, à quibus ſermo modò eſt inchoandus. *In 4 libro de Admin. ſect.* Verùm anteaquam ad horum enarrationem Galenus acceſſit, duo alia muſculorum paria ex diſſectionis ſerie praepoſuit, ſcapulae mocet, cujus alterius lateris muſculus in ſcapulae ſpinam, ſummum humerum, & latiuſculam claviculae partem inſeri dictus eſt. (a 9 *tab.* Γ.) altero autem pari homines deſtituuntur, cujus in altero latere muſculus ab occipitio enatus, ad altiorem baſis ſcapulae angulum in ſimiis protendi commemoratus eſt. *Primum par muſculorum aut caput, aut primam vertebram moventium. SPLENII.* Atque hinc fit, [b] primum caput moventium par Galeno tertia ſerie inter muſculos cervicem occupantes enumerari, quod duobus conſtat muſculis, [c] principium ducentibus ex apice quintae thoracis vertebrae ſpinae: (b 12 *tab.* Γ. 10, 11 *tab.* A. c 12 *tab.* A.) dein etiam ex quartae, tertiae, ſecundae & primae vertebrarum thoracis ſpinarum apicibus. Principium hoc, quà primùm ex quinta thoracis prodit vertebra, acutum refert angulum, qui ſurſum tenſus, ſenſim ita lateſcit, ut ad tertiam ſecundamque thoracis vertebram jam porrectum, adeò amplificetur, ut externum ipſius latus è regione transverſorum proceſſuum earundem vertebrarum conſiſtat. Ambo muſculi hanc ſervantes latitudinem, ſurſum feruntur, à quinque etiam inferiorum cervicis vertebrarum ſpinis (ſed nimis quam leviter)

exor-

d 12 *tab.* D. exortum aſſumentes. [d] Quando autem ad tertiae cervicis vertebrae uſque ſpinam conſcen-
derunt, quum hactenus toto progreſſu dexter ſiniſtro conjunctus fuerit, utrique ab invi-
e 12 *tab.* B, C. cem ſenſim magis magisque tantiſper abſcedunt, dum transverſa [e] linea occipitis oſſi car-
nea lataque inſertione implantentur. Ejus enim inſertionis tanta eſt amplitudo, quantum
internum alterius muſculi latus à media occipitii ſede, & externum latus ab auris radice
removentur: adeò, ut inſertionis amplitudo utriuſque muſculi tanta ſit, quantum ab una
aure ad alteram occipitii eſt intervalli, quod muſculorum inſertione non occupatur. Cae-
f 12 *tab.* B, E, D. terùm iſtius muſculorum ab invicem receſſus forma, [f] triangularis exactè viſitur, ſi mo-
dò unam lineam transverſim ad occipitium, ab interno unius muſculi latere, ad internum
latus alterius duxeris: & deinde alias duas ab ejus lineae terminis, ſecundùm utriuſque
muſculi internum latus, ad tertiae cervicis vertebrae ſpinam, veluti ad trianguli verti-
g 12 *tab.* B, A. C, A. C, B. cem porrexeris. Rurſus ſinguli muſculi [g] triangulari forma conſtant, ſi lineam ſecundùm
ſpinae longitudinem ad occipitium uſque ductam, unius lateris loco habueris: & ſecundi
lateris vice, lineam ſecundùm externum muſculi latus exporrectam: & tertii lateris loco
lineam, quae transverſim muſculi inſertionem ad occipitium deſcribit. Fibrae horum mu-
ſculorum, à ſpinis vertebrarum ſurſum obliquè, quaſi ad transverſos ſuperiorum verte-
brarum proceſſus tantiſper ducuntur, dum ſimul omnes in occipitium finiant: praeſentes
enim muſculi modicum prorſus & exiguum in transverſos vertebrarum proceſſus nexum
moliuntur.

h 13 *tab.* A, B. *uſque ad* G. 5 *tab.* T. 10, 11 B. 12 F, F. [h] Secundum muſculorum par, admodum ſanè varium, & ſecus multò in homine, *Secundum par impenſe varium.* COMPLEXI.
quàm canibus & ſimiis, obſervamus. His namque ex transverſis tertiae quartaeve tho-
racis vertebrae proceſſibus, & inſuper ſecundae ac primae quoque thoracis, & quinque
humiliorum cervicis vertebrarum transverſis proceſſibus, muſculi iſtius paris enaſcuntur,
& ad earundem vertebrarum ſpinas procedentes, ipſis nonnullis inſertionibus applantan-
tur. Deinde dexter nuſquam toto progreſſu à ſiniſtro recedit, ſimulque ambo in occi-
pitii medium ampla inſertione innaſcuntur, nullibi nerveum aliquid, quod notatu di-
gnum ſit, oſtendentes: etſi interim obliquas quaſdam impreſſiones exprimant, ex trans-
verſis inferiorum vertebrarum proceſſibus, ad ſuperiorum quodammodo ſpinas excurren-
tes. at illae leviores cenſendae ſunt, minusque penetrant, quàm ut his aliqua ex parte
muſculum dividi quis dicere queat. Quamquam Galenus nonnullos diſſectionum pro-
feſſores, non duos hujus paris tantùm muſculos enumeraſſe, verùm quosdam quatuor,
quosdam verò ſex ibidem recenſuiſſe, videatur teſtari, qui aliter ac Galenus homines ag-
grediebantur. In ſimiis enim & canibus (de quibus hactenus in hoc ſecundo pari locu-
tus ſum) unum duntaxat utrinque muſculum recenſerem: quandoquidem ſi illis atten-
dendum foret impreſſionibus, totidem ferè muſculorum loco uterque habendus eſſet,
quot ſunt ex transverſis vertebrarum proceſſibus exortus, & in earundem ſpinas inſer-
tiones. In homine itaque multo aliter hanc conjugationem, quàm Galenus illam de-
ſcripſit, aut enumeravit potiùs, obſervavi. Apparent enim quàmplurimi utrinque mu-
ſculi, ſerie multiplici invicem commixti, & admodum variè principium obtinentes, &
diverſis omnino rationibus inſertiones in occipitium molientes. Ilico enim atque pri-
i 13 *tab.* A. mum muſculorum par ſubductum eſt, [i] muſculus occurrit, qui acutum principium ex
medio transverſorum proceſſuum quintae & quartae thoracis vertebrae educit, & ilico
ab exortu carneus apparens, muris & lacertae formam adipiſcitur: quum verò ſurſum ad
k 13 *tab.* B. cervicis initium [k] perreptat, carnoſus eſſe deſinit, ac veluti in teretis tendinis naturam
l 5 *tab.* H, I. ceſſat, [l] muſculum imitatus, qui maxillam humiliorem deorſum trahit, duobusque ven-
m 13 *tab.* C. tribus donatur. quandoquidem [m] inibi, quà muſculus iſte ſecundi paris caput moven-
tium, cervicis radicem ſuperavit, carnoſus denuò eſſe incipit, quouſque in occipitii oſ-
n 13 *tab.* D. ſis medium [n] inſeratur. Verùm ante ipſius inſertionem, cum illo alius [o] coit muſculus,
o 13 *tab.* à C *ad* D. qui ex ſeptimae cervicis vertebrae ſpina, nerveo teretique principio enatus, ſurſumque
adſcendens, carnoſus quoque evadit, & unà cum dicto muſculo occipitio inſeritur, ubi
dextri lateris muſculi, ſiniſtri lateris muſculis contigui ſunt, neque ab invicem (ut pri-
p 13 *tab.* E *ad* F. mum par) removentur. [p] Alius deinceps occurrit, qui veluti alterius lateris tertius eſſe
poſſit, ac ex apicibus transverſorum ſecundae & primae thoracis vertebrarum proceſ-
ſuum, partim carneus, partim nerveus enaſcitur: & ſurſum verſus exteriora oblique ex-
q 3, 4, 5 *fig. cap.* 6 *lib.* 1 *k.* porrectus, carnoſusque ac latior redditus, occipitio ad radicem [q] mamillaris in capite
proceſſus validè inſeritur. Sub his [r] magna moles carnea conſiſtit, ſecundo in canibus
r 13 *tab.* G, G. pari quodammodo reſpondens, quae à transverſis vertebrarum proceſſibus obliquè ſurſum
ad ſpinas exporrecta, occipitii oſſi implantatur, fibras obtinens ab exterioribus ſurſum
intrò obliquè repentes. Hujuſmodi itaque ſecundum muſculorum homini eſt conjugium:
in quo cuivis integrum erit, utrinque quatuor collocare muſculos: primum ſcilicet, ſe-
cundum & tertium, tres illos ante carneam molem enarratos: & quartum, ipſam car-
neam molem. Niſi fortaſſis quis denuò illam carnem in tot muſculos ſubdividere propo-
ſuiſſet, quot in ipſa impreſſiones, aut exortus inſertionesque viſuntur. At conſultius
fore arbitror, unicum tantum par ex omnibus his, & unum duntaxat utrinque muſculum
numero ſtatuere, quum caetera paria duobus tantùm conformentur muſculis, & omnes
hujus ſecundi paris muſculi ejuſdem functionis gratia procreati ſint. Hoc enim (ut pri-

Primi ac ſecundi parium munus.

mum quoque par) capitis, & obſcurè admodum cervicis etiam extenſionem, aut in poſteriora ductum perficit. Si igitur muſculi utriuſque lateris contrahantur, caput rectiſſimè extendent: at ſi alternatim laboraverint, circumverſionis capitis motui famulabuntur.

Tertium par. RECTI MAJORES.

[s] Tertium par duobus gracilibus conſtat muſculis, qui neutiquam praedictis mole correſpondent. Ex ſecundae enim cervicis vertebrae [t] ſpinae extremo, duo enaſcuntur muſculi, non admodum nervei, qui ſurſum porrecti, in occipitii medium teretes inſeruntur, in ipſa inſertione minus quàm in ortu invicem contigui: ab ipſo enim nonnihil obliquè ſurſum ducuntur, ſenſim mutuò abſcedentes. Hi ſi ſimul contrahantur, caput quoque ſolum in poſteriora agunt: at ſi alter tantùm in ſe colligatur, ſui inceſſus ratione, circumverſionis capitis, ut duo priora paria, opifex erit.

s 14 *tab.* A, B.
t 14 *tab.* E.

Quartum par. RECTI MINORES.

[u] Quartum par, capitis etiam extenſioni praefectum, ſub tertio reconditur, illi, quod ad ſubſtantiam, formam, ductumque attinet, ſimile. A poſteriori enim primae vertebrae [x] ſede, ubi aliae in ſpinam deſinunt, ipſaque lineae modo prominens tuberculum proceſſumve obtinet, utrinque ad proceſſus ejus latera unus enaſcitur muſculus gracilis, & omnino carneus. amboque hujus paris muſculi in exortu contigui ſunt: & ſurſum porrecti, modicè ab invicem diducuntur: & nonnihil mutuò drempti, in occipitium inſeruntur.

u 14 *tab.* F, G.
x 3, 4, 11 *fig. cap.* 15 *lib.* 1 X.

Quintum par. OBLIQUI SUPERIORES.

[y] Quintum par, forma & ſubſtantia duobus praedictis jam paribus reſpondens, juxta externum latus tertii paris, ab occipitii oſſe principium obtinet: atque illinc deorſum obliquè deſcendens, in apicem [z] transverſi primae cervicis vertebrae proceſſus inſeritur, dexter quidem muſculus in dextrum proceſſum, ſiniſter vero in ſiniſtrum.

y 14 *tab.* H, I.
z 14 *tab.* D.

Sextum par. OBLIQUI INFERIORES.

[a] Sextum par [b] à ſpina ſecundae cervicis vertebrae enaſcitur: & obliquè ſurſum procedens, in transverſum quoque primae cervicis vertebrae proceſſum implantatur, pari prorſus cum quinto conjugio ratione, formaque. Sunt enim utriuſque paris muſculi oblongi, carnei, & paulò minus toto teretes. In cane verò & ſimiis multò quàm in hominibus ſunt craſſiores & inſigniores, ut etiam horum animalium ſecundae cervicis vertebrae ſpina perquàm ampla lataque occurrit, perinde ac transverſi etiam primae vertebrae proceſſus ampli exiſtunt: etſi interim illis animalibus aequè ac hominibus tertium par cum quinto & ſexto pares aequaleſque triangulos utrinque formare conſpicitur. Si enim trium illorum parium dextros muſculos unà contuleris, in dextro latere [c] triangulum ſtatues: ſi verò ſiniſtri lateris muſculos invicem comparaveris, etiam & hic triangulum fieri obſervabis: cujus unus angulus conſiſtit in occipitii medio, ſecundus ad ſecundae vertebrae ſpinam, tertius in ſiniſtri lateris transverſo primae vertebrae proceſſu. Caeterùm quinti & ſexti parium munus eſt, primam vertebram unà cum capite ſupra ſecundam circumvertere: utriuſque enim paris dextris muſculis in ſe contractis, prima vertebra in poſteriora dextrorſum circumvertitur: ſiniſtris autem laborantibus, in poſteriora dextrorſum convolvitur. Atque ad hunc modum poſteriores capitis muſculi habent, [d] anteriores verò hac ratione.

a 14 *tab.* K, L.
b *ab* E *ad* D 14 *tab.*
c *Hujus coſtae in* 14 *tab. ſunt* A, H, K. *alterius autem trianguli coſtae* B, I, L.
d *alterius lateris muſculus* 4 *tab.* Θ. 1 *tab.* F. 2 *tab.* I. 5 *tab.* K. 9 *tab.* D.

Muſculi à pectoris oſſe & claviculis in caput inſerti, atque in hujus capitis numero 13 & 14. MASTOIDEI. STERNOMASTOIDEI. STERNOCLEIDOMASTOIDEI.

[e] Utrinque à media ſuperioris oſſis pectoris ſedis regione, ſecundùm ipſius amplitudinem, & [f] claviculae parte, pectoris oſſi ibidem coarticulata, amplum ac nervoſum membraneumque muſculi prodit caput, nervoſius ex pectoris oſſe, quàm à clavicula pronatum. Caput hoc obliquè verſus ſuperiora procedens, carnoſum, denſumque, & paulo latiorem quàm profundum efficit muſculum, qui carnoſo craſſoque admodum [g] fine, [h] mamillari temporis oſſis proceſſui innaſcitur, illum ſua amplitudine univerſum amplexus: ſic ſanè, ut unicus duntaxat utrobique in hominibus mihi repertus ſit muſculus, membraneo latoque in collo occurrente [i] muſculo proximè ſubditus, ac citra ſectionem omnibus ferè hominibus conſpicuus. Caeterùm in quibuſdam quadrupedibus, muſculum hunc in medio ductu, quo ſurſum fertur, diviſum bipartitumve obſervavi, una quidem parte mamillari proceſſui, altera autem ad auris radicem calvariae inſertum. Tres verò hujus muſculi fines ac inſertiones hactenus in nullo comperi animante: multoque minus principium à pectoris oſſe & clavicula procedens, in duas tresve partes manifeſtè diſſectum, mihi occurrit. quamvis interim hos muſculos utrinque ab aliquibus Anatomicis tres, aliquando & duos enumeratos fuiſſe, non ignorem. Verùm hic numerus pro muſculi finium ratione, in ſimiis & canibus inter diſſectionis peritos variat: licet plerique hos à capite natos, pectoris oſſi & claviculis inſeri, thoraciſque motibus praefici contenderint. At neminem interim lego, qui mentione digna deſcriptione eos donaverit, tantum abeſt ut quis verè ipſorum functionem naturamque nobis expreſſerit. Utriuſque enim lateris muſculus contrariis prorſus muniis quatuor primorum parium praeficitur: ambobus enim contractis, caput in anteriora, ſive rigida, ſive inclinata cervice, flectitur. Si verò dexter duntaxat contrahatur, caput in anteriora ſiniſtrorſum circumvertitur: ſiniſtro autem ſolo laborante, caput in anteriora dextrorſum circumagitur.

e 4 *tab.* X.
f 4 *tab.* Y.
g 4 *tab.* Z.
h 3, 4, 5 *fig. cap.* 6 *lib.* 1 *k.*
i 3 *tab.* Γ.

Munus 13 & 14 muſculorum.

Muſculi ſolius cervicis motibus praefecti.

Porrò praeter hós, [k] alii conſpiciuntur muſculi, quos ferè ſub [l] ſtomacho latitantes, veteres appellaſſe videntur. Hi namque quatuor primarum thoracis vertebrarum, & omnium cervicis vertebrarum corporibus connaſcuntur, ac partim ab iiſdem principium ducunt, partimque ipſis inſeruntur, non minus liquidò poſtmodum in occipitis os inſerti, juxta [m] anteriorem foraminis dorſalem medullam transmittentis ſedem. At hos exactiùs inter dorſum moventes muſculos recenſebimus: flectunt enim ſuperiorem

k 8 *tab.* A, B.
l 7 *tab.* E. *aut* 14 *fig. lib.* 5 A, B.
m 1 *fig. cap.* 15 G.

dorſi

dorſi partem, capite interim proprio motu horum ope vix flexo. Quamobrem etiam inter capitis muſculos vix eveniunt enumerandi: quemadmodum neque [n] alii adhuc quatuor (utrinque nimirum duae conjugationes) ad cervicis latera repoſiti, qui cervicem, non autem caput proprio motu in latus agunt. Et rurſus [o] alia conjugatio cervicem extendens, hîc praetereunda eſt, ac ad reliquum de dorſum moventibus muſculis ſermonem aſſervanda: quum & illa quoque non niſi ſecundariò caput moveat, ea nimirum ratione, qua brachium moventes muſculi, cubitum manumque ducunt.

n 8 *tab.* C. 13 *tab.* H.

o 14 *tab.* O.

CAPUT XXIX.

CAPUT MOVENTIUM MUSCULORUM ADMINISTRATIO.

Eorum qui capitis motibus praeſunt muſculorum adminiſtrationem à [a] primo pari auſpicaberis, perpendens membraneum [b] cujuſdam muſculi principium, quod ex inferiorum cervicis vertebrarum ſpinis enatum, primo capitis muſculorum pari, reliquisque hîc dorſum moventibus muſculis insternitur: ac tandem aliquot ſuperioribus thoracis coſtis inſertum, reſpirationis opifex efficitur. Licebit itaque hujus muſculi (qui hominis thoracem moventium tertius erit) principium à vertebrarum ſpinis cultello liberare: & muſculo ad inſertionem uſque à ſubditis divulſo, illum ibidem à coſtis appenſum tantiſper ſinere, dum thoracis muſculos aggredieris. In praeſentia enim cultellum retuſiorem, aut buxeum, ſub externo primi paris muſculi latere ſubjicies, & illum à ſubditis liberare conaberis: deinde ſecundùm ſpinae longitudinem ducta ſectione, ipſum ad inſertionem uſque in occiput duces. quod ubi in utroque latere praeſtiteris, hujus paris muſculos, ab occipitio non amputatos, ita ad latus aliquò reflectes, ut reliquam ſectionem non impediant. Mox varios [c] ſecundi paris muſculos conſiderabis, ea illos ſerie, qua enumeravi, à vertebris abſecans, & ad occipitium deducens, ut modò illorum tractis principiis, quarum functionum potiſſimùm autores ſint, rectè perſpicias: quod tunc demum optimè viſitur, quum cerebrum ex calvaria ademptum eſt, ipſaque inferior maxilla, quò caput levius, magisque ſequax ſit, abſecta. [d] Tertium par à ſpina ſecundae cervicis vertebrae poſtmodum liberabis, ſenſim illud ad occipitium uſque à [e] quarto pari ſublevans, pracavensque, ne & id unà imprudens auferas: hoc enim nunc à prima vertebra ſeparandum venit, atque ut caetera, ad ſuam, quam molitur, inſertionem ducendum. [f] Quintum inſuper par, ab occipitio liberatum, ad transverſos primae vertebrae proceſſus, quemadmodum [g] ſextum à ſpina ſecundae vertebrae ad eosdem proceſſus, ducetur. Reflexo jam cadavere, à pectoris oſſe & claviculis, [h] anteriorum muſculorum principia ſunt acuto cultello reſecanda, mente interim adhibita, num plura muſculorum principia ſimul concurrant, aut utrinque plures muſculi obſervari queant. Ubi itaque & hos ad mamillares proceſſus perduxeris, illorumque inſertionem rimatus fueris, eos à capite abſecato: & propriis cervicis muſculis in praeſentia relictis, ad ligamenta capiti & duarum primarum cervicis vertebrarum peculiaria, ſectionem confer, quibus nunc privatum Caput dedicabimus.

a 11 *tab.* A. 12 Γ. b 11 *tab.* F. c 13 *tab.* A, B *uſque ad* G. d 14 *tab.* A, B. e 14 *tab.* G, F. f 14 *tab.* H, I. g 14 *tab.* L, K. h 4 *tab.* Θ.

Primi paris adminiſtratio. *Secundi paris.* *Tertii.* *Quarti.* *Quinti.* *Sexti.* *Decimitertii & decimiquarti muſculorum.*

CAPUT XXX.

DE CAPITIS ET PRIMAE SECVNDAEQVE CERVICIS VERTEBRARVM LIGAMENTIS.

CAPITIS XXX. FIG.

TRIGESIMI CAPITIS FIGURAE,

& ejuſdem characterum Index.

Praeſens figura primam ſecundamque cervicis exprimit vertebras, poſteriori ſede delineatas, unà cum earundem ligamentis, hoc Capite deſcribendis.

A, B, C Prima cervicis vertebra, ſecundae connexa. Verùm A privatim dexter primae vertebrae ſinus, qui dextrum occipitis oſſis caput ſuſcipit, indicatur. B autem ſiniſter ſinus, cui ſiniſtrum occipitis oſſis caput inſidet. C verò primae vertebrae ſedes, ubi in ſpinam aliae terminantur.
D, D, G, H Secunda cervicis vertebra.
E, E, E Membraneum ligamentum, primam cervicis vertebram occipitis oſſi colligans, aliqua ex parte hîc primae vertebrae adhuc adnatum cernitur.
F, F Ligamentum membraneum, primam cervicis vertebram ſecundae nectens vertebrae.
G Corpus ſecundae vertebrae, dentem producens.
H Dens, acutusve ſecundae cervicis vertebrae proceſſus.
I Teres ligamentum, à dente in occipitis os inſertum, hic transverſim abſectum occurrit.
K Transverſum ligamentum, dentem in ſinu continens, qui dentis gratia in prima cervicis vertebra caelatur.

Ligamentum primam vertebram capiti committens.

Capitis cum prima cervicis vertebra articulationem, & ſecundae item vertebrae cum prima, ſecundaeque rurſus cum capite conjunctionem, omni dignas eſſe admiratione, libri ſuperioris decimumquintum Caput explicavit. Praeſens autem ligamenta articulos hos continentia perſtringet. Quum itaque primam cervicis vertebram capiti copulari neceſſum fuit, meritò univerſum articulum ambiens [a] ligamentum (quod & caeteris articulis commune cenſetur) forte robuſtumque Natura procreavit: rarum tamen nihil, aut peculiare, praeter robur craſſitiemque, id ligamentum adipiſcitur. [b] Quod verò ſecundam cervicis vertebram capiti committit, teres & validiſſimum eſt, & cartilaginis naturam participat, & ex vertice [c] dentis enatum, occipitis oſſi inſeritur, [d] quà anteriorem foraminis, quo dorſalis medulla delabitur, regionem conſtituit. Id ligamentum firmiſſimè ſecundam vertebram occipitis oſſi colligans, unà cum dente veluti axem efformat, ſecundùm quam caput, primae vertebrae (quae tum veluti continuum os cum capite efficitur) interventu in gyrum agitur. Verùm ne dens ille [e] internam primae vertebrae ſedem occupans, & dorſali medullae ibidem praelocatus, quandoque ex ſuo ſinu in vehementioribus capitis motibus deviet, luxeturve, atque tunc dorſalem medullam comprimat, aut frangat, [f] aliud ligamentum rerum Opifex procreavit, quod ex uno latere interioris regionis primae vertebrae prodiens, alteri lateri inſeritur, poſteriori dentis ſedi transverſim obductum, & egregiè robuſtum, cartilaginiſque naturae compos. Reliquum eſt [g] aliud ligamentum, primam vertebram ſecundae colligans, quod ejuſdem cum aliis membraneis articulos continentibus ligamentis fabricae & uſus cenſetur.

a E, E, E.
b I.
c H.
d 1 *fig. cap.* 15 *lib.* 1 G.
e 3 *fig. cap.* 15 *lib.* 1 K.
f K.
g F, F.

Secundam vertebram capiti.
Ligamentum transverſim denti obductum.
Primam ſecundae colligans.
Ligamentorum adminiſtratio.

Ut autem haec ligamenta examuſſim adminiſtres, conduxerit muſculos cervicem moventes prius eſſe diſſectos: ac tunc demum acuto cultello membraneum ligamentum, primam vertebram capiti colligans, opportunè dividetur: & capite ad anteriora inflexo, dorſalem medullam quoque per transverſum abſecabis, ut teres ligamentum, dentem capiti colligans, in conſpectum veniat. Quod ubi intuitus fueris, transverſo quoque ictu id divides: ac ligamentum transverſim denti obvolutum, dentemque in ſua cavitate continens, diligenter obſervabis: & mota omni ex parte prima vertebra, qui motus ſupra ſecundam & primam complentur, diſces. Poſtremò membraneum ligamentum, primam vertebram ſecundae copulans, in circuitu quoque acuto cultello aggredieris: & avulſa prima vertebra, denuò dentis ſinum, & ligamentum dentem complectens, & quod ex ipſius vertice procedit, conſiderabis.

CAPUT XXXI.

DE MUSCULIS ABDOMINIS.

Vereor ne & hîc pariter moroſior quiſpiam diſciplinae ordinem culpaturus ſit, quòd ante muſculos abdomen conſtituentes, aut cubiti, aut thoracis, aut dorſi motores non aggredior: nihil enim prohibet, cubitum moventes muſculos modò pertractare. Sed quum hos, vicinitatis ratione dorſum agentes muſculi praecedant, & ante dorſi muſculos, quod ad ſectionis ſeriem attinet, thoracem moventes, & ante hos illi, quos abdominis vocamus, diſſecari debeant: proximum eſt, abdominis muſculos perſequi, quibus à fibrarum ductu nomina imponimus, quoſque octonario numero comprehendimus, quatuor obliquos, & duos rectos, & totidem transverſos enumerantes. Obliquorum igitur in utroque latere bini ſunt, qui invicem incumbunt, & contrarias, ſeque mutuò decuſſatim interſecantes fibras obtinent. [a] Superioris enim fibrae deorſum verſus priora obliquè procedunt: [b] inferioris verò ſurſum obli-

Octo abdominis muſculorum brevis enumeratio.

a 3 *tab.* Θ.
b 4 *tab.* II.

c 5 *tab.* Δ. d 6 *tab.* Δ. obliquè ad anteriora tendunt. Rectorum ab utroque latere c unicus eſt, ſuas fibras ſecundùm corporis longitudinem extenſas obtinens. d Transverſorum ſimiliter unus utrinque habetur, cujus fibrae ſecundum corporis latitudinem, aut à dextris ad ſiniſtra nullo obliquo ductu transverſim feruntur.

Oblique deſcendens. e 3 *tab.* Θ. 4 *tab. o.* 9 P. f 3 *tab. charact.* 6, 7, 8. & 1 *tab.* O, O. P, P. 2 *tab.* o, o, o. p, p, p. e Obliquè deſcendens, caeteris abdominis muſculis ſuperſternitur, f & ex ſexta, ſeptima, octava & nona coſtis, priusquam in cartilaginem finiant, carnoſum principium ſumit, propter muſculum, quem ex ſcapulae baſi pronatum, octo elatioribus thoracis coſtis inſeri, thoracemque movere dicemus. Hoc amplum principium non inſtar rectae prodit lineae, verùm inſtar manus. ille enim thoracis muſculus, coſtis, quaſi digitos ſingulis porrigendo, inſeritur: ex quorum intervallis prominentiores obliquè deſcendentis muſculi partes, digitorum ritu enaſcuntur, non ſecus, quàm ſi ſiniſtrae manus digitorum intervallis, dextrae manus digitos inſereres. Deinde poſt nonam coſtam, à tribus etiam inferioribus coſtis iſte muſculus enaſcitur, illam ſemper originem imitatus, quam ad magni thoracis muſculi intervalla adipiſcitur, non quidem amplius cum illo thoracis muſculo g 11 *tab.* Δ. ingreſſu mutuo commiſſus, verùm cum g alio quodam, qui ab inferiorum thoracis vertebrarum, & unius alteriusque in lumbis poſitarum ſpinis enatus, thoracis decimae & undecimae coſtis potiſſimùm inſeri, in thoracis muſculorum enarratione dicetur. Is enim manus quoque ritu coſtis, priusquam in cartilaginem ceſſare incipiunt, implantatur: & obliquè deſcendentis muſculi principium, manus quoque modo ex ejus muſculi intervallis, ab ipſis coſtis alternatim procedit. Hoc obliqui muſculi principium, undique carnoſum quidem eſt, ſed tenue: verùm muſculus ipſe ſenſim carnoſior craſſiorque evadens, deorſum in priora fertur, ilia (quae quaſi inania inter ilium os & infimam coſtam, κενεῶνας & λαγόνας Graeci vocant) carnoſa ipſius parte amplectens, quouſque ad ilium os h 2 *fig. cap.* 29 *lib.* 1 H, K, K, P. perrepſerit, cujus h ſummitati ſecundùm totum ejus oſſis appendicis ductum, carneus inſeritur. Quum verò carnoſa muſculi pars, ex ilium regionibus, ad corporis anteriora mediaque, ſecundùm totam abdominis longitudinem properat, in nervoſam exilitatem, membranae quàmſimillimam degenerat, quae ſextae & ſeptimae coſtarum cartilaginibus, & pectoris oſſis mucroni, & rectis muſculis expanditur, firmiſſimeque ſuperiori oſſis co- i 8 *tab.* Θ. xendicis, & pubis regioni, ubi hanc excarnem reperit, implantatur. Quà enim i ſex- k 8 *tab.* Λ. tus & k ſeptimus femur moventium muſculi, ſuper coxendicis & pubis os deſcendunt, l 3 *tab. ab* R *ad* X. obliquus hic muſculus oſſi proximè non committitur. l Secundùm autem corporis longitudinem, in abdominis medio dexter muſculus cum membranea tenuitate ſiniſtri ita ſanè coit, ut ſimul utrique deſcendentes, veluti tunicam quandam univerſo abdomini obductam efforment.

Oblique adſcendens. m 4 *tab.* Π 5 *tab. a. atque nunc potiſſimùm* 11 *tab.* a, b. m Obliquus huic ſubſtratus, ex ſuperiori oſſis ilium regione, quam ipſius ſpina & appendix circumſcribunt, carneus enaſcitur, ac ſimul impenſe tenuem membraneamque originem à lumborum vertebrarum & oſſis ſacri ſpinis aſſumit, quae in muſculi progreſſu carnoſis fibris tandem adaugetur, enutriturve. Muſculus iſte ſurſum tendens, ilia car- *Hic ſedulò confer inter ſe* 3 & 4 & 5 & 6 *tabulas.* noſa ſui parte integit, & quatuor infimarum coſtarum finibus carnoſus inſeritur. Ubi autem abdominis priora & medium conſcendit, in nervoſam deſinit exilitatem, quae inter rectum muſculum, qui ipſi ſubjicitur, & membraneum obliquè deſcendentis tendinem, media intercedit, pubisque oſſi, & mucronatae pectoris oſſis cartilagini inſeritur: per reliquam verò abdominis longitudinem, cum alterius lateris obliquè adſcendentis muſculi tendine ſic unitur, ut ex utriusque lateris muſculo, ſimul toti quoque abdomini tegumentum efficiatur. Membranei horum muſculorum tendines, eundem ferè cum reliqua muſculorum parte, fibrarum ductum ſibi vendicant. Caeterùm ea ſede, qua tendines ſuper abdominis medium invicem inſternuntur, utrique firmiſſimè ſimul tanta amplitudine connati occurrunt, quanta media recti muſculi eſt latitudo: atque id adeò validè ſecundùm totam abdominis longitudinem perficitur, ut hîc in abdominis medio, quatuor obliquorum muſculorum tendines, unum producere quis arbitraretur, niſi duos utrinque haberi, accuratiſſima ſectio, fibrarumque ductus commonſtrarent. Ubi dextri ſiniſtris uniuntur, nullam prorſus ſeparationis neque coitus lineam exprimunt: ſed paulo n 5 *tab.* à q *ſurſum.* o 6 *tab.* c. p 5 *tab.* x. 6 *tab.* b. craſſiores redditi, ac ſeſe inter rectos muſculos, n ubi illi invicem diſtant, imprimentes, robuſtiſſimè transverſorum muſculorum nervoſis tenuitatibus, ipſique adeò peritonaeo o connaſcuntur. p Quod etiam obliquè adſcendentium nervoſis tenuitatibus uſuvenit, ſecundùm externa rectorum muſculorum latera, priusquam illos conſcendunt: per abdominis enim longitudinem, inſtar lineae inſertionem validam moliuntur in nervoſas trans- q 5 *tab.* u, u, u. verſorum tenuitates, & etiam ad quasdam rectorum muſculornm q impreſſiones nunc commemorandas.

Recti. r 5 *tab.* Δ. 4 *tab.* n. 6 *tab.* f. s 5 *tab.* n. *notatur ſuperius, o inferius principium.* Sub obliquorum itaque nervoſis tenuitatibus r recti abdominis muſculi reconduntur, ſinguli ex media oſſis pubis regione, s duplici quodammodo principio ducentes originem, uno quidem ſuperiore interioreque, altero inferiore ac exteriore: non quòd haec principia ſingulis muſculis disjuncta incontinuave ſint, ſed ipſa muſculi origo diverſam ſubſtantiam ad hunc modum exprimit. Superior originis pars, ſeu ſuperius (ut ita dicam) principium, introrſum nonnihil vergens, exactè carneum eſt: ac ex lato in anguſtum deſinens, priusquam ad mediam ſuminis regionem pertingit, in acutum quaſi angulum

terminatur. Inferius verò, quod & extrorſum paulo magis prominet, nervoſum eſt, carnis omnino expers: verùm ſurſum porrectum, ſenſim aſſumpta carne dilateſcit, totumque rectum muſculum producere videtur. Recti itaque muſculi, duobus ejuſmodi principiis ſinguli ex pubis oſſe nati, [t] invicem contigui ſunt, rectà ſurſum porrecti, donec ad umbilicum pervenerint: [u] ibidem enim nonnihil mutuò diſtantes, modiceque ampliores facti, ad pectus uſque feruntur, cui ſupra mucronatam cartilaginem, ad oſſis pectoris latera, illique connexas cartilagines, lati carnoſique [x] implantantur. Muſculi hi non uno fibrarum ductu, ſecundùm totam longitudinem ferri videntur: ſed ſinguli in abdominis regione diverſa [y] delineamenta, ſeu inſcriptiones transverſim, & incurva albaque linea, ipſis inductas exprimunt, non aliter ſanè, quàm ſi rectorum ſinguli plurium muſculorum numero eſſent habendi. Non enim rectà ab oſſe pubis, ad pectus fibrae nuſquam inclinantes feruntur: ſed ad nunc dictas circumſcriptiones impreſſionesve nonnihil implicatae obliquantur, atque ex aliis aliae produci quodammodo apparent. Deinde muſculis rectis, non propter pubis os nervi duntaxat inſeruntur, ſed interiori quoque ex parte, ubi his impreſſionibus muſculi donantur. Iſtarum impreſſionum duae plurimùm ſupra umbilicum conſiſtunt, & interdum una ſub umbilico in ſumine, aliquando etiam tres ſupra umbilicum. Neque has Naturam muſculis fruſtra largitam arbitror, verùm ut commodius ſurſum in priora nonnihil vergentes porrigerentur, & ſecundùm orbicularem abdominis regionem obliquati, peritonaeum appoſitè premerent, eoque quod narraturi ſumus munere opportuniùs fungerentur. Quum thoracem moventes exequemur muſculos, [z] unum in ſimiis & canibus enumerabimus, qui inter ipſos ordine quintus futurus eſt, quemque verarum coſtarum cartilaginibus ad pectoris oſſis latus exporrectum, docebimus totum eſſe membraneum, praeterquàm ad primae ſecundaeque coſtae intervallum, ubi carnoſior redditus, in primam coſtam deſinit. Profectò muſculus hic in omnibus animalibus, in quibus ſectione illum deprehendi, pars recti abdominis muſculi mihi eſſe videtur, & rectum muſculum ad primam uſque thoracis coſtam in illis animalibus adſcendere prorſus aſſero. quod in canibus, caudatiſque ſimiis maximè evadit conſpicuum: in hominibus autem (ut verum fatear) hunc muſculum nunquam obſervavi: hominesque illo, quum breviſſimo donentur pectore, facilè deſtituuntur.

Recti muſculi pars, qua ſimiae abundant.

t 5 tab. p ad q. — *u 5 tab. à q ſurſum.* — *x 5 tab. r. 4 tab. n.* — *y 5 tab. u, u, u.* — *z 5 tab. ab r per ſ ad t.*

Transverſi.

Omnibus modò commemoratis muſculis ſubſunt [a] transverſi, utrinque unus, qui ex transverſis lumborum vertebrarum proceſſibus, tenui membraneoque principio enaſcitur: deinde in progreſſu ex dorſum moventibus emergens muſculis, & carnoſis adauctus fibris, ſuperiori ilium oſſis regioni, & ſpuriarum coſtarum finibus exactè carneus conaſcitur, carnoſa ipſius parte univerſa inveſtiens ilia. Ubi verò verſus abdominis medium, [b] ad exterius recti muſculi latus uſque prorepſit, in nervoſam finit exilitatem, quae pubis oſſi & mucronatae cartilagini implantatur: per reliquam inter haec extrema longitudinem, membranoſus iſte tendo nervoſae exilitati transverſi alterius lateris muſculi continuatur, ac ſimul ambo tunicae inſtar univerſum abdomen circumcingunt, in hoc obliquos muſculos imitati. Verùm nervoſa horum muſculorum tenuitas non aequè atque obliquorum lata eſt: transverſi enim nonnihil ſub rectis muſculis, & potiſſimùm juxta pectoris regionem, carnei conſpiciuntur. Transverſis muſculis [c] peritonaeum, ſeu membrana nutritioni famulantibus organis circumpoſita, adeò validè ſubnaſcitur, ut arduum ſit, illos ab hac, idque potiſſimùm in homine, illaceros liberare. Carnoſae tamen muſculorum partes vix aliter peritonaeo committuntur, quàm mutuò incumbentes muſculi invicem haerere ſolent. Transverſi enim muſculi propria muſculorum membrana illic, quà peritonaeo obducuntur, neutiquam (etſi plerique ſecus arbitrentur) deſtituti ſecantibus occurrunt. neque unquam alius muſculorum abdominis, quàm nunc enarravimus, ſitus viſitur: uti forſitan aliquis, librorum duntaxat ope nautam agens, promptè colligeret, pugnantibus nimirum Galeni locis deluſus. Quandoquidem hos aliter recenſet in libris de Affectorum locorum cognitione, rurſus aliter in libris de Partium uſu, & aliter prorſus in libris de Adminiſtrandis ſectionibus, ubi eos ita enumerat, ut in ſexto libro curativae methodi ipſorum ſitum rectè deſcribit.

a 6 tab. A. 5 tab. y. 12 tab. p. — *b 6 tab. b.* — *c prima fig. 5 lib.*

Abdominis muſculorum uſus.

Octo abdominis muſculi, praeter communem omnium muſculorum uſum, quo corpori calefaciendo refrigerandoque auxiliantur, & propugnacula quaedam cenſentur, primario uſu thoracis motibus praeſunt, ut in proprio thoracem moventium muſculorum Capite dicturi ſumus prolixiùs. Deinde homini ad durorum recrementorum expulſionem aptiſſimè ſubſerviunt: quando enim omnes unà in ſe collecti contractique laborant, [d] ſepto transverſo interim ex ſpiritus retentione depreſſo, ita inteſtina comprimunt, ut ex anguſto loco in ampliorem (qui inferior eſt) faeces protrudant, expellantque: & rurſus ad ventriculum ſuperiorave illas deferri, praecaveant nihilo ſecus, quàm ſi duabus ad brachiale junctis manibus, & ſemper magis magiſque ſenſim ad extremam uſque digitorum aciem diſtantibus, madentem ſpongiam imponeres, manibusque paulatim coëuntibus, aquam exprimere navareris. Verùm hoc muſculorum abdominis munus, niſi cognita ſepti transverſi functione ſituque, apertè percipi nequit. Pari etiam ratione, quo pacto abdominis muſculi parientibus (ut commodiùs foetus propellatur) conferant, non aptè cognoſcitur. Atque haec adhuc minus ab illis aſſequuntur, qui ſeptum transverſum,

d 7 tab. A.

dum

dum contrahitur, thoracemque adaperit, deorſum pelli arbitrantur, non animadvertentes, quum aërem intrò ducimus, ac thoracem continuò, citra ſpiritus retentionem, thoracisque repleti compreſſionem, diſtendimus, ſeptum transverſum nullum impetum in excretione moliri, quòd ſcilicet perpetuò ſurſum tractum, non deprimatur: quemadmodum id ſpiritum retinentibus, & vi interim thoracem comprimentibus, in firma ſede permanet. Caeterùm noſtri ſeculi medicos, qui hos tantum muſculos recenſere ita videntur, ac ſi alii in corpore nulli eſſent, omnino delirare exiſtimandum eſt: qui rectis muſculis cibum in ventrem attrahi, transverſis autem expelli, & obliquis retineri contendunt, praeſentibus muſculis attribuentes, quod verè ventriculi inteſtinorumque fibris adſcribendum fuerat. Sed haec abſurdiora ſunt, quàm quae in medium adduci debeant, quum aliae fibrae voluntario motui, aliae verò naturali, qui à noſtro non pendet impetu, famulentur. Neutiquam ſanè haec ab ipſis confingenda venerant: at laudandus erat rerum Opifex, qui quum abdomen oſſe deſtitutum neceſſariò creari voluit, tam affabras tunicas involucraque ipſi paravit, quae praeterquàm quòd tegumenta & aptiſſima propugnacula ſunt, thoracis quoque motibus, uti monuimus, utiliſſimè ſubſerviunt.

CAPUT XXXII.

ABDOMINIS MVSCVLORVM ADMINISTRATIO.

Duplicem eſſe horum muſculorum adminiſtrationem.

Adminiſtrationem hanc, aut à muſculorum capitibus, aut tendinum terminis aggredi, nihil prohibet: verùm facilior eſt, muſculorumque naturam accuratiùs commonſtrat, quae ab exortibus auſpicatur. Qualitercunque igitur ſectionem exordiri propoſueris, cutem unà cum carnoſa membrana, ab univerſo abdomine, & lumborum regionibus, ad femora uſque liberatam eſſe oportet, unà cum [a] muſculo, quem brachium deorſum trahere oſtendimus, quique jampridem ex ſectionis hactenus commemoratae ſerie ablatus eſt. His igitur ademptis, & membrana inſuper perquàm tenui & fibroſa, quae muſculis, praeter carneam, obducitur, unguibus hinc inde leviter (ut ipſius naturam diſcas) divulſa, priorem ſectionem hunc in modum aggredieris. Cadavere ad alterum latus involuto, ut commodè & lumborum vertebris, & abdominis medio manus adhibeas, à ſexta coſta nitêris [b] muſculi abdominis obliquè deſcendentis principium parvo cultello, aut exigua novacula liberare, levi ſectione ducta ſecundum reliquas coſtas, verſus dorſum, & ſecundùm ſuperiorem ilium oſſis regionem, ad pubis oſſis uſque medium. Hanc ſectionem adeò duces leviter, ut nihil praeter praeſentem muſculum vulneres. Mox ab his oſſium regionibus elevato muſculi principio, conaberis paulatim ab [c] obliquè adſcendente deſcendentem eouſque liberare, dum ad abdominis uſque medium illum perduxeris, praecavens, ne unà tanquam obliquè deſcendentis muſculi partem auferas, tenuem [d] muſculum, qui ad decimam undecimamque thoracis coſtam cum obliquo mutuis intervallis committitur. Si enim hunc ſcopulum vitaveris, & in viris quoque à [e] tunica vaſa ſeminaria involvente abſtinueris, muſculum obliquè deſcendentem, verſus medium abdominis promptiſſimè duces. Caeterùm ubi ad [f] mediam uſque recti muſculi amplitudinem perventum erit, pertinaciùs cum adſcendentis muſculi tendine, obliquè deſcendentis tendo coire videbitur, quàm ut integrum, & non vulneratum, lacerumve, ad lineam uſque (quae in abdominis medio ambientibus meritò, quòd illi nulla ſubſit caro, candidior apparet) ipſum diſſecare valeas, utcunque acuta novacula uſus fueris: retuſiori enim nihil penitus promovebis. Quamobrem reflexo pendenteque à media recti muſculi amplitudine primo abdominis muſculo, [g] adſcendentem, qui ſecundus eſt, ſimiliter aggredieris, ducta nimirum à pubis oſſe, per ſuperiorem ilium oſſis regionem, & lumborum vertebras, & fines quatuor infimarum coſtarum ſectione, quae ab his omnibus muſculum ſeparare poſſit: & ab illo etiam reſpirationis [h] muſculo abſtineat, qui decimae & undecimae coſtae potiſſimùm inſeritur. Poſt ſectionem, muſculi hujus principia hamulo aut unguibus attolles, & à [i] transverſo, cui inſidet, in priora procedens, liberabis. Quod [k] uſque ad exteriorem coſtam, latusve recti abdominis muſculi, mediocri negotio perfeceris, ſi modò in viris vaſorum ſeminalium tunicis (quae ad teſtium [l] muſculorum ſectionem ſervandae ſunt) animum adhibeas, ne unà etiam illae praeſcindantur. Ubi verò membranoſus obliquè adſcendentis muſculi tendo externum recti muſculi latus ſpectat, acutiori novacula à ſubditis ſeparandus eſt: neque id quidem oſcitanter, ne eum tendinem pertundas, ipſumque hîc finire arbitreris. Tantus enim hujus tendinis cum nervoſa transverſi muſculi exilitate juxta externum recti muſculi latus, occurrit nexus, ut aliquando obliquè adſcendentis tendinem dividi putaverim: & unam ipſius partem, transverſo muſculo connatam, ſub recto muſculo procedere, alteram verò ſuper rectum expandi arbitratus fuerim, atque id potiſſimùm ſupra umbilici regionem eſt manifeſtius. Verùm ſi adamuſſim obliquè adſcendentis

Adminiſtratio à muſculorum exortu.

Oblique deſcendentis.

Candidor in abdomine linea.

Oblique adſcendens.

Nexus nervoſae tenuitatis obliquè adſcendentis muſculi cum transverſo.

a 10 *tab.* Θ.

b 3 *tab.* Θ.

c 4 *tab.* Π.

d 11 *tab.* Δ.

e 3 *tab.* Υ.

f *Haec eſſet, in qua recta duceretur linea, per u, u, u tab.* 5.

g 4 *tab.* Π.

h 11 *tab.* Δ.

i 5 *tab.* γ.

k 5 *tab.* χ.

l 22 *fig. lib.* 5 ψ.

tis tendinem à tranſverſo liberaveris, recto muſculo illum ſuperſterni comperies, à quo ad albam uſque abdominis lineam accuratè ſeparandus venit: quod in carnoſis recti muſculi partibus factu eſt promptiſſimum, at in [m] nerveis illis recti muſculi inſcriptionibus id arduum eſſe obſervabis. Hîc modò doceberis, quî adſcendentis deſcendentisque tendines circa abdominis medium invicem connaſcantur, ubi recti muſculi mediae amplitudini (quae interior eſt) incumbunt: nec niſi maxima induſtria, & acutiori novacula, ad albam uſque abdominis lineam mutuò ſeparari queunt. Caeterùm poſteaquam unius lateris, cujus jam ſectionem aggrederis, obliquos abdominis muſculos ad albam uſque lineam perduxeris, expende, [n] qualiter obliquorum tendines rurſus transverſorum tenuitatibus in ea abdominis regione adnaſcantur, qua recti muſculi ab invicem magis ſejunguntur. *Recti adminiſtratio.* Utroque obliquo muſculo in illud cadaveris latus, quod menſae incumbit, pendente, ſola manu [o] rectum muſculum à transverſi nervea tenuitate ſeparabis, dextrae manus digitis ab exteriori muſculi latere injectis, & ſecundùm abdominis longitudinem hinc inde ſub muſculo ductis. Quum primùm rectus muſculus à transverſo abſceſſit, integrum eſt, ejus fibras unà cum [p] transverſis ipſius inſcriptionibus contueri, ac tandem muſculum à thorace novacula liberatum, ab abdomine detrahere: [q] ita tamen, ut adhuc pubis oſſi haereat, ipſiusque hîc initium accuratè examines. At quum hunc à pectore in cane aut ſimia adimes, ſtudendum eſt, ne [r] continuum illi membraneum tendinem ſimul auferas, aut vulneres, qui ſecundùm pectoris longitudinem, à recto muſculo ad primam uſque thoracis coſtam porrigitur, ac re vera in ejuſmodi animantibus recti pars eſſe conſpicitur. *Transverſi.* [s] Transverſum pari modo, quo obliquos aggreſſus es, opportunè adminiſtrabis, ducta ſimiliter à pubis oſſe, per ilium os, & transverſos vertebrarum lumborum proceſſus, aut potius [t] muſculorum dorſum hic moventium exterius latus, & demum ad fines ſpuriarum coſtarum, levi ſectione, quae intacto peritonaeo, ſolum muſculum penetret. Mox transverſi principia hamulo elevabis, & novacula quàm poteris attentiſſimè à [u] peritonaeo paulatim liberabis, donec ad nervoſam ipſius deveneris exilitatem: quae majori adhibita cura, à peritonaeo ita ſeparanda eſt, ut neque peritonaeum, neque nervoſa ea tenuitas lacerentur. quod quidem non adeò arduum eſt, atque operoſum, & praecipuè juxta abdominis elatiora, non procul à pectore. nam in ſumine tendo ipſe (ut etiam peritonaeum) nimis quàm tenuis occurrit. Nunc verò, ubi & hunc muſculum ad medium abdominis perduxeris, ac à peritonaeo, ut licuit, optimè liberaveris, rurſus in ſuum locum quatuor hujus lateris muſculos repones: ac cadavere in dorſum reflexo, *Altera abdominis muſculorum adminiſtratio, verſus ipſorum initia.* ſecundam adminiſtrandi rationem aggredieris, quae à tendinum finibus, in abdominis medio auſpicatur. Duces itaque à pectore ad pubem uſque, per totam abdominis longitudinem, ſuper medium recti muſculi ejus lateris, cujus adminiſtrationem moliris, adeò levem ſectionem, *Obliquè deſcendentis.* ut nihil praeter [x] obliquè deſcendentis muſculi tendinem vulneret. Atque hanc ſectionem ad mediam recti muſculi amplitudinem tentandam ſcribo, quòd nollem fruſtra per albam lineam, quae in abdominis medio occurrit, eam ſectionem fieri. ſiquidem impoſſibile arbitror, deſcendentis tendinem, non vulnerato illaeſoque adſcendentis tendine, ſeorſum hinc liberari poſſe. quamquam & ab alba linea interdum ſectionem inchoari experirive non improbaverim, utcunque etiam laceratos tendines invicem ſeparares. Quapropter hac illave ſectione ducta, adnitêris hamulo deſcendentis tendinem attollere, ac à ſubjecto ipſi muſculo novacula diſſecare, quouſque univerſum muſculum verſus dorſi ſpinam à coſtis & ilium oſſe liberatum deduxeris. *Obliquè adſcendentis.* Poſt hunc, [y] adſcendentis tendinem à recto ſeparabis, principium ſeparationis ab alba linea exorſus. In hoc opere rurſus intueberis, quî tendo ille transverſis recti muſculi inſcriptionibus adnaſcatur, ac cum nervoſa transverſi muſculi tenuitate, ad externum recti muſculi latus coaleſcat. Quod ſimulatque obſervaveris, à reliqua transverſi muſculi parte, obliquè adſcendentem avelles ipſum à pubis & coxendicis & ilium oſſibus, & inferioribus thoracis coſtis, ad lumborum uſque vertebrarum ſpinas abſecans. *Recti.* [z] Rectum ſimiliter, ut alterius lateris rectum in priori adminiſtratione diſſecaſti, à transverſo muſculo attolles: & ipſius capite à pubis oſſe abſecto, illum ſuper thoracem reflectes. *Transverſi.* Modò recta ſectione ſecundùm albae lineae longitudinem ducta, quae duntaxat nervoſam [a] transverſi muſculi tenuitatem illaeſo peritonaeo dividat, conaberis eam à peritonaeo diligenter ſeparare. quod quidem in homine, & potiſſimum juxta pubem, [b] vaſorumque ſeminalium tranſitum, facturus es difficillimè, in porcis autem minimo negotio. Caeterùm transverſi muſculi tendine ad carneam uſque ipſius regionem à peritonaeo liberato, eam quoque tantiſper ab iis quibus committitur partibus reſecabis, quouſque univerſus muſculus à peritonaeo diſſectus pendeat. Integrum jam quoque eſt, & hujus lateris muſculos in priſtinum locum reponere, & adamuſſim eorum formam, ſitum, & fibrarum ductum examinare: ac demum illis reſectis, ad teſtium muſculos continua quadam ſerie te accingere.

m 5 *tab. u, u, u.*
n 5 *tab. ſupra q.* 6 *tab. c.*
o 5 *tab.* Δ.
p 5 *tab. u, u, u.*
q 6 *tab. f.*
r 5 *tab. r, ſ, t.*
s 6 *tab.* Δ.
t 13 *tab.* ȝ, Γ.
u 1 *fig.* 5 *libri.*
x 3 *tab.* ⊙.
y 4 *tab.* Π.
z 5 *tab.* Δ.
a 6 *tab.* Δ.
b 5 *tab.* β.

CAPUT XXXIII.

DE VIRILIVM TESTIVM ET MVLIEBRIS VTERI MVSCVLIS.

Licuiſſet huc aliquot quinti libri figuras reponere, ex quibus teſtium uterique muſculorum natura utcunque peti poſſet: verùm ne eaſdem figuras diverſis in locis proponamus, hic tantùm adjicietur, in quibus nam figuris praeſentes muſculi ſint obvii. Teſtis itaque muſculus nonnihil ſpectatur tertia muſculorum tabula ad ſ, & vigeſimaſecunda figura libri quinti ψ. Uteri autem muſculoſa ſubſtantia, ejuſdem libri vigeſimaquarta figura ad characterem O, quoad id fieri potuit, exprimitur.

Virilis teſtis muſculus.

a 22 *fig. lib.* 5 ψ. *atque ex illa figura & 20 ſeriatim hic ſubſequentia petes.*

b 22 *fig. lib.* 5 κ, ι. 23 *fig. lib.* 5 η, θ, ι.
c 23 *fig. lib.* 5 ξ, ο.
d 3 *tab.* A. C. E. Γ.
e 22 *fig. lib.* 5 δ, κ.

Iam tempeſtivum eſt, ad muſculorum thoracem & dorſum & femur moventium inſpectionem, peritonaeum adminiſtrare, atque cum eo quoque teſtium muſculos aggredi. Pertingunt itaque ad unumquemque teſtem [a] ſinguli muſculi graciles admodum, ex ea vaſorum ſeminalium & teſtis tunica efformati, quae à peritonaeo principium ducens, vaſa ſimul cum teſte continet. Haec enim in poſteriori ſua ſede, mox in ipſo à peritonaeo exortu, longis, ac invicem ſibi proximis, carneiſque fibris ita adaugetur, ut fibrae illae gracilis oblongique muſculi naturam exprimant, qui illi teſtis tunicae ſemper innatus, deorſum protenditur, ac tandem juxta infimam teſtis ſedem, unà cum illa tunica [b] vaſi ei ſeminario applantatur, quod à teſte paratum jam ſemen aſſumit, idque ſurſum in peritonaei cavitatem deducens, in veſicae cervicem [c] profundit. Neque aliqua prorſus parte, teſti aut ſeminario vaſi tunica illa pertinaciter adnaſcitur, quàm ubi unà cum muſculoſa ipſius ſubſtantia, inſertionem ad vaſis inflexum tentat, qui ad infimam teſtis ſedem perficitur, unde etiam muſculus ipſe nuſquam teſtem contingit. Reſpondet itaque teſtis muſculus (qui nonnullis gemino conſtare principio viſus eſt) illis qui ex carnoſa membrana efformantur: quum is aliud nihil ſit, quàm carneae fibrae, vaſorum ſeminalium & teſtis involucro innatae: quemadmodum carnoſae membranae [d] muſculi, carneis quoque fibris per membranam digeſtis conſtituuntur. Teſtium muſculorum beneficio, viri arbitrario motu teſtes modicè (ut & ipſi muſculi graciles tenueſque ſunt) ſurſum alliciunt: ne teſtes fortè plus aequo laxati, deorſumque pendentes, nimio oneri [e] ſeminariis vaſis ſint. Hunc uſum muſculi in coitu quodammodo convulſi, potiſſimùm praeſtant: ſi enim teſtes vaſis ſeminariis oneri ſemper eſſent, atque haec ad inferiora protracta, perpetuò arctarentur, non adeò commodè ſemen transmitterent, atque modò, quum teſtium à muſculis jam attractorum pondere ſublevata, magis pateſcunt. Utcunque verò ſit, conſtat muſculos hos (qui κρεμαστῆρες Graecis vocantur) ex eorum claſſe cenſendos eſſe, qui nullum ſortiuntur muſculum, contrarii motus autorem. Nulli enim, qui teſtes ad inferiora revellant, extruuntur: quum teſtes, quos niſi rectà deorſum, nec in ullam partem inclinantes prolabi decebat, abunde à naturali ipſis indita gravitate dimittantur: idque ſubinde adeò, ut ne minimùm quidem ſurſum aegris ſenibuſque horum muſculorum beneficio allici queant. Quid verò Arabibus in mentem venerit, ignoro, qui binos in viris cujuſque teſtis muſculos, in mulieribus autem unicum haberi, ſcriptum reliquerunt: unicum enim hactenus ad ſingulos porrigi teſtes, ſemper in maſculis obſervavi.

Muſculi muliebris uteri.

f 24 *fig. lib.* 5 O, P, Q. & 26 *fig.* E, E. & 27 I, I.
g 10 *fig lib.* 5 L, L, M, M.
h 27 *fig. lib.* 5 H, H.
i 24 *fig.* 5 *lib.* O.
k 29 *fig. lib.* 5.
l 25 *fig. lib.* 5.

In libro de Uteri ſectione.

Mulieribus porrò Natura ſimiliter muſculos largitur, quos in magna peritonaei amplitudine, ut & reliqua ipſarum generationis organa, recondidit. Ea namque peritonaei [f] pars, ſeu proceſſus, qui utrinque à lateribus ad uterum inſtar [g] meſenterii pertingit, venaſque & arterias utero deducit, & teſtes ſibi innatos obtinet, & demum cum alterius lateris peritonaei proceſſu, exteriorem uteri [h] tunicam procreat, [i] carnoſis quoque adaugetur fibris, ex ilium regionibus deorſum obliquè ad uteri latera, ipſoſque teſtes perreptantibus: adeò ſanè, ut & mulieribus utrinque ſinguli ſint muſculi, illis ſpecie ſimiles, quibus virorum teſtes donantur. Et quamvis plerumque graciles ſint, neque admodum carnei, craſſive: ego tamen eos aliquando in nonnullis mulieribus uteri cornua eſſe arbitratus ſum, Galeni uteri deſcriptione eleganter deluſus, qui non muliebrem, ſed vaccinum caprinumve deſcribit [k] uterum, cornua arietum cornibus longè ſimillima obtinentem, ſecus multo quàm muliebris uterus. Porrò his uteri muſculis, obſcura uteri, ſed magis adhuc teſtium, ad ſuperiora attractio perficitur, quam mulieres tunc ferè percipiunt, quum ilia juxta ſacrum os trahere colligereque conantur, atque adeò (ut ſic dicam) uteri cervicis [l] os, totumque uterum penitiùs in peritonaei cavitatem allicere ſtudent.

CAPUT XXXIV.

MUSCULORUM TESTIUM ADMINISTRATIO.

Quì ea quae peritonaeo continentur, modò reſe- / ...ant.

Quemadmodum in quinto libro, muſculorum, quos teſtibus adſcripſi, mentionem incidere neceſſum erit: ita quoque eorum adminiſtrationem, cum reliquarum partium illo libro enarrandarum, ſectione pertractabo. Quod tamen ad adminiſtrationem hoc libro perſequendam ſpectat, [a] à mucronata pectoris oſſis cartilagine, ad pubis uſque os, novacula peritonaeum divides, alia rurſus ſectione per transverſum utrinque ab umbilici regione ducta. Mox abſque delectu, in viris omnia quae peritonaeo cinguntur, praeter recti inteſtini [b] finem, & veſicam, auferes. His ita ademptis, [c] & etiam ſcorto à teſtibus, una cum carnea membrana ipſi ſubdita, liberato, exiguum ſtylum ab interiori peritonaei parte meatui [d] indes, qui ſeminariis vaſis in humiliori peritonaei regione, ad inguina viam praebet. Poſteaquam verò ſtylum ad teſtem uſque protruſeris, atque ad illius latus, ſeu (ſi modò talis ſtylus ad manum ſit) in ipſius rimam aut canalem, cultellum indideris, longa ſectione à peritonaeo ad teſtem uſque ſecundùm ſtyli longitudinem facta, membranam tunicamve, vaſa cum teſte inveſtientem, divides: hacque diducta & extenſa, gracilem teſtis [e] muſculum, quo tunica ea velut enutritur, conſpicies. Hoc muſculo ab humillima vaſis à teſte ſemen deferentis inflexione liberato, ejus naturam promptiſſimè condiſces, qualiterque teſtem ſurſum trahat, intueberis. Liceret modò, teſtibus cum ſuis vaſis muſculisque abſectis, penis & veſicae cervicis muſculos aggredi: at quum ante hos integrum ſit, & thoracis & dorſi & brachii & cubiti & manus diſſecare, ad thoracis muſculos ſeſe jam convertet oratio. [f] Caeterùm mulierum muſculi, aperto jam peritonaeo, & inteſtinis ad latera ſurſumque reductis, & mulieris teſtibus quoque ſublevatis, in conſpectum citra aliam ſectionem veniunt, dummodo uteri lateribus membraniſque, illum peritonaeo alligantibus, animum accommodare non pigeat.

Virilis muſculi adminiſtratio.

Muliebris muſculi adminiſtratio.

a *uti factum eſt in 2 fig. lib. 5.*
b *20 fig. lib. 5 o, dein p.*
c *uti in 20 fig. lib. 5 ad r, ſ, t, u, x.*
d *id facturus, quo 22 fig. lib. 5 à vigeſima differt.*
e *22 fig. lib. 5 ψ.*
f *uti ferè ſe offert 24 fig. lib. 5.*

CAPUT XXXV.

DE MUSCULIS THORACEM MOVENTIBUS.

Thoracis motum jure arbitrarium eſſe.

Thoracem ejus motus, quo reſpirantes indigemus, gratia, [a] non unico conformatum oſſe, aut omnino oſſeum eſſe, ſuperiori libro declaratum eſt. Jam verò proximum erit, thoracis motum ex noſtro arbitratu debuiſſe pendêre, non autem naturalem eſſe, ſermone perſequi: dein, ſi voluntarium eſſe, ex uſu homini fuerit, quibus is motus perficiatur muſculis, ſubjungere. Summus itaque rerum Opifex reſpirationem homini, animalis ſpiritus reficiendi, & cordis occaſione largitus eſt: quòd & ipſum quidem ſubſtantia aëris indigeat, & plurimùm fervens in eo calor refrigerari expetat. Inſpiratio quidem cor refrigerat, ſuppeditata ei frigida qualitate: exſpiratio autem, ferventis in corde, & quaſi combuſti & fuliginoſi recrementi effuſione expulſioneque, illi etiam refrigerando conducit. Atque ita cordis potiſſimùm cauſa, reſpiratio duobus contrariis motibus perficitur: attrahit enim haec in diſtentione & dilatatione, evacuat verò in conſtrictione, eisdem ſcilicet motibus, quibus & cor ipſum perpetuò agitur. Quamquam reſpirationis cordiſque motus aliàs genere plurimum varient. ſiquidem cor naturali motu, velimus nolimus, movetur: reſpiratio autem adeò ex noſtra pendet voluntate, ut quoſdam ſpiritus retentione ſeſe necaviſſe (etiamſi unde tandem vires illis ſuppeditatae fuerint, mirer) legamus. atque id magnopere non ad bene vivendum duntaxat, ſed etiam ad ipſam vitam homini utile cenſetur. Si enim idem rhythmus conſonantiaque reſpirationis cum cordis motu neceſſariò eſſet, neque ipſa reſpiratio ex noſtro impetu voluntateque pendêret, multum diuque loqui nequiremus. ne quid de ſubmerſione in aquam, & per fumum, aliumve corruptum aërem, dicam tranſitu. Caeterùm quum pulmo thoracis motum, quoties ille comprimitur, dilataturve, vacui potiſſimùm vi ſequatur, muſculos debuiſſe extrui certiſſimum eſt, qui thoracem dilatarent, arctarentque. Erunt autem hi in univerſum, unà cum octo abdominis muſculis in homine, [b] octuaginta novem, utrinque ſcilicet quatuor & quadraginta, ac poſtmodum unus, utrique lateri communis. Verùm canes & ſimiae duobus abundant utrinque, ut ſimul tres habeant & nonaginta, quos Galeni intelligendi occaſione, in ſerie ſua enumerare haud gravabor.

Muſculorum thoracem moventium numerus.

Primus in altero latere thoracem moventium. SUBCLAVIUS.

[c] Primus itaque alterius lateris muſculus, ex inferiori interiorique claviculae regione, ſecundùm ipſius longitudinem, quà primam reſpicit coſtam, exoritur, principium carnoſum undique obtinens: & carnoſo quoque termino primae coſtae, quà pectoris oſſi committitur, ipſique etiam pectoris oſſi, ubi ejus coſtae cartilaginem excipit, inſertus. Muſculus hic brevis, ſed am-

a *1, 2 fig. cap. 29 lib. 1.*
b *Senſim ſingulos ſeorſim adnotabimus.*
c *4 tab. d. 5 tab. Z.*

amplus eſt, & tenuis, fibraſque ſortitur impenſe obliquas, & propemodum transverſas: hujusque beneficio prima coſta ſurſum verſus exteriora retrahitur, hacque ratione thorax ibidem dilatatur.

d 1 tab. O, O, O. 2 tab. o, o, o. 3 tab. charact. 5, 6, 7 tab. 4 l. 5 tab. m. 6 R. 7 L 8 F. 11 X. 12 S. 13 T.

Secundus. *SERRATUS ANTICUS, MAJOR, INFERIOR.*

[d] Secundus muſculus grandis eſt: carnoſo enim principio, ex tota ſcapulae baſi interiori in parte enatus, & hinc carnoſus perpetuò procedens, ac coſtis exporrectus, admodum lateſcit, & octo, interdum verò novem ſuperioribus coſtis ſeſe inſerit, ad mediam potiſſimùm illarum longitudinis ſedem. Reliqua autem parte, qua muſculus coſtis exporrigitur, ipſis duntaxat incumbit, exiguiſque tantùm fibris (ut mutuò inſtrati ſolent muſculi) illis committitur. Caeterùm non recta ſimplicique linea, ipſius inſertio coſtis implantatur: ſed muſculus hîc tanquam in digitos diſcretus eſt, qui per coſtarum oſſa longiùs quàm ejus pars, quae coſtarum intervallis connaſcitur, in priora procedunt: [e] contrario nimirum modo, quàm obliquè deſcendens abdominis muſculus, ex inferioribus ſex coſtis ſuam aſſumit originem. Is enim ex coſtarum intervallis prolixiùs ſuos digitos educit, cum ſecundo reſpirationis muſculo ſerratam efformans compagem. Secundi hujus muſculi fibrae, ſi quando in ſe colliguntur, univerſas coſtas, quibus muſculus inſeritur, verſus exteriora vellunt, thoracem dilatantes. Hic muſculus in hominibus ita ferè habet, in canibus verò & caudatis ſimiis ſecus: non enim ſolum ipſis in octo coſtas inſeritur, ſed etiam validiſſimè transverſis ſeptimae & ſextae & quintae & quartae cervicis vertebrarum proceſſibus implantatur, aut potius (ut quiſpiam fortè non admodum abſurdè contenderit) ab illis proceſſibus ſui principii portionem aſſumit.

e *Obſervatur id* 1 *tab.* O, O, O. P, P, P. & 2 *tab.* o, o, o, p, p, p.

f 6 *tab. affictus eſt, &* Γ *notatus.*

Tertius canum thoracem moventium, quo homines deſtituuntur.

[f] Tertius, qui ob Galeni doctrinam in ſerie occurrit, muſculus, homini nequaquam perinde ac cani & ſimiae communis eſt: ideoque duntaxat à me deſcribitur, illoque orationem, hominis fabricam enarrantem, interpello, ut Galenus promptius intelligatur, & ne quis me aliquem in homine muſculum praeteriiſſe nugetur. Hic itaque ſecundùm anteriora inſertionis [g] ſecundi muſculi exporrectus, ab interiori parte transverſi ſecundae cervicis vertebrae proceſſus, carneo exortu [h] enaſcitur: deorſumque protenſus, ex transverſis inſuper aliquot ſubditarum vertebrarum proceſſibus principium ducit, donec variis auctus exortibus, primae thoracis coſtae committatur: hîc enim latior, ſed tenuior efficitur, & quatuor ſuperioribus coſtis undique carnoſus injicitur. [i] Ubi verò quartam, interdum autem, idque praecipuè in canibus, quintam praetergreditur coſtam, in [k] membraneum nervoſumque tendinem deſinit, qui ſubſequentibus coſtis ad ſeptimam, aliquando & octavam uſque exporrigitur, ſingulis, quibus incumbit, coſtis firmiter adnatus: quas quum attollit, dilatando thoraci pulchrè praeeſt. Hoc autem canes tanto magis indigere videntur, quanto longiori pectore quàm homines donantur, iſto Galeni muſculo prorſus deſtituti.

g 6 *tab.* R.
h 6 *tab.* O.
i 6 *tab.* P.
k 6 *tab.* Q.

l 11 *tab.* F. 10 *tab.* E.

Tertius hominis, qui canum & ſimiarum quartus eſt. *SERRATUS, POSTICUS, MINOR, SUPERIOR.*

[l] Quartum in muſculorum hoc Capite deſcriptorum ſerie, homines juxta ad ſimiae caneſque adipiſcuntur, ſed nonnihil diverſum. Hominibus enim ex trium inferiorum cervicis vertebrarum, ac primae thoracis vertebrae ſpinis, membraneum latumque exoritur principium: quod [m] primo caput moventium muſculorum pari, & hac ſede [n] repoſitis, dorſum thoracemque moventibus muſculis inſtratum, in priora, ſeu ſi dextrum ſpectas muſculum, dextrorſum declive exporrigitur, carneum evadens, latique muſculi naturam oſtendens, ſimulatque primi illius paris externum latus ſuperavit. Deinde ubi primam thoracis coſtam contingit, in latera ſenſim obliquè ductus, in tres veluti digitos tripartitur, ſingulos tribus quatuor primarum coſtarum intervallis exporrigens, illiſque ſeſe coſtis inſerens. Canibus porrò ex eodem principio muſculus iſte prodit, niſi etiam altiùs nonnihil exoriatur. Verùm ubi membraneum ejus principium magis obliquè, quàm transverſim deſcendens, ad tertiam thoracis devenit coſtam, muſculus ipſe carnoſus latuſque inibi conſpicitur: ac tertiae coſtae, & tribus ordine deorſum ipſi ſuccedentibus implantatus, in priora, ſeu in latus ſemper obliquè tantiſper deſcendit, donec aliquouſque ſub [o] ſecundi thoracem moventis muſculi principio reconditus, atque in digitos diſcretus finiat. Muſculus iſte, ſi quando contrahitur, eas quibus implantatur coſtas ſurſum alliciens, thoracem manifeſtò dilatat, hominis thoracem moventium tertius, ſimiarum verò quartus ſtatuendus.

m 11 *tab.* A, A.
n 11 *tab.* Q. R, S.
o 11 *tab.* X.

p 5 *tab.* r, ſ, t.

Quintus canum, quo humanus thorax deſtituitur.

[p] Muſculo, qui quinto loco jam venit commemorandus, homines carent: iſque anteriori coſtarum parti, qua pectoris oſſi proximae ſunt, exporrigitur: paulo enim ſupra latus mucronatae cartilaginis, tendo membranei validique ligamenti inſtar, ſuper coſtarum cartilaginum fines, ſurſum nonnihil in poſteriora inclinans procedit, quouſque ſecundae coſtae ſuperſternatur. Ibidem namque tendo ille carnoſis adaugetur fibris, ex ipſoque carnoſa & tendinis ritu latiuſcula muſculi conſtituitur portio, quae primae coſtae cartilaginis principio, & ipſius oſſis fini adnata, ad ſuperiorem ejus coſtae regionem terminatur, eminentiori ſua ſede ſemiorbicularis, & externo latere longiùs, quàm interno carnoſa. Muſculum hunc (ut in abdominis muſculorum enarratione admonui) nullum peculiarem eſſe arbitror: nam recti abdominis muſculi portio, quantumvis accuratè diſſecanti apparet. Videtur enim carnoſa [q] recti muſculi pars, quae paulo ſupra mucronatae cartilaginis latus conſiſtit, in hunc membraneum validumque tendinem deſinere: atque

q 5 *tab.* A.

ita ſurſum conſcendens, denuò carnoſo fine primae coſtae inſeri: [r] ejuſque muſculi naturam referre, qui maxillam inferiorem deorſum trahit, qui in medio tendinis ſpeciem exprimens, duobus ventribus donatur. Aut ſi haec coſtis exporrecta portio, recti muſculi pars non cenſenda ſit, nemo illius termino firmiſſimè connatam, aut potius ex ipſo enatam, ibit inficias. Utcunque verò res habeat, ſive peculiaris ſit muſculus, ſive recti portio, ejuſdem ſemper functionis opifex erit: nimirum verarum coſtarum terminos, pectoris oſſi coarticulatos, comprimendi, conſtringendique, ob idque & thoracem arctandi. Caeterùm quum in hominibus mihi nunquam viſus ſit (uti neque iis qui Galenum praeceſſerunt Anatomicis, ſeſe in hominum corporibus exercentibus) hominis duntaxat tres muſculos hactenus recenſui, in caudatis verò ſimiis & canibus quinque: atque id adhuc ea conditione, ut reclamantibus oculis, quintum muſculum à recto abdominis diſtinctum, Galeni gratia recenſeamus.

r 5 tab. H, I.

Hominis quartus, ſimiarum 6. SACROLUMBALIS.

[s] Sextus itaque ſimiarum, & quartus hominum, ad dorſum moventium muſculorum latera, coſtarum radicibus, & transverſorum vertebrarum proceſſuum apicibus exporrigitur. [t] Originem enim ducit cum [u] longiſſimo dorſum moventium muſculo, ex poſteriori oſſis ſacri regione, & interiori ilium oſſis ſede, quam extra ſacrum os in poſteriora prominere novimus. Hinc cum undecimo dorſum movente muſculo, transverſis vertebrarum lumborum proceſſibus innixus, ſurſum deducitur, tam pertinaciter [x] toto per lumbos ductu illi muſculo commixtus, connatusque, ut meritò ipſius pars cenſeri queat, neque facilè ab ipſo ſectione dirimi poſſit. Quum primùm verò uterque duodecimam thoracis reſpicit vertebram, ſextus hic muſculus à dorſum movente undecimo, notatu digno intervallo abſcedit: adeò ut inibi incurioſe ſecantibus, ex illo principium ſumere videretur. Hinc modicè obliquus ſurſum in latus conſcendit, & decem ſuperioribus coſtis ex carnoſa ſua ſubſtantia [y] tendines paulo minus toto teretes diffundit, non perpetuò carneis conſtans partibus: quantumvis etiam Galenus hunc undique carnoſis partibus conſtare, in quarto de Adminiſtrandis ſectionibus libro prodiderit. Inſeruntur autem illi tendines, coſtarum [z] tuberculis, quae ex ipſis paulo poſtea, quàm à transverſis vertebrarum proceſſibus abſceſſerunt, extuberare relatum eſt. Ceſſat autem muſculus hic ad primam thoracis vertebram: interdum tamen adeò conſcendit, ut & transverſo ſeptimae cervicis vertebrae proceſſui tendinem quoque non minus quàm coſtis offerat. Undecimae & duodecimae coſtae carnoſus duntaxat injicitur: quo enim altiùs muſculus adſcendit, eo nunc dicti tendines magis evadunt conſpicui: ipſeque muſculus, quaſi à tendinum generatione abſumptus, ſenſim gracilior redditur, thoracis coſtas deorſum trahens, eaſque comprimens, ac denique thoracem arctans.

s 12 tab. Δ. 11 tab. Q. 13 tab. O, O.
t 12 tab. K.
u 13 tab. Γ. 12 tab. N.
x 12 tab. à K ad L.
y 12 tab. M, M.
z 4 fig. cap. 19 lib. 1 O verſus R.

Hominis 5. Semiarum 7. SERRATUS POSTICUS, MAJOR, INFERIOR.

[a] Septimus canum, & quintus hominum, in poſteriori thoracis ſede, ſecundùm inferiora collocatur, originem ducens membraneam latamque, ex undecimae & duodecimae, ac aliquando decimae thoracis vertebrarum ſpinis, tum aliquot etiam primarum lumborum vertebrarum ſpinis. Principium hoc [b] muſculis dorſum agentibus, & quarto humani thoracis ſuperſternitur, transverſim rectà in priora porrectum. Ubi autem praeſens muſculus hos tranſcendit, coſtarumque oſſibus committitur, ſtatim carneis adaugetur fibris: & tandem velut in aliquot diviſus digitos, nonae, decimae, undecimae & duodecimae coſtarum intervallis, ipſiſque coſtis ſeſe inſerit, multo antè, quàm in cartilaginem ceſſant. Hic muſculus hominibus longè latior eſt, quàm ſimiis & canibus: quamvis etiam in canibus inſignior quàm in ſimiis viſitur, & in omnibus ſerratam quoque compagem, cum abdominis [c] muſculo obliquè deſcendente efformat: & quum retractionis earum quibus inſeritur coſtarum opifex eſt, thoracem diſtendentium numero etiam opportunè adſcribitur.

a 11 tab. Δ.
b iis qui hac ſede in 13 tabula & 14 occurrunt.
c 3 tab. Θ.

Hominis 6. Simiarum 8. TRIANGULARIS STERNI.

[d] Octavus canum ſimiarumque, & ſextus hominum, in thoracis cavitate ſitum ſibi peculiariter vendicat, extenditurque per univerſum pectoris oſſis latus, ſub tota verarum coſtarum cartilaginum regione, propemodum coſtarum os exteriori ipſius latere contingens. Eſt autem muſculus iſte triangularis, ex duobus longiſſimis lateribus, unoque brevi conſtructus, & tenuis, omnique ex parte carnoſus. Fibras ſortitur obliquas, ex oſſis pectoris lateribus ſurſum in poſteriora protenſas. niſi fortaſſis mavis aſſerere, ipſas à coſtis ad pectus, à poſterioribus deorſum in priora ferri, huncque muſculum hujus ſedis intercoſtalibus annumerare. Adnaſcitur autem omnibus verarum coſtarum cartilaginibus, [e] illas ad pectoris os, in ſinus nimirum, quibus illae inarticulantur, attrahens, & eo motu thoracem quoque arctans, & coſtarum cartilagines invicem colligens.

d 8 tab. β.
e 3 fig. cap. 19 lib. 1 E in u, aut x, aut y fig. 6 vel 7.

Intercoſtales muſculi utrinque triginta quatuor.

[f] Superſunt praeter utrique lateri communem adhuc, utrinque duo & viginti, ac deinde duodecim. In ſingulis enim coſtarum intervallis, quae undecim in alterutro latere ſunt, bini producuntur muſculi, inde intercoſtales nuncupati. Ad illorum ſiquidem generationem, per totam coſtarum longitudinem, [g] ab inferiori regione ſuperioris coſtae, in ſuperiorem humilioris, & in deſcenſu proximae ſedem, nervoſae quaedam fibrae, mox ab ortu carni commixtae, deorſum producuntur. [h] Et rurſus à ſuperiori parte inferioris coſtae, aliae fibrae in inferiorem elatioris coſtae ſedem obliquè ſurſum procedunt, ſic ſanè, ut in ſingulis coſtarum intervallis duo intercoſtales muſculi habeantur, qui mutuò incumbunt, ac fibras decuſſatim prorepentes ſortiuntur, & per univerſum intervallum ſem-

f Specta 6 tab. V, X. 8 tab. D, E. & figuram illi tabulae appoſitam, dein V 11 tab.
g 6, 11 tab. V.
h 8 tab. E.

ſemper carnoſi permanent, nec ob loci anguſtiam in tendinem ceſſant. ac proinde intercoſtalium muſculorum alios exteriores, alios verò interiores non ineptè dicimus. i Externi in ſingulis coſtarum intervallis, ſimulatque coſtae k à transverſo vertebrarum proceſſu abſcedunt, principium habent, ac fibris conſtant, ex ſuperiori coſta in inferiorem obliquè in priora deorſum proreptantibus. Hunc fibrarum ductum, per univerſa ſpuriarum coſtarum intervalla, tam quae inter oſſa, quàm quae inter cartilagines conſiſtunt, exteriores muſculi ſervant: & verarum coſtarum muſculi, uſque ad coſtarum partem, qua in cartilaginem finiunt, eum quoque ductum retinent. l Ubi autem verarum coſtarum oſſa in cartilaginem degenerant, mox fibrarum ductus variat. ab inferioris namque coſtae cartilagine, ſurſum in priora obliquè, verſus ſuperioris coſtae cartilaginem, fibrae inibi procedunt, donec & in hac parte exterior muſculus pectoris oſſi committatur. Externis his intercoſtalibus muſculis id privatim accidit, quòd longè magis nervoſi excarnesque viſuntur in ea coſtarum ſede, quae à vertebris primùm abſcedit, quàm per reliquam intervalli longitudinem: deinde non ſolum ab inferiori ſede ſuperioris coſtae, in ſuperiorem humilioris coſtae ſedem ducuntur, verùm etiam ab externa ſuperioris coſtae incipiunt ſede, & in externam inferioris inſeruntur. m Internorum intercoſtalium muſculorum fibrae, ſitum praedictis contrarium obtinent: quà enim vertebrarum corporibus proximi ſunt, ex inferioris coſtae ſuperiori ſede, in inferiorem elatioris coſtae ſedem, fibras obliquè ſurſum in priora protenſas mittunt. Hanc fibrarum ſeriem interioris muſculi per tota ſpuriarum coſtarum intervalla retinent: ut & in verarum quoque intervallis, ad eam uſque coſtarum ſedem, ubi in cartilaginem degenerant: ibidem enim ilico ac interni eò devenerint, fibrarum ductum emutant. nam à ſuperioris coſtae cartilagine, in inferioris coſtae cartilaginem, fibrae in priora deorſum obliquè protenduntur. Atque ut ſemel dicam, in verarum coſtarum intervallis muſculi, qui inter coſtarum oſſa habentur, omnino his qui inter cartilagines exiſtunt, contrario fibrarum ſitu donantur. quod quum preſſiùs Arabes animadverterent, in ſingulis intervallis non duos, ſed quatuor muſculos eſſe, veterum quorundam Anatomicorum modo tradiderunt: quamquam de ſex tantum verarum coſtarum (quae ſeptem numero cenſentur) intervallis id verè aſſeruerint. nam in ſpuriis coſtis bini duntaxat muſculi numerari queunt. Quum itaque ſex ſint verarum coſtarum intervalla, nihil ex fibrarum ſerie obſtiterit, in utroque latere quatuor & triginta intercoſtales muſculos enumerare: quemadmodum & ego paulo antè, quum adhuc utrinque duos & viginti, ac deinde etiam duodecim, praeter n muſculum ambobus lateribus communem, enarrationi deeſſe dicerem. Intercoſtalium muſculorum beneficio Galenus plerisque locis thoracem ſtringi & laxari cenſet: at quum duplices hi ſint, exteriores exſpirationem moliri prodidit, quod eſt coſtas ſimul adducere, thoracemque comprimere: interioribus autem inſpirandi munus adſcripſit, quod eſt coſtas ab invicem abducere, amplioremque thoracis cavitatem efficere. Interdum verò non ſibi conſtans, exteriores inſpirationi, interiores autem exſpirationi praeeſſe voluit. Num verò vel altera, quaecunque magis tibi arridet, harum ſententiarum veritati ſit conſona, diligenter (at ſepoſito interim affectu) perpendas velim. Ego enim, quantumvis Galeni doctrinae deditus, neutiquam ipſius placitis hîc queo aſſentiri: quandoquidem hactenus; qua ratione intercoſtales, ſive interiores ſive exteriores muſculi, coſtas dirimere, ac ab invicem deducere poſſint, haudquaquam comperi: quantumvis etiam vivas Galeni ſectiones animadverterim, & primùm ſolus mihi has, & deinde in ſcholis eaſdem aggreſſus fuerim: quae profectò contrarium potius Galeni dogmatibus probant, quàm quòd illis ſubſcribant. Ad haec, intercoſtalium muſculorum ſitus, figura, fibrae, aliaque omnia ad eorundem fabricam ſpectantia, dilucidiùs hos muſculos invicem coſtas adducere, quàm laxare ſuadent. Exteriores quidem inter verarum coſtarum oſſa, & per univerſa ſpuriarum intervalla repoſiti, inferiorem coſtam ſuperiori adducere apparent: interiores autem, ſuperiorem inferiori. Deinde exteriores muſculos, inter verarum coſtarum cartilagines collocatos, ſuperiorem cartilaginem inferiori, & interiores inferiorem cartilaginem ſuperiori attrahere exiſtimo. quod ſi ſit, quid id aliud eſt, quàm ſimul omnes thoracem arctare, anguſtioremque efficere? Neque mehercule à ratione abſonum eſt, ad exſpirationem, thoracisve arctationem, Naturam omnes muſculos intercoſtales produxiſſe: quum fortiori motu impetuque ad efflationem, vocem, tuſſim, ſternutationem, faecium excretionem, ad partum faciliùs excludendum, breviter ad thoracis compreſſionem, quàm ad inſpirationem, thoracisve dilatationem, indigeamus: adeò, ut muſculi inſpirationis autores meritò invalidi paucique ſint, quorum praecipuus nunc recenſebitur.

Externi intercoſtales.

Interni intercoſtales.

Intercoſtalium muſculorum munus. In fragmento de Reſpirationis cauſis. Ad finem libri de Motu Muſc.

i *6 tab.* V, X. *8 tab.* D. 11 V. k *3 fig. cap. 19 lib.* 1 *ac perſ ad* A.

l *ejuſdem fig. à* B *ad* E. *aut potius 6 tab.* T, *dein* X.

m *8 tab.* E, E, *ac dein figura illic internam pectoris ſedem oſtendens.*

n *7 tab.* Δ.

Quum itaque hactenus omnes unius lateris muſculos, qui in altero latere pares ſortiuntur, explicavimus, opportunum modò erit, orationem ad o muſculum utrique lateri communem deflectere. Eſt autem is, quem Graeci φρένας, & διάφραγμα, & ἄνω κοιλίαν, & παραπίδα: Latini verò ſeptum transverſum, nonnunquam & praecordia vocarunt. Hic neque ſitu, neque forma, ulli totius corporis muſculo reſpondet: ſiquidem amplus eſt, & orbicularis, & in ipſius medio p caput ſuum, principiumve gerit. Inibi enim ampla latitudine exactè membraneus exiſtit, ex qua fibrae inſtar linearum ex centro ad circuli

Septum transverſum, ſeu muſculus utrique lateri communis.

o *7 tab.* Δ. *1 fig. lib. 6* I, I. *2 fig.* R, R. *3 fig.* H. *4* Q. *5* E. *6 n, o. 12* I.

d *7 tab. inter k, l, m, n.*

circumferentiam eductarum excurrunt, iis quibus ſeptum inſeritur, partibus exporrectae. Hae peculiari muſculorum carne adauctae, reliquam muſculi partem carnoſam efficiunt, quae paulatim in progreſſu denſior carnoſiorque, pro fibrarum ductus longitudine redditur. Procedunt itaque fibrae ex membraneo circulo, [q] ad inferiorem oſſis pectoris regionem, juxta mucronatae cartilaginis radicem: deinceps aliae ſeſe ſuccedentes ordine, ad ſpuriarum coſtarum extrema inſeruntur: non quidem exteriori cartilaginum ſede, at interiori, ut coſtarum cartilagines ſimul cum mucronata pectoris oſſis cartilagine, tutiſſimum ſepti transverſi propugnaculum efficiantur. Duodecimae autem coſtae cartilagini non ſolùm inſeritur, ſed toti coſtae longitudini carnoſus adnaſcitur, & ad inferiorum coſtarum extrema, obliquè adſcendente abdominis [r] muſculo, & longè magis [s] transverſo admodum unitur. Caeterùm ſepti fibrae, ad vertebras dorſi prorepentes, non in undecimam thoracis vertebram, quam ſpectant, inſertionem moliuntur, quòd magna [t] arteria ſub ſepto transverſo repens, & [u] ſextus femur movens muſculus, adeò undecimae vertebrae obducantur, ut ſeptum ipſi connaſci nequeat. Ac proinde ſepti fibrae, quas hîc undecimae thoracis vertebrae connecti oportebat, in [x] duos membraneos, ſed perquàm validos deſinunt tendines: qui deorſum ad magnae arteriae latera protenſi, lumborum muſculis inibi cohaerent: & ſenſim arctiores redditi, ac arteriae nonnihil ſeſe ſubjicientes, tantiſper porriguntur, donec lumborum vertebras excarnes reperiant, ipſisque robuſtiſſimè & longo ductu inſerantur. Univerſum itaque ſeptum paulo minus toto orbiculare eſt, ſitumque obliquum commonſtrat: à pectoris enim oſſe, per ſpuriarum coſtarum extrema, ad eam quam diximus, in lumborum vertebris regionem protenditur, ſitumque ob id à prioribus deorſum ad poſteriora vergentem obtinet. Quinetiam [y] duos ſortitur circulos: unum membraneum, qui caput ipſius putatur: alterum hunc ſuccingentem, qui carneus eſt. Verùm quemadmodum hic, quo coſtis propinquiùs accedit, ſenſim carnoſior efficitur: ita & ille, quo ſepti centro vicinior eſt, membranoſior evadit: non tamen ambo exacti circuli imaginem referunt, ſed, ut ita dicam, lati, & una parte in acutum angulum ceſſantis. Membraneus enim ſurſum, atque in anteriora acutum porrigit angulum: carneus autem deorſum, atque ad inferiora, illis reticulis quàm ſimillimus, quibus in parvae pilae ludo utimur, & praecipuè ſi ejus reticuli capulus diſſolutus, modiceque pateſcens fuerit, & ipſum lignum (quo brevius & latius reddatur) non ſegniter parietibus attuſum. Caeterùm univerſum ſepti transverſi corpus duabus obducitur membranis. totam enim inferiorem ipſius amplitudinem, qua nutritionis organa ſpectat, peritonaeum ſuccingit: ſuperior verò univerſa latitudo, cor pulmonemque reſpiciens, membrana coſtas ſuccingente obducitur.

Septi foramina.

Quinetiam contra aliorum muſculorum naturam, [z] paucis demptis, ſeptum transverſum quibusdam foraminibus pervium eſt, quae Galenus ex Hippocratis ſententia duo eſſe recenſuit: [a] unum, quod vertebris, arteriae magnae, & deſcendenti ad ventriculi orificium ſtomacho viam praebet: [b] alterum, quo vena cava in thoracem tranſcendit. Nobis verò tria eſſe obſervantur: [c] primum, ubi ab invicem deducuntur [d] tendinum illorum principia, quae ſolam tranſmittunt arteriam, & finem [e] venae pari carentis, & [f] ramos deinde ſexti paris nervorum cerebri, qui ad coſtarum radices, ſub membrana coſtas ſuccingente propagantur, ac poſtmodum jecori, lieni, renibus, inteſtinis & omento numeroſa ſerie inſeruntur. Si quis modò vertebras his cum Galeno adnumerare velit, permitto quidem, quamquam impropriè admodum vertebris ſeptum viam praebere videatur: imò vix appoſitè, viam, qua arteria fertur, foraminis nomine donamus, quum haec potius ſemicirculum in ſepti transverſi circumferentia exſculptum, quàm foramen referat, ſeptumque ſuperiori ſeu anteriori vertebrarum corporum parti, non autem lateribus committatur. [g] Secundum foramen, ad ſepti transverſi medium, verſus dextrum tamen conſiſtit, [h] venae cavae in thoracem reptanti exſtructum, cujus corpori ſeptum firmiſſimè, membranarum ipſi obnatarum beneficio connaſcitur: quemadmodum & hae membranae reliquis quoque, quibus ſeptum iter praebet, pertinaciter committuntur. [i] Tertium foramen, inferiùs quàm media ſepti ſedes, ad ſiniſtrum latus modicè vergens habetur, quo [k] ſtomachus, & ſexti nervorum paris rami, ad ventriculi orificium dimittuntur: longè profectò ſecus, ac Hippocrates, Galenus, caeterique Anatomicorum proceres arbitrati ſunt. Meae huic ſententiae non ſectio duntaxat, ſed & ipſa ratio quoque aſtipulatur. Arduus enim fuiſſet ſtomachi anfractus, ſi dorſo propter duodecimam thoracis vertebram in primo foramine innixus, ſurſum ad priora in ventriculi ſuperius orificium detorqueretur. Eſt enim primum foramen paulo inferiùs, quàm [l] media ventriculi ſecundùm corporis longitudinem metita regio: & ipſe ventriculus ea parte, qua ſtomachus illum ingreditur, teres exiſtit: neque magis verſus priora, quàm poſteriora, ſtomachus cum ipſo continuum corpus efficitur. Caeterùm quum haec de ſepti fabrica dixiſſe ſufficiat, meritò nunc ipſius functionem enarrabimus.

Septi munus.

Plato exiſtimavit ipſum duntaxat concupiſcibilis, ſeu naturalis animae, & animoſae ſeptum eſſe transverſum. Ariſtoteles verò, quum has animas, unius tantùm in cor repoſitae partes eſſe arbitraretur, in hoc ſeptum à Natura procreatum affirmavit, ut cordis ſedem à ventre dirimat, & animae originem inoffenſam à ciborum exhalationibus, & caloris adventitii copia ſervet. verum ejuſmodi non modò praeſtat, ſed inter muſculos tho-

q *Inſertionem univerſam 7 oſtendit tab.*
r 4 *tab.* Π.
s 6 *tab.* Δ.
t 7 *tab. q. aut* 25 *fig. lib.* 5 Q.
u 7 *tab. t.*
x 7 *tab. o, p.*
y 7 *tab. unus inter k, l, m, n, alter extra.*
Haec ex 5 & 6 lib. figuris ſunt petenda.
z 8 *tab.* C.
a 7 *tab. q.*
b 7 *tab. ſ.*
c 7 *tab. q.*
d 7 *tab. o, p.*
e *fig.* 6 *cap. lib* 3 G.
f 2 *fig. cap.* 2 *lib.* 4 *b.*
g 7 *tab. ſ.*
h *fig. cap.* 6 *lib.* 3 B.
i 7 *tab. r.*
k 14, 15 *fig. lib.* 5 D *cum* T, V *ad* G.
l 15 *fig. lib.* 5 M, N.

thoracem moventes, ad reſpirationem, ac ad propellenda ventris recrementa, in primis conducit. hujus tamen officium, quo thoracem movet, obſcurum eſt: neque ſat ſcio, an quiſpiam verè id ſcriptum poſteris reliquerit, aut etiam illud condignè tradere aggreſſus ſit. Id enim Galeno (ſi auſim proloqui) peculiare eſt, ut quum alioquin prolixiſſimus ſit, id quod maximè explicandum eſt, nonnunquam tacitus, at non veluti ex propoſito, praetereat, & fabula quapiam, aut aliquo in caeteros convicio ſeſe ſurripiat. Porrò quantum hactenus aſſequor, ſeptum transverſum proprio motu oſſis pectoris inferiorem terminum, & ſpuriarum coſtarum extrema, ad ſuum caput, tanquam ad centrum intrò trahit, nonnihil quoque ſurſum vellens. Septi enim transverſi caput in medio movendarum partium reponitur: & elatiori ſui capitis ſedi, quae thoracis amplitudinem reſpicit, [m] nervi à cervice decurrentes inſeruntur. Quum itaque ſeptum in ſe convellitur, & ſpuriarum coſtarum extrema quodammodo ad centrum colligit, ſolam inferiorem, eandemque anteriorem thoracis partem, quam ſpuriarum coſtarum cartilagines conſtituunt, arctat: poſteriorem verò, quae ab harum cartilaginibus ad vertebras uſque habetur, dilatat, ac invicem quinque inferiores coſtas dirimit, unà cum ſexta & ſeptima thoracis coſtis, quarum etiam cartilaginibus ſeptum applantatur. Hac igitur ratione inferiorem thoracis partem ſeptum transverſum dilatat, ac diſtendit. Ut verò, quod dico, aſſequaris manifeſtiùs, primùm utramque manum notharum coſtarum cartilaginibus accommodato: & vi attracto ſpiritu, quî intrò ſurſumque cartilaginum extrema vellantur, ſentito. deinde hîc una manu relicta, alteram poſteriori coſtarum regioni extenſam impone: & rurſus ſpiritu aſſumpto, qualiter juxta dorſum coſtae dirimantur, & cartilagines invicem conniveant, examinato: niſi fortaſſis canis, aliudve animal ad manum ſit, cujus viva ſectio, ſepti functionem doceat. Atque in hac adminiſtratione cavendum eſt, ne dum animal intrò ſpiritum ducit, id exſpirare arbitreris: quod ſanè faceres promptiſſimè, ſi duntaxat ſpuriarum coſtarum extremis, illiſque ſedibus animum adhiberes, quibus ſeptum implantatur. Neque me latet, quoſdam noſtrae aetatis praecipuos viros, qui mihi adminiſtranti aliquando obiter aſtitere, proprium ſepti motum ad inferiora fieri adhuc contendere: quos praeter vivam ſectionem longè evidentiſſimam, docere oportuit, quòd alvum exonerantes, ſpiritum, validè compreſſo interim thorace, retineamus, non autem continuò inſpiremus, & thoracem dilatemus. quod ſanè tum faciendum eſſet, ſi in thoracis dilatatione ſeptum deorſum duceretur, ut ſcilicet tunc cum abdominis muſculis excretioni opitularetur. Atque id etiam docet validiſſima inſpiratio, quoties illam ita moliri conaris, ac ſi ſpuriarum coſtarum cartilagines ſurſum introrſumque moveri non ſtatueres: quandoquidem cum vi illas retines, una atque altera inſpiratione facta, cartilaginum ſedes non ſecus laborat, quàm ſi vi eam pugnis colliſiſſes. Verùm opinor & te quoque variis modis haec experiri: quemadmodum & ego nunc adeò variis reſpirationibus attento, ut prae laſſitudine calamus è manibus veniat reponendus. Addam tamen, & ſuffocatos, aut alia etiam ratione mortuos, qui extremum ſpiritum aſſumunt, eundem non remittentes (quod & mirum ſanè eſt) liquidò meae ſententiae ſubſcribere. His namque ſeptum transverſum, ad ſuperiora attractum convulſumque adeò, inter ſecandum apparet, ut ſeptum in thoracis amplitudinem allatum, jecur & ventriculum in thoracem trahat, difficilemque illorum ſectionem nobis exhibeat: quae tamen ilico prompta evadit, ſi thorax alicubi inter coſtas aut ipſum ſeptum perforetur: id enim tunc ſtatim flaccidum, inſtar madidi panni deorſum concidit, ac plus quàm voles, jecur & ventriculum propendêre ſinit. quod quonam pacto fiat, illi demum non ignorant, quibus muſculorum contractionis & laxationis ratio perſpecta eſt.

[m] *2, 3 fig. cap. 11 lib. 4 n, o, o. 1 fig. lib. 6 P, P.*

Muſculorum thoracem moventium enumeratio, & quando illi ſuo fungantur officio.

Hactenus omnes muſculos, ſolis coſtarum motibus ſubſervientes, explicavimus, qui ſimul omnes in ſimiis numero ſunt octuagintaquinque, in hominibus autem octuaginta unus. Quum verò & his octo abdominis muſculos, in thoracem comprimentium claſſem prorſus reponendos ſubnectimus, in homine omnes ſunt octuagintanovem, in ſimiis autem tres & nonaginta. [n] Obliquè enim deſcendentes abdominis muſculi, ſi tendantur, admodum humiliorem thoracis ſedem comprimentes, thoracem arctant. [o] Recti verò, cum [p] obliquè adſcendentibus coſtas deorſum trahunt, thoracemque non parum conſtringunt. [q] Transverſi etiam, intrò coſtas adducentes, ad arctandum thoracem faciunt. Porrò eos qui brachium & ſcapulam movent, parum etiam thoracis motibus auxiliari, aliquis arbitrari poſſet, ſi aliquando thoracem fortiùs conſtringerent. verùm ita longè adhuc magis reſpirationis muſculorum numerus excreſceret, qui omnes non in omnibus reſpirationibus ſimul operari creduntur. Sunt autem primùm reſpirationis duo genera, inſpiratio ſcilicet, & exſpiratio: & haec rurſus ſingula duplices partes habent. Exſpirationum enim alia eſt naturalis, & non violenta, quae nulla niſi naturali urgente neceſſitate fit: alia vehemens & violenta, quam efflationem nuncupamus. Sic quoque inſpiratio alia naturalis, alia ad vocis generationem, aut ad aliud quippiam violenta exiſtit: atque hae rurſus differentiae plurimum majoris minoriſve ratione inter ſe variant. Naturalis inſpirationis & exſpirationis [r] ſeptum duntaxat manifeſtus autor cenſetur: ipſo enim contracto, tenſove, medici thoracem abundè dilatari, inſpirationemque illam perfici arbitrantur. deinde rurſus laxato ſepto, thoracem ſua gravitate promptè concidere, exſpirationemque moliri affir-

[n] *3 tab.* Θ. [o] *5 tab.* Δ. [p] *4 tab.* Π. [q] *6 tab.* Δ. [r] *7 tab.* Δ.

Lib. de Motu musculorum, & alter nonnihil alicubi lib. 8 de Admin. sect.

firmant. Atque id eſt, quòd Galenus naturalem exſpirationem citra muſculorum opem perfici, ſcriptum reliquit. At ſi aut cordis caloris qualitas increſcat, aut ad vocem, aliudve munus majori indigueris aëre, mox [s] primus, [t] ſecundus, & hominis [u] tertius & [x] quintus, ac ſimiarum canumque [y] tertius, utrinque unà cum ſepto ad inſpirationem operabuntur, & ex Galeni ſuffragio [z] interiores intercoſtales muſculi quoque agent. Quamquam neſciam, num [a] exterioribus, an verò interioribus muſculis intercoſtalibus inſpirandi munus Galenus, quum ita varius ſit, aſſignaverit. Si autem majoris exſpirationis efflationisve, ad vocem, clamores, tibias ac tubas, & id genus inſtrumenta inflanda, neceſſitas ingruerit, exteriores intercoſtalium muſculi ſeſe operi accingent, unà cum interioribus. nam & hos quoque coſtas invicem adducere, thoracemque arctare (quicquid Galenus interim ſentiat) autumo. His ſtatim in opere ſuccedet, [b] qui in ſimiis recti abdominis muſculi pars eſſe dicebatur: praeterea [c] qui ad longiſſimi dorſum moventis muſculi latus utrinque porrigitur, & [d] qui in thoracis cavitate ſub verarum coſtarum cartilaginibus latitat: poſtremò ipſi abdominis muſculi, vix autem aut brachium, aut ſcapulam moventium aliqui.

s 4 *tab. d.* t 7 *tab.* L. u 11 *tab.* F. x 11 *tab.* Δ. y 6 *tab.* Γ. z 8 *tab.* E, E. a 8 *tab.* D, D. b 5 *tab. r, ſ, t.* c 12 *tab.* Δ. d 8 *tab. β.*

CAPUT XXXVI.

MUSCULORUM THORACEM MOVENTIUM ADMINISTRATIO.

Ligamenta claviculae ad pectoris os.

Omnibus muſculis, quos hucuſque diſſecari docuimus, rejectis, thoracem moventium adminiſtrationem à [a] primo auſpicabere, haudquaquam omittens, quin Galeni doctrinae gratia, ſimiam, aut ſi ejus non detur copia, canem unà operi adhibeas. Acuto igitur cultello membraneum, ſed impenſe validum ligamentum, quo clavicula pectoris oſſi nectitur, primùm diſcindes, mollem nerveamque [b] cartilaginem expendens, quae praeter cartilaginem oſſibus obnatam, pectoris os & claviculam intervenit. Ad haec, inter reliqua hujus articuli ligamenta, validum quoddam ligamentum inquires, quod ab humiliori claviculae ſede enatum, illic pectoris oſſi inſeritur, ubi primae coſtae cartilago pectoris oſſi adnaſcitur.

Primi musculi administratio.

Mox claviculam à prima thoracis coſta nunc ſurſum, nunc deorſum reflectes, ac primi muſculi originem & inſertionem, ſimul cum ipſius fibrarum ductu conſiderabis: & muſculo dein à clavicula liberato, illum pectori adhuc adhaerere ſines.

Secundi.

[c] Secundus muſculus, quoniam ſcapula modò à thorace dependet, totus ſeſe offert: unde etiam citra aliam operam, à ſcapulae baſi diſſecandus eſt, & uſque ad inſertiones, quas in coſtas molitur, deducendus. In hac adminiſtratione ſedulò animadvertes, num ſecundus muſculus, à ſcapulae baſi in coſtas porrectus, thoracis motibus ſuppetias ferat: num verò à coſtis initium ducens, in ſcapulam inſeratur, ipſamque moveat. Atque ad hanc ſpeculationem non mediocriter confert, quòd in canibus tot transverſis vertebrarum cervicis proceſſibus illum aut inſeri, aut ab eiſdem enaſci intueberis. Adempta nunc pariter cum brachio ſcapula, illam aliquò repones, quo poſtmodum haec ad muſculorum brachium & cubitum & manum occupantium ſectionem ſubſerviat.

Tertii canis musculi administratio. Tertii hominis, 4 canis.

Caeterùm jam [d] tertium canini thoracis muſculum aggredieris, & illo à vertebris liberato, ac ad inſertionem divulſo, [e] tendinis ipſius naturam ad amuſſim examinabis. Quum itaque hunc muſculum in cane obſervaveris, in homine quoque eſt quaerendus. quod ubi fruſtra aliquamdiu praeſtiteris, ad [f] quartum canis, hominis verò tertium muſculum ſectionem conferes: hujuſque membraneo principio à vertebrarum, unde prodit, ſpinis longa ſectione liberato, muſculum ad ſuas, quibus inſeritur, coſtas, à ſubjectis illi ſedibus detrahes: niſi fortaſſis hujus principium, quando capitis aggrediebaris muſculos, à ſpina diremeris, & à [g] primo illorum muſculorum pari avulſeris.

Quinti hominis, 7 canis.

[h] Septimum canis, hominis autem quintum, ſimiliter à ſuis quoque, unde enaſcitur, ſpinis auferes: ac ipſum à dorſum hîc moventibus muſculis, & canis [i] ſexto, hominis autem quarto thoracem moventium, ad terminum uſque, quo coſtis implantatur, liberatum, thoraci appendêre ſines. Poſtquam hos praedicta modò ratione adminiſtraveris, integrum eſt, ſingulos ad ſuum principium tuis manibus trahere, ipſorumque motum, quo thoracem dilatare creduntur, obſervare, ac poſtmodum in totum à thorace illos rejicere.

Quinti canis.

Ut verò [k] quintum canis adamuſſim examines, dummodo abdominis muſculos aggredienti is ſeſe tibi non obtulerit, aut eoſdem nondum diſſecueris, optarim te transverſa linea, recti muſculi carnoſam [l] partem, quae pectus conſcendere incipit, in totum dividere: ac ſuperiori parte hamulo aut digitis elevata, eam à coſtarum cartilaginibus novacula liberare. Conſpicies enim unà cum carnoſa muſculi recti parte, latum tendinem à coſtarum cartilaginibus ſeparari, atque, ut dixi, à carnoſa recti parte enaſci: ac quintum nobis inter thoracis motores enarratum muſculum, recti abdominis muſculi portionem cenſendum eſſe. Atque id quidem in canibus & caudatis ſimiis invenies, in hominibus autem (utpote quibus breviſſimum pectus con-

a 4 *tab. d.* b 4 *fig. cap.* 22 *lib.* 1 S. c 7 *tab.* L. d 6 *tab.* Γ. e 6 *tab.* Q. f 11 *tab.* F. g 11 *tab.* A, A. h 11 *tab.* Δ. i 12 *tab.* Δ. k 5 *tab. r, ſ, t.* l *inter ſupremum u & r.*

m 12 tab. Δ. n 12 tab. N. 13 tab. Γ.

Quarti hominis, 6 canis.

contigit) minimè. Haec intuitus, m quarti hominis, canis verò ſexti muſculi caput, ab n undecimo dorſum movente divides: ac illum à coſtis omnibus diſſecans, quî ipſis inſeratur, inveſtigabis. Hujus itaque functione obſervata, & ipſo muſculo à thorace abſecto, intercoſtales muſculi exteriores univerſi manifeſtiſſimè oculis ſeſe objiciunt.

Pete haec ex 8 tabula.

Quò autem & interiores contuearis, levi admodum ſectione, in uno coſtarum intervallo, ſecundùm inferiorem coſtae ſedem, conaberis exteriorem muſculum dividere, ac paulatim hamulo elevatum, ab interiori ſeparare: ilico enim intercoſtalium natura & fibrae occurrent, invicem contrario ſitu incumbentes. quamquam & interiores, aperto thorace, rurſus licebit examinare. Hortor interim, utcunque eos indagaveris, ut diligentiſſimè inquiras, num interiores aliis quàm exteriores fungantur muniis, ac illi inſpirationi, hi verò exſpirationi (aut contrà) famulentur: an ſimul omnes, mea ſententia, eidem muneri praeficiantur, omneſque thoracem arctent.

Septi transverſi.

Quoniam autem jam antea, quae peritonaeo obcinguntur, exempta ſunt, jecur inquam, lien, ventriculus, inteſtina & renes,

o 7 tab. Δ.

nulla ſectione adhibita, inferior o ſepti transverſi pars conſpicua evadit: ubi mox duos inſpicis circulos, membraneum unum, & carnoſum alterum: ad haec tria, quae dixi, foramina, & tendines, lumborum vertebris adnatos. Ut verò fibras adamuſſim, reliquamque ſedem ſcpti inferiorem exactiùs intuearis, peritonaeum à ſepto manibus venit dirimendum: quod in porcis citra omne fiet negotium, in homine autem & cane non item. Caeterùm ut ſuperior ſepti pars, thoracis amplitudinem reſpiciens, in conſpectum quoque

p uti factum eſt in 8 tabula.

veniat, in homine cultro aliquo mediocri, p à primae coſtae cartilagine, quà oſſi ipſius coſtae committitur, ſectionem ad infimam uſque coſtam, per cartilagines utrinque molieris: deinde mucronata cartilagine, ſiniſtra manu elevata, ab inferiori oſſis pectoris regione, & hujus loci cartilaginibus, ſeptum transverſum abrades. Deinceps erectis cum pectoris oſſe

q Haec petes à 2 fig. lib. 6.

cartilaginibus, q membranas interiori oſſis ſedi connatas, ac thoracis amplitudinem interſepientes, & venas ſimul & arterias, è jugulo pectori exporrectas, abſecabis, donec pectoris os ab omnibus liberatum, cum cartilaginibus à thorace commodè auferas. Repoſito itaque pauliſper pectoris oſſe, à ſepto membranae thoracis amplitudinem interſe-

r Specta ſeriatim 3 & 4 fig. lib. 6.

pientes, & cordis etiam involucrum, reſcindentur. r quod longè ſecus, quàm Galenus undique arbitratur, magna ſui parte ſepto in hominibus adnaſcitur, multo ſanè aliter, quàm in canibus, & Galeni ſimiis. Inſuper à ſepto nervos ipſi inſertos, venam cavam, & ſtomachum abſecabis, id à lumbis ſenſim cum ſuis tendinibus abradens: liberatum verò, ac menſae exporrectum, rurſus, ſi libuerit, examinabis.

Sexti hominis, canis octavi.

s 8 tab. β.

Jam pectoris os in manus aſſumens, in parte ipſius interiori, ſecundùm illius longitudinem ſingulos utrinque s muſculos tenues, carnoſos & amplos exporrigi conſpicies. Licebit hos à pectoris oſſe ac cartilaginibus novacula acutiori liberare, & cujus motus autores ſint inquirere. Ubi & hos abſecueris, interiores intercoſtalium contemplaberis: ac corde, pulmone, venis, arteriis, ſtomacho, & ſi quae alia in thoracis capacitate habentur, ablatis, thoracis muſculorum adminiſtrationi ſummam manum impones.

CAPUT XXXVII.

DE THORACIS LIGAMENTIS.

Thoracis ligamenta notatu digniora, praeter ea quae ſuperiori Capite in claviculae ad pectoris os nexu deſcripſimus, unaque diſſecuimus, ad duodecim thoracis vertebras ſpectant: unde & haec cum reliquis dorſi ligamentis examinanda veniunt. Coſtis autem ad vertebras nullum peculiare ligamentum obducitur, praeter membraneum, articulis omnibus commune, quod hîc duriſſimum eſt, & cartilaginis naturae particeps:

a 3 fig. cap. 19 lib. 1 ab a ad c. atque ita ex oſſium ſedibus, ligamentorum pete naturam, quae quum membranea ſint, picturis noſtris proponi nequeunt.

atque id potiſſimùm a inter transverſi proceſſus radicem, ſeu primum coſtae ad vertebram articulum, & transverſi proceſſus apicem, vel ſecundum articulum accidit. Dein prima coſta, quòd majus ferè caeteris onus ſuſtinet, validiori ac veluti peculiari ligamento primae vertebrae corpori, quàm decem inſequentes, nectitur. Duodecima enim, quum prorſus ab undecima undique dehiſcit, nulloque pacto transverſo ſuae vertebrae committitur proceſſui, etiam inſigniter valido ac quaſi proprio nectitur ligamento, cujus gratia duodecimam vertebram privatum ſinum (uti & primam, ſui ligamenti etiam occaſione) nanciſci diximus. Coſtarum cartilagines ſuis oſſibus non alligantur, quum haec in illas degenerent. Ubi autem pectoris oſſi oblongis capitulis inarticulantur, nulla quoque propria ſibi vendicant ligamenta, praeter membranea, aliis quoque articulis communia. Pectoris etiam os, in ligamentis nihil peculiare obtinet. nam ut & caeteris oſſibus membrana quaedam, quam, quòd os ambit, περιόστεον Graeci vocant, pectoris oſſi obducitur, atque haec valida ac quaſi duplicata eſt, & hanc etiam ipſae coſtarum cartilagines, unà cum coſtarum oſſibus communem obtinent.

Ligamentorum adminiſtratio.

Licebit itaque ejuſmodi membranas & ligamenta exiguis cultellis in pectoris oſſe & cartila-

tilaginibus obſervare. quae autem coſtas vertebris committunt ligamenta, non niſi ablatis dorſum moventibus muſculis, opportunè aggrediuntur.

CAPUT XXXVIII.

DE MUSCULIS DORSUM MOVENTIBUS.

Figura cap. 14 lib. 1 haec ferè proponit.

Muſculorum ſanè vicinitas, ilico muſculis caput moventibus illos qui dorſi motibus praeſunt, ſubjungi oportuiſſe, nobis inſinuat: verùm quum ante thoracis & abdominis muſculos, dorſum agentes muſculi aptè adminiſtrari nequeant, nunc primùm eorum quoque ſermonem aggredi tempeſtivum fuerit. In quo mehercule (ſi modò in aliqua muſculorum enarratione, oſſium cognitio neceſſaria ſit) memoriam in promptu habere oportet eorum quae ſuperiori libro de dorſi fabrica narravimus. Non altiùs itaque univerſum dorſum in cervicem, thoracem, lumbos, ſacrum os, & coccyx os partientes, neque diverſam vertebrarum articulationis rationem repetentes, neque etiam duodecimae thoracis vertebrae, aut quaecunque ea ſit, quae ſuprà infraque ſuſcipitur, & oſſis ſacri quietem enarrantes, quot motibus dorſum agatur, modò recenſeamus.

Quot motibus dorſum agatur.

Univerſum itaque dorſum, à capite ad ſacrum uſque os, inſtar ſemicirculi quodammodo in neutrum latus inclinans, flectitur: deinde in rectam veluti lineam, in neutram vergens partem, erigitur: poſtea in latus quoque, nec antrorſum, nec retrorſum exporrectum, inſtar ſemicirculi quoque involvitur: ut jam quatuor ſimplices ſint dorſi totius motus, flexio ſcilicet, & extenſio, & ad dextrum ac ſiniſtrum latus inclinatio. atque hi motus (ſi qui alii corporis) in obliquum quoque, ſeu in alteram partem vergentes fiunt. Flectimus enim dorſum non ſolùm rectà, ſed etiam dextrorſum aut ſiniſtrorſum magis inclinatum. ſic etiam, quum velut in ſemicirculum ad latus id involvimus, ad anteriora quoque, & ad poſteriora, non autem ſolùm rectà in latus, illud ducere valemus: adeò, ut etiam obſcurus quidam circumactus ſimul toti dorſo adſit. Rurſus hos motus, uti jam diximus, ſimul omnes peragunt vertebrae: aut dorſi parte, quae ſub cervice eſt, quieſcente, ſola cervix eiſdem prorſus, quos jam toti dorſo tribuimus, motibus pollet: quos non ſolùm quieſcente reliqua dorſi parte cervix obit, ſed etiam reliquo dorſo aut flexo, aut extenſo, aut in latus inclinato: quandoquidem laxè admodum & privatim cervicem moveri, homini utiliſſimum fuit, & in primis quum in contrarios oppoſitosve motus reliquis dorſi partibus cervix agitur. Utcunque enim lumborum vertebras unà cum thorace in anteriora flexeris, atque in flexione reſervaveris, nihil obſtiterit, quo minùs cervix in poſteriora validè reclinari extendique poſſit. Lumborum autem vertebrarum motus, à thoracis vertebrarum motu non admodum diſtinctus eſt: unà enim ferè moventur, praeterquàm quòd lumborum vertebris laxior motus in omni differentia concreditus ſit: quod tum coſtarum vertebris, thoracis adnexarum occaſione evenit, tum etiam muſculorum, qui ipſis motibus praeficiuntur. Totus enim thorax unà quodammodo in latus inclinatur, quum tamen ſingulae lumborum vertebrae privatim id magis poſſint. Verùm ut haec omnia oſſium articulatio commonſtrat, ita multo maximè hos motus ipſi dorſales docent muſculi, nimis quàm frigidè, & nequaquam omnes à Galeno deſcripti. Erunt autem omnes utriuſque lateris [a] muſculi ſimul in minimum numerum redacti, ſexdecim, octo nimirum paribus complexi.

Sedecim dorſum moventes muſculi.

a Seorſim ſingulos adnotabimus.

Primus ac ſecundus, ſeu primum par. LONGI COLLI, & RECTI INTERNI CAPITIS MAJORES.

b 8 tab. A, B. 7 tab. C, D.

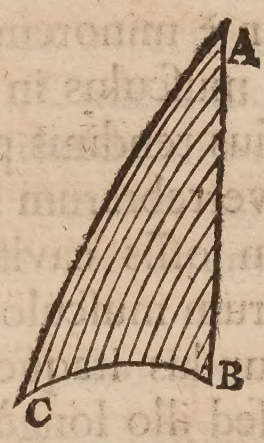
[b] Primus itaque, qui parem in altero latere ſecundum habet, à quintae thoracis vertebrae corporis latere, ubi ipſi coſtae coarticulatur, principium ſumit, quod carneum, tenueque, & acuti inſtar anguli viſitur: & ſurſum obliquè conſcendens, verſus medium magis quartae thoracis vertebrae corporis, obliquo fibrarum ductu proficiſcitur. Illae namque ab exterioribus, ſurſum obliquè in interiora prorepunt adeò, ut jam ad tertiae thoracis vertebrae corpus utriuſque lateris muſculi ampliores facti, invicem quodammodo contermini fiant: in exortu autem tantum ab invicem diſtant, quanta corporis vertebrae eſt latitudo. Hanc ſeriem (ut ſcilicet ex inferioris vertebrae corporis latere principium ſeu explantationem ducant, atque magis verſus medium ſuperioris vertebrae corporis, inſertionem moliantur) perpetuò ſervant, quouſque ſenſim mutuò appropinquantes, ad anteriorem primae cervicis vertebrae ſedem uſque conſcenderint: cujus ibidem extuberanti [c] proceſſui, nervoſa inſertione ſimul ambo coëuntes, tanquam trianguli vertice inſeruntur, non admodum manifeſtè occipitis oſſi ad anteriorem dorſalis medullae foraminis [d] ſedem implantati. Ego hos muſculos, magna ex parte [e] ſtomacho ſubditos, duorum duntaxat loco, ut ſcilicet unus utrinque habeatur, numero: quamvis ex Galeni ſententia ſingulos, duorum vice, aut trium etiam, nonnulli enumeraſſe videantur, quòd quibuſdam (uti opinor) inſcriptionibus, ſecundùm ipſorum fibrarum ductum exporrectis, inſtarque albae lineae apparentibus, animum attenderint. quamvis interim hae neque ſemper eaedem, neque tam paucae appareant, ut earum beneficio utrinque ſolùm duo tresve recenſeri poſſent muſculi. deinde etiam longè minus penetrant, quàm ut in plures muſculos alterius lateris muſculum diſtinguere queant. At ſi fortè muſculi principiis in-

c 2, 10 fig. cap. 15 lib. 1 M.

d 1 fig. cap. 15 lib. 1 G.

e 7 tab. E. & 14, 15 fig. lib. 5 A, B.

inſertionibusque diſſectionum proceres animum adhibuere, multo pluribus, quàm tribus muſculis hic noſter conformaretur. nam tres muſculi ad tres ſuperiores thoracis vertebras referrentur, & ſeptem ad ſeptem cervicis. quare ſatius longè eſt, utrinque unum enumerare muſculum, aut, uti jam dixi (quantumvis etiam praeter rationem) decem. Duobus his muſculis proprio motu cervix, & vix admodum caput ipſum flectitur: ſi enim utriusque muſculi partes ſimul omnes egerint, recta efficietur cervicis flexio, vertebris ſcilicet mutuò ſeſe ſuccedentibus: at ſi alteruter tantùm in ſe colligatur, in contracti latus cervix inclinabitur: uti etiam muſculorum exortus, inſertio, & fibrarum ductus, ipſorumque continuitas, luce clariùs commonſtrant. Caeterùm hi muſculi non ſolùm cervicem creduntur flectere, at etiam, uti paulo pòſt audies, thoracis vertebras ſuperiores. Quòd verò Galenus parum rectè in decimotertio de Partium uſu, hos muſculos caput relevare, & ſurſum ducere docuerit, etiamſi non prolixiùs id modò exequar, neminem latêre ſat ſcio. [f] Tertius & quartus, quorum alter in dextro eſt latere, alter verò in ſiniſtro, ad hunc modum habent. Dexter ex ſuperiori exterioríque primae thoracis coſtae ſede, carnoſus ampluſque enaſcitur, ex totius nimirum dextri lateris primae coſtae ſede, quae à vertebris ad eam uſque coſtae oſſis [g] regionem pertingit, quae jam in cartilaginem degeneratura eſt. Muſculus ex hac enatus baſi, ſenſim arctatur, & in omnium cervicis vertebrarum transverſos proceſſus, interiore ipſorum ſede implantatur, fibras ſurſum obliquè intrò producens. Fibrae enim à coſtae regione vertebris proxima principium ducentes, in transverſum ſeptimae cervicis vertebrae proceſſum inſeruntur. Deinde huic ſedi proximè in ortu ſubſequentes, transverſo ſextae vertebrae proceſſui adnaſcuntur: ſicque continua ſerie inſertionem moliuntur, ut illae tandem, quae coſtae cartilagini proximae ſunt, primis cervicis vertebris implantentur, totuſque muſculus triangularem figuram referat, cujus primum latus primae thoracis coſtae exporrigitur: cui & id privatim obtigit, quòd [h] foramine quodam pervium ſit, quo venae & arteriae in brachium excurrentibus iter exhibet. Secundum latus ad cervicis longitudinem, ipſiusque in transverſos proceſſus inſertionem fertur. tertium verò, à coſtae cartilagine, ad transverſum primae cervicis vertebrae proceſſum pertinet. Hujus muſculi, ſuique conjugis functionem orationi adjiciam, ubi quintum & ſextum expreſſero. [i] Quintus itaque, qui ſextum in ſiniſtro latere ſibi parem ſortitur, principium in dorſo aſſumit, ex transverſi ſextae thoracis vertebrae proceſſus radice, ad primum ejus vertebrae poſterioris proceſſus, ſeu ſpinae exortum. Hinc adſcendens, ex reliquarum quinque ſuperiorum thoracis vertebrarum transverſis proceſſibus enaſcitur, ſenſim craſſior validiorque redditus, quouſque admodum pertinaciter in externam ſedem transverſi proceſſus ſeptimae cervicis vertebrae inſertionem tentet: huic enim primùm muſculus inſeritur, & deinde reliquarum omnium cervicis vertebrarum transverſis proceſſibus, ad [k] exteriorem eorundem ſedem. quamquam in [l] transverſum primae vertebrae proceſſum invalidam, & non admodum patentem implantationem (ut neque etiam tertius muſculus) perficiat. Quinto itaque & tertio muſculo, qui dextris vertebrarum proceſſibus inſeruntur, cervix duntaxat in dextrum latus inclinatur: recto quidem ductu, utriſque muſculis unà laborantibus: obliquo autem, alterutro duntaxat ſe colligente. Tertius enim, quieſcente quinto, in latus quidem, ſed magis antrorſum cervicem inclinat, quintus autem in poſteriora magis. [m] Septimus muſculus, cui in ſiniſtro latere octavus reſpondet, à ſeptimae thoracis vertebrae ſpinae radice, deinceps & à reliquarum ſuccedentium thoracis vertebrarum ſpinarum quoque radicibus, ubi invicem vertebrae articulantur, principium ſumit: non autem à ſpinarum lateribus, quae [n] muſculo occupantur, quem decimumquintum enumerabo. Quando ſeptimus hic muſculus, ſenſim ad cervicem exporrectus, infimam cervicis vertebram contingit, vehementiùs ampliorique ſede ab illa enaſcitur, & obſcuram admodum inſertionem illarum fibrarum, quae à thoracis vertebris originem duxere, in illius vertebrae ſpinam molitur. Reliquis autem cervicis vertebrarum ſpinis validè innaſcitur, atque ab earundem transverſorum proceſſuum radice, nova ſemper initia educit, enatas perpetuò fibras, ſpinae ſuperioris vertebrae tantiſper inſerens, donec validiſſimè in totam [o] inferiorem ſpinae ſecundae cervicis vertebrae ſedem implantetur, dexterque muſculus ſiniſtro conjungatur, uti & toto per cervicem progreſſu mutuò accumbunt, haerentque, duntaxat vertebrarum ſpinis invicem dirempti. Horum muſculorum fibrae non prorſus rectà ſurſum conſcendunt, verùm ab exterioribus ſurſum modicè intrò feruntur: quare etiam & hi quoque muſculi obliquis praeſunt motibus. Si enim ſeptimus unà cum octavo contrahatur, recta cervicis peragetur extenſio: at ſiniſtro laborante, & quieſcente dextro, ſiniſtrorſum extenſio fiet: quemadmodum ſolius dextri lateris muſculo contracto, in dextrum quoque latus cervix magis extenditur. Atque hi omnes, cervicis potiſſimùm famulantur motibus, ac inter muſculos caput agentes ſubinde recenſentur, etiamſi caput ſecundariò duntaxat movent.

Praeſenti figura, muſculi, quem hic deſcribimus, fibrarum naturam & ſeriem, ac latera ruditer delineavimus. Significet igitur A ad B, ipſius latus vertebris exporrectum. C ad B, latus ſecundùm coſtam ductum. C autem ad A, latus, quod ab anteriori coſtae ſede, obliquè ſurſum ad muſculi apicem contendit.

Marginal notes:

f 7 *tab.* G. 8 C. 14 *tab.* N.

g 1 *fig.* 19 *cap. lib.* 1 A, B *elatiſſim i.*

h *Id expreſſimus in tabulis epitomes horum librorum.*

i 13 *tab.* H.

k 9, 10 *fig. cap.* 15 *lib.* 1 z. & 8 *fig. charact.* 5, 6.

l 2, 3 *fig. cap.* 5 *lib.* 1 S.

m 14 *tab* O. 13 *tab.* I.

n 14 *tab.* Y.

o 7 *fig. cap.* 15 *lib.* 1 *ſ.*

Tertius & quartus.

Quintus & ſextus.

Muſculi 3, 4, 5, 6 munus.

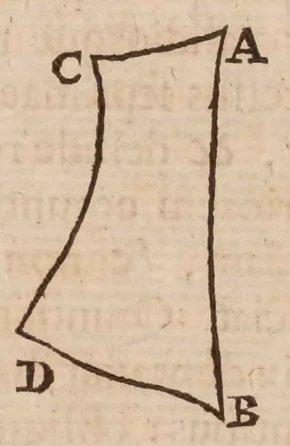
Septimus & octavus.

Nonus & decimus.

[p] Nonus autem & decimus, quorum utrinque etiam unus eſt, in illorum muſculorum habentur numero, qui ψόαι, & νευρομήτραι, & ἀλώπεκες Graecis dicuntur. quamquam Clearchus exteriores quoque, quos [q] undecimum, & duodecimum, & [r] decimumtertium, & decimumquartum in ſermonis progreſſu numerabo, ſic appellaverit. Quàm verò dilucidè vereque Galenus hos muſculos, ſeu lumborum carnes (ut interpretis voce utar) deſcripſerit, & num etiam ſimiae, aut cani (qui hîc muſculis admodum ab homine variat) ipſius enarratio, qua veteres, hominum corpora ſecantes, immeritò arguit, conveniat, penes te eſto judicium. ipſa enim ſimiae non admodum quadrat, & longè minus homini: quod tum demum abundè intelliges, quando haec noſtra, adhibitis ſectionibus, cum ipſius oraculis contuleris. Nolo enim prolixiùs ſermonem vera narrantem, & aliàs ſatis diffuſum, quibuſdam diſceptationibus hic interturbare: id ſatis eſſe ratus, ſi mea haec cum Galeno pugnare moneam. In lumborum itaque interna ſede, quando jam omnia inteſtina ſimul cum peritonaeo reſecta ſunt, in hominibus utrinque tantùm * duo apparent muſculi, quorum alter femoris famulatur motibus, alter verò hujus Capitis, ſeu dorſum moventium nonus erit. Qui femoris motui praeeſt, in Capite muſculorum femur moventium ſextus habebitur. quamvis nunc obiter, Galeni gratia, illum & hîc deſcribere, nihil prohibeat: ut praeſens ſermo, Galeni de lumborum carnibus enarrationi abundè conferri poſſit. Ab undecimae itaque & duodecimae thoracis vertebrae corporis latere, quo coſtae tuberculum excipit, carnoſus [s] oritur muſculus, qui etiam à duarum, aliquando & trium, ſuperiorum in lumbis vertebrarum corporibus carnoſus ſimiliter prodit; & teres effectus, ab interioribus deorſum verſus exteriora obliquè deſcendit, ſemper, quouſque coxendicis [t] os contingat, carneus. [u] inibi enim arctatus, & excarnis redditus, in teretem finit tendinem: qui tandem in [x] minorem interioremve femoris proceſſum [y] inſertus, femoris flexui auxiliatur. Hic muſculus in lumbis modò magis, modò minus apparet lividus, & potiſſimum juxta ipſius tendinis productionem. Atque hic unus lumborum interiorum eſt: non quòd lumbi vertebrarum motibus praeſit, ſed quòd hîc ſituetur. [z] Muſculum autem, qui ex ilium oſſis cavitate enatus, eandem cum praedicto in femur inſertionem molitur, in lumborum muſculorum numerum, uti nemo, quòd ſciam, fecit hactenus, non repono. [a] Secundus itaque lumborum muſculus, inſignis, craſſus & carnoſus eſt, priori ſubjectus, ſed illo longè brevior & amplior. Enaſcitur enim ex [b] poſteriori ſuperiorique oſſis ilium cavitatis ſede, quae è regione ſuperioris [c] ſedis primi ſacri oſſis transverſi proceſſus habetur. deinde etiam ex tota illa oſſis ſacri quoque parte, muſculus iſte carneo craſſoque admodum principio exoritur: & modicè anguſtior redditus, ſurſum ad duodecimam thoracis coſtam protenditur, cui carnea inſertione inferiori in parte inſeritur. Ab interno autem latere muſculus iſte [d] transverſis omnium quinque lumborum vertebrarum proceſſibus, ſecundùm ipſarum longitudinem, ab interna ſede inſeritur, lateribus etiam vertebrarum, unde nervi primùm emergunt, applantatus: adeò ut quadrangulum muſculus hic conſtituat, cujus unum latus in ilium oſſe, & ſacro, ad exortus radicem cenſetur: ſecundum, duodecimae thoracis coſtae longitudinis pars: tertium, ipſae lumborum vertebrae: quartum verò, à duodecima coſta, ubi jam à duodecima vertebra aliquouſque abſceſſit, ad externam exortus partem producitur, quae propemodum ad [e] medium oſſis ilium ſpinae longitudinis conſiſtit. Fibrae autem ipſius, ab exterioribus introrſum obliquè ad ſuperiora adſcendunt: & quae ab oſſe ſacro principium ducunt, quintae & infimae lumborum vertebrae inſeruntur: quae autem has ordine verſus ilium os, exteriuſque latus inſequuntur, ſenſim in ſuperiores vertebras deſinunt. Huic muſculo, qui inter dorſum moventes nonus mihi enumeratur, & decimo, qui noni muſculi conjunx eſt, lumborum vertebrarum flectendi munus concreditum eſt, ipſique ambo duntaxat illius motus autores ſunt. Sed quum horum utrinque unus conſiſtat, & is obliquis donetur fibris, praeſentes muſculi obliquam quoque flexionem moliuntur, prout hic illeve ſolus in ſe colligitur. Sola itaque inferior dorſi pars, & ſuperior, proprios muſculos flexionis opifices ſibi adnatos obtinent: quorum etiam beneficio media dorſi pars, ipſae videlicet thoracis vertebrae, [f] quorum corpora ſunt excarnea, nonnihil inclinantur, ſuperioribus ſcilicet unà cum cervice, inferioribus verò ſimul cum vertebris lumborum inflexis. Quamquam non ineptè fortaſſis quiſpiam dixerit, thoracis flexioni (quae non niſi univerſo thorace ſimul inflexo perficitur) etiam [g] rectos abdominis muſculos, thoracem deorſum trahentes, ſuppetias ferre.

In quinto & ſecundo de Adminiſt. ſect.

Qui muſculi in anteriori lumborum ſede occurrant.

Praeſens figura, muſculi quem hic perſequimur, circumſcriptionem aliquo pacto proponit, & D ad B latus, quod modò primum appellatur, terminat. C ad A, ſecundum. A ad B, tertium. C ad D, quartum.

Undecimus & duodecimus. Ad finem 5 libri de Adminiſt. ſect.

[h] Undecimus & duodecimus utrobique ſunt ſinguli, & ſoli duntaxat ex ſex adhuc recenſendis, in poſteriorique dorſi ſede poſitis, Galeno cogniti: quamvis etiam neque horum deſcriptionem rectè nobis tradiderit. Undecimus enim, ex longioribus totius corporis eſt [i] muſculis, ab infima oſſis ſacri ſede, ad primam uſque thoracis vertebram exporrectus, illique thoracis [k] muſculo imagine ſimilis, quem ipſi in ortu, & per lumbos progreſſu connatum, in omnium coſtarum radices inſertionem moliri diximus. Iſte itaque

p 7 tab. u. 8 tab. z. 13 ε. 14 P.
q 13 tab. Γ.
r 14 tab. T.
* unus 7 tab. u, alter u. & dem 8 tab. Θ unus, z alter.
s 8 tab. a.
t 1, 2, 3 fig. cap. 29 lib. 1 T.
u 8 tab. b.
x 1, 2 fig. cap. 30 lib. 1 a.
y 13 tab. β. 14 tab. c.
z 8 tab. A.
a 8 tab. z. 14 tab. P.
b 3 fig. cap. 29 lib. 1 ſedes ad latus ſiniſtrum K, K conſiſtens.
c ad Z 1 fig. cap. 18 lib. 1.
d *Si ex muſculorum tabulis oſſium ſeriem non aſſequeris, illam ex tribus ultimis lib. 1 petes.*
e ad elatius K 3 fig. cap. 29 lib. 1.
f *Oſtendit hoc 8 tab.*
g 5 tab. Δ.
h 13 tab. Γ. 12 tab. N. 14 tab. Q, R, S.
i 16 tab. L & Δ, *ac alii ferè tibiam moventes.*
k 12 tab. Δ.

l 14 tab. T. — m quae conſiſtit ad ſiniſtrum H, I 3 fig. cap. 29 lib. 1. — n 14 tab. S. — o 14 tab. Q. — p 14 tab. R. — q 14 tab. inter Q & R. — r 13 tab. M, M — s 12 tab. A. dein M, M.

que dorſum moventium muſculus, ex totius oſſis ſacri ſpinae ſummo, ſecundùm ipſius longitudinem, & deinde ex ſpinis quinque vertebrarum lumborum, nerveo validoque admodum principio enaſcitur, quod [l] illi, quem in tota ſerie decimumtertium appellabimus, inſternitur: deinde à tota quoque oſſis ilium interna ſede, [m] quae extra tranſverſam oſſis ſacri regionem retrorſum prominet, principium hoc carnoſum omnino educitur: & ut ſedes, à qua muſculus hîc exoritur, acuta eſt, [n] ita quoque acuti inſtar anguli muſculus inibi viſitur. Hinc ſurſum adſcendens, carnoſior paulatim ad externum ipſius latus efficitur, tranſverſis lumborum vertebrarum proceſſibus inſertus, ac veluti teretis muſculi imaginem [o] carnoſa ſua ſede exprimens. Si enim & [p] nervoſo ipſius, quod ex vertebrarum ſpinis pendet, principio attenderes, latior multo quàm profundior dicendus eſſet. attamen externa ipſius ſede laevis aequaliſve eſt: interna autem parte, propter ſuae carnoſae partis craſſitiem, & nervoſae tenuitatem, ſecundùm ipſius longitudinem [q] ſinus quodammodo illi inciſus videtur, quo decimotertio nobis enarrando muſculo cedit, & locum porrigit. Ubi verò ad undecimam uſque thoracis vertebram conſcendit, arctior longè redditus, neque reliquis ſuperiorum vertebrarum ſpinis adeò connatus, ſenſim ad primam uſque thoracis vertebram anguſtior redditur, tranſverſis omnibus thoracis vertebrarum proceſſibus innixus, quibus ſingulis ex interna ſua ſede, [r] tendinem inſtar anſulae cujuſdam exporrigit, ipſorum proceſſuum apicibus, & veluti coſtae cum ipſis articuli termino inſertum: pari omnino modo, quo [s] quartus hominis thoracem movens muſculus, qui coſtis ſingulis tendinem quoque offerebat. Verùm is thoracis muſculus, ab externo ipſius latere ejuſmodi tendines remotiùs à ſe diſpargit. dorſi autem muſculus, non ex altero latere, ſed potius ab interna anteriorive ſede tendines emittit, non recto tramite, verùm obliquè verſus exteriora ſurſum expanſos: quemadmodum etiam muſculi fibrae omnes obliquae ſunt. Unde quoque evenit, thoracem lumboſque horum muſculorum, undecimi ſcilicet & duodecimi ope, rectà, & etiam in latera extendi. Ambobus enim aequè contractis, tota illa dorſi pars, cui praeſentes muſculi inſeruntur, in neutrum latus vergens extenditur: at altero tantùm contracto, in ipſius latus ſpina extenſionem experta involvitur.

t 14 tab. T. — u 14 tab. Q, R, S. — x 14 tab. V. — y 14 tab. X.

Decimustertius & 14. SACRI.

[t] Decimuſtertius, cui in ſiniſtro latere decimuſquartus reſpondet, ſub [u] undecimo occultatur, ab illa oſſis ſacri ſede [x] principium obtinens, quae ab ipſius ſpina ad ejus cum ilium oſſe connexum pertinet. Atque ut illa ſedes ſurſum adſcendens, modicè lateſcit, ita muſculi hujus quoque initium infima ſede acutum eſt, & latius modicè effectum, tandem ad tranſverſum quintae lumborum vertebrae proceſſum ducitur: & illic rurſus reliqua ipſius ſede latior redditus, & à tranſverſis reliquarum vertebrarum proceſſibus initium ducens, [y] ad undecimae uſque thoracis vertebrae ſpinam conſcendit: & progreſſu gracilior tenuiorque factus, inibi in acutum finitur angulum. Exortus, quem decimuſtertius muſculus ab oſſe ſacro ducit, ſui conjugis muſculi exortui contiguus eſt: quemadmodum etiam per reliquum in altiora progreſſum praeſentes muſculi invicem committuntur, inter ſpinarum intervalla tantum mutuò dehiſcentes, quanta ligamenti eſt craſſities, quod in ſpinarum intervallis reponi, ſecundo ab hoc Capite audies. Horum muſculorum fibrae, ab inferioribus ſurſum verſus interiora obliquè aſſurgunt, & ex inferiorum vertebrarum tranſverſis proceſſibus, & ſpinarum radicibus enatae, in ſuperiorum vertebrarum ſpinae amplitudinem perpetuò ſeſe inſerunt. Quotieſcunque igitur utriuſque lateris muſculus in ſe colligitur, ſuaſque fibras contrahit, lumborum vertebrarum, & ſi quae thoracis ſub vertebra utrinque ſuſcepta reperiantur, ſpinae ad ſe invicem connivent: earundemque intervalla conſtringuntur adeò, ut ſimul contracti muſculi, totam illam ſpinae partem, cui committuntur, appoſitiſſimè extendant: at altero in ſe tantùm collecto, in obliquum haec dorſi pars extenditur, lateralemque illam in ſemicirculum quodammodo involutionem patitur.

z 14 tab. Y. — a juxta X 14 tab. — b ad Y 14 tab. — c propter a 14 tab.

Decimusquintus & 16. SEMISPINATI.

[z] Decimuſquintus & decimuſſextus (utrinque etiam unus) àb undecima thoracis vertebra ad primam uſque ipſius protenduntur, totam ſpinarum amplitudinem, quae ab ipſarum radice ad apicem uſque conſiſtit, amplexantes, & ſimiliter ac poſtremò dicti, carnei, ſed validiſſimis interim nervoſiſque fibris admodum intertexti. Hi muſculi [a] ad duodecimam thoracis vertebram, aut ad eam quae ſuprà infraque ſuſcipitur, tenues ſunt, quemadmodum decimitertii quoque ad eandem vertebram inſertio tenuis prorſus viſitur: at ſurſum exporrecti, paulatim craſſeſcunt, [b] quouſque ad quintae thoracis vertebrae ſpinam adſcendunt. hîc enim tota ſua mole craſſiores evadunt, & ſurſum tenſi, denuò [c] extenuantur, propter primae thoracis vertebrae ſpinam, parem craſſitiem cum illa quae ad undecimam eſt, ſortiti. His quoque muſculis intervalla ſpinarum opplentur, & invicem inibi contigui ſunt: quum inter illos nihil mediet, praeter membraneum ligamentum, à ſuperiori ſpina in inferiorem porrectum. Functio verò horum muſculorum potiſſima eſt, ſpinas, quibus inſeruntur, mutuò colligere, itaque eam dorſi partem, cui adnaſcuntur, cum reliquis muſculis extendere. Sed ut praeſentes muſculi, inter reliquos dorſi motuum autores, rectis fibris magna ex parte donantur, ſic quoque admodum modicè obliquis motibus praeſunt.

CAPUT XXXIX.

MVSCVLORVM DORSVM MOVENTIVM ADMINISTRATIO.

Adminiſtratio primi & 2.

Tertii & 4.

Noni & 10.

Dorſum moventium adminiſtrandi ratio in promptu jam eſt, ſi hucuſque ſectionis noſtrae ſeriem obſervaveris. In anteriori enim dorſi parte, illi etiam citra ſectionem conſpicui ſunt, quos [a] primum & ſecundum nominavimus. Si verò horum ortum & inſertionem lubet exactiùs condiſcere, illos à ſuis vertebris parvo & acutiori cultello abrades. deinde [b] tertio à prima thoracis coſta liberato, quî transverſis cervicis vertebrarum is inſeratur proceſſibus, examinabis. In lumbis, quoniam peritonaeum & ſeptum quoque transverſum dudum ademiſti, licebit muſculum, quem nos [c] primum in lumbis recenſuimus, ac femoris motibus famulari diximus, ſuo principio à vertebrarum corporibus liberare, & ad coxendicis uſque os, à ſubdito ipſi [d] muſculo, qui noſter lumborum ſecundus eſt, dorſum autem moventium nonus, ſolis manibus divellere, ut omni ex parte nonus muſculus in conſpectum veniat, quem ab oſſe ilium & ſacro oſſe eraſum, à transverſis lumborum vertebrarum proceſſibus, & earundem corporibus, & duodecima thoracis coſta acutiori cultello diſcindes, ejus naturam munusque non oſcitanter examinans. At ſi canis, aut caudata ſimia ad manum ſit, primò illum diſſecabis, quem in illis animalibus membraneo nerveoque principio, à coxendicis oſſis elatiori ſede enaſci conſpicies, quique obliquè verſus interiora ſurſum adſcendens, ac carnoſa auctus ſubſtantia, in ſuperiorum lumborum & inferiorum aliquot thoracis vertebrarum corporibus inſeritur, dorſi quoque flexioni ſubſerviens, quam canes in circulum magis quàm homines moliuntur. Si enim hunc indagaveris, Galeni de lumborum carnibus enarratio tibi aliquantulo reddetur dilucidior. Hoc igitur, quo homines deſtituuntur, adempto, reliquos duos, canibus & hominibus in lumbis communes, in cane quoque diſſecabis, ut nonnullam in illis quoque muſculis differentiam, Galeni intelligendi gratia intuearis. Reſupinato jam cadavere, [e] quintum muſculum à thoracis vertebris parvo cultello continuò derades, donec illum in omnibus inſertionibus conſpexeris. Huic [f] ſeptimus ſuccedet, ſimiliter à vertebris deradendus. At in hac functione cavendum eſt, ne [g] decimiquinti muſculi portionem, ſeptimi loco abſcindas: invicem enim pertinaciter haerent, & decimusquintus ſeptimi muſculi principium aliquousque [h] ſubit. Nunc novacula, acutiorive cultello, ſecundùm ſpinarum in lumbis & in oſſe ſacro ductum, tentanda eſt ſectio, quae [i] undecimi muſculi principium à ſpinis liberet. Ne verò ſimul [k] decimumtertium (ut Galenus proculdubio in ſimiis, alioquin ad ſectionem aptiſſimis, fecit) imprudens auferas, ac undecimi partem eſſe arbitreris, ſectio illa non altiùs injicienda eſt, quàm ut undecimi duntaxat exortum dividat: cujus craſſitiem facilè conjecturabis, ſi parvo cultello muſculum à transverſis lumborum vertebrarum proceſſibus diſſecabis, & à decimotertio ſublevatum, ad ſpinas quoque vertebrarum inverteris. Hoc itaque muſculo à lumborum & oſſis ſacri ſpinis liberato, cavendum eſt, ne illum thoracis vertebrarum ſpinis adeò connatum arbitreris, ut [l] decimumquintum muſculum unà cum ipſo undecimo auferas, cumque reliquis omnibus Anatomicis hallucineris. Poſtquam igitur internum quoque muſculi latus, utcunque à ſubditis connatisque ſibi partibus diremptum conſpexeris, ab ilium etiam oſſe deradetur, & principio ipſius apprehenſo, ſenſim attolletur: ut ipſum ab illis quibus inſeritur partibus liberans, tandem intuearis [m] tendines illos, quos à ſe palmitis inſtar, in transverſorum thoracis vertebrarum proceſſuum apices elegantiſſima ſerie digerit. Hoc adempto, citra aliam ſectionem [n] decimustertius, & [o] decimusquintus, ſunt in conſpicuo. Ut tamen illorum naturam adamuſſim inquiras, neceſſum eſt & hos quoque à vertebris ſedulò deradere: quod ſanè in ſpinae muſculis eo operoſiùs praeſtiteris, quo iidem pluribus oſſibus & innaſcantur, & à pluribus ortum ducant. Ob quod laudandus etiam venit rerum Opifex, qui ita muſculos hos fabrefecit, ut ſeorſum unamquamque dorſi partem ſuccedentibus motibus agere poſſimus: ne ſimul univerſum, multas actiones impedituri, ſemper movere cogamur. Caeterùm ubi & hos abſtuleris, transverſam duces ſectionem, quae ſacrum os & infimam lumborum vertebram, ab interiori ſede, ad dorſalem uſque medullam penetret: ut deinde inflexo unà cum coſtis thorace, dorſum ab oſſe ſacro dividere queas, vertebrarum ligamenta jam indagaturus.

Ad finem 5 de Admin. diſſ.

Quinti & 6 adminiſtratio.

Septimi & 8.

Undecimi & duodecimi.

Decimitertii & 14, 15, 16.

a 8 *tab.* A, B.
b 8 *tab.* C.
c 8 *tab.* Θ.
d 8 Ξ.
e 13 *tab.* H.
f 14 *tab.* O.
g 14 *tab.* Y.
h *ad a* 14 *tabulae.*
i 13 *tab.* Γ.
k 14 *tab.* T
l 14 *tab.* Y.
m 13 *tab.* M, M.
n 14 *tab.* T.
o 14 *tab.* Y.

CA-

CAPUT XL.

DE VERTEBRARUM LIGAMENTIS.

a fig. cap. 30.

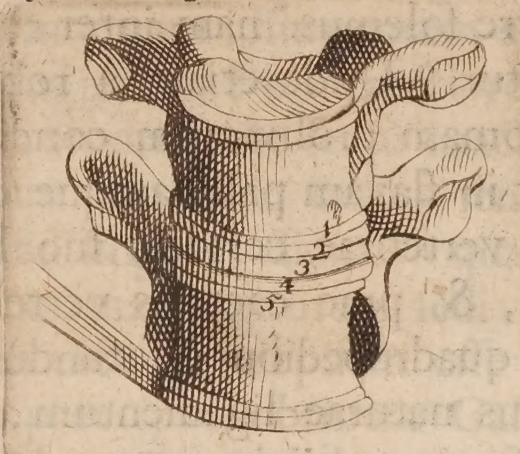
b Neque haec etiam ligamenta ſecus quàm quis ad oſſium circumſcriptionem fingere poſſet, proponere nobis licuit: quare etiam ad oſſa te conferes.

c fig. cap. 14 lib. 1 R, R.

Ligamenta, vertebrarum corpora committentia. Cap. 8 lib. de Oſſibus.

Ligamenta primam vertebram capiti, & ſecundam primae, & ſecundam rurſus capiti [a] colligantia, ſuperiùs enarravi: [b] quae autem reliquas vertebras invicem convinciunt, nunc pertractabo, ab illis quae vertebrarum corpora colligant, ſermonis facturus initium. Inter ſecundae itaque & tertiae vertebrae cervicis, ac deinceps inter reliquarum omnium vertebrarum corpora, [c] ſubſtantia quaedam reponitur, quam Galenus cartilaginem vocat, & qua vertebras invicem haud colligari, contra eorum qui illum praeceſſerunt diſſectionis Procerum ſententiam, aſſerit. Nam non hujus cartilaginis beneficio ipſas committi vult, verùm tertiae dorſalis medullae tunicae, inter vertebrarum corpora ſe inſinuantis. Cujuſmodi verò haec ſit, in dorſalis medullae ſermone perſequar, tunc nimirum, quando praeter duas cerebri membranas, dorſali medullae proximè adnatas, vertebrarum foramina, ſeu cavitatem (quae dorſali viam praebet) membrana quadam oſſibus undique connata ſuccingi audies. Haec membrana nihil prorſus, niſi fortaſſis craſſitie ab illa differt, quam circumoſſalem vulgò dicimus. Num verò Galeni ſententiae, an Veterum illorum, qui in diſſectionibus, quantum Galeni ſcripta oſtendunt, admodum fuere ſeduli, accedendum ſit, penes te eſto judicium. Nam etſi humanum cadaver ad manum non ſit, non tamen fieri poterit, quin tibi jam à lectione ſurgenti, alicujus animalis dorſum menſae adhibeatur, vel etiamſi piſce veſcendum erit. ac proinde vel ludi cauſa (dummodo divina illa Hippocratis in libro de Articulis oracula non faſtidiveris) unam vertebram ab alia ſejungito: & quacunque etiam corporis adhibita cartilagine, tecum perpendito, num illa vertebrarum cartilago, exquiſitae cartilaginis naturam obtineat, num verò ligamenti cartilaginoſi. Hac enim ratione manibus pedibusque in Veterum ſententiam, relicto procul Galeni placito, iturus es: neque tibi perſuaderi ſines, membranam quandam, cujus beneficio vertebrae invicem connecterentur, duci inter vertebrae os, & cartilaginem hanc ligamentoſam, fibroſam, mollem, mucoſam, neque cartilaginis modo ſolidam, continuamve, ne fortè duntaxat de duritie loqui videamur. Quum tamen haec expendes, ſedulò cavendum eſt, ne in agni, aut hoedi, aut vituli ſpinam incidenti, cartilago inter appendicem corporis vertebrae, & ipſum corpus occurrens, tibi imponat, illamque cartilaginem eam eſſe arbitreris, de qua hîc ſermonem inſtituimus. Quin potius in illis vertebris perpendito tres cartilaginum, ut ſic dicam, ordines, duobus oſſibus inter duas vertebras diremptos: ac poſtmodum illis ordinibus animadverſis, cartilaginum naturas obſerva, firmiusque adhuc Veterum dogmati ſubſcribito. Conſpicies enim duas cartilagines inter utrarunque vertebrarum corpora, & ipſarum appendices poſitas, adamuſſim eſſe cartilagines, nihilque ab illis differre, quae reliquos appendices & oſſa interveniunt. At cartilaginem inter appendices mediam, profectò (niſi Galeni nomine oculis parum fidas tuis) nihil prorſus aliud quàm ligamentum eſſe dices, quod Aſclepiadum familiae, quae pueros ſuos in cadaverum ſectionibus tanta cura exercebant, νευροχονδρώδη σύνδεσμα appellarunt: atque hujus interventu, non autem tertiae dorſalis medullae tunicae, vertebrarum corpora colligari adſtrues, nulla interim interveniente membrana. Quapropter ſi Veteribus accedis, inter ligamenta, cartilaginis natura pollentia, has vertebrarum cartilagines connumera: expenditoque pariter magnam Naturae induſtriam, quae cartilaginoſum hoc ligamentum ita adaptavit, ut dorſi quoque motibus (uti jam prius à me comprehenſum eſt) cedendo aſſurgendoque opituletur. Caeterùm aliis adhuc ligamentis vertebrarum corpora colligantur: per totam enim dorſi longitudinem, validiſſima ligamenta toti vertebrarum corporum ambitui obvolvuntur: quae etſi undique craſſa, ſpiſſa & robuſta, ſed mucoſo interim humore oblita ſint, attamen in anteriori corporis ſede, ad utrunque latus, ob ſui craſſitiem conſpectiora evadunt. Quum itaque haec ligamenta, aut (ſi unius nomine omnia complecti velis) ligamentum hoc durum forteque evaſerit, & omnibus vertebris ex aequo obducatur, obſtaculo ſanè eſt, ne in extenſione dorſum nimium porrigatur, incurveturve. Dorſum enim, ſi plurimùm reflecteretur, ſtomacho, arteriae magnae, & venae cavae fuiſſet ſummè noxium.

Ut leviori negotio, quae hic pertracto, aſſequaris, duas è thorace vertebras, anteriori facie ex puerili corpore depictas habes. In quibus 1 *notat ſuperioris vertebrae cartilaginem, ſui corporis inferiorem appendicem, ipſumque corpus intervenientem.* 2 *ejuſdem vertebrae humiliorem appendicem.* 3 *cartilagineum ligamentum, ſuperioris inferiorisque vertebrae appendices intercedens.* 4 *ſuperiorem inferioris vertebrae appendicem.* 5 *cartilaginem, dictam modò appendicem ſuae vertebrae copulantem.*

Rur-

Ligamenta aliis ſedibus quàm ad corpora vertebrarum poſita.

Rurſus ex ſingulis transverſis proceſſibus in conterminos proceſſus transverſos membraneum ligamentum tota intervalli amplitudine porrigitur: & in ſpinarum intervallis, ab una ſpina ad alteram, membranea ligamenta continentur, ſpinas invicem colligantia, & veluti muſculorum interſtitia. Hae membranae in ſpinarum apicibus adeò craſſeſcunt, ut ad apices ſimul coëuntes, quaſi toti ſpinae dorſi ligamentum conſtituant, cartilaginis etiam naturae compos. Deinde ubi adſcendentes vertebrarum proceſſus deſcendentibus coarticulantur, membranea quoque ligamenta (ſed perquàm valida) articulum undique ambiunt. Inſuper privatum quoddam, idque ſubflavum ligamentum, ex interna ſede foraminis vertebrae, quod dorſali medullae exſculptum eſt, ad radicem ſpinae, poſteriorisve vertebrae proceſſus, inter duos adſcendentes aut deſcendentes proceſſus exoritur, ſemper in ſubſequentis vertebrae eandem ſedem inſertum.

Propria canum ligamenta.

In canibus, & illis animalibus, quae rictum tergo levi opera accommodant, & longè laxiores cervicis vertebrarum articulos, & etiam longiores cervicis vertebras, quàm homo, obtinent, ligamentum quoddam obſervamus, cujus naturam Galeni gratia hîc non gravabor ſubjungere. In canibus igitur, ſimulatque ſecundum par muſculorum capitis motibus famulantium aggreſſus es, in cervice ligamentum ſeſe offert rarum, & nulli in univerſo corpore reſpondens, niſi fortaſſis illis vertebrarum ligamentis, quae poſtremo loco recenſuimus: id enim caeteris robuſtius eſt, & colore flavum, in fibras multas diſſolvi poteſt. Enaſcitur autem id ex apicis ſeptimae cervicis vertebrae ſpinae lateribus: & ſurſum adſcendens, nulli connaſcitur vertebrae, quouſque ad ſecundam cervicis pertigerit, cujus ſpinae lateribus in ſummo apice inſeritur. aliquibus quoque animalibus, ut ovibus, occipitii oſſi inſeritur. Ligamentum hoc peculiari involutum eſt membrana, geminumque apparet, ob impreſſionem illius longitudini exporrectam. Porrò hujus ligamenti naturam diſcere licebit, quoties vituli, aut porcelli, aut hoedi, aut vetuſtioris etiam bovis cervix menſae apponitur. Eſt enim ligamentum hoc, flavum illud corpus, quod ex carnibus liberatum, canibus offerre ſolemus. nam inter reliqua corporis ligamenta ſolum, tanquam eſui ineptum, rejicitur. Unde etiam à robore Bruxellenſibus Vaſt nuncupatur, qui hujus eſum puellis ad comam prolixiorem conciliandam commendant, hinc (opinor) ipſas ridentes, quòd velut in flavam pallidamque comam promptè diſſolvitur, praecipuo uſu accommodum, ne vertebrae cervicis ſuo loco promptè exiliant, quum illae laxè admodum coarticulentur, & prae caeteris vertebris admodum obliquè agantur. Atque ita etiam in quibuſdam quadrupedibus, ſecundùm totius dorſi longitudinem ferè, utrinque unum amplum hujus naturae ligamentum, inter muſculos dorſum moventes occultatum, ſecundùm ſpinas ferri conſpicimus, quale Galenus hominibus ferè in libris de Partium uſu tribuit.

Adminiſtratio ligamentorum.

Ligamentorum dorſi adminiſtratio peculiare nihil obtinet. quum enim dorſales muſculi omnes adempti ſunt, in anteriori dorſi parte, ſecundùm omnem corporis vertebrarum circumferentiam, membranea illa, duraque, & mucore quodam imbibita ligamenta in conſpectu ſunt, quae cultellis parvis, transverſim ipſis ſubditis, à vertebrarum corporibus liberare potes: non praeteriens, haud unum hîc, ſimplexque ligamentum apparere, at veluti multas membranulas invicem incumbentes, adnataſque. Poſtmodum coſtis à vertebris dearticulatis, earum quoque ligamenta inſpicies: quemadmodum & membranea illa, transverſorum proceſſuum & ſpinarum intervalla occupantia. Ut verò adamuſſim cartilagineum inter vertebrarum corpora videas ligamentum, aliquot vertebrae invicem ſunt cultro aliquo dirimendae. Dum verò vertebras, quarum corpora jam ſejunxiſti, retrorſum reflectis, & dorſalem medullam extrahis, tunicam, membranamve, vertebrarum cavitatem ſublinentem, intueris: atque vertebris ab invicem prorſus diſſectis, validum illud ligamentum occurret, in medio adſcendentium deſcendentiumque proceſſuum locatum. Rejectis nunc vertebris, & aliquò quod adhuc ex reliquo corpore ſupereſt, repoſito, ſcapulam & brachium, quod reponi antea volebam, repetes, muſculos qui humerum, cubitum & manum amplexantur, jam ſeriatim aggreſſurus.

CAPUT XLI.

DE MVSCVLO, NERVOSA SVA EXILITATE MEDIAE VOLAE, & internae digitorum ſedis cuti ſubnato.

Quo ordine muſculi tradentur, à Galeno in 1 lib. de Adminiſt. ſect. & in 1 & 2 de Uſu partium deſcripti.

Quandoquidem muſculos ea doctrinae ſerie exequi inſtitutum eſt, quo in uno corpore omnes adminiſtrare ſoleo, commodum fore arbitratus ſum, nunc muſculos in brachio & cubito & manu repoſitos, privatis Capitibus aggredi, ac poſtmodum communi omnium capite, ipſorum confectionem ſubnectere. Ut itaque Galeni ordini in his muſculis, quos caeteris omnibus prolixiùs deſcripſit, me accommodem, à [a] muſculo exordiar, qui internae manus regioni, dilateſcente nervoſa ipſius exilitate ſubtenditur, ac nervoſo teretique [b] principio, ex interioris hu-

a 1 *tab.* Y. 2 *tab. h.* 3 *tab.* Π. 4 *tab.* λ.

b 3 *tab. i.*

c 1, 2 fig. cap. 23 lib. 1 S.
d 4 tab. unus Λ, alter m, qui etiam 9 tab. Ξ indicatur, ubi etiam ſpectabis charact. q;.
e 3 tab. k ad l.
f ſub l 3 tabulae.
g 3 tab. r.
h 3 tab. p, q.

humeri [c] tuberis apice enaſcitur, medio [d] duorum brachiale flectentium muſculorum (qui ex eodem tubere prodeunt) incumbens, adnatusque, non tamen in illorum capitum medio (ut alii ſcribunt) repoſitus. Principium hoc ilico carnoſum craſſiusque redditum, muſculi ventrem non impenſe craſſum conſtituit, qui priusquam ad medium longitudinis cubiti, obliquè nonnihil verſus medium internae cubiti ſedis ductus prorepſerit, [e] denuò tenuis gracilisque factus, in tendinem anguſtum, ſed ampliorem, quàm profundum, & neutiquam prorſus teretem ceſſat. Hinc ad brachialis uſque radicem pertingens, ſenſim in brachialis interiori ſede [f] lateſcere incipit, ac manus cuti, ad extremam ferè uſque digitorum aciem ſubnaſcitur. Atque id fibroſis nexibus adeò validis continuisque perficitur, ut internam manus cutem à nervoſa tendinis tenuitate, vel etiam acutiori novacula liberare arduum ſit. Verùm interim Galeni ſuffragio acquieſcendum minimè eſt, ſi hunc toti depili manus cuti in hominibus ſubnaſci (ut de ſuis docet ſimiis) arbitratus fuerit. Siquidem tendo mediae volae cuti in palma tantum ſubnaſcitur, non autem cutem contingit, [g] muſculo obductam, quem parvum digitum à caeteris in obliquum abducere docebimus: neque etiam cuti ſubtenditur, [h] muſculoſam carnem inveſtienti, quae primo pollicis articulo incumbens, ex pluribus muſculis conſtituitur. Ad haec, nullae hujus tendinis portiones in digitorum latera excurrunt: quinimo praeſens tendo perquàm obſcurè internae etiam digitorum regioni obnaſci viſitur. Muſculus tendinem hunc producens, gracilis eſt, atque in cubiti medio, ſuper reliquos hujus regionis, uti monuimus, exporrigitur: non enim decuiſſet hunc magnum extrui, quum nullius oſſis motu illum praefici credamus. Ut enim cutis circumactu pertinax depilisque fieret, ac proinde manus ad accuratiùs ſentiendum aptior efficeretur, cuti internae manus hunc tendinem ſubſterni (ſed nimium forte) nobis perſuaſum habemus. Conveniebat namque, ut manus apprehendens inſtrumentum, internam ipſius cutem adipiſceretur, non modò aegrè mobilem, cùm ob alia quaedam, tum maximè ob exactiorem tutioremque corporum comprehenſionem, ſed reliqua totius corporis cute ſenſu exactiori praeditam. Quamquam non hujus tendinis beneficio, manus accuratum tactus ſenſum nanciſcitur, verùm plurium nervorum auxilio, ex quibus ad ſingulos digitos [i] quatuor ſurculos propagari, ſuo loco docebimus, duos nimirum externae digitorum ſedi, & totidem internae. Confert quoque non parum ad exquiſitum tactum, depilem eſſe interiorem manus cutem, quod eam à tendine ſub illa dilatato praecipuè obtinere Galenus affirmat: ſi enim admodum piloſa foret, nequaquam ſibi appropinquantia tangeret, quòd pili nimirum tangendo corpori ante cutem occurrerent, illiusque contactum arcerent. Quoniam autem tendo iſte etiam hujus regionis cutem ſubduram efficit, cuivis manifeſtum eſt, & id ad plurimos uſus nobis conducere. Horum itaque gratia, tendo internae manus cuti ſubnaſci creditur. Oſtendi verò non ſemel in ſcholis, hunc quem narramus muſculum, certò defuiſſe, ac portionem [k] tendinum brachiale flectentium, priusquam illi brachiale adſcendant, in latum tendinem deſiiſſe. Interdum verò non ab illis tendinibus portionem, quae lati tendinis vicem gerit, porrigi vidimus, verùm à [l] ligamento transverſo, tendinibus in interna brachialis ſede obducto: quemadmodum etiam in hominibus ſecus atque in ſimiis, ſub pede nullus tendo dilateſcit. nam à calcis oſſe [m] membranam in homine enaſci audies, lati tendinis naturam appoſitiſſimè exprimentem. Caeterùm interim ob nonnulla Galeni loca haud colligendum eſt, hos tendines, nerveamve naturam, cuti citra alicujus interventum adnaſci, aut nullo intervallo cutem à tendine ſemoveri. Inter tendinem namque & cutem in manu & pede, adeps plurimus continetur, cujus naturam jamjam explicabo: neque homines hanc ſolùm habent, imò canes plurimam quoque obtinent. Univerſum enim tuberculum, quod ad illorum quatuor digitorum radicem prominet, & quo pedem praecipuè figunt, adipoſae ejus ſubſtantiae praeſentia extuberat, utcunque interim adipe inter carneam membranam & cutem ſimiae ac canes prorſus alioquin deſtituantur.

Cujuſmodi internam ſummae manus cutem parari decuit.

i Manus 2 fig. cap. 11 lib. 4 & etiam manus illius libri ultimae fig.

Muſculum ſuo tendine lateſcentem, non ſemel deeſſe.

k 3 tab. h. & m.
l 4 tab. θ.
m 13 tab. π.

Inter cutem & tendinem, adipem reponi. Lib. 1, 2, 3 de Uſu part. & 1, 2 lib. de Adminiſt. ſect.

CAPUT XLII.

DE CARNEA SUBSTANTIA, INTERIORI DIGITORUM regioni, ipſorumque radicibus, & mediae ſedi volae ſuperſtrata.

Subſtantiam praeſenti Capite deſcribendam, nulla figura expreſſimus, neque illam ſecus delineare integrum erat, quàm cutem & adipem in dextro pectoris latere fingere conati ſumus vigeſimaquinta libri quinti figura.

a muſculi II 3 tabula inſigniti.

Per univerſam quatuor digitorum, & ſecundi tertiique articuli pollicis longitudinem, ac quatuor manus monticulos, quos in Chiromantia ad quatuor digitorum radices reponimus, & ad volae medium, carnea quaedam ſubſtantia reperitur, quae inter latum [a] tendinem & cutem partim interjacet, partim (ſed minori portione) tendini ſubjicitur. Caeterùm haec ſubſtantia, muſculorum carni, aut propriae peculiarique illorum ſubſtantiae, aut, ut fortè quiſpiam diceret, ſimplici carni,

ni, non reſpondet: verùm ſubſtantia quaedam eſt ſubalba & duriori, nervoſoque (quo id aptiùs explicem) adipi ſeu pinguedini quodammodo ſimilis. Opinor enim ab oſſium nervoſarumque partium huic ſubſtantiae ac veluti pinguedini accumbentium attactu & vicinio illam duriorem effici, illius adipis quaſi modo, qui in oſſium articulis ſubinde colligitur. Quamquam non duritia ſolùm haec ſubſtantia ab adipe differt, verùm & frequenti nervoſarum fibrarum & tenuium venarum implexu. Ad haec, in extremè emaciatis hujus ſemper ſubſtantiae portio quaedam occurrit, perinde ac ſi propria peculiariſque corporis eſſet pars, ſecus ferè, quàm adeps, qui in admodum pueris, & prorſus extenuatis, & maraſmode mortuis hominibus, inter ſecandum vix deprehenditur. Verùm Arabes mihi hallucinari videntur, hanc ſubſtantiam extra muſculi corpus, carnem ſimplicem immixtamque eſſe affirmantes, illorum modo, qui neſcio quam ſimplicem carnem in gingivis ac pene collocant. Haudquaquam enim expenderunt innumeras nervorum fibras, & capillorum modo tenues venas, hanc ſubſtantiam intercurrentes, illamque nec colore (quum ad album potius quàm rubrum vergat) nec ſubſtantia, nec aequalitate continuitateve etiam muſculorum carnem (quae alioquin tot fibris implicatur, nihilque ferè quàm fibra quaedam eſt) referre. Natura hujuſmodi ſubſtantiam, quam non niſi duriuſculae conglobataeque pinguedini examuſſim aſſimilaveris, tanquam ſtratum aliquod, aut terram praeparavit, cui aptè infiniti nervulorum ſurculi implantentur, quos ob exquiſitum tactus ſenſum, à majoribus nervorum propaginibus, internam manus ſedem adeuntibus, diffundi undique oportuit. Caeterùm etſi haec pinguedo durior, admodumque nervea ſit, nihilominus in univerſa rerum ſubſtantia mollis eſt: ac proinde occurſantibus cedit, & ad aliud quippiam, neque id minimum, digitis conducit. Media enim inter tendines digitos flectentes, & dura, quae apprehendimus, corpora reponitur: & aptiſſimè tendines, ne aut premantur, aut contundantur, munit: unde etiam meritò hujus ſubſtantiae quàmplurimum infernae pedis cuti ſubjicitur. praeterea oſſium rectitudinem tunc corrigit, quando in circulum manus quippiam eſt comprehenſura. Ac proinde externae digitorum regioni hanc rerum Opifex minimè communicavit, ut quae ibidem inutile pondus digitis inferret: quum haec regio, neque illo abſolutiſſimo indigeat tactus ſenſu, neque quicquam in obliquum apprehendat, neque toties ſubulas, ſcalpellave, & id genus artium inſtrumenta propellat, multaque molliat & terat. Quinetiam in interna manus ſede, ipſis quidem articulis minimum, in partibus verò inter articulos mediis, plurimum hujuſmodi ſubſtantiae induſtrius rerum Conditor produxit. Haudquaquam enim oſſium ſedes, quibus illa invicem coarticulantur, hujuſmodi ſubſtantia indiguerunt, quum flecti, atque ideo ab apprehendendo corpore abſcedere debeant. & ſubſtantia ea, praeterquàm quòd nihil commodi in illis praeſtaret, obſtaculo motui fieret, tum gravans, ut ſuperflua: tum etiam prohibens, quo minùs articuli in acutos angulos flecti poſſent. Lateribus autem digitorum Natura tantum ejus ſubſtantiae adnutrivit, quantum medias ibidem regiones, quae ob articulorum tubera vacuae manſiſſent, replere potuit, quo & inde manus, non ſolùm ut diviſum in multas partes organum, ſed etiam velut variè indiviſum, ſuo munere fungeretur. Adductis enim invicem digitis, ita eorum media regio ab hac ſubſtantia oppletur: ut ſi quid etiam liquidi manu ſupina continere libuerit, id non elabatur. Quantum verò hujuſmodi ſubſtantia ad corpora ſummis digitis apprehendenda auxilii praeſtet, nemini non perſpectiſſimum eſt, quem minimè latet, ſi oſſium finibus nihil, quod cederet, appoſitum fuiſſet, ea facilè debuiſſe rumpi, nec illis potuiſſe plurima corpora elevari: quod modò hujus ſubſtantiae, & renitentium illi unguium opera obimus feliciſſimè.

CAPUT XLIII.

DE MVSCVLIS, MANVS DIGITOS MOVENTIBVS.

Digitorum motus.

Quum ſuperiore libro quinque digitorum oſſium conſtructionem perſequerer, longè [a] aliam articuli ſpeciem in primis quinque digitorum internodiis, & in ſecundo pollicis haberi ſcripſi, quàm in ſecundo & tertio quatuor digitorum, & tertio pollicis internodio. Illa namque mutuò ea articuli ſpecie ingrediuntur, quam γίγγλυμον Graeci vocant. Superius enim os in ſuum ſinum inferioris oſſis tuber excipit, ipſumque inferius os in ſuis ſinibus ſuperioris oſſis capitula admittit. Unde etiam ſimplicem tantum motum haec internodia obtinent, qui extenſione & flexione nuſquam ne tantillum quidem in latus declinantibus perficitur. At quatuor digitorum prima oſſa inarticulatione cum illis quibus ſuſtinentur oſſibus coarctantur: unicus enim digiti oſſis ſinus unicum poſtbrachialis oſſis caput excipit. quapropter etiam illa prima digitorum oſſa, ut & primus quoque pollicis articulus, duplici motu agi poſſunt, quo flectuntur & extenduntur, inſuperque ad latera inclinantur, ſeu, ut ſemper loqui

[a] *Seriatim hanc oſtendunt figurae cap. 27 lib. I.*

Digitos moventes muſculi 28.

loqui inſtituimus, ad hos illosve digitos adducuntur, vel ab iiſdem abducuntur. Caeterùm omnes digitorum motus, viginti & octo compleri docebimus muſculis: at quum in illorum ſermone [b] muſculus quidam brachiali inſertus, neceſſariò etiam pertractandus venit, hoc Capite novem & viginti deſcribentur.

b 10 *tab.* k. 11 *tab.* p.
c 5 *tab.* Θ. 4 *tab.* β. 6 *tab.* ε.
d 5 *tab.* λ.
e 1, 2 *fig. cap.* 23 *lib.* 1 S.
f 3 *tab.* Π.
g 3 *tab.* A, m.
h 5 *tab.* ι. 7 *tab.* Q.

Primus. PERFORATUS, SUBLIMIS.

[c] Primi muſculi [d] principium teres, & ſtatim ab exortu grande, ac ex carnea nerveaque ſubſtantia mixtum, ab interiori humeri [e] tubere enaſcitur: non quidem ex ſuperiori, magisque prominente tuberis ſede, verùm ab interiore, ſub [f] muſculi ad internam manus cutem latum tendinem porrigentis, & [g] duorum, quos brachiale flectere audies, capitibus: praeterea & ſub [h] illius ferè muſculi origine, qui inter radium in pronum agentes ſuperior enumerabitur. quamquam potius ex anteriori ſede, & inferiùs illa origine, primus hic digitorum muſculus initium ducat, mox ab illo latior redditus, & ad ulnae radiique medium perreptans: quò quum pervenit, exactè jam carnoſus & teres (in amplitudinem tamen modicè depreſſus) ad brachiale fertur. anteaquàm verò brachialis radicem contingit, notabili ſatis intervallo, ipſius venter in anguſtum magis [i] coactus, in quatuor carnoſas partes dividitur, quae ſingulae nervoſiores anguſtioresque factae, ilico in exactos ceſſant tendines: qui examuſſim teretes, & ſimul communi membrana utcunque tenui mucoſaque involuti, brachialis cum cubito articulum, ipſumque brachiale tranſcendunt, communi omnes [k] ligamento in brachialis ſinu obducti. Eſt autem ligamentum id validum & transverſum, anulique formam (quod ad ejus cavitatem ſpectat) praecipuè referens, & totam brachialis ſinus amplitudinem, quà ex ipſa originem ducit, ſuccingens. Simulatque verò tendines ligamentum id praeteriere, invicem diducti, tres acutos & intervallis pares conſtituunt angulos, & ſinguli unum quatuor digitorum ſibi praepoſitum adeunt, & latiores membraneique facti, ſecundi digitorum oſſis radici, & dein toti oſſis longitudini inſeruntur. Dum verò prima digitorum oſſa perreptant, [l] transverſo quoque obvolvuntur ligamento, quod ex tota internae oſſis ſedis amplitudine enatum, canalem oblongum ſeu anulum effingit, quo primi muſculi tendo, unà cum [m] alio, quem huic ſubjici dicemus, ſecundùm digiti longitudinem ſecuriſſimè deducitur, ac ne ſua ſede à digito declinet, aut contractus, ſuove munere fungens, elevetur, pulchrè amplectitur: ita tamen, ut tendini liberum iter citra omnem connexum per ligamentum pateat. Tendines enim, quà primis digitorum oſſibus porriguntur, neque transverſis ligamentis, neque oſſibus, vel quovis pacto adnexi haerent: ſed ligamenta velut per lubricos & laeves anulos, ſibi laxè exſculptos, minimè impediti perreptant. Caeterùm his primi muſculi tendinibus, [n] ubi primo digitorum oſſi incumbunt, & priusquam ſecundum conſcenderunt (quamquam ſecus Galeno viſum fuit) peculiare rarumque accidit, quòd longa ſectione diviſi, alium ipſis ſubſtratum tranſmittant tendinem, de quo ſtatim ac praeſentis muſculi functionem ſermoni addidero, ſum pertractaturus. Functio autem ipſius eſt, ſecundum quatuor digitorum os flectere, illud brachialis medio, ubi invicem adhuc ipſius colligantur tendines, quàm poteſt proximè admovens. Et quemadmodum minimi digiti ſecundum os, caeteris digitorum ſecundis oſſibus minus eſt, ita quoque & ejus digiti tendo reliquis tribus gracilior viſitur: ut & carnoſa muſculi pars, tendinem parvi digiti promens, caeteras gracilitate ſuperat.

i 5 *tab.* μ. & *ita ſenſim* 5 *tabulam* & 6 *ſpecta.*
k 4 *tab.* θ.
l *Id ſecus exprimi nequit, quàm digiti* 4 *tabulae id proponunt.*
m 6 *tab.* γ.
n *ad* ο 5 *tab. aut ſpecta* δ & γ 6 *tab.*

Lib. 1 de Uſu part.

Secundus. PERFORANS, PROFUNDUS.

[o] Secundus muſculus, [p] primo ſubjectus, ab interiore humeri [q] tubere, ſub primi capite, ſui initii vix aliquam portionem aſſumit: ſed ex anteriori ulnae [r] proceſſu (quo illa humero coarticulatur) potiſſimùm enaſcitur, idque praecipuè ab ejus proceſſus radice: quandoquidem ipſius ſuperior pars, ſeu apex, illius [s] muſculi excipitur inſertione, qui cubitum flectentium eſt poſterior. Secundus itaque muſculus hinc [t] prodiens, exactè carnoſus & teres (nonnihil latus tamen, & ut primus, modicè depreſſus) evadit, & mediam cubiti ſedem comprehendens, ulnae adhuc adnaſcitur, à qua exortus ſui robur non modicum ea ſede adſciſcit, qua ulnae [u] membraneo connectitur ligamento, inter radium & ulnam tota cubiti ferè longitudine conſiſtenti. Quando verò muſculus parum ultra medium longitudinis cubiti deſcendit, aliquanto anguſtior redditus, [x] in quatuor carnoſas portiones ſimiliter ac primus finditur. Quae ante brachiale in teretes ceſſant tendines, tanto primi muſculi tendinibus ſpiſſiores, quantum ſecundi muſculi moles primi magnitudinem excedit. Hi tendines communi membrana perquàm mucoſa, ac caeteris omnibus non carneis membranis rubicundiori involvuntur, ſimulque cohaerentes, ſub primi muſculi tendinibus per [y] tranſverſum internae brachialis ſedis ligamentum, in manus volam contendunt, in qua aequales angulos efficientes, mox invicem dirimuntur, ſinguli ad unum quatuor digitorum excurrentes. Quemadmodum autem per univerſam cubiti longitudinem & brachiale ſecundus muſculus primo ſubſternitur, ita quoque primi tendinibus, ſecundi tendines ſubjiciuntur, & eodem ſimul ambo ſecundùm primi oſſis digitorum longitudinem, transverſo ligamento obducti, aequè inibi atque in vola & brachialis ſinu ſpectantur, teretes. Minimè enim veritati conſonum eſt, ſecundi muſculi tendinem in primo internodio, ut Galenus alicubi aſſerit, dilatari. [z] Porrò ut ſecundi muſculi tendines concinnè ad tertium digiti internodium pertingerent, primi jam muſculi tendinibus in ſecundum os neceſſariò inſertionem molientibus, operaepretium fuit, ſecundi muſculi tendines aut ad tendinum primi muſculi latera porrigi, aut quum ipſis recta

o 6 *tab.* Ξ. 7 *tab.* c.
p 5 *tab.* Θ.
q 1 *fig. cap.* 23 *lib.* 1 S.
r 5, 11 *fig. cap.* 24 *lib.* 1 C, *dein* L.
s 8 *tab.* Γ.
t 6 *tab* α.
u 7 *tab.* V *inter* S & T.
x 6 *tab.* β.
y 7 *tab.* θ.
z *Hic ſeriatim ſpecta extremas manus* 5, 6, 7 *tabularum.*

Lib. 1 de Partium uſu. Secundi muſculi tendinum per primi tendines tranſitus.

ctà ſubjiciuntur, incumbentem illis tendinem perforari, hacque ratione ſubſtratum ſecundi muſculi tendinem tranſmitti. At quum oſſium latitudo, ut tendines ſecundi muſculi ad latus declinent, minimè admittit: quumque, ſi fortè ad latus ducerentur, obliquum ſanè ſitum obtinerent, ac proinde obliquo etiam motui praeeſſent: reliquum fuit, longa ſectione ſuperiorem tendinem mirabili induſtria findi, ut ea ſectione ſecundi muſculi tendo vectus, ad tertii oſſis radicem pertingeret, ipſius flexionis, ut poſtea dicam, autor. Verùm etſi tendines primi muſculi perforentur, ob id tamen cum Galeno neutiquam credendum eſt, eos ſecundi digitorum oſſis lateribus inſeri, quum maximè internae illorum ſedi implantentur, ac ſuis apicibus poſt perforationem, ſub ſecundi muſculi tendinibus colligantur: & perinde ac ſi non fuiſſent perforati, ſed tantùm latiores redditi, inſertionem moliantur, nonnihil ante hanc inſertionem in ſenibus, impenſeque oſſeis, ut ſic loquar, hominibus, [a] oſſiculum ſibi innatum vendicantes, quod oſſiculorum ſeſamo ſemini comparatorum claſſi adſcribitur, & [b] patellae genu uſum formamque quodammodo, ut & reliqua ſeſamina oſſicula, refert, ſuaque lubrica ſuperficie (quae ex tendinis ſubſtantia tantùm prominet) [c] ſinui praeponitur, inter duo capitula occurrenti, quibus primum quatuor digitorum os ſecundi oſſis [d] ſinus ſubit. Atque ut primi muſculi tendinibus ejuſmodi innaſcuntur oſſicula, ſic quoque alia ſecundi muſculi obtingunt tendinibus, priuſquam tertiis digitorum oſſibus inſerantur. Horum tendinum [e] oſſiculum ſinui praelocatur, reſpondetque, quem in ſuo medio habent ſecundi digitorum oſſis capitula, tertii oſſis ſinibus inarticulata. Quamquam interim [f] omnibus aliàs nobis conſpicuis in manu ſeſaminis oſſiculis, haec quae dictis jam duorum muſculorum tendinibus innaſcuntur, ſint minima, obſervatuque difficillima. Caeterùm ut in brachiale, & tota primi digitorum oſſis longitudine, primi ſecundique muſculi tendines transverſo ligamento cinguntur: ſic quoque in tota ſecundi oſſis longitudine aliud ligamentum tendinem ſecundi muſculi hàc porrectum obvoluit, aut, ut ſemel dicam, ejuſmodi ligamentum toti internae digitorum ſedi obtenditur, quod nulla membrana, nullove alio vinculo, aut fibra etiam, tendinibus adnaſcitur, nec ibidem quicquam membraneum inter duos tendines invicem ſuffultos intervenit. In vola tamen, priuſquam tendines, digitorum ligamenta ſubeunt, ſinguli propriis induuntur membranulis, quae tendinibus, quibuſdam fibroſis nexibus adnaſcuntur.

Lib. 1 de Adminiſt. ſect & multo aliter 1 lib. de Uſu par.

a *inferius* X 1 *figurae cap.* 25 *lib.* 1.
b *Figurae cap.* 32 *lib.* 1. & 8 *muſcul. tab. k.*
c 2 *fig. cap.* 27 *lib.* 1 L. *inter* G & H.
d *ejuſdem fig.* I, K.
e *ſuperius* X 1 *figurae cap.* 25. *lib.* 1.
f *Spectatur* 1 *fig. cap.* 25 *lib.* 7.

Tertius muſculus. ***POLLICIS FLEXOR, LONGISSIMUS.***

[g] Tertius muſculus à [h] ſecundo mihi prorſus diſtinguitur, non anxiè interim ſolicito, num ſecundo illum adnumeres, ac ſecundum tunc in quinque carnoſas partes, totidemque tendines diſciſſum proferas, dummodo vera tertii muſculi deſcriptio non reticeatur, qui tota cubiti longitudine, ſuperiori lateri ſecundi muſculi exporrigitur, illi nuſquam, niſi fortaſſis ad cubiti cum humero articulum, continuus: ſed perinde ac caeteri muſculi mutuò accumbentes ſolent, toto progreſſu illi duntaxat cohaerens. Enaſcitur quidem carneo teretique principio ex ulnae [i] ſede, qua haec radii capitulum in proprium ſinum excipit: & hinc prodiens, radio attenditur, illi univerſa ipſius propemodum longitudine adnatus, & ab ipſo principium continuè ducens, ex ea potiſſimùm ſede, ubi [k] membraneum ligamen, ſecundum cubiti longitudinem porrectum, ex radio ad ulnam enaſcitur, quod etiam huic muſculo principii portionem offert. Quum verò muſculus radio ad hunc modum expanſus, ad brachiale properat, in teretem ceſſat [l] tendinem, peculiari membrana, quam mucor imbuit, obtectum: non autem communi membrana, quae in brachialis ſinu [m] ſecundi muſculi tendines inveſtit. Quinetiam tertii muſculi tendo nulli quatuor ſecundi muſculi tendinum ſubjicitur: quamvis interim per transverſum brachialis feratur [n] ligamentum, illius attenſus lateri, quod ad pollicis radicem conſiſtit: ubi etiam brachialis os, pollicem ſuſtinens, [o] ſinum hujus tendinis potiſſimùm occaſione inſculptum habet, ad quem tendo reflexus, mediusque inter [p] muſculos primum pollicis os & ſecundum flectentes occultatus, ad ſecundum pollicis repit internodium, ubi transverſo ligamento in tota ſecundi oſſis longitudine exceptus, tertium os accedit, cui lateſcens validè inſeritur, ejus oſſis flexionis, uti mox ſubjungam, futurus opifex. Priuſquam verò tertium pollicis articulum tendo iſte ad ſuam uſque inſertionem omnino ſuperat, illi ſeſaminum innaſcitur oſſiculum, quod ſua laevi & lubrica ſuperficie, qua extra tendinem prominet, anteriori ſinus ſedi praeponitur, inter duo capitula conſpicui, quibus ſecundum pollicis os, tertii oſſis ſinus ſubingreditur. In caudatis ſimiis tertium hunc muſculum non reperies: verùm in volae medio, à [q] tendine ſecundi muſculi, medium digitum petente, exigua portio enaſcitur, quae transverſim ad pollicem ducta, ultimo ipſius oſſi implantatur. Atque ita haec tendinis portiuncula peculiarem portionem carnoſam, ut caeteri quatuor ſecundi muſculi tendines, neutiquam adipiſcitur, aut etiam accedenti medium digitum tendini alligatur: at ab ipſo prorſus enaſcitur, ſuper indicis tendinem transverſim vecta. Caeterùm non caudatae ſimiae, magis humanae conſtructioni accedentes, [r] tertium muſculum hominis muſculo figura ductuque (niſi quòd etiam inſigniùs [s] ſecundo muſculo continuus ſit) ſimilem nanciſcuntur: verùm uti illis quoque ſimiis pollex multo minor invalidiorque quàm homini obtigit, ita etiam tertius ipſarum muſculus ad proportionem minor graciliorque quàm hominis muſculus ſpectatur. Quinimo, quum earum ſimiarum pollex etiam adhuc brevioribus gracilioribuſque oſſibus extrua-

g 6 *tab.* η. 5 *tab.* ς. 7 *tab. b.*
h 6 *tab.* ζ.
i 1 *fig. cap.* 24 *lib.* 1 L. & *deinh.*
k 7 *tab.* V *inter* S, T.
l 6 *tab.* θ.
m 6 *tab.* ζ.
n 4 *tab.* θ.
o 1, 2, 4 *fig. cap.* 25 *lib.* 1 *proceſſus* P *notatur, ad cujus internum latus ſinus iſte ſpectatur.*
p 6 *tab.* κ, λ. & 7 *tab. charact.* 1, 2, 3.
q *quaſi à tendine* γ *in* 6 *tab. notato ad* θ *portio duceretur.*
r 6 *tab.* η.
s 6 *tab.* ζ.

ſtruatur, quàm caeteri illarum digiti, tertius muſculus graciliorem meritò tendinem in ipſis profert, quàm ſecundi muſculi ſunt tendines: quum interim in homine tertii muſculi tendo, ſecundi muſculi tendines craſſitie inſigniter vincat, quemadmodum & humanus pollex mole & robore caeteros anteit digitos. Adeò, ut haud mirum ſit, Galenum jam exactiùs diſſectiones aggredientem, in primo de illis Adminiſtrandis libro ſcripſiſſe, tertii nobis ita vocati muſculi tendinem illis tendinibus graciliorem eſſe, qui à ſecundo muſculo producuntur. quod ſanè haud feciſſet, ſi hominis perinde ac ſimiarum hiſtoriam poſteris tradere ſtuduiſſet, aut homines alioquin ſectioni accommodaſſet, vel tunc praecipuè, quum Epicuri philoſophos, & Aſclepiadis medicos, ea quae hominis pollici cum ſimiae pollice in magnitudine & robore eſt differentia, tam prolixè irridet, ipſeque eos reprehendendo facilè oſtendit, quàm hominis pollicem nunquam ſecuerit. Porrò ſi inſuper noſtrum de vera hominis fabrica ſermonem permulta hactenus Galeni placitis in primo de Partium uſu libro renitentia adduxiſſe expenderis, & potiſſimùm illi figmento, quo is adhuc in anatomicis rudior, pollicem non ad brachialis medium, caeterorum digitorum modo, ſed ſuper alios, verſus volae medium flecti comminiſcitur: non me inſcitiae, aut in Galenum communem praeceptorem impietatis prius inſimulato, quàm propriis manibus (ut & id cum ipſo dicam) ſectionem obieris, aut alteri accuratè illam tractanti, admonitus jam aſtiteris, rem univerſam diligenter in ſimiis & hominibus obſervans. Reperies namque, non modò nunc commemorata, Galeni ſententiae doctrinaeque meritò reluctari: ſed & id quoque maximè, quod de ſecundi ac tertii muſculorum functione ſubnexurus ſum. Opinatur enim Galenus, & cum illo omnis reſectionis profeſſorum chorus, ſecundum muſculum quatuor digitorum primum tertiumque os flectere: & quem nos tertium recenſuimus, ſecundi pollicis oſſis & tertii flexum moliri: quum tamen ambo ſuorum digitorum duntaxat tertii oſſis, ut primus ſecundi, flexionis revera opifices ſint. Nullum enim muſculum primariò os movere, niſi eidem inſeratur, Galeno caeteriſque Anatomicis firmiſſimi axiomatis loco habetur. at ſecundi muſculi tendines neque primis quatuor digitorum oſſibus, neque tertii tendo pollicis ſecundo oſſi, ne obſcuriſſimè quidem inſeritur, applantaturve: ergo nec eorum quodpiam hi muſculi agunt. Neminem enim fore arbitror, qui (etſi Galenus id primo de Partium uſu aſtruat) ſecundi muſculi tendinem primo oſſi dilateſcentem implantari dicturus ſit: quum Galenus in diſſectione temporis ſucceſſu exercitatior, tribus interjectis de transverſo ligamento vocibus, integram paginam ibidem reſtituere conatus fuerit: parum tamen ſui memor, quum poſtea inſertiones tendinum in digitos, ſimul in numerum colligit. Ac proinde ſi beneficio transverſi ligamenti, quod in primis quatuor digitorum oſſibus, & ſecundo pollicis exiſtit, haec oſſa à ſecundi & tertii muſculi tendinibus flecti, quis pro Galeno certans, illiuſque poſteriora verioraque ſenſa capiens contenderit, reſpondeat is quaeſo, cur minus & [t] primi muſculi tendines, prima quatuor digitorum oſſa flectant? quum & hi eodem ligamento contineantur. Non enim quicquam prorſus eſt, cujus beneficio potius ſecundi muſculi, quàm primi tendinibus prima internodia flecti, quis demonſtrare poſſet. Quinetiam in medium adferat obſecro, quamobrem Galenus non ſenſerit, ſecundi quatuor digitorum oſſis flexionis, tendines ſecundi muſculi omnino autores eſſe? quum tamen & in ſecundi oſſis radice, totaque ipſius longitudine, hi tendines transverſo obvelentur ligamento. Ad haec, illum me docere optarim, quamobrem & primus & ſecundus & tertius digitos moventium muſculi, etiam brachiale non flectant, quum & in interna brachialis ſede [u] transverſo validoque ligamento non mediocri ductus longitudine contineantur. Similiter rationem comminiſci velim, quapropter quamplurimi tibiam occupantes muſculi, qui pedem adeuntes, [x] transverſis ligamentis inter tibiae oſſis extremum & calcem, ac rurſus inter fibulae apicem, exterioremve malleolum ac calcem obvolvuntur, non illorum ligamentorum etiam auxilio pedem moveant, quum tamen in his omnibus par ſit ratio: uti etiam in omnibus caeteris muſculis, qui transverſo ligamento in alio oſſe, quàm unde principium duxere, induuntur. Ac proinde pleroſque in [y] cubiti exteriori ſede, & in [z] tibiae anteriori regione, tendines ibidem ligamentis circundatos, in medium, ad robur huic meo paradoxo conciliandum, non adfero. Ut itaque tres hactenus ex digitorum muſculis enarratos brachiale non flectere, certo certiùs conſtat, ita quoque niſi ſuorum, quibus inſeruntur, oſſium flexionis opifices cenſendi ſunt. Si quis tamen nihilominus (etſi praeterea Naturam primis quatuor digitorum ſingulis oſſibus [a] duos peculiares muſculos, & ſecundo pollicis oſſi tres, eorum oſſium flexionis autores elargitam eſſe, mox docebimus) transverſi ligamenti interventu, primo & ſecundo muſculo primum quatuor digitorum os, & tertio item muſculo ſecundum pollicis os flecti arbitratus fuerit, non oſcitanter cujuſque internodii flexionis vim perpendat. nam primum internodium, quod ex ipſius ſententia, primi ac ſecundi muſculorum tendinibus, ac dein aliis duobus paulo pòſt explicandis muſculis inflecteretur, vix firmius flexionis robur, quàm tertium internodium commonſtrat, utcunque etiam unicus tantùm tendo hujus motus dux cenſeatur. Inſuper ſi quis transverſorum ligamentorum beneficio flexum peragi contendet, rationem ſanè adferat oportet, quî eveniat, tertia & ſecunda digitorum oſſa, extenſis & immotis primis, poſſe flecti: ſi enim transverſorum ligaminum

Primo libro de Partium uſu.

Pleraque hic Galeni placitis contraria proponi.

Ad finem 1 libri de Adminiſt. ſect.

t 5 *tab.* Θ.

u 4 *tab.* θ.

x 2 *tab.* Σ, ς.

y 2 *tab. charact.* 1, 2, 3, 4, 5, 6.

z 1 *tab.* Δ. 2 *tab.* Δ.

a 7 *tab. charact.* 1, 2, 3. 8 *tab.* Δ.

num auxilio ſecundi muſculi tendines prima oſſa inflecterent, neceſſariò tertiis oſſibus flexis, prima quoque flexionem ſemper experirentur, quum contractum tendinem in ſuum quo obvolvitur ligamentum, perpetuò vim & renixum moliri neceſſum ſit. [b] Tres itaque nunc dictos muſculos, ex diſſitis regionibus, per totam nimirum cubiti longitudinem Natura produxit: ne ſi fortè in manu principium aſſumerent, eam carne obruentes, magnam ponderoſamque redderent: quod quantum ad varia, quae manu obeuntur, munia incommodi intuliſſet, quivis promptiſſimè colligit. Deinde robur in flexione majus requirebatur, quàm quod brevibus muſculis praeſtari valebat, qui ex proximis iis quae movenda erant oſſibus principium ducerent. Atque hanc pariter ob cauſam, ut digiti ſcilicet valida flexione pollerent, non unius tantum muſculi ope tres digitorum articuli flectuntur, ſed ſinguli proprios exigunt. Illi quidem articuli, quos rectà duntaxat, & in neutrum latus inclinante flexione agi oportuit, unico eodemque valido contenti fuere tendine: illi verò, qui flexu ſuo in latera etiam inclinari debebant, pluribus tendinibus muſculiſque, & illis non admodum validis (ut etiam illorum flexio infirma eſt) eguerunt.

b *6 tab. ι, ξ, π.*

Transverſorum ligamentorum uſus.

Porrò tendinibus transverſa ligamenta ſecundùm digitorum oſſa (uti hactenus ſatis conſtat) obducuntur: ne quoties ſecundum aut tertium digitorum os inflectimus, tendines tanquam recti protenſique funiculi, & virgulae ſecundùm oſſium flexionem non incurvatae, à flexo jam oſſe ad cubitum tenſae exſurgerent, & cutem in miram altitudinem elevantes, manus volam turpiter implerent. Ligamenta enim, etſi tendines contrahantur, eos tamen oſſibus, quibus non inſeruntur, adjacere cogunt.

Mucoſarum membranarum uſus.

In vola verò & brachialis ſede mucoſis membranis tendines induuntur, quo tutiores procederent, eaſque membranas tanquam propugnacula & muros ſortirentur. Sed ſecundi muſculi membranae alius quoque uſus exiſtit: ſiquidem [c] muſculos oblongos & parvos, quorum opera digitos quatuor pollici adducimus, ab illa enaſci audies.

c *6 tab. ζ ad γ. 7 tab. d ad f.*

Tredecim poſt tertium in numero, ordine ſuccedentes.

Caeterùm jam opportunum erit, muſculos prima quatuor digitorum oſſa, & primum ſecundumque pollicis flectentes, aggredi. Sunt autem hi omnes numero tredecim: ad ſingulos nimirum quinque digitorum primos articulos bini, & ad ſecundum pollicis terni.

Illorum octo, qui quatuor ſubſerviunt digitis.
INTEROSSEI.

[d] Qui quatuor famulantur digitis, omnes rectà ſecundùm poſtbrachialis longitudinem digitos adeunt, omni propemodum ex parte carnei, ac poſtbrachialis [e] oſſibus connati, & denique primorum in digitis oſſium lateribus interiori in ſede inſerti. Duorum igitur parvum digitum flectentium [f] unus ab exteriori latere ſuperioris partis poſtbrachialis oſſis, quod parvo praelocatur, carnoſo principio oritur, etiam nonnihil inibi adnatus brachiali. Hinc rectà adſcendens, ad primum uſque digiti os carnoſus permanet: ubi verò os contingit, latiuſculo tendine exteriori oſſis lateri, verſus interiora tamen, inſeritur. Alter ex interiori ejuſdem poſtbrachialis oſſis latere, ad ipſius juxta brachiale extremum, originem ducit: & inter id os & ſibi proximum ad digitum tendens, carnoſum quoque permanet, donec lato ac veluti membraneo tendine interiori lateri primi oſſis parvi digiti implantetur. Quando utrique muſculi colliguntur, primum digiti os in neutrum latus vergens flectitur: ſi verò exterior egerit, interiore quieſcente, digitus in exteriorem partem nonnihil inclinans flectitur: at ſolo interiore laborante, digitus ad interiora connivens, flexionem experitur. Ad hunc ſanè modum aliorum trium digitorum muſculi habent, adeò ut bini in ſingulis poſtbrachialis oſſium intervallis (quae tria ſunt) reponantur, & [g] is qui indicis interiori lateri inſeritur, interno poſtbrachialis oſſis indicem ſuſtinentis lateri adnaſcatur, in volam magis quàm in externam manus regionem, ut & caeteri primos articulos flectentes muſculi, protuberans. Horum muſculorum tendinibus, qui admodum breves ſunt, &, uti jam monuimus, latiuſculi, [h] ſeſamina oſſicula illis manifeſtiora innaſcuntur, [i] quae [k] primi & [l] ſecundi digitos moventium muſculorum tendinibus peculiaria eſſe diximus. In mulieribus namque, & non admodum exſiccatis, ſenibuſque aut oſſeis viris, ea oſſicula inter diſſecandum etiam facilè occurrunt, quae laevi ſua & lubrica ſuperficie, qua ex ſuo, cui innaſcuntur, tendine prominent, anteriorem contingunt [m] capitis ſedem, quod primo digitorum oſſis [n] ſinui inarticulatur: ita ut ſingulis poſtbrachialis oſſium capitibus unum utrinque in anteriori ipſius regione praefigatur oſſiculum, ejus uſus gratia, quem in primo libro, horum oſſiculorum naturam explicans, commemoravi.

d *ſub Δ 8 tabula.*
e *1, 2 fig. cap. 25 lib. 1* I, II, III, IIII.
f *4 tab. ζ.*
g *8 tab.* Y.
h *1 fig. cap. 25 lib. 1* V, V.
i *1 fig. cap. 25 lib. 1* X, X.
k *5 tab. Θ.*
l *6 tab. ꝗ.*
m *1 fig. cap. 27 lib. 1* C.
n *ejuſdem fig.* D.

Illorum duo, qui pollicis primo oſſi famulantur.

Caeterùm [o] muſculi, quorum beneficio primum pollicis internodium flectitur, unà cum [p] muſculo, qui pollicem à caeteris digitis maximè abducere dicetur, carneam molem conſtituunt, quae ad pollicis radicem repoſita, montem, quem chiromanticorum alii Veneri, alii Marti adſcribunt, effingit. Galenus autem in libris de Uſu partium, hanc molem falſò unicum eſſe muſculum arbitratus eſt, quem pollicis ab indice abductionis autorem recenſuit, cuique validiorem motum, craſſioremque tendinem, quàm muſculo tertium pollicis articulum flectenti, perperàm adſcripſit. Quemadmodum etiam veritati parcens, [q] molem illam carneam, quam chiromantici Lunae monti tribuunt, unum quoque muſculum, quo parvus ab aliis abducitur, eſſe, ibidem docuit, quum interim majorem ipſius portionem exterior muſculus primum minimi digiti os flectentium procreet. [r] Primus itaque pollicis muſculus, ex ſuperiori [s] transverſi brachialis ligamenti ſede carneus enaſcitur, & toti primi pollicis oſſis longitudini interna regione attenſus, perpetuò car-

o *6 tab. κ, λ.*
p *3 tab. p. 5 tab. μ.*
q *3 tab. r, ac dein 4 tab. π, ζ.*
r *4 tab. ι. 6 tab. κ.*
s *4 tab. ꝗ.*

t 6 tab. λ. 7 tab. a.

u figurarum cap. 25 lib. 1 charact. 5.

carneus illi inſeritur, perquàm obſcurè ſecundum pollicis contingens internodium. [t] Secundus, qui nuper dicto prorſus occulitur, longeque minor illo eſt, ex transverſo quoque ligamento, & [u] oſſe brachialis pollicem fulciente enatus, in primi pollicis oſſis radicem implantatur, non ultra medium longitudinis primi ejus oſſis pertingens. Sunt itaque hi duo pollicis muſculi inter digitorum motores duodecimus & decimustertius, ſi modò octo muſculos, quatuor digitorum prima internodia flectentes, ante hos enumeraveris.

x 7, 13 tab. charact. 1, 2, 3, 8 tab. X.

Tres, qui ſecundo pollicis oſſi famulantur.

Porrò qui ſecundum pollicis os flectunt, [x] tres numero cenſentur, magis differentem ſitum ab illis qui quatuor digitorum prima oſſa flectunt, obtinentes, quàm duo primi pollicis oſſis flexus opifices. Qui enim quatuor famulantur digitis, rectà ſecundùm manus longitudinem procedunt: qui autem primum pollicis os flectunt, nonnihil obliquè ducuntur: ſed muſculi, ſecundi pollicis internodii flexionis autores, quodammodo transverſi cernuntur. Operae pretium namque erat, quatuor digitos verſus brachiale inclinari: pollicem verò illis in functione oppoſitum, ad ipſos inflecti. Meritò igitur tres muſculi, ſecundum pollicis os flectentes, ex vola, tanquam è quarta circuli parte, principia ſortiuntur: nimirum ad ejus lineae circumſcriptionem, quae vitalis & cordis chiromanticis appellari conſuevit. quamvis nonnihil ulteriùs, quàm ea conſiſtat linea, ex vola initium ducant, ad trianguli nimirum illius, quem chiromantici in media vola collocant, ſuperius & exterius latus. Primus itaque muſculus obliquum latumque principium ducit ex poſtbrachialis oſſe, cui medius innititur, modicè ſubter ipſius capitulum digito inarticulatum. Hinc carnoſus prorepens, nonnihil anguſtior redditur, & membraneo tendine, ſecundi pollicis oſſis lateri, quod indicem ſpectat, verſus interiora ſe inſerit. Secundus inferiore ſuo latere jam dicto muſculo contiguus, ex media ſede poſtbrachialis oſſis, quod medio praeponitur, originem ducit, nonnihil tamen & os, quo anularis fulcitur, contingens. Origo hujus quoque tenuis lataque eſt, & ſtatim carnea ad inſertionem uſque conſpicitur, quam in medio interioris partis ſecundi pollicis internodii tentat. Tertius huic proximus, ex poſtbrachialis oſſis anularem ſuſtinentis radice, quae brachiali coarctatur, originem pariter latiuſculam ſumit: & obliquè pollicem accedens, lateri interiori ſecundi pollicis internodii verſus priora implantatur, tendine etiam latiuſculo & brevi, cui praecipuum maximumve ſeſaminorum oſſiculorum circa manus digitos repertorum [y] oſſiculum innaſcitur: uti & primi ſecundum pollicis os flectentium muſculorum tendini aliud, ſed paulo minus, obtigit [z] oſſiculum. Contingunt verò, aut praelocantur duo haec oſſicula, laevi & lubrica ſua ſuperficie, qua ex tendinibus prominent, anteriori ſedi capitis primi pollicis oſſis, quod ſecundi oſſis ſinui inarticulatur: itaque oſſicula haec ejus ſedis latera ſpectant, ut inter ipſa [a] tendinem tertii digitos moventium muſculi tutò ac citra compreſſionem, fallacemve aliàs ſedem, ad tertium pollicis os ferri ſinant. Caeterùm tres iſti muſculi, dum unà contrahuntur, in ſeſeque colliguntur, fortiſſimè ſecundum pollicis internodium flectunt: primo autem duntaxat agente, ad ſuperiora verſus indicem pollex dirigitur. dum verò ſecundus ſolus contrahitur, ad medios digitos pollex flectitur: quemadmodum infimo ad ſuum principium contracto, pollicis deorſum, & magis verſus parvum digitum flexio perficitur. Hos tres, etſi in ſimiis quoque obſerventur, Galenus non modò ignoravit, verùm etiam falſas rationes in primo de Partium uſu aſtruit, quibus imperitior aliquis animum adhibens, ne hos quidem inter ſecandum aggredi tentaret. Neque etiam veriſimile eſt, quum ſecundò Adminiſtrationes anatomicas emitteret, ac in ſecundo de Partium uſu libro lineam unam de muſculis primos digitorum articulos flectentibus, poſt illorum librorum indubiè editionem, & non ex totius in ipſis alioquin occurrentis enarrationis ſententia, interjiceret, hos muſculos ipſi cognitos fuiſſe, quum illos nullibi deſcripſerit: quemadmodum fecerunt Arabes, hos, quantum auguror, cognoſcentes, & duos, qui primi pollicis oſſis flexioni praeſunt, negligentes. Undecim namque muſculos in manu digitis flectendis exſtructos recenſuerunt, octo quidem ad quatuor digitos, tres autem ad pollicem referentes. Quamquam rurſus ambigem, num caſu ipſi Undecim, loco Decem, ex Galeno ſcripſerint: quum citra aliam deſcriptionem, muſculos tantum Oribaſii more enumerent. Quinetiam in primo de Admimiſtrandis ſectionibus Galeni libro, omnes quos hactenus vidi codices, tres mendas in numeris habent. Octo namque duorum loco illic legitur, ubi manus muſculi, pollicis in latera motibus ſervientes enarrantur. & rurſus ad calcem propemodum libri, quo cubitum moventes muſculi recenſentur, Tres ſcribitur, ubi Duo, inſuper Duo, ubi Tres ſcribendum fuerat: non ſecus ſanè, ac malè etiam Primi uſus, pro Secundi illic legitur, ubi Galenus in eodem libro ligamentorum uſus commemorat. Verùm haec, cum innumeris ſanè aliis, pro mea virili in Galeno candidè ſunt reſtituta, quem nuper Italia & Germania latinum dederunt.

y 1 fig. cap. 25 lib. 1 T.

z 2 fig. cap. 25 lib. 1 T.

a 6 muſc. tab. θ muſculi n inſigniti.

Tres ſecundum pollicis os flectentes muſculi, Galeno ignorati.

Decimusſeptimus digitos moventium. EXTENSOR DIGITORUM COMMUNIS.

b 9 tab. Z. 2 tab. V. 10 tab. ſ.

c 9 tab. a.

d 2 fig. cap. 23 lib. 1 P.

Hactenus itaque ſedecim muſculos, quibus digiti flectuntur, commemoravi: ac proinde nunc [b] decimusſeptimus, digitos extendentium primus futurus, opportunè deſcribetur, qui [c] principio ex carnea nerveaque ſubſtantia mixto, & utcunque lato, à prominentiori ſede exterioris humeri [d] tuberis enaſcitur, & per mediam cubiti ſedem magnus & carnoſus, & paulo minùs toto teres porrigitur, nulli alteri connatus oſſi, neque aliunde

quàm

quàm ab humero principium ducens. Quum verò propter radii extremum, cui brachiale inarticulatur, [e] pertingit, arctior redditus, in tres portiones carnoſas finditur, quae ſimul communi membrana indutae, fibriſque tenuibus invicem cohaerentes, in tendinem ilico ab ipſarum à muſculi ventre diductu degenerant: ac unà per [f] ſinum, in radii exteriori ſede exſculptum, ad brachiale contendunt. Eſt autem ſinus ille, ex quatuor in exteriori ſede appendicis radii excavatis, radii cum ulna [g] articulo proximus. Huic itaque ſinui utcunque amplo, & admittendorum corporum magnitudini ad amuſſim reſpondenti, tres iſti tendines incumbunt, transverſoque [h] ligamento ipſis peculiari obvolvuntur, ne aliquando ex ſinu declinent, & ne contracto ipſorum muſculo in altum exſurgant. Ubi verò ligamentum perrepſerunt, brachialique jam inſternuntur, lateſcentes, & ab invicem ſemoti, unus indicem, ſecundus medium, tertius anularem petunt. Mox autem atque ſuorum digitorum radices contingunt, adhuc multo tenuiores amplioreſque redditi, ac, ut poſtea dicemus, variè invicem [i] permixti, primi oſſis radici inſeruntur, & per totam digiti longitudinem adſcendentes, medio exterioris trium oſſium regionis adnaſcuntur, trium illorum digitorum extenſionis potiſſimùm opifices.

e 9 tab. b.
f 2, 4 fig. cap. 24 lib. 1 γ.
g 1 fig. cap. 24 lib. 1 i. aut potius 2 figurae θ.
h 1, 2 tab. charact. 3.
i Utcunque videre eſt id in extrema manu 9 tab.

Decimusoctavus.
EXTENSOR MINIMI DIGITI.

[k] Decimusoctavus muſculus, gracilis longuſque eſt, ab [l] exteriore humeri tubere principium ſumens, inter decimiſeptimi muſculi caput, & [m] exortum muſculi, qui poſtbrachialis oſſi, quo minimus digitus ſuffulcitur, inſertus, brachiale extendit. Hinc itaque decimusoctavus ſecundùm inferius latus decimiſeptimi carnoſus fertur, quouſque cubiti finem attingat, ubi in unum ceſſans tendinem, communi radio & ulnae [n] ſinu & transverſo [o] ligamento utitur. Tendo iſte ſtatim atque brachiale ſuperavit, ad parvum contendit digitum: & latior redditus, nonnihilque cum tendinis anularem à decimoſeptimo adeuntis portione, ad parvi digiti radicem commixtus, & illi quodammodo tendini portionem unà offerens, poſteriori trium parvi digiti oſſium regioni implantatur, illorum extenſionis opifex.

k 9 tab. Θ. 2 tab. X. 10 tab. r.
l 2 fig. cap. 23 lib. 1 P.
m 9 tab. Λ, c.
n 2 fig. cap. 24 lib. 1 θ.
o 2 tab. charact. 1.

Decimusnonus.
EXTENSOR INDICIS.
Tres muſculorum radices, ab ulnae longitudine procedentes, quarum tertiae, 19 muſculus eſt pars.

[p] Decimusnonus, duobus ultimò deſcriptis in cubito ſubſtratus, obliquo ductu donatur. A poſteriori namque ulnae proceſſu, uſque ad ulnae ſedem, qua non multo ante brachiale veluti exactè teres evadit, continua ſerie, tanquam ex recta [q] linea, [r] muſculi quidam enaſcuntur, omnes obliquo ſitu praediti. Atque hi tres obtinent radices, principiave: ac primum quidem, quod elatiſſimum, & brachio vicinius eſt, ad [s] muſculum refertur radio peculiarem. Secundum autem, primo jam ordine ſuccedens, ad pollicem & brachiale ſpectat: cujus ductum, ac in plures veluti muſculos diſtributionem, muſculorum pollicem extendentium enarratio docebit. [t] Tertium autem, quo in praeſentia potiſſimùm egemus, quodque ſecundo principio ordine ſuccedit, ab ulnae oſſe ultra medium ipſius longitudinis, verſus brachiale enaſcitur, exactè carneum, & inſtar oblongae lineae originem ducens, paulo anguſtius ab exortu redditur: & obliquè deorſum verſus radii ad brachiale appendicem conſcendens, in [u] duas carnoſas portiones diſcinditur: quarum inferior decimumnonum efformat muſculum, à ſuperiori illius principii parte diſtinctum, quam doctrinae gratia vigeſimum primum, & pollicem verſus alios digitos evertentem muſculum appellaturus ſum. Hoc igitur tertium principium in duos muſculos diſtinguam: quamvis interim principii ratione non obſtem, quo minùs ambas ipſius partes, unius muſculi loco quivis recenſere poſſit. Decimus itaque nonus, ab ulna eo quo dixi modo enatus, obliquè radii appendicem petit: ac priuſquam hunc contingit, in duos invicem cohaerentes finitur tendines: qui proprio [x] ſinui in radii appendice incumbentes, & peculiari [y] ligamento transverſim obvincti, ſuper brachiale expanduntur. Sinus autem horum tendinum nomine, in radii extremo ſculptus, inter [z] ſinum, decimiſeptimi muſculi gratia inciſum, & illum conſiſtit, quo bicornis tendo ejus [a] muſculi vehitur, cujus beneficio brachiale extenditur. Hic bicornis tendinis ſinus [b] alteram quoque portionem tertii illius ex ulna prodeuntis principii transmittit, quam pollicis motibus famulari audies. Haud enim arbitrandum eſt, ambas tertii principii portiones unico ſinu ac ligamento uti, & huic decimonono muſculo ligamentum peculiare non obduci. Porrò ubi jam deciminoni muſculi tendines brachiale ſuperarunt, compreſſique admodum ſunt, indicis & medii digiti radicem petunt, illi ut eorum digitorum, ac in primis indicis, à pollice abductionis autores ſint, inſerti. Obliquus namque totius muſculi ductus affatim atteſtatur, illum non niſi obliquo praefici potuiſſe motui: uti contrà, decimumoctavum parvi digiti extenſionem potius, quàm ipſius à caeteris digitis abductionem moliri, rectus ipſius per cubitum inceſſus, & magis adhuc ipſius ſitus arguit, qui ſub parvo digito neutiquam verſus inferiora obliquus cernitur. Atque iſtud non obiter ſanè in ipſa reſectione tibi ſpectandum venit. neque vulgariter profectò animus adhibendus eſt variae, & non omnibus hominibus pari commixtioni, quam tendines ad digitorum radices moliuntur, à tribus poſtremò commemoratis muſculis educti: ut diligenter expendas, quàm multa Galeni placitis pugnantia, neceſſariò in illorum muſculorum hiſtoria ſcripſerim. Is namque decimumſeptimum muſculum, anteaquàm brachiale conſcendat, in quatuor tendines ſcindi tradidit, horum unum parvo quoque digito tribuens: quum tamen in tres tantùm tendines eum muſculum diſſecari innuerim. Praeterea Galenus tendines hos digitorum oſſibus illic tantum connaſci ſcripſit, ubi ad articuli compagem accedunt, quum tamen toti oſſium longitudini aequè adnaſcantur. Ad haec, [c] muſculum digitos extenden-

p 10 tab. p.
q per g, g. 2 & 6 fig. cap. 24 lib. 1.
r 10 tab. Λ, Ξ, Π.
s 10, 13 tab. Λ.
t 10 tab. Π.
u 10 tab. o ſuperior, p verò inferior notatur.
x 2, 4 fig. cap. 24 lib. 1 δ.
y 2 tab. charact. 4.
z 2, 4 fig. cap. 24 lib. 1 unus γ, alter ε & ζ notatur.
a 11 tab. Λ.
b 10 tab. o.
In 1 de Partium uſu, & 1 de Admin. ſect.
c 9 tab. Z.

d 2 fig. cap. 24 lib. 1 θ. e 2 tab. charact. 1. f 2 tab. charact. 3. g 2 fig. cap. 24 lib. 1 γ. h 10 tab Π. & expende ſimul alia duo principia.

dentem, per [d] ſinum, transverſumque [e] ligamentum ferri ait, quod radio & ulnae eſt commune: quum id decimooctavo ſerviat muſculo, & proprium [f] ligamentum & [g] ſinum in radii appendice decimusſeptimus ſibi vendicet. Deinde, quum deciminoni muſculi fabricam enarrat, multo ſecus quàm res ſe habet, hujus [h] principium à tota ulna, aut ulnae ſuperiori parte brachio vicina pendêre commemorat: quum tamen trium principiorum radicumve, ab ulna ſeriatim prodeuntium, decimumnonum muſculum tertii ac infimi principii humiliorem, ac brachiali propinquiorem eſſe portionem (uti revera eſt) deſcripſerim. Inſuper decimooctavo duos tribuit tendines, illumque anularis & parvi digitorum à pollice abductionis autorem ſtatuit, nulla rarae illius à nobis commemoratae tendinum mixtionis habita ratione: quum ego interim decimumoctavum, in primis parvum digitum extendere, dictis antea occaſionibus contendam.

Vigeſimus.

i 9 tab. Θ. k 1 tab. f 3 tab. 4 tab. η 9 tab. b. l 1, 3, 5 fig. cap. 25 lib. 1 charact. 4.

Verùm quia parvum digitum (ne in contrariis mihi cum Galeno deſcriptionibus enarrandis nimius ſim) adeò ac velut ex abundanti à caeteris abduci oportuit, quoties rotundas figuras manu complectimur, & quia hujuſmodi motus [i] decimooctavo muſculo acceptus ferri nequeat, rerum Opifex [k] muſculum brevem, ſed validum in manu repoſuit, illi motui praefectum. A [l] quarto enim brachialis oſſe, quod rectum appellavimus, muſculi hujus principium prodit, quod per Lunae monticulum ad parvum digitum pergens, toto ductu carneum viſitur, muris ſeu lacertae formam eleganter exprimens. quippe muſculus iſte in exortu utcunque tenuis, in medio teres craſſusque eſt: in inſertione autem, quam in externum primi oſſis parvi digiti latus molitur, gracilis, tenuisque & nerveus evadit. ſit itaque hic ordine vigeſimus.

Vigeſimusprimus.

m 10 tab. o. 11 tab. u. 1 d. 2 e. 9 f. n 10, 11 tab. Π. o 10 tab. p. p 12 tab. h inter f & g. q 11 tab. muſculi Λ notati. r 2, 4 fig. cap. 24 lib. 1 ε, ζ. s 1, 2 tab. charact. 4.

Caeterùm [m] vigeſimusprimus, pollici peculiaris cenſetur: eſtque ille altera [n] tertii ex ulna pendentis principii portio, quam à [o] decimonono, qui ad indicem potiſſimùm fertur, diſtinguimus. Ab ulnae itaque exteriori ſede, juxta [p] ligamentum membraneum, inter cubiti oſſa, qua invicem dehiſcunt, conſiſtens, & juxta medium longitudinis cubiti iſte muſculus enaſcitur, verſus radium obliquè properans. Priuſquam verò radii inferiorem contingit appendicem, in paulo minus toto teretem ceſſat tendinem, qui communi cum bicorni [q] tendine, brachiale movente [r] ſinu, & [s] ligamento plerunque (nanciſcitur enim aliquando proprium) deductus, ad manum contendit, & ilico lateſcens, totius pollicis longitudini inſeritur, non quidem in medio exterioris regionis, ſed in exteriore ejus regionis latere, quod indicem ſpectat. Quo tamen tendo magis ad tertium pollicis os contendit, eo magis quoque medium exterioris ſedis pollicis ſibi vendicat. Cujus autem motus hic muſculus opifex ſit, ilico ſubjiciam, atque duos ſequentes nunc muſculos deſcripſero.

Vigeſimusſecundus, qui ſimul cum 23 recenſetur.

t 10, 11 tab. Λ, Ξ, Π. u 10 tab. Ξ. 1 tab. c. 9 tab. e. x 11 tab. Λ. y 10 tab. ſuperior portio k, inferior l. ſic 2 tab. b, c. z 2 fig. cap. 25 lib. 1 charact. 5. a 10 tab. m, n. 11 tab. q, r. b 2, 4 fig. cap. 24 lib. 1 η. c 1, 2 tab. charact. 6.

Ex [t] tribus itaque muſculorum principiis, quae ab ulna ſecundùm ipſius longitudinem exoriri relata ſunt, [u] medium principium utcunque amplum, longave ſatis linea enatum viſitur: & obliquè ſuper radium conſcendens, illi inſternitur [x] muſculo, quem bicorni tendine brachiale extendere docebo. Simulatque verò principium hoc eum muſculum integit, in [y] duas impares portiones dividitur, à ſeſe nullo intervallo diſtantes, ſed mutuò accumbentium muſculorum ritu invicem haerentes. Superior portio aliquamdiu carnea permanens, in teretem quodammodo tendinem ceſſat, inſertum exteriori brachialis [z] oſſis ſedi, quod pollicem ſuſtinet. Inferior autem principii portio, ſtatim ac aliquouſque in anteriora prorepſit, in [a] duas rurſus carneas partes diſtinguitur, quae ſingulae in tendinem finiunt, ac cum ſuperioris portionis tendine, proprio [b] ſinui in radii appendice leviter, ſed latè inciſo inſident, peculiarique [c] ligamento tres ſimul tendines mutuò accumbentes obducuntur: etſi interim nonnunquam ſingulos tendines ſingulis anulis, ſeu transverſis ligamentis donari viderimus. Poſtquam autem inferioris portionis tendines brachiale ſuperarunt, unus in primi pollicis oſſis radicem implantatur, illic in externam ipſius regionem juxta internum latus finiens. Alter tendo, membranoſo tantùm nexu primi pollicis oſſis longitudini adhaerens, in ſecundi oſſis radicem exteriori ſede, verſus internum latus inſeritur, non totus inibi ceſſans, verùm ad ſummum uſque pollicis apicem, ſecundo & tertio oſſibus pertinaciter, ac inſtar membranae adnatus. Nobis itaque integrum erit, [d] principii ſecundi, quod ulna profert, occaſione, unum hic ſtatuere muſculum: aut tendinum, ac veluti carnoſi principii [e] diviſionis gratia, tres muſculos enumerare, ut ſcilicet ſingulis tendinibus ſingulos adſcribamus muſculos: aut propter [f] continuitatem inferioris portionis carnoſae, & [g] tendinum ipſius in eundem digitum inſertionem, duos tantum recenſere licebit muſculos: ut ſcilicet [h] ſuperior portio ad brachiale ſpectans, unius loco habeatur: & [i] inferior portio ſuo inceſſu in duas carneas partes & totidem tendines diviſa, unius muſculi vice commemoretur. Quod Galeni etiam ſententiae magis erit accommodum, quum is quavis etiam enumeratione inferiorem portionem unius tantùm muſculi loco recenſuerit, ut qui unicum ipſius tantùm [k] tendinem tribus pollicis oſſibus communem cognoverit, deſcripſeritve. quamquam & non caudatae ſimiae eo deſtituantur [l] tendine, quem hominibus primo tantum pollicis oſſi inſertum eſſe diximus. imò caudatarum ſimiarum, ab hominis fabrica magis adhuc quàm non caudatae variantium, totum ſecundum ſeu medium ex ulna prodiens [m] principium, unicum tantùm educit tendinem, qui in brachialis regione modico inter-

d 10, 11 tab. Ξ. e 10 tab. Ξ in k & l, & dein l in m & n. f ubi in 10 tab. m & n ducuntur ab l. g 11 tab. q, r. h 10 tab. k. 11 tab. p. i 10 tab. l in m & n. k 10 tab n. 11 tab. r. l 1 tab. m. 11 tab. q. m 10 tab. Ξ.

In 1 lib. de Adminiſt. diſſect.

ter-

tervallo primùm diſſectus, parva portione brachialis oſſi pollicem ſuſtinenti inſeritur, majori portione pollicem ita ac in caeteris apparet ſimiis, accedens. Sit igitur in noſtro muſculorum numero ac ſerie, inferior ea medii principii portio, in duos tendines digeſta, moventium digitos muſculorum vigeſimusſecundus: ipſa verò ſuperior portio ad brachiale pertinens, muſculorum hoc Capite hactenus commemoratorum vigeſimustertius: etſi interim is digitorum vix famuletur motibus, verùm cuidam brachialis extenſioni & obſcuro radii circumductui opem ſecundariò ferat. Porrò n vigeſimoſecundo (ut tandem ipſius munus explicem) & qui prius deſcriptus eſt, o vigeſimoprimo pollex rectà evertitur, extenditurve, quoties ambo muſculi unà contrahuntur: quippe vigeſimoſecundo tantùm in ſe collecto, pollex obliquè ac veluti in latus à caeteris abductus digitis, extenſionem patitur, à vigeſimo autem primo ad indicem magis everti ſolet. Caeterùm adhuc reliqui ſunt p duo lateralibus pollicis motibus ſubſervientes muſculi: & q alii inſuper quatuor, quibus quatuor digiti ad pollicem ducuntur. Pollex enim, quum inſtar alterius manus, reliquis digitis opponi debuit, meritò muſculos ſibi vendicat, quorum beneficio ab illis maximè abducitur, & rurſus variarum actionum gratia, indici proximè admovetur.

Vigeſimitertii muſculi munus, non ad digitos pertinens.
Munus 21 & 22 muſculorum.
Sex muſculi digitos moventes adhuc reliqui.

n 10 *tab. l & m, n.* 11 *tab. q, r.*
o 10 *tab. o.* 11 *tab. u.*
p 3 *tab. p.* 4 *tab. μ unus, alter verò* 11 *tab. ſ.*
q 6 *tab. ζ, ζ.* 7 *tab. d.*

r Qui igitur pollicem maximè abducit, ab anteriori ſede oſſis brachialis, cui pollex innititur, nerveo principio, quod ſtatim carneum evadit, enaſcitur: ac deorſum protenſus, ſecundo pollicis articulo, membraneo tendine inſeritur. Hic muſculus, unà cum s duobus, primum pollicis internodium flectentibus, quibus iſte inſternitur, carnoſam volae partem efformat, quae ad pollicis radicem conſiſtit. Galenus autem in libris de Partium uſu, praeſentem muſculum non admodum verè in primum pollicis os inſeri, ſcriptum reliquit: quum notabili & vera inſertione ipſi non adnaſcatur, ſed duntaxat fibroſis nexibus invalidè haereat. Verùm non mirum eſt, Galenum ejuſmodi inſertionem nos docuiſſe, quum id ſcribens, duos muſculos primum pollicis os flectentes ignoraverit, ac illos praeſentis muſculi partes eſſe arbitratus fuerit. Muſculus iſte t interioris pollicem evertentium, qui ordine vigeſimusſecundus erat, actionem excipit: atque ita quàm maximè pollicem ab indice removet, id privatim adeptus, quòd inter muſculos manum & cubitum occupantes, ſolus quodammodo liveat, propriae ipſius, quae craſſior eſt, membranae gratia.

r 1 *tab. i.* 3 *tab. p.* 4 *tab. μ.*
s 6 *tab. κ, λ.*
t 10 *tab. m, n* 11 *tab. q, r.*

u Alter muſculus, lateralibus pollicis motibus ſerviens, ex interiori latere, verſus poſteriora tamen, x oſſis poſtbrachialis, quod indici praeponitur, initium ducit carneum, & ſecundùm totam ejus oſſis longitudinem enatum. Muſculus iſte inſeritur carnea implantatione, toti externo lateri primi pollicis oſſis, membraneum tendinem radici quoque ſecundi oſſis porrigens. unde etiam hujus fibrae transverſae quodammodo ſunt, à poſtbrachiali ad pollicem ductae, ac proinde etiam illum indici proximè accommodantes, & muſculi pollicem ad exteriora y evertentis (qui in noſtra ſerie vigeſimusprimus eſt) actionem excipientes.

u 1 *tab. h.* 2 *d.* 9 *g.* 10 *t.* 11 *ſ.* 12 *n.*
x 1, 2 *fig. cap.* 24 *lib.* 1 I.
y 10 *tab. o.*

LUMBRICALES.

Porrò z muſculi, quatuor digitos pollici adducentes, graciles & teretes ſunt, ſingulis quatuor ſecundi muſculi tendinibus (qui quatuor digitorum tertium os flectunt) ſinguli exporrecti: oriuntur enim ex membraneo involucro, tendines illos, cum brachialis ſinum, & a transverſum ipſius ligamentum perreptant, induente. Hinc ſimul cum tendinibus ad digitos procedentes, ac interiori tendinum lateri attenſi, in digitorum radicem inſeruntur, ad internum eorundem latus, verſus interiora inſertionem membraneam moliti. iſta namque ſede illos inſeri decuit, qui in latus ad pollicem quatuor digitos erant inclinaturi. Praeſentibus muſculis hoc ſanè rarum, perinde ac oculi b muſculis obvenit, quòd non ex oſſe, aut cartilagine, ſed ex membraneo tendinum involucro originem ſumpſerint. Jam ſi his quoque muſculis tuum numerum, diſciplinae gratia auxeris, in univerſum vigintinovem in hoc Capite deſcripti exſurgent: quorum vigintiocto, digitorum duces ſunt, c vigeſimotertio interim ad brachiale relato.

z 6 *tab. ζ, ζ ad γ.* 7 *tab. d ad f.*
a 4 *tab. θ.*
b 1, 2 *fig. cap.* 11.
c 10 *tab k.* 11 *tab. p.*

Ex vigintinovem deſcriptis muſculis, 28 digitorum motibus famulari.
De tendinum inſertionibus nonnulla.

Porrò mirabitur forſitan aliquis, cur minus d muſculos, quatuor digitos pollici adducentes, & e eum qui parvum à caeteris abducit, primo quatuor digitorum oſſi dixerim inſeri, nulla interim mentione ſuccedentium internodiorum oſſiumve facta: quum tamen Galenus in omnibus digitorum oſſibus, ſecundùm totam illorum longitudinem, eorum muſculorum tendines, membranae modo inſeri, connaſcique, in primo de Adminiſtrandis ſectionibus ſtudiò ſerioque ſcriptum reliquerit: ſecus quàm in libro de Partium uſu, ac illo etiam priores Anatomici. Ego nequaquam inficias eo, digitorum oſſa ſecundùm eorum longitudinem, è regione inſertionis illorum muſculorum membranis obduci, verùm non talibus, quales commemorati modò muſculi porrigere deberent. quandoquidem illae nullum fibrarum genus, ſecundùm longitudinem excurrens oſtendunt, neque parem etiam ductum cum f muſculorum ex cubito in exteriorem digitorum ſedem inſertorum tendinibus retinent. Quinetiam ſolius primi in quatuor digitis articuli, & primi ſecundique quodammodo in pollice beneficio, digiti in obliquum & latus aguntur: cujus cauſa, dum digitorum oſſa perſequerer, articulationis differentia eſſe commemorabatur. Si itaque quiſpiam ejuſmodi membranas, muſculorum in latera agentium tendines cum Galeno (quem articulorum in digitis diſcrimina & differentiae latuerunt) eſſe con-

d 6 *tab. ζ, ζ.*
e 3 *tab. r.*
f 9 *tab. Z, ⊙* 10 *tab. ſ, r, p, o.*

contenderit, fruſtra eos & ligamenti tantùm vice ſecundis & tertiis digitorum oſſibus commiſſos fateatur oportet. Rurſus ſtudioſior aliquis in Galeni libris verſatus, illumque admodum contraria de inſertione tendinum docere animadvertens, opperietur, donec omnes muſculorum digitos moventium inſertiones in unum numerum redegero, Galenum in primo de Partium uſu imitaturus, qui eas parum rectè perſequitur: quoniam [g] tredecim muſculos, qui in manu locati, digitorum flexus autores ſunt, omittens, falſo [h] ſecundi muſculi tendines, primo quatuor digitorum oſſi implantatos, inibi tradidit. Deinde etiam [i] decimoſeptimo muſculo, & [k] decimooctavo, & [l] decimonono, alios quàm educunt tendines, Galenus tribuit, ac proinde alias quoque quàm moliuntur inſertiones. Et ſanè niſi varia illa tendinum, quos tres dicti proferunt muſculi, ad digitorum radices commixtio, ac ipſorum veluti in plures ſurculos diviſa per externam digitorum ſedem ſeries, obſtarent, quo minus certum illorum omnium inſertionum numerum ſtatuere ipſe brevi oratione queam, Galenum intelligendi gratia, univerſorum digitos moventium muſculorum inſertiones tecum in catalogum recenſerem. Si tamen ſingulis quatuor digitorum oſſibus, ex tribus dictis muſculis quaſi geminam (quum ego interim quibusdam illorum, & praecipuè parvi digiti oſſibus, ſimplicem ferè adſcribam) in poſteriori ipſorum ſede implantationem, Galeni nomine, & ſuccinctae orationis cauſa, adſcriberes, omniaque deinde, ut ex noſtra ſententia habent, ſubaudires, ſexaginta omnes verae inſertiones (non accubitus, leveſve annexus dico) erunt: in primum ſcilicet pollicis articulum quinque, in ſecundum ſeptem, in tertium tres, in minimi digiti primum internodium ſex, in reliquorum autem trium digitorum prima internodia duntaxat quinque, in quatuor verò digitorum ſecundum & tertium internodium tres. Quae porrò ejuſmodi ſint inſertiones, ipſe tecum, ut muſculos rurſus in memoriam, quaſi in epilogum contrahas, repetito: ac deinde rurſus perpendito, quot univerſae eſſent, ſi etiam [m] muſculi lateralibus motibus praefecti, qui in manu reponuntur, inſertiones in ſuccedentia oſſa, quae in latus (niſi ſecundariò) non aguntur, ex Galeni ſententia molirentur: & deinde etiam, ſi [n] vigeſimiſecundi muſculi utrunque tendinem, primo pollicis oſſi inſeri vera inſertione admiſeris, ut nunc primum pollicis internodium ſex admitteret inſertiones ([o] qui enim pollicem maximè abducit, in primum ipſius os non verè inſeritur) tertium autem pollicis os quinque, & ſecunda tertiaque internodia indicis, medii, & anularis etiam quatuor, parvi autem digiti ſecundum & tertium internodium quinque inſertiones obtinerent, conſurgent omnes ſeptuagintatres. Si etiam dein transverſorum ligamentorum beneficio factas oſſibus applicationes adnumeraveris, & ſecundum quinque digitorum internodium una applicatione, & primum quatuor digitorum duabus auxeris, invenies (niſi me additio fugerit) octuagintaſex. nam primo pollicis internodio [p] tertii muſculi tendinem tribuere nequis: quamvis hic numerus adhuc & [q] lati tendinis applicationes ſibi vendicare poſſet, ut tria quatuor digitorum, & duo pollicis internodia, adhuc una augerentur commiſſione, numerusque nonagintaocto conſtitueret. Quem ſi ad utranque manum conferens duplicaveris, quot numeris centum & octodecim Galeni ἐμφύσεις & προσφύσεις modò ſuperaſti? ac facilè expendis, quàm promptum ſit, cognita hominis fabrica, in Naturae laudes exſpaciari, multasque paginas in partium uſu diffuſe recenſendo abſumere.

Muſculorum inſertionum collectio.

g 6 *tab.* κ, λ. 7 *tab. charact.* 1. 2, 3. *tab.* 8 *ſub* Δ.
h 6 *tab.* Ξ.
i 9 *tab.* Z.
k 9 *tab.* Θ.
l 10 *tab. p.* 11 *tab. t.*
m 3 *tab. r, p.* 6 *tab.* ζ, ζ. 11 *tab. f.*
n 10 *tab. l, dein m, n.*
o 3 *tab. p.*
p 6 *tab.* η, *dein* θ.
q *muſculi* Π *tab.* 3, *ubi tendo l inſignitur.*

Lib. 1 de Uſu partium.

CAPUT LXIV.

DE MVSCVLIS MOTVVM BRACHIALIS OPIFICIBVS.

Cum brachiali reliqua manus pars flectitur, ac extenditur: deinde etiam in utrunque latus agitur, idque quatuor maximè muſculorum beneficio. Quorum [a] primus ex [b] interiore humeri tubere [c] principium ex carnea nerveaque ſubſtantia mixtum aſſumit, hinc totius ulnae longitudini adnatus, & in progreſſu ab ipſa exortus ſui robur aſſumens. Exporrigitur autem hic muſculus inferiori lateri muſculorum, [d] qui per cubitum repentes, digitorum flexionibus praeſunt, unde etiam internam ulnae ſedem [e] magna ex parte amplectitur: quemadmodum & medium quoque inferioris ſedis cubiti occupat, cui ſcribentes innitimur. [f] Reliquum autem inferioris illius cubiti ſedis, quod exterius eſt, [g] alius muſculus ſibi vendicat, quem ante parvum digitum poſtbrachiali inſertum, illius extenſionem moliri audies. Duo enim illi muſculi, invicem fibroſis nexibus validè haerentes, velut ſtratum quoddam & pulvinar, cui commodè totum cubitum inniti ſinimus, efformant. Caeterùm primus hic muſculus, quum ad ulnae uſque finem prorepſit, paulo ante cubiti cum brachiali articulum, in [h] validum, & quodammodo teretem ceſſat tendinem, carniformi ſemper ſubſtantia interiori ſua ſede ad brachiale uſque auctum: ubi verò id tranſcendit, prorſus excarnis eſt, validiſſima inſertione ſuperiori [i] quarti brachialis oſſis ſedi implantatus: quod rectum cartilaginoſumque appellari, ac [k] unico tantum oſſi committi, primo libro diximus.

Brachiale moventium primus. FLEXOR CARPI ULNARIS.

a 4 *tab.* Σ. 1 *tab.* Z. 2 *a.* 3 *m.* 5 *. 9 Ξ.
b 1 *fig. cap.* 23 *lib.* 1 S.
c 4 *tab.* γ.
d 4 *tab.* β. & 5 *tab.* Θ. & 6 *tab.* Ξ.
e 1, 6 *fig. cap.* 24 *lib.* 1 *d.*
f 2, 6 *fig. cap.* 24 *lib.* 1 *e juxta a, a.*
g 9 *tab.* Λ. *quod dein eſt contiguum* Ξ.
h 4 *tab.* δ.
i 1, 3, 5 *fig. cap.* 25 *lib.* 1 *char.* 4.
k *earundem fig. char.* 3.

mus. Praeſens tendo, qua ulnae appendice articuloque brachialis ſuffulcitur, peculiare ligamentum, quod ipſi transverſim obducatur, nullum obtinet: ſed communi omnium muſculorum membrana, quae ligamenti vice eſt, quamque inter manus ligamenta quodammodo etiam recenſebimus, circumdatur, & perquàm validè brachialis cum cubito articuli ligamentis connectitur.

Secundus. FLEXOR CARPI RADIALIS.

[l] Secundus brachiale moventium muſculus, ab interiori quoque humeri tubere [m] exoritur, illius, quod nuper commemoravimus, capiti proximus & inſtratum quoque habens [n] caput ejus muſculi, qui internae manus cuti dilateſcentem exporrigit tendinem. Secundus hic muſculus à ſuo initio ingreſſu obliquo ad elatius [o] primi digitos flectentis muſculi latus contendit, ipſi magna ex parte innitens, radioque exporrectus. [p] Ante brachialis autem radicem, in teretem ceſſat tendinem: qui ſimulatque brachiale ad pollicis radicem [q] contingit, incurioſe illum ſecantibus, ibidem brachialis oſſibus inſeri putatur. verùm ubi [r] muſculus ab indice pollicem abducens, unà cum duobus primum pollicis internodium flectentibus, à brachiali liberatus eſt, hic brachialis muſculus conſpicitur internam brachialis ſedem praeterire, & lateſcens in poſtbrachialis [s] oſſis, quod indici praeponitur, radicem inſeri, internaeque transverſi hic [t] ligamenti ſedi validè adnaſci.

l 3 *tab.* Λ. 1 *tab.* X. 2 *g.* 4 *e.*
m 3 *tab. f.*
n 3 *tab. i muſculi* π.
o 4 *tab.* β.
p 3 *tab. g.*
q 3 *tab. b.*
r 3 *tab. p. dein* 6 *tab.* κ, λ.
s 1 *fig. cap.* 25 *lib.* I I.
t 4 *tab.* θ.

Tertius. EXTENSOR CARPI ULNARIS.

Duobus internis alii totidem externi reſpondent. [u] unus ab [x] exterioris humeri tuberis radice principium capit, ad latus ejus [y] muſculi, qui praecipuus extenſionis minimi digiti autor eſt. Plurium enim ex eo tubere certa ſerie prodeuntium capitum, hic brachialis muſculus humillimam & ulnae proximam ſedem obtinet. unde etiam & ex [z] poſteriori ulnae proceſſu, qui humero articulatur, hic muſculus nonnihil principium ducit, illi inſtratus [a] muſculo, qui originem inibi quoque ſumens, radium adit, illumque in ſupinum agit. Hinc itaque tertius brachialis muſculus [b] prodiens, humiliorem exterioremque ulnae regionem amplexatur, [c] inter primum brachiale moventium, & eum qui parvum digitum extendit, exporrectus. Quando verò brachiali appropinquat, in teretem finit [d] tendinem, qui [e] ſinui in appendice ulnae exſculpto innititur, [f] transverſo ligamento, quod unicum ulna proprium nanciſcitur, obductus. Quum primùm ſuperato ligamento, brachiali ſupervehitur, latior factus poſtbrachialis [g] oſſis minimum ſuſtinentis radici inſeritur, nonnunquam ante inſertionem oſſiculum ſibi innatum obtinens ſeſaminum, quod nonnihil dictum modò poſtbrachialis os etiam ſuffulcire videtur.

u 9 *tab.* Λ. 2 Y. 10 *q.*
x 2 *fig. cap.* 23 *lib.* 1 P.
y 9 *tab.* Θ. *aut vide qui in* 2 *tab.* Y *ducitur inter* X & *a.*
z 1, 2 *fig. cap.* 24 *lib.* I D.
a 10, 12 *tab.* Λ.
b 9 *tab. c.*
c 9 *tab. inter* Ξ & Θ.
d 9 *tab. d.*
e 2 *fig. cap.* 24 *lib.* I V.
f 2 *tab. charact.* 2.
g 1, 2 *fig. cap.* 25 *lib.* I IIII. *cui ſubeſt oſſiculum* N *notatum.*

Quartus. EXTENSOR CARPI RADIALIS, BICORNIS, RADIAEUS EXTERNUS.

[h] Alter exteriorum, qui ordine quartus eſt, latiuſculo [i] principio longè ſupra exterius humeri tuber enaſcitur, ubi humerus velut in oblongam [k] acutiem lineamque prominet. Hinc carnoſus, & longa utcunque linea prodiens, radio inſternitur, & paulo ſub illius longitudinis medio, in robuſtum deſinit [l] tendinem, qui bicornis bipartituſve ſtatim ab ortu ſpectatur, utranque partem paulo minus toto teretem gerens: eſt enim nonnihil latior, quàm profundior. Hae partes, aut tendines, etſi invicem dirimantur, non tamen digno notatu intervallo diſſiti, recto tramite radio exporriguntur, ad illius appendicem juxta brachiale contendentes: quò quum pervenerint, illis exſculpto [m] ſinui incumbunt, & communi ipſis & illi [n] muſculo, qui pollicem verſus indicem evertit, [o] ligamento circumdantur. Quod deinceps ſuperantes, magis tum quàm prius, invicem diſtant, in poſtbrachiale amplis inſertionibus (ne fortè craſſis & teretibus extra reliquam manus ſuperficiem hîc emineant) [p] implantati: unus enim in radicem oſſis indicem ſuſtinentis, alter verò in radicem ejus cui medius innititur, inſertionem tentat.

h 11 *tab.* Λ. 1 *b.* 2 T. 3 *c.* 9 Y. 10 *f.* 12 *o.*
i 11 *tab. i.*
k 1, 2 *fig. cap.* 23 *lib.* 1 Q.
l 11 *tab. k.*
m 2, 4 *fig. cap.* 24 *lib.* I ε, ζ.
n 10 *tab. o.*
o 1, 2 *tab. charact.* 5.
p 11 *tab. l.*
q 2 *tab. b.* 10 *k.* 11 *p.*

Muſculorum munus.

Quartus hic muſculus, unà cum tertio, brachiale, ſi ambo in ſe colligantur, extrorſum reflectunt, extenduntve. hiſque auxiliatur [q] muſculus, quem brachialis oſſi, quo pollex ſuſtinetur, inſeri docuimus, quum ſuperiore Capite illum in tota inibi deſcriptorum muſculorum ſerie vigeſimumtertium nominaremus: & ut his duobus brachiale extenditur, ita etiam duobus interioribus ſeu primis idem pulchrè flectitur. Dein eiſdem muſculis, quibus brachialis flexio extenſioque concreditur, brachiale ad latera quoque ducimus. [r] Si enim interior muſculus, & exterior, qui indicem ſpectant, [s] reliquis duobus laxatis contrahantur, brachiale introrſum atque ad interius latus agitur: at ſi his laxatis, alii duo, qui minimum reſpiciunt digitum, in ſe colliguntur, brachiale ad exteriora in latus movetur. Caeterùm praeter hos, quos brachiali tribuimus, motus, Galenus ipſi verſionem in pronum ac ſupinum adſcripſit, peculiarem ab ea quam ſecundariò manus radii beneficio adipiſcitur. Mihi tamen manus aut brachialis, quieſcente radio, in pronum ſupinumve motum aliquem perfici, hactenus percipere non licuit. [t] Deinde radii ſinus, cui brachiale inarticulatur, oblongus eſt: & ipſum brachiale, quà ſinui imponitur, oblongum quoque, neque ut humeri, aut femoris ſuperius caput, rotundum viſitur: adeò ut hîc oſſium articulus conſurgat, prorſus ad circumactum ineptus. Verùm ut Galenus proprios in pronum & ſupinum motus brachiali adſcribit, ita quoque quatuor enarratos muſculos, illorum autores eſſe contendit: prout hic nimirum, illeve contrahatur, aut quieſcat. Cujus ſententiam ſi non oſcitanter perpenderis, haec illum finxiſſe, imaginatumque citiùs, quàm in reſectione perſpexiſſe (ut alia in libris de Uſu partium per Jovem pleraque) animadvertes.

Brachiale proprio motu in ſupinum & pronum non agi.

Lib. 2 de Partium uſu.

r 3 *tab.* Λ. *unus, alter* 11 *tab.* Λ.
s 9 *tab. unus* Λ, *alter* Ξ.
t 1, 2, 4, 5, *figurarum cap.* 25 *lib.* I *charact.* 1, 2, 3 *in x, y, z fig.* 8 *cap.* 24 *lib.* I.

CA-

CAPUT XLV.

DE MVSCVLIS RADIVM IN PRONVM & ſupinum agentibus.

a 9 fig. cap. 24 lib 1 O ad P 1 fig. cap. 23.
b 1, 2, 5 figurarum cap. 25 lib. 1 charact. 1, 2, 3, in x, y, z fig. 8 cap 24 lib. 1.
c cap. 24 lib. 1 fig. 1 i, k. aut m 2, 9 fig. in l 11 fig. & rurſus p. 5, 10 fig. in o 7 figurae.
d 7 tab. X. 8 S.

Dummodo in praeſenti eorum memineris, quae [a] de radii ad rotundum humeri caput articulo, [b] & brachialis rurſus cum radio, [c] radiique & ulnae inter ſe commiſſuris, ſuperiore libro tradidimus: nunc mediocri negotio percipies, qua ratione radius à propriis tractus muſculis, quieſcente interim ad humerum ulna, in pronum ſupinumque circumducatur, & quonam pacto radii beneficio manus eoſdem motus ſecundariò obtineat. Quum itaque radius ulnae & ſuperiori ipſius & inferiori extremo articuletur, quumque per reliquam longitudinem duo illa oſſa invicem diſtent, operaepretium fuit, ſuprà & infrà muſculos illum moturos extrui. Sunt autem hi quatuor, duo quidem ſuperiori radii extremo ſubſervientes, reliqui autem duo inferiori. atque ex his duo internam cubiti ſedem, alii duo externam occupant: interioreſque radium in pronum movent, exteriores eundem ad ſupinum convellunt.

Quatuor radium peculiariter agentes muſculi.

[d] Interior, qui radii partem brachiali proximam movet, ſecundùm ulnae longitudinem, ex tota amplitudine interioris ipſius ſedis, qua brachiali proxima eſt, enaſcitur: hincque carneus, ad interiorem radii regionem transverſim procedens, ipſi carneus adhuc inſeritur. Habet itaque muſculus hic, ſi cum reliquis ſecundùm cubiti longitudinem expanſis conferatur, fibras transverſas, ex ulna nimirum in radium transverſim conſcendentes. Neque hic muſculus, ut viſum eſt diſſectionis profeſſoribus, radium ulnamque intercedit: ſed ſecundùm cubiti amplitudinem, totam interiorem radii ulnaeque ſedem complectitur, adamuſſimque quadratus eſt. Tantam enim obtinet longitudinem, quanta eſt latitudo interioris cubiti regionis, quam ſimul cum radio ulna conſtituit: deinde tam latus viſitur, quàm longus. ad haec omni ex parte carneus, & in ipſius medio ſpiſſus extuberanſque obſervatur, inſtar pulvinaris ipſum tranſcendentibus ad digitos [e] tendinibus ſubſtratus. Hujus muſculi fibrae, radii partem, quae brachiale ſpectat, introrſum trahentes, radium in pronum adigunt.

Primus. PRONATOR QUADRATUS.

Lib. 1 de Adminiſt. ſect.

e 5 tab. muſculi β. 6 tab. muſculi ζ & η.
f 6 tab. Λ. 12 Θ. 1 a. 2 S. 3 d. 4 α. 5 κ. 7 Y. 9 X. 10 e. 11 b.
g in 9 tab. X elatius eſt quàm Y, in 10 tab. e quàm f.
h 12 tab. a. 6 tab. b.
i 2 fig. cap. 23 lib. 1 P. & in 10 tab. e diſtat à g.
k 6 tab. u. 12 tab. b.
l 2 fig. cap. 24 lib. 1 κ verſus α.

[f] Exterior muſculus, contrarii motus autor, & huic neque ſitu neque figura reſpondens, omnium qui cubitum perreptant longiſſimus eſt, quantum ſcilicet ad muſculi ventrem, & longiorem carnis ductum attinet. Aliàs namque perperàm illum omnium longiſſimum eſſe Galenus dixiſſet, quum plerique ad digitos protenſi, ſimpliciter multo longiores ſint. Ab externa itaque humeri regione [g] elatius, quàm muſculi bifido tendine brachiale extendentis caput conſiſtit, hujus radii muſculi [h] principium educitur: quod quia ſecundùm humeri longitudinem latum naſcitur, carneumque eſt, longè ſupra exterius humeri [i] tuber elatiori ſua ſede reponitur. Muſculus hinc deorſum expanſus, & latus validuſque apparens, radio inſternitur, ſuperiori lateri muſculi bifido tendine brachiale extendentis contiguus. Ubi verò ad radii finem, cui brachiale coarctatur, proceſſit, in exactum finit [k] tendinem, qui membranae modo lateſcens, radii appendicis ſuperiori [l] regioni inſeritur, quadantenus in interiora productus.

Secundus. SUPINATOR LONGUS. Primo de Adminiſt. ſect.

m 7 tab. Q. 1 V. 2 f. 3 e. 4 y. 5 ι. 6 x. 8 R. 12 e 13 f.
n ſub S & T 1 fig. cap. 23 lib. 5.
o ſub L fig. 1 cap. 24 lib. 1
p 12 tab. e. 13 g.
q 2, 4 fig. cap. 24 lib. 1 u.

Muſculorum ſuperiorem radii partem moventium [m] interior, ex interioris humeri tuberis [n] radice, & [o] ex interiori ulnae latere, quà humero articulatur, carnoſo validoque principio enaſcitur: & hinc admodum obliquè internam radii ſedem conſcendens, carnea [p] inſertione ante medium radii longitudinis ipſi implantatur. A carnea hac inſertione, nervea implantatio ad medium uſque radii longitudinis educitur, radiique ſuperiori regioni validiſſimè inſeritur, peculiarem inibi in radio [q] aſperitatem, cui firmetur, ſibi vendicans. Muſculus iſte, quoties contrahitur, intrò radium ducens, illum conſtituit pronum.

Tertius. PRONATOR TERES, ROTUNDUS.

r 10, 12 tab. Λ. 11 m. 13 b.
s 12 tab c.
t 1, 2, 11 fig. cap. 54 lib. 1 D.
u 12 tab. d juxta e.
x 7 tab. X.
y 12 tab. Λ.

[r] Exterior, qui peculiarium radii muſculorum quartus eſt, ductu figuraque nunc dicto propemodum par, [s] enaſcitur ab exteriori articuli cubiti regione, ex articulum circundante ligamento, validè etiam ex ulnae poſterioris [t] proceſſus externo latere, principii ſui portionem ſumens. Hinc ad radium in priora conſcendit, & radio propter interioris muſculi inſertionem [u] applantatur. verùm hujus inſertio non aequè atque interioris nervoſa eſt, neque adeo in radii longitudinem producitur. Attamen ductus brevitas hos duos, ut & [x] primum, qui ad brachiale habetur, exacto tendine deſtituit. [y] Muſculus itaque, quem poſtremò recenſui, ſuperiorem radii partem extrorſum obliquè convellens, radium in ſupinum movet.

Quartus. SUPINATOR BREVIS.

CAPUT XLVI.

DE MVSCVLIS CVBITVM FLECTENTIBVS & extendentibus.

Cubitum moventes muſculi aut 5, aut 4, aut 3.

Quemadmodum radius ſui cum humero [a] articuli beneficio pronus ſupinusque conſtituitur, ita quoque ulnae cum humero [b] articulus appoſitiſſimè cubiti totius flexioni extenſionique famulatur: & interim radius in eum modum humero eſt articulatus, ut ſimul cum ulna ad humerum flecti extendique queat. Muſculi verò, horum motuum duces, ſi in maximum redigantur numerum, duo flexionem, & tres extenſionem perficiunt. ſi autem ad minorem referantur, aut duo, aut unus, erunt extendentes: duo tamen, utcunque numeraveris, flectentes. In canibus & caudatis ſimiis neceſſariò tres extendentes perpetuò recenſentur: quorum etiam deſcriptionem ilico atque hominis muſculos enarravero, ſubnectam, quo accuratiùs primi de Adminiſtrandis ſectionibus Galeni libri calcem aſſequaris. Atque hos ea tradam lege, ut omnia de cubitum moventibus muſculis figmenta ſecundi de Uſu partium libri non cogar recenſere. quandoquidem quum veram illorum muſculorum naturam didiceris, abundè ea tuo Marte refelles, ſtupens profectò, qua ratione ejuſmodi ſenſui repugnantia Galenus poſteris tradiderit, ac poſtea ſectione peritior factus, ea cum aliis quibusdam in libris de Partium uſu non recognoverit.

a *figurae* 9 *cap.* 24 *lib.* 1 O *cum* P. *fig.* 1 *cap.* 23 *lib.* 1.
b 1, 2 *fig. cap.* 23 *lib.* 1 K, L, M *cum* C, D, E 1, 5, 11 *fig. cap.* 24 *lib.* 1.

Primus flectentium. BICEPS.

[c] Primus itaque flectentium, duobus validiſſimis & mutuò diſtantibus enaſcitur principiis: [d] unum quidem exactè nerveum, & adamuſſim teres, exoritur ab eminentiori [e] parte cervicis ſcapulae, ſeu ex ſuperiore ſupercilii ipſius acetabuli ſede. Hoc ſub [f] ligamentis humeri articulum continentibus, & huic principio transverſi inſtar ligamenti obductis, ſuper humeri caput in anteriora procedit, [g] ſinuque vehitur, ipſi in prioribus capitis & cervicis humeri regionibus privatim caelato. [h] Alterum hujus muſculi principium, à tota inferiori ſede & apice interioris [i] proceſſus ſcapulae, quem anchorae comparamus, duplex quodammodo enaſcitur, non quidem disjunctum, ſed duplicem ſubſtantiae ſpeciem exprimens, & dicto nuper [k] principio (etſi Galeno ſecus viſum fuerit) multo latius. Principii enim [l] pars, ab apice proceſſus initium ducens, exactè nervea eſt, & craſſa, & propemodum teres: [m] pars autem huic continua *, ac ex reliqua proceſſus ſede prodiens, carnea lataque viſitur. Neutrum iſtorum principiorum, ſtatim ab exortu deorſum tendens, humeri oſſi adnaſcitur. Verùm aliquantulo ſub humeri capitis cervice, ubi ambo [n] invicem coitura, unum efformare muſculum incipiunt, carnoſa pars interioris principii, ab interno ſcapulae proceſſu enata, humeri oſſi lata & utcunque carnea inſertione aut nexu adnaſcitur, privatam oſſis [o] aſperitatem, cui aptè committatur, nanciſcens. Conſiſtit autem haec aſperitas ad radicem ejus [p] ſinus, quem externo praeſentis muſculi principio inciſum diximus. Ejuſmodi nexus adeò validus interdum mihi apparuit, & carnoſam illam interioris principii partem adeò proceram vidi, ut proprium muſculum à ſcapulae interiori proceſſu in humerum inſeri arbitratus fuerim, qui brachium etiam attolleret. Poſtquam verò hic anterior cubitum flectentium muſculus, ex duobus illis efformatus principiis, hunc nexum in humerum molitus eſt, ab humero jam abſcedens, & adamuſſim teretis carnoſique [q] muſculi effigiem, ante reſectionem in muſculoſis egregiè conſpicuam prae ſe ferens, alium conſcendit [r] muſculum, ipſi toto progreſſu ſubtenſum: non amplius enim, vel puncto etiam, humerum ſeu brachii os contingit. Caeterùm paulo ſupra cubiti articulum, [s] nervoſior excarniſque redditus, in robuſtum & craſſum, & adamuſſim teretem finit tendinem, qui articulo expanſus, & ſubdito ipſi muſculo ſuffultus, in interiorem radii partem modicè lateſcens [t] inſeritur, nonnihil & articuli ligamento adnatus. Ut verò commodior tendinis in radium efficeretur inſertio, [u] latum, & modicè prominentem, inaequalemque admodum in radii ſuperiori fine proceſſum extrui, jam antea diximus. Atque haec primi muſculi eſt ſeries, hoc ſibi cum aliis quibusdam proprium vendicantis, quòd lividus comperiatur.

Lib. 3 de Adminiſt. ſect.
** CORACOBRACHIAEUS.*

c 6 *tab.* Θ. 1, 9 Q 2, 3 Z. 4 *t.* 5 ζ 7 R. 10 *c.* 11 *g.*
d 6 *tab. m.*
e 1 *fig. cap.* 21 *lib.* 1 A.
f 5 *tab. d, e ad f.*
g 1 *fig. cap.* 23 *lib.* 1 H, I.
h 6 *tab. n, o.*
i 1, 2 *fig. cap.* 21 *lib.* 1 E.
k 6 *tab. m.*
l 6 *tab. n.*
m 6 *tab. o.* 1 *tab.* R.
n 6 *tab. p.*
o 1 *fig. cap.* 23 *lib.* 1 *f.*
p *ejuſdem fig.* I.
q 6 *tab.* Θ.
r 6 *tab. r, r.* 8 *tab.* Γ.
s 6 *tab. q.*
t 8 *tab.* Q.
u 1, 3 *fig. cap.* 24 *lib.* 1 *q.*

Secundus, ſeu flectentium poſterior. BRACHIAEUS INTERNUS.

[x] Secundus muſculus huic ſuccumbit, omnino carneus, & nuſquam inſigniter nerveam oſtendens ſubſtantiam: praeterea longè primo muſculo brevior, multoque juxta humiliorem ipſius [y] ſedem latior exiſtit. Ex humero enim ea ſede principium ducere incipit, ubi infima muſculorum brachium moventium fit [z] inſertio, quam attollens brachium muſculus, cum illo qui brachium pectori admovet, molitur. A latere namque exteriori inſertionis brachium attollentis muſculi, ſecundus hic muſculus carneum [a] principium ab humero ſumit, quod acutum eſt, & ſenſim deorſum obliquè in priora humeri tendens, ſecundùm attollentis brachium muſculi inſertionis formam (quae transverſa eſt) dilateſcit, ac ab exterioribus introrſum modicè verſus inferiora declinat. Quum autem principium id ad infimam inſertionis brachium attollentis muſculi ſedem prorepſit, [b] ſurſum

x 8 *tab.* Γ. 1 S, S. 2 N. 3 13 *a, a.* 4 *x, x.* 5 θ. 6 *r, r.* 7 P. 9 R. 10 *d.* 11 *g.* 12 Y.
y 8 *tab. inter* Γ & N.
z 4 *tab. g, h.* 11 *tab.* P.
a 8 *tab.* L.
b *Ducito in* 8 *tab. angulum ab* L *ad* M.

ſum denuò ad internum inſertionis latus modicè fertur, non adeò altè conſcendens, atque juxta externum ipſius latus enaſcebatur. Propter medium igitur longitudinis humeri, ſecundus cubitum moventium muſculus enaſcitur carneo latoque principio, quod[c] bicorne eſt, & in ſui medio obtuſum exprimit angulum. Quandoquidem principii exortus linea ab externo latere humeri in anteriora deorſum obliquè repit, & hinc ab anteriori parte ſurſum obliquè verſus internum humeri latus ducitur: adeò ut unum principii cornu in externo humeri habeatur latere, alterum verò quodammodo in interno, & angulus in antica humeri ſede conſiſtat. Porrò ſi praeſentem obliquae hujus lineae ductum, illaque duo principii cornua tanti aeſtimes, ut duplici principio poſteriorem hunc muſculum cum nonnullis Anatomicis enaſci dicas, nunc me veriſſimè, & multo aliter quàm ipſos, hujus muſculi initia enarraſſe putato, atque mihi unius principii loco duo, quae ponis, principia haberi ſinito, ne omnibus latis muſculorum exortibus, praeter morem plura principia cogar adſcribere. Niſi enim id mihi donares, omnia lata muſculorum principia geminanda, aut, ſi cum hoc ſecundi muſculi principio conferantur, pleraque principia etiam decuplanda praeter omnem rationem forent. Praeſens itaque muſculus hoc enatus principio, ſenſim craſſior carnoſiorque efficitur, deorſum rectà protenſus, & humero validiſſimè adnatus, ex ipſoque exortus ſui robur toto deſcenſu tantiſper aſſumens, quouſque cubiti articulum contingat, quem[d] ſua amplitudine carneaque ſubſtantia in tota anteriori ſede integens, validiſſimè articuli ligamento, & anteriori ulnae ac radii ſedi, ampla implantatione inſeritur, ea parte, qua articulum tranſcendit, montis ſpeciem appoſitiſſimè repraeſentans. Caeterùm ut hujus muſculi ductus recto perficitur tramite, ita quoque prorſus rectas obtinet fibras, quemadmodum & primus, quem nulla ratione ſecundi muſculi fibris inſtar X literae aut decuſſatim incumbere, auſim aſſerere. Et quantumvis accuratè horum muſculorum functionem intueor, haud aliud colligo, quàm utrunque rectiſſimae cubiti flexionis autorem eſſe, ſive ambos unà, ſive ſeorſim ſingulos duntaxat contrahi demus. Et cur, quaeſo, Galeni diſſectionis profeſſorum principis gratia, quas nunquam conſpicimus, cubiti flexiones nos decet confingere? ut ſcilicet cubitum rectà primùm, & deinde in alterum latus inclinantem, flecti dicamus, ac dein utriſque ſimul muſculis rectam flexionem, & inſuper ſingulis privatam ad latera flexionem tribuamus. quando interim Galenus ſibi non conſtat, utrinam muſculo, in internum latus, aut in externum, flexionis munus aſſignare debeat. Aliter enim longè in libris de Partium uſu, quàm in libris de Adminiſtrandis conſectionibus, de horum muſculorum dignitate uſuque ſentit. In his namque poſteriorem muſculum cubiti flexionis in exteriora inclinantis autorem eſſe cenſet: anteriorem verò, flexum moliri tradit, introrſum vergentem. In illis autem, muſculum anteriorem extrorſum magis, poſteriorem verò introrſum magis flectere, ſcriptum reliquit. Verùm non ignoro, quum haec perpendis, te cubiti flexionem ſedulò moliri, atque quum digitos ſummo humero adducis, arbitrari rectam flexionem effici: quum verò ad claviculam, pectoriſque oſſis ſummum, manum ducis, in internum latus flexionem fieri: dum autem verſus ſcapulam digitos agis, in externum latus inclinantem cubiti flexionem celebrari. Ac proinde, ſimiliter ac ego quondam, Galeno nimium fidens, ſolebam, pulchrè colligis, ipſum rectiſſimè has flexionum ſpecies propoſuiſſe: quantumvis etiam in enarranda muſculorum functione, ſibi in commemoratis modò libris haudquaquam conſentiat. Caeterùm paulo pòſt ſecus autumabis, quando jam humeri quoque in ſcapulae acetabulo motum unà expenderis. Conare igitur nudis alicunde aſcitis oſſibus, quae unà perſpiciendo negotio adhibeas, ab omni circumductu tuum ipſius brachium immotum ſervare, atque tum demum ſtude in eodem brachii ſitu diverſam cubiti flexionem moliri: quam ſi tunc obſervaveris, tempus erit, fibrarum decuſſationem ſeu interſectionem, & diverſum cubiti flexionis opificum muſculorum ductum cum Galeno (etiamſi tale quid nihil ſit) comminiſci. Porrò quum praeter rectiſſimam flexionem aliam nullam fieri conſpicies, ſummi rerum Opificis ſolertiam encomio celebrabis, quòd huic motui duos validiſſimos praefecerit muſculos, quia illum validum, & ad plurima utilem homini futurum cognoſceret, ne inſuper alias in medium adferam rationes. Quae modò de flexione dixi, de extenſione quoque propoſita arbitrator: quam etſi variis modis experiri queas, nullo tamen melius cubitum ne tantillum quidem in latus agi animadvertes, quàm ſi exactè protenſum, vel pilo in alterum latus, quieſcente brachio, dimovere fruſtra conatus fueris.

Primi & ſecundi muſculorum munus.

Extendentium primus.

PARS INTERIOR GEMELLI, QUAE LONGUS.

Inter cubitum itaque extendentes muſculos, [e] primus valido latoque & nerveo prorſus principio, [f] ex humiliori ſcapulae coſta non procul ab ejuſdem cervice exoritur, peculiarem illic, unde prodeat, ſinum obtinens. Principium id paulo poſt exortum carne adaugetur, muſculumque conſtituit, qui rectà deorſum ad internum latus poſterioris ſedis humeri fertur, illi non niſi magno ſatis ſub cervicis ipſius intervallo firmiter adnatus. Juxta infimam namque ſedem inſertionis [g] muſculi brachium ad dorſum verſus inferiora trahentis, iſte cubitum movens muſculus primùm humero connaſcitur: aut potius [h] alia ex humero inibi enata carnoſi muſculi pars ipſi commiſcetur, qua muſculus adauctus, deorſum rectà fertur, medio interni lateris humeri, & medio poſterioris ſedis humeri tantiſper adnatus, dum partim carneus, partim nerveus, ampliſſimè in internum latus

PARS GEMELLI EXTERIOR, QUAE BREVIS.

c 8 *tab.* L, M.

d 8 *tab.* N.

e 11 *tab.* *f.* 1, 9, 12 T. 2 P. 13 *b.* 4 *u.* 5 *n.* 6 *ſ.* 7 N. 10 *a.*

f 1 *fig. cap.* 21 *lib.* 1 Q.

g 10 *tab.* Θ. 11 *c.*

h 12 *tab.* X. 13 *tab.* *d.*

i po-

Carnoſa pars, qua primus extendentium augetur, quem ſecundum conſtituere licet. Lib. 1 de Adminiſt. ſect.

Tertius extendentium. BRACHIAEUS EXTERNUS.

[i] poſterioris ulnae proceſſus inſeratur, in deſcenſu ſemper ab ea quam dixi humeri ſede ad finem uſque ipſius, humero adnatus, ac ex ipſo principii robur aſſumens. Integrum itaque eſt, in homine hunc muſculum univerſum, aut unum dicere, aut duos: ut [k] unus quidem à ſcapula enaſcatur, [l] alter autem ab humero, qui cum illo confunditur, cui ſcapula principium praebet. At Galeni nomine, illos duorum loco nunc recenſeamus, [m] tertium extendentium enumerantes, qui à poſteriori ſede cervicis humeri nervoſus [n] enaſcitur, & ſenſim rectà deorſum deſcendens, & externam ſedem poſterioris humeri regionis occupans, carnoſus evadit, & pertinaciſſimè humero adnatus, ab ipſo principii ſui vigorem mutuatur. [o] Priuſquam verò medium longitudinis brachii ſuperavit, duobus nuper dictis ita commiſcetur, & cum ipſis adeò coit, ut nullo prorſus pacto in hominibus ab illis ad inſertionem uſque integer diſcerni queat, nihilque aliud quàm unum veluti corpus ex tribus muſculis conſtitui videatur. quamvis interim tertius muſculus, ſuum ſervans inceſſum, validiſſimè in externum latus poſterioris ulnae [p] proceſſus partim carneus, partim nerveus inſeratur. Atque ita tribus his muſculis mutuò coëuntibus, totus ille poſterior ulnae proceſſus amplexatur, in ſui ſedis inferiori parte, [q] cui innitimur, nervoſiorem inſertionis portionem, quàm in lateribus, & ſuperiùs, aſſumens. Mutuus enim ille muſculorum concurſus, in poſteriori ſede admodum lividus conſpicitur, tanto nervoſior evadens, quanto ulnae proceſſui propiùs accedit. Utcunque verò inter ſe muſculi hi concurrant, nullus tamen ab initio inceptum fibrarum ductum deperdit: ſed rectae omnes deorſum, nuſquam implexae, neque ſeſe decuſſatim interſecantes feruntur, & eandem omnes functionem obeunt, qua cubitum in neutrum latus inclinantem extendunt. Conſtat igitur, tres hos muſculos unius loco recenſeri poſſe, qui ex tribus conformatus eſſet principiis: aut duorum, ſi videlicet primum & ſecundum unius loco habueris. At in caudatis ſimiis & canibus fieri id nequit. nam his animalibus, perinde ac equo, & bovi, & aliis pleriſque, quae anterioribus cruribus innituntur, atque in ingreſſu valida cubiti extenſione indigent, tres obtigerunt muſculi, egregiè conſpicui, praeter unum gracillimum in caudatis ſimiis, à ſcapula ad ulnam porrectum, & penitus à Galeno praetermiſſum. Quum interim canibus unicus tantum flexionis autor adſit, ut ſanè ſimiis duo, illis prorſus ſimiles, qui in homine viſuntur: niſi quòd poſterior nonnihil poſteriùs ab humero in ſimiis procedit, & nervoſior in ipſa inſertione conſpicitur, adeoque Galeni in primo de Adminiſtrandis ſectionibus libro hiſtoriae per omnia melius quàm hominum muſculus conveniat. Caeterùm caudatis ſimiis extendentium cubitum muſculorum primus ex ſcapulae humiliori coſta, ut hominibus, oritur: ſed duo principia mox invicem coëuntia obtinet: & deorſum tenſus, carnoſuſque admodum redditus, nulli connaſcitur muſculo: ſed paulo ſupra cubiti articulum extenuatus, nerveuſque factus, internae ſedi poſterioris ulnae proceſſus inſeritur. Secundus huic ſubjacet, & ubi homini ſecundus enaſci dictus eſt, exoritur, toti humeri longitudini tantiſper adnatus, quouſque valida inſertione mediae & poſticae proceſſus ulnae ſedi inſeratur. Tertius, ut in hominibus, ab humeri cervice principium ducit: inde carnoſus evadens, & nulli muſculo, praeterquàm fibroſis nexibus, haerens, in exteriorem ſedem poſterioris ulnae proceſſus implantatur. Atque hi ſunt muſculi, quos poſt ſcriptos de Uſu partium libros Galenus diligenter ſecuit, & obſcurè in libris de Adminiſtrandis ſectionibus deſcripſit, etiamſi interim prorſus nihil à prima editione libris de Partium uſu, ad muſculorum cubitum moventium hiſtoriam adjeciſſe videatur, uti aliàs ſaepe lineas quaſdam ſuo exemplari poſteris aſſervato immiſcuit, quae tanquam notae illi fuerunt, quibus per otium temporiſque rationem libros de Partium uſu, perinde ac libros de Adminiſtrandis ſectionibus, magis veritati conſonos reddidiſſet. Occurrunt verò ejuſmodi lineae aut notae, in [r] muſculorum, qui in manu & pede poſiti, primorum digitorum oſſium flexioni praeſunt, & in tranſverſorum [s] ligamentorum in digitis, & in [t] muſculi in poplite latitantis levi & perfunctoria (ſed ſeria tamen) mentione, & aliàs mehercule ſaepius: quemadmodum facilè conſtabit, meis in Galeni anatomica annotationibus, jampridem non infeliciter coeptis, ac ſeorſum, aut cum Galeni libris, multo quàm antea emendatioribus, aliquando cudendis.

Quomodo in canibus cubitum agentes muſculi habent.

In Galeni anatomica annotationes.

[i] 1, 5, 11 *fig. cap.* 24 *lib.* 1 D.
[k] 13 *tab. b.*
[l] 13 *tab. d.*
[m] 11 *tab.* Θ. 2 *tab.* O 9 S. 10 *b.* 12 V. 13 *c.*
[n] 11 *tab. a.*
[o] 11 *tab. e.* 2 *tab.* Q.
[p] 2 *tab.* R.
[q] 6 *fig. cap.* 24 *lib.* 1 *triangulus in* X, Y, Z *concluſus.*
[r] 6 *tab.* κ, λ. 8 *tab.* Δ. 14 *tab.* β. 13 *tab.* L, *e.*
[s] *digiti manuum* 4 *tabulae.*
[t] 14 *tab.* Γ.

CAPUT XLVII.

DE LIGAMENTIS, AB HUMERI CUM SCAPULA ARTICULO ad extremam uſque digitorum aciem conſiſtentibus.

Ligamentorum in brachio, cubito & manu occurrentium, quae inſtar involucrorum habeantur.

Ligamenta, anulorum modo tendines continentia.

Inter ligamenta in brachio, cubito & manu occurrentia, quaedam omnium ferè ligamentorum differentiarum ac uſuum occurrunt. Quae in horum itaque numero ſint [a] involucra, prius enarravimus, quum ſingulis tendinibus per brachiale & volam ad digitos reptantibus, obductas, diximus membranas, mucore quodam imbutas, & ligamentorum ritu tendinibus circumdatas.

Quae verò ſubditis corporibus munimenta, & ne ex ipſorum cavitati-

[a] *in* 3 *tab. vola.*

tatibus declinent, ſimul quoque vincula cenſentur, transverſa ſunt ligamenta, tendines in ſuis ſinibus, ne ab illis aſſurgant, aut vagentur, continentia. Horum univerſae propemodum interiori [b] ſedi quatuor digitorum unum exporrigitur, & pollicis etiam ſecundo & quaſi tertio internodio unum ejus generis expanditur: illis nimirum ſedibus, quibus [c] tendines digitos flectentes, ab illis ligamentis amplexantur, & veluti anulis continentur. In interna brachialis regione [d] unum conſpicitur, omnes digitorum tendines, qui hàc prorepunt, conſtringens. atque hoc latum eſt, & caeteris omnibus hujus generis robuſtius: ſed interim neque poſtbrachiali, neque cubito commune. Caeterùm in externis cubiti partibus, quà brachiali articulatur, [e] ſex transverſa ligamenta ſeſe offerunt, quorum beneficio tendines in oſſium ſinibus reſervantur. At haec, ſi in ſuperficie tantùm ſpectentur, unicum eſſe videbuntur, totius cubiti latitudini expanſum: quod diſſectum, ſex ſpectandos offert anulos, tranſeuntibus tendinibus obductos. Unde etiam id in ſex ligamenta, perinde ac caeteri Anatomici, diſtinguimus: non ſanè, quòd omnia ipſis cognita fuerint (nam Galenum ut minimùm duo latuerunt) ſed quòd ipſi hic tot ligamenta recenſuerint, quot reperiêre anulos. [f] Primum ex ulna in radium procedit, & ad communem ulnae & radio [g] ſinum refertur. at non [h] tendinibus decimiſeptimi digitos moventium muſculi (ut Galenus arbitratur) obvolvitur: verùm illi peculiare eſt [i] muſculo, quem parvum digitum extendere aſſeruimus, eum digitos moventium decimumoctavum enumerantes. [k] Secundum, ad externum primi ligamenti latus repoſitum, ſoli ulnae, illique [l] muſculo proprium eſt, qui ante parvum digitum poſtbrachiali inſertus, brachialis extenſionis opifex cenſetur. [m] Tertium, ad internum primi ligamenti latus habetur, ſolique radio proprium eſt, eos amplectens [n] tendines, qui indicis, medii & anularis extenſionibus praeſunt. [o] Quartum, ad internum latus tertii poſitum, anguſtiſſimum efficit anulum: ut & tendo, quem tranſmittit, gracilis eſt. ille enim à [p] muſculo procedit, qui indicem & medium à pollice deberet abducere. [q] Quintum bicorni [r] tendini, quo brachiale extenditur, & [s] illi qui pollicem verſus indicem evertit, viam largitur: quamquam interdum pollicis muſculo privatum quoque ligamentum obducatur, adeò ut ſeptem tunc ligamenta in externa cubiti ſede reponantur. Alioquin enim [t] ſextum [u] tres tendines tranſmittit: quorum unus brachialis oſſi ante pollicem, alter primo pollicis oſſi, tertius autem ſecundo & tertio inſeritur. Sanè & hos tendines, quum haec ligamenta adamuſſim, magnaque cura perpendimus, ſingulos ſua ligamenta ſortiri, non ſemel obſervavimus.

Lib. 1 de Adminiſt. ſect.

b manus 4 tabulae.
c 5 tab. o. 6 tab. δ, γ, θ.
d 4 tab. θ. 5 ν, ξ.
e 2 tab. charact. 1, 2, 3, 4, 5, 6. & tab. 1 charact. 3, 4, 5, 6.
f 2 tab. charact. 1.
g 2 fig. cap. 24 lib. 1 θ.
h 2 tab muſculi V. aut 9 tab. Z, dem b.
i 2 tab. X. 9 Θ.
k 2 tab. charact. 2.
l 2 tab. Y, 9 Λ.
m 1, 2 tab. charact. 3.
n 2 tab. muſculi V.
o 1, 2 tab. charact. 4.
p 10 tab. p.
q 1, 2 tab. charact. 5.
r 11 tab. muſculi Λ.
s 10 tab. o.
t 1, 2 tab. charact. 6.
u 10 tab. k, m, n.

Membrana muſculis obnata.

Praeter haec ligamenta, per univerſam cubiti longitudinem, omnibus muſculis valida [x] membrana obnaſcitur, muſculos invicem committens, atque ne ſua ſede illi dimoveantur, aut inter ſeſe implicentur, transverſi alicujus ligamenti ritu continens: cujuſmodi etiam in tibia quandam haberi audies, omnibus illic repoſitis muſculis eleganter obductam. Quum itaque & hujus membranae ligamentive naturam inter diſſecandum ad amuſſim didiceris, id quoque in transverſorum ligamentorum claſſe reponito: quamquam non laxè, ſed pertinaciter muſculis adnaſcitur, propriae muſculorum membranae modo.

x Hanc, quum tenuiſſima & pellucida ſit, picturis aliter proponere nequivimus, quàm totae 1, 2, 9 tabulae ſe. offerunt.

Ligamenta oſſa invicem committentia.

Ligamenta quae oſſa invicem colligant, in omnibus ſunt articulis, nullam peculiarem naturam à caeteris articulos ambientibus ligamentis ferè ſortita. [y] Membraneis enim & articulum ſolum circumdantibus ligamentis, digitorum nectuntur internodia. Poſtbrachiale etiam brachiali validis ligamentis per exteriora ductis colligatur. At poſtbrachialis oſſa, quà mutuò in ipſarum radice juxta brachiale ſe ſpectant, cartilaginis naturam referentibus ligamentis invicem committuntur, quae non orbiculatim oſſa tantùm ambiunt, verùm & in ipſorum medio habentur, quà, uti diximus, oſſa ſe invicem reſpiciunt. Brachialis oſſa validiſſimis ligamentis, cartilaginis naturam referentibus, ſimul unita haerent: atque haec ligamenta ipſis undique obducuntur, & quibuſdam etiam ſedibus illa intercedunt: idque potiſſimùm in illorum oſſium intervallis, quae in ſecundo reponuntur ordine, quibuſque poſtbrachiale coarctatur. Quae cubitum ſeu radium ulnamque brachiali colligant, membraneis reliquorum articulorum ligamentis reſpondent. ſed ab apice [z] proceſſus ſtylum imitantis, ligamentum hujus articuli durius efficitur, quaſi hinc peculiare quodammodo teres in brachialis [a] os duceretur, quod rectum eſt, & caeteris magis cartilaginoſum, unique tantùm oſſi commiſſum. Huic ligamento Galenus digniorem, quàm ego aſſequor, uſum tribuit. nam ad nullum mihi motum privatim magis, quàm univerſum hujus articuli ligamentum, famulari videtur. Quinetiam ex apice radii appendicis ſimile & inſignius quoque in brachiale fertur, quod liquidiſſimè eum uſum, quem Galenus alteri adſcribit ligamento, vanum eſſe commonſtrat. Radius verò & ulna, propter brachiale & cubiti cum humero articulum, ligamentis validis, in circuitu oſſa ambientibus invicem alligantur. At accuratiſſimè tibi in memoriam revocanda venit ea [b] cartilago, quam à radio procedentem ulnam à brachiali diſtinguere diximus, quae validè etiam ulnae ad radicem acuti illius proceſſus, quaſi ligamenti naturam nacta, inſeritur. Per totam longitudinem, qua invicem radius & ulna dehiſcunt, validum & membraneum [c] ligamentum habetur, ab acutiori ulnae [d] linea in radii quoque [e] lineam inſertum. Hoc non ſimplex conſpicitur membrana, verùm (ut pleraque ligamenta) ex fibris conflatum ſpectatur, à radio deorſum in ulnam obliquè proreptantibus. Hujus beneficio, praeterquam quòd ipſo oſſa invicem alligantur, interiores cubiti muſculi ab exterio-

y Et haec ex oſſibus duntaxat petenda ſunt.
z 1, 2, 5 fig. cap. 14 lib. 1 R. Poteris autem hic ſpectare i, k 12 tab.
a 1, 3 fig. cap. 25 lib. 1 charact. 4.
b 1, 2, 3 fig. cap. 24 lib. 1 T.
c 7 tab. V inter S & T. 13 tab. k inter e & i.
d 1 fig. cap. 24 lib. 1 c, c.
e ejuſdem fig. r, r.

terioribus dirimuntur, & ut antea monui, ex ipſo [f] muſculi etiam nonnulli ſuorum principiorum robur aſciſcunt: quemadmodum & ab involucris [g] tendinum tertium quatuor digitorum os flectentium muſculi prodeunt graciles, & hos digitos pollici adducentes. Radius humeri exteriori tuberi ſeu capiti validis, ſed membraneis ligamentis, perinde ac caeteri articuli, alligatur. Et quamvis tutiſſimus ſit ulnae cum humero articulus, tamen robuſtis quoque ligamentis Natura humerum ulnae commiſit, quae ſimiliter articulum in circuitu amplexantur.

f *6 tab.* Z, η. 10 *tab.* Ξ, Π.
g *6 tab.* γ, ξ. 7 *tab.* d, f.

Ligamenta, muſculorum conſtitutionem ſubeuntia.

Praeter haec ligamina, in manu aut cubito nulla ſunt: niſi & horum albo [h] ligamenta, quae in muſculorum conſtitutionem ingrediuntur, & proprias ipſorum membranas efformant, reponere ſtatueris: quae interdum in tantam pertingunt craſſitiem, ut quum muſculi caro ipſis ſubſit, livorem quendam muſculis inducant. Atque ejuſmodi craſſius ligamentum ventri obducitur [i] muſculi, pollicem à caeteris digitis maximè abducentis. Praeter hunc, [k] muſculus anterior flectentium cubitum, ventrem quoque liveſcentem, ob membranae craſſitiem adipiſcitur: quemadmodum etiam illi (idque admodum clarè) qui cubitum extendunt, [l] multo ante ipſorum inſertionem, quam in ulnae poſteriorem proceſſum, moliuntur.

h *Talia omnium muſculorum ſunt principia.*
i *3 tab.* p.
k *6 tab.* Θ.
l *2 tab. ſub* Q *ad* R.

CAPUT XLVIII.

ADMINISTRATIO MVSCVLORVM ET LIGAMENTORVM brachium, cubitum & manum occupantium.

Quot muſculi in manu.

Nunc brachium id cum ſcapula depromendum eſt, quod ad muſculorum cubitum, radium, brachiale & digitos moventium adminiſtrationem, quum thoracis aggredereris muſculos, aliquò relocandum praecepi. Priuſquam verò ſectionem auſpiceris, quot ſingulis partibus muſculi reponantur, in memoriam revoca. Ut autem id promptiùs facias, nunc omnes in compendium tibi digeram. In manu itaque viginti nobis ſunt enumerati: [a] decem nimirum, quibus prima quinque digitorum internodia flectuntur, quorum bini ad ſingulos referuntur digitos. [b] tres, quibus ſecundum pollicis flectitur internodium. [c] unus, pollicem maximè à reliquis digitis abducens. [d] unus, eundem proximè caeteris digitis admovens. [e] unus, qui minimum à caeteris validiſſimè in latus removet. poſtremò [f] quatuor illi graciles muſculi, quorum beneficio quatuor digiti ad pollicem laterali ductu aguntur.

In interna cubiti ſede.

Internam cubiti ſedem octo muſculi occupant: quorum [g] primus latum educit tendinem. [h] ſecundus & [i] tertius, quibus brachiale flectitur. [k] quartus, ſecundum quatuor digitorum flectens os. [l] quintus, qui tertium quatuor digitorum os flectit. [m] ſextus, qui tertii pollicis oſſis flexus eſt autor. [n] ſeptimus & [o] octavus, radium in pronum ducunt. Si verò muſculum, tertium quatuor digitorum os flectentem, unum eſſe cum illo qui tertio pollicis oſſi famulatur, putaveris, interna cubiti ſedes ſeptem tantùm muſculos habitura eſt.

In externa.

In externa cubiti regione decem deſcripſimus: quorum primus eſt [p] decimusſeptimus digitos moventium: ſecundus, [q] decimusoctavus: tertius, [r] decimusnonus ſimiliter digitos agentium. Deinde hîc recenſuimus [s] unum, qui pollicem ad indicem magis evertit: [t] alium, qui pollicem evertens, eundem ab indice magis removet: [u] alium illi proximum, ac ad brachialis extenſionem aliquid accommodantem: [x] duos inſignes, brachiale extendentes: & [y] duos, quorum ope radius in ſupinum ducitur. Si verò [z] tertium principium, quod ex ulna enaſci, & in [a] duas carnoſas partes diffundi diximus (quarum altera indicem praecipuè, & medium digitum, altera pollicem petebat) unius muſculi vice enumeratum eſſe velis, hîc reponentur novem: deinde ſi [b] ſecundum principium junxeris, [c] uniusque muſculi loco habueris, octo erunt. nam bis unum, ubi nos duos conſtituimus, recenſeres.

In brachio.

In anteriori brachii ſede, [d] duo flectentes cubitum ſunt: in poſteriori autem, aut [e] tres, aut duo, aut unus, extendentes, pro ratione nimirum collectionis in pauciores, vel diſtributionis in plures: quam tuo arbitratu proponere nihil obſtat, ſi modò accuratè illorum ſitum, connexum, amplitudinem, compoſitionem, functionem, & id genus alia ſecando didiceris.

Brachii, cubiti & manus excoriatio.

Eo itaque, quod jam prius dixi, brachio in manus aſſumpto, cutem primùm cum adipe & membrana, quam carnoſam vocare libuit, adimes: atque id perfeceris commodiſſimè, ſi ab externa brachii ſede, ſecundùm radii ductum, & pollicis exteriora, ſectionem duxeris, quae cutem membranamque carnoſam ſimul dividat. Dein ad cujuſque digiti latus alia ducenda eſt ſectio, quae depilem manus cutem ab exteriori dirimat, ut illa cum brachii & cubiti cute avelli queat, ea quae internam manus ſedem integit, adhuc relicta. Neque in cute adimenda nunc alio indiges artificio, quàm quo lanii boves excoriant. Quum tamen ad brachialis radicem, in interna manus ſede perventum fuerit, transverſa ſectione cutem nunc liberatam, ab illa quae in vola adhuc reliqua eſt, reſecabis. haec namque lateſcentis [f] tendinis nomine aſſervanda venit.

Membranae praeter carnoſam muſculis in cubito obnatae adminiſtratio.

Priuſquam verò tendinem illum aggrediaris, accuratè perpendito, totam cubiti ſedem, paulo minus toto liveſcentem, ob membranam, quae muſculis proximè adnata, illos invicem committit, neque ſua ſede declinent, amplectitur.

In

a *6 tab.* κ, λ. *& 8 tab. ſub* Δ.
b *7 tab. charact.* 1, 2, 3.
c *3 tab.* p. 4 μ.
d *11 tab.* ſ.
e *3 tab.* r. 4 η.
f *6 tab.* ζ, ζ. *7 tab.* d.
g *3 tab.* Π.
h *3 tab.* Λ.
i *3 tab.* m.
k *4 tab.* β. *5 tab.* Θ.
l *6 tab.* Ξ.
m *6 tab.* η.
n *7 tab.* Q.
o *7 tab.* X.
p *9 tab.* Z.
q *9 tab.* Θ.
r *10 tab.* p.
s *10 tab.* o.
t *10 tab.* l, *& dein* m, n. *11 tab.* q, r.
u *10 tab.* k. *11 tab.* p.
x *11 tab. unus* Λ. *alter 9 tab:* Z.
y *12 tab. unus* Θ. *alter* Λ.
z *10 tab.* Π.
a *10 tab.* o, p.
b *10 tab.* Ξ.
c *ut k & l unus eſſet muſculus in 10 tab.*
d *6 tab.* Θ *unus, alter 8 tab.* Γ.
e *in 13 tab. omnes tres dependent, b, c, d inſigniti.*
f *3 tab. muſculi* Π.

In conſpectum enim cubitum occupantes muſculi jam veniunt, ſed ita commiſſi, ut ſolùm lineas, quae ipſos dirimant, intuearis: qui tamen mutuò prorſus disjuncti apparebunt, ſi leves duntaxat ſectiones ſecundùm dictas modò lineas duxeris. Hujus verò membranae naturam eò obſervabis diligentiùs, quo magis perfunctoriè, imò nihil prorſus Anatomici illius meminerint. Caeterùm ut lateſcentem videas tendinem, animum accommoda cubiti internae ſedi, in cujus longitudine ipſius muſculus, & tendo, quum adhuc gracilis eſt, exporrigitur. Cultello itaque à brachialis radice ſectionem levem, ad tendinis, ſuique muſculi latus utrinque, g verſus internum humeri tuber molieris, & poſtmodum juxta brachiale tendinem à ſubditis organis liberabis: & cultello transverſim ipſi ſubjecto, & ſiniſtrae manus digitis tendine elevato, univerſum muſculum ad ipſius uſque caput à commiſſis ipſi muſculis ſeparabis. Deinceps acutiori novacula cutem manus adhuc reliquam à vola & digitis abſecare conator, à brachiali ſectiones ſemper transverſas molitus, eadem omnino ratione, qua cutem à carnea membrana dividere jamdudum aſſueviſti. Quemadmodum enim in illa ſectione membranam corpori affixam ſervas, ita quoque tendinem dilateſcentem manui jam haerere ſinis. Quum verò id tentas, duriuſculus ſeſe offeret adeps, cutem & tendinem illum intercedens: qui tanto accuratiùs quoque animadvertendus eſt, quanto tendinem magis à cute dirimit, & tendinem non toti cuti proximè adnatum, ſed duntaxat fibroſis nexibus, membranae carnoſae modo, & ſuimet ipſius interventu pertinaciſſimè commiſſum oſtendit. Examinata cute, muſculi caput ab humero liberatum, à brachiali pendêre ſines, lateſcentem tendinem à ſubditis quoque aut novacula, aut parvo & acutiori cultello avulſurus. Si verò aliquando viſum fuerit, licebit tendinem, priuſquam cutem ſeparas, unà cum cute adimere. at tunc arduum erit, tendinem à cute integrum liberare: quamvis non adeò, ut Galenus arbitratus eſt, nihil medium inter cutem & tendinem recenſens. Porrò ſi hic muſculus ſe in interna cubiti ſede non offerat, h duorumque muſculorum, qui brachiale flectunt, capitibus, ad interius humeri tuber, nullum muſculum incumbere videris, praeſentem muſculum, à quo lateſcens educitur tendo, deeſſe conjicito: quod ſanè non infrequenter tibi occurſurum ſcio. Non quòd negligentia illum praeteriturus ſis, verùm quòd prorſus deerit, ejus vicem tunc ſupplente i inferiori, interdum etiam k ſuperiori brachiale flectentium muſculo, aut l transverſi in brachiali ligamenti portione, quam pari modo, ut latum tendinem, indagabis. Jam itaque omnia cute libera ſunt: unde etiam & quosdam manus muſculos citra aliam ſectionem aggredi poſſis, eum videlicet, m qui pollicem à reliquis digitis remotiſſimè abducit, & deinde n duos primum ipſius internodium flectentes, & o muſculum, cujus beneficio parvus digitus à reliquis abducitur, & p exteriorem primum ejus digiti os flectentium. At opportuniùs feceris, ſi, donec omnes manus muſculos unà adimere queas, hos ſervaveris, ad internamque cubiti ſedem te rurſus contuleris, in qua nunc adminiſtrandi veniunt q duo brachiale flectentes, quos primùm ab ipſorum tendinibus, juxta brachialis radicem commodè aggredieris. Si enim hos à ſubditis muſculis aliquantiſper avulſos elevaveris, ac deinde transverſis ſectionibus illos ad internum uſque humeri tuber à ſubditis liberaveris, univerſam ipſorum ferè naturam mediocri negotio ſpectabis. Inferioris namque capite abſecto, & muſculo dein ab ulna liberato, ut is duntaxat ab inſertione r dependeat, ipſum, ut viſum fuerit, illinc aut adimes, aut adhuc appenſum ſines. Superioris autem tendo à brachiali non eſt abſecandus: verùm aut muſculus ſuo liberatus capite, in latus eſt reponendus, aut s tendo nonnihil ante brachiale venit reſecandus, ut in ſectionis ſerie, ejus tendinis inſertio reddatur conſpicua. Caeterùm nunc t primus digitos moventium ſeſe totus offert, quem vel ſolis digitis à ſubdito dirimes: quemadmodum etiam omnes, quorum latera non committit nervoſa illa membrana, quae communis ligamenti munere fungitur. Ubi itaque ipſius capite adhuc ad exortum commiſſo, quatuor ipſius ante brachiale carnoſas portiones inſpexeris, validus cultellus in transverſum brachialis u ligamentum rectà eſt injiciendus, ut hujus acie antrorſum ducta, id ligamentum dividatur. Dein eadem ratione ſecundùm indicis longitudinem, transverſum internae ipſius ſedis ligamentum divides, mentem accommodans, ne hàc prorepentes tendines laedas: quod optimè caveris, dummodo cultelli dorſum ſemper tendines reſpiciat, ipſeque cultellus rectus ſit. Eandem ſectionem in tribus reliquis digitis moliri in praeſentia poſſes, niſi ſenſim magis magisque horum ligamentorum naturam aut diſcere, aut aliis oſtendere propoſitum eſſet. In indice itaque duntaxat, aut alio quovis digito hac ducta ſectione, primi muſculi digitos moventium caput liberato: & illo apprehenſo, & ad te ſurſum tracto, muſculum ex brachialis ſinu tantiſper reponito, quouſque quatuor ipſius tendines ad quatuor digitos porrigi conſpexeris, & deinde privatim illius tendinis inſertionem obſervaveris, qui indici exporrigitur. Hac enim inſpecta, & muſculo rurſus in ſuam ſedem repoſito, ejus caput trahendum venit, ut ipſius innoteſcat munus, intuearisque, qua ratione primo indicis articulo in flexu ſecundi, tendo ille adniti nolit: uti ſanè reliqui transverſis adhuc ligamentis involuti tendines, ſuis quibus accumbunt oſſibus innituntur, proximeque attenduntur. Nunc ligamentis trium reliquorum digitorum, ac cujuſque tendinis inſertione & perforatione, qua ſubditum

Muſculi lateſcentem tendinem educentis.

Lib. 1 de Adminiſt. ſect.

Primi & ſecundi brachiale moventium.

Primi digitos moventium.

g *verſus i 3 tabulae.*

h 3 *tab.* Λ, *m.*

i 3 *tab. m.*
k 3 *tab.* Λ,
l 4 *tab.* θ.

m 3 *tab. p.*
n 6 *tab.* κ, λ.
o 3 *tab. r. aut* 4 *tab.* η.
p 4 *tab.* ζ.

q 3 *tab.* Λ, *m.*

r *ut* 5 *tab.* *.

s *ut in* 4 *tabulae ſiniſtra manu.*
t 5 *tab.* Θ. *atque ita ſeriatim notatam in margine tabulam, & ipſam praecedentem & ſequentem unà, uti in caeteris adminiſtrationibus, inſpicito.*
u 4 *tab.* θ.

tum transmittit tendinem, notatis, muſculum à manu in anteriora reflexum menſae ex-
Secundi. porriges: aut ſi in ſinu manum habueris, propendêre à digitis ſines, [x] eumque qui ter- x *6 tab.* Ξ.
tium quatuor digitorum internodium flectit, ſuo capite liberabis, quod nonnihil occul-
tatur ſub [y] muſculo, ſuperiorem radii partem in pronum ducente. Priuſquam tamen id y *6 tab. x, &*
ab ulna abradas, conducet ex brachialis ſinu quatuor ipſius tendines attollere, & animum *7 tab.* Q.
adhibere, quî citra omnem operam muſculus hos tendines producens, ab [z] illo divella- z *6 tab.* η.
tur, qui ipſius ſuperiori lateri accumbens, tertii pollicis oſſis flexionis autor habetur,
adeò ut utrinque muſculi unius loco in homine habere nequeas. Liberato itaque ſecundi
muſculi capite, & ipſius quoque exortu, quem ab ulnae [a] ligamento aſſumit (quod in- a *7 tab.* V
ter radium & ulnam, ubi invicem haec oſſa dehiſcunt, obvium eſt) univerſum muſcu- *inter* S, T.
lum ex brachialis ſinu repones, ejus mucoſam perpendens membranam, & tendinum ipſius
ſeriem. Cavendum tamen eſt, ne quum eos attollere ſtudes, gracilem [b] muſculum, ſin- b *6 tab.* ζ, ζ. *7*
gulis tendinibus exporrectum, violes: is enim, quum tendini committitur, atque etiam *tab. d.*
primo digiti oſſi (ejus ad pollicem adductioni ſubſerviens) implantatur, ad tertium uſque
articulum ſecundi muſculi tendinem oſcitanter elevare prohibet. Quum itaque hos ten-
dines [c] primi muſculi tendinibus trajici, atque in tertium os inſeri videris, utrunque mu- c *6 tab.* ε
ſculum in ſuum locum reponito, examinaturus, num ſecundi muſculi tendines primum *tranſmittit*
digitorum os flectant ſoli, aut ſimul cum ipſis primi muſculi tendines, & ejus generis *tendines* Ξ.
reliqua, quae in horum muſculorum functionis enarratione propoſuimus. Primo nunc
muſculo à digitis reſecto, ac ſuis, ſi quae habet, ſeſaminis oſſiculis aliquantulum obſer-
vatis, ſecundum in brachialis ſinu transverſim divides, ut ipſius tendines adhuc in vola
reſerventur, illorum gracilium muſculorum cauſa, qui quatuor digitos pollici adducunt.
Tertii digitos moventium adminiſtratio. Modò [d] tertium muſculum, pollici ſubſervientem, à radio liberabis, & ad tertium pol- d *6 tab.* η.
licis internodium duces, ipſius tamen transverſo ligamento, ut in reliquis digitis, prius
diviſo. Hunc ubi abſtuleris, ac ipſius ſeſaminum oſſiculum animadverteris, [e] muſculi e *3 tab.* Λ.
brachiale flectentium ſuperioris inſertionem ſpeculabere, quam in radicem poſtbrachia-
lis [f] oſſis indicem ſuſtinentis molitur. Atque nunc tibi in interna cubiti ſede adhuc [g] duo f *1 fig. cap. 25*
tantum muſculi ſuperſunt, radium videlicet in pronum moventes: qui quum citra aliam *lib. 1* I.
Transverſorum ligamentorum in externa cubiti ſede. operam conſpicui ſint, donec & horum oppoſitos videas, opportuniùs ſervabuntur. In g *7 tab.* Q, X.
praeſenti itaque ad externam cubiti ſedem accedas, in ea primùm obſervaturus [h] trans- h *2 tab. charact.* 1, 2, 3,
verſa ligamenta, quae ac ſi unum eſſent, ſeſe offerent. Verùm dum tendinibus, quos 4, 5, 6.
ligamenta continent, mentem accommodabis, ac ſeorſum unumquodque, ut in interna
digitorum ſede praecepimus, diſſecueris, ut minimùm ſex numero occurrent, quae, an-
tequam muſculos ſepares, dividere poſſis, niſi prius in cubito cujuſque muſculi tendi-
nem ſeparare ſtatueres. At commodiùs erit, aut ſimul omnia ante muſculos, aut pri-
Tertii brachiale moventium. vatim unumquodque ſaltem ante ſuum, quem tranſmittit, muſculum aggredi. Primus
autem eſſe poteſt, [i] qui poſtbrachiali ante parvum digitum inſertus, id extendit, cujus ten- i *9 tab.* Λ. *2*
do ex ſuo [k] ſinu elevabitur: & deinde acuto cultello, aut novacula, totus muſculus ab *tab.* Y.
ulna liberabitur, accuratè interim ab illo, [l] qui ſuperiori ipſius lateri committitur, qui- k *2 fig. cap. 24 lib. 1* V.
que parvi digiti extenſioni potiſſimùm famulatur, diviſus. Ubi itaque hujus caput ab ex- l *9 tab.* Θ. *2*
terno humeri tubere diſſecueris, illum poſtmodum à poſtbrachiali liberabis: niſi appen- *tab.* X.
ſum ipſi aſſervare lubeat, quo tandem brachiale extendentium & flectentium muſculo-
Decimioctavi & 17 digitos moventium. rum munus conſpicari valeas. Poſt hunc [m] is ex ſuo [n] ſinu & ligamento attolletur, quem m *2 fig. cap. 24 lib. 1* θ
decimumoctavum enumeravimus, parvique digiti extenſionis autorem ſtatuimus, cujus *ſinus. ligamentum au-*
tendo ad digitos ducendus non eſt, niſi ab externo humeri tubere is, cum [o] ſubſequenti *tem 2 tab.*
jam in enarratione muſculo (qui digitos moventium decimuſſeptimus numerabatur) libe- *charact.* 1.
ratus fuerit. Illum autem diligenter ex ſuo, quem nos ipſi tribuimus, [p] ſinu attollens: n *9 tab.* Z. *2*
atque ab illis, qui ſuperiori ipſius lateri exporriguntur, muſculis, divulſum, ab humero *tab.* V.
quoque reſecabis, nunc ſedulò animadvertens, num in tres aut quatuor ducatur tendi- o *2 fig. cap. 24 lib. 1* γ.
nes, & quibusnam digitis illi inſerantur, quaeque ipſorum ad digitorum radices ſit com- *2 tab. charact.* 3.
Deciminoni adminiſtratio. mixtio. Idem in illo qui parvum digitum praecipuè extendit, molieris, neutrum ab ipſis p *10 tab. p.*
digitis abſecans, niſi & modò [q] ſubſequentem ad inſertionem uſque deduxeris. Occurrent q *10 tab.* Λ,
enim nunc [r] tria illa, quae ulna producit, muſculorum principia: quorum infimum & Ξ, Π.
brachiali proximum, obſervandum venit, à quo muſculus pronaſcitur, qui indicem &
medium à pollice abducit. Hujus itaque principii portionem, quae illum muſculum con-
ſtituit, ab ulna divides: & ex ſuo peculiari [r] ſinu & ligamento elevatam, ſenſimque à r *2, 4 fig. cap.*
brachiali & poſtbrachiali, quibus fibroſo nexu haeret, liberatam, ad digitos uſque de- *24 lib. 1* δ
duces, adamuſſim nunc [s] trium illorum muſculorum tendines & inſertionem perpendens, *ſinus, ligamentum au-*
quae multo accuratiùs ſe offeret, quàm ego illam (quum varia ſit) deſcribere poſſim. *tem 2 tab. charact.* 4.
21, 22 digitos moventium, & dein ejus qui in illorum deſcriptione 23 numeratur. Caeterùm illis à quatuor digitorum internodiis ad unguium uſque radicem reſectis, qui s *9 tab.* Z, Θ.
pollicem evertunt, aggredieris. Ab ulna itaque, [t] reliqua tertii principii parte reſecta, *10 tab. p.*
muſculus pollicem verſus indicem evertens, ad ipſius inſertionem ducetur: ſimiliter [u] ſe- t *10 tab. o.*
cundi principii muſculi, qui bicornem tranſcendunt tendinem, ad pollicem & brachiale u *10 tab.* Ξ, *dein k, l,*
uſque avellentur, atque unà cum reliquis à digitis rejicientur. [x] Qui bicorni tendine *tranſcendentes f.*
Quarti brachiale moventium. brachiale extendit muſculus, modò prorſus eſt conſpicuus, niſi quòd nonnihil ſub [y] mu- x *11 tab.* A.
ſculo longiori radium in ſupinum moventium occultatur. Hic itaque ſuo exortu libera- y *12 tab.* Θ.
tus,

tus, ad poſtbrachiale ducetur: & ipſius examinata functione, etiam cum caeteris abjici poterit. Superſunt adhuc in externa cubiti ſede, [z] duo radium in ſupinum agentes, qui citra ſectionem etiam, ut & [a] interiores radii duces, occurrunt, longiſſimi, tantùm [b] capite excepto, quod penitiùs nonnihil inter [c] poſteriorem cubitum flectentium muſculum, & extendentium [d] exteriorem latitat, non tamen adeò impenſe, ut non liceat ipſius capite ab humero reſecto, illum ad inſertionem uſque cum reliquis radium moventibus perducere. Si itaque nunc [e] ligamentum in cubiti longitudine inter oſſa obvium animadverteris, repoſitos in manu muſculos ordine aggredi tempeſtivum fuerit: ex quibus [f] quatuor ſtatim graciles evadunt conſpicui, quos Natura [g] tendinibus tertium quatuor digitorum os flectentibus exporrexit. Deinceps [h] ille liberatur, qui pollicem ab indice maximè removet, mox [i] duo primum pollicis internodium flectentes. Deinde [k] tres ſecundum pollicis os flectentes: quos eo diligentiùs obſervare oportet, quo magis antehac diſſectionum profeſſoribus fuerunt incogniti, quodque illorum tendinibus praecipua manus ſeſamina [l] oſſicula ſint innata. Hos ſubſequetur, [m] qui pollicem indici proximè accommodat, dein [n] qui parvum validiſſimè abducit: ut tantùm [o] octo adhuc ſint reliqui, quorum ope prima quatuor digitorum internodia flectimus, quorumque tendinibus exigua innaſcuntur [p] oſſicula, quae ſeſamo comparamus, quaeque hîc in primis ſunt perſcrutanda. Caeterùm nunc digitorum articulos dividens, ipſorum ligamentorum naturam, eorundemque ſpeciem perquires: ac brachialis poſtbrachialisque nexibus haud neglectis, longè diligentiſſimè brachialis ad cubitum articulo animum accommodabis: quòd hîc [q] cartilago examinanda veniat, ulnam à brachiali dirimens. Quinetiam perpende, obſecro, [r] ſtylum imitantem proceſſum, non proceriùs extra ſinum, quo brachiale excipitur, prominere, quàm radii appendicis [s] mucronem. Dein expendito, parem ligamenti hujus articuli in utroque latere [t] formam eſſe, ut unà mecum omnibus quoque ſimilem uſum adſcribas: ne fortè quum Naturam celebrare inſtituis, illi inartificioſiſſimam conſtructionem cum Galeno imponas. Rejecta nunc manu, [u] priorem cubitum flectentium muſculum ſuis principiis liberato, quorum exterius ex ſuo ſinu elevandum eſt: & [x] ligamento articuli humeri, ipſum continente, recta ſectione diſſecto, id à ſcapulae collo adimetur. [y] Interius valido quoque cultello ab interiori ſcapulae proceſſu dividetur: & utroque principio deorſum reflexo, hujus muſculi [z] carnoſa inſertio in os humeri animadvertetur: qua diſſecta ad radium uſque, ſola manu à ſubdito muſculo iſte prior avelletur. Ubi verò hujus inſertionem intuitus fueris, is [a] appenſus ſervabitur, & [b] poſterior ab humero deraſus, ad ipſius quoque inſertionem ducetur. Poſteriorum, ſeu cubitum extendentium, [c] illum primùm ab humero derades, quem tertium nominavimus. dein [d] primus à ſcapula abſecabitur: ut illo poſtmodum deorſum tracto, [e] ſecundum animadvertas ipſi innatum, ac ſub illo ab humero prodeuntem. Quando itaque hi ad inſertionem producti ſunt, neque ullam fibrarum interſectionem animadverteris, cubiti articulum ſubinde flectito & reflectito, examinaturus, num vel tantillum quidem extra rectum tramitem dimoveri queat. quod quum in articulo ſolis ligamentis haerenti, & jam propemodum luxato, obſervas, quid fieri in nobis arbitrabere, articulo tot muſculis adhuc veſtito? Ut tamen haec omnia exactiùs rimeris, oſſa invicem ſejungenda ſunt, non ſolùm humeri cum ulna articuli gratia, verùm & radii cum humero, & radii rurſus cum ulna. Praeter hoc enim, quòd nihil utilius ſeſe inſpiciendum in tota reſectione, luxationum gratia offert, nulla profectò ejuſmodi articulorum inſpectione, in univerſa Anatome mihi jucundior occurrit ſpeculatio.

Radium moventium adminiſtratio.

Muſculorum manum occupantium.

Ligamentorum reliquorum adminiſtratio.

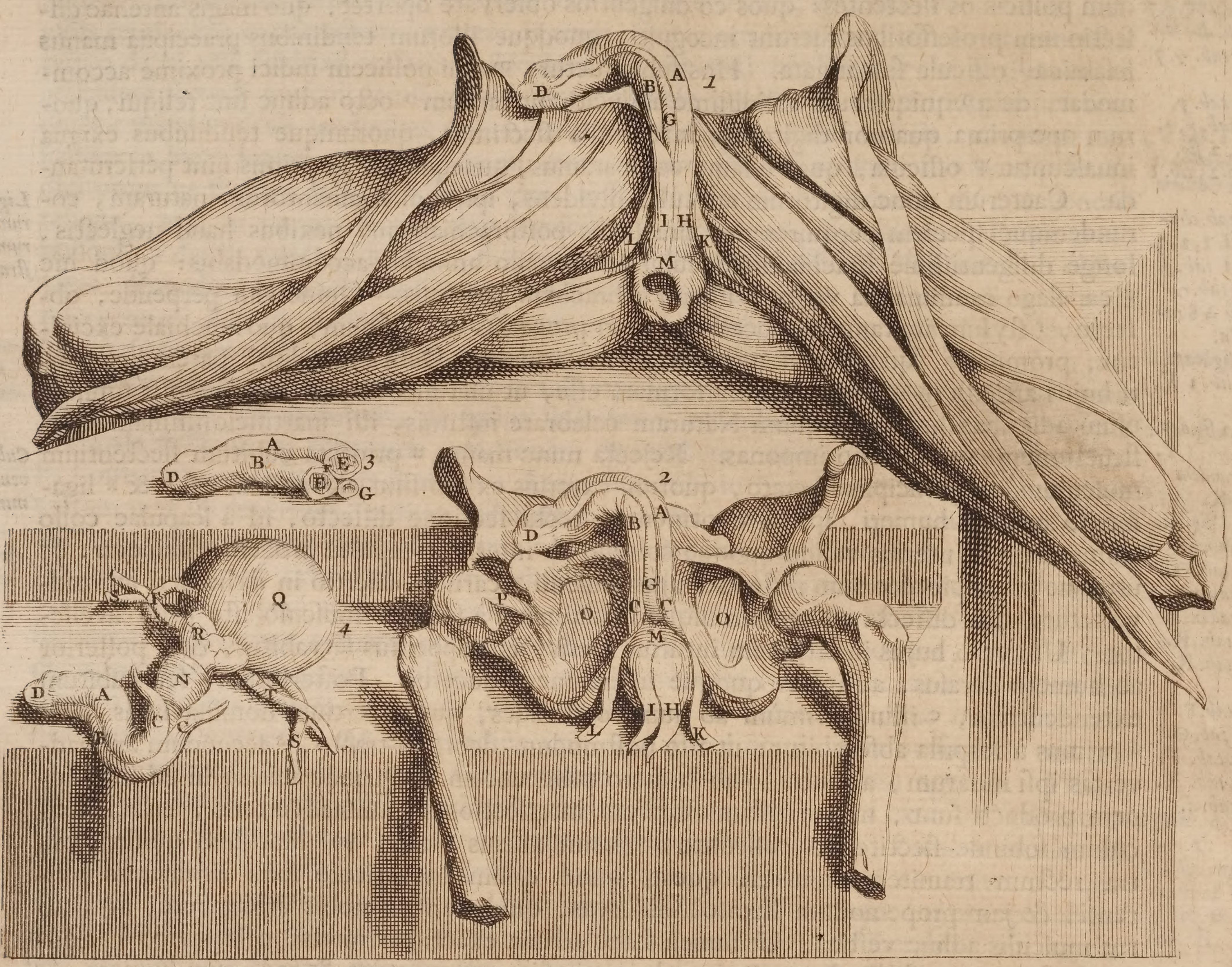
Cubitum moventium adminiſtratio.

z 12 *tab.* Θ, Λ.
a 7 *tab.* Q, X.
b 12 *tab. a.*
c 12 *tab.* Y. 8 *tab.* Γ.
d 11 *tab.* Θ. *aut illic inter* Θ *&* g *occulitur h.*
e 7 *tab.* V, *inter* S. T. 12 *tab. h.*
f 6 *tab.* ζ, ζ. 7 *tab. d.*
g 6 *tab.* γ. 7 *f.*
h 3 *tab. p.*
i 6 *tab.* κ, λ.
k 1, 2 *fig. cap.* 25 *lib.* 1 T.
l 7 *tab. charact.* 1, 2, 3.
m 11 *tab. ſ.*
n 3 *tab. r.*
o *ſub* Δ 8 *tabula.*
p 1 *fig. cap.* 25 *lib.* 1 V, V.
q 1, 2 *fig. cap.* 24 *lib.* 1 T.
r *earundem fig.* R.
s *ead. fig.* α.
t 12 *tab. i, k.*
u 6 *tab.* Θ.
x 5 *tab. f.*
y 6 *tab. n, o.*
z 1 *tab.* R.
a 7 *tab.* R, R.
b 8 *tab.* Γ.
c 11 *tab.* Θ.
d 12 *tab.* T.
e 12 *tab.* X. 13 *tab. d.*

CAPUT XLIX.

DE MVSCVLIS PENI PECVLIARIBVS.

QVADRAGESIMINONI CAPITIS TABVLA,
quatuor Figuris comprehenſa.

QUADRAGESIMINONI CAPITIS TABULAE,
ejuſdemque figurarum & characterum Index.

Haec quadrageſiminoni Capitis tabula, quatuor complectens figuras, numero inſignitas, non huic tantum Capiti, verùm etiam & aliis plerisque utilis erit. Ne verò dein pluribus praefigenda ſit Capitibus, hic omnes ſuarum notarum indices ſum explicaturus.

1 *Prima figura, corporis in menſa proni femora oſtendit, in latera admodum diſtenſa, & penis corpus, univerſo interim ſcorto cum teſtibus, cute, adipe, venis, nervis & arteriis undique abſectis.*

2 *Secunda figura, nuda quodammodo commonſtrat oſſa, quae ſacri oſſis lateribus committuntur, quibusque hic femorum oſſium portiones adhuc appendent, unà cum ani & penis muſculis, quos ab ipſorum exortu dependere finximus, ut penis corporum origo, urinaeque & ſemini communis meatus inibi in conſpectu eſſet, quà ſurſum ſub pubis oſſibus flectitur.*

3 *Tertia, penem transverſim diſſectum in hoc oſtendit, ut penis corporum ſubſtantia, & eorundem cum urinae meatu connexus oculis ſubjicerentur.*

4 *Quarta figura integrum commonſtrat penem, unà cum veſica hic exporrectum, ut proprius veſicae cervicis muſculus aliquo pacto intueri poſſit.*

A, B 1, 2, 3, 4 *Duo corpora, penem quodammodo univerſum conſtituentia.*

C, C 2, 4 *Duorum penis corporum exortus.*

D 1, 2, 3, 4 *Penis glans.*

E, E 3 *Fungoſa rubraque penis corporum ſubſtantia.*

Mu-

F 3 *Mutuus penis corporum connexus, & nervea eorundem ſubſtantia, quae orbiculatim fungoſam ſubſtantiam complectitur.*

G 1, 2, 3, 4 *Veſicae meatus, urinae ſeminique genitali communis.*

H, I 1, 2 *Duo primi penis muſculi, in prima quidem figura ſuam ſervantes ſedem, in ſecunda autem ab eorundem principio dependentes.* Acceleratores.

K, L 1, 2 *Tertius & quartus penis muſculi, qui in prima figura integri, in ſecunda verò ab origine ſua pendentes conſpiciuntur.* Erectores.

M 1, 2 *Muſculus orbiculatim recti inteſtini finem ambiens, faeciumque excretioni praefectus.* Sphincter Ani.

N 4 *Veſicae cervicis muſculus, urinam, ne praeter noſtrum arbitrium defluat, cohibens.* Veſicae Sphincter.

O, O 2 *Membrana, pubis oſſium foramina occupans.*

P 2 *Teres ligamentum, à coxendicis oſſe in rotundum femoris caput inſertum.*

Q 4 *Veſicae corpus.*

R 4 *Glandoſum corpus, vaſorum ſemen à teſtibus deferentium inſertionem excipiens.*

S, S 4 *Portiunculae meatuum, quibus urina è renibus in veſicam ducitur.*

T, T 4 *Portiunculae meatuum, ſemen in veſicae cervicem ejaculantium. Muſculos autem in prima figura femur amplexantes, characteribus non inſignivimus, quòd illi in muſculorum tabulis diligentiſſimè annotati fuerint.*

Penis conſtitutio.

a 20 *fig. lib.* 5 *r.* b *praeſentis cap. figurarum* A, B. c 3 *fig.* E, E. d 2 *fig. cap.* 29 *lib.* 1 *q. verùm hic* 2, 4 *fig* C, C *exortus notatur.* e 1, 2, 3 *fig.* G. f 1, 2, 3, 4 *fig.* D.

Etſi penis conſtructionis enarratio in quintum librum, ubi generationis organa commemorabuntur, opportunè reſervanda venit, nihilominus tantam hujus mentionem modò facere expedit, quanta ad muſculorum penis deſcriptionem ex uſu eſt. Penem itaque, praeter [a] cutem, qua involvitur, [b] duo grandia & nervea, & [c] intus ſpongiae modo cava efformant corpora: quorum dextrum à pubis oſſis dextri [d] ſede enaſcitur, paulo inferiùs quàm ubi invicem pubis oſſa dehiſcere incipiunt. Hoc verſus ſiniſtrum latus modicè exporrectum, cum ſiniſtro coit corpore, à pubis oſſe ſiniſtro principium ducente. His corporibus praecipua penis conſtat moles. atque haec corpora ad inferiorem ipſorum ſedem, qua coëunt, veſicae [e] meatum ſibi toto ipſorum ductu ad [f] glandis uſque radicem ſubnatum obtinent, ubi meatum hunc urinae ſeminique communem, corpora illa in unum penitus corpus confuſa amplexantur, quemadmodum quinto libro auditurus es prolixiùs: ad quatuor enim penis muſculorum deſcriptionem, modò dicta abundè ſufficiunt.

Primi duo penis muſculi. *ACCELERATORES.*

g 1, 2 *fig.* M. h 1, 2 *fig.* H, I. i 4 *tab.* S, T. k 1, 2 *fig.* G.

Ab anteriori itaque anularis [g] muſculi ſede, quem recto inteſtino, ut excrementorum praeſit egeſtioni, obnatum eſſe docebimus, [h] duo carnei enaſcuntur muſculi, [i] illis prorſus ſimiles, qui à pectoris oſſe ad os υ referens porriguntur. Ambo enim invicem proximi ſunt, & internis lateribus mutuò committuntur: rectaque ſurſum in priora, ad urinarii [k] meatus, ſub corporibus illis ad ſuperiora reflexum adſcendentes, ejus meatus lateribus inſeruntur: & invicem dirempti, corpora penis nonnihil digitorum modo amplexantur.

Tertius & quartus. *ERECTORES.*

l 1, 2 *fig.* K, L. m 2 *fig. cap.* 29 *l, m, n, o, p, q, & circa q enaſcitur muſculus.*

[l] Alii duo utrinque habentur ſinguli, ab [m] appendice oſſis coxendicis, paulo inferiùs quàm penis corpora, principium ducentes: quod carneum, ac gracile, ſurſum obliquè procedentem efficit muſculum, qui carnoſus ſemper permanens, ſui lateris corpori non procul ab exortu inſeritur.

Muſculorum officium.

Quatuor his muſculis penis radix voluntario impetu trahitur, hinc & erectionis tentiginisve quandam vim, praeter naturalem facultatem ipſi inſitam, obtinens. Quamquam duo priores muſculi in urinae ſeminiſque excretionibus, communem illum urinae ſeminique meatum veluti digiti quidam aperire videantur, ne meatus in obliquo hoc inflexu reſtrictus, ejuſmodi humorum expulſionem prohiberet, & potiſſimùm ſeminis, cujus ejaculationem (etſi urina multo craſſius ſit) Natura impetu perfici voluit. Niſi enim fortè hi muſculi inferiorem meatus ſedem in hoc reflexu deorſum vellerent, in penis tentigine totus meatus occluderetur, quòd ipſius ſuperior pars à diſtentis corporibus adeò pertinaciter huc illuc alliceretur.

Adminiſtratio.

Porrò ut muſculos hos commodè aggrediaris, reliqua cadaveris pars, quae adhuc ex quadrageſimo Capite ſupereſt, reſumetur: ac diſtentis quàm maximè poſſis femoribus, orbicularem ſectionem in ani ambitu duces, qua cutem ad adipem uſque (quem hic habes copioſiſſimum, maximeque humidum) dividas. Deinde longam ſectionem per ſuturam, in penis inferiori ſede ac ſcorto conſpicuam, in cute per perinaeum (quod interfemineum alii vocant) molieris, quae ad anteriorem uſque orbicularis lineae ſedem pertingat. Poſtmodum cutem hamulis aut digitis elevatam, hinc inde à ſubditis organis novacula divelles: & muſculos, qui ſeſe abſecta cute offerunt, parvo cultello à ſuis exortibus liberatos, ad inſertionem uſque perduces, non per tranſennam ſingulos ſeorſum expendens, cùm calculorum eruendorum gratia, tum fiſtularum ulcerumque nomine, hac ſede non infrequenter homines infeſtantium. Deinde eo obſervandi ſunt quoque exactiùs, quo minus aliquid à Galeno de his proditum habemus. Quandoquidem locus, in quo

illos

illos in opere de Adminiſtrandis ſectionibus proſecutus eſt, unà cum quinque & dimidio ejus operis libris, incuria temporum intercidit, ſimul cum ipſius de Muſculis peculiari libro. Quantum verò ex libris de Partium uſu augurari poſſumus, videntur hoc Capite à me deſcripti [n] muſculi parum à Galeno fuiſſe animadverſi, quum inibi nullos ad penem referat, quàm duos, ſecundùm [o] meatus urinarii longitudinem per totum penem digeſtos, & à me hactenus (quod lubens fateor) non repertos. Ut modò taceam, Galenum penis [p] corporum originem non rectè aſſecutum eſſe, quum is unum duntaxat, idque prorſus cavum, & nullo humore intus imbutum proponens corpus, illud ex ſuperioribus pubis oſſium ſedibus pronaſci [q] doceat: non expendens, penis praecipuam molem inferiùs multo, quàm humillima pubis oſſium [r] commiſſurae conſiſtit ſedes, enaſci, penemque mox [s] ad anum & per ſcorti regionem aequè craſſum corpulentumque eſſe, atque [t] ea parte, quae à ſuperiori pubis oſſium ſede propendet, aut erigitur. adeò, ut quum penis origo Galenum latêret, neque is ſecus quàm Anatomes imperitus aliquis de illa ſenſerit, veriſimile ſit, ipſum quoque eos non aggreſſum eſſe muſculos, qui peni non multo ultra ipſius initium exporriguntur.

Lib. 15 de Partium uſu.

n 1, 2 *fig.* H, I, K, L.
o 1, 2 *fig.* G.
p 1, 2, 3 *fig.* A, B. *dein* C, C.
q *ac ſi oriretur ad q 4. muſc. tab.*
r 1 *fig. ultimarum lib.* 1, *s.*
s 2 *fig.* C, C *ſunt juxta* M.
t *ubi* G *conſiſtit* 1 *figurae.*

CAPUT L.

DE CERVICIS VESICAE MVSCVLO.

Hujus muſculi effigiem in viris quarta figura tabulae praecedenti Capiti praepoſitae commonſtrat, N litera notatam: quemadmodum & vigeſimaſecunda & vigeſimatertia figurae libri quinti, ad characterem ϱ. Muliebris verò veſicae muſculum proponit vigeſimaequintae libri quinti figurae γ.

Virilis veſicae muſculus. SPHINCTER.

Ad virilis [a] veſicae finem, ubi in collum cervicemve terminatur, [b] glandoſum quoddam corpus ipſi obnaſci, quintus liber declarabit. [c] Muſculus autem jam nobis propoſitus, inter glandoſum id corpus & [d] reflexum praecipuè conſiſtit, quem veſicae cervix, poſteaquam modicè deſcendit, ſurſum ducta, ſub pubis oſſe primùm molitur. Muſculus enim totam hanc meatus ſedem ambit, orbicularis, & oblongi anuli, aut oblongi rotundique meatus effigiem exprimens, ac fibris transverſim circularibus intertextus, & ſuperiùs juxta glandoſum corpus, quàm inferiùs, craſſior.

Muliebris.

In mulieribus verò, quarum [e] veſicae [f] cervici ejuſmodi corpus glandoſum non adnaſcitur, [g] muſculus totum meatum ambit, qui à veſicae corpore in ſuperiorem ſedem colli uteri, non procul à pudendo [h] ſubingreditur.

Muſculi uſus.

Muſculus iſte in mulieribus & viris parem praeſtat uſum, in hocque primariò à Natura conditus eſt, ut meatui veſicae praeficiatur, obſtaculo futurus, ne transverſae veſicae fibrae motu ſuo naturali urinam, quoties aut copia, aut prava qualitate illi moleſta eſſet, praeter noſtram voluntatem & impetum excernant, & quovis abdominis compreſſu, validaque ſpiritus retentione, illa mox profluat. Operaepretium enim fuit, egerendis ex corpore recrementis motus praeeſſe voluntarios. ſi caſu enim naturali duntaxat motui excrementorum propulſio committeretur, continuò recrementa emanarent: quod non duntaxat foediſſimum eſſet, verùm inſuper plurimis muniis, quae tota vita obimus, inſignes noxas inferret. Quo minus igitur urina non noſtro arbitratu profluat, Natura meatui veſicae hunc muſculum circumdedit, inſtarque fidi janitoris praefecit, qui ſeſe colligere ac ſtringere poſſet, quum preſſam alioquin à veſica, & [i] abdominis muſculis, & [k] ſepto transverſo, urinam emittere nolumus: quique etiam cum communi muſculorum ratione ſeſe non contrahit, ſed media ſua (ut ſic dicam) habetur figura, preſſae à ſuperioribus corporibus urinae cedit, ſeque extra figuram illam & habitum ab ea educi laxarique patitur. Quum verò ſupernarum partium ceſſat compreſſio, ipſave urina univerſa effluxit, muſculus ſeſe colligens & conſtringens, quicquid ex urina reliquum meatui adhuc inhaeret, protrudit. Relinquuntur autem tres quatuorve guttulae, quae emiſſa continuo fluxu, & patente prorſus meatu urina, promanare ſolent. Atque is urinae, quae meatui adhuc fortè inhaereret, aut ſenſim tantùm promanaret, compreſſus, alter praeſentis muſculi uſus habetur. Quòd verò ad excretionis promptitudinem velocitatemque quicquam (ut Galenus aſſerit) alioquin auxilietur, quodque is praecipuus ipſius ſit uſus, ſatis aſſequi nequeo. Quanto enim magis remittitur, ſuamque comprimendi vim impenſiùs laxat, ſeſeque non ſecus ac quieſcentes, & ab aliis oppoſitis producti muſculi, educi dilatarique permittit: tanto liberiorem reddit meatum, qui apertus & amplus, majorem urinae à ſuperioribus ſedibus preſſae copiam transmittit, quàm ſi muſculus non prorſus laxatus, ſolutusve, nonnihil ſuas fibras, ad expulſionem fluente urina, intenderet: ac neſcio qua ratione per univerſum egerendi tempus, muſculorum munere, quod contractione fit, fungeretur, meatum anguſtiorem neceſſariò reddens, feliciorem que aut craſſiorem urinae excretionem vitians: quicquid hîc tandem de urinae acrimonia, pravaque qualitate, laxio-

Lib. 15 de Uſu partium.

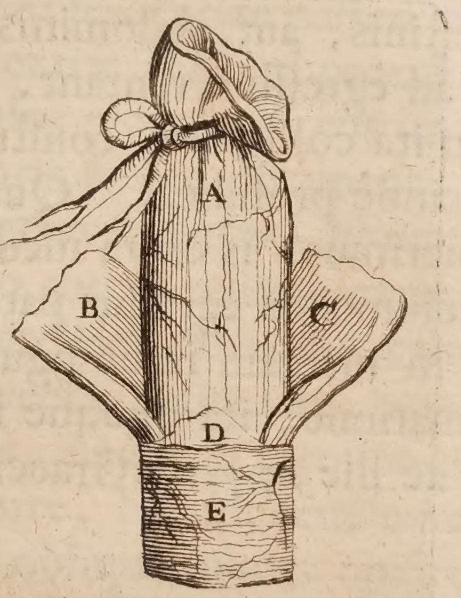
a 4 *fig. cap.* 49 Q.
b *ejuſdem fig.* R.
c *ejuſdem fig.* N.
d *inter* M & G 2 *fig. cap.* 49.
e 25 *fig. lib.* 5 β.
f *ejuſdem fig.* δ.
g *ejuſdem fig.* γ.
h 27 *fig. lib.* 5 L.
i 3 *tab.* Θ. 4 *tab.* Π. 5 Δ. 6 Δ.
k 7 *tab.* Δ.

laxiorem alioquin & magis ſolutum muſculum requirentibus, comminiſcemur. Caeterùm quòd ad urinae retentionem, praeter hunc muſculum, meatus longitudinem & circumactum conducere Galenus atteſtatur, in viris fortaſſis locum habebit. nam muliercu- (l 25 fig. lib. 5 y, δ.) larum [l] meatus brevis omnino eſt, rectaque deorſum protenſus, nuſquam deflectitur, aut convolvitur. Quod Ariſtotelem latuiſſe videtur, quum foeminarum veſicam, adeò in corporis alto repoſitam, non verè arbitratur. (Problemate 22 ſectionis 10.)

CAPUT LI.

DE RECTI INTESTINI MVSCVLIS.

QVINQVAGESIMIPRIMI CAPITIS FIGVRA.

QUINQUAGESIMIPRIMI CAPITIS FIGURAE, ejuſdemque characterum Index.

Recti inteſtini hic delineatur portio, cum ſuis muſculis à corpore reſecta, quam aliàs ferè, dum reliqua eximimus inteſtina, in corpore adhuc relinquere ſolemus.

A *Rectum inteſtinum, quod in libri quinti figuris evadet conſpicuum, praeſertim autem octava figura, & vigeſima.*

B, C *Duo muſculi, inteſtinum poſt egeſtionem ſurſum trahentes.* Levatores Ani.

D *Muſculoſa ſubſtantia, penis radici adnata, in mulieribus porrò ad infimam pudendi partem commiſſa.*

Inſuper D ſedes notatur, à qua in penem muſculi duo pronaſcuntur.

E *Circularis muſculus, ne praeter arbitrium excrementa dejiciantur, praecavens.*

(a 8 fig. lib. 5 ab Y ad d. & 20 fig. lib. 5 o. & 22 *. b B, C. & 8 fig. lib. 5 b, c.) Laudata nunquam ſatis Natura, [a] recti inteſtini extremo muſculos largitur, qui in faecium excretione protruſum recti inteſtini finem, alacriter ſurſum revellunt: dein alium ipſi dedit muſculum, qui intempeſtivam involuntariamque excrementorum egeſtionem prohibet. [b] Muſculi itaque ſedem ſurſum attrahentes, lati & tenues, neque admodum carnoſi aut rubentes ſunt, vix ab aliquibus oſſibus originem ducentes. (*Muſculi ſedem attollentes. LEVATORES ANI.*) A ligamentis enim ex pubis oſſibus, & coxendicis oſſe, & ſacro exortis, quae hujus regionis muſculis obducuntur, ipſaque demum peritonaei infima ſede, utrinque ſinguli enaſcuntur muſculi, qui deorſum protenſi, (c 9 fig. lib. 5 L. d D.) rectum inteſtinum amplexantur, [c] extimae ipſius tunicae inſerti. Praeſentes muſculi, quum lati admodum ſint, & ſuis finibus totam inteſtini latitudinem ambiant, ipſorum [d] portio radici quoque penis, mulieribus verò uteri collo adnaſcitur. Quod nonnulli perpendentes, tres ſedem ſurſum agentes muſculos recenſuerunt. Utcunque verò ſit, omnes horum muſculorum partes pari praeficiuntur muneri, quo ſedem ilico ab excretione ſurſum alliciunt, quae deorſum pellebatur vi abdominis muſculorum, & ſepti transverſi: auxiliantibus etiam ſubinde omnibus thoracem arctantibus, ſpiritumque continentibus muſculis. Caeterùm his qui anum ſurſum ducunt muſculis, nullus è regione opponitur contrariae functionis opifex, quemadmodum in omnibus ferè aliis partibus, muſculi equidem opponi conſueverunt. Neque oſcitanter hic Natura privatim ab aliorum muſculorum constructione aberravit: quum à muſculis octo abdominis, unà cum ſepto transverſo, ſedes adeò interdum propellatur, ut ne à relatis quidem muſculis promptè queat retrahi.

(e E. & 8 fig. lib. 5 a. & 1, 2 fig. cap. 49 lib. 2 M. f 3 tab. F, G, H. r. 4 tab. M. g 1, 2 fig. cap. 49 G. h 25 fig. lib. 5 *, x. i 1, 2 fig. cap. 49 H, I.) [e] Alius praeterea muſculus extremum recti inteſtini amplectitur, qui praedictis ſimiliter non admodum carneus, ſed mucore quodam oblitus exiſtit, fibras orbiculares transverſaſve adeptus, & elatiori ſede quàm inferiori craſſior, & quà cuti (ut labrorum [f] muſculi) permiſcetur, commune cum ipſa corpus efformans. (*Muſculus orbiculatim inteſtino obductus.*) Cohaeret autem fibroſis nexibus [g] meatui veſicae in viris, in mulieribus verò [h] cervicis uteri principio. quamquam etiam [i] duorum muſculorum, quibus in viris principium porrigit, interventu, peni committatur.

tur. Caeterùm poſteriori ſua regione, [k] quatuor ad oſſis ſacri finem locatis oſſiculis (quae coccyx os nuncupavimus) adnaſcitur. Ex lateribus connectitur teretibus [l] ligamentis, à ſacro oſſe, in coxendicis os pronatis. Praeſens muſculus non adeò atque medentium vulgus arbitratur, brevis eſt: ſed longus, ſecundumque magnum recti inteſtini longitudinis intervallum exporrectus viſitur, mirè ſedem attollentium muſculorum inſertioni commixtus. Quod non perfunctoriè ab illis venit perpendendum, qui ſedis fiſtulas & excreſcentias ſubinde ſcindere verentur, hujus muſculi muneris abolendi metu. Licet enim muſculi portio aut ferro dividatur, aut quavis alia occaſione divulſa laceretur, tamen quum latior ſecundùm inteſtini longitudinem ſit, ejus uſus non ita promptè, atque vulgò arbitrantur, in ejuſmodi adminiſtrationibus deperditur. Muſculus iſte circulatim inteſtinum ambiens, quum in media ſua figura, ac veluti quiete conſiſtit, inteſtini recti finem ita collectum, in ſeque concidentem ſervat, ut excrementa ſuo duntaxat pondere defluentia, & non magnum conatum ad excretionem molientia, haudquaquam tranſmittat: dein ſi quando illa ab inteſtinis, aut abdominis etiam [m] muſculis, & [n] ſepto tranſverſo comprimuntur, vimque ad egreſſum tentant, muſculus propria functione ſua, extra mediam figuram & habitum ita colligitur, conſtringiturque, ut non voluntariam excrementorum eductionem concinnè prohibeat. Quae ſi fortè eſt tempeſtiva, muſculumque proprio munere fungi noluerimus, is extra mediam figuram ſic ſeſe exeuntium vi laxari educique permittit, ut excrementis egreſſus pateat: poſt quem muſculus denuò cum cute, inteſtinique ſubſtantia, in mediam redit figuram, cervicis veſicae [o] muſculo, ut imagine, ſubſtantia & conformatione, ita quoque functione reſpondens, ſedulique janitoris vices gerens, & perinde ac ille σφιγκτὴρ Graecis, Latinis autem conſtrictor & anulus nuncupatus.

k *1, 2 fig. cap. 18 lib. 1* G, H, I, K.
l *10 tab.* γ, δ.
m *3 tab.* Θ. *4 tab.* Π. *5 tab.* Δ. *6 tab.* Δ.
n *7 tab.* Δ.
o *4 fig. cap. 49* N.

CAPUT LII.

COLLI VESICAE ET ANI MVSCVLORVM ADMINISTRATIO.

In viris adminiſtratio.

Colli veſicae & ani muſculorum adminiſtratio, ab ipſa veſica inchoabitur: [a] hanc enim à peritonaeo, quà internae pubis oſſis regioni obtenditur, cultello aut novacula liberare adeò convenit, ut ipſa non amplius aliqua ſua ſede peritonaeo ſit continua. Deinde penem à pubis oſſibus dirimere oportet: quod, ubi invicem haec committuntur, mediocri negotio perficies, quum nerveis duntaxat & fibroſis nexibus penis ibidem haereat. At ubi invicem oſſa removentur, penisque corpora [b] initium ducunt, acutiori cultello horum corporum initia proximè ab exortu ſunt abradenda, ut penis ab oſſibus liber pendeat. Mox cultro aliquo pubis oſſa invicem dirimes, ſectione per ipſorum [c] cartilaginem ducta. quam ſanè leviori opera, quàm plerique autumant, perfeceris, ſi modò oſſium medium adamuſſim tetigeris. Haec ſectio, quoniam prius femora in penis muſculorum adminiſtratione erant diſtenſa, ilico ut invicem oſſa abſcedant, occaſio erit. [d] Quo verò remotiùs oſſa disjungas, vehementiùs quoque adhuc femora abducenda ſunt. quod feceris longè commodiſſimè, ſi uno cadaveris crure à menſa pendente, & reliquo adhuc illi incumbente, os ſacrum in menſae latus acutumve collocaveris, & deinde utrinque femoribus & ilium oſſibus reflexis, oſſa pubis, quantum lubet, diduxeris. Nunc veſica univerſa cum pene in conſpectu adeò jacet, ut etiam [e] muſculum veſicae collo obductum, promptè animadverſurus ſis. Ut autem ſedis [f] muſculos pariter intuearis, cultello ſenſim veſica ſimul cum ipſius cervice à recto inteſtino transverſis ſectionibus ſeparanda eſt. In quo opere ſanguinem, ſi is ex venis & arteriis profluxerit, ſpongia ſedulò elues. Vix enim (niſi fortaſſis admodum operoſe omnia vaſa vinculis ita intercipere poſſis) fiet, quin inter diſſecandum, vas aliquod, aut caſu punctim ictum, aut transverſim neceſſariò inciſum, ſanguinem profundat. Ablata igitur veſica, & connexu recti inteſtini muſculorum ad penis radicem, & ad muſculum veſicae propenſo, ipſius inteſtini muſculos aggredieris: qui ſanè citra operoſam ſectionem ſunt ſummè conſpicui, ſi modò diligenter ab ipſis ſanguinem, qui hîc ſolet eſſe moleſtiſſimus, abſterſeris.

In mulieribus.

Haec adminiſtratio propemodum & mulieri communis eſſe poterit. ut enim veſicae cervicis [g] muſculus in ipſa videatur, veſica ſimiliter ac in viris, eſt à peritonaeo & pubis oſſibus liberanda: ut diviſis dein diductisque pubis oſſibus, in propatulo ſit muliebris veſicae collum, quod ſuo circulari muſculo potiſſimùm conformatur. Recto autem inteſtino peculiares muſculi, exſecto utero, erunt perinde ac in viris examinandi. Operaepretium nunc foret, validiùs adhuc pubis oſſibus diremptis, cultro aliquo acutiori ligamentum, ſacrum os ilium oſſi connectens, in ſiniſtro latere dividere, ut utrunque crus cum oſſe, quod ſacro committitur, ſeorſum tractari poſſit, dextroque cruri ſacrum adhuc haereat, aut [h] ſiniſtro, prout nimirum muſculos, qui adhuc reliqui ſunt, in dextro aut ſiniſtro crure aggredi viſum erit.

a *3 fig. lib. 5* O.
b *2 fig. cap. 49* C, C.
c *ultimae fig. lib. 1 5.*
d *Uti factum eſt in 22 fig. lib. 5.*
e *22 fig. lib. 5 e.*
f *fig. cap. 51* B, C, D, E.
g *25 fig. lib. 5, quae hac adminiſtratione parata eſt.*
h *Talis ferè eſt 16 tab.*

CA-

CAPUT LIII.

DE MVSCVLIS TIBIAM MOVENTIBVS.

Proximum quidem nunc erat, femur moventes muſculos deſcribere, ſi demum explicatis antea muſculis, ſitu viciniores aggredi inſtitutum fuiſſet: verùm quando ſectionis potius, quàm viciniae ſeriem ſequi propoſitum eſt, ante muſculos femoris motuum opifices, tibiae motores in praeſentia veniunt pertractandi. nam quouſque hos aſſervas integros, commodè illos adminiſtrare nequis. Caeterùm quo tibiam moventes muſculi inſigniores & proceriores, magisque conſpicui ſunt, eo etiam minus Galeni ſententiae paſſim aſſentiri queo, quamvis interim etiam non omni ex parte is ſibi conſentiat. Haud procul enim à calce tertii de Uſu partium, tibiae motuum opifices muſculos recenſens, eos hac brevi oratione novem enumerat. ,, Tres, qui anteriorem femoris ſedem occupant, atque omnium hujus loci mu- ,, ſculorum maximi ſunt, rectà ad genu feruntur: horum quidem unus implantatur pa- ,, tellae carnoſa apprehenſione: duo autem reliqui unum maximum procreant tendinem, ,, qui lateſcens, implantatur toti patellae, ſtringens eam exquiſitè, & continens cum ,, ſubjectis. Deinde autem praetervectus articulum, anterioribus tibiae partibus inſeri- ,, tur, eam, ſi jubeatur, extendens, unà cum toto ipſius genu articulo. Alii verò duo ,, muſculi, utraque praedictorum parte, hic quidem externus, ille autem internus, in ,, tibiae lateribus inſeruntur, ambo obliqui motus opifices. Qui namque internus eſt, ,, crus intrò adducit, alter autem extrorſum abducit. Enaſcitur autem ille quidem ex ,, commiſſura oſſium pubis, hic verò ab extremis partibus oſſis coxendicis: optimè enim ,, ſic utrique crus ad motus obliquos abducturi erant. In medio autem inter hos ſpatio, ,, aliae tres ſunt muſculorum explantationes, parvis motibus ipſum genu moventes. Fle- ,, ctit enim genu, & ad interiora adducit tibiam, is qui eſt continuus interioribus: ab- ,, ducit autem extrorſum ſimul flectendo, velut involvens eam, is qui tangit externos. ,, Reliquus, qui & medius omnium eſt, in femoris caput internum inſertus, flectit qui- ,, dem totum quoque femur, cum eo autem ſimul & totam tibiam evellit, immittens ſe ,, eis quae articulum ambiunt [ligamentis] uſque ad [a] alterum maximorum muſculorum, ,, qui in tibia reponuntur, ut ſimul quoque tibiam ipſam totam trahat. Reliquus verò ,, novem muſculorum articulum genu moventium, gracilis & longus, ex ilium oſſe ena- ,, tus, tibiam ſurſum extendit, in ea potiſſimùm figura crus totum ſtatuens, in qua mol- ,, lientes, ac ſubigentes, pedem ad inguina alterius cruris ſurſum ducimus. Poſt haec verba Galenus, Naturam in horum muſculorum conſtructione laudaturus, proculdubio ,, in primis exemplaribus ſubjunxerat, Mirificè & hîc Naturam omnia providiſſe: & quae reliquo contextu ſubſequuntur. At eum [b] muſculum, quem in poplite latitare innuit, temporis ſucceſſu, & in reſectione ſimiarum peritior, cognoſcens, haec quoque ſuo, quod ad nos demanavit, exemplari interjecit: ,, Praeter autem hos omnes, eſt ,, parvus muſculus in poplite, genu quoque flectens. ut ſimul omnes ab ipſo hac ſerie enarrati, numero decem cenſeantur. Haec ſanè ipſius oratio clariſſima eſt, ex qua quivis etiam citra inſpectionem, cujuſmodi enarrat muſculos, imaginatione ſibi pulchrè confingit: at quàm ſit veritati conſona, partim ab ipſo in ſecundo de Adminiſtrandis ſectionibus, partim verò ex ipſa inſpectione diſcito. Verùm quando ipſius orationis ſeries in ſecundo de Adminiſtrandis ſectionibus longior eſt, quàm ut tota hîc deſcribi debeat, ego femoris muſculos eo ordine, quo ibidem recenſentur, enarraturus ſum, Galeni ſententiam poſt muſculi cujuſque deſcriptionem continuò ferè ſubjiciens, ac pariter addens, quotum in praeſcripta ex libris de Partium uſu oratione unumquemque enumeraverit. Priuſquam verò muſculos aggrediar, id ſummo ſtudio abs te contendo, ut quot motibus tibiam agas, accuratè examines. Galenus enim in libris de Uſu partium, ut praecedens atteſtatur oratio, tibiam extendi ſimpliciter dixit: non adjungens, eam magis aut introrſum, aut extrorſum, aut prorſus in medium rectà extendi. At flexionem videtur triplicem enumerare: unam, qua tibiam retrorſum, ſeu in poſteriora ſurſum verſus exteriora duci innuit: alteram, qua introrſum illam ſurſum tractam agi dicit: tertiam, qua tibiam in neutrum latus inclinantem, rectà flectimus. quamquam tertium hunc ductum duntaxat flexionis nomine, & praecipuè in ſecundo de Adminiſtrandis ſectionibus donare videatur. Deinde in praeſcripta ipſius oratione, ſecus atque in libris de Adminiſtrandis ſectionibus, tibiam in latera moveri affirmat, quum unum muſculum hanc extrorſum abducere, alterum introrſum adducere ſcribit. Verùm tamen in ambobus libris, tibiae motum aſſignat, quo haec ſurſum obliquè, velut ad alterius cruris femur ducitur: & quo tibiam agi ab illis conſpicimus, qui pedibus coria in ligneis ſtratis emolliunt, aut quum piſtores maſſam apud pleraſque nationes calcant. Hos motus omnes ita Galenus enarrat, ut proprios prorſus tibiae illos eſſe arbitretur, ipſisque peculiares muſculos aſſignet: quum interim ti-

Galeni in lib. 3 de Uſu part. de tibiam moventibus muſculis ſententia.

Quoniam in orationis ſerie tibiam moventes muſculos ſeorſim ſingulos pertractabimus, ante noſtram enarrationem nullas notas margini adjiciemus.

a *Intelligit opinor primum pedem moventium, Φ in 12 tab. inſignitum.*

b 14 *tab.* r.

Galeni in 2 de Admin. ſect. ſententia cum vera muſculorum deſcriptione enarratur.

Tibiae motus.

tibia, quieſcente femore, rectiſſima flexione & extenſione ſolum agatur. Si enim tibia cum pede in latus digna animadverſione ducitur, id ſanè femoris fit beneficio. Neque eſt quòd huic paradoxo corroborando prolixiùs inſiſtam, quum ipſe jam admonitus, luce clariùs animadvertas, tuam tibiam, immoto prorſus femore, duntaxat rectiſſimo tramite flecti, extendique. Quamquam quum motus hos, adhibitis etiam nudis oſſibus, examinas, non perfunctoriè animus femoris motibus adhibendus ſit. niſi enim gnaviter attenderis, te inſcio femoris caput in coxendicis oſſe ſitum mutabit, moxque alia tibiae flexio extenſioque, quàm prius, apparebit.

Primus tibiam moventium. *SARTORIUS.*

Caeterùm jam tempeſtivum fuerit, muſculos ipſos aggredi: quorum [c] primus acuto exortu [d] principium, è nervea ſubſtantia & modica carne commixtum ducit, ab [e] anteriori oſſis ilium ſpinae ſede, ſeu ab ilium oſſis appendicis anteriori extremo. Hic muſculus nonprocul ab origine totus carneus evadit, & modicè dilateſcens, gracilis permanet: ejus tamen latitudo, ipſius craſſitiem ſpiſſitudinemve duplo (ut ſic dicam) ſuperat. muſculusque hac forma deorſum obliquè verſus interiora ſenſim adeò prorepit, ut internum femoris latus juxta medium longitudinis femoris exquiſitè occupet: hinc adhuc magis in interiora retrorſum paulatim procedens, è regione [f] interni femoris capitis juxta genu tandem conſiſtit: ad quod veluti obliquo ductu reflexus, & [g] anguſtior excarniſque redditus, antrorſum deſcendit, tendinem educens, qui non latus, ſed adamuſſim (quicquid Galenus, ſuis fidens ſimiis, aſſerat) teres eſt, tibiae oſſi ad internum latus acutae ſuae [h] lineae, ſecundùm ipſius longitudinem exporrectae, [i] inſertus. Hunc muſculum Galenus in ſecundo de Adminiſtrandis ſectionibus primum enumerat, in praeſcripta autem oratione nonum. & utrobique hujus muſculi beneficio tibiam ſurſum ad alterius cruris inguina, aut ad femur allici arbitratur: qui motus non hujus ſolum muſculi opera, verùm femur moventium & tibiae muſculorum auxilio unà perficitur. Tibia namque ſuis muſculis flexa, & femore deinde ſuorum muſculorum ope ſurſum in anteriora flexo, & ſimul extrorſum validiſſimè circumacto, motus ille ſuccedit. Niſi enim flexa prius tibia, dictum jam femoris motum ſequeretur, ejuſmodi motu tibia nequaquam alterius cruris femori aut tibiae obduceretur.

Lib. 2 de Adminiſt. ſect.

c 3 *tab.* Σ. 1 *tab.* *o*. 2 *q*. 4 *tab. charact.* 2. 9 *tab.* α. 16 L.
d 3 *tab.* *ſ*.
e 1, 2, 3 *fig. cap.* 29 *lib.* 1 P.
f 1, 2 *fig. cap.* 30 *lib.* 1 E.
g 3 *tab.* *t*.
h 1, 3 *fig. cap.* 31 *lib.* 1 γ, γ.
i 3 *tab. charact.* 1.

Secundus. *GRACILIS.*

[k] Secundus muſculus amplo & prorſus nerveo [l] principio ex pubis oſſe enaſcitur. Ubi enim pubis oſſa invicem [m] cartilagine committuntur, per commiſſurae longitudinem duo ſibi contigua oriuntur muſculorum principia: quorum alterum ad dextrum crus, alterum verò ad ſiniſtrum defertur, ſecundum hunc muſculum conſtituens. Tanta itaque hujus muſculi principii eſt amplitudo, quanta ferè pubis oſſium commiſſurae eſt longitudo. Principium hoc non procul ab origine ſtrictius, ſed craſſius, carnoſumque prorſus ita efficitur, ut ejus latitudini craſſities vix cedat, & muſculus paulo minus toto teres evadat: qui deorſum per femoris interiora deſcendens, ſenſim gracilior efficitur, ut jam internum femoris caput non procul à genu articulo contingens, in exactum teretemque [n] tendinem finiat, eadem ſede, qua primi muſculi tendo, tibiae innatum: ſed tanto interiùs, ſeu poſteriùs, quanta primi muſculi tendinis eſt craſſities. Hic muſculus in parum obeſis mulieribus, ſi quando femora diducunt, rigidum quoddam & durum ligamentum, ſeu nervus, aut tale quid eſſe apparet, eo quod excarnis quodammodo in illis muſculus nerveam ſubſtantiam duntaxat habeat, nulloque obtegatur adipe. Praeſentis muſculi beneficio Galenus in praeſcripta oratione, tibiam ad internum latus duci atteſtatur, illum in ſerie quintum enumerans. In ſecundo autem de Adminiſtrandis ſectionibus, tibiam elatiùs & interiùs muſculi hujus auxilio attolli prodidit. hoc eſt (ſi modò rectè ipſius ſententiam aſſequor) muſculum hunc tibiam verſus interiora maximè inclinantem flectere. quod enim attollere ipſe dixit, mihi flexum inſinuat. Perficeres autem ejuſmodi motum, ſi erecto prius corpore, dextram tibiam ſiniſtro popliti, aut flexurae genu nonnihil tranſverſim ſubjiceres: qui motus nuper dicto, ac quem Galenus primo muſculo tribuebat, tanto minus reſpondet, quo femur in exteriora minus eſt circumverſum: adeò ut & praeſens motus, flexa tibia, & femore in anteriora ſublevato, extrorſumque ſimul circumacto, fieri debeat, quod ſanè à Galeno haud perfunctoriè obſervandum fuerat.

k 16 *tab.* Δ. 1 *p*. 2 *y*. 4 *s*. 4 *x*. 5 *charact.* 6. 9 *y*. 10 *s*.
l 16 *tab.* N.
m *ultimarum fig. lib.* 1 *s*.
n 3 *tab. charact.* 2, *juxta quem conſiſtit charact.* 1.

Tertius. *SEMINERVOSUS.*

[o] Tertius, cum aliis ut minimùm tribus muſculis, ex infima coxendicis oſſis ſede enaſcitur. Ab ejus namque oſſis [p] appendice (quae nobis ſtantibus, in ejus oſſis infima ſede: in ſimiis verò & canibus, quum anterioribus innituntur pedibus, in extima, & maximè poſtica habetur) ordinata ſerie, multorum muſculorum capita principium ducunt, quorum tertius hic muſculus omnium [q] poſtremum obtinet. Ab elatiori enim, & maximè poſteriori ejus appendicis [r] ſede, nerveum gracileque principium educitur: quod deorſum deſcendens, aliquantulum ſub origine carneum fit, teretem quodammodo conſtituens muſculum, ſuo principio jam longè craſſiorem. Hic deorſum per femoris poſteriora prorepit, aliquantulum obliquè tantiſper ductus, donec ad poſteriorem ſedem interni femoris capitis propter genu pertingat. [s] Ibidem enim extenuatus, & in teretem quoque (non verò, ut Galenus docet, ac in ſimiis ferè occurrit, latum) degenerans [t] tendinem, in tibiae anteriora reflectitur, eadem regione, qua nuper commemorati, inſertionem tentans. Sed ejus muſculi tendo hoc ſibi privatim vendicat, quòd anteriori tibiae

Lib. 2 de Adminiſt. ſect.

o 10 *tab.* Φ. 2 β. 9 *t*. 11 *tab. charact.* 5. 16 *tab.* R.
p 2 *fig. cap.* 29 *lib.* 1 *ab l ad q per* Φ.
q 10 *tab.* ν. 11 *tab.* λ.
r 2 *fig. cap.* 29 *lib.* 1 *m*.
s 10 *tab.* ξ.
t 3 *tab. charact.* 3.

tibiae ſedi ad internum acutae illius lineae latus haerens, ad medium uſque longitudinis tibiae properet, aliis tendinibus tibiae inſertis, haud aequè deſcendentibus. Galenus nulli muſculo tibiam moventi, adeò obliquum adſignat ductum, atque huic tertio, non animadvertens, primum [u] muſculum longè obliquius duci, quum is ſcilicet ab ilium oſſe antrorſum, & hinc in interiora femoris ad poſteriora uſque propemodum deſcendat, & inde rurſus obliquo ductu in priora tibiae feratur. Deinde [x] muſculus, qui ordine quartus erit, obliquior tertio viſitur. illum namque, ſimiliter atque hunc à coxendicis oſſe pronatum, in anteriora tibiae, ſecundùm femoris externum caput, prorepere audies. Unde etiam tanto obliquiorem ipſo tertio quartus iſte ſitum nanciſcitur, quanto coxendicis oſſis ſedes, unde uterque principium ſumit, femoris interiora magis ſpectat. Tertius muſculus, in praeſcripta Galeni oratione ſextus eſt, quem inibi inquit tibiam in internum latus inclinantem flectere. In libris verò de Adminiſtrandis ſectionibus, ut obliquiſſimum illi ductum aſſignat, ita quoque obliquiſſimi motus ipſum autorem ſtatuit. Neceſſe enim (inquit) eſt, tibiam hac tractam anſa, retrorſum ſurſumque ferri, & hac in orbem convolvi. Atque hunc quidem motum obimus, at non quieſcente femore: neceſſe enim eſt, hoc motu tibiam flecti, & femur extrorſum non leviter circumverti.

u 16 tab. L, M.
x 10 tab. Ψ.

[y] Quartus muſculus non aequè latum principium, atque tertius, ex coxendicis oſſis [z] appendice ducit. Hujus enim [a] principium gracilius eſt, ſed ſpiſſum tamen. Deinde ad tertii muſculi [b] externum latus, nonnihil ſub ipſo occultatum enaſcitur. Veritati enim parum conſentit, quod à Galeno in quinti muſculi enarratione, de capitibus à coxendicis oſſis appendice principium ducentibus aſſeritur, quum quatuor capitum, ab illo oſſe originem ducentium, quarti hujus muſculi extimum eſſe, & deinde tertii muſculi caput ſuccedere ſcribit. Caeterùm principium quarti muſculi paulo ſub exortu primùm efficitur carneum, exacti muſculi formam multo quàm tertii craſſiorem referens, ac per femoris poſteriora ſenſim deorſum verſus exteriora deſcendens. Quum verò muſculus medium longitudinis femoris ſuperavit, tenuior redditur, & externa ſui ſede nerveus admodum, quaſi tendinem educturus, apparet. In interna autem ſede, [c] alia pars carnoſa, ex femore pronata, ipſi, ubi tendinem videtur procreaturus, ita adnaſcitur, ac ſi alius hîc oriretur muſculus, qui quartum augeret: ſimulque ex ambobus unus efformaretur muſculus, qui denuò craſſeſcens, carnei cujuſdam muſculi imaginem exprimit, & deorſum protenſus, exteriorique parte admodum nervoſus, inſigni tendine fibulae implantatur, validam inſertionem in [d] proceſſum ſuperioris appendicis illius pertinaciter molitus. Hujus enim tendinis occaſione, fibula acutum hujuſmodi proceſſum, quà tibiae coarctatur, exerit. Quinetiam femoris externum caput, in externo ipſius latere oblongum [e] ſinum gerit, tendinis hujus occaſione, ut aptè ac tutò veheretur, privatim exſculptum, laevique & lubrico ligamento incruſtatum. Caeterùm ſive quartum hunc muſculum unius loco, aut duorum enumeres, nihil intereſt: quamquam Galeni gratia, ne ordinem perturbes, unicum opportuniùs ſtatues. Is enim, quum hunc muſculum in homine non viderit, unicum duntaxat ipſum recenſet, utque in caudatis ſimiis illum ego reperi, deſcribit. In ſimiis enim nulla à femoris oſſe enaſcens portio, quarto muſculo admiſcetur: ſed is unicus eſt, admodum inſignis & latus. unde etiam Galenus illum perpetuò latum, in libris de Adminiſtrandis ſectionibus appellat. Hunc muſculum praeſcriptae ex tertio de Partium uſu orationis, ſeptimum collocabimus, quo Galenus aſſerit tibiam extrorſum ſimul cum flexione abduci, & quodammodo involvi. In ſecundo autem de Adminiſtrandis ſectionibus, totam tibiam hujus ope ſimplici motu in externam partem agi atteſtatur, eorum quae in libris de Uſu partium tradiderat, oblitus, & proculdubio hujus muſculi naturam exactiſſimè, propter curſorem illum, cui hunc in certamine avulſum putavit, cognoſcens. Veriſimile enim eſt, Galenum illo curſoris (cui alii tibiam flectentes adhuc famulabantur) ſymptomate allectum, ſedulò hujus muſculi naturam in ſimiis perpendiſſe, atque tunc (ut ſanè debuiſſet in omnibus) didiciſſe, hunc ſimplici, quod ad genu articulum attinet, motui à Natura fuiſſe praefectum, & flexionem in neutrum latus inclinantem moliri, utcunque etiam obliquo ductu quartus hic muſculus ad tibiam prorepat: quem ſanè oſſium ſitus compoſitioniſque ratione, & femoris formae gratia, potius quàm ut non recto praeeſſet motui, obtinet. Verùm interim ego Galeni ſermonem, quo in exteriora tibiam ſimplici motu hoc quarto muſculo duci ſcribit, ita interpretor, ac ſi per exteriora, poſteriora intellexiſſet, itaque flexionem, non verò in externum latus ductum innueret. Aliàs enim Galeni ſententia à veritate nimium declinaret: quum tibiam in externum latus, idque ſimplici motu, neutiquam agi, certo certius ſit.

y 10 tab. Ψ. 11 π, ϱ. 1 u. 2 α. 6 tab. χ, ψ. 12 μ, ν.
z 2 fig. cap. 29 lib. 1 o.
a 11 tab. μ.
b 11 tab. λ.
c 11 tab. ϱ.
d 5, 6 fig. cap. 31 lib. 1 C.
e 1, 2 fig. cap. 30 lib. 1 N.

Quartus. BICEPS.
Lib. 2 de Adminiſt. ſect.
Lib. 2 de Adminiſt. ſect.

[f] Quintus muſculus etiam [g] à coxendicis oſſis appendice pronaſcitur, initium ducens inter [h] capita tertii & quarti muſculorum tibiam moventium, & [i] caput ejus muſculi, quem femur agentium quintum enumerabimus, cuique quartum caput eorum quibus coxendicis oſſis appendix initium praebet, adſcribemus: uti huic quinto tibiae motibus praefectorum muſculo, tertium [k] caput meritò tribuimus, quod prorſus nerveum eſt, & non niſi longè ſub exortu carneum evadit, craſſeſcitque, hoc ſibi prae caeteris corporis muſculis rarum & peculiare vendicans. Nullus namque alius tam longo ab ipſius principio ductu ner-

f 11 tab. Ψ. 2 tab. δ, δ. 9 tab. u. 10 tab. ϖ, ϖ. 12 ξ.
g 2 fig. cap. 29 lib. 1 n.
h 11 tab. λ, μ, quibus ſubeſt ν.
i 12 tab. δ muſculi Ξ, Σ, Π.
k 11 tab. ν.

Quintus tibiam moventium. SEMIMEMBRANOSUS.

nerveus viſitur, praeterquàm quòd in poſteriori ſua ſede, etiam ultra medium longitudinis femoris, impenſe lividus appareat, [l] ſinumque ſibi eleganter & concinnè inſculptum habeat, ſecundùm longitudinem muſculi teretem, cui anterior [m] tertii tibiam moventium muſculi pars ita pulchrè innititur, ut prorſus exiſtimem, tertium muſculum cum quinto, unius muſculi vice à multis Anatomicis ablatum diſſectumque fuiſſe. Ut verò tertius muſculus, mox ab exortu craſſus, carneusque, & teres denique efficitur, ac longè ſupra genu articulum extenuatur, in tendinemque ceſſat: ita contrà quintus muſculus, ut ſuperiori ſede diu nerveus permanet, ſic humiliori ſede craſſeſcit, ac veluti carneus & teres conſpicitur, ad poſteriorem primùm regionem [n] interioris capitis femoris, juxta genu, tendinem [o] producens teretem, qui ad id femoris caput cum tertii muſculi tendine reflexus, interiori lateri anterioris tibiae oſſis ſedis inſertatur, non adeò in tibiam deſcendens, vel etiam antrorſum prorepens, ac trium primorum tibiam moventium muſculorum tendines, quos hac in ſede inſertionem [p] moliri ſcripſimus. Quamquam verò quinti muſculi tendo non aequè demiſſam inſertionem, atque nuper dicti tentet, non tamen interno femoris capiti, juxta [q] initium muſculi inſeritur, quem pedem moventium primum enumeraturi, ab interno illo femoris capite principium ducere teſtabimur. Et quemadmodum quinti muſculi tendo in illud femoris caput non implantatur, ita neque tibiam femori committentibus [r] ligamentis praecipuo nexu firmatur, aut inſeritur. Quod ſanè haud oſcitanter Galeni gratia eſt obſervandum, qui quinto ſuo muſculo, in ſecundo de Adminiſtrandis ſectionibus libro, in femoris caput & articuli genu ligamenta inſertionem tribuit, & miris modis de hujus muſculi officio & munere ſolicitus, ſibi parum conſtat. Primò enim ait, quinto loco enumeratum ab ipſo muſculum, tibiam ſenſim in exteriora circumvertere, ac motu tertii muſculi fungi, quamvis non aequè magno. Secundò autem inquit, ſi hunc muſculum ad caput ſuum tendas, cum femore etiam tibia retrorſum introrſumque ferri videtur. Tertiò verò ſcribit, ſe propemodum dicturum, quintum ipſi enarratum muſculum, tibiae flexus ſolum autorem exiſtere: addens, ipſum non magis tibiam flectere, quàm ad internam regionem abducere videatur. Quartò addit, hunc muſculum leviter & obſcurè quodammodo genu articulum movere, aut flectere, ac [s] alium quendam in poplitis articulo latenter repoſitum eſſe; qui vel ſolus ipſum flectere poteſt, vel maxima potentia praeditus eſt: eum ſubaudiens muſculum, quem nos in poplite latitantem ferè nuncupamus, quemque privato Capite poſt novem tibiam moventium muſculorum hiſtoriam deſcribemus, cuique Galenus digniſſimum munus, quòd primus illum obſervaverit, immeritò adſcribit. Ad haec, in ſecundo de Adminiſtrandis ſectionibus libro, Galenus veteres (qui [t] quintum noſtrum muſculum, ſimul cum tertio fortaſſis, cum ita mutuò haereant, unumque quaſi muſculum efformare videantur, unius muſculi loco, inter diſſecandum unà abſtulerunt) non ſemel irridet, quòd quendam femur moventem muſculum, tibiam flectere ſcripſerint: illum inſinuans [u] muſculum, qui omnium corporis muſculorum craſſiſſimus eſt, & femur moventium quintus mihi, perinde ac Galeno in libris de Uſu partium, enumerabitur: qui eundem in libris de Adminiſtrandis ſectionibus, femur moventium primum recenſet, & in tibiam non pertinere admodum verè aſſerit. Unde etiam miror, quî tertium de Uſu partium librum in praeſcripta oratione tum non reſtituerit, quum in poplite latitantis [x] muſculi, poſt libros jam indubiè prius editos, mentionem fecit. In praeſcripta enim oratione, octavi muſculi loco, non ſecus quàm Veteres factitaſſe innuit, unum enarrat, quem ego prorſus arbitror eſſe, poſteriorem quinti femur moventium muſculi [y] portionem, ſuo tendine in internum femoris caput inſertam, juxta initium primi pedem moventium muſculi. quamquam interim illi ejus quinti femur moventium muſculi portioni cum tibiae motibus nihil prorſus ſit commune: uti [z] quintus tibiam moventium muſculus mihi enarratus, ſolius tibiae flexioni, non verò femoris motibus, famulatur. Ac proinde ſi quando (ne hîc in Galeni ſententiis recenſendis nimius ſim) humani corporis fabricae cognitionem adeptus eris, unà mecum promptè judicabis, ex ſedula diſſectione Galenum potius poſſe intelligi, quàm ex ipſius libris adeò diſſonis, illam poſſe adamuſſim & verè diſci. At nunc deinceps reliquos tibiam moventes aggrediamur, Galeni communis praeceptoris, & Anatomes profeſſorum facilè principis autoritate ob oculos ſemper poſita.

Galeni de quinto muſculo ſententiae.

Lib. 15.

l ✝ *poſitum eſt in ipſo ſinu in* 12 *tab.*
m 10 *tab.* Φ *poſitum in* ϖ, ϖ.
n 1 *fig. cap.* 30 *lib.* 1 E.
o 11 *tab.* o.
p 3 *tab.* 1, 2, 3.
q 12 *tab. juxta* ϖ, ϱ *muſculi* Φ.
r *fig. cap.* 1 S, V.
s 14 *tab.* Γ.
t 11 *tab.* ✝.
u 12, 13 *tab.* Ξ, Σ, Π.
x 14 *tab.* Γ.
y 12, 13 *tab.* Ξ.
z 11 *tab.* ✝.

Sextus. MEMBRANOSUS.

[a] Sextus itaque muſculus (quem primo loco, niſi Galeni habita fuiſſet ratio, deſcripſiſſem) eo accuratiùs venit inſpiciendus, quo rariorem inter reliquos muſculos naturam adipiſcitur. A latere enim externo primi [b] muſculi, ab ilium oſſis ſpina enaſcitur, intus acutum carneumque [c] caput obtinens, quod muris lacertaeve modo lateſcens, deorſum ad regionem coxendicis articuli fertur, ubi rurſus caput id ſeu muſculus anguſtior redditur, & priuſquam magnum exterioremque femoris [d] proceſſum perreptet, non [e] amplius carneus conſpicitur. adeò ut ſextus muſculus aliud nihil tandem ſit, quàm longiſſima & latiſſima membrana, tendinis naturam referens, cui nunc deſcripta & carnei exactique muſculi formam repraeſentans pars innaſcitur. Statim enim ab initio in exteriori parte, inſtar latae membranae in conſpectum venit, aliquouſque coxendicis articulum amplexantibus muſculis obductae. Quum verò membrana magnum femoris proceſſum ſuperavit, totam

a 3 *tab.* Φ. 1 *q.* 2 *r.* 4 *charact.* 3. 9 *tab. p.*
b 3 *tab.* Σ.
c 3 *tab. ab* χ *ad y.*
d 1, 2 *fig. cap.* 30 *lib.* 1 Y, Q.
e *ſub y* 3 *tab.*

an-

anteriorem femur amplexantium muſculorum ſedem, deinde & poſteriorem & exteriorem cutis quaſi modo tantiſper integit, quouſque ad genu articulum deſcendat: quem ubi ſimiliter quoque membrana obvolvit, ipſa in anteriorem tibiae ſedem & externum illius latus inſeritur. Caeterùm hujus membranae, ſeu tendinis, utcunque appellare lubeat, non eadem undique eſt craſſities. Tota namque pars, quae anteriori femoris ſedi, & poſteriori obducitur, tenuiſſima eſt: atque haec tanto tenuior conſpicitur, quanto interiorem femoris regionem viciniùs accedit. Ea verò membranae pars, quae externo femoris lateri exporrigitur, valida craſſaque eſt, & accuratè lati tendinis ſpeciem exprimit. Hujus fibrae recto tramite, quouſque anteriori tibiae parti ad latus magis externum & ad fibulam inſerantur, declives deſcendunt. Tendo autem hic ad inſertionis ſedem illis tendinibus commiſcetur, qui cum ipſo quoque tibiam extendere dicentur. Praeſens namque muſculus extendentium numero venit adſcribendus. quamquam inſignem uſum femur ambientibus muſculis etiam praeſtet, transverſi cujuſdam ligamenti ritu omnes quos amplectitur muſculos, in ſua ſede (ne aliquo ſcilicet permutentur) continens. Atque ita ejus membranae vices gerit, quam cubitum occupantibus muſculis circulatim obnaſci, prius inſinuavimus. Quàm verò perfunctoriè Galenus hunc muſculum deſcribat, tria, quibus illum dignatur, verba, in ſecundo de Adminiſtrandis ſectionibus oſtendunt. Arbitror enim hunc in libris de Uſu partium Galenum latuiſſe, quum in trium, quos ibidem recenſet, tibiam extendentium claſſem illum non repoſuerit, quumque quarti praeſcriptae orationis muſculi ortum ſermoni addiderit. Si enim ſimpliciter (ut de caeteris muſculis loquitur) quarti inſertionem & motum tantum expreſſiſſet, arbitratus fuiſſem, hunc [f] ſextum ab ipſo ejus muſculi loco haberi, quem in externum latus tibiam abducere tradidit. Quod ſanè hic muſculus, ſi ſitum ipſius ductumque ſpectes, praeſtaret, modò tibia vel minimùm in latus ageretur. Verùm quum explicatiùs de quarto muſculo locutus, ejus originem ſermoni addidit, liquidò Galenus commonſtrat, ſe ſextum hunc non proponere: quandoquidem hic non ab [g] appendice coxendicis oſſis, cum [h] tertio, quarto & quinto nobis enarratis principium ducit: ut ipſe tamen innuebat, ab extima ſede oſſis coxendicis abducentem muſculum exoriri affirmans. adeò ſanè, ut fateri cogamur, hunc muſculum Galeno in praeſcripta oratione incognitum fuiſſe: & quemadmodum falſos tibiae motus ſibi effinxit, ita quoque muſculum aliquem, ſua imaginatione excogitatum, nobis tradidiſſe. [i] Tres, qui adhuc enarrandi ſuperſunt, dilucidiùs fortaſſis recenſerentur, ſi quem Galenus poſtremum numerat, nunc ſeptimi loco deſcriberemus: verùm quum hoc Capite Galeni ordinem ſequi viſum ſit, eos etiam qui adhuc reliqui ſunt, ſua ſerie aggrediamur.

Septimus. VASTUS EXTERNUS.

[k] Septimus itaque nervea, lataque & ampla [l] origine ab externo femoris oſſis latere naſcitur, totam radicem magni femoris [m] proceſſus in orbem amplexus. Origo haec ſtatim ab initio craſſa carnoſaque efficitur: & ilico à femoris oſſe abſcedens, illi inſternitur [n] muſculo, quem octavum nominabimus. Is namque aliqua ſui portione huic ſeptimo ſubtenſus, in cauſa eſt, quo minùs ſeptimus tota femoris longitudine ipſius oſſi, quemadmodum ipſe octavus, adnaſcatur. Septimus itaque muſculus ſua amplitudine totum externum femoris latus citra omnem, praeterquam in exortu, ad os connexum amplectitur, magnam quoque anterioris & poſterioris ſedis femoris partem occupans. Hic toto deſcenſu carnoſus viſitur, [o] paulo ſupra molam aut patellam in amplum [p] tendinem deſinens, quem octavi muſculi & noni [q] tendinibus commixtum, ſimul cum illis patellam apprehendere, tandemque in anteriorem tibiae ſedem inſeri audies. Quamquam etiam ſeptimi muſculi tendinis poſterior pars validè ſexti [r] muſculi permiſceatur tendini, qui hujus ſeptimi externam ſedem prae caeteris femur occupantibus muſculis integit. Poſteriori autem ſeptimi ſedi [s] quartus tibiam moventium muſculus attenditur, quemadmodum anteriori is qui [t] nonus omnium futurus eſt. Quotus verò ordine ſeptimus hic muſculus in praeſcripta Galeni oratione habendus ſit, ubi & duos alios adhuc abſolvero, ipſe augurabere.

Octavus. VASTUS INTERNUS.

[u] Octavus muſculus totam propemodum femoris oſſis amplitudinem obcingit. In poſteriori enim duntaxat ſede, juxta femoris longitudinis medium, nudam relinquit [x] lineam, cui maximus totius corporis [y] muſculus, ſeu femur moventium quintus, inſeri docebitur. Dein ad radicem quoque inferiorum femoris capitum, poſteriorem oſſis femoris [z] amplitudinem octavus hic muſculus non integit, cujus [a] principium à femoris oſſis cervice nerveum exoritur: ſed ſenſim carne adauctum, à femoris quoque magni proceſſus radice ipſius portio ita enaſcitur, ac ſi ejus obliqui ductus gratia, duo principia obtinere non perperàm diceretur: ac unum quidem femoris cervici, alterum verò magno illius proceſſui ferendum eſſet acceptum. Utcunque ſit, muſculus obliqua hac & ampla origine enatus, deorſum deſcendit, femoris os, uti diximus, adeò ambiens, ut duo ipſius latera in poſteriori femoris regione paulo minus toto ſint contigua. Quo verò magis deſcendit, craſſior ſemper carnoſiorque efficitur, quouſque ad internum latus anterioris in femore regionis, quodammodo in craſſum & admodum carneum [b] ſemicirculum propter patellam extuberet, ex quo latus validuſque enatus tendo, [c] patellam, ſicuti paulo pòſt dicam, amplectitur. Hic muſculus tota ipſius longitudine è directo ſemper

f 3 *tab.* Φ.

g 2 *fig. cap.* 29 *lib.* 1 *ab l ad q.*

h 11 *tab.* λ, μ, ν. & *charact.* &.

i 4 *tab.* Φ. 5 *tab.* Λ. 6 *tab.* Π.

k 5 *tab.* Λ. 1 *r.* 2 *t.* 4 ω. 6 Φ. 9 *r.* 10 μ. 11 ε. 12 θ.

l 5 *tab. charact.* 2.

m 5 *tab. v.*

n 5, 6 *tab.* Π.

o 5 *tab. charact.* 3.

p 8 *tab. g.*

q 8 *tab. h, i. quae comprehendunt k.*

r 3 *tab.* Φ. 4 *tab. charact.* 3.

s 10 *tab.* Ψ, *attenditur* μ.

t 4 *tab.* Φ *attenditur* ω.

u 5, 6 *tab.* Π. 1 *t.* 2 η. 3, 9 β. 4 Ψ. 7 γ. 8 *l.* 10, 11 τ. 12 κ. 13 δ, δ. 16 Q.

x 1 *fig. cap.* 30 *lib.* 1 *d, d.* 13 *tab.* ε, ε.

y 12, 13 *tab.* Ξ, Σ, Π.

z 1 *fig. cap.* 30 *lib.* 1 *e.*

a 6 *tab.* τ.

b 6 *tab. v.*

c 8 *tab. k patella notatur, tendo autem h.*

per

per illius carnei ſemicirculi & cervicis femoris carnoſior craſſiorque apparet, quàm quà [d] ſeptimo muſculo ſubſternitur: ſub illo enim tenuior evaſit, attamen carnoſus inibi quoque permanet. Quando itaque ſecundùm femoris longitudinem in anterioris ipſius ſedis interno latere octavus muſculus proceriùs extuberat, & ſeptimi quoque anterior pars è directo lateris exterioris ejus ſedis femoris, quae anterior eſt, exporrigitur, in medio anterioris femoris ſedis ſeptimus unà cum octavo [e] ſinum efformant impenſe lividum, cui tota femoris longitudine muſculus innititur, quem ordine nonum eſſe dicam, ſimulatque octavum muſculum in Galeni oratione proculdubio primum eſſe addidero: quandoquidem adhuc quodammodo carnoſus, molae ſeu patellae injicitur.

d 5 tab. Λ.

e 5 tab. Π, ex cujus characteris indice praeſentia petes.

Nonus. RECTUS. Lib. 2 de Adminiſt. ſect. & aliter lib. 15 de Uſu partium.

[f] Nonus (cui Galenus exortus ſedem perperàm aſſignat) non ex femoris oſſe enaſcitur, verùm ex ilium oſſis [g] tuberculo, in anteriori ipſius regione, ſuper coxendicis oſſis acetabulum prominente. Ab hoc enim tuberculo nonus muſculus [h] principium nerveum acutumque aſſumit, & deorſum rectà in femoris anteriora deſcendens, lacertae murisque formam adipiſcitur, carnea ſubſtantia auctus, & illi ſinui incumbens, quem ſeptimum muſculum cum octavo efformare nuper retulimus. Priuſquam verò nonus medium longitudinis femoris deſcendendo ſuperarit, [i] arctior graciliorque ſenſim efficitur, multoque ſupra genu articulum in [k] tendinem finit utcumque amplum, ſed tenuem: qui rectà patellam accedens, in anteriori ipſius ſede denuò dilatatur, [l] tendinibus ſeptimi & octavi muſculi permixtus. Attamen hic tendo aliis non adeò validè, atque ſeptimi & octavi muſculi tendines invicem, connaſcitur. quandoquidem transverſis, quae novacula ducuntur, ſectionibus, non admodum laceratus, à ſubditis tendinibus ad anteriorem uſque tibiae ſedem avelli poteſt. Utcunque ſit, ex tribus poſtremò enarratis muſculis, unus hîc tendo conflatur, cui patellae corpus univerſum innaſcitur. Nihil enim patellae illo tendine non obducitur, praeter interiorem poſterioremve ipſius ſuperficiem, quae laevi cartilagine incruſtata, ſinum inferiorum femoris capitum reſpicit, mutuoque ingreſſu cum illo reſpondet. Quum verò tendo iſte ad eum modum patellam amplexus, & poſteriori ipſius ſede, qua femoris oſſi non connaſcitur, multo duriuſculoque adipe, & mucoſo ac viſcido humore imbutus, genu articulum tranſcendit, arctior & craſſior efficitur, validiſſimè in anteriorem tibiae [m] ſedem, non procul ſub articulo, implantatus. In caudatis verò ſimiis non aequè arctatur, neque etiam pariter craſſeſcit: ſed membraneus quodammodo, tibiae inferiùs multo, quàm hominibus, inſeritur. Deinde illis quoque ſimiis reliqui tendines in tibiam implantati, membranoſiores latioreſque quàm hominibus obtigerunt. Quod vel Galeni nomine expendendum eſt diligentiſſimè, qui omnes propemodum teretes tibiam moventium muſculorum [n] tendines, ac ſi lati amplique eſſent, ut in ſimiis viderat, deſcribit, ac aliorum veluti Anatomicorum in hominum corporibus exercitatorum oſcitantiam praeter meritum ſubnotat. Si igitur ſeptimum & nonum ſecundi & tertii loco in praeſcripta ex tertio de Uſu partium oratione enumerari voles, per me quidem licet: ſi modò neque numero duntaxat nimium attentus, neque libris plus aequo fidens, rem ipſam aggrediaris, aut alteri ſedulò adminiſtranti aſtes. Quod non ſolùm in novem enarratis tibiae motoribus praeſtabis, verùm etiam in [o] muſculo ſub aliis in poplite recondito, cujus naturam ſecundo ab hoc Capite ipſi dedicando ſum explicaturus.

f 4 tab. Φ. 5 tab. charact. 5. 1 tab. ſ. 3 tab. α 9 γ. 16 P.

g 1, 2, 3 fig. cap. 29 lib. 1 S.

h 4 tab. o.

i 4 tab. ϖ.

k 4 tab. ϱ.

l Specta hic 8 tab. Ω, g, h, i, k.

m 1 fig. cap. 31 lib. 1 A, B, a, b.

Lib 2 de Adminiſt. ſect.

n 3 tab. charact. 1, 2, 3.

o 14 tab. Γ.

CAPUT LIV.

TIBIAM MOVENTIUM MUSCULORUM ADMINISTRATIO.

Sectionem tibiam moventium muſculorum in illo crure aggredieris, cui, dum pubis oſſa in ani muſculorum adminiſtratione ſejungeres, ſacrum os adnexum ſiviſti. Ab ilium igitur oſſis ſummo, ad medium uſque tibiae, longa ducetur ſectio, cutem, adipem, & carneam membranam dividens: abſque omni enim arte cutis cum carnea membrana, laniorum artificio, ad medium uſque longitudinis tibiae auferenda eſt. Mox ſecundùm femoris longitudinem in interna ipſius parte obſervabitur [a] ſexti muſculi membrana, ſeu tendo, quem cutis modo à ſubjectis liberare convenit. Ejus igitur parte, quae anteriorem femoris ſedem ambit, ad externum femoris latus deducta, eam quoque, quae poſteriorem femoris ſedem integit, ſimiliter verſus externum latus à ſubditis dirimere neceſſum eſt: quo manu transverſim inter ipſius tendinem & [b] ſeptimum muſculum interjecta, & ſurſum deorſumque mota, tendinis inſertionem, & ſui quoque muſculi originem expendas. Ubi originis locum inveneris, novacula aut cultello hanc ab ilium oſſis ſpina abſecabis: & illam digitis attollens, ad tibiam uſque totum muſculum avelles, accuratè tendinis iſtius ampliſſimi naturam, & carnoſam hujus muſculi partem inſpiciens, & muſculum à ſua inſertione pendentem relinquens, quo poſtea ipſius functio, praeter inſignem illum, quem caeteris muſculis praeſtitit, uſum, rectiùs innoteſcat. Poſt hunc, [c] primi muſculi caput ab anteri-

Septimi muſculi adminiſtratio.

a 3 tab. Φ.

b 3 tab. ω.

Primi.

c 3 tab. Σ.

ri

ri ſummaque oſſis ilium parte cultello liberabis: & ipſius capite digitis apprehenſo, abſ-
d ultimarum fig. lib. 1 ς. que negotio ad inſertionem uſque à ſubditis divelles. Mox novacula à pubis oſſe, [d] quà
e 16 tab. Δ. id alterius lateris pubis oſſi cartilaginis interventu committebatur, [e] ſecundi muſculi ini-
tium dirimes: & illo ſimiliter digitis apprehenſo, muſculum univerſum ad inſertionem *Secundi.*
f 4 tab. Φ. uſque perduces. Jam [f] nonum aggredi liceret: verùm commodiùs feceris, ſi verſo cru-
g 10 tab. Φ, Ψ. 11 tab. Ψ, &c. re, illos [g] qui à coxendicis oſſe oriuntur, priùs adminiſtraveris. Quod ut rectè ſucce- *Eorum qui à coxendicis oſſis appendice enaſcuntur.*
dat, neceſſe eſt [h] inſignem muſculum, qui alteram natem conſtituit, auferre: qui à ſpi-
h 9 tab. Π. na oſſis coccygis & poſteriori parte oſſis ilium ſpinae & dorſi enatus, magno femoris
proceſſui potiſſimùm inſeritur, femur, uti ſuo loco audies, moturus. Novacula igitur
hujus muſculi carneum principium ab illis, unde prodit, oſſium ſedibus eſt abradendum,
ut à ſubditis muſculis quoque elevatum, in latus commodè verſus ſuam inſertionem re-
flecti poſſit: aliàs enim ex coxendicis oſſis appendice pronati muſculi, ſeſe ſuis capitibus
non oſtenderent, quae ſua exortus ſerie jam veniunt dirimenda. Caeterùm ut exactiùs
i 11 tab. λ, μ, ν. & 12 tab. δ voti compos fias, digitis in poſteriori femoris ſede muſculos invicem ſejunges, ut [i] capi-
tum mutuò incumbentium craſſitiem leviori cura conjectari queas. Animum itaque hic *Tertii & quarti.*
k 10 tab. Φ. adhibebis, num [k] tertii muſculi caput, ut ego dixi, [l] quarti inſternatur capiti: num ve- *Lib. 2 de Adminiſt. ſect.*
l 10 tab. Ψ. rò tertii caput, quarti muſculi capiti, ut Galeno videtur, ſuccumbat, & quonam pacto
è regione illa invicem magna ex parte ſituentur, connaſcanturque. Quod ubi praeſtite-
ris, utrunque à coxendicis oſſe abſecabis: & tertii capite in manum ſumpto, illum ad
m 11 tab. Ψ. ipſius uſque inſertionem à ſubditis detrahes, hoc ſolum perpendens, qualiter [m] quinti à
me commemorati muſculi ſinui incumbat. Quum verò quarti etiam muſculi caput ſimi-
n 11 tab. ξ. liter divellis, ſedulò attendendum eſt [n] illi carnoſae parti, quae à femore pronata, quar-
tum auget. Haec enim cultello à femoris oſſe liberanda eſt, priuſquam totus muſculus
o 11 tab. λ. ad inſertionem perduci poſſit. Poſteaquam igitur tertii muſculi [o] caput ab oſſis coxendi-
p 11 tab ς. cis appendice reſectum erit, ac totus [p] muſculus à [q] quinto tibiam moventium, ad ipſius *Quinti.*
q 11 tab. Ψ. uſque inſertionem diſtractus, quinti [r] caput ab exortu liberabitur: & ubi univerſum mu-
11 tab. ν.
s 12 tab. Ξ, Σ, Π. ſculum à [s] quinto femur moventium divulſeris, ipſius inſertionem ſedulò expendes, quo
t 1 fig. cap. 30 E. conſtet, num in internum femoris [t] caput, & articuli genu [u] ligamenta, ut Galeni eſt
ſententia: an in tibiae os, uti ego ſcripſi, muſculus inſeratur: modò Galeni quintum
u fig. cap. 1 S, V. muſculum eundem cum meo eſſe ſtatuas: & non fortè quinti tibiam moventium loco,
x 12, 13 tab. Ξ. [x] poſteriorem partem quinti femur moventium muſculi, Galenum habuiſſe, haud admo-
dum fortè praeter rationem exiſtimes. Caeterùm verſo nunc crure, [y] noni muſculi prin- *Noni.*
y 4 tab. Φ. cipium, altiùs nonnihil inter [z] quoſdam femoris motores reconditum, ab oſſis coxendi-
z 4 tab. ς, τ. cis [a] tuberculo ſeparabis. quod ubi digitis attraxeris, ad genu uſque citra ſectionem adi-
a 1, 2, 5 fig. cap. 29 lib. 1 S. metur: & livida ipſius ſubſtantia, quae [b] ſinui octavi & ſeptimi muſculi inſidet, unà cum
b 5 tab. Π. ipſo ſinu ſpectandam ſeſe exhibebit. Nono hoc muſculo ad genu relicto, [c] ſeptimi mu- *Septimi.*
c 5 tab. Λ. ſculi exortum ab oſſe ſedulò derades: & muſculi principio ſenſim in exteriora reflexo,
d 6 tab. Π. ab octavo muſculo illum ad patellam uſque liberabis. [d] Octavum verò operoſiùs à femo- *Octavi.*
re deradere convenit, quum undique ferè oſſi adnaſcatur: ubi tamen ad patellam uſque
abraſus, unàque cum ſeptimo & nono à femoris oſſe reflexus erit, operaepretium fece-
ris, ſi ſingulorum muſculorum motum expenderis: quod pari ratione atque in aliis mu-
ſculis, praeſtiturus es, illorum ſcilicet capitibus ad ſedes, unde pronaſcuntur, attractis.
Verùm hîc tibiae motuum conſideratio propter frequentia in genu & femore vulnera, ti-
bi tanta eſſe debet, ut pede à tibia abſecto, & tibiae carnibus quàm poſſis examuſſim
citra muſculorum tibiam moventium, in eorum inſertionibus laeſionem, ipſos nonnun-
quam aggredi debeas, ut num ego de tibiae motibus immeritò ſecus atque alii omnes
ſenſerim, diſcas. Neque tunc ſanè pedem cum tibiae carnibus ademptum eſſe, ſat fo-
ret: imò nihil aequè conduceret, atque omnem carnem coxendicis articulo incumben-
tem unà auferre, ne femoris motus tibi cum aliis Anatomicis in hoc opere illuderet.
Nudo enim articulo, ſemper unà intuebere, num femoris caput vel tantillum in ſuo ſinu
mutetur. Et quo minus praeter rectam flexionem extenſionemque, tibiam, immoto fe-
e 8 tab. Ω. dein g, h, i, ac inſuper k. more, aliam ullam moliri conſpicaberis, expende quanto minus id in nobis tibia prae-
ſtet, quum tot carnibus undique femur circumveſtitur. Porrò extendentium tibiam [e] ten-
dinum permixtio novacula inquirenda venit: ut ſcilicet intuearis, quis muſculorum inſi-
gniorem commixti tendinis portionem obtulerit. Quinetiam attendendum erit, cujuſ-
modi patellae in illo tendine nexus ſit: ac demum, quî nullius ligamenti beneficio, imò
nullius prorſus corporis interventu, patella femori innitatur.

CAPUT LV.

DE MVSCVLO IN POPLITE OCCVLTATO, QVI NON RECTE Galeno praecipuus tibiae flexionis autor habetur.

Lib. 2 de Adminiſt. ſect.

Inter tibiae motuum duces, Galenum quendam a muſculum in poplite latitantem recenſuiſſe, antè diximus: modò autem, qua ſede is contineatur, cujuſque formae, ductus, & magnitudinis ſit, narrabimus. Ex ligamentis itaque femur tibiae connectentibus (quorum naturam peculiari Capite, unà cum coxendicis articuli & pedis oſſium ligamentis perſequar) b unum in externo genu articuli latere habetur, admodum validum & craſſum, à cujus poſteriori parte nerveum muſculi c principium exoritur, quod ſua amplitudine in exteriori latere poſteriorem genu articuli ſedem contingit, femoris oſſi nuſquam interim pertinaciter connatum. Hinc carnoſis adauctum fibris, admodum obliquè deorſum verſus interiora deſcendit muſculum efformans paulo admodum longiorem, quàm amplum. d Finis enim hujus, ſeu inſertio, juxta radicem e appendicis tibiae oſſis, in ipſius poſterioris ſedis interno latere adeò ampla conſiſtit, atque totius muſculi viſitur latitudo. Deinde ut muſculus hic obliquus eſt, obliquam quoque molitur inſertionem: à poſterioris enim tibiae ſedis externo latere muſculus iſte deorſum verſus internum latus obliquè ita deſcendit, ut minima ipſius pars genu ligamentis, maxima verò tibiae committatur. Praeſenti muſculo alius nullus, aut in exortu, aut in inſertione ſubjicitur: ſed articuli ligamentis & oſſibus proximè attenſus, ſub illis f muſculis occultatur, qui ab inferioribus femoris capitibus enati, ſuram cum g quarto pedem moventium muſculo potiſſimùm efformant: adeò, ut non injuria hunc in poplite latitantem Galenus vocaverit. num verò huic tibiae flectendae munus rectè tribuerit, ipſe ratiocinator. Eouſque enim illi muſculo (quòd fortè ipſum primus inveniſſet, aut quòd alii Diſſectores illum flectendi opificem non recenſuiſſent) favit, ut in ſecundo de Adminiſtrandis ſectionibus, hunc ſolum poſſe poplitem flectere, aut maxima potentia praeditum eſſe ſcripſerit. Mihi verò non modò haud maxima potentia ad tibiam flectendam valere videtur, ſed nulla prorſus. quandoquidem muſculus hic obliquus omnino, ac penè tranſverſus, recto motui praefici nequeat: deinde adeò eſt invalidus, ut ne tantillum tibiam ſurſum vellere poſſit. Ad haec, nulla huic cum reliquis tibiam agentibus eſt proportio, quum breviſſimus & tenuiſſimus ſit, femoriſque oſſi, & multo minus h illi oſſi quod ſacri oſſis lateri commiſſum videmus, non connaſcatur. At haec inter ſecandum exactiùs multo obſervabis, quum hic muſculus inventu facilis ſit. ilico namque ac ſurae muſculi, è femoris capitibus nati, à femore liberantur, deorſumque reflexi pendent, is muſculus eſt admodum conſpicuus. Priuſquam verò ex diſſectionis ordine detegetur, femur moventes muſculos deſcribemus: quorum adminiſtratione abſoluta, pedis, & deinde digitorum motoribus nos accingemus, in quorum anatome muſculus in poplite latitans ſpectandum ſe offert: ac oſtendit pariter, num commune aliquod munus obeat cum i ſuperiori radium in pronum movente muſculo.

a 14 *tab.* Γ. 13 *tab.* η, η. 15 *tab.* C.
b *fig. cap.* 1 V.
c 14 *tab. h.*
d 14 *tab. i.*
e 2 *fig. cap.* 13 *lib.* 1 A, B.
f 12 *tab.* Φ & Ψ, *ac* 13 *tab.* Φ.
g 13 *tab.* Ψ.
h 1, 2, 3 *fig. cap.* 29 *lib.* 1.
i 7 *tab.* Q.

CAPUT LVI.

DE MVSCVLIS FEMVR MOVENTIBVS.

Femoris motus.

Femur decem, aut ſi in maximum redigantur numerum, quatuordecim propriis agitur muſculis, qui id extendunt, flectunt, introrſum alteri cruri adducunt, extrorſum in latus amovent & circumagunt. Flectitur itaque femur, nobis id ſurſum antrorſumque ferentibus: extenditur autem, nobis ſtantibus, ac deorſum & verſus terram, in poſterioraque id deducentibus. Unde etiam meritò Natura magnis & fortibus multisque muſculis extenſionem concredidit, quos jam enitar perſequi, eum Galeni ordinem ſervaturus, quem ad calcem decimiquinti de Partium uſu eſt ſecutus. ille namque mihi longè potior, & ex aliorum diſſectionis procerum ſuffragio magis deſcriptus apparet, quàm is quo coxae articuli muſculos in ſecundo de Adminiſtrandis ſectionibus nimis quàm obſcurè, & ſecus quàm humana oſtendit fabrica, pertractat, uti ad Capitis finem obiter adjiciam.

Primus femur moventium. GLUTAEUS MAJOR.

a Primus itaque ipſorum mox ſub cute conſiſtit, alterius lateris natem praecipuè efformans. b Exoritur enim lato & admodum carnoſo principio, ex c tota ſpinae oſſis ilium poſteriori parte, quae verſus os ſacrum magis eminet, deinde etiam ſpinae ſuperioris regionis portionem ſuo quoque exortu apprehendit. Infimam autem ſui exortus partem à coccygis oſſis & humillimi oſſis ſacri oſſis poſteriori ſede aſſumit, inibique alterius lateris primo muſculo

a 9 *tab.* Π. 2 *tab. u.* 10 ×.
b 9 *tab. i, k, l.*
c *Oſſis circumſcriptionem petes ex* 2 *fig. cap.* 29 *lib.* 1.

eſt

d 9 *tab. m.* e 9 *tab. ab m ad n.* f 1 *fig. cap.* 30 *lib.* 1 S *dem* T. g 10 *tab. à* λ *verſus* κ.

eſt contiguus. Ex his ſedibus, velut ex ſemicirculo pronatus, in corporis latus nonnihil obliquè deorſum prorepit, toti coxendicis articulo ſupervectus. [d] Ubi verò articulo inſternitur, [e] gracilior anguſtiorque tantiſper efficitur, donec in latum & validum finiat tendinem, quo [f] exteriori magni femoris proceſſus parti ſecundùm ipſius longitudinem obliquè inſeritur. Principium enim inſertionis paulo ſub ſuperiori ejus proceſſus apice, nonnihil verſus anteriora molitur: hinc deorſum in poſteriora modicè deſcendens, & magnam, eandemque validam ſui tendinis [g] portionem, in proceſſus ejus radicem, longa linea ſecundùm femoris poſteriora inſerens.

h 10 *tab.* Σ. 2 *tab. y.* 4 *tab.* μ. 5 ς. 9 *o.* 11 δ. i 9 *tab.* Π. k *Hic conferes* 9, 10 & 11 *tabulas inter ſe.* l 10 *tab. u, x.* m 10 *tab. y.* n 2 *fig. cap.* 30 *lib.* 1 V.

Secundus femur moventium. *GLUTAEUS MEDIUS.*

[h] Secundus magna ex parte [i] primo ſubſtratus, ab anteriori ſuperiorique oſſis ilium ſpinae regione, lato quoque & carneo exortu enaſcitur, [k] totam ferè ilium oſſis ſpinae ſedem occupans, à qua primus initium non mutuavit. Verùm hac tantùm ſede ſecundus muſculus non contentus, ab ilium oſſis dorſo, ubi primus muſculus ab oſſe primùm abſcedit, ſub illo quoque enaſcitur: adeò, ut hujus quoque [l] initium tanquam ex ſemicirculo prodeat, poſteriori ſua inferiorique ſede primo muſculo ſubjectum. Ex his oſſis ilium regionibus, muſculus deorſum obliquè nonnihil ad latus deſcendit: & ſenſim arctior redditus, primum muſculum totus ſubit, articulum quoque coxendicis integens: è cujus regione in membraneum, ſed validum ceſſat [m] tendinem, qui elatiori magni femoris proceſſus parti implantatus, [n] anteriorem quoque proceſſus regionem aliquantulum comprehendit, latam transverſamque inſertionem (ſi cum primo conferatur) molitus. Quum itaque primi muſculi fibrae, quaſi transverſim in latus, minimùm ſcilicet deorſum inclinatae, prorepant: ſecundi autem fibrae, recto quaſi ductu declives, & modicè admodum in latus propagentur, utriuſque muſculi fibrae ſibi mutuò X literae modo decuſſatim incumbunt. Hic muſculus, ſimiliter ac primus, nulla ex parte aut craſſior, aut carnoſior conſpicitur, quàm ubi ab ilium oſſe (unde principium ducit) primùm abſcedit, ac [o] tertio inſterni muſculo incipit, qui tanto minor eſt ſecundo, quanto ſecundus primo.

o 11 *tab.* Σ. 6 *v.* 12 *t.* p 11 *tab. x, y, z.* q 2 *fig. cap.* 29 *lib.* 1 *a, b, verſus i, i.* r *fig. cap.* 1. P, P. s 11 *tab. a.* t 2 *fig. cap.* 30 *lib.* 1 X.

Tertius. *GLUTAEUS MINOR.*

Subjicitur autem penitus ſecundo, [p] initium ducens ab [q] externis demiſſioribusque oſſis ilium dorſi ſedibus, ubi id coxendicis oſſis nomen primùm obtinet: atque id tertii muſculi initium ſimiliter latum & ſemicirculare eſt, & ut duorum primorum principia, carneum, craſſumque. Praeterea, hoc in priora modicè deorſum procedens, coxendicis articuli [r] ligamento fibroſis nexibus haeret: & arctius quoque redditum, in latum robuſtumque ceſſat [s] tendinem, qui majori femoris proceſſui expanſus, anteriori ipſius [t] parti, atque adeò apici innaſcitur. Hic muſculus admodum, idque praecipuè in muſculoſis, & non inſigniter obeſis, lividus apparet: in quibus & ſecundus, quà tertio incumbit, pariter livet: ut etiam tota ipſius pars, primo muſculo non obtecta, quae praeterquàm quòd livet, etiam valida membrana obducitur, ſuperiori lateri primi muſculi pertinaciter ea ſede connata, qua illum ſubit. In obeſis autem & praepinguibus, nimis quàm parum livent: imò plerunque nerveae fibrae, per hos muſculos exporrectae, in mulieribus per totam muſculi carnoſam partem, adipe enutritae conſpiciuntur, ita commodiùs ſtratum ſedentibus futurae.

u 11 *tab.* Φ. 12 *tab. u.* x 1 *fig. cap.* 18 *lib.* 1 D, E, F. y 11 *tab.* β. z 1 *fig. cap.* 30 *lib.* 1 Y.

Quartus. *ILIACUS INTERNUS.*

[u] Quartus muſculus, magna etiam ex parte lividus, & paulo minus toto teres, non autem dictorum modo amplus exiſtit, neque caeterorum ritu ab ilium oſſe principium adipiſcitur: at à lateribus [x] trium inferiorum oſſis ſacri oſſium, quibus ilium oſſa non coarctantur, carneum craſſumque educit caput, non quidem duntaxat ab illorum oſſium lateribus enatum, at nonnihil quoque ita ex illorum interna ſede prodiens, ut utriuſque lateris muſculi ſeſe initiis aliquando in interna ea ſede contingant. Hinc ad femoris magnum proceſſum transverſim excurrens, carneus aliquouſque permanet: & tandem arctior redditus, priuſquam femur contingat, in teretem ceſſat [y] tendinem, poſteriori majoris femoris proceſſus ſedi implantatum, juxta ipſius [z] ſummum & apicem.

a 12, 13 *tab.* Ξ, Σ, Π. 2 ς. 5 ω. 6 ς. 7 β. 8 Φ, *c.* 9 *x.* 10 ξ. 11 &. b 11 *tab.* λ, μ, ν. c 12 *tab.* δ d 2 *fig. cap.* 29 *lib.* 1 *à p ad q.* e *ultimarum fig. lib.* 1 ς. f 12 *tab.* δ. g 12 *tab.* Σ h 1, 2 *fig. cap.* 30 *lib.* 1 *a.* i 1 *fig. cap.* 30 *lib.* 1 *d, d.* k 12 *tab.* Ξ. l 12 *tab. n.* m 12 *tab.* ε, ε.

Quintus. *TRICEPS.*

[a] Quintus muſculus, ſub [b] tribus capitibus, quae à coxendicis oſſis appendice pronata, tertium, quartum & quintum tibiam moventes muſculos conſtituere ſcripſimus, ſuum obtinet [c] initium. A tota namque appendicis [d] ſede, tribus modò dictis capitibus non occupata, ad pubis uſque regionem, qua inferior pubis oſſium [e] commiſſurae ſedes habetur, quintus hic muſculus omnium totius corporis muſculorum craſſiſſimus, &, ut ſemel dicam, mole maximus, principium ducit: quod ſecundum appendicis illius amplitudinem prodiens, exactè carneum viſitur, ea tantum [f] parte excepta, quae tribus commemoratis tibiae muſculorum capitibus proximè ſuccedit, & nervea, admodumque valida exiſtit. Muſculus iſte, ejuſmodi enatus principio, [g] ſtatim parvi femoris [h] proceſſus radicem, ad poſteriorem ipſius regionem amplectitur, & deinde ab hac in acutam aſperamque femoris oſſis [i] lineam continuò inſeritur: quam in poſteriori femoris ſede, ſecundùm ipſius longitudinem deorſum à parvi proceſſus radice protendi, in primo libro dictum eſt. Quemadmodum autem muſculi hujus principii continuus eſt ortus, ita quoque continua ejuſdem viſitur inſertio, ſi modò [k] poſteriorem muſculi partem ab anteriore, quaſi inſcriptione quadam diſtinctam, ſubaudias, quae [l] tendinem in interni femoris capitis radicem inſerit. Haec enim pars à coxendicis appendice nerveo, ac dein [m] carneo exortu pronata, muſculum quodammodo per ſe efformat: qui in miram ventris amplitudinem dilatatus, deorſum rectà per femoris poſteriora fertur, donec denuò graciLeſcens, tere-

tem educat tendinem, [n] in internum femoris caput inſertum. Et niſi huic quinti femur moventium muſculi parti, reliqua muſculi pars [o] adnaſceretur, illa diſtincti & peculiaris muſculi vice ab omnibus meritò haberetur. Nunc autem, quum poſterior haec pars adnatam continuamque ejuſdem muſculi aliam habeat partem, nihil obſtabit, diverſis doctrinae modis, aut unum (uti nos hactenus fecimus) univerſum hunc muſculum appellare, aut primùm in P duos illum diſtinguere: ut ſcilicet unus eſſet, qui femoris interno [p] capiti tendinem porrigat: alter verò, qui parvo femoris proceſſui, & dein acutae femoris lineae implantetur. Atque haec una eſt [q] inſcriptio, iſtam poſteriorem partem ab anteriori diſtinguens. Praeterea [r] anterior pars privatam quoque inſcriptionem obtinet, non tamen adeò manifeſtam, ac modò narrata: verùm talem, cujus gratia hanc partem in duas portiones, aut ſi quis velit, in duos muſculos ſubdividere, integrum ſit. Hujus namque anterioris quinti muſculi partis portio, quae enaſcitur ab anteriori appendicis oſſis coxendicis ſede, quae à pubis oſſium commiſſura, ad infimam uſque coxendicis partem pertinet, ab illa anterioris muſculi partis portione, inſcriptione quadam dirimitur, quae à reliqua appendicis ſede, uſque ad poſterioris partis muſculi totius anteriorem regionem pronaſcitur. Dein duae hae anterioris partis portiones, non inſcriptione impreſſioneve ſolùm diſtinguuntur, ſed etiam fibrarum ductu, ac item inſertione: quemadmodum etiam totius muſculi poſterior pars ab anteriore, fibrarum inſertionisque occaſione variat. [s] Portio namque anterioris partis, quae pubis oſſium commiſſurae proxima eſt, admodum obliquas, & ferè transverſas obtinet fibras, quae ab exortu retrorſum ad radicem parvi femoris proceſſus contendunt, & ſuperiori parti acutae femoris lineae inſeruntur. Reliqua autem anterioris partis portio, quae ad infimam magis coxendicis oſſis ſedem principium ducit, obliquas quidem nanciſcitur fibras, ſed propemodum rectas, & inferiori aſperae prominentiſque lineae ſedi continuò implantatas, & poſterior dein pars penitus quodammodo rectas ſibi vendicat fibras. Ac proinde aut mecum unum conſtituito in uno femore muſculum, aut ſi viſum fuerit, ambas partes duorum muſculorum vice enumerato: aut ſi majori adhuc numero, jam in ſectione peritior, ceperis, anteriorem partem in duos muſculos ſubdividito, tres tum enarraturus: ea tamen ratione, ut memineris, me de hominum, non autem ſimiarum muſculis, ſecus quàm Galenum, loqui: ne fortè aliquando illum legens, me poſteriorem hujus quinti muſculi partem, quae radici interioris capitis femoris implantatur, oſcitanter ſpectaſſe arbitreris, quòd illam tendine inſertionem moliri ſcripſerim, quum interim carneam inſertionem in caudatis ſimiis tentet.

n 1 *fig. cap.* 30 *lib.* 1 K.
o *ut c ad* Φ *in* 8 *tab.*
p 13 *tab.* Ξ *diſtinguitur à* Σ *&* Π.
q *inter* Φ *&* c 8 *tab.*
r 13 *tab.* Σ, Π, *quae diſtinguitur in* Π *&* Σ.
s *Confer inter ſe* 12 *tab.* Σ, Π, Ξ.

Quinque primorum femorum muſculorum munus.

Hactenus commemoratis quinque muſculis, tenſio femoris primariò concreditur, & iidem quoque femori in motu, qui in latus, & qui circumactu fit, famulantur. [t] Primus enim validae extenſionis autor eſt, femur retrorſum, ac quaſi extrorſum in latus magis agens, prout ampli ſui principii hanc illamve partem, aut ſe ſimul univerſum colligit. [u] Secundus autem extendit quoque non ſegniter: ſed multo magis quàm primus, femur verſus exteriora in latus ſurſum agit. [x] Tertius & [y] quartus ſurſum modicè, ac in poſteriora trahentes, femur extendunt: verùm & ad femoris in exteriora circumactum uterque (ſed magis quartus) pulchrè juvat. At interim ambo infirmiùs multo huic qui in gyrum fit motui ſubminiſtrant, quàm muſculi, quibus hoc munus peculiariter ac veluti proprium delegari, paulo pòſt audies. Caeterùm [z] quinti muſculi fibrae poſteriores, ſeu muſculi illius poſterior pars, rectis donata fibris, crus firmum ſtabilit, ac terrae affigit, femur extendens. Anterioris autem partis poſterior portio, non minus id ipſum ſuis fibris praeſtat, cum modica tamen femoris ad interiora, ac velut ad aliud femur adductione. Altiores verò fibrae, quae oſſis pubis [a] cartilagini vicinae ſunt: aut potius anterioris muſculi partis prior portio, introrſum ducit femur, flexioniſque quodammodo autor evadit.

t 9 *tab.* Ξ.
u 10 *tab.* Σ.
x 11 *tab.* Σ.
y 11 *tab.* Φ.
z 12, 13 *tab.* Ξ, Σ, Π.
a *ultimarum fig. lib.* 1 *s.*

Nunc enarratis quinque muſculis, flectentes opponuntur, qui illis pauciores ſunt: nempe tres tantum proprii, quos ſextum, ſeptimum & octavum, memoriae juvandae gratia vocabimus. [b] Sextus itaque is eſt muſculus, quem, dum dorſum moventes recenſerem, ac de lumborum muſculis ſermo incidiſſet, Galeni gratia deſcripſi, quòd is in lumborum muſculorum, ſeu carnium enarratione, ab hominum compoſitione, ſuis ſimiis delectatus, aberraverit. Hic igitur muſculus, ex undecimae & duodecimae thoracis, & primae & ſecundae & tertiae lumborum vertebrarum lateribus, carneo enaſcitur [c] principio: quod ſimulatque prodiit, muſculum teretem conſtituit, deorſum obliquè verſus exteriora deſcendentem. Procurrit enim per interiora oſſis ilium, ſemper carnoſus permanens, [d] quouſque ad eam oſſis pubis [e] regionem devenit, quà coxendicis oſſis nomen aſſumit. Hîc namque in validum & teretem ceſſans tendinem, dictam nunc pubis oſſis ſedem tranſcendit: & deorſum productus, tandem interiori ſeu minori femoris [f] proceſſui [g] implantatur, elatiorem proceſſus partem occupans. Muſculi hujus gratia, [h] ubi pubis oſſi expanditur, ſinus aliquis oſſi inſculpitur, ligamento laevi & lubrico, ac ex oſſe nato, obductus: ut ſimul tutò, nec errabundus, hàc ſexti muſculi tendo deſcenderet, nec intenſus laxatuſve, oſſis duritie vitiaretur.

Sextus. LUMBALIS PSOAS MAGNUS. Lib. 2 *&* 5 *de Admin. ſect.*

b 8 *tab.* Φ. 4 *c.* 5 χ. 6 ϖ. 7 *t.* 13 β. 14 *c.* 16 K.
c 8 *tab. a.*
d 8 *tab. b.*
e 1 *fig. cap* 29 *lib* 1 T.
f 1, 2 *fig. cap.* 30 *lib.* 1 *a.*
g 13 *tab.* β.
h 8 *tab.* Λ. 3, 13 *tab.* γ. 4 *tab. s.* 5 φ. 6 *o.* 7 *x.* 14 *d.*

Septimus. ILIACUS INTERNUS.

[h] Septimus ex tota interiori oſſis ilium [i] regione, tanquam ex ſemicirculo quoque carnoſam originem accipit: & lato hoc eductus principio, paulatim arctior craſſiorque redditur,

i 3 *fig. cap.* 29 *lib.* 1 *inter* P, L, K, K, N, O.

k *ejuſdem fig.* T.
l 13 *tab.* γ *juxta* β.

ditur, deorſum in priora corporis procedens. Ex omnibus enim lati principii fibris, teres efformatur muſculus, qui per altiorem oſſis coxendicis [k] regionem vectus, adhuc carnoſus, ad minorem femoris proceſſum deſcendit. Ubi verò proceſſui viciniùs appropinquat, in teretem quoque ceſſat [l] tendinem, qui humiliori ejus proceſſus parti, praedicto nunc tendini proximus inſeritur. Porrò quà hic muſculus ſuper coxendicis oſſis elatiora deorſum tendit, cavitatem quoque quodammodo & ſinum ſimiliter laevem & lubricum, ne vagabundus feratur, in oſſe obtinet: eaque parte, qua muſculus iſte ſinum eum contingit, lividus, nerveusque, ac validus eſt, ut faciliùs in hoc ad os reflexu, quoties contrahitur, laxaturve, oſſis impetum & duritiem ſuſtineat.

m 8 *tab.* Σ. 1 *m.* 3 δ. 4 *v.* 5 ψ. 6 ξ. 7 α.
n 8 *tab.* Φ. *&c.*
o 2 *fig. cap.* 29 *lib.* 1 *ſecundum* X, V *ad u.*
p 1 *fig cap.* 30 *lib.* 1 *c, c.*
q 8 *tab.* Θ, Λ, Σ.

Octavus. *PECTINAEUS.*

[m] Octavus muſculus, oſcitanter ſecantibus femur moventium [n] quinti portio cenſetur, ex pubis oſſe carneo amploque initio in homine enatus. Ex tota enim oſſis pubis [o] linea, ab anteriori coxendicis oſſis acetabuli ſede, ad oſſium pubis uſque commiſſuram extuberante, muſculus hic principium ducit, quod ad poſteriora admodum obliquè deſcendens, aequè amplum tantiſper aſſervatur, donec brevi, ſed amplo tendine femoris oſſi [p] inſeratur. Fit verò ipſius inſertio è regione parvi femoris proceſſus, in interius femoris latus, obliquè deorſum verſus poſteriora tendens. Hic muſculus in hominibus lividum ſe ſpectandum offert: at non aequè atque in caudatis ſimiis, quibus muſculus iſte minor, & non ſimiliter lato principio enatus conſpicitur.

Sexti, 7 & 8 munus.

[q] Tribus his muſculis Natura, ut ſimul femur flecterent, & introrſum verſus alterum crus admoverent, commiſit. Sextus enim, quem flectentium primum recenſuimus, ſurſum validè femur attrahit, flectitque, ad interiora id agens. Septimus ſimiliter femur ſurſum attollendo flectit, ſed multo minus ſexto verſus interiora admovet. Octavus modicè ſurſum femur contrahit, infirmaeque flexionis autor cenſetur: verùm femur validè introrſum vellit, ita profectò, ut flectentes & extendentes muſculos, duobus quoque reliquis, iiſque lateralibus ad interioraque motibus Natura praefecerit.

r 4 *tab.* Φ.
s 5 *tab.* Λ.
t 5 *tab.* Π.

Num aliqui muſculi ſecundariò femur flectant. *Lib.* 15.

Galenus, quum femur flectentium munus in libris de Uſu partium recenſet, [r] unum tibiam moventium, femoris quoque flexionis opificem facit, eum videlicet, quem nos nonum enumeravimus, quique elatius quàm coxendicis eſt articulus (quod [s] ſeptimo & [t] octavo tibiam moventibus haud evenit) principium mutuatur: non quòd proprio motu muſculus id efficeret, ſed ſecundario. Num verò id veritati conſentiat, tecum expendito, unà animadvertens, an caeteris quoque tibiam moventibus, qui elatiùs quam femur conſiſtit, aut non ab ipſo femore principium mutuantur, aliquod in femoris motibus officium adſcribere velis. Ego, quo minus id faciam, ex multis muſculis rationem ſumo, qui non ex oſſe, quod movendo, aut cui inſeruntur oſſi proximum eſt, originem ducunt: cujuſmodi in tibia & cubito & brachio occurrunt permulti, quibus ſecundarium munus (uti hîc fecit Galenus) à nemine, idque meritò, attribuitur. ut taceam, ſi vera eſſet Galeni ſententia, debuiſſe femoris flexionem cum tibiae extenſione ſemper concurrere, aut ſaltem homini femoris extenſionem, extenſa tibia, moleſtam eſſe: quemadmodum flexis in volam digitis, aegrè brachialis extenſionem ferremus: aut brachio retrorſum acto, non lubenter cubitum flecteremus. Poſthabitis itaque ſecundariis illis, aut ex accidente evenientibus Galeni muſculorum functionibus, duos, qui adhuc ſuperſunt, ac femur contorquent, muſculos ſermoni addamus, eos nonum & decimum enumerantes.

u 8 *tab.* Ψ. 13 *tab.* α. 14 *e.*
x 8 *tab.* Σ.
y 1, 2, 3 *fig. cap.* 29 *lib.* 1 *r.*
z 14 *tab. b, b.*
a 1 *fig. cap.* 30 *lib.* 1 D.
b *ejuſdem fig.* R.

Nonus. *OBTHURATOR EXTERNUS.*

[u] Nonus igitur ſub [x] octavo nobis commemorato occultatus muſculo, anteriorem [y] foraminis oſſis pubis regionem ſibi vendicat, hicque ex oſſis & [z] membranae foramen occupantis amplitudine principium ducit carneum, & anteriori ſede livens, elegantiſque muſculi ſpeciem prae ſe ferens: qui transverſim in exteriora, ſecundùm poſteriora coxendicis articuli, & [a] cervicis femoris ſuperiora ductus, ac ſenſim anguſtior redditus, valido ſatis & utcunque amplo tendine inſertionem molitur, in magni femoris proceſſus [b] ſinum, qui femoris cervicem & caput, oſſis coxendicis acetabulum ſubintrans, è directo reſpicit.

c 10 *tab.* ε. 11 θ. 12 α. 13 *r.* 16 F, G, H
d 3 *fig. cap.* 29 *lib.* 1 M, N, O.
e 16 *tab.* F *& G coarctantur ad* H.
f 2 *fig. cap.* 29 *lib.* 1 *inter d & l.*
g 12 *tab.* α.
h 1, 2, 3 *fig. cap.* 29 *lib.* 1 *k.* 13 *tab. y.*
i 13 *tab. ſ, t, u.*

Decimus. *OBTHURATOR INTERNUS. MARSUPIALIS, BURSALIS.*

[c] Decimus internam dicti nuper foraminis ſedem occupat, & nono longè validior, principium ducit à tota [d] linea, quae ab interna ilium oſſis ſede, qua primi oſſis ſacri oſſis transverſo proceſſui committitur, per internam coxendicis oſſis & pubis oſſis regionem, ad pubis uſque oſſium commiſſurae elatiorem partem procedit. Latum hoc principium, quod veluti tribus lineis ſeu inſcriptionibus inſignitur, carnoſum eſt: & totam internam oſſis pubis & oſſis coxendicis ſedem occupans, lividumque apparens, ſenſim adeò [e] arctatur, ut ejus amplitudo coxendicis oſſis [f] intervallum non vincat, quod inter acutum ipſius proceſſum, & poſteriorem ſui appendicis ſedem habetur. Ad hoc enim intervallum, quod amplum ſinum ſibi inſculptum gerit, decimus muſculus extrorſum [g] reflectitur, magnum femoris accedens proceſſum. Hunc ſanè reflexum magna Conditoris induſtria muſculus molitur: quà enim ad [h] ſinum hunc circumvolvitur, externa parte carnoſus eſt: ea autem parte, qua ſinum tangit, omnino nervoſus conſpicitur, & veluti [i] tres teretes commonſtrat tendines, ſerie quadam ad ſinum reflexos. Tendines hi in muſculi ſubſtantia, paulo anteaquam muſculus ſinum contingat, lati exiſtunt: ſed qua ſinui obvolvuntur, ſtrictiores evadunt, ſinguli rurſus in magno hoc ſinu peculiarem ſinum ſibi vendicantes. Amplus enim ſinus duas leviter extuberantes oſtendit lineas, quae trans-

tranſverſim ductae, illum veluti in tres partiuntur, tribus ejus muſculi tendinibus caelatos. Tendines, ubi ſinum ſuperarunt, invicem collecti, in unum finiunt tendinem, [k] ſinui magni femoris proceſſus unà cum nono muſculo implantatum. Quum itaque tres hos tendines, qui exteriori parte carnem obnatam habent, intueberis, facilè colliges, hîc Naturam decimo muſculo robur additum voluiſſe: ne ſi carneus omnino eſſet (uti & de ſeptimo femur moventium muſculo ſuperiùs monuimus) in reflexu & motu, oſſis duritia compreſſus laceraretur. Unde etiam ſinui ligamentum, ſeu craſſa validaque membrana obnaſcitur, ne oſſis contactus muſculum in reflexu vitiaret. Ad haec, ligamentum id laeve admodum, & viſcido unctuoſoque humore oblitum eſt, quo facilior muſculi ad ſinum efficeretur circumactus. quod Naturae artificium in rotulis & cardinibus ſedulò imitamur, non ſolùm motum accelerantes, verùm ut ſeriùs, qui reflectitur funis, attritu corrumpatur, ſtudentes. Praeterea ut ſolo rotulae ſinui funem non committimus, ſed rotulam in trochlea aut furcula (ne ex ſinu funis labatur) firmamus: ita quoque Natura, oſſium ſinu non contenta, à ſuperiori ſinus parte [l] unum, & ab inferiori alterum eduxit muſculum: qui ambo unà cum decimo porrecti, illum, quo minus ſua ſede declinet, quodammodo aſſervant. Ab acuto enim coxendicis oſſis [m] proceſſu carneus enaſcitur muſculus, ſuperiori parti decimi muſculi, ad ipſius uſque inſertionem adnatus. Deinde ab [n] appendice quoque oſſis coxendicis, alius ſimiliter carnoſus & gracilis prodit, inferiori decimi muſculi ſedi ad inſertionem uſque exporrectus. Uterque enim in ſinum magni femoris proceſſus, inſertionem cum decimo molitur, & cum ipſo circumductui femoris ſubminiſtrat. Caeterùm ſubinde non ſolùm ejuſmodi muſculos ad elatiorem & humiliorem reflexus ſeu orbitae ſedem pronaſci conſpicies, [o] imò etiam ab interna regione, ubi jam flexus ac orbita non amplius obliquatur, carnoſam ſubſtantiam à coxendicis oſſe enaſci obſervaturus es: quaſi [p] tres illi tendines in [q] carneam à coxendicis oſſe pronatam ſubſtantiam, poſt illorum circumactum immitterentur, itaque involuti, ad magnum femoris proceſſum contenderent. In tuo igitur eſt arbitratu, aut hos muſculos, aut carneam molem, tendines excipientem, decimo jungere, itaque proprios femoris muſculos decem enumerare: aut ſi mavis, utrunque diſtingues, & duodecim recenſebis. Rurſus ſi quintum muſculum in tres diviſeris, omnes erunt quatuordecim. In noſtro itaque numero decimus unà cum duobus illis gracilibus femur in poſteriora circumagit, nonus verò in anteriora, nihilo ſecus, quàm ſi baculum inter duas manus extenſas repoſitum, alternatim in priora & poſteriora ductis manibus, circumverteres. Hactenus itaque quàm potui veriſſimè, femur moventes muſculos recenſui: quos poſteaquam diligenti ſectione videris, ac ſimiam hîc hominis fabricae adhibueris, licebit ſecundum librum Galeni de Adminiſtrandis ſectionibus accuratè evolvere, augurarique, quam is tandem ſeriem in horum muſculorum enarratione obſervet. Divinandum enim potius, & conjiciendum inibi eſt, quàm certò aliquid ſtatuendum, in primis, quum nemo non ſibi hodie conceſſum putet, ſibique non deroget, Galeni ſcripta ex libito emutare, & non vulgariter depravare: quum alii ipſius ſcripta neutiquam aſſequantur, alii autem illa homini, non autem ſimiis convenire cupiant: id tandem praeſtituri, ut neque homini, neque ſimiis, Galeni ſcripta à ſtudioſis in poſterum accommodari poſſint. Quo tamen per ea, uti adhuc ſeſe habent, meliùs, & tanquam filo quodam ducaris, addam, me ipſius ſententiam ſic modò aſſequi, ut arbitrer Galenum eum muſculum primo loco enarrare, quem [r] quintum appellavimus: dein obiter eum deſcribit, quem [s] nonum ſtatuimus, quemque poſtea Galenus pleniùs aggreditur. Poſt hunc [t] octavum, in ſimiis aliter quàm hominibus conſpicuum, pertractat: & inſuper [u] ſextum & [x] ſeptimum ſibi proponit, at variè admodum, & ob hominis hic cum ſimiis diſcrimen, perquàm obſcurè. His ſuccedunt [y] primus, [z] ſecundus, [a] tertius, & [b] quartus, in ſimiis quoque aliter quàm in hominibus ſeſe offerentes: ac denuò [c] nonus, & poſtremò [d] decimus. Quàm vere interim & horum muſculorum hiſtoria & munus à Galeno inibi commemorentur, promptè dijudicabis, ſi, quemadmodum prius monui, mea ſcripta cum Galeni ſententia, quaecunque tandem fingetur, & quovis pacto ipſius libri indies magis vitiabuntur, ſedulò, adhibita quoque rerum inſpectione, contuleris.

Carneae portiones, decimo muſculo attenſae. MARSUPIUM, GEMELLI.

Quot femur moventes muſculi poſſint conſtitui.

Quem horum muſculorum ordinem Galenus inſtituit in 2 libro de Adminiſt. diſſect.

k 1 *fig. cap.* 30 *lib.* 1 R.
l *unus* 11 *tab.* ι. 12 β. 13 κ. 14 *f. alter earundem tab.* κ, ν. ζ, g.
m 2 *fig. cap.* 29 *lib.* 1 d.
n 2 *fig. cap.* 29 *lib.* 1 l.
o 13 *tab.* y.
p 13 *tab.* ſ, t, u.
q 13 *tab.* x, y, z.
r 12, 13 *tab.* Ξ, Σ, Π.
s 8 *tab.* Ψ.
t 8 *tab.* Σ.
u 8 *tab.* Θ. 14 *tab.* c.
x 8 *tab.* Λ. 14 *tab.* d.
y 9 *tab.* Π.
z 10 *tab.* Σ.
a 11 *tab.* Σ.
b 11 *tab.* Φ.
c 8 *tab.* Ψ. & 13 *tab.* α.
d 12 *tab.* α, β, γ. & 16 *tab.* F, G.

CAPUT LVII.

MUSCULORUM FEMUR MOVENTIUM ADMINISTRATIO.

Primi muſculi adminiſtratio.

Eorum qui femoris motibus praeſunt muſculorum adminiſtrationem, ab extendentibus meritò in illo crure, in quo tibiae motores aggreſſus es, exordieris. Aſſumpta itaque ex minus fragili ferro novacula, quae oſſis impetum aliquando ſuſtinere poſſit, [a] primi muſculi caput (ſi modò, dum moventes tibiam muſculos diſſecares, illud non abſtuleris) ab oſſe coccyge, & ilium oſſis ſpina dorſoque, tranſverſis ſectionibus nitêris abradere, quouſque in [b] ſecundum muſculum incidas. Quando

a 9 *tab.* Π.
b 10 *tab.* Σ.

do autem univerſi muſculi principium ab oſſe deraſum erit, licebit hoc reflectere, & ſolis manibus (niſi novacula quoque uti voles) à ſubditis partibus ad magnum uſque femoris proceſſum liberare. Quod ubi praeſtiteris, ipſius longam intueberis [c] inſertionem, procul etiam ſub magni femoris proceſſus radice deſcendentem. Haec enim non vulgariter venit perpendenda: uti neque hujus muſculi forma, ſubſtantia, fibrarum ductus, & munus, vel abſceſſuum duntaxat nomine, quos crebrò in ipſo, & praecipuè juxta magnum proceſſum, in illius tendine incidimus. Secundus dein pariter ab ilium oſſe novacula dirimendus eſt, mente adhibita, ne tertii quoque principium unà adimatur. exortus enim continuitas, quae linea duntaxat interſtinguitur, utrunque muſculum unà facilè auferri ſinit. Ubi itaque ſenſim reflexo ſecundi muſculi initio, & transverſis ſemper ſecundùm ilium oſſis dorſum factis ſectionibus, ad tertii muſculi principium deveneris, ſecundus jam totus venit reflectendus, & manibus attractus, ad inſertionem uſque à tertio divellendus. [d] Tertius quoque eadem ratione ab oſſis ilium dorſo, poſt ſecundum abradetur: atque hoc ad ipſius etiam inſertionem deducto, [e] quartus ab oſſis ſacri lateribus cultello auferetur, & manibus apprehenſus, ad magnum uſque femoris proceſſum, à [f] ligamento, cui innititur, & coxendicis articulo, dirimetur. Facillima enim horum quatuor muſculorum, poſtquam primum adminiſtraveris, eſt aggreſſio: qua obita, licebit ſingulorum motibus examinatis, omnes abjicere. [g] Quintum poſt hos muſculum à coxendicis oſſis infima ſede, & pubis oſſe, acutiori novacula ſimul totum callidè abrades: & hunc ad ſuam in femur inſertionem perducens, eam accuratè obſervabis, non neglectis ipſius muſculi inſcriptionibus, ſeu delineamentis, fibrarumque ductus differentia. Animum etiam, dum hunc praeſcindis, accommoda, ne ſimul quoque [h] octavum muſculum, tanquam quinti partem, incautus auferas. Quinto itaque à femore reſciſſo, acutiori cultello à lateribus corporum undecimae & duodecimae thoracis vertebrarum, & trium primarum lumborum, [i] ſexti muſculi caput venit liberandum: & capite ejus apprehenſo, totus muſculus ad parvum uſque femoris proceſſum, à ſubditis eſt dirimendus: quod, ſi voles, ſolius manus ope perfeceris. niſi fortè & hunc muſculum, quum dorſum moventes adminiſtrares, jamdudum inſpexeris. Poſtquam verò ipſius tendinem, & quo ſuper pubis os fertur, [k] ſinum indagaveris, [l] ſeptimus opportunè aggredietur. Hunc itaque novacula transverſis ductis ſectionibus, ab interna oſſis ilium ſede, ad coxendicis uſque os, quà deſcendit, erades: & muſculo manibus elevato, ad minorem uſque femoris proceſſum, ipſius inſertionem conſideraturus, detrahes, non praeterita interim ſinus ſui, quo deducitur, inſpectione. Mox [m] octavum transverſa linea à pubis oſſe abſectum, uſque ad inſertionem, quae ſimiliter ſuo principio lata eſt, divelles: obſervans interea, ne [n] nonum quoque imprudens adimas. Duo qui adhuc ſuperſunt muſculi, quoniam pubis oſſa, dum veſicae & ſedis ſpectares muſculos, dirempta ſunt, atque jam unum tantum crus, in quo tibiam moventes muſculi adminiſtrabas, ad manum habes, facilè ſecabuntur. Nonum itaque & [o] decimum à pubis oſſe & coxendicis abrades, & ipſorum connexum & in majoris femoris proceſſus ſinum implantationem examinabis, nequaquam perfunctoriè praeteriens decimi reflexum, & quae ad hujus latera undique naſcitur, [p] muſculoſam ſubſtantiam, cum decimo muſculo ad inſertionem uſque ipſius exporrectam. His femur circumvertentibus reſectis, [q] membrana ſe ſpectandam offert, totum pubis oſſis foramen comprehendens, & hoc loco ſibi utrinque incumbentes muſculos dirimens. Similiter etiam ab acuto coxendicis oſſis proceſſu, in quinti ſacri oſſis latus [r] durum ligamentum produci contueberis, cui [s] quartus femur moventium muſculus innitebatur, quodque haec oſſa firmiùs committit. Deinde [t] aliud jamdudum ſeſe obtulit, ab eodem ſacri oſſis latere, cui nuper dictum inſeritur, enatum, atque in poſteriorem, illicque elatiorem coxendicis oſſis appendicis [u] ſedem inſertum, quod [x] recti inteſtini, ut & mox in enarratione praecedens, muſculorum firmamentum efficitur. Articuli verò coxendicis ligamenta, unà cum genu articuli & pedis ligamentis, in unum Caput rejiciam, pedem & ipſius digitos moventium muſculorum ſermoni ſubnectendum.

Marginal references: c 10 *tab* ϰ *in ſiniſtro crure.* — d 11 *tab.* Σ. — e 11 *tab.* Φ. — f 11 *tab. n.* — g 12, 13 *tab.* Ξ, Σ, Π. — h 8 *tab.* Σ. — i 8 *tab.* Θ. — k 1, 2, 3 *fig. cap.* 29 *lib.* 1 T. — l 8 *tab.* Λ. — m 8 *tab.* Σ. — n 8 *tab.* Ψ. — o 16 *tab.* F, G, H. 12 *α.* — p 13 *tab. x, y, z.* — q 14 *tab. b, b.* — r 10 *tab.* γ. 11 η. — s 10 *tab.* β. 11 Φ. — t 10 *tab.* δ. — u 2 *fig. cap.* 29 *lib.* 1 *l.* — x 8 *fig. lib* 5 *ab* Y *ad a. dein b, c.*

Side notes: *Secundi.* — *Tertii.* — *Quarti.* — *Quinti.* — *Sexti.* — *Septimi.* — *Octavi.* — *Noni & decimi.* — *Quorundam ligamentorum inſpectio.*

CAPUT LVIII.

DE LATESCENTE TENDINE, CUTI PLANTAE SUBNATO.

Ordo in reliquorum adhuc muſculorum tractatione obſervandus.

Omnes, quos hactenus non commemoravimus, muſculi in tibia & pede reponuntur, pedis ipſiuſque digitorum motibus famulantes. Quo autem & hi aptiùs pertractentur, primùm pedis motores recenſebimus, & deinde qui digitorum duces exiſtunt: ut tunc poſtmodum, quot quaque ſede reponantur, unà colligentes, eorumdem adminiſtrationem ſubnectamus. Verùm quanto Galeni oratio in ſecundo de Adminiſtrandis ſectionibus obſcurior imperfectiorque eſt, & non undique ſuis in tertio de Partium uſu placitis reſpondet, tanto ejuſmodi muſculorum diligentior nobis ſermo inſtituendus venit. Neque profectò cum Galeno arbi-

Magna ſimiae ad hominem differentia.

Lib. 2 de Adminiſt. ſect.

arbitrari convenit, ſimiam ab homine duntaxat in pedis digitorum diductu differre: quòd ſcilicet ſimia longiores & magis diſcretos digitos, quàm homines, adipiſcatur: & inſuper quòd [a] unico tantùm tendine ſimia hominem vincat, quem Galenus ad tarſum reflecti, cartilagineumque inibi fieri, ac in pedii os, pollici praepoſitum, inſeri docet, muſculi tendinem intelligens, quem nos pedem moventium ſeptimum ſtatuemus: quique talem in homine profert tendinem, qualem Galenus privatim ſimiae tribuit, & quo hominem, falſam proponens differentiam, privat: facileque atteſtatur, quàm hominis pedem nunquam ſectione aggreſſus fuerit. Verùm aliàs homini cum ſimia in muſculis, eorumdemque tendinibus, magnum eſt diſcrimen: quod ſi non univerſum, ne prolixior fiam, explicuero, prout tamen orationis ſeries, in eorum qui adhuc commemorandi ſuperſunt muſculorum hiſtoria, ſuppeditabit, id quod animo mihi obſervabitur, lubens enarrabo, amicè ſtudioſos hîc admonens, ut non ſolùm vera hominis muſculorum enarratione & inſpectione contenti, ſimiam quoque aggrediantur, quo Galenum (qui nuſquam aequè ac in Anatome arduus eſt) feliciùs intelligant: ne quum hunc (uti profectò debemus omnes) profiteri inſtituerint, ſuos praeceptores imitati, elegantiſſimam maximamque ipſius librorum copiam, qui Anatomica complectuntur, negligant: & ſolùm illis quos quivis mediocriter in liberalibus ſtudiis eruditus, citra omnem praeceptoris operam aſſequitur, ſeſe totos dedant: memores, quàm turpiter in levibus Galeni operibus pedem, qui ſeſe Galenicos hodie appellitant, retrahere cogantur, quoties in ſectionis & corporis partium mentionem Galenus incidit. incidit autem creberrimè, tum quòd diſſectionibus mirificè oblectabatur, tum quòd medico in corporis, quod ſibi curandum proponit, mentionem ſubinde ſit prorumpendum. At age, [b] tendinem plantae cuti ſubtenſum aggrediamur, in quo in primis homo à ſimia egregiè differt. Haec namque proprium, qui hunc producat tendinem, obtinet muſculum, ab externi femoris capitis radice in poſteriori ſede, carnoſo principio enatum, & ſub [c] duobus muſculis occultatum, qui ab inferioribus femoris capitibus enati, prominentem in ſura partem efformare, atque in calcis os inſeri dicentur. His itaque muſculis is ſimiae muſculus coopertus, deorſum carnoſus fertur, [d] illi forma perquàm ſimilis, qui latum in manu producit tendinem. Poſtquam verò ad medium uſque longitudinis tibiae deſcendit, in gracilem ceſſat tendinem, qui duobus illis muſculis non amplius obtectus, ad horum tendinis, quem ipſi producunt, internum latus porrigitur, declivis ad poſteriorem calcis ſedem deſcendens: quae privatim in caudatis ſimiis, ut & canibus, ſinum ſibi exſculptum gerit, quo hic tendo non errabundo ductu tutò vehitur: calcis oſſi interim, niſi fortaſſis transverſi alicujus, quo obducitur, ligamenti interventu, non adnatus: atque in hoc à Galeni deſcriptione in primo de Adminiſtrandis ſectionibus libro varians, quòd in duas non diſcindatur partes, altera quidem calci inſertus, altera verò in latum tendinem explicatus. Calcem enim totus ſuperat, & in pedis plantam dilatatur, [e] muſculo, quem ſecundum quatuor digitorum articulum flectere audies, obnatus, manifeſtiuſque in inferiorem quinque pedis digitorum ſedem protenſus, quàm latus manus tendo digitos accedit. Deinde ut latus tendo manus cuti citra alicujus corporis medium non adnaſcitur, ita neque in pede: quandoquidem multus adeps tendinem & cutem intercedit, idque potiſſimùm in hominibus, quibus nullus omnino muſculus latum tendinem educit. Verùm ab infima calcis parte, qua terrae innitimur, [f] validum ligamentum prodit, totam inferiorem pedis amplitudinem ſubiens, ſi unum utrinque muſculum exceperis, cui id non obducitur. In interno quidem pedis latere is [g] muſculus eſt, qui pollicem à caeteris abducere dicetur: in externo autem, [h] qui minimum digitum à caeteris amovet. Obnaſcitur itaque hoc ligamentum longè manus tendine craſſius & robuſtius, toti inferiori ſedi ejus [i] muſculi, quem ſecundos quatuor digitorum articulos flectere docebimus. Atque id eo fit pacto, ut quis propriam ejus muſculi membranam hoc ligamentum diceret: niſi juxta digitorum radices, quà ejus muſculi tendines transverſum quatuor digitorum ligamentum ſubeunt, id à muſculo abſcederet: & dein transverſis digitorum ligamentis obductum, ac in quinque partes diſcretum, inferiori quinque digitorum ſedi obnaſceretur. Caeterùm (uti etiam paulo antè monuimus) plurima duriuſculi adipis copia ligamentum id (aut utcunque appellare tibi viſum ſit) & cutem intercedit: quamquam interim fibroſis nexibus admodum frequentibus ipſi committatur. Ejuſmodi itaque ligamentum privatim homines tendinis lati vice ſortiuntur: quod ſi fortè ab aliquo ducendum fuiſſet tendine, profectò illum validum craſſumque admodum procreari oportuiſſet. Nam ſi manus tendinem cum hoc corpore ligamentoſo contuleris, quadrupla tendinis per cubitum exporrecti craſſities in tibia neutiquam ſuffecerit. Nihilominus tamen in poſteriori hominis tibiae ſede [k] muſculum reponi audies, qui carnoſo principio ab exteriori femoris capite enatus, & carnoſus, priuſquam bene poplitem ſuperavit, eſſe deſinens, tendinem producit, longè illo, qui manus latum tendinem emittit, graciliorem. Verùm hic tendo, pedis plantam hactenus mihi neutiquam ſubire viſus eſt: at interno calcis lateri, ad poſteriorem ipſius ſedem implantatur, neutiquam ſummè poſticam calcis ſedem, ut ille caudatarum ſimiarum muſculi tendo, attingens, multoque adhuc minus ſinum in hac calcis oſſis ſede ſibi vendicans, quo non errabundus vehatur. Quòd verò mihi commemoratum in hominis pede ligamentum, & ſimiae

Simiae ab homine in tendine pedi ſubnato differentia.

a 15 *muſc: tab.* V, *dein* X, Y.

b 13 *tab.* ϖ. 14 *ſ.*

c 12 *tab.* Φ, Ψ.

d 3 *tab.* Π.

e 14 *tab.* Θ.

f 13 *tab.* ϖ. 14 *ſ.*

g 13 *tab.* ρ.

h 13 *tab.* ς.

i 14 *tab.* Θ.

k 13 *tab.* Φ.

ſimiae latus tendo, parem uſum cum lato, qui manum ſubit, tendine praeſtent, conformationis ſimilitudo argumento eſt. atque id eo adhuc firmiùs perſuadet, lati in manu tendinis non infrequens defectus. Haud ſemel enim illum in manu deeſſe, & [l] tranſverſum in interna brachialis ſede repoſitum ligamentum, ſui portionem porrigere, quae tendinis lati vicem ſupplebat, in homine ſecus multo quàm in ſimiis comperi. Uti etiam à [m] tendinibus brachiale flectentibus, eum tendinem produci, interdum obſervatum eſt, nunc ab illo qui quarto brachialis oſſi inſeritur, nunc ab illo qui per tranſverſum brachialis internae ſedis ligamentum ductus, poſtbrachialis oſſi indicem ſuffulcienti multo antè inſeri dicebatur.

l 4 tab. θ.
m 3 tab. λ, m.

CAPUT LIX.

DE MVSCVLIS PEDEM MOVENTIBVS.

Pedem univerſum perinde ac manum flectimus & extendimus, & deinde in latera ducimus. Quibus autem id fiat articulis, in pedis oſſium enarratione, ſuperiori libro non obiter percurrimus: hîc pedem moventium muſculorum hiſtoriam, à poſteriorem tibiae ſedem occupantibus, opportunè inchoaturi.

Pedis motus.

[a] Primus itaque à radice interni femoris juxta genu articulum [b] capitis, unico enaſcitur principio, ſi modò ipſius continuitatem ſpectes. ſi autem ſubſtantiae animum attenderis, id principium duplex apparebit: [c] unum quidem ſuperius, & magis juxta femoris medium interius: [d] alterum verò inferius, & nonnihil exterius, pari omnino modo, quo rectum abdominis muſculum [e] enarrari retulimus. Superior namque principii hujus muſculi pars, carnea lataque eſt: & deorſum protenſa, paulo ſub genu articulo cum reliqua initii parte confunditur, quae exactè nervea lividaque in exortu erat: & deorſum rectà per genu articuli poſteriora deſcendens, valde carneum craſſumque efformat muſculum, qui formam exacti (ut ſic dicam) muſculi refert. [f] Priuſquam verò ad medium tibiae longitudinis, jam anguſtior redditus, pertingat, carnoſus eſſe deſinit, & ex ſuae inferioris partis amplitudine tendinem latum educit, in cujus medium aliquamdiu adhuc carnoſa muſculi pars porrigitur. Hic itaque muſculus in interno poſterioris tibiae ſedis latere ducitur.

a 12 tab. Φ. 1 θ. 2 λ. 3 ρ. 8 p. 9 ε. 13 τ. 14 n. 16 a.
b 1 fig. cap. 30 lib. 1 E.
c 12 tab. ϖ.
d 12 tab. ϱ.
e 5 tab. n, o.
f 12 tab. ς.

Primus pedem moventium. GEMELLI, GASTROCNEMII EXTERNI PARS INTERIOR. GASTROCNEMIUS INTERNUS. Veſ.

In externo autem latere [g] ſecundus muſculus conſiſtit, qui ab externo femoris capite enatus, deorſum fertur, omni ex parte primo muſculo ſimilis. Quum verò utrique à femoris capitibus deorſum tendunt, non procul ab exortu ſeſe [h] contingunt, invicem fibroſis nexibus haerentes. & quo magis deorſum prorepunt, eo validiùs connaſcuntur: ut jam tendo, quem ambo producunt, [i] unus omnino exiſtat. Interior tamen, ſeu primus muſculus, prolixiùs nonnihil carneus, quàm ſecundus, deorſum ducitur: quod in muſculoſis citra conſectionem eſt evidentiſſimum. Duo enim in ſura prominentes muſculorum ventres, carneae partes ſunt praeſentium muſculorum, ſurae magnam molem efformantium. Tendo autem ab ambobus muſculis enatus, & paulo anguſtior redditus, in caudatis ſimiis in poſteriorem calcis ſedem validiſſimè inſeritur. In hominibus verò non multo ſub carnoſa muſculorum ſede, ſubjecto cuidam [k] muſculo [l] adnaſcitur, quem quartum inter pedis motores recenſebimus. Atque hic connexus adeò eſt pertinax, ut nulla ratione hunc tendinem ad calcem uſque à ſubjecto muſculo dirimere queas, & aſſerere cogaris, ab hoc tendine & quarti muſculi tendine [m] unum efformari, in poſteriorem calcis ſedem inſertum. Ac proinde etiam fortè Galeno ſuccenſebis, dum alios ſectionis profeſſores falſo increpat, quòd duorum primorum muſculorum tendines tertio cuidam tendini commiſceri, neque alteri non connexos in calcem inſeri ſcripſerint. Hoc namque verè de hominibus illi prodiderunt, parum ſoliciti, num tendines ſecus in ſimiis calci implantarentur. Duobus his muſculis hoc privatim inter caeteros ferè totius corporis obtigit, quòd in ipſorum capitibus non procul ab exortu ſingula innaſcuntur ſeſamo comparata oſſicula, quae laevi ſua & lubrica ſuperficie, qua ex muſculorum eminent ſubſtantia, laevem ſpectant inferiorum femoris capitum ſuperficiem, cui innituntur, cujuſque vim & impetum excipiunt, ſic communi ſeſaminorum oſſiculorum uſu ad robur muſculorum haud obiter conducentia.

g 12 tab. Ψ. 1 κ. 2 μ. 4 charact 16. 6 tab. charact. 9. 9 tab. ζ. 13 τ. 14 o. 16 b.
h 12 tab. τ.
i 12 tab. υ.
k 13 tab Ψ.
l 13 tab. ad κ.
m 13 tab. λ. aut 8 tab. r ad ſ.

Secundus. GEMELLI, GASTROCNEMII EXTERNI PARS EXTERIOR. GASTROCNEMIUS EXTERNUS. Veſ.

Lib. 2 de Adminiſt. ſect.

[n] Tertius muſculus ille eſt, quem ſuperiori Capite tendinem inſigniter gracilem producere diximus. Ab externo enim femoris capite teres enaſcitur principium, jamjam in ipſo exortu carneum & gracile. Ab ortu tamen non ita procul dilateſcit, exacti muſculi ventrem utcunque craſſiuſculum referens: verùm mox ſub poplite venter iſte [o] gracileſcens, ſummè gracilem tenuemque educit tendinem, qui quemadmodum & muſculi venter, ſub duobus nuper commemoratis muſculis occultatus, & ſuper quartum expanſus, ſenſim obliquè deorſum prorepit, quouſque ad internum duorum primorum muſculorum tendinis latus [p] elabatur, ubi is quarto muſculo validiſſimè connecti incipit. Tertii muſculi tendo hinc deorſum ad internum uſque calcis latus fertur, juxta poſteriorem calcis ſedem ipſi

n 13 tab. Φ. 1 tab. ι. 2 ν. 3 τ. 8 ſ. 9 μ. 12 ω. 14 p, r. 16 c.
o 13 tab. ζ ſuper Ψ.
p 2 tab. ν. 16 ξ.

Tertius. PLANTARIS.

ipſi implantatus, non autem pedis plantam ſubiens, illius muſculi modo, quem in ſimia latum plantae tendinem educere, priùs recenſui.

Quartus. SOLEUS, GASTROCNEMIUS INTERNUS. vulgo.

q Quartus non ſolùm ſuram conſtituentium muſculorum, verùm etiam omnium tibiam amplexantium maximus, poſteriorem tibiae regionem ſua amplitudine occupat. r Enaſcitur enim ex poſteriori ſede s coarticulationis fibulae ad tibiam, nerveo & valido initio, quod deorſum modicè ductum, adeò dilateſcit, ut latitudinem tibiae oſſis & fibulae vincat: non tamen aequè craſſus eſt, ac latus, amplusve. Ex hac verò amplitudine, priusquam medium tibiae longitudinis ſuperavit, ſenſim arctatur, & paulo ſupra calcis regionem in validiſſimum & craſſum degenerat tendinem, non ſolùm ab ipſo t formatum, ſed etiam à primi & ſecundi muſculi tendinis concurſu. Ex tribus itaque his muſculis procreatus tendo, univerſae poſteriori calcis u ſedi implantatur, quam Natura, quo facilior promptiorque tendinis perficeretur inſertio, depreſſam aſperamque effinxit. Caeterùm quia calcis os extra tibiae oſſis rectitudinem x prominet, & ipſe quartus muſculus propemodum toto progreſſu tibiae oſſi & fibulae incumbit, paulo ante inſertionem tendo à tibiae oſſe procul y abſcedit, triangulam efformans cavitatem, cujus baſis eſt longitudo calcis extra tibiae oſſis rectitudinem prominentis: alia autem duo cavitatis latera conſtituuntur, unum quidem tendinis ipſius anteriori ſede, alterum verò poſteriori regione illorum z muſculorum, qui ſub quarto reconditi, poſteriorem tibiae regionem occupant. Atque haec ea demum eſt cavitas, cui Homerus Achillem in Hectoris crure funem trajeciſſe, illumque ad currum religatum, circum moenia Trojae traxiſſe cecinit. Quod etiam lanios, quum boves aut oves jugulatas attollunt, imitari conſpicimus, baculum transverſim ſub hoc tendine transmittentes. Porrò quartus muſculus externa poſteriorive ſede, qua primi duo, illi incumbunt, admodum lividus eſt: quemadmodum & primus quoque, & ſecundus, ea potiſſimùm parte, qua quartum reſpiciunt muſculum. Interna verò, ſeu anteriori ſede, quartus non admodum livet: & ipſius etiam tendo in anteriori ſede longiùs carniformi ſubſtantia enutritur, quàm in poſteriori. Non enim à fine carniformis muſculi hujus ſubſtantiae, ad calcem uſque, inſigne intervallum in hominibus viſitur, quamvis & id quoque notatu dignum ſit. In ſimiis verò quartus hic muſculus quodammodo etiam carneus calci inſeritur: quod Galenus animadvertens, alios Anatomicos inſimulat, quos hominum cadavera, non autem cum ipſo duntaxat ſimiarum, ſecuiſſe, vel ex iis conſtat, quae praeter meritum illis à Galeno imponuntur, digno ſanè qui interdum (niſi ipſius obſtaret autoritas, &, quam illi tribuimus, fides) à nobis notaretur, idque tunc potiſſimùm, dum pro hominum Anatome, ſuarum ſimiarum hiſtoriam, ſecus ac veteres illi, nobis obtrudit.

Lib. 2 de Adminiſt. ſect. & 3 lib. de Uſu partium.

Quintus. TIBIAEUS POSTICUS.

a Quintus pedem moventium muſculus, in poſteriori etiam tibiae ſede locatus, ſub b duobus muſculis adhuc occultatur, quos digitorum pedis flexui famulari docebimus. Priuſquam enim quintus in conſpectum veniat, c quatuor commemoratos jam pedis muſculos, pariter cum duobus illis, digitorum flexui ſubſervientibus, ademptos eſſe convenit. Quintus namque d ligamento membraneo proximè incumbit, quod ſecundùm tibiae longitudinem, tibiae oſſi fibulam colligat. e Principium ſiquidem quinti muſculi, à tibiae oſſe & fibula, quà haec oſſa invicem dehiſcere incipiunt, exoritur, & ſtatim ab exortu carneum latumque viſitur, eadem prorſus latitudine ad inferiorem uſque tibiae oſſis appendicem progrediens. Hac latitudine praeſens muſculus poſteriorem illius membranei ligamenti ſedem, & magnam quoque poſterioris tibiae oſſis regionis partem integit, ligamento interim & interno fibulae lateri adnatus, ab ipſisque toto progreſſu, exortus ſui robur adſciſcens. f Caeterùm ilico atque inferiorem tibiae contigit ſedem, & propemodum aequè latus adhuc, atque in media tibiae regione conſpicitur, ab interno ipſius latere teretem profert tendinem, qui jam aliquouſque in muſculi carniformi ſubſtantia incipere videbatur. Eſt enim hic muſculus ex g illorum numero, qui ſua carniformi ſubſtantia non coarctati, ex altero tantùm latere teretem emittunt tendinem. Ubi igitur tendo prorſus excarnis eſt, deorſum fertur, h ſinui incumbens, in poſteriori ſede appendicis tibiae proceſſus, qui interiorem malleolum conſtituit, exſculpto. In hoc ſinu transverſum ligamentum tendini obducitur, hinc obliquè pedis inferiora i ſubeunti. Sub omnibus enim k muſculis inferiorem pedis ſedem occupantibus tantiſper prorepit, dum in inferiorem l tarſi oſſis ſedem validè inſeratur, quod cubitum teſſeramve imitanti oſſi proximum eſt: quodque cum alio ſibi commiſſo, cunei formam appoſitiſſimè exprimere, praeſentiſque muſculi gratia privato m proceſſu donari, in primo libro diximus. Quinti enim muſculi tendo, non in n primum tarſi os, quemadmodum Galenus ſcripſit, inſertionem tentat.

Lib. 2 de Adminiſt. ſect.

Sextus. TIBIAEUS ANTICUS.

o Sextus pedem moventium, in anteriori tibiae ſede locatur, omnium hujus regionis anterior, & exacti muſculi formam repraeſentans. p Enaſcitur autem ab anteriori ſede coarticulationis fibulae cum tibiae oſſe, ex utriſque oſſibus, & communi illorum q ligamento, exortus ſui portionem aſſumens, qui acuto incipit angulo, & ilico dilatatus, muſculi ventrem conſtituit nonnihil latiorem quàm profundiorem. Priuſquam verò muſculus medium longitudinis tibiae ſuperat, ſenſim arctatur, & multo ſupra pedem, in teretem finit r tendinem, qui deorſum per tibiae oſſis anteriora prorepens, transverſum

q 13 *tab.* ψ. 1 *tab.* κ. 2 ξ. 3 ς. 8 *tab. t.* 14 *q.* 16 *d.*
r 13 *tab.* θ.
s 2 *fig. cap.* 31 *lib.* 1 V.
t 13 *tabulae* λ *conſtituitur à* τ, τ, & ψ.
u 2, 8 *fig. cap.* 33 *lib.* 1 *c.*
x *Obſerva id in* 2 & 3 *ultimarum fig. lib.* 1.
y 13 *tab.* χ.
z 14 *tab.* Λ, Ξ.

a 15 *tab.* D, E, *deinc.* 1 μ. 2 ρ. 3 φ. 8 *x.* 14 κ. 16 *f.*
b 14 *tab.* Λ, Ξ.
c 14 *tab. n, o, p, q.*
d 15 *tab.* T *inter* R, S.
e 15 *tab.* D, *verſus* E.
f 15 *tab.* E.
g 14 *tab.* Λ, Ξ. 15 O, P.
h 2, 4 *fig. cap.* 31 *lib.* 1 *m.* & 15 *tab. charact.* 1.
i 15 *tab. d.*
k 13 *tab.* ρ. *dem* 14 Θ, β. & λ, μ, *ac tendines* δ, θ. & 15 *tab.* L.
l 1, 2, 12, 13 *fig. cap.* 33 *lib.* 1 *charact.* 3. *proximus charact.* 4 & 2.
m 13 *fig. cap.* 33 *lib.* 1 θ.
n 1, 2, 12, 13 *fig. cap.* 33 *lib.* 1 *charact.* 1.
o 3 *tab.* ψ. 1 ζ. 2 φ. 4 *tab. charact.* 4. 16 *tab. g.*
p 3 *tab.* ϑ.
q *fig. cap.* 1 Y.
r 3 *tab.* η.

s 1 *tab.* δ. 2 *tab.* Λ. t 1 *fig. cap.* 33 *lib.* 1 *charact.* 1 *cum* Θ. u 2 *fig. cap.* 33 *lib.* 1 ϖ. x 15 *tab.* K. y 4 *tab.* Ψ, & *charact.* 14. z 1 *tab.* δ. a 1, 3 *fig. cap.* 31 *lib.* 1 ϒ, γ.

ſum [s] ligamentum à tibiae oſſe in fibulam pronatum ſubit: & ſimulatque id ſuperavit, deorſum in pedis interiora deſcendens, modicè patenti ſinu, in intimi oſſis tarſi, [t] cum oſſe cymbam referente, ligamentum impreſſo, tantiſper vehitur, quouſque ad internum latus pedii oſſis pertingat, quod pollici praeponitur. Illius enim oſſis peculiari [u] proceſſui [x] inſeritur, valida ſanè applantatione oſſis pedii cum tarſo commiſſuram apprehendens. Sexti itaque muſculi anteriori ſedi alius nullus obtenditur: poſteriore autem ſede illis incumbit [y] muſculis, qui ſub eodem transverſo tibiae [z] ligamento contineri, & digitorum extenſionibus praecipuè famulari dicentur. Verùm ſextus muſculus latere ſuo interiore committitur lateri externo acutae tibiae oſſis [a] lineae, quae externum excarnis tibiae ſedis latus conſtituit, quae etiam ſecundùm ſexti muſculi latus introrſum obliquatur, tum ut huic cedat muſculo, tum ut aliis quoque ſedes exhibeatur, qui ſub ſexto reponi commemorabuntur.

b 6 *tab.* Φ. 1 ζ 2 χ. 3 λ. 4 *tab. charact.* 17. 5 *tab. char.* 8. 8 *tab.* *. 9 *tab.* η. 13 *tab.* ξ. 14 *k* 15 V. c 6 *tab.* Ψ. d 6 *tab. charact.* 2. e 1 *fig. cap.* 31 *lib.* 1 C. f 6 *tab.* χ. g 6 *tab.* Ψ. h 6 *tab. charact.* 3, 4. i 6 *tab. charact.* 5. k 6 *tab.* ω. l 6 *fig. cap.* 31 *lib.* 1 *q, q.* m 2 *tab.* Σ. n 15 *tab.* X, Y. o 2 *fig. cap.* 33 *lib.* 1 ϖ. p 1 *fig. cap.* 33 *lib.* 1 III. q *Oſtendit haec ſiniſtra figura 15 tabulae ad* X, Y. r 1, 2, 12, 13 *fig. cap* 33 *lib.* 1 *charact.* 4. s 2 *fig. cap.* 33 *lib.* 1 ϰ. t 15 *tab.* X.

Septimus. PERONAEUS PRIMUS ANTICUS, LONGUS, FIBULAEUS.

Externum ſexti muſculi latus, in ipſo ortu, & toto quo dilateſcit progreſſu, committitur muſculo, quem jam deſcripturus, pedem moventium [b] ſeptimum appellabo: qui quemadmodum & [c] octavus, à fibula principium ducit, totiusque fibulae externo ferè lateri attenditur: adeò, ut neque inter tibiae muſculos anteriores, neque poſteriores recenſeri deberet, ſed privatim in externo tibiae latere reponi, aptè diceretur. Septimus ita muſculus nerveum validumque [d] principium circa genu, ab externo [e] appendicis fibulae latere, & ligamentis oſſa hîc connectentibus inibi aſſumit, quà [f] quartum tibiam moventium muſculum inſertionem moliri diximus. Principium id non longo progreſſu fibulae connatum, ab ipſa abſcedit, ſibi ſubſtratum obtinens caput [g] muſculi pedem moventium octavi. Quum igitur ſeptimus muſculus à fibula abſcedit, externa ipſius ſede lividus ſemper apparet: interna autem, qua aliis accumbit muſculis, rubicundus, & exactè quaſi carneus viſitur. Non enim ita multo ab origine carneus factus, dilateſcit, muris ſpeciem exprimens. Ad hunc modum carnoſus, paulo ultra medium longitudinis fibulae rectà declivis fertur, in exteriori ipſius ſede non exquiſitè carneus. Quandoquidem hic muſculus iſtud ſibi privatim vendicat, quòd in externa ipſius ſede, etiam ſupra medium longitudinis tibiae, [h] utrinque ad latera carneus ſit, & inter duo illa latera validiſſimum [i] tendinem commonſtret interna ſede, & à lateribus carne enutritum. Ubi autem muſculus digno notatu intervallo medium longitudinis fibulae ſuperavit, totus excarnis efficitur, teretem procreans tendinem, qui ſenſim obliquè retrorſum verſus fibulae poſteriora contendit. Non enim amplius tendo, perinde atque carnoſa muſculi pars, totum externum fibulae latus integit: ſed jam in poſteriora reflexus, [k] externum malleolum excarnem nudumque trianguli quodammodo forma relinquit: & poſteriorem inferioris fibulae appendicis [l] ſedem adiens, hîc ſinum proprium, & transverſum quoque [m] ligamentum obtinet. Tendo itaque hoc ligamento involutus, quod à fibula in calcem talumque procedit, deorſum in priora verſus pedis plantam [n] ducitur, adeò ſanè inflexus, ut in radicem pedii oſſis inſeratur, quod pollici praejacet, quodque in externo ipſius latere [o] proceſſum exerit, cui ſeptimi hujus muſculi tendo aptè implantatur. Aliquando tamen non in hoc pedii os ſeptimus muſculus inſertionem moliri viſus eſt, at in radicem pedii [p] oſſis, medium digitum ſuffulcientis. Caeterùm Natura non obiter, neque negligenter obliquum hujus tendinis ductum molitur, ſed tendinem inter oſſa & muſculos, pedis inferiora occupantes, medium [q] deduxit: ne ſi fortè inter cutem & muſculos illum duxiſſet, is ſurſum contractus, muſculos in planta locatos comprimeret, & iis, quo minus ſuo fungi poſſent munere, obſtaculo eſſet. Caeterùm quum non ſolùm ad poſteriorem ſedem exterioris malleoli tendinem hunc reflecti oportuerit, ſed etiam ad aliud quoddam in externo pedis latere locatum [r] os, Natura incredibili artificio huic etiam reflexui providit. In inferiori enim ſede oſſis teſſeram imitantis, quae plantam & externum pedis latus ſpectat, [s] ſinum latiuſculum, neque admodum profundum exſculpſit, quem viſcido humore oblinivit, & perquàm laevi lubricoque ligamento circumdedit. Dein ad hunc ſinum Natura tendinem circumduxit, non quidem, ut reliqua ipſius regione, teretem: ſed [t] quà tendo ad ſinum reflectitur, illum dilatavit, ut eo firmiùs ad modicè patentem ſinum revolveretur: & ne, ſi teres permanſiſſet, hinc aliquò declinaret. Denique hac latitudine nequaquam contenta, tendinem etiam peculiari artificio eouſque inibi indureſcere voluit, ut cartilaginis ſpeciem exprimat: imò interdum cartilaginis duritiem vincens, tendo ibidem oſſeus ac veluti ſeſamino oſſiculo donatus, conſpicitur, quo is promptiùs ad acutum angulum flexurae vim exſolvat. Caeterùm quo diligentiùs hoc Naturae artificium intueor, eo etiam magis Galenum admiror, quòd quum diſcrimen hominis digitorum in pede ad ſimiam in praeſentium muſculorum hiſtoria propoſuiſſet, admodum apertè ſubjunxerit, diſcriminis ejus occaſione, homines illo privari tendine, quem ad tarſum ita concinnè induſtrieque reflecti diximus. Hac namque ratione, quum homines eum tendinem adeò eleganter proponant, Galenus facilè atteſtatur, quàm parum hominis pedem diſſecuerit: quamque nos turpiter demus, quando Galeni (qui etiam praeſentis muſculi officium parum eſt aſſecutus) hiſtoriam hominibus convenire volumus. noſtrorumque aliqui eouſque inſuper inſaniunt, ut ad homines potius, quàm ad ſimias, Galeni doctrinam inibi referant, ubi ſimiarum cum hominibus inſignis oc- *Lib. 2 de Adminiſt. ſect.*

currit differentia, & interim Galeni ſermo ſimiarum fabricae adamuſſim congruit.

Octavus. PERONAEUS SECUNDUS, POSTICUS, SEMIFIBULAEUS.

u Octavus muſculus, qui ſub ſeptimo prorſus (ſi tendinis ipſius anteriorem ſedem excipias) reconditur, ex fibula quoque prodit. Aliquantulo enim ſub fibulae ſuperiori appendice, ab externo fibulae latere, verſus anteriora nonnihil enaſcitur: & adamuſſim carneus, fibulaeque ſemper attenſus, ſub ſeptimo deorſum prorepit. Quum autem medium longitudinis fibulae aliquouſque ſuperavit, in teretem quoque ceſſat tendinem, qui ſimiliter atque ſeptimi tendo, deorſum verſus fibulae poſteriora reflectitur. Verùm hic tendo ſeptimi tendine omnino non integitur: ſed in priora prominens, anteriori ſeptimi tendinis lateri attenditur, & ſinui in poſteriori fibulae appendicis ſede exſculpto incumbens, transverſo etiam ligamento circumdatur. Hinc rurſus in priora deſcendens, x proceſſui pedii oſſis validiſſimè inſeritur, quod teſſeram referenti oſſi adnexum, parvum pedis digitum ſuſtinet. Verùm hic tendo, aliorum hactenus digitorum ritu, non ſimplicem y inſertionem perficit: verùm nonnihil ante ipſius inſertionem tendo bicornis redditur, duplici & lata (ne fortè tereti & ſimplici nimium extuberaret) inſertione dicto oſſi implantatus. Neque eſt, quòd quiſpiam Galeno confiſus, z ſextum nobis commemoratum muſculum, in duos quoque tendines dividi arbitretur. Hominibus enim ad eum quem ſcripſi modum, ſextus muſculus habet, aliter ſanè, quàm in caudatis ſimiis obſervatur: non enim in his tantùm duplex tendo viſitur, verùm etiam duo ſunt muſculi, admodum conſpicui, quorum anterior poſteriore minor eſt, ambo in pedii os pollici praepoſitum implantati.

u 2 *tab.* Ψ. 4 *tab. charact.* 15. 5 *tab. charact.* 9. 6 *tab.* Ψ. 9 θ. 13 ν. 14 *l, m.* 15 *a ſub* V, *ad b.*
x 2 *fig. cap.* 33 *lib.* 1 ξ.
y 6 *tab. charact:* 6 *juxta* 8. & 15 *tab. b.*
z 1 *tab.* ζ. 3 *tab.* Ψ.

PRO PARTE EXTENSORIS DIGITORUM PEDIS LONGI vulgo habetur.

Caeterùm quando his (etſi ad Galenum intelligendum juvent) non admodum concinnè ſermonem vera enarrantem interpellimus, a nonum muſculum jam praedictis addamus: quem quis proprium per ſe muſculum recenſere poterit, alius verò cujuſdam b alterius partem non ineptè dicet: prout nimirum ille motui & inſertioni, hic verò connexui & principio attenderit. A muſculo enim, qui in anteriori tibiae ſede locatus, quatuor pedis digitos extendit, c carnoſa quaedam portio juxta medium tibiae longitudinis, ab externo ipſius latere enaſcitur: quae deorſum ducta, in tendinem degenerat, qui d transverſum anterioris tibiae ſedis ligamentum ſubit: & ſuperiori pedis regioni exporrectus, fibroſiſque nexibus e muſculis ſuccumbentibus commiſſus, in f duas portiunculas bipartitur, quas pedii oſſi, parvum digitum ſuffulcienti, latè inſerit, non procul ab ejus oſſis ſuperiori ſede, qua imitanti teſſeram oſſi alligatur. Nihil itaque prohibet, hunc muſculum aut partem digitos extendentis recenſere, aut illum numero ab extenſionis opifice diſtinguere, illumque nonum pedem moventium muſculum enumerare: ut hactenus deſcripti, novem cenſeantur, pedis motibus famulantes: quorum primus & ſecundus & quartus, g qui ſuram ſeu tibiae ventrem praecipuè efformant, robuſtiſſimi pedis motus autores ſunt. Calcem enim ſurſum in poſteriora trahunt, pedemque terrae firmant, ſeu in poſteriora deorſum reflectunt. atque his h quintus ſuppetias fert, pedem quoque terrae admovens, & interdum, ut ſummis tantum digitis erigi queamus, in poſteriora ducens. Quod verò munus tertio pedem moventium i muſculo concredatur, non ita affirmare poſſum. nam latum tendinem in pedem non producit, & ſanè invalidior viſitur, quàm qui cum inſignibus illis quatuor muſculis in pedis extenſione conferri queat. Si tamen hunc tantum opus ſubire poſſe quis crediderit, id addendum prorſus erit, eum obliquo & in internum latus, pedis motui ſuppetias ferre. Caeterùm k ſextus & l ſeptimus, unà cum m octavo & n nono, contrarii quàm primus, ſecundus, quartus & quintus muſculi, motus, quum ſimul tenduntur, duces ſunt: pedem enim ſurſum ad tibiae anteriora flectunt, motu ſanè non aequè atque poſteriores digno & valido. Si verò iſti alternatim cum muſculis poſteriorem tibiae ſedem occupantibus contrahantur, in hoc illudve latus pedem agunt: atque ita, qui flexionis extenſioniſque autores ſunt, etiam motus in latera appoſitiſſimè obeunt, quemadmodum de brachialis o motoribus abundè propoſuimus.

Novem muſculorum pedem moventium munus.

a 4 *tab.* Ω. 1 β. 2 *juxta* ω. 5 *charact.* & 9 κ.
b 4 *tab.* Ψ.
c 4 *tab.* Ω *à* Ψ.
d 1 *tab.* δ.
e 5 *tab.* Ψ.
f 4 *tab. charact.* 13.
g 13 *tab.* τ, τ, Ψ.
h 15 *tab.* D, E.
i 13 *tab.* Φ.
k 3 *tab.* Ψ.
l 6 *tab.* Φ.
m 6 *tab.* Ψ.
n 4 *tab.* Ω.
o 3 *tab.* Λ, *m.* & 9 *tab.* Λ. 11 *tab.* Λ.

CAPUT LX.

DE MVSCVLIS, PEDIS DIGITOS MOVENTIBVS.

Pedis digitorum motus.

Digiti pedis iiſdem prorſus motibus aguntur, quibus quatuor manus digitos duci relatum eſt. Pedis enim pollicis (qui duobus tantùm oſſibus donatur) primum internodium pari omnino ratione cum primis reliquorum digitorum internodiis flectitur: non autem, ut in manu, oppoſito flexu aliis digitis obducitur. Atque hic primorum articulorum flexus, aut rectus eſt, aut in alteram partem modicè inclinans, quemadmodum primos quatuor manus digitorum articulos moveri diximus. Secundum autem pollicis internodium, & ſecunda quoque & tertia reliquorum digitorum internodia, ſimplici duntaxat, ac in neutrum latus

tus vergente donantur flexione ac extenſione, nullo interim proprio motu in latus praedita, quum interim prima internodia & adductionis & abductionis motum inſuper nanciſcantur. Caeterùm ut motus digitorum manus & pedis par quodammodo eſt ratio, ita ferè etiam ſimilis muſculorum in utriſque eſt ſeries. unde etiam in illorum deſcriptione non inopportunè eundem ordinem, quem in manus muſculis obſervavimus, aggrediemur.

a 14 tab. Θ.
b 5 tab. Θ.
c 13 tab. ϖ.
d 3 tab. muſculi Π.
e 2 fig. cap. 33 lib. 1 Y, Z.
f 14 tab. X.
g 14 tab. α.
h ut in 5 tabulae manu juxta ο, aut 6 tabulae γ per δ.

Primus pedis digitos moventium. PERFORATUS, SUBLIMIS, FLEXOR DIGITORUM PEDIS BREVIS.

[a] Primus itaque is futurus eſt, qui quatuor digitorum ſecunda flectit internodia, in hoc à manus [b] muſculo varians, quòd brevior ſit, & pro ſua mole amplior & depreſſior, quodque non ex tibia (quemadmodum muſculus digitorum manus è cubito) porrigitur. Totus namque infernam duntaxat pedis ſedem occupat, univerſae ipſius carnoſae ſubſtantiae pertinaciter ſubnatum habens [c] ligamentum, quod lati in manu [d] tendinis vices gerere, jam antea proditum eſt. [e] Ab inferna itaque calcis oſſis ſede, & anteriori illius calcis tuberculi parte, quod terrae innititur, primus hic muſculus [f] principium ducit partim nerveum, & partim carneum, quod ilico ab exortu prorſus carnoſum evadens, ſenſim dilatatur, multo latius quàm craſſius redditum. Quum verò mediam pedis longitudinem, ad digitos repens, [g] ſuperavit, in quatuor carnoſas portiunculas dirimitur, quae invicem diductae, & aequales conſtituentes angulos, ſingulae unum producunt tendinem, ad ſibi praepoſitum digitum excurrentem. Tendo iſte, ſimiliter ac in manu, ad primi digitorum internodii radicem transverſo ligamento excipitur, quouſque longa ſectione diviſus, & ſubjecto ſibi tendini [h] viam praebens, in ſecundi internodii radicem implantetur, & toti oſſis ſui longitudini lateſcens innaſcatur. Hujus muſculi beneficio, ſecundum quatuor digitorum flectimus articulum, eum quàm poſſumus proximè verſus calcem protrahentes.

i 14 tab. Λ. 15 O.
k 14 tab. Ξ. 15 P.
l 13 tab. Ψ. 14 tab. q.
m 15 tab. D, E.
n 14 tab. δ, η.
o 14 tab. Λ. 15 O.
p 14 tab. γ.
q 13 tab. Ψ.
r 15 tab. B & S.
s 14 tab. Ξ. 15 tab. P.
t 14 tab. η, θ.
u 14 tab. ε.
x 15 tab. G, & charact. 3.
y 1 tab. ν.
z 14 tab. λ & μ. 15 tab. N.
a 15 tab. L.
b 15 tab. Q.
c 14 tab. θ.
d 2 fig. cap. 33 lib. 1 *.
e 14 tab. Ξ. 15 tab. P. 1 λ. 2 ϖ. 3 ν. 8 u. 16 e.
f 15 tab. magis A quàm B.
g 14 tab. η.
h 15 tab. F, & charact. 2.
i 14 tab. δ, δ.

Secundus, POLLICIS FLEXOR LONGUS. *Et tertius,* PERFORANS, PROFUNDUS FLEXOR DIGITORUM PEDIS LONGUS.

[i] Secundus verò & [k] tertius digitorum muſculi, tertii quatuor digitorum & ſecundi pollicis articuli flexus opifices ſunt. Atque hi integri non in pedis planta reponuntur: ſed in tibiae etiam poſteriori ſede locati, totam illius ferè longitudinem perreptant. Sunt porrò hi, quos [l] quarto pedem moventium muſculo, qui ſuram conſtituentium maximus eſt, proximè ſubſterni, & [m] quinto pedem moventium muſculo incumbere diximus. Ut vero eandem cum eo muſculo ſedem occupant, ita quoque illi forma admodum ſimiles ſunt. latiores enim, quàm ſpiſſiores viſuntur: deinde toti propemodum carnei, in tibiae regione exiſtunt. & quum ad calcem uſque deſcendêre, ab interno tantùm [n] latere non admodum prius arctati, unum ſinguli teretem promunt tendinem. Eorum itaque [o] poſterior, ſuraeque (ut ſic dicam) vicinior, qui digitos moventium ſecundus cenſebitur, à poſteriori ſede connexus fibulae ad tibiam [p] enaſcitur, ſtatim ab ortu carnoſus, & latus utcunque, verſus tibiae extremum prorepens. Toto hoc progreſſu, maximo ſuram efformante [q] muſculo contegitur: anteriore autem ſua ſede, poſteriori fibulae [r] parti attenditur, ipſi etiam aliquamdiu adnatus: deinde qui ordine [s] tertius digitos moventium futurus eſt, externo ſuo latere ipſi ſecundo hîc quoque ſubjicitur. Ilico verò atque ſecundus ad infimam tibiae ſedem deſcendit, ab interno ipſius latere [t] tendinem edit teretem, qui [u] priùs aliquamdiu in carne pronaſci viſus eſt. Hujus tendinis nomine, ad internum calcis latus, ubi talum excipit, [x] ſinus inſculpitur, qui transverſo [y] ligamento obductus, praeſentis muſculi tendinem tutiſſimè deducit. Poſtquam tendo ligamentum id ſuperavit, pedis inferiora obliquè ſubintrat: & inter [z] illos qui quatuor digitos pollici adducere dicentur, & [a] eos quibus primum digitorum internodium flectendi munus adſcribitur, prorepit, totus propemodum ad pollicem contendens. A praeſenti enim tendine, circiter plantae medium, [b] portiuncula diffunditur, quae aliquot [c] tendinibus ejus quem tertium digitos moventium numerabo, commiſcetur, atque unà cum illis ad tertii indicis, & quaſi ad medii quoque digiti, articuli flexionem auxiliatur. Reliqua autem tendinis ſecundi digitos moventium muſculi portio (quae profectò validiſſima eſt) ad pollicem, uti diximus, obliquè perfertur, ſecundumque primi pollicis oſſis longitudinem transverſo ligamento excepta, in ſecundi pollicis oſſis longitudinem lata inſertione implantatur, flexionis ejus oſſis autor. Huic tendini, priuſquam ſecundo pollicis oſſi inſeritur, ſeſaminum accedit [d] oſſiculum utcunque grande, & lubrica ſua & laevi ſuperficie ſinui praepoſitum, quem in ſui medio habent primi pollicis oſſis capitula, ſecundi oſſis ſinus ſubeuntia. [e] Tertius muſculus, qui quinto pedem moventium inſternitur, pari prorſus cum ſecundo digitorum muſculo ratione, in poſteriori tibiae ſede exporrigitur, ad internum magis latus, quàm ſecundus, reſpiciens: longè enim [f] magis tibiae oſſi, quàm fibulae innititur. Quum autem ad calcem ferè deſcendit, atque adhuc latus conſpicitur, ab interno ipſius [g] latere teretem promit tendinem, cui peculiarem [h] ſinum & transverſum ligamentum Natura fabrefecit, in medio duorum qui hîc quoque habentur ſinuum. Tertii itaque muſculi tendo, hoc ductus ſinu, teres adhuc pedis inferiora ſubit, ſecundi muſculi [i] tendini verſus plantae cutem ſubjectus, & cum illo X literae imaginem efformans. Secundi enim muſculi tendo ab exterioribus introrſum obliquè in anteriora fertur: tertii autem tendo quodammodo ab interioribus extrorſum contendit, ob idque in plantae medio cum ſecundi tendine decuſſatim conſtituitur. Tertii muſculi tendo, pedis plantam hoc modo ſubintrans, ac jam in pedis ferè longitudinis

dio repoſitus, modicè k dilatatur, ac in quatuor alios tendines digeritur, ad quatuor digitos excurrentes, illisque manus l tendinibus reſpondentes, qui tertium quatuor digitorum inflectunt articulum. Sub primi enim muſculi tendinibus occultati, digitorum radices ſubeunt, unà cum m primi muſculi tendinibus, transverſo ligamento, ut in manu quoque, obducti. Ut verò ad tertium uſque os proreperent, primi muſculi tendines ſectione per longum diviſos permeant: & latiores redditi, tertii oſſis longitudini implantantur. Caeterùm tendini indicem adeunti, & interdum illi pariter, qui medio exporrigitur, hoc privatim obtingit, ut in plantae medio n portiunculam ſecundi muſculi tendinis ad pollicem proficiſcentis nanciſcantur, quae cum illis digitorum tendinibus omnino coit & permiſcetur. Interdum verò, quantumvis accuratè ſingula obſerves, à ſecundi tendine nihil porrigi, ſed hunc totum in pollicem abſumi conſpicies. Atque ita ſanè tres digitorum primi habent muſculi, quorum primus ſecundum quatuor digitorum flectit internodium: reliqui autem duo, ultimi quinque digitorum internodii flexionis opifices ſunt.

k 14 tab. θ.
l 6 tab. γ, muſculi ſcilicet Ξ inſigniti.
m 14 tab. Θ.
n 15 tab. Q.

Lib. 3 de Uſu part.
Lib. 2 de Adminiſt. ſect.

Verùm hîc non ambigo, ſtudioſiſſimum quemque, qui accuratiſſimè Galeni loca jampridem evolvit, & illum ſibi haud conformia dicere, librosque ipſius hîc quoque vitiatos eſſe intelligit, avidè exſpectare, quamobrem à Galeno diſſentiam. Cui in praeſentia aliud nihil additum eſſe velim, quàm veriſſima me hactenus de pedis digitorum muſculis in hominibus enarraviſſe, & Galeni loca (ut jam, ſimulatque aliquid de muſculorum functione addidero, audies) vix ſimiis convenire. Trium itaque dictorum muſculorum functionem, cum manus digitorum muſculis communem eſſe cenſui, quum o ſecundus muſculus ſecundi pollicis internodii flexus autor poneretur, nulla primi articuli, quod ad flexum attinet, facta mentione: quemadmodum p tertii muſculi beneficio tertium reliquorum digitorum internodium moveri, jam antea ſcripſi: quum interim ex Galeni ſententia, primos etiam articulos duobus poſterioribus muſculis flecti, dictum eſſe oportuerit. Arbitratur enim Galenus, eandem hîc atque in manu horum muſculorum functionem eſſe. imò exactè in ſecundo de Adminiſtrandis ſectionibus, ſuum ipſius perpendens placitum, quo transverſorum ligamentorum ope primos manus digitorum articulos flecti innuerat, dixit, ab illis qui tertio digitorum internodio inſeruntur in pede, non ſolùm tertios primosque articulos in flexionem duci, verùm primum, ſecundum & tertium internodium ipſorum ope flecti. quod ſanè neceſſum eſſet, ſi modò transverſi ligamenti vi tendines illa quibus tantùm incumbunt, non autem inſeruntur, oſſa movere donaremus. At ita non ſuffeciſſet adhuc illis q tendinibus, quos nos tertium internodium flectere diximus, à Galeno inſigne illud flectendi munus adſcribi: quin etiam r primum muſculum, qui ſecundis quatuor digitorum internodiis inſeritur, prima quoque internodia flectere, orationi addendum venerat, quum & illius muſculi tendines eodem cum aliis tendinibus in primo digitorum oſſe ligamento obvelentur. Quia igitur transverſorum ligamentorum gratia, oportere oſſibus motum adſcribi, non admodum concedimus: haud mirum quoque eſſe debet, noſtrum placitum à Galeni decreto diſſentire. Caeterùm functione poſtpoſita, qualiter in caudatis ſimiis praeſentes muſculi habeant, enarrare non gravabor: haud interim immemor Galeni loci, quo tendines non eodem ſemper modo permiſceri tradidit: ne fortè quis me ipſius dogmata nimis perfunctoriè arbitretur expendere. Simiae igitur primum muſculum, quo ſecunda digitorum flectuntur internodia, cum hominibus communem habent: at tanto longioribus donatum tendinibus, quanto intervallo ſimiae pes hominum pedem unà cum digitis in longitudine pro proportione ſuperat. Secundus quoque & tertius in tibia eodem modo ſimiis atque hominibus collocantur. quum tamen tendinem educunt, non ex altero latere illum promunt: ſed caeterorum muſculorum modo coarctati, illum emittunt: quod etiam in ſimiarum quinto pedem moventium muſculo uſuvenit. Unde etiam haud mirum videri nobis debet, ſi Galenus rarae illius peculiarisque tendinum eductionis nullo prorſus modo meminerit. Verùm interim tendines caudatarum ſimiarum, pedis plantam, ut in hominibus, ſubeunt: & ubi X literae inſtar inſectionem moliuntur, ſecundi muſculi tendo tendini tertii muſculi prorſus permiſcetur, atque ex ambobus unus quodammodo conſurgit tendo, à quo transverſim portiuncula ad pollicem fertur, illi prorſus ſimilis, quam in caudatarum ſimiarum manu, à tendine indicem accedente, è volae medio ad pollicem ferri retulimus. Reliqua verò hujus tendinum permixtionis pars in quatuor tendines dividitur, eam portionem, quae pollici exporrigitur, mole vincentes. Hi ut in homine ſub primi muſculi tendinibus deducti, & hos permeantes, tandemque latiores redditi, tertio internodio inſeruntur.

o 14 tab. Λ.
p 14 tab. Ξ.
q 14 tab. δ, δ, η, θ.
r 14 tab. Θ.
Primus & 2 & 3 muſculi quomodo in ſimiis ſe habeant.
Haec ex hominis fabrica ſunt obvia.

Muſculi primos articulos flectentes, qui tertium muſculum in numero ſuccedunt, ac decem nobis enumerantur.

s Muſculi primos quinque digitorum pedis articulos flectentes, in homine illis reſpondent, t qui in manu inter poſtbrachialis oſſa repoſiti, primorum quatuor digitorum oſſium flexioni praeſunt: quamvis interim in pede non ita exacto numero, atque in manu, comprehendi diſtinguive queant. Rudis enim indigeſtaque moles in planta conſpicitur, quae adamuſſim carnea eſt, & fibris rectis interſtincta: deinde ſecundùm pedii longitudinem ducta, & illius quoque u intervalla opplens, in quinque digitorum radicem implantatur, utrinque ad primi internodii latus verſus interiora inferiorave inſertionem ten-

s 15 tab. L. deinde.
t 8 tab. ſub Δ.
u 2 fig. cap. 33 lib. 1 ν, ν.

tentans. Hanc itaque carneam molem ex ſententia in muſculos proprios ſubdividere nequeo, quantumvis etiam ſibi implicatas quaſdam inſcriptiones commonſtret. Utcunque tamen ſit, haec non minus quàm in manu valida eſt, & primorum articulorum flexionem perficit, quam primus pollicis articulus parem cum caeteris digitis adipiſcitur. Unde etiam carneae illius molis [x] pars, ad pollicem porrecta, illis reſpondet partibus, quae reliquos adeunt digitos. Atque hujus etiam partis tendinibus admodum brevibus & latiuſculis, maxima totius corporis ſeſamina innaſcuntur [y] oſſicula, quorum interius exteriori longè majus eſſe diximus. Haec lubrica ſua & laevi ſuperficie inferiorem terramve ſpectantem contingunt ſedem capitis pedii oſſis, quod primo pollicis oſſi inarticulatur, utrinque ad ejus ſedis latera mutuò recedentia, hacque ſecundi digitos moventium muſculi [z] tendini iter quodammodo parantia. His dein ſeſaminis oſſiculis longè [a] minora reliquis etiam tendinibus carneae hujus in pede molis innexa ſunt: adeò, ut ad ſingula reliquorum pedii oſſium capita digitis inarticulata, duo reponantur ſeſamina oſſicula, [b] illis grandiora, quae ad quatuor manus digitorum radicem, muſculis eorum prima oſſa flectentibus innata ſcripſimus. Quandoquidem igitur carneae hujus molis tanta cum muſculis quatuor digitorum manus primos articulos flectentibus eſt ſimilitudo, integrum ſanè erit, hic decem muſculos, primis quinque digitorum articulis in flexione famulantes, enumerare, ut bini ad ſingulos referantur digitos, atque hi decem tribus reliquis flexionis autoribus adſcribantur.

x 14 *tab.* β.
y 2 *fig. cap.* 33 *lib.* 1 ψ, ϖ.
z 14 *tab.* ϑ, δ *muſculi* Λ.
a *Spectantur* 2 *figura cap.* 33 *lib.* 1.
b 2 *fig. cap* 25 *lib.* 1 V, V.

Decimusquartus. EXTENSOR DIGITORUM PEDIS LONGUS.

[c] Decimusquartus itaque, cui quatuor digitos extendendi munus concreditur, in anteriori tibiae ſede locatus, & ſub [d] ſexto pedem moventium muſculo reconditus, à tibiae oſſe, qua id fibulae ſub genu articulo connectitur, nerveum ſumit [e] principium, quod ilico ab exortu carneum evadens, recto tramite deorſum verſus pedem deſcendit, in medio propemodum [f] ductu carnoſam quandam ſui [g] portionem ab externo latere diffundens: quae deorſum protenſa, ea eſt, quam nonum inter pedem moventes muſculos recenſuimus. Poſtquam verò eam eduxit portionem, reliquo ſuo corpore carnoſus adhuc deorſum tantiſper fertur, dum transverſum [h] ligamentum, anteriorem tibiae ſedem occupans, contingat. Ibidem enim in [i] tendinem degenerat, qui per id ligamentum, veluti per anulum prorepit. Priuſquam tamen ligamentum praetergreditur, in quatuor alios ſcinditur tendines, qui invicem diducti, ac per pedis ſuperiora aequales angulos conſtituentes, ad quatuor digitos pertingunt, & toti illorum longitudini, ampliores redditi, inſeruntur, tres ſimul ipſorum articulos extendentes.

c 4 *tab.* Ψ. 1 α. 2 ω. 3 ν. 5 Ω.
d 3 *tab.* Ψ.
e 4 *tab. charact.* 10.
f 4 *tab. charact.* 11.
g 4 *tab.* Ω.
h 1 *tab.* δ.
i 4 *tab. charact.* 12.

Decimusquintus. EXTENSOR POLLICIS LONGUS.

[k] Decimusquintus muſculus ad pollicem ſpectat, & in anteriori tibiae ſede collocatus, partim nuper commemorato [l] muſculo ſubjicitur, partim verò illius interno lateri exporrigitur. A tibiae enim oſſis [m] externo latere, ubi membraneum [n] ligamentum in tibiae longitudine fibulam tibiae oſſi colligans, ab ipſa educitur, hic muſculus principium ſumit, quod carnoſum in ea ſede exoritur, qua tibiae os à fibula primùm dehiſcit. Muſculus hinc deorſum protenſus, ac ligamento illi pertinaciter adnatus, anteriorem tibiae oſſis ſedem adit: ac in [o] tendinem finiens, per transverſum [p] ligamentum, in anteriori tibiae regione conſiſtens, ducitur: dein per pedis ſuperiora ad pollicem prorepens, toti ipſius longitudini inſeritur. Hujus muſculi beneficio, pollex in neutrum latus inſigniter vergens, extenditur. neque alius ex tibia homini in ſuperiorem pollicis ſedem inſeritur: verùm [q] quidam toti pedis ſuperiori regioni ſecundùm longitudinem obductus, externo ſuperioris pollicis ſedis lateri tendinem inſerit, cujus ope pollex aliis digitis adducitur.

k 5 *tab.* Φ. 1 *tab.* ν. 2 Θ. 3 μ. 4 *charact.* 14. 6 *tab. charact.* 7.
l 4 *tab.* Ψ.
m 1, 3 *fig. cap.* 31 *lib.* 1 ζ.
n 6 *tab.* Σ. 15 *tab.* T *inter* R, S.
o 5 *tab. charact.* 5.
p 1 *tab* δ.
q 5 *tab.* Ψ. 6 *tab.* Ω. 1 ϖ. 4 *tab. charact.* 17. 7 δ.

Muſculus in ſuperiori pedis ſede locatus, & pollicem tresque ipſi proximos digitos extrorſum abducens, & numero 16. EXTENSOR DIGITORUM, ET POLLICIS, BREVIS.

Juxta latus enim tali, [r] ubi calcis oſſi os teſſeram referens coarticulatur, ab ejus ſedis ligamentis ampla moles carnea enaſcitur, quae antrorſum obliquè verſus digitos porrecta, in quatuor carnoſas partes dirimitur, quae ſingulae teretem efformant tendinem. Horum quatuor tendinum intimus & maximus, pollicis externo lateri verſus ſuperiora inſeritur: ſecundus, indicis externo lateri implantatur: tertius verò, medii digiti, quartus autem anularis. adeò, ut ſolus parvus hujuſmodi tendine deſtituatur: quamquam ſemel, & admodum obſcurè, illi quoque exiguum tendinem exporrigi animadverterim. Tendinum iſtorum beneficio, quatuor digiti illis donati, in externum latus abducuntur. Num verò hujuſmodi carneum corpus, in hos diductum tendines, unius aut plurium muſculorum vice numerandum ſit, non vehementer inſtandum arbitror: quum in ortu unicus videatur eſſe muſculus, & poſtmodum, uti diximus, in quatuor tendines dividatur. Verùm ex Galeni ſententia, duo hic eſſent muſculi: quorum unus indicem & medium à pollice abduceret, alter verò anularem & parvum extrorſum in latus amoverent: deinde ex tibia in pollicem alius inſereretur, ejus tendinis vicem ſupplens, quem ab hoc carneo corpore, in pedis ſuperiori ſede locato, in pollicem inſeri commemoravimus. At non mirum eſt, Galeni deſcriptionem hic plurimum à noſtra variare, veterumque placitis contradicere, quum ſimiae ab hominibus hac in ſede inſigniter differant. Illis namque in pollicis ſuperiora à tibia duo exporriguntur muſculi, quemadmodum in manu accidit: deinde duo in ſuperiori pedis ſede repoſiti viſuntur, quatuor digitos à pollice abducentes, quibus perinde ac muſculoſo corpori, ſuperiorem humani pedis ſedem occupanti, obliquus admodum ſitus obtigit. Age igitur, doctrinae gratia, in homine nobis enarratum

r 1 *fig. cap.* 33 *lib.* 1 *charact.* 4 *ad* Δ.

ratum jam muſculoſum corpus, unius loco habeatur, ſitque is decimusſextus pedis digitos moventium.

Decimusſeptimus. ABDUCTOR MINIMI DIGITI.

[s] Decimusſeptimus igitur in externo latere pedis reponitur, inſignis utcunque muſculus, & ab externo latere calcis oſſis, ubi id [t] tuberculum quoddam gerit, nerveo principio enatus, quod non procul ab exortu carnoſum efficitur, exquiſiti muſculi formam exprimens. Priusquam verò ad primum parvi digiti articulum pertingat, in teretem finit tendinem, externo lateri primi illius oſſis inſertum. Hic muſculus, quum validus admodum ſit, etiamſi parvus digitus à decimoſexto nullum nanciſcatur tendinem, ejus digiti abductionem abundè perficit, quemadmodum etiam in hominis manu factum eſſe affirmavimus.

s 2 *tab.* Π. 9 λ. 13 ς. t 1, 9 *fig. cap.* 33 *lib.* 1 *f.*

Decimusoctavus. ABDUCTOR POLLICIS.

[u] Decimusoctavus, cujus beneficio pollex introrſum à caeteris digitis abducitur, interno pedis lateri ſecundùm totam ipſius longitudinem protenditur, muris quoque effigiem proximè referens. à ligamentis enim calcem talo connectentibus, nerveum aſſumit principium, quod craſſius carnoſiusque effectum, tandem in teretem degenerat tendinem, externo lateri prioris articuli pollicis implantatum. In ſimiis adhuc unus eſt, à pedii oſſe indici praepoſito in pollicem pronatus, illumque indici quàm poteſt proximè admovens, quo homines meritò deſtituuntur, quemque interim Galenus (etſi digitorum in homine cum ſimia diſcrimen cognoverit) in ſecundo de Adminiſtrandis ſectionibus, cum caeteris in pede repoſitis muſculis recenſet, planè ac ſtudio oſtendens, ſe ſimiarum undique hiſtoriam potius quàm hominum proponere.

u 1, 3 *tab.* ξ. 2 *tab.* τ. 6 ϗ. 7 ε. 13 ς. 14 *t.*

Quatuor muſculi, digitos quatuor pollici adducentes, ſeu 19, 20, 21, 22. LUMBRICALES.

Poſt decimum itaque octavum, in homine [x] quatuor tantùm adhuc enarrandi ſuperſunt muſculi, quatuor digitos in internum latus ducentes: qui ſimiliter atque in manu, illis [y] tendinibus exporriguntur, qui tertium digitorum flectunt internodium. quamvis in hoc pedis muſculi à manus varient, quòd illi non à tendinum involucris horum modo, ſed à calcis oſſe exoriantur. A ligamentis namque oſſa tarſi poſterioribus pedis oſſibus in planta colligantibus, muſculoſum corpus enaſcitur, quod in quatuor poſtea graciles diductum muſculos, interno quoque lateri quatuor digitorum inſeritur. Si itaque carneam hanc molem, quatuor muſculorum loco habueris, omnes pedis digitorum in homine muſculi, duo erunt & viginti: ſi verò unius loco id corpus numeraveris, tantùm erunt decem & novem. Rurſus, prout id [z] corpus, quod pollicem & tres ipſi proximos digitos in externum latus abducit, in plures diſſecueris, numerum quoque augebis.

x 14 *tab.* λ, μ. 15 *tab.* N. y 14 *tab.* θ, *dein* ν. z 6 *tab.* Ω.

CAPUT LXI.

DE LIGAMENTIS, ILIUM OSSA SACRO COLLIGANTIBUS, & coxendicis ac genu articulorum, deque reliquis omnibus, quae in tibia & pede habentur ligamentis.

Ligamenta ſacri oſſis, & ipſi adnexorum oſſium.

Perpauca ligamenta delineavimus: & quum membranea ſint, ab oſſium potiſſimùm circumſcriptionibus petenda & confingenda veniunt.

Ligamentum, ilium oſſis ad ſacrum os contextum ambiens, membraneum quidem eſt, ſed admodum robuſtum. Ligamenti autem portio, ſeſe ubi oſſa invicem committuntur, inſerens, ita validum craſſumque evadit ligamentum, ut cartilaginei ligamenti naturam prorſus repraeſentet: cujus beneficio, & demum cartilaginis quoque interventu, ilium os ſacro validiſſimè nectitur. Quemadmodum enim cartilaginis interceſſu, & ligamento orbiculatim commiſſuram ambiente, pubis oſſa invicem contexuntur, ita quoque ilium os ſacro coarctatur. Praeter haec ſacri oſſis ligamenta, [a] aliud ex latere connexus quinti oſſis ſacri cum ſexto quodammodo teres enaſcitur, in acutum proceſſum coxendicis oſſis inſertum. Quinetiam ab eadem ſacri oſſis ſede, in oſſis coxendicis appendicem, aliud [b] ligamentum fertur, quod unà cum praedicto oſſa haec firmiùs connectit, & praeterea recti inteſtini, & muſculorum ipſius fulcrum exiſtit. Poſtremò, in pubis oſſis foramine [c] membrana viſitur, illi [d] ligamento omnino ſimilis, quod ſecundùm cubiti longitudinem radium ulnae colligat: ſubſtantia enim huic adamuſſim reſpondet, & fibris conſtat deorſum in latus obliquè procurrentibus.

a 13 *tab.* ο. b 10 *tab.* δ. c 14 *tab.* b. d 7 *tab:* V *inter* S, T.

Membrana, pubis oſſis foramen occupans.

Femoris ad coxendicis os ligamenta.

Ligamenta femur coxendicis oſſi adnectentia, duo magis praecipua cenſentur, [e] unum orbiculatim articulum amplectens, cujuſmodi etiam aliis articulis eſt commune. Caeterùm ne aliquando femoris caput luxaretur, quoties variis motibus femur, magnam corporis molem ſuſtentans, movetur, ligamen hoc quod diximus, craſſiſſimum robuſtiſſimumque evaſit, nulli ligamento ex his quae articulos circumdant, craſſitie ſecundum. Et tanti momenti uſusque id ligamentum Graeci eſſe putarunt, ut etiam totius articuli nomine illud ἰσχίον appellare non dubitaverint. Quin etiam huic ligamento articulum ambienti, non ſolùm privata craſſities duritiesque acceſſit: verùm hoc peculiariter ſibi vendicat, quòd neque capitis femoris, neque acetabuli oſſis coxendicis ſupercilio inſeritur, aut ab illis prodit: totam enim femoris cervicem ambit, illi nuſquam quàm ad magni femo-

e *fig. cap.* 1 P, P.

moris proceſſus radicem orbiculatim circumnatum: reliquae autem parti tantum citra omnem connexum incumbit. deinde acetabuli ſupercilio non adnaſcitur, ſed paulo ſupra ſupercilii radicem oſſi coxendicis. Atque hîc providè Natura ab aliorum articulos ambientium ligamentorum fabrica reclinavit. nam ſi hoc coxendicis ligamentum aliorum ligamentorum ritu ſuperciliis connatum fuiſſet, neutiquam oblongum femoris caput aptè moveri permiſiſſet. quod ſanè adamuſſim ſpectabis, quum inter ſecandum femora invicem adducere, & rurſus abducere conaberis. Mirum enim dictu eſt, quàm femoris caput antrorſum extra ſinum feratur, dum alterius pedis calcem, veluti perpendiculi lineam, medio interioris lateris alterius pedis adhibemus: quod in illo pedum ſitu fieri cernimus, quum in choreis notam, quam bis ſimplicem vocant, hocque ſigno. *ſſ.* indicant, erecti fingimus. Ad haec, praeterquàm quòd coxendicis oſſis ſinus admodum cavatus eſt, aliud adhuc ligamentum, etſi non colliget, orbiculatim ſinus ſupercilio adnaſcitur, quod ſinum adauget, & eorum ligamentorum naturae participat, quae cartilaginea ſunt. Verùm id cavitatem non ſolùm auget, ſed etiam in cauſa eſt, cur minus oſſis ſupercilium in vehementibus femoris motibus, quum fragile ſit, abrumpatur: ſua enim duritie ligamentum impetui reſiſtit, & ſua mollitie cedens, eundem exſolvit. Porrò [f] aliud coxendicis articulo peculiare ligamentum, teres eſt, & adeò durum, ut cartilagineus nervus meritò ab aliis appellatum fuerit. Hoc ex medio capitis femoris enatum, non in acetabuli centrum inſeritur, at in humillimam ipſius ſedem, [g] ubi adeps, non autem cartilago ſinui oblinitur, ipſumque coxendicis oſſis acetabuli ſupercilium [h] deficit.

f *fig. cap.* 1 O. & 2 *fig. cap.* 49 P.
g 1, 2 *fig. cap* 29 *lib.* 1 *g.*
h 1, 2 *fig. cap.* 29 *lib.* 1 *h.*

Ligamenta genu articuli.

i In genu verò articulo, praeter commune ligamentum, omnibus obductum articulis, alia quaedam valida robuſtaque (potiſſimùm quum illud univerſum articulum certis rationibus ambire non poſſet) rerum Opifex fabrefecit. quando enim quinque ſunt genu articuli regiones, anterior, poſterior, interior, exterior, & media, ſingulis peculiare quippiam Natura praepoſuit. Anteriori quidem, quae membraneo ligamento prorſus deſtituitur, & tamen regio admodum fallax, & ſummopere laboratura eſt, [k] mola patellave ſimul cum illam continentibus tendinibus praetenditur: quae quum abundè articulum ſtringat, nullo hîc opus erat ligamento, neque etiam (ut dixi) membraneo, omnes articulos ambiente, quod malè inter femoris os & patellam fuiſſet repoſitum. Poſteriori ſimiliter laboraturae, robuſtum nervoſumque ligamentum praeponitur, quod ex media poſteriori tibiae regione originem capiens, rectà ſurſum fertur, & bifidum [l] utrorumque femoris capitum poſteriori ſedi, qua maximè illa dehiſcunt, implantatur. Caeterùm mediae regioni duabus nuper dictis digniori majorique egenti firmamento, Natura validiſſimum & cartilagineum largitur ligamentum, quod ex tota prominentiori inter duos tibiae ſinus [m] parte enatum, femoris poſteriori parti, quà ipſius capita maximè invicem diſtant, cum paulo antè dicto inſeritur. Verùm praeter hoc ligamentum, interdum adhuc mucoſum quoddam & gracile reperias, in medio genu articuli locatum, ad anteriorem jam dicti ligamenti regionem, quod ſimiliter à tibia in femur pronaſcitur. Exteriori genu regioni injuriis magis quàm interior patenti, craſſum quoque & quodammodo teres obductum eſt ligamen, femoris & fibulae tibiaeque oſſa invicem colligans. Hujus ligamenti humilius extremum, capiti [n] muſculi ſubſternitur, cujus tendinem ad poſteriora inferioris fibulae appendicis perreptantem, verſus pedii os pollici praepoſitum protendi relatum eſt. Porrò interior genu regio, quae caeteris omnibus in tibiae motibus minus debebat dehiſcere, & iis quae cruri occurſant, minus obviam ire, ligamen nanciſcitur, jam dicto tum gracilius, tum mollius. quod etſi ex interiori femoris latere enaſcatur, in tibiae tamen latus non inſertatur, ſed velut ad aliud exterius ligamentum in tibiae priora majori ſua portione contendit. Caeterùm praeter haec omnia, peculiaris huic articulo, quemadmodum ſuperiori libro ſcripſi, [o] cartilago injicitur, quae duritia exquiſitae cartilagini nonnihil cedit, & cum ligamento quippiam commune obtinet. Quantum verò ad articuli genu ſecuritatem ea cartilago valeat, illic quoque diximus. nunc autem in exteriori ipſius circumferentia, qua quodammodo ex articulo eminet, membraneis ligamentis ex ipſa prodeuntibus, femori & tibiae eam colligari, additum eſſe voluimus.

i *Pete haec ex figura* 1 *cap.* X, S, T, V, &c.
k 8 *tab.* *k.*
l 1 *fig. cap.* 30 *lib.* 1 E, F.
m 7 *fig. cap.* 31 *lib* 1 I *inter* F, G.
n 6 *tab.* Φ.
o 8 *fig. cap.* 31 *lib* 1.

Ligamenta fibulam tibiae oſſi committentia.

p Ligamen fibulam tibiae juxta genu articulum colligans, forte quidem eſt: ſed ut in aliorum oſſium commiſſuris, ab exteriori tantùm parte, oſſium connexum circumdat. Quà verò tibia fibulaque invicem dehiſcunt, per oſſium longitudinem [q] ligamentum membraneum habetur, illi par, [r] quod in cubito repoſitum eſſe commemoravimus. atque id à tibiae oſſe in fibulam porrigitur, fibris intertextum, à tibiae oſſe deorſum obliquè in fibulam excurrentibus. Quemadmodum verò conformatione hoc tibiae ligamentum cubiti ligamento reſpondet, ita etiam parem cum illo uſum praeſtat: fibulam enim tibiae alligat, & interſtitii ritu anteriores tibiam occupantes muſculos à poſterioribus dirimit, illiſque qui ipſi adnaſcuntur, exortus robur porrigit.

p *fig* 1 *cap.* Y.
q *fig. cap.* 1 *a.* 15 *tab.* T *inter* S, R.
r 7 *tab.* V *inter* S, T.

Pedis ligamenta tranſverſa.

Pedis ligamentorum nonnulla prius expoſita ſunt, [s] tranſverſa nimirum, quae tendinibus obducuntur: quorum quaedam ad oſſium commiſſuram ſimul faciunt, alia verò dun-

s 1 *tab.* δ, ν. 2 *tab.* Λ, Σ, ς.

duntaxat munimenta quaedam tendinum, & ne illi è ſuis ſinibus exſurgant, vincula ac anuli exiſtunt. Sunt verò transverſa pedis ligamenta, ſi obiter conſiderentur, tria. [t] Primum in anteriori tibiae ſede, ad ipſius cum pede articulum conſiſtit, & ad tibiae os & fibulam refertur: hoc enim oſſa connectit, & plurimos tendines transmittit. Iſtud utcunque perpendas, unum ſimpliciter eſt. [u] Secundum ab interno malleolo in calcis os inſeritur, oſſiumque etiam colligationi auxiliatur. ſi verò exactè dividatur, tres anulos, & veluti tria ligamenta efformare viſitur, quae privatim ad ſuos quoſque ſpectant [x] ſinus, trium tendinum nomine, ut & ipſi tres ſunt, exſculptos: quorum calci proximus, [y] muſculi tendinem admittit, qui pollicis ſecundum flectit internodium. Sinus huic accumbens, ſecundusque, [z] tendini viam praebet, tertios quatuor digitorum articulos flectenti. Tertius verò ſinus, unà cum ligamento in poſteriori interioris malleoli ſede repoſitus, à Natura illi tendini praeparatus eſt, quem [a] muſculus efformat, inter pedis motores quintus. [b] Tertium porrò transverſum pedis ligamentum, à fibula in calcem fertur, itaque ad oſſium colligationem juvat: quà autem duobus, quibus commune eſt, ſinibus obducitur (quum illi ſinus in uno duntaxat caventur oſſe) tantùm tendinibus famulatur, [c] ſeptimi & [d] octavi muſculorum pedem moventium. Ad haec, in inferna pedis digitorum regione, transverſa ligamenta perinde conſiſtunt, ac in manu. Verùm praeter transverſa ligamenta, quae etiam prius expreſſimus, in pede alia permulta habentur. Primum ex tibiae oſſe in fibulam procedens, inferiùs tibiae oſſi fibulam colligat, membraneum ſimiliter ac aliorum articulorum ligamenta exiſtens. Deinde & aliud quoque reliquis articulorum ligamentis reſpondet, quod univerſum articulum tibiae cum talo amplectitur. Poſt haec, quatuor ſunt ligamenta cartilaginoſa, ex quibus nonnulla in alto conduntur, alia exteriùs oſſa ambiunt: quae ſimul omnia talum quatuor, quibus firmatur, oſſibus connectunt. Primum ex internis tali partibus, quibus interno malleolo excipitur, originem obtinet, & in tibiae oſſis partem, quae talum reſpicit, innaſcitur, id os talo colligans. Secundum exterius eſt, interiorique reſpondet, fibulam talo nectens. Tertium caeteris robuſtius, & admodum inſigniter cartilagineum, ab inferiori tali ſede, propter ipſius cervicis radicem, nimirum quà calci is committitur, principium ducit, & calci inter duas, quibus talo coarticulatur, commiſſuras innaſcitur. Quartum, tali caput oſſi naviformi connectit: ex tali enim cervicis termino originem ducens, jam dicto oſſi inſeritur, univerſumque ambit articulum. Verùm praeter cartilaginea haec, membraneum aliud ligamentum omni ex parte calcis cum talo obducitur connexui, & validum quoque aliud à tali cervice in teſſeram imitans os implantatur. Porrò ligamen, calcis os huic teſſerae ſimili oſſi committens, robuſtum quoque eſt, & cartilagineum, ſed duntaxat articulum amplectitur. Quemadmodum verò in manu brachialis oſſa invicem duriſſimis cartilagineisque ligamentis colligantur, ita quoque tarſi oſſa tum invicem committuntur, tum etiam oſſi cymbam imitanti. Validiſſimum autem & peculiare vinculum in inferiori parte tarſi oſſa obtinent, quod non ſolùm extrema vincit, imò penitiùs ſingulis inſertum, oſſium quoque media invicem conſtringit. Pedii autem & digitorum ligamenta, manus ligamentis correſpondent. Sunt enim omnia membranea, his tantùm exceptis, quae ſuperiori pedii oſſium intervallorum parti immittuntur: illa ſiquidem cartilaginea ſunt, & in profundo ſeu medio articuli genu repoſiti, [e] ligamenti naturam referunt.

Alia pedis ligamenta, oſſa tantùm committentia.

Haec nullibi picturis propoſuimus, ſed ex oſſium delineationibus petuntur, ex figuris ſcilicet cap. 31 & 33 lib. I.

t 1 *tab.* δ. Δ.
u 1 *tab.* ν. 2 *tab.* ς.
x 15 *tab. charact.* 1, 2, 3.
y 14 *tab.* Λ.
z 14 *tab.* η & θ *muſculi* Ξ.
a 15 *tab.* D, E.
b 2 *tab.* Σ.
c 2 *tab.* χ.
d 2 *tab.* ψ.
e *fig. cap.* 1 X.

CAPUT LXII.

MUSCULORUM IN TIBIA ET PEDE SEDEM OBTINENTIUM, & ligamentorum omnium quae hactenus non reſecta ſunt, adminiſtrandi ratio.

Quot muſculi in poſteriori tibiae ſede conſiſtant.

SI modò omnes muſculos, pedis ac digitorum motibus famulantes, memoriae confirmandae cauſa, in ſuis ſedibus ordine recenſebis, in poſteriori tibiae ſede primùm [a] duo occurrent, à radice inferiorum femoris capitum ducentes originem, & ſurae non mediocrem portionem efformantes. Poſt hos ſeſe exhibet, [b] qui totius corporis longiſſimum promit tendinem. Sub hoc ſurae [c] maximus, ſeu pedem moventium quartus conſiſtit, in calcem cum nuper commemoratis inſertus. Huic ſuccumbit, [d] qui pollicis ſecundum internodium flectit: deinde, [e] qui quatuor digitorum tertii internodii flexionis praecipuus autor eſt. Omnium autem intimus habetur, [f] qui pedem moventium quintus enumerabatur, unique tarſi oſſium implantatur. adeò, ut jam omnes poſterioris tibiae ſedis muſculi ſeptenarium conſtituant numerum, praeter [g] muſculum in poplite latitantem. Si enim & illum poſterioribus tibiam amplexantibus muſculis adnumerare viſum fuerit, octo tunc in poſteriori tibiae ſede conſtitues. In anteriori tibiae ſede, unà cum illis [h] qui propriè externum ipſius latus occupant, ſex numero deſcripſimus: [i] primum quidem, qui pedii oſſi polli-

Quot in anteriori tibiae ſede.

a 12 *tab.* Φ, Ψ.
b 13 *tab.* Φ.
c 13 *tab.* Ψ.
d 14 *tab.* Λ.
e 14 *tab.* Ξ.
f 15 *tab.* D, E.
g 14 *tab.* Γ.
h 2 *tab.* χ, ψ.
i 3 *tab.* Ψ.

k 4 tab. Ψ. pollicem ſuſtinenti inſeritur, ac pedem moventium ſextus recenſebatur: k ſecundum,
l 4 tab. Ω. qui quatuor digitos extendit. hujus autem l portio, quae in pedii os minimo praeloca-
tum digito inſeritur, tertius erit. Aut ſi hanc portionem à ſecundo non diſtinxeris, jam
duo duntaxat hactenus tibi in anteriori tibiae ſede habentur. At age, tres eſſe dona,
m 5 tab. Φ. ac m quartum enumera, cujus ope pollex extenditur: n quintum verò, qui fibulae ex-
n 6 tab. Φ. porrectus, pediſque inferiora ſubiens, in os pedii pollicem ſuſtentans inſeritur: o ſextum
o 6 tab. Ψ. autem, qui jam dicto ſuccumbens, pedii oſſi ante minimum collocato implantatur. In *Quot in pede*
p 13 tab. ϖ. inferiori pedis ſede p ligamentum primum ſeſe offert, lati tendinis vicem gerens: poſtmo-
q 14 tab. Θ. dum q muſculus ſecundum quatuor digitorum os flectens: deinde r utrinque ad hujus
r 13 tab. ρ, ς. latera unus, hic quidem pollicem introrſum ducens in latus, ille verò minimum extror-
s 14 tab. δ, θ. ſum abducens. Poſt hos in conſpectum veniunt s tendines, tertia quatuor digitorum in-
ternodia flectentes: quibus exporriguntur t quatuor muſculi, quatuor digitos pollici
t 14 tab. λ, μ. 15 tab. N. admoventes. Omnium autem intimi illi conſiſtunt, u qui primos digitorum articulos
u 15 tab. L, c. flectunt.

x 6 tab. Ω. In ſuperiori autem pedis ſede illud duntaxat x muſculoſum corpus reponitur, quod pol-
licem & tres illi proximos digitos in latus externum abducit. Caeterùm dicta jam mu-
ſculorum ſeries, etiam ſectionis rationem commonſtrat, quam in eo crure aggredieris,
in quo jam antè tibiam moventes muſculos reſecuiſti. Per ſurae itaque longitudinem ſe-
ctio in cute & adipe & carnoſa membrana ad calcem uſque ducetur: deinde alia ab in-
terno pollicis latere ad calcem uſque, & hinc per pedis exteriora ad parvum uſque digi-
tum tentabitur. adeò, ut univerſam tibiae & pedis cutem auferre poſſis, ea tantùm reli-
cta, quae plantam induit. Quum primùm igitur laniorum more hoc praeſtiteris, acutio- *Ligamenti la-*
ri novacula à calce cutem adimes, per adipem transverſis ſemper ductis ſectionibus. In *teſcentis ten-*
quo opere, attento animo cutis connexus ſpectandus venit, qui ad liveſcentem perfici- *dinis vicem*
y 13 tab. ϖ. tur y ſedem muſculi ſecundum quatuor digitorum os flectentis, num ſcilicet tendo *ſubeuntis.*
aliquis (uti quorundam videtur eſſe ſententia) citra adipis interventum cuti proximè ad-
naſcatur: ac deinde, quum nullus erit tendo, cujuſmodi ligamentum id cenſere debeas,
quod ego nunc primus lati tendinis in manu vices gerere dixi. Ubi haec (adhibita ſe-
ctioni quoque ſimia) in pedis planta eo diligentiùs, quo ego hic plura recenſuerim para-
doxa, intuitus fueris, ad tibiam te conferes, ligamento illo, vel membrana, utcunque
id tandem appellare tibi viſum eſt, à muſculo, qui ſecundos quatuor digitorum articulos
flectit, nondum deraſo. Atque hic omnium primùm ſpectabis, quî ex tota excarni ti-
z 1 tab. x, y. biae oſſis z ſede membraneum validumque ligamentum prodit, quod pertinaciter omni-
bus in tibia repoſitis muſculis obnaſcitur, & eorum ſummas ſuperficies unà connectit, &
veluti vinculi uſum praeſtat, cujus beneficio muſculi in ſua ſede non errantes, continen-
a 12 tab. Φ, Ψ. tur. Mox novacula aut cultello à femoris inferioribus capitibus, a duorum muſculorum *Primi & ſe-*
principia liberabis, quos primos in poſteriori tibiae ſede dicebam occurrere. In horum *cundi pedem*
capitum diſſectione aliud nihil cavendum eſt, quàm ne cum externo muſculo, tertii *moventium.*
b 13 tab. Φ. b muſculi caput ab externo femoris capite unà imprudens auferas. Illud enim caput op- *Tertii.*
portuniſſimè ſervatur, donec primos duos à quarto eouſque divulſeris, ut jam non am-
c 8 tab. r ab ſ. plius communem illorum tendinem à quarto c diſſecare valeas. Reflexis itaque his duo-
bus muſculis, & ſeſaminis, quae illis innaſcuntur, oſſiculis unà quoque obſervatis, ter-
d 13 tab. Ψ. tii quoque caput liberabis: quod in manu ſiniſtra aſſumens, à quarto d muſculo deor-
ſum velles. atque id citra negotium tantiſper feceris, dum ad quarti muſculi internum la-
tus pervenias: hic enim cultello acutiori à ſubditis ad calcem uſque eſt diſſecandus.
Dein ipſius inſertio tanto accuratiùs eſt animadvertenda, quanto haec in hominibus à ſi-
miis magis variat. Hoc itaque muſculo à calcis oſſe reſecto, pedem moventium quar- *Quarti.*
tum, & totius ſurae maximum ſuo exortu libera, & utrinque ad ipſius latus, quà ſub-
ditis incumbit corporibus, longam ſectionem ducito, quae membraneum id ligamentum
involucrumve dividat, cujus auxilio muſculos invicem externa ſuperficie connecti dixi-
mus. Siquidem ilico atque muſculum ſuis lateribus & capite liberaveris, promptiſſi-
mum erit, illum à ſubditis ad calcem uſque detrahere. Ut verò accuratiùs inſertionem
ſpectes, profuerit illum proximè à calcis oſſe acutiori novacula ſeparare: & dein ſtu-
dioſe expendere, num fortaſſis aliqua tendinis hujus portio latum in pede produceret
tendinem. nam & id quoque ſemel Galenus videtur innuere. Tempeſtivum nunc erit, *Lib. 2 de Ad-*
e 14 tab. Θ. à e muſculo quatuor digitorum ſecundum internodium flectente, f ligamentum illud abra- *miniſt. ſect.*
f 13 tab. ϖ. dere, quod ego tendinis lati vicem gerere protuli. Deinde ſedulò à calcis oſſe g muſcu- *Primi digitos*
g 13 tab. ς. lus ille liberabitur, qui parvum digitum in externum latus abducit, & ſtatim ille h qui *moventium.*
h 13 tab. ρ. *Decimiſepti-*
i 14 tab. Θ. pollicem in internum latus à caeteris digitis amovet: ut i muſculus quatuor digitorum *mi.*
ſecundum articulum flectens, ſeſe offerat, iſque à calcis oſſe liberari, ac poſtmodum ad *Decimioctavi.*
digitorum radices duci queat. In tendinum verò ipſius adminiſtratione, pari modo, ut
in manu fieri praecepimus, cultello exiguo tranſverſum digitorum ligamentum per ipſius
longitudinem divides: ac deinde, qualiter id ſubditos tendines tranſmittat, ac quî in
ſecundos articulos illi inſerantur, ſpectabis, ſectionem rurſus ad tibiae poſteriora confe-
k 14 tab. r. rens. Jam enim in poplite latitans k muſculus, adeò pulchrè occurrit, ut ipſius natu- *Muſculi in*
ram non minus, atque ego illam deſcribere poſſim, intueri valeas: & non oſcitanter *poplite lati-*
ani- *tantis.*

animadvertere integrum ſit, num vel minimùm tibiae flexioni opitulari queat. Haec intuitus, illum à genu articulo liberabis: & niſi articulum ad ligamentorum inſpectionem ſervare propoſitum ſit, nihil prohibet, à tibia femur liberare, quo commodiùs tibiam & pedem poſtmodum pertractes.

Secundi & tertii digitos moventium.

Abſecto igitur, aut relicto, utut lubet, femore, [l] muſculum, pollicis ſecundum flectentem internodium, ſuo principio liberatum, à ſubditis ad calcem uſque detrahes. Deinde & illum quoque ſimiliter avelles, [m] qui tertium quatuor digitorum os flectit: ut jam utriſque ad ſuos ſinus deductis, transverſa ipſorum ligamenta, longa ſectione dividere, ac poſtmodum illorum X literae inſtar incubitum examinare liceat. Ille enim eveſtigiò obvius eſt, quum ex ſuis ſinibus detractos tendines, à pedis planta deorſum reflectis. Neque ita duntaxat incubitus ille conſpicitur: imò etiam [n] portiuncula ſe offert, à muſculi pollicem flectentis tendine, illi admixta tendini, qui tertium indicis internodium flexurus eſt.

Muſculorum tres digitos pollici adducentium, & prima quinque digitorum oſſa flectentium.

Quinetiam hac adminiſtratione occurrunt [o] muſculi, quatuor digitos pollici adducentes: quos à calcis oſſe liberatos, atque ad inſertionem perductos, unà cum tendinibus, quibus illi porriguntur, adimere convenit, ut [p] carnea moles, primos digitorum articulos flectens, inſpiciatur: quam ex tuo arbitratu, aut prorſus à pedii oſſibus abrades, aut illis connexam ſines: neutiquam hic praeteriens ſeſaminorum oſſiculorum examen, quae carneae illius molis tendinibus diximus eſſe peculiaria.

Quinti pedem moventium.

Jam [q] muſculus, qui adhuc in poſteriori tibiae ſede reliquus eſt, quique pedis motibus famulatur, à fibula & tibiae oſſe, & horum membraneo ligamento, ad poſteriorem uſque interni malleoli ſedem liberabitur: ac proprio ipſius transverſo ligamento longa ſectione diviſo, muſculus ille ad inſertionem uſque ducetur. Caeterùm jam opportunum eſt, & anteriores tibiae muſculos aggredi, hicque omnium primùm transverſum in humiliori ſede tibiae juxta pedem occurrens [r] ligamentum longa ſectione dividere. In quo opere magna tendinum congeries ſeſe exhibebit, quorum (ut ſingulos ordine intuearis) primùm attolles,

Sexti pedem moventium.

qui à [s] ſexto pedem moventium muſculo producitur: cujus capite, aliorum muſculorum modo, ab exortu liberato, is ad inſertionem uſque ducendus eſt. quod mediocri fit negotio, ſi utrinque muſculi latera ab ipſi connatis cultello aut novacula diviſeris.

Decimiquarti digitos moventium, unà & noni pedem moventium. Decimiquinti.

Poſt hunc, totum ſeſe oſtendit quatuor digitos extendens [t] muſculus, unà cum portione illa, [u] quam nonum pedem moventium enumeravi. Ubi hic à tibia liberatus, ad inſertionem ductus erit, is aggredietur, [x] qui pollicem extendit: quem ſimiliter à tibia liberatum, ad inſertionem ducere expedit: mente adhibita, quî ejus muſculi tendo, quà caput pedii oſſis primo pollicis oſſi inarticulatum ſuperat, calli in modum indureſcit, perinde ac quà primi pollicis oſſis ſedem ſecundum os ſubeuntem contingit.

Seſaminis oſſibus in tendinibus digitos pedis & manus extendentibus reſpondentium ſedium examen.

eo namque uſu, quo innumeris ſanè tendinibus ſeſamo comparata oſſicula innaſcuntur, tendo iſte cartilagineus, & in ſenibus penè oſſeus, dictis nunc locis efficitur. quod etiam caeteris tam manus quàm pedis digitos extendentibus tendinibus inibi quodammodo evenit, ubi oſſium laevem & cartilagine obcruſtatam tangunt ſuperficiem, quae oſſibus articulatur, quibus tendines, ut illa moveant, inſeruntur.

Septimi & 8 pedem moventium.

Superſunt adhuc in tibia [y] duo pedis motibus famulantes muſculi, qui fibulae exporriguntur: quorum adminiſtratio à [z] ligamentorum transverſorum, inter calcem & fibulam exiſtentium, diſſectione inchoabitur: & deinde illorum tendinibus elevatis, univerſum muſculorum corpus à fibula dirimetur, ut poſtmodum ipſorum inſertionem liquidò videas.

Decimiſexti digitos moventium.

ac demum [a] muſculoſum corpus, quod ſuperiorem pedis ſedem occupat, ſuis principiis liberatum, ad ipſius tendinum inſertionem perducas: atque ita univerſae muſculorum fabricae unà nunc mecum ſummam manum imponas, ac ligamentorum, quae adhuc reliqua ſunt, naturam ſpectes,

Ligamentorum adhuc reliquorum adminiſtratio.

quorum adminiſtratio privatim nihil, aut peculiare exigit. Si enim jam [b] ligamenta, ex latere oſſis ſacri, ubi quintum os ſexto committitur, prodeuntia, ſimul cum [c] membrana, pubis oſſis foramen occupante, inſpexeris, integrum erit, ilium os à ſacro, impetu abrumpere, & commiſſuram ambiens ligamen ſimul cum cartilagineis ligamentis intueri. Mox ad coxendicis articulum accedens, orbiculatim ipſum ambiens, [d] ligamentum acutiori cultello transverſim dividito, ejuſque craſſitiem & ortum & inſertionem inſpicito. Si modò femur in exteriora modicè duxeris, ex acetabulo ipſius caput elabetur, & teres [e] ligamentum ſe ſpectandum exhibebit: quo transverſim diſſecto, acetabulum accuratè obſervandum venit, propter jam commemorati ligamenti inſertionem, & id ligamentum, quod ſinum augere diximus. Priuſquam verò genu [f] ligamenta adminiſtrentur, opportunum eſt perpendere, anteriori articuli ſedi, praeter [g] patellam, cum extendentibus tibiam tendinibus nullum ligamentum praeponi. id enim ubi conſtabit, exterius ligamentum à femoris capite liberatum, ad fibulam deduces. Poſt hoc, internum quoque à femoris interno capite liberatum, ſimiliter verſus anteriora tibiae diſſecabis: poſterioris verò regionis ligamentum, opportunè à tibia diſſectum, ad ipſius in femur inſertionem perduces. Diviſo poſtmodum omni ex parte ligamento articulum ambiente, in latus tibiam poſtmodum reflecte, ac cartilagineum hujus articuli ligamentum adamuſſim obſerva, [h] cartilagines tibiae oſſis ſinum augentes, ab articulo acutiori cultello ſeparans. [i] Ligamenti, quod hic fibulam tibiae alligat, natura, ſi ad commiſſuram id dividatur, citra negotium conſpicitur. [k] Membrana quoque, iſthaec oſſa, quà invicem diſtant, intercedens, ſeſe jam citra ullam ſectionem offert. Transverſa omnia modò diſſecta ſunt: atque

l 14 *tab.* Λ.
m 14 *tab.* Ξ.
n 15 *tab.* Q.
o 14 *tab.* λ, μ. & 15 *tab.* N.
p 14 *tab.* β. & 15 *tab.* L. *dein* ε.
q 15 *tab.* D, E.
r 1 *tab.* ϑ.
s 1 *tab.* ζ. 3 *tab.* Ψ.
t 4 *tab.* Ψ.
u 4 *tab.* Ω.
x 5 *tab.* Φ.
y 6 *tab.* Φ. & Ψ.
z 2 *tab.* Σ.
a 6 *tab.* Ω.
b 10 *tab.* γ, δ.
c 14 *tab.* b. b.
d *fig. cap.* 1 P, P.
e 2 *fig. cap.* 49 P.
f *fig. cap.* 1 S, T, V, X.
g 8 *tab.* k.
h 8 *fig. cap.* 31 *lib.* 1.
i *fig. cap.* 1 Y.
k *fig. cap.* 1 *a*.

atque idcirco ſupereſt duntaxat, fibulam à tibia diſrumpere, & ligamen hac humiliori ſede ambo oſſa colligans inquirere: dein acutiori cultello fibulam à talo, & poſtmodum à tibiae oſſe talum liberare: ita enim duo ſeſe offerunt tali ligamenta, cartilaginis ſpecie donata. Duo autem reliqua diſces, ſi cultello talum ab oſſe cymbam imitante diviſeris, & à calce talum abraſeris: quod difficulter, idque niſi acuto cultello perfeceris. Ad hunc modum reliqua pedis ligamenta aggredieris, nempe ipſis ſecundùm oſſium commiſſuras circumſectis. Quàm verò concinnè haec omnia ſint formata, ex cujuſque oſſis uſu, & generali ligamentorum facultate, cuivis notum eſſe arbitror. Quapropter neque hîc, neque aliàs ſaepius ad ſummi rerum Opificis encomia digreſſus ſum, ne eadem ſemper aut de muſculis aut ligamentis repetenti, in nimiam molem haec excreſcerent. praecipuè, quum nihil facilius ſit, quàm prolixè in uſus enarrationem excurrere: ſi modò partium munus & officium, à me ſemper deſcripta, non lateant.

LIBRI SECUNDI FINIS.

ANDREAE VESALII, DE CORPORIS HUMANI FABRICA

LIBER TERTIUS,

Quo venarum arteriarumque per univerſum corpus ſeries deſcribitur, & peculiares ipſi figurae, quibus potiſſimùm conveniunt, Capitibus praeponuntur.

CAPUT I.

QVID VENA, ET QVAE IPSIVS SVBSTANTIA ET VSVS.

Quid tertio libro docendum.

Oſſium muſculorumque hiſtoria ſuperioribus libris enarrata, proximum videtur, venarum arteriarumque per univerſum corpus diſtributionem aggredi: ſiquidem Galenus in primo de Adminiſtrandis ſectionibus libro, hunc in Anatome diſcenda ordinem obſervandum rectè praeceperit. Nam alius fortaſſe quiſpiam earum [a] partium, quae peritonaeo & coſtas ſuccingente membrana & calvaria continentur, deſcriptionem, non venarum modò, ac arteriarum, verùm & nervorum quoque deſcriptionem oportere neceſſariò praecedere, haud ineptè arbitrabitur: quòd abſque earum partium notitia, omnis de venis, arteriis & nervis ſermo tam difficilis futurus ſit, ut ego nequaquam improbaverim, hunc librum, & quartum, qui nervis dedicabitur, quinto libro, ſexto ac ſeptimo ſubjici, eoſque praeſentem anteire: atque id maximè, cum quis ſectionum prorſus rudis, in iſtos libros primùm inciderit, & non in noſtra Epitome vel obiter ſeſe exercuerit. Ne tamen longiùs in praeſentia à Galeni & caeterorum qui ipſum praeceſſere diſſectionis profeſſorum placito declinem, hunc librum venis arteriiſque conſecrabo, à venis, quòd plures ſint, arteriiſque magna ex parte inſternantur, ſumpto ſermonis exordio, liberaque ſententia lectori in noſtris libris tranſponendis relicta.

a Oſtendunt has 5, 6, 7 librorum figurae.

Quid vena.

[b] Vena igitur pars eſt inſtrumentaria, teres, fiſtulaeque inſtar cavata: & ſanguinem, corporis partes enutriturum, unà cum naturali ſpiritu, inſigniter (ſi quis modò ſit) caliginoſo, deferens.

b fig. cap. 5 fig. cap. 6.

Venae corpus in quo à membrana differat.

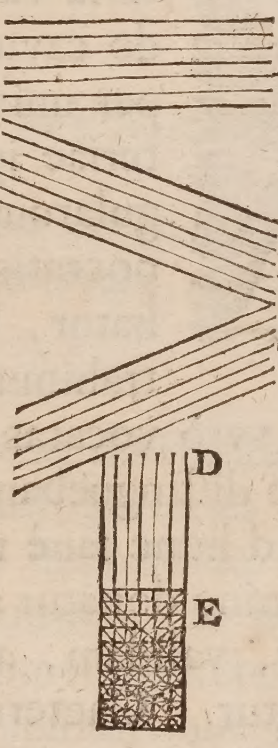
Haec unica peculiari propriave conſtat tunica, quae colore, ac quodammodo craſſitie & forma membranis reſpondet, ſed aliàs ab illarum natura plurimum diſcrepat. Membrana namque, ſimplex ac ſimilare corpus cenſetur: & omni ex parte, quomodocumque diſcerpatur, perpetuò membranae nomen retinet. Venae autem tunica, corpus eſt inſtrumentarium, ex ſimilaribus partibus, fibris videlicet, conformatum. Quemadmodum enim membranei muſculorum tendines ferè unico fibrarum genere intexuntur, atque hac occaſione non in ſimilarium, ſed inſtrumentalium partium claſſem reponuntur, ita venae tunica triplici fibrarum genere conſtituitur.

Fibrarum quae naturali motui praeſunt, ab iis quae arbitrario famulantur, differentia.

Hujuſmodi fibrae Graecis ἶνες nuncupantur: & ſubſtantia quidem, forma & colore, muſculorum fibris reſpondent, actione autem plurimum ab illis variant. Hae enim maxima ex parte, carnea muſculorum ſubſtantia obſitae, arbitrario: illae verò nulla ejuſmodi carne implicitae, naturali motui praeficiuntur. quippe ut motus è noſtro arbitratu pendentes, fibrarum in muſculis auxilio perficimus: ſic naturales motus, univerſo corpori ſubſervientes, fibris quibuſdam obeuntur, quae organis toti corpori famulantibus intertextae ſunt. Quamquam naturales motus non omnes, ſed materiae duntaxat alicujus attractio, retentio & expulſio, hujuſmodi fibris adimpleantur. Voco autem in praeſentiarum vim attractricem, retentricem & expultricem, non quae ſingulis partibus ad ſui nutritionem à Natura eſt ingenita, ſed qua quaedam corporis partes commune aliquod univerſo corpori munus praeſtant. Etenim prorſus alia mihi cenſetur attractio cibi per ſtomachum in ventriculum, & ſanguinis è cava vena in dextrum cordis ſinum,

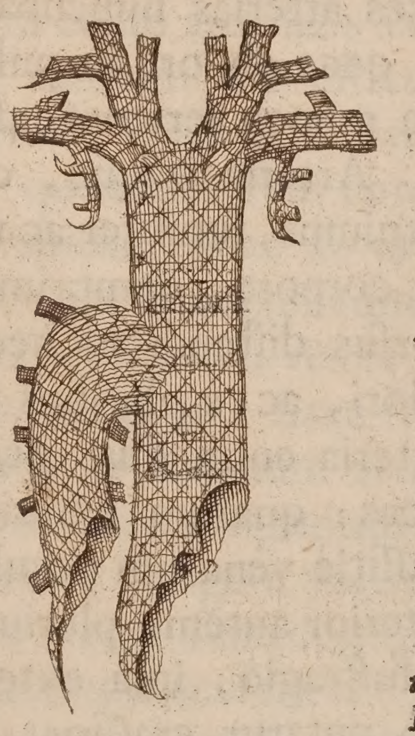
ſinum, & aëris ex arteria venali in ſiniſtrum cordis ſinum, & ſeminis in uterum, & ſanguinis in venas, & ſpiritus in arterias, quàm attractio, cujus beneficio partes illae nutrimentum ſibi familiare, & quo privatim aluntur, ad ſeſe pelliciunt. Rurſus longè alia excretrix facultas eſt, qua ventriculus cibum à ſe confectum, in inteſtina propellit, & qua rurſus inteſtina ſuperiora eundem in inferiora protrudunt, & qua cor ſanguinem in pulmones, vitalemque ſpiritum ſimul cum ſanguine, impetu per corpus ruente, in magnam arteriam mittit, & qua ſanguinem una venae pars in ſubſequentem continuò derivat, & qua uterus foetum & veſica urinam excernunt: quàm ea ſit, qua nunc dictae partes proprii nutrimenti recrementa à ſe abigunt. Ad haec, prorſus alia putatur cibi potusque in ventriculo, & foetus in utero, & urinae in veſica, & ſanguinis in venis, & ſpiritus ac ſanguinis pariter in corde retentio: quàm ea ſit, cujus beneficio cor, ventriculus, veſica, uterusque familiare nutrimentum ſibi ſervant & retinent. Motus igitur omnibus ſimiliter partibus proprii, atque aliis non ſubminiſtrantes, inſita partibus duntaxat vi, citra fibrarum opem omnino fiunt. Sed partes, quas aut attractionem, aut retentionem, aut expulſionem partibus aliis, vel toti etiam corpori ſubſervientem & commodam obire neceſſum eſt, ad eam functionem fibras quaſdam ſibi vendicant, quarum auxilio illam complent. Et quemadmodum tres ſpecie ſunt motus, ita quoque triplex fibrarum genus à Natura conſtructum eſſe credimus: rectum videlicet, obliquum, & tranſverſum. Ac rectae quidem fibrae attractioni conducunt, obliquae autem retentioni, transverſae expulſioni. Rectae enim ſunt, quae ſecundùm organi longitudinem expanduntur. Obliquae autem, quae ſecundùm obliquum organo obducuntur. Atque hae circulares ſunt: ſed quum in duplici ſint differentia, invicem contrariantur, ac ſe mutuò X literae, aut potius duorum invicem implexorum circulorum modo decuſſatim interſecant, ita commodè, quicquid organi cavitate comprehenditur, retinentes. Transverſae ſecundùm corporis latitudinem exactè transverſim locantur, corpusque orbiculatim, quemadmodum obliquae, ambiunt: quamquam transverſae interim, circulares orbicularesque privatim nuncupentur. Diſcet porrò quivis fibrarum naturam, ſi quum ventriculus, aut inteſtina alicujus animalis, menſae apponentur, unguibus illorum fibras invicem divellere, eaque corpora nihil praeter fibras quaſdam inter ſe ordine, & prout parti ex uſu erat, intertextas eſſe, expendere haud gravabitur. Idem ſpectabit, dum nuper mactati bovis veſicam, aut anſerum ingluviem inflari intuebitur: quandoquidem triplex illud fibrarum genus in modicè diſtenta jam veſica manifeſtò ſeſe ſpectandum offeret. Contrà, ſi membranam aliquam, ut quae coſtas ſuccingit, aut peritonaeum, in manus quis aſſumpſerit, levi negotio diſcet, hanc ſimplex ſimilareque corpus eſſe omni ex parte ſibi par, nullisque ejuſmodi fibris conformatum. Quum itaque vena organum ſit, univerſo corpori in ſanguinis adminiſtratione utiliter ſubſerviens, Natura corpus ipſius membraneum, ac fiſtulae inſtar cavum conſtituit, ac certis quibuſdam fibris, non autem ut ſors ferebat, intertexuit: iis nempe, quas ſanguinis adminiſtrationi utiles fore cognovit. Quamobrem quum ſciret, venam neceſſariò ſanguinem ad ſe admiſſuram, rectas illi communicavit fibras, quibus vena ſanguinem in ipſius alliceret cavitatem. Deinde quia ſanguinis ad ſubſequentem venae partem, tanquam per rivum, propulſione opus erat, transverſis quoque fibris eam donavit. Ne verò ſtatim univerſus ſanguis in proximam venae partem citra moram ex alia aſſumeretur, propelleretur ve, obliquas etiam fibras venae corpori implicuit. Ex tribus itaque fibrarum generibus, venae corpus inſtar albae membraneaeque, ſeu nerveae tunicae conflatum eſt, diſtendi, & rurſus (ut contentae materiei appoſitè congruat) in ſe collabi aptum. Praeter hanc peculiarem tunicam, vena aliam ſubinde adſciſcit, pleriſque etiam corporis partibus communem. Quandocunque enim venae longo tramite aliquò ducuntur, aut oſſi, aut duriori cuipiam corpori incumbunt, aut alicubi ſuſpenduntur, tum ex conterminis membranis alia quaedam inſtar membranae tenuis tunica ipſis obvolvitur, cùm tutioris ductus, tum ad vicinas partes firmioris nexus gratia. Caeterùm venae viſceri alicui inſertae, aut per muſculi corpus digeſtae, hujuſmodi tunica toto inſertionis progreſſu deſtituuntur, eaque neutiquam indigent, quòd abundè in illis corporibus firmentur: quodque ea tunica impedimento eſſet, quo minùs promptè ſanguis ex venis ſudaret: aut ut ſanguis in venis collectus, ſubſtantiae alicujus viſceris vim tardiùs experire.

Fibrarum ſpecies & functio.

Rudis fibrarum delineatio, in qua A tranſverſas indicat, B autem & C utriuſque obliquarum generis differentias, D verò rectas. At E triplicis fibrarum generis implexum quodammodo exprimit, quem mox ſubjicienda venae effigies accuratius proponet.

Venae compoſitionis uſus.

Venae cavae portio, à dextro cordis ſinu ad jugulum uſque conſcendens, quæ fibrarum in venarum corpore naturam, doctrinae gratia ſtudioſe finximus. Si fortè interim ramorum hic paſſim abtruncatorum rationem expetis, hanc venae portionem integrae cavae venae delineationi quinti Capitis fini ſubjiciendae confer, in Aſcititia & illa quid D, F, G, H, non peculiaris I, K, N, S, T, & a venae tunica, indicent, perpendens.

Venarum uſus. riretur. Omnes venas primaria ratione, ut ſanguinem ſingulis corporis partibus deferant, ac veluti canales & ductus ſint, ex quibus partes omnes ſuum alimentum ſugant, rerum Opifex procreavit: quamquam quibuſdam earum ramis, ut [c] portae venae propaginibus, ad ſucci in ventriculo elaborati ad jecoris portas attractionem, ceu aliis, ad excrementorum (ut [d] quae in renes ſeroſum ſanguinem deferunt) repurgationem quoque utatur, quas omnes ſuo loco commemorabimus. Num verò ipſe (ne ſanguis fruſtra nullam à venae corpore elaborationem ſentiens, per venas deflueret) quandam ſanguificationis vim venis indiderit, non adeò promptè aſſertum velim, quantumvis id omnibus confeſſum ſit diſſectionis profeſſoribus. & ſi fortaſſis haec virtus venis tribuitur, ea non rubicundum parabit ſanguinem, ſed venae corporis inſtar album: ſiquidem in omni naturali corporis noſtri partium concoctione, concoctum neceſſariò ſibi concoquentis colorem adſciſcit. Verùm jam tempeſtivum erit, ex quibus nam partibus arteria fabricetur, perſequi.

Lib. 4 de Vſu part.

c *fig. cap. 5. fig. 12 lib. 5 k.*

d *fig. cap. 6 θ. & fig. 22 lib. 1 m, n.*

CAPUT II.

QVID SIT ARTERIA, QVAEQVE IPSIUS SVBSTANTIA ET VSVS.

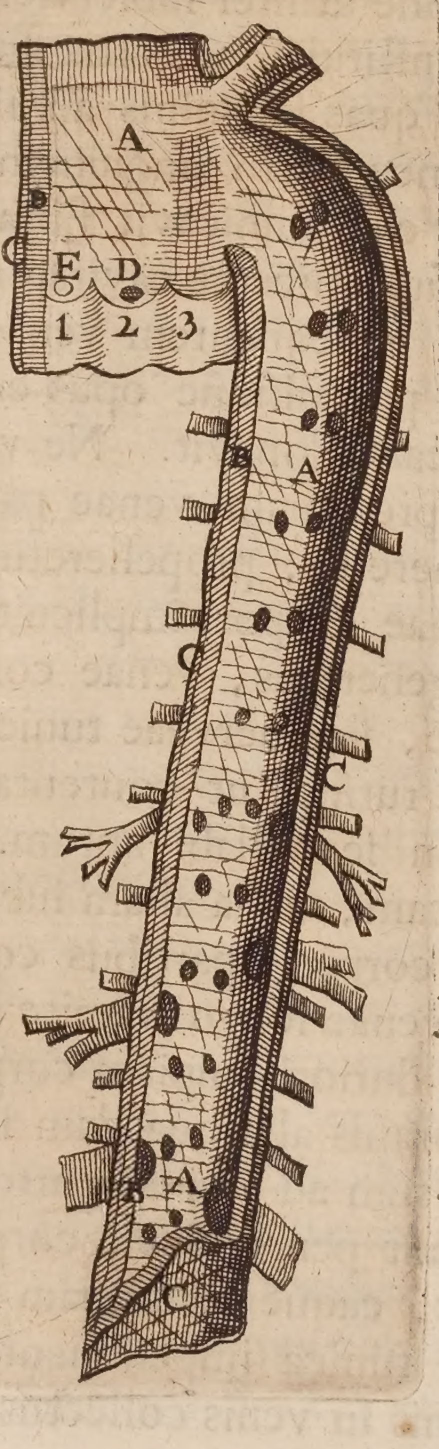
Quid arteria, & quis ejus uſus.

Arteria vas eſt, ſimiliter ut vena, membraneum, teres, ac fiſtulae modo cavum, [a] quo vitalis ſpiritus, & impetu ruens calidusque ſanguis per univerſum corpus diffunduntur: quorum beneficio, accedente arteriae ipſius motu (qui dilatatione ac contractione fit) naturalis ſingularum partium calor, vitalisque ſpiritus refocillantur. Porrò Hippocratis adhuc, & Platonis & Ariſtotelis tempore, arteria nuncupabatur, [b] qua inſpirantes, è naribus aut ore aërem in pulmones attrahimus: quaque rurſus exſpirantes, è pulmonibus eundem educimus. Nobis verò vocatas arterias, illi venas appellabant: atque arterias à venis nonnulli ea aetate diſtinguebant, quum has quidem non pulſantes, illas autem pulſantes appellarent. Ad hunc ſanè modum Hippocrati ſecundo de Vulgaribus morbis libro, arteria venae nomine donatur: cujus agitatio, quum in infantis partu velox & magna & valida reperitur, validam, ac vegeto fervidoque calore praeditam, in corde iraſcibilem vim eſſe teſtatur. Caeterùm ſexto libro ſatis innuit, arterias ſubinde calidas venas fuiſſe appellatas: uti arteriae etiam nonnullis nominabantur venae, flavum & ſpirituoſum, ac per corpus impetu diffuſum, & tenuis ſubtiliſque ſubſtantiae ſanguinem univerſo corpori deducentes. Ita enim Platoni arterias, venas vocare libuit, quando in Timaeo atteſtatur, cor ſimul & venarum fontem eſſe, & ſanguinis, qui per omnia membra vehementer circumfunditur. Ariſtoteles autem in libris de Animalium partibus, & eorundem hiſtoria, ſubinde arteriis venarum nomen elargitur. Nam ut reliqua praeteream loca, is magnam arteriam cavae venae comparans, in tertio hiſtoriae de Animalibus, illam minorem venam crebrò appellat. Sed ſucceſſu temporis, eam quae ex ore in pulmones pertingit, aſperam vocare veteres coeperunt: vaſa autem pulſantia, naturalemque calorem recreantia, laeves arterias nuncupavere. Verùm nunc ſola quae ab ore in pulmones diffunditur, ſuum nomen ſervavit, aſperaque arteria vocatur. Arteria itaque, cujus modò hiſtoriam inſtituimus, ſimiliter ac vena, membraneo conſtat corpore, comprimi, ac in ſe collabi, & rurſus diſtendi idoneo: at longè ſolidiori, duriori, ac ex pluribus tunicis conformato. Arteria enim duas peculiares ſibi vendicat tunicas: quarum exterior profectò robore ac craſſitie venarum peculiari tunicae reſpondet: interior autem, plurium diſſectionis procerum ſuffragio, ipſa exteriori tunica quintuplo ferè putatur craſſior: & dein totum arteriae corpus ad venam collatum, ſextuplum cenſetur. Interior tunica quibuſdam, quia durior, & quavis membrana longè craſſior exiſtit, χονδρώδης, ſeu cartilaginea appellatur. Unde etiam Arabes forſitan, arteriam nervum pulſatilem vocaverunt. Tunicae arteriae, ſimiliter ut venae, fibris conformantur: ac interior quidem transverſis duntaxat

a figura cap. 12.

b 1 fig. 38 cap. lib. 1.

Arteriae corpus quale, & duae ipſius peculiares tunicae.

Arteriae magnae, quà ex corde pronaſcitur, portionem hic diſſectam apertamque finximus, ut arteriae conſpicerentur tunicae. ac A quidem locum indicat, in quo potiſſimùm ea occurrit tunica, quam araneae telae aſſimilamus. B autem & B interiorem notant arteriae tunicam. Numerus autem ille 1, 2, 3 inſinuat tres membranas, magnae arteriae orificio praefectas, ac in decima ſexti libri figura B, C, D notandas. Hic verò E & D duarum coronalium arteriarum originem oſtendunt. Foramina autem in arteriae trunco ad vertebras deorſum deflexo conſpicua, earum propaginum ſunt ora, quae coſtis, dein ſepto, & aliis ad renes uſque organis digeruntur. Verùm haec ſuo loco erunt dilucidiora: in praeſenti enim figura tantum arteriae tunicas obiter adnotare viſum fuit.

in-

intertexitur, exterior verò rectis, & quibuſdam mediocriter obliquis, transverſis autem nullis conſtat. Interior arteriae tunica, ceu cutem quandam internae inteſtinorum & ventriculi ſuperficiei modo continet, latae continuaeque araneorum telae manifeſtò perſimilem, & in grandioribus arteriis praecipuè conſpicuam, & à nonnullis tertiae arteriae tunicae loco deſcriptam. Quarta verò alia peculiaris nulla eſt: ſed veluti quibuſdam venarum, ita quoque arteriis alicubi membrana tenuis obhaereſcit & circumtenditur, contegens eas, aut ſtabiliens, connectensve ipſas proximis partibus, quemadmodum de altera venarum tunica retulimus. Atque haec omnia juſtiſſimè à ſummo rerum Opifice ſunt exſtructa. Fibras enim arteriae corpus, ejuſdem quo venae uſus gratia ſortitur: ac plurimas quidem transverſas obtinet, ut ocyus ipſi ex [c] ſiniſtro cordis ſinu immiſſum ſanguinem & vitalem ſpiritum toti corpori diſpenſet, neque alium in tranſmittendo recipiendoque rhythmum, quàm cor ipſum, efficiat. Ad hoc namque munus magnopere transverſae conducunt, quas expulſioni à Natura praefectas eſſe, dudum aſſeruimus. Quia autem expulſioni admodum obſunt obliquae, ut quae materias retineant ac reſervent, Natura pauciſſimas obliquas arteriis elargitur. Quae quum tenuiorem rarioremque, & velociori impetu ruentem ſubſtantiam, quàm venae, erant amplexurae, ac dum vivit animal, perpetuò dilatandae, conſtringendaeque, meritò etiam duriori & craſſiori, pluribusque tunicis conformato corpore exſtruuntur.

Adſcititiae arteriarum tunicae.

Arteriae conſtructionis ratio.

c *Patet in* 9 *&* 10 *fig. lib.* 6.

CAPUT III.

QVIS VENARVM ET ARTERIARVM NVMERVS.

Ad hoc Caput omnes ſimul venarum & arteriarum ſpectant imagines: verùm quia aliis locis opportuniùs quàm hîc, reponendae veniunt, ab interiori margine ad illas commodè remitteris.

Quot in univerſum corpus venae, & item arteriae deriventur, ſi univerſae ſoboles, vaſorumque omnes prorſus diſtributiones enumerandae ſint, indicare arduum eſt, propemodumque impoſſibile. At ſi venae arteriaeque propriam obtinentes circumſcriptionem, ac propriis veluti terminis finitae duntaxat, numero quodam ſint complectendae, in procinctu illarum eſt numerus. In natis enim abſolutisque hominibus omnes venae ut plurimùm quaternario numero comprehenduntur, quae caeterarum omnium radices cenſentur. Atque [a] una, ex cava jecoris ſede prodiens, in bilis veſiculam, ventriculum, lienem, inteſtina, meſenterium & omentum excurrit. [b] Secunda, ex gibbis jecoris, aut ut quibuſdam viſum eſt, ex dextro cordis [c] ſinu originem ſumens, in reliquum corpus, ſolis duntaxat exceptis pulmonibus, innumera ramorum ſerie diſpenſatur. ita tamen in jecoris ſubſtantia hujus rami, primae enumeratae venae propaginibus attenduntur, & quibuſdam ferè ſedibus eum in modum convenire, unirique ſuis mucronibus & terminis videntur: ut quidam non dubitaverint, primam venam ſecundae eſſe continuam, aſtruere, utcunque duarum venarum loco jam dictae nobis recenſeantur. [d] Tertia itaque è dextro etiam cordis ſinu pronata, frequenti admodum propagine in pulmones digeritur. Verùm hanc venam hoc ſibi privatim vendicare audies, quòd arteriarum conſtat [e] corpore, hinc etiam arterialis vena nuncupata: quae etſi cavae venae corpori citra alterius ſubſtantiae medium non eſt continua (quum ſcilicet ambas venas, quà invicem proximae ſunt, cordis quaedam ſubſtantia intercedat) in communem nihilominus ambae ſpectant cavitatem, quam dextrum cordis ſinum eſſe, in ſexto libro docebimus. His [f] quarta fortè adnumerabitur, quae ab umbilico, ut ſic dicam, repens, in jecur abſumitur, ad foetus enutritionem duntaxat animali ſubſerviens. unde etiam hîc in venarum claſſe vix haberi debet, & potiſſimùm venae circumſcriptione propria finitae loco: quum ſi adamuſſim ſingula examinentur, haec non minus in jecoris venas pertineat, quàm foetui peculiares [g] arteriae, in magnum arteriae truncum, ipſiusve ramos aperiri, ac tanquam trunci illius quodammodo propagines eſſe ſpectantur. A commemoratis itaque venis, utcunque eas in numerum redigere voles, totius corporis venarum ſoboles diſtributionesque pendent, ac ipſis revera ſunt continuae. Arteriae verò, in maximum etiam numerum redactae, duntaxat binae cenſentur: [h] una, quae ex ſiniſtro cordis ſinu originem capiens, in univerſum corpus, praeterquàm in pulmones, diſpergitur. [i] Altera ex eodem cordis ſinu pronata, in ſolos pulmones diſtribuitur: quae quia venae conſtat corpore, venalis arteriae nomen obtinuit. Caeterùm ſi foetus interim arteriae & venae peculiare quid nanciſcuntur, id ſuis locis, ubi vaſorum foetus tradetur hiſtoria, fiet obvium. jam enim operaepretium eſt, à perfectorum venis exordium ſermonis ſumere: ac ſingularum enarrata ſerie, ipſarum uſum, diſtributionisque rationem ſubjungere, ſimulatque nonnulla de glandulis addidero, quas Natura ſectionis partitionisve vaſorum robori praeeſſe voluit.

Quatuor venae in maximum numerum redactae.

Duae arteriae.

a 5 *cap. figura, &* 12 *fig. lib.* 5 *h, k.*
b *figura* 6 *capiti praepoſita &* 5 *fig. lib.* 6 C, D, E.
c *Patet in* 7 *&* 8 *fig. lib.* 6.
d 1 *fig. cap.* 15. *&* 6 *fig. lib.* 6 I. *&* 8 *fig.* C, D.
e 1 *fig. cap.* 15 B, C.
f 2 *fig. lib.* 5 F.
g *fig. capiti* 12 *praepoſitae g, &* 2 *fig. lib.* 5 K, L.
h *fig. capiti* 12 *praepoſita. &* 10 *fig. lib.* 6 A.
i 2 *fig. cap.* 15. *&* 9 *fig. lib.* 6 C, C.

CAPUT IV.

DE GLANDVLIS, VASORVM DIDVCTIBVS ROBORIS gratia immiſſis, adnexiſque.

Praeſenti Capiti nullam figuram duxi praeponendam, quòd quàmplurimae huc ſimul locari debuiſſent quinti ac ſexti & ſeptimi librorum figurae, praeter aliquot etiam muſculorum tabulas, ad quas ab interiori margine opportunè remitteris.

Cur & quando vaſorum diſtributionibus glandulae immittantur.

Haud ſecus quàm Natura venae & arteriae, propter proprias ipſarum tunicas, aliam ſubinde membranam circumdedit, cujus beneficio illae conterminis partibus aptè alligentur, tutoque prorepant: ſic quoque, quum minimè ignoraret, unumquodque vas inibi noxiis opportuniùs expoſitum eſſe, ubi in ramos diſcinditur, tutae fiſſionis gratia, ſubſtantiam inſuper quandam utcunque mollem, & nonnihil cedentem condidit, qua nodorum in arboribus ritu, vaſorum divaricationes ſic paſſim replevit, hancque ramorum ſciſſionibus ſubſtravit ac circumdedit, ut nulla ipſarum facilè findi, vel invalida fieri poſſit. At quoniam violentiori motu vaſorum divaricationes injuriis potiſſimùm patent, & ſuper molli mediocriterque cedente ſubſtantia ſuavius vaſa quieſcunt, & demum ejus auxilio, quamvis moveantur vehementiùs, impercuſſa integraque cuſtodiuntur: haudquaquam, ut ſors ferebat, ſingulis vaſorum diſtributionibus hujuſmodi ſubſtantiam (quae communi nomine Graecis ἀδὴν & ὄγκος, Latinis verò glans & glandula & glandium, & interdum caro dicitur) Natura interjecit. Quandoquidem illa pauciſſimam, aut nullam propemodum diviſionibus, quae neque ſuſpenſae feruntur, neque articulis, vario admodumque laxo motu praeditis, incumbunt, communicavit, quòd illas vaſorum partitiones ex violento motu nihil paſſuras, ei perſpectum eſſet. Verùm ubi diviſiones quapiam membrana ſuſpenſae, aut ſuper articulos, qui in acutos moventur angulos, longius porriguntur, eaeque plures in iſtiuſmodi ſedibus numero habentur: Natura hanc, de qua agimus, ſubſtantiam non mediocri copia illis vaſorum diviſionibus circumdedit: [a] uti per univerſam venae portae diſtributionem eſt cernere, quòd haec nimirum univerſa membranis duntaxat ſuffulta, ad ventriculum, lienem & inteſtina excurrit. Pari inſuper ratione in [b] membranis cavitatem thoracis interſepientibus, & in [c] cerebro, ſuper [d] cerebri teſtes, ac [e] in anterioribus cerebri ventriculis (quòd inibi vaſa in membranis ſuſpenſa ferantur) hanc, quae diſtributionis robori praeeſt, ſubſtantiam progigni, ex reſectione doceberis: perinde ac [f] aliam, huic non admodum diſſimilem, inter uteri ſuperficiem, exteriuſque foetum integens involucrum, contineri audies, quae multiplici, variaeque vaſorum, de novo in foetus productione generatorum, diſtributioni & ductui implicatur, attexiturque: ac demum illorum vaſorum, quae membranis quodammodo ſuffulcienda erant, robori miris modis auxiliatur. uti & umbilici [g] vaſis ejuſmodi ſubſtantia uſui eſt, quà ab interiori foetus involucro in ipſius umbilicum pertinent. Caeterùm [h] ſub ſuperiori pectoris oſſis fine, [i] ſub auribus, in axillis, in cubiti flexu, [k] in inguinibus, in poplite, & aliis nonnullis corporis ſedibus, propter adjacentium partium motus, numeroſae vaſorum diſtributioni glanduloſam hanc ſubſtantiam attexi adhiberique cernimus: etiamſi illa cavitatibus quoque quibuſdam implendis, infarciendiſque, ea qua reponitur regione, ſubſerviat. quemadmodum & glandulas quaſdam, ad vaſorum ſecuritatem ac robur etiam auxiliantes, alicujus majoris uſus, quàm tuendorum vaſorum gratia, à Natura procreatas ſcimus. Cerebri enim [l] glans, nuci pineae aut coni imagini comparata, & cerebri teſtibus incumbens, praeterquàm quòd [m] partitionis ipſi incumbentium vaſorum robori confert, in cauſa etiam eſt, quo minus ea vaſa deorſum dependentia, meatus [n] initium obſtruant, qui ab anterioribus cerebri ventriculis ad quartum per cerebri teſtes nateſque [o] ducitur. Item [p] glans nonnihil quadrata, ac oſſis cuneum referentis [q] cavitati ſeu ſinui in interna calvariae ſede incumbens, [r] adſtratis ipſi arteriis vaſiſve aliquid accommodat, ſed potiſſimùm excipiendae cerebri pituitae gratia procreatur. Dein [s] glandulae ſuperiori aſperae arteriae laryngiſve ſedi in faucibus appoſitae, ac amygdalis comparatae, inſuper [t] quae laryngis radici totae propemodum carneae accumbunt, etſi vaſorum diſtributioni conducant, in hoc tamen magis creatae ſunt, ut ſalivam parent, fauceſque humore imbuant: uti & mamillarum propria [u] ſubſtantia quodammodo glanduloſa, lactis generationi praeeſt. imò [x] glandoſae ſubſtantiae, in omento & meſenterio paſſim occurrenti, à diſſectionum profeſſoribus vis quaedam tribuitur, qua humorem quendam irrorandis inteſtinis aptum progignunt: non ſecus quàm ſtomachum humectat [y] glandoſum corpus, in medio ſtomachi ductu ad cordis ſedem diſſecantibus ſubinde occurrens. Rurſus mulierum [z] teſtes, etſi inſigniter vaſorum uterum adeuntium diſtributioni conſulere videantur, attamen ad ſeminis generationem in primis conducunt. Virorum verò [a] teſtes, quantumvis fortè in glandularum claſſe recenſeri poſſent, vaſorum tamen di-

Non omnes glandes, vaſorum diſtributioni accommodas, huic tantùm munerì ſubſervire.

a *Spectà id in 3 figura lib. 5. & in 4 ad* n, n, *&c. dein in* 10 *fig. l. &* 11 *fig.* L, L, M, M.
b 1 *fig. lib.* 6 *circa* H, N, M, O. & 2 *fig. ad* F, G, G, I, I.
c 6 *fig. lib.* 7 H. 7 *fig.* V.
d 7 *fig. lib.* 7 M, N.
e 4 *fig. lib.* 7 O, O. & 6 *fig.* F, G, H, I, K, L, M, N.
f 1 *tabella fig.* 30 *lib.* 5 E, E, E. 2 *tab.* I, I, I. *fig.* 31 *lib.* 5 A, A. *fig.* 32 *lib.* 5 B, B.
g *Noduli apparentes in* 4 *tabella fig.* 30 *lib.* 5 *ad* X, X.
h 2 *fig. lib.* 6 F *juxta* B, C.
i 1 *muſcul. tab.* A.
k 1 *muſcul. tab.* I.
l 7 *fig. lib.* 7 L *incumbens* M, N. & 10 *fig.* D *ſupra* E, G.
m 6 *fig. lib.* 7 H. & 7 *fig.* V.
n 7 *fig. lib.* 7 K.
o 8 *fig. lib.* 7 K *ductum per* N, O, & P, Q. *aut* 10 *fig.* B, C.
p 16, 18 *fig. lib.* 7 A.
q 6 *fig. cap* 6 *lib.* 1 M.
r 16 *fig. lib* 7 E, F.
s 6 *muſc. tab.* F. & 14 *fig. lib.* 5 E, E.
t 6 *muſc. tab.* L. & 1, 3 *fig. cap.* 21 *lib.* 2 M.
u 25 *fig. lib.* 5 C, D, D.
x 3, 4 *fig. lib.* 5 n, n. 12 *fig. lib.* 5 i, i. & 10, 11 *fig.* L. L, M, M.
y 14, 15 *fig. lib.* 5 F.
z 24 *fig. lib* 5 M. & 25 *fig.* r. & 26 *fig.* F.
a 22, 23 *fig. lib.* 5 ζ.

diſtributioni parum conferunt: etſi interim Ariſtoteles hos ideo potiſſimùm creatos atteſtetur, ut tanquam textricum planulae vaſa erecta & dependentia ſervarent. b Glandoſum autem corpus, ad veſicae cervicem in viris poſitum, etſi vaſorum inibi variae partitioni opem ferat, excipiendis tamen vaſis ſeminariis, & peculiari humore procreando, potiſſimùm famulatur. Quandoquidem verò ſingularum glandularum formam, ſubſtantiam, & proprium privatumque uſum, ſuis locis ſumus pertractaturi, hárum hîc longior non eſt inſtituendus ſermo, oratione nunc ad venarum ſeriem convertenda: ſimulatque addidero commemoratis jam glandulis, non duntaxat illarum diſtributionis robori proſpectum eſſe, verùm etiam venarum corpus inibi c craſſius compactiusque conſpici, ubi ramus aliquis veluti à caudice diducitur, aut truncus aliquis in ramos partitur: adeò, ut protuberans quid in ipſis ramorum orificiis occurrat, d craſſiori ventriculi ſubſtantiae non abſimile, quam inſtar circuli cujuſdam in ambobus ipſius orificiis non levi induſtria, roboris occaſione procreatam audies. Imò venarum haec craſſior ſubſtantia, quum venae ſanguine inanitae, intus conſpiciuntur, flaccidaeque ſecundum ipſarum ductum diſſectae propendent, ita verſus venarum amplitudinem connivet, ut inter ſecandum aſtantium nonnulli eam inſtar e membranei corporis procreatam, aliquando contenderint, quod urinam in f meatus, hanc à renibus in veſicam deferentes, refluere retrudive prohibet: uti etiam nonnunquam eminentem illam venarum corporis ſubſtantiam g membranis comparare ſtuduerunt, quae magnae arteriae & venae arterialis, ubi hae è corde prodeunt, ſpectantur orificiis. perinde ſanè, ac ſi è vena ſine pari, & è venis brachia, caput, renes & crura adeuntibus, ejuſmodique compluribus venis, ſanguinem in cavae caudicem, vel in ſanguinis miſſione, & variis animi motibus, ejuſmodique occaſionibus remeare, refluereve, ſecus multo quàm ego exiſtimo, foret impoſſibile: qui craſſiorem eam venae corporis in ipſa ramorum diſſectione occurrentem ſubſtantiam, roboris cujuſdam gratia à Natura procreatam eſſe, in ſcholis contendere ſoleo, pravi quorundam judicii haud ignarus, qui integris venis ne flatum quidem è vena pari carente in cavae caudicem duci poſſe, turpiter confingunt.

b *earundem fig.* ξ.

c *Tale quid apparet ſub inferiori* A *&* B *figurae* 3 *cap.* 6 *inſertae.*

d 16 *fig.* 5 *lib.* *h*, *k*.

e 23 *fig. lib.* 5 *r*.

f 23 *fig. lib.* 5 *q*, *q*.

g 8 *fig. lib.* 6 E, F, G. & *fig.* 10 B, C, D.

Quî proprii vaſorum corporis in horum diſtributionis craſſitie eorundem robori Natura proſpexerit.

CAPUT V.

VENAE PORTAE PROPAGINVM SERIES.

Nudae Venae Portae Delineationis,
quam ſequens proponit pagina, characterum Index.

A, A, *&c. Quinque his characteribus, portae venae propagines indicantur, per jecoris corpus diffuſae, & hîc veluti jecoris formam ſecundùm cavam ipſius ſedem exprimentes.*

B *Vena portae, quà primùm à jecoris ſubſtantia libera & ampliſſima cernitur, ac veluti ſuum caudicem conſtituit.*

C, C *Duo ramuli, bilis veſiculam adeuntes.* Cyſticae gemellae.

D *Vena ad poſteriorem inferioris orificii ventriculi ſedem excurrens.*

E *Hac ſede vena portae in duos maximos bipartitur truncos.*

F *Truncus ſiniſter & elatior.* Splenicus.

G *Truncus dexter & humilior maximae diſtributionis venae portae.*

H *Vena dextram fundi ventriculi ſedem perreptans, & geniculatim illi ſedi ac ſuperioris membranae omenti dextrae parti ramulos praebens.* Gaſtro-epiploica dextra.

I *Vena duodeno inteſtino & jejuni principio exprompta.*

K *Vena, in dextram regionem gibbi ventriculi, quà id dorſum reſpicit, aliquot ſurculis digeſta.* Gaſtrica dextra.

L *Vena, in dextram ſedem inferioris omenti membranae, & colum inteſtinum, quà hàc fertur, excurrens.*

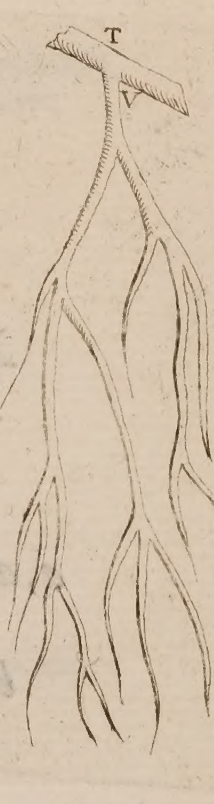
M *Soboles quaedam à ſiniſtro trunco in glandoſum corpus inferiori membranae omenti innatum, ſparſae.* Splenicae.

N *Vena inſignis ſub ventriculo, ubi dorſo is innititur, verſus elatius ipſius orificium oblique conſcendens: quò priuſquam pertingat, utrinque unam educit propaginem,* O, O. *O inſignitam, & in ventriculum hac ſede, qua dorſo incumbit, digeſtam.* P. *P verò indicat praeſentis venae reflexum, quem per dextrum orificii ventriculi latus in anteriorem ventriculi ſedem molitur.* Q. *Q autem reliquam praeſentis venae ſeriem notat, quae inſtar coronae id orificium amplexatur.* Coronaria.

R *Ramus venae ſuperius ventriculi orificium ambientis, qui ſecundùm elatiora ventriculi procedens, inferiori orificio ſurculos exhibet, ſoboles etiam ſatis frequentes in progreſſu ad anteriora poſterioraque ventriculi diſpergens.*

S *Grandis utcunque vena, in inferiorem omenti membranam & colum inteſtinum, quà ventriculo exporrigitur, numeroſa ſobole procurrens.*

T, T *Siniſtri trunci, ubi is jam lienem eſt acceſſurus, partitio.*

Venae Portae, ab universis quibus committitur partibus liberae, integra delineatio, in ea proportione expreſſa, ad quam ſecundum praeſentem figuram aliquis jecur, bilis veſiculam, ventriculum, lienem, omentum, meſenterium & inteſtina, ex ipſorum magnitudine, ac inſuper in illorum ſitu depingeret.

V Venula in ſiniſtram ſedem inferioris membranae omenti diſtributa, cujus radicem in integra figura (quod ſubinde deſit) duntaxat delineavimus, ejus ſeriem hac peculiari figura, quam margini adhibemus, exprimentes, in qua T venam, quae lieni exporrigitur, commonſtrat utrinque abtruncatam praeſens verò venula, V inſignitur.

X, X Vena ab illis quae elatiora lienis petunt, in ſiniſtrum ventriculi latus diſpenſata.

Y Ejuſmodi etiam vena hîc, qualem utrunque X indicabat, inſignitur.

Z Vena in ſiniſtram fundi ventriculi ſedem perreptans, multasque ſoboles ventriculo ſuperiorique omenti membranae offerens. Gaſtro-epiploica ſiniſtra.

a, a, a, a Venarum in lienis ſubſtantia diſtributio, adeò frequens, ut lienis imaginem facilè oſtendat.

b, b, b Prima dextri portae venae trunci in meſenterium ſeries, quae dein ſanè eſt infinita, & impenſe varia, priuſquam ſuis extremis in inteſtina implicetur.

Ve-

c Vena colo inteſtino, quà recto continuatur, exporrecta, ac à venis diducta ſiniſtram meſenterii partem potiſſimùm intercurrentibus.

d, d Vena ſub recto inteſtino prorepens, & ramulos illi in progreſſu offerens. Haemorrhoidalis interna.

e, e Venularum ſoboles, recti inteſtini finem amplexantes.

Praeter hanc figuram, cujus modò characterum indicem abſolvi, aliae complures, quinto libro dedicatae, praeſenti Capiti ſubſerviunt, quibus illa exprimuntur organa, in quae portae ſoboles diffunduntur. Praecipuè autem huc ſpectant ſecunda, tertia, quarta, decima, duodecima, decimatertia, decimaquarta, decimaquinta. Quin etiam ad praeſentem hiſtoriam maximè facit figura ex horum librorum Epitome ſumpta, quam ad hujus libri calcem in hoc ſubnectam, ut venarum & arteriarum mutua ſeries oculis obverſetur.

a 12 *fig. lib.* 5 I, K, M, N, O. In jecoris ſubſtantia, ab omnibus [a] demiſſioribus, & quae orbiculatim *Portae ramorum in jecoris ſubſtantia ſeries.*
b A, A, A. conſiſtunt, extremis ipſius partibus, [b] exiguae admodum, numeroſaeque venarum propagines incipiunt, quae verſus jecoris medium porrectae, ſenſim in majores ſoboles, & inde in grandiores adhuc tantiſper coëunt, donec omnes (quae profectò ſunt quàm frequentiſſimae) in cava jecoris regione, verſus ejus [c] medium, ad interiora tamen & poſteriora, juxta dorſum magis, unitae, ac in majores ramos congreſſae, [d] unam grandem & impenſe amplam conſtituant venam, quae nobis portae vena nuncupabitur.
c 12 *fig. lib.* 5 *inter* N, N & T.
d B. & 12 *fig. lib.* 5 *h.* & 20 *fig.* I.
Haec ad eum modum ex jecoris cavo enata, aut (ſi non minus verè, quàm clarè loqui voles) omnes nuper dictos ramos, ſoboles & propagines in jecoris ſubſtantiam [e] diſpergens, obliquè ſiniſtrorſum deſcendit, in multos venarum ſurculos, ad bilis veſiculam, ventriculum, inteſtina, lienem, omentum, meſenterium, enarranda jam ſerie digeſta.
e *à* B *ſpargerentur* A, A, A.
f C, C. & 13 *fig. lib.* 5 *g ad* V. *aut ab* I *ad* H *fig.* 20.
g 18 *fig. cap.* 14 *lib.* 7 *n, n.*
h D. 15 *fig. lib.* 5 *a.*
Portae caudicis extra jecur diſtributio. Ad bilis veſiculam.
Primùm [f] duos valde exiguos ramulos ex ſuperiori, ſeu anteriori ſui corporis parte, bilis veſiculae cervici diſtribuit: qui eam cervicem amplexantes, ac in ſurculos capillorum modo praetenues diducti, in univerſum veſiculae corpus eo pacto excurrunt, quo in [g] alba adhaerenteve oculi tunica venulas porrigi cernimus. Poſt hos aliquanto inferiùs ab elatiori quoque & anteriori venae corporis ſede, verſus dextrum tamen latus magis, [h] alius promitur ramus, nuper commemoratis inſignior, qui humilius ventriculi orificium, & ventriculi portionem, huic juxta dorſum proximam, aliquot ramulis adit, nulla prorſus ſobole anteriorem ventriculi ſedem perreptans.
Ad ventriculi humilius orificium.
i E *partitur in* F & G.
k 6, 8 *fig. lib.* 5, *à* P *ad* Q.
Portae caudicis in duos praecipuos truncos ſectio.
Portae venae caudex, poſtquam hos diffudit ramos, deorſum magis protenſus, [i] in duos maximos bipartitur truncos: quorum elatior (quem & ſiniſtrum, doctrinae ſtudio, opportunè nominabimus) propemodum univerſus in ventriculum & omentum, & quandam coli inteſtini [k] regionem, quae ſecundùm humiliorem ventriculi ſedem fertur, deinde & in lienem abſumitur. Alter, qui & humilior & grandior eſt, ac dexter meritò appellabitur, totus, praeter unam aut alteram ſobolem, in meſenterium & inteſtina exhauritur.
l H. 14, 15 *fig. lib.* 5 *c.* & 2 *fig.* R.
m 2 *fig. lib.* 5 V. 4 *fig. p, p.*
n 2 *fig. lib.* 5 *ad* T.
o Z.
Ad dextram ventriculi fundi ſedem, & ipſi proximam omenti partem.
Ab hujus namque dextro latere, juxta ipſam caudicis portae in duos truncos diſtributionem, utcunque [l] inſignis ſoboles venave ventriculo exporrigitur, quae omenti membrana ſuperiori ſuffulta, & ſub dextra ventriculi fundi ſede transverſim producta, [m] exiguas frequentesque venulas certo ordine, ac quodammodo geniculatim ventriculo divaricat, qui & anteriorem & poſteriorem fundi ventriculi regionem multis ſurculis aliquouſque intertexunt. Haec vena, ubi [n] ad mediam fundi ventriculi ſedemproceſſit, in quoſdam exiguos ramulos finitur, [o] illi venae contiguos, quam non multo pòſt reliquam fundi ventriculi regionem occupare audies. Porrò quemadmodum haec vena plurimas venulas ſeriatim ex elatiori ipſius ſede ventriculo offert, ita quoque innumeras venularum ſoboles per totam dextram ſuperioris membranae omenti regionem diffundit, illis ferè numero (quamquam non longitudine, & vario per omentum implexu) correſpondentes, quas in ventriculi fundum ſpargi, paulo antè dicebam.
q *ut o ab l in* 4 *fig. lib.* 5.
r *ab* F.
Verùm praeſens vena [q] interdum, neque id ſanè infrequenter, à portae vena, ſupra quam illa in duos grandes truncos bipartitur, originem obtinet: imò quandoque à [r] ſiniſtro portae trunco non ſemel hanc ipſam pronaſci obſervavimus.
s I. & *aliter* 4 *fig. lib.* 5 *r.* 12 *fig. b.*
t 7 *fig. lib.* 5 I, K.
u 7 *fig. lib.* 5 L.
x 12 *fig. lib.* 5 *i, i.*
Ad duodenum inteſtinum.
Quemadmodum verò haec ſubinde in ortu variat, ita etiam [s] vena quae ipſam ſubſequitur, non idem ſemper principium exigit. nunc enim à dextro dextri trunci latere, nunc verò à latere dextro venae portae caudicis, priuſquam is in duos ejuſmodi truncos dirimitur, vena quaedam originem ducit, quae [t] primum inteſtinorum, quod duodenum vulgò vocamus, numeroſa ſerie implicat. Haec enim inteſtinum id ad medium ferè ipſius longitudinis primùm contingens, deorſum ad reliquam inteſtini longitudinem paulo ultra jejuni [u] principium exporrigitur: & ſuperiori membrana omenti, & [x] glandoſo corpore huic inteſtino adnato ſuffulta, geniculatim inteſtinorum ſedi, quam perreptat, ramulos diſpergit, non negligens interim glandoſum, quo ſuſtinetur, corpus. nam & illi, & membranae, quà prorepit, ſurculos quoſdam impartitur.

y F.
z 4 *fig. lib.* 5 *n, n, n.*
Siniſtri trunci ſeries.
[y] Siniſter portae truncus transverſim ad inferiorem omenti membranam, quà haec poſteriori ventriculi ſubjicitur regioni, properat: hacque omenti ſede, dein & [z] glandoſo cor-

corpori, huic membranae innato, ſuſtinetur, apteque ſuffulcitus, in plurimas notatu di-
gnas ſoboles digeritur. Non procul enim ab ea ſede, qua à portae caudice truncus iſte
diſcinditur, inferiorique omenti membrana implicatur, ab elatiori ipſius regione [a] venam — a K. 4 *fig. lib.* 5 *u.* 15 *fig. b.*
germinat, quae non admodum frequenti ramorum ſerie in gibbum ventriculi, quà dex-
tram dorſi ſedem id ſpectat, diffunditur. Ab humiliori autem trunci ſede, [b] alia didu- — b L. 4 *fig. lib.* 5 *x.*
citur vena, nuper dictae quodammodo in ortu reſpondens, quae deorſum in dextram
inferioris omenti membranae regionem ſurculos aliquot derivat, & in colum inteſtinum,
quà hac omenti membrana id continetur, quibuſdam ramulis pertinet. Porrò ulteriùs in
ſiniſtri trunci verſus lienem progreſſu, praeter [c] exiguas ſoboles, quas is privatim glan- — c *inter* K *&* N *ſuprà, infrà* M.
duloſo ipſum ſuffulcienti corpori elargitur, ab elatiori ſua ſede [d] venam promit, omnium
ventriculum adeuntium facilè capaciſſimam, quae inferiore etiam omenti membrana con- — d N 4 *fig. lib.* 5 *y.* 14, 15 *fig. d.*
tinetur, & obliquè ſiniſtrorſum ſub ventriculo, quà dorſo id innititur, conſcendens, mox
ventriculo [e] duos communicat ramos, utrinque ſingulos, in hanc ventriculi ſedem mul- — e O, O.
tis etiam ſurculis diſperſos. Reliquum venae ſurſum ad [f] elatius ventriculi orificium, per — f 14, 15 *fig. lib.* 5 G.
ventriculi poſteriora exporrectum, ad dextrum orificii latus, ad anteriora ipſius orificii
[g] emergit: & totam anteriorem ſedem ambiens, per ſiniſtrum ejus latus denuò in poſte- — g P.
riora retorquetur, ac (ut ſemel dicam) coronae prorſus modo ventriculi ſuperius ori-
ficium concinnè (quod in canibus ſpectatu eſt jucundiſſimum) [h] perreptat, in progreſſu — h Q.
ramos rectà deorſum in ventriculi corpus geniculatim offerens, qui magnam ventriculi
ſedem occupant. A ſuperiori autem ſede, vena haec ramulos etiam diffundit, ſed exi-
guos prorſus, & in ſtomachi terminum, quà is ventriculo continuatur, excurrentes.
Porrò inter caeteras propagines, ab hac vena coronae inſtar elatius ventriculi orificium
ſuccingente exortas, [i] utcunque inſignis vena ab ipſa pronaſcitur, quà à poſteriori ven- — i R à P. 14 *fig. lib.* 5 *e contendens ad* H.
triculi regione ſecundùm dextrum orificii latus antrorſum contendit. Atque haec propa-
go, à dextro ejus venae latere nata, ſecundùm ſuperiorem ventriculi ſedem, inferius ven-
triculi adit orificium, id frequentibus utcunque ſurculis amplexans, & in progreſſu ge-
niculatim ramulos in priorem poſterioremque ventriculi ſedem ſpargens. Jam comme-
moratae venae tot propaginibus in ventriculum pertinenti, [k] alia reſpondet, ab humilio- — k S *reſpondet* N. 4 *fig. lib.* 5 *γ.*
ri ſede ſiniſtri venae portae trunci prodiens, ac inferiori omenti membranae implicita,
quae non longè ab initio in duos ramos plurimum ab invicem diſcedentes bipartitur, ex
quibus denuò quàmplures ſurculi deorſum prorepunt, in coli inteſtini partem (quae infe-
rioris membranae omenti beneficio, tanquam à meſenterio ad dorſum committitur) ex-
currentes, & nonnullis propaginibus in partem inferioris membranae omenti pertingen-
tes, quae inteſtinis incumbit, ac veluti à colo inteſtino pronaſcitur. Atque haec qui-
dem de hominibus me dixiſſe arbitrator. nam à ſiniſtro portae trunco ne minima quidem
ſoboles canibus ad colum inteſtinum digeritur, uti etiam in ipſis colum inteſtinum nulla
ex parte omento alligatur. adeò, ut neque mirandum ſit, ſi hac orationis ſerie interdum
à Galeni placitis recedam, qui ſimiarum venas (uti ipſe etiam ad Antiſthenem ſcribit) — *In lib. de Venarum & arteriarum ſectione.*
ex profeſſo docens, hominum venas non perſequitur. Caeterùm poſtquam ſiniſter por-
tae truncus commemoratas eduxit propagines, ad lienem transverſim accedens, in [m] duos — m T, T.
ſecatur ramos, qui rurſus in alios partiuntur: atque hi duo in alios tantiſper dirimuntur,
quouſque inferiori membrana omenti perpetuò ſuffulti, numeroſa ſerie in [n] cavam ſimam- — n *Spectatabulas fig.* 19 *lib.* 5.
ve lienis ſedem rectà linea ſecundùm totam ipſius longitudinem implantentur, & [o] infi-
nita ſobole venulas oppidò quàm graciles, invicemque implexas, per univerſum lienis — o *a, a, a.*
corpus digerant. Ab infimo ramo, lienis inferiora petente, priuſquam ſiniſter portae
truncus in frequentiſſimas ſoboles illas diſpargatur, interdum [p] tenuis vena prodit, quae — p V. 4 *fig. lib.* 5 *δ.*
in ſiniſtram inferioris membranae omenti ſedem uno atque altero ſurculo diſpenſatur: id-
que tunc potiſſimùm, quando primus [q] majoris in humiliorem omenti membranam per- — q S.
tinentis venae diductus, anguſtior eſt, quàm ut commodè univerſae membranae inibi
ſurculos communicet. Praeterea à ramo quopiam illorum qui ad ſuperiorem lienis regio-
nem repunt, quum is juxta lienem conſiſtit, [r] vena exoritur, quae dextrorſum lata, & — r X, X. 14 15 *fig. lib.* 5 *g.*
omenti membranae ſuperiori intertexta, in eam ventriculi ſedem pertingit, quae elatiori
lienis ſedi propinquior viſitur. Haec quandoque, ſed rariùs, in ventriculi tunicas adeò
excurrit, ut non admodum procul à ſiniſtra ſede ſuperioris orificii ventriculi diſtet. Quòd
autem haec vena illud contigerit (ut ingenuè fatear) vidi nunquam. Neque etiam prae-
ſens vena ab elatiſſimo lienem adeuntium ramo promitur, ſed ab illo qui ferè huic pro-
ximus eſt. Quemadmodum verò haec juxta eminentiorem lienis partem principium du-
cit, ſic à majuſculo ramo, imam lienis ſedem accedente, [s] alia exſurgit vena, utcunque — s Z. 2 *fig. lib.* 5 S. 4 *fig. ζ.*
inſigni amplitudine donata: quae perinde atque nuper [t] dicta dextrorſum retorquetur, &
ſiniſtram ventriculi fundi regionem perreptans, [u] illi accuratè convenit venae, quam ad — t X.
fundi [x] medium uſque dextram ejus ſedem amplecti retulimus: ambae enim juxta hoc — u H.
medium in exiguos deſinunt ramulos, mutuoque implicantur. Dein ſiniſtra, perinde ac — x 2 *fig. lib.* 5 T.
dextra in ſuo latere, ad ſiniſtram fundi ventriculi ſedem ſurculos geniculatim antrorſum
retrorſumque diſpergit, ac ſuperiori membranae omenti in ſiniſtram ipſius partem oblon-
gas frequentesque ſoboles communicat. Caeterùm canes ea quam fundi ventriculi dex-
tram ſedem adire commemoravi, deſtituuntur: & illius vicem ea ſupplet, quae ſiniſtram
fundi

fundi ſedem ramis conſerit. Atque ad hunc modum frequentiſſimè ſiniſtrum portae ve-
nae truncum abſumi ſpectabis. non rarò autem adhuc in hominibus, ex ſingulis ferè ve-
y Y. 14 *fig. lib.* 5 *g, g.* nis concavae lienis regioni jam inſerendis, y ſingulas venas in ventriculum ad eum mo-
z X, Z. dum digeri comperies, quo z duas nuper commemoratas, à venis lienem accedentibus
propagari ſcripſimus. Atque hîc ſedulò obſervandum venit, hujuſmodi venas ab eis
quae lienem accedunt, in ventriculum digeſtas, & lienem pertinaciter ventriculo colli-
gantes, neque diſtributionis forma, neque colore, neque implantationis ſpecie, quic-
quam ab aliis in ventriculum excurrentibus venis differre.

a G. 4 *fig. lib.* 5 *t.* 12 *fig. k.* a Dexter venae portae truncus (quem in inteſtina potiſſimum diffundi narrabam) quà *Dextri caudicis portae trunci ſeries.*
primùm meſenterio à dorſo naſcenti committitur, in b tres praecipuos diſcinditur ramos:
b *b, b, b. dein ſpecta* 10, 11, 12 *fig. lib.* 5. qui in alias denuò innumeras venarum ſoboles diſtributi, inter duas meſenterii membra-
nas producuntur, ac inferiorem poſterioremve inteſtinorum partem, quae meſenterio al-
ligatur, & quam diſſectionum profeſſoribus cavam vocare libuit, amplectentes, in je-
junum, ileum, caecum, & dextram coli ſedem, qua id dextro reni & jecori adjacet,
finiuntur. Et à tertio dextri portae trunci ramo, qui in ſiniſtram partem medii meſen-
c *c, c.* 12 *fig. lib.* 5 *n.* terii potiſſimùm diſcinditur, c inſignis vena in d ſiniſtrum meſenterium, quod colon à
lienis regione ad rectum uſque inteſtinum dorſo alligat, porrigitur: atque nunc dictis
d 11 *fig lib.* 5 R, S, T. venis, in inteſtina diffuſis ſimiliter, in plures derivata ramos, eam coli regionem, quae
à ventriculi ſiniſtra ſede, ad rectum uſque inteſtinum pertinet, adit. Caeterùm omnium
e *d, d* 9 *fig. lib.* 5 *k, k.* horum ſiniſtri meſenterii venae ramorum, e unus inſigni magnitudine inter duas ſui me-
ſenterii membranas intertextus, ſecundùm coli finem deorſum ſub recto inteſtino prore-
pit, multas venulas ex ſuperiori anteriorive ipſius ſede, ad eam inteſtini partem, qua
porrigitur, depromens. Hic ramus, quum ad recti inteſtini extremum uſque contendit,
f *e, e.* non amplius rectà ſub inteſtino deducitur: ſed in f plures utcunque exiles diffuſus ſurcu-
los, finem recti inteſtini orbiculatim amplectitur. Porrò etſi frequentiſſimè ſint trium
nunc dictorum dextri portae trunci ramorum ſoboles, tamen plures numeroſioreſque in
gracilia, quàm craſſiora inteſtina diſtribui, cuivis ex diſſectione obvium eſt. Quo enim
inteſtina ventriculo ſunt magis continua, eo pluribus venarum implicantur ſurculis: quo-
niam ex illis plus ſucci, quàm ex ſedi vicinioribus ſit exſugendum. Quemadmodum ve-
g 3, 4 *fig. lib.* 5 *η, η.* 12 *fig. ι.* rò nonnullis priùs enarratis venae portae ramis, g corpora quaedam glanduloſa, atque
adamuſſim quodammodo carnea attendi circumducique dicebam: ſic etiam ramorum per
h 10, 11 *fig. lib.* 5 L, M. meſenterium ad inteſtina diffuſorum ſectionibus, h glandulae quaedam interjacent, pro-
portionem in magnitudine cum diſtributis propaginibus ſervantes. In grandioribus enim pro-
paginum diductibus (quemadmodum ubi dexter portae truncus in tres primos ipſius ramos
finditur) magnae reponuntur glandulae, in ſubſequentibus verò horum ramorum divari-
cationibus minores: quae omnes capillorum modo praetenues venulas, à venis quas in-
terjacent, mutuantur.

In has igitur propagines portae vena digeritur, quae omnes aut ad nutritionem, aut *Venae portae diſtributionis ratio.*
excrementi alicujus expurgationem, aut in ventriculo excocti cibi in jecoris portas dedu-
i C, C. ctionem, propagatae cenſentur: quippe i quas bilis veſiculae oblatas dixi, alimentum il-
k 4 *fig. lib.* 5 *q, r, x, γ, δ.* li ſubminiſtraturae, ad eam excurrunt. Pari modo k propagines numeroſa ſobole in o-
mentum diffuſae duntaxat, ut illud enutriant, multoque adipe imbuant, à portae vena
l M. derivantur. l Surculi etiam, capillorum modo tenues, in glandulas digeſti, duntaxat
m T, T. ſanguini ad enutritionem deducendo utiles ſunt. m Propagines verò lienem petentes re-
rum Conditor feciſſe conjicitur, ut ſimul lieni alimentum deferant, atque ex jecore fae-
culentum ſanguinem, ſeu melancholicum ſuccum, in ipſum expurgent. Quum enim
craſſius ſanguificationis recrementum his propaginibus in lienem vehatur, & quum hae
illud lieni porrigant, ſimul quoque neceſſariò lieni nutrimentum offerunt. Siquidem, ut
in quinto libro, non ſine religione tamen quadam, & metu (quum de his impenſe du-
bitem) ſcripturus ſum, lien atrum illud ſanguificationis recrementum in ſui nutritionem
n X, Y, Z. conficit, & lien per n venas, ab illis quae ipſi inſeruntur, in ventriculum profuſas, quod
illi ex faeculentiori ſanguine reliquum eſt, neque ſibi concoquere ac adaptare valet, in
ventriculum eructat, id non (ut diſſectionum profeſſores malè arbitrantur) in ſuperius
o Z. ventriculi orificium diffundens, ſed ad fundum praecipuè, quòd huc o major vena, à ve-
p D, I, K, N, G. nis lienem adeuntibus exorta, in ventriculum pertinet. Caeterùm p reliquae omnes por-
tae propagines, in ventriculum & inteſtina digeſtae, duplici nomine extruuntur, partim
ut illis nutrimentum ſubminiſtrent, partim ut ſuis finibus & oſculis, in ventriculum &
inteſtina hiantibus, confectum à ventriculo cibum, ex ipſo ac inteſtinis exſugant, atque
ad jecur, tanquam concoctionis officinam toti humano corpori communem, transferant.
Ingreſſus autem & adſcenſus in hanc regionem, ex multis, quae nunc narravimus, ſtri- *Portae nomina.*
q B. ctis itineribus unus praeparatur: ipſe nimirum portae venae q caudex, quem veterum
quiſpiam Naturae operum peritus, ante Hippocratem πύλας nuncupavit, à quo in hunc
uſque diem portae venae nomen ad nos manavit, ipſaque (ut & Galenus teſtatur) à non- *Lib. 6 de Placitis.*
nullis porta jecoris, ab aliis janitrix appellatur. Verùm nonnulli totam venam hoc no-
mine donari nolunt, ſed partem ipſius duntaxat, quae primùm à jecoris ſubſtantia cerni-
tur libera. Dicitur & caudis nomine στελεχιαῖα: quod etiam nomen Galenus interdum

cavae

cavae venae, [r] quà jecori eſt proxima, & praeterea magnae [s] arteriae, quà è corde pronaſcitur, tribuiſſe videtur; quemadmodum & in quinto libro de Adminiſtrandis ſectionibus, & quinto de Partium uſu, portam venam Magnam appellavit. Dein portae vena ab aliis etiam jecoris manus nuncupatur, quòd jecur ea ad elaborati in ventriculo cibi attractionem tanquam manu utatur. Sunt qui lacteam appellent, quòd ſuccus, quem haec ab inteſtinis jecori defert, lacteus ſit. Porrò venam portae, ſuccum eum, quem è ventriculo, praecipuè autem ex inteſtinis ad ſe allicit, & in jecur deducit, jecoris modo in ipſo deductu concoquere, ac eidem praeparare, & in rudem ſanguinem mutare, haud facilè conceſſero, quantumvis graviter id in quarto de Uſu partium libro Galenus aſſerat. Nullam enim ſanguificationis vim membraneo & coriaceo venae corpori aſſignare poſſum: & ſi quae eſſet, illa profectò album pararet ſanguinem, non ſecus quàm à ventriculo emutata, lacteum colorem referunt: uti & ventriculi ſubſtantiam albam, non autem jecoris modo concreti ſanguinis inſtar rubram eſſe liquidò cernimus. Atque hoc Galeni placitum, non ſemel ab ipſo repetitum, altiùs refellerem, niſi Galenus ipſe ſexto de Dogmatibus Hippocratis & Platonis, eam mutaſſet ſententiam, ſui ipſius, quo acriùs Ariſtotelem oppugnaret, oblitus. [t] Ramum portae, quem ſub recto inteſtino declivem, ac meſenterio ſuffultum porrigi ſcripſimus, nonnunquam ad faeculenti ſanguinis per ani venulas, ſanguine interdum manantes expurgationem plurimùm conducere arbitror. Quandoquidem dum aut ob lienis obſtructionem, aut aliud quodcunque ipſius vitium, faeculentus ſanguis non univerſus, vel nullus planè in lienem abſumitur, vel lien eundem ad ventriculum eructare nequit, hujus rami beneficio, certis quibuſdam intervallis, uti mulierum menſtruae purgationes ſolent, per anum excerni credo. Rariùs enim ex univerſo corpore, haemorrhoidum vitio laborantibus, ad venae cavae [u] ramulos, in ſedem pertinentes, lutoſum ejuſmodi ſanguinem regurgitare, veriſimile nobis videtur, dum veram venae portae diſtributionem perſpectam habemus. Quippe ex hac conjecturari eſt promptiſſimum, quî is ſanguis, à liene non attractus, aut ob meatuum obturationem non admiſſus, unde fluebat, rurſus regurgitet, atque ſua gravitate per ramum ad inteſtinum rectum pertinentem, deorſum procumbat: ibique tantiſper reſervetur, colligaturque, donec nimium turgentes venae, oſculis reſeratis, per anum manare illum ſinant. Huic meae ſententiae magnum robur adjecit is, quem hoc ſanguinis deflexu per intervalla laborantem, non ita pridem reſecuimus. Huic enim minor, ſed durior lien fuit: & vena ſub recto inteſtino excurrens, pollicis quaſi craſſitiem ſuperavit: eoque modo ſanguine turgebat, quo jam parturientium animalium venas, uterum amplexantes, inſigniter amplas diſtentaſque cernimus. Verùm haec paulo latiùs à nobis relata ſunt in epiſtola; qua dextram axillarem in laterali morbo (ſi modò dextram aut ſiniſtram ſeces, quicquam interſit) aperiendam docui. ac proinde nunc ad venae cavae ſeriem eſt accedendum: nam portae venam ſecandi modum, ad finem quinti libri rejiciendum, duxi, in quo omnium nutritionis generationiſque organorum adminiſtrationem unà perſequar.

Portae venam ſanguinem non conficere.

Melancholicum ſuccum per portae ramos purgari.

r fig cap. 6 B. ζ.
s fig. 12 cap. A, C.
t d, d.
u fig. cap. 6 ad ψ.

Characterum Totius Venae Cavae Delineationis, adeoque figurae quatuor Capitibus jam ſeriatim ſubſequentibus communis, Index.

A, A, A Tres iſti characteres, in regione, qua jecur in hujus figurae proportione conſiſteret, obvii, propaginem notant, à vena cava in jecur perquàm numeroſa ramorum ſerie ſiniſtrorſum diſtributam. Alteram autem propaginem, in dextram jecoris ſedem ſimiliter diffuſam, characteribus non inſignivimus: uti etiam nullas dextras venae cavae ſoboles, quae pariter utrinque habentur, & privatim nihil in altero latere ſibi vendicant, ne fortaſſis characterum copia delineationem obſcuraremus.

a Gracilis ſoboles, à cava jecori ſub grandibus illis propaginibus A indicatis digeſta.

B Venae cavae ſedes, inter jecoris gibbum & ſeptum transverſum conſiſtens.

C Siniſtra propago duarum, quas cava ſepto, transverſo offert, & à quibus etiam ſurculi in cordis involucrum ſepto obnatum pertingunt.

D Cavae venae orificium, in dextrum cordis ſinum pertinens, ipſumve forſan cavae initium.

E Vena, coronae modo cordis baſim amplectens, ac deorſum per cordis ſubſtantiae exteriora ad ipſius uſque mucronem ſurculos à ſe derivans.

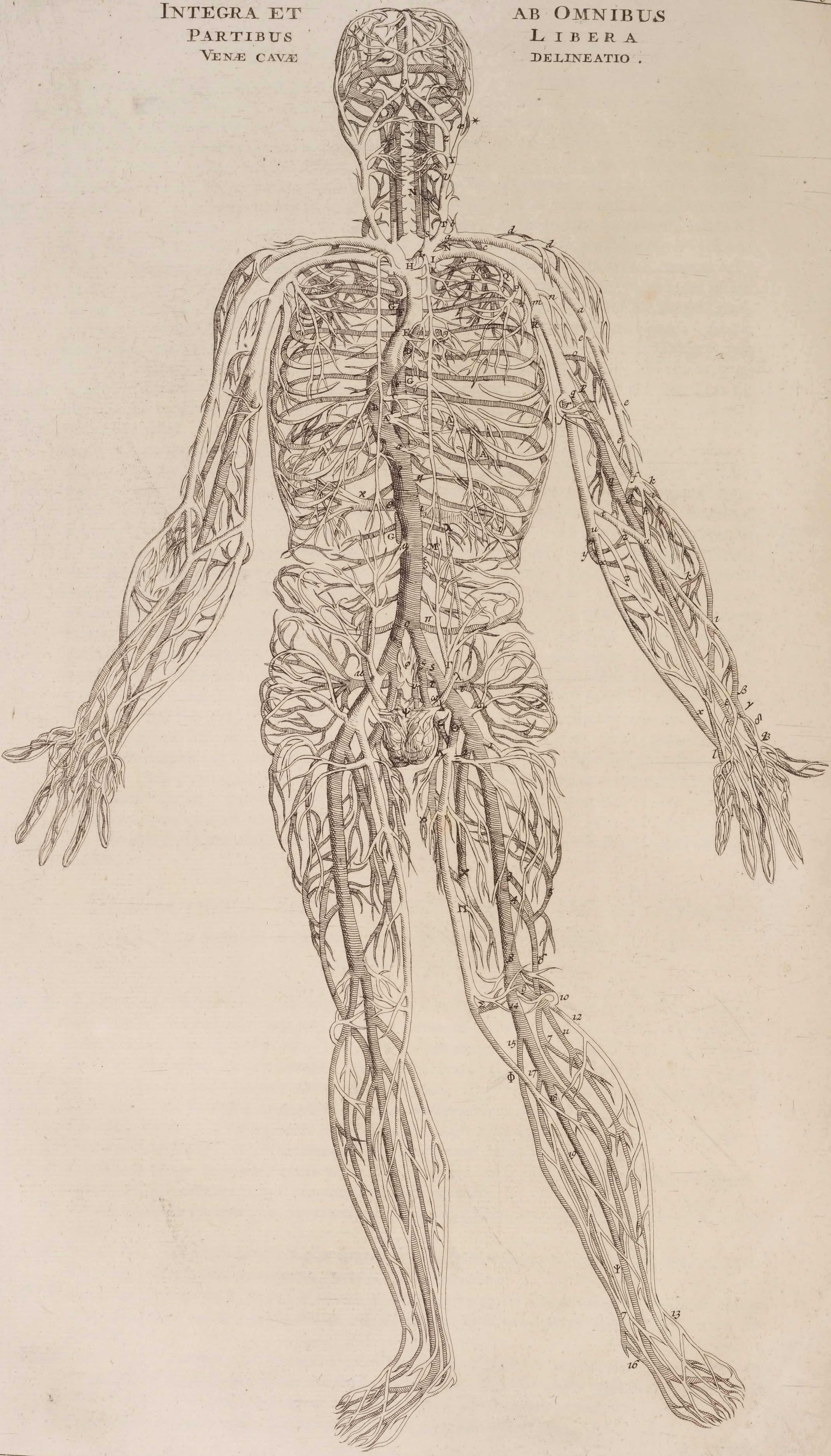
F, F Vena conjugis expers, quae à cavae dextro latere ſupra cor prodiens, declivis ſecundùm dextrum vertebrarum latus ad ſecundam ferè lumborum uſque vertebram deſcendit.

G, G Venae pari carentis propagines, quae coſtarum offeruntur intervallis, ac poſtmodum in dorſalem medullam, & in muſculos vertebris, ipſiſque coſtis inſtratos, ac etiam in membranas, thoracis cavitatem interſepientes, ſurculos promunt.

H Cavae ſub pectoris oſſis elatiori ſede juxta jugulum bipartitio.

Vena,

INTEGRA ET PARTIBUS VENÆ CAVÆ AB OMNIBUS LIBERA DELINEATIO.

I *Vena, primae thoracis coſtae innixa, atque ad alam tranſverſim perducta, brachiique axillarem, poſtquam aliquot propagines diffudit, conſtituens.*

K *Exilis vena, in ſui lateris ſuccingentem coſtas membranam ſoboles derivans, ad trium ferè ſuperiorum coſtarum intervalla.*

L *Vena ſub pectoris oſſis ſiniſtro latere ad abdominis uſque ſuperiora deſcendens, ramosque venarum coſtarum cartilaginum intervallis, ac demum thoracem interſepienti ſui lateris membranae, ac etiam muſculis pectori inſtratis, & abdominis cuti ramos exhibens. Praecipuum autem ramum ſub recto abdominis muſculo diſpergit, qui ſupra umbilicum in aliquot finiens ſurculos, alterius venae, ab imo ſurſum adſcendentis,*

M. *ac* Γ *notandae, terminos reſpicit, ea nimirum ſede, ubi M adſcripſimus.*

N, N *Vena per foramina tranſverſis proceſſibus vertebrarum cervicis inſculpta, ad calvariam properans, ac dorſali medullae geniculatim ramos offerens: ut & in muſculos quoque, inibi cervicis vertebris adnatos, ſoboles diſpenſat.*

O *Vena muſculis humiliorem cervicis, & ſuperiorem thoracis ſedem juxta vertebras occupantibus, multiplici utcunque ſobole exporrecta.*

P *Vena ad muſculos pectori inſtratos, & hujus regionis cutem, & mamillam excurrens.*

Q *Vena in poſteriora thoracis proficiſcens, ac in cavam ſcapulae ſedem, vicinosque muſculos derivata. Huic proximae ſunt venulae in glandium axillae excurrentes, quarum hîc una inter P & R eſt expreſſa.*

R *Propago ſecundùm thoracis latera deorſum ducta, & potiſſimùm diſtributa in muſculum, quo poſterior axillae cavitatis ſedes conſtituitur, brachiumque in poſteriora deorſum vellitur.*

S *Interior jugularis, quae graciles ſurculos aſperae arteriae lateri, & hàc deductis nervis ſpargit. quod verò ipſius praeter aliquot propagines reliquum eſt, in calvariam prorepit, & variè, ut in cerebri vaſorum deſcriptione proſequar, inibi diſcinditur.*

T *Exterior ſeu ſuperficiaria jugularis.*

V *Exterioris venae jugularis juxta fauces in duos ramos diſtributio.*

X *Exterioris jugularis ramus, oris interiora ſubiens, ac variè in laryngem & oſſis* υ *referentis muſculos, linguam, palatum, narium cavitatem, ac demum in calvariam tribus propaginibus, ac etiam aliquot ſurculis in oculos digeſtus.*

Y *Exterior ramus diviſionis externae jugularis, juxta fauces factae, qui numeroſa venarum ſerie in faciei muſculos & cutem, deinde ad tempora, & poſt aures, uni-*

Z. *verſamque capitis cutem digeritur. Ac Z quidem portionem hujus rami Y nota-*

9. *ti inſinuat, quae in faciem exporrigitur. Character verò 9, frontis venam indi-*

æ.*. *cat. æ, portionem ſecundùm tempora ſurſum repentem. & * eam notat, quae poſt aures & ad occipitis cutem fertur. Reliqua venarum hîc in capite ſeries, ad cerebri vaſa ſpectat: quam ob id characteribus non inſignivi, quòd haec peculiari figura, decimoquarto Capiti praeponenda, explicabitur. Quamquam interim ſi quis hanc cavae venae effigiem characteribus occupare voluerit, ad eum modum, quo nos illam finximus, quae hujus libri adhibita calci, venas ſimul cum arteriis oſtendet, primum characterem apponere licebit dextro lateri: ut is dextrum, ſeu primum, mihi ſic appellandum, durae cerebri membranae ſinum hîc, quaſi inſtar ſemicirculi porrectum, indicaret. Secundus character ſiniſtro, ſeu ſecundo ejus membranae ſinui inſcriberetur, qui in ſiniſtro latere ſemicirculi quoque modo fertur. Tertius character tertio durae membranae ſinui adhiberetur, qui illic incipit, ubi primus & ſecundus ſinus, ſeu duo illi ſemicirculi invicem congrediuntur, & ubi ab ipſis alius ſemicirculus quodammodo ſurſum exporrigitur, cujus poſterior pars, occipitio propinquior, adumbrata cernitur: anterior autem, quae frontem adit, lucida. Quartus autem durae membranae ſinus, quem ex anteriori ſede trium dictorum ſinuum concurſus pronaſci, atque rectà antrorſum duci, ſuo loco audies, hîc non eſt delineatus. in figura tamen, hujus libri calci inſuta, y inſignitur. Praeterea tribus illis characteribus quartus ſuccederet, qui in primi durae membranae ſinus radice poſitus, ingreſſum indicaret venae N notatae: deinde ingreſſum rami interioris jugularis etiam inſinuaret, qui per foramen ſexto nervorum cerebri pari praecipuè exſculptum, calvariam ſubit. Quinto charactere internae jugularis ramus per proprium foramen in latera durae cerebri membranae excurrens inſigniretur. Sextus ramum exterioris jugularis notaret, qui proprio foramine ad radicem poſterioremque ſedem proceſſus mamillaris temporum oſſi exſculpto, calvariam ſubit. Ad haec, praeter alios characteres, etiam unus illis venulis inſcribi poſſet, quae ſub frontis vena 9 inſignita, hîc umbratae feruntur: ut ſcilicet venae etiam indicarentur, quae per calvariae ſedem, cui olfactus organa incumbunt, & per foramen, ſecundi nervorum cerebri paris gratia caelatum, in calvariam repunt.*

a, a *Vtrunque a venam humerariam indicat. verùm ſuperiori a ipſius exortus ab externa jugulari T notata ſignificatur: inferius autem a humerariae ſedem notat, qua jam humeraria ex alto in brachii ſuperficiem cutemque emerget. Verùm quando hanc tabulam delineavi, profectò meis oculis fidem derogans, & Galeno nimium credens, hunc*

ortum humerariae venae tribui, quum alioquin hanc à vena I inſignita, ad externum latus characteris N debuiſſem deducere: uti in ſiniſtro latere ejus figurae factum cernis, quae ad finem hujus libri poſita, poſt praeſentem eſt picta, jam me in propria ſententia aperienda audaciore. unde etiam hunc meum errorem, meae in Galenum pietati adſcribe, quae etiam praeter ſententiam, nimium profectò in venarum hiſtoria ad ipſius cenſa, non ſemel me produxit.

b *Humerariae propago, ab ipſius elatiori ſede, non procul ab exortu, in poſteriores cervicem occupantium muſculos, ipſamque hujus regionis cutem ſparſa.*

c *Humerariae propago, in gibbam ſcapulae ſedem frequenti utcunque ſobole excurrens.*

d, d *Venae ab humeraria, priuſquam ipſa penitiùs ſub ſummo humero contorquetur, pronatae, ac in ſummi humeri ſedis cutem, & ſuperficiem muſculi brachium attollentis, interdum quoque & ad mamillam digeſtae.*

e, e, e *Tenues venulae, ab humeraria in externae brachii ſedis cutem, anterioremque regionem muſculi cubitum flectentium prioris propagatae.*

f *Humerariae juxta externum humeri tuber in ramos partitio, qui invicem amplitudine inaequales viſuntur.*

g *Dictae humerariae partitionis ramus, non ſemper conſpicuus, qui in altum immergens, juxta muſculos internum cubiti articuli latus ad inferiora occupantes, mox abſumitur.*

Alius dictae nuper partitionis ramus, qui ſub cute deorſum obliquè ad mediam ſedem flexus cubiti deductus, cum axillaris venae ramo t notando coit, ac cum illo venam communem conſtituit, cui α adſcriptum eſt.

i, i *Humerariae ramus, per radium in externam cubiti regionem obliquè contendens, ac venulas paſſim in proximam ipſi cutem diſpergens: inter quas ferè praecipua ſuperiori*
k. *k inſignitur, quam ad exteriorem cubiti articuli ſedis cutem ad poſteriora quodammodo digerit. Quando praeſens ramus, in eum modum obliquè repens, ad brachialis uſ-*
l. *que radicem è regione appendicis ulnae pertingit (nimirum ubi hic l ſpectatur) axillaris venae propaginis x notandae ſoboles ipſi commiſcetur, ac una ab hac axillaris ſobole & humerariae ramo vena conſurgit, brachialis & poſtbrachialis ſedem ſub parvo digito, ipſumque adeò parvum digitum, & quodammodo anularem, varia ramulorum ſerie in externa manus ſede accedens.*

m *Axillaris vena, cujus nomina paulo pòſt, perinde ac humerariae, recenſebuntur.*

n *Axillaris venae ramus, in capita derivatus muſculorum cubitum extendentium.*

o *Ramus nuper dictis muſculis & poſteriori brachii ſedis cuti exporrectus.*

p *Inſignis propago, obliquè deorſum ſub humero, brachiive oſſe, verſus exterius illius tuber ducta, quae muſculis hinc principium ducentibus ramos exhibens, aliquouſque in externam cubiti ſedem cum quarto brachium petentium nervo fertur.*

q, r *Axillaris venae in duos truncos diſtributio: quorum alter binis q inſignitus, in alto ſemper, totoque ipſius ductu occultatur, ac eodem prorſus modo, quo manus arteria digeritur, quam in totius magnae arteriae figura, duodecimo Capiti praeponenda, licebit intueri. Alter verò axillaris truncus (cui r inſcribitur, & quae tota orationis ſerie nobis axillaris vocabitur) paſſim ſub cute excurrit, ac in varias ſoboles diſpenſatur. Caeterùm hanc axillaris venae diſtributionem etiam ſuperiùs fieri, quàm hic delineavimus, obſervabis.*

ſ *Vena ab axillari in anterioris brachii ſedis cutem, & nonnihil quoque in poſterioris ſedis cutem digeſta.*

t *Anterior axillaris venae ramus, ejus diviſionis, quae hic juxta interioris humeri tuberis cutem eſt conſpicua. Praeſens ramus, t inſignitus, obliquè ad mediam cubiti articuli flexus ſedem ſub cute fertur: ac cum humerariae ramo h notato coiens, communem efformat venam, α indicandam.*

u *Axillaris juxta interius humeri tuber bipartitionis poſterior vena, quae plures eaſdemque varias à ſe ſoboles diffundit.*

x, x *Poſterioris venae u notatae ramus, qui ſub ulna deorſum ad brachiale porrigitur, & paſſim in conterminam ipſi cutem digeſtus, ſobolem offert humerariae ramo, brachiale juxta minimum digitum conſcendenti.*

y *Vena in poſterioris articuli cubiti ſedis cutem excurrens.*

z, z *Notatur multiplex venarum ſeries, in interioris cubiti ſedis cutem diffuſa, & dein in interioris manus ſedis cutem excurrens. Ac ſuperius quidem z venam notat, ab axillaris venae ramo t inſignito principium ducentem. Inferius autem z indicat propagines, quas axillaris venae ramus, x & x inſignitus, internae cubiti regioni offert.*

β *Venularum Veneris monticulum implicantium, cum ramo δ notando coitus. eſt namque ramus is propago illarum venarum, quae externam manus ſedem inter pollicem & indicem perreptant.*

α *Vena communis, ab axillaris ramo t inſignito, & humerariae ramo, quem h notavi-*

tavimus, conſlata: quae per internam cubiti ſedem, deorſum obliquè radium conſcendens, exporrigitur: ac tandem radium ſupergreſſa, in exteriorem cubiti ſedem, propter inferiorem ipſius regionem, excurrit, ramulos quoſdam in progreſſu ad proximam ipſi cutem diſpergens.

β Communis venae juxta humiliorem radii partem, qua brachiale reſpicit, diviſio, γ aut

γ. Υ aut Λ non abſimilis: cujus quidem alterum crus, γ inſignitum, externam manus ſedem, pollici ac indici ſubjectam, ipſumque pollicem & indicem accedit, & ramulum

δ. δ indicatum, in internam manus ſedem digerit. Alterum autem crus, ε inſignitum,

ε verſus medium & anularem potiſſimùm abſumitur.

Varia venarum brachii, cubiti & manus cutem perreptantium nomina.

Ramis externam manus ſedem adeuntibus, varia à noſtris medicis imponuntur nomina: quae quum inter ſe admodum pugnent, & paſſim ſint obvia, aliquid de ipſis jam dicendum arbitror, hunc characterum indicem lubentiùs barbaris nominibus occupaturus, quàm orationis, qua has venas deſcribam, ſeriem. Graeci igitur & Latiniores medici, in cubito & manu paucas venas propriis nominibus appellarunt. Venam namque per brachii interiora alamque excurrentem, ac r, aut etiam m notatam, in utroque brachio, quia axillam ſeu alam perreptat, axillarem vocaverunt: quemadmodum & cubiti interiorem, quòd ſcilicet per cubiti interiora potiſſimùm exporrigatur. Verùm privatim dextri brachii axillarem, jecorariam vocarunt, quòd in jecoris affectibus illam dividere ſoleant. Siniſtri autem brachii axillaris, lienaria ipſis dicitur, quòd in lienis morbis hanc plerunque aperiant. Sic rurſus ὠμιαῖα, ſeu humeralis, a inſignita, ſimpliciter ſuum nomen obtinuit, quòd per humerum in manum feratur. & cubiti etiam exterior eſt nuncupata, quoniam cubiti exterius latus perreptat. Hippocrates in libris de Articulis, hanc videtur craſſam venam nuncupaſſe. Quia verò haec capitis morbis mederi creditur, etiam capitis vena vocitatur. Ramos verò h & t notatos, & venam communem, quam α notavimus, conſtituentes, medias venas nuncuparunt, quòd ſcilicet ad flexus cubiti medium ducerentur, aut quòd inter cubiti exteriorem venam & interiorem eſſent mediae. Ab obliquo autem ipſorum ductu, obliquas quoque illas vocarunt. Communem (quae α inſignitur) nuncuparunt, quae ab illis ramis h & t notatis conſurgit, atque interiori & exteriori cubiti venis communis eſt. Praeter haec nomina, vix alia apud illos reperias. At ſi Arabum libros leges, nominum acervi paſſim occurrent, eidem venae vix unquam accommodatorum. Quo autem aliquid certius de his quoque depromam, ſtudioſorum gratia, qui me his nominibus in Anatome remorari ſolent, non gravabor Avicennae interpretis nomina hic recenſere, quae Fen prima libri primi, doctrina quinta, Capite quarto leguntur. In quo Capite Avicenna ex propoſito brachii venas deſcribit, earum ſeriem à Galeni libro tertio de Adminiſtrandis ſectionibus, aut potiùs ab Oribaſio petens. Avicenna igitur, aut ipſius interpres, Spatularem vocat humerariae partem, à jugulari externa ad eam uſque ſedem ductam, qua humeraria brachii cutem primùm ſubit, quae pars duobus a in noſtra delineatione complectitur. Quà autem humeralis brachio exporrigitur, illam Cephalicam, quaſi capitis venam nuncupat. Haec inter inferius a & f continetur. Humerariae ramum, quem i inſignivimus, Funem brachii appellat. Axillaris ipſi Aſellaris dicitur. Communis verò, α notata, Nigra: ubi autem haec obliquè ad radium contendit, Baſilica ipſi vocatur. Alterum communis venae diviſionis, quam β notatam, γ aut Υ aſſimilavimus, crus ε inſignitum, ac anularem & medium quodammodo petens, in poſtbrachialis ſede Syelen Avicennae appellatur. Verùm aliàs ſubinde apud Arabes & barbaros illam Syelem vocari obſervabis, quae juxta brachiale ab humerariae ramo i notato, & axillaris venae propagine x inſignita, conſtituitur, & l notatur. cui eadem quae axillari medicorum vulgus nomina imponit, hanc quoque Salvatellam & Salubrem vocans. Quamquam rurſus communis venae ramum γ notatum, verſus pollicis & indicis regionem exporrectum, alii Salvatellam vocent, huic eadem quae humerariae nomina largientes. Ad haec, axillaris medicis potiſſimùm Baſilica, interdum & Nigra, aliquando & Funis brachii nuncupatur. Humeraria etiam ocularis & auris, quòd ſcilicet earum partium inflammationibus medeatur. Niſi fortè horum nominum impoſitores adeò ſtulti fuerint, ut cum Ariſtotele, & illis qui hodie venas, à me rectè antea pictas, turpiter in lucem ſuo nomine emiſerunt, arbitrati ſint, humerariae ortum ſub aure primùm eſſe. Caeterùm communis vena, etiam Media, Mediana, & Corporalis vulgò dicitur.

ζ Venae cavae portio, qua partibus ſub jecore repoſitis nutrimentum adminiſtratur.

η Vena in pinguem membraneamque ſiniſtri renis tunicam, conterminasque ſedes excurrens.

θ Grandis vena, ad dextrum renem exporrecta.

ι Grandis vena, ſiniſtrum renem petens.

κ Propago à vena in dextrum renem deducta, in pinguem renis dextri tunicam excurrens.

λ, λ Seminalis vena ſiniſtra.

μ, μ Seminalis vena dextra.

ν *Seminalium venarum ſedes, qua hae primùm implicari, varicumque modo convolvi incipiunt.*

ξ *Venae geniculatim à cava in dorſalem medullam, quae lumborum vertebris continetur, ac demum ad ipſas lumborum vertebras, ipſiſque accumbentes muſculos & peritonaeum digeſtae.*

ο *Venae cavae ſupra oſſis ſacri initium in duos truncos diſtributio, Λ, aut inverſo ν, aut V non abſimilis.*

π *Ramus transverſim in peritonaeum & lumborum carnes, abdominisque muſculos diſtributus.*

φ *Ramuli aliquot, in ſuperiora oſſis ſacri foramina miſſi.*

ϱ, ς *Siniſtri trunci magnae illius ſuper os ſacrum bipartitionis in duos ramos diſtributio, quorum interior ϱ notatur, exterior ς.*

τ, τ *Interioris rami, quem ϱ notavimus, exterior propago, in muſculos exteriorem ilium oſſis ſedem occupantes, & in clunium cutem conterminasque partes frequenti ramorum ſerie transverſim digeſta.*

υ *Interioris rami ϱ inſigniti interior propago, ejuſque propaginis rami humilioribus ſa-*
χ, ψ. *cri oſſis foraminibus diſtributi, χ verò & ψ reliquas interioris hujus propaginis ſoboles, uti hac parva tabella eas delineare datum eſt, exprimunt. Porriguntur autem illae ad ani muſculos, veſicae fundum & cervicem: mulieribus etiam ad humiliorem fundi uteri ſedem, ipſumque adeò uteri collum.*

ω *Vena ab exteriori ramo, quem ς indicatum conſpicis, deprompta, atque cum reliquo interioris rami ϱ notati coiens, quà id pubis oſſis foramen perreptat.*

ει *Hac ſede vena, pubis oſſis foramen permeans, praeter alios ipſius ſurculos, venulam in coxendicis acetabulum porrigit, hicque in iſtius regionis muſculos diſſeminatur.*

ȣ *Venae pubis oſſis foramen tranſeuntis ramus, cutem ad internam femoris ſedem ſubiens.*

ϗ *Congreſſus dictae nuper venae, cum ramo magnae in crus diſtributae venae, quem 2 notabimus.*

Γ *Vena ab elatiori ſede exterioris magni illius trunci rami ς inſigniti, quà is peritonaeum perforat, principium ducens, quae peritonaeo & abdominis muſculis cutique ramos offert: quorum praecipuus ſub recto abdominis muſculo ſurſum conſcendit, & ſupra umbilici regionem in aliquot diſſectus ſurculos, eas reſpicit ſoboles, quae huc, ubi M conſiſtit, à vena ſub pectoris oſſe deducta pertingunt.*

Δ *Propago venae in crus tendentis, quae transverſim ad genitalia conterminasque ſedes excurrit.*

Θ *Prima magnae crus petentis venae propago, per interiorem femoris tibiaeque ſedem ſub cute deorſum ad ſummum uſque digitorum pedis perreptans.*

Λ *Propaginis Θ inſignitae ramus, femoris interiora ad inguina accedens.*

Ξ *Dictae propaginis ramus, ad anterioris femoris regionis cutem verſus exteriora digeſtus.*

Π *Propaginis Θ inſignitae ramus, primo tibiam moventium muſculo oblatus.*

Σ *Dictae propaginis ſoboles, in anteriorem & poſteriorem genu ſedes diſpenſatae.*

Φ *Hac ſede propago Θ indicata, per ſedem tibiae interiorem, ſub cute in varios multiplicesque ramos diſcinditur, hicque opportune, dum ſanguinem mittimus, aperitur.*

Ψ *Hàc ad anteriorem interioris malleoli ſedem nuper dicta propago ducitur, atque uti cernere eſt, in pedis ſuperiora terminatur.*

Ω *Ramus à grandi vena crus petente, in anteriorem coxendicis articuli regionem exporrectus, ejuſque ſedis muſculis & cuti ſoboles utcunque frequentes derivans.*

1 *Ramus ſeptimo nonoque tibiam moventium muſculis, & cuti femoris juxta externam ipſius ſedem ſurculos deducens.*

2 *Grandis ramus, in quintum femur moventium muſculum digeſtus.*

3, 4 *His duabus propaginibus invicem coëuntibus vena conſtituitur, quae inter muſculos*
5 *poſteriorem femoris ſedem occupantes excidens, ſurſum in femoris cutem ramos 5*
6 *inſignitos porrigit, & majori praecipuaque ſua portione 6 indicata, ſub cute per*
7 *poplitem genuve flexum fertur, & in ſurae cutem ad calcem uſque digeritur, 7*
7 *& 7 notata.*

8 *Utrinque ad characterem 8 conſpicitur ſoboles, à magna crus petente vena muſculis oblata, qui ab inferioribus femoris capitibus principium ſumunt. Atque ita praeſens character venam inibi notat, ubi inter commemorata nunc femoris capita repens, in duos truncos diſcinditur.*

9 *Exterior truncus bipartitionis à magna vena in poplite facta.*

10 *Ramulus exterioris trunci 9 inſigniti, ad genu anteriorem exterioremque regionem ſub cute exporrectus.*

11 *Portio exterioris trunci ſecundùm fibulam internae ſeptimi & octavi muſculorum pedem moventium ſedi oblata.*

12 *Portio exterioris trunci, externam tibiae pedisque ſedem ſub cute perreptans. Caeterùm*

rum ubi haec portio externae pedis ſedi exporrigitur, caeteriſque pedis cutem adeun-
13. *tibus venis commiſcetur, 13 inſcriptum obtinet.*

14 *Interior truncus diviſionis, quam magna vena in poplite molitur.*

15 *Ramus interioris trunci 14 inſigniti, per internam tibiae ſedem, verſus poſteriora tamem magis, in ſurculos diſſectus, pedisque internum latus ſub cute accedens, ubi*
16. *etiam 16 inſcriptum habet.*

17 *Ramus interioris trunci, ſecundùm quartum pedem moventium muſculum in tibiam digeſtus.*

18 *Interioris trunci propago, quae inter tibiae os & fibulam, verſus anteriores tibiam amplexantes muſculos ducta, per transverſum ligamentum in anteriori tibiae ſede juxta pedem occurrens fertur, ac in muſculos finitur, digitos in externum latus moventes.*

19 *Reliquum interioris trunci, quod inter muſculos reconditum, poſt interiorem malleolum inferiora pedis ſubit, ac tandem in omnes digitos abſumitur.*

Praeter hanc venae cavae nudam delineationem, cujus characterum indici modò finem impoſui, ac dein pleraſque quinti, ſexti & ſeptimi librorum figuras, huc in primis ea ſpectat, qua ad tertii hujus libri calcem, venarum arteriarumque ſimul ſeriem exprimere conatus ſum. Quotieſcunque igitur in quatuor ſubſequentium Capitum interiori margine ſimplex character occurret, illum ad nudam cavae delineationem referendum putato.

CAPUT VI.

QUONAM PACTO VENAE CAVAE SOBOLES IN JECORIS ſubſtantia, portae venae propaginibus committantur, quaque ratione vena cava jecori eas ſoboles offerat.

Quoties alicubi in interioribus marginibus ſcribimus, fig. cap. 6. lib. 3. nudam venae cavae delineationem, quae modò praeceſſit, indicamus: non enim ſemper prolixè ſcribendum putavimus, Figurae ſexto Capiti libri tertii praepoſitae.

a *tota figura huic capiti praepoſita.*

Prolixam autoribus de venae cavae ortu eſſe diſceptationem.

Prolixè admodum de [a] venae cavae exortu agendum eſſe, ſi quis autorum controverſiam in medium adferendam arbitraretur, cùm pleraque Galeni loca, ipſius operibus paſſim interjecta, tum maximè ſextus de Hippocratis & Platonis dogmatibus liber atteſtantur, quem univerſum huic quaeſtioni, ex quonam viſcere venis origo ducatur, dedicavit. Si enim ex propoſito eadem diſceptatio mihi aggredienda foret, neutiquam Galeni argumenta oſcitanter praeterire liceret: quin ſingula ſeorſim eſſent accuratiſſimo ſtudio examinanda, & quae vera & quae falſa ducerem, enarranda. Haudquaquam enim adeò Galeni verbis eſt acquieſcendum, ut omnia quae illic in Ariſtotelem congerit, vera indubitataque eſſe ducamus: uti jam in ſermonis progreſſu, qui veram venae cavae ſeriem enarraturus eſt, cuivis reddetur obvium. quippe relicta de venae cavae ortu contentione, ipſius diſtributionem aggrediar: quam quidem [b] à corde auſpicarer, ſi modò à maxima ampliſſimaque venae cavae ſede hanc inchoandam opinarer. Nam contra Galeni placitum, in Ariſtotelicae ſententiae robur, velimus nolimus, nobis quantumvis etiam ringentibus, fatendum erit, venae cavae [c] orificium, quod ad dextrum cordis ſinum pertinet, multo [d] amplius eſſe, quàm venae cavae corporis amplitudinem, quacunque etiam ex parte hanc metiendam duxeris. Deinde ſubſequens Caput commentum Galeni falſum eſſe docebit, quo cavam, quà jecoris gibbo committitur, ampliſſimam eſſe adſtruit: quodque illam ſtatim ab exortu in duos truncos, [e] arteriae magnae modo findi, ac unum ſuperiora petere, alterum verò deorſum explicari, & poſtmodum ex illis truncis eum qui deorſum ſecundùm lumborum vertebras fertur, grandiorem eſſe tradit. unde etiam ilico in Galenum propria ipſius jacula, quae ex fontium fluviorumquae ductibus & arborum radicibus tanta induſtria & callidè texuit, repellenda veniunt. Eodem modo Galeni dogma prorſus eſt reſpuendum, quo venam cavam ex corde prodire inficiatur: [f] quòd illic non ſimiliter, ut magna arteria, enaſcatur: hoc eſt, quòd mox ab ortu in duos truncos non dividatur, ſed rectà ſecundùm cordis latus ducatur. Primùm enim, ut falſum, & diſſectionis profeſſori indigniſſimum eſt, Galeni axioma, quo venam è jecoris gibbo pronatam, in duos truncos, perinde ac magnam arteriam, partiri affirmat: ita etiam non ſua demonſtrativa methodo concludit, hac occaſione cavam à corde non oriri, quòd rectà ſecundùm cordis latus porrigatur. Nam ſi quis arteriae ortum attentè examinaverit, animadvertet profectò, illam è cordis baſis medio, tanquam ex ipſius centro enaſci: ac proinde ſi arteriae pars aliqua deorſum ducenda fuerit, non ita multo poſt ortum arteriam neceſſariò dividi oportuiſſe. Venam autem, quae ex cordis baſis latere (utpote vas mollius quàm ar-

Galeni argumenta de venae cavae ortu in Ariſtotelem ſcripta, non omnia ex tripode dicta.

b *à* D.

c 7 *fig. lib.* 6 C, C.

d D *amplius eſt quàm* B, ζ.

e *fig. cap.* 12 C *dividitur in* 1 *ac* V *cum* D.

f *Hic confer* 5 *fig. lib.* 6 C, D, F, *cum* O, P, R *figurae* 6. *Deinſp ecta hanc ſedem in ultima* 3 *lib. figura.*

arteria) ſecundùm Ariſtotelis ſententiam enaſceretur, non oportuit in duos truncos ſtatim ab ipſo ortu diſcindi: quum citra diviſionem peropportunè ſurſum deorſumque repere poſſit, illaque diviſio incaſſum fieret, praeterquàm quòd prorſus eſſet inartificioſa. Nam ſi hinc prodiens vena, arteriae modo bifurcaretur, primùm ipſius origo & caudex aliquouſque in dextram thoracis ſedem omnino proreperet, ac inde tandem divideretur,

Hac figura finxi cavae ſeriem, quam neceſſariò moliretur, ſi uno principio aliquouſque progredienti enata, in duos truncos ad cordis dextrum latus diſcinderetur. Quò autem hoc Galeni argumentum toties ab ipſo repetitum, & hactenus optimae demonſtrationis loco habitum, accuratiùs obſerves, confer praeſentem figuram cum aliquot ſexti libri, & potiſſimùm cum quinta, & etiam cum totius cavae figura: ut animadvertas, quî illam citra diviſionem adhuc obliquari oportuerit, ut ex dextro dorſi latere ad ipſius medium tandem pertingeret.

ejuſque diviſionis trunci denuò ſiniſtrorſum deberent duci: ſi modò verſus corporis medium (ut nunc fit) cavae partes porrigi debuiſſent. Accedit huc Galeni argumentum, nunquam non graviſſimè ab ipſo reſumptum: Si cor venarum eſſet principium, omnes venas neceſſariò oportuiſſe ad cor pertingere, uti ſanè ad jecur pertingunt. quaſi verò [g] arterialis vena ad jecur non minus, quàm [h] portae vena ad cor, accederet: quamvis interim ramulos non paucos venae portae cum cavae venae propaginibus in jecore ita uniri videamus, perinde ac ſi cavam venam quis non immeritò portae venae continuam eſſe, hacque ratione etiam portae venam cordi communicari aſſereret, ſecus nimirum, quàm arterialis vena ad jecur pertingit. At ſi fortè Galeni ſententiae ſuffragaturi, contenderimus, arterialem venam ob id ad jecur non pertinere, quòd arteriae conſtet corpore: concedamus rurſus oportet, [i] venalem arteriam venae corpore efformari, [k] atque ab illa ſiniſtri cordis ſinus ſede principium petere, à qua cava è dextro cordis ſinu naſcitur. Adde & hanc non ſecus ab origine, citra unius caudicis aliquouſque productionem & inceſſum, in dextram pulmonis ſedem & in ſiniſtram duci, quàm cava ſurſum ac deorſum à corde fertur. ac dein adjice, venam arterialem aliquamdiu unum caudicem ab ortu ſervare, ac poſtea in duos truncos dividi: perinde ſanè ac magnam arteriam, quae ſimiliter ut vena illa arterialis è cordis baſis medio pronaſcitur. quod ſanè Galeni etiam anatomici argumenti robur oſtendit, quo conatur docere, venam cavam arteriae magnae modo debuiſſe dividi, ſi illa à corde, non autem à jecore initium duceret. Quod verò ad Galeni rationem ſpectat, venas omnes ad cor, perinde ac ad jecur, non pertinere aſſerentem, aliquid ſanè de [l] umbilici vena in medium adferrem, ſi venam in humano foetu examinaſſem, quae in canum foetibus ab umbilici vena, majori ſua portione jecur petente, in meſenterium ac lumbos dirigitur. haec namque doceret, umbilici venam non debuiſſe in cor inſeri, etiamſi cor venarum ſtatueretur initium, praecipuè quum umbilici [m] arteriae non in cor ceſſent: ſed ſat ipſis fuerit, magnae arteriae illic continuas evaſiſſe, ubi haec in crura eſt deducenda. Pari quoque occaſione, de primo in foetus generatione organo nihil dico: quandoquidem etſi caeterorum Anatomicorum invicem, ſibique met ipſis pugnantium decreta facilè in multis improbare refellereque queam, nihilominus quod mihi ipſi undique ſanum ac indubitatum videretur, nihil adferrem, adeò de foetus formatione, cordiſque mehercule uſu praecipua quaedam mihi ſunt obſcura, & dubiis plena. Verùm irrefutabilis illa (ut Galenus inquit) demonſtratio, quam in Ariſtotelem de animalibus dextro cordis ſinu deſtitutis contexit, minimè efficax eſt: quandoquidem illis animalibus cava vena unico cordis ſinui eum in modum tunc committitur, ut in aliis dextro ſinui, quum & his animalibus ſanguis à jecore ad cor, arteriarum ſaltem nomine (etiamſi non pulmonis occaſione) diffundatur. Et quis obſecro eò venit ſtupiditatis, ut Ariſtotelem cavam venam ejuſmodi animalibus ex dextro ventriculo, quem non habent, exoriri voluiſſe, cum Galeno dicat: & non cognoſcat, Ariſtotelem aliud orationis genus de animalibus pulmone deſtitutis, quàm de illis quae hoc non privantur, inſtituturum fuiſſe? Ad haec, quis vel perfunctoriè in diſſectionibus verſatus ambigit, argumentum quod à [n] membranulis venae cavae orificio praefectis ducitur, per venalis arteriae [o] membranas dilui poſſe? Neque ſat ſcio, quid de avium venae cavae diſtributione Galenus comminiſcatur, quum nihil peculiare in venae cavae ſerie in illis obſervem: niſi quòd jecur duabus fibris ſeu lobis ipſis privatim conſtituatur, à quibus ſi cava principium ducit, profectò arteriae magnae ritu ab origine in duos truncos non dividitur. Inſuper Galeno, quum cavam à corde non oriri aſſerit, eo quòd arteriae modo non pulſet, animadvertenda venerat arterialis venae ac venalis itidem arteriae natura. Pariter quando objicit, cor ſanguificationis vim jecori per cavam non offerre, quòd illa coriacea ſit, ipſi expendendum erat, quàm breve intervallum inter cor & jecur conſiſtat: & quo pacto ipſe in quarto libro de Partium uſu, toti venae portae ſanguificationis facultatem, jecoris virtuti ſimillimam tribuerit. Cujus venae diſtributionis ſeriem Anatomici à jecore incoeperunt recenſere, non autem ab inteſtinis & ventriculo, à quibus confectum ex cibo & potu ſuccum in jecur deducit: qui quum ex ipſo ſanguis, urina & bilis, lienemque petens recrementum, conſurgant, neutiquam proportione illi reſpondet ſanguini, qui per portae venam remeans, illis quibus haec committitur partibus alimentum ſuppeditat. Adeò, ut planè rhetoricum ſit argumentum,

quod

g 1 *fig.* 15 *cap.*

h *fig. cap.* 5.

i 2 *fig. cap.* 15.

k *Confer* C 5 *fig. lib.* 6 *cum* G 6 *figurae, ubi aliam ſeriem etiam videbis* I *quàm* G.

l 2 *fig. lib.* 5 F.

m 12 *cap. fig.* 8. 2 *fig. lib.* 5 K, L.

n 7 *fig. lib.* 6 K, L, M.

o 9 *fig. lib.* 6 E, F.

quod Galenus à quorundam Anatomicorum in venarum ſerie enarranda deſcriptionibus, contra Ariſtotelem colligit. Sed ne hîc Galeni diſſectionis, atque adeò totius medicinae principis placita vilipendere, ac ſeriatim ipſius argumenta refellere videar, à jecore ſeriem venae cavae jam auſpicabor, quòd ab hoc ſanguinem in cavam derivari, aut ſaltem ex portae propaginibus in cavae ſoboles aſſumi adhuc credam: etſi cavae ortum hinc eſſe, non ita annuam, neque quicquam à me de ipſius origine aſſertum velim, quicquid etiam caſu mihi inter ſcribendum exciderit: ne hircoſis quibusdam medicis calumniandi anſam ipſe ſuggeram, qui non niſi hujus generis nugas morantur, & oſſium interim ac muſculorum cognitionem, & vaſorum reliquam ſeriem, tanquam ad ipſos nihil pertinentem, rejiciunt. Verùm & ideo de cavae principio ex jecore nihil abſolutiùs ſubjiciam, quòd jecur mihi potiùs è venis, quae ipſi intexuntur, quàm venas ab ipſo, vel etiam in prima foetus conformatione, originem ducere videatur. Aliud enim nihil in quinto libro jecur eſſe audies, quàm venularum infinitam ſobolem, cui concretus ſanguis (qui propria jecoris eſt ſubſtantia) obnaſcitur: quum interim venae cavae p os ad cor pertinens, ſimile prorſus ſit magnae arteriae, & venalis arteriae, arterialisque venae orificiis: quae à corde enaſci, nemo ſanae mentis inficiari poteſt. Caeterùm quemadmodum (ne fortè rurſus aliò excurrat oratio) ab extremis jecoris partibus, orbiculatim ex ipſius concava ſede, q exiguas venularum propagines, paulatim ad jecoris medium verſus poſteriora contendentes, invicem coire, majoresque venas conſtituere diximus: & deinde ex majoribus illis rurſus grandiores tantiſper effici, quouſque omnes illae ſoboles in venae portae caudicem finiant: r pari etiam ratione, ad concavae venae generationem (ut ita modò loquar) ex ſummis orbicularibusque jecoris finibus, in gibba ipſius ſede, innumerae venularum propagines exoriuntur, quae ſenſim verſus medium poſterioris ſedis jecoris prorepentes, in inſigniores venas coëunt: atque hae rurſus in ampliores eò uſque colliguntur, donec tandem in elatiori jecoris parte, ejus regionis quae dextram dorſi ſedem reſpicit, in unam congrediantur s venam, quae ab inſigni amplitudine Graecis vocatur κοίλη μεγάλη, & interdum (quemadmodum & portae vena) σελεχιαῖα, deinde & ἡπατικὴ: Latinis verò cava, magna, & jecoraria, rariùs autem caudicis vena nuncupatur. Hujus venae rami, per jecoris corpus exporrecti, portae ramis t incumbunt, & utriuſque venae ramulorum extrema oſculis inter ſe connivent, & multis locis congredi continuarique jam diſſecantibus apparent. Ipſe autem ramorum in venae cavae caudicem extremus coitus & congreſſus, non in medio gibbi jecoris perficitur, ut Anatomicorum vulgus ridiculè arbitratur: ſed, ut jam prius admonui, in ea jecoris parte, quae dorſi dextro lateri proxima eſt. adeò ſanè, ut nihil prorſus ſubſtantiae jecoris, toti poſteriori venae cavae parti, quà dorſum ſpectat, obduci cernatur. Neque rurſus, etſi Galeno & omnibus diſſectionum profeſſoribus aliter viſum ſit, venae cavae rami, ex jecore procedentes, cavam in eum modum conſtituunt, quo radices ad arboris caudicem pertinere colligique conſpicimus. Nam cavae rami, ac ſi venam per poſteriorem jecoris ſedem, rectâ quodammodo deorſum porrectam, & duntaxat jecoris cuidam ſinui innatam ingrederentur, ipſi continuantur. Sunt autem hi u duo inſigniores rami, propter jecoris elatiora, in anteriorem cavae ſedem, non autem latera, aut poſteriorem ſedem, ſubingredientes, & neutiquam cum venae cavae amplitudine comparandi. imò ſi non nimis anxiè in Galeni verba mecum juraveris, proculdubio aſſeres, venam cavam à corde deorſum per jecoris poſteriora ferri, atque ab hujus anteriori ſede duas inſignes venas pullulare, numeroſa ſerie in jecoris ſubſtantiam diffuſas, portaeque venae ramulis continuatas. Praeter has inſuper venas, quae à cava jecori offeruntur, in reliquo ipſius per viſceris poſteriora deſcenſu

Venae cavae diſtributionis deſcriptionem à jecore incipiendam.

p *7 fig. lib. 6* C, C, C. *atque ita invicem confer* 6, 8, 9, 10 *figuras lib. 6.*

Cavae in jecore ſeries.

q *fig. cap. 5* A, A, A *verſus* B.

r A, A, A *ad* B.

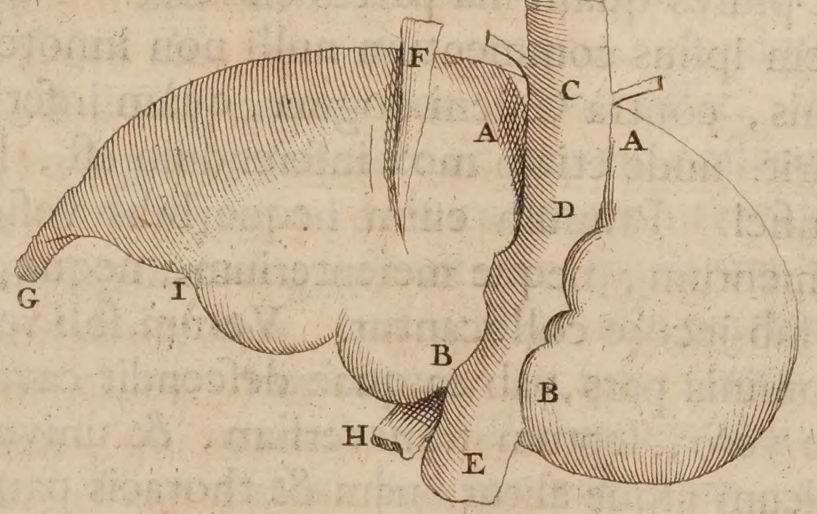
s B, ζ.

Cavae venae nomina.

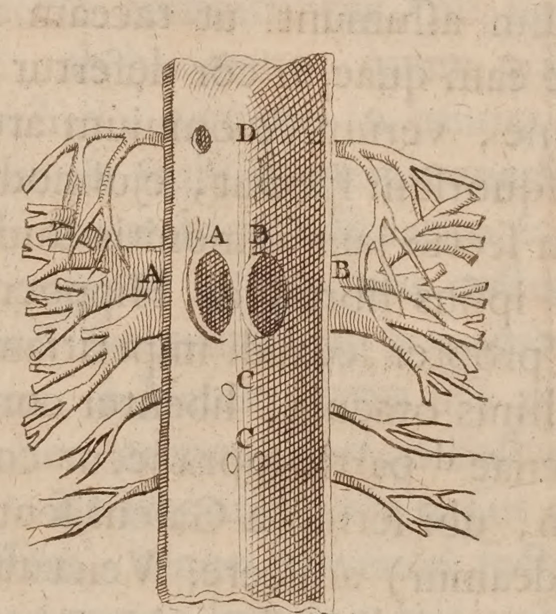
t 13 *fig. lib. 5* Z *incumbit* Y.

In qua jecoris ſede cavae caudex conſiſtat, ramosque primùm proferat.

u *Alter* A *inſignitur.*

Praeſens figura, jecoris gibbum, poſterioremque ipſius ſedem commonſtrat. ac A quidem & A indicant elatiorem gibbi regionem, ſepto transverſo verſus anteriora conterminam. B verò & B regionem humiliorem. C cavae venae pars notatur, qua haec ſeptum permeat, ipſique ramos exporrigit. D ad E uſque ſedem indicat, qua cava jecoris ſubſtantiae adnaſcitur. H portae venae portiunculam inſinuat. Caeteri characteres aliò quàm ad praeſens Caput referuntur.

Haec figura venae cavae portionem oculis ſubjicit, poſteriori jecoris ſedi exporrectam, quam longa ſectione ſecundùm poſteriorem venae ſedem ducta diſſecui, ac dein diſtendi, ut propaginum foramina, quae cava in jecur diffundit, aut quae cavam conſtituunt, in conſpectum venirent. Ac utrunque A, propaginis, quae à cava in dextram jecoris ſedem diſſeminatur, orificium, & ipſam denique propaginem notat. B verò & B propaginem indicant, quae per ſiniſtram jecoris ſedem ſpargitur. C autem & C parvas ſoboles inſinuant, quae jecori etiam à cava, praeter duas maximas propagines, diffunduntur. Nihil enim intereſſe velim, an propagines has, & ſoboles, à jecore enatas, cavam conſtituere, an à cava in jecoris ſubſtantiam diffuſas eſſe dicam. Caeterùm D cavae venae ſedes notatur, qua haec ſeptum permeat, ipſique ramos depromit.

ſu (qui ſanè breviſſimus eſt) [x] parvulos etiam ſpectabis ramulos, ab anteriori cavae ſede etiam in jecoris ſubſtantiam excurrentes, & in omnibus hominibus numero neutiquam pares. Atque haec omnia hominem accuratè ſecanti, adeò ſunt obvia, ut nullus nunc venae cavae ſeriem ſpectans, non multo magis probaverit hanc, quod ad ſeriem attinet, oportere à corde primùm deſcribi, ac demum ipſius ad ſuperiora inferioraque ductum enarrari. Sed quum ſanguinem, qui in cava paſſim continetur, à jecore confici, cum Galeno adhuc arbitramur, venae cavae ramorum diſtributionem à jecore quodammodo cum ipſo auſpicati ſumus, deinceps eam venae partem deſcripturi, quae ſupra jecur conſiſtit.

x 4.

CAPUT VII.

EJUS VENAE CAVAE PARTIS, QUAE SUPRA JECUR conſiſtit, diſtributionis ſeries.

Cavae partem ſeptum tranſeuntem, illa quae ſub jecore conſiſtit, non arctiorem eſſe.

Haudquaquam Galeno ſatis fuit, neſcio quàm verum venae cavae ortum à jecore comminiſci: ac, ut ab Ariſtotelis placito veriùs, magisque ex merito declinare videretur, fingere, venam cavam mox à ſuo è jecoris gibbo progreſſu, in duos truncos, arteriae magnae modo bipartiri, unumque ad ſuperiora corporis, alterum verò ad inferiora duci: quinimò, ut etiam probaret, ſanguinem in corde non generari, adjicere non eſt veritus, truncum qui ſuperiora petit, multo ſtrictiorem eſſe, minusque amplum illo qui deorſum porrigitur. Sed jam aſſeruimus, cavam in ejuſmodi truncos non dividi. [a] Et etiam veritati neutiquam conſonum eſt, cavae venae partem, quae inter jecur, [b] dextramque cordis aurem conſpicitur, anguſtiorem illa videri, quae ſub jecore lumborum vertebris explicatur, quod non perfunctoriè inter diſſecandum obſervari velim. Nam ſi quis obiter ſectioni ſtudium impendat, & jecur, aut cor, aut aliud membrum inter ſecandum movens, plus ſanguinis in venae partem, vertebris lumborum exporrectam, quàm in illam quae ſupra jecur habetur, propulerit, is ſanè Galeni ſententiae ſubſcribet: at ſi viciſſim ex hac venae parte ſanguinem compreſſum, in illam ſurſum duxerit, levi opera Galeno non amplius aſſentietur. Quum verò haec ſectione conſtabunt, conduxerit Galeni rationem preſſiùs expendere, qua conficit, adſcendentem venae partem multo oportere minorem eſſe deſcendente, quòd haec ſcilicet plures quàm illa partes enutriat. Nam ſi iſta Galeni ratio vera eſt, etiam citra ſectionem ipſius commentum nulli non innoteſcet: quandoquidem adſcendens pars plus ſanguinis, contra Galeni dogma, quàm inferior, quae lumborum vertebris exporrigitur, requirit. unde etiam mox inferendum eſt, hanc partem illa anguſtiorem meritò oportuiſſe confici. Primùm enim neque bilis veſicula, neque ventriculus, neque inteſtina, neque omentum, neque meſenterium, neque lien, ramulum aliquem à cava aſſumunt, haecque ſub jecore collocantur. Verùm ſoli renes, altera veſica, teſtes & crura, & inferior abdominis pars, ab ea quae deſcendit cavae parte ſanguinem adipiſcuntur. Ab adſcendente verò, ſeptum transverſum, & univerſus thorax, & ſuperior abdominis ſedes ad umbilicum uſque alitur. nam & thoracis partem jecori proximam, ad ſecundam uſque lumborum vertebram pertinentem, à [c] vena conjugis experte nutrimentum obtinere audies. deinde brachia, collum, & caput univerſum, ab adſcendente venae portione alimentum aſſumunt. ut taceam nunc ſanguinis copiam, in cerebrum tot venis ſcaturientem, & eam quae in cor defertur, non ſolùm cordis & pulmonis, omnium maximi viſceris nomine, verùm & omnium arteriarum, quas ſanguine ad cor delato impleri credimus. Sed quorſum ſpectat, ejuſmodi rationes, ut Galeni placitum ſubvertatur, colligere? quum ſectio jam admonitis ſtudioſis abundè non hoc ſolùm infirmet, verùm & alia, quae in ipſius libris, de Hippocratis & Platonis decretis leguntur, quàmplurima, à medicis, propter ſecandi imperitiam, & nimiam quam auctoribus damus fidem, tamquam Apollinis oracula, libenter conceſſa. Caeterùm nunc tandem tempeſtivum fuerit, cavae venae [d] partis ſupra jecur conſiſtentis veram ſeriem aliquouſque perſequi: ac poſtmodum, ubi ſermo à Galeni ſententia diſſenſerit (ne plus aequo ipſius autoritatem ſpernere videamur) adjicere. Vena itaque cava nervoſam ſepti transverſi partem in dextro ipſius latere, peculiari foramine [e] permeat, unà etiam cordis [f] involucrum perforans, ac ſepto [g] duas non vulgares offerens propagines, per univerſam ſepti ſedem multiplici ſobole excurrentes, & ramulos quoque cordis involucro, quà id ſepto committitur, diffundentes. Quum primùm verò cava ſeptum [h] ſuperavit, modicè ſiniſtrorſum, verſus dextrum cordis [i] baſis latus procedens, ſiniſtro ipſius latere [k] adaperitur, atque in dextrum cordis ſinum pertinet: non quidem, ut Anatomicorum faex ſcribit, aliqua propagine, aut ramo quopiam, verùm duntaxat foramine quodam, ſeu ſciſſione tam ampla, quanta ex venae cavae partis ſub corde conſiſtentis, & ejus quae mox ſupra cor habetur, amplitudinibus in unum circulum deductis, conſurgeret. Anteriori cavae venae ſedi hîc [l] dextra cordis auricula connaſcitur. A poſteriori verò cavae ad cor connexus ſede, [m] inſignis

a reſpondet B, ζ.
b 5 fig. lib. 6 B.
c F, F.
d B.
e 7 muſc. tab. ſ prope Δ. 5 fig. lib. 6 D tranſit per E.
f 3 fig. lib. 6 C, D, E, F, G. 4 fig. B, B.
g C altera notatur.
h 5 fig. lib. 6 D.
i 4 fig. lib. 6 C, D.
k D. & 7 fig. lib. 6 C, C, C. quae conferenda ſunt cum A, B.
l 5 fig. lib. 6 B.
m E. & 7 fig. lib. 6 G. & 6 fig. D.

Cavae per ſeptum tranſitus, ac ipſius in ſeptum rami.

Cavae in cordis dextrum ſinum adapertio.

Cordis baſim cingens vena.

ſignis vena promitur, quae ſecundùm cordis poſteriora & ſiniſtrum latus antrorſum ita porrigitur, ut cordis baſim coronae modo ſuccingat, ac ab inferiori ipſius ſede [n] ramos deorſum ad cordis uſque mucronem diſpergat: quorum praecipui ſunt, qui cordis ſubſtantiam illic petunt, ubi haec eſt [o] craſſiſſima. unde etiam frequentiores venas ſiniſtro cordis lateri, & ubi ſinuum ipſius ſeptum conſiſtit, ſparſas cernimus. Haec vena interdum gemina viſitur, grandiori quidem à poſteriori ſede orificii cavae initium ducente, minori verò ab anteriori ſede. Vena cava, à cordis baſi ſurſum adſcenſura, cordis involucrum perforat: & verſus corporis medium ſenſim ducta, multoque quàm ſub corde gracilior, magnae arteriae [p] innititur: non autem magis retrorſum repens, vertebrarum corporibus inſidet, ut quae à ſtomacho occupantur, cui rurſus aſpera incumbit arteria, & huic non infima magnae arteriae propago, cui ultimo cava inſternitur. adeò ſanè, ut quum cava tantùm à vertebris diſtet, mirabili artificio illis vena fuerit offerenda, quae ipſis coſtiſque ſanguinem ſubminiſtraret. Quum enim ſeptum transverſum impedimento ſit, quo minus cava, [q] ubi ſub jecore exporrigitur, ac renibus ſoboles diſpenſat, vertebris ac coſtis propagines tribuere queat: & deinde, quum cordis baſis adeò à vertebris elevetur, & vaſa in pulmonem diffuſa, cavam à vertebris ita ſublevent, ut etiam hinc ad ipſas cava nullos derivare queat ramos: rerum Opifex ab illa [r] magnam eduxit propaginem, poſtquam cordis involucrum tranſcendit, atque pulmonis dextrae partis cum ſiniſtra [s] connexum ſuperavit, ipſaque dorſo propinquiùs quàm antea accedit. Haec propago, ſeu vena, à dextro cavae latere pronata, deorſum ad quartae propemodum thoracis vertebrae corpus contorquetur: & declivis ſecundùm dextrum vertebrarum latus porrecta, ſuo [t] fine unà cum magna arteria, [u] ſub ſepto transverſo ad aliquot uſque lumborum vertebras pertingit. Haec vena, cavae vicem toto progreſſu gerit, quo ipſius caudex vertebras ita [x] atque in lumborum regione nequivit contingere, ac geniculatim ramos ad vertebras, ipſaſque adeò dorſi partes offerre. Meritò igitur cava hanc venam à ſe tam grandem deprompſit, [y] ut arteriae magnae ritu utrinque ad coſtarum intervalla [z] ramos germinare poſſet, quos quidem à lateribus non diffudit, ſed ex [a] media regione poſterioris ipſius ſedis, quae vertebris innititur. Quia verò conjuge privatur, neque in altero latere parem adſciſcit à cava propaginem, Graeci eam ἄζυγον, nos venam abſque conjuge, & paris expertem nominamus. Oritur autem potius à dextro cavae latere, quàm à ſiniſtro: quòd ſecundùm dextram dorſi ſedem explicari debuit, ſiniſtra nimirum ſede, & media quodammodo à magna arteria digniſſimo organo occupandis. Ab anteriori etiam cavae ſede non enaſcitur: ne fruſtra tunc longiori ductu, quàm modò, verſus dextrum reflecti, itaque ſpinam accedere deberet. A poſteriori quoque principium ſumere nequivit, quòd haec ſedes aliis incumbat organis, quodque hinc venam conjugis expertem dextrorſum magis deduci, quàm nunc, oportuiſſet. Ab hac igitur vena utrinque geniculatim pullulant propagines, ſingulae ad novem coſtarum inferiorum ſingula intervalla perreptantes, quae in verarum quidem coſtarum intervallis ad eam uſque [b] ſedem contendunt, ubi hae in cartilaginem degenerant: in ſpuriarum verò coſtarum intervallis, etiam in anteriora magis abdominis, quàm intervalla pertinent, propagines hae pertingunt, abdominis muſculis etiam [c] implicitae. In ipſo autem per coſtarum intervalla progreſſu ramulos diffundunt, qui in muſculos illi thoracis ſedi, quam ipſae perreptant, incumbentes, diſperguntur. Praeterea ab hac ſine pari vena, ad omnes ſecundùm quas deducitur vertebras, ſoboles quaedam pertinent, quae in vertebrarum corpora, & dorſalem medullam, & in muſculos his ſedibus accumbentes excurrunt. Inſuper [d] membranis thoracem interſepientibus, quà illae dorſo continuantur, ab hac vena ſurculi etiam offeruntur. Deinde non obaudiendum eſt, ab hac vena, quum primùm ab ortu vertebras contingit, ſubinde ramum quoque educi: eumque in tenues propagines diviſum, etiam ſui lateris ſuperiores coſtas adire, atque inibi in membranam coſtas ſuccingentem numeroſis, ſed gracilibus ſurculis diſtribui. atque hi non ſeriatim ac rectâ ſecundùm coſtae ductum feruntur, quemadmodum propagines inferioribus coſtis digeſtae, verùm errabundo inceſſu excurrunt. Atque id adeò frequenter in hominibus (quòd his ſcilicet multo brevior thorax, quàm quadrupedibus, à Natura datus ſit) uſuvenit, ut praeſenti anno in publica ſectione, viro & item mulieri omnes thoracis coſtas venae ſine pari propaginibus enutriri, hîc Patavii viderimus. Et Bononiae etiam (ut privatas ſileam ſectiones) quum primùm illic diſſectioni praeeſſem, atque de venae ſectione in laterali morbo ſatis pertinaciter contenderetur, una eademque lectione tria nobis obtigerunt hominum cadavera, quibus omnes thoracis coſtas hujus venae ramis enutriri, nemo ex tanto eruditorum virorum coetu inficiari potuit. Atque ut id ſubinde obſervatur, ita ſanè interdum hanc ſine pari venam, quum ad nonam ferè thoracis pertingit vertebram, in duos truncos dividi cernes: quorum unus quidem dextri lateris coſtarum radicibus, alter autem ſiniſtri exporrigitur, ſuique lateris coſtis, quà prorepit, ramos offert. Interdum verò à ſiniſtro venae pari carentis latere, in eadem propemodum regione, grandem venam pronaſci obſervabis, [e] illi ramo prorſus ſimilem, qui à portae vena inferiorem omenti membranam adeuntium facilè maximus eſt. Haec enim ubi primùm transverſim vertebrae illius, cui exporrigitur, corpus tranſcendit, in duos ramos diffunditur:

Qui venam conjugis expertem à cavâ educi oportuerit.

Varia venae pari carentis series.

[n] *6 fig. lib. 6* E, E.
[o] *Specta 11 fig. lib. 6.*
[p] F *ſuper* H *4 & 5 fig. lib 6. aut ſpecta hic ultimam 3 lib. fig.*
[q] ζ, ι, θ.
[r] F, F. *ult. fig. o. 5 fig. lib. 6* G.
[s] *Specta 12 fig. lib. 6.*
[t] *infimum* G.
[u] *7 muſc. tab. q.*
[x] *20 fig. lib. 5* Q. & *22 fig. g.*
[y] *fig. cap. 12 i diffundit k, k.*
[z] G, G.
[a] *ad eam ferè rationem, quae patet in fig. cap. 13 inſerta.*
[b] *1, 3 fig. cap 19 lib. 1* A, B.
[c] *1 fig. lib. 5* E.
[d] *1 fig. lib. 6* H, H. *aut 2 fig.* G, G. I, I.
[e] *5 cap. fig.* S. & *4 fig. lib. 5* γ.

quorum alter ſurſum, alter deorſum ſecundùm coſtarum radices fertur, ac ſuarum coſtarum intervallis propagines derivat. Non ſecus ſanè, quàm ſi Natura aliquando maluiſſet, unum grandem ramum à dextro latere hic ad ſiniſtrum porrigi, quàm ſuper ſingulas vertebras unum tenuem gracilemque ramulum ferri. Adeò, ut mihi etiam perſuaſum ſit (quamvis id nunquam viderim) interdum à ſiniſtro cavae caudicis latere, ubi jugulum contingit, venam depromi, quae ſecundùm ſiniſtrum vertebrarum latus declivis ducta, ſiniſtris coſtis ramos offerat, illa quam ſine pari venam nuncupamus, dextras coſtas duntaxat alente. Atque hujuſmodi venae ortum non tantùm à jugulo primùm poſſe fieri, ſed paulo inferiùs, etiam agnus atteſtetur, in quo tale aliquid ſemel obſervavi. Verùm ejuſmodi non niſi rariſſimè occurrentes venarum ſeries, Anatomes ſtudioſo non aliter expendendas putaverim, quàm ſi interdum ſextus in manu digitus, aliudve monſtruoſum ſe ſpectandum offerret. Adeò, ut ſi quando in publicis ſectionibus haec obſervo, ea tamquam non eſſent, tacitè praeteream, ne artis candidati in omnibus corporibus haec obſervari arbitrentur. Idque tanto, non in ſectionibus ſolùm, ſed modò in abſoluti hominis hiſtoria perſequenda, faciendum duxi ſtudioſiùs, quanto ipſos monſtruoſa illa magis admirari, experientia non ſemel didici. Porrò jam ſermoni adjiciendum eſt, mihi hactenus in homine nihil eſſe praetermiſſum: uti ſanè arbitrabitur, qui Galeni placita ſedulò evolvens, primùm à me quintam pulmonis fibram ſeu lobum requiret, quo cava in intervallo inter ſeptum transverſum & cordis involucrum, ex Galeni ſententia ſuffulciretur. Quippe quum hunc lobum Galenus in ſimiis reperiſſet, oſcitantiae alios diſſectionis proceres arguit, quaſi illum ignoraſſent: uti ſanè & Galenum is latêret, ſi hominum cadavera potius cum illis, quàm ſimiarum ſecare aggreſſus fuiſſet. Quum enim in homine nullum ſit intervallum ductus venae cavae à ſepto in cordis involucrum, ſed haec duo ſimul connata, unà ſemelque perforentur, nullus ſanè pulmonis lobus hic conſiſtere poteſt, qui in illo intervallo venam ſuſtineret. In caudatis verò ſimiis, & magis adhuc in canibus, amplum occurrit intervallum, inter ſeptum transverſum, & involucri cordis mucronem: ac hîc inter membranas thoracem interſepientes, inane vacuumve eſt ſpatium, per quod cava prorepit, ſibi ſubſtratum habens pulmonis lobum, quo is cavae caudex mirabili Naturae beneficio tanquam manu apprehenditur & ſuffulcitur. Proinde quando Galeni deſcriptionem canibus, noſtram autem hominibus conferes, utranque veram eſſe fatebere. Verùm Galeni ſententia nuſquam non à cava, priuſquam ad cor pertingat, venas in membranas thoracem intercipientes, deduci ac diſtribui docens, veritati parcit: quum hae membranae venas aſſumant, partim ab [f] illis ramis, quos à jugulo ad has ferri audies, partim à vena ſine pari. Cava autem, quum ad cor fertur, interſepientes thoracis cavitatem membranas ne contingit quidem: tantum abeſt ut ramulos ipſis ita tenues, ut in illas digeri debent, privatim offerat. Praeterea alius, Galenum in libro de Venarum ſectione probè aſſecutus, mirabitur, quî, priuſquam cavae ſupra cor progreſſum attingerem, à cava ſtatim atque in cor pertingit, [g] venam arterialem in pulmonem porrigi, non adſcripſerim: quum interim illud Galeni ſit dogma. quod quàm veritati conſentiat, ipſa vaſorum vicinia arguit. quippe quum nihil ab alio pronaſci verè dicamus, niſi id ei ſit contiguum, ut ſaltem attiguum, arterialem venam à cava principium ducere, neutiquam quis aſſeret. Praeterquàm enim quòd arterialis vena ſextuplo craſſiori conſtat [h] corpore, quàm cava, illa hanc non contingit, & non mediocris cordis ſubſtantiae portio inter cavae orificii elatiorem ſedem, & dextram orificii arterialis venae, intercedit. Dein arterialis venae orificium non minus in cordis dextrum ſinum, quàm orificium cavae orbiculatim liberumque pertingit: nihilque minus apparet, quàm ſoboles aliqua, à cava ad arterialem producta. Unde etiam haec, quia propriam obtinet circumſcriptionem, non minus privatim, quàm cava venit pertractanda. Dein quis forſan me culpabit, quòd coronalem venam dixerim eſſe (uti quoque profectò exiſtit) inſignem: quum in libro de Venarum arteriarumque ſectione Galenus illam ſcripſerit eſſe exiguam: uti contrà in ſeptimo libro de Adminiſtrandis ſectionibus, hanc perpetuò geminam reperiri tradidit. Huc accedit Galeni, de venae pari carentis principio, ſibi non conſtans ſententia. Primùm enim in commentario decimo ſecundi libri in Hippocratem de Victus ratione morborum acutorum, ſibi ipſi ter pugnat. nam in initio ſermonis de venae cavae per thoracem diſtributione, univerſim inquit venam octo inferiores coſtas enutrientem, à cava pronaſci, anteaquàm ad cor pertingat. Mox ſubjicit, in quibuſdam animalibus ſupra cor hanc à cava depromi: in

Duabus his figuris geminas venae pari carentis ſeries expreſſimus, quae ab illa variant, quam integra venae cavae delineatio indicavit. Notat autem hîc A venae ſine pari truncum. B ipſius ramum, qui in ſiniſtram ductus, in plures digeritur propagines. C verò privatim in inferiori figura, inſinuat cavae venae caudicis portionem.

Lib. 7 de Adminiſt. ſect.

Licebit hic 6 libri 3, 4, 5, 6 *figuras, & ultimam hujus libri ſpectare.*

Lib. 6 de Placitis. lib. de Sect. vena. lib. 7 de Admin. & 2 Commentariorum in Hippoc. de Victus rat. in morbis acutis.

f L. 1 *fig. lib.* 6 M, N, Q.

g 6 *fig. lib.* 6 I. 8 *fig.* C, D.

h 1 *fig. cap.* 15 B, C.

Galeni de venae ſine pari ortu ſententiae.

in homine autem ex ea cavae ſede eandem emergere, qua haec dextram cordis aurem contingit. Rurſus ſui oblitus, aliquanto inferiùs ſubnectit, hominis infernas coſtas à vena enutriri, quae ſub corde à cava exorditur. Huic ſententiae propemodum conformis eſt, quae in ſexto libro de Hippocratis & Platonis dogmatibus legitur, quum ſcribit, cordis involucrum, ſimul cum omnibus membranis, quae tum thoracis cavitatem interſepiunt, tum quae pulmonem ambiunt, alimentum ex cava, priuſquam ad cor deferatur, ſumere. In libro de Venarum ſectione, venam ſine pari à dextra auris ſede ad ſiniſtras thoracis partes proficiſci, atque ad quintam thoracis vertebram perferri in quibuſdam animalibus, atteſtatur. In ſimiis autem, paulo ſupra aurem in dextris partibus hanc poni docet: pluraque hic quàm in libro de Victus ratione, coſtarum intervalla praeſenti vena enutriri fatetur. Eandem ſententiam in ſeptimo de Adminiſtrandis ſectionibus complectitur, niſi quòd hîc ipſam à vena, quae juxta dextrum cordis ſinum conſiſtit, pronaſci ſimpliciter tradit: quum illic ad ſiniſtras thoracis partes illam proficiſci, malè adjecerit. Quinetiam alio ſeptimi ejus libri loco hanc ſine pari venam ex dextro cordis
i E. ſinu, non ſecus ac [i] coronalem pronaſci docet: quamvis id in ſimiis haud evenit. At non eſt quòd prolixiùs alia hujus ordinis loca ex libro de Foetus formatione & aliunde in medium adferam, quum ex modò propoſitis, Galeni de venae pari carentis ortu progreſſuque ſententia utcunque conſtet: quae quàm veritati conſentiat, ex noſtra enarratione, veram ejus venae ſeriem proſequente, petere licet. In homine enim non minus quàm in ſimiis, & canibus, & ſuibus, & bobus, & quotquot vidi quadrupedibus, vena pari carens à cava procedit, poſtquam haec cordis involucrum ſuperavit, ac eouſque pertingit, ubi nullus amplius, qui vaſorum interventu perficitur, pulmonum apparet connexus. Et ſi quis ſectioni fidem derogans, rationem hujus venae exortus petierit, illam ſanè adinveniet ex noſtro ſermone, qui Naturae artificium in illius venae propagatione ſuperiùs enarravit. Haudquaquam enim haec pari carens vena, à cavae caudice ſub corde enaſci potuit: tum quòd nimium periculoſe ſuſpenſa fuiſſet, propter ingens intervallum, ab ea venae cavae ſede ad vertebras uſque conſpicuum: tum etiam, quòd ſi illinc vena pari carens exoriretur, tota dorſi pars ſub corde, & ea ſede, qua ejus venae principium nunc exporrigitur, conſiſtens, venis indiga relinqueretur: aut Natura denuò aliam venam illinc, unde nunc illa enaſcitur, producere debuiſſet, illi dorſi ſedi alimen- *Unde venam pari carentem enaſci oportuerit.*
k 5 *fig. lib.* 6 B. tum ſubminiſtraturam. E regione autem [k] dextrae auriculae pronaſci nullo prorſus modo quivit: quòd vaſa pulmonem adeuntia, venalis ſcilicet arteria, & arterialis vena, & aſpera quoque arteria, illam ad dorſum ferri prohibuiſſent, niſi ipſa aliquouſque prius aut deorſum aut ſurſum prorepens, aptam deſcenſus ſui ſedem callidè inveniſſet. Praeterea ſi è regione dextrae cordis auriculae vena paris expers diffunderetur, ipſa etiam cordis involucrum peculiari foramine, ſecus atque nunc, permearet. unde etiam vel hinc affatim docet, quàm procul à corde principium ducat. Neque eſt quòd ad hujus ſententiae robur, hominis dorſi, quà id cor ſpectat, obliquitatem adferam: quae quum multo major in homine, quàm quadrupedibus aut avibus ſit, facilè liceret conficere, ſine pari venam homini etiam altiùs quàm illis animalibus à cava oportere enaſci, quòd his ſcilicet ſuccinctior ductus è regione dextrae auris ad dorſum, quàm illi viſitur: uti profectò inter ſecandum non ſolùm jucundum eſt expendere, ſed etiam promptum. Quamobrem verò Galenus ita variè, & de hominis vena pari carente, ipſi nunquam indubiè viſa, magis perperàm adhuc, quàm de ſimiarum vena ſenſerit, in ea Epiſtola utcunque perſtrinxi, qua dextri cubiti axillarem in laterali morbo (ſi modò quid interſit, cujus lateris venam dividas) ſecandam docui. Galenus enim aliquam rationem alicunde comminiſci ſtuduit, qua Hippocratis ſententiam probabiliorem redderet, qua is ſanguinem non mittendum docet, quum dolor inferiora ac ſub ſeptum petit. Quaſi verò Hippocrates arbitra-
l F. tus fuiſſet, à [l] vena ſine conjuge per phlebotomiam nihil educi poſſe, aut eam remotiùs
m *m, r, u.* ab [m] axillari diſtare, quàm ut haec aut alia quaevis, illius gratia aperiri poſſet. quum interim in pulmonum, cordis, jecoris, ventriculi, lienis & renum affectibus, venam in cubito non Hippocrates ſolùm, ſed omnis medicorum chorus ſecet. Caeterùm quoniam Epiſtola nuper commemorata, haec prolixiùs cum aliquot aliis paradoxis perſequitur, cavae venae diſtributionem deinceps, ſed quàm minimè potero interrupta ſermonis ſerie, aggrediar. Vena igitur cava, poſtquam ſine pari venam à ſe diduxit, ad jugulum rectà
n *ab* F *ad* H. ſub pectoris oſſe [n] conſcendit, membranis thoracem interſepientibus eleganter ſuffulta,
o 2 *fig. lib.* 6 F. [o] molleque & glandoſum corpus hic in jugulo paſſim adſtratum obtinens, quod Graeci θυμὸν, Latini verò communi glandularum nomine glandium vocant. Eſt autem glandium id in elatiſſima thoracis ſede exſtructum, ut ab omni noxa frequentiſſimas vaſorum *Cavae ad jugulum inceſſus, & ipſius inibi bipartitio.*
p H. diſtributiones hic ſuſpenſas, immunes ſervaret. Vena enim cava [p] inibi primùm in duos inſignes truncos tota diſcinditur: & à ſiniſtro trunco, quemadmodum & à dextro,
q I. [q] grandis vena promitur, quae primae thoracis coſtae innixa, poſtquam aliquot à ſe di-
r *ut* F *ſub* E *in* 1 *figura lib.* 6. ſparſit ramos, ſub clavicula in axillam [r] properat. Ab hujus etenim radice [s] exilis vena
s K. enaſcitur, deorſum per coſtarum radices ad tertiam uſque coſtam exporrecta, & exiguas ſoboles tribus, aliquando autem duntaxat duobus, ſuperioribus coſtarum intervallis derivans. Praeſens vena non ſemper ab ejus quae axillam petit radice pronaſcitur: verùm *Venae axillam adeuntis ortus. Vena ſuperiora coſtarum intervalla petens.*

non-

nonnunquam à cava, priuſquam in duos illos grandes truncos bipartiatur, principium ducit. Quinetiam interdum hanc penitus abeſſe obſervaturus es, aut araneae filorum modo praetenuem exiſtere: quum breviora illarum coſtarum intervalla, ab ipſis incumbente vena, quae axillam petit, aliquando autem à venae pari carentis propaginibus (idque potiſſimùm in dextro latere) ſatis nutrimenti aſſumant. Ab anteriori ſede illius [t] magnae in jugulo bipartitionis, [u] duae prodeunt venae, quae antrorſum ductae, ad elatiorem pectoris oſſis ſedem contendunt, ſecundùm ipſius latera, quibus coſtarum cartilagines coarctantur, deorſum ad abdominis uſque ſuperiora perreptantes, numeroſaſque ſoboles diffundentes. In progreſſu enim, ad ſex ſuperiorum utriuſque lateris ſeptem coſtarum intervalla, ſingulas diſtribuunt propagines, quae ad terminum oſſis coſtarum, ubi venae conjuge carentis [x] ramos ceſſare diximus, finiunt. Quemadmodum verò à ramis venae pari carentis, propagines extra thoracis cavitatem ad muſculos coſtis inſtratos excidere relatum eſt: ſic quoque à venis ad cartilaginum intervalla diſſeminatis, ramuli notatu digni, in muſculos pectori incumbentes, ipſaſque adeò mamillas propagantur, ſi modò ad has à venis pectoris oſſi exporrectis, ſurculi deriventur. Porrò quod ex venis ſub pectoris oſſe deductis [y] reliquum adhuc eſt, ad latus mucronatae cartilaginis deorſum in carnoſam rectorum abdominis muſculorum partem diſtribuitur. Venae enim è thoracis cavitate prolapſae, ſub rectis muſculis ad mediam uſque abdominis ſedem feruntur, ramulos quoſdam in proximas partes utrinque transmittentes: quorum praecipuus ad abdominis cutem ſubit, atque obliquè ſecundùm coſtarum cartilaginum terminos propagatus, in gracillimas & capillorum modo ſubtiles venulas ceſſat. Caeterùm inſigniores venarum rami, ſub rectis muſculis exporrecti, in plures ſurculos [z] ſupra umbilici ſedem terminantur, qui rectorum abdominis muſculorum ſubſtantiae implexi, [a] illarum venarum terminos fineſque ſpectant, quas in ſermonis progreſſu, ab imo ſurſum ſub rectis muſculis conſcendere audies. Harum venarum ſub pectoris oſſe reptantium originem, ex anteriori mediaque in jugulo bifurcationis ſede, utplurimùm educi animadverti. interdum verò eas ab [b] axillarium venarum radicibus, poſtquàm illae nonnihil à juguli medio in latera receſſerant, enatas obſervavi: quemadmodum aliquando alteram ipſarum, & praeſertim ſiniſtram, ab axillari, alteram verò ab ipſa bifurcatione pronatam vidi: quemadmodum etiam non infrequenter occurrit ab anteriori venae cavae ſede, ubi in duos inſignes truncos partitur, unicam pronaſci, quae ſurſum ad pectoris os ducta, in duas diſcinditur venas: ac unam dextro pectoris oſſis lateri, alteram ſiniſtro exporrigit. Ab his quoque venis, ſecundùm pectoris os deductis, membranae thoracis cavitatem interdividentes primos mutuantur ſurculos: ac ſubinde etiam à cava, ubi nunc dictas promit venas, [c] graciles quaſdam propagines ſibi vendicant, ſecundùm totam membranarum longitudinem, cum [d] nervis ſepti tranſverſi exporrectas. Quinetiam, ut & antea monui, à [e] vena pari carente, in membranas thoracis cavitatem interſepientes, ſurculi accedunt, venis quae [f] adhaerentem oculi tunicam implicant, quàm ſimillimi. A venis dein has thoracis membranas intertexentibus, etiam ſoboles in cordis involucrum, ubi illae [g] hoc continent, pertingunt. Caeterùm [h] vena axillam accedens, priuſquam è thorace procidit, non ita procul ab ipſius initio, ex elatiori ſede, [i] venam utcunque amplam promit, quae ſurſum obliquè in poſteriora tendens, ad transverſos vertebrarum cervicis proceſſus deducitur: & per [k] foramina illis privatim exſculpta conſcendens, in muſculos vertebris proximè adnatos, ſoboles ſpargit. At praeter illas, certo ordine, & veluti geniculatim ſingulas ſoboles unicuique foramini nervorum exortibus in cervicis vertebris inciſo derivat, dorſalique medullae, ipſiſque adeò vertebris alimentum ſuppeditat. Quod verò ejus venae reliquum eſt, in calvariam contendit, [l] peculiare ſibi cum [m] ſua conjuge arteria foramen obtinens, quod ad poſteriorem occipitis oſſis capituli ſedem excavatur. Caeterùm quando vena in calvariae amplitudinem pertingit, in [n] ſecundum ſeu ſiniſtrum durae cerebri membranae ſinum, uti poſtea auditurus es diffuſiùs, exhauritur. Praeter hanc venam, [o] alia adhuc ab illa quae in axillam contendit, priuſquam è thoracis cavitate omnino labitur, ex ipſius poſteriori regione principium ducit, quae in muſculos, humilioribus cervicis & thoracis elatioribus vertebris adnatos, ac capitis dorſique & thoracis motibus famulantes, diſpenſatur. Simulatque verò axillam petens vena, inter primam thoracis coſtam & claviculam, ex thoracis cavitate eſt egreſſa, [p] muſculumque perforavit, qui ſecundi paris dorſum moventium alter eſt, [q] eam, uti pòſt audies, [r] promit venam, quam humeralem vocabimus: & ilico atque declivis ducta, glandulas in axilla ad firmam vaſorum diſtributionem à Natura procreatas contingit, quas nunc dicam, à ſe diducit propagines. Primùm utrinque ſingulas emittit venas: ad thoracis quidem anteriora [s] unam, ad poſteriora autem [t] alteram. Quae antrorſum exporrigitur, in [u] muſculos à pectoris oſſe & coſtis ad brachii os & ſcapulam pertingentes diffunditur, & pectoris cutem ſimul & mamillas frequenti admodum ramorum ſerie in mulieribus adit. Vena autem retrorſum proficiſcens, in muſculos cavam ſcapulae ſedem occupantes, vicinaſque ſedes multiplici etiam ſobole digeritur. Caeterùm nonnunquam à [x] priori, & quae pectus accedit vena, interdum verò ab ipſo qui in axilla conſiſtit [y] trunco, [z] alia grandis utcunque vena exoritur, quae deorſum ſecundùm thoracis latus

ex-

Venae ſub pectoris oſſe deorſum repentes.

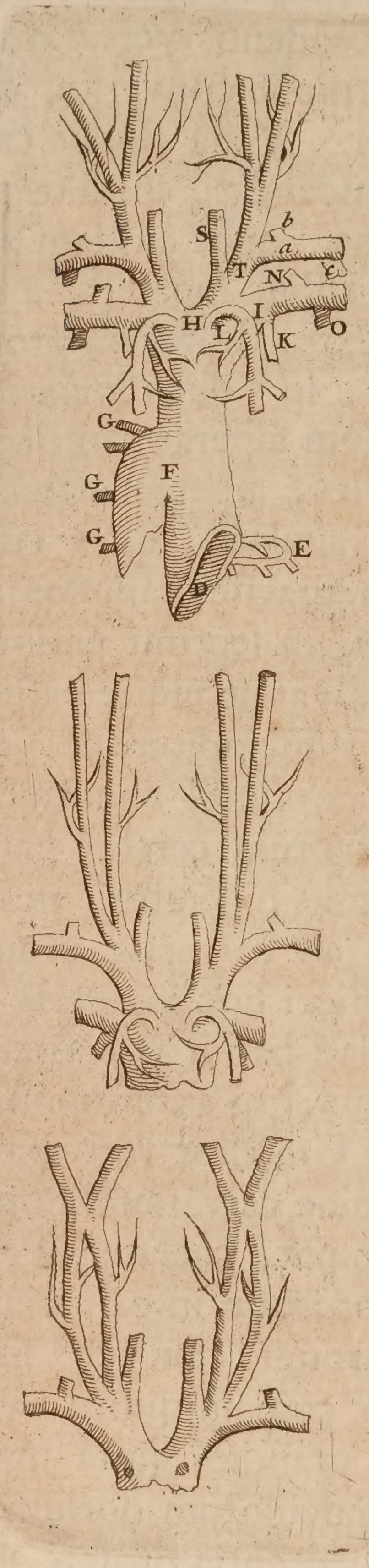
Aliquot rami à vena axillam petente ſparſi priuſquam brachium ſubeat.

t H.
u *Altera* L *inſignitur. dein utraque* 2 *fig. lib.* 6 B, C.
x G, G.
y 1 *fig. lib.* 5 K. 6 *muſc. tab. a. ubi etiam rectum muſculum f inſignitum ſpectabis.*
z M.
a Γ.
b *ab* I.
c 1 *fig. lib.* 6 Q.
d 1 *fig. lib.* 6 P, P.
e F.
f 18 *fig. cap.* 14 *lib.* 7 *n, n.*
g *Id licet colligere ex* 1, 2 *fig. lib.* 6.
h I.
i N, N *ultimae fig ſ.*
k 2 *fig. cap.* 15 *lib.* 1 T. 7 *fig. x.* 8 *fig. α.*
l 2 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 *f.*
m *fig. cap.* 12 F.
n *ultim. fig. t, t. &* 7 *fig. lib.* 7 Q, Q.
o O.
p 8 *muſc. tab.* C. *aut potius quaere eum muſculum in Epitomes tabulis.*
q *a, a.*
r *ut in ult. fig. ſiniſtro latere à ζ α oritur, eſtque haec figura hac in parte caeteris verior.*
s P.
t Q.
u 3 *muſc. tab.* Δ 4 *tab.* Γ.
x P.
y *m.*
z R.

exporrecta, potiſſimùm abſumitur in [a] muſculum, cujus beneficio brachium declive dorſo admovemus. Praeter hos ramos, major vena, quae in axilla habetur, [b] exiguos ablegat ſurculos glandulis & membranis, quae inibi vaſorum diſtributionibus, eorundemque colligationibus praeſunt. Quá autem ſerie axillaris venae reliquum, in totum brachium excurrat, peculiari Capite mox atque caeteras adſcendentis venae cavae partis ſoboles abſolvero, expediam. *Cavae per collum capuſque ſeries.* Proinde ad jugulum rurſus ſermone converſo, caeteros truncorum [c] magnae illius in jugulo diviſionis ramos aggrediar. Vena itaque cava, ad eum quem dixi modum, priuſquam pectoris oſſis ſummum tranſcendat, in duos truncos diducitur: ac ſtatim à diviſione, nuper [d] commemorata vena, quae axillam petit, principium obtinet. quod autem alterius diviſionis illius trunci adhuc ſupereſt, à media juguli ſede, cui priùs innitebatur, modicè recedens, ſurſum extra thoracem protenditur: & ſimulatque claviculam pectoriſque oſſis ſummum ſuperavit, in [e] duos impares ramos ſcinditur. *Interior jugularis.* Interior namque exteriori gracilior eſt, & ſecundùm aſperae arteriae latus [f] adſcendens, nonnullas venulas, in ſpeciem capillorum exiles, aſperae arteriae conterminiſque membranis communicat. Haec interior cenſetur jugularis, quae cum ſui lateris [g] ſoporali arteria verſus cerebrum fertur, ac in adſcenſu graciles ramulos membranulis [h] ſexti nervorum cerebri paris in collo, & in faucibus etiam ſeptimi paris nervos colligantibus digerit, univerſo ductu ſoporariae arteriae, ad calvariae uſque baſim commiſſa: quò cum [i] pervenit, in duos inaequales amplitudine ramos diſcinditur: ac [k] amplior obliquè retrorſum, ſecundùm calvariae baſim ductus, calvariam ſimul cum quodam ſoporalis arteriae ramo ingreditur, [l] foramine utens, ſexti nervorum cerebri paris gratia exſculpto. Qua verò ſerie in calvariae cavitate praeſens ramus digeratur, in cerebri vaſorum deſcriptione affatim perſequar: modò autem ſat erit, ad calvariae uſque cavitatem venas, quae eò pertingunt, ſermone deducere. Ab ampliori hoc jugularis internae ramo, quum (uti diximus) in poſteriora ſecundùm calvariae baſim is contendit, [m] propago diducitur, in elatiorem ſedem [n] muſculorum pertinens, qui anteriorem cervicis vertebrarum regionem occupant, ſtomachoque ſubjacent. [o] Gracilior verò internae jugularis ramus, ſoporali arteria penitus relicta, [p] privato foramine calvariam ſubit, quod juxta foramen tertio [q] & quarto pari nervorum cerebri commune, caelatur. Priuſquam verò ramus ille in duram cerebri membranam pertingit, totuſque in calvariam mergitur, [r] ſobolem non admodum inſignem ad auditus organum depromit, eam per [s] foramen quoddam transverſum mittens, quod huic ſoboli & [t] nervulo cuidam quinti paris nervorum cerebri commune cenſetur. *Exterior jugularis, humerariaeque ortus, & priuſquam brachium ſubit, ſeries.* Porrò [u] exterior, idemque grandior ſupra jugulum factae diviſionis ramus, ab exteriori ipſius latere, poſtquam muſculorum dorſum moventium ſecundi paris [x] alterum perforavit, [y] inſignem ex Galeni ſententia profert venam, quae deorſum verſus claviculam revoluta, ad ſummum humerum, ipſumque adeò brachium contendit, humerariamque nobis nuncupatam venam conſtituit. Quum tamen propter Ariſtotelem, qui humerariae ortum ſub aure eſſe, falſo tradiderat: & Galeni locorum, quibus venarum in jugulo & collo ſeriem perſequitur, obſcuritatem, ſtudioſiùs ſolito humerariae originem indagatus ſum, venam hanc non ita ut Galenus cenſet, ab externa jugulari, ſeu majori, quem paulo antè narrare coepi, ramo, enatam vidi: verùm ab ea vena, quam transverſim ſupra primam coſtam in axillam tendere ſcripſimus. uti ſanè rationi videbatur conſonum, quae tutiùs unum caudicem, quàm duos ramos, mutuò aequè diſtantes, aliquouſque ſimul progredi atteſtatur. Oritur autem humeraria, ab ejus venae medio ferè ductu, qui à jugulo ad axillam metiri poſſet. Atque hinc humeraria ſub ſummo humero transverſim brachium petit, illa verò ſub humeri articulo magis obliquè in axillam deſcendit. Caeterùm priuſquam humeraria brachium ſubeat, non procul ab ipſius ortu [z] ramum edit, qui in cutem poſteriori cervicis ſedi obductam, & externos ejus ſedis muſculos, numeroſa venularum ſerie digeritur. Praeter hunc, [a] alium quoque grandiorem depromit ramum, in gibbam ſcapulae ſedem frequenti etiam ſobole diſperſum. Deinde quando ad [b] ſummum pertendit humerum, atque ſub illo in brachium prorepit, priuſquam penitus demergitur, in ſummi humeri cutem [c] propagines derivat, quarum praecipuae in cutem digeruntur, quae [d] muſculum integit brachium attollentem. Ejuſmodi propagines interdum, idque potiſſimum in mulieribus, ad mamillarum uſque cutem [e] excurrunt, deorſum in priora ſecundùm claviculam errabundo progreſſu deductae, & ante ſectionem in pleriſque mulieribus vireſcente quodammodo aut caeruleo colore conſpicuae. Qua autem ſerie ejus venae brachium adeuntis reliquum digeratur, poſteriùs dicam, quando peculiari Capite, ipſius axillariſque venae diſtributionem perſequar. Caeterùm [f] major ramus, quem ſupra claviculam haberi, atque ab externo ſuo latere, ſecundùm Galeni placitum, humerariam germinare diximus, ſub lato buccas movente [g] muſculo, per colli latus ad fauces porrigitur, exteriorem efformans jugularem, *Exterioris jugularis ſeries.* quae non pari ſemper modo (uti in vociferantibus, aut aliàs vi ſpiritum retinentibus, & vetulis, indies obſervamus) per colli cutem fertur: ſed ferè quadruplicem, aut magis adhuc variam diſtributionis ſpeciem proponit. Prima (quam frequentiùs eſt cernere) ea eſt, qua unus tantùm ramus hîc ſub cute ad fauces uſque procedit, in ipſo progreſſu nullibi inſigniter diſciſſus: ſed duntaxat graciles ramos, in muſculos, conterminamque cu-

a 10 *muſc, tab.* Θ.
b *inter* P & R.
c H.
d I.
e S & T.
f *ult. fig.* δ *ad* E.
g *fig. cap.* 12 Z, *aut* X. *aut potius ſeriatim hic ſpecta ult. fig.*
h 2 *fig. cap.* 2 *lib.* 4 *e, e. dein v.*
i *fig.* 14 *cap.* A.
k *ejuſdem fig.* C *cum* I.
l 2, 3 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 *c.*
m *fig. cap.* 14 Φ.
n 8 *muſc. tab.* A, B.
o *fig. cap.* 14 F, *faciens ramos o, o, o.*
p 2, 3 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 R *juxta* Q.
q 14 *fig. lib.* 7 I & K.
r *fig.* 14 *cap. n.*
s 2 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 V.
t 2 *fig. cap.* 2 *lib.* 4 *b ab a enatum.*
u T.
x 8 *muſc. tab.* C.
y *fig.* 6 *cap. Galeni ſententiae convenit ad* T, *a. verùm ultimae fig. ſiniſtrum latus veram delineationem oſtendit ad* ζ & *α.*
z *b.*
a *c.*
b *ultimae fig. lib.* 1 λ.
c *d, d.*
d 4 *muſc. tab.* Ξ. 10 *tab.* Δ.
e 25 *fig. lib.* 5 A, A.
f T.
g 3 *muſc. tab.* Γ.

tem partim rectà, partim obliquè, & interdum transverſim conſcendentes, variè ſpargens. Secunda autem ea viſitur, qua in medio ductu juxta colli longitudinis medium, jugularis in duos inſignes ramos dirimitur: & unus quidem in priora, alter in poſteriora quodammodo ſurſum properat. Tertiam conſpicimus, qua propter claviculam adhuc exterior jugularis in duas propagines diffunditur, quae ſurſum ſub cute invicem diſtantes feruntur. Quarta ex tertia paratur: aliquoties enim illae propagines invicem perpetuò diſtant, ac nuſquam ſe mutuò contingunt: interdum verò ad humiliorem faucium ſedem mutuò rurſus coëunt, ac ex ambabus una conſtituitur vena, quae mox bipartita, uti modò ſubjungam, in ramos ceſſat. Verùm ſubinde & ex tertia ſerie alia adhuc conſurgit differentia. Nam aliquando altera, neque illa ſanè minor propago, cuti non ſubtenditur, h muſculo recondita, qui à pectoris oſſis ſommo & clavicula pronatus, mamillari temporis oſſis proceſſui inſeritur. atque ea propago in eum modum ſubmerſa, frequenter adeò inſignis occurrit, ut etiam nonnulli diſſectionum profeſſores hanc internam jugularem videantur appellaſſe: illam i verò interim negligentes, quae ſecundùm aſperae arteriae latus exporrigitur. Utcunque verò exterior jugularis, aut unica utrinque, aut in medio per collum ductu, aut ſtatim à claviculis gemina adſcendat, ſemper cuti, quà prorepit, inſignes notatuque dignos offert ſurculos: ac quum ad fauces uſque, juxta inferioris maxillae humiliorem ſedem, ſub aurium regione k contendit, ſui l portionem ad oris interiora & duram cerebri membranam tranſmittit: m reliquum verò ipſius, in faciei cutem, & illius muſculos, & ad tempora, & poſt aures, & univerſam breviter capitis cutem transfunditur. n Portio interiora oris ſubiens, in primis ſuis ſciſſionibus o glandulas obtinet interjectas, quas tertium glandularum in faucibus conſiſtentium genus in ſexto libro numerabimus. His glandulis, quae vaſorum hic praeſunt diſtributionibus, ab interiori externae jugularis portione ramuli diſpenſantur: mox notatu digni in laryngem, & p glandulas ipſi proximè adnatas, & muſculos oſſis υ referentis, & linguae, & univerſim ad omnes faucium ſedes, ſurculi derivantur: quorum inſignis ſub lingua, ſecundùm ipſius longitudinem prorepit, in multiplices & errabunda ſerie prorepentes q ramulos ſciſſus. Quinetiam ab hac jugularis portione, praeter r grandem ramum, qui in calvariam per s foramen ſubit, ad poſteriorem mamillaris proceſſus ſedem caelatum: rami etiam in palatum, & tunicam narium cavitati obductam, digeruntur, à quibus poſtmodum non negligendae t ſoboles calvariam petunt. Una enim per u foramen, quod ſecundo cerebri nervorum pari inſculpitur, calvariam accedens, in duram membranam aliquot ſurculis excurrit: quemadmodum & altera ſoboles durae membranae offertur, calvariam ingrediens per grandius foramen x illorum quae in octavo capitis oſſe, odorum gratia exſculpuntur. Hae ſoboles, quum calvariam ingrediuntur, ſurculos quoſdam oculo elargiuntur, in frontis cutem interdum diſſeminatos. y Exterior externae jugularis portio, per capitis exteriora paſſim repens, mox glandulas ſuis quoque diſtributionibus praefectas obtinet, quae inibi ſub aure reponuntur, ubi inferior maxilla ſuperiori articulatur. Praeſens portio inter has glandulas bipartitur: & z uno ramo in buccas, narium alas, & ad a frontem variè exporrigitur, b altero autem tempus & auris regionem adit. Hic enim ramus denuò in duos praecipuos ſurculos diviſus, c unum in ſui lateris tempus admodum errabundo & involuto ductu digerendum offert: d alterum verò poſt aurem & ad occipitis cutem diffundit. Exterioris jugularis ſoboles, in faciem ac capitis cutem digeſtae, hoc ſibi privatim vendicant, quòd dextri lateris venae, ſiniſtri lateris venis, quibuſdam ſedibus permiſceantur, ac invicem coëant, idque potiſſimùm in facie & vertice, & in primis adhuc in fronte. adeò, ut frontis vena plerunque ab utrarumque jugularium propaginibus, per internos oculorum angulos ſurſum deductis, conſletur. Ad haec, per e exigua verticis oſſium foramina & ſuturas, f gracillimae venulae in calvariam procidunt: non aliter atque rurſus ex calvaria in cutem alias emergere tum dicam, quando cerebri vaſorum ſeriem privatim enarrabo. Quippe haec opportunè tantiſper dum in calvariam arterias quoque ſermone perduxero, aſſervabitur, quòd varia cerebri venarum arteriarumque ſit commixtio: quam incognito adhuc arteriarum ad calvariam deductu, arduum foret percipere. Quamquam interim cuivis integrum ſit, Caput decimumquartum, cerebri vaſis dedicandum, aut hîc, aut ſuo, quo id reponam, loco aggredi.

Primam diſtributionis externae jugularis venae ſeriem, nudae cavae delineatio docet: reliquas verò tres, privatis & nunc ſeriatim hic repoſitis formulis expreſſi, ac earum primae eoſdem characteres, quos integrae delineationi, accommodavi, ratus ex illa hanc ita facilius poſſe perpendi.

h *4 muſc. tab* Θ.
i S.
k V.
l X.
m Y.
n X.
o *1 muſc. tab.* A.
p *6 muſc. tab.* L.
q *Hi ſublevata lingua conſpiciuntur.*
r *fig. cap.* 14 E. *& ultimae fig.* λ.
s 2. 3 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 *g.*
t *ſub.* 9 *& ult. fig* μ. *& fig. cap.* 14 G, H.
u 1, 3 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 G.
x 3 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 I.
y Y.
z Z.
a 9.
b æ, *.
c æ.
d *.
e 4 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 *ſ, ſ.*
f 1 *fig. lib.* 7 F, F.

CAPUT VIII.

VENAE AXILLARIS ET HVMERARIAE PER BRACHIVM cubitumque & manum ſeries.

a m & a. ult. fig. z & α.
b ult. fig. α naſcitur quodammodo à ζ.
c ſub λ & Q ult. fig. lib. 1.

Venas [a] duas à cava in brachium propagari, prius relatum eſt, quibus una eademque radix à jugulo extra thoracem uſque extitit. Gracilior, quae veluti ab alia craſſiore [b] enaſcebatur, quòd [c] ſub ſummo humero, ipſaque adeò clavicula, in externam brachii ſedem procidat, humeraria & cubiti exterior dicitur: craſſior autem, ampliorve, quòd per axillam internamque brachii ſedem prorepat, axillaris interiorque cubiti vena nuncupatur. & quanto haec grandior ampliorque humeraria viſitur, tanto etiam in frequentiores numeroſioreſque ſoboles diffunditur.

d b, c, d, d.
e 3 muſc. tab. inter P & Δ per lineam ab L ad Q.
Humerariae per brachium inceſſus.

Humeraria namque [d] illos quos praecedente Capite recenſuimus ramos diſpergens, ad poſteriorem claviculae ſedem contorquetur: ac ſub ſummo humero, uti diximus, prorepens, [e] inter internum latus muſculi brachium attollentis, & validum tendinem muſculi brachium ad pectus ducentis, in brachium procedit. Dein carnea membrana ſub cute ſuffulcitur: deorſumque porrecta, etiam ante ſectionem in omnibus evadit conſpicua: niſi fortè graciliores omnino venas homo obtineat, obeſiorve ſit. Porrigitur autem recto tramite per anteriorem (verſus exteriora tamen magis) brachii regionem, ſecundùm exterius latus [f] muſculi cubitum flectentium anterioris.

f 6 muſc. tab. Θ
g e, e, e.
h ſ.
i f.
k 2 fig. cap. 22 lib. 1 P.
l g.
m 5 muſc. tab. Θ. 6 tab. Ξ.
n 6 muſc. tab. Λ. 12 tab. Θ.
o h.
p t unitur cum b ad α.
q q, q. ult. fig. f, f.
Humerariae ſeries juxta cubiti articulum.
Lib. de Venarum diſſect. & potiſſimùm 3 lib. de Adminiſt. ſect.

In deſcenſu verò ad cubiti uſque articulum, [g] graciles duntaxat ramos utrinque in cutem ſibi proximam, anterioremque dicti muſculi ſedem diſpenſat, qui partim rectà, partim obliquè & tranſverſim in cute ita prorepunt, ut interdum verſus internam brachii ſedem ad axillaris venae [h] ſoboles in cutem digeſtas pertinere, cum illiſque coire videantur. [i] Quando humeraria cubiti attingit articulum, juxta [k] exterius humeri tuber, in tres ferè ramos tota diducitur. [l] Primus (quem frequentiſſimè, & potiſſimùm in hominibus, deeſſe conſpicies) quotieſcunque ſe offert, gracillimus viſitur: & penitiùs quàm ſub cute immergens, exteriori ſedi capitum [m] muſculorum praecipuè offertur, qui quatuor digitorum ſecundos & tertios flectunt articulos, & interno lateri ejus [n] muſculi, qui radium in ſupinum moventium longior exiſtit. Ramus iſte, mox in paucos ſurculos diſſectus, ceſſat: neque, ut Galenus ſcribit, alicui axillaris venae ramo ita commiſcetur, ut [o] praecipuum humerariae ramum, qui enarratione ſecundus erit, cum [p] quadam axillaris venae propagine, in cubiti flexu ſub cute uniri mox audies. Ut enim Galenum axillaris venae [q] praecipuam portionem, in alto inter muſculos reconditam, minus verè deſcripſiſſe, ex ſedula reſectione obſervabis: ſic quoque primi hujus humerariae rami (ſi quando is unquam cernitur, & Natura praeter conſuetum ſibi artificium, à cute ad corporis penitiora, non autem ab his, utpote ſedibus ad vaſorum cuſtodiam tutioribus, verſus corporis ſuperficiem, cutemque, venas porrigi voluit) ſeriem non eſt aſſecutus, aut imaginatione illam ſibi admodum inartificioſam confinxit. quamquam interim pereleganter vereque eas Galenus enarraverit venas, quae citra ſectionem in nudato (uti in venae ſectione fit) brachio, plurimùm & frequenter illi occurrerunt. Quas quum ſimiis convenire vidit, quàm illarum corpus humano ſimile ſit, longa oratione inducere conatus eſt, nullam, niſi ante diſſectionem omnibus obviam, ſibi perſpectam habens differentiam: quum interim tam varias & innumeras hactenus in oſſibus, muſculis, & venis quoque propoſuerim, mihique inde non vulgariter perſuadeam, humanum corpus nunquam à Galeno fuiſſe aggreſſum.

r h.
s t.
t α.
u i.
x 6 muſc. tab. Λ. 12 tab. Θ.
y k, k.
z ſuperius k.
a x, x.
b l.

[r] Secundus itaque & praecipuus humerariae ramus, eorum in quos juxta exterius humeri tuber ea diſcinditur, obliquè ſub cute, ad cubiti cum humero articuli flexus medium deſcendit: ac cum axillaris venae [s] ramo, quem poſtmodum commemorabo, coit: [t] unaque ex ambobus ramis, humerariae nimirum & axillaris, vena conflatur. [u] Tertius humerariae ramus, [x] muſculum qui radio juxta brachiale inſertus, radii in ſupinum motus autor eſt, conſcendit: & paulatim deorſum prorepens, obliquus per radium ante medium ipſius longitudinis in externam cubiti regionem perfertur: quam ubi attigit, [y] ſurculos quoſdam, ut & reliquo, quem hactenus confecit, ductu, in proximam ſibi cutem depromit: quorum non [z] infimus eſſe ſolet, qui ab ipſo educitur, quà humeraria in tres illos ramos juxta externum humeri tuber partitur. Caeterùm tertius hic ramus ſenſim obliquè verſus ulnae appendicem, brachialiſque radicem prorepens, tandem [a] alteri cuipiam inibi [b] commiſcetur venae: hacque adauctus, externam brachialis ſedem conſcendit: & in aliquot ſurculos, errabundo inceſſu ſparſos, diſſectus, regionem intercurrit, quae ante parvum digitum & anularem habetur, externa etiam illorum digitorum ſede ſoboles quaſdam ab hoc ramo ſibi vendicante. Cujus verò venae propago illa demum ſit, quam tertio humerariae ramo uniri jam ſcripſimus, ſubjungam, ubi primùm aliquot axillaris venae propagines abſolvero: quippe à quodam axillaris ramo, ſub cute per totam ulnae longitudinem exporrecto, illius propaginis ini-

tium

Axillaris in brachio conſiſtentis ſeries.

tium pendet. Axillaris itaque, [c] quum primùm axillam ſuperat, brachiumque ſubingreditur, inter muſculos brachii os amplexantes delitelcit, praecipuè verò inter anteriorem ſedem [d] primi cubitum extendentium, & poſteriorem ſedem tendinis [e] muſculi, quo brachium pectori admovetur, & dein juxta muſculorum cubitum flectentium [f] poſteriorem. Haec primùm capitibus [g] muſculorum, quorum ope cubitus extenditur, [h] propaginem offert, illis [i] venulis è regione eductam, quae ab ipſa in glandulas hic repoſitas digeruntur. Poſt hanc, demiſſius axillaris ex poſteriori ſua ſede [k] venam iiſdem muſculis diſpenſat, à qua mediocris etiam magnitudinis ſoboles in externae brachii ſedis cutem diſſeminantur. Ab externo latere axillaris venae, [l] alia notatu dignae amplitudinis propago diffunditur, obliquè deorſum ſub humero, ſeu brachii oſſe, ad [m] externum uſque hujus tuber deſcendens, ac ſub [n] muſculis cubitum extendentibus occultata: [o] muſculorumque capitibus, ab externo humeri tubere pronaſcentibus, ramulos quoſdam exhibens: ac demum aliquouſque ſemper profundè occultata, in externam cubiti ſedem prorepens, ſimul cum [p] nervo, qui brachium petentium quartus opportunè enumerabitur. Has propagines axillaris adhuc in alto latitans edit, ipſaque in [q] duos truncos diſcinditur, quos ſanè accuratiſſimè examinatos velim, non tantùm Galeni nomine, quem haec axillaris diviſio latuit, vel quam juxta cubitum, atque adeò in brachii extremo fieri ſcripſit: ſed eorum quoque occaſione, qui ſe operaepretium aliquod in Anatome arbitrantur praeſtitiſſe, dum ſectionem ſemel atque iterum aggreſſi, ſimul cum axillari vena humerariam porrigi, ſe animadvertiſſe ſcribunt, oſcitanter humerariam (quae etiam vel ante ſectionem notiſſima eſſe debuit) unà cum carnea membrana à brachio auferentes, & poſtmodum [r] alteram axillaris venae partem (quam modò perſequar) humerariae loco deſcribentes.

Lib. 3 de Adminiſt. ſect.

Praecipua axillaris in duos truncos diſtributio.

Axillaris itaque hominis vena, non procul ab ipſius è thoracis cavitate in axillam egreſſu, in duos quodammodo pares diſcinditur truncos: quorum alter, qui ferè & craſſior viſitur, toto ductu in profundo latitat, [s] arteriaeque in brachium exporrectae perpetuò attenſus, eadem ferè cum ea diſtributionis ſerie digeritur, ſimul etiam [t] nervo brachium adeuntium tertio concomitatus. Inter [u] duos enim cubitum flectentes muſculos, deorſum ad mediam ſedem flexus articuli cubiti porrigitur, illis muſculis, & dein membranis, quibus nervi induuntur, ramulos ſpargens. Quando autem cubiti articulum ſuperavit, atque inter muſculos digitorum flexus autores ferri incipit, in [x] duos dirimitur ramos, qui modicè ab invicem recedentes, ac muſculos quos perreptant ſurculis implicantes, unà cum tendinibus internam manus ſedem petunt, qui per [y] ligamentum, in interna brachialis regione anuli modo conſpicuum, porriguntur. Rami inibi in alias ſoboles partiti, ſub [z] tendine feruntur, qui lateſcens, volae cuti ſubnaſcitur: atque hinc ita in internam digitorum ſedem digeruntur, ut binae ſoboles pollici, & totidem indici, & una medio offerantur, à ramo qui ſecundùm radium per cubitum porrigitur. Ab illo autem, qui ulnae attenditur, binae ſoboles anulari & minimo, & una medio exhibentur: ab illoque ramo ſurculus [a] muſculos adit, externam volae ſedem occupantes. atque ita ab altero etiam ramo ſurculus in [b] muſculos penitiùs pertinet, qui primo pollicis oſſi connaſcuntur.

Axillaris venae portionis cutem ſubeuntis ſeries.

[c] Alter axillaris truncus ſenſim ex alto ad internae brachii ſedis cutem emergit, verſus humeri [d] interius tuber properans, ac ante ſectionem ſub media brachii longitudinis ſede, non minus quàm humeralis ſupra cubitum, conſpicuus. Ubi autem interiori humeri tuberi ferè incumbit, ad elatiorem ejus tuberis ſedem, in [e] duas magnitudine propemodum aequales partitur venas: quarum anterior cuti ſubſtrata (quemadmodum & omnes praeſentis trunci ſoboles) obliquè deorſum ad mediam cubiti articuli flexus ſedem repit, ac cum [f] ſecundo humerariae ramo ad humiliorem mediamque flexus illius ſedem coit, [g] unaque inibi ex ambabus conſurgit vena, quam communem, quia ex axillari & humeraria conſtituitur, meritò appellamus.

Communis venae conſtitutio.

vulgus tamen medianam vocat: etiamſi Graeci, & Latinorum praecipui, [h] ramos qui hanc communem efformant, medias, ut & obliquas, nuncupaverint. verùm interim Galenus in primo libro de Curandi methodo ad Glauconem, mediam videtur appellare, quam aliàs communem vocitat. [i] Poſterior vena illius axillaris trunci juxta interius humeri tuber bipartitionis, frequentes ramos derivat inferioris cubiti ſedis cuti, & interioris itidem exteriorisque ſedis humiliorum, ac ſecundum ulnam ſitarum regionum cuti. Ramorum per has ſedes excurrentium, [k] unus primarius, ſecundùm ulnae inferiorem ſedem, ad exteriora tamen magis declinans, verſus brachiale porrigitur, & ipſius ſoboles cum humerariae [l] ramo illuc contendente [m] coit: conſurgensque ex ramo hoc & ſobole illa propago, perinde ac prius enarratum eſt, in externam manus ſedem dirigitur. Interdum autem illo humerariae ramo deficiente, ea axillaris venae ſoboles abundè ejus rami vices in manu gerit. Rurſus ramorum [n] poſterioris illius venae trunci axillaris, qui ſub cute conſiſtit, [o] alius haud negligendus cutem adit, qua poſterior cubiti articuli ſedes induitur: quamquam is in externam cubiti ſedem non admodum procul perreptet. Inſuper [p] alii etiam rami notatu digni, ab hac poſteriori vena in internae cubiti ſedis cutem digeruntur, qui vario & admodum incerto implexu, modò invicem permiſcentur & coëunt, modò iterum mutuò abducuntur, ſurculos à primario illo [q] ramo, quem ulnae exporrigi dicebam, aſſumentes, aliosque rurſus illi ſurculos impartientes. His ſurculis & propaginibus in eum modum per cubiti interiora reptan-

c *f.*
d 1, 12 *muſc. tab.* T.
e 3 *tab.* Δ.
f 8 *tab.* Γ.
g 11 *tab.* Θ, *f.*
h *n.*
i *inter* P *&* R.
k *o.*
l *q.*
m 2 *fig. cap.* 23 *lib.* 1 P.
n 9 *muſc. tab.* T, S.
o *ejuſdem tab.* Y, Z, Θ, Λ.
p 2, 3 *fig. cap.* 11 *lib.* 4 Φ.
q *in q & r.*
r *q, q. & ult. fig. f, f.*
s *fig. cap.* 12 N.
t 2 *fig. cap.* 11 *lib.* 4 τ.
u 6 *muſc. tab. inter* Θ *& r, r.*
x *Pete haec ex arteriae ſerie.*
y 4 *muſc. tab.* θ.
z 4 *tab. tendo muſculi* Π.
a 4 *muſc. tab.* η, ξ.
b 6 *muſc. tab.* κ, λ. 7 *tab. charact.* 1, 2, 3. 11 *tab.* ſ.
c *r.*
d 1, 2 *fig. cap.* 23 *lib.* 1 S.
e *t, u. ac t anteriorem notat.*
f *h.*
g *α.*
h *t, b.*
i *u.*
k *x, x.*
l *i.*
m *l.*
n *u.*
o *y.*
p *inferius* ζ.
q *x, x.*

r ſuperius z. ptantibus, [r] alia frequentiſſimè accedit non-contemnenda, quam axillaris venae [s] ramus,
s t. communem venam cum humerariae ramo efformans, ab humiliori ſede & ex medio progreſſu emittit. Haec interdum rectà, interdum verò errabundo ductu ad brachiale contendit, aliiſque hujus ſedis propaginibus commiſcetur: quae adeò graciles ſunt, varieque invicem implicantur, ut interna cubiti regio non minus frequenter quàm tibiae venter, ſeu ſura, varicibus moleſtetur, hîcque quidpiam retis imagini non abſimile commonſtret. Propagines hae neutiquam ad brachiale terminantur: ſed partim obliquè, partim rectà, partim verò transverſim, & modò invicem commixtae, modò rurſus diremptae, totam manus internam cutem perreptant, ipſi cuti paſſim connatae. Porrò harum propaginum, quae pollicis radicem, ſeu Veneris, aut ut aliis viſum eſt, Martis collem accedunt, pri-
t δ. vatim id ſibi vendicant, quòd ipſis [t] ramus ab illis venis [u] permiſcetur, quas à communi
u φ. vena in externam pollicis regionem diffundi, jam dicturus ſum. [x] Communis enim vena *Communis venae ſeries.*
x α. y ι, b. ilico atque è [y] duabus illis axillaris & humerariae propaginibus conflatur, obliquè deorſum ducitur, ad elatiorem cubiti ſedem paulatim contendens, quouſque radium paulo ultra ipſius longitudinis medium tranſcendat hinc inde: neque id eodem ſemper modo, in progreſſu ramulos diffundens, & nonnunquam à propaginibus, internam cubiti ſedem ſub cute perreptantibus, alios, qui cum ipſa coëunt, aſſumens, donec tandem in externam
z β. cubiti ſedem pertingat. Ubi itaque communis vena eam ſedem attingit, [z] ſupra radium
a γ, ε. nonnihil ante illius cum brachiali articulum, in [a] duos ramos diſcinditur, ſectionemque oſtendit, quam non inopportunè Graecorum γ, aut Y, aut Λ, non autem Γ aſſimilaveris.
b γ. c δ. [b] Alter iſtius ſectionis ramus, qui elatior eſt, [c] portiunculam ad internam brachialis ſedem, verſus pollicis radicem diſpenſat, quae dictis nuper hanc ſedem perreptantibus ſur-
d φ. culis [d] commiſcetur. Quod verò elatioris rami reliquum eſt, exteriùs inter pollicem & indicem ſurſum repit: atque hîc in varias ſoboles, invicem nunc unitas, nunc autem rur-
e ε. ſus ſejunctas, diſpergitur. [e] Alter ramus, qui inferius γ aut Y caput conſtituit, indicis & medii, & aliquouſque anularis ſedem petens, in varias quoque ſoboles exhauritur. Quippe haec venarum in manus cutem ſeries adeò varia eſt, pugnanſque, ut hanc explicare prorſus arduum ſit, praeſertim quum inter quàmplurimos homines, vix duos aequali correſpondentique venarum in ramos diſtributione invenias. Adde, ejuſdem hominis dextram ſiniſtrae raró admodum congruere. *Variam manus cutem implicantium venarum eſſe ſeriem.* Operaepretium itaque fuerit, venarum in manum propagines non hinc, ſed ex ſectione, & ante conſectionem, in brachiis vinculo interceptis, quum venam dividimus, condiſcere: atque adamuſſim expendere, quàm in venarum ſectionibus noſtri, ſi diis placet, Aeſculapii hallucinentur, qui graviter num humeraria, aut communis, aut axillaris in manu dividenda ſit, ridiculè contendentes, humerariam ſeſe aperire exiſtimant, quoties venam inter pollicem & indicis radicem aperiunt: & axillarem, ſi venam ad anularem & minimum digitos exporrectam incidunt. Ad haec, quis non conſpicit, ipſos in cubito propemodum nullam, praeter axillaris venae
f τ. [f] ramum, ad communem venam exporrectum, dividere? utcunque etiam ante venarum ſectionem (quod ſanè abſonum eſt, & parum anatomicum) de aperienda vena non ſecus contendant, quàm ſi peculiaris quaepiam vena, à ſingulis partibus, quas inflammatione, aut aliter affectas ſuſpicantur, in brachium duceretur, & non, uti nos docuimus,
g κ & ζ in ultima fig. ab uno pendent trunco. ab [g] uno trunco, ex magna cavae venae in jugulo partitione educto, omnes quas hoc Capite deſcripſimus venae pullulent. Quamquam ridiculae huic vulgi medicorum opinioni, Hippocratis, aut ejus qui libros de Morbis conſcripſit autoritas ſatis congruat, qua hepatitis & ſplenitis ipſi vocatarum venarum ductus & ſeries, imaginatione tantum traditur: & fortè qua nos de venae ſectione perpetuò diſceptantes, tantopere devexamus, rectitudinis fundamentum jacitur. Caeterùm ut in manus cute (ne fortè aliò quàm ad humani corporis fabricam lubens noſtra expatietur oratio) etiam in eodem homine venarum diſtributio variat, pari quoque ratione & in cubito ſubinde diverſam venarum pro- *Venarum ſeriem crebrò variare.*
h b, t ad α. pagationem videre eſt. Interdum enim [h] duarum mediarum ad communis venae generationem concurſus non in cubiti fit flexu, ſed multo humiliùs, non procul à medio longitudinis cubiti. Aliquando humerariae ramus, communem accedens, occultatur, axillaris ramo viſum non fugiente. nonnunquam rurſus contraria eſt ratio. Contingit etiam non ſemel, axillaris ramum, qui ad communem fertur, humerariae ramo longè aut graciliorem, aut ampliorem eſſe: & interdum hunc, aut illum geminum videri. Quando-
i ι. que (& id non infrequenter) [i] tertius humerariae ramus, externam cubiti ſedem acce-
k α. dens, omnino deeſt, ipſius vicem ramulis tunc ſupplentibus, qui à [k] communi vena in
l x, x. cutem excurrunt, ac ſubinde etiam axillaris [l] ramo, qui toti ulnae longitudini exporrigitur. Ne verò hanc orationis ſeriem barbaris nominibus implerem, ac alioquin ſatis obſcuram, difficiliorem redderem, in venae cavae delineationis characterum indice, ejuſmodi nominum ratio mihi fuit inſtituta.

CAPUT IX.

VENAE CAVAE PORTIONIS AD PARTES INFRA SEPTVM transverſum locatas diſtributae ſeries.

Ad renis involucrum vena.

Simulatque vena cava ſecundùm poſteriorem jecoris ſedem deorſum [a] prorepens, non amplius jecori connaſcitur, nonnihil obliqua ex dextris quodammodo corporis partibus introrſum, ad medium dorſi fertur, ilico [b] ramum non admodum grandem ex ſiniſtro latere promens, qui potiſſimùm numeroſa venularum ſerie in pinguem membraneamque ſiniſtri renis tunicam digeritur, quae à peritonaeo pronata, renem inveſtit, eundemque dorſo alligatum continet. Hic ramus infrequenter ex dextro cavae caudicis latere, venam conjugem adipiſcitur: quòd [c] vena dextri renis pinguem tunicam, conterminasque ipſi peritonaei ſedes accedens, non à cavae caudice principium ducat, ſed ab elatiori regione [d] ejus venae, qua dextro reni ſeroſum ſanguinem deferri audies.

a ζ. & 20 *fig. lib.* 5 Q. 22 *fig g.* 25 P.

b η & 20 *fig lib.* 5 X *ad* V.

c κ. & 20 *fig. lib.* 5 Y.

d θ.

Ad renis corpus vena.

Cava enim, ubi jam mediae vertebrarum ſedi innititur, ab utroque latere [e] ampliſſimam propaginem in renes diſtribuit, dextram quidem propaginem dextro reni, ſiniſtram autem ſiniſtro transverſim derivans. Atque ut ſitus renum varius eſt, ita quoque harum propaginum exortus è directo ſibi neutiquam correſpondet. Quando enim dexter ren (uti plerumque accidit) ſiniſtro elatiùs locatur, dextri lateris propago altiùs quàm ſiniſtri renis, principium ducit: ſi verò ſiniſter ren dextro ſuperior ſit, propago quoque in ipſum repens, elatiùs quàm dextra propago, à cavae caudice exoritur. Atque tunc etiam vena ſiniſtri renis, pinguem implicans tunicam, ex medio hujus propaginis ductu originem ſumit, ea quae dextri renis offertur tunicae, à dextro cavae venae latere initium mutuante. Hae itaque propagines, ſeroſum ſanguinem ad renes, ut illum excolent, ac ab urina liberent, deferentes, ob idque emulgentes vulgò dictae, admodum craſſae ſunt: ac quamprimùm concavam renum ſedem contingunt, hominibus in [f] duos ramos partiuntur: ac dein in renum ſubſtantiam, mirabili quodam artificio, hactenus nemini Anatomicorum cognito, digeruntur. Quodnam verò id ſit, in quinto libro perſtringam, unà quoque rationem additurus, cur harum propaginum ortus nunquam è directo ſibi reſpondeat.

e θ, ι. & 20 *fig. lib.* 5 *a*, *b*. 22, 23 *fig. m*, *n*.

f *Spectaid in* 20, 22, 23 25 *fig. lib.* 5 *in renum cavo.*

Seminalium venarum in viris ſeries.

Caeterùm privatim ab humiliori ſede [g] propaginis ſiniſtrum renem petentis, juxta ductus ipſius ferè medium, [h] vena pronaſcitur, in viris ad ſiniſtrum teſtem tota excurrens: praeterquàm quòd graciles [i] exiguosque ſurculos in peritonaeum, quà porrigitur, ac in membranas tunicasve, ſiniſtrum teſtem & ſeminaria ipſius vaſa ambientes, producat. Haec enim vena peritonaeo, quà id lumborum [k] carnibus inſternitur, adnata, deorſum ſuper pubis os incedit. quod quum ſuperavit, atque ex magna peritonaei cavitate elabitur, in [l] varios anfractus gyrosque convolvitur: quorum baſis, ſuperiori teſtis ſedi connata, ramulos in tunicam, teſtis ſubſtantiam proximè continentem, digerit, & aliis frequentioribus ramis in teſtis ſubſtantiam paſſim diſſeminatur: quemadmodum quintus liber, ubi generationis organa perſequar, diffuſiùs docebit.

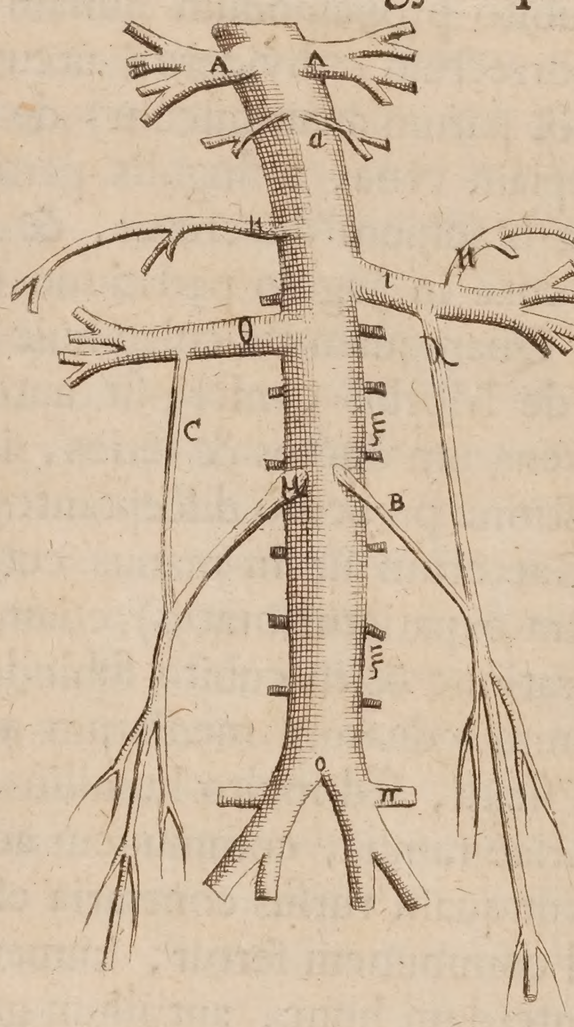
g ι.

h λ, λ.

i 20 *fig. lib.* 5 *g ab e. unde etiam, uti & ex* 22, 23 *figuris, hujus venae ſeriem petes.*

k 8 *muſc. tab.* Θ, Ξ.

l *ν. aut ſpecta* 22, 23 *fig. lib.* 5 *δ ad ς. aut* 23 *fig.* N, O. *a dein* Q & T.

Quoniam in nuda integraque cavae venae figura, venarum ad renes, eorundemque pinguem tunicam pertinentium, ac dein ſeminalium venarum originem, ita atque frequentiùs ſecantibus occurrit, expreſſimus: praeſenti figura quandam differentiam, quae hic deſcribitur, pingere viſum eſt. Notet itaque A, A, a, ν, θ, ι, κ, λ, μ, ξ, ξ, ο, & π, idem quod in nuda cavae figura. B verò ramum, à cavae caudice ad ſiniſtri lateris ſeminalem venam porrectum, ac cum ipſa coëuntem. C ramulum ſignificet, à vena pronatum, quae dextro reni offertur, atque is ramus dextrae ſeminali venae commiſcetur.

Vena haec, ſiniſtrum teſtem accedens, aliquando propaginem à cavae caudice, ſub venae ad ſiniſtrum renem exporrectae, principio enatum adſciſcit: quae non procul ab exortu ſiniſtrorſum deſcendens, cum reliqua teſtem petente coit, unaque ſeminalis vena ex ambabus conſurgit. [m] Vena autem dextrum accedens teſtem, non à [n] vena in ejus lateris renem protenſa, originem ſumit: at à cavae caudice, aliquanto inferiùs quàm venae renibus oblatae, principium ducunt. Hujus ſeminalis venae exortus, non ut reliquarum ferè propaginum, in cavae conſiſtit latere: verùm ex ipſius eminentiori anteriorive ſede, verſus dextrum latus nonnihil, extuberanti ac veluti rotunda origine enaſcitur. Praeſenti venae ramulum quoque ex ea quae in dextrum renem procurrit, acceſſiſſe, ac ſimul cum ea coiviſſe, Galenus ſibi ſemel obſervatum teſtatur. Et nos quoque totam dextri teſtis venam, à vena quae reni offertur pronatam, ſemel vidimus.

m μ, μ. & 20 *fig. lib.* 5 *f.* & 22, 23 *fig. u*, *t*.

n θ.

Lib. de Venarum ſectione.

Mulieris ſeminalium venarum ſeries.

In mulieribus alia [o] harum teſtes adeuntium venarum eſt diſtributio. quamvis enim illis par cum virorum venis ſit exortus, ipſae tamen ex magna peritonaei cavitate haud elabuntur, neque ad pubis oſſa pertingunt: verùm ad mulierum [p] teſtes, [q] pinguibus membranis ſuffultae porriguntur, non univerſae in ſeminaria vaſa ceſſantes, aut totae in teſtes exhauſtae. Nam priuſquam

o 25 *fig. lib.* 5 *e*, *d*.

p 25 *fig. lib.* 5 *r*.

q *In* 26 *fig. lib.* 5 *hae cum vaſis ſpectantur.*

quam ad teſtes deveniunt, utriuſque lateris [r] vena bipartitur: ac [s] una portio, venae virorum teſti implicitae modo, ſeminarium vas efficitur. [t] Altera verò, membranis quoque pinguibus intertexta, in uteri latera digeritur, elatiorem ipſius fundi ſedem potiſſimùm implicans. Praeter commemoratas propagines, cava, ubi lumborum vertebris, ac magnae [u] arteriae colligatur, ab ipſius inferiori ſede, quae vertebras ſpectat, [x] venas geniculatim diffundit, per [y] foramina, nervis in vertebrarum lateribus exſculpta, ad dorſalem medullam digeſtas, & ramos dein à ſe ſpargentes in muſculos vertebris adnatos, à quibus rurſus aliae ſoboles in abdominis muſculos orbiculatim ad abdominis uſque latera conſcendunt, & illis quas perreptant ſedibus alimentum elargiuntur. [z] Quum primùm verò cava ad ſacri oſſis uſque [a] ſummum deſcendit, [b] atque jam magnae arteriae (quae ipſi prius ad ſiniſtrum ſubjiciebatur) tanquam digniori organo cedens, ipſi arteriae ſe ſubſternit, in duos aequales partitur truncos: quorum hic dextro cruri, ille ſiniſtro (ubi eas quas modò dicam deprompſere ſoboles) offeruntur. [c] Siniſter enim truncus, perinde ac dexter quoque, ſtatim in ipſa partitione, aut potius ubi cava in duos truncos ſupra os ſacrum dividitur, ab exteriori ipſius latere [d] venam promit majorem iis quas ad lumborum vertebras, & abdominis muſculos, & alios ibidem dorſo connexos, diſſeminari diximus. Vena haec etiam interdum altius ac ante cavae ſupra os ſacrum partitionem, principium ducens, transverſim lumborum [e] carnibus inſternitur, ipſis & peritonaeo abdominiſque muſculis ramulos diſpergens, & in canibus multo quàm in hominibus manifeſtior. Poſteaquam ſiniſter truncus hanc derivavit venam, obliquè deorſum verſus exteriora fertur, figuram cum dextri lateris trunco Λ literae, aut Y in hunc modum ⅄ inverſi non abſimilem conſtituens, & aliquot [f] ſurculos ſuperioribus ſacri oſſis foraminibus offerens. Deinde mox in progreſſu in [g] duos impares ramos finditur: interior namque gracilior eſt exteriore. ac mox duas edit propagines, quarum alteram [h] interiorem, alteram [i] exteriorem, manifeſtioris doctrinae gratia appellare conſuevi. Exterior itaque propago tota quodammodo [k] inter ſacrum & coxendicis os, quà [l] maximus nervorum crus petentium ducitur, in exteriora transverſim prorepit, & numeroſa ramorum ſerie in omnes muſculos, ab ilium oſſis externa ſede pronatos, femoriſque motibus famulantes, diſpenſatur, ſurculos etiam deorſum in muſculos diffundens, qui ab inferiori coxendicis oſſis ſede principium ducunt: atque ita articuli coxendicis oſſis cum femore poſterior ſedes, & clunium cutis, ab exteriori hac propagine venas mutuantur. [m] Interior autem propago ab interiori ipſius latere exiguas ſoboles ſacri oſſis quoque foraminibus diſpenſat: [n] & alias his majores, in recti inteſtini [o] muſculos, cutemque ani digerit, quae faeculentum ſanguinem hàc expurgant, ſi quando is per venam cavam huc decumbat, eodemque colligatur. Deinceps haec interior propago notatu dignum diffundit [p] ramum, qui in viris dextrum veſicae latus amplectitur: & in plures ſciſſus ſurculos, veſicae cervicem ſeu penem adit, in eumque numeroſe digeritur, ea ſemper ſerie, ut cervici veſicae craſſiores amplioreſque ſurculi, quàm ipſius fundo, exporrigantur. In mulieribus verò [q] praeſens ramus, ab interna diductus propagine, pingui membrana ſuffulcitur: ac quibuſdam ſurculis veſicam quidem adit, verùm frequentioribus inferiorem fundi uteri ſedem intercurrit, ramulos quoque ſpectabiles in uteri cervicem diſpergens, per quos virginibus menſtruas purgationes defluere, hactenus medici ſunt arbitrati, hymenem in puellis corpus quoddam ſibi confingentes, non pervium, & obſtans, quo minus quicquam ex uteri fundo per ipſius cervicem defluere poſſit. ac proinde colligunt, ſanguinem illum oportere per venas manare, ſub hymene verſus cervicis uteri os, pudendumve ſpectantes: qui alioquin jam mulieribus, ac ex coitu, aliove petulanti affrictu, lacerum abolitumve hymenem obtinentibus, ab uteri fundo, aut venis hymene ſuperioribus diſtillaret. Verùm ſi medicis hymenis fabrica, naturave, quam quinto libro cum uteri deſcriptione meritò pertractabimus, cognita eſſet, neutiquam alias venas virginibus, quàm mulieribus ſanguinem menſtruum emittere contenderent: quum hymen carneam membranam transverſim in uteri cervice repoſitam referens, oblonga ſectione ita ſit pervius, ut ſanguinem illum facilè tranſmittat: perinde ac album illud profluvium, involuntario ſeminis fluxui non abſimile, quod etiam admodum puellis nonnunquam obvenire Ariſtoteles veriſſimè docuit. Caeterùm ut medici hymenis conſtructionem non ſunt aſſecuti, ita quoque Arabum nonnulli parum rectè ſcripſerunt, quinque numero venulas in medium longitudinis uteri cervicis diffundi, & dextrarum venarum ora cum ſiniſtrarum oris connivere, committique, ac ab illis puellarum hymenem conſtitui, quam venarum huc pertinentium copiam, centonem nuncupant. Quod verò [r] interioris rami ſiniſtri trunci ejus ſupra os ſacrum factae diviſionis adhuc poſt [s] duas jam ipſius commemoratas propagines reliquum eſt, ad pubis os contendit, & [t] ab externo ramo trunci venae cavae ſobolem aſſumit, quae cum eo interioris rami reliquo congreſſa, unam cum ipſo [u] venam efformat, quae primùm peritonaeum, ac dein [x] decimum femur moventium perforat muſculum: & oſſis pubis [y] foramen permeans, [z] proprium ſinum in elatiori ejus foraminis ſede ſibi vendicat, quo ſimul cum ſua conjuge [a] arteria, ac item [b] nervo fertur: ac foraminis ejus [c] membranam, & [d] nonum femur moventium muſculum tranſiens, illis quos perreptat muſculis ramos porrigit. Quando autem in crus pertendit, in elatio-

Cavae rami, lumborum vertebris carnibusque oblati.

Qui cava arteriae magnae ſupra ſacri oſſis initium ſubjiciatur, ipſiuſque hic ſeries.

Venae, è quibus falſo virginibus menſtruae purgationes manare creduntur.

Vena per pubis oſſis foramen femur petens.

r *5 lib. fig.* 26 G.
s *ejuſdem fig.* I. & 25 *fig. ab o ad p.*
t *earundem fig.* H, *n.*
u 22, 23 *fig. lib.* 5 *b.*
x ξ.
y *fig. cap.* 14 *lib.* 1 Q.
z ο.
a *fig. cap.* 14 *lib.* 1 *charact.* 25, *aut* G.
b *Oſtendunt id* 20, 22, 23, 25 *fig. lib.* 5.
c ϱ, ς.
d ϖ.
e 8 *muſc. tab.* Ξ, Θ.
f φ.
g *interior* ϱ, *exterior* ς *notatur.*
h υ.
i τ.
k *inter* M & ϖ 3 *ultimarum fig. lib.* 1.
l 10 *muſc. tab.* ζ. 2 *fig. cap.* 11 *lib.* 4 *charact.* 71.
m υ.
n ψ.
o *fig. cap.* 51 *lib.* 2 B, C, E.
p χ.
q 25 *fig. lib.* 5 *y.*
r ϱ.
s τ, υ.
t *à* ς *oritur* ω.
u ει.
x 16 *muſc. tab.* F, G, H.
y 1, 2, 3 *fig. cap.* 29 *lib.* 1 *r.*
z *earundem fig.* ſ.
a *fig. cap.* 12 ς.
b 2 *fig. cap.* 11 *lib.* 4. *charact.* 66.
c 14 *muſc. tab. b.*
d 8 *muſc. tab.* Ψ.

tiorem e ſecundi tibiam moventium muſculi ſedem, & in f quinti femur moventium muſculi partem, à pubis oſſe pronatam, ac poſtmodum in g octavum femur agentium, & penis h muſculos, ramis nonnullis diffunditur, à quibus i ſurculi nimis quàm exiles in femoris internae ſedis cutem in inguinum regione prodeunt. Praeter hos ramos, k unus etiam articulum coxendicis accedit, proprio l ſinu coxendicis oſſis acetabulum privatim ſubiens. Et utcunque multifariam haec in crus prolabens vena digeritur, modicè tamen medium longitudinis femoris ſuperat: & interdum praecipuus ipſius ramus quinto femur moventi muſculo diſpenſatus, propagini m commiſcetur, n quae huc pertinet, à majori vena in crus deducta. o Exterior venae cavae diviſionis ſupra os ſacrum factae trunci ramus, quum obliquè crus accedit, priuſquam peritonaeum perforat, ab elatiori ipſius ſede p venam mediocris magnitudinis expromit, quae ſurſum ad abdominis anteriora per peritonaeum ducta, ipſi ramulos quoſdam utrobique communicat. Ubi haec ad iſtum modum peritonaeo connexa, ad rectum abdominis muſculum q conſcendit, peritonaeum permeans, in internam poſterioremve recti abdominis muſculi ſedem inſeritur, & utrinque varias ſoboles in transverſum abdominis muſculum, & ipſi incumbentes obliquos, reliquasque proximas ſedes diſtribuit, recto tramite ſurſum ſub recto muſculo protenſus. r Ubi verò ad abdominis medium paulo ſupra umbilici regionem prorepſit, ipſius extremum in plures ſurculos diſſeminatur, qui ramulos ſpectant, quos à s vena ſub pectoris oſſe ab elatiori thoracis ſede delata, diffundi commemoravimus. Hujus venae interventu, mamillis cum utero communionem conſortiumque exiſtere vulgò creditur. ejus quippe beneficio, ex mamillarum venis in uterum, quum foetus enutritur, ſanguinis retractionem: quum autem mulier lactat, ex uteri venis in mamillarum venas menſtrui ſanguinis revulſionem perfici, medicis pariter conceſſum eſt omnibus. Quid verò me, cur minus in eam ſententiam totus deſcendam, remoretur, in mamillarum & uteri hiſtoria explicabo. Vena interim ab imo ſurſum conſcendens, t non ita procul ab uteri venis originem ducit: & u alteram venam in ortu quaſi conjugem ſortitur, ad pudendum excurrentem. x Exterior enim venae cavae ſiniſtri trunci, quem nunc deſcribimus, ramus, quando ſupra coxendicis os in femur procidens, peritonaeum tranſit, ab interiori ipſius regione aliam promit venam, quae ad oſſium pubis medium, quà invicem y cartilaginis interventu haec uniuntur, accedens, viris in penis z involucrum & ſcortum, mulieribus autem in pudendi colliculos, & in a coriaceas carunculas (quas νυμφὴν vocant) vicinasque ſedes numeroſa ramorum ſerie digeritur. Porrò reliquum b rami illius ſiniſtri trunci, quod in crus copioſa propaginum ſerie digeritur, peculiari nunc Capite proſequemur, illo univerſam cavae venae diſtributionem abſoluturi.

Inferiori abdominis ſedi exporrecta vena.

e 16 *tab.* Δ.
f 8 *tab.* Φ, ς.
g 8 *tab.* Σ.
h 1, 2 *fig. cap.* 49 *lib.* 2 H, K.
i ϰ.
k *ad regionem* ει.
l 1, 2 *fig. cap.* 29 *lib.* 1 *b.*
m *ad* χ.
n *charact.* 2
o ς.
p Γ.
q 6 *muſc. tab.* e *adſ.*
r M.
s L.
t Γ *non procul à* χ. *aut* 25 *fig. lib.* 5 *n non procul ab y.*
u Δ.
x ς.
y *ult. fig. lib.* 1 ς.
z 20 *fig. lib.* 5 *r, ſ.*
a 25 *fig. lib.* 5 ε.
b ς.

CAPUT X.

VENAE CAVAE SOBOLES IN CRVS DIGESTAE.

Quot venarum radices femur petant.

Praeter cavae a propaginem, ſecundùm poſteriorem coxendicis oſſis ſedem, in femur aliquouſque propagatam, ad crus duae deſcendunt venae: b una quidem gracilior, quam per pubis oſſis foramen ad quoſdam interiora femoris amplexantes muſculos perrepentem, ad medium longitudinis femoris c ceſſare, jam antea narravimus. d Altera verò craſſior, caeterarumque venarum in crus excurrentium caudex, ab e externo ramo alterius trunci venae cavae ſupra os ſacrum factae partitionis pendet: & ſimulatque è peritonaeo elabitur, per f ſuperiorem coxendicis oſſis regionem, ad internum latus g ſedis, qua ſextus & ſeptimus femur moventium h muſculi deſcendunt, in inguina fertur, anterioremque (verſus interiora tamen magis) femoris regionem ſubit: & nullo occultata muſculo, i ſinui cavitative inſidet, quae in inguine efficitur, à k longo gracilique muſculo, tibiam moventium primo, & l octavo femoris motuum autore. Vena itaque huic cavitati incumbens, in plures ramos diſcinditur: atque quo injuriis minus redderetur obnoxia, primis ſuis diſtributionibus Natura m frequentes glandulas (uti in axillis, ac ſub auribus) hîc circumpoſuit, quae firmam ſtabilemque venae propagationem redderent, & quam diximus cavitatem cum vena ſimul, & n arteria, o nervoque hac deſcendentibus opplerent, propugnaculumque quoddam his vaſis efficerentur. p Prima hujus venae propago inſignis eſt, ac ab interiori ipſius latere principium ducens, ad cutem femoris interiora inveſtientem properat, & hàc deorſum per genu interiora, & hinc rurſus per internam tibiae regionem verſus q malleolum interiorem ſub cute exporrigitur: ac demum in pedis ſuperiora deſcendens, variè inibi digeritur, aliis huc pertinentibus venarum ſurculis commixta. Haec propago, quà interiori exporrigitur malleolo, univerſim non eundem ſervat ductum. quandoquidem nonnunquam ab interna tibiae ſede, ſecundùm anteriorem malleoli regionem, ad pedis ſuperiora r excurrit: aliquando verò (ſed rariùs) ſub malleolo contorquetur, illàc pedis ſuperiora conſcendens. Deinde in ramorum ad pedis digitos & ſupra pedion ſerie plurimum

Majoris femoris venae ſeries.

a τ.
b ει.
c *ad* χ.
d *truncus inter* Θ & Ω.
e ς.
f 1, 2, 3 *fig. cap.* 29 *lib.* 1 V.
g *earundem fig.* T.
h 8 *muſc. tab.* Θ, Λ.
i 1 *muſc. tab.* *l.*
k 1 *tab. o.*
l 1 *tab. m.*
m 1 *tab. l.*
n *fig. cap.* 12 φ.
o 2 *fig. cap.* 11 *lib.* 4 *char.* 60.
p Θ.
q *ultimarum fig. lib.* 1 φ.
r Ψ.

mum variat. [s] aliquando enim aliis quibuſdam ramis hîc commixta, ad minimum digitum, ipſique proximum praecipuè deducitur, aliquando verſus pollicem & indicem excurrit. Breviter in eodem homine vix parem unquam reperias hujus propaginis ramorum in utriſque pedibus ſeriem. Rami quoque, quos in deſcenſu profert, rariſſimè invicem aut numero, aut amplitudine correſpondent: ſiquidem inordinatè ad cutem permeant. utplurimùm tamen in ſuperiorem internae femoris regionis cutem, non procul à ſuo ortu, utrobique unam emittit ſobolem. ac [t] interior quidem, femoris interiora & inguina, ipſumque quaſi perinaeum ſeu interfoemineum accedit: [u] exterior autem, quae & craſſior eſt, femoris anteriora & exteriora ſub cute perreptans, ſimiliter ac interior, in ſurculos quoſdam ceſſat. Quum [x] grandis haec propago ad medium femoris longitudinis quaſi devenit, notatu dignos ramos hîc etiam in cutem diſpergit, & inter caeteros [y] unum [z] gracili longoque muſculo porrigit, quem tibiam moventium primum recenſuimus. Caeterùm quando ad genu articulum, velut ad poſteriora orbiculatim ea propago nonnihil convolvitur, [a] duas quoque emittit ſoboles, mutuò quidem mole pares, ſed exiguas. una in anterioris genu ſedis cutem ſecundùm patellam diſpergitur: altera interioris genu ſedis, verſus genu flexum, cutem accedit. Haec poſterior ſoboles aliquando penitus deeſt, aliquando impenſe gracilis reperitur: tunc ſcilicet, cum [b] propria genu flexus cutem accedens vena, ſolito amplior viſitur. [c] Ad interioris ſedis tibiae cutem, à magna hac propagine, & antrorſum & retrorſum ramuli diffunduntur, qui impari numero ſparſi, rurſus cum proximis venis variè coëunt, in vicemque rurſus dirimuntur. Praeter iſtam propaginem, maxima crus ſubiens vena, è regione illius [d] aliam promit, quae extrorſum ducta, in anteriorem articuli coxendicis cutem, & ejus ſedis muſculos quoque diſtribuitur. Poſtquam verò maxima vena has edidit propagines, penitiùs inter muſculos femoris os amplexantes immergitur, & [e] inſignem ramum [f] ſeptimo & [g] nono tibiam moventibus muſculis communicat, à quo etiam tenues ſurculi in cutem derivantur. Deinceps [h] alium magis in profundum diſtribuit ramum, nunc commemorato ampliorem, qui per [i] quintum femur moventium muſculum digeritur, ſobolesque in [k] octavum tibiae motuum autorem diſpenſat. Ab hoc etiam ramo plures venarum ſurculi in univerſos propemodum hîc femoris os ambientes muſculos propagantur: inter caeteros autem praecipuus finem ejus [l] venae, quam per pubis oſſis foramen in femur delabi dictum eſt, ad ſe [m] aſſumit: eoque adauctus, deorſum magis ad genu uſque quodammodo, inter muſculos occultatus, deſcendit. Caeterùm maxima vena ſenſim ad femoris os verſus poſteriora contorta, ramulos oppidò quàm exiles [n] grandioribus femur petentibus nervis offert, qui in membranas nervis obductas digeruntur. Dein [o] aliam emittit propaginem, quae in poſteriorem femoris cutem excurrens, ſurculos etiam ſurſum cutem ſubeuntes derivat. Huic propagini frequenter à [p] ramo, quem in quintum femur moventium muſculum diſpenſari diximus, ſoboles quaedam accedit, quae unà cum ipſa commiſcetur: & vena ex duabus confluens, ſicuti relatum eſt, cutem adit. Crebriùs tamen [q] duae à grandi cruris vena enaſcuntur propagines, una humilior altera, & ex poſteriori magis ſede, quàm ex latere enata. Hae in progreſſu invicem unitae, eam conſtituunt venam, quae hîc in cutem promitur: ac ubi [r] ramulos ſurſum in poſteriorem femoris cutem germinavit, recto tramite deorſum per mediam flexus genu ſedem, ſeu poplitem, ad ſurae cutem [s] deſcendit, ipſi [t] numeroſam ramulorum ſeriem porrigens, quae ſibi in omnibus minimè correſpondet. Verùm ramulorum alii rectà, alii obliquè, alii transverſim in cutem excurrunt: & denuò nonnulli invicem coëuntes, permiſcentur: & denique cum aliarum venarum, quas ſub cute [u] tum internum latus ſurae, [x] tum externam tibiae regionem perrepere mox audies, propaginibus, ſubinde uniuntur. Atque ita praeſens, quae per poplitis flexum ſub cute delabitur, vena, nonnunquam ad calcem uſque duntaxat [y] incedit: nonnunquam verò & ramulos in externum pedis latus depromit, nullibi interim in altum ſubmerſa. Caeterùm grandis crus ſubiens vena, poſteriori femoris ſedi, quemadmodum diximus, accumbens, exiguam ſobolem [z] utrinque diffundit in exortus [a] muſculorum, qui pedem moventium tres primi enumerantur, hicque ex humilioribus femoris capitibus prodeunt. Ubi autem vena in horum capitum medio jam ferè [b] exiſtit, in duos impares diſcinditur truncos: quorum [c] exterior, qui [d] interiore longè eſt gracilior, obliquè verſus fibulae cum tibiae oſſe juxta genu connexum fertur, [e] ramulum in cutem externae & anteriori genu regioni obductam digerens: ac mox inibi in [f] duas portiones diſſectus, quarum [g] praecipua poſteriori interiorique ſedi [h] muſculorum pedem moventium ſeptimi & octavi ſeſe inſinuat, ſecundùm fibulam deorſum tantiſper protenſa, ac dicti nuper muſculi carnei permanent, ſecundumque poſteriorem malleoli exterioris ſedem reflecti incipiunt: inibi enim portio haec ceſſat, in progreſſu ipſis muſculis ſoboles offerens, & nullibi ad cutem emergens. [i] Altera verò, eademque tenuior portio univerſa cutem adit, & ſecundùm externam tibiae ſedem, exterioremque malleolum, ad pedis ſuperiora, verſus externum ipſius latus contendit, in progreſſu pari cum [k] vena ſub poplitis cute ſuram accedente, modo, ſurculos variè diffundens, ad conterminam, quà deſcendit, ipſi cutem. Et quamquam ejuſmodi ſurculi proximis venulis permiſceantur, [l] inſignior tamen hujus portionis coitus, & mutuus denuò diductus, in ſuperiori pedis regione cum illius [m] propaginis ſurculis ſpectatur, quam à magna crus pe-

s *Juverit & hic quoque continuò figuram 6 cap. praepoſitam & ultimam inſpicere.*
t Λ.
u Ξ.
x Θ.
y Π.
z 3 *muſc. tab.* Σ.
a Σ.
b *char.* 6.
c Φ *ad* Ψ *uſque.*
d Ω.
e *char.* 1.
f 1 *muſc. tab.* Γ.
g 1 *tab.* ſ.
h *char.* 2.
i 8 *muſc. tab.* Φ, c. 12 *tab.* Ξ, Σ, Π.
k 8 *tab.* Σ.
l *a.*
m *%.*
n 10 *muſc. tab.* ζ.
o *char.* 3.
p *char.* 2.
q *charact.* 3, 4. & *charact.* 4 *ex poſteriori venae magnae procedit ſede.*
r *char.* 5.
s *char.* 6.
t *char.* 7.
u *char.* 15.
x *char.* 12.
y *ubi inferior char.* 7 *conſiſtit.*
z *utrinque ad char.* 8.
a 12 *muſc. tab.* Φ, Ψ, ω.
b *ad charact.* 8.
c *char.* 9.
d *char.* 14.
e *char.* 10.
f *in char.* 11 & 12.
g *char.* 11.
h 14 *muſc. tab.* k, l.
i *char.* 12.
k *char.* 7, 7.
l *char.* 13.
m Θ, Φ, Ψ.

petente vena, non procul ab inguine pullulantem, per femoris tibiaeque interiora, ad pedem ferri narramus. Ab illius enim propaginis, & iſtius quam modò narramus portionis ramulis, varius ille venarum conſurgit implexus, qui in pedis ſuperiori ſede, & digitis ipſis, ante ſectionem ſub cute eſt conſpicuus, nec ſibi ſemper vel in ejuſdem hominis pedibus reſpondet. Verùm interim, uti externum pedis latus venulas ſibi nonnunquam à vena, per poplitis flexum ſub cute deducta, aſſumit: ita quoque internum pedis latus à calce ad pollicem uſque ramulos perpetuò ſibi vendicat, ab ea [n] vena, quae ſola tibiae cutem adeuntium adhuc nobis eſt enarranda. [o] Interior enim & craſſior truncus diviſionis, quam grandis vena in poplite recondita molitur, rectà deorſum tendens, ab interno ferè ipſius latere [p] ramum depromit, qui ex alto emergens, per internam tibiae ſedem, verſus poſteriora tamen magis, ad internum uſque calcis ac pollicis denique latus, ſub cute diſſeminatur, & ſuis ſurculis conterminarum venarum ramulis ita permiſcetur, ab eiſdemque rurſus diducitur, uti hactenus de tribus cutem implicantibus venis recenſere conatus ſum. Conſurgit enim (ut ſemel dicam) ejuſmodi harum venarum implexus & digeſtio, ut crebrius cutem hanc, perinde ac temporum & cubiti manuſque cutem varicibus infeſtari, haud mirum cenſeri debeat. Videtur enim Natura ſub cute undecunque propemodum multiplici illo venarum implexu ſeu coitu, & rurſus earundem diductu, perpulchrè luſiſſe: ne quum venae per cutem latae, crebrò multiſque occaſionibus ſunt vulnerandae, & transverſim abſecandae, mox contermina & ſubſequens ſectioni cutis, alimento deſtituatur. Porrò [q] interior ille truncus diviſionis, quam grandis vena in poplite tentabat, poſteaquam [r] ramum illum, quem poſtremum tibiae cutem petentium enarravimus, à ſe deprompſit, univerſo ſuo inceſſu reconditus, & in alto latitans, ilico [s] ramum educit, qui ſecundùm poſteriorem [t] quarti pedem moventium muſculi ſedem exporrectus, exiguoſque ſurculos à ſe diffundens, paulo humiliùs ceſſat, quàm [u] duorum primorum pedem moventium muſculorum tendo, quarti muſculi tendini commiſcetur. Atque ut is ramus ex poſteriori ferè interioris trunci ſede pronaſcitur, ita quoque ſimulatque is inter quartum & [x] quintum pedem moventium, & [y] ſecundum [z] tertiumque pedis digitos agentium muſculos recondi incipit, ad eamque regionem pertingit, [a] ubi fibula à tibiae oſſe primùm dehiſcit, notatu dignae amplitudinis educit [b] propaginem, ab anteriori ſua ſede enatam. Haec antrorſum ducta, [c] ligamentum, fibulam tibiae oſſi, quà mutuò diſtant, membranae modo colligans, permeat, & ſecundùm tibiae longitudinem inter muſculos anteriorem tibiae ſedem occupantes proſepit, praecipuè attenſa [d] muſculo quatuor digitos extendenti, & [e] illi qui pollicis extenſioni praeficitur. In hoc deſcenſu, propago nonnullos ſurculos proximis ſibi muſculis exporrigit: & per [f] transverſum, quod in anteriori tibiae ſede occurrit, ligamentum ducta, in ſuperiori pedis ſede terminatur: & [g] muſculoſae ſubſtantiae, cui pollicem treſque ipſi proximos digitos in externum latus ducendi munus adſcribimus, ramulos offert, ligamentis oſſium hac in parte attenſa, & cutem nullibi ſubiens. Quod autem [h] trunci interioris, per tibiae poſteriora deſcendentis, adhuc [i] reliquum eſt, & inter dictos hac in ſede muſculos exporrigitur, ſimul quoque cum illorum tendinibus inter calcem & interiorem malleolum, pedis humiliora petit, & modicas ſoboles in conterminas ipſi ſedes digerit, inter [k] muſculum ſecundos quatuor digitorum articulos flectentem, & [l] tendines repens, quorum beneficio ultimi digitorum articuli flexum experiuntur. Atque ita huc pertinens ejus trunci reliquum, in multos ramulos ſeriatim abſumitur, quorum ferè bini inferiorem cujuſque digiti ſedem perreptant. Hac igitur propemodum ſerie venam cavam in crus digeri, ſedula reſectione didicimus. Quàm verò noſtra hiſtoria, Galeni deſcriptionibus undiquaque conveniat, illi demum intelligent, qui hanc cum tertio libro de Adminiſtrandis ſectionibus, & libro de Venarum arteriarumque ſectione, non oſcitanter conferent, ac pariter expendent, quàm pulchrè Galenus in duobus illis libris ſibi conſentiat, non leviter, neque uno tantùm loco à vera humani corporis venarum deſcriptione aberrans. Longum namque foret, pugnantia ea loca hic commemorare, praeſertim quum praeter compendia, noſtrae aetatis medici vix quicquam perlegant, prolixè interim de ſuperficiariis pedem adeuntibus venis, ſi quando earum aliquam aperiendam exiſtimant, perinde diſceptantes, ac ſi illae ab uno trunco inguina ſubeunte tandem non derivarentur, ſed peculiares, ſibique non continui eſſent rivuli, ex privatis viſceribus, corporiſve trunci ſedibus educti. Quum enim alicubi [m] quatuor venas ad pedis ſuperiora pertinere, in Galeno legerunt, totidem venas pedi tribuunt, ſingulis rarum propriumque ſanguinis educendi munus adſcribentes. ac primam ſtatuunt, quae internum perreptat malleolum, & Saphena & matricis vena & virginalis ipſis vocatur. Secundam exteriori aſſignant malleolo, Schiaticam illam nuncupantes. Tertiam in ſuperiori pedis ſede recenſent, ex venarum ramulo quopiam, pollici porrigendo eductam, illique Popleticae venae nomen accommodant. Quartam renalem vocant, ipſam ex ramulis quibuſdam confingentes, qui minimo digito ſunt proximi. Verùm interim venas in poplite & ſub genu, in ſanguinis miſſione magis quàm pedis venae aperiendas, negligunt, uti & omnes in corporis alto reconditas. Quî autem venae cavae ſeries reſectione ſit perdiſcenda, ſedulò ad quinti, ſexti & ſeptimi librorum finem commemorabo, ubi earum

Galeni de venae cavae per crus ſerie deſcriptiones variae, & parum verae.

Ad finem tractationis venarum, in libro de Sectione venarum & art.

n char. 15, 16.
o char. 14.
p char. 15.
q char. 14.
r char. 15.
s char. 17.
t 13 muſc. tab. Ψ.
u 13 muſc. tab. τ, τ.
x 15 muſc. tab. D, E.
y 14 muſc. tab. Λ.
z 14 muſc. tab. Ξ.
a 15 muſc. tab. ubi S diſtat ab R.
b char. 18.
c 15 muſc. tab. T.
d 4 muſc. tab. Ψ.
e 5 muſc. tab. Φ.
f 1 muſc. tab. δ.
g 5 muſc. tab. Ψ.
h char. 14.
i char. 19.
k 14 muſc. tab. Θ.
l 14 muſc. tab. δ, δ. θ, ν.
m *Quum medici ſibi tam parum conſtent, vix quas illi proponunt venas, in figura indicare queo.*

earum partium, quas cavae venae ſoboles implicant, perreptantque, adminiſtratio deſcribetur.

CAPUT XI.

DE VMBILICI VENA.

Vmbilici venam, ut & alia ejuſdem vaſa, quae in nati jam foetus corpore relinquuntur, ſecunda figura libri quinti refert, ad literas E, F, G, dein K, L & M. Series verò umbilici venae, quae extra foetum adhuc in utero repoſitum, inter diſſecandum conſpicitur, in quatuor tabellis figurae trigeſimae libri quinti occurrit, ad literas E, E. I, I. L, N. R, S, S, X & X.

a 2 *fig. lib.* 5 F, G.

Quid umbilici vena appelletur.

In venarum hiſtoria, diſſectionum profeſſores, umbilici [a] venam nuncupant, quae ex variis uteri fundum petentibus venis collecta, & tandem per foetus umbilicum ſubiens, in ipſius potiſſimùm jecur exporrigitur, ſanguinemque ad foetus enutritionem perinde defert, ac caeterae matris venae illis quas perreptant partibus ſanguinem communicant. Quandoquidem verò haec peculiaris quaedam, & à [b] cavae & [c] portae venarum corporibus quodammodo diſtincta putatur: ac poſt partum, quicquid ipſius in corpore adhuc remanet, aridum, ac veluti exangue, ſolidiorisque inſtar funiculi efficitur: non inopportunè me facturum exiſtimo, ſi privato Capite ipſius hiſtoriam vel obiter ſaltem perſequar: quod quum umbilici etiam [d] arteriis, quae foetui quoque, dum utero geritur, tantùm ſunt utiles, nonnihil commune eſſe debet, ipſum ſanè ad finem uſque praeſentis libri aſſervaſſem, & Capiti quod [e] venae arteriali, ac [f] arteriae venali dedicabitur, adhibuiſſem: niſi arterias umbilici promptè cum magnae arteriae ramis deſcribere liceret, quum illae tamquam hujus propagines omnino haberi queant. Quocunque igitur hoc Caput tranſpones, neceſſum ſanè fuit, foetum tantiſper dum in utero conſiſtit, perinde à matris venis enutriri, & ab ejuſdem arteriis illius calorem temperari, ac crus aliquod aut brachium matris, ſuis venis arteriiſque frui novimus. Quum itaque ſemen tam maris quàm foeminae in uteri [g] ſinum receptum eſt, ac veluti formationem integram in ſe primùm aſſumit, etiam ab ipſo [h] membranula generatur, quae ſemini tanquam craſſiori quopiam jam refrigeſcenti juſculo circumdata, alicui uteri parti validiùs novo quodam vaſorum interventu [i] adnaſcitur. Uteri enim [k] venae ac arteriae ſeſe in hujus nexus regione aperiunt, & communes ſtatim fiunt cum vaſis in membranula ea formationem aſſumentibus, quae tot numero primùm ſunt, quot vaſorum ora in uterum tunc ſeſe aperiunt, vaſiſque illis novis continuantur: adeò, ut hîc ferè umbilici nobis vocatae venae ſtatuendum ſit initium. Frequentes enim venae, in uteri ſinum ita pertinentes, ac per exteriorem illam membranam (quae exterius foetum ambiens eſt involucrum) exporrectae, ſenſim (ne omnes ſimul diverſis ſedibus foetum ſubeuntes, illum innumeris foraminibus perforarent) in ſe colliguntur: atque ex pluribus gracilioribuſque propaginibus ſemper craſſiores paucioreſque eum in modum exſurgunt, ut tandem omnes in duas quaſi venas coacerventur, quae ab exteriori foetus involucro [l] proficiſcentes, [m] interius involucrum permeant: & poſteaquam illi exiguos ramulos per ipſius amplitudinem ſparſos obtulerunt (quicquid hac de re parum rectè ſentiat Galenus) in unam mox homini coëunt venam, quae tandem ad foetus umbilicum longo [n] inceſſu, inſtar funis aut cordae properat, arteriis duabus, & [o] meatu, quo foetus urina expurgatur, concomitata, & quaſi communi corpore firmata. Poſt ipſum autem per umbilicum ingreſſum, vena ab arteriis eoque meatu recedit: & anteriori peritonaei ſedi in interna ejus ſuperficie nexa, verſus jecur contendit, & homini per propriam peculiaremque [p] rimam, ac dein foramen in jecur fertur, ad ipſius uſque cavum illuc [q] pertingens, qua [r] portae venae caudex è jecore labitur. Ubi haec umbilici vena bipartitò ſciſſa (ſi quid judico) in quendam portae venae ramum inſeritur, illiuſve ramis communis efficitur, perinde atque in canibus, & quibuſdam aliis animalibus, ab umbilici vena, poſteaquam umbilicum ſubiit, ramum quoque ad meſenterii [s] centrum deduci cernimus, qui portae venae [t] praecipuo trunco in meſenterium diſperſo committitur: quamquam ſanè obſcuriùs quàm umbilici arterias, magnae arteriae communes eſſe conſpicimus. Dictis namque venis undecunque ab interna uteri ſuperficie, ad foetus uſque umbilicum, arteriae attenduntur, prorſus eandem cum venis ſeriem ſervantes. quum tamen peritonaei cavitatem duae arteriae ingrediuntur, ab invicem diductae, ac anteriori peritonaei ſedi in ipſius interna regione nexae, deorſum feruntur: ac ſecundùm [u] veſicae latera (uti ſuo dicemus loco) prorepentes, in magnae arteriae [x] propagines, paulo pòſt per pubis oſſium [y] foramina prolapſuras, ita inſeruntur, illiſque propaginibus ita communes fiunt, ac ſi ab ipſis principium ducerent, illarumque rami ac ſoboles eſſent. Caeterùm quia in quinto libro, ubi generationis organa proſequemur, de foetui peculiaribus

Unde umbilici venae exſurgat initium, & quae ipſius ſeries.

Umbilici arteriarum ſeries.

b *fig. cap.* 6.
c *fig. cap.* 5.
d *fig. cap.* 12 ξ, ξ. & 2 *fig. lib.* 5 K, L.
e 1 *fig. cap.* 15.
f 2 *fig. cap.* 15.
g 27 *fig. lib.* 5 A, A, B, B.
h 1 *tabellae fig.* 30 *lib.* 5 F, F. & 2 *tab.* K, K. & 31 *fig. lib.* 5 B, B. & 32 *fig. lib.* 5 A, A, A.
i 1 *tab. fig.* 30 *lib.* 5 E, E, E. & 2 *tab.* I, I, I. & 31 *fig lib.* 5 A, A. & 32 *fig.* B, B, B.
k 25 *fig. lib.* 5 *i* & *y*.
l *Specta primum* 3 *tabellae* 30 *fig lib.* 5 N. *dein tabellae* 4 S, S *ad* T.
m 3 *tab* 30 *fig lib.* 5 O, O. & 4 *tab.* V, V, X, X.
n 4 *tab fig* 30 *lib.* 5 Y, Y.
o 2 *fig. lib.* 5 M.
p 2 *fig. lib.* 5 G *inter* H, H.
q 12 *fig. lib.* 5 N. 20 *fig. lib.* 5 G.
r 20 *fig. lib.* 5 I
s 12 *fig. lib.* 5 *l*. & 11 *fig. lib.* 5 L, L.
t 12 *fig. lib.* 5 *k*
u 2 *fig. lib.* 5 N.
x *fig. cap.* 12 ξ *continuatur inter* ξ & ς.
y 1, 2, 3 *fig. cap.* 29 *lib.* 1 *r*.

ribus vaſis & involucris, ejusmodique aliis quibuſdam agendum erit, jam totius magnae arteriae ſeriem opportunè aggrediemur.

TOTIUS MAGNAE ARTERIAE DELINEATIONIS, ADEOQUE figurae duobus proximè ſequentibus Capitibus communis, characterum Index.

A Arteriae magnae initium, quod ex ſiniſtro cordis ſinu educitur.

B, B Duae arteriae, cordis baſim coronae modo ſuccingentes.

C Magnae arteriae caudicis in duos truncos bipartitio.

D Arteria obliquè ſurſum ad primam ſiniſtri lateris coſtam contendens.

E Ramus, qui quatuor ſuperiorum ſiniſtri lateris coſtarum intervallis ſoboles derivat.

F Ramus per transverſos cervicis vertebrarum proceſſus ad calvariam uſque prorepens, & geniculatim dorſali medullae viciniſque muſculis ſoboles offerens, ac in ſiniſtrum durae membranae ſinum ceſſans.

G Ramus ſub ſiniſtro pectoris oſſis latere ad umbilici uſque ſedem excurrens, à quo ſurculi digeruntur in verarum coſtarum cartilaginum intervalla, & hinc in muſculos pectori inſtratos: inſuper in ſiniſtram, qua thoracis cavitas intercipitur, membranam, & abdominis muſculos.

H Ramus poſteriores cervicem occupantium muſculos accedens.

I Ramus ad cavam ſcapulae regionem ac adſtratos illi muſculos prorepens.

K Ramus ad humeri cum ſcapula articulum & ſummi humeri inferiora propagatus, nuſquam interim ad cutem excidens.

L Propago in muſculos anteriorem thoracis ſedem integentes ſparſa.

M Propago ſecundùm thoracis latera deorſum procidens, ac muſculo brachium deorſum trahenti intertexta. Inter L & M ramulus occurrit, eorum unus qui hic in alae glandulas diſparguntur.

N Arteria ſimul cum interiori axillaris venae trunco in brachium excurrens: ac primi illi ſurculi, ſub N mox conſpicui, in muſculos humerum ſeu brachii os amplexantes propagantur.

O Ramus ſecundùm poſteriorem humeri ſedem, unà cum quarto in brachium pertinente nervo, aliquouſque in externam cubiti ſedem revolutus, ac undique in alto interim latitans.

P, P Hi ramuli articulo cubiti cum humero ſunt peculiares.

Q Arteriae brachium petentis ramus, radio exporrectus, ac tandem pollici & indici medioque digitis ſurculos offerens.

R Surculus ab arteriae ramo Q inſignito, verſus manus exteriora, inter primum pollicis os, & poſtbrachialis os, quo index ſuffulcitur, deductus.

S Ramus ulnae exporrectus, & parvo, anulari, medioque digitis ſoboles communicans.

** Ramulus muſculis elargitus, externum volae latus conſtituentibus.*

T Arteriarum in manu ſeries.

V Amplior adſcendentis arteriae trunci portio, quae rectà ad jugulum contendens, in duos impares ramos dirimitur.

X Siniſter graciliorque diviſionis in jugulo factae ramus, ſiniſtram ſoporalem conſtituens arteriam.

Y, Z Duobus his characteribus dexter in jugulo factae diviſionis inſignitur ramus, ſiniſtro longè amplior. Verùm Y privatim propaginem indicat, quae in dextro latere prorſus in eaſdem ſoboles digeritur, in quas arteriam D inſignitam, in ſiniſtro latere diſſeminari conſpicis. Z autem privatim dextram ſoporalem notat, quam, uti & ſiniſtram, Arabum interpretes apoplecticam, & ſomni, & lethargicam, & ſubeteni, & decollationis venam appellant, quae nomina plerique jugularibus venis accommodant.

a Siniſtrae ſoporalis arteriae in faucium regionibus in duos ramos diſtributio.

b Exterior dictae jam & a inſignitae diſtributionis ramus, in faciem & tempora poſterioraque auris excurrens.

Interiorem verò ramum, ſub characteribus c & d nunc explicabimus.

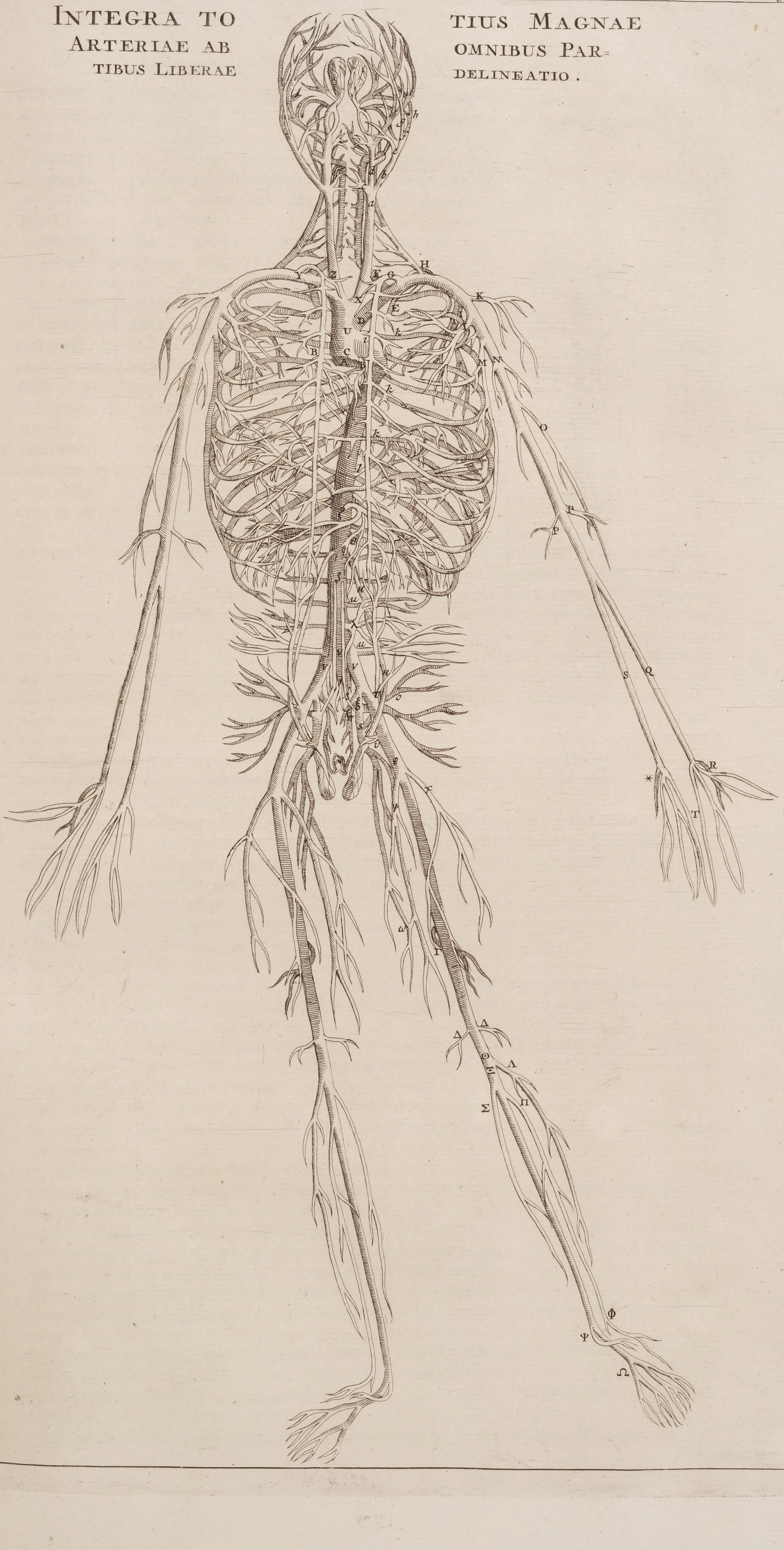
c Arteriarum ad laryngem, fauces & linguam ſeries.

d Soporalis arteriae pars, calvariam petens, atque juxta baſim calvariae in duos diſtributa ramos: quorum alter, qui ſiniſtrum durae membranae ſinum ſubit, hìc quà in calvariam mergitur, abtruncatus eſt: quòd praeſenti figura ejus membranae ſinus non duxerim delineandos, eos poſtmodum cum integra cerebri vaſorum ſerie, ad frontem decimiquarti Capitis, peculiari figura exhibiturus: ex qua etiam alterius rami, ſoporalis arteriae calvariam ingredientis, diſtributionem petes: & ſi viſum fuerit, huic delineationi ex illa characteres adjicies, qui ferè eſſent, L, q, r, ſ, u, u, x, α, β, γ, δ.

e Propago rami paulo antè b indicati, penitiùs inter faciei muſculos excurrens.

Rami

INTEGRA TOTIUS MAGNAE ARTERIAE AB OMNIBUS PARTIBUS LIBERAE DELINEATIO.

f Rami h inſigniti ſub auris radice diſtributio: cujus anterior ramus, g notatus, per
g, h. tempora fertur: poſterior verò, cui h inſcripſi, ſecundùm auris poſteriora ſub cute pariter atque ille ſpargitur.

i Truncus magnae arteriae, deorſum ad dorſi vertebras explicatus.

k, k, k Propagines utrinque ad octo inferiorum coſtarum intervalla protenſae, à quibus dorſali etiam medullae, ac muſculis dorſo & thoraci adnatis, ramuli offeruntur.

l Septi transverſi arteriae.

Veritus ne characterum copia integram magnae arteriae delineationem, alioquin hîc ſatis obſcuram, penitus corrumperet, privata hac effigie modò utendum duxi: quae ſuperiùs, ubi ſepto transverſo arteriae l indicatae offeruntur, inferiùs verò ad ſeminalium arteriarum, quas ι & κ indicabimus, exortum, veluti ex magnae arteriae caudice diſſecta cernitur. In praeſenti itaque figura, jam enarrandis propaginibus duas radices pinxi, quum integra arteriae delineatio unicam (ut frequenter etiam occurrit) tantum habeat.
m. Indicet igitur m utriuſque aut unius duntaxat radicis
n, o. exortum. n dextrum ramum. o ſurculum in humilio-
p. rem omenti membranam hic exporrectum p propaginem in dextram ventriculi ſedem, qua dorſum ſpectat, atque inferius orificium educit, excurrentem.
q, r q ramum duodeno inteſtino & jejuni initio exporrectum. r propaginem ad dextram fundi ventriculi ſedem deductam, ventriculoque & ſuperiori membranae omenti ramulos
ſ, t, u. exhibentem. ſ bilis veſiculae arteriolas. t arteriam jecori diſtributam. Caeterùm u
x. inſignitur ſiniſter ramus, qui potiſſimùm lienem adit. x propago ſecundùm poſteriorem
y. ventriculi ſedem, ad ipſius uſque elatius orificium progrediens. y ejus propaginis ra-
z. muli, in ventriculum, quà dorſo innititur, derivati. z ramus, orificium ventriculi
α. ſuperius coronae modo cingens. α ramus, ſecundùm elatiorem ventriculi ſedem inferius
β. illius orificium accedens. β grandis in demiſſiorem omenti membranam excurrens pro-
γ. pago, quae etiam colo inteſtino multis ſurculis implicatur. γ ſurculus in humiliorem
δ. omenti membranam hîc ad ſiniſtrum latus excurrens. δ & δ arteriae, lienis cavum
ε. ſubeuntes. ε arteria ſiniſtram fundi ventriculi ſedem petens, ac ventriculo ipſique ſu-
ζ. periori membranae omenti ſoboles derivans. ζ ramuli ab aliis lienem accedentibus arteriis, in laevum ventriculi latus deprompti.

ζ In integra delineatione, & ea quam hic indici adhibuimus, aliud ζ occurrit, quo inſignitur arteria, in ſuperiorem ac propemodum univerſam meſenterii ſedem propagata, & ſuis propaginibus in jejunum inteſtinum, & ileum, & coli partem, à jecore ad dextrum renem conſpicuam, ſparſa.

η Dextrum renem accedens arteria.

θ Arteria, quae in ſiniſtrum renem exporrigitur.

ι, ι Dextri lateris ſeminalis arteria.

κ, κ Siniſtri teſtis ſeminalis arteria.

λ Arteria humiliorem meſenterii ſedem ſubiens, ac potiſſimùm in colon inteſtinum excurrens, quà id à lienis regione ad rectum inteſtinum pertinet, cui etiam à praeſenti arteria ſoboles diffunduntur.

μ, μ Propagines geniculatim lumborum vertebras accedentes, & in peritonaeum & muſculos vertebris adnatos diſtributae. Propago autem ad humilius μ conſiſtens, caeterisque grandior, ad abdominis uſque latera excurrit.

ν, ν, ν Magnae arteriae ſupra os ſacrum in duos truncos diſtributio. Verùm iſti characteres etiam ſurculos notant, ab humiliori arteriae regione in oſſis ſacri foramina derivatos.

ξ Interior ramus ſiniſtri trunci jam dictae diviſionis.

ο Interioris rami exterior propago, in muſculos excurrens, qui externam ilium oſſis ſedem & coxendicis articulum integunt.

π Interioris rami ξ notati interior propago, in humiliorem oſſis ſacri ſedem, veſicam, & veſicae cervicem, ipſumque penem: in mulieribus verò, in inferiorem uteri fundi regionem, & pariter in illius cervicem, ſurculos diffundens.

ρ, ρ Hic etiam arterias appinximus, quarum ſiniſtra ab umbilico hic inter ξ & ς ad interiorem ramum ξ inſignitum perinde pertinet, ac ſi verſus umbilicum ab ipſo derivaretur.

ς Interioris rami ξ inſigniti reliquum, quod ab externo ramo trunci diviſionis quae ſupra os ſacrum fit, portionem adſciſcens, per pubis oſſis foramen in crus delabitur: & inibi in muſculos pubis os occupantes digeſtum, ſuo termino cum alia arteria, ψ mox ſignanda, coit.

τ Propago exterioris rami, ſurſum ad rectum abdominis ſui lateris muſculum conſcen-

 dens,

dens, atque praecipua ipſius ſobole umbilici regionem petens, reliquos autem ſurculos transverſim in humiliorem abdominis ſedem diſpenſans.

υ *Surculus transverſim ſecundùm pubis os ad pudenda prorepens.*

φ *Sedes exterioris rami, qua is modò in crus delabitur, in ipſamque diſſeminari incipit.*

χ *Ramus majoris crus petentis arteriae, in muſculos propagatus, anteriorem femoris ſedem occupantes.*

ψ *Ramus ad quintum femur moventem muſculum, & eos qui internam femoris ſedem*
ω. *occupant, digeſtus, unoque ipſius ſurculo, inibi ubi ω repoſitum eſt, cum illius arteriae coiens fine, quam per pubis oſſis foramen procidere diximus, ac ς inſignivimus.*

Γ *Ramus in muſculos poſteriorem femoris ſedem occupantes excurrens.*

Δ, Δ *Hic grandis arteria inter duo humiliora femoris capita reconditur, & utrinque ramulum offert genu articulo & pedem moventium muſculorum capitibus, inibi principium ducentibus.*

Θ *In poplite jam conſiſtens magna arteria, ipſiusque in impares portiones diviſio.*

Λ *Ramus fibulae exporrectus, ſub ſeptimo & octavo pedem moventium muſculis.*

Ξ *Praecipua magnae arteriae crus adeuntis portio, per tibiae poſteriora deſcendens.*

Σ *Ramus quarti pedem moventium muſculi poſteriori ſedi oblatus.*

Π *Ramus, qui per membraneum ligamentum, tibiae oſſi fibulam colligans, in tibiae an-*
Φ. *teriora excurrit, pedisque ſuperiora inibi ubi Φ inſignitur, per transverſum anterioris tibiae ſedis ligamentum accedit.*

Υ *Propago internam pedis ſedem verſus ejus ſuperiora petens.*

Ω *Arteriae in humiliori pedis regione ad digitos ſeries.*

Subſequentibus modò duobus Capitibus non ſolùm haec, cujus indicem abſolvimus, figura convenit: ſed etiam huc attinet, praeter crebras quinti libri & ſexti & ſeptimi figuras, ea quam hujus libri fini ſubjungam.

CAPUT XII.

VNDE ARTERIA MAGNA PRINCIPIVM DVCAT, ET IN quos ramos ipſius adſcendens pars digeratur.

Quando in interiori margine alicubi ſcribitur, fig. cap. 12. ea ſubaudienda eſt, qua integram arteriae magnae ſeriem ante praeſens Caput propoſuimus.

Non prolixam de arteriae magnae ortu eſſe diſceptationem.

Longè minor medicorum philoſophorumque proceribus, de a grandis arteriae, quàm de venarum nervorumque principiis, eſt diſſenſio. Hippocrates namque, Plato, Ariſtoteles ac Galenus pariter, cor arteriarum fontem ac originem (uti ſanè eſt) ſtatuunt. Et falſa prorſus eſt Pelopis Galeni praeceptoris ſententia, arterias ſimul & venas cum nervis è cerebro naſci docens, & ab eo autore propemodum tradita, qui ſpurium tractatulum de venis, Hippocratis libro de Natura humana interjecit. Quandoquidem, ut caetera taceam, cerebrum vitalis ſpiritus, & ſanguinis fervidi, ac impetu per corpus ruentis, quemadmodum cor, non eſt principium: arteriaque nullibi, quàm b ubi è corde pronaſcitur, amplior occurrit. Dein haec quoque illorum dogma improbant, qui arterias ab extremis ſummisque corporis partibus non ſecus paſſim oriri arbitrantur, quàm ſi quis ab extremis arborum virgulis illarum initium recenſeret. Caeterùm etiamſi philoſophiae & medicinae principes, cor arteriarum fontem ſtatuerint, nihilominus tamen de cordis ſinu, à quo grandis arteria pronaſceretur, nonnihil inter ſe diſſentiunt: quum illi quidem ex cordis medio ſinu, hi autem ex ſiniſtro eam oriri contendant. Quia verò ejuſmodi controverſia, de cordis ventriculis ſinibusve potius, quàm de arteriae exortu, accidit, quumque duos tantùm cordis eſſe ſinus, verè cenſeamus, ex elatiori ſede c ſiniſtri ſinus, propter baſis cordis centrum, magnam arteriam d originem ducere atteſtabimur. qua etiam ſede (e poſt dextram nimirum membranam, arteriae venalis orificio praefectam) Ariſtoteles tertium cordis ſinum ventriculumve repoſuit, inſtar peculiaris ac à reliqua ſiniſtri ſinus amplitudine diſcretae cavitatis. Neutiquam enim Galeno in libro de Venarum arteriarumque diſſectione aſſentiri queo, quum tertium cordis ſinum, cui Ariſtoteles arteriarum originem tribuit, ad dextrum cordis refert ventriculum, ejuſque, non autem uti ego jam ſiniſtri, portionem eſſe affirmat. Magna igitur arteria (quam Ariſtoteles, eo quòd nervoſam ipſius partem vel in mortuis conſpici poſſe diceret, inſtar vaginae fortaſſis Macedonibus ἀορτὴς nuncupatae, ἀορτὴν appellavit) in hoc ortu f orbicularis eſt, hicque ipſius ampliſſima ſedes & durior & cartilaginoſior conſiſtit. Ipſa autem arteria ſimulatque enaſcitur, g duos graciles promit ſurculos, qui coronae modo, cordis baſim unà cum coronali vena amplectentes, cordi ſecundùm ipſius longitudinem h ramulos transfundunt: quorum plures amplioresque inibi ſe offerunt, ubi cordis ſubſtantia craſſior viſitur. eſt autem id po-

Arterias neque à cerebro, neque extremis corporis partibus naſci.

Arteriae ortus ſedes.

Coronales arteriae.

a *Tota figura huic capiti praepoſita.*

b A. & *fig.* 10 *lib.* 6 A.

c *Patet in* 9 *fig. lib.* 6. *quam conferes cum* 7 *figura.*

d 4 & 5 *fig. lib.* 6 H. 6 *fig.* O.

e 9 *fig. lib.* 6 L *ponitur poſt* E, & *arteria* A *quoque inſignitur.*

f A. *aut* 10 *fig. lib.* 6 S, S.

g B, B. 10 *fig. lib.* 6 E, E *poſt* B, C.

h 6 *fig. lib.* 6 E, E *à* D.

potiſſimùm in ea cordis ſede, ubi ſiniſtrum ipſius ſinum continet, & quà ſeptum utriſ-
que ſinibus commune porrigitur. Coronalium arteriarum ortus poſt membranulas con-
ſiſtit, quas reſumptionem ſpiritus ſanguinisque ex ipſa arteria in ſiniſtrum cordis ſinum
prohibere credimus. Verùm etſi utrarumque coronalium arteriarum par quodammodo ſit
amplitudo, ea tamen amplior longiorque cernitur, quae ex dextro magnae arteriae ori-
ficii latere originem ducit. una namque hinc à tergo dextrae membranae pronaſcitur, al-
tera autem à poſteriori arteriae orificii ſede principium ſibi vendicat, à tergo videlicet po-
i 10 fig. lib. 6 D. ſterioris membranae, à [i] ſiniſtrae interim, ut ſic dicam, membranae tergo, aut ſiniſtra
orificii arteriae ſede, nulla pronaſcente coronali arteria. Poſtquam verò magna arteria *Caudicis arteriae bipartitio.*
k 6 fig. lib. 6 O ſub I. coronales deprompſit, à cordis baſis centro ſurſum quodammodo [k] ſub venae arterialis
caudice conſcendit: ac cordis involucrum [l] perforans, bipartitò ſcinditur, ac [m] unam
l 4 fig. lib. 6 H per A. ipſius partem, quae grandior eſt, deorſum ad quintam thoracis vertebram, & deinde per
m i. reliquam dorſi ſedem detorquet, in omnes quae cordi ſubſunt regiones, ramos exhibitu-
ram. At minor pars, ſedibus ſupra cor repoſitis diſtribuenda, ſurſum contendit: ac ſta- *Adſcendentis partis ſeries, ac primùm arteriae ad ſiniſtri lateris primam coſtam obliquè tendentis.*
n 6 fig. lib. 6 R ſuper Y. aut ſpecta ſedulò ultimam fig. praeſentis libri. tim in progreſſu aſperae arteriae [n] innitens, ac venae cavae inter membranas thoracem
interſepientes ſubſtrata, ex ſiniſtro ipſius latere [o] ramum diſtribuit, obliquè ſurſum ad pri-
mam ſiniſtri lateris coſtam exporrectum. qui quidem, qua pulmoni accumbit, atque ſi-
niſtrae thoracem interſepienti membranae alligatur, nullas derivat propagines: verùm ſi-
mulatque primam thoracis attigit coſtam, ab humiliori ipſius ſede [p] propaginem deorſum
o D. diffundit, quae coſtarum radicibus attenſa, in tria quatuor ſuperiorum coſtarum ſiniſtri
p E. lateris intervalla ſingulas ſoboles ſpargit: à quibus rurſus ſurculi in dorſalem medullam,
q D. & muſculos thoraci vertebrisque hic inſtratos excurrunt. Caeterùm ab elatiori ſede [q] e-
r F. jus obliquè ad primam coſtam conſcendentis rami, [r] alia enaſcitur propago, nuper com-
memorata multo amplior, quae ad ſiniſtrum ſeptimae cervicis vertebrae latus repens, in
hujus lateris transverſi proceſſus foramen ſe inſerit: ac deinde per transverſorum reliqua-
s 2 fig. cap. 15 lib. 1 T. 7 fig. x. 8 fig. α. rum vertebrarum proceſſuum [s] foramina conſcendens, perinde atque hàc [t] excurrens ve-
na digeritur. Nam in progreſſu dorſali medullae ſurculos communicat, ea ſubingredien-
tes foramina, quae nervis emittendis rerum Opifex exſculpſit. Deinde & muſculis cer-
t fig. 6 cap. N. vicem hîc occupantibus, ab illa propagine ramuli quoque ſparguntur. Quod verò ejus
u 2 fig. cap. 12 lib. 1 f. reliquum eſt, ſimul cum comite vena per [u] foramen in poſteriori ſede ſiniſtri capituli oc-
x 7 fig. lib. 7 Q, Q. 9 fig. T, T. cipitis oſſis inſculptum, calvariam ſubit, atque in [x] ſiniſtrum durae cerebri membranae ſi-
num exhauritur. Praeter hanc propaginem vertebris exporrectam, [y] arteria primam adiens
coſtam, [z] aliam ab anteriori ipſius ſede pullulat, quae pectoris oſſis ſummum accedens,
y D. ac ſiniſtrae thoracem interſepientis membranae adhaerens, declivis perfertur ſecundùm
z G. & 2 fig. lib 6 E. pectoris oſſis ſiniſtrum latus, quà ipſi coſtarum coarctantur cartilagines. Haec propago
a fig. cap. 6 L. in eoſdem omnino ramos digeritur, in quos [a] venam hàc repentem diſpenſari retulimus,
praeterquàm quòd nullae ſoboles à praeſenti propagine cutem accedant: niſi forſitan ob-
b 25 fig. lib. 5 C, D, D. ſcuriſſimae, & mihi hactenus parum repertae, in mamillae [b] corpus pertingant. Quà
itaque haec arteriae propago pectoris oſſi exporrigitur, verarum coſtarum cartilaginum
intervallis ramos offert, à quibus alii ramuli in muſculos aſſurgunt, cartilaginibus incum-
bentes. Deinde & ab hac propagine in ſui lateris membranam, quae thoracis cavitatem
c 2 fig. lib. 6 F. interſepit, & in [c] glandium in jugulo repoſitum, ſurculi mittuntur. Quod autem ipſius
d 6 muſc. tab. a. & dein in muſculo f notato. [d] reliquum eſt, ſecundùm ſiniſtrum mucronatae cartilaginis latus, thoracis cavitatem egre-
ditur: & recto hîc abdominis muſculo ſubnatum, ad umbilici quodammodo regionem
concedit, in progreſſu utrinque ad ſuperiores abdominis partes ramulos offerens, & juxta
e τ. umbilicum in plures diſſectum ſoboles, [e] alteriusque arteriae terminos reſpiciens, quam
f D. huc ab imo ſurſum contendere docebimus. Ubi [f] arteria obliquè ad primam protenſa co-
g 8 muſc. tab. C. ſtam, hactenus commemoratas edidit propagines, ſiniſtram aditura axillam, & [g] muſcu-
lum perforatura dorſi motorum ſecundi paris ſiniſtrum, ab ipſius elatiori parte, priuſquam
h H. penitus è thorace labitur, notatu etiam dignae magnitudinis [h] ramum derivat, qui in po-
ſteriores cervicem occupantes muſculos ad occipitium uſque diſcinditur, nullibi interim
cutem ſubiens. At quum primùm illa arteria, thoracis cavitatem & primam coſtam evi- *Siniſtram axillam petentis portionis ſeries.*
i I. cit, jamque vicinior axillae redditur, ex poſteriori ipſius ſede [i] ramum utcunque inſignem
ſpargit in cavam ſcapulae regionem, & ejus ſedis muſculos abſumendum. Poſt hunc, ex
k K. ſuperiori ipſius regione [k] aliam, ſed non adeò craſſam, depromit ſobolem, quae ad hu-
meri cum ſcapula articulum, juxta ſummum humerum & ſcapulae gibbum, in ramulos
l fig. cap. 6 a, a. digeritur: quorum unus cum [l] humerali vena, ubi adhuc in alto reconditur, aliquouſque
m L. prorepit. Huic ſoboli [m] alius ſuccedit ramus, nonnihil demiſſiùs ab axillam petente ar-
teria enatus, ac in muſculos anteriori thoracis ſedi inſtratos, numeroſa utcunque propagi-
n inter L & M. ne digeſtus. Dehinc [n] ramuli in glandes axillae cavitatem opplentes, ab hac arteria ad-
o M. modum rari ſparguntur. Quinetiam priuſquam tota arteria in brachium feratur, [o] pro-
p 10 muſc. tab. Θ. pago quaedam thoracis lateri exporrigitur, potiſſimùm in [p] muſculum excurrens, cujus
q N. beneficio brachium declive dorſo adigitur. [q] Quod praeſentis arteriae jam ſupereſt, [r] a-
r fig. cap. 6 m. xillari vena concomitatum, ac in brachium procedens, penitiùs occultatur: & pri-
s paulo ſub N. mùm [s] graciles ramos internae muſculorum humerum amplexantium ſedi, & membranis
nervos hic continentibus diſtribuit. Inſuper deorſum ſenſim adhuc prorepens, & conti-

nuò [t] interiori axillaris trunco attenſa, [u] aliam emittit propaginem, quae ſecundùm [x] poſteriorem humeri ſedem, quà ipſi cubitum extendentes muſculi adnaſcuntur, obliquè prorepit, ad externum humeri tuber contendens. Haec enim propago, unà cum [y] vena, quam hàc duci retulimus, & dein cum [z] quarto brachium petente nervo, ad externam cubiti ſedem pertingit, & ſub muſculorum capitibus aliquouſque deducta ceſſat, qui hîc ab humeri externo tubere principium ducunt: & partim radii, partim autem brachialis, partim verò digitorum motibus famulantur. Ubi autem ſiniſtri brachii [a] arteria has ſoboles digeſſit, inter [b] duos cubitum flectentes muſculos recondita, ipſisque ramulum praebens, ad medium cubiti articuli flexus prorepit, hîc utrinque [c] ſobolem ipſi articulo exhibens, & muſculi cubitum flectentis poſterioris [d] inſertioni innitens, hicque ſubinde pulſum evidentem edens. Hinc arteria inter [e] muſculum ſecundos quatuor digitorum articulos flectentem, & [f] illum qui tertios eorundem digitorum articulos flectit, mergitur: ac ubi nonnihil per cubiti internam ſedem prorepſit, bipartitò ſciſſa, [g] unum ramum radio,

Arteriae ramus, cujus pulſum ante brachiale exploramus.

[h] alterum ulnae exporrigit. Qui ſecundùm radium fertur, cujuſque pulſum indies in aegris exploramus, non procul à brachialis radice [i] ſobolem derivat, quae ſub [k] tendinibus pollicem extendentibus, ad manus externam ſedem procurrit, in [l] muſculos digeſta, qui inter primum pollicis os, & poſtbrachialis os indicem ſuſtinens, collocantur. Quando ramus radio exporrectus, illam emiſit ſobolem, unà cum tendinibus digitos flectentibus, [m] transverſum brachialis ligamentum transgreditur, & ſub [n] dilateſcente in manu tendine, ſimiliter ac pertinens huc [o] vena, & [p] nervus quoque illi attenſus, in tres ramos diſcinditur: quorum unus, in duas diremptus propagines, internam pollicis regionem accedit, ſecundus verò duplici ramo internam indicis ſedem implicat: tertius autem indiviſus, internum latus interioris medii digiti ſedis conſcendit. [q] Ramus arteriae, qui ulnae exporrigitur, ſimiliter per transverſum brachialis ligamentum, manus volam ſubit: [r] & duos ramulos minimo digito, & totidem anulari, unum autem medio offert: ſed interim nullam ſobolem in externam manus ſedem diſpenſat. quamvis interim [s] unam [t] illis muſculis porrigat, qui externum latus poſtbrachialis oſſis occupant, quo minimus digitus ſuffulcitur. Rami ulnae exporrecti motum haud manifeſtò percipimus, niſi homo admo-

Naturam arterias recondere.

dum gracilis ac macilentus, aut magno pulſu praeditus fuerit. Quippe Natura, ut omnes propemodum arterias, hunc quoque ramum in alto retinet, tendinibus magis quàm is qui radio exporrigitur, occultatum: atque ita nuſquam earum portionem Natura in cutem conſpicuè emittit, quemadmodum ſoboles à venis paſſim & frequenter perferri, prius commemoratum eſt. Meritò igitur nullam in externa manus ſede aliam à nuper [u] dicta, quam pollici ac indici adſcripſimus, reperies arteriam. Ad hunc ſanè modum [x] primus arteriae magnae partis ſuperiora petentis ramus divaricatur, qui ad primam ſiniſtri lateris

Series majoris portionis magnae arteriae partis, quae ſuperiora corporis petit.

coſtam contendit. [y] Major autem ampliorque adſcendentis arteriae partis portio, aſperae [z] innitens arteriae, rectà ſurſum ad [a] glandium in jugulo repoſitum properat: id enim arteriae huic, ſimiliter ac venae, lectuli modo adſternitur, ipſiusque beneficio ramorum ſciſſio injuriis innoxiè ferendis promptior efficitur. Quum verò in hunc modum arteria ſurſum tendit, priuſquam elatiorem pectoris oſſis ſedem ſuperat, adhuc in thoracis cavi-

Siniſtra ſoporalis.

tate, in [b] duos impares ramos finditur. [c] Siniſter, qui gracilior eſt (amplus tamen & ipſe) nonnihil obliquè in laevum deflexus, ſurſum cum [d] interiori jugulari, ſecundùm aſperae arteriae ſiniſtrum latus, per cervicem exporrigitur, ipſaque ſoporalis ejus lateris

Dextrum brachium petens arteria.

arteria cenſetur. Dexter [e] ramus, ſiniſtro craſſior, ſimiliter ſurſum tendit: & ſimulatque primam thoracis coſtam contigit, ex dextro ipſius latere [f] arteriam promit, in eaſdem prorſus ſoboles diſciſſam, quas à [g] ramo, qui ſiniſtrae axillae offertur, diſtribui ſcripſimus: ad ſuperiorum videlicet coſtarum intervalla, ad transverſos cervicis vertebrarum proceſſus, ad pectoris os, ad poſteriores in collo locatos muſculos: & ut rem in pauca contraham, arteria illa dextrorſum ducta, in eoſdem omnino ramos digeritur, in quos

Dextra ſoporalis.

ſiniſtri brachii arteriam deſinere commemoravimus. [h] Quod verò majoris dextrique rami illius in jugulo diviſionis adhuc ſupereſt, craſſitie illi congruit [i] ramo, quem ſecundùm aſperae arteriae ſiniſtrum latus prorepere, paulo antè diximus. atque ut iſte illac exporrigitur, ita & illud dextri rami reliquum, ſecundùm aſperae arteriae dextrum latus ſurſum conſcendit, hujus lateris ſoporalem efformans arteriam, quae, uti & ſiniſtra, Graecis καρωτὶς nuncupatur. Quum autem ſiniſtri lateris arteria (perinde ac dextri etiam) ad fauces uſque [k] pertingit, in duos diſcinditur ramos: quorum grandior, idemque interior,

Soporalis ad calvariam ſeries.

fauces ſubit: ac mox laryngi & linguae [l] ſoboles derivans, ad calvariae baſim [m] properat: priuſquam verò in calvariam mergitur, in duas impares diducitur propagines. [n] major per [o] peculiare foramen, nulla concomitante vena, calvariam inibi ingreditur, ubi [p] glandula, cerebri pituitam excipiens, in quodam oſſis cuneum referentis [q] ſinu ponitur. Haec propago mox in ipſo ingreſſu utrinque ſingulas emittit ſoboles: ac [r] unam per [s] proprium foramen ad narium cavitatem diſpenſat, quae ſuo extremo inter naſi cartilagines, adeoque ad naſi uſque extremum ita cum aliquot faciei arteriolis deperditur, ut tactu, ipſius quoque motum inibi percipiamus. [t] Altera majoris ejus propaginis ſoboles, in latus ſiniſtrum durae cerebri membranae [u] multipliciter diſcinditur. [x] ipſa autem propago, jam calvariae cavitatem ingreſſa, bipartitur: & calvariae baſi ſuffulta, in an-

teriora

t *fig. 6 c. q, q.*
u O.
x *2 fig. cap. 23 lib. 1 per* Y *verſus* P.
y *fig. cap. 6 p.*
z *2, 3 fig. cap. 11 lib. 4* Φ.
a N.
b *6 muſc. tab.* Θ, *r, r.*
c P, P.
d *8 muſc. tab.* N *muſculi* r.
e *6 tab.* Ƶ.
f *5 tab.* Θ.
g Q.
h S.
i R.
k *11 muſc. tab. u, q, r.*
l *11 tab. ſ. & 8 tab.* Y.
m *4 muſc. tab.* θ.
n *3 muſc. tab.* l *muſculi* Π.
o *à q fig. c. 6.*
p *fig. cap. 11 lib. 4 char. 44.*
q S.
r *Spectantur haec juxta* T.
s *.
t *4 muſc. tab.* η, ζ.
u R.
x D.
y V.
z *6 fig. lib. 6* R *ſuper* Y.
a *2 fig. lib. 6* F.
b *6 fig. lib. 6 in* X *&* S.
c X.
d *fig. cap. 6* S. *aut ſpecta potius ultimam fig. hujus lib. hac in ſede.*
e *fig 6 lib.* S *collatum cum* X.
f Y.
g D, *cum cujus characteribus conferes arteriam* Y *inſignitam.*
h Z.
i X.
k *a.*
l *c.*
m *d. & fig. cap. 14* B.
n *fig. cap. 14* L.
o *2, 3 fig. cap. 12 lib. 1* X.
p *16 fig. lib. 7* A.
q *3 fig. cap. 12 lib. 1* M.
r *fig. cap. 14 ſ.*
s *3 fig. cap. 12 lib. 1* Y.
t *fig. cap. 14 r.*
u *1 fig. lib. 7* D, D.
x *fig cap. 14 q dividitur in u, u. quae coeunt in α. aut ſpecta 16 fig. lib. 7.*

teriora nonnihil tantiſper repit, donec denuò colligatur. Subinde verò hucuſque non diviſa, neque collecta rurſus, ſed ſimplex prorſus fertur. Utcunque autem ſit, ſive ſimplex huc pertingat, ſive prius in duas partes diviſa, hîc ſe rurſus colligat, inibi [y] inſignem utcunque ramum per [z] ſecundi nervorum cerebri paris [a] foramen, ad oculum & interiorem [b] temporalis muſculi ſedem, diſtribuit. Quod verò ipſius [c] reliquum eſt, duram cerebri membranam [d] perforat: ac [e] partim in tenuem cerebri membranam, [f] partim ad ſiniſtrum cerebri ventriculum conſcendit, plexum inibi faciens, quem ſecundinis, potiſſimùm verò exteriori foetus [g] involucro tum comparabimus, quando cerebri vaſorum ſeriem ſecundo ab hoc Capite perſequemur, inibi etiam paulo diffuſiùs nunc poſtremò commemorata explicaturi. [h] Altera propago interioris craſſiorisque rami ejus diviſionis, quam ſoporalis arteria in faucibus molitur, cum [i] conjuge vena in poſteriora ſecundùm calvariae baſim fertur, & [k] ramulum [l] muſculis cervicis vertebrarum anteriorem ſedem occupantibus, juxta primae ſecundaeque vertebrarum intervallum offert, ac dein calvariam ingreditur: & [m] commune foramen cum [n] ſexto cerebri nervorum pari nacta, ſimul cum vena in [o] ſiniſtrum, ſeu ſecundùm durae cerebri membranae ſinum exhauritur. Porrò [p] exterior graciliorque dictae nunc in faucibus [q] diviſionis ramus, genis ſeu buccis [r] ſobolem offert, penitiùs latitantem. [s] Inſuper in duas propagines ſectus, [t] unam ſiniſtro tempori, [u] alteram ſecundùm ſiniſtrae auris poſteriorem ſedem digerit, pulſum etiam edentes ſenſibilem. Atque in hunc ſanè modum adſcendens arteriae pars in ramos finitur.

y fig. cap. 14 x.
z 14 fig. lib. 7 G.
a 1, 3 fig. cap. 12 lib. 1 G.
b 4 muſc. tab. Γ.
c fig. cap. 14 α.
d fig. 15 lib. 7 C.
e fig. cap. 14 β.
f fig. cap. 14 γ aut 6 fig. lib. 7 G, N.
g 2 tab. fig. 30 lib. 5 I, I, K, K.
h truncatus ramus juxta d. & fig. cap. 14 I à B.
i ejuſdem fig. C.
k ejuſdem fig. Φ.
l 8 muſc. tab. A, B. m 2, 3 fig. cap. 12 lib. 1 c. n 14 fig. lib. 7 N. o 9 fig. lib. 7 T, T. p b. q a. r e. s f. t g. u h.

CAPUT XIII.

AMPLIORIS DESCENDENTISQUE MAGNAE ARTERIAE trunci in ſuos ramos ſeries.

Ad inferiora coſtarum intervalla arteriae.

Truncus magnae arteriae, deorſum ad thoracis vertebras [a] explicatus, ab inferiori poſteriorive ipſius ſede, qua vertebris incumbit, non autem lateribus, utrinque [b] propagines in octo inferiora thoracis intervalla derivat: quae ſimiliter ac [c] venae conjuge carentis rami, ſecundùm intervallorum ductum, ad coſtarum uſque cartilagines in veris coſtis prorepunt, ſpuriarum verò coſtarum intervalla excedunt, in abdominis latera magis quàm ipſae coſtae pertinentes. Ab his propaginibus ramuli in dorſalem medullam, per [d] foramina, nervorum gratia in vertebris ſculpta, ac dein ad muſculos vertebris thoracique adnatos ſparguntur, pari omnino ſerie, qua venam conjugis expertem diſſeminari, ſuperius proditum eſt. [e] Ipſe autem arteriae truncus, ſiniſtrae vertebrarum corporum ſedi quodammodo innitens, deorſum [f] ſub ſepto transverſo, quà id undecimae thoracis vertebrae corpus reſpicit, extra thoracis cavitatem labitur: ac mox utrobique ſepto transverſo [g] unam offert propaginem, quae in plures ſecta ſurculos, in humiliorem ſepti juxta vertebras ſedem praecipuè deperditur, exiguas ſoboles ſurſum ad ſepti elatiora, adeoque ipſum cordis [h] involucrum, quà id ſepto adnaſcitur, ſpargens. Poſt commemoratas propagines, magna arteria, ex elatiori ſui corporis ſede [i] unum promit truncum, ſoboles in ventriculum, jecur, bilis veſiculam, lienem, omentum, & duodenum inteſtinum, & colon quoque, ubi ventriculo id exporrigitur, hunc in modum offerentem. Praeſens truncus ſimulatque [k] prodiit, elatiori ſede inferioris membranae omenti ſuffulcitur: ac in duos magnitudine propemodum aequales ramos diremptus, hunc [l] qui gracilior paulo eſt, dextrorſum, [m] illum verò qui modicè amplior viſitur, ſiniſtrorſum mittit. Dexter ramus venae portae, in [n] glandoſo corpore, quod ſub ventriculi poſteriori ſede huic omenti membranae intertextum cernitur, adnexus, ſurſum ad jecoris cavum contendit, in medio ductu ex humiliori ipſius ſede [o] ſurculum inferiori omenti membranae, ipſique adeò colo inteſtino hîc offerens. Poſt hunc, ab elatiori parte [p] ſobolem ventriculo exporrigit, quae in poſteriorem ipſius ſedem, qua is dorſum ſpectat, pauculis ramulis digeritur. Ex humiliori rurſus ſede, dexter arteriae ramus, ad jecoris cavum tendens, duas denuò profert ſoboles. [q] unam cum venae portae ramo inteſtino diffundit, quod duodenum appellamus, ſecundùm cujus mediam longitudinem, & aliquouſque ad jejuni inteſtini initium, ea ſoboles porrigitur. [r] altera ſoboles, nuper commemorata paulo amplior, ad dextram fundi ventriculi ſedem retorquetur: & ſuperiori omenti membranae innexa, ex elatiori ſede in anteriora & poſteriora fundi ventriculi, ramulos frequenti ſerie ſpargit, perinde ac ab inferiori ſua ſede alios in omenti ſuperiorem membranam educit. [s] Atque haec arteriae ſoboles, cum portae venae ramo hàc

Hac figura portionem arteriae à tergo finximus, ut aliquo pacto ſeries proponeretur, qua haec ramos coſtarum intervallis ex poſteriori ipſius ſede digerit.

Ad ſeptum transverſum arteriae.

Arteriae magnae rami, omentum, jecur, bilis veſiculam, ventriculum, lienem, duodenum, & coli partem accedentes.

a i.
b k, k.
c fig. cap. 6 F, F educit G, G.
d fig. cap. 14 lib. 1 Q.
e i.
f 7 muſc. tab. q in Δ.
g l.
h 3 fig. lib. 6 C, D, E, F, G.
i Specta ſimul cum integra delineatione figuram ipſius indici inſertam m.
k 3 & 4 fig. lib. 5 β. unde etiam hujus arteriae ſeriem petes, venae portae ramis exporrectam.
l n.
m u.
n 3, 4 fig. lib. 5 η, η.
o o.
p p.
q q.
r r.
s 2 fig. lib. 5 R ad T. aut 14, 15 fig. lib. 5 c. verùm ſi haec in quinto libro ſpectare viſum eſt, recurrito ad marginem portae deſcriptionis, ne hic nimius in notando ſim.

hàc exporrecto, ad medium fundi ventriculi ceſſat. Quod verò dextri arteriae rami adhuc ſupereſt, poſtquam [t] duos inſigniter exiles ſurculos bilis veſiculae transmiſit, in [u] ramulos aliquot ſectum, ad jecoris cavum terminatur, non admodum altè in jecoris ſubſtantiam excurrens. [x] Siniſter ramus, quem [y] dextro modicè craſſiorem eſſe dicebamus, inferiori quoque omenti membranae, ipſiusque glandoſo corpori committitur, ſeque ramo venae portae hàc excurrenti ſociat, in totidem quot ille ſoboles digerendus. Mox enim praeſens arteriae ramus ab eminentiori ſede [z] propaginem ventriculo, qua dorſo innititur, offert, quae primùm [a] ſobolem unam utrinque in mediam ventriculi ſedem ejus quae dorſo incumbit regionis exporrigit: deinde ſurſum adſcendens, venae portae [b] modo, ſuperius ventriculi orificium coronae inſtar appoſitiſſimè [c] cingit, ramulos ventriculi corpori, & graciles ſurculos ſtomachi termino, quo is ventriculo continuatur, diſtribuens. Inter reliquos autem ramulos, [d] unus ſecundùm ventriculi ſuperiora dextrorſum exporrectus, ventriculi humilius adit orificium, ſurculos quoque in progreſſu, anteriori & poſteriori ſedibus ventriculi depromens. [e] Siniſter dein ramus, ad lienem properans, ab humiliori ipſius ſede [f] propaginem in inferiorem omenti membranam diffundit, quae paulo poſt exortum in duos ramos invicem valde diductos diſcinditur, numeroſam arteriarum ſobolem deorſum in nunc dictam omenti membranam & colon inteſtinum propagantes. Hac edita propagine, [g] ſiniſter ille arteriae ramus ſiniſtrorſum magis ducitur, & venae ipſi attenſae ritu, in duas diffunditur arterias: & hae rurſus in alias tantiſper dirimuntur, donec [h] frequenti ramorum ſerie, lienis cavo ſecundùm rectam lineam implantentur. Priuſquam verò omnes arteriae in lienem ceſſent, ab humiliore parte ejus quae demiſſiorem lienis ſedem adit, plerunque [i] ramulus inferiori membranae omenti offertur. Deinceps ab illa arteria, quae infimae lienis arteriae proxima eſt, priuſquam haec in lienem deperditur, [k] propago pullulat, quae ſuperiori membrana omenti ſuffulta, dextrorſum ad ventriculi fundum contorquetur: ſiniſtramque ventriculi fundi ſedem perreptans, geniculatim ramulos anteriori & poſteriori ſedibus, ac dein ſuperiori membranae omenti ſoboles ſpargit. Item ab aliis lienem adeuntibus arteriis [l] ramuli enaſcuntur, qui ſiniſtrum ventriculi latus illo prorſus modo adeunt, quo à venis lienem petentibus propagines eodem pertinere, ſuperiùs commemoratum eſt.

Praecipua meſenterium accedens arteria.

Caeterùm à magna arteria, paulo inferius quàm [m] truncus, cujus jam ſeriem abſolvimus, principium ducit, ab elatiori quoque anteriorive arteriae corporis parte, [n] alia promitur arteria, quae in ſuperiorem meſenterii ſedem in plurimas ſoboles diffuſa, venae portae modo excurrit in jejunum & ileum, & coli inteſtini partem, quae à jecoris cavo ad dextrum renem uſque pertinet.

Renum arteriae.

Poſt hanc, inferiùs paululum ab utroque magnae arteriae latere, [o] ampla educitur arteria, in ſui lateris renem, [p] quemadmodum & vena, transverſim prorepens. Hae arteriae ortu, quum una elatiùs quàm altera, renum ſitus occaſione, pronaſcatur, è directo ſibi non correſpondentes, integrae in renes abſumuntur, vixque venarum modo ramulos notatu dignos in [q] pinguem renum tunicam diſſeminant.

Seminales arteriae.

Inſuper ab arteria ſiniſtrum renem accedente, ſiniſtra [r] ſeminalis arteria non depromitur: ſed frequentiſſimè (ut & dextri teſtis [s] arteria) ab arteriae magnae quaſi caudice originem ducit. Aliquantulo enim humiliùs quàm dextrae ſeminalis venae [t] initium à cava exſurgit, ab anteriori arteriae magnae ſede, ſeminalium arteriarum [u] exortus pendet, quae ſuis principiis exortibusve invicem ſunt conterminae: ac dextra quidem cavae venae corpus [x] tranſcendens, dextrae ſeminali venae attenditur, quouſque pubis os ſuperans, ac ex magna peritonaei cavitate excidens, ipſi venae permiſceatur, atque cum illa anfractus gyroſque efformet, quorum baſis, humiliorve ſedes, ſuperiori teſtis regioni implantatur, ac teſtis ſubſtantiae & hanc proximè involventi tunicae ramos praebet. Ad hunc quoque modum ſiniſtra ſeminalis arteria ſiniſtrae congreditur venae, & in mulieribus quoque [y] arteriarum ſeries [z] earundem venarum diſtributioni penitus congruit: ut ſcilicet [a] media arteriarum pars teſtes adeat, ſeminaliaque vaſa conſtituat, [b] altera autem fundum uteri implicet.

Ad humiliorem meſenterii ſedem arteria.

Enarratis hactenus propaginibus [c] alia ſuccedit, inferiùs quàm ſeminales arteriae, ab anteriori etiam magnae arteriae ſede principium ducens, & in humiliorem meſenterii ſedem diſtributa, ac in colum inteſtinum, quà à liene ad rectum uſque inteſtinum prorepit, ac dein in ipſum quoque rectum in primis digeſta.

Ad lumborum vertebras & carnes, abdominiſque latera.

A poſteriori autem ſeu inferiori magnae arteriae ſede, qua haec vertebris committitur, geniculatim [d] rami utrinque ad ſingulas lumborum vertebras promuntur, qui deinceps in dorſalem medullam & muſculos vertebris hic adnatos excurrunt. Atque hujuſmodi rami invicem ferè amplitudinis ductuſque ſpecie conveniunt, ſi modò [e] unicum utrobique ramum exceperis, qui quum caeteris inſignior multoque craſſior ſit, ac juxta ſacri oſſis ſummum praecipuè prodeat, non ſolùm muſculos vertebris attenſos accedit, verùm transverſim per peritonaeum abdominiſque muſculos ad latera uſque abdominis exporrigitur.

Arteriae magnae ſupra ſacrum os diviſio, arteriaeque ſuper cavam adſcenſus.

[f] Hactenus magna arteria in lumborum regione ſiniſtro venae cavae lateri ſuccubuit: quum verò ſacri oſſis principium attingit, venae ſuperſternitur, in [g] duos grandes truncos inſtar Y ad hunc modum ⅄ inverſi bipartita. Fit verò ſitus hujus permutatio propter arteriae dignitatem: quum enim haec dignior nobiliorque cenſeatur, non immeritò ipſam magis quàm venam recondi, occultari, & in alto corporis ferri, ac demum injuriis ferendis pertinacem effici oportuit. Ne

verò

t *ſ.*
u *t.*
x *u.*
y *n.*
z *x.*
a *y.*
b 14, 15 *fig. lib.* 5 *d.*
c *ζ.*
d *α.*
e *u.*
f *β.*
g *u.*
h *δ, δ.*
i *γ.*
k *ε.*
l *ζ ſuperius.*
m *m.*
n *ζ in integra arteriae delineatione. dein conſules* 3, 4, 6, 7, 8, *aliquotque ſequentes lib.* 5 *figuras.*
o *η, θ.*
p 22, 23 *fig. lib.* 5 *m, n.*
q 20 *fig. lib.* 5 T, V.
r *κ, κ.*
s *ι, ι.*
t 22, 23 *fig. lib.* 5 *u.*
u *earundem fig. α.*
x *eiſdem ſpectatur figuris, uti & ſubſequentia pleraque.*
y 25 *fig. lib.* 5 *g, h.*
z *ejuſdem fig. d, e.*
a *ejuſdem fig. o.*
b *ejuſdem fig. n.*
c *λ. &* 20 *fig. lib.* 5 *k.*
d *μ, μ.*
e *inferius μ.*
f *Oſtendunt haec* 20, 22, 23, 25 *fig. lib.* 5.
g *ν, ν.*

verò hîc ab excarni oſſis ſacri initio ea in dorſi motibus promptè laedatur, ſubditam prius arteriam inibi vena ſuperiorem eſſe, illamque hanc conſcendere, perſuaſum eſt omnibus: ut ſcilicet vena inſtar ſubſterniculi cujuſdam arteriae inibi ſubderetur. [h] unde etiam, priuſquam venae cum arteriis in crus delabuntur, quum jam ſacrum os vaſa ſuperarunt, venae arteriis ſuperiores vehuntur: arteriaeque, quoniam digniores ſunt, ſub venis reconduntur. Caeterùm rami, qui à magnae arteriae ſupra ſacri oſſis initium diviſione prodeunt, venarum ramis exactiſſimè correſpondent, ſi [i] exiguos fortè ſurculos ſecluſeris, qui ab humiliori arteriae ſede, quà haec primùm bipartitò ſcinditur, deorſum ducti, ac oſſe ſacro ſuffulti, ipſius [k] foramina ſubeunt, hàc dorſalem medullam poſterioremque ſacri oſſis ſedem petentes.

Truncorum diviſionis ſupra os ſacrum factae ſeries.

[l] Siniſter itaque, quemadmodum & dexter, hujus ſupra os ſacrum factae diviſionis truncus, non procul à diviſione in duos grandes partitur ramos, quorum [m] interior [n] exteriore gracilior eſt: ac ilico duas à ſe diffundit propagines, quarum [o] unam rurſus interiorem, [p] alteram verò exteriorem, doctrinae ſtudio non ineptè appellaveris. Exterior ſimul cum [q] vena inter ſacrum os & coxendicis os, quà haec invicem dehiſcunt, in exteriora tranſverſim exporrigitur, & frequenti utcunque ſobole muſculos ilium os amplexantes, ipſumque adeò coxendicis articulum implicat. Interior autem propago, ſoboles in viris quidem veſicae fundo, & cervici ipſius, ſeu peni, & paucas admodum etiam podici offert: in mulieribus autem (quibus haec [r] propago grandior obtigit) in humiliorem fundi uteri regionem numeroſa ſerie diſtribuitur, muliebremque veſicam & uteri cervicem ramulis quibuſdam intertexit. Quod interioris rami, qui binas nunc explicatas eduxit propagines, [s] reliquum eſt, deorſum repit, ſui lateris [t] arteriam, quae per umbilicum fertur, admittens.

Umbilici arteriae.

[u] Arteriae etenim ab umbilico ſecundùm fundi veſicae latera deorſum ductae, ac in natis hominibus coriaceae inaneſque redditae, ſui lateris arteriae portioni [x] continuantur, quam modò ab interiori illo ramo reliquam eſſe, deorſumque ferri dicebam.

Arteria pubis oſſis foramen tranſiens.

Haec namque non minus quàm vena ipſi attenſa, pubis oſſis [y] foramen petit: priuſquam verò id tranſit, [z] propaginem aſſumit ab externo trunci magnae ſupra os ſacrum factae diviſionis ramo, ubi is jam in crus eſt prolapſurus. Praeſens itaque interioris rami portio, ea propagine adaucta, per pubis oſſis foramen ducitur, & in muſculos foramen id occupantes, & illos qui à pubis oſſe principium ſumunt, diſpergitur, perinde ac [a] vena, pubis oſſis foramen tranſiens. Ac quemadmodum haec paulo infra longitudinis femoris medium, extremo quodam ipſius ſurculo, alteri venae in [b] quintum femur moventium muſculum diſpenſatae [c] commiſcetur: ita ſanè & arteria per pubis oſſis foramen procidens, ſuo fine cum alia [d] coit [e] arteria, quam illi muſculo à maxima crus petente arteria diſtribui, non ita multo pòſt ſubjiciam. Exterior namque ramus ſiniſtri trunci ejus [f] diviſionis, quam ſupra os ſacrum fieri dicebam, per inguina in laevum crus [g] deſcendit: anteaquàm verò peritonaeum permeat, [h] propaginem ſurſum ipſi exporrigit, [i] quae ad rectum abdominis ſui lateris muſculum accedens, ſurculos in conterminas ſedes tranſverſim utrinque digerit: & ſurſum ad umbilici uſque regionem properans, in ramulos tandem diſcinditur, qui [k] arteriae eodem à pectoris regionibus tendentis ſoboles ſpectant. Quum verò grandis arteria in crus deſcendens, peritonaeum ſuperavit, [l] ramulum ad pubis oſſium commiſſuram mittit, qui exiguus eſt, neque ut eò excurrens [m] vena, in multas ſoboles diſpergitur: quarum ne una quidem cutem ſubit, niſi fortè exilis quaepiam in penis [n] involucrum diffundatur.

Arteriae in femore ſeries.

In crure autem [o] arteria [p] ramum in anteriores femoris os amplexantes muſculos digerit, qui etiamſi in frequentes ſcindatur ſoboles, nullam tamen cuti exporrigit. Deinde à grandi arteria [q] alius educitur ramus, in quintum femur moventium muſculum, & eos qui internam femoris ſedem occupant muſculos, ad genu uſque quodammodo in propagines ſparſus, & quadam ſua ſobole illius [r] arteriae extremo [s] commixtus, unituſque, quam per pubis oſſis foramen in crus pertingere ſcripſimus. Caeterùm ipſa grandis arteria ſenſim deorſum prorepens, ſecundùm femoris os ita convolvitur, ut ab anteriori inguinum ſede [t] inter duo inferiora femoris capita in poplite feratur, nuſquam non [u] vena grandiori, quae crus accedit, concomitata. In hoc per femoris poſteriora deſcenſu, arteria [x] propaginem educit, quae in muſculos poſteriorem femoris ſedem occupantes excurrit, & aliquouſque cum illis venarum [y] propaginibus deducitur, quas venam efformare docui, quae per genu flexum, ſeu poſteriorem ipſius ſedem, in ſurae cutem ſparſa ſobole pertingit, arteriae interim nulla propagine ad cutem emergente. At grandis arteria in ipſo poplite, uti diximus, recondita, [z] utrinque propaginem emittit, in alto quoque occultatam, & in genu articuli latus penitiùs digeſtam, illiſque [a] muſculorum capitibus pariter communem, quae à femore inibi principium ducunt, ac tres primos pedem moventium muſculos efformant.

Arteriae per tibiam & pedem diſtributio.

Poſteaquàm verò [b] arteria tibiam primùm ſubit, ab externo ipſius latere notatu dignae amplitudinis depromit [c] ramum, fibulae oſſis externo lateri praecipuè attenſum, ac ſub [d] muſculis pedem moventium ſeptimo & octavo reconditum, illorumque internae ſedi ſurculos exporrigentem. Hic ramus tantiſper deorſum fertur, ac muſculi illi adhuc carnei permanent, & ſecundùm exteriorem malleolum contorqueri revolvique incipiunt. Dein paulo humilius quàm dictus modò ramus initium ducit, ex poſteriori grandioris arteriae ſede, alia educitur [e] propago, per poſteriorem [f] quarti pedis motuum au-

h *Haec, ut & totam quoque arteriae ſeriem, ab ultima hujus libri petes fig.*
i *ſub* ν, ν, ν.
k 1 *fig. cap.* 18 *lib.* I *charact.* 2, 3, *&c.*
l *ſiniſtrum* ν.
m ξ.
n *à* ν *ad* φ.
o π.
p ο.
q *fig. cap.* 6 τ.
r 25 *fig. lib.* 5 γ.
s ς.
t ϛ, ϛ.
u 2 *fig. lib.* 5 K, L.
x *inter* ξ *&* ς.
y 1, 2, 3 *fig. cap.* 29 *lib.* I r.
z *accedit ad* ς.
a *fig. cap.* 6 ω.
b 8 *muſc. tab.* Φ, C.
c *fig. cap.* 6 ϗ.
d ω.
e ψ *ortum à* φ.
f ν, ν.
g φ.
h τ.
i 6 *muſc. tab.* e *ad* f.
k G. 6 *muſc. tab.* a *ad* f.
l ν.
m *fig. cap.* 6 Δ.
n 20 *fig. lib.* 5 r.
o φ. *verùm ſpecta interim ſedulò univerſum crus ultimae fig.*
p ϗ.
q ψ.
r ς.
s ω.
t 1 *fig. cap.* 30 *lib.* I I, *inter* E *&* F.
u *fig cap* 6 *inter* Ω *&* Θ.
x Γ.
y *fig. cap.* 6. *charact* 3, 4. *dein charact.* 6. *&* 7, 7.
z Δ, Δ.
a 12 *muſc. tab.* Φ, Ψ, ω.
b Θ.
c Λ.
d 14 *muſc. tab* k, l. *&* 15 *tab.* H, I *ad* B.
e Σ.
f 13 *muſc. tab.* Ψ.

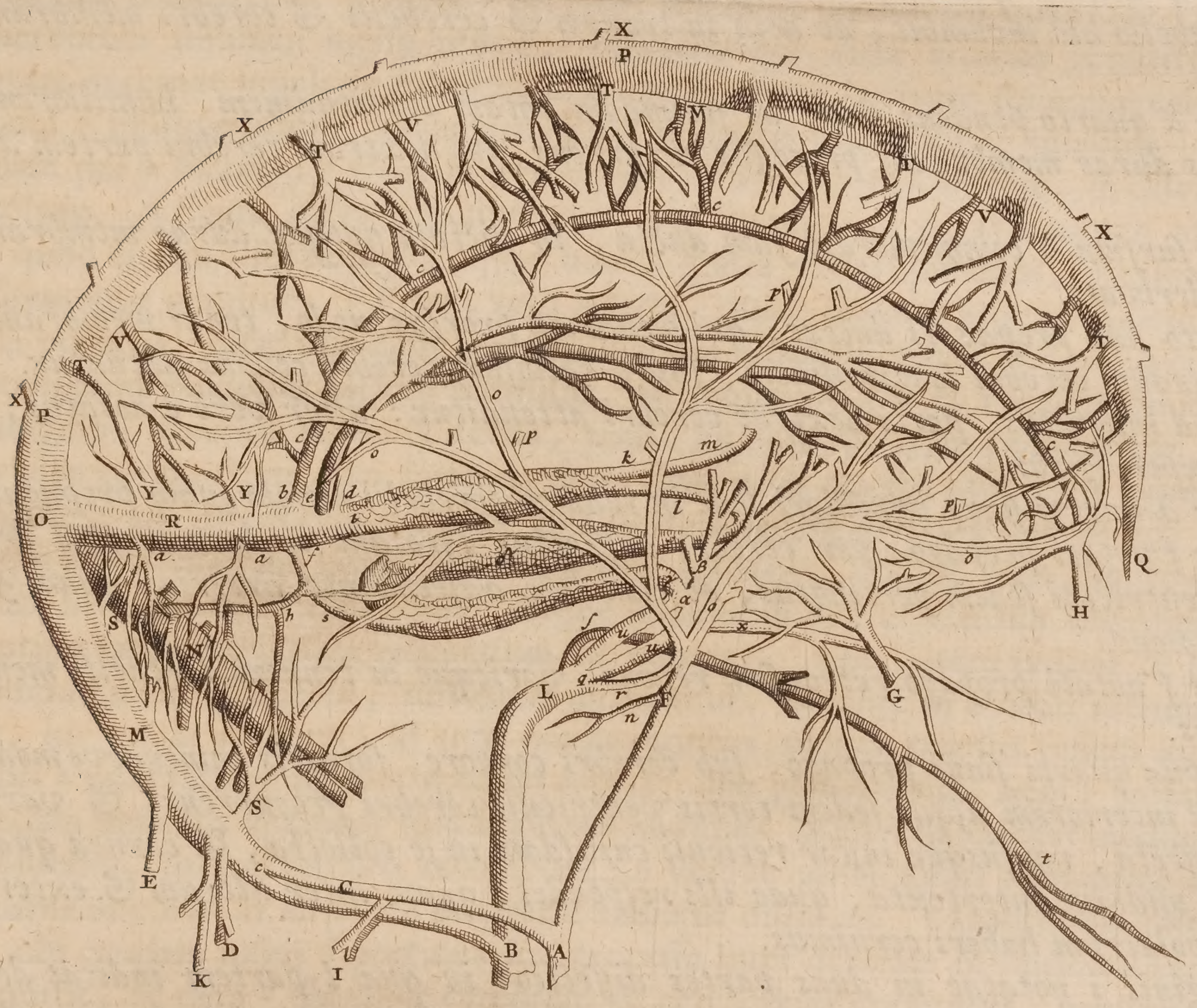
autoris muſculi regionem ad eum uſque [g] locum excurrens, quo duorum primorum pedem agentium muſculorum tendo, illi quarto muſculo validè conatus cernitur. Ipſa verò grandis arteria, ſeſe inter quartum eum pedem moventium, & [h] ſecundum & [i] tertium muſculos, qui pedis digitorum motibus praeficiuntur, & [k] quintum pedem moventium ſubmergit: & mox ſimulatque eam tibiae ſedem contingit, qua tibiae os à fibula primùm ſejungitur, [l] ramum educit, qui per [m] membraneum ligamentum tibiae oſſi fibulam toto intervallo, quo invicem haec oſſa dehiſcunt, colligans, in anteriorem tibiae ſedem fertur, muſculis inibi repoſitis occultata, praecipuè autem [n] ſexto pedem moventium, & aliis duobus: quorum [o] uni quatuor pedis digitos, [p] alteri pollicem extendenti munus concreditur. Verùm hic ramus cum carnea illorum muſculorum ſede haudquaquam ceſſat: quinimò cum eorundem tendinibus per [q] transverſum ligamentum in anteriori tibiae ſede obvium, ad pedis ſuperiora [r] contendit, oblatus [s] muſculis, quorum beneficio digiti in externum latus abducuntur. Atque hic ramus inibi non adeò ſubmergitur, reconditurve, quin plerumque hac in parte ipſius motum pulſumque tactu deprehendamus. Quod verò [t] craſſioris arteriae adhuc reliquum eſt, ac inter ſecundum & tertium pedis digitos moventium muſculorum, & quintum eorum qui pedis motibus praeſunt, reponitur, rectà deorſum incedit, ac cum illorum muſculorum tendinibus inter calcem & malleolum interiorem, pedis humiliora ſubit, in progreſſu [u] ramulum internae pedis regioni offerens, qui [x] muſculo pollicem in internum latus ducenti communicatus, ad oſſis ſcapham referentis uſque ſedem, ſuperiora pedis perreptat. Ipſum autem arteriae [y] reliquum, inter [z] primum digitos moventium muſculum, & [a] tendines ſecundi & tertii muſculorum digitos quoque moventium, jam conſiſtens, ita in ſurculos digeſtum ceſſat, ut bini ferè ramuli ad inferiorem cujuſque digiti ſedem contendant. Hujuſmodi itaque magnae arteriae per crus ſeriem diligenti reſectione didicimus. quandoquidem verò Galeni ſcriptis hanc omni ex parte neutiquam reſpondere, facilè expendes, optaverim ſedulò obſervari, quàm Galenus in tertio de Adminiſtrandis ſectionibus, & in libro de Venarum arteriarumque ſectione ſibi reſpondeat: ut dein partium anatome ſimul quoque adhibita, tandem conſtet, quoties ex merito noſtra humani corporis fabricae hiſtoria, iis quae Galenus poſteris reliquit, parum conveniat: quod inſuper manifeſtiùs cerebri vaſorum indicabit ſeries, quam modò opportunè aggrediemur.

g 13 *muſc. tab.* Ӿ.
h 14 *muſc. tab.* Λ.
i 14 *muſc. tab.* Ξ.
k 15 *muſc. tab.* D, E.
l Π.
m 15 *muſc. tab.* T *inter* R & S.
n 3 *muſcul. tab.* Ψ.
o 4 *muſc. tab.* Ψ.
p 5 *muſc. tab.* Φ.
q 1 *muſc. tab.* δ.
r *ubi* Φ *notatur.*
s 5 *muſcul. tab.* Ψ.
t Ξ.
u Ψ.
x 6 *muſc. tab.* χϑ.
y Ω.
z 14 *muſc. tab.* Θ.
a 14 *muſc. tab.* θ, δ.

CAPUT XIV.

VENARVM ARTERIARVMQVE CEREBRI SERIES.

DECIMIQVARTI CAPITIS FIGVRA.

Decimiquarti Capitis Figurae,

ejuſdemque characterum Index.

Praeſenti figura, vaſorum cerebri nuda proponitur delineatio, à venis arteriisque incoepta, priuſquàm illae penitus in calvariam merguntur. Ne autem ramorum frequentia, pleraque obſcurarentur, unius duntaxat lateris vaſorum ſeriem (niſi quandoque res ſecus exigat) delineatam conſpicis.

A *Interior jugularis, quà jam calvariae proxima eſt.*
B *Soporalis arteria.*
D *Prima calvariam petens vena.*
C *Secunda vena.*
F *Tertia vena.*
E *Quarta vena.*
G *Quinta vena.*
H *Sexta vena.*
K *Prima calvariam ingrediens arteria.*
I *Secunda arteria.*
L *Tertia arteria.*
M *Dexter ſeu primus durae membranae ſinus.*
N *Siniſter durae membranae ſinus, quem ſecundum nuncupamus.*
O *Primi & ſecundi ſinuum congreſſus.*
P, P *Tertius durae membranae ſinus.*
Q *Tertii ſinus finis, oſſeo commiſſus ſepto, quo olfactus organorum ſedes interdividuntur.*
R *Quartus durae membranae ſinus.*
S, S *Ductus à dextro ſinu in durae tenuisque membranarum ſedes ipſi proximas excurrentes.*

T, T Ductus ex tertii ſinus latere in tenuem membranam diffuſi, & ac ſi abtruncati eſſent, hic depicti.

V, V Ramuli ab infimo tertii ſinus angulo in eum durae membranae proceſſum derivati, qui dextram cerebri partem à ſiniſtra ſejungit.

X, X Tertii ſinus ſurculi, cum illis commiſſi vaſculis, quae per verticem calvariam ſubingrediuntur.

Y, Y Exiguae propagines, ab elatiſſimo quarti ſinus angulo in durae membranae proceſſum aliquouſque excurrentes, qui dextram cerebri partem à ſiniſtra hic ſupra cerebellum interdividit.

a, a Ductus à dextro quarti ſinus angulo deprompti, & in duram cerebri membranam, quà cerebello hîc incumbit, ac dein in tenuem & cerebelli & cerebri membranam diffuſi.

b Ductus à quarto pendens ſinu, ac ſecundùm totam longitudinem, humilioremque ſedem ejus durae membranae proceſſus excurrens, qui dextram cerebri partem à ſiniſtra dirimit.

c, c, c Surculi ſurſum à commemorato jam ductu, in dictum quoque durae membranae proceſſum derivati.

d, e A quarto ſinu propagati ductus, qui venarum prorſus modo, tenui membrana ſuffulti, ſecundùm cerebri longitudinem, ſupra calloſum cerebri corpus ducuntur. Ac unus quidem d inſignitus, parti dextrae cerebri attenditur: alter verò e notatus, ſiniſtrae parti exporrigitur.

f Ductus à quarti ſinus humiliori ſede in tenuem cerebelli membranam propagatus.

g Ductus f notati propago, per cerebri anfractus gyroſque in humillimam dextri cerebri ventriculi ſedem pertingens, ac cum hàc adſcendente arteria, quam y notabimus, coiens.

h Ductus f notati propago retrorſum repens, varieque in tenuem cerebelli membranam diſſectus.

i Praecipua quarti ſinus propago, ſub cerebri corpore, fornicis cameraeve modo exſtructo, ad interiorem uſque ſedem tertii ventriculi cerebri procurrens, & variè in ramos diſſecta, rurſusque inſtar reticuli cujuſdam in ſe collecta, & carnea quadam ſubſtantia undique intertexta, quae illi reſpondet, quam inter uterum & externum foetus involucrum haberi cernimus.

k Propaginis i notatae in duas partes diſſectio: in qua l partem indicat dextro ex-
l, m. porrectam cerebri ventriculo, m verò eam quae ſiniſtrum adit, hicque abtruncata cernitur.

n Tertiae calvariam ingredientis venae ſurculus, ad auditus organum exporrectus.

o, o, o Series ſinus durae membranae, in quem tertia vena exhauritur, cui perpetuò ſinus attenditur, in quem tertiae arteriae ramus r notandus abſumitur.

p, p Propagines eorum quos jam ultimò commemoravimus ſinuum, in tenuem cerebri membranam ſparſae.

q Diviſio tertiae & maximae calvariam ſubeuntis arteriae, quam mox ab ingreſſu molitur.

r Ramulus tertiae arteriae, qui in durae membranae ſinum abſumitur, ſecundùm cerebri latera excurrentem, & o, o, o notatum.

ſ Ramulus tertiae arteriae, per proprium foramen in narium cavitatem digeſtus, &
t. quodam ſurculo t inſignito, naſi extremum accedens.

u, u Duo grandes rami ejus diviſionis, cui q inſcribitur.

x Propago ex grandium illorum ramorum, quos u & u notavimus, coitu, per ſecundi paris nervorum cerebri foramen, ad oculum praecipuè excidens.

α Propago craſſior dicti modò congreſſus, quae duram cerebri membranam perforat, ac mox in duos ramos bipartitur, β & γ inſignandos.

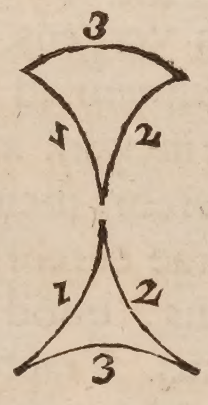
β Ramus propaginis α notatae, in tenuem cerebri membranam frequenti ſobole hic diſperſus.

γ Ramus propaginis α inſignitae, dextrum accedens cerebri ventriculum, & plexum ef-
δ. formans, qui ſecundinis confertur, & hîc δ notatur.

Praeter hanc figuram, cujus modò characterum indicem abſolvimus, huc ferè ſpectant omnes ſeptimi libri figurae: & ea quoque, quam hujus libri calci adhibemus.

Dum

Dum ſuperiùs venae cavae rami, calvariae baſim ſubeuntes, recenſebantur, utrinque ſex eos obſervari relatum eſt. Arteriarum verò diſtributionis hiſtoria, utrobique tres earum propagines calvariam ingredientes enumeravit. Ac a prima quidem illius enarrationis vena, propago ea cenſebatur, quae per transverſos cervicis vertebrarum proceſſus conſcendens, calvariam petebat. Secunda ac tertia internae jugularis venae, b rami erant: c unus, qui caeteris calvariae immiſſis venarum propaginibus craſſior ampliorque viſitur, ac per d grande foramen, quod etiam e ſexto cerebri nervorum pari paratum eſt, calvariam ingreditur, prius f propaginem in anteriorem vertebrarum ſedem, verſus primam & ſecundam cervicis vertebram diffundens. g Alter h peculiari foramine juxta tertii quartique i parium cerebri nervorum foramen inciſo utitur, calvariamque citra arteriae conſortium ſubit. k Quartam externae jugularis ſobolem eſſe ſcripſi, quae l privato foramine calvariam petit, m ubi Λ imitans ſutura, poſtremae parti temporis commiſſurae jungitur. n Quinta eſt, quam per o foramen p ſecundo cerebri nervorum pari exſculptum, in calvariam porrigi dicebam. q Sexta calvariam ſubintrat, per foramen in octavo capitis oſſe exſculptum, quod eorum r foraminum, quae odoris gratia caelari putamus, maximè anticum ampliſſimumque cernitur. s Prima verò arteria, quum magnae arteriae ſeriem perſequerer, illa occurrit, quae unà cum prima calvariam ſubeunte vena, per transverſos cervicis vertebrarum proceſſus ſurſum attollitur, ac communi cum ea vena foramine in calvariam mergitur: ſecunda autem & tertia, rami t ſoporalis arteriae cenſebantur. u Unus, quem venae conjunctum, per foramen nervi ſexti paris cerebri calvariam ingredi, atque x propaginem ad anteriorem cervicis vertebrarum ſedem derivare dictum eſt. y Alter, verò, qui commemorato nuper ramo amplior apparens, abſque vena comite per z proprium ſibi foramen calvariam petit. Atque hujuſmodi ferè arteriarum venarumque in altero tantùm latere calvariam ſubeuntium eſt numerus. Qua autem ratione & ſerie invicem committantur & coëant, rurſusque dirimantur, ac variè in cerebri membranas excurrant, hîc enitar perſequi: id ante omnia monens, nullam prorſus venam aut arteriam in cerebri a ſubſtantiam ad eum modum intexi, quo pulmonibus, lieni, jecori, & pleriſque etiam muſculis ejuſmodi vaſa implicari novimus. Nam vaſa cerebri membranis duntaxat contenta, paſſim cerebro accumbunt, b vixque ullibi ipſius ſubſtantiae adnaſcuntur, quemadmodum in ſermonis progreſſu audietur diffuſiùs. c Dura igitur cerebri membrana, ubi quadam ipſius d portione ſeu proceſſu inter dextram & ſiniſtram cerebri partem conſiſtit, ac dein e ubi inter cerebrum & cerebellum implicatur, penitiusque velut ſeptum quoddam ſubintrat, f ſinus quoſdam obtinet, venarum modo oblongos, & venis calvariam petentibus capaciores, ſed interim venarum modo neutiquam teretes. Horum enim ſinuum cavitas, ſecundùm ipſorum ductus longitudinem inſinuata, trianguli ſpeciem exprimit, qui tribus coſtis longitudine paribus, & inſtar quartae partis circuli incurvatis conſtat. Verùm haec trianguli coſtarum obliquitas, ſeu incurvatio, in omnibus ſinibus non eadem exiſtit. ipſa enim (uti poſtea auditurus es latiùs) alicubi trianguli imaginem refert, cujus una coſta extrorſum obliquatur, reliquis duabus introrſum flexis: alicubi verò trianguli formae cavitas haec accedit, cujus tres ſimul coſtae aequaliter introrſum obliquantur. Sinus iſti non ſolùm venarum uſum, ſed & arteriarum quoque praeſtant. quamquam id à Galeno, caeteriſque diſſectionum profeſſoribus, haud animadverſum fuerit, quum illi hos ſinus venarum munere tantùm fungi arbitrentur: neque ſinus eos arteriarum ritu pulſare, è vivorum ſectione, aut vulneratorum inſpectione obſervaverint. Quinetiam ipſis non videtur perſpectum fuiſſe, in iſtos ſinus & venas & arterias pariter exhauriri, ſuamque, quam amplexantur & continent, materiam infundere: venas quidem ſanguinem craſſiorem, arterias verò vitalem ſpiritum, unà cum ſanguine, impetu per corpus diffuſo. Praeter iſtos ſinus, in durae membranae proceſſibus excavatos, ipſa g alios quàmplurimos obtinet: ex quibus (quemadmodum & nuper commemoratis) h frequentes ductus in tenuem cerebri membranam, ac cum hac quoque in cerebri ventriculos excurrunt, qui omnes exactè teretes venarum modo cavitates referunt. non tamen univerſi parem animanti uſum praebent: quum nonnulli venarum pariter arteriarumque munere fungantur, alii venarum duntaxat, alii ſolùm arteriarum. Atque haec duo, cerebri membranae inter reliquas corporis partes peculiaria, rara & privata ſortiuntur: eandem nimirum ipſarum cavitatem, ductumve, arteriae ac venae pariter munus obire, & interim in membranarum corporibus paratos ductus, ſeu ſinus, neque venam, neque arteriam propriè cenſeri poſſe: verùm proprias quaſdam, taleſque omnino fiſtulas ſinusve exiſtere, quales quis formaret, quando ſtylos craſſiori cuipiam corio ſecundum ipſius craſſitiem in longum, quaſi venarum ſinus exſtructurus,

Uterque triangulus, tam ſuperior, quàm inferior, tribus coſtis quartae circuli partis modo curvatis conſtat, 1, 2, 3 inſignitis. Verùm ſuperior duo latera 1, 2 introrſum obliquata gerit: tertium autem 3 inſignitum, extrorſum. Inferior triangulus tria latera 1, 2, 3 notata, introrſum curvata exhibet.

Sex venae, calvariam ex altero latere ingredientes.

Tres arteriae, ex altero latere calvariam ſubeuntes.

Cerebri ſubſtantiae venas non innaſci, ſed ipſius membranis implicari, membranaſque venarum modo cavari.

Durae cerebri membranae ſinuum uſus. Lib. 9 de Adminiſt. ſect.

Cujuſmodi cerebri membranarum ſint ſinus.

a D. *fig. cap.* 6 N. *ult. fig.* ſ.
b *ult. fig.* ε *à* δ *educti.*
c C.
d 2, 3 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 c.
e 14 *fig. lib.* 7 N.
f Φ.
g F.
h 2, 3 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 R *juxta* Q.
i 14 *fig. lib.* 7 I. K.
k E. *ult. fig.* λ.
l 2, 3 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 g.
m 4, 5 *fig. cap.* 6 *lib.* 1 C.
n G. *ult. fig. alter ramus* μ.
o 1, 2 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 G.
p 14 *fig. lib.* 7 G.
q H *ult. fig. alter ramus* μ.
r 3 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 I.
s K *fig. cap.* 12 F. *ult. fig.* ſ.
t *fig. cap.* 12 X.
u I. *ult. fig.* ξ.
x Φ.
y L. *ult. fig.* ο.
z 3 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 X.
a *Haec obvia eſt in* 3, 4, 5, 6, 7, 8 *fig. lib* 7.
b 4. 5 *fig. lib.* 7 P. 6 *fig.* O.
c *potiſſimùm ſpectatur in* 1, 2, 3 & 14 *fig. lib.* 7.
d 3 *fig. lib.* 7 D, D *inter* A, A & B, B.
e 7 *fig. lib.* 7 O, O.
f 2 *fig. lib.* 7 B, B. 7 *fig.* P, Q, R, S, T.
g 1 *fig. lib.* 7 D, D, D 3 *fig.* G, G. 7 *fig. circum* O, O.
h 2 *fig. lib.* 7 D, D, G, G. & 6 *fig.* H.

rus, impingeret. Horum itaque ſinuum, aut fiſtularum, aut cavitatum, aut venarum, aut arteriarum, ſi mavis, ſeriem enarraturo, variè nunc hac, nunc illa voce, prout negotio accommodum videbitur, uti, quid prohibebit?

Venae & arteriae inprimum durae membranae ſinum exhauſtae, ipſiusque ſinus ſeries.

In dextro igitur latere (quod & de ſiniſtro, quum utrorumque eadem ſit ratio, ſubaudies) calvariam ſex ingredi diximus venas, & tres arterias. ac [i] prima vena, ſimul cum [k] prima arteria, deinde [l] ſecunda vena, & [m] ſecunda arteria, omnes ſimul in dextri durae cerebri membranae [n] ſinus initium confluunt, qui ad earum quas modò retulimus venarum & arteriarum in calvariam ingreſſum [o] incipit, ad latus nimirum maximi in occipitis oſſe foraminis, quo dorſali medullae via praebetur: deinde & ad eminentiorem foraminis ſedem, quod ſexti paris nervorum cerebri gratia inſculpitur. Sinus hic occipitis oſſi ſemper attenſus, ſecundùm [p] cerebelli circumſcriptionem ex [q] prioribus verſus exteriora obliquè retrorſum ſurſumque conſcendit, & ilico in progreſſu [r] quartam aſſumit venam, quam ab externa jugulari proprio foramine calvariam ingredi recenſuimus.

Primi & ſecundi ſinus congreſſus.

Praeſens ſinus hinc rurſus retrorſum modiceque ſurſum inſtar quartae circuli partis protenditur, quouſque elatiſſimam cerebelli partem occipitis oſſi contiguam attingat: [s] ibidem enim dextri lateris ſinus cum ſiniſtro coit, atque ex ambobus una communis cavitas efficitur. Iſte amborum ſinuum congreſſus, occipitis oſſi, quemadmodum & ſinus ipſi, contiguus eſt, non quidem ad amuſſim ſub [t] elatiſſima parte ejus ſuturae, quam Λ aſſimilamus, verùm multo [u] humiliùs, & propemodum in media regione conſiſtit, quae inter poſtremam foraminis, quo dorſalis medulla ducitur, ſedem, & dictae modò ſuturae verticem habetur.

Tertius ſinus.

Ex mutuo hoc amborum ſinuum [x] congreſſu, alii duo exoriuntur ſinus, longitudine & cavitatis forma invicem variantes: quippe [y] unus longior eſt, & calvariae ſemper, quemadmodum praedicti duo, contiguus, ſecundùm capitis longitudinem antrorſum procedit. Ex eminentiſſima enim ſede congreſſus dextri ſinus & ſiniſtri principium ducens, [z] ſub elatiſſima ſuturae Λ imitantis parte, & ſub ea quae ſecundùm capitis longitudinem fertur, & deinde ſub frontis oſſis medio, ſinus ille protenditur uſque ad [a] oſſeum ſeptum, ab octavo capitis oſſe, in calvariae cavitatem deducto. Quemadmodum verò dexter & ſiniſter ſinus (niſi mavis illum primum, hunc verò ſecundum nuncupare) inter cerebrum & cerebellum, quà haec oſſi proxima ſunt, in dura cerebri membrana feruntur: ita quoque tertius ſinus, quem priorem ex mutuo duorum primorum congreſſu enatum recenſui, in ea durae membranae conſiſtit [b] ſede, quae in ipſius [c] progreſſu, dextram cerebri partem à ſiniſtra dirimente, ſecundùm totius capitis longitudinem eſt eminentiſſima, & calvariae ſemper contermina.

Quartus ſinus.

[d] Alter verò ſinus, ex communi duorum primorum ſinuum congreſſu pronatus, & qui opportunè quartus enumerabitur, diſſectionum profeſſores, quantum conjector, latuit. Porrigitur autem ab anteriori ſede communis primi ſecundique ſinuum congreſſus, recto tramite verſus priora cerebri, nuſquam deorſum neque ſurſum vergens. Conſiſtit enim in dura cerebri membrana, [e] ubi ſecundùm cerebelli longitudinem id & cerebrum, ad eas uſque cerebri [f] ſedes intercedit, quas teſtium & clunium imagini aſſimilamus. Quartus itaque ſinus ſuo ductu cerebelli longitudinem, & durae cerebri membranae inter cerebellum & cerebrum proceſſum haud excedit, dextrae & ſiniſtrae cerebri partibus & cerebello aequè conterminus: ac proinde id ſibi privatim vendicans, quòd ſit breviſſimus, & nuſquam calvariae vicinus.

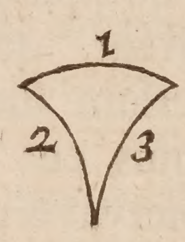
Cujuſmodi quatuor ſinuum ſint cavitates.

Praeterea ipſius cavitas correſpondet triangulo trium aequalium coſtarum, quae omnes ex aequo introrſum curvantur.

Trianguli ſpecies, cavitati quarti ſinus correſpondens.

Triangulus, cavitati reſpondens primi, ſecundi & tertii durae membranae ſinuum.

Infimam enim coſtam imprimit [g] extuberantior, ac teres quodammodo in cerebelli longitudine prominens portio: duas verò ſuperiores coſtas incurvant [h] dextra ſiniſtraque cerebri partes, hic non in acutum, ſed in obtuſum angulum ceſſantes. Caeterùm tres priores ſinus, duas coſtas introrſum, tertiam verò extrorſum obliquatas gerunt. Horum enim ſinuum coſta, oſſi attenſa, extrorſum curvatur: quandoquidem iſtorum durae membranae ſinuum, & reliquorum ipſius vaſorum ſeu ductuum, qui paſſim per alias membranae ſedes excurrunt, occaſione, Natura calvariam exſculpſit, [i] ſinus quoſdam efformans, ſecundùm ſemicirculi cavum inciſos, qui durae membranae ſinus ea parte, qua calvariam ſpectant, [k] convexos gibboſoque excipiunt & admittunt: ac denique in cauſa ſunt, quo minus membranae ſinus à calvaria comprimantur, ipſorumve motus, qui arteriarum modo fit, impediatur. Verùm reliquae duae trium primorum ſinuum coſtae introrſum curvantur: in primo quidem ſinu & ſecundo, à cerebello & cerebro: in tertio autem ſinu, à dextra & ſiniſtra cerebri partibus. Hae enim, perinde ac cerebellum, quà ipſis ſinus accumbunt, obtuſos & veluti in quartam circuli partem extuberantes angulos efficiunt. Quas verò propagines, quatuor nunc commemorati ſinus, deinceps in duram cerebri membranam & tenuem, ac demum ad cerebri ventriculos diffundant, ſubſequens modò ſermo enarrabit.

Propagines à 1 & 2 ſinibus enatae.

A primo itaque & ſecundo durae membranae ſinibus, in [l] univerſam ejus membranae partem, qua cerebellum operitur, [m] varii ſurculi derivantur, inſtar venarum ſinua-

i D.
k K.
l C.
m I.
n M.
o *infimum* S, *aut* T 9 *fig. lib.* 7 *vel* 3 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 *i proximum c, ad latus e. aut ſemel ſpecta ſedulò ultimam fig. praeſentis libri.*
p 7 *fig. lib.* 7 X, X. 8 *fig.* R, R. 9 *fig.* B, C, D.
q 9 *fig. lib.* 7 *ſecundum* S, S, S *aut* T, T, T.
r E.
s M, N *coëunt ad* O. *aut* 7 *fig. lib.* 7 *ad* R *coit ſinus* P, P *cum* Q, Q.
t 3 *fig. cap.* 6 *lib.* 1 D.
u 3 *fig cap.* 12 *lib.* 1 *k.*
x O 7 *fig. lib.* 7 R.
y P, P, 1 *fig. lib.* 7 C, C. 2 *fig.* B, B 7 *fig* S
z *ſecundum l, l, l fig.* 4 *cap.* 12 *lib.* 1.
a 3 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 x.
b 1 *fig. lib.* 7 C, C, C.
c 3 *fig. lib.* 7 D, D.
d R. 7 *fig. lib.* 7 T *ab* R.
e 7 *fig. lib.* 7 O, O, O.
f *ejuſdem fig.* M, N.
g 8 *fig. lib* 7 *medium* R. 9 *fig.* C.
h 3 *fig. lib.* 7 A, A. & B, B.
i 3 *fig cap.* 12 *lib.* 1 *i, i, k.* & 4 *fig. l, l, l.*
k 1 *fig. lib.* 7 C, C, C.
l 7 *fig. lib* 7 O, O. & 8 *fig.* V, V 9 *fig.* P, Q, R.
m S, S.

ſinuati & ſparſi. Ab his deinde ſurculis, & ipſis, dextro inquam ſiniſtroque ſinibus, extra duram cerebri membranam, [n] ductus aliquot, venarum corpore donati, propagantur, in tenuem, quae cerebellum ambit, membranam, & eam quae cerebrum, quà id cerebello innititur, implicat, excurrentes. *Propagines à tertio.* Porrò à tertio ſinu [o] plurimi, iidemque ampli ductus utrinque ex lateribus pronaſcuntur, non quidem ulteriùs in duram cerebri membranam, verùm in tenuem, quà haec dextram ſiniſtramque cerebri partes ſecundùm elatiorem cerebri ſedem amplexantur & continet. Praeſentes ductus, quemadmodum & alii, paulo antè commemorati, ſimulatque tenuem membranam contingunt, numeroſa admodum ſerie, variiſque anfractibus per eam excurrunt, diſpergunturque. Qua verò id fiat ratione, quiſque ductuum ſit numerus (quia multiplex is viſitur, raroque eandem retinet ſeriem) hic non enitar prolixiùs commemorare, quum id etiam ex cerebri anfractuum, inſtar [p] tenuium inteſtinorum involutorum, forma numeroque pendeat. Praeter hos ductus, à tertio ſinu in tenuem membranam diſperſos, [q] graciles aliquot ſurculi ex demiſſiore cavitatis tertii ſinus ſede, in eum durae membranae proceſſum declives propagantur, qui dextram cerebri partem à ſiniſtra interdividit. Deinde ex elatiſſima tertii ſinus ſede, [r] tenues admodum portiunculae illis committuntur venis, quae ex verticis cute in calvariam per [s] exigua ipſorum occaſione inſculpta foramina procidunt. *Propagines à quarto.* Quartus durae membranae ſinus frequentes etiam educit propagines, pari quodammodo ſerie perpetuò diffuſas. Quum primùm enim hic ſinus ad eas cerebri [t] particulas, quas clunibus & teſtibus comparamus, pertingit, atque jam [u] ramulos quoſdam exiles ex elatiſſima ipſius ſede in eum quoque durae membranae proceſſum, qui dextram ſedem cerebri à ſiniſtra diſterminat, ac dein ex lateribus in eam durae membranae ſedem, quae cerebellum integit, in progreſſu obtulit, ex ſuperiori ipſius regione [x] propaginem educit, cavitate venis ſimillimam, & quae in humillimam dicti jam durae membranae proceſſus regionem, ſecundùm capitis longitudinem, uſque ad [y] ſeptum ſinuum olfactus organorum perfertur, & in itinere [z] ſurculos ex elatiori ſua ſede ſurſum in eundem durae membranae proceſſum diffundit. Praeter hanc notatu dignam propaginem, quartus ſinus ex eadem ſede, qua illam deprompſit, utrinque ſecundùm dextram & ſiniſtram cerebri partem, [a] unum edit ductum, venarum corpori ſimillimum, qui [b] calloſo cerebri nobis vocando corpori proximè ſecundùm capitis longitudinem propagatus, tenuique membrana ſuffultus, in progreſſu tenui membranae ramulos aliquot communicat: ac dexter quidem ductus dextrae cerebri parti, ſiniſter verò ſiniſtrae exporrigitur. Quemadmodum verò quartus ſinus ad utramque cerebri partem nuper dictas deprompſit ſoboles, ſic quoque ab infima ipſius ſede, propter ſuum juxta cerebri teſtes terminum, [c] propagines diſtribuit in tenuem membranam cerebellum amplectentem. Harum propaginum [d] nonnullae retrorſum tenſae, ſuperiorem cerebelli ſedem perambulant: [e] nonnullae verò per humiles cerebri anfractus, qui juxta cerebri teſtes conſiſtunt, etiam ad anteriores cerebri ventriculos repunt, plexui quem illic haberi docebimus, commiſcendae. Caeterùm praeter has quarti ſinus propagines, is [f] aliam inſignem & amplam educit, quae ex ſinus ad cerebri teſtes extremo, recto tramite antrorſum verſus cerebri ventriculos excurrit, [g] plexum efformatura, quem Graeci ſecundinis foetus comparantes, χοροειδῆ nuncupant. Haec namque propago, ſimulatque è quarto ſinu prodit, aut ubi ipſe ſinus in hanc propaginem degenerat, illa praeter proprium ipſius corpus, à tenui membrana proceſſus quoſdam, ſeu membranulas adipiſcitur, quae ipſi obvolutae, tutò illius ramos atque implexus colligant, ac ſuſpenſos aptè ſuffulciunt. Simplex namque & abſque conjuge ex quarto ſinu enaſcitur, [h] teſtium medio ſupertenſa: quod ubi attigit, velut in [i] multos diſcinditur ſurculos, qui unius retis texturae inſtar invicem dirimuntur & coëunt. *Proceſſus à quarto ſinu, cerebri petens ventriculos.* Haec propago [k] glandulam, cerebri teſtibus innixam, & nucis pineae ſeu turbinis formae haud abſimilem, tranſcendit, ac ſub [l] ea cerebri particula prorepit, quae camerae aut teſtudinis imagini à veteribus fuit comparata. Quum verò propago ad anteriorem uſque communis dextri & ſiniſtri ventriculorum cerebri cavitatis, tertiive cerebri ventriculi ſedem [m] pertingit, bipartitò ſcinditur, [n] unam partem dextro offerens ventriculo, [o] alteram ſiniſtro. Caeterùm quonam modo partes hae, retis ſemper forma quaſi contextae, & membranulis ipſis adnatis, ac carnea veluti ſubſtantia quadam contentae, [p] arteriis eodem pertinentibus commiſceantur, opportunè ſubjungam, ubi arterias ſermone in illos quoque ventriculos deduxero. *Quid cerebri torcular.* At arbitrabitur fortaſſis quiſpiam, in hac durae membranae ſinuum enarratione aliquid à me praetermiſſum, quòd nulla adhuc mentio regionis inciderit, à torculari λῆνον Graecis nuncupatae: quam ſanè non praeteriiſſem, ſi modò quaenam pars ita appellata fuerit, mihi certò conſtitiſſet. Apud Galenum namque ambiguum eſt, an [q] communem primi ſecundique durae membranae ſinuum congreſſum, à quo & tertius & quartus prodeunt, ita primùm Graeci appellaverint: num verò quarti durae membranae ſinus [r] terminum, cerebri teſtes reſpicientem, atque in ventriculos exporrectum. videtur namque Galenus modò huic, modò illi parti, torcularis nomen accommodare: uti ſanè utramque torcular dici, nihil obſtat. Concurſus enim ille in quartum & tertium ſinum, ſanguinem tanquam vinum è torculari promit: perinde ac terminus quarti ſinus, in omnes quas emittit propagines, ſanguinem diſpenſat. adeò, ut per me liceat, quamvis ſinuum ſedem torcular

n 8 *fig. lib.* 7 X, X.
o T, T & *fig.* 2 *lib.* 7. C, C. D, D *fig.* 3 E, E. *unde etiam tenuis membranae & cerebri anfractuum naturam petes.*
p *tota* 7 *fig. lib.* 5.
q V, V. 3 *fig. lib.* 7 H, H.
r X, X. 1 *fig. lib.* 7 F, F.
s 4 *fig cap.* 12 *lib.* 1 *ſ, ſ.*
t 7 *fig. lib.* 7 M, N
u Y, Y. *dein a, a.*
x *b.* 3 *fig. lib.* 7 F.
y 12 *fig. lib.* 7 G.
z *c, c, c.* 3 *fig. lib.* 7 G, G.
a *d, e.* 3 *fig. lib.* 7 I, I.
b 3 *fig. lib.* 7 L, L.
c *f.*
d *h.* 8 *fig. lib.* 7 S, S.
e *g commiſcendum cum* γ. 8 *fig. lib.* 7 T *commiſcendum cum* G.
f *i.* 3 *fig. lib.* 7 K. 6 *fig.* H 7 *fig.* V.
g δ.
h 7 *fig. lib.* 7 M, N. 10 *fig.* E, G.
i *i verſus k.* 6 *fig. lib.* 7 H *verſus* I.
k 7 *fig. lib.* 7 L.
l 6 *fig lib.* 7 A, A, A. *atque eius figurae & 5 fig characterum indicem hic expendito.*
m *k* 6 *fig. lib* 7 I.
n *l.* 6 *fig. lib.* 7 K.
o *m.* 6 *fig. lib* 7 L.
p γ *obliquè verſus* δ *fertur* 6, 7, 8 *fig. lib.* 7 F, G.
q O 7 *fig. lib.* 7 R.
r *ante i.* 7 *fig. lib.* 7 *ante* V.

cular appellare, ac in illis regionem conſtituere, in qua Arabes ſanguinem extra venas conſiſtere putarunt modò ſinuum ac cerebri vaſorum ſeriem non perturbes: quorum quia jam primae, ſecundae & quartae venarum, & item duarum primarum arteriarum diſtributionem exequutus ſum, modò proximum eſt, reliquarum venarum & tertiae arteriae ſeriem ſubnectere.

Tertiae calvariam petentis venae ſeries.

[s] Tertia igitur vena, quae minor eſt internae jugularis portio, ſimulatque [t] ramulum per [u] foramen ipſi & [x] nervulo cuidam quinti paris commune, ad auditus organum tranſmiſit, calvariam ingreditur: ac duram contingens cerebri membranam, in [y] ſinum venae prorſus modo cavatum & prorepentem ceſſat, qui nullam arteriae ſobolem in ſui ipſius cavitatem admittit, ſed paſſim alium ſinum ſibi comitem adſciſcit, in quem tertiae arteriae [z] ramum exhauriri mox dicam. [a] Praeſens ſinus, in quem tertiae abſumitur vena, varias ſoboles in totam durae membranae ſedem, cerebri baſi ſubſtratam, diffundit, à quibus denuò [b] ductus aliquot in tenuem cerebri membranam deducuntur. Inter caeteras autem hujus ſinus propagines, per duram membranam excurrentes, una ſecundùm cerebri latus ſurſum ad verticem uſque contendit, venae modo in multam ſobolem derivata.

Quintae ac ſextae venarum ſeries.

Ad hanc quoque ſpeciem [c] quinta vena per foramen ſecundi nervorum cerebri paris ingreſſa, dein & [d] ſexta, per majus octavi oſſis capitis foramen, quà illi olfactus [e] organa incumbunt, calvariam petens, in proximam ſibi durae membranae ſedem exhauriuntur. Harum utrarumque & tertiae venarum ſinibus (quia illi calvariae perpetuò attenduntur) calvaria aptis [f] cavitatibus cedit, quas ipſi elegantiſſimè inſculptas, primo libro recenſuimus.

Tertiae arteriae ſeries.

[g] Tertia arteria, peculiari transverſoque foramine in calvariam ingreſſa, in duos graciles & totidem craſſos dirimitur ramos. [h] Unus gracilium, qui exterior eſt, tertiae venae mox attenditur, & in durae membranae ſinum exhauritur, illi undique attenſum & commiſſum, in quem tertiam venam abſumi diximus. [i] Alter gracilium ramus, qui interior humiliorque viſitur, per [k] proprium & ſibi duntaxat exſculptum foramen rectà ductus, in narium cavitatem procurrit: atque in plures diſſectus ramulos, [l] unum naſi extremo offert. Verùm [m] duo grandes rami in dextro latere (quod, niſi aliud ſubjunxero, de ſiniſtro quoque intelligendum eſt) nonnihil invicem deducti, & adhuc calvariae inſtrati, antrorſum prorepunt, & mox in [n] unum denuò coëunt, ſtatimque à congreſſu in duos impares ramos dividuntur. [o] Minor quidem, [p] commune cum [q] ſecundo nervorum pari foramen ſibi vendicans, tandem cum [r] viſorio nervo ad oculum prorepit, internaeque temporalis muſculi ſedi ſurculos communicat. [s] Grandior autem ramus, ſurſum conſcendens, duram perforat membranam ad latus [t] glandulae cerebri pituitam excipientis. Quum primùm verò in durae cerebri membranae cavitatem contendit, in duos denuò ramos partitur: ac horum [u] unus multiplici ſobole in tenuem membranam, hîc cerebro obductam, ſpargitur: [x] alter verò tenuis membranae portiuncula concomitatus, in varios ſurculos invicem complicatos diſcinditur, ac in cerebri anfractus tantiſper adſcendit, dum in humillimam dextri ventriculi ſedem pertingat. Hinc in poſteriora primùm ſurſum ad poſtremam uſque ejus ventriculi ſedem fertur, in adſcenſu [y] portiunculam propaginis cujuſdam aſſumens, quae à quarto durae membranae ſinu, cerebri anfractibus inibi offertur. Quum verò hic arteriae ramus, retis quaſi modo implexus, poſteriorem dextri ventriculi cerebri ſedem [z] ſuperavit, ſecundùm ejus ventriculi ductum in anteriora porrigitur, donec ipſi [a] altera pars ejus propaginis miſceatur, quam ſub cerebri corpore, fornicis aut camerae modo exſtructo, à quarto durae membranae ſinu huc pertingere, dictum eſt.

Plexus in prioribus cerebri ventriculis conſtitutio.

Ab hac itaque arteria, & dextra ejus propaginis parte, plexus ille, implicato ſibique involuto reti admodum ſanè ſimilis, ac hinc forſan aliquando primumque reticularis plexus à primis diſſectionum profeſſoribus appellatus, in dextro cerebri ventriculo conflatur, quem etiam Graeci χοροειδῆ nuncupant, comparatione aſſumpta à membranea involucrorum foetus ſubſtantia, vaſorumque per illam excurrentium ſerie: dein à fuſca quadam & ſubrubra [b] carne, glanduloſave ſubſtantia, quae huic cerebri plexui quodammodo intertexitur, & aliquid commune obtinet cum [c] ea ſubſtantia, quae inter uterum & exterius foetus involucrum reperitur, vaſorumque diſtributionibus pulcherrimè praeeſt. [d] In ſiniſtro cerebri ventriculo, plexus iſte ſecundinis aſſimilatus, conſtituitur ex praecipuo tertiae ejus lateris arteriae ramo, & eodem tendente altera parte ejus propaginis, quam ad cerebri ventriculos à quarto ſinu pertinere, ſuperiùs ſcriptum eſt.

Quis Galeni reticularis ſit plexus.

De reticulari verò Galeni plexu nihil hic mentiendum duxi, quòd jam cerebri vaſorum ſeriem mihi perſpectam eſſe haud dubitem. Atque ideo minus quoque modò aliquid confingendum eſt, quòd novimus Galenum, boum cerebri diſſectione deluſum, non hominis cerebrum, uti neque ipſius vaſa, ſed bovis, idque etiam parum exactè, recenſuiſſe. [e] Si enim tertiae calvariam petentis arteriae ſeriem in homine examinaveris, illam, uti ego nunc enarravi, comperies: interdum tamen unicum obſervabis eſſe ramum, duos illos, quos aliquouſque protenſos, invicem coire dixi. Caeterùm ſi bovis arteriam indagaveris, duramque cerebri membranam juxta glandis pituitam cerebri excipientis latera diviſeris, aliquid Galeni reticulari plexui ſimile comperies. Verùm haec ad ſeptimum ſpectant librum, qui principis animae ſedi conſecrandus, horum vaſorum diſſecandi rationem luculiſſimè perſequetur.

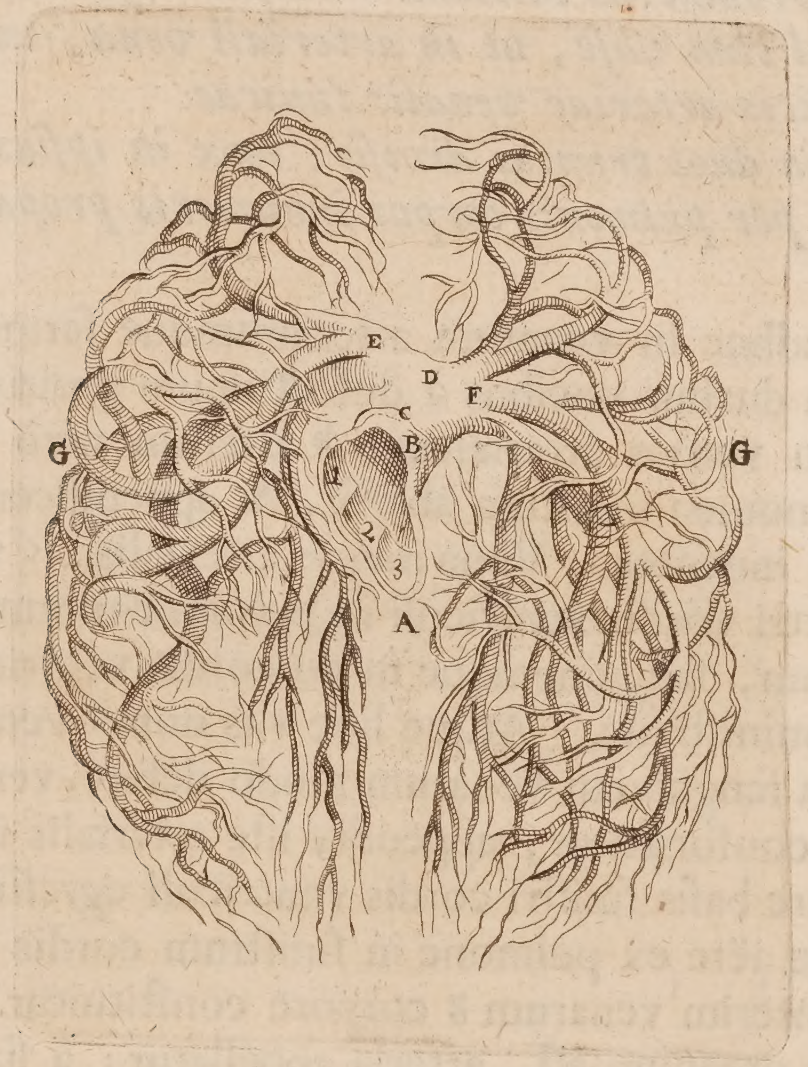
s F. *ult. fig. alter ramus diviſionis ε inſignitae.*
t *n.*
u 2 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 V.
x 1 *fig cap.* 2 *lib* 4 *b.*
y 13 *fig. lib.* 7 K.
z *r.*
a *o,o,o utrique ſinus ſimul commiſſi notantur* & 1 *fig. lib.* 7 D, D.
b *p. p.* 2 *fig. lib.* 7 G, G, G.
c G 13 *fig. lib.* 7 H.
d H. 13 *fig. lib.* 7 *à* G *quodammodo ad* F.
e 13 *fig. lib.* 7 L, L.
f 3 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 T, ζ. & 4 *fig.* T, T.
g L. *ult. fig. o. Specta hic pariter* 16 *fig. lib.* 7.
h *r procedens cum* F *per o, o, o.* & 1 *fig. lib.* 7 D, D.
i *ſ*
k 3 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 Y.
l *t.*
m *u, u, u. ult. fig. s, τ.*
n *ſub α.*
o *x.*
p 1, 3 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 G.
q 14 *fig. lib.* 7 G
r 13 *fig. lib.* 7 N.
s *α* 13 *fig. lib.* 7 P. 14 E. 15 D.
t 16 *fig. lib.* 7 A.
u *β.* 13 *fig. lib.* 7 Q.
x *γ* 13 *fig. lib* 7 R. *dein* 6, 7. 8 *fig.* F *aut* G.
y *g.* 8 *fig. lib.* 7 T.
z *δ.* 6 *Fig. lib.* 7 F, *dein* M.
a *l.* 6 *fig. lib.* 7 K *eductum ab* H & I *repentibus ſub* A, A.
b *tabellae fig.* 30 *lib.* 5.
c *Hanc aliter non potuimus exprimere, quàm apparet ad i. δ.* & 6 *fig. lib.* 7 F, G, H, M, N.
d 2 *tab. fig.* 30 *lib* 5 I, I, I.
e *Expende* 6 *figuram lib.* 7.

CA-

CAPUT XV.

DE VENA ARTERIALI, ET ARTERIA VENALI.

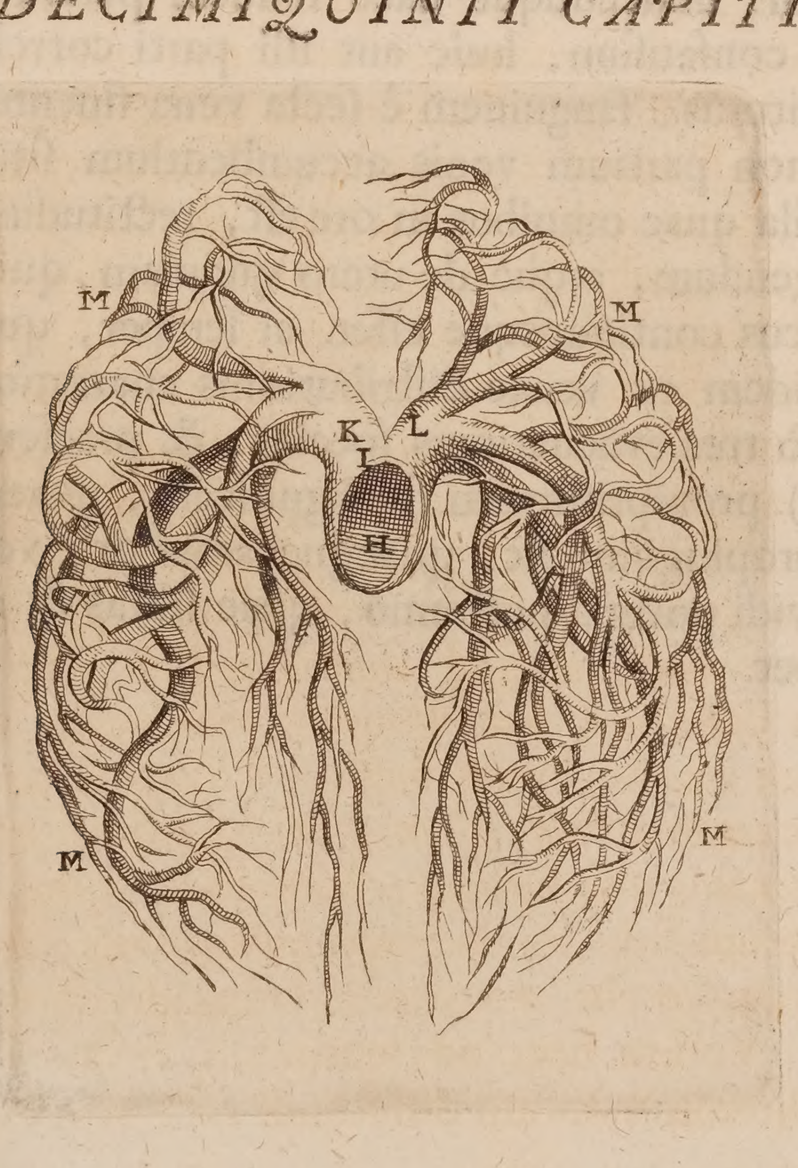
PRIMA DECIMIQVINTI CAPITIS FIGVRA.

PRIMAE DECIMIQUINTI CAPITIS FIGURAE, ejuſdemque characterum Index.

Prima figura exhibetur nudae, & ab omnibus partibus liberae venae arterioſae delineatio: cujus orificium apertum finxi, ut tres membranae, ſanguinem è pulmone in dextrum cordis ſinum regurgitare prohibentes, in conſpectum venirent: notantur autem
1, 2, 3. *illae notis* 1, 2, 3.
A Sedes, qua arterialis vena ex cordis dextro ſinu originem ducit.
B Interior arterialis venae tunica, quintuplo propria venae tunica craſſior.
C Exterior venae arterialis tunica, peculiari venarum tunicae craſſitie reſpondens.
D Arterialis venae caudicis in duos truncos diviſio. ac E quidem dextrum truncum indi-
E, F. *cat, multiplici ſobole dextrae pulmonis ſedi diſtributum. F verò ſiniſtrum indicat truncum.*
G, G. *Arterialis venae per pulmonis ſubſtantiam ſeries.*

SECVNDA DECIMIQVINTI CAPITIS FIGVRA.

SECUNDAE PRAESENTIS CAPITIS FIGURAE, ejuſdemque characterum Index.

Haec figura nudae omnibusque partibus liberae venalis arteriae delineationem proponit, ipſiusque characteres ita ſe habent.

H *Venalis arteriae à corde pronaſcens initium. Hujus vaſis orificii membranas, quia in corde conſiſtunt, hic ſimul cum vaſe, ut in arteriali vena, non expreſſimus.*

I *Indicatur craſſities ſimplicis arteriae venalis tunicae.*

K, L *Prima venalis arteriae in duos truncos diviſio, mox in ipſius ortu facta.*

M, M *Series venalis arteriae, per pulmonis corpus innumeris propaginibus digeſta.*

Vena arterialis. — *Arteria venalis.*

Reliqua adhuc in venarum arteriarumque ſermone duo ſunt vaſa, quae ſingula duabus vocibus à diſſectionum peritis explicantur: [a] ac unum quidem venam arterialem, [b] alterum verò arteriam venalem appellant, nomen nimirum ab uſu, & appendicem ab ea qua conſtant ſubſtantia indentes. Vena itaque arterialis, [c] vas dicitur, ex elatiori ſede dextri cordis ventriculi in pulmonem numeroſiſſima ramorum ſerie digeſtum, ſanguinemque in eo cordis ventriculo elaboratum, pulmoni ſubminiſtrans. Atque hoc vas non [d] venae, ſed [e] arteriae conſtat corpore. unde etiam quia ſanguinem venarum modo defert, venae nomen obtinuit: quia verò arteriarum tunicis conformatur, appendix iſte arterialis illi adjicitur. Porrò alterum [f] vas, à ſiniſtro latere baſis ſiniſtri cordis ventriculi egreſſum, ſparſa etiam ſobole in pulmonem diſcinditur, ac aëre ex pulmone in ſiniſtrum cordis ventriculum deferendo potiſſimùm famulatur, & interim venarum [g] corpore conſtituitur. unde quia aëris deductui ſubminiſtrat, ſpiritaleque organum eſt, arteria appellatur: à ſubſtantia autem & conformatione, venalis dicitur. Quamobrem verò haec vaſa & ortu & uſu ac ſubſtantiae conformatione à vena arteriaque diſcrepent, deinde cujuſmodi [h] membranae ipſorum orificiis praeficiantur, in ſexto libro, qui vitalis animae partibus dedicabitur, exequemur.

[a] 1 *fig.* [b] 2 *fig.* [c] 6 *fig. lib.* 6 I & 8 *fig.* C, D *prodiens ex aperto illic ſinu* [d] 2 *fig.* I. [e] 1 *fig.* B, C. [f] 6 *fig. lib.* 6 G 9 *fig.* C, C *enatum ex patente illi ventriculo.* [g] 2 *fig.* I. [h] 8 *fig. lib.* 6 E, F, G & 9 *fig.* E, F.

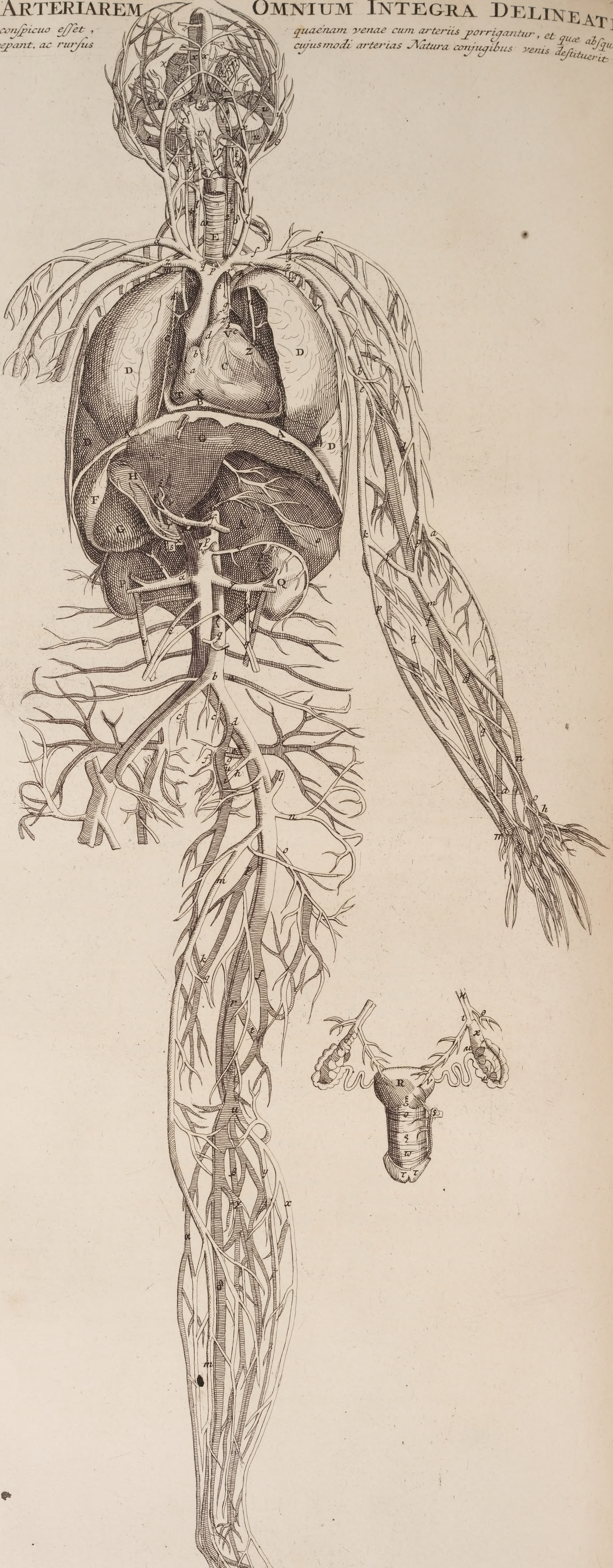
Unde venarum & arteriarum ſimul aut citra conſortium excurrentium petenda ſit hiſtoria.

Nobis verò huic libro finem imponentibus, nemini mirum videri debet, prolixum Caput hîc non ſubnecti, quod venas citra arteriae conſortium in corpus diffuſas, item arterias citra venae conſortium excurrentes, recenſeret. Quandoquidem ſi quis earum deſideret (uti ſanè debent omnes) enumerationem, ilico hanc ex venarum & arteriarum tabulis, cum has mutuò conferet, ſpectabit. Integrae enim magnae arteriae delineationi nuda venae cavae effigies proportione reſpondet, ambasque in eandem circumferentiam digeſſimus. Caeterùm quo minus hac in parte meam operam quis requirat, ad tertii hujus libri finem, praeſentis Operis Epitomes tabulam impono, venas & item arterias unà exprimentem: ac proinde etiam non obiter commonſtrantem, quaenam vena citra arteriae conſortium, & quae rurſus arteria abſque vena conjuge per corpus digeratur. Verùm quum venarum ſeriem ſuperiùs proſequerer, non ſemel ſanè ad venae ſectionis, qua ſanguinem minuimus, tractationem, ſermo lubens prorupiſſet: modò venam huic illive parti viciniorem, modò remotiorem, eamque aut grandem aut exilem, & ſecundùm rectitudinem, undecunque haec tandem petatur, fibrarumque tam rectarum quàm transverſarum conſenſum, huic aut illi parti correſpondentem, enarraturus: & non vulgariter admoniturus, ſanguinem è ſecta vena fluentem, in totius venae corpore complecti: ideoque non partium venis accumbentium ſitum, ſed venarum ductum atque diſtributionem in illa quae omnibus in ore eſt, rectitudine, animadvertendam: itaque de venae ſectione agendum, atque de utero quopiam, qui hinc inde varios proceſſus educeret, & interim unicus continuusque eſſet. at ſemper, quantumvis invitus, ſermonem cohibui: quandoquidem ex venae diſtributionis enarratione, adeoque ex venarum effigie, cuivis (qui modò tres evacuationis ſpecies, & praeſentis aut eminentis affectus naturam minimè ignorat) promptiſſimum ſit dignoſcere, quaenam vena huic illive membro, aut ſitu aut ductu propinquior ſit, quaeque amplior, vel gracilior: deinde, quae levi aut difficili opera dividi poſſit: poſtremò, quae fibras & rectitudinem cum laborantis membri venis participet.

CHA-

VENARUM ET ITEM ARTERIAREM OMNIUM INTEGRA DELINEATIO,

in hoc Potiſſimum Parata, ut in conſpicuo eſſet, quaénam venae cum arteriis porrigantur, et quæ abſque arteriarum conſortio per corpus repant, ac rurſus cujusmodi arterias Natura conjugibus venis deſtituerit.

Characterum omnium in sequenti Figura
cum ſuis partibus contexta occurrentium Index.

In ſequenti figura primùm majuſculi Latinorum ſpectandi ſunt characteres, organa praeter venas arteriasque obvia notantes. Significatur itaque.

A, A, A Septum transverſum.
B Cordis involucri portio, inibi aſſervata, ubi id ſepto continuatur.
C Cor, ſua ſede repoſitum.
D, D, D, D Quatuor pulmonis fibrae, lobive.
E Aſpera arteria.
F, F Gibbi jecoris magna portio.
G, G Cavum jecoris.
H Veſicula, excipiendae bili flavae parata. Si interim ex characterum ſerie aliqui omittantur, non ideo aliquid praeſenti figura expreſſum, nos innotatum praeteriiſſe arbitraberis: quum ex Epitomes noſtrae tabulis huc duntaxat tantum aſſumpſerimus, quantum venarum arteriarumque digeſtioni oſtendendae ſufficere duximus.
O Lienis cava ſedes.
P Dextri renis anterior ſedes.
Q Siniſter ren.
S Virilis veſica, ſimul cum umbilico, & vaſis umbilico adſcriptis, reliquiſque partibus, quas ſparſim in characterum explicatione indicabimus.
T Venae cavae caudicis ſedes, inter ſeptum transverſum & cor conſiſtens.
V, X Vaſorum coronarum ritu cordis baſim ambientium ſedes, atque adeò cordis baſis.
Y Cordis mucro.
Z Rami ab arteriis veniſque coronalibus deorſum per cordis exteriora diffuſi.
a Hac parte cavae caudex in dextrum cordis ſinum dehiſcit.
b Dextra cordis auricula.
c Siniſtrae auriculae cordis mucro.
d Venae arterialis caudex. Venalis autem arteriae initium, quia in ſiniſtro cordis latere (ut hic cavae orificium in dextro) conſiſtit, conſpici hac figura nequit. Notant
e, e. tamen e & e venalis arteriae & venae arterialis in dextram pulmonis partem progreſſus, nondum pulmonis ſubſtantia undique circumdatos.
f Magnae arteriae caudex.
g Magnae arteriae truncus, partes cordi ſubditas petens.
h Superiora petentis magnae arteriae trunci portio, ſiniſtro brachio potiſſimùm oblata.
i Dicti modò trunci inſignior portio, atque adeò ipſius in duos impares ramos diſtribu-
k. tio: quorum alter, ſiniſtra eſt ſoporalis, k notata: grandior verò dextram format
l. ſoporalem, l inſignitam, & arteriam potiſſimùm in dextrum brachium excurrentem,
m. & m notatam.
n, n Hàc excurrunt ſepti transverſi nervi, ſuis principiis abtruncati.
o Venae pari deſtitutae initium: ipſius verò ſeries in praeſentis figurae tergo eſt conſpicua.
p Cavae in jugulo bipartitio, ac utrinque ad latera p exortus apparent venarum pectoris oſſi propriarum, ac ad umbilici uſque regionem excurrentium. Harum altera ſimul
**, q. cum conjuge ſibi arteria * inſignita, in uno latere q notatur.*
r Venae ſuperiora aliquot coſtarum intervalla adeuntis initium.
ſ, ſ Vena per transverſos cervicis vertebrarum proceſſus calvariam petens, atque in ſecun-
t, t. u, u. dum durae membranae ſinum ſimul cum conjuge arteria abſumpta. Notatur enim pri-
x, x, y. mus ſinus t, t. ſecundus u, u. tertius x, x. quarti initium y.
z Axillam petens vena, quae in ſiniſtro latere humerariam α indicatam promit. In dex-
α. tro autem latere illius initium hic ab externa pendet jugulari: & delineatio Galeni potius ſententiae, quàm veritati reſpondet.
β, γ Hic abtruncatae propagines, illae ſunt, quae ab axillam petente vena, in thoracis anteriora, poſteriora & latera digeruntur.
δ Interior jugularis.
ε Interioris jugularis in duas venas diſtributio: quarum altera ſecundum durae membranae petit ſinum, altera in latus ſiniſtrum durae membranae excurrit.
ζ Exterior jugularis.
η, θ Exterioris jugularis ad fauces diſtributio. θ ipſius pars poſt aures ad occipitium excur-
ι, κ rens notatur, ι pars excurrens ad tempus & verticem, κ pars excurrens ad faciem
λ, μ & frontem, λ portio accedens ſecundum durae membranae ſinum. μ verò duo ipſius rami indicantur: quorum alter per octavum capitis os, alter per ſecundi paris nervorum cerebri foramen, calvariam ingreditur.
ν Aliquot ſubſequentes characteres in dextro ponuntur latere, ſoporalis arteriae ſe-

riem indicantes. Atque hic ν *arteriae portionem indicat, calvariam petentem, poſtquàm ramum à ſe diffudit, cum externa jugulari ad faciem & ad tempus & poſt aurem digeſtum.*

ξ *Soporalis ramus, primum durae membranae petens ſinum.*

ο *Praecipua ſoporalis portio, per privatum foramen calvariam petens.*

π *Verſus narium amplitudinem exporrectus ramus.*

ϱ *Ramus in dextrum latus durae membranae excurrens.*

ς, τ *Rami ſoporalis praecipui.*

υ *Ramus oculos petens, ac praecipuorum ramorum congreſſus.*

φ *Ramus tenuem adiens membranam, cerebri baſi obvolutam.*

χ *Plexus, quem foetus involucris comparamus.*

ψ *Sexti paris nervorum cerebri dexter nervus, illic abſciſſus, quà ſecundùm laryngis latus deorſum fertur.*

ω, ω *Dexter recurrens nervus.*

1 *Sexti paris nervorum cerebri truncus ſiniſter.*

2, 2 *Recurrens nervus ſiniſter.*

3 *Nervulus, cordis baſim accedens.*

4 *Poſteriora cervicis & occipitium adiens vena.*

5 *Scapulae poſteriora petens vena. Verùm etſi poſthac arteriam privatim non inſigniamus, promptè ex delineatione liquet, cuinam venae arteria exporrigatur.*

6 *Vena ad cutem, quà ſummus humerus integitur, excurrens.*

7 *Humeraria, quà cutem ſubit, cubitumque adit.*

8 *Humerariae ramus, altiora cubiti articuli admodum raròpetens.*

9 *Ramus ab humeraria ad communis venae conſtitutionem repens. Verùm modò conduxerit potius minores latinos characteres aſſumere, ne quum arithmetici characteres geminandi eſſent, plura ipſis obliterentur.*

a, a *Humerariae ramus, per radium cubitique exteriora ad ulnae appendicem & brachiale*
π. *properans, axillariſque ramo p notando, illic ubi* π *viſitur, aucta, & parvum digitum, deinde & anularem praecipuè accedens.*

b *Axillaris ramus, cuti anteriorem interioremque brachii ſedem inveſtienti diſpenſatus.*

c *Ad muſculos cubitum extendentes oblata propago.*

d *Ramus quartum brachii nervum ad cubiti uſque exteriora concomitans.*

e *Axillaris in duos truncos partitio.*

f, f *Truncus in alto latitans, & arteria undique concomitatus, & per cubiti flexum in cubitum tendens.*

g *Dicti trunci ramus, radio exporrectus, & ſurculos pollici, indici & medio exhibens.*

h *Arteriae dictum ramum concomitantis ſoboles, externam manus ſedem inter indicem ac pollicem accedens.*

i *Reconditi illius trunci ramus, ulnae exporrectus, & parvo digito, anulari & medio ſoboles depromens.*

k *Sub cute excurrentis axillaris trunci juxta cubiti articulum diviſio.*

l *Axillaris ramus, communem conſtituens venam.*

m *Communis vena.*

n *Communis venae inſtar Y diviſio, ac dein ipſius per externam manus ſedem ſeries.*

o *Surculus communis venae, internam manus adiens ſedem, & hic aliis commixtus ramulis.*

p *Axillaris ramus, ulnae exporrectus, varieque in cutem diſſectus, & ſuo extremo*
π. *cum quodam humerariae ramo coiens, ubi* π *poſuimus.*

q, q *Series venarum internam cubiti cutem & volam implicantium.*

r *Umbilici portio.*

ſ, ſ, ſ *Vena ab umbilico in jecur exporrecta.*

t *Meatus, urinam foetus inter exterius ipſius involucrum & interius deferens.*

u, u, u, u *Arteriae foetui peculiares.*

ε *Portiuncula nervi, jecoris cavo à ventriculi nervis deprompta.*

ς, ς *Meatus bilis veſiculae duodeno inteſtino inſertus.*

τ *Venae portae caudex.*

υ *Jecori inſerta arteria, & nervus quoque illi exporrectus arteriae.*

φ *Arteria & nervus, bilis veſiculam accedentes.*

χ *Venae bilis veſiculam adeuntes.*

ψ *Vena & item arteria, poſteriorem ventriculi ſedem juxta ipſius inferius orificium accèdentes.*

ω *Vena ventriculum petens, quà poſterior ipſius ſedes dextram ſpectat regionem.*

a *Vena, arteria, nervus, dextram fundi ventriculi ſedem implicantes, ac* θ *etiam notati.*

b *Minor portae maximae diſtributionis truncus.*

c *Grandior truncus maximae partitionis venae portae.*

d *Vena & arteria, duodeno inteſtino potiſſimùm exporrectae, & ipſis attenſo corpore glanduloſo ſuffultae.*

Vena

e Vena cum conjuge arteria, dextram ſedem adiens inferioris membranae omenti.
f, f Radix arteriae in jecur, ventriculum, lienem & omentum, & bilis veſiculam digeſtae.
g Vena cum conjuge arteria, ſuperius ventriculi orificium coronae modo tandem cingens.
h Vena & arteria, praecipuam inferioris membranae omenti ſedem petentes, & colon, quà ventriculo exporrigitur, implicantes.
i, i Glanduloſum corpus, vaſorum diſtributioni hic praefectum.
k Inferioris omenti membranae ſiniſtram ſedem accedens vena.
l, l Vaſorum ſeries ad lienem.
m, m Vaſa ab illis quae lieni inſeruntur, ſiniſtram ventriculi ſedem adeuntia. Verùm prae-
n cipua n indicantur, ſiniſtram ſedem fundi ventriculi implicantia.
o, o, o Series venarum & item arteriarum inteſtinis propriarum.
p, p Radix praecipuae arteriae inteſtina petentis.
q, q Minor arteria inteſtinis propria.
r, r Glandulae in meſenterio poſitae, & nuper narratos vaſorum diductus corroborantes.
ſ Foramen ſepti transverſi, ſtomachum tranſmittens, atque adeò ſinus jecoris, ſtomacho cedens.
t Jecoris ligamentum, quo ſiniſtra ipſius pars ſepto nectitur.
u Magna arteria, ſeptum permeans, atque adeò ipſius ramus, in dextram ſepti partem excurrens.
x Cavae venae caudex.
y Vena, ſiniſtri renis pinguem accedens tunicam.
α Vena & arteria reni dextro oblatae.
β Vena, dextri renis pinguem tunicam intexens.
γ Siniſtrum renem accedens vena & arteria.
δ Siniſtra ſeminalis vena.
ε Dextra ſeminalis vena.
ζ Arteriarum ſeminalium ortus.
η, η Siniſtrae ſeminalis venae & arteriae congreſſus.
Siniſtrum teſtem unà cum tunica adhuc ipſi propria, atque à peritonaeo pronata, &
ι, ι. ι, ι notata, delineavimus. ita tamen ea tunica hic eſt diſſecta, apertaque, ut nihil, quo minus teſtis aptè cernatur, impediat: imò etiam muſculus illi tunicae innatus
κ. commonſtratur, κ indicatus.
λ Hàc vena & arteria ſeminales peritonaei amplitudinem egrediuntur.
μ Varicoſum corpus, ipſaque adeò venae & arteriae varia & admirabilis implicatio.
ν Siniſter teſtis, tunica ipſi proxima obtectus.
ξ, ξ Vaſis ſemen deferentis, ad teſtem revolutio.
ο, ϱ Vaſis ſemen deferentis adſcenſus ad pubis os.
ϖ Siniſtri vaſis ſemen deferentis, ad pubis oſſis poſteriora reflexus.
ς Dextri vaſis ſemen deferentis reflexus.
τ Dextri ſiniſtrique vaſorum ſemen deferentium coitus.
φ Vaſorum ſemen deferentium inſertio.
χ, χ Glandulоſum corpus, vaſorum ſemen deferentium inſertionem excipiens.
ψ, ψ Meatus, urinae ſeminique communis.
ω, ω Muſculus orbiculatim dicto jam meatui obductus.
æ, æ Penis, atque adeò ipſius fiſtuloſa corpora.
a, a Venae & arteriae, lumborum vertebris, illisque adnatis muſculis, & abdominis lateribus exporrectae.
b Venae cavae & arteriae ſuper os ſacrum partitio.
c, c Arteriolae, ſacri oſſis foramina petentes.
d Siniſtri dictae partitionis trunci diviſio.
e Interioris rami dictae diviſionis propago, nates & coxendicis oſſi adnexa petens.
f Dicti rami propago, tandem veſicae & utero digeſta.
g Pars arteriae, foetui peculiaris, quam antea ad veſicae latera u, uti & hic quoque in majori figurae portione notavimus.
h Portiuncula exterioris rami dictae antea diviſionis, ad reliquum accedens interioris rami.
i Reliquum interioris rami, per pubis oſſis foramen in muſculos interiorem femoris ſedem occupantes diſtributum.
k Sedes, qua ſoboles dicti reliqui alteri venae commiſcetur. Verùm & hic quoque ex tabula promptè animadvertis, quando & arteriae ſubaudiendum eſt, quum ſcilicet venae arteriam attendi cernis.
l Exterioris rami propago, abdominis inferiorem ſedem ad umbilicum uſque perrepens.
m, m Vena per femoris & tibiae inferiora ſub cute ad digitos uſque pedis diſtributa, & in progreſſu varios edens ſurculos.
n Vena, coxendicis anteriora petens, ſub cute tamen.
o Muſculos & cutem femoris exteriorem ſedem occupantes intertexens vena.

p *Vena muſculis anteriorem ſedem femoris occupantibus digeſta.*

q *Dictae modò venae congreſſus cum ea quae per pubis oſſis foramen femur adit.*

r *Hàc praecipua femur petens vena ſecundùm femoris os in poſteriora reflectitur.*

ſ, t *Propagines muſculos poſteriorem femoris ſedem occupantes, & cutem hujus ſedis ad ſuram ac veluti calcem uſque accedentes.*

u *Diviſio in poplite, atque adeò rami in muſculos à femoris capitibus hic pronaſcentes diſtributi.*

x *Majoris dictae diviſionis trunci vena, externam tibiae cutem ad ſummum uſque pedis implicans.*

y *Vena & arteria, fibulae exporrecta, ac inter muſculos latitans.*

α *Majoris dictae diviſionis trunci ramus, cutem, internam tibiae ſedem integentem, ad digitos uſque variè ſubiens.*

β *Ramus dicti trunci ſuram ad calcem uſque petens.*

γ *Propago grandioris trunci inter muſculos tibiae anteriorem ſedem occupantes, ad pedis uſque ſuperiora & digitos digeſta.*

δ *Trunci grandioris reliquum, inter muſculos poſteriorem tibiae ſedem ſibi vendicantes deorſum repens, & inter tibiam ac calcem pedem ſubiens, & ramulos digitorum inferiori ſedi communicans.*

Quoniam magna figura cum ipſi annexis partibus, viri venas ac arterias omnes proponit, haud me ſtudioſis incommodaturum duxi, ſi muliebrium vaſorum tantam ſeriem hic proponerem, quanta à virilibus vaſis illa differt. Quod duntaxat in ſeminalium vaſorum ad teſtes ductu perficitur, & venis arteriiſque uterum implicantibus. quae omnia praeſenti figura ſimul cum muliebri veſica proponuntur: uti jam ſubſequens characterum edocebit index.

θ *Ramuli à vena & arteria in membranam excurrentes, quà illae peritonaeo committuntur.*

ι *Portio venae & arteriae teſtem adeuntium, ſuperiorem fundi uteri ſedem petens.*

κ *Commixtio venae & arteriae ſeminalium, quae inſtar pyramidis eſt, & varicibus aſſimilatur.*

λ *Teſtis ſiniſter.*

μ, μ *Vas ſemen à teſte in uterum deferens.*

ν *Obtuſus uteri fundi angulus, in quem vas ſemen deferens inſertionem molitur.*

ξ *Hac ſede fundus uteri (quem R indicat) in cervicem terminatur, hacque regione ipſius conſiſtit orificium.*

ο, ϖ *Uteri cervix.*

ρ *Hic veſicae cervix, cui x inſcripſimus, in uteri cervicem producitur ac deſinit.*

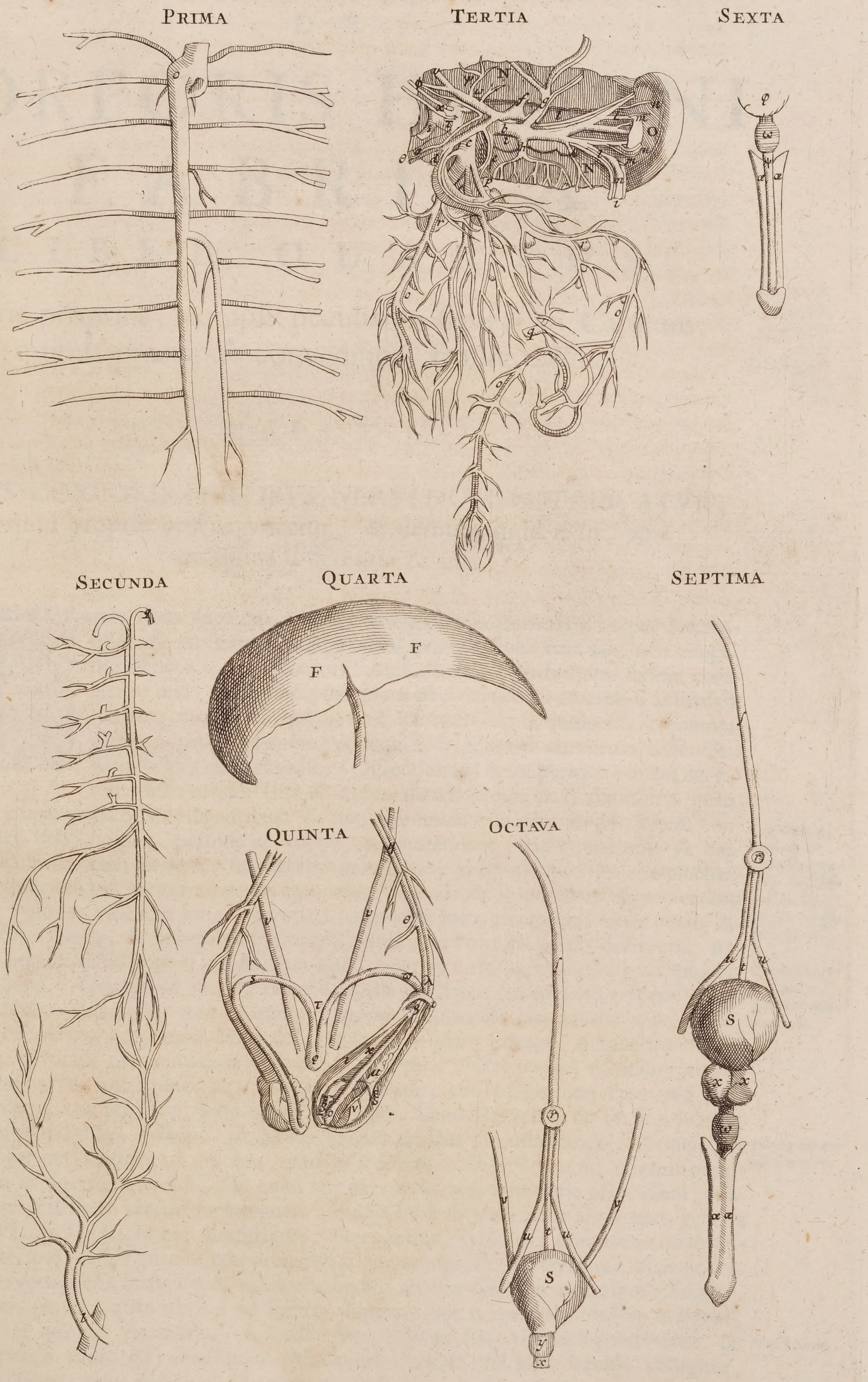
ς *Vaſa inferiorem uteri fundi ſedem & cervicem implicantia.*

τ, τ *Cervicis uteri oris colliculi.*

υ, υ *Meatus urinam è renibus in veſicam deducentes. quamquam hic abundè ſit, vaſorum rationem adnotaviſſe, ac non reliquorum omnium characterum huc non ſpectantium rationem habere.*

TERTII LIBRI FINIS.

CHARTA, PARVAS ALIQUOT FIGURAS COMPLECTENS, QUAE FIGURAE AD COMMONSTRANDAM VENARUM ARTERIARUMQUE SIMUL commiſſarum ſeriem paratae, ac in pagina X, aut numero 358 inſignita obviae, veniunt agglutinandae.

UT figuras hac charta impreſſas, commodè ſuis ſedibus glutines, illaeque validiores reddantur, primùm praeſenti chartae membranam ſubglutinabis, ſingulasque dein figuras à ſuperflua papyro reſecabis.

*PRIMA dein, quae venae pari carentis diſtributionem proponit, magnae figurae tergo illic venit committenda, ubi cavae caudex eam venam promit, ac o in utriſque figuris ſcriptum ſpectatur. SECUNDA, ubi à redundanti papyro circunciſa erit, duas partes conſtituet, quarum ſuperior venam arteriamque dextri lateris exprimit, ſub pectoris oſſe ſuperiorem abdominis ſedem petentes. Hujus itaque partis q, ad magnae figurae q in jugulo occurrens figetur, & * ad ramum qui ad dextrum latus z & m in magna figura ibidem occurrit. Caeterùm humilior pars, venam arteriamque exprimens, quae inferiorem abdominis ſedem implicant, illic eſt jungenda, ubi earum radices juxta l in dextri quodammodo cruris initio, ac ſupra inguina ſpectantur.*

TERTIA caeteris dignior, venae portae diſtributionem, ſimul cum arteriis illam concomitantibus, magnaque inferioris membranae omenti portione & liene pariter exprimens, ad cavam jecoris ſedem majori figurae nectetur, ubi υ, φ, ς, & contermini aliquot characteres in utriſque figuris ſpectantur.

QUARTA, portionem gibbae ſedis jecoris proponens, non inutiliter veluti ex puncto illic glutinabitur, ubi A inter ſ & F majoris figurae conſiſtit.

QUINTA, praeter teſtes, ipſorumque involucra, & urinarios meatus, venas arteriasque ſeminales oſtendens, illic eſt committenda, ubi η in ambabus figuris obvium eſt, aut ubi vena ſeminalis arteriae primùm jungitur, meatusque urinarii illis ſubjiciuntur.

SEXTA, quae etſi nulla membrana ipſi ſubglutinetur, ſatis valida exiſtit, primum ſub SEPTIMA venit glutinanda. Septima enim veſicae & penis anteriorem ſedem proponit, unà cum vaſis quae umbilico adſcribimus. Sexta autem humiliorem penis ſuperficiem in hoc expreſſimus, ut tota figura ex ambabus illis conſurgens, charactere φ ſuper quintae figurae φ necti queat, ac poſtmodum ad languidi penis formam inſtar S implicari.

OCTAVA figura, mulieris veſicam, & umbilici vaſa, urinariorumque meatuum portionem continens, majori non eſt committenda, ſed illi figurae, quae in chartae tergo, ubi major impreſſa eſt, uterum & ipſius venas & arterias ſeminariaque vaſa commonſtrat. Jungetur itaque octava ad parvam illam figuram, ubi η occurrit, venaque ſeminalis arteriae committitur: nexus verò fiet urinariis tantum meatibus, proportione à veſicae ſitu ſumpta, ut ſcilicet x ad ϖ reſpondeat.

ANDREAE VESALII, DE CORPORIS HUMANI FABRICA

LIBER QUARTUS,

Nervis proprius, ac ipſi peculiares figuras in Capitum, quibus praecipuè conveniunt, fronte exhibens.

CAPUT I.

QVIBVS CORPORIS PARTIBVS NERVI NOMEN TRIBVATVR, ac quid propriè nervus vocetur, & demum quid is ſit, unà cum ipſius differentia & uſu.

a fig. cap. 1 lib. 2.

b 1 fig. cap. 2 lib. 2 F. & paſſim in muſculorum tabulis.

c paſſim in 1, 2 fig. cap. 2. & 2, 3 fig. cap. 11.

Ligamenta, tendines & proceſſus cerebri, dorſaliſque medullae, nervos generatim vocari.

Organum nervi nomine privatim nuncupatum.

Tertio libro venarum, ſanguinem à jecore in univerſum corpus deferentium, & arteriarum quae vitalem ſpiritum ſimul cum ſanguine, impetu diffuſo à corde, corpori ſubminiſtrant, diſtributionis ſeriem complexus ſum. nunc verò proximum eſt, nervorum à cerebro animalem ſpiritum membris, qui illo ad ipſorum munia indigent, communicantium propagationem perſequi, à generali nervorum differentia ſumpto ſermonis exordio. Diſſectionum enim periti triplicem nervorum differentiam (uti & antea alicubi monuimus) ſtatuunt: quandoquidem a ligamentis oſſa colligantibus, & non minimam muſculorum portionem conſtituentibus, nervi nomen, perinde ac vulgus, accommodant. dein [b] tendines, & univerſas muſculorum enervationes, ſub nervorum nomine, vulgi quoque ritu complectuntur. & tertium inſuper nervorum genus enumerant, quod nos in praeſenti aggrediendum duximus: [c] organa videlicet longa, teretia, nullamque intus cavitatem, quae ſenſu dignoſci queat, ſortita, & animalem ſpiritum à cerebro ad corporis partes deferentia. Atque haec organa diſſectionum profeſſores nervi nomine citra appendicem praecipuè dignantur. quod à Graecis ad nos demanavit, qui à functione ſeu munere unicum inſtrumentum duobus nominibus nuncuparunt, νεῦρον id à νεύειν, & τόνον à τείνειν appellantes, quòd muſculi nervorum potiſſimùm ope & nutare & tendere valeant: quippe quòd nulla corporis particula neque motum arbitrarium, & qui è noſtra pendet voluntate, neque ſenſum ſine nervo nanciſcatur: ac quòd nervo praeciſo, aut laqueis intercepto, aut alioquin corrupto, compreſſove, pars quam is accedit, confeſtim motu & ſenſu privetur, conceſſum eſt omnibus. Quòd autem cerebrum, dorſalis medullae origo ac principium ſit, quodque nervi partim ex cerebro, partim à dorſali medulla oriantur, minimè omnibus notum exploratumque fuit. Alii enim cor nervorum judicarunt eſſe principium, nonnulli duram craſſamve cerebri membranam: nullus interim jecur, aut aliud ejus generis viſcus. Verùm Hippocrates, Eraſiſtratus, Herophilus, Galenus, caeterique Anatomicorum praecipui, ex his quae in corporum reſectione conſpiciuntur, veriſſimè aſſerunt, cerebrum nervorum eſſe initium: & praeterea nervos ab illo ſpiritum animalem aſſumere, atque ad eas partes, quae illo aut ad ſenſum aliquem, aut motum arbitrarium indigent, derivare, eſt quoque fatendum. A corde enim nervos (ut Ariſtoteli potiſſimùm, & aliis non paucis viſum eſt) neutiquam principium ducere, vel hinc liquidò colligitur, quòd diſſectione nullus nervus ab illo pronaſci videatur. Nullus namque omnino cordi committitur, praeter [d] unum impenſe gracilem, ac vix tandem ſummo ſtudio à me inventum, & à ſiniſtro ſexti paris nervorum cerebri nervo diſtributum. Quà enim nervus ille per ſiniſtrum cordis latus declivis fertur, atque ſiniſtrae pulmonis parti, ac item cordis involucro ramuſculos praetenues offert, [e] nervumque recurrentem ſiniſtrum conſtituit, à ſe nervulum deducit, qui cordis involucrum, ubi ſiniſtrae [f] arterialis venae ſedi id adnaſcitur, permeat, in cordis baſim, juxta ſiniſtram poſterioremque arterialis venae

Nervorum ortus à cerebro.

Non à corde.

d 6 fig. lib. 6 b à d diſſectum.

e ejuſdem fig. f, g.

f ejuſdem fig. I.

ſedem

ſedem abſumptus. Quum itaque hujuſmodi nervulus perinde cordi à ſexto cerebri nervorum pari exhibeatur, ac reliquis viſceribus univerſis nervulos offerri docebimus, quumque cordis nervulus maximè gracilis ſit, promptè colligitur, cor ne ſiniſtro quidem ſexti paris nervo principium dare. tantum abeſt, quòd caeterorum omnium nervorum origo nervulus ille haberi poſſit. Praeterea fibrae, quas cordis carni intertextas novimus, non magis nervi ſunt, quàm aliorum organorum, puta ventriculi, inteſtinorum, venarum ac arteriarum fibrae. Ad haec, [g] fibrae, quae in cordis finibus ventriculisve excarnes occurrunt, quia duntaxat membranarum proceſſus ſunt, in nervorum etiam numero minimè veniunt reponendae. Nam fibrae in dextro cordis ventriculo ſe offerentes, trium membranarum proceſſus cenſentur, venae cavae orificio praefectarum. Fibrae autem in ſiniſtro cordis ventriculo apparentes, proceſſuli ſunt duarum membranarum, quas arteriae venalis orificium ſibi peculiares vendicat. Quum itaque ejuſmodi cordis fibrae neutiquam in eorum nervorum claſſem referendae ſint, qui animalem ſpiritum tanquam rivuli quidam ad corporis partes perferunt: annuendum quoque eſt, fibrarum illarum gratia, non poſſe cor nervorum cenſeri initium, praecipuè quum ab illis membranarum proceſſibus, extra cordis ſubſtantiam nihil prorſus aliò educatur. Caeterùm qui ex [h] dura cerebri membrana nervorum originem pendêre affirmarunt (in quorum numero ad extremum uſque ſenium fuit Eraſiſtratus) exteriorem nervi partem duntaxat conſpexere à dura cerebri membrana enatam. Unuſquiſque enim nervus [i] triplici conſtat ſubſtantia: nimirum media quadam, & intimae arborum medullae quàm ſimillima, quae haud dubiè à cerebro initium ducit, coagulatae indurataeque cerebri ſubſtantiae omnino reſpondens. exterioribus duabus: una, eademque intimae ſubſtantiae propinquiori, quam à [k] tenui membrana cerebri: altera, quam à dura oriri, compertum habemus. Non aliter enim quàm cerebrum duabus illis membranis induitur, ita quoque proceſſus à cerebro propagati (ipſi nimirum nervi) illis integuntur, ſicque involuti per corpus excurrunt. Adeò ſanè, ut nemo ſuis oculis fidem non derogans, inficiari poſſit, nervorum principium à cerebro pendêre. ac proinde etiam vix ambigere licet, num nervis à cerebro, an verò à corde animalis ſpiritus, quem partibus deducunt, influat. Nonnulli enim (ut inter caeteros Chryſippus) etiamſi cerebrum nervorum darent eſſe principium, non tamen id ſenſus motusque arbitrarii principium ſtatuebant. Quos profectò viva ſectio plus ſatis redarguit, in qua [l] omnia à corde ad cerebrum pertinentia colliduntur, aut laqueis intercipiuntur, aut etiam praeſecantur. Haec namque, ſi debitè adminiſtretur, uti in publicis ſectionibus non ſemel à me eſt tentata, edocebit ſanè, quantum cordis munere, hoc eſt, vitali ſpiritu, cerebrum indigeat: non minus ſcilicet, quàm cor illum quem inſpiramus aërem, & jecoris ſanguinem, ad ſua officia exigit. Dein ea ſectio oſtendet, cor nervis non magis animalem ſpiritum porrigere, quàm vitalem ſpiritum cordi à jecore deduci cognoſcimus. Verùm quia hujuſmodi diſceptatio ad cordis cerebrique hiſtoriam potiùs quàm ad nervorum naturam ſpectat, hac modò poſtpoſita, nervorum propriè dictorum differentias aggrediemur. Quemadmodum igitur cerebri, & ex ipſo pronaſcentis medullae dorſalis ſubſtantia, omni ex parte non eandem ſervat duritiem: ita quoque nervi ab his originem ſumentes, invicem ſubſtantia non correſpondent, ſed duritie ac mollitie plurimum variant. Principii enim, à quo nervi prodeunt, ſubſtantiae occaſione, [m] viſorii nervi, perinde ac linguae inſigniter [n] molles cenſentur: qui autem à dorſali medulla, [o] ubi haec in ſacro oſſe conſiſtit, originem ſortiuntur, duriſſimi ſunt. Deinde aut propter longiorem vel ſuccinctiorem progreſſum, nervi vel molliores vel duriores comperiuntur. viſus namque, guſtus & auditus, [p] nervi molles ſunt, quòd breviſſimo prorepant intervallo. Gratia itineris verò, viaeque anfractuum occaſione, tertii nervorum cerebri paris [q] ramus, vitis aut cucurbitae capreoli inſtar involutus, durior evadit. Praeterea nervi per durum aut molle corpus tranſitus, ejuſceve corporis contactus, illum molliorem aut duriorem efficit. Viſorius etenim nervus breviſſimo ductu per [r] foramen in oſſe caelatum fertur: quemadmodum & [s] praecipua quoque tertii nervorum cerebri paris portio, quae idcirco ex oſſium contactu, perinde etiam ac viſorius nervus, minimùm induratur. At quinti nervorum paris [t] ſurculus, qui [u] caecum tortuoſumque temporis oſſis foramen perreptat, & [x] unus tertii paris nervorum cerebri ramulus, ab oculi ſede ad genas, ac [y] alius item, ad humilius labrum procidentes, quia longo itinere per os incedunt, oſſis contactus beneficio magis quàm ipſorum principia indureſcunt. Pari quoque cauſa, ob itineris longitudinem, & durarum membranarum contactum, omnes propemodum nervi muſculis exporrecti, duriores fieri conſpiciuntur, quàm ubi primùm à principio prodeunt. Quae omnia mirabili induſtria à rerum Opifice ſunt excogitata. ſenſus namque organum nervo indiget molli: nervo quidem, quia ſenſus eſt inſtrumentum, quodque ad ſuum munus obeundum multo animali ſpiritu indigeat: molli autem, quoniam affici & diſponi quodammodo oporteat, & pati aliquid ab extrinſecus occurrente ſenſibili. Eſt enim ad patiendum quidem aptius molle, ad agendum verò & ad robur (quo nervus in longo ductu indiget) durum. Propterea igitur ſenſus organa neceſſariò mollibus, caeterae partes, quas moveri neceſſum eſt, durioribus nervis donantur. Unde etiam ſenſus inſtrumenta, quae motu aguntur arbitrario, ut oculus & lin-

Nervos non è dura cerebri membrana oriri.

Quibus partibus nervus conſtet.

Unde nervis ſpiritus animalis praebeatur.

Nervorum diſcrimen à mollitie & duritie, quarum gratia multae oriuntur nervorum differentiae.

Cur alii nervi aliis molliores aut duriores reddantur.

g 7 *fig. lib.* 6 *ſub* K, L, M. & 9 *fig.* G, G *ſub* E, F.

h 1 *fig. lib.* 7 A, A, B, B. 2 *fig.* H, H.

i 17 *fig. cap.* 14 *lib.* 7 *α*, *β*, *γ*.

k 2 *fig. lib.* 7 E, E. 3 *fig.* O, O.

l *Illa ſimul omnia pulchre oſtendit ultima fig.* 3 *lib. in collo.*

m 1, 2 *fig. cap.* 2 G.

n *earundem fig.* M.

o 1 *fig. cap.* 11 *ab* F *ad* G.

p 1, 2 *fig cap.* 2 G, M, *a.*

q 2 *fig. cap.* 2 R.

r 1, 3 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 E.

s 1, 2 *fig. cap.* 2 M.

t 1, 2 *fig. cap.* 2 c.

u 2 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 *b.*

x 2 *fig. cap,* 2 O.

y *ejuſdem fig.* V *à* T *pronatum.*

lingua, duplex nervorum genus ſibi vendicant: [z] unum quidem ſenſui, [a] alterum verò motui praefectum. Meritò itaque nervorum ex cerebro & dorſali medulla proceſſus, non eandem exortus ſedem nanciſcuntur, neque iidem ductus meatusque mollibus ac duris nervis exſculpuntur: illi enim ex mollibus & anterioribus cerebri baſis ſedibus, hi verò ex poſterioribus, ipſaque dorſali medulla principium ducunt: rurſus illi quidem rectà, hi autem tortuoſe longoque itinere prorepunt. Caeterùm Naturae triplex in nervoſi generis diſtributione videtur fuiſſe ſcopus. Primus, gratia ſenſus in ſenſoriis organis: ſecundus, occaſione motus ad partes, quas moveri operaepretium fuit: tertius autem in caeteris partibus univerſis ad triſtantium dignotionem. niſi fortè cuipiam magis viſum ſit, & tertium hunc ſcopum, quia ad ſenſum pertinet, eundem cum primo conſtituere. Senſus igitur nomine, oculis, linguae, auribus maximi offeruntur nervi: uti etiam [b] internae manus ſedi, & [c] elatiori orificio ventriculi, quae velut propria praecipuaque tactus, ſicut oculi viſus, & lingua guſtus, organa non ineptè cenſerentur. Per manus enim magis exacta, quàm per aliam partem, quamvis plures ſentiant, eſt tactus ipſius dignotio. In ore autem ventriculi ſenſum penuriae eſſe credimus eorum quibus animal nutriendum eſt, quem famem nuncupamus: in omnibus enim iis tanquam ſenſus inſtrumentis, maximi inſeruntur nervi. Motus verò cauſa nervi ad muſculos arbitrarii motus inſtrumenta diſpenſantur: qui propterea quòd corporis partibus movendis exſtructi ſunt, grandes nervos admittunt, aut ſaltem circumtenſos habent. At quoniam ex neceſſitate tactus ſenſus omni adeſt nervo, propter hoc muſculos & ſenſus organa virtus amplior, quàm egebant ad tactilium dignotionem, ſubſecuta eſt. Reliquis autem partibus, tactus ſenſu tantùm indigentibus, ex proportione nervi offeruntur. Viſceribus enim, ut [d] pulmoni, [e] jecori, [f] lieni, quia in alto latitant, graciles tantùm nervorum ſurculi offeruntur: in cutem verò, quòd prima extrinſecus occurſantibus obviam eat, complures ſoboles paſſim digeruntur. Porrò nervorum originis ſpecies, formave, non eadem undique viſitur. [g] aliqui enim, & praecipuè molliores, continuò neque quaſi in plures ſurculos diducto corpore exoriuntur, proceduntque: in quorum numero viſorii nervi, & ſecundum quoque cerebri nervorum par, habentur. [h] Alii, tanquam plures funiculi invicem connexi, ex cerebro prodeunt: quales ſunt tertii & quarti & quinti paris nervi. [i] Alii etiam in ipſo ortu ſurculos hos, veluti funiculos invicem diſtantes, ac ſingulos propria tenuis membranae portione circumdatos habent: qui quum calvariam egrediuntur, omnes invicem commiſſi, unica duriori membrana induuntur. atque id potiſſimùm in [k] pluribus dorſalis medullae nervis obſervatur, ut & in ſexto pari & ſeptimo nervorum cerebri. Unde etiam in multorum nervorum diſtributionis in ramos enarratione nihil intereſſe videtur, ſive praedictorum funiculorum frequentiam ſolvi dicas, an totum nervum in ramos ad diverſas partes exporrectos diſcindi. At neſcio qua fronte quidam Anatomicorum principes aſſerere auſi fuerint, ex hujuſmodi ſurculis funiculiſve alios quidem motui, alios autem ſenſui ſervire: haud ſecus ſanè, quàm ſi quoſdam nervorum ſurculos tactus ſenſu Natura deſtituiſſet. Atque hujuſmodi funiculorum imaginem diſces, ſi inter edendum alicujus animalis ex axilla, aut inguine diſſecta caro, menſae apponatur, atque in illa nervi aliquam portiunculam vena & arteria plerunque concomitatam ſpectaveris. Cernes enim nervi extremum alicui chordae craſſiori reſpondere, quae ex pluribus torta funiculis, transverſim obtuſiori cultro diviſa ſit. Caeterùm à nervorum cavitate vix ullam auſim petere differentiam, quum ne [l] viſorium quidem nervum unquam cavum perforatumque viderim: etiamſi nervos non minus quàm venas & arterias, vaſa vocari, haud dubitem, viſoriique nervi diſſectionum profeſſoribus forati dicantur. Ab ipſa autem ſerie, ſeu diſtributione, hunc in modum differentiam ſumere licet, quòd alii integri in aliquam partem abſumantur, ut viſorii nervi in oculos: alii in plures dirempti ſurculos, quoſdam muſculis offerunt, quoſdam cuti, quoſdam oſſibus, quoſdam ſenſus organo: [m] ut tertium nervorum par, [n] quod quum linguae quodammodo ſit proprium, [o] etiam muſculis quibuſdam, ut inter caeteros [p] temporali, motus gratia, [q] & cuti, ſenſus nomine, ad labra nimirum, & dentibus quoque dirigitur. Alii rurſus incommixti, neque cum aliis nervis coëuntes unitive feruntur: [r] ut ſecundum cerebri par nulli nervo commiſcetur, ac verè congreditur, licet ipſi [s] minor tertii paris radix in progreſſu attendatur. Alii verò inter ſe commiſcentur, ut primi paris nervus dexter ſiniſtro [t] permiſcetur. Alii aliis commiſcentur: ut [u] qui brachium adeunt nervi, ſimulatque è vertebris proſiliunt, non ſecus uniuntur, quàm pictores galerorum funiculos delineare ſolent. Verùm quum haec in privatis nervorum deſcriptionibus abundè ſim perſecuturus, jam tempeſtivum fuerit, ſingulorum nervorum ſeriem oratione complecti: ac primùm paria, quae à cerebro exoriuntur, deinceps quae dorſalis medulla educit, recenſere. ſiquidem nullus nervus neque à cerebro, neque à dorſali medulla inconjugatus prodit: ſed perpetuò alter ad dextram, alter ad ſiniſtram eadem prorſus ſerie ſitum obtinet. eodemque prorſus modo dextri ac ſiniſtri nervi in ramos diffunduntur, ſi ſextum cerebri nervorum par exceperis, quod nonnihil ſecus in dextro latere, quàm ſiniſtro, [x] digeri audies.

Naturae in nervis digerendis ſcopus.

Differentia ab originis forma.

Nervum omnem tactus ſenſu praeditum.

Differentia à nervorum cavitate.

A ſerie.

Nervos conjugatim enaſci.

z 2 *fig. cap.* 2 G. *dein ab* M, Y.
a 2 *fig. cap.* 2 K. *dein à* ν, ϖ.
b *Spectā manus* 2 *fig. cap.* 11.
c 14, 15 *fig. lib.* 5 V, T.
d 2 *fig. cap.* 2 *q.*
e 2 *fig. cap.* 2 *x.*
f 2 *fig. cap.* 2 η.
g 1, 2 *fig. cap.* 2 G, K.
h 1, 2 *fig. cap.* 2 M, Z, *a.*
i 1, 2 *fig. cap.* 2 *e, v. atque ita etiam hic ſpectabis* 9 & 14 *fig. lib.* 7.
k *Vide* 1 *fig. cap.* 11.
l 1, 2 *fig. cap.* 2 G. *fig.* 14 *lib.* 7 B, B. 13 *fig. cap.* 14 *lib.* 7 *k.*
m 2 *fig. cap.* 2 M.
n *ejuſdem fig.* Y.
o *ejuſdem fig.* R.
p 4 *muſc. tab.* Γ.
q 2 *fig. cap.* 2 T, V, X.
r 1, 2 *fig. cap.* 2 K.
s 1, 2 *fig. cap.* 2 L.
t 1 *fig. cap.* 2 H.
u *Vide hos in* 2, 3 *fig. cap.* 11. & *ult. fig. hujus libri.*
x *Confer in* 2 *fig. cap.* 2 *dextrum nervum ſiniſtro.*

DVARVM FIGVRARVM, QVAE NOVEM SVBSEQVENTIBVS Capitibus communes erunt, prior figura, qua totius cerebri & cerebelli à membranis ipſa involventibus liberorum baſis exprimitur, ut nervorum cerebri exortus opportunè oculis ſubjiceretur. Hic enim ſimul cum primis illorum nervorum exortibus, tota ea dorſalis medullae pars delineata eſt, quae à primo ipſius principio ad eam uſque ſedem pertinet, quà haec in cervicis vertebras labitur.

DVARVM FIGVRARVM, NOVEM MODO SVBSEQVENTIBVS Capitibus communium ſecunda, dextrum latus proponens integri cerebri ac cerebelli, dictaeque in priori figura dorſalis medullae partis, cum nuda ſeptem cerebri nervorum parium ſerie, in dextro latere expreſſa. Quamquam & ſiniſtros ſeptimi ſextique parium nervos his quoque delineaverimus, propter variam ſexti paris in utroque latere ſeriem. Caeterùm univerſae figurae proportio, ea depicta eſt magnitudine, qua corpus circumſcriberes, cujus veſica in infima figurae ſede conſiſteret, & cujus thorax & abdomen ex anteriori parte conſpiceretur, facie interim verſus ſiniſtrum humerum converſa, prorſusque ex dextro latere ſeſe offerente.

CHARACTERVM DVARVM NOVEM SVBSEQVENTIBVS Capitibus communium figurarum Index.

A, A 1, 2 *Cerebrum notatur.*

B, B 1, 2 *Cerebellum.*

C 1, 2 *Subſtantiae cerebri tuber, hujus lateris, cui characteres adhibiti ſunt, mamillarem cerebri proceſſum vulgò nuncupatum efformans.*

D 1 *Dorſalis medullae principium, ex cerebri pendens baſi.*

E 1, 2 *Dorſalis medullae pars, jam calvariae amplitudinem egreſſura, & in utriſque figuris inibi abtruncata, ubi haec elatiſſimam ſubit vertebram.*

F 1, 2 *Olfactus organo ſubſervientes proceſſus, nervis ſimiles: at calvariae cavitatem, qua cerebrum continetur, notatu digna portione non egredientes.*

G 1, 2 *Viſorii nervi, ſeu primum cerebri nervorum par. In prima figura ſiniſtri nervi principium G inſignitur, in altera autem dextri nervi in oculi ſedem ductus.*

H 1 *Viſoriorum nervorum coitus.*

I 1, 2 *Oculi tunica, in quam viſorius nervus expanditur.*

K 1, 2 *Secundum nervorum cerebri par.*

L 1, 2 *Tertii nervorum paris minor & gracilior duriorque radix.*

M 1, 2 *Tertii paris major craſſiorve radix.*

N 2 *Minoris radicis tertii paris propago, frontis muſculoſam cutem accedens.*

O 2 *Minoris radicis tertii paris propago, ad ſuperiorem maxillam procidens.*

P, P 2 *Propago minoris tertii paris radicis, in narium degenerans tunicam, quae humiliori P privatim indicatur.*

Q 2 *Minoris radicis tertii paris propago, in temporalem muſculum digeſta.*

R 2 *Majoris tertii paris radicis ramus, capreoli vitis inſtar convolutus, qui in temporalem inſeritur muſculum: ac duos à quinto nervorum pari ramos, b & c notandos, admittens, in manſorium muſculum, & buccarum muſculos, & cutem quoque diffunditur.*

S 2 *Majoris tertii paris radicis ramus, ſuperiorum molarium dentium gingivis, ipſiſque adeò dentibus ſoboles ſeriatim diſtribuens.*

T 2 *Majoris radicis tertii paris propago, in maxillae inferioris os prorepens.*

V 2 *Propaginis T inſignitae ramus, inferiori labro multiplici ſobole oblatus.*

X, X 2 *Surculi à propagine T notata ordinatim in dentium inferiorum radices diffuſi.*

Y, Y 2 *Maxima majoris tertii paris radicis portio, in tunicam linguae ſoluta.*

Z 1, 2 *Quartum nervorum cerebri par. Verùm humilius Z in ſecunda figura palati tunicam denotat.*

a 1, 2 *Quintum nervorum par, auditui dicatum.* Φ *autem in utraque figura privatim hujus* Φ. *paris portionem indicat, quae in concavitatem temporis oſſi, auditus organi gratia inſculptam, expanditur.*

b 1, 2 *Ramulus quinti paris, ex ipſius anteriori parte enatus.*

c 1, 2 *Quinti paris ramulus, qui per caecum repens foramen, tandem, ut & ramulus b inſignitus, cum tertii paris propagine, capreoli modo intorta, ac R in ſecunda figura notata, coit.*

d 1, 2 *Nervus non procul à quinti paris principio enatus, qui ab aliis Anatomes profeſſoribus*

FIGURA. I.

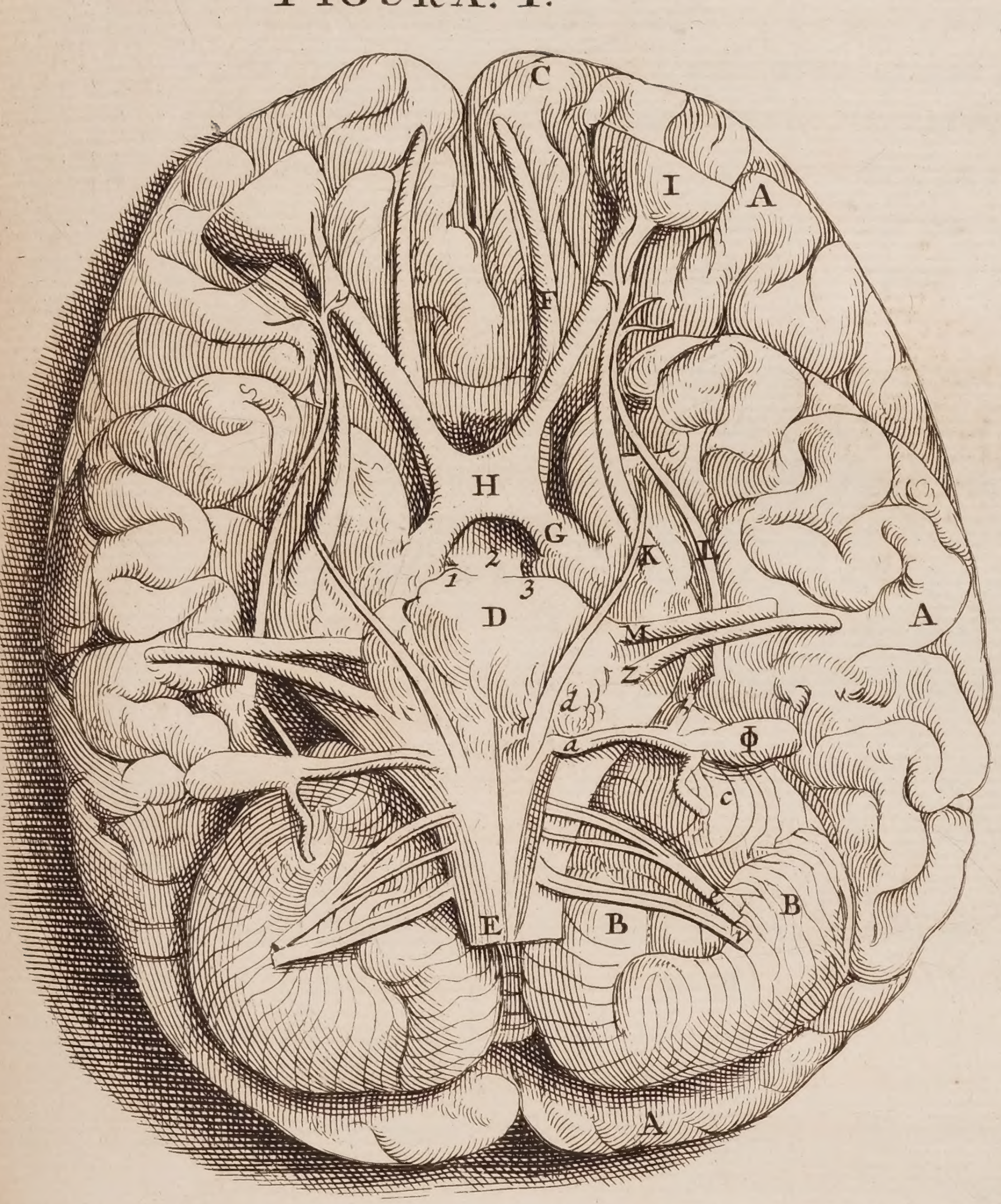
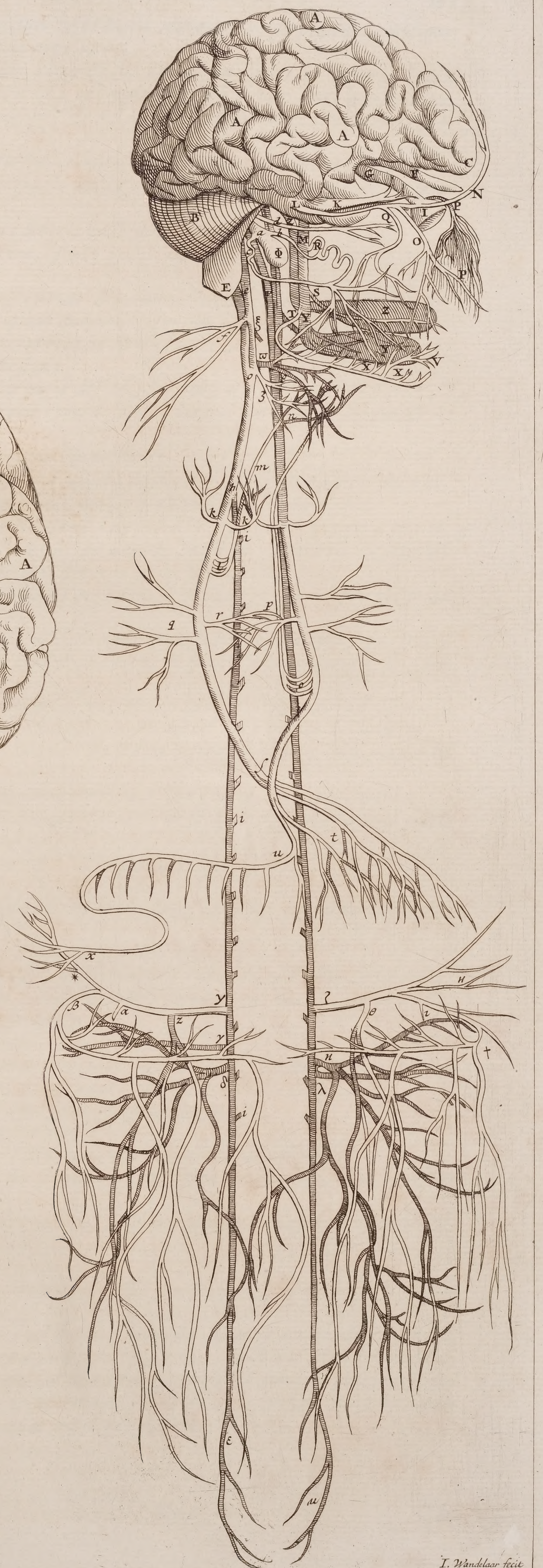

FIGURA II.

I. Wandelaar fecit.

bus praeteritus, in muſculos maxillam inferiorem moventes exporrigitur, nobiſque minor quinti paris radix quodammodo appellatur.

e 1, 2 Sextum nervorum cerebri par, cujus utrorumque nervorum ſeries in ſecunda figura exprimitur. ac ſiniſter quidem nervus eſt, qui umbroſus ſub quinto pari quodammodo ducitur. Dexter autem magis candicat, & ipſi aliquot ſubſequentes characteres privatim adhibitos cernis.

f 2 Sexti paris ramus, muſculos poſteriorem cervicis ſedem occupantes accedens.

g 2 Sexti paris ramuli, in quoſdam laryngis muſculos hic in deſcenſu transverſim propagati.

h 2 Sexti paris ramus, coſtarum dextri lateris radicibus exporrectus.

i, i 2 Portiunculae intercoſtalium nervorum, ſexti paris ramum hàc deſcendentem adaugentes.

k, k 2 Rami nervorum ſexti paris, in muſculorum deprompti capita, quae à ſuperiori pectoris oſſis ſede, & claviculis principium ducentia, ſurſum feruntur.

l 2 Dextri nervi ſexti paris ramuli, recurrentem dextri lateris nervum efficientes.

m 2 Dexter nervus recurrens, ſeu reverſivus.

n 2 Soboles dextri recurrentis nervi, laryngis diſpenſatae muſculis.

o 2 Siniſtri ſexti paris nervi ſoboles, recurrentem ſiniſtri lateris nervum conſtituentes.

p 2 Siniſter nervus recurrens.

q 2 Sexti paris ramuli, in pulmonis tunicam excurrentes.

r 2 Ramuli ſexti paris, membraneo cordis involucro impliciti. A ſiniſtri nervi ſurculis, iis quos r indicavimus, correſpondentibus, cordis nervulus principium ducit.

ſ 2 Sexti paris nervorum portio, quae ſtomacho committitur, & ſeries quoque, qua utriuſque lateris nervus bipartitò ſcinditur. ac dexter ſiniſtram ſuperioris ventriculi oris ſedem adit, ſiniſter verò ejus orificii dextrae parti implicatur.

t 2 Sexti paris ſurculi, in ſuperius ventriculi orificium & proximas illi ventriculi ſedes diſſeminati.

u 2 Ramus ſexti paris nervorum dextram orificii ventriculi ſedem adeuntium, qui ſecundùm elatiorem ventriculi regionem ductus, tandem in jecoris cavum abſumitur, ubi

x. x adſcriptum conſpicis.

y 2 Prima propago rami nervorum ſexti paris, qui dextri lateris coſtarum radicibus exporrigitur, atque ut proximi aliquot characteres oſtendent, in ramulos diffunditur.

z 2 Ramulus propaginis y notatae, qui in dextram ſedem inferioris omenti membranae & colon inteſtinum hic digeritur.

α 2 Soboles primae illius propaginis, duodenum accedens inteſtinum, & jejuni initium.

β 2 Soboles dextram fundi ventriculi ſedem perreptans, ac frequentes ſurculos ventriculo & ſuperiori omenti membranae diſpergens.

* 2 Propaginis y notatae ſeries, in jecur & bilis veſiculam.

γ 2 Propago dextrum accedens renem.

δ 2 Propago in dextram meſenterii regionem, & hujus ſedis inteſtina frequenti ſerie diffuſa.

ε 2 Nervorum ſeries, dextram veſicae regionem ſubinde implicans.

ζ 2 Prima propago nervi ſexti paris rami, ſiniſtri lateris coſtarum radicibus exporrecti.

θ, ι 2 Duae propaginis ζ inſignitae ſoboles, quae inferiori membranae omenti, & colo inteſtino, quà ſub ventriculo repit, offeruntur.

η 2 Series nervorum qui lieni inſeruntur.

† 2 Hac cruce ramum propaginis ζ notatae inſignivi, qui ſiniſtram fundi ventriculi ſedem perreptans, ventriculo & ſuperiori membranae omenti ſurculos derivat.

κ 2 Propago in ſiniſtrum meſenterii & ejus ſedis inteſtina excurrens.

λ 2 Siniſtrum renem accedens propago.

μ 2 Series ramulorum ſiniſtrum veſicae latus admodum obſcurè implicantium.

ν 1, 2 Septimum cerebri nervorum par. In ſecunda etiam figura ambos hujus paris nervos delineavimus, ν inſignitos.

ξ 2 Septimi paris propago, muſculis diſpenſata, à ſtylum imitante temporum oſſis proceſſu enatis.

ο 2 Septimi paris cum ſexto coitus.

π 2 Septimi paris ſeries, compluribus linguae ac oſſis υ referentis, & laryngis muſculis intertexta.

1, 2, 3 Numeri characteres in priori figura ad dorſalis medullae principium juxta D conſpicui, tria indicant foramina: quorum duo lateralia, 1 & 3 inſignita, illa demum ſunt, per quae arteriarum ſoporalium rami ad dextrum & ſiniſtrum cerebri accedunt ventriculos. Medium verò foramen, 2 indicatum, illud eſt, quo pituita ex tertio cerebri ventriculo ad pelvim ducitur, quae pituitam excipit.

CAPUT II.

QVOT NERVORVM PARIA A CEREBRO ET DORSALIS medullae parte adhuc in calvaria conſiſtente, originem ſumant.

Si quando in totius Operis contextu, in margine interiori ſcripſimus, fig. cap. 2. lib. 4. duas, aut illarum alteram indicavimus, quas praeſenti Capiti ad primi Capitis finem praepoſitas cernis.

Quî cerebri ſedes & partes in ſeptimo libro diſtinguentur.

Libro ſeptimo, quum cerebri pertractabitur conſtructio, duplex id eſſe docebimus: [a] unum anterius ſuperiusque, quod cerebrum dicitur, univerſam propemodum implens calvariam: [b] alterum poſterius ac humilius, & cerebellum nobis appellatum, ipſoque cerebro etiam decuplo minus. Deinde anterius cerebrum tota ſuperiori ſua ſede [c] geminum eſſe, dextrum videlicet & ſiniſtrum, aſſeremus. [d] inferiori autem parte, quà calvariae baſis innititur medio, unicum indiviſumque eſſe, & [e] dorſalem medullam ab hac, non autem (ut Anatomicorum praecipui ſcribunt) à cerebello enaſci, & cerebellum potius dorſali medullae inniti, & tenuis membranae, parum verò ſuae ſubſtantiae interventu, medullae committi, quàm illius principium eſſe, oſtendemus. Ad haec, addetur praeter alios quoſdam cerebri ſinus, meatusque, duos cerebri exiſtere ventriculos: [f] unum quidem dextrum, [g] alterum verò ſiniſtrum: qui ambo in [h] unam communem coëunt cavitatem, ſinumve, qui tertius in cerebro ventriculus recenſebitur, qui [i] meatu quodam ad ſinum, inter [k] cerebellum & [l] dorſalem medullam, ubi invicem committuntur, conſpicuum, & tam cerebello quàm dorſali medullae communem, pertingit. Caeterùm nerveae propagines ex calvaria procidentes, aut ab ipſo anterioris cerebri [m] enaſcuntur baſi, aut à dorſali medulla, priuſquam vertebrarum ſinus ingrediatur, non autem à cerebello. Ut verò eam dorſalis medullae partem, quae à cerebri baſi ſub cerebello, ad foramen uſque, quo è calvaria labitur, procidit, dorſalis medullae [n] principium nuncupare liceat, mihi conceſſum velim, cum quid illo intelligam principio, ſatis jam explicuerim, ac item in ſeptimo libro diffuſiùs id ſim enarraturus. Per me enim licebit, illi principio, ſeu parti cerebri, quodvis nomen indere: modò non ignoretur, quî illa à cerebello jure diſtinguenda veniat. Porrò nervi omnes à cerebro, illoque dorſalis medullae initio pronati, quia geniculatim in calvariae cavitate, qua cerebrum continetur, originem ducunt, Latinis nervorum paria, ſeu conjugia, Graecis autem συζυγίαι nuncupantur: quae Marini, ac demum Galeni etiam ſuffragiis ſeptena enumerantur. quamvis, ſi accuratè ſingula expenderimus, plura etiam cenſeri poſſint. Olfactus enim [o] organa, hujuſmodi enumeratione nervi non appellantur, quòd dictam nuper calvariae cavitatem non excidant. Item par, quod nobis ex aliorum Anatomicorum ſententia tertium conſtituetur, veriùs [p] duplex, quàm unicum enumeraretur. Dein juxta quinti paris radicem [q] aliud omnibus incognitum diſſectionum ſtudioſis par enaſci, diligens ſectio me docuit. Verùm à veteri nervorum cerebri enumeratione haudquaquam receſſurus, ordine ſeptem paria ſeptenis Capitibus explicare contendam: prius tamen quaedam de olfactus organis ſubnexurus, quum non vulgares etiam medici illis primum nervorum conjugium adſcribant, illave ita nuncupent.

Qui ventriculi ſeu ſinus cerebri.

Unde nervorum cerebri initium. Dorſalis initium.

Quot cerebri nervorum paria.

a 1, 2 *fig.* A, A. *aut quicquid cerebri in 7 libri figuris occurrit, praeter cerebellum 7 fig. inſignitum* X, X. 8 *fig.* R, R, R. 9 *fig.* B, C, D. *& tota* 11 *fig.*
b 1, 2 *fig.* B.
c 3 *fig. lib.* 7 A, A. & B, B.
d *ut in* 1 *fig. ſpectatur.*
e 1, 2 *fig.* D, E.
f 4, 5 *fig. lib.* 7 L, L.
g 4, 5 *fig. lib.* 7 M, M.
h 6 *fig. lib.* 7. *ubi conſiſtit* H, I *ſub* A, A. 7 *fig.* H.
i 7, 8 *fig. lib.* 7 K.
k 11 *fig. lib.* 7 E.
l 9 *fig. lib.* 7 *l.* 10 *fig.* L, M, N, O.
m *Specta ſedulò* 1 *fig. cap.* 2.
n 1 *fig. à* D *ad* E.
o 1, 2 *fig.* F.
p 1, 2 *fig.* L, M.
q 1, 2 *fig.* d *juxta* a.

CAPUT III.

DE OLFACTVS ORGANO NONNVLLA.

Multiplices de olfactus organo ſententiae.

Varia profectò de odoratus organo, noſtrae tempeſtatis medicis pariter ac philoſophis eſt ſententia: magnaque inter ipſos, ob Anatomes imperitiam, oboritur diſſenſio. Quoſdam namque reperias odoratus organum in illa [a] cavitate conſtituere, quam in frontis oſſe ad ſuperciliorum regionem inter duas ejus oſſis ſquamas conſpici, in primo libro recenſuimus. qui ſi [b] duos etiam inſignes ſinus, quos in oſſis cuneum imitantis medio, tanquam antra inter ipſius ſquamas ſubinde comperimus, adinveniſſent, ac ſubſtantiam illam quodammodo medullarem, in illis cavernis repoſitam, ſummoque ſtudio hic expendendam, obſervaſſent, proculdubio & inibi quoque in oſſe cuneum referente olfactus organum collocaſſent. Alii verò quoſdam cerebri anfractuum revolutionumque [c] apices, ac ad frontis oſſis ſedem verſus ſuperciliorum medium protuberantia cerebri tubercula, olfactus organa ſtatuunt: & tubercula illa, quòd promineant, carniſque quaſi modo rubeant, mamillares cerebri proceſſus vocant, utinque unum (uti etiam eſt) enumerantes. Alii rurſus

a 3, 4 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 K.
b 8 *fig. cap.* 6 *lib.* 1 C, D.
c 1, 2 *fig.* C. 12 *fig. lib.* 7 I, I 13 *fig.* C, C.

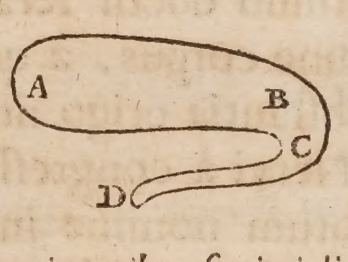
d 4, 5 *fig. lib.* 7 L, L. M, M.

ſus ex aliquot Galeni locis, praecipuè autem octavo de Partium uſu, ſimpliciter [d] anteriores cerebri ventriculos, olfactus organa eſſe aſtruunt, perinde ac ſi anteriores ventriculi, praeſentis duntaxat ſenſus eſſent principia. Alii quidem duos anteriores cerebri enumerant ventriculos: verùm deinde alios totidem confingunt, quos olfactus organa eſſe aſſerunt. Caeterùm quàm probè hi ſentiant, ex diſſectione diſcas licebit, dextri ſiniſtrique cerebri ventriculorum conſtructionem formamve inſpiciens: quam mehercule multo aliam eſſe, in ſeptimo libro intelliges, quàm hactenus diſſectionum periti tradiderunt. Quandoquidem ventriculi in poſteriori ipſorum ſede neutiquam lati conſpiciuntur: & in priora procedentes, paulatim in anguſtum coguntur, inibique olfactus organa educunt. neque etiam ad olfactus organorum [e] ſedem pituitam excernunt, multoque minus ipſa olfactus [f] organa inſtar canalium cerebri pituitam, vel quantumvis maximè abundantem, eodem deducunt. [g] Praeſentes namque cerebri ventriculi, ſecundùm cerebri longitudinem, ſuperiùs ampli exiſtunt, anteriori ſede nequaquam anguſtiores redditi, imò potius magis quàm in ipſo medio lateſcentes. In poſteriori autem parte ampli quoque viſuntur: at hinc cornu modo per cerebri ſubſtantiam deorſum deſcendentes, atque antrorſum porrecti, tantiſper anguſtantur, donec ad eam uſque cerebri pertingant [h] ſedem, quae [i] glandulae pituitam cerebri excipientis regioni incumbit, ac ſub qua grandiores ſoporalium arteriarum [k] rami duram cerebri membranam perforant, in cerebrique ventriculos conſcendere [l] incipiunt. Illi namque in hos ventriculorum anguſtos ſubeunt terminos, quos modò ad cerebri baſim deſinere dicebam. Ejuſmodi itaque dextri & ſiniſtri ventriculorum cerebri ductus viſuntur. A ſede verò, ubi ventriculorum anguſtos terminos deſinere dicebam, [m] olfactus organa, aut ſaltem cerebri proceſſus, animalem ſpiritum praecipuo olfactus inſtrumento deferentes, ac [n] ipſi etiam viſorii nervi enaſcuntur. Hinc enim utrinque à cerebro alba molliſque prodit ſubſtantia, quae in progreſſu etiam cerebro, tenuis membranae interventu colligatur, quouſque ad [o] ſinus [p] octavi capitis oſſis pertingat, qui his proceſſibus excipiendis privatim parantur. Ad poſteriorem enim horum ſinuum ſedem albicantes cerebri proceſſus, à cerebro abſcedunt: neque amplius tenui membranae connati, in ſuum ſinguli porriguntur ſinum: & adhuc antrorſum magis protenſi, ad ſinuum finem, ſeu anteriorem illorum ſedem deſinunt, ſinibus ſuffulti, ac cerebro interim proximè accumbentes. Nam etſi cerebro in ſinuum regione non amplius adnaſcantur, nihilominus ipſi perpetuò attenduntur, illique ſunt contermini. Hi cerebri proceſſus ductu, colore, formaque nervis correſpondent: quamvis interim longè nervis ipſis molliores ſint, pauloque (quod ad teretem ſpectat formam) latiores, quàm profundiores. Verùm quia illi reliquorum nervorum ritu, extra calvariae, ut neque etiam extra durae membranae cavitatem, non procidunt, nervi nomine eos Herophilus haud dignatus eſt: ut neque etiam Marinus, neque Galenus. licet Anatomicorum nonnulli hos interim in nervorum habuerint numero, ipſos primum nervorum par recenſentes. Porrò in horum proceſſuum, qui canibus & ovibus multo grandiores quàm homini obtigerunt, natura non negligenter conſiderandum eſt, quo nam pacto illi durae membranae ſuis finibus adnaſcantur, & quae foramina hinc à dura membrana, & oſſium finibus, quibus proceſſus innituntur, ad nuper commemoratas frontis oſſis & cuneiformis oſſis cavitates pertingant. Ac demum expendendum quoque venit, quodnam verum ſit olfactus organum, ſimilitudine quadam ſumpta ab auditus inſtrumento, diſſectionum quoque ac philoſophiae profeſſoribus nimis perfunctoriè cognito. Verùm de auditus inſtrumento, & olfactus quoque, & aliorum ſenſuum inſtrumentis, in ſeptimo libro abundè pertractabimus. Modò autem ſat fuiſſe videtur, proceſſus illos cerebri commemoraſſe, quos aliqui etiam mamillares & papillares nuncuparunt: qui ſectionem paulo diligentiùs aggreſſi, dicta prius cerebri [q] tubera, mamillarum imagine prominentia, nihil ad olfactus organi conſtructionem auxiliari cognoverunt.

Anteriorum cerebri ventriculorum ductus.

e 13 *fig. lib.* 7 D, D, G, G.
f 1, 2 *fig.* F.
g *Hic ſectionis ſerie ſpectabis* 5, 6, 7, 8 *fig. lib.* 7.
h 1 *fig. charact.* 1, 2, 3. *aut* 13 *fig. lib.* 7 *juxta* M, P, Q.
i 16 *fig. lib.* 7 A.
k 13 *fig. lib.* 7 P & 15 *fig.* C, D.
l 13 *fig. lib.* 7 Q.

Hujuſmodi ferè dextri ſiniſtrique ventriculorum ductus viſitur. ac A & B ſuperiorem ſiniſtri ventriculi indicant ſedem, A quidem anteriorem ejus ſedis partem, B verò poſteriorem. C regionem notat, quae declivis antrorſum ducitur ad D, quod ventriculi extremum terminumque hac in parte indicat. At haec in cerebrum exprimentibus ſeptimi libri tabulis ſunt longè evidentiora, potiſſimùm autem in quarta, & quatuor illam ſeriatim ſubſequentibus.

m 1, 2 *fig.* F. 12 *fig. lib.* 7 C, D. 13 *fig.* L, L.
n 1, 2 *fig.* G. 13 *fig. lib.* 7 M.
o 13 *fig. lib.* 7 D, D.
p 8 *fig. cap.* 6 *lib.* 1 A, B, A.

Proceſſuum qui aut olfactus organum ſunt, aut ipſi praecipue ſubminiſtrant, ortus.

q 13 *fig. lib.* 7 C, C.

CAPUT IV.

DE PRIMO NERVORUM A CEREBRO ORIGINEM ducentium pari.

Primi paris ortus.

a 1, 2 *fig.* F.
b 1, 2 *fig.* G.

Inibi unde [a] proceſſus albos, & nervorum inſtar progredientes, à cerebri baſis medio initium ſumere ſcripſimus, utrinque [b] unus exoritur nervus, omnium corporis nervorum facilè molliſſimus, & circumferentia caeteris (dummodo illi ex variis non permiſceantur nervis) craſſior. In crure namque, & item in brachio [c] nervos quidem hoc primo pari craſſiores reperias, ſed qui ex pluribus conflentur nervis, invicem coëuntibus. Uterque primi paris nervus ſub cerebri baſi, quà [d] ſinui innititur, cui [e] glandula inſidet, cerebri pituitam excipiens, antrorſum nonnihil obliquè fertur, dextro quidem nervo ſiniſtrorſum, ſiniſtro autem dextrorſum protenſo. In progreſſu, moxque ab ipſo ortu, ambo invicem [f] coëunt, atque in eum permiſcentur modum, ut dextrum à ſiniſtro nulla prorſus ratione queas diſcernere. adeò ſanè, ut vana penitus ſit quaeſtio, num dexter nervus in hoc congreſſu dextram obtineat ſedem, an verò ſiniſtrorſum continuo ductu feratur. Quandoquidem ille nervorum coalitus non aliud eſt, quàm commune corpus, à quo utrique nervi dicerentur pronaſci, modò iſtius corporis ex cerebri ſubſtantia origo non indagaretur, atque illic initia nervorum ſejuncta non apparerent. [g] Nervi à congreſſu è calvaria ducendi, invicem mox dirimuntur: & per [h] foramina, ipſorum nomine inſculpta, in oculorum [i] ſedes extra calvariae cavitatem procidunt, & [k] integri in oculos abſumuntur, non quidem accuratè in poſterioris oculi ſedis centrum implantati: ſed nervus dextrum petens oculum, ad dextrum magis latus poſterioris ejus ſedis implantatur: qui verò ſiniſtro oculo proprius eſt, ad latus ſiniſtrum centri poſterioris ſedis oculi ingreditur, ac (quemadmodum & dextri oculi nervus) quando oculum ſubiit, in latam degenerat expanditurve [l] tunicam, vitreo humori proximam, & mediam oculi ſedem duntaxat ambientem, & dilatatae cerebri ſubſtantiae admodum ſimilem, ac proinde mollem, nihilque minus quàm membraneam. unde etiam Anatomicorum nonnulli hanc tunicam, quae à retis quadam imagine ἀμφιβληςροειδὴς dicitur, Tunicam appellare haudquaquam dignati ſunt. Quòd verò haec tunica (aut quomodocunque ipſam appellare viſum ſit) praecipuum viſus organum à multis habeatur, in oculi conſtructionis enarratione perſequar. In praeſentia enim nervos hos, aut oculos prolixiùs aggredi, omnino praeter inſtitutum foret: quum hîc ſuffecerit dixiſſe, viſorios nervos illum quem recenſuimus ductum citra omnem ramorum propagationem obſervare: hoc enim (perinde ac dextri nervi cum ſiniſtro mox ab exortu coitum) peculiare rarumque viſorii nervi ſibi vendicant. Quinetiam inter reliquos corporis nervos, hi duntaxat meatu, qui ſenſu dijudicari poſſit, perforati ducuntur, hincque Graecis πόροι ὀπτικοὶ nuncupantur. Caeterùm ego hujuſmodi meatum mihi aliquando occurriſſe, neutiquam queo aſſerere: quantumvis etiam canum adhuc viventium, & aliorum grandium animalium viſorios nervos, vel hac ſolùm occaſione aggreſſus ſim: & hominis, cujus caput adhuc à decollatione calebat, vixque quarta horae parte, quum jam cerebrum pateret, abtruncatum fuerat, nervos non oſcitanter ſpectaverim, ac calente aqua ſedulò foverim. Atque ut ejuſmodi meatus toto nervorum progreſſu me penitus latuit, ita ſanè in mutuo nervorum coitu is neutiquam ſe obtulit. utcunque tamen hunc inibi oportebat eſſe inſignem, ſi modò nervi ob hoc ex Galeni ſententia congrederentur, quo minus ſimplicia, nobis gemina eſſe perperàm viderentur. Porrò iis qui de congreſſu hoc meatuque acriter citra partium inſpectionem indies altercantur, non gravabor duo, quae in congreſſu animadverti, hîc adjicere, quò & hinc ſuarum nugarum habeant argumenta. Patavii itaque adoleſcens ſuſpendio necatus, publicae ſectioni adhibitus fuit, cui ante annum dexter oculus à carnifice erutus fuerat: deinde mulier, eodem ſupplicio affecta, nobis obtigit, cui dexter quoque oculus ab ineunte aetate emarcuerat, ſiniſtro interim integerrimo. Mulieri dexter nervus toto progreſſu longè tenuior ſiniſtro viſebatur, non ſolùm extra calvariae cavitatem, verùm in exortu quoque, & in dextra congreſſus nervorum ſede. ac praeterquàm quòd dexter tenuis erat, durior quoque & rubicundior cernebatur, uti ſanè & in adoleſcente: ſed dexter non admodum neque craſſitie, neque mollitie adhuc ſiniſtro cedebat. His ille acceſſit, cujus nervos viſorios illo de quo hîc ſermo eſt congreſſu invicem non connaſci, neque ſeſe contingere vidimus: ſed dexter nonnihil ea ſede, qua calvariam egreſſurus fuerat, ſiniſtrorſum, & ſiniſter nonnihil dextrorſum reflectebatur. quaſi non coalitus occaſione nervi congrederentur, verùm ut commodè per ſuum foramen è calvaria prociderent: potiſſimùm quum etiam hoc ductu progredientes, in oculi poſterioris ſedis medium non inſerantur. Quàm ſedulò autem ac ſolicitè ejus viri, cui in eum modum nervi dehiſcebant, familiares,

Primi paris nervorum inceſſus.

c 2 *fig. cap.* 11 Φ, & *char.* 71.
d 3 *fig. cap.* 12 *lib* 1 M.
e 16 *fig. lib.* 7 A.
f 1 *fig.* H. 13 *fig. lib.* 7 M.

In oculum ingreſſus, & in tunicam quam reti comparamus, dilatatio.

g 13 *fig. lib.* 7 N, O.
h 1, 3 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 E.
i *Conſpiciuntur facilè in* 1 *fig. cap.* 12 *lib.* 1.
k 13 *fig. cap.* 14 *lib.* 7 k. *aut ſimul cum membranis in* 18 *&. in* 17 α, β, γ.
l 1, 2 *fig.* I. *aut* 1 *fig. cap.* 14 *lib.* 7 E *circum* C.

Num viſorii ſint perforati.

Nervorum congreſſus ratio.

Praeſenti figura, nervorum quos hic deſcribimus ductus exprimitur. ac A cerebri portiunculam indicat.

res, num illi omnia gemina perpetuò oculis obverſarentur, interrogaverimus, neminem Naturae operum cognitione flagrantem ambigere ſat ſcio: at nihil aliud reſciſcere licuit, quàm ipſum de viſu nunquam conqueſtum fuiſſe, viſuque praeſtanti ſemper valuiſſe, familiareſque de viſorum duplicatione nihil unquam intellexiſſe. Quòd verò Caſſius, & alii nonnulli, quum cauſam rimantur, quamobrem dextra cerebri ſede vulnerata, aut alioquin laeſa, corporis ſiniſtra pars nervorum reſolutione infeſtetur, integra parte dextra, aſſerant, nervos omnes in ortu decuſſatim ferri, ſeu nervos à dextra cerebri & dorſalis medullae ſede pronatos, in ſiniſtram corporis regionem diſtribui, & econtrà nervos è ſiniſtra ſede ortos, in dextrum latus ferri, apud me elegantiſſimum, & inter ſomniandum ab illis problematum interrogatoribus excogitatum figmentum habetur. quum [m] ſecundi paris nervorum, ac dein [n] tertii & [o] quarti parium, dextri exortus à ſiniſtris aliquot digitorum amplitudine invicem diſtent: ut modò de aliis nervis nihil dicam, idque pariter ſileam, quî viſorios porcorum nervos ſubinde non continuos, ſed perinde ac crurum nervos, quaſi è multis funiculis conflatos ſpectarim: ne in aliam quampiam prolixiorem diſceptationem ſermo deflectat, praecipuè cum illis diſſectionum profeſſoribus, qui dextrum cerebrum penitus à ſiniſtro diremptum, poſteris falſo tradiderunt.

m 1 *fig.* K.
n 1 *fig.* M, L.
o 1 *fig.* Z.

CAPUT V.

DE SECUNDO PARI NERVORUM CEREBRI.

Conjugii [a] ſecundi exortus, nequaquam ex infima mediaque [b] quodammodo (quod ad latera ſpectat) baſis cerebri ſede, ut [c] viſoriorum pendet. Dein praeſentis conjugii nervi plurimùm viſoriis craſſitie cedunt: quamvis interim duritia eos ſuperent, uſuque ab illis multum varient. Paulo poſteriùs enim quàm viſorii, ex cerebri baſis lateribus principium ducunt, quòd haec cerebri regio nonnihil durior illa ſit, à qua viſoriorum origo ſumitur. Atque id meritò accidit: ſiquidem ſecundi paris nervos muſculis inſerendos, ipſis viſoriis duriores eſſe oportuit. Defertur enim nervus dexter (quod & de ſiniſtro, niſi peculiariter ſermoni quid addatur, in nervorum ſerie ſemper ſubaudiendum eſt) ſub cerebri baſis latere ad [d] foramen in oculi ſedis radice ſibi cum aliis aliquot [e] vaſis commune. Quamprimùm autem è calvariae excidit cavitate, in ramos diſſectus, ſeptem [f] muſculis oculo propriis offertur, illorum motibus ſubminiſtrans.

a 1, 2 *fig.* K. 14, 15 *fig. lib.* 7 G.
b 1 *fig.* G. *aut ad characteres* 1, 2, 3.
c 1 *fig.* G.
d 1, 3 *fig cap.* 12 *lib.* 1 G.
e *fig. cap.* 14 *lib.* 3 G, *dein x.* & 1, 2 *fig. cap.* 2 *lib.* 3 L.
f *figurae cap.* 11 *lib.* 2.

CAPUT VI.

DE TERTIO PARI NERVORUM CEREBRI.

Tertium par duplici radice in utroque latere principium ſumit: [a] una quidem craſſiore, cui opportunè tertii paris nomen accommodaveris: [b] altera autem longè tenuiore & duriore, & neque in ipſo exortu, neque etiam in progreſſu, craſſiori radici commiſſa. Hujus enim initium non modico in poſteriora intervallo, ab illius exortu diſtat: adeò ſanè, ut veriùs graciliorem hanc radicem peculiare par, quàm tertii paris portionem, quis eſſe aſſereret. At quum omnes Anatomicorum proceres hanc tertio pari adſcripſerint, nihil ſanè obſtiterit, manifeſtioris doctrinae ſtudio, & me etiam cum tertio pari tenuem illam poſterioremque radicem aggredi: priùs tamen ſtudioſos admonentem, in libro de Nervorum ſectione (quem Galeni libri vix fragmentum cenſuerim) parum rectè tertium par ſecundo mollius eſſe tradi: & in nono de Partium uſu libro Galenum parum verè adſtruxiſſe, tertium par in duos truncos, aut in eas quas hîc enarrare ſtatuimus radices, tum primùm diſtribui, quum duram cerebri perforavit membranam, perinde ac ſi utriſque radicibus unicus tantùm eſſet caudex, unicumque principium. Exoritur itaque gracilior haec tertii paris radix à latere baſis cerebri, ubi dorſalis medulla ab ipſa [c] initium ducere auſpicatur. Hinc recto tramite ſub cerebri baſi antrorſum progrediens, duram cerebri membranam perforat: & [d] ſecundo dein nervorum pari attenſa, cum ipſo per [e] commune foramen in oculi ſedem procidit, ilico in quatuor diſſecta propagines: quarum [f] prima ſurſum in adipe oculi muſculis obducto excurrens, per [g] peculiare foramen ad frontis cutem & [h] muſculoſam hujus ſedis ſubſtantiam digeritur, frontis cutis & palpebrae ſuperioris motibus praefectam. [i] Secunda propago deorſum ducta, mox in [k] foramen ſibi privatim exſculptum fertur, quouſque in anteriorem ſuperioris maxillae ſedem prolabatur, ac multiplici ſerie diſpenſetur in [l] muſculos ſuperius labrum & naſi alam extrorſum in ſuo latere moventes, ac demum in ipſum labrum, & inciſoriorum dentium gingivas. [m] Tertia pro-

Duplex utrinque tertii paris radix.

Tenuioris radicis ortus & ſeries.

a 1, 2 *fig.* M. 14 *fig. lib.* 7 I.
b 1, 2 *fig.* L. 14 *fig. lib.* 7 H.
c 1 *fig.* D.
d 1, 2 *fig.* K.
e 1, 3 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 G.
f 2 *fig.* N. 4 *muſc. tab.* H.
g 1 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 A.
h 3 *muſc. tab.* A, *dein* C.
i 2 *fig.* O. 4 *muſc. tab.* I.
k 1 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 B.
l 3 *muſcul. tab.* H, F.
m 2 *fig.* P.

propago, [n] foramine etiam privato utens, poſt [o] carunculam in interiori angulo oculi conſpicuam, narium adit cavitatem, inibi in narium degenerans [p] tunicam, & ramulum exporrigens [q] tenui & membraneo muſculo, introrſum naſi alam contrahenti. [r] Quarta propago, jam dictis craſſitie non inferior, per [s] foramen, ſeu ſciſſuram potius, quae inter primum maxillae ſuperioris os, & cuneum imitans os, in extimo latere ſedis oculi conſpicitur, ad internam ſedem [t] temporalis muſculi contendit, tota in eum muſculum abſumenda.

Craſſioris radicis origo, & diſtributionis ſeries.

[u] Craſſior tertii paris radix, à latere baſis cerebri, anteriùs tamen, & penitiùs, ſeu juxta dextri & ſiniſtri medium magis, quàm enarrata modò radix, principium ſumens, rectà deorſum tendit, [x] foramen, quod ipſi & [y] quarto nervorum pari caelatur, perlabens. Haec ſtatim ab egreſſu [z] propaginem diffundit, quae vitis aut cucurbitae capreoli pampinive inſtar involvitur, duriorque paulatim efficitur, ac [a] binos tandem quinti paris nervorum cerebri ramulos (quorum ſeriem poſtea recenſebo) in conſortium admittens, ipſiſque unitus, in temporalem muſculum inſeritur: ac in [b] illum quoque, qui à jugali oſſe enatus, privatim manſorius nobis dicitur, ramulos porrigit: deinde & [c] muſculis buccas moventibus, ipſique demum faciei in buccis cuti etiam ſurculos offert. Poſtquàm verò craſſior tertii paris radix propaginem hanc capreoli modo intortam exprompſit, nonnihil deorſum magis deſcendens, [d] ſurculum derivat, qui antrorſum repens, gingivae molarium dentium, ipſiſque adeò dentibus ſoboles ſeriatim diſtribuit. Dein priuſquàm major haec tertii paris radix declivis ducta, linguam contingat, [e] ramum poſteriori ex parte germinat utcunque inſignem, qui [f] muſculo in ore deliteſcenti, & maxillam inferiorem attollenti inſertus, inferioris maxillae [g] foramen adit, hìc ubi is muſculus ipſi inſeritur conſpicuum. Ramus ille in foramen delapſus, antrorſum fertur, ſuique lateris dentium inferioris maxillae radicibus [h] ſingulas ferè ſoboles offert, quorum beneficio dentes inter caetera hominis oſſa evidentiùs triſtantium occurſum ſentire credimus. Neque verò ramus hic univerſus in dentes abſumitur: imò non minima ipſius [i] portio per [k] foramen in anteriori maxillae ſede inſculptum excidit, dextrae ſedi inferioris labri complures ſurculos derivans. At [l] major portio craſſioris tertii paris nervorum radicis, quando linguae baſi committitur, cum alterius lateris nervo linguae tunicam efformat, aptum ſaporibus dignoſcendis inſtrumentum. Deinde & exiguos quoque ſurculos penitiùs in linguae ſubſtantiam diſpenſat. Horum enim & tunicae linguae producendorum gratia, tertium par potiſſimùm à rerum Opifice creatum arbitramur: atque ut [m] primum par viſui, [n] quintum verò auditui ſubſervit, ſic hoc tertium guſtui famulari animus.

n 1 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 C.
o 19 *fig. cap.* 14 *lib.* 7 λ.
p 2 *fig. inferius* P.
q 3 *muſc. tab.* K.
r 2 *fig.* Q.
s 1, 2 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 D.
t 4 *muſc. tab.* Γ.
u 1, 2 *fig.* M.
x 2, 3 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 Q.
y 1, 2 *fig.* Z.
z 2 *fig.* R.
a 1, 2 *fig. b, c.*
b 4 *muſc. tab.* Δ.
c 3 *muſc. tab.* Γ 4 *tab.* M.
d 2 *fig.* S.
e 2 *fig.* T.
f 6 *muſc. tab.* D.
g 2 *fig. cap.* 10 *lib.* 1 F.
h 2 *fig.* X, X.
i 2 *fig.* V.
k 1 *fig. cap.* 10 *lib.* 1. & 5 *muſcul. tab.* G.
l 2 *fig.* Y, Y.
m 1, 2 *fig.* G
n 1, 2 *fig. a.*

CAPUT VII.

DE QVARTO PARI NERVORVM CEREBRI.

Hoc [a] par craſſiore tertii paris radice nonnihil gracilius duriuſque eſt. exoritur autem à dorſalis medullae [b] principio, poſteriùs paulo quàm tertium par: ſed antrorſum modicè tenſum, poſteriori tertii paris ſedi committitur, atque unà cum illo per [c] commune ipſis foramen ex capitis cavitate, ſeu cerebri ſede, ad palatum elabitur: quò ſimulatque pervenit, in ſurculos quoſdam partitum, in palati degenerat [d] tunicam: quae quum linguae tunica aliquantulo ſit durior, jure etiam quartum par poſteriùs tertio pari originem ducere, ac proinde etiam palati tunicam ſenſu hebetiore quàm linguae [e] tunicam donari credimus.

a 1, 2 *fig.* Z *gracilius quàm* M. 14 *fig. lib.* 7 K.
b 1 *fig. inter* D, E.
c 2, 3 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 Q.
d 2 *fig. inferius* Z.
e 2 *fig.* Y.

CAPUT VIII.

QVINTI NERVORVM CEREBRI PARIS SERIES.

Quintum [a] par nonnihil quarto craſſius, ac veluti pluribus enatum ſurculis, invicem mox ab ortu connexis, principium ducit, ex media propemodum dorſalis medullae ſede, [b] ejus partis, quae à medullae exortu uſque ad eam regionem pertinet, quà haec è calvaria in vertebras labitur, ac dorſalis ſpinalisve medulla verè nuncupatur. Hoc quintum par univerſum per [c] foramen fertur impenſe tortuoſum, & privatim ipſi inciſum, quouſque in cavitatem pertingat, auditus organo praeparatam, in qua quintum par variè diſcinditur, & propagines quaſdam membranae modo [d] dilatatas, ejus cavitatis ſedibus offert, auditus organi non infimam partem conſtituens. Praeter has verò propagines, duos educit nervulos, ſeorſum ſingulos per proprium foramen elabentes. [e] Unus quidem per [f] tranſverſum ducitur foramen, quod etiam admittit [g] venulam in auditus organum excurrentem: atque hic nervulus non pro-

a 1, 2 *fig.* I *craſſius quàm* Z. 9, 14 *fig. lib.* 7 M. *ac fig. cap.* 8 *lib.* 1 D.
b 1 *fig.* D, E.
c 3 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 *a.*
d 1, 2 *fig.* φ. *ſed potius ſpecta fig. cap.* 8 *lib.* 1.
e 1, 2 *fig. b.*
f 2 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 V.
g *fig. cap.* 14 *lib.* 3 *n.*

h 2 fig. R. i 1, 2 fig. c. k 2 fig. cap. 12 lib. 1 b. l 4 muſcul. tab. Δ. m 2 fig. R.

procul ab egreſſu tertii paris [h] ramo commiſcetur, inſtar vitis capreoli involuto. [i] Alter verò nervulus per [k] foramen repit impenſe arctum, & inſigniter quoque tortuoſum, & immiſſam ipſi ſetam aut plumbeum filum non admittens, ob idque etiam Anatomicis caecum appellatum. Nervulus iſte transverſim ſupra [l] muſculum ducitur, qui à jugali oſſe pronatus, inferiorem maxillam movet: ubi verò ad anterius uſque ejus muſculi latus antrorſum prorepſit, [m] dicto jam & capreoli forma implexo tertii paris ramo commiſcetur, in genarum cutem & muſculos buccae motuum autores digerendus. Atque illi demum duo ſunt nervuli, quos illi tertii paris ramo commiſceri, ſuperiùs dicebam.

n 1 fig. juxta M enaſcitur L. o 1, 2 fig juxta a oritur d. 14 fig. lib. 7 L. p 3 fig. cap. 12 lib. 1 H ſub G. q 6 muſc. tab. unus A, alter D.

Nervus juxtà quinti paris radicem principium ducens.

Porrò quemadmodum [n] juxta praecipuam tertii paris radicem, alia quaedam radix enaſcitur, tertio pari adſcripta: ſimili etiam ratione juxta quintum nervorum par, interiùs paululum [o] alia exoritur radix, quinti paris radice multo gracilior, ac quodammodo durior. Haec ſurſum verſus priora ſub cerebri baſi aliquamdiu protenſa, duram cerebri membranam perforat: ac per [p] proprium foramen, ſub ſecundi paris foramine exſculptum, è calvaria procidens, in [q] temporalem muſculum, illumque digeritur, qui in ore deliteſcens, inferioris maxillae ad ſuperiora motus unà cum aliis autor cenſetur. Hanc radicem cum ſua conjuge liceret peculiaris conjugii loco cenſere. quo minus tamen aliorum Anatomicorum (qui eas radices prorſus ignorarunt) numerum perturbem, ipſas quinto pari adſcribam: ad eum videlicet modum, quo minorem tenuioremve tertii paris radicem tertio pari ſuperiùs adnumeratam reliqui.

r 2 fig. Q. R. b, c, d.

Quot nervorum propagines temporali muſculo offerantur.

Ad temporalem itaque muſculum [r] quinque nervorum pertingunt propagines: prima quidem à graciliori tertii paris radice, ſecunda à majori radice, tertia autem & quarta à quinti paris primario educuntur nervo: quinta autem is demum nervus eſt, quem jam quinto pari connumerabam. Neque ſanè fruſtra, atque ut ſors fert, tot nervorum ſoboles temporali muſculo Natura videtur porrexiſſe: ſciebat enim, hunc muſculum pro ſua mole omnium corporis muſculorum validiſſimam functionem obiturum. Item quum haud ignoraret, quàm molles illi eſſent nervi, quos à cerebro eduxit, ſumma mehercule providentia illos, quantum licuit ex oſſium contactu, itinerisque longitudine, voluit indureſcere. Nulli enim non obvium eſt, quàm callidè ſurculum inſtar capreoli involutum, duriorem effecit, quòd is ſolus oſſi minimo ſpatio contiguus ſit: alios autem non involvit, quòd longo intervallo oſſibus attendantur, ipſorumque nonnulli per tortuoſos & involutos oſſium meatus etiam porrigantur.

CAPUT IX.

DE SEXTO PARI NERVORVM CEREBRI.

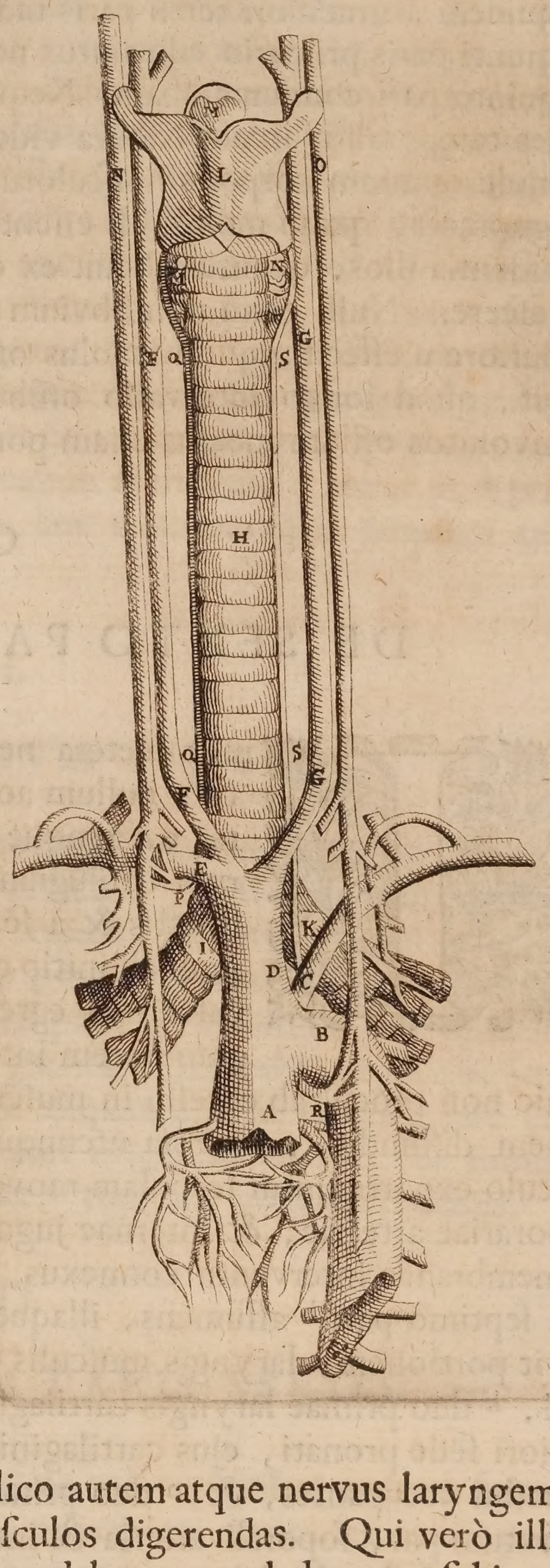
a 1, 2 fig. e. 9 fig. lib. 7 N. 14 fig. N. b 2, 3 fig. cap. 12 lib. 1 c. c fig. cap. 14 lib. 3 I & C. d 2 fig. f. e 9 muſc. tab. Γ. f ult. fig. lib. 3 k & δ. g 2 fig. ν. h 2 fig. o. i 2 fig. g. k 2, 3 fig. cap. 21 lib. 2 I. l 7, 8 fig. cap. 21 lib. 2 V. m 4 fig. ejuſdem cap. N. n ut in ult. fig. lib. 3 ι, k, δ. o 2 fig h. p Spectantur 2 figur. cap. 11 ubi ſurculi η, η notantur. q 2 fig. i, i. r ad q ſub Δ 7 muſc. tab. s 2 fig. k, k. t 4 muſc. tab. Θ. u 4 tab. S. x 5 tab. P.

Inter caetera nervorum paria, in calvariae cavitate principium ducentia, nullum aequè ſparſam ramorum edit ſobolem, neque in tam multas eaſdemque varias inſeritur partes, atque [a] ſextum cerebri nervorum conjugium, quod paulo inferius quàm quintum par, aliquot diſtinctis & à ſe invicem diremptis ſurculis initium ſumit, qui mutuò mox ab initio commiſſi, unum efformant nervum, qui per [b] foramen calvariam egreditur, quod [c] minorem arteriae ſoporalis ramum, & grandiorem internae jugularis venae ramum, ſimul admittit. Nervus hic non procul ab egreſſu in muſculos poſteriorem cervicis ſedem occupantes [d] propaginem diffundit, numeroſa utcunque ſerie in ſoboles digeſtam: quarum praecipuae [e] muſculo exporriguntur ſcapulam moventium ſecundo. Ipſe autem ſexti paris truncus, [f] ſoporariae arteriae, & internae jugulari, ac [g] ſeptimo pari cohaerens, & ſimul cum ipſis membranae interventu connexus, ad laryngis uſque latera protenditur, inibi portionem à ſeptimo pari [h] aſſumens, illaque ſe adaugens. Deinde ſextum par, quum hanc adſcivit portionem, laryngis muſculis [i] ramulos transverſim exhibet. Sunt autem illi muſculi, [k] duo primae laryngis cartilagini duntaxat proprii, qui ex ſtomacho, gulaeve poſteriori ſede pronati, ejus cartilaginis lateribus inſeruntur. deinde [l] duo, tertiae cartilaginis baſim occupantes, & [m] duo primam cartilaginem ſecundae committentium. Hinc verò ſextum par, ſoporali arteria & interna jugulari [n] concomitatum, ad thoracis uſque elatiorem deſcendit ſedem, ac mox [o] inſignem utcunque propaginem ad primae thoracis vertebrae latus derivat, quae ſub membrana coſtas ſuccingente, ſecundùm coſtarum radices prorepens, à [p] nervis in coſtarum intervalla ex dorſali medulla porrectis, [q] ſurculos quoſdam aſſumit. Quum verò haec propago, ejuſmodi adaucta ſurculis, ſeptum transverſum praetergreſſa [r] eſt, in organa nutritioni ſubſervientia, uti mox audies, diſpenſatur. Praeter hanc propaginem, ſexti paris nervus juxta ſuperiorem thoracis ſedem [s] ramulos [t] muſculo offert, à pectoris oſſe & clavicula ad mamillarem capitis proceſſum deducto, & capitis motibus ſubſervienti. deinde & [u] muſculo, qui hinc à pectore os [v] referens accedit. praeterea & [x] illi, qui hinc ad infimam cartilaginis primae laryngis ſedem perfertur.

tur. Hujuſmodi ſanè utrorumque ſexti paris nervorum, priuſquam thoracis cavitatem penitiùs ſubeant, occurrit ſeries. Quae autem adhuc enarranda ſupereſt, mox atque hîc figuram contextui interjecero, deſcribetur.

Quamvis nuda ſeptem nervorum cerebri parium delineatio, ad finem primi Capitis poſita, omnem ſexti paris ſeriem oſtendat, atque ita pariter nervos recurrentes exprimat, non abs re me facturum arbitror, ſi peculiarem eorum tabulam unà cum arteriae magnae & aſperae partibus, quantum ſcilicet ad ipſorum ſeriei oſtenſionem attinet, hîc contextui Capitis interjecero, quum horum nervorum adeò frequens medicis ſit mentio, & intuitus pariter ob ſummum Naturae miraculum nulli non ſit longè jucundiſſimus.

A *Arteriae magnae ex ſiniſtro cordis ventriculo exortus, ubi haec duas coronales promit arterias.*
B *Arteriae magnae truncus, deorſum ad ſpinam reflexus.*
C *Arteriae magnae ramus, obliquè ſurſum ad primam ſiniſtri lateris coſtam tendens, ac in ſiniſtrum poſtea brachium excurrens.*
D *Arteriae magnae portio, jugulum petens.*
E *Arteria transverſim in dextrum brachium procedens. Quas verò haec, & illa quam D inſignivimus, ſobolcs diffundant, ex nuda arteriae magnae figura, decimo Capiti tertii libri ſubjuncta, petas licebit.*
F, F *Soporalis dextri lateris arteria.*
G, G *Siniſtra ſoporalis arteria.*
H *Aſperae arteriae caudex.*
I, K *Duo aſperae arteriae trunci, in quos haec primùm ad pulmones finditur.*
L *Larynx, aſperaeve arteriae caput.*
M *Glandula, laryngis radici ad latus utrinque connata.*
N *Dexter ſexti nervorum cerebri paris caudex.*
O *Siniſter ſexti paris caudex.*
P *Dextri nervi ramuli, ad arteriam quae dextrae exporrigitur axillae, revoluti, & in unum coëuntes nervum, qui interdum unico conſtat ramulo.*
Q, Q *Dexter nervus recurrens.*
R *Siniſtri ſexti paris caudicis ſurculi, qui ad arteriae magnae truncum verſus inferiora corporis deductum, reflectuntur.*
S, S *Siniſter nervus recurrens. Reliquae verò ſexti paris nervorum propagines, hîc paſſim detruncatae, in nuda cerebri nervorum tabula ſpectandae ſunt.*

Dexter nervus recurrens.

Quum itaque dexter ſexti paris nervus, thoracis cavitatem ingreditur, ac inter arterias & venas in jugulo repit, ab interiori ipſius latere [a] modò tres, [b] modò duos invicem ſuccedentes diffundit ramulos, [c] reverſivum dextri lateris nervum conſtituentes. Ramuli enim iſti ad [d] arteriam, quae in dextram alam exporrigitur, veluti ad trochlei rotulam revoluti, ſimul coëunt, nervumque unum efformant, ad dextrum aſperae arteriae latus ſurſum excurrentem. mox namque ex illis ramulis (quorum loco interdum ſimplex viſitur) unus conflatur nervus, qui dextrum aſperae arteriae latus petit: & membranae interventu ipſi adnexus, ad dextrum uſque laryngis latus properat, [e] glandulae incumbens, quae aliis glandulis neque colore, neque ſubſtantia reſpondens, laryngis radici hîc in dextro latere (uti in ſiniſtro altera) connaſcitur. Ilico autem atque nervus laryngem contingit, in plures partitur ſoboles, in ſui lateris muſculos digerendas. Qui verò illi ſint, poſteaquàm ſiniſtrum recurrentem nervum ſermone ad laryngem deduxero, ſubjungam.

a P. & 2 *fig. l.*
b 6 *fig. lib.* 6 *b.*
c Q, Q. 2 *fig. m.*
d E. *fig. cap.* 12 *lib.* 3 Y.
e M & 6 *muſc. tab.* L.

Siniſter recurrens.

[f] Siniſter itaque ſexti paris nervus, jam thoracis cavitatem ingreſſus, [g] arteriae in ſiniſtrum brachium propagandae ramulos, qui ſurſum reflecterentur, exporrigere nequit: quòd ea obliquè ſurſum, non autem dextrae arteriae modo, transverſim, in alam contendat. Haudquaquam enim aequè tuta ad obliquum atque ad transverſum, chordae alicujus reflexus perficitur: imò haec, ſi ad obliquum baculum revolvitur, ſenſim ſurſum conſcendit, eandem reflexus ſedem nunquam ſervans. ac proinde ſiniſter nervus tantiſper verſus cordis baſim deſcendit, quouſque extra cordis involucrum arteriae magnae contingat [h] truncum, ad ſpinam deorſum explicatum. Atque hîc mox [i] tres, aut etiam

f O. *fig.* 6 *lib.* 6 *d.*
g C. *fig. cap.* 22 *lib.* 3 D.
h B. *fig. cap.* 12 *lib.* 3 *i.*
i R. 2 *fig. o.*

k 6 fig. lib. 6 c. *l S, S. 2 fig. p. 6 fig. lib. 6 g, g.* *m fig. 7 cap. 21 lib. 2 P, R.* *n 1 fig. 11, 12, 13 cap. 21 lib. 2.* *o 8, 9 fig. ejuſdem cap. a, b.* *p 1, 2 fig. cap. 19 lib. 2 D, D.*

etiam [k] pauciores à nervo educuntur ſurculi, qui ad arteriae truncum, quà is ad ſpinam deflectitur, revoluti, invicem uniuntur, [l] ſiniſtrumque recurrentem nervum conſtituunt: qui ſurſum properans, membranae beneficio aſperae arteriae ſiniſtro lateri adnectitur: ac cum primùm laryngem contingit, non minus quàm dexter nervus in ramos derivatur, qui omnes in ſui lateris muſculos, deorſum capita habentes, ceſſant. Sunt autem hi, ſi utriuſque lateris muſculos junxeris, [m] quatuor, ſecundae cartilagini tertiam nectentes, quorum beneficio tertia cartilago retrorſum atque in latera ducitur, & laryngis [n] lingula adaperitur. Praeterea [o] duo tertiam cartilaginem primae jungentes, qui laryngis rimulam ſeu lingulam claudunt, ac ſoli propemodum tunc exſpirationi obſtant, quum egerentes, vi ſpiritum retinemus, ac interim quantum poſſumus, caeteris muſculis exſpirationem molimur. His praeter alios nonnullos accedunt linguae [p] muſculi, ab oſſis υ referentis medio, ut linguam moveant, pronati. Quum itaque praeſentes muſculi inferiùs ſua ſortiuntur capita, atque movendum corpus deorſum attracturi erant, neceſſum eſſe credimus, animalem ſpiritum ab inferioribus partibus ſurſum quodammodo ipſis deduci. Quod quanta induſtria immenſus corporis noſtri Opifex in horum nervorum (qui Graecis ἀλινδρομοῦντες vocantur) convolutione molitus fuerit, etſi ex ipſa diſſectione, & ſuccincta hac nervorum diſtributionis narratione dignoſcere poſſis: nihilominus Galenum, qui hos nervorum inflexus omnium primùm à ſe inventos aſſerit, adeundum hortor, ubi in ſeptimo de Partium uſu, veros Deo celebrat hymnos, magisque attentam requirit mentem, quàm ſi Eleuſinia & Samothracia, vel aliam quamcunque celebrationem divinam, aequis auribus adſtans, intentusque iis quae fiunt dicunturque à ſacerdotibus, audias. Jure enim Galenus ſibi perſuadet, celebrationem inibi traditam his nulla parte inferiorem eſſe, neque minus oſtendere incredibilem ſapientiam virtutemque omnium conditoris Dei.

Reverſivi nervi cur facti credantur.

q 2 fig. q. *r 2 fig. r.* *s 6 fig. lib. 6 h.* *t ejuſdem fig. I.* *u 2 fig. ſ. & 14, 15 fig. lib. 5 Γ, V.*

Reliqua ſexti paris in thoracis amplitudine ſeries.

Porrò ſexti paris nervi, poſtquàm reverſivos exprompſere, ac jam cordis baſim ſpectant, ramulos notatu dignae craſſitudinis [q] in pulmonis tunicam [r] & membraneum cordis involucrum diſpergunt. Item à ramulis ſiniſtram cordis involucri ſedem implicantibus, atque à ſiniſtro ſexti paris nervo deprompțis, [s] ſurculus quidam cordis involucrum inibi permeat, ubi id ſiniſtro lateri [t] arterialis venae unitur. Atque hîc ſurculus oppidò quàm tenuis, & non niſi accuratiſſimè ſectionem adminiſtranti obvius, ipſi arteriali venae adnaſcitur: & ad ſiniſtrum ipſius latus, verſus poſteriora tamen magis, exporrectus, in cordis baſim fertur, inibi mox in ſoboles capillorum modo gracillimas conſumptus, ac cordis baſis ſuperficiei vix proprius. Quod nunc ex nervis ſexti paris [u] reliquum eſt, deorſum ad ſtomachum defertur: ac dexter quidem dextro ipſius attenditur lateri, ſiniſter autem ſiniſtro. Mox verò atque nervi ſtomacho, membranae interventu laxè adnectuntur, ſinguli in binos partiuntur ramos, adeò obliquè ſecundùm ſtomachum convolutos, ut dextri nervi rami ſiniſtram ipſius ſedem in progreſſu obtineant, ſiniſtri autem rami dextram ſedem amplexentur. Atque ita quatuor praeſentes rami ſeptum transverſum unà cum [x] ſtomacho permeant, nullos prorſus in transgreſſu ſepto ſurculos offerentes. verùm ſparſa admodum ſerie ſuperius ventriculi os [y] ambiunt, ramos in priora & poſteriora corporis ventriculi ſpargentes. Ab iis ramis, qui dextrum hujus orificii latus implicant, [z] propago utcunque inſignis depromitur, quae per ventriculi ſuperiora ſecundùm ipſius latitudinem inferius ventriculi orificium accedens, in progreſſu anteriori poſteriorique ventriculi ſedibus ſoboles quaſdam diffundit. Quum verò illa propago inferius orificium ſuperavit, venae portae inſtrata, in jecoris cavum [a] properat, ibidem in jecoris tunicam abſumenda. Dextri nervi ſexti paris [b] ramus, quem ante recurrentium nervorum principia, coſtarum radicibus ſub tunica coſtas ſuccingente exporrigi, aliorumque nervorum per earundem intervalla excurrentium [c] congreſſu augeri docuimus, ſimulatque ſeptum transverſum unà cum [d] grandi arteria praetergreſſus eſt, propagines diffundere incipit: ac [e] primam quidem inferiori membranae omenti offert, transverſim jecoris cavum adeuntem. Haec in ipſo ductu inferiori membranae omenti [f] ramum exhibet, qui deorſum tenſus, & in ſurculos diſſectus, tum ipſi membranae omenti in dextra parte implicatur, tum etiam colo inteſtino, ubi id huic membranae tanquam ad meſenterium committitur. Deinde [g] alius ramus ab illa propagine duodeno inteſtino, & jejuni initio deducitur, adeò gracilis, ut interdum conſpici nequeat. Poſt hunc alius longè [h] craſſior ſuperiori membranae omenti depromitur, qui dextram ſedem fundi ventriculi perreptans, multas ſoboles ventriculo & ipſi omento communicat. Quod autem primae illius propaginis adhuc [i] ſupereſt, jecoris cavo & bilis veſiculae ſurculos praebet. Secundam verò [k] propaginem ſexti paris ramus, dextri lateris coſtarum radicibus attenſus, in dextrum renem & [l] pinguem membranam ipſi obductam digerit. [m] Tertiam porrò dictis jam grandiorem diffundit ad dextram meſenterii ſedem, & in inteſtina meſenterio hîc connata ſpargendam. Quod autem ejus rami [n] reliquum eſt, ſubinde in veſicam, & in mulieribus in uteri fundum dextra ex parte nonnihil ceſſat: veſica enim & uterus ſuos quoque nervos à dorſali medulla in ſacro oſſe deducta mutuantur. Ad eundem ferè modum ſiniſtri ſexti paris nervi ramus, coſtarum exporrectus radicibus, digeritur. [o] Propaginem enim inferiori membranae omenti largitur, transverſim in lienis cavum porrectam: quae in progreſſu, anteaquàm lienem contingit, [p] duos diffundit ſurculos, in

Sexti paris ſeries in nutritionis organa.

x 7 muſc. tab. r. *y 2 fig. t.* *z 2 fig. u. & 15 fig. lib. 5 X.* *a 2 fig. x. & 12 fig. lib. 5 T. & 15 fig. Y.* *b 2 fig. h.* *c 2 fig. i, i.* *d 7 muſc. tab. q.* *e 2 fig. y. Dein ſpecta ſeriatim 3 & 4 fig. lib. 5. ubi cum vena & arteria horum nervorum occurrit ſeries.* *f 2 fig. ζ.* *g 2 fig. α.* *h 2 fig. β.* *i 2 fig. *. & ſ fig. 13 lib. 5.* *k 2 fig. γ.* *l 20 fig. lib. 5 T.* *m 2 fig. δ.* *n 2 fig. ε.* *o 2 fig. ζ & hujus propaginis ſeriem petes ex 3, 4 & 14, 15 fig. lib. 5.* *p 2 fig. θ, ι.*

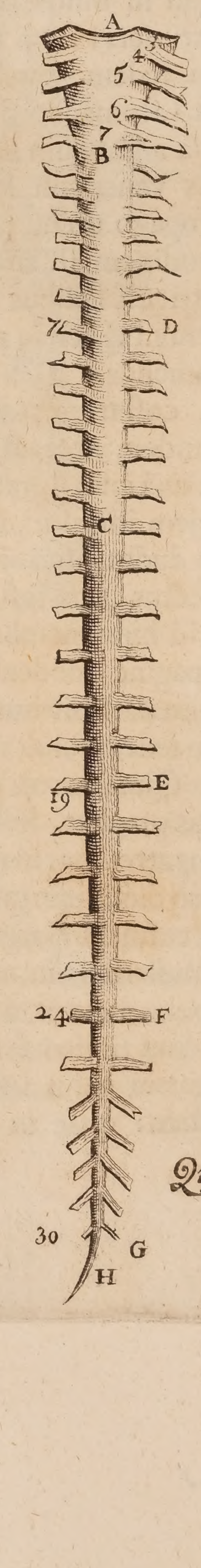
in humiliorem omenti membranam, & colum inteſtinum, quà ventriculo hîc attendi-
tur, diſperſos. Deinde q aliam ſobolem emittit, illis ſurculis craſſiorem, quae ſiniſtram q 2 *fig.* †.
fundi ventriculi ſedem perreptans, ventriculo ipſique ſuperiori membranae omenti (qua
etiam ſoboles ipſa ſuffulcitur) per multa germina derivat. Mox quoque à r propaginibus, r 1 *fig.* η.
lienis cavo ſe inſerentibus, s exiles ramuli ſiniſtrum ventriculi latus accedunt, illis con- s 15 *fig. lib.* 5
comitati venis ac arteriis, quas à lienem petentibus vaſis huc reflecti, antea diximus. *g,g.*
t Secundam propaginem ramus ille ſiniſtris exporrectus coſtis, ſui lateris meſenterio, ipſi- t 2 *fig.* κ.
que commiſſis inteſtinis offert, & poſt hanc u tertiam ſiniſtro reni exhibet, ac demum u λ.
ipſius x reliquo ſiniſtram veſicae ac fundi uteri ſedem interdum amplectitur. A propagi- x μ.
nibus in meſenterium ſparſis, interdum cum y ſeminalibus venis & arteriis ſurculos ad te- y 22, 23 *fig.*
ſtes uſque deductos me animadvertiſſe arbitror. Hujuſmodi itaque ſexti paris nervorum *lib.* 5 *x, t,*
cerebri eſt ſeries. *α, γ.*

CAPUT X.

DE SEPTIMO PARI NERVORUM CEREBRI.

Nervorum cerebri a ſeptimum ac ultimum par, uti caeteris paribus du- a 1, 2 *fig.* ν.
rius eſt, ſic quoque ex duriori enaſcitur principio: incipit enim ali- & 9, 14 *fig.*
quot invicem diſtantibus ſurculis à dorſali medulla, b ubi modò calva- *lib.* 7 O.
riam eſt egreſſura. Hinc in anteriora modicè tenſum, & ipſius ſur- b 1, 2 *fig.* E.
culis in unum coëuntibus, per c foramen procidit, ſibi privatim ex- c 3 *fig. cap.*
ſculptum. Simulatque verò ſeptimum id par è calvaria lapſum eſt, 12 *lib.* 1 *d.*
d ſexto cohaeret pari, & e propagines aliquot diſpenſat f muſculis, qui d 2, 2 *fig.* e.
à proceſſibus ſtylum imitantibus principium ducunt: ex quorum nu- e 2 *fig.* ξ.
mero eſt alter tertii paris muſculorum oſſi υ referenti peculiarium, isque qui inferiorem f 4 *muſc. tab.*
maxillam deorſum trahit, & alius linguae proprius. Septimum par hinc ad linguae uſ- Q. & 5 *tab.*
que radicem deſcendens, in plures diducitur g ſoboles, quae in linguae muſculos, & oſ- H, I. & 1,
ſis υ referentis, & in omnes laryngis muſculos, ſuperiori Capite non enumeratos, im- 2 *fig. cap.*
plicantur, eorumque muſculorum motibus praeſunt. Verùm praeter illas ſoboles, ſepti- 19 *lib.* 2 F.
mum par non minimam ipſius portionem ſexto pari nervorum cerebri juxta linguae radi- g 2 *fig.* π.
cem inibi h offert, ſextum par illa portione adaugens. h 2 *fig.* ο.

PRIMA TRIUM FIGURARUM, QUAE SUBSEQUENTIBUS capitibus communes habentur.

Praeſens figura duabus modò conſequentibus figuris, quae nervorum à dorſali medulla prodeuntium nudam ſeriem oſtendunt, potiſſimùm ſubſervit. Hac namque ſola dorſalis medulla, ab ea ſede, qua è cerebri baſi principium ſumit, ad extremum ipſius uſque finem, ex humiliori ſacri oſſis ſede procidentem, delineatur.

A *Dorſalis medullae initium, è cerebri baſi pronatum.*

B *Hac regione dorſalis medulla, calvariae amplitudinem egrediens, primam cervicis ſubit vertebram: adeò, ut ipſius pars, adhuc in calvaria conſiſtens, ac quinque quodammodo nervorum cerebri poſteriora educens paria, ab A ad B metiatur.*

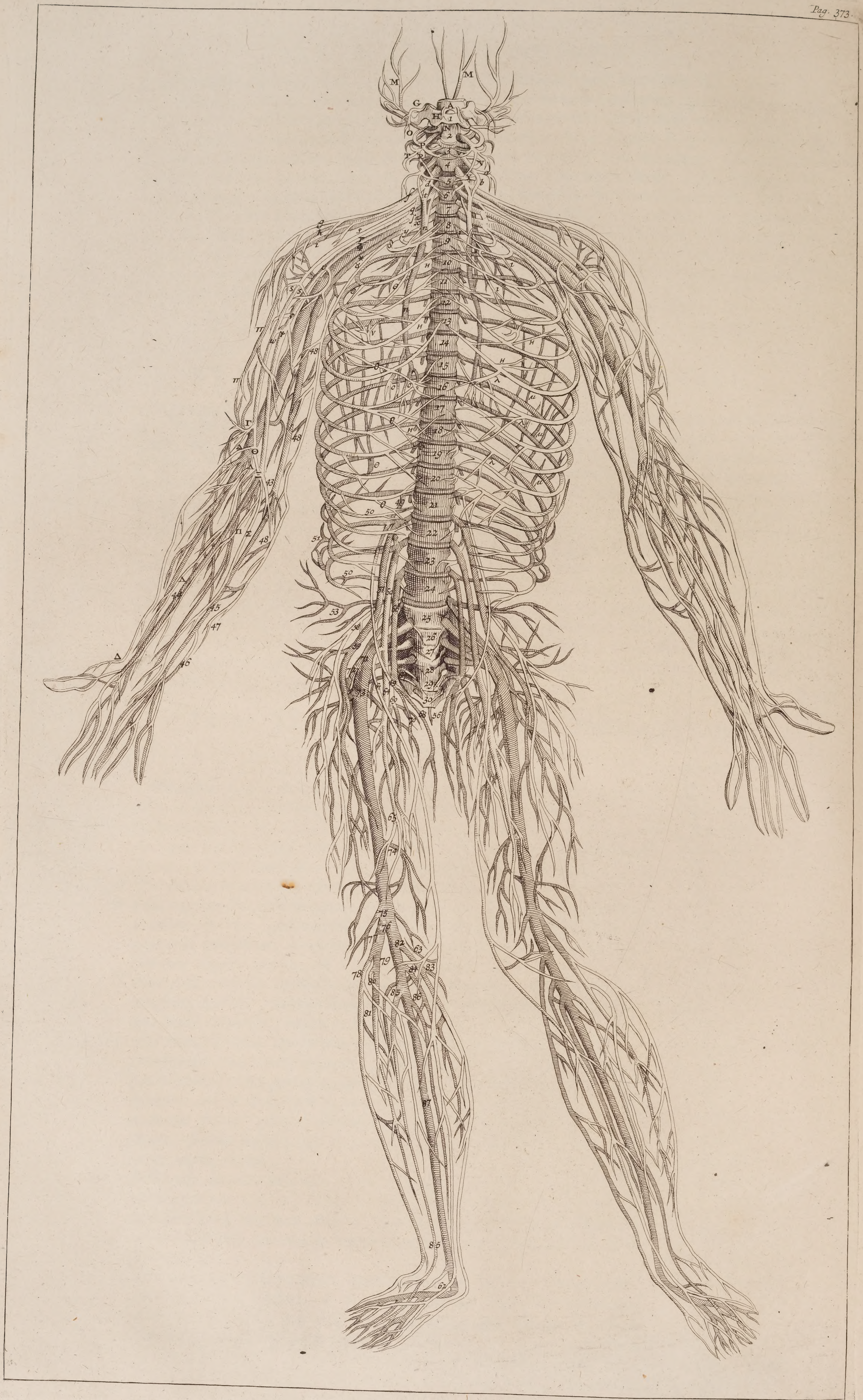
C *Hac ſede dorſalis medulla non amplius ſimplex, ac velut ſolida, deorſum ducitur: verùm imaginem refert multorum funiculorum, qui ſimul commiſſi, rectà tenduntur.*

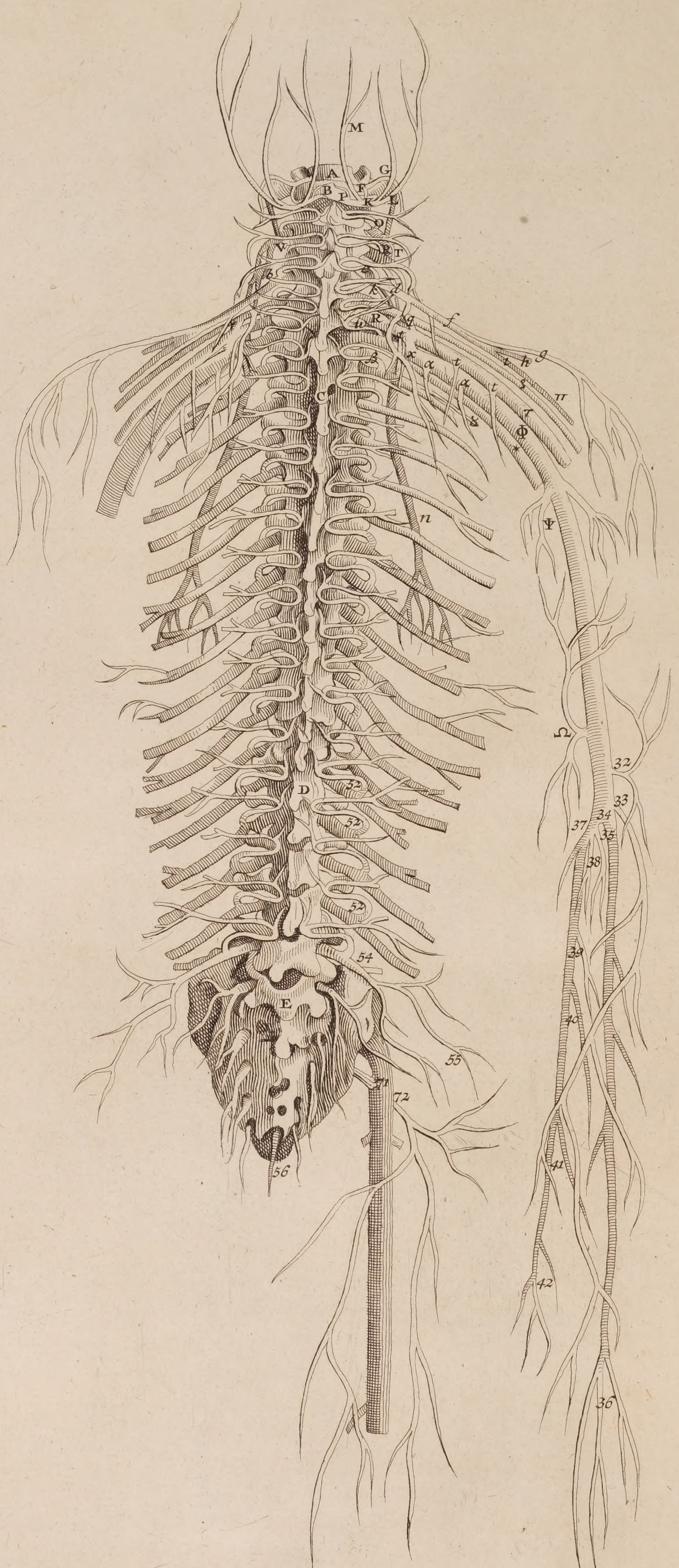
3, 4, 5, 6, 7 *His characteribus nervorum radices notantur, à dorſali medulla, priuſquam è calvaria labatur, prodeuntium. Sunt autem radices hae eorum cerebri parium, quae ſingulis characteribus indicantur. Numeri autem in dextro figurae latere repoſiti, triginta nervorum indicant paria, quae à dorſali medulla, in dorſi oſſibus jam conſiſtente, producuntur, uti in characterum adhuc reliquorum indice modò explicabimus.*

D, 7 *Inibi ubi dorſalis medulla, jam dorſi oſſa ſubiens, primum ipſius nervorum par educit, B conſpicitur, quod cum D in ſiniſtro latere & charactere 7 in dextro, intervallum dorſalis medullae denotat, cervicis vertebris comprehenſum, ſeptemque ex illis proferens paria.*

E, 19 *Duodecimo pari nervorum, quos dorſalis medulla in thoracis vertebris contenta profert, E & 19 adhibentur. atque ita etiam media inter D & E, aut 7 & 19 conſiſtentia undecim paria, citra characterum operam ſunt obvia.*

Quin-

M
A
G
B
F
K
E
D
C
n
f
g
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
52
54
55
56
71
72

F, 24 *Quinto pari eorum nervorum, quos dorſalis medulla, lumborum vertebris complexa, emittit, F & 24 accommodavimus. adeò, ut inter E & F, aut inter 19 & 24, etiam reliqua quatuor occurrant paria, lumborum vertebris adſcripta.*

G, 30 *Sexto pari nervorum, à dorſali medulla in oſſe ſacro repoſita prodeuntium, G & 30 accommodavimus, ita oſtenſuri ſex nervorum paria, & dorſalis medullae partem, ad ſacrum os relatam.*

H *Dorſalis medullae extremum, quod inconjugatum ab oſſis ſacri fine procidit.*

TRIGINTA PARIVM NERVORVM QVAE A DORSALI medulla, dorſi oſſibus contenta, originem ducunt, nuda delineatio, quae trium ſubſequentibus Capitibus communium figurarum ſecunda numeratur.

TERTIA TRIVM FIGVRARVM SVBSEQVENTIBVS CAPITIBVS communium, quae oſſium dorſi contextum poſteriori facie ita commonſtrat, atque modò praecedens eundem anteriori facie oculis ſubjicit. Dein univerſa dorſalis medullae nervorum ſeries hac figura depingitur, quae ſuperiori figura minus aptè ſpectari poteſt, & cui characteres non ſatis commodè illic adſcribere licuit. Caeterùm in utriſque figuris dorſalem medullam adhuc in dorſi oſſibus repoſitam finximus, ut nervorum parium numerus & egreſſus in procinctu ocyus eſſet, quodque jam ante in prima figura, dorſalis medullae oſſibus liberae effigiem propoſuimus.

CHARACTERVM SECVNDAE ET TERTIAE FIGVRARVM, quibus dorſalis medullae nervorum ſeries exprimitur, Index.

Quandoquidem hic characterum Index ad duas nunc praecedentes pertinet figuras, quae multos characteres unà habent communes, & dein pleroſque ſeorſim proprios, non inopportunè has notas 2, 3 characteribus pro ipſorum ratione ſubſcribam. & licet numeri characteres in figuris paſſim quoque ſint obvii, notis tamen illis modò ſubjungendis parum obſcuritatis acceſſurum arbitror.

A2, 3 *Dorſalis medullae ſedes, qua primùm ea vertebras ingreditur.*

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7. 2 *Septem cervicis vertebrae.*

8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19. 2 *Duodecim thoracis vertebrae.*

20, 21, 22, 23, 24. 2 *Quinque lumborum vertebrae.*

25, 26, 27, 28, 29, 30. 2 *Sex ſacri oſſis oſſa. Os autem quod coccyx nobis in homine dicitur, hic non appinximus, quia dorſalem medullam non continet, nulluſque nervus ab ipſo elabitur. Caeterùm numeri characteribus, quibus jam dorſi oſſa inſignivimus, etiam dorſalis medullae nervorum paria indicabimus, quae ad elatiorem ſedem ejus ſpectant oſſis, cui numerus inſcribitur. Priuſquam tamen nervorum ſeriem nunc explicabimus, dorſi oſſa in tertia figura notabimus.*

B 2 *Prima cervicis vertebra.*

C 3 *Prima thoracis vertebra. atque ita à B ad C ſeptem cervicis notantur vertebrae.*

D 3 *Prima lumborum vertebra. à C itaque ad D duodecim thoracis vertebrae indicantur.*

E 3 *Principium oſſis ſacri. unde etiam à D ad E quinque lumborum vertebrae in conſpectum veniunt, & ſub F totius ſacri oſſis poſterior ſedes.*

F 3 *Primi paris nervorum dorſalis medullae jam in vertebris poſitae poſterior propago.*

G2, 3 *Poſterioris primi paris propaginis ſeries. notatur autem praecipuè ramus ipſius, tranſverſum primae vertebrae proceſſum accedens, & inibi in muſculos aliquot digeſtus.*

H2 *Anterior primi paris propago.*

I 3 *Secundi paris poſterior propago. atque hoc etiam charactere ejus propaginis minor ramus inſignitur.*

K 3 *Poſterioris ſecundi paris propaginis craſſior ramus.*

L 3 *Coitus tertii paris rami, in ſecunda figura S notandi, cum ſecundi paris ramo, K jam indicato.*

M, M 2, 3 *Craſſioris ſecundi paris rami ſeries, ad verticis & occipitii cutem.*

N2 *Anterior ſecundi paris propago.*

3. 2 *Tertium par.*

O 2, 3 *Poſterior tertii paris ramus, retrorſum ad ſpinam ſecundae cervicis vertebrae reflexus, ac inter muſculos vertebris hac ſede adnatos latitans. Quando verò ſpinam contingit, extrorſum fertur per mutuum congreſſum dextri lateris muſculorum cervicis poſteriora occupantium, cum muſculis ſiniſtri lateris: atque hinc rurſus obliquè in latera ducitur. Hunc ſanè ductum omnium parium à tertio hoc, ad vigeſimumquartum uſque poſteriores rami imitantur.*

P 2 Anterior tertii paris ramus, qui in quatuor dirimitur propagines. ac Q in ſecunda
Q, R. figura primam indicat, muſculis cervicem flectentibus inſertam. R in ſecunda & ter-
S. tia indicat propaginem, quae cum quarti paris propagine Y notanda congreditur. S in ſecunda figura tertiam notat, quae poſterioris ſecundi paris propaginis grandiori
T. ramo K notato inibi commiſcetur, ubi L in tertia figura ſcripſimus. T in ſecunda & tertia quartam anterioris tertii paris rami inſinuat propaginem, muſculis inſertam, qui transverſis vertebrarum committuntur proceſſibus.

4. 2 Quartum par. Veritus ne characterum copia praeſentes nervorum tabulas, neutiquam profectò caſu ludoque à me partas, obliteraret, quarti paris characteres in ſiniſtrum latus rejeci: ut dextrum latus, alioquin pluribus oneratum characteribus, hac ſaltem ſede liberum eſſet, ipſaeque quinti paris & ſubſequentium parium notae opportuniùs accommodarentur.

V 2, 3 Poſterior quarti paris ramus.

X 2, 3 Anterior quarti paris ramus, in ternas diremptus propagines. Y in ſecunda figura
Y. indicatur prima propago, tertii paris propaginem R inſignitam admittens. a in ea-
a. dem figura inſignitur ſecunda propago, in muſculos diſpenſata, transverſos vertebra-
b. rum proceſſus occupantes. b ſimiliter in ſecunda figura notatur tertia propago, quinti paris portionem e indicandam, ad ſepti transverſi nervi conſtitutionem accedens.

5. 2 Quintum par.

c 2, 3 Quinti paris poſterior ramus.

d 2, 3 Quinti paris anterior ramus, ab ipſius interno latere ramulum muſculis cervicem flectentibus exporrigens, qui inter d & characterem 6 in ſecunda figura eſt conſpicuus.

e 2 Propago anterioris quinti paris rami, maximam conſtituens ſepti transverſi nervi portionem.

f 2, 3 Anterioris quinti paris rami propago, quae inter muſculos occultata, ad ſummum per-
7, 7. reptat humerum. Characteres in tertia figura hoc modo 7, 7 conſpicui, hujus propaginis ſoboles notant, muſculis ſcapulam attollentibus oblatas.

g 2, 3 Propaginis f notatae ramus, in cutem exporrectus, quae ſummum integit humerum, & muſculum quo brachium attollitur.

h 2, 3 Propaginis f notatae ramus, muſculi brachium attollentis parti inſertus, quae à clavicula & ſummo humero, quà is claviculae articulatur, principium ducit.

i 2, 3 Propaginis quam f inſignivimus ramus, brachium attollentis muſculi parti inſertus, quae à ſcapulae ſpina exorditur: ſoboles autem rami i notati, quae in brachii cutem exporrigitur, cum brachii nervorum notis π in ſecunda & tertia figura indicabitur.

6. 2 Sextum par.

k 3 Poſterior ſexti paris ramus.

l, m Neſcio qua incuria l & m in ſecunda figura omiſerim: num ſcilicet in apponendis characteribus eos praeterierim, quum in ſiniſtro latere fortaſſis illos adhibitos arbitrarer: an verò appoſitos ſculptor non expenderit. Vtcunque ſit, ad ſiniſtrum latus e, tuo marte adſcribes l, ut ſexti paris anteriorem indices ramum. m verò accommodabitur illi ſurculo, quem à ſexto pari verſus n, hoc eſt, ſepti nervum, deduci conſpicis. Atque id figura hîc inſerta monitus, multo praeſtiteris faciliùs, quàm ego, delineationem fortè vitiaturus, & nihil interim promoturus, jam ſculpta ac praelo ſubjicienda tabula, l & m caeteris characteribus adjicere poſſem.

n, n 2, 3 Septi transverſi nervus, ex tribus ſurculis b, e & m conflatus. Quod verò utriuſque lateris nervus & in ſecunda figura & in tertia obliquo ductu incedat, hinc fit, quòd interſepientes thoracem membranae, propter cordis involucrum, quod inibi amplexantur, hac ſede extuberant.

o, o 2 Septi transverſi nervi in ſeptum ſeries.

p 3 Sexti paris ramus, cavam ſcapulae ſedem petens, & varii oblatus muſculis.

q 2, 3 Anterioris ſexti paris rami cum proximorum parium ramis implexus, portioque brachium accedens.

7. 2 Septimum par.

r 3 Poſterior ſeptimi paris ramus, ſimiliter atque alii hujus ſedis rami ſparſus.

ſ 2 Congreſſus ſeptimi paris cum proximis paribus, qui nervos in brachium deducit.

t, t, t 3 Propagines ſunt ſeptimi paris, ſeu potius nervi brachium petentis tertii, ac τ notandi, quae in hujus ſedis muſculos ſcapulam & brachium moventes accedunt.

8. 2 Octavum par, ſeu parium dorſalis medullae in thoracis vertebris repoſitae primum.

u 3 Poſterior octavi paris ramus.

x 2, 3 Octavi paris congreſſus cum ſeptimo pari, à quo in brachium aliqui exporriguntur nervi.

y 2 Octavi paris propago, per ſuperiorem primae coſtae ſedem ad pectoris uſque ſummum prorepens.

α, α 3 Surculi octavi paris, ſeu potius quarti brachium adeuntis nervi, in hujus ſedis muſculos diffuſi.

No-

9. 2 *Nonum par.*

β 3 *Poſterior noni paris ramus.*

ϱ 2 *Ne γ vicinum ipſi γ offenderet, anteriorem noni paris ramum δ inſignivimus, hic quoque notantes ejus rami propaginem, primae coſtae exporrectam.*

ζ 2 *Propaginis δ inſignitae ſurculi, in muſculos thoraci hic inſtratos protenſi. Verùm hujusmodi ſurculi in ſubſequentibus paribus exprimentur dilucidiùs.*

10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19. 2 *Paria nervorum à nono pari ad vigeſimum uſque notantur, quibus eadem penè propaginum, & potiſſimùm ad coſtarum intervalla eſt ſeries.*

η, η 2 *Surculi intercoſtalium nervorum, ſexti paris nervorum cerebri ramum augentes, qui ſub tunica coſtas ſuccingente harum radicibus exporrigitur.*

θ, θ, θ 2 *In dextro ſecundae figurae latere rami notantur, ab intercoſtalibus nervis in muſculos varia ſerie excurrentes, qui thoraci inſternuntur. Verùm in ſiniſtro latere paulo*
ι, ι. *expreſſiùs ejusmodi ramos inſignivi. Nam ι & ι ramos indicant in elatiorem partem exporrectos muſculi brachium pectori adducentis, cujus fibrae deorſum obliquè, ut &*
κ, κ. *praeſentes rami, porriguntur. κ verò & κ rami indicantur in humiliorem ejus muſcu-*
λ, λ. *li ſedem excurrentes, ac obliquè ſurſum reflexi. Porrò λ & λ rami oſtenduntur, obli-*
μ, μ. *què deſcendenti abdominis muſculo exporrecti. μ & μ rami inſinuantur, in muſculum propagati, cujus ope brachium verſus dorſi humiliora ducitur.*

ν 2 *In dextro latere ν ponitur, indicaturum nervi ſobolem, papillae quodammodo elargitam.*

ο, ο 2 *Ramuli à decimooctavo pari & decimonono, accedentes principium muſculi femur m ventium ſexti.*

π, π 2, 3 *Primus nervus brachium accedens, qui in externae brachii ſedis cutem digeritur. Verùm in ſecunda & tertia figuris, ϱ ſecundus brachium ſubingrediens nervus erit, τ tertius, φ quartus, * quintus, ϑ ſextus.*

ϱ 2, 3 *Secundus brachium petens nervus, quem Galeni autoritati nimium addictus, graciliorem quàm oportuit expreſſi, ſecus ac in figura hujus libri calci inſuta, quam tunc delineavi, quum meis oculis plus fidei, quàm Galeni libris tribuere coepi.*

ς, ς 2 *Secundi nervi propagines, quae capitibus anterioris cubitum flectentium muſculi digeruntur.*

τ 2, 3 *Tertius brachium accedens nervus. Quòd verò ſecundus & tertius nervus paulo magis quàm natura ſe habent, in brachii exteriora delineati ſint, in hoc factum putato, ut nervi invicem in pictura magis quàm natura diſtantes, omnia adamuſſim oculis ſubjiciant.*

υ 2 *Tertii nervi propago, in brachii cutem aliquouſque excidens, inter muſculum pectori brachium adducentem, & eum qui brachium ſurſum ducit.*

φ 2 *Tertii nervi ramulus, capiti oblatus muſculi cubitum flectentium poſterioris.*

χ 2 *Tertii nervi propago, in cutem anterioris brachii ſedis diffuſa.*

ψ 2 *Hîc congreſſus tertii nervi portionis cum ſecundo notatur. verùm jam ſaepius obſervavimus tertium nervum à ſecundo augeri: uti in figura etiam pinxi, hujus libri calci adhibita.*

ω 2 *Secundus nervus poſt congreſſum ſuae portionis cum tertio nervo, deorſum prorepens.*

Γ 2 *Secundi nervi ſurculus, capiti exporrectus longi, & radium in pronum ducentis muſculi.*

Δ, Δ 2 *Nervi ſecundi ramus, ſecundùm radium ad brachiale uſque properans, ac externam primi pollicis internodii ſedem ſub cute inibi adſcendens, ubi humilius Δ reponitur.*

Θ 2 *Nervi ſecundi ramus, jam dicto craſſior, qui mox in duas propagines dividitur.*

Λ 2 *Rami quem Θ inſignivi elatior propago, ſub cute ſecundùm internum latus repens longi, & radium in pronum ducentis muſculi.*

Ξ 2 *Rami Θ inſigniti inferior propago, jam Π & Σ notanda.*

Π, Σ 2 *Inferioris illius propaginis Ξ notatae duo praecipui rami, ſecundùm internam cubiti ſedem ad volam uſque frequenter exporrecti, quemadmodum & in dextra delineatum eſt manu.*

Φ 2, 3 *Quartus brachium ſubiens nervus. Hujus nervi propagines, etiamſi accuratè in ſecunda & tertia delineatae ſint figura, tertiae tamen duntaxat characteres adhibiturus ſum, ne ſecunda plus ſatis hic obfuſcetur.*

Ψ 3 *Quarti nervi propagines, muſculis cubitum extendentibus diffuſae.*

Ω 3 *Quarti nervi ramus, in cutem poſterioris brachii & cubiti articuli ſedis exporrectus.*

32. 3 *Quarti nervi propago, cutem accedens humiliori ſedi externi lateris brachii obductam.*

33. 3 *Quarti nervi ſoboles, in exterioris cubiti regionis cutem ad brachiale usque protenſa.*

34. 3 *Diviſio quarti nervi, quà jam externo humeri tuberi inſidet.*

35. 3 *Elatior dictae modò diviſionis ramus.*

36. 3 *Elatioris rami 35 notati, in exteriorem pollicis, indicis & medii ſedem propaginum ſeries.*

 De-

37. 3 *Demiſſior ramus diviſionis 34 indicatae, qui ulnae ad brachiale uſque exporrigitur.*
38. 3 *Propagines demiſſioris rami 27 inſigniti, quae muſculis inſeruntur, ab externo humeri tubere initium ducentibus.*
39, 40, 41. 3 *His notis propagines notantur demiſſioris illius rami, qui ulnae exporrigitur, quas offert trium muſculorum initiis, ab externa ulnae regione ſecundùm ipſius longitudinem pronatis.*
42. 3 *Rami 37 inſigniti finis, ac ſurculi, quos is articulo brachialis cum cubito praebet.*
*2, 3 *Quintus brachium ingrediens nervus.*
43. 2 *Tertii & quinti brachium accedentium nervorum ſeries, in muſculos internam cubiti ſedem occupantes.*
44. 2 *Tertii nervi ramus, radio exporrectus, ac in internam ſedem pollicis, indicis & medii digeſtus.*
45. 2 *Quinti nervi ramus, ulnae attenſus, & propagines derivans internae ſedi minimi digiti, & anularis, & medii.*
46. 2 *Rami 45 inſigniti propago, externae ſedi minimi digiti, & anularis, & medii oblata.*
Ꝟ2, 3 *Sextus in brachium pertinens nervus.*
47. 2 *Sexti nervi finis, non procul à brachialis cum cubito connexu deſinens.*
48, 48. 2 *Surculi paſſim à ſexto nervo in cutem, cui is exporrigitur, excurrentes.*
20, 21, 22, 23, 24. 2 *Quinque paria nervorum è lumborum vertebris egredientium.*
49, 49. 2 *Ramus à vigeſimo pari principium ducens, & cum ſeminali arteria ad teſtem plerunque exporrectus.*
50, 50. 2 *Series nervorum per abdominis muſculos.*
51. 2 *Rami à nervis qui abdominis muſculis offeruntur, in muſculum excurrentes, quo brachium verſus dorſi humiliora ducitur.*
52, 52. 3 *Poſteriores rami nervorum è lumborum vertebris procedentium. Porrò ramuli qui in ſecunda figura hos characteres 20, 21, 22 ſpectant, illi ſunt, qui ramum augent ſexti paris nervorum cerebri coſtarum radicibus exporrectum, ac etiam ramuli ſunt in principium ſexti femur moventium muſculi excurrentes. Ramuli autem 23 & 24 ſpectantes, illi ſunt, qui muſculis hanc dorſi partem flectentibus offeruntur.*
25, 26, 27, 28, 29, 30. 2. *Sex ſacri oſſis nervorum paria. Ramuli illi qui numero proximi ſunt, illi cenſentur, qui veſicae & uteri quoque cervicibus implicantur, anique muſculos pariter accedunt.*
53. 2 *Primi paris oſſis ſacri, ſeu vigeſimiquinti paris propago, internae ilium oſſis ſedi, ipſiſque adeò abdominis muſculis hinc ab ilium oſſe prodeuntibus exporrecta.*
54. 3 *Vigeſimiquinti paris propago, gibbum oſſis ilium accedens, & muſculis eam ſedem occupantibus, cluniumque cuti ramos offerens. Huc & à ſubſequentibus quoque paribus ramuli pertinent.*
55. 3 *Ramus eſt propaginis 54 inſignitae, qui hic muſculis exporrigitur.*
56. 2, 3 *Dorſalis medullae terminis abſque conjuge, indiviſuſque procidens.*
57. 2 *Primus femur cruſve ſubiens nervus.*
58. 2 *Primi cruris nervi ramus cutem accedens.*
59. 2 *Primi cruris nervi portio, muſculis exteriorem femoris ſedem occupantibus implicita.*
60. 2 *Secundus in crus prorepens nervus.*
61. 2 *Secundi nervi ramus, per internam femoris & tibiae ſedem ad ſummum usque pedem ſub cute repens.*
62. 2 *Rami 61 inſigniti, in pedis ſummum diſtributio.*
63. 2 *Rami 61 inſigniti, notatu dignae ſoboles, cuti anteriorem genu ſedem, & interiorem quoque verſus poplitem ambienti digeſtae.*
64. 2 *Secundi crus petentis nervi portio, femoris profundiora ſubintrans.*
65. 2 *Portionis, quam 64 notavimus, ramus facilè primarius, ac quinto femur moventium muſculo inſertus.*
66. 2 *Tertius in femur pertinens nervus.*
67. 2 *Tertii femur petentis nervi ſoboles, in muſculos digeſtae, pubis oſſis foramen occupantes.*
68. 2 *Tertii femoris nervi ramus, in cutem exporrectus.*
69. 2 *Tertii femoris nervi portio, in alto permanens, & muſculis implicita.*
70. 2 *Praecipua modo dictae portionis ſoboles, muſculo diſtributa tibiam moventium ſecundo.*
71. 2, 3 *Quartus, idemque craſſiſſimus in femur procedentium nervus.*
72. 2, 3 *Quarti nervi propago, in poſterioris ſedis femoris cutem magna ex parte diffuſa.*
73. 2 *Quarti nervi ſoboles, in muſculorum capita digeſtae, à coxendicis oſſis appendice exorta.*
74. 2 *Quarti nervi ramus, primùm quarti tibiam moventium muſculi portioni à femoris oſſe principium ducenti oblatus, ac mox in cutem excurrens, quae inferiori ſedi obducitur poſterioris regionis femoris & genu articuli.*
75. 2 *Quarti nervi rami, initiis muſculorum ab inferioribus femoris capitibus pronaſcentium oblati.*

Quarti

76.2 *Quarti nervi in duos craſſitie impares truncos diviſio, inter humiliora femoris occurrens capita.*

77.2 *Gracilior exteriorque dictae modò diviſionis truncus.*

78.1 *Trunci 77 inſigniti ramus, cuti ſubtenſus externam tibiae ſedem & externum pedis latus inveſtienti.*

79.1 *Praecipua exterioris trunci portio, fibulae cum tibiae oſſe connexum petens.*

80.1 *Ramus praecipuae illius portionis 79 indicatae, qui anteriorem tibiae ſedem ſub cute implicat.*

81.1 *Pars praecipuae portionis 79 inſignitae, ſecundum fibulam inter ſeptimum & octavum pedem moventium muſculos exporrecta.*

82.1 *Interior craſſiorque truncus diviſionis, quam quartus femur adeuntium nervus in poplite molitur.*

83.1 *Ramus internam tibiae ſedem verſus ſuram & internum pedis latus ſub cute perambulans.*

84.1 *Ramus in cutem ſparſus ſurae potiſſimùm obductam.*

85, 85.1 *Propago, quam craſſior quarti nervi truncus in anteriora tibiae mittit, per ligamentum fibulam tibiae oſſi tota ſede committens, qua haec oſſa invicem dehiſcunt. Propago iſta per transverſum in anteriori tibiae regione occurrens ligamentum fertur, in ſuperiori pedis ſede abſumpta.*

86.1 *Propago inter quartum pedem moventium muſculum, & duos primos pedem quoque moventium muſculos excurrens.*

87.1 *Reliquum interioris trunci quarti femur adeuntis nervi, quod tandem ſecundùm interiorem malleolum pedis humiliora petens, ſingulorum digitorum inferiori ſedi binos ſurculos exporrigit.*

Praeter figuras, quarum modò indicem abſolvimus, quaedam ad praeſentis libri reponetur finem, nervorum imaginem grandiori quàm ſuperiores forma non ineleganter exprimens, & ad horum librorum Epitomen praecipuè apparata: adeò ut ad illam quoque ex interiori jam ſubſequentium Capitum margine venias nonnunquam remittendus.

CAPUT XI.

DE DORSALI MEDVLLA, ET NERVORVM ab ipſa prodeuntium numero.

Si quando alicubi in interiori margine toto hoc Opere occurrit, fig. 1, aut 2, aut 3 cap. 11 lib. 4, illae conſulendae ſunt, quas huic Capiti praepoſuimus.

a 1 figura trium quae ad hoc & ſequentia Capita ſpectant.

Dorſalis medullae ab oſſium medulla differentia.

Dorſalis [a] medulla, nervorum modo ſubſtantiae cerebri, à qua originem ſumit, correſpondens, quanto magis à cerebro recedit, protenditurque, tanto (nervorum etiam ritu) compactior duriorque efficitur. Variat enim plurimum ab aliorum oſſium medulla impenſè humida, propemodumque fluxili: ſiquidem hanc, & praecipuè molliorem ipſius ſubſtantiam pinguedini, vel adipi aſſimiles licet, in oſſium ſinibus cavernuliſque nutriendi humectandique gratia aſſervato. Quinetiam haec oſſium medulla nec cerebri, aut dorſalis medullae involucris obtegitur, nec praeterea ipſi adeò dignae notatu arteriae ac venae obtenduntur: nec perinde ac dorſalis medullae, aut cerebri ſubſtantia, candicans albave exiſtit. Quapropter etiam nulla ratione cerebro & dorſali medullae ſimilis eſt, neque ulla illi cum ſenſus organis aut muſculis exiſtit communio. quum interim dorſalis medulla non parvam cum muſculis communionem ſibi vendicet. Quippe ſi rerum Opifex hanc, quam aliis longum cerebrum appellare libuit, non produxiſſet, duorum alterum ſubſequeretur. aut enim omnes corporis partes capite inferiores, ac à [b] nervis ſexti paris nervorum cerebri propagines nullas admittentes, motu deſtituerentur arbitrario, triſtantiumque ſenſu privarentur: aut nervum in ſingulas partes à cerebro derivari neceſſum eſſet. Verùm ſi motu carerent, tunc homo non amplius animal, ſed lapideae luteaeve correſponderet ſtatuae. A cerebro autem in ſingulas partes exiguum nervum porrigere, artificis eſſet nervorum ſecuritatem nihili pendentis. Nam non ſolùm gracilem nervum, ut qui rumpi confringique poſſit, longo progreſſu deduci non erat tutum: verùm ne aliud quoddam validorum etiam organorum, & minus adhuc venam aut arteriam. [c] Hae enim ut dorſalis medulla à propria origine grandes amplaeque enaſcentes, inſtar arborum caudicis in progreſſu variè diſcinduntur: & quum corporis partibus appropinquant, ſurculos ipſis offerunt, qui materiam ſibi à principio oblatam communicent. Unde etiam ſatius fuit dorſalem medullam velut fluvium aliquem, ex fonte nimirum cerebro effluentem, per eam ſedem qua tranſit, geniculatim nervos tanquam animalis fa-

Dorſalem medullam procreandi neceſſitas.

b 1, 2 fig. cap. 2 e.

c fig. cap. 2 lib. 3 b. fig. cap. 6 B, D, & fig. cap. 12 A.

facultatis aut ſpiritus vectores germinare, uti modò rerum Opifex probè eſt molitus.

Dorſalis quî munienda.

Oſſibus.

Caeterùm quando dorſalis medulla inſtar alterius cerebri omnibus propemodum partibus ſub capite poſitis cenſetur, hanc quoque oportebat, ſimiliter ac cerebrum, [d] duro & ferendis injuriis pertinaci munimento, ac velut propugnaculo cingi. Cujuſmodi verò id ſit, in primo libro, dum dorſi vertebrarum ſtructuram proſequerer, abundè dictum eſt.

d *fig. cap.* 14 *lib.* 1.

Membraneis involucris.

Praeterea duae etiam membranae dorſalem medullam amplexantur, [e] iis omnino ſpecie reſpondentes, quibus cerebrum obvolvitur, etiamſi diſtantia invicem non congruant. Duram enim cerebri membranam à tenui in calvaria dehiſcere, gratia diſtentionis contractionisque vaſorum tenuis membranae, & ipſius adeò cerebri, in ſeptimo libro declarabitur. In vertebrarum autem ſinibus, ubi membranae dorſalem medullam ambiunt, dura tenuem contingit. Atque hoc uno invicem membranae pugnant: ac eo praeterea, quod tertium quoddam involucrum egregie validum membraneumque, duabus illis quae dorſali obducuntur membranis, extrinſecus circunducatur: quòd dorſalis medulla vertebris quas variè moveri neceſſum fuit, ſecus quàm cerebrum continetur, non movendis ferè oſſibus amplexum.

e *in prioribus fig. lib.* 7.

Dorſalis cur unica.

Dorſalem medullam unicam (uti & cerebri ſedes, à qua [f] principium ducit, unica ſimplexque eſt) juſtè à Natura factam eſſe, neminem latêre arbitror: quum homini duo dorſa procreari fuiſſet planè ridiculum, atque ad plurimas actiones ineptum, quodque dorſalis medulla validior per vertebras, ceu unicum iter, ſimplex, quàm gemina prorepat.

f 1 *fig. cap.* 2 D *verſus* E.

Lib. 8 *de Uſu partium.*

Quàm verò vana ſit Galeni ratio, qua [g] cerebellum ſimplex eſſe docet, ut unica fieret dorſalis medulla, in ſeptimo libro explicabimus. Quamquam ſanè & hoc loco hominis medulla dorſalis adhuc inſuper veniat expendenda. per [h] totam namque cervicem, & ad thoracis uſque medium, aliquando & inferiùs nonnihil, ſimplex, ac indiviſa, mollisque adhuc deorſum fertur, nervos duntaxat geniculatim à ſe diffundens.

g 11 *fig. lib.* 7.

h 1 *fig. à* B *ad* C.

Ubi dorſalis veluti è multis funiculis compingatur.

[i] quum verò thoracis medium perrepſit, ut duris duntaxat, ac motui potiſſimùm ſervientibus nervis propagandis idonea redderetur, non ſimplex amplius, ſed in innumeras ſecta ſoboles deſcendit, non aliter profectò, quàm ſi frequentes multasque tenuiſſimas chordulas ſimul rectà tenſas membranae cuipiam illigares: ac deinde per ſingula vertebrarum dorſive oſſium [k] foramina, per quae nervi proſiliunt, unam atque alteram chordulam ex mutuo illo connexu tantiſper diſtribueres, quouſque unica tantum ſupereſſet chordula, dorſalis medullae fini reſpondens.

i 1 *fig. ſub* C *ad* H.

k *fig. cap* 14 *lib.* 1 Q.

Quot nervorum paria à dorſali diſcindantur.

Caeterùm nervi, quos dorſalis medulla per vertebras ducta, ac paulatim in progreſſu graciIeſcens diſtribuit, reſectionis profeſſoribus ſexaginta, & interdum quinquagintaocto enumerantur, modò triginta, modò vigintinovem complexi paribus. A dorſalis enim medullae [l] ſede ſeptem cervicis contenta vertebris, ſeptena exiliunt paria. A medullae autem [m] ſede per thoracis vecta vertebras, duodena dependent paria: [n] à quinis autem lumborum vertebris, quina: ab oſſe ſacro ſena. quamvis interim quinque inferiora oſſis ſacri nervorum paria, ſi quando id ſex efformetur oſſibus, [o] gemina (uti ferè duobus prioribus è cervice eductis paribus uſuvenit) quodammodo dici poſſint, quum nervi utrinque antrorſum & retrorſum [p] ducantur, ab una radice vix enati. Dorſalis verò medullae [q] terminus ex oſſe ſacro procidens, nervus non cenſetur: neque in ramulos, qui nervorum nomen merentur, ceſſat. quamquam aliquando illum jam ex ſacro oſſe decidentem, in tres impenſe breves ſurculos diffundi viderim, tunc ſacro oſſe quinque ſolum oſſibus conformato. In canibus autem & aliis animalibus, pro dorſi oſſium numero, nervorum dorſalis medullae parium copia differt.

l 1 *fig. à* B *ad* D. *aut charact.* 7.

m 1 *fig. à* D *ad* E. *aut à charact.* 7 *ad* 19.

n 1 *fig. ab* E *ad* F, *aut à char.* 19 *ad* 24.

o 1 *fig. ab* F *ad* G. *aut char.* 24 *ad* 30.

p *Pete id ex* 2 *&* 3 *fig.*

q 1 *fig.* H. 2, 3 *fig. charact.* 56.

CAPUT XII.

SEPTEM NERVORUM PARIUM E CERVICIS VERTEBRIS proſilientium ſeries.

Hanc memoriam, ſi opus erit, ex figuris cap. 15 *lib.* 1 *reparabis.*

Modo hactenus memoriae non exciderint primae cervicis vertebrae cum occipitis oſſe, & ſecundae item vertebrae cum prima ſuperius traditae articulationum ſpecies, meritò in praeſentia Naturae providentiam admiraberis, quae primo cervicis pari, & ſecundo, non caeterorum cervicis aut thoracis nervorum ritu, ſed peculiari quodam, duarum primarum vertebrarum articulationibus impedita, viam inſculpſerit, ac duos utriuſque paris, quemadmodum & in ſacro oſſe, utrinque machinata ſit exortus: unum quidem anteriori corporis ſedi, alterum verò poſteriori exporrigens.

Quam viam Natura primo paraverit pari.

Quippe ut [a] poſteriori primi paris propagini concinnè via praepararetur, Natura in primae vertebrae eminentiori ſede ad radicem, poſterioremque regionem ipſius cum capite articulationis [b] ſinum caelavit: atque hîc etiam occipitis oſſi [c] ſinum inſculpens, foramen effecit, primae cervicis vertebrae, ipſique occipitis oſſi commune. ne ſi fortaſſe integrum foramen tenui illi vertebrae (uti in canibus, quibus grandior eſt vertebra, evenit) inſculpſiſſet, ipſa, quum alioquin magno indigeat robore, multis perforationibus invalida redderetur. Quinetiam quo foramen

a 3 *fig.* F.

b 3, 11 *fig. cap.* 15 *lib.* 1 V.

c 1 *fig. ejuſd. cap.* H.

id

d 14 *muſc. tab.* G, F. e 14 *tabula* H, I. f 2, 3 *fig.* G. g 13 *muſc. tab.* Q. h 2 *fig.* H. i *fig. cap.* 30 *lib.* 2 I. k 8 *muſc. tab.* A, B.

id arctius eſſe poſſit, Natura poſteriorem primi paris exortum gracilem effecit, eumque in muſculos duntaxat diſtribuit, [d] qui à prima cervicis vertebra in occipitis os inſeruntur; & [e] eos qui ab occipitii oſſe in transverſos illius vertebrae proceſſus implantantur. ac dextra quidem propago in dextri lateris deperditur muſculos, ſiniſtra autem in ſiniſtri: quod etiam ſemper tota nervorum ſerie ſubaudiri velim. Ac hac praeterea poſteriori primi paris propagine, [f] ſurculus etiam deducitur in principium [g] muſculi à primae cervicis vertebrae, & aliquot ſubditarum vertebrarum transverſis proceſſibus principium ſumentis, ac ſcapulam ſurſum attrahentis. [h] Altera primi paris propago non ſemper conſpicua, ab anteriori dorſalis medullae regione enata, excidit inter primam cervicis vertebram, & occipitis os, juxta latus [i] teretis ligamenti ſecundae vertebrae proceſſum (quem denti aſſimilamus) occipitio colligantis. Haec propago uti gracillima eſt, ita etiam mox in [k] muſculos abſumitur, qui anteriori vertebrarum ſedi obnati, dorſum moventium primum par recenſentur.

Secundi paris egreſſus & ſeries.

l 3 *fig.* I. m 2 *fig.* N. n 10, 11 *fig. cap.* 15 *lib.* 1 *r. ſinus autem* 4 *fig. q. & 6 fig. p.* o *ad* I 3 *fig.* p 3 *fig.* K. q 2 *fig.* S. r 3 *fig.* L. s 2, 3 *fig.* M, M. t *Petes haec ex* 3 *figurae medio.* u 3 *fig. ſuper* B, *& ad ſiniſtram* I. x 24 *muſc. tab.* A, B. K, L. y 2 *fig.* N. z 11 *fig. cap.* 15 *lib.* 1 *m ad latus* Γ. a 8 *tab.* A, B.

Secundum nervorum par, quando prorſus ex lateribus ſubſequentium parium modo pronaſci nequivit, utpote ab articulatione primae vertebrae cum ſecunda offendendum, & articulationis robore foramen inibi non admittente, Natura vertebrarum noxam fugiens, id ut frequentiùs, binis propaginibus exoriri operaepretium putavit. ac [l] poſteriorem propaginem, quae [m] anteriori longè eſt craſſior (quamquam & ipſa gracilis viſitur) per latus poſterioris ſecundae vertebrae proceſſus, quem ſpinam vocamus, eduxit, ibidem opportuniſſimum tutiſſimumque [n] iter (uti in primo docuimus libro) machinata. Praeſens propago ſimulatque prodiit, in duos craſſitie impares [o] diſcinditur ramos: ac [p] craſſior à prioribus quodammodo ad poſteriora ſurſum transverſim tendit, ex ſpinae nimirum ſecundae vertebrae lateribus, verſus ſpinae medium, ubi mutuus eſt utriuſque lateris muſculorum poſteriorem cervicis regionem occupantium congreſſus. Ramus iſte, tertii paris [q] ſobole huc exporrecta [r] coauctus, ac ex dictorum jam muſculorum medio in exteriora prolapſus, contrario penitus ductu ex poſterioribus ſurſum in priora ad caput contendit, atque inibi in univerſam capitis cutem, tam quae circa aures, quàm quae poſt aures in occipite ad verticis uſque ſummum habetur, [s] ſurculos ſpargit. Hujus rami progreſſus accuratè propter ſubſequentium parium ſeriem venit perpendendus. [t] Ab illis enim paribus rami à vertebrarum lateribus ad ipſarum ſpinas pertingunt, & hinc rectà extrorſum per mutuum muſculorum utriuſque lateris congreſſum, & rurſus hinc à ſpinarum ſeu poſteriorum proceſſuum apicibus, dorſique medio, antrorſum ſeu verſus corporis latera adſcendunt, & in muſculos digeruntur à ſpinarum apicibus principium ducentes, uti ſubſequens nervorum ſeries edocebit. Caeterùm poſterioris ſecundi paris propaginis minor [u] ramus in proximorum muſculorum principia divaricatur. ſunt autem illi, tertii & ſexti parium [x] muſculi, eorum quos capitis motibus praeeſſe diximus. [y] Anterior ſecundi paris propago admodum gracilis, ab anteriori dorſalis medullae ſede originem mutuatur, atque [z] inter ſecundam & primam elabitur vertebram ad latus radicis, ejus ſecundae vertebrae proceſſus, quem denti comparamus. Digeritur autem haec propago mox in [a] muſculos anteriori cervicis vertebrarum ſedi adnatos, primumque muſculorum dorſum moventium par conſtituentes.

Tertii paris ſeries.

b 2 *fig. char.* 3. c 7 *fig. cap.* 15 *lib* 1 *r cum s* 8 *& 9 figurae.* d 2, 3 *fig.* O. e 14 *tab.* O. f 13 *tab.* A, B, C, *&c.* g 3 *tab.* Γ. h 2 *fig.* P. i 2 *fig.* Q. k 2, 3 *fig.* R *commiſcetur cum* Y. l 2 *fig.* S. *cum* 3 *figurae* K *ad* L. m 2, 3 *fig.* T. n 8 *tab.* C. 13 *tab.* H. o 13 *tab.* Q.

[b] Tertium par, ex [c] communi foramine ſecundae cervicis vertebrae & tertiae procidit, mox ab egreſſu in duos diſciſſum ramos. [d] poſterior retrorſum flectitur, ac inter muſculos cervicem [e] extendentes, qui dorſum moventium ſeptimus & octavus enumerantur: ac deinde inter caput moventium [f] ſecundum par occultatus, ad ſecundae vertebrae ſpinam contendit: atque hinc ex mutuo muſculorum poſteriorem cervicis ſedem occupantium concurſu excidens, ad cervicis properat latera, [g] muſculo ſuffultus, qui ex carnea conſtitutus membrana, buccarum motibus praeeſt. [h] Anterior autem tertii paris ramus, in quatuor ſpargitur propagines, ac [i] prima muſculorum dorſum moventium primum par implicat. [k] Secunda propago declivis ducta, quartum adit nervorum par, cuidam ipſius ſurculo commiſcenda, in dictos nuper muſculos abſumpto. [l] Tertia autem ſurſum contendit, ac poſterioris ſecundi paris propaginis ramo in verticis cutem excurrenti congreditur, unà cum illo (uti prius dictum eſt) diſpergenda. [m] Quarta autem tertii paris anterioris rami propago in [n] muſculos digeritur, qui transverſis vertebrarum proceſſibus connati, cervicem in latera movent: & [o] eum pariter, qui à transverſis vertebrarum cervicis proceſſibus principium ducens, ſcapulam ſurſum vellit.

Quarti paris ſeries.

p 2 *fig. char.* 4. q 2, 3 *fig.* V. r 2, 3 *fig.* X. s 2 *fig.* Y. t 2 *fig.* R.

[p] Quartum cervicis nervorum par è communi tertiae & quartae vertebrarum foramine excidens, tertio pari ſimiliter, in duos partitur ramos. [q] Poſterior, aliorum qui retrorſum ad ſpinam inter muſculos occultati reflectuntur modo, verſus tertiae cervicis vertebrae ſpinam contendit, in progreſſu illis quibus intertexitur muſculis, ſurculos diffundens. Quando autem ſpinam contingit, per mutuum elabitur congreſſum muſculorum poſteriorem cervicis regionem occupantium, atque hinc in latum membraneumque digeritur muſculum, buccarum motus autorem praecipuum. [r] Anterior autem quarti paris ramus, ternas educit propagines. ac [s] unam promit, cui tertii paris [t] propago commi-

miſcetur, quaeque in muſculos deperditur ſtomacho ſubſtratos, ac cervicem flectentes. [u] Secundam verò propaginem in muſculos diſtribuit vertebrarum lateribus adnatos: cujuſmodi ſunt, quorum beneficio cervix in latera ducitur, ac is qui à transverſis colli vertebrarum proceſſibus principium ducens, ſcapulam ſurſum allicit. [x] Tertia propago duabus nuper dictis gracilior, declivis fertur, cum quinti paris [y] ſobole congreſſura, ac ſimul cum illa & ſexti paris [z] propagine, ſepti transverſi [a] nervum conſtitutura.

u 2 *fig. a.* x 2 *fig. b.* y 2 *fig. e.* z 2 *fig. m.* a 2, 3 *fig. n.*

Quinti paris ſeries.

[b] Quinto pari quinta cervicis vertebra cum quarta viam praebet: ipſum verò ſimiliter atque quartum in duos diſcinditur ramos, ac [c] poſteriorem ad ſpinarum apices retorquet, eodem prorſus modo digerendum, quo poſteriorem quarti paris ramum digeri diximus. At [d] prior anteriorve quinti paris ramus, primùm [e] ſobolem ſpargit muſculis cervicem flectentibus. dein [f] grandiorem depromit, qui deorſum repens, ramulos utriuſque vicini paris, quarti nimirum & ſexti excipit: & illis adauctus, [g] nervum [h] ſepti transverſi efformat, qui praecipua quinti paris conſtat propagine, & exigua ſobole quarti paris, & item exigua ſobole ſexti. Interdum verò & ſeptimi paris ſurculus ſepti transverſi nervo accedit, at tunc quarti paris ſoboles ipſi nulla offertur. Atque haec ſanè regio admodum induſtriè ſepto transverſo nervos elargitur. Variat enim id à caeteris muſculis non figura ſolùm, verùm & functione. Orbicularis enim formae (uti in ſecundo recenſuimus libro) viſitur, & ſitu obliquo donatur. Mox caput ipſius, à quo fibrae dependent, non ut quiſpiam arbitraretur, ex pectoris oſſe, aut coſtarum cartilaginibus, aut vertebrarum corporibus educitur: ſed in media totius ſepti regione, quae nervoſa eſt, id conſiſtere nobis perſuaſum habemus. Ac proinde nervos fibris illis motum largituros, eò prorepere ab alto operaeprecium fuit, ut in univerſam ipſius ſedem ſuam vim ex aequo diffunderent. Si verò Natura nervos ſepti partibus, quae pectoris oſſi, coſtis & vertebris connaſcuntur, inſeruiſſet, ſepti finis in ipſius medio haberetur: quum nervos in muſculorum initia potius quàm fines exporrigi, Anatomes profeſſoribus axioma ſit. Atque hac ratione ſeptum duntaxat nervos à cervicis vertebris mutuatur. longo enim progreſſu eos ducere, quum poſſent ex proximis ſedibus emitti, opificis eſſet ignorantis, quid magis in fabrica conduceret. Hac itaque ratione, ſepto ex altis partibus nervos exhiberi oportuit: quos Natura, ne toto progreſſu, quem per univerſum thoracem moliuntur, parum concinnè ducerentur, interſepientibus thoracem membranis adnexuit, unum nervum ſingulis membranis exterius firmans.

Septi transverſi nervorum conſtitutio.

b 2 *fig. char.* 5. c 3 *fig. c.* d 2, 3 *fig. d.* e 2 *fig. à d ad char. 6.* f 2 *fig. e.* g 2 *fig. n ex b, e, m. dein* 1. *fig. lib.* 6 P. 3 *fig.* I. h 7 *muſc. tab.* Δ.

Reliquum anterioris rami quinti paris.

Neque profectò minorem conditoris induſtriam arguit [i] id quod adhuc anterioris quinti paris nervorum cervicis eſt reliquum, atque in [k] muſculum praecipuè inſeritur, cujus auxilio brachium attollimus. Natura enim ab hac portione [l] ramulos quoſdam porrigens [m] muſculis ſcapulam attollentibus, primùm ab externo hujus portionis latere [n] nervum derivat, qui foràs emergens, atque in multas ſciſſus ſoboles cutem implicat, qua attollens brachium muſculus integitur. Deinde reliqua portio in profundo recondita, ſimulatque ſcapulae cervici appropinquat, in duos magnitudine impares partitur ramos. [o] Anterior, qui & gracilior eſt, ſub ſummi humeri cum clavicula [p] connexu porrigitur, & muſculi brachium attollentis parti ſoboles ſpargit, quae à ſummo humero & clavicula inibi principium ducit. Atque hic ramus cuti nullum exporrigit ſurculum, niſi interdum extremè gracilem, aliquouſque [q] humeraria vena concomitatum. [r] Poſterior verò ejus quinti paris portionis, quam in profundo reconditam, declivem ferri diximus, ramus qui anteriori craſſior eſt, poſtquam gracilem exprompſit ramulum [s] muſculo hinc à ſcapula ſurſum ad os [v] referens proficiſcenti, inſidet [t] foramini inſtar ſemicirculi in ſcapulae elatiori coſta exſculpto. In hoc foramine poſterior hic ramus vena quoque & tenui arteria concomitatus, mox propaginem diffundit [u] muſculo ſinum occupanti, quem inter ſcapulae ſpinam & elatiorem ipſius coſtam haberi ſcripſimus. Inſuper in muſculi brachium attollentis ſedem digeritur, à ſcapulae ſpina & ſummo humero pronatam. Verùm hic ramus in praeſentem muſculum non totus diſſolvitur, ſed [x] ſurculo quopiam cutem externae brachii ſedi obductam adit, quem ſecundùm exterius latus [y] inſertionis ramus ille ab alto tranſmittit, quam muſculus in brachium attollens in humerum molitur. Eadem ſanè induſtria & à ſuccedentibus nervorum paribus, ſeu nervis in brachium progredientibus ad muſculos ſcapulam moventes, [z] nervi transmittuntur, qui omnes intimis muſculorum ſedibus potiſſimùm inſeruntur.

i 2, 3 *fig. f.* k 2 *muſc. tab.* M. l 3 *fig.* T, T. m 9 *tab.* Γ & 13 *tab.* Q. n 2, 3 *fig. g.* o 2, 3 *fig. b.* p *ult. fig. lib.* 1 Q *ad* λ. q *fig. cap.* 6 *lib.* 3 *a, a.* r 2, 3 *fig. i.* s 5 *muſc. tab.* R, S. t 1, 3 *fig. cap.* 21 *lib.* 1 *a.* u 12 *tab.* H, H. x 2, 3 *fig.* π. y 10 *muſc. tab. inter* P *& d.* z 3 *fig. t, t,* α, α.

Sexti paris ſeries.

Caeterùm nunc tempeſtivum eſt, ſexti & ſeptimi parium ſeriem ſermoni ſubjicere. [a] Sextum par ſub quinta vertebra excidens, eadem cum caeteris paribus ſerie ad cervicis muſculos [b] poſteriorem ramum diſpenſat, tum eos qui cervicis & capitis praeſunt motibus, tum illorum capita [c] qui reſpirationis opifices ex cervice thoracem accedunt. quamquam & hi ipſorum nervos à ſeptimo pari, & octavo quoque, ſeu primo thoracis pari potiſſimum mutuentur. [d] Anterior autem ſexti paris portio, poſtquam [e] nervum exprompſit, qui quinti paris portioni ad nervum ſepti transverſi conſtituendum permiſcetur, cum contiguis paribus, ſeptimo nimirum & octavo [f] coit, & variè rurſus diſcinditur, nervos unà cum proximis paribus efformatura, qui in brachium contendunt. Privatim verò praeter caetera cervicis paria, ſextum par [g] portionem notatu dignam deorſum ad ſcapulae cavum trans-

a 2 *fig. char.* 6. b 3 *fig. k.* c 11 *tab.* F. d 2 *fig. l.* e 2 *fig. m ad e, ad conſtitutionem n.* f 2, 3 *fig. q.* g 3 *fig. p.*

tranſmittit, & rami quoque tum ab hoc, tum & à caeteris conjugiis ad muſculos digeruntur, qui ſcapulam ſurſum ducunt. Validis enim, & magnam molem attollentibus muſculis, varias quoque ac frequentes nervorum propagines inſeri, quàm maximè rationi eſt conſonum.

Septimi paris ſeries.

h 2 *fig. char.* 7.
i 2 *fig. ſ. aut potius ſpecta fig. cap.* 14. *aut ult. fig.*
k 3 *fig. r.*
l 3 *muſc. tab.* Γ.
m 1, 2 *fig. cap.* 2 *c.*
n 2 *fig. cap.* 12 *lib.* 1. *b.*

[h] Septimi etiam paris ex communi ſextae & ſeptimae cervicis vertebrarum foramine prolabentis, magnus cum duabus proximis conjugationibus, ſexta videlicet & octava, [i] congreſſus perficitur, atque hujus potiſſima portio in brachium fertur. Ab hoc enim pari, & quinto & ſexto cervicis, & primo & ſecundo thoracis nervorum paribus, omnes brachii nervi propagantur. Qua autem ſerie illi digerantur, peculiari Capite perſequar: modò interim adhuc addens, ſeptimum par (uti & prius monui) interdum ramulum ſepti transverſi nervo offerre, & perpetuò [k] ramum in poſteriora ad ſpinam ducere, qui praeter caeteras propagines in muſculos poſteriori cervicis ſedi inſtratos digeſtas, aliquot etiam offert [l] lato membraneoque muſculo, qui buccas moventium, ex carnea membrana conſtituitur. In hunc enim muſculum à quinti paris nervorum cerebri [m] propagine per [n] caecum foramen excidente, ac dein ab omnibus ferè paribus vertebrarum cervicis (ſi primum excipias) ſoboles pertingunt, univerſae ſecundum muſculi fibrarum ductum exporrectae, ac proinde etiam ad venas & ligamenta multifariam (ut ductum illum ſervent) reflexae, ac cuti etiam communicatae.

CAPUT XIII.

SERIES DUODECIM PARIUM NERVORUM DORSALIS medullae, thoracis complexae vertebris.

Dorſalis medullae nervorum octavi paris, ſeu thoracis parium primi ſeries.

a 2 *fig. char.* 8.
b 3 *fig. u.*
c 8 *muſc. tab.* C. 14. *tab.* N.
d 9 *muſc. tab.* Γ, Δ.
e 10. *tab.* Γ.
f 11 *tab.* F.
g 2, 3 *fig. x, aut ſpecta fig. cap.* 14.
h 2 *fig. y.*
i 4 *muſc. tab. d.*
k 4 *tab.* Θ.
l 4 *tab.* S, *aut* T.
m 5 *tab.* P.
n 2 *fig. cap.* 2 *k, k.*
o 2 *fig. δ.*
p 3 *fig. α, α.*

Primum thoracis nervorum [a] par, inter ſeptimam cervicis vertebrarum, & thoracis primam, quinque humiliorum cervicis parium modo exiliens, ſi ſuperioribus dorſalis medullae nervorum paribus comparetur, opportunè octavum nuncupabitur. Hoc itaque ſimulatque excidit, in duos impares diductum ramos, [b] poſteriorem, qui & gracilior eſt, retrorſum ad ſpinam inter muſculos vertebris hîc adnatos reconditum detorquet, à quo in progreſſu ſurculos accipit radix [c] muſculi à prima thoracis coſta in transverſos cervicis vertebrarum progreſſus inſerti, ac cervicem in latus (verſus anteriora tamen) inclinantis. Dein & qui cervicis capitiſque in poſteriora motibus hîc praeficiuntur muſculi, ab hoc octavi paris ramo ſurculos adipiſcuntur. Quod autem ejus rami, ſeptimae cervicis vertebrae ſpinam contingit, extrorſum ducitur: & rurſus transverſim à ſpina abſcedens, propagines offert humiliori ſedi ejus [d] muſculi, qui ſcapulam moventium ſecundus ac major enumeratur. inſuper & [e] muſculo ſcapulae baſi inſerto, ſcapulamque ad dorſum trahenti, ac demum [f] illi quem hominis thoracem moventium tertium recenſuimus. At anterior octavi paris ramus, poſteriori longè inſignior, ſeptimi, ſed magis adhuc interdum noni paris non minimam portionem cum ipſo congredientem [g] ſuſcipit: totusque variè vicinis paribus commixtus, ſi [h] unicam ipſius dempſeris propaginem, in brachium fertur. Ex demiſſiori namque ipſius ſede, ubi jam proximis paribus ſe commiſcuit, propaginem antrorſum emittit, quae ſecundùm primae thoracis coſtae ductum ad pectoris oſſis uſque ſummum perlata, in progreſſu ſurculos diſpenſat thoracis [i] muſculo à clavicula in primam inſerto coſtam. Praeterea hujus propaginis terminus in illos digeritur muſculos, qui à pectoris oſſis ſummo principium ducentes, ſurſum exporriguntur, [k] tum ad mamillarem capitis proceſſum, [l] tum ad os υ imagini comparatum, & [m] ad laryngis cartilaginem ſcuto non abſimilem. quamquam interim & his muſculis à ſexto pari nervorum cerebri [n] ſoboles offerantur, ut & à primo intercoſtali nervo, quem mox noni paris [o] propaginem eſſe dicam. Quae autem octavi paris in brachium ſit ſeries, cum reliqua brachii nervorum explicatione perſequar: id etiam hoc loco ſubjungens, ab octavo pari, ſeu potius quarto brachium petente nervo, quum is alam accedit, ex poſteriori ipſius regione etiam [p] ramos pullulare, in cavam ſcapulae regionem digeſtos.

Noni paris ſeries.

q 2 *fig. charact.* 9.
r 3 *fig. β.*
s 2 *fig. δ.*

[q] Nonum par inter primam & ſecundam thoracis vertebras originem ducens, octavi quoque paris ritu [r] ramum in poſteriora ablegat, ſimili quodammodo ratione atque poſterior octavi paris ramus digerendum. Deinde non minimam ſui partem octavo porrigens, uti ſuo dicam loco, in brachium fertur. [s] reliquam verò ipſius portionem primo coſtarum intervallo offert, quae ſecundùm primae coſtae ductum ad pectus uſque fertur in progreſſu, ut & reliqui coſtarum intervallis exporrecti nervi, ſoboles diffundens in muſculos thoraci incumbentes.

Reliquorum parium è thoracis vertebris proſilentium ſeries.

t 2 *fig. charact.* 10. &c. *uſque ad charact.* 20.

Porrò [t] decimum, undecimum, duodecimum, & reliqua ad primum uſque lumborum, ſeu univerſae dorſalis medullae vigeſimum par, ſubſequentia, eadem quodammodo ſerie digeruntur. Quippe omnia mox atque è vertebrarum lateribus exſiliere, bipartitò ſcinduntur,

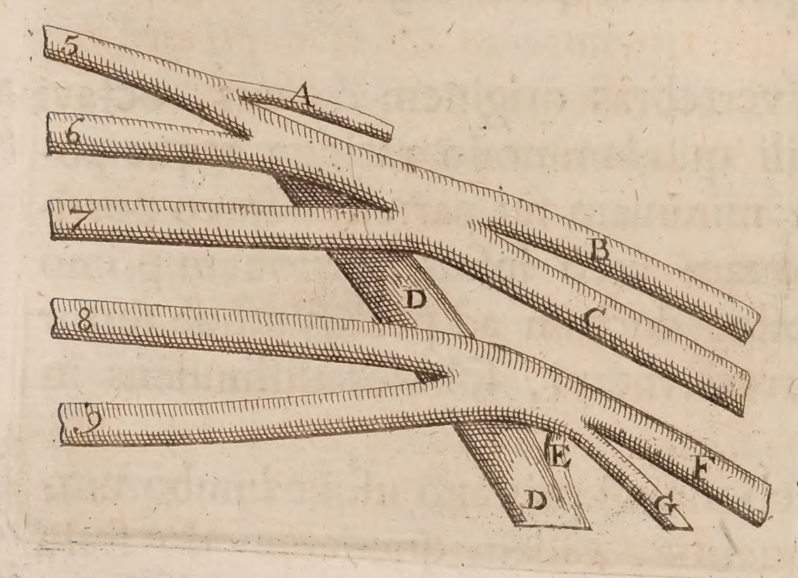
duntur, ac minor graciliorque ramus retrorſum ad vertebrarum ſpinas detorquetur, inter muſculos vertebris adnatos latitans. Sunt verò illi, quos dorſi & thoracis motibus hic praeeſſe retulimus. Videlicet humani thoracis motorum [u] quartus, in canibus verò & ſimiis ſextus: deinde dorſum moventium ſexti paris [x] alter, mox & [y] alter octavi dorſum moventium paris, & circa ſuperiores thoracis vertebras [z] alter primi, & [a] alter ſecundi paris caput moventium, & [b] alter tertii paris, & [c] alter quoque quarti paris muſculorum dorſum privatim moventium. In hos enim muſculos thoracis nervorum poſteriores rami ſparguntur: veruntamen in illos toti non abſumuntur. at ubi jam ſpinarum attigere apices, extrorſum properant, inter mutuum dextri ſiniſtrique lateris muſculorum congreſſum excidentes, atque in muſculos poſtmodum digeſti, qui ab illarum quas contingunt ſpinarum apicibus principium mutuantur: è quorum claſſe (praeter aliquot nuper commemoratos, praecipuè autem alterum primi paris muſculorum caput moventium) ſunt, [d] muſculus ſcapulam ad dorſum trahens, totique ſcapulae baſi inſertus: & [e] humilior pars ejus muſculi, quem ſecundum ſcapulam moventium enumeramus, ac monachorum cucullis conferimus, quique hac parte ſcapulam deorſum vellit, mox humani thoracis motus opificum [f] quintus, & [g] is etiam qui brachium deorſum dorſo adducit. Et praeterquàm quòd à poſterioribus horum parium ramis ſurculi in muſculos digerantur, etiam aliquot in cutem dorſo inſtratam contendunt, at minus frequentes quàm nervi in brachii, aut pectoris, aut colli cutem exporrecti. Caeterùm anteriores praeſentium parium rami [h] ſurculos offerunt ſexti paris nervorum cerebri [i] ramo ſub tunica coſtas ſuccingente coſtarum radicibus exporrecto, illiſque ſurculis adaucto. Dein praeſentes rami coſtarum oblati intervallis, [k] vena itemque [l] arteria concomitantur, & proprio [m] ſinu coſtarum interiori inferiorique ſedi inſculpto vecti, ſecundùm coſtarum ductum in anteriora properant. Rami enim veris exporrecti coſtis, ad pectoris uſque os pertingunt: rami autem ſecundùm ſpurias delati coſtas, haud unà cum illis ceſſant, verùm in abdominis uſque anteriora ſuper peritonaeum repunt. Ab his ramis in progreſſu [n] ſparſa admodum propaginum ſeries in muſculos thoraci adſtratos diffunditur, è quorum numero [o] ſecundus eſt thoracem moventium, & [p] qui brachium pectori admovet, & [q] qui ſcapulam pectori adducit, & [r] qui brachium deorſum vellit, & [s] obliquè deſcendens abdominis muſculus. In hos enim muſculos propagines ab intercoſtalibus nervis offeruntur, ſingulae tanta induſtria ad coſtas, & venas, & arterias, & ligamenta reflexae, ut muſculorum quibus porriguntur, fibrarum inceſſus adamuſſim quodammodo retineant. Atque ut his muſculis thoraci inſtratis ab intercoſtalibus nervis propagines exhibentur, ſic à nervis ſpurias coſtas ſuperantibus, ſoboles quoque abdominis muſculis communicantur, fibrarum etiam illorum quibus attenduntur muſculorum ingreſſum utcunque obſervantes. A propaginibus muſculos implicantibus, nervuli etiam thoracis cuti offeruntur, non quidem certa, neque nunquam aberrante ſerie: ſed ſparſim, eoque prorſus modo, quo errantes vaſorum rami, σποραδες Graecis nuncupati, digeruntur.

Nervi papillam petentes. Utcunque tamen varia, neque ſibi conſtans ſit ejuſmodi nervorum cutem petentium ſeries, Natura nihilominus ſubverita, ne tenero adhuc infanti lac familiare ipſius alimentum, à matre exigente, papilla nonnunquam atrocius denegaretur, exactum papillae ſenſum impartiri voluit, quo tenerorum infantuli labrorum, molliſque linguae contactus illam voluptate afficeret, qua homines illecti, hanc promptius ſugendam contrectandamque offerant. Ac proinde à nervis ferè, qui quartum coſtarum perreptant intervallum, [t] propagines diffunduntur in muſculum, cujus beneficio brachium pectori adducimus: atque ab illis propaginibus ſurculi in papillam pertingunt, ſimili [u] qua penis efformatur ſubſtantia conſtantem. Caeterùm ut praeſentes ſurculi duodecimo nervorum pari quodammodo peculiares cenſendi ſunt, ita ſanè decimooctavo & decimonono paribus id privatim adſcribendum venit, quòd [x] ſurculos offerant principio [y] ſexti femur moventium muſculi, quod hinc è vertebrarum lateribus pronaſci, jam multo antè commemoravimus.

u 12 *muſc. tab.* Δ.
x 13 *tab.* Γ.
y 14 *tab.* Y.
z 12 *tab.* Γ.
a 13 *tab.* A, B, *etc. ad* F.
b 13 *tab.* H.
c 14 *tab.* O.
d 10 *tab.* Γ.
e 9 *tab.* Δ.
f 11 *tab.* Δ.
g 10 *tab.* Θ.
h 2 *fig.* η, η.
i 2 *fig. cap.* 2 *h.*
k *fig. cap.* 6 *lib.* 3 G, G.
l *fig. cap.* 12 *lib.* 3 *k, k.*
m 1, 4 *fig. cap.* 19 *lib* 1 K.
n 2 *fig.* θ, θ, θ. *dein characteres lateris ſiniſtri fig.* 2.
o 7 *tab.* L.
p 3 *tab.* Δ.
q 5 *tab.* Γ.
r 10 *tab.* Θ.
s 3 *tab.* Θ.
t 2 *fig.* υ.
u 3 *fig. tabulae cap* 49 *lib.* 2 E, E.
x *ad latus characterum* 18, 19.
y 8 *muſc. tab.* Θ.

CAPUT XIV.

NERVORUM PER BRACHIUM, CUBITUM ET MANUM SERIES.

Praeſenti figura nervorum brachium accedentium plexum, de quo in hujus Capitis contextu mox agetur, & qui ſupra primam thoracis coſtam in colli latere conſiſtit, nudum exprimere ita conatus ſum, quemadmodum in poſtrema diſſectione is mihi Patavii occurrit. Ut verò delineatio eſſet apertior, omnes ramos qui à quinto, ſexto, ſeptimo, octavo & nono paribus aliò quàm in brachium deducuntur, reſectos finxi: uti contrà omnes ſunt conſpicui in figura hujus libri calci adhibita, & hujus plexus imaginem ita exprimente, ut neutiquam pigere debeat & illam

lam quoque iſtius plexus occaſione intueri. Characteres autem, quibus haec figura inſignitur, ita ſe habent.

5,6,7,8,9 *Radices parium nervos qui brachium ſubeunt conſtituentium, illic reſectae, quà à vertebris jam procidêre. Nervi verò brachii illic ſunt abtruncati, ubi jam in brachium prolabuntur.*

A *Portio quinti paris, à qua tandem nervus deducitur, qui brachium ſubeuntium primus numeratur.*

B *Secundus nervus.*

C *Tertius nervus.*

D,D *Quartus nervus, qui hic ex poſteriori ſede prodit congreſſus quinti paris & ſexti, portionemque aſſumit ex poſteriori ſede congreſſus ſeptimi paris: ac deinde ſub octavi pa-*
E. *ris nonique congreſſu prorepens, etiam ramum E inſignitum ab illo ita atque hic expreſſimus aſſumit.*

F *Quintus brachium petens nervus.*

G *Sextus brachium petens nervus.*

*a 2 fig. charact. 5, 6, 7. b 2 fig. charact. 8, 9. c 2, 3 fig. π, ϱ, τ, φ, *, ϰ.*

A quibus paribus nervi in brachium ducantur.

Ad brachium à quinto, ſexto, ſeptimo cervicis nervorum [a] paribus, ac dein à primo ſecundoque thoracis, ſeu totius dorſalis medullae vertebris contentae octavo & nono [b] paribus, [c] ſex nervi digeruntur: quorum ſeriem proſequar mox atque addidero, nervos brachium adituros, ſtatim ab ortu ad vertebrarum latera ita invicem permiſceri coireque, & rurſus invicem dirimi, ac denuò congredi, & poſtremò ſeparari, ut neutiquam dicere queas, quiſnam brachii nervus ab hoc illove pendeat pari. at veriùs quodammodo ſex praecipuos nervos à quadam commixtione, nervorumque congerie, ac contextu reticulari, principium ducere aſtrues. Atque hic implexus tam elegans eſt, ut ab illius effigie chordulas, Cardinalium galeris appenſas, artifices primùm miſcere committereque forſitan didicerint. Quòd autem Natura artificio hoc peculiari, ſpectatuque jucundiſſimo utatur, quo nervos longiſſimo progreſſu deducendos, duriores, & ad injurias pellendas pertinaciores reddat, neminem ambigere exiſtimo, potiſſimùm ſi [d] implexum nervorum crus petentium unà quoque ſpectaverit, ac non nimium interim Galeno in primo affectorum locorum libro acquieverit.

Implexus nervorum brachium adeuntium.

d circa oſſis ſacri regionem, in 2 fig. & hujus lib. ult. e 2, 3 fig. π, π ult. fig. R. f 2, 3 fig. ι. g 10 muſc. tab. Δ. h 3 fig. charact. 32. ult. fig. g. i 2, 3 fig. φ. ult. fig. e.

Primus nervus.

Caeterùm [e] primus brachium ſubiens nervus, ejus quinti paris nervorum cervicis [f] rami, qui in [g] muſculi brachium attollentis ſedem à ſcapulae ſpina pronatam digeritur, ſoboles eſt, quae tantum in externae brachii regionis cutem paulo ſub medio longitudinis brachii diffunditur, inibique ceſſat. Quippe inferiorem hujus regionis cutem [h] alia exilis propago implicat, quae nunc dictae ſobolis modo ex alto emergens, ab eo editur nervo, qui nervorum brachii [i] quartus erit. Atque haec propago non iſti ſolum cuti ſurculos offert, ſed & illi etiam, quae externam poſterioremque cubiti ad humerum articuli ſedem amplexatur. Praeſentes nervi, ut & omnes quoque cutem accedentes, membrana, quam cum multis carnoſam vocare libuit, pulchrè ſuffulciuntur, & inter hanc & cutem prorepunt, in homine multo adipe etiam immerſi, membranamque illam cuti pertinaciter committentes, at pilorum interim modo graciles. Deinde non eandem perpetuò in ſitu, numero & craſſitie retinent ſeriem: ſicut in minoribus vaſis, neque parem numerum, neque ſitum, neque magnitudinem accuratè obſervari, jam antea relatum eſt. Porrò caeteri quinque nervi per axillam brachium ſubeunt, atque in plures ramos quàm primus ſparguntur, ſingulique majores craſſioresve ſpectantur.

Nervos cutem ſubeuntes non eandem ſemper proponere ſeriem.

k 2, 3 fig. ϱ. ult. fig. S. l 6 muſc. tab. Θ. m 3 tab. Δ. n 4 tab. Ξ. o 13 tab. S. p 10 tab. Θ. q 6 tab. n, o muſc. Θ ab l. r 2 fig. ς, s. s 2, 3 fig. τ. ult. fig. T. t 2 fig. υ. u 3 muſc. tab. per lineam ab L ad Q.

Secundi nervi ingreſſus.

[k] Secundus itaque brachium petens nervus, ab implexu quem nervos brachium ingreſſuros ad vertebrarum latera efformare dixi, principium ducit. unde etiam nemo hunc nervum alicui pari verè adſcribet: quum non uno, ſed pluribus nervorum paribus textus ille conſtituatur. Caeterùm nervus iſte ſub [l] muſculo cubitum flectentium anteriori brachium ingreditur. Ubi enim duo illius muſculi capita invicem ſunt coitura, nervus ille primùm in brachium fertur: quo etiam loco [m] muſculus brachium pectori adducens, inſertionem ſecundùm humeri longitudinem molitur. uti etiam [n] muſculus brachium attollens, transverſim inibi humero implantatur: praeter inſertionem, quam hac propemodum regione [o] muſculus tentat, qui ab humiliori ſcapulae coſta pronatus, brachium in poſteriora allicit. ac demum ejus quoque [p] muſculi inſertio ſecantibus inibi occurrit, cujus beneficio deorſum verſus dorſi humiliora brachium agitur. Secundus igitur brachium petens nervus, priori cubitum flectentium ſubditur muſculo: & ſub [q] interiori ejus capite, quod à ſcapulae proceſſu anchorae ſpeciem referente originem ducit, occultatus, utriſque ejus muſculi capitibus [r] ſurculum offert: ac declivis prorepens, ſub poſteriori nuper commemorati muſculi ſede reconditur. Quas verò propagines dein diffundat, ubi & [s] tertium nervum huc ſermone deduxero, ſubjiciam: qui ſecundo humilior, ex illo quoque complexu, retive, quod jam prius à nervorum brachium adeuntium radicibus confici diximus, prodit: & quum alam perreptat, [t] ramum promit [u] inter muſculum brachium pectori adducentem, & illum quo brachium attollitur, cuti exporrectum, quae illo-

Tertii ingreſſus.

Secundi cum tertio congreſſus.

illorum muſculorum obducitur lateribus, quà illi ſe mutuò contingunt. Simulatque verò tertius nervus humero, ſeu brachii oſſi appropinquat, mox etiam cubitum flectentium anteriori muſculo cooperitur: atque ſimul cum ſecundo nervo deorſum properans, [x] ramulum capiti praebet [y] muſculi cubitum flectentium poſterioris, quod etiam interdum & à ſecundo nervo propagine quadam donatur. Caeterùm Galenus aſſerit, à tertio noſtri numeri nervo, poſtquam is ramulum hunc in caput muſculi cubitum flectentium poſterioris deprompſit, [z] tantam propaginem diffundi, illamque ſecundo nervo commiſceri, quanta ſecundi nervi eſt portio, hàc ſub anteriori cubitum flectentium muſculo prorepens. Deinde ſubdit, ſe ſemel obſervaſſe, à terrio nervo ad ſecundum nullam communicari propaginem. Nos ſanè utrunque quodammodo animadvertimus: ſed multo ſaepius, & perpetuò ferè in homine, à ſecundo nervo [a] propaginem notatu dignae craſſitudinis ad tertium nervum deductam ſpectavimus, qua tertius nervus craſſior validiorque reddebatur.

Lib. 3 de Adminiſt. diſſect.

Reliqua ſecundi ſeries.

Utcunque verò ſit, ſive tertius ſecundo propaginem impertiatur, ſive à ſecundo (quod verius duco) ad tertium propago pertineat, ſive etiam nullus ſecundi cum tertio congreſſus fiat, [b] ſecundus nervus perpetuò deorſum ad anteriorem articuli cubiti ſedem contendit, muſculo cubitum flectentium anteriore tectus, & in progreſſu ab externo ipſius latere [c] ramulum ſpargens in caput [d] muſculi ab humero principium ducentis, & radio ad brachialis radicem inſerti, radiumque in pronum moventis. Quum primùm verò ſecundus nervus ad anteriorem uſque cubiti articuli ſedem, cubitive flexum pertingit, ſecundum externum latus [e] tendinis muſculi cubitum flectentium anterioris, ad carneam [f] ducitur membranam, in cutem diſſipandus. mox enim atque ab alto emerſit, in duos craſſitie impares ſecatur ramos: quorum [g] unus, qui gracilior ac ſuperior eſt, aliquouſque cum humeralis venae [h] ramo, ſecundum radium, ad mediam uſque cubiti longitudinem exporrecto, ac dein verſus ulnae appendicem tendenti deducitur, univerſam cutem radio incumbentem praetenuibus ſurculis intertexens: quorum [i] praecipuus, inferiorem radii appendicem ſuperans, ad ſecundum uſque pollicis pertingit internodium hîc, uti & toto progreſſu, inter carneam membranam & cutem repens, ſobolesque tenuiſſimas diffundens. Huic ſurculo pollici exporrecto, interdum ramuli accedunt, permiſcenturque, ab iis ſecundi nervi propaginibus, quas modò internam manus cutem adire ſcribam. [k] Humilior enim craſſiorque ramus ejus ſecundi nervi diviſionis, quae juxta cubiti flexum perficitur, ſtatim in duas quoque dirimitur propagines, ſub [l] media prorepentes vena, ab humerali ad communis venae conſtitutionem proficiſcente. [m] Una harum propaginum, quam elatiorem appellare nihil prohibet, poſtquam dictae jam venae ſuccumbens, ad [n] venae communis uſque originem obliquo ductu acceſſit, relicta vena cuti ſubtenditur: & in deſcenſu elatiùs ad radii ſedem nonnihil obliquè conſcendens, ſecundùm internum latus [o] muſculi longi, & radio proprii, ad brachialis uſque radicem perfertur. [p] Altera propago, quam memoriae doctrinaeque gratia in ſcholis humiliorem nuncupo, magis obliquè quàm medium cubiti flexus, aut venae communis origo conſiſtat, deorſum fertur, ac tandem venae interioris cubiti ſedis cuti potiſſimum oblatae attenſa, ad brachiale uſque [q] prorepit, in multos exiles ſurculos in progreſſu abſumpta. Nam priuſquam longo ductu in cubiti regionem feratur, in duos praecipuos partitur ramos: quorum [r] unus quodammodo radii regioni exporrigitur, [s] alter verò ulnae: ac uterque crebrò brachiale ſuperat, ramulos in cutem internae manus ſedis diſpargens. Dein ab illis ramulis, qui Veneris monticulum conſcendunt, interdum ſoboles in externam manus ſedem excurrunt, nervulis [t] commiſcendae cutem primi pollicis internodii externae regioni obductam implicantibus. atque in hunc modum ſecundus abſumitur nervus.

In 3 lib. de Admin. ſect.

Quî verò Galenus hujus nervi propaginem quandam diffundi ſcribat * arteriae illi quoque adhaereſcentem, cujus ante brachiale pulſum tangimus, non ſatis aſſequor: quum ea arteria in corporis ducatur alto, profundeque incedat: non autem, ut deſcriptae nobis ſecundi nervi propagines, in cubiti quodammodo ſuperficie. praeterquàm quòd illa arteria ſimul cum attenſa ipſi vena, toto ipſius inceſſu alium inſignem ſibi in profundo corporis exporrectum, ac conjugem adhaereſcentemque vendicet † nervum, quem praecipuam tertii nervi brachium accedentium portionem eſſe, paulo pòſt audies.

Tertii nervi ad cubiti uſque flexum progreſſus.

Tertius namque nervus, ſimulatque in brachii regione ſecundi nervi [u] propagine adaugetur, frequenter [x] ramulum in cutem diſpenſat, anteriori brachii ſedi hic obnatam. Hinc in alto uti ab initio repoſitus, cubiti flexum accedit, aequali propemodum intervallo in progreſſu à ſecundo diſtans, ac interiorem ſedem ſibi vendicans. Tertius enim nervus non adamuſſim per mediam cubiti flexus ſedem in cubitum delabitur: verùm anteriori ſedi inſidet [y] tuberis interioris humeri, ac ſuper internum latus quodammodo vehitur inſertionis [z] muſculi cubitum flectentium poſterioris. Quum verò hanc tranſcendit inſertionem, in multas [a] dirimitur propagines, ſeriatim tunc recenſendas, ubi [b] quintum nervum ad cubitum uſque ſermonis ſerie deduxero, qui unà cum tertio in muſculos digeritur, ſedem cubiti interiorem occupantes.

Quarti nervi in brachium ingreſſus, ipſiusque ſeries.

[c] Quartus itaque nervus à reticulari illo nervorum juxta vertebrarum latera implexu principium quoque ducens omnium nervorum qui in brachium porriguntur longè craſſiſſimus

x *2 fig.* Φ.
y *8 muſc. tab.* Γ.
z *2 fig.* Ψ.
a *ult. fig.* X.
b *2 fig.* ω.
c *2 fig.* Γ. *ult. fig.* Y.
d *12 tab.* Θ.
e *6 tab. q muſculi* Θ.
f *ult. fig.* Z.
g *2 fig.* Δ. *ult. a.*
h *fig. cap. 6 lib. 3 i.*
i *2 fig. inferius* Δ.
k *2 fig.* Θ. *ult. b.*
l *fig. cap. 6 lib. 3 b, ad* α.
m *2 fig.* Λ.
n *fig. cap. 6 lib. 3* α.
o *1 muſc. tab. a.*
p *2 fig.* Ξ.
q *Quaſi ſecundum m & q ult. fig. lib. 3.*
r *2 fig.* Π.
s *2 fig.* Σ.
t *Quemadmodum venae ad char. q; fig. cap. 6 lib. 3.*
* *fig. cap. 12 lib. 3 Q. & ultima fig. lib. 3 arteria cum attenſa illi vena g notatur.*
† *2 fig. char. 44 ult. fig. l, l.*
u *ult. fig.* X.
x *2 fig.* χ.
y *1 fig. cap. 23 lib. 1 S.*
z *8 muſc. tab.* Γ.
a *2 figurae char. 43. ult. fig. c.*
b *ult. fig. m ad n.*
c *2, 3 fig* Φ. *ult. fig. e.*

d ult. fig. lib. 3. Z verſus b. *e 3 fig. Ψ.* *f 11. muſc. tab. Θ, a & f.* *g Ad Y fig. 2 cap. 23. lib. 1.* *h 3 fig. Ω. ult. fig. f.* *i Inter P & N 7 muſcul. tab.* *k 3 fig. char. 32 ult. fig. g.* *l inter S & X 9 muſc. tab.* *m 2 fig. cap. 23 lib. 2 P.* *n ejuſ. fig. V.* *o 3 fig. char. 33. ult. fig. h.* *p 3 fig. char. 34. ult. fig. i.* *q 3 fig. char. 35. ult. fig. k, k.* *r 3 fig. char. 37. ult. fig. l, l.* *s Inter Y & X 9 tab. muſcul.* *t 1, 2 muſc. tab. char. 3.* ** 11 muſc. tab. k muſc. Λ.* *u 3 fig. char. 36.* *x 3 fig. char. 37.* *y 3 fig. char. 34* *z 3 fig. char. 38.* *a 9 muſc. tab. Z.* *b 9 tab. Θ.* *c 9 tab. Λ.* *d 10 tab. Λ, Ξ, Π.* *e 3 fig. char. 39, 40, 41.* *f 3 fig. char. 42.*

mus eſt, & ſimiliter atque tertius occultatus cum ipſo in brachium properat, [d] axillari venae & magnae brachii arteriae attenſus, moxque [e] inſignes utcunque ſoboles [f] muſculis diſtribuens, quorum miniſterio cubitum extendimus. Priuſquam verò praeſens nervus ad medium uſque longitudinis brachii pertingat, obliquè retrorſum [g] ad humerum brachiive os contorquetur, hoc & muſculos cubitum extendentes intercedens. Verùm anteaquam penitiùs reflectatur, ab interno ipſius laterè [h] propaginem emittit, quae [i] inter muſculos cubitum extendentes, & poſteriorem cubitum flectentium in internam brachii ſedem procidit, univerſa in illius ſedis cutem abſumenda, ſurculoſque partim ſurſum, partim deorſum multiplici ſerie ſparſura. Porrò ipſe quarti nervi truncus, ad eum modum ſecundùm humeri poſteriora reflexus, ſenſim ad externam brachii ſedem properat, ac ab externo latere [k] propaginem edit, quae [l] inter exteriorem cubitum extendentium muſculum, & caput longi muſculi radium in pronum ducentis ex alto emergens, in cutem diſpenſatur externae brachii & cubiti articuli ſedi obductam. Quum primùm autem quartus nervus in alto ſemper latitans, [m] exterius humeri contingit tuber, poſteriori illius ſedi innititur, in qua hujus nervi nomine [n] ſinum à Natura privatim exſculptum diximus, quò nervus muſculis occultatus, atque hîc in frequentem ſobolem ſpargendus, tutò veheretur. Mox enim atque nervus ille in cubitum ducitur, [o] ramum promit, qui ex alto emergens, errabundo ductu ſub cute ad brachiale uſque prorepit, frequentes ſurculos in progreſſu educens, à quibus cutis externam cubiti ſedem obtegens intertexitur. Deinde quartus nervus in duos [p] diſcinditur truncos, in profundo, ut & ipſorum radix, reconditos. Horum [q] alter altero elatior eſt, ac radio exporrigitur: [r] alter autem qui humiliùs conſiſtit, ſecundùm ulnam deorſum fertur. Elatior penitiùs [s] inter ſuperius latus muſculi bifido tendine brachiale extendentis, & exterius inferiusve latus muſculi longi radium in pronum ducentis, ad brachiale contendit, in progreſſu graciles ramulos utriſque quibus attenditur occultaturque muſculis communicans. Ubi verò elatior hic ramus brachiale accedit, per [t] transverſum repit ligamentum, in externa radii ſede bifido * tendini brachiale extendenti obductum. Mox autem atque praeſens quarti nervi ramus externam brachialis ſedem [u] contingit, in duas dirimitur propagines: quarum altera duplici ſurculo externae pollicis regioni offertur: altera verò in duas ſecta ſoboles, unam indici porrigit, in ipſius externam ſedem duplici quoque ſurculo abſumendam. alteram autem medio largitur digito, eam ſimplicem indiviſamque interno lateri exterioris ejus digiti ſedis applicans. [x] Demiſſior ulnaeque exporrectus ramus quarti nervi jam cubitum ingredientis [y] bipartitionis, ilico [z] frequentes educit ſoboles: ac primam donat capiti [a] muſculi indicem, medium & anularem extendentis: ſecundam capiti [b] muſculi, cujus auxilio minimus extenditur digitus: tertiam autem offert [c] muſculo, brachiale ſimplici tendine extendenti. In ipſo autem ſecundùm ulnam proceſſu, [d] tribus muſculorum principiis ab hac originem ducentibus [e] propagines exhibet. Horum muſculorum primus eſt, qui radium in pronum ducentium brevior viſitur: mox ille qui triplicem diffundit tendinem, ac unum brachialis oſſi primum pollicis os ſuſtinenti innectit, ſecundum primo pollicis oſſi, tertium ſecundo pollicis oſſi & tertio. Dein muſculus, qui tribus pollicis oſſibus inſertus, pollicem extendendo verſus indicem ducit. Mox muſculus, cujus beneficio index, ac interdum quoque medius à pollice in latus abducuntur. Quod verò hujus rami [f] reliquum eſt, brachiale non conſcendit, multoque minus in minores abſumitur digitos: ſed univerſum hîc ad brachialis radicem ceſſat, aliquot ſurculis brachialis cum cubito articulum implicans. ad hunc ſanè modum quartus nervus in ramus ſpargitur.

*g 2, 3 fig. *. ult. fig. m.* *h 7 muſc. tab. P, N.* *i 2 fig. cap. 23 lib. 1 S.* *k ejuſd. fig. V.* *l 2 fig. juxta char. 43 ult. fig. c, n.* *m 5 muſc. tab. Θ.* *n 6 tab. Ξ.* *o 6 tab. Η.* *p 1 tab. X.* *q 2 tab. Y.* *r 1 tab. Z.* *s 1 tab V. aut 7 tabul. Q.*

Quinti nervi in brachium ingreſſus, ipſiusque ſeries cum tertio.

[g] Quintus autem à commemorato jam ſaepius nobis plexu inferius quàm quatuor hactenus deſcripti, principium obtinens, quartoque attenſus, per axillam in brachium fertur, nullas omnino ſoboles cuiquam brachii parti diſtribuens. Nam indiviſus [h] inter muſculos cubitum extendentium interiorem, & cubitum flectentium poſteriorem, ſecundùm internam brachii ſedem occultatus, tantiſper porrigitur, dum [i] internum humeri contingat tuber, ad cujus poſteriorem reflectitur ſedem, hîc privatim habens [k] ſinum, quo aptè in cubitum vehitur. Quemadmodum enim tertius nervus anteriorem interioris humeri tuberis ſedem occupare dictus eſt, ita ſanè & quintus hîc nervus in poſteriori ſede ejus tuberis conſiſtit, parique quodammodo ſerie cum tertio digeritur. A duobus namque praeſentibus nervis [l] propagines omnibus offeruntur muſculis internam cubiti ſedem occupantibus, qui & ab interiori tubere humeri, & ab ipſa ulna radioque principium mutuantur. Ac à tertio quidem nervo potiſſimùm ſoboles ſparguntur in [m] muſculum ſecundos quatuor digitorum articulos flectentem, & [n] illum qui tertios eorundem digitorum flectit articulos, mox [o] illum qui tertii pollicis oſſis flexus eſt autor. deinde propago quoque à tertio nervo [p] illi porrigitur muſculo, qui ab interno humeri prodiens tubere, ac poſtbrachialis oſſi indicem ſuſtinenti inſertus, brachialis flexus opifex habetur. Verùm is muſculus etiam à quinto nervo ſurculum ſubinde adſciſcit, ut & omnes ab interno humeri tubere pronati. ex quorum claſſe, praeter nuper commemoratum [q] is cenſetur, qui tendine lato internae manus cuti ſubnaſcitur: dein [r] qui quarto brachialis oſſi inſertus brachiale flectit, mox [s] qui radium in ſupinum ducentium ſuperior longiorque de-

deſcribitur. Porrò quintus & tertius nervi, etiamſi ſparſam hanc propaginem derivent ſeriem, penitus hic non abſumuntur: verùm utrorumque ſinguli adhuc ſuperſunt rami, inſignes ſanè, & in plures ſurculos diffundendi. Ac tertii quidem nervi [t] ramus inter muſculum quatuor digitorum ſecundos flectentem articulos, & illum qui tertium pollicis os flectit, radio exporrigitur, unà cum [u] vena ac arteria hàc deductis ad brachiale properans, & [x] transverſum permeans ligamentum in brachialis interna ſede tendinibus obductum. Iſte tertii nervi ramus ſurculos, ſed nimis quàm obſcuros, quibuſdam muſculis exhibere dicitur: qui in manu repoſiti, digitorum motibus quoque praeſunt. cujuſmodi [y] is eſt, quo pollex ab indice maximè abducitur: dein [z] quo pollex indici proximè adigitur, & [a] duo pollicis primum flectentes internodium, & [b] tres ſecundi ipſius internodii flexus opifices, mox [c] qui indicem ac medium pollici adducunt, ac [d] duo qui indicis primum flectunt articulum, ac interior denique primum medii digiti os flectentium. Verùm his muſculis, ut & [e] illi qui radium in ſupinum ducentium inferior eſt, nervi potius attenduntur, quàm inſeruntur, aut etiam ſuperficietenus adnaſcuntur. Ipſe tamen tertii nervi ramus in vola tres notatu dignas emittit propagines, quarum prima pollicis internam accedit ſedem, in duos prius diſſecta ſurculos: ſecunda etiam binis ſurculis internae indicis ſedi implicatur: tertia verò ſimplex, interno tantum lateri interioris medii digiti ſedis exporrigitur. Porrò quinti nervi [f] ramus, ulnae attenſus, inter muſculum ſecundos quatuor digitorum articulos flectentem, & illum qui eorundem digitorum tertios articulos flectit, ad brachiale ducitur, [g] vena etiam & arteria concomitatus, quae ulnae exporriguntur, atque ad volam per transverſum brachialis ligamentum tendunt. Hic ramus ſimulatque ligamentum id ſuperavit, unam propaginem in duos diviſam ſurculos, minimi digiti internae ſedi communicat: ac unam ſimiliter in duos ſurculos diremptam, internae ſedi anularis digiti offert: mox unam quoque medio digito communicat, quae indiviſa externo applantatur lateri internae medii digiti ſedis. Praeter has quinti nervi propagines, nullas in manus muſculos ſpargi animadverto, in [h] illos dico, qui anularem & minimum ad pollicem ducunt, qui primum os minimi & anularis flectunt, cum externo muſculo primum medii digiti os flectentium, & [i] illo qui minimum à caeteris digitis in latus removet. Nam, uti prius monui, his muſculis nervi potius attenduntur, quàm adnaſcuntur. Porrò praeſens quinti nervi ramus, ulnae exporrectus, ad hunc modum non totus abſumitur. nam non perfunctoriè expendendam promit [k] propaginem, paulo inferiùs quàm medium ulnae longitudinis conſiſtit. quum enim ramus hic ulnae medium emenſus eſt, ab externo ipſius latere propaginem illam educit [l] inter muſculum brachiale flectentium inferiorem, & inferiorem brachiale extendentium. Propago hinc ex profundo elabens, ſecundùm ulnam in externam ſedem cubiti porrigitur: & quum externam brachialis ſedem contingit, in externam regionem illorum digitorum ramulos ſpargit, in quam [m] quartus nervus nullas ſoboles prompſit. Dividitur itaque ea quinti nervi propago in tres ramos, quorum primus duplici ſurculo externam minimi digiti ſedem adit, ſecundus duplici quoque ſurculo externae anularis ſedi exporrigitur: tertius autem indiviſus, externo implicatur lateri exterioris medii digiti regionis. Quoniam verò quintus nervus hanc externae manus ſedi exporrectam diffundit propaginem, ſubinde vidimus quintum nervum tot atque dixi ſurculos in internam manus ſedem non digerere. Haud ſemel enim obſervavi, à tertio nervo etiam externum latus interioris ſedis medii digiti, & internum latus anularis ſurculos aſſumere, quinto tunc duas tantum propagines internae minimi digiti ſedi, & unam anularis interiori ſedi porrigente.

t *3 fig. char. 44 ult. fig. d.*
u *ult. fig. lib. 3 g.*
x *4 muſc. tab. θ.*
y *3 muſc. tab. p.*
z *11 tab ſ.*
a *6 tab. κ, λ.*
b *7 tab. char. 1, 2, 3.*
c *6 tab. ζ, ζ.*
d *Ad alterum latus Δ 8 tabul.*
e *7 tab. X.*
f *2 fig. char. 45 ultima fig. o, o.*
g *ult. fig. lib. 3 i.*
h *Ex nuper ſcriptis petuntur tab.*
i *3 tab. r.*
k *2 fig. char. 46 ult. fig. p.*
l *9 muſc. tab. inter Ξ & Λ.*
m *3 fig. Φ educebat char. 36.*

Qui citra ſectionem nervorum in brachium ſeries experiri poſſit.

Dictam nunc nervorum in manum ſeriem non injucunde in te ipſo obſervabis, modò adamuſſim nervos alterius manus pollice aut cubiti innixu, ad os ita compreſſeris, ut animalis ſpiritus tranſitum compreſſione cohibeas, ac pars cui nervi inſeruntur ſtupeſcat. Fit verò id juxta cubiti articulum non multis intectum veſtibus, aut non multa adipe (ut in obeſis mulieribus) inveſtitum commodiſſimè. nam ſi pollice quartum nervum aliquamdiu compreſſeris, ſenties externam pollicis & indicis ſedem, & internum quoque latus exterioris ſedis medii ſtupeſcere. Quod autem quartum nervum compreſſuro, pollicem inter poſteriorem ulnae proceſſum, & externum humeri tuber vi impingere oporteat, neminem latet, qui modò ſurda aure quarti nervi ſeriem non obaudiverit. Jam ſi quintum nervum compreſſurus, pollicem ad poſteriorem interioris tuberis ſedem vi admoveris, mox interna externaque ſedes minimi digiti & anularis, & inferior medii, ſtuporem experientur. At ſi majori conatu anteriorem interioris humeri tuberis ſedem compreſſeris, atque ita tertium nervum obſtruxeris, ilico interna ſedes pollicis & indicis, & pars medii, ſtupore laborabunt. Quum verò haec exploras, perpende pariter, quàm leve ſit, nonnunquam motum integro adhuc ſenſu perire, & ſenſum quoque motu adhuc integro aboleri. Nam ut caeteros taceam nervos (& ne à reconditis magis exempla petam) da vulnere aut alio affectu quartum nervum, quà is ſecundùm humeri poſteriora reflectitur, aut etiam quà à reticulari plexu ad vertebrarum latera conſiſtenti exorditur, praeſcindi, aut aliàs ex humoris affluxu, ejuſque generis malo quopiam ita vitiari, ut animalis ſpiritus cum ipſo non deducatur, & quintus nervus interim illaeſus (uti factu eſt facillimum)

Senſum ſervato motu perire, & contrà.

ac

ac integer ſit, nonne minimi digiti & anularis extenſio perdetur, illorum ſenſu haud vitiato? Nam quintus nervus ſenſum ſuppeditans, illaeſus eſt: at propter quarti vitium, muſculorum digitos extendentium munus intercidit. Quid ſi caſu quintus nervus, integro interim quarto, contuſus, aut alioqui oblaeſus fuerit: nonne parvus digitus & anularis ſtupeſcent, ipſorum interim motu haud corrupto? Atque ut haec de quarto nervo & quinto, exempli gratia propoſui: ita ſanè illi, quem nervorum ſeries, & muſculorum natura non fugiunt, expendere confingereque promptiſſimum eſt, quî ſenſus illaeſo motu aliquando aboleatur: aliquando autem ſervato ſenſu, motus corrumpatur. Neque neceſſum eſt eò deflecti, quòd major vis animalis ad motum, quàm ad ſenſum requiratur: & multo minus admittenda eſt Anatomicorum quorundam ratio, qua illi confingunt quoſdam nervorum ſurculos motui tantum, alios autem ſenſui praeeſſe. quaſi verò quis nervorum ſurculus ſenſu tactus deſtitueretur, & non quaevis tandem corporis pars ſua eſſentia conſtitutioneve ſenſui haud repugnans, à quolibet nervorum ſurculo ipſam perreptante, tangendi vim obtineret. Quia verò haec aliò ſpectant, ſexti nervi (qui adhuc enarrandus ſupereſt) ſeriem quoque perſtringemus.

Lib. 1. de Affectorum locorum cognitione.

Sexti nervi in brachium ingreſſus ac ſeries.

n Iſtius principium ab infima retis jam ſaepius dicti ſede enaſcitur, & inconjugatus per axillam in brachium properat, nullibi in alto reconditus, ſed cuti internae brachii ſedis ſubſtratus, ad internum humeri accedit tuber, in progreſſu conterminis ejus quam perreptat cutis partibus o frequentem depromens ſobolem. Ad internum verò humeri tuber, in plures partitur ramos, venae axillaris p propaginibus ſub cute exporrectis partim incumbentes, partim quoque ſubſtratos. Hi deorſum numeroſa propaginum ſerie ſecundùm ulnam digeruntur, inter cutem & carneam membranam deducti, & priuſquam brachiale contingant ceſſantes, perpetuoque ſecundùm inferiorem cubiti regionem ſeu ulnam exporrecti. q Praeſens nervus craſſitie ſecundo reſpondet, ubi is cubitum accedit. Quintus autem nervus juxta cubitum tertio in craſſitie convenit. in axilla autem tertius quinto gracilior viſitur, ipſique ſimilis tunc propemodum eſt ſecundus, priuſquam ſcilicet ſui portionem tertio commiſcuit. Atque ita quintus, tertius & ſecundus ipſorum in axillam ingreſſu ſexto numeris aliquot ſunt craſſiores. omnium autem pleniſſimus eſt, quem quartum enumeravi: quemadmodum ſummè etiam gracilis occurrit, qui primus recenſebatur.

n 2, 3 fig. 8. ult. fig. 9, 9.

o fig. 2 char. 48, 48.

p fig. cap. 6. lib. 3 u, x.

q Confer inter ſe nervos in 2, 3 fig. ſed magis in ult.

Nervorum craſſities.

CAPUT XV.

QVINQVE PARIVM NERVORVM E LVMBORVM vertebris prodeuntium ſeries.

Dorſalis medullae lumborum vertebris complexae a nervi, in hoc thoracis vertebrarum nervis magna ex parte conveniunt, quòd à ſingulis b rami retrorſum ducantur in muſculos vertebris adnatos. Committitur autem hic vertebris c muſculus humani thoracis motorum quartus, dein dorſum moventium * undecimus, ac demum d qui huic ſubſternitur decimustertius. Atque his muſculis propagines à poſterioribus ramis offeruntur, quum illi adhuc reconditi ad vertebrarum ſpinas ducuntur. Quando autem rami ex mutuo utriuſque lateris muſculorum connexu, atque ab ipſis ſpinarum apicibus procidunt, ad latera denuò excurrunt, cuti & e muſculo praecipuè intexti, cujus ope brachium verſus dorſi humiliora agimus. f Anteriores autem horum parium rami in abdominis muſculos, ac illum qui brachium verſus dorſi humiliora detrahit, ipſamque adeò cutem diſſeminantur, ut & in g muſculorum dorſum moventium nonum, & eum qui femur moventium h ſextus mihi numeratur. Dein à vigeſimoprimo pari, ſeu ſecundo lumborum, unà cum ſeminaria ſui lateris arteria perquàm i exiguus ſurculus ad teſtem ducitur, ſi modò à ſexti paris nervorum cerebri k ramis coſtarum radicibus exporrectis, atque in inteſtina propagatis, nullae ſoboles ad teſtes pertingant. nam & ab illis ramis interdum ſurculos teſtibus exporrigi animadvertimus. Quinetiam ab anterioribus ramis trium primorum parium ex lumborum vertebris proſilientium, l ſurculi etiam diffunduntur, qui nuper dictos ſexti paris ramos coſtarum radicibus exporrectos accedunt, illoſque adaugent. A tribus verò humilioribus è lumborum vertebris elabentium paribus, non minimi ſanè nervi crus accedunt: qua autem ſerie in illo degerantur, ſecundo ab hoc Capite exequar.

a 2 fig. & ult. fig. char. 20, 21, 22, 23, 24.

b 3 fig. char. 52, 52.

c 12. tab. muſc. Δ.

** 13 tab. Γ.*

d 14 tab. T.

e 10 tab. Θ.

f 2 fig. char. 50, 50. dein 51.

g 8 muſc. tab.

h 12 muſc. tab. Θ, Ξ.

i 2 fig. char. 49, 49.

k 2 fig. cap. 2 b.

l Ad latus char. 20, 21, 22 fig. 2.

CAPUT XVI.

NERVORUM E SACRO OSSE PROSILIENTIUM SERIES.

Quam concinnè Galeni oſſis ſacri deſcriptiones invicem, ac demum [a] hominis oſſi congruant, primo explicuimus libro, addentes quoque inter ſex hominis ſacri oſſis oſſa anteriori & poſteriori ſede foramina exſculpi: adeò ſanè, ut hominis nervorum ſeries à canum & caudatarum ſimiarum ſerie plurimum diſcrepet. Ac [b] primum quidem par tam in hominibus quàm quadrupedibus inter os ſacri oſſis primum, & infimam lumborum vertebram ea prorſus ratione, qua nervorum paria è lumborum vertebris egrediuntur, procidit, moxque ab egreſſu ramum in poſteriora non ſecus ac ſuperiora paria diffundit, qui etiam ſimiliter atque poſteriores illorum parium rami, digeritur. Privatim verò à poſteriori illo primi paris ſacri oſſis ramo, [c] propago utcunque inſignis in muſculos ſpargitur, ab ilium oſſe principium ducentes, potiſſimùm autem in [d] primum femur moventium. Dein ejus propaginis ſoboles non poenitendae in cutem clunibus obductam derivantur. Anterioris verò praeſentis paris rami praecipua portio nervis in crus deducendis permiſcetur. Is enim totus in crus non abſumitur, quum ab illo [e] propago ſecundùm internam ilium oſſis ſedem exporrigatur, ſurculos offerens abdominis muſculis, & illi pariter [f] muſculo, quem ab interna ilium oſſis ſede pronatum, femur moventium ſeptimum recenſui. [g] Caeterùm quinque humiliora ſacri oſſis nervorum paria peculiari procidunt ratione. nam priuſquam ex ipſo oſſe elabantur, gemina ab utroque latere ſunt, & unus nervus utrobique à ſingulis paribus in anteriora procidit, & unus item utrobique retrorſum: atque haec ſeries in hominibus viſitur. In ſimiis verò & canibus alia occurrit. uti enim tria tantum in illis ſacri oſſis nervorum ſunt paria, ſic etiam duo ſolùm inferiora anteriùs poſteriusque excidunt. Dein reliqua paria (quae in canibus & caudatis ſimiis cernuntur numeroſa) ab oſſis coccygis (ut ſic etiam de illis animalibus loquar) lateribus (verſus poſteriora tamen magis) in eum modum prodeunt, quo ex thoracis & lumborum vertebris nervi egrediuntur, quum interim ab hominis oſſe nobis coccyge vocato, ne unus quidem exiliat nervus. Adeò ſanè, ut minimè mirandum ſit, ſi ego in horum nervorum paribus recenſendis, à Galeni ſententia in libro de Oſſibus procul declinem. Quinque igitur ſacri oſſis inferiora paria nervos in poſteriora excidentes ad muſculos potiſſimùm digerunt, qui ilium oſſis & ſacri oſſis poſteriorem occupant ſedem: ex quorum claſſe in dextro latere eſt muſculus dorſum moventium [h] undecimus, ac dein [i] decimustertius, praeter membraneum initium [k] muſculi brachium ad dorſi humiliora agentis, & * quartum humani thoracis motorum. Item [l] quatuor primi femur moventium, ac cutis denique clunibus obducta, propaginibus quoque aliquot ab illis nervis donantur. Anteriores verò nervi variè magis digeruntur. ſiquidem tres ſuperiores, primi paris modo in crus (uti ſubſequenti narrabo Capite) properant. Duo autem humiliores nervi, qui ſexti ſeptimique parium propagines ſunt, in ani muſculos digeruntur. ad haec, in uteri cervicem frequenti ſobole, uti etiam in virorum veſicae cervicem penemve, pertinent. Nam veſicae ac uteri item fundus plerumque [m] nervulos ab illis mutuantur ramis, qui à ſexto pari nervorum cerebri coſtarum radicibus ſub tunica coſtas ſuccingente exporriguntur. [n] Terminus verò dorſalis medullae ex ſexto ſacri oſſis oſſe procidens, nervi ritu mihi haudquaquam digeri viſus eſt, etiamſi hunc à quibuſdam nervum conjuge carentem vocari non ignorem. In homine tamen, cujus ſacrum os quinque tantum efformari videbatur oſſibus, medullae dorſalis terminus ab oſſe procidens, unum utrinque diffundebat ſurculum: hac ratione ſexti paris ſacri oſſis vices ſupplens.

a *Spectatur haec fig. cap.* 18 *lib.* 1.
b 2 *fig. & ult. char.* 25.
c 2 *fig. char.* 54.
d 9 *muſc. tab.* Π.
e 2 *fig. char.* 53
f 8 *tab.* Λ.
g *Confer ſecundam fig. tertiae.*
h 13 *muſc. tab.* Γ.
i 14 *tab.* T.
k 9 *tab.* Θ.
* 12 *muſc. tab.* Δ.
l 9 *tab.* Π. 10 Σ. 11 Σ & Φ.
m 2 *fig. cap.* 2 ι, μ.
n 2, 3 *fig. char.* 56.

CAPUT XVII.

NERVORUM FEMUR, TIBIAM ET PEDEM ADEUNTIUM diſtributionis ratio.

Quatuor nervos crus petere.

Cruri juxta femoris initium à dorſi medullae lumborum vertebris, & oſſe ſacro complexae nervorum paribus, [a] quatuor nervi offeruntur, à reticulari quodammodo plexu perinde procedentes, atque praecipuos brachium petentes nervos pronaſci, jam antea relatum eſt: quamquam magis varius in cervice, quàm hîc ad lumbos ſacrumque os nervorum implexus occurrat. His nervis non eadem obtigit craſſities, multoque minus par ſeries & ductus. qui enim primus ac tertius recenſebuntur, graciles ſunt. Secundus autem duobus illis craſſior ſubin-

a 2 *fig. char.* 57, 60, 66, 71. *ult. fig.* &, γ, ζ, ι.

ſubinde reperitur, licet interea tenuis quoque ſit. quartus verò illorum trium unà complexorum craſſitiem longè vincit.

Primi nervi ſeries.

[b] Primus à ſuprema parte implexus nervorum in crus pertinentium originem ducit, ubi ſcilicet tertii lumborum paris (quod ordine in univerſo dorſo vigeſimumſecundum eſt) anterior ramus quarto lumborum pari commiſcetur. Nervus hic lumborum incumbens [c] carnibus, ac peritonaeo ſubſtratus, in femur procidit ſecundùm exterius latus tendinis [d] ſexti femur moventium muſculi, qui unà cum ſeptimo femoris motuum autore muſculo hàc ſupra coxendicis os ad [e] minorem femoris proceſſum contendit. Simulatque verò nervus ille femur contingit, [f] ramum depromit cuti paulo minus quàm ad genu uſque exporrectum, quae anteriori femoris ſedi verſus externum ipſius latus obducitur. Porrò [g] major praeſentis nervi portio in alto latitans, aliquot propagines derivat [h] primo tibiam moventi muſculo, qui ab antica ſede appendicis ilium oſſis principium ducit: dein & [i] ſeptimo tibiam moventi muſculo, qui à majoris proceſſus femoris radice enaſcitur: mox quoque [k] nono tibiae motuum autori, atque cum illis muſculis primi hujus nervi grandior portio declivis ducta, elatiùs quàm genu conſiſtat articulus, terminatur.

b 2 fig. char. 57. ult. fig. &. — c 8 muſc. tab. Θ, Ξ. — d 8 tab. Θ cum Λ. — e 1, 2 fig. cap. 30 lib. 1 a. — f 2 fig. char. 58. ult. fig. α. — g 2 fig. char. 59. ult. fig. β. — h 3 muſc. tab. Σ. — i 5 tab. Λ ab υ. — k 4 tab. Φ.

Secundi nervi ſeries.

[l] Secundus nervus ſuum principium inferiùs quàm primus adipiſcitur, è regione videlicet vigeſimiſecundi paris nervorum dorſalis medullae, ſeu è regione articulationis tertiae lumborum vertebrae cum quarta. Hic nervus peritonaei etiam poſteriori regioni ſubtenſus, ſimul cum [m] vena & arteria per inguina femur petentibus in crus porrigitur, ac mox ab interno ipſius latere [n] ramum derivat, † venae ad pedis uſque pollicem [o] attenſum, quam ab inguine per internam femoris ſedem, ac per genu articulum, internamque tibiae regionem ſub cute ad ſummum uſque pedem protendi commemoravimus. Atque ut illa vena varias ſoboles in progreſſu ad cutem illi conterminam diffundit, ita ſanè & hîc ſecundi crus petentis nervi ramus anteriori venae illius ſedi toto ductu contiguus, ſoboles paſſim in cutem ſpargit: quarum [p] illae ſunt praecipuae, quas anteriori & interiori verſus poplitem, genu regionibus offert. Neque ſanè oſcitanter obaudiendum eſt, praeſentem ramum anteriori venae parti exporrigi, ut in ejus venae ſectione, quam mox ſub genu aut juxta interiorem malleolum molimur, ſcalpellus retrorſum atque in poſteriora impingatur, ne is caſu antrorſum actus, nervum praeſecet. Caeterùm [q] grandior ſecundi nervi portio ſimul cum vena ac arteria ipſum concomitantibus, reconditur, & in muſculos anteriorem femoris ſedem occupantes quoque digeritur: praecipuè autem in [r] quintum femur moventium, & in [s] octavum tibiam moventium, cum quo etiam ſecundùm internum latus [t] noni tibiam moventium muſculi deorſum fertur, & ſupra genu articulum non minus quàm primus nervus ceſſat, in progreſſu membranulis vaſa colligantibus exiguas porrigens ſoboles.

l 2 fig. char. 60. ult. fig. γ. — m ult. fig. lib. 3 d. — n 2 fig. char. 61. ult. fig. δ, δ. — † ult. fig. lib. 3. m, m. — o 2 fig. char. 62. — p 2 fig. char. 63. — q 2 fig. char. 64. ult. fig. ε. — r 8 muſc. tab. Φ, c. — s 6 tab. Π. — t 4 tab. Φ.

Tertii nervi ſeries.

[u] Tertius nervus ſecundo ſuccedit, illic potiſſimùm enatus, ubi quarta lumborum vertebra quintae articulatur. unde peritonaeo quoque ſuccumbens, & [x] muſculo femur moventium ſeptimo vectus, ad pubis oſſis [y] foramen contendit. quod quum permeat, [z] nono & [a] decimo femur moventibus muſculis ramulos porrigit: mox verò & [b] illis muſculis, qui à pubis oſſe pronati, peni peculiares cenſentur. At ubi paulo demiſſius prorepſit, duorum nervorum, quos jam deſcripſimus, ritu, [c] ramum emittit cuti internam femoris ſedem juxta inguina occupanti. Dein ejus nervi [d] reliquum, ſobolem offert [e] ſecundo tibiam moventi muſculo, ac dein [f] quinti etiam femur moventis muſculi portioni à pubis oſſe pronatae ramum derivat, ſupraque medium longitudinis femoris terminatur.

u 2 fig. char. 66 ult. fig. ζ. — x 8 tab. Λ. — y 1, 2, 3 fig. cap. 29 lib. 1 r. — z 8 tab. Ψ. — a 16 tab. F, G, H. — b 1, 2 fig. cap 49. lib. 2 K, L. — c 2 fig. char. 68 ult. fig. η. — d 2 fig. 69. ult. fig. θ. — e 16 muſc. tab. Δ. — f 8 tab. Φ, e.

Quarti nervi ſeries.

[g] Quartus cruris nervus tertio quidem ortu ſubſequitur, at ſextuplo etiam craſſior eſt, atque ex vigeſimiquinti ac trium ſuccedentium parium anterioribus ramis potiſſimùm conflatur: non ſolùm omnium corporis nervorum craſſiſſimus, verùm etiam quum hinc à dorſalis medullae quaſi termino principium obtineat, duriſſimus, pariterque validiſſimus. Hic nervus peritonaeo quoque ſubditus, inter ſacri oſſis latus, & ilium os, quà haec oſſa invicem dehiſcunt, tanquam per [h] ſinum ipſi peculiariter paratum ducitur, & mox [i] ramum ex poſteriori ipſius ſede pullulat, qui aliquouſque ſub [k] primo femoris motorum latitans muſculo, tandem ad cutem procidit, ſoboles diſtributurus cuti, inferiori clunium ſedi obtenſae, & illi pariter cuti, quae poſteriorem femoris ſedem nonnihil ultra medium longitudinis femoris integit. Cutis enim ſupra genu in poſteriori femoris ſede repoſita, ab [l] alia quarti nervi propagine ramulos obtinere mox docebitur. Poſteaquam igitur quartus nervus hunc ad cutem deprompſit ramum, [m] alias utcunque grandes diſtribuit ſoboles in muſculorum [n] capita digerendas, quae à coxendicis oſſis appendice principium ducunt, quorum tria tibiae motibus famulantur, ac tertium, quartum & quintum tibiam moventes conſtituunt muſculos. quartum verò caput, quintum femur moventium efformat muſculum. Quartus nervus hinc inter muſculos poſteriorem femoris ſedem ſibi vendicantes reconditus, deorſum fertur, ac paulo ſub medio longitudinis femoris [o] ramum educit in quarti tibiam moventis muſculi [p] partem à femoris oſſe, ac ſi peculiaris eſſet muſculus, enatam. Ab hoc ramo propagines in cutem excurrunt humiliori ſedi poſterioris femoris regionis juxta genu obductam. Simulatque quartus nervus inferiorum femoris

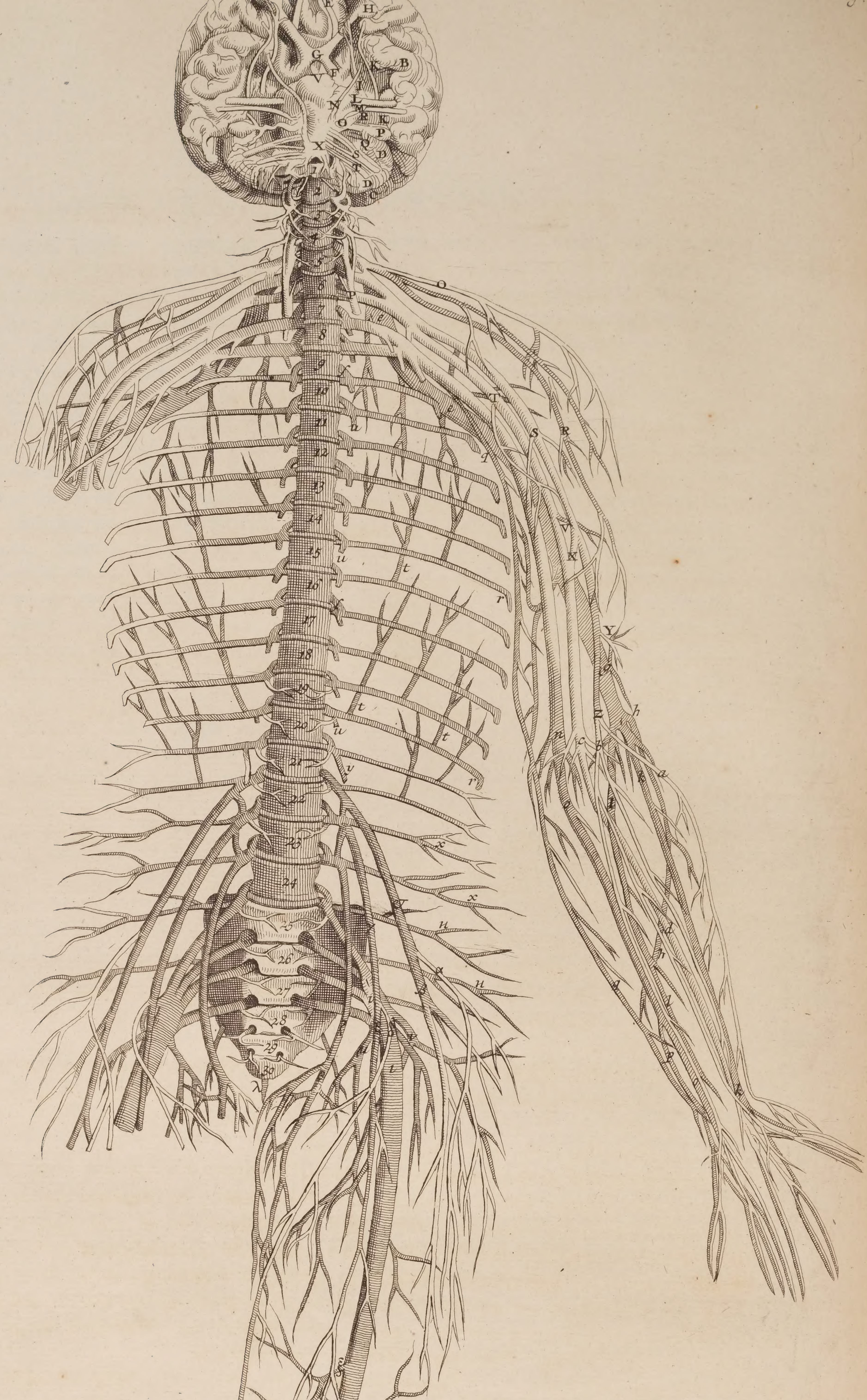
g 2, 3 fig. char. 71 ult. fig. ι. ac etiam 10 muſc. tab. ζ. — h 2, 3 fig. cap. 29. lib. 1. c. — i 2, 3 fig. char. 72 ult. fig. ν. — k 9 tab. Π. — l 2 fig. char. 74. — m 2 fig. char. 73 ult. fig. μ. — n 10 muſc. tab. ν, ϱ. & 11 tab. λ, μ, ν, &. — o 2 fig. char. 74 ult. fig. ξ. — p 11 tab. ϱ.

ris capitum radicem ſpectat, [q] utrinque unam edit propaginem, in [r] capita muſculorum diſſeminandam, qui tres primi pedis motores enumerantur. Quando autem quartus nervus in [s] ſinu [t] conſiſtit, quem duo inferiora femoris capita mutuò dirempta efficiunt, in [u] duos craſſitie inaequales truncos partitur, à quibus univerſae propemodum tibiae & pedi item nervi offeruntur. Nullus enim in tibiam nervus procidit, à quarto non diductus, praeter [x] ramum ſecundi crus petentis nervi intèriori femoris & tibiae & pedis ſedi exporrectum. cujus etiam vices is quarti nervi [y] ramus non ſemel ſubire viſus eſt, quem paulo pòſt ſecundùm internam tibiae ſedem (verſus ſuram tamen magis) ſub cute ad internum uſque pedis latus diffundi ſcribam. Caeterùm neminem mirari velim, quòd quartum nervum non ſecus quàm ſi unicus eſſet, non autem (ut Galenus docet) geminus, ſecundùm totam femoris longitudinem ſermone deduxerim: quum univerſus in homine unicam obtineat circumſcriptionem. & ſi quis ipſius qua inveſtitur membrana unguibus dirempta, hunc velut in duos nervos dirimere propoſuerit (quod levi etiam fit negotio, ſi manum ab ea [z] ſede, qua nervus propè femoris inferiora capita bipartitò ſcinditur, ſurſum ad mediam uſque femoris longitudinem duxeris) etiam licebit in quàmplurimos nervos ipſum hac ratione dividere: quum is aliud nihil ſit, quàm plures nervi inſtar plurium rectorum funiculorum protenſi, & membranis circundati. Ac proinde ea ratione, qua quis quartum nervum geminum eſſe contendet, ego illum decem & octo nervis conflari aſtruam, quum aliquando tot ipſius portiunculae ſeu funiculi illos ſtudioſe numeranti occurrerint. Quotcunque verò quartus nervus conſtet partibus, in poplite, uti prius dicebam, univerſus in duos impares dirimitur truncos. [a] Exterior, qui & gracilior eſt, verſus fibulae cum tibia connexum prorepens, mox [b] ramum à ſe profert, qui ſecundùm externum tibiae latus, exterioremque malleolum, ad pedis uſque externam ſedem, minimumque digitum, ſub cute exporrigitur, ſurculos utcunque graciles ipſi conterminae cuti toto inceſſu offerens. [c] Praecipua verò exterioris trunci portio, [d] ſeptimi pedem moventis muſculi caput ſubiens, [e] ramum ex alto quoque diſpargit ſub cute, ultra medium longitudinis tibiae excurrentem, quae anteriori tibiae ſedi obducitur. [f] Ipſum autem [g] praecipuae portionis reliquum, juxta fibulae externum latus deſcendit, inter ſeptimum eum muſculum, & [h] octavum pedem agentium occultata, & illuc uſque prorepens, ubi in exactos tendines illi muſculi deſinunt, verſuſque exteriorem malleolum revolvi incipiunt. [i] Interior idemque craſſior diviſionis, quam quartus nervus in poplite molitur, truncus, rectà deorſum incedit, & ab interno latere [k] ramum depromit, ſecundùm internam tibiae ſedem, modicè verſus poſteriora ad internum malleolum, & hinc ad internum pedis latus ad pollicem uſque ſub cute exporrectum, & utrinque ſoboles in progreſſu perinde à ſe edentem, ac reliqui aſſueverunt rami, inter [l] cutem carneamque nobis vocatam membranam excurrentes. Hujus generis alius adhuc ramus, etſi non adeò inſignis, ab interiore quarti nervi trunco, humilius paulo quàm nuper dictus emittitur, in cutem quae ſuram integit, variè diſſeminatus. Verùm ipſe truncus in tibiam nunc plenè delapſus, ac ſub muſculis latitans poſteriorem tibiae ſedem occupantibus, notatu dignam inibi edit [m] propaginem, ubi fibula primùm à tibia hîc juxta genu dehiſcit, [n] membraneique oſſa ea ipſorum tota longitudine nectentis ligamenti ſuperior ſedes occurrit. Propago enim illa ligamentum hoc permeat, & in anteriorem tibiae ſedem ducta, ſecundum illud ligamentum deorſum repit, inter [o] muſculum pollicem extendentem, & [p] eum qui reliquos pedis digitos extendit, recondita, illiſque quibus attenditur muſculis ſoboles quoque diſpenſans. [q] Quod autem ipſius eſt reliquum, unà cum dictorum muſculorum tendinibus per [r] transverſum incedit ligamentum, in anteriori tibiae regione juxta pedem occurrens. Atque quum propago haec in ſuperiora uſque pedis contendit, [s] muſculis potiſſimùm diſtribuitur pollicem, & tres ipſi proximos digitos in externum latus abducentibus. Quemadmodum verò [t] propago haec antrorſum ab interno quarti nervi trunco educitur, ita quoque [u] alia (ſed multo gracilior) in poſteriora ab illo diſtribuitur, inter poſteriorem [x] quarti pedem moventium muſculi ſedem, & anteriorem [y] duorum primorum muſculorum eidem muneri praefectorum regionem eouſque deſcendens, ſparſaque: ac trium horum muſculorum tendines invicem plenè non uniuntur. Porrò [a] quod ex quarti crus petentis nervi trunco interiore adhuc ſupereſt, ſecundùm poſteriorem tibiae ſedem, cum [b] quinto pedem moventium muſculo, & [c] ſecundo & [d] tertio pedis digitos moventibus, deorſum fertur: & illorum muſculorum tendinibus concomitatum, ad poſteriorem malleoli interioris ſedem revolvitur, pediſque inferiora ſubit, muſculis inibi repoſitis attenſum, & ita in ſurculos diſſectum, ut duo ferè humiliori cujuſque digiti communicentur ſedi, totuſque quartus crus adeuntium nervus eum in modum abſumatur. In cujus ſerie (potiſſimùm verò per tibiam) commemoranda, ſi haud leviter à Galeni placitis me declinaſſe animadverteris, non ſit obſecro moleſtum, ipſius deſcriptionem cum vera humani corporis ſectione expendere: ut unà mecum diſcas, quàm timidè quantumvis etiam probatiſſimis autoribus veniat acquieſcendum. Quibus autem modis nervorum omnium ſectio opportunè ſit adminiſtranda, ſub finem trium ſequentium librorum ſuo loco utcunque enarrabo: nunc grandiore nervorum imagine quarto huic libro colophonem adjecturus.

Qui quartus nervus veluti pluribus funiculis conſtare videatur.
Lib. 3 de Adminiſt. diſſectionibus.

q 2 *fig. char.* 75. *ult fig.* o. o.
r 12 *tab.* π, ξ, ω.
s 1 *fig. cap.* 30 *lib.* 1 I.
t 2 *fig. char.* 76.
u 10 *muſc. tab.* θ, η.
x 2 *fig. char.* 61.
y 2 *fig. char.* 83.
z 2 *fig. char.* 76.
a 2 *fig. char.* 77. *ult. fig.* π.
b 2 *fig. char.* 78 *ult. fig.* 5.
c 2 *fig. char.* 79 *ult. fig.* τ.
d 6 *muſc. tab.* Φ 2 *tab.* χ.
e 2 *fig. char.* 80 *ult. fig.* υ.
f 2 *fig. char.* 81.
g 2 *fig. char.* 79.
h 2 *muſc. tab.* Ψ.
i 2 *fig. char.* 82. *ult. fig.* ρ.
k 2 *fig. char.* 83. *ult. fig.* φ.
l 2 *fig. char.* 84 *ult. fig.* x.
m 2 *fig. char.* 85 *ult. fig.* Ψ.
n 15 *muſc. tab.* T *inter* R & S.
o 5 *muſc. tab.* Φ.
p 4 *muſc. tab.* Ψ.
q 2 *fig. char. inferior* 85.
r 1 *muſc. tab.* δ.
s 5 *muſc. tab.* Ψ.
t 2 *fig. char.* 85.
u 2 *fig. char.* 86.
x 13 *muſc. tab.* Ψ.
y *ead. tab.* τ, τ.
a 2 *fig. char.* 87 *ult. fig.* ω.
b 15 *muſc. tab.* D, E.
c 14 *muſc. tab.* Λ.
d 14 *muſc. tab.* Ξ.

NER-

NERVORVM DELINEATIO, QVAE SEPTEM PARIVM
nervorum qui à cerebro & dorſalis medullae initio pronaſcuntur ortus proponit, & diſtributionem ſeriemque omnium parium quae à dorſali medulla in dorſi oſſibus complexa originem ducunt, pulcherrimè refert.

CHARACTERUM INDEX.

Praeſenti figura cerebrum unà cum cerebello cerebrique exortibus eum in modum delineavimus, quaſi à calvaria enudatum in ipſius baſi ita conſpiceretur, ut appareret, ſi quis erectus caput in poſteriora quàm maximè flecteret, ſurſum retrorſumque oculos acturus. Vt verò characterum Index huic chartae pulchrè adhiberi poſſet, figuram ac ſi altero careret brachio ac crure delineavimus, praecipuè quum eadem utrinque ſit ratio.

A, B, C *Cerebri ex altero latere baſis notatur, ac A indicat partem ipſius ad narium ſummum prominulam, nonnullisque mamillarem proceſſum nuncupatam. B verò cerebri partem inſinuat, amplum calvariae ſinum ſubeuntem, qui ad latus ſinus conſiſtit, quo glans cerebri pituitam excipiens reponitur. C autem maximè poſticam cerebri ſedem notat.*

D, D *Cerebellum.*

E *Siniſter cerebri proceſſus, organo olfactus praecipuè ſubminiſtrans.*

F *Nervi viſorii ſiniſtri ortus.*

G *Nervorum viſoriorum coitus.*

H *Tunica, in quam viſorius nervus exſolvitur, degeneratve.*

I *Secundum nervorum cerebri par.*

K, K *Minor radix tertii paris.*

L *Craſſior radix tertii paris.*

M *Quartum par.*

N *Quinti paris gracilior radix.*

O *Quinti paris inſignior radix.*

P *Membrana, in quam quintum par in auditus organo praecipuè exſolvitur.*

Q, R *Majoris quinti paris radicis propagines, quarum haec per caecum elabitur foramen, illa verò per aliud ſibi proprium.*

S *Sextum nervorum par.*

T *Septimum nervorum cerebri par. Atque horum nervorum progreſſus hic non delineari potuere, uti elegantiſſimè proponuntur ſecunda figura, hujus libri ſecundo Capiti praepoſita.*

V *Dorſalis medullae ex cerebri baſis medio initium.*

X *Dorſalis medullae ſedes, qua calvariam egreditur.*

1, 2, &c. *Numeri characteres ſeptem cervicis, duodecim thoracis, quinque lumborum, & ſex ſacri oſſis indicant vertebras, atque adeò triginta nervorum à dorſali medulla jam in illis vertebris contenta proſilientium paria, quorum ſeriem quàm potui accuratiſſimè & ſimpliciſſimè in hac tabula meo marte expreſſi. Verùm quia hic locus exiguam characterum declarationem admittit, nec omnes nervorum ſoboles literis inſigniturus ſum.*

P *Septi transverſi ſiniſter nervus, quem citra aliam characterum operam ex quarti, quinti & ſexti parium propaginibus efformari conſpicis.*

Q *Nervus à quinto pari, cuti ſummum humerum inveſtienti, & dein muſculo brachium attollenti praecipuè diſtributus.*

R *Primus brachii nervus, ipſiusque propagines hic in cutem excurrentes.*

S *Secundus brachii nervus, ipſiusque in anteriorem cubitum flectentium muſculum ſoboles.*

T *Tertius brachii nervus, ipſiusque propago, cuti anteriorem brachii ſedem induenti oblata.*

V *Tertii nervi propago ad poſteriorem muſculum cubitum flectentium.*

X *Secundi nervi portio, tertium accedens nervum.*

Y *Ramus ſecundi nervi caput adiens longioris radium in pronum moventium muſculi.*

Z *Secundi nervi diſtributio in duos impares ramos.*

a *Minor ramus ſecundùm radium cuti ad pollicem uſque exporrectus.*

b *Craſſior ramus, mox in duas propagines diviſus, quarum ſeries in conſpicuo eſt.*

c *Tertii nervi ſoboles in muſculos internam cubiti ſedem occupantes digeſtae.*

d *Tertii ramus radio exporrectus, ac dein pollici & indici & medio ſurculos offerens.*

e, e *Quartus brachii nervus. atque inferius e ramos notat muſculis cubitum extendentibus depromptos.*

f *Quarti ramus, internam brachii cutem adiens.*

g *Quarti ramus, externam & poſteriorem brachii accedens cutem.*

h, h *Quarti ramus, cuti externae cubiti digeſtus.*

i *Quarti praecipua diſtributio ad ingreſſum cubiti.*

k, k *Quarti ramus radio exporrectus, & externae ſedi pollicis, indicis, & medii ſoboles offerens.*

l, l *Quarti ramus, ulnae exporrectus, & muſculis ab externa ipſius ſede initium ducentibus ramulos exhibens, ac ante brachiale ceſſans.*

m *Quintus brachii nervus.*

n *Quinti nervi ſeries in muſculos ab interno brachii oſſis tubere pronatos.*

o, o *Quinti nervi ramus, ulnae exporrectus, & internae ſedi parvi digiti, & anularis, aliquando & medii ramuſculos diſpergens.*

p *Dicti modò rami ſoboles, in externam manus ſedem reflexa, & externae parvi digiti ſedi & anularis & medii ſurculos diſpenſans.*

q, q *Sextus brachii nervus, ipſiusque ſub cute tantum ducta ſeries. Quis verò brachii nervorum ſit exortus, eorundemque principiorum plexus, abſque notis promptè dignoſcitur.*

r, r, r *Nervi ſunt intercoſtales, illic praeciſi, quà cum coſtis antrorſum reflectuntur.*

s, s *Rami in poſteriora deducti, hic etiam undique obvii.*

t, t *Hujuſmodi ſerie nervi muſculos adeunt thoracis oſſibus inſtratos.*

u, u *Propagines indicantur, ſexti paris nervorum cerebri ramum coſtarum radicibus exporrectum augentes.*

x, x *Propagines nervorum ex lumborum vertebris exſilientium, quae abdominis & hujus ſedis muſculis & cuti diſpenſantur.*

y *Nervulus teſtem frequenter petens, hîcque reſectus.*

z *Propagines ſextum femur moventium adeuntes muſculum.*

& *Primus femur petens nervus.*

α *Primi nervi propago, cuti oblata.*

β *Primi nervi propago, altius inter muſculos abſumpta.*

γ *Secundus femur petens nervus.*

δ, δ *Secundi nervi ſoboles, per internam femoris & tibiae ſedem ad pedis uſque ſuperiora ſub cute excurrens.*

ε *Secundi nervi propago, muſculis anteriorem femoris ſedem occupantibus deprompta.*

ζ *Tertius femoris nervus.*

η *Tertii propago, internam femoris cutem implicans.*

θ *Tertii propago muſculos adiens.*

ι, ι *Quartus femoris nervus, cujus exortus aequè atque trium ſuperiorum eſt conſpicuus.*

κ, κ *Series anteriorum propaginum inferiorum parium è ſacro oſſe prodeuntium.*

λ *Dorſalis medullae extremum.*

μ *Quarti femur petentis nervi propagines, ad capita muſculorum à coxendicis oſſis appendice prodeuntium ſparſae.*

ν *Quarti nervi ſoboles, in poſteriorem femoris cutem ad medium uſque longitudinis femoris excurrens.*

ξ *Propago praecipuè in quartum tibiam moventium muſculum, ac dein in reliquam poſteriorem femoris cutem juxta genu digeſta.*

ο *Soboles in muſculos ſparſae ab inferioribus femoris capitibus pronatos.*

π, ρ *Quarti nervi in duos truncos diſtributio. ac* π *quidem minorem,* ρ *verò inſigniorem notat.*

ς *Minoris trunci propago, externae tibiae cuti ad parvi digiti uſque extremum diffuſa.*

τ *Propago fibulae inter muſculos exporrecta.*

υ *Ramulus anteriorem tibiae cutem implicans.*

φ, φ *Grandioris trunci ramus, internae cuti tibiae ad pollicem uſque digeſtus.*

χ *Grandioris trunci ramus, poſteriori tibiae ſeu ſurae cuti exporrectus.*

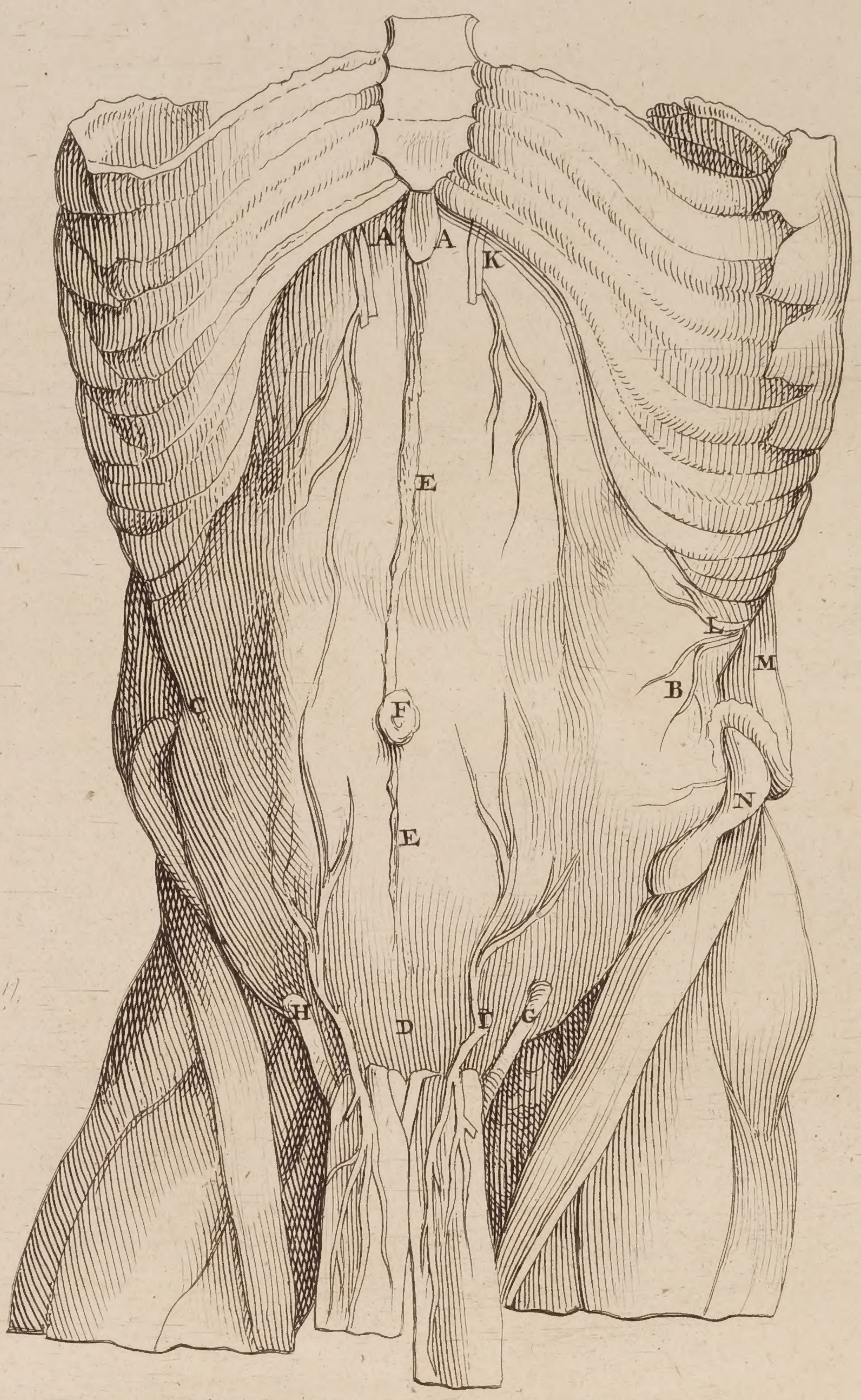
ψ *Grandioris trunci ramus, qui ligamentum fibulam tibiae, quà haec oſſa invicem dehiſcunt, committens permeat, ac dein ad digitorum uſque ſuperiora excurrit.*

ω *Praecipua grandioris trunci portio, inter tibiae os & calcem pedis inferiora petens, ſingulisque digitis ſurculos offerens.*

LIBRI QUARTI FINIS.

AN-

PRIMA QUINTI LIBRI FIGURA.

SECUNDA.

J. Wandelaar fecit

ANDREAE VESALII, DE CORPORIS HUMANI FABRICA

LIBER QUINTUS,

Organis nutritioni quae cibo potuque fit, & dein propter partium connexum ac viciniam inſtrumentis generationi famulantibus dedicatus, & omnes ſibi peculiares figuras ſeriatim ſimulque mox in initio oſtendens, quo minus eaedem figurae pleriſque Capitibus paſſim praeponendae veniant.

PRIMAE FIGVRAE, EJVSDEMQVE characterum Index.

Praeſenti figura tanta humani corporis portio delineatur, quanta ad peritonaeum oſtendendum ſufficit: exprimitur enim hic anterior peritonaci ſedes, ſectionis ſerie ab octo abdominis muſculis libera, nullaque ex parte diſſecta.

A, A B, C, D *His characteribus peritonaeum inſignitur.*

E, E *Linea à mucronata pectoris oſſis cartilagine ad pubis uſque oſſium commiſſuram procedens, cui obliquè deſcendentium & obliquè adſcendentium, & transverſim procedentium abdominis muſculorum nervoſae tenuitates pertinaciſſimè connaſcuntur.*

F *Umbilicus, quem inter diſſecandum etiam ademptis abdominis muſculis, gratia opportunae umbilici vaſorum demonſtrationis, reſervare ſolemus.*

G *Seminaria ſiniſtri lateris vaſa, ſuis membranis, quas à peritonaeo mutuantur, adhuc obvoluta.*

H *Seminaria dextri lateris vaſa.*

I *Vena ac arteria, quae potiſſimùm inferiori ſedi rectorum abdominis muſculorum exporriguntur, quorum & hic quoque propendet portio, pubis oſſibus adhuc connexa.*

K *Vena & arteria, quae ſub oſſe pectoris exporrectae, in anteriorem abdominis ſedem prolabuntur, praecipuè rectis abdominis oblatae muſculis, ac ſuperiorem abdominis ſedem univerſam quoque implicantes: quemadmodum illae quas I inſignivimus, per humiliorem, & pubis oſſibus viciniorem abdominis regionem expatiantur.*

L *Soboles venarum in peritonaei latera excurrentium, ac ab illis venis deductarum, quae aut à conjuge carente vena, aut à cava geniculatim pronaſcuntur, qua ipſius caudex lumborum vertebris colligatur.*

M *Transverſi abdominis muſculi portio, à peritonaeo divulſa, retrorſumque flexa.*

N *Ilium oſſis ſedes hic nuda conſpicitur, cui obliqui transverſique abdominis committebantur muſculi. Verùm quum praeſenti figura, uti etiam ſubſequentibus omnibus, ea duntaxat organa explicare viſum ſit, quae hoc pertractabuntur libro, non eſt quòd illas quoque indicem partes, quae figuris ob hoc adduntur, ut deſcribendae partis ſedes in conſpectu promptior eſſet: cujuſmodi in hac figura eſt thoracis inferior ſedes, abdominis muſculis, & iis qui brachia & ſcapulas agunt, libera: ut & femorum initia, cute duntaxat denudata.*

SECVNDAE FIGVRAE, EJVSDEMQV characterum Index.

Haec figura primam ſectionis ſeriem ſubſequitur. hic namque peritonaeum recta linea à pectoris oſſis mucronata cartilagine ad pubis uſque os ita diviſum eſt, ut umbilici va-

vaſorum nullum vitiaverim: dein transverſa ſectione à ſiniſtro ilio ad dextrum ducta, quatuor peritonaei anguli ab anteriori corporis ſede in poſteriora reflexi conſpiciuntur. Praeterea umbilici quoque pars, unà cum ipſius vaſis, quae peritonaeo prius connectebantur, oculis ſubjacet. Ad haec, praeſens figura jecoris portionem, & ventriculi ſedem, ac omenti inteſtinis obducti ſitum indicat, quem omentum obtinet, quum manibus ipſum verſus pubis os inter diſſecandum trahitur, ſi quando ſurſum verſus ſiniſtrum latus (uti plerunque accidit) retractum adinvenitur.

A, B, C, D *Quatuor peritonaei partes diſſectae, ac in poſteriora reflexae, adeò ut interna anterioris peritonaei ſedis regio hic ex ſectionis ſerie in conſpectum venerit.*

E *Umbilicus à peritonaeo liberatus.*

F *Vena ab umbilico in jecur porrecta.*

G *Venae umbilici in jecoris rimam ingreſſus.*

H, H *Portio jecoris, ex gibba ipſius ſede apparens.*

I *Praecipuum ligamentum jecur ſepto transverſo connectentium, quod verſus dextrum latus mucronatae cartilaginis conſiſtit. Scutum enim id ad ſiniſtrum latus* I *conſpicuum, mucronata eſt pectoris oſſis cartilago.*

K *Dextra arteria ab umbilico ſecundùm dextrum veſicae fundi latus ad ramum quendam magnae arteriae prorepens.*

L *Siniſtri lateris arteria, ab umbilico ſecundùm veſicae ſiniſtram ſedem, ad ſui lateris quendam arteriae magnae ramum exporrecta.*

M *Meatus, quo à veſicae fundo foetus urina inter duas illum involventes tunicas expurgatur.*

N *Veſicae fundus.*

O *Peritonaei ad veſicae fundum nexus.*

P *Ventriculi anterior pars, quae neque jecore, neque omento obtegitur. Caeterùm haec ventriculi ſedes ob hoc amplior apparet, quòd ventriculus quem hic depinximus, impenſe inflatus fuerat: quemadmodum & hujus cadaveris veſica paulo quoque elatiùs ſolito, ſupra pubis oſſa ſuperiori ſua parte efferebatur.*

Q, Q, Q, Q *Omentum.*

R *Vena & arteria ſimul cum nervo dextrae ſedi inferioris partis ventriculi exporrectae.*

S *Siniſtri lateris vaſa, quae ſiniſtram fundi ventriculi ſedem amplexantur.*

T *Hac ſede dextri lateris vaſa ſiniſtris committuntur: ac proinde etiam* R, T *&* S *futuram indicant, cujus Ariſtoteles tertio Hiſtoriae de animalibus libro, ut & quarto de Animalium partibus, meminit, quum à medio ventre omentum oriri dependereque aſſerit.*

V, V *Vaſorum ventriculi fundum perreptantium ſoboles, huc geniculatim in ventriculum ſparſae.*

X, X *Venarum arteriarumque propagines, ſuperiori omenti membranae exporrectae, & multo adipe undique cinctae.*

TERTIAE FIGURAE, EJUSDEMQUE characterum Index.

Tertia figura ſecundam adminiſtrationis ordine ſubſequitur, ac humiliorem omenti membranam à ſuperiori divulſam laceratamque gerit. Superior enim omenti membrana anteriori thoracis ſedi hic eſt exporrecta, & vi ſurſum ſimul cum ventriculo ex peritonaei amplitudine evulſa, ut vaſorum ſeries in conſpectu foret, quae ad poſteriorem ventriculi ſedem in inferioris membranae omenti ſuperiori parte admodum numeroſa conſiſtit, utque etiam inferioris membranae omenti ortus ac natura promptiùs ſpectaretur, quae hic ita in ſiniſtrum latus, ſurſumque collecta cernitur, atque univerſa omenti pars inteſtinis alioquin obducta, ſurſum convulſa inter diſſecandum plerumque occurrit. Inteſtina autem nuſquam perturbata, ſuo loco hic jacent: uti & lien quoque, cujus etiam pars oculis hac figura ſubjicitur.

K. L. M. N & O *eadem hic atque in ſecunda figura notantur. nam* K *indicat umbilici arteriam dextram,* L *verò ſiniſtram.* M *meatum, quo foetus urina in exterius ipſius involucrum excernitur, quique hic, ut & arteriae, abtruncatus conſpicitur. Caeterùm* N *veſicam notat:* O *autem peritonaei cum anteriori veſicae ſede connexum. In hac figura peritonaei angulos, qui ſecunda figura* A, B, C *&* D *inſigniti erant, reſecuimus.*

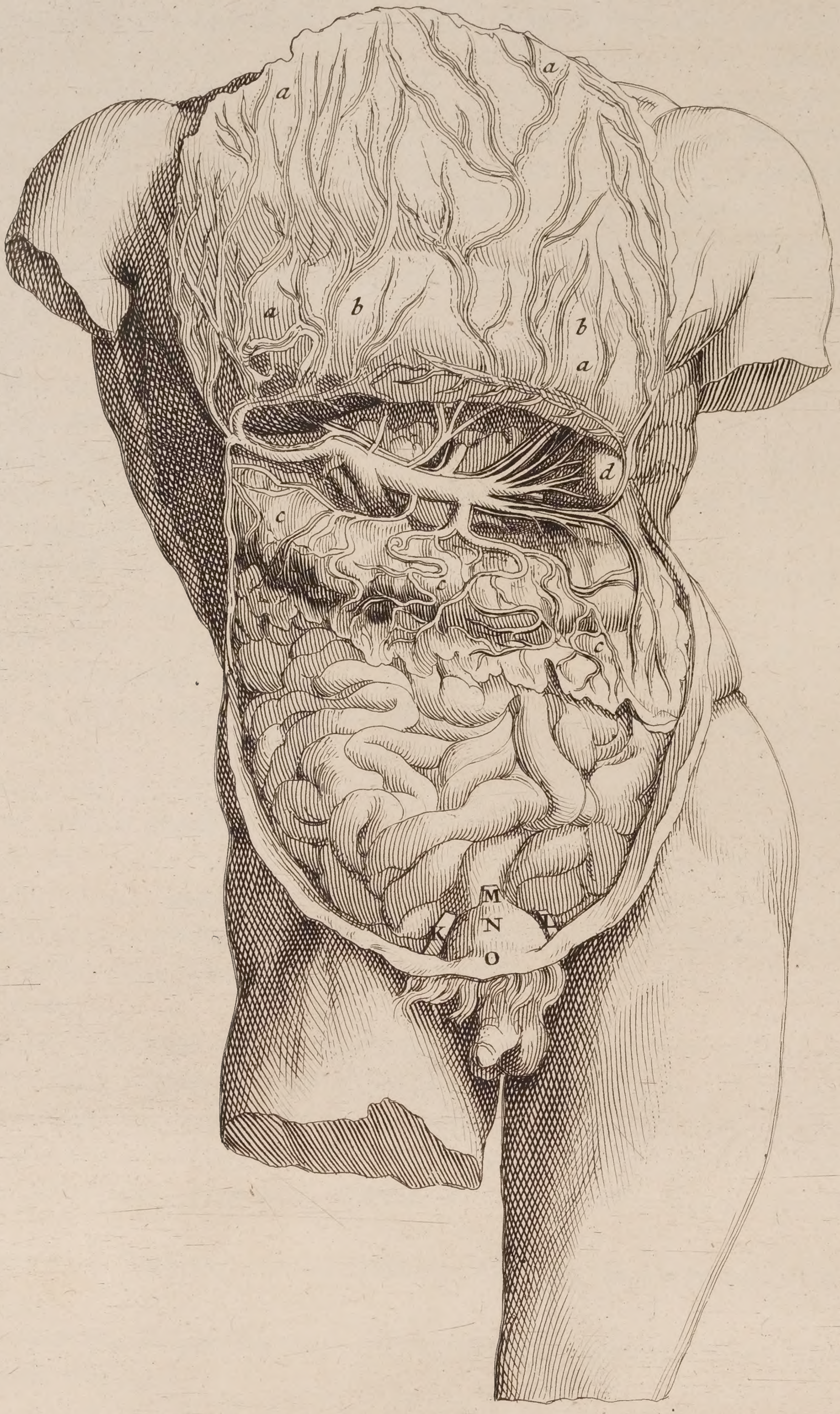
a, a *Superioris membranae omenti poſterior ſedes, qua inferiorem membranam integro adhuc omento ſpectat.*

b, b *Extuberans haec ſedes, ventriculus eſt, ſuperiori membrana omenti tectus.*

c, c *Inferior omenti membrana. Caeterùm extuberans pars, cui duo ſuperiora* c *&* c *inſcribuntur, colum eſt inteſtinum, quà ventriculi exporrigitur fundo, ac inferiori membrana omenti, vice meſenterii utitur.*

Hic

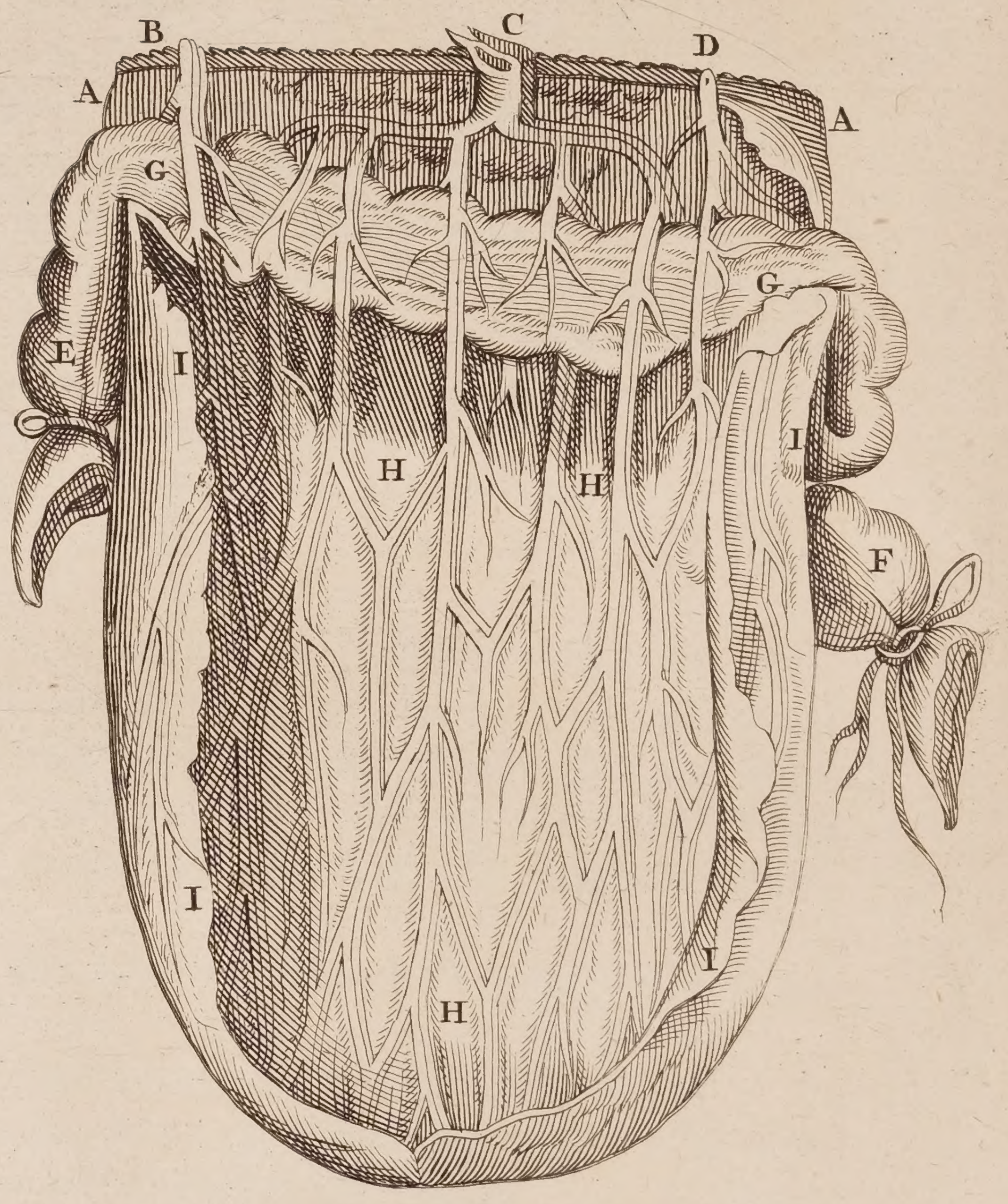
Tertia Quinti Libri Figura.

Quarta.

Quinta.

I. Wandelaar fecit

d *Hic lien quoque, etſi omento obducitur, protuberans ſeſe oſtendit, ad quod etiam pellucida omenti juvat ſubſtantia.*

Inferior omenti membrana hic modò, qua ventriculo ſubjicitur, quàmpluribus notanda erat characteribus: verùm quo minus illam characterum copia obliterarem, eos in ſubſequenti figura ponendos duxi. praecipuè quum levi opera lector eosdem characteres utrisque figuris inibi adhibitos fingere poſſit, ubi ambae figurae idem exprimunt.

QVARTAE FIGVRAE, EJVSDEMQVE characterum Index.

Hac figura omentum ſuis quibus adnaſcitur, aut potius à quibus initium ducit, partibus liberum, & nulla interim alia ſede divulſum delineatur, integraque ſua conſtructio, & praecipuè venarum, arteriarum & nervorum per ipſum ſeries, & glanduloſa corpora ipſi innata commonſtrantur. Inſuper quàm concinnè omentum ſacculo, aut perae, aut minoribus piſcatorum retibus aſſimiletur, hac quoque figura diſcitur.

e,e,e *Omenti circulus, ſeu orificium, quo id initium ducit.*

f,f,f *Omenti ſuperioris membranae anterior facies.*

g,g,g *Inferioris omenti membranae anterior facies. at haec non integra, ut ſuperioris membranae anterior facies, hic conſpicitur: quum ea tantùm inferioris membranae ſedes obvia ſit, quae ventriculo ſubſternitur, atque ad colon uſque inteſtinum, quà id ventriculo exporrigitur, pertinet, reliqua interim inferioris membranae parte adhuc à ſuperiori membrana obtecta, & ſequenti figura utcunque proponenda.*

h, i, k *Tribus his characteribus ad ſiniſtrum latus ſuperioris membranae omenti poſitis, omenti conſtructio inſignitur. Nam h omenti partem notat membraneam, venis arteriisque & adipe quoque carentem. i verò vaſa indicantur, k autem adeps vaſis attenſus adnatusve exprimitur. Atque ut iſtos characteres hac omenti parte repoſui, ita etiam quavis ipſius ſede eos potuiſſe collocari, nemo ambigit.*

l *Venae portae caudex, quà ex jecore prodiens, inferiori membrana omenti continetur ac ſuffulcitur.*

m *Arteria, jecoris cavum & bilis veſiculam petens, nervoque concomitata, qui à dextri lateris ſexti nervorum cerebri paris nervi ramo, dextri lateris coſtarum radicibus exporrecto depromitur, ac jecoris cavum, bilisque veſiculam adit.*

n *Principium venae poſteriorem inferioris ventriculi orificii ſedem potiſſimùm accedentis, & arteriam habentis conjugem.*

o,o *Arteria & vena & nervus, ſecundùm ſuperioris omenti membranae principium, dextrae fundi ventriculi ſedi exporrecti.*

p,p *Illorum vaſorum quae dextrae fundi ventriculi ſedi exporriguntur ſurculi, corpus ventriculi implicantes.*

q,q *Dictorum jam vaſorum, quae fundi ventriculi dextrae ſedi exporriguntur propagines, in ſuperiorem omenti membranam ſparſae.*

r *Vena arteriaque duodeno inteſtino & jejuni inteſtini principio exporrectae, nervulumque ſocium frequenter admittentes.*

ſ *Portae venae in duos truncos bipartitio. quòd verò venas r & o indicatas hic elatius quàm in nuda portae venae figura delineaverimus, in hoc factum putato, quòd earum venarum ortus in hunc modum ſubinde variet.*

t *Dexter ſeu grandior venae portae truncus, in meſenterium, adeoque in ipſa inteſtina excurrens.*

u *Vena in poſteriorem ventriculi ſedem citra arteriae conſortium diſtributa.*

x *Vena cum arteria & nervo in dextram inferioris membranae omenti ſedem ſparſa, ac colon quoque inteſtinum hac parte accedens.*

y *Vena ſimul cum arteria in ventriculi poſteriora excurrens, & tandem coronae inſtar ſuperius ventriculi orificium amplectens. verùm hujus venae arteriaeque tanta duntaxat delineatur portio, quanta inferiori membrana omenti ſuſtinetur.*

α *Hic grandior meſenterii arteria nonnihil ſe offert, etiamſi minimo intervallo inferiori membrana omenti ſuffulciatur.*

β *Truncus arteriae, qui inferiori omenti membranae intertextus, ventriculo, jecori, bilis veſiculae, colo, quà id ventriculo exporrigitur, ac dein lieni ramos depromit, nervosque has partes adeuntes concomitatur.*

γ *Vena ſimul cum arteria & nervo, mediam potiſſimùm ſedem ſubiens inferioris membranae omenti, & ramos quoque offerens colo inteſtino, quà ad ventriculi prorepit fundum.*

δ *Vena conjugis arteriae expers, quae ſiniſtrae ſedi inferioris omenti membranae pauculas ſoboles (ut & ipſa gracilis eſt) diffundit.*

ε *Venarum, arteriarum & nervorum in lienem ſeries.*

ζ Vena pariter cum arteria nervoque, ventriculi fundi ſiniſtrae ſedi exporrecta.

η, η Glanduloſum corpus, inferiori membranae omenti innatum, vaſorumque robori praefectum.

θ Glanduloſi corporis, quod duodeno inteſtino ſubnaſcitur, portio.

QVINTAE FIGVRAE, EJVSDEMQVE characterum Index.

Quinta figura omentum aliter prorſus quàm quarta figura expreſſimus. totam namque coli inteſtini partem è corpore reſectam huc repoſuimus, quae à jecoris regione ſecundum ventriculi fundum ad lienem uſque pertinet, atque in hominibus vocata nobis inferiori omenti membrana ad dorſum continetur. Dein cum ea coli parte, inferior omenti membrana oculis quoque ſubjicitur, magna jam ſuperioris membranae omenti portione diſtracta & abſecta, ut omenti ad colum inteſtinum connexus coalitusque quovis tandem modo demonſtraretur, inferiori interim membrana non ita atque in tertia figura in ſeſe convoluta, & ſupra colum quaſi contracta.

A, A, B, C, D His characteribus ejus omenti partis portio inſignitur, quae à dorſo pronata, ventriculi poſteriori regioni ſubjicitur, ac meſenterii quaſi modo duabus ſibi inſtratis membranis efformatur, coli partem ſecundùm ventriculi fundum exporrectam continentibus. Caeterùm B, C, D privatim quaedam, uti modò ſubjungam, inſinuantur.

B Prima vena à ſiniſtro portae venae trunco in humiliorem omenti membranam ſparſa, cum comite ſibi arteria, & attenſo ipſi plerumque nervulo.

C Secunda vena, eaque inſignis, à ſiniſtro etiam portae venae trunco in inferiorem omenti membranam diffuſa, & prae caeteris huc pertinentibus venis, colo inteſtino oblata cum conjuge ipſi arteria, cui quibuſdam ſedibus nervulus attenditur.

D Haec vena ſimiliter à porta tum omento offertur, quum vena nuper C inſignita, hanc omenti & coli inteſtini ſedem non ſatis implicat.

E Hic vinculo coli inteſtini pars eſt intercepta, & poſtmodum praeſecta, quae jecoris cavo ſubſternitur, aut dextrae jecoris ſedi maximè eſt contermina.

F Coli inteſtini portio hic quoque vinculo eſt intercepta, quae lieni incumbit. atque ita

G, G. totam coli regionem aſſervavimus, quae ventriculi fundo exporrigitur, ac G & G inſignitur.

H, H, H His characteribus inferioris membranae omenti pars indicatur, quae ſub dicta nunc coli ſede G & G notata, caeteris incumbit inteſtinis, unicaque eſt membrana à colo inteſtino quodammodo pronata, ubi ſuperiora H, H conſpicis. Vaſa autem hanc partem paſſim intertexentia ab illis pendent, quae colo inteſtino alioquin quà ſecundùm ventriculi fundum incedit, offeruntur.

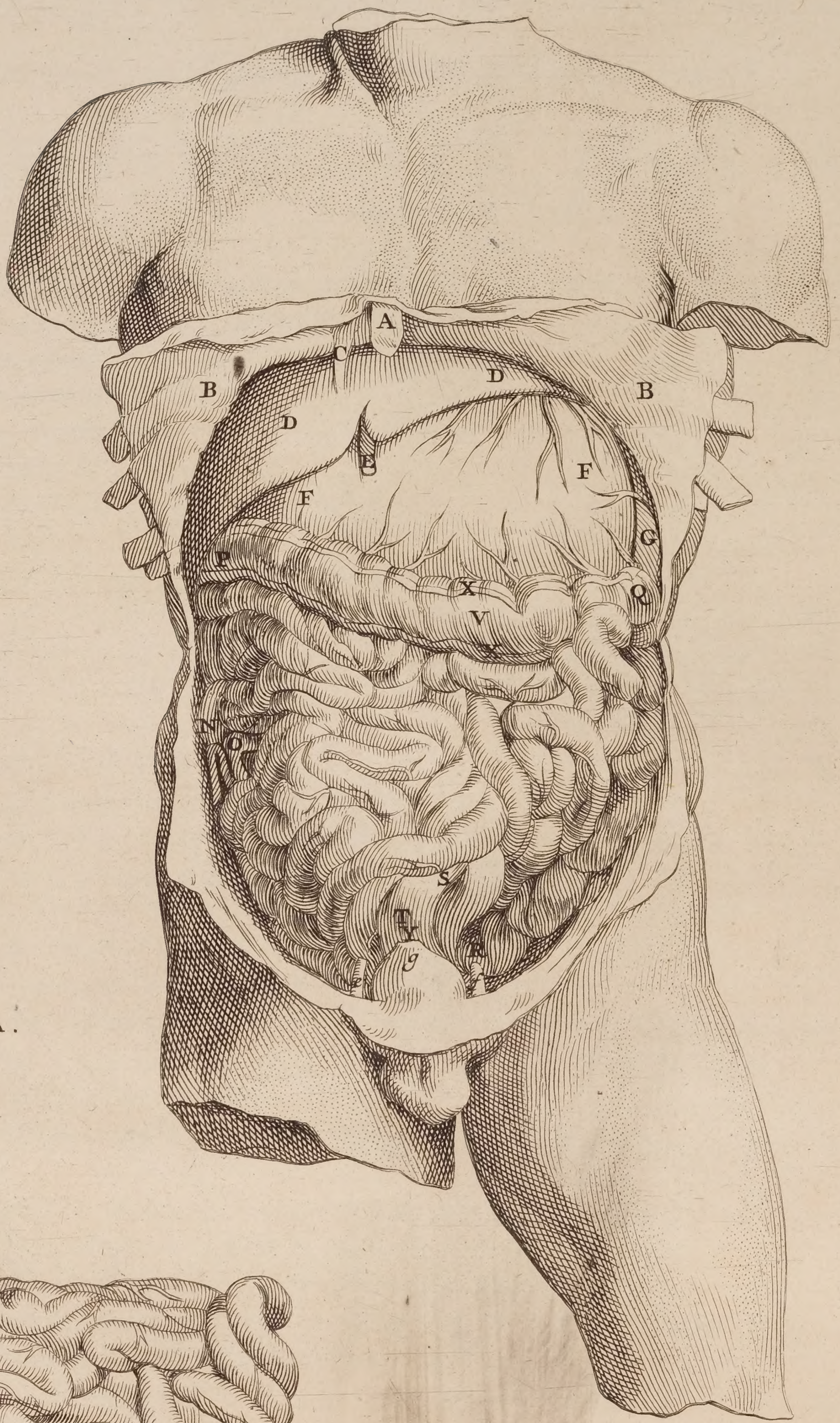
I, I, I Portio in hunc modum hic relicta eſt ejus omenti partis, quam ſuperiorem membranam vocamus: quae quum magna ex parte eſt divulſa, promptè etiam oſtendit, qui omentum ſacculo aut perae conferri queat.

SEXTA QVINTI LIBRI FIGVRA, TERTIAM SECTIONIS ſerie ſubſequens, jecur, ventriculum & inteſtina in propriis oſtendit ſedibus: omento interim, quà à ventriculo enaſcebatur, coloque inteſtino continuum erat, prorſus reſecto, ne fortè id relictum, alicujus organi ſedem obliteraret. Praeterea ut ſingula opportuniùs oculis ſubjicerentur, coſtarum aliquot fines (uti inter pingendum factum eſt) effregimus, ipſas unà cum peritonaeo ſeptoque transverſo illis connato in poſteriora reflectentes. Veſica autem hic reſpondet tertiae ac ſecundae figurarum veſicae. Caeterùm quia praeſentis figurae characteres magna ex parte cum duabus nunc ſuccedentibus communes ſunt, non abs re erit, ante illarum indicum explicationem eas figuras proponere, ac dein communem characterum indicem ſubjicere.

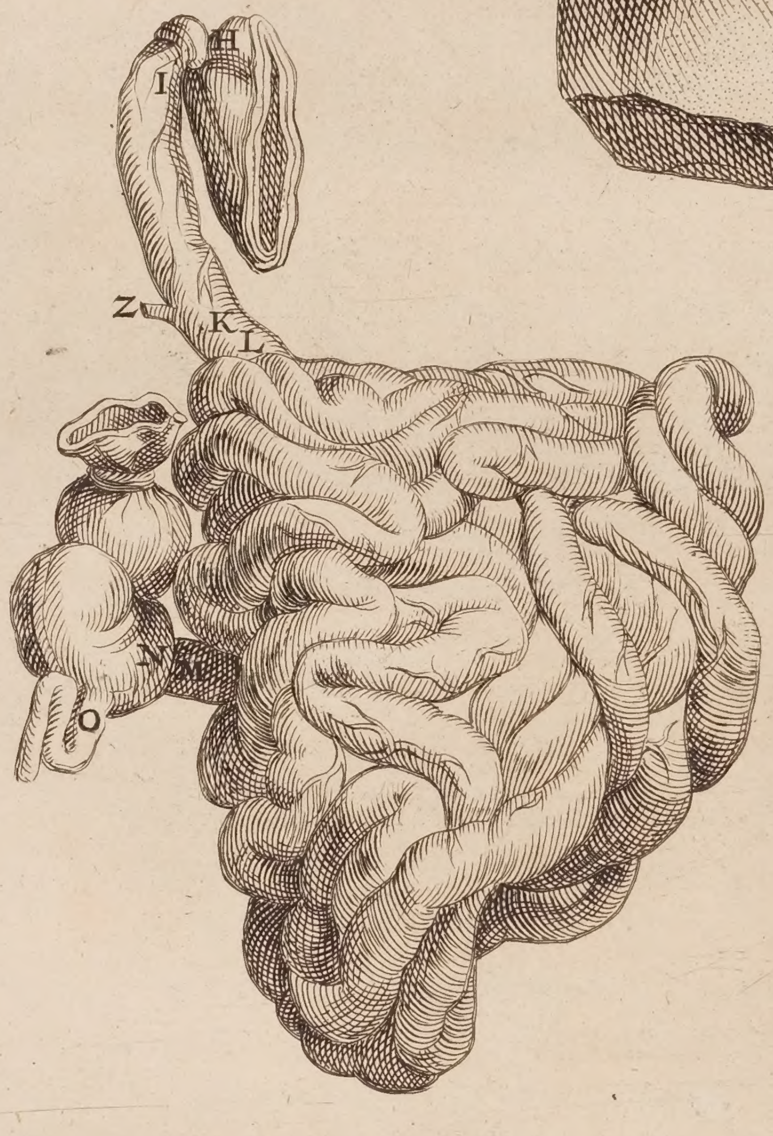
SEPTIMA QVINTI LIBRI FIGVRA, QVA TENVIVM duntaxat inteſtinorum ductum delineavimus, aliqua etiam ventriculi & coli inteſtini ſimul cum caeco aſſervata portione, ut praeſens figura jam ſubſequenti facilius conferatur. Quòd autem coli inteſtini initium paulo magis quàm par ſit, ab ipſis tenuibus inteſtinis abductum videatur, in hoc factum arbitrator, ut ſola gracilia in conſpectum accuratè venirent: potiſſimùm quum coli inteſtini circum tenuia ſitum ingreſſumque ſexta figura pulchrè proponat.

OCTAVA

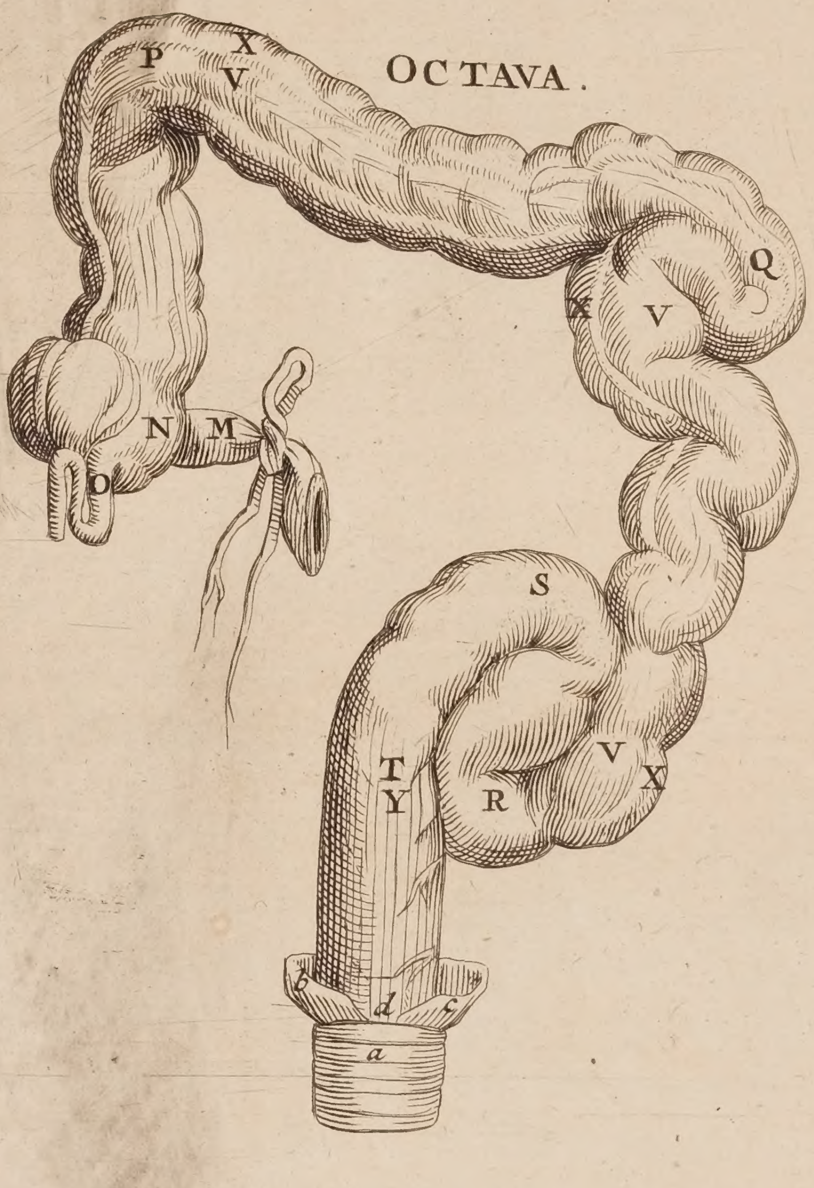
SEXTA QUINTI LIBRI FIGURA.

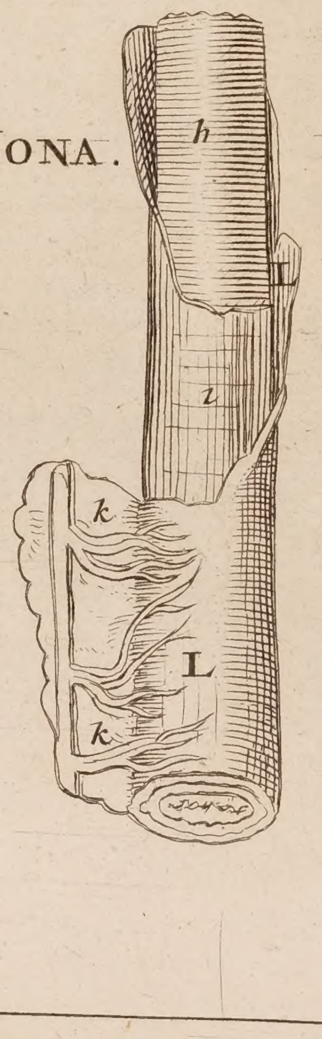
SEPTIMA.

OCTAVA.

NONA.

I. Wandelaar fecit.

OCTAVA QUINTI LIBRI FIGURA, QUA CAECI inteſtini & coli & recti imago ductusque commonſtratur, unà cum ilei inteſtini extremo, & muſculis recto inteſtino propriis.

CHARACTERUM SEXTAE, SEPTIMAE ET OCTAVAE Figurarum Index.

Subſequens modò characterum Index, ſextae, ſeptimae & octavae figuris communis eſt. Si quis verò interim character harum alicui peculiaris ſit, illi pro figurae numero aut 6 aut 7 aut 8 adjiciam: characteres verò, quibus hujuſmodi nulla ſubjungetur notula, tribus figuris communes cenſebis.

A 6 *Mucronata pectoris oſſis cartilago.*

B, B 6 *Peritonaeum unà cum diſruptis coſtis, illisque adnato ſepto transverſo retrorſum atque in latera flexum.*

C 6 *Primarium ligamentum, quo jecur humanum ſepto transverſo colligatur.*

D, D 6 *Gibbi jecoris magna ſedes.*

E 6 *Portiuncula venae ab umbilico jecori inſertae.*

F, F 6 *Ventriculi anterior ſedes, quae hic ampla occurrit, quòd viri hujus ventriculus cibis admodum erat turgidus.*

G 6 *Lienis ſiniſtrum latus, ſeu ipſius pars in corporis anteriora vergens.*

H 7 *Ventriculi portio, quae inferius ventriculi conſtituit orificium, ſeu inteſtinorum principium, quod hic chordula ligatum finximus.*

I, K 7 *Pars inteſtinorum ab I ad K protenſa, vulgato nomine nunc duodenum inteſtinum, nunc inteſtinum duodenum digitorum longitudine, nobis vocatur.*

L 7 *Jejuni inteſtini initium, graciliumque inteſtinorum ſedes, qua haec primùm in anfractus convolvi, antrorſumque aſſurgere incipiunt.*

M 7, 8 *Ilei inteſtini terminus, atque adeò gracilium inteſtinorum finis. Verùm quanam ſede jejuni inteſtini terminus, aut ilei inteſtini principium ſit ponendum, augurari nequeo: quum toto ductu, qui ab L in ſeptima figura ad M uſque pertinet, nullibi inſigne diſcrimen occurrat, quo jejunum ab ileo liceret interſtinguere.*

N *Extuberans craſſorum inteſtinorum initium.*

O *Appendiculus iſte admodum tenuis, & vermis in modum convolutus, caecum inteſtinum nobis appellatur.*

N, P, Q, R, S, T 6, 8 *Colum inteſtinum his characteribus inſignitur: verùm ſinguli privatim aliquid notant. N enim ad P uſque coli inteſtini ductum notat, à dextri renis ſede ad jecoris uſque cavum pertinentem. A P verò ad Q coli ductus inſinuatur, ſecundùm ventriculi fundum à jecoris cavo ad lienis uſque regionem protenſus. A Q autem ad R ductus coli occurrit, à lienis regione ad pubis os, ſecundùm ſiniſtrum ile procedens. Caeterùm ab R ad S (quod in octava figura privatim viſitur) coli indicatur adſcenſus anfractusque, quem ſurſum ad umbilici uſque regionem molitur. At S ad T uſque progreſſum notat, dicti nunc adſcenſus ad recti uſque inteſtini initium.*

V, V 6, 8 *Depreſſa coli inteſtini ſecundùm ipſius longitudinem ſedes.*

X, X 6, 8 *Coli inteſtini utrinque ad depreſſam eam ſedem V & V inſignitam extuberantes ſemiglobuli, quos cellulas vulgus vocat.*

Y 6, 8 *Recti inteſtini initium. Quicquid verò ſub Y conſiſtit, rectum eſt inteſtinum.*

Z 7 *Portio meatus bilem in inteſtina perferentis.*

a 8 *Muſculus recti inteſtini finem orbiculatim amplectens, & intempeſtivae faecium excretioni praefectus.*

b, c 8 *Duo muſculi rectum inteſtinum poſt faecium excretionem ſurſum contrahentes.*

d 8 *Hac ſede rectum inteſtinum virorum peni, & mulierum uteri cervici, muſculoſae ſubſtantiae interventu connaſcitur.*

e, f 6 *Duae arteriae foetui peculiares.*

g 6 *Hoc charactere veſicae fundus indicatur: uti & meatus, quo foetus urina è corpore ipſius educitur, quemque hic, ut & nuper commemoratas arterias, abtruncatum finximus.*

NONAE FIGURAE, EJUSDEMQUE characterum Index.

Hac figura recti inteſtini, & coli quoque, quà id recto continuatur, partem expreſſimus, inteſtinorum tunicas aliquo tandem pacto commonſtraturam.

h *Prima inteſtinorum tunica, quae & intima eſt, ac ſolis transverſis circularibusve conformatur fibris*

i, i *Secunda inteſtinorum tunica, quae transverſis quoque conſtat fibris. attamen rectis etiam eo donatur pluribus, quo recto inteſtino vicinior eſt.*

k, k Meſenterii portio, quae rectum inteſtinum oſſi ſacro committit, ac tertiam ipſi exporrigit tunicam.

L, L Tertia inteſtinorum tunica, à meſenterii pronata membranis.

Decimae Figvrae, ejvsdemqve characterum Index.

Vt decima figura, quae ſectionis ſerie ſextam ſubſequitur, meſenterii ſitum quàm appoſitiſſimè oculis ſubjiceret, gracilia inteſtina undecunque ad latera ſurſum deorſumque invicem manibus diducta continet: ac proinde meſenterii commonſtrat centrum, & rationem qua meſenterium inteſtinis vaſa porrigit, inteſtinaque dorſo connectit. Ad haec, meſenterii etiam partem oſtendit, quae coli finem, & rectum quoque inteſtinum dorſo alligat.

A, B, C, D Portiones peritonaei, aperto jam abdomine in latera extrorſum flexae.

E, E, E Tenuia inteſtina.

F Caecum inteſtinum.

G, G, G Colon inteſtinum.

H Recti inteſtini initium.

I Veſica, cui peritonaeum ea potiſſimùm ſede connaſcitur, ubi alteram ipſi offert tunicam.

K Meſenterii centrum, eaque dorſi pars, qua id à peritonaei membranis initium ducit, quae magnam arteriam & cavam venam hic vertebrarum corporibus adnectunt.

L, L Corpus glanduloſum, mox in ipſa vaſorum diſtributione poſitum, quae meſenterii centro inſeruntur.

M, M Glandulae vaſorum diſtributionibus interjectae, quas vaſa in ipſo per meſenterium moliuntur progreſſu.

Vndecimae Figvrae, ejvsdemqve characterum Index.

Vndecima figura ipſum duntaxat delineatur meſenterium, è corpore exemptum, omnibusque partibus ipſi connatis liberum, praeterquàm ab inferioris membranae omenti portione, qua colon dorſo inibi colligatur, ubi ſecundum inferiorem ventriculi ſedem procedit.

K Character K, ut & in decima figura, meſenterii indicat centrum.

L, L Hi quoque characteres, ſimiliter atque in decima, glanduloſum corpus notant, totius meſenterii maximum.

M, M Glandulae illis interpoſitae vaſorum diſſectionibus, quae jam inteſtinis appropinquant.

N, O His characteribus meſenterii circumſcribitur pars, tenuia inteſtina dorſo alligans.

P P ad Q uſque meſenterii indicat portionem, colon inteſtinum dorſo affirmantem, qua id à dextri renis ſede ad cavum uſque jecoris protenditur.

Q Q ad R uſque inferioris omenti membranae partem notat, quae colon tota illa ſede dorſo committit, qua id ſecundùm ventriculi fundum exporrigitur.

R R ad S uſque meſenterii inſinuat portionem colo inteſtino tota ea ſede propriam, qua id à lienis regione ad rectum uſque inteſtinum pertinet.

S, T Quod S & T intercluditur, meſenterii pars eſt, rectum inteſtinum dorſo nectens.

V Hac ſede meſenterii naturam exprimere conati ſumus, quandoquidem unam meſenterii

X, Y. membranam ab altera unguibus divulſam pinximus: uni quidem X, alteri verò Y adhibentes. In harum membranarum medio, meſenterii vaſa excurrunt, & ipſius adeps, ut & glandulae, etiam continentur, quemadmodum in vigeſimaquarta hujus libri figura quoque eſt cernere, ad characteres F, F & G, G.

DVODECIMA QVINTI LIBRI FIGVRA, QVAE JAM

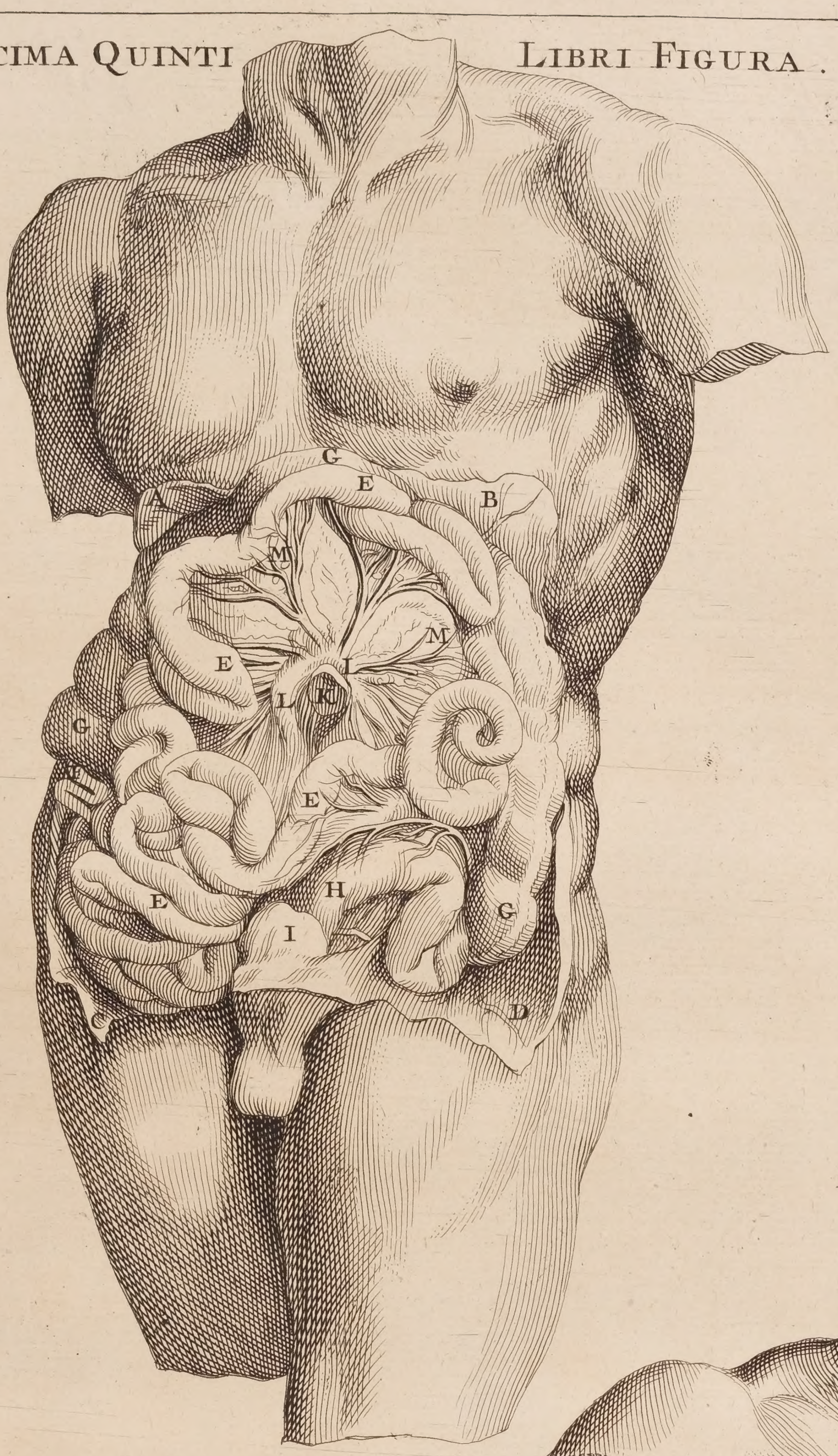
praecedentibus integris figuris ſectionis ſerie ſuccedit. Habet enim diſſectum peritonaeum, & omentum quoque in hac ablatum eſt, & coſtas aliquot etiam hic effregimus, quo univerſum jecoris cavum opportuniùs delineari poſſet. Dein ventriculi quoque apparent orificia, quem perinde ac inteſtina in ſiniſtrum latus depreſſimus, ut in conſpectu eſſet meſenterii pars, ac venae portae in ipſum ſeries, & inſuper bilis meatus in inteſtinum inſertio, uti characterum index huic figurae & ſubſequenti modò communis inſinuabit.

DECIMATERTIA QVINTI LIBRI FIGVRA, NVDAM

bilis veſiculae, ejuſdemque meatuum delineationem exprimens.

CHA-

DECIMA QUINTI LIBRI FIGURA.

DUODECIMA.

UNDECIMA.

I. Wandelaar fecit.

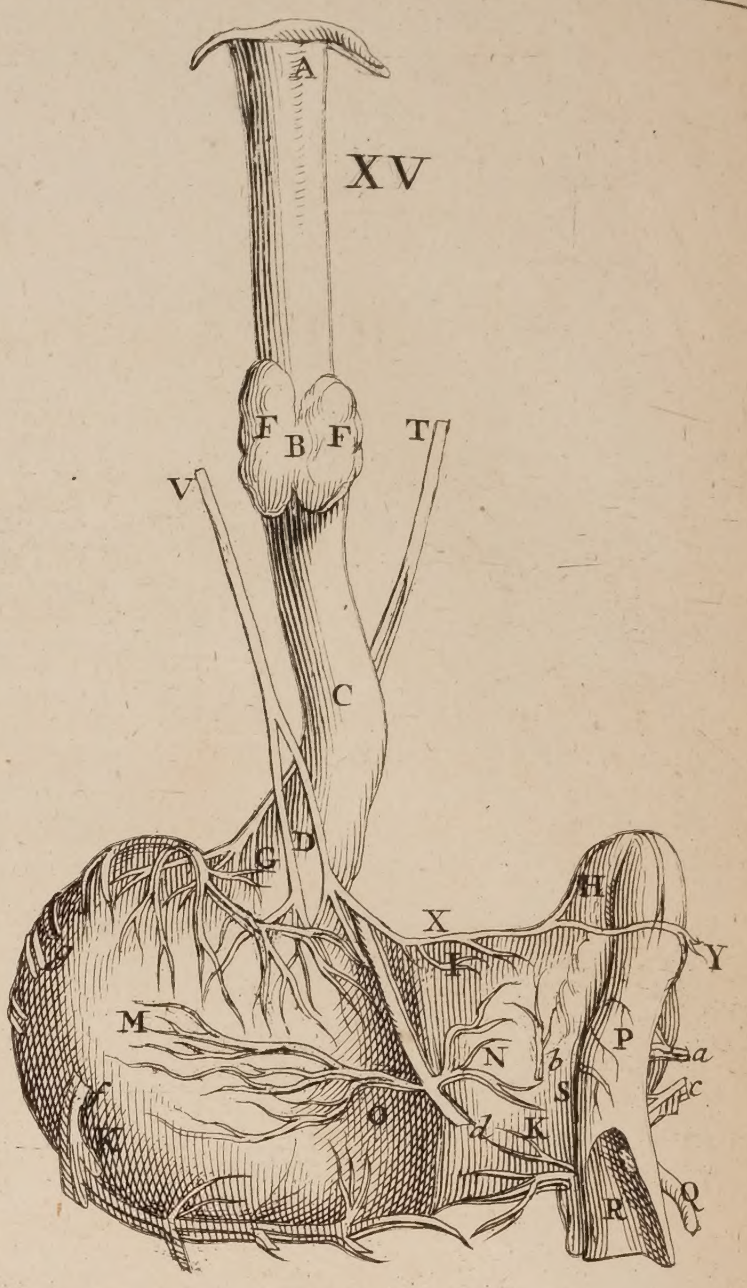
XIII. Quinti Libri Figura.

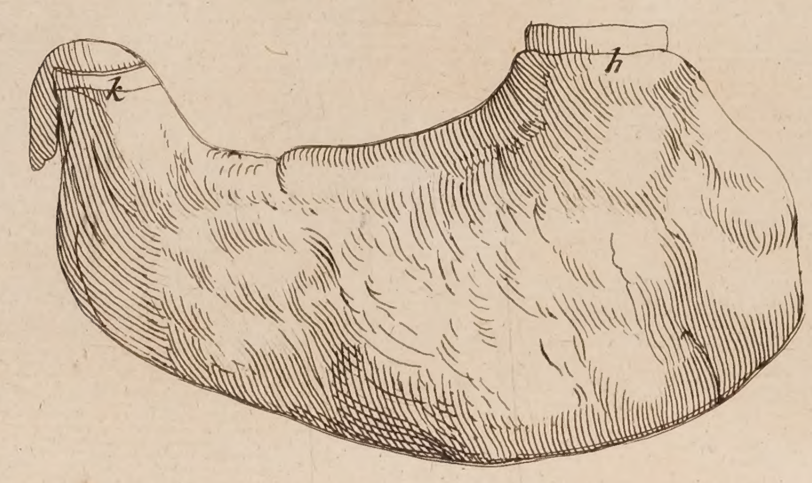
XIV

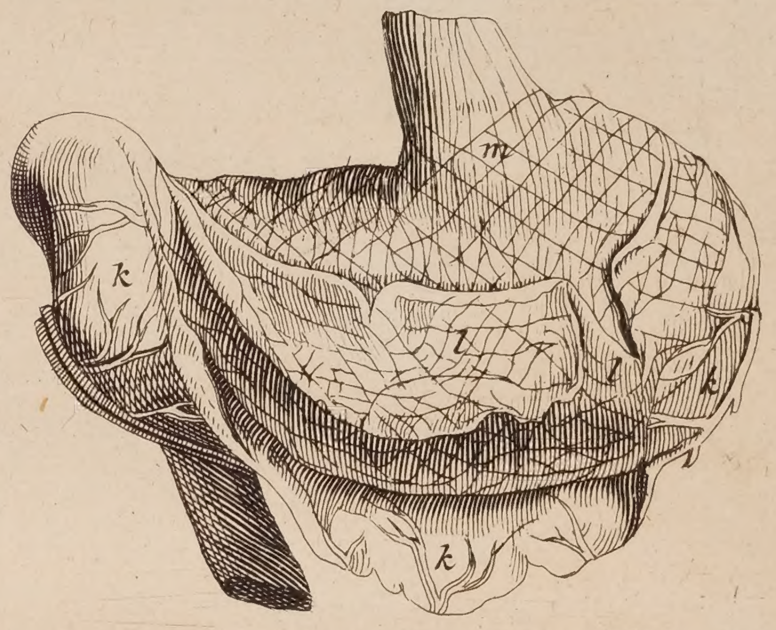
XV

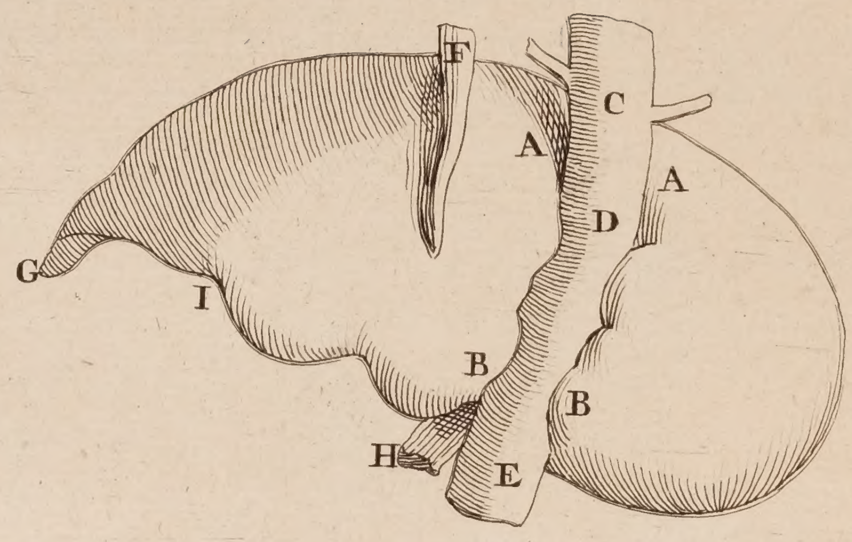
XVI

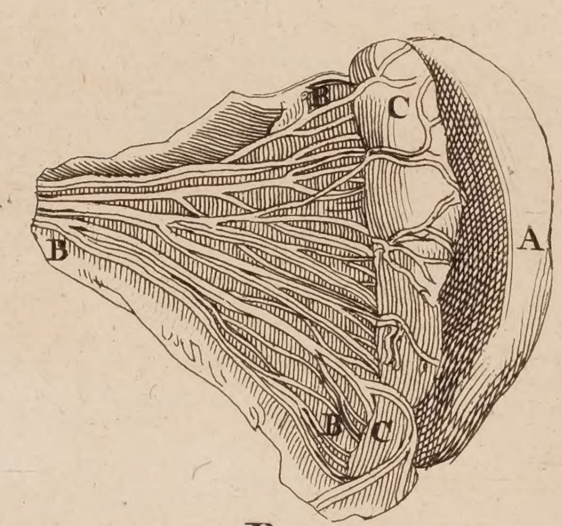
XVII

XVIII

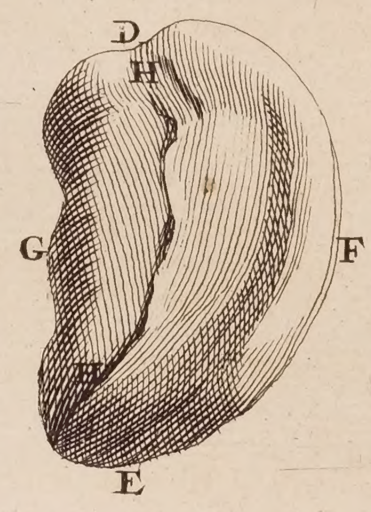

XIX

Prima.

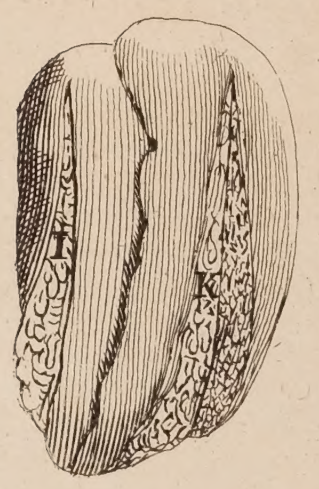
Secunda.

Tertia.

Quarta.

CHARACTERVM DVODECIMAE ET DECIMAETERTIAE figurarum Index.

Praeſens characterum Index, duodecimae & decimaetertiae figuris habetur communis. ac proinde quum character occurret duodecimae figurae peculiaris, illi 1 ſubjungemus, illis qui decimaetertiae privatim inſcribuntur, 2 adjecturi. Si verò quis utriſque figuris ſimul communis erit, illi 1 & 2 addetur.

H, H 1 *Peritonaei unà cum coſtis everſi portio.*

I, K 1 *Cavum jecoris.*

L 1 *Portiuncula gibbae ſedis jecoris.*

M 1 *Jecoris ſectio, cui foetum alens vena primùm inſeritur.*

N, N 1 *Rimae ac impreſſiones & tubercula in jecoris cavo juxta venae portae exortum conſpicua. N verò ſuperius, ſeu ſiniſtrum, ſeu ipſo T vicinius, ſedem indicat, qua ab umbilico procedens vena, jecoris cavo, ubi portae caudex prodit, inſeritur. Ab M enim ad ſiniſtrum N uſque foramen pertinet, quod liberè quodammodo per jecoris corpus umbilici tranſmittit venam, ad ſedem illo N inſignitam.*

O 1 *Ligamentum ſiniſtram jecoris partem (quae in angulum quodammodo acutum deſinit) ſepto tranſverſo hic colligans.*

Φ 1 *Sinus jecori hic inciſus, ac ſtomacho cedens, ubi is ſuperiori ventriculi orificio continuatur,*

P, Q 1 *Ventriculus ſiniſtrorſum veluti ex peritonaei cavitate preſſus.*

R 1 *Ventriculi ſuperius orificium, ſeu ſtomachi finis, unà cum venis, arteriis, & nervis id orificium amplexantibus.*

S 1, 2 *Humilius ventriculi orificium, ipſiusque duodeni inteſtini initium, quod in duodecima figura ſecus quàm ſecundùm naturam ſe habet, antrorſum refleximus, ut in conſpectum veniret bilis veſiculae meatus in ipſum inſertus, ac mox c notandus.*

T 1 *Nervus jecoris cavo inſertus, & à nervis diductus ventriculi ſuperius orificium implicantibus.*

V 2 *Bilis veſicula. Haec in utriſque figuris eſt conſpicua: verùm privatim illam duntaxat in decimatertia figura charactere notavi. ac proinde primùm decimaetertiae, ac dein duodecimae mentem hic & in ſubſequentibus aliquot characteribus accommoda, quòd duodecimam characteribus haud obſcurandam duximus.*

X, X 2 *Bilis veſiculae meatus per jecoris corpus inter portae venae & cavae item venae ramos exporrecti.*

Y 2 *Venae portae propago in jecoris ſubſtantiam diffuſa.*

Z 2 *Venae cavae propago in jecoris ſubſtantiam digeſta. Volui enim hic utcunque exprimere vaſorum in jecoris ſubſtantia ſitum, quî ſcilicet portae venae rami propaginibus cavae ſubjiciantur, & quonam pacto in horum medio bilis veſiculae meatus excurrant. Quamvis interim modò ſecantibus, portae venae propagines, cavae venae propaginibus continuae eſſe videantur.*

a 2 *Concurſus coitusve meatuum bilis veſiculae, qui per jecoris corpus digeruntur.*

b 2 *Veſiculae bilis cervix, cui meatus ex jecore ductus, ac a notatus inſeritur, communisque efficitur.*

c 1, 2 d. *Bilis veſiculae meatus, in duodenum inſertus inteſtinum. In decimatertia figura duodenum inteſtinum humiliori ſede apertum finximus, ne meatus illius inſertio d notata lateret.*

e 2 *Arteria in jecoris cavum & bilis veſiculam digeſta.*

f 2 *Nervulus jecori & bilis veſiculae communis, & à ſexti paris nervorum cerebri propagine depromptus, quae dextri lateris coſtarum exporrigitur radicibus.*

g 2 *Tenues portae venae propagines, in bilis veſiculam excurrentes.*

h 1 *Portae venae caudex.*

i, i 1 *Glanduloſum corpus, quòd duodeno inteſtino adnaſcitur, vaſaque ipſi exporrecta opportunè ſuſtinet.*

k, l, m 1 *Meſenterium. Verùm ſinguli characteres privatim quid indicant. k enim venae portae dextri ſeu grandioris trunci diſtributionem in meſenterium notat. l verò, glanduloſum corpus in meſenterio primis vaſorum diſtributionibus praefectum. m autem, meſenterii inſinuat partem, cui colon inteſtinum tota illa ſede committitur, qua à dextri renis ſede ad jecoris uſque cavum pertinet. Hic namque colum inteſtinum à meſenterio divulſum eſt, quo meſenterii centrum aptius delinearetur.*

n 1 *Vena quae ſub poſteriori recti inteſtini ſede deorſum protenditur, ipſique recto inteſtino ſoboles porrigit.*

o 1 *Veſicae fundi ſuperior pars etiam hic eſt conſpicua.*

p 1 *Quod hic extuberat, dexter eſt ren, ſua pingui membrana adhuc obtectus.*

q 1 *Meatus urinarius, à dextro rene urinam in veſicam deducens.*

r 1 *Vena & arteria ſeminales dextri lateris.*

ſ 1 *Vas ſemen à dextro teſte verſus cervicis veſicae initium perferens.*

DECIMAQVARTA QVINTI LIBRI FIGVRA, ANTERIOREM integri ventriculi & ſtomachi faciem exprimens, unà cum venis, arteriis & nervis ventriculo inſertis.

DECIMAQVINTA QVINTI LIBRI FIGVRA, INTEGRI ventriculi & ſtomachi poſteriorem exhibens faciem.

CHARACTERVM DECIMAEQVARTAE ET DECIMAEQVINTAE figurarum Index.

Characteres hoc Indice explicandi, partim utrique figurae communes ſunt, partim nunc huic, nunc illi peculiares: ac proinde communes, his notis 1 & 2 indicabimus: peculiaribus verò decimaequintae figurae characteribus, iſtam 1 ſubjiciemus, decimaeſextae autem figurae propriis characteribus hanc 2 notam addemus.

A 1, 2 *Stomachi pars, in oris amplitudinem pertinens, hic à faucibus praeſecta cernitur.*

A, B 1, 2 *Ab A ad B uſque ductus ſtomachi notatur, rectà ſuper mediam vertebrarum cervicis & quatuor ſuperiorum thoracis ſedem deſcendens.*

B, C 1, 2 *A B ad C usque ductus ſtomachi pertinet in dextrum latus ſuper quintam & aliquot ſequentes thoracis vertebras modicè declinans.*

C, D 1, 2 *A C ad D uſque ſtomachi ductus inſignitur, ex dextra ſede ſiniſtrorſum ſupra magnam conſcendens arteriam, & per ſeptum transverſum in ventriculi ſuperius orificium pertinens.*

E, E 1 *Duae tonſillae, quae non procul à ſtomachi ſede in oris cavitatem pertingente diſtant.*

F, F 1, 2 *Glanduloſum corpus ſtomacho frequenter adnatum, qua quintae thoracis vertebrae corpori inſidet.*

G 1, 2 *Superius ventriculi orificium.*

H 1, 2 *Inferius ventriculi orificium.*

I 1, 2 *Superior ventriculi pars.*

K, K 1, 2 *Ventriculi demiſſior pars, ſeu fundus.*

L, L 1 *Anterior ventriculi ſedes.*

M, N, O 2 *Poſterior ventriculi ſedes.*

P 1, 2 *Duodenum inteſtinum, quod hic ad jejuni inteſtini principium reſectum finximus.*

Q 2 *Bilis veſiculae meatus, in duodenum inteſtinum inſertus.*

R 2 *Hic character in interna dicti nuper inteſtini ſede viſitur, inſertionem meatus illius notans, quem modò Q inſignivi.*

S 2 *Glanduloſum corpus duodeno inteſtino ſubnatum, vaſaque illi inteſtino exporrecta ſufſulciens.*

T 1, 2 *Dextri nervi ſexti paris nervorum cerebri propago, ad ſtomachum exporrecta, multiplicique ſerie in elatius ventriculi orificium diſtributa.*

V 1, 2 *Propago ſiniſtri nervi paris ſexti nervorum cerebri ſtomachum amplectens.*

X 2 *Siniſtrae propaginis ramus, ſecundùm elatiorem ventriculi ſedem ad jecur uſque ex-*
Y. *currens, hicque quà jecori proximus eſt, Y inſignitus.*

a 2 *Prima (uti doctrinae ſtudio nuncupare eam ſolemus) ventriculi vena & arteria.*

b 2 *Secunda ventriculum accedens vena, quae conjuge caret arteria.*

c 1, 2 *Tertia ventriculi vena, cum conjuge arteria, & nervo quoque, ſecundùm dextram ventriculi fundi regionem exporrecta.*

d 1, 2 *Quarta ventriculi vena, conjugem obtinens arteriam, & elatius ventriculi orificium coronae ritu amplectens.*

e 1 *Rami jam dictae venae & arteriae, qui ſecundùm ventriculi elatiorem ſedem ad inferius uſque ipſius orificium contendunt.*

f 1, 2 *Quinta vena, ſimul cum conjuge arteria & nervo, ſiniſtram ſedem fundi ventriculi perreptans.*

g, g 1, 2 *Aliae venae ac arteriae, ab illis pronatae vaſis, quae lieni inſeruntur.*

DECIMAESEXTAE FIGVRAE, EJVSDEMQVE characterum Index.

Hac figura ventriculum à ſtomacho ac inteſtinis liberavimus, ac dein invertimus, ut interior ventriculi ſedes, ſeu ſuperficies cibos & potus amplectens, in conſpectum veniret. Occurrit verò hic poſterior ventriculi pars: non autem, ut in ſubſequenti, aut decimaquarta figura, anterior.

h *Circulare ventriculi tuber, ea ſede conſpicuum, ubi ſtomachus ventriculo continuatur, aut ubi elatius ipſius conſiſtit orificium.*

k *Tuber orbiculatum, in humiliori orificio ventriculi apparens.*

DE-

Decimaeseptimae Figvrae, ejvsdemqve characterum Index.

Præſens figura ventriculi tunicarum ſeriem, numerumque & naturam, quantum pictura aſſequi potuimus, docet.

k *Tertia ventriculi tunica, à peritonaeo pronata, atque hic à ventriculo magna ex parte divulſa.*

l *Secunda ventriculi tunica, minus quàm tertia à ventriculo divulſa.*

m *Prima intimaque ventriculi tunica, hac in parte à duabus exterioribus tunicis libera.*

Decimaeoctavae Figurae, ejusdemque characterum Index.

Decimaoctava figura, jecoris gibbam poſterioremque ſedem unà cum cavae venae caudicis portione exprimit.

A, A *Jecoris gibbi ſuperior pars.*

B, B *Jecoris gibbi poſterioriſque ſedis infima regio.*

C *Cavae venae ſedes, qua ſeptum permeat, ipſique ſoboles exporrigit.*

D, E *Hoc intervallo ſedes notatur, qua cavae caudex poſteriori jecoris ſedi innaſcitur.*

F *Portio praecipui jecur ſepto alligantis vinculi.*

G *Ligamentum, jecoris partem in ſiniſtra maximè exporrectam ſepto transverſo alligans.*

H *Venae portae portio.*

I *Sinus, quo jecur ſtomacho cedit, qua is ſiniſtro ventriculi orificio continuatur.*

DECIMANONA QVINTI LIBRI FIGVRA, QVAE QVATVOR complexa tabellis, ſeu imaginibus, lienem omni ex facie commonſtrat: ipſius autem ſitum, & ex proportione magnitudinem, vigeſima quae mox ſubjicietur figura, literis O, O, P explicabit.

QVATVOR DECIMAENONAE FIGVRAE TABELLARVM, earundemque characterum Index.

Prima effigies, ſeu tabella, lienem anteriori facie exprimit, unà cum omenti por-
A. *tione, ſeu inferioris ſuperioriſque omenti membranarum partibus. A namque lienis*
B. B. *ſiniſtrum indicat latus, dextra interim ac media ipſius ſedibus omento intectis. B, B*
enim & B inferioris omenti membranae portionem indicant, lienis vaſa deducen-
C.C. *tem. C verò & C ſuperioris omenti membranae portionem ſignificant, qua ad ventriculum vaſa perferuntur, ab illis vaſis pronata, quae in lienem jamjam inſerenda veniunt.*

Secunda tabella, lienis cava regio exprimitur, ab omnibus quae illi committuntur
D. E. F. *partibus libera. ac hic D notat ſuperiorem lienis ſedem, E inferiorem, F ſiniſtram,*
G. H. *G dextram. H verò & H lineam indicant in cava lienis regione conſpicuam, cui lienis vaſa inſeruntur, & omenti membranae innaſcuntur.*

Tertia tabella, lienis gibbum commonſtrat.

Quarta, lienis quoque cavam ſedem delineatam continet. At huic privatim duas
I. *indidi ſectiones, ut lienis ſubſtantia conformatioque oculis ſubjiceretur. Atque hic I &*
K. *K dictas modò ſectiones indicant.*

Vigesimae Figvrae, ejvsdemqve characterum Index.

Praeſens figura ſectionis ſerie duodecimae ſuccedit: ab hac enim omnia inteſtina exſecuimus, relicta duntaxat ventriculi portione, ſuperioris orificii ventriculi ſedem commonſtrante. atque ita haec figura pleraque indicat, quae nunc opportunè cum characterum indicibus ſeriatim inſinuabuntur.

A, A *Portio ſepti transverſi, peritonaeo ſuccincta, atque unà cum coſtis aliquot ſurſum reflexa.*

B, B *Cava jecoris ſedes.*

C *Jecoris ligamentum, quo ipſius ſiniſtra pars ſepto alligatur.*

D *Venae per umbilicum jecori exporrectae portio, ubi & ſinus ille indicatur primùm hanc admittens venam, quae per privatum ipſi in jecore humano inciſum foramen ad jecoris uſque ſedem perreptat, ubi hic G non procul à K adhibitum conſpicis.*

Hac

E *Hac ſede jecur ſinum obtinet, quo cedit ſtomacho, per ſeptum tranſverſum ad elatius ventriculi orificium contendenti.*
F *Superius ventriculi orificium, ventriculique portio.*
G, G *Lineae, impreſſionesve, tuberaque, in jecoris cavo, ubi portae venam educit, conſpicua.*
H *Bilis veſicula.*
I *Portae venae caudex hîc abſciſſus. Verùm I quoque radices exortusve indicat duarum venularum bilis veſicam adeuntium.*
K *Jecoris nervus, ab illis propagatus, qui elatiori ventriculi implicantur orificio.*
L *Arteria jecori & bilis veſiculae communis.*
M *Nervus à ſexti nervorum cerebri paris propagine initium ducens, quae dextri lateris coſtarum exporrigitur radicibus. atque hic nervus jecori pariter & bilis veſiculae communis cenſetur.*
N *Bilis veſiculae meatus hic abtruncatus viſitur, qui ad inteſtina pertinet.*
O, O *Lienis anterior cavaque regio.*
P *Lienis linea, cui vaſa ipſius implantantur.*
Q *Vena cava.*
R *Magna arteria.*
S *Radices arteriarum in ventriculum, jecur, lienem, omentum, meſenterium, ipſaque demum inteſtina excurrentium.*
T *Dexter ren, pingui ſua adhuc obductus tunica.*
V *Siniſter ren, pingui ipſius adhuc involutus tunica.*
X *Vena in ſiniſtri renis pinguem diffuſa tunicam.*
Y *Vena pinguem dextri renis accedens tunicam.*
a *Vena arteriaque dextro reni ſeroſum ſanguinem deducentes.*
b *Vena arteriaque in ſiniſtrum renem protenſae.*
c, c *Meatus, ex dextro rene urinam in veſicam deferens.*
d, d *Meatus, quo ſiniſtri renis urina in veſicam ducitur.*
e *Seminalis vena, ſiniſtrum accedens teſtem.*
f *Seminalis vena dextri teſtis.*
g, g *Surculi à ſeminalibus venis, quà peritonaeo committuntur, in ipſoque adeò verſus teſtes progreſſu, ad peritonaeum derivati.*
h *Seminalis arteria, dextrum teſtem petens.*
i *Arteria ſeminalis, quae ſiniſtro teſti eſt propria.*
k *Arteriae in humiliorem meſenterii ſedem ad colon inteſtinum & rectum excurrentis radix.*
l *Arteriae magnae ſuper cavam venam adſcenſus, ac ipſius magnae arteriae & cavae ſupra oſſis ſacri initium in duos truncos diviſio.*
m, m *Praecipuae venae ac arteriae earum quae geniculatim à magnis vaſis lumborum carnibus, ipſique peritonaeo offeruntur.*
n *Arteriae magnae ſoboles, ſacri oſſis foramina accedentes.*
o *Recti inteſtini pars, à colo liberata, &, ut inter ſecandum fit, vinculo intercepta.*
p *Veſica, urinae receptaculum.*
q *Vaſis ſemen à teſte ad penem deferentis portio, quà ſecundùm pubis os deorſum ad veſicae cervicis initium retorquetur.*
r *Cutis, quae penem inveſtiebat.*
ſ *Scortum, à tunicis teſtes involventibus reſectum, hucque reflexum.*
t *Carnoſae membranae pars, quae haud ſecus atque ſcortum, utrunque ambiebat teſtem.*
u *Tunica, à peritonaeo inibi pronata, ubi id ſeminariis vaſis iter praebet. eſtque haec teſtis tunica, earum quas teſtibus ſingulis proprias peculiaresque adſcribimus exterior.*
x *Denudati penis portio.*

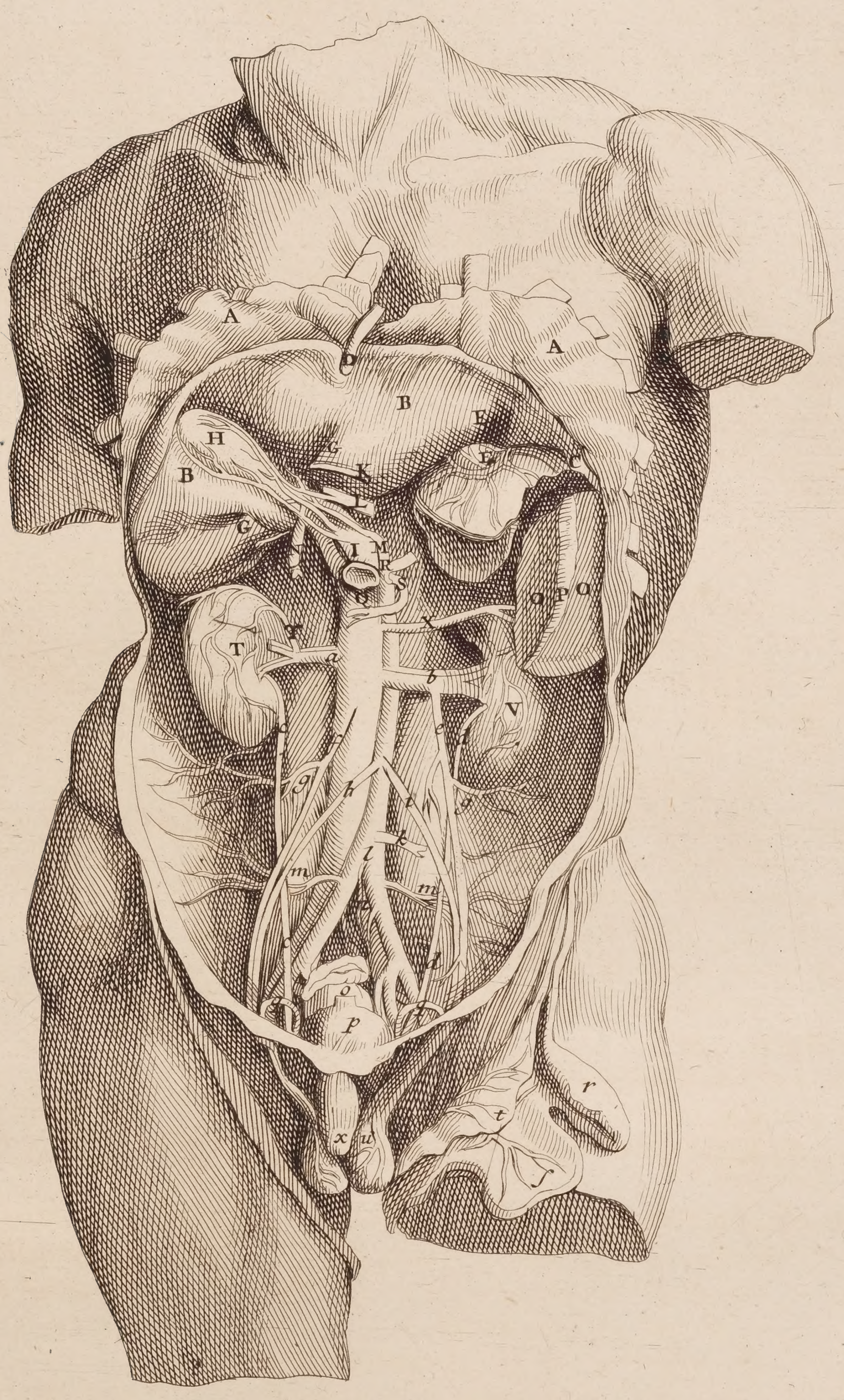
VIGESIMAPRIMA QVINTI LIBRI FIGVRA, QVAE tres proprias continet tabellas, ſectionis ſerie invicem ſubſequentes, ac appoſitiſſimè renum ſinus, meatuumque urinariorum principia oſtendentes.

TRIVM VIGESIMAEPRIMAE FIGVRAE TABELLARVM, earundemque characterum Index.

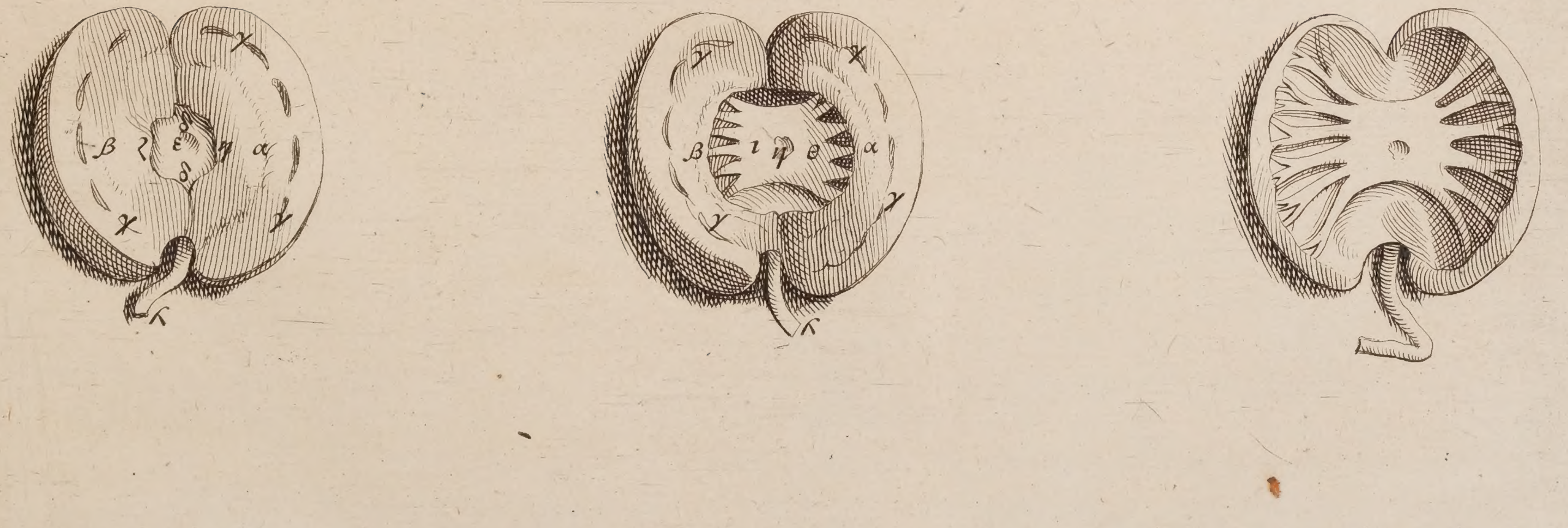
Prima tabella ſectionem ſecundùm renis longitudinem per gibbum ipſius inductam habet adeò profundam, ut in ſecundum renis pertingat ſinum, interim nulla renis
α, β. *ſubſtantiae ablata portione. Significetur igitur* α *dextri renis anterior pars,* β *verò poſterior.*
γ, γ *Orificia ramorum primi ſinus renis, ſeu ipſius membranei corporis, quibus invicem illi rami coëunt. Hic enim rami neceſſariò per ſectionem in mutuo coitu dividuntur.*

Primi

Vigesima Quinti Libri Figura.

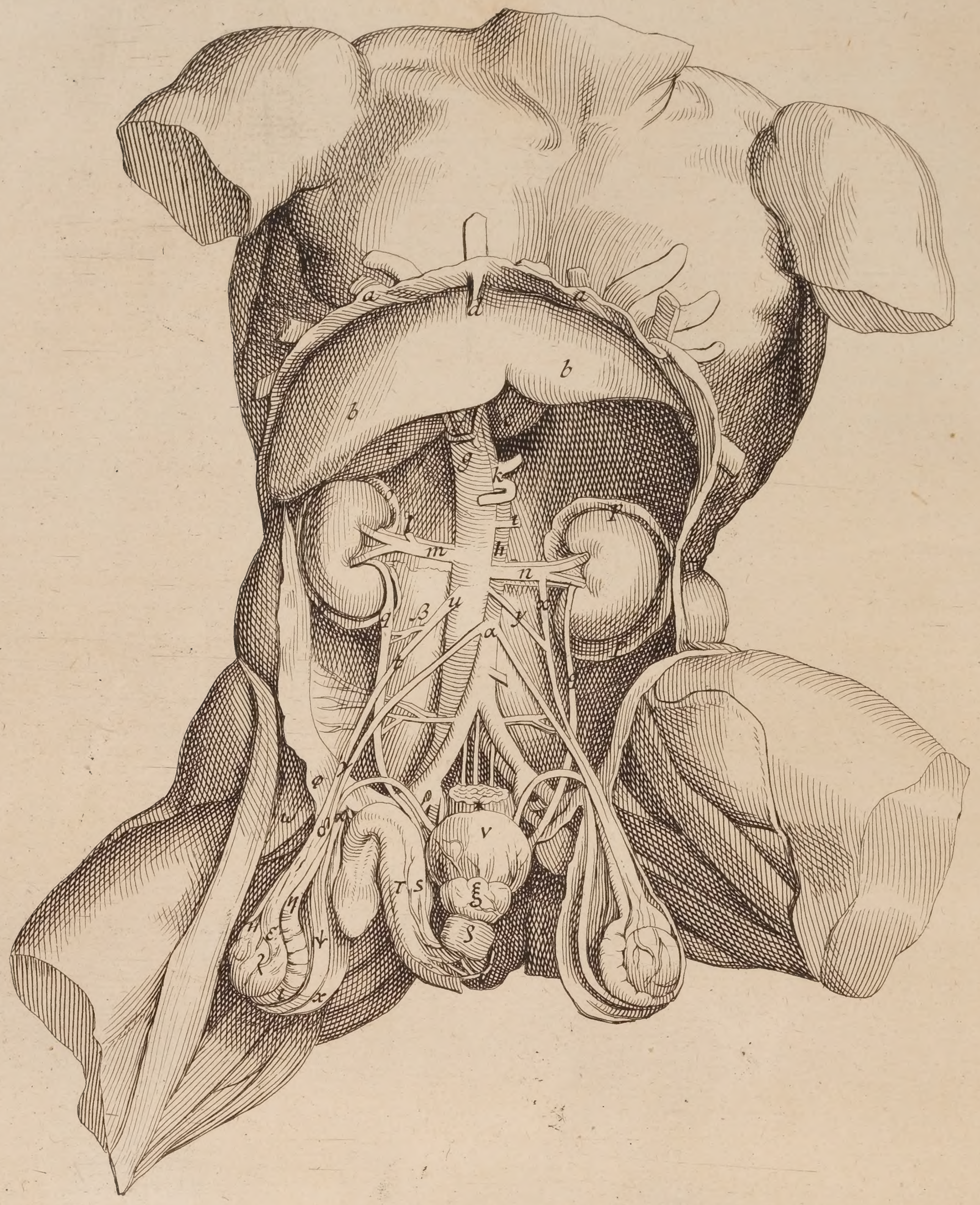

Vigesimaprima Quinti Libri Figura.

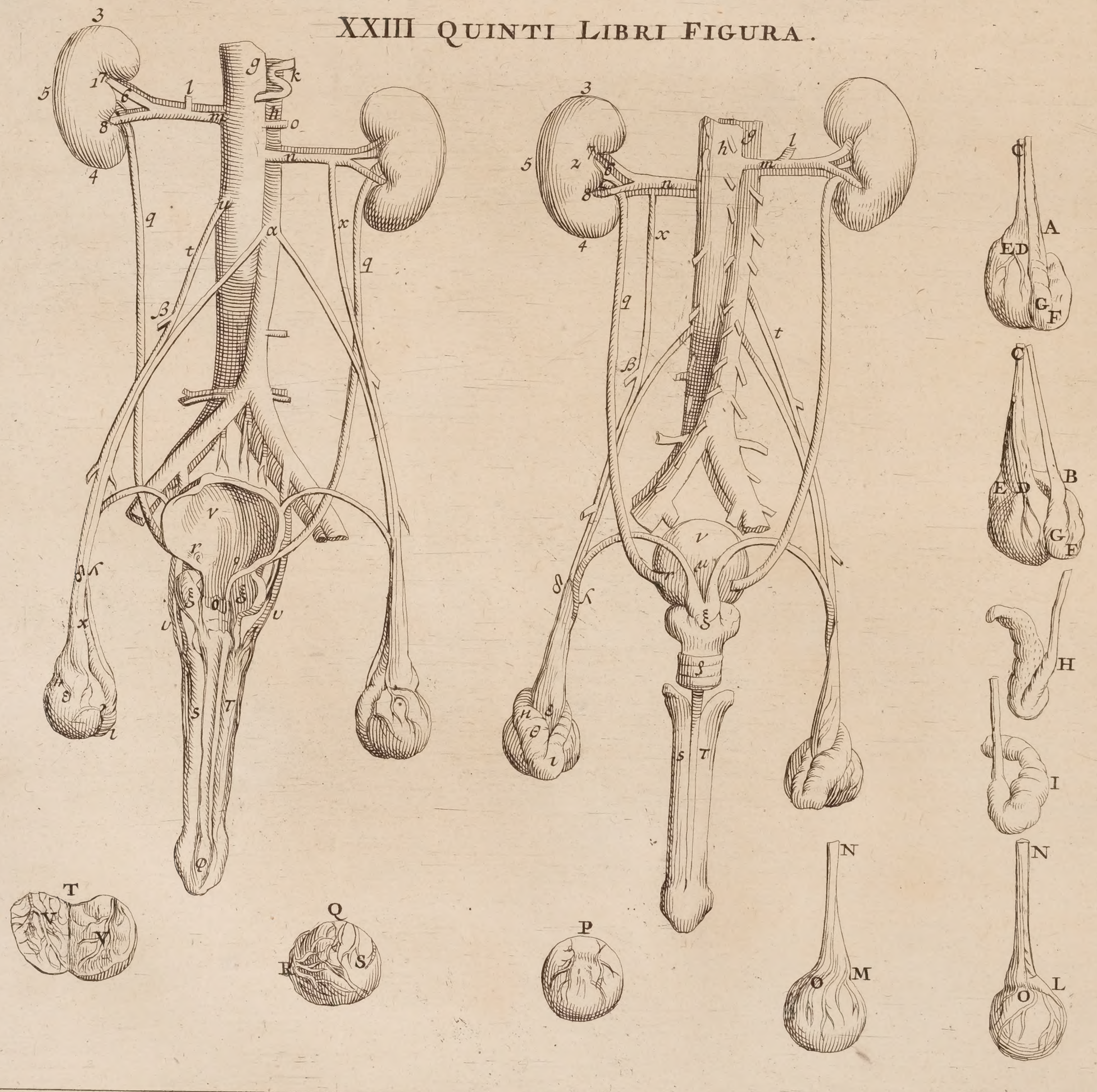

I. Wandelaar fecit

XXII QUINTI LIBRI FIGURA.

XXIII QUINTI LIBRI FIGURA.

I. Wandelaar fecit.

δ, δ *Primi ſinus renis corpus, ſeu membraneum corpus, in quod vena & arteria renis terminantur.*

ε *Foraminulum hoc, urinarii meatus eſt initium.*

λ *Vrinarii meatus pars.*

ζ, η *Super membraneum corpus δ & δ inſignitum, ſecundus renis conſiſtit ſinus: cujus interius, & corpori illi membraneo proximum latus, in hac ſectione tantùm apparet. Ejus enim partes, quae in exteriora ad utrunque ſepti ex renis ſubſtantia conformati latus producuntur, ipſumque ſinum velut bipartitum efficiunt, niſi ſpecillo in circuitu ſub ζ hic & η deducto intueri nequis. Septum namque illud praeſenti ſectione in duas partes, anteriorem ſcilicet & poſteriorem, diviſum cernitur: ac η quidem partem ipſius notat anteriorem, ζ verò poſteriorem.*

Secundae tabellae omnia cum nuper commemorata ſunt communia: niſi quòd univerſa propemodum renis ſubſtantia, ſeptum illud (cujus in primae tabellae indice memini) conſtituens, cultello orbiculatim adempta ſit. neque aliter ſanè ſepti illius figuram ob oculos ponere licuit. Conſpicitur hic itaque ſecundus renis ſinus univerſus, at non quemadmodum externo ſuo latere eſt bipartitus, eo quòd ſeptum abſtulerim, ſinum hunc in exteriori ipſius latere dirimentem. α igitur, & β, & γ, & λ, eadem hic quae in prima tabella notant. Circulus autem in hac tabella inter α & β ductus, ſecundum

θ. *renis indicat ſinum. θ verò anteriorem partem primi ſinus, ſeu membranei corporis,*

ι. *qua haec in ramos diſcinditur. ι corporis membranei poſteriorem partem indicat. adeò*

κ. *ut θ & ι ſimul membraneum notent corpus, ſeu primum renis ſinum. κ autem urinarii meatus inſignitur regio.*

Tertia tabella primi ſinus ſeu membranei corporis ramos omnes inſinuat: renis enim ſubſtantia, quae ſummis ejus ſinus ramis adnaſcitur, penitus deraſa eſt. Atque haec citra characterum operam ſunt obvia.

VIGESIMAESECVNDAE FIGVRAE, EJVSDEMQVE characterum Index.

Praeſens figura ſectionis ſerie vigeſimae ſuccedit. in hac namque coſtarum aliquot fines effracti, & extrorſum ſurſumque retorti occurrunt, ut jecoris gibbum ita hic ſpectaretur, ut ipſius cavum in vigeſima figura erat in conſpicuo. Renes etiam pingui ipſorum tunica denudati, ſeſe hic offerunt, & venarum arteriarumque ſeminalium exortus ductusque etiam oſtenduntur. Verùm in hac figura privatim à cavae venae caudice ramulum pronaſci effinximus, ſiniſtrae ſeminali commixtum venae. Praeterea peritonaeum, quà vaſis ſeminariis iter praebet, unà cum tunica ab ipſo pronata, teſtemque & ſui lateris vaſa ſeminaria amplectente, diſſectum eſt, unde etiam ſeminaria vaſa & teſtes cum ſuis muſculis obvia ſunt. Inſuper pubis oſſa invicem ita dirempta, atque adeò reflexa videntur, ut invicem inſigniter dehiſcant, & veſica, & glandoſum corpus veſicae cervici proprium, unà cum ipſius muſculo, & penis corporibus, eorundemque progreſſu, oculis ſubjiciantur. Quòd autem praeſenti figura, à dextro femore cutem prorſus, & à ſiniſtro aliqua ex parte ademimus, neminem ambigere reor.

a, a *Peritonaei pars, cum ſepti transverſi portione, & effractis coſtis ſurſum extrorſumque reflexa.*

b, b *Jecoris gibbum.*

c, c *Cava jecoris ſedes, aliqua ex parte hic conſpicua.*

d *Praecipuum jecoris ligamentum, ad dextrum latus mucronatae cartilaginis conſiſtens, & hic à jecoris anteriori ſede, magna ex parte divulſum.*

e *Ligamentum, quod jecoris partem in ſiniſtro protenſam ſepto committit.*

f *Venae portae caudex, unà cum arteria & nervis jecur petentibus, & bilis veſiculae meatu inteſtina petente, hic vinculo eſt interceptus, & dein praeſectus.*

g *Venae cavae caudex.*

h *Arteriae magnae truncus, deorſum ad vertebrarum corpora exporrectus.*

i *Principium venae pinguem ſiniſtri renis tunicam adeuntis.*

k *Radices arteriarum in inteſtina excurrentium, & ventriculo, jecori, bilis veſiculae, lieni, & ipſi demum omento ramos offerentium.*

l *Initium venae dextri renis pingue involucrum petentis.*

m *Vena ac arteria dextrum accedentes renem.*

n *Vena ac item arteria ſiniſtro reni ſeroſum ſanguinem deducentes.*

o, o *Dextri renis pingue involucrum, ab anteriori ſede renis liberatum.*

p, p *Siniſtri renis pingue involucrum, ab anteriori etiam ſede ſui renis divulſum, & peritonaeo, unde principium ducit, adhuc connexum.*

q, q *Et dexter & ſiniſter meatus, quo urina è renibus in veſicam fertur, q inſignitus eſt.*

t *Seminalis vena, dextrum accedens teſtem.*

u *Principium ſeminalis venae dextrum teſtem adeuntis, quod inſtar rotundi tuberis prominet.*

x *Seminalis vena, ſiniſtro teſti exporrecta.*

y *Venula à venae cavae caudice pronata, ac venae ſeminali ſiniſtrae commixta, unitave. Quamvis enim haec venula rariùs occurrat, tamen quum in aliis figuris ſiniſtra vena abſque hac delineatur, illaque hic nihil obſcuret, ipſam exprimere viſum eſt.*

α *Seminalium arteriarum origo.*

β *Surculi, quos venae ſeminariae peritonaeo inibi depromunt, quà ipſi connexae, deorſum ad pubis oſſa contendunt.*

γ *Dextrae ſeminalis venae, & item arteriae, per peritonaeum ſupra pubis oſſis, coxendicisque regionem deſcenſus, & adſcenſus pariter vaſis ſemen à teſte deferentis, quod* η, ι *&* κ *mox notabitur.*

δ *Venae ſeminalis & arteriae commixtio, & corpus quod varicum imagini conferam, initium.*

ε *Varicoſi corporis in teſtem inſertio.*

ζ *Teſtis intimo ipſius involucro adhuc obtectus.*

η *Principium vaſis ſemen à teſte deferentis.*

ι *Sedes, qua deferens ſemen vas ſurſum ſecundùm teſtis humillimam ſedem reflectitur, & à teſte ipſi non amplius connatum, abſcedere incipit.*

κ *Hic ſemen deferens vas nullam amplius convolutionum oſtendit ſpeciem, ac ſurſum inſtar nervi teres porrigitur.*

ν *Veſica, urinae receptaculum.*

ξ *Glanduloſum corpus, veſicae cervicis initio adnatum, & ſemen deferentium vaſorum inſertionem excipiens.*

ρ *Circularis veſicae cervicem ambiens muſculus.*

σ, τ *Duo penem conſtituentia corpora, quorum ſiniſtrum à ſuo principio, quod à ſiniſtro pubis oſſe ducitur, liberatum eſt: dextrum autem corpus ſuo principio adhuc pubis dextro oſſi firmatur. Praeterea hic S noſtri figura in conſpicuo eſt, quam penis flaccidus languidusque cum veſica effingit.*

υ *Venarum & arteriarum nervorumque penem adeuntium ſeries, tam aptè ac in hujusmodi figuris id moliri datur, expreſſa.*

φ, χ *Peculiarium teſtis involucrorum exterius, inibi à peritonaeo pronatum, ubi* φ *adſcripſimus: ubi verò* χ *locatur, ea hujus involucri ſedes notatur, qua id infimae teſtis parti connaſcitur.*

ψ *Teſtis muſculus, jam dicto involucro innatus.*

ω *Muſculus femur moventium ſeptimus hic ſe ſpectandum offert, quà ſuper coxendicis os deorſum ducitur.*

* *Recti inteſtini portio, quae in corpore, dum inteſtina aliqua auferuntur, relinqui conſuevit. Supra hanc recti inteſtini portionem, venae cavae & arteriae magnae circa oſſis ſacri regionem diſtributio eleganter quoque viſitur.*

VIGESIMAETERTIAE FIGURAE, IPSIUSQUE partium & characterum Index.

Vigeſimatertia figura, multas peculiares obtinens effigies, tabellasve, ſimul cum illa quae mox praeceſſit, ac ordine vigeſimaſecunda fuit, potiſſimùm ad virilium organorum generationi ſubſervientium inſpectionem facit: & ambas, quum primùm characteribus inſignirentur, decimotertio hujus libri Capiti praeponendas ducebam. unde etiam in utriſque eadem prorſus eſt characterum ratio. Verùm quòd jam ſatius fore arbitrer, omnes praeſentis libri figuras hic ſeriatim collocari, privatum indicem huic vigeſimaetertiae figurae dedicabo, characteres, qui huic & vigeſimaeſecundae communes ſunt, denuò non gravatè explicaturus. Porrò in hac vigeſimatertia figura duae ſunt praecipuae tabulae, quarum unam non inopportunè dextram, alteram verò ſiniſtram appellabimus. ac in utriſque quidem tabulis renes, veſicam, & ſeminaria organa, cum venae cavae & arteriae portionibus exſecta è corpore finximus. Atque haec quidem in dextra, anteriore facie: in ſiniſtra autem, poſteriore delineantur. & in dextra adhuc privatim veſicam, & ipſius cervicem, ſeu meatum ſemini urinaeque communem, aperuimus, quum haec in ſiniſtra adhuc ſint integra: quemadmodum in characterum explicatione dicturus ſum diffuſiùs, ſimulatque tabellas expreſſero, quae ſiniſtrum latus, & inferiorem praeſentis vigeſimaetertiae figurae ſedem occupant, ac mujuſculis Latinorum literis in hunc modum notantur.

A, B *Duabus his tabellis dextrum teſtem anteriori facie, at magis ſecundùm ſiniſtrum latus oſtendentibus, idem exprimitur. Verùm ſuperior tabella A inſignita, ab inferiori B indicata in hoc differt, quòd ipſa ſemen deferentis vaſis ſitum inturbatum oſtendat: quum interim inferior deferentis ſemen vaſis partem, quae ſecun-*

dùm

dùm teſtis anteriora ſurſum fertur, neque amplius teſti adnaſcitur, ex ſua ſede ſiniſtrorſum habeat reflexam, detruſamve, ut inſertio applicatioque venae & arteriae ſeminalium ad teſtem in conſpectum veniret. At haec characterum utriſque tabellis communium opera, jam reddentur dilucidiora.

C Vena & arteria ſeminales, illic abtruncatae, ubi jam ex magna peritonaei cavitate excidentes, invicem implicantur, commiſcenturque, ac corpus quod varicoſum mihi appellabitur, efformare incipiunt. Atque ita hujus varicoſi corporis, quod pyramidi aſſimilabitur, conus, C inſignitur.

D Baſis varicoſi corporis, ſeu ſedes qua vena & arteria ſeminales teſti inſeruntur, & ramulos in teſtis intimum involucrum & teſtis ſubſtantiam ſpargunt.

E Vaſis ſemen à teſte deferentis initium.

F Reflexus vaſis ſemen deferentis ſecundùm humiliorem teſtis ſedem.

G Surſum conſcendens deferentis ſemen vaſis portio, & ipſius regio, in qua teſti connaſci deſinit.

H Praeſens tabella, deferentis ſemen vaſis portionem oſtendit, quae teſtis intimo connata erat involucro: & foraminula illa aſperitatesque cernuntur, quae poſt ſectionem in ejus vaſis ſede conſpiciuntur, quae involucro illi connaſcebatur.

I Hac tabella, eadem vaſis ſemen deferentis portio, quae & mox praecedente, delineatur. verùm haec ſedem ejus portionis oſtendit, quae gibba eſt, teſtiſque involucro non connaſcitur.

L Teſtis, à quo ſemen deferens vas abſectum eſt, ipſeque adhuc teſtis cum intimo ipſius involucro & varicoſo corpore remanſit.

M Haec tabella, eadem cum tabella L notata indicat. verùm ut illa anteriorem teſtis faciem exprimebat, ita haec poſteriorem: & duae ſubſequentes notae utrique ſunt communes.

N Prima venae & arteriae ſeminalium commixtio, ſeu varicoſi corporis conus.

O Varicoſi corporis baſis, & in teſtis ſubſtantiam, ipſiusque intimum involucrum inſertio.

P Teſtis ſuo intimo adhuc obductus involucro, ſed à varicoſo liberatus corpore, & ſuperiorem ipſius regionem oſtendens, in qua varicoſum illud corpus inſeritur. Apparent namque hic foramina ramulorum varicoſi corporis, qui (uti dicebam) teſti implantantur.

Q In hac tabella intimam teſtis tunicam involucrumve novacula diſſecui, & ex altero la-
R. tere à teſtis ſubſtantia ejus involucri partem R notatam diremi, in poſterioraque reflexi, ut ductus in conſpectum venirent, qui à ramis involucrum intertexentibus in
S. teſtis ſubſtantiam pertinent. Alteram verò hujus involucri partem S inſignitam, teſti adhuc connatam reliqui.

T Hic teſtis per medium diſſectus jacet, vaſorum per ipſius ſubſtantiam diffuſorum, ac
V, V. V & V inſignitorum naturam, diſtributioniſque ſeriem commonſtrans. Qui verò modò ſubſequuntur characteres, duabus grandioribus & magis praecipuis vigeſimaetertiae figurae tabulis proprii habentur.

1 Hac numeri nota indicatur anterior renis regio.

2 Poſterior renis regio.

3 Superior renis regio.

4 Inferior renis regio.

5 Externum renis latus.

6 Internum renis latus: in quo 6, 7 & 8 ſinum ejus lateris indicant. verùm 6 privatim
7, 8. notat ejus ſinus tuber: 7 autem & 8, ſinus ejus angulos, impreſſioneſque.

g Venae cavae caudex, inibi abſciſſus, ubi primùm ſub jecore conſiſtit, dorſique medium ſpectat.

h Arteriae magnae truncus, inibi reſectus, ubi primùm ſub ſepto transverſo in peritonaei cavitatem fertur.

k Radices arteriarum, quae meſenterio & inferiori membranae omenti digeruntur.

l Venae pinguem dextri renis tunicam petentis principium.

m Vena & arteria dextro reni ſeroſum ſanguinem deducentes.

n Vena & arteria ſiniſtro reni in ſeroſi ſanguinis ductu famulantes.

o Venae in pinguem ſiniſtri renis tunicam excurrentis origo.

q, q Meatus urinam è renibus in veſicae amplitudinem deportantes.

r Meatuum urinam è renibus deducentium, in veſicam inſertio. ac in dextra quidem tabula orificia, quibus hi meatus in veſicam pertinent, & membranei proceſſus his orificiis praefecti, indicantur. in ſiniſtra autem tabula ſedes ſpectatur, qua illi meatus primùm veſicae applantantur.

t Seminalis vena dextra.

u Tuberculum, ſeu protuberans ſeminalis venae dextri lateris principium.

x Vena ſeminalis, ſiniſtrum petens teſtem.

α Seminalium arteriarum ex magnae arteriae caudice initia.

β Radices ſurculorum, quos venae ſeminales peritonaeo offerunt, quà ipſi ſecundùm lumborum regionem committuntur.

δ *Venae arteriaeque ſeminalium coitus, commixtiove, & varicoſi corporis initium.*
ε *Venae & arteriae ſeminalium ad teſtem inſertio, ſeu varicoſi corporis baſis.*
ζ *Teſtis, intimo ipſius involucro adhuc obtectus.*
η *Principium vaſis ſemen à teſte deferentis.*
θ *Deſcenſus vaſis ſemen deferentis ſecundùm poſteriorem teſtis regionem.*
ι *Locus, quo deferens ſemen vas, rurſus ſecundùm teſtis humiliora ſurſum fertur, neque amplius teſti connaſcitur, uti ab* η *per* θ *ad* ι *connatum cernitur.*
κ *Sedes deferentis ſemen vaſis, ubi primùm nervi modo citra omnem revolutionem ſpiramve ſurſum properat.*
λ *Hac ſede ſemen deferens vas ad poſteriorem regionem venae ac arteriae ſeminalium reflexum, in peritonaei cavitatem contendit.*
μ *Dextri ſemen deferentis vaſis cum ſiniſtro coitus, propter veſicae cervicis initium.*
ν *Veſica. Haec in dextra tabula privatim adaperta eſt, ſuam commonſtrans cavitatem.*
ξ *Glanduloſum corpus, vaſorum ſemen deferentium inſertionem excipiens, ac in dextra tabula longa ſectione ad meatus usque urinarii cavitatem diſſectum.*
ο *Amplitudo cavitasque cervicis veſicae, in quam vaſa ſemen à teſtibus deferentia inſertionem moliuntur.*
ρ *Muſculus veſicae cervicem ambiens, ac urinae excretioni praefectus.*
ς, τ *Duo penem potiſſimùm conſtituentia organa.*
υ *Venae ac item arteriae penem cervicemque veſicae accedentes.*
φ *Sedes notatur meatus urinae ſeminique communis, quae reliquo ipſius ductu amplior in penis glande viſitur.*

VIGESIMAE QVARTAE FIGVRAE, EJVSDEMQVE characterum Index.

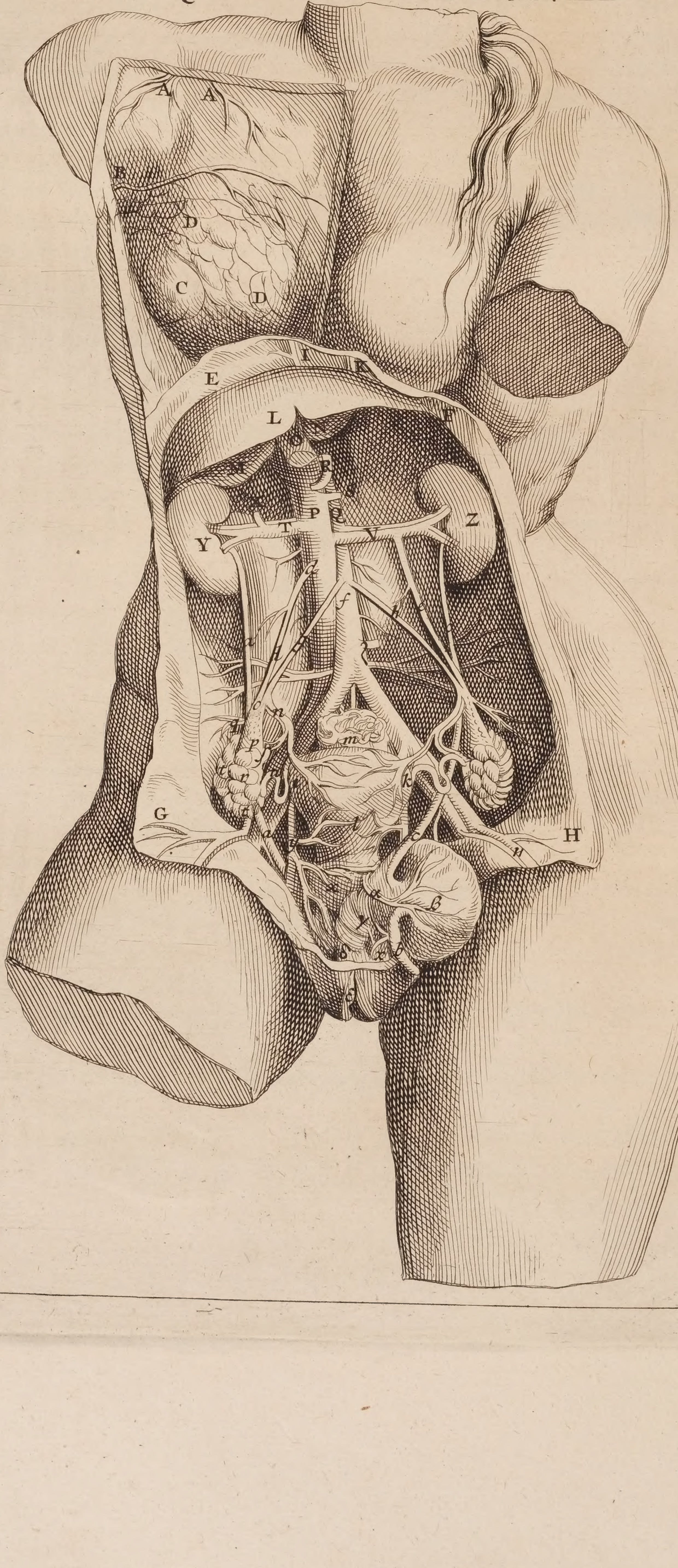
Hac figura muliebris corporis truncus humi ſtratus exprimitur, cujus peritonaeum unà cum abdominis muſculis adapertum eſt, ac in latera (uti inter ſecandum fit) reflexum. Deinde inteſtina omnia à meſenterio praeſecuimus, recto inteſtino adhuc in corpore relicto, ſimul cum integro meſenterio, cujus membranas hic aliqua ex parte invicem diremimus, ut meſenterii natura oculis ſubjiceretur. Verùm praeſens figura in hoc potiſſimùm delineata eſt, ut uteri & veſicae poſitum ita oſtenderet, quemadmodum in hac muliere, utero nobis nulla ex parte moto, is occurrit. Nulla enim hic ab utero divulſa eſt membrana: ſed omnia integra ita hic viſuntur, quemadmodum in mediocriter obeſis mulieribus, jam amotis inteſtinis, ſecanti obviam veniunt. Mulieres namque adeò pingues ſunt, ut longo etiam morbo enecatae, & macilentiſſimae, nullam vaſorum ſeriem (niſi membranis mutuò diremptis) oſtendant.

A, B, C, D Anterioris peritonaei ſedis interior ſuperficies.
E, E Meſenterii pars, tenuia inteſtina dorſo connectens.
F, F G, G. Altera meſenterii membrana notatur, ab altera quam G & G inſignivi divulſa. Utraque autem membrana vaſorum per meſenterium ſeriem, & glandularum vaſorum diſtributionibus interpoſitarum naturam indicat.
H, H Hac meſenterii parte colon inteſtinum, quà recto erat proximum, continebatur.
I Hac meſenterii parte, coli inteſtini initium, dein caecum quoque inteſtinum conſiſtebant.
K Rectum inteſtinum inibi praeſectum, ubi colon deſinit, quae ſedes eſt è regione connexus ſacri oſſis cum infima lumborum vertebra.
L Anterior uteri fundi ſedes, à qua nihil prorſus avulſum cernitur.
M Dexter mulieris teſtis.
N Mulieris ſiniſter teſtis, cujus anterior pars hic tota oculis ſubjicitur, quum interim dextri teſtis modica videatur portio: idque ideo accidit, quòd dextrum teſtem ita delineaverimus, quemadmodum uterque teſtis membrana tegitur, ſeminaria mulieris vaſa deducente, atque à peritonaeo nata: ſiniſtrum verò teſtem illa membrana ſolius manus beneficio deteximus. Haec namque membrana anteriori teſtis ſedi nulla ex parte adnaſcitur, ſed incumbit ſolùm.
O, O Membrana à peritonaei dextra ſede pronata, & teſtem dextrum unà cum hujus lateris ſeminalibus vaſis, ac illis quae elatiorem uteri ſedem implicant, venis & arteriis dorſo committens, uterumque pariter continens, & denique cum alterius lateris membrana ſecundam uteri tunicam conſtituens.
P Hàc in nuper dicta membrana carneae excurrunt fibrae, dextrum uteri conſtituentes muſculum.
Q, Q His characteribus ſiniſtrae lateris membrana notatur, quae illi correſpondet, quam nuper O, O indicarunt.
R, S Uteri cervicis anterior pars, inter R & S ea adhuc obducta tunica, quam peritonaei partes illi offerunt, quae ipſi vaſa exporrigunt, deducuntque, ac illum peritonaeo ad-

XXIV. QUINTI LIBRI FIGURA.

XXV. QUINTI LIBRI FIGURA.

I. Wandelaar fecit

adnectunt. Caeterùm intervallum inter R & S conſiſtens, uteri cervicis amplitudinem quodammodo ſignificat. Rugae verò hic conſpicuae, illae ſunt, quas uteri cervix in ſe collapſa, neque aliàs diſtenta, inter ſecandum commonſtrat.

T *Veſica, cujus poſterior facies hîc potiſſimùm ſpectatur. Ita enim in figurae hujus delineatione oculum direximus, ac ſi in proſtrato corpore, poſteriorem veſicae ſedem, quae uterum ſpectat, potiſſimùm cernere voluiſſemus. Si enim praeſens muliebre corpus, ſimiliter ac id quod modò ſubſequetur, erectum arbitrareris, etiam ſecus atque res ſe habet, uteri fundum multo elatiùs ipſa veſica delineatum eſſe, tibi perſuaderes.*

V *Umbilici portio, à peritonaeo inter ſecandum liberata, & unà cum vaſis foetui peculiaribus hic deorſum reflexa.*

X *Portio venae ab umbilico jecur petentis.*

Y *Meatus à veſicae fundi elatiſſima ſede ad umbilicum pertinens, ac foetus urinam inter duo ipſius involucra deducens.*

Z, et & *Huc unà cum caeteris umbilici vaſis reflexae ſunt duae arteriae ſecundùm veſicae latera prorepentes, ac magnae arteriae ramis, pubis oſſium foramina potiſſimùm adeuntibus, inſertae, ſeu continuae.*

VIGESIMAEQUINTAE FIGURAE, EJUSDEMQUE characterum Index.

A dextra praeſentis figurae mamilla cutem abſtulimus, ut quàm fieri poſſet proximè mamillarum natura hic oculis ſubjiceretur. Deinde ventriculum, & cum inteſtinis meſenterium & lienem reſecuimus, recto interim inteſtino non ſecus quàm in mox praecedente figura adhuc relicto. Ad haec, uterum ſuo exteriore quod peritonaeum ipſi porrigit involucro quodammodo ſpoliavimus, omnes membranas quàm licuit accuratiſſimè paſſim, ideo amputantes, ut vaſa ſeminis materiam teſtibus deferentia, & alia ſemen à teſtibus utero deducentia, in conſpectum venirent. Veſicam verò deorſum in ſiniſtrum latus reflexìmus, unà meatum qui veſicae à dextro rene urinam defert, abrumpentes, ut urinariorum meatuum inſertio appareret, ipſaque veſica, uteri inſpectionem non occuparet. Poſtremò, pubis oſſium portionem ab hac figura exſecuimus, quo uteri cervix ac veſicae etiam collum appoſitè viderentur.

A, A *Venae ad mamillas ſubinde excurrentes, ab illis quae cuti ſummo humero obductae offeruntur.*

B *Venae ab illis pronatae, quae per axillam in manum porriguntur.*

C *Praecipuum mamillae corpus.*

D, D *Glandulae ac adeps undecunque corpori illi glandoſo ac C inſignito adſtratae.*

E, F, G, H *Peritonaei anterioris ſedis interior ſuperficies. eſt enim hic anterior peritonaei regio, ad latus, & ſurſum deorſumque flexa.*

I, K *Venarum ac item arteriarum ſub pectoris oſſe deorſum ad abdominis ſuperiora, à jugulo repentium portiones.*

L *Gibba jecoris ſedes.*

M *Jecoris cavum hic quoque aliqua ex parte conſpicuum.*

N *Venae ab umbilico jecur petentis portiuncula, & cavae ſedis jecoris pars.*

O *Venae portae caudex, hic ſimul cum vaſis ipſi attenſis praeſectus.*

P *Vena cava.*

Q *Arteria magna.*

R *Arteriarum ventriculum, jecur, lienem, omentum, ac inteſtina petentium radices.*

S *Principium venae pinguem ſiniſtri renis tunicam implicantis.*

T *Vena ac arteria, dextro reni ſeroſum humorem deducentes.*

V *Vena ac arteria, ſiniſtro reni ſeroſum humorem deferentes.*

X *Principium venae pinguem dextri renis tunicam adeuntis.*

Y *Dextri renis anterior ſedes.*

Z *Anterior ſiniſtri renis facies.*

a, a *Meatus à dextro rene urinam in veſicam deducens, & ad humilius a effractus. portio* b. *autem hujus meatus reliqua, ac veſicae adhuc continua, b inſignitur.*

c, c *Meatus urinam à ſiniſtro rene in veſicam deferens.*

d, d *Dextra ſeminalis vena, cujus initium elatius d indicat.*

e *Seminalis vena, ſiniſtrum petens teſtem.*

f *Seminalium arteriarum ortus.*

g *Seminalis arteria dextra.*

h *Seminalis arteria ſiniſtra.*

i, k *Anterior uteri fundi pars. ac i privatim dextrum fundi obtuſum indicat angulum. k* l *autem notat angulum ſiniſtrum. l verò inſinuat regionem uteri, ubi ipſius fundi conſiſtit orificium, ipſiusque cervix inchoatur.*

m *Rectum inteſtinum, hic à colo caeteriſve inteſtinis abſectum. Quo minus autem utrunque figurae latus inibi ubi par utrinque eſt ratio, characteribus onerem, uni duntaxat lateri eas jam opportunè adhibebo.*
n *Venae ac arteriae ſeminalis portio, ſuperiorem uteri fundi accedens ſedem.*
o *Venae ac item arteriae ſeminalium portiones, teſtem adeuntes, & invicem coëuntes,*
p *corpusque inſtar pyramidis conſtituentes: cujus conum o indicat, p verò ipſius baſim inſinuat, teſti commiſſam.*
q *A nuper dicto corpore, pyramidis formam exprimente, ejusmodi vaſcula in membranas excurrunt, teſtem peritonaeo committentes.*
r *Teſtis anterior facies.*
ſ *Vaſis ſemen à teſte in uterum deferentis initium.*
t, t *Vaſis ſemen à teſte in uterum deferentis reflexus, quos id vermis imaginem pulchrè referens, circum teſtis latera conficit.*
u *Vaſis ſemen deferentis ad uterum progreſſus.*
x, x *Uteri cervix.*
y *Vaſa inferiorem uteri fundi ſedem ac uteri cervicem implicantia.*
α *Vena veſicam ab illis vaſis accedens, quae uteri cervicem intertexunt. atque hic etiam character urinariorum meatuum inſertionem notat.*
β *Veſicae fundi poſterior ſedes, cui etiam α inſcriptum eſt.*
γ *Veſicae cervicis muſculus.*
δ *Hac ſede veſicae cervix uteri cervici implantatur.*
ε *Cuticulares cervicis uteri orificii carunculae. Atque hîc uteri colles, & cervicis ipſius orificium, citra characterum operam neminem latent.*
ζ *Arteriae humillimam meſenterii partem accedentis radix.*
η *Vaſa ab illis quae crus adeunt venis ac arteriis ſurſum ad abdominis muſculos, ad umbilici usque regionem adſcendentia.*

VIGESIMAESEXTAE FIGURAE, EJUSDEMQUE characterum Index.

Praeſens figura uterum unà cum illum peritonaeo alligantibus membranis à corpore exſectum commonſtrat. ipſiusque cervix adeò hic ſurſum eſt convoluta & everſa, ut fundi uteri orificium in conſpectu ſit. Veſicae verò fundum & cervicem pariter ſectione aperuimus, ut veſicae cavitas, meatuumque urinariorum inſertio in propatulo eſſent.

A *Uteri fundi anterior facies, nulla membrana prorſus detecta.*
B, B *Uteri cervix, uti jam diximus, extrorſum involuta.*
C *Fundi uteri pars, glandis in pene modo ad ſuperiorem uteri cervicis ſedem protuberans.*
D *Orificium fundi uteri.*
E, E *Membrana uterum peritonaeo connectens, ipſiusque vaſa continens.*
F *Siniſter uteri teſtis.*
G *Vena & arteria ſeminales.*
H *Portio venae ac arteriae ſeminalium, ſuperiorem uteri fundi ſedem accedens.*
I *Portio arteriae & venae ſeminalium, teſtem accedens.*
K *Vas ſemen à teſte in uterum deducens.*
L *Veſicae cavitas.*
M *Urinariorum meatuum inſertio.*
N *Urinariorum meatuum fruſtula hic propendent.*

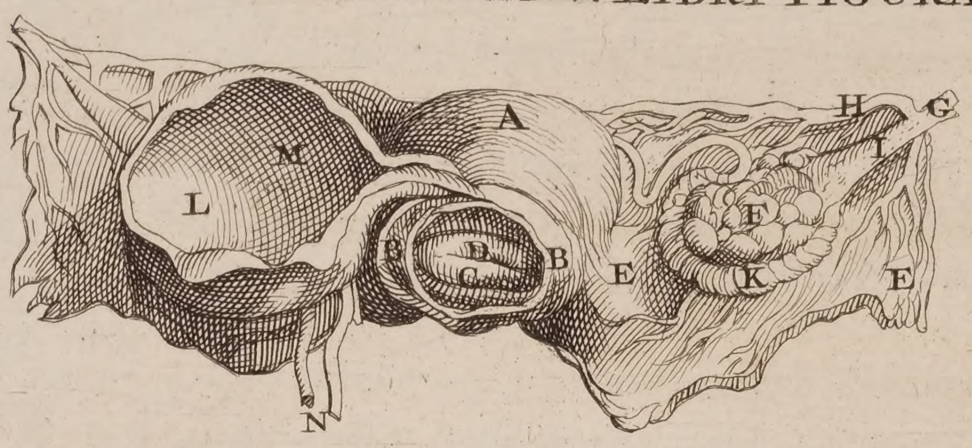
VIGESIMAESEPTIMAE FIGURAE, EJUSDEMQUE characterum Index.

Praeſens figura uterum à corpore exemptum ea magnitudine refert, qua poſtremò Patavii diſſectae, & quae ſaepius pepererat, proceraeque admodum ſtaturae fuit, mulieris uterus nobis occurrit, vulgarem uterorum molem utcunque excedens. Atque ut uteri circumſcriptionem hic expreſſimus, ita etiam ipſius fundum per medium diſſecuimus, ut illius ſinus in conſpectum veniret, unà cum ambarum uteri tunicarum ſubſtantiae in non praegnantibus craſſitie.

A, A. B, B *Uteri fundi ſinus.*
C, D *Linea quodammodo inſtar ſuturae, qua virile ſcortum donatur, in uteri fundi ſinum leviter protuberans.*
E, E *Interioris ac propriae fundi uteri tunicae craſſities.*
F, F *Interioris fundi uteri tunicae portio, ex elatiori uteri ſede deorſum in fundi ſinum protuberans.*

Fundi

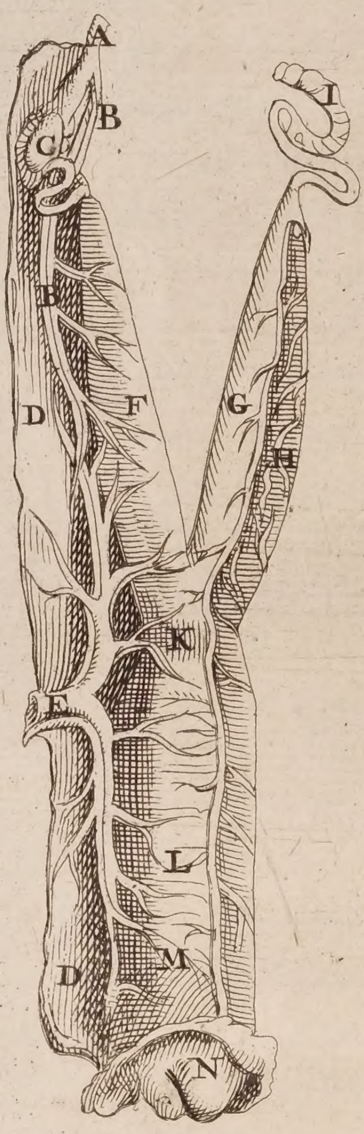
VIGESIMASEXTA V. LIBRI FIGURA.

XXVII.

XXVIII.

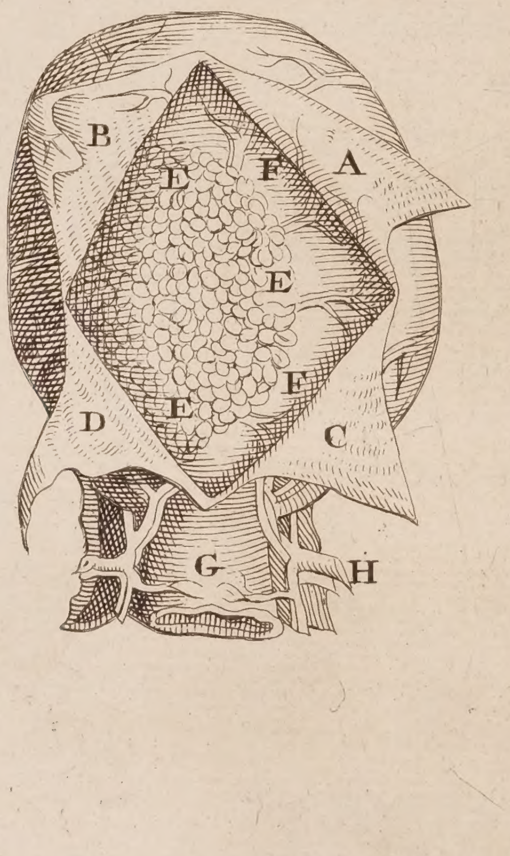

XXIX.

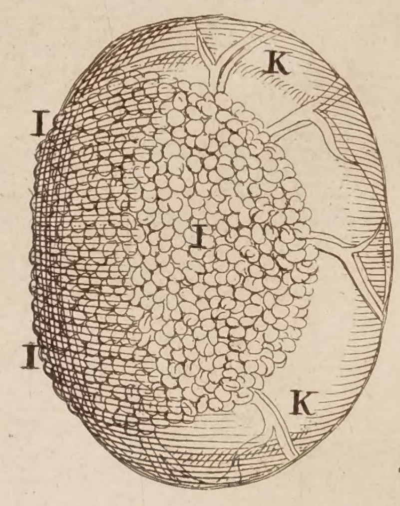

XXX QUINTI LIBRI FIGURA.

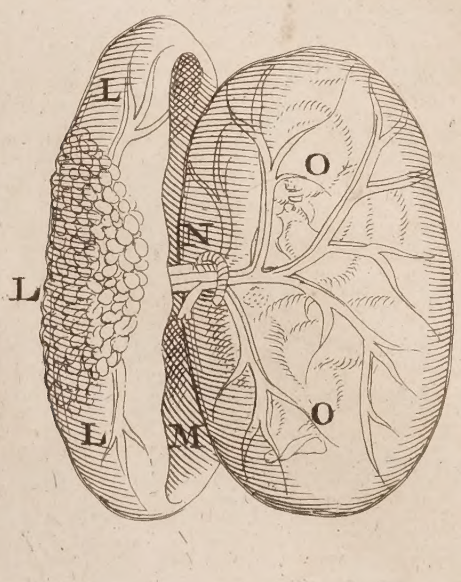
PRIMA XXX. FIG. TABELLA.

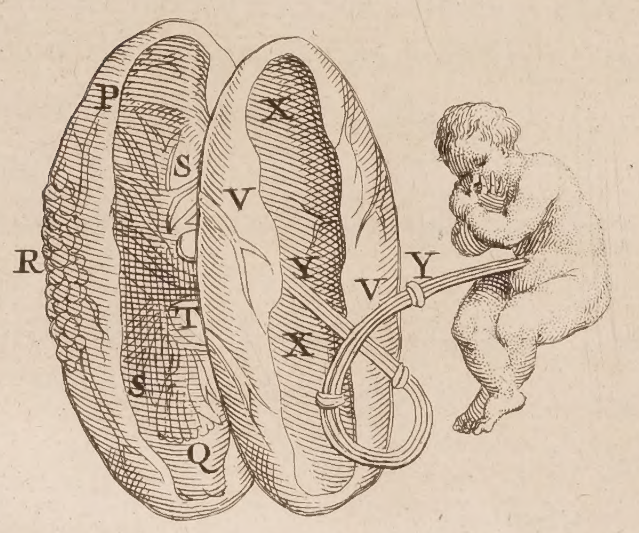
SECUNDA TABELLA.

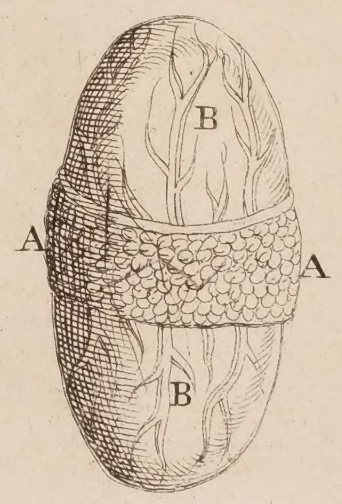
TERTIA TABELLA.

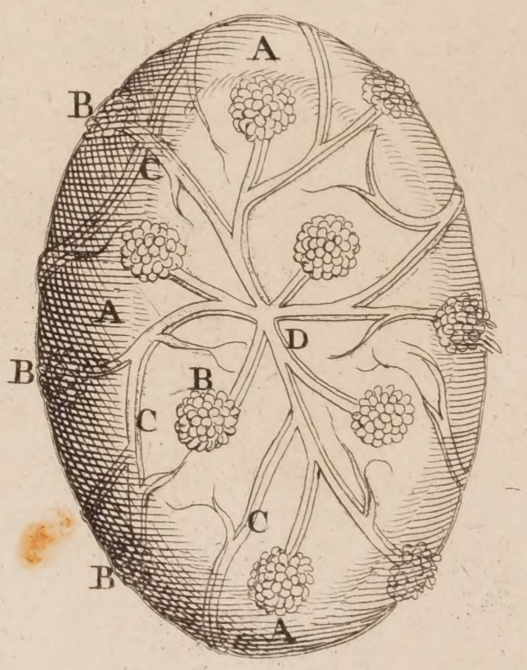
QUARTA TABELLA.

XXXI.

XXXII

I. Wandelaar fecit

G, G *Fundi uteri orificium.*
H, H *Secunda exteriorque fundi uteri tunica, à peritonaeo pronata.*
I, I, I *Membranarum à peritonaeo pronatarum, & uterum continentium portionem, utrinque hic aſſervavimus.*
K *Uteri cervicis ſubſtantia hic quoque conſpicitur, quòd ſectionem, qua uteri fundus diviſus eſt, inibi incoepimus.*
L *Veſicae cervicis pars, uteri cervici inſerta, ac urinam in illam projiciens.*
Uteri colles, & ſi quid hic ſpectandum ſit reliqui, etiam non appoſitis characteribus, neminem naturae operum ſtudioſum latent.

VIGESIMAEOCTAVAE FIGVRAE, EJVSDEMQVE characterum Index.

Haec figura canum, non praegnantem exprimit uterum, quem propter Veterum deſcriptiones hic humano utero adjicere viſum eſt: uti magis adhuc vaccinum, quemmodò ſubjungemus.
A *Vena & arteria ſeminales.*
B, B *Venae & arteriae ſeminalium portiones, uteri ſuperiori ſedi vaſa porrigentes.*
C *Teſtis, ac vas ſemen à teſte deferens.*
D, D *Membranae uterum peritonaeo committentes, & ſecundum exteriusve ipſius involucrum efformantes.*
E *Vena ac arteria, uteri cervicem & humiliorem fundi partem implicantes.*
F *Dextra fundi uteri pars, exteriori ipſius tunica adhuc univerſim obducta.*
G, H. *Siniſtra fundi uteri pars, quam media ex parte, exteriore ipſius liberavimus involucro. G enim exterius involucrum, H verò interius notant.*
I *Siniſtri lateris vas, ſemen deferens, hic à teſte liberatum, ac in ipſius ſede ſervatum.*
K *Regio, qua fundi uteri orificium conſiſtit.*
L *Uteri cervix, etiam ſiniſtra ex parte exteriori involucro detecta.*
M *Portio cervicis veſicae.*
N *Cutis ad pudendum adhuc reliqua.*

VIGESIMAENONAE FIGVRAE, EJVSDEMQVE characterum Index.

Praeſenti figura vaccini uteri fundum, & ipſius cervicis portionem ita delineavi, ut magna fundi cervicisque ſedes exteriore uteri tunica ſit detecta, interiorque tunica ob id oculis ſubjiciatur.
A *Teſtis ſiniſter.*
B *Vas ſemen deferens à teſte in uterum.*
C *Sedes orificii fundi uteri.*
D *Sedes, qua uterus primùm ſua interiore tunica geminus ſit, ac veluti duae uteri partes conſtituuntur, quae ſimul unaque longo adhuc intervallo, exteriore uteri tunica obteguntur.*
E *Hac ſede prorſus duae uteri partes, etiam cum exteriore uteri tunica invicem, arietum cornuum modo dirimuntur.*
F, F *Exterior uteri tunica, his ſedibus adhuc ſervata.*
G *Interior uteri tunica, innumeris ac vermium implexu non abſimilibus vaſis intexta, quaeque hic etiam C & D indicari poſſent.*
H *Hic adhuc viſitur membranae portio, uterum ſiniſtra in ſede peritonaeo committentis.*

TRIGESIMA QVINTI LIBRI FIGVRA, quatuor peculiaribus complexa tabulis.

TRIGESIMAE QVINTI LIBRI FIGVRAE TABELLARVM, earundemque characterum Index.

Trigeſima figura quatuor tabellis, ſeu peculiaribus effigiebus conſtante, foetus humani tunicas ſeu involucra exprimere conatus ſum, quae de novo cum foetu in uteri fundi cavitate ac ſinu generantur.

Prima itaque tabella, uterum dextro ſuo apice magis extuberantem, ac veluti maſculino foetu turgidum effinximus, quem in anteriore parte una ſectione longa, & altera transverſa diſſecuimus: ut dein uteri tunica in latera extrorſumque reflexa, & à foetus exteriori involucro divulſa, id in conſpectum veniat, ſimul cum carnea illi obnata ſubſtantia, quemadmodum jam ſubſequens characterum Index proponet.

In-

A, B, C, D Interna ſuperficies uteri, quae ante ſectionem, ac ipſius in exteriora everſionem ac inflexum, foetus involucris obducebatur.

E, E, E Sedes, qua uteri venae ac arteriae ſeſe aperiunt, ac nova veluti vaſa illis adgenerantur, quae in varia multiplicique eorundem collectione attextam habent carneam ſubſtantiam, quam praecipuae lienis ſubſtantiae conferimus, quaeque firmandis continendisque vaſis hic etiam praeficitur.

F, F Exterius foetus involucrum, hic quoque magna ex parte viſitur, ubi membraneum prorſus eſt, neque dicta jam carnea ſubſtantia illi obnaſcitur: adeò ut E, E, E ſimul cum F, F exterius involucrum foetus deſignent.

G Uteri cervicis pars, adhuc ex ſectione reliqua.

H Vena & arteria membranis utrinque uterum & ipſius cervicem continentibus nectentibusque ſuffultae, & à magnis vaſis poſt illorum ſupra ſacri oſſis ſummum diviſionem enatae, uterumque variè implicantes.

Secunda tabula foetus involucra ita refert, atque ſe habent, quum carnea quae exteriori involucro obnaſcitur, vaſaque continet, ſubſtantia, ab utero eſt divulſa, ac foetus cum ſuis involucris aliàs non laceratis, inter diſſecandum ex utero liberatus, exemptusque menſae alicui aut pelvi imponitur.

I, I, I Carnea, lienisque carni ſimilis ſubſtantia, exteriori foetus involucro obnata: & in prima tabella E, E & E inſignita.

K, K Exterius foetus involucrum illis ſedibus hic notatur, quibus carnea ea quam I, I & I indicavimus, ſubſtantia non obnaſcitur. Quia autem involucrum his regionibus membraneum prorſus eſt, & exiguis tantum venulis & arteriolis proprii ipſius uſus gratia ornatum: haud mirum quoque eſt, id pellucidum eſſe, interiorisque veluti involucri effigiem nonnihil modò tranſparere.

Tertia tabella, ſectionis quodammodo ſerie exterius involucrum aperuimus, & ab interiori involucro abſtractum, in latus repoſuimus, ut modò interius involucrum adhuc integrum, cum foetu illi incluſo facilè occurrat.

L, L, L, M Exterius foetus involucrum. ac L, L, L exteriorem ipſius notant ſuperficiem: M verò interiorem, quae aliàs interiori foetus involucro eſt proxima.

N Corpus, & veluti funis aut corda quaepiam, in quam venae & arteriae ab utero in exterius foetus involucrum pertinentes, ac per carneam lienisque ſubſtantiae ſimilem ſubſtantiam ſparſae, ad umbilici tandem vaſorum conſtitutionem colliguntur, & ab exteriori involucro interius hic petunt, ubi meatus deſinit, foetus urinam inter exterius involucrum & interius mediam diffundens.

O, O Interius foetum ambiens involucrum, omnino membraneum, praeter venulas quasdam, & arteriolas, ſparſim per ipſum excurrentes. Quandoquidem verò iſtud involucrum exactiùs pellucidum eſt, foetum quoque in ſuo ferè, quo in utero conſiſtit, ſitu proponit.

Quarta tabella exterius quoque involucrum ab interiori reflexum habet. Verùm id interioris ſuae ſuperficiei ampliorem exhibet ſedem, quàm in tertia tabella: ut ſcilicet carneae ipſius, & lienis carni non abſimilis ſubſtantiae effigies ſeſe hic offerret, quam in interiori involucri ſuperficie per pellucidam membranae partem ea ſubſtantia exprimit, alioquin in externa tantum involucri ſuperficie conſiſtens. Deinde hac tabella interius etiam involucrum longa ſectione diviſum eſt, & à foetu abſtractum, utranque ſuam proponit ſuperficiem. Atque ita hîc praeter umbilici vaſorum ductum, inter foetum & ipſius involucra occurrentem, etiam foetus ſpectatur, ea propemodum figura, qua plurimùm in utero recumbit, & quae omnibus partibus pulchrè videtur media, laſſitudinique ob id minus obnoxia.

P, Q Exterius foetum ambiens involucrum. ac P quidem externam ipſius notat ſuperficiem: Q verò internam, quae etiam S & S inſignitur, etiamſi illis characteribus aliud quid privatim indicetur.

R Carneae ſubſtantiae exteriori foetus involucro obnatae portio hic externa ſua ſede conſpicitur, qua illam utero aliàs connatam reperimus.

S, S, T In internam exterioris involucri ſuperficiem, quae laevis & lubrica, membraneaque exiſtit, hunc in modum tranſparet vaſorum collectio & ſeries, quae ab uteri vaſis pronata, per carneam digeruntur ſubſtantiam, exteriori involucro obnatam, quae unà quoque per pellucidam alioquin membranam hic ſpectatur. Ac S & S vaſorum ferè orbem indicant, T autem extremam collectionem.

V, V Exterior ſuperficies interioris involucri.

X, X Interior ſuperficies interioris involucri.

Y, Y Vaſorum umbilici progreſſus, qui ab interna ſuperficie interioris involucri hic in foetum pertinet, quem aliàs ſatis conſpicuum, characteribus non inſignivimus.

Nihil obſtaret, his trigeſimae figurae tabellis illam adjicere, ac veluti cum tertia tabella enumerare, quae decimiſeptimi Capitis contextui inſeretur, membraneam, impenſeque mollem & amplam oſtenſura veſicam, quae non rarò inter duo foetum univerſum amplectentia involucra conſiſtens, quodammodo à meatu foetus urinam ex umbilico deferente producitur, tertiaeque foetus membranae loco non paucis diſſectionum profeſſoribus recenſetur, illam farciminis ſpeciei aliquo tandem pacto conferentibus.

TRIGESIMAEPRIMAE FIGURAE, EJUSDEMQUE characterum Index.

Præſenti figura, Galeni deſcriptionum occaſione, exterius canini foetus involucrum delineatur: ut diſcrimen in conſpectu eſſet, quo id ab hominis involucro differt. Haec namque figura ſectionis ſerie ſecundae reſpondet tabellae, trigeſimae figurae, qua foetus humani involucra, perinde ac ſi integra, neque ullibi diſſecta, ab utero evulſa eſſent, exprimuntur. Praeterquàm igitur quòd haec figura ſecundùm proportionem ea tabella oblongior eſt, etiam prorſus aliam oſtendit imaginem ejus carnoſae ſubſtantiae, quae exteriori involucro obnata, lienis ſubſtantiae à me aſſimilatur, hic A & A inſignienda.

A, A *Carnea ſubſtantia exteriori ſuperficiei exterioris canini aut ſuilli foetus involucri obnata, quae transverſim orbiculatimve totum involucrum, ſecus quàm in homine, ambit & complectitur.*

B, B *Exterioris canini foetus involucri ſedes, carnea ea ſubſtantia, quam A & A indicavimus, non obtecta: ſed membranea, & venulis quibusdam & arteriolis interſtincta apparens.*

TRIGESIMAE SECUNDAE QUINTI LIBRI FIGURAE, & ejuſdem characterum Index.

Hac figura bubali foetus involucra in eum modum delineavimus, quo canini foetus involucra in trigeſimaprima figura, & humani foetus involucra in ſecunda trigeſimae figurae tabella exprimuntur: perinde ſcilicet, ac ſi aperto per ſectionem utero, foetus involucra nullibi laeſa, ab ipſo eſſent diſtracta, ac huc ab utero ſepoſita. Adhibemus verò hanc quoque figuram iis quae hominis partibus oſtendendis faciunt, ut diſcrimen appareret, quo vaccae, bubalae, caprae, cervae, cornutorumque adeò & acetabula in uteris poſt conceptum verè demonſtrantium animalium foetus involucra, ab hominis foetus, ac rurſus à canis, aut ſuis, aut alicujus plures foetus ſimul educentis, ac à me interim diſſecti animalibus foetus involucris differunt. Mirum namque eſt, quàm ejuſmodi diſcrimen autorum ſcripta perturbet, intellectuque ardua reddat, quum in uteris & involucris animalium nullam ſtatuunt differentiam: quumque omnia invicem reſpondere autumantes, quod animal ipſi potiſſimum diſſecuerint, deſcripſerintve, non exprimunt. Quandoquidem verò noſtrae orationis in partium hiſtoria contextus, quantopere ejusmodi figurae etiam utiles ſint, abundè teſtabitur, praeſentis effigiei characterum indicem nunc tantum ſubjiciam.

A, A, A *Exterius bubalae foetus involucrum, hic quibusdam ſedibus inſignitur, quibus membraneum conſpicitur, & illam ſubſtantiam non habet obnatam, quae nunc B, B & B venit indicanda.*

B, B, B *Sedes, quibus exterius bubalae foetus involucrum utero connectitur, vaſaque admittit, & carnea ea ſubſtantia conſiſtit, quae lienis ſubſtantiae comparatur: hicque ita ſparſim occurrit, ut nigrae leopardorum pellis maculae.*

C, C, C *Series concurſusque venarum & arteriarum per exterius foetus involucrum ad umbilici vaſorum productionem digeſtarum.*

D *Sedes, ad quam venae arteriaeque per exterius involucrum ſparſae magis colliguntur, ipſisque umbilici vaſis conſtituendis ſunt proximae.*

QUINTI LIBRI FIGURARUM, ET IPSARUM characterum Indicum finis.

CAPUT I.

HOMINEM, VT AVGERETVR, DIVTIVSQVE VIVERET, inſtrumentis eguiſſe variae nutritioni famulantibus, ac demum quae inſtrumenta nutritioni circa cibos potusque verſanti, privatim ſint exſtructa.

Praecipuae inſtituendae nutritionis cauſae.

Utcunque varias inſtituendae nutritionis cauſas commemorare liceat, tamen ea haudquaquam infima eſt, quae augendi corporis gratia hanc utilem neceſſariamque eſſe commonſtrat: quemadmodum & illa quoque exiſtit praecipua, quae continuum ſubſtantiae fluorem, ab inſito calore excitatum proponit. Quum itaque tota hominis moles, etiam poſt juſtum ipſius incrementum, in perpetuo ſit fluore, quumque niſi altera ſimilis ſubſtantia in defluxae locum accederet, univerſa ilico evaporata diſſiparetur, ſummus rerum Opifex homini inſitas quasdam vires, deficiens ac deſideratum ſemper appetentes, ab initio ſtatim indidit. Non enim ſugere, veſci, bibere, aut reſpirare à quoquam diſcimus uſquam: ſed ſtatim à principio facultates in nobis habemus, quae haec omnia citra docentem perficiant. & cibo, quicquid ſiccioris ſubſtantiae effluxit, reſtituimus: potione, quicquid humidioris: atque ita ad priſtinam commenſurationem ambas reducimus. Sic verò & aëreae igneaeque ſubſtantiae modum, reſpiratu arteriarumque pulſu tuemur. Caeterùm quum id quod ſingulis partibus defluit, tale natura eſſe credimus, qualis ipſa eſt particula: nihil autem eorum quae bibuntur, edunturve, aut inſpirantur, ejuſmodi prorſus occurrit: neceſſum fuit animanti, ea primùm aſſumere, dein emutare & concoquere, ac quàm maximè licet, corpori alendo reſtituendoque ſimilia efficere: ac demum recrementa, quae neceſſariò has emutationes ſubſequuntur, expellere. Atque hac potiſſimùm occaſione Natura nutritionis inſtrumenta in corpore triplicia inſtituit: quaedam prima ratione ad id quod aſſumitur concipiendum elaborandumque, & in totum corpus deferendum: alia ſecunda, quae excrementorum ſunt receptacula. Reliquas partes ratione tertia, quae horum excretionibus mittendis, & ne intempeſtivè profluant cohibendis, ſuoque tempore expellendis ſubſerviunt.

Inſtrumentorum triplicium nutritioni ſubſervientium neceſſitas.

Porrò partes aeri aſſumendo, conficiendo, deferendo, ipſiusque recrementis ex concoctione alterationeve ſuccedentibus expellendis, à Natura conditas, ſequens liber perſequetur, cordi omnibusque reſpirationis organis dedicandus. Praeſens verò cibi ac potus inſtrumentis, & demum propter ſedis viciniam nexumque generationi ſubminiſtrantibus organis conſecrabitur. Ex ore itaque per ſtomachum cibus & potus in [a] ventriculum, velut in communem quandam officinam ſeu promptuarium aſſumitur, quod omnia quae amplectitur cogit, confundit, & concoquit, concoctum in [b] inteſtina protrudit: ex quibus quod cocti illius ſucci melius eſt, ſanguinique efficiendo conveniens, unà cum humidiore hujus concoctionis recremento, [c] venae portae rami exſugunt, id jecoris cavo deferentes. Recrementum verò ſiccius, ac ſuctioni ineptum, inteſtina depellunt: & hominis arbitratu, laxante ſe [d] orbiculari podicis muſculo, & [e] abdominis muſculis, ſimul accedente etiam [f] ſepti transverſi opera, compreſſis, excernunt. Jecur autem, poſtquam eum ſuccum cremoremve admiſit, illi ornamentum adjicit, ad ſanguinis perfecti generationem neceſſarium, duplici recremento ipſum expurgans: flava ſcilicet bile, ceu recremento tenuiore & leviore: deinde atro billioſo ſucco, ceu lutoſo, terreſtri & craſſiori. Ac illud quidem in bilis veſiculae [g] meatus transmiſſum, in ipſam veſiculam defluit: à qua rurſus in inteſtina excretum, cum durioribus faecibus egeritur. Hoc autem, uti vulgò arbitramur, per portae venae [h] ramos ad [i] lienis nutritionem transmittitur: & quicquid is conficere, ac in familiare nutrimentum ſibi adaptare nequit, id in ventriculum eructat, poſtmodum cum inteſtinorum excrementis ſubducendum. Ergo qui in jecore ad hominis nutritionem praeparatur ſanguis, illa duo recrementa deponens, portionemque ſui in portae vena ad partium quibus illa digeritur, enutritionem aſſervans, ruber jam ac purus ex [k] arctiſſimis, maximeque frequentibus ejus venae ramis per jecoris ſubſtantiam diffuſis, ad gibbam jecoris partem in cavae venae [l] propagines ſimiliter innumeras anguſtiſſimasque conſcendit, tenui adhuc aquoſoque recremento, quod ex inteſtinis cum optima ſucci in ventriculo confecti portione exſugebatur, concomitatus: ejusque aquoſi recrementi, tanquam vehiculi cujuſdam auxilio, arctiſſimas vias minori opera perreptans. Quum verò ſanguis eos ſuperavit angiportus, [m] renes recrementum hoc ad ſe ſedulò alliciunt, illoque ſanguinem purgant, id per [n] urinarios meatus in veſicam hujus conceptaculum depellentes: à qua rurſus opportuno tempore, relaxato ſuae cervicis [o] muſculo, excrementum illud ſeu urina è corpore redditur. Sanguis autem per [p] venam cavam co-

Quid praeſenti libro docendum, ac partium nutritioni ex cibo potuque factae famulantium brevis enumeratio.

a 14 *fig. per* A, B, C *in* L, L *aut* 12 *fig. in* P, Q.
b 12 *fig. à* P, Q *in* S, *ac ita deinceps, aut in* 7 *&* 8 *fig.*
c *fig. cap.* 5 *lib.* 3 *aut* 12 *fig. l, k, h in* I, K.
d 1, 2 *fig. cap.* 49 *lib.* 2 M.
e 3 *muſc. tab.* Θ, 4 Π, 5 Δ, 6 Δ.
f 7 *tab.* Δ.
g *In* X, X. *& inde in* V, *& rurſus per c in* S *ad d* 13. *fig.*
h *fig. cap.* 5 *lib.* 3 T, T *ad a, a.*
i 3 *fig. d.* 20 *fig.* O, O.
k *fig. cap.* 5 *lib.* 3 A, A.
l *fig. cap.* 6 *lib.* 3 A, A, *a.*
m 25 *fig.* Y, Z.
n 22 *fig. q, q in v.* 25 *fig. a, & c in β.*
o 22 *fig* ϱ, 25 *fig.* γ.
p *fig. cap.* 6 *lib.* 3.

copioſiſſima ramorum ſerie propagatam, ad corporis partes deducitur: & quod in ipſo ſingulis partibus familiare ac idoneum eſt, illae ſibi attrahunt, aſſimilant, & apponunt: duplexque, quod & in hac concoctione conſurgit recrementum, à ſe per proprios ductus excludunt. Iſta quidem de cibi potuſque inſtrumentis in univerſum dicta ſufficiant. Quanta verò ſapientia haec rerum Opifex creaverit, eo ordine perſequar, quo ipſa nutritioni famulari commemoratum eſt. A peritonaeo autem ſermonis opportunè ſtatuetur initium, quòd id horum organorum commune ſit involucrum.

CAPUT II.

DE PERITONAEO.

Peritonaeo oſtendendo pleraeque quinti hujus libri conducunt figurae, & potiſſimùm prima, id integrum anteriore externaque facie proponens. Secunda autem anteriorem ipſius partem interiori ſede oſtendit. Poſteriorem verò peritonaei ſedem, illae figurae in primis intus referunt, quae ex ipſo plura organa habent diſſecta, ut vigeſimaſecunda & vigeſimaquinta.

Latini nomen peritonaei (quod abdominis membranam aliqui nuncupant) à Graecis mutuantur. illis namque id quod multis organis circumtendatur, περιτόναιον, περιτόναιος, & περιτόνιον appellatur. Neque ita abſolutè tantùm, verùm à nonnullis haec tota appellatio ipſi inditur, περιτόναιος ὑμὴν, nomine videlicet à ſubſtantia ipſius, quae membranea potiſſimum eſt, deducto. à nonnullis haec περιτόναιος χιτὼν, à nonnullis περιτόναιον σκέπασμα, ab uſu ſcilicet, quo involucri ac tunicae cujuſdam modo omnibus propemodum quae quinto hoc libro proſequemur, organis obducitur. Arabes communi membranarum nomine ziphac & zimphac & chamel peculiariter id nominant. *Peritonaei nomina.* Peritonaeum itaque ex ſimplicium & primorum corporum, quae ſimilaria nuncupare ſolemus, numero cenſetur. *Peritonaeum in ſimilarium partium eſſe numero.* Membrana enim eſt, nullis omnino fibris: ſecus ac venarum arteriarumque [a] tunicae, aut tenues membraneaeque [b] muſculorum enervationes intertexta. eſtque inter caeteras corporis ſimplices membranas ampliſſima & maxima. *Peritonaei magnitudo & ſitus.* Carnoſa namque nobis vocata membrana, etſi amplior ipſo peritonaeo ſit, ac univerſo corpori cutis modo obducatur, tamen ſimplex non eſt, quum quibuſdam carneis donetur fibris, & muſculoſa in ipſo [c] collo & [d] fronte efficiatur. Porrò peritonaeum univerſam [e] cavitatem, quae ſub ſepto transverſo, ad os uſque coccygis, totius corporis cavitatum facilè capaciſſima habetur, ſuccingit, ac omnibus quae illa continentur organis obtenditur, ea conceptaculi ritu amplectens: ventriculum ſcilicet, inteſtina, omentum, meſenterium, jecur, lienem, renes, utranque veſicam, uterum, & vaſa demum quaecumque inter ſeptum transverſum & crura ſitum habent. *Connexus.* Atque haec quidem peritonaeum interna ipſius ſede continet, externa verò undecunque muſculis connaſcitur. *Ortus.* Ex ligamentis enim, quae lumborum vertebras connectunt, & quae ſacrum os ilium oſſibus committunt, peritonaeum utrinque principium ducit, membranae latae modo ab illis enaſcens. Mox ab utroque latere adſcendens, lumborum [f] muſculis, & iis qui internam oſſis ilium & coxendicis ac pubis ſedem occupantes, femorum praeſunt motibus, obducitur: & fibris talibus, qualibus invicem muſculos committi videmus, illis adhaereſcit. At ubi hos muſculos, qui quaternario numero utrinque complectuntur, peritonaeum ſuperavit, internae [g] transverſorum abdominis muſculorum, & univerſae [h] inferiori ſepti tranſverſi ſedi ſubtenditur, pertinaciſſimè ipſis, potiſſimum verò nervoſis illorum tenuitatibus connatum, & quodammodo propriae muſculorum membranae vicem gerens. *Forma.* Refert itaque peritonaeum oblongum ovi inſtar utrem, ſeu ſphaeram aliquam, cujus longitudo pertinet à ſepto transverſo ad humillimam amplitudinis cavitatisve ſedem, quam [i] ſacrum os cum oſſibus ipſius lateribus commiſſis efformat. *Ipſius ſuperficies cujuſmodi.* & quemadmodum utres ex tergoribus parati, exteriùs hirti aſperique, intus plani ac laeves quodammodo eſſe ſolent: ita quoque peritonaeum externa parte, ut aptiùs muſculis undiquaque haereat, aſperum fibroſumque ad eum prorſus modum viſitur, quo membranas mutuò connatas, inaequales eſſe dicimus. Interna autem peritonaei ſedes, viſcera quae complectitur ſpectans, impenſe laevis & terſa, ac veluti aqueo humore oblita, ſecantibus occurrit, adipis copiam ſibi interdum (ut in ſuibus quaſi perpetuò) adnatam obtinens. Verùm hunc non omni ex parte aequè copioſum reperies. Anterior namque ſuperiorve internae hujus peritonaei ſedis [k] regio, qua ventriculum contingit, ac dein poſterior quoque [l] regio ad lumbos & ſacrum os pertinens, copioſiori abundant adipe, quàm ſedis ejus internae [m] latera, [n] parſque umbilico contermina. *Proceſſus à peritonaeo enati.* Praeterea haec interna peritonaei ſedes quaſdam portiones ſeu proceſſus iis quae continet organis porrigit, illiſque proceſſibus ea organa invicem colligat, & ſibi quoque adnectit, ac ſingulis praeter peculiares ipſorum tunicas (ſi modò quas habeant) aliud etiam involucrum tunicamve obducit. Atque hinc etiam fit, ut iis organis quae duas peculiares ſortiuntur tunicas, quem-

a *fig. cap. 1 lib. 3 inſerta, & fig. cap. 2*
b *In abdomine 3, 4, 5, 6, muſc. tab.*
c 3 *muſc. tab.* Γ.
d 3 *tab.* A.
e 7 *tab.* à Δ *multo ſub y, aut paſſim in integrioribus* 5 *lib. fig.*
f 7 *tab. t, u. dein x, &* 16 *tab.* F, G.
g 6 *tab.* Δ.
h *quae* 7 *tab. ſpectatur, ac* Δ *inſignitur.*
i 1 *fig ultimarum lib.* 1 M *cum* Θ.
k 2 *fig.* A, B, *quibus ante ſectionem committebatur* F, G, *ſupra* P.
l *ad latera g, h.* 22. *fig &* P, Q *figurae* 25.
m 24 *fig.* C, D.
n 2 *fig.* C, D.

admodum ventriculus & inteſtina, [o] ternae attribuantur: quae autem unicam duntaxat peculiarem tunicam obtinent, è quorum numero ſunt uterus, & utraque veſica, [p] binas nanciſcantur. Verùm organa, nulla peculiari donata tunica, ut jecur & lien, [q] eam quae ipſis obducitur, à peritonaeo adipiſcuntur. Quonam pacto autem, quibusque ex locis hoſce proceſſus in ejuſmodi tunicas dilatatos degenerantesve, peritonaeum educat, & quo modo illi invicem craſſitie differant, in cujuſque organi enarratione opportuniùs quàm hîc recenſebitur. Quemadmodum verò interna peritonaei ſedes ab externa variat, ſic neque omni ex parte peritonaeum ſibi craſſitie & robore correſpondet. Quà enim ex vertebrarum ligamentis pronaſcitur, craſſiſſimum eſt: deinde quà lumborum incumbit muſculis, craſſum quoque cernitur. Anteriore verò parte, quae à mucronata pectoris oſſis cartilagine ad pubem uſque pertinet, tenuius graciliusque & invalidius occurrit. Ad haec, viris peritonaeum craſſius validiusque eſt juxta mucronatam cartilaginem, quàm juxta pubis ſedem. in mulieribus verò ad pubem craſſius validiusque conſpicitur: neque his, uti viris, peritonaeum hîc ad inguina utrobique ſeminariis vaſis [r] viam praebet. Eſt enim peritonaeum peculiariter in viris inibi foraminibus, ut ita dicam, pervium: & tunicam utrique teſti privatim offert, quo is & ipſius ſeminaria vaſa tutò obvolvuntur. Dein in viris pariter atque in mulieribus, peritonaeum quà ſepto ſubducitur, [s] tria cum ſepto quoque communia oſtendit foramina: primum quo venam cavam, ſecundum quo ſtomachum cum ipſi cohaerentibus nervis, tertium quo magnam arteriam vena conjuge experti, & aliquot ſexti paris nervorum cerebri ramis concomitatam deducit. Praeterea [t] umbilici quoque vaſorum gratia, & in muliere quidem finis uteri [u] cervicis, in viro autem [x] cervicis veſicae, in utriſque verò [y] podicis nomine, peritonaeum perforatur: ac demum [z] multis venis, arteriis & nervis crus petentibus, deinde [a] illis quae maxima portione in rectos abdominis muſculos ſurſum tendunt, & [b] aliis nonnullis, quae dorſi & abdominis muſculis, & cuti à vaſis lumborum vertebris incumbentibus offeruntur, peritonaeum iter praebet, ab iiſdem vaſis ſurculos ſibi aſſumens. Quà enim ſepto ſubductum eſt, ſepti vaſis ad nutritionem utitur: in lateribus autem ab iis ramis, qui in lumborum regione geniculatim à magna vena & arteria porriguntur, [c] plurimas ſoboles quoque mutuatur. In anteriori verò regione, peritonaeum ſupra quidem, quà mucronatam ſpectat cartilaginem, à [d] vaſis ſub pectoris oſſe ad rectos abdominis muſculos excurrentibus ſoboles exigit: infrà autem, propagines adſciſcit ab [e] illis vaſis, quae ſurſum ſub rectis exporriguntur muſculis. Caeterùm quòd peritonaeo medici tactus ſenſum adimant, ridendum potius quàm refellendum eſt: quum unà cum illis quae transmittit organis, frequentibus quoque nervis viam offerat, à quibus ſurculos etiam adipiſcitur, idque ab iis potiſſimùm [f] qui abdominis diſtribuuntur muſculis. & inſuper peritonaeum ſua eſſentia conſtitutioneque à tactus ſenſu admittendo neutiquam eſt alienum. Peritonaei uſus complures enumerari ſolent. primus quidem, ut omnia ea quae diximus contegat: ex quibus quum pleraque tendi remittique debeant, peritonaeum (quo aptiùs fieri id poſſit) nerveum & membraneum meritò factum cernitur. validum quidem, ut opportunè contineret: ſed tenue, quo minùs pondere moleſtum eſſet. Secundus, quo omnia quae amplectitur ab extrinſecus ambientibus muſculis interſtinguit, ne quando inteſtinorum aliqua in media muſculorum ſpatia incidant: & dum ipſos premunt, aut ab illis premuntur, inteſtina motui muſculorum obſtent, ac ne recrementa inteſtinis complexa difficiliùs deorſum tranſmittantur. Tertium peritonaei uſum Galenus cum caeteris Anatomes profeſſoribus recenſet, quo id ſicci alimenti ſuperflua ſepti tranſverſi accedente opera propellit: quaſi verò idem officium, quod abdominis muſculos unà cum ſepto in faecium excretionibus obire commemoravimus, peritonaeum praeſtet, & arbitrario motu, quo ſe contrahat diſtendatque, praeditum ſit, ac non transverſorum abdominis muſculorum, & ſepti, quibus connaſcitur, motum neceſſariò ſequatur. adeò, ut peritonaeum non magis quàm cutis, aut abdominis adeps, ipſumve omentum, illi uſui ſubſerviat. Miror membranam coſtas ſuccingentem, quae peritonaeo ſubſtantia, uſu & conformatione penitus correſpondet, in thoracem arctantium organorum numero ab illis habitam non fuiſſe: quum illa non minus thoraci comprimendo, quàm hoc faecibus ejiciendis auxiliari deberet. His quartus peritonaei uſus ſuccedit, omnibus quae peritonaeum ambiunt, & potiſſimùm abdominis muſculis communis, quo is ceu involucrum exactè circumdatum, omnia ſtringit, ne levi occaſione laxior ventriculus, aut inteſtina etiam flatibus infeſtentur. Praecipuus autem peritonaei uſus eſt, quo omnia quibus circumdatum eſt, ab eo continentur, & veluti à pelle quadam ſingula ſeorſum tecta, tutò colligantur, ſuisque ſedibus fixa haerent.

Peritonaeum non undique pariter craſſum.

Quibus partibus peritonaeum pervium ſit.

Vaſa & nervi quibus peritonaeum implicatur.

Peritonaei uſus.

Lib. 4. de uſu partium.

o *Vide* 9 *fig.* & 17.
p *Specta* E, E, H, H 27 *fig.*
q *Educitur ab* F, G 18 *fig deìn* B, B, C, C 1 *tab. fig.* 19.
r 1 *fig.* G, H. & 22 *fig.* Φ, Φ, *tranſmittit* γ, & *educit* χ & 20 *fig. u.*
s 7 *muſc. tab.* ſ, r, q.
t 2 *fig.* E. 4 *tab.* 30 *fig.* X.
u 25 *fig. x.*
x 1, 2, 3 *fig. cap.* 49 *libri* 2 G
y 1. 2 *fig. eiuſd. cap.* M.
z *In ult. fig. lib.* 3, & *ult. fig lib.* 4.
a 1 *fig.* I. 25 *fig.* η *aut* 6 *muſc. tab.* e.
b *fig. cap.* 6 *lib.* 3. ξ, π, & *fig. cap.* 12 *lib.* 3 μ, μ
c 1 *fig.* L.
d 1 *fig.* K.
e 1 *fig.* I.
f *In* 2 *fig. cap.* 11. *lib.* 4 *ad abdominis regionem.*

CA-

CAPUT III.

DE STOMACHO ET VENTRICULO.

Stomachum & ventriculum praecipuè oſtendunt decimaquarta & decimaquinta figurae: quibus in ventriculo commonſtrando ſuccedit decimaſexta, quae hunc inverſum refert: dein decimaſeptima, quae illius tunicas, uti commodiſſimè eas effingere potuimus, exprimit. Inſuper ventriculum ſua ſede repoſitum proponit ſecunda figura, ſimul cum ſexta: ſua ſede autem nonnihil motum refert duodecima.

Ventriculus ſub thorace locatus.

Ventriculus, qui promptuarii modo eſculenta poculentaque ſuſcipere, eaque primo labore concoquere ac mutare debuit, non ſtatim poſt os collocatus eſt, quamquam is ſitus ad cibi dentibus attriti aſſumptionem fuiſſet accommodus. Thoracem namque, & contenta illo viſcera, rerum Opifex ventriculo praelocavit, ut is in demiſſioribus ſedibus excrementorum haberet effluxus, illaque procul à ſenſibus, qui in capite ſedem obtinent, deducerentur. Thoracem verò aërem per os & narium foramina attracturum, ac rurſus eundem neceſſariò emiſſurum, ut vocis reſpirationiſque autor efficeretur, elatiùs collocari decuit. Porrò ne nimium ventriculus ab ore removeretur, quumque longus ab ipſo ad recrementorum expulſionis locum, vel inteſtinorum occaſione, ductus eſſe potuit, Natura illum quàm licuit proximè ori ſubjunxit. Sub thorace enim & [a] ſepto transverſo inter jecur & lienem ſtatim [b] ponitur, [c] viamque ab ore cibos ad ſe deferentem obtinet, quae ab uſu οἰσοφαγος Graecis nuncupatur, & communi nomine quo omnem anguſtum ductum, iſthmi ſeu colli modo alicui ampliori ventri praepoſitum vocitant, στόμαχος illis quoque dicitur: qua voce nos Celſum & Ciceronem imitati, potius utemur, quàm gula aliis (uti & meri & veſcet) non infrequenti dictione. Haec itaque via linguam ad radicem ejus haerens excipit, & utraque parte [d] tonſillas attingens, à palati extremo principium ſortitur: ac agitatione motibuſque linguae depulſum, & quaſi detruſum cibum ſuſcipiens, illum deorſum pellit, partibus ipſius quae ſunt infra id quod devoratur dilatatis: quae verò ſuprà, contractis. Nervoſa enim, membraneave, ut facilè dilatetur, prompteque rurſus concidat, effecta eſt: & fibris ſuo muneri famulantibus concinnè intertexitur: ac reliquorum denique ductuum ritu teres, & intus accuratè levis lubricaque cernitur. * Duabus etenim propriis conſtat tunicis, ſubſtantia, duritie, craſſitie, & fibrarum ſpecie variantibus. Harum namque interior, & totius oris palatique tunicae continua, nervoſior quidem & durior, & paulo tenuior eſt, & rectis fibris manuum inſtar ciborum attractioni ſubſervientibus donatur. Exterior verò craſſior, mollior, propemodumque muſculorum natura participans, carnoſior viſitur: & transverſis tantum circularibusve abundat fibris, quae ciborum interioris tunicae fibrarum beneficio attractorum foeliciorem, magiſque ſubitam in ventriculum propulſionem efficiunt: & ſi quando vomentibus ventriculus quippiam protrudit, ad ejus quoque eductionem ſummopere auxiliantur. Duabus his ſolùm fibrarum differentiis ſtomachus indiguit, ut rectae quidem attraherent, transverſae autem pellerent. Nam ſi obliquae acceſſiſſent, cibus in ſtomacho longiori mora haereret: quod non ſolùm homini inutile, ſed & importunum moleſtumque eſſet: quando nimirum ſtomachus cibo plenus, ita diutius diſtenderetur, aſperaeque arteriae, ac pulmoni, & magnae item arteriae, dum ea dilatantur, longiori mora obſtaculo eſſet. Natura enim ſtomachum tutò, & ea quae modò innuebam organa minùs moleſtaturum, per cervicem thoracemque ad ventriculum porrigens, illum [e] exactè ſupra mediam cervicis vertebrarum, & quatuor primarum thoracis ſedem, in neutram partem inclinantem, aſperaeque arteriae ſubtenſum [f] deducit. Ad principium verò quintae thoracis vertebrae [g] ſtomachus, ut ampliori magnae arteriae trunco ſecundùm dorſi vertebras inferiora corporis petenti cedat, nonnihil in dextrum latus à media vertebrarum regione abſcedit, arteriae illi proximus, ad nonam uſque thoracis vertebram repens: [h] quò ſimulatque pertingit, ab ejus vertebrae elevatus corpore, arteriam elatiùs (ne illa fortè à devorato cibo comprimatur) adſcendit, nervoſam ſepti transverſi partem verſus ſiniſtrum latus [i] penetrans. Non equidem, ut cum Hippocrate Galenus cenſuit, arteriae hîc ad inferiora corporis prolabentis utens [k] foramine: verùm peculiari, quod ipſi nerviſque cum illo deſcendentibus (dum ſeptum deſcriberetur) praeparatum eſſe diximus. Ad nonae igitur thoracis vertebrae uſque initium, ſtomachus vertebrarum corporibus interventu membranularum ex dorſi ligamentis originem ducentium committitur, atque ab illis membranulis tertiam tunicam nullis omnino fibris interſtinctam, & velut ſecundae ipſius tunicae involucrum poſſidet. Quod verò juxta quintam thoracis vertebram ad dextra potius arteriae, quàm ad ſiniſtra ſtomachus explicetur, in cauſa ipſa eſt arteria, non adeò tyranni ritu (quamvis multo ſit dignior)

Viae cibum potumque ventriculo deferentis nomina.

Initium.

Subſtantia & forma ac tunica.

Inceſſus.

Lib. 5 de Adminiſt. ſectio. Stomachum non eodem cum arteria magna uti foramine ſepti.

a 7 *muſc. tab.* Δ.
b 6 *fig.* F, F *inter* D, D & G.
c 14, 15 *fig.* A, B, C, D.
d 6 *fig. muſc. tab.* F. 14 *fig.* E, E.
* *Harum delineationem pete ex ſimilitudine* 9 *aut* 17 *figurarum.*
e 7 *muſc. tab.* E, *ſuper* B *ac ſub* F.
f 15, 14 *fig. ab* A *ad* B.
g *ejuſd. fig.* B *verſus* C, *ut cederet* 1 *fig. cap.* 12 *lib.* 3.
h 15, 14 *fig.* C *verſus* D, G.
i 7 *muſc. tab.* r.
k 7 *muſc. tab.* q.

mediam dorſi ſedem occupans: ſed quum à q ſiniſtro cordis ſinu ortum ducat, & per reliquum ipſius ductum verſus ſiniſtrum cavae venae r ſubjiciatur, ſiniſtrorſum majore ſui parte neceſſariò vergens, ac proinde aliquantulum ſtomacho cedens, communicatorem ac velut ſocium ſedis vertebrarum admittit: adeò ut ſtomachus & minus obliquetur, & firmiorem adhuc ſedem quàm in ſiniſtro latere reperire poſſet, obtineat. Dein ſtomachus non dextram ſepti perforat ſedem, rectaque in ventriculum ex dextro dorſi latere porrigitur: ſed arteriae, uti diximus, ſupervectus, s obtuſoque obliquatus angulo, ſiniſtram petit, ne is ventriculum adeundo, jecur univerſam dextram ſedem inferioris regionis ſepti occupans, perforare cogatur: verùm illam ſepti partem adinveniat, qua minor jecoris pars ipſi facilem aditum praebitura, conſiſtit. t Talis ſanè eſt tenuior totius jecoris portio, ſiniſtrae ſepti ſedi hîc ſubtenſa: cui in poſteriori regione, quà ſtomachus ſeptum permeat, u ſinus inſtar ſemicirculi inſculpitur, ſtomacho (cujus anteriorem ſedem inibi amplectitur) proportione congruens. Neque eſt quòd quiſpiam iis credat diſſectionum profeſſoribus, qui ſeptum, & ipſius in primis quod ſtomachum tranſmittit foramen, ne cibus è ventriculo ſuperiora repetat, obſtaculo eſſe arbitrantur: quum idem quoque tunc pari opera in ventriculum cibi deſcenſum potius prohiberet. Quemadmodum & mera quoque eſt fabula, qua alii anguſtiorem ſtomachum hîc, quà ventriculo continuatur, quàm in cervice eſſe contendunt: atra bile in ventriculi ſuperius os à liene eructata, eum colligi conſtringique falſo exiſtimantes. Caeterùm obliquus ille ductus, quo ſtomachus arteriam conſcendens in ſiniſtrum fertur, x nervis etiam (ne ſcilicet plus aequo extendantur) commodus eſt, quos paulo pòſt ventriculo inſeri audies. Neque profectò ſufficit Naturae, ſtomacho in eum modum obliquato, ad velocem ciborum tranſitum commemoratas tribuiſſe fibras: verùm ut ipſius concavitas ſemper humecta ac velut obuncta eſſet, glandulas illi adjunxit, in faucibus quidem y quaſdam ſtomacho & laryngi communes, quae ſalivam humoremque illis organis, ne exſiccentur, praeparantes, Latinis tonſillae appellantur. z In medio autem propemodum ſtomachi ductu, quà is aſperae arteriae in * duos truncos ad pulmonem diviſae ſubjicitur, binas alias ſaepe ſtomacho non apponit modo, ſed & in poſteriore ipſius ſede & ad latera adnectit, a illis planè reſpondentes, quas veſicae cervicis initio in viris Natura circumdedit. & quemadmodum has urinae ſeminiſque genitalis in pene meatum irrigare ſuo loco commemorabimus: ſic etiam glandulae ſtomacho adnatae, illius cavitatem irrorant, ac ne ob ſiccitatem cibus in ventriculum difficilius prolabatur, ſalivali quodam humore imbuunt. Caeterùm ſi quid de ſtomacho adhuc dicendum ſuperſit, in ventriculi deſcriptione id jam perſequemur.

Glandulae ſtomacho crebrò adnatae.

q Spectatotam 10 fig. lib. 6 ac O, P, 6 fig. hujus lib. 6.
r 22 fig. h ad g. 20 fig. R ad Q.
s 14, 15 fig. D. verſ. G.
t Pete idex 12 fig. ad Φ, R. 20 fig. ad E, F.
u 18 fig. I.
x 14, 15 fig. T, V.
y 14 fig. E, E.
z 14, 15 fig. F, F.
** fig. capiti 6 lib. 4 inſertae K I.*
a 22, 23 fig. ξ.

Ventriculi hiſtoria.

Lib. 4 de Uſu part.

Ventriculi ſitus.

b Ventriculum igitur (qui inter reliquos corporis ventres ſinusve non minimam cavitatem obtinet, hincque etiam γαςὴρ & κοιλία Graecis, ut nobis venter & ventriculus potiſſimum appellatur) mox ſub thorace collocari, jam obiter diximus: nunc exactè ipſius ſitum, reliquamque hiſtoriam pertractaturi. Galenus itaque ventriculum in corporis medio repoſitum aſſerit: quod plerique diſſectionum profeſſores ab ipſo mutuati, non ſimpliciter enunciant, verùm hunc ſecundum omnes poſitionis differentias adamuſſim mediam ſedem, inſtar communis omnium partium officinae, & regis alicujus, adeptum contendunt: perfunctoriè admodum in hominis erecti, aut etiam diductis maximè cruribus & brachiis, veluti in circulo poſiti proportione metienda verſati. Neque etiam aequalis ventriculi portio dextrum & ſiniſtrum occupat, neque ventriculus in poſteriora adeò atque in priora corporis exporrigitur, quamvis fortè c elatius ipſius orificium id ſibi non immeritò vendicare poſſet. Statim enim ac ſtomachus ſeptum in ſiniſtra nervoſae ipſius partis ſede penetrat, continuum cum ventriculo corpus d efficitur, quod in ſiniſtro latere amplam ſepti ſedem contingens, totam regionem inter jecur & lienem vacuam complectitur. In dextro autem latere ventriculus nuſquam ſeptum attingit, ſed jecoris duntaxat concavo ſubtenſus, tota ipſius parte ſuperiore, & dextro item latere à jecore occultatur: tantumque à dextra ſepti ſede paſſim abſcedit, quanta jecoris eſt craſſities, quum interim magnam ſepti ſedem (uti modò dicebam) ſiniſtro ſuo latere contingat. Neque id ſanè admodum lien impedit, qui non ita ventriculi ſiniſtro latere attenditur, adeoque in corporis anteriora, ut medicorum vulgus arbitratur, pertingit, ſed potius in poſteriora humilioraque (tamen & ad latus nonnihil) ſubſternitur. Dein, non ſolùm in ſiniſtrum (ad ſeptum uſque ſcilicet) magis quàm in dextrum (utpote ad jecoris tantum cavum) ventriculus protenditur: verùm ipſius forma in homine (nulla enim nunc mihi cum Galeno, neque canum, neque ſimiarum eſt conſideratio) talis cernitur, ut maxima ipſius quoque portio in ſiniſtro collocetur, haud ſecus quàm ſi inibi majorem quà aptè contineri poſſit ſedem adinveniſſet, idque illius functionibus videretur accommodum. Ventriculus enim forma perquàm varius eſt: at ſi quis illum obiter examinet, rotundus, & à dextro in ſiniſtrum oblongus, aut ſecundum latitudinem quodammodo teres, primùm occurrit: rotundus quidem, quòd rotunda omnia ſint capaciſſima, & interim minimum noxiis expoſita: oblon-

Ventriculi forma.

b 2 fig. P, P. 6 fig. F, F. dein ſpecta 14, 15, 16 & 17 figuras.
c 12 fig. R. 20 fig. F.
d ad G 14 & 15 fig atque ita eas figuras, & inſuper 6, 12, & 20 expendito.

e 14, 15 *fig.* G, H. oblongus verò, quòd id ſedes qua continetur, & deinde bina ipſius [e] orificia, alterum
quo cibos admittit, alterum quo jam confectos in inteſtina protrudit, exigere videantur.
Caeterùm ſi deinceps ventriculi forma accuratius expendatur, in ſiniſtro latere multo am-
plior rotundiorque, & ad inferiora quoque prominulus cernitur: ac dein hinc verſus
dextra vergens, paulatim in anguſtum cogi, & ſuperiore quidem ſua regione deſcende-
re, inferiore autem adſcendere conſpicitur, adeò ut in dextro latere multo quàm in ſi-
niſtro evadat gracilior. Sic quoque ſuperiore quidem ſede, quae ab uno orificio ad al-
f 14 *fig.* L, L. terum pertinet, ſtrictior anguſtiorque eſt, inferiore autem latior ampliorque. [f] Ante-
riore parte aequaliter undique gibbus occurrit, nulla ex parte deformatus. Poſteriore
g 15 *fig.* M. ſede duos quodammodo gibbos commonſtrat, [g] unum ſiniſtrum, eundemque magnum,
h 15 *fig.* N. proceriusque extuberantem: [h] alterum dextrum, minorem, ac depreſſum magis. At-
i 15 *fig.* O. que hos gibbos [i] ſinus quidam impreſſiove parat, ſecundum corporis longitudinem poſte-
riori ventriculi ſedi impreſſa. Quà enim ventriculus dorſi vertebras, ipſiſque exporre- *Duo ventriculi orificia.*
k 22 *fig.* g, h. 25 *fig.* P, Q. ctos venae cavae & arteriae magnae deſcendentes [k] truncos reſpicit, ac ſedi quam ſor-
titur ſeſe utcunque adaptat, poſterior ipſius regio introrſum quaſi ad ſuam cavitatem
nonnihil imprimitur: quamvis interim ventriculus è corpore avulſus inflatusque, ejuſ-
modi ſinum non oſtendat, & perinde totus inibi ac anteriori regione gibbus conſpicia-
l 14, 15 *fig.* G. tur. Porrò ad ventriculi quoque formam duo ipſius pertinent orificia, è quibus [l] unum
quo cibus & potus aſſumi dicebatur, in elatiſſima ſiniſtrae ventriculi partis ſede ob hoc
conſiſtit, quòd ſtomachus inibi ſeptum commodè perforans, illic primùm ventriculo
connaſci, communeve cum ipſo corpus fieri potuit. Et quamquam ſuperius ventriculi
os in ſiniſtra ejus parte haberi dicimus, propinquius tamen mediae ipſius ſedi quàm ſini-
ſtro lateri accedit: quod tanto apparet manifeſtius, quanto ventriculus occurrit turgi-
dior. Alterum ventriculi orificium cibos in cremorem emutatos ad inteſtina transmit-
tens, & πύλωρος inde Graecis, nobis autem janitor & inferius ſeu dextrum os appella-
m 14, 15 *fig.* H. 12. *fig.* S. tum, [m] in dextra ventriculi ſede conſiſtit: non quidem, ut reliqui diſſectionum pro-
feſſores tradunt, illique exiſtimant, qui tam pertinaciter de ciborum aſſumendorum or-
dine altercantur, huicque orificio nomen à ſitu non admodum aptè impoſuerunt, &
nunquam avium ingluviem & ſtomachum, ruminantiumque animalium ventres expen-
derunt, in ejus ſedis inferiori regione, ſed in elatiſſima, dextroque ventriculi lateri
proxima. Non enim ſat erat mutuo, è directoque haec orificia invicem (ne ocyus ci-
bus adhuc immutatus è ventriculo laberetur) non opponi: verùm inferius ex elatiori quo-
que ventriculi ſede explantari oportuit, quo minus ſua gravitate cibus ventriculum prae-
terfugeret: ſed tunc primùm, quando confectus, & in cremorem exquiſitè mutatus eſt,
ventriculi potius excernendi robore, quàm ſuo pondere, in inteſtina propelleretur. quo-
n 14, 15 *fig.* P. 7 *fig.* ab I ad K. rum principium, iſtud ventriculi orificium conſtituit, explantatque: quare etiam [n] pri-
mum inteſtinorum, quod duodecim digitorum eſt longitudine, Exortum plerique no-
minarunt. Neque profectò injuria alterum hoc orificium dextram ventriculi ſedem oc-
cupat, quum haec medio cavae jecoris ſedi contermina ſit, in quam jecur ſuarum vena-
rum beneficio, ex inteſtinis, ipſoque adeò ventriculo, quicquid ſucculentum ab illo
confectum eſt, arripit ac depaſcitur. quod eo jecur praeſtat facilius, quo partes elabo-
ratum à ventriculo cremorem primùm excipientes, illi vicinius collocantur. Praeterea *Orificiorum non par amplitudo.*
ventriculi orificia non ſitu duntaxat invicem variant, ſed inferius quoque ſuperiore ar-
ctius eſt: quòd rudes, non tritas, duras, magnasque moles homo ſubinde devoret, ad
quarum ingreſſum amplam ventriculi viam eſſe oportuit. Per inferius è contrà, rariùs
magnum, durum, non converſum in ſuccum crudumque tranſit: quamquam ſanè non
adeò anguſtum ſit, ut ſolum cremorem tranſmittere queat. quandoquidem non pauci
quamplurima fructuum oſſa impenſe etiam magna, crebrò devorata innoxiè excernunt,
& Galenus à quodam anulum aureum qui ore tenebatur, imprudenter deglutitum, eun- *Lib. de Naturalibus facultatibus.*
demque promptè excretum narrat. Neque orificii hujus amplitudinem ſe ignoraſſe cal-
lidus ille Hiſpanus docuit, qui ſuperiori anno Clinianae cuipiam Bacchidi quadraginta
uniones, ex illis quas hîc nobiles matronae collo geſtant, unà cum aurea cruce quin-
que gemmis inſtructiſſima, & fide pariter qua haec continebantur, ſuffuratus eſt. Illa
nanque quum huic noctem ſe daturam, niſi prius numeratis quinquaginta aureis, nega-
ret, atque is laetè annuiſſet: ipſa à patricio Veneto pathico ſuo, ut comptior ornatior-
que, & magis placida eſſet, elegantiſſimum uxoris ſuae monile obtinuit. cui Hiſpanus,
quo meretriculae vices reponeret, inhians, eam quàm potuit ſalaciſſimè, ut ſuaviùs
tandem obdormiret, exercuit: ac poſtmodum ſoluto monili ſingulos uniones, & cru-
cem, ac poſtmodum fidem (ne quid ſuo furto obſtaret) devoravit. Caeterùm Galenus *Lib. 4 & 8 de Par. uſu.*
n 12 *fig.* i, i. 15 *fig.* S. & omnes ejus aſſeclae [n] glandoſam carnem inferiori orificio privatim tribuunt, hanc ad *Glanduloſa caro non procul ab inferiori orificio diſtans.*
ejus orificii conſtrictionem auxiliari, ac in quibuſdam animalibus manifeſtiorem eſſe af-
firmantes. Iſtam ſanè in canibus primùm, qui illa donantur maxima, & carnis co-
lore inſigniter praedita, deinde in homine examines velim. Eam ſiquidem hanc eſſe
o 12 *fig.* h. arbitror, quae duodeno inteſtino adnaſcitur, qua portae venae [o] ramus cum conjuge ar-
teria, illi ſubtenditur. Verùm haec non in hoc ut inteſtinum illud, aut inferius ven-
triculi orificium claudat, arctetve, procreata eſt: ſed ut vaſa inteſtino exporrecta ſuf-
ful-

ſulciat, ac parem cum glandio [p] juguli & [q] meſenterii, & [r] humilioris membranae omenti uſum praeſtet. Deinde ſi quae conſtringendi vis huic glandoſo corpori praeter communem glandularum, quae conterminas ſibi partes lubricas humectasque reddunt, uſum, indita eſſet, ipſum orificium aut inteſtinum neceſſariò ambiret, fibrarumque natura participaret, aut transverſarum, muſculi veſicae cervicis inſtar, aut obliquarum veſicae & uteri corporis modo: quum interim id fibris omnibus deſtitutum, ad inteſtini longitudinem recta duntaxat linea illi adnaſcatur. Quamquam non deſint, qui ſolis libris edocti, ſuoque arbitratu Naturae opera comminiſcentes, glandoſum id corpus muſculum eſſe ſcribant, eo inferius ventriculi orificium orbiculatim amplecti nugaciter affirmantes, atque hinc etiam corpus id perinde fere ac Galenus octavo de Partium uſu πύλωρον janitoremque appellantes. Porrò (quod illis animadvertendum erat hominibus) [s] non ſolum in inferiore ventriculi orificio, ſed & in ſuperiore, ſubſtantia ventriculi craſſior ſpiſſiorque eſt, ac orificia velut in interiora extuberantiorem inſtar circuli partem obtinent, ventriculi membraneae nervoſaeque prorſus ſubſtantiae, non verò uti hoc in loco Galeni nomine quis ſibi falſo perſuadere poſſit, glanduloſae cuipiam, penitus reſpondentem: quae quidem inter diſſecandum integro adhuc ventriculo tactu percipitur, aperto autem inverſoque in conſpectum venit, manifeſtè ventriculi initium ſtomachive finem & duodeni inteſtini originem proponens. Videtur enim tunc ſtomachus, idque inteſtinum ex ipſo ventriculo quodammodo enaſci, aliaeque omnino quàm ventriculus ipſe, partes eſſe: quum tamen exteriùs nihil tale appareat, neque ulla ventriculi portio praeter reliquam ſuperficiem emineat. Haec craſſior adauctaque ventriculi ſubſtantia ac ſedes in internam ipſius regionem educta, ad hoc potiſſimum procreatur, ut ora ventriculi robuſtiora denſioraque, quàm reliquum ejus corpus, evadant, ne fortè à tranſeuntium impetu divellantur, rumpanturque, & dein fortaſſis, ut quum ora conſtringuntur hujus extuberantioris particulae introrſum conniventis occaſione, citius arctentur occludanturque. Et ſanè quemadmodum [t] exterior ventriculi ſuperficies laevis & plana eſt, ſic & [u] interior quoque ipſius amplitudo, ſi modò duo, quae jam diximus, tubera circulatim prominentia exceperis. Ventriculus enim inibi nihil praeter rugas quaſdam, ſi vehementer conſtrictus reperiatur, oſtendit, inteſtinorum & [x] veſicae cavitati reſpondens, quamvis interim obſuſcum & quaſi nubeculis intenſe rubentibus interſtinctum colorem exprimat, quum tamen exteriùs omnino penè albicet. Verùm interim nonnunquam in admodum obeſorum hominum ventriculis, utcunque copioſus, ſed laevis & lubricus, adeps circa fundi in ſiniſtro latere regionem internae ſuperficiei adnatus reperitur: quam nonnulli, ruminantium omaſis tot veluti alveolis favi quaſi in modum interiori amplitudine obſitis ornatisque deluſi, cellulis quibuſdam & continuis ſinibus abundare, falſo ſcripſerunt. Ventriculi quantitas, varia eſt admodum. nam ſi è corpore exemptus, veſicae modo infletur, haudquaquam miraberis tantam ciborum vim, vinique copiam uno tempore poſſe abſumi. Neque in homine aequè ſemper eſt turgidus, ſed quum pro ſua natura ſe habet, conſtrictoriaque vi utitur, quamlibet exiguum multumve ſit quod continet, totum id undique complectitur, nullam vacuam ſedem relinquens. ac proinde pro aſſumptorum ſe habet ratione, ut & multa (ne perpetuò edere cogatur homo) aſſumere amplectique poſſit: & rurſus ſi modica offerantur, ea undique amplexetur ac concoquat. Huic actioni ipſius congruit ſubſtantia nimirum maxima ex parte membranea, quae commodè uſu exigente ampliari dilatarique queat: & rurſus quum opus eſt, colligi ac conſtringi. [y] Conſtat enim ventriculus duabus latis tenuibusque tunicis ſibi invicem junctis, perinde ac ſtomachus, ſed nonnihil diſſimilibus. Quandoquidem interior ventriculi ſimiliter, atque interior ſtomachi, nervoſa membraneaque eſt, & totius ſtomachi, oris & labrorum, uti ſanè & inteſtinorum interiori tunicae continua: duritie tamen ab oris ſtomachique tunica modicè differt. quòd duriores aſperioresque cibos, priuſquam in ventriculum decidant, ore conficiamus: à quibus id contunderetur & raderetur, niſi dura denſaque ejuſmodi tunica evaſiſſet. Unde etiam tunica ori, & ſtomacho, & ventriculo communis, ſenſim ad ventriculi fundum accedens, mollior efficitur. Fibris haec duplicibus intertexitur, quo etiam ab interna ſtomachi variat. Interior enim tunicae pars, ventriculi cavitatem reſpiciens, rectis iiſdemque plurimis donatur fibris. Attrahat namque ventriculus cibos & potus per ſtomachum oportet, hujuſmodi fibris ceu manibus alliciens: quae quum contrahuntur, ſtomachum ventriculumque breviant: adeò ut inter deglutiendum [z] larynx, deſcendente ſtomachi initio, ſurſum conſcendat, quòd mutuus ſtomachi & laryngis ſit connexus: & interior laryngis tunica, cum interiori tunica ſtomachi, adeoque ventriculi, cernatur eſſe continua. Secundum verò fibrarum interioris ventriculi tunicae genus, obliquarum eſt, in externa tunicae ſede, qua ſecunda illam amplectitur, ſitum. Quemadmodum enim cibi potusque attractio, eorundem neceſſariò praecedit retentionem, ita rectas fibras interiùs obliquis Natura coordinavit. Deinde ut retentionem, ciborum jam confectorum ſuccedit expulſio, ita quoque ſecunda exteriorve ventriculi tunica transverſas fibras obliquis exteriores meritò nanciſcitur. Haec enim interiore craſſior & mollior, minusque compacta, transverſis abundat fibris, ſecun-

Protuberans ventriculi in orificiis ſubſtantia.

Ventriculi ſuperficies.

Ventriculi quantitas.

Ventriculi ſubſtantia quibus formetur tunicis.

p 2 *fig. lib.* 6 F.

q 10, 11 *fig.* L, L, M, M

r 3, 4 *fig.* η, κ.

s *Intuere* 16 *fig. ad h, k.*

t 14 *fig.*

u 16 *fig.*

x 23 *fig.* ν *in dextra fig.*

y *Quoad fieri licuit, ventriculi tunicas* 17 *figura expreſſimus.*

z *Laryngem ſimul cum ſtomacho oſtendunt* 2, 3, 5 *fig. cap.* 21 *lib.* 2 *ubi ſtomachus* H *notatur.*

cundae ſtomachi tunicae reſpondens, niſi quòd illa paulo minus quàm haec carnoſa eſt, & aliquot etiam obliquis implicatur fibris. Cur autem ventriculum, aut hanc exteriorem ipſius tunicam adeò impenſe carnoſam ſecundùm ventriculi fundum, humilioremve ipſius ſedem, eſſe plerique ſcribant, non ſatis aſſequor. Videntur enim ſuis ſomniis confiſi, [a] fundum ventriculi, quo melius concoquat (uti & ſtomacho, propter exteriorem ipſius tunicam utcunque muſculoſam, conficiendorum ciborum vim tribuunt) inſigniter carneum ſtatuere: quum interim ventriculus illic neque carnoſior, neque craſſior ſit, quàm ad elatiorem ipſius ſedem. Imò ſi verùm fateri licet, [b] ſuperior ventriculi pars carnoſior eſt inferiore: ut nunc taceam nervorum ſuperioris ſedis frequentiam, tunicarum ejus ſedis craſſitiem inſigniter adaugentem. Caeterùm duabus his ventriculi tunicis [c] tertia accedit, inſtar operimenti & propugnaculi cujuſdam, tunicae exteriori circumdata, & à peritonaeo, [d] qua id ſepti partem ſtomacho iter praebentem integit, pronata. Hîc enim peritonaei portio primùm elatiori ventriculi orificio, deinde univerſo ipſius corpori ad duodeni uſque inteſtini originem obducitur. Atque haec à peritonaeo procedens tunica, omnium quas id reliquis ſecundùm uterum organis exporrigit, facilè craſſiſſima cernitur: ac, ut poſtea dicturus ſum, [e] ſuperiori membranae omenti principium praebet, omnes ventriculum petentes venas, arterias & nervos primùm excipiens, firmanſque. Venae omnes à ſola portae [f] vena originem ducunt. Nulla enim quantumvis exilis à [g] cava vena ventriculo ſecundùm corporis longitudinem ſubſtrata, ac peritonaei hac in ſede initio proxima, ventriculum accedit. Quamquam fortè quiſpiam, perinde ac ego aliquando feci, ſecus arbitraretur, qui Galenum in ſexto de Adminiſtrandis ſectionibus libro, & quarto item de Partium uſu, de cava, atque adeò magna vena, non autem de univerſa portae vena, aut * ſiniſtro ipſius trunco loqui exiſtimaret: quum peritonaei varios enarrans proceſſus, & omenti exortum cum meſenterii principio edocens, in ventriculum venas variè propagari ſcribit, à magna vena ſub ventriculo, ſecundùm ipſius longitudinem delata. Caeterùm arteriae in ventriculum digeſtae, omnes ab illis ortum habent, [h] quae à magna arteria in humiliorem omenti membranam primùm digeruntur, ac in id & jecur, & bilis veſiculam, & lienem, & in ventriculum denique ipſum derivantur. Ac [i] prima quidem ventriculi vena, à portae vena, priuſquam in duos grandes ipſius truncos diſcinditur, principium obtinet, ad inferius ventriculi orificium, conterminaque ipſi ad poſteriorem ejus ſedem loca excurrens. [k] Arteria autem huic venae conjunx, propago ejus arteriae cenſetur, quae ſecundùm portae ductum, jecoris cavum adit. [l] Secunda vena conjugem undecunque habens arteriam, toti dimidiae inferiori ventriculi parti ſubtenditur, ſuperiore membrana omenti ſuffulta, à qua & anterior & poſterior fundi ventriculi dextra ſedes ſurculos mutuatur. Praeſens vena frequenter ortum ducit ex dextra venae portae regione, quà in duos grandiores ipſius truncos finditur. [m] Arteria verò ab illa pronaſcitur, quam in jecur derivari diximus. [n] Tertia ventriculi vena impenſe gracilis eſt, comite carens arteria: & à venae portae graciliori ſiniſtrove enata trunco, in poſteriorem ventriculi ſedem (qua dextrum ipſius gibbum inibi prominet) pauca ramulorum ſerie diſpergitur. [o] Quarta vena ab eodem quo nuper dicta trunco prodiens, toto inceſſu [p] arteriam, ab ea quae per inferiorem omenti membranam lienem petit, enatam, ſibi conjugem adſciſcit, omniumque ventriculum accedentium venarum (ut & arteria arteriarum) facilè eſt praecipua, ac in numeroſiores ramos diviſa. Procedit enim ſurſum ad medium poſterioris ſedis ventriculi, ac primùm utrinque ramum ſpargit in plures ſurculos per poſteriorem ventriculi ſedem divaricatum. Dehinc ſurſum ad dextrum ſuperioris ventriculi oris latus ſenſim conſcendit, illudque coronae modo amplectens, ramulos complures deorſum in ventriculi corpus digerit: paucos, eoſdemque graciles in ſtomachi finem, quo is ventriculo committitur, ſurſum offerens. Ab hac vena, quum dextrum oris ventriculi latus ambit, [q] propago editur, ſecundùm elatiorem ventriculi ſedem ad ipſius uſque humilius orificium pertingens, ac in progreſſu deorſum quoque geniculatim ſoboles aliquouſque diffundens. [r] Quinta vena comite arteria non privata, ſiniſtram ventriculi fundi ſedem implicat: & ſuperiori membrana omenti ſuffulta, ramos elatiore ſua ſede in ventriculi anteriora poſterioraque emittit. Hujus principium dependet ab ampliore venae portae ramo, lienis infimae ſedi inſerendo: & [s] arteria, venam eam concomitans, ab arteriae ramo pullulat, lienem hic accedente. Sexta ventriculi vena, ea demum eſſet, quae ſola Anatomicis in ore verſatur, quamque à liene in ſuperius ventriculi orificium perferri omnes adſtruunt. Ego ſanè, ut verum fatear, non unicam, ſed [t] plures, eaſque non ſemper pari numero ab illis quae lieni exporriguntur venas pronaſci, praeter quintam antè enumeratam, obſervo, ſiniſtri lateris ventriculi ſedem lieni proximam accedentes: inter quas ferè ea ſolet eſſe praecipua, quae à majori venae portae ramo, altiori lienis parti inſerto, principium ducit: à qua rarò ſurculi, pilorum inſtar graciles, quaſi ad ſuperius ventriculi orificium pertingunt. His venis ſiniſtrum ventriculi latus adeuntibus, comites perpetuò junguntur arteriae, ab illis quoque quae lienem ſubeunt propagatae. Commune omnium ventriculi venarum officium eſt, ut & alimentum ipſi adferant, & ſucculentioris

Exteriorem ventriculi tunicam in fundo impenſe non eſſe carnoſam.

Ventriculum petentes venae ac arteriae.

Venarum ventriculi munus.

a *Secundùm* K, K 14, 15 *fig.*

b 14, 15 *fig. juxta* G.

c 17 *fig.* k, k.

d 7 *muſc. tab.* r.

e 2 *fig.* Q, Q, Q. 3 *fig.* a, a, a.

f *fig. cap.* 5 *lib.* 3.

g 22 *fig.* g.

* *fig.* 5 *cap. lib.* 3 F. & 4 *fig.* ſ.

h *fig. indici fig. cap.* 12 *lib.* 3 *inſertae* m. *hic verò* 4 *fig.* β.

i *fig. cap.* 5 *lib.* 3 D. *fig.* 15 *a verſus* H.

k *fig. cap.* 12 *lib.* 3 *p.*

l *fig. cap.* 5 *lib.* 3 H. 2 *fig.* R. 14, 15 *fig.* c.

m *fig. cap.* 12 *lib.* 3 *r.*

n *fig. cap.* 5 *lib.* 3 K. 15 *fig.* b.

o *fig. cap.* 5 *lib.* 3 N. 14, 15 *fig.* d.

p *fig. cap.* 12 *lib.* 3 *x natum ab u.*

q 14 *fig.* 8 *verſus* H.

r *fig. cap.* 5 *lib.* 3 Z. 14, 15 *fig.* f. 2 *fig.* S.

s *fig. cap.* 12 *lib.* 3 *s.*

t *fig. cap.* 5 *lib.* 3 X, Y. 14, 15. *fig.* g, g.

ab illo confecti cremoris ad jecoris cavum, non aliter ac inteſtinorum venae deducant. Proprium verò earum quas ſexto loco enumeravi venarum, & potiſſimùm quintae munus, cum aliis diſſectionum profeſſoribus eſſe (at timidè interim, & praeter animi propemodum ſententiam) fatebor, ut ſi quid in ventriculum lien eructet, illae ejus ſint vehiculum, idque in ventriculum fundant. *Arteriarum.* Caeterùm frequentes ventriculi arteriae innatum ipſius calorem recreant, & ſucculenti etiam aliquid (ſi auſim modò proloqui) ex ventriculo ſugere videntur. *Veſiculae bilis meatus in ventriculum.* Praeter has venas & arterias, ventriculo nullum aliud vas implantatur: & ſi fortè meatuum bilem deducentium aliquis in ventriculi fundum pertineat, id ſanè fit quàm rariſſimè: & mihi ſemel hactenus duntaxat ejus generis tenuiſſimus meatulus occurrit in bilioſiſſimo homine, quem ex longis pontificiis navibus ſectioni adhibuimus. *Ventriculi nervi.* Nervi ventriculi in hunc habent modum. [u] Praecipuae ſexti nervorum cerebri paris portiones, poſtquam [x] recurrentes diffuderunt nervos, ramuloſque cordis involucro & pulmoni communicarunt, deorſum ad ſtomachum properant, dextra quidem ad dextrum latus, ſiniſtra autem ad laevum. Simulatque verò aliquantiſper nervi cum ſtomacho deſcenderunt, fibrarum duntaxat interventu illi commiſſi, uterque nervus bipartitò ſcinditur: & dexter quidem ſuis ramis obliquè ſiniſtrorſum fertur, ſiniſter autem dextrorſum: atque ita ambo nervi ſtomachum concomitati, ſeptum transverſum permeant, nullam interim (ut diſſectionum rudibus viſum fuit) ſepto ſobolem offerentes. Ubi autem quatuor duorum nervorum rami [y] elatius ventriculi orificium contingunt, multiplici propaginum ſerie id amplexantur, ſurculos notatu digno intervallo rectà deorſum promentes. A ſiniſtro ſexti paris nervo dextram ejus orificii ventriculi regionem implicante, [z] inſignis utcunque ramus ſecundùm elatiorem ventriculi ſedem, ad ipſius uſque inferius orificium diducitur: qui etſi in progreſſu aliquot diffundat propagines, ventriculique inferius orificium ſurculis quibuſdam implicet, non tamen inibi totus abſumitur, ſed in jecoris quoque cavum [a] prorepit. Caeterùm humiliorem ventriculi partem [b] alii duo accedunt nervi, à ſexti nervorum cerebri paris [c] propaginibus, ſecundùm coſtarum radices deorſum deductis principium obtinentes, ac illarum [d] arteriarum conjuges, quae ſuperiore membrana omenti ſuffultae, in ventriculi fundum digeruntur. Quinetiam interdum ſiniſtro ventriculi lateri [e] quaedam nervorum offeruntur ſoboles, à [f] nervis pronatae, qui cum arteriis lienem accedunt. Inter hos tam varios nervorum, quos ventriculus obtinet, ſurculos, nulli profectò tantam Naturae oſtendunt providentiam, atque ſuperiori ipſius orificio [g] inſerti. *Nervorum ventriculi uſus.* Non enim duntaxat id, ut noxam à bilioſo, ejuſve generis humore aliquo inductam ſentiat, adeò frequentibus nervis ſcatere credimus: ſed ut per illos veluti rivos & ductus, animalis vis ipſi in primis diſpenſaretur, ac cibi potuſque indigentiam ventriculus ſentiret, ad ſumendaque cibaria excitaretur. Atque hi demum illi ſunt nervi, quibus [h] obliquum ſtomachi ductum conferre, prius retuli. Molles enim quum ſint, & graciles, ſi longa via recto tramite tenderentur, & ventriculum cibis recipiendis deſtinatum, à ſe ſuſpenſum haberent, ab ejus mole perpetuò tenſi, levi occaſione rumperentur, niſi ejuſmodi implexibus & tortuoſis ductibus Natura illis ſedulò proſpexiſſet. *Totius ventriculi munus.* Ventriculus (ut jam ipſius munus aggrediar) octo habet facultates: ac quatuor quidem omnibus univerſi corporis partibus, quae nutriuntur, communes: quatuor autem ſibi peculiares, quibus univerſo corpori famulatur. Verùm haec nimium obiter perpendunt, integros libros hac quaeſtione, An ventriculus ſuo quem jecori conficit ſucco, aut ſanguine ſeorſum, an ſimul ambobus enutriatur? commaculantes. Quandoquidem beneficio illarum facultatum, quas ventriculus cum reliquis partibus communes adipiſcitur, proprium ſibi nutrimentum ex venis allicit, retinet, elaborat: & ſi quid ſuperfluum ipſi fuerit, à ſe abigit. Muniis verò, quibus toti ſervit corpori, eſculenta quidem poculentaque rectis fibris per ſtomachum ex ore aſſumit, mox obliquis fibris aſſumptum retinet: totumque tantiſper amplectitur, donec id ingenita ſibi vel eſſentiali forma, facultate, in ſuccum cremoremque colore ſubſtantiae ſuae ſimilem reddat: ac demum quod confecit inteſtinis exhibiturus, inferius orificium ſuum laxet, transverſiſque fibris quod amplexabatur, deorſum protrudat. *Qui ventriculi muniis ſubſerviant partes ipſi accumbentes, atque ita illius ad alias partes contactus.* Caeterùm vim ipſius alteratricem, undequaque eum circundantia organa, ac velut lebetem ingentes foci ſolent, excalefacientia, non parum adjuvare credimus. totam enim ſuperiorem ejus ſedem verſus anteriora, & dextrum ipſius latus, jecur complectitur. elatior verò ipſius pars, ad ſuperioris ſui orificii poſteriorem ſedem conſiſtens, & ſiniſtrum ejus latus univerſum, ſepto ambitur: excepta ſolum ea regione, quam lien ad ſiniſtrum ventriculi latus humiliori poſterioriqne parve occupat. In poſteriore autem ſede, ventriculus inferiorem omenti membranam, & quae in illam excurrunt vaſa proximè ſubtenſa obtinet. Dein ſub hac ſepti transverſi pars, & vena cava, & magnae arteriae truncus, praeter dorſum, ipſiſque muſculos, conſiſtunt. & univerſae inferiori ventriculi ſedi omentum partim attenditur, partimque connaſcitur. *Nullam omenti partem anteriori ventriculi ſedi obduci.* praeterea & huic ſedi ſub omento colum inteſtinum elatiùs, tenuia verò inteſtina demiſſiùs attenduntur. At alii anteriorem ventriculi ſedem omento integi ſomniant: quum tamen elatior omenti membrana, recta duntaxat linea, inferiori ipſius parti ſecundùm anteriora adnaſcatur, nulla

u 2 fig. cap. 2 lib. 4 ſ. 14, 15 fig. T, V.
x 2 fig. cap. 2 lib. 4 m, p.
y 14, 15 fig. G.
z 2 fig. cap. 2 lib. 4. u ad x. 15 fig. X.
a 15 fig. Y. 20 fig. K.
b 2 fig. cap. 2 lib. 4, β, †.
c 2 fig. cap. 2 lib. 4. h.
d 14, 15 fig. c, f.
e 15 fig. g, g.
f 2 fig. cap. 2 lib. 4 n.
g 14, 15 fig. T, V.
h 14 fig. B, C, D.

Haec petes è 2, 3, 6, 12, 20 figuris: uti quum ventriculi ſitum enarraremus, colligere promptum fuit.

i Iſtud 2 fig. potiſſimum exhibet.

nulla interim omenti parte ventriculi anteriori ſedi obducta. [i] Vacat itaque magna anterioris ventriculi (ſi quando impenſe turget ac diſtenditur) ſedis regio, neque jecore, neque ſepto transverſo, neque omento, neque liene obducta: quamquam omenti vice aliud ventriculus hîc obtineat ſubſidium, in calefaciendo jam dictis auxiliis non abſimile.

k 2 fig. F, dein G.

Praeter peritonaeum enim, & octo abdominis muſculos, [k] vena ab umbilico jecori deducitur, qua foetus nutrimentum accipit, quaeque poſt partum exſanguis inutilisque efficitur. Huic venae, quà peritonaeo nexa ventriculo inſternitur, in circuitu adeps multus, non tamen omnibus aequè copioſus, adnaſcitur: qui ut & ventriculus ſuo in concoquendo munere alacrius laboret, aliquid auxilii praebet. Impenſius enim conducit jecur, lien, & quae poſteriori ventriculi ſedi ſubtenduntur venae ac arteriae, ut & ipſum quoque ſeptum indefeſſo ſuo motu ventriculum minimè negligit. Quinetiam cordis ſepto incumbentis calor, ad perfectiorem ventriculi functionem non cenſetur inutilis.

CAPUT IV.

DE OMENTO.

Omenti delineationem in primis proponunt quarta & quinta figurae, ac dein ſecunda & tertia: uti ex illarum figurarum indicibus eſt colligere.

Omenti ſermonem nunc inſtituendum.

Proximum fortè nunc erat, inteſtinorum, ut quae confectum à ventriculo ſuccum excipiant, enarrationem ſubjungi: ſed quia illis omentum incumbit, & velut innatat (unde & à Graecis ἐπίπλοων & ἐπίπλοον, vulgoque ventris mappa dicitur) & quia diſſecantibus prius quàm inteſtina occurrit, ac demum non minus quàm inteſtina ventriculo continuum magna ex parte eſt, non admodum inopportunè id hoc loco aggrediemur.

Omenti ſitus.

a In 2 fig. Q, Q, Q mox in & ſub A, B, C, D.

b Confer 2 figuram ſextae, & ſedulò ſpecta 3 fig. & 4 & 5.

c Ut apparet in 2 fig.

d ita ferè ac inferior membrana convoluta jacet in 3 fig. c, c, c inſignita.

e ſub N ſecundae fig. aut ad β 25 figur.

[a] Omentum itaque, Arabibus Zirbus nuncupatum, in peritonaei amplitudine poſitum, mox anteriori illius ſedi ſubjicitur: & ſuper [b] inteſtina extenſum, ad lienem quoque, & jecoris cavum, ac poſteriorem ventriculi ſedem propemodum univerſam, ejuſque fundum exporrigitur. Verùm etſi omentum jecori, ventriculo, lieni, iisque demum ſedibus, à quibus originem ipſius pendêre audies, proximum attenſumque in diſſectionibus perpetuò reperitur, non ſemper tamen ad pubis uſque os, inteſtinis obductum viſitur. Hujus enim portio, quae in homine alioquin inteſtinis, perinde ac in canibus, porcis & ſimiis, [c] inſterni debebat, rarò ultra umbilici regionem dimiſſa, [d] ſed maxima ſui parte ſiniſtrorſum lienem verſus retracta convolutaque ſecantibus ſeſe offert. quamvis interim omentum humiliori ſua ſede manibus apprehenſum, ac veluti deorſum & in latera diſtentum, promptè ad pubis oſſis uſque regionem, poſterioremque veſicae [e] ſedem, ac ilia procedat, inteſtinaque penitus obtegat. Neque hunc omenti ad ſuperiora retractum, in ſuſpendio necatis tantùm obſervamus, ne quis forſan id corporis concuſſu, motuve vehementiori in ſeſe convolvi exiſtimet: at in iis quoque non infrequenter idem occurrit, qui aqua ſuffocantur, & qui morbo laterali, aut cerebri inflammatione, aut conſimili aliquo affectu placidè, & citra corporis agitationem pereunt, & quibus thorax abdomenque viventibus in publicis ſuppliciis aperitur. Quinimò in ſanis, quod ad omentum attinet, hominibus, id tam rarò ad pubis uſque oſſis ſedem deſcendere inter ſecandum animadvertitur, ut nonnulli dubitaverint, num ramices ex omenti in ſcortum, aut [f] exteriorem potius teſtis vaſorumque ſeminalium tunicam deſcenſu produci queant: & num omento uteri [g] os ita ſecundùm Hippocratis ſententiam in admodum obeſis comprimi poſſit, ut conceptum impediat. Verùm ego non ſemel ſanè omentum in eam quam dixi teſtis ſeminaliumque ipſius vaſorum tunicam (cui peritonaeum [h] originem praebet) devolutum, ac miris modis extra mediocrem omenti aliàs conſtitutionem, adauctum deprehendi. Nam quum tota omenti [i] pars alioquin inteſtinis incumbens, in mediocriter pingui homine, vix librae aut ſeſquilibrae pondus excederet: vidi tamen omentum ita praeter naturam in ea teſtis tunica auctum, ut quatuor aut quinque librarum pondus penderet, & ventriculum ex ſua ſede ita deorſum diſtraheret, ut ventriculi deficiente munere, variisque obortis ſingultibus, id pondus mortis occaſionem fuiſſe, inter ſecandum collegerim: quum in morbo quodam laterali, qui alioquin bene expurgatus fuerat, ſcrotum ex more ab aegro aſtantibusque ſubligari neglectum fuiſſet. Quinetiam quo exactiùs ramicum herniarumve, uti vocamus, rationem perquiro, eo etiam magis omnes illos molles ramices, quos carnoſos vulgus appellitat, ac meritò à varicoſis affectibus diſtinguit, ex omenti prolapſu, incrementoque progigni, mihi perſuadeo. Atque ut omentum in ſcorto ita nonnunquam augeri decumbereque ſaepius conſpeximus, ita quoque indubiè Hippocrates quibusdam mulieribus id ita increſcere arbitratus eſt, ut ejus incrementi moles [k] inter uterum veſicamque collecta aſſervataque, fundi uteri os ita comprimere arctareque poſſet, ut ad ſeminis conceptum

f 20 fig. u 22 fig. φ, φ, χ, ψ.

g 26 fig. C. 27 fig. G.

h 22 fig. ad φ, φ.

i univerſum id quod 2 fig. ſpectatur.

k 24 fig. inter T & L, R, S. ac 25 fig. inter β & l, x.

ceptum ſeſe recludere aperireve nequiret, & cervicis uteri juxta fundum amplitudo à pene, eoque potiſſimùm languidiore, minuſque procero, ita diſtendi haud poſſet, ut ſemini in uteri fundum aditus pateret. Praeterea ab hac forſan omenti mole augmentove, nonnulli primùm ἐπιπλοκομισταὶ, quaſi dicas, omenti geſtatores, fuerunt nuncupati. vix enim arbitror omnes homines ita appellatos, quaſi inter caetera animantia maximum, uti Galenus tradidit, nanciſcerentur omentum: quum quadrupeda ferè omnia majori, & perpetuò ſupra inteſtina undique diſtento, explicatoque omento, quàm bene habiti homines, donari mihi videantur.

Omenti figura.

Omenti * figura proximè marſupii, aut ſacculi, aut perae imagini convenit: ac in primis aucupum perae, quae orbiculatum habet orificium, poſteriori ſua parte elatiùs quàm anteriori adſcendens. Hujuſmodi namque pera omenti figurae adamuſſim congrueret, ſi uno conſtaret corio, aut ex lana texeretur, ac undequaque inconſutilis, & unum duntaxat, uti ſic dicam, corpus eſſet.

** Hanc potiſſimum oſtendit 4 fig. & 5 fig.*

Omenti ſubſtantiae brevis enumeratio.

cujuſmodi profectò eſt omentum, quod ſubſtantia eſt membrana nullis fibris implicita, ſed multis abundans venis, arteriis, nervis, & aliqua ſui regione glandoſum ſibi innatum habens corpus, & multum quoque adipem. Unde verò haec omnia ortum ducant, intelliges promptiſſimè, ſi talem peram, qualem antea propoſui, animo conceperis. in qua unam partem, anteriorem ſuperioremque: alteram, poſteriorem inferioremque appelles. Ad eum namque modum unam omenti partem, [h] ſuperiorem anterioremve membranam, & alteram rurſus, [i] inferiorem ſeu poſteriorem membranam dicimus. etiamſi omentum re vera duntaxat [k] unica (idque potiſſimùm in canibus) ſit membrana, anteriorque pars poſteriori, ut in dicta nuper pera, incumbat, continuaque ſit, & omentum quoque ſacculi modo, quae repleri poſſet, cavitatem conſtituat.

h 4 fig. f, f, f. 3 fig. a, a, a. 5 fig. I, I.
i 4 fig. e, e, e. 5 fig. H, H. 3 fig. c, c, c.
k Qualis eſt tota 4 fig.

Omenti ortus, ac dein nexus.

Inferioris itaque membranae omenti origo à peritonaeo pendet ea ſede, qua [l] primùm ſub ſepto magna arteria deſcendit, ac primùm venam cavam ibidem contingit. Peritonaeum enim, quà à vertebrarum ligamentis principium ducit, ac utrinque tanquam à vertebrarum corporibus abſcedit, membranulas magnae arteriae & venae cavae offert, quibus illae dorſo affirmantur. dein ab his membranis juxta eam ſepti [m] partem, quae undecimae thoracis vertebrae corpus reſpicit, aliae propagines membraneae exſurgunt, inferiori omenti membranae originem praebentes, illudque dorſo hîc alligantes. Haec omenti membrana hinc dextrorſum ad jecoris cavum, unde portae vena prodit, perfertur: ac jecoris portioni aliàs alii nonnunquam adnaſcitur, ut & alicui ſepti transverſi ſedi ſpuriis coſtis inibi obductae: at id rarius accidit, neque ex ejuſdem coſtae ſemper regione. Praeſens omenti membrana à jecoris cavo ad dextrum ventriculi latus, cui etiam connaſcitur, procedit: & ad duodeni inteſtini exortum, cui propemodum ad jejunum uſque inteſtinum etiam ſubnaſcitur, hincque [n] orbiculatim ad infimam ventriculi partem continuò adſcendit: quam ſimulatque attigit, ac ex dextro ventriculi latere verſus anteriora repit, ea omenti pars, quam ſuperiorem ipſius membranam dicimus, à ventriculo exoritur. [o] Tertia enim ventriculi tunica, à peritonaeo pronata, ſecundùm totius ventriculi latitudinem [p] recta linea, & ut Ariſtoteles dicebat, ſuturae modò ex humili ſede ventriculi verſus anteriora, ſuperiorem omenti membranam ex ſe deducit. Quae ex dextris verſus ſiniſtra ſecundùm ventriculi fundum procedens, cavae lienis ſedi recta linea [q] implantatur, quò etiam inferioris omenti membranae ſiniſtra pars contendit: ambaeque, ſuperior videlicet & inferior membranae, lienis cavo ſimul commiſſae innaſcuntur. ita ſanè, ut commemoratus jam omenti ductus orbicularem efficiat circulum à dorſi medio ad jecoris portas, & hinc ſecundùm ventriculi fundum ad lienis cavum, & inde ad dorſi medium procedentem. Totum igitur ſemicirculum inferiorem à lienis cavo per dorſum ad ventriculi uſque dextrum latus pertinentem, inferiori omenti membranae attribuimus. ſuperiori verò membranae eam circuli partem adſcribimus, quae à ventriculi dextro latere per ipſius fundum ad cavam lienis ſedem ducitur. Inferior membrana toti poſteriori ventriculi ſedi [r] ſubtenſa, declivis, ac verſus anteriora fertur, atque ad humillimam ventriculi ſedem ſecundùm corporis latitudinem omenti membranam ſuperiorem contingit. hincque ambae mutuò ſibi incumbentes, deorſum ſuper inteſtina, ſubque peritonaeo ducuntur: & ſi in hoc ſuper inteſtina ductu membranae fortè non implicentur, illa anteriore parte, ac in lateribus obtegunt, & ad pubis uſque os humiliori ſuo extremo pertingunt. Si verò membranae, inteſtinorum ſedem duntaxat operiant, quae ſupra umbilicum conſiſtit, ac, quod frequenter evenit, in ſiniſtrum latus contractae jaceant, illae ſeſe viſui offerunt revolutae admodum, & velut in ſpiras collectae.

l 22 fig. ad g, k, h.
m Ad q. 7 muſc. tab.
n Hunc ductum potiſſimum petes ex 3 figura, dein ex quarta e, e, e, n, m, ζ, p, p, o, qui characteres circulum quodammodo circumſcribunt.
o 17 fig. k, k, k.
p ſecundùm R, T, S. 2 fig.
q Intuere 1 tab. 19 fig.
r Ut cernere eſt in 3 fig.

Lib. 3. Hiſtoriae de animal. & lib. 4. de partibus animalium.

Omenti cum colo nexus.

Membranae hae nullis nexibus inteſtinis connaſcuntur, praeter inferiorem membranam, quae in hominibus colo inteſtino pertinaciſſimè * continuatur per totam ejus inteſtini ſedem, quae ſecundùm ventriculi fundum prorepit. Neque id ſegniter obſervandum venit, quum inferior omenti membrana meſenterii loco ipſi colo inteſtino ſit, qua id ventriculo exporrigitur. Colum enim toto illo ductu nullam obtinet meſenterii partem, ſecus multo quàm in canibus & ſimiis, quibus omentum vix colo connaſcitur. quum tamen homini inferior omenti membrana, quà ventriculo ſubſternitur, non ſolùm meſenterii, quemadmodum nunc diximus, vicem gerat: imò ſi accuratè ſingula examinaveris, membranae inferioris omenti portionem inteſtinis exporrectam quodammodo ex tertia coli inteſtini tunica pronaſci fateberis. Atque

** Expende hic ſedulò quintam fig.*

id

id eo expendi velim diligentius, quo minus à Galeno, qui ſimiis nimium tribuit, animadverſum eſt: uti ſanè Herophilo & Ariſtoteli videtur fuiſſe perſpectiſſimum, qui omenti partem colon dorſo colligantem, omenti loco non habuere: ſed eam tantum partem, quae à ventriculi fundo & colo inteſtino enata, inteſtinis obducitur. Quamquam ſatius fore arbitror, eam quoque omenti partem, quae ventriculo ſubtenditur, columque continet, omento attribuere, quum ea omenti reliquae portioni ferè continuetur, & eoſdem uſus cum inferiori canum omenti membrana ſuppeditet: quamvis interim ex abundanti hominis colo, meſenterii vice ſit: ac quum duplici propemodum membrana inibi ſub ventriculo exſtruitur, meſenterii conſtructioni ac fabricae plurimum reſpondeat. Dein ſuperior quoque omenti membrana in homine inferiori membranae ad coli regionem, qua id ventriculo exporrigitur, adeò connata occurrit, ut quiſpiam nonnullis nexibus ſuperiorem omenti membranam colo quoque inteſtino ſecundùm ventriculi fundum connecti, haud abſurdè dixerit. Quod autem Galenus omentum modicis, & iisdem laxis nexibus, idque ad dextrum duntaxat latus colo inteſtino committi prodiderit, in cauſa fuere ſimiae, mediam inter canes & homines naturam ſortitae. Omentum namque canibus nulla ex parte colo, alicuive alteri inteſtino adnaſcitur. Simiis autem medio ſe habet modo: licet illae adhuc ad canis conſtructionem potius, quàm hominis accedant. Venae omento implicitae, ſolius venae portae ſunt ſoboles. nullae enim à cava in omentum, vel ubi id principium ſub ventriculo ducit (etſi aliter Galenus ſenſerit) pertinent. Venas namque inferiori membranae omenti diſpenſatas, ſi ad amuſſim ſingulas examinaveris, ab eo portae [s] trunco diſpergi invenies, cujus praecipua portio in lienem exhauritur, quemque doctrinae ſtudio graciliorem & ſiniſtrum portae truncum appellamus. Primùm itaque omentum portae [t] caudicem ex jecore proficiſcentem excipit, ſibi jam commemorandas in ipſo ductu propagines aſſumens. Ac inferior quidem omenti membrana [u] tres venarum radices admittit, ex humiliori ſede ejus portae trunci, qui ad lienem fertur, depromptas. Una notatu ſatis dignae magnitudinis in dextram potiſſimùm ejus membranae partem multiplici ſerie diſpergitur, quibuſdam ſurculis in colon quoque pertingens. Secunda jam commemorata amplior, aliquantulum poſt originem in duos mutuò multum abſcedentes ramos diducitur, à quibus poſtmodum in mediam inferioris membranae omenti ſedem, verſus ſiniſtram tamen magis, frequentes admodum ſoboles diffunduntur, quae homini in colum inteſtinum ea [x] ſerie pertinent, qua venas meſenterio intertextas, aliis inteſtinis exporrigi novimus. Tertia radix exigua, & non ſemper apparens, in ſiniſtram humilioris membranae partem aliquouſque, perinde ac in ipſum quoque colum, deducitur. Porrò ſuperior omenti membrana venas mutuatur à [z] duabus ſecundùm inferiorem ventriculi ſedem in ipſa membrana exporrectis. Ab his enim innumerae ſoboles deorſum in eam omenti membranam excurrunt, non quidem recto prorſus tramite, ſed obliquo quodammodo, & errabundo, ac ita ut retium funiculos implicari cernimus, in ſe nunc coëunte, ac nunc rurſus abſcedente. Ac proinde etiam omentum Graecis γαγγαμὼν & σαγήνη, ut & vulgò rete & reticulum dicitur. Quamquam fortè non à vario vaſorum ductu omentum ita fuerit appellatum: ſed quòd ab iis quibus committitur partibus [a] liberatum, & deinde diſtentum, rete piſcatorium uni accommodatum orbi referat. [b] Arteriae omenti ab illis pendent, quae ventriculo, lieni, jecori, & bilis veſiculae diſtribuuntur. has namque omnes non ſecus ac venas omentum tutò deducit, ac ab illis ſuarum peculiarium venarum conjuges adeò numeroſas adipiſcitur, ut quàm pauciſſimi venarum ſurculi, citra arteriae conſortium, ipſum perreptent. Item praeter commemoratas modò arterias, inferior omenti membrana aliquouſque [c] grandiorem in inteſtina porrectam defert arteriam. Sic [d] nervis quoque illis omentum intertexitur, qui à ſexti paris cerebri nervorum portionibus ſecundùm coſtarum radices exporrectis, jecori, lieni & ventriculo implantantur. Caeterùm [e] adeps, quo omentum abundat, in obeſis praepinguibusque hominibus plurimus, in macilentis modicus, in extreme ſiccatis & maraſmo mortuis, etiam aliquis reperitur: isque perpetuò venis & arteriis omenti attenſus, ad vaſorum quidem latera duntaxat quibus mediocris eſt: ſuperius verò, ac inferius quoque, quibus multus, accidit: adeò ut illis etiam vaſa alioquin gracilia pinguedine prorſus occultentur. In [f] intermediis autem vaſorum ſpatiis, nullus adeps aſſervatur: ut nec in aliis membranis, quis adeps innaſci conſuevit. unde etiam promptius colligitur, hunc ab exſudante è venis ſanguine, & membranarum frigore incraſſato, mutantisque corporis colorem mutuante progigni. Praeter adipem, qui ambabus omenti membranis communis eſt, inferior ipſius membrana poſteriori ventriculi ſedi ſubſtrata, privatim [g] glandoſum quoddam corpus impenſe magnum nanciſcitur: quod quia ſimplicis carnis ſpeciem quodammodo exprimit, Graecis καλλίκρεας & πάγκρεας appellatur, in canibus magis quàm hominibus rubens. Hoc praecipuis venae portae, arteriarum & nervorum ramis attenditur, ut illorum divaricatio inferiore membrana omenti duntaxat hîc ſuffulta, reddatur ſecurior, utque ventriculo inſtar ſubſterniculi ac pulvinaris etiam ſubjiciatur. Hujuſmodi planè [h] corpus ſubſtantiave eſt, quae duodeno inteſtino ſubtenditur, quaeque hactenus falſo ventriculi humilius orificium (ne quid incoctum efflueret) occludere credita eſt. Atque is profectò praecipuus maximusque omenti uſus mihi cenſe-

Venae omentum implicantes.

Lib. 6 de Admin. diſſect. Lib. 4 de uſu part.

Omenti arteriae.

Nervi omenti.

Adeps.

Glandulosum omenti corpus.

Omenti uſus.

s *fig. cap.* 5 *lib.* 3 F. 4 *fig. ad ſiniſtrum latus* *ſ.*

t *fig. cap.* 5 *lib.* 3 B. 4 *fig. l.*

u *fig. cap.* 5 *lib.* 3 L. S. V. *fig.* 4 *x.* *γ. δ. fig.* 5 B, C, D.

x 10, 11 *fig. in meſenterii imagine.*

z *fig. cap.* 5 *lib.* 3 H, Z. 2 *fig.* R, S. *dein* X, X. 4 *fig. o, o, ζ, dein q, q.*

a *Quemadmodum* 4 *fig.*

b *In* 2, 3, 4. *fig. venis attenduntur, & fig. cap.* 12 *lib.* 3 *m, ac ferè tota illius trunci ſeries.*

c 4 *fig. a. & fig. cap.* 12 *lib* 3 *ζ.*

d *Venis quoque et arteriis in* 2, 3, 4 *fig. adtenduntur et* 2 *fig. cap.* 2 *lib* 4 *γ, ζ. α, β, ζ, θ, ι, †.*

e 4 *fig. k ad i.*

f 4 *fig b.*

g *fig. κ, η.*

h 4 *fig. θ.* 12 *fig. ι, ι.*

ſetur, ut ſecurè ramos portae in lienem, ventriculum, & duodenum inteſtinum, ac coli non infimam partem exporrectos ſuffulciat, ac ipſi implexos deducat: ac dein ut arterias quoque & nervos illis quas modò dicebam partibus inſerendos ſuſtentet ac tueatur: & demum uſui potiſſimum reſpondeat, in utero quidem [i] exteriori foetus involucro, in capitis autem cavitate [k] tenuis qua cerebrum involvitur membranae. Deinde, quod haudquaquam minimum eſt, omentum dorſo ventriculum colligat, & rurſus jecur lienemque ventriculo unà cum vaſorum nervorumque interventu connectit: ut jam taceam, quantum homini firmando colo officium ſeparatim ſubminiſtret. ex accidente verò velut quoddam inteſtinorum involucrum tegumentumque efficitur, ipſorum calorem inſtar penicilli cujuſdam fovens ac continens. His ſanè uſibus omenti fabrica reſpondet. membraneum namque eſt, ut fortius venas, arterias, nervoſque ipſi implexos colliget, meliuſque inteſtinorum calorem reflectat, ac promptè cum inteſtinis ſubſidere extendique queat. Tenue autem, & potiſſimùm quà inteſtinis innititur, ne pondere gravet. Unde etiam Bruxellenſi noſtro idiomate plumae nomen meretur. Quòd verò omentum ſanguine & ſpiritu frequentibus illis venis arteriiſque aſſervato, inteſtinorum & ventriculi, qua parte ipſi attenditur, fovendo calori accommodum ſit, etiamſi non dicatur, manifeſtum eſſe arbitror. Caeterùm num adeps inſita ac peculiari natura calefaciendo proſit, an tantum penicilli carniſve aut membranae potius ritu juvet, non aequè ab omnibus conceditur, aliis quidem frigidum adipem, aliis verò calidum pronunciantibus.

i fig. 30 tabulae 1 E, E, F, F, 2 tab. I, I, K, K.

k conſpicitur pulchrè 2 fig. lib. 7.

Omenti fabricam ſuis uſibus reſpondere.

CAPUT V.

DE INTESTINIS.

Inteſtinorum imaginem potiſſimùm ſexta figura, & ſeptima, & octava, & nona exprimere conati ſumus. quamquam huc etiam faciat tertia figura, ſimul cum decima & duodecima.

Inteſtinorum conſtructionem, ipſorum officio & uſui convenire, tum demum opportunè narrabo, ſimulatque eorum ſitum, formam, ſubſtantiam, connexum, quaeque ipſis implantantur venas, arterias & nervos, ac ſi quid aliud ad eorum fabricae enarrationem reliquum erit, explicuero. Inteſtinorum igitur, quae Graecis ἔντερα dicuntur, nomine, non omnia in praeſenti complectimur viſcera, vel quae coſtas ſuccingente membrana & peritonaeo amplectuntur [a] organa: neque etiam vel ſtomachum & ventriculum, iis quae nunc inteſtina vocabuntur, adſcribemus: quum [b] ductus ab inferiori orificio ventriculi ad podicem uſque pertinens, ac ulnas Italicas utplurimùm quatuordecim & dimidiam longitudine aequans, peculiariter nunc inteſtinorum voce veniat comprehendendus. Et quamvis ille, ipſave adeò inteſtina continuum idemque ſint corpus, quum tamen in varios & multiplices & figura differentes anfractus ſpiraſque circumducantur, neque omni ex parte eandem ſitus, ſubſtantiae & formae naturam obtineant, ac denique alia alii ſedi contigua efficiantur, neque praecipuus omnium eorum uſus par eſſe videatur, ac ſi plura inteſtina forent, diſſectionum peritis ipſa enumerantur, primùm in [c] craſſiora & [d] graciliora haec dividentibus, atque ex illis rurſus ſingulis ternarium numerum, ut ſex ſint univerſa conſtituentibus, ad eum quaſi modum, quo idem continuumque perpetuò iter plura variis occaſionibus nomina ſortiri conſtat. Quemadmodum Lutetiae à divi Jacobi porta, ad eam uſque quae ſancti Martini dicitur, iter, etiamſi penè rectum ſit, neque per varios gyros procedat, nihilominus tamen ſexies (ſi rectè memini) nomen evariat: primùm à divo Jacobo, inde à parvo ponte, mox à templo beatiſſimae Virginis, & non multo pòſt ab ejuſdem ponte, inde ab oenopolio quodam, & poſtremùm ab aede ſancti Martini appellationem mutuans. Idem multo magis in fluminibus non regiis, & continuis quae per multos gyros procedunt viis, fieri cernimus. Caeterùm utcunque inteſtina invicem varient, omnia tamen inter ventriculum, & qua excrementa egerimus ſedem collocantur, forma tereti donata, ſed non omni ex parte aequè capaci & orbiculata. Subſtantiam habent membranea, verùm undique non pariter aut craſſam, aut tenuem: deinde duas peculiares tunicas orbiculiaribus, & alicubi etiam rectis fibris intertextas ſortiuntur, tertiam ad has tunicam à peritonaeo obtinentia. Venarum praeterea, & arteriarum, & nervorum ſurculos ſuſcipiunt, ſed non ubique ſimiliter numeroſos: quemadmodum nunc perſequi enitar, ab ipſo inteſtinorum exortu ſumpto ſermonis initio. Ex [e] humiliori itaque orificio ventriculi, quod in ſua elatiori, & dextro ipſius lateri proxima conſiſtit ſede, [f] principium inteſtinorum exoritur, illive orificio, ubi id craſſiori ſua † ſubſtantia introrſum protuberat, continuatur, & ſimulatque è ventriculo prodit, in poſteriora retortum, ſub ſede ventriculi poſteriore ſecundùm dorſi dextrum latus rectà deorſum [g] proficiſcitur, in nullos omnino anfractus revolutum. Quum primum verò ad inferiorem uſque

Quae hîc inteſtinorum nomine complectantur.

Inteſtina continuum quidem eſſe corpus, ſed pluralitatis numero, variiſque nominibus, diverſas ob cauſas donari.

Brevis inteſtinorum hiſtoriae enumeratio.

Inteſtinorum à ventriculo exortus, & gracilis ductus ſeu ſitus.

a Hujus & 6 lib. figuris ſunt obvia.

b 7 fig. I ab H, ad 8 fig. a.

c 8 fig.

d 7 fig.

e 14, 15 fig. H. 16 fig. k.

f 7 fig. I ex H.

† 16 fig. k.

g 7 fig. ab I ad K. 14, 15 fig. P.

h 7 fig. K, L. uſque ventriculi ſedem inteſtinum iſtud ſic occultatum, [h] pertingit, ſub colo inteſtino
i 6, 8 fig. P verſus Q. (quod paulo poſt, hàc [i] porrigi audies) latitans, mox ſiniſtrorſum retorquetur, ac velut
k 7 fig. ab L ad M continuo ductu. ex alto antrorſum aſſurgens, in frequentes innumerosque gyros & anfractus [k] revolvi-
tur, ac nullis omnino inteſtinis obtectum, ſedem univerſam quae ſub ventriculo ad pu-
bis uſque oſſa, & ad ilia utrinque habetur, implet: ea demum excepta, qua huic inte-
l 6, 8 fig. N, P, Q, R, S, T. ſtino colum inſtar orbis ad latera [l] circumduci, poſtea dicam. Horum ſanè anfractuum ſeu
revolutionum nullus omnino neque numerus, neque idem penitus ordo habetur, neque
illae magis dextram quàm ſiniſtram ventris ſedem occupant, praeterquàm quòd in dextro
latere ſupra ilium os ad pubem uſque, ampliorem ſedem, quam in ſiniſtro infarciant, co-
m ab R, S ad T. li nimirum, [m] anfractu quopiam eum in ſiniſtro latere locum ſibi privatim vendicante.
Utcunque verò multiplices, variisque hujus gracilis inteſtini conſpiciantur anfractus, per-
n ad 7, 8 figurae M. petuò tamen [n] è directo mediae ſedis dextri ilii ipſius formam amplitudinemque, & ple-
raque alia (uti pòſt ſubjungam) evariat, eandem nihilominus craſſitiem amplitudinemque
ab orificio ventriculi inferiori, ad illam uſque ſedem obſervans, niſi aliquando hujus in-
o Eſſet juxta L & K 7 figurae. teſtini [o] pars ſub ventriculi fundo ad dorſum proximè affirmata, inter diſſecandum capa-
cior, ampliorque reliquo inteſtini ductu (quemadmodum ſubinde fit) occurrat. Hujus- *Gracilis inteſtini in tria diviſio.*
modi itaque praeſentis inteſtini ductus viſitur, quod ter nomen, ac ſi tria eſſet inteſtina,
p 7 fig. ab I ad K. variat. [p] Primum quidem conſtituitur tota ea inteſtini pars, quae ventriculo ſubſtrata, *Primum.*
ab inferiore ipſius orificio rectà quodammodo eouſque deſcendit, ubi inteſtinum in an-
fractus orbesque primum convolvi incipit. ac de hujus inteſtini nomine aniles admodum
contentiones apud illos reperies, qui reſectione neglecta, futiliter de voce altercantur.
Sunt qui totam hanc partem quae duodenum digitorum longitudinem in viro ut plurimum
aequat, non inteſtinum, ſed ἔκφυσιν & exortum, ſeu proceſſum, vocandum contendant.
Alii, etiam ſi ipſius principium è ventriculo naſcatur, inteſtinum tamen eſſe, ipſiusque
orificium ἔκφυσιν, reliquum verò ipſius ductum, inteſtinum vocari affirmant, integros
commentarios nugaci diſceptatione implentes. Vocetur itaque nobis vulgato nomine
tanquam ſuccinctiore, duodenum, aut inteſtinum longitudinem duodecim digitorum ae-
q 7 fig. K. quans: ſiquidem id Graecis, δωδεκαδάκτυλον appellabatur. Secundum inteſtinum [q] illic *Secundum.*
incipit, ubi jam commemoratum in anfractus gyrosve primum convolvitur: & νῆστιν, ſeu
jejunum vocant, quòd inter diſſecandum reliquis inteſtinis inanius & magis vacuum re-
periatur. Hujus nomen alii explicare conantes, tanquam nihil unquam in ſe contineat, *Lib. 5 de Uſu part.*
ac per ipſum à ventriculo confectus cremor nunquam tranſeat, aut momento tantùm in
eo haereat, ſcribere videntur. Tertium inteſtinum vulgo nobis inter diſſecandum, uti *Tertium.*
& Graecis ἴλεον, à frequentibus fortaſſis quibus involvitur gyris anfractibusque nuncupa-
tur: & morbo nomen dedit, qui ex hujus inteſtini inflammatione obſtructioneque, &
interdum implexu quopiam obveniens, aegrosque miris cruciatibus torquens, ἴλεος Grae-
cis, & volvulus Latinis paſſim dicitur. etiamſi nonnulli tam ἴλεον quàm ἴλεος, non inte-
ſtini cujuſdam, ſed dicti nunc morbi, nomen eſſe contendant, gracilis tenuisve inteſtini
partem, quam nunc enarrare ſtatuimus, communi voce, tenue inteſtinum ad eum mo-
dum appellantes, quo colon inteſtinum ſubinde craſſi plenive inteſtini nomine privatim
donari novimus. Utcunque verò praeſentem inteſtinorum portionem intervallumne, te-
nue inteſtinum, aut manifeſtioris ſermonis gratia, veluti peculiari quapiam voce volvu-
r 7, 8 fig. N committitur M. lum, aut ileon nuncupare lubeat, [r] in craſſi inteſtini principium deſinit. Ubi autem
ipſius ſtatuendum veniat initium, non ſatis conjicere valeo. Equidem me latet, quan-
tam totius gracilis inteſtini portionem jejuni nomine, graviter de nominibus litigantes,
s 7 fig. ab L ad M. comprehendi velint: neque ſanè [s] à jejuni inteſtini initio, ad ilei uſque finem, manife-
ſtum aliquod indicium obſervo, quo jejuni finem ileique initium internoſcere queam. U-
bi enim duodenum inteſtinum in jejunum finire, jejunumque inteſtinum incipere dici-
mus, copioſiores venae ac arteriae, quàm propter ilei ad craſſiora inteſtina terminum,
occurrunt: verùm media medio ſeſe habent modo. Deinde jejuni initium rubicundius
eſt, ilei finis magis albicans. Ad haec, inter ſecandum jejuni initium fortè magis inane
ilei termino offenditur: at in medio ductu, uti & antea dixi, omnia ſunt media. Qua-
propter quis jejuni habendus ſit finis, aut quod ilei principium, non ſtatuo: id intrepi-
dè affirmans, nihil minus jejunum ab ileo quàm inanitione, quae à pleriſque Anatomi-
cis proponitur, dirimi poſſe. neque profectò minus duodenum, quàm id quod jejunum
vocant, inane reperitur: idque majores (ut dicam poſtea) ob cauſas. Hujuſmodi igitur *Gracilis inteſtini forma.*
gracilis inteſtini ter nomen emutantis, ductus ſitusque ſunt. Forma autem undecunque
conſtat ſimili, adamuſſim videlicet tereti, & omni ex parte aequè ampla, niſi interdum
t 13 fig. c in d. (ut prius quoque innuebam) quà dorſo proximè committitur, jejunumque incipit, ad [t] va-
ſis nimirum bilem ad inteſtina deferentis inſertionem, amplius obſervetur. Subſtantia *Subſtantia.*
u Pete harum conſtructionem ex 9 fig. quoque toti inteſtino gracili eadem eſt, membranea ſcilicet, modiceque admodum car-
nea. Conſtat enim [u] tunicis duabus, quarum interna durior magisque membranea eſt,
verùm interiore ventriculi tunica mollior: externa tenuior, magisque carnea: utraque
x 7, 8 fig. M. tamen tenuis eſt, & transverſis orbicularibusve fibris tantum intertexitur: niſi fortaſſis
a 9 fig. k, k finitur in L, ambiens i. externa, idque potiſſimum ad ilei in craſſiora inteſtina [x] terminum, rectas quoque, ſed
illas quàm rariſſimas nanciſcatur fibras. [a] tertia praeter duas peculiares tunica, à perito-
naei

naei membranis vaſa ad inteſtina ſecurè deferentibus originem ducit. Hae namque unà cum vaſis ad [b] cavam inteſtinorum ſedem pertingentes dilatantur, tertioque involucro inteſtina induunt. *Cava inteſtinorum pars, quae Anatomicis dicatur.* Cava autem inteſtinorum pars in externo ipſorum orbe, externave ſuperficie, Anatomicis nuncupatur, quam vaſa primùm attingunt, ſeu quae meſenterium reſpicit: gibba verò, huic contraria. Ac duodeno quidem inteſtino tertiam tunicam ea omenti [c] pars exporrigit, cujus beneficio inteſtinum id dorſo colligatur. Jejunum verò ac ileum tertiam tunicam à meſenterio, quod ea dorſo firmat, accipiunt. *Gracilium inteſtinorum venae & arteriae.* Sic duodenum quoque & jejuni initium [d] venam [e] arteriamque habent peculiares, ſecundum ipſorum longitudinem rectà deorſum ductas, multosque ſurculos in progreſſu illis diffundentes. Ac vena quidem à portae vena priuſquam meſenterio inſeratur principium obtinet: arteria autem, ab ea quae jecori offertur. Jejunum ac ileum frequentes venas arteriasque ſuas nanciſcuntur ab [f] illis quae meſenterio à portae vena, & ab arteriae radice ſupra renum arterias à magna originem ducente exporriguntur. pauci enim rami in graciliora inteſtina ab arteriae [g] propagine diffunduntur, quae à magna arteria poſt ſeminalium arteriarum principia originem ſumit. Neque etiam vaſa, quemadmodum in duodeno, ſecundum jejuni & ilei longitudinem deducuntur, ſed [h] velut ex meſenterii centro ex alto ſurſum tendunt, rectaque antrorſum in inteſtina pertingunt, in quae numeroſa ſobole arboris radicum modo implantantur, oſculis ſuis in internam inteſtinorum ſedem hiantia. *Nervi.* Ileum & jejunum [i] nervos quoque obtinent, derivatos à ramis ſexti nervorum cerebri paris, qui coſtarum radicibus exporriguntur. duae enim ab illis propagines utrinque ſingulae, ad meſenterium, & dehinc ad inteſtina, frequenti utcunque ſobole diſcinduntur. Duodenum verò [k] nervos, ſi quos habet, ab illis adſciſcit, qui inferius ventriculi orificium, & dextram fundi ſedem adeunt. Dein duodenum privatim id ſibi vendicat, quòd [l] meatus bilem flavam ad inteſtina deferens, illi implantetur. *Inteſtinorum glandes.* Idem quoque inteſtinum in hominibus, & adhuc magis in canibus [m] glandoſum illud corpus, cujus antea ventriculum deſcribens memini, peculiariter ſubſtratum poſſidet, ad vaſa illi inteſtino propria ſuffulcienda, & cavitatem ejus inteſtini lento humore irrigandam. Quamquam non duodenum ſolùm, ſed & reliqua inteſtina omnia lento quodam & lubrico humore interna ſede imbuantur, atque ut Rhazes non ineptè dicebat, fictilium vaſorum more invitrentur, inſtanneanturve.

Craſſorum inteſtinorum hiſtoria. At quum hujuſmodi pleraque craſſis etiam inteſtinis ſint communia, illa quoque nunc veniunt recenſenda. Ileum itaque inteſtinum ſub dextri renis regione à quodam craſſo inteſtino multis modis ipſo gracili inteſtino ampliore [n] excipitur, non quidem ac ſi quis diceret exactè in craſſi ejus inteſtini initium, ſed in illius juxta originem latus ſiniſtrum. Hoc enim inſtar globi cujuſdam praemagni extuberat, in ſiniſtro ſuo latere duo obtinens orificia. [o] unum quidem ileo inteſtino continuum, & magis ab origine diſtans: [p] alterum verò humilius, & ipſi origini propinquius. *Caecum inteſtinum cujusmodi.* cui continuum eſt in hominibus inteſtinum, quod τυφλὸν, ſeu caecum veteribus diſſectionum profeſſoribus vocatum eſſe nihil dubito. haud ignarus interim, quid hodie plerique de caeco inteſtino commententur: decepti profectò, quod inter craſſiora inteſtina id à Galeno alicubi recenſeatur, neque aliter quàm ſi amplus quiſpiam ſaccus, ac veluti alter quidam eſſet ventriculus, ab ipſo caeteriſque qui illum ſubſequuti ſunt Anatomicis deſcribatur. quum tamen in homine [q] id quod caecum appellandum duco, caeteris omnibus inteſtinis ſit brevius, atque arctiſſima omnium inteſtinorum parte multo anguſtius ſtrictiuſque, & craſſiori lumbrico in orbes convoluto potiùs quàm inteſtino ſimile: adeò ut caecum vix inteſtinorum appendicis loco, ac proinde minus longè in craſſorum inteſtinorum numero habendum eſſe videatur. Atque hinc fit, ſaccoſos noſtros caecosque Rabinos, quando hanc gracilem portiunculam in homine caeci inteſtini loco me commonſtrare vident, Galeni deſcriptione mihi obſtrepere, ac [r] amplum illud colli inteſtini initium ſaccum, aut ut ipſi loquuntur, Orbum & Monoculum neutiquam eſſe, turpiter contendere. Imò nonnullos reperias, qui de caeco inteſtino ſe paradoxa conſcribere glorientur, quòd non unum cum Graecis in caeco orificium, ſed duo ſibi proxima eſſe, in medium adferant. Quae ſi viderint, aut imaginati rectè fuerint, ea demum ſunt [s] quae in extuberantiore coli initio occurrunt: ac unum quidem foramen ilei inteſtini terminus eſt, alterum verò ejus quod caecum eſſe dico, initium. Neque eſt profectò cur minus credamus, gracilem illam inteſtini portiunculam meſenterio non annexam, ſed ſibi ipſi in orbes convolutam, & fibrarum beneficio haerentem, in homine caecum eſſe inteſtinum: quantumvis eam amplitudinem uſumque Galenus ipſi tribuat, quae huic minimè adeſſe viſuntur: quandoquidem is, ſuas potius caudatas ſimias hac appendice deſtitutas, quàm homines deſcripſerit, veteres autem qui homines aggrediebantur appendicem hunc inteſtini caeci nomine proculdubio donaverint. Deinde Galeni deſcriptio cani fortaſſis accommodari hîc poſſet, cui caecum inteſtinum multo quàm homini contigit amplius: neque in illo, ut in homine, inane propemodum reperitur. Quinetiam veras glires & ſciuros caecum hoc inteſtinum adeò amplum nactos ſcimus, ut amplitudini ipſorum ventriculi facilè reſpondeat, faecibusque turgidum in ſectione obſervetur: atque hinc conſtat, gracilem hunc appendicem in homine caecum eſſe, quum videlicet ductu ac ſitu & forma pariter (licet non amplitudine) illo-

[b] *Vide inteſtinorum nexum ad meſenterium* 10 *figura.*
[c] *Ad* θ 4 *fig.*
[d] *fig. cap.* 5 *lib.* 3 I.
[e] *fig. cap.* 12 *lib.* 3 q, *aut ſimul* 4 *figurae r.*
[f] *fig. cap.* 5 *lib.* 3 G. 12 *fig. k. dein fig. cap.* 12 *lib.* 3 ζ.
[g] *fig. cap.* 12 *lib.* 3 λ.
[h] *Ut cernere eſt in* 10, 12 *fig.*
[i] 2 *fig. cap.* 2 *lib.* 4 δ, λ.
[k] *ejuſd. fig.* α.
[l] 13 *fig. c.*
[m] 12 *fig. i, i.*
[n] 7, 8 *fig.* M. *in* N.
[o] 7, 8 *fig.* M.
[p] 7, 8 *fig.* O.
[q] 6, 7, 8 *fig.* O. 10 *fig.* F.
[r] 6, 7, 8 *fig.* N.
[s] *Sunt* O & M *ad* N *fig.* 7, & 8.

illorum animalium caeco inteſtino congruat, unumque (unde etiam caecum primò dictum eſt) nanciſcatur orificium. Inſuper ſummus profectò Naturae admirator Galenus, ſi hominis inteſtina unquam intuitus fuiſſet, hunc appendicem, & extuberans illud coli initium, ileique cum ipſo unitatem, & coli formam, longè ſecus deſcripſiſſet. quippe ſi aliud homo caecum nanciſceretur, eum appendicem minimè praeteriiſſet Galenus, quamquam ortu nonnihil in homine à cane variet. nam etiamſi utriſque in dextro ileo collocetur, hominis tamen caecum ex ſiniſtra magis coli initii ſede, quàm dextra principium ducit: ſecus ac in canibus, & quàm Galenus atteſtatur. Porrò ſi cum nonnullis, qui ſecanti mihi aſtiterunt, in homine quidem ad eum uſum, quem Galenus caeco inteſtino tribuit, appendicem hunc à Natura primùm formari dicerem, & ob nimiam hominum ingluviem ex ileo inteſtino à ventriculo confectum ſuccum, abſque eo ut is totus caecum ſubintret, protrudi: atque hinc appendicem in nobis, tanquam inutilem & marcidum, aliter fortè quàm in temperatis Galeni hominibus, pendere affirmarem, ad nugacem illam tergiverſationem deveniendum foret, qua alios quandoque quàm modò homines fuiſſe fateremur, praecipuè quum amplum hoc coli inteſtini initium in homine caeci inteſtini uſum abundè ſuppleat, & notae duntaxat gratia caecum in homine haberi videatur.

Craſſi inteſtini ductus, ſitusque.

In dextro itaque ileo ad humiliorem [t] renis dextri ſedem, extuberans [u] illud, & amplum rotundumque coli principium habetur, quod hinc ſenſim rectà ad jecur ſurſum [x] contendit, jecoriſque cavae parti nonnihil ſubſternitur, ac [y] bilis veſiculam in homine contingit: cujus etiam contactu, inteſtinum hic quandoque flavo colore tingitur. [z] inde ex dextro latere ſecundùm inferiorem ventriculi ſedem in ſiniſtrum fertur, ventriculi fundo attenſum: haud tamen, ut aliis viſum eſt, eum conſcendens: aut, ut vulgò dicitur, ventriculi fundo ſuperequitans. Quum primùm verò ad ſiniſtrum ventriculi latus pertingit, ſuper demiſſiorem anterioremve [a] lienis partem anfractus quoſdam leviter inflexos obtinet, ac paulatim ſupra [b] ſiniſtrum renem per ilium ſiniſtrum declive fertur, ſecundùm peritonaei latus ad pubis uſque oſſis regionem [c] deſcendens. [d] Hinc rurſus ſiniſtrorſum, quaſi ad umbilici uſque ſedem adſcendit, ac anfractum (quem à medicis clyſterum colicorumque cruciatuum occaſione perpendi optarim) hîc conſtituens, ad oſſis ſacri initium denuò fertur, [e] rectà deorſum ad podicem uſque deſcendens: ac in [f] viris quidem ſub veſica, in [g] mulieribus verò ſub utero oſſi ſacro & coccygis oſſi inſtratum. Huic inteſtino, ab ilei inteſtini fine ad podicem uſque pertinenti: & ſi par undique propemodum, praeterquàm in initio, ubi multo capacius apparet, ſit amplitudo, ipſum tamen figura ductuque variat:

Craſſum inteſtinum in colon & rectum dividi.

ideoque tanquam in duo inteſtina ſubdividitur, ut [h] quicquid à dextro ilio ſuper dextrum renem ſub jecoris cavo, deinde ſecundùm ventriculi fundum ad lienem properat, & hinc rurſus ſuper ſiniſtrum renem verſus pubem fertur: ac alium anfractum ſupra internam oſſis ilium ſedem faciens, ad ſacri uſque oſſis initium prorepit, Latinis pariter ac Graecis colon appelletur. [i] quod verò ab oſſis ſacri initio ad anum uſque pertinet, Graecis ἀπευθυσμένον & ἀρχὸν dicatur, Latinis longaon, rectum, & princeps.

Coli à recto differentia.

Colon enim in hominibus, non adamuſſim, ut in canibus, teres eſt: verùm per univerſum ipſius ductum ſuperius inferiusque [k] depreſſum, aequaleque ac leve viſitur, ad latera utrinque quadam ſerie, velut in [l] medios globos cellulaſque extuberans. Atque haec figura eo minus conſpicua fit, quo colon recto inteſtino vicinius accedit: quod exactè teres, non autem coli modo depreſſum extuberanſque cernitur.

Craſſorum inteſtinorum tunicae.

Ambo itidem, ut & caecum quoque, tunica extruuntur [m] duplici: quarum, ut in gracilibus inteſtinis, interna exteriore nervoſior, membraneave magis, & durior eſt. verùm colon interim utramque tenuiorem graciliorémque quàm rectum obtinet: & quanto colon recto magis conterminum eſt, tanto quoque ipſius tunicae craſſiores, meliuſque enutritae conſpiciuntur. Interna utriuſque inteſtini tunica transverſis duntaxat circularibuſque fibris, iiſdemque frequentiſſimis abundat: externa verò in colo inteſtino transverſas quidem nanciſcitur, ſed & rectas quoque quamplurimas obtinet, non quidem ſecundùm univerſam inteſtini ſuperficiem protenſas, ſed inferiùs duntaxat & ſuperiùs, ubi colon [n] depreſſum eſſe diximus. Secundùm enim eas coli impreſſiones rectae fibrae protenduntur, & coli tunicae ibidem ſunt robuſtiſſimae, admodumque ſpiſſae: & ut Galenus de pluribus animalibus innuebat, colon fortibus ligamentis utrinque ſingulis inibi conſtringitur, ſecundùm longitudinem deſuper ad inferna porrectis: quod mehercule & homini adſcripſiſſet, niſi illius inteſtina canum inteſtinis ejuſmodi ligamentorum ſpecie carentibus, reſpondere putaſſet.

Lib. 4 de Uſu partium.

Porrò exterior inteſtini recti tunica per totum inteſtini ambitum rectis fibris admodum frequentibus paſſim abundat, adeò ut haec plures rectas quàm orbiculares ſortiatur. Caeterùm [o] tertia craſſorum inteſtinorum tunica, quemadmodum & tertia gracilium tunica, à meſenterio ipſis vaſa porrigente pendet. quamquam coli inteſtini pars, ventriculi fundo attenſa, privatim in hominibus ab [p] inferiore membrana omenti tertiam adſciſcat tunicam, quòd haec coli ſedes ejus membranae beneficio ita dorſo affirmetur, atque reliqua inteſtina meſenterii interventu dorſo colligari novimus.

Coli & recti venae ac arteriae.

Coli itidem & recti inteſtinorum venae & arteriae, quas pauciores haec quàm inteſtina gracilia adipiſcuntur, à portae & magnae arteriae ramis pendent. Colo quidem inteſtino toto progreſſu, qui à dextro ilio ad ſiniſtrum ferè renem pertinet, arteriae venaeque, non ſecus quàm jejuno & ilio,

t 20 *fig.* T.
u 6, 7, 8 *fig.* N.
x 6, 8 *fig. ab* N *ad* P.
y 20 *fig.* H.
z 6, 8 *fig. à* P *ad* Q. *in ſexta ſecundum* F, F.
a 6 *fig.* G.
b 20 *fig.* V.
c 6, 8 *fig. à* Q *ad* R.
d 8 *fig. ab* R *ad* S. *& inde ad* T *ac* Y.
e 8 *fig. ab* Y *ad a.*
f 22 *fig.* * *ſub v.*
g 24 K *ſub* L.
h 8 *fig. ab* N *per* P, Q, R, S *ad* T.
i 8 *fig. ab* Y *ad a.*
k 6, 8 *fig.* V, V.
l 6, 8 *fig.* X, X.
m *Has petes ex* 9 *fig.*
n 6, 8 *fig.* V, V.
o 9 *fig. k, k educit l ſuper i & h.*
p 4 *figura e, e, e. &* 3 *fig.* A, A.

ilio, implantantur, ex alto ſcilicet ſurſum ſeriatim conſcendentes. at parti ipſius inferiori à ſiniſtro rene ad rectum uſque inteſtinum ductae, & ipſi pariter recto, venae arteriaeque, perinde ac [q] duodeno [r] porriguntur. [s] Una enim inſignis vena à portae ramis in mesenterium excurrentibus enata, & arteria etiam ab [t] illa principium ducens, quae ab arteria magna ad meſenterium ſub vaſorum ſeminalium exortu depromitur, ſecundùm dictam coli partem & rectum inteſtinum meſenterio ſuffultae, rectà protenduntur, ac in progreſſu ſurculos ſeriatim unoque ordine inteſtinis offerunt. Verùm de inteſtinorum venis ac arteriis in meſenterii deſcriptione rurſus pertractabitur. Nervos autem craſſiora haec inteſtina cum gracilibus communes habent, & utraque lento viſcidoque humore intus oblinuntur. Exteriori autem coli inteſtini ſuperficiei, quà id recto proximum eſt, & ipſi quoque recto, pingues quidam appendices magno numero paſſim ſubinde ac peculiariter adnaſcuntur. Dein rectum inteſtinum [u] muſculos voluntariae faecium excretioni praefectos ſibi privatim vendicat: quos quum in ſecundo libro ſim perſequutus, non eſt neceſſe hîc quoque recenſere.

Nervi. *Adeps inteſtinis obnatus.* *Recti inteſtini muſculi.*

[q] *12 fig. h.* [r] *ſecundum H fig. 10 & 12 fig. n.* [s] *fig. cap. 5 lib. 3 c ad d, d, e, e.* [t] *fig. cap. 12 lib. 3 λ.* [u] *8 fig. a, b, c, d. & fig. cap. 51 lib. 2 E, B, C, D.*

Inteſtinorum munus.

Sed admirabilis potius Naturae induſtria nunc conſideranda venit, quae inteſtina primùm potiſſimumque extruxit, ut horum beneficio quicquid in cibo ventriculi opera elaborato eſſet ſucculenti, ad jecur ſanguinis officinam duceretur: dein ut faeces, & quae ſuctui inepta eſſent, debitè excernerentur. praeterquam quòd inteſtina coquendi alterandique vi modica etiam prodeſſe credimus, ut à ventriculo ſcilicet prius confecta, abſolutius paulùm in ipſo per inteſtina ductu emutarentur. Atque ad hos ſanè ſcopos Natura reſpiciens, inteſtina artificioſiſſimè fabrefecit. quod enim praecipuè neque gratia eductionis excrementorum, neque concoctionis, ſed ut id quod in cremorem verſum eſt, per venas aſſumptum in jecur totum deferatur, inteſtina ad eum quem diximus modum, fabricata ſint, collectu eſt promptiſſimum. Primò quidem, quòd in nullo animali conſtructus ſit ventriculus illis organis contiguus, quibus egerendo idem expurgatur. quamvis non impoſſibile eſſet, ventriculum ad anum uſque extendi. Deinde, quòd plurimis animalibus inteſtina in multos frequentesque gyros & anfractus involvuntur. Poſtremò, quòd conſtet ventriculum cibum non antea demittere, quàm probè illum confecerit. Ventriculum igitur ſedi non eſſe contiguum, aut illi recto ſaltem meatu ductuve junctum, liquidò commonſtrat, aliud concoctionis eſculentorum, aliud verò redditionis digeſtioniſque, organum fieri oportuiſſe. Quippe ſi idem omnino exiſteret, metuendum eſſet, ne frequenter venae crudum inconcoctumque aſſumerent cibum: qui poſtmodum à jecore malè confectus, homini inutilis noxiusque foret. Sed & redditionis inſtrumentum, quod non rectà à ventriculo ad anum extenditur, at quamplurimis orbibus & anfractibus ſpiriſque (ne ocyus hominis nutrimentum non exſuctum elabatur) involutum viſitur, nunc dicta confirmat. Si enim alius venter ventriculo ſuccederet, eſſetque ille redditionis, ſicut hic concoctionis, promptuarium, nequaquam exiguo tempore, plurimum alimenti per venas frequentes in jecur ſuſciperetur. Nunc autem per innumeras venarum ſoboles, ex variis illis copioſiſque inteſtinorum anfractibus, quicquid ſucculenti à ventriculo confectum eſt, in jecur promptè tranſſumitur. Aliàs verò ſi raris venarum orificiis parum cibi in cremorem verſi, continuò incideret, tarda & diuturna ſuccederet digeſtio: quum neceſſarium ſit, ora vaſorum elaboratum ſuccum tangere. Si verò alter magnus venter priori ſubtenderetur, cibus omnino modicam ejus ventris ſedem tangeret, ſolam nimirum eam cui proximus attiguuſque ſuis parietibus eſſet. atque ita praecipua cibi portio, quantacunque ſcilicet eſſet in profundo, ſeu medio ejus ventris ſpatio, venarum apprehenſiones ſuctuſque effugeret. Sed nunc demum tranſitus anguſtia cibum in exiguas comminuens particulas, cogit, ut is propemodum totus tangat inteſtinorum tunicam, ad quam venae ſuis oſculis connivent. Etſi enim quid in tranſitu primi anfractus, vaſorum ora effugerit, per ſecundum quidem tangit: & ſi hunc praeterlabatur, tum omnino per tertium, aut quartum, vel alium eorum anfractuum qui frequentes numeroſique ſubſequuntur, ut tandem nullus effugiat, aut lateat, aut excidat cibus ad nutritionem utilis, quando lege Naturae & morbo liberum corpus diſpenſatur. Inteſtinorum itaque anfractus, ut quicquid ſucculenti humidique in confecto à ventriculo cremore eſſet, univerſum diſtribuatur, comparati ſunt. Et id praecipuè tenuium inteſtinorum munus eſt. Craſſa enim, & ſi ipſa quoque ad ſuccorum diſtributionem conducant, privatim tamen in hoc conferunt, ne continuò, ſed per longa intervalla egeramus. Haec enim tanquam venter aliquis ſiccis excrementis, uti veſica urinae, ſubjiciuntur, excrementaque ita in illis colliguntur, ut repentè univerſa ſimul educi queant: ſic tamen, ut & hinc aliquis homini uſus accedat. quippe ſi gracilium inteſtinorum ſuctum aliquid praeterfugerit, quum longiori mora excrementa in craſſis inteſtinis reſideant, ipſorum vaſa id exſugunt.

Inteſtinorum conſtructionis ratio. *Situs ratio.*

Quod autem commemoratis jam uſibus, quae de inteſtinorum conſtructione ſuprà ſcripſi, omnia competant, obiter quoque nunc ſubnectam. Haec itaque ad ventriculum ſtatim, à quo cibum accipiant, opportunè locantur: [x] Duodenum dein, etiamſi id fuiſſet utile, in nullos tamen anfractus ducitur, quòd ſub ventriculo, quà fertur, nullam omnino vacuam ſedem obtineat, in qua aptè in gyros flecti queat: praeterquam quòd

[x] *7 fig. ab I ad K.*

[y] por-

y 12 fig. h. z 7 fig. à K per varios anfractus, tandem ad M. a 10, 11 fig. L, L. b 6, 8 fig. N, P, Q, R, S, T.

y portae etiam venae à jecoris cavo prodeunti cedere oportuerit. z Jejunum verò & ilium mediam ventris ſedem juſtiſſimè occupant, quòd inibi meſenterii a centro ſint proxima, breviſſimoque ductu & venae portae rami, & arteriae magnae propagines illis hîc diffundi poſſint. Porrò de b coli ſitu nimis quàm miſerè ſe torquent diſſectionum profeſſores, quòd id quum excrementorum velut quoddam ſit promptuarium, ad ventriculi tamen fundum jecoriſque cavum porrigi conſpiciunt. Unde etiam alius quidem colon, quia faeces continet, innatoque calore deſtituitur, ad ventriculum ferri vult, ut illius vicinarumque partium contactu, id majorem concoquendi vim aſſumat. Alius autem ſub jecoris cavo colon deduci contendit, ut ex bilis veſicula in illud reſudans bilis, incitando, excrementorum egerendi vim feliciorem reddat. Alius verò aliud comminiſcitur: & interea nemo animadvertit, colon meſenterii centro non admodum debere vicinum eſſe, neque id venae portae ramos cavo jecoris proximos oportuiſſe aſſumere, quum parum quod exſugi deceat amplexetur. Ut itaque c grandior dexterve venae portae truncus breviori ductu gracilibus inteſtinis insererent, ac ſuccinctiori via cibum in ventriculo confectum ad jecur transferret, colon inteſtinum gracilibus cedit, ac veluti per diſtantia maximè à meſenterii centro loca procedit: atque hac etiam occaſione, id praecipua ſua portione ſiniſtram corporis ſedem occupat. Rectum autem inteſtinum illic commodiſſimè reponitur, quà opportunè paulatim aſſervata egerere tandem queat. Forma autem tereti in hoc inteſtina creantur, ut ſint capaciora, minusque injuriis occurſantibus expoſita. At anguſta ſunt gracilia inteſtina, ut minima quaeque cibi portio ab ipſorum tunicis, adeoque ipſorum vaſis tangatur. Craſſorum inteſtinorum magna eſt amplitudo, ut multa colligere poſſint, ac ne frequentiùs egeramus opitulentur. Subſtantia conſtant, facilè quae continet amplectente, & rurſus à contentis diſtendi apta. d Duplicem verò habent tunicam, ut injuriis innoxiè ferendis magis ſint idonea. nam interior aliquando in inteſtinorum difficultatibus, aliiſque diuturnis affectibus putreſcit, exteriore ſalva: unde & aegri nonnulli evadunt. Porrò interior gracilium inteſtinorum tunica e interiori ventriculi tunica mollior eſt, quòd nulla aſpera intritave illa, ſicut hic, recipiant. Exterior verò inteſtinorum tunica exteriore ventriculi minus fortè carnoſa eſt, quoniam digeſtionis potius quàm concoctionis organa ſunt. Caeterùm exterior craſſorum inteſtinorum tunica, tanto gracilium interiore tunica durior eſt, quanto illa materiam continent duriorem, & à ſucco magis liberam. Quandoquidem quae gracilibus continentur inteſtinis, liquida, fluida, aqueaque adhuc ſunt: quae autem craſſis, dura. Utraque inteſtinorum tunica transverſas ſortitur fibras, ut ocyus quod in illa defluit propellant, itaque citò univerſus ſuccus ad jecur exſugatur. At externa recti inteſtini & coli tunica, praecipuè quoque rectas fibras obtinuit, ut hae velut vinculum circularium fibrarum efficerentur, ne fortè quum illae dura excrementa crebrius protrudunt, invicem abſcedant, divellanturque. atque hac potiſſimùm occaſione recto inteſtino, ut quod ſicciora excrementa amplectitur, ejus generis tribuuntur quamplurimae. Quamquam fortaſſis non ob id ſolùm ut transverſas colligent, rectae fibrae huic offerantur, ſed etiam ut recrementa alioquin non admodum ſequacia, illae attrahant. Tertia inteſtinorum tunica ſecundae velut propugnaculum eſt, & copula, cujus beneficio inteſtina f meſenterii interventu dorſo colligentur. Caeterùm venae arteriaeque (nam & hae mihi ex inteſtinis aliquid elicere creduntur) non omnibus pari numero ac frequentia diſtributae ſunt, quod non in omnibus inteſtinis eadem exſugenda ſuccorum ſit copia. Quo enim inteſtina ventriculo in continuitate viciniora ſunt, eo plus optimi cremoris continent: ac proinde frequentiora vaſa gracilibus inteſtinis deferuntur, pauciora craſſis. & pari hac ratione pauciores venae ventriculo, quàm tenuibus inteſtinis inſeruntur: quoniam qui in ipſo continetur cibus, non ſemper plenè confectus mutatusque eſt. Quemadmodum verò venas, ventriculum, ut ſanguinem illi ad nutritionem offerant, etiam implicare nihil dubito: ita quoque eaſdem venas, quae cremori ex inteſtinis aſſumendo, & eodem in jecur trajiciendo, famulantur, ad praecipuam illorum pariter enutritionem ſubſervire, ſanguinemque ipſis commodum adferre exiſtimo, cremorem inteſtinis alioquin contentum, ad ipſa alenda nihil accommodare (quicquid alii ſentiant) arbitratus. Caeterùm inteſtina nervis donantur, ut infeſtantes humores dignoſcant: quandoquidem ſi ſenſus penitus eſſent expertia, nihil obſtaret, quin ex flava bile, aut alio mordaci ſucco inteſtinum penitus ſubinde corroderetur, priuſquam homo ſentiret. jam verò bilis g meatus in duodenum inſertus, inteſtina bilis influxu ſtimulans, eorum actionem vehementer adjuvat, ac pituitam ipſis inſidentem expellit. Atque haec praecipua, praeter ſucci tenuitatem, cauſa eſt, cur jejunum inteſtinum ſuum quem continet cremorem ocyus quàm reliqua transmittat. nam dum bilis adhuc cremori non mixta, inteſtini lateribus adfluit, ſua acrimonia id magis ſtimulans, ad ea quae continentur velocius propellenda invitat. Reliquae enim inanitatis jejuni cauſae, ut ſuccorum optimorum copia, frequentes venae, proximus jecori ſitus, & ante haec omnia deorſum rectà tendens inteſtini ductus, & liquidiſſimus adhuc ſuccus, duodenum magis jejunum debere eſſe, documento ſunt. Quamquam bilis in ipſum influens, & illud quoque ad ſubitam excretionem irritat, impellitque. Sed de bilis natura, ipſiusque meatibus, ſuo poſtea loco accuratiùs pertractabitur.

Marginalia: c fig. cap. 5 lib. 3 G. — *Inteſtinorum formae ratio.* — *Subſtantiae.* — d 9 fig. h & i, quibus ob ducitur poſtea L à k, k. — *Tunicarum.* — e 17 fig. m. — *Fibrarum ratio.* — f Spectatur id fig. 10. — *Venarum arteriarumque ratio.* — *Nervorum ratio.* — g 13 fig. c ad d. — *Veſiculae bilis meatus inſertionis ratio. Quamobrem jejunum inteſtinum cremorem ocyus tranſmittat.*

CAPUT VI.

DE MESENTERIO.

Meſenterium inter caeteras figuras oſtendit undecima, mox decima & duodecima, & non perfunctoriè vigeſimaquarta.

Meſenterii nomina.

Corpus μεσεντέριον & μεσάραιον Graecis nuncupatum, Gaza in Ariſtotelis hiſtoria de Animalibus lactes appellavit: Cicero autem in tertio de Natura Deorum libro, inteſtinum aliquod iis Graecorum vocibus dici non admodum rectè arbitratus, illas vertit interpretaturve medium inteſtinum. Quia verò hîc deſcribendum corpus, in inteſtinorum numero neutiquam venit comprehendendum, & quia lactes non idem omnibus ſignificant, & medianum vox parum adhuc recepta videtur, non inopportunè à Graecis nomen mutuabimur. Meſenterium itaque (quod etiam pinguis membrana, quum etiam reliquis omnibus membraneis univerſi corporis partibus obeſior pinguiorve exiſtat, privatim nuncupatur) ad poſteriorem inteſtinorum ſedem [a] locatum eſt, vinculum, cujus beneficio inteſtina invicem & ad dorſum colligarentur, futurum. Ut verò id adeò inſignem uſum commodè praeſtet, dura membraneaque conſtat ſubſtantia. Ex [b] duabus enim mutuò attenſis accumbentibusque membranis, à peritonaeo originem ducentibus, praecipuè extruitur, ipſiusque formam inteſtina ab illo colligata, propemodum effingunt, & variant. Ut namque inteſtinorum omnium non par anfractuum ductus eſt, ita quoque non eadem undecunque meſenterii effigies. Quam Galenus fortè animadvertens, etiamſi meſenterium omnino continuum ſit, nihilominus tria meſenteria quodammodo in libro de Venarum arteriarumque ſectione recenſuit: [c] unum medium, [d] aliud dextrum, [e] tertium ſiniſtrum eſſe inſinuans. Ac ipſum quidem medium appellare arbitror meſenterii partem, jejunum iliumque inteſtina dorſo colligantem: quae anguſto orta principio, in miram amplitudinem latitudinemque ducitur, ut omnibus jejuni iliique inteſtini connaſceretur anfractibus. Dextrum verò & ſiniſtrum appellare potuit, quod colon inteſtinum, & rectum dorſo alligat, dextrum quidem in dextri ilii regione, ſiniſtrum verò in ſiniſtro ilio collocans. Meſenterii itaque pars gracilibus inteſtinis peculiaris, ſimilem omnino cum [f] inferiore, & colon quà ſecundùm ventriculi fundum exporrigitur continente omenti membrana ſortitur exortum. Ex [g] magnae enim arteriae & venae cavae tunicis, quas ea vaſa ſecundùm univerſum per lumborum vertebras ductum à peritonaeo obtinent, membraneae fibrae admodum frequentes exſurgunt, ſtatim in duas degenerantes membranas, quibus mutuò adnexis, meſenterii pars gracilia inteſtina dorſo colligans efformatur: partes autem colon & rectum dorſo connectentes, ab illis peritonaei regionibus principium ducunt, ſecundùm quas haec inteſtina exporriguntur, peritonaeo fibras quaſdam, quae in meſenterii membranas degenerent, illic continuò emittente. Verùm meſenterii ſubſtantia non in hoc ſolùm, quo validius inteſtina dorſo adnecteret, membranea eſt: at alterius etiam magni cujuſdam uſus gratia, quo [h] venas omnes ex jecoris porta, & [i] propagines à magna arteria ad inteſtina excurrentes tutò continet: ac ne illae, dum homo ſalit, aut cadit, disrumpantur, tutò ſecureque admodum ſuffulcit. Grandior enim venae portae truncus, qua meſenterium juxta renum regionem à dorſo pronaſcitur, inter duas meſenterii membranas ducitur, arteriam habens comitem, quae à magna arteria, priuſquam haec ad renes ramos diſpergat, in hoc ut in inteſtina diffundatur, originem ducit. Huc quoque pertingunt [k] duo nervi, utrinque nimirum ſinguli, ab illis pronati ramis, qui à ſexto nervorum cerebri pari coſtarum radicibus exporriguntur. Adeò ut ingens is venae portae truncus, & dicta nuper arteria cum duobus illis nervis ſimul meſenterii [l] centrum ſubeant, atque inter duas ipſius mutuò cohaerentes membranas ingrediantur, tutoque poſtmodum per univerſam meſenterii ſedem numeroſa ſobole ad inteſtina procurrant. Praeter commemoratam nuper arteriam, alia quaedam magnae arteriae [m] propago, ſub ſeminalium arteriarum initiis exorta, eam meſenterii partem ingreditur, quae ſub renum regione à dorſo principium obtinet. Venas autem nullas, praeter dictum nuper venae portae truncum, meſenterium admittit. Neque ſatis aſſequor, quid Galenus ſibi velit, quando inteſtinis, ipſique adeò meſenterio venas offerri teſtatur, in jecur non terminatas, aut (ut alii vertunt) ad jecur non trajicientes. niſi fortè aliquas cavae venae propagines in inteſtina diſſeminari indicaverit: quamquam & illae in jecur tandem vel ipſius ſententia terminarentur, etiamſi forſan cremorem ex inteſtinis jecori non offerrent: at potius inteſtinis meſenterioque enutriendis, privatim conducerent. Verùm hactenus nullam vel tenuiſſimam ſobolem à cava vena in inteſtina meſenteriumve pertinere, quantumvis diligenti reſectione deprehendi. Et quum Galenus in ſexto de Adminiſtrandis ſectionibus, quemadmodum & quarto de Partium uſu, peritonaei proceſſus, ac omenti meſenteriique ex illis initia & ductum, perquàm diffuſe commemorat, & cum illis proceſſibus venas diſtri-

Left margin notes: *Ipſius ſitus.* — *Subſtantia.* — *Forma ac corpus.* — *Subſtantiae meſenterii ratio ac uſus.* — *Venae, arteriae & nervi.* — *Lib. 4. de Uſu part.*

Right margin notes:

a *Uti videre eſt in* 10 *fig.* & 12.

b 24 *fig.* F, F *una, altera* G, G. *ſic* & 11 *fig.* X, Y.

c 11 *fig.* N, N, O, O.

d 11 *fig* P. *verſ.* Q. 12 *fig. m.*

e 11 *fig.* R, S, T.

f 4 *fig. e, e, e,* & 5 *fig.* A, A.

g 25 P, Q.

h *fig. cap.* 5 *lib.* 3. G, *b, b, b.* & 12 *fig. k.*

i *fig. cap.* 12 *lib.* 3 ζ, λ.

k 2 *fig. cap.* 2 *lib.* 4 δ, λ.

l 10, 11 *fig.* L, L. 12 *fig. l.*

m 25 *fig.* ζ *ſub f.*

diſtribui deferrique docet à magna vena ſecundùm ventriculi longitudinem deſcendente, arbitror Galenum [n] portae venam ſubaudire: non verò [o] cavam, adeoque magnam, quae dorſo inſidens, cum magna arteria ipſi comite ſub ventriculo declivis fertur, inceditque, ubi peritonaeum praecipuè oritur, & omento meſenterioque potiſſimum originem praebet. Et ſi fortè quis (uti ego nonnunquam feci, atque à me inter diſſecandum in ſcholis aliquando cavae propagines in ventriculum & meſenterium excurrentes, ab aſtantibus fruſtra ſunt expetitae) aſtruet, Galenum ibidem de magna aliàs, cavave, non verò portae vena, ſermonem inſtituiſſe: ego lubens conceſſero, ejuſmodi propagines quantumvis modicas & graciles, me adhuc latêre. Dein Herophili ſententiam à Galeno in quarto de Uſu partium adductam, de univerſa portae vena eum in modum intelligendam arbitror, quo nos de ejus uſu egimus, quum proponeretur, non totam portae diſtributionem in hoc tantum fieri, ut à ventriculo confectus ſuccus in jecur trajiceretur, ac ex vulgi etiam opinione melancholicus ſuccus lieni offerretur: verumetiam ut pleriſque inſuper partibus alimentum ſuppeditaretur, quemadmodum vel illi portae venae oſtendunt [p] ramuli, qui variè per omenti membranas inteſtinis inſtratas excurrunt, & [q] qui in omenti & meſenterii [r] glandulas terminantur, neque ultrà incedunt, ſolique ita nutritioni famulantur. Portae verò propagines in inteſtina inſertae, ſimul ad cremoris in jecur trajectum, & ſanguinis enutriendis inteſtinis idonei deductum, ſubſervire mihi videntur, mutuam materierum transſumptionem neceſſariò multiſque argumentis (uti aliàs docebitur latius) concedenti. adeò, ut praeter commemoratas venas, nullae aliae in inteſtina & meſenterium pertinentes, hactenus mihi fuerint obviae. Caeterùm, ut in canibus (ne hîc fortè praeter ſententiam in nugaces ſcholarum diſceptationes incidam) vaſorum per meſenterium inceſſum adinvenire promptum eſt: ita contrà, ambae meſenterii membranae in iiſdem difficulter expenduntur. quòd illis macilentius quàm homini obtigerit meſenterium: quodque ideo ipſorum meſenterii membranae invicem omni ex parte (niſi quà vaſa admittunt) perinde ac ſi ſimplici unaque membrana id conſtaret, connatae viſuntur. At in homine binae meſenterii membranae inventu ſunt perquàm faciles, quum multa intercedente pinguedine, invicem diſtant. Ut enim homo copioſa undecunque abundat pinguedine, ſic meſenterium quoque praepingue adipiſcitur, ſanguine hîc ex vaſis reſudante, membranarumque vi in adipem mutato. Praeter adipem aliud quoque meſenterio accedit. non enim ſagaci Naturae ſat eſſe viſum eſt frequentem illam vaſorum ſobolem meſenterii membranis contineri, quin glandoſum corpus, ſingulis vaſorum ſciſſionibus, ita undequaque ſubſtruxit ſimul & circumpoſuit, ut nulla ipſarum invalida fieri, aut per motum quaſſari poſſet: non ignorans, quidvis ſuſcipiendis noxis opportuniſſimum eſſe, ubi in ramos diducitur. Ac proinde ad meſenterii quidem [s] centrum, ubi prima vaſorum fit diſtributio, grande corpus glandoſum exſtruitur, inſigniores ac primas vaſorum diſſectiones ſecurè admodum ſuffulciens. Per reliquam verò meſenterii ſedem, ſingulis propè vaſorum diductibus Natura [t] glandulam quoque aliquam interjecit, diviſionis robur ſimul ac firmamentum futuram. Adeò ut ſimul quoque glandulis illis accedentibus, meſenterii membranae vaſa verſus inteſtina tutiſſimè deferant, inteſtinaque omnia dorſo quàm aptiſſimè colligent, ac demum [u] tertiam inteſtinorum tunicam efforment. Quum enim meſenterii membranae, vaſa ad appellatam nobis cavam inteſtinorum partem deducunt, ipſis inteſtinis ſimul cum vaſis adnaſcuntur: atque hîc invicem abſcedentes, ſingulae per ſuum inteſtinorum latus contendunt, in tertiamque inteſtini tunicam degenerant: hac occaſione fortius inteſtina ligantes, & validius vaſorum propugnaculum conſtitutae.

Meſenterii adeps.

Glandes.

n *tota fig. cap.* 5 *lib.* 3. *& hic* 4 *fig. l.*
o 20 *fig.* Q *&* 22, 23 *fig. g, non h.*
p 4 *fig. q, q, i.*
q *fig. cap.* 5 *lib.* 3 M.
r 4 *fig. n, n. &* 11 *fig* L, L. M, M.
s 10, 11 *fig.* L, L. 12 *fig. l.*
t 10, 11 *fig.* M. *ſed maximè in* 24 *fig. ad* F, F. G, G.
u 9 *fig. k, k conſtituit* L.

CAPUT VII.

DE JECORE.

Jecur pleraeque oſtendunt figurae: verùm inter caeteras duodecima & vigeſima cavam ipſius ſedem in primis ſpectandam offerunt. Gibbam verò proponit decimaoctava, & aliqua etiam ex parte ſecunda, ſexta, ac vigeſimaſecunda, & vigeſimaquinta, quae & cavae regionis nonnihil exprimunt.

Jecoris ſitus.

Jecur, nutritionis organorum facilè praecipuum, & ſanguinis craſſioris officina, animaeque cibos ac potus, quaeque corporis naturae neceſſaria ſunt, appetentis fomes, elatiſſimam miniſtrantium ipſi partium regionem ſibi vendicat. Mox enim ſub [a] ſepto transverſo [b] collocatur, maximam inferioris illius ſedis regionem occupans. Totam namque dextram ſepti partem contingit, parum admodum ejus partis intactum inibi relinquens, quà ſeptum undecimae duodecimaeque coſtis adnaſcitur, [c] ſuaque ligamenta, quibus vertebris colligatur, porrigit. Mediae autem ſepti parti univerſae jecur ſubtenditur, ſiniſtrae

a 7 *muſc. tab.* Δ.
b *Videtur id* 2, 6, 12, 20, 22, 25 *figuris, & ultima quoque fig. lib.* 3.
c 7 *muſc. tab. o, p.*

ſtrae verò parti non itidem: quamquam hujus magnam quoque ſedem teneat, totam videlicet anteriorem, ad eam uſque ſedem, qua ſiniſtrum ſepti latus coſtarum medio (quod ab ipſarum radicibus ad finem uſque eorundem metior) incumbere incipit. adeò ſanè, ut longè magis quàm noſtris viſum eſt medicis, in ſiniſtrum latus jecur [d] pertingat. Neque verò ſepti transverſi latitudinem ullibi excedit: niſi quòd paulo demiſſiùs, quàm [e] mucronata conſiſtit cartilago nonnunquam, & potiſſimùm arctato thorace dependeat. quod etiam tanto fit manifeſtius, quo majus homini jecur (quemadmodum pueris ferè) accidit.

Situs ratio. Porrò humanum jecur majorem ſui portionem in dextro latere extenſam habet, propter [f] lienem, qui ipſo dignitate multo inferior, ſiniſtram ſedem erat occupaturus. Ut igitur corpus redderetur aequilibre, ſagax Natura minorem jecoris partem in ſiniſtra deduxit: uti aves manifeſto atteſtantur, quibus jecur aequaliter in utrunque latus, ut & canibus propemodum, conſiſtit. His enim quia gracilis, neque valde ponderoſus contigit lien, magna jecoris portio in ſiniſtram fertur. Quocunque tamen deducatur jecur, etiamſi ſub ſepto, ipſoque in peritonaeo locetur, eam ſedem perpetuò obtinet, quae coſtis ſuccingitur: adeò ut cibi organorum ſitus magnam rurſus Naturae oſtendat providentiam.

Jecur maxima ex parte coſtis ſuccingi, munirique. Quum enim abdomen propter ea quae extendi ſubſidereque crebrò debent organa, oſſibus deſtituatur, Natura eas partes, quarum gratia illud oſſibus carere voluit, ab injuriis minus texit: reliquas verò hac extenſione non indigentes, tutiſſimè condidit. [g] Atque ita peritonaeo inter diſſecandum aperto, primùm occurrunt, ventriculus, inteſtina, veſica, & uterus. Verùm jecur, lien, renes, vena cava, & arteria magna, tutiùs recondun-tur.

Jecoris forma. Forma jecoris varia eſt, & ſuis quibus accumbit organis reſpondens, non aliter quàm ſi id nullam peculiarem exigeret formam, & ſibi à vicinis partibus, inſtar fictilis terrae, quamvis effigiem indi ſineret. Nam & ſuprà, & retrò omni ex parte qua ſeptum [h] ſpectat, gibbum laeveque admodum viſitur, nullis omnino extuberans proceſſibus: & cavitati ſepti, quae in inferiore ipſius ſede neceſſariò [i] conſtituitur, ad amuſſim congruens. Videtur enim jecur velut gleba illi inferiori ſepti ſedi impreſſum fuiſſe, ac ab ipſa hîc formatum. [k] Ne verò venae cavae caudex ſecundùm poſteriorem jecoris ſedem protenſus, aut hujus gravitate, aut ſepti transverſi motu comprimeretur, tantus ſinus in poſteriori jecoris ſede exſculptus eſt, quantus amplectendo innaſcendoque cavae caudici ſufficiat. Caeterùm [l] inferiori ſede, jecur admodum amicè ventriculo cedit, ac ab illo (quem rotundum, ſecundumque corporis latitudinem oblongum neceſſariò procreatum eſſe diximus) cavum efficitur: & laeve quidem hîc etiam exiſtit, ſed non undecunque proceſſibus [m] tuberibusve & ſinibus liberum. Quemadmodum enim organa quibus jecur cava ſui parte incumbit, ſimplici quadam ſuperficie neutiquam gibba ſunt: ita quoque jecùr unica ſuperficie haud ſinuatum eſt, ſed rupis praecipitio aliqua ex parte accedit. Quà namque [n] duodenum exporrigitur inteſtinum, & vena [o] portae à jecore prodit, jecur quodam [p] tubere prominet, ſedem quam hîc vacuam reperit adimpleturum. Praeterea ubi bilis [q] veſicula cavae jecoris regioni innaſcitur, ſinus in illa exſculpitur, medium ejus veſiculae corpus eleganter excipiens. Ad haec, jecur quoque ea parte [r] ſinum adipiſcitur, qua ſtomachum tangit, illique ſeptum tranſeunti, & ſuperiori orificio ventriculi continuando, locum praebet. Adeò ſanè, ut jecur nullam peculiarem formam obtineat, ſed eam quae à conterminis partibus ipſi imprimitur. Velut canum caprarumque ſectio pulchrè atteſtatur, in quibus jecur privato ſinu ſuperiorem dextri renis ſedem concinnè admittere cernitur.

Jecur nulla peculiari eguiſſe forma. Atque hoc rectè à Natura factum eſt, quum jecoris munus nullam ſeparatam propriamve expetat figuram: uti contra ventriculus, inteſtina, veſicae, & ejus generis permulta, quae amplam cavitatem eamque unicam neceſſariò obtinentia, opportuniſſimè quoad licuit rotunda aut interdum teretia effinguntur, & ſeptum quoque transverſum ob ſuam functionem dilatando thoraci in primis praefectam, neceſſariò quam nunc ſortitur formam obtinuit. Jecoris autem ſubſtantia & venarum per ipſum reptantium ſeries, facilè tibi documento erunt, ad ipſius uſum quo ſanguificationis eſt officina, magnum id & craſſum oportuiſſe fieri organum: ac nihil intereſſe, utrum rotundum an oblongum, gibbumve an cavum extrueretur. Jecur itaque ſuperiùs poſteriusque quà ſeptum ſpectat, praeter ſinum venae cavae caudici paratum, exactè gibbum & laeve eſt, & quà ventriculum amplectitur, omni propemodum ex parte cavum cernitur. Rurſus ubi poſteriori ventriculi ſedi & dextro ipſius lateri attenditur, craſſiſſimum eſt: quà verò ſuperiori orificio ventriculi ejusque ſedi ſuperiori verſus ſiniſtrnm incumbit, tenue apparet, & ſenſim hominibus illic in acutum fertur [s] angulum. In dextra verò parte rotundum quodammodo & orbiculare obſervatur: & nuſquam tenuius eſt, quàm in ambitu, & praecipuè in anteriori ipſius ſede. ubi interdum impreſſiones quaſdam proponit, ſed omnes exiguas, praeter [t] unam patulae ſectionis modo anteriori ipſius parti inductam, ac à mucronata pectoris oſſis cartilagine parum in dextrum jecoris latus vergentem, & veluti [u] foramine quodam ad eam jecoris ſedem penitius pertinentem, à qua portae venae [x] caudex principium ducit. Atque haec ſectio inſtar foraminis eſt, quo umbilici [y] vena hominis jecori implantatur: cujus jam, non autem canis aut porci jecoris formam enarramus.

Humani jecoris formam à canum & porcorum jecoribus variare. Quae enim diſſectionum profeſſores de jecoris forma ac penulis ſeu fibris (quas λόβους Graeci vocant) commentantur, è canum potius & ſimiarum ſectionibus,

d *Ad* O *fig.* 12. & *ad* C *fig.* 20.
e 6 *fig. ſub* A *habetur* D, D.
f 20 *fig.* O, O, P.
g *confer* 2 & 6 *fig. cum* 20, 22, & 25.
h *fig.* 18 & 22 *praecipuè.*
i 7 *muſc. tab.* Δ.
k *Id totum pete ex* 18 *figura.*
l 12 *fig.* I, K *cedit* P, Q.
m 12 *fig.* N, N. 20 *fig.* G, G.
n 15 *fig.* P.
o 12 *fig.* h.
p 12 *fig. inter* N, N.
q 20 *fig.* H.
r 12 *fig.* φ *cedit* R. 20 *fig.* E *ſpectat* F.
s 20 *figura juxta* C.
t *Inter* H, H 2 *figurae.* & *ad* E 6 *fig.* & *ad* D 20 *fig.*
u 20 *fig. quaſi à* D *ad* G.
x 20 *fig.* I.
y 2 *fig.* F *ad* G.

bus, quàm hominum didicerunt. Humanum enim jecur in fibras, porcini, & multo adhuc minus canini jecoris modo, non diſcinditur. Nam unicum continuumque praecipua ipſius ſubſtantia corpus hominis (quemadmodum ferè & bovis) jecur eſt: canis verò jecur in quinque, nonnunquam in ſex aut quatuor tantum partes ſeu fibras, ſolarum venarum interventu invicem continuatas disjunctum occurrit. Porcis autem jecur in pauciores fibras venis duntaxat haerentes, dirimitur: aut etiam in plures quatuor vel quinque, ſi ſectiones quoque impenſe altas fibrarum vice numerare lubeat. Atque hinc natum eſt illud medicorum commentum, quo ventriculum à jecore quinque fibris manus apprehendentis modo, amplecti aſſerunt. Quin Graecorum nonnulli, neſcio à quibus ut teſtantur mathematicis medicis nomina mutuantes, illis fibris privata (uti apud Theophilum illum, parum ſanè Anatomicum, videre eſt) imponunt nomina. Quatuor enim quum ſint, inquiunt, jecoris fibrae, prima focus dicitur: maximè namque ad ſucci concoctionem facit, quemadmodum concoquendis cibariis focus. Secunda menſae nomen ſortitur, quòd menſae vices gerat: nam membrorum alimenta in ipſa apponuntur. Tertia culter nuncupatur: dividit enim, ſegregatque inter ſe humores: aut ſi quid craſſius diſtribuendum ſit, id ſecat atque commutat. Quarta aurigae nomine appellatur: nam naturales vires jam excoctos humores bene regunt, atque in melius rectà ducunt. Hujuſmodi profectò eorum, qui humanam fabricam imaginationibus, non ſectionibus, aut è brutorum potius quàm hominum corporibus diſcere conantur, nugae figmentaque ſunt. Quantumvis interim haud ignorem, jecori in libro de Natura oſſium ab Hippocrate quinque fibras, aut, ut interpres habet, extremitates dari. quod ſanè non leviter mirarer, niſi vel perfunctoriè in Anatome verſato, & autorum gratia ſuis oculis fidem non deroganti, plus ſatis conſtaret, quàm multa in eo libro, ipſique praeſentis argumenti conterminis libris occurrant, ab hominis fabrica, omnique prorſus veritate aliena, & indigna pariter quae ad Hippocratem referantur, quem nunquam in Anatomicis lapſum fuiſſe Galenus audacter (at neſcio quàm verè interim) atteſtatur. Nimio itaque ergo autores affectu nonnihil remiſſo, omnes qui mihi unquam ſecanti aſtitere teſtor, me jecur in fibras aliquo pacto diviſum, nunquam inſpexiſſe. Neque eſt cur quiſpiam jecur duplici fibra conſtare aſtruat, propter [z] ſciſſionem ſeu foramem potius, quo vena ex umbilico proficiſcens excipitur: aut ob ejus jecoris [a] portiunculam, ſub ortu venae portae extuberantem, id fibris aliquot conſtare affirmet: ſi modò unquam vel per ſomnium animalia, quibus jecur in fibras, ut cani, diviſum eſt, contemplatus fuerit. non autem haec ſolùm levi negotio obſervabit, ſed & animadvertet etiam, quotquot hactenus venae cavae exortum, & ad jecoris gibbum in duos truncos diſtributionem literis prodiderunt, ridiculè nugaciterque admodum deliraſſe. De magnitudine verò jecoris, quòd ſcilicet timidis guloſiſque majus obtigerit, & quòd juxta proportionem homini, ut & cerebrum, inter reliqua animantia, grandius jecur datum ſit, non praeter rationem à quibuſdam diſſectionum profeſſoribus dictum eſt: quamquam nonnulli noſtratium medicorum iiſdem crapula abſumi jecur, ſeriò adeoque contentioſe affirment: ut rerum omnium imperiti, & vulgo & ſibi ipſis perſuadeant, inſignibus illis vini gurgitibus jecur ad nucis duntaxat molem reduci conſueviſſe. Porrò de jecoris ſubſtantia, venis, arteriis, tunica, & ligamentis, nunc dicendum eſt. Per univerſum itaque jecoris corpus, ad humiliorem ejus ſedem, venae portae [b] propagines innumerae diffunduntur, in ſuperiorem verò ipſius ſedem venae cavae [c] ſoboles numeroſè ſparguntur: quas aut ab earum extremis ſurculis, aut ab ea parte, qua caudices venarum conſtituunt, deſcribere integrum eſt. Orbiculatim namque (uti in tertio libro complexus ſum diligentiùs) ex omnibus extremis jecoris partibus infiniti venarum ſurculi prodeunt, quorum alii in elatiore viſceris parte, alii in demiſſiore habentur, invicem propemodum continui, & mutuis oſculis quodammodo commiſſi. Inferiores ſurculi paulatim inter ſe in alios paulò craſſiores colliguntur, & hi rurſus in alios. Atque ita deinceps tantiſper coëunt, donec tandem omnes in jecoris cavo in [d] unam venam congrediantur: non equidem (ut quiſpiam aliis diſſectionum fidens profeſſoribus putaverit) in cavae ſedis centro, ſed in humiliori ejus parte, qua dextro dorſi lateri jecur proximum eſt. Hinc prodiens vena, eos quos ſaepe recenſui ramos, in bilis veſiculam, ventriculum, omentum, lienem, & inteſtina digerit. Sic ramorum qui ſuperiorem jecoris ſedem occupant, tenuiſſimae ſoboles in grandiores paulatim, & hae rurſus in majores, ampliores ve tantiſper coacervantur, quouſque omnes in [e] duos maximos coëant ramos, in anteriorem venae cavae ſedem, quà haec jecori innaſcitur, pertinentes. praeter aliquot etiam [f] graciles ſurculos eidem venae cavae ſedi inſertos. Neque rurſus hoc in gibbae jecoris ſedis fit medio, ſed [g] in poſteriore ipſius ſede, qua ſepto incumbit potius quàm adhaeret, dum reſupinatum hominem intelligimus. [h] In dictorum ramorum medio aliquibus in locis tenues gracileſque admodum deducuntur ſurculi, qui cavi ſunt, & venarum corpore donati, in unum quoque caudicem mutuò collecti deſinunt, in bilis veſiculam (uti pòſt dicemus) deducendum. Quin & in humiliore jecoris ſede, ubi portae rami in ſuum caudicem coëunt, [i] exiles arteriae in jecoris corpus exporriguntur, ab ea diffuſae, quae dextrae ſedi inferioris membranae omenti à magna arteria offertur. His omnibus vaſis rubra molliſque adnaſcitur ſubſtantia, nuper concreto

Primo lib. de Uſu partium.

Jecoris ſubſtantia.

Venarum ſeries.

Bilis veſiculae meatus in jecore.

Subſtantia vaſis circumfuſa.

z 2 *fig. inter* H, H. *quà ingreditur* G.

a 20 *fig. inter* G, G.

b *fig. cap.* 5 *lib.* 3 A, A, A.

c *fig. cap.* 6 *lib.* 3 A, A, A.

d *fig. cap.* 5 *lib.* 3 B. & 20 *fig.* I.

e *Alter* A *inſignitur fig. cap.* 6 *lib.* 3.

f *fig. cap.* 6 *lib.* 3 *a.*

g 18 *fig. inter* D & D.

h *In* 13 *fig.* X, X, *habetur inter* Z & Y.

i 20 *fig.* L. & *fig. cap.* 12 *lib.* 3 *t.*

creto ſanguini quàm ſimillima, niſi quòd durior, & potiſſimum in jecoris gibbo cernatur, ab Eraſiſtrato, quod vaſis his & propaginibus circumfunditur, παρέγχυμα nuncupata. Haec ſubſtantia jecoris vaſa continet, & amplectendo ſuffulcit, totam propemodum jecoris molem conſtituens. quae perquàm tenui obvolvitur tunica, à ligamentis pronata, quibus jecur peritonaeo, quà id ſepto ſubditum eſt, affirmatur.

Jecoris ligamenta ac ex illis pronaſcens tunica.

Sunt autem haec duo praecipua: [k] unum quidem denſum & inſigniter validum, ſed membranae modo tenue quod peritonaei pars inferiorem ſepti ſedem ſuccingens, paululum à latere dextro mucronatae cartilaginis educit, rectà ex anterioribus in poſteriora protenſum, paucisque omnino quadrupedibus ut quae perinde ac homo neutiquam eriguntur commune. [l] Alterum verò, quà jecoris ſiniſtra pars in acutum deſinit angulum, à peritonaeo naſcitur. hîc enim fortiſſimo & quodammodo tereti ligamento jecur peritonaeo alligatur. Dein [m] qua cavae venae caudex ſeptum permeat, & dein ſecundùm cavae per jecoris poſteriora deductum, peritonaeum jecori adnaſcitur, ſibique hac in parte jecur connectit. Quinetiam cavae jecoris ſedi, ubi portae eſt principium, omenti quoque portio adnaſcitur. Praeterea jecur anteriori peritonaei ſedi (quod & aliis animadvertendum etiam fuerat Anatomicis) connectitur, beneficio [n] venae ab umbilico in ipſum jecur pertinentis. Haec enim foetu è matre excluſo areſcit, ac inſtar validi efficitur vinculi, ipſum jecur, uti jam dixi, peritonaeo colligantis. Ex his omnibus vinculis quibus jecur peritonaeo adnectitur, tenuem ſuam & ſibi peculiarem ſortitur tunicam, in quam duo quoque inſeruntur nervi:

Nervi.

[o] unus quidem à ſexti paris cerebri nervorum ramis, elatiori orificio ventriculi implantatis: [p] alter verò ab aliis Anatomicis ignoratus, à ſexti ejus conjugii diſcinditur propagine coſtarum dextri lateris radicibus exporrecta. Nervus iſte in jecoris tunicam raris modicisque ſurculis diſpergitur, priore nervo in jecoris quoque ſubſtantiam pertinente. Et talis quidem viſceris hujus eſt fabrica.

Jecoris officium, ipſiusque ſtructurae ratio.

Lib. 4. de Uſu partium.

quòd autem ad ipſius partium uſum attinet, ſic ſeſe ordine habent ſingula. Jecori quicquid humidum ſucculentumque à ventriculo conficitur, [q] venae portae rami ex ipſo ventriculo & inteſtinis potiſſimum id depaſcentes, adferunt. Quod verò iidem rami priuſquam jecori ſucculentum id porrigant, rudem aliquam ſanguinis formam illi conferant, & ut Galenus atteſtatur, modo jecori ſimillimo ipſum praeparent, non facile conceſſero. Nam ſi venis, non his ſolum, ſed & omnibus cavae venae propaginibus praeter proprii nutrimenti alterationem, alia quae toti ſubſerviret corpori alteratrix vis, quemadmodum ventriculo, ineſſet, ea ſanè non in rubrum, at in album quod à venis amplecteretur, emutaret. ſiquidem alteratum in nutritione, alterantis colorem ut aſſumat, neceſſum ſit. Jecur itaque in omnes portae ramos per ſubſtantiam ipſius digeſtos, quicquid humidum ſucculentumque ventriculus confecit, in ſe admittit, & ſubſtantiae ſuae ingenita vi alteratrice id emutans, ſibique quàm ſimillimum reddens, ſanguinem generat.

Quî jecoris perficiatur ſanguificatio.

Verùm ut in omni concoctione, ita quoque in hac jecoris ſanguificatione, duplex fit recrementum. Alterum quidem tenuius, alterum verò craſſius. At ſatius fuerit cum Galeno ad ſimilitudinem actionis, humido liquori jam quidem praecocto, & prius elaborato, indigenti tamen abſolutiore adhuc concoctione ſuccum aſſimilare, quem venae in jecoris cavum deducunt. Sit itaque vinum nuper ex uvis preſſum, ac in dolia infuſum, & quod ab inſito innatoque calore adhuc elaboretur, ſecernatur, concoquatur & ferveat, ejuſque excrementorum quod quidem eſt grave & terreſtre (faecem vocant) in fundum vaſorum ſubſidat, alterum verò quod eſt leve & aëreum ſupernatet, hoc autem flos nuncupatur tenuioribus vinis innatans copioſum, ſicut craſſioribus faex reſidet plurima. Ergo juxta exempli hujus ſimilitudinem, ſuccus à ventriculo & inteſtinis in jecoris venas allatus, ab alteratrice jecoris vi concoquitur, ac inſtar muſti fervens ad ſanguinis benigni generationem alteratur. In hac autem ebullitione, recrementum quantumcunque lutoſum craſſumque eſt, ſubſidet, & in lienem (uti vulgò credimus) depellitur. Quod leve ac tenue eſt, ſpumae modo ſanguini innatat, & à bilis veſiculae meatibus ſupra venae portae ramos in jecoris ſubſtantia ſtratis aſſugitur. At humidum illud, quod velut ventriculi elaborationis aqueum exiſtit recrementum in jecur per venas cum benigno ad ſanguinis generationem ſucco aſſumptum, à ſanguine nondum in jecoris cavo repurgatur, ſed ſui jam maximum praeſtans uſum, nutrimenti vehiculum, ut Hippocrates ipſum vocabat, ſe eſſe eleganter oſtendit. Sanguis enim in jecoris cavo confectus, exilibus è portae venae ſurculis ad cavae venae ramulos verſus jecoris gibbum procedit, ad cujus per anguſtiſſimos ductus tranſitum aquoſus ille liquor vehiculi ritu plurimum auxiliatur.

Jecoris carnis propriaeve ſubſtantiae ratio.

Caro igitur jecoris, quae proprium ipſius eſt corpus, primarium ſanguificationis eſt organum. Venae autem per univerſum ejus corpus diſperſae ſinus loco cenſentur, in quibus quod ab illa confici debebat appoſitè continetur, & hi poſtmodum ſanguinem praeparatum, aliis partibus tanquam proprii jecoris rivuli perferunt. Eſt autem venarum, quae in jecoris ſubſtantiam digeruntur, tunica longè tenuior, quàm earum quae per univerſum corpus diſtribuuntur, ne ſcilicet vim ſubſtantiae jecoris, cujus beneficio contentus in venis ſuccus elaboratur, ſua craſſitie retundant: quo fit, ut jecur etiam craſſiori ſanguine enutriatur, quem tenuis venarum tunica à jecoris facultate allectum tranſmittit.

Venarum ſeriei ratio.

Porrò ut ſanguis diutius in jecore moram trahe-

[k] 18 *fig.* F. 2 *fig.* I. 6 *fig.* C *juxta* A. 22 *fig. d.*

[l] 18 *fig.* G. 12 O. 20 C 22 *e.*

[m] *juxta* A, A, B, B 18 *fig.*

[n] 2 *fig.* F *neciebatur* A & B *atque ita* H, H *ad* A, B.

[o] 2 *fig. cap.* 2 *lib.* 4 x. 12 *fig.* T.

[p] 2 *fig. cap.* 2 *lib.* 4 *. 20 *fig.* M.

[q] *fig. cap.* 5 *lib.* 3.

heret, ac perfectam elaborationem experiretur, utque totus jecoris ſubſtantiae appropin-
quaret, non unum ventrem illi velut lagenam quandam rerum Opifex indidit, verùm ve-
nas illas omnes infinita ramorum ſerie, & in arctiſſimos ductus digeſſit. Meatus autem *Bilis mea-*
bilis inter utraſque venas locum obtinent, ut commodo ipſorum ſitu prius expurgatus ſan- *tuum ſitus ra-*
guis in venae cavae ramos aſſumeretur. Arteriam autem cavae duntaxat jecoris ſedi ar- *tio.*
bitramur exporrigi, ut hujus tantummodo calorem eventilaret, temperaretque, ſuperio- *Arteriae.*
re jecoris parte, quae ſeptum contingit, ab eodem motum adipiſcente continuum. Ne
verò jecur ſenſus plantae modo expers eſſet, & à vi rationali concupiſcibilis animae pars
minus moveri cohiberique, ut ſic dicam, poſſit, Natura jecori nervos exprompſit, qui- *Nervorum.*
bus ceu freno illa pro imperio uteretur. Tunica jecoris involucrum quoddam & tegu- *Tunicae.*
mentum eſt: vincula verò, ne jecur quum grave ſit, aliquando decidat, plura, eadem-
que valida illi committuntur.

CAPUT VIII.

DE BILIS FLAVAE VESICULA.

*Hanc pulchrè liberam oſtendit decimatertia figura: jecoris verò cavo adhuc inne-
xam referunt duodecima & vigeſima.*

a 13 *fig.* V. 20 *fig.* H. Veſica, bilis flavae [a] conceptaculum, in cava jecoris parte ſedem obti- *Bilis veſiculae*
net: jecori enim, quà dextrum ventriculi latus amplectitur, ſinum *ſitus.*
inſculpi, antea diximus, mediae bilis veſiculae portioni exquiſitè con-
gruentem. Illi namque ſinui ſuperior ejus veſiculae media portio ſe-
cundùm ipſius latitudinem innaſcitur: inferior autem extra jecoris ſub-
ſtantiam deorſum prominet, à nullo cui innititur corpore graviùs preſ-
ſa. Nam vacuo penè interſtitio, ad dextrum ventriculi latus colon-
b 6 *fig.* P. que huc [b] prorepens inteſtinum conſpicuò incumbit: & ſedem, qua
commodè flavum tenueque jecoris recrementum ſuſcipere, idemque ad inteſtina depel-
lere poſſet, opportunam adipiſcitur. Forma hujus veſiculae oblonga rotundaque eſt, ſen- *Forma.*
ſim ad ipſius fundi uſque apicem longioris cujuſdam pyri modo dilateſcens. Quo enim à
c 20 *fig. ab* I. cava jecoris ſede, ubi portae [c] caudex educitur, ipſiusque veſiculae cervix conſiſtit, haec
antrorſum magis fertur, eo ſenſim magis magisque ampliatur. Cum enim, ut reliqua
corporis receptacula, capax eſſe debuerit, neque interim globi modo adamuſſim rotunda
fieri potuerit, ipſius cavitas ſua longitudine adaucta fuit, ita nullo à preſſuro ventriculo
affecta incommodo, ipſoque jecore non nimis inſinuato. Ut autem inanita bilis veſicu-
la, appoſitè ſubſidere, ac impleta viciſſim extendi queat, membranea nerveaque conſti-
tuitur ſubſtantia: quippe ſimplici & unica peculiari conſtat tunica, tenui quidem, ſed *Subſtantia.*
denſa & forti, ac triplici, ut vulgò credimus, fibrarum genere intertexta. & rectas qui-
dem fibras intimas habet, quibus ſuccedunt obliquae, rectis multo pauciores: extimae
verò orbiculares ſunt, transverſaeve. Huic tunicae alia à jecoris tunica obtenditur, non
toti veſiculae, ſed illius duntaxat parti, quae extra jecoris corpus dependet, ſolaque pro-
pugnaculo & involucro indiguit. Veſicula, etiamſi jecori ſanguificationis officinae inna- *Venae, arte-*
d 13 *fig. g.* & *fig. cap.* 5 *lib.* 3 C. ſcatur, à portae venae tamen caudice [d] duas admodum graciles aſſumit venulas, ea ſerie *riae & nervi.*
in ipſius tunicam diffuſas, qua in adhaerentem [e] albamve oculi tunicam venulas digeri
e 18 *fig. cap.* 14 *libri* 7 *n, n.* conſpicimus. Ab arteria quoque cavo jecoris exporrecta, [f] ramus perquàm gracilis veſi-
culae offertur, ad ipſius uſque fundi extremum excurrens. Dein [g] nervulis non deſtitui-
f 13 *fig ab e fig. cap.* 12 *lib.* 3 *ſ.* tur, ne ſenſus ſit expers. nam jecoris nervus per humiliorem omenti membranam à dextra
ſexti nervorum cerebri paris propagine coſtarum radicibus exporrecta, diductus, etiam
huic veſiculae ſurculum depromit, in macilentis vix minus quàm illius arteria conſpi-
g 13 *fig. ab f.* & 2 *fig cap.* 2 *lib.* 4 *ab* * cuum. At meatus, quibus veſicula bilem allicit, rurſusque aliò depellit, ita ſe habent. *Meatus exci-*
Veſiculae [h] cervix fundo ipſius multo durior, paulatim in anguſtum deſinit meatum, ad *piendae & e-*
h 12 *fig. b.* eam jecoris partem protenſum, unde [i] vena portae egreditur. quò quum meatus perve- *mittendae bilis*
i 20 *fig.* I. nit, in duos diducitur proceſſus, [k] hunc quidem ſurſum, [l] illum autem deorſum porri- *parati.*
k 13 *fig. a.* gens. Qui ſurſum fertur, anteriori venae portae ſedi innitens, in jecur conſcendit: &
l 13 *fig. c.* in duas primùm diſſectus propagines, unam dextrorſum, alteram ſiniſtrorſum in jecur
porrigit. Hae propagines, ſingulae in ipſo jecore rurſus in [m] alios ſurculos, & hi in a-
m 13 *fig. a diſcinditur in* X, X *inter* Z & Y. lios rurſus tantiſper digeruntur, donec innumeram ramorum conſtituant ſeriem, per je-
coris corpus inter portae venae ramos & cavae propagines diffuſam. Atque hi ſurculi,
n 13 *fig c.* ii ſunt, quorum ope bilis in veſiculam defertur. At [n] proceſſus nuper dicti veſiculae mea-
tus, qui deorſum porrigitur, inferiore membrana omenti ſuffultus, parumper obliquè
o 13 *fig. d* & 15 *fig.* Q. R. & 7 *fig.* Z. deorſum properat, ac duodeno inteſtino non procul à jejuni principio [o] implantatur.
Hic proceſſus depulſam ex veſicula bilem in inteſtina defert, interim nihil ab illis
neque cremoris, neque flatus, neque ipſius denique, quam deduxit, bilis regurgi-
tantis, admittens. Quod non ſolùm tortuoſi in inteſtinum ingreſſus, ſed & duarum

Mmm mem-

membranularum beneficio ſit, quae utrinque ad orificii latus laxè propendent, influentis bilis ponderi facilè cedentes, & ne quid in meatum regurgitare poſſit, iter praepedientes: quòd ſcilicet collectae, ac meatus os primùm ſubeuntes, id occludant. Non autem una aliqua eſt membrana ori huic praefecta, uti unus in follibus aſſer, aut ſimplex in pilis, quas inflamus, lingula viſitur.

Bilis veſiculae meatus duodeno inſertus an propaginem ventriculo offerat.

Meatus hujus in inteſtina implantatio, p longiùs ab inferiore ventriculi orificio, quàm Anatomicorum vulgus exiſtimat, removetur.

p *15 fig.* Q *diſtat ab* H.

An verò is inteſtino inſertus, ſimplex omnino ſit, aut in progreſſu bipartitò ſcindatur, unam partem inteſtino, alteram ventriculi fundo exhibens, hoc loco me dicturum exſpectas opinor, cùm hac de re in ſcholis indies, & in libris medicorum pleniſſimè contendatur. aliis affirmantibus, hunc bilis veſiculae meatum interdum inteſtinis, frequentiùs tamen ventriculi fundo inſeri: aliis afferentibus, eum quandoque bipartiri, atque altera portione in ventriculum, altera in inteſtina tendere: aliis verò ſemper hunc bifurcantibus, ac perpetuò alterum ramorum, nunc tamen ampliorem, nunc anguſtiorem in ventriculum diſtribuentibus. Interea omnes quotquot ſunt, autoritatum congerie tantùm, non rerum ipſarum inſpectione, ſeſe tuentur. Equidem ut ſemel dicam, quid hîc mihi inter ſecandum contingere ſoleat, verè affirmare poſſum, in univerſo corpore neque moleſtiorem, neque difficiliorem, mihique graviorem ſectionem obvenire, quàm dum inferior omenti membrana, & cava jecoris regio, organaque contermina ſunt q aggredienda, maximè verò in homine, aut animali quopiam praepingui.

q *quaſi 3 & 12 figuras paraturus.*

adeò ſanè, ut quemvis artificem, licet induſtrium, facilè hîc hallucinari exiſtimem. Nullam igitur (ut quod mihi occurrit, in medium adferam) vel minimam bilis veſiculae meatus portionem in ventriculum porrigi animadverti, praeterquàm in uno pontificis triremium remige. Hic enim, ut aliis quibusdam organis, & praecipuè circa thoracis coſtas & muſculos, ab aliorum hominum fabrica variabat: ita & meatum hunc in duas diſſectum propagines obtinuit, quarum minor graciliorve ventriculi fundo, r quà primùm vena dextram inferioris ipſius ſedis regionem ambiens, ventriculo committitur, inſerebatur.

r *circa e. fig.* 14 & 15.

Vir iſte calidi quidem, ſiccique temperamenti fuiſſe videbatur. Ut autem reſciſcerem, num vomitu bilioſo, quem hujusmodi hominibus frequentem Galenus eſſe teſtatur, vexari conſueviſſet, ab ejus familiaribus diligentiſſimè quaeſivi, ecquid ejusmodi in illo obſervaſſent. Aſſerebant itaque, ſe nunquam illum vomentem, aut in maximis etiam procellis nauſeabundum vidiſſe: verùm ut erat robuſtiſſimus, ab omnibus eum praedicari affirmabant, quòd longiſſimo ſpiritu ſubinde cornu inflaret, omnesque commilitones gravi voce, & uno ſpiritu recenſendis numeris longè ſuperaret.

Ex bilis veſicula meatum in ventriculum non ſemper pertinere.

Verùm non ſemper meatus hujus, de quo in praeſenti agimus, portionem in ventriculum deduci, hinc mihi abundè perſuadeo, quòd inter diſſecandum, hoc à conterminis vaſis membranisque liberato, nullum foramen appareat, ex quo ad ventriculum propago ejus meatus deducatur. quod ſeſe offerret, ſi modò vel minima quaepiam propago à praecipuo meatu diducta, per incuriam praeſcinderetur. Nam ſi vel acu meatum pertundas, ac bilis veſiculam digitis comprimas, bilis ex meatu defluit, quae citius ex propaginis ejus (ſi quam Natura condidiſſet) orificio promanaret.

Quò bilem expurgare conduxerit.

Adſtipulatur itidem ratio. nam ſi diligenter expenderis, eum meatum bilem inteſtinis offerentem, non in quamcunque ſive ventriculi, ſive inteſtinorum ſedem decenter inſeri potuiſſe: ſed in quam & meatus ipſe tutò implantandus, ventriculoque & inteſtinis minus incommodaturus, bilioſum iſtud recrementum expurgare poſſet, non debuiſſe ad ventriculum ne meatulum quidem inſeri, vel citra ſectionem fatebere. Tutò enim ducuntur, quae neque procul, neque aliis organis inconcomitata procedunt: quod huic meatui uſuvenit, qui nulla ſuccinctiori via, aut in ventriculum, aut in aliam inteſtinorum partem inſeri potuit, quàm ea qua nunc implantatur: & interim tutò portae venae caudice, & inferiori membrana omenti deorſum modicè prorepens ſuffulcitur. Quòd ſi ventriculo inſerendus fuiſſet, non adeò commodè atque nunc omenti membranis ſuſtineretur: & obliquos anfractus faciens, etiam longiùs abduceretur. Eodem modo, ſi bilioſam hanc ſuperfluitatem oblongo meatu ad ſedem usque (ut in inteſtina primùm illic defluens, unà cum faecibus excerneretur) Natura perduxiſſet, metuendum erat, ne tenuis meatus quavis occaſione ocyus rumperetur. Quòd autem materia haec nutritioni inepta, duodeno autem inteſtino aptiſſima, haudquaquam ventriculi fundo innoxiè immitti potuerit, primùm ex bilis natura, dein ex ventriculi & inteſtinorum muneribus, poſtremùm pituitae, quae ab utriſque neceſſariò in illorum obeundis functionibus aſſervatur, examine, & è curatione quam huic exuberanti pituitae adhibemus, diſcere licebit. Nam bilis flavae naturam tenuem fluxilemque eſſe, & dein pituitae incidentem, detergentemque, ac expurgantem, ſi quando nimium abundat, curationem adhiberi, medicorum praecipuis conceſſum eſt. Deinde cibum, quousque concoctus ſit, retinendum, ocyſſimè verò cremorem confectum per gracilia inteſtina deducendum, nemo ambigit. Ventriculo itaque pituitae iſtius incidendae expurgandaeque gratia bilem deferens meatus utilis fuiſſet: verùm quia vi retentrice ventriculo utendum maximè fuit, ſummo malo Natura nonnihil boni nequaquam praetulit. Nam ſi ventriculo bilis influeret, tum ille (uti

Ga-

Galenus rectè affirmat) hujus mordacitate perpetuò ad excernendum irritaretur: neque tantiſper, dum cibus probè confectus eſſet, retentrice ſua facultate fungeretur: & bilem illam reſpuens, ejuſque occaſione nauſeabundus, quod ſibi offerretur, minus quàm decet, ambiret, amplecteretúrque. At quo minus in inteſtina bilis influeret, nihil omnino obſtitit. Haec namque pituitam, quae in gracilibus illis ductibus ex inteſtinorum munere coacervatur plurima, incîdit, detergit, atque expurgat. deinde inteſtina irritans & mordens, ad faeces excernendas invitat & ſtimulat: & ipſa quoque unà cum excrementis nullam (quum lege Naturae omnia in homine diſpenſantur) noxam, ſed, uti liquet, ſummum uſum praeſtans, è corpore tandem propellitur. Meritò igitur inteſtinis, non autem ventriculo, meatus ille bilem deferens implantatur, neque obiter cuivis inteſtinorum ſedi, ſed ferè duodeni termino: quòd id primum inteſtinorum ſit, quodque in eo bilis ſuum, quem inteſtinis praeſtat, uſum citius conferre poteſt. Et interim duodeni ad jejunum terminus tantùm à ventriculo removetur, ut rariùs bilem in ventriculum ex inteſtinis ſurſum conſcendere contingat. Quamquam & id bilioſis naturis familiare ſit, quoties his jejunus venter paulo diutius (ut ipſe quoque nonnunquam experior) torquetur. At homines qui bilis veſicula carerent, quos Ariſtoteles enarrat, & poſt hunc cum aliis permultis Plinius, hos vita firmiſſimos eſſe affirmans, hactenus nondum comperi. Quamquam facilè fieri poſſe arbitrer, ut ex jecore ad inteſtina meatus aliquis bilem deferat, ita ut ea in veſiculam quampiam prius non colligatur. Imò haud mediocriter inter diſſecandum mirari ſolitus ſum, cur minus bilis recto ductu ex jecore in inteſtina pellatur. non ignarus interim ſubtilis ejus Anatomicorum commenti, qui bilem in ſuam veſiculam aſſervari docent, ut jecur à putredine vindicet: haud expendentes, quàm innumeros bilis folliculos cerebro, lieni, pulmoni, & pleriſque aliis corporis partibus, ne ipſae quoque putredinem contraherent, Naturam adhibere oportuiſſet.

Bilis in inteſtina fluxus utilitas.

CAPUT IX.

DE LIENE.

Lien potiſſimùm quatuor tabellis decimaenonae figurae exprimitur. earum namque prima lienis cavum cum omenti portione illi connata exprimit, ſecunda lienis cavum omento liberum, tertia lienis gibbum, quarta ejuſdem ſubſtantiam utcunque proponit. Quamquam etiam lien in corpore adhuc ſervatus, in ſecunda figura ad characterem d, & in ſexta ad G, & in vigeſima ad O, O, P occurrat.

Lienem ad ſiniſtram ventriculi ſedem, ſecundùm inferiora tamen magis, ac poſteriora, [a] locari, jam antea recenſuimus. Non enim is, ut vulgò arbitratur, ſano alioquin homini, ad abdominis quaſi medium, anterioraque prominet, neque etiam tactu admodum deprehendi poteſt: quamvis interim medicorum plerique illum an mollis, an durus ſit, in omnibus ſeſe aequè contingere, perſuaſum habeant. Lien itaque ſiniſtrae parti [b] ſepti transverſi, medius ferè inter ſiniſtram vertebrarum corporum ſedem, & ſpuriarum coſtarum ejus lateris cartilagines innititur, coſtis adamuſſim ceu tutiſſimis vallis ſeptus, [c] formamque obtinens ſedis ſuae effigiei congruentem, ac perinde ut jecori à vicinis partibus ipſi impreſſam. Quà enim ſeptum contingit, ut id leviter inibi cavum eſt, ita etiam lien leviter gibbus cernitur. Quà ventriculus lieni quodammodo innititur, ut amplus ille, & inſtar grandioris globi hîc extuberat: ſic quoque lien humanus modicè, ac in ſuperficie duntaxat, cavus occurrit. Nam porcis, canibus ac bobus, quum longior, ſed arctior interim lien obtigerit, ac ventriculi gibbo in iis longiori intervallo obtendatur, magis quoque cavus, magiſque tertiae circuli partis modo ventriculum complectitur, jureque Galeno in illorum potius animalium ſectione, quàm hominum verſato, longus nuncupatur. Homo enim craſſum & magnum & latum, ſed multo breviorem quàm illius generis animalia, lienem habet: non tamen exactè, ut quiſpiam fortè à ſpleniorum forma monitus arbitraretur, quadratum. Longitudo namque latitudinem ipſius utcunque ſuperat, deinde ſuperior pars inferiore paulo latior viſitur, ut linguae ad inciſorios dentes tantùm protenſae imagini proximè accedat. unde etiam lien, linguoſum viſcus nonnullis appellatur. [d] Humilior enim ipſius pars, ad corporis anteriora magis protenſa, in obtuſum deſinit angulum: [e] ſuperior autem in obtuſiorem adhuc angulum, ac veluti latus quoddam adeò comprimitur, ut haec pars utrinque unum obtuſum exprimat angulum. [f] Siniſtrum latus leviter gibbum eſt, [g] dextrum verò duabus quodammodo levibus impreſſionibus modicè ſinum. Lienis magna, omnique ex parte propemodum aequalis craſſities, ab ipſius latitudine, ac multo adhuc magis à longitudine vincitur. Cavum lienis profundiore [h] linea ſecundùm ejus longitudinem rectà incedente abundat: quae inaequaliter extuberans, ſinuataque, lienis vaſa (ut mox audies) admittit. At reliqua lienis ſuperficies non ita

Lienis ſitus.

a 6 *fig.* G. 20 *fig.* O, O, P.

Forma.

b 7 *muſc. tab.* Δ.

c *Specta figuram* 19.

Lib. 4 de Uſu part.

d 19 *fig.* E.

e 19 *fig.* D.

f 19 *fig.* F.

g 19 *fig.* G.

h 19 *fig.* H, H.

exactè ut jecoris, aut renum, laevis eſt: ſed obſcuris quibuſdam, leviterque prominentibus tuberibus, ad eam ferè formam, qua elephantiaſi morbo inſigniter laborantium cutis, variè extumeſcere conſuevit. Neque illi ſolùm inaequali cutis ſuperficiei, lien tuberibus reſpondet: verùm etiam colorem quoque illius affatim exprimit. Pariſiis enim in divi Lazari monaſterio, & in pleriſque ſuperioris Germaniae agris, & alibi quoque, elephantiaſi morbo affectos vidi, nigricantem lienis humani colorem ſuperficiemque ita exquiſitè referentes, ac ſi quis ex liene eos confinxiſſet. In homine namque hoc viſcus atro quodam, & perquàm obſcuro colore nigricat, in cane autem ſplendidius plerunque ipſo jecore rubet. Sues verò & boves albicantem magis lienem oſtendunt. Deinde ejuſmodi colorum diſcrimen, non in lienum tantum ſuperficie, verùm & in ipſorum quoque corpore utcunque occurrit, ſive crudi, ſive cocti lienes examini adhibeantur. Hominis namque viſcera non inutiliter in aqua interdum leviter elixantur, aut ſaltem, quo ſanguis impenſius concreſcat, in calidam aliquamdiu ſubmerguntur: quum fluxilis ſcilicet adhuc ſanguis, nonnunquam obſtare ſoleat, quo minus jecoris, lienis & pulmonis fabrica adamuſſim examinari poſſit. Caeterùm lienem praecipuè ita nonnunquam condenſandum duxi, quòd de ipſius uſu vehementer ambigerem, venaſque & arterias longè aliter in illo, quàm in jecore, pulmone & renibus diſperſas intuerer. Lienis namque ſubſtantia craſſo nigroque admodum, ſed ſolidioris ſpongiae, aut levioris pumicis inſtar, raro tamen concretoque ſanguine conſtare mihi videtur, frequentibus fibris filamentiſque non inſigniter validis duntaxat implicita. Utcunque enim multas venas & arterias lieni inſeri certò cognoſcimus, nullae tamen perinde ac in jecoris & pulmonis corpore, per ſubſtantiam ipſius diſperſae animadvertuntur, niſi perquàm rarae, eaedemque admodum graciles: non aliter quàm ſi, ſimulatque rectam lienis lineam vaſa ingrediuntur, in innumeram ramorum ſobolem diffunderentur, adeò tenuium, ut cavitate quodammodo carentes, fibrae potius quàm vaſa nuncupandi eſſent. Hiſce ramis ſeu fibris undecunque in ſe convolutis, craſſus admodum ſanguis obducitur, quem Eraſiſtratus hîc quoque, quod vaſis circumfunditur, παρέγχυμα, uti & in jecore, appellavit. Neque profectò tenuis ſanguis, quo lienem vulgò propter arteriarum frequentiam enutriri damus, ſola raritatis ſubſtantiae lienis cauſa eſſe videtur, ſed innumerus ille fibrarum (vix auſim enim arteriarum dicere, & venarum) implexus. Talis igitur mihi lienis in ſanis hominibus apparuit ſubſtantia. In quodam verò elephantiaſi laborante, quae nondum penitiùs radices egerat, turgidiorem majoremque lienem reperimus: in reliquis autem, ſano ſimilem. In cive Patavino, qui annis tribus carcere detentus, & tandem nigro arquato in maximis moeroribus defunctus, publicae ſectioni adhibitus fuit, lienem praeter caetera minus craſſum latumque, & exiguum omnino reperimus, & gibbae ejus parti adipem adnatum, inſtar candidiſſimi duriſſimique lapidis concretum. Subſtantia viſceris huic erat arida, & impenſe dura. Qui Montiſſelis ſuſpenſus, ad Patavinas ſcholas in corporum penuria advectus fuit, adeò grandem exhibuit lienem, ut modicè admodum jecoris moli cederet, & anteriori jecoris parti adnatus, anteriori quoque ventriculi ſedi exporrigeretur. Lienis ejus ſubſtantia, ſanorum viſceris ſubſtantiae penitus reſpondebat. Adoleſcens hic erat candidiſſima & glabra cute, minimeque natura melancholicus, aut alioquin valetudinarius. Galli ſacerdotis Bononiae in xenodochio, aqua ſubter cutem mortui, lienem albidum, ſed exiguum adinveni. perinde ac Auguſtae in muliere textrice, in cujus utero ſeroſae aquae ſupra ſexaginta Auguſtanas menſuras, quae ſingulae tres pendent liberas, poſt mortem, unà cum multis medicis reperi, nullibi interim circum inteſtina praeſente aqua, aut laxo in manibus aut pedibus tumore, aut etiam viſcerum, aut alterius cujuſdam organi ſeſe alioquin offerente vitio: praeterquàm quòd magnus ille uterus, cujus fundi os miris modis occalluerat, tota anteriori ſua ſede peritonaeo erat connatus. & dextri teſtis glandulae miris modis non ſecus excreverant, quàm ſi novem decemve anſerum, aut ſtruthiocamelorum potius ova uni ineſſent membranae, ſingula humore ovorum albo non abſimili, aut paulo craſſiore oppleta. Belloarmatus inſignis Juriſconſultus, poſteaquam annis multis palluit, & veluti lienoſus à medicis judicatus fuit, ex parvo venae portae caudicis erupto & univerſum corporis ſanguinem in peritonaei cavitatem tranſmittente abſceſſu derepentè mortuus, contractiſſimum, & magna ex parte in cava ipſius regione conſumptum, & agnini pulmonis modo rubens jecur, nobis ejus viſcera Piſis, ut Senas tranſportaretur, eximentibus oſtendit, cum molli magnoque admodum liene, ſaniſſimi jecoris inſtar colorato. Proſper Martellus, quum multis annis regio morbo laboraſſet, & ſubitò ex bilis in ventriculum miro confluxu Florentiae exſpiraſſet, jecur habuit magnum & durum & viride, cum molli ingentique liene. quorum hiſtorias plenius recenſerem, niſi hîc aegrorum (quos à me diſſectos, non poenitendo ad morborum cognitionem opere, diffuſe aliquando perſequar) nullam mihi vellem eſſe rationem: qui vel horum nunc obiter memini, ut lienis ſubſtantia, de qua non mediocres controverſias in ſcholis jam proponimus, à ſtudioſis ſedulò expenderetur. Caeterùm i venae, arteriaeque & nervi lienis in hunc habent modum. k Minor ſeu ſiniſter venae portae truncus, inferiore membrana omenti ſuffultus, tranſverſim ad lienem tendit, poſteriori primùm ventriculi ſedi, ejuſque elatiori orificio, & humiliori membranae omenti, adeo-

Lienis ſuperficies ac color.

Hominis viſcera ad ipſorum fabricam diſcendam haud inutiliter coqui.

Vaſorum per lienis corpus ſeries.

Lienis ſubſtantia.

Unde lienis venae, arteriae & nervi ducantur.

i *Oſtendit harum ſeriem 4 fig. ut & 3, ac inſuper 1 tab. fig. 19.*

k *fig. cap. 5 lib. 3 F. diffundens primum* K, L, M, N, S, *dividitur in* T, T. *& hic 4 fig. p.*

l 2 tab. fig. 19 H, H.
m fig. cap. 5 lib. 3 Z.
n fig. cap. 5 lib. 3 X, X, Y. & 15 fig. g, g.
o 14, 15 fig. G.
p Oſtendit id 3 fig. & 1 tab. fig. 19.
q fig. cap. 12 lib. 3 δ, δ, ab m. aut 4 fig. β.
r 2 fig. cap. 2 lib. 4 η.
s 19 fig. B, B, C, C.
t 20 fig. V ſubjicitur O, P, O.

adeoque ipſi colo, quà ventriculo exporrigitur, ramos offerens: quos ubi deprompſit, reliqua ipſius portio in duos primùm ramos, deinde hi rurſus in alios diſſeminantur: ut tandem multiplici ſerie per humiliorem omenti membranam ducta, cavae lienis ſedis medio ſecundùm [l] rectam lineam implantentur. Priuſquam verò in lienis ſubſtantiam deperdantur, ab inſigniori ramo viſceris humiliora petente, [m] vena pronaſcitur, ſiniſtram fundi ventriculi ſedem amplectens. Ab aliis verò lienem adeuntibus ramis modò [n] tres, modò etiam plures rami enaſcuntur, in ſiniſtrum ventriculi latus, uti ſaepe priùs relatum eſt, excurrentes, nequaquam autem ad ſuperius uſque ventriculi [o] orificium (ſi quid ſaltem ſectione aſſequor) conſcendentes. Quemadmodum verò lienem petentes venae inferiore omenti membrana ſuffulciuntur, ſic quoque rami ab illis ventriculum accedentes, ſuperiore membrana omenti [p] ſuſtinentur, cujus ut & vaſorum quoque interventu lien ventriculo connaſcitur. [q] Arteriae frequenti itidem ſerie lieni implicitae, ortum ab illa ducunt arteria, quae à magna arteria, ſupra renum regionem pronata, inferiori membranae omenti innaſcitur, ac ſiniſtrorſum lieni potiſſimùm offertur, pari prorſus cum venis ſerie in ipſum pertinens. [r] Nervi lienis à ſexti nervorum cerebri paris ſobole pendent, quae ſiniſtri lateris coſtarum exporrigitur radicibus, & ſurculum humiliori membranae omenti mittit in lienis potius tunicam, quàm ipſius ſubſtantiam ſpargendum.

Lienis tunica.

Lien enim non minus quàm jecur tenui quadam & ſimplici obducitur tunica; ab omenti [s] membranis, quae lienis rectae lineae innaſcuntur, orta. Hae namque membranae, lienis cavo inſertae, in ipſius degenerant tunicam. Et quia à peritonaeo originem ducunt, earundem beneficio interventuque peritonaeum ipſum lieni tunicam offerre, meritò dicimus.

Ipſius nexus.

Sed praeter lienis ad dorſum & ad ventriculum, omenti auxilio nexum, à peritonaeo, qua ſeptum ſuccingit, tenues interdum fibrae impari numero lienis gibbo adnectuntur, ipſi quoque ſepto lienem colligantes. Verùm ut in hominibus hujuſmodi fibrae rariùs reperiuntur, ita in canibus nunquam. Aliquando etiam lienis gibbum exteriori renis ſiniſtri involucro, quod multa abundat adipe, fibrarum quarundam medio firmatur, potiſſimùm ſi ren lieni (ut non infrequenter fit) magna ex parte [t] ſuccumbat.

Lienis uſus ac functio.

Atque haec eſt lienis ſitus, formae, & partium hiſtoria, quàm juſtè verò corporis noſtri architectus omnia diſpenſaverit, lienis edocebit uſus, & functio: de qua non medicorum modò proceres, verùm & philoſophorum praecipui diſſenſerunt. Eraſiſtratus namque vulgi opinione (quod curſoribus lienem ponderis & dein punctilis doloris vitandorum gratia, eximi ſtultè credit) perſuaſus, lienem fruſtra factum eſſe quodammodo atteſtatur, dum ait, ,, Naturam timentem necubi artis ſuae oblivíſceretur, quum foetui vix dum con- ,, cepto jecur in dextris conformaret, in ſiniſtro quoque latere aliquid molitam eſſe, ,, & conſiſtentem in eo lienem jecori oppoſuiſſe:,, perinde, ac ſi ipſa ventriculo paululum in ſiniſtram producto, creationem ſupervacuam vitare non valuiſſet. Ariſtoteles communem uſum, quem omnibus tribuit viſceribus, lieni quoque primùm adſcribit, videlicet quo venae, utpote penſiles, copia viſcerum ſuſtineri & ſtabiliri ad corpus poſſint: Quaſi enim (inquit) anchorae partibus appenſae, viſcera ad corpus jaciuntur. Deinde jecoris lieniſque uſum privatim docens, ſubjungit: Jecur & lienem ad ciborum concoctionem auxiliari, & lienem vapores vagantes divertere, & ex ventriculo attrahere, eoſque poſſe concoquere, ut qui ſanguineus ſit. atque ut ſemel dicam, Ariſtoteles lienem adulterati jecoris loco recenſet. Eodem modo autor libri de Reſpirationis uſu, quem Galeno falſò tribuunt, praeter quaedam de venis, quae gibbo lienis inſeri arbitratur, nugamenta, lienem ex ventriculo & inteſtinis confectum cremorem per venas ventriculi & inteſtinorum aſſumere, ac ſanguificationis organum eſſe contendit. Huic ſententiae nonnulli etiam medicorum, perinde ac in quarto de Morbis libro Hippocrates propemodum, ſubſcribunt, lienem jecore malè affecto, nomine jecoris ſanguinem elaborare affirmantes. At qui caeteris diſſectionum profeſſoribus probabilior eſſe videtur lienis uſus, in hoc illum à Natura fabricatum docet, ut lutoſi faeculentique in jecore confecti ſanguinis ſit receptaculum, utque quemadmodum tenuiori leviorique recremento bilis veſicula praeficitur, ita lien craſſiore & graviore ſuſcipiendo extruatur. quod lien ad ſe per portae venae truncum, tanquam familiare alliceret exſugeretque: attractum autem conficeret, elaboraret, ac ſuae nutritioni aptum redderet, ſanguinem illum, & ſi craſſus faeculentuſque ſit, rarum ſpongioſumque efficiens. Ad quod praecipuè opitulari ajunt frequentes in lienem inſertas arterias, ſuo calore ad exactam ſanguinis illius elaborationem ſtrenuè auxiliantes. Sed quòd primarius praecipuuſque hujus actionis opifex, lienis habeatur caro, etiam ſi id non dicam, manifeſtum eſſe, haud ambigo. Atque ita etiam his autoribus conceſſum eſt, lienem non univerſum ſanguinem quem à jecore admittit, conficere, ac in ſui nutrimentum reponere: verùm quicquid nutritioni ineptum continet, ſuaeque ſubſtantiae adaptari nequit, in ventriculum magni cujuſdam uſus gratia revomi, ipſis creditur.

Quid lien in ventriculum eructet, & quo meatu.

Primùm enim omnes affirmant, ſuccum melancholicum à liene in ventriculum eructari, alii quidem per venam à liene in ventriculum pertinentem, alii per proprium quendam meatum, atque inde à ventriculo in inteſtina, & hinc unà cum faecibus è corpore expurgari. Porrò venam

nam illam, aut meatum, nonnulli ſimpliciter in ventriculum à liene duci ſcribunt: alii inſertionis locum intrepidè exprimentes, illum in ſuperius ventriculi orificium implantari adjiciunt. Par etiam in ejus excrementi uſu aſſignando, inter diſſectionis proceres occurrit diſſenſio. nam alii per quàm utile & amicum ventriculi functionibus hoc eſſe, ſicut bilem flavam inimicum & hoſtem pernicioſiſſimum aſtruunt. ſed alii quidem contenti ſunt, ſi doceant, atram hanc bilem ſua ſaporis qualitate, quam acerbam & acidam eſſe fatentur, omnes ventriculi functiones, quae in amplexu quodam conſiſtunt, aſtringendo & colligendo corroborare, ac proinde, ne inconfectus à ventriculo cibus elabatur, prohibere. Alii autem hoc tantùm uſu non contenti, jam dictis addunt, vim ventriculi appetitricem iſto excremento adeò incitari, ut ejus praecipuè uſus gratia venam meatumve à liene in ſuperius ventriculi orificium inſeri ſtatuant: imaginatione ſolùm, non ſectionibus ita edocti. Ego ſanè de hac recrementi lienis in ventriculum eructatione, & ejus uſu, nihil affirmare audeo: neque etiam ſectio, haec, quae tamen citra ullam controverſiam Anatomes profeſſores audaciſſimè aſſerunt, mihi luculenter commonſtrat. Primùm enim nullum meatum illi, quo bilis in inteſtina repurgatur, ſimilem eſſe haud ambigo: venae autem, quae ſiniſtro ventriculi lateri implantantur, non à lienis [u] prodeunt corpore, ſed ab illis quae jam lieni inſeruntur. Neque alia penitus harum venarum per ventriculum ſeries viſitur, quàm reliquarum omnium, corpus ventriculi petentium. dein nulla hîc prorſus eſt vena, conjuge carens arteria. Poſtremò, ſi quid in ventriculum à liene defertur, id potius ventriculi fundum petit, quàm ſuperius illius orificium. [x] Vena namque ſiniſtram fundi ventriculi ſedem perreptans, omnium venarum ventriculo ab illis quae lieni exporriguntur oblatarum facilè maxima occurrit. Quamquam neque haec vena, uti nec alia quaevis, ſiniſtrum ventriculi adiens latus, ullo alio turgeat ſanguine, quàm reliquae ventriculum implicantes venae. adeò ſanè, ut niſi multorum modò metuerem calumnias, quas hactenus non mediocri meo malo expertus ſum nimium graves, hîc mihi argumenta non deficerent, quibus vulgatam, omnibusque nunc perſuaſiſſimam de lienis munere ſententiam interturbarem. Verùm interim nemini non conceſſum eſt, lienem ſuo calore innato, ac frequentibus qui illum intertexunt arteriis, ventriculi concoctionem fovere. Quòd autem vulgo lien riſus autor habetur, hinc ſumptum eſſe conjicio, quòd craſſum, faeculentum & lutoſum ſanguinem ad ſe allicere, reliquumque ſanguinem agiliorem, ac, ut ita dicam, hilariorem reddere creditur. Porrò lienis beneficio, cor praecipuo quodam uſu (uti ferè de cerebro cenſuit Ariſtoteles) refrigerari (quod Arabum praecipuis affirmatur) non autumo: quum is cor non contingat, & ſi quod illi innatum eſſet frigus, lienis arteriae id ad cor haud deducerent.

u *Videre id eſt in fig. cap. 5. lib. 3. & 3 fig. & 1 tab. fig. 19.*

x *fig. cap. 5 lib. 3* Z.

CAPUT X.

DE RENIBUS.

Renes pingui ipſorum membrana adhuc indutos, vigeſima commonſtrat figura: vigeſima autem ſecunda, & vigeſimatertia, ac vigeſimaquinta figurae, renes ea membrana liberos proponunt. Vigeſima verò prima figura, tribus tabellis internam renum fabricam harmoniamque concinnè ſpectandam offert.

Organa bili flavae, & faeculento lutoſoque ſanguini expurgandis ſacrata, ſermo praecedens jam pertractavit. Hic verò illis dedicabitur, quae ſanguinem in cavam venam ex jecore miſſum, ſeroſo aqueoque humore colant, quem cremoris ex inteſtinis in venae portae ſurculos ſumendi, & elaborati ſanguinis ex jecoris cavo in gibbum ejuſdem ducendi, vehiculum eſſe dicebamus. Hunc enim, poſtquam proprium opus explevit, neque ſanguis per plures ita anguſtos meatus ducendus eſt, non decet amplius in corpore omnem aſſervari, venis alienis onus futurum. Hujus igitur muneris occaſione [a] renes, quòd recrementum iſtud aqueum, & bilem ipſam, & faeculentum ſanguinem copia ſuperat, bini ſunt facti, ſitum, formam, totamque conſtructionem illi muneri idoneam obtinentes. Quo ocyus enim renes humorem ſeroſum, quem urinam & lotium vocamus, ſanguini adimant, quàm fieri potuit proximè ambo jecori allocantur. Dexter enim [b] ſuperiore ſua parte humillimam jecoris portionem [c] contingit, in canibus ac capris ſinum etiam in jecore ſibi, ut altius collocaretur, inſculptum, appoſitè ſubiens. Siniſter verò adeò altam ſedem occupat, [d] ut & lieni aliqua ex parte ſubſternatur. Uterque verò juxta vertebrarum corporum latera, humiliori [e] ſepti ſedi incumbit, qua id tribus humilioribus coſtis obducitur, ea potiſſimùm parte, qua illae in poſteriora impenſius obliquantur. Is enim coſtarum in poſteriora flexus, ita opportunam renibus ſedem offert, ut & tutò vallentur, & antrorſum prominentes, caeterorum nutritionis organorum ſedem haud occupent. Quae niſi

Renum numerus & ſitus.

a 20 *fig.* T, V. 25 Y, Z.

b 23 *figura char.* 3.

c 25 *fig.* Y *vicinum eſt* L, *aut* 22 *fig.* o *ad* c.

d 20 *fig.* V *ſub* O, O.

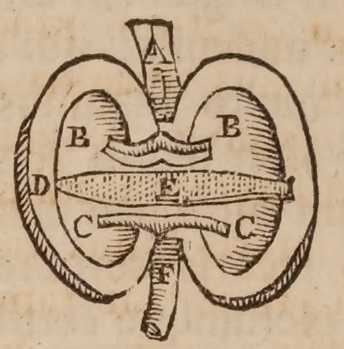
e 7 *muſc. tab.* Δ.

niſi reſpexiſſet Natura, unum forſan ſemper, eundemque maximum (ut interdum in habentibus ventrem impenſe prominulum, & vitiatum coſtarum ductum, illam moliri vidimus) [f] ſuper venae cavae & arteriae magnae corpora renem collocaſſet, breviori ſuccinctiorique compendio ſeroſum ſanguinem attracturum. Non enim renes, ut aliis ſcribitur Anatomicis, lumborum [g] muſculis, qui dorſi & femoris hîc famulantur motibus, prorſus inſternuntur. imò non multo humilius quàm coſtae ſunt, vel [h] infima ſui parte verſus ilia deſcendunt, etiamſi alter altero ſemper ſit elatior, neque adamuſſim è directo mutuò opponantur. Quum enim lien demiſſiùs quàm jecur deſcendat, uterque autem ren venae cavae, quà ſub jecoris corpore ducitur, vicinus eſſe contendat, meritò dextrum ſiniſtro elatiorem eſſe plerumque cernimus. quippe non rarò etiam ſiniſter dextro elatior obſervatur, in iis praecipuè quibus minor lien & majus jecur obtigit: perinde ac ſi id dextrum renem deorſum deprimeret, ille autem ſiniſtrum altius adſcendere, ſibique ſubjici ſineret. Porrò contrarium hunc ſitum renibus non tam loci, quo aptè locari poſſent, occaſione, quàm ne è directo utrique ſeroſum ſanguinem attrahant, ac unus in contrarium revellens, alterius munus prohibeat, accidiſſe conſtat. Neque etiam in renum ſitu Galeni ratio probanda eſt, qua dextrum ſiniſtro editiorem eſſe docet, ut ſecundum rectitudinem magis trahat, quum ea quae dextro venae lateri adſcribit, non magis illi quàm ſiniſtro lateri ſint propria. Nemo enim ſanae mentis ex jecore in dextrum venae cavae latus plures venas, quàm in ſiniſtrum pertinere fatebitur, ſi adamuſſim ejus venae ſecundum jecoris poſteriora [i] ductum contemplatus fuerit. Caeterùm utcunque renes ſitu inter ſe diſcrepent, neuter tamen alterius altitudinem, quanta media eſt illorum longitudo, ſuperat unquam. Sunt enim humani renes [k] oblongi, & minus [l] lati, omnique ex parte aequaliter propemodum craſſi. [m] Anteriùs namque & [n] poſterius comprimuntur, & in [o] latere quidem exteriore adamuſſim orbiculares & gibbi, pauloque craſſiores apparent. in [p] interiore autem (quod exteriore brevius eſt) partim gibbi, partim cavi. In media enim interioris lateris ſede [q] ſinum profundius ſibi impreſſum oſtendunt, ſuperius inferiusque velut in acutum angulum deſinentem, in medio autem extuberantem. [r] Superiore etiam parte renes paulo quàm [s] inferiore latiores ſunt, ea donati magnitudine, qua probè quantum ſanguini ex uſu eſt, ſeroſo humore illum emundant. Superficiem jecoris gibbo ſimiliter impenſe laevem & lubricam ſortiuntur, ut & colorem intenſe rubrum & reſplendentem. Subſtantia namque conſtant carnea, denſa, admodumque ſolida & dura, parumque à cordis ſubſtantia variante, praeterquam quòd nullis omnino fibris intertexitur. Renum enim ſubſtantia fibrarum, ut & jecoris pulmonumque ſubſtantia, expers eſt: vaſorum per ipſam diffuſorum fibris ad attractionem, retentionem & expulſionem pulchrè famulantibus. Quum enim renes ſanguinis ſerum excolare oporteret, neque commodè venae cavae, magnaeque arteriae [t] corporibus (ut [u] jecur ad venam cavam) adnaſci potuerint, [x] inſignes rami à vena ac arteria in ipſos deducuntur. Ac à cava quidem duo grandes rami, utrinque nimirum ſinguli, ad ſingulos renes enaſcuntur, qui non è directo invicem prodeunt: ſed pro renum ſitu, origine variant, dexterque ramus elatius ſiniſtro principium poſſidet, ſiquidem ren dexter altiùs collocetur: ſi verò ſiniſter ſuperiorem dextro ſedem ſibi vendicet, ſiniſter quoque ramus elatiùs dextro à cava pronaſcitur. Ac par ſanè arteriarum eſt ratio, quae ſub venis protenſae, unà cum illis transverſim ad renum [z] ſinus, quos in internis ipſorum lateribus gerunt, perferuntur. Quum primùm verò in hominibus ad illum alterius renis ſinum vena ac arteria pervenerint, in duos ramos, priuſquam renem ſubeant, ambae dividuntur, unum ramum ſuperiori ejus ſinus angulo, alterum inferiori offerentes. In ipſo autem vaſorum ad renes progreſſu, arteriae admodum rarò à ſe ramulos diffundunt, ſed totae in renes abſumuntur. quum interim à ſiniſtri renis vena, [a] ſeminalis vena ſiniſtrum petens teſtem depromatur: ab ea autem quae dextrum renem adit, [b] ramus in pinguem membraneamque renis tunicam numeroſa ſobole ſpargatur: quod & ſiniſtra vena interdum imitatur, dum ren ſiniſter elatiorem dextro ſedem obtinet. Cujuſmodi verò haec pinguis renum ſit tunica, paulo pòſt exequar: [c] nunc enim vaſorum per renis corpus ductum ac diſtributionem, unà cum ipſius ſinibus, & meatus urinam è rene in veſicam deducentis ortu, propter continuum de vaſis ſermonem, perſcribere aggrediar. Atque utinam haec ita ob oculos ponere poſſem, ac ſi praeſens eſſem, levi admodum opera in renis ſectione commonſtrarem: maximè quum tot fabulae de renum officiis, ſinibus, membranis, & quae in renibus diſtribuuntur vaſis, hactenus caeteris diſſectionum profeſſoribus efficta ſint. Galenus ſimpliciter ait, venas ac arterias per renis corpus diffundi: & per ſpiſſam duramque renum ſubſtantiam, retento ſanguine, urinam cum bilis quae ſanguini adeſt portione tranſmitti, inque urinarium meatum, à rene in veſicam pertinentem, effluere. Noſtrorum medicorum, & qui Galenum ſequuti ſunt omnium, haec exprimere ſtudentium, alii perperam oſcitanterque renis fabricam aggredientes, & quae haec vaſorum ſit diſtributio & ſitus non obſervantes, neſcio quas colatorias membranas ementiuntur. Alii ſectionem averſati, & in altis cathedris ſedentes, ſibique ipſis mirificè placentes Promethei, abundè ſuo munere ſe perfunctos eſſe arbitrantur, ſi diſcipulis imaginatione hominem confingant. Atque hinc illud eſt, quod praecipuos noſtrae aetatis medicos

Left margin notes:
f ſuper P, Q 25 fig.
g 7 muſc. tab. t, u.
h 23 fig. char. 4.
i figurae inſertae cap. 6 lib. 3.
k 23 fig. à char. 3 ad 4
l 23 figura à charactere 5 ad 6.
m 23 figura char. 1.
n 23 figura char. 2
o 23 figura char. 5.
p 23 fig. char. 6.
q 23 fig. char. 6. 7. 8. & 7, 8 angulos ſinus, & 6 ipſius gibbum notant.
r 23 fig. char. 3.
s 23 fig. char. 4.
t 22 fig. g, h
u Spectа 18 figuram.
x 20 fig. a, b. & 22, 23 fig. m, n.
z 22 figur. char. 7, 8.
a 20 fig. e.
b 20 fig. Y. ad T.
c Hicne in notando nimius ſim, ſeriatim ſpectabis tabulas 21 fig.

Right margin notes:
Lib. 5. de Uſu part.
Renum forma.
Magnitudo.
Subſtantia.
Venae ac arteriae renibus oblatae.
Renum in internis ſedibus conformatio.

dicos & docuiſſe & ſcripſiſſe ſcio, nobis triplicem, quo urina à ſanguine in renibus diſcernitur modum excogitari poſſe: non addentes interim, quid in ipſa hominis ſectione appareat, ſed ſibi ſinus & ductus ſuo arbitratu effingunt. Adeò ſanè, ut nunc omnibus recepta probataque ſit opinio, duos in renibus eſſe ſinus, ſecundùm viſceris longitudinem ſitos, elatiorem ſcilicet unum, demiſſiorem alterum, qui tranſverſa quadam membrana interdividantur, ſuperior dico ab inferiore. Deinde annuunt, in ſuperiorem ſinum, renis venam arteriamque finire, easque ſeroſum ſanguinem in illum fundere: inſuper membranam duos ſinus intercipientem, tam arctis anguſtisque foraminulis perviam eſſe, ut aqueum illud ac tenue recrementum & bilem quoque tranſmittat, ſanguine interim propter ſui craſſitiem non penetrante. Addunt praeterea ſtupidi illi humanae fabricae architecti, ut tanto ſcilicet elegantiùs falſum opus confingant, ex inferiori ſinu meatum urinarium explantari, illumque urinam jam colatam excipere. Profectò ſagaciſſimus rerum Opifex tantum munus uni membranulae cribri modo perforatae non tribuit, neque in renibus eandem exſtruxit. quin renum ſubſtantia facultate ſibi innata, ac propria ad juſtitiam temperie, formaque eſſentiali, ex venis ac arteriis per ipſius corpus deductis, ſeroſum illud recrementum excolat, ac in ſinum qui urinario meatu excipitur, diffundit. Ut verò inſigne iſtud artificium videas, caninum, aut etiam caprinum renem, utpote macilentum, & nulla, quemadmodum humanus, aut etiam ovinus eſt, pinguedine oppletum, ad manum tibi eſſe velim: illumque, uti renis adminiſtrationem ad praeſentis libri calcem ſubjungam, te primùm aggredi. Poſt aliquot enim obitas ſectiones (dummodo prima non ſuffecerit) duos in renibus ſinus adinvenies, ſecus multo ac noſtri arbitrantur medici, formatos. [d] Vena enim & arteria in renem ſubeuntes, in unum degenerant corpus, quod arteriarum tunicis duritia craſſitieque reſpondens, cavum, & venae arteriaeve cujuſdam modo per renis corpus diſtributum cernitur. Primum enim paulatim lateſcens, in duas quodammodo partes diducitur: quarum unam quidem anteriorem, alteram verò poſteriorem (renum figurae, quam ſuprà deſcripſimus, perpetuò memores) doctrinae ſtudio vocabimus. Anterior una ſerie, unoque ductu, modò ſex, modò ſeptem, modò plures etiam aequè craſſos producit ramos, qui per anteriorem renis partem aequaliter à ſe invicem ſecundùm renis formam abſcedentes, verſus exterius renis latus properant, non quidem ad externam uſque lateris ejus ſuperficiem, ſed interius multo in renis corpore permanent: & hîc in aliquot propagines rurſus diſſecti, corporis membranei poſterioribus ramis, quos nunc proſequar, commiſcentur. Poſterior enim corporis ejus pars eodem modo quo & anterior, in ramos digeritur, ad externum renis latus contendentes. Quum verò poſteriores rami eò uſque quò anteriores devenerunt, mutuò cum anterioribus coëunt: ac ſinguli ſingulis, ac ſi unum idemque corpus eſſent, uniuntur, & mutuam cavitatem conſtituunt. elegansque iſte ramorum coitus inſtar ſemicirculi, ad exterioris ſcilicet renum lateris formam, perficitur. Membraneum cavumque iſtud cum ſuis ramis corpus, non undecunque renum adnatam habet ſubſtantiam. corpori enim ipſi, priusquam in ramos digeratur, anteriùs poſteriusque, & ad internum latus ſuum, non autem ad externum, renis ſubſtantia adnaſcitur. Ramis verò anterioribus duntaxat anteriùs, poſterioribus verò tantum poſteriùs renis ſubſtantia adnaſcitur, quouſque ad mutuum coitum rami ducantur. Hîc enim, ubi in plures ramos ſinguli dividuntur, anterioresque cum poſterioribus coëunt, renis ſubſtantiam adnatam undique habent. quamquam inter ramos ipſos, qua nihil adnaſcitur ad renis interiora, velut ſeptum quoddam procedit, ramis non connatum, & ab illa renis ſubſtantia prodiens, quae ramis, dum coëunt, connaſcitur. Adeò, ut hic inter anteriores poſterioresque corporis illius membranei ramos, alter quidam renis ſinus exſurgat, quodammodo bipartitus. Qua enim is exterius membranei corporis latus, ubi id primùm ramos germinat, reſpicit, unicus eſſe apparet: quum autem ſecundum ſeptum ex renis ſubſtantia pronatum, velut ad exteriora fertur, geminus conſpicitur. Una enim ejus pars inter ſeptum & ramos anteriores, altera inter idem ſeptum & poſteriores ramos porrigitur. Sinus hic inter diſſecandum ſubhumidus exſanguisque omnino occurrit, corpus autem illud membraneum cum ſuis ramis omnibus, aut primus renis ſinus (ſi ita corpus id appellare viſum ſit) ſanguine plenus ſemper invenitur. Homines ut paſſim pin-

Duabus his figuris medicorum de urinae excolatione commentum exprimere conatus ſum. ac ſuperiore quidem figura renem ab ipſius gibbo verſus ſinum cavumve diſſectum finxi, inferiore autem renis duntaxat media ſpectatur portio. Caeterùm quid ſingulis indicetur figuris, ipſe characterum Index in hunc modum edocebit.

A *Vena & arteria, ſeroſum ſanguinem reni offerentes.*

B, B *Sinus, in quem medici venam & arteriam nuper dictas ſeroſum ſanguinem profundere docent.*

C, C *Sinus, in quem urina ex jam dicto ſinu colaretur.*

D *Renis ſubſtantia, orbiculatim ſinus hos amplectens.*

E *Beatum & nugaciſſimum renis colatorium, ſeu membrana cribri modo pervia, & urinam ex ſinu B indicato in ſinum C inſignitum, unà cum bile promanare ſinens.*

F *Urinam è rene ad veſicam deferens meatus.*

d *Uti ſuperius monui ſedulò hic inſpicies tabulas 21 figurae.*

pinguetudine, quemadmodum & porci, ſcatent, ſecundum ſinum quoque adipe duriuſculo, & quaſi ſeroſo humore enutrito oppletum habent: qui non ſolùm humanorum renum ſpeculationem diſſecantibus obſcuravit, ſed quibuſdam accuratius ſectionem aggredientibus ita impoſuit, ut hunc adipem [e] urinarii meatus operculum quoddam eſſe, & urinae in renibus excretioni ſeu colationi praefici, & quoddam velut colatorium eſſe, ſcriptum reliquerint. Qui enim ſuis imaginationibus & ſomniis non contenti, plenam operam unà cum ratione ſectioni quoque impenderunt, ſi nihil aliud, ſaltem meatus urinarii [f] initium viderunt, quod ſanè ex ſecundo renis ſinu pendet, non quidem ex humiliori ſua ſede, ſed ex interni lateris ipſius medio. Incipit enim meatus ille ab externo latere membranei corporis, ubi primùm in ramos ſcinditur. deinde per ejus corporis medium procedens, ex renum medio per internum renis latus, venae cujuſdam inſtar procidit. Haeç mehercule renum eſt conformatio, quae in membraneum illud corpus ipſiusque ramos ſeroſum ſanguinem renis ſubſtantiae vi, & fibrarum ejus corporis rectarum beneficio attrahi commonſtrat: nimirum ut ſanguis ſeroſo illo humore ita liberetur, ut ſanguinem à portae venae ſurculis in cavae ſoboles maxima ex parte aſſumi tranſmittique credimus. Caeterùm renes non univerſum alliciunt ſerum, imò ut ſanguis ad fluxum per venarum cavitates aptior ſit, ſeri portio unà cum eo per reliquum adhuc corpus ducitur, quam extracto jamque concreto ſanguini innatare conſpicimus. Quinetiam manifeſtum quoque evadit, renum ſubſtantiam à ſanguine non ſolùm in vena cava, ſed & in arteria magna contento, aqueum illum humorem, & ſi quid bilioſi excrementi adhuc ipſi ſit admixtum, colare, atque in alterum illum ſinum protrudere, eumque inde per [g] urinarium meatum ad veſicam huic humori admittendo inſtar lagenae praeparatam ſenſim defluere. Quae verò horum meatuum ſit ſtructura, ubi renum tunicarum explicationem praecedentibus addidero, ſtatim audies. Renibus enim binae ſunt tunicae, ortu ſubſtantiaque variantes. [h] Prima, quae exterior eſt, renis corpori pertinaciter non adnaſcitur, nihilominus ipſi inſtar involucri circumquaque obducitur, & hinc etiam renis faſcia vulgò nuncupatur, à peritonaeo humiliorem ſepti transverſi ſedem ſuccingente principium ducens. Quà enim ipſi renes incumbunt, membraneas quaſdam fibras producit, in membraneam tunicam, quae renes ipſi colliget, degenerantes. Praeſens tunica frequentibus venis inſtar omenti intertexitur, multa pinguedine (ut & illud) abundans, renumque fortè actionem penicilli cujuſdam ritu fovens. Dextri quidem renis tunica à vena ad ipſum renem pertingente [i] propaginem obtinet, in membranam frequenti ramorum ſerie excurrentem. Siniſtri autem renis tunica [k] venam adipiſcitur à ſiniſtro venae cavae latere, elatius quàm renis [l] vena enatam: aliquando etiam contraria eſt ejuſmodi tunicas implicantium venarum exortus ratio. Altera renum tunica tenuior eſt, & nullis venis, neque etiam adipe obſita, & validiſſime, ut jecoris & lienis tunica, renum ſubſtantiae connata. Hanc procreat tertia renem petentis arteriae tunica, & venae item altera. nam dum haec vaſa reni implantantur, hae tunicae ab eis abſcedentes, in hanc renis tunicam dilatantur. Caeterùm renis [m] nervus, quem quaſi praeterieram, gracilis eſt, neque venae, neque arteriae renis, proportione reſpondens. Illae enim alterius uſus, quàm nutriendi caloriſque inſiti recreandi gratia, reni offeruntur. nervum autem ſenſum duntaxat obtuſum praeſtare oportuit: ac proinde à ſexti paris nervorum cerebri ramis, qui coſtarum exporriguntur radicibus, Natura ſingulos ad utrunque renem diffudit, in internam ipſorum tunicam potius quàm in corpus illos diſpergens.

e 22, 23 *fig. q, q.*
f 21 *fig. n.*
Renum munus.
g *per q, q. in v figurae* 22, 23.
h 20 *fig.* T, V. 22 *o, p.*
Renum tunicae.
i 20 *fig.* Y.
k 20 *fig.* X.
l 20 *fig. b.*
m 2 *fig cap.* 2 *lib.* 4 *γ, λ.*
Renum nervi.

CAPUT XI.

DE VESICA, VRINAE RECEPTACVLO, ET MEATIBVS illam è renibus in veſicam deducentibus.

Virilem veſicam in primis oſtendunt vigeſimaſecunda & vigeſimatertia figurae, hanc ſimul cum urinariis meatibus detectam prorſus exprimentes, uti & quarta figura Capitis quadrageſiminoni, libri ſecundi. Superiorem verò veſicae fundi partem adhuc peritonaeo nexam, proponit ſecunda figura, tertia, ſexta, decima, duodecima, vigeſima. Caeterùm muliebrem veſicam pulchrè delineatam continent vigeſimaquarta, vigeſimaquinta, vigeſimaſexta, uti ex illarum figurarum Indicibus petere licet.

Perinde ſanè ac renes ſuis functionibus opportunam ſedem ſibi vendicant, tutoque locantur: ita quoque & veſica, & urinarii meatus. [a] Veſica enim, quum urinae exiſtat receptaculum, in quo haec ſenſim à renibus colata (ne frequenter & perpetuò, ſed raro & ſimul nobis reddenda ſit) coacervatur, eam ſedem meritò obtinet, qua commodè, dum urinae copia aut qualitate moleſtatur, illam excernere poſſit: quem locum non decuit ab [b] eo quo ſicca excrementa emittun-

Veſicae ſitus.
a 20 *fig. p.* 22, 23 *v. &* 24 T. 25 *β.*
b 1, 2 *fig. cap.* 49 *lib.* 2 M.

tuntur, procul abeſſe. Deinde elatiorem ſedem alia nutritionis organa, hac veſi... lon-
gè nobiliora, altumque ſitum neceſſariò expetentia, ſibi occuparunt: adeò, ut jure q...
dam veſica non minus quàm rectum inteſtinum, humiliùs collocetur. Ad poſteriore...
enim [c] pubis oſſis ſedem conſiſtit, elatiore ſua parte ſuperiorem ejus ſedem modò plus, c ...
Veſicae forma. modò minus, prout urina diſtenditur, excedens. Eſt namque oblongae ſphaerae inſtar
aliquantulum rotunda, & ſuperiore parte, quàm inferiore, in [d] cervicem, anguſtum- d 23 *fig. o.*
que meatum deſinente, ſpectatur amplior, idque ſitus propemodum occaſione. Quam- 25 *fig. γ, δ.*
quam enim, ut veſica capacior, injuriiſque minus expoſita redderetur, figura adamuſſim
globi modo rotunda, ipſi potius conveniſſet: attamen oblongiorem, ſuaque eminentio-
re parte ampliorem rerum Opifex hanc exſtruxit: ne ſi fortè veſicae cavitatem, quam ex
ſua ſortitur longitudine, latitudini adjeciſſet, haec nimium à pubis oſſe, & [e] recto inte- e 20 *fig. o.* 24
ſtino, & mulierum inſuper [f] utero premeretur, eaque organa veſicae diſtentioni plus ae- *fig.* K.
quo obſtarent: quum interim ſuperior ipſius pars, pubis os excedens, propter cedentes f 24 *fig.* L.
Veſicae ſubſtantia. abdominis muſculos, opportunè diſtendi dilatarique poſſit. Veſicam enim amplam, & 25 *fig. i, k, l.*
extendi promptam fieri oportuit, quo rariùs, ut dictum eſt, urina nobis reddenda ve-
niat. Unde etiam membraneo nerveove conſtat corpore, quod dilatari poſſit commo-
dè: & rurſus, quum nihil continet, ſubſidere. Etenim [h] veſica laevi, dura, valida, h *Veſicam*
membraneaque conſtat tunica, quae modò craſſior, modò tenuior viſitur, prout nimi- *diſſectam*
rum aut impenſiùs diſtenditur, aut arctatur: peculiariter hoc ſibi vendicans, quòd in *proponit*
elatiſſima ſui fundi parte, & qua in cervicem deſinit, ob meatuum quorundam inſertio- *dextera figura figurae*
nes & exortus durior craſſiorque occurrit. Hanc triplici fibrarum genere intertextam, 23, *& figur.*
vel pueri novere, unguibus, dum veſicam inflant, ut promptiùs diſtendatur, illam fri- 26.
cantes, ac ejuſmodi fibras, additis interdum carminibus, divellentes adeò, ut è veſi-
cis, quas puer, uti noſtratibus moris eſt, inflare, contundere, & unguibus ac digitis
terere ſolebam, quid tunicarum fibrae apud Anatomicos eſſent, ilico intellexerim. Ve-
ſicam implicantes fibrae, eadem qua fibrae ventriculi, & bilis veſiculae collocantur ſe-
rie. Rectae enim intimae ſunt, extimae transverſae, mediae verò obliquae, pro fun-
ctionum ordine ſitus ordinem adipiſcentes. Expulſionem namque praeit retentio, &
hanc rurſus attractio. Duram verò & craſſam veſicae tunicam fieri oportuiſſe, prae-
ter caetera argumento ſunt, quòd in magnam molem ſaepe diſtendi eam oporteat,
quodque urinae acrimonia & ulceribus ac calculis, idque generis malis aliis frequen-
ter vexetur: quae, niſi dura eſſet, eam facilè lacerarent, eroderent, ac perforarent.
Ut autem tunica haec adhuc efficiatur validior, peritonaeum illi denſum robuſtumque
involucrum peculiariter circumdedit, quod ſecunda veſicae cenſetur tunica, illic à pe-
ritonaeo procedens, [i] quà ſuprà pubis os veſicae fundus anteriorque ipſius ſedes univerſa i 3 *fig.* O. 20
illi in hominibus utpote erectis, ſecus multo quàm in canibus ac Galeni ferè eſt ſenten- *fig. p.*
tia, adnaſcitur. In canibus enim & aliis quadrupedibus proceſſus tantum à peritonaeo
veſicae offertur, neque tota ipſius ſedes anterior peritonaeo ne laxè quidem adnaſcitur,
ſed ut & poſterior veſicae ſedes laevis & lubrica cernitur. quamquam in hominibus quo-
que [k] poſterior veſicae ſedes rectum inteſtinum & uterum reſpiciens, laevis & lubrica & k 24 *fig.* T.
Venae & arteriae ac nervi veſicae. aqueo humore oblita occurrat. Caeterùm cum urina veſicae (ut & bilioſum recremen- 25 *fig. β.*
tum ſuae veſiculae) ad nutritionem inepta ſit, Natura veſicae [l] venas quibus alatur, & l 22, 23 *fig.*
arterias quibus calor ipſius recreetur, peropportunè diſtribuit, ac primùm utrinque in *ν.* 25 *fig. α.*
cervicis veſicae latera unam venam, & arteriam item unam, à cavae venae & arteriae
magnae [m] ramis per pubis oſſis foramen crus accedentibus derivavit, quae hinc ſurſum m *ult. fig.*
per corporis veſicae longitudinem conſcendentes, in tenuiſſimos piliqne modo graciles *lib.* 3. *ι.*
ſurculos diſſipantur. Neque nervis itidem, quibus ob triſtantium ſenſationem maximè
indiguit, veſica deſtituitur. Quantumvis enim urina veſicae, ut bilis minori veſiculae,
tanquam familiare quippiam influat, neque quum naturalis eſt, ullam ab illa noxam pa-
tiatur: ea tamen interdum tantum bilioſi excrementi admixtum habet, mordaxque &
acris redditur adeò, ut niſi urinae qualitatem veſica perciperet, illam diutius continens,
graviter plerunque afficeretur. Ac proinde inter caeteras corporis partes, veſica [n] ner- n 2 *fig. cap.* 2
vos non minimos ſenſus tactus ſolum gratia obtinuit, eos à ſexti paris ramis coſtarum *lib.* 4 *ε, μ.*
Meatus foetus urinam educens, & foetus peculiares arteriae veſicae commiſſae. radicibus exporrectis, & ab [o] infimis ſpinalis medullae paribus adſciſcens. Quemadmo- o 2 *fig. cap.*
dum verò haec vaſa nervique veſicam petunt, ita quoque ex elatiore mediaque corporis 11 *lib.* 4
ſui ſeu fundi regione [p] meatus quidam exoritur, qui venae tunica utcunque efformatus, *char.* 27, 28.
per umbilicum incedit: caeteriſque umbilici vaſis commiſſus, [q] inter duo foetus involu- p 2 *fig.* M *ab*
cra ceſſat, hujus urinam, quae dum utero gerimur, continuò acervatur, illuc deferens: N *ad* E. 24
ne fortè haec per foetus pudendum reddita, ipſiusque corpori circumfuſa, tenellam foe- *fig.* Y.
tus cutem ſua acrimonia exulceraret. Atque ut hujus meatus in natis hominibus nullus q 3 *tabellae fig.* 30 *inter*
amplius eſt in hac functione uſus, ita quoque is exareſcit, & vinculum duntaxat veſicae M, N *&* O, O.
ad peritonaeum efficitur: perinde ac binae foetus umbilicum ſubeuntes [r] arteriae, fundo r 2 *fig.* K, L.
Meatuum urinam è renibus in veſicam deducentium hiſtoria. veſicae utrinque attenſae, ac ita adnatae, ut veſicam tunc quoque peritonaeo pulchrè 24 Z. *&*.
committant, quum hominibus in lucem editis funiculorum inſtar reſiccantur, & nativo
foetus calore refocillando, aut aliàs arteriarum munere obeundo, penitus ſunt inuti-
les. Porrò in humiliorem veſicae ſedem, praeter ſuos nervos & venas & arterias in
ca-

s 22,23 *fig.q, q.25 fig.a,c.* cavitatem uſque ipſius, alii [s] duo inſeruntur meatus ad urinam ex renibus deducendam formati. Quum enim renes quàm proximè jecori neceſſariò allocentur, veſica autem humilem ſibi ſedem vendicet, meatus quoſdam effingi oportuit, urinam ex renibus in veſicam delaturos. Atque hos venarum corpori quàm ſimillimos Natura conſtruxit. quippe ſimplici conſtant tunica, venarum tunica paulo duriore, paucioribus tamen quàm illa obliquis fibris intertexta, ita namque meatus illi injuriis ferendis redduntur aptiores, & tendi ſubſidereque facilè poſſunt, & obliquae fibrae quo minus in veſicam urina ocyus delabatur, nihil interim praepediunt. Verùm quòd his meatibus, quos Graeci ab officio οὐρητῆρας, & οὐρανὰς, & πόρους οὐρητικοὺς appellant, tanta cum venis ſit ſimilitudo, quodque illi ſecus quàm venae ſanguine turgentes, candicent, Celſo albae venae nuncupantur.

t 21 *fig.* E, *κ, λ.* [t] Horum principium ex ſecundo mihi appellato in renum corpore pendet ſinu: & per primum eorundem ſinum exporrecti, è cava mediaque renum efferuntur ſede, hincque peritonaeo ſuper lumborum

u 7 *muſc. tab. t, u.* [u] muſculos ſupertenſi, ſecuriſſimè deorſum ad veſicam prorepunt. Adnaſcuntur enim in progreſſu peritonaeo, & ab illo fibras quaſdam adepti, alteram aſſumunt tunicam, venulis & arteriis ut peritonaeum ipſum intertextam. Porrò inceſſus ipſorum, quum itineris longitudo nihil commodi adferre hîc poſſit, quàm minimè anfractuoſus eſt. ex renum enim ſinu deorſum modicè verſus interiora, ut ad veſicam pertingant, porriguntur. Ne verò parum firmati, & omnino penſiles veſicae inſererentur, aut obliquum nimis ductum efficerent, non elatiſſimae parti veſicae, ex qua

x 2 *fig.* M. y 23 *fig. r. 25 fig. non procul ab α. 26 fig.* M. [x] meatus, urinam foetus extra umbilicum deferens pendet, [y] implantantur: ſed illi veſicae ſedi, quae poſteriori peritonaei regioni, ad quam meatus toto ductu ſecurè firmantur, vicinior eſt. Conſiſtit itaque inſertionis regio in poſteriore humilioreque veſicae ſede paulo antea quàm in cervicem deſinat: & meatus primùm veſicae adnaſcuntur, & obliquo anfractu ipſius tunicam à peritonaeo pronatam penetrantes, tandem in veſicae cavitatem (alteram quoque permeantes ipſius tunicam) aperiuntur, ingrediunturve, modo ſanè quàm ſimillimo, *Artificioſa meatuum urinam deducentium inſertio.*

z 13 *fig.* c *ad d. & 25 fig.* Q *ad* R. [z] quo bilis meatum in duodenum inſeri relatum eſt: laxis nimirum membranulis utrinque ad meatus foramen non aliter appendentibus, quàm ſi veſicae internae tunicae inibi membranulae adnaſcerentur. Quarum uſus, membraneorum proceſſuum bilem deducenti meatui adnatorum uſui reſpondet, ut ſcilicet urinae quidem ex meatibus in veſicam defluenti cedant: & dum veſica diſtenta urinam rurſus in eoſdem meatus regurgitare volet, collectae meatumque opplentes, urinae tranſitum impediant. Id quod praeſentes membranulae adeò praeſtant commodè, ut veſica vel flatu plurimo repleta, nihil planè ſpiritus per hos meatus reddere queat: pari ferè cum follibus ratione. Per foramen namque quod à tergo illis adhiberi ſolet, aër quidem attrahitur: ſed quum follis rurſus comprimitur, propter aſſerculum impetu aëris foramini appreſſum, nihil venti per illud expiratur. Idem quoque in pilis quas flatu diſtendimus, & organorum quae follibus inflantur fiſtulis, & multis aquaeductibus eleganter obſervamus. quamquam interim rerum Opifex non ita pendulis latiſque ac manifeſtis operculis in urinariorum meatuum inſertione utatur, atque nos ipſius induſtriam imitantes follibus adhibemus & organis & pilis, ac columbariorum denique feneſtris, quibus admiſſas furtoque ingredientes columbas denuò egredi prohibemus. Caeterùm, & obliquum inſuper meatuum urinariorum in inſertione ductum, etiam urinae per eoſdem regreſſum cohibere, in illis quas inflamus veſicis experimur, quoties relictas meatuum portiones ſurſum nonnihil attrahimus, meatuſque quodammodo dirigentes, aëri in veſicam per ipſius cervicem inflato, iter damus.

a 23 *fig.* àv *per o ad φ 25 fig. γ, δ.* Incipit autem veſicae, uti & paulo antè monuimus, [a] cervix aliquanto inferius quàm meatuum urinariorum conſiſtit inſertio. Humillima enim veſicae corporis fundive ſedes, ſui medio in arctum finitur meatum, quem veſicae cervicem ſeu collum nuncupamus: aliter in viro quàm in muliere protenſum, & aliis quoque in illo quàm in hac adnatum coagmentatumque partibus, & uſum denique ambobus diverſum praebentem. *Veſicae cervix.*

b 22, 23 *fig. ρ. 25 fig. γ.* Commune eſt enim utriſque, huic cervici vel meatui urinam ex veſica deferenti [b] muſculum orbiculatim circumduci, quo cavetur, ne urina praeter voluntatem noſtram effluat: cujus uſum, ſitum & formam in ſecundo libro diffuſe perſequuti ſumus. Deinde viris & mulieribus per illum meatum urina excernitur: ſed viris ad ſeminis quoque ejaculationem ſubſervit.

c 22, 23 *fig. ξ.* d 23 *fig. μ.* e 25 *figur. x, x.* f 1 *fig. ultimarum fig.* 15. Unde etiam hi peculiariter [c] glandoſum illud corpus adnatum habent, ſemen deferentium vaſorum [d] inſertionem ſuſcipiens, quo corpore meatum urinae humectante & irrigante mulieres interim deſtituuntur. Quinetiam mulieribus ſuper uteri [e] cervicem meatus hic fibris membraneis illi adnatus extenditur, ac ubi primùm ſub humillima [f] connexus pubis oſſium ſede cum uteri cervice conſiſtit, citra ullum ad ſuperiora (quicquid Galenus interim in quinto de Partium uſu libro doceat) reflexum, in illius cavitatem ſinumque

g 25 *fig.* δ. 27 *fig.* L. h *Pete haec ex* 1, 2 *fig. cap.* 49 *lib.* 2 *ad* G, A, B. [g] ceſſat. Viris autem ultrà [h] porrigitur, ac prominet. quamprimùm enim humillimam pubis oſſium commiſſurae regionem ſuperavit, penis corporibus ſubnatus, ad elatiorem uſque pubis oſſium commiſſurae ſedem adſcendit: & hinc rurſus, prout rigidus flaccidusve eſt penis, aut ſurſum ſpectat, aut propendet, nunc σ Graecorum, nunc S. Latinorum elementum exprimens. At haec unà cum generationis organis (quorum jam ob partium connexum viciniamque inſtituendus eſt ſermo) opportuniùs pertractabuntur.

CAPUT XII.

NATVRAM PROPAGANDAE SPECIEI PROVIDISSE.

Initio librorum de Sanitate tuenda, Galenus ex corporis humani primordiis hominem neceſſariò morti obnoxium eſſe, pulchrè colligit. Imò praeterquàm quòd corpus humanum mixtum genitumque eſſe conſtat, idipſum immortale incorruptibileque nequaquam potuiſſe fieri, arteriae, venae, nervi, caro, & id genus partes reliquae, è quibus conformatur, abundè commonſtrant. Quando itaque vel materiae occaſione, hominem producere immortalem non licuit, rerum Opifex ipſi ad immortalitatem quod potuit auxilium machinatus eſt: inſtar boni civitatum conditoris, cui non praeſens duntaxat cohabitatio cordi eſt, ſed modum quoque providet, quo vel in aeternum, vel ad quàmplurimos annos ea duret. Sed civitas quidem, quantumvis bene fortunata, quae non unà cum ſeculis aetatibusque quandoque intercidat, nulla videtur unquam inſtituta. Providi verò ſolertisque rerum Opificis opera, quae multis annorum millibus jam ſuffecerunt & perdurarunt, adhuc permanent, rara quadam arte ab ipſo inventa, qua ſemper pro hominibus qui corrumpuntur novi ſuccedant, perpetuaque ſpeciei conſervatio fiat.

Partium generationi ſubſervientium brevis enumeratio.

Homines namque initiò ita exſtruxit, ut unus quidem potiſſimùm foetus principii rationem exporrigeret: alter autem id ſuſcipiens, foetum enutriret, foveretque. Sic viro organa, ipſos ſcilicet [a] teſtes addidit, qui ſemen, praecipuum novi conſtituendi hominis principium, efformarent, vaſa illis adjungens duplicia: [b] alia quidem materiam, ex qua hi aptè illud conficerent, apportantia: [c] alia verò confectum jam ſemen in unum [d] meatum, qui opportunè id in [e] uterum projiciat, deducentia. Is enim mulieri datur, ut principium hoc concipiat: deinde is quoque [f] vaſis conſeritur, quorum beneficio genitura temporis ſucceſſu enutriatur, ac ſingulari miraculo in novum hominem prodeat. Interim & [g] teſtes, [h] vaſaque illorum functionibus ſervientia, uterus ſibi vendicat, ut & mulier aliquam primarii principii rationem foetui adjiciat.

a 22, 23 figur. ζ.
b 22, 23 fig. u, x, α, dein γ, δ, ε.
c 22, 23 fig. η, θ, ι. &c.
d 23 fig. o, φ.
e 24 fig. L. 25 fig. i, k, l.
f 25 fig. n. y.
g 25 fig. r.
h 25 fig. primum d, g, o, p. dein t, t, u.

Utendi appetitus generationis organis adjectus.

Quinetiam his omnibus non hominum duntaxat, ſed & caeterorum animalium generationi famulantibus organis meras commiſcendorum corporum libidines, & peculiarem quandam delectationis vim ad procreationem, rerum Opifex copulavit: ipſi verò animae ea uſurae, mirabilem quendam & indicibilem utendi appetitum quoque elargiens: à quo animalia incitata, etiamſi ſtulta, aut juvenilia, aut ratione prorſus privata fuerint, provident tamen ſucceſſioni ſpeciei, haud ſecus quàm ſi omnino eſſent prudentia. Quum enim Opifex haud ignoraret, ſubſtantiam, ex qua inſtrumenta haec creavit, perfectam ſapientiam neutiquam admittere, illecebram, & velut ineſcationem, quam ſolam accipere poterant, ad ſalutem conſervationemque ſpeciei iis indidit, delectationem vehementiſſimam illarum partium uſui adjiciens. Atque hinc illa in Timaeo Platonis, de generationis amore à Deo nobis ingenito diſſerentis, eſt ſententia: ,, Quocirca pudendorum naturae in viris inſita vis inobediens ac imperioſa, & ,, quaſi animal non exaudiens rationem, furioſarum libidinum violentia, ſubjicere ſibi ,, cuncta conatur. Vulva quoque & uterus in foeminis pari ratione animal avidum ge- ,, nerandi, ſi intempeſtivè diuque à generando abſtineat, aegrè fert moram, plurimum- ,, que indignatur. ,, Ut amorem nunc praeteream, quo animalia ſuos proſequuntur foetus: & temperiem à Natura mulieri privatim conceſſam, ut non ſolùm utero adhuc contento foetui alimentum ſubminiſtret, verum natum quoque ſuis mamillis ſedulò & ſolicitè enutriat. Quàm verò hae, reliquaque generationi ſubminiſtrantia organa affabrè exſtructa ſint, jam paulatim enarrare aggrediar, à virorum organis ſumpto ſermonis initio.

CAPUT XIII.

DE VIRORUM ORGANIS GENERATIONI SUBSERVIENTIBUS.

Praeſentia organa primùm vigeſima figura, mox vigeſimaſecunda & vigeſimatertia abſolutiſſimè exprimuntur.

a 22, 23 fig. ζ. — *Teſtium ſitus ac numerus.*

Teſtium in viris [a] ſitus nulli non eſt conſpicuus, ut & binarius ipſorum numerus, unde etiam δίδυμοι & gemini appellantur: quamvis interdum unus tantum, & interdum tres ſimul reperiantur: at id rariùs quàm nonnulli exiſtimant, tertium teſtem tuberculum aliquod praeter naturam in ſcorto reconditum enumerantes.

Teſtium forma.

Teſtes rotundi ſunt, ſed paulo admodum oblongiores, quàm aut lati, aut profundi: dein humiliori parte obtuſiores, amplioresque, quàm ſuperiori ſede viſuntur. verùm & id ipſis accidit admodum obſcurè: etiamſi teſtes, ovorum nomen à pleriſque, & praecipuè Arabibus invenerint.

Subſtantia. — *b 23 fig. T & V. V.* — *c 19 fig. I, K.*

In externa ſuperficie nullum penitus ſinum, impreſſionemve, aut inaequalitatem obtinent: ſubſtantiaque conſtant alba, lactea, molli, & ſibi undecunque ſimili ac continua, niſi quòd [b] venulis frequentibus, iiſdemque exiguis tenuiſſimisque oppletur, ob idque rara cavernoſaque, perinde ac lienis [c] ſubſtantia, apparet. Virorum enim teſtes nullum omnino ſinum cavitatemve ſortiuntur, praeter eam quae ſecundariò ipſis ejuſmodi venularum gratia accedit. Unde autem venae, vaſculave, quae teſtium ſubſtantiae implicantur, ortum ducant, ſimulatque teſtium involucra expreſſero, ſubjungam.

Teſtium involucra, utriſque teſtibus communia. — *d 20 fig. r, s.* — *e 20 fig. t.*

Teſtes itaque pluribus tunicis ſeu involucris teguntur, aliis quidem utrique teſti communibus, aliis autem privatim ſingulos teſtes involventibus. [d] Cutis enim & carnoſa [e] membrana ambos teſtes non ſecus quàm univerſum corpus, amplexantur, & duo illis communia ſtatuunt involucra: cutis quidem unum, quod reliqua corporis cute tenuius eſt, & velut ſutura quadam & rugis interſtinguitur: ac quibuſdam ſcrotum, quibuſdam verò (qui ſe Latiniùs loqui exiſtimant) ſcortum, Graecis verò ὄσχεον dicitur. Alterum autem carnoſa efformat membrana, hîc perinde ac cutis, longè quàm in reliquo corpore tenuior, ſed venis frequentioribus intertexta. Praeter hanc verò tenuitatem, cutis & membrana aliud quoque peculiariter hîc, ut & in fronte ac pene, ſibi vendicant, quandoquidem nullus inter ipſas intervenit adeps: non aliter profectò, quàm ſi Natura virorum teſtibus laxius tenuiuſque voluiſſet à cute & ea membrana obduci involucrum, à virorumque teſtibus non minus quàm à cerebro omnem abeſſe pinguedinem. Nam etſi membranarum, quae venis arteriiſque frequentibus intertexuntur, circa teſtes adſit copia: nullus tamen, ut ferè in reliquo corpore eſſe ſolet, hîc conſpicitur adeps.

Privata ſingulorum teſtium involucra. — *f 20 fig. u. integra eſt. vigeſima autem ſecunda ad φ, φ, ψ, χ diſſecta.* — *g 22 fig. φ, φ tranſmittit γ, δ & η.* — *h 20 fig. u cui adnaſcebatur t.*

Tunicae ſingulos teſtes privatim involventes, amplitudine, ſtructura & tenuitate invicem admodum variant. [f] Una enim, quae & exterior eſt, teſtem cum ſuis vaſis ad eam uſque ſedem, qua magnae peritonaei cavitati committuntur, induit, valida quidem, ſed tenuis, venisque abundans. [g] Quà enim venam arteriamque ſeminales, ac dein vas ſemen à teſte ſurſum ducens, ex peritonaei magna cavitate in inguinum regionem, ipſumque ſcortum duci audies, illic peritonaeum hanc educit tunicam, quae peritonaei pars proceſſusque meritò cenſetur, itaque ab ipſo peritonaeo prodit, ut ſcortum a cute deduci pronaſcique cernimus. Haec tunica [h] exteriori ſuperficie, qua ipſam carnoſa contingit membrana, fibris quibusdam membraneis illi connaſcitur, adeò ſanè frequentibus, ut interdum has aliam quandam teſtium tunicam conſtituere arbitratus fuerim. Atque ita etiam, ubi dextri teſtis tunica ſiniſtri teſtis ſpectat tunicam, ambae fibris mutuò committuntur: ob idque etiam externam ſuperficiem non admodum levem habere videntur, ſed membranarum invicem connatarum modo aſperam ac fibroſam.

i 22 fig. φ, φ, ψ, χ. — *k 22 fig. φ, φ.* — *l 22 fig. χ applanatur ι.* — *m 22, 23 fig. u, t.* — *n earundem fig. α verſus δ, & ε.*

[i] Interior hujus tunicae ſuperficies, quà teſtem ipſiusque vaſa reſpicit, laevis, & aqueo quodam humore obducta eſt: neque ulli penitus corpori connaſcitur, praeterquàm quod elatiore ſua [k] parte peritonaeo illic continuatur, adnaſciturque, ubi ab ipſo principium ſumit: quin & inferiori teſtis parti validè [l] applantatur, non quidem teſtis corpori, ſed humillimae vaſis ſemen à teſte deferentis parti, quà id ſurſum ſecundùm teſtis humiliora revolvitur. Ad haec, ipſa tenuiſſimae membranae interventu, interna ſua ſuperficie membranae adnaſcitur, quae à peritonaeo enata, [m] venae quidem ſeminali alteram conſtituit tunicam, [n] arteriae autem tertiam. Atque is connexus non orbiculatim ad vaſa perficitur: ſed ſecundùm rectam duntaxat lineam, quae ad poſteriorem vaſorum ſedem conſiſteret.

Teſtis muſculus exteriori ipſius involucro innatus. — *o 3 muſc. tab. A, Γ.* — *p 22 fig. à φ ad χ. aut ι.*

Huic tunicae aliquid cum carnoſa corporis membrana commune obtigit: ut enim hanc carnoſis quibusdam fibris [o] aliqua ſui parte augeri, intertexique, ac in muſculi naturam degenerare dictum eſt, ſic iſta quoque teſtis tunica ſecundùm totam ipſius [p] longitudinem poſteriori in ſede, à peritonaeo uſque ad humil-

millimam teſtis partem, q carnoſas nanciſcitur fibras, & longi ſtrictique cujuſdam mu- *q 22 fig. ψ.*
ſculi refert naturam, quem tunicae innatum cernimus, nuſquam ab illa abſcedentem,
ſed unà cum ipſa à peritonaeo incipientem, & etiam inferiori parti vaſis à teſte ſe-
men deferentis, ſimul cum tunica r adnatum: quae praeterquàm quòd teſtem com- *r 22 fig. χ adnaſcitur ι.*
modiſſimè integit, illumque ſuſpenſum continet, muſculi etiam illius beneficio, quaſi
voluntario motu teſtem, idque potiſſimùm coitus tempore, ſurſum allicere ſentitur.
Porrò muſculi hujus occaſione, quòd ſcilicet ruber, ut reliqua caro, ſit, hanc tuni-
cam ἐρυθροειδῆ privatim appellatam à Graecis arbitror. aut etiam ob s venarum graci- *s 20 fig. u.*
lium illam implicantium copiam, quae ruborem quoque aliquem conciliat. Non deſunt
interim, qui ipſum ab ἔλυτρον (quod velamen vaginamque, quam involucrum pulchrè re-
fert, Graecis ſignificat) ſpecie, ita nominari adſtruunt, λ in ρ Atticorum more conver-
ſum eſſe conjicientes. t Alterum verò privatum teſtis involucrum, nihil praeter teſtis *t Illo teſtis 22, 23 figurarum induitur, in vigeſimatertia tamen ad Q à teſtis ſubſtantia modicè id divulſum cernitur, R & S notatum.*
corpus ſubſtantiamque cum implexis huic vaſis amplectitur, teſtis figurae adamuſſim re-
ſpondens, aut potius illam efformans. Quippe dura & craſſa validaque admodum eſt
membrana, teſtis ſubſtantiam utcunque mollem ac ſequacem involvens. Atque is ſanè
praeſentis tunicae praecipuus cenſendus eſt uſus. dein in hoc conducit, ut ipſius inter-
ventu & medio, vaſa teſti committenda ipſi adnaſcantur. Tunica enim haec laxior, te-
nuior, molliorque inibi cernitur, ubi vaſa illi committuntur, quàm per reliquam cir-
cumferentiam. Et elatiori quidem tunicae parti vena ac arteria teſti ſanguinem ſpiritum-
que deferentes u adnaſcuntur, ac quamplurimi ramuli eam tunicam hîc x perforantes, in
teſtis ſubſtantiam y exporriguntur. Praeter hos verò, alii quoque deorſum in tunicae *u 23 fig. N, O.*
illius corpus frequentes, ſed perquàm graciles z ſurculi à vena arteriaque ſeminalibus de- *x 23 fig. P.*
rivantur, in tauris & arietibus inſtar vitis capreolorum eleganter deducti. In poſteriori *y 23 fig. R & V, V.*
verò ſede, tunica haec per univerſam ipſius longitudinem validiſſimè adnatos habet omnes *z 23 fig. ſub O.*
deferentis ſemen vaſis a anfractus teſti obductos, inibi etiam undecunque tenuibus ac vi-
ſum fugientibus foraminibus pertuſa. Caeterùm per reliquam exteriorem ipſius ſuperfi- *a 23 fig. η, θ, ι, & E, F, G.*
ciem, laevis & aqueo humore perfuſa, nullique penitus parti connexa cernitur. Inter-
na verò ſuperficie, qua haec tunica teſtis ſubſtantiam continet, undecunque illi ſubſtan-
tiae b connaſcitur. Porrò hanc à primis Anatomes profeſſoribus, qui teſtem δίδυμον vo- *b 23 fig. Q, R.*
cavere, ἐπιδιδύμιδα, quaſi ſupergeminalem dixeris, appellatam ſat ſcio: quicquid alii de
teſtis nugentur capite, qui quum tunicam hanc ignorarent, & apud veteres Graecos
ἐπιδιδύμιδα legerent, praeter c elatiorem teſtis partem, Galeno teſtis caput procul dubio *c 23 fig. ad O.*
nuncupatam, aliam effinxerunt particulam, quae parvi teſtis inſtar, teſti impoſita, ipſius
caput & ἐπιδίδυμις vocaretur. Alii horum errore (quem & alii Graecorum interpretes,
ἐπιδιδύμιδα teſticularem venam vertentes, mirificè auxerunt) eluſi, ſed ſectionem interim
aggredientes, quum hujusmodi caput non reperirent, Arabes quosdam imitati, vas ali-
quod hoc nomine appellandum finxerunt, quod inter teſtem & venam ac arteriam ſemi-
nales, quae praeſenti tunicae primùm adnaſcuntur, medium poſuere, d eam fortaſſe ſe- *d 22, 23 fig. η, & 23 fig. E.*
men deferentis vaſis particulam ita appellantes, quae ipſius eſt principium, & in poſte-
riori teſtis ſede elatiorem hujus regionem orbiculatim aliqua ex parte complectitur. Sed
quum ex reſectione horum nugae etiam levi opera obſerventur, poſtpoſita nominum con-
tentione, hanc ex propriis cuique teſti tunicis alteram habeto, & δαρτὸν etiam veteribus
Graecis appellatam ſcito, nunc vaſorum hiſtoriae mentem alacriter accommodans. Ad

Vaſorum teſtibus ſanguinem ac ſpiritum deferentium numerus, mox & ortus.

ſingulos itaque teſtes ſingulae pertingunt venae, ac item arteriae, ortu differentes. e Ve- *e 22, 23 fig. u, t.*
na namque dextrum accedens teſtem, à venae cavae caudice demiſſiùs quàm venarum ad *f 22, 23 fig. m, n.*
renes exporrectarum origines pendent, principium ducit: non quidem à dextro caudicis
latere, ſed ex ſuperiori anteriorive ipſius ſede ad dextrum modicè declinans, idque oblon- *g 22, 23 fig. u.*
go quaſi & craſſiuſculo g tubere. Siniſtri verò teſtis h vena, ex i venae ſiniſtro reni ex- *h 20 fig. e. 23 fig. x.*
porrectae humiliori ſede originem habet. Hujusmodi venarum ortus plerumque cerni-
tur, nonnunquam verò, ſed rarius, à ſiniſtro cavae caudicis latere k ramulum exporri- *i 22, 23 fig. m.*
gi conſpicies, qui deorſum ad ſiniſtra repens, ſiniſtrae ſeminali venae commiſcetur. Ga- *k 22 fig. y fertur ad x.*
lenus idem & dextrae ſeminali venae aliquando contigiſſe teſtatur, quod ſcilicet à dextri
renis l vena egrediens m ſurculus, deorſum protenderetur, & cum vena coiret à cavae *l Spectatur id fig. capiti 9 lib. tertii inſerta, ad C, quod miſcetur μ.*
caudice principium obtinenti. At neſcio quid Prometheis in mentem venerit, qui ſuis
ſomniis hominem in cathedra fingentes, dextram ſeminalem venam à dextri renis vena,
ſiniſtram autem ex cavae caudice toties enaſci docent, quoties ſiniſter ren elatiorem dex- *m 22, 23 figuram.*
tro ſedem occupat: quaſi verò dextra vena non demiſſius multò, quàm renum venae,
initium duceret: & quia plerumque dextri renis vena nimis elata eſſet, teſtis dextri ve-
na à cavae caudice derivaretur. Nos crebrò eum renum obſervavimus ſitum, ſed dextri
teſtis venae aliud principium ſemel duntaxat, quamvis tunc ambae ſeminales venae à re-
num venis originem mutuabant. Venae ab ipſorum initiis deorſum in latus protenſae,
peritonaeo fibroſis nexibus qui in alteram earum degenerant tunicam committuntur, con-
juges arterias ſortitae. Utraeque enim arteriae humilius quàm, dextrum teſtem petentis
venae principium conſiſtit, è directo & ſibi proximae ex anterioris magnae arteriae ſedis *n 22, 23 fig. α educitur ſub u ad b.*
medio n promuntur: ac dextra quidem cavae venae o caudicem (quod hactenus parum à
diſſectionum profeſſoribus animadverſum miror) conſcendens, deorſum obliquè ad dextri *o 22, 23 fig. g.*
teſtis

teſtis venam properat. Siniſtra verò, ſui lateris venam accedens, non ſemel mihi defuiſſe viſa eſt, ſiniſtri teſtis vena ſolito tunc longè ampliore. Ab arteria verò ſiniſtro reni communicata illam enaſci, vix unquam vidi: quamquam id interdum accidere poſſe, non eo inficias. quòd tamen crebriùs par venarum & arteriarum teſtes petentium (ut paſſim Galenus docet) obſervetur exortus, nequaquam conceſſero.

Vaſorum iſtorum ad teſtem ductus.

Dextra vena & arteria (idem de lateris ſiniſtri vaſis ſubaudito) ſeſe invicem contingentes, peritonaeo (uti dicebam) fibroſis membraneisve nexibus alligantur, declivesque deorſum protenſae, ſuper [p] urinarium meatum ex dextro rene urinam veſicae deferentem ducuntur, peritonaeo in progreſſu [q] tenues ac perquàm graciles ſurculos diffundentes. Quum primum verò vaſa haec ad coxendicis oſſis uſque [r] ſedem pervenerint, qua [s] ſeptimus femur moventium muſculus deorſum verſus minorem femoris [t] proceſſum fertur, illa peritonaeum juxta internum ejus muſculi latus [u] permeant: & ex magna peritonaei amplitudine procidentia, in [x] exterius teſti peculiarium involucrum quòd hîc à peritonaeo principium ducit, pertingunt, unà cum nervulo nimis quàm gracili & obſcuro ad teſtem contendente, qui interdum à ſexti paris nervorum cerebri [y] propagine coſtarum radicibus exporrecta, [z] interdum verò à vigeſimo primo ſpinalis medullae nervorum pari diducitur.

Teſtis nervulus.

Porrò peritonaei [a] foramen vaſa tranſmittens non ita patet, ac ſi quis ori pennam inderet, aut illa chartam hanc pertunderet: ſed peritonaeum exactiſſimè [b] vaſorum lateribus connaſcitur, tutò ipſa non ſecus tranſmittens, quàm ſeptum transverſum, & quibus id ſuccingitur membranae, ſtomacho & venae cavae [c] viam offerunt. Simulatque verò vaſa illud peritonaei foramen ſuperarunt, obliquè deorſum ad elatiorem dextri teſtis ſedem [d] ducuntur, & arteria non amplius, ut in reliquo proceſſu, venae duntaxat accumbit, fibriſque membraneis tantum [e] connectitur, ſed varia quadam peculiarique ratione vena cum arteria [f] coit, & ambae invicem commiſcentur, [g] corpusque unum pyramidis anteriùs poſteriusque depreſſae inſtar efformant: cujus quidem conus inibi conſiſtit, ubi vaſa primùm invicem permiſcentur: baſis verò, ubi eadem elatiori teſtis parti committuntur.

Venae cum arteria commixtio & implexus.

Per univerſum hoc corpus ramorum myriades invicem complexi obſervantur, non quidem omnes rectà deorſum procedentes, ſed alii partim rectà, partim orbiculatim, partim transverſim, alii alio modo invicem implicari apparent: impoſſibileque eſt, unam ductus ſeriem, unumve ordinem hîc animadvertere. Neque etiam, quod aliis traditum eſt reſectionis profeſſoribus, ibidem expendere valeo, quonam pacto majorem vaſorum dextrum teſtem petentium, quàm quae ſiniſtrum adeunt, implexum fieri nugentur: quum mihi hac ex parte vaſorum nullum conſpiciatur diſcrimen: & aliunde profectò, quàm à majori illo, minorive implexu, maſculorum foeminarumque pendet procreatio. Porrò quum tot ramorum in [h] membrana illa, quam peritonaeum vaſis inibi offert, quà illi fibroſis nexibus in ipſius magna cavitate, toto inceſſu haerent, implexus fiant, corpus id nidum erucis aut lumbricis oppletum referre videtur, aut etiam ſenioris ruſtici aut bajuli ſurae, temporumve cutem varicibus turgidam. Ut enim multifariam in illa venae varicesve inaequaliter extuberantes, errabundo ductu feruntur: ita quoque in hoc quod narramus corpore, venae ſeminalis ac arteriae innumerae ſoboles oberrant. Perquàm raro enim accidit, varices capreolorum pampinorumve vitis imaginem exprimere: ſed ipſae, uti dicebam, hîc rectà, illic transverſim & obliquè, varieque admodum prominent. Ab hac igitur ſimilitudine reor parentes illos, qui pueros in cadaverum confectionibus exercebant, corpus hoc κιρσοειδῆ παραστάτην, quaſi varicoſum aſſiſtentem, aut adſtitem diceres, appellaſſe. non ſecus quàm in nono de Partium uſu libro fecit Galenus, quum inibi in calvaria reticularem quendam comminiſcitur implexum. Caeterùm in reliquis de Partium uſu libris, unà cum Herophilo, nomen id [i] alii ferè parti, neque illi ſemper (ut paulo poſteriùs explicabo) eidem attribuit. & in libris de Semine, à vitis pampinorum figura [k] corpus hoc, cujus modò hiſtoriam inſtituimus, pampinoforme frequenter vocitat, ipſum à varicoſa ſpecie, cui alioquin proximè accedit, diſtinguens. Utcunque verò illud nuncupes, [l] baſi ſua, elatiori ſedi intimae teſtis tunicae adnaſcitur: [m] ac multos ramulos rectà hanc tunicam perforantes, elatiori teſtis parti diſtribuit, multipliciter per teſtis ſubſtantiam, perinde ac jecoris venae in ipſius ſubſtantiam, diſſeminatos, & perquàm tenui conſtantes tunica.

Venae ac arteriae in teſtis ſubſtantiam, ipſiusque proximum involucrum inſertio.

Praeter ramos, quos rectà varicoſum hoc corpus teſtis ſubſtantiae offert, alias per ambitum dictae nunc tunicae frequentes, & venis in adhaerente oculi [n] tunica ſparſis, quàm ſimillimas ſoboles diffundit, à quibus denuò germina in teſtis ſubſtantiam pertingunt. Haec venae ac arteriae ſeminalium eſt ſeries, quas ſive ita, ſive vaſa teſti ſanguinem ſpiritumque deferentia, aut praeparantia voces, nihil moror, modò ipſas à jam recenſendo [o] vaſe prorſus diſtinguas.

Vaſis ſemen à teſte ad veſicae cervicem deferentis hiſtoria.

Ad externum enim varicoſi illius corporis latus, quà teſti implantatur, [p] aliud corpus album, & durioris nervi modo durum, intimae teſtis tunicae adnaſcitur, hincque incipit: & exteriùs, quà teſti non committitur, gibbum, quodammodoque teres eſt, latius nonnihil quàm craſſum ſe offerens: quà verò tunicae illi connatum eſt, ſecundùm convexum teſtis, cavum [q] exiſtit. Hoc itaque corpus ab externo varicoſi corporis latere incipiens, ſecundùm illius poſteriorem fertur ſedem: & deorſum modicè verſus interiora prorepens, ſecundùm poſteriorem

p 22, 23 *fig. ſuper* γ.
q 22, 23 *fig.* β.
r 1, 2, 3 *fig. cap.* 29 *lib.* 1 ſ.
s 8 *muſc. tab.* A.
t 1, 2 *fig. cap.* 30 *lib.* 1 *a.*
u 23 *fig.* φ, φ.
x *in u* 20 *figurae.*
y 2 *fig. cap.* 2 *libri* 4 *ab* ι *juxta* ε.
z 2 *fig. cap.* 11 *lib.* 4 *char.* 49.
a 22 *fig.* φ, φ.
b 22 *fig.* γ, δ.
c 7 *muſc. tab.* γ, ſ.
d *Ductum hunc pete ex* 20 *fig. quae teſtes ſuo loco oſtendit.*
e 22 *fig.* γ.
f 22, 23 *fig.* δ.
g 22, 23 *fig. à* δ *ad* ε. *aut* 23 *fig. à* C *ad* D, *aut* N *ad* O.
h *Acciticia eſt venae & arteriae praeter proprias, tunica.*
i 23 *fig. modò quidem* η, θ, ι *aut* E, F, G. *aut* H, I. *modò autem* ξ. *&* 4 *tab. fig. cap.* 49 *lib.* 2 τ.
k 22, 23 *fig. à* δ *ad* ε.
l 22, 23 *fig.* ε. *aut* 23 *fig.* D. *&* O.
m *Seriatim id pete ex* 23 *fig.* P, Q, R, S *&* T.
n 18 *fig. cap.* 14 *lib.* 7 η, η.
o *dextrae figurae fig.* 23 η, θ, ι, λ, ξ.
p 22, 23 *fig.* η *ad* ε. *aut* 23 *fig.* E *ad* D.
q 23 *fig.* H, I.

rem ſedem intimae teſtis tunicae validiſſimè tantiſper adnaſcitur, donec ad humiliorem teſtis [r] deſcenderit ſedem: à qua denuò ſurſum [s] reflectitur, intimae teſtis tunicae attenſum, incumbensque quidem, at non amplius illi connatum, neque eandem ut hactenus formam retinens. Per totum enim ductum, quo teſtis tunicae corpus id nectitur, propemodum aequaliter craſſum, ejuſdemque figurae eſt, quam compacto vitis aut cucurbitae capreolo & pampino aſſimilare queas. quamquam tamen non in orbem, ſed velut in latera, hujus corporis revolutiones fiant, ad eum ferè modum, quo angues & anguillas ocyus repere cernimus. Hujus namque corporis anfractus & gyri admodum invicem continuae & connatae conſpiciuntur, ut & lignorum vermibus eas aſſimilare integrum ſit. Reſpondent enim illis, & deinde etiam multum referunt cerebelli [t] proceſſus, quos in ſeptimo libro à vermium imagine nomen inveniſſe dicam. Atque hinc etiam fortaſſis in Arabum interpretibus lumbrium nomen legitur: ita enim praeſens corpus, quà teſti connaſcitur, Arabum nonnulli vocaviſſe videntur. nam eorum aliqui, etiam [u] implexum venae arteriaeque ſupra ſedem teſtis elatiorem conſpicuum, ita nuncupavere. Porrò corpus hoc, quod vermi aſſimilabam, nihil prorſus imagine varicibus inaequaliter, neque eadem ſerie extuberantibus, accedit. Quamquam ſi bene Galeni ſententiam in libris de Semine percipiam, is alibi has [x] revolutiones ex Herophili ſuffragio κιρσοειδῆ παραστάτην appellari velit: alibi autem eo nomine appellitet, aliam hujus quod jam tractamus corporis [y] ſedem, qua id peni inſeritur. quae verò ea ſit, ubi corpus iſtud ſermone ad ipſius uſque [z] inſertionem, & illius cum corpore alterius lateris coitum deduxero, audies. Ad hunc itaque modum corpus id intimae teſtis tunicae connaſcitur: & [a] exterius, demptis revolutionum impreſſionibus, laeve eſt: [b] intus verò, quum ab intima teſtis tunica acutiori cultello adimitur, aſperum, ſed nullis quae oculis ſubjiciuntur meatibus pervium eſt. Neque etiam aliter venae aut arteriae modo cavum eſſe viſitur, non hîc ſolùm quà teſtis tunicae connaſcitur, verùm neque quà ab illa abſcedens, ſurſum fertur. Quum primùm namque ad inferiorem teſtis partem deſcendit, rectà [c] ſurſum reflexum, ſenſim anguſtius efficitur: & non amplius involutum, in teretem quaſi nervum deſinit. atque id ipſi maximè evenit, ubi elatiorem teſtis partem ſurſum ſcandens ſuperat. Quò quum pertigerit, anteriori illius [d] corporis, quod nos varicoſum eſſe diximus, parti verſus interiora innititur: & ipſi tenuis membranulae interventu connexum, tantiſper adſcendit, donec per peritonaei [e] foramen, quo vena & arteria ſeminales ducuntur, in peritonaei cavitatem pertingat. In hoc tranſitu teres iſtud corpus non amplius anteriori venae arteriaeque parti [f] attenditur: ſed in poſteriora reflexum, ſub illis in peritonaeum tranſcendit. [g] Hinc ex dextro latere (dextri enim teſtis enarrationem proſequor) ad poſteriorem pubis oſſis ſedem reflectitur: & poſteriori peritonaei parti connexum, ſuper [h] urinarium dextri lateris meatum ſub [i] veſica deducitur. Eodem pari omnino ratione, à ſiniſtro teſte corpus ſimile perfertur: & ambo ſub poſteriori veſicae ſede ſuper [k] rectum inteſtinum ad veſicae cervicis initium protenſa, ſenſim mutuò [l] appropinquant: & latiora craſſioraque facta, inter ſe tandem coëunt: unumque corpus ſub veſicae cervicis initio conſtituentia, in [m] glandoſum, quod paulo pòſt explicabimus, organum abſumuntur. Hoc [n] corpus à teſte ad veſicae cervicem procurrens, id ſanè eſt, quod Herophilus σπερματικὸν πόρον appellavit: quodque nos vas ſemen deferens, ad illius imitationem, aliquando & jactatorem, vibratoremque dicimus. nam re vera corpus hoc à teſtis ſubſtantia ſemen aſſumens, ad penem id defert. Porrò ut cavitas ipſius univerſo ſuo ductu perquàm obſcura eſt, raroque admodum ſectione deprehenditur: ita quoque obſcuriores [o] meatus foraminaque ſunt, quae à teſte per intimam ipſius tunicam in ejus corporis aut vaſis ſemen deferentis revolutiones pertinent. Praeterea vaſis hujus in penem [p] inſertio conſpectum quodammodo fugit, & coitus, aut aliàs excretionis ſeminis tantùm tempore aperitur. quod quidam Patavii diſſectus, facilè edocuit, qui ante ſuſpendium involuntario ſeminis fluxu laborans, hos meatus omnes apertos laxosque habuit, eos potiſſimùm, qui ex teſtibus in deferentis ſemen vaſis revolutiones gyroſve pertingunt, & quibus dextrum & ſiniſtrum deferentia ſemen vaſa in veſicae cervicem terminantur. Herophilus, & ex ipſius ſuffragio Galenus, [q] hîc ubi dextrum vas ſiniſtro permiſcetur, amboque paulo antea quàm coëant, latiora craſſioraque reddi diximus, aliis quibusdam revolutionibus haec vaſa circumagi involvique videntur innuere, quum & in hac ſede praeſentia vaſa ſubinde παραστάτην κιρσοειδῆ nominant. Vaſa haec inibi nunquam niſi perquàm * obſcure mihi in hominibus involvi viſa ſunt: & ſi quae ſit revolutio, ea penitus illi ſimilis apparet, quam haec vaſa obtinent, [r] quà primùm ab intima teſtis tunica non amplius illi tunicae connata ſurſumque conſcendentia abſcedunt. tale enim quid canes, & magis adhuc caudati ſimii & tauri indicant, modicè conſpicuis revolutionibus ea ſede frequenter donati.

Glandoſum corpus vaſorum ſemen deferentium inſertionem excipiens.

Caeterum corpus [s] glandoſum, in quod deferentia ſemen vaſa, poſtquam coiere inſeruntur, quodque Herophilus ἀδενοειδῆ παραστάτην appellat, ad humillimam veſicae partem ipſiusque cervicis initium reponitur, eſtque unicum & ſubinde utriſque ſimul teſtibus grandius: at non adamuſſim rotundum. anterius enim & poſteriùs nonnihil depreſſum, à lateribus autem rotundum inſtar globi cernitur. per ipſius verò medium, veſicae [t] canalis procedit, qui hic paulo quàm in reliquo progreſſu latior, amplіorve exiſtit: non tamen, quod mani-

r 22, 23 *fig. ab η ad ι. aut ab* E *ad* F.
s 22, 23 *fig. ab ι ad η.*
t 11 *fig. lib.* 7 C, *c.* & H, I.
u 23 *fig. à* C *ad* D. & *ab* N *ad* O.
x 23 *fig.* η, θ, ι, & I.
y *ſiniſtra fig. figurae* 23 *juxta* ξ.
z *ejuſdem fig.* ξ.
a 23 *fig.* I.
b 23 *fig.* H.
c 22, 23 *fig. ab ι ad κ.*
d 22, 23 *fig.* δ, ε. *aut* 23 *fig.* C, D.
e 22 *fig* φ, φ *tranſmittentia* δ.
f *ad* λ 23 *figurae id ſpectatur.*
g 23 *figura à* λ *ad* ξ.
h 22, 23 *fig. ſupra dextrum* q.
i 22, 23 *fig. ſub* ν.
k 22 *fig.* *.
l *in ſiniſtra figura* 23 *fig. ad* ξ.
m 22, 23 *fig.* ξ.
n 23 *fig.* η, θ, ι, κ, λ, ξ.
o 23 *fig.* H.
p 23 *fig.* ο.
q *in ſiniſtra figura* 23 *fig. ad* ξ.
* *Ut tab.* 4 *fig. cap.* 49 *lib.* 2 T.
r 23 *fig. à* G *ſurſum.*
s 22, 23 *fig* ξ. & *fig. cap.* 49 *lib.* 2 R.
t *in dextra figura* 23 *fig. à* ν *per* ο *ad* φ.

manifeſtè conſpici poſſit, à ſemen deferentibus vaſis foratus, ſed aſper duntaxat, ac inaequalis & rugoſus: idque potiſſimum in poſteriori ipſius ſede, ubi interdum deferentium vaſorum ingreſſum accurato ſtudio ſecantes, conſpicuè deprehendimus. Deinde veſicae cervix, qua per glandoſum hoc corpus fertur, diſtincta ab illo neutiquam membrana eſt. nam ſolus glandoſi corporis ſinus communem hic urinae ſeminique meatum conficit, per reliquum autem proceſſum canalis ille privatum eſt corpus, [u] orbiculari muſculo ſtatim à glandoſo corpore circumdatum, & [x] dein duobus quae penem praecipuè conſtituunt corporibus adnatum. Quae verò haec penis ſint corpora, quaeque univerſa ipſius habeatur conſtructio, ſimulatque ſingulorum quae jam complexus ſum uſus, ſuccinctè adſcripſero, peculiari Capite recenſebo.

u 22, 23 *fig.* 9. x 1, 2 *fig. cap.* 49 *lib.* 2 G *adnaſcitur* A, B.

Partium quae hoc Capite deſcribuntur conſtructionis ratio.

Quum primùm itaque hactenus commemorata diligenti ſectione eris aggreſſus, ex jecoris, pulmonis, & renum fabrica, multorum autorum ſibi pugnantium neglectis dogmatibus, pulchrè doceberis, teſtium ſubſtantiam ingenita ſibi facultate, ex materia quam venae ac arteriae illi deferunt, ac per totum teſtem diffundunt, ſemen efficere: & quemadmodum jecoris caro ſanguificationis opifex cenſetur, ita & hanc teſtium ſubſtantiam ſeminis procreatricem, paremque hic organorum conſtructionem, ac in jecore eſſe. Perinde enim ac cibos nutritioni aptos ore aſſumimus, eosque ventriculo conficimus, & quod confectum elaboratumque eſt, ex inteſtinorum anfractibus longo ductu in jecoris cavum fertur: ita quoque optimam ſanguinis ſpirituumque portionem teſtium venae ac arteriae ipſis perferunt. non quidem brevi aliquo, aut non anfractuoſo progreſſu, verùm longiſſimo, & innumeris revolutionibus ſpiriſque tortuoſo & oberrante: ut materiam teſti praeparatam, ſeminique efficiendo magis opportunam communicent. neque id in unam amplam teſtibus inciſam cavitatem, ſed in tenuiſſima, eademque tunica ſubtili admodum formata vaſcula, per teſtis ſubſtantiam frequentiſſima ſerie diſtributa. Nimirum ut teſtis ſubſtantia (quemadmodum de jecoris carne dictum eſt) facultate ſibi inſita ſanguini & ſpiritui perfectam ſeminis naturam impertiat. Atque haec facultas in maſculis roboris & virilitatis, in feminis muliebritatis cauſa exiſtit: corpusque univerſum ita alterat, ut id quod neque mas, neque femina per ſe eſſet, mas vel femina evadat.

Vaſorum teſti materiam deducentium ortus ratio.

Rurſus ut in jecore venae cavae ſurculi ex portae ramis ſanguinem aſſumebant, atque in illis quoque is perfectius elaborabatur: ſic etiam pori meatusque innumeri, ſed gracillimi, paratum à teſtibus ſemen in deferentis vaſis anfractus teſti connatos exporrigunt: ut hinc rurſum ex utroque teſte ſemen in eam ſedem in viris deducatur, qua commodè in uterum projici & ejaculari queat. Ad hanc functionem conducit, dextri teſtis venam à cavae caudice ſub renum venis enaſci, quò puriorem ſynccrioremque ſanguinem teſti offerat. Sic & utrasque arterias à magna pariter oriri magnopere expedit, ut tenuioris, impetuque ruentis ſanguinis & divinam quae ſemini ineſt animam, ſpiritumve magis infaecatum deducerent. Quippe neminem jam eſſe opinor, qui in arteriis ſanguinem cum Eraſiſtrato non contineri, & ſeminales arterias nihil praeter ſpiritum teſtibus adferre autumet. quamquam etiam & hoc Ariſtotelis fuerit dogma, ſeminales arterias ſanguine vacuas eſſe falſò docentis. Caeterùm à ſiniſtri renis vena, ejus lateris teſtem, ſuam venam in hoc obtinere Galenus cum aliis Anatomicis omnibus atteſtatur, ut haec ſeroſum ſanguinem ſemini communicaret, cujus acrimoniae & mordicationis vi in ſeminis emiſſione pruritus, titillatioque in organo multis nervis implicito, concitaretur. Ejusmodi enim hic delectationem Galenus fieri ſcribit, qualem ex ſalſis mordacibusque ſuccis in his qui ſcabie laborant, eſſe cognovimus, quando illi igne, aut lecti ſtragulis excalefacti pruriunt, ſcalpendoque ſuccis illis cutem ſtimulantibus locum dant. Hoc Galeni decretum, non admodum probabile duco, quum mingentes ex tanta ſeroſi humoris copia pruritu non afficiantur, etiamſi rigido excalefactoque pene crebrò & praecipuè iis qui calculo vexantur, urinam reddi noverimus. Quinetiam putridi ſeminis involuntario fluxu laborantes, primis diebus languido & flaccido pene pruritum etiam ſentiunt, nulla praecedente penem excalefaciente cauſa. Ad haec, qui ex ramicum vitio, aut alia occaſione ſiniſtro teſte caſtrantur, coëuntes, neque pruritu, neque voluptate afficerentur: quod falſum eſſe, indies ab his quibus ramex manu curatur, audimus. Quod verò alii halituoſum ſeminis ſpiritum ad delectationis cauſam etiam concurrere teſtantur, non mihi ſatis arridet, quum ea pungendi ſtimulandique vis ſpiritui ineſſe nequeat. adeò ut ad ſpecificam eſſentialemque ſeminis formam materiamque, ac dein ad corporis quod ſenſu afficitur rationem haec delectatio ſit referenda. quum tota veſicae cervice hanc non percipiamus. neque profectò ſemen pari ſenſu alias corporis partes, ac uterum afficit.

Vaſis ſemen deferentis ſtructurae ratio.

Caeterùm vaſis à teſte ſemen deferentis ad teſtem applantatio, niſi tenuiſſimis & anguſtis foraminulis, idque intimae teſtis tunicae interventu fit, quòd vas id durum, validum, denſumque injuriisque ferendis pertinax fieri oportuerit, ſubſtantiam verò teſtis laxam, mollemque: adeò ut prudens Natura hîc, quemadmodum etiam nuſquam, nulla eſſentiis contraria in unum coëgerit, niſi copula aliqua amicitiae ſocietatisque conciliatrice in medium conjecta. Quantum enim à vaſe ſemen deferente, intima teſtis tunica denſitate duritiaque vincitur, tantum ipſa teſtes ſuperat, non quidem per univerſam circumferentiam qua teſti obducitur, ſed eo duntaxat loco, quo vaſa ſeminaria habet adnata. hic enim quàm per reliquum corpus mollior exi-

ſtit, &, ut dixi, tenuibus foraminibus perforata. in hoc namque potiſſimùm creatur, ut teſtis ſubſtantiae exquiſitiſſimum ſit involucrum. Vas verò ſemen deferens tot anfractibus ſpirisque ſuper teſtem obvolvitur, ut citius & copioſius à teſte ſemen aſſumat, & aliquam forſan elaborationem in ipſo ſemen obtineat. Poſteriori verò teſtis ſedi, non autem anteriori vas illud connaſcitur, ut quum jam ſemen confectum porrigat, contineatve, teſtis autem ſolum conficiat, tutiori loco vas reponatur, teſte propugnaculi loco utens: atque eadem ratione quum vas peritonaeum y ingreditur, ſub vena & arteria meritò occultatur, quòd ſemen ſanguine ſpirituque, ex quibus ſemen paratur, perfectius contineat. *y 23 fig. ad λ ſub δ.* Dextrum vas cum ſiniſtro coit, atque in veſicae cervicem ambo inſinuantur, ut utriuſque teſtis ſemen ſimul, eodemque tempore in uterum ejaculetur.

Glandoſi corporis veſicae collo adnati uſus.

Glanduloſum verò corpus (quod caudati ſimii obtinent maximum, & inſtar nubium exterius revolutum) urinae, ſeminisque in veſicae cervice meatum humectare certum eſt. Et deinde velut meatuum qui per ipſum à deferentibus vaſis digeruntur, ſicut & venarum, & arteriarum, & nervorum veſicae corpori & cervici diſtributorum, fulcrum eſſe, & fortaſſis etiam ſemini quandam perfectionem indere, ad ſeminisque generationem conferre videtur. Etenim in involuntario ſeminis fluxu laborante, quem Patavii diſſecuimus, corpus hoc glandoſum quum divideretur, non minus quàm teſtes ipſos, ſemine oppletum conſpeximus: & ſi verum fatendum eſt, inter diſſecandum in nulla penitus corporis parte, tanta ſeminis vis uſquam, atque in hoc glandoſo corpore adinvenitur, quantumvis id à teſtium ſubſtantia mollitie aequalitateque multum variet.

Galeni Anatomica demonſtratio, qua glandoſum corpus ſemini parando non praeeſſe conficitur.

Caeterùm Galeni de glandoſo hoc corpore demonſtrationem ad calcem ſecundi de Semine poſitam admiror plurimum: qui quum hoc diſſectionis imperitos ne prorſus quidem cognoſcere, peritos verò uno ore omnes aſſerere ſemen illo contineri, dixiſſet, illorum ſententiam improbaturus, hanc ſaepius inculcatam veramque & irrefutabilem ab ipſo habitam demonſtrationem ſubjecit. Si in glanduloſis adſtitibus (ut interpretis voce, προστάτας ἀδενοειδεῖς ita vertentis, utar) ſemen gigneretur (periti tamen, quibus glanduloſum corpus cognitum fuit, contineri tantum dixerant) excretionem ejus caſtrata animalia appeterent. at hanc non videntur appetere: nullum igitur ſemen in his gigni perſpicuum eſt. Profectò ſi Galeni libri de Demonſtratione, ejuſmodi crebris ſcatent demonſtrationibus, quae ipſi (ſi modò auſim proloqui) non infrequentes, ac potiſſimùm in qua plurimum excelluit Anatome ſunt, non eſt quod tantopere eos libros expetamus, illisque ipſos invideamus, apud quos à tineis & blattis nullum ſui uſum praebentes, devorandi aſſervantur. Praeter hoc enim quòd ejuſmodi animalia ſubinde ut pueri ſpadonesque in caſſum venerem appetunt, quonam pacto quaeſo, etiamſi tota ſeminis generandi vis glandoſo huic corpori ineſſet, teſtibus ademptis ſemen ea producent, quando reſecti teſtes vaſi ad glandoſum corpus ſemen deferenti nihil exporrigent? Id enim ex ſectione certo certius eſt, nullam omnino deferenti ſemen vaſi cum venis ac arteriis teſtium communionem eſſe, qua ſemen citra teſtium opus aſſumerent. etſi quid tale eſſet, quod aliquando mihi cum plerisque Anatomes profeſſoribus perſuaſiſſimum fuit, ut ſcilicet vena & arteria in deferentis ſemen vaſis naturam degenerarent, exque vena & arteria illud conformaretur, Galeni demonſtratio duntaxat in illis animalibus locum haberet, in quibus induſtrius caſtrator teſtem illaeſis ſeminariis vaſis (quod factu eſt impoſſibile) ademiſſet. Quantumvis enim ſtudueris deferentis ſemen vaſis ſuper teſtem circumactus, & ſpiras, gyrosque ab intima teſtis tunica reſcindere, id non praeſtabis, quin vaſis pars quae teſti adnaſcitur, aſpera inaequalisque & raſa videatur. Etſi fortè hujus experientiae ſtudioſus, in caſtrando animali intimam teſtis tunicam aliqua ex parte divideres, & tunicam ad ſeminaria vaſa adhuc connatam relinquens, ſolam teſtis ſubſtantiam ex tunica liberares, neceſſariò adhuc pori meatusque ſeminalium vaſorum diſrumperentur, quae certò per teſtis ſubſtantiam digeri novimus. Hujus namque adminiſtrationis, & expendendae Ariſtotelis ſententiae, quae teſtibus nullam ſeminis generandi vim tribuit gratia, in cane periculum feci: qui bellè quidem convaluit, ſed generationi, ut reliqui quibus teſtes eruti ſunt, ineptus eſſe videtur. nam hic, ut & illi quoque, obeſus admodum & ingeneroſior redditus eſt. Verùm ut reliqua taceam, mirum eſt Galenum non animadvertiſſe, quum hujuſmodi texeret demonſtrationem, ab Ariſtotelis ſectatoribus illam, ut teſtes ad ſeminis generationem nihil conducere perſuaderent, in hunc modum retorqueri poſſe: Si ſemen in teſtibus gigneretur, animalia quibus vena & arteria ſeminales, quà ex peritonaeo elabuntur, vinculo ita eſſent interceptae, aut praeſectae, ut teſtes in ſcorto adhuc relinquerentur, ſeminis excretionem appeterent. at hanc non videntur appetere: nullum igitur ſemen in teſtibus gigni, eſt perſpicuum: Sed ut glandoſum corpus, ſi ſemen generaret, abſectis teſtibus ſuo munere, utpote deficiente materia, fungi nequiret: ita etiam teſtes ſuum non obirent munus, quum nullus ſanguis & ſpiritus, jam praeſectis vaſis, ad illos deduci poſſet.

CAPUT XIV.

DE VIRILIS MEMBRI, PENISVE STRUCTURA.

Penis fabricam in primis oſtendunt figurae Capitis quadrageſiminoni, libri ſecundi: ut & vigeſima figura hujus libri, & vigeſimaſecunda, & vigeſimatertia.

Affabrè admodum Naturam penem exſtruxiſſe, illius functiones pulchrè atteſtantur. Haec namque, quum ſatius fore duxiſſet, duos qui commodè generationi ſubſervirent homines procreare, uni quidem praecipuè ad ſeminis ſuſceptionem, alteri autem ad ejus excretionem idoneas partes adaptavit. Viro igitur membrum ſemini in uterum fundendo aptiſſimum eſt largita, quod concubitus tempore varios ob uſus tumidum, rigidum & erectum prorſus eſſe oportuit. At ſi perpetuò ita tenſum praelongumque ſervaretur, tota vita, praeterquàm congreſſus tempore, moleſtum foret, prompteque injuriis non ſecus afficeretur, quàm ſi quis ſemper manum circumferret protenſam. Quum itaque modò laxum, gracile & breve, modò viciſſim tenſum tumidumque fieri debuit, laudanda eſt Natura, quae membrum his uſibus idoneum confinxit.

Penis ſtructurae ratio.

Penis enim potiſſimùm [a] duobus corporibus, nullam partem (niſi fortè papillam) ſibi ſimilem nanciſcentibus, conſtruitur: quae ſpiritu ſanguineque repleta, erigi, producique, & inſigniter turgere poſſunt: & rurſus eodem ſpiritu ſanguineque diſſolutis, arctari, concidere, flacceſcere, brevioraque effici.

a 1, 2, 3, 4 fig. cap. 49 lib. 2 A, B. & hujus libri 22, 23 fig. s, τ.

Potiſſima penis ſubſtantia.

Quòd verò Galenus haec corpora nunquam reſecuerit, neque illorum naturam perſpectam habuerit, ipſius in decimoquinto de Partium uſu orationis ſeries plus ſatis tibi argumento erit, ubi virilis membri fabricam abſolvero: cujus ſitum Galenus prolixiſſimè & eleganter recenſet, quòd nimirum citra ſectionem is illum non magis latuerit, quàm hominis digiti, & ad inguina & in poplite flexus, quibus duntaxat locis hominem à ſimia differre, Galenus propemodum arbitratus eſt.

Galenum humani penis fabricam nunquam ſpectaſſe.

Penis ſitus.

Atque ut ſitus in conſpectu citra longiorem enarrationem venit, ita quoque levi opera colligitur, quàm is penis muneribus obeundis examuſſim quadret, neque aptiùs aliquò reponi poſſit: ita ſanè, ut moles ipſius & forma nulli non pateant. Conſtructionem verò ipſius ſubintrant duo illum praecipuè efformantia corpora, meatus ſemini urinaeque communis, quatuor muſculi ad penis radicem repoſiti: ac demum venae, arteriae, nervi, cutis, & quae huic ſubſternitur carnoſa membrana, & vinculum cutem hanc cum carnea membrana peni connectens.

Penis conſtructionem ſubeuntia.

Duo praecipua ipſius corpora.

Ex dextro itaque pubis oſſe, [d] ubi id craſſius & quaſi teres ad inferiorem [e] commiſſurae pubis oſſa committentis ſedem viſitur, [f] teres quoddam corpus validiſſimè principium ducit, ligamenti naturam prorſus referens, quod ab oſſe nonnihil ſurſum recedens, interno latere [g] aliud contingit corpus, ſimiliter à ſiniſtro pubis oſſe pronatum. Haec corpora in eum modum invicem committuntur, ac ſi utrarumque manuum indices internis partibus mutuò jungeres, unitosque fingeres. Ut enim interna indicum ſedes plana, non autem gibba & teres, exterioris ſedis modo eſt, ita etiam haec corpora quà invicem connaſcuntur plana ſunt, externis autem lateribus & ſuperiori ſede teretia invicem junctorum digitorum inſtar, qui ſimul commiſſi latius quàm profundius corpus ad penis modum efficiunt. Deinde ut inferior indicum, ita commiſſorum ſedes modicè dehiſcit, planaque viſitur: ſic & penis corporum inferior ſedes patens dehiſcit, ac [h] urinarium veſicae meatum ſub ſe ita porrectum obtinet, ac ſi calamum quo ſcribitur, inferiori indicum ſedi exporrigeres, & indices tibi penis corporum loco, calamus autem urinarii meatus vice eſſent.

d 1, 2, 3 fig. cap. 29 lib. 1 t.

e 1 fig. ultimarum lib. 1 s.

f 2 fig. cap. 49 lib. 2 B & dein illi ſubditum C.

g ejuſd. fig. A & illi ſubditum C.

h 1, 2, 3 fig. cap. 49 lib. 2 G ſub A, B.

Mox enim à corporum exortu ipſis urinarius meatus, ſeu veſicae cervix ſubtenditur, ac cum illis ad [i] glandes uſque initium in eum modum porrigitur, ut corporum ſubſtantiam nuſquam ingrediatur: perinde ac in glandis ſede, ubi meatum in corporum ſubſtantiam duci paulo pòſt audies.

i Figurarum 49 cap. lib. 2 D.

Meatus urinae ſeminique communis.

Corpora haec in hunc modum enata, ſimulque commiſſa, ſeorſum ſingulum oblonga referunt corpus, ex nervea contextum ſubſtantia, inſtar coriaceae fiſtulae, cujus interior [k] ſubſtantia rubra prorſus, & nigricans, & fungoſa, & atro ſanguine oppleta cernitur, ad eum ferè modum, ac ſi ex innumeris arteriarum venarumque ſurculis quàm tenuiſſimis, ſimulque proximè implicatis, retia quaedam efformarentur, orbiculatim à nervea illa membraneaque ſubſtantia tanquam in corio comprehenſa. Atque haec duo penis corpora ad glandem uſque privatim ſingula nerveum retinent involucrum, & fungoſam hanc ſubſtantiam, ſumma diligentia à Naturae operum ſtudioſo expendendam.

k 3 fig cap. 49 lib. 2 E, E.

Glans.

Quum autem ad eam uſque penis regionem perrepſere, in qua jam glandem [l] efformatura ſunt, in acutum feruntur, & carnoſa glandis ſubſtantia ipſis obnaſcitur, quae meatum urinae ſeminique communem non ſubnatum duntaxat ut corpora illa obtinet, verùm eum in ſe complectitur, meatumque ambit, qui hic reliquo ipſius ductu [m] amplior efficitur: & rurſus ſuo fine extremove arctatur: non ſecus quàm ſi Natura in concubitu ſeminis moram, ac proinde intenſiorem delectationem in glande (quam affrictus potiſſimum occaſione

l ad D figurarum cap. 49 lib. 2.

m 23 fig. φ.

ſione

ſione adauxit) eſſe cupiviſſet. Unde etiam involuntario ſeminis fluxu laborantes, hac ſede plurimum ulceribus infeſtantur, propter putridi ſeminis in hac amplitudine aſſervati acrimoniam, urinarium meatum impenſe exulcerantem: qui profluentis urinae mordacitate, dum urina redditur, in glande inſigniter infeſtatur, non minus ſanè, quàm rigido pene ejuſdem meatus ſedes inter anum & teſtes, ubi perinaeum nobis vocatum habetur, conſiſtens, graviter eo malo affectis cruciatur: quod in primis meatus obliquitatis ac reflexus, & inſuper declivis etiam ſedis ratione accidit. Quum enim meatus [n] hàc primum ſub penis corporibus ſurſum reflectitur, haecque ſedes humillima eſt, ſeminis copia à quo meatus exulceratur, non minus hic quàm in glande conſiſtit, ac proinde magis quàm in reliqua meatus ſede erodit: & deinde eroſus meatus, quando unà cum pene tenditur, ſolutionem unitatis vehementiùs inibi percipit. Porrò [o] venae ac arteriae ad horum penis corporum radicem accedentes, ab illis derivantur venis ac arteriis, quae humilioris illius diviſionis rami ſunt, quam vaſa os ſacrum praetergreſſa tentare, in tertio libro prodidimus: & quamquam haec vaſa ad penis corpora pertingant, vix tamen ſectione aſſequor, quo itinere in [p] corporum illorum cavitatem inſerantur, ſanguinem eum nigricantem & craſſum, quem fungoſa corporum ſubſtantia plurimum poſſidet, deductura. Rami tamen [q] cuti haec corpora induenti, etiam ante ſectionem conſpicui offeruntur, illamque intercurrunt. Nervi quoque huc plures ab infimis ſacri oſſis paribus pertingunt, ſecundum corporum longitudinem diffuſi: ac [r] duo tenues in humillima penis ſede exporriguntur, unus utrinque ad meatus urinae ſeminique communis latera. Quinetiam & alius ſubinde conſpicuus eſt, ſuperiori corporum ſedi qua haec invicem connaſcuntur, [s] expanſus. His nervis accedunt membranea vincula, ſuperiorem corporum ſedem, qua primùm ſurſum ducuntur pubis oſſium commiſſurae ad eam uſque partem nectentia, qua primùm penis orbiculatim cute carnoſaque membrana obtegitur. [t] Muſculi quatuor penem adeuntes, in ſecundo libro deſcripti ſunt: dum duos urinae, ſeminiſque meatui, & ſingulos ſingulis penis corporibus aliquò uſque exporrigi recenſuimus. Adeò ut nihil de penis fabrica modò dicendum ſuperſit: niſi quis Naturam laudare velit, quòd nullum adipem [u] inter carneam membranam & cutem peni obductas interjecerit, quo tenuius, & convolvi implicarique & extendi aptius involucrum peni ſtatueretur, quod praeputium vulgò nuncupamus: in hoc in primis formatum, ut penem tegendo aſſervet laevem, modiceque mollem & lubricum, egregieque ſenſu praeditum, non verò calloſum, cutiſque inſtar aridum & ſtupidum. Si itaque humanum penem reſecueris, non unum concavum reperies nervum, aut ligamentum à pubis oſſe enatum, quemadmodum Galenus docuit, ſed duo quae deſcripſi corpora: quae non vacua & omni humiditate indiga, ut Galenus ſcribit, exiſtunt, ſed fungoſa illa & veluti carnea, uti Ariſtoteles rectè innuit, materia, & plurimo nigricante ſanguine inſtar farciminum implentur. Deinde ad ſeminis urinaeque meatum non alii exporriguntur muſculi, quàm [x] duo illi quos a recti inteſtini orbiculari muſculo pronaſci oſtendimus: quantumvis interim Galenus per totam penis longitudinem duos exporrigi recenſeat muſculos, ſecundum urinae ſeminiſque meatum protenſos. Caeterùm haud mirum eſt, Galenum penis muſculos non probè aſſecutum, quandoquidem nervoſi illius cavique quod in pene ſtatuit corporis exortum non debitè expendens, aſſerat, id ex ſuperioribus pubis oſſium ſedibus [y] pronaſci: haud ſecus ſanè, quàm quis diſſectionum rudis judicaret penem illic primùm oriri, ubi is ab oſſe pubis ſupra ſcortum teres ac cute obductus propendet, aut erigitur: non verò (quemadmodum nos ſcripſimus) animadverteret, [z] nervoſa penis corpora inferius etiam [a] educi, quàm infima pubis oſſium [b] commiſſurae conſiſtit regio, & penem mox ad anum invocato nobis perinaeo, univerſoque ipſius per ſcortum inceſſu, & longo ad anteriorem pubis oſſium ſedem nexu, aequè craſſum corpulentumque exiſtere, ac in tereti illa & veluti ſua ex corporis trunco eminente ſede, quam vulgus penem virgamque appellitat. Neque iſtud ſolis obtigit hominibus, at univerſis quoque quadrupedibus praecipua penis portio molesque infra pubis oſſium commiſſuram, anum verſus, auſpicatur: etiamſi haec animalia in penis conſtructione, non rara alioquin vulgariaque proponant diſcrimina. Caeterùm Arabes quoque admiror, qui tres in pene enumerarunt meatus: unum quidem urinae dicatum, ſecundum ſemini, tertium autem illi viſcido humori, quem à glanduloſo [c] corpore cervici veſicae circumnato parari arbitramur, quique humectum penem ſubinde reddit viro impenſius concubitum appetente, quum interim his omnibus unus exſtruatur meatus. Verùm facilè exiſtimo hanc ſententiam primùm ab Arabe quopiam fuiſſe invectam, qui penis ſectionem aggreſſus, ejuſque fabricam Galeni placitis non convenire animadvertens, [d] tres arbitratus ſit eſſe penis meatus: duo quae dixi corpora, & meatum ſemini urinaeque, & dicto etiam nuper humori communem. Quandoquidem ſi transverſim penem [e] reſecas, neque nigricantem qui inter ſecandum promanat ſanguinem abſtergis, profectò ſingula corpora ſinguli meatus tibi apparent: quibus tertius accedit, qui verè meatus eſt. At expreſſo abſterſoque ſanguine, corporum fungoſa ſe offert ſubſtantia, levi negotio commonſtrans, corpora illa meatus non eſſe cenſendos. Utcunque tamen ſit, hîc Patavii adoleſcens juris ſtudioſus, ac è nobili Symionum apud Forojulienſes familia natus, mihi familiaris eſt, qui in glandis apice duos obti-

Venae, arteriae & nervi.

Cutis.
Carnea membrana Muſculi.

Lib. 15 de Uſu part.

Lib. 1 de Hiſtor. cap. 13.

n 1 *fig. cap.* 49 *lib.* 2 G.

o 22, 23 *fig. v. & ultimae fig. lib.* 3 *f.*

p 1, 2, 3, 4 *fig. cap.* 49 *lib.* 2 A, B.

q 20 *fig. r.*

r *Ea ſede, ubi v ſpectatur* 22 *fig.*

s *Inter s & r fig.* 22.

t 1, 2 *fig cap.* 49 *lib.* 2 H, I, K, L.

u 20 *fig. inter t & r.*

x 1, 2 *fig. cap.* 49 *lib.* 2 I & H *ad* M.

y *Ubi q conſiſtit* 4 *muſc. tab. in qua penis pars in* 3 *tab. conſpicua eſt abſecta.*

z 1, 2 *fig. cap.* 49 *lib.* 2 A, B.

a 2 *fig. cap.* 49 *lib.* 2 C, C *juxta* M.

b 1 *fig. ultimarum lib.* 15.

c 22, 23 *fig.* ξ.

d 3 *fig. cap.* 49 *libri* 2 E, E, G.

e *ut in dicta fig. &* 4 *muſc. tab. ad q.*

obtinet meatus, unum ſemini, alterum urinae paratum. Verùm quum ea quae non niſi rariſſimè accidunt, hîc nequaquam commemoranda duxerim, quae praeter naturam ſe habere comperi, non lubens ſcribo. Quare etiam hermaphrodytorum ſpecies, quas aliquot hactenus vidi, nunc non recenſeo, generationis, non monſtruoſae mulieris organa, modò perſequuturus.

CAPUT XV.

DE VTERO, RELIQVISQVE MVLIEBRIBVS GENERATIONI famulantibus organis.

Praeſentibus organis oſtendendis ſeriatim faciunt vigeſimaquarta figura, & vigeſimaquinta, duaeque illas ſubſequentes.

Uterum in fundum & cervicem divìdi.

Uteri ſitus, & cum accumbentibus ipſi partibus contactus.

Quum uteri enarramus fabricam, illum opportunè in [a] fundum, & [b] cervicem, ſeu collum, non ſecus ac veſicam, diſtinguimus. quandoquidem, etſi uterus illis ambobus conformetur, unumque ex illis conſurgat corpus: ea tamen ſitu, forma, magnitudine, ſubſtantia, vaſorum inſertione, & id genus aliis, in uteri hiſtoria diligenter ſpectandis, admodum differunt. Cervix itaque uteri à mulieris pudendo ſurſum rectà per poſteriorem pubis [c] oſſium & [d] veſicae regionem, ac ſecundùm [e] recti inteſtini anteriora, in peritonaei [f] cavitatem tantiſper adſcendit, donec ferè è directo ſedis pertingat, qua è pubis oſſibus rectorum abdominis muſculorum exoriuntur [g] initia. illic namque uteri cervix in fundum, aut fundus ipſe in cervicem [h] deſinit, adeò ut & hîc humilior quoque fundi pars plurimùm conſiſtat. Caeterùm ſuperioris fundi partis, & ejuſdem laterum ſedes, pro magnitudine ipſius & mole variant. Quanto enim fundus cum foetu magis increſcit, tanto etiam elatiùs, vel ſupra umbilici regionem, ſuperiore ſua parte protenditur: ſuiſque lateribus ad ilia ſic accedit, ut nullum peculiarem ipſi ſitum circumſcribere queam. In nullis tamen omnino mulieribus utero non gerentibus, fundus, ſacri oſſis [i] initium infimae lumborum vertebrae coarticulatum ſuperat, neque in illis fundus & cervix poſteriori parte aliud praeter rectum inteſtinum tangunt, vixque ipſius etiam vincunt amplitudinem, & elatiſſima fundi pars non tam altè ac recti inteſtini [k] ſedes in colon ceſſans prorepit. imò hanc nunquam adeò altè atque veſicam vel prorſus inanitam, conſcendiſſe animadverti, niſi uterum manu apprehenſum, ipſius producta cervice, ſurſum traxerim. Prout namque hanc in ſe laxatam & convolutam ſinis, aut utero ſurſum attracto protendis, uteri ſitum plurimùm varias. Is namque tam liberè connexus jacet, ipſiuſque cervix, uti ſuo audies loco, ea exſtruitur ſubſtantia, ut fundus levi opera deorſum ac ſurſum agi poſſit. unde etiam (ne quid de uteri adferam procidentia) non admodum magna occaſione in quibuſdam mulieribus, praecipuè autem aetate provectioribus, & quibus uteri [l] ligamenta jam laxiora evaſere, fundi [m] os ad cervicis uteri [n] os ita devolvitur, ut mox in cervicis ore, ipſove pudendo occurrat, ſicque ſuprema fundi pars multo humiliùs quàm elatior veſicae regio deſcendat. Quamquam interim (uti jam prius monui) puellis etiam, & illis mulieribus quae nondum pepererunt, & quibus fundi os altiùs adhuc reconditur, uteruſque ſuis ligamentis detinetur, ſuprema fundi pars, inter diſſecandum, veſicam minimè excedere videatur: adeò, ut univerſae anteriori fundi parti veſica praeponatur. Hîc tamen [o] humillima omenti ſede in illis mulieribus interveniente, quibus id ſurſum verſus lienem non convolutum, omnibus inteſtinis obducitur. Omenti enim moles longitudoque tanta eſt, ut inter uterum veſicamque aliquando implicari, ac ut Hippocrates de obeſis dicebat mulieribus, uteri fundi os, quo etiam minus aptè concipiat, leviter comprimere poſſit. Caeterùm [p] anteriori cervicis uteri parti, veſicae quoque fundus illic incumbit, aut praejacet, ubi uteri cervix fundo ſuo eſt contermina. per reliquam verò ſedem, quaſi ad pudendum uſque, collum veſicae ipſi duntaxat exporrigitur. Verùm quia uteri cervix, veſicae collum latitudine plurimùm ſuperat, tota anterior cervicis uteri pars, veſica ipſiuſque collo non operta, eam peritonaei ſedem contingit, qua interna poſteriorve pubis oſſium regio ſuccingitur. Porrò latera cervicis fundique uteri, [q] vaſa quae ipſum adeunt, & [r] membranae illum proximis partibus nectentes, ſpectant. Atque ita uterus ferè non praegnantibus ſituatur. in utero autem gerentibus, ſuper [s] gracilia inteſtina ſub omento (niſi id ſurſum verſus lienem ſit revolutum) & anteriore peritonaei parte ducitur, ilia quoque, quum partui vicinior eſt, impenſiuſque turget, inſigniter opplens. Quinetiam uterus his non adamuſſim (ut aliàs ferè) mediam, quod ad dextrum & ſiniſtrum attinet, ſedem occupat: ſed quaſi elatiore apice in [t] dextrum magis, aut ſiniſtrum vergit. Quod etſi ſubinde foetuum ſexus ratione fiat, non tamen perpetuum eſt. Mulieres enim dextram abdominis partem magis prominulam gravemque habentes, & foetus impetum inibi

a 22 *fig. i, k, l.*
b 25 *fig. x, x. aut quicquid ſub* G, K, K *conſiſtit fig.* 27.
c *ultimarum fig. lib.* 1 *g, h.*
d 24 *fig.* T. 25 *fig. β*
e 24 *fig.* K. 25 *fig. m.*
f 24 *fig.* C, D. 25 *fig.* G, H.
g 5 *muſc. tab. n, o muſc.* Δ.
h 24 *fig.* R, S *in* L *deſinunt.*
i *ult. fig. lib.* 1 M *& fig. cap.* 14 *lib.* 1 G *ad* F.
k 8 *fig. juxta* T & Y.
l 24 *fig.* O, P, Q. 26 *fig.* E, E.
m 26 *fig.* D.
n 25 *fig. ε.*
o 2 *fig. inferiora* Q, Q.
p 25 *fig. β, γ, & δ inſternuntur χ, χ.*
q 25 *fig. n, u, y.*
r 24 *fig.* O, P, Q. & 27 *fig.* I, I.
s *tota ferè* 7 *fig.*
t *Ut* 1 *tab. fig.* 30.

magis

magis ſentientes, foeminas peperiſſe cognovi: & etiam in ſiniſtro latere facta tenſione
Uteri forma. ac motu, maſculos aliquando progenitos eſſe conſtat. Muliebris uteri formam, veſicae
plerumque [u] aſſimilamus, & potiſſimum [x] uteri praegnantium, quibus adamuſſim prope- u 25 *fig. confer* β, γ, δ.
modum veſicae reſpondet: quippe illis uteri fundus, ut & veſicae, amplus egregie, ma- *cum* i, k, l, x,
gnusque eſt: & cervix, ſi hanc ad fundi contuleris amplitudinem, anguſta. In non x. *aut* 24 *fig.*
praegnantibus autem, cervicis latitudinem, fundi latitudo vix ſuperat: & ſi cervicem T *cum* L.
vel leviſſimo conatu diduxeris, jam ipſius latitudinem plurimùm fundi latitudinem vin- x 1 *tab. fig.*
cere ſpectabis, quum fundi ſubſtantia, utcunque manibus protendenti, haud ſequax ſit. 30.
unde etiam tunc iniqua quodammodo uteri ad veſicam eſt comparatio. Deinde veſica,
quod ad latum profundumque attinet, exactè orbicularis eſt: uteri autem fundus non
praegnantibus, anteriori poſteriorique partibus (ut latior quàm profundior evadat) com-
primitur. Veſicae etiam ſuperior pars exquiſiti globi inſtar rotunda eſſet, niſi quà [y] mea- y 2 *fig.* M *educitur ab*
tus urinam è foetu per umbilicum deducens, ab ipſa pronaſcitur, velut in acutum aſſur- N *aut* 24
geret: quum uterus interim hîc [z] obtuſus ſit, quartamque circuli partem, etiam nonni- *fig.* Y *à* T.
hil erectam, aut novilunii imaginem referat, non aliter quàm ſi ſuperior fundi pars [a] u- z 25 *ab* i *&*
trinque obtuſum conſtitueret angulum: perinde ac frontem vituli jam primum cornua pro- k *ad* l.
ducentis, angulosam extuberantemque eſſe cernimus. adeò, ut ab ejuſmodi frontis ima- a 25 *fig.* i *&* k.
gine, cornuumque exortibus, arbitrer ambos uteri angulos, ac veluti papillas, à veteri-
Uteri cornua. bus cornuum nomen obtinuiſſe, & à nobis quoque cornua nuncupari. [b] Ab his angu- b 25 *fig. ab* i
lis, ſeu cornibus, uteri fundus ſenſim arctior redditus, deorſum ad ipſius cervicis ori- *ad* k *ad* l.
ginem fertur: ita tamen, ut totus fundus non multo fiat longior, quàm eſt latus, cer-
Externa uteri ſuperficies. vice interim inſtar meatus cujuſdam longa & tereti. [c] Fundus uteri, omni ex parte, c 26 *fig fundus laevis eſt*
praeterquàm in lateribus, ubi exigua amplitudine vaſorum membranarumque admittit ap- *ad* A, *aſper*
plantationes, externa ſuperficie laevi & aequali, & madente veluti linteo abſterſa, ſub- *ad* E, *quod*
rubicanteque conſtat. Cervicis quoque exterior ſuperficies in poſteriori ipſius parte ab *eſt proximum* A.
uteri fundo nonnihil ultra medium ſuae longitudinis, & anteriori etiam parte fundo pro-
pinquiori, laevis ac humecta (magis tamen quàm fundi ſuperficies candicans) conſpici-
tur. Per reliquam verò externam ſedem, propter quarundam partium adnexum aſpera
Fundi uteri ſinus. exiſtit, earum membranarum modo, quae invicem adnaſcuntur. [d] Interna fundi ſuper- d 27 *fig. notatur* A, A.
ficies, non praegnantibus aequalis quoque ac laevis, ut & inanitarum veſicarum appa- B, B. C, D.
ret. Sed harum [e] ſinus majoribus profundioribusque rugis oppletur, illius verò pluribus e 26 *fig.* L.
quidem, at viſum quodammodo propter continuitatem denſitatemque fugientibus, non
aliter quàm ſi exactiſſimè laevis foret. Attamen fundi uteri ſinus, perinde ac inverſum
virile ſcortum, leviter & perquàm modicè extuberantem [f] ſuturam, ſeu tenuiſſimae li- f 27 *fig.* C, D.
neae inſtar prominens tuberculum obtinet, ſecundum univerſae ſinus ſuperficiei longitu-
dinem anteriùs & poſteriùs exporrectum, quaſi quoddam totius ſuperficiei in dextram ſu-
perficiem & ſiniſtram interſtitium, aut obſcuriſſima potius quaepiam cenſeri poſſet notu-
la. Neque etiam aliud, praeter hanc vix eminentem lineam, occurrit ſeptum, aut ſi-
gnum, quo internam fundi ſuperficiem, in duas ſubdividere liceat, adeò ut tota ſuperfi-
cies unica duntaxat ſit cavitas aut ſinus, quo genitale ſemen excipitur, foetusque in ute-
ro continetur. Sinus iſte, formam fundi uteri magna ex parte referens, latior eſt & al-
bior, quàm profundior, humilimaque [g] ſede juxta fundi foramen anguſtus cernitur: ſu-
periore autem ſede latus, qua veluti in duos ceſſat [h] angulos ad elatioris fundi partis [i] la- g *juxta* G 27 *fig. quo foramen notatur.*
tera cornuaque conſcendentes. Media enim [k] ſedes ſuperioris partis ſinus non tam altè
ac latera ipſius conſcendunt, ob uteri ſubſtantiam deorſum hîc quaſi ſeptum aliquod &
tuber in cavitatem ſinus ſpectantem. Hunc ſinum in non praegnantibus, ut plurimùm h *utrinque ad latus* F 27
viſcido quodam & ſubalbo muco illitum, & colore inter pallidum & rubrum medio per- *fig.*
fuſum, & in ſuis angulis ſuperioribusve ipſius apicibus, quàm reliqua amplitudine rugo- i 25 *fig.* i, k.
ſiorem, ac omnino illi [l] cavitati ſimilem comperi, in quam deferentia ſemen [m] vaſa vi- k 27 *fig.* F, F. l 23 *fig.* o.
ro ad penis initium inſeruntur. Nullus enim inibi in mulieribus involuntario ſeminis flu- m 23 *fig.* η, θ, ι, λ, ξ.
xu, ſeu albis, ut vocamus, menſtruis non laborantibus, manifeſtus (quemadmodum
neque in viro) ſe offert meatus, niſi ex [n] vaſe ſemen deferente ſtylum acutiorem ſecun- n 25 *fig.* u.
dùm vaſis inſertionem vi intrudamus, ac ſecus quàm ſecundùm naturam habet, meatum
Interna cervicis uteri ſuperficies. dilatemus. Caeterùm interna cervicis uteri [o] ſuperficies, quum connivet, nec alioquin o 26 *fig.* B,
diſtenditur, undecunque rugoſa implicitaque eſt, ac in ſe concidit: ſi verò admodum B.
diducitur, exactè laevis & lubrica per univerſam ipſius longitudinem, apparet, praeter-
Prominulae in cervicis orificio carunculae. quam ad eam partem, qua in pudendum terminatur. Hîc namque perpetuò praeter la-
xos implexus, illas cuticulares [p] carunculas non aequaliter omnibus mulieribus inſtar ge- p 25 *fig.* ε.
minae linguae propendulas adipiſcitur, quae Graecis νυμφὴ, μύρτον, ἐπιδερίς & κλιτορίς vo-
cantur. qui earum praeciſionem plus quàm quis facile arbitraretur cruentam, & cicatri-
cem perinde ac reliqua hujus ſedis ulcera difficulter ſuſcipientem, docuerunt: quòd illae
carunculae nonnullis mulieribus ad tantam augeantur molem, ut pudorem deformitatem-
que inducant, & multis nationibus inſignis quoque impudicitiae argumento ſint: imò à
veſtimentis jugiter attritae, ad libidinem irritant. Unde etiam Aegyptiis viſum eſt, ut
anteaquam illae longiùs exerantur & propendeant, tunc potiſſimùm amputentur, quum
proximè virgines nupturae ſunt. Ad haec, uteri cervix in anteriori ſua ſede, paulo ſu-
pra

q 25 fig. ∂. 26 fig veſica etiam cum ipſius cervice aperta ſpectatur. dein 27 fig. L.
r 23 fig. r. dein 15 fig. R. aut 13 d.

Ipſius ſcrobes & veſicae colli in illam inſertio.

pra pudendum, ubi veſicae [q] excipit collum, non adamuſſim aequalis cernitur. Nam praeter ſcrobiculos quoſdam transverſim ductos, quibus uteri cervix hîc contra pubis oſſis renixum, palati cujuſdam inſtar, exaſperatus, utrinque ad inſertionis colli veſicae latera, tenuis uteri cervicis portiuncula excreſcit, in ipſius cavitatem propendens, ac illis membraneis [r] proceſſibus forma perquàm ſimilis, quos regreſſum urinae ad urinarios meatus è veſica, & bilis confective in ventriculo cremoris ex duodeno inteſtino in deferentem bilem meatum, praepedire innuimus. Haud ſecus, quàm ſi uteri cervix urinam promptè admitteret, penduli verò illi proceſſus hanc aliamve potius materiam in veſicae collum regurgitare prohiberent. A tergo etiam hujus colli veſicae inſertionis, paulove interiùs, carnea occurrit membrana, quae hymen & eugion appellata, virginibus eſt peculiaris. In caeteris namque mulieribus coitu, aut alioquin petulanti quopiam attritu divulſa, laceratave aboletur, neque inter ſecandum aliasve liquidò ſeſe offert: quum interim vel citra diſſectionem in puellulis, diductis nimirum illarum, perinde ac ſi emicturae eſſent, cruribus, perſaepe viſitur. Perinde enim ut [s] ſeptum transverſum in homine reponitur, aut potius, ut vaſis alicujus fundus transverſim ipſi innexus commiſſusve eſt: ita quoque membrana haec transverſim in cervice uteri ea qua diximus ſede conſiſtit, & cervicis ſubſtantiae eum in modum continuatur, ac ſi ex ipſa non aliter enaſceretur, quàm cuticulares nuper dictae carunculae ex illa prodeunt. Carnea haec membrana, tota ſede qua è cervicis uteri lateribus enaſcitur, modicè craſſior eſt, quàm reliqua ipſius amplitudine: quae alioquin inſigniter tenuis, & non ſecus quàm carnea quaepiam membrana mollis exiſtit, longa ſectione inſtar rimae cujuſdam pervia. adeò, ut hujus ſectionis occaſione, hymen ſanguinis menſtrui purgationem in virginibus neutiquam impediat, & albi illius crudique humoris fluxum quoque promptè tranſmittat: quem etiam admodum puellis nonnunquam accidere, Ariſtoteles rectè prodidit. Quòd verò Arabes alicubi quinque venulas in cervicis uteri medium pertinere, ac dextrarum venularum ora, ſiniſtri lateris venularum oris committi, ex hisque Centonem ipſorum interpretibus vocatum, adeoque hymenem efformari ſcripſerint, conjectura magis, quàm ſedula reſectione factum mihi perſuadeo: quum ſcilicet membranae hujus noſtrae Arabes haudquaquam meminerint, ſed commiſſas invicem ſuis oſculis quaſdam in uteri cervice reperiri venulas, ex ſanguinis fluxu imaginati fuerint, qui ſanè in prima coitione, quam Terentius acerrimam duxit, copioſiſſimè profluit, modò tunc puella integrum aliàs, & prius quavis tandem cauſa non vitiatum hymenem habeat. Quamquam enim nullae venulae ab Arabibus traditae, ſuis finibus conniveant, connataeve ſint: nihilominus tamen rationibus aſſequi eſt promptiſſimum, quî membrana haec, impetu rupta vel lacerata, & dein continuo affrictu divulſa excalefactaque, ſanguinem promanare ſinat: non aliter quàm in coitu ruptum praeputii vinculum, quod plus aequo excedens, glandis apicem deorſum praeter modum intorquet. Caeterùm, ut vulgò (quamvis falſo interim) ferunt, modò apud has, modò apud illas nationes, nuper natis puellis, quo facilius aliquando pariant, pubis oſſa, neſcio quibus modis ſejungi: ita quoque ab obſtetricibus matronisque quibusdam interdum audivi, nonnullis morem eſſe, ut puellulis membranulam quandam, ſeu pelliculam, perinde ac fruſtra mulieribus datam, ita effringant, ut Judaeos virilem glandem detegere, praeputiumque reſecare adhuc hodie cernimus: utque etiam ſedulas obſtetrices puerorum jamjam in lucem editorum ori indicem indere, ac linguae vinculum, ſi fortè plus juſto in anteriora pertingat, contractiusque ſit, dilacerare novimus. quod ſi fit, hymenem tunc disrumpi, vitiarique, & quibusdam nupturis non leve rarumque commendandae virginitatis argumentum praeberi, arbitror. adeò, ut hac quoque occaſione puellas abſque hymene non ſecus naſci contingeret, quàm Judaeorum pueros interdum recutitos in lucem prodire certiſſimum eſt: utque raras quaſdam capitis figuras, citra omnem quae ab obſtetricibus matribusque adhibetur compreſſionem, nonnullis nationibus, veluti proprias jam eſſe factas, non ambigimus, multaque peculiaria in equorum pullis tempore evenire conſtat. Utcunque ſit, nullus in virginibus internae cervicis uteri ſuperficiei laterum ad invicem eſt connexus, ab eo quem quis fortè hymenis aliàs etiam perforati beneficio, fieri diceret. Praeterea uteri cervicis cavitas, ipſius univerſo ductu, nullibi neque virginibus, neque jam coitu exercitatis mulieribus anguſtior, quod ad compoſitionem attinet, redditur: imò aequè capax eſt [t] quà fundo continuatur (ſi modò inibi amplior diſtendique aptior non ſit) ac [u] quà in pudendum ceſſat. In elatiorem hujus cavitatis ſedem, ex humillima fundi uteri regione inſignis ſuae ſubſtantiae exporrigitur [x] portio, quae penis glandem quaſi referens, obtuſo ſuoque mucrone cervicis uteri latera nuſquam contingens, foramine quodam pervia eſt: quod uteri aut fundi ipſius os non ſecus vocari ſolet, ac muliebre [y] pudendum cervicis os nuncupamus. Verùm, ut hoc alioquin non diductum aut dehiſcens, ſectionis ſecundùm corporis longitudinem ductae modo, aut inſtar I connivet: ita quoque illud ſciſſura transverſa & veluti literae ⊖ centro ſimili, (at non perpetuò aequali) donatur. Praegnantibus enim rugoſa admodum & perquàm anguſta eſſe, ſpecillumque vix admittere putatur. Quae nuper pepererunt, ſciſſuram hanc am-

Hymen.

s 7 muſc. tab. Δ.

t 27 fig. K, K.
u 27 fig. ad crinitam ſedem.
x 26 fig. C. dein D. & 27 fig. G, G.
y 25 fig. ε.

Fundi uteri orificium.

ampliorem, minusque contractam rugoſamve poſſident: non praegnantes, medio ſe habent modo. Quod tamen fundi orificium, quoties dehiſcit, orbiculare (ut & cervicis orificium) reddatur, manifeſtum eſſe arbitror. Aperitur autem in partu, quum foetum illiusque involucra emittit, & quum menſtruis purgationibus viam dat, dein in coitu: non ſemper quidem, ſed quum virile ſemen appetens, id naturali motu ſugendo allicit: & quando uterus non concepturus, virile ſemen unà cum muliebri ſemine iterum eructat: aut quum in pollutione, vel affrictu, muliebre ſemen excernit. Nequaquam enim uteri cervice viri ſemen admittente, aut alioquin diſtenta, ſimul quoque fundi orificium perpetuò recluditur. quippe haud decuiſſet inſatiatae mulieris arbitrio, etiam poſt conceptum, venerem procaciter nimium deſideraturae, orificium illud ſubjici. Ut interim praeteream, quanta conſervationis ſpeciei noxa, mulieres ſubinde genituram praeter ſententiam non reſervarent: quantaque licentia, nullo conceptionis habito metu, maritis parentibusque imponerent, ſi modo fundi orificium ita ac cervicis orificium ex mulieris arbitratu aperiri potuiſſet.

Muliebris uteri magnitudo.

Uteri magnitudinem, quum ipſius explicaretur ſitus, aliquo etiam pacto recenſuimus: neque haec ſanè promptius, quàm ventriculi moles, deſcribi poteſt. Fundi enim magnitudo pro contentae in illo genituræ aut foetus quantitate variat, & cervix quoque modò complexa rugoſaque connivet, modò in coitu ad penis, in partu verò ad foetus formam diducitur. Et quemadmodum diſtentionis ratione, non eadem cervici adeſt latitudo, ita quoque neque par longitudo. nam nobis uterum inter diſſecandum attollentibus, in miram longitudinem cervix porrigitur. adeò ut non minus ridiculum ſit, uteri cervicis quàm penis (cui illa inſtar vaginae cenſetur) longitudinem latitudinemve deſcribere. Quinetiam uteri cervix pro mulieris libidine turgidior, anguſtiorque & directior (praeterquam quòd aliis natura ſit ſtrictior) efficitur. ac proinde etiam haud miror, omnes quodam digitorum numero ejus longitudinem deſcribere aggreſſos, inter ſe diſcrepare: & hunc à pudendo ad fundi ſinum undecim, illum duodecim, iſtum plures, alium pauciores digitos enumerare: & quod omnium abſurdiſſimum eſt, parem in non praegnantibus fundi cervicisque ſtatuere longitudinem. Praeterea uterus in eum modum à peritonaeo ligatus pendet, ut ipſius fundus ſurſum & deorſum plus minus in coitu, quum generationem expetit, ſeſe ducere, ac ad penis ſummum tanquam animal quoddam (ut

In Timaeo.

& Plato dicebat) hiare poſſit. Inſuper vetulis & iis quae ſaepius pepererunt, aut rudius ab obſtetricibus in ſecundarum evulſione fuerunt tractatae, fundi os in pudendum quaſi dependet, ac proinde breviſſima implexaque in illis cervix videtur: quae tamen inter ſecandum ſurſum tracta, aut aliàs in viventibus intrò protenſa, longè educitur. Quòd autem puellis uteri fundus minor ſit, quàm illis quae jam diu coiere, aut aliquando uterum geſſere, etiam aliis proditum eſt Anatomicis: quamquam in his omnibus teſtium ferè ritu, ſic fundus variet, ut nullam ipſius molem (quemadmodum neque veſicae) privatim circumſcribere queam. Utcunque ſit, non praegnantis uteri [z] fundus multo minor eſt, quàm diſſectionum rudis facile ſibi perſuaderet. quum latitudine duos digitos parum excedat, & longitudine vix unquam trium digitorum latitudinem aequet. Porrò diſſectionum profeſſoribus, etiam menſtruae purgationis occaſione, fundi uteri magnitudinis poni differentiam, legi quidem, quando uterum ſanguine turgentem, & paulo pòſt eum repurgaturum, illo grandiorem eſſe docent, qui nuper univerſum ſanguinem profudit. Verùm hac ex parte numquam mihi ſe obtulit uteri diſcrimen: & de ſanguinis illius collectione, & purgatione, infrà quaedam ſubjiciam, nunc uteri ſubſtantiam

z Moles uteri ut maxima, exprimitur 27 fig.

Uteri fundi ſubſtantia.

pertractaturus. Non praegnantium itaque fundi [a] ſubſtantia conſpicitur nervea, membraneave, ſed interim admodum craſſa, & non adamuſſim, ut caetera quae generatim nervoſa dicuntur, candicans, ſed carneum quid colore & ſubſtantia prae ſe ferens, & paſſim denique continua, & duritie ſibi aequalis, niſi fortè ad fundi [b] os paulo durior collectiorque aut denſior evadat. In exteriore hujus ſubſtantiae (quae utero, ut ſemel dicam, quodammodo propria & peculiaris eſt) ſuperficie, obſcurae gracileſque venae

a Conſpicitur ad E, E, E. 17 fig.

b juxta G 27 fig. & juxta C, D 26 fig.

Duarum uteri tunicarum exterior.

integro adhuc utero excurrere videntur, inter [c] interiorem [d] exterioremque ipſius tunicas, incedentes. Sunt enim duae uteri tunicae, quarum exterior principium ducit à [e] membranis, quae [f] vaſa uterum accedentia continent, uterumque peritonaeo alligant. A peritonaeo namque, quà vaſa ipſi adnaſcuntur, quae à magna vaſorum [g] diſtributione ſupra ſacrum os facta, verſus crura tendunt, partes quaedam proceſſusve exoriuntur, [h] membranis meſenterium efformantibus ſubſtantia formaque ſimillimi. Sunt enim hi proceſſus inſtar duarum tenuium membranarum in ipſarum medio venas & arterias & nervos aliquot deducentium, & multo adipe oppletarum, quae à peritonaeo utrinque procedentes, totis cervicis & fundi uteri lateribus ad eum modum committuntur, quo inteſtinis meſenterium [i] applantari docuimus: & quemadmodum meſenterium illis tertiam obducit [k] tunicam: ita etiam hae peritonaei membranae in ſecundam exterioremve uteri degenerant, longè ea craſſiorem, quae à meſenterio inteſtinis offertur, quòd ſcilicet quatuor peritonaei portiones, utrinque nimirum duae, uteri efforment tunicam, tertia interim inteſtinorum à duabus tantum conſtituta membranis.

c 27 fig. E, E.

d 27 fig. H, H.

e 24 fig. O, P, Q. & 26 fig. E, E. 27 I, I.

f 25 fig. n, u, y.

g ult. fig. lib. 3 b.

h 24 fig. F, G.

i ſpectatur in 10 fig.

k 9 fig. k, k educunt L.

Interior tunica.

Verùm uteri tunicae craſſities ob hoc duntaxat non tanta eſt, quòd ex tot peritonaei exſurgit partibus: ſed quia haec in contracto, & non gravido utero, impenſe collecta compreſſaque diſſecantibus occur-

l 27 fig. E, E. — *m 17 fig.* — *n 9 fig.* — *o 27 fig. G.* — *p 27 fig. F.* — *q 25 fig. i, k.* — *r tabulae fig. 30.*

Interior tunica.

occurrit. [l] Interior fundi uteri tunica, ipſi peculiaris & propria eſt, ab eaque compingitur ſubſtantia, qua fundum praecipuè conſtare diximus. Haec itaque tunica in non praegnanti utero craſſitie omnes reliquorum corporis organorum tunicas, vel tres etiam [m] ventriculi & [n] inteſtinorum ſimul implexas, vincit. Ipſa tamen omni ex parte non pariter craſſa viſitur. [o] Ubi enim fundi efformat orificium, craſſiſſima eſt, deinde in media [p] ſede ſuperioris fundi partis craſſa quoque eſt admodum, & (ut in fundi ſinus enarratione dicebam) in ipſum quaſi ſinum extuberat. Caeterùm quà uterus in obtuſos [q] angulos ſuave cornua deſinit, haec tunica tenuior, minusque ſpiſſa vel denſa diſſecantibus quàm in reliqua parte occurrit. In lateribus autem, & anteriori & poſteriori ſede pariter craſſa exiſtit, adeoque compacta, ut nihil praeter ipſius ſubſtantiam citra fibrarum quibus abundat diſtinctionem, & notatu dignum venarum arteriarumque inceſſum, utcunque tunicam illam diſſeces, intueri liceat. Verùm in illis quae jam aliquamdiu utero gerunt, interior haec tunica, triplex fibrarum genus, etiam multo manifeſtius, quàm nuper ex animante reſecta, & quae modò inflatur veſica, proponit. ac rectas quidem habet intimas, easque non admodum numeroſas: extimas autem orbiculares transverſasve, rectarum copiam nonnihil ſuperantes: medias verò nanciſcitur obliquas, eaſdemque plurimas & validiſſimas. Dein in praegnante utero venarum arteriarumque hanc tunicam perreptantium magna conſpicitur copia, quae ſuis oſculis tunicam ingredientia, in [r] ſecundinas (uti in foetus involucrorum dicemus hiſtoria) pertinent: & ipſa denique tunica tanto eſt rarior tenuiorque & magis nervea membraneave, ac minus carnea, quanto magis uterus ipſe in magnitudinem promovit. Caeterùm cervicis uteri [s] ſubſtantiae aliquid commune cum virili pene accidit. quemadmodum enim duo hujus [t] corpora, & [u] glans praecipuè, craſſo involucro inter nervum carnemque ſubſtantia medio, & fungoſa ſpongioſaque quadam ſubſtantia infarto, [x] conſtant: ſic quoque cervix uteri carnea nerveaque, ſed non impenſe craſſa, conſtituitur tunica, ſubſtantiae etiam illius fungoſae nonnihil poſſidente. Hujus ſubſtantiae beneficio, quum mulier venerem avidè expetit, uteri cervix penis modo extuberat, pudendique ipſius colliculi ac cuticulares illius carunculae extrà prominent, cervicisque cavitas penem amplexura arctatur, & quod ad rectam virilis ſeminis evibrationem ſat eſt, dirigitur. At iſtud parum illi expenderunt, qui cervicem uteri multis & orbicularibus muſculis, non aliter quàm veſicae [y] cervicem, & recti inteſtini [z] terminum intertexi finxerunt. Quod, etſi pleriſque mulieribus concubitus voluptatem forſan augeret, & pariter in cauſa eſſet, cur illae conſtringentium arctantiumque medicaminum copiam noſtris officinis relinquerent: nimis tamen voluntariam vim Natura genitalibus indidiſſet, & neſcio quonam pacto penem plus juſto uteri cervicis arbitrio ſubjeciſſet. Porrò Anatomici verius ſcripſerunt, cervicem in puellari aetate delicatiorem mollioremque eſſe: contrà in provectioribus, & iis quae frequentius pepererunt, calloſiorem temporis ſucceſſu reddi, ut etiam cartilagini aſperaeque arteriae illam in vetulis ſubinde comparaverint. crebro enim congredientium attritu, partiumque exeuntium colliſione cervix occalleſcit: & frequenti adſtringentium lotione, aſſiduoque menſium fluxu, haud ſecus induratur, quàm ob acrem humorem continuò defluentem ulcera ad fiſtulas permutari novimus. Venae & arteriae cervici inſertae, non praegnantibus manifeſtiores propemodum mihi ſemper viſae ſunt, quàm fundi: diverſum tamen utero gerentibus accidere certum eſt. At venarum arteriarumque uteri ſeriem, jam unà cum ſeminalium vaſorum fabrica, & uteri nervis, opportunè aggrediar.

s 27 fig K, K. — *t fig. cap. 49 lib. 2 A, B.* — *u earundem fig. D.* — *x Conſtitutionem hanc oſtendit 3 fig. cap. 49 lib. 2 ad E, E, F.* — *y 25 fig. y.* — *z 8 fig. a.*

Cervicis uteri ſubſtantia.

Mulierum teſtes.

Mulierum itaque [a] teſtes, uteri accumbunt lateribus, non praegnantibus quidem paulo elatiùs quàm fundi ſuperior conſiſtit pars. utero autem gerentibus eandem ferè ſedem occupant: at quo magis uterus extenditur, eo inferiùs quàm ipſius ſummum habetur, ad latera illius ſiti apparent. Innituntur autem peritonaeo ea ſede, qua ilium oſſa ſacro committuntur, omnino laxi, neque aliter quàm [b] ſeminalium vaſorum beneficio [c] laxisque membranis, peritonaeo connexi. Hi virorum teſtibus multo minores ſunt, forma verò oblongiores, & ſecundùm latitudinem minus rotundi, & perinde ac ſi latiores quàm profundiores effici deberent, anteriùs poſteriusque depreſſi. Externa ipſorum ſuperficies inaequalis, & haud ſecus quàm ſi plures eaedemque exiguae unà colligarentur glandulae, multis inaequalibus tuberculis oppleta videtur. Subſtantia quippe non conſtant, ut virorum teſtes, molli, ac innato ſibi humido laevi, continua & aequali: verùm duriori, meſenteriique ac inferioris omenti membranae [d] glandoſis corporibus non abſimili, & praeter exiguos venarum & arteriarum in ipſa conſiſtentes plexus, ſinuoſa cavaque. Habent enim mulierum teſtes intus praeter vaſa, ſinus quosdam tenui aqueoque humore plenos, qui prius non laeſo teſte, ſed vi compreſſo, ac inflatae veſicae modo crepante, in miram altitudinem inter diſſecandum, non ſecus quàm ex ſcaturigine quapiam exilire ſolet. Ut verò is humor velut craſſiuſculum lactis ſerum in ſanis mulieribus albus eſt, ita quoque illum mirè luteum croceumque & paulo craſſiorem deprehendi, in duabus non vulgariter nobilibus puellis, quae ante mortem, uteri ſtrangulatu vexa-

a 24 fig. M, L. & 25 fig. r. & 26 fig. F. — *b 25 fig. o, p, t, t, u.* — *c 26 fig. E, E.* — *d 10, 11 fig. L, L. & fig. η, η.*

Teſtium ſinus, & in illis contentus humor.

vexabantur, quibusque alterius teſtis ſinuum unus duntaxat, inſtar majuſculae piſae protuberabat croceo humore illo infartus, & conterminas ſedes non ſecus tingens, quàm in hominibus colon inteſtinum, quà ſub jecore fertur, à bilis veſicula luteum reddi cernimus. Utque hujus humoris liquorisve rarus occurrit color, ita quoque graviſſimè olebat, venenoſumque quid & tetrum prae ſe ferebat: illorum cerebri ſymptomatum indubiè autor, quae in uteri ſtrangulatu indies oboriuntur. Una virgo annos nondum nata quatuordecim, ex pulmonum, ut videbatur, inflammatione, & frequenti in eo morbo uteri ſtangulatu periit, qui non ita pridem moleſtus eſſe caeperat. Altera annos jam attingens duos de viginti, poſteaquam uno aut altero anno inſigniter palluerat, illisque ſymptomatibus ſubinde oppreſſa fuerat, quibus puellas modò ferè teneri conſtat, quae perditè amantes, menſtruas purgationes diu ſuppreſſas habent, aut quibus albus ille & crudus humor longo intervallo profluit: ex uteri inquam ſuffocatione ita interiit, ut quum porrecti veneni parentibus incideret ſuſpicio, ea mihi medicisque aliquot ad expetitam ſectionem obtigerit. qua praeter ingentem pulmonum albedinem, mollitiemque, ac totius corporis exſanguem habitum, nihil vitioſum, vel circa uterum ipſum, deprehendi, praeter luteum illud miris modis olens alterius teſtis tuberculum. Muliebrium itaque teſtium (ne fortè ad mulierem, cujus in Capite de liene obiter mentio incidit, & monſtruoſa alioquin & aegra prolixius excurrat oratio) ſinibus nulla peculiaris eſt forma: inaequales enim, ut exterior ipſorum teſtium ſuperficies, ſunt: & non unus, ſed plures, neque illi ſemper iidem cernuntur. Teſtium ſubſtantia membraneo involucro undiquaque circumdatur, quod ipſi validiſſimè adnaſcitur. Atque hoc quidem, etſi durum ſit, longè illi tamen [e] involucro quod virorum teſtes proximè ambit, duritia & craſſitie cedit: neque adeò promptè à teſtium ſubſtantia inter ſecandum divellitur, non ſecus quàm ſi commune continuumque cum teſtis ſubſtantia eſſet corpus: quam ea quoque ratione quis etiam membraneam eſſe, meritò diceret. quamquam interim praeſens mulierum involucrum, eundem uſum ſuo teſti praebeat, quem virorum teſtis intimum involucrum ſuo teſti praeſtare conſtat. [f] Vaſorum namque ſeminalium applantationem excipit, glandoloſamque teſtis ſubſtantiam veluti in forma quapiam continet. Praeter hoc autem involucrum, muliebris teſtis nullum aliud obtinet, niſi [g] quòd peritonaei proceſſus vaſa ſeminaria uterique venas & arterias in teſtis ambitu continentes, & veſpertilionum alis forma longè ſimilimi, & ab Eudemo retia non ineleganter nuncupati, teſtis mediam duntaxat partem integunt: non verò (ut [h] exterior virilis teſtis tunica ſuum teſtem, illiusque ſeminaria vaſa) prorſus induunt.

Teſtium involucra.

e 23 *fig.* r R, S.
f 25 *fig. o, p, ſ, t, t, u.*
g *Pete haec ex* 24 *fig.* O, P. & 26 *fig.* E, E.
h 20 *fig. u.*

Caeterùm vaſa muliebribus teſtibus materiam ad ſeminis generationem adferentia, ſimiliter ac in [i] viris, duae ſunt [k] arteriae, & totidem [l] venae, utrinque nimirum una vena, & una arteria, quae exortu quidem virorum vaſis prorſus correſpondent: in diſtributionis autem ſerie & progreſſu, ab illis differunt. Dextra enim muliebris [m] vena à cavae venae pronata caudice, ſimul cum conjuge ſua [n] arteria, cui magnae arteriae truncus initium praebet, priuſquam ſui lateris [o] teſtem contingit, ſimul quidem cum arteria ita implicari permiſcerique [p] incipit: ac virorum vaſa poſteaquam è magna peritonaei cavitate prociderunt, [q] involvi videmus. verùm mulieris vaſa non univerſum ipſorum corpus (perinde ac viris evenit) in implicationem eam abſumunt, ſed [r] mediam ſui partem in ſuperiorem fundi uteri ſedem, ſic digerendam porrigunt, ut [s] caeteras uterum petentes venas ac arterias multis propaginibus diſcindi diſtribuique audies. Porrò ea [t] implicatio, quae à reliqua media vaſorum portione conſtat, paulatim magis magisque, ut in [u] viris, involvitur, varicoſumque corpus efformat, ſua [x] baſi, elatiori teſtis parti adnatum, & ramos in teſtis ſubſtantiam, & illum proximè ambiens involucrum diffundens. Hac quoque ratione [y] ſiniſtra ſeminalis vena à cavae propagine ſiniſtro reni oblata, initium ſumens, cum [z] ſiniſtra arteria à magnae arteriae pronata caudice diſtribuitur. dein utriuſque teſtis [a] vas ſemen ab ipſo in uterum deferens, teſtis corpori, perinde ac in [b] viris connaſcitur: quamquam interim teſti magis orbiculatim, quàm in poſteriori ſolum ſede, advolvatur. Ab interna enim ſede baſis [c] varicoſi corporis [d] incipiens, externo teſtis lateri, & deinde inferiori illius parti, ac nonnihil interno quoque lateri [e] adnaſcitur, haudquaquam tot revolutionibus inſtar vermis aequaliter procedentibus, qua teſti adnaſcitur, ac virile [f] vas donatum. Porrò à teſte nonnihil ſurſum adſcedens, & teſti non amplius adnatum, revolutiones eas amittit, ac [g] teres planumque inſtar nervi in uterum errabundo ductu (quem veterum quidam laxè contorto vitis pampino capreolove aſſimilarunt) fertur, in mediam ſui lateris cornu ſedem inſertum. [h] His organis, quae peritonaei proceſſibus membranisve admodum pinguibus intertexuntur, tutoque ſuffulciuntur, per me quidem licebit quaevis nomina imponere: ego autem, quoniam virorum organis forma ſubſtantiaque correſpondent, eadem nomina illis, quae his, inter docendum indere ſoleo. Caeterùm praeter nuper [i] commemoratas uteri venas & arterias, quae à media vaſorum teſti materiam adferentium portione conſtituuntur, [k] aliae multo craſſiores uterum à cava & arteria magna poſt illarum ſupra ſacri oſſis initium factam [l] diviſionem, accedunt. Poſtquam enim ea vaſa primùm in duos inſignes truncos diviſa

Seminaria vaſa mulieribus cujuſmodi.

Uteri arteria & venae.

i 20 *fig. f, e, h, i.*
k 25 *fig. g, h.*
l 25 *fig. d, e.*
m 25 *fig. d, d à* P.
n 25 *fig. g, à* Q. & *juxta f.*
o 25 *fig. r.*
p *ad o* 25 *figurae.*
q 22, 23 *fig.* δ.
r 25 *fig.* ϰ. 26 *fig.* H.
s 25 *fig. y.*
t *ab o ad p* 25 *fig.*
u 22, 23 *fig. à* δ *ad* ε.
x 25 *fig. p.*
y 25 *fig. e ab* V.
z 25 *fig. h à* Q *juxta f.*
a 25 *fig. ſ, t, u.*
b 23 *fig.* η, θ, ι.
c 25 *fig. o, p.*
d 25 *fig. ſ.*
e 25 *fig. t, t.*
f 23 *fig.* H, I.
g 25 *fig. u verſus i.*
h 25 *fig. o, p. & ſ, t, t, u.*
i 25 *fig. n ab o.* & 26 *fig.* H *à* G.
k 25 *fig. y.*
l *ultimae fig. lib.* 3 *b.*

m ejuſd. fig d. diviſa ſunt, & hi rurſus ſinguli in [m] duos grandes, ſed amplitudine impares ramos diſſe-
cti: unum quidem craſſiorem, ac per inguina crus adeuntem, alterum verò humiliorem
n ejuſd. fig. i. gracilioremque, cujus [n] finis per pubis oſſis [o] foramen elabitur, uteri inquam venae ac
o 1, 2, 3 fig. cap. 29 lib. 1 r. arteriae oriuntur, à graciliori humilioriqué ſecundae illius diviſionis ramo utrinque pro-
natae. Ramus enim in dextro conſiſtens latere (quod & de ſiniſtri lateris ramo ſub-
audies) inſignem educit propaginem: vena quidem venam, arteria autem arteriam:
p 1 tabellae fig. 30 H. [p] quae ſimul accumbentes, dextrum uteri latus propter fundi orificium accedunt, inibi-
que in multas ſciſſae ſoboles, quaſdam ſurſum in humiliorem fundi ſedem exporrigunt,
q 25 fig. α. quasdam per uteri cervicem deorſum digerunt, [q] nonnullas etiam veſicae impartientes.
r 25 fig. u & 6 muſc. tab. e inf. Ab his uterum accedentibus vaſis (uti quis fortè arbitraretur) [r] venae & arteriae neuti-
quam originem ducunt, quae ſecundùm rectos abdominis muſculos ſurſum feruntur, &
s 6 muſc. tab. a. aut fig. cap. 6 lib. 3 L ad M. [s] vaſis per poſteriorem pectoris oſſis ſedem deſcendentibus conterminae fiunt. Hae enim
ortum ſumunt à praecipuis vaſis per inguina in crus deductis: à quibus etiam [t] ſurculi
pronaſcuntur, muliebre pudendum colliculosque ipſius petentes, unà cum praeſentibus
t fig. cap. 6 lib. 3 Δ. uteri venis ac arteriis. ab oſſis ſacri nervorum [u] paribus utrinque etiam nervi propagan- *Uteri nervi.*
u fig. 2 cap. 11 lib. 4 juxta char. 25, 26 &c. tur, tenuibus ſurculis in uteri potiſſimùm cervicem, & circa humiliorem fundi ſedem ex-
currentes. Ad elatiorem porrò fundi regionem, ſubinde [x] nervuli perquàm graciles dif-
funduntur, à ſexti nervorum cerebri paris ramis diſſecti, qui coſtarum exporriguntur ra-
x ab ε & μ fig. 2 cap. 2 lib. 4. dicibus. Verùm, ut hi nervuli praetenues albicantesque ſunt, & [y] pinguibus membra-
nis, uti & prius commemorati, ſuffulciuntur: ita quoque inter ſecandum difficulter oc-
y 24 fig. O, O. & 26 E, E. currunt.

Nunc itaque propemodum evadit manifeſtum, quas partes uterus tangat ſolum, ac qui- *Quibus partibus uterus adnaſcatur, & ſolum quas tangat.*
bus inſuper alligetur & adnaſcatur. Anterior enim, poſteriorque & ſuperior fundi uteri
regiones, nullis quas contingunt partibus adnaſcuntur, latera verò connaſcuntur mem-
z 24 fig. P. branis vaſa utero deducentibus, ac demum [z] carneis illis fibris intertextis: quae duos ef-
formant muſculos, quorum beneficio uterus voluntario motu nonnihil obſcureque ſur-
ſum, dum mulieres ilia contrahunt & quaſi colligunt, allicitur, quique adeò obliquè
prorepunt: & quà uterum accedunt, adeò interdum craſſeſcunt, ut perperam illos mu-
a 25 fig. i, k. ſculos uteri cornua eſſe aliquando arbitratus fuerim, quòd ſcilicet [a] obtuſos muliebris
uteri angulos papillasve cornuum imagini non admodum accedere videbam. Cervix por-
b 27 fig. I, I. & 24 fig R, S. rò uteri ex lateribus [b] membranis quoque & vaſis ipſi porrectis adnaſcitur, & illorum in-
terventu peritonaeo (ſed, quemadmodum & uterus, laxè) connectitur. Poſteriore autem
c 24 fig. K. parte, ſuae longitudinis medio, quod fundo propinquius eſt, [c] recto inteſtino ita inni-
** Spectantur in 6, 7, 8 fig.* titur, ut accumbentes invicem inteſtinorum * gyros mutuò allocari cernimus. Verùm
ad cervicis in pudenda finem, illa podici perinde connaſcitur, ac ſi recto inteſtino
& ipſi communis quaedam eſſet tunica, uti ſtomacho & aſperae arteriae communem
eſſe tunicam non ambigimus. Rurſus cervix anteriori ſede, elatiùs quidem ac juxta
fundi orificium, innitentem duntaxat habet veſicam: ſed paulo inferiùs fibris quibus-
d 25 fig. δ. 27 fig. L. dam humillimam veſicae partem & ipſius cervicem adnatam poſſidet. [d] Ubi autem
haec illi inſeritur, velut commune quoddam utriuſque corpus, & tunica efficitur. Sic
quoque, quà uteri cervix in pudendum deſinit, commune utriuſque, cervicis ſcilicet
& cutis, quemadmodum in labris & palpebris, corpus conſtituitur. Haec cutis, prae-
terquam quòd piloſa evadit, ipſi duriuſcula, ſimiliter ac in mento, ſubſternitur pingue-
do: in vetulis (etiamſi illis uteri cervix occalluerit) unà cum mamillis flacceſcens, neque
ita bellè pudendi colliculos alasve, ut in junioribus, ac magis conſiſtente duraque
adipe obeſis, ſuſtinens. At quum haec citra mortuorum ſectionem ſint obvia, quis
omnium hoc Capite hactenus enarratorum ſit uſus, explicare modò conabimur. U- *Uteri officium ipſiusque conformationis ratio.*
terus itaque concipiendo ſemini idoneus, & foetum tantiſper complexurus, dum per-
ficeretur, ac aliis quàm ſanguine nutriri queat, in humillima trunci corporis ſede lo-
catus eſt, qua ad concubitum ſeminisque ſuſceptionem, & adhuc ad concepti foetus *Situs ratio.*
augmentum, perfectique partum, nulla aptior excogitari poſſet. Haec ſiquidem lon-
ge à facie & nobiliſſima rationis arce ſituatur: deinde oſſa nulla, quo minus inſigni-
ter uterus diſtendi queat, inibi praepediunt: atque etiamſi ipſi parituro hinc ad in-
feriora, & verſus crura exitus facilis eſt. Forma autem uteri fundo convenit ro-
tundae proxima, quo is reddatur capacior, injuriisque minus obnoxius. Dein fun- *Formae.*
dus unicus ſimplexque eſt, quod unicum foetum amplecti debeat: attamen latior vi-
ſitur, quàm profundior, quòd interdum & gemellos concipiat. Parvus autem, ac *Magnitudinis.*
magis quàm facilè crederetur contractus in non praegnantibus videtur, ut quàm mi-
e 27 fig. A, A, B, B. nimum alia tunc comprimeret organa, [e] ſinumque ſuum adeò anguſtum redderet, ut
quàm viciniſſimè univerſam genituram amplecti queat, nulla ex parte eam à ſe intactam
relinquens. Ac proinde commoda quoque ipſius functioni conſtat ſubſtantia, quae *Subſtantiae.*
affatim ſcilicet contrahi colligique, quum nihil complectitur, poſſit: & rurſus ſecun-
dùm contenti augmentum, ſenſim in egregiam amplitudinem explicari. Atque haec
non imbecillis, diſtendive citra divulſionem inepta viſitur: at valida, & injuriis fe-
rendis pertinax, fibrisque non infirmis, neque iis, ut ſors fert, intertexta. Verùm re- *Fibrarum.*
ctas habet intimas, quòd ante omnia ſemen allicere debeat: & easdem poſſidet paucas,

 quòd

quod ſemen ipſi ex temperamento ad juſtitiam, adeoque tota eſſentia placens, ac fluidum, aptoque membro porrectum, in illum ocyus labatur. Obliquas autem plurimas, eaſdemque rectis ordine ſuccedentes ſibi vendicat, quòd ab ipſo conceptum, diutiſſimè retinendum ſit. Transverſas verò extimas nanciſcitur, quòd illas uterus tum primum maximè requirit, quando foetum diu ſatis amplexum, in lucem eſt editurus. Quòd unica, eademque craſſa contentus fuerit peculiari tunica, neque duas cum ventriculo, carnoſiorem videlicet unam, & nervoſiorem alteram obtinuerit, hinc factum credimus, quòd uterus tantum continere amplectique debeat, non autem ventriculi modo aliud quippiam à proprio nutrimento concoquere & elaborare. *Superficiei & nexus ratio.* Peritonaeum illi validam exporrigit tunicam, propriae ipſius tunicae involucrum, & tutiſſimum propugnaculum futuram. Haec externa ſuperficie laevis aqueoque humore oblita eſt, aliarum partium ritu, quae ſe invicem tangere quidem, non autem mutuò connaſci ſatius fuit. Si enim uteri fundus non praegnantibus incumbenti ipſi veſicae, & quod ipſi ſubjacet recto inteſtino connaſceretur, & non laxis ipſius, ſed duris vinculis, iis quibus accumbit partibus alligaretur: quis infícias ibit, uterum commodè tunc unà cum foetu non poſſe diſtendi, aut etiam in congreſſu, vel partu, deorſum velut animal quoddam repere? Rurſus, ſi uterus foetu turgidus, omnibus quas tunc contingit partibus connatus haereret, quonam pacto obſecro, ſemen denuò amplexurus in ſe concideret, debitamque anguſtiam efformaret? & quum minimè ſua diſtentione amplitudineque opus eſt, inteſtinorum functioni non ſemper obeſſet? *Orificii fundi ratio.* Orificium fundi tale eſt, quod ſemper connivet, niſi quum naturali inſtinctu ſemen admittere, aut foetui menſibusve iter praebere debet. meritò enim ex mulieris arbitrio, uti & antea dicebam, ipſius apertio occluſioque haudquaquam pendet. Craſſiore verò & denſiore, ac idcirco penis glandis modo in uteri cervicis amplitudinem protuberante ſubſtantia, quàm reliquum fundi corpus, conſtituitur, ut in partu ſatis diſtendatur: utque in mira illa apertione, lacerari divellive non periclitetur. *Uteri cervicis ratio.* Inſuper inſigni providentia in uteri cervicis ſubſtantia extruenda Naturam uti, quis ignorat? qui eam ut dirigi diſtendique ad ſeminis ſuſceptionem facile poſſit, & rurſus ne uterus refrigeraretur, locusque ſeu amplitudo fruſtra inanis ſervaretur, colligi & convolutim occludi queat, efformatam conſpicit. praeterquam quòd cervicem ſubſtantia ad veneris pruritum apta conſtare, & propter affrictum ſcrobes quaſdam obtinere, diximus. Ut verò ipſius convolutio & inflexus, ne uterus frigore afficiatur, plurimum auxilii praeſtat: ita quoque conniventes pudendi colles, & cuticulares ipſius carunculae, cervicis opplentes initium, eidem uſui, perinde ſanè ac titillationi & pruritui, accommodae cenſentur. *Teſtium & vaſorum ſeminalium.* Vaſorum ſeminalium in mulieribus ortus & ductus, ipſaque teſtium ſubſtantia & conformatio, mulieres ſemen habere mihi utcunque perſuadent: verùm id humidius frigidiusque virili ſemine exiſtere arbitramur, quòd teſtes ipſi & minores ſint, & mediam duntaxat arteriae venaeque ſeminalium portionem adſciſcant: quodque mulierem viro frigidiorem eſſe credimus. Neque etiam frequens ſcortorum concubitus argumento eſt, mulieri plus ſeminis, aut illius humoris quem libidinis nomine Ariſtoteles mulieri datum ſcribit, quique ſecantibus copioſus in teſtium finibus occurrit, quàm viro adeſſe: quum id non ex concubitus, ſed ex ſeminis humorisve illius ejectionis frequentia & copia (quibus illa à viris longè ſuperantur) metiendum ſit. Muliebrium itaque vaſorum & teſtium functionem ac uſum, ea quae de viri ſeminalibus organis prodidimus, ſatis commonſtrant. Sic quoque, ut uterus, & potiſſimum ipſius cervix, exacto ſenſu donarentur, nervos illis frequentes inſertos fuiſſe, is quem nunc obtinent ſenſus, liquidò atteſtatur. *Nervorum ac venarum & arteriarum ratio.* Caeterùm venas & arterias uterum implicantes, huic & quum concepit mulier foetui etiam, commune venarum arteriarumque munus in alendo nativoque calore recreando praeſtare, indubitatum eſt. *Menſtruae purgationes qui coarcerventur, & unde fluant.* Uti & menſtruas lunaresve purgationes, ex uterum petentibus venis quoque evacuari conſtat. ſed quî id fiat, & per quasnam potiſſimum venas, fundi ſcilicet, an cervicis: perpetuo, an nunc ex his, nunc ex illis, forſan ſi diligens Naturae operum fueris admirator, neque in alicujus juraveris verba magiſtri, & tu quoque non mecum modò, verùm etiam cum eruditiſſimo viro Joachimo Roelants primario apud Mechlinienſes medico, Belgarumque ſingulari ornamento, ambigis: qui hac de re non ſemel, tum propter alias occaſiones, tum maximè propter Hippocratis Aphoriſmum ſexageſimum libri quinti, & Galeni in eundem commentarium, ad me ſcripſit. Non quòd quis menſtruus ſit ſanguis, & quae ipſius natura, & quantus, & qua ratione in muliere abundet, & quî foetum enutriat, quamque falſa de ipſius pravitate & tetro odore Plinius cum aliis pleriſque tradiderit, nos lateat: aut quòd ignoremus, ſanguinem illum in fundi ſinum toto menſis intervallo ſenſim minimè coacervari, ac menſis periodo, turgente jam utero (licet quibuſdam ſecus viſum fuerit) promanare. Hoc enim ſi accideret, ſanguis menſtruus neutiquam tenuis, fluidus, ac illi perquàm ſimilis eſſet: qui è naribus aut ano guttatim diſtillat: à quo menſtruus neque manandi forma, neque aliis omnibus differt, niſi fortaſſis plerumque tenuior & aquoſior, aliave ejusmodi qualitate praeditus occurrat. Qui ſi in utero ſervaretur, quis dubitare poſſet, illum ferè concretum & fruſtulatim educendum? ut taceam, fundi orificium tum niſi purgatis menſibus non poſſe in congreſſu recludi. alioquin quando mulier iniretur, ac fundi ore ſemen exciperet,

ret, aut id os ſemen emitteret, etiam ſanguini menſtruo via praeberetur, iſque proflueret. Quin & magnam hujus rei conjecturam mulieres quaedam dant, nuper à partu neque fluidum neque tenuem emittentes ſanguinem: verùm magna concreti ſanguinis cum ſeroſo quopiam humore fruſta, perinde ac ſi ſanguinem in venae ſectione extractum, atque in vitro horis aliquot aſſervatum, in partes cultro divideres, ac illum tunc in terram abjiceres. Ejus namque formae illis mulieribus ſanguinem profluere aliquando conſpexi, haud aliter ſanè, quàm ſi venae, quae ſecundinis innaſcebantur, adhuc apertae in uteri ſinum (qui tum adhuc laxus eſt, & patet, prompteque aliquamdiu in ſe coacervat) ſanguinem effunderent: & is ita concretus, non autem ſtillatim, ut aliàs ſolet, ex pudendo manaret. adeò, ut facilè in fundi cavitatem ſanis mulieribus ſanguinem menſtruum nequaquam ſenſim colligi, certò poſſimus conjicere, & arbitrari (ut in foetuum diſſectione intuemur) venas ad fundum cervicemque pertinentes, qua ſuis ſuſfulciuntur membranis, ſanguinem hunc maxima ſui portione paulatim in ſe reponere: ac tandem turgentes, illum ſingulis menſibus, apertis ipſarum oſculis emittere. Inſuper id quod in quodam, haemorrhoidum vitio laborante, non illubenter expendi, mihi certiſſimo, in venis illum ſanguinem, non autem in fundi cavitatem accumulari, argumento eſt. Hic namque ordinatis vicibus, ut mulieres ſuis menſibus, ſanguinis fluxu ex venis in anum pertinentibus vexari conſueverat: & quum ex nigro arquato, jecoriſque mira duritie periiſſet, num portae rami, an cavae hunc ſanguinem evacuarent, indagaturus, illum diſſecui: atque venae portae [f] ramum ſub coli inteſtini fine, & tota recti longitudine in meſenterio ductum, pollicis ferè craſſitiem aequare, & ſanguine turgere animadverti, conterminis cavae venae [g] ramis nihil prorſus immutatis. Caeterùm etſi perinde in mulieribus fieri colligo, id tamen ſectione nunquam obſervavi: quum hactenus mulierem non praegnantem, quae venarum craſſitie ab aliis non praegnantibus magnopere differret, haud invenerim. quamquam tamen pleraeque diverſo modo affectae, mihi inter ſecandum occurrerint, quae ejuſmodi quid oſtendere potuiſſent: niſi etiam ſanguis in toto venoſo univerſi corporis genere, anteaquam purgetur maxima ex parte, conſiſtat. Lutetiae enim in publica ſectione, praeſtanti forma & floridae aetatis meretricem, ſuſpendio necatam, primùm ſecui. Patavii quoque altera obtigit, quae ſibi laqueo mortem intulerat. Deinde monachi cujuſdam, divo Antonio hîc ſacri, elegans ſcortum, repentè velut ex attonito morbo mortuum, Patavini ſtudioſi ex monumento ereptum, ad publicam ſectionem attulere: mira induſtria cadaver univerſa cute liberantes, ne à monacho dignoſceretur, qui id ereptum cum ſcorti matre apud urbis praefectum conquerebatur. Praeterea ſuperiori anno mulierculam utcunque ſenem, & fame (uti conjicio) in ea annonae penuria enecatam, pari ratione ſubductam, in ſcholis adepti ſumus. Quae autem poſtremò nobis obtigit, rarae magnitudinis, mediaeque aetatis mulier, ſuſpendii metu ſe gravidam falſo finxerat. Verùm praetoris juſſu ab obſtetricibus (quae illam minimè gravidam eſſe affirmabant) interrogata, nunquam, quantum à menſtruis purgationibus abeſſet, utcunque id ſedulò nos reſciſcendum ab ea curavimus, indicare voluit. Caeterùm huic, perinde ac puellis, caeteriſque, quas non praegnantes hactenus vidi, omnibus, venae pari ſe habebant modo, reliquiſque totius corporis venis ex proportione reſpondebant, nullo ſcilicet redundante copioſioreve turgentes ſanguine: ita ſanè, ut ex diſſectis corporibus (quemadmodum jam prius quoque dixi) nullas rationes adferre queam. Verùm interim (ut ad id de quo potiſſimùm ambigebam, redeat oratio) non adeò de lunaris ac menſtrui ſanguinis collectione aut coacervatione fui ſolicitus, atque lubens inſpexiſſem, quî utero non gerentibus per craſſam uteri fundi ſubſtantiam venae ſeſe aperiant, ac menſtruum ſanguinem ſtatis intervallis emittant, potiſſimùm quum & hanc duritia & compactione denſitateve vix magnopere differentem perpetuò in omnibus repererim, quas non praegnantes diſſecui: nullo quoque inſigni venarum uteri fundo oblatarum occurrente unquam diſcrimine, cum venis & arteriis uteri cervicem implicantibus. adeò, ut uteri fundi [h] craſſitiem cum cervicis [i] ſubſtantia conferens, nonnunquam mihi ferè perſuaſerim, non praegnantibus mulieribus per venas in cervicem uteri pertinentes, menſtruas purgationes plerunque fieri. maximè quum vulgò confirmari ſcirem, virginibus ex venis cervicem ſub hymene, qualiſcunque is tandem eſſet, adeuntibus, eas purgationes duci: quumque in nuper dicti Aphoriſmi commentario apud Galenum legerem, utero gerentium ſanguinem, qui ipſis interdum inſtar lunaris purgationis defluit, non ex uteri venis, ſed cervicis, promanare. Quia tamen mulieres uteri procidentia laborantes, ex ore fundi uteri ſanguinem hunc excernere, indubitatum eſt, idque non ſemel ipſe praeſentis diſputationis gratia vidi, ac quia ad genituram fundi uteri ſubſtantiam extenuari, ipſiuſque venas recludi neceſſum eſt: nunc non ambigo, ex fundi venis, non verò cervicis, menſtruas purgationes ſanis alioquin provenire, etiamſi id ſectione nondum deprehenderim. Quod autem de virginibus adfertur, ex ignorata hymenis evenit fabrica: quem quum plerique neutiquam pervium arbitrarentur, & neſcio quem cervicis laterum mutuum connexum, ipſum eſſe putarent, neceſſum quoque eſſe finxerunt, ſanguinem menſtruum ex venis humiliùs quam hymen conſiſtit, in cervicem uteri deductis purgari. Gravidis autem, quibus fortè ſanguis profluit, Galenus eum non per fundi venas manare puta-

f *fig. cap. 5 lib. 3 c,c. & d,d. deine, e. & 12 fig. n.*
g *fig. cap. 6 lib. 3* Ψ.

h 27 *fig.* E, E, F.
i 27 *fig.* K, K.

putavit, quòd illarum ora ſecundinae continuentur. Verùm haec (uti in foetus involucrorum hiſtoria dicturi ſumus apertius) toti fundi ſinui non eſt continua, multaeque venae in illum pertinent, quibus ipſa non connaſcitur. adeò, ut gravidis per fundi venas ſanguinem defluere, non ſit impoſſibile, uteri quoque tum craſſitie, quae in non praegnantium purgatione aliquoties me haerere ambigereque coëgit, nihil prorſus obſtante. Neque etiam utero gerentibus tanta oris fundi uteri eſt commiſſio, ut ejus occaſione, illis ſanguinem ex venis uteri cervicem intertexentibus deferri, contendendum ſit, quum multi id orificium nonnunquam ſemen tum quoque admittere adſtruant. Quamquam interim ſanguinem per cervicis uteri venas quibusvis tandem mulieribus emanare interdum poſſe, collectu promptiſſimum ſit vel ex ſanguinis è naribus, & ano, & faucibus, & ventriculo etiam ſubinde defluxu: quodque uterum quibusdam mulieribus & virginibus, annis aliquot mira fuſcae craſſaeque aquae copia turgidum fuiſſe, jam ſectione non ſemel deprehendimus: quibus alioquin menſtruus ſanguis ſaepius, etſi non ordinatis omnino vicibus, certisque intervallis, ejuſdemque perpetuò quantitatis, profluxit, non aliunde ſanè, quàm ex venis uteri cervicem implicantibus. Quid verò interim de hymene Galenus cenſerit, ignoro, quum illius nullibi, quod ſciam, meminerit: fortè quòd in illis animalibus, è quibus uteri hiſtoria ipſi potiſſimùm traditur, hymenem non reperit.

Galenum muliebrem uterum neque diſſecuiſſe, neque deſcripſiſſe.

Vaccini aut caprini uteri hiſtoria.

Haudquaquam enim mihi perſuadere poſſum, Galenum vel ſemel ſaltem humanum uterum inſpexiſſe: at [k] vaccinum, & dein [l] caninum, inter ſe varios, & miris modis à muliebri utero diſcrepantes. Ut verò diſcrimen id ſtudioſis conſtet, ipſique Galeni placita promptiùs aſſequantur, & me non immeritò ab illis in humani corporis hiſtoria paſſim declinare expendant, obiter illos quoque uteros deſcribam. Vaccae igitur, caprae, ovis & bubalae, aliquotque cornutorum, quae ſecui, animalium uterus, ſua cervice à pudendo ad ſacri oſſis uſque [m] ſedem pertingit, cui infima lumborum coarctatur vertebra: hicque primùm uteri fundus [n] incipit, qui dein in lumborum regionem expanſus, externa ſuperficie teretis corporis anteriùs & poſterius compreſſi ſpeciem [o] longo intervallo refert, & dein [p] parte ſuperiori in [q] duos mucrones diducitur, arietis cornuum modo in latus incurvatos, perinde ac ſi medium digitum & indicem faſcia quapiam mutuò alligatos, ſimulque circumdatos ſpectares, qui ante unguium radicem à ſe invicem dirimerentur, & in mucronem ſinguli ceſſarent, inſtar arietis cornu convolutum. imò potius hîc confinge duo arietis cornua longam habere baſim, ac veluti longum & rectum corpus, aliquidque hac in parte cum hirci aut capreoli cornibus, utcunque rectis, nanciſci commune: & dein baſes has, ſeu oblonga corpora, internis lateribus committe, faſciamque illis ad eam uſque cornuum ſedem obducito, qua in latera abſcedunt, & in mucronem coarctantur. Hujusmodi namque cornua invicem (uti de duobus diximus digitis) commiſſa, tota ſede, qua ſimul faſcia obducerentur, ſeſeque mutuò contingerent, fundi uteri portionem imagine exprimerent, quam inſtar teretis corporis eſſe dixi: quod ob compreſſionem anteriùs & poſteriùs ipſi per longitudinem inditam, quodammodo latum exiſtit. & abſcedentes dein à ſe invicem cornuum partes, ſuperioris fundi ſedis formam referrent, qua is in duos mucrones à ſe invicem diductos ceſſat. Externa fundi ſuperficies, membraneorum corporum ſibi mutuò tantùm accumbentium modo, prorſus laevis & lubrica eſt: & ſuis lateribus, tota ipſius longitudine, perinde ac cervix quoque, [r] membranis connaſcitur, quae uterum peritonaeo committunt, vaſaque illum petentia continent. Ipſi autem fundi apices, quà invicem dirimuntur, internis ſuis lateribus etiam laeves ſunt, neque ullis connaſcuntur partibus: externa autem ipſorum latera jam dictis membranis continuantur. Interna fundi ſuperficies, penitus figura dictorum arietis cornuum cavis ſedibus reſpondet, duasque ita cavitates obtinet, quae ad unum fundi orificium, in uteri cervicem pertinens, coëunt, illudque orificium ſibi commune vendicant, non longam interim mutuam [s] cavitatem ante orificium id oſtendentes. adeò, ut duos omnino ſinus huic fundo tribuere oporteat: qui ſanè non laeves ſunt, & plani: verùm ſubflavis, iisque plurimis tuberculis ita ornantur, ac ſi planae alicui caerae multas piſas ex dimidio ferè impreſſas, & in caera haerentes ſpectaremus: aut perinde ac ſi ea tubercula illis venarum exortibus eminentiisque conferenda forent, quae in ano protuberantes, ſanguinem nonnunquam profundunt. Tubercula haec in utero, qui non ita pridem concepit, ſeſe aperiunt, & ſinus efformant, quales in cera conſurgerent, ſi quis dimidiatas piſas ipſi paſſim impreſſiſſet, eosque illis ſimiles conſtituiſſet, quos in polypodum & loliorum cernimus promuſcidibus, & acetabula quoque vocamus. Si quando his animalibus unicus tantùm foetus in utero continetur, una tantùm uteri pars ſeu cavitas dilatatur & diducitur: quum autem gemellos conceperunt, ambae partes increſcunt, ſingulaeque unum foetum continent. Fundi hujus ſubſtantia, [t] duabus extruitur tunicis: una quidem interiori, ac veluti propria: altera autem, quae à peritonaei membranis, uterum illi colligantibus, & vaſa uterum accedentia deferentibus, interiori tunicae obducitur. Caeterùm quia totus fundus inſtar veſicae non eſt rotundus, & non unica tantùm conſtat cavitate, interior tunica duarum loco recenſetur, ſingulisque digitis cornibusque, quibus fundum uteri conſtare diximus, una tribuitur, non tantùm [u] ubi fundi partes à ſe invicem abſcedunt, & in mucronem exacuuntur: verùm tota illa etiam [x] ſede, qua

k *tota* 29 *fig.*

l *tota* 28 *fig.*

m *fig. cap.* 14 *lib.* 1 F *cum* G.

n *illic ubi* C *occurrit in* 29 *fig. & quicquid ſupra id conſiſtit, fundus eſt.*

o *à* C *ad* E *ferè uſque* 29 *fig.*

p 29 *fig.* E.

q 29 *fig.* F, F.

r 29 *fig.* H.

s *à* C *ad* D 29 *fig.*

t *quia exterior tunica ex dimidia ferè parte in* 29 *fig. ablata eſt, utraque apparet. exteriorque notatur* F, F. *interior autem* C, D, G.

u *ſupra* E 29 *fig.*

x *à* D *ad* E 29 *fig.*

quâ ſecundum longitudinem tanquam faſcia quapiam ipſas ſimul contineri ſcripſimus. Quandoquidem verò exterior tunica, per eam longitudinem inter fundi partes non intercedit, ſed anteriùs duntaxat & poſteriùs, & ſecundùm latera ipſis obnaſcitur, exterior haec tunica, tanquam una ſimplexque habetur: quamquam tamen ſingulis uteri apicibus, cornuum arietis modo obliquatis, ab invicemque abſcedentibus, peritonaeum privatim circumdetur. Inter has uteri tunicas, quum invicem divelluntur, etiam in non praegnantibus vaccis & capris mira venarum arteriarumque occurrit y ſeries & implexus, longè quàm in mulieribus manifeſtior, & ſanè ejuſmodi, ut interior fundi uteri tunica non immeritò venoſae tunicae nomen à quibuſdam obtinuiſſe videatur. z Teſtes his animalibus conſiſtunt ad uteri latera, mox ſub apicibus illis, inſtar cornu arietis intortis. Venarum arteriarumque teſtes & uterum adeuntium ortus ac ductus, cum muliebri fabrica ferè reſpondet, & a vaſorum à teſtibus ſemen deferentium par quoque eſt ratio: niſi quòd in vaccis & capris ipſorum inſertio in uteri cavitate ſit manifeſtior, faciliusque ſpecillum quàm in mulieribus admittat. Canes porrò, & ſues, uteri b cervicem ad oſſis ſacri uſque cum lumborum vertebris connexum, etiam habent porrectam: ipſius autem fundus, non duorum digitorum, ſimul aliquamdiu commiſſorum, refert imaginem: verùm mox à ſuo c initio in d duas partes ita bipartitur, ac ſi duo extenſi eſſent digiti, ab invicem diducti, & ſenſim in mucronem acti. Verùm interim aliàs nuſquam in non praegnantibus veluti in gyrum convoluti, ac proinde rectioris quodammodo cornu imaginem exprimentes: quum tamen foetus multi in ſingulis partibus ſeriatim continentur, partes iſtae primùm ſurſum, & dein deorſum, inteſtinorum quaſi modo, implicantur, obliquanturve. Duae hae fundi partes, unum commune obtinent e orificium, in elatiorem cervicis ſedem pertinens: ſingulaeque duobus conſtant f involucris, ſeu tunicis: g interiore ſcilicet una ac peculiari, dein una h exteriore, à peritonaeo pronata, quod ſuos i proceſſus exteriori partium lateri offert, & dein eos tanquam ad inteſtinum ſingulis partibus obvolvit. adeò, ut duae fundi partes, nullo ferè intervallo communem habeant tunicam exteriorem. His animalibus k teſtes ad elatiorem ſedem, mucronemque duarum fundi partium collocantur, & l vaſorum par quodammodo eſt undique cum vaccis ſeries. quamquam interim caninus uterus ea in ſuis cavitatibus non proponat tubercula, quae venarum eminentiis comparantur, quibus ſanguis ex ano nonnunquam defluit. Quum ita caninum uterum, & vaccinum, & muliebrem (ne quid de aſinino, aut equino, quorum Galenus non meminit, dicam) ſimul inſpectioni, quemadmodum ego in ſcholis facere conſuevi, abhibebis, cuperem ſanè diligenter expendi, num Galenus muliebrem uterum unquam ſecuerit, ſive libros de Uſu partium, praecipuè autem decimumquartum & decimumquintum, ſive librum de Uteri diſſect. evolves. & quia longum eſſet, à me omnes conjecturas, quibus id auguror, perſequi, aliquot duntaxat adjiciam. Galenus itaque uteri ſitum ſic tradit, ut ſuo fundo veſicam prorſus excedat, & veluti in lumbis contineatur, tenuibusque inteſtinis conterminus ſit. quod ut de muliebri utero parum verè eſt aſſertum, utpote qui ad ſacri oſſis cum lumborum vertebris contextum non pertingit: ita de vaccino rectè profertur, eò uſque in peritonaei cavitatem, atque diximus, conſcendente. Dein etſi muliebris uteri fundus unico tantum donetur ſinu, Galenus duos tamen ſuo utero tribuit, tum ſaepius quando uterum deſcribit, tum etiam quum in libris de Partibus uſu rationes texere conatur, quamobrem in dextris ſedibus mares, in ſiniſtris foeminae, & Hippocratis placito, magis concipiantur. Tunc enim aſſerit uterum eſſe geminum, & duos ſinus duosque veluti uteros in unam cervicem ceſſare. Ac proinde ſi Galeni mentem in hoc ſinuum numero pulchrè aſſequemur, & caprini muliebriſque uteri hac in parte diſcrimen nos non lateat, facilè conſtabit, quî is vera de caprino utero, non autem muliebri, tradiderit. Verùm interim hîc ignoro, undenam natum ſit egregium illud commentum, quo in juriſconſultorum, & dein ſcholaſticorum theologorum libris, & Alberti illius magni indoctiſſimo de Virorum mulierumque ſecretis libro, & apud ineptiſſimum quendam Michaëlem Scotum, & Gentilem noſtrum, & Nicolum, & Mundinum, atque adeò apud innumeros etiam Anatomicos legitur, muliebrem uterum ſeptem cellulas ſeu loculos obtinere: tres quidem in dextra uteri ſede, maſculis ſuſcipiendis aptos: tres autem in ſiniſtra, foeminis dicatos: ſeptimum verò in horum medio exiſtere, hermaphrodytiſque conſecratum eſſe. quum tamen muliebris uteri cavitas, perinde ac ego illam deſcripſi, habeat, nihilque minus quàm hujusmodi loculos ſeu ſinus oſtendat. Verùm hos eum in modum effingere, quibusdam non ſat viſum eſt: imò inſuper ſeptem illos ſinus (quos & ſcrobes vocant) decem rugoſos obtinere inflexus affirmant: & ſeptenas quidem ſcrobes, rugas autem ſeptuaginta enumerantes, totidem ſimul concipi poſſe foetus contendunt: parum per Jovem in hominum, multoque etiam minus in brutorum, quae plures ſimul foetus utero plerumque gerunt, ſectionibus verſati. At quia Galenum harum nugarum autorem neutiquam fuiſſe, mihi perſuadeo, deinceps ipſius expendamus de uteri tunicis enarrationem, quae vaccinum etiam uterum ab illo potius quàm muliebrem deſcriptum atteſtatur. Interiorem namque tunicam, geminam eſſe ſcribit: exteriorem verò unicam, & ſimplicem: id non ſolùm numero proponens, verùm diffuſiſſimè ita explicans, ut exteriorem tunicam,

quae

y *Spectatur in detectae tunicae ſede 29 fig.*
z 29 *fig.* A.
a 29 *fig.* B.
b 28 *fig.* L.
c 28 *fig.* K.
d 28 *fig.* F, G.
e *ubi* K *conſiſtit fig.* 28
f *confer* G *cum* H 28 *fig.*
g 28 *fig.* H.
h G, F, K 28 *fig.*
i 28 *fig.* D, D.
k 28 *fig.* C.
l 28 *fig.* A, B, B, E.

Canini & ſuilli uteri hiſtoria.

Unde conſtet, Galenum muliebrem uterum non ſecuiſſe.

Ex ſitu.

Ex fundi ſinu.

Ex uteri tunicarum numero, adeoque totius uteri formatione.

quae à peritonaeo pendet, ideo ſimplicem eſſe dicat, quòd ſimul utriuſque fundi uteri partibus obducitur, easque perinde continet, ac ſi ambae una tantum eſſent pars: quae tum primùm gemina occurrit, quum exterior haec tunica ab interiori [m] divellitur, quae ſingulis partibus eſt propria & peculiaris. adeò, ut hac occaſione maxima & notatu digna ſeſe offerat inter caprinum uterum & muliebrem differentia: quum interim Galenus in libro de Uteri ſectione, vaccas & capras mulieri ſecundùm uterum ſimiles exiſtere affirmet: itaque plus ſatis in tanto, tamque vario uterorum diſcrimine comprobet, ſe muliebrem uterum nunquam inſpexiſſe.

[m] uti factum eſt in 29 fig.

Galenum in quarundam uteri partium deſcriptione eſſe admodum ancipitem, ſibique parum fidere.

In uteri formae explicatione.

Muſculorum.

Cornuum.

Acetabulorum.

Venarum & arteriarum.

Caeterùm quum haec obſervabis, pluresque conjecturas, quibus iſtud meum placitum corroborare queas, in Galeni deſcriptionibus paſſim invenies: haud praetereundum eſt, quàm Galenus anceps & ambiguus ſit, quum Herophili ſcripta ſuo vaccino utero non convenire animadvertit, & quum Praxagoram & alios quosdam ab Herophilo diſſentire expendit, quumque omnes non ejuſdem animalis narrant hiſtoriam, & Galenus denique Herophilo (quem humana corpora ſecuiſſe cognovit) multis locis praeter ſententiam ferè aſſentitur, non lubens ſanè annuens, à ſe muliebrem uterum, etſi illum nunquam viderat, haud deſcribi. Atque id profectò pulcherrimè (ne quid de uteri dicam forma, quam Galenus primùm rotundam, & dein aliam proponit, & peculiaribus uteri muſculis, quos varios & ſibi non viſos ſaepius inculcat) obſervare licet, quum Galenus cornuum uteri ita perplexè meminit, ut ipſius enarratio, & obtuſos muliebris uteri [n] angulos exprimat, & vaccarum abſcedentes à ſe invicem [o] apices, cornuum arietum mucronibus ſimillimos, & dein totius canini uteri fundi [p] partes, in quibus ſeriatim foetus reponuntur. Idem in acetabulorum explicatione Galeno accidere, ſequens Caput oſtendet: uti & venae illae & arteriae quoque id inſinuant, quas praeter hactenus [q] commemoratas, Galenus utero tribuit. Simulatque enim in libro de Uteri diſſectione [r] venas & [s] arterias, quae una quidem portione teſtes, alia verò uteri fundum adeunt, deſcripſit, mox alia quatuor commemorat vaſa, quibus ex [t] venis & arteriis ad renes procedentibus originem praebet, quaeque uterum non omnibus quidem mulieribus, at quibusdam tantùm, ingredi tradit. Atque id ſanè Galeno ex Herophili ſententia ſic adſtruitur, ut non dubitet, haec vaſa in mulieribus ita ſe habere: quas tamen mortuas, ab ipſo nunquam aggreſſas eſſe, inibi ſatis (etſi interim invitus) fatetur. additque, ea vaſa in aliis animalibus, praeterquàm rariſſimè in ſimiis, à ſe neutiquam inventa. Verùm ego duas has Galeni venas, & totidem arterias, neque in mulieribus, neque aliis animalibus unquam reperi. Neque etiam ſcio, quamobrem Natura tam procul vaſa uterum, nutritionis duntaxat nomine petentia, exoriri voluiſſet: quum ambas ſeminales arterias, & venam ſeminalem dextram, humiliùs à cavae venae & magnae arteriae caudicibus, quàm renum venas & arterias eduxerit: ſiniſtra tantùm ſeminali [u] vena, ab ea quae in renem ſiniſtrum fertur vena, initium mutuante. etiamſi Galenus in libro de Uteri ſectione, hanc quoque à cavae caudice ſub renibus enaſci, parum verè prodiderit: aliis vaſis, quorum jam mentio eſt, quaeque me adhuc latent, altiora, magisque remota, quàm illi etiam venae, tribuens principia. quum tamen vaſis, teſtibus materiam adferentibus, longum ductum ex uſu eſſe, [x] varicoſus illorum ante teſtem implexus ſatis arguat: uti contrà, prolixior inceſſus aliis illis vaſis eſſet noxius, & periculis plenus.

[n] 25 fig. i, k.
[o] 29 fig. F, F.
[p] 28 fig. F, G.
[q] 25 fig. n, y. & 28 fig. B, B, E.
[r] 25 fig. d, d, e.
[s] 25 fig. g, h.
[t] 25 fig. T, V.
[u] 25 fig. e ab V.
[x] 25 fig. o, p.

Vaſorum ſemen deferentium.

Ad haec, Galenus praeter [y] vaſa, quae à teſtibus in uteri apices ſeu cornua ſemen deducunt, quorumque inſertionem Ariſtoteli, Herophilo, ac omnibus denique, qui ſectionem ante ipſum aggreſſi fuerunt, incognitam ſcribit, ex Herophili inquam ſententia, quaedam in libro de Uteri ſectione inſuper commemorat vaſa, à teſtibus perinde ac in [z] viris, veſicae muliebris [a] cervicem accedentia, & praeſente glanduloſo corpore in illam inſerta: haud ſecus ſanè, quàm ſi ſemen in veſicae etiam cervicem mulieribus ſimiliter ac viris deferretur. Galenus namque mulieri, & in uteri cornua, & in cervicem veſicae ſemen excerni, hac ratione docuit: at quàm verè interim, penes alios eſto judicium. Quantum verò ad me attinet, nulla vaſa à teſtibus in veſicae cervicem inſerta, uti neque glanduloſum aliquod corpus ipſi cervici in mulieribus, quemadmodum nec in omnibus quae ſectioni adhibitae mihi ſunt quadrupedibus foeminis, adnatum reperi. ac proinde etiam ſemen mulieribus in veſicae cervicem neutiquam deduci putaverim: uti etiam illae coëuntes, neque ſeminis excretionem, neque pruritum ex ſemine ſuo aliquem in ipſa percipiunt. Velim itaque, ut haec Galeni vaſa diligenti reſectione exquiras, tum in mulieribus, tum caeteris quoque animalibus: inter quae lepus haud eſt negligendus, quum generationis organis à catulae ſuisve fabrica, ipſi aliàs proximè ſimili, pereleganter variet. Quòd ſi verò vaſa Galeno commemorata, tandem tibi non occurrerint, expendas quaeſo, num fortè Galenus haec etiam ſibi nunquam viſa, ideo deſcripſerit, quòd Herophilus parem vaſorum ſeminalium in mulieribus & viris inſertionem, ac veluti ſeriem eſſe, obiter tradiderit: quem nihilominus hac ex parte Galenus in ſecundo de Semine libro, non longam praefatus veniam, mentiri affirmat. Caeterùm ne hîc in Galenum annotationes potius, quàm humani corporis fabricam, praeter inſtitutum deſcribere videar, praeſenti de utero Capiti finem imponam: praecipuè quum Galeni placitis in acetabulorum & foetus involucrorum ſermone, ſubſequentibus jam Capitibus, parum quoque mihi veniat acquieſcendum.

[y] 25 fig. ſ, t, t, u.
[z] 23 fig. η, θ, ι, ξ.
[a] 25 fig. γ, δ.

CA-

CAPUT XVI.

DE UTERI ACETABULIS.

Quid verè uteri ſint acetabula, & quae primùm ita fuerint nuncupata.

a Hos ſinus ſpectabis in ove, aut capra, aut vacca, quae non ita pridem concoepit.

b 1,2 fig. cap. 29 lib. 1 g, e, f.

c 1, 2 fig. cap. 29 lib. 1 i, i.

Veterum diſſectionis profeſſorum de uteri acetabulis diſſenſio ad nos quoque manavit. Graviter enim in ſcholis contenditur, quidnam uteri ſint acetabula: qua etiam de re tantiſper dubitavi, donec in ove, quae non ita diu utero geſſerat, quid verè uteri acetabula appellare oporteat, inſpexiſſem. Haec enim altero uteri ſinu ſemen receperat: qui diſſectus, aſperam inaequalemque oſtendit ſuperficiem, multis [a] ſinibus oppletam: qui tales prorſus erant, ac ſi mediam piſae partem ſingulis ſinibus quis non ſecus impreſſiſſet, quàm ſi in ceram ejuſmodi ſinus piſa quapiam moliretur. Quum itaque ſinus illos intuerer, ac Galeni loci ad finem libri de Uteri reſectione non immemor eſſem, quo acetabula ſinui foliorum herbae aſſimilat, quam Graeci ab acetabuli, ſeu potius heminae forma, κοτυληδῶνα, & à cymbali imagine κυμβαλύπδα & κύμβαλον vocant: nos autem acetabulum, & Veneris hortum, ſeu umbilicum nuncupamus: promptè collegi, hos uteri ſinus κοτυληδῶνας Graecis, acetabula verò Latinis primùm fuiſſe ad eum modum appellatos, quo altiùs inciſis oſſium ſinibus acetabuli nomen accommodamus. Si enim coxendicis [b] acetabulum ſpectans, illud ad hos uteri ſinus contuleris, nullas reperies corporis partes aequè ex merito ab imagine idem nomen obtinuiſſe, atque acetabulum id coxendicis oſſis, à quo jam paulo antè femur reſectum ſit, & hos uteri ſinus. Ut enim coxendicis ſinus, ita ac ſi medius globus ipſi impreſſus fuiſſet, cavus cernitur: ſic etiam & hi uteri ſinus inſinuantur. deinde ut coxendicis acetabuli [c] ſupercilia extra reliquam oſſis ſuperficiem prominent, ita etiam in uteri amplitudinem, ſuorum ſinuum ſupercilia proceriùs quàm reliqua uteri ſuperficies extuberant. Ad haec, ut coxendicis oſſis acetabulum mucoſo humore oppletur, ita ſanè & uteri ſinus mucoſo ſanguine mihi conſpiciebantur infarti: à quo jam in nonnullis ſinibus teres & inſigniter mucoſum vaſculum videbatur pronatum, ad eum prorſus modum, quo [d] teres ligamentum ex coxendicis acetabulo in femoris caput inſeritur. Quum itaque hos ovilli uteri ſinus, etiam vocatis in polypodum & loliorum promuſcidibus acetabulis perquàm ſimiles, inſpexiſſem, unde uteri acetabulorum nomen primùm eſſet inſtitutum, nequaquam haeſi. Ut autem, quonam pacto ſinus procrearentur, cognoſcerem, non praegnantis ovis uterum mox aperui, & uteri cavitatem multo aliter quàm muliebris uteri, aſperam inaequalemque adinveni. Per univerſam enim illius ſuperficiem [e] ſubflava occurrebant tubercula, & ſemiglobuli, tales omnino, ac ſi dimidiatas piſas planae alioquin ſuperficiei paſſim quis agglutinaſſet. Atque hìc primùm diſcere coepi, quid Anatomes profeſſores ſibi vellent, uteri acetabula extumeſcentibus in ano venarum capitibus comparantes, ex quibus jam paulo pòſt ſanguis eſt profluxurus. Si enim non praegnantem vaccae, aut caprae, aut cervae uterum ſecueris, illo quavis ratione aperto, nihil ejuſmodi prominentibus capitulis erit manifeſtius: nihilque addubitabis, illa acetabulorum loco pleriſque Anatomicis habita fuiſſe. non fortaſſis, quòd illa veris acetabulis aſſimilarent, veraque acetabula uteri eſſe arbitrarentur: ſed quòd ex uteri ſectione didiciſſent, venas ac arterias inter internam externamque uteri tunicas admodum [f] multiplici & implexa prorſus ſerie in illis cornutis animalibus diſtributas, ſuis finibus in haec capitula per univerſam uteri cavitatem extuberantia pertinere, ac demum concepto jam ſemine illa aperiri, ſemenque amplecti, & vaſa quaedam educere, quae à venis & arteriis in capitula pertinentibus pronata, ad ſeminis uſque ſuperficiem inſererentur: illique implicita, ac variè per [g] ſecundinam digeſta, tandem umbilici venam & arterias conſtituerent. Praeterea, ubi ſedulò in non praegnante vacca haec tubercula expenderis, & rurſus in alia, quae nuper concepit, illos ſinus, quos tubercula ſeſe aperientia efformant, didiceris: ac pariter obſervaveris in vacca quae paulo diutiùs concepit, qui ſinus illi obliterentur, & diſtento jam utero prorſus viſum fugiant, ac quì vaſa tantùm appareant ex ſinuum loco, atque adeò ab uteri tunica ad ſecundinam porrecta: etiam facilè ratiocinaberis, quid medici indicaverint, qui acetabula vocavere non quidem ſinus illos, neque tubera, verùm vaſa ex utero in ſecundinam pertinentia. Ea enim Hippocrates tum aliàs, tum maximè in quinto Aphoriſmorum libro, acetabuli nomine intellexiſſe videtur: appellationem hinc fortaſſis ſumens, quòd haec vaſa ab illis uteri ſinibus, quae primùm acetabula vocari innuimus, porrigantur. Atque hinc liquet, unde in Naturae operum hiſtoria tot exſurgant contrariae prorſus autorum ſententiae: quòd ſcilicet Galeno, diſſectionis ſtudioſorum facilè praecipuo, nimium in humani corporis fabricae cognitione credamus, & ipſi noſtris manibus diſſectionem non aggrediamur: aut ſi hanc tentemus, ab illis caſu abſtineamus, animalibus, ex quibus Galeni dogmata expendere liceret. Fruſtra enim in muliebris uteri [h] cavitate tubercula illa, quae ſubflava & dimidiatae piſae ſimillima eſſe diximus, indagabis: quum illa his penitus non donetur, uti neque aſinae uterus. Si tamen vaccinum

d 2 fig. cap. 49 lib. 2 P.

Quae ſecundò acetabula à veteribus fuerint appellata.

e Et haec quoque ex vaccino utero petenda veniunt.

f Specta D, G fig. 29.

g Specta 32 figuram.

Ad quae tertiò acetabuli nomen fuerit deductum.

Aphoriſ. 45.

h 27 fig. A, A, B, B.

cinum uterum ex macello tibi curaveris adferri, nihil his tuberibus (quocunque etiam pacto uterum aperias) promptiùs occurret. Inſuper in muliere quae non ita pridem concepit, incaſſum ſinus illos, quos coxendicis acetabulo conferebam, inquires. quod non ſolùm hinc conjicio, quia non praegnantium mulierum uteri illis tuberibus prorſus expertes ſunt: ſed quòd reſectione in muliere fuſte à marito interfecta, & quae non multo antè conceperat, id etiam didicerim: cujus uteri interior ſuperficies, & vaſorum jam in ſemen pronaſcentium ratio, nullam ejuſmodi ſparſim occurrentium ſinuum imaginem prae ſe ferebat. verum continua tantùm in interna ejus uteri ſuperficie ſpectabatur aſperitas, amplitudine continuo illi [i] connexu reſpondens, quo exterius humani foetus [k] involucrum utero haerere committique docebimus: & ubi vaſa illa, ſerie continua ſibique commiſſa occurrunt, quae ex utero in illud foetus pertinent involucrum. Adeò, ut nihil in muliebri utero ſeſe exhibeat, cui Hippocratis occaſione (ſi modò illi corporis humani fabricam perſpectam fuiſſe, velimus aſſerere) acetabuli nomen accommodare poteris, niſi vaſa haec ab ipſo ſubaudita conjecerimus. In primo tamen de Semine libro Galenus videtur innuere, quoſdam extitiſſe, qui [l] carnem quandam ab Hippocrate acetabula nuncupatam fuiſſe contenderent, quam vaſis inter uterum & exterius foetus involucrum, de novo cum foetu progenitis, circumnaſci aſtabilirique cernimus. Verùm iſti nomen acetabuli ad eam carnem, ut Hippocratem interpretarentur, perinde deduxerunt, atque ego paulo antè ad vaſa id diſtorſi: quòd nimirum in mulieribus caro haec, non ſecus quàm in cornutis animalibus (quae ſinus, adeoque ipſa vera acetabula, & tubera illa, ex quibus ſinus producuntur, tantùm obtinent) inveniretur. quamquam ſanè haec in mulieribus ſit continua, unumque veluti corpus exiſtat: in illis verò animalibus [m] ita ſparſa eſt, atque ſinus illos, quibus acetabuli nomen meritò eſt attributum, ſparſos, ac à ſe invicem diſſitos, occurrere prodidimus. Caeterùm quum haec prorſus ad involucrorum foetus ſermonem pertinere conſtet, eorum quoque tractationem ad ſubſequens modò Caput opportunè aſſervabimus: nunc pulchrè memores, quàm ſibi undique conſona Galenus (qui ſolis cervis & capris [n] carnem illam, cujus modò memini, adſcribit) de acetabulis paſſim tradiderit: quamque in ſolis ferè anatomicis, illius ſcripta interpretem magnopere deſiderent.

Lib. 15 de partium uſu.

i 1 *tab.* 30 *fig.* E, E. 2 *tab.* I, I, I.

k 1 *tab.* 30 *fig.* E, E, F, F. 2 *tab.* I, I. K, K.

l 1 *tab. fig.* 30 E, E. 2 *tab.* I, I.

m 32 *fig.* B, B, B.

n 2 *tab. fig.* 30 I, I, I. & 31 *fig.* A, A. & 32 *fig.* B, B, B.

CAPUT XVII.

DE INVOLUCRIS FOETUUM IN UTERO TEGENTIBUS.

Foetus humani involucra, utcunque quatuor tabellis trigeſimae figurae exprimere conatus ſum. Dein trigeſima prima figura diſcrimen oſtendit, quo canini aut ſuilli foetus involucra ab humani foetus involucris differunt. Et inſuper trigeſima ſecunda figura diſcrimen ſpectatur, quo bubalae, aut vaccae, aut alicujus alterius animalis cornibus donati, ac à me hactenus diſſecti, foetus involucra ab hominis, & item canis foetus involucris variant.

Quandoquidem hoc libro, qui nutritionis ex cibo potuque factae organorum conſtructionem docuit, propter ſedis viciniam ea quoque inſtrumenta perſequi viſum fuit, quae immenſus rerum Opifex ad generationem exſtruxit: proximum ſanè erit, poſt acetabulorum ſermonem, hîc quaedam de foetum involventibus tunicis involucriſve ſubjicere, quae de novo unà cum foetu in utero generantur, & cum eodem in partu prodeunt, ipſumque mox ferè ſubſequuntur. Unde etiam [a] totam horum involucrorum molem Latinis ſecundam, ſeu ſecundinam nuncupari arbitror: perinde ac ſi ſecundus veluti eſſet partus, foetuive in lucem egredienti ſuccederet. Graecis verò χωρίον, & interdum χώρημα (uti & Latinis quoque loculos) hanc involucrorum compagem appellatam duco, quòd inſtar loculi, ſpaciique, ac alvei ſit, quo foetus in utero continetur ac amplectitur. adeò ſanè, ut neque ſecundinae, neque χωρίου, ſeu loculorum nomen alicui privatim involucro ab illius inſtitutore attributum exiſtimem: verùm toti illi involucrorum ſubſtantiae, aut compagi, quae, poſteaquam ex ea foetus prorupit, ac veluti eductus eſt, illi in partu ſuccedit. Quum verò dein Veteres illi, qui pueris domi Anatomen proponebant, non unum aliquod, ſed plura foetum ambientia obſervarent involucra, communi eo χωρίου nomine haud contenti, ſingulis involucris privata nomina putarunt indenda. Atque hinc fit, nobis adhuc duo haec aſſervata eſſe nomina, ἀλλαντοειδὴς, & ἄμνιον, ſeu ἀμνειός: quorum priore, ob quandam farciminis ſpeciem, [b] exterius foetus involucrum: & poſteriore, ob molliciem, candoremque ab agno ſumptam, [c] interius involucrum Veteres illi appellarunt. Utcunque tandem permulti poſt hos Anatomen libris commendantes, illis nominibus fuerint abuſi, facileque ſpecimen dederint, quàm Veteres multo felicius diligentiuſque illis, diſſectiones aggrediebantur. Foetum itaque humanum, & caninum, & bubalum, duae complectuntur membranae, ſeu involucra, in omnibus his foetibus ſubſtantia, & ferè con-

Quid ſecundina & χωρίον.

a *Id univerſum, quod praeter puerum 4 tabella figurae 30 continet.*

Foetum duobus ambiri involucris. ac dein, quis exterioris involucri ad uterum ſit nexus uſus, &c.

b 1 *tabellae* 30 *fig.* E, E, F, F. 2 *tab.* I, I, K, K. 3 *tab.* L, L, M. 4 *tab.* P, Q, R, S, S.

c 3 *tab. fig.* 30 O, O. 4 *tab.* V, V. X, X.

d Spectaqui invicem differant 2 tabella 30 fig. cum 31 figur. & 32 figur.

e 2 tab. 30 fig. I, I, I. 31 fig. A, A. 32 fig. B, B, B.

conformatione ſibi reſpondentia. Si enim quandam exterioris ſuperficiei in exteriori involucro [d] differentiam in quodam vaſorum per involucrum ductu, & [e] ſubſtantia quadam carnea, exteriorique illi ſuperficiei adnata, conſiſtentem ſubaudiveris, eadem involucrorum in dictis jam foetibus eſt ratio. Caeterùm differentia haec ex uterorum ferè diſcrimine, exteriorisque involucri ad uterum connexu, oboritur. Duae enim membranae invicem obductae, univerſum foetum ita amplectuntur, ac bombycem duobus involucris, poſteaquam ſeſe aliquamdiu involvit, contineri cernimus: uno quidem, quod in ſerica fila ab ejus rei peritis, ex calida aqua diſſolvitur: altero autem, quod membranae inſtar bombycem proximiùs obtegit. Inſuper, ut exterius involucrum in nexibus, quos bombyx primùm ad ramulos quosdam, aut quempiam domus angulum, aut quodvis tandem antrum committit, pro loci in quo texit diſcrimine, quandam veluti oſtendit differentiam: ita quoque exterioris foetus involucri ad uterum nexus, in muliere alius quàm in cane, & alius adhuc in bubala aut vacca quàm muliere ac cane, ſpectatur.

f 2 tab. 30 fig. E, E, E. 2 tab. 30 fig. I, I, I.

Exterius namque foetus humani involucrum, etiamſi utero undecunque ambiatur, [f] unica tamen duntaxat utero haeret continuaturve amplitudine, quae quodammodò orbicularis eſt, & neque transverſim, neque ſecundùm longitudinem involucrum omnino complectitur. Ea enim tantùm amplitudine utero id continuatur, qua bombyx unicae tantùm ac planae quaſi ſuperficiei attexeretur, aut qua nonnihil oblongior cerae globus leviter concavatae manus volae haereret, firmareturque. Dein amplitudo haec, ſeu exterioris involucri ad uterum nexus, non ſemper in eadem uteri occurrit ſede: verùm modò in dextro, modò in ſiniſtro latere, ſed poſteriùs ferè quàm anteriùs magis.

g 31 fig. A, A.
h 31 fig. B, B.
i 32 fig. A, A, A.
k 32 fig B, B, B.

Exterius autem canini foetus involucrum, [g] amplitudine quadam utero committitur, quae inſtar latioris cinguli transverſim [h] involucrum ambit: perinde ac ſi bombyx ſeſe in latiori quopiam circulo texuiſſet. Vaccae verò foetus [i] involucrum, unica non continetur amplitudine, ſed [k] plures exiguae ſparſim ita occurrunt, ut leopardorum pelles maculis diſtinctas cernimus: non ſecus atque ſi ſingulae nexuum involucri amplitudines, ſingulis maculis eſſent comparandae. taliſque ferè hujus involucri eſt nexus (ut & illum ad ſimilitudinem aliquam referamus) qualem bombyx molitur, quum tenuibus ramulis ipſum ſparſim ambientibus, ſeſe primùm adnectit. Sunt itaque hae quas deſcribere conor amplitudines, aliud nihil quàm ſedes locaque, quibus exterius foetus involucrum utero colligatur. Quum enim ſemen in utero conceptum eſt, illique veluti in pulte, aliiſque craſſioribus juſculis jam refrigeſcentibus membranula undique obducitur, venae ac arteriae uterum implicantes, permulta ipſarum ora in uteri ſinum aperiunt, membranamque eam, ipſumve ſemen amplectuntur: & perinde ac ſi venae & arteriae uteri augerentur, his oris nova vaſa accreſcunt, mutuam cavitatem continuitatemque cum illis ſervantia. Ex his novis vaſis, venas ac arterias conſtitui oportuit: quibus foetus jam formandus, enutriendusque, non aliter toto tempore, quo in utero conſiſtit, uteretur, ac matris crus aut brachium ſuis venis ad enutritionem, & arteriis praecipuè ad nativi caloris temperiem moderandam frui novimus. Quum itaque inartificioſum, prorſusque incommodum fuiſſet, foetus corpori tot vaſa inſeri, implantarique, quot ipſius occaſione in uteri ſinum fuerunt aperienda: neceſſum ſanè fuit, vaſa haec frequentia, & aliàs gracilia, ſenſim in ſe colligi, ac craſſiora paucioraque mutuo congreſſu ita effici, ut [l] tandem ex omnibus ſeſe aperientibus venis, [m] una ferè conſtituatur, & ex arteriis omnibus [n] duae exſurgant: ac vena quidem per umbilicum ducta, jecoris potiſſimùm cavo [o] inſeratur, ipſiusque venis communis fiat: arteriae autem ſecundùm veſicae latera prorepentes, magnae arteriae propaginibus continuentur, quae per pubis oſſa in femora mox ſunt prolapſurae.

l ad N 3 tabulae fig. 30. & S, S ad T tab. 4.
m 2 fig. F, G.
n 2 fig. K, L. & fig. 12 cap. lib. 3 ϛ inter ξ & ς.
o 12 fig. M, N. 20 fig. D.
p 11 fig.
q 2 fig. lib 7 E, E.
r 4 fig. per omentum.

Ad haec, quum gracilium vaſorum in craſſiora amplioraque mutuus ille congreſſus, ac varia illa vaſorum ſeries de novo foetus gratia inter uteri ſuperficiem, foetusque umbilicum formanda, corpore quodam non ſecus ſuffulciri, implicarique, & intexi debuerit, ac multas vaſorum diſtributiones in reliquo animante (ſive hae in [p] meſenterio, ſive [q] tenui cerebrum involvente membrana, ſive [r] alibi ſpectentur) contineri ſcimus, ilico ſanè exterioris quoque foetus involucri praecipuus uſus, ipſiusque ad uterum nexus ratio, nobis occurrunt. Neceſſe enim fuit, illud involucrum uteri vaſorum ora excipere, novaque veluti vaſa in ipſo procreari: haecque, uti diximus, per id involucrum, ut tandem umbilici conſtituant vaſa, in ſe colligi.

Carnoſae cujuſdam ſubſtantiae exteriori foetus involucro obnatae neceſſitas.

s utrunque videtur 4 tab. 19 figurae.

Quia verò uteri vaſorum cum involucri vaſis connexus infirmi invalidique exſtitiſſent, ſi novis illis ac tenellis vaſis Natura nihil, quo aptiùs continerentur, firmarenturque, adjeciſſet, carnea quaedam ſubſtantia connexibus illis acceſſit, quam nulli in univerſo corpore ſubſtantiae proximiùs quàm peculiari lienis [s] carni conferre poſſum. Atque ut ea caro, lienis vaſis undique attexitur ac circumfunditur: ita haec quoque ſubſtantia, uteri vaſa in involucrum ſeſe aperientia circumplectitur ac continet, tantò ſemper copioſior craſſiorque apparens, quo foetus partui eſt vicinior. Adnaſcitur autem haec ſubſtantia validiſſimè utero, & externae involucri ſuperficiei. in partu verò, aut quum aliàs in diſſectionibus involucrum ab utero divellitur, ipſa involucro cum vaſis ipſi intextis adnata manet. Atque hujus ſanè ſubſtantiae amplitudo, quae ſemper exterioris foetus involucri ad uterum nexibus in latitudine ac ſitu reſpondet, ea demum eſt, quam hactenus deſcribere conatus ſum, quaeque in una tantum involucri ſede in humano foetu orbicularis ferè &

unica occurrit: in canino autem unica quoque ſpectatur, ſed quae transverſim inſtar latioris cinguli aut faſciae totum involucrum in ſui medio, ac ubi ampliſſimum eſt, comprehendit. In vaccis verò, & bubalis, aliisque cornutis animalibus (uti & prius ſcripſi) exiguae amplitudines ſparſim per totam involucri ſuperficiem ſeſe offerunt, invicem non connatae. Caeterùm etſi ejuſmodi amplitudinem nexuumque occurrat diſcrimen, omnibus tamen animalibus vaſa per hanc ſubſtantiam & exterius foetus involucrum, variè etiam diſtributa, ita tandem coëunt, ut ex interiore exterioris involucri ſuperficie, veluti ex puncto, [t] unum teres longumque inſtar cordae corpus prodeat, ſimul in ſe complexas continens umbilici duas arterias, & hîc adhuc totidem venas. Ut verò [u] exterior hujus involucri ſuperficies, ob vaſorum connexum, ſubſtantiaeque illius ſeriem, inaequalis, ac quodammodo locis quibusdam aſpera exiſtit: ita contra [x] interior ſuperficies eſt prorſus laevis & lubrica, quodammodoque madens. Si itaque involucrum hoc, cum foetu ab utero exemptum, ac dein, poſteaquam à foetu amotum erit, inverſum finxeris, ut jam carneam eam ſubſtantiam, & craſſum ſubviridemque, qui tum ex vaſis ſubinde profluit, ſanguinem, in ſe amplexetur, facilè auguraberis, quî à farciminis ſpecie Veteribus ἀλλαντοειδὴς fuerit nuncupatum. Ut enim farcimen exterius, propter internam inteſtini, priusquam id inverteretur, ſuperficiem, exactè lubricum & laeve, ac veluti membraneum eſt: intus verò, propter externam inteſtini ſuperficiem, à qua ipſum accedentia vaſa cum meſenterii membranis reſecta ſunt, aſperum, ac tandem carne, aut concreto ſanguine, aut alia quavis materia infartum eſt: ita quoque exterius foetus involucrum, inteſtini modo ad farciminis conſtitutionem inverſum, externa tunc ſuperficie prorſus membraneum & lubricum laeveque exiſtit, interna autem carneam illam, ac lienis ſubſtantiae ſimilem obtinet compagem. Caeterùm [y] interius foetum ambiens involucrum, undecunque ab exteriori laxè circumdatum exquiſita eſt membrana, longè quàm exterius involucrum mollior, & prorſus alba, & pauculis venulis & arteriis, quae illam non ſecus quàm [a] adhaerentis albaeve oculi tunicae vaſa, ad ipſius tantum enutritionem, caloriſque temperiem perreptant, intertexta. adeò, ut à candore & mollitie ἀμνιὸς, ac veluti agnina, vel ut quibusdam placet, amiculum Veteribus ſit nuncupata. Exterior hujus involucri ſuperficies exactè laevis & lubrica eſt, exteriori involucro nullibi quàm umbilici vaſorum [b] interventu connata. Ubi enim haec ab interna exterioris involucri ſede, tanquam ex puncto, inſtar cordae, aut alterius teretis corporis ſimul implexa, membraniſque contenta prodeunt, ſuccinctiſſimo & neutiquam errabundo ductu interiori involucro adnaſcuntur: & exiguas venulas arteriolasque illi exporrigentia, in internam dein involucri interioris ſedem tranſeunt, ac cordae in modum ad foetus uſque umbilicum deducuntur: quae ſanè oblonga hîc eſt, ac locis nonnullis, veluti tuberculis, nodiſque quibusdam inaequalibus ornata: ex quorum numero obſtetrices ridiculae, futurorum adhuc puerorum numerum parturientibus praedicere ſolent. Caeterùm haec corda, nunc in interioris involucri interna ſuperficie non tantùm umbilici venam (quae hîc modò unica & ſimplex eſt) & duas ipſius arterias in ſe complectitur: verùm & [d] meatum quendam continet, aſſumitque: qui ab elatiori ſede fundi veſicae enatus, & ſubſtantia conformationeque [e] meatibus, quibus urina ex renibus in veſicam delabitur, reſpondens, per umbilicum excidit: ac per dictam nobis cordam ad externam uſque interioris involucri ſuperficiem procedens, in eam ſeſe [f] aperit: ac inter hanc & internam exterioris involucri ſuperficiem, foetus urinam (unde etiam οὐραχὸς & οὐρανὸς appellatur) defert, illic toto tempore, quo foetus in utero geritur, ſenſim mira profectò Naturae induſtria coacervandam. Si foetus enim adhuc utero detentus, urinam, perinde ac ubi in lucem prodiit, per veſicae cervicem redderet, haec ipſi foetui proximè obnatans, ſua acrimonia & mordendi facultate tenellam foetus cutem exulceraret: haud ſecus profectò, quàm ſi interius foetum ambiens involucrum hac potiſſimùm ratione efformatum videretur, uti exterius involucrum, vaſorum nexus collectioniſque gratia in primis exſtructum colligimus. Verùm foetus urina non ſemper undiquaque vaga, paſſim inter duo foetus involucra diffluere manareve conſpicitur: at meatus urinam huc per umbilicum deferens, veluti in membraneam, impenſeque mollem & tenuem, amplamque veſicam ceſſat: quae inter ambo univerſum foetum verè amplectentia involucra conſiſtens, urinam ſibi tantiſper dum utero infans continetur, aſſervat & colligit, non paucis diſſectionum profeſſoribus quodammodo ad farciminis ſpeciem (undecunque eam tandem aſſumant) relata: & in membranarum foetus occaſione procreatarum numero ita habita, ut illam tertii (ſed medii interim) involucri foetus nomine donaverint, exterius duntaxat involucrum veluti propria & peculiari voce ſecundas & loculos nuncupantes. Foetus porrò ſudor, quum privato aliquo meatu inter foetus invo-

Hac figura utcunque membraneam veſicam expreſſimus, quae, quum foetus urina inter illius involucra vagans non defluit, ex meatu urinam per umbilicum deferente expanditur. Significet itaque A, exterius foetus involucrum, ſecundùm longitudinem diſſectum, & ab interiori involucro B notato, & adhuc hîc integro, divulſum. C autem inſignitur mollis admodumque tenuis membrana, veſicave, foetus urinam ſibi in utero aſſervans.

Qui exterius involucrum à farciminis ſpecie nomen obtinuerit.

Interius foetus involucrum.

Meatus urinam foetus inter duo ipſius involucra perferens.

Peculiare inter duo involucra foetus urinae receptaculum.

Sudor foetus, & reliqua dein excrementa ubi coacerventur.

[t] 3 *tab. fig.* 30 N. & 4 *tab. fig.* 30 S, S *colliguntur ad* T.

[u] *tota* 2 *tab. fig.* 30 & *fig.* 31. & 32 *fig.*

[x] 3 *tab. fig.* 30 M. & 4 *tab.* Q, S, S, T.

[y] 3 *tab. fig.* 30 O, O 4 *tab.* V, V. X, X.

[a] 18 *fig. cap.* 14 *lib.* 7 *n, n.*

[b] 3 *tab. fig.* 30 N. 4 *tab.* T.

[d] 2 *fig.* M *procedens ab* N.

[e] 22 *fig. q, q.*

[f] *juxta* N 3 *tabulae figur.* 30.

involucra, aut in peculiarem aliquam veſicam educi nequeat, inter internam interioris involucri ſuperficiem & foetum ipſum coacervatur: & ne ſua forſitan acrimonia (quam nonnihil quoque ſibi vendicat) foetui noxius ſit, craſſum, quod per inſenſibiles cutis meatus alioquin educitur, & aliàs cuti noſtrae & induſiis quaſi haeret, excrementum praeſtat: quod glutinis lutive modo, foetus cuti oblitum, ſudoris vim arcere cernimus. Videtur itaque ſanguis, qui ab uteri venis per umbilicum in foetus potiſſimùm jecur defertur, ad commodam foetus enutritionem magna adhuc, & alia ſanè quàm reliquus matris membra accedens & enutriens ſanguis, indigere elaboratione: non ſecus ferè, quàm ſi puriſſimus tantum eſſet ſuccus, ex ventriculo & inteſtinis foetui oblatus. Praeter urinam namque, & ſudorem, idque cujus modò memini lutoſum excrementum, quae extra foetum adhuc in utero conſiſtentem ducuntur, in ipſius inteſtinis, ſi non ſtercus, ſaltem craſſam & variam bilem unà colligi, inter diſſecandum, & aliàs mox à partu, quum illam foetus excernit, liquidò ſpectamus. Atque haec excrementa, pro matrum ferè temperie ac valetudine, potiſſimùm quantitate, & nonnihil colore & conſiſtentia variare experimur, prout nimirum illis ſanguis aliàs accidit feroſior, aut craſſior, aliave qualitate ab optimo & laudato alienior.

Cujuſmodi in partu urinae ſudoriſque ac involucrorum egreſſus.

Quòd verò ſudor & urina, in eum quem diximus modum aſſervata, quum mox ante partum profluunt, ac uteri fundi os, uterique cervicem humectant, & emolliendo diſtendi aptiorem efficiunt, ad faciliorem partum magnopere adjuvant, vel me tacente, iis notum arbitror, qui mulieribus, aliiſque animalibus, expendendorum Naturae myſteriorum gratia, nonnunquam adſtitere. Quum enim in partu fundi uteri os quaſi in pudendum delabitur, ac miro Naturae beneficio dilatatur, vaſaque ab utero in exterius foetus involucrum inſerta, ab illo, ſuiſque unde pronata fuerunt vaſis, eum in modum abſcedunt, quo maturos fructus, aut in autumno folia ſuis pedunculis ab arboribus abſcedere abrumpique cernimus: tunc foetus ipſe interdum, ſaepius autem bruta animalia ſuis dentibus, mulieres verò nonnunquam ipſae, aut obſtetrices, ambientia foetum involucra diſrumpunt, dictique liquores profluunt, foetuſque in lucem egreditur, umbilico adhuc nexus, quem mulieres forpicula aut cultello, bruta verò dentibus ferè diſcindunt, ipſeque jam foetus ſpiritum ducere, aëreque ipſum ambiente uti incipit: quum prius in utero umbilici arteriae, cordis pulmoniſque foetus fungerentur muneribus. Ipſa autem involucra, foetum mox cum ſanguinis quodam, ob abſcedentia vaſa, defluxu ſubſequuntur: quae mulieres quidem aſperſo ſale ferè exurunt, aut aliquò defodiunt: bruta autem permulta, niſi ipſis ab adſtantibus praeripiantur, illa devorant. In hoc pueri egreſſu, nonnunquam interius involucrum, adhuc in utero aliquamdiu manente exteriore, prius egreditur, foetui aliqua ex parte obvolutum. adeò ut mulieres privatim illi puero, ſi maſculus ſit, galeam aut thoracem: ſi foemina, vittam aut induſium (prout nimirum huic illive foetus parti potiſſimum in partu haeſerit) à Deo datum geſtiant, mira illi puero tunc promittentes. quum interim omnibus pueris ea membrana ſit communis, modò quis interius involucrum aſſumat, ac perinde atque illae mulieres ſuam galeam & vittam, à foetu & externo involucro reſecet, & veſicae alicujus inſtar aſſiccatum aſſervet, quò jam adoleſcentibus in quemvis tandem uſum ejuſmodi membranula exhiberi queat. Equidem mirum eſt, quàm religioſè mulieres, non minus ſanè quàm verè occultae philoſophiae ſectatores, de illa ſentiant. In hunc igitur modum foetus habent involucra, quae in canibus, ſingulis foetibus ſunt peculiaria, & nulla ex parte foetus unius involucra alterius foetus involucris committuntur.

Quî foetus ſe habeant involucra, pluribus ſimul exiſtentibus foetibus.

Seriatim namque, veluti in longo quopiam inteſtino, foetus in cane & ſue, in utriſque uteri partibus collocantur, non eam ſervantes rationem: etſi fortè quis Hippocratis & Galeni occaſione ſecus arbitraretur, ut in dextra uteri parte omnes foetus ſint maſculi, in ſiniſtra verò foeminae. In vaccis autem, & bubalis, & capris, quum unicus eſt foetus, in altera tantùm parte, alterove uteri ſinu is reponitur: ſin geminus, utraque uteri cavitas (ut ſic dicam) unum foetum cum ſuis membranis complectitur. Mulieres verò, quum aliàs ſibi non connatos, aut monſtruoſos gemellos habent, eos quoque ſingulos in propriis membranis involucriſque continent, & par eſt ad uterum amborum foetuum exterioris involucri & carnoſae illius ſubſtantiae nexus: unius nimirum foetus colligatione in unum uteri latus, alterius verò ad alterum latus facta. adeò ut magnum uterorum occaſione in exterioris foetus involucri nexu in hominibus, canibus & vaccis ſit diſcrimen. Quod quum obſervabis, hancque noſtram deſcriptionem cum Galeno in libris de Semine, libris de Partium uſu, libro de Foetus formatione, libro de Uteri diſſectione, ubi foetus involucra perſequitur, conferes, obvium profectò fiet, quàm Galenus ſibi undecunque conſentiat, & quàm veritati conſona nobis de foetus involucris tradiderit: ne quid dicam de foetus formatione, multiſque huc pertinentibus diſputationibus, quas ille potiſſimùm cum Ariſtotele inſtituit.

Veram involucrorum hiſtoriam à Galeni placitis multam eſſe remotam.

Nam etſi foetus involucrorum hiſtoriam mihi proponere, & in hac procul à Galeni, aliorumque diſſectionis profeſſorum placitis diſſentire integrum fuerit: quum tamen innumera circa foetus formationem me dubium & ancipitem habeant, quumque mihi ipſi magna ex parte in illis altercationibus neutiquam ſatisfaciam, pleraque me prorſus ignorare lubens fateor, utcunque etiam non oſcitanter diſſectionibus incubuerim: etſi brutorum interim praecipuè, quum ſcilicet hactenus, potiſſimumque quando in Anatome paulo factus ſum exercitatior, atque non modica,

de quibus meritò ambigam, mihi obverſantur, in paucas mulieres utero gerentes incide- rim. adeò, ut ſatius multo fore duxerim, univerſum de foetus formatione, & quae huic proximae ſunt diſceptationibus, ſermonem (qui non niſi prolixiſſimus eſſe poſſet) penitus hîc omittere, illumque in alium locum, ac argumentum aliud reſervare, ſi quid fortè mihi in poſterum ex conſectionibus, accuratiorique ratiocinatione, tradi dignum occurrerit.

CAPUT XVIII.

DE MAMILLIS.

Mamillarum fabricam non aliter delineare licuit, quàm in dextro latere vigeſimae-quintae figurae eam exprimere conati ſumus.

Mamillarum ſitus.

a Non continentur inter A, B, C, D 2 & 24 fig.

b 3 muſc. tab. Δ.

Mamillae, etiamſi peritonaeo nulla ex parte [a] contineantur, quum tamen foetum, ubi in lucem prodiit, alunt, & in organorum generationi ſubſervientium numerum recenſentur, hoc quoque loco ipſarum fabricam opportunè proſequemur. Mamillarum itaque ſitus nulli non conſpicuus eſt: ſuper pectus enim ad oſſis pectoris latera locantur, parti inferiori brachium pectori admoventis [b] muſculi ſuperſtratae. Verùm ut figura admodum variant, ſic quoque parem non ſemper ſedem occupant. ampliores enim mamillae latiori firmantur baſi: propendulae verò ac flaccidae, à naturali loco declinant: & quibusdam mulieribus viciniùs ad pectoris medium invicem accedunt, quibusdam autem (quod & pulcherrimum ducitur) invicem recedunt, thoracisque lateribus magis appropinquant.

Forma.

Forma illis penè propria ſemiglobum refert: quippe exteriùs rotundae gibbaeque ſunt, papillam (quae Graecis θηλὴ appellatur) inſtar proceſſus obtinentes: intus verò, ſeu poſteriùs, quà pectus ſpectant, leviter ſecundum hujus gibbum inſinuantur, illi ampla baſi commiſſae. Caeterùm quando mamillarum moles à brachium pectori adducente muſculo abſcedit, illae quà potiſſimùm dependent, ampliores quàm in medio ductu evadunt, ut pleriſque foeminis ſimul in baſi, & in ipſarum extremitate ampliores ob concidentem earundem ſubſtantiam viſantur.

Subſtantia.

Porrò ſubſtantia qua conſtant, glanduloſa eſt, multo adipe abundans, & venis utcunque frequentibus, & arteriis perquàm paucis, prorſusque gracilibus, ac aliquot denique nervis intertexta. Nervi quidem ſemper iidem in mamillas pertingunt, ac ſibi perpetuò ſimiles ſunt: venae autem craſſitie & contento humore admodum, pro mamillarum mole, & quo tunc funguntur munere, differunt. Inſuper in glanduloſae mamillarum ſubſtantiae forma, conſiſtentia, multitudine & ſitu, longè major ſingulis temporibus eſt differentia. Viris namque multis nulla, aut valde modica, eademque arida, ejuſmodi glanduloſa obtigit ſubſtantia, uti etiam admodum puellis. Juvenculae verò, quibus mamillae in molem jam cum pruritu attolluntur, avideque maritum expetunt, hujus nanciſcuntur copiam plerunque compactam & duriuſculam, nulloque lacteo humore (ſecus ſcilicet quàm in lactantibus, aut propediem parituris evenit) oppletam, neque etiam ſubſtantiae in anicularum mamillis contentae modo, flaccidam, aut defluentem. Ad papillae igitur centrum mulieribus [c] una magna, & mamillae inſtar effigiata habetur glans, caeterorum animalium peculiari proprioque glanduloſo uberum corpori, ſubſtantia reſpondens. cui [d] aliquot aliae ferè, ſed parvae & amygdalis à cortice liberatis ſimiles, in circuitu accumbunt glandulae, pro mulieris temperie nunc duriori adipe, nunc molliori, & venarum & fibrarum ex carnea membrana in cutem pertinentium interventu, mutuò commiſſae connataeque. Univerſa enim mamillarum ſubſtantia adipis modo, inter cutem & membranam illam continetur: neque coſtis incumbentibus muſculis mamillae alio nexu committuntur, quàm per reliquum corpus ea membrana ſubditis ſibi haeret muſculis. niſi fortè hic paulo plures interveniant venae, à muſculis in mamillas digeſtae. Utcunque tamen mamillae aliquando molles ac flaccidae propendeant, carnea idcirco membrana à muſculis nunquam abſcedit: at glanduloſa illa mamillarum ſubſtantia ſimul cum adipe non amplius conſtricta, ſed defluens & laxata, à carnea membrana diſſolvitur. Mulieres enim lactantes, & ultimis menſibus uterum gerentes, mamillarum venas lacteo humore aut lacte oppletas habent, & ipſa etiam glanduloſa ſubſtantia eo abundat, & ob id mollior & fungoſa admodum, neque ita denſa & continua redditur, ac tonum illum non amplius ſervans, & duriuſculo adipe haud magis illam ſuffulciente, ſenſim flacceſcit propendetque. Quamquam interim eò nunquam perveniat raritatis, ut devoratum à muliere pilum in ſe (uti Ariſtotelis eſt ſententia) reciperet, & pilari morbo, Graecis τριχιάσει nuncupato, vexaretur: quandoquidem nulli dubium eſt, per tot angiportus, tenuesque anfractus ab ore ad mamillas, pilum nequaquam duci poſſe: etiamſi mamillae illum fortè, quum in ipſarum conſiſteret venis, amplexurae eſſent. Non eſt tamen omni interim ex parte abſonum, quid pili ſimile in mamillis, quemadmodum in [e] renibus, [f] urinariiſque meatibus, progigni poſſe. Cutis mamillae obducta, reliquae thoracis cuti congruit: mamillae enim ſubſtantiae, ut reliquo per corpus adipi connaſcitur, pariterque inibi craſſa eſt. At ubi orbiculatim ad papillam quodammodo nigricat, circu-

Lib. 7 Hiſtoriae de Animalibus.

c 25 fig. G.

d 25 fig. D, D.

e tabulae figurae 21.

f 22, 23 fig. q, q.

culumque conſtituit, qui φῶς Graecis nuncupatur, pertinacius praecipuo mamillae glanduloſo corpori connaſcitur, plurium nervorum & tenuium venarum inſtar fibrarum albicantium interventu. Quinetiam cutis interdum hîc tenuior quàm alibi evadit, fungoſum quidpiam, ut & papilla, adipiſcens. Hujus namque conſtitutio praecipuae penis [g] ſubſtantiae accedit, hoc eſt nerveae quodammodo cuti ſpongioſa intus ſubſtantia oppletae, quae dirigi ac viciſſim laxari non minus quàm penis valet, & pari ſenſu praedita eſt. Obſcuri illi tenuesque in papilla conſpicui meatus, fibrae prorſus ac nervi modo albicantes, venarum ſurculi ſunt, multiplici ſerie per glanduloſam mamillarum ſubſtantiam excurrentium.

Papillae ſubſtantia.

g *3 fig. cap. 49 lib. 2* E, E, F.

Atque harum mamillas implicantium venarum nonnullae ab axillaris venae jam thoracis amplitudinem egreſſae [h] ramo dependent, qui in [i] muſculos pectori ſuperſtratos & pectoris cutem, ipſamque demum mamillam ſeſe diſtribuit. Item venae elatiorem ſcapulae ſedem & ſummum humerum perreptantes, deorſum in plerisque mulieribus conſpicuos ante ſectionem [k] ſurculos in mamillae cutem, ipſamque unà mamillam derivant. Apparent namque crebrò mamillarum cutis venae in multis mulieribus, & potiſſimum quae aliquando lactarunt, inſignes & ſubvirides, errabundoque ductu, perinde ac in ſura & temporibus internaque cubiti ſede progredientes. Praeter commemoratas mihi modò venas, diſſectionum profeſſores, alias magis praecipuas ac ſolas propemodum enumerant, quae arteriis concomitatae, ab illis [l] venis initium ducerent, quae à cava vena in jugulo prodeunt, & ſub pectoris oſſe verſus abdomen ad umbilicum uſque, propemodum ſimul cum attenſis ipſis [m] arteriis [n] excurrunt, ac per coſtarum cartilaginum intervalla ſurculos in anteriora pectoris diſpenſant, internam potiſſimùm [o] muſculi partem implicantes, cujus beneficio brachium pectori adducimus. Num verò praeſentes ſurculi eum permeent penetrentque muſculum, unaque cum ſuis comitibus arteriis tandem in mamillas diſſeminentur, ſedulò inter ſecandum obſervari velim. mihi namque ejuſmodi mamillas adeuntes ſurculi aut venae repertu non ſunt faciles, uti minus quoque huc pertinentes arterias adinvenire queo, ita ſanè ut mamillis arterias vix adſcribere auſim. Caeterùm brutis quibus alius mamillarum uberumve, quàm homini ſitus accidit, ab illis [p] venis propagines in mamillas diffunduntur, quae humiliorem abdominis partem ſuis ramis intertexunt, ac quarum utrinque una inibi à cava vena initium obtinet, ubi haec praecipua ſua portione, ſupra pubis os in inguina fertur, ac in crus extra peritonaei cavitatem primùm procidit, longè nimirum à [q] venarum uterum adeuntium exortu. Atque in harum quidem venarum quae ad abdomen tum à jugulo ſub pectoris oſſe, tum ab inguinibus ſurſum deducuntur ſerie, bruta ab hominibus vix quicquam differunt. illaque in omnibus ferè vaſorum ſpectatur diſtributio, quam in tertio libro expreſſimus, quamque non obiter examinari velim, quum hoc Capite, aut unquam aliàs, de uteri cum mamillis ages conſortio.

Venarum mamillam petentium ſeries.

h *fig. cap. 6 lib. 3 parum ſupra m educitur p. & dein 25 fig. lib. 5* B.

i *3 muſc. tab.* Δ. *5 tab.* Γ. *7 tab.* L.

k *25 fig.* A, A.

l *fig. cap. 6 lib. 3* L. *& 2 fig. lib. 6* B, C.

m *fig. cap. 12 lib. 3* G.

n *fig. cap. 6 lib. 3* M *& 6 muſc. tab. f.*

o *3 muſc. tab.* Δ.

p *fig. cap. 6 lib. 3* Γ. *quod oritur ſub s.*

q *fig. cap. 6 lib. 3 v. aut confer fig. 25 lib. 5 n cum y.*

Mamillarum nervi ab illis pendent, qui ſubditis illis exporriguntur muſculis, neque aliter hi in mamillas quàm reliquam thoracis cutem derivantur, praeter [r] unicum, qui caeteris craſſior ex quinto ferè coſtarum intervallo papillam adit, multosque ſurculos ipſi offert.

Mamillarum nervi unde ducantur.

r *2 fig. cap. 11 lib. 4* γ.

Quàm verò ſingula primario mamillarum muneri idonea, rerum Opifex accuratè fabrefecerit, intelliges, ſi ſeorſum unumquodque ſuo uſui adhibueris. Praecipuum enim mamillarum officium in omnibus viviparis cenſendum eſt, tenero adhuc ac jam nuper nato foetui alimentum praeparare. Non enim in hoc praecipuè (quamquam in quarto de Animalium partibus libro Ariſtoteles id atteſtetur) ubera fuerunt creata, ut cordis ſedem operiant, & deinde, ut in mulieribus veluti ſecundario, aut Natura illis quodammodo abutente, ad lactis generationem, & ad illud continendum ſubſervirent. Quippe quum neque pueris, neque alicui animali ad generationem nondum apto, mamillae exſurgant, ſed veluti notae cujusdam gratia abſque peculiari aliquo in illis corpore, quo à reliqua inter cutem & carneam membranam pinguedine inſigniter diſcerni poſſint, duntaxat in illis habendae ſint, certum eſt, eas primò non propugnaculi vice fieri, quum ſcilicet praeter teneram papillam nihil habeant, quo propugnacula illis quibus incumbunt organis, meritò dicerentur. Ad haec, ſi quod incrementum in viris mamillae recipere appareant, & quaſi alterius commodi cauſa, quàm notae cujuſdam habendae ſint, id illis magna ex parte provenit peracto anno bis ſeptimo, quum primum genitale ſemen ferre ac pubeſcere incipiunt. adeò ſanè, ut lactis gratia potius, quàm munimenti ac propugnaculi intumeſcere, effoeminatioresque ipſas mamillas fieri conſtet. Nam & lac nonnullis viris poſt pubem exprimi, & per ſuctum frequentiorem crebramque ac multam contrectationem prodiiſſe, Ariſtoteles ipſe aſſerit, & nos quoque non ſemel id conſpeximus.

Mamillarum munus & conſtructionis ratio.

Caeterùm mamillas homini ac ſimiae, in pectore, non ita autem caeteris ferè animalibus, percommodè collocari, praeter hoc quòd ipſae brachiorum ac manuum munia non impediunt, homoque & ſimia latum pectus, neque ut reliqua ferè animalia in acutum prominens ſibi vendicent, mulier puerum lactans abundè indicat, nobisque in illo officio variis conjecturis colligere promptiſſimum eſt, mamillis commodiorem regionem ſeſſili animali & manibus uſuro (ut veneris modos taceam) thoracis anteriore regione nullam excogitari poſſe. Nam hîc ſitus lactis generationi propter cordis calorem non eſt ineptus, & ex abundanti mamillae cordis propugnaculum & vallum quoddam cenſeri poſſunt, homini in primis pectus exporrecturo, neque illo caeterorum ferè animalium modo humi reclinaturo. Deinde praeſens quoque ſitus,

Situs ratio.

tus, reciprocum quendam calorem (qui tamen magis fortè ventriculo & inteſtinis neceſſarius fuiſſet) cordi retribuit. Mamillae enim lanei penicilli, aut veſtis, aut ipſius in corpore adipis, aut carnis ritu, à corde caloris officina prius excalfactae, calorem illum, reprimendo tegendoque reverberant. Item, cordis thoracisque continuum motum, cordisque inexpugnabilem calorem ad lactis generationem plurimum conferre, qui concoctionis alterationisque naturam perſpectam habet, abſque negotio concipit. Porrò mamillas homini elatius, caeteris verò animantibus humilius, ex Ariſtotelis & Galeni aliorumque philoſophorum & medicorum ſuffragio reponi, propter alimenti, aut, ut ipſi dicunt, excrementi quod in lac convertendum erat penuriam, non omni ex parte verum eſſe arbitror. Primùm enim huc ſcopum dirigunt, quòd foetus in utero inferioris corporis partis excrementitium ſanguinem in nutrimentum aſſumit, mamillae verò ad lactis generationem ſuperioris partis ſanguinem praecipuè admittant alliciantque. Dein adjiciunt, homini in elatiori parte mamillas reponi, reliquis autem animalibus non item, quòd his ejus partis excrementum in cornua & jubas, ſecus multò quàm mulieri, ex ipſorum ſententia, conſumatur. Quaſi verò cervae, vaccae, equae, ejusque generis animantia, venis quae à jugulo deorſum ſub pectore feruntur, aut iis pariter quae ab axillam petente vena pectori inſtratis muſculis, ejuſdemque cuti diſpenſantur, magis quàm homines carerent: & in illis ex ſuperioribus corporis partibus ad uterum ſanguis minus quàm mulieri poſſit tranſfumi: & non multo plus mulieri, depili aliàs omnino, excrementi in longiſſimos capitis crines, quàm aliis animalibus in cornua & jubas, idque pro portione, deperiret. Sed profectò haec Ariſtotelis ratio illi correſpondet, qua pleraque de menſtruis lunaribusve purgationibus problemata, neſcio an tam verè quàm audacter, medici & philoſophi ſolvunt.

Formae mamillarum ratio.

Quandoquidem verò haec aliò ſpectant, nunc reliquam conſtructionis mamillarum rationem aggrediemur. His igitur forma exterius rotunda, quo minus injuriis eſſent obnoxiae, perquam idonea fuit: intus verò ea parte qua pectori committuntur, planas latasque meritò illas effinxit Natura, ut firma inniterentur baſi.

Papillae conſtructionis, & totius ſubſtantiae ejuſdem ratio.

Teneram quoque & prominentem adipiſcuntur papillam, ut hanc anguſto teneroque infantis oſculo inditam, is confeſtim labiis molliuſculis conſtringat, & inferiorem deducens maxillam & buccas contrahens, lac ſugat, & linguam dein inſtar canalis inflectens ad ſtomachum id à nemine edoctus propellat. Ut verò in illo ſuctu papilla turgidior proceriorque quam aliàs (dum id ſcilicet minimè opus eſt) redderetur, ſimilem cum pene poſſidet ſubſtantiam, quae & laxari concidereque, & rurſus à ſuavi contactu intumeſcere erigique idonea exiſtit. Papilla autem ſenſu exactiore, & nervorum ſurculis abundat, quo mamillis hac etiam ex parte cum genitalibus foret affinitas. Ut enim illis ad venereum congreſſum generisque propagationem, illecebram ac voluptatem indidit Natura: ſic quoque & uberibus, potiſſimumque papillis, ut mater in lucem jam editi foetus tenerulo & nondum dentato ori papillam lubentius titillandam pruriendamque inderet, ac ſugendam offerret. Mamillarum verò glandulosa ſubſtantia ejus eſt ad juſtitiam temperiei ac formae, ut ſanguinem per venas ipſi magna Naturae induſtria adductum, in lac familiare pueri alimentum convertere concoquereque poſſit.

Venarum ſeriei ratio, & uteri cum mamillis conſortium.

Caeterùm in vaſorum mamillas petentium diſtributionis uſu explicando, Galenus admodum eſt diffuſus, quum hanc ex remotioribus & diſſitis partibus deductam anfractuoſamque & gyris multis praeditam eſſe affirmat, quò ſanguis ad lactis generationem in longis illis ductibus ac gyris commodè praepararetur: quum ego interim ignorem, qua tandem peculiari privatave ſanguis, priuſquam mamillis offerendus ſit, egeat praeparatione, vaſorum nihilominus ſeminalium inceſſuum ductuumque haud immemor. Neque etiam ſuccinctior via erat qua mamillis, aut homini aut caeteris brutis vaſa tutò diſtribui potuiſſent, quum cavae venae caudicem meritò dorſum occupare conſtet, & Naturae adeò artificium ſimul quoque evidens ſit, quo anterioribus corporis trunci ſedibus, pectori nimirum & abdomini vaſa exporriguntur, ſive id ad jugulum, ſive inguina, ſive ad illos etiam ramos ſpectemus, qui à cavae caudice & vena pari carente ſecundùm corporis latera diffunduntur.

Intuere hic figuram cap. 6 lib. 3.

At non ita vaſorum ſeriem oblongi ductus gratia, quem venae mamillis oblatae ſibi vendicant, expendendam putaverim, atque diſceptationum occaſione indies occurrentium, de uteri cum mamillis conſortio, de lactis cum menſtruis purgationibus affinitate, de earundem & lactis copia, de abortibus, potiſſimumque de ſanguinis mutuo nunc ad uterum, nunc ad mamillas deductu. Mirum namque eſt, quàm ejuſmodi ſpeculationum gratia, Galenus ſeſe interdum torqueat, modò venas abdominis inferiora petentes, ab illis quae uterum adeunt oriri (& ſi rurſus alibi ſecus teſtetur) ſcribens, modò prolixè tradens quî per eaſdem venas ſanguis circa uterum in praegnantibus abundans in mamillas ſurſum repat. perinde ſanè, ac ſi [s] venae à jugulo ſub pectoris oſſe abdomen petentes, & illae quibus inferior abdominis ſedes intertexitur, ſolae eſſent viae ac meatus ductusve, per quos uteri cum mamillis fieret conſortium, ſive id per venas ſub rectis abdominis muſculis progredientes, ſive per eorundem ramos per abdominis cutem expenſos exiſteret: quum ego interim ejuſmodi conſortium, qualecunque tandem ſit, ad univerſum cavae venae caudicem potius referendum putaverim. Imò quum Galenus ſtudioſe ſanguinis ad ſuperiora ductum explicare contendit, non mihi videtur expendere, quî ſuis rationibus, ſanguis potius in crura, quàm ſurſum per abdominis regionem in mamillas de-

*s Specta 6 muſc. tab. a, e, f. & fig. cap. 6 lib. 3 L, M, Γ. & fig. cap. 12 lib. 3 G, Γ: & ultimae fig. lib. 3 *, q, t.*

deflueret, accedente etiam abdominis à gravido utero compreſſione, & nullo etiam praeſente orificio, quo humiliores abdominis venas cum ſuperioribus connivere continuarique conſtat. Verùm ne hunc in modum ſermo de mamillarum uſu inſtitutus, nimium excreſcat, omnium quae hoc libro deſcripſimus organorum diſſectionem, nunc percommode aggrediemur.

CAPUT XIX.

OMNIUM ORGANORUM QUINTO HOC LIBRO deſcriptorum adminſtrandi ratio, ac nonnulla generatim de Anatomen diſcendi, docendive ordine.

Quibus hujus operis locis partium ſecandi traditur ratio.

In primi quidem libri calce diſcendorum aſſervandorumque oſſium rationem diffuſe expreſſi: & in ſecundo libro muſculorum & ligamentorum ſecandi modum, ut res inibi exigebat, perſecutus ſum: in tertio autem libro, qui venarum arteriarumque per univerſum corpus diſtributionem complectebatur, ac in quarto etiam, qui nervis erat proprius, nullus adminiſtrandae ſectionis incidit ſermo, quòd ſcilicet illum ad praeſens uſque Caput, ac poſtremum ſexti libri, & penultimum ſeptimi differendum putaverim. Quum enim ſingulis illis Capitibus, earum quas ſui libri deſcriptas habent partium Anatomen proponere viſum fuit: meritò etiam eiſdem Capitibus venarum & arteriarum & nervorum ejuſmodi partibus dedicatorum ſectio, ita hîc tractanda eſt, ut nullo pacto in ſuperioribus abſolutior integriorque inſtitui potuiſſet. Et ſi fortè quarundam venarum & arteriarum nervorumque ſectio, ſimul cum dictis modò organis, ſeriatim ac neceſſariò non comprehendetur, eam ad finem penultimi Capitis libri ſeptimi, unà ſubjiciemus. Erit autem haec brachii potiſſimùm & cruris venarum, arteriarum & nervorum diſſectio. ita ſanè, ut ſi pariter, cutis quoque adipis, carnoſae membranae, muſculorum, ligamentorum ac oſſium denique mentio ſuis locis obiter incidet, univerſa diſſecandi corporis ratio his tribus Capitibus utcunque enarrabitur. Imò ipſa (quòd id ſcilicet, ei quam prorſus complecti debent tractationi, pauculis adjectis verbis fieri queat) ſic deſcribam, ut quum ſimul unaque quis capita haec connexa finget, inſtar libri ac canonis ſint, quo humani corporis fabricae ſtudioſi, eam ſuo marte in privatis variiſque domi cum ſodalibus tentandis ſectionibus aggredientur, aut in ſcholis ſecandarum oſtendarumque partium ſeriem à praeceptoribus expetent, aut quem illi obſervaturi ſint ordinem jam multo ante cernant. qui ſanè alius in corporum frequentia, quàm cum unum aliquod tantum ad publicam anotomen obtingit, eſt inſtituendus. Ego itaque ſaepius, haud denegata profectò corporum copia, hoc quem modo ſubjiciam ordine anatomen docui. Parato induſtrii alicujus fabri lignarii opera eleganti [a] theatro, quod nonnunquam ſupra quingentos commodè ſpectantes reciperet, in illiusque medio menſa quadam exſtructa, quam negotio accommodiſſimam fore ducebam, ſedulò effeci, ut variorum hominum oſſa mihi ad manum eſſent, quaedam invicem attexta, quaedam ſejuncta ac in arculis poſita: puerorum dico, juvenum, ſenum mulierum & virorum oſſa, quae tum mea, tum aliorum medicinae candidatorum diligentia in Italiae ſcholis mihi magno numero & copia adfuere, ſimul cum canis, & nonnunquam ſimiae aliquotque aliorum animalium oſſibus. Ea igitur ſerie oſſium doctrinam, priuſquam integrum aliquod hominis cadaver in ſcholas adduci curarem, ſtudioſis proponebam, qua primum hujus noſtri Operis librum contexui. Caeterùm propter Anatomes adhuc imperitos, ante oſſium tractationem, ſimulatque quaedam de humanae fabricae cognitionis dignitate & uſu, prout occaſio ferebat, ac dein ordine quo hanc diſcendam putarem, ejuſmodique aliis quibusdam praefatus eram, ac varias unà, quibus diſſectionum doctores humanum corpus dividere ſolent, rationes ac differentias propoſueram, quî id ſimilaribus partibus, ac dein inſtrumentariis efformaretur, adniſus fui oſtendere. adhibito operi cane aut agno quopiam, quem magna ex parte primùm cute liberaveram, ac aperto thorace & peritonaeo, ac inſuper calvaria, in eum modum diſſecueram, ut ferè omnes corporis partes ſeſe obiter ſpectandas offerrent: ac facile quamcunque tandem inter docendum vellem partem, manu complecterer. Quum itaque de ſimilaris partis ex primis Naturae principiis conſtitutione, ac potiſſimum eſſentiali forma (propter novam quae modò non indoctè proponi coepit, morborum qui ſimilaribus partibus accidunt diviſionem ac numerum) egiſſem, os tanquam primam ſimilarem corporis partem propoſui, quî id ſenſu ſimilare eſſet oſtendens, ac ipſius uſum in ſuſtinendo firmandoque exprimens. Huic cartilaginem ſubjeci, ipſius creandae neceſſitatem addens: ac obiter docens, quae de cartilaginis natura à me ſuo loco pertractantur. His ligamenti hiſtoria ſuccedebat, & variis differentibusque oſtenſis ligamentis, ipſorum uſus & procreandorum ratio proferebatur. Mox cum ipſis ligamentis, quid membrana eſſet, quidque corpori praeſtaret ſermoni addebatur, cum aliquot membranarum in cane jam dicto aut agno demonſtratione. Quum itaque ſimplicium, dein membranarum, ad

Quis ordo in docenda oſtendendaque Anatome ſervandus.

a Ejuſmodi ferè nobis parari ſolet, cujus partem tabula exprimit hujus operis fronti adhibita.

Similares & inſtrumentariae corporis partes cujuſmodi.

organorum tunicas ex fibris conſtantes diſcrimen docebatur, fibrarum quoque tractationem membranis adhibui, aliquot divellens inteſtinorum tunicas, & fibras in ipſis indicans, ut quî ex fibris quibuſdam tunicae nonnullae à ſimplicis membranae conſtructione differentes confingantur, in propatulo eſſet. atque ita deinceps cum fibris quae invicem nectendae erant, carnis in univerſum hiſtoria addebatur, quam ſimplicem in jecore, pulmone ac renibus oſtenderam: viſceribus illis, quemadmodum ejuſdem quoque uſus gratia, & cerebro nonnihil diſſectis. Sed quibus modis caro fibras contineat, ipſisque committatur, in laceratis diſcerptisque quibusdam muſculis, ac in cordis diſſecta ſubſtantia, obviam reddebatur. Ubi autem glanduloſi corporis, ac dein adipis quoque, quam membranis ferè obnaſci cernimus, ac medullae in oſſibus aſſervatae, & humorum qui in oculis vel negligenter adapertis ſpectantur, tanquam partium ſimilarium habita erat ratio, incoepi quoque recenſere, quonam pacto inſtrumentariae partes ex ſimilaribus illis conſurgant: venae ſcilicet ac arteriae & nervi, ac poſtmodum cum ſuis tendinibus muſculi, ac totius denique digiti ac manus cum cute efformationem proponens, ſimulque ea quae in magnis corporis cavitatibus obvia in cane illo erant, commonſtrans. Poſteaquam igitur tyronum gratia haec docuiſſem, abjecto cane, integram oſſium cartilaginumque diſciplinam ſcientiamque aggrediebar. qua abſoluta, humanum cadaver in ſcholas ferri curavimus, quod muſculorum ac ligamentorum ſpeculationi ſubſerviret. quàm ſedulò enim, atque adeò ex noſtro arbitratu in Italicis academiis praefectorum diligentia, & erga doctrinarum ſtudia ſingulari amore, ad publicam anatomen cadavera nunc ſuppeditentur, non mediocri uſu diſcimus: etſi fortaſſe illa non ita quadrata, aetatisque mediae, ac nonnunquam optaremus, exiſtant. Poſt oſſium itaque & cartilaginum tractationem, ea ſerie muſculorum, ligamentorumque, ac omnium denique quae ſecundo libro proſequimur, doctrinam in cadavere illo abſolvi. Ad venarum autem & arteriarum nervorumque anatomen, aliud aſſumpſimus cadaver, quod etiam illis partibus, quorum hiſtoria tribus poſterioribus libris traditur, oſtendendis accommodabatur. In cadaveris iſtius ſectione, eo utebar ordine, quem hoc Capite, & ultimo Capite libri ſexti, & penultimo ſeptimi, in vaſorum dictarumque jam partium ſectione commemoranda, potiſſimum enitar perſequi.

Pro cadaverum opportunitate, ſectionis ordinem eſſe variandum.

Quandoquidem verò, unum ſubinde tantum cadaver ad publicam anatomen nanciſci poteſt, in his Capitibus unà quoque oſſium & cartilaginum & muſculorum, ac cutis, cuticulae, adipis, & carnoſae denique membranae, ita ut prius monui, mentionem faciam, ut praeter exquiſitam eorum quorum diſſecandi modum hactenus non tradidimus organorum adminiſtrationem, ſeries ſimul pateat, qua in uno cadavere quis univerſam anatomen utcunque queat abſolvere.

Cutis, cuticulae, adipis, & carnoſae membranae in abdomine adminiſtratio.

Illam itaque aggreſſurus, ſtudiorum ſodalibus potius quàm miniſtris, qui ſecantem adjuvent, adhibitis, acutiori novacula orbicularem ſectionem ſecundum umbilicum adeò profundam duces, ut cutem penetret. dein à media pectoris oſſis longitudine rectam ſectionem ad umbilicum uſque molieris, & ab infima umbilici ſede perges ad pubis uſque medium, virilis membri (ſi modò viri cadaver ad manum ſit) radicem contingens: aut, ſi mulieris corpus ſecas, quouſque pubis oſſis ſedem ad pudendi colliculos ſuperaveris, ut ſcilicet à pectore ad pubem uſque, una quaſi ſectio (integro interim umbilico) pertingat. Poſt hanc, utrinque ab umbilici latere ſectionem transverſim ad lumbos uſque duces: id interim ſtudens, ut ſolam cutem pertundas, quod in homine, & potiſſimum obeſiore, factu non adeò eſt arduum, quum adipis craſſities, ne carnoſam vities membranam, promptè remoretur. Factis hunc in modum ſectionibus, cutis angulum, qui ex quatuor rectis angulis umbilicum ſpectantibus ſuperior dexterque eſt, hamulo, aut ſiniſtrae manus unguibus attollito, acutiſſimaque novacula cutem ab adipe ſecernere ſtudeto. Ubi cutis portiunculam liberaveris, hac ſiniſtra manu elevata, depoſitoque hamulo, paulatim cutem ad mamillas uſque verſus dorſum transverſis ſectionibus proximè ad cutem factis, ab adipe divides. Hac abdominis thoracisque parte à cute nudata, reliquae tres pari modo ſunt detegendae, ac cutis & cuticulae natura venit inquirenda, quae in cute quidem nunc abſque alio negotio ſeſe offert: cuticulae verò naturam non commodè obſervabis, niſi illam ardentis candelae, quam cuti adhibeas, vi, veſiculae modo à cute abſcedere cogas.

Venarum per abdominis regionem inter cutem & carneam membranam excurrentium.

Cum cute deinceps & [c] venis ſub ipſa ſecundum abdominis regionem, & ab imo ſurſum & à pectore deorſum excurrentibus adipe quoque examinata, ſi hac homo (uti ferè ſolent omnes diuturniore morbo non enecati) abundet, illam quemadmodum jam cutem ab adipe liberaſti, à carnoſa membrana ſejunges. quod ſanè niſi acutiſſima novacula nunquam aptè confeceris. Si verò macilentius obtigerit corpus, adipem carnoſae membranae adhaerere ſines. adeps enim tunc, quòd exiguam obtineat craſſitiem, quo minus carnoſioris membranae natura in conſpectum veniat, nihil impedit. Utcunque feceris, ſive adipem abraſeris, ſive adnatam membranae reliqueris, iiſdem per membranam ductis ſectionibus, quas à pectore ad pubis os, & ab umbilico ad ilia in cute faciendas retuli, ipſa membrana retuſiori ſi lubeat novacula, aut digitorum ferè beneficio à ſubditis corporibus eſt ſeparanda, ut jam ſimul cum magna thoracis parte univerſum abdomen cute, adipe & carnoſa membrana detectum occurrat. Ad hunc ſanè modum adminiſtrationem in ſcholis ſubinde ſum aggreſſus: quamquam ſi quis velit, integrum etiam ſit in una tantum abdominis parte cutem, adipem, & carnoſam membranam examinare, & à reliqua abdominis ſede cutem ſimul cum adipe & membrana

[c] fig. cap. 6 lib. 3 à radicibus venarum L & r. dein aliqua ex parte etiam P, R.

abſque

Octo abdominis muſculorum.

d 3 muſc. tab. Θ 4 tab Π. 5 tab. Δ. 6 tab. Δ.
e ut in 1 fig.
f fig. cap. 6 lib. 3 ab L & Γ.
g fig. cap. 12 lib. 3 à G & τ. aut in 6 muſc. tab. a, e, f.
h 2 fig. cap. 11 lib. 4 θ, λ, char. 50, 51 &c.

Venarum, arteriarum, nervorum per abdominis muſculos repentium.

Peritonaei à partibus extrinſecus ipſi commiſſis liberatio.

i Quemadmodum 1 fig.
k 7 muſc. tab. Δ.
l 7 muſc. tab. t, u, x.

abſque ullo artificio laniorum ritu avellere. Verùm de harum partium natura, adeoque adminiſtratione, in ſecundo libro egi prolixius: in eodemque libro rationem qua optimè [d] abdominis muſculos, qui utrinque quatuor ſunt, aggrediaris, & [e] peritonaeum nudes, docui. Ac proinde ſi ſeriatim ſingula in uno corpore oſtendere animus eſt, ex ſecundo libro abdominis muſculorum adminiſtratio petenda venit, in qua etiam privatim f venarum & [g] arteriarum & [h] nervorum ſeries eſt examinanda. venarum quidem ac arteriarum, quae à pubis regione ſurſum ſecundùm rectorum muſculorum poſteriorem regionem verſus umbilici ſedem contingunt, & earum quae à pectore huc quoque pertinent, & in proximas ſedes quemadmodum illae ſurculos utrobique derivant: nervorum autem ab illis productorum, qui coſtarum ſpuriarum intervallis offeruntur, & à lumborum vertebris ad abdominis muſculos (ut ſuo loco comprehenſum eſt) variè diſpenſantur. Caeterùm tranſverſis muſculis undecunque jam à peritonaeo liberatis, [i] tota illius exterior propemodum ſuperficies oculis ſubjicitur. omni enim ex parte evadit conſpicua, praeterquàm qua k ſepto tranſverſo obnaſcitur, & quà ex vertebris & oſſe ſacro originem ducit. Caeterùm hominis peritonaeum conſiſtentia craſſitieque infirmius exiſtit, quàm ut levi negotio id undecunque à ſepto dirimi queat: quamvis interim ſolius manus beneficio peritonaeum, dum adhuc integrum eſt, ad ſpinam uſque à [l] ſubditis illi muſculis, & nonnihil quoque à carnoſa ſepti ſede liberetur, & ſphaeram planè oblongam tunc referat. Porrò ſi minori negotio peritonaeum penitus à ſepto avellere lubeat, in porcellis hoc praeſtiteris commodiſſimè, ſi poſtquam (ut in homine) à peritonaeo transverſum abdominis muſculum ſejunxeris, id ab inferna ſepti ſede tuis digitis, cultri vice ſenſim ſeparare ſtudeas. ita namque à nervoſa etiam ſepti tranſverſi parte peritonaeum abſcedet: & ſi deinde in opere perrexeris, ab univerſo ventriculi corpore ad omenti [m] uſque membranas, ac inſuper à jecoris gibbo peritonaeum avelles, diſceſque quonam pacto id illis organis tunicas involucraque offerat.

m Quemadmodum in 17 fig. k ab l divulſum eſt.
n tanquam ex prima figura paraturus ſecundam.

Apertio peritonaei, & unà vaſorum umbilici adminiſtratio.

Poſtquam diligenter peritonaeum cum ſuis foraminibus, venis, arteriis, nervisque exterius perpenderis, [n] novacula aut cultello à ſiniſtro mucronatae cartilaginis latere deorſum ad ſiniſtram uſque umbilici ſedem ſectio in peritonaeo ducenda eſt: mente adhibita, ne cultello altiùs impacto quicquam ſubditorum vulneres. Hinc ab umbilico eandem ſectionem modicè ſiniſtrorſum inclinantem ad pubis uſque regionem (ut aliquo intervallo ab illius medio in ſiniſtrum latus deviet) tentanda eſt. Inſuper in hac ſiniſtra peritonaei ſede è directo umbilici tranſverſam ſectionem verſus ſiniſtrum ilium molieris, & ſuperiorem ejus peritonaei ſedis partem ad coſtas, inferiorem verò verſus coxam reflectes. Levata autem nunc, ſurſumque nonnihil revoluta, ſeu dextrorſum inverſa peritonaei dextra ſede, [o] venae ex umbilico in jecur pertingenti animum adhibebis, hancque quà jecori proxima eſt, & ubi duntaxat à peritonaeo abſcedit, ſiniſtra manu apprehendes, & acutiori cultello inter ipſam & peritonaeum injecto, transverſis ſectionibus eam ad umbilicum ſenſim accedens à peritonaeo divides. Quò quum perveneris, non diſſecta vena, ab umbilici dextro latere ad ilia uſque ſectionem in peritonaeo duces, [p] eam peritonaei partem, quae nunc libera eſt, ſuper dextri lateris coſtas reflectens. Caeterùm jam adhuc una peritonaei pars, quae in dextro latere inferior eſt, umbilico connata manet, nondumve libera pendet. quare ut & hanc liberes, neque aliquid interim vities, umbilico ſiniſtra manu comprehenſo, ab ipſius dextro latere, ſectio in hanc peritonaei partem ad pubis uſque regionem facienda eſt, quae digitorum aliquot latitudine à pubis oſſium [q] commiſſura in dextrum declinet. Inverſa modò peritonaei particula, quae triangularis adhuc ab umbilico ad pubem ac veſicae [r] fundum pertinet, [s] tres quaſi funiculi invicem appoſiti, atque illi peritonaei parti interius adnati viſuntur, qui ſtudioſe cultello acutiori ab ea ſunt dividendi, ab invicemque poſtea attentè dirimendi, ne in homine verſus pubis oſſa nimium liberè ſectionem producens, veſicae fundum vulneres. Hominis namque veſica, eo quòd tota anteriori ſede peritonaeo connaſcitur, multaque pinguedine obducitur, diſſectionum rudibus ita imponit, ut hîc veſicam collocari ignorent: veſicam quaerentes, quae ipſis in hominibus perinde atque in bobus & canibus libera occurrat. Quum itaque haec non oſcitanter expenderis, medium funiculum veſicae fundi medio innaſci, & nuſquam à peritonaeo abſcedere obſervabis: reliquos autem duos ſecundum veſicae latera deorſum, penitiusque ad [t] arterias per pubis oſſium foramina in crus delapſuras porrigi conſpicies, modò eos à peritonaeo acutiori cultello ad illorum uſque continuationem liberare non pigeat. Medius funiculus, meatus eſt, quo è veſica, quum utero gerimur, urina inter duas foetum involventes tunicas excernitur. Reliqui autem duo, arteriae ſunt, quibus praecipuè naturalis foetus calor recreatur. Verùm neque haec tria [u] corpora, neque [x] id quod jecori inſeritur, ullam nunc cavitatem habere videbuntur, ſed planè emortua aridaque & multo adipe enutrita ac veluti funiculi apparebunt. Unde etiam alios Anatomes latuerunt proceres, ea omnino penitusque aboleri in natis hominibus, quemadmodum in canibus ferè accidit, aſſerentes. Caeterùm poſteaquam venae ab umbilico jecori inſertae implantionem ſedulò inſpexeris, integrum eſt, eam cum umbilico, quem hactenus ſervaſti, deinde & tres alios funiculos reſecare, animadverſoque peritonaei ad veſicae fundum [y] connexu ſectionem ad omentum conferre. Reliqua enim quae in peritonaeo adhuc videnda ſuperſunt, niſi paulatim organa hoc obcincta abſtu-

o 2 fig F, G.
p 2 fig. A.
q ultimarum fig. lib. 1 ς.
r 2 fig. N.
s 2 fig. M, K, L.
t fig. cap. 12 lib. 3 ϱ fertur inter ξ & ς.
u 2 fig. M, K, L.
x 2 fig F, G.
y 2, 3 fig. O. & 24 fig. T.

Umbilici vaſorum praeſectio.

Omenti ſitus obſervatio.

tuleris, videre nequis. Porrò priusquam aliquid loco dimoveas, omenti ſitus venit obſervandus, num ſcilicet ut in canibus & porcis, atque adhuc multo magis in ſimiis, ad pubem uſque id ſub veſicae poſteriori ſede [a] exporrigatur: an verò (uti non infrequenter obſervatur) verſus ſiniſtrum latus [b] revolutum, ſurſumque etiam ſupra mediam inteſtinorum ſedem contractum occurrat. Si poſtremum illud inveneris, utraque manu humilius omenti extremum modicè elevabis, ac ſenſim aequaliter deorſum detrahens, id omnibus inteſtinis ad pubis uſque os obtendes. ita enim quantum ſit, quodque interdum [c] ad inguina & ſcortum, ac [d] inter veſicam & uteri cervicem devolvi poſſit, condiſces. Ut verò omenti ad colum inteſtinum, quà ventriculo id expòrrigitur, [e] connexum cernas, duabus rurſus manibus humiliorem omenti fine ſurſum ad pectoris os attolles: & priusquam inferioris omenti membranae partem, quae veluti ex tertia coli inteſtini tunica enaſcitur, à colo liberabis, omentum quàm poſſis maximè pectori obtendes, ac inteſtinorum ſitum ſumma qua poteris induſtria ſolis utens manibus inveſtigabis: & primùm anteaquam alicujus inteſtini locum perturbes, ipſa ut ſe elevato jam omento ſpectanda [f] offerunt, ad amuſſim contemplaberis. Simulatque igitur id accuratè ac non obiter profectò obſervaveris, dextram manum recto inteſtino, [g] quà id oſſis ſacri incumbit initio, accommodabis, & ſiniſtra manu tenuia inteſtina leviter in dextrum deprimes, non quidem omnia, ſed eorum partem quae dextrae manui quum à recto conſcendes, in progreſſu erit vicinior. Ad hunc itaque modum ſiniſtra dextrae famulanti, à recto inteſtino ſenſim dextram colo admovebis, & [h] ſecundùm ipſius ductum revolutionesque ad ſiniſtri renis ſedem, ac hinc ad lienem & fundum ventriculi pertinges. quò quum perveneris, mutato manuum miniſterio, ſiniſtra colum eſt apprehendendum, dextra verò tenuia inteſtina in ſiniſtrum modicè depellenda, quouſque omnem fundi ventriculi ſedem, jecurque ſuperaveris, & colum ſub dextri renis regionem (ubi finit) deduxeris. huc quum pertigeris, ſiniſtra manu coli termino modicè ſublevato, ac [i] caeci inteſtini ſitu, formaque ſimiliter obſervatis, dextram quoque manum huic coli termino accommodabis: & utriſque manibus ſibi proximis, iiſdemque ab inteſtinis nunquam remotis, [k] à colo mox ductum ilei inteſtini, & dein jejuni ſequêris, quod factu longè eſt facillimum, uſque dum perveneris ad jejuni principium, quà ſub colo retorquetur, ac dorſo quodammodo alligatum, [l] duodeno continuatur. Quapropter ut univerſus inteſtinorum ductus tibi occurrat, dextra adhuc jejunum complectêris, ſiniſtram verò inter jecur & dextram ventriculi ſedem intrudes, duodeni inteſtini inquirens principium: quod ubi inveneris, deorſumque ſecundùm ipſius inceſſum ſiniſtra deſcenderis, jejuni inteſtini principium, & quae illi proxima eſt pars, quamque dextra adhuc amplectêris, etiam innoteſcet. Si modò lubet (quod & faciendum maximè conſulo) poteris à jejuno ad ileum, & hinc ad caecum ac colum, & à colo ad rectum contrario ductu, inteſtinorum ſitum ſecundò examinare, nulla interim (ne quid vulneres) facta avulſione. Perpenſo inteſtinorum ſitu, ac iis utcunque in ſuum locum repoſitis, omentum rurſus inteſtinis eſt obvolvendum, ventriculique & jecoris & lienis ſitus venit examinandus. Primùm itaque inter ſeptum transverſum & jecoris gibbum, manum inſeres, ut illius gibbum [m] ligamentaque in conſpectum veniant: ac quonam pacto ex praecipuo jecoris ligamento tenue ipſius involucrum naſcatur intuearis, manum transverſim hinc inde ducens. Deinceps inter jecoris cavum & dextrum ventriculi latus ſiniſtram manum, dextram verò inter ſeptum & latus ventriculi ſiniſtrum impones: paulatimque invicem adductis manibus, ad ventriculi [n] ſuperius orificium accedens. quod in conſpectum veniet, ſi modò jecur ſiniſtra ſurſum nonnihil protruſeris, & dextra corpus ventriculi deorſum compreſſeris, atque una eademque opera jecoris cavum ac univerſum ipſius ſitum obiter examinaveris. Praeter haec, ea quoque operatio ventriculi ſedem etiam accuratè commonſtrabit, dummodo hinc inde nunc jecur ſurſum trudens, nunc ventriculum deprimens, manus ducere non detrectes. Lienis porrò ſedem adinvenies, ſi inter ſiniſtrum ventriculi latus & ſeptum transverſum, ſiniſtram manum immiſeris, ventriculumque cum colo inteſtino hàc excurrente, in dextrum latus attraxeris. ſiquidem tunc ſuperiùs lienis latus & dimidium ipſius cavi ſeſe viſui [o] offerunt: dein ſi dextram manum inter lienem & ſeptum transverſum mediam immiſeris, lienemque modicè elevatum verſus ventriculum protruſeris, ipſius quoque [p] gibbum apparebit. Quo tamen haec omnia leviori negotio conficias, non erit inutile, interdum aliquod coſtarum intervallum arcto vulnere ad thoracis uſque cavitatem pertundere. Simulatque enim thoracem vulneraveris, ſeptum transverſum deorſum concidens, inſigniter flacceſcet: quantumvis etiam vehementer antea tenſum, ſurſumque attractum, jecur & ventriculum in thoracis amplitudinem ſurſum duxerit, difficilemque horum inſpectionem ob id paraverit. Caeterùm omenti membranae jam invicem ſunt [q] dirimendae. quod fiet, ſi dextram manum omento ſubjeceris, hacque inferiorem membranam, ſiniſtra verò ſuperiorem apprehendere, trahereque ſtudueris. hae enim ocyus invicem dirimuntur, marſupii, ſeu ſacculi ſpeciem commonſtrantes: qua viſa, invicem membranas adeò divelles, ut alicubi lacerentur, commodeque manum in illarum cavitatem inſeras, & utrinque in lateribus, & humiliore omenti fine ſuperiorem membranam ab inferiore diſcerpas. Nunc inferiorem membranam inteſtinis exporrectam ſinere convenit, & ſuperiorem adeò pectori ſupertendere, ut elatiùs

Inteſtinorum ſitus examen.

Ventriculi, jecoris & lienis ſitus examen.

Quî jecur, ventriculus, lien, prius veluti in thoracis cavitatem tracta, deorſum decumbere poſſint.

Omentum quî divellendum, ipſiusque ortus inveſtigandus, unà cum vaſis illo ſuffultis.

a *Ut* Q, Q *in* 2 *fig.*

b *Ut inferior membrana* c, c *notata in* 3 *fig.*

c *per* φ φ 22 *figurae.*

d *Inter* T & L 24 *fig.*

e *refert hunc* 5 *figura.*

f *ut in* 6 *fig.*

g *Ad* T & Y 6 & 8 *fig.*

h *Secundum* 8 *fig.* T, S, R, Q, P *ad* N. *aut* 6 *fig.* R, Q, P, N.

i 6, 7, 8 *fig.* O.

k *Ab* N *per* M *ad* L, K *uſque* 7 *fig.*

l 7 *fig. ab* I *ad* K 12 *fig. ſub* 8.

m 6 *fig.* C. 12 *fig.* O.

n 12 *fig.* R.

o *ut* 1 *tab. fig.* 19 *ſpectatur* A.

p *tota* 3 *tab. fig.* 19.

q *Corpus ad imaginem* 3 *fig. paratur.*

tiùs ventriculum è ſua ſede elevet. quòd ſi non ſucceſſerit, ſodalis manu id facias oportet, ut commodè inferioris omenti membranae exortus, quaeque per ipſum feruntur organa, in conſpectum [r] veniant: ac diſcas pariter, quonam pacto haec in hominibus colo inteſtino meſenterii vice ſit, tota ea ſede [s] quà colum ventriculi fundo attenditur. In hac enim membrana ubi ventriculo ſubſternitur, minor portae venae truncus ferri, ſuosque in quos digeritur ramos educere, [t] apparebit. Deinde praeter portae truncum conſpicietur arteria quae lieni, ventriculo, jecori, bilis veſiculae, & ipſi demum omento ſurculos derivat. ſic quoque hîc occurret arteriae radix, quae ſuperiori ſedi meſenterii diſſeminatur: & dein nervi duo, quorum dexter jecori, bilis folliculo, & dextrae fundi ventriculi ſedi, & hac quoque parte omento ſpargitur: ſiniſter verò lieni & ſiniſtrae fundi ventriculi ſedi, ipſique ſiniſtrae omenti parti diſtribuitur. ante haec, omnia in humiliori omenti membrana, quà ventriculo ſubjacet, corpus glandoſum cernitur, vaſorum & nervorum ſeriem in illa muniens. Haec obiter, neque ullo adhibito cultro, in praeſentia ſunt intuenda, & ſolis manibus ſummisque digitis ſuperior omenti pars ipſiusve [u] circulus diligenter eſt inquirendus: quem obſervabis, ſi ventriculo, ſodalis opera ſemper elevato, ac velut ad ſuperiora truſo, ab ipſius fundo deorſum verſus jecoris cavum, ubi omentum ſimul multa colligat corpora, & hinc per dorſum quà arteria magna ſeptum permeat, ac inſuper ſecundùm lienis cavum ad ventriculi fundum uſque deveneris. Hoc enim ductu ſuperior omenti deſcribitur circulus: aut ſi illud ſacco marſupiove aſſimulaverimus, ejus orificium. Quonam pacto autem ipſius ortum adinvenias, paulo pòſt dicam. In praeſentia enim ventriculo in ſuum locum repoſito, illum in ſiniſtrum latus cum inteſtinis trahi [x] curabis: jecur verò, ut ipſius cavum adamuſſim videas, in dextrum & velut ſurſum protrudes. deinde poſtquam obiter bilis veſiculam contemplatus fueris, ſectionem omnium totius corporis mihi moleſtiſſimam maximeque operoſam aggredieris. Bilis namque meatus, & nervorum & arteriarum venarumque rami (qui omnes ſimul inferiori membrana omenti ad cavum jecoris colligantur) nunc veniunt retuſiori cultello examinandi, ne acutioris cultelli mucrone venam quampiam pertundas, ſicque omnia cruore oblitteres. Offertur itaque primùm nervulus ab humiliori ventriculi orificio jecoris cavo inſertus, qui à ſexti nervorum cerebri paris propaginibus ſuperius ventriculi orificium adeuntibus pendet. Ubi hunc à vicinis organis diremeris, à membranarum connexu dividendus eſt alter nervus, qui uno ramo jecoris cavum, altero autem bilis veſiculam accedit. Huic nervo arteria attenditur parem cum illo efficiens diſtributionem, ac mox poſt nervum liberanda. Hujus verò, ut & nervi initium, paulo pòſt invenies. nunc enim ſat eſt, haec invicem juxta jecoris cavum ſeparare, inibique eorum ſeriem diſcere. Sub arteria, bilis veſiculae meatus conſiſtunt, à portae vena jam liberandi: primùm duo illi, qui ex jecoris cavo ex multis ſurculis colliguntur, & ilico in unum coëunt meatum, qui una parte in bilis veſiculam, altera in duodenum inteſtinum fertur. Ubi hos à portae vena ad inteſtinum uſque & bilis veſiculam divulſeris, illam pollice adeò comprimes, ut meatus bile turgentes commodius appareant, & num quis meatus ab hac veſicula in ventriculum pertingat, animadvertas: quem ſi non inveneris, acu meatum in inteſtina properantem leviter pertundes, ut profluens bilis argumento ſit, nullum proceſſum ab illo meatu tibi incuria praeſectum. Poſtremò [l] vena portae hîc eſt examinanda, ac illico atque ipſius circumſcriptionem quà ex jecore prodit animadverteris, propagines illius obtuſiori cultello ſunt inquirendae, ſemper arteriae & nervi, qui venae per univerſam illius ſeriem attenduntur, diligenti habita ratione. Primùm itaque ſurculos portae aggredieris, qui bilis veſiculae exporriguntur: deinde eum qui ferè citra arteriae conſortium in dextram ventriculi ſedem, juxta ipſius inferioris orificii poſteriorem regionem modica ramorum ſerie digeritur. Hunc ſubſequitur, qui dextram fundi ventriculi partem & medium ſuperioris omenti membranae perreptat. Poſt hunc, qui duodeno nobis vocato inteſtino derivatur, quem ſecundum inteſtini longitudinem in [m] corpus quoddam glanduloſum carneumque deſcendere obſervabis, ſi modò (uti jam monuimus) retuſiori cultello venam, illique accumbentem nervum, arteriamque nudare ſtudueris. Modò magnam portae [n] diſtributionem deteges, truncum, qui meſenterium adit, obiter tantum expendens. Atque hoc in praeſentia relicto, ad truncum qui lieni potiſſimùm exporrigitur, te conferes. Utque ipſum commodè videas, ventriculus & inteſtina tibi veniunt ad eum [o] modum aptanda, quo ſituabantur dum inferiorem omenti membranam ſpectaturus, ventriculum ſodalis manu ſurſum attolli, & inteſtina deorſum premi curares. Patente itaque nunc tibi ſuperiore ſede humilioris omenti membranae, accurata cura ramos omnes minoris portae trunci examinabis, quos omnes aut ventriculo, aut lieni, aut ipſi omento, coloque inteſtino in homine exporrigi adinvenies. Interea verò quum ramos hos inquires, ipſosque à glandoſo corpore illos ſuffulciente liberabis, omnibus ferè arteriam, multis autem nervum attendi obſervabis. [p] Arteriarum radix ſeſe offeret in elatiſſima inferioris omenti membranae ſede, ubi etiam occurret magnae arteriae in meſenterium deducendae origo: deinde utrinque unus ſeſe offeret nervus, ad magnae hàc deſcendentis arteriae latera exiliens, ac ſexti nervorum cerebri paris propaginum, quae coſtarum radicibus exporriguntur, ſoboles. cujus ramuli unà cum arteriis dum venas detegis, in conſpectum ſemper ve-

Marginal notes:

r *fig. e, e, e.* 5 *fig.* A, A.

s A, P *ad* Q 6 *fig*

t *Spectabuntur omnia quae* 3 *&* 4 *&* 5 *figuris, characteribus inſignivimus.*

u 4 *fig. e, e, e, o, o, p, ξ.*

x *Quodammodo* 12 *figuram paraturus. atque ita hîc ſpectabis, quae illa figura &* 13 *characteribus notavi, unde etiam ex illis figuris ſequentium notas ſeriatim petes.*

Qui organa in cava jecoris ſede poſita ſint ſpectanda.

l *Et hanc quoque petes ex* 12 *fig. dein ex* 3 *ſimul cum* 4. *aut integram ſeriem ex fig. cap.* 5. *lib.* 3.

Portae rami unà cum arteriis & nervis illis attenſis qui examinandi.

m 12 *fig. i, i.*

n 4 *fig. ſ.*

o *Prorſus ut in* 3 *fig.*

p 4 *fig. β. verum ſi hîc notas requiris, illas omnes ex* 3 *&* 4 *fig. ſumes. aut ex* 3 *&* 4 *librorum figuris venas, arterias, nervos exprimentibus.*

Meſenterii natura quî indaganda.

veniunt. Jam & grandioris portae trunci & paulo antè dictae arteriae & nervi per meſenterium ſeriem, & quae inibi diviſionibus praeſunt glandulas [q] inveſtigare tempeſtivum eſt. Primùm itaque ſolis manibus inteſtina hinc inde invicem diduces, & nunc in dextrum, nunc in ſiniſtrum latus revolves, ut citra ſectionem meſenterii naturam perfunctoriè contempleris. Deinde obtuſiori cultellulo majorem venae portae truncum, & dictam nuper arteriam & nervum invicem liberabis, & dein ut univerſum ipſorum inceſſum, & glandulas divaricationibus interjectas intuearis, unguibus unam meſenterii membranam ab alia divelles. Quamquam id per univerſum meſenterium haud venit tentandum. ſuffecerit enim in praeſenti à centro ipſius aliquot vaſorum ſurculos ad tenuia uſque inteſtina deduxiſſe, ac mox [r] alteram meſenterii arteriam aggredi, a magna arteria ipſi poſt ſeminalium arteriarum ortum diſtributam. Atque hanc promptè reperies, ſi cum inteſtinis meſenterium in dextrum latus revolveris, unguibusque, aut obtuſiori cultello meſenterii membranas, [s] quà id colo ſub ſiniſtri renis ſede adnaſcitur, invicem dirimere conaberis. Hîc enim ilico ejus arteriae rami venis commiſſi ſeſe offerent, rurſus ſuae arteriae radicem commonſtrantes. quam ubi inveneris, ipſius divaricationem proſequere, ut diſcas, quî ipſa cum vena meſenterio ſuffulta, recto inteſtino ramos exporrigat: parum modò ſolicitus, etiamſi venae hujus extrema in rectum inteſtinum inſeri nunc non intuearis: id enim paulo pòſt fiet facilius. Ejuſmodi itaque adminiſtratione omenti, inteſtinorum, ventriculi, jecoris, lienis & meſenterii ſitus, praeterea quae his omnibus exporriguntur venarum & arteriarum & nervorum ſurculi ſunt examinandi. Porro adminiſtrationi, qua commodè quae adhuc in illis organis videnda ſuperſunt, cernas, aliiſque monſtres, nunc me accingam.

Quî inteſtina à meſenterio reſecanda, & à corpore auferenda.

[t] Majuſculae itaque inſtar ſemicirculi obliquatae acui filum, quo literarum faſciculi colligantur, trajicies, & hanc per meſenterium ſub [u] recto inteſtino, ubi ſacro oſſi incumbit duces, & ejus inteſtini faecibus ſurſum ad coli amplitudinem compreſſis, recto inteſtino vinculum injicies. abſecto jam quod ſupereſt filo, faeces vinculo proximas ex recto inteſtino ſurſum denuò comprimes, & intervallo trium digitorum plus minus interpoſito, acum rurſus ſub recto inteſtino ſupra prius vinculum trajicies, ſecundò rectum inteſtinum ita ligaturus, ut inter duo [x] vincula nihil excrementi ſit reliquum. Deinceps novacula rectum inteſtinum inter duo vincula divides, & ſuperiorem ipſius partem ſenſim à meſenterio obtuſiore novacula (ne fortaſſis negligentior inteſtina vulneres) reſecabis: & dehinc colum, ileum, jejunum continuò à meſenterio ad jejuni uſque [y] principium liberabis, inteſtinaque in pelvim repones. In hac functione coli inteſtini ſupra renum [z] pingues tunicas connexus ſedulò eſt animadvertendus, unà cum vaſorum frequenti ſerie ſeſe in inteſtina implicante. Ubi verò ad jejuni uſque principium pertigeris, id perinde atque rectum, duobus vinculis intercipies, ita ut elatius vinculum [*] inſertioni meatus veſiculae bilis proximum ſit, non autem elatiùs conſcendat. Inteſtina à ventre libera, alicui aegrorum in Xenodochiis miniſtro, quales hîc ſectioni adhibemus, abluenda offeres: ut ſi viſum fuerit, ablutorum jam [a] tunicas & longitudinem examinare queas.

Inteſtinorum tunicae quî examinandae.

Patavii & Bononiae inteſtina poſtquam abluta, ſcholarumque ſcamnis exporrecta eſſent, aliquando inſtar veſicae inflari curavimus: ita enim non ſolum longitudinem, quae omnibus vix eadem eſt (quamquam quatuordecim ulnas ferè aequet) verùm formam ac amplitudinem facile didicimus. Inteſtinorum quoque tunicas, illis ad hunc modum exporrectis, inquirere eſt longè facillimum. apparet enim meſenterii pars inteſtinis proxima, quae ex duabus conſtat membranis, una ſuperiori, altera inferiori: quas ſi unguibus ab inteſtinis dirimes, quî tertiam inteſtinorum efficiant tunicam intueberis: ac qua ratione haec à peritonaeo pendeat, ex meſenterii ortu diſces. Hac tunica ab inteſtinis diſtracta, obtuſiori novacula ſectionem ſecundùm inteſtini longitudinem duces, ſtudioſè praecavens, ne id prorſus in ipſius uſque cavitatem pertundas. Hujus inſuper ſectionis labra unguibus divelles, & abſque negotio ſecundam inteſtinorum tunicam ab intima liberabis, praecipuè ſi id juxta rectum moliaris. in tenuibus enim inteſtinis, tunicae non ita facile in conſpectum veniunt, quas etiam illic, ubi propè vincula inteſtina transverſim [b] diſſecuiſti, nonnunquam examinare, nihil prohibet: quum illorum, ac in primis recti inteſtini, tunicae in ea ſectione mutuò ſoleant abſcedere. Imò nunc integrum eſt, quovis tandem pacto, ac ubicunque viſum erit, inteſtina dividere: illiſque inverſis, unicum ejus [c] inteſtini, quod nos caecum à veteribus nuncupatum arbitramur, foramen, orificiumve expendere. Porrò interdum, priusquam vaſa in jecoris concavo occurrentia, & humiliori membrana omenti ſuffulta, aggredieris, neceſſum erit inteſtina è corpore ad eum quem dixi modum à meſenterio deraſa, eximere: idque tunc potiſſimùm, quando publicam obibis ſectionem, in qua diutius quàm tibi ex uſu eſſet, inteſtina fortè aſſervarentur.

Ventriculus & lien & omentum ac meſenterium quî ſimul eximenda, ac quae in eo opere obſervanda.

Utcunque verò feceris, jam ventriculus ſectionis ſerie eſt adeundus: quem tunc quoque, dum in ſectione diutius propter ſpectantium commoda eſt morandum, unà cum liene auferre cogor, [d] nervis tamen elatiori ipſius orificio inſertis, diligenter prius examinatis. Aliàs enim ventriculum tantiſper relinquere conſuevi, quouſque omnia ferè in thorace contenta organa abſolviſſem, quo ventriculi orificium, ipſiusque nervi opportuniùs commodiusque unà cum ſtomacho tunc expenderentur. Meritò igitur in praeſentia, quonam pacto ventriculum nunc ritè eximas, docebo. quum verò ſtomachum in thorace aggre-

gre-

[q] *Partim ut in 10 figur. partim ut in 12 fig.*

[r] *20 fig.* k *aut fig cap. 12 lib. 3* λ *ſub* ι *&* κ *enatum.*

[s] *10 fig. circa* H, *& illi proximum* G. *ac 12 fig.* n. *aut 11 fig. ab* R *ad* S, *dein ad* T.

[t] *fig. cap. 7 lib. 2* N, N.

[u] *Ad* Y *&* T *6 fig. aut* H *11 fig.*

[x] *Uti factum eſt 20 fig. ad* o. *aut 24 fig. ad* K. *ubi etiam inteſtina reliqua à meſenterio reſecuimus.*

[y] *uſque ad* L *fig. 7.*

[z] *20 fig.* T, V.

[*] *7 fig.* Z. *13* a. *15* Q, R.

[a] *Ut in 9 fig.*

[b] *7 fig. ſub* Z. *& 8 fig. ad* M. *& 20 fig.* o. *& 24.* K.

[c] *6, 7, 8 fig.* O.

[d] *14, 15 fig.* T, V.

grediar, quinam ventriculum adhuc in corpore aſſervatum, debitè adminiſtres, ſubjiciam. Unguibus itaque, quantum fieri licet in homine, peritonaeum à ſepto transverſo ad ventriculi uſque ſuperius orificium [e] avellere conaberis, ut tertiae ventriculi tunicae videas principium. Quod ubi paululum ab illo ventriculi orificio liberaveris, ſtudebis eam tunicam, utcunque etiam divulſam, ad ventriculi uſque fundum [f] deducere, ut ab ipſa ſuperiorem omenti membranam conſtitui oririque diſcas. Deinde acu ſub ſuperiori orificio ventriculi trajecto, vinculum ſedulò nexum ipſi injicies, paulo ſupra vinculum ſtomachum à ventriculo transverſim liberans. Nunc ventriculo ſodalis manu è ventre elevato, non tamen penitus (ne venas rumpat) exempto, inferioris omenti membranae & meſenterii ex peritonaeo originem diſces, ſolis unguibus hanc à dorſo ſenſim diſtrahendo utens, vinculis verò pleraque intercipiens. [g] Ac primùm ſimul omnibus quae in cavo jecoris occurrunt, portae ſcilicet venae, arteriae, & bilis meatui: aut ſi lubet, ſingulis ſeorſum funiculos accommodabis: poſt haec arteriarum radicibus, quae meſenterio & inferiori omenti membranae primùm digeruntur, illa ſanè arteria non omiſſa, quae ſub ſeminalibus arteriis orta in meſenterium fertur. Atque his omnibus unum duntaxat vinculum addi ſat eſt: quamquam duo (ut in inteſtinis faciendum monuimus) injicere, nihil prohibeat. Inductis in hunc modum vinculis, vena portae, & reliqua quae interſepta ſunt, ita ut vincula in corpore maneant, dividentur: & ocyus ſolarum manuum munere ventriculus cum meſenterio, liene & omento, ex ventre exempta, menſae imponentur. ac ſtatim [h] omenti pars lieni obnata, unguibus ab illo diſcerpetur: ut expendas, quî lienis tunica ab omento initium ducat. Quod verò attentiſſimè, ſummaque diligentia modò, uti & prius, quum lienis ventriculique ſitum obſervares, inſpiciendum ſit, num meatus aliquis à liene in elatius ventriculi orificium pertingat, quaeque vaſorum hîc habeatur [i] ſeries, etiamſi taceam, neminem ambigere reor. Caeterùm ut lienis ſubſtantiam obſerves, aliquot [k] ſectiones ipſi induces: & illo inter duos aſſeres compreſſo, ipſius ſubſtantiam ab illi inſertis vaſis, quibusdam ſedibus ſeparabis, hac ratione vaſa aliquot ſola & lienis carne denudata ſpectaturus. Ventriculum verò lavandum, & dein veſicae inſtar inflandum dabis, ut ipſius capacitatem, quae ſanè eſt quàm maxima, intuearis: & tunicas ipſius, ut in inteſtinis faciendum praecepimus, [l] examines. illumque poſtmodum [m] invertas, ac bilis meatus [n] inſertionem in inteſtinum, quod adhuc ventriculo appendet, videas. Porrò ubi haec omnia exemeris, ſi quis ſanguis alibi effluxerit, & quae in ventre adhuc reliqua ſunt, obliteraverit, ſpongia copioſiori aqua potius quàm aceto imbuta, ſemel atque iterum eluendus eſt. nam ſi lino abſterſeris, plus tingendo oberis. Solent enim plerunque exigui vaſorum ductus, multa adipe & membranulis obſiti, difficulter admodum in homine reperiri, idque magis, ſi ſanguine obliterentur. Eluto itaque ſanguine, ac obiter iis quae adhuc in ventre reliqua ſunt, abſque ſectione inſpectis, jecur non aggredieris: verùm illud, venae cavae exortus obſervandi gratia, tantiſper integrum aſſervabis, dum cordis ſectionem unà es pertractaturus. Modò autem circa vertebrarum in lumbis regionem, membranulas primùm, quae velut ſecundam venae cavae hàc exporrectae tunicam conſtituunt, ad ſacrum uſque os avellere conaberis: diligenter praecavens, ne [o] dextram ſeminalem arteriam, quae cavae corpus tranſcendit, ſimul cum membranis adimas. Eſt enim haec tenuis, & membranae modo albicans, multaque pinguedine in homine obducta. Quapropter commodè admodum feceris, ſi priuſquam aliquid eorum quae in ventre adhuc reliqua ſunt, aggrediaris, [p] arterias ſeminales inquiras: ac deinde, ne laedantur, in reliquarum partium adminiſtratione caveas. Ut verò id praeſtes accuratiùs, animum adhibebis [q] dextrae ſeminali venae, quà ex cava oritur: deinde & [r] arteriae exortui, quae inferiorem meſenterii ſedem adit. Inter haec duo organa partim adſcendens, partim deſcendens, nitêris obtuſo cultello cavam venam ex ſiniſtro ipſius latere ab arteria magna dirimere, membranoſis fibris, quorum interventu haec vaſa committuntur, diſſectis. In hoc itaque opere duarum ſeminalium arteriarum radices in conſpectum venient, quae quò arteriae porrigantur, commonſtrabunt, ſi modò ab exortu eas ex membranulis, quibus involvuntur, ad ſeminales uſque venas ſedulò, nullaque in trahendo facta vi liberaveris. Haec ubi praeſtiteris, venaque cava, & magna arteria, ut commodiùs in conſpectum veniant, membranulis, quibus paſſim integuntur, fuerint detectae, ramos quos in ipſo per ventrem ductu emittunt, examinabis, [s] eos primùm expendens, qui pinguibus renum tunicis membranisve offeruntur: ac dein cavae venae propaginum, ſanguinem ſeroſum renibus deferentium [t] initia. quae ubi inveneris, venae cavae propaginem dextroreni propriam ſuis membranulis deteges: & deinde ejus renis pinguem membranam unguibus lacerans, quo pacto ren illi [u] involvatur, diligenter examinabis. Denudato rene, [x] urinarius meatus, quà ex rene prodit, cultello eſt inquirendus: deinde & arteriae magnae propago, dextrum renem accedens: quò ſimul integer ren, & vena, & arteria, & urinarii meatus principium conſpiciantur. Licebit autem modò totam renis naturam examinare, aut quouſque alia quaedam diſſecueris, renem relinquere. [y] Utcunque verò id nunc, aut poſtea feceris, venae cavae, arteriaeque magnae propagines vinculis juxta dextri renis cavum intercipi debent: & deinde novacula acutiore ſectio recta ſecun-

Lienis tunica quî obſervanda, ſimul cum ipſius ad ventriculum nexu & ſubſtantia.

Ventriculi capacitatis & tunicarum examen.

Seminales arteriae quî in ortu obſervandae.

Cavae venae & arteriae magnae ſeries, in peritonaei amplitudine facta, quî obſervanda.

Renum tunicarum, totiusque adeò eorundem fabrica examen.

e *ut k divulſum eſt ab l, fig.* 17.
f 2 *fig.* Q, Q.
g *Quodammodo ita facturus, ut* 20 *figuram paravimus, aut magis adhuc ut* 22, *aut* 25.
h *quaſi* B, B *&* C *diſceperes ab* A *in* 1 *tabula* 19 *fig.*
i *circa* G 14, 15 *fig.*
k *ut in* 4 *tab.* 19 *fig.*
l *ut in* 17 *figura.*
m *ut in* 16 *figura.*
n 15 *fig.* R.
o 20 *fig. b ſuper* Q 25 *fig. g ſuper* P.
p 20 *fig. h, i.* 25 *fig. g, h.*
q 20 *fig. f.* 25 *fig. d.*
r 20 *fig. k.*
s 20 *figura* X, Y.
t 20 *fig. a, b.* 22, 23 *fig. m, n.* 25 *fig.* T, V.
u *Confer renes* 20 *figurae cum renibus* 22 *fig.*
x 20 *fig. c, d.* 22, 23 *fig. q, q.* 25 *a, c.*
y *Hic ſectionis ſerie diligenter obſervabis tabellas figurae* 21.

ſecundùm renis longitudinem in ipſius gibbo verſus cavum eſt ducenda: renque ita bipartitus, venit aperiendus: ſanguisque, ſi quis occurrat, ſpongia madente eluendus. Ita enim ilico renis ſinuum natura, deinde & urinarii meatus in rene principium ſeſe offerent, niſi cadaver nactus fueris obeſius. Solet enim pinguedo in ſecundo humani renis ſinu collecta, impedimento eſſe, cur minus ſinuum natura integrè ſecanti ſpectetur. Quapropter operaepretium fuerit, canis aut caprae renem diligenter prius examinare, & ex illo dein humanum cognoſcere. Diviſo igitur ſecundùm gibbum ſeu exterius latus rene, primùm ſinus ſecundi, in quem urina colatur, latera digito inquires: & foramini quod in medio ipſius, ſeu in primi ſinus, membraneive renum corporis externo latere apparet, ſtylum immittes, qui in urinarium meatum verſus veſicam facilè protrudetur. Deinde ubi membranei hujus corporis, primive renis ſinus anteriorum ramorum cum poſterioribus ramis coitum, qui non procul ab externo renis perficitur latere, obſervaveris, ut illorum ramorum ductus, & primi ſinus reliquum corpus, & ſecundi ſinus formam naturamque adinvenias, dicta ſectione diviſum & adapertum renem viciſſim claudes & recludes, quo mutuus nuper dictorum ramorum coitus manifeſtiùs appareat dein ſtylum ſecundo ſinui indes: & ubi ipſius formam expenderis, ab anterioribus primi ſinus ramis eam renis abſcindes ſubſtantiam, quae poſteriori illarum ſedi obnaſcitur: à poſterioribus autem ramis eam adimes, quae illarum anteriori ſedi continuatur, ut modò primus ſinus integer appareat, cui nunc ſtylos, quo illum adhuc exactiùs cognoſcas, indere poſſis: & admirari, quàm ridicula ab Anatomes profeſſoribus de renum officio fuerint hactenus prodita. Caeterùm tunica praeter pinguem membranam, renem inveſtiens, facilè tibi occurret, ſi ſectionis in renis gibbo ductae labris animum adhibueris. Solet enim ea tunica ibidem tunc nonnihil à renis ſubſtantia abſcedere, & dein promptè ad renis uſque cavum unguibus divelli, ac qualiter haec è renis venae & arteriae aſcititiis membranis pronaſcatur, conſpici. Haec ubi in dextro rene intuitus fueris, ſiniſtrum quoque ſua pingui membrana liberabis, & venae cavae & arteriae magnae ramum verſus ipſius cavum excurrentem inveſtigabis: animum, priusquam aliquid divellas, [z] ſiniſtrae ſeminali venae adhibens, quam ex medio venae cavae rami ſiniſtrum renem adeuntis ductu enaſci, citra ſectionem conſpicies. Ut verò ritè intuearis, num à renis ſiniſtri quoque [a] arteria, ſeminale vas originem ducat, obtuſo admodum cultello (niſi fortè ſecandi peritior fueris) membranulas à renis vena detrahes, & accuratè aliquouſque venae ſeminalis principium quoque à membranulis liberabis: dein renis venam ab arteria nonnihil deorſum reflectes: numque ex toto arteriae ductu ramus, qui cum ſiniſtra ſeminali vena exporrigatur, principium obtineat, inquires. Ubi verò hunc non inveneris, ſiniſtro rene pari ratione cum dextro (ſi modò illum ſecuiſſe non ſuffecerit) aggreſſo, reliquae ſeminalium vaſorum conſtructioni attendito. [b] Arteriarum itaque, & [c] ſiniſtrae venae originem jam prius indagaſti, ac [d] dextrae etiam venae principium citra ſectionem à cava oriri conſpicis. Ubi igitur vaſorum ortum didiceris, & venas ad arterias uſque ſenſim, ex membranis ipſas liberans, deduxeris, ſi maſculi obtigerit corpus, penis cutem & ſcortum à teſtibus adimes. Primùm itaque à pubis oſſe rectam ſectionem per penem in cute duces: & deinde ejus ſectionis labris hamulo aut unguibus elevatis, cutem cum carnoſa membrana à pene [e] auferes, adamuſſim conſiderans in cutis extremo, ipſius cum carnoſa membrana coalitum, & carnoſae membranae ſub glande à penis corporibus abſceſſum. ad haec, perpendes ipſius ad glandis radicem ligamentum: deinde & venas, cutem eam adeuntes: poſtremò, nullam pinguedinem adipemve inter cutem & carnoſam membranam, ut neque in palpebris, hic reperiri. Pene detecto, & diductis cruribus, à pubis oſſe inter inguina & ſiniſtrum teſtem ſectio ad podicem uſque ducenda eſt: & deinde cum penis cute ſcortum à teſtibus & interfeminio liberandum, ſectionibus ſemper verſus dextrum latus deductis. Quum verò teſtes cute carnoſaque membrana nudas, ne illos ſuo loco moveas, invertasve, accuratè obſervandum eſt. Quum primùm enim cute nudati ſunt, ipſorum ſitum, & quanam potiſſimùm parte vaſa ſeminalia illis applantentur, indagare oportet: ut Naturae diſcas providentiam, quae teſtes ita collocavit, ut ipſius vaſa ſint tutiſſima, illisque ipſi teſtes velut propugnacula praeponantur. [f] Jam dextrum teſtem cum ipſius vaſis & tunicis à ſiniſtro digitis aut cultello dirimes: & junctis, quae jam diducta ſunt, cadaveris cruribus, dextrum teſtem femori impones: ac mox cultello [g] venam & arteriam ſeminales dextri lateris, vicinis membranulis ad peritonaei uſque ſedem, qua illae [h] procidunt, deteges: hîc primùm in interiori ſede peritonaei, poſtmodum in exteriori, qualiter tranſeant, ſolis manibus conſiderans. Dein ſtylum foramini, quà egrediuntur, vi ad teſtis uſque infimam ſedem protrudes, & peritonaeum uſque ad foramen illud divides. Inſuper ſecundùm ſtyli longitudinem cultello foramini quoque indito, ad humillimam uſque teſtis ſedem, exteriorem ipſius peculiarem tunicam ſecabis: hacque diſtenta, explicatave, illius à peritonaeo [i] ortum, & validum ad humillimam teſtis partem [k] adnexum, & praeterea teſtis [l] muſculum examinabis. Ejus namque muſculi natura, ductus & forma in conſpectum jam pulchrè veniunt, unà cum gracilibus ramulis, à ſeminali vena & arteria

Vaſorum ſeminalium ſiniſtrum teſtem petentium ortus examen.

Teſtium & penis à ſuis involucris detectio.

Teſtium ſitus examen.

Exterioris teſtis tunicae apertio, vaſorumque ſeminalium detectio.

z 20, 25 *fig. e.*

a 22, 23 *fig. vena notatur m, cui attenditur arteria.*

b 20. *fig. h, i.*
c 20 *fig. e.*
d 20 *fig. f.*

e *ut factum eſt in 20 fig.*

f *facturus id, in quo 20 fig. hic à 22 variare cernis.*

g 22 *fig.* γ.
h 20 *fig. e &* i *in u. aut per* φ, φ 22 *fig.*

i 22 *fig.* φ, φ.
k 22 *fig. juxta* ι *nectitur* χ.
l 22 *fig.* ψ.

m uti videre eſt in u 20 fig.
n 22 fig. diſcernes δ ab ε uſque ad κ.
o Hic ſectionem aptabis, uti 23 figura videre eſt. primum ad A & B dein H, I, &c.

Vaſorum ſeminalium circa teſtem, ac ipſius adeò teſtis examen.

teria in exteriorem hanc teſtis tunicam numeroſa ſerie m excurrentibus. Nunc itaque teſtem & vaſa rurſus hinc inde diligentiùs ſublevans, revolvenſque, venam & arteriam ab ipſis contermino ſemen deferente vaſe ad teſtis uſque elatiora n diſcernes. Ut verò venae arteriaeque inſertionem adamuſſim examines, vas ſemen deferens ab intimo teſtis involucro ſeu tunica eſt o liberandum: non quidem univerſum, ſed ad eam duntaxat uſque partem, quae venae arteriaeque finibus eſt proxima. Liberabitur autem vas ipſum facilè, ſi transverſas ſectiones inter teſtem & vas illud ad ſuum uſque principium acutiori novacula duxeris. qua adminiſtratione, vaſis etiam illius anfractus, & ad teſtis tunicam connexum, ipſiusque veluti poros manifeſtè animadvertes: & venae ac arteriae ſurculos, intimae teſtis tunicae oblatos, melius conſpicies. Ut verò prorſus in conſpectum veniant, ſanguinem ex varicoſis venae arteriaeque anfractibus ad teſtem comprimes: & inſuper anfractibus vinculo, ne ſanguis refluat, interceptis, teſtem ſecundùm ipſius longitudinem divides: & dein, qui à ſurculis per intimam teſtis tunicam excurrentibus, & ex varicoſorum anfractuum baſi complures rami ad teſtis ſubſtantiam pertingant, qualiterque teſti ea tunica committatur, quaeque demum ipſius & teſtis ſit ſubſtantia, obſervabis. Atque haec primùm in uno quidem teſte, dein in altero ſunt examinanda. Vix enim prima fronte omnibus erunt obvia, quae hactenus tam oſcitanter ab aliis ſunt pertractata. Atque hinc etiam pari perpetuò adminiſtratione non eſt utendum: ſed quum commemoratam in dextro teſte tentaveris, integrum tibi erit: ſiniſtrum tuo arbitratu aggredi. Expenſis igitur ad hunc modum teſtibus, ipſorumque nihil rejecto, penis muſculi, & ipſius corpora, deinde veſica, & urinarii meatus, & reliquus ſemen deferentium vaſorum ductus, inſertioque cum glanduloſo aſſiſtente, & omnium venis, arteriis & nervis, ſecanda veniunt.

p 1, 2 fig. cap. 49 lib. 2 H, I ab M ad G.
q 1, 2 fig. cap. 49 lib. 2 L, K in A, B.
r 2 fig. cap. 49 lib. 2 C, C.
s uti factum cernis 22 fig.
t ultimarum fig. lib. 15.

Penis muſculorum examen.
Penis corporum ortus, & venarum, arteriarum & nervorum huc pertinentium examen.
Pubis oſſa quî dirimenda.

Diductis itaque rurſus cadaveris cruribus, primùm p duos muſculos ab orbiculari recti inteſtini muſculo in penis radicem, & potiſſimùm in meatum urinae ſeminique communem pertinentes, aggredieris. dein q alios duos, qui ab humiliori pubis oſſium ſede originem ducentes, penis corporibus inſeruntur, adimes: ac ilico penis corporum r originem examinabis, acuto cultello dextrum corpus ab oſſe, unde pronaſcitur, quàm poteris proximè dividens. Deinceps verò in penem excurrentibus venis, arteriis & nervis perfunctoriè hic perpenſis, oſſa pubis invicem ſunt s ſejungenda. quod fiet ocyus, ſi veſicae corpus à peritonaei parte, pubis os ſuccingente, cultello diremeris, & deinde cultro quàm minimè craſſo pubis oſſium t cartilaginem recta ſectione penitus diviſeris. Novacula enim, quum juſto craſſior ſit, illi officio non aequè eſt accommoda. Mox uno cadaveris crure in menſa relicto, & alio ab illa propendente, ita cadaver in menſa reclinabis, ut ipſius os ſacrum menſae lateri incumbat: & vi diductis cruribus, ad trium quatuorve digitorum latitudinem pubis oſſa invicem ſejungas. parum enim aptè feceris, ſi pubis oſſium portionem exemeris: quòd id & fiat moleſtè, & praeter alia multos vitiet muſculos, neque ullus poſtmodum oſſium uſus ad ſceleti praeparationem futurus ſit.

u 22 fig. ϛ, ϛ ad ν.
x 22, 23 fig. η, ι, κ verſus ξ.
y Pete hanc ex fig. cap. 6, & fig. cap. 12, & ultima lib. 3.
z infimi ſurculi fig. 2 cap. 2 lib. 4.

Urinariorum meatuum ad veſicam, & vaſorum ſemen deferentium ad glandoſum veſicae corpus uſque examen.
Cavae & arteriae magnae diſtributionum ſub oſſe ſacro.

Quapropter pubis oſſium cartilagine diſſecta, & dein ipſis oſſibus vi diremptis, primùm à renibus u urinarii meatus à ſuis membranis, quibus obvolvuntur, ſunt liberandi, & ad veſicae uſque corpus perducendi: deinde x vaſa ſemen deferentia, quà ad pubis oſſa deorſum in peritonaei amplitudinem reflectuntur, pari modo ad glandoſum aſſiſtentem uſque, ex pinguioribus, quibus integuntur, membranis ſunt denudanda. in quo opere, ſodalis manu veſicam modò in dextrum, modò in ſiniſtrum comprimere eſt neceſſum: idque maximè, quum venae cavae & magnae arteriae y ſeriem hac in ſede inquires. Ea namque jam venit expendenda: ac primùm rami, quos vena & arteria lumborum muſculis, & ſpinae, abdominiſque muſculis, & peritonaeo exporrigunt: qui omnes ſunt repertu faciles, ſi venam & arteriam nunc in hoc, nunc in illud latus validiùs reflectas, & z nervos qui ſub illis feruntur, obtuſo cultello quoque inquiras, ac demum ad ipſorum quibus inſeruntur organa deducas: illos dico, qui teſtibus & veſicae fundo potiſſimum exporriguntur. Porrò rami, venae ac arteriae, poſt ipſarum ſuper os ſacrum bipartitionem excurrentes, in conſpectum venient, ſi radicibus ſemper animum adhibueris, & cultello retuſiore, ne ſcilicet ramorum aliquem vities, ipſorum ſequaris proceſſum ductumque: & id eo leviori praeſtiteris negotio, quo noſtras vaſorum delineationes diligentiùs operi accommodaveris. Verùm ubi haec accuratè eris intuitus, ſiniſtrum penis corpus à pubis oſſe etiam dirimito: & quàm poteris commodiſſimè veſicam, ipſiuſque cervicem, à recti inteſtini termino, cui fortium fibrarum interventu haeret, dividito, abſectis interim venis & arteriis in veſicam penemque excurrentibus: quas ſi prius vinculis fortè interciperes, parum profectò ſectioni obeſſes. Veſicam modò ſimul cum pene exemptam, alteri cruri aut aſſerculo impones: & denuò ſeminalis venae ac arteriae ductum verſus teſtem, & à teſte dein ſemen deferentis vaſis ad glanduloſum aſſiſtentem, progreſſum obſervabis, quo denuò exactiùs ſeminalium vaſorum harmoniam ſimul ſcruteris.

a 22, 23 fig. ϛ.
b uti factum eſt in dextra figura 23 fig.

Muſculi cervicis veſicae, ipſiuſque veſicae fundi & cervicis examen.

Poſt haec a muſculum veſicae meatui praefectum examinabis: & oblongiori ſtylo penis glandi ad veſicae uſque fundum impoſito, veſicae meatum à glande ad ipſius uſque fundum cultello ſecundùm ſtylum porrecto b divides, ut ſimul veſicae cavitatem, & ipſius tunicam, & uri-

urinam deferentium meatuum inſertionem, & meatum ſemini urinaeque communem intueariſ. Alicubi igitur urinarium meatum ex renibus in veſicam pertinentem forato, ſtylumque ad veſicae fundum uſque ipſi indito, ut [c] membranulas, meatus illius ori in veſicae fundo connatas, ſpectes. quamquam etiam integrum ſit, ex veſicae fundo ſtylum ipſis meatibus indere. Corpus verò glandoſum, quod ſemen deferentium vaſorum ſuſcipit implantationem, ut lubet, poteris diſcindere, & quonam pacto ea veſicae meatui immittantur, perquireré. Poſtremò veſicae cervicem, meatumve urinae ſeminique communem, à duobus penis corporibus ad glandem uſque cultello ſecernes: ac deinde duo corpora, quoad poteris, invicem dirimes: quamque habeant formam, quaque natura ad glandem uſque ſint praedita, conſpicies. Ut verò adamuſſim ipſorum excutias ſubſtantiam, peni nunc transverſas, nunc longas, rectasve ſectiones induces.

Penis corporum.

c 23 fig. r.

Rejecta modò cum ſuis appendicibus veſica, [d] tres recti inteſtini muſculos, & [e] venas exquires, quae partim à portae vena huc deducuntur, & partim cavae hac in ſede ſunt ſoboles. Ubi id quoque praeſtiteris, recti inteſtini finem è corpore exſectum abjicies. Deinde [g] cavam venam, quà primùm ſub jecore conſpicitur, & [h] magnam arteriam, [i] quà ſeptum tranſit, deinde ipſarum praecipuos ramos crus adeuntes, vinculo intercipies: ut ſimul cum renibus, ſi adhuc eos in corpore reliqueris, venas omnes, arteriasque, ex ventre auferre liceat. ita enim peritonaei diſces ortum, & hujus ſedis muſculos, & nervos quoque crus petentes (ſi fortaſſis illos poſtmodum aggredi ſtatueris) incorruptiores longè habebis. Jecur autem, ut & antea dixi, tantiſper illaeſum ſervandum eſt, quouſque cor, reſpirationisque organa adminiſtraveris. Interea verò quum cavae venae & arteriae magnae portionem in peritonaei amplitudine conſiſtentem aufers, & nihil ſanguinis fluxu obliterandum amplius metuis, licebit vaſa ſecundùm ipſorum ductum longa ſectione aperire, ut proprii illorum corporis craſſities (potiſſimùm verò, ubi ramos ad renes & crura educunt) ſeſe offerat: & expendas pariter, num ea ad ſanguinis refluxum impediendum potius, quàm ad vaſorum robur, uti ego ſentio, conferant. Atque haec quidem organorum nutritionis generationisque in viro eſt adminiſtrandi ratio: in muliere verò erit hujuſmodi. Primùm mamillarum viſuro naturam, [k] in cute ab ipſo jugulo deorſum ad umbilicum uſque ducenda eſt ſectio: deinde à jugulo ſecundum claviculam alia ad ſummum uſque humerum: cutisque à mamillis, non aliter ac ſi in alia corporis ſede, ea ab adipe divideretur, venit liberanda. Mamillis cute detectis, & venarum [l] ramis, qui à venis brachium petentibus, illis porriguntur, perpenſis, dextram mamillam à [m] muſculo brachium pectori adducente auferto, venarum arteriarumque (ſi modò aliquae occurrant) examinans propagines, ab illis quae muſculis thoraci incumbentibus derivantur, in mamillam aſſurgentes. Ubi mamillarum corpus à thorace fuerit liberum, & adeps undiquaque ſtudioſiſſimè ademptus, variis per mamillarum corpus ductis ſectionibus, ipſarum ſubſtantiam condiſcere licebit. Quamquam haec quoque in viro inquiri poterunt. is namque, ſi colore fuſco, & habitu ſit obeſiore, hîc magna ex parte eandem cum muliere oſtendet fabricam. Dein [n] venae & arteriae ſub rectis latitantes muſculis, pari modo in muliere, ac jam prius in viro factum eſt, expendentur: reliquaque adminiſtratio, ad vaſorum uſque ſeminalium [o] ortum, mulieri perinde ac viro communis erit. Simulatque igitur mulieris ſeminalium vaſorum originem didiceris, ſolis manibus adinveniendus eſt [p] uterus & [q] veſica, inſuper teſtes, & muſculi, & venae quoque cum arteriis uteri fundo & cervici exporrectae: priusquam ſcilicet horum aliquid diſſeces, ſuisve quibus committuntur membranis detegas. quippe prius diductis cruribus, à pubis oſſe utrinque ſecundùm pudendi colliculos ſectio in cute ad podicem uſque ducenda eſt, ut deinceps inguina aliquouſque opportunè cute denudentur: & quae ſectionibus intercipitur cutis, verſus pudendum à pubis oſſibus etiam ſeparetur, vulvaeque adhuc appenſa maneat. Pubis verò oſſium cartilaginem, ut in viris faciendum praecepi, [r] divides: ac illis invicem quàm poteris maximè vi diremptis, mox cultello [s] venam ac arteriam ſeminales dextri lateris ad teſtem uſque ex pingui, cui obducuntur, membrana nudabis, obſervans, ne [t] ramos ab illis, priuſquam anfractus ſuos conſtituant, ad elatiorem fundi uteri ſedem exporrectos vulneres. Poſtquam verò [u] anfractus ad teſtem deduxeris, perinde ac in viris, ipſorum inſertionem, & [x] deferentis ſemen vaſis proceſſum, ipſiusque in uterum inſertionem, & teſtis ſubſtantiam formamque examinato, vas illud ex pingui, cui inhaeret, [y] membrana liberans, quae veſpertilionum alis imagine multum accedit. Quando haec in altero quoque latere obſervaveris, animum adhibebis [z] venis ac arteriis, inferiorem uteri fundi ſedem, & cervicem, veſicamque adeuntibus, quae in gravidis animalibus accuratiſſimè, ut & [a] illae quae à ſeminariis vaſis in uterum porriguntur, utque etiam omnia uteri reliqua, in conſpectum veniunt, quandoquidem his ſupra modum venae arteriaeque turgeant. [b] Urinarii meatus, à renibus in veſicam pertinentes, ſimiliter ac in viris, ad veſicam uſque à ſuis membranulis ſunt emundandi, & deinceps uterus cum veſica ex corpore venit eximendus, diſſectis in ipſum & veſicam procedentibus venarum, arteriarum & nervorum ramis, & membranulis uterum vaſaque illa continentibus, & fibris

Recti inteſtini muſculorum.

Peritonaei ortus examen.

Cujuſmodi dictarum partium adminiſtratio ſit in muliere.

Mamillarum examen.

Uteri ac veſicae ſitus quî obſervandus.

Seminalium vaſorum examen.

Venarum uteri fundi humiliorem ſedem & cervicem petentium.

Urinariorum meatuum.

d 8 fig. a, b, c. dein d.
e fig. cap. 5 lib. 3 e, e.
g 20 fig. Q.
h 22 fig. b.
i 7 muſc. tab. q.
k ut factum eſt in 25 fig.
l 25 fig. A, A, B.
m 3 muſc. tab. A.
n 6 muſc. tab. a, e, f.
o 25 fig. d, e, f, g, h.
p 24 fig. L.
q 24 fig. T. & caetera, quemadmodum ex reliquis 24 & 25 figurarum indicibus petere licet.
r ut in 25 figura.
s 25 fig. d, dein g.
t 25 fig. n. 26 fig. H.
u 25 fig. o & p ad r. aut 26 fig. I ad F.
x 25 fig. ſ, t, t, u, & 26 K.
y 24 fig. O, P. 26 E, E.
z 25 fig. y. & 1 tab. fig. 30 H.
a 25 fig. n.
b 25 fig. a, b, & c, c.

ſibris etiam, ipſoque adeò peritonaeo, quorum interventu uteri collum inteſtino recto validè continuatur, unà amputatis. Exempti jam uteri formam contemplaturus, ipſius cervicem [c] involves: quo unà veſicae cervicis in illum pertinentis foramen, & uteri fundi orificium videas: &, modò opportunè veſicam, & ipſius cervicem, muſculumque veſicae cervici praefectum, longa ſectione dividas, veſicae cavitatem, & urinariorum meatuum inſertionem, veſicaeque cervicis cum uteri cervice coalitum inſpecturus. Quo opere ſi puellam, aut alioquin opinione tibi virginem ſecas, hymenis haudquaquam eris immemor. Inſuper uteri quoque cervici eodem modo ad illius uſque os longam ſectionem inferes, ac acutiori novacula univerſum uterum ſecundùm latera ab ipſius orificio ad cornua uſque [d] divides: ita enim illius ſinum, ſubſtantiam, formamque exactiſſimè contemplaberis. Porrò ſi interdum tibi gravidae mulieris cadaver nacto, uterum duntaxat cum foetu, ipſiusque involucris intueri animus fuerit, ilico à mucronata pectoris oſſis cartilagine, ad pubis uſque os, acutiori novacula ſectionem molieris, quae peritonaeum quoque penetret: deinde aliam utrinque ab umbilico ad ilia duces. Hac namque ratione ilico ſe uterus offeret: & ſi in alterum latus illum detruſeris, venae & arteriae ipſi inſertae, ſupra modum apparebunt turgidae: adeò, ut ipſarum neque ſeries, neque ortus latêre poſſint. His itaque venis & arteriis diligenter obſervatis, ac [e] venis per humiliora abdominis conſcendentibus (ut ſcilicet, num unà quoque turgeant, exquiras) neutiquam neglectis, levem ſectionem novacula ſecundùm uteri longitudinem [f] tentabis, cavens, ne altiùs quàm uteri eſt craſſities, illam dimittas. Poſt hanc alias duas, utrinque nimirum unam molieris, cum longa illa rectos angulos conſtituturas. Sectionum labra unguibus apprehenſa, invicem modicè dirimes: & cuinam potiſſimùm uteri parti foetus haereat, expendes: ut ſcilicet a craſſa ea, quam lienis fabricae comparavimus, ſubſtantia, uteri tunicam dilaceres, oris nimirum venarum arteriarumque diſruptis, quae ex utero in eam ſubſtantiam pertinent. Quum primùm itaque ſubſtantiae hujus amplitudinem connexumque ad uterum in ipſa divulſione didiceris, eam cum foetu ſuiſque involucris utero eximes, ſimul omnia pelvi imponens: ut affuſa dein aqua, ſubviridis & ater ſanguis & liquor diffluere abluique poſſit: qui plurimus ex ea ſubſtantia, disruptis jam laceratiſque vaſis emanat: potiſſimùm quando illam comprimes, ac veluti rurſus à foetus exteriori involucro abrumpere ſtudebis. Non leviter enim ſubſtantia ea venit exquirenda, vaſorumque per illam ſeries animadvertenda. quod quum feceris, ac cultellis ab exteriori foetus involucro eam ſubſtantiam utcunque abraſeris, foetum cum ſuis involucris menſae imponito: & quae exterioris hujus involucri ſit forma ſubſtantiaque, expendito, urina, quae illi innatat, per foramen aliquod, aut ſectionem, qua involucrum pertundes, emiſſa, & dein ipſo involucro divulſo & inverſo: ut interior ipſius ſuperficies in conſpectum veniat, ipſiusque cum interiori & molliori foetus involucro nexus pateat, qui per umbilici vaſa tanquam ex puncto duntaxat perficitur. Caeterùm dum exterius foetus involucrum ab interiori aufers, lotiique: quod tantiſper dum foetus utero geritur, inter duo ipſius involucra colligitur, locum examinas, diligenter expende, num id vagum inter involucra paſſim diffluat: an verò meatus, urinam foetus per umbilicum deducens, uti plerunque à ſagaci Natura factum fuiſſe comperimus, veluti in praelongam quandam veſicam dilatetur: quae impenſè molli tenuique conſtans membrana, exiguis venulis obſita, inter duo vera foetus involucra complectitur, & farcimini non vulgaribus diſſectionum profeſſoribus fuit comparata, & in foetus involucrorum claſſe, etſi parum admodum tegat, cemmemorata. His non obiter expenſis, interius foetus involucrum perforabis. id namque totum jam ſeſe offert: atque quum impenſè pellucidum ſit, promptè contentum in ipſo foetum, & innatantem ipſi ſudorem, ſpectandum praebet. Longa igitur ſectione eſt dividendum: ac extracto foetu, emiſſoque ſudore, invertendum: quò omni tandem ex parte ejus intuearis fabricam, umbilicique vaſa peritè aggrediaris. Venam dico, & arterias, & meatum, quo foetus urina expurgatur: quae mutuò ſunt accuratè ſejungenda, ac rurſus ad involucra foetus referenda. Abſciſſis modò umbilici vaſis, unà cum foetus involucris, & foetu in menſam extenſo, à claviculis per molles coſtarum cartilagines ad pubis uſque os ſectionem, ſed in ſiniſtro magis latere, molieris, quae in thoracem, & peritonaei uſque cavitatem pertingat. [g] Deinde ab umbilico venam in jecur, & arterias ad ſuos, quibus continuantur, magnae arteriae ramos, & meatum urinam foetus educentem ad veſicae fundum, parvo admodum negotio, quum ſcilicet nullo impedieris adipe, perduces, omnemque foetus adminiſtrationem abſolves. Niſi etiam viſum eſſet hic unà inquirerere, num in foetu peculiaris aliquis proceſſus [h] à vena cava ad venalem arteriam, & [i] ab arteria magna in venam arterialem pertineat. Quandoquidem verò praegnantes mulieres vix unquam ad publicam anatomen obtinemus, hanc quae ad foetum privatim ſpectat ſectionem, in brutis animalibus experituri, ea ſubinde in ſcholis proponimus: quemadmodum Galeni etiam occaſione, toti alioquin ſectioni illa quoque adhibemus animalia, quibus ſcripta ipſius in primis convenire arbitramur. Atque ita ad acetabulorum examen, quum uterum mulie-

Foetus, ipſiusque involucrorum examen.

Umbilici vaſorum examen.

Acetabulorum examen.

c *ut in 26 figura.*

d *ut in 27 figura.*

e 1 *fig* I. 25 *fig.* x. *fig. cap.* 6 *lib.* 3 r.

f *uti factum eſt in* 1 *tab. fig.* 30. *& haec omnia ſeriatim oſtendunt reliquae tabellae ejus figurae.*

g *ferè ut* 2 *figurae* F, G, M, K, L.

h *à* C *figurae* 5 *lib.* 6 *in* G *fig* 6.

i *ab* O *in* I *figurae* 6 *libri* 6.

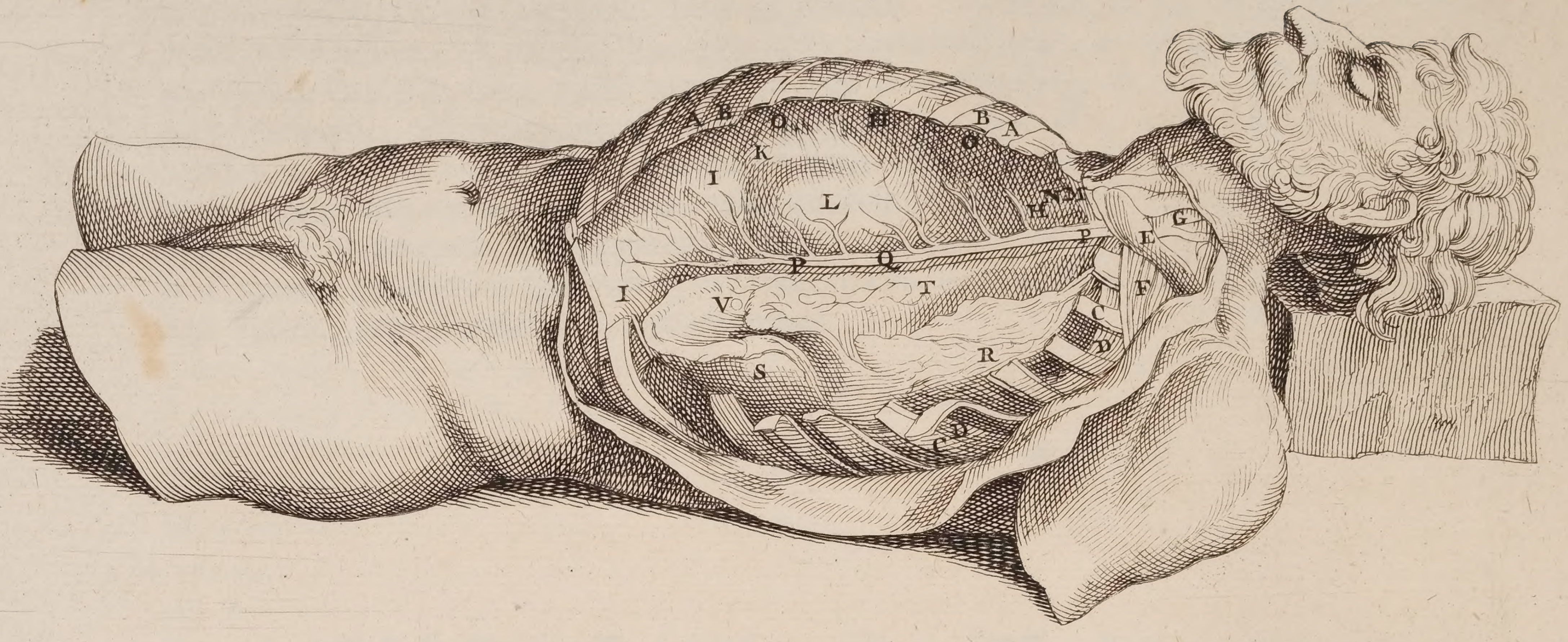
brem qualemcunque tandem tractabis, capra aut ovis, quae non ita pridem concepiſſe

 colli-

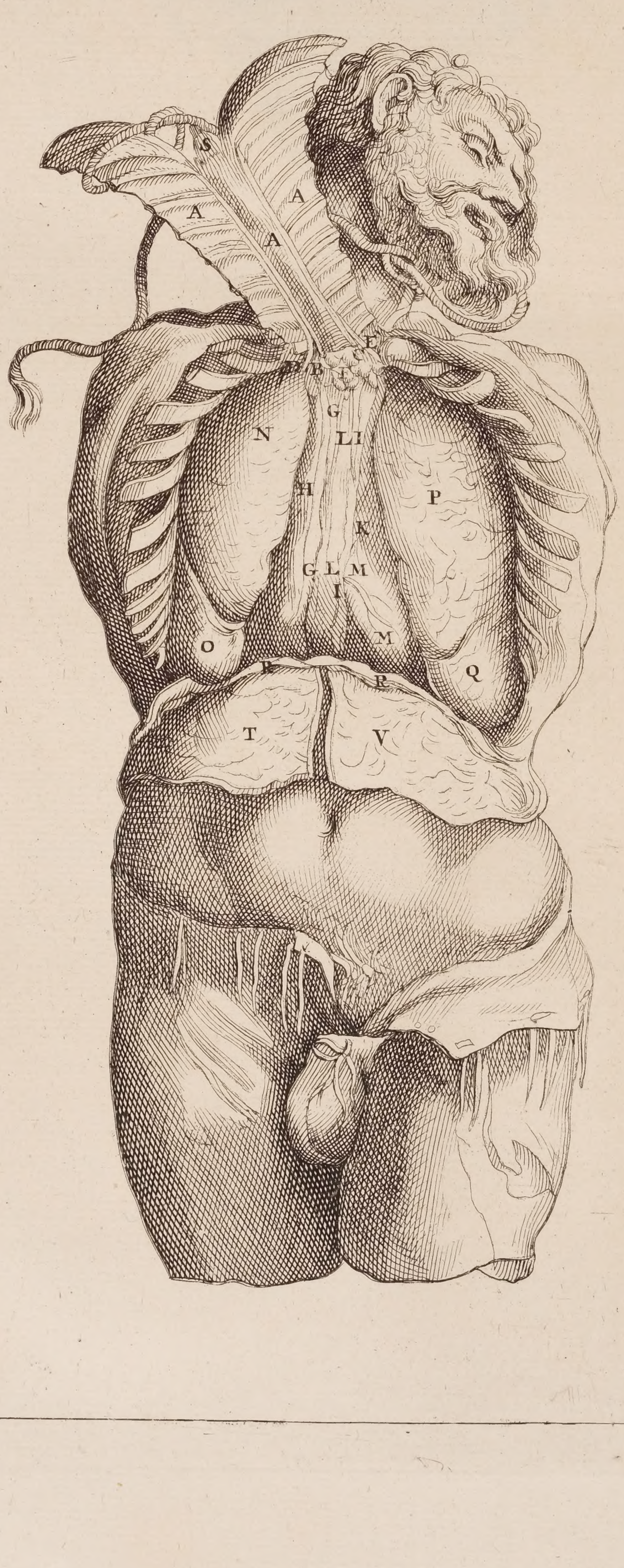
colligetur, operi eſt accommodanda: ut diſſecto hujus utero, ſinus illi appareant, quibus acetabulorum nomen ex merito, primoque à Veteribus fuit inditum. Tubercula verò illa, ex quibus ſinus iſti conſurgunt, in vaccae aut caprae non praegnantis utero, quavis tandem ratione adaperto, ſunt inquirenda. Vaſorum autem ab utero in ſecundinam pertinentium, & carnis illius quae ipſis circumnaſcitur, inveſtigatio, in brutis quae partui jam ſunt proxima, rectè tentabitur, & in mulieribus, & illis, quod ego hac in parte propoſui, diſcrimem perquiretur, pari omnino aggreſſu, quo mulierem utero gerentem adminiſtrari voluimus. Hactenus itaque partium hoc libro deſcriptarum diſſecandi rationem abſolvimus, & corpus nobis praecipuè propoſitum, in ea ſectionis ſerie reliquimus: ut ad caeterarum partium, quas ſimul modò non plenè inſpeximus, demonſtrationem, neutiquam futurum ſit inutile, quam ultimo ſexti libri Capite, & penultimo ſeptimi, nos pertractaturos promiſimus.

LIBRI QUINTI FINIS.

PRIMA SEXTI LIBRI FIGURA.

SECUNDA.

I. Wandelaar fecit.

ANDREAE VESALII,
DE
CORPORIS HUMANI FABRICA
LIBER SEXTUS,

Cordi ipſique famulantibus organis dedicatus, ac mox in fronte figuras ſibi proprias offerens, quo minus & hîc quoque eaedem figurae variis Capitibus paſſim praefigantur.

PRIMAE FIGVRAE, EJVSDEMQVE characterum Index.

Praeſens figura tantam hominis in dorſo cubantis partem ex ſiniſtro latere commonſtrat, quantam oſtendendae thoracis ſedi ſufficere arbitrati ſumus. Ab interiori itaque thoracis ſede, & lateribus, ac dein ab aliqua colli regione cutem primùm hic ademimus: ac dein muſculis, qui coſtis obducuntur, reſectis, coſtarum oſſa à ſuis cartilaginibus unà cum pectoris oſſe liberavimus: & coſtarum oſſibus (ut inter ſecandum fit) effractis, coſtarum cartilagines ſurſum verſus dextrum latus attraximus: ut thoracis cavitas, hancque interſepientes membranae, & pulmo, reliquaque in conſpectum venirent, quae modò in characterum Indice ſignificabuntur.

A, A *Siniſtri lateris coſtarum indicantur cartilagines, unà cum pectoris oſſe, dextrorſum ſurſumque tractae.*
B, B *Intercoſtales muſculi, intervalla cartilaginum occupantes.*
C, C *Coſtarum à cartilaginibus ſejunctarum oſſa.*
D, D *Intercoſtales muſculi, intervalla oſſium adimplentes.*
E *Clavicula hic nuda, atque in ſua ſede adhuc aſſervata, cernitur.*
F *Venarum, arteriarum, nervorumque in axillam perreptantium ſeries.*
G *Exterior jugularis vena hic, mox avulſa cute, ſecantibus occurrens.*
H, H *Siniſtra thoracis cavitatem interdividens membrana, ſuperficie ipſius ſiniſtra hic conſpicua: quam etiam L, M, N & O indicant.*
I, I *Septum transverſum, ea ſuperficie hic apparens, qua ſiniſtram cavitatis thoracis ſedem reſpicit.*
K *Sedes, ubi ſiniſtra interdividentium thoracem membranarum, ſepto connaſcitur.*
L *Haec protuberans ſedes, cordis gratia hic in ſiniſtrum adeò prominet. id namque unà cum ſuo involucro inter membranas thoracem interdividentes comprehenſum, in ſiniſtrum longè magis quàm in dextrum porrigitur. atque hujus potiſſimùm tuberis occaſione, praeſentem figuram ex ſiniſtro potius quàm dextro latere expreſſimus.*
M *Vena ſiniſtro pectoris oſſis lateri exporrecta, & tandem in ſuperiora abdominis diſtributa.*
N *Arteria ſiniſtro pectoris oſſis lateri exporrecta, & ſimiliter ac vena M inſignita, abdominis petens ſuperiora.*
O, O *Ramuli hic notantur, quos vena M inſignita, & arteria N notata, in ſiniſtram porrigunt membranam, thoracem interdividentem.*
P, P *Nervus ſepti transverſi ſiniſter, hic conſpicuae thoracem interſepientis membranae ſuperficiei in progreſſu adnatus.*
Q *Vena in hominibus potiſſimùm à jugulo unà cum ſepti transverſi nervo deorſum excurrens, & membranae thoracem interſepienti ramulos derivans.*
R, S, T, V *Pulmonis pars, ſiniſtram thoracis cavitatem occupans. ac R & S hujus partis ſedem notant, quae coſtis, ſeu ipſas ſuccingenti membranae proxima eſt, gibbave cernitur. T verò & V ejus partis ſedem indicant, quae priusquam collaberetur, exteriori ſuperficiei ſiniſtrae membranae thoracem interdividentis committebatur. Rurſus R & T partis hujus pulmonis ſuperiorem inſinuant fibram, ſeu lobum. S autem & V inferiorem.*

SECVNDAE FIGVRAE, EJVSDEMQVE characterum Index.

Praeſens figura, qua erectum, non autem humi poſtratum virum finximus, primam ſectionis ſerie ſubſequitur. etenim anteriori thoracis ſede, & lateribus cute & muſculis, qui illis adnaſcebantur, denudatis, ac coſtarum cartilaginibus ab oſſibus liberatis, ipſiſque oſſibus extrorſum effractis, tandem pectoris os unà cum ipſi coarctatis cartilaginibus, ab utriſque thoracem interſepientibus membranis liberavimus, ſurſumque deduximus, ut illius interior ſuperficies obvia eſſet, & membranarum earum fabrica accuratiùs adhuc quàm in prima figura exprimeretur.

A, A Pectoris os, unà cum coſtarum ipſi commiſſis cartilaginibus interior, ſeu thoracis cavitatem ſpectans ſuperficies.

B, C Duae venae, à jugulo pectoris os petentes, & ad elatiorem abdominis uſque ſedem excurrentes.

D, E Duae arteriae, venas nuper commemoratas ad umbilici usque regionem concomitantes.

F Glandulae ſub elatiſſima pectoris oſſis ſede in jugulo repoſitae, vaſorumque diſtributioni praefectae.

G, G Dextrae membranae thoracem interdividentium membranarum ſedes, quae dextro pectoris oſſis lateri adnaſcebatur.

H Dictae modò membranae dextra, ſeu pulmonem ſpectans ſuperficies.

I, I Siniſtrae membranae thoracis cavitatem interdividentium membranarum pars, quae ſiniſtro pectoris oſſis lateri ante ſectionem connata fuerat.

K Dictae modò membranae ſiniſtra, ſeu pulmonem reſpiciens ſuperficies.

L, L Intervallum indicatur inter duas thoracem interdividentes membranas inibi conſpicuum, ubi humano pectoris oſſi continuantur.

M. M Haec protuberans regio, cordis indicat ſitum. cor enim unà cum ipſius involucro immotum, inter membranas thoracem interſepientes hic collocatur.

N, O, P, Q Pulmonis gibbum, ſedesve coſtis contermina indicatur. neutra namque ex parte pulmonis partes in latera reflexi mus. Verùm N & O duas fibras dextrae partis pulmonis inſinuant: N quidem elatiorem, O verò humiliorem. atque ita etiam in ſiniſtro latere P quidem elatiorem, Q autem humiliorem proponit.

R, R Septi transverſi ſedes, quam à mucronata pectoris oſſis cartilagine hic S inſignita, & S. dein à cartilaginum quae pectoris oſſi non coarticulantur, mucronibus, liberavi.

T, V Cutis deorſum ab anteriori thoracis ſede everſa, eaque ſuperficie conſpicua, qua muſculis obducebatur.

TERTIAE FIGVRAE, EJVSDEMQVE characterum Index.

Quoniam duae praecedentes figurae, cordis ac pulmonis ſitum abundè indicant, praeſentem figuram (uti & ſubſequentes univerſas) tanquam è thoracis cavitate evulſam delineavimus: ne ſi ſingulis figuris truncum corporis appinxiſſemus, negotium fruſtra operoſius redderetur. Tertia itaque figura, ademptis modò membranis thoracem interdividentibus, cor ſuo veſtitum involucro continet, una cum pulmone, & ſepti transverſi portione, cui in hominibus magna amplitudine cordis involucrum connaſcitur.

A Hic venae cavae portionem ſurſum conſcendentem, & magnam arteriam praeſcidimus, tanta duntaxat vaſorum cordis aſſervata portione, quanta ipſius involucri origine o-
B. ſtendenda ſufficit. ubi enim hic B adſcripſi, illic involucrum pertinaciſſimè cavae venae & magnae arteriae & venae arteriali adnaſcitur, ab illis vaſis non ſecus quàm à
C. corde, toto illo intervallo abſcedens, quod à B ad C pertinet. C enim cordis baſis ſedem regionemve indicat.

D, E, F Cordis involucri anterior ſedes, cordis figuram nuci pineae non admodum abſimilem referens. D enim & E baſim notant, F verò mucronem.

G Ab F ad G ſedes inſignitur, qua cordis involucrum ſepto transverſo in hominibus, ſecus multo quàm in canibus adnaſcitur. Caeterùm venulae hic in cordis involucro conconſpicuae, non cordis, at ipſius involucri ſunt. id namque in hominibus tam craſſum validumque viſitur, ut cordis color per illud vix tranſpareat.

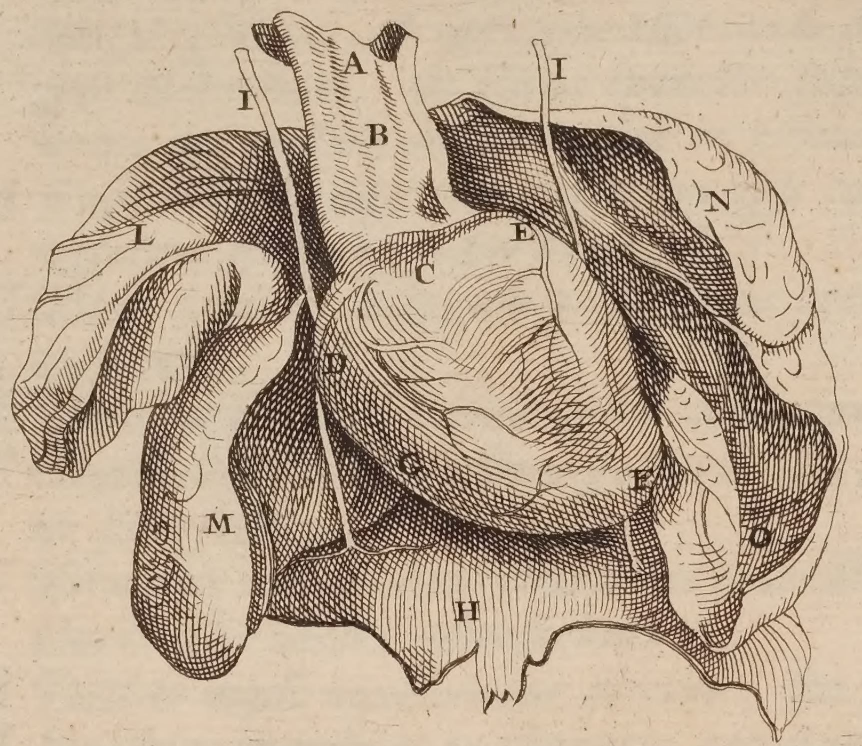
H Septi transverſi pars.

I, I Septi transverſi nervi.

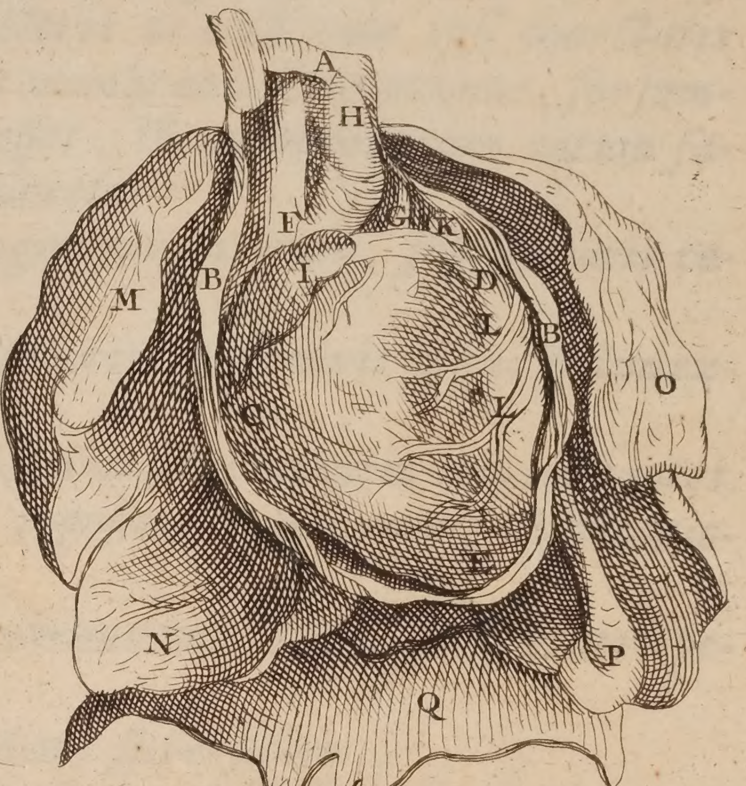
L, M N, O Pulmo. at ſinguli characteres ſingulas humani pulmonis fibras lobosve inſinuant.

QUAR-

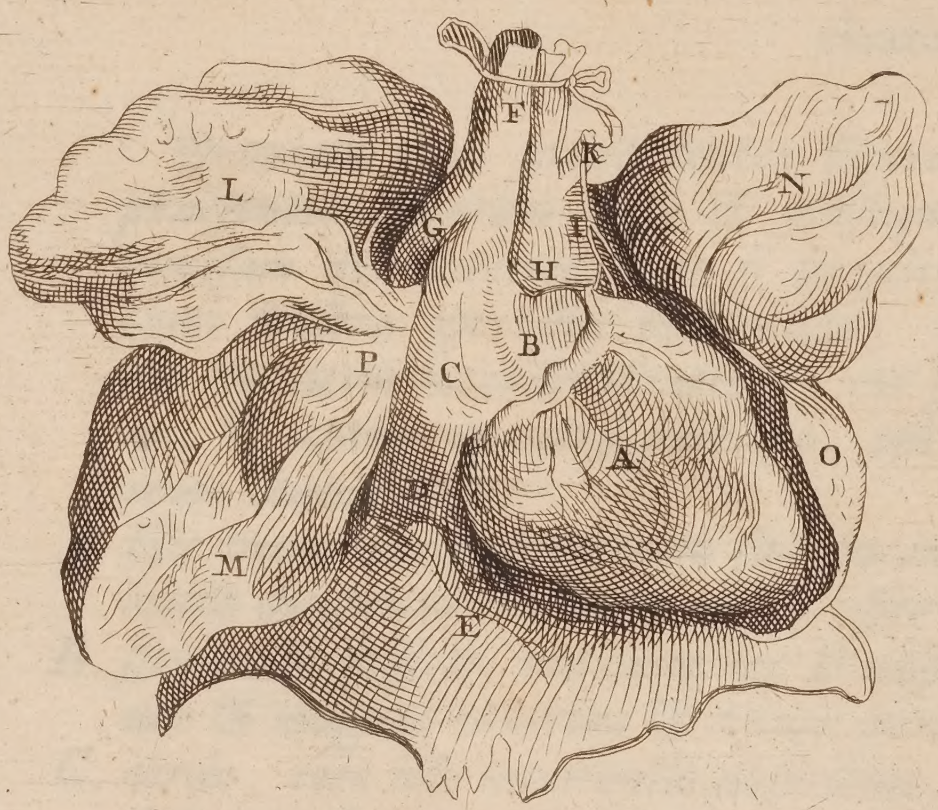
Tertia Sexti Libri Figura.

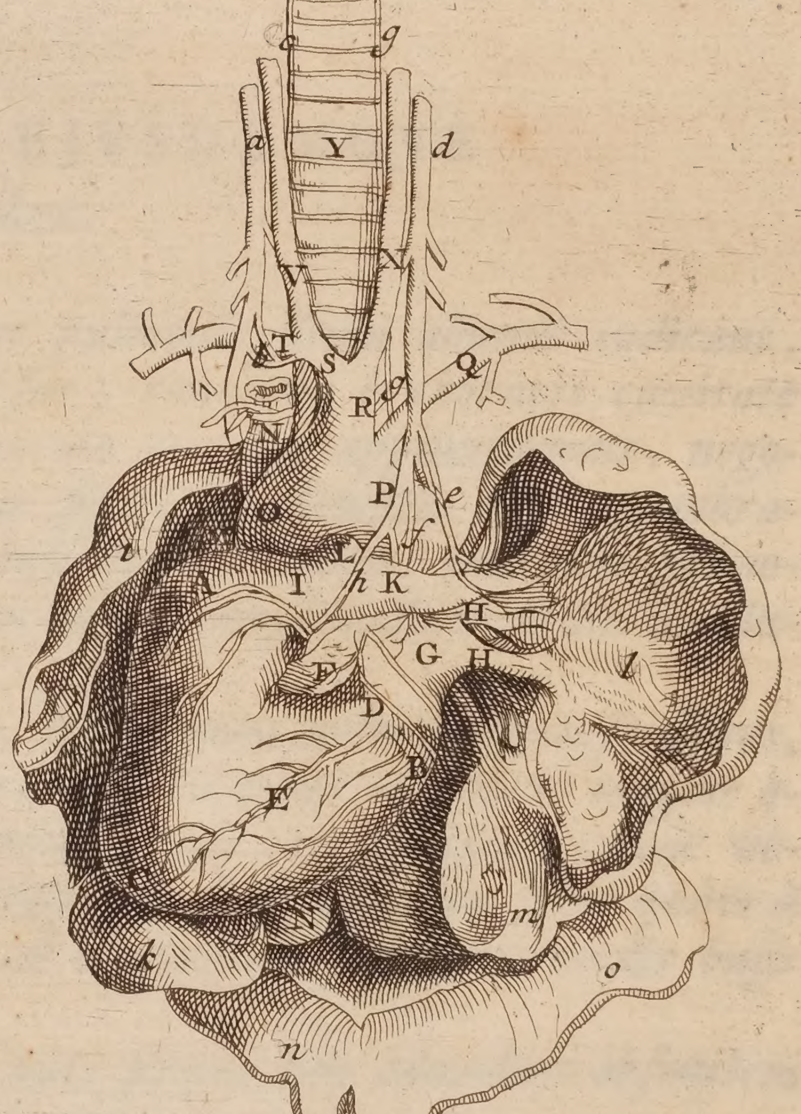
Quarta.

Quinta.

Sexta.

I. Wandelaar fecit

Quartae Figurae, ejusdemque characterum Index.

Hac figura cordis involucrum longa ſectione diviſimus: idque in latera deflectentes, cor & cordis vaſa anteriori ipſorum ſede deteximus, corde interim immoto.

A Sedes, qua cordis involucrum, cordis vaſis ſupra illius baſim continuatur, adnaſciturve.

B, B Cordis involucrum, ab anteriori cordis ſede in latera reflexum.

C, D, E Cordis anterior ſedes. ac C quidem & D ipſius indicant baſim, E verò mucronem.

F Vena cava.

G Arterialis vena.

H Magna arteria. Venalis autem arteria, niſi corde in dextrum latus (uti ſexta oſtendit figura) reflexo, nulla ex parte conſpici poteſt.

I Dextra cordis auricula.

K Siniſtrae cordis auriculae apex.

L, L Venae ac arteriae, à vaſis baſim cordis cingentibus pronatae, atque huc ex poſteriori cordis ſede, adeoque ſiniſtro ipſius latere antrorſum reductae.

M, N, O, P Pulmonis indicantur fibrae, lobive.

Q Septi transverſi pars.

Qvintae Figvrae, et ipsivs characterum Index.

Praeſens figura, unà cum pulmone cor exprimit, ab ipſius involucro jam ſectionis ſerie penitus liberum: ac in ſiniſtrum latus in hoc reflexum, ut venae cavae ad cordis baſim continuitas oculis ſubjiceretur.

A Cordis dextrum latus, magnaque ipſius poſterioris ſedis regio.

B Dextra cordis auricula.

C Vena cava, quà in dextrum cordis ventriculum dehiſcit, aut ab illo pronaſcitur.

D Venae cavae portio, ſeptum transverſum permeans.

E Septi transverſi pars.

F Venae cavae portio, jugulum petens, quam hic vinculo cum comite ipſius arteria excepimus, ac dein praeſecuimus.

G Venae pari carentis initium.

H Arteriae magnae radix.

I Arteriae magnae truncus, qui deorſum ad ſpinam explicatur.

K Portio nervi ſiniſtri, ſexti paris nervorum cerebri, à quo ſubſequens figura, cordis nervulum depromi oſtendet.

L, M, N, O Quatuor pulmonis fibrae.

P Hic aliqua vaſorum pulmonem adeuntium ſeries conſpicitur.

Sextae Figvrae, et ipsivs characterum Index.

Praeſens figura cor in dextrum latus ita devolutum proponit, ut mox praecedens figura id ad ſiniſtrum latus oſtendebat reflexum. Atque ut illa venae cavae ad cordis baſim continuitatem indicabat, ſic praeſens venalem exprimit arteriam, & ſiniſtram cordis aurem, & cordis denique nervulum. Ut verò hujus ductus eſſet manifeſtior, arteriae magnae aliquot propagines, & quasdam aſperae arteriae & nervorum ſexti paris cerebri portiones huic figurae adnexas reliquimus.

A, B, C Cordis ſiniſtrum latus, & poſterioris ipſius ſedis magna regio.

D Venae & arteriae, cordis baſim cingentes.

E, E Venae & arteriae, à vaſis cordis baſim ambientibus deorſum per cordis longitudinem exporrectae.

F Siniſtra cordis auricula.

G Arteria venalis.

H, H Arteriae venalis ſoboles, in ſiniſtram pulmonis partem excurrentes. quae verò in dextram feruntur, oculis non patent: quòd illarum radix ſub corde mox in arteriae venalis ortu ad dextram pulmonis ſedem prorepat.

I Venae arterialis principium.

K Arterialis venae pars, ſiniſtram pulmonis partem petens.

L Arterialis venae pars, dextrae pulmonis parti diſtributa, ac ſecundùm poſteriorem caudicis magnae arteriae ſedem reflexa.

M *Apex dextrae cordis auriculae.*
N, N *Vena cava.*
O *Magnae arteriae caudex.*
P *Magnae arteriae portio, deorſum ad dorſi vertebras detorta.*
Q *Magnae arteriae portio, ſiniſtram axillam obliquo ductu accedens.*
R *Arteriae magnae portio, jugulum petens.*
S *Arteriae magnae portionis jugulum petentis dextra pars.*
T *Dextrae ejus partis S inſignitae ramus, praecipua ſua portione dextrum petens brachium.*
V, X *Soporariae arteriae, ſecundùm aſperae arteriae latera adſcendentes.*
Y *Aſperae arteriae caudex.*
a *Dexter nervus ſexti paris nervorum cerebri.*
b *Ramuli, quos nervus a inſignitus ad dextri recurrentis nervi conſtitutionem digerit.*
c *Dexter recurrens ſeu reverſivus nervus.*
d *Siniſter nervus ſexti paris nervorum cerebri.*
e *Siniſtri nuper commemorati nervi ſurculus, ſiniſtrae pulmonis parti oblatus.*
f *Ramuli ſiniſtri nervi d inſigniti, à quibus ſiniſter recurrens nervus conſtituitur.*
g, g *Siniſter recurrens nervus.*
h *Nervulus ſecundùm venam arterialem exporrectus, ac cordis baſis centrum adiens.*
i, k, l, m *Pulmonis indicantur fibrae.*
n, o *Septum transverſum.*

SEPTIMAE FIGVRAE, EJVSDEMQVE characterum Index.

Haec figura cor à pulmone & ſepto transverſo liberum oſtendit, cujus dextrum ventriculum unica ſectione, ab anteriori ſede orificii venae cavae ad cordis uſque mucronem ducta, aperuimus, & quoad fieri potuit, eundem diſtendimus: ut id venae cavae in hunc ventriculum pertinens orificium, & ipſi praefectae membranae, in conſpectum venirent. Dein ut interior quoque dextrae cordis auriculae ſuperficies oculis ſubjiceretur, eam intrò everſam finximus.

A *Venae cavae pars, ſeptum transverſum permeans.*
B *Venae cavae pars, jugulum petens.*
C, C, C *Orificium venae cavae, in dextrum cordis ſinum pertinens.*
D, E *Orificia adſcendentis & deſcendentis venae cavae partium.*
F *Dextra cordis auricula inverſa, & inaequalem fibroſamque ipſius internam notans ſuperficiem.*
G *Coronalis venae principium.*
H, H, H *Protuberans in venae cavae orificio circulus.*
K, L, M *Tres membranulae, venae cavae orificio praefectae.*
N, N *Fibrae ab inferiori ſede membranularum venae cavae orificii, deorſum ad ventriculi dextri latera mucronemque ductae.*
O, O *Carneae partes, quae fibras nuper dictas amplexantur, teretemque formam exprimunt.*
P *Haec ventriculi dextri cavitas verſus venae arterialis orificium ſpectat.*
Q, R *Craſſities ſubſtantiae dextrum cordis ventriculum conſtituentis.*

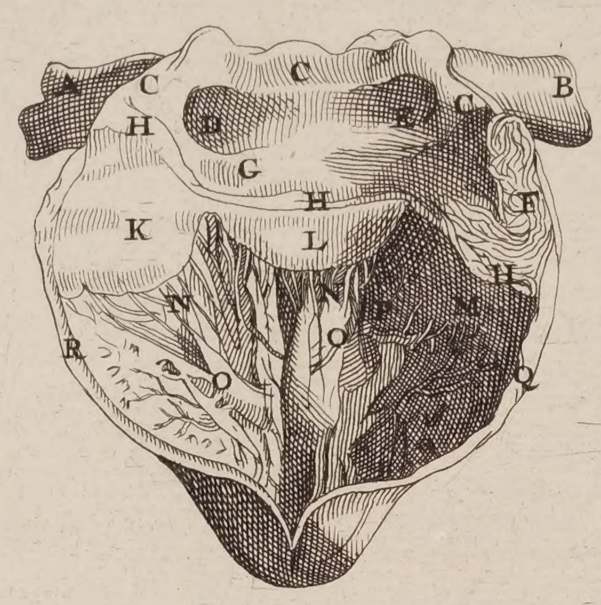
OCTAVAE FIGVRAE, EJVSDEMQVE characterum Index.

Octava figura in hoc à ſeptima differt, quòd inſuper in hac ex dextri cordis ventriculi ſede, quam P in ſeptima figura notabat, ſectionem duxerim in venae arterialis usque cavitatem: quodque ejus venae orificium ita diſtenderim, ut membranae ipſius aptè in conſpectum veniant.

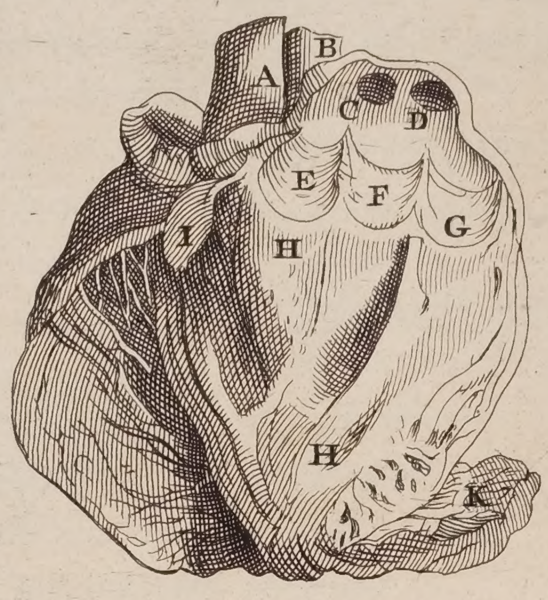
A *Venae cavae portio, jugulum petens.*
B *Arteriae magnae caudex.*
C, D *Venae arterialis orificium. Verùm ſinguli characteres indicant ſingula foramina ramorum, in quos arterialis venae caudex primùm diſcinditur.*
E, F, G *Tres membranae, arterialis venae orificio praefectae.*
H, H *Cordis ventriculorum notatur ſeptum, ſeu ſiniſtrum latus dextri cordis ventriculi. atque ita hic univerſa dextri ventriculi cordis cavitas in conſpectu eſt.*
I *Vna membranarum venae cavae orificio adnatarum.*
K *Dextra hic pendet cordis auricula, adhuc inverſa, & cum cordis ſubſtantia, cui proxima eſt, reflexa.*

NONAE

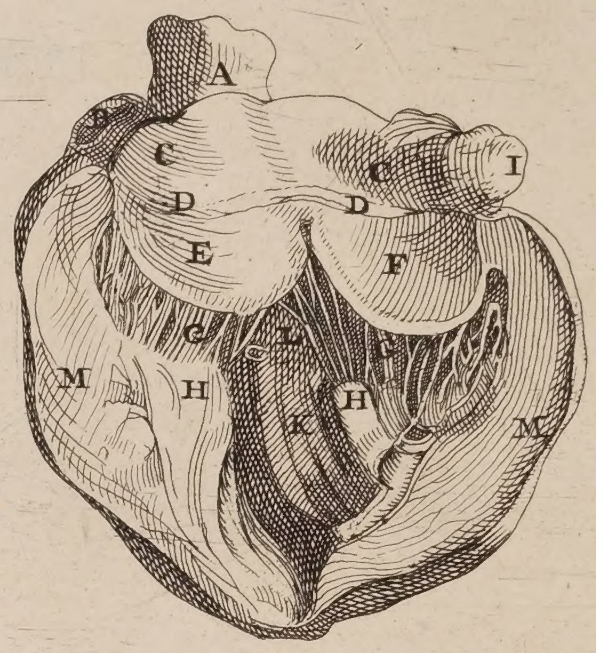
SEPTIMA SEXTI LIBRI FIGURA.

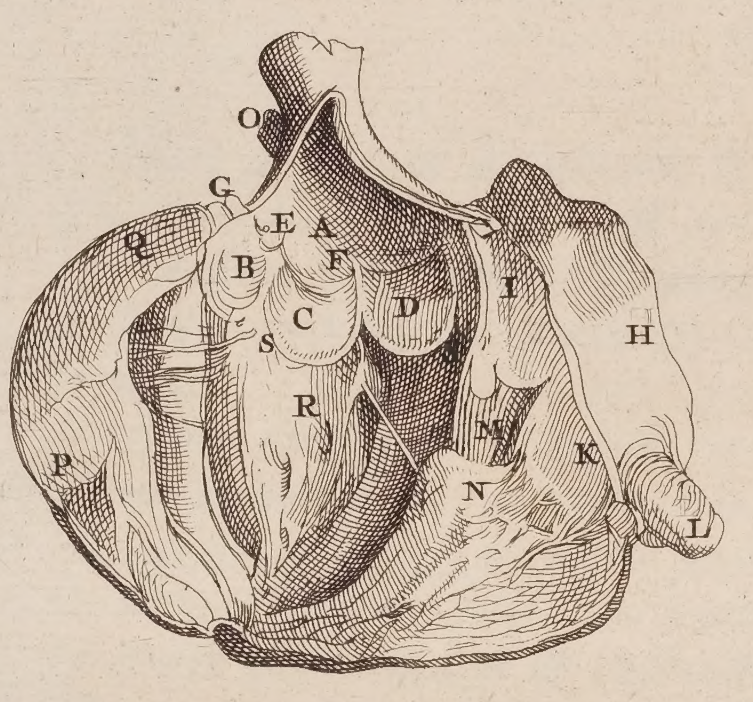
OCTAVA.

NONA.

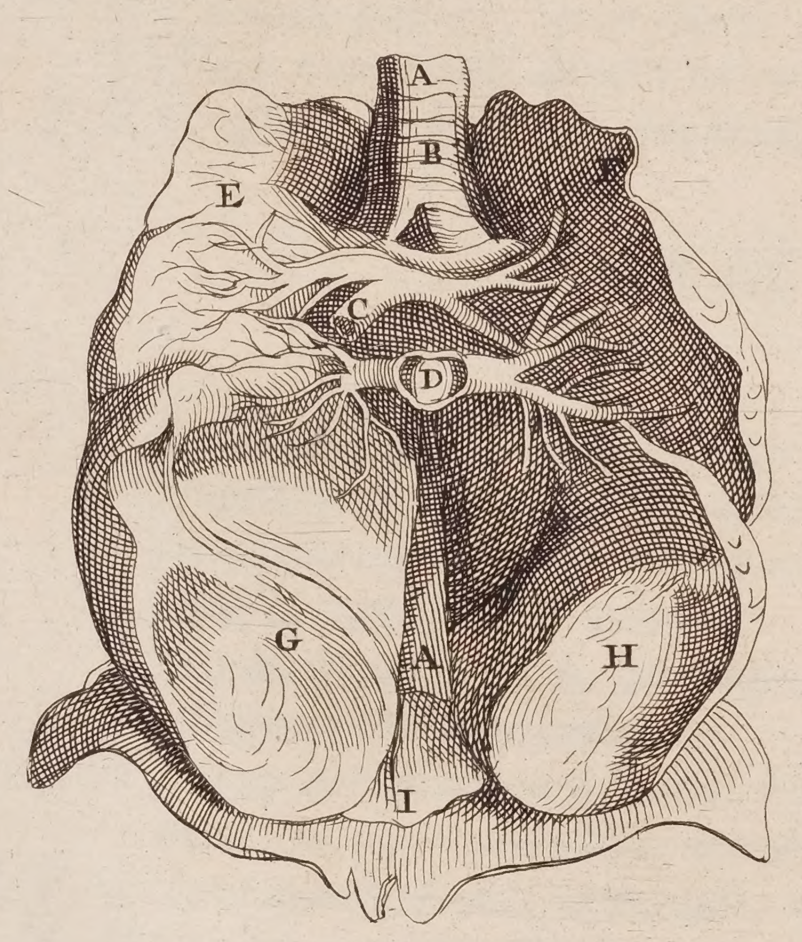
DECIMA.

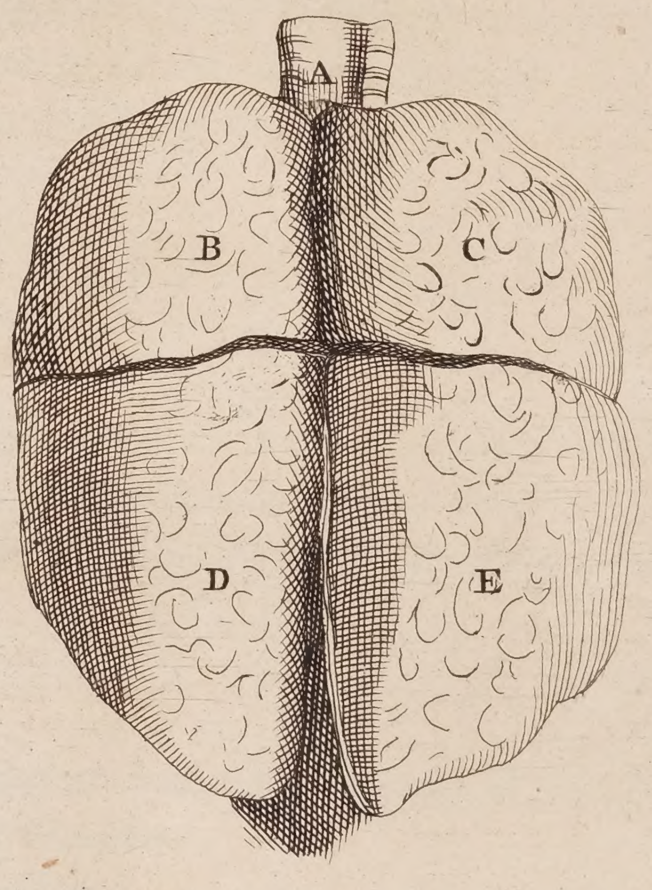
UNDECIMA.

DUODECIMA.

DECIMATERTIA.

J. Wandelaar fecit.

Nonae Figurae, ejusdemque characterum Index.

Praeſens figura cor refert, cui una ſectio ex arteriae venalis orificio ad cordis uſque mucronem ita inducta eſt, ut venalis arteriae orificium ſimul cum ſiniſtro cordis ventriculo diſtendatur, apparentibus unà membranis illi orificio praefectis, & inverſa cordis ſiniſtra auricula, ut & haec internam ipſius ſuperficiem oſtenderet.

A *Magnae arteriae caudex.*
B *Venae arterialis portio.*
C, C *Venalis arteriae orificium.*
D, D *Protuberans in venalis arteriae orificio circulus.*
E, F *Duae venalis arteriae orificio praefectae membranae.*
G, G *Fibrae ab humiliori dictarum membranarum ſede deorſum ad ſiniſtri cordis ventriculi latera protenſae.*
H, H *Carnea cordis ſubſtantia, eas quas modò G & G inſignivi fibras amplectens.*
I *Siniſtra cordis auricula, introrſum inverſa.*
K *Septum cordis ventriculorum, aut ſiniſtri cordis ventriculi dextrum latus.*
L *Hàc ſiniſtri ventriculi amplitudo ad magnae arteriae orificium conſcendit.*
M, M *Subſtantiae cordis, quà ſiniſtrum ipſius ventriculum conſtituit, craſſities.*

Decimae Figurae, ejusdemque characterum Index.

Decima figura, idem cor, quod in mox praecedente, proponitur. verùm hic amplius ex ſiniſtri cordis ventriculi dextra elatiorique ſede ſectionem ad arteriae magnae cavitatem uſque duximus, ut diſtento quoque ejus orificio, tres membranae illi praefectae unà conſpicerentur.

A *Arteriae magnae orificium.*
B, C, D *Tres membranae, in arteriae magnae orificio obviae. verùm harum trium (uti inter diſſecandum crebrò fit) una, cui B inſcripſimus, per medium diſſecta eſt, & utrinque altera ipſius pars conſpicitur.*
E, F *Principia duarum coronalium arteriarum.*
G *Coronalis venae & coronalis arteriae hic apparet portio per transverſum diſciſſa.*
H *Arteriae venalis orificium.*
I, K *Duae membranae, venalis arteriae orificio appoſitae.*
L *Siniſtra cordis auricula introrſum inverſa.*
M *Fibrae ab humiliori membranarum ad venalis arteriae orificium occurrentium ſede, ad ſiniſtri cordis ventriculi latera pertinentes.*
N *Carnea cordis ſubſtantia, dictas nuper fibras adaugens, amplectensque.*
O *Portio venae arterioſae.*
P, Q *Cordis ſubſtantiae craſſities, ubi haec ſiniſtrum cordis efformat ventriculum.*
R *Cordis ventriculorum ſeptum, aut potius ſiniſtri ventriculi dextrum latus.*
S, S *Hic ad arteriae magnae radicem dura & veluti cartilaginoſa cordis viſitur ſubſtantia, quae quibuſdam animalibus evadit oſſea.*

Undecimae Figurae, ejusdemque characterum Index.

Haec figura integrum aliàs cor per transverſum diſſectum oſtendit, ut cordis ſubſtantiae ſecundùm ipſius ventriculos craſſities in conſpectum veniret, unàque ventriculorum quaſi effigies & praeſtantia proponerentur.

A *Cavae venae pars.*
B *Dextra cordis auricula.*
C *Arteriae magnae caudex.*
D *Vena arterialis.*
E *Siniſtra cordis auricula, cui portio appendet venalis arteriae. Atque hi characteres, cordis baſim inſinuant.*
F *Cordis mucro.*
G, G *Dexter cordis ventriculus.*
H, H *Siniſter cordis ventriculus.*
I, I *Septum cordis ventriculorum: aut ea cordis pars, quae dextrum latus ſiniſtri ventriculi conſtituit, ac in dextrum ventriculum protuberat, illius ſiniſtrum latus efformans.*

DUODECIMAE FIGURAE, EJUSDEMQUE characterum Index.

Praeſenti figura, anterior pulmonis ſedes, à qua cor cum ipſi conterminis membranis praeſectum fuit, delineatur: quae inferiori, terramque ſpectanti bubuli pedis ſedi non admodum imagine abſimilis viſitur.

A, A *Stomachi, quo cibus in ventriculum fertur, pars.*
B *Aſperae arteriae trunci portio.*
C *Vena arterialis.*
D *Venalis arteria.*
E, F, G, H *Quatuor pulmonis fibrae, ſeu lobi. Verùm G & H privatim pulmonis ſedem indicant, quae ſepti transverſi gibbo, thoracis cavitatem ſpectanti, congruit.*
I *Septi transverſi portio, hic flaccidè propendens.*

DECIMAETERTIAE FIGURAE, EJUSDEMQUE characterum Index.

Haec figura, pulmonis ex thorace evulſi poſteriorem notat ſedem, quae ſuperiorem bubuli pedis regionem forma utcunque exprimit.

A *Aſperae arteriae portio, poſteriori ex ſede hic conſpicua.*
B, C, D, E *Quatuor pulmonis fibrae, ſeu lobi.*

Sexti libri Figurarum, & earundem Indicum finis.

CAPUT I.

QUAS PARTES RERUM OPIFEX AEREAE SUBSTANTIAE reficiendae fabrefecerit, & quae privatim vitali ſpiritui ſubminiſtrent.

Libri ſexti argumentum.

Quàm affabrè corporis noſtri architectus, cibi potusque organa exſtruxerit, quemque ipſorum uſus & actionis gratia numerum, ſitum, formam, connexum & ſubſtantiam denique ſingulis largitus ſit, quintus liber non perfunctoriè explicuit. ac proinde praeſens inſtrumenta aëream, quae continuò defluit, ſubſtantiam reſtituentia, & calorem innatum recreantia, opportunè complectetur. Quòd autem omnes reſpirationi pulſuique famulantes particulae, in horum claſſem collocandae veniant, cuivis perſpicuum eſſe arbitror: & minus quoque reſpirationis ac pulſus uſum (quoad nobis animae ſubſtantiam ignorantibus, hunc noſſe datur) quemquam modò latêre exiſtimo. unde etiam nunc in illorum uſu explicando, non eſt diu haerendum: praecipuè, quum in ſecundo libro, ubi reſpirationi ſubſervientes proponebantur muſculi, & in tertio, dum arteriarum munus recenſebatur, de reſpirationis & pulſus natura uſque nonnulla pertractaverim. Abſolutam namque horum tractationem neque illic, neque hic aggrediendam duxi: quòd hanc privatos, eoſdemque complurimos libros exigere, Galenus nobis abundè oſtenderit. Quando inſpiramus itaque, omnibus corporis partibus ſecundùm naturam ſeſe habentibus, & caloris ingeniti (quem Galenus animam, aut primarium ſaltem ipſius inſtrumentum eſſe tradidit) qualitate, nulla occaſione adaucta, tunc aërem per nares diſtenti thoracis beneficio attrahimus: cujus portio ad cerebrum, quum per [a] octavi capitis oſſis foramina, quibus praecipuae olfactus organorum [b] partes incumbunt: tum etiam, atque id magis, per [c] meatus pituitam ex cerebro ad fauces deducentes, aſſumitur, ſpiritum animalem nonnihil enutritura. Verùm copioſior per nares attracti aëris portio, ex amplis narium [d] foraminibus in fauces ſecundùm poſteriorem [e] gargarii ſedem ducitur, nonnihil ab illo temperata. Hinc [f] in laryngem, & dein per totam aſperam arteriam in frequentes ipſius per pulmonis ſubſtantiam propagatas ſoboles fertur. Poſtquam verò aër ab hac ſubſtantia cordi quodammodo praeparatus eſt, à [g] venalis arteriae ſurculis, pulmoni etiam intextis, ex aſperae arteriae ramis elicitur: & in [h] ſiniſtrum cordis ventriculum delatus, tenui admodumque fervido, quem cor inibi continet, ſanguini commiſcetur. Hujus aëris qualitate, contenti in hoc ventriculo caloris qualitas eventilatur, ſubſtantia autem caloris (quae aëre & ſpirituoſi ſanguinis exhalatione conſtat) iſtius aëris ſubſtantia enutritur. Quod verò velut fuligioſum ex hac peculiari cordis functione congeritur, rurſus per venalem arteriam in pulmonem

Quî aër in reſpiratione digeratur, cordisque & ipſi ſubminiſtrantium partium functionis enumeratio.
Lib. 2. de Arte curat. ad Glauconem.

a 8 *fig. cap.* 6 *lib.* 1 A, A, B.
b 12 *fig. lib.* 7 C, D. & 13 *fig.* L, L.
c 3 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 *characteres ad latera M poſiti.*
d 2 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 *n, o.*
e 6 *muſc. tab.* E.
f *in figuram aſperam arteriam exprimentem cap.* 38 *lib.* 1 *& hic* 6 *fig.* Y.
g 2 *fig. cap.* 15 *lib.* 3. *& hic* 6 *fig.* G, & 12 *fig.* D.
h *Apertus eſt in* 9 *fig. & in* 10.

monem ablegatur: & ab aſperae arteriae propaginibus exceptum, unà cum reliquo aëre, quem ex illis arteriae venalis germina, tanquam cordi ineptum, non attraxerant, denuò per aſperam arteriam, & laryngem, faucesque, & nares, concidentis contractique thoracis opera, educitur. Hujusmodi ſanè in naturali reſpiratione, aëris ductus perficitur: in non naturali verò, aër potiſſimùm per os attrahitur, efferturque. Vocamus autem vulgò non naturalem reſpirationem, qua alterius quàm temperatae caloris innati qualitatis nomine utimur: ut quum ea qualitas aliqua ex cauſa in eum modum increvit, ut per nares allatus aër homini non ſufficiat: aut quoties exſufflationem, vocem, ejuſque generis reliqua, ad quae ſecundariò reſpiratio famulatur, tentamus. Ab aëris ſubſtantia in ſiniſtro cordis ventriculo ſanguini ibidem contento permixta, vitalis ſpiritus conficitur: qui ex hoc ventriculo in [i] magnam arteriam unà cum ſanguine impetu ruente ac fervido diffuſus, per univerſum corpus ſecundùm arteriae ſeriem digeritur, & calorem ſingulis membris privatim innatum reficit, temperatque, quod ipſius diffuſum eſt inſtaurans, haud ſecus ſanè atque membrorum ſubſtantia à ſanguine per venas adducto reſtituitur. Et quemadmodum reſpiratio, & ſanguinis ex [k] dextro cordis ventriculo in ſiniſtrum aſſumptio (quantumvis interim haec nobis ſit obſcuriſſima) cordi ad vitalis ſpiritus, calorisque nativi repoſitionem faciunt: ſic pari ratione materia à ſiniſtro cordis ventriculo per arterias reliquo deducta corpori, aliarum partium ſpiritum & nativum calorem recreat. Atque hujus etiam occaſionis gratia idem pulſus & reſpirationis uſus cenſetur. quod enim inſpiratio materiei in ſiniſtro cordis ventriculo repoſitae praeſtat, id reliquis partibus in pulſu arteriarum dilatatio largitur: exſpiratio autem, arteriarum contractioni correſpondet. At quibus organis, incredibili divinaque artificis vi fabricatis, haec omnia perficiantur, quaque ratione haec admiranda Naturae opera compleantur, jam ordine enitar perſequi: ea interim non repetiturus, quae in primo libro de thoracis oſſibus, & aſperae arteriae cartilaginibus, ac in ſecundo de eorundem muſculis, & in tertio de arteriarum conſtructione neceſſariò perſecutus ſum. Quapropter ut in libro hunc praecedente, à peritonaeo ſermonis cibi ac potus organorum initium opportunè inſtituimus: ita quoque & hîc à tunica coſtas ſuccingente, non immeritò inſtrumenta aëreae ſubſtantiae nutriendae dedicata, auſpicabimur.

i 10 *fig.* A. 6 *fig.* O. & *tota fig. cap.* 12 *lib.* 3.

k *Patet in* 7 *fig.* & 8.

Reſpirationis & pulſus idem uſus.

CAPUT II.

DE MEMBRANA COSTAS SVCCINGENTE.

Quandoquidem coſtas ſuccingens tunica, aliud nihil quàm membrana eſt, neque ita integrè à coſtis, ac peritonaeum ab ipſi commiſſis muſculis, liberari poteſt: ejus imaginem aliunde ſumere non licet, quàm ex figuris internam thoracis amplitudinem ſuperficiemque exprimentibus: cujuſmodi in primis occurrit octava muſculorum tabula, ac in oſſium figuris illae, quibus omnia thoracis oſſa ſimul proponuntur, ut duae priores Capitis deciminoni libri primi, & tres ultimae ejuſdem libri figurae.

Nomen & ſitus membranae coſtas ſuccingentis.

Tunicae membranaeve coſtas ſuccingentis, ac ὑποζωκὼς Graecis, vulgò autem pleurae dictae, ſitum, ipſius nomen indicat. haec namque omnibus coſtis (praeterquàm duodecimae, à [a] ſepti transverſi implantatione prorſus occupatae) praeterea & toti pectoris oſſi ſubtenſa: thoracis verò vertebrarum corporibus, & ſuperiori ſepti parti, thoracis amplitudinem reſpicienti, obducta, figuram magnitudinemque totius thoracis cavitati correſpondentes adipiſcitur. Pertinet enim parte ipſius poſteriore, à prima thoracis vertebra deorſum ad undecimam uſque, è cujus regione ſepti pars arteriam [b] magnam tranſmittens, conſiſtit. anteriore autem ipſius parte, à jugulo ad humillimam uſque pectoris oſſis ſedem, cui ſeptum innaſcitur, deſcendit. In lateribus verò, à prima coſta ad ſuperiorem ſepti ſuperficiem, quam thoracis cavitatem reſpicere diximus, fertur, hanc quoque univerſam, ut & reliquam thoracis cavitatem, ſublinens. Haec itaque membrana, perinde atque thoracis cavitas, figura admodum variat. Superiore enim parte, ut & thorax, anguſta eſt, ac velut in acutum deſinit: inferiore verò parte latior quàm ſuperiore exiſtit. at in lateribus, thoracis quoque modo, latior quàm inferiore ſede viſitur. Dein anteriore parte brevior eſt: poſteriore autem multo longior, ad obliqui ſitus ſepti rationem, exiſtit. nam à pectoris oſſis mucrone, ad undecimam thoracis vertebram obliquo admodum inceſſu pertingit. Rurſus anteriore parte, ut & in lateribus, membrana haec exteriùs, quemadmodum & thorax ipſe, gibba viſitur: at poſteriore ſecundùm univerſam thoracis longitudinem, velut ad internam ipſius amplitudinem, impreſſionem, thoracis ritu, obtinet, idque vertebrarum & radicum coſtarum ratione. Vertebrarum enim corpora in thoracis prominent cavitatem: ut & coſtarum radices, quae à vertebrarum corporibus re-

a 7 *muſc. tab.* Δ.

Magnitudo.

b 7 *muſc. tab.* q.

Figura.

retrorſum tantiſper reflectuntur, donec denuò verſus anteriora deorſum procedentes obliquentur.

Membranae hujus ſuperficies quales, quiſque earum ad alias partes nexus.

Interiùs omni ex parte laevis, & veluti aqueo humore perfuſa eſt: praeterquam ubi proceſſus quoſdam membraneos exporrigit, ex quibus aut alias educit membranas, aut corpus aliquod ſibi colligat. Fit autem id praecipuè ſecundùm univerſam poſterioris ſuae partis longitudinem, ad vertebrarum nimirum progreſſum, ubi [c] interſepientes thoracem producit membranas, & [d] aſperam arteriam, [e] ſtomachum, [f] magnam arteriam, & [g] ſine conjuge venam firmat, & ſibi ipſi vinculis connectit, illiſque aſcititias tunicas offert. Pariter ſe habet ſecundùm oſſis pectoris, & ſepti quoque à pectore ad dorſum uſque ductum, ubi interſepientes thoracem membranae illi continuantur. Nonnunquam, haud ſecus quàm peritonaeo, internae hujus membranae ſedi adeps durior adnaſcitur: idque praecipuè, ubi vertebris eſt propinquior, quaque ipſius inſigniores venae porriguntur. Quinetiam modò in uno, modò in altero latere membraneas fibras pulmoni applantat, quibus illum ſibi admodum validè in hominibus, aliter ferè quàm in canibus, ſuibus & ſimiis, adnectit. Hoc enim non ſemel obſervavimus, idque potiſſimùm in laevo latere, non quidem ad coſtas duntaxat, verùm & ad ſepti quoque [h] partem pulmoni vicinam. Praeterea in hominibus privatim, quà haec membrana thoracis cavitatem ſuccingens, ſepto obnaſcitur, cordis involucrum [i] magna amplitudine ipſi coaleſcit, continuaturque, haud ſecus quàm ſi id hinc non minimam ſui initii partem duceret. Porrò haec membrana ſuperficie externa, quòd undique adjacentibus partibus adnaſcatur, aſpera, inaequaliſque, invicem connexarum membranarum imagine viſitur, vix aliqua tamen pinguedine inibi obducta. Quamquam interim non omnibus partibus aequè pertinaciter connata haereat. validiùs namque coſtarum oſſibus ac cartilaginibus, membranae peculiariter unamquamque coſtam inveſtientis (cujus mox meminero) interventu adnaſcitur, quàm * internae intercoſtalium muſculorum ſedi. Sic quoque ſepti carnoſae parti longè remiſſiùs quàm nervoſae committitur.

Membranae coſtas ſuccingentis foramina.

Quà ſepto membrana haec obducitur, [k] ternis foraminibus eſt pervia. uno quidem venae cavae caudici parato: ſecundo autem, ſtomacho, ipſique attenſis ſexti paris nervorum cerebri ramis: tertio verò magnae arteriae, & venae pari carentis fini. In jugulo, non unico amplo continuoque pertunditur foramine: verùm quae eam inibi perreptant vaſa, pluribus foraminibus complectitur, ipſiſque adnaſcitur. Tranſmittit verò hîc venae cavae & arteriae magnae [l] ramos, ad haec [m] ſtomachum, [n] aſperam arteriam, & praecipuas ſexti paris nervorum cerebri [o] propagines, cum ſepti transverſi [p] nervis. Poſtremò, ſecundùm poſterioris ſuae ſedis longitudinem utrinque ordinata ſerie perforatur, [q] venis ac [r] arteriis coſtarum intervalla petentibus viam praebens.

Subſtantia.

Subſtantia conſtat membranea, dura ſcilicet, & tenuia, alba, aequali, & robore nonnihil peritonaeum ſuperante: verùm ſimiliter ac ipſius quoque peritonaei, hujus ſubſtantia ad dorſum durior quàm juxta pectus ſentitur:

Principium.

quum ſcilicet ipſius origo à vertebrarum ligamentis, illarum corpora connectentibus, potiſſimùm pendeat. Porrò venis ac arteriis & nervis quoque abundat. ac primùm quidem in poſteriore parte ipſi vena conjugis expers adnaſcitur: deinde & magna arteria. in lateribus verò ſubtenſas habet longas, neque eas valde graciles venas & arterias, quae ſingulis coſtis exporriguntur. Priore autem parte, [s] vaſa ipſi incumbunt, ſub pectoris oſſe deorſum ad abdominis ſuperiora prorepentia, & ramos in coſtarum cartilaginum intervalla digerentia. Nervos quoque contingit quàm plurimos: quippe in jugulo tranſmittit maximas ſexti paris nervorum cerebri portiones, quae in pulmonem, ventriculum & jecur diſtribuuntur, [t] nervoſque recurrentes germinant. Deinde etiam ibidem iter, uti diximus, praebet ſepti [u] nervis, à quibus innumeras ſoboles membrana haec mutuatur, quà ſeptum ſuccingit. Atque hos quidem nervos intus complectitur: exteriùs autem [x] magni, iidemque una ſerie ad ſingula coſtarum intervalla deducti, ſimul cum venis arteriiſque ipſi attenduntur. Praeterea in poſteriori ſede utrinque illi ſubtenduntur ſexti paris nervorum [y] propagines, coſtarum radicibus exporrectae, ac tandem in nutritionis organa diffuſae.

Singulis coſtis peculiaris membrana.

Caeterùm praeter hanc membranam, coſtas thoracemve ſuccingentem, ſingulis coſtis [z] alia peculiaris obtigit, quam Graecos alteram ſuccingentem coſtas membranam vocaſſe reor. Tale enim quid in libro de Conſtitutione artis medicae Galenus, morbi lateralis ſpecies ſubdividens, indicare videtur. Eſt autem altera haec ſuccingens coſtas membrana, involucrum, quod omnibus propemodum oſſibus commune cenſetur: ea nimirum membrana, quam, quòd os ambit, circumoſſalem nuncupamus. Quemadmodum enim oſſa hujuſmodi membrana obcinguntur, ita quoque & ſingulae coſtae orbiculatim ipſas ambientem membranam obtinent, peculiare nihil ab ejuſmodi caeterorum oſſium membranis ſibi vendicantem: etſi Galenus interim externae tantùm coſtarum ſedi illam videatur adſcribere, eamque non unicuique coſtae peculiarem.

Membranae coſtas ſuccingentis uſus, & ipſius conſtructionis ratio.

Caeterùm thoracis cavitatem ſuccingens oblinenſque membrana, omnibus quae thorax continet, involucrum quoddam evaſit. unde etiam ab uſu tunica (uti à ſubſtantia, membrana) diſſectionum peritis vocitatur. Ad haec, ipſa quoque, ut & [a] peritonaeum, iis omnibus quae amplectitur organis tunicas exporrigit, eademque firmata colligat. Quòd autem cum thorace diſtendatur, arcteturque, neminem ambigere arbitror. thoraci enim undique adnata, tali conſtat ſubſtantia,

c 1 *fig.* H, K, L, O. 2 *fig.* G, G, H, & I, I, K.
d 1 *fig. cap.* 38 *lib.* 1.
e 14, 15 *fig. lib.* 5 A, B, C.
f *fig. cap.* 12 *lib.* 3 *i.*
g *fig. cap.* 6 *lib.* 3 F, F.
h 1 *fig.* I, I *ad* V.
i 3 *fig. à* G *ad* F.
* 8 *muſc. tab.* E, E, *quae diſcernuntur facilè à coſtarum oſſibus.*
k 7 *muſc. tab. primum ſ, ſecundum r, tertium q.*
l *Pete hos ex ult. fig. lib.* 3.
m 7 *muſc. tab.* E.
n 7 *tab.* F.
o 6 *fig. a, d.*
p 3 *fig.* I, I.
q *fig. cap.* 6. *lib.* 3 G, G.
r *fig. cap.* 12 *lib.* 3 *k, k.*
s 2 *fig.* B, C, D, E.
t *fig. capiti* 9 *lib.* 4 *inſertae* Q, Q. & S, S.
u 3 *fig.* I, I.
x *Spectantur* 2 *fig. cap.* 11 *lib.* 4 *ſecundùm coſtarum ductum.*
y 2 *fig. cap.* 2 *lib.* 4 *altera h inſignitur.*
z *Hanc privatim nullibi delineavimus, quum membrana ſit oſſi obducta, ex oſſiumque circumſcriptione petenda ſit.*
a 1 *fig. lib.* 5. & 2 *fig. lib.* 5 A, B, C, D.

tia, qualis & involucri loco habetur commoda, ac ſimul levis ſequaxque eſt. His accedit, quòd praeſens membrana ſepto transverſo tenui, ſed robuſto interim, opportunè facto, non inefficax robur adjungat: & in ipſo, ut & in [b] intercoſtalibus muſculis, membranae muſculorum ventrem ambientis vicem abundè gerat: quamquam & propriam membranam intercoſtales muſculi aliorum muſculorum modo obſcurè ſortiri videantur. Caeterùm venae & arteriae & nervi, quibus haec membrana committitur, etiamſi ad ipſius nutritionem & ſenſum uſui ſint: non tamen ejus praecipuè gratia, ſed vicinarum partium, illi adeò frequentes attenduntur. unde etiam ipſi crebrior cum magna tenſione, punctilique cruciatu, ut & cerebri membranis, inſlammatio oboritur.

b 8 *muſc. tab.* E, E.

CAPUT III.

DE MEMBRANIS CAVITATEM THORACIS INTERSEPIENTIBUS.

Membranas thoracis cavitatem interdividentes, non aliter oculis ſubjicere potuimus, quàm id prima & ſecunda figura praeſtara conati ſumus.

Membrana, quam ſuperiore deſcripſimus Capite, univerſam thoracis cavitatem ſuccingit, ſublinitque. at [a] membranae, quas Graeci Δια-φράττοντας, nos verò thoracem interſepientes, aut vulgò mediaſtinum nuncupamus, eandem cavitatem interdividunt, in duas praecipuas amplitudines eam diſtinguentes, unde & nomen ſuum meritò obtinent. Habentur autem in thoracis medio utrinque ſingulae, ſecundùm ipſius longitudinem procedentes. à jugulo enim ad totam [b] ſepti transverſi longitudinem pertingunt, & à tota pectoris oſſis longitudine ad thoracis uſque vertebrarum corpora exporriguntur. Atque his etiam terminis membranarum amplitudo circumſcribitur, quae triangulum quodammodo ex inaequalibus & obliquis lateribus coſtisve conformatum refert. una enim coſta, quae & brevior eſt, à jugulo ſecundum pectoris oſſis longitudinem ad ejus uſque mucronem, & ſepti hîc connexum fertur: ſecunda verò hac longior, à jugulo ſecundùm dorſi ductum ad undecimam uſque thoracis vertebram procedit: tertia, longitudine inter illas media, ab oſſe pectoris ſecundùm ſepti longitudinem declivis ad dorſum deſcendens, duas priores coſtas committit.

a 2 *fig. dextra* G, G, H. *ſiniſtra* I, I & K *inſignitur.*

b 7 *muſc. tab.* Δ. & 1 *fig.* I, I.

Interſepientium membranarum nomenclatura.

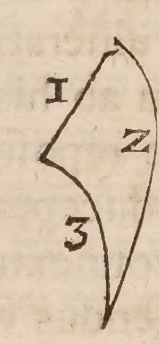
Numerus.

Situs.

Forma.

Magnitudo.

Hac figura triangulus ille, quem hîc deſcribimus, proponitur, ſuas lineas ſeriatim numeri characteribus notatas exhibens.

Membranae iſtae in mutua diſtantia & coitu plurimum variant. ſecundùm dorſi enim longitudinem, quà vertebris committuntur, invicem contiguae ſunt, & anguſtam valde inter ſe cavitatem fibris membraneis oppletam efformant. Quà verò pectoris oſſi committuntur, in homine quidem invicem neutiquam contiguae ſunt, ſed pro [c] oſſis pectoris latitudine mutuò [d] diſtant. Superiori enim parte, ubi id ampliſſimum eſt, ac claviculas primamque utriuſque lateris coſtam ſuſtinet, membranae etiam invicem admodum abſcedunt: cavitatem nihilominus univerſam, quam inter ſe continent, fibroſis membraneiſque nexibus adimplentes. Ubi verò pectoris oſſi ſecundae coſtae cartilago [e] inarticulatur, quemadmodum pectoris os illic arctius evaſit, ita quoque dextra membrana minus inibi à ſiniſtra removetur. Haec membranarum disjunctio ſenſim ſecundùm oſſis pectoris longitudinem deſcendens, capacior redditur, & perinde ac os ipſum dilateſcit: adeò, ut tanta in homine hîc membranarum conſurgat diſtantia, quanta undique pectoris oſſis cernitur latitudo. Caeterùm quà membranae ſepto transverſo [f] committuntur, omnium maximè invicem abſcedunt, inibi tantam efformantes cavitatem, quanta ſepti tranſverſi membranei circuli undique eſt [g] latitudo. Cavitas haec in hominibus nihil prorſus complectitur, praeter cordis [h] involucrum, ipſumque cor, & venam cavam ſeptum penetrantem: & dein in poſteriore inferioreque ſede [i] ſtomachum, ſeſe hic à dextra corporum vertebrarum regione ſublevantem, ac cum attenſis ipſi nervis [k] per ſeptum transverſum ad elatius ventriculi orificium contendentem. In canibus verò, & reliquis animalibus, longius pectoris os, longioremque thoracem poſſidentibus, cavitas haec multo capacior viſitur, nullis membraneis fibris obducta. Dein ejus baſis à cordis involucri mucrone multum, ſecus quàm in hominibus, diſtat. & illa quoque in dictis animalibus pulmonis lobum continet, qui ſubſterniculi & manus cujuſdam inſtar cavam venam hàc progredientem ſuffulcit. Hoc enim homines, quum breviori ductu ipſis vena quàm illis animalibus ducatur, carent. quamquam Galenus, ex ſimiis & canibus conjecturam faciens, hunc lobum etiam hominibus tribuerit. Praeter diſtantias, à membranis, quà dorſo, pectori & ſepto committuntur, efformatas, alia occurrit illi quae ſepto continua eſt, quodammodo communis, & ad cordis effigiem exſtructa. Praeſentes enim membranae in ipſarum medio cordis involucrum, & in ipſo cor, uti diximus, complectuntur, & pro hujus mole formaque dex-

Quo pacto interſepientes membranae invicem diſtent.

c 6, 7 *fig. cap.* 19 *lib.* 1.

d 2 *fig.* G, G *diſtant ab* I, I.

e 1 *fig. cap.* 19 *lib.* 1 D *ad* b.

f 1 *fig.* K.

g *ab* n *ad* l 7 *muſc. tab.*

h 3 *fig.* C, D, E, F, G. *dein quae habentur in* B, B 4 *fig.*

i 14, 15 *fig. lib.* 5 A, B, C, D. *dein* T, V. & *hujus lib.* 12 *fig.* A, A.

k 7 *muſc. tab.* r.

Quid inter membranas interſepientes reponatur.

Quae interſepientium membranarum conſtitutionem ſubeant.

dextra membrana à ſiniſtra in thoracis cavitatis latera [l] abſcedit. His in [m] medio nulla, niſi perquàm rarò, adnaſcitur pinguedo: [n] exterius verò quà quaeque ſuam thoracis reſpicit cavitatem, multo ſaepe, ac praecipuè in hominibus, adipe abundant, adeò ut [o] omento quibusdam partibus ſimiles, & pinguiores interdum videantur. Praeter adipem, ipſis adnaſcitur [p] glandoſum corpus, vaſorum diſtributionibus in jugulo praefectum. [q] Venis quoque ac arteriis abundant, ſed tenuibus, ac illis quae per omenti membranas digeruntur perquàm ſimilibus. Venae quidem non à cava, [r] ubi ſeptum permeat (quamquam ita Galenus docuit) initium ducunt, ſed potiſſimùm ab [s] illis quae deorſum à jugulo pectoris oſſi exporriguntur. Illae enim venae ac arteriae ſecundùm harum membranarum ad pectus connexum deſcendentes, in progreſſu ſurculos diſpergunt ex anterioribus in poſteriora pertinentes. Deinde aliquot ſoboles his membranis à [t] vena conjugis experte offeruntur. At praeter has plerunque, & potiſſimùm in hominibus, [u] alia notatu dignae craſſitudinis à jugulo ſecundùm utriuſque membranae longitudinem deorſum ad ſeptum uſque deducitur vena, ſepti nervo concomitata. Septi enim transverſi nervi externae membranarum ſedi adnati, deorſum protenduntur, aequali ferè intervallo à pectore & dorſo in progreſſu diſtantes. Atque hi ſolùm nervi cum vaſis & adipe [x] externae membranarum regioni, quae pulmonem reſpicit, adnaſcuntur, eaque laevis quodammodo, & aqueo quaſi humore oblita viſitur: interdum etiam aliqua ex parte pulmonem adnatum poſſidens. [y] Interna verò membranarum ſedes undique aſpera eſt, tum propter fibras membraneas, quibus invicem membranae committuntur, tum eas quibus validiſſimè cordis involucro adnaſcuntur. Membranae iſtae ea membrana qua coſtae ſuccinguntur aliquantulo tenuiores exiſtunt, ab hac omnibus illis ſedibus quibus ipſi committuntur exortae, primarioque uſu in hoc creatae, ut cordis involucrum, ac proinde ipſum quoque cor, ne deorſum ac retrorſum concidat, in ſua ſede contineant. id enim (& ſi ab aliis minimè animadverſum fuerit) vivorum & mortuorum ſectio luculentiſſimè (ſi animum modò adhibueris) oſtendet, quacunque ratione has membranas aggreſſus fueris. Deinde ad vaſorum ſecuriorem ductum auxiliantur: & poſtremò ex univerſa thoracis amplitudine duas efficiunt cavitates, qui uſus haudquaquam minimus cenſeri debet: quandoquidem hujus beneficio altera thoracis cavitate ex vulnere pertuſa, & pulmone hac ſede propter aërem per foramen ingredientem à motu ceſſante, altera cavitas adhuc illaeſa animali famulatur, quemadmodum in vulneratis hominibus, & è vivis brutorum ſectionibus frequenter diſcimus. Num autem ab his membranis, an verò à membrana coſtas ſuccingente organa in thoracis cavitate repoſita, aſcititias tunicas involucraque mutuentur, hîc contentioſe haudquaquam diſceptandum duxerim: quum planè idem uſus, quod ad ejuſmodi tunicas vaſorumque connexus ſpectat, interſepientium membranarum & membranae coſtas ſuccingentis cenſendus veniat. Praeterea neutiquam inveſtigandum eſt, num praeter membranas ſingulis coſtis perinde ac reliquis oſſibus orbiculatim circumdatas, una tantum in univerſo thorace coſtas intus ſuccingens ſit membrana, quemadmodum eam deſcripſimus: num verò duae ſint ſtatuendae: ut una quidem dextra eſſet, ea ſcilicet quae dextram thoracis cavitatem ſuccingeret, unà cum dextra interſepiente membrana: alia autem ſiniſtra, quae ibidem thoracis cavitati obduceretur, & ejus ſedis interdividentem membranam ſimul efformaret. quod prorſus non eſſet abſurdum, eſſetque peculiaris differentia, qua ſuccingens coſtas membrana à peritonaeo diſtingueretur, quum id unicum revera ſit: illa autem tunc duplex haberetur, quemadmodum etiam Galenus libro ſeptimo de Adminiſtrandis ſectionibus utcunque manifeſtè cenſuit.

Tum alibi ſaepius, tum falſa in Ariſtotelem argumenta confingens, in 6 de Placitis Hip. & Plat.

Interſepientium membrana ſuperficies & connexus.

Ortus.

Uſus.

[l] 1 *fig.* L. 2 *fig.* M, M.
[m] 2 *fig.* L, L.
[n] 2 *fig.* H, K.
[o] 2 *fig. lib.* 5 Q, Q, Q. & *tota* 4 *fig. ejuſd. lib.*
[p] 2 *fig.* F.
[q] 1 *fig.* O, O, & Q
[r] *juxta* B. *fig. cap.* 6 *lib.* 3. *aut hic* 5 *figurae* D.
[s] 1 *fig.* M, N. 2 *fig.* B, C, D, E.
[t] *fig. cap.* 6 *lib.* 3 F, F.
[u] 1 *fig.* Q, *attenſum* P, P.
[x] 2 *fig.* H, K.
[y] 2 *fig.* L, L.

CAPUT IV.

DE ASPERA ARTERIA.

Ad ſpectandam aſperae arteriae harmoniam inprimis conducunt figurae trigeſimioctavi Capitis libri primi, dein eae quae vigeſimoprimo Capiti libri ſecundi praeponuntur.

In tertio libro, ubi [a] arteriarum è corde initium petentium complectebar ſeriem, traditum eſt, quî [b] arteria, cujus hiſtoriam modò aggredior, ſimpliciter quòd aërem continet, arteria veteribus primùm fuerit appellata, & quî temporis ſucceſſu, quum & vaſa vitalem ſpiritum ſanguinemque impetu ruentem ex corde deducentia, & in venarum numero non amplius habita, arteriae etiam nomine donarentur, haec quidem vaſa laeves arteriae, illa verò aſpera, ab inaequali qua conſtat ſubſtantia, ſint nuncupata. Atque ita eo nomine ad hunc uſque diem aſpera arteria nobis eſt obvia. quam non homines modò, verùm & animalia quae pulmonem nanciſcuntur omnia, unicam habent longo ductu, inſtar caudicis cujuſdam, ex faucibus deor-

[a] *fig. cap.* 12 *lib.* 3. & 2 *fig. cap.* 15 *lib.* 3.
[b] 1, 2 *fig. cap.* 38 *lib.* 1.

Aſperae arteriae numerus. Situs.

deorſum protenſam, & dein frequenti ſobole per pulmonis ſubſtantiam excurrentem. In faucibus enim c duobus narium foraminibus in oris amplitudinem pertinentibus, d alia duo in humiliori faucium ſede correſpondent: quae quidem non ſecundùm latus, ut illa, mutuò contermina, ſed unum altero prius cernuntur. Ac horum quidem poſterius ſtomachi ſeu viae cibum potumque ex ore in ventriculum deducentis initium exiſtit: anterius verò, aſperae arteriae principium eſt, quae hinc deorſum rectà nuſquam in latus declinans, ſecundùm colli longitudinem ad quartam uſque thoracis vertebram ducitur, tota poſteriori ſede e ſubſtratum habens ſtomachum, vertebrarum corporibus, primoque dorſum moventium muſculorum pari abſque alterius organi medio innitentem. unde etiam aſpera arteria à vertebris tantum removetur, quanta ſtomachi eſt craſſities. Porrò anteriori aſperae arteriae ſedi non eadem toto ductu praetenduntur. *Ipſi commiſſa corpora.* in elatiſſima namque ſede, ubi oris ſpectat amplitudinem, f os υ imaginem referens cum ſuis muſculis & cute, ipſi praelocatur. Hinc verò ad jugulum ac pectoris oſſis elatiorem uſque ſedem, praeter cutem & illi g ſubditum ex carnoſa membrana muſculum, arteriae aſperae obtenditur * bifidus muſculus, qui à pectoris oſſe enatus, oſſis υ referentis anteriori parti inſeritur, & deinde h alii duo à pectoris quoque oſſe in humiliorem ſcutiformis cartilaginis partem pertingentes, proximè arteriae hîc incumbunt. Ubi verò thoracem ingreditur, principia quoque i muſculorum ex claviculis & pectoris oſſe ad k mamillares in capite proceſſus deductorum, tanquam propugnacula ipſi quoque praefiguntur. In jugulo l glandium inibi vaſorum diſtributioni ſubſerviens, & vaſa ipſa praeter pectoris os illam obtegunt. Quod tamen ipſius corpori proximum eſt, in jugulo quidem eſt glandium, & paulo demiſſius in thoracis cavitate m ramus arteriae magnae in n ſoporales arterias praecipuè diſtributus, quae unà cum ſexti paris cerebri o nervis, & p internis jugularibus, aſperae arteriae lateribus vicinè attenduntur. dein ad laryngis radicem utrinque q glanduloſum, ſed rubicans corpus (quod poſtea expreſſiùs deſcribemus) ipſi adnaſcitur. Quum primum verò aſpera arteria ad quartae thoracis vertebrae corpus uſque r deſcendit, in duos pares bipartita truncos, unum s dextris pulmonis lobis, alterum t ſiniſtris exporrigit, qui pulmonis ſubſtantia undique amplexi, parem cum pulmone ſedem occupant. *Aſperae arteriae forma.* Unde etiam aſperae arteriae u imaginem vix ulli rectius quàm arbori à radicum propaginibus liberatae aſſimilaveris, cujus caudex in duos primùm diſciſſus ſit ramos, & hi rurſus in innumeras ſoboles diffuſi. Hujus namque caudicis initium, laryngi reſpondebit: totus autem caudex reliquae aſperae arteriae parti à larynge ad quartam uſque thoracis vertebram protenſae conveniet: rami verò, eorundemque innumera ſoboles, arteriae in pulmonem diductibus conferentur. Ut enim caudicis initium radices educens, varium, neque pari undique conſtans forma viſitur, ſic & larynx undique pugnantem diſſimilemque figuram obtinet. Superiore enim parte prout aut depreſſum aut erectum finxeris laryngis x operculum, acuta aut depreſſa obtuſaque eſt. Anterior autem laryngis pars, & latera quoque, anteriorem y primae ipſius cartilaginis ſuperficiem commonſtrant, quae ſecundùm ipſius longitudinem in medio extuberat, illinc lateribus obliquè in poſteriora extrorſum procedens. Ad haec, ut hujus cartilaginis ſuperior pars longè amplior inferiore exiſtit, ita etiam laryngis ſuperior ſedes hîc latior inferiore cernitur. imò z humillima laryngis ſedes, quae ſecunda ipſius conſtituitur cartilagine, amplitudinem latitudinemve reliqui aſperae arteriae caudicis ductus adaequat. a Poſterior laryngis regio, praecipua ſua ſede quodammodo plana eſt, propter inſignem primae cartilaginis ad poſteriora ſuis lateribus progreſſum. aliàs enim haec regio ſecundae ac b tertiae cartilaginum laryngis gratia, paulo minus toto teres eſſet: uti ſanè eſt c humillima poſterioris regionis ſedes, occaſione ſecundae cartilaginis humiliùs prima d procedentis. In poſteriori inſuper ſede, prout tertia cartilago in laryngis cavitatem contrahitur, aut retrorſum porrigitur, ita quoque elatiores ipſius apices in interiora exteriorave magis prominent, laryngis figuram emutantes. Caeterùm reliquus aſperae arteriae caudex (ut & arborum caudices ferè ſolet) ad ramorum uſque diſtributionem ſibi ſimilis eſt, non tamen abſolutè. Nam quum concidit arteria, neque aëre diſtenditur, anteriore quidem parte teres eſt: verùm paulo videtur latior ac depreſſior, hinc ad latera ſic orbiculatim ducta, ut in poſteriora procedens, reddatur anguſtior. Atque ita poſterior ſedes anteriore anguſtior eſt & plana, verſuſque internam ipſius amplitudinem nonnihil orbiculatim impreſſa. Quum autem arteria diſtenditur, ipſius poſterior pars aequè ac prior, & magis quodammodo lateſcit, & in poſteriora tumens, orbicularis tereſque, ut illa, efficitur. Eandem formam ſervant omnes aſperae arteriae in pulmonem ſparſae ſoboles, quae arborum ramis aſſimilantur, & in omnes pulmonis partes frequentiſſimis germinibus, ut jam dictum fuit, excurrentes, univerſam ſeriem illius e imagini reſpondentem conficiunt. *Qualis aſperae arteriae exterior ſuperficies.* Externa aſperae arteriae ſuperficies praeter dictam laryngis ſuperficiem inaequalis, ſed interim ordinata ſerie procedens viſitur: ac quum arteria aëre diſtenditur, à tergo quidem laevis inſtar continuae cujuſdam membranae eſt, à lateribus verò & anteriore regione inaequalis: *Connexus aſperae arteriae.* membrana ſcilicet, quae cartilagines mediat, tunc ipſis cartilaginibus magis extuberante. contrà verò, quum laxa concidit: nam tunc cartilagines membranea ſubſtantia eminentiores protuberant. Ad haec, inſtar membranarum quae aliis connaſcuntur partibus, externa arteriae ſuperficies aſpera

e *Confer 1 figuram cap. 38 lib. 1 cum 12 & 13 fig. lib. 6.*

c *2 fig. cap. 12 lib. 1. n, o. & 6 muſc. tab. utrinque ad E.*
d *Poſſes illa ferè petere ex 3 fig. cap. 21 lib. 2, ut unum eſſet inter L & l, alterum verò ipſum ſuperius H.*
e *7 muſc. tab. E ſubjicitur F. quod priuſquam praeſcinderetur incumbebat ſuper B & C, D.*
f *1 fig. cap. 21 lib. 2 A. aut 4 muſc. tab. P cum R, Q, S, T, V.*
g *3 muſc. tab. Γ.*
* *4 muſc. tab. S, T.*
h *5 muſc. tab. alter P notatur, aut 1 fig. cap. 21 lib. 2 G in*
g *primae fig. aut 4 aut 5.*
i *4 tab. Θ.*
k *3, 4, 5 fig. cap. 6 lib. 1 k.*
l *2 fig. F.*
m *6 fig. R ſuper Y.*
n *fig. capiti 9 lib. 4 inſertae F, F, G, G.*
o *Ejuſdem fig. N & O. dein Q, Q, S, S.*
p *fig. cap. 6 lib. 3 S. aut ſpecta hic ultimam fig. lib. 3.*
q *2, 3, 4, 5 fig. cap. 21 lib. 2 M.*
r *12 fig. B. aut ſpecta 1 fig. cap. 38 lib. 1.*
s *12 fig. E, G.*
t *12 fig. F, H.*
u *Hic ſedulò ſpecta figuras 38 cap. lib. 1 & cap. 21 lib. 2.*
x *2, 3, 4 fig. cap. 21 lib. 2 L.*
y *4, 5 fig. cap. 21 lib. 2 g.*
z *4, 5, 10 fig. cap. 21 lib. 2 i.*
a *2 fig. cap. 38 lib. 1 & 6 fig cap. 21 lib. 2.*
b *6, 7, 9 fig. cap. 22 lib. 2 l.*
c *12, 13 fig. cap. 21 lib. 2 k.*
d *4, 5 fig. cap. 21 lib. 2 i humilius conſiſtit quàm g.*

aſpera eſt. Poſteriore etenim ſede fibroſis aliquot nexibus ſtomacho committitur, & ſuperior laryngis regio, quum communem cum ſtomacho tunicam ſortiatur, validiſſimè illius tunicae beneficio ipſi connaſcitur: quemadmodum & larynx ſtomacho firmiſſimè [f] muſculorum opera connectitur, qui ſtomachum amplectentes, primae cartilaginis lateribus implantantur. Anterior aſperae arteriae pars & latera attenſis muſculis & vaſis, ac praecipuè [g] recurrentibus nervis connaſcuntur. Quinetiam ubi aſperae arteriae rami in pulmonem excurrunt, propter ipſis adnatam pulmonis ſubſtantiam minus laeves exiſtunt.

Interna aſperae arteriae ſuperficies qualis.

Caeterùm interior ſuperficies etiamſi inaequalis pro cartilaginum extuberantia ſemper ſit, laevis tamen, ac velut unctuoſo humore perfuſa, neque ullis fibroſis explantationibus aſpera exiſtit. & talis quoque, quod ad laevitatem ſpectat, [h] interna laryngis eſt ſuperficies: quamvis interim neque orbicularis, teresve ſit, neque tuberibus occurrat libera. In humillima enim parte, utcunque aut arctetur, aut diducatur, orbicularis adamuſſim patensque eodem ſemper modo, ob perfectum quem ſecunda cartilago efformat circulum, evadit. in medio verò quum arctatur, penitus connivet, non orbicularis quidem orificii ritu, verùm rectae inſtar lineae ſeu rimae ab anterioribus in poſteriora protenſae: quae ſi dirimitur, aperiturque, ab anteriore parte ſenſim in poſteriora tantiſper latior efficitur, donec laryngis interior ſuperficies tota quodammodo orbicularis teresque intus ſpectetur. Quando haec rima arctatur, & connivet, ipſaque inferior laryngis pars neceſſariò teres permanet, utrinque ad rimae illius latera una conſpicitur fovea, altiùs quodammodo quàm rimae ſuperficies conſcendens, unde etiam hîc cornuta ſuperficies ſub rima conſurgit. Superficies verò laryngis ſupra rimam conſiſtens, prout haec aut recluditur, aut comprimitur, etiam differt, nunquam tamen penitus eſt orbicularis, ſed pro rimae compreſſu ex poſterioribus in priora magis minusque arctatur. Inferior laryngis operculi ſuperficies concava, ſuperior autem convexa cernitur. Verùm ne longius in aſperae arteriae forma explicanda morer, ipſius aggredienda eſt ſubſtantia, quae magna ex parte occurrit membranea & cartilaginea.

Aſperae arteriae ſubſtantia, quibus cartilaginibus conſtituatur.

[i] Larynx namque (uti primo libro explicatum eſt non perfunctoriè) tribus conſtat cartilaginibus. prima nimirum, quam diſſectionum periti ſcuto aſſimilarunt: ſecunda, quam quòd nomine deſtituitur, quaſi ſine nomine vocaverunt: tertia, quae gemina eſt, quamque vaſorum orificiis, quibus aquam manus lavaturis affundimus, reſpondere arbitrati ſunt. Deinde laryngis operculum ipſius quoque conformationem ingreditur, ex cartilaginea membraneaque & pingui ſubſtantia (quemadmodum & tertiae cartilaginis ſuperior pars) conſtitutum. Reliquum aſperae arteriae corpus innumeris conformatur cartilaginibus, quae ſingulae circulo correſpondent, cui quarta pars ſit exſecta. Propius enim ad anuli circulive perfecti figuram, quam nonnullis viſum eſt, accedunt, circumferentiam corporum vertebrarum thoracis & lumborum [k] referentes. Cartilagines hae à C ſpecie σιγμοειδεῖς Graecis appellatae, & βρογχία ab illis inſuper dictae, quibus univerſa aſpera arteria βρόγχος nuncupabatur, in orbiculo, arteriae figuram imitantur: corpus tamen ipſorum teres non eſt, ſed quodammodo quadrangulare, multo interim latius quàm craſſius. Dein non eandem toto corpore ſervant craſſitiem: in medio enim craſſiores ſunt quàm in extremis, quibus paulatim attenuantur, ac velut in membranam degenerant. Neque arbitretur quiſpiam, illorum ſententia deluſus, qui à perfecti circuli figura cartilagines ſolum deſinere prodiderunt, ne arteria ſtomachum plus aequo comprimeret, eas hanc formam ſpeciemque in caudice ipſius arteriae duntaxat ſervare, in pulmonis verò ſubſtantia completos effici circulos. quum in pulmonis ſubſtantia perinde ac in caudice ſeſe habeant, continua ſerie aequaliterque mutuò diſtantes in arteria [l] collocatae, & hac denique ex parte quandam dorſi oſſium ſuis corporibus contextus [m] ſpeciem proponentes. in qua cartilagines quidem oſſibus veniunt comparandae, membranae autem inter illas occurrentes, cartilagineis ligamentis vertebrarum corpora colligantibus.

Quî aſperae arteriae cartilagines invicem colligentur.

Committuntur verò hae cartilagines, primùm propriae cujuſque cartilaginis membranae interventu. Quemadmodum enim omnibus ferè oſſibus, ut & laryngis etiam cartilaginibus membrana quaedam, eo quòd oſſium ſit involucrum, circumoſſalis nuncupata [n] obducitur, pari quoque ratione circulares aſperae arteriae cartilagines ſimili membrana integuntur, quae ex demiſſioribus elatioribusque ſui partibus proceſſus exporrigens, illorum interventu cartilagines invicem connectit, velut membraneum inter duas cartilagines ſeſe reſpicientes vinculum efformans. Neque ſolùm inter cartilagines, ubi ab invicem aequaliter diſtant, ejuſmodi conſurgit vinculum: verùm etiam ab extremis tenuiſſimisque cartilaginum partibus membranei proceſſus educuntur, partes eas ita colligantes, ut cartilagines unà cum ligamento à proceſſibus illis conflato continuum veluti efforment circulum. His cartilaginibus membraniſque aliae duae accedunt membranae, ab uſu tunicae non immeritò appellatae.

Duarum aſperae arteriae tunicarum exterior.

Atque una quidem externam arteriae ſuperficiem undecunque amplexatur, membraneis illis cartilaginum vinculis pertinaciſſimè connata. Haec tenuis eſt, illiſque tunicis par, quas peritonaeum & ſuccingens coſtas membrana quae ipſis affirmantur vaſis praebent. Iſtius tunicae interventu arteria conterminis partibus colligatur, ipſaque in primis recurrentes nervos arteriae quodammodo proprios ſecuriſſimè defert, venulaſque laryngem & arteriae caudicem implicantes aſſumit.

Interior tunica.

Altera arteriae tunica, internam totius arteriae ſedem ſuccingit,

f 2, 3, 5 *fig. cap.* 21 *lib.* 2 I.

g *fig. capiti* 9 *lib.* 4 *inſertae* Q, Q, S, S.

h 11, 12, 13 *fig. cap.* 21 *lib.* 2. *quarum indices ſpectabis.*

i *Si viſum fuerit, ſeriatim ſpecta figuras cap.* 38 *lib.* 1.

k *confer* 14 & 15 *fig. cap.* 38 *lib.* 1 *cum humilioribus* L, L. *fig. cap.* 14 *lib.* 1.

l *Spectatur id* 1, 2 *fig. cap.* 38 *lib.* 1.

m *confer dictas fig. cum* R, R & L, L *fig. cap.* 14 *lib.* 1.

n *Quia ejuſmodi membranarum ac aliarum tenuium tunicarum ratio ex totius organi circumſcriptione petitur, illae que membranae tantum ſunt, eas nuſquam delineavimus.*

git, & ad cartilaginum inter ſe colligationis robur plurimùm auxiliatur, exteriore tunica multo craſſior & validior, multisque numeris dignior, & interna ſuperficie laevis, pinguique quodammodo humore oblita. quamvis interim, non undecunque eandem ſervet craſſitiem. quum enim linguae, labrisque & palato, & ipſi demum ſtomacho communis ſit, in laryngis cavitate craſſior evaſit, & pinguedine inter cartilagines & externam ipſius ſuperficiem obducitur. Ubi verò rima lingulave laryngis o connivet, haec tunica utrinque ad latera dura calloſaque efficitur, ac cum ſubſtantia colorem quoque immutat: ut enim hic tanquam à frequenti, dum ſpiritum retinemus, compreſſu calloſior evadit, ita quoque magis ibidem candicat, albeſcitque. Ea parte qua interior tunica ramos arteriae per pulmonis ſubſtantiam diffuſos ſuccingit, tenuior longè quàm in larynge viſitur: in caudice verò arteriae, medio ſe habet modo. Per univerſae tamen arteriae cavitatem, hanc tunicam rectis fibris quodammodo intertextam eſſe, ex ſectione didicimus. Quae etiam oſtendit p glandulas alterutra parte ſingulas ad laryngis radicem adnatas, quae magnae ſunt, & fungoſae admodum, carnisque propemodum coloris, ſed magis nigricantes, & venis ſatis conſpicuis obductae: quarum in ſecundo etiam libro meminimus, quum laryngis proſequeremur q muſculos, hîc rurſus neutiquam, ne prolixior ſim, repetendos. Aſpera itaque arteria omni prorſus ſanguine vacans, primariò ad aëris in reſpiratione tranſitum ductumve animanti confert: deinde & vocis organum facile eſt praecipuum. quibus etiam uſibus univerſa ipſius congruit fabrica. Aërem enim per nares aut os attractum, ex faucibus recta in pulmonem ducit, hunc per univerſum pulmonis corpus ita numeroſa ipſius ſerie diſtribuens, ut pulmonis ſubſtantia illum promptè alteret, ac cordis muneribus aptum efficiat. dein aſpera arteria rurſus omnem aërem cordi inutilem unà cum fuliginoſis ipſius recrementis inter exſpirandum per os aut nares commodè, ita ut modò eſt locata, reddit. Ad quam ſanè functionem, hanc inſtar membranei meatus, qui facilè inanitus concidere, atque rurſus oppletus diſtendi poſſet, extrui conducebat. Quod enim niſi fuga vacui magnopere replendum eſt, ac rurſus compreſſionis duntaxat vi inaniendum, diſtendi comprimique aptum eſſe oportet. Quum itaque inſpirationem aërisve attractionem dilatati pulmonis beneficio fieri omnibus conceſſum ſit, pulmonisque dilatatio aliud nihil cenſeatur, quàm ſuorum vaſorum diſtentio, non quidem ſimpliciter omnium, ſed in primis aſperae arteriae propaginum: quumque exſpirationem fieri conſtet, quoties pulmo in ſe colligitur, concidit & arctatur, eaque ratione aërem in ſua cavitate (videlicet in aſperae arteriae ramis) contentum exprimit, propellitque, cuivis ratiocinari promptum eſt, aſperam arteriam, ut & diſtendi in inſpiratione & denuò comprimi in exſpiratione poſſet, debuiſſe fabrefieri. Verùm horum munium occaſione ſat erat hanc ex membranea quapiam nerveaque ſubſtantia, ut ventriculum, ſtomachum, aut arterias ipſas & venas conſtrui, neque eam illis quibus abundat cartilaginibus donari erat neceſſe. adeò ſanè ut nunc fruſtra, quòd ad aëris ratione vacui attractionem, & aſperae arteriae ex illo diſtentionem, & quòd ad aëris ob arctatam compreſſamque aſperam arteriam, exſpirationem attinet, vel aliquam cartilaginem rerum Opifex ipſi largitus videatur. tantum abeſt, quòd illi Opificis induſtriam oſtenderent, qui omnes aſperae arteriae ramos in pulmonis ſubſtantia diſtributos ex cartilaginibus perfectos circulos conſtituentibus fabricatos finxerunt, & aliam inibi aſperae arteriae quàm quà ſtomacho praetenditur conſtructionem enarrarunt: haud perpendentes, ſi aſpera arteria ita exſtrueretur, pulmonem neque diſtendi, neque laxari ita opportunè poſſe: aut ſaltem in longitudinem, vel brevitatem duntaxat, non autem in amplitudinem aſperae arteriae ramos proficere educive poſſe. Neque minus illi hallucinantur, qui arteriam hanc apertam patentemque, & non ſtomachi modo concidentem efformatam aſſerunt, quo aëris liberior eſſet ingreſſus & egreſſus: quandoquidem hi praeterquàm quòd laryngis arctationem dilatationemque ignorant, eò venere ruditatis, ut ipſos lateat, ſi aſpera arteria cum omnibus ſuis propaginibus ſemper aequè tenſa apertaque eſſet, pulmonem neque unquam conſtringendum aut dilatandum, nihilque vacui fuga in aſperam arteriam (ut quae prius non concidiſſet) attrahendum. Nam hoc vel ex follibus animadvertere debuerunt, quibus longè aliud artificium ad eam partem quae aërem reddit, quàm reliquae follium amplitudini adhibetur. Hanc enim artifices diſtendi comprimique promptam reddunt, ut oppleri inanirique poſſit: non autem ita canalem, quem rigidum faciunt, & viciſſim diſtendi comprimique ineptum. cujus naturae ſi totus follis eſſet, quis omnem ipſius uſum nos perdituros, ac inſtar lagenae vitreae follem futurum ignorat? Atque hujusmodi membraneae ſubſtantiae arteriam conſtituentis eſt ratio, quae hanc membraneam debuiſſe fieri commonſtrat. At cartilaginibus abundavit quoque, ut non modò reſpirationis, verùm & vocis quoque, uti diximus, organum fieret. Quemadmodum enim aſperam arteriam laevium arteriarum modò, reſpirationis nomine membraneam confici idoneum fuiſſet: ita quoque ad vocem ampla, rigida, duraque prorſus fiſtularum, tibiarum & cornuum ritu effingi debuerat. Quandoquidem ut vox fiat, ſymmetriam quandam & robur eſſe oportet, aëris & ſubſtantiae ab ipſo percuſſae. Hujuſmodi ſanè ſubſtantia eſt cartilago, ex qua univerſam arteriam ſolius ſoni gratia,

o 12 *fig. cap.* 21 *lib.* 2 *f.*

p 6 *muſc. tab.* L. & 2, 3, 4, 5 *fig. cap.* 21 *lib.* 2 M.

q *intuere fig. cap.* 21 *lib.* 2.

Glandes laryngis radici adnatae.

Muſculi laryngis.

Aſperae arteriae uſus, ipſiuſque conſtructionis ratio.

Situs ratio.

Aſperam arteriam membranea ſubſtantia oportuiſſe extrui.

Cur cartilago aſperae arteriae conſtitutionem ſubeat.

tia, tibiae modò extrui ſine ligamentis & membranis oportuiſſet. Verùm quum abſque inſpiratione ac exſpiratione vox fieri nullo oportuerit modo, illaeque compreſſione ac diſtentione neceſſariò indigeant, meritò laudabimus ſummi rerum Opificis ſolertiam, qui aſperam arteriam ſimul commodum reſpirationis & vocis organum molitus eſt. Imò tantam induſtriam in laryngis conſtructione oſtendit, ut illa nunc magis, nunc minus claudi poſſit, & ſpiritum ex noſtro arbitratu ad magnos ſaepe uſus retinere valeamus, & vocem nunc gravem, nunc levem, prout rimam illam (quae profectò vocis primarium eſt inſtrumentum) arctamus vel laxamus. Haec namque illa eſt, quam tibicinarum conjunctis arundinum fruſtulis comparavimus: ac illi etiam rimae reſpondet, quae fiſtulis illis ineſt, quas labris amplectimur. Congruit etiam uſu, quamvis non forma, cornuum & tubarum orificiis, quae ori illa inflantes accommodamus. Deinde & organorum quoque fiſtularum rimis, & illarum etiam fiſtularum foramini, quas transverſim inflamus, laryngis rima comparatur. At haec interim longè omnium ejuſmodi foraminum aut rimarum in quibus ſonus efficitur, artificium vincit. ut quae ita exſtructa ſit, ut modò minus, modò magis, uti paulo antè dicebatur, eam laxare, & varias voces, non autem unicam duntaxat edere valeamus: & tanta demum thoraci vis inditur, ut ex noſtro arbitratu nunc multum, nunc parum aëris ad ſolam reſpirationem, aut ut etiam ſimul voci, quam effingere lubet, aër inter exſpirandum ſufficiat, emittere queamus. Quàm verò fuerit neceſſum ſecundam laryngis cartilaginem perfectum efformare circulum, & arteriam aſperam hic ad laryngis radicem haud poſſe comprimi, animadvertes, ſi diligenter vocis generationem ex aëre ab ampla via in ſtrictam, & hinc rurſus in latam impetu deducto, fieri didiceris: atque ſimul q gargareonem vocis plectrum & palatum inſtar rotundi amplique ſpatii conſtructum, & cavitatem ſuper id in narium r foraminibus apparentem, & utriuſque lateris s quarti maxillae ſuperioris oſſis cavernas, ac dentes pariter & linguam, & labra rimatus fueris: ac demum muſica artificum inſtrumenta, illarumque partium uſum his Naturae operibus diligenter contuleris. Neque hic in nominum diſceptationem incidere viſum eſt, rixoſe certando de rimae hujus & laryngis operculi nomine, quod falſò vocis proprium, praecipuumque organum plerique recenſent: quandoquidem hoc nihil voci, niſi fortaſſis ad illius aliquam modulationem accommodat, cibi interim & potus tranſglutientibus, in laryngem caſum (uti primo explicuimus libro) prohibens. Imò praeterquam quòd ſenſu id ad vocem nihil facere ex vera ſectione perſpectum habemus, ratione id aliis cognitum eſſe oportuerat. Nullus enim unquam, quo operculum id ageretur, muſculus, ab aliis deſcriptus eſt: neque etiam ullis movetur, quàm iis t quos ab oſſe υ referente in ipſum inſeri commemoravimus, quum interim reliqui laryngis muſculi ad unum omnes rimae illi dilatandae vel arctandae ſubſerviant. Uti etiam ejus gratia omnem laryngis cartilaginum fabricam exſtructam eſſe, non ſine maxima voluptate cognoſces, ſi aliquo ſaltem Naturae operum cognoſcendi ſtudio ardens, vel bruti alicujus laryngem in manus ſumpſeris, artificumque in muſicis inſtrumentis expenderis induſtriam, Naturae opera proximè ſectantem. Reliquarum etiam aſperae arteriae cartilaginum in ipſius caudice ſitum non eſſe vulgarem, hinc ſanè conſtat, quòd craſſior mediaque ipſarum pars in anteriore ſede injuriis magis, quàm poſterior, occurrente ſpectetur: quodque cartilagines ubi à perfecti circuli figura in caudice arteriae neceſſariò propter inſpirationem deficiunt, opportunè ſtomachum reſpiciunt, quò minus illum comprimant, minuſque ipſius in ciborum aſſumptione diſtentionem praepediant. Tunicas etiam aſperae arteriae Natura non oſcitanter exſtruxit. externa enim cartilagines inſtar involucri munit, ipſiuſque interventu arteria vicinis partibus colligata firmataque ſecuriùs deorſum prorepit. Interna verò non ſolum cartilagines firmius connexura, ſed eaſdem quoque ſuccinctura, & à gravioribus injuriis munitura, craſſior externa evaſit. Saepe enim aliquid pituitae inutilis à capite per arteriam defluit, necnon potus aliquid & cibi inter deglutiendum in illam illabitur. Praeterea acris quaedam qualitas, vel fumi, vel cineris, vel carbonum, vel alterius cujuſdam facultatis medicamentoſae, etiam inter reſpirandum attrahitur. Adde, pus tuſſi exſpectorandum quandoque eſſe malignum & erodens: dein alius quis humor, utpote flava bilis, ac atra, aut pituita ſalſa intus putredinem experta, per aſperam arteriam interdum efferri debet: à quibus omnibus obducta cartilaginibus tunica, ne illae radantur, & roſionem alterationemque ab his non ſine gravi ipſarum vitio ſentiant, praecavet. Atque ut larynx ejuſmodi noxiis (nimirum ori vicinior) magis ſubjicitur: ita quoque & tunicam hanc paulo craſſiorem obtinet, quàm extremi arteriae ſurculi, in quibus tunica tenuior evaſit, ne plus aequo pulmonis ſubſtantiae aërem cordi temperantis vim obtunderet, & aëris in u venalis arteriae germina aſſumptionem, & rurſus cordis fuliginoſorum in aſperae ramos attractionem prohiberet. Caeterùm pinguedo inter tunicam hanc & cartilagines in larynge potiſſimùm repoſita, ipſaque etiam tunica hîc pinguior ſimul cum viſcido, quo undique oblinitur, humore, ad facilem aëris ductum conferre videntur: atque etiam ne in magnis clamoribus, multiſque motibus exſiccetur, voxque deficiat, plurimum accommodare. Huc quoque faciunt aſperae arteriae ad laryngis radicem utrinque appoſitae glandes. humore ſiquidem meatum imbuunt, non fluido quidem, ſed viſcido & pingui, quemadmodum & ipſae craſſiores ſpiſſioreſque caeteris humorem

Laryngis rimae uſus.

Vocis generatio.

Laryngis operculi uſus.

Cartilaginum coordinationis ratio.

Aſperae arteriae tunicas aptè exſtructas eſſe.

Pinguedinis & glandularum laryngis ratio.

q 6 *muſc. tab.* E.

r 2 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 *n, o.*

s 1, 2 *fig. cap.* 9 *lib.* 1 Γ.

t 2, 3, 4 *fig.* & 21 *lib.* 2 K.

u 2 *fig. cap.* 15 *lib.* 3.

rem procreantibus glandulis ſunt. Quantus verò ejuſce humoris ad vocem uſus ſit, indies fiſtulas humectante oleo inungi videntes docemur. Neque profectò ejuſmodi humore procreando illae tantum quas diximus glandes ſufficiunt, verùm & aliae laryngi accumbunt, quarum hiſtoriam privato Capite ſubjiciemus: ſimulatque hic inſuper admonuerimus, humorem illum à glandulis continuò paratum, ad mutuam quoque illam laryngis & ſtomachi elevationem & detractionem, quae in deglutientibus & reſpirantibus accidit, haud mediocriter ex uſu eſſe: perinde ac miris modis illi etiam opitulatur interioris aſperae arteriae, cum interiori tunica ſtomachi nexus & continuitas. Ejus enim propemodum beneficio, quum ſtomachus cibum aut potum transglutit, ac trahendo ſeipſum quaſi deorſum vellit, larynx pulchrè aſſurgit, & veluti in oris cavitatem ducta, poſteriori ſua ſede ſolida, & non ut reliqua poſterior aſperae arteriae pars membranea, accedens, illud ſtomachi munus haud impedit. quemadmodum etiam inſpirantibus, arteriaque aſpera veluti attractionem moliente, larynx deorſum fertur, fauciumque anguſtia, quo minus ipſius rima commodè aperiri queat, non obſiſtit. Unde etiam larynx (quae exſpirantibus vocemque modulantibus ſurſum fertur) tanto magis ex faucibus verſus jugulum deſcendit, quo majorem ipſius rimae dilatationem molimur: huc ſanè opem ferentibus x muſculis, qui à pectoris oſſe pronati primam laryngis cartilaginem in ea functione deorſum protrahunt.

Laryngis & ſtomachi mutui adſcenſus & deſcenſus ratio.

x 5 *muſc. tab.* P. & 1, 2 *fig. cap.* 21 *lib.* 2 G.

CAPUT V.

DE FAVCIVM GLANDVLIS.

Triplex glandium genus in faucibus repoſitum, variis ſpectatur figuris. Ac primum quidem genus ſexta muſculorum tabula L inſignitur: & in ſecunda figura, tertia, quarta, quinta Capitis vigeſimiprimi, libri ſecundi M. Secundum verò genus ſexta quoque muſculorum tabula F indicatur, & decimaquarta quinti libri figura E, E. Tertium autem in prima muſculorum tabula A notatur: & in quarta, inter G, Q, Z conſiſtit.

Quoniam nonnullarum a glandium aſperam arteriam humectantium paulo antè mentio incidit, b aliaeque ejuſdem functionis gratia creatae illis accumbunt, non inopportunè eas quoque hîc ſimul, de nominibus interim haudquaquam anxiè diſceptaturi, proſequemur. Non minus enim modò, quàm aliàs, ingenti nominum pelago fluctuamus: ex quo ut emergamus, fauces nobis citra omnem contentionem vocari liceat velim, univerſum ſpatium ab c inferiori maxilla intus circumſcriptum: illud dico, quod in profunditate ab interna menti ſede ad cervicis uſque vertebrarum corpora pertingit: in latitudine verò, quicquid inter dextram inferioris maxillae partem & ſiniſtram habetur. Hoc enim φάρυγγα veteribus Graecis vocatum arbitror: quo nomine & laryngem, tanquam hujus ſpatii digniſſimam partem, aliquando donarunt: Suidae diſtinctionem parum obſervantes, qua maſculini generis vocem laryngi accommodat, foeminini verò faucibus. Eundem locum & ἰσθμὸν ab anguſtia nuncupaſſe videntur, quòd nulla in univerſo corpore ſit regio aequè anguſta, & tot interim organis infarta. Hac enim ſede narium d foramina in os deſcendunt, e & hic reponuntur larynx univerſa, f ſtomachi initium, linguae g radix cum oſſe υ imaginem exprimente, ac numeroſis illarum partium muſculis: praeterea & muſculi maxillam moventes, tum h qui ab oſſis cuneum imitantis i proceſſibus inſtar alarum efformatis originem ſumunt, tum k qui nonnihil hujus etiam anguſtiae cauſa in medio excarnes facti inferiorem maxillam deorſum vellunt. Adde praeter tertii, ſexti, ſeptimi parium cerebri nervorum l propagines, m venas jugulares, & n arterias ſoporales, & quas nunc lubens enarrarem glandulas hîc contineri. Eſt autem harum genus triplex: ac o unum quidem, quod juxta laryngis radicem aſperae arteriae lateribus adnatum, in praecedenti Capite recenſuimus. p Secundum verò elatius laryngi apponitur: quippe in ſpatio quod nobis hiantibus medium inter narium foramina & laryngem apparet, utrinque in lateribus una reponitur glandula utcunque inſignis, & glandi forma perquàmſimilis. Oblonga enim eſt haec glandula, ac ſecundùm longitudinem ſurſum ac deorſum exporrigitur, communi oris tunica, ſed ea hic quàm alibi tenuiore fungoſioreque veſtita. Subſtantia conſtat aliis ferè glandibus ſimili, at impenſius rariore, in hocque propria, ut ſalivam procreet, ac aſperam arteriam & ſtomachum quoque cum tota oris amplitudine humectet. unde etiam apud Hippocratem quarto de Morbis vulgaribus libro, glandulae iſtae ſpongiarum nomen obtinuerunt. Vocantur autem inſuper Graecis παρίσθμια, fortaſſis non tam quòd his anguſtiis contineantur, ac quòd q gargareonis latera reſpiciant. Si enim hiantis oris cavitatem intuearis, atque foramina narium & gargareonem obſerves, quid aliud hîc foramina quàm duo velut maria, ipſe autem gargareo inſtar anguſtae terrae inter illa deductae appare-

Fauces.

ἰσθμός.

Triplex in faucibus glandium genus. Primum. Secundum.

παρίσθμια

a 6 *muſc. tab.* L.
b 6 *muſc. tab.* F. & 1 *muſc. tab.* A.
c 1 *fig. ultimarum lib.* 1 *à* G *ad* I, *aut quod complectitur in effracta maxilla ſexta tab. muſc.*
d *Poſt* E 6 *muſc. tab.*
e *figurae cap.* 21 *lib.* 2.
f 2, 3, 5 *fig. cap.* 21 *libri* 2 H.
g 5 *muſc. tab.* L, M.
h 6 *tab.* D.
i 3, 4, 5 *fig. cap.* 6 *lib.* 1 P.
k 5 *tab.* H, I.
l 2 *fig. cap.* 2 *lib.* 4 T, Y, ε, ς, η, ν, π.
m *fig. cap.* 6 *lib.* 3 S.
n *fig. cap.* 12 *lib.* 3 X *ab* a. *aut ſpecta ultimam fig. lib.* 3.
o 6 *muſc. tab.* L.
p 6 *muſc. tab.* F.
q 6 *muſc. tab.* E.

parebunt: adeò ut nihil obſtiterit, gargareonem ἰσθμὸν aliquando à Veteribus, qui pueros in cadaverum ſectionibus exercebant, nuncupatum fuiſſe arbitrari. Aliàs enim ſi ad loci anguſtiam, inſtrumentorumque hac in ſede frequentiam, animum duntaxat adhibuerimus, glandes aſperae arteriae adnatae, quum in majoribus anguſtiis, quàm ſecundùm hoc glandium genus reponantur, παρίσθμια vocitandae forent. verùm quum illas ab Anatomes profeſſoribus deſcriptas fuiſſe, hactenus non obſervaverim, magis ſecundum genus (quod etiam nimis quàm oſcitanter alii enarrarunt) ita appellandum duxerim. Caeterùm ſecundum hoc glandularum genus amygdalis quoque aſſimilatum, Graeci etiam ἀντιάδας, ab oppoſito ſibi invicem forſan ſitu nuncupaverunt, quam vocem interpretes tonſillas & amygdalas vertunt. *ἀντιάδες.* Quamvis haec poſteriora nomina [r] tertio glandoſo hujus ſedis generi quidam attribuiſſe videantur, ignorantes interim cum primo genere ſecundum. *[r] 1 muſc. tab. A. 4 tab. inter G, Z, Q.* Non tamen hic praetereundum eſt, Graecos, quum tumores praeter naturam enarrant, glandularum quae in faucium initio ſibi opponuntur, ac ſecundum glandularum genus conſtituunt, inflammationes ἀντιάδας nuncupaſſe, & παρίσθμια inflammationem glandularum, quae in faucibus ſunt: non adjicientes, quaenam illae cenſeantur. Porrò tertium genus, [s] inguinum & axillarum glandibus reſpondet. *Tertium in faucibus poſitarum glandium genus.* *[s] 1 muſc. tab. L.* numeroſum enim ſub aurium radicibus & univerſo ſpatio inferiori maxilla circumſcripto continetur, ac cavitates omnes exactè implet, vaſorumque diductibus diſtributionibusve praeficitur, has partes quoque ſua humectandi vi imbuens. Hoc glandularum genus nullo peculiari donatum eſt nomine: vulgus tamen hîc in iis quibus veſcimur animalibus, & potiſſimùm in ſylveſtribus porcis, ut & reliquas glandulas, in deliciis has quoque habet, ac Animellas ſeu Lacticinia (perinde ac [t] glandium in jugulo repoſitum) nuncupat. *[t] 2 fig. F.* Num verò & iſtas quoque Graeci παρίσθμια appellaverint, ſciremus ſanè, niſi temporum injuria Marini viginti de Conſectionibus libri, cum Graecorum omnium qui quicquam in Anatome dignum praeſtiterunt operibus, maxima ex parte intercidiſſent. quartus enim Marini liber inter caetera glandulas tractabat. Utcunque verò ſit, hoc tertium in faucibus glandularum genus non minus quàm caetera duo ob varios quibus implicatur affectus, & ſcrophulas praecipuè, perpendendum venit: hocque in primis tempore, quando non id ſolum genus, verùm & alia duo ſimul cum palato & gargareone Gallicus morbus miſerè exercet.

CAPUT VI.

DE GARGAREONE.

In hiante ore gargareonem citra diſſectionem videre eſt, quamquam in ſexta muſculorum tabula E inſigniatur, in ſeptima verò A.

Gargareonis nomina.

Iſta quoque corporis particula pluribus donatur nominibus. gargar enim, gurgulio, gargareon, ſibilus ac tintinabulum à voce ac ſonitu nuncupatur. Quia verò inſtar uvae ſuperiùs anguſta, inferiùs verò globi inſtar rotunda aliquando, dum inflammatione corripitur, propendet, Uva, ſeu σταφυλὴ appellatur. Deinde quòd caudae muris, aut columnae modo extenſa interdum ex humorum affluxu particula haec producitur, ut & affectus ille, κίων ac columnella dicitur. Porrò quoniam ſecundùm naturam ſe habens, ſuperiùs latior, inferiùs autem ſtrictior viſitur, fundibulum aliqui eam vocaverunt. at nomina ſonitus occaſione ipſi indita, a multis toti laryngi, ab aliquibus verò Laryngis [a] tantum operculo, etiam accommodantur. *[a] 2, 3, 4, 5, 6 fig. cap. 21 lib. 2 L.* Caeterùm gargareonis (ita enim particula iſta in noſtris ſcholis frequentius appellatur) ſitus, forma, color, ac omnia ferè huc pertinentia, non minus quàm externa unguium ſuperficies evadent conſpicua, ſi alicujus hiantis os inſpicere non piguerit. Unde etiam horum enarrationi prolixiùs quoque haud immorandum eſt. *Gargareonis ſitus, forma, ſubſtantia.* Oblonga enim tunc ſpectantibus occurrit particula fungoſa & carnea à palati fine, ubi narium foramina fauces ſpectant, in oris amplitudinem propendens, ſuperiùs ubi palato continuatur latior, inferiùs pyramidis inverſae inſtar acutior. Venulas quaſdam ex vaſis palati tunicam adeuntibus in ipſius medio aſſumit: nervis autem non admodum participat. *Uſus.* Porrò gargareonis primarium uſum vocis modulationem eſſe, ac illum homini ad ſermonem plurimum opitulari, argumento ſunt, qui hunc praeſectum aliaſve deroſum habent: dein quòd ſoli homines, aviumque quaedam tantum genera hoc donari videntur. adeò ſanè, ut non immeritò velut quoddam vocis plectrum, ita ad cavum palatum pendens cenſeatur. Secundariò autem ad aëris attractionem, ne ſcilicet nimium frigidus in pulmonem feratur, aliquid & homini accommodare creditur, quum his quibus gargareo praeſectus eſt, frigidus aër impenſius quàm caeteris noxius eſſe obſervetur. Sic quoque & ad aëris expurgationem nonnihil conducit. nam pulverem ſibi applicat, qui alioquin in laryngem ſimul cum aëre erat aſſumendus. At hic uſus, quum caetera animalia ad terram

magis

magis quàm homo ſpirantia gargareone deſtituantur, parvi pendendus videtur. Quamobrem verò nonnulli gargareonem excrementorum à cerebro in os deſcendentium quoddam receptaculum eſſe tradiderint, non ſatis aſſequor, quum gargareon nullam, qua aptè aliquid ſuſcipiat, cavitatem nanciſcatur: imò quoties humore imbuitur, laxatus muris caudae forma propendet, aut alio quopiam ſibi graviſſimo vitio, dum fluxionem ſuſcipit, conflictatur At nunc tempeſtivum erit, pulmonis in quem aër per aſperam arteriam ducitur, conſtructionem aggredi.

CAPUT VII.

DE PVLMONE.

Pulmonem oſtendit major praeſentis libri figurarum pars, prima videlicet ad characteres R, S, T, V. Secunda ad N, O, P, Q. Tertia ad L, M, N, O. Quarta ad M, N, O, P. Quinta ad i, k, l, m. Duodecima ad E, F, G, H. Decimatertia ad B, C, D, E. Vaſa autem pulmonem implicantia partim exprimuntur prima figura Capitis trigeſimi octavi libri primi, partim duabus figuris Capitis decimi quinti libri tertii.

Situm pulmonis a duae inſigniores thoracis indicant cavitates: in utraque enim cavitate, inter coſtas & alteram thoracem interſepientium b membranarum conſpicua, pulmo locatur, perinde ac cavitates illae, geminus. Hujus namque pars dextram cavitatem occupans, illi quae in ſiniſtra ſpectatur, propriae pulmonis ſubſtantiae interventu neque continua, neque etiam contigua eſt: quum ſcilicet ambae interſepientium membranarum medio invicem dirimantur, & c vaſorum ex uno caudice in dextram ac ſiniſtram pulmonis partes digeſtorum duntaxat beneficio, invicem ſint commiſſae. Ac dextra quidem pulmonis pars dextram thoracis cavitatem, ſiniſtra autem laevam ita implent, ut nihil prorſus in univerſa thoracis amplitudine, pulmonis ſubſtantia non oppletum ſe offerat, praeter univerſam regionem quam interſepientes membranas d in ſe complecti, ac in ipſorum medio conſtituere diximus. Verùm ut mediae hujus regionis ſedem, quae ſupra e nervoſam ſepti transverſi partem conſiſtit, longè aliam in hominibus, f quàm ſimiis & canibus occurrere novimus: ita quoque hîc varia pulmonis obſervatur ratio. Homini namque in tota ea regione nulla reponitur pulmonis portio, in canibus verò & ſimiis caeteriſque quadrupedibus longiorem homine thoracem ſibi vendicantibus, ob idque etiam inter ſeptum & involucri cordis mucronem notatu dignam amplitudinem cavitatemque in membranarum thoracem interſepientium medio demonſtrantibus, pulmonis pars in ea amplitudine ſeſe offert, quae cavam venam hàc procedente peropportunè ſuffulcit & complectitur. Haec enim pulmonis pars, praecipua ſua portione venae illi ſubſternitur, & ſinum inſuper venae convexo admodum continuè reſpondentem, ſibi inſculptum gerit, quo manus ferè modo, venam continet, ac veluti tutò deducit: ſuae alioquin qua collocatur liberae amplitudinis formam perinde exprimens, ac dextra & ſiniſtra pulmonis partes, ſuas quibus continentur ſedes examuſſim referunt. Pulmo namque nulla peculiari indigebat forma, ſed pro accumbentium corporum effigie, ut & jecur ipſum, efformatur, prorſus ſuarum quibus continetur cavitatum imaginem haud ſecus aſſumens, quàm ſi quis argilla his cavitatibus impreſſa, pulmonem conſtruxiſſet. Ubicunque enim cavitatum ſedes concavae ſunt, inibi pulmo gibboſus evaſit: ubi autem gibbae extuberanteſque viſuntur, pulmo etiam cavus redditur. Quapropter etiam fit, dextram pulmonis partem ſiniſtra junctam, bubuli, aut cervini, aut alterius biſulci animalis calcibus, unguibuſve ſimul commiſſis, rara quadam ſimilitudine correſpondere, aut alteram pulmonis partem unius unguis ſpeciem referre. Tota enim g poſterior pulmonis ſedes, lateraque, anteriori unguium regioni, ac lateribus adamuſſim conveniunt. Quemadmodum enim ungues anteriori parte linea impreſſioneque invicem dirimuntur: ita quoque & poſterior pulmonis ſedes huic lineae ſimilem omnino impreſſionem, prominentium in thoracis cavitatem vertebrarum corporum occaſione, obtinet. Et ut impreſſio haec, ſecundùm unguium longitudinem gibbumque modicè obliquatur: ita quoque & pulmonis hac ſede impreſſio ſecundùm dorſi in exteriora incurvationem ducitur. Rurſus ut ungues anteriore parte magis quàm poſteriore, contigui videntur: ita & pulmo ipſe, eo quòd interſepientes membranae ab invicem multo minus ubi dorſo committuntur diſtant, quàm ubi pectoris oſſi proximae ſunt. Deinde reliqua pulmonis poſterior pars & latera, propter thoracis coſtarum inflexus, ut & ungues ipſi, gibba cernuntur. Porrò unguium parti quae terrae innititur, pulmonis h regio ſeptum transverſum ſpectans, exactiſſimè congruit. Haec enim, quemadmodum & illa, ſubcava viſitur, propter i gibboſam ſepti hac in ſede imaginem. Caeterùm

Situs pulmonis.

Numerus.

Pulmonis forma.

a *Una ad dextrum latus* G, G. *altera ad ſiniſtrum latus* I, I 2 *fig.*

b *eadem fig. & iidem characteres.*

c 12 *fig.* B, C, D.

d *Inter* G, G *&* I, I *fig.* 2.

e 7 *muſc. tab.* *k, l, m, n.*

f *Quae cani ſunt peculiaria, ex ipſius petes diſſectione.*

g 13 *fig. quam immiſſam finges 8 muſcul. tabulae thoraci.*

h 12 *fig.* G, H.

i 1 *fig.* I, I.

terùm pulmonis [k] regio pectoris os reſpiciens, ipſiusve anterior pars, adamuſſim refert poſteriorem unguium ſedem univerſam, quae terram non contingit. Ut enim illa utrinque orbicularis eſt, & amplo interſtitio dehiſcit, ita etiam haec pulmonis regio: quae tanto poſteriore etiam ſede brevior eſt, quanto poſterior unguium regio terram non contingens, longitudine ab anteriore vincitur. Caeterùm alia adhuc impreſſio hactenus non commemorata pulmoni illic accidit, [m] quà is lateribus interſepientium membranarum accumbit. Harum namque latera quum cor inibi contineatur, utrinque extuberant, [n] gibbumque efficiunt, cui proportionatum ſinum pulmo ſibi vendicat, illi correſpondentem, quem inter ungues illic cernimus, ubi duriores pili in ipſarum medio occurrunt. Atque haec de humano pulmone ſubaudita velim, eoque non flaccido, ſed ut ſecundùm naturam thoracem implet, diſtento. [o] Aliàs enim quum concidit, atque in lobos ſeu fibras inſigniter diſtinctus viſitur, elegans haec propriaque pulmonis forma deperditur. [p] Utraeque enim pulmonis partes in duos diſtinguuntur lobos, membraneis fibris in hominibus invicem haerentes, neque ita inter reſecandum ſeparatu, ac in cane, promptos. Hoc loborum interſtitium obliqua perficitur linea, è regione propemodum quartae thoracis vertebrae incipiente, & obliquè deorſum in priora, quaſi ad pectoris oſſis mucronem protenſa: ſic ut humilior lobus ſuperiore exiſtat longior. Neque etiam perpetuò in duos ſolum lobos pulmonis partes ſecantur, verùm aliquando in tres, interdum in nullos, aut duos ita invicem nexos, ut ſectionis potius nota, quàm revera diſtinctio in quibuſdam hominibus videatur. [q] Lobum autem qui in canibus ſimiiſque cavae venae caudicem ſuffulcit, uti jam antea dixi, nunquam in homine obſervavi, & hunc illo deſtitui certo certius ſcio. Quamvis interim Galeni locus in ſeptimo de Adminiſtrandis diſſectionibus, mihi memoria non exciderit, quo inquit: quintum hunc pulmonis lobum eos non latêre, qui rectè ſectionem adminiſtrant: innuens, Herophilo & Marino ejuſmodi lobum fuiſſe incognitum, uti ſanè fuit, quum illi hominum cadavera, non autem cum ipſo ſimiarum ac canum duntaxat aggrederentur, in quibus praeſenti lobo nihil eſt manifeſtiùs: quemadmodum hominem ſecanti pulchrè etiam conſtat illum deeſſe, tum quòd id ſenſus indicet, tum quòd [r] vena ſeptum permeans ſimul cordis penetret [s] involucrum, neque aliquod prorſus ſit intervallum ductus cavae inter ſeptum & involucrum, quale in canibus longiſſimum viſitur: unde etiam in illo, vena cava meritò hoc quinto lobo tanquam à manu quapiam ſuffulciri amplectique debuit. Pulmo externa ſuperficie laevis undique eſt, & veluti humore lento madidus. attamen in pleriſque hominibus non infrequenter haec ſuperficies aſpera earum membranarum modò conſpicitur, quae invicem connaſcuntur: quandoquidem in illis jam dextra pulmonis pars, jam ſiniſtra, jam utraque etiam pertinaciſſimè thoracis lateribus fibroſarum nexuum interventu colligatur, adeò ut id hominibus quodammodo peculiare eſſe videatur, ut & fuſcus quidam, non autem candente rubore rubeus color, & quaedam inſtar nubium oblineatio, ac in colore inaequalitas, in hominum pulmonibus conſpiciuntur: non quidem in laqueo ſuffocatis ſolum, aut aliquamdiu mortuis, verùm & in illis quibus adhuc viventibus cor exſecatur: quamvis tamen ſenſim mortuis pulmones intenſius nigricent, concidantque. In aliis itaque animalibus non niſi perquàm raro, pulmo ulli thoracis parti membranearum fibrarum medio haeret: connexus autem qui vaſorum fit beneficio, illis perinde ac hominibus cenſetur communis. [t] Aſpera enim arteria dorſo colligata, & in pulmonem profecta, omnibus animalibus eum aequè dorſo alligat, & [u] vena quoque arterialis & [x] arteria venalis ſimiliter illum cordi connectunt. Pulmonis ſubſtantia, caro eſt mollis, fungoſa, rara, levis, aërea, ac velut ex ſpumoſo ſanguine ſpumave ſanguinea concreta, multiſque vaſorum germinibus ſcatens. Vaſa ſunt tria. ac primum quidem eſt [y] aſpera arteria, quam juxta quartae thoracis vertebrae corpus in duos truncos diduci innuimus, quorum dexter in dextram pulmonis partem, ut ſiniſter in ſiniſtram, exporrigitur, & primùm in duos ramos ſectus, ac his rurſus in plures, hiſque rurſus in alios diviſis, multiplici ſobole pulmonem intertexit. Secundum vas venalis eſt [z] arteria, tertium autem [a] vena arterialis, quarum in tertio libro cum reliquis venis ac arteriis neceſſariò meminimus. Adeò ut de illis hîc nihil planè amplius, donec ad cordis conſtructionem devenerimus, repetendum ſit. Haec vaſa ſimiliter ac aſpera arteria in pulmonem ea digeruntur ſerie, ut arterialis venae rami, aſperae arteriae propaginum poſteriori ſedi attendantur, venalis verò arteriae ſoboles anteriori. Atque haec vaſorum digeſtio undecunque ad externam uſque pulmonis ſuperficiem adamuſſim ſervatur, non ſitu modò ſemper ſibi ſimilis, verùm & magnitudine etiam. Ut enim multo major eſt arteriae aſperae truncus pulmoni inſertus, venae arterialis & venalis arteriae primis in pulmonem implantationibus: ita quoque univerſo per pulmonem progreſſu, totaque ramorum ſerie, ſoboles aſperae arteriae ampliores, patentioreſque venarum & arteriarum ſurculis exiſtunt. Huic innumero vaſorum implexui, ea quam diximus pulmonis caro intertexitur, atque omnes vaſorum amplectens ſurculos pulmonem efformat: quemadmodum propria jecoris ſubſtantia, cum frequenti venarum ſobole jecur conſtituit. Inſuper univerſum pulmonis corpus non aliter ac jecoris, tenui quadam membraneaque obducitur tunica, principium ab illis vaſorum involucris ducens, quae aſperae arteriae aliiſque duobus pulmonis vaſis ab interſepientibus thoracem

In quot lobos fibraſve pulmo dividatur.

In homine nullum pulmonis lobum cavae caudicem ſuffulcire.

Qualis pulmonis ſuperficies. Pulmonis connexus.

Pulmonis ſubſtantia. Vaſa.

Pulmonis tunica.

k 2 *fig.* N, O, P, Q.
m 1 *fig.* T, V.
n 1 *fig.* L. 2 *fig.* M, M.
o *Ut in 3 & 5 figuris.*
p *Singulis lobis ſingulos adhibui characteres, in iis figuris quibus pulmo ſe offert.*
q *Pete hunc ex alicujus quadrupedis pulmone.*
r 5 *fig.* D. 6 *fig.* N.
s 4 *fig.* B, B.
t 6 *fig.* Y. 12 *fig.* A.
u 6 *fig.* I. 12 *fig.* C.
x 6 *fig.* G. 12 *fig.* D.
y 1 *fig. cap.* 38 *lib.* 1. 12 *fig.* B.
z 2 *fig. cap.* 15 *lib.* 3. 12 *figura* D.
a 1 *fig. cap.* 15 *lib.* 3. 12 *fig.* C.

racem membranis, ſeu ea quae coſtas ſuccingit, offeruntur. Quum primùm enim haec vaſa in pulmonis ducuntur ſubſtantiam, ea tunicula à propriis vaſorum tunicis abſcedens, in pulmonis tegmentum degenerat: cui [b] nervuli à ſexti paris nervis recurrentes nervos conſtituentibus, & poſtmodum in ventriculi ſuperius orificium diffuſis communicantur. Nulli autem, aut perquàm graciles in pulmonis ſubſtantiam ſenſu non admodum indigentem diſſeminantur. Pulmo enim in hoc praecipuè factus eſt, ut aërem cordi (quo potiſſimùm ad naturalis caloris non qualitatem ſolùm, ſed ſanè & ſubſtantiam indiguit) praepararet, ac demum cor, viſcus aliquod ſibi appoſitum haberet, ex quo aërem ſuis functionibus aptum ſemper allicere poſſet: & ne quemvis ſtatim nos ambientem, eundemque aliter non immutatum aſſumere cogeretur, praecipuè quum Natura non ſolùm cordis occaſione quamplurima animalia reſpirare voluerit, verùm & vocis quoque gratia, ad commodam animalis vitam haud mediocriter neceſſariae. Quod enim à pulmone inter exſpirandum redditur, vocis optima cenſetur materia. Unde etiam maximè rerum Opifex univerſa reſpirationis organa in eum modum exſtruxit, ut noſtro arbitratu aërem attrahamus, eumque rurſus nunc validè, nunc remiſsè variaque copia expellamus, quum interim continuus indefeſſusque cordis motus ex noſtra voluntate neutiquam pendeat. Quandoquidem verò haec quoque alibi, ac potiſſimùm in thoracis muſculorum hiſtoria, neceſſariò latius perſecuti ſumus, ad pulmonis conſtructionis rationem nunc ſermo accommodandus venit. Pulmo itaque inſtar promptuarii cujuſdam in aſperae arteriae ramos aërem aſſumit, ut deinde cor per arteriae venalis propagines ex aſperae ramis, adeoque peculiari pulmonis ſubſtantia, illum ſibi alliciat: & rurſus quod cordi inutile eſt, per exſpirationem à pulmone reddatur. Quis igitur aſperae arteriae ſit uſus, neminem latet, quemadmodum neque venalis etiam arteriae officium multis eſt incognitum: ſi quidem id praecipuum ſit, ut aërem cordi aptum in ſe pelliceat, hujuſque interventu cor eundem in ſiniſtrum ipſius ventriculum attrahat. Arterialis vena in hoc maximè facta creditur, ut pulmoni aptum ſuae ſubſtantiae alimentum ex dextro cordis ventriculo exporrigat, quod leve, aëreum, ſpumoſumque eſſe oportuit, ſi modò pulmo facile comprimi colligique, & rurſus diſtendi, ſequaxque eſſe debuit. Ad quam functionem, venalis quoque arteria pulmoni putatur eſſe utilis. nam & haec illi ſanguinem ſuo nutrimento aptiſſimum defert: quo pulmo tum propter ipſius mollitiem, tum propter continuum motum, tum propter caloris copiam, quam ex cordis vicinia adipiſcitur, plurimo prae caeteris corporis partibus indiguit. Quòd autem pulmonis tunica ipſius ſubſtantiae, quae forſitan non vulgarem, & quam modis omnibus à medicis graviter expendi inquirique optaverim, alterandi aëris vim poſſidet, ramorumque implexus firmat, involucri vice ſit, cuivis perſpectum reor. Sic quoque hanc juſtiſſimè tenuem mollemque, ut promptè cum pulmone concideret, facileque dilataretur, factam eſſe, neminem decet ambigere.

b 2 *fig. cap.* 2 *lib.* 4 *q.* & *hic fig.* 6 *e.*

Nervi.

Pulmonis uſus, & conſtructionis ipſius ratio.

CAPUT VIII.

DE CORDIS INVOLVCRO.

Hoc involucrum membranis thoracis amplitudinem interſepientibus liberum, nullaque ex parte diſſectum, tertia oſtenditur figura, ad characteres B, C, D, E, F, G: uti apertum ſpectatur in quarta figura ad A, B, B. Dein ipſius quoque portio in ultima tertii libri figura ad B occurrit.

Membranam univerſum cor cum ſuis auriculis & vaſorum initiis inſtar arculae cujuſdam aut thecae [a] involventem, in medio thoracem [b] interſepientium membranarum collocari antea diximus. Verùm in praeſentia hujus involucri ſitum paulo altiùs repetituri, ejus effigiem pineae nucis formae quàm ſimillimam eſſe dicemus. Quemadmodum enim ex orbiculari & non penitus depreſſa baſi, pinea nux in obtuſum, neque impenſe prominentem conum mucronemve deſinit, omnique ex parte orbicularis quodammodo ſecundum latitudinem viſitur: ſic quoque & cordis involucrum orbicularem baſim, & obtuſum mucronem obtinet, pineamque nucem proximè refert. Caeterùm involucri baſis haud continua eſt, ſed ut minimum quinque foraminibus pervia: ac primum quidem [c] cavae venae iter praebet. quà haec ſeptum [d] perforat. ſecundum autem illud eſt, quo eadem vena [e] ſurſum à cordis baſi jugulum petit. tertium porrò foramen [f] venam arterialem tranſmittit. quartum verò [g] magnae paratur arteriae, & quintum [h] arteriae venali viam offert. Atque id quodammodo duplex eſt, quòd arteria venalis priuſquam ex involucro labitur, in duos truncos diſcinditur, bina in involucro foramina perpetuò ferè adeptos: quamquam & venae etiam arteriali duobus quodammodo locis iter praebeatur. His vaſis praeſens involucrum validiſſimè [i] obnaſcitur, quodammodo ab ipſis principium ducens. videtur namque

a *Ut occurrit in* 4 *fig. ad* A, B, B
b 2 *fig.* G, G, I, I.
c 5 *fig.* D, F.
d 7 *muſc. tab. r.*
e 4 *fig.* F.
f 6 *fig.* I.
g 6 *fig.* O.
h 6 *fig.* G.
i 3 *fig.* B.

Forma involucri cordis.

Quibus vaſis involucrum cordis viam praebeat.

Cordis involucri initium.

que tertia arteriae magnae & venae arterialis tunica, & ſecunda venae cavae & venalis arteriae, cordis involucri principium ſtatuere. Vaſa etenim medio inter cor & ubi involucrum ipſis committitur ſpatio, ejuſmodi adſcititiis ſuis tunicis penitus deſtituuntur, notatuque dignum intervallum inter cordis baſim & involucri ad illa vaſa coalitum exiſtit: & involucrum non magis cordis baſim, quàm mucronem aut latera illius contingit. quod Galenus in ſeptimo de Adminiſtrandis ſectionibus libro longè rectiùs, quàm in ſexto de Partium uſu, expendit. Caeterùm haec quae modò enumeravimus foramina, involucri potiſſimùm baſis neceſſariò propter ipſam tranſeuntium vaſorum ſeriem obtinuit, ſeſe hîc quàm maximè licuit rotundam efformans. Reliquum autem involucri corpus nihil tranſmittens, continuum eſt, & ſibi undecunque, praeterquàm in forma, quae turbinis quo-

Involucri cordis ſitus.

dammodo ritu ex baſi, uti diximus, in obtuſum mucronem tendit, reſpondens. Baſis haec ſummo apice paulo altius quintae thoracis vertebrae corpore locatur, huic non penitus, ſed duntaxat è regione incumbens. Baſis enim media eſt inter pectoris os, & quartam quintamque thoracis vertebras, aequaliter ab utriſque, pectoris dico oſſe & vertebris, diſtans. Item baſis quoque à dextris ſiniſtriſque coſtis pariter remota pendet. In progreſſu verò, deſcenſuque, involucri ſitus variatur. ac aliis quidem animalibus longiore pectoris oſſe quàm homines donatis, involucrum id à dextris ac ſiniſtris pariter ferè ſejunctum deſcendit, ſenſim in anteriora porrectum: adeò ut jam baſis poſterior, aut ſi animal reſupinum intellexeris, humilior ipſo mucrone conſpiciatur. In homine autem, cui anteriorem thoracis partem rerum Opifex breviorem condidit, involucrum adeò antrorſum ſiniſtrorſumque protenditur, ut mucro magis deorſum quodammodo pertingat, quàm pectoris oſſis [k] pars, cui ſuperior maximeque antica ſepti transverſi pars adnaſcitur: dein in ſiniſtrum adeò pertinet, ut dextrum mucronis latus vix thoracis medium attingat. In anteriora quoque adeò mucro procedit, ut ſiniſtrum pectoris oſſis latus, quae-

k 2 fig. parum ſub S.

Involucri cordis ſubſtantia.

que huic coarticulantur cartilagines, contingat. Involucrum hoc ſubſtantia conſtat membranea, inque ſimilarium partium numerum cum reliquis membranis reponenda. nullis enim fibris intertexta, ſed ſimplex eſt membrana, utcunque craſſa, & admodum dura, cavitatemque conſtituens, in qua cor facile dilatari conſtringique queat. Cavitas haec

Superficies & nexus.

laevis omnino eſt, tenui quodam humore oblita, ac adipe penitus omni deſtituta. Exterior quoque involucri ſuperficies adipe vacat. Quamquam ſecus arbitratus ſit Ariſtoteles, cordis involucrum pingue eſſe aſſerens: interſepientibus thoracem membranis fortè deluſus, quae huic involucro obnatae, praepingues, idque potiſſimùm in hominibus, viſuntur. Caeterùm exterior haec involucri ſuperficies propter fibroſos nexus, perinde ac membranae invicem connatae, aſpera cernitur. Involucri enim lateribus interſepientes membranae quodammodo orbiculatim [l] obnaſcuntur. Anteriore parte, cui illae membranae non adnectuntur, fibrae membraneae earum membranarum cavitatem implentes, cordis involucro adnaſcuntur. Poſterior ipſius pars univerſa interſepientes quoque membranas habet connatas. Caeterùm involucri mucro, & dextri ipſius lateris egregia portio ſepti transverſi [m] nerveo circulo validiſſimè, amploque admodum ſpatio [n] connaſcitur, quod hominibus eſt peculiare. Simiis quippe & canibus & porcis involucrum à ſepto multum diſtat: tantum abeſt, ut ipſi magna ſui portione connecteretur. adeò ſanè, ut & hinc luce clarius conſtet, Galenum hominis viſcera aut oſcitanter, aut neutiquam ſpectaſſe, ſimiaſque & canes nobis deſcribentem, immeritò veteres arguiſſe. Praeterea homini privatim anterior mucronis pars membranae coſtas ſuccingenti fibroſis nexibus haeret, ea ſede qua ſiniſtri lateris ſextae & ſeptimae coſtarum cartilagines pectoris oſſi coarctantur. ſed & is involucri nexus [o] inter thoracem interdividentes membranas perficitur: nullibi enim ex illarum medio involucrum cordis excedit, neque pulmonem ulla ex parte niſi illarum interventu contingit. Hoc nullas ferè arterias in ſe diſperſas obtinet, ne-

l Uti fit in 2 fig. & 1.

m 7 muſc. tab k, l, m, n.

n 3 fig. à G ad F.

o Inferius L inter G & I.

Quibus vaſis ac nervis involucrum implicetur.

que etiam venas, niſi perquàm [p] tenuiſſimas, ab illis ferè exortas, [q] quae interſepientibus membranis tanquam in omentum digeruntur. quum enim cordis involucrum cavam tranſmittit, ab illa vix aliquid mutuatur: qua autem ſepto in hominibus connaſcitur, communia cum ſepto vaſa ſibi vendicat. [r] Nervos quoque adipiſcitur nimis quàm obſcuros, ac ab illis diſſectos, à quibus [s] recurrentes nervi jam pullularunt. Quod verò

p 3 fig. D, E.

q 1 fig. O, O, Q.

r 2 fig. cap. 2 lib. 4 r.

s ejuſdem fig. m, p.

Involucri uſus & conſtructionis ratio.

cordi id ſit quod dicitur, omnibus conſpicuum eſſe arbitror: quum inſtar domus & arculae cujuſdam ac thecae cor luculentiſſimè amplecti, idque interſepientium membranarum beneficio ſuſtinere videatur. Praeterea ut levius eſſet, & unà durius, ex valida

Cujuſmodi aqua in involucro obſervetur.

ipſum extrui membrana, neminem quoque ambigere putaverim. Caeterum an hominibus ſecundum naturam ſe habentibus involucrum id aquam contineat, quam ſeroſi humoris modo in ipſius cavitate inter diſſecandum repoſitam obſervamus, mihi non admodum perſpectum eſt. Quamvis nullam ſanè humani cordis ſectionem unquam aggreſſus ſim, in qua non multam ejuſmodi aquae quantitatem repererim: quocunque etiam mortis genere, ſive paulo, ſive multo antè homo interiiſſet. etiam ſi adhuc majorem copiam in mulieribus, quàm viris animadverterim: niſi illi natura admodum fuiſſent humida, aut aliàs ſeroſis abundaſſent ſuccis. Quinetiam minus ferè aquae in nuper mortuis adinveni, quàm in his à quorum ſectione diutius temperaſſem. Is cui Bononiae cor vivo eximi ſpectavimus, aquam etiam in involucro continere videbatur: verùm id non admodum

dum commodè, utcunque etiam nos tragoediae adjungeremus, expendere licuit. Patavii hujus aquae intuendae cupidi, pulſans adhuc cor cum pulmone reliquiſque viſceribus ilico atque ex his quos vivos in quatuor partes diſſecant, exemptum erat, in proximam pharmacopolae officinam interdum deferri curavimus, ac in involucro aquam nonnullam reperimus. Vivi canes, involucri cavitatem & cordis ſuperficiem humectas habent, in hiſque nulla diffluentis aquae obſervatur quantitas: quum tamen notatu digna (etiamſi ferè ſemper mediocris) in aliquamdiu mortuis canibus occurrat. In porcis verò viventibus plus aquae quàm in canibus ſpectatur: uti etiam porci jam diutius mortui, illam utcunque copioſam proponunt. Adeò ut de vivorum aqua nihil aſſerere velim: verùm nullam penitus in illis contineri (ut hodie omnes ex ſpiritu in aquam poſt mortem converſo, hanc in mortuis reperiri contendentes affirmant) falſum eſſe novi. Quandoquidem (ut ſaepe antea monuimus) membranae nullis partibus connatae, neque invicem haerentes, perpetuò madidae ac lubricae apparent, ut oculi palpebrarumque interior ſuperficies. Ad hunc quoque modum membranae cerebrum inveſtientes, ubi mutuò inſternuntur, & interna coſtas ſuccingentis membranae, & peritonaei ſuperficies, ac jecoris quoque & inteſtinorum, reliquarumque partium invicem tantum accumbentium, non verò connatarum ſuperficies madorem lubrici contactus gratia ſemper commonſtrant. Nunc autem quum cor in continuo verſans motu, neque dum vivit animal unquam vel momento in ipſius, quod alioquin non movetur, involucro quieſcens, calidiſſimum viſcus meritò cenſetur, cur minus non madorem duntaxat, ut reliqua omnia, ſed & aquam à Natura ipſi privatim ejuſdem uſus gratia largitam nanciſcetur?

CAPUT IX.

DE CORDIS SITV ET FORMA.

Situm cordis in ſua proportione oſtendit ultima figura tertii libri: dein prima & ſecunda praeſentis libri figurae idem quoque oſtendunt, quamvis in illis cor ſuo involucro adhuc obtectum ſit, ac inter membranas thoracis cavitatem interſepientes contineatur. In prima itaque figura id ad L ſpectatur, in ſecunda autem ad inferius L & M, M. Porrò cordis formam ex quarta, quinta, & ſexta figuris petere licet.

a 3 *fig.* C, D, E, F, G.
b 4 *fig.* C, D. 6 *fig.* A, B.
c 4 *fig.* E. 6 *fig.* C.
Cordis figura.

Cordis ſitum formamque, ipſius proximè enarratum commonſtrat [a] involucrum. Cor namque pyramidalis etiam turbinataeve quodammodo figurae viſitur, nuci pineae utcunque reſpondens, quum ſcilicet ex latiore [b] baſi in [c] mucronem (at paulo quàm nucis pineae acutiorem, ac ſiniſtrorſum veluti detortum) ſenſim deſinat, multoque longius quàm craſſum ſpectantibus ſeſe offerat. Verùm interim humanum cor, quod ad externam ſuperficiem totamve ipſius molem attinet, non undique ſecundùm orbem aequaliter craſſum occurrit. Sua enim latitudo profunditatem non ſecus excedit, quàm ſi quis cor in anteriore, poſterioreque ſedibus egregie comprimi, ac in latera prominere adſtrueret: inſtar mediae, ſeu quae utrinque aliam nucem commiſſam habuit, caſtaneae quodammodo nucis. Haec compreſſio in dextra potiſſimùm ſede ita accidit inſigniter, ut cor ſecundùm totam ipſius longitudinem inibi acutam potius, quàm ſemiteretem ſuperficiem videatur conſtituere. quum tamen avium & quadrupedum corda, non multo latiora quàm profunda ſpectentur, nuciſque pineae aut turbinis imagini longè exactius, quàm humanum cor, accedant. Quod ſanè diſcrimen Galenus ſcribere neutiquam praeteriiſſet, ſi modò hominis cor perinde, ac ſimiarum canumque, aggreſſus fuiſſet: hîc non ſegniter Naturae expendens induſtriam, qua, quum homini brevis, ſed latus, thorax neceſſariò obtigit, tot differentias molitur, quibus hominem in pectoris oſſis brevitate & amplitudine, & in pulmonis lobis, & venae cavae ductu, & involucri cordis ad ſeptum transverſum nexu & ſitu à quadrupedum fabrica differre oſtendimus: & qua hîc rurſus humanum cor ſecundùm proportionem multo ſimul latius & brevius, quàm in illis animalibus, peropportunè evaſit. & qua denique praeter caetera non vulgaria paucaque diſcrimina, alium cordis ſitum in homine, quàm quadrupedibus longo arctoque thorace donatis, reperiri docebimus: ſimulatque ea adhuc ſermoni addiderimus, quae de cordis forma inſuper commemoranda veniunt. Tota itaque exterior cordis ſuperficies à baſi ad mucronis uſque extremum, impenſe laevis cernitur, nulli prorſus parte connata. [d] Coronalis tamen venae [e] propagines à cordis baſi ad mucronem uſque cum conjugibus ſuis arteriis excurrentes, paulo magis reliqua cordis ſuperficie extuberant, inaequalitatemque modicam efformant: quum ſcilicet non tota ſui corporis portione in cordis ſubſtantiam imprimantur. deinde & adeps, quo humanum cor plerumque abundat, aliquid etiam inaequalitatis adfert. Baſis, propter vaſorum egreſſum inaequalis utcunque cernitur. dextrae enim ipſius ſedi [f] dextra auricula ſimul cum [g] vena cava, & [h] arteriali vena

d 6 *fig.* D.
e 6 *fig.* E.
Cordis ſuperficies qualis.
f 4 *fig.* I 5 *fig.* B.
g 4 *fig.* F. 5 *fig.* C.
h 4 *fig.* G. 6 *fig.* I.

Cordis ſitus.

na committitur: in ſiniſtra autem ſede [i] laevam habet auriculam, & praeter [k] arteriam venalem, [l] magnae quoque arteriae initium. Porrò cordis auriculas, vaſa, ut & ipſorum orificia & membranulas, cordiſque ventriculos ſeorſim ordine perſequemur, cordis jam ſitum ſubnexuri, de quo diſſectionum profeſſores prolixè contendunt: his quidem id in ſiniſtrum thoracis latus collocatum innuentibus, illis autem in medio, quòd ad dextrum ac ſiniſtrum attinet. aliis verò non ad hanc tantum poſitionis differentiam cor in medio eſſe placuit, verùm & ſecundum thoracis anteriora & poſteriora, deinde & ſuperiora ac inferiora. aliis rurſus haec quidem omnia toti cordis moli, aliis autem duntaxat baſi adſcribentibus. Quòd autem in praeſentia thoracem omnes appellent [m] quicquid coſtis & pectoris oſſe, & duodecim thoracis vertebris intercluditur, manifeſtum eſſe arbitror: quum alioquin ſi univerſus corporis truncus cum Ariſtotele ipſis thorax hîc appellaretur, plurimum in cordis ſitu explicando aberrarent, quamvis alioquin ad veram ſitus deſcriptionem non valde accedant. Quandoquidem quadrupedibus, non baſis ſolùm, ſed & cordis propemodum mucro in medio, quod ad dextrum & ſiniſtrum ſpectat, continetur. Dein ſecundùm dorſi longitudinem baſis vicinior longè eſt primae thoracis vertebrae, quàm mucro ipſi duodecimae. Inſuper magis ab elatiore pectoris oſſis ſede cordis baſis removetur, quàm mucro à pectoris oſſis [n] cartilagine gladii imagini comparata. adeò ut hac dimenſione, quam in longitudine metimur, univerſum cor mediam ſedem nullis animalibus exactè occupet. Quod ad anteriora poſterioraque attinet, omnibus animantibus cordis baſis in medio ferè ejus thoracis ſedis, quam ſibi vendicat, collocatur. Mucro autem in anteriora magis exporrigitur, non tamen pariter omnibus. Caeterùm hominis cor ſua baſi exactè, ut in reliquis animantibus, dextrae ſiniſtraeque ſedis medium obtinet, atque quod ad anteriora poſterioraque ſpectat, pariter ſeſe habet. tantum enim à pectoris diſtat oſſe, quantum à vertebrarum corporibus abſcedit. In thoracis autem longitudine, quae poſteriori ſede duodecim conſtituitur vertebris, quintae vertebrae corpus reſpicit. In anteriori verò thoracis ſede, quae pectoris oſſis longitudine terminatur, elatior baſis pars adamuſſim mediam ſedem ſibi vendicat, tantundem à jugulo remota, quantum ab ea oſſis pectoris ſede, cui ſeptum inſeritur. A baſi, reliquum cordis corpus ſenſim in anteriora, & in ſiniſtrum latus eouſque obliquè exporrigitur, ut mucronis poſterior pars magis ad pectus antrorſumque quam ipſum baſis centrum vergat, utque dextra etiam mucronis pars in ſiniſtrum magis ipſo baſis centro protenſa, medium pectoris oſſis in ſiniſtrum excedat, ipſumque mucronis centrum ſextae & ſeptimae coſtarum ſiniſtri lateris cartilagines reſpiciat, quà

Cordis magnitudo.

pectoris oſſi coarctantur. Praeſentibus terminis quibus cordis ſitus comprehenditur, illius quoque magnitudo innoteſcit: quae ſanè homini, ut & cerebrum ac jecur, quàm caeteris animantibus ex proportione obtigit grandior. Neque id ſolùm homini peculiare eſt, verùm & illi quoque cor ſepti tranſverſi nervoſae parti in laevo latere, cui cordis involucrum magno ſpatio [o] adnaſcitur, quàm proximè accedit: ſecus longè quàm canibus & ſimiis, quibus cor magno intervallo à ſepto removetur: adeò ut Galeni de cordis ſitu ſententiae canibus ac ſimiis, non verò hominibus, conveniant: praecipuè quum cor in thoracis medio, contrà Veterum placita, repoſitum contendit. neque ejus omnino memor eſt, quod in ſeptimo de Adminiſtrandis ſectionibus, de cordis vertice prodidit.

i 6 fig. F. k 6 fig. G. l 6 fig. O. m 1 & 2 fig. cap. 19 lib. 1. n 2 fig. S. o à G ad F 3 fig.

CAPUT X.

DE CORDIS SUBSTANTIA.

Cordis ſubſtantia quoad fieri licuit, illis potiſſimùm figuris delineatur, quae idquovis pacto diſſectum referunt: ut ſeptima, & quatuor illi proximè ſequentes.

Cordis caro.

Praecipua cordis ſubſtantia carne conſtat, muſculorum carne paulo minus rubra, & duritia ac denſitate fibrarumque quo intertexitur genere ab illa plurimum diverſa. Cordis enim caro longè durior exiſtit, & denſior, ac veluti injuriis ferendis pertinacior, & vario denique robuſtiſſimarum fibrarum genere donata. quum interim unius muſculorum ſedis caro unicam tantum fibrarum ferè ſpeciem, eamque ſparſim ſatis diſſeminatam obtineat. Porrò ſpecies fibrarum, quae cordis carne continentur (non enim de membranarum venae cavae & venalis arteriae orificiorum [a] fibris modò agimus) haud aequè ac muſculorum conſpicua eſt: quandoquidem nullum prorſus invenias muſculum, qui vel citra multam diſſectionem ilico atque detectus eſt, fibrarum ſuarum differentiam non aliquo ſaltem pacto demonſtret, eam inſuper accuratius proponens, ſi fortè coctus vel crudus unguibus aut cultro diſcerpitur: quum interim compactiſſimarum cordis fibrarum ſitum & ſeriem conjectura potius quàm ſectione aſſequamur. Quovis enim modo cordis carnem aut elixam aut

Cordis fibrae.

a 7 fig. N. membranarum K, L, M. & 9 fig. G, G. membranarum E, F.

aut crudam rectis vel obliquis vel transverſis ſectionibus aggrediaris, vel utcunque lubet eandem unguibus dilaceres, vix unquam cordis notatu dignam portionem ſecundùm unum duntaxat fibrarum genus divelli poſſe obſervabis, at omnem carnis partem diverſis multiplicibusque (ſed transverſis potiſſimùm) fibris abundare adſtrues: non enim in corde, ut ſanè in ſtomacho, ventriculo, inteſtinis, & ipſo etiam diſtento ad foetum utero, ſectionis beneficio fibrarum ſitum adinvenire integrum eſt. Quamquam interim triplex fibrarum genus a Natura cordi largitum eſſe, nobis perſuadeamus, quum ob varium & rarum quem in illo videmus fibrarum implexum, & nullum ſimplicem earundem ductum: tum etiam propter manifeſtam cordis functionem, quam fibrarum in primis, ut mox dicturi ſumus, auxilio perfici opinamur. Caeterùm etſi ratio fortaſſis ſuaderet rectas fibras, quibus attrahendi facultas tribuitur, intimas, & deinde his obliquas, quae in aliis organis naturali motu agentibus retentioni praeeſſe creduntur, poſitas eſſe, & extimam ſedem transverſas ac orbiculares, quae expellunt, obtinere: non tamen cordis fibris eum ſitum adſcribere poſſimus, quum ſectio ipſa triplex hoc fibrarum genus invicem commiſceri oſtendat, & nunc rectas, nunc obliquas, nunc transverſas, & rurſus rectas & obliquas & transverſas perinde ferè commonſtret, ac ſi tres priores differentiae ſingulis ventriculis peculiares eſſent, poſteriores verò toti cordi ambobusque ventriculis ſimul dedicarentur. Appello autem in corde rectas fibras, quas in eo perquàm elixato, ex ipſius baſi ad mucronis ipſius uſque centrum deduci, tam per cordis ventriculorum ſeptum, quàm reliquam ſedem conſpicimus. transverſas autem, quae orbiculatim & unà transverſum cor ventriculosque ambiunt: obliquas verò, quae quidem orbiculatim cor ventriculosque amplectuntur, at obliquè ſecundùm cordis longitudinem procedunt. Suntque hae in duplici differentia. Aliquae etenim in dextro cordis latere baſi ſunt viciniores, in ſiniſtro ipſi mucroni: aliae autem in dextro latere mucronem magis reſpiciunt, in laevo baſim. Atque his ſanè fibris pro cordis mole, ſi eam ſcilicet ad muſculum conferas, perquam numeroſis, & carne has continente amplexanteque, potiſſima cordis ſubſtantia conſtituitur, cui eadem ferè cum muſculorum ventrium ſubſtantia accidit compoſitio. Ut enim fibrae in muſculis carnem undique habent circumpoſitam: ſic & cordis fibrae peculiari ipſis carne continentur, fulciunturque. Quae porrò per univerſum cor fibrarum & carnis ſimul ſit craſſities, ab aliis ſanè parum animadverſa, tunc demum opportunè explicabitur, ubi cordis ventriculos oratione complexi fuerimus. In praeſentia autem ſuffecerit, carnis fibrarumque cordis uſum, quaeque inſuper adhuc ad cordis ſubſtantiam ſpectant, adjicere: ac pariter innuere, cordis carnem in mucrone quàm in baſi ſpiſſiorem ſolidioremque apparere. Non ob hoc ſanè (ut Galenus arbitratur) ne hîc cor in ſuis contractionibus pectoris os accedens, facilius laederetur: verùm quòd ea cordis pars tenuis ſit, & quòd ad eam fibrarum rectarum concurſus perficitur, qui carnem mucronis, & ſi aliàs à reliqua non differat, compactiorem commonſtrat, ad eum prorſus modum quo plerunque ſolidiorem carnem in muſculi capite, aut tendinis principio videmus, quàm in muſculi ventris medio, ubi fibrae non adeò atque in illis locis compactae, ab invicem magis dirimuntur. Carnis itaque cordis non poſtremus uſus, cum muſculorum carnis uſu in fibrarum firmatione correſpondet. *Carnis cordis uſus.* Quòd verò propria peculiarique ipſius ſecundum juſtitiam temperie, ac eſſentiali pariter forma, ad praecipuas cordis functiones, quae in ſanguinis emutatione, & vitalis ſpiritus apparatu, potiſſimum conſiſtunt, opituletur, imò primarius harum functionum autor ſit, ex aliorum viſcerum ſubſtantia ratiocinamur. Caeterùm cordis fibrae alteri ſubſerviunt muneri, quo cor ſcilicet *Fibrarum uſus.* tantiſper dum vivit animal, & dilatatur & contrahitur, & aliquamdiu inter contractionem dilatationemque quieſcit. Quemadmodum igitur cordis fibrae cum muſculorum fibris nonnulla in compoſitione ſortiuntur communia, ſic etiam ut & illae motui famulantur, ſed prorſus diverſo. Muſculorum enim motus arbitrarius eſt: cordis verò naturalis, ac abſque laſſitudine, inſcrutabili rerum Opificis induſtria penè indefeſſus, arbitrioque noſtro minimè ſubditus, neque ex cerebri nervis, ut muſculorum motus, ulla ex parte dependens. Porrò cordis dilatationem, quae mucronis ipſius ad baſis centrum eſt attractio, & omnium laterum cordis diſtentio, rectae efficiunt fibrae, mucronem verſus baſim contrahentes. Quod ſanè ita perficitur, ac ſi vimineo circulo orbiculatim eademque ſerie complurimas juncorum ſcirporumve radices connecteres, & mucronibus illorum ſimul collectis, velut pyramidem quandam efformares, ac demum funiculum ex illius verticis medio per circuli centrum dimitteres, quo deorſum tracto, pyramis brevior, intusque multo capacior (juncis nimirum in exteriora, ac in latera ab invicem diremptis ac ſecedentibus) redderetur. Hinc ſiquidem cordis dilatationem condiſcere quàm optimè liceret: quippe vimen quodammodo cordis baſi reſponderet, juncorum autem collectio cordis mucroni: deinde junci ipſi & funiculus ille rectis fibris congruerent. junci quidem illis reſponderent fibris, quae in cordis lateribus & anteriùs & poſteriùs conſiſtunt: funiculus autem illis conferretur fibris, quae in cordis carneo [b] ſepto inter duos ſinus poſito frequentiſſimae habentur. quamquam quod omnimodam cum rectarum fibrarum motu ſimilitudinem obtineret, nihil confingere poſſimus. Transverſarum autem ſeu circularium fibrarum actionem ad aliquid referre, facilius videtur. hae enim cordis contractioni in pri-

[b] 8 *fig.* H, H. 9 *fig.* K. 11 *fig.* I, I *inter* H & G.

primis praeſunt, quae mucronis ipſius à baſi eſt diſceſſus, & quaedam cordis productio, quam illae moliuntur fibrae, quoties laxatis rectis impenſiùs arctantur colliguntur que, haud ſecus quàm ſi prius contractum in pyramide illa funiculum jam laxes, ac manibus aut alio circulo in medio pyramidis juncos introrſum comprimas, itaque illius cavitatem minuas, & interim tamen proceriorem reddas. Nunc verò quî obliquae fibrae quieti praeſint, hoc eſt aliquantiſper, prout cordis functionibus ex uſu cenſetur, ſimul cum aliis fibris ad contentas materias undiquaque ſe contrahant, imaginari non eſt arduum: praecipuè ſi diverſos cordis pulſus in vivo animali examinaveris. Quod ſanè facturus es jucundiſſimè ea adminiſtratione, qua ſeptimo libro totique adeò operi finis imponetur. Caeterùm cordis fibras interim non motuum cordis duntaxat opifices eſſe vulgo arbitramur, verùm rectas ad attractionem, ad expulſionem transverſas, & ad retenſionem obliquas conducere, etiam nobis perſuademus. Praeter cordis carnem & fibras, [g] venae ſubſtantiam ipſius enutrientes, & [h] arteriae innatum ſuae ſubſtantiae calorem foventes, hîc etiam enumerandae veniunt: ipſa videlicet coronalis vena, & duae coronales arteriae per cordis ſubſtantiam quaſi muſculorum vaſa diſtributae. Quis verò venae arteriarumque coronalium ſit ortus ac ſeries, in tertio libro abundè complexi ſumus. Quare cordis [i] nervulo ſermoni quoque addito, ad cordis tunicam eſt accedendum: ac eum quidem nervulum in quarto libro à ſiniſtro ſexti paris cerebri [k] nervo depromi retulimus, quando ab illo, ubi ſiniſtri lateris recurrentem nervum conſtituit, ſobolem derivari diximus, quae cordis involucri baſim penetrans, & ſiniſtro [l] venae arterialis lateri poſteriorique ſedi exporrecta, in cordis baſim (oppidò quàm obſcurè) pertinet. Verùm cordis, de qua hîc agimus, tunica illi membranae prorſus correſpondet, quae muſculorum ventribus pertinaciter obnaſcitur, tenuiſſima nimirum membranula, quae à muſculorum ſubſtantia plenè divelli nequit. Ejuſmodi namque membranula cordis extimae ſuperficiei circumnaſcitur: & in hominibus, idque praecipuè ad cordis baſim, durioris adipis copia huic adnutritur. aliquando etiam per reliquam cordis ſuperficiem ad mucronem uſque ſecundum venarum & arteriarum per cordis ſuperficiem [m] progreſſum ipſi membranulae adeps perinde adnaſcitur, ac [n] omentum & membranas thoracem interſepientes ſecundum ſuorum vaſorum potius ductum, quàm reliqua ſede, copioſiorem adipem proponere novimus. Integrum modò eſſet & ad cordis ſubſtantiam referre [o] tres membranas venae cavae orificio, & [p] duas arteriae venalis orificio praefectas, deinde & cordis [q] auriculas, & [r] quatuor ſua, praeter ipſum circumvolventes venas arteriasque, vaſa: niſi nunc tempeſtiviùs foret, ſingula ſeorſum privatis Capitibus recenſere. Pari quoque ratione, & cordis [s] os cartilaginoſave ipſius ſubſtantia hîc eſſet recenſenda, niſi & hanc primo libro in reliqua oſſium cartilaginumque hiſtoria eſſemus perſequuti.

Cordis ſubſtantiae peculiares venae & arteriae.

Nervulus cordis.

Tunica cordis ſubſtantiae obnata.

Cordis adeps.

Quae inſuper ad cordis ſubſtantiam referuntur.

g 6 *fig.* D. 7 *fig.* G. & *fig. cap.* 6 *lib.* 3 E.

h 6 *fig.* D. 10 *fig.* E, E. & *fig. cap.* 12 *lib.* 3 B, B.

i 6 *fig.* b.

k 6 *fig.* d, *conſtituens* f & g, g.

l 6 *fig.* I.

m 4 *fig.* L. 6 *fig.* E.

n *In* 2, 3, & 4 *fig. lib.* 5.

o 7 *fig.* K, L, M.

p 9 *fig.* E, F.

q 4 *fig.* I. & K.

r 5 *fig.* C. *dein* 6 *fig.* N, I, G, O.

s 7 *fig. ad* D, D. 10 *fig. ad* S, S.

CAPUT XI.

DE CORDIS SINIBVS, SEV VENTRICVLIS.

Septima figura & octava dextrum cordis ventriculum apertum proponunt, nona autem & decima ſiniſtrum: undecima, quae cor transverſim diſſectum oculis ſubjicit, fabricae ventriculorum etiam oſtendendae plurimùm juvat.

Quonam pacto cordis ventriculi hominibus, ac proinde & reliquis animalibus pulmonem habentibus conformentur, quoque conſtent numero, nunc ſubjungam, ſermonem à Galeni cum Ariſtotele de illorum copia diſceptatione omnino cohibens. Humanum itaque cor intus duas inſigniter amplas obtinet cavitates, ſecundùm cordis latera ſitas: unde etiam [a] unam ventriculum ſinumve dextrum, [b] alteram ſiniſtrum meritò nuncupamus. Horum dexter ſiniſtrum amplitudine vincit, amboque invicem forma plurimùm variant. Dexter namque magis deorſum ad cordis [c] mucronem ipſo ſiniſtro deſcendens, [d] cavitatem inſtar creſcentis lunae paratam adipiſcitur: quandoquidem dextro ipſius latere, anteriorique & poſteriori ſede inſtar exterioris ſemicirculi, aut ita exſtructi camerati ſedis convexa eſt, exteriori cordis in his regionibus ſuperficiei, quae gibba eſt, reſpondens: in ſiniſtro autem latere hujus dextri ſinus cavitas internae fornicis aut ſemicirculi ſedis ritu, cava cernitur, propter cordis ventriculorum [e] ſeptum ſemiorbis modo dextra ipſius ſuperficie in dextri ventriculi amplitudinem protuberans. Perinde ac ſi creſcentis lunae corpus ipſa eſſet cavitas, ac exterior quidem lunae pars à dextro circumſcriberetur conſtitueretur ve cordis latere. interior autem ejus lunae pars ex cordis ventriculorum ſepto huc, uti diximus, protuberante, conſtaret. Atque hanc formam dexter cordis ventriculus à baſi ad mucronem uſque ſervat, ſimul cum cordis effigie ex latiori baſi anguſtior redditus. Siniſter ventriculus ampla incipit baſi, ſenſimque in arctum verſus cordis mucronem deſinit, cavitatem inſtar coni, quod ad totam ſuperficiem ſpectat, orbicularem obtinens. Cordis namque ven-

Ventriculorum numerus & ſitus.

Forma dextri.

Forma ſiniſtri.

a *Patet in* 7 & 8. & G, G *in* 11 *fig.*

b *Patet in* 9 & 10 & H, H *in* 11 *fig.*

c 4 *fig.* E. 6 *fig.* C.

d *Hanc maximè oſtendit* 11 *fig. ad* G, G.

e 11 *fig.* I, I, 8 *fig.* H, H.

f 11 *fig.* I, I. g 10 *fig.* R. h 8 *fig.* H, H. i 9 *fig.* M, M 10 *fig.* Q, Q. k 7 *fig.* Q, R. l *Hoc è nulla fig. ſpectabis melius, quàm ex undecima.* m *Haec illis figuris obvia eſt, quibus ventriculi ſpectantur.*

ventriculorum [f] ſeptum [g] ſiniſtro ipſius latere, quo ſiniſtri ventriculi dextrum latus efformat, concavum, non verò ut [h] dextro latere gibbum extuberansque viſitur, & parem craſſitiem naturamque cum cordis [i] ſubſtantia ſiniſtrum latus & anteriorem poſterioremque ſiniſtri ventriculi ſedes conſtituente obtinet: itaque prorſus ſe habet, quaſi ſiniſtri ventriculi potiſſimùm gratia cor conſtitueretur, ac ut dexter ventriculus fieret, [k] tenuis quaedam cordis ſubſtantia dextro ſepti lateri adnaſceretur. [l] Univerſa namque cordis ſubſtantia, praeter ventriculorum ſeptum, dextri ventriculi amplitudinem conſtituens, tenuis admodum eſt: quae autem ſiniſtrum ventriculum orbiculatim ambit efformatque, dextri ventriculi ſubſtantiam multis numeris craſſitie ſuperat, & undique aequè craſſa viſitur, praeterquam in ipſa baſi: ubi vaſorum illinc prodeuntium dehiſcentiumque gratia, cordis carnea ſubſtantia tanta amplitudine deficit, quanta orificiorum eſt amplitudo. *Ventriculorum ſuperficies.* Utriuſque ventriculi [m] ſuperficies perquàm inaequalis eſt, & multis quaſi foveis in carneam ſubſtantiam penitius impreſſis obſita. Neque iſtae ad latera tantum conſiſtunt, quibus dexter ventriculus ſiniſtrum reſpicit, verùm (etſi interim ſecus caeteris omnibus Anatomen profitentibus viſum ſit) per univerſam prorſus ventriculorum ſuperficiem, non ſolùm in nuper occiſis animantibus, ſed perpetuò, tantiſper dum cor ipſum ſervare volueris, apparentes, neque unquam vel in exſiccato corde conniventes. Utcunque interim hae foveae ſint conſpicuae, nullae tamen, quod ſenſu comprehendi poteſt, ex dextro ventriculo in ſiniſtrum per eorundem ventriculorum ſeptum permeant: neque etiam mihi meatus vel obſcuriſſimi occurrunt, quibus ventriculorum ſeptum ſit pervium, quamvis illi à diſſectionum profeſſoribus enarrentur, quum ſanguinem ex dextro ventriculo in ſiniſtrum aſſumi perſuaſiſſimum habent. Unde etiam fit, (quemadmodum quoque alicubi monebo apertius) de cordis hac in parte officio, me haud mediocriter ambigere. Caeterùm praeter inaequalitatem quam foveae in ventriculorum ſuperficiebus efformant, quaeque in ſiniſtro ventriculo nonnihil inſignior eſt, ambo [n] carneas quaſdam explantationes proceſſusve intus nanciſcuntur, qui teretes ſunt, & graciles, & in [o] fibras membraneas ceſſant, humiliori ſedi [p] membranarum in ipſis ventriculis poſitarum continuas. Cernuntur autem carnei hi proceſſus potiſſimùm ad ventriculorum mucronem, humilioremve ſedem: eosque ad fibrarum quas continent robur facere oſtendam, quum ſecundo ab hoc Capite membranarum cordis orificiorum naturam perſequar. In utriſque enim ventriculis [q] duo habentur orificia, & totidem vaſa in eminentiori ventriculorum ſede, atque adeò in cordis baſi occurrentia: & ſubſtantia, quum unum quidem venoſum, alterum autem arterioſum ſit, differentia. Deinde ambobus ventriculis [r] membranae quaedam inſunt, quas vaſorum orificiis paulo pòſt praefici commemorabimus. ac in dextro quidem ventriculo tres habentur, venae cavae os ſpectantes: in ſiniſtro autem duae, venalis arteriae origini connatae, adeò ut & hinc ventriculis quaedam exſurgat differentia, quemadmodum etiam & ipſo uſu, & quam continent materia inter ſe differunt. Porrò uſum ventriculorum unà cum cordis vaſorum & orificiorum & membranarum & [s] aurium uſu, privato Capite meritò pertractabimus, quòd haec ſimul omnia cordis functionibus famulentur: quas, niſi harum partium conſtructione plenius deſcripta, recenſere abſurdum foret.

n 7 *fig.* O, O. 9 *fig.* H, H. 10 *fig.* N. o 7 *fig.* N. 9 *fig.* G, G. 10 *fig.* M. p 7 *fig.* K, L, M. 9 *fig.* E, F. q 7 *fig.* C, C, C. 8 *fig.* C, D *in dextro ventriculo. In ſiniſtro autem* 9 *fig.* C, C. & 10 *fig.* A. r 7 *fig.* K, L, M, *in dextro. In ſiniſtro* E, F, *fig.* 9. s 4 *fig.* I, K.

CAPUT XII.

DE CORDIS VASIS, ET EORUNDEM ORIFICIIS.

Cordis vaſis eorundemque orificiis ſpectandis pleraeque conducunt figurae: ac quinta quidem praecipuè venam cavam proponit ad characteres C, D, F. Sexta autem venam arterialem I inſignitam, & arteriam venalem G notatam, & magnam arteriam O indicatam oſtendit. Caeterùm ſeptima cavae venae commonſtrat orificium C, C, C. Octava arterialis venae orificium ad C, D. Nona venalis arteriae orificium ad C, C. Decima magnae arteriae orificium ad A.

Cordis vaſa quot, & quae.

Superiori Capite, quatuor cordis eſſe vaſa, & totidem orificia, obiter innuimus. Ac in vaſorum quidem numero ſunt, vena cava, vena arterialis, arteria venalis, & magna arteria: quae omnia ſingulis ad cordis ventriculos ſpectantibus donantur orificiis. *Vena cava.* [a] Vena igitur cava ad dextrum cordis latus dextrumque ventriculum refertur: num verò ab illo in hominibus originem ducat, non admodum contentioſe frivolis quibuſdam propoſitis autorum ſuffragiis, aggrediendum duxi, quum ſectione (ut rationes ſubiceam) in natis hominibus nihil aliud quàm cavae ortum à corde pendere (non ſecus ac reliquorum trium vaſorum) queam colligere. Atque idem de foetibus, quoad hactenus illorum ſectioni incubui, fateri cogor: non interim Galeni ſententiae paſſim mihi reclamantis ignarus. Quae enim is de venae cavae principio in ſexto de Hippocratis & Platonis dogmatibus contra Ariſtote-

a *Tota fig. cap. 6 lib. 3 hic autem 5 fig.* C, D, F.

ſtotelis placitum adducit, omnia in illum (ſi modò id quis propoſuiſſet) retorquere eſſet quàm facillimum. Niſi fortè illi cum Galeno conveniret, quod jecur ſanguificationis officinam eſſe, haud falſo enuntiaverit. quamquam etiam Achillem hunc, praeter quaedam alia, arteriae venoſae principium deturbaret. Ex dextro itaque latere dextri cordis ventriculi ad humiliorem ipſius baſis ſedem, vena cava [b] amplo patentique admodum orificio exoritur, ac ilico ab exortu (qui totius venae capacitatem amplitudine multum ſuperat, ac velut extuberans ad cordis ſubſtantiae terminos, [c] circulus viſitur) ſurſum ad jugulum, & deorſum verſus ſeptum [d] contendit: non autem, ut quiſpiam fortè arbitraretur, * uno caudice ab ipſius exortu aliquouſque dextrorſum incedens, in duos truncos magnae arteriae [e] modo dirimitur. quum dextro baſis cordis lateri inſtar recti pali attendatur, ac ſuo veluti ſiniſtro duntaxat latere vena ex dextro ventriculo enaſcatur, ac facilè citra aliam diviſionem (quod interim arteriae magnae ex cordis baſis centro quodammodo prodeunti negatum eſt) cordis involucrum permeet, ſurſumque & deorſum prorepat. Neque profectò alia cavae exortus, aut ſi mavis cum Galeno dicere, inſertionis eſt ſpecies, quàm originis trium reliquorum vaſorum cordis ventriculos ſpectantium. Caeterùm quonam pacto toti anteriori cavae exortus ſedi ſecundùm illius longitudinem [f] dextra cordis auris adnaſcatur, in eo quod de cordis auribus ſubnexuri ſumus Capite, audies.

Vena arterialis.

[g] Vena arterialis dextro etiam cordis ventriculo adſcribitur. eſtque ea vena, quam quidem quòd ſanguinem in pulmonem defert, venaeque prorſus vicem gerit, Venam: quòd verò arteriae corpus nanciſcitur, Arterialem appellari antea diximus. Haec multo minori quàm cava [h] orificio ex dextri ventriculi baſis elatiſſima parte juxta dextrum latus ventriculorum [i] ſepti enaſcitur, & magnae [k] innitens arteriae, ſiniſtrorſumque nonnihil ſuo caudice inclinans, tandem in [l] duos truncos diſcinditur: quorum dexter ad ſiniſtrum latus caudicis magnae arteriae, poſterioremque ejus caudicis ſedem dextrorſum reflexus, in [m] dextros pulmonis lobos digeritur, ſiniſter verò in [n] ſiniſtros.

Venalis arteria.

Porrò [o] venalis arteria, quam in tertio libro pariter cum arteriali vena perſequuti fuimus, atque etiam ab uſu, quòd aërem continet deducitve, Arteriam: à ſubſtantia autem, quòd venarum corpori reſpondet, venalem nuncupari retulimus: inter ſiniſtri cordis ventriculi vaſa connumeratur: ac ut venarum corpus adipiſcitur, ita quoque ex molliori ejus ventriculi ſede principium ducit. Ex ſiniſtro enim ſiniſtri ventriculi latere ad ejuſdem ventriculi baſis demiſſiorem partem, ſimili penitus modo quo cava ex dextro ventriculo, venalis arteria [p] patenti admodum orbicularique orificio enaſcitur, ac ſtatim etiam ab ortu, aut in ipſo potius ortu, in [q] duos truncos derivatur: quorum dexter ſub cordis baſi productus, in dextram pulmonis ſedem diſpergitur, ſiniſtro interim in ſiniſtram pulmonis partem exporrecto. Quinam verò anteriori quoque exortus venalis arteriae ſedi [r] ſiniſtra cordis auricula committatur, ſecundo ab hoc Capite, diligenter commemorabimus.

Magna arteria.

[s] Quartum vas, quod adhuc enarrationi deeſt, quartumque cordis conſtituit [t] orificium, magna cenſetur arteria, pari ratione ex ſiniſtro ventriculo, qua arterialis vena ex dextro, [u] principium ducens. Ex dextro enim elatiſſimae ſiniſtri ventriculi ſedis latere, & ex cordis baſis veluti centro, arteria magna enaſcitur, aliquouſque rectà [x] ſurſum ſub venae arterialis caudice tantiſper prorepens, donec cordis involucrum permeans, in duos diſcindatur truncos: quorum unus corporis ſuperiora, alter inferiora petit. Atque ita profectò durorum craſſorumque vaſorum, ipſius nimirum arterialis venae, ac arteriae magnae principia adeò invicem correſpondent, ut ſiniſtrum arterialis venae latus dextro arteriae magnae lateri in ipſa origine adnatum ſit, amboque vaſa hîc ex eminentiſſima cordis ventriculorum ſepti ſede commune principium radicemque poſſideant: quod eouſque quibuſdam animalibus, quamquam non homini, indureſcit, ut id Galenus revera os eſſe affirmet.

Lib. 7 de Adminiſt. ſect.

Lib. 3. de Partibus animal. cap. 4.

Caeterùm [y] iſte in ſiniſtro cordis ventriculo ad ſepti eminentiſſimam ſedem, adeoque ad magnae arteriae orificium adſcenſus poſt dextram orificii venalis arteriae membranam inter diſſecandum latens conſcendensque, Ariſtoteli impoſuit, ut inibi tertium cordis ventriculum conſtituerit, illum arteriae magnae principium eſſe recenſens. quod ſanè multo minus incuſandum venit, quàm quod ventriculorum cordis numerum pro animalium mole variari ſcripſerit. Quamquam non mediocriter quoque pendendum veniat, Galenum in ſexto de Partium uſu libro, arteriae magnae orificium amplius eſſe venalis arteriae orificio, aſſeruiſſe: quum ſcilicet hoc illo longè amplius cernatur. Neque ſimpliciter Galenus magnae arteriae orificium, venalis arteriae contulit orificio: ſed id caeteris etiam omnibus cordis orificiis latius ampliusque eſſe contendit, adeò in Ariſtotelis dogmata incitatus, ut non animadverterit venae cavae orificium vel triplo amplius arteriae magnae orificio inveniri.

In orificiorum numero recenſendo Anatomicos variare.

Quandoquidem verò [z] venalis arteria mox in ipſo ortu bipartitur, ac nullo ferè ductu indiviſa prodit, nonnulli diſſectionum profeſſores ipſius orificium tanquam geminum aliquod explicuiſſe, itaque plura quàm quatuor cordis orificia enumeraſſe videntur. Uti etiam fortè orificiorum numerum illi inſuper auxerunt, quibus vera venae cavae [a] orificii venaeque cavae mox in ortu diviſionis conſtitit ratio. Ejuſmodi namque aliquid ex ſeptimo de Adminiſtrandis ſectionibus libro colligendum exiſtimo, quum Galenus Herophilum quidpiam illius Eraſiſtratique ſententiae repugnans, cenſuiſſe indicat. Niſi etiam

b *fig. cap.* 6 *lib.* 3 D. 7 *fig.* C, C, C.
c 7 *fig.* H, H, H.
d 7 *fig.* A, B. *aut* D, E.
* *ut in* 1 *figura earum quae* 6 *cap. lib.* 3 *inſeruntur.*
e *ut* 6 *fig.* O *in* P & R.
f 5 *fig.* B. 7 *figura* F.
g 1 *fig. cap.* 15 *lib.* 3, 6 *fig.* I. 12 *fig.* C.
h 8 *fig. ſub* E, F, G.
i 8 *fig.* H, H. 10 *fig.* I.
k 6 *fig.* I *ſuper* O.
l 6 *fig.* L, K.
m 3 *fig.* L, M. 6 *fig. i, k.*
n 6 *fig. l, m.*
o 2 *fig. cap.* 15 *lib.* 3 6 *fig.* G.
p 9 *fig.* D, D. & 12 *fig.* D.
q 2 *fig. cap.* 15 *lib.* 3 K, L.
r 6 *fig.* F.
s *figura cap.* 12 *lib.* 3. 6 *fig* O.
t 10 *fig.* A.
u 10 *fig.* S, S.
x 6 *fig.* O. *ſub.* I.
y 9 *fig.* L *ſub* E.
z 2 *fig. cap.* 15 *lib.* 3 H *in* K, L.
a 7 *fig.* C, C, C.

etiam forſan nonnulli ampliorem orificiorum numerum proponentes, non illi proximo orificiis diductui, aut viciniſſimae illi vaſorum bipartitioni animum adhibuerunt: verùm

b 5 *fig.* B. & 6 *fig.* F. ipſis cordis [b] auriculis, quarum una venae cavae orificio, & altera arteriae venalis orificio adnaſcitur: ita ſingulis auriculis ſingula adſcribentes foramina, ſeu orificia. utcun-

c 7 *fig.* F *conſiſtit extra* H, H, H. *Et in* 9 *fig.* I *conſiſtit extra* D, D. que interim [c] auriculae extra orificii vaſorum circulum, atque adeò extra cordis ventriculorum cavitatem & amplitudinem conſiſtere, ipſiſque etiam auriculis ſinus cavitateſque potius quàm orificia adſcribi oportere, non multo pòſt docebitur.

CAPUT XIII.

DE VNDECIM MEMBRANVLIS quatuor orificiorum cordis.

Hae membranae ſeriatim in ſeptima, octava, nona & decima figuris occurrunt. Septima namque tres proponit, venae cavae orificio praefectas, ac K, L, M inſignitas. Octava tres, in venae arterialis orificio poſitas, & E, F, G notatas. Nona duas venalis arteriae orificii, E & F indicatas. Magnae autem arteriae tres membranae, in decima B, C, D inſignitae proponuntur.

Ea corpora cordis membranas nuncupamus, quae cordis vaſorum radicibus, ipſorumve exortibus adnata, colore, ſubſtantia, craſſitie, prorſus membranae exiſtunt, materierum regurgitationibus (quantum conjectura aſſequimur) praefectae. Sunt porrò hae omnes undecim numero: ac tres quidem ſingulis trium vaſorum orificiis, duae autem *Membranarum numerus.*

a 7 *fig.* K, L, M. duntaxat uni quartove orificio adnaſcuntur. Vena cava [a] ſuas membranas, ut modò ſubjungam, locatas obtinet. Ipſius initio, quod *Cavae membranae.*

b 7 *fig.* H, H, H. velut extuberans in cordis ſubſtantia, ex qua prodit, [b] circulus eſt.

c *Erit totum corpus* K, L, M *inſignitum in 7 figura.* [c] alius membraneus circulus proximè adnaſcitur, qui pari prorſus modo ac cavae initium, ex cordis ſubſtantia principium ducit: & quemadmodum illa ab ortu extrorſum è cordis ventriculo fertur, ita quoque membraneus hic circulus introrſum, inque dextri ventriculi amplitudinem procedit. Inſuper ut vena cava ilico à cordis ſubſtantia abſcedit, ſolo exortu (qui breviſſimus eſt) illi adnata: ſic etiam membraneus iſte circulus minima amplitudine cordis ſubſtantiae hîc adnaſcitur, ilico ab illa abſcedens & exacta, & ſolida, citraque inſignem craſſitiem valida apparens membrana. Haec in ventriculi

d 7 *fig.* K, L, M. cordis amplitudinem deorſum ducta, non procul à principio in [d] tres veluti proceſſus membranulasve ſcinditur, quae ex ampla baſi in obtuſum mucronem deſinunt, à ſemicirculi convexo vix differentes. Mucro autem harum membranularum paulo ſupra mediam ventriculi dextri longitudinem ceſſat: & ipſae nulla ex parte, quam circulari totius membranae exortu, cordis ſubſtantiae adnaſcuntur. Verùm ex tota inferiori tamen trium membranularum ſede (quae reliquo ipſarum corpore nonnihil craſſior validiorque effici-

e 7 *fig.* N. tur) [e] fibrae quaedam frequenti ſerie prodeunt: quae deorſum per ventriculi amplitudinem ductae, ventriculi lateribus juxta ipſius mucronem adnaſcuntur: non quidem dun-

f 8 *fig.* H, H, H. 11 *fig.* I. taxat, ut Galenus innuit, ad ventriculorum cordis [f] ſeptum, at etiam ad reliquam ventriculi mucronis (uti jam diximus) circumferentiam. Omnis namque inferior membranularum pars illi ventriculi mucronis ſedi fibras exporrigit, quae ipſi è directo conſtituitur. Hae fibrae, quà membranulis committuntur, excarnes ſunt, & cordis ſubſtantiae ſuis lateribus minimè adnaſcuntur: verùm deorſum ad ventriculi mucronem verticemve

g 7 *fig.* O, O. perductae, ſuis tantum finibus illi implantantur, prius aliquouſque [g] carnoſa ſubſtantia adauctae, ſuffultaeque: ac non aliter profectò apparentes, quàm ſi carneae in cordis ventriculo eſſent virgulae. Haec itaque membrana, propter tres membraneos ab ipſa eductos proceſſus, trium venae cavae orificii membranularum loco enumeratur. Quia autem proceſſus illi, quum clauduntur, & invicem connivent, ſpiculorum ſulcis ſtructura ſimiles exiſtunt, Graeci τριγλώχινας, quaſi triſulcas diceres, eos appellavere. Quum enim tres membranei illius circuli proceſſus invicem è regione ſui centri coëunt, formam effingunt triangulari cuſpidi non abſimilem, illique potiſſimùm, quo in telis Turcae utuntur, qui triangularem quidem efformant cuſpidem: ſed quo minus oblongum illud ferrum gravaret, utque anguli acutiores redderentur, ipſi inter duos angulos ſulcum elimant: adeò ut cuſpis ex baſi in mucronem deſinens, ſimul tres angulos, & totidem ſulcos oſtendat. uti etiam hîc in corde fieri animadvertes, tum inter diſſecandum, tres membraneos proceſſus invicem ſuis mucronibus committes. Caeterùm ſi totius membranei corporis cum ipſius proceſſibus & fibris adaperti ſimilitudinem petit, eam ex coronae forma quodammodo ſumes, quam regum capitibus antiquitatem inſculpſiſſe, in illis quae

h 6 *fig.* G. Romae effodiuntur imaginibus videmus. Porrò quemadmodum [h] venalis arteria, venae cavae tum corpore, tum intromittendis ad cor materiis, & ortu propemodum accedit: ita quoque venalis arteriae membranae cum cavae orificii membranis pleraque oſtendunt *Venalis arteriae membranae.*

com-

communia. Ad [i] radicem enim exortus venalis arteriae, [k] membraneus circulus ex cordis ſubſtantia enaſcitur, qui in ſiniſtri cordis ventriculi amplitudinem introrſum (ut [l] venalis arteria extrorſum) ducitur, ſtatimque ab exortu à cordis ſubſtantia abſcedit, venae cavae orificii membraneo corpore huc uſque quàm ſimillimus. Verùm quum aliquantiſper membraneus hic circulus, ſeu membrana potius, in ventriculi amplitudinem deſcendit, in [m] duos tantùm membraneos proceſſus partitur: forma quidem [n] illis qui ad venae cavae orificium pertinent, reſpondentes, ſed mole & robore ſuperiores. Ex ampla enim baſi in obtuſum mucronem finiunt, longiùs in ſiniſtri ventriculi cavitatem, quàm cavae orificii membranulae in dextri, contingentes. Horum proceſſuum unus dextrum ventriculi ſiniſtri latus, alter ſiniſtrum reſpicit. Anteriùs enim & poſteriùs invicem dehiſcunt. Secundùm univerſam eorundem humiliorem ſedem (quae etiam ut cavae orificii membranularum, craſſior duriorque exiſtit) [o] fibrae ſeriatim ex illis enaſcuntur, quae deorſum porrectae, tandem cordis ſubſtantiae ad mucronis ſiniſtri ventriculi amplitudinem paſſim continuantur: & quemadmodum in dextro ventriculo fieri diximus, [p] carnea cordis ſubſtantia adaugentur, ſtabiliunturque. Caeterùm quia membraneus venalis arteriae circulus in duos tantùm proceſſus dirimitur, diſſectionum proceres duas tantùm membranulas ipſius orificio praefici aſſerunt: quas mitrae epiſcopali non admodum ineptè contuleris, ſi modò partem caput amplectentem ipſi membraneo circulo, & hujus proceſſus anteriori poſteriorique mitrae cacumini aſſimilaveris, quum enim duo tantùm hîc cernantur proceſſus, utcunque eos invicem connivere fingas, τριγλώχινας cum Galeno ipſas appellare non poteris, quòd ſcilicet triangularis cuſpidis imaginem nunquam referant.

i 9 *fig.* D, D.
k *Eſt is* E, F *proxima* D, D. 9 *fig.*
l 9 *fig.* C, C.
m 9 *fig.* E, F. 10 *fig.* I, K.
n 7 *fig.* K, L, M.
o 9 *fig.* G, G. 10 *fig* M *ſub* I, K.
p 9 *fig.* H, H. 10 *fig.* N.

Arterialis venae membranae.

Venae arterialis [q] membranae, dictorum modò orificiorum membranis neque ſitu, neque forma, neque etiam robore reſpondent. A venae enim arterialis exortu, hae introrſum in cordis dextrum ventriculum haud pertingunt: ſed totae in ejus vaſis caudice conſiſtunt, ita ab orificio extrorſum ductae, ut commemoratae prius membranulae à ſuorum vaſorum orificiis introrſum pertinebant. Neque etiam his unus communisque eſt circulus: verùm tres diſtinctae, & non admodum validae ſunt membranae, ſingulae ſemicirculi modo principium ducentes. Venae enim arterialis orificium introrſum, atque in ſuam ipſius amplitudinem nonnihil in origine extuberans, ſuae amplitudinis ſuperficiem in tres ſemicirculos extrorſum à corde lateſcentes diſtinctam obtinet: qui craſſiores redditi, in ipſam vaſis amplitudinem protuberant, ac ſuis tuberibus veluti tres triangulos ita efformant, ut in puncto ſe contingentes circuli extra ſuam ſuperficiem, ſuprà infraque contactus terminum, angulos conſtituant. Ab his ſemicircularibus tuberibus membranae tota ipſarum amplitudine, quaſi ſemiplenae lunae imaginem referentes, pronaſcuntur: nuſquam vaſi ipſi, praeterquàm ad haec tubera, adnatae. Harum membranarum latiſſima ſedes, quae extrorſum à corde magis reliquis membranarum partibus removetur, & ſola membranarum latus eſt, vaſi ipſi haud connatum, non ita inſtar circuli diametri recta cernitur, ut ſingulae membranae dimidii circuli amplitudinem prorſus exprimant: verùm ea ſedes, aut latus, modicè introrſum obliquatur, & non adeò altè extrorſumve in medio conſcendit, atque terminis, quibus utrinque vaſi continuatur. Quum itaque id membranularum latus inſtar dimidiatae parentheſis ad hunc modum (inflectitur, & ipſarum membranularum exortus, & ad vaſa connexus, ſemicirculum adamuſſim circumſcribit, Graeci has membranulas σιγμοειδεῖς, ab illorum C imagine, nuncuparunt.

q 8 *fig.* E, F, G. & 1 *fig. cap.* 15 *lib.* 3 *charact.* 1, 2, 3.

Arteriae magnae membranae.

His tribus venae arterialis membranulis, [r] tres in arteriae magnae oſtiolo à Natura creatae reſpondent, in nullo prorſus ab illis, quàm in magnitudine & robore differentes. Magnae enim arteriae membranulae tanto grandiores validioresque arterialis venae membranulus occurrunt, quanto ejus venae corpus ab arteriae corpore duritia amplitudineque vincitur.

r 10 *fig.* B, C, D. & *fig. cap.* 2 *inſertae lib.* 3 *characteres* 1, 2, 3.

CAPUT XIV.

DE CORDIS AVRICVLIS.

Cordis auriculas quarta figura proponit, I & K inſignitas, ut & ſexta M & F notatas. Verùm dextram auriculam univerſam oſtendit ſeptimae figurae F, & octavae K. Siniſtram autem auriculam inverſam offert nonae figurae I, & decimae L.

Duae cordis auriculae.

Auriculae cordis, diſſectionum profeſſoribus vocantur, appendices duo, baſi ipſius adnati. à ſimilitudine enim, quam illi in ſitu, non autem in uſu, cum propriè dictis auribus obtinent, aurium nomine donantur.

Dextrae auriculae ſitus. Forma.

[a] Dextra itaque auricula, dextro cordis baſis lateri attenditur, [b] toti anteriori exortus venae cavae regioni ſecundùm illius longitudinem ita obducta, ut hujus exortus ferè longitudini, dextrae cordis auriculae baſis longitudo reſpondeat. Auriculae enim effigies pyramidem quodammodo refert: exque oblonga baſi in mucronem non val-

a 4 *fig.* I. 5 *fig.* B.
b 5 *fig.* B *ad* C, *aut potius* F *ſeptimae fig. ad* H *proximum* Q.

valde acutum, neque admodum ſupra cordis baſim protenſum deſinit. Baſis enim longitudo, ipſius auriculae etiam inſigniter diſtentae latitudinem ferè triplo excedit: & baſis quoque auriculae longior multo eſt, quàm progreſſus à baſi ad ipſius mucronem pertinens. Porrigitur autem auricula à baſi ſurſum antrorſumque: adeò, ut nulli auriculam forma, quod ad baſim mucronemque, & deinde ad cavitatem ac compreſſionem diſtentionemque attinet, exquiſitiùs contuleris, quàm coriaceis tuberibus utrinque Turcarum ſellis aſſutis, quae equis fluvium tranſnataturi, veſicarum pilarumve inſtar magno uſu influant. Exterior namque auriculae ſuperficies pro illius repletione variat: quum enim auricula in cordis conſtrictione turget, oppletaque eſt, gibba undique & aequalis cernitur. At inanita concidenteque auricula, ſuperficies haec rugoſa, ac veluti plicis obſita, ſpectantibus occurrit: interim tamen auricula exteriùs aqueo humore, ut & cordis ſuperficies, obducitur. Verùm quandoque, licet id rariùs, exterior diſtentae etiam auriculae ſuperficies inaequalis, propter adipem illi tunc obnatum, viſitur. [c] Interior autem ſuperficies, quae cavitatem auriculae circumſcribit, ventriculorum cordis ſuperficiei quodammodo reſpondet. Ut enim haec, ubi vaſa educit, laevis, tota verò reliqua ſede aſpera, & foveis plena cernitur: ita quoque illa, ubi venae cavae exortui adnaſcitur, laevis quidem eſt: reliqua autem amplitudine foveis ac fibroſis implexibus adeò ſcatet, ut cordis ſuperficiem propemodum inaequalitate vincat. Atque haec cavitas in amplitudine, prout auriculae corpus aut concidit, aut diſtenditur, variat: foveae autem nunquam penitus explicantur. Auriculae hujus ſubſtantia, triplici fibrarum genere, & modica, eaque admodum dura, & quaſi cuticulari carne eas fibras amplectente conſtat: adeò ut auricula fibris cum cordis ſubſtantia reſpondeat, at carne (quae, ut diximus, nervea magis, cuticularisque, & ſubnigricans eſt) à corde differat. Neque ab hac fibrarum cum carne ea commixtione, quae vix cutis craſſitiem ſuperat, aliud peculiare auricula in ſui conſtitutionem adſciſcit: non enim venas arteriasque & nervos privatim ipſi inſertos comprehendimus. Caeterùm auriculae connexus propemodum ita ſe habet. ſiniſtrum ſui baſis latus extremo cordis ſubſtantiae, ubi anterior venae cavae in dextro cordis ſinu orificii regio conſiſtit, adnaſcitur, aut veriùs ab illo extremo auricula prodit. Dextrum autem baſis latus, venae cavae corpori ſecundùm ipſius exortus à corde longitudinem, & in anteriori illius ſede connaſcitur, ac veluti cum vena commune corpus efficitur. tota reliqua parte auricula ab omni prorſus connexu libera eſt, & perinde ac cordis corpus, in involucro quoque cordis continetur, nullis fibroſis nexibus illi commiſſa. [d] Siniſtra cordis auricula, pleraque cum dextra poſſidet communia: haec namque in anteriori ſede [e] exortus venalis arteriae ſecundùm ipſius longitudinem conſiſtit. Deinde ex baſi in mucronem quoque ceſſat. verùm is mucro (qui acutior dextrae auriculae mucrone habetur) non adeò atque ille ſurſum, ſed in ſiniſtrum magis, ac in latus exporrigitur. Inſuper ſiniſtra in provectioribus aetate hominibus, dextrae auriculae dimidiatae etiam magnitudini cedit: ut & ipſum quoque venalis arteriae oſtiolum longè minus venae cavae orificio viſitur. Quod ad externam internamque attinet ſuperficies, auriculae utcunque mutuò reſpondent: quamquam exterior ſiniſtrae ſuperficies rugoſior magis, multoque inaequalior ſemper occurrat. Interior autem ipſius ſuperficies ſimiliter ac dextrae auriculae, inaequalis, & foveis obſita cernitur. Subſtantia etiam ſimiles ſunt: verùm ſiniſtra multo durior, ac minus in conſtrictione diſtentioneque ſequax viſitur. Quinetiam ſi illam dextrae conferas, velut marcida exſiccataque ſpectabitur, adipe ſemper magis quàm dextra, exteriùs abundans. In connexu prorſus conveniunt. nam uti dextra venae cavae, & dextro cordis lateri ſecundùm cavae ortum adnaſcitur: ita quoque ſiniſtra dextro ſuae baſis lateri, cordis ſubſtantiae, ubi venalis prodit arteria, connaſcitur: ſiniſtro autem latere, ipſi venalis arteriae corpori. Uſu, ut ſuo ordine paulo pòſt dicturi ſumus, parum admodum inter ſe differunt. Nunc enim omnium cordis particularum uſum & functionem ſeriatim ſubjicere enitemur: hic adhuc admonentes, in foetibus & nuper natis animalibus auricularum molem longè majorem ex proportione occurrere, quàm in aetate provectioribus: ac inſuper in vivorum ſectionibus auriculas deficiente cordis motu, etiam aliquamdiu palpitare, moverique.

c 7 *fig.* F. 8 *fig.* K. *ubi etiam cordis ventriculorum ſpectatur ſuperficies.*

Dextrae auriculae ſubſtantia.

Nexus auriculae.

d 6 *fig.* F. 4 *fig.* K. 9 *fig.* I. 10 *fig.* L.
e 6 *fig.* G. 9 *fig.* C, C.

Siniſtra cordis auricula.

CAPUT XV.

CORDIS, IPSIVSQVE HACTENVS COMMEMORATARVM partium functio & uſus, ipſarumque adeò conſtructionis ratio.

Cor cujus animae ſedes.

Cor iraſcibilis, ſeu vindictae honoriſque appetitricis animae ſedem eſſe, Hippocrati, Platoni, Galeno, & Stoicis ac Peripateticis pariter omnibus conceſſum fuit. Verùm ad haec Zeno, ipſiusque corroboraturus dogmata Chryſippus, Poſſidonius, caeteraque Stoicorum familia, & Ariſtoteles cum Theophraſto, reliquisque ipſius aſſeclis, cor principium fontemque eſſe voluere, non nunc dictae tantùm iraſcibilis facultatis, ſed etiam ejus quae ciborum, potuum, & venereorum eſt concupiſcibilis: quam altricem Ariſtoteles, alii verò naturalem, alii autem ſimpliciter concupiſcibilem appellare conſueverunt. Deinde etiam Stoici unà cum Peripateticis, rationis vim, &, ut ſemel dicam, animae principatum in corde collocarunt, omnium id in animali functionum atque officiorum initium eſſe arbitrati. Quamquam interim iidem inter ſe decretis pugnent. Ariſtoteles enim, Theophraſtus, ac reliquus Peripateticorum chorus, & ex Stoicis Poſſidonius, iraſcibilem vim, ac concupiſcibilem, & rationalem unius quidem ſubſtantiae è corde proficiſcentis facultates eſſe aſſerunt: animae autem ſpecies parteſve eſſe inficiantur, neque eas diſtinguunt. Chryſippus verò, Stoicorum non poſtremus, ſicut in unam ſubſtantiam, ita quoque in unam facultatem & iram & cupiditatem cum ratione coëgit. At his omnibus refragatur, ex divini atque inter medicos facilè primarii Hippocratis, & inter philoſophos eminentiſſimi Platonis ſententia, Galenus, quum in aliis pleriſque locis, tum potiſſimùm in novem libris, quos de Hippocratis & Platonis dogmatibus inſcripſit. Illis namque libris tres animae ſpecies parteſve natura admodum inter ſe diſcrepantes docens, firmiſſimis, & ſcientiam ſuo ipſius ſuffragio facientibus demonſtrationibus comprobat, jecur ciborum potuumque & venereorum concupiſcibilis animae, cerebrum autem rationalis ac principis locum eſſe, cor duntaxat iraſcibilis animae ergaſtulum eſſe, concedens. Porrò ne hîc forſitan in aliquem haereſis cenſorem impingam, ab hac de animae ſpeciebus, earundemque ſedibus diſceptatione, prorſus abſtinebo: quum tot hodie, ac potiſſimùm apud noſtrates, veriſſimae noſtrae religionis judices reperias: qui ſi quempiam, vel quum corporum reſectiones aggredimur, ejuſmodique in primis ſcrutari oporteret, aut de Platonis, aut Ariſtotelis, ſuorumve interpretum, aut Galeni de anima ſententiis, muſſitare audiverint, ilico illum de fide ambigere, ac neſcio quid de animarum immortalitate haeſitare adſtruunt: non perpendentes, neceſſe eſſe medicis (ſi modò non temerè ad artem accedere, neque inopportunè aegrotanti membro remedia invenire, eademque applicare voluerint) de iis quae nos gubernant facultatibus conſiderare, & quot numero ſint generatim, & qualis quaeque ſigillatim habeatur, quove in animalis membro ſingulae conſtitutae ſint, fomentumque recipiant: & praeter haec maximè (ſi modo id adipiſci mente poſſemus) quae animae ſubſtantia eſſentiave ſit. Quaſi verò non citra impietatem, nullamque prorſus fidei labem, quis de gravium illorum autorum decretis nihil proponere, aut etiam illorum rationes aliis novis corroborare, aut frivola quorundam argumenta refellere poſſet: ac quaſi non multo aliter de ſanctiſſima, quaque accedentibus piis operibus fide ſalvamur, felicemque aeternitatem hominum animae adipiſcuntur, quàm de his autorum dogmatibus, ac quas imbecillis & humana ratio ſuppetit hoc in negotio opinionibus, loquendum interrogandumque foret. Nihilominus interim omni de animae facultatibus, functionibus, ſubſtantia, natura, ſpeciebus, & earum ſedibus, inveſtigatione remiſſa, liberè aſſeremus, cor facultatis, atque adeò ſpiritus vitalis fontem, & caloris nativi ſedem fomitemque exiſtere, ac pulſuum autorem eſſe, ſingulaſque cordis partes illi ad calorem ſpiritumque ſpectanti uſui ſubſervire commonſtrabimus. Quis itaque cordis [a] involucri (ut ſingula ea ſerie, qua earundem prius conſtructionem enarravimus, perſequamur) ſit uſus, peculiare de involucro Caput utcunque pertractavit. Deinde & cordis ſitus, antea commemoratus, in ipſo thorace eſt tutiſſimus, & ab omnibus quae thoraci extrinſecus noxam inferre poſſunt, remotiſſimus. Praeterea cor in pulmonis, id ſuis lobis veluti digitis quibuſdam amplexantis, medio ita [b] conſiſtit, ut aequalem prorſus ex omnibus pulmonis partibus, aëris per [c] venalem arteriam moliatur attractionem, & rurſus fuliginoſorum recrementorum egeſtionem in pulmonem tentet, & juſta etiam portione per venalem arteriam & [d] venam arterialem pulmoni ſanguinem porrigat. Ad haec, cor non admodum procul ab ore, per quod reſpirationem perfici neceſſum erat, locatum, eam corporis ſedem nihilominus obtinet, ex qua commodè per [e] arteriae magnae ramos toti corpori nativum calorem, ſpiritumque vitalem offerre queat. Quamvis etiam, quod ad totum corpus attinet, à mediis partibus tantum ſuperiùs recedat, quantum à pubis oſſium [g] coalitus ſuperiori

Medico de animae facultatibus ac ſede conſiderandum.

Cui functioni omnes cordis partes famulentur. Involucri uſus. Situs cordis ratio.

a 3 *fig.* B, C, D, E, F, G. & 4 *fig.* B, B.

b *Spectatur id* 3, 4, 5, 6 *figuris.*

c 6 *fig.* G. & 2 *fig. cap.* 15 *lib.* 3.

d 6 *fig.* I. & 1 *fig. cap.* 15 *lib.* 3.

e *fig. cap.* 12 *lib.* 3.

g 1 *fig. ultimarum lib.* 1 5.

ſede

ſede diſtat. haec enim erecti adultorum corporis exquiſitum ferè habetur medium: non autem umbilicus, quem Galenus, cordis ſitum enarrans, adamuſſim eſſe medium cenſebat.

Lib. 2. de Decretis Hippocr. & Platonis.

h 5 fig. C, dein 6 fig. I, N, G, O.

Quòd porrò propter baſim, quam latam amplamque ob [h] quatuor grandium ab illa prodeuntium vaſorum initia eſſe oportuit, cor non exactè rotundum effectum ſit, etiamſi non dicatur, omnibus manifeſtum eſſe conjicio.

Formae cordis ratio.

Quamquam Natura interim cor ſphaericae figurae, injuriis innoxiè ferendis omnium pertinaciſſimae, & caeteris omnibus capaciori, adeò accedere voluit, ut cor in maximis ipſius dilatationibus prorſus ſphaericum appareat: quemadmodum in ipſius contractionibus oblongum, & pineae nucis modo productum cernitur. Neque etiam alia ratione cor oblongum eſſe dicimus, quàm quòd id in mortuis concidens, productumque ſemper offenditur. Si enim id in mortuis ita diſtentum obſervaretur, quemadmodum in vivis ſectionibus id, quoties intenſè dilatatur, brevius quidem, ſed latius & profundius fieri ſpectamus: tunc meritò non oblongum, ſed rotundum, ac paulo minus toto ſphaericum eſſe cenſeremus.

Cordis ſubſtantiae uſus.

Quis autem cordis ſubſtantiae ſit uſus, in decimo Capite, quando cordis cum muſculo communitatem, & rurſus differentiam proſequebamur, neceſſariò complexi ſumus: praecipuè tum explicantes, cui potiſſimùm muneri triplex fibrarum genus, cordis ſubſtantiam intertexens, dein & caro has amplectens & ſuffulciens, praeficerentur.

i 6 fig. D.

k 6 fig. D. 10 fig. E, F. & fig. cap. 12 lib. 3 B, B.

Coronalis venae & concomitantium illam arteriarum uſus.

Caeterùm [i] vena, cordis baſim coronae inſtar cingens, & ramos per externam cordis ſuperficiem deorſum à baſi exporrigens, cordi nutrimentum ſuppeditat: & [k] coronales arteriae, ejus quam perreptant cordis ſubſtantiae nativum calorem contemperant, magnamque Naturae ſuorum ramorum diſtributione atteſtantur induſtriam, quum horum plures amplioresque ſecundùm anteriora & poſteriora & ſiniſtrum latus cordis porrigantur, quàm ad dextrum, ubi dexter cordis conſiſtit ventriculus, cordisque ſubſtantia multo quàm alibi occurrit [l] tenuior, minusque ob id venis & arteriis indigens.

l Specta fig. 11.

m 6 fig. h.

Cordis nervuli uſus.

Caeterùm [m] nervulus baſi cordis oblatus, triſtantium duntaxat ſenſus gratia, non autem motus, cordi largitur.

n circa S, S 10 fig.

Durioris cordis ſubſtantiae.

Cordis cartilagineam, aut ſi voles dicere oſſeam ſubſtantiam, venae arterialis & magnae arteriae [n] origini additam, aut ex qua potius illa vaſa originem ducunt, ad cordis fulcimentum facere, diſſectionis profeſſores arbitrantur. quamvis etiam ea ipſa ſubſtantia, nullum prorſus, cui inſiſtat, firmamentum habeat, niſi forſitan quatuor cordis vaſa, cordis involucrum penetrantia: quae non magis tamen huic cartilagineae ſubſtantiae, quàm reliquae cordis baſi (ſi quid modò ad ſtabilitatem conducerent) firmamento eſſent.

Dextri cordis ventriculi uſus.

o Patet in 7 & 8 fig.

Porrò cordis ventriculorum officium ejuſmodi ferè eſſe creditur. [o] Dexter, eo quòd ſanguinem praecipuè continet, ſanguinisque elaborationi potiſſimùm dedicatur, ſanguineus nuncupatur. is namque pulmònis duntaxat gratia, à ſummo rerum Opifice, inſigni juſtitia cordi inſculptus putatur. Pulmo enim, qui inſtar promptuarii cordi circumponitur, ut id ab illo aërem perpetuò allicere queat, rarus, fungoſus, levis, ac ad thoracis motus ſequaciſſimus fieri debuit. neque ejusmodi profectò functionibus idoneo nutrimento ali potuit, niſi privatim illi ſanguis ex eo quem cava continet, levis, aëreus, ſpumoſus, expurgatus, nihilque minus quàm faeculentus, ab alio organo praepararetur, atque ita ipſi pulmoni ad opportunam nutritionem deduceretur. At nullum organum corde ipſo calidiſſimo, & pulmoni proximo viſcere, ad id munus erat aptius: neque etiam aliud omnino juſtius pulmoni hac in re famulari poterat. quandoquidem nimis quàm ingratum cor habendum foret, ſi pulmoni tam amicè aërem (quo, niſi ilico concidere emorique velit, perpetuò indiget) ipſius nomine attrahenti, ac obſequentiſſimi famuli ritu praeparanti, & illius potiſſimùm gratia fabricato, nullas vices referendas putaret: ac non modis omnibus cor, ut gratiam reponeret, pulmoni opportunum alimentum (quum id citra incommodum poſſit) conficere praepararéque ſtuderet.

Venae cavae orificii in cor pertinentis uſus.

q 7 fig. C, C, C.

Dexter itaque ventriculus, in animalibus quae illo ſimul cum pulmone donantur, à [q] cava vena, quoties cor dilatatur ac diſtenditur, magnam ſanguinis vim attrahit, quem adjuvantibus fortè ad hoc ventriculi foveis excoquit: ac ſuo calore attenuans, levioremque, & qui aptiùs impetu poſtmodum per arterias ferri poſſit, reddens, maxima portione per ventriculorum cordis ſepti poros in ſiniſtrum ventriculum deſudare ſinit: reliquam autem ejus ſanguinis partem, dum cor contrahitur arctaturque, per [r] venam arterialem in pulmonem delegat.

r 8 fig. C, D.

s 1 fig. cap. 15 lib. 3 B, C.

Arterialis venae uſus, & ipſius conſtructionis ratio.

Cur verò haec inter reliquas corporis venas, arteriae [s] tunicas adipiſcatur, alibi obiter expreſſimus, quum eam craſſam validamque factam eſſe diceremus, tum propter continuos pulmonis & cordis motus: tum etiam, ne pulmo tenuis illius quem continet ſanguinis, plus quàm ad nutritionem ſufficere poſſit (etiamſi quàm plurimo indigeat) ſibi alliceret: dein ut pulmo, continuo ipſius motu & calore ſanguinem in arteriali vena deductum ſibi magis excoqueret, ſpumoſioremque redderet. qualis is jam profectò eſt, qui per arteriam venalem ex ſiniſtro cordis ſinu pulmoni offertur, quum is jam in utroque cordis ſinu elaboratus fuerit. Accedit huc, arterialem venam, organum ſoli nutritioni opportuniſſimè ſubſerviens, quodque ſecundùm pulmonis compreſſionem & dilatationem quieſcere, atque quàm minimùm moveri oportuit, magna Naturae providentia aliis corporis venis impenſius rigidum, craſſumque, & compreſſu dilatatuque difficilius factum eſſe. Hac ſiquidem ratione venae arterialis propagines, arteriae ve-

venalis & aſperae diſtentionem & dilatationem minus impediunt: quum interim, ſi illae propagines ſequaces eſſent, atque levi occaſione diſtenderentur, magnam pulmonis amplitudinem illo dilatato implerent: & rurſus compreſſo pulmone, promptè ſubſiderent, magnamque vim in aſperae arteriae propagines ex pulmonis compreſſu fieri prohiberent. Atque hinc ſanè, dum de vaſorum robore loquimur, [t] dextrae cordis auriculae uſum forſitan petere poterimus.

Dextrae cordis auriculae uſus, & ipſius inſtructionis ratio.

[t] *5 fig.* B. *7 fig.* F.

Quum enim cor valido impetu diſtentum, ſanguinem in dextrum ipſius ſinum ex cava allicit, & quodammodo rapiens, eum abſorbet: quumque ipſa vena cava, ut ex illa in alias corporis partes ſanguis, non ita ac ille pulmonis tenuis, gratia nutritionis reſudaret, non adeò craſſo validoque, atque arteriae, conſtat corpore: periclitaretur profectò vena in valida illa cordis attractione, rumpi, niſi ſagax Natura dextram cordis auriculam creaſſet, quae ad cordis motus ſequax, & ſanguine plena, quum cor dilatatur, ſanguinem eum quem continet, in dextrum ventriculum diffundere poſſet: ipſaque quodammodo in ventriculum, attractionis impetum ſolutura, convolveretur, cordique inſtar promptuarii eſſet. Atque huic uſui auriculae correſpondet cuticularis conſtructio, quae levis, & injuriis interim perferendis contumax, & ad cordis motus ſequax eſt. cava autem viſitur, ut continere materiam poſſit: & fibris conſtituitur, ut attractioni, retentioni & expulſioni ſubſerviat. Neque etiam carne, quae fibras illas amplectitur, deſtituta eſt: verùm quod cordis ſubſtantiae, ipſius auriculae ſubſtantia adeò convenit, videtur oſtendere, & innata ſibi facultate ad ſanguinis levem quandam cordis ventriculo praeparationem conducere. Caeterùm ne irrita cordis, dum dilatatur, in dextrum ventriculum ſanguinis ex cava vena fiat attractio, eodem ſcilicet rurſus, dum cor comprimeretur, per idem orificium Euripi ritu propulſo, [u] tres membranulas cavae venae orificio Natura praepoſuit, quae quidem ſanguinem dilatato corde in ventriculum ex cava influere admittunt: at compreſſo corde, ne idem in cavam refluat, prohibent.

Membranularum cavae orificio praefectarum uſus.

[u] *7 fig.* K, L, M.

Quum enim dexter cordis ventriculus diſtenditur (quod fit, quoties brevior redditus, in latitudinem profunditatemque inſigniter proficit) tunc membranae illae laxiores factae, ad ejus ventriculi latera concidunt: ac ſanguini, recluſo cavae venae orificio, aditum praebent. At ventriculo rurſus conſtricto, ſeu (ut in conſtrictione fit) longiore facto, & interim arctato, membranarum fibrae, ipſaeque membranae propter cordis mucronem ab ipſius baſi magis abſcedentem tenduntur. & quum ventriculi mucro in eum modum anguſtior efficiatur, membranularum quoque fibrae mucroni ventriculi potiſſimum adnatae, invicem colliguntur: ac proinde etiam è regione centri venae cavae orificii, ſuis extremis invicem accedentes, orificium id occludunt: & quo minus ſanguis rurſus in cavam profluat, obſtaculo ſunt. Verùm & ad hanc actionem, ſanguis ipſe à ventriculi lateribus compreſſus, auxiliatur. is namque, quum venae cavae orificium petit, ad poſteriorem membranularum ſedem impetu ruit: easque verſus orificii centrum tunc comprimens, ut illae magis invicem conniveant, autor eſt: ac ſibi ipſi, ne hàc illi aditus detur, obſtat: venaeque tunc arterialis orificium accedit, quod in cordis contractionibus patens, ſanguinem verſus pulmonem tranſmittit. at quo minus ſanguis rurſus, dilatato corde, in dextrum ventriculum regurgitet, [x] tres membranae arterialis venae orificio praefectae cavent.

Membranarum arterialis venae orificii ratio.

[x] *8 fig.* E, F, G.

Illae etenim, quia principium cum venae arterialis origine ducunt, ac ſurſum tenſae, in venae cavitatem ceſſant, atque ad venae latera concidunt, ſanguinem in cordis contractionibus promptè in venam fluere ſinunt. at quum is rurſus ob cordis dilatationem ad ventriculum vacui fuga retractus, aut etiam in pulmonis compreſſione verſus venae arterialis caudicem protruſus, ad cor impetu vergit, per venae latera deſcendens, inter venae corpus, & poſteriorem membranularum ſedem concidit, ſpatium quod inter corpus venae ac membranas eſt, implens. Unde etiam ſanguis neceſſariò membranas deorſum protrudens ipſis, ut ad orificii venae arterialis centrum invicem conniveant, orificiumque claudant, occaſio eſt: adeò, ut quanto vehementiùs cor ſua dilatatione ſanguinem retrahit, ipſeque pulmo inter exſpirandum comprimitur, tanto exactiùs membranae arterialis venae orificium obturantes, ſanguinem in cor refluere prohibent. quamquam non ita accuratè id praeſtent, ut nihil prorſus ſanguinis in primo retractionis impetu in cor rurſus defluat. [y] Siniſter cordis ventriculus, quòd ſpiritum vitalem praecipuè contineat & conficiat, aëremque amplectatur, diſſectionis profeſſoribus ſpirituoſus aëreusve nuncupatus eſt: ac quemadmodum dexter ex cava ſanguinem trahit, ita quoque iſte aërem ex pulmone in [a] arteriam venalem attractum, ad ſe dilatato corde allicit, illoque ad caloris innati refrigerationem, & ſubſtantiae ipſius enutritionem, ſpiritumque vitalem utitur, hunc aërem excoquens & praeparans: ut is unà cum ſanguine, qui ex dextro ventriculo in ſiniſtrum per ventriculorum ſeptum copioſus reſudare putatur, in magnam arteriam, totumque adeò corpus delegari poſſit.

Siniſtri cordis ventriculi uſus & conſtructionis ratio.

[y] *Patet in 9 & 10 figuris.*

[a] *6 fig.* G. *9 fig.* C, C.

Quòd autem ejuſmodi alterationibus, cordis caro praeficiatur, quoad divinam hominis fabricam cognoſcere poſſimus, fatemur. Caeterùm ſi quae fuliginoſa recrementa ex hac aëris in ſiniſtrum ventriculum attracti emutatione, ipſoque innato calore producuntur, ea rurſus per arteriam venalem, conſtricto corde, in pulmonem excerni arbitramur. Atque haec potiſſima arteriae venalis in tunicae ipſius tenuitate conſtructionis eſt ratio. nam continuò indefeſſeque aërem ex [b] aſperae arteriae ramis, ipſoque adeò pulmone, in ſe aſſumere debebat: & rurſus ſuis motibus cordis rhythmis correſpondentibus, fuliginoſas cordis reliquias in aſperae arteriae

Venalis arteriae corporis ratio.

[b] *1 fig. cap. 38 lib.* 1.

ramos

ramos propellere. quod ſanè difficulter admodum feciſſet, niſi corpus tenuius rariusque aliis arteriis nacta fuiſſet. Nam etſi hae eum reliquis partibus corporis uſum praeſtent, in quo haec cordi accommoda cenſetur, non tamen arteriae pro ipſarum mole tantum aëris (qui illis non per occultos meatus, ſed per patentes in ipſis cavitates à corde unà cum ſanguine offertur) aſſumere, rurſusque propellere, ac arteria venalis, debebant. adeò ſanè, ut haec neceſſariò tenui & venarum corpore tunicave conformetur. Quamquam Natura interim adeò ſuae ſecuritati, ac poſſibile fuit, providerit: quippe longum ex ſiniſtro ventriculo ad pulmonem ductum (qui arteriae venali nocuus fuiſſet) praecavens, ſtatim in ipſo ortu eam [c] diviſit, atque breviſſimo prorſus inceſſu illam in pulmonem digeſſit: ut haec ilico pulmonis ſubſtantia undique ſuffulta, implicitaque, à ruptionis periculo redderetur ſecurior. Deinde & ex venalis arteriae corporis tenuitate (quam Natura, niſi illa maximè indiguiſſet, facilè vitaſſet) alius accedit uſus, pulmonis nutritioni accommodus. nam haec arteria ſanguine tenui ac ſpirituoſo oppleta, etiam pulmoni idoneum ſuppeditat ſanguinem, id pulmoni ſupplens, quod nimium ſevera rigidaque arterialis vena ob corporis ſui craſſitiem, & ſanguinem minus quàm arteriae venalis ſanguis levem aëreumque, pulmoni denegabat. Porrò [d] ſiniſtra cordis auricula, venali arteriae adnata, idem officium huic & ſiniſtro cordis ſinui praeſtat, quo cavae venae & dextro cordis ventriculo dextram auriculam uſui eſſe diximus. & ſiniſtra auricula tanto minori donatur cavitate, quanto etiam arteriae venalis orificium, cavae orificio anguſtius viſitur. Dein & aër ipſo ſanguine ſequacior eſt: adeò, ut & hac quoque occaſione ſiniſtra auricula jurè minor dextra creetur. Nam quum aër ita promptè attrahatur, non tantum periculum erat ex attractionis impetu (qui potiſſimùm vacui fuga aërem trahit) venoſae arteriae corpus, ita atque cavae, convelli. Quòd autem ſiniſtra auricula pro ipſius mole paulo carnoſior, ac etiam craſſior & pinguior, & ad motum minus prompta, quàm dextra auricula occurrit, argumento quoque eſt, ad quandam materierum praeparationem auriculas cordi famulari, & auriculas ipſas proportionem quandam cum cordis ſinibus ſortiri. Porrò ut auricularum par uſus eſt, ita etiam ſiniſtri ventriculi membranulae uſu. penitus cum dextri ventriculi membranulis conveniunt. [e] Duae enim venalis arteriae orificio commiſſae, ac introrſum in cordis ventriculum deductae, corde quidem dilatato, aërem ex venali arteria in ventriculum ferri admittunt, ipſarum fibris propter cordis mucronem verſus baſim magis adductum laxatis, ipſiſque membranulis ad ventriculi latera concidentibus. Quum autem cor conſtringitur, obſtaculo ſunt, ne aër rurſus in venalem arteriam ruat, irritusque cordis labor efficiatur. quamquam interim credamus, has membranulas, quum duae duntaxat ſint, ſuum orificium, cui praeficiuntur, non ita adamuſſim obturare, ut fuliginoſis excrementis per venalem arteriam exitum in cordis conſtrictione praepediant. Quinetiam magnae arteriae orificium occupantes [f] membranae, iis omnino functione correſpondent, quas in venae arterialis orificio haberi retulimus. Hae ſiquidem in cordis contractione ſpiritum vitalem unà cum ſanguine, qui impetu ruit, in magnam arteriam profluere ſinunt. at corde rurſus dilatato, ſpirituque ac ſanguine denuò ad ventriculum tracto, illius regurgitationem in ventriculum prohibent, ſanguine nimirum eas verſus magnae arteriae orificii centrum (ut in arteriali vena fieri novimus) comprimente. In cordis itaque conſtructionis ratione, ipſiusque partium uſu recenſendis, magna ex parte Galeni dogmatibus ſermonem accommodavi: non ſanè, quòd undique haec veritati conſona exiſtimem, verum quòd in novo paſſim partium uſu officioque referendo, adhuc mihi diffidam, neque ita pridem de medicorum principis Galeni ſententia vel latum unguem hîc declinare auſus fuerim. Haud enim leviter ſtudioſis expendendum eſt ventriculorum cordis [g] interſtitium, aut ſeptum, ipſumve ſiniſtri ventriculi dextrum latus, quod aequè craſſum compactumque ac denſum eſt, atque [h] reliqua cordis pars, ſiniſtrum ventriculum complectens. adeò ut ignorem (quicquid etiam de foveis hac in ſede commenter, & venae portae ex ventriculo & inteſtinis ſuctionis non ſim immemor) quî per ſepti illius ſubſtantiam ex dextro ventriculo in ſiniſtrum vel minimum quid ſanguinis aſſumi poſſit: praecipuè quum tam patentibus orificiis vaſa cordis in ſuorum ventriculorum amplitudinem dehiſcant: ut modò taceam verum venae cavae ex corde progreſſum. Atque quum haec animo obverſantur, ſimul ſeſe multa in arteriarum ſerie offerunt, de quibus non immeritò venit ambigendum: nimirum nullam ferè venam abſque comite arteria ventriculum ac inteſtina, lienemque adeò ipſum petere, & ferè totam portae venam ſua ſerie comitem ſibi arteriam adſciſcere. Deinde renibus arteriae tam grandes communicantur, ut neutiquam ad illorum calorem duntaxat temperandum, eas productas eſſe queamus affirmare: uti minus adhuc ſolius caloris nativi gratia tantas arterias ventriculo, inteſtinis, lienique inſertas eſſe, poſſimus aſſerere. His accedit, quòd per venas arteriaſque mutuos materierum fluxus & refluxus eſſe, ac nihil prorſus gravitatem & pondus materierum in venis arteriiſque agere, plurimis argumentis oporteat fateri. Cordis inſuper membranulae, etſi dicto jam prius uſui ferè ſubſerviant, non tamen omnem materierum regreſſum occupant. Quòd verò aures, corde in vivorum ſectionibus per tranſverſum diſſecto, & cordis motu prorſus quieſcente, adhuc moveantur ac palpitent, quodque in foetibus

c 2 *fig. cap.* 15 *lib.* 3 H in K, L.

d 6 *fig.* F. 9 *fig.* I.

e 6 *fig.* E, F.

f 10 *fig.* B, C, D.

g 8 *fig.* H, H. 10 *fig.* R, 11 *fig.* I, I.

h 9 *fig.* M, M. 10 *fig.* P, Q.

Siniſtrae cordis auriculae uſus.

Membranularum venalis arteriae & magnae arteriae uſus.

Vulgatis Anatomicorum placitis non leviter acquieſcendum.

& nuper natis tam grandes occurrunt, cui non conſtare debet majoris alicujus beneficii occaſione, quàm vaſorum roboris gratia, eas efformari? Atque ita quoque longè alia (ne quid de orificii venalis arteriae ad magnae arteriae orificium collati amplitudine inſinuem) partium dextrum ventriculum & ſiniſtrum conſtituentium [i] diſcriminis in craſſitie eſt ratio, quàm materierum in ventriculis aſſervatarum. Quinimò alia haud pauca undique hîc ſeſe proponunt, quae vulgata Anatomicorum placita in dubium vocant. quae quia omnia referre longius eſſet, ipſeque nihil privatim innovare (quum ſimul in omnibus mihi haudquaquam ſatisfaciam) modò ſtatuerim, partium aëreae ſubſtantiae reficiendae fabricatarum hiſtoriae nunc finem imponam: ipſarum adminiſtrandi rationem ea ſerie jam pertractaturus, qua proximè praecedente libro cibi potuſque & generationis organorum ſectionem abſolvi.

> i *Confer* Q, R *fig.* 7 *cum* M, M *figurae* 9.

CAPUT XVI.

CORDIS, PULMONUM, RELIQUORUMQUE reſpirationi ſervientium organorum adminiſtrandi ratio.

> *Muſculorum quorundam & vaſorum adminiſtratio.*

Praeſens Caput, quo potiſſimùm earum quae hoc libro traditae ſunt partium reſectionem complecti ſtatuimus, in orationis ſerie, ultimo quinti libri Capiti nunc eſt ſubjiciendum. quandoquidem haec Capita cum penultimo ſeptimi libri Capite, eum in modum digerentur, ut ſingula partium quae ſuis libris explicantur adminiſtrandi rationem proponant: & interim eum ordinem (quum ſcilicet paucis inſuper additis neceſſario alioquin ſermoni verbis, id commodè praeſtari poſſit) unà exhibeant, quo quis in corporum penuria, integram anatomen ſtudioſis demonſtrare queat, aut quo hi illam opportunè ſuo Marte aggrediantur. In eodem itaque corpore, quo ſuperiori libro uſus es, adminiſtrationem continuaturus, illius cervici fulcrum aliquod ſubjicies, cujus ope ea exporrigatur, caputque in poſteriora reclinatum, & fulcro non innitens, verſus menſam dependeat. Mox, ut in ſecundo libro docui, faciem & univerſam anteriorem colli ſedem cute nudabis. ac primùm faciei [a] muſculos, qui frontis cutem & palpebras, & buccas & labra, & narium alas movent, aggredieris: in quorum etiam numero [b] ille eſt, quem labra & buccas moventium primum recenſui. Quum igitur & illum quoque adminiſtraveris, [c] muſculum à pectoris oſſe & clavicula reſecabis, qui ſeptimi caput agentium paris alter habetur, ac in [d] mamillarem capitis proceſſum inſeritur, à quo illum nunc dependêre ſines, & ad omnes ferè [e] muſculos oſſi υ imaginem referenti proprios, ſectionem conferes: unaque à pectoris oſſe [f] eos liberabis, qui ab illo pronati, primae laryngis cartilagini inſeruntur. Deinde à pectoris oſſe, & clavicula, & coſtis, ad ſuam uſque inſertionem, [g] muſculum ſeparabis, brachium pectori adducentem. inſuper [h] illum à clavicula auferes, qui thoracem moventium primus numeratur. & [i] eum à coſtis etiam diſſecabis, qui ſcapulam pectori admovet. hac interim obſervata ratione, ut ſingulos muſculos ab inſertione haerere permittas, quò poſtmodum cum caeteris muſculis in examen venire poſſint, qui adhuc ſecandi in illis ad quas ipſi referuntur partibus, ſunt reliqui. Atque hanc muſculorum adminiſtrationem in uno latere moliri ſuffecerit: altero latere venis, arteriis & nervis, qui ſub cute & ſecundùm muſculos repunt, inſpiciendis oſtendendiſve accommodato. quorum [k] ſeries, ſi forſan memoria exciderit, ex tertio libro & quarto eſt petenda. Hic enim ſermo in immenſum excreſceret, ſi illam quoque nunc totam recenſerem.

> a 3 *muſc. tab.* A. C, D, E. F. G Γ. & 4 *tab.* K. M. N.
> b 3 *muſc. tab.* Γ.
> c 4 *muſc. tab.* Θ.
> d 3, 4 *fig. cap.* 6 *lib.* 1 k.
> e 4 *muſc. tab.* R. Q. S. T. V, V.
> f 5 *muſc. tab.* P *in* N.
> g 3 *muſc. tab.* Δ.
> h 4 *muſc. tab.* d.
> i 5 *muſc. tab.* Γ.
> k *Petenda eſt ex figuris* 3 & 4 *lib.*

> *Clavicularum à pectoris oſſe liberatio.*

Modò igitur à pectoris oſſe [l] claviculas acutiori cultello liberare contendes, robuſta, quibus illae pectoris oſſi colligantur, ligamenta dividens: at interim accuratiſſimè cavens, ne cultello altiùs injecto, quae huic articulo ſubſunt, vaſa vulneres. Atque hic [m] cartilaginem examinabis, quae claviculam, pectoriſque oſſis ſinum, praeter alias articulorum cartilagines intercedit: & aliquò reponenda eſt, ut illa poſtmodum in ſceleti connexu (ſi viſum fuerit) uti queas.

> *Coſtarum cartilaginum cum pectoris oſſe, ab ipſarum oſſibus liberatio. Membranarum thoracis amplitudinem interſepientium examen.*

Liberatas autem claviculas nitêris vi à pectoris oſſe attollere, ac ab illo primaque coſta in exteriora reflectere. ita enim primae thoracis coſtae cartilago, quà coſtae oſſi continuatur, in conſpectum veniet: quae cultro non admodum craſſo à ſuo oſſe eſt [n] liberanda: hîc quoque mente adhibita, ne culter profundiùs demerſus, quicquam in jugulo vitiet. Ubi primae coſtae diſſecueris cartilaginem, deinceps ordine reliquas omnes à coſtarum oſſibus cultro dirimes, continuaque linea intercoſtales hîc muſculos ad thoracis uſque capacitatem [o] divides. Separatas nunc cartilagines ſimul cum pectoris oſſe nonnihil attolles, eas modò in dextrum, modò in ſiniſtrum latus [p] deflectens, & thoracem interſepientes membranas, quà pectoris oſſi proximae ſunt, unà cum cordis ſitu examinans. [q] Deinceps transverſa ſectione [r] ſeptum transverſum à pectoris oſſe, & commiſſis huic adhuc cartilaginibus, venit adimendum: & pectoris oſſe ſua mucronata cartilagine ſurſum elevato, membranae thoracem

> l 4 *muſc. tab.* a ab I, *ut in dextro latere* 5 *tabulae factum eſt.*
> m *Major pars* 4 *fig. cap.* 22 *lib.* 1.
> n *inter elatiſſimum* B & A 1 *fig. cap.* 19 *lib.* 1.
> o *ut factum eſt in* 8 *muſc. tab.*
> p *ut fit in* 1 *fig.*
> q *ut ex* 1 *fig. facias ſecundam.*
> r 1 *fig.* I, I. 2 *fig.* R, R. & 7 *muſc. tab.* Δ.

s juxta F 2 fig. requires B, C, D, E.

t ut ſpectantur in 8 muſcul. tab.

ctem interſepientes ab illo ſenſim ſunt divellendae. quod quum feceris, verſus cadaveris caput pectoris os reflectes: moxque juxta [s] glandium, venam & arteriam utrinque ſub ipſo prorepentes, retuſiore cultello inter membranulas inquires. quas ubi ſingulas vinculis interceperis, os pectoris cum ipſius ſimul vaſis à thorace auferes: ac membranae coſtas ſuccingentis ſpeciem, [t] intercoſtaliumque muſculorum, qui inter cartilagines habentur, naturam perpendes. Aut muſculis illis non aliter examinatis, os pectoris aliquantiſper repones, dum thoracem moventes muſculos ſimul omnes poſt cordis adminiſtrationem oſtendere viſum erit. Quò autem ea quae in thorace aggredienda ſuperſunt, commodiùs commonſtrarentur, conſuevi primùm hamulo hinc inde coſtas ſuccingentem membranam avellere: & manibus pulmonem, ſi alicubi illi fibris cohaereret, ab ipſa dirimere: ac inſuper perforato coſtarum quopiam intervallo, cui pulmo adnexus eſt, demonſtrare, quonam pacto hominis thorax ſubinde pertundatur: non abolita interim reſpiratione, neque motu pulmonis quieſcente.

u ferè ut factum eſt in 1 & 2 fig.

[u] Mox diviſis intercoſtalibus muſculis, coſtas ad medium ferè longitudinis ipſarum frangere ſolitus ſum. quod parvo fit negotio, ſi ſingulae ſeorſum manu fortiter apprehenſae, vi evertantur, inflectanturve. Verùm poſteaquàm facilem illam parandi ſceleti rationem adinveni, ut oſſa cadaveris illi compingendo ſubſerviant, coſtas reſervari malim integras, & manibus ſimul omnes coſtas, quantum licet, extrorſum retorqueri: & dein aliquouſque diviſis intercoſtalibus muſculis, invicem coſtas ſenſim dirimi. ita enim ſatis patens thoracis efficitur amplitudo, potiſſimùm ſi ſecundùm dorſi longitudinem, ac ad thoracis ferè medium, lapidem aut globum aliquem ſubjeceris, cujus vi dorſi gibbus extra thoracis cavitatem prominens, intrò in thoracis cavitatem ducatur, grandiusque inter dextri ſiniſtrique lateris coſtas fiat interſtitium.

Nervorum ſepti tranſverſi examen.

x Siniſter in 1 fig. P, P inſignitur, in 3 autem fig. uterque I.

y 1 fig. Q, Q.

z 2 fig. cap. 11 lib. 4 n à b, e, m.

a 3 fig. B, C, D, E, F, G.

Coſtis itaque hoc modo diductis, aut illo modo diſruptis, pari ſemper ratione thoracis organa ſunt aggredienda. ac primùm à glandio ad ſepti tranſverſi nerveam uſque ſedem, [x] dextrum ipſius nervum à dextra thoracem interſepiente membrana cultello liberabis: deinde, ſi voles, ſiniſtrum quoque. quem ubi ſimul cum [y] vena à jugulo pronata exporrigi videris, illum juxta ſeptum rumpes: ac verſus cervicem, ut poſtea ipſius videas [z] originem, rejicies.

Cordis involucri.

Mox membranas interſepientes, cultello ſecundùm thoracis longitudinem invicem ſejunges: atque a cordis [a] involucro liberatas, ipſarumque ad ſeptum tranſverſum connexu, & venarum arteriarumque in ipſis ſerie perpenſis, illas è thorace auferes: id duntaxat praecavens, ne vas aliquod inſignius laedatur. rami enim membranas interreptantes, & cordis involucro intertexti, etiamſi dividantur, vix notatu dignum aliquod ſanguinis profluvium concitant. Jam tempeſtivùm eſt, ſolis manibus cor cum ſuo involucro hinc inde movere, quiſque ipſius ſitus formaque involucri ſint; examinare. quamquam & ad id ſummopere conducit inſpectio, quam prius, elevato modice pectoris oſſe, cordeque adhuc immoto, membranarum interſepientium cauſa fieri volui. Pulmonis quoque lobi manibus jam ſunt contrectandi, ut & ipſorum numerus, ſitus formaque indagentur: ac

b 5 fig. inter D.

c 3 fig. G, F.

d ut factum eſt in 4 fig.

e 6 fig. g, g eductum à c.

tandem cognoſcas, nullam pulmonis partem venae cavae, quà [b] inter ſeptum tranſverſum & cor conſiſtit, in hominibus ſubſterni: imò venam ſimul, citraque intervallum aliquod, ſeptum & cordis involucrum penetrare: & quà vena hàc ducitur, involucrum [c] magna amplitudine hominum ſepto privatim connaſci. Quod ut ſpectes accuratiùs, involucrum cordis longa ſectione [d] dividetur, & liquor ipſi innatans ſpongia extergebitur: ac demum à cordis vaſis involucrum reſecabitur, adhibito ſtudio, ne [e] ſiniſtri recurrentis nervi principium vitietur.

Cavae venae diſtributionis per thoracem & jugulum examen.

f fig. cap. 6 lib. 3 C.

g 5 fig. C ad B.

h 5 fig. G. & fig. cap. 6 lib. 3 F.

Ut verò cavae venae per ſeptum tranſverſum tranſitum, ac ipſius per thoracem ductum examines, ſectionem ſepto ad venae uſque caudicem induces: praecavens, ne duarum cavae venae [f] propaginum in illud excurrentium radices ſimul vulneres: dein ſurſum paulatim conſcendens, quî [g] cava dextrae cordis auriculae committatur, citra ullam ſectionem obſervabis. Sic quoque ſupra cordis baſim, à cavae dextro latere [h] venam ſine conjuge enaſci invenies: cujus ramos ductumque melius diſces, ſi primùm dextram pulmonis partem verſus ſiniſtrum latus elevaveris, & poſtmodum ſiniſtram in dextrum latus revolveris. haec namque citra alicujus ſectionem, modò redduntur obvia: quamquam exempto corde & pulmone, illa licebit adhuc exactiùs intueri. Neque ſanè haec obiter ſunt ſpectanda. at gnaviter Naturae artificium in venae conjuge carentis ductu principioque indagandum eſt: diligenterque obſervandum, num, ut in agnis & porcis aliquando occurrit, vena quaepiam in ſiniſtrum quoque latus porrigatur, juxta cavae ad cor connexum pronata.

i Hic ſedulò circa H ſpecta figuram cap. 6 lib. 3. aut potius ultimam figuram lib. 3 juxta p.

k 2 fig. F.

l 6 fig. I.

m 6 fig. G.

n 6 fig. O.

Arteriae magnae per thoracem & jugulum & collum diſtributionis examen.

Porrò cavae in jugulo [i] diſtributio, retuſiore cultello, quo incumbens illi [k] glandium adimetur, inquirenda eſt. neque ſanè alio tibi utendum eſt artificio, quàm ut noſtras ad manum habeas venarum delineationes: mentemque ſumma cura accommodes, ne venam aliquam pertundas. Ubi verò cavae ſeriem adinveneris, utraque jugularis, & brachium accedens venae truncus, & deinde cava vena, ubi ſine pari promit venam, vinculis intercipientur: ac quicquid venarum inter vincula conſiſtet, è corpore adimetur: & deinceps abluto ſanguine, ilico ad arteriae magnae propagines, nervoſque recurrentes adinveniendos, ſectio convertetur. Corde itaque in manu aſſumpto, [l] venae arterialis, & [m] arteriae venalis, ipſiuſque [n] magnae arteriae radices, quà cordis baſi proximae ſunt, intueris: quod factum eſt facilli-

cillimum, ſi cùm ipſarum coloribus, tum ſitui mentem adhibueris. Dextrae enim auriculae vicina eſt arterialis vena: & albicans, ac quodammodo ſiniſtrorſum proficiſcens viſitur, & inter cordis vaſa eminet. Arteria autem venalis, venae modo nigricat: & caeteris vaſis demiſſior, propter ſiniſtram auriculam latitat, ipſiusque progreſſus minimo intervallo ſe offert. Magna verò arteria, in cordis baſis medio, ſub arteriali vena quodammodo occultata, occurrit. Hanc ubi primùm intuitus fueris, omnes ipſius ramos inquirito: quorum [o] ſuperiores, ac jugulo proximi, citra aliud opus jam ſunt conſpicui, niſi fortaſſis glandii aliquot reliquiae adhuc reſecandae ſuperſint. [p] Truncus autem, qui ad dorſum retorquetur, non niſi ſiniſtra pulmonis parte in dextrum latus elevata, commodè apparebit. *Nervorum recurrentium.* Caeterùm ut recurrentes videas nervos, poſtquam laryngis muſculos, [q] qui à pectoris oſſis elatiori ſede procedentes, infimae ſcutum imitantis cartilaginis ſedi implantantur, ad inſertionem uſque ab aſpera arteria divulſeris, dextrum ſexti paris [r] nervum à ſoporali arteria cultello ſenſim liberabis: ac ubi thoraci appropinquaveris, hujus nervi [s] ramulum, qui coſtarum radicibus exporrigitur, & quos hîc muſculis ex pectoris oſſis ſummo enatis derivabat ſurculos, perpendes. Simulatque verò nervum ad [t] arteriam dextrae axillae porrigendam deduxeris, [u] tres quos ad illam reflectit ſurculos (niſi [x] duo, aut unus tantùm ſit) quàm poteris ſtudioſè vicinis membranulis acutiore cultello dirimes: ne fortè retuſiore, membranulas inter ſcindendum trahens, ſurculos violes: quamquam denuò, ne acuto ſurculos ſimul cum membranis incautè reſeces, cavendum ſit. Inventis ſurculorum principiis, [y] nervum aſperae arteriae, lateri exporrectum, à ſua cui nectitur membrana, ipſaque aſpera arteria, liberabis, longa ſectione inter nervum & aſperam arteriam acuto quoque cultello facta. Liberatum hoc pacto nervum, ſummis ſiniſtrae manus digitis apprehendes, illum modicè ab aſpera arteria attollens: ſexti verò paris truncum, quà ſoporariae arteriae exporrigitur, dextra manu elevabis: ac manibus deinde mutuò nunc ſurſum, nunc deorſum ductis, nervi recurrentis reflexum naturamque perquires. Ad eundem ſanè modum, poſteaquam [z] ſurculos quosdam pulmoni cordisque involucro à dextro ſexti paris nervo dein diſtributos examinaveris, [a] ſiniſtrum ſexti paris nervorum cerebri truncum à ſiniſtri lateris ſoporaria divellere convenit: & ipſius ſurculos, quos muſculis à pectoris oſſis elatiori ſede enatis, & coſtarum radicibus exporrigit, indagare: ac poſtmodum [b] obſervatis, quas pulmonis tunicae derivat, propaginibus, & eo [c] ſurculo, quem ſecundùm venae arterialis trunci ſiniſtrum latus, cordis baſi offert, etiam accuratè perquiſito, ad magnae uſque arteriae [d] truncum, qui ad dorſum reflectitur, ſexti paris hujus lateris nervus eſt deducendus, & acuto ſimiliter cultello [e] ſoboles [f] recurrentem nervum hic efformantes ſunt adinveniendae. Has ubi videris, obtuſiorem ſtylum ſub eo arteriae trunco verſus ſiniſtrum aſperae arteriae latus protrudes: & levato nonnihil ſtylo, truncum arteriae à dorſo, cui firmiſſimè committitur, modicè dirimes. Deinde ab aſpera arteria, recurrentem nervum ad arteriae magnae uſque truncum liberabis: & utraque manu, mutuoque tractu, ipſius reflexum, ut in dextro latere, oſtendes. [g] Reliqua verò ſexti paris nervorum ad ſtomachum ſeries, non niſi exempto pulmone aggredietur. ac proinde, ſi viſum fuerit, foramine nunc inter aſperae arteriae cartilagines facto, illique fiſtula quapiam indita, & aſpera arteria ſuper foramen compreſſa, pulmonem inflari curabis: inflatus ſiquidem ſuam formam manifeſtiùs commonſtrat, corque ex toto amplexatur. *Pulmonis inflatio. Dextri cordis ventriculi, & ipſius orificiorum membranarumque examen.* Demiſſo dein pulmone, cordi à dextrae auriculae radice ad ipſius uſque mucronem, novacula ſectionem [h] induces, in dextrum ipſius ventriculum uſque penetrantem. Mox ventriculo digitis diſtento, ſpongia ſanguinem ſemel atque iterum elues. Vena enim cava, & arterialis vena, ut ſanguis in ventriculum fluat, isque poſtmodum ſpongia exſugatur, comprimendae ſunt. Exterſo ſanguine, dextri ventriculi amplitudo eſt indaganda: deinde ſtylo [i] tres membranae ori venae cavae praefectae, obiter veniunt ſpectandae. Ut verò prorſus in conſpectum veniant, cultello ex dextro ventriculo in cavam venam intruſo, ſectionem à ventriculo per auris corpus in venam uſque duces: qua diſtenta, membranae omnino videbuntur: & auris cavitas, naturaque, ſi ipſam [k] inverteris, facilè hac adminiſtratione cognoſcentur. Deinde quum venae cavae expendes orificium, coronalis venae [l] origo etiam apparebit: cui ſi ſtylum ex molli plumbo indideris, quonam pacto cordis baſim cingat, ramosque in illius corporis ſuperficiem derivet, obſervabis. Hic velim quoque ex venae cavae amplitudine ſtylum in [m] venam conjuge deſtitutam inderes, ipſius à cava originem, ridiculamque noſtrorum Aeſculapiorum rationem conſideraturus, qui in octo utriuſque lateris inferiorum coſtarum inflammatione, Hippocratem, non mittendum eſſe ſanguinem, aſſeruiſſe contendunt: quòd cor ex vena ſine pari ſanguinem adeò rapiat, ut nihil ſanguinis miſſione ex vena hac educi poſſit. Quaſi verò nunc tibi ſecanti non longè eſſet clariſſimum, cor in ſanguinis miſſione, inflammatis octo inferioribus coſtarum intervallis, nihil obſtare, ac proinde ſanguinem tunc quoque mittendum: & Hippocratem non adeò fuiſſe ſtupidum, ut octo humiliores coſtas ſub ſepto transverſo eſſe arbitratus fuerit, & inflammationem hujus ſedis ad claviculam uſque tenſionem etiam producere ignoraverit. Verùm hic ſermo, ne praeter inſtitutum, ad meum de vena in laterali morbo ſecanda placitum longiùs exſpatietur, refrenandus venit. quamquam mehercule

o *6 fig.* R, Q, S, T, V, X.
p *6 fig.* P. & *fig. cap.* 12 *lib.* 3 *i.*
q 5 *muſc. tab.* P *in* N.
r 6 *fig. a ſecundùm* V.
s 2 *fig. cap.* 2 *lib.* 4 *b. dein k, k.*
t 6 *fig.* T.
u *fig. cap.* 9 *lib.* 4 *inſertae* P *ad* E.
x 6 *fig, b.*
y *fig. capiti* 9 *lib.* 4 *inſertae* Q, Q. & 6 *fig. c.*
z 2 *fig. cap.* 2 *lib.* 4 *q* & *r.*
a *6 fig. d ab* X.
b 6 *fig. e.*
c *6 fig. h.*
d *6 fig.* P.
e *6 ſig. f.*
f 6 *fig. g, g.*
g 14, 15 *fig. lib.* 5 T, V,
h *ut factum eſt in* 7 *fig.*
i *7 fig.* K, L, M.
k *ut* F *in* 7 *fig.*
l *7 fig.* G.
m *5 fig.* G. & *fig. cap.* 6 *lib.* 3 F.

culè

culè nunquam magis hac de re veritatem, quàm praeſentibus venis, indagandam arbitrer: non autem citra venarum cognitionem, ſolis autorum diſtortis ſuffragiis eruendam. Porrò ſimulatque conjuge carenti venae ſtylum immiſeris, oblongus craſſusque baculus cavae venae eſt [n] imponendus: quem quum abſque negotio rectà per cavam ad imum uſque ventrem protruſeris, quàm bellè Galenus & caeteri diſſectionum doctores hucusque hallucinati ſint, diſces, qui cavam ex jecoris gibbo, uno caudice enatam, [o] ſimiliter ac magnam arteriam in duos truncos, quorum hic inferiora, ille verò ſuperiora petit, dividi cenſuerunt. Verùm haec, quum paulo pòſt jecur aggredieris, viſurus es explicatiùs. quamquam nihil prohibet modò, ſeptum transverſum è corpore, quantum poteris, reſecare: jecurque in ſiniſtrum latus adeò reflectere, ut poſterior ipſius ſedes in conſpectum veniat. Quum itaque baculum à venae cavae ſede, quà cor ſpectat, ad eam uſque regionem qua renibus venae offeruntur, detruſum, aliquamdiu in vena ſervaveris, animadverteriſque jecoris ſubſtantiam toti cavae poſteriori ſedi non [p] obduci, cultello ſecundùm baculi longitudinem ducto cavam divides, ac venarum à cava jecori exporrectarum [q] ora inveſtigabis. Dein iis qui nimium pertinaciter in Galeni Anatomes profeſſorum primarii verba juraverunt appellatis, ſingula ipſius argumenta de venarum ortu reſumes: atque ſtudioſos: ne ex commentariis navigare diſcant, hortaberis, unicam veritatem, non verò autoritatem commendans. Porrò ſectione rurſus ad cor converſa, digito aut ſtylo in elatiore dextri ventriculi ſede, arterialis venae orificium [r] inquires: & cultello illi intruſo, ex dextro ventriculo aliquouſque in arterialem venam ſectionem duces. Qua facta, ſanguineque, ſi quis inibi occurret, eluto, viſui ſeſe arterialis venae orificium ſimul cum ſuis [s] membranis offert: quas, ut exactiùs contempleris, ſtylo attolles, eodemque arterialis venae ductum in pulmonem examinabis. [t] Tunicae etiam ipſius, ex quibus arteriae inſtar conformatur, facilè expenduntur, modò quis ductae jam ſectionis lateribus labriſve animum adhibuerit. Siniſtrum cordis ventriculum ſimiliter longa ſectione à ſiniſtrae auris radice ad cordis uſque mucronem facta aperies, & ſanguinem perinde atque in dextro exterges. Hujus primùm intuebere amplitudinem, deinde cordis ſubſtantiae in hac ſede [u] craſſitiem: poſtmodum ſtylo [x] duas arteriae venalis orificio praepoſitas membranas facilè adinvenies, ac quî invicem in cordis conſtrictione conniveant, obſervabis. Ut verò exactiùs ſe offerant, cultello venalis arteriae ori immiſſo, ſectionem in ipſius uſque cavitatem [y] molieris: & adaperto diſtentoque ore, membranas denuò contemplabere, plumbeo ſtylo primas venalis arteriae in pulmonem diſtributiones inquirens. Magnae autem arteriae [z] orificium, & membranae ipſi praefectae invenientur, ſi poſt [a] alteram arterialis venae membranam, quae cordis ventriculorum ſepto vicinior eſt, digitum in elatiſſimam ſiniſtri ventriculi regionem protruſeris: is namque magnam ſubibit arteriam. & dein cultello ſecundùm digitum in arteriae orificium intruſo, ex cordis ventriculo ſectionem in arteriae amplitudinem duces. Quando enim hanc tentaveris, & arteriae magnae [b] membranas in ipſarum ſede, quà vaſis corpori incumbunt, inſpexeris, coronalium arteriarum [c] ortus tibi occurret. adeò ut nunc nihil in corde ſpectandum ſit reliqui: niſi fortè illo variè diſſecto, ipſius ſubſtantiam, & arteriae magnae, arterialiſque venae diſſectis radicibus, os inquirere ſtatueris, quod cordi privatim ab Anatomes profeſſoribus adſcribitur. Si igitur nullum os, praeter cartilagineas dictorum modò vaſorum radices, in homine adinveneris, illas à reliqua cordis ſubſtantia reſecabis: ut ſimul cum cartilaginibus, clavicularum articulationibus, & aliis quibuſdam articulis peculiaribus, ad oſſium compoſitionem reſervari recondique valeant. Corde nunc abjecto, aſperam arteriam (ſervata interim larynge) examinabis: primùm quidem ipſius cartilagines, C imaginem exprimentes, & membranas, quibus illae invicem colligantur: & dein ipſius primam in pulmonem ſeriem. qua inventa, aliquam pulmonis fibram ſeu lobum integrè à reliquo pulmone abſecabis: ac in venae arterialis ramum, & arteriae venalis & aſperae ramos, ſtylos intrudes: horumque ramorum propagines, diſtributioniſque naturam inveſtigabis. ad quod mirificè conduxerit undecunque rupta divulſave lobi illius membrana, ipſum inter duos aſſeres adeò comprimere, ut pulmonis caro, ipſiuſve peculiaris ſubſtantia, à ſuis quibus obnaſcitur vaſis abſcedat. Licebit modò, aſpera arteria ab ipſius capite diviſa, eaque deorſum à ſtomacho tracta, pulmonem omnino è thorace auferre, & ſtomachi [d] progreſſum adinvenire: qui citra aliam ſectionem, pulmone rejecto, unà cum nervis ſexti paris illum amplexantibus, conſpectui ſeſe offeret. Tamen ut nervorum in ventriculi orificium ſeriem intuearis, ſeptum transverſum à ſtomacho liberandum eſt: ipſaque inſertio, ſi fortè ventriculus adhuc in corpore aſſervatus ſit, indaganda. Inſuper foramine alicubi in ſtomacho, quà collum perreptat, facto, fiſtulaque illi indita, ventriculum quàm poterit maximè inflari curabis: & deinde ſtomacho juxta laryngis radicem diviſo, illum cum ventriculo, aut ſolum, ſi prius ſcilicet ventriculum ademeris, è corpore trahes, [e] glandulis illis quae in medio ipſius ferè ductu plurimùm conſiſtunt, ſimiliter examinatis. Jam quoque tempeſtivum eſſet (ſi modò id antea non praeſtiteris) jecur à ſepto transverſo ſecernere, ac tandem ex corpore auferre. Quod ubi feceris, ipſiuſque formam diligenter contemplatus fueris, cultello venae cavae jam flaccidae indito, hanc

Cavae venae ortus examen.

Arterialis venae orificii ac membranarum examen.

Siniſtri cordis ſinus, ipſiusque vaſorum & membranarum examen.

Cartilagineae cordis ſubſtantiae examen.

Aſperae arteriae.

Pulmonis.

Stomachi.

Jecoris.

[n] *in* D 7 *fig. & figurae cap.* 6 *lib.* 3.
[o] *ut* O *in* P *&* R *figurae* 6.
[p] *uti ſpectatur in* 18 *fig.*
[q] *ut videre eſt in fig.* 6 *capiti libri* 3 *inſerta ad* A, B.
[r] *ex* 7 *figura facturus octavam.*
[s] 8 *fig.* E, F, G.
[t] 1 *fig. cap.* 15 *lib.* 3 B, C.
[u] 9 *figura* M, M.
[x] 9 *fig.* E, F.
[y] 9 *figuram paraturus.*
[z] 10 *fig.* A.
[a] *ubi in* 9 *figuram* L *latitat ſub* E.
[b] 10 *fig.* B, C, D.
[c] 10 *fig.* E, E.
[d] *ut ſpectatur* 14 *&* 15 *fig. lib.* 5.
[e] 14, 15 *fig. lib.* 5 F, F.

longa ſectione aperies, ut exactè pateat ipſius per jecoris ſubſtantiam tranſitus, deinde ramorum à cava in jecur ingreſſus. Ubi itaque duo praecipua illorum videris orificia, alteri ſtylum quàm poteris penitiſſimè indes: & ablato venae portae, quo jam antea eam intercepiſti, vinculo, illius quoque ramo ſecundùm venae cavae rami, cui jam ſtylus ineſt, ductum in jecur procedenti, alterum ſtylum immittes: & poſtmodum obtuſo cultro jecoris ſubſtantiam ab illis ramis, qui ſtylos continent, nitêris abradere: [f] venarum per jecoris corpus ſeriem, ipſiusque ſubſtantiam diſcas, ac demum inter duos qui ſtylis diſtenduntur ramos, bilis veſiculae meatulos obſerves, & bilis veſiculam à jecoris corpore craſam invertas, ſolamque ſedulò, ſi adhuc fuerit aſſervata, contempleris. Poſtremò, [g] venae ab umbilico in jecur deductae ingreſſum inſertionemque expendes, mente dein thoracis vertebrarum corporibus adhibita, ut cultello grandem arteriam ſecundùm longitudinem aperias, [h] ramorum quos utrinque in coſtas ſpargit, viſurus orificia. Ramis his diſſectis, arteriam ex corpore adimito, & venae conjuge carentis [i] propagines expendito, ut & hanc quoque à vertebrarum corporibus liberes. Quo in opere non parum conduxerit, expendere internam venae pari carentis in ſuo exortu ſuperficiem: uti & illorum ramorum, qui è cava velut in jecur exporriguntur: quò proprii venae corporis membranea illic occurrat craſſities, roboris in vaſorum diductibus gratia efformata. Quamquam interim hîc negligi nolim, ſtudioſorum nonnullos, quum de ſanguinis miſſione inter diſſecandum agere ſolemus, aliquando contendiſſe, membranea illa vaſorum eminentia, ſanguinis in cavae caudicem truncumve regreſſum penitus praepediri. Reſectis modò in thorace occurrentibus venis & arteriis, in propatulo eſt utriuſque lateris ſexti paris nervorum cerebri [k] ramus, qui radicibus coſtarum exporrectus, ſub tunica coſtas ſuccingente ad organa à peritonaeo circumplexa contendit. Ut verò [l] nervulos cernas, quibus ramus ille adaugetur, à thoracis vertebris tunicam coſtas ſuccingentem detrahes: quam ubi & à coſtis quoque divelles dictas venarum arteriarumque propagines, & nervos coſtis exporrectos, promptè obſervabis: & cultelli mucrone ad coſtae alicujus os proximè adacto, tunicam expendes, quae privatim ſingulis coſtis obvolvitur: eam dico, quam ſecundam coſtas ſuccingentem tunicam nonnulli diſſectionum periti nuncuparunt: quaeque membrana eſt, illis reſpondens, quas, quòd oſſa ambiunt, vulgò circumoſſales dicimus. Quamquam interim hîc circa dorſi vertebrarum contextum, praecipuè obſervandum ſit, num duae coſtas ſuccingentes tunicae ita veniant conſtituendae, ut una in dextro recenſeatur latere, cum dextra thoracem interdividente membrana: & altera in ſiniſtro latere, cum interdividente ejus lateris membrana: quum & ita nonnulli (uti ſuo diximus loco) duas tunicas, coſtas ſuccingentes enumeraverint. Abſolutis hunc in modum omnibus quae peritonaeo & tunica coſtas ſuccingente involvuntur, ſi viſum fuerit, quàm poteris aptiſſimè coſtas in ſuas ſedes reponere conaberis: & [m] oſſe pectoris quoque cum cartilaginibus ipſi coarctatis aſſumpto, & claviculis etiam in ſuam ſedem repoſitis, quàm licebit ſtudioſiſſimè muſculos eos, quos jam antea ab inſertione pendêre ſinebas, ſuis locis ſituabis: [n] primum dico thoracem moventium, [o] primum brachii motuum opificem, ſcapulae motorum [p] primum, [q] eum qui à pectoris oſſe & clavicula in mamillarem capitis proceſſum fertur. Quod ubi praeſtiteris, ea prorſus ſerie, quam in ſecundo libro docuimus, omnes brachium & ſcapulam moventes muſculos ex altero latere aggredieris: mox omnes qui thoracis motibus praeſunt, & qui capitis, ac dein dorſi motibus famulantur: poſtremò [r] temporalem, & [s] maſſeterem. cubiti enim & brachialis, digitorumque motibus ſubminiſtrantes muſculos, licebit etiam poſt cerebri anatomen diſſecare. Neque eſt quòd hîc prolixè commemoratos muſculos, ſeriatim ac ſigillatim recenſeam, quum id diffuſe in ſecundo libro factum eſſe, minimè ignores. Caeterùm in altero cadaveris latere, vaſorum nervorumque ſeriem licebit ſedulò exquirere: quum id factu ſit facillimum, ſi illorum deſcriptio te non lateat, in muſculorumque ſectione probè verſatus ſis. quamquam & ego manus vaſorum nervorumque adminiſtrationem, utputa paulò difficiliorem, etiam poſtea perſequar. In praeſenti autem os adeundum eſt: & quandoquidem jam faciei omnia extrinſecus perſecutus es, ut id aperias neceſſum eſt. quod nulla ratione perfeceris melius, [t] quàm robuſto cultro infimae maxillae inferioris ſedi appoſito: & poſtmodum hujus, malleique opera, maxillae inferioris oſſe diviſo. Verùm ad eum modum oſſa, quae ſceleto praeparando alioquin apta eſſent, propter fractam inferiorem maxillam, vitias: & ſi illaeſa maxilla, illam in altero latere in ſuo ad temporis os articulo diſſolvere conatus fueris, atque ita maxilla in alterum latus reflexa, quae in ore ſunt adminiſtrare propoſueris, ſectionis claritati utcunque oberis. Quapropter diviſo ad eum quem dixi modum, maxillae oſſe, ipſius partes manibus extrorſum deorſumque vi torquebis, osque aperies. Inſuper è narium foraminibus obliquatum inſtar ſyphonis ſtylum in oris uſque amplitudinem protrudes, [u] gargareonis naturam examinans. Mox cultello à gargareonis radice ad inciſorios uſque dentes in oris tunica ſectionem duces, eam cutis alicujus modo nonnihil ab incumbentibus organis liberans. In hoc opere tertium [x] nervorum cerebri par ſeſe offeret, quà linguae & inferiori maxillae derivatur: dein [y] ſeptimum cerebri nervorum par [z] ſexto commiſſum, unà cum

a ſo-

Bilis veſiculae.

Examen eorum quae vertebrarum corporibus exporriguntur.

Muſculorum brachium, ſcapulam, thoracem, caput, dorſumque moventium examen.

Temporalis & maſſeteris.

Oris apertio, organorumque in faucibus poſitorum examen.

f *id veluti viſurus, quod 13 fig. lib. 5 exprimitur ad* X, Y, Z.
g *2 fig. lib. 5* F, G. *12 fig.* M *ad* N.
h *fig cap. 12 lib. 3* k, k.
i *fig. cap. 6 lib. 3* G, G *ab* F.
k *2 fig. cap. 2 lib. 4* h.
l *ejuſdem fig.* i, i, i.
m *Eam partem, quae dextrae manui ſubjicitur 8 muſc. tab.*
n *4 tab.* d.
o *3 tab.* Δ.
p *5 tab.* Γ.
q *4 tab.* Θ.
r *4 tab.* Γ.
s *4 tab.* Δ.
t *Ut factum eſt in 6 muſc. tab.*
u *6 muſc. tab.* E.
x *2 fig. cap. 2 lib. 4* S, T, Y.
y *2 fig. cap. 2 lib. 4* v, π.
z *ejuſdem fig.* e.

[a] ſoporali arteria, [b] interiorique jugulari vena. & ſi aliquantulum adſcenderis, [c] quartum quoque nervorum cerebri par, & [d] ramos quoſdam tertii paris & quinti paris, temporali exporrectos muſculo videbis, ſi modò unum organum ab alio ſenſim ſeparare non piguerit. Ad haec linguae [e] muſculi, uti in ſecundo docuimus libro, adinvenientur: in quorum adminiſtratione, nervorum in linguam excurrentium propagines, ac venae ſimul & arteriae ſeſe offerent. Muſculi etiam inferioris maxillae reconditi, hic parvo negotio occurrunt: [f] is videlicet, qui in ore deliteſcens, cum temporali & maſſetere maxillam ſurſum ducit: & [g] is qui à proceſſu ſtylum referente enatus, ad ſummum mentum inferiori maxillae implantatur. Praeterea [h] tonſillae, [i] aliaeque glandes, vaſorum diſtributionibus in faucibus praefectae, tibi hanc adminiſtrationem molienti pulchrè occurrent. Laryngis autem [k] muſculi, ita prorſus atque in ſecundo monuimus libro, ſunt aggrediendi: ipſorumque nervi, dum diſſecantur, non perfunctoriè veniunt animadvertendi. Ablato itaque nunc unà cum lingua, oſſe υ imaginem referente, laryngeque, ac ſtomachi initio, inferiorem maxillam à ſuperiori prorſus liberabis, non neglectis interim peculiaribus hic repoſitis [l] cartilaginibus: quas perinde ac cartilagines clavicularum cum pectoris oſſe articulos intercedentes, ad ſceleti conſtructionem aſſervare nihil prohibet. Atque ita etiam pari ratione os υ imaginem referens, & laryngis, naſique [m] alarum cartilagines, cum auris & palpebrarum cartilaginibus, ad eundem uſum aliquò repones. Nunc palati tunicam, & eam quae nares ſuccingit, ab oſſe ſedulò in hoc abrades, ut mutuum earum tunicarum diſcas nexum. Si verò, quum caput dorſumque moventes muſculos aggrediebaris, [n] primum dorſum agentium par ex ſententia non ſpectaveris, id modò, ablatis his quae fauces occupabant, factu eſt facillimum: adeò ut & capitis dorſique motibus praefectos muſculos, tantiſper integros aſſervare nihil prohibeat, quouſque inferiorem maxillam, eaque quae faucibus continentur, ſectionis ſerie ademeris. Quamquam haec omnia ex ſecundo libro cuivis obvia eſſe debeant: quemadmodum quoque ex primi libri calce diſcitur, quî coſtae à vertebris ad ſceleti praeparationem ſint auferendae, pectoriſque os, & cartilagines ipſi commiſſae, ſervandae. Adeò ut nihil obſtet, in propoſito cadavere caput à prima vertebra nunc liberare, in illoque, quae ſequens liber enarrabit, condiſcere: in cujus penultimo Capite, omnia quae in nobis propoſito cadavere adhuc videnda ſunt reliqua, commemorabo.

a *fig. cap.* 12 *lib.* 3 X, *a.*
b *fig. cap.* 6 *lib.* 3 S.
c 2 *fig. cap.* 2 *lib.* 4 Z.
d *ejuſdem fig.* Q, R, *b*, *c*.
e *figurae cap.* 19 *lib.* 2.
f 6 *muſc. tab.* D.
g 5 *tab.* H, I.
h 6 *tab.* F.
i 1 *tab.* A. 6 *tab.* L.
k *figurae cap.* 21 *lib.* 2.
l *figura inſerta capiti* 10 *lib.* 1.
m 4 *muſc. tab.* L.
n 8 *muſc. tab.* A, B.

LIBRI SEXTI FINI

ANDREAE VESALII, DE CORPORIS HUMANI FABRICA

LIBER SEPTIMUS,

Cerebro principis animaliſque facultatum ſedi, & ſenſuum organis dedicatus: moxque in initio omnes propemodum ipſius figuras, uti & duo proximè praecedentes libri, commonſtrans.

PRIMAE FIGURAE, EJUSDEMQUE characterum Index.

Prima ſeptimi libri figura, humanum caput ita adaptatum exprimit, quemadmodum id cerebro oſtendendo, concinnè à collo inferiorique maxilla diſſecantibus liberatur. Praeterea tantam calvariae partem orbiculatim ſerra abſtulimus, quanta quoque omnium quae in calvariae continentur cavitate videndorum gratia, auferri ſolet. Ut verò ejus ablatae partis imago hic quoque occurreret, ſeptimam ſexti Capitis libri primi figuram praeſenti figurae ſubjecimus, quòd hac interior illius calvariae partis ſuperficies adamuſſim exprimatur: quae univerſum id ante ſectionem integebat, amplectebaturque, quod prima figura potiſſimùm proponit. Haec namque duram cerebri membranam adhuc illaeſam, neque alia ex parte pertuſam, vulneratamve, oculis ſubjicit: quamvis interim iſtius membranae vincula divulſimus, quae per calvariae ſuturas, membranae illam exteriùs cingentis gratia efformandae, porriguntur. Dein cum his fibris pariter vaſcula ſunt effracta, quae per calvariae foraminula & ſuturas deducta, ipſi durae membranae, ac illi quae calvariam obcingit, communes cenſentur. Caeterùm duorum qui figuram ambire conſpiciuntur orbium humiliorem, cutis & membranae ipſi ſubditae conſtituunt, elatior autem ipſa eſt calvaria. Univerſum verò hoc orbe complexum, multiſque characteribus inſignitum, duram cerebri membranam refert.

A, A *Dextrum durae cerebri membranae latus, ſeu ejus membranae pars, dextram cerebri regionem ambiens.*

B, B *Siniſtrum durae cerebri membranae latus.*

C, C, C *Tertius durae membranae ſinus, ſecundùm capitis longitudinem exporrectus, & hic nulla ex parte per ſectionem adapertus.*

D, D, D *Duo invicem appoſiti ductus, venarum modo in duram cerebri membranam ſecundùm ipſius univerſum latus excurrentes.*

E *Venam referens durae cerebri membranae ductus, in quem ſexta calvariam ingrediens exhauritur vena.*

F, F, F *His characteribus venulae indicantur, à dura cerebri membrana per calvariae foraminula ad capitis cutem, membranamque calvariam obcingentem, transmiſſae, quarum frequentiores & craſſiores juxta F maximè latitantis ſedem plerumque obſervantur.*

G, G, G *Portiunculae fibrarum, à dura cerebri membrana per coronalem ſuturam ad calvariam obcingentis membranae conſtitutionem proſilientium.*

H, H *Portiunculae fibrarum, quibus ſagittalis ſutura viam offert.*

I, I *Sedes, à qua fibrae porriguntur per ſuturam* Λ *Graecorum ſimilem.*

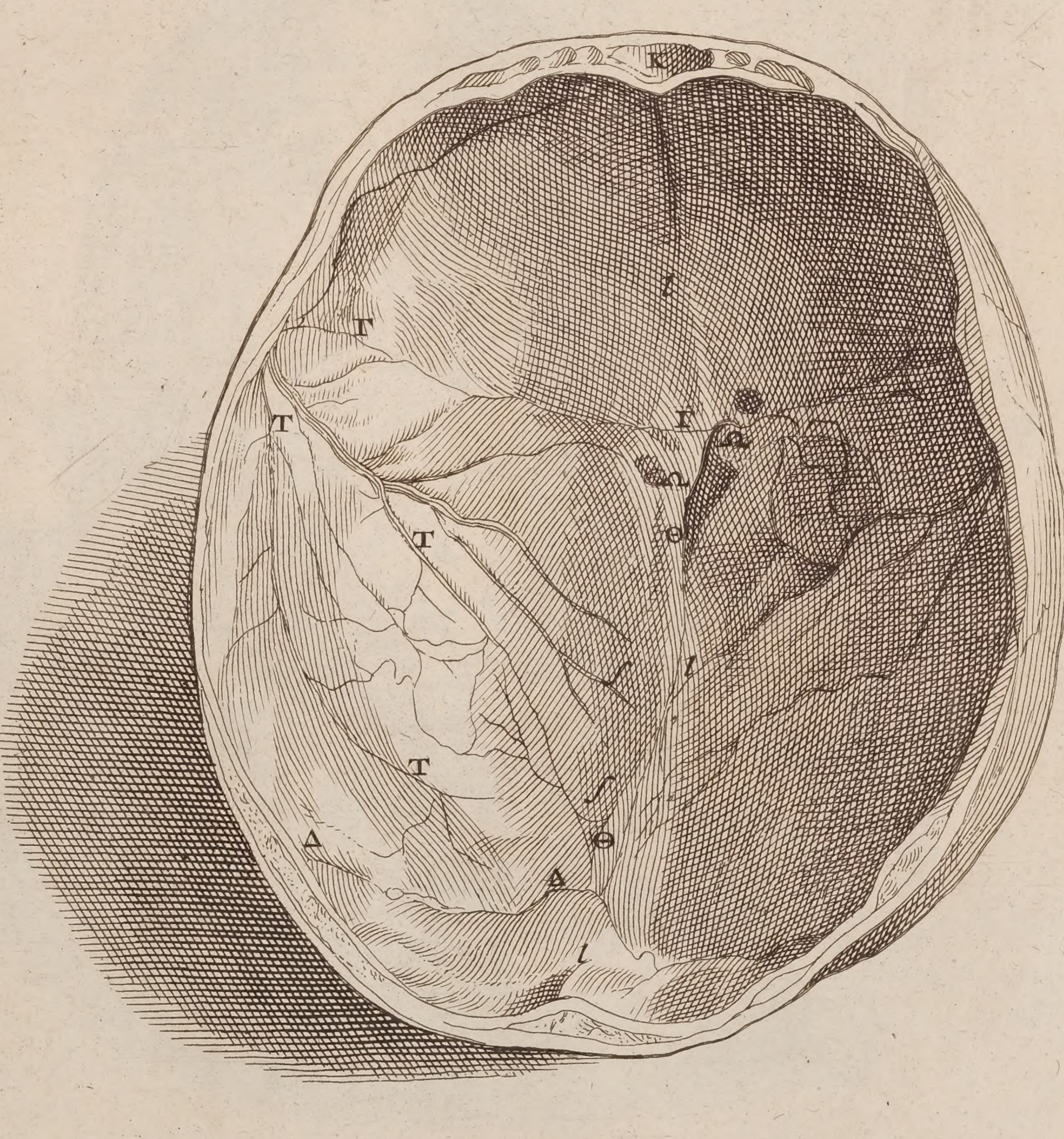
K *Unum durae membranae tuberculum eorum quae inaequalibus calvariae ſinibus, plerumque juxta ſagittalis ſuturae cum coronali coitum obviis, adnaſci ſolent. Caput, ex quo hanc primam depinximus figuram, tribus ejus generis donabatur tuberibus, quorum unum K inſignivimus, & utrinque ad anterius H unum quoque ſe offert.*

Ca-

PRIMA VII. LIBRI FIGURA.

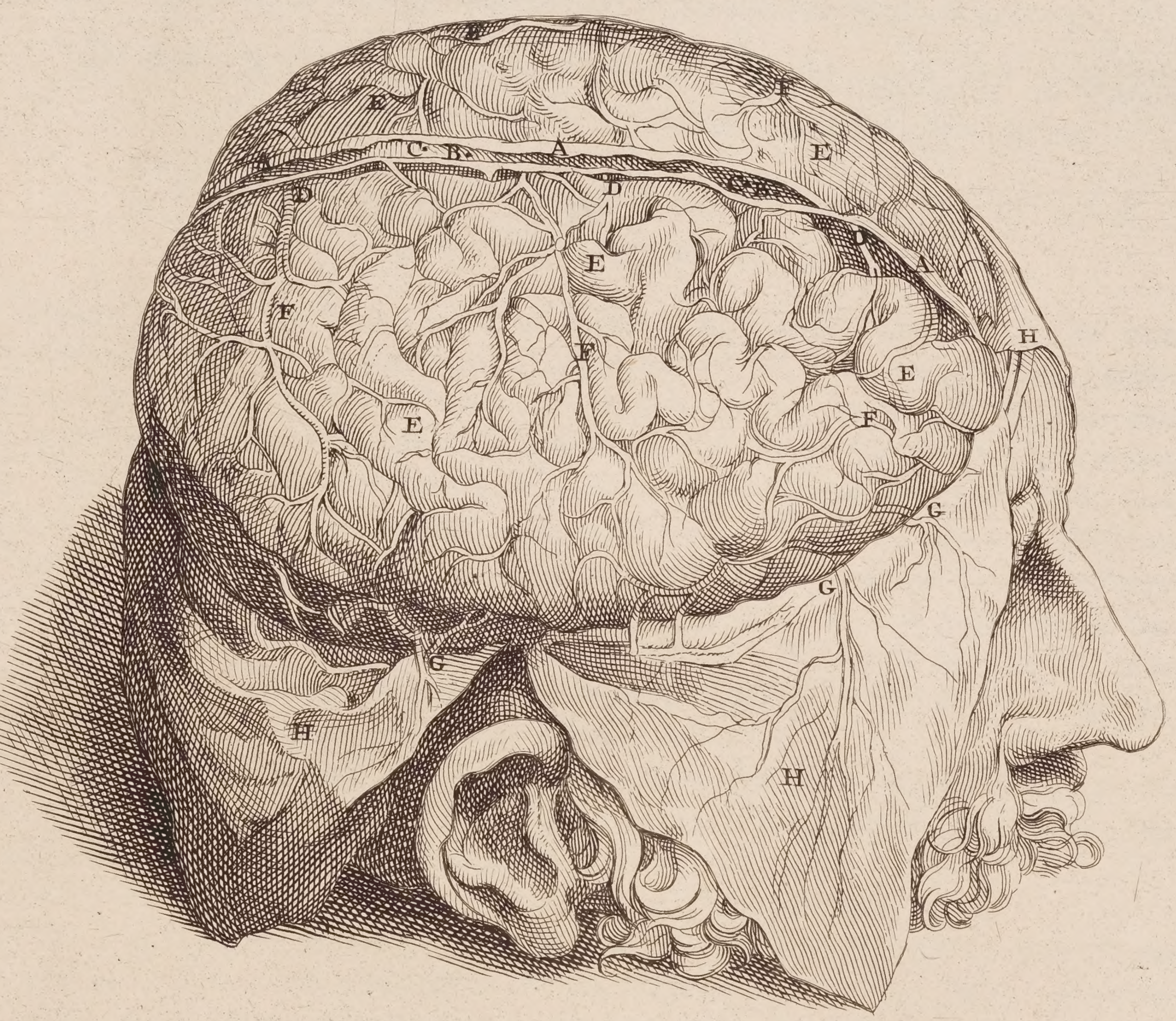

SUPERIORIS CALVARIÆ PARTIS.

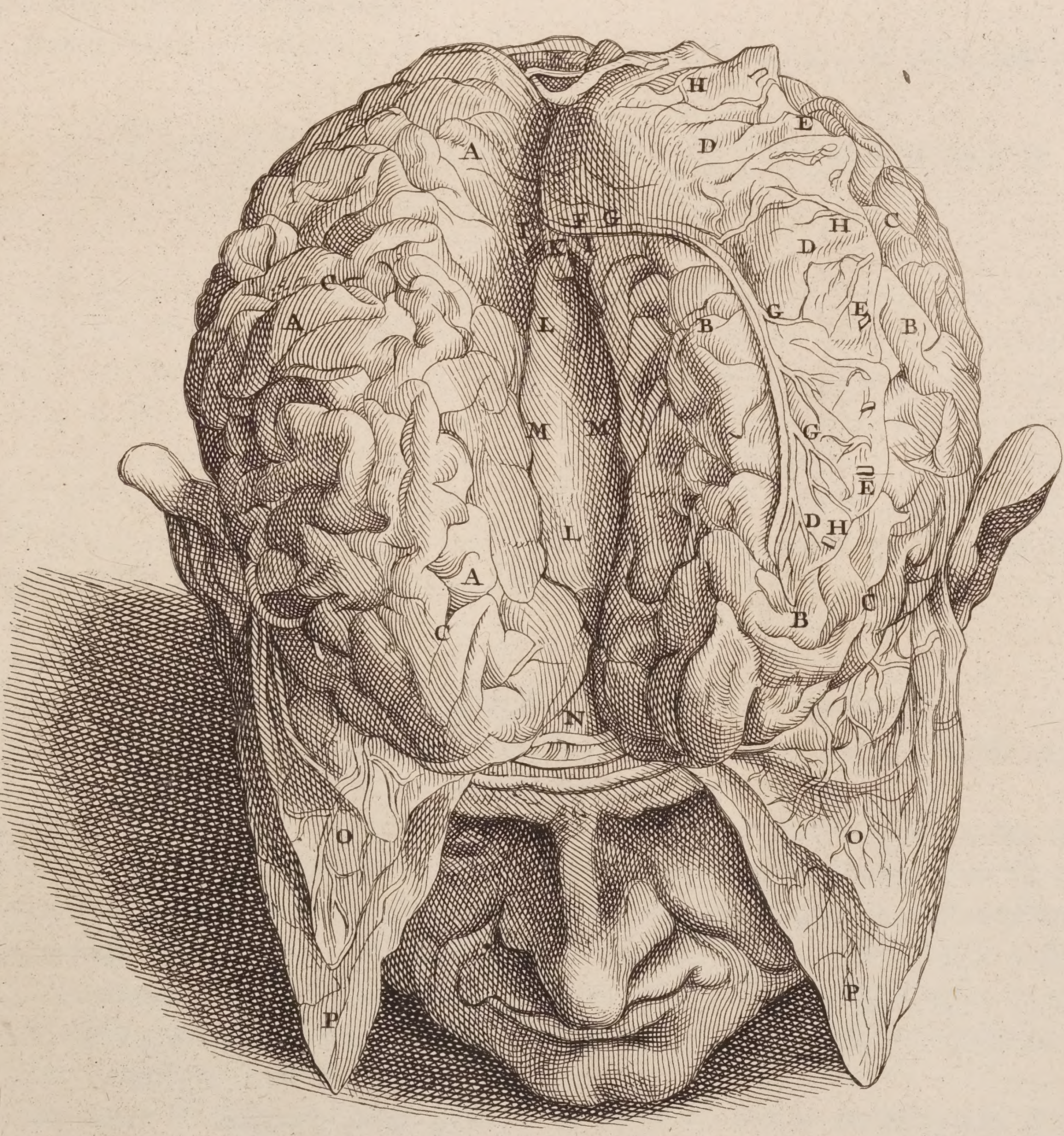

I. Wandelaar fecit

SECUNDA VII. LIBRI FIGURA.

TERTIA VII. LIBRI FIGURA.

I. Wandelaar fecit

L Cavitas frontis oſſi juxta ſuperciliorum ſedem propria, quae inter ſecandum ſubinde aperitur, ſi quando frontis os non procul à ſuperciliis ſerra dividitur.

SUPERIORIS CALVARIAE PARTIS, QUAM A PRIMA Figura ſectionis ſerie diviſimus, interior ſuperficies.

SECUNDAE FIGURAE, EJUSDEMQUE characterum Index.

Secunda figura, ſectionis ſerie primam ſubſequens, tertium durae membranae ſinum longa ſectione ſecundùm capitis longitudinem ducta, adapertum commonſtrat. Inſuper ad hujus tertii ſinus latera, per capitis quoque longitudinem duas deduxi ſectiones, utrinque nimirum ad ſinum ſingulas, quae duram membranam duntaxat penetrarunt, & durae membranae latera ab eo membranae ſepararunt proceſſu, qui dextram cerebri partem à ſiniſtra dirimit. Praeter tres jam commemoratas ſectiones, in utroque latere aliam molitus ſum, quae ab auris regione ad verticem pertingens, ſolam quoque duram diviſit membranam, ut illa poſtmodum aptè à tenui membrana poſſet diduci, deorſumque (ut hic factum cernis) reflecti. Occurrit itaque hic tenuis cerebri membrana prorſus illaeſa, cerebroque proximè obducta, & vaſorum ipſius ſeriem in hactenus denudata regione eleganter commonſtrans.

A, A, A Elatior ſedes durae membranae proceſſus, dextram & ſiniſtram cerebri partes intercedentis. atque haec ſedes A & A notata, tertii durae membranae ſinus coſta eſt, calvariam contingens, & hic per medium diſſecta.

B, B Hic tertii durae membranae ſinus cavitas eſt in propatulo.

C, C Orificia, vaſorumque initia, ex tertio durae membranae ſinu in tenuem membranam pertinentia. Atque hic quidem vaſorum orificia in conſpicuo ſunt, à laevo hujus ſinus latere in tenuis membranae partem pertinentium, quae ſiniſtrae cerebri ſedi obvolvitur. Orificia autem à dextro latere pronata, hic non conſpiciuntur: verùm initia occurrunt vaſorum in tenuem membranam, quà dextrae cerebri ſedi obvolvitur,

D, D propagatorum, ac D, D & D inſignitorum.

E, E &c. Tenuis membrana, cerebrum inveſtiens.

F, F, F Ductus, vaſave in tenui membrana ſecundùm cerebri involutionum ſeriem excurrentia.

G, G, G Propagines notantur à ductibus ſecundùm durae membranae latera excurrentibus, in tenuem membranam pertinentes.

H, H, H Durae membranae portiones, à tenui membrana divulſae, & deorſum reflexae.

TERTIAE FIGURAE, EJUSDEMQUE characterum Index.

In tertia figura, à tota cerebri parte ſupra ſectionem conſiſtente (quam, id oſtenſuri, orbiculatim ſerra in calvaria molimur) utramque cerebri membranam, tenuem nimirum & duram, avulſimus: ac durae membranae proceſſum, dextram cerebri partem à ſiniſtra dirimentem, & in ſecunda figura adhuc in ſua ſede ſervatum, ab oſſeo diviſimus ſepto, quo odoratus organorum ſinus diſtinguuntur. Dein proceſſum hunc, ut ipſius ſpectaretur effigies, ſuper ſiniſtram cerebri ſedem explicatum reliquimus, dextra & ſiniſtra cerebri partibus adeò ab invicem manuum opera diductis, ut calloſi corporis ſuperior ſedes ſe hic ſpectandam offerat.

A, A, A Dextra cerebri pars.

B, B, B Siniſtra cerebri pars.

C, C, C Hic paſſim cerebri convolutiones, gyri & anfractus indicantur.

D, D, D Durae cerebri membranae proceſſus, dextram cerebri partem & ſiniſtram intercedens, hicque ex ſua ſede ſuper ſiniſtram cerebri partem productus.

E, E, E Quum primùm diſſecantes, dextram cerebri partem à ſiniſtra diducere contendimus, tunc manu ea vaſa effringuntur, quae ex tertio durae membranae ſinu in tenuem membranam utrobique pertinent. ac proinde quum in hujus figurae adminiſtratione id quoque nobis faciendum fuerit, effracta eorum vaſorum initia hic oculis ſubjiciuntur.

F Ductus, venae modo in humiliorem ſedem durae membranae proceſſus excurrens, qui dextram cerebri partem à ſiniſtra diſterminat: atque hic ductus à quarto durae membranae ſinus anteriori ſede enaſcitur.

G, G, G Ductus jam antè F inſigniti propagines, in eundem durae membranae proceſſum aliquouſque ſurſum excurrentes.

H, H, H Surculi ab humiliori angulo tertii durae membranae ſinus propagati in durae membranae proceſſum, quo dextra cerebri pars à ſiniſtra dirimitur.

I, I Principia ſunt ductuum, qui à quarto durae membranae ſinu, venarum prorſus modo

in tenuem cerebri membranam ſecundùm ſuperiorem calloſi corporis regionem perferuntur, hicque unà cum tenui membrana ſunt avulſi.

K *Initium vaſis à quarti durae membranae ſinus termino pronati, & ſub eo cerebri corpore, quod teſtudini ſeu camerae inſtar arcus conſtructae aſſimilamus, in tertium cerebri ventriculum, & dehinc ad plexus conſtitutionem excurrentis, quem ſecundae ſeu foetus involucris comparamus.*

L, L *Cerebri calloſum corpus.*

M, M *Sinus utrinque ad calloſi corporis latera in cerebro conſpicui: quos hic aliter quàm modò praeſtitimus, exprimere nequeas, quum anguſti ſint, & anguſtiores rimas plurimùm referant.*

N *Durae cerebri membranae proceſſus, dextram cerebri partem à ſiniſtra interdividentis, portio, quae ſepto ſeu octavi capitis oſſis proceſſui connaſcebatur, olfactus organorum ſinus dirimenti.*

O, O *Tenuis membranae portiones, à cerebro divulſae.*

P, P *Durae cerebri membranae portiones, huc deorſum ex ſectionis ſerie deflexae.*

QUARTAE FIGURAE, EJUSDEMQUE characterum Index.

In quarta figura omnes durae tenuisque membranarum partes, quae in prioribus figuris occurrerunt, reſecuimus: ac dein dextram ſiniſtramque cerebri portionem ſectionis ſerie ita ademimus, ut jam cerebri ventriculi in conſpectum venire incipiant. Primùm namque ſecundùm dextrum calloſi corporis latus, ubi ſinus altero M in tertia figura notatus conſiſtit, longam moliti ſumus ſectionem, quae per dextrum cerebri ventriculum ducta, dextrae cerebri partis eam portionem abſtulit, quae ſupra ſectionem habebatur, qua orbiculatim calvariam ſerra diviſimus. Atque quum idem quoque in ſiniſtro latere abſolvimus, ſiniſtram cerebri partem ita hic repoſuimus, ut ſuperiorem ſiniſtri ventriculi ſedem aliqua ex parte commonſtret, calloſo interim corpore in capite adhuc ſervato.

A, A, A *Cerebri adhuc in calvaria relicti pars dextra.*

B, B, B *Pars ſiniſtra cerebri adhuc in calvaria relicti.*

C, C, C *Portio cerebri ſiniſtra, quae ſectionis ſerie à reliquo cerebro ablata, hic reſupina jacet.*

D, D, D *Lineae partim cerebri anfractus, & partim varium cerebri ſubſtantiae colorem commonſtrantes. quicquid enim extra lineas conſiſtit, quaſi luteum & ſubcinericium magis eſt: quicquid intra lineas habetur, adamuſſim album viſitur. Hac itaque ratione*
E, F. *ſedes E & F inſignitae, apparent luteae. quibus verò G & H inſcribuntur,*
G, H. *prorſus albae ſunt, & nonnunquam rubris maculis interſtinctae.*

I, I, I *Calloſum corpus, utrinque à cerebri ſubſtantia, cui alioqui continuatur, ex ſectione liberum.*

K, K *Calloſi corporis portiuncula, adhuc ſiniſtrae cerebri parti, quae adempta eſt, continua.*

L, L *Dexter cerebri ventriculus.*

M, M *Siniſtri cerebri ventriculus.*

N, N *Siniſtri ventriculi ſuperioris ſedis portio.*

O, O *Plexus cerebri, ab imagine quam cum ſecundina ſeu foetus involucris ſimilem obtinet,* χοροειδὴς *nuncupatus.*

P, P *Aranearum modo graciles venae, dextri & ſiniſtri ventriculorum ſubſtantiae hoc in loco connatae, ac ab illis diductae vaſis, quae nuper commemoratum plexum extruunt.*

Q *Venulae à jam commemoratis vaſis plexum efformantibus, in tenuem cerebri membranam ſub calloſi corporis anteriori ſede huc excurrentes, & incerta ſerie (quemadmodum & venulae P notatae) inter reſecandum ſe offerentes.*

QUINTAE FIGURAE, EJUSDEMQUE characterum Index.

Quinta figura, quod ad relictam in calvaria cerebri portionem attinet, nulla ex parte cum praecedente figura variat: atque id ſolum habet proprium, quòd calloſum corpus hic anteriori ſua ſede à cerebro primùm liberavimus: ac dein elevatum, in poſteriora reflexímus, ſeptum dextri ac ſiniſtri ventriculorum divellentes, & corporis inſtar teſtudinis exſtructi ſuperiorem ſuperficiem ob oculos ponentes.

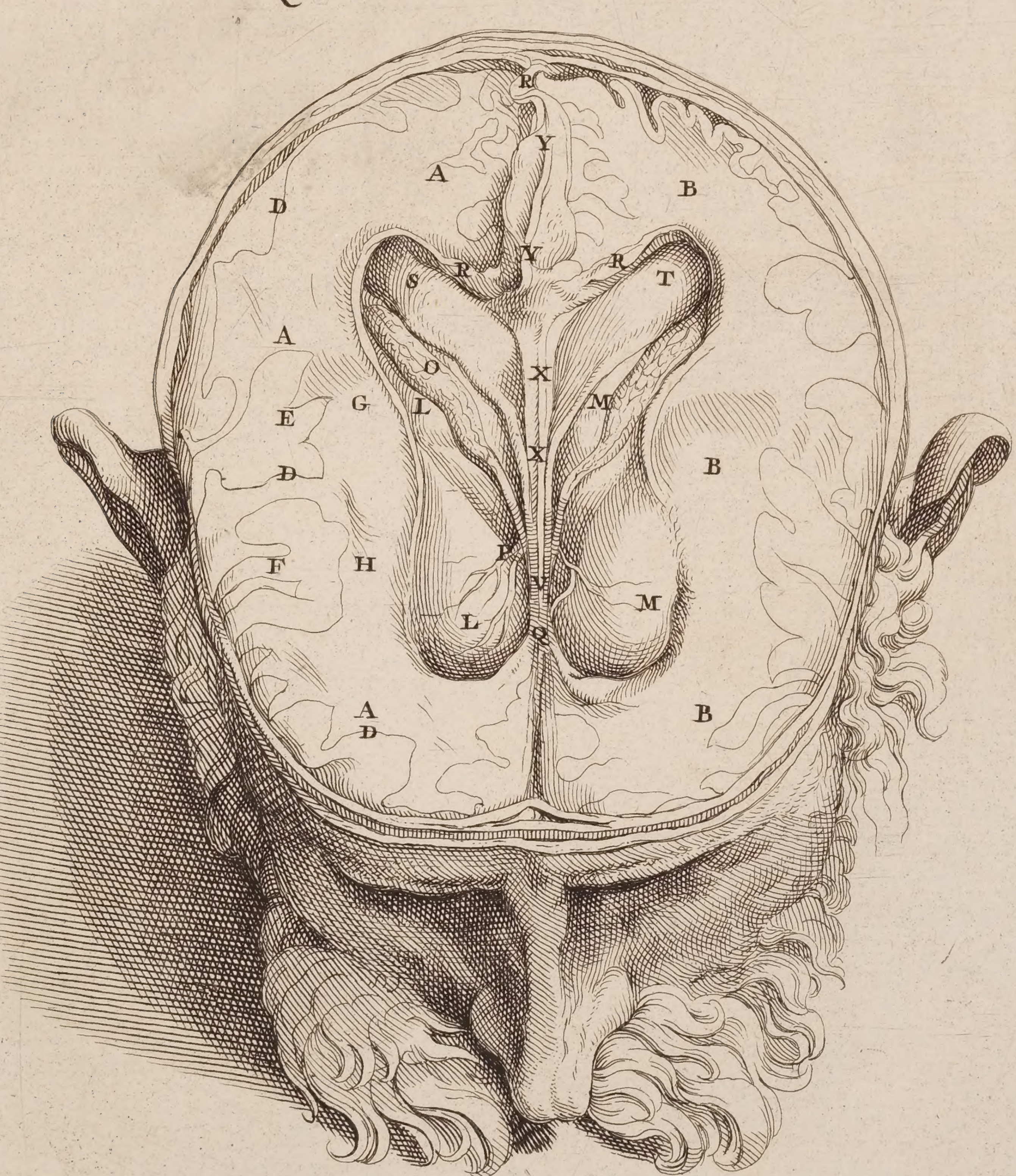
Ab A ad A, A, A itaque & B, B, B, ac dein D, D, D, & E & F, & G & H, eadem hic in-
Q uſque dicant, quae in quarta figura. Sic quoque & L, L, & M, M, & O & P & Q eadem inſinuant.

Nota-

QUARTA VII. LIBRI FIGURA.

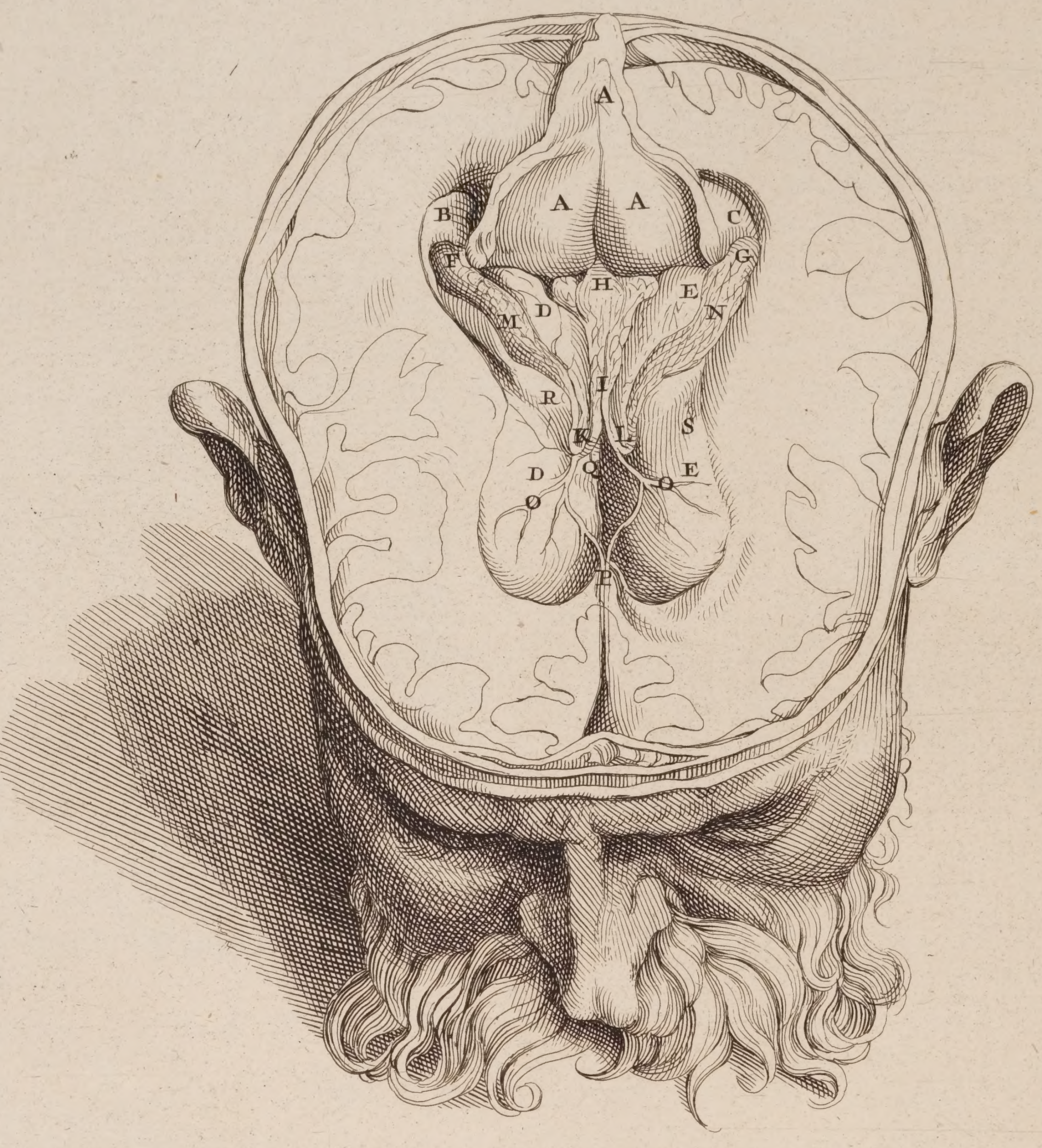

QUINTA VII. LIBRI FIGURA.

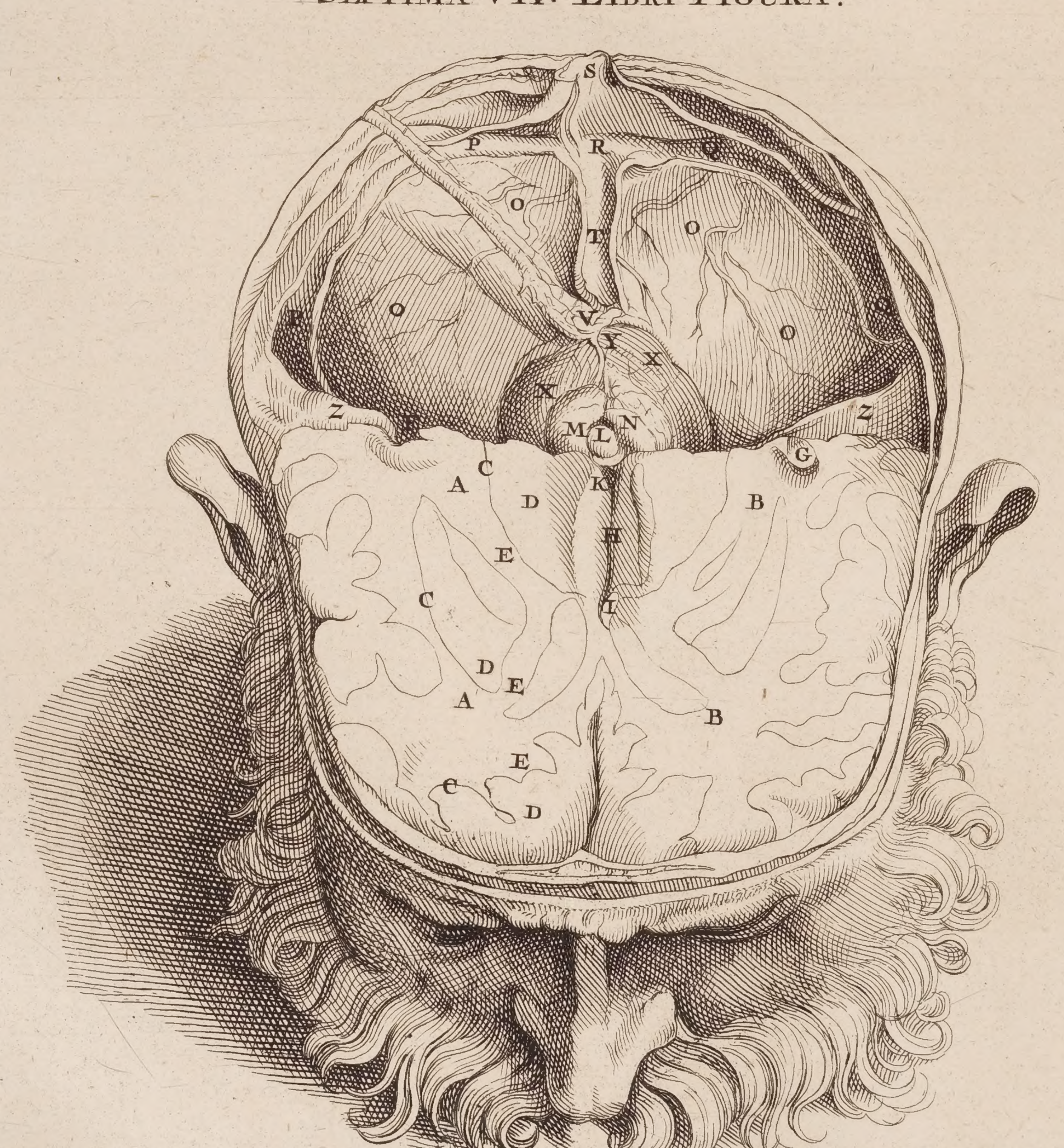

I. Wandelaar fecit

SEXTA VII. LIBRI FIGURA.

SEPTIMA VII. LIBRI FIGURA.

I. Wandelaar fecit

R, R, R *Notatur inferior calloſi corporis ſuperficies. eſt enim id ſua ſede motum, atque in poſteriora reflexum.*

S, T, V *Superior corporis inſtar fornicis ſeu teſtudinis exſtructi ſuperficies, & veluti ipſius triangularis circumſcriptio, quam ab S ad T, & à T ad V, & ab V ad S metimur.*

X, X *Dextrum ventriculum & ſiniſtrum intercedentis ſepti inferior pars, corpori teſtudinem referenti continua.*

Y, Y *Septi jam commemorati ſuperior pars, calloſo corpori continua. Hoc namque ſeptum non aliter quàm modò diſruptum eſt, depingi licuit. Et alia quoque parata fuit figura, in qua duae manus (uti inter ſecandum facere conſuevi) calloſum corpus nondum in anteriori ipſius ſede liberatum, modicè attollebant, quo ſpeculum ſeu ſeptum adhuc integrum oculis ſubjiceretur. Verùm quum non adeò concinnè negotium in pictura, atque in ipſa ſectione, ſucceſſerit, eam figuram, ne fruſtra paginam oblitteraret, rejeci.*

SEXTAE FIGVRAE, EJVSDEMQVE characterum Index.

Haec figura, quod ad cerebri portionem in calvaria relictam ſpectat, etiam quartae correſpondet: à quinta in hoc differens, quòd corpus teſtudinis modo fabricatum, anteriori ſua ſede à cerebri ſubſtantia liberaverimus, id ſurſum in poſteriora reflectentes, ut inferior ipſius ſuperficies in conſpectum veniret, & vas illud etiam cerneretur, quod à quarto durae membranae ſinu pronatum, ſub corpore teſtudinis modo exſtructo fertur, & plexuum tandem non minimam partem conſtituit, quos ſecundarum imagini veteres aſſimilarunt.

A, A, A *Corpus teſtudinis modo exſtructum, hic inferiori ipſius ſuperficie, qua tertii ventriculi ſuperiorem conſtituit ſedem, conſpicuum.*

B, B *Portio corporis inſtar teſtudinis efformati in dextro ventriculo, à cerebri ſubſtantia hic principium ducens.*

C *Portio corporis teſtudinem forma & uſu referentis, quae ex ſiniſtro cerebri ventriculo pronaſcitur.*

D, D *Dexter cerebri ventriculus.*

E, E *Cerebri ſiniſter ventriculus.*

F *Arteria per inferiorem poſterioremque dextri ventriculi ſedem à dextrae ſoporalis arteriae ramo, duram cerebri membranam perforante, huc in dextrum ventriculum conſcendens.*

G *Arteria in ſiniſtrum cerebri conſcendens ventriculum.*

H *Vas à quarto durae cerebri membranae ſinu principium ducens, ac ſub corpore inſtar teſtudinis efformato, in communem dextri & ſiniſtri ventriculorum cavitatem, ſeu tertium ventriculum properans, totoque inceſſu miris modis implexum.*

I *Vaſis H inſigniti in duas portiones diviſio.*

K *Vaſis H inſigniti diviſionis altera portio, dextrum cerebri petens ventriculum.*

L *Portio nuper commemorati vaſis, ſiniſtrum accedens cerebri ventriculum.*

M *Plexus dextri ventriculi, ſecundinarum imagini comparatus, atque ab arteria F inſignita, & vaſis H indicati portione, quam K notavimus, conſtitutus.*

N *Plexus ſiniſtrum cerebri ventriculum occupans, ac ex vaſis G & L inſignitis conflatus.*

O, O *Hujuſmodi venulae cerebri ſubſtantiae hic obnaſcuntur, ab illis productae vaſis, quae K & L notavimus.*

P *A venis quae cerebri ſubſtantiae hic offeruntur, ramuſculi extra ventriculorum amplitudinem hàc ad tenuem cerebri membranam pertinent.*

Q *Meatus ex communi cavitate dextri ac ſiniſtri ventriculorum, ſeu à tertio cerebri ventriculo rectà declivis pertinens verſus pelvim, quae cerebri pituitam excipiens, eam infundibili modo defert.*

R, S *Canales ſinusve leviter in ventriculorum ſubſtantia exſculpti, & pituitam ad meatus nuper Q inſigniti orificium deducentes.*

SEPTIMAE FIGVRAE, EJVSDEMQVE characterum Index.

Praeſens figura à tribus proximè praecedentibus plurimum variat. in hac namque ea cerebri ſubſtantiae, quam in illis adhuc ex ſectionis ſerie reliqueramus, pars ablata cernitur, quae dextri ſiniſtrique ventriculorum ſedem in illis figuris conſpicuam efformabat. dein tota quoque cerebri portio, quae cerebello adhuc innitebatur, hic quoque

que reſecta eſt: ut durae membranae occurreret proceſſus, cerebellum ac cerebrum intercedens. Inſuper durae membranae hic conſiſtentes ſinus, etiam hac figura aperuimus: & vas à quarto durae membranae ſinu in cerebri ventriculos pertinens, ex tertio cerebri ventriculo ſublevatum, & à plexibus ſecundinae ſimilibus avulſum, in poſteriora reflexímus: ut tertii cerebri ventriculi, ſeu communis dextri ſiniſtrique ventriculorum concavitatis ſedes in conſpectum melius veniret, unà cum ejus cavitatis meatibus.

A, A Cerebri ſubſtantiae adhuc in calvaria reliquae dextra pars.

B, B Cerebri ſubſtantiae adhuc in calvaria aſſervatae ſiniſtra pars.

C, C, C Lineae hic paſſim obviae, illis correſpondent, quas tres modò praecedentes figurae ſimiliter commonſtrarunt. Verùm quia hujusmodi lineae ſubſtantiaeve cerebri diverſitas inibi duntaxat conſiſtit, ubi cerebrum tenui membranae vicinius eſt, praecedentes figurae eam ſolùm in lateribus oſtenderunt: haec autem, quum tantam cerebri portionem ablatam habeat, ut jam apparens ſuperficies in baſi non procul à tenui membr[ana] diſtet, etiam hoc cerebri ſubſtantiae in colore diſcrimen, & dictae nunc lineae in b[aſi]

D, D. ſpectantur. Quod itaque lineis hic intercipitur, ac D, D, D inſignitur, ſublute[um]

E, E, E. eſt, & ſubpallidum: quod verò extra lineas conſiſtit, cuique E, E, E inſcribuntu[r,] album eſt, prorſusque candicans.

F Portio ſoporalis arteriae, ſecundùm humiliorem anguſtioremque dextri ventriculi ſedem ſurſum ad plexus ſecundinas imitantis conſtitutionem prorepens. Caeterùm ſi perpenderis, quanam ſede hic F reponatur, & quanam in ſexta figura occurrat, promptè obſervabis, quì dexter cerebri ventriculus (quemadmodum & ſiniſter) ex poſteriori ſua ſede inſtar cornu arctatus, deorſum in anteriora per cerebri ſubſtantiam ducatur. Hic namque, ubi plus ſubſtantiae cerebri, quàm in ſexta figura abſtulimus, praeſens arteriae portio F notata, antrorſum magis vergit, quàm F in ſexta, eandem quoque inſinuans arteriae portionem, ubi jam poſteriorem ventriculi ſedem conſcendit. Atque id F & G ſubſequentis figurae magis liquidò oſtendunt, in qua hujus ventriculi ductus nomine, adhuc plus cerebri ſubſtantiae, quàm in hac quae ordine ſeptima eſt, abſtuli.

G Arteriae ſoporalis portio, ſecundùm humiliorem poſterioremque ſiniſtri ventriculi ſedem ſurſum prorepens.

H Humillima ſedes tertii ventriculi: quam, ut aptiùs cerneretur, nonnihil diſtentam finximus.

I Meatus rectà declivis ex tertio cerebri ventriculo pertinens, cerebrique pituitam ad pelvim huic excipiendae paratam deferens.

K Meatus ex tertio cerebri ventriculo inter cerebri teſtes natesque in cavitatem cerebello & dorſali medullae communem pertinens.

L Glandula nuci pineae non abſimilis, & vaſorum ex quarto durae membranae ſinu cerebrum petentium fulcrum.

M, N Hanc cerebri partem, tenui adhuc membrana cerebri obductam, teſtes & nates cerebri appellamus.

O, O, O Durae cerebri membranae proceſſus, portiove, inter cerebellum & cerebrum repoſita. Qui hanc accedunt, aut per ipſam excurrunt inſtar venarum ductus, partim à primo ſecundoque durae membranae ſinibus, partim verò à quarto pronaſcuntur.

P, P Durae cerebri membranae dexter ſeu primus ſinus.

Q, Q Durae cerebri membranae ſiniſter ſeu ſecundus ſinus.

R Primi & ſecundi durae membranae ſinuum congreſſus, quem Graecorum nonnulli ληνὸν, quod eſt torcular, appellarunt.

S Principium tertii durae membranae ſinus.

T Quartus durae membranae ſinus, ſimiliter atque alii hic per ſectionem adapertus.

V Vas à quarto ſinu durae membranae in cerebri ventriculos porrectum, hic autem in poſteriora ex ſua ſede reflexum.

X, X Hac ſede cerebellum dura cerebri membrana non obtectum, ſeſe offert.

Y Ductus, venarum modo à quarto durae cerebri membranae ſinu in tenuem membranam pertinentes, quà cerebellum ipſique cerebri teſtes induuntur.

Z, Z Durae membranae ſedes, qua oſſi omnium totius corporis oſſium duriſſimo, & auditus organum intus continenti, adnaſcitur. hanc namque calvariae regionem incumbente ipſi cerebro deteximus.

OCTAVAE FIGURAE, EJUSDEMQUE characterum Index.

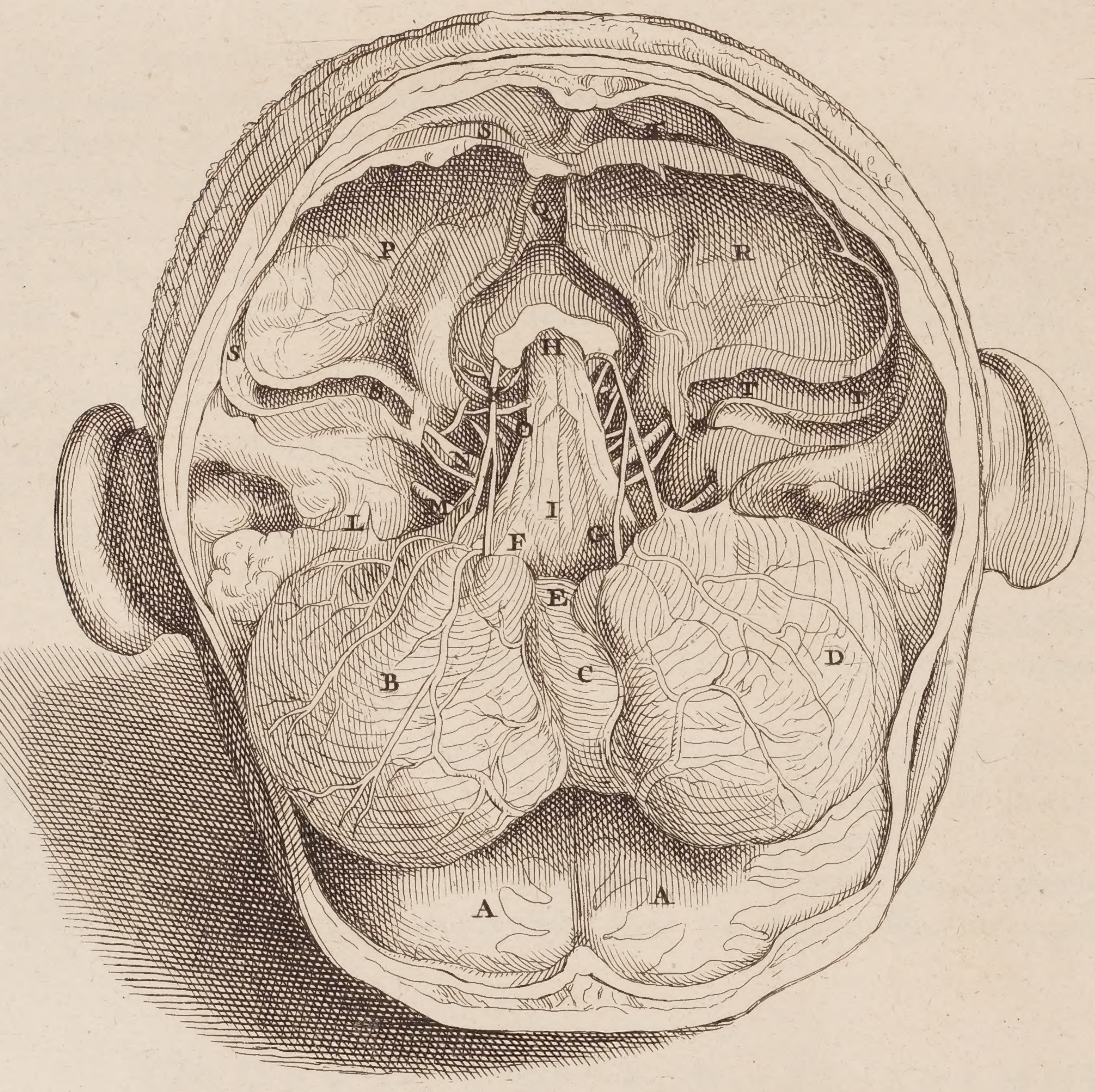
Octava figura à ſeptima in hoc variat, quòd hic adhuc cerebri plus reſecuerimus, & cerebri teſtes longa ſectione in hoc diviſerimus, ut meatus occurreret ex tertio ventriculo in quartum pertinens. Ad haec, durae membranae portio cerebello obducta,

hic

OCTAVA VII. LIBRI FIGURA.

NONA VII. LIBRI FIGURA.

hic diſſecta, atque in poſteriora reflexa cernitur. Quum itaque praeſens figura plerique cum ſeptima habeat communia, in hac AA, & BB, & CC, & DD, & EE, & F & G & H, idem quod in ſeptima, indicant. Verùm arteriae F & G inſignitae, tanto magis hic quàm in ſeptima antrorſum vergunt, quanto magis cerebrum verſus baſim in ſeptima quàm in ſexta ablatum eſt.

A uſque ad H.

I Meatus rectà declivis deſcendens, cerebrique pituitam ad pelvim deferens.

K Meatus pituitae deducendae paratus, qui interdum ab illo deducitur meatu, qui ex tertio ventriculo inter teſtes in quartum ventriculum pertinet.

L Ne L in umbra prorſus latitaret, aut ſi ſuo poneretur loco, & ejus nomine, quo in conſpectu eſſet, umbra veniret exſculpenda, itaque delineatio hic omnino vitianda, id L ad anteriorem cerebelli partem repoſui, foramen meatumque notaturus, qui ex tertio cerebri ventriculo in quartum fertur.

M Glandulam hic adhuc reliquimus, quae pineae nucis formam oſtendens, vaſorum ex quarto durae membranae ſinu in cerebri ventriculos pertinentium fulcrum efficitur.

N, O, P, Q Quatuor his characteribus corpus id indicatur, quod ante ſectionem unicum eſt, atque in ſeptima figura M & N inſignitur: hic verò ex ſectionis ſerie diviſum diductumque occurrit. ac N & O ejus corporis ſedes indicant, quibus teſtium nomen accommodatur. P verò & Q, illas inſinuant ſedes, quas nates ferè nuncupamus.

R, R, R Cerebellum, tenui adhuc obductum membrana.

S, S, S Vaſa, venarum modo tenuem cerebelli membranam implicantia.

T, T Propagines vaſorum tenuem cerebelli membranam implicantium, ad eas producta arterias, quae ſecundùm dextri & ſiniſtri ventriculorum cerebri poſteriora ſurſum conſcendunt, plexus efformaturae, quos ſecundinae diſſectionum proceres contulerunt.

V, V Durae membranae proceſſus, qui ſuperiorem cerebelli ſedem à cerebro dirimebat.

X, X Propagines notantur à vaſis, dictum nuper durae membranae proceſſum implicantibus, in tenuem membranam, qua cerebellum veſtitur, excurrentes.

Z, Z Idem hic Z & Z notant, quod in ſeptima figura: duram videlicet cerebri membranam, oſſi adnatam, in quod auditus organum reponitur.

NONAE FIGVRAE, EJVSDEMQVE characterum Index.

In hac figura, eadem cerebri portio, quae in octava, ſervatur. verùm praeſens figura in faciem prorſus repoſita, eum durae membranae proceſſum abſciſſum habet, qui cerebrum à cerebello dirimit. deinde cerebellum hic deorſum è ſua calvariae ſede manibus protractum, ac deorſum modicè inverſum propendet: ut ipſius regio, calvariae aliàs contigua, oculis ſubjiceretur, & dorſalis medullae cavitas videretur, alteram quarti ventriculi partem conſtituens. Ad haec, praeter venarum quarundam & nervorum progreſſus, etiam primus & ſecundus durae membranae ſinus hic aperti adamuſſim exprimuntur.

A, A Cerebri portio adhuc in calvariae amplitudine reliqua, & hic in ſua ſede adhuc aſſervata.

B, C, D Tribus his characteribus cerebellum deorſum ex ſua ſede reflexum indicatur, tenui membrana adhuc involutum, ac dorſali medullae connatum. Verùm B privatim cerebelli dextram indicat ſedem, calvariae ſinui P notando correſpondentem. D verò ſiniſtram, quae illi calvariae ſedi inſidet, cui R inſcribam. C autem cerebelli media pars inſignitur, vermi non abſimilis, & ſuis finibus eos conſtituens proceſſus, quos vermium imagini comparamus.

E Poſterior terminus mediae partis cerebelli, qui vermiformium proceſſuum poſterior recenſebitur.

F, G, H Dorſalis medullae pars, adhuc in calvaria conſiſtens. ac F & G hujus partis ſeu dorſalis medullae ſedes indicant, quibus cerebellum connaſcitur. H verò ſedem dorſalis medullae ſignificat, è calvariae amplitudine procidentem.

I Dorſalis medullae ſinus, calami quo ſcribimus mucroni non abſimilis, ac mediam cavitatem conſtituens ventriculi medullae dorſali & cerebello communis.

K Vaſa ſeu ductus venis quàm ſimillimi, & hàc in cerebellum ab illis vaſis pertinentes, quae in primum & ſecundum durae membranae ſinus exhauriuntur. atque ut hi ductus frequentes admodum ſunt, ita etiam non ſemper pari propagantur ſerie.

L Et hàc quoque ductus venae ſimilis in tenuem cerebelli membranam porrigitur, ab illis vaſis quae hac in parte duram cerebri membranam intertexunt.

M Quintum cerebri nervorum par.

N Sextum cerebri nervorum par.

O Septimum par nervorum cerebri. atque hìc videre eſt, quot ſurculis duo poſtrema cerebri nervorum paria principium à dorſalis medullae initio, nequaquam verò à cerebello, ducant.

P, Q, R Sinus occipitis oſſis, quibus correſpondet cerebelli figura. nam B cerebello inſcriptum, P congruit. C autem, Q. D verò, R.

S, S, S Dexter ſeu primus durae membranae ſinus, hic cultelli mucrone adapertus.

T, T, T Siniſter, ſeu ſecundus durae membranae ſinus. In nulla autem cerebri delineationum, horum ſinuum inceſſus ita conſpicuè, ac in praeſenti, oculis ſubjicitur.

DECIMAE FIGURAE, EJUSDEMQUE characterum Index.

Hac figura eam cerebri portionem expreſſimus, quae dorſalis medullae educit initium: dein cerebellum à dorſalis medullae hic conſpicua parte ademptum eſt: & cerebri teſtes, & nates, & glans, pineae nucis imaginem referens. ac poſtremò cavitas ea dorſalis medullae, quae cum cerebelli cavitate quartum cerebri efformat ventriculum, hic pariter exprimuntur.

A, A Cerebri pars, dorſalem producens medullam, hicque ex reliquo cerebro reſecta.

B Meatus ex tertio cerebri ventriculo in quartum ſub cerebri natibus tendens: cujus ter-

C. minum, in quartum pertinentem ventriculum, C inſignivi.

D Cerebri glans, nucis pineae imagini à diſſectionis profeſſoribus aſſimilata.

E, F, G, H His characteribus, cerebri teſtes ac nates indicantur. videntur namque diſſectionis proceres gratia lineae inter E ac F, & inter G & H conſpicuae, ſuperiora tubera E & G inſignita, ab inferioribus F & H notatis diſtinxiſſe: ac ſuperiora teſtes vocaviſſe, quòd illis glans, penis quaſi modo incumbit: inferiora autem, nates, quòd meatus ex tertio ventriculo in quartum pertinentis terminus, podici conferri poſſit.

I, K Sedes duae, quibus dorſalis medullae initium cerebello adnaſcitur.

L, M, N, O Cavitas dorſalis medullae initii, alteram partem quarti ventriculi conſtituens, calamique cavitati aſſimilata, quam ſcribentes atramento intingimus. Sedes enim L inſignita, ejus calami cavitatis parti reſpondet, quae indici ſcribentis proxima eſt. M autem & N angulis illis aſſimilari poſſunt, quae in cavitatis calami lateribus conſiſtunt. O verò mucronem, quo characteres formamus, exprimit.

P Dorſalis medulla hîc praeſecta eſt, quà in vertebras procidens, calvariam egreditur.

UNDECIMAE FIGURAE, EJUSDEMQUE characterum Index.

Hac figura cerebellum à calvaria, ipſaque adeò dorſali medulla avulſum & ſupinum jacet, humiliorem ſuam ſedem, qua dorſalem ſpectat medullam, commonſtrans. Ac proinde regiones ipſius, quibus dorſali medullae continuatur, ac ſinum inſuper oſtendit, qui alteram portionem efformat quarti ventriculi, cerebello & dorſali medullae communis. Porrò ad humiliorem praeſentis figurae ſedem, tanquam ex alio quovis cerebello exſectos pinximus fines mediae partis cerebelli, ut exactiùs proceſſuum vermis imaginem referentium natura conſpiceretur.

A Dextra cerebelli pars, tenui membrana cerebellum inveſtienti liberum, uti etiam totum cerebellum hic ea membrana denudatum apparet.

B Siniſtra cerebelli pars.

C, c Media cerebelli pars. ac C notat hujus partis anteriorem regionem, c verò poſteriorem.

D, d Fines terminique mediae partis cerebelli: quorum anteriorem D indicat, poſteriorem verò d.

E Cerebelli ſinus, qui cum dorſalis medullae ſinu quartum ventriculum conſtituit.

G, G His ſedibus cerebellum dorſali medullae adnaſcitur.

H Anterior finis mediae partis cerebelli hic, ac ſi ab alio cerebello is reſectus eſſet, expreſſus.

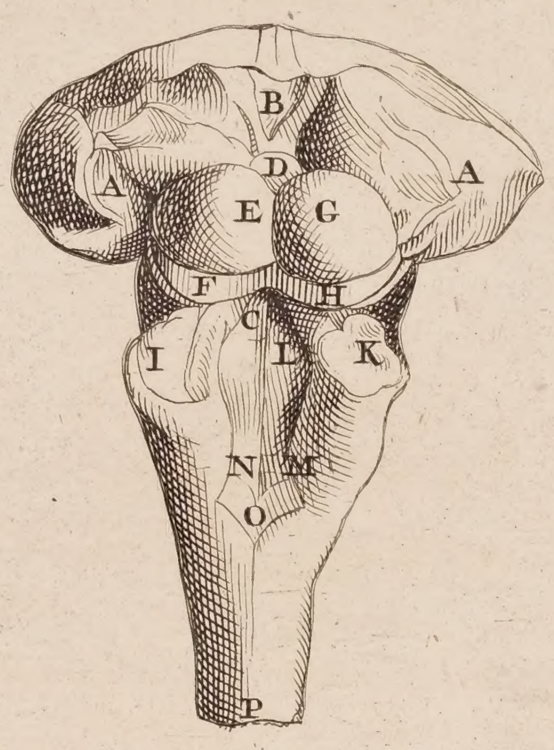
I Poſterior finis mediae partis cerebelli, à quopiam cerebello exſectus.

DUODECIMAE FIGURAE, EJUSDEMQUE characterum Index.

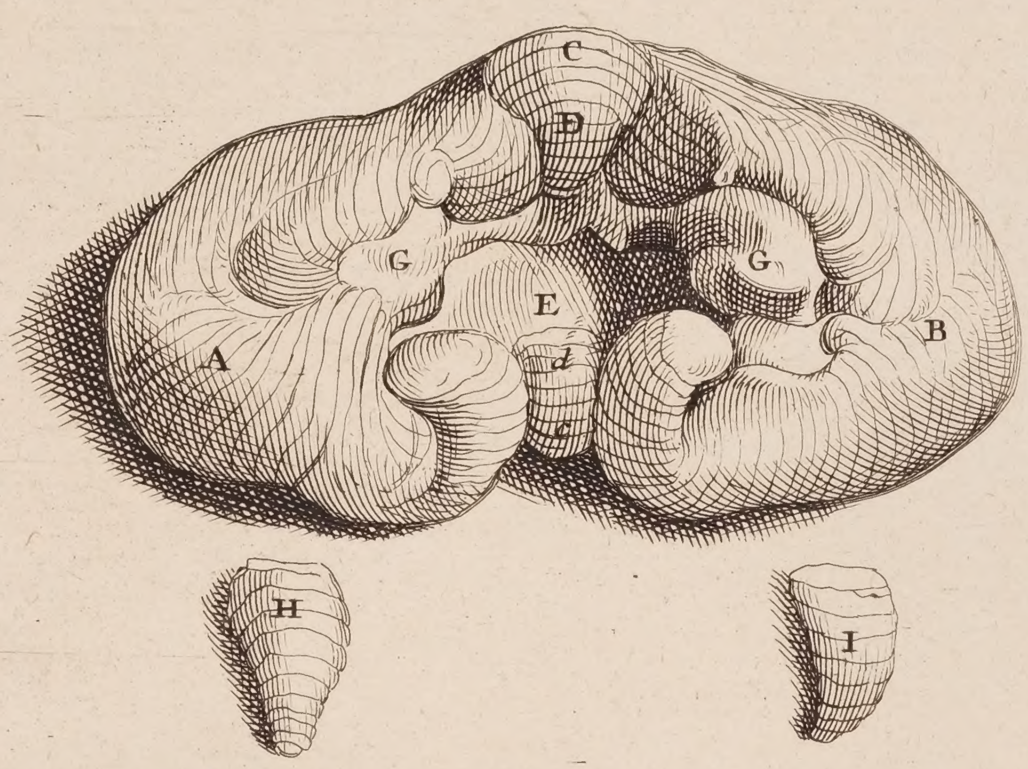
Hac figura caput à ſiniſtro latere exprimitur, dextro nonnihil ſublevato. Ex calvariae autem cavitate cerebellum hic evulſimus, ea tantùm cerebri relicta portione, quae in octava & nona figuris adhuc ſervabatur. Verùm illa cerebri portio hic in ſua non conſiſtit ſede: ſed elevata eſt, & in poſteriora ab ipſa calvariae baſi aliquouſque reflexa: ut tandem in conſpectum venirent cerebri proceſſus, forma nervis non abſimiles, & olfactui ſubminiſtrantes: quorum ſiniſter è ſua ſede cum ipſo cerebro elevatus eſt: dextro adhuc durae cerebri membranae, quà octavo capitis oſſi obducitur, connexo.

Ce-

DECIMA VII. LIBRI FIGURA.

UNDECIMA VII. LIBRI FIGURA.

DUODECIMA VII. LIBRI FIGURA.

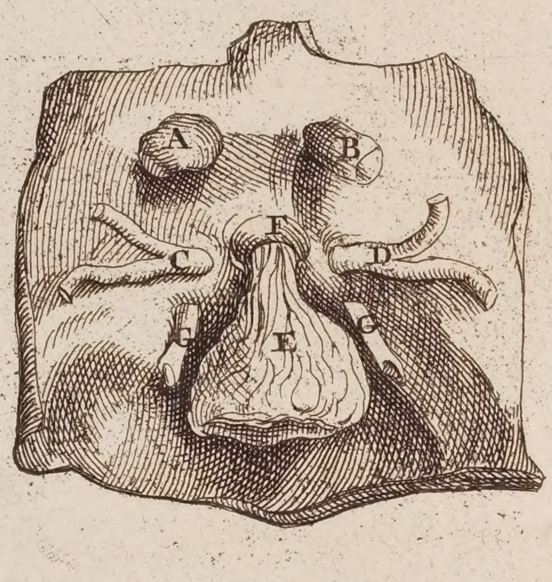

I. Wandelaar fecit.

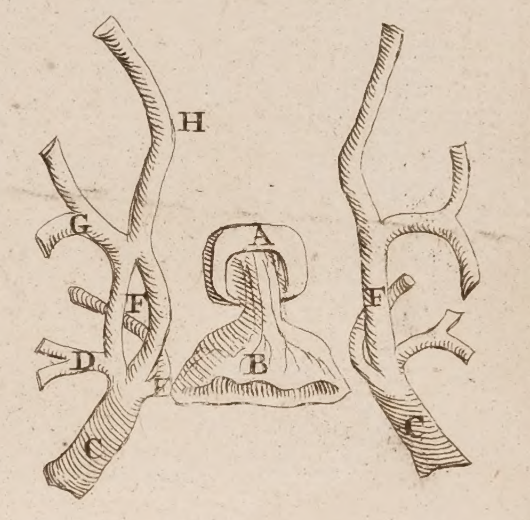
XIII. Septimi Libri Figura.

XV. Septimi Lib. Fig.

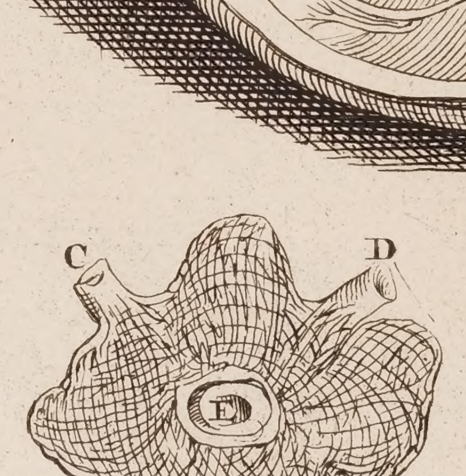

XVI. Septimi Lib. Fig.

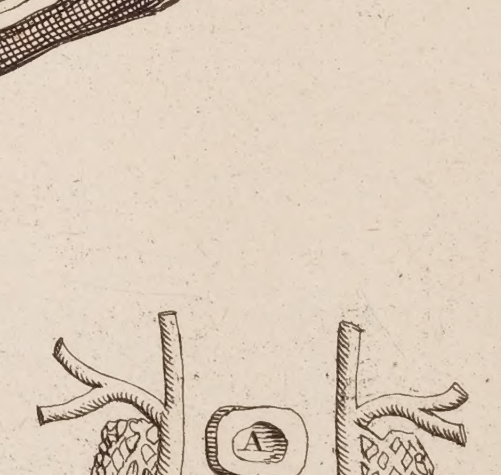

XIV. Septimi Libri Figura.

XVII. Libri Septimi Figura.

I. Wandelaar fecit.

A, A Cerebri pars dextra.
B, B Siniſtra cerebri pars, tenui membrana adhuc, quemadmodum & dextra pars, obvoluta.
C Dextrum olfactus organum, in ſua ſede adhuc ſervatum.
D Siniſtrum olfactus organum, unà cum cerebro in poſteriora reflexum.
E Sedes, cui ſiniſtrum olfactus incumbit organum. eaque regio durae membranae hic indicatur, quae odoratus nomine hac in ſede multis, ſed exiguis foraminibus pervia cernitur.
F Vena calvariam petentium ſexta, hic in duram cerebri membranam aliquot ſurculis excurrens.
G Septum, ſedes olfactus organis inciſas interdividens.
H Durae cerebri membranae proceſſus portio, qui dextram cerebri partem à ſiniſtra dirimit.
I, I Cerebrum, quod paſſim excavatae ſibi in calvaria cavitati reſpondet, hic quoque ad frontis oſſis regionem ſibi inſculptis cavernis congruit, & levibus tuberibus prominet, quae alii mamillares cerebri vocarunt proceſſus.
K Vena calvariam petentium quinta, cui iter praebet foramen ſecundo nervorum pari exſculptum.
L L, ut & ſubſequentes characteres, in umbra occipitii cavitatis latitat, & parvi etiam eſt momenti: quandoquidem calvariae tantùm indicat ſinum, cui dextra cerebelli pars
M. N. congruit. M ſedem, quae mediam, cerebelli partem reſpicit. N ſinum, in quem ſi-
O. niſtra cerebelli pars reponitur. O verò dextrum ſeu primum ſinum indicat durae mem-
P. Q. branae. P autem tertium. Q ſecundum, ſeu ſiniſtrum.

DECIMAETERTIAE FIGVRAE, EJVSDEMQVE characterum Index.

Haec figura occipitio prorſus innititur: univerſaque cerebri ſubſtantia, quae adhuc reliqua erat, in poſteriora deorſum deflexa pendet: ut olfactus organa, & coitus viſoriorum nervorum, & maximi ſoporalis arteriae rami, in conſpectum venirent.

A, A Dextra cerebri pars, quam adhuc tenuis cerebri obtegit membrana.
B, B Siniſtra cerebri pars.
C, C Cerebri tubera, à papillarum ſimilitudine mamillares proceſſus nuncupata.
D, D Sinus ſeu ſedes olfactus organis paratae.
E Septum, olfactus organis paratas ſedes interdividens.
F, F Sinus calvariae, quibus mamillares cerebri proceſſus C & C inſigniti congruunt.
G, G Vtrinque notatur vena calvariam ingredientium ſexta.
H Vena calvariam ingredientium quinta.
I Vas venae correſpondens, quod in tenuem cerebri membranam à vaſis excurrit in dura membrana conſiſtentibus.
K Principium eorum ductuum, qui per durae membranae latus excurrunt, perinde ac ſi venae eſſent arteriis commiſſae.
L, L Olfactus organa, hic unà cum cerebro à dura membrana deorſum divulſa.
M Nervorum viſoriorum coitus.
N Viſorius nervus, dextrum petens oculum.
O Viſorius nervus, ſiniſtrum petens oculum.
P Soporalis arteriae ramus, duram cerebri membranam perforans, ad latus glandis cerebri pituitam excipientis.
Q Arteriae P notatae propago, dextrum accedens cerebri ventriculum.
R Arteriae P notatae propago, hic in tenuem cerebri membranam ſparſa.
S Portio pelvis, cerebri pituitam excipientis.

DECIMAEQUARTAE FIGURAE, EJUSDEMQUE characterum Index.

Caput hic in ſiniſtram aurem reclinatum jacet, calvariae cavitatis baſim exprimens, dura cerebri membrana adhuc ſuccinctam. Atque tanta nunc duntaxat cerebri dorſaliſque medullae aſſervatur portio, quanta cerebri nervorum paribus videndis ſufficit. Viſoriorum porrò nervorum exortum coitumque reſecui, ne pelvis nimium lateret, quo cerebri pituita excipitur.

A, A Modica cerebri portio, unà cum dorſalis medullae initio.
B, B Nervi viſorii, ea parte hic tantum conſpicui, qua calvariae cavitatem egrediuntur.
C, C Pelvis, cerebri pituitam excipiens.
D Hic in pelvim pertinet meatus, cerebri pituitam ex tertio ventriculo deducens.

E *Dextrae ſoporalis arteriae ramus, duram membranam ad latus dextrum glandis perforans, qua cerebri pituita excipitur.*
F *Siniſtrae ſoporalis arteriae ramus, duram cerebri membranam perforans.*
G *Secundum cerebri nervorum par.*
H *Tertii paris nervorum cerebri gracilior radix.*
I *Tertii paris nervorum cerebri craſſior radix.*
K *Quartum nervorum cerebri par, tertii paris craſſiori radici conterminum.*
L *Minor radix quinti paris nervorum cerebri.*
M *Quintum nervorum cerebri par, ſeu major quinti paris radix.*
N *Sexti paris nervorum cerebri principia ac ſurculi.*
O *Septimi paris nervorum cerebri principia ac ſurculi. Si quid in hac figura ſpectandum ſit reliquum, id abſque characterum opera promptè, vel ex proximè praecedentibus figuris percipitur.*

DECIMAEQVINTAE FIGVRAE, EJVSDEMQVE characterum Index.

Praeſenti figura portionem eam cavitatis calvariae dura cerebri membrana adhuc ſuccinctam depinximus, quae ſupra oſſis cuneum imitantis medium habetur, unà cum modò indicandis organis. Abs re namque fuiſſet, integrum caput harum particularum gratia delineare.

A, B *Nervorum viſoriorum portiones.*
C *Siniſtri lateris arteria, quae duram membranam hic perforans, partim in tenuem cerebri membranam, partim verò in dextrum cerebri ventriculum digeritur.*
D *Dextri lateris arteria.*
E *Hic pelvis collecta, & à tenui membrana cerebri omnino divulſa, propendet, qua cerebri pituita ex tertio illius defluens ventriculo excipitur.*
F *Foramen, quo pelvis infundibuli modo exſtructae finis glandem petit, cerebri pituitam excipientem.*
G, G *Secundi paris nervorum cerebri portiones.*

DECIMAESEXTAE FIGVRAE, EJVSDEMQVE characterum Index.

Hac figura nudam depinximus glandem, qua cerebri pituita excipitur, unà cum pelvi, ſeu infundibulo, quo pituita huc defertur, quodque hic flaccidum propendet. A lateribus verò, arteriarum ſoporalium portiones, quae reticularem plexum efformare dicuntur, ita hic expreſſimus, uti nobis inter ſecandum occurrêre. Atque ut eae arteriarum portiones ſeſe variè ſecantibus offerunt, ita quoque variè eas delineavimus.

A *Glans, cerebri pituitam excipiens.*
B *Pelvis, ſeu infundibulum, cerebri pituitam ſuper modò dictam glandem deferens.*
C, C *Arteriarum portio, quae ſecundùm foraminis ipſius gratia in calvaria exſculptum ductum obliquè fertur.*
D *Siniſtrae arteriae ramus in durae cerebri membranae ſiniſtrum latus excurrens.*
E *Arteriae ſiniſtrae portio, per proprium foramen ad narium uſque amplitudinem pertingens.*
F, F *His ſedibus diverſam arteriarum ſedem delineavimus. ac dextrum quidem F arteriam notat ea ſeriem ductam, ut hic in ramos non dirimatur. ſiniſtrum autem F arteriam hanc in duos ramos, qui mox in unum rurſus coëunt, diſſectam inſinuat.*
G *Arteriae ſiniſtrae portio, duram cerebri perreptans membranam, ac partim in ſiniſtrum cerebri ventriculum, partim in tenuem membranam hic cerebri baſi obductam digeſta.*
H *Propago ſiniſtrae arteriae, per foramen ſecundi paris nervorum cerebri calvariam egrediens, ac nervum dein viſorium oculumque petens.*

DECIMAESEPTIMAE LIBRI *SEPTIMI FIGVRAE.*

A, B C, D. *Hac figura prima reticularem plexum finximus, cujuſmodi is eſſe deberet, qui Galeni deſcriptionibus conveniret. Significat itaque A & B, arterias calvariam ſubeuntes, moxque in mirabilem illum plexum diffuſas. C verò & D ramos, in quos plexus illius propagines colliguntur, quique illis prorſus arteriis magnitudine reſpondent, quas A & B indicavimus. Caeterùm E glandem notat, pituitam cerebri excipientem.*

Praeſenti figura altera arteriarum ad glandis cerebri pituitam admittentis latus reptantium ſeriem depinximus, quam in ovium ac boum capitibus ferè obſervamus. Hanc autem

autem proponere libuit, ne quis nos latêre arbitraretur, quae illorum animalium hic cum homine ſit differentia. Significat autem in hac figura A dictam jam ſaepius glandem: B & C arteriarum ſedem, qua primùm calvariam ingrediuntur.

A.
B, C.

DECIMAOCTAVA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

Parva hac figura erectam finximus pelvim, ſeu cyathum, quo cerebri pituita in glandem ipſi ſubditam diſtillat. ac dein hic finximus quatuor ductus, à glande pituitam per proxima glandi foramina deferentes. Indicet igitur A glandem, cui pituita inſtillatur. B pelvim, qua haec ducitur. C verò & D, E, F meatus ad faciliorem pituitae huc decumbentis egreſſum paratos. Porrò praeter has ſeptimi libri figuras, ad eorum potiſſimùm cognitionem ſpectantes, quae in calvariae habentur cavitate, etiam huc faciunt duae figurae mox ad finem primi Capitis libri quarti additae, & ſeptem parium nervorum cerebri delineationem exprimentes. quum verò illic earum indicem non admodum ſuccinctum neceſſariò complexi ſimus, abs re prorſus eſſet, eaſdem hic quoque reponere. Praeterea figurae, oculi constructionem exprimentes, etiamſi ad ſeptimum referantur librum: tamen Capiti decimoquarto, quod oculorum fabricae dedicabitur, illas praeponam, quum nulli alteri quàm illi famulentur Capiti.

A, B, C.
D, E, F.

SEPTIMI LIBRI FIGURARUM, ET EARUNDEM INDICUM FINIS.

CAPUT I.

CEREBRUM GRATIA PRINCIPIS ANIMAE, QUEMADMODUM & ſenſus quoque, ac motus ex noſtro arbitratu pendentis, exſtructum eſſe.

Quid quintus liber & ſextus pertractarint.

Inſtrumenta nutritioni famulantia, duobus proximè praecedentibus libris utcunque aggreſſi ſumus. Prior namque cibi & potus organa (in quorum praecipuo viſcere concupiſcibilem animam reſidere diximus) enarravit. Poſterior autem eas partes recenſuit, quibus aëreae ſubſtantiae reficiendae, ac innati caloris augendi recreandique munus concreditur: in quorum primario viſcere vim iraſcibilis animae inſitam eſſe innuimus, inibi Stoicorum & Peripateticorum ſuffragiis non adeò acquieſcentes, ut & animae principatum in corde collocari, nervosque ab illo originem ducere, donaremus. Quapropter quum ſenſus motusque arbitrarii, & principis animae (cujus beneficio imaginamur, ratiocinamur & memoramus) fomes adhuc recenſenda ſuperſit, praeſens liber illi opportunè conſecrabitur, cerebrum ipſiusque partes univerſas unà cum ſenſuum organis pertractaturus. Quemadmodum itaque cordis ſubſtantiae, vitalis animae vis, propriaeque jecoris carni, naturalis animae facultas induntur: ac ut jecur craſſiorem ſanguinem, naturalemque ſpiritum, & cor ſanguinem impetu per corpus ruentem, unà cum vitali ſpiritu conficiunt, & perinde atque haec viſcera per dedicatos ſibi canales omnibus corporis partibus ſuas exhibent materias: ſic quoque cerebrum in propriis ſedibus, ſuoque muneri appoſitè ſubminiſtrantibus organis, animalem ſpiritum longè clariſſimum tenuiſſimumque, & qualitatem ferè potius quàm corpus parat: quo ad divinas principis animae operationes partim utitur, partim autem ad ſenſuum motusque inſtrumenta, per nervos, tanquam per funiculos, continuò diſtribuit, ea nunquam ſpiritu, qui praecipuus eorum inſtrumentorum functionis autor cenſetur, deſtituens: non minus ſanè quàm jecur & cor nullas corporis partes ſuis quas illis impertiunt materiis (tantiſper dum valet homo) indigas relinquunt, etiamſi non ſemper cùm qualitate, tum copia eaſdem diffundant. [a] Nervi igitur cerebro id praeſtant, quod [b] magna arteria cordi, & [c] cava jecori, ut qui paratum à cerebro ſpiritum illis quibus hunc mandari oportet inſtrumentis deducant, diligentesque cerebri ſatellites & nuntii cenſeantur. Caeterùm animali ſpiritui materiam ſuppetit vitalis ſpiritus, in arteriis numeroſa ſerie [d] duram membranam & [e] tenuem, quibus cerebrum involvitur accedentibus abundans: & dein aër quem verſus cerebrum tum per foraminula privatim odorum occaſione in [f] octavo capitis oſſe exſculpta, tum comprimis per ea calvariae [g] foramina quae palatum & fauces ſpectant, inter ſpirandum attrahi multo antè diximus. Ac aër quidem undequaque ubi aditum reperit, in cerebri [h] dextrum & [i] ſiniſtrum, & horum [k] medium ventriculos ſeſe inſinuat. Vitalis autem ſpiritus etſi copioſiſſimus in [l] omnibus cerebri membranarum vaſis finibusve habeatur, attamen in dextrum & ſiniſtrum cerebri ventriculos plurimus à praecipuis arteriarum [m] ramis fertur, quae ad [n] glan-

Septimi libri argumentum.

Cerebri functionum & partium brevis enumeratio.

a 2 *fig. cap.* 2. & 2, 3 *fig. cap.* 11 *lib.* 4.
b *fig. cap.* 12 *lib.* 3.
c *fig. cap.* 6 *lib.* 3.
d *Quicquid detectum eſt in* 1 *fig.* & 2 *fig.* H, H.
e 2 *fig.* E, E, E.
f 8 *fig. cap.* 6 *lib.* 1. A, B, A.
g *paſſim circa* M *fig.* 3 *cap.* 12 *lib.* 1.
h 4, 5 *fig.* L, L.
i 4, 5 *fig.* M, M.
k 7 *fig.* H.
l *Tota fig. cap.* 14 *lib.* 3.
m 16 *fig.* C, C. *aut fig. cap.* 14 *lib.* 3 L.

[n] glandis cerebri pituitam excipientis latera porriguntur. Ab his namque non minimae [o] ſoboles tenuis membranae proceſſibus ſuffultae, per humillimas dextri ſiniſtrique ventriculi ſedes ingrediuntur, tandem per totum ventriculorum progreſſum in illorum amplitudinem incedentes. Verùm praeter has arterias, à [p] quarto durae membranae ſinu [q] vas quoddam ſub [r] corpore teſtudinis cameraeve inſtar arcus exſtructae imaginem referente, in anteriora cerebri per communem dextri ſiniſtrique ventriculi cavitatem contendit. quod poſt varios implexus, in [s] duas tandem portiones bipartitum, una ad dextrum, altera ad ſiniſtrum ventriculum diffunditur, & ejus loci arteriis commixtum, [t] rete efformat, quod foetus involucrorum ſubſtantiae potiſſimùm comparatur. Ab aëre itaque in cerebrum ingreſſo, ac vitali illo ſpiritu ob frequentes ſanè anfractus ad cerebri uſus magis magisque adaptato, in cerebri dextro ſiniſtroque ventriculis, & ipſorum communi concavitate tertiove ventriculo animalis ſpiritus à cerebri virtute elaboratur. Hujusque portio ab eo cerebri [u] ventriculo per oblongum meatum inter [x] cerebri corpora quae clunibus & teſtibus aſſimilantur porrectum, in cerebelli ventriculum fertur, quem partim cerebelli ſinus, partim dorſalis medullae initii cavitas efformant. Ab hoc ventriculo in [y] dorſalem medullam, atque ita in nervos ab illa propagatos, animalis ſpiritus non mediocris portio digeritur. A reliquis autem cerebri ventriculis, ſpiritus in nervos ab illis proximè principium ducentes, ac ſic in ſenſuum motusque arbitrarii organa diſpenſatur. Verùm interim non admodum anxiè diſceptamus, num ſpiritus ille per aliquos nervorum meatus (ut vitalis per arterias) an ſecundùm nervi corporis latera luminis modo ad columnam dirigatur: an verò nervorum duntaxat continuitate cerebri vis ad partes pertingat. Atque hactenus ſanè cerebri functiones in vivorum animalium ſectionibus admodum probabiliter & verè quodammodo poſſum aſſequi. Sed quî in imaginatione, ratiocinatione, cogitatione, memoria (aut quomodocunque aliter, neſcio quorum dogmatibus acquieſcens, principis animae vires ſubdividere, aut enumerare velis) cerebrum ſuo fungatur munere, haudquaquam ex ſententia apprehendo.

[n] 16, 18 figura A.
[o] 14 fig. E. F. aut 6, 7. 8 fig. F, G.
[p] 7 fig. T.
[q] 7 fig. V, aut 6 fig. H, I.
[r] 6 fig. A, A, A.
[s] 6 fig. in K, L.
[t] 6 fig. M, N.
[u] 7, 8 fig. ab H per K in I fig. nonae. & E fig. undecimae.
[x] 10 fig. E, F, G, H.
[y] 9 fig. H.

Brutorum cerebri conſtructionem ab hominis non differre.

neque quicquam inſuper ab Anatomico, vel theologorum omnem rationis vim ac totam ferè principis nobis vocatae animae facultatem brutis animalibus adimentium occaſione, indagandum puto: quum cerebri nimirum conſtructione ſimia, canis, equus, felis, & quadrupeda quae hactenus vidi omnia, & aves etiam univerſae, plurimaque piſcium genera, omni propemodum ex parte homini correſpondeant: neque ullum ſecanti occurrat diſcrimen, quod ſecus de hominis, quàm illorum animalium functionibus ſtatuendum eſſe praeſcribat. niſi fortè quis meritò dicat cerebri molem homini, perfectiſſimo ſanè quod novimus animali, obtigiſſe maximam, ejuſque cerebrum etiam tribus boum cerebris grandius reperiri: & dein ſecundùm corporis proportionem mox ſimiae, dein cani magnum quoque non ſecus obtingere cerebrum, quàm ſi animalia cerebri tantum praeſtarent mole, quanto principis animae viribus apertius viciniusve donata videntur. Verùm quo magis cordis, jecoris, teſtium, hisque ſubminiſtrantium organorum, quorum functiones (ne quid de generatione & corruptione dicam) nos cum multis animalibus certè communes obtinere non ambigimus, naturam examino, quantoque minus de principis animae muniis aliter quàm

Thomae, Scoti, Alberti & ejus cohortis ſcriptorum de cerebri ventriculis opinio.

ſanctiſſima veriſſimaque noſtra docet religio, ſtatuendum mihi perſuadeo: tanto ſanè magis admiror, apud ſcholaſticos theologos perinde ac apud plebejos philoſophos legi, hominis cerebrum tribus donari ventriculis: ac horum primum frontique conterminum, ſenſus communis vocari ventriculum: quòd ab hoc quinque ſenſuum nervi ſuis inſtrumentis deferantur: quodque dein horum nervorum beneficio, odores, colores, ſapores, ſoni & tactiles qualitates in ipſum pertingant. Ac proinde, illi homines praecipuum primi ventriculi munus eſſe cenſent, ut objecta quinque ſenſuum is recipiat, illaque meatu quodam in ſecundum ventriculum, in capitis medio repoſitum tranſmittat, ut iſte de objectis imaginari, ratiocinari & cogitare poſſit. Secundo enim ventriculo cogitationem, ſeu rationem tribuunt: tertium (qui occipitium ſibi vendicat) memoriae conſecrantes. In hunc namque, ſecundum ventriculum omnia quae ex objectis illis, de quibus abundè ratiocinatus eſt, memoriae mandari ſtatuit, commodè deponere adſtruunt. ſubjicientes dein, tertium ventriculum iſta, prout humidior ſicciorve eſt, aut ocyus, aut tardius ſibi, velut in ceram, vel contrà tanquam in lapidem duriorem, inſculpere: & pro ſculpturae levitate, aut difficultate, quae ipſi delegantur, aut breviori, aut longiori temporis intervallo aſſervare. Caeterum hunc tertium ventriculum illa non ſibi aut retinere aut inſculpere docent, ſed ſecundi ventriculi gratia: nimirum ut quoties hic de aliquo memoriae ſinui concredito, ratiocinari inſtituit, ille ocyus hoc quicquid eſt, in ſecundum ventriculum mandet, ac veluti in rationis officinam verſandum exporrigat. Hujuſmodi ſanè opificis rerum Dei in corporum fabrica artificium nunquam inſpicientium, ſibique liberas undique ſententias arrogantium ſunt figmenta, non abſque gravi profectò impietate excogitata. quàm enim illi in cerebri conſtructione enarranda aberrent, ſequens ſermo oſtendet, eadem methodo qua in quinto & ſexto libris uſus ſum, poſt perfunctoriam hanc cerebri deſcriptionem, ipſius partes ſeorſum ſingulas unà cum omnibus ſenſuum inſtrumentis explicaturus.

CAPUT II.

DE DVRA MEMBRANA CEREBRVM AMBIENTE, & membranula ſub cute calvariam obcingente.

Dura cerebri membrana in multis occurrit figuris. in prima enim, externa ipſius exhibetur ſedes univerſa, ſupra ſciſſuram conſiſtens, qua cerebrum oſtenſuri, calvariam dividere ſolemus. Secunda verò, eam membranae partem interna commonſtrat ſede. uti etiam nona, duodecima, decimatertia, & magis adhuc decimaquarta internam durae membranae ſedem illis regionibus proponunt, à quibus cerebrum aut cerebellum in illis figuris jam ſectionis ſerie evulſum eſt. Caeterùm membranae proceſſum inter dextram & ſiniſtram cerebri partes deductum, refert tertia figura ad D, D. Illum autem qui cerebello inſternitur, ſeptima figura O, O, O. Atque in illis etiam figuris durae membranae occurrunt ſinus, uti etiam optimè figura Capitis decimiquarti libri tertii. Porrò membranam calvariae exteriùs obductam nullibi privatim delineavimus, quum tenuis ſit, ac oſſi undique circumdetur, totaque ex oſſis circumſcriptione petenda veniat.

Quemadmodum ſanè univerſam corporis trunci cavitatem ſub [a] ſepto transverſo conſpicuam, [b] peritonaeo contineri, idque inſtar ſacci cujuſdam ipſi impoſitam amplecti recenſuimus, ac pariter, ut coſtas ſuccingentem membranam omnia quae in thorace collocantur, ambire commemoravimus: ita etiam univerſa calvariae [c] cavitas cerebro excipiendo adaptata, quadam ſubducitur [d] membrana, quam propter craſſitiem, qua caeteris, non cerebri modò, verùm totius etiam corporis praeſtat membranis, craſſam, & ab inſigni duritie duram, uti & cuticularem, nuncupamus. Haec non minus quàm peritonaeum, & coſtas ſuccingens membrana, unica continuaque viſitur, adeò ut ipſius ſitum, & externae ſuae ſuperficiei formam magnitudinemque, oſſium cognitio eleganter edoceat. Nullum enim calvariae os privati alicujus uſus gratia, in calvariae cavitatem [e] extuberare ſcripſimus, cui haec membrana non cedat, ſeque ab illo introrſum premi ſinat. Rurſus nullum in ea cavitate narravimus [f] ſinum, quem haec quoque membrana non impleat, praeter cuneiformis oſſis [g] ſinum, cui [h] glans pituitam cerebri excipiens incumbit, & eos [i] ſinus, qui praecipuis ſoporariae arteriae [k] propaginibus ad glandis illius latera excurrentibus cedunt, ad pituitaeque defluxum cenſentur accommodi. In horum namque ſinuum regione, dura membrana à calvaria abſcedit, & inter membranam & calvariam glans ea, dictaeque arteriarum propagines conſiſtunt. quum interim per reliquam calvariae cavitatem, membrana oſſibus proximè, & citra alicujus corporis medium ſit attigua, eumque in modum illi ferè primùm committatur, quo invicem accumbentes muſculi mutuò haerere conne-ctique ſolent. quamquam eo connexionis genere in capitis baſi membrana firmius, quàm in lateribus, & vertice, & fronte, & occipitio, oſſibus affirmetur. Deinde univerſis acutioribus in calvariae cavitate deſcriptis [l] oſſium proceſſibus, uti & calvariae [m] foraminum in hanc cavitatem ſpectantium orbibus, pertinaciſſimè non ſecus connaſcitur, quàm ſi ab ipſis originem duceret. Ad haec calvariae etiam adnectitur ſuturis, at connexu non aequè valido, atque is eſt, quem ad oſſium proceſſus molitur: quòd nimirum ille inſtar ſimplicis tantum lineae, non autem notatu digna amplitudine, hujus modo, accidat. Verùm interim dura membrana, non ſolum ſuturis connaſcitur, ſed tenues membraneaſque fibras, etiam per illas verſus capitis exteriora tranſmittit, quae ſuperiori calvariae parte à diſſecantibus abſtracta, in dura membrana ſimplicis inſtar lineae [n] extuberant, ipſiuſque ſuperficiem aſperam oſtendunt, ſuturarum ſitum in illa quoque referentes. Caeterùm praeter fibras, externam durae membranae ſuperficiem minus etiam aequalem reddunt [o] tubercula quaedam in vertice juxta ſagittalis ſuturae cum coronali [p] coitum, ſubinde inaequaliter prominentia, pareſque ſibi in calvaria [q] ſinus obtinentia, quibus validè innaſcuntur. Unde etiam haec non obiter, neque per tranſennam expendenda veniunt, ne minus cauti in cauteriorum adminiſtratione & capitis contuſionibus calvariam perforemus. etenim nulla horum tuberum habita ratione, membranam unà cum oſſe haud levi malo pertunderemus: quòd in his locis, uti in ſuturarum quoque regionibus, illa ab oſſe difficulter abſcedat, & non inſigniter ab externa calvariae ſuperficie removeatur. Praeterea membranae ad calvariam connexum, & exterioris ipſius ſuperficiei aſperitatem, [r] venulae quaedam adaugent, per calvariae ſuturas & quaedam foraminula partim ex dura membrana ad calvariae involucra, partim ab ipſis involucris ad duram membranam pertinentes. Porrò haec non toto ſuo corpore, ad hunc quem diximus modum, calvariae oſſibus eſt attigua, ſed [s] magnam ſui portionem inter cerebrum ac cerebellum inſinuat, quae univerſam cerebelli ſuperiorem ſedem integens, cerebri regionem cere-

a *7 muſc. tab.* Δ.
b 1, 2, 3 *fig. lib.* 5 A, B, C, D.
c *Haec occurrit ſimul in* 6 *&* 7 *figuris cap.* 6 *lib.* 1.
d 1 *fig.* A, A, B, B, 2 *fig.* H, H. *dein in tota calvariae baſi in* 14 *fig.*
e *Quae in cavitatem calvariae extuberant ſedes, in* 6 *&* 7 *figuris cap.* 6 *lib.* 1 *ſpectantur.*
f *Sinus quoque in iiſdem occurrunt figuris.*
g 6 *fig. cap.* 6 *lib.* 1 M.
h 16 *fig.* A.
i 6 *fig. cap.* 6 *lib.* 1 O, P.
k 16 *fig.* E, F.
l *Et hi quoque ex* 6 *fig. cap.* 6 *lib.* 1 *ſunt petendi.*
m *In eadem potiſſimum figura.*
n 1 *fig.* G, G. H, H. I, I.
o 1 *fig.* K, *& ſub* H *proximum* G.
p 1 *fig. ubi* H, H *coincidit in* G, G. *aut* 3 *fig. cap.* 6 *lib.* 1 B.
q 4 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 Ω, Ω.
r 1 *fig.* F, F. *& fig. cap.* 14 *lib.* 3 X, X.
s 7 *fig.* O, O, O, O. 8 *figura* V, V.

Durae membranae ſitus, numerus, magnitudo, & forma.

Durae membranae ad calvariam nexus, & externae ipſius ſuperficiei ſpecies.

cerebello incumbentem ab illo interdividit, ac veluti ſublevat. Quinetiam à media ſede hujus durae membranae portionis, ubi dextra cerebri pars ſiniſtram reſpicit, & ſecundum totam [t] tertii durae membranae ſinus (quem cum caeteris illius [u] vaſis in tertio libro recenſuimus) longitudinem, alia quoque durae membranae [x] portio proceſſusve educitur, dextram cerebri partem à ſiniſtra dirimens. Hic proceſſus falcis meſſoriae imagini aliqua ex parte accedit: nam poſterior ipſius ſedes illi durae membranae portioni continua, quae cerebellum integit, falcis baſi correſpondet. [y] anterior verò, quae [z] ſepto ſinuum olfactus [a] organorum connaſcitur, falcis mucroni aſſimilari poteſt: is namque membranae durae proceſſus à poſteriori capitis ſede antrorſum ductus, ſenſim falcis ritu arctatur. Deinde proceſſus hujus pars tertio durae membranae ſinui continua, falcis dorſo non abſimilis ſecantibus occurrit. ſiquidem extrorſum curvatur, & tertii durae membranae ſinus occaſione craſſior viſitur. Proceſſus autem pars [b] calloſum cerebri reſpiciens corpus intrò obliquatur, falcis aciei formam referens. Hi durioris membranae proceſſus, nihil omnino à reliquo ipſius corpore, niſi una duntaxat ſede in craſſitie duritiaque variant. Ubi enim proceſſus cerebellum integens [c] natibus cerebri [d] proximus eſt, triplo ferè quàm in reliqua ſede craſſior duriorque & propemodum cartilaginea evadit, adeò ſanè, ut canes hoc loco os poſſideant ſuperiorem cerebelli regionem integens, cerebrumque, ne id cerebellum premat, ſuffulciens. Verùm interim neuter horum proceſſuum (etſi Galenus rem parum expendens ſecus docuit) duplicatur, ſed uterque ſimplex eſt, quemadmodum & ipſa membrana, quà cerebri lateribus aut calvariae attenditur. Nam etſi tertius durae membranae ſinus cultello per longitudinem [e] diſſectus, primo intuitu membranae [f] proceſſum inter utraſque cerebri partes intercedentem geminum eſſe, ac veluti duplicata membrana conſtare oſtendit, id tamen ſinus duntaxat occaſione viſitur. Quantumvis namque inferiorem tertii ſinus angulum dirimere ſtudueris, membranam tamen extra ſinus amplitudinem nunquam in duas ſubdivides. Caeterùm, ut tertius ſinus in hoc durae membranae proceſſu, non adamuſſim ſecanti imponit, ita quoque in [g] proceſſu cerebellum à cerebro dirimente, [h] primus, & [i] ſecundus, & [k] quartus durae membranae ſinus falſam duplicationis proponunt imaginem. Horum durae membranae proceſſuum ſuperficies ſpecie cum reliqua interiori totius membranae ſuperficie congruit, qua vix inter omnes corporis ſuperficies aliam magis ſplendidam laevemve, & (quod non obiter expendendum venit) omni adipe, quemadmodum & omnia quae in calvariae conſiſtunt cavitate, deſtitutam reperias. Quinetiam interior haec ſuperficies aqueo humore longè magis quàm exterior perfunditur, & multo candidior apparet: & quum fibris omnibus quibus alteri parti adnaſceretur, vacet, impenſius lubrica terſaque quàm exterior ſuperficies conſpicitur. Porrò quemadmodum exterior ſuperficies oſſa calvariae reſpicit, ita & interior tenuem cerebri ſpectat [l] membranam, cui nullius corporis interventu, quàm [m] ductuum inſtar venarum ab ipſa in tenuem membranam pronatorum ope committitur. Quandoquidem ſi dura membrana pari modo tenui membranae, ipſique adeò cerebro, ut calvariae connaſceretur, ipſa quo minus tenuis membranae vaſa diſtendi contrahique poſſin[illegible] impedimento foret. quod praecavens Natura, durae membranae cavitatem, nonnih[illegible] pliorem ipſa cerebri cum tenui membrana mole, produxit, non ſecus ac cord[illegible] involucrum, ipſo corde inſigniter amplius viſitur. Quamquam interim Natura duram membranam à tenui non adeò, atque cordis involucrum à corde, liberaverit, quum innumeros venarum inſtar ductus dura membrana tenui membranae exporrigat, mirabili induſtria horum beneficio illam ſibi ita affirmans, ut ductus illi ſimul venae arteriaeque, & vinculi etiam vices gerant. Caeterùm praeſens ſermo nunc ſanè exigeret, ut [o] ſinuum vaſorumque durae membranae numerum, ſitum & naturam explicarem: ſed quum id in tertio libro unà cum reliquis totius corporis venis ac arteriis haud obiter attentaverim, non abs re hîc chartis pepercero, ac in durae etiam membranae foraminum, quae modò ſubjungenda eſt, enarratione, foramina illa, ſeu vias potius & ductus praeteribo, quibus dura membrana venas arteriaſque in ſuas cavitates & ſinus, venarum & arteriarum uſum praebentes, aſſumit, & ex illis ſinibus vaſa non pauca hinc inde profert. Caeterùm verorum foraminum, quibus dura cerebri membrana eſt pervia, inibi non [p] modica occurrunt, ubi haec [q] octavo capitis connaſcitur oſſi. Quemadmodum enim id odorum gratia exiguis multiſque foraminibus donatur, ita pariter & dura quae ipſi inſternitur membrana, cribri in modum eſt pervia. Dein ſeptem nervorum cerebri paribus ita viam praebet, ut horum gratia in utroque latere octo exhibeat foramina. horumque [r] primum, primi paris alterum tranſmittit nervum [s] ſecundum foramen, alterum ſecundi paris emittit nervum: [t] tertium verò minorem deducit radicem tertii paris, quae in dura membrana (etſi ſecus in calvaria [u] accidat) cum ſecundo pari non procidit. [x] quarto foramine praecipua tertii paris radix cum quarto pari ducitur. [y] quintum nervulo paratur, qui juxta quinti paris radicem enaſcitur, & quinto pari à nobis adnumeratur. [z] Sextum foramen praecipuae quinti paris portioni cedit. [a] ſeptimum ſexti paris, & [b] octavum ſeptimi paris gratia exſculpuntur. Ad haec, dura membrana [c] uno inconjugato & orbiculari veròque foramine pertunditur, quod [d] infundibulo cerebri pituitam excipienti viam praebet. Inſuper juxta hujus foraminis latera [e] aliud utrinque ſpectatur foramen, maximum arteriarum

Lib. 9 de Admin. diſſect.

Durae membranae interior ſuperficies qualis.

Durae membranae cum tenui connexus.

Ipſius vaſa.

Foramina.

- t 1 *fig.* C, C, C. 2 *fig.* B, B.
- u *tota figura cap.* 14 *lib.* 3.
- x 3 *fig.* D, D, D.
- y 12 *fig.* G, H.
- z 6 *fig. cap* 6 *lib.* 1 *n.*
- a 12 *fig.* C, D.
- b 3 *fig* L, L.
- c 7 *figura* M, N.
- d 7 *fig. ad ſemicirculum inter* O, O. *&* X, X *conſiſtentem.*
- e *Ut in* 2 *fig.* B. B.
- f 3 *figura* D, D.
- g 7 *fig.* O, O, O.
- h 7 *fig.* P, P.
- i 7 *fig.* Q, Q.
- k 7 *fig.* T.
- l 2 *fig.* E, E, E. 8 *fig.* R, R, R.
- m 2 *fig.* D, D. G, G [illegible] *fig* [illegible]
- [illegible] o [illegible] *circum* C, D, E.
- o *potiſſimum occurrunt tota fig. cap.* 14 *lib.* 3.
- p *Ad* E 12 *fig. &* 13 *fig.* D, D.
- q 8 *fig. cap.* 6 *lib.* 1 A, B, A.
- r 13 *fig. quo excidit* O, *aut* P.
- s 14 *fig. quo excidit* G.
- t 14 *fig. quo excidit* H.
- u 3 *fig. cap.* 12 *per unicum foramen* G *notatum.*
- x 14 *fig. quo ſimul procidunt* I *&* K.
- y 14 *fig. quo excidit* L.
- z 9, 14 *fig.* M.
- a 9, 14 *fig.* N.
- b 9, 14 *fig.* O.
- c 15 *fig.* F.
- d 15 *fig.* E.
- e 15 *fig.* C *aut* D.

f 9 fig. quo procidit H.

riarum cerebrum petentium ramum tranſmittens. Adhaec, dura membrana [f] maximo, eodemque pari carente foramine dorſalem dimittit medullam: cui perinde ac nervis ipſam tranſeuntibus proceſſum, ac velut involucrum quoddam obducit, adeò ut dura membrana nervos dorſalemque medullam non ſecus ferè ac cerebrum contineat, & inſtar tegminis & tunicae illis evadat. Verùm dura membrana etiam praecipuè exſtruitur, ut aptis quibuſdam ſinibus omnes calvariam petentes venas, omneſque (ſi [g] duos modò ramos dempſeris) arterias excipiat, ipſarumque materiam in ſuos ſinus aſſumat, eam ita deducentes, ut haec propaginibus inſtar venarum ab illis ſinibus depromptis in tenuem membranam commodiſſimè deferatur, & dura membrana lagenam imitetur, ex qua tenuis membrana, & dein cerebrum materiam ſibi alliciant, in venis & arteriis verſus caput transmiſſam. Ad haec, propagines à tertio durae membranae ſinu utrinque innumera ſerie in tenuem membranam derivatae, cerebrum ne deorſum concidat, ventriculique ipſius comprimantur, ſic ſuſpenſum ſuſtinent, ut dura membrana pariter cerebri involucrum & fulcrum evadat. Ad quod rurſus ſummopere conducunt fibrae per ſuturas à dura membrana prorepentes, quae illam (quod alioquin, duriſſimo oſſi non ſatis connaſci poterat) calvariae firmant, & quo minus cerebri gravitate tracta, deorſum labatur, autores ſunt. Neque id ſanè praeſtitiſſent, niſi Natura peculiare artificium extra calvariam moliretur: quod indies fabri imitantur, quoties clavorum acies, quando duos ſimul compingunt aſſeres, reflectunt, ne uno aſſere tracto, ex altero clavus promptè vellatur. Ipſa namque fibras has, non ſolùm per reflexos, & obliquitatis etiam nomine firmantes ductus transmiſit: verùm tranſmiſſas rurſus dilatavit, auxit, atque in unum omnes adeò commiſcuit, ut in membranam quandam tenuem degenerent, quae quòd calvariae obducitur, περικράνιος Graecis nuncupatur. Quamvis interim haec omnino non citra alterius corporis medium calvariae adnaſcatur: ſub ipſa enim alia adhuc tenuis conſiſtit membrana, aliis quoque omnibus propemodum oſſibus communis, ac ab amplexu quo oſſa ambit, περιόστεον appellata. Inter reliquas autem oſſium ſedes membrana hac privatas, calvariae interna eſt cavitas, cerebro excipiendo adaptata: cui nuſquam, ubi duram membranam contingit, ejuſmodi membranula obnaſcitur, adeò ut tanta etiam hujus cavitatis ſedes, quantae dura membrana non connaſcitur, hac quoque membranula aliis oſſibus communi ſit obcincta. Viſitur autem illa ſedes [k] ubi durae membranae glandula cerebri pituitam excipiens, & maximi arteriarum cerebrum petentium rami ſubſternuntur.

g fig. 14 cap. lib. 3 in altero latere u, u. alioquin abſorbentur C, D, E, K, F, r, G, H.

Durae membranae uſus, & conſtructionis ratio.

Membranae exterius calvaria obcingentis creatio & uſus.

k *Ubi ſub* 15 *figurae* F C, D, *conſiſtit tota* 16 *figura.*

CAPUT III.

DE TENVI CEREBRVM INVOLVENTE MEMBRANA.

Tenuis membrana cerebro obducta in ſecunda quidem occurrit figura, avulſa autem in tertia. Atque ita etiam cerebello obvoluta ſpectatur in octava.

Tenuis cerebri membrana, ſimiliter ac dura, unica duntaxat & ſibi ipſi continua eſt: nullam ſiquidem prorſus ſuae naturae portionem aut ad cerebellum, aut ad utramque cerebri partem, aut in ipſis cerebri ventriculis anfractibusque, ac ut ſemel dicam, tota cavitate, quam dura membrana conſtituit, invenias, quae non unius tenuis membranae ad eum modum ſit portio, quo in animalis cute jam à corpore detracta, partes quibus aures, pedes & cauda induebantur, reliquae cuti continuas eſſe dicimus. Tenuis membranae ſitus ex cerebri ac cerebelli cognitione deſumendus eſt. Nulla etenim [a] exterioris ſuperficiei cerebri & cerebelli & dorſalis medullae & nervorum portiuncula conſpicitur, quam tenuis membrana viciniſſimè, & citra alterius ſubſtantiae interventum non integat, ſi modò [b] ſuperiorem calloſi corporis ſuperficiem exceperis, quae ſola ejuſmodi membrana, quum dura utcunque ſit, haud continetur. Praeterea omnes cerebri ac cerebelli [c] anfractus, in quos tenuis membrana undicunque ſui partes proceſſuſve ingerit, ejus ſitum oſtendunt, uti ſanè & ipſius quoque figuram & magnitudinem. Haec membrana exteriori [d] ſuperficie velut aqueo humore oblinitur, ſecundum partium quas ambit eminentias extuberans. ipſa namque vix alibi craſſitiem variat, tenuiſſimae ſemper membranae innumeris vaſorum ductibus obſitae imaginem commonſtrans. Quippe vaſorum potiſſimùm gratia illam rerum Opifex condidit, nimirum ut inſtar [e] meſenterii ferè & [f] humilioris membranae omenti, ea vaſa tutò deduceret, ſuffulciretque. Quinetiam cerebri & cerebelli eſt involucrum quod ipſorum ſubſtantiam proximè continet & firmat, non ſecus quàm caſeorum formae lac paulo antè coagulatum ſuſtinent, & fingunt. His uſibus rerum Opifex hanc apprimè idoneam produxit. tam mollis enim tenuiſque & ſequax eſt, ut aptiſſimè omnibus anfractibus ſinibuſque ſeſe ad profundiſſima uſque ingerat: & quaecunque vaſa cerebrum expetebat, ea tutò deducere poſſit. Quinetiam adeò levis cernitur, ut ſua gravitate neutiquam vim cerebro inferat: & tam

Tenuis membranae numerus.

Situs.

a *Hanc ex figuris petere debes ſectionis ſerie ſeſe conſequentibus ut* 2, 3, 8, 9, 11, 12, 13.

b 2 *fig.* L, L.

c 3 *fig.* C, C, C. *& paſſim in ſuperficie* 11 *fig.*

d *In* 2 *fig. & in* 8 *&* 9.

e *Potiſſima pars* 10 *fig. lib.* 5 *& tota* 11 *fig.*

f 2 *fig. lib.* 5 e, e, e.

Exterior ſuperficies.

Uſus & conſtructionis ratio.

tam valida interim duraque exiſtit, ut à dura cerebri membrana ſurſum tracta non divellatur: imò illum ſuſpenſionis impetum à frequenti numeroſaque & continua [g] vaſorum ſerie inductum eleganter ſuſtinet, à pleriſque eo quòd vaſa cerebri inſtar [h] involucrorum foetus complectitur, χοροειδὴς nuncupata. Quamvis interim [i] plexus quidam in dextro & ſiniſtro cerebri ventriculis, & magna quoque ex parte in media ipſorum cavitate repoſitus, eo etiam nomine donetur, non tam, quòd is veluti in membranula quapiam varias venarum arteriarumque contineat propagines, ac quòd carneam inſuper quandam commonſtret ſubſtantiam vaſis circumnatam, illique [k] carni ſimilem quam exteriori foetus involucro obnaſci, vaſiſque ſuffulciendis & amplectendis idoneam eſſe ſcripſimus. adeò ut ejus ſubſtantiae gratia, plexus ille potius, quàm tenuis membrana ſecundinis fuerit ab illis comparatus, quos Galenus propemodum arguit, quum ſe mirari inquit, quamobrem nonnulli, omnes tenuis membranae partes nolint χοροειδῆς vocari: ſic ſanè, ut ſi tenuis membranae & plexus illius ſubſtantiae diſcrimen accuratè expenderimus, ac dein foetus involucrorum vera compoſitio nos non lateat, haud leviter illorum autorum diligentiam exoſculabimur, quorum rationem Galenus ſibi ſcribit fuiſſe incognitam.

Unde tenuis membrana etiam χοροειδὴς dicatur.

Lib. 8 de Uſu partium.

g *fig. cap.* 14 *lib.* 3 S, S. T, T, T. & 2 *fig. hujus lib.* D, D. G, G. 8 *fig.* X, X.
h *Exprimuntur fig.* 30 *lib* 5.
i 6 *fig* H, M, N.
k 2 *tab. fig.* 30 *lib.* 5 I, I, I.

CAPUT IV.

DE CEREBRI AC CEREBELLI NUMERO, SITU, FORMA, involutionibus & ſubſtantia.

His quae praeſenti Capite pertractantur oſtendendis, potiſſimùm ſervit tertia figura, ac dein omnes ferè ad decimamquartam uſque: ſed potiſſimùm prima figura Capitis ſecundi, libri quarti, baſim cerebri ac cerebelli cum dorſalis medullae initio proponens.

Diſſectionum profeſſores, univerſum * cerebrum in [a] anterius, quod cerebrum, & in [b] poſterius, quod cerebellum vocant: deinde anterius in [d] dextrum & [e] ſiniſtrum dividere ſolent. non quòd univerſum cerebrum omnino diviſum, & non aliqua ſaltem ex parte ſibi continuum ſit: at quòd, ut unica manus in digitos, ita quoque id in diverſas partes diſcretum videatur. Quemadmodum enim priùs de tenui cerebri membrana retulimus, ſic [f] etiam dextra cerebri pars, & ſiniſtra, & cum his cerebellum, & dorſalis medulla, nervique ad unum omnes, inſuper & [g] nates teſteſque cerebri, deinde [h] calloſum corpus, & [i] id quod inſtar teſtudinis effigiatum eſt: praeterea dextri ſiniſtrique ventriculorum [k] ſeptum, & [l] vermiformes cerebelli proceſſus, & ſi quid eſt ejuſmodi, invicem continuae partes exiſtunt, eademque ſubſtantia conſtituuntur, in duritia ſolum coloreque aliquantulum variante. Inſuper omnia quae modò recenſebam, ſitu, uſu, conformatione, magnitudine, & aliis quibuſdam in partium conſtructione expendendis, ita mutuò differunt, ut non aliter quàm ſi variae disjunctaeque eſſent partes, pleriſque Veterum ſcripta evolventibus turpiter impoſuerint. Cerebrum igitur quantumvis tota ſede, [m] quà cerebello incumbit, & [n] quà frontem ſpectat, penitus in duas partes diſſectum ſit, & eadem ſectio per totam cerebri longitudinem in ipſius elatiori regione admodum profundè ducatur, non tamen ob id in medio ipſius juxta [o] baſim prorſus diviſum cernitur. Quanta enim calloſi corporis eſt [p] longitudo, tanta quoque ſedes ſecundum cerebri longitudinem conſiſtit, quà dextra ejus pars ſiniſtrae continuatur. atque ita vel hujus corporis interventu, & ejus [q] quod inſtar teſtudinis exſtructum eſt, & [r] ſepti dextri ſiniſtrique ventriculorum, ſupra communem illorum ventriculorum [s] cavitatem, tertiumve ventriculum duae cerebri partes invicem ſunt continuae. Praeterea in baſi eas quoque eſſe continuas oſtendit, cum magna & ſecundùm longitudinem & profunditatem qua continuantur regio, tum cerebri teſtes & nates, omniumque maximè ex cerebri baſis medio pronaſcens dorſalis medullae [t] initium, quod amplum craſſiumque eſt, & perinde ac illae duae cerebri partes hoc in loco continuum unumque. Deinceps, etiam ſi dextra ſiniſtraque cerebri partes quà cerebellum integunt, nihil minus quàm cerebello continuae ſint, tamen inferior cerebelli ſedes jam dicto dorſalis medullae initio duobus locis [u] continuatur, quos perinde ac omnes paulo antè enumeratas partes, ſeorſum enarrabo. Quae enim nunc praeceſſere, hactenus complecti libuit, ne in cerebri numero quis illud modò diſſecturus, me unà cum aliis pleriſque hallucinatum arbitretur. Ac proinde nunc cerebri cerebellique ſitum opportunè aggrediar, quem ipſorum membranae, & [x] interna calvariae amplitudo cavitaſve docent. Quicquid enim ejus cavitatis duabus cerebri membranis & [y] glande pituitam cerebri excipiente, & ramis quibuſdam maximarum calvariam ingredientium arteriarum non occupatur, id univerſum cerebro ac cerebello adimpletur. [z] Cerebellum decuplo aut undecuplo minus cerebro eſt, atque unà cum dorſalis medullae principio eam calvariae cavitatis ſedem ſibi vendicat, quae poſteriori parte [a] tuberum in calvariae cavitatem, auditus orga-

Cerebri numerus.

Quibus ſedibus dextra cerebri pars ſiniſtrae continuetur.

Cerebellum quà cerebro ſit continuum.

Cerebelli ſitus & magnitudo.

* *Tota* 1 & 2 *fig. cap.* 2 *lib.* 4, *praeter nervos.*
a 3 *fig.* A, A. & B, B. 1 *fig. cap.* 2 *lib.* 4 A, A.
b 8 *fig.* R, R, R. *tota* 11 *fig.* & 1 *fig. cap.* 2 *lib.* 4 B.
d 3 *fig.* A, A.
e 3 *fig.* B, B.
f *Quicquid praeter oſſa ult. fig. delineatur lib.* 4.
g 7 *fig* M, N.
h 3 *fig.* L, L.
i 6 *fig.* A, A, A.
k 5 *fig.* X, X, Y, Y.
l 11 *fig.* C, D. *c, d.*
m 3 *fig. ab elatiori* L *verſ.* K *ſurſum.*
n 3 *fig. ab inferiori* L *ad* N *deorſum.*
o *Id ſpectatur in* 1 *fig. cap.* 2 *lib.* 4 & *hic in* 7, 8 & 13 *fig.*
p 3 *fig.* L, L. 4 *fig.* I, I, I.
q 5 *fig.* S, T, V.
r 5 *fig.* X, X, Y, Y.
s 7, 8 *fig.* H.
t 1 *fig. cap.* 2 *lib.* 4 D.
u 11 *figurae* G, G *committuntur* I, K *figurae* 10.
x *Hanc proponit* 6 & 7 *figurae cap.* 6 *lib.* 1.
y *tota* 16 *fig.*
z *Hoc oſtendunt* 8, 9, 11 *figurae.*
a 7, 8 *fig.* Z, Z.

organorum cauſa prominentium, & deinde duobus occipitii oſſis [b] finibus circumſcribitur, qui ut dextro & ſiniſtro durae membranae [c] ſinibus, os cedat, calvariae cavitati inſculpuntur. Hanc enim inſtar circuli ductam circumſcriptionem, cerebellum nulla ipſius parte excedit: idque hominibus in occipitium non adeò porrigitur, ut poſtrema cerebri pars in poſteriora non magis quàm ipſum cerebellum vergat, nobisque vocatum occipitium impleat. Quippe poſtrema & elatiſſima humani cerebelli pars vix eò uſque adſcendit, ubi infima occipitii partis muſculorum exortibus inſertionibusque liberae [d] ſedes conſiſtit: adeò ut nullam excarnem occipitii oſſis regionem digitis complecti liceat, quam cerebellum infarciat: etiamſi Anatomici illius ſitum ita recenſeant, ac ſi totam in occipitio prominulam regionem (ex cujus gibbo vulgus memoriae ingeniique vim metitur) cerebellum occuparet: imò elatiſſima ipſius portio ad mediam duntaxat [e] regionem ejus intervalli pertingit, quod à poſteriori ſede [f] foraminis dorſalem medullam tranſmittentis, ad ſuperiorem uſque ſuturae Λ literam referentis [g] ſedem exporrigitur: quum interim permulti ad illam uſque ſedem, cerebellum conſcendere, ſuis bobus & aſinis & ovibus deluſi, tradiderint. quòd illis ſcilicet animalibus cerebellum ſuperiori regione rotundum acuminatumque ſpectetur, non autem humani cerebelli inſtar planum quodammodo & depreſſum, minimumque in ſui medio prominens. Calvariae igitur ſedes cerebello dedicata, ipſius ſitum, circumſcriptionem, formam ac magnitudinem edocet.

Cerebelli forma.

Cerebellum etenim, quemadmodum & ſua ſedes, latius eſt quàm longius aut profundius: & humiliori ipſius regione, idque potiſſimùm juxta ipſius poſteriora, latioris globi imaginem exprimit: in cujus medio acuta, neque admodum lata habetur [h] impreſſio, quam illi inducit [i] tuber inſtar craſſiſſimae lineae in occipitii oſſe prominens, ejuſque oſſis robur inſigniter adaugens. Porrò in anteriori parte, [k] qua cerebellum ad cerebri nates exporrigitur, id quaſi in acutum fertur, undique ſuae ſedis formam accuratè referens.

Cerebri magnitudo & forma.

Caeterùm cerebri formam ac magnitudinem, oſtendit reliqua calvariae cavitas cerebello non oppleta. Unde etiam cerebrum in ſua [l] baſi admodum eſt inaequale & varium. [m] Ubi enim oculorum ſedibus & olfactus organorum finibus innititur, ad ſinus illos antrorſum [n] extuberat: utrinque autem ad ſinuum latera, propter oſſium in calvariae cavitatem oculorum gratia extuberantium prominentiam, plana quaſi ſuperficie [o] comprimitur. Deinde opplet duas grandes [p] cavitates, quae ad oſſis cuneum referentis [q] ſinus latera ſpectantur, quo glans cerebri pituitam excipiens ſuſtinetur. Unde etiam cerebrum hic oſſis quo continetur formam, glebae ritu, ſibi vendicans, utrinque in ipſius baſi [r] tuber inſtar medii globi prominens, conſtituit. In horum tuberum medio cerebrum [s] impreſſum cernitur, cuneiformis oſſis proceſſuum occaſione hîc circum ſinus glandem eam continentis latera productorum. Quinetiam ſimili prorſus modo, baſis cerebri reliqua ipſius ſede, oſſium tuberibus auditus organa continentibus, & ſuperiori cerebelli regioni figura correſpondet, omnibus ſinibus ſeſe inſerens, & amicè admodum tubera admittens.

Cerebrum ac cerebellum vix propria eguiſſe forma.

Atque ita quoque in lateribus, & anteriore & poſteriore & ſuperiore ſedibus calvariae cavitatis effigiem concinnè exprimit, inibi inſtar oblongae ſphaerae utrobique verſus anteriora propter temporum cavitatem depreſſae, rotundum evadens, & in poſteriore parte multo quàm in anteriori latius redditum, ſicque ut ſemel dicam formatum, ac ſi id & cerebellum nullam peculiarem exigerent formam: ac abundè ipſis eſſet, ſi propria illorum ſubſtantia magna mole, & ſimul quovis modo, ut in ſe ſinus ventriculosve cerebri cerebellique functionibus aptos habere poſſet, collecta, in capite reponeretur. Ejuſmodi enim quid calvariae baſis ſinus tuberaque oſtendunt, & impreſſiones in temporibus [t] temporalium muſculorum gratia (ne quicquam interim de tam variis capitum adferam formis) conſpicuae. Calvariae igitur cavitas externae cerebri ſuperficiei imaginem commonſtrat, ad quam [u] ſectio cerebrum dividens, & innumeri quidam [x] gyri ac circumactus quoque referuntur.

Sectio dextram nobis vocatam cerebri partem à ſiniſtra dirimens, & cerebri anfractus.

Univerſa enim cerebri ſedes illa ſectione diviſa, atque ut biſulcorum pedes in duos quaſi ungues illius beneficio disjuncta, extimae cerebri ſuperficiei magna habetur pars, quamvis interim dictam cerebri formam parum interturbet, quum ſcilicet dextra cerebri pars ſiniſtrae accumbat: neque recta illa linea diviſae partes invicem magis dehiſcant, quàm quanta durae cerebri membranae, & tenuis duplicatae eſt craſſities. In homine etenim (ſecus quàm in ove) ſectionem hanc occupat durae membranae [y] portio proceſſusve, duas cerebri partes ſepti ritu interſtinguens. dein utramque cerebri partem tenuis membrana ſeorſum ambit, & implicat. Caeterùm gyri ac involutiones cerebri, quas [z] tenuium inteſtinorum anfractibus Veteres pulchrè compararunt, per univerſam cerebri ſuperficiem undique eadem frequentia habentur. Sunt verò involutiones illae, ſinus permulti penitius in cerebri ſubſtantiam penetrantes, & profectò imagine inteſtinorum tenuium involutionibus ſimillimi. Neque opinor illas alicui aptiùs quàm his, aut etiam nubibus quas rudes pictorum diſcipuli, aut in ſcholis pueri delineare ſolent, conferri poſſe: quamquam in ſimilitudine indaganda non admodum ſit laborandum, quandoquidem homo hos in cerebri ſubſtantia apparentes circumactus cum aſinis, bobus, & aliis quae hactenus vidi animantibus communes obtineat.

Cerebri anfractuum uſus.

Niſi forſitan aliquis hinc differentiam aſſumere ſtatuiſſet, quod tanto profundiores homini illos gyros Natura inſinuaverit, quanto ipſius cerebri ſubſtantia copioſior viſitur. Porrò in illorum uſu recenſendo non medici *Lib. 8 de Uſu part.*

b 3 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 *h, h* & *i, i.*
c 9 *fig.* S, S & T, T.
d 9 *muſc. tab.* E, F.
e 3 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 *k.*
f *ejuſd. fig. e.*
g 3, 4 *fig cap.* 6 *lib.* 1 D.
h *Supra medium* R 8 *fig. aut ad c* 11 *fig.*
i 9 *fig.* Q.
k 7 *fig.* X, X. *prope* M, N. & *ad* C 11 *fig.*
l *Spectatur optimè* 1 *fig. cap.* 2 *lib.* 4.
m 1 *fig. cap.* 2 *lib.* 4 A *juxta* I *poſitum,* & *cerebri pars in* 13 *fig.*
n 13 *fig.* C, C.
o 13 *fig.* A, A, B, B.
p *ubi conſiſtunt* H, Q, S, Σ, R, T *fig.* 3 *cap.* 12.
q *Ejuſdem* M.
r *Supra elatius* A & B *fig.* 13. & *tuber inter* A & A *conſiſtens fig.* 1 *cap.* 2 *lib.* 4.
s *Circa regionem* H & G *ejuſd. fig.*
t 4 *muſc. tab.* r.
u *Spectatur integra in* 3 *fig.*
x 3 *fig.* C, C, C.
y 3 *fig.* D, D, D.
z 7 *fig. lib.* 5.

modò,

modò, verùm & philoſophi ſe excruciant, contendentes, num ipſorum beneficio homines intelligant: quemadmodum Galenus contra Eraſiſtrati placitum pugnans, in hunc modum illos ad intelligendum nihil conducere cenſuit. ,, Quum aſini etiam admodum ,, multipliciter cerebrum habent complexum, quos deceret, quantum ad morum rudi- ,, tatem attinet, omnifariam ſimplex, & minimè varium nanciſci cerebrum. ,, Melius autem arbitraretur bonam ſubſtantiae temperiem corporis intelligentis (quodcunque hoc fuerit) prudentiam ſequi, & non varietatem compoſitionis. Verùm Galenus hîc ſibi dum maximè ipſius operam requirimus ſimilis, orationem velut freno cohibens, aliò, quum involutionum uſum exprimere debuiſſet, illam reflectit: ſatis eſſe arbitratus, ſi eas intelligentiae non praeeſſe indicaverit. quòd ſanè non inficiamur, ſed interim ipſas non ob aliud quàm ad cerebri ſubſtantiae enutritionem procreatas eſſe, à Galeno additum oportuit. Cerebri namque ſubſtantia citra omnem membranoſarum fibrarum plexum continua, neutiquam adeò firma fuerat, ut per illam arteriae venaeque, ut in reliquis corporis partibus, digeri poſſent: & tam multa craſſaque eſt, ut venae & arteriae in ſuperficie ipſius tantum excurrentes ipſi nutriendae, illiusque inſito calori refocillando neutiquam ſufficerent. Quod praevidens Natura, ſinuoſos illos implexus paſſim cerebri ſubſtantiae impreſſit, ut in hos [f] tenuis membrana frequentibus vaſis oppleta ſeſe inſinuaret, ita cerebri ſubſtantiae alimentum appoſitiſſimè ſubminiſtratura.

f 2 fig. E, E, E.

Cerebri ſectionis ratio.

Atque hujus etiam nutrimenti potiſſimùm occaſione cerebrum in [g] duas partes diſſectum fuit, ut ſcilicet tenuis membrana ſeſe in ipſius medium implicaret: ac inibi in reflexus deducta, cerebri ſubſtantiam contenta in ſuis vaſis materia enutriret. Haud enim citra ejuſmodi cerebri diſſectionem, & profundiſſimas involutiones, illa cerebri ſedes, qua dextra ſiniſtram reſpicit, enutriri potuiſſet.

g 3 fig. A, A, & B, B.

Cerebelli implexuum ratio & ſpecies.

Huic etiam ſententiae ſuffragantur cerebelli [h] involutiones, quae neutiquam aequè ac cerebri involutiones altè penetrant, ſed paulo minùs quàm ſuperficiariae, at frequentes interim admodumque continua ſerie deductae viſuntur. ſuperficiariae quidem, quòd exigua pars alenda ſit, quodque facile cerebellum à profundioribus anfractibus ad [i] ventriculum uſque ipſius perforaretur. frequentes autem, ut copia aliquantulum levem illam penetrationem ſuppleat. Porrò harum ſeries quodammodo [k] triplex eſt, effigie cum cerebri involutionibus neutiquam conveniens. apparet namque cerebellum ob ſuas involutiones & impreſſum illum, quem ab occipitis oſſis tubere in poſteriori ſede obtinet, tribus partibus efformari, dextra una, & alia ſiniſtra, & tertia media. ac dextra quidem ſiniſtraque cerebelli partes duos quodammodo globos invicem appoſitos referunt, in quorum inani ſpatio, ubi ſcilicet globi ſeſe non contingerent, [l] tertia cerebelli pars reponitur, quae ligni caſeive vermem imagine exprimit, ob ſuas involutiones, quae transverſim ſecundùm cerebelli longitudinem mutuò aequè diſtantes ducuntur. Partis hujus apices verſus inferiorem cerebelli ſedem reflexi, vermiformes cerebri [m] proceſſus ſuo loco efformare docebimus. Dextra porrò ſiniſtraque cerebelli pars in ſuperiore cerebelli ſede parallelas quoque, & ſecundùm cerebelli latitudinem ductas involutiones obtinent, quae deorſum [n] protenſae, quaſi in centrum colliguntur, ad cerebelli [o] ſedem, dorſalis medullae initio adnatam contendentes. Tres igitur hae cerebelli partes nequaquam invicem diſcretae ſunt, ſed invicem continuae unicum corpus, ipſum

h Spectantur in 11 fig.

i 11 fig. E.

k 8 fig. R, R, R. 9 fig. A, B, C. & 11 fig. A, B & C, D, c, d.

l 9 fig. C. aut 11 fig. C, D, c, d.

m 11 fig. C, D & c, d. dein H, I.

n Ad A, B 11 fig.

o 11 fig. G, G.

Galenum rationem unitatis cerebelli parum aptè aſſignaſſe. Dorſalis medullae initium.

ſcilicet cerebellum conſtituunt. quod unicum, non autem cerebri modò geminum, Galenus à Natura exſtructum eſſe docet, quòd duo dorſa, neque totidem dorſales medullas, hominem habere minimè decuiſſet: quaſi ex cerebro (quod neceſſariò veluti in duas partes diviſum, & ſubſtantia non eſſe continuum aſſerit) [p] unica dorſalis medulla produci nequiviſſet, ac proinde cerebellum ut corpus unicum neceſſariò procreatum fuiſſet, quo unicae dorſali medullae aptum redderetur principium. Verùm mehercule cerebrum in ſuae baſis medio unicum, & non ut in ſuperiori parte diviſum, cernitur, & unicam dorſalem [q] producit medullam, in cujus ſuperiori ſede mox ab ipſius exortu, Natura [r] ſinum inſculpſit, qua mediam quarti cerebri ventriculi amplitudinem conſtitui dicemus. [s] reliquam enim ejus ventriculi amplitudinem, cerebellum ſupplet, quod utrinque duntaxat ad dorſalis medullae ſinus latera quaſi duabus circularibus applantationibus dorſali [t] adnaſcitur, continuum cum ipſa corpus effectum. media namque [u] poſterioris cerebelli ſedis pars, ut neque etiam [x] anterioris, dorſali medullae continua, connatave eſt, ſed tantum tenuis membranae interventu poſterior cerebelli pars dorſali medullae committitur, & anterioris ſedis media pars dorſalem medullam ne contingit quidem. Non aliter, mihi crede, quàm ſi Natura cerebellum condidiſſet, ut dorſali medullae tranſmiſſum à cerebri finibus ſpiritum magis adaptaret, tueretur que.

p 1 fig. cap. 11 lib. 4.

q 1 fig. cap. 2 lib. 4 D.

r 10 fig. L, M, N, O.

s 11 fig. E.

t G, G figurae 11 committuntur I & K 10 fig.

u Patet id in 9 fig. E.

x Patet id ad L 8 fig.

In lib. 8 de Uſu part. Cerebri ac cerebelli durities nervorumque ortus.

A cerebello etenim, quantumvis in differentia ipſius duritiei à cerebro adſignanda, & ratione cur id à cerebro diviſum ſit expendenda ſolicitus fueris, nullius omnino vel minimi nervuli propaginem [y] oriri reperies. & profectò nulla eſt cerebri, quà frontem ſpectat, & qua in occipitium fertur, in duritie differentia: neque etiam adeò notatu dignum cerebelli, quum tenui membrana id liberatum cernitur, cum cerebro in duritia eſt diſcrimen.

y Spectatur id in 1 fig. cap. 2 lib. 4.

Cerebri, cerebelli, & dorſalis medullae color & ſubſtantia.

At ut cerebri baſis, unde dorſalis medulla ortum ducit, caeteris omnibus cerebri partibus, & ipſo quoque cerebello durior viſitur: ita quoque dorſalis ſuo principio ſenſim durior evadit, neque colore, neque duritia ſupernato ipſi cerebello correſpondens. Cerebellum enim magis flavum, ci-

neri-

z 11 fig. E.

nericiumve eſt, perquàm paucis albeſcentibus lineis interſtinctum, & duntaxat in ſui [z] ſinus ſuperficie candicans. univerſum verò dorſalis medullae initium cerebello adhuc in capite ſubnatum albiſſimum eſt, ut & cerebri baſis ipſi originem praebens: quae omni prorſus involutione ac anfractu, quibus cerebellum ſcatet, deſtituitur. Porrò quae horum omnium ſit ſubſtantia, vel in menſa etiam ex vitulorum, aut leporum, aut avis alicujus cerebris diſcere integrum erit. eſt autem ſubſtantia quaedam cum ſua eſſentiali forma peculiaris & propria, qualem in univerſo corpore ſimilem nullam reperias, ad ingenitas cerebro functiones idonea: non minus ſanè quàm cordis ſubſtantia, & pulmonis, & jecoris, & lienis, & renum, & teſtium, ipſorumque adeò muſculorum, ſuis quibus praeſunt muniis aptiſſima cenſentur. Cerebri ſubſtantia, quam alii capitis, alii albam medullam appellarunt, ab oſſium medulla differt, tum aliis pleriſque accidentibus, tum quòd liquefieri nequeat: neque inediae tempore, aut aliis occaſionibus, ut reliqua corporis pinguedo, abſumatur, minuaturve. [a] Haec non univerſa candicat, verùm quicquid [b] revolutionibus proximum eſt, ſubflavum aut ſubcinericium eſt, aequali ſemper ab involutionis ſuperficie diſtantia. quanta namque involutionis profunditas eſt, tanto quoque intima involutionis parte intervallo, in cerebri ſubſtantia, is quem diximus color obſervatur: quaſi rurſus color ille in ſubſtantia, quòd ad colorem attinet, involutiones duplicaret. Quicquid autem cerebri non ita coloratum eſt, id albiſſimum & candidum prorſus viſitur. Verùm ut permultae cerebelli ſunt involutiones, ita quoque univerſum propemodum, uti paulo antè admonui, flavum occurrit. Quacunque igitur ex parte cerebri cerebellive ſubſtantiam tenui qua proximè continetur membrana detexeris, hanc ſubflavam ac velut aqueo humore oblitam, & nunquam venis implicitam adinvenies: etiamſi interdum rubra & veluti ſanguinea puncta in illorum cerebri ſubſtantia potiſſimùm obſervaturus ſis, qui phrenitide ante mortem laborarunt, & qui ſuſpendio perierunt. Verùm ejuſmodi puncta nullam venae exprimunt imaginem. Cerebrum namque ex nullo vaſe alimentum aſſumit, quàm ex his quae tenui membrana ſuffulta ipſi circumdantur. ut autem illi frequentia vaſa undique obducerentur, cerebrum in tot quot diximus partes praecipuè diviſum fuit: quamquam etiam diviſiones illae, ut & anfractus, ad mollem cerebri ſubſtantiam ne concidat ſuſtinendam, aequaliterque ſuffulciendam, non mediocriter auxilientur. Parum enim Galeni rationi, cur cerebrum diviſum, aut, ut ipſe loquitur, geminum ſit, tribuo. inquit namque, cerebrum hac occaſione geminum eſſe, ut quemadmodum uno oculo vitiato, aut uno teſte execto, alterum ſervamus: ita etiam dextro cerebri ventriculo laeſo, ſiniſter adhuc ſuo munere fungeretur. Haec ſiquidem Galeni ratio aliquem in copia ventriculorum recenſenda locum fortaſſis haberet, non autem in enarranda cerebri diviſione, quum id niſi ſupra ventriculos geminum diviſumve ſit. calloſum enim nobis vocandum corpus, quod cerebri partium continuitatem commonſtrat, ad elatiſſimam dextri & ſiniſtri ventriculorum ſedem conſiſtit. Caeterùm nunc tempeſtivum erit, calloſi ejus corporis, ac ventriculorum cerebri hiſtoriam aggredi: atque ita internam cerebri ſuperficiem, quaeque ipſius partes adhuc abſolutius enarrandae ſuperſunt, perſequi.

Cerebri ſubſtantiae cum oſſium medulla diſcrimen.

a Iſtud petes ex diſſecta cerebri ſubſtantia in 4, 5, 6, 7, 8 figuris.

b 3 fig. C, C, C.

Cerebri ſubſtantiae nutritioni qualiter proſpectum.

Lib. 8 de Uſu part.

CAPUT V.

DE CALLOSO CEREBRI CORPORE, ET DEXTRI ſiniſtrique cerebri ventriculorum ſepto.

Superiorem calloſi corporis ſedem nulla ex parte divulſam, eleganter proponit tertia figura characteribus L, L. Inſuper hanc ſedem, ſed à cerebri ſubſtantia in lateribus liberam, oſtendit quarta ad I, I, I. Humiliorem verò calloſi corporis ſedem ſpectandam offert quinta, ad R, R, R. ubi etiam ad X, X, dein T, T ſeptum ſpectatur hoc Capite pertractandum.

Calloſi corporis ſedes & nomen.

a 3 fig. L, L.

Paulo antè, omnem cerebri cerebellique ſubſtantiam exteriùs tenui membrana circumdatam, ea parte qua membranam reſpicit, ſubflavam & quaſi cinericiam eſſe retuli. At quaedam cerebri [a] pars in externa ipſius ſuperficie ſeſe offert, tenui membrana non obvoluta. verùm intimae cerebri ſubſtantiae modo, externa ſuperficie candicans, albaque, & reliqua cerebri ſubſtantia ad ſuperficiem conſiſtente durior. unde etiam vetuſtiſſimi Graecorum partem hanc τυλοειδῆ appellarunt: quos imitatus in orationis ſerie, eam partem calloſum corpus ſemper nuncupavi. Deinde Graecorum nonnullis id etiam à forma, quòd [b] inferiori ſede duorum arcuum modò ſinuatum ſit, & ab uſu quòd ſuſtineat, ψαλιδοειδῆ vocatur: quamquam in cerebro aliud [c] corpus recenſebo, hoc nomine à pluribus magiſque ex merito donatum. Caeterùm calloſum corpus in medio cerebri conſiſtit, ſi cerebri dextrum ſiniſtrumque & baſis cerebri medium in humiliori ipſius ſede, & elatiſſimam cerebri in vertice regionem ſpectes,

b 5 figura R, R, R.

c 5 fig. S, T, V. *6 figura* A, A, A.

ctes, & quodammodo etiam ad priora poſterioraque attendas. Calloſi enim corporis poſtrema pars anteriori cerebri ſedi paulo vicinior eſt, quàm antica poſteriori. In conſpectum autem ſecantibus venit, dextra cerebri parte à ſiniſtra manibus [d] leviter dirempta. quicquid enim ita diducto cerebro, partes ipſius unire committereque apparet, album & candicans viſitur, ipſumque adeò calloſum eſt corpus, longum quidem, ſed arctum. Praeſens corpus illa ſuperficie, quae primùm diducto cerebro in conſpectum venit, gibboſum cernitur: eo quaſi pacto, quo capitis vertex ſupra elatiſſimam frontis & occipitii ſedem, & capitis latera protuberat. Quemadmodum verò cerebrum ita ut dicebam diremptum, ſuperiorem calloſi corporis ſuperficiem egregiè laevem aequalemque oſtendit: ſic quoque indicat, corpus id communem cum cerebro partem eſſe, & non ex cerebri ſubſtantiae ſuperficie quae mollior & ſubflava eſt, ſed ex intimiori ſubſtantia quae durior & alba viſitur, enaſci. Obſervantur enim utrinque ad calloſi corporis latera ſecundùm ipſius longitudinem ſinguli [e] ſinus in cerebri ſubſtantia, inſtar profundioris lineae inſculpti, ac cum ſuperiore calloſi corporis ſuperficie eo magis pateſcentes, quo cerebrum vehementius, quaſi id ſurſum in latera etiam acturus, ſejunxeris. [f] Interior autem inferiorve ipſius ſuperficies non niſi dextro ſiniſtroque cerebri ventriculo adaperto ſecantibus occurrit: quae etſi per calloſi corporis longitudinem quodammodo ſinuetur, neque ut ſuperior gibba ſit, haud tamen ſimplex ſpectatur. nam ſecundum ipſius longitudinem [g] duae inſtar quartae circuli partis excavatae ſuperficies ducuntur, & in illarum medio tuberculum quoddam inſtar lineae exporrectum viſitur, perinde ac ſi altero quidem extremo duas quartas circuli partes in calloſi corporis medio junctas, reliquo autem extremo ad latera ſurſum protenſas, intelligeres. Tuberculum hoc deorſum prominens, ſenſimque extenuatum, tandem dextri ſiniſtrique ventriculorum cerebri [h] ſeptum efficitur: & tota interna calloſi corporis ſuperficies, tanta dextri ſiniſtrique ventriculorum eſt portio, quanta univerſa eſt ſuperficies. ac dextra quidem ſuperficiei portio dextrum ventriculum, ſiniſtra autem ſiniſtrum reſpicit. Porrò dextri & ſiniſtri ventriculorum ſeptum eadem cum cerebro conſtat ſubſtantia, ſed in medio quod ad ſuperiora & inferiora attinet, adeò eſt tenue, ut quum clara luce diſſectionem adminiſtramus, aut in altero tantum latere candelam admovemus, ſplendor ipſius tanquam per vitrum aut ſpecularem lapidem pelluceat. Commodius tamen hanc ſepti regionem madidae hoſtiae, qualem ſacerdotes Miſſae adhibere ſolent, quàm duris illis lapidibus comparaveris. In ſuperiore parte qua ſeptum toti corporis calloſi continuatur longitudini, & inferiore qua ſuperiori regioni ejus cerebri corporis, quod fornici cameraeve ſimillimum eſſe dicemus, unitur, ipſum craſſius quàm in media ſede exiſtit. humiliorem namque ſepti partem corpus teſtudinis modò effigiatum ex ſuperiori ſua regione educit: quemadmodum ſuperior ſepti pars ab inferiori calloſi corporis regione enaſcitur, produciturque. Calloſum corpus unà cum ſepto nullis venis, ut neque etiam tenui membrana, vel aliqua etiam ex parte attextum eſt, ſed è vicinis ſedibus nutrimentum aſſumit. Non enim adeò grandis, craſſaque cerebri eſt portio, ut privatis vaſis indigeat, quamvis interim magnum animanti uſum praeſtet. Hujus ſiquidem interventu, dextra cerebri pars ſiniſtrae continuatur: deinde dextri & ſiniſtri ventriculorum cerebri ſeptum producit, idque etiam [i] ſublevat, ac demum illius medio & auxilio corpus teſtudinis imagini potiſſimum comparatum attollit, quo minus id magna omnium cerebri functionum noxa, communem duorum cerebri ventriculorum [i] cavitatem compreſſurum delabatur. Caeterùm duo [k] ſinus in cerebri ſubſtantia inſtar profundioris lineae ad ſuperiorem corporis calloſi ſuperficiem inciſi, praeter hoc quòd extima ſuperficiariaque cerebri pars calloſo corpori producendo inepta ſit, idque ex penitiori adeoque duriori ſubſtantia enaſci debeat, ad pituitae defluxum ex ſuperioribus cerebri partibus facere creduntur, quam excipientes per gibbam calloſi corporis ſuperficiem in anteriora profluere ſinunt. Verùm de pituitam expurgantibus meatibus ſuo loco agendum erit: nunc autem ventriculi opportunè pertractabuntur.

Calloſi corporis initium, ſeu cum reliqua cerebri ſubſtantia continuitas. Sinus ad calloſi corporis latera obvii.

Dextri ſiniſtrique ventriculorum ſepti hiſtoria.

Calloſi corporis ac ſepti uſus.

d *Uti factum eſt in* 3 *fig.*

e *Ad* M 3 *fig.*

f 5 *fig. id corpus ſurſum & in poſteriora reflexum eſt. atque ita hic cernitur ad* R, R, R.

g *Utrinque unà ad* Y, Y 5 *fig. quibus characteribus tuberculum inſignitur.*

h *In* 5 *fig. divulſum eſt, & una pars* X, X *inſignitur, altera* Y, Y.

i 3 *fig.* L, L *&* 5 *fig.* R, R, R *ſublevant* Y, Y, X, X. *ejuſd. fig. &* Y, X *attollunt* S, T, V *ejuſd. figurae, ne* A, A, A 6 *fig. premat* H, I. 6 *fig. aut* H 7 *&* 8 *figurae.*

k 3 *fig.* M, M.

C A-

CAPUT VI.

DE CEREBRI VENTRICVLIS.

Dextrum cerebri ventriculum oſtendunt quartae & quintae figurae L, L, & ſextae D, D. Siniſtrum autem quartae & quintae figurae M, M, & privatim quartae N, N. dein ſextae E, E. Communem verò horum concavitatem ſeu tertium ventriculum exhibet ſeptimae & octavae figurae H, cujus meatus ad quartum tendens ventriculum K inſignitur: ipſeque quartus ventriculus partim undecimae figurae E notatur, & partim nonae I, & decimae L, M, N, O.

Ventriculorum numerus.

Ventriculorum cerebri numero is adſcribitur, qui cerebello dorſalique medullae communis eſt, ac quartus etiam ventriculus dicitur. tres namque praeter illum in cerebro, Herophilum imitati, enumeramus: unum quidem in dextra cerebri parte, alterum in ſiniſtra, & tertium in cerebri, ſeu duorum primorum ventriculorum medio recenſentes.

Dextri & ſiniſtri hiſtoria.

[a] Dexter [b] ſiniſtro, prorſus ſitu, forma, magnitudine, aliiſque omnibus, quae in partium conſtructione examinari ſolita ſunt, correſpondet: quare etiam ſingula quae de dextro ſcribentur, de ſiniſtro quoque nos dixiſſe arbitrari conduxerit. In dextra itaque cerebri [c] parte ſecundùm ipſius longitudinem dexter conſiſtit ventriculus, tantum anteriori ſede à fronte, quantum maximè poſteriori ab occipitio, remotus: tantumque illis ſedibus ab externa cerebri ſuperficie ſejunctus, quantum ipſius ventriculi dextrum, exteriusve latus à ſuperficie cerebri diſtat, ſuo calvariae lateri contermina. Internum verò dextri ventriculi latus ſecundùm [d] calloſi corporis longitudinem ſiniſtri ventriculi interno lateri proximum eſt: neque aliud interſtitium ambos ſeparat, quàm [e] tenuis quaedam, & velut, quod ad ſubtilitatem attinet, membranea cerebri portiuncula, quam ſeptum vocavimus. Verùm ubi ventriculi in ea cerebri parte conſiſtunt, quae prorſus dividitur, ut illa quae cerebello incumbit, & quae fronti proxima eſt, ibi ipſorum latera maximè dirimuntur invicem: nam praeter cerebri membranas hanc ſectionem ſubintrantes, etiam plurima cerebri ſubſtantia ventriculos ſejungit, hacque ratione ventriculorum inceſſus [f] obliquitas quaedam in lateribus ſeſe offert. Caeterùm [g] anterior ventriculi pars obtuſa eſt & rotunda, non verò, etſi omnes mihi ſecus ſcribere videantur, in acutum verſus olfactus [h] organa, aut [i] viſorios nervos deſinens. Neque etiam hac parte aliquem ductum meatumve à ſe porrigit, niſi quod interno latere, ut mox dicam diffuſius, declivis ad [k] tertium ventriculum pertingat. [l] Poſterior autem ventriculi regio occipitium reſpiciens, obtuſa quidem eſt & rotunda, ac deorſum ſenſim in cerebri ſubſtantiam verſus priora paulatim cornu in modum arctata tantiſper [m] deſcendit, donec illuc perveniat, ubi olfactus organorum & viſoriorum nervorum conſiſtit principium, & quà maximi ſoporalium arteriarum [n] rami in cerebrum feruntur. Caeterùm hic [o] ductus ſuo mucrone in ſui lateris olfactus organum & viſorium nervum neutiquam ceſſat. multoque minus quadam continuitate illud olfactus organum perforat, verùm in unam cerebri involutionum ibidem ad cerebri baſim [p] terminatur, & in ſe maximam cerebrum petentium [q] arteriam cum tenuis cerebri membranae proceſſu illam ſuffulciente admittit, pituitaeque portionem in ipſo collectam ad [r] infundibilum & cyathum defert, quem hac in ſede pituitam excipere transfundereque audies.

Permulta Galeni parum vera dogmata hic non deſcribi.

Haec quum dico, innumera Galeni dogmata mihi reclamare haud ambigo, quae olfactus organa cerebri anteriores eſſe ventriculos variè docent, & eoſdem ventriculos tenues ſenſim factos in viſorios nervos ſuo mucrone finire: & quod longè alieniſſimum eſt, anteriores hos cerebri ventriculos verſus [s] os cribri aut ſpongiae modo in narium ſummo perforatum, pituitam per cava olfactus organa, tanquam per canalem, deducere atteſtatur: ejuſmodique non pauca, quae potius ex reſectione, quàm prolixa quapiam diſceptatione diſci conſuluerim. Univerſa ventriculi ſuperficies lubrica & aqueo humore oblita, & inter diſſecandum ſubinde eodem oppleta conſpicitur. Deinde univerſi [t] ductus ventriculi ſecundùm cerebri longitudinem incedentis ſuperior [u] pars, omnis inaequalitatis eſt expers. Inferiorem verò ejus [x] partem efficit inaequalem [y] ſinus quidam, ex poſterioris ventriculi ſedis externo latere antrorſum obliquè ad communem ventriculorum cavitatem prorepens, & ad leviorem pituitae defluxum paratus. Dein ad inaequalitatem facit ea ventriculi [z] pars, quae deorſum è poſteriore ventriculi ſede prorepit. Ille namque ventriculi reflexus unà cum ſinu illo in cauſa eſt, ut [a] monticulus quodammodo in anteriori poſteriorique inferioris ſedis ventriculi regionibus extuberet: qui à dextro latere declivis ad ſiniſtrum latus, verſuſque communem ventriculorum cavitatem fertur.

Communis ventriculorum dextri & ſiniſtri concavitatis, ſeu tertii ventriculi hiſtoria.

Inferiores enim ventriculi dextri & ſiniſtri partes, quae tota calloſi corporis longitudine continuae [b] viſuntur, verſus utriuſque medium communemque illam cavitatem deorſum inclinant, & non ut ſuperiores ventriculorum partes & latera, orbiculatae, & ab invicem ſepto

- a 4, 5 *fig.* L. L. 6 *fig.* D, D.
- b 4, 5 *fig.* M, M. 6 *fig.* E, E.
- c 3 *fig.* A, A.
- d 5 *fig.* L, L. 4 *fig.* I, I, I.
- e 5 *fig.* X, X & Y, Y.
- f *Obliquitatem hanc oſtendit* 4 *fig. ab* L *ad* L *& ab* M *ad* M, *& ab* N *ad* N.
- g 4 *fig. inferius* L & N.
- h 13 *fig.* L, L.
- i 13 *fig.* N, O.
- k 5 *fig. ſub* S, T, V. & 6 *fig. Ubi conſiſtit* H, I. & 7 *fig.* H.
- l *ſuperius* L & N 4 *fig.*
- m *Confer* F, G, 6, 7, 8 *figurarum.*
- n 13 *fig.* P.
- o *Specta figuram* 3 *capiti inſertam lib.* 4.
- p 1 *fig. cap.* 2 *lib.* 4 *char.* 1 *aut* 3.
- q 13 *fig.* Q 6, 7, 8 F.
- r 14 *fig.* C, C. 15 *fig.* E.
- s 8 *fig. cap.* 6 *lib.* 1 A, B, A.
- t 4 *fig. ab* L *ad* L, *& ab* N, *ad* N.
- u 4 *fig.* N, N.
- x 5 *fig.* L, L.
- y 6 *fig.* R *aut* S. *& inter* L & L *fig.* 4, 5.
- z *fig. cap.* 3 *lib.* 4 *inſertae* B, C, D.
- a 5 *fig.* L, L.
- b *Quaſi ab* H *ad* P *fig.* 6.

ſepto aliquo dirempta ſpectantur. Neque profectò aliud eſt [c] communis ventriculorum cavitas, quàm inferiorum dextri & ſiniſtri ventriculorum partium ſub [d] corpore teſtudinis imagini comparato deſcenſus concurſusque, qui inferiori parte oblongam vallem duorum vicinorum montium exprimit, acutumve per ſuam longitudinem angulum efformat. Superiori verò ſede ad teſtudinem imitantis corporis effigiem cavitas illa ſecundùm concavum orbiculata, teresve viſitur. Cujuſmodi verò corpus illud ſit, ſequenti Capite explicabitur: nunc interim ventriculorum ſermone tantum inſtituto, quorum jam duos dextrum videlicet & ſiniſtrum recenſuimus, & propemodum etiam tertium, qui communis amborum eſt cavitas, binos à ſe educens meatus, quorum [e] unus ex humiliori ipſius ſede, ubi acutum angulum per totam ſui longitudinem vallis cujusdam ritu exprimit, rectà deorſum verſus cyathum cerebri pituitam excipientem porrigitur. [f] Alter autem meatus qui poſterior eſt, tertii ventriculi non minima pars cenſendus venit, & inter cerebri [g] teſtes & nates, ac ſuper dorſalis medullae initium declivis, ad quartum ventriculum retrorſum pertinet. Meatus hujus initium non adamuſſim orbiculare viſitur, ſed quodammodo triangulare. ſervat enim in inferiori ſede acutum ſuae cavitatis, unde prodit, angulum: in ſuperiore verò meatus parte, quae [h] glandi vaſorum tertium cerebri ventriculum petentium diviſioni praefectae, proxima conſpicitur, transverſa linea anguli illius latera connectit, ipſaque cum illis alios duos angulos conſtituit. Atque hujuſmodi etiam meatus hujus [i] orificium eſt, quo is quartum ventriculum ſub cerebri natibus reſpicit. Ex inferiori meatus iſtius angulo, quà primùm inter cerebri teſtes ferri incipit, [k] meatus alius rarò educitur, qui per cerebri ſubſtantiam deorſum in priora protenſus, ad [l] finem ejus meatus tandem ceſſat, quem ex humiliori tertii ventriculi ſede rectà deorſum duci, atque in cyathum terminare diximus, in quem ambos iſtos meatus, cerebri pituitam deferre audies. Caeterùm [m] quartus ventriculus, ex dorſalis medullae & cerebelli finibus componitur, non ſecus quàm ſit utraque manu unam fingeres cavitatem. Dorſalis itaque medulla ex cerebro [n] prodit, ubi tertius ventriculus [o] meatum verſus quartum ventriculum primùm porrigit, teſteſque cerebri & nates dorſalis medullae principio continuantur, ac meatum illum tertii ventriculi cum dorſalis medullae initio aequaliter ſic deducunt, ut meatus ſuperior ſedes illis, inferior autem dorſali medullae inciſa ſit. Poſtquam verò meatus ille nates ſuperavit, ejus portio quae dorſali inciſa videtur, dilatari incipit, ac [p] ſinum efformat uſque ad eum ferè dorſalis medullae [q] locum, quà calvariam haec egreſſura eſt, pertinentem. Sinum hunc Herophilus cavitati rectiſſimè aſſimilavit calami quo ſcribimus. nam ſi huic ſinui eam calami partem, quam atramento intingimus, comparaveris, animadvertes profectò calami orificium, ubi adhuc calamus teres eſt, & ſectioni vicinus, tertii ventriculi meatus [r] fini reſpondere, ſub natibus prominenti: deinde cuſpidem quo literas fingimus, ſimilem obſervabis infimae ſinus parti, quà is in dorſalem medullam jam ex calvaria exciſuram, veluti porum anguſtumque meatum producit. duos autem calami angulos, quos inter mucronem & elatiſſimae ſectionis initium fingimus, ipſiusque calami cavitatis latera, ſinus lateribus ſimillima offendes. Ad hujus dorſalis medullae ſinus cavitatisve latera, ubi anguli illi conſiſtunt, unus [s] utrobique dorſalis medullae orbicularis proceſſus habetur, cui duntaxat cerebellum adnaſcitur, & ad quem id continuum cum dorſali medulla corpus efficitur. Hujuſmodi igitur dorſalis medullae cavitas eſt, alteram quarti ventriculi partem conſtituens. Quae autem in cerebello ſpectatur [t] cavitas, inter [u] duas orbiculares cerebelli ſedes, quibus dorſali medullae continuatur, & inter ejus cerebelli [x] partis quam veluti tertiam ipſius portionem recenſuimus, & vermis imagini comparavimus [y] extrema, exſculpitur, latior quàm longior, non tamen admodum profunda. Haec alteram quarti ventriculi partem conſtituit, qui in anteriori & poſteriori ſede, quantum ad cerebri cerebellique ſubſtantiae continuitatem ſpectat, dehiſcit, quum ſcilicet neque anterior, neque poſterior cerebelli pars dorſali medullae adnaſcatur. quamvis interim ventriculus iſte tenui cerebri membrana, & anteriori & poſteriori parte quodammodo occludatur. In [z] anteriori enim parte tenuis membrana, qua cerebellum cerebro & cerebri natibus committit, ventriculum obvolvit, [a] poſteriorem verò illius ſedem obſtruit, tenuis membranae portio cerebellum dorſali medullae ibidem colligans. Quartus ventriculus nihil in ſe praeter aqueum humorem, qui in aliis ventriculis communis eſt, inter diſſecandum continere animadvertitur, quemadmodum neque meatus ex tertio cerebri ventriculo in quartum pertinens. At dexter & ſiniſter ventriculi, praeter hujuſmodi humorem, etiam [b] plexum quendam in ſe continent, quem diſſectionum periti [c] ſecundinis foetusve involucris comparant. Tertius autem ventriculus [d] venoſum illud vas deducit, quod multifariam complicatum plexus illius conſtituendi gratia à quarto durae membranae ſinu propagari, in tertio libro docuimus. Deinde anterior quoque horum ventriculorum pars ab illo vaſe [e] venulas impenſe graciles interdum aſſumit, illis quàm ſimillimas quibus [f] adhaerentem oculi tunicam exornari conſpicimus. atque hujusmodi venulae ventriculorum ſuperficiei adnaſcuntur facilius, quòd durior & quaſi calloſior cerebri ſubſtantia in ventriculorum ſuperficie, quàm alibi, occurrat. Caeterùm Galenum, caeteroſque omnes qui poſt illum in Anatome nobis quicquam prodiderunt, miror ſcribere, trium primorum cerebri ventriculorum ſu-

Meatus à tertio ventriculo educti.

Quarti ventriculi hiſtoria.

Quid ſingulis inſit ventriculis.

Tres primos cerebri ventriculos tenui membrana non ſuccingi.

c *6 fig. ſub* H, I. 7, 8 *fig.* H.
d 5 *fig.* S, T, V. 6 *fig.* A, A, A.
e 7, 8 *fig.* I.
f 7, 8 *fig.* K. *& octavae etiam* L. 10 *fig.* B, C.
g 7 *fig.* M, N. 8 *fig.* N, O, P, Q. 10 E, G, F, H.
h 7 *fig.* L. 10 *fig.* D.
i 10 *fig.* C. *reſpondent autem haec orificia ſuperiori triangulo fig. cap.* 14 *lib.* 3 *inſertae.*
k *Ubi* K *conſiſtit in* 8 *fig.*
l 1 *fig. cap.* 2 *lib.* 4 *char.* 2 *& fig.* 14 D.
m 9 *fig.* L. 10 L, M, N, O *cum* 11 *fig.* E *conſtituunt quartum ventriculum.*
n 1 *fig. cap.* 2 *lib.* 4 D.
o 7, 8 *fig.* K. 10 *fig.* B.
p 10 *fig.* L, M, N, O.
q 9 *fig.* H.
r 10 *fig.* C.
s 10 *fig.* I, K.
t 11 *fig.* E.
u 11 *fig.* G, G.
x 8 *fig. medium* R. 9 *fig.* C.
y 11 *fig.* C, D. *c, d.*
z 7 *fig.* X, X *juxta* M, N.
a 9 *fig. quaſi* E *ad* H *committeres.*
b 4, 5 *fig.* O, O. 6 *fig.* M, N.
c *fig.* 30 *lib.* 5.
d 6 *fig.* H, I. *& 7 fig.* V *eductum à* T.
e 4 *fig.* P. 6 *fig.* O, O.
f 8 *fig. cap.* 14 *n, n.*

ſuperficiem tenui membrana, uti ipſum cerebrum, cingi obducique, quartum autem non ita: quum nulla prorſus alicujus ventriculi meatusve ſuperficies tenui membrana obvolvatur. Quis enim, obſecro, diligenter humanae fabricae partes examinans, neque alicujus ſcriptis ſolùm addictus, non vel hinc conſpiciet, Galenum pleraque, & praecipuè in libris de Uſu partium, imaginatum fuiſſe? Arbitrabatur namque tam mollem cerebri eſſe ſubſtantiam, ut inciſi ipſi ventriculi in ſe colligi debuiſſent, ſi tenui membrana intus non ſuccingerentur. dein duriorem cerebello tribuens ſubſtantiam, ſibi perſuadebat, ejus ventriculum citra membranae, quae ipſi fulcri loco eſſet, beneficium, poſſe contineri. Ego ſanè arbitror Galenum, quum illos libros ſcriberet, apud Herophilum, aut Andream, aut Marinum, aut alium quempiam legiſſe, in tres cerebri ventriculos tenuis membranae proceſſus parteſve porrigi, non item verò in quartum ventriculum. qua oratione illi ventriculos membrana quapiam veluti peritonaeo, aut tunica coſtis ſubducta ſuccingi non indicabant: verùm tenuis membranae g partes intelligebant, vaſa in ventriculos deducentes, à quibus ſecundarum modo efformati plexus fabricantur, cujuſmodi pars in quartum ventriculum nulla exporrigitur. Quinetiam praeter id quod ventriculi membranis neutiquam ſuccinguntur, illae obſtaculo eſſent, quo minus cerebri ſubſtantia interſtitio quodam praepedita, materiam ſuis ventriculis oblatam, in animales ſpiritus emutaret. Caeterùm praeſens Caput, ut univerſum ventriculorum uſum jam recenſerem, expeteret quidem: at quicquid promemodum adducere ſcriptiſque mandare auſus eſſem, in hujus libri initio, ubi cerebri uſus obiter enarrandus erat, recenſui. Nihil enim in praeſentia ventriculis aliud tribuere ſtatui, quàm illos cavitates ſinuſque eſſe, in quibus attractus per inſpirationem aër, vitaliſque ſpiritus à corde ipſis transmiſſus, privatae cerebri materiei formaeque vi in animalem ſpiritum emutatur. qui poſtmodum per nervos ad ſenſuum motuſque organa diſtribuitur, ut illa hujus ſpiritus beneficio, & apta ſuis muniis conſtructione, peculiari fungantur officio, quo muſculi movent, oculus videt, olfactus organa olfaciunt, auditus organa ſonos percipiunt, & lingua ſapores dignoſcit, & demum omnis ferè pars cui nervus exporrigitur, tactiles qualitates dijudicat. Hunc itaque in gignendo animali ſpiritu uſum ventriculis adſcribere neutiquam vereor: at de principis animae facultatum in cerebro ſedibus nihil enarrandum duco. Quandoquidem omnes quibuſcum vivimus, praecipuas principis animae vires ſimiis, canibus, equis, ejuſque generis animantibus, ut & avibus & piſcibus omnino adimunt: & ut caeteras taceam, ſoli homini ratiocinandi facultatem, eamque omnibus, quantum ab ipſis capere poſſum, parem tribuunt: quamvis interim homines nullo ſinu permulta animalia ſuperare inter diſſecandum conſpicimus: neque ſolum numerus idem eſt, at caetera omnia (ſi modò molem & temperamenti fortè ad juſtitiam integritatem excipias) inter ſe ſunt ſimillima. Liceat itaque vel illorum hominum gratia me ab alio ventriculorum uſu inquirendo abſtinere: neque vel hic Galeni placiti meminiſſe, quod in tertio de Hippocratis & Platonis dogmatibus libro, medium ventriculum: in libris autem de Partium uſu poſtremum, principaliſſimum eſſe docet. Ac proinde Deo rerum omnium opifici hymnos canentes, gratias agamus, quòd nobis rationalem animam, quam cum angelis (ut Plato etiam malè tractatorum philoſophorum haud immemor innuebat) communem habemus, largitus fuerit: cujus beneficio, ſi modò fides adſit, aeterna illa felicitate fruemur, quando animae ſedem ac ſubſtantiam non corporum reſectione, aut noſtra corporeo adhuc vinculo obruta, & ex bona corporis ſanitate conſtitutioneque pendente ratione inquirere neceſſum erit. nam is qui vera eſt ſapientia, nos non hoc generabili & putreſcibili corpore amplius, ſed ſpirituali ſuoque quàm ſimillimo conſtantes, edocebit.

g 6 *fig.* M, N, H, I.

Ventriculorum uſus.

CAPUT VII.

DE CEREBRI CORPORE, TESTVDINIS FORNICISVE imagini comparato.

Superiorem hujus corporis ſedem oſtendit quintae figurae S, T, V. quamquam & ejus ſedis modicam partem etiam proponat quartae figurae L, M, & ſextae figurae B, C. ubi etiam inferior ſedes ſpectatur ad A, A, A.

Fornicis ſeu teſtudinis modò exſtructum corpus, in illarum cerebri partium numero reponitur, vel quarum etiam interventu dextram cerebri partem ſiniſtrae eſſe continuam nequimus inficiari. Eſt itaque id unicum, & in cerebri medio repoſitum, ac pariter utriſque cerebri partibus commune. Ex poſteriori enim dextri & ſiniſtri ventriculorum ſede, qua haec deorſum in priora reflectitur, ſtatim in ipſo reflexu corpus hoc a enaſcitur, ſimilem prorſus ſubſtantiam cum cerebri ventriculorum ſubſtantia ſortitum, niſi quòd paulo quàm ventriculorum ſubſtantia candidior, & b calloſi corporis modo durior exiſtit, nullibi etiam tenui mem-

Teſtudinis in modum formati corporis ſitus.

Subſtantia.

a 4 *fig.* L, M. *ſuperiora.* 5 *fig.* S, T. 6 *fig.* B, C.

b 3 *fig.* L, L. 5 *fig.* R, R.

membrana cerebri obducta. Hujus corporis [c] pars, quam dexter ventriculus educit, ei continua eſt, cujus principium ex ſiniſtro pendet: ac ſimul ambae partes latum quoddam corpus efficiunt, quod ſtatim ab ortu à reliqua ventriculorum cerebri ſubſtantia abſcedit, ſenſimque in acutum [d] deſinens, antrorſum perfertur, ad eum uſque cerebri locum pertingens, quo anterior tertii ventriculi pars [e] ceſſat. *Nexus.* Ibidem namque acuto quodam angulo corpus hoc ſubſtantiae cerebri rurſus unitur, totoque ſuo ductu triangularem figuram inaequalibus lateribus conſtantem refert. cujus [f] primum latus, quod & breviſſimum *Inferior ſedes.* eſt, à poſteriori ſede dextri ventriculi ad poſteriorem ſiniſtri protenditur. [g] Alterum in dextro conſiſtit ventriculo, à poſteriori ipſius ſede verſus interiora uſque ad priorem tertii ventriculi partem protenſum. [h] Tertium in ſiniſtro poſitum ventriculo, ſecundo lateri longitudine correſpondet. Atque ita corpus iſtud inferiore ipſius ſede unica donatur [i] ſuperficie, triangulari teſtudini fornicive quàm ſimillima. unde etiam corpus hoc ab imagine, quemadmodum & ab uſu Graecis ψαλιδοειδὲς & καμάριον nuncupatur. *Superior ſedes.* Caeterùm [k] ſuperior hujus corporis ſedes, gibba, ac pro inferioris ſedis ſeu ſuperficiei cavitatis ratione convexa viſitur, non tamen ut illa ſimplex & continua. Superior namque ſecundùm corporis hujus longitudinem in ſui medio latioris inſtar lineae [l] extuberat, continuaque cum dextri & ſiniſtri ventriculorum ſepto efficitur, adeò ut in utroque ſuperioris ſedis latere una haberi videatur ſuperficies, quae in ipſo corporis ex poſteriori ventriculorum ſede exortu impenſe orbicularis, ac oblongae ſphaerae ſuperficiei tam ſimilis conſpicitur, ut nonnullis hi [m] exortus eò uſque impoſuerint, ut illos cerebri nates à Veteribus appellatos eſſe exiſtimaverint. Tres itaque corporis teſtudinis modo conformati ſuperficies, quae laeves omnino ſunt, & aqueo humore perfuſae, cerebri undique ſpectant ventriculos. tota enim inferior ipſius ſuperficies tertii ventriculi ſuperiorem ſedem conficit, & ſub ipſa dextri ac ſiniſtri ventriculorum fit communio. dextra autem ſuperioris ſedis ſuperficies dextrum reſpicit ventriculum, ſiniſtra verò ſiniſtrum. *Uſus.* Natura igitur corpus iſtud eum in modum creavit, ut inſtar teſtudinis, ſuperiorum corporum impetum, quo minus illa corruant, ſuſtinentis, tertium cerebri ventriculum amplum ſervet, ſeſeque ipſum haud concidere ſinat. ad quem uſum, praeter aptam conſtructionem, tres ejus anguli quibus ſe tripodis modo ſuſtinet, auxiliantur. quinetiam ſeptum ventriculorum, calloſi corporis beneficio ſurſum tractum, hoc corpus quoque ſublevat, & attollit. Quod inſuper [n] vas quoddam variè implexum, & à quarto durae membranae ſinu pronatum, ac tandem in dextrum & ſiniſtrum cerebri ventriculos bipartitum, ſub ſe deduci ſinit, & quo minus id à cerebri illi incumbenti ſubſtantia prematur, continuè prohibet.

c 5 *fig.* S, *continuum eſt cum* T. & 6 *fig.* B, A, *cum* A, C.
d 5 *fig.* S, T *ad* V. & 6 *fig.* B, C *ad ſupremum* A.
e *Juxta* P 6 *figurae.*
f 5 *fig. ab* S *ad* T. *aut* 6 *fig à* B *ad* C.
g 5 *fig. ab* S *ad* V. *aut* 6 *fig à* B *ad ſupremum* A.
h 5 *fig. à* T *ad* V. *aut* 6 *fig. à* C *ad ſupremum* A.
i 6 *figura* A, A, A.
k *in* 5 *fig. tota occurrit.*
l 5 *fig.* X, X *qui characteres in integro adhuc cerebro continui ſunt cum* Y, Y *ejuſdem figurae*
m 5 *fig.* S, T.
n 6 *fig.* H, I. *aut* 7 *fig* V *a* T *natum.*

CAPUT VIII.

DE CEREBRI GLANDE NUCIS PINEAE imaginem exprimente.

Oſtenditur haec ſeptimae figurae L, & octavae M, & decimae D.

Glandis pineae nuci ſimilis ſitus, & conſtructio. Juxta poſteriorem teſtudinis modò formati [a] corporis ſedem, qua [b] vas venoſum ex [c] quarto durae membranae ſinu in tertium cerebri ventriculum, primùm porrigi incipit, [d] glandulam Natura condidit nuci pineae aut turbinatae figurae ſimilem, ac proinde κωνοειδῆ & κωνάριον à Graecis appellatam. Reponitur autem ſub vaſis illius initio, mucrone ſuo ſurſum ſpectans: baſi verò incumbit cerebri ſubſtantiae, paulo poſteriùs quàm [e] meatus viſitur initium, qui ex tertio cerebri ventriculo in quartum procedit. Neque profectò aliter hujus glandis ſitum exprimere poſſim, niſi etiam eminentiſſimae & anteriori [f] teſtium cerebri parti illam inniti adjicerem. Huic enim parti in homine, glans potius innititur, quàm ſubſtantiae quadam communitate unitur: perinde ac ſi glans continua quaepiam cerebri ſubſtantiae portiuncula haud eſſet cenſenda. In hominibus namque cerebro vix haeret: frequentiſſimeque, niſi quis mentem operi accommodet, in reſectione unà cum venoſo cui ſubſternitur vaſe avelli conſuevit. In agno autem, aut provectioris aetatis ove, non tantum cerebro haeret, verùm etiam cerebri ſubſtantiae quodammodo continua cernitur. Inſuper homo jam natu grandior, eam glandem minorem, quàm vel agnus, ſortitur. unde tum hanc ipſam, tum quae ſequenti Capite deſcribentur organa viſurus, commodiſſimè agninum quoque cerebrum aggredieris. habebit enim id omnia proceriora, & ut opportunè alicui rei eadem aſſimiles, accuratius confiñcta. *Praeſentis glandis uſus.* Galenus glandem hanc (quae cerebri ſubſtantia durior, magiſque ad glandis quàm ad cerebri naturam accedit) meatui à tertio cerebri ventriculo in quartum porrecto praeeſſe, & (quod aliquibus diſſectionis viſum erat profeſſoribus) glandem hanc meatum illum occludere, aperireque, prorſus negat: non eundem huic glandi cum [g] glandoſo corpore uſum tribuens, quod ſub dextro ventriculi orificio, duodeno inteſtino connaſcitur, quodque conſtructioni ejus ventriculi orificii praeeſſe arbitratus eſt. Verùm ut id illius

a 5 *fig.* S, T, V. 6 *figura* A, A, A.
b 6 *fig.* H, I.
c 7 *fig.* T.
d 7 *fig.* L. 8 *fig.* M. 10 *figura* D.
e 7 *fig.* K. 10 *fig.* B.
f 7 *fig.* M, N. 10 *fig.* E, G.
g 12 *fig. lib.* 5 *i, i.* 15 *fig.* S.

illius muneris gratia haud fabricatum eſſe, ſuo loco oſtendimus: ſic etiam hîc cum Galeno teſtamur, praeſentem cerebri glandem eum quem diximus meatum nequaquam obturare, vel ob hoc praecipuè, quòd haudquaquam meatum adeò contingat, ut antè ipſius orificium connivere poſſet. Verùm ob id facta opinor, ut quemadmodum aliae corporis glandulae permultae, firmamentum eſſet [h] vaſi quod tertium cerebri ventriculum accedit, & ab ortu ſtatim in frequentes ramos tenui membrana contextos dividitur, à praeſentique glandula ſuffulcitur: ne dicti meatus principiò ſtatim ſuo in cerebri cavitatem ingreſſu, proximè incumbens, eum obſtrueret, animalemque ſpiritum ex tertio cerebri ventriculo in quartum ferri prohiberet.

h 6 fig. H.

CAPUT IX.

DE TESTIBUS ET NATIBUS CEREBRI.

Cerebri teſtes & nates primùm in ſeptima proponuntur figura ad M, N. dein in octava ad N, O & P, Q. poſtremò in decima ad E, G & F, H.

a 3 fig. A, A. b 3 fig. B, B. c 7, 8 fig. K. 10 fig. B, C. d 7 fig. M, N ponuntur in H, K & X, X. e 1 fig. cap. 2 lib. 4 D. aut hic quod in 10 fig. habetur ſub A, A, F, H. f 7 fig. D, D. g 7 fig. L. 10 fig. D. h 6 fig. H, I. & 7 fig. V. i 10 fig. E, G. quibus proximum eſt D. k 10 figura F, H. l 10 fig. C. m 8 fig. K. n 10 fig. inter E, G & F, H.

Teſtium & natium cerebri numerus. — Situs. — Subſtantia. — Forma. — Uſus.

Hanc quoque cerebri portionem ſedemve illarum partium claſſi annumeramus, quae [a] dextram cerebri partem [b] ſiniſtrae continuam eſſe arguunt. Sunt autem teſtes hi nateſque aliud nihil proſus, quàm quaedam cerebri portio in hoc fabricata, ut [c] meatus ex tertio cerebri ventriculo quartum accedens, tutò citra aliquem à ſuperioribus cerebri partibus compreſſum deferretur: neque etiam, etſi multitudinis nomine pars haec donetur, ob id in plures disjunctaſque partes diviſa eſt. nam unica cernitur, eleganter à quadam ſimilitudine, uti mox dicam, haec nomina ſibi vendicans. [d] Reponitur enim inter anteriorem cerebelli ſedem, & poſteriorem tertii ventriculi regionem: deinde inferiori ſede ſpectat dorſalis medullae [e] initium, ſuperiori eam cerebri partem quae cerebello jam inniti incipit. Continuatur autem cerebro, aut (ut rectiùs dicam) à cerebro enaſcitur tota anteriore ſua ſede & inferiore. in lateribus verò, & ſuperiore & poſteriore ipſius ſedibus, nulli particulae cerebri continua eſt, ſed tantum tenui membrana ut reliqua cerebri ſuperficies obducitur. Subſtantia ipſius ſubflava eſt, illique [f] ſubſtantiae cerebri correſpondet, quae proximè tenui membranae accedit. In ſuperiori parte juxta anteriora, ipſi [g] glandula incumbit, quam paulo antè [h] vaſis mirum in modum implexi deductui praefectam oſtendimus. Pars haec, effigiem quandam exprimit, duabus ſibi commiſſis natibus quàm ſimillimam. Verùm quoniam [i] ſuperior ipſius regio teſtes magis, propter glandem illam quae peni aſſimilatur, refert, veteres qui pueros jure haereditario domi in confectionibus exercebant, διδύμους eam appellavere. Nos itaque illos imitati, teſtes ipſam & gemellos nuncupamus. Caeterùm quia in [k] poſteriori inferiorique hujus partis regione [l] orificium prominet [m] meatus, qui ex tertio ventriculo quartum petit, quodque id orificium ſpeciem ani referre videatur, & in poſteriori hujus cerebri partis regione [n] impreſſio quaedam inſtar lineae transverſim feratur, ſuperiora quodammodo ab inferioribus diſtinguens, huic poſteriori inferiorique regioni γλουτίων nomen veteres indidiſſe arbitror: nos autem natulas, aut clunes dicere poterimus. Caeterùm temporis ſucceſſu videntur Graeci haec nomina confudiſſe, & partem hanc, quae (uti diximus) meatum ex tertio ventriculo in quartum deducit, continetque, modò διδύμους, modò γλούτια appellaviſſe.

CAPUT X.

DE CEREBELLI PROCESSIBUS VERMIS IMAGINEM exprimentibus, ac demum tendinibus illos continentibus.

Proceſſuum horum fabrica potiſſimum petitur ex undecimae figurae C, D, & c, d. ac dein ex H, I. Octava verò figura huc quoque confert, ad medium R verſus L, & nonae figurae C, E.

a 8 fig. medium R. 9 figurae C. b 11 fig. C, D & H. c 11 fig. c, d & I.

Cujuſmodi ſint vermiformes proceſſus.

Superius, quum cerebelli forma explicaretur, cujuſmodi vermiformes cerebelli ſint proceſſus, innuimus. Dicebamus namque [a] unam quodammodo cerebelli partem à prioribus in poſteriora, veluti in orbem duci, eamque talibus implexam involutionibus, ut vermis in ligno naſcentis effigiem appoſitiſſimè commonſtret. Duo itaque hujus partis apices, proceſſuſve, quorum [b] hic anteriorem ventriculi cerebello & dorſali medullae communis ſedem reſpicit, [c] ille verò poſteriorem, à dicta nuper ſimilitudine Graecis σκωληκοειδεῖς nuncupabantur. At non

 ſatis

Vermiformium proceſſum uſus qui à Galeno in 8. lib. de Uſu part. traditus.

ſatis ſcio, cur Galenus vermiformem proceſſum inferiori [d] meatus ex tertio ventriculo in quartum pertinentis [e] orificio praefectum eſſe tradiderit, ac velut alterius tantum proceſſus apicisve munus explicuerit. Quamvis etiam mihi haud conſtet, utrum ipſorum, anteriorem videlicet an poſteriorem, indicaverit. Nam ſi priorem intelligit, is ſuo mucrone, ſi quando educeretur, ad meatus orificium nequaquam ſeſe poſſet producere: quum tunc retrorſum magis dirigeretur, [f] communem cerebelli & dorſalis medullae ventriculum potiùs quàm illud meatus tertii ventriculi orificium occupaturus. Poſterior autem proceſſus ſeu apex, qui antrorſum ex poſterioribus protenditur, praeterquàm quòd ſuo mucrone in cerebelli ſinus ſubſtantiam magis quàm prior confundi videatur, neque ut ille promineat, neutiquam ad poſterius tertii ventriculi meatus orificium uſque produci poſſet. Sed quorſum haec commemoro? quum neminem ambigere exiſtimem, meatum illum nunquam debere occludi, quandoquidem nullum obſtructionis uſum (quicquid nobis confinxerimus) indagare valeamus: quum interim, ut animalis ſpiritus continuò in dorſalem medullam confluat, illum meatum perpetuò patêre conducat. Neque quemquam, niſi fortè ab Alberto, Thoma, Scoto, illiusque claſſis theologis edoctum, eſſe opinor, qui alterum vermium (nam utriuſque par uſus in unius orificii clauſione eſſe nequit) meatui huic praefectum eſſe ſibi perſuaderet, ut phantaſmata in memoriae ſedem (quam illi in cerebello eſſe confingunt) ingredi ſineret: & rurſus fures, ut ſic dicam, in memoriae carcere colligatos, in medium ventriculum (quem rationis ſedem eſſe ajunt) tranſmitteret. Siquidem fruſtra tunc rerum opifex Deus ejuſmodi vermiformes proceſſus cani, ovibus, & id genus animantibus, quibus illi nullam ratiocinandi vim adſcribunt, elargiretur. Sed unde, obſecro, huic (quiſquis tandem ille eſt) proceſſui iſte ex voluntate ſua pendens motus obtingeret? Dein ſi aliquis fortè motus, peculiaris alicujus eſſentialis formae, aut temperiei ratione illi aſſignandus eſſet, non tamen vermis modo proceſſus is educi contrahique poſſet, quum involutiones, quarum gratia proceſſus iſti vermibus comparantur, non orbiculatim ipſos ut vermium gyri ambiunt: quumque quo ſeſe proceſſus illi rependo firmarent, nihil aliud occurrat, quàm qua ſecundùm ipſorum etiam ductum, cerebelli ſubſtantiae continui ſunt. Utcunque ſit, mihi in praeſentia ſat eſt, locum conſtructionemque horum proceſſuum indicaviſſe: illis interim nullum motum aut officium aliud tribuenti, quàm reliquae cerebelli ſubſtantiae. imò ſi quid confingere liberet, non unius tantum proceſſus, quem Galenus aliquando duntaxat cognoviſſe videtur, ſed duorum, quos rurſus ſolo multitudinis nomine nonnunquam indicavit, uſum nugaciſſimè ementirer, aſſerens anteriorem quum elongatur, atque in poſteriora magis ducitur, ſeſe extenuare, principiumque quarti ventriculi, cujus ſuperiorem ſedem conſtituit, amplius apertiusque reddere. Poſteriorem verò proceſſum ſimiliter in anteriora aliquando produci, & attenuari, ob idque [g] viam aperire confingerem, quae ex quarti ventriculi in dorſalis medullae regionem, quae modò ex calvaria procidit, inſtar meatus cujuſdam terminatur. Atque ut proceſſus quoties extenuarentur, apertioni praeeſſe dicerem: ita rurſus eoſdem collectos, ob idque incraſſatos, meatus illos, quibus praeſunt, anguſtiores reddere affirmarem. At mihi non libet parvam aliquam, eamque falſam Creatoris induſtriam recenſere, & interim reliquum cerebri artificium propemodum univerſum deſtruere. Unde etiam multo maximè Galenum miror, qui tenuis membranae partes cerebellum cerebri teſtibus [h] colligantes, vincula & veluti tendines appellaverit, qui utrinque latera vermiformis proceſſus complecterentur, ne fortè dum is movetur, in obliquum declinet. Nihil enim aliud ſunt illi Galeni tendines, quàm nunc dictae tenuis membranae portiones. Mirum quoque eſt, eam tenuis membranae [i] ſedem, quae dorſali medullae poſteriorem cerebelli partem, quà vermiforme cerebelli corpus intrò ac ad anteriora verſus quartum ventriculum reflectitur, colligat, in tendinum numero Galenum non repoſuiſſe: quum illa membranae portio poſteriorem ejus corporis proceſſum exactiùs, quàm priorem ſuae ſedis membranae pars, dirigeret.

Tendines quibus vermiformes proceſſus continentur.

d 8 *fig.* K.
e 10 *fig.* C.
f 10 *fig.* L, M, N, O *cum* E 11 *figur.*
g 10 *fig.* O.
h *Inter* M, N, *&* X, X 7 *fig.*
i *Quae eſſet ab* E *ad* H 9 *fig.*

CAPUT XI.

DE INFUNDIBULO, ET GLANDULA IN CALVARIAE cavitate ad cerebri pituitae expurgationem paratis, & reliquis dein ductibus pituitae excretioni famulantibus.

Huc primùm ſpectant tertiae figurae M, M, ſinus notantia ad calloſi corporis latera ſuperiori in ſede poſitos. dein ſeptimae & octavae figurae I, meatum indicans, qui ex tertio cerebri ventriculo pituitam rectà deorſum ducit. Praeterea K octavae figurae, ad cujus internum latus meatus occurrit ex meatu è tertio ventriculo ad quartum producto initium ſumens, & obliquè ad ejus meatus finem per cerebri ſubſtantiam ductus, qui rectà ex tertio ventriculo deſcendit, ac I inſignitur, inibique ceſſat, ubi in prima figura Capitis ſecundi libri quarti character 2 ſpectatur. in qua etiam characte-

racteres, 2, 3, terminos notant reflexuum quos dexter & ſiniſter ventriculi à poſterioribus ipſorum ſedibus moliuntur, quique huc pituitam quoque mandant ad cyathum ſeu infundibulum, quod exprimitur S decimaetertiae figurae, & C, C decimaequartae, & E decimaequintae, & B decimaeſextae ac decimaeoctavae. Glans verò in quam haec dein defluit, notatur A decimaeſextae, & E decimaeſeptimae, & A etiam decimaeoctavae: ubi C, D, E, F obiter & quodammodo ductus notant, pituitam à glande deferentes. Foraminum autem & ſinuum per oſſa pituitam deducentium notae, ex ſecunda & tertia figuris Cap. 12. lib. primi veniunt petendae.

a *Spectantur figuris cap. 6. lib. 1.*

Brevis enumeratio partium ad pituitae defluxum praecipuè famulantium.

Calvariae [a] ſuturas ad fuliginoſorum cerebri excrementorum tranſitum ſummoperè opitulari, primus liber, ubi illarum uſus recenſebatur, oſtendit. Praeſens autem locus exigit, ut partes ſingulas pituitoſae (qua cerebrum propter ipſius molem, & ſubſtantiae ſuae à ſanguine diſcrimen, abundat) excretioni famulantes explicemus. Sunt verò hae potiſſimùm, duo in cerebri ſubſtantia inſculpti meatus, dein tenuis membranae portio infundibuli inſtar efformata, poſtmodum glandula infundibuli hujus mucronem excipiens, & meatus ac foramina à glandula hac ad palatum nariumque cavitatem pituitam deducentia.

Meatus ex tertio cerebri ventriculo educti.

b 7, 8 *fig.* I.

c 3 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 M. *aut hic ad* D 14 *fig.*

d 16, 18 *figura* A.

e *Juxta* K 8 *figurae.*

f 7, 8 *fig.* K 10 *fig* B. C. *incedens per* E, G, F, H.

Meatus ex tertio cerebri ventriculo educti.

Duos equidem cerebri meatus, quum tertium cerebri ventriculum proſequerer, antea recenſui. ac [b] unum quidem inſigni ſatis amplitudine ex media ipſius ſede rectà deorſum in cerebri ſubſtantia exſculptum deſcendere dixi, ita ſanè, ut praeſentis meatus finis è regione ejus calvariae [c] partis conſiſtat, quae ſinum [d] glandulae qua cerebri pituita excipitur reponendae aptum, conſtituit. [e] Alter meatus, quem rariſſimè obſervavi, quemque Galenus etiam in nono de Adminiſtrandis ſectionibus libro praeteriiſſe videtur, jam dicto longè arctior ſecantibus occurrit, ac ex [f] meatu illo progreditur, qui à tertio ventriculo in quartum per cerebri teſtes nateſque pertingit. quamprimum enim meatus is cerebri teſtes ſubire incipit, ex anteriori inferiorive ipſius ſede, alter is pituitae expurgandae ſubſerviens meatus educitur, ſenſim deorſum in anteriora tantiſper in cerebri ſubſtantia protenſus, dum in finem primi meatus terminetur, idemque ex ambobus meatibus [g] orificium conſurgat.

Pelvis ac cyathus, in quam cerebri pituita defluit.

g 14 *fig.* D & 1 *fig. cap.* 2 *lib.* 4 *char.* 2.

h 14 *fig.* C, C. 15 *fig.* E. 16, 18 *fig.* B.

i 15 *fig.* E.

Ad hujus orificii latera, tenuis membrana etiam hic cerebri baſim ſuccingens, orbiculatim à ſe educit ſui [h] portionem proceſſumve, ſubſtantia prorſus cum reliqua tenui membrana ſimilem: niſi quòd gracilibus prorſus venis, quamquam interim frequentibus, intertexitur. Praeſentis proceſſus initium accuratè refert elatiſſimam regionem infundibuli, quo vinum in anguſtioris orificii lagenas infunditur. eſt enim amplum, & orbiculare: ac dein ab exortu ſenſim in arctum, infundibuli quoque modo cogitur, donec tandem veluti in anguſtam oblongamque fiſtulam ſimiliter atque infundibula finiat, quae deorſum protenſa, per peculiare ſibi in dura cerebri membrana exciſum [i] foramen deſcendit, ſuo mucrone ad glandem qua cerebri pituita excipitur, deſinens. Adeò ut univerſum hoc membraneum corpus infundibulo, & imagine & uſu quàm ſimillimum cenſeri debeat, unde etiam Graecis χοάνη nuncupatur. quamquam etiam à ſcyphi, ſeu in qua in balneis lavamur conchae forma (quam ſuperior hujus corporis pars concinnè exprimit) πύελος appelletur. Nihilominus alibi à nominum impoſitoribus, humilior corporis hujus pars infundibuli fiſtulae non abſimilis, χοάνη dicta videtur. reliqua autem pars ſuperior, quae ſenſim verſus inferiora in arctum deſinit, magnaque ex parte viſoriis nervis, quà illi invicem coëunt, [k] ſubtenditur, πύελος. Rurſus integrum hoc membraneum corpus, πύελον nonnullis vocatum video: glandem autem in quam pituita diſtillat, χοάνην: quaſi forma quaepiam eſſet, in quam aliquid infunditur.

k 13 *figurae* S *eſt ſub* M, N, O.

Glandis pituitam excipientis hiſtoria.

Verùm ſi veteres, qui ſuos pueros Anatomen docebant, id nomen glandi illi non attribuerint, eam inter omnes in calvariae cavitate repoſitas partes ſolam privato nomine indigam reliquiſſe videbuntur. Locatur autem haec glandula ſub dura cerebri membrana, in proprio ipſi in oſſe cuneum imitante exſculpto [l] ſinu, cujus etiam effigiem quodammodo exprimit. depreſſa namque eſt, & in humiliori parte gibboſa, in ſuperiori autem concava, & ſinu quodam inſinuata. deinde ſecundum orbem non prorſus circularis conſpicitur, verùm paulo minùs tota quadrata. Subſtantia conſtat glanduloſa, ſed caeterarum glandium corporis ſubſtantia longè duriore ac compactiore. Omni ex parte tenui membrana obducitur, quae aut ab infundibuli termino glandulae ſinui innato exoritur, aut etiam à membrana calvariae os tota illa ſede ſuccingente, qua in hac regione dura cerebri membrana à calvariae oſſibus abſcedit, diſtatque. Hujus calvariae inibi obductae membranae interventu, glandula oſſi firmatur, & etiam duabus inſignioribus ſoporalium arteriarum propaginibus adhaeret, quae ad ipſius latera [m] prorepunt. Non ſecus profectò, quam ſi & illarum propaginum gratia, haec glandula effingeretur, ipſiſque eum praeberet uſum, quo reliquae glandulae vaſorum diſtributionibus diductibuſque firmandis & ſuffulciendis praeſunt.

l 3 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 M.

m *Id petes ex* 16 *fig.*

Canales à glande deducti.

n 18 *fig.* C, D & E, F. & 3 *fig cap.* 12 *lib.* 1 O, P.

o 1, 3 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 G.

p 14 *fig.* G.

q 3 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 E.

Ad hujus glandis latera deorſum utrinque [n] canales duo in oſſe cavati deſcendunt, ac unus quidem verſus anteriora prorepit in [o] foramen deſinens, quod [p] ſecundum cerebri nervorum par deducit, quodque contra Galeni placitum [q] foramine viſorium nervum tranſmittente multo majus

Earum partium quas pituitae expurgandae ſubſervire hactenus diximus, uſus, & conſtructionis ratio.

eſſe innuimus. Altero verò in poſteriora magis deſcendit, & per inaequale aſperumque foramen ſeu rimam ducitur, quae ad anteriorem ſedem lateraque [r] foraminis quod ſoporalis arteriae inſigniorem [s] ramum in calvariae cavitatem tranſmittit, habetur. Atque haec omnia pituitae cerebri evacuandae miniſtrant. quippe duo meatus, quos in cerebri ſubſtantia inciſos diximus, ex cerebri ventriculis humorem illum deferunt, ad infundibulumque defluere ſinunt. Ipſum autem infundibulum ſuperiùs amplum latumque exſtruitur, non horum duntaxat meatuum, qui in unum tandem orificium deſinunt, occaſione, verùm etiam ut [t] fines illos dextri ſiniſtrique ventriculorum cerebri contineret, quos ex poſteriori ventriculorum ſede deorſum in anteriora reflexos, inter cerebri revolutiones hîc deſinere commemoravimus: quandoquidem & hi ſuae ſedis pituitam deducunt, & in infundibulum exporrigunt. Praeterea infundibulum ea conſtat amplitudine, ut ſi quid pituitae ſuper [u] calloſum corpus & [x] ſinus illos colligeretur, quos ad calloſi corporis latera ſuperiori ſua in ſede, conſpici retulimus, idipſum in infundibulum tenuis membranae beneficio procumberet. Sive enim ejuſmodi humor ab anteriori calloſi ac inſtar arcus protuberantis corporis ſede, ſive à poſteriori deſcendat, ad tenuem membranam, cerebri baſim inveſtientem defluere, & hinc paulatim in infundibili amplitudinem prolabi poteſt. Infundibulum verò ab omnibus his ductibus pituitam excipiens, in anguſtum cogitur, ut tandem hanc per unicum & privatim ſibi in dura membrana patens foramen ducat, innoxieque in illius glandulae centrum promanare ſinat. Glandula autem quadem ſubſtantiae familiaritate defluxus impetum ſuſtinens, & quantum conjicere poſſum, os forſitan ab injuria vindicans, pituitam hanc admittit, ſenſimque citra ſtillicidium à lateribus ſuis eam undiquaque defluere ſinit, per omnia foramina hîc in calvariae baſi tum venis tum arteriis tum nervis ipſis exſculpta.

r 2, 3 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 X.
s *ultimae fig. lib.* 3.
t 1 *fig. cap.* 2 *lib.* 4. *char.* 1, 3.
u 3 *fig.* L, L.
x 3 *fig.* M, M.

Pituitam per cuneiforme os longa mora & exiguis foraminibus non colari.

Non enim hîc cum Galeno in nono de Uſu partium libro, in quo de cerebri excrementorum purgatione potiſſimum & ſeriò agit, fateri queo capitis baſim cavernoſam, & pumicis in modum exſtructam, nullaque continua ſquama obductam eſſe: hacque ratione à frontis verticis, occipitii & temporum compoſitione multum differre, ut per illam, veluti per ſpongiam pituita longiori mora, & neſcio quo tandem raro & peculiari Naturae artificio, tranſcolaretur: neque per patentia alioquin hîc neceſſariò foramina, non amplius coaſſervanda, rectà deflueret, uti in primo libro, quum oſſis cuneum referentis fabricam perſequerer: diffuſe propter quoſdam ſcripſi, qui me cavernoſam illam & multis foraminibus ſpongiae in modum obſitam oſſis ſtruem, etiam nolle contueri fingunt: & propter alios quoſdam, qui voce cribri aut coli in cunei vocem unico in loco tranſpoſita, aut immutata, Galenum non ſecus atque ego ſentio, de pituitae per oſſa ductu, totaque adeò oſſium compoſitione judicaſſe colligunt. Decumbit itaque pituita & in palatum per ea quae palatum ſpectant foramina, & non minima profectò portione per foramen ſecundi paris nervorum ad oculorum ſedis radicem, hincque per [y] amplum foramen cum aliis quamplurimis foraminibus, caeteris ignotum Anatomicis in narium amplitudinem fertur.

Pituitam nulla ſecundum naturam excretione per olfactus organorum ſedem octavumve capitis os expurgari.

Verùm non ambigo, aliquem & hîc admiraturum, quamobrem nullus hactenus meatus pituitam ad olfactus [z] organorum [a] ſinus deducentes, cum Galeno in octavo potiſſimum & nono de Uſu partium, enarraverim: quod ſanè non ob aliud accidit, quàm quòd nullam prorſus pituitam per hos ſinus octavumve capitis os expurgari autumem: mirerque plurimum, Galenum per tenues illos ac nervis non abſimiles cerebri proceſſus, quos olfactus organo tribuimus, ab anterioribus cerebri [b] ventriculis pituitam qualitercunque tandem excedentem ad nares deduci, ſcripſiſſe: quum nullus omnino in ipſis meatus ſit, neque etiam in hominibus ea conſtent craſſitie, ut vel meatum quo pituita deduceretur, continere poſſent. Adde nullum prorſus pituitae ductum ad olfactus organorum ſinus imaginari poſſe, niſi fortaſſis [c] anteriorem calloſi corporis regionem, quae pituitam ſibi influentem in illam ſinuum olfactus organorum amplitudinem dimittere queat: uti fortaſſis accidit, ſi quando cerebrum nimia omnino pituita vexatur. unde etiam prorſus non naturalis per nares pituitae fluxus tunc perficitur, & pruritus, calor, dolor & odorandi virtutis noxa, ejuſque generis ſymptomata oboriuntur quàm plurima: quemadmodum indies in deſtillationibus quae ad narium ſumma pertinent, ac gravedines nuncupamus, accidere experimur. adeò ſanè, ut ſi adamuſſim ſingula perpenderimus, neceſſariò per olfactus organorum ſinus foraminulave aut cribri aut ſpongiae modò forata, quum lege naturae homo diſpenſatur, nihil pituitae defluere fatendum erit: & ſi fortè caſu defluit, longè magis praeter naturam fluxum illum eſſe donabimus, quàm quum foramina quae ad glandis cerebri pituitam excipientis ſculpuntur latera, totam pituitam non plenè deducunt, haecque deorſum verſus [d] foramem dorſali medullae tranſmittendae paratum decumbit: ac cum dorſali prolabens, in dorſum, & dein ſecundùm nervorum ductum modò in brachia, modò in crura, modò in lumborum muſculos, modò aliò quovis promanat. ut nunc taceam, quàm graviter Natura veniret incuſanda, quae tam patentes amploſque expurgandae pituitae in cerebro & ejuſdem membranis, dum ſcilicet adhuc tenuis aqueaque eſt, ductus feciſſet. adeò autem retortos anguſtoſque & inflexos in [e] octavo capitis oſſe, aut etiam in cuneiformi oſſe produxiſſet.

y *Quaeritur ſub charactere* Φ *in* 12 *cap. lib* 1.
z 13 *fig.* L, L.
a 13 *fig.* D, G & D, G.
b 6 *fig.* D, D, & E, E.
c *inferius* L 3 *fig.*
d *Quo deducitur* H 9 *figurae.*
e 8 *fig. cap.* 6 *lib.* 1 A, B, A.

CA-

CAPUT XII.

DE QVIBVSDAM VASORVM PLEXIBVS cerebro adſcriptis.

Huc facit tota ferè decimiquarti Capitis libri tertii figura, & hujus libri figura quarta & quinta ad O, O: ſexta ad H, I, K, L, M, N: & dein univerſa propemodum decimaſexta, & decimaſeptima.

Nullum reticularem plexum ſub cerebro, uti Galenus illum deſcribit, exiſtere.

Quantum Galeno diſſectionis profeſſorum facile principi à medicis illum ſecutis nonnunquam praeter rationem attributum ſit, vel beatus ille & mirabilis plexus reticularis atteſtatur, quem is nullibi non in ſuis libris inculcat, quoque nihil frequentius medici in ore habent: hunc, etiamſi illum nunquam viderint, ex Galeni ſententia enarrantes. Nihil enim minus à ſoporalibus arteriis, quàm ejuſmodi reticularis plexus, quem Galenus recenſet, perficitur. multoque minus arteriae, foramen calvariae, quod ipſe tradit, ingrediuntur, aut totae etiam in plexum aliquem abſumuntur. Primùm enim [a] tota ſoporalis arteria dextra (eſt autem par utriuſque ratio) calvariam petens, per unum foramen indiviſa, uti Galenus commemorat, non ingreditur, verùm ubi ad calvariae uſque baſim conſcendit, inſignem ſui propaginem ad [b] foramen nervo [c] ſexti nervorum cerebri paris exſculptum, tranſmittit, quae unà cum grandi [d] vena ſibi conjuge in dextrum, primumve durae cerebri membranae ſinum exhauritur. Secundò, ſoporalis arteria nequaquam commune [e] foramen cum [f] tertio nervorum pari obtinet: verùm longè majori induſtria, quàm Galenus arbitrabatur, rerum Opifex uſus eſt. praecipuo namque ſoporalis arteriae ramo obliquum & in oſſe diu procedens [g] foramen machinatus eſt: in cujus ductu id forſitan fieri voluit, ob quod Galenus plexum efformatum contendit. ut enim vitalis ſpiritus in multis gyris anfractibusque arteriae excoqueretur, aptaque animali ſpiritu efficiendo materia redderetur, Galenus arteriam ilico atque in calvariae cavitatem ingreſſa eſt, [h] in innumeros ramos diffundi dicebat, qui invicem ita imponuntur commiſcenturve, ut plexum efformare videantur illi ſimilem, qualem in collecto piſcatorio reti fieri cernimus: aut illi plexui, qui ex pluribus invicem incumbentibus retibus conſurgeret. Atque hunc implexum inter os & duram cerebri membranam fieri aſſerit: interim tamen durae membranae portiuncula, quae os ſuccingeret, plexui ſubſtrata. Deinde ut plexus ille ex uno vaſe, aut ſi Galenus dextrum ſiniſtro conjunctum fingit, ex duobus complicari incipit: ita quoque plexus hujus ſurculos poſt multam ſibique ſuccedentem in ramulos ſeriem, ſenſim colligi, ac tandem in duo rurſus vaſa deſinere atteſtatur, cerebri ventriculos petentia, & mole illis vaſis reſpondentia, quae initio plexum efformare dicebantur. Quàm verò haec ab omni prorſus veritate ſint aliena, quantamque Naturae oſcitantiam arguant, is demum percipit, qui veram ejus arteriae ſoporalis rami ſeriem didicit, quem per oblongum illud oſſis foramen in calvariam penetrare diximus: & ut pleraque taceam, expendit pariter, quàm impoſſibile ſit vaſa aequè grandia cerebrum petere, atque in calvariam primùm pertingunt: quum tam inſignes [i] rami durae membranae latera, & per foramina ſecundi paris nervorum cerebri ad oculos, ac ad narium amplitudinem ab illis vaſis, priuſquam tenuem accedant cerebri membranam, diſpergantur. Caeterùm quae horum vaſorum, ſoporaliumve arteriarum vera ſit ſeries, in tertio libro, dum cerebri vaſa non minus quàm reliquas totius corporis venas & arterias perſequerer, adeò verè & adamuſſim deſcribere conatus fui, ut hic locus neutiquam ejus ſeriei enarrationem expetat. Ac proinde etiam [k] plexus illius explicationi hîc non eſt immorandum, quem aliorum animalium cerebra cum hominis cerebro prorſus communem, ac veluti eundem, in prioribus cerebri ventriculis oſtendunt, ab illis efformatum [l] arteriis, quae infimas dextri & ſiniſtri ventriculorum [m] ſedes ſubeunt, quà illae deorſum verſus priora, atque adeò ad cerebri baſis ferè medium [n] pertingunt. dein ab illo [o] vaſe, quod à quarto durae membranae [p] ſinu in tertium cerebri ventriculum exporrigitur, admodum profectò variè, uti & univerſus plexus, implicatum, membranaeque proponens ſpeciem, innumeris vaſis mutuò nunc coëuntibus, & nunc rurſus diremptis, intertextam, & carnea quadam ſubſtantia ita obſitam, ut Veteres raram hanc membranae, vaſorum & carnis compoſitionem, foetuum [q] involucris comparantes, hunc plexum ob id meritò χοροειδῆ, quemadmodum & antea monuimus, appellaverint. Num verò ipſi eundem plexum, retibus ſimul complicatis, involutiſque, ac, uti magna piſcatorum retia jam ſaepius quercus corticum decocto lota, apparere ſolent, rubentibus, etiam aſſimilaverint, & δικτοειδὲς πλέγμα nuncupaverint, ex plexus colligendum eſt imagine, quae dicto modo rubet, complicatique retis effigiem proponit: quum plexus nulla ex parte motus, in cerebri ventriculis inter ſecandum occurrit. Si quando verò tunc expanditur, & veluti explicatur, nihil aequè diducto reti con-

Plexus in prioribus cerebri ventriculis occurrens.

Hic ſpectabis 16 & 17 & ipſi proximam figuras.

a *fig. cap.* 12 *lib.* 3 Z. & *fig. cap.* 14 *lib.* 3 B, *quod dividitur in* F, G.

b 2,3 *fig.cap.* 12 *lib.* 1 c.

c 1,2 *fig.cap.* 2 *lib.* 4 *e.*

d *fig. cap.* 14 *lib.* 3 C.

e 2,3 *fig.cap.* 12 *lib.* 1 Q.

f 1,2 *fig. cap.* 2 *lib.* 4 M.

g 2,3 *fig.cap.* 12 *lib.* 1 X.

h *Ut ſpectatur* 17 *fig.*

i *fig. cap.* 14 *lib.* 3 *r, x, ſ.*

k *fig. cap.* 14 *lib.* 3 δ. & *hic* 4, 5 *fig.* O. 6 *fig.* M, N.

l *fig. cap.* 14 *lib.* 3 γ. *hic autem* 14 *fig.* Q. 7, 8 *fig.* F, G.

m *fig. cap.* 3 *lib.* 4 *inſertae* C *ad* D.

n 1 *fig. cap.* 2 *lib.* 4 *char.* 1, 3.

o *fig. cap.* 14 *lib.* 3 *i. hic autem* 6 *fig.* H, I. & 7 *fig.* V.

p 7 *fig.* T.

q *Pete horum rationem ex tabulis figurae* 30 *lib.* 5.

conferre poteris, ac dictam vaſorum plexus ſeriem. quamquam interim nullam mihi de nominibus velim eſſe contentionem, qui modò plexuum quoque obiter memini, ne quid fortè in cerebri conſtructione hoc libro praeteriiſſe viderer. Atque quo minus id etiam fiat, ſingula ſenſuum organa ſeriatim nunc aggrediar.

CAPUT XIII.

DE OLFACTUS ORGANO.

Tertium libri quarti Caput deſcribens, ac neceſſariò propter nervorum ſeriem, olfactus organi conſtructionem proſequens, arbitrabar me in praeſentia prolixius veriusque de olfactus inſtrumento praecepturum, quàm illo Capite nudam ipſius conſtructionem enarrans, faciendum duxeram. Verùm quum aliud nihil certius mihi, ſtudioſe admodum odoratus organi naturam inquirenti, hactenus occurrerit, praeſens Caput cum illo commune eſſe velim. Praeter [a] duos enim illos nervis non abſimiles cerebri proceſſus, qui in [b] octavi capitis oſſis ſinus pertingunt, & frontis oſſis [c] ſinus, & ſubſtantiam illis contentam, & durae cerebri membranae ac oſſium [d] foramina, hîc penitus nihil recenſere poſſem. Nolo namque hoc loco de odoribus, & hujus ſenſus medio, & dein temperie, aliquid pertractare: ne meus iſte conatus, qui praeter opinionem jam excrevit, impenſiùs, atque adeò in immenſum creſcat.

a 12 *fig.* C, D. 13 *fig.* L, L.
b 8 *fig. cap.* 6 *lib.* 1 A, B, A.
c 3, 4 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 K.
d 13 *fig.* D, D & G, G.

CAPUT XIV.

DE OCULO, VISUS INSTRUMENTO.

PRIMAE DECIMIQUARTI CAPITIS FIGURAE, ejuſdemque characterum Index.

Haec figura, earum quae praeſenti Capiti praeponuntur prima, alteram oculi partem exprimit, una ſectione ab anteriori ſede per poſteriorem, atque ita per nervum viſorium diviſi: perinde ſcilicet, ac ſi quis diviſae ſecundùm longitudinem cepae alteram partem ea ſuperficie delinearet, qua alteri parti connata continuaque fuerat. Atque hoc etiam modo coelos, & quatuor elementa, in plano depingere ſolemus.

A Humor cryſtallinus.
B Tunica anteriori humoris cryſtallini ſedi obducta, tenuiſſimaeque ceparum pelliculae inſtar pellucida.
C Humor vitreus.
D Nervi viſorii ſubſtantia.
E Tunica, quam reti aſſimilamus, quamque reſoluta dilatatave viſorii nervi efficit ſubſtantia.
F Tenuis cerebri membranae portio, quae nervo obducitur viſorio.
G Uvea tunica, in quam tenuis viſorium nervum induens membrana degenerat, ac expanditur.
H Hac ſede uvea tunica in poſteriora comprimitur, & corneam illi obductam non contingit tunicam.
I Pupilla, ſeu foramen, quo uvea eſt pervia.
K Tunica ab uvea initium ducens, & ciliis ſeu palpebrarum pilis imagine correſpondens, ac interſtitium pariter vitrei humoris ab aqueo.
L Durae cerebri membranae portio, nervum viſorium obvolvens.
M Dura oculi tunica, quam dura cerebri membrana conſtituit.
N Durae oculi tunicae pars, quae cornu inſtar pellucida viſitur.
O, O Humor aqueus.
P, P Muſculi oculum moventes.
Q Adhaerens, albave oculi tunica.

DECEM ET OCTO FIGURARUM HIC SERIATIM PRIMAM ſubſequentium, & earundem characterum Index.

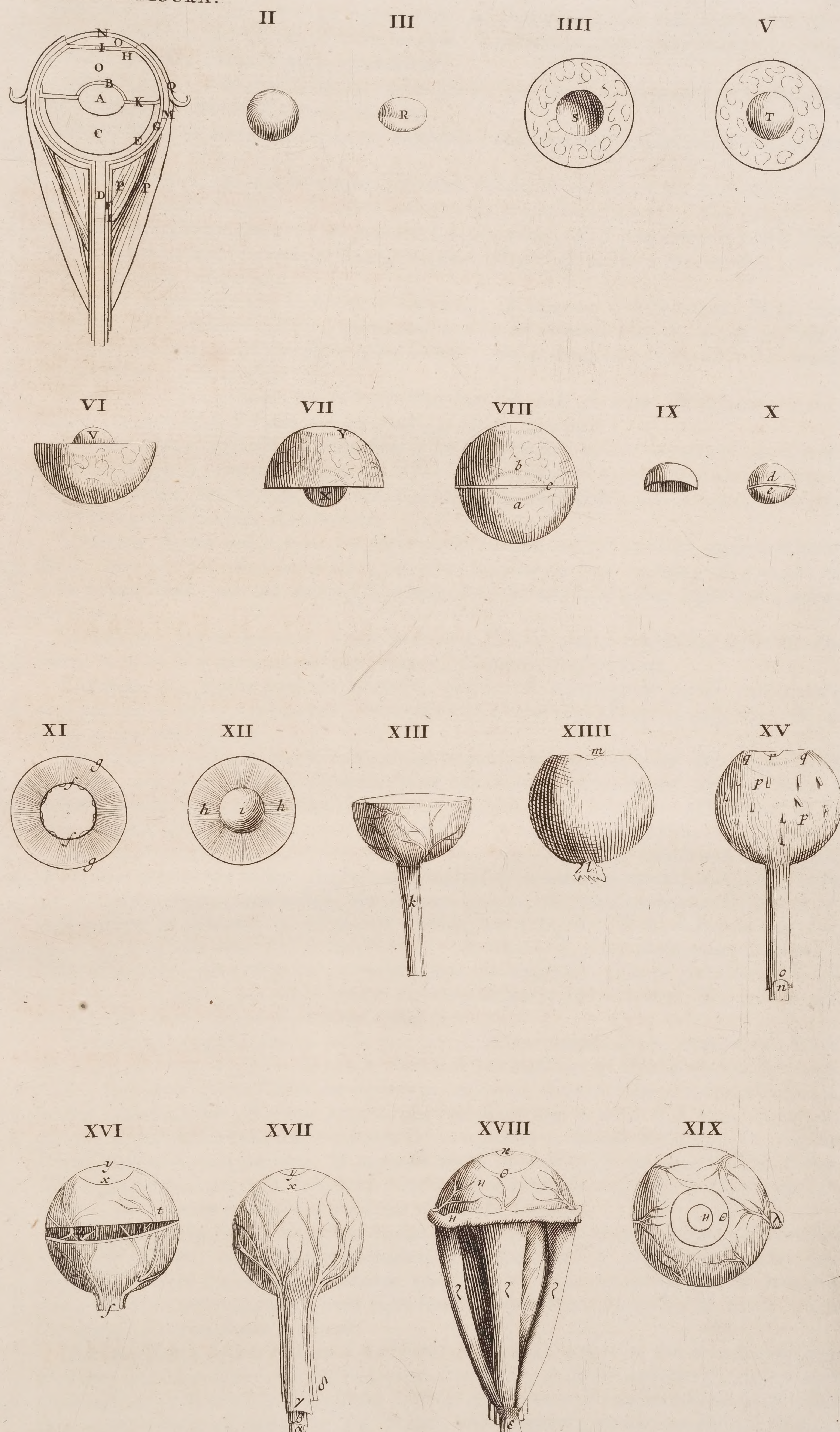
Secunda figura cryſtallinum duntaxat humorem anteriori ſede ita exprimit, atque is omnibus illum ambientibus partibus liberatus, è directo intuenti occurreret.

Tertia figura nudum prorſus cryſtallinum humorem commonſtrat, ea ſede ſe oſtendentem, qua ex latere ab aliquo ſpectaretur. Verùm R aſperitatem ſedem quae cryſtallini humoris notat, cui oculi tunica, palpebrarum pilos referens, connaſcitur.

Quarta figura humorem vitreum ita effictum commonſtrat, quemadmodum is, ſi ſuam,

quam

Prima XIV Capitis Figura.

quam in oculo obtinet, formam reſervaret, in anteriori ipſius ſede conſpicuus eſſet,
S. quum cryſtallinus humor ex illo evulſus eſſet. S enim cavitatem ipſius indicat, in quam
media cryſtallini humoris pars reponebatur.

Quinta figura vitreum humorem eadem facie, qua quarta, exprimit: verùm adhuc
T. ipſi cryſtallinus humor T notatus innatat.

Sexta vitreum humorem ex latere exprimit, unà cum cryſtallino, qui ipſi innatans,
V. V notatur.

Septima figura aqueum humorem (etſi aliàs fluidus ſit) ex latere ita exprimit, quem-
X. admodum in oculo conſiſtit, & adhuc anteriorem cryſtallini humoris ſedem integit. X
Y. namque cryſtallinum humorem in praeſenti figura notat. ac Y eam humoris aquei ſedem
indicat, qua uveae tunicae pars in ipſo (dum integer eſt oculus) continetur, quae à
cornea abſcedit, diſtatque.

a, b. Octava figura vitreum humorem a notatum, & aqueum b inſignitum, ſimul com-
monſtrat, ita invicem diſſitos, quemadmodum ea dirimuntur tunica, quam palpebra-
rum pilis non perperàm in effigie aſſimilamus. Hujus tuniculae ſedes inter hos humo-
c. res conſiſtens, c indicatur.

Nona figura tunicam anteriori cryſtallini humoris ſedi obnatam, & inſigniter pellu-
cidam, hicque ab ipſo humore liberatam, à latere exprimit.

Decima figura cryſtallinum humorem à latere oſtendit, adhuc ea tunicula intectum,
d, e. quam nona figura expreſſit. atque hic d tuniculam indicat. e verò cryſtallini humoris
partem inſinuat poſteriorem, & illa tunicula non obductam, ſed in vitreo humore,
quum integer eſt oculus, natitantem.

Vndecima figura anteriorem ſeu poſteriorem partem indicat tunicae, quam uvea pro-
g, g. ducit, quaeque palpebrarum pilis aſſimilatur. Caeterùm haec circulo g & g notato ab
f, f. uvea pronaſcitur: circulo autem f & f inſignito, humori cryſtallino inſeritur, adna-
ſciturve.

Duodecima figura tunicam, quam undecima oſtendit, adhuc cryſtallino adnatam con-
h, h, i. tinet. h enim & h tunicam notant: i verò, humorem cryſtallinum.

Decimatertia figura tunicam oſtendit, quam reti diſſectionum periti comparant,
k. quaeque hic à latere exprimitur, unà cum nervi viſorii ſubſtantia k inſignita, & ce-
rebri membranis libera.

Decimaquarta figura uveae tunicae internam oſtendit ſuperficiem. hic enim ipſam
l. everſam, uti inter ſecandum nonnunquam involvitur, evertiturve, delineavimus. l
m. itaque portiunculam notat tunicae, in quam viſorii nervi ſubſtantia diſſolvitur. m ſe-
dem, in qua anterior uveae regio introrſum ſeu in poſteriora comprimitur.

Decimaquinta figura externam uveae tunicae ſuperficiem ex latere delineatam con-
n. tinet, unà cum nervi viſorii ſubſtantia, tenui adhuc membrana cerebri obducta. n enim
o. nervi viſorii ſubſtantiam notat, hic à tenui qua involvitur membrana liberam. o te-
nuis notatur membrana, nervi viſorii ſubſtantiam integens, & hic à dura membrana,
p, p. quae ipſam quoque ante ſectionem obvolvit, denudata. p, p venarum arteriarumque à
dura oculi tunica in uveam pertinentium ſunt portiunculae, jam ex ſectionis ſerie ef-
q, q. fractae. q, q ſedes, qua uvea tunica anteriori in parte comprimitur, & à cornea abſ-
r. cedit. r foramen, uveae pupillam conſtituens.

Decimaſexta figura duram oculi tunicam ex latere commonſtrat, transverſa ſectio-
ne in hoc diviſam, ut ſeries in conſpectum veniret vaſorum ab ipſa in uveam pertinen-
ſ. tium. Significet igitur ſ nervum viſorium, unà cum duabus illum involventibus mem-
t, t. branis abtruncatum, & venis arteriiſque concomitatum. t verò & t venas arterias-
a, u. que per duram oculi tunicam excurrentes. u autem & u uveam tunicam, hic propter
durae ſciſſionem, conſpicuam, & ramulos durae tunicae vaſorum excipientem. Caete-
x. rùm x ſedem indicat, ubi dura oculi tunica inſtar cornu laevigatur, pellucidaque cer-
y. nitur. Sedi autem y notatae, pupillae reſpondet foramen.

Decimaſeptima figura integram nudamque durae oculi tunicae externam ſuperficiem
α. ex latere exhibet, unà cum magna viſorii nervi portione: in qua α notat ipſius ſub-
β, γ. ſtantiam, β verò tenuem qua obducitur membranam, γ autem duram cerebri membra-
δ, x, y. nam, δ venas arteriaſque nervum viſorium concomitantes. Porrò x, & dein y, idem
hic atque in decimaſexta indicant.

Decimaoctava figura oculum à palpebris liberatum, atque ex ſua in calvaria ſede
ε. erutum, unà cum ipſius muſculis nondum disjunctis, à latere exprimit. atque ε ner-
ζ, ζ, η, η. vum indicat viſorium ζ & ζ muſculos oculum moventes. η & η adhaerentem oculi tuni-
θ. cam. θ majorem oculi circulum, ſeu iridem, ubi adhaerens membrana deſinit, corneae-
κ. que tunicae pertinaciſſimè adnaſcitur. κ autem ſedem notabit, è regione pupillae ſeu
minoris circuli conſiſtentem.

Decimanona figura anteriorem oculi integri, & à palpebris tantùm liberi, ſedem
λ. exprimit. atque hic λ carunculam inſinuat, in majori oculi ſedis angulo repoſitam.
η, θ, κ. η verò, & θ, & dein κ, idem hic ac in praecedente figura indicant. Caeterùm ſi ali-
cui oculi enarrationem ab extimis ipſius partibus primùm perſequi viſum ſit, is in-

verſo oculi figurarum ordine, decimamnonam ſecundae loco habebit, & decimamoctavam tertiae, atque ita deinceps.

Oculorum ſitus.

Oculi conſtructio qui enarranda.

Rationem ſtructurae capitis primo libro perquirentes, oculorum ſitum deſcripſimus. in ſecundo autem libro, eorundem numerum, & ipſos moventes muſculos, uti & palpebrarum quoque naturam, neceſſariò tradidimus. In praeſentia verò, oculi ſphaerae modo rotundi fabricam enarraturis, eam à centro, aut ab ultima extimave ipſius circumferentia auſpicari integrum erit: perinde ac ſi quis ovi conſtructionem, ab ipſius luteo ad album, & dein ad tenuem membranulam albo obductam, & poſtea ad putamen cruſtamve, aggrederetur: aut illam à cruſta ad tenuem membranulam, ac dein ad album, & hinc ad luteum enarraret: pari prorſus nimirum modo, quo mundi partes, vel à terra ad aquam, aërem, ignem, lunae coelum, ac ſic deinceps ad extimum uſque coelum, vel ab hoc coelo verſus mundi centrum, recenſeremus. Mundo namque & ovo, oculi fabrica, quod ad conſtructionem ſpectat, conferri poteſt. Quam, ut exactiùs tradatur, ac poſtmodum memoriae firmiùs haereat, à centro primùm ad extimam ſuperficiem, & poſtmodum ab hac ad illud opportunè pertractabimus. Eſt itaque oculi centrum [a] humor, quem Graeci *a 1 fig. A. & tota 2, 3 fig.*
κρυςαλλοειδῆ vocant: uti & nos quoque, qui & glacialem illum nuncupamus, à ſimilitudine nimirum, quam cum lucidiſſima glacie & exactiſſimo cryſtallo obtinet, non quidem in conſiſtentia aut duritie, verùm in colore, ſeu luce potius.

Humor cryſtallinus.

Eſt enim is humor, optimi cryſtalli inſtar pellucidiſſimus, & omnia quibus jam exemptus, vitri alicujus modo imponitur, impenſe quorundam utrinque extuberantium ſpecillorum ritu adauget. Ea autem eſt conſiſtentia, ut à caeteris oculi partibus per ſectionem liberatus, humoris liquoriſve cujuſdam modo non diffluat: ſed molliuſculae inſtar cerae, ſuam aſſervet formam. quae etſi rotunda appareat, non tamen globum adamuſſim rotundum refert: ſed globi ſpeciem exprimit, qui anteriori & poſteriori parte non ſecus comprimeretur, quàm ſi ex lignei globi penitus exacteque rotundi medio, ſecundùm aequidiſtantes lineas orbem craſſiuſculum ſerra exemiſſes, & dein duas globi partes denuò conglutinaſſes: adeò ut praeſens humor in anteriora & poſteriora minus protuberet, quàm ſecundùm latera, & ſuperiùs & inferiùs, quodammodo ſcilicet ad lentis ſimilitudinem. unde etiam hunc humorem φακοειδῆ Graecis nuncupatum fuiſſe arbitror.

Tunicula cepis pelliculae modo pellucida, anteriorique humoris cryſtallini ſedi obnata.

Superficie conſtat laevi, & inſigniter lubrica: univerſaeque ipſius anteriori ſedi [b] tunicula obnaſcitur, inſtar tenuiſſimae *b 1 fig. B. tota 9 fig. & 10 fig. d.*
ceparum pelliculae (quam inter craſſiores ceparum orbes reperimus) tenuis, exacteque pellucida, & tranſparens. Verùm haec tunicula, ejus generis ceparum pelliculis durior eſt, nulla parte [c] poſteriorem humoris cryſtallini ſedem contingens: ſed inibi ceſſans, *c 10 fig. e.*
ubi ille [d] ampliſſimus cernitur, ac ubi ipſius capaciſſimus conſiſteret circulus, ſi eum mul- *d 3 fig. R.*
tis aequidiſtantibus circulis orbiculatim obvolutum fingeres. Huic tuniculae nullum privatim nomen inditum eſſe videtur: niſi fortè à continuarum araneae telarum imagine ipſam ἀραχνοειδῆ Graeci vocaverint. reſpondet enim tenuitate, quamvis neutiquam robore & duritia, illis aranearum telis. Ego illam inter diſſecandum, uti jam dixi, ceparum tenuiſſimis membranulis confero: cornu etiam illam collaturus, ſi modò id in laminas diviſum, & lucernis adhiberi ſolitum, tam tenue ac tranſparens & laeve, atque haec eſt tunicula, reddi poſſet. Hujus enim ſubſtantia, à cornu ſubſtantia nihil differt. Sit igitur ipſa ſecundum in oculi conſtructione nobis enarratum corpus: quod quum anteriori tantum centri, ſeu cryſtallini humoris ſedi obducitur, velut ſemiglobus tantùm in oculi fabrica cenſendum venit.

Vitreus humor.

Caeterùm poſterior humoris cryſtallini ſedes, in alio continetur [e] humore, qui vulgari quidem albo vitro jam refrigerato, colore ſeu luciditate cor- *e 1 fig C. & dein 4, 5, 6 fig. & 8 fig. a.*
reſpondet: ac non adeò lucidus eſt, atque cryſtallinus humor, aut exactiſſimum cryſtallum. Conſiſtentia autem, humore cryſtallino longè mollior viſitur: & ab oculo exemptus, ſuum terminum formamve neutiquam retinet. quamvis interim aquae modo non diffluat: ſed ita conſiſtat, quemadmodum vitrum in fornacibus fuſum, quodque ferreis canalibus, quibus id ab artificibus inflandum formandumque à fornace eximitur, obvolvi cernimus. Hujuſmodi vitro hic humor conſiſtentia congruit: at non colore, quum humor, ut priùs dixi, refrigerato vitro luciditate ſimilis ſit: fuſum autem, liquefactumque vitrum, candenti ferro quàm ſimillimum occurrat. Quando itaque praeſens humor conſiſtentia fuſo vitro, luciditate autem refrigerato formatoque jam vitro reſpondet, ὑαλοειδὴς Graecis, nobis verò vitreus meritò nuncupatur. Hic humor multis numeris molem cryſtallini humoris ſuperans, quum adhuc in oculo reponitur, ſemiglobum imagine refert: cujus plana ſuperficies, oculi anteriora ſpectat: rotunda autem, ſeu convexa, in poſteriora protendit. Anterioris ſedis, ſeu planae ſuperficiei medio [f] ſinus imprimitur tantus, *f 4 fig. S.*
quanta poſterior eſt humoris cryſtallini pars. Is namque humori vitreo ita immittitur, ac ſi globum in aqua natantem ſpectares, cujus media pars in aquam prorſus mergitur, altera ſupra aquam conſpicua. utque inter ejuſmodi globum & aquam nihil mediat, ita quoque inter cryſtallinum & vitreum nihil omnino intercedit: neque illi humores invicem ſecus committuntur, quàm globum aliquem in duriuſcula pulte complexum fingeres.

Porrò

g 1 fig. K. & 11 & 12 fig. h 12 fig. b, b adnaſcuntur i. i 1 fig. E. & tota 13 fig. dein 1, 2 fig. cap. 2 lib. 4 I eductum ex G. k 17 fig. α cum β, γ, δ. aut 1 fig. D cum F & L. l 1 fig. G, & tota 14, 15 fig. m 1 fig M. & tota ferè 16 & 17 fig.

Oculi involucrum ex nervi viſorii ſubſtantia ſolutum, & reti comparatum.

Porrò reliquae regioni ſedis anterioris vitrei humoris cryſtallino non occupatae g tunicam quandam obduci, ſuo loco audies, quae ciliis palpebrarumve pilis aſſimilabitur, quaeque orbiculatim lineae tantum craſſitie (ut ſic dicam) cryſtallino humori, ubi is ampliſſimus eſt, h adnaſci docebitur. Nunc autem i involucrum mihi venit enarrandum, quo poſterior vitrei humoris ſedes proximè continetur. k Nervus itaque viſorius, tenui duraque cerebri membranis, & aliquot venis arteriiſque concomitatus, ad poſteriorem oculi ſedem fertur: ac illi nonnihil verſus externum oculi latus inſertus, ſua ſubſtantia in enarrandum jam involucrum diſſolvitur. tenuis autem membrana, nervi ſubſtantiam obvolvens, in l aliam degenerat oculi tunicam, quae uvea vocabitur: & dura quoque membrana in m aliam ceſſat, quae dura dicetur, & venae pariter & arteriae (uti ſeriatim enarrabo) oculi conſtructionem ſubintrant. Quum primùm igitur nervi viſorii ſubſtantia in oculum mergitur, mollior reddita, dilatatur in latum quoddam involucrum, poſteriori vitrei humoris ſedi obductum, & non multum ultra mediam oculi ſedem in anteriora pertinens, & extremè gracilibus & obſcuris venulis, ac item arteriis intertexta: quae à tunicae hujus radice, ac ſede qua nervus primùm expanditur, ipſi exporriguntur. Galenus in decimo de Partium uſu innuit, hoc involucrum à pleriſque tunicae nomine non dignari: forſitan quòd caeterarum tunicarum modo membranea non ſit, ſed mollis, & veluti mucor aliquis ex naribus procidens. quum enim hoc involucrum ſecantibus in unum colligitur, & à ſua radice propendet, mucorem, aut cerebri ſubſtantiam aqua quapiam dilutam refert: non enim ita ſolidum craſſumque, ac cerebri ſubſtantia viſitur. Utcunque verò ſit, ſive tunica nuncupandum veniat, ſive minus, conſtat Galenum quoque in libris de Hippocratis & Platonis decretis, & item in octavo de Partium uſu, hoc involucrum tunicam appellaſſe. Neque ego ſcio, quod nomen illi aptius quàm involucri, aut tunicae, indi poſſit: quum, uti diximus, toti poſteriori ſedi humoris vitrei proximè obducatur, illumque integat: perinde atque tenuem ovi pelliculam, ovi album tunc continere diceremus, quum dimidiam ovi partem ab alia effractam, & adhuc oppletam, manibus ſervaremus. Eſt enim hoc involucrum forma dimidiato tantum ovi putamini comparandum: aut minori piſcatorum reti, quod uni accommodatur baculo, & ex ampla baſi, dimidiati globi modo in obtuſum mucronem fertur. Ab hujuſmodi enim retis imagine arbitror involucrum iſtud Graecis ἀμφιβληστροειδὲς nuncupatum fuiſſe. nam retis formam, non autem plexum refert, quum undique ſibi ſit continuum. niſi etiam fortè venulas & arterias ipſi variè intertextas, quis reti aſſimilandas contenderet. Hactenus igitur quatuor oculi partes recenſui: duos nimirum humores, & totidem tunicas.

n 1 fig. G ab F eductum, & tota ferè 14, 15 fig.

Tunica uvea, à tenui cerebri membrana parata.

o 1 fig. O, O. & 7 fig. Y. & 8 fig. b. p 1 fig. M enatum ab L aut 16 & 17 figurae. q 1 fig. H. 14 fig. m. 15 fig. q, q. r 16, 17 fig. x. 18, 19 fig. θ. s 1 fig. N.

ac proinde jam meritò n eam aggrediar, quae à tenui membrana, nervi viſorii ſubſtantiam concomitante, producitur. Mox enim atque haec membrana ſimul cum nervo oculum ſubit, in tunicam degenerat, non tantùm poſteriorem oculi ſedem, tunicae quae à nervi conſurgit ſubſtantia modo, occupantem, verùm & anteriori etiam ſedi obductam. Haec tota poſteriori oculi ſede tunicam proximè inveſtit, à nervi ſubſtantia pronatam: & in harum contactu nihil prorſus mediat, neque ambae etiam invicem aliquo nexu, praeterquàm accubitu, committuntur. quà autem tunica à tenui enaſcens membrana, anteriori oculi ſedi obtenditur, interna ſua ſuperficie undique o humorem contingit & complectitur, quem aqueum & albugineum paulo pòſt vocabimus. Externa verò hujus tunicae ſuperficies p ea tunica obducitur, quam à dura membrana viſorium induente pronaſci dicam. Verùm interim huic tunicae, quam tenuis profert membrana, privatim accidit, quòd exacti globi modo non ſit prorſus rotunda: quum ſcilicet q anteriori regione nonnihil introrſum comprimatur, aliqua ſui parte planam ſuperficiem pro convexa & rotunda commonſtrans. Quando enim haec tunica ad eam uſque anterioris oculi ſedis regionem pertingit, ſecundùm quam r major oculi ducitur circulus, quem iridem vocamus, aut quo album oculi (ut ita loquar) à nigro diſtinguitur, & s ea tunicae à dura cerebri membrana pronatae pars conſiſtit, quam cornu in luciditate & ſubſtantia quoque comparabimus, ipſa inquam ab hac abſcedit, quam dura procreat membrana: neque amplius illam contingens, inibi in poſteriora comprimitur, quà illius parti, quam cornu aſſimilamus, fuerat ſubducenda: ſi modò undique à tunica, quam dura producit membrana, aequè proximè obvolvi cingique debuiſſet. Neque hac duntaxat compreſſione tunica à tenui membrana cerebri generata donatur: verùm etiam in hujus compreſſionis medio, t foramine quodam pervia eſt, quod u minorem in oculo apparentem efformat circulum, & pupilla nobis appellatur. adeò ut haec tunica, uvae folliculo, à quo pedunculus, quo is affirmatur, evulſus eſt, quàm ſimillima ſit: praeſertim ſi uvam illic parum concidiſſe, & (uti etiam ſit) vacuari intelligas, ubi pedunculum extraxeris. Totus enim uvae folliculus tunicae huic reſpondebit: ea autem concidentia illi aſſimilabitur compreſſioni, quam in anteriori parte haec tunica ſibi vendicat: foramen verò, quo pedunculus firmabatur, ipſi pupillae comparabitur. Atque ab hac ſimilitudine Graeci praeſentem tunicam ῥαγοειδῆ & ῥᾶγα, nos autem uveam appellamus. Quoniam verò ipſa à tenui cerebri membrana, χοροειδὴς etiam dicta, conſtituitur, Graeci illam quoque χοροειδῆ nuncuparunt. Quandoquidem verò paſſim quà uvea tunica, illa obducitur, quàm dura cerebri progenerat membrana, x venarum arteriarumque ſur-

t 1 fig. I 14 fig. m. 15 fig. r. u 16, 17 fig. y. 18, 19 fig. η.

Pupilla.

x 15 fig. p, p. 16 fig u, u.

ſurculi ab hac in uveam pertingunt, illi ita uveam exaſperant, ut hac quoque externa
ipſius ſuperficie, internae folliculi uvae ſuperficiei accedat, quae fibras illas continet,
quibus uvae caro & acini ſuſtinentur. Praeterea quum ab ea tunica, quam dura cere-
bri membrana procreat, complures, uti jam diximus, vaſorum ſurculi ſparſim in uveam
Uveae tunicae colores. producantur, eorum quoque ſurculorum interventu uvea illi tunicae connaſcitur. Quà
verò uvea tunica ab illa ſecundùm iridis circulum abſcedit, introrſumque premitur, uvea
per totum circuli ductum validè ipſi adnaſcitur, & colorem evariat. Uvea namque to-
ta ſuperficie, qua dura tunica proximè ſuccingitur, perpetuò nigra eſt, & modicè hu-
mecta: in anteriori autem ſuae compreſſionis ſede variè tingitur, eumque ſemper expri-
mit colorem, qui in oculi iride, ſeu majori circulo, ſanis hominibus occurrit, cujusque
Ex humorum aut ſpirituum copia oculorum colorem non evariari. gratia oculos nigros, aut caeſios, aut glaucos dicimus. Neutiquam enim is color ex
oculi humorum copia, aut defectu, aut tenuitate, aut pupillae etiam collectione vel di-
latatione, aut oculi veluti profunditate, aut tenuitate conſurgit, alicuive conſimili cau-
ſae acceptus ferri debet. Quod etſi magnum illis fortè videbitur paradoxum, qui inte-
gros libros de oculorum coloribus conſarciunt: non aliter tamen id probatum velim,
quàm eum qui ſingulis hominibus (quantumvis is varius ſit, & ſibi in utriſque oculis,
& in uno etiam oculo interdum diſſimilis) obtingit colorem, perpetuò eundem in uvea
apparere, ſive integro oculo, ſive effluxis ex dimidio, aut in univerſum humoribus, ſi-
ve ipſa uvea tunica per reſectionem à conterminis liberata, divulſaque, hunc examina-
veris. adeò ut de oculorum coloribus haud ſecus diſputandum arbitrer, quàm de nigra,
fuſca & alba, in ipſo etiam utero, hominibus data cute, ac rufis flaviſque & nigris ca-
pillis: uti etiam parem ferè cutis & oculorum coloris in variis nationibus rationem ob-
ſervari cernimus. Caeterùm interna uveae ſuperficies diverſis, ſed omnibus interim ho-
minibus iiſdem, interſtinguitur coloribus. In poſteriori enim oculi ſede, qua haec tuni-
ca primùm pronaſcitur, ſubalba eſt: mox viridis, & dein caerulea iridis in modum effi-
citur. atque hos colores adhuc in poſteriori oculi ſede interna haec ſuperficies poſſidet,
in anteriori autem oculi ſede univerſa impenſe nigricat. & non adeò laevis hic atque in
poſteriori ſede viſitur: quod illi potiſſimùm accidit propter proceſſus, quos à ſe hac in
parte educit, [y] tunicam conſtituturos, quae anteriori vitrei humoris ſedi obducitur: y 1 *fig.* K. & 11, 12 *figurae.*
Tunica ciliis & palpebrarum pilis comparata. & veluti [z] interſtitium eſt vitrei, ejuſque quem aqueum nominabimus. Haec itaque
tunica planis duntaxat donatur ſuperficiebus, non autem concavis aut convexis. Eam ſi- z 1 *fig.* K *inter* C & O. & 8 *fig.* c *inter a & b.*
quidem conſtitueres, ſi ex tenuiſſima araneae tela tantum orbem exſcinderes, quanta eſt
anterior ſedes vitrei humoris: ac dein in hoc orbe alium orbiculum exſcinderes, foramen
facturus tam amplum, ac cryſtallini humoris eſt amplitudo. Hujuſmodi namque orbi
praeſentem tunicam conferre poſſes, ſi illum circulatim ab uvea tunica pronaſci, & ſuo
foramine cryſtallino connaſci fingeres. Verùm haec tunica tenuitate araneae telas ferè
ſuperat: & proceſſulis ab uvea pronatis talibus conſtat, ut nigra cilia, ſeu palpebrarum
pilos forma inſigniter exprimat. Num autem tunica, aut aliter nuncupanda ſit, non ad-
modum moror: modò quanam ſede reponatur, & quibus committatur, quaque ſit ima-
gine & ſubſtantia, explicem. Neque mihi ullum occurrit nomen, quod ipſi aptiùs in-
dam, quàm tunicae: aut, ſi voles, interſtitii vel ſepti, inter vitreum humorem, & eum
Dura oculi tunica, à dura cerebri membrana educta. quem albugineum aqueumve nuncupabimus, repoſiti. Jam tempeſtivum fuerit, [a] duram a 1 *fig.* M *eductum ab* L. & *tota ferè* 16, 17.
quoque oculi tunicam ſermone complecti, quam à dura cerebri membrana, viſorium ner-
vum inveſtiente, pronaſci ac diſſolvi credimus. Quum primùm enim haec membrana po-
ſteriori oculi ſedi [b] applantatur, dilateſcit: & craſſior ac durior ipſa cerebri dura mem- b 16 *fig.* ſ.
brana evadens, orbiculatim undique oculo obducitur, tam in anteriora quàm in poſterio-
ra pertingens. quamquam interim non paſſim ſibi ſimilis ſit, neque ſimplici donetur no-
mine. Quà enim poſteriorem oculi ſedem conſtituit, & in anteriori ſede ad [c] majorem c 18, 19 *figur.* θ.
oculi uſque circulum pertingit, craſſa & dura eſt (unde & σκληρότης nuncupatur) & dein
durae cerebri membranae modo opaca, & minimè pellucida. [d] Ea verò ſede, qua oculi d 1 *fig.* N. 16, 17 *fig.* x *ſimul, & y.*
nigrum conſiſtit, haec tunica in cornu imaginem degenerat, quod exactè levigatum, vi-
tri alicujus loco lucernae accommodatur. Neque haec praeſentis tunicae pars, cornu in
luciditate, qua id etiam ſuperat, ſolùm reſpondet, verùm & ſubſtantia quoque: eſt enim
haec tunicae pars cornu modo dura, & cornu inſtar in laminas dividi radique poteſt, per-
inde ac ſi ex laminis aliquot ſeu ſquamis invicem compactis conſtitueretur. Atque hinc eſt
ea ocularioru medicorum cura, quae ſenibus hanc tunicae partem attenuari praecipit: quam
à tanta cum cornu ſimilitudine κερατοειδῆ Graeci, nos verò corneam nominamus. Quam-
quam videantur Graecorum plerique non hanc tantùm durae tunicae partem ita appellaſ-
ſe, verùm univerſam quoque (quum ipſa inſigniter cornu in modum dura ſit) tunicam.
Interna hujus ſuperficies, tota ea ſede, qua cornu modo non pellucet, uveam tunicam abſque
alicujus ſubſtantiae interventu ſuccingit, ipſique [e] venarum arteriarumque beneficio, uti e 16 *fig.* u, u.
prius diximus, adnaſcitur: quemadmodum etiam illi pertinaciſſimè ac orbiculatim adnectitur,
ſecundùm majorem oculi circulum, ſeu iridem. Porrò ea ſede, qua haec tunica cornu inſtar
pellucida cernitur, ipſa uveam non contingit: & tantiſper atque oculus ſanus eſt, ab uvea no-
tabili intervallo inibi diſtat, quà uvea anteriori in ſede comprimitur. Hoc intervallum, &
univerſum [f] ſpatium inter anteriorem cryſtallini humoris ſedem & pupillam conſiſtens, f *in* 1 *fig.* à B *ad* I.

g hu-

g 1 *fig.* O,O. *tota ferè* 7 *fig. &* 8 *fig.* *b.*

Humor aqueus.

[g] humore illo adimpletur, qui adhuc enarrandus ſupereſt, ac verus humor cenſetur. nam aquae modo tenuis fluidusque quodammodo ſecantibus & ſuffuſiones curantibus occurrit, & inſigniter aquae modo pellucidus cernitur: unde etiam ὑδατοειδὴς Graecis, nobis verò aqueus nominatur. quamquam plerique hunc albo ovi humori comparantes, illum albugineum nuncupent: etiamſi arbitrer Graecos hunc humorem ovi albo non contuliſſe, quum neutiquam aequè craſſus ſit, & multum illi accedat humori, quem ex recentibus integrisque ovis igni appoſitis reſudare cernimus. Humor iſte, uveae tunicae partem corneae in ſano oculo non contiguam ſuſtinet, & (uti dixi) in priore ac in poſteriore ejus partibus continetur: & quum in oculo conſiſtit, terminoque inibi alieno concluditur, vitrei humoris modo dimidium exprimit globum, cujus poſterior pars, quae plana conſtat ſuperficie, tantum habet ſinum, quanta antrorſum protuberans cryſtallini humoris eſt pars. Anterior autem ejus aquei humoris ſedes, gibba, dimidiatique globi inſtar ſecundùm oculi formam rotunda eſt. Caeterùm externa durae tunicae ſuperficies, tota ſede qua pellucida, ac revera cornea exiſtit, admodum laevis eſt, & lubrica: verùm caetera ſede ita aſpera inaequalisque viſitur, quemadmodum invicem connatae membranae ad mutuum contactum exaſperantur. Poſteriori enim durae tunicae ſedi, praeter [h] venas & arterias ipſi implicitas, [i] muſculus inſeritur, quem muſculorum oculum moventium ſeptimum numeravimus: deinde lateribus, ſuperiorique ac inferiori externae hujus ſuperficiei ſedibus, nervoſae tenuitates muſculorum inſeruntur, quos ſex primos oculum moventes recenſuimus. & deinde anteriori quoque durae tunicae parti ad iridem uſque [k] tunica obnaſcitur, quae adhuc commemoranda ſupereſt, ac Graecis ἐπιπεφυκὼς, Latinis autem adhaerens, quòd oculo obnata, adnatave, illum contineat, vicinisque partibus committat, alba etiam à colore quem poſſedit, nuncupata. Haec membrana anteriori tantùm oculi ſedi ad iridem uſque obducta, tenuis eſt, illique continua, quae internam palpebrarum ſedem inveſtit, oculique partium numero adſcribitur: quemadmodum & ipſae palpebrae, ſi modò cui id viſum ſit, his quoque partibus adjici poſſunt. Fuit itaque haec oculi partium ſeries: [l] humor cryſtallinus: [m] tunicula, cepis pelliculae tenuiſſimae modo pellucida, anteriorique cryſtallini humoris ſedi obnata: [n] humor vitreus, in poſteriori oculi ſede tantùm poſitus: [o] tunica, in quam viſorii nervi ſubſtantia reſolvitur, & quae poſteriorem humoris vitrei ſedem tantùm amplectitur: [p] tunica uvea, à tenui cerebri membrana principium ducens: [q] tunica ſeu orbis, araneae telae modo tenuis & nigricans, & interſtitium vitrei humoris ab aqueo: [r] tunica dura, quae in anteriori oculi ſede cornu modo pellucida redditur: [s] aqueus humor: [t] ſeptem oculum moventes muſculi: [u] tunica adhaerens, ſeu alba, anteriori tantùm oculi ſedi ad iridem uſque obnata: palpebrae, & demum venae ac arteriae. Caeterùm ſi quis modò oculi conſtructionem ab extimis ad intima aggredi velit, jam promptiſſimum eſt retrograda illum ſerie eas perſequi: & dein ſeparatim humores & tunicas commemorare. Ego autem nunc ea oculum enarratione perſecutus ſum, qua in ſcholis uti ſoleo. Verùm ut oculi fabricam adeò ſtudioſe demonſtrare conſuevi, ut ſpectantium nemo in ipſa quicquam deſideraret: ita in ipſius partium uſu explicando hîc prorſus obmuteſco, quòd mihi ipſi de primario viſus inſtrumento non ſatisfaciam, atque hac in parte aliquid quod ſanum undique ſit, à me non adferri poſſe, mihi perſuadeam. Non ſanè quaſi cryſtallinum humorem, praecipuum viſus inſtrumentum eſſe, & ut hic alatur, vitreum produci, & hujus gratia oculi reliquas partes efformatas eſſe, quemadmodum Galenus in decimo de Partium uſu diffuſe perſequitur, commemorare, aut hîc prolixè etiam ſcribere nequirem: ſed quòd mihi certò, quî viſus fiat, non conſtet, hincque reliqua oculi conſtructionis ratio dependeat, quodque potiſſimùm de hujuſmodi philoſophorum & medicorum controverſiis privatim quaedam aliquando mihi ſcribenda duxerim, hoc labore ad juſtam nunc molem perducto.

h 16 *fig.* *t.*
i 1 *fig.* P, P. *aut potius muſculorum imaginem pete ex figuris capitis* 11 *lib.* 2.
k 1 *fig.* Q. 18 *fig.* *n*, *n*.

Adhaerens albave oculi tunica.

l 1 *fig.* A.
m 1 *fig.* B.
n 1 *fig.* C.
o 1 *fig.* E.
p 1 *fig.* G, H.
q 1 *fig.* K.
r 1 *fig.* M, N.
s 1 *fig.* O, O.
t 1 *fig.* P, P.
u 1 *fig.* Q.

Oculi partium uſus.

CAPUT XV.

DE AVDITVS INSTRVMENTO.

a *Haec omnia oſtendit fig. cap.* 8 *lib.* 1.

Quae de auditus organi fabrica modò enarranda eſſent, ſuperiùs in primo libro ita explicui, ut in praeſentia, ſi inibi nihil commemoratum fuiſſet, ea pertractarem. In octavo enim ejus libri Capite, [a] cavitatem auditus organi gratia in temporis oſſe exſculptam, paratamque, & deinde cavitatis illius foramina, membranas & oſſicula recenſui. In trigeſimoſexto autem Capite, auris cartilaginis, & reliquarum ipſius partium conſtructionem, uti tunc occurrit, modoque animo obverſatur, perſecutus ſum. Nihil enim certius de auditu, ſonituque percipiendo hîc, quàm inibi, attexere poſſum: niſi etiam modò plus: quàm dum illa enarrabam, ambigem, mihique longè minus ſatisfaciam: & non ſatis mirari queam, omnes de auditu, ipſiusque objectis, tam prolixè citra organi ipſius vel maximè ſuper-

ſiciariam cognitionem ſcribere: ex quo tamen praecipuae ad hanc diſceptationem demonſtrationes petendae fuerant.

CAPUT XVI.

DE GUSTUS INSTRUMENTO.

Linguam guſtus eſſe inſtrumentum, medicis juxtà & philoſophis conceſſum eſt omnibus. Quandoquidem verò univerſam linguae fabricam, caeterarum corporis partium conſtructione mihi minus, ut verum fatear, cognitam, ſuperioribus libris neceſſariò, ac veluti quadam ſerie complexi ſumus, haec modò prolixè haud eſt repetenda. In decimonono enim ſecundi libri Capite, [a] novem linguae muſculos, & variam illam fibrarum & rarae ſubſtantiae compoſitionisque in ipſius parte, quam hiante ore citra ſectionem conſpicimus, ſpeciem, unà cum illius involucris, ſeu tunicis, recenſuimus. & in tertio libro [b] venarum [c] arteriarumque linguam petentium frequentiam deſcripſimus: in quarto libro ipſius nervos minimè negligentes, quorum [d] alter praecipua majoris tertii nervorum conjugii radicis numerabatur portio, guſtus potiſſimùm occaſione linguae oblata: [e] alter verò ſeptimi nervorum cerebri paris non minima propago, muſculorum cauſa linguam multis ſurculis implicans. adeò ut nihil exactiùs hîc modò, quàm dictis nunc locis praeſtitum eſt, commemorare queam: qui non magis hîc de ſaporum differentiis & qualitatibus, quàm prius de odoratus, viſus & auditus objectis, ſermonem duxerim inſtituendum.

a Hi obvii ſunt in figuris cap. 19 lib. 2.
b fig. cap. 6 lib. 3 ramuli ab X.
c fig. cap. 12 lib. 3 c.
d 2 fig. cap. 2 lib. 4 Y, Y.
e 2 fig. cap. 2 lib. 4 ramuli à ϖ.

CAPUT XVII.

DE TACTUS INSTRUMENTO.

Quid abſoluta nunc partium corporis deſcriptione, in ſequentibus Capitibus ſit praeſtandum.

Et tactus quoque inſtrumentum in quarti libri initio me perſecutum arbitror, quum nullum nervum tactus ſenſu non praeditum, per corpus digeri aſſererem, & Naturae ſcopos in nervorem diſtributione, quantum is locus exigebat, enarrarem: illorum ſubridens ſententiam, qui unam ejuſdem nervi portiunculam ſenſui, aliam motui abſque ſenſu praeeſſe docuerunt. Ac proinde totius humanae fabricae partium enarratione pro mea virili abſoluta, nunc ſupereſt, omnium partium quae praeſenti libro aggreſſi ſumus, ſectionis rationem perſcribere: & ſi alicujus partis in aliis libris traditae ſecandi ratio non ſit expreſſa, etiam illam ad hujus libri calcem ſeriatim ſubjicere, poſtremoque de vivorum ſectione nonnulla proponere.

CAPUT XVIII.

CEREBRI, AC OMNIUM QUAE PRAESENTI LIBRO TRADUNTUR organorum adminiſtrandi ratio, unà cum venarum & arteriarum ac nervorum denique brachia & crura perreptantium examine.

Quî caput ad cerebri inſpectionem parandum.

Dummodo muſculos cervicem occupantes, & nervos à cervicis dorſali medulla proſilientes, in corpore quod nutritionis vitaliſque facultatis organis inſpiciendis hactenus ſubſervivit, aggreſſus fueris, ſuadeo nunc caput ita ut ad praecedentis libri finem recenſui, à reliquo corpore auferri. Ablatum enim longè commodiùs, minorique moleſtia attrectabis. unde etiam capita detruncatorum hominum ad hunc uſum ſunt accommodatiſſima: praecipuè quòd illa vix bene mortua, ſed interim (quod ad vaſorum in primis inſpectionem eſt incommodum) magna ex parte exanguia, ſtatim à ſumpto ſupplicio, minus moroſorum judicum ac praefectorum opera, obtineri poſſunt. Qualecunque igitur caput obtigerit, novacula aut cultro in capitis cute ad os uſque orbicularem [a] molieris ſectionem, quae pollicis latitudine elatiùs quàm ſupercilia ſunt, non inopportunè auſpicabitur: & hinc per tempora ad eminentiſſimam maximeque poſticam occipitii ſedem, & illinc rurſus per tempora ad frontem perducetur. Dein ſerra, qua membris in gangrena auferendis uti conſuevimus, aut alia ab eburneorum pectinum artificibus petita, calvariam ſecundùm illam lineam divides: ſtudioſe praecavens, ne altiùs quàm os ſit, ſerra deſcendat. In hoc opere conduxerit capitis crines nondum abraſos, neque etiam aures praeſectas eſſe: quò leviori

Calvaria ad cerebri anatomen qualiter aperienda.

a quemadmodum figura 7 cap. 6 lib. 1 ablata eſt à 6 figura ejuſd. cap. ac ut 1 fig. hujus libri eſt parata.

leviori negotio altera tua manu, & ſodalis utraque caput, ne ſerrae cedat, contineatur. Ubi calvariam orbiculatim diviſeris, obtuſo cultelli mucrone ſecundùm ſectionem ducto, num aliqua oſſis pars adhuc dividenda ſuperſit, examinabis, ut & eam quoque ſerra dividas. Porrò ne ſectionis finem ipſius principio elatiorem demiſſioremve reddas, nihil obſtiterit, funiculum colore aliquo intinctum, calvariae fortiter, illorum qui trabes in aſſeres dividunt modo, circumdare: ut color is orbicularem lineam, qua ſerram dirigas, calvariae intingat. Funiculum hunc oſſi obvolvere convenit, poſtquam jam cutem orbiculatim diſſecuiſti: quippe cutis ſectio te manu ducere nequit, quum ipſius latera, dum caput validè continetur, hinc inde, abſcedente nimirum cute, divellantur. Diviſa ad hunc modum calvaria, ſi à cervice inferiorique maxilla caput habueris liberum, illud ſua baſi menſae impones: utrinque, ſi viſum fuerit, ne in latera concidat, lapidem, aliudve ſimile collocans. Si verò caput reliquo corpori quavis tandem ſectionis ratione adhuc haereat, tot cervici occipitioque quadratos lapides, aut truncum aliquem ſubjicies, ut caput in anteriora reflexum elevatumque, ac ſi baſi inniteretur, tibi aſſurgat. Inſuper ſectioni per calvariam factae, validioris cultri dorſum transverſim ad frontem primùm impones: & illo modicè ſurſum deorſumque acto, ſectionem aliquouſque dirimes. Idem quoque in occipitio temporibusque tantiſper faciendum eſt, quouſque ſuperiorem calvariae partem à dura cerebri membrana liberam eſſe conjeceris: tunc enim verticis crinibus apprehenſis, attrahentem manum os ſubſequetur. Adempto oſſe, cutem ſimul cum adipe & carnea membrana ſolis manibus facilè divelles: & deinde cultelli mucrone Graecis vocatum περικράνιον, ipſumque hac in ſede περιόστεον indagabis: ut & [b] venulas ex verticis cute in calvariam verſus duram cerebri membranam, aut ab hac in illam profectas. Jam dura cerebri membrana, aliqua ex parte cultello eſt perforanda: & calamo, fiſtulave, aut quo in elicienda urina utimur ſyphone, foramini indito, ſectionis latera ad illum digitis ſunt comprimenda: ut poſtmodum inflato ſyphone, quanto dura membrana cerebri mole amplior ſit, condiſcas. Suffecerit autem in altero tantum latere ejuſmodi foramen fieri. nam copioſus qui inflatur ſpiritus, undiquaque duram cerebri membranam diſtendit, inflatque. Verùm ſi quum calvariam ſerra divideres, duram membranam alicubi oſcitanter diſſecueris, illa quoque ſectio, dum membrana inflatur, ne aërem transmittat, opportunè comprimetur. [c] Dimiſſa modò, concidenteque, ubi jam ſyphonem extraxeris, membrana, acutioris cultelli mucronem tertio ipſius ſinui, per totam capitis longitudinem in elatiſſima ejus membranae ſede procedenti intrudes, longaque ſectione univerſum, quoad poteris, divides: & diſtento ſinu, ipſius formam, & [d] ramorum qui utrinque à ſuis lateribus, & ex inferiori ejus ſede pullulant, orificia inſpicies. Porrò ut cerebrum dura ipſius membrana nudes, juxta frontis os eam ad dextrum tertii illius ſinus latus perforabis: & deinde ſtylo in foramen indito, ſecundùm hunc cultello ad occipitis uſque os continuò ad dextrum ſinus ejus latus ſectionem deduces: ac dein rurſus duram membranam cultelli mucrone propter aurem, quà oſſi proxima eſt, perforabis: hincque rectà ſurſum uſque in ſectionem, ſecundum capitis longitudinem ductam, ſecando perges. Poſtremò in capitis vertice duos mutuò ſibi incidentium ſectionum angulos unguibus attolles, & deorſum tractos à cerebro reflectes, habita ramorum ratione, qui ex tertio durae membranae ſinu, & [e] iis vaſis, quibus dextrum durae membranae latus implicatur, in tenuem cerebri membranam pertinent. Poſteaquam verò & in ſiniſtro durae membranae latere haec praeſtiteris, ac dextram cerebri partem à ſiniſtra modicè manuum beneficio diduxeris, [f] ſeptum à dura membrana inter utramque cerebri partem exporrectum, & ſoboles à tertio durae membranae ſinu utrinque in tenuem membranam diffuſae, quantum fieri poterit attollentur, ut quî illarum interventu cerebrum erigatur, utcunque intuearis. ac dein acutiori cultello illis propaginibus à ſuo ſinu liberatis, ſeptum illud ab octavi capitis oſſis [g] proceſſu in calvariae cavitatem eminente diſcindas, ac veluti ex cerebro elevatum in poſteriora reflectas, ſuo [h] ſinu qui venae inſtar toti inferiori ipſius ſedi exporrigitur inſpecto, [i] longisque in tenui membrana obſervatis vaſorum ductibus, qui per capitis longitudinem in illam ex quarti durae membranae ſinus termino hîc inter duas cerebri partes incedunt. Horum ortus in praeſentia curioſius non venit inquirendus, ne fortaſſis quum cerebrum nimium ſtudes disjungere, aliquid incuria rumpas. Aliàs enim hortarer, ut utraque cerebri parte quàm maximè in poſteriori ſede disjuncta, duram membranam quà cerebri partes in occipitio intercedere incipit, quàm poſſes proximè ab [k] illa durae membranae parte, quae cerebellum ac cerebrum intervenit, acutioris cultelli mucrone divideres. tunc enim [l] quartus tibi appareret ſinus, & quas ille educit [m] propagines. Verùm haec cerebri portione ablata inſpicere longè erit ſatius. ac proinde illis ductibus qui ſecundùm capitis longitudinem in tenui membrana ſupra [n] calloſum corpus feruntur expenſis, cultello aut unguibus alicubi tenuem membranam divelles, ac deinde ſenſim à cerebro ipſiusque [o] anfractibus eam digitis detrahes. Cerebrum hac liberatum membrana ſuos oſtendit anfractus: argumentoque eſt, quî à tenui membrana contineatur: quum ſcilicet hac detracta, impenſe dilateſcat, & concidens prorſus, quodammodo diffluat. Porrò cerebri anfractuum altitudo ac profunditas digitis aut ſtylo venit indaganda. atque ita etiam ſolo digitorum munere [p] elatior calloſi corporis ſedes, & qui

Cutis, adipis, membranae carnoſae, ac dein calvariae involucri, illique ſubditae adhuc membranae examen.

Durae membranae amplitudo quî examinanda.

Tenuis membranae detectio.

Tenuis membranae à cerebri revolutionibus avulſio.

Superioris calloſi corporis ſuperficiei examen.

b 1 *fig.* F, F.

c *Ex prima figura facies ſecundam.*

d 2 *fig.* C, C. & D, D.

e 2 *fig* G, G.

f 3 *fig.* D, D *inter* A, A & B, B.

g 3 *fig.* N. *aut* 6 *fig. cap.* 6 *lib.* 1. *n.*

h 3 *fig.* F & *ſecundum* G, G.

i *fig. cap.* 14 *lib.* 4 *d, e.*

k 7 *figura* O, O, O.

l 7 *fig.* T.

m *fig. cap.* 14 *lib.* 3 Y, Y, *a, a, b, d, e, f, i.*

n 3 *fig.* L, L.

o 3 *fig.* C, C, C.

p 3 *fig.* L, L & *dein* M, M.

Dextri & ſiniſtri ventriculorum apertio.

qui utrinque hîc conſiſtunt ſinus, inquirentur. Simulatque verò hos inveneris, utrinque magnam cerebri [q] auferes portionem, primùm magna & acutiori novacula ſectionem per dextrum, qui ad calloſum corpus conſiſtit, ſinum deducens, quae totam cerebri partem ſinu illo ſuperiorem, à fronte ad occipitium uſque ſimul in dextro latere adimat. pluribus enim reiteratis ſectionibus, operatio turpiter vitiatur. Ademptam cerebri partem in menſam ita repones, ut elatior dextri ventriculi ſedes in conſpectu ſit. ea enim quam fieri praecepimus ſectio, dextrum ventriculum dividit, ſi modò rectè ſecundùm ſinum qui ad dextrum calloſi corporis latus viſitur, adminiſtrata fuerit. Dextra cerebri parte ad eum modum ablata, in ſiniſtra idem quoque (ut & ſiniſter pateat ventriculus) moliendum eſt, per ſiniſtrum juxta calloſum corpus conſiſtentem ſinum facta ſectione, calloſoque corpore quàm fieri licebit maximè immoto, divulſoque.

Dextri ſiniſtrique ventriculorum ſepti examen.

Id enim poſtquam ſiniſtrum quoque cerebri ventriculum inſpexeris, videndo ventriculorum [r] ſepto ſeu ſpeculo, ſenſim, & quàm accuratiſſimè ſummis utriuſque manus digitis modicè aequaliterque attollendum venit. Septum namque, ſi ad eum modum calloſum corpus erexeris, & dein candelam contrario ejus quod inſpicis lateri (niſi illi clarior dies obluceat) adhibendam curaveris, evadet conſpicuum. [s] Jam calloſum corpus [t] anteriori parte à cerebro liberabis, & ſurſum digitis attractum divulſumque in poſteriora reflectes. ita namque [u] elatiorem ſepti ventriculorum ſedem calloſo corpori, [x] inferiorem verò illi cerebri parti quam teſtudini ac camerato aſſimilamus, connatam cernes.

Corporis teſtudinis modo efformati examen.

[y] Cameratum autem (cujus nunc ſuperior ſedes undique obvia eſt) obtuſiori ſtylo venit examinandum. ac primùm quidem ſtylus ad ſyphonis formam obliquatus, ſub camerato ex dextro ventriculo in ſiniſtrum mittetur: & camerati perpenſis lateribus, anterior ipſius pars cerebri ſubſtantiae connata, cultello [z] dividetur, & digitis deinde elevata in poſteriora reflectetur, ut & ipſius inferior ſuperficies, quae teſtudinis modo cava eſt, occurrat. Reflexo itaque camerato, quî id poſteriori ſua parte velut ex dextro ſiniſtroque cerebri ventriculo enaſcatur, immiſſis ſtylis perveſtigabis, & deinde id in priſtinam ipſius ſedem repoſitum longa ſectione divides, aut potiùs cultello univerſum radicitùs praeſcindes.

Dextri & ſiniſtri ventriculorum, & vaſorum in ipſis conſiſtentium examen.

Conduxerit tamen priuſquam praeſecetur, ſub ipſo ſtylum ad [a] eam uſque partem, qua ex quarto durae membranae ſinu [b] vaſa ductusve, ad anteriores cerebri ventriculos ſub camerato pertinent ſubjicere, ac adamuſſim ipſius uſum conſtructionisque rationem longè elegantiſſimam examinare. Statim verò atque ademptum, longave ſectione diviſum, ac poſtea utrinque diductum erit, attendes [c] plexui à ſecundarum imagine aut ſubſtantia potius χοροειδῆ Graecis dicto, & ductibus pariter à quarti durae membranae ſinus fine exporrectis. Ac proinde ſpectabis, quî per poſteriores dextri & ſiniſtri ventriculorum ſedes ex poſterioribus deorſum in priora deſcendentes, [d] arteriae adſcendant, quae antrorſum prorepentes, unà cum ductibus à quarto durae membranae ſinu proficiſcentibus eos plexus efformante: quos num retibus quoque comparare liceat, modò diſces. Caeterùm quum his ductibus animum accommodas, [f] illi quoque ſpectandi ſunt, qui tenui membranae & humiliori durae membranae proceſſui dextram cerebri partem à ſiniſtra interdividenti, à quarto ſinu offeruntur.

Glandulae teſtibus incumbentis.

Ubi enim hos expenderis, ductus qui à quarto ſinu in cerebri ventriculos pertinent, ea ſede cultello ſunt dividendi, qua in ventriculos bipartiuntur. Hinc elevati, in poſteriora leviter reflectentur, ne [g] glandula nuci pineae comparata ſimul avellatur. haec ſiquidem illis ductibus ſua ſede remotis, in conſpectu jacet. Verùm haec tentanti, ovillum cerebrum ad manum eſſe velim, quòd id glandulam illam & cerebri

Tertii ventriculi, ipſiusque meatuum.

[h] teſtes, nateſque apertiùs nonnihil quàm humanum caput commonſtret. Glandula hac in ſuum locum repoſita, digitis [i] communem dextri ſiniſtrique cerebri ventriculorum cavitatem, quae modò inſtar rimae ſpectanti occurrit, diſtendes, ac mox [k] meatum quo pituita verſus [l] pelvim ex tenui membrana exſtructam defertur, unà cum [m] meatus principio intueberis, qui ex tertio ventriculo communive hac concavitate in quartum ventriculum pertinet. quibus inſpectis, [p] totam cerebri portionem cerebello incumbentem transverſa in cerebro ducta ſectione adimes, id duntaxat hîc praecavens, ne [q] arterias per poſteriorem dextri ſiniſtrique cerebri ventriculorum regionem adſcendentes, unà diſſeces. Apparet modò durae membranae [r] proceſſus, cerebellum ab ipſi incumbente cerebri portione dividens: & [s] ille pariter proceſſus, qui inter dextram cerebri partem & ſiniſtram ducitur. quapropter tempeſtivum eſt, ut quatuor durae membranae ſinus ſimul

Durae membranae ſinuum.

examines. Tertio itaque durae membranae ſinui quem dudum per longitudinem [t] diſſecuiſti, plumbeum inſeres ſtylum, [u] quem facile in tres reliquos ejus membranae ſinus hinc protrudes: ſi modò utrinque ad latera primùm, ubi cerebelli elatior pars oſſi proxima eſt, illum impuleris. ita enim dextrum & ſiniſtrum, ſeu primum ac ſecundum invenies. Deinde ſi ſub radice durae membranae proceſſus dextram ac ſiniſtram cerebri partem intervenientis ſtylum detruſeris, quartum ſinum comperies. Quo tamen eos videas exactius, acutioris cultelli mucrone longis ſectionibus omnes ſunt aperiendi: & deinde cultello totus durae membranae proceſſus cerebello inſtratus, orbiculari ſectione

Cerebelli detectio.

ſecundum os ducta, venit praeſecandus, [x] aut ſectione ſecundùm longitudinem ducta dividendus, retrorſumque reflectendus, ut cerebello obiter inſpecto, cerebrum denuò aggrediaris, communem dextri ſiniſtrique ventriculi cavitatem diſtendens, exactiusque pi-

[q] *Paraturus 4 figuram, quam hic ſedulò inſpicies.*
[r] 5 *fig.* X, X Y, Y.
[s] *Ex quarta fig. nunc parabis quintam.*
[t] *Ubi infimum* I *conſiſtit in 4 figura.*
[u] 5 *fig.* Y, Y.
[x] 5 *fig.* X, X.
[y] 5 *fig.* S, T, V. *&* 6 *fig.* A, A, A.
[z] *Ex quinta figura parabis ſextam.*
[a] 7 *fig.* V *ex* T.
[b] 6 *fig.* H, I.
[c] 4, 5 *fig.* O, O. 6 *fig.* M, N.
[d] 6, 7, 8 *fig.* F, G.
[e] 6 *fig.* H *&* I *ſecantur in* K, L.
[f] *fig. cap.* 14 *lib.* 3 Y, Y. *&* b, d, e.
[g] 7 *fig.* L. 10 *fig.* D.
[h] 10 *fig.* E, G *&* F, H.
[i] 7 *fig.* H.
[k] 7, 8 *fig.* I.
[l] 14 *fig.* C, C. *aut* 15 *fig.* E.
[m] 7 *fig.* K. 8 *fig.* L.
[p] *Parabis modò 7 fig.*
[q] 6, 7, 8 *fig.* F, G.
[r] 7 *fig.* O, O.
[s] 3 *fig.* D, D.
[t] 2 *fig.* B, B.
[u] *In 7 fig. ab* S *ac* R *ponis ſtylum modò in* P, P. *modò in* Q, Q. *& modò in* T.
[x] *Uti factum eſt in 8 fig.*

pituitae ductum immiſſo ſtylo examinans. Ut verò tertii cerebri ventriculi meatum in cerebelli cavitatem porrectum obſerves, obliquatum ſtylum meatui indes, leviterque in cerebellum concidere ſines. Stylus enim gravior, ſyphonisque modo incurvatus, etiam non impulſus ſecundùm meatus ductum, in cerebellum devolvitur. Manente adhuc in meatu ſtylo, digitis cerebellum nonnihil à cerebri teſtibus dirimes, quoad ſcilicet ſtylum inter cerebellum & teſtes ipſos intuearis. tunc enim (idque praecipuè in ovis cerebro) quae pars [y] teſtibus, & quae [z] natibus ſimilior ſit, diſces. Quod quum obſervaveris, cultello teſtes ipſos natesque ſecundùm ſtylum [a] divides, ut meatus ille ex tertio ventriculo ad cerebellum porrectus, evadat conſpicuus: pauloque accuratiùs meatus obſervetur à cerebro ad pelvim hinc nonnunquam pertinens, pituitamque eò deducens. Poteris modò tenuem cerebelli membranam hamulo diſcerpere, & [b] venam quae ab illius ductibus in poſteriorem humilioremque anteriorum ventriculorum ſedem pertinet, examinare. Quippe hanc reperies facillimè, modò illam juxta anticae cerebelli partis cum cerebro connexum inquiſiveris, qui praeſentis venae potiſſimùm fit interventu. Ut autem [c] coalitum cerebelli cum dorſali medulla cognoſcas, caput quaſi in faciem [d] reclinandum eſt, & manu inter cerebellum & duram cerebri membranam occipitis oſſi commiſſam, impoſita, cerebellum in priora, deorſumque detrahi debet, quousque univerſum à dorſali medulla liberatum decidat. in ea enim adminiſtratione nihil obſtabit, quo minus [e] venulas ductusve ex primi ſecundique durae membranae ſinuum principiis: aut [f] venis arteriisque per transverſos cervicis vertebrarum proceſſus repentibus, in cerebellum porrigi videas, ac dorſalis ex ipſo cerebro ortum, formam, & ſinuum cum cerebelli ſinu [g] quartum efformantem ventriculum cernas. Deinde cerebello in [h] pronum converſo, ipſius intueberis ſinum, & partes ſedesque quibus dorſali medullae connaſcebatur, & praecipuè ipſius involutionum anfractuumve pulchram imaginem. à quibus ilico velut manu ducêris ad duos involutionum [i] apices vermibus aſſimilatos, & veluti revolutionum per cerebelli medium ſecundùm ipſius longitudinem deductarum terminos. Atque id apparebit clariſſimè, ſi per eam longitudinem utrinque longa ſectione ad earum revolutionum latera ducta, eas à reliqua cerebelli ſubſtantia liberaveris, exectasque in menſam exporrexeris. ita namque unus tibi apparebit vermis, illis quàm ſimillimus, qui veris tempore è ſalicibus decidere ſolent, aut bombycibus priuſquam ſeſe folliculo includunt: & adhuc multo magis, quum jam aliquamdiu incluſi fuerunt, folliculum tamen nondum corroſere. At ſi univerſas illas cerebelli medias revolutiones ſimul non abſtuleris, ſed duntaxat extrema exſecueris, duos poteris commonſtrare vermiformes cerebelli proceſſus: unum quidem priorem, poſteriorem verò alterum. Porrò non ſolùm exectis ad hunc modum vermiformibus proceſſibus, ipſorum imago examinanda venit: verùm etiam quando cerebellum à dorſalis medullae initio avellitur, ipſorum uſum praecipuo ſtudio expendere conduxerit. Inſpectis itaque cerebelli partibus, nervorum paria conjugiaque inveſtigabuntur. quod ut fiat ocyus, [k] manu inter cerebrum & frontis os inſerta, cerebrum ſenſim attolletur, ut primùm à plerisque vocatos cerebri [l] mamillares proceſſus, & dein olfactus [m] organa quae è ſuis finibus ſtylo quopiam aut digito veniunt evellenda, & unà cum cerebro ſurſum in poſteriora flectenda: in quo opere caput non inutiliter in occiput [n] reclinabitur. ita enim revolutum, eorum organorum initia pulchrè oſtendet. Atque hic pariter in conſpectum veniet [o] viſoriorum nervorum exortus, & eorundem congreſſus, & ſub illis [p] pelvis pituitae cerebri expurgandae parata. Mox [q] & arteriarum in durae membranae amplitudinem ingreſſus occurret, quae partim in tenuem abſumuntur membranam, & partim in dextrum & ſiniſtrum cerebri ventriculos properant. Ut verò exactam earum ſpectes ſeriem, & hic quoque tenuem membranam à cerebro divelles, & ventriculorum terminos inibi in revolutiones, non autem in olfactus organa viſoriosve nervos finire, nihilque minus quàm à ventriculis in ea organa pituitam excerni, ac per illa verſus [r] octavum capitis os deduci animadvertes. [s] Nunc viſorios nervos à cerebro divides, & totam ipſorum portionem in calvariae cavitate tibi conſpicuam, ſtudioſe reſecabis, ne nuper dictam pelvim ſimul auferas. ea namque hac adminiſtratione tota occurrit pulchreque cernitur, quî [t] meatus ex tertio ventriculo ad hanc pertinet, & qualiter illa in [u] glandem ceſſet, quae durae membranae ſubjicitur, facileque jam proprio durae membranae dilatato [x] foramine ſpectabitur. Conduxerit tamen membranam inibi tantiſper illaeſam ſervare, dum reliquos cerebri nervos examinaveris. Capite igitur in ſiniſtrum latus [y] reclinato, & cerebri parte quae adhuc reliqua eſt, in ſuum locum utcunque repoſita, cerebrum poſtea in ſiniſtrum latus deorſumque reflectes, & [z] ſecundi paris originem contemplaberis, perinde ac [a] minorem tertii paris radicem: qua divulſa, cerebrum adhuc magis in ſiniſtrum deflectes, & mox [b] tertii & quarti paris exortum intueberis. inſuper & [c] quinti paris origo ſeſe offeret, quam ſimiliter dividere competit, ut [d] nervulus occurrat, qui juxta quinti paris radicem principium obtinens [e] temporali muſculo, & in ore [f] deliteſcenti, maxillamque attollenti diſtribuitur. [g] Sextum quoque par & ſeptimum evadent conſpicua, ſi variis ipſorum quibus ortum ducunt propaginibus animum adhibueris. Caeterùm quum paria haec perquiris, [h] ductus

Teſtium & natium examen.

Dorſalis medullae cum cerebello coalitus.

Quarti ventriculi examen.

Vermiformium proceſſuum.

Nervorum parium examen.

y 10 *fig.* E, G.
z 10 *fig.* F, H.
a *Uti factum eſt in* 8 *fig.*
b 8 *fig.* T, T.
c 10 *figurae* I, K. *ad* 11 *figurae* G, G.
d *Uti factum eſt in* 9 *fig.*
e 9 *fig.* K.
f *Ultimae* 3 *libri figurae* ſ, ſ.
g 10 *figurae* L, M, N, O. *cum* 11 *fig.* E.
h *Uti factum in* 11 *figura.*
i 11 *fig.* C, D, & *c, d.*
k *Uti factum eſt in* 12 *fig.*
l 12 *fig.* I, I *aut* 13 *figura* C, C.
m 12 *fig.* C, D. 13 *fig.* L, L.
n *Ut factum in* 13 *fig.*
o 13 *fig.* M, N, O.
p 13 *fig.* S. *aut* 14 *fig.* C, C.
q 13 *fig.* B. 14 *fig.* E, F.
r 8 *fig. cap.* 6 *lib.* 1 A, B, A.
s *Uti factum eſt in* 14 *fig.*
t 14 *fig.* D.
u 16 *fig.* A.
x 15 *fig.* F.
y *Ut in* 14 *figura.*
z 14 *fig.* G.
a 14 *fig.* H.
b 14 *fig.* I, K.
c 14 *fig.* M.
d 14 *fig.* L.
e 4 *muſc. tab.* r.
f 6 *muſc. tab.* D.
g 14 *fig.* N. *dein* O, *aut potius ſeriatim ſpecta* 1 *fig. cap.* 2. *lib.* 4.
h *Apparent in* 9 *fig. ad t, in* 13 *ad* I.

ctus quoque venarum modo ex durae membranae ſinibus in tenuem excurrentes obſervandi veniunt, & nervorum exortibus in ſiniſtro ſi viſum erit latere, ſimiliter adinventis, quicquid dorſalis medullae, aut cerebri in capite reliquum eſt auferes, ut duram membranam quà cerebri baſi ſubjacet, adhuc integram videas, & olfactus organorum ſinus foraminulis pervios, & undique egredientes nervos intuearis: quibus inſpectis, primi ac ſecundi durae membranae ſinuum originem, & in illos ſubeuntia vaſa [i] examinabis, acu-

Eorum quae in durae membranae baſi ſunt examen.

tiori cultelli mucrone ipſos aperiens. [k] Ductus autem ſecundùm durae membranae latera, & in ipſius juxta frontem baſi venarum modo excurrentes, vel citra aliam ſectionem ſunt obvii. ut verò glandulam, & quem diſſectionis profeſſores ementiuntur reticularem plexum videas, animum adhibebis durae membranae [l] foramini pelvis infundibilive medium excipienti, & adhuc pelvis portionem adnatam habenti : non negligens interim [m] arteriam, quae ad foraminis illius latera utrinque duram membranam penetrat. Ubi haec obiter intuitus fueris, [n] acutioris cultelli mucrone ſectionem ex illo foramine utrinque ad arteriarum uſque tranſitum duces: & diſtentis ſectionum labris, glandula ſeſe offeret, unà cum arteriis ad ipſius latus ſtratis. Verùm hae magis reddentur conſpicuae, ſi hamulis & acutioris cultelli mucrone, quàm poteris maximè duram membranam hîc liberaveris, aperuerisve, ac ab arteria duram penetrante membranam plumbeum ſtylum ad ſoporariam uſque arteriam in cervice adhuc conſiſtentem, impellas. Id namque in homine factu promptum eſt, ſi modò tuis oculis Galeni nomine fidem derogare nolueris. Hîc enim, quàm pulchra de reticulari plexu in hominibus commenti ſint hactenus omnes, obſervabis: potiſſimùm ſi ovillum aut bubulum cerebrum hîc quoque ſectioni adhibueris. Praeterea glandulam ſua ſede dimovens, ac ut duritiem ipſius experiaris eandem comprimens, perpendes quid Galeno in mentem venerit, quòd per craſſiſſimam oſſis cuneum referentis ſedem, (quam ſpongiae modò perviam & citra ſquamae obductionem cavernoſam, & à verticis oſſium fabrica diverſam eſſe ſcribit) pituitam ad palatum longa mora colari cenſuerit.

Glandis pituitam excipientis, ipſique accumbentium arteriarum.

Lib. 9. de Uſu part.

Relicta modò interiori calvariae ſede oculum aggredi convenit, ad cujus ſectionem humanus, ſi recentius adhuc fuerit cadaver, ſuffecerit: alioqui ènim bubulus quàm nanciſci poterit recentiſſimus, ſimul quoque operi adhibebitur.

Oculi adminiſtratio.

Primùm itaque [o] palpebrarum, & deinde [p] oculi muſculos, quemadmodum in ſecundo docuimus libro, inquires: in quo opere nervorum quoque & venarum arteriarumque per oculorum ſedem ductuum habenda eſt ratio, [q] ſecundi dico nervorum cerebri paris, & [r] minoris radicis tertii paris. quorum ramulos facilè adinvenies, ſi eos in pinguedine oculi muſculis obducta perquiſiveris, & praecipuè ſi oſſa ad ſceleti conſtructionem integra reſervare nolens, ſerra frontis os ſuperiorem oculi ſedem conſtituens, inſtar trianguli priùs exſecueris: & deinde primùm nervos illos, & poſtea extracto oculo ipſius muſculos indagaveris. aliàs enim oculus cum muſculis illaeſo oſſe eſſet eruendus, acutiori cultro in oculi circuitu proximè ad os ductis ſectionibus, uſque ad nervi viſorii è calvariae cavitate qua cerebrum continetur egreſſum. Utcunque verò oculum evulſeris, conduxerit ſemper [s] adhaereſcentem membranam quàm licebit viciniſſimè ab oſſe dirimere, imò etiam ejus portionem qua internam palpebrarum efformat ſedem, oculo appenſam ſervare. ut interdum adhuc intactis oculi muſculis, cultello acutiore ad [t] iridem uſque ab oculo, ac ſi cutem à corpore auferres, illam excoriare, & deinde unde ortum duxit rimari poſſis. Aliquando verò ipſam membranam non niſi ablatis oculi muſculis aggredieris, perpendens ſemper hac totam anteriorem oculi ſedem, praeter corneam tunicam ſeu pellucentem durae tunicae partem amplecti: illis verò, totam poſteriorem. Caeterùm oculo & muſculis & adhaereſcente membrana [u] libero, [x] viſorium contemplaberis nervum, unà cum [y] venis arteriiſque ſecundùm ipſum ex cerebro in duram uſque tunicam exporrectis: deinde portionem viſorii nervi longa ſectione divides, & cultelli mucrone durae cerebri membranae, & tenuis membranae portiones nervum inveſtientes, & poſtmodum nervi ſubſtantiam [z] inquires, ut velut trium praecipuarum oculi tunicarum initia oſtendas, & inſuper viſorium nervum ab oculo [a] dividas, ut nihil praeter duram, ceu exactiſſima quaepiam ſphaera, appareat. Sphaeram hanc ſummis digitis ſiniſtrae manus ita apprehendes, ut pollex quidem pupillam, reliqui autem eam ſedem in quam viſorius nervus implantatur comprehendant, dein dextra manu acutiori novacula ſectionem quàm poteris longiſſimam in dura oculi tunica transverſim duces, ut citra compreſſionem omnes oculi humores excidere poſſint. Hi enim hac ducta ſectione, oculoque in dextram manum aſſumpto, in manus ſiniſtrae volam ita ſunt demittendi, ut cryſtallinus vitreo elatiorem locum habeat: negotium enim confuderis, ſi vitreus ſuper cryſtallinum revolvatur. Atque id ne fiat vitabis, ſi quum in volam ex oculo humores prolabi ſinis, oculum non admodum à vola elevatum teneas, & poſterior oculi pars, qua viſorius nervus inſeritur, volam magis reſpiciat. Suſceptis ad hunc modum humoribus, & repoſita aliquamdiu illa oculi parte ex qua humores prolapſi ſunt, manum leviter modiceve invertes, ut aqueus è vola ſiniſtrae manus profluat, ſoluſque vitreus cum cryſtallino [b] reſervetur. Mox conſiderabis [c] tunicam palpebrarum pilis quàm ſimillimam, quae orbiculatim cryſtallino humori connata, anteriorem vitrei humoris ſedem inveſtit, integitque. Tunicam hanc cultelli mucrone à cryſtallino humore primùm divelles, & deinde à vitreo

i *Ut factum eſt in 9 fig.*
k 13 *fig.* H, K.
l 15 *fig.* F.
m 15 *fig.* C, D.
n *Inſpecturus 16 figuram.*
o *fig. cap.* 10 *lib.* 2.
p *figurae cap.* 11 *lib.* 2.
q 2 *fig. cap.* 2 *lib.* 4 K.
r *ejuſd. fig.* L.
s 18 *fig. cap.* 14 η, η.
t 18, 19 *fig. cap.* 14 θ.
u *Ut in* 16 & 14 *fig. cap.* 14.
x 16 *fig. cap.* 14 ς.
y 17 *fig. cap.* 14 δ.
z 17 *fig. cap.* 14 α, β, γ.
a *Ut in* 16 *fig. cap.* 14.
b *Ut figura* 12 *cap.* 14.
c 12 *fig. cap.* 14 h, h *ad* i. *aut tota* 11 *figura.*

vitreo ſublevatam, ſupra chartam aliquam, cui & reliquas oculi partes ſeriatim adhibebis, extendes. Cryſtallinum humorem digitis ex vitreo quàm minimè compreſſum eximes: & vitreo in ſuum locum in charta repoſito, illaeſum humorem cryſtallinum ſcripturae alicui primùm impones, & deinde cultelli mucrone ipſius lateri modicè indito, ſcripturae nunc altiùs nunc demiſſius accommodabis, quî omnia ſpecilli non excavati inſtar longè quàm ſint majora reddat, conſideraturus. Porrò ipſius [d] tunicam, quam tenuiſſimae in cepis pelliculae modò tenuem ac pellucidam, ſed duriorem eſſe diximus, ex ipſius primùm lateribus cultelli mucrone dirimere convenit: & deinde unguibus ab humore avulſam, ad ſuum in charta locum reponere. Ut verò cryſtallini humoris diſcas duritiem, poteris illum inter digitos premendo confringere, & poſtmodum chartae adhibere. Caeterùm ut tres adhuc reliquas contempleris tunicas, oculi partem ex qua humores deciderunt, ſuper ſiniſtrum pollicem evertes: & ilico [e] quae ex viſorii nervi ſubſtantia diſſolvitur tunica ſeſe offeret, aut extenſa adhuc, aut uti plerumque ſolet, inſtar muci collecta. quapropter tunc ſtylo rurſus venit extendenda, & quantam habeat amplitudinem, cujusque coloris & ſubſtantiae ſit, inquirendum. Deinde rurſus erit colligenda, ac denique à ſuo [f] principio ubi duntaxat firmatur abſecta, in chartam reponenda. Jam interna uveae tunicae [g] ſedes undiquaque eſt conſpicua, in qua primùm ipſius intueberis colores, deinde hamulo uveam à dura divellens, [h] venarum ex dura in illam tranſitum, & nigricantem ipſius colorem perpendes. quum verò ad [i] iridem divellendo pertigeris, ipſius hîc contemplaberis ad corneam firmiſſimum connexum, & [k] pupillam: cujusque coloris uvea ſit. quà à cornea [l] abſcedit, atque è corneae regione conſiſtit. Uveam hoc modo divulſam, & à ſuo exortu ubi firmiſſimè durae tunicae committitur, diſſectam, in chartam repones, & ſolam jam duram tunicam cum pellucida ipſius inſtar cornu parte contemplaberis, ipſius examinans craſſitiem, & eam partem pellucidam. Ubi & hanc in ſuum ordinem in charta locaveris, memoriae omnia commendaturus, velut ab oculi centro ad extimam uſque ſuperficiem, & hinc rurſus ad centrum ſingula enumerabis: & poſtea, niſi moleſtum fuerit, ſiniſtrum aggredieris, à quo * adhaerentem membranam, & [m] muſculos, ut in dextro adminiſtrabis. verùm in duram quae uveam ſimul penetret, ſectionem, nullam duces, ſed quam minimè compreſſo oculo novaculae mucrone ſenſim [n] ſectionem in dura molieris, non quae primo injectu eam dividat, ſed quae ſaepius iterata, ad uveam uſque pertingat. ſectioni deinceps tenuem, ſed retuſum ſtylum inſeres, ac ſenſim uveam à dura dirimes, ut jam commodè forpicula durae tunicae ſectionem, quae orbiculatim oculum ambiat, illaeſa interim uvea perficere queas, ut venarum ex dura in uveam tranſitum, & uvea poſtmodum diſſecta, humorum ſitum paulo melius contempleris. Abſoluta oculi anatome, auditus [o] organum, ſi oſſa reſervanda minus duxeris, erit aggrediendum. & primùm auris natura evadit conſpicua, ſi à cartilaginea qua conformatur ſubſtantia, cutis utrinque ſeparetur. At auditorii nervi proceſſus difficilius adinvenitur, ſerra tamen maxima oſſis portione, quae ſupra meatum habetur, & deinde cultro fortiori reliquo oſſe ad meatum uſque execto, membrana in quam nervus degenerat, & hujus organi oſſicula evadunt conſpicua. Si enim ſerra meatum tetigeris, omnia vitiabis, & cultro etiam ſubinde nihil promovebis, quòd in anguſto & anfractuoſo meatu, mollis tenuisque nervus facile cum oſſibus divellatur, contundaturque. Omnia tamen mihi percommodè ſuccedunt, ſi ſerra totam oſſis partem, quae auditus organum continet, à reliqua calvaria libero, & deinde tranſverſim validiori cultro os univerſum impetu diſſeco. Convenit autem ita ſectionem moliri, ut ea oſſis ſedes quae nervum à cerebro procedentem primùm excipit, ab illa ſeparetur, cui auris connaſcitur. Imò, ſi in uno latere negotium parum ex ſententia ceſſerit, nihil ſanè prohibet alterum quoque aggredi, & brutorum calvarias, ut bovis & ovis, operi adhibere, quum illis animalibus organum auditus non multum ab hominis fabrica diſcrepet. Rurſus ſi oſſa haud reſervanda putas, ſuaſerim ut frontis os quà ſupercilia ſpectat, paſſim effringas, [p] ſinum illum quem continet accuratè examinaturus. idem quoque in oſſe cuneum imitante moliendum eſt, ut ipſius quoque [q] antra crebro apparentia, & quae illis continetur materia in conſpicuo ſint, nihilque ſeptimo hoc libro deſcriptum lateat. Caeterum nunc aliquot muſculorum adminiſtratio (dummodo in uno corpore univerſam abſoluturus es anatomen) adhuc ſupereſt, quibus videndis alterum latus ſuffecerit. Aggredieris itaque muſculos cubitum moventes, & qui radium, & brachiale, & digitos movent: mox tibiam moventes, & qui femoris motuum autores cenſentur: deinde pedis & digitorum motuum opifices ita ſimul cum ligamentis reſecabis, quemadmodum in ſecundo libro jam multò ante commemoravi. Prorſus enim abs re ducerem, ſi illos muſculos, eorundemque adminiſtrandi rationem, vel obiter etiam hîc pertractarem. Quod verò ad brachii & cruris venas, arteriasque & nervos attinet, quum horum duntaxat adminiſtratio nondum expreſſa ſit, eam nunc aggrediar. Primùm itaque à ſummo humero ad pollicis uſque unguem in cute ſectionem adeò leviter duces, ut carnoſam membranam non vulneres: deinde ſectionis labris invicem diremptis, omni ſtudio laborisque patientia cutem à carnea membrana ita auferes, ut adipem omnem membranae adhaerere ſinas. ſtudioſeque obſerves, ne venam quampiam, aut nervulum cuti connexum ſinas.

d 10 *fig. cap.* 14 *d & tota* 9 *fig.*

e 15 *fig. cap.* 14.

f 14 *fig. cap.* 14 *l.*

g *tota ferè* 14 *fig. cap.* 14.

h 15 *fig. cap.* 14 *p, p.* & 16 *fig. u, u.*

i 15 *fig. cap.* 14 *q, q.* & 18 *fig. θ.*

k 15 *fig. cap.* 14 *r.*

l 25 *fig. cap.* 14 *à q ad q.*

* 18, 19 *fig. cap.* 14 *n.*

m 18 *fig. cap.* 14 *ζ, ζ.*

n *Uſi tentatum eſt in* 16 *fig. cap.* 14.

o *Exprimitur fig. cap.* 8 *lib.* 1.

p 3, 4 *fig. cap.* 12 *lib.* 1 K.

q 8 *fig. cap.* 6 *lib.* 1 C, D, G.

Alia oculi adminiſtratio.

Auditus organi examen.

Muſculorum in propoſito hactenus corpore non diſſectorum examen.

Venarum, arteriarum & nervorum brachii examen.

nas. & ſi fortè aliquem ramum cuti exporrectum negligentia diviſeris, & cum cute aliquouſque à carnea membrana ſejunxeris, illum à cute ſedulò reſeca, & carneae membranae ita ut prorepebat, obtendito, ac dein cutem quemadmodum coepiſti adimito, nullibi cutis aliquid, neque in brachio, neque in cubito, neque in manu relinquens. Jam [r] venulas & [s] nervulos obſervabis, carnoſae membranae quà brachium attollentem integit muſculum oblatos: dein [t] primum brachii nervum, qui carnoſae membranae aliquouſque in externa brachii ſede exporrigitur, inſuper [u] ramulum tertii nervi [x] inter muſculum brachium attollentem, & eum qui brachium pectori adducit, in carnoſam membranam hîc in anteriori brachii ſede diſſeminatum. In poſteriori autem brachii ſede & inferiori regione externi lateris brachii [y] nervorum ſurculos expendes, carnoſae membranae à quarto nervo brachium ingrediente derivatos, ſimul cum [z] ramo quem is externae cubiti ſedi obliquè offert. Mox [*] ſexti brachium petentis nervi ſeriem univerſam expendes. ea enim tota carnoſae membranae duntaxat exporrigitur. Jam humerariae ſecundùm internum latus muſculi brachium attollentis [a] egreſſum ſpectabis, & ramulos quos hinc inde, donec cubiti attingat articulum, diſpenſat. Ad cubiti autem articulum, [b] ramum obſervabis obliquè deorſum ad communis venae conſtitutionem, ab humeraria diffuſum: dein [c] eum qui ſecundùm radium in poſteriora cubiti ad parvum uſque fertur digitum, axillaris venae ramum ſibi adſciſcens. [d] Ramum verò quem humeraria rarius ad articuli cubiti profundiora mittit, ſi modò adfuerit, etiam citra ſectionem expendes, axillaris venae [e] portioni animum accommodans, quae ſub media longitudine brachii carnoſam membranam ſubit. Hanc enim [f] ramum ad communis venae conſtitutionem promere cernes: dein [g] alios ipſius ramos ſecundùm ulnam, ſeu inferiorem cubiti regionem, ad brachiale ferri ſpectabis: & etiam animadvertes hujus portionis ſoboles per interiorem cubiti ſedem variè admodumque implicitè ad brachiale uſque & manus volam excurrentes. Dein [h] communis venae ſeriem univerſam quoque intueberis, ad ſecundi brachium petentis nervi [i] propagines animum dirigens, quae ab illo producuntur, ſimulatque in cubiti articulo carneam membranam ex alto adit. adhaec [k] ramum quarti nervi etiam ſpectabis, qui per externam cubiti ſedem ad brachiale uſque ſpargitur. Nervos digitos implicantes, aliquo pacto etiam modò cernis. verùm magis conduxerit, eos tum primùm expendere, quum radices ipſorum ad digitos uſque perduxeris. Poſtquam itaque haec omnia non reſecta adhuc carnea membrana diligenter non ſine magno uſu ſpectaveris, illam unà cum ipſis annexis venis & nervis à ſuccumbentibus muſculis auferes: ac mox [l] muſculum, cujus beneficio brachium pectori adducitur, ad ipſius uſque inſertionem ab illis quibus adnaſcitur partibus liberabis. idem & in [m] illo molieris, qui brachium attollit, & iis quoque qui ſcapulam moventium primus & ſecundus habentur: dein claviculam à ſummo humero [q] reſecabis, & [r] muſculum auferes à pectoris oſſe & clavicula mamillari capitis proceſſui inſertum, & [s] eum qui à ſcapula oſſi υ referenti implantatur, & [t] eum quoque qui à prima pronatus coſta, transverſis proceſſibus cervicis vertebrarum inſeritur. Caeterùm quum hos adimis muſculos, parum curandum eſt, num illos auferas illaeſos, nonnihilque vulneratos. hic enim non muſculorum, ſed vaſorum natura venit diſcenda: & perpetuò cavendum eſt, ne vas, non autem muſculus vitietur. Si itaque ad hunc modum accuratè hos muſculos ademeris, in cervicis vertebrarum latere nervorum [u] radices ſeriesque eleganter occurrent, qui ab illis proſiliunt vertebris: atque ita etiam plexum nervorum in brachium excurrentium obſervabis, a quo ſeriatim cujuſque nervi digeſtionem perſequêris. Ac [x] primus occurrit, qui muſculo brachium attollenti praecipuè offertur: deinde [y] ſecundus, & [z] tertius. quorum ſeriem commodius ſpectabis, ſi capita [a] muſculi cubitum flectentium anterioris illinc unde prodeunt liberaveris, & muſculum à ſubdito illi [b] muſculo ad inſertionem uſque ipſius detraxeris. Mox enim ita praeter ſecundi & tertii nervi ad brachium ingreſſum, etiam [c] quarti & quinti & ſexti nervi, & dein [d] arteriae & [e] axillaris, & [f] humerariae venarum ingreſſum adinvenies, ſenſimque ſingulorum diſtributionem ſequêris, quae in ſecundo nervo obſervatu eſt prompta: & tertii quoque nervi ſeries ad cubiti uſque articulum in propatulo eſt, uti etiam & quinti nervi & ſexti. Quartus autem nervus, quà ſecundum brachii os verſus externum illius tuber retorquetur, non occurrit, niſi obliquè ſecundùm nervi ductum [g] muſculos cubiti extenſionis autores diſſecueris, nervique progreſſum ita vitiatis muſculis perſequutus fueris. Ubi autem hunc ad externum cubiti articuli latus uſque deduxeris, [h] ramosque quos hactenus in progreſſu edidit examinaveris, [i] muſculis ab externo humeri tubere principium ducentibus, à ſua origine liberatis, ramos quarti nervi expendes, qui illis muſculis offeruntur: & eam ſequêris [k] propaginem, quae tandem externae pollicis regioni, ut & indicis quoque & medii ſurculos exhibet. hanc enim levi negotio reperies, ſi [l] muſculo attenderis bifido tendine brachiale extendenti. Jam quarti nervi [m] propago ſimiliter inquirenda eſt, quae ulnae exporrecta, ad brachiale uſque excurrit, & [n] muſculis ab externa ulnae ſede initium ducentibus ſurculos depromit. Ut verò reliquum [o] tertii quintique nervi, & dein [p] reconditae axillaris venae portionis, & [q] manus arteriae in cubito & manu progreſſum videas, [r] muſculorum ab interno humeri tubere originem ſumen-

r fig. cap. 6 lib 3 d.
s 2 fig. cap. 11 lib. 4, g, h.
t ejuſd. fig. π.
u ejuſd. fig. υ.
x 3 muſc. tab. inter P & Δ.
y 3 fig. cap. 11 lib. 4 Ω. & char. 32. derivati à Φ.
z ejuſd. fig. char. 33.
** 2 fig. cap. 11 lib. 4 ℵ.*
a fig. cap. 6 lib. 3 inferius a, dein e, e.
b ejuſd. fig. b ad α.
c ejuſd. fig. i. verſus l, ubi ſuſcipit x, x.
d ejuſd. fig. g.
e ejuſd. fig. r.
f ejuſd. fig. t. ad α.
g ejuſd. fig. u, x, y, z.
h ejuſd. fig. α, β, γ, δ, ς.
i 2 fig. cap. 11 lib. 4 Δ, Θ, Λ, Ξ, Π, Σ.
k ejuſd. fig. char. 49.
l 3 muſc. tab. Δ.
m 4 muſc. tab. Ξ.
o 5 tab. Γ.
p 9 tab. Γ, Δ.
q Ut in 5 muſc. tab.
r 4 tab. Θ.
s 5 tab. R, S.
t 9 tab. C.
u Ut in 2 fig. cap. 11 lib. 4 & ultima fig. lib. 4.
x 2 fig. cap. 11 lib. 4. f.
y ejuſd. fig. ϱ. & ult. fig. lib. 4 S.
z ejuſd. fig. τ. & ult. fig. T.
a 6 tab. Θ.
b 7 tab. P.
*c 2 fig. cap. 11 lib. 4 Φ, dein *, dein ℵ.*
d fig. cap. 12 lib. 3 N.
e fig. cap. 6 lib. 3 m.
f ejuſd. fig. a.
g 9 muſc. tab. S, T.
h 3 fig. cap. 11 lib. 4 Ψ, Ω. & char. 32.
i 9 tab. Z, Θ, Λ.
k 3 fig. cap. 11 lib. 4 char. 35.
l 11 tab. Λ.
m 3 fig. cap. 11 lib. 4 char. 37. diffundens char. 38, 39, 41.
n 10 muſc. tab. Λ, Ξ, Π.

o 2 fig. cap. 11 lib. 4 char. 43. p fig. cap. 6 lib. 3 q, q. q fig. cap. 12 lib. 3 N. r 1 muſc. tab. V, X, Y, Z.

ſumentium capita veniunt liberanda: ita enim in anteriori cubiti articuli ſede venae &
s 5 muſc. tab. Θ. arteriae, & tertii nervi in cubitum ingreſſus occurret: & [s] elevato ſecundos quatuor digitorum articulos flectente muſculo, ipſorum ad brachiale uſque progreſſum etiam obſervabis, unà cum quinti nervi (qui ſecundùm poſteriora interioris humeri tuberis in cubi-
t 2 fig. cap. 11 lib. 4 char. 46. tum fertur) portione ulnae exporrecta, & ſub medio longitudinis ulnae [t] ramum ſpargente. qui in cubiti exteriora reflexus, externae ſedi parvi digiti & anularis & medii ſurculos offert: quem levi negotio, quum in ſuperficie propemodum ducatur, adinvenies.
u 4 muſc. tab. θ. reliquum verò quinti nervi & tertii progreſſum reperies, ſi [u] transverſum in interna brachialis ſede repoſitum ligamentum diviſeris, ac dein exiguo cultello venae, arteriae, & illorum nervorum ſeriem ad extremos uſque digitos perduxeris. Caeterùm priuſquam cruris nervos & vaſa inquires, etiam diligenter obſervabis nervorum ex thoracis verte- *Venarum, arteriarum & nervorum cruris examen.*
x conſpicitur 2 & 3 fig. cap. 11 lib. 4 brarum lateribus proſilientium [x] diſtributionem. quam tunc demum opportunè invenies, quum ſedulò illorum diſtributione vel in his noſtris commentariis perlecta, muſculorum diſſectionem perſpectiſſimam habes, qua hîc non minus indiges, quàm ante muſculorum adminiſtrationem abſolutiſſima oſſium cognitione. Quum itaque ad lumborum uſque vertebras deventum erit, ab inguine ad pedis uſque pollicem, ſimiliter atque in brachio, ſectionem duces, cutem ad carneam uſque membranam dividens: ut dein univerſam femoris, tibiae & pedis cutem illaeſa carnea membrana, & venis & arteriis & nervis, inter hanc & cutem excurrentibus ad ipſam relictis, quoad licebit commodè,
y 2 fig. cap. 11 lib. 4 char. 57, 60, 66, 71. auferas: moxque [y] quatuor nervorum crus petentium radicis exortusque inquiras nervos è lumborum vertebris & ſacro oſſe proſilientes, ſecundùm ipſorum ſeriem ſubſequendo. Deductis verò hunc in modum ſectionis ordine ad crus quatuor ipſius nervis, primi ner-
z ejuſd. fig. char. 58. vi [z] ſobolem expendes carneae membranae in externa femoris ſede exporrectam. dein
a ejuſd. fig. char. 61. ſecundi nervi [a] ſobolem in anteriori femoris ſede ad carneam membranam plerumque diffuſam. Hic [b] venam quoque obſervabis per femoris & tibiae interiora ad pedis uſque
b fig. cap. 6 lib. 3 Θ. ſummum, ſimul cum ſecundi nervi ſobole exporrectam. Tertii nervi [c] ſobolem carneae
c 2 fig. cap. 11 lib. 4 char. 68. membranae oblatam invenies, ſi inguini animum adhibueris. Ut autem quarti nervi [d] ramus in carneam membranam diffuſus occurrat, [e] primum femur moventium muſculum ab
d ejuſd. fig. char. 72. ilium oſſe & ſacro, coccygeque ad inſertionem uſque liberabis, moxque quarti nervi truncum eumque ramum ſpectabis. Quo invento, etiam [f] ramum quarti nervi in car-
e 9 muſc. tab. Π. neam membranam juxta poplitem, femoriſque humiliora diffuſum inquires, & dein quar-
f 2 fig. cap. 11 lib. 4 char. 74. atque ita totam reliquam quarti nervi ſeriem inde pete. ti nervi ramos tibiae cuti multifariam ſimul cum venis depromptos, in carnea membrana perveſtigabis. & mox ad inguina reverſus, primi nervi ſeriem in muſculis occultatam, cultello per muſculos quaeres, quod & in ſecundo & tertio facies: quamquam cum tertio etiam arteriae & venae [g] propagines inveniendae ſint, quae per pubis oſſis foramen in femur delabuntur. Venam autem & arteriam inſigniores femur petentes, diſſectis vitiatiſque muſculis ſenſim adinvenies: & obſervatis ipſarum ramis, progreſſum eorundem
g ult. fig. lib. 3 i. ſequêris, quà ſecundùm femoris os retorquentur, ac poplitem unà cum quarto nervo adeunt. Ubi tria haec, venam ſcilicet, arteriam & nervum repereris, qui in poplite dividantur perveſtigabis, & muſculis ligamentiſque variè diſſectis, univerſam ipſorum ſeriem diſces. Quo in opere quantum diligenti, & non ſemel tantum repetita noſtrarum deſcriptionum lectione, & prompta imaginum ipſi reſectioni adhibitione juvaberis, ipſo uſu facile experieris. Caeterùm ſi ex oſſibus, quae jam ex praeſenti corpore tibi ſunt reliqua, ſceletum efformare, aut aliàs illa ad oſſium doctrinam inſpectionemque aſſervare viſum fuerit, noſtra parandorum oſſium cartilaginumque uteris ratione, quam ad calcem primi libri tradidimus, itaque univerſae mortuorum diſſectioni colophonem adhibebis.

CAPUT XIX.

DE VIVORVM SECTIONE NONNVLLA.

Perinde ſanè ac mortuorum ſectio cujuſque partis numerum, ſitum, figuram, ſubſtantiae proprietatem & compoſitionem accuratiſſimè docet: ita quoque vivi animantis ſectio interim functionem ipſam manifeſtò oſtendit, interim ad hujus inventionem ratiocinationes percommodè exhibet. quare etiam meritò in mortuis animantibus primùm ſtudioſi veniunt exercitandi, ut poſtmodum actionem uſumque partium inquiſituri, promptè vivum animal aggrediantur. Caeterùm quum corporis permultae ſint particulae, differentibus actionibus uſibuſque dicatae: multiplices quoque vivorum ſectiones eſſe, neminem decet ambigere. *Quid mortuorum ſectione, & quid vivorum diſcatur.*

In oſſibus quippe, ut ſeriatim ſingula pertractemus, à vivorum Anatome petimus, num corporis haec optimum fulcrum ac firmamentum ſint, numque omnia his adnaſcantur, adſtabilianturque. quum enim vivi animantis os aliquod ruptum cernimus, univerſum membrum fracturae ſubjectum collabi, neque amplius firmari intuemur: quod quia crebrius caſu obvenit, in oſſium uſu indagando, vivorum ſectionem non magnopere requi- *Oſſium ac cartilaginum uſus in vivo animanti qui videndus.*

 ri-

rimus. Cartilagines quoque ſimili ratione quaedam firmare, quum franguntur, diſcimus: in articuli verò alicujus diſſectione, videmus quid cartilago praeſtet, etiam ſi hanc in vivo animante non obeamus. atque ita etiam ligamenti oſſa colligantis uſus in

Ligamentorum uſus.

mortuis quoque viſitur, ut & ligamentorum etiam transverſim tendinibus obductorum. dum enim [a] transverſum in brachialis interna ſede poſitum ligamentum dividimus, [b] muſculumque digitorum ſecundos aut tertios articulos flectentem ad ſuum principium trahimus, id videmus in hoc potiſſimùm factum, ut tendines, quo minus è ſua ſede exſurgant, contineat. quamquam id in cane vivo etiam licebit cernere, ſi obiter cutem à cubito & manu liberaveris, & cultello transverſum in brachiale ligamentum, & [c] alia quae in externa ulnae & radii ſede ad brachiale habentur, diviſeris. mox enim quum canis ſuo

Muſculorum uſus & functio quî ſpectentur.

impetu digitos flectet, & extendet, tendines è ſuis ſinibus ſublevari cernes. In hac etiam adminiſtratione muſculorum actionem ſpeculabere, quum illos in ſe, ubi maximè ſunt carnei, colligi, craſſeſcereque, & rurſus produci gracileſque fieri videbis, prout collecti partem atttrahunt, aut remiſſi eductique eam ab alio muſculo in contrarium velli ſinunt, aut etiam alioquin ſuam collectionem non exercent. Neque id hîc in cubito duntaxat eſt obſervandum, verùm altiùs ab eodem cane cutis eſt adimenda, ut brachium univerſum axillaque denudetur, & nervi per axillam in id prorepentes appareant: ex illisque aliquem laqueo intercipias, cujus ſeriem in muſculos quoſdam pertinere cognove-

Nervi in muſculis uſus.

ris. Verùm quum canis nervorum numerus diſtributioque non admodum cum homine conveniat, ſuaſerim, ut quum hanc ſectionem in vivo cane obiturus es, mortuum quoque ad manum habeas, in quo nervorum per brachium & cubitum excurrentium ſeriem didiceris, atque ita nervum aliquem inveneris, qui in muſculos quoſdam digeritur: uti ferè illi erunt, quorum alter in homine [d] tertius eſt, ac ſecundùm anteriorem cubiti articuli ſedem in cubitum fertur: alter verò [e] quintus, ſecundùm poſteriorem interioris humeri tuberis regionem in cubitum properans. Hujuſmodi enim nervi in cane etiam obſervantur, & illis alicubi priuſquam ad cubiti articulum pertingant ligatis, motus aboletur muſculorum digitos & brachiale flectentium. unde ſi & illum nervum etiam vinculo interceperis, qui in homine mihi [f] quartus numeratur, & ſecundùm humerum ad externum ipſius tuber porrigitur, etiam motus abolebitur muſculorum brachiale & digitos extendentium. Conduxerit autem hujuſmodi nervos laqueis intercipere, quo illis modò in hoc, modò in illo nervo ſolutis, muſculorum motum reſtitui obſerves. Jam muſculo alicui muris forma donato (quales hîc in cubito occurrunt plurimi) longam ſectionem induces, quae ventrem totum penetret, ut muſculi illius motum, hujus ſectionis gratia non perdi expendas. Dum autem transverſam ſectionem ventri induces, tantum muſculi motum aboleri videbis, quanta erit ſectionis profunditas. Quum verò ventrem prorſus divides, muſculum ad inſertionem ipſius una parte, alia verò ad exortum colligi retrahique obſervabis. Quòd ſi alterius alicujus muſculi tendinem praeſcindes, muſculum verſus exortum convelli cernes. Item ſi caput diviſeris, is ad inſertionem contrahetur. Si verò inſertionem & caput unà abtruncaveris, muſculus ad ſuum ventrem ſedemque quà maximè carneus eſt conglobabitur: itaque muſculorum functio tibi haec molienti erit obvia. Si autem privatim nervi alicujus, aut peculiaris muſculi functionem inquirendam duxeris, eum nervum & muſculum, ut jam in brachio & cubito faciendum praecepi, aggredieris. Neque eſt quod hic prolixè commemorem, qualiter in his adminiſtrationibus canes aut ejus generis animalia ligare conveniat, quum quiſque pro ſua induſtria, ſi modò in mortuorum ſectione adamuſſim verſatus fuerit, haec omnia rectiſſimè ſit obiturus. Adeò ut de viva nervorum muſculorumque ſectione, nihil dicendum ſuperſit, quamquam & de nervis recurrentibus paulo pòſt quaedam nova ſeſe offerente occaſione

Nervorum uſus examen.

ſubjiciam. Ut autem videas num [g] nervi ſubſtantia, aut membranae illam induentes, animalem vim praecipuè porrigant, opportunè feceris, ſi cutem femoris tibiae & pedis auferas, ac [h] primo femur moventium muſculo à ſuis exortibus liberato, [i] quartum femur petentem nervum inquiras: & hujus membranis à nervi ſubſtantia detractis, expendas quî pedis digiti ipſeque pes adhuc moveantur, ipſeque nervus concreditum ſibi munus

Dorſalis medullae.

adhuc utcunque exerceat. Verùm ſi quis medullae dorſalis munus rimari ſtatuiſſet, viſurus quî ea laeſa, partes laeſioni ſubditae ſenſum motumque perdant, huic licebit canem ita aſſeri cuipiam aut trunco alligare, ut dorſum cervicemque porrigat, quo dein grandiori cultro vertebrarum aliquot ſpinae praeſcindi queant, tandemque dorſalis medulla ea ſede nudari poſſit, qua illam quis ſecandam arbitrabitur. nihil enim facilius eſt,

Venarum.

quàm tunc videre motum ſenſumque ſubditarum ſectioni partium aboleri. Caeterùm in venarum uſu inquirendo, vix quoque vivorum ſectione opus eſt: quum in mortuis affatim diſcamus, eas ſanguinem per univerſum corpus deferre, & partem aliquam non nutriri, in qua inſignis vena in vulneribus praeſcinditur. Item in arteriis, vivorum ſectionem vix requirimus, quamquam licebit alicui [k] arteriam in inguina procedentem nudare, vinculoque intercipere, ac intueri, partem arteriae vinculo ſubtenſam non amplius pulſare. Atque ita levi negotio obſervatur in arteriis ſanguinem natura contineri, ſi

Arteriarum.

quando arteriam in vivis aperimus. Ut autem certiores fiamus, pulſandi vim non arteriae ineſſe, aut contentam in arteriis materiam pulſuum opificem exiſtere, verùm à

corde

a *4 muſc. tab. θ.*

b *4 muſc. tab. β. 5 tab. Θ.*

c *2 muſc. tab. characteres 1, 2, 3, 4, 5, 6.*

d *2, 3 fig. cap. 11 lib. 4 τ & ejus lib. ult. figura T.*

e *2, 3 fig. cap. 11 lib. 4 *. & ult. fig. m.*

f *2, 3 fig. cap. 11 lib. 4 Φ. & ult. fig. e.*

g *Intimam nervi ſubſtantiam, & duas illi obductas membranas oſtendit 17 fig. cap. 14 hujus libri α, β, γ.*

h *Ut in 10 muſc. tab. liberatum eſt η. & videtur ξ.*

i *2, 3 fig. cap. 11 lib. 4 char. 71 & ult. figurae ι, ι.*

k *fig. cap. 12 lib. 3 φ.*

corde eam virtutem pendere, praeterquàm quòd arteriam vinculo interceptam non amplius ſub vinculo pulſare cernimus, licebit inguinis femorisve arteriae longam ſectionem inducere, & canaliculum ex arundine tam craſſum aſſumere, quanta arteriae eſt capacitas: & ita illum ſectioni indere, ut ſuperior canalis pars altius in arteriae cavitatem pertingat, quàm ſectionis ſuperior ſedes: & ita inferior quoque canalis pars, deorſum magis ipſa inferiori ſectionis parte protrudatur: ac dein vinculum arteriae circumdetur, quod ipſius corpus ſuper canalem ſtringat. Quum enim id fit, ſanguis quidem & ſpiritus per arteriam ad pedem uſque excurrit, verùm tota arteriae pars canali ſubdita non amplius pulſat. Soluto autem vinculo arteriae pars canali ſuccedens, non minus quàm ſuperior pulſum oſtendit. Quanta verò vis à corde per arterias cerebro deducatur, poſtea videbimus: nunc Galeni vivam in hac demonſtratione confectionem ſummopere mirantes, qua omnia praeſcindi ſuadet quae cerebro & cordi ſunt communia: ſemper omittens [l] arterias, quae per transverſos vertebrarum cervicis proceſſus caput petunt, & etiam non mediocrem portionem vitalis ſpiritus in [m] primos durae membranae ſinus, atque ita etiam in cerebrum deferunt: adeò ut non mirum ſit, cerebrum diutius in illa adminiſtratione ſuo munere fungi, quàm commodè Galenus fieri arbitrabatur. reſpirat enim in hac ſectione diutiſſimè animal, & aliàs movetur. ſi verò currit, itaque multo ſpiritu indiget, non multo pòſt concidit: quamquam adhuc poſtea cerebrum animalis ſpiritus ſubſtantiam recipiat, ab illis arteriis quas per transverſos cervicis vertebrarum proceſſus calvariam petere recenſui. Caeterùm hoc loco, ubi de vivorum ſectione obiter tantum pertractandum duxi, haud propoſui Galeni aut rectè, aut minus rectè celebratas vivorum ſectiones commemorare: quum hîc abundè fecero, ſi perfunctoriè aliquot ſectiones proferam ſingulis libris dicatas. Atque quum jam ad quintum uſque ſit deventum, modò de nutritionis organis ſermonem inſtituemus, quorum munus ferè in mortuorum ſectione etiam diſcimus. Videmus enim peritonaeum omnium ipſo complexorum organorum eſſe involucrum: omentum, ut & meſenterium, vaſorum deductioni & diſtributioni optimè ſubſervire: ventriculum cibos & potum conficere, hosque per ſtomachum huc deferri. Quamquam & vivos canes, qui modò paulo aut multo antè cibum ſumpſerunt, vivos aggredi, atque ita etiam inteſtinorum munus rimari, nihil prohibeat. Jecoris autem officium, ut etiam lienis, aut renum, aut veſicae, in vivorum ſectione vix melius quàm in mortuorum intueri poſſumus. niſi quis vivo cani lienem exſecare voluerit, uti & ego aliquando feci, diebus aliquot canem aſſervavi. Atque ita etiam renem aliquando exſecui: verùm vulneris curatio moleſtior eſt, quàm quae hinc ſumitur cognitio jucunda. niſi quis non tam organorum cognitionis ratione has ſectiones aggrederetur, quàm ut manum exerceat, ac abdominis vulnera aptè ſuere diſcat: quod & in inteſtinis ſtudioſe experiendum eſt, quo quis vulnerata conſuere, atque in abdomen quum exciderint, imponere aſſueſcat. Verùm haec, perinde ac oſſium luxationes & fracturae, quas in brutis aliquando molimur, exercendis potiùs manibus, & rectae curationi inſtituendae, quàm organorum officiis indagandis conducunt. Porrò vivas ſectiones inſtrumentorum generationi ſubſervientium, indies ferè in ramicum curationibus, & in animalibus quae caſtrantur obſervamus. atque illae propemodum vaſis ſeminariis & teſtibus ſpectandis ſufficiunt: niſi quis illam quoque addere velit, qua canini teſtis ſubſtantiam ex tunica ipſi proximè obducta eximimus, aut etiam à ſeminariis vaſis teſtis ſubſtantiam unà cum illa tunica reſcindimus. Verùm in foetuum viva adminiſtratione jucundum eſt ſpectare, qualiter ſimulatque foetus aërem ambientem contingit, reſpirare nititur. Atque haec ſectio opportunè in cane aut ſue obitur, quum non multo pòſt ſus eſt paritura. Si enim ipſius abdomen ad peritonaei uſque cavitatem diviſeris, atque dein uterum quoque in unius foetus ſede aperueris, ac [n] ſecundina ab utero liberata foetum menſae impoſueris, cernes per pellucidas membraneasque ipſius tunicas, qualiter is fruſtra reſpirare conatur, & veluti ſuffocatus moritur. ſi verò foetus involucra pertuderis, ipſiusque caput illis liberaveris, mox illum veluti reviviſcere, & eleganter reſpirare cernes. Atque quum id in uno foetu indagaveris, alium aggredieris: quem ab utero non liberabis, verùm apertum ex dicta jam foetus adminiſtratione, uterum tantiſper invertes, & prius factae ſectionis labra extrorſum reflectes, dum alterius proximique foetus infima involucrorum pars ſedesve appareat, & hanc ad eam uſque regionem ab utero detegas, qua is exteriori foetus involucro connaſcitur: & qua ampla ea lienis ſubſtantiae ſimilis caro habetur, quae vaſa ex utero in exterius foetus involucrum pertinentia intertexit. Eſt enim hac adminiſtratione vaſorum ille nexus integer aſſervandus, & reliquum exterioris involucri ab utero detegendum, ut per pellucida foetus involucra arterias per ipſa diſtributas & umbilicum ſubeuntes, ad uteri arteriarum rhythmum pulſare, & foetum reſpirationem nudum conari molirique cernas: ac dein effractis pertuſisque involucris foetum tunc reſpirare, & involucrorum umbilicique arteriarum pulſum perire ſpectes, uteri arteriis adhuc cum reliquis extra ipſum arteriis pulſantibus. In cordis & pulmonis functionibus pleraque expendimus, motum videlicet pulmonis, & num aſpera arteria eorum quae bibuntur portione aſſumat: dein cordis dilatationem & conſtrictionem, ac num idem rhythmus ſit pul-

Marginal notes:

l *fig. cap.* 12 *lib.* 3 F.

m 7 *fig.* P, P & Q, Q. 9 *fig.* S. S & T, T.

Eorum quae peritonaeo continentur functionum examen.

Generationis organorum.

Foetuum.

n 1 *tab. fig.* 30 *lib.* 5 F. & 2 *tab.* K. & 3 & 4 *tab.* Q, R.

Cordis, ipſique ſubminiſtrantium partium uſus examen.

pulſus cordis & arteriarum, item qualiter venalis arteria diſtendatur ac comprimatur, & quî executo corde animal adhuc vivat. In quibus obſervandis, magnoperè animali indigeremus lato pectoris oſſe donato, & o membranas thoracem interſepientes tam diſtantes obtinente, ut diviſo ſecundùm longitudinem pectoris oſſe, ſectionem inter eas membranas ad cor uſque ducere poſſimus, citra thoracis cavitatum (quibus pulmones continentur) pertuſionem.

o 2 fig. lib. 6. G, G, & I, I.

Verùm quum nullum ejuſmodi animal praeter hominem, & non caudatam ſimiam occurrat, in canibus ac porcis, illiſque animalibus quorum nobis datur copia, ſectiones ita ſunt aggrediendae, ut praedicta omnia intuearis. Quod itaque pulmo thoracis motum ſequatur, hinc patet, quòd ſectione in aliquo coſtarum intervallo ad thoracis uſque cavitatem ducta, laeſi lateris pulmonis pars concidat, neque amplius cum thorace diſtendatur, reliqua adhuc pulmonis parte thoracis motum ſequente: quae etiam mox concidet, ſi & in altero latere ſectionem in thoracis uſque cavitatem molieris. atque ita animal, etiamſi thoracem aliquamdiu moveat, non minus morietur, quàm ſi ſuffocatum eſſet. Verùm in hac adminiſtratione obſervandum venit, ut ſectionem quàm proximè ad ſuperiorem alicujus coſtae ducas ſedem, ne ad inferiorem fortè, ſectionem dirigens, vaſa hàc exporrecta pertundas. tum enim ſanguis illinc proflueret, qui aëris per vulnus immiſſi & emiſſi gratia, ſpumoſus redditus, pulmonis loco tibi imponeret. Incautè enim ſecantibus ejuſmodi ſpuma pulmo eſſe videtur, ipſique pulmonem aliquamdiu etiam ſua inſita vi diſtendi opinantur. Ut verò naturalem pulmonis cum thorace ſequelam videas, ex altero latere duarum aut trium mediarum coſtarum cartilagines diſſecabis: & ſectionibus per illarum coſtarum intervalla ductis, ſingulas coſtas extrorſum reflectes, ipſaſque franges, quo opportunam conſtituas ſedem, per quam lateris illaeſi pulmonem videre queas. quum enim thoracem intercipientes membranae in canibus admodum pellucidae ſint, perfacile eſt, per eas pulmonis partem thoracis motum adhuc ſequentem intueri, ac illis etiam membranis leviter pertuſis conſiderare, qualiter & ea pulmonis pars intercidat. Priuſquàm tamen eas pertundas, conduxerit p arteriae venalis propagines in eam pulmonis partem, quae jam concidit, manibus apprehendere, & aliquouſque ab ipſis ſubſtantiam pulmonis liberare: ut diſcas, num illae perinde atque cor moveantur.

p 6 fig. lib. 6 G.

Cordis enim motus etiam hic tibi eſt conſpicuus, praecipuè ſi cordis q involucrum diviſeris, & ab illo cor in eo latere detexeris, ubi hanc adminiſtrationem moliris. Conduxerit verò hanc in ſiniſtro latere tentari, ut ſcilicet dextra pulmonis pars adhuc moveatur, & unà univerſum arteriae venalis truncum manu commodè apprehendas.

q 3 fig. lib. 6 D, E, F.

In hujuſmodi quoque adminiſtratione non inutiliter cordis baſim amplectêris, unoque vinculo vaſa ab ipſa prodeuntia ſimul & ocyus intercipies, ac dein ſub vinculo cor exſecabis, ſolutiſque quibus animal colligatum eſt laqueis, currere ſines. Vidimus enim aliquouſque etiam ita affectos canes, ſed praecipuè feles, cucurriſſe. Caeterùm cordis motus, ut & arteriarum, rectiùs ſpectabis, r ſi mox atque canem aſſeri alligaveris, ſectionem à jugulo per coſtarum cartilagines, quà illae oſſibus continuantur, in utroque latere acuto admodum cultro duces, ac mox ab unius ſectionis fine transverſim ad finem alterius ſectionis, tertiam ſectionem in peritonaei uſque cavitatem molieris, & levato pectoris oſſe cum ipſi coarctatis cartilaginibus, & ſepto transverſo ab iis liberato, pectoris os ad animalis caput ſurſum reflectes: ac mox diviſo cordis involucro, una manu cor apprehendes, & alia arteriam magnam dorſo exporrectam continebis.

r Uti parata eſt 2 fig. lib. 6.

Cerebri functionum examen.

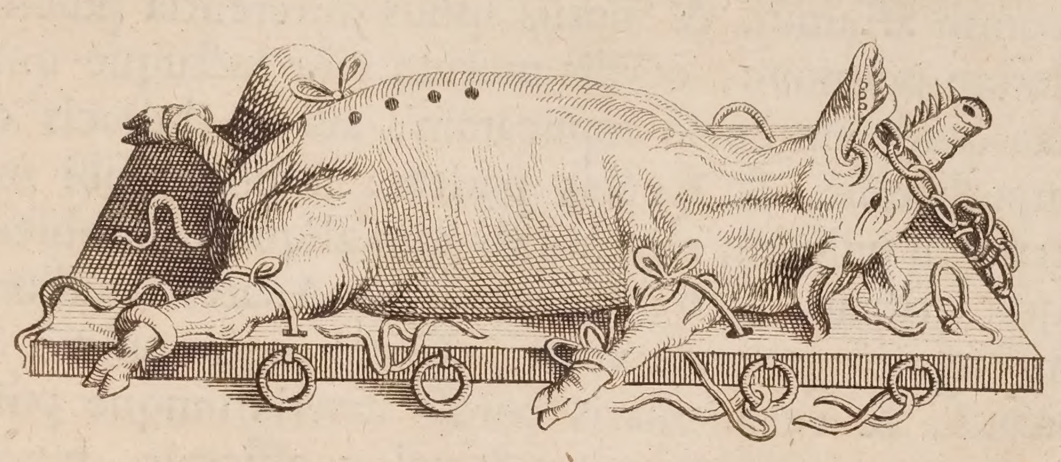
Quamquam & haec omnia melius obibis in ea viva ſectione, quam inter alias utpote uberiorem in ſcholis exhibere conſuevi. atque hanc ideo, ſimulatque nonnulla de cerebro ſubjunxero, perſcribam prolixiùs, ut ab aliis leviori negotio quoque aggrediatur. In cerebri igitur ipſiusque partium examine, parum omnino in viva ſectione videndum eſt, quum hic velimus nolimus, vel theologorum noſtratium cauſa, memoriam, rationem & cogitationem brutis animalibus adimere debeamus, utcunque illis cum homine eadem ſit constructio: atque ita Anatomes ſtudioſus, & in mortuorum ſectione verſatus, nullaque haereſi infectus, probè intelligit, quàm malè mihi conſultum velim, ſi quòd aliàs longè lubentiſſimè facerem, de cerebri viva ſectione aliquid inſtituerem. Quòd tamen ad ſenſum & motum attinet, videre eſt, cerebro ablato utrunque perire. Atque hic eadem indagandi eſt ratio, quam in nervorum adminiſtratione praecepimus. Num verò cerebrum ſentiat, in homine venit inveſtigandum: qui quum id ſcinditur, aut premitur, indicet num dolore afficiatur, numve quo cerebrum alteratur, ſentiat: uti in capitis vulneribus indies experiri integrum eſt. Rurſus calvariam canis poſſe frangi, & cerebri ventriculum aut dextrum aut ſiniſtrum aperiri, ac qui animal motum perdat, illumque denuò occluſo ventriculo recipiat, neminem ambigere arbitror.

Viva ſectio, qua Anatomes ſpeculatio i in ſcholis cophon adhiberi ſolet.

Porrò ſectionem quam me deſcripturum paulo antè pollicebar, in praegnante cane, aut ſue aggredieris: quamquam vocis occaſione ſuem accipere magis conveniat. canis enim aliquamdiu ligatus, utcunque illum afficias, ſubinde neque latrat, neque ululat: itaque vocis ablationem aut reſolutionem interdum expendere nequis. Primùm igitur animal ut ſupinum jaceat, anterioremque colli ſedem, & liberum corporis truncum porrigat, aſſeri ita quàm poteris

va-

validiſſimè pro tua induſtria rerumque copia, alligabis. Non enim arduum eſt, aſſerem quempiam ſumere, cui foramina inſint ligandis cruribus apta: aut ſi nulla adſint foramina, promptè aſſeri duo baculi ſubjiciuntur, illisque crura advinciuntur.

Hac figura ſuem aſſeri, quem vivis ſectionibus adminiſtrandis parare ſolemus, ac ultimo primi libri capite cum reliquis anatomicis inſtrumentis propoſuimus, alligatam conſpicis, ut modus quo in noſtris ſcholis utimur, aliqua ex parte foret obvius.

Inter caetera autem, ſuperioris maxillae praecipua habenda eſt ratio, ut illa validè aſſeri firmetur. quod feceris catenula, aut corda quapiam robuſtiore ante dentes caninos ligata, ac dein cuipiam aſſeris anulo, aut foramini, aut ut commodius duxeris commiſſa, ut ſcilicet collum exporrectum, caputque immotum ſit, & interim animal liberè reſpiret clametque. Priuſquam verò animal ita vincitur, ſpectatoribus jam in mortuorum Anatome verſatis recenſere ſoleo, quaenam potiſſimùm praeſenti ſectione ſint videnda, ne prolixa inter ſecandum dein enarratio operi obſit, idque forſitan dicendo interturbetur.

Specta ſi viſum fuerit figuram capiti 9 lib. 4. impoſitam.

Nervorum recurrentium examen, vocisque eorum ſectione abolitio.

Mox itaque longam in collo ſectionem acutiori novacula duco, quae cutem & ſubjectos illi muſculos ad aſperam uſque arteriam dividat: id cavens, ne ſectio in latus aberret, venamque notatu dignam vulneret. dein manibus arteriam aſperam comprehendo, & illam ab incumbentibus muſculis digitorum duntaxat opera detegens, ad hujus latera ſoporales arterias, illique attenſos ſexti paris nervorum cerebri nervos perquiro. dein recurrentes nervos lateribus aſperae arteriae adnatos etiam obſervo, quos interdum laqueis intercipio, interdum praeſcindo: idque primùm ex altero latere, ut nervo hic intercepto praeſectove dilucidè obſervetur, quî media vox pereat, totaque ambobus nervis laeſis intercidat: & ſi laqueos ſolvo, rurſus redeat. id enim citò & citra inſignem ſanguinis fluxum expenditur, ac pulchrè auditur, quàm validam efflationem animal citra vocem moliatur, recurrentibus nervis cultello diviſis. Hinc ad abdomen venio, & acuta validaque novacula ſub ſpuriarum coſtarum cartilaginibus, mucronataque pectoris oſſis ſede ſectionem inſtar ſemicirculi uno ductu ad peritonaei uſque cavitatem molior: ex cujus ſectionis medio ad pubem uſque aliam tento, quae promptè ſuccedit, ſi cultrum aut novaculam peritonaei cavitati indem, itaque inteſtina & uterum foetibus diſtentum duabus illis ſectionibus detegemus, id ſedulò ſtudens, ut adſtantium quidam pollicem [a] vaſis obdat, quae ſub pectoris oſſe deſcendentia abdomen petunt. illa enim ſola hactenus multum ſanguinis fundunt.

a 6 muſc. tab. a.

b 7 muſc. tab. Δ.

Septi tranſverſi functionis examen.

Hîc modò ſectioni viciniores hortor, ut manu [b] ſepto tranſverſo adhibita, ipſius motum experiantur: diſſitos autem, ut ventriculi & jecoris veluti in thoracis cavitatem aſſumptionem & dimiſſionem ſpectent. Interea in altero thoracis latere longam ſectionem ad coſtarum uſque oſſa duco, ad eam ferè regionem, qua coſtae in cartilaginem [c] degenerant. & dein ſecundùm coſtarum oſſa transverſas ſectiones molior, ut oſſa incumbentibus muſculis aliqua ex parte liberem: & inſuper ſi operoſiorem adminiſtrationem ſequi viſum ſit, intercoſtales muſculos in duobus coſtarum intervallis à tunica coſtas ſuccingente auferam, ut dein mediam inter illa intervalla coſtam ſolarum manuum auxilio à tunica coſtas ſuccingente avellam: illaque à ſua cartilagine fracta, & deorſum in latus inflexa, magna tunicae coſtas ſuccingentis appareat amplitudo, quae pellucida pulmonis motum utcunque commonſtret. Hac poſtmodum pertuſa, videtur quî hujus lateris pulmo concidat, thorace interim aequè ut priùs moto.

c Inter T & S 6 muſc. tab.

Pulmonis motuum.

d Quaſi paretur 1 fig. lib. 6.

e Quaſi 2 fig. lib. 6. paretur.

Ut verò id magis reddatur conſpicuum, plura coſtarum oſſa à ſuis cartilaginibus libero, quàm poſſum maximè hoc thoracis latus [d] aperiens, ut commodè per membranas thoracem interſepientes, altera pulmonis pars, quae in thoracis cavitate nondum laeſa, pulchrè cum thorace movetur, ſeſe offerat: ac deinceps illis membranis pertuſis, haec quoque mox à perforatione concidere & collabi videatur. [e] Nunc in altero etiam latere acutiori cultro, una ſectione coſtarum oſſa à cartilaginibus libero, & à cartilaginibus pectoriſque oſſe ſeptum tranſverſum reſeco, ut cum cartilaginibus, os illud divulſis thoracem interſepientibus membranis, ſurſum ad collum reflecti queat, cordiſque involucrum in conſpectu ſit. quod ilico cultello aperiendum eſt, obſervandumque, quantum aquae contineat, & quî cor agatur.

Aquae in cordis involucro repoſitae, & cordis motuum examen.

f 2 fig. lib. 6. B, C, D, E.

Verùm cordis motui non diu animum adhibebis, quin potius animali jam ferè propter concidentem undique pulmonem ſuffocato ſuccurres: ut dein adamuſſim rurſus cor arteriaſque, & foetus in utero contentos, quamdiu viſum erit, examines. Hactenus enim ſanguinis fluxus parum incommodi animali intulit, ſi modò illa quae ſub pectoris oſſe repunt [f] vaſa adſtans aliquis obturaverit, ac pectoris os jam ſurſum ad collum reflexum jaciat, itaque ob vaſorum obliquitatem illa nihil amplius fundant. quod & in vaſis coſtis ſingulis exporrectis fit, quum coſtae effractae deorſum evertuntur: ipſeque, dum ſectionem adminiſtras, vaſa tantiſper dum obliquentur occludere adniſus fueris. Ut verò vita animali quodammodo reſtituatur, foramen in aſperae arteriae caudice tentandum eſt, cui canalis ex calamo aut arundine indetur,

tur, isque inflabitur, ut pulmo aſſurgat, ipſumque animal quodammodo aërem ducat. levi enim inflatu in vivo hoc animali pulmo tantum quanta thoracis erat cavitas intumet, corque vires denuò aſſumit, & motus ipſius differentia pulchrè evariat. Inflato igitur ſemel atque iterum pulmone, cordis motum viſu tactuque quantum lubet examinas, & arteriae magnae caudicem dorſo explicatam, aut in thoracis cavitate, aut ad lumborum vertebras comprehendis, & ſpectas pariter: nihilque tibi manifeſtiùs occurrit, quàm cordis & arteriarum pulſuum rhythmus. quo aliquamdiu obſervato, pulmo rurſus inflandus eſt: hocque artificio, quo mihi gratius in Anatome nullum comperi, magna pulſuum differentiarum cognitio paranda venit. Quum enim pulmo diu flaccidus concidit, undoſus, formicans, & vermicularis cordis arteriarumque pulſus motusve ſpectatur. inflato autem pulmone, magnus rurſus & velox efficitur, mirasque inaequalitates proponit: &, ut ſemel dicam, haec adminiſtratio ejusmodi eſt, qua omnium optimè pulſuum naturam medicinae candidatis proponere ſoleo. Verùm in horum examine foetuum gratia nunc non diu haereo, ſed in aliqua bicorni canis ſuisve uteri ſede, ſectionem ſuper foetum aliquem duco ad [g] exterius ipſius uſque involucrum penetrantem: quo deinceps ab utero divulſo, foetum cum ſuis involucris eximo, & exteriori effracto involucro, per interius valde pellucidum oſtendo, quî foetus reſpirare conetur, quamque pulchrè interiori quoque involucro fracto aërem ducat. Mox proximum foetum, quantum poſſum detego, uterum nulla ex parte ab exteriori involucro divellens, ut hic ita foetus vaſorum natura examinetur, uti prius vivam foetuum diſſectionem faciendam praecepi. Quum haec molior, per intervallaque pulmonem inflari curo, nondum cordis & arteriarum motus latet, verùm longo admodum tempore animalis vitae ſuccurritur, & cordis [h] auricularum motus etiam promptè expenditur, perinde ac [i] arteriae venalis, & [k] venae arterialis: quas ſi non ſat ſit proximè ad cor tetigiſſe, in aliqua pulmonis fibra ipſius ſubſtantiam à vaſis unguibus diſcerpo, & quod hîc animadvertendum eſt, obſervari ſino, [l] dextrum poſtea cordis aperiens ventriculum, quo conſtet, quî cor illo etiam patente, nihilominus moveatur. [m] Siniſtro inſuper ventriculo unà adaperto, aut media cordis parte transverſa ſectione [n] ablata, ſpectatores moneo, ut auricularum cordis motum nondum quieſcere intueantur. Dein ſi animali ante ſectionem potum colore aliquo infectum porreximus, idque cibos varios ſeriatim ingeſſerit, cujuſmodi humor in pulmonis aſperae arteriae ramis occurrat, quaeque ciborum in ventriculo ſit ſeries, perquiro: hac diſſectione, toti Anatomicae ſpeculationi colophonem in noſtris ſcholis perinde addens, atque huic meae de Humani corporis fabrica hiſtoriae nunc illa finem impono.

Num cordis & arteriarum par pulſus ſit, examen.

Foetuum examen.

Arteriae venalis, & venae arterialis motuum examen.

g *Specta ſimul tabellas* 30. *figurae lib.* 5.

h 4 *fig. lib.* 6 I, K.

i 6 *fig. lib.* 6 G.

k 6 *fig. lib.* 6 I.

l *patet in* 7 *fig. lib.* 6.

m *patet in* 9 *fig. lib.* 6.

n *uti factum eſt in* 11 *fig. lib.* 6.

SEPTIMI ET ULTIMI LIBRI FINIS.